

SC.17.Pl.4.

NAG 1166

D E
PAPA, ET SYMBOLO
LIBRI XVIII.

OPUS, THEOLOGICUM, CANONICUM,
HISTORICUM,

*In duas partes seu tomos divisum, quorum primus
sex libris complet duodecim Rationalis
Romani Pontificis.*

Alius exponit duodecim articulos Symboli,
& in ijs sunt omnes penè
Tractatus.

DICATUM FELICITER REGNANTI

BENEDICTO XIII.

AUCTORE

JO. BERNARDO POZZOLO

GENUENSI

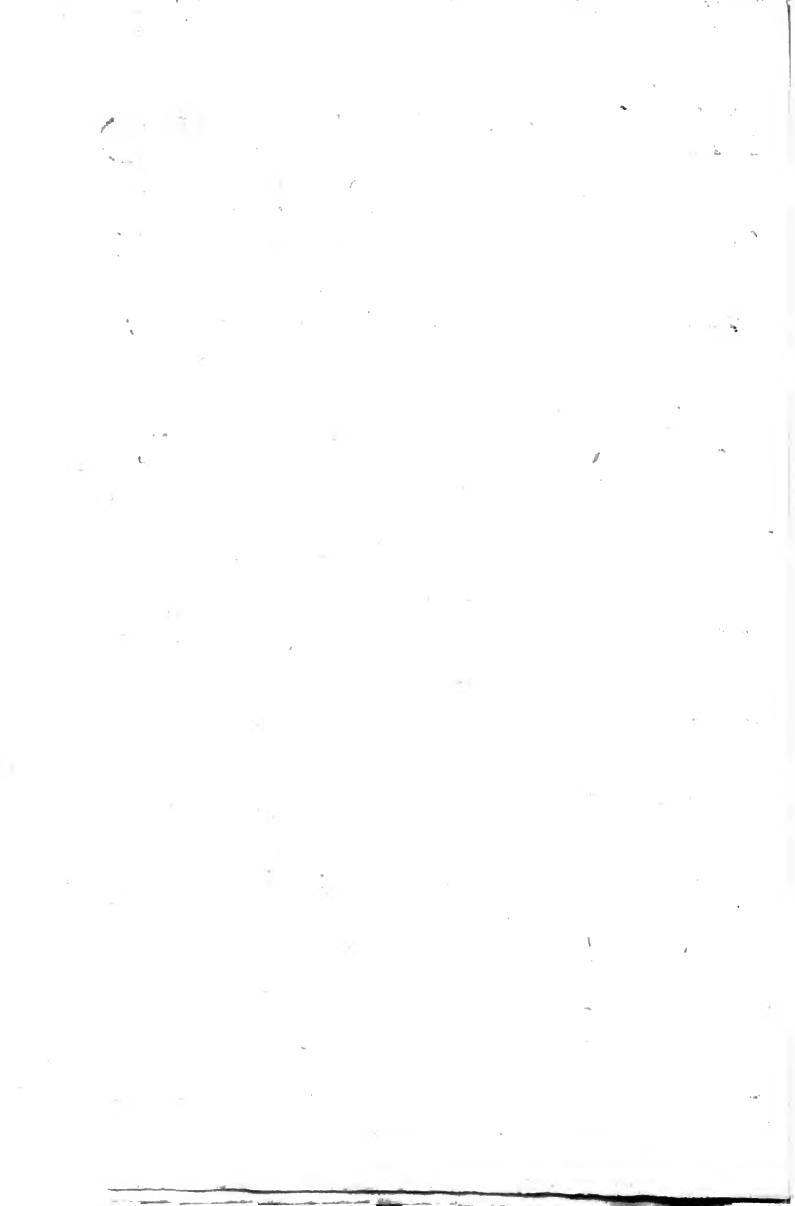
S. Th. Lectore in Collegio Clementino de Urbe.

R O M Æ, MDCCXXVII.

In Typographia Georgij Plachi, apud S. Marcum.

SUPERIORUM PERMISSO.

BEATISSIME PATER

EDDENDUM omnibus debitum B. P. & Papæ potestas, & symbolum Fidei, debentur & Pontifici, & BENEDICTO. Integrum Rationale est Aaron, & Successoris, sacrilegum ex eo sex gemmas evellere, & iudicium Fidei, & Veritas in solo resident pectore Pontificis. *Stolam sanctam, auro, & hyacintho, & purpura, opus textile Viri Sapientis, iudicio, & veri-* Ecl. 45
tate

tate præditis, torto cœco opus artificis gemmis pretio-
sis figuratis. Et statim. Non est indutus illa Alieni-
gena aliquis, sed tantum Filij ipsius. Sustinet ut suam
 Petri Cathedram Hieronymus, & librum dicat Da-
 maso Pontifici, Ecclesiæ Virginis Doctori. Tuetur
 accusatos Pontifices Augustinus, & libros offert Bo-
 nifacio Pontifici. Totus est in potestate Papæ Ber-
 nardus, & volumen Eugenio Papæ transmittit. Hæc
 sunt Pontificis Regalia, & æquè Benedicti, in ea
 sacra æde conversati, ubi Sacerdotes armati Pontifi-
 cem tuentur, ubi Theologorum Princeps in Hæreti-
 cos Latinos, & in Græcos schismaticos bella movet,
 & novus sol abiens sydera illuminat, Turrecrema-
 tam, Cajetanum, Silvestrum, Bzovium, Gravinam,
 Coeffetellum, & unus mille clypeos providet Rocca-
 berti, omnium pene armaturam fortium, quinque
 & viginti amplissimis voluminibus. Etiam Symbo-
 lum totum est Papæ, & Benedicti, & Petrus ex Leo-
 ne primus inchoavit. *Siquidem ipsa Catholici Sym-*
boli brevis, & perfecta confessio, quæ duodecim Apo-
stolorum totidem est signata sententiis. Etiam Papa
 tutò hoc depositum servat ex Ambrosio. *Credatur*
Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana inteme-
ratum custodit. Etiam Symbolum ex Leone gladius
 est Petri, quo Leo hæreses omnes recidit, & dexte-
 ras omnium armavit Antistitum. *Siquidem ipsa Ca-*
tholici Symboli brevis, & perfecta Confessio, tam in-
structa sit munitione cœlesti, ut omnes Hæreticorum
opiniones solo ipsius possint gladio detruncari. Nec
 minus tueri debet Symbolum Benedictus, sub Petri
 Martyris vexillis recensitus, qui nascens penè cum
 lacte hausit, & moriens sanguine obsignavit. Hæc
 est apologia scribentis non encomium Benedicti, cui
 laudem cane pejus & angue horrenti, agnominem
 Bernardum imitatus, considerationes offeram non
 panegyrim, & quidem Divinas non humanas. Al-
 loquitur Deus in veteri Pontifice novum. *Ostendas*

Epist. 13.

Epist. 81.

Epist. 13.

Exod. 19.

populo ceremonias, & ritum colendi, nec tantum pro
 vivis, sed & pro defunctis, scribit Judas Pontifex
 simul, & Princeps. *Sancta ergo & salubris est cogi- 2.Mach.12*
 tatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.
 Imperat Deus in altissima Majestate summam Pon-
 tifici humilitatem, ut lucernas ea manu præparet,
 qua oracula Fidei conscribit. *Ponet eas Aaron à ves- Lev. 24*
 pere usque mane coram Domino, cultu, rituque perpe-
 tuo, & Petrus se Hominem non supra Hominem
 confitetur. Jubet Deus ut Pontifex etiam Filius obli-
 viscatur, vel ipsorum Parentum. *Super Patre quoque Act. 10*
 suo, & Matre non contaminabitur, & negat Summo
 Sacerdoti quod Alijs permittit. *Non contaminabitur Lev. 21*
 Sacerdos in mortibus civium suorum, nisi tantum in
 Consanguineis, & Propinquis, idest super Patre, &
 Matre, Filio quoque & Filia, Fratrem quoque, & so-
 rore. Jubet Deus ut Pontifex veluti Dux, excubias
 agat in tabernaculo. *Sint autem, & excubent in custo- Num. 18*
 dia tabernaculi, & in omnibus ceremoniis ejus. Jubet
 ut Pater, Filios ordinando generet. *Sed & hoc fa- Exod. 14*
 cies, ut mihi in Sacerdotio consecrentur. Jubet ut ta-
 bernaculum, et Altaria consecret. *Sanctificabis om- Exod. 30*
 nia, & erunt Sancta. Jubet consecrari in Pontificem
 Aaron, eo quod eloquens sit non Moysen. *Scio quod Exod. 49*
 eloquens sit, loquetur pro te populo. Et rursus. *Esto*
tu populo in his, quæ ad Deum pertinent, ut referas
quæ dicuntur ad eum; Estque Pontifex Divinæ nun-
tius voluntatis. Labia Sacerdotis custodient scientiam, Mal. 2
 & requirent de ore ejus, quia Angelus Domini
 exercituum est. Jubet ut Pontifex veluti Medicus,
 non curet animam tantum, sed et corpus, nec le-
 profi tantum properent ad Sacerdotem, sed & alij
 ægri, & scabiosi. *Si albuginem habens in oculo, si Lev. 71*
 jugem scabiem. Et infra. *Vescetur tamen panibus,*
qui offeruntur in Sanctuario. Post dicta persuadent
 et exempla; ubi Moyses cogit Sacerdotes, et Do-
 ctiores. *Congregate ad me omnes Majores natu per Dav. 30*

*Tribus vestras, atque Doctores, ubi relictis Homi-
nibus Deum in monte veneratur, ubi Simon Magni
Oniæ Magnus Filius, qui in vita sua suffulsi domum,
& in diebus suis corroboravit tempus. Scio me
tanti non esse, ut Papam moneam, at minimus,
quisque vel maximum Heroem animat, et lethro
Laicus vel Moysem admonuit, nec ego moneo ru-
dis sed Sapientissimus Deus.*

A D LECTOREM.

LN sex Libros promissos Tomo precedenti, & alios duodecim de Symbolo, tertium Tomum componentes, Non posui initio libri gemmarum rationalis appropriationem, nec sex librorum notitiam extensam, ut brevem titulum efficerem, qualem adhibent veteres cum Augustino, de gratia Christi, de Trinitate, & Moderni de re Diplomatica, quamvis non ignorem veteres, etiam amplos titulos adhibuisse, ut Augustinum de *septem questionibus, de diversis questionibus*, & Bernardum agnominem quem sum secutus de *novem ordinibus Angelorum*; & quod ejusdem est numerus, de *duodecim gradibus humilitatis, & superbie*, præcipuè cùm nec ipsi Accusatores, titulum aptum invenirent, quo tot argumenta exponerent, Cùm verò gemmarum expositionem, multi non accusent, sed laudent est ponenda. Septimus lapis est Ligurius Græcè Logyrior, ex Hieronymo Hyacinthus. *Satis miror cur Hyacinthus pretiosissimus lapis in horum numero non ponatur, nisi fortè, qui est alio nomine Lyncurius*. Nec enim inter gemmas Lyncurius invenitur. Is ex Dioscoride, & Berco-rio. *Veneno obviat, & toxico constariatur*, ideoque Papam signat Judicem infallibilem, ad quem scribit de hæresibus Hieronymus. *Venenum sub melle latet*, & venenatas herbas Pastor evel- lit. Octava gemma est Acates, ex Plinio numerosa varietatibus, & Papam notat in puris factis fallibilem, in factis cum jure connexis infallibilem. Nonus est Amethystes ex Plinio. Purpureus est permixto violaceo colore, ubi purpuræ color Principem notat, & Dominium temporale Papæ, & violaceus color Episcopalem. Decimus est Chrysolitus, partim aurei,

partim marini coloris, & notat magnam, imò maximam, in tribu Ephraim potestatem, habitam in Rege Jeroboam, quæ potestas vel in Papa residet. Undecimus Onix candorem virtutum notat, in Patre Manasse, & Filio, cum charitate, & humanitate conjunctum, & Pontificis amorem erga Principes, & utilem humanitatem ostendit. Ultimus Beryllus & viret, & pallet, quod & accidit Pontifici, inter hæresum victorias, virenti, & pallido inter calumnias, & pericula. Etiam promiseram vitas Aethurum, qui pro Papa, & in Papam scribere, at crescente nimium volumine, & amplectente alia innumera argumenta, remittimus ad nostram bibliothecam Pontificiam, & Auctores ibi à me citatos; Etiam stylum depressi in hoc tomo, altum aliquibus visum non mihi. Etiam libros criticos promisi, & sæpè in scribendo exhibui; at cum Modernus aliquis artem hanc, artem nesciendi appellet, & alios hos utentes vocet Academicos, qui hoc unum sciant quod nihil sciant, sustinenda est consuetudo, tollendus abusus. Hac arte usus est elegantissimè Hieronymus, qua legitimos libros distinguit à spuris, & milles irrisit nescientes, & Rufinum, qui Xistum Philosophum, & Gentilissimum, sumpfit pro Xisto martyre, & Pontifice, hac usus est Gelasius Papa, non uno tantùm in opere, sed multis, hac usus est Leon-tius, & Evagrius, aliique Historici Græci, hac usus est Augustinus Errores retractans, hac Hincmarus Rhenensis, aliique docti, hac Concilia Generalia, ut constat in sexto, denique SS. Patres distinguentes aurum à luto. Unum audiamus Baronium gratissimum. *Gennadius de Scripturis Ecclesiasticis capite secundo. Julius inquis urbis Rome Episcopus scripsit ad Dioscorum quendam, de*

Et Apoc.
21.

Ep 37.
L. 37. c.
30.

Anno
855.

Incarnatione Domini epistolam unam, que illo quidem tempore utilis visa est adversus eos, qui ita duas per Incarnationem asseriebant in Christo Personas, sicut & naturas. Nunc autem perniciosam probatur, fomentum enim Eutybianam, & Timotheam impietatis. Hec Gennadius. Sed optassem rem tantam ab eo accuratius esse perscrutam, & Auctorem ejus epistolae solertius indagatum, prout Evagrius, atque Leontius Græci Scriptores scisse noscuntur. Evagrius enim ait de Nestorianis hæreticis, Sanctorum Patrum libros sæpe depravarunt, multosque Apollinaris libros Albanasio, Gregorio Thaumaturgo, & Julio inscriptiōnibus commutatis attribuerunt, quibus quidem libris plurimos in suum impium errorem traduxerunt. In hunc habet. Afferunt inquit aliud quoque dictam, velut à B. Julio profectum, quod extat in epistola scripta ad Dianysium Corinthi Episcopum, cuius est. Miror de quibusdam audiens Ge. Et sic dictum hujusmodi. Necessè est eos, cum duas naturas dicunt unum adorare alteram non adorare, ac in Divinam quidam baptizari, at inbumanam non baptizari. Et Leontius refutat subdit enim. Sed nos pluribus arguēntis convincitur illud quidem non esse B. illius Julii, sed Apollinaris. Primum ex eo, quod si quis eam subtiliter consideret nihil Juliano dignum nomine habeat. Quam & septem ille epistolæ, quas ejus esse dicunt Apollinaris sunt. Et post plura. Patet & abundè convinci quod B. Julii non sit. Ajunt enim a Ellis Synod. Epistola sub B. Cyrillo inserta, quod quidem aperte mentiuntur, nam nihil in textu tale reperitur, sed alia quædam inserta est epistola, velut à Julio scripta, nec ipsa Julii sed Timothei. Et plurima tractat in Historia, & in annotationibus ad Martyrologium Romanum, sic Bellarminus per librum integrum Scriptores Ecclesiasticos expendit, sic Antonius Augustinus, & alii, decretum Gratiani emendarunt, sic Pontifices aliqua emendarunt in breviario, & satis est legere vetus & novum; sic credendum evidentie ipsi, ubi opus adscriptum Cypriano, Carolo Magno dedicatur, post plura secula nascituro, ubi epistola ad Demetria-

dem inter opera Augustini, ut ipse testatur est Pelagii, & satis est legere, ubi Clemens Primus in libro vite scriptus communitatem uxorum tueretur. Cum ergo usus sit optimus pessimus est abusus, quem credo reprehendunt Moderni, & quidem in hac re Launojus, & à Catholicis, & ab hæreticis accusatur, quod opera manifestè vera refuter, quod negativam probationem, qua nihil infirmius, etiam positivis multis præponat, sic Quenellius epistolæ, rejicit Leonis, quæ ut ait Lupus in campo Leonem clamant. Assue est huic levibus conjecturis, Baronium passim aliquos aggredi, ut claris inimicitis clarescant, quem nos sæpe defendimus. Sit ergo examen criticum lydius lapis, quo verum à falso certè discernamus, non Academicorum doctrina, qua omnia in dubium revocantur. Præter evidentiam sunt notæ certæ violatio temporum, res indigna Auctore, contraria veris ejus operibus, & doctrinis, Auctores graves, & Patres asserentes esse alterius, ut Nazianzenus Epistolæ Julii dicit Apollinaris, & Concilia quibus usi sumus in hac arte. Eam sæpe adhibuimus aliquando non usi, eo quod Adversarii opera illa admitterent. Cum itaque Theologiam etiam dogmaticam, moralem, & de canonibus agentem & legibus, tres in partes clarè dividamus, & in prima fermo sit, de Deo uno, Trino, & Incarnato, secunda de Legibus, tertia de Sacramentis, primam & tertiam totam dedimus, & innumeras quæstiones in secunda parte, cum agatur de Legibus & Præceptis, de Papa, Conciliis, & aliis, ad libertatem, & gratiam spectantibus; ideoque tota penè Theologia includatur; cum & innumera sint ad fidem spectantia; & de Scriptura Sacra prolixus sit fermo, & hæreses omnes numerentur, & innumera etiam convincantur. In uno versiculo Theologia trita est. Dominus, Legis, salvabit nos, ubi de Deo, & Domino agitur, de Legibus & præceptis in genere, & specialiter de præceptis Decalogi, & de Sacramentis nostram operantibus salutem. Quamvis autem videatur immensa materies, tamen tribus annis optimè finietur, si relinquatur plu-

plures quæstiones Philosophicæ, plures non proficiunt, vel de possibili; quales vetere Romani Pontifices, Academiæ Parisiensi scribentes; non tamen deserantur speculativæ, illæ præsertim, quæ Hostium sophismata, frequenter ab iis usurpata dissolvunt, quæ in te excellit ea pars Theologia; & in Tertulliano, & Augustino est mirabilis. In morali ea regula servanda, ut teneatur aurea mediocritas, medio tutissimus ibis, nec sequenda est lata conscientia, cujus distamina sæpè vetere Pontifices, neque strictissima via est querenda, quamvis enim hæc foret desideranda, tamen in præsentia non est imperanda, & canones pœnitentiales optimi sunt, sed Ecclesia ipsa eos moderatur, & in materia pœnitentiæ sub Zephyrino Papa, & sub Cornelio rigorem mitigavit, & ad hoc inserviunt canones pœnitentiales, ut cernatur pœna talibus peccatis imperata, nec jejuniis in Xerophagia, idest in aridis, nostris temporibus potest convenire. Sunt ergo canones observandi, quos Leo Magnus affirmat totius mundi reverentia consecratos, & Concilia generalia sæpè inculcant, nec obitat aliquando desuetudine abrogari, quippe & decreta Apostolorum de suffocato & sanguine, quamvis Apostolica sunt abrogata, imò & Ecclesia mutavit usum, Christi in comunione non jejuni, laudante eam mutationem Augustino, cum sola fidei decreta sint irreformabilia, & canones bene statuti, aliquando in melius commutentur, & Ecclesia sæpè indulgeat infirmitati, sustinendi tamen sunt cum S. Carolo. Id optimè peragunt omnes & Moderni, qui tamen malè relinquunt Doctores recentes, ut Sotum quem scire est scire totum, eximium Suarez, & alios non laxos, sed Moderatos. Nil tractavi de Symbolo S. Athana-

si, quippe parvi momenti est ea quæstio, cum apud omnes Ecclesias sit receptum, & certè etiam verba non forent est ipsius doctrina, ex operibus ipsius, ut conitit selecta; & impugnatur doctrina hæreticorum recentium, sicut & nos ex Patribus impugnamus, nec ipse voluit symbolum annum condere, sed fidem suam tantum profiteri, nec obitat non esse citatum à valde antiquis, cum & expositio fidei ipsius, & alia ibidem opuscula non semper citentur; quamvis multi probent ab Augustino citari, quod in sequentibus seculis est certum. Cæremoniarum verò Compugnatores libros, non curavimus confutandos, cum Deus, Ecclesia vera, Hæretici ipsi, imò & Julianus Apostata in suam Gentilitatem voluerit introducere, nec potuerit Deo nolente, cum Majestati Divinæ conveniant; ideoque exactissimè sunt discendæ, & observandæ. Etiam dogmata fidei à Sacerdotibus sunt addiscenda paratis reddere rationem omnipotentis, ne Parochis ipsis hæretici, & Rubbini insultent, & Confessores ut fidei dubia declarent; & Christiana mysteria exponant. Hæc primo tomo adjeci, pœnitentibus innumeris, cum opus maneret imperfectum, & me multiurgerent Amici, accedente Clemente, Pontifice, innata Clementia opus excipiente, imò præmia supra vires exhibente, nec humeris infirmis apta, nec statui paupertatis congruentia, saltem miserente, quod laudari non poterat, & encomiis ferè prosequente sua benignitate, quod validissima indigebat apologia; Excusa Lector tantam audaciam, & si audaciam excusare non potes, saltem opus excusa ob bonam intentionem juvandæ Ecclesiæ, & manifestandæ veritatis.

4. Can
Can 1.
U 7. can
1.

1. Petri
3.

I N D E X

LIBRORUM, ET CAPITUM

Hujus Tomi.

- Liber I. **D**E *Judice controversiarum, & infallibilitate Papae in questionibus juris.*
- Part. I. *De Judice controversiarum.*
- Caput I. *Papa Judex controversiarum.* pag. 1.
- Cap. II. *Papa custos traditionum.* p. 6.
- Cap. III. *Constatunt libri, & Dissertationes contra duas Capita praecedentia.* p. 16.
- Part. II. *De infallibilitate Papae in questionibus juris.*
- Caput I. *Exponitur questio, & deciditur.* p. 24.
- Cap. II. *Infallibilis Papa evincitur ex Scriptura, & traditione.* p. 30.
- Cap. III. *Papa infallibilis in Antiquitate.* p. 36.
- Cap. IV. *Evincitur infallibilitas Papae, ex PP. Latinis.* p. 45.
- Cap. V. *Evincitur infallibilitas Papae, ex Patri- bus Graecis.* p. 53.
- Cap. VI. *Idem evincitur ex Concilio Ecumenico.* p. 61.
- Cap. VII. *Evincitur infallibilitas Papae ex Concilio regionalibus.* p. 69.
- Cap. VIII. *Evincitur infallibilitas à Regibus, & Summis Pontificibus.* p. 80.
- Cap. IX. *Evincitur infallibilitas Papae ex usu Ecclesiae.* p. 87.
- Cap. X. *Evincitur infallibilitas Papae rationibus.* p. 95.
- Cap. XI. *Evincitur Papae infallibilitas ex omnium testimonio.* p. 102.
- Cap. XII. *Evincitur infallibilitas Papae, ex sola Gallia.* p. 113.
- Cap. XIII. *Evincitur infallibilitas Papae ex sola Ecclesia.* p. 124.
- Cap. XIV. *Appellationes à Papa ad Concilium Papam infallibilem ostendunt.* p. 136.
- Cap. XV. *Solvuntur argumenta sumpta à rationibus.* p. 144.
- Cap. XVI. *Defenduntur Pontifices trium priorum seculorum.* p. 149.
- Cap. XVII. *Defenduntur Liberius, & Felix.* p. 153.
- Cap. XVIII. *Defenduntur Pontifices quatuor, & sexti seculi.* p. 165.
- Cap. XIX. *Defenditur Honorius Papa.* p. 179.
- Cap. XX. *Defenduntur reliqui Pontifices.* p. 187.
- Part. III. *De infallibilitate Papae in questionibus Modernis.*
- Capit. I. *Exponuntur, & confutantur errores Moderni.* p. 198.
- Cap. II. *An natura pura sit possibilis.* p. 206.
- Cap. III. *An Deus impossibilia jubeat.* p. 212.
- Cap. IV. *An detur gratia interior, cui resisti possit.* p. 218.
- Cap. V. *An homo sit liber libertate indifferentiae.* p. 225.
- C. VI. *An Christus mortuus sit pro omnibus.* p. 235.
- C. VII. *Examinantur plura bona in peccatore.* p. 244.
- Cap. VIII. *Sunt & virtutes aliae praeter Chastitatem.* p. 254.
- Cap. IX. *De Concordia gratiae, & liberi arbitrij.* p. 262.
- Cap. X. *Solvuntur argumenta Quenellii, & Anonymi.* p. 271.
- Cap. XI. *Confutantur alia Quenellii ibidem.* p. 277.
- Cap. Ult. *Reflexiones dogmaticae, & morales in novum testamentum.* p. 290.
- Liber II. *De Judicio Papae in questionibus factis.*
- Part. I. *De Canonizatione Sanctorum, & de certitudine Benedicti XIII.*
- Caput I. *De Canonizatione Sanctorum.* p. 298.
- Cap. II. *An de fide sit Benedictum XIII. esse legitimum Papam.* p. 309.
- Part. II. *De Judicio Papae in examine librorum.*
- Cap. I. *Evincitur infallibilitas Papae in examine librorum.* p. 315.
- Cap. II. *Confutantur libri, & Dissertationes de examine librorum.* p. 325.
- Liber III. *De Dominio temporalis Papae, & donatione Caroli Magni.*
- Part. I. *De Dominio temporalis Papae.*
- Cap. I. *An idem possit esse Princeps spiritualis, & temporalis.* p. 331.
- Cap. II. *De Edicto, & donatione Constantini.* p. 335.
- Part. II. *De donatione Caroli, & Pippini.*
- Cap. I. *Afferitur Donatio Caroli, & Pippini.* p. 338.
- Cap. II. *Expenduntur rationes in contrarium.* p. 342.
- Liber IV. *De potestate Papae circa ea quae sunt juris naturalis Divini, & Humani.*
- Part. I. *De potestate Papae in jus naturale, Divinum, & Humanum.*
- Cap. I. *De potestate Papae in jus naturale, & Divinum.* p. 346.
- Cap. II. *De potestate Papae circa jus humanum.* p. 337.
- Part. II. *De potestate Papae circa Sacramenta.*
- Cap. I. *De potestate Papae in confirmatione.* p. 369.
- Cap. II. *De potestate Papae circa Eucharistiam.* p. 370.
- Cap. III. *An transubstantiatio, & praesentia realis ortu sit à Pontificibus Modernis.* p. 377.
- C. IV. *De potestate Papae in Sacrificio Missae.* p. 388.
- C. V. *De potestate Papae circa penitentiam.* p. 397.
- C. VI. *De potestate Papae circa Matrimonium.* p. 411.
- Part. III. *De Indulgentiis, & ceremoniis, & potestate Papae circa ipsas.*
- Cap. I. *De Indulgentiis, & Jubilaeo, & potestate Papae circa ipsas.* p. 425.
- Cap. II. *De potestate Papae circa ceremonias.* p. 434.
- Part. IV. *De potestate Papae in Clericis, & Monachis.*
- Cap. I. *De potestate Papae in Clericis.* p. 441.
- Cap. II. *De potestate Papae quoad Monachos.* p. 445.
- Part. V. *De potestate Papae quoad Haereticos, & infideles.*

Index Librorum, & Capitulorum hujus Tomi.

- Cap. I. De potestate Papae quoad Paganos, & Judaeos.** p.451.
- Cap. II. De potestate Papae in Haereticos.** p.454.
- Lib. V. De mutuo Honore, & utilitate inter Papam Imperia, & Regna.**
- Pars I. De mutuo honore, & utilitate inter Papam, & Imperia.**
- Cap. I. De mutuo honore, & utilitate inter Papam, & Imperium orientale Graecorum.** p.461.
- Cap. II. De translatione Imperij.** p.469.
- Cap. III. De mutuo honore, & utilitate inter Papam, & Imperatores Occidentis.** p.475.
- Pars II. De mutuo honore inter Papam, & Regna.**
- Cap. I. De mutuo honore, & utilitate inter Papam, & Angliam.** p.490.
- Cap. II. Galliae Regnum.** p.502.
- Cap. III. Genuefium Respublica.** p.518.
- Cap. IV. Hispaniae Regnum.** p.532.
- Cap. V. Hungariae, & Bohemiae Regnum.** p.545.
- Cap. VI. Neapolitanum, & Siculum Regnum.** p.556.
- Cap. VII. Poloniae Regnum.** p.569.
- Cap. Ult. Venetorum Respublica.** p.577.
- Lib. VI. De reliquis spectantibus ad Papam.**
- Pars I. De osculo pedum, Adoratione, & ornatu Papae.**
- Cap. I. De osculatione pedum.** p.595.
- Cap. II. De Adoratione Papae.** p.600.
- Pars II. De ceremoniis Papae, Cardinalibus, Peregrinationibus ad loca Sancta.**
- Cap. I. De ceremoniis Papae.** p.604.
- Cap. II. De Cardinalibus, peregrinationibus, exaltationibus.** p.606.
- Pars altera. In duodecim Libros divisa.
De Symbolo, & XII. articulis Symboli.
- Lib. I. De primo Symboli articulo.**
- Cap. I. De existentia, essentia, unitate, & omnipotentia Dei.** p.616.
- Cap. II. De Deo Creatore, & Angelis.** p.621.
- Cap. III. De variis Dei attributis, & proprietatibus.** p.627.
- Cap. IV. De Visione Dei.** p.632.
- Cap. V. De proprietatibus visionis beatae, & visa aeterna.** p.635.
- Cap. VI. De scientia Dei.** p.641.
- Cap. VII. De Voluntate Dei, & Praedestinatione.** p.648.
- Lib. II. In secundum Symboli articulum de Divinitate Christi, & de reliquis agit**
- cum de Spiritu Sancto, nec non in Praefatione.* p.660.
- Lib. III. In tertium Symboli articulum, de B. Virgine.**
- Cap. I. De Conceptione, & Nativitate. B. V.** p.661.
- Cap. II. De B. V. Maternitate, & Virginitate.** p.665.
- Cap. Ult. De reliquis spectantibus ad B. V.** p.667.
- Lib. IV. In quartum articulum Symboli. De Christi Nativitate, vita, & morte.**
- Cap. I. De Incarnatione, vita, & morte.** p.673.
- Cap. II. De regno, & Dominio Christi.** p.677.
- Cap. III. De Christo Sacerdote, Intercessore, Mediatore, Advocato, & Redemptore.** p.680.
- Cap. IV. De Christo Legislatore, ejusque Legge.** p.685.
- Cap. V. De perfectissimis Corporis, & Animae Christi.** p.689.
- Cap. VI. De adoratione Christi, & Imaginū.** p.699.
- Lib. V. De quinto articulo Symboli.**
- Cap. I. De Descensu Christi ad Inferos.** p.711.
- Cap. II. De Christi, & Mortuorum resurrectione.** p.714.
- Lib. VI. In sextum articulum Symboli.**
- Cap. I. De Sessione ad dexteram Patris.** p.719.
- Cap. II. De Christi Ubiquitate, & communicatione Eucharistiae.** p.720.
- Lib. VII. In septimum articulum Symboli, De Quatuor Novissimis.**
- Cap. I. De Judicio Finali.**
- Cap. II. De Inferno.** p.237.
- Lib. VIII. In octavum articulum Symboli, De Spiritu Sancto.**
- Cap. I. De Divinitate Spiritus Sancti.** p.730.
- Cap. II. De Processione Spiritus Sancti, à Patre, & Filio.** p.737.
- Cap. III. Unde habeatur distinctio Spiritus Sancti, à Filio, & ejus Processio.** p.741.
- Cap. IV. De Spiritu Sancto, justificante.** p.744.
- Cap. V. De Spiritu Sancto, locuto per Prophetas, & Scripturas Sacras.** p.746.
- Cap. VI. De reliquis Personis Patris, & Filii, distinctis à Spiritu Sancto.** p.764.
- Lib. IX. De Sancta Ecclesia Catholica, & Sancto-ram Communionem.**
- Lib. X. De X. articulo Symboli, Remissione peccatorum.**
- Lib. XI. De XI. articulo Symboli, De Carnis Resurrectione.**
- Lib. XII. In ultimum articulum Symboli, De Vita aeterna.**

Cum Opus inscriptum *De Papa, & Symbolo Libri XVIII.* a Patre Don Bernardo Pozzolo nostræ Congregationis Sacerdote Professo compositum, duo ejusdem Congregationis Theologi, quibus illius examen commissimus, recognoverint, ac in lucem edi posse probaverint; tenore præsentium facultatem concedimus, ut Typis mandetur; Si ipsa, ad quos spectat, videbitur; ac servatis servandis. In cujus rei fidem has literas dedimus, ac nostro Sigillo munivimus. In Collegio nostro Sanctæ Lucie Cremonæ die 17. Maji, Anno salutis 1725.

D. Carolus Maria Lodi Præpositus Generalis Congregationis de Somafcâ.

D. Joannes Baptista Riva à Secretis.

I M P R I M A T U R.

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

N. Baccari Ep. Bojanen. V. Gerens.

I M P R I M A T U R.

Fr. Gregorius Selli Ordinis Prædicatorum Sacri Apostolici Palatii Magister.

EX commissione Reverendissimi Patris Gregorii Selli Sac. Palatii Apostolici Magistri legi Librum cui titulus *De Papa, & Symbolo Libri XVIII.* Auctore Joanne Bernar. Pozzolo Genuesi Sacri Theologi Lectore in Collegio Clementino de Urbe in duos Tomos, seu Partes divisâ, nec in eo aliqua Fide, aut bonis moribus dissonum offendi, sed uberem doctrinæ fertem, & affluentem sacra eruditione suppellestem, ut mirum in modum auream videatur cætenam intexere, aurostatum, & rationum pondere gravem, quâ non vincit minus, quam victi Romanæ Ecclesiæ hotes psudere debeant se trahi in triumphum veritatis, Propterea publicè utilitati consulens Opus prælo dignissimum censet. Romæ ex Collegio SS. Vincentij, & Anastasij Anno Domini 1723. die 30. Novembris.

Leo Bartolotti Clericorum Minorum Sacre Theologiæ Lectur Emeritus, & Sacre Congregationis Indicis Consulator.

Promissa solvens sollicitius, quam exposcebat Opus præclarissimum Reipublicè litterarum solitis eruditione, magna diligentia excellentissima doctrina illustravit Rev. Pater Don Jo. Bernardus Pozzoli Clericus Regularis Somafcus, cujus nomen retulisse fati est, ut encomis cuncta proferas; Adeo quandoquidem meritum sibi comparavit in Bibliothecæ Pontificiæ constructione, studio, et meditatione, ut nomen sibi adeptus fuerit æternum; nunc ad sibi acquirendum *Piis altrâ, Rationale Romæ Pontificis* componens, unicus, & solus innumeros è Sanctis Patribus, & Conciliis luculentissimè construens lapidem pretiosos, ut alter David infinitos Hethorodoxos Goliath aureum clamum circumducens percussit in fronte, & Orthodoxorum membra in Capite triumphare sicut. *Piis altrâ* profectò transmeavit, dum nullam reliquit intactam difficultatem non subtilitè, fortitèque ad evidentiam solutam, omnem tetigit questionem tangendam admirabilis sapientia abundantissimè resolutam; & quod tandem maximi sciendum est, pusci multa, immò infinita complexus, ut nihil amplius in hac materia anhelandum Lectorem deliquerit Opus dixerim numeris omnibus absolutum; Quod ex commissione Rev. P. F. Gregorij Selli Sac. Ap. Pal. Mag. summa animi mei voluptate legens, nihil inveni, quod Orthodoxum dedecet, quodque censoriæ virgæ subijciatur: immò, quod laudibus, & quidem maximis ornatur, quodque lauris, & coronis præmiatur; Omne liquidem quòd in eo est pseudoctrinæ Hæreticarum eversum est. Quamobrem ut publicè exponatur luci, & dignissimum judicavi, & desideravi. Datum Romæ in Collegio Sanctæ Mariæ de Victoria die 27. Julij 1727.

Fr. Leo à S. Felice Carmelita Excalceatus Sac. Theol. Prælector, ac Sacrorum Congregationum Indicis, & Sacrorum Rituum Consulator.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

315.

Gunt de Symbolo Augustinus, libris de Symbolo ad Catechomenos. & apud ipsum est sermo de tempore, agit Rufinus in expositione Symboli, S. Petrus Chryzologus de Symbolo Apostolorum, Eucherius olim Eusebius Emifenus de Symbolo, Tertullianus de præscriptionibus, & alii.

Cop. 11.

Duplex est Symboli notatio, & Ethimologia, alia collationem significat, vel pecunie, vel cibi, vel potus ad convivium, quæ postorius sæculum comessalia vocavit, vel convivæ de confertis, ut constat ex capitibus cum oportet, non liceat, quam notionem fert Rufinus in expositione Symboli:

2. Diss. 44.

Symbolum utem hoc multis, & iustissimis ex causis appellari voluerunt, Symbolum enim Græcè, & iudicium dici potest, & collatio, hoc est, quod plures in unum conferunt. Id autem fecerunt Apostoli in his sermonibus in unum conferendo, quod unusquisque sumpsit. Idem habet Ildorus de Ecclesiasticis Officiis, idem Rabanus Maurus de Institutione Clericorum, Symbolum Græcè collatio, hoc est, quod plures in unum conferunt, idem Auctor apud Augustinum, sermonis jam citati de tempore, eandem habet Ethimologiam Innocentius Tertius libro secundo Mysteriorum Missæ, & post veteres multi recentiores. Verum ex Natali hoc minimè placet, qui etenim ait ipse vim Græcæ vocis novet, & veteres Grammaticos evolvere falsum esse fatentur, Symbolum collatitiam cenam dicere, namque ipsam Symbolum veteres non Symbolum unquam dixerunt, ut multis probat Vir Eruditus Gerardus Vossius, libro de tribus Symboli Dissertatione prima. At pace tantorum Virorum, verum est cum cenam dici Symbolum, ut ostendit Vossius, & Lexica Græca, & dici etiam Symbolum ostendunt Docti ex Gellio libro sexto, sic Proverbiorum vigesimo tertio. Dantes Symbola consistuntur, ubi ex Hieronymo, & aliis Symbola sunt partes posite in convivio.

Cop. 13.

Alia est huius vocis notio, indicium, ac signum, quo milites distinguebantur ab Hostibus, vel quo in pacis veteres utebantur, loco Chirographarum literarum, ideoque Confessio Fidei est tessera militaris, qua milites à desertoribus dignoscuntur. Hanc notionem fert allatus Rufinus, *Iudicium autem, vel signum idcirco dicitur, quia in illo tempore, sicut Paulus Apostolus dicit, & in aliis Apostolorum refertur multi ex circumciscibus Judæis, simulabant se esse Apostolos Christi, & lucri alieius, vel ventris gratia, ad predicandum proficisciebantur, nominantes quidem Christum, sed non integris traditionum*

lineis nunciantes. Idcirco istud indicium posuerunt per quod agnosceretur is, qui Christum verè secundum Apostolicas Regulas predicaveret. Denique, & in Bellis Civilibus hoc observari seruit, quoniam & armorum habitus par, & sonus vocis idem, & mos unus est, atque eadem instituta bellandi, ne qua doli surreptio sine Symbolo distincta unusquisque suis militibus tradit, qua latine signum, vel iudicia, nuncupantur, ut si forte occurreret quis, de quo dubitetur interrogatus Symbolum prodatur, si sit hostis, vel socius; etiam hoc nomen derivari potest, non à militari, sed à contrahendum, tessera; quippe est tessera pacti, quod inimus cum Deo ex Petro Chryzologo in Baptismo. Placium, vel pactum, quod lucrum venientes continent, vel futurum Symbolum nuncupari contrahum etiam docentur humano, quod tamen Symbolum inter duos firmat semper geminata conscriptio, & in stipulationum custum reddit humana cautela, ne cui surreptus, ne quem decipias perfidia contrahitibus semper inimica, sed hoc inter Homines inter quas frons, ut it quo facta est, ut cui factus est semper laedit, inter Deum verò, & Homines Symbolum Fidei sola Fide firmatur, non litera, sed Spiritu credito, & mandatur cordi non charta, quia Divinum creditum humana non indiget cautione, Deus facere fraudem nescit paci non potest. Et post aliqua. Sed dicit, quid falli non potest, quid est, quod exigit placium? Quid Symbolum querit? Querit ille propter te non propter se, non quia ille dubitat, sed ut tu credas. . . . Nemo ergo immerito Symboli sit, nemo iuncti cum Deo placiti sit oblitus. Secunda notio Symboli est usitata magis, & ex ea Symbolum denominatur, ut advertit Catechismus Concilii Tridentini, ideò editum ab Apostolis Symbolum, si fideles milites nos facere possent intermonere. Ità passim in Castris usurpatur, & à Ducibus traditur, & Principibus, ut notat Alexander libro quarto. In Castris Caii Julii Victoriam, in Pompei Magni Herculeum inventam, in Pompeii juvenis pietatem narrat. In Syllæ Castris Apollo, in Nerone optima Mater; in Cyri puppiter belli socius, & Dux, in D. Antonini æquanimis, in Pertinace militemus, erant signa, & Symbola fidelis militie. Et hoc est, quod bellè contra hæreses ait Irenæus, ideò corporeum Symbolum, ut Christiani omnes forent unius labii, & oris, quod & alii Patres exponunt similitudine à Filiis Noe desumpta cum terra foret labii unius, & oris, & hanc expositionem admittit Maximus Taurinensis, Homilia prædicta in Symbolum, contra Rufinum allatum. His de Symbolo nomine prænotari, ait Natalis ad id veniendum est, quod in controversiam vocatur, utrum soli Apostoli huius Symboli sint Auctores, quod

Cop. 12.

Lib. 1. c. 3.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

quod Apostolicum vocatur. Gerardus Vosfius libro de tribus Symbolis Dissertatione prima negat ab Apostolis editum, atque ideo tantum Apostolicum dici contendit, quia Apostolicæ Doctrinæ Compendium est, ac præ Symbolis aliis, verbis etiam gaudet Apostolorum, & Evangelistarum. Antea ipsum indicavit Calvinus se non agnoscere Apostolos illius Symboli Auctores libro secundo Institutionum Capite decimosexto. *Apostolorum autem Symbolum nuncupo de Auctore minime sollicitus. . . . Neque verò mihi dubium est, quin à prima statim Ecclesia Origine, adeoque ab ipso Apostolorum seculo in usum publica, & omnium calculis recepta confessionis obtinuerit, undecumque tandem in usum fuerit profectum. Quo intellecto de Auctore, vel anxie laborare, vel cum aliquo digladiari nihil attinet.* Et Erasmus in Præfatione ad Lectorem Paraphrasis S. Matthei. *Librum hunc ait concinnare cepit, non ex humanis laudis, sed in Fontibus Evangelicis. & Apostolicis Literis, & ex Symbolo, quod ab Apostolis proditum sit nescio, & Magistro suo Calvino, audacior Discipulus Camieris de Canone. Esse ab Apostolis Symbolum sic compositum, si non est falsum, certè, quod proximum falso esse nemo negat incertum est.* Etiam unus Coccejus nomine omnium ait. *Nos fatemur omnes partes Symboli in Scriptura contineri, sed non putamus necessarium definire id ita compositum esse ab Apostolis.* De quo agit Clarissimus Vosfius in peculiaris libro de tribus Symbolis, & idem ait Zanchium Symbolum, ad Traditiones Ecclesiasticas referre, & quod mirabile certè est docet, ex Sacris Literis Symbolum positum, cum nondum Sacra Literæ extarent, sic, & alii negant Apostolos Symboli Auctores, ne cogantur traditiones non scriptas confiteri. At Testes sunt omni exceptione maiores Hieronymus. *Symbolum fidei, & spei nostræ ab Apostolis traditum, non scribitis in charta, sed in tabulis cordis carnalibus, ubi ab Apostolis traditur, & in corde.* Testis est Chrysologus ex professo de Symbolo. *Symbolum fidei sola fide firmatur. Non litera, seu spiritui creditur, & mandatum cordi non charta, ut id ipsum omnes sentirent* Testis Rufinus in Præfatione, expositionis Symboli ad Laurentium. *Tradunt Majores nostri, quod post Ascensionem Domini, cum per adventum Spiritus Sancti supra singulos quosque Apostolos ignea lingua sedissent, ut loqueretur diversis, variisque loquerentur, per quod eis nulla gens extranea, nulla lingua barbaricè inaccessa videretur, & in via preceptum eis à Domino datum hoc ad prædicandum Dei Verbum ad singulas quasque proficisci Nationes. Discessuri ab invicem normam, ac sibi prius futura Prædicationis in commune constituerunt, ne serè alii aliter dicerent aliquid his, qui ad fidem Christi invitabantur exponerent. Omnes igitur in uno*

positi, & Spiritu Sancto repleti breve istud futuræ sibi, ut diximus Prædicationis indicium in unum conferendo, quod sensiebant unusquisque componant, utque hanc credentibus laudandam esse regulam statuant. Et intrà. *Discessuri igitur, ut diximus ad prædicandum istud unanimiter, ut Fidei suæ Apostoli indicium posuere, non sicut Fili Not discessuri ab alterutra turrim ex latere coelo, & bitumine confluentes, cuius sacumen usque ad Celum pertingeret, sed monumenta Fidei, quæ starent adversus faciem inimici à lapidibus vivis, & Margaritis Dominicis ædificantes, quem neque venti impellerent, neque fulmina subruerent, neque tempestatum, ac procellarum turbibus permoverent, ubi Apostoli monumenta fidei ponunt, nec ventis, nec fluminibus subruenda. Testis Lucifer Calaritanus apparet libro secundo adversus Constantium, ubi hoc Symbolum appellat formam disciplinæ, & regulam Fidei per Apostolos traditam, ubi, & regula Fidei est Symbolum, & per Apostolos traditur Ecclesiæ. Testis Celestinus Papa ad Nestorium, ubi Symbolum istud appellat, Symbolum ab Apostolis traditum. Denique Ambrosius Epistola ad Papam Siricum. *Credatur, inquit Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana interemerat semper custodit, & servat, ubi ex Symbolo Apostolorum, hæreses certò convincit, & Symbolum appellat Apostolorum, & sermone ultimo de jejuniis Eliæ agens de Fide in hoc Symbolo contenta. Ista autem ipsa clavis, quam Fidem dicimus videmus quemadmodum constat, quemadmodum solida sit. Arbitror illam duodecim artificum operatione constare. Duodecim enim Apostolorum Symbolo Fides Sancta, concepta est, qui velut Periti Artifices in unum convenientes clavem suo consilio confecerunt. Clavem enim quandam ipsam Symbolum dixerim, per quam referantur Diaboli tenebræ, ut Lex Christi adveniat; ubi vides duodecim Artifices Apostolos, in unum convenientes clavim efformasse. Cur autem Ambrosius asserat Symbolum, in Romana Ecclesia custodiri, & nulla sit mutatio exponit Rufinus. *Commonendum puto, quod in diversis Ecclesiis aliqua in his verbis, Credo in Deum, Patrem Omnipotentem invocantur advestra, in Ecclesiis tamen Urbis Roma hoc non deprehenditur factum, quod ego propterea esse arbitror, quod necque hæresis ulla illis sumpsit exordium, & mos ibi servatur antiquus eos, qui gratiam Baptismi sumpturi sunt publice, idest Fidelium Populo audiente Symbolum reddere, & utique adfectionem unius saltem sermonis eorum, qui præcesserunt in Fide non admittit auditus. In ceteris autem locis quantum intelligi datur propter nonnullos hæreticos, addita quadam vident, per quæ novella Doctrina ausus credere excludi, ubi Symbolum illud, quod est Apostolorum, ex Ambrosio, & Romæ erat inviolatum, & nulla sermonis exteri***

VOCE

Epist. ad
Rom.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

Epist. 13.

voce assutum. Etiam Apostolicum, & ab Apostolis compositum appellant Pontifices, & Concilia, Leo Magnus ad Pulcheriam Augustam. Siquidem ipsius Catholici Symboli brevis, & perfecta Confessio, quæ duodecim Apostolorum totidem est signata sententiis tam instructa sit in munitione cælesti, ut omnes Hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio detruncari, ita adversus Eutychem Leo, & adversus Nestorium tertia Synodus, in Relatione ad Theodosium de Nestorii depositione. Fides initio quidem à Sanctis Apostolis tradita, postea verò à trecentis decem, & octo Patribus in Metropoli Nicæna exposita, quod, ut vidimus concordare Celestino, & quarta Synodus cum Leone, ubi prima Synodus agnoscit, Symbolum ab Apostolis constitutum. Antè Synodum ipsam Nicænam antiquitas, ex Tertulliano, & Ireneo, idem est confessio, quippe primus de præscriptione habet. In ea regula incedimus, quam Ecclesia ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo tradidit; & nomine regulæ Symbolum ab eo intelligi, constat ex libro de valendis virginibus. Regula Fidei unum omnino est sola immobilis, & informabilis credendi scilicet in unicum Deum Omnipotentem, Mundi Conditorem, & in Filium ejus Jesum Christum natum ex Virgine Maria crucifixum sub Pontio Pilato, tertia die resuscitatum à mortuis, receptum in Cælis, sedentem nunc ad dexteram Patris, venturum judicare vivos, & mortuos, per carnis etiam resurrectionem, & laudato de præscriptionis libro. Regula est autem Fidei, ut jam hinc, quia defendamus, profiteamur illa scilicet, qua creditur unum omnino Deum esse, nec alium præter Mundi Conditorem, qui universa de nihilo produxerit, per Verbum suum primò omnium demissum. Id Verbum Filium ejus appellatum nomine Dei variè visum à Patriarchis, in Prophetis semper auditum postremò delatum ex Spiritu Sancto Patris Dei, & virtute, in Virginem Mariam, carnem factum in utero ejus, & ex ea natum egisse Jesum Christum, exindè predicasse novam Legem, & novam promissionem Regni Cælorum, virtutes scilicet fixum Crucis, tertia die resurrexisset in Cælos ereptum fuisse ad dexteram Patris, misisse Vicariam vim Spiritus Sancti, qui credentes agat, venturum cum claritate ad sumendos Sanctos in vitæ æternæ, & promissorum cælestium fructum, & ad profanos adjudicandos igni perpetuo, facta utriusque partis resurrectione cum carnis resurrectione, ubi vides hoc esse Symbolum Apostolicum, etiam si ab Apostolis non dicatur institutum, longè fortius cum expressè id asseratur. Et rursus libro adversus Praxeam Unicum quidem Deum credimus sub hac tamen dispensatione, quam Æconomiam dicimus, ut unici Dei sit, & Filius sermo ipsius, qui ex ipso processerit, per quem omnia facta sunt, & sine quo factum est nihil. Hunc missum à Patre

in Virginem, & ex ea natum, & hominem, & Deum, Filium hominibus, & Filium Dei, & cognominatum Jesum Christum. Hunc passum mortuum, & sepultum secundum Scripturas, & resuscitatum à Patre, & in Cælos resumptum, sedere ad dexteram Patris, venturum judicare vivos, & mortuos, qui exindè miserit secundum promissionem suam Spiritum Paracletum, Sanctificatorem Fidei eorum, qui credunt in Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, ubi Symbolum Apostolicum describit, & articulos Symboli ipsius. Extat, & antè ipsum Ireneo omnium Doctrinarum curiosissimus, discipulus nonagenarii Pothini. Libro primo adversus hæreses dicens, Ecclesia enim per universum Orbem usque ad fines terre seminata, & ab Apostolis, & à discipulis eorum accepit eam Fidem, quæ est in unum Deum Patrem Omnipotentem; ubi sententiis, ex quibus constat describit. Id etiam firmatur ex Regula Augustini etiam ab Hostibus nostris recepta. Quod universæ frequentat Ecclesia, nec à Conciliis institutum est ab Apostolica Traditione descendere restitissimè creditur, & Calvinus ipse itatit à primæ Ecclesiæ origine, & Apostolorum sæculo institutum affirmat, & Patres docent à Christo institutum, nempe referentibus Apostolis Traditione Divina non humana, quod antiquissimus profitetur Tertullianus. Hæc Regula à Christo, usque probabiliter instituta nullas habet apud nos questiones, nisi quas hæreses inferunt, & qua Hæreticos faciunt, non facit autem hæreticum nisi regula fidei, vel traditionis Divinæ, non humanæ. Hoc etiam fatetur Kanchius. Canones de Doctrina sunt Leg. Dei illi, quibus non tam definitum, quam declaratum fuit per Apostolos, & Apostolicos Viros, qui Canonici, qui apocryphi sint libri, de Doctrina item esse primò Symbolum Apostolicum, & rursus. Apostolicam Traditionem esse Canonem Bibliorum, Symbolum Apostolorum, & appellat tres has traditiones necessarias, quibus carere non potest Ecclesia. Frustrà opponunt Hostes nostri, quod Symbolum ab Apostolis compositum memorasset in Epistolis Apostoli, & Lucas in actis Apostolorum, & pars foret Scripturæ Canonice, quippe, ut jam vidimus ex Hieronymo, Rufino, & Petro Chryfologo, Symbolum non est literis consignatum, & Traditio Divina est ex sui natura, sine scripto ullo prodita, ut, vel multi ex Adversariis contententur, ideoque, nec scribi debuit in actis, vel Epistolis, & multa sunt ab Apostolis facta, nec in actis, nec in Epistolis, exarata, nec in Canone Scripturæ posita, & Lucam ex Hieronymo. Multa Historiographi licentia prætermisisse intelligimus, undè, nec meminit Evangelii à se conscripti, & narrans fuso calamo Acta Pauli, plura prætermisit à Paulo narrata, idque non unum tantum, sed plura numero. Frustrà volunt

Cap. 21

Ep. 118.

Tom. 4.
Thes. 1.
16101.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

Hostes eo tempore nullos fuisse hostes, quos Symbolum distingueret, quippè Simoniani, Cerinthiani, & Ebionitæ gravissimè grassabantur, tunc erant illi fidelium seductores, falsi Prophetæ, falsi Fratres, ut S. Paulus in suis Epistolis testatur. Erant, & Alexandrini, & Nicolaïtæ, & quamvis nulli forent hæretici, quod cum Rufino historia negat, poterant Apostoli providere futuræ Ecclesiæ, cum arma servari debeant etiam in pace, & pharmaca etiam non existentibus ægris componantur. Frustrâ asserit non convenire Patres, in assignanda ratione impellente ad Symbolum, quippè hæc ratio oppositum evincit, cum plures haberint rationes pro Symbolo, & omnis ratio impelleret ad Symbolum, ut tessera belli, tessera pacti, unanimitis in fide locutio, brevis, & succosa pro cunctis professio, regula una inerrabilis, & irreformabilis, ut loquitur antè Rufinum Tertullianus, & quod acceperunt ex eodem à Christo. Frustrâ arguunt Hostes non convenire, Auctores Catholicos de tempore formationis, quippè, nec ipsi conveniunt de tempore, quo ab Ecclesia Romana, est constitutum, alii etenim quarto sæculo, alij quinto volunt esse constitutum, vel ab iis, qui Canones Apostolicos edidit, & cum dicant Symbolum Apostolicum conveniunt ab Apostolis compositum, antè ipsorum per Orbem dispersionem, nec sunt contrarii Baronius, & Rufinus, quamvis primus velit effectum, post decimum annum à passione, & videtur Rufinus asserere, statim post passionem effectum. *Tradunt Majores, quod post Ascensionem Domini, cum per adventum Sancti Spiritus super singulos quosque Apostolos ignita lingua sedissent. . . . ab invicem normam prius futuræ prædicationis in commune constituunt.* Et rursus clarè prædicat, quod Baronius discessuri itaque ab invicem normam prius futuræ prædicationis in commune constituunt, quod & rursus ait de prædicantibus Christum, vel lucri, vel ventris gratia. *sicut & Apostolus dicit, quod esse non potuit immediatè post Ascensionem.* Frustrâ dicunt Symbolum tantùm hoc Nicenum, quippè Tertullianus, & Irenæus Symbolum Nicenum citare non poterant, post aliqua sæcula effectum, & Concilium Ecclesiasticum nominat Fidem, Symboli prius Apostolici mox Niceni, & Rufinus, Ambrosius, Augustinus, & Petrus Chryzologus exponunt Symbolum ab Apostolis traditum, & Ecclesia Romana Symbolum illud, intemeratum absque additione servavit, & Rufinus addit de ipsa Ecclesia. *Mos inibi servatur eos, qui gratiam Baptismi suscepturi sunt publicè idest fidelium Populo audiente Symbolum reddere, & tempore Apostolorum constitutum firmat.* Calvinus ipse, & Apostolicam Traditionem, vel Hostes aliqui fatentur. Frustrâ denique asse-

tit Tertullianum, non exprimere Christi descensum ad inferos; de Spiritu Sancto, de Ecclesia, de Sanctorum Communione, de remissione peccatorum, de vita æterna, ideòque non tradita ea Mysteria ab Apostolis, quippè Tertullianus præcipua Symboli Capita, adversus errores tunc regnantes recitat Praxæ; Valentianorum, Marcionis, & asseclarum, & Apellitarum, undè nec eadem verba refert, nec easdem prorsus sententias, & per Compendium omnia refert, in Confessione Spiritus Sancti, quem Filius misit, ut Vicariam vim, quæ creditur agat, & ut Sanctificatorem Fidei eorum, qui credunt, involvitur implicite Ecclesiæ Christi, quæ creditur congregatio est, & Filius misit vim quæ credentes agat, & ait secundum promissionem suam, ut maneat vobiscum in æternum, etiam agit de Communione Sanctorum, qui Spiritu Sancto advocantur, & moventur, & pro quibus, ut ait Paulus, postulat gemitibus inenarrabilibus, & remissionem peccatorum clarè, in Sanctificatore Hominum continetur. Frustrâ dicunt nil interesse scire originem, quippè Ss. Patres Maximus, Cyrillus Hierosolymæ, sæpius Augustinus, Eusebius clamant esse Apostolorum, & confitetur ipse Calvinus libro secundo Apostolis certè magno Veterum consensu Scriptorum adscribitur, ubi, vel reum consistentem audimus, & Crocius allegans Basilium de traditionibus Professionem igitur fidei interpretatur illorum verborum complexum, quo olim Catechumeni antè Baptismum suam profitebantur fidem, quod idem confitetur Coccejus, & innumeri ex Hostibus Symbolum Apostolorum, volunt continere veritates, & errores illi oppositos esse fundamentales, quod passim uno ore consentitur, etiam latissimi, & intolerabiles Doministæ.

Unum est, quo multipliciter triumphant Hostes, non eodem ordine, ubique Symbolum recitari certè omnindò diversis, alibi pluribus, & alibi paucioribus, & non solum verbis, sed & sententiis, ideòque Apostolicum non esse, quod quilibet reverenter excepisset, non ausus sententiis addere Apostolicis, nec differret Symbolum Aquilejense, & Romanum, quo Aquilejense, & Romana Ecclesia utebatur, & Orientale quod Oriens adhibebat. Evincunt autem in multis diversa. Et sanè Romanum in primo Capite habet. *Credo in Deum Patrem Omnipotentem Creatorem Cali, & Terræ, in Symbolo quarti sæculi in Oriente erat. Credo in unum Deum Patrem Omnipotentem, in Aquilejensi tempore Rufini, postea verba Credo in Deum Patrem Omnipotentem, addebatur, invisibilem, & impassibilem.* In secundo Capite legebat Orientale. *Et in unum Dominum Nostrium Jesum Christum usicum Filium ejus ex Rufino.* In tertio Capite loco

De Fide, & Oper. cap. 9.

Cap. 16. 55. 58.

Sec. 4. num. 7.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

horum verborum. *Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine in Aquilejensi Symbolo legebatur. Qui natus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine.* In quarto Capite omittuntur ea duo verba, *passus, mortuus* in Aquilejensi, & monet Rufinus in Symbolo in aliquibus Ecclesiis ea verba, descendit ad inferna desuisse: In Capite quinto Aquilejensis dicitur, *tertia die resurrexit à mortuis*, relictiis verbis descendit ad inferos; In sexto Capite verbo Patris, non addit vulgata omnipotentis, in septimo nulum discrimen fert Rufinus, in octavo in Aquilejensi Symbolo, verbum *Credo omnino* omittitur in nostro, omittuntur in Aquilejensi, ea verba *Sanctorum Communionem*, ubi Rufinus huic fententiæ *Sanctam Ecclesiam Catholicam* hanc aliam immediate conjungit, *nempè remissionem peccatorum*, in qua consistenda omnes concordant, & Natalis Alexander affirmat, Symbolum Aquilejense vocem Ecclesiam Catholicam omittere, que tamen à Juvenin ponitur, & à textu ipso apud Rigaltium, omitti verò asserit Natalis, cum à Rufino non explicatur, nec Ecclesia ab initio fuerit Catholica, & Apostolorum tempore ex Paciano, uondum Christiani dicebantur Catholici, & S. Augustinus eam vocem exponit, & in textu Symboli non ponit. In Capite undecimo Symbolum Aquilejense addit *post resurrectionem hujus carnis*. In ultimo deest illud *vitam æternam*, dicit enim Rufinus in expositione. Sed ultimus iste sermo, qui resurrectionem pronuntiat summatum totius perfectionis succincta brevitate concludit. Et quamvis ob varias Rufini ediciones, loco vocis ultimus, dicant aliquæ ex Pamelio ulterius, nihilominus non evitatur auctoritas Hieronymi scribentis. *In Symbolo fidei, & spei nostræ, quod ab Apostolis traditum non scribitur in charta, vel avramento, sed in tabulis cordis carnalibus post Confessionem Trinitatis, & unitatem Ecclesie, omne Christiani dogmatis Sacramentum carnis resurrectione concluditur.*

In hac tamen discordia unanimes sunt, ubi idem est Deus, & Deus unus, & pluralitas Deorum ex Terulliano nullitas est Deorum, & lumine rationis constat, vel apud Philosophos, & Poetas, unam esse primam causam, & mentem *Mens agit molem*, & verba illa Creatorem Cæli, & Terræ continentur in ea voce omnipotentem, ut omnibus, quoad sensum est manifestum, & ea verba invisibilem, & impassibilem, addidit Ecclesia Aquilejensis, adversus Heresim Patripassianorum ex Rufino. *Sciendum, quod duo isti sermones in Ecclesie Romanæ Symbolo non habentur. Constat autem apud nos additos hæreses causa Sabellii illius profecti, qua à nostris Patripassianorum appellatur, id est, qua, & Patrem ipsum, vel ex Virgine natum dicit, & visibilem factum esse, vel pas-*

sum affirmat in carne. Ut ergo excluderetur talis impietas de Patre, videntur hæc addidisse majores, & invisibilem Patrem, atque impassibilem dixisse. Ad secundum jam responderit Vigilius in Eutychem. *Univeritas profitetur credere se in Deum Patrem Omnipotentem, & in Jesum Christum Filium ejus Dominum Nostrium. Huic Capitulo ob id iste culmiatur. Cur non dicit in unum Jesum Christum Filium ejus juxta Niceni Decretum Concilii. Sed Roma, & antequam Nicena Synodus conveniret, à temporibus Apostolorum usque ad nunc, & sub B. memoria Cælestino, cui iste fidei testimonium reddidit, ita Fidelibus Symbolum tradidit, nec præjudicant verba, ubi sensus incolumis permanet, ubi vides eundem esse sensum, unius Filii, ac Filii, cum sit Unigenitus, & latè in Sacra Scriptura Filium vocetur, ubi vides Symbolum Apostolorum, extitisse sub temporibus Apostolorum, longè antè Concilium Nicenum; non quarto, ac quinto sæculo. In tertio Capite concordant, ubi juxta Scripturam loquuntur. *Quod in ea natum est de Spiritu Sancto est, & idem repetit Petrus Chryologus, sub Papæ Metropolitæ constitutus, si juxta Evangelium, quod in ea natum est de Spiritu Sancto est, quia Deus Spiritus est. Hæreticus jam Deum natum Virgine confiteatur ex carne, neque ampliùs Cælestis Mysterium Virginitatis Partum trahat conceptum Mundi, ad terræ fragilitatis injuriam, & nasci conceptum supponit, & ex utroque Homo excluditur, & Spiritus Sanctus utriusque est Auctor. Sic etiam Incarnatum, & Hominem factum eundem prorsus sensum important, in Symbolo Orientali, ac in Romano, conceptus de Spiritu Sancto natus est ex Maria Virgine, cum & Ecclesia canat in alio Symbolo. Et incarnatus est de Spiritu Sancto, & Homo factus est, & in eadem Catechesi Cyrillus, Caput subjungit ita inscriptum. *De generatione ex Virgine; Et in expositione dicit. Credo verò hunc Unigenitum Dei Filium ex Sancta Virgine, atque Spiritu Sancto natum esse, se antè dixerat se summa Capita exprimere. Non enim præpositi obliiti sumus, quod summa rudimentorum fidei Capita nunc explicaturi eramus.* In quarto Capite responderit Rufinus. *Sciendum sanè est, quod in Ecclesie Romanæ Symbolo non habetur additum descendit ad inferna, sed neque in Orientis Ecclesiis habetur hic sermo, vis tamen verbi eadem videtur esse in eo, quod sepultus dicitur; & idem dicimus de aliis verbis, passus idem est, ac crucifixus, ac mortuus, imò ex eo, quod resurrexit est mortuus, sic ad quintum, ad sextum repetitur vox omnipotentis, ut in primo Symboli articulo, in septimo nil adeit diversitatis, in octavo scribit Rufinus. Cæterum si solius Divinitatis ratio habeatur eo modo, quo in principio dicit. *Credo in Deum Patrem Omnipotentem, & post hæc in Jesum Chri-****

Cap. 4.

Luce 1.

Ep. 61.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

Christum Filium ejus unicum Dominum No-
strum ita jangitur; Et in Spiritum Sanctum.
 8erm. 47. In nono Capite Catholicam, legitur apud
 Petrum Chrysologum, apud Ambrosium.
 Tractatu de Symbolo, apud Cyrillum cate-
 chesi Illuminatorum decima octava apud
 Aquilejensem Ecclesiam, & Romanam, &
 id potuerunt Apostoli exponere, cum pro-
 ximè Ecclesia foret extendenda, & id cer-
 tissimè à Deo scirent, & cum ita loquen-
 tur in suis Epistolis: Sed dices numquid non
 Rem. 10. audierunt. Et quidem in omnem terram exiit
 sonus eorum, & in fines Orbis Terra verba eor-
 um, & mandatum fuerat Apostolis, ut
 prædicarent Evangelium omni creature.
 Num. 28. Eantes in Mundum Univerfum. Vel Apostoli
 respexere universalitatem Doctrinæ, & tem-
 porum, ideòque Lyrensis Catholicus vocat
 credentes, & ait. Eos esse Catholicos, qui
 tenens id, quod semper, quod ubique, & quod
 ab omnibus creditum est, quæ universalitas sub
 Apstolis etiam vigeat. Ecclesia Smyrnenfis
 apud Eusebium scribit ebat. Ecclesia Dei, quæ
 est Smyrna Ecclesia Dei. . . . Et omnibus,
 ubique Terrarum Sancta, & Catholica Eccle-
 sia Populis. Hinc Apollinaris Hierapolita-
 nus apud eundem. Catholicam, quæ per Or-
 bem terrarum sparsa est Ecclesiam maledictis
 L. 5. c. 15. appetere docebat spiritus arrogantissimus. Et
 29. 16. rursus adversus Saturninum, & Basilidem.
 Catholica autem Ecclesia, quæ sola vera est,
 semperque sui similis, & constans novis quo-
 tidie incrementis agebatur, & Irenæus libro
 Cop. 63. quarto inquit Agnitio vera est Apostolorum
 doctrina, & antiquæ Ecclesiæ status in Uni-
 verso Mundo, & Charitate Corporis Christi se-
 cundam successiones Episcoporum, quibus illi
 eam, quæ in unoquoque loco est Ecclesiam tra-
 diderunt; sic Cyprianus de Novatiano ait.
 Per totum Orbem à Sacerdotibus Dei abstinere,
 & in ejus causa totus Augustinus, & Ter-
 tullianus Cypriani Magister in Marcionem.
 25. Hoc probabilis Apostolus docens Ore Veritatis
 Evangelii, quod pervenit ad vos sicut, & in
 totum Mundum. Nam si jam tunc traditio
 Evangelica, ubique manaverat, quare magis
 nunc, ubi, & suo tempore, & antiquiori,
 veritas Fidei, ubique manaverat. Quod
 spectat ad Communionem Sanctorum, reli-
 qua est in Symbolo Aquilejensi, Imò, & Ra-
 vennatensi, ut recentet Chrysologus cum
 non constituat singulare fidei caput, sed est
 expofitio Capitis Ecclesiæ, ut advertit Ca-
 techismus Concilii Tridentini. In primis igitur
 Fideles docendi sunt hunc articulum esse il-
 lius, qui de una Sancta Ecclesia Catholica antè
 postus est veluti explicationem quamdam. Uni-
 tas enim spiritus à quo illa regitur efficit, ut
 quidquid in ea collatum est commune sit, & Au-
 gustinus millies exclamavit. columba ligat,
 columba solvit, & gemit casta pro impuria.
 De Capite undecimo scribit in Apologia.
 Rufinus. Cum omnes Ecclesia ita Sa-

cramentum Symboli tradant, ut post-
 quam dixerint peccatorum remissionem ad-
 dant carnis resurrectionem Sancta Aquile-
 jensis Ecclesia, ubi tradit carnis resurrex-
 tionem addit unius pronominis syllabam, &
 pro eo, quod cateri dicunt carnis resurrectionem,
 nos dicimus hujus carnis resurrectionem,
 quo scilicet frontem, nos est in fine Symboli si-
 gnaculo contingens, & ore carnis hujus, quam
 videlicet contingimus resurrectionem fatentes
 omnem veterate adversum nos lingua calum-
 niandi aditum preservamus, ubi vides addi-
 tum in Ecclesia Aquilejensi, eo, quòd aliqui
 carnem phantasticam excogitarent, cum
 alioquin idem fit carnis, ac hujus carnis,
 cum resurgere deberet, quæ cecidit, In-
 ultimo relinquatur vita æterna, cum inclu-
 datur in carnis resurrectione, ut constet ex
 Evangelio, & Epistolis Pauli, & Rufinus
 ipse id intellexerit. Dabitur etiam peccato-
 ribus incorruptionis, & immortalitatis ex re-
 surrectione conditio, ut sicut iustis Deus mon-
 stravit ad perpetuitatem gloria, ut peccatoribus
 ad proximitatem confessionis ministraret, &
 pana.

Hoc Symbolo confutantur hæreses apud
 Augustinum. Et incipimus à Simone Mago
 primo dicebat. Nec Deum scisse Mundum
 ita nec Creatorem. Negabat etiam carnis re-
 surrectionem, & assererat se esse Christum.
 Et mox Christum non venisse, Spiritum San-
 ctum emere voluit. Deum non credens. Hic
 confutatur Menandriani cum Menandro,
 qui Mundum assererat non à Deo, sed ab An-
 gelis factum, & Saturniani cum Saturnino,
 qui etiam Mundum solos Angelos septem præter
 conscientiam Dei Patris scisse dicebat, & Ba-
 silidiani Mundum istum uti Hominem non cre-
 dunt à Deo factum, sed à trecentesimo quinto
 Calo. A Judæis non credunt Christum Crucifi-
 xum, sed Simonem Cyrenensem, qui angaria-
 rius sustulit Crucem ejus, sic Nicolaitæ
 præter usum indifferenter Fœminarum.
 Intelliguntur autem etiam isti non Deo tribuere
 creaturam, sed quibusdam Potestatibus, quas
 mirabili, vel fingunt varietate, vel credunt.
 Hoc confutatur Gnostici Animarum sub-
 stantiam Dei dicunt esse naturam, & ideò non
 creatam à Deo. Dicunt quoque bonum
 Deum, & malum habere in suis Dogmatibus.
 Hoc confutatur Carpocrates. Ille etiam
 Jesum Hominem tantummodò, & de utroque
 sexu natum posuisse perhibetur, Resurrectionem
 Corporis eum lege abiecit. Mundum à Deo fa-
 ctum, sed nescio à quibus virtutibus, ubi in
 una perfidia plures sunt hæreses, & plures
 articuli Symboli eversi, Sic & Cherinthiani.
 Mundum ab Angelis factum esse dicentes
 & carne circumcidi oportere Jesum Hominem
 tantummodò fuisse, nec resurrexisse, sed resur-
 rexitum affirmantes, ubi Baptismum negant,
 & necessariam volunt Circumcisionem,
 sic & Nazaræi quamvis in Christum
 cre-

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

credant. Hoc Ebionæi Christum etiam tantummodò Hominem dicunt. Mandata carnalia legis observans circumcissionem scilicet carnis, & cetera, à quorum oneribus per novum Testamentum liberati sumus. Huic Hæresi Epiphanius Samosus, & Elefætas ità copulat, ut sub eodem numero tanquam una sit hæresis ponat. Hoc confutantur Valentiniæni asserentes, Christum autem à Patre missum, idest, à profundo, spirituale, vel celeste Corpus secum attulisse, nihilque assumpsisse de Virgine Maria, sed per illam tanquam per rivum, aut per fistulam sine ulla de illa assumpta carne transisse. Et mox carnis resurrectionem negat, sic & Secundiani his addentes solum opera turpia, sic Marcus. Negans resurrectionem carnis, & Christum non verè, sed putativè passum esse, asseverans. Dno quoque opinatus est ex adverso sibi esse principia, Colarbasus secutus est istos. Hoc confutantur Hetracleonite ab Hetracleone Discipulo Superiorum, duo asserunt principia unum ex altero, & ex his duobus alia plurima. Hoc confutantur Ophitæ à colubro nominati sunt, coluber enim Ophis dicitur. Hunc autem colubrum, qui decepit Adam, & Evam Christum arbitrantur. Hoc confutantur Cajani blasphemant Legem, & Deum Legis Authorem, carnisque resurrectionem negant, sic de Sethianis. Quidam eos dicunt Sem Filium Noë Christum putare, ubi Christus ex Virgine, & longè post est natus. Confutantur hoc Archontici, Archontici à Principibus appellati, universitatem, quam Deus condidit opera esse Principum dicunt. Resurrectionem carnis negant. Hoc confutantur Cerdoniani à Cerdone nominati, qui duo principia sibi adversantia dogmatizant, Deumque Legis, & Prophetarum non esse Patrem Christi, nec bonum Deum esse, nec iustum, Patrem verum Christum bonum, Christum ipsum, neque natum ex femina, neque habuisse carnem, nec verè mortuum, vel quidquam passum, sed simulasse passionem, Resurrectionem mortuorum negant, sic Marcion secutus est Cerdonis dogmata, sic duos Deos ponunt Appellat, sic Severiani. Carnis resurrectionem cum Veteri Testamento respuentes, sic Tatiani prolationes quasdam fabulosas sacrorum etiam ipsi sapient, nempè, quæ Orbem formarunt non Deus. Hoc confutantur Moneanistæ, qui remissionem negant peccatorum, ut Novatiani, & Montanum credent Spiritum Sanctum, sic & Pepuziani. Hoc confutantur Alogiani negantes Verbum, & consequenter Deum, & Filium. Hoc confutantur Adamiani nudi incedentes. Et ex hoc Paradisum suum arbitrantur Ecclesiam; sic Eloæzi duas feminas, ut Deas adorant. Hoc confutantur Theodotiani à Theodotione. Hominem tantummodò Christum asseverant, sic Melchisedechioni Melchisedech Dei virtutem appellans, & Noctas eundem vocans Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum. Confutantur Angelici

in Angelorum Cultu inclinati, & Apostolici in Communionem non recipientes uxoratos. Sic Sabelliani damnantur cum Noeto; eadem prorsus pice inquinati, sic Cathari, & Novatiani volentes Ecclesiam, defecisse, & remissionem peccatorum negantes, sic Origeniani Discipuli Adamantii mortuorum resurrectionem negant, Christum autem, & Spiritum Sanctum creaturam dicunt, æternam negans penam. Sic Pauliani à Paulo Samosateno Christum non semper fuisse dicunt, sed ejus initium, ex quo de Maria natus est asseverant, sic Manichæi duo principia inter se diversa, atque adversa, eademque æterna, & coætæna, hoc est semper fuisse asseverant, Hieracizæ, quorum Aulter Hieraca nuncupatur, resurrectionem carnis negant, Monachos iansam, & Monachas, & conjugia non habentes in communionem recipiunt, quasi Sanctos alios respuentes. Hæc omnia ex Augustino desumpta, Symbolum, & Apostolicum, & Nicenum proferunt, etiam ex Hostium Confessione, è Sacra Scriptura desumpta, & hoc validissimum est Idioras ex Augustino, qui quamvis de iis disputare non possint, sciunt eas hæreses non esse sequendas, scientes esse damnatas, & ab Apostolis, & ab Ecclesia, & à Conciliis Generalibus, & à Scriptura ipsa Divina reprehensas. Hoc Apostolicum Symbolum alio, nempè Niceno Symbolo est expositum. Credimus in unum Deum Patrem Omnipotentem Factorem Cæli, & Terræ, omnium visibilium, & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei ex Patre natum Verumque, idest ex substantia Patris Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum, ex Deo vero, natum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, quæ in Cælo, & quæ in Terra. Qui propter nos Homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & Homo factus est, passus est, & resurrexit tertia die. Et ascendit in Cælos, & iterum venturus est judicare vivos, & mortuos. Et in Spiritum Sanctum. Eos autem, qui dicunt, erat aliquandò, quando non erat, & quia ex iis, quæ non sunt factus est, aut ex alia substantia, vel essentia, dicunt esse, vel creatum, vel mutabilem, vel convertibilem Filium Dei, anathematizæ Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ.

Hoc Symbolum contra Arium est compositum, quippè Ecclesia antè ipsum, solo utebatur Symbolo Apostolico, undè Gregorius Nazianzenus in Encomio Heronis. Nicæna Synodus inquit certis finibus, ac verbis Divinitatis Doctrinam circumscripsit, & explicavit. Esse verum Deum, non creaturam, ut dicebat Arius antè alias factum, sed non alias. Asserebat Ariani Verbum, esse ex nihilo, & Nicæna Synodus esse ex Patre, dicebant Ariani factum, & creatum, Synodus verò natum declaravit, asseverant

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

bant Ariani Filium adoptivum, Synodus verò Nigenitum decidit. Afferebant Ariani ex Athanasio, in Epistola de Niceno Decreto. *Per summam impudentiam dixerunt se ad istum modum putare filium, prerogativam præ aliis habere, Unigenitumque appellari eo, quod unus ille à solo Deo conditus sit, cetera verò omnia à Deo per ipsum. Ex Deo esse, scripseruntque alium esse ab Essentia Dei, hoc est substantia Patris, ita ostendentes longe aliter verbum, aliter creaturas esse ex Patre. Et addiderunt. Deum ex Deo lumen ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero genitum non factum consubstantiali Patri, sic asseruit damnandos omnes dicentes, erat aliquando, quando non erat. Siquæ cuniculos omnes ait Inveniri, Arianis Synodus præcluserit, at una vox sola consubstantialis omotion, præcluserit cuniculos Arianis, reliquis per Arinon confessis, ut constaret in Ariminensi apud Hietonymum Confessione. *Credimus agebant in unum verum Deum Patrem Omnipotentem. Hoc etiam nos confitemur. Credimus in Unigenitum Dei Filium, qui ante omnia secula, & ante omne principium natus est ex Deo. Natum autem Unigenitum solum ex solo Patre, Deum ex Deo similem Genitori suo secundum Scripturas &c. Numquid hoc insertum est, erat tempus, quando non erat? vel de nullis extantibus creatura est Filius Dei? Perfecta Fides est Deum de Deo credere, & unum agebant Unigenitum solum ex solo Patre. Quid est natum? Certi non factum. Nativitas suspitionem auferrebat creatura. Addebant præterea, qui de Cælo descendit. Præter hæc diverticula, & alia habuere dicebant non esse creaturam, Ideoque creatum non asserabant, dicebant per ipsum facta omnia, quæ in Cælo, quæ in Terra, tanquam per creationis instrumentum, & similia familiaria multis Hæreticis.**

Quantæ verò sit auctoritatis hoc Symbolum, constat ex relatione quartæ Synodi ad Martianum Augustum eâ scribentis. *Unde est veluti principali loco trecentorum decem, & octo Patrum Doctrina Confessionem Lex nobis Ecclesie præscribit, quam vel commune Sanctorum Decretum ad eorum, qui vocantur in adoptionem Filiorum tradimus firmitatem, & in secunda ejusdem Synodi actione, Reverendissimi Episcopi clamaverunt post recitatum nempe Nicææ Symbolum. Hæc Catholicorum Fides hinc omnes credimus, in hæc baptizati sumus, in hæc baptizamus, & quinta Synodus idem sentie, ac quarta. In hoc omnes baptizati sumus, & in hoc baptizamus, & S. Leo post Symbolum citatum Apostolorum. Cujus Symboli plenitudinem, sicut Eutychem puro, & simpliciter voluisset corde concipere in nullo à decretis Sacratissimi Nicæni Concilii deviare. Et Orientales Ecclesie Symbolum illud, Catechu-*

menis suis tradidete, ita scribit Basilius Seleuciensis Episcopus in Synodica Concilii Seleuciensis ad Leonem Augustum transmissa. *Patres, qui Sanctum Concilium Chalcedouense celebraverunt Symbolum Patrum Nicænorum pro Capite sumentes, ubique hoc solum circumferri, & prædicari ad illuminationem Fidelium sanctaverunt, ubi solum consensu circumferri voluere, quod Nicæno Symbolo Apostolicum inferuerint, cum Ecclesia Occidentalis integrum servavit, & Augustinus, Chrysologus, Maximus, Apostolicum tradidit Catechumenis, excepta Hispania utente Cp., ut constat in Synodo Toletana tertia. Quin etiam tanta fuit ei Symbolo reverentia, ut Cp. Symbolum sub nomine Nicæni sit appellatum, ut constat ex allato Toletano Tertio, & Flavianus Cp. Patriarcha ad Leonem, maxime Eutychem accusat. Trecentorum autem decem, & octo Sanctorum Patrum de Fide expositionem falsam, & nunc tentavit evellere, antiquam impii Valentini, & Apollinari reparans festam, ubi maximum crimen erat expositionem, trecentorum Patrum, vel tentare evellere, vel in eam jam erat hæresis Valentini damnata. Et iterum Leo Magnus comparat Symbolo Apostolico. Cujus Symboli plenitudinem, sicut Eutychem puro, & simpliciter voluisset corde concipere, in nullo à decretis Sacratissimi Concilii Nicæni deviare, & hoc à Sanctis Patribus intelligeret constitutum, ut contra Apostolicam Fidem, qua nominis una est nullum se ingenium, nullum elevares loquium, ubi una Fides est utriusque Symboli, & pro eo moriendum jam docuit Ambrosius.*

Exponitur, & Symbolum à Capite, estque illud, quod canitur in Missa, & contra plures hæreses efformatum ostendit fuisse Christianus Lupus in notis vox unum ferit Marcionitas, Encraticas, Manichæos, alioque duplicis Divinitatis Asserentes, idcircoque prima Synodus Toletana, Symbolum hoc exponens anathema dicit, primum antiquis Hæreticis. *Si quis dixerit, vel crediderit alium Deum esse præfæ Legem alium Evangeliorum anathema sit; & hoc de Manichæis scribit Augustinus, Epiphanius de hæresibus, & Libro primo Hæreticarum fabularum Theodoretus. Vox Omnipotentem repetita, & antiquum Hermogenem volentem Deum in opere indigere, æterna, & increata materia, de quare Tertullianus contra Hermogenem ait; Non est Omnipotens, si non hoc potens ex nihilo omnia perficere, & contra Origenem ex Lupo ex rescripto Iustiniani ad Mennam, ubi dicitur Deum fecisse quanta potuit. Vox illa Factorem Cæli, & Terræ, addita est contra Gnosticos melius Basilidianos, qui concordantes cum Simone, Menandro, & Saturnino, dicunt Cælum factum à virtute quodam,*

*Hæc. 46.
Hæc. 66.
Cap. 26.
Cap. 8.*

*Adver.
Luis.*

Epist. 12.

PREFATIO IN SYMBOLUM.

dam, quæ Abraxas ab ipsis vocatur. Vox illa visibilium indicat, omnia etiam minima à Deo creata, undè est illud Tertulliani de anima. *Deum recogites tantùm episcopi-
nem in medicis, qualem, & in maximis, & contrà Manichæos afferentes muscas esse à Deo malo. Vox illa, & invisibilium fecit, & Manichæos afferentes etiam animam partem Dei esse, & Augustinus de duabus animabus testatur; & prima Toletana Synodus decidit. Si quis dixerit animam humanam esse Dei partem, vel Dei substantiam, anathema sit.* Voces illæ, & in unum Dominum Jesum Christum, Apollinariis calumniam confutant, volentis nos duos Christos fateri, ut testatur Nazianzenus ad Cledonium. *Nos accusant, quod duas naturas distinctas, aut inter se pregnantis invehamus, atque excellentem, & admirabilem unionem dividamus, ubi distinctas, id est divisas, & separatas, ut constat ex verbis nobis imputabatur, idèoque Damasus Papa jubet Paulino, ut conversi Apollinaristæ faterentur unum Dominum Jesum Christum. Voces illæ ex Patre natum antè omnia sæcula, & Arium fecerunt, & Phozium Sirmiensem. Præsulem, volentem Initium Christi, ut potè puri Hominis, extitisse à Virgine Maria. Verba illa Deum de Deo, Deum verum ex Deo vero, addita ctedidit Rhodiorum Episcopus, in Synodo Florentina sessione septima, & decima, sed convictus est à Cardinali Juliano, ex authenticis Codicibus vera esse. Verba illa natum non factum hominifioni Patri, hoc est ejusdem cum Patre substantiæ sumpta suæ ex prima Synodo contrà Arianos. Voces illæ, qui descendit de Cœlis in Epistola Athanasii ad Jovinianum, & in Ephefino, & Chalcedonenfion Concilio non habentur. Vox incarnatus est habentur in Symbolo Niceo, & additur de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & id adversùs Apollinarem, ex Nazianzeno in litteris ad Nectarium uoꝝ Romæ Patriarcham. *Affirmat Apollinaris nequaquam adventitiam esse carnem illam ob naturæ nostræ transformationem ab Unigenito Filio secundam dispensationem assumptam, verum carnalem illam naturam in Filio jam inde à principio fuisse. Additum est de Spiritu Sancto, cum Carpocrates doceret natum ex Homine, Augustino id referente in Carpo-
cratianis. *Hic etiam Jesum Hominem tantummodò, & de utroque sexa natum putasse perhibetur, & Apollinaris asseruit juxta quosdam, hominem carnis nostræ substantialiæ, uasci debere via ordinaria. Vox illa, & homo factus est, verum, & Inægrum hominem describit, ex Synodo quarta in Relatione ad Martianum. *Dicens verò, & incarnatus est veram assumptionem nostræ carnis, & ex Virgine per Nativitatis unitatem ostendit. Quod verò inhumanatus est, in ipso naturæ nostræ plenitudinem ex****

anima rationali, & corpore manifestat, & hoc adversùs Apollinarem veram carnem, aut mentem denegantem, ut notat Angelinus de dono perseverantiz. *Non ita dicimus Christum Hominem, ut aliquid minus habeat, quod ad humanam certum est pertinere naturam, sive animam, sive in ipsa anima mentem rationalem, sive carnem, non de sumina sumptam, sed factam de verbo in carnem converso, atque mixto. Quæ omnia tria falsa, & vana, hæreticorum Apollinaristas, tres partes varias, diversasque fecerunt. Etiam addita sunt ea verba, cujus Regni non erit finis descripta ab ipso Evangelio, & Angelo Gabriele de Cœlis missa, adversùs Marcellum Ancyratum, non vult Lupus, asserentem Christi Regnum exringucudum, cum summo traditum fuerit Patri. Alia, plura verba addidit, Synodus secunda primæ, quæ sola dixerat. Ctedimus in Spiritum Sanctum, & sola sufficere dixit quarta Synodus. *Iterum, ait Symbolum Nicenum Credo in Spiritum Sanctum sufficere intelligentiam, quod Spiritus Sanctus Deus sit piis mentibus tradens. Si enim similitèr, ut in Patrem, & in Filium, ita etiam in Spiritum Sanctum credere jussit manifestum est, quod quoque, ut in Deum spem habere nos præcipit, unam naturam insinuat in Trinitate credentibus, & ita intellexerat, & defendebat Athanasius, & Damasus orienti toti præceperat, & argumentum perceptorum Rufinus, ubi creditur in Spiritum Sanctum, ereditur Ecclesiam, non in Ecclesiam, ad Macedonius Niceni Concilii silentium circa Divinitatem Spiritus Sancti, in commodum suum retulerat, idèoque addenda, fuerant tot verba, Dominum quippè, & clamat sexta Synodus, *Macedonius Spiritus denegabat Deitatem, & Dominantem confertum prædicabat, & clamat vivificatum cum dare vitam solius sit Dei, aut ipsam mortuis restituere, ex Patre procedentem per communicationem, idèoque Patri substantialiæ, quod expressè jam Papa definierat, cum Patre, & Filio adorandum, quod negabat ex Nazianzeno Macedonius. *Quis Spiritum adoravit? Quis, vel veterem, vel recentium quis unum oravit? Addit, & conglorificandum utpotè Deum, ut illud Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, oritur ex Apostolica Traditione, ut evincit Basilius Libro de Spiritu S., additur, qui locutus est per Prophetas, cum solus Deus prædicete possit futura, & in Sacra Scriptura quæ dicatur Spiritum Dei in Prophetis locutum ac Deum Magnum in ipsis prophetasse. Denique contra tot hæreses, una Ecclesia designatur, una, Sancta, Catholica, Apostolica.****

Mirum est, quot hæreses antiquas unum Cp. Symbolum recidat, ut supra inductione potèst convinci, ac relicta in orco vetustis hæresibus, hoc unum mirabilis

Cep. 10.

Epist. 2.

Epist. 2.

Eccl. 18.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

Epist. 13.

lius est novas hæreses, à vetustis Symbolis exterminari, quod scribit Leo Magnus Pulcheris, *Si quidem ipsa Catholici Symboli brevis, & perfecta Confessio, qua duodecim Apostolorum totidem est signata sententiis tam infirma sit munitione caelesti, ut omnes hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio deerruicari.* Ità Symbolum Cp. lectum est in Synodo Ephesina, & Chalcedonenſi, & utramque hæresim evertit, quod de Erychiana sæpè Leo testatur, ità ex eo in quinto damnatur Origenes, sic in sexto damnatur Monochelitzæ, ex eo, quod Christus est Filius Dei Unigenitus, & Homo factus est, in duplici natra cum duplici voluntate.

Hoc unum Parochi exponant, & reddent, vel rusticos Theologos. Exponant Symbolum constitutum à secundo Concilio ex quatuor totidem olim velut Evangeliiſ Ecclesiam apud Hostes veram accepisse, sua conclamare ea Concilia, vel Hæses, nec errare posse in fundamentalibus articulis, eam Ecclesiam suam esse. Mox ostendant ex eo Symbolo dignosci, verè Ecclesie socios ab inimicis. Assignat hoc Symbolum, & signat Ecclesiam suam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam, assignant Hostes nostri Scripturam, fidem, usum legitimum. Sacramentorum, ideòque veram tesseram, non habent. Una est vera Ecclesia, quomodo ergo interrupta, quomodo divisa, & quidem in fundamentalibus, ut experientia ipsa demonstrat, & mulex eorum confessiones, & libri? Si Sancta Ecclesia quomodo in hæresim cecidit, quomodo à Deo apostatavit, quomodo à fide deformata est undè Ecclesiam vocant reformatam, Si Catholica omni tempore fuit eadem, & semper fuisse, & aliquando non extasse, sunt contradictoria, & summè opposita, si posita in omni loco, quomodo est vera, quæ partem tenet etiam modicam, & vix aliquando servatam in uno Homine, & de Vigilantio, vel ipsi fatentur, ut de Catholico occultis reliquiis. Si Apostolica est, erit eadem, quæ Apostolorum, & missionem ab Apostolis ostendet, vel Pastorum ordinariam successione, vel extraordinariam Missionem per miracula queis, vel ipsi fatentur se carere, & oculariter potest ostendi. Si credimus in Daum ex eo Symbolo, quomodo Fides sola iustificat? Arguente Augustino sermone de Verbis Domini, *Multum interest utrum, quisque credat ipsum esse Christum, & utrum credat in Christum. Nam ipsum esse Christum, & Damianes crediderunt, ille enim credit in Christum, qui & sperat in Christum, & diligit Christum. Nam si Fidem habet sine spe, & dilectione Christum esse credit non in Christum credit, ubi vides requiri præter Fidem actum spei, & dilectionis.* Si Ecclesia est Apostolica quomodo

sunt in Ecclesia Independentes, qui neminem agnoscunt Rectiorem. Si Christus hominifon est Patri, quomodo salvantur Sociniani, & Arminiani, qui creaturam volunt non Deum magnum? Si Omnipotens est Deus, quomodo negat hoc Vordius, & Calvinista, & Vicleph' apud Hostes nostros Sanctus? Si confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, quomodo est verum axioma Lutheri. *Hæretica sententia est, sed usitata, Sacramenta nova Legis iustificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.* Et rursus. *In puero post Baptismum, negare remanens peccatum est Paulum, & Christum simul concutere?* Quomodo concordat Calvinus libro quarto Inquisitionum Capite decimo quinto. *Falsum est, quod docuerunt pridem nonnulli per baptismum solvi nos, & eximi ab originali peccato, & in Antidoto Concilii Tridentini ait. Manet verò peccatum in nobis, neque per Baptismum statim suo die extinguitur, & dicunt tegi non remitti, quod affirmat Symbolum in remissionem peccatorum, & libris integris contrarium tuentur, cum Pelagianis, vel per ipsos damnatis. Si propter nos Homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis. Et mox Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, quomodo Sociniani fatentur, Christum, improprie, & metaphoricè propter salutem nostram crucifixum, quatenus admittabili patientie exemplo confirmaverit veritatem, quam docuerat, neque pro nobis ullo pacto crucifixum, & mortuum? Denique si Spiritus Sanctus est adorandus, quomodo Transilvani, Arminiani cum Socino, asserunt esse creaturam, vel virtutem quamdam, & Dei energiam, non Deum Dominum, & vivificantem cum Patre, & Filio adorandum, & conglorificandum, & olim per Prophetas loquutum? Parva sunt hæc juvenat hæreses persequi, quas à quarto seculo usque ad nos, solum Symbolum prosterunt. Intelligamus ab Augustino hæreses quarti sæculi post tria priora. *Ariani ab Ario in eo sunt notissimo errore, quo Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum nolunt esse unius, ejusdemque nature, atque substantie. Et Semiarianos Epiphanius dicit, qui similibus Essentia dicunt Patrem, & Filium, tanquam non plenè Arianos. Et ait. Macedonianos de Spiritu Sancto creaturam enim esse dicentes. Aetiani ab Aetio sunt vocati, iidemque Eunomiani ab Eunomio Aetii Discipulo, quo nomine magis innoverunt, Eunomius quippe in Diabolica prævalens acutus, & celebris defendit hanc hæresim dissimilem per omnia Patri asserens Filium, & Filio Spiritum Sanctum. Apollinaristas Apollinaris insinuit, qui de Anima Christi à Catholicis disenserunt dicentes, ut Ariani, Deum Christi carnem sue Anima suscepisse. In Quaestione Tertimoniis Evangelicis**

Scilicet 3.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

licis videri mentem, qua rationalis est anima, rationalis, non fuisse in Anima Christi, sed pro hac ipsum Verbum fuisse. Metempsychonizati dicitur possunt, qui Metempsychoniam asserunt dicentes sic esse in Patre Filium, quomodo vas in vase, quasi duo Corpora carnaliter opinantur, ita ut Filius iniret in Patrem, tanquam vas minus in vas majus &c. Seleuciani, vel Hermiani hujus ab Autoribus Seleuco, & Hermia, qui elementorum materiam, de qua factus est Mundus, non à Deo factam dicunt, sed Deo conternam, nec Animam Deo tribuunt Creatori, sed Creatores esse Angelorum Animas. Et mox. Negant Salvatore in carne sedere ad dexteram Patris, sed ex se exiisse perhibent, eamque in Sole possunt. Et tunc. Baptisimum in aqua non accipiunt, resurrectionem non putant futuram, sed quotidie hoc fieri in generatione Filiorum, Proclianista secuti sunt istos, & addiderunt Christum non in carne venisse. Patritiani à Patritio nuncupati, substantiam carnis humana non à Deo, sed à Diabolo conditam dicunt. Idem Augustinus prosequitur de Donatistis. In hæresim Schisma vertunt, tanquam Ecclesia Christi propter crimina Cætiliani, seu vera, seu quod magis Judicibus apparet falsa, de toto Terrarum Orbe perierit, ubi futura promissa est, atque in Africa Donati parte remanserit. Et de Priscillianistis scribit. Hi animas dicunt ejusdem naturæ, atque substantiæ, cujus est Deus. Et post plura. Opificium omnis carnis non Deo bono, & vero, sed maligno tribuunt. Prosequitur iterum. Rhetorica quedam exortam hæresim dicit nimium mirabilis vanitatis, qua omnes Hæreticos rectè ambulare, & vera dicere affirmat. Et mox. Est alia triforiforme sic asserit Deum, ut quadam pars ejus sit Pater, quadam Filius, quadam Spiritus Sanctus, hoc est, quod Dei unus partes sunt, qua faciunt Trinitatem, velut ex his tribus partibus completur Deus, nec sit perfectus in se ipso, vel Pater, vel Filius, vel Spiritus Sanctus. Alia est, qua dicit aquam non à Deo creatam, sed et semper fuisse conternam. Et mox. Alia semper notum non intelligens Filium, putat illam Nativitatem sumpsisse à tempore iucium. Et de Joviniano, Virginitatem Mariæ destruebat dicens partendo esse corruptam. Et post plura. Asserunt Paterniani inferiores partes corporis, non à Deo, sed à Diabolo factas esse. Similes Donatistis sunt Luciferiani, in Sardinia Ecclesiam relegentes, juxta Tragicam phrasim inclusam fluctu, de qua et scribit in Luciferianos Hieronymus. Si Ecclesiam non habet Christus, aut si in Sardinia tantum habeat, nimium pauper factus est. Sunt, & Eucharistia, Adelphii, Orantes. Messaliani, Pselliani, Enthufiastæ, Patulolormitæ Sacramenta Ecclesiæ utilia negantes, & ex Epiphanio peccatum originale. Sunt Platyriani ex Theodorero in hæreticis fabulis, dicentes in Deo idem esse gignere, ac creare, Sataniam

ex Epiphanio Diabolum adorabant. Sunt & Audzani dicentes Deum corporeum ex Augustino, & Theodoro, undè in Symbolo Aquilejensi, Pater, vocatur esse invincibilis, & impassibilis. Sunt & Collyridiani, de quibus Epiphanius. Admirati sumus alios nimirum ita desipere, ut in tractatione da ipsa Sancta semper Virgine, pro Deo hæc introducere studuerint, & ad hoc deant, & furor quodam, & amantia ducantur. Et mox. Offerunt in Nomen Maria, ubi pro Deo habent, & offerunt in Nomen Mariæ, ubi Ecclesia semper offert Deo soli, nec uquam dicit offero tibi Petre, & Paule. Sunt & Priscillianistæ habentes alias hæreses, ut constat in memoriali Thuribii ad S. Leonem, Sabellii, Gnosticorum, Photini, Marcionis, Manetis, dicentes Corpus factum à Diabolo &c.

Quintum sæculum inchoat Augustinus de Pelagianis. Partulos etiam negant secundam Adam carnaliter natos, contagium mortis antiquæ prima natiuitate contrahere, sic enim eos sine ullo peccati originalis vinculo asserunt, nisi us prorsus non sit quid eis oporteat secundam Natiuitatem dimitti. Post Augustinum Iunium Isidorum Hispanensem Nestoriani à Nestorio Ep. Episcopo nuncupati, qui B. Virginem Mariam non Dei, sed Homini tantummodo asserunt Genitricem, ut aliam Personam carnis, aliam faceret Deitatis, neque unum Christum in Verbo Dei, & carne creditis, sed separatam, atque seorsum, alterum Filium Dei, & alterum Filium Homini prædicavit. Eurychiani didi ab Euryche Ep. Abbate, qui Christum post humanam assumptionem negavit existere de duabus naturis, sed solum in eo Divinam asseruit esse Naturam. Acephali didi, idest sine Capite, nullus enim eorum reperitur Auctor, à quo exorti sunt. In trism Chalcedonensium Capitulorum Impugnatores duarum in Christo substantiarum proprietatem negant. Nati sunt, & Semipelagiani à Cassiano, aduersum quos Celestinus Papa scripsit celeberrimam decretalem. Apostolici Verba Præcepti, & subdit. In pravariatione Adæ omnes Homines naturalem possibilitatem, & innocenciam perdidisse, ubi Baptisimum docet in remissionem peccatorum. Natus est hoc sæculo Theodoros Mopsineticus citatus in Constitutione Iustiniani, ubi asseruit unionem Verbi ætodiuvam. Per bonam voluntatem quasi quod placuit Dei Verbo Homino, eo quod bene visum est ei de ipso, sed non secundum substantiam Dei Verbi ad carnem, quasi separatim usqueque natura suam habeat subsistentem, & dedit alium esse Dei Verbum, alium Christum à passionibus Animæ, & desideris carnis mollescias patientem, & mox ait. Talem factam esse Unionem Dei Verbi ad Christum, qualem dixit Apostolus de Viro, & Muliere, erunt duo in carne una, sic de Leporio scribit Cassianus de Incar-

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

natione Verbi loquens. Non quidem ad plenum eadem verba sunt, sed ad plenum unaperverfitas. Natus est Xenajas, de quo Nicephorus. Xenajas iste primus vocem illam eumale Christi, & eorum, qui placere Imagines venerandas non esse, & cum ordinasset Servum non baptizatum ibi adiecit. Sufficere pro Baptismo consecrationem, adde negat necessitatem Baptismi, & quidem etiam in remissionem peccatorum. Nati sunt Hæsitantes ex Leontio de Seſſis, radix venenata Eutychetis. Natus est Vigilantius, admittens Librum Apocryphum sub nomine Eſdræ. De quo Hieronymus adversus ipsum. Quem ego librum nunquam legi, quid enim necesse est in manus sumere, quod Ecclesia non recipit, aiebat Ecclesiam errare in vigilis servandis, in Cultu Sanctorum, & reliquiarum in Colibus Sacerdotum, cui Hieronymus, tres Patriarchatus opponit Orbem tunc dividentes. Quid facient Orientis Ecclesia, quid Ægypti, & Sedis Apostolica, que aut Virgines, Clericos accipiunt, aut continent, aut si uxores habuerint Mariti esse desistunt? Revixit Eutyches in Petro Fullone, qui Trifagio addidit. Qui crucifixus est pro nobis; volente Divinitatem ipsam passibilem.

Rursus Isidorus describit hæreses sectuli sexti. Theodosiani, & Gajanita appellati à Theodosio, & Gajano, qui temporibus Justiniani Principis in Alexandria Populi perverſi electione uno die sunt ordinati Episcopi. Hi errores Eutychetis, & Dioscori sequentes, Chalcedonense Concilium respiciunt ex duabus unam in Christo naturam asserunt, quam Theodosiani corruptam, Gajanita incorruptam confitentur. Agnita, & Tritelita à Theodosianis certi divisi sunt. Agnita ab ignorantia diviti, qui perverſitate, ex qua orti sunt adjectum, quod Christi Divinitas ignorat futura, quod præcipue dicebant de die Judicii. Et mox. Tritelita, vel vocati, quod sicut tres Personas in Trinitate, ita quod tres adstruunt Deos ita alii triformem Deum dicunt, & de his Leontius de Seſſis scribit. Cujus Sella Princeps Philoponus fuit. Et rursus idem dicebat de Christo. Objiciebat Ecclesia, si duas in Christo naturas diceret necessarib esse duas hypostasies confiteretur? Sunt, & Jacobita à Jacobo Syro apud Nicephorum. Fidem etiam Nativitatis Christi secundam carnem derogantes, & eam in speciem tantum plantasmatis instar fallam esse dicentes. Et mox. Et veniunt Monophysitarum, & Theopascitarum, Aphartodoctarum, & Monothelitarum hæresim hereditate creverunt Gnaphi, Petrique accessionem ter Sancto Hymno annexam complectuntur, & hi divisi sunt Armeni, ex quibus prodire Paulita, Lautonditi divisi ex parte Terra ejus nominis, & ex Homibus ejus nominis Angelite, Damianite, Tetradite, Petrite, ex Episcopis Eutychanis ita nuncu-

pati, & Damascenus commemorat Trichophyschitas dicentes Animas Hominum instar pecudum cum corporibus protinus interire. Theocat agnostos, qui reprehendebant quædam in Deo.

In septimo seculo damnantur Monothelitz, & à Papa, & à sexta Synodo, volentes unam in Christo operationem, & voluntatem, cum duplicem naturam sequatur duplex voluntas. In octavo Clemens asseruit, Christum ab inferis omnes liberasse, ut legitur in Vita S. Bonifacii, & damnati Iconoclastæ, de quibus Theodorus Studita. Negatus est Christus per venerandam Imaginem suam, & Aldebertus. Cum in proprio honore dedicaret Oratoria. Sic Felix, & Filipandus Nestorium sequuntur, dicentes Christum Filium Dei adoprivum, ut scribit Concilium Francofordiense dicens. Itaque in Deo, & Homine gemina substantia, est, sed non gemina Persona. In nono adest hæresis Photii, asserentis Spiritum Sanctum à solo Patre procedere, & sentientis Ecclesiam occiduum errasse, & consequenter, & orientalem cum ea communicantem, sic & Armeni dicentes de Deo. Qui crucifixus est pro nobis. In seculo decimo nullam hæresim, agnoscit in sua Historia Berninus, quamvis aliqui tenuerint post consecrationem manere substantiam panis, & vini, qui miraculo confutati sunt ab Odone Archiepiscopo tunc Cantuariensi, & à Sancto Dunstano, & RATHERIUS confutat errorem Antropomorphitarum, & legitur in Chronico Abbatæ Castrensis, Durandum Abbatem ejus Monasterii, confutasse Valfredum quemdam docentem, Corpus, & Animam perire in morte, quod clarè confutatur in Symbolo.

Itam prætergressi ætatem integram, seculum undecimum aggredimur, ubi Vilgards quidam ex Glabro in Historia. Cap. VII. pie multa turba docere fidei contraria, dilidatque Poetarum per omnia esse credenda asserbat, quasi Spiritus Sanctus per Poetas, ita locutus esset, ac per Prophetas; ubi Leutardus Marcionites extitit, & Iconoclasta, & Scripturas multa docuisse non credendo, quod Spiritui Sancto repugnat ex Symboli Textu per Prophetas locuto, & præter Symbolum assererebat decimas inanes; ubi Michael Cæcularius exprobrat Leoni Nono Ecclesiam decidisse, & Leo irridet post mille annos lapsam, & vincit nunquam posse decidere, ubi Berengerius à Dorando Leodiensi, confutatur. Fama supremos Gallie fines prætergressa, totam Germaniam pervasit, tamque omnium nostrum pervasit aures, qualiter Bruno Andegavensis Episcopus, idem Berengerius Thronensis antiquas hæreses, modernis temporibus introducendo, asserunt Corpus Domini non tam Corpus esse, quam umbram, & signam Corporis Domini, legi-

Ep. 204

S. Nicen
opud Dur.
80;

Ann. 953

L. 2. c. 11.

ibid.

L. 1. c. 13

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

legitima conjuga destruant; & quantum in ipsis est Baptismum parvulorum evertant. Quis ad revincendum, & publicè confutandum eo zelo, eoque fervore, quo erga Sanctam Ecclesiam Divina Inspiratio ne semper ardetis ajunt vos Concilium advocasse, & de Berengario dicente narrat Lanfrancus. *Prædicatum est Evangelium in omnibus Gentibus, credidit Mundus facta est Ecclesia, crevit, fructificavit, sed imperitia male agentium postea erravit, & periit, in nobis solis, & in iis, qui nos sequuntur Sancta in terris Ecclesia remansit, ubi bis Catholicam Ecclesiam vulnerat, dum reddit fallibilem, & in paucis angustam, ubi Gregorius Septimus hæreses, Hæretici Armeni condemnat. Quod Dioscorum Hæreticum diu antè condemnatum coleret, quod Sacro Trisagio, more Hæreticorum Crucem adderet, quæ ex Symbolo manifestè convincuntur, & alias duas. Quod non miserent in Sacrificio aquam vino. Quod Sacramentum Chrismatis non balsamo, sed butyro conficerent.* Ubi Aureliani aliqui docuerit Christum, nec natum de Virgine, nec mortuum ob salutem Hominum, nec Baptisma dari in remissione peccatorum, & præter hæc negant Eucharistiam, & preces ad Sanctos; & damnati sunt in Concilio Aurelianensi, & in Belgio aliqui Hæretici inutilia credidere Sacramenta, denique damnati sunt, vel à natura incestuosi.

Secundum est portentis hæresum sæculum duodecimum, & primi sunt Bogomili instituti, à Basilio prius Physico mox Theologo, & volebant venerationem Imaginum Idololatriam, Baptismum Joannis, & Christi eundem, Missam execrantes, & Eucharistiam, quam dicebat Auctor consistere in Oratione Dominica, & contra Symbolum plurima spargebant, & varios Manichæorum errores, negabant existentiam Trinitatis, rejiciebant Libros Moysi à Sancto Spiritu dictatos, asseriebant Deum Corporeum, Mundum creatum ab Angelis, D. Michaelen non Christum Incarnatum, resurrectionem nil aliud esse nisi poenitentiam, & ipsos cum Virgine parere Christum, quæ refert Euthymius in Panoplia. Sequuntur Petrus de Bruiis, & Petrobustiani, asserentes in Libro Gallico de Antichristo. *Opera Antichristi sunt Sacramenta, sic Baptismum parvulis negant, & veritatem Corporis Christi, contemnunt Tempora, Cruces, preces pro Defunctis, rebaptizant Adultos, idem prædicabat Henricus Discipulus, sic Arnaldus Brixia, vel ipse malè sentiens de Baptismo parvulorum, & præterea Sacerdotes reprobandos, & Ritum Ecclesiæ Catholicæ, ejusque bona.* Exticit, & Eon se omnium Judicem jactans. Per eum, qui venturus est judicare vivos, & mortuos. Etiam de Petro Abailardo lo-

quitur Bernardus. *De virtutibus, & vitiis Ep. 190. non moraliter. De Sacramentis Ecclesiæ non fideliter.* Et alibi. *Cum de Trinitate loquitur, sapit Arium, cum de gratia sapit Pelagium, cum de Persona Christi sapit Nestorium, & ex Othone Frisingensi de gestis Friderici; solebat dicere, sicut eadem oratio est propositio, Assumptio, & conclusio, ita una essentia est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus.* Exticit, & Gilbertus Porretanus ex Bernardo. *Divinitate inquit Deus est, sed Divinitas non est Deus; & apud Othonem Frisingensem. Ecclesiæ Sacramenta evanescendo diceret nullum baptizari, nisi salvandum.* Extiterit, & nudis pedibus incedentes, quos Manichæos appellat Bernardus, & addit. *Irrident namque nos quia baptizamus infantes; quod oramus pro mortuis, quod Sanctorum Suffragia postulamus.* Non credunt ignem Purgatorium restare post mortem, & Donatistæ sunt, malos ejicientes ab Ecclesia; ubi in Symbolo, ut Manichæi damnantur, & rejicientes Baptismum. Denique sunt Vvaldenses, & Albigenes cum innumeris eorum hæresibus sibi sumptere potestatem prædicandæ licet Laici, in Ecclesia noluerunt esse malos Sacerdotes, & hos volvere omnes esse inopes; reprobarunt ceremonias, Cultum Sanctorum, indulgentias, Purgatorium, Confessionem, Eucharistiam, juramenta, & multas hæreses contra Symbolum habuere, ex Petro Valli Serrensis in Historia Albigenium, duo principia admiserit bonum, aliud malum, & hunc Falliorem rerum visibilibus, & Deo malo tribuebant Vetus Testamentum, asseriebant Patres omnes Veteris Legis, esse damnatos, & Joannem Demonem, Christum, nec Incarnatum, nec passum, fabulam credebant resurrectionem carnis, Ecclesiam Romanam periisse; & ex Concilio Albiensi dicere, se non recipere Prophetas, nec Christum pro omnibus crucifixum, de his egimus cum de Notis Ecclesiæ, ubi ostendimus nec Lutheranos, nec Calvinistas successisse ullo pacto Vvaldensibus, & Albigenibus, & eo etiam gratis concesso, eos successisse, ipsorummet Reorum Testimonio, ipsos errare in articulis fundamentalibus, & quidem multis quamvis sufficeret unus, ideòque ex propria Confessione esse Hæreticos.

Accedit Sæculum decimum tertium, ubi Almatius damnatur, ejusque doctrina, in Concilio Lateranensi sub Innocentio Tertio: *Ejus Doctrina non tam Hæretica, quam insana censenda est; & ait inter ceteros Fidei articulos. Quemlibet teneri credere se esse Membrum Christi, nec aliter posse salvari, qui hoc non crederet, non minus quam si non crederet, Christum esse natum, & passum, sic Rigordus in Vita Philippi Regis Francorum, ubi, & alios errores enumerat, Ideas Dei posse esse creatas, quasi Deus possit esse creatura, Deum esse Essentiam formalem re-*

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

rum negabat resurrectionem mortuorum, omnes res aserebat esse Deum, Reptos gaudere solas visione creaturarum, negabat Paradisum, & Infernum, Similis est Doctrina David dedinando, asserens Deum esse materiam. Primam. Exrat, & Abbas Joachim errans, Innocentius Tertius anno 1215. Romæ Generale Concilium celebrans libellum Abbatibus Joachim, quem contra Petrum, & articulum ediderat prædictum his verbis damnavit. *Damnatus, & reprobamus libellum, seu Tractatum, quem Abbas Joachim edidit contra Magistrum Petrum Lombardum de Unitate, seu Essentia Trinitatis, appellans ipsum Hæreticum, & insanum, pro eo, quod in suis dixerit sententiis. quoniam quædam summa res est Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, & illa non est generans, neque genita, neque procedens. Et mox. Veram Unitatem huiusmodi non veram, & propriam, sed quasi collectivam, & similitudinariam esse fatetur quemadmodum dicuntur multi homines unus Populus, & multi Fideles una Ecclesia juxta illud. Multitudinis credentium eras cor unum, & anima una, & qui ait haec Deo unus Spiritus est cum illo. Ita refert Matthæus Paris in Historia. Extat, & Tornacus, de quo Cantipatrensis. Datus in reprobum sensum, in execrationem contra Christum blasphemiam verba prorupit. Tres sunt, qui Mundum scilicet suis, & Dogmatibus subjugarunt. Moyses, Jesus, & Mahometes. Moyses primò Judaicum Populum iustificavit. Secundo Jesus Christus à suo Nomine Christianos. Tertio Gentilem Populum Mahometes. Nec mora cæteris oculis pro humana voce mugitus emisit, & epilepsia*

L. 2. c. 48. *statim elisus in terra die tertio ejusdem morbi vinâillam accepit. Extant, & Stadinghi ultra contemptam Eucharistiam. Ad hæc infelicissimi omnium miserorum gubernantem celestia pollutus labiis blasphemantes asserunt delirando Celorum Dominum violenter contra Justitiam, & dolose Luciferum in Inferos detraxisse. In hunc etiam credunt miseri, & ipsum asserunt Celestium Conditorum, & adhuc ad suam Gloriam præcipitose Dominio reditaram, per quem cum eodem, & non autè ipsum sperant aternam beatitudinem habituros. Omnia Deo placita non agenda fateatur, & potius agenda, que odit. ita narrat Gregorius Nonus Libro sexto, sic Fridericus Imperator Tornaci dogmata renovavit. Extant Fratelli ab Hermanno Pongiluppo, Cive Ferrariensi inlittuti. Secta ab ipso informata. Veterum Gnosticorum nocturna conventicula, & promiscuam in iis libidinem servabant, omnia dicebant communia etiam uxores, nec licere eniquam propriam habere, nec admittitrare Republicas, & dicebant Animas non frui autè diem Judicii Visione beata. & contra Symbolum pavebant Circumcisionem, si peccata fierent in ebaritate scelera non esse, ideoque nec à Christo iudicanda, sed præmian-*

da, negabant Ecclesiam Apostolicam; sic Beatus C. ad neguardi, & Beguiaz se dicentes perfectos frum, eximebant ab omni bono opere, & dicebant se impeccabiles, ut refertur de Hæreticis. Extant denique flagellantes se nudos, & sine flagellis asserentes se non posse salvari, & Gulielmus de Sancto Amore contra Religiosos.

Jam pervenimus ad quartum decimum Sæculum, ubi Dulcinius prædicabat libertatem Spiritus Discipulis, & ut docet Alvarus Pelagius de planctu Ecclesie. *Haebentes raptum ad placitum, & fornicantes ad libitum, & ut ait Guido Carmelita de hæreticibus. Dicunt, quod in tertio Statu erit lex libertatis, quia Evangelium Christi non fuit libertatis. Vifus est Gualterius Lollarus contemnens Ecclesie Sacramenta, jejunia, lecta invocationem Sanctorum, volens Michælem damnandum, & Luciferum iterum in Cælo, negans perjurium esse peccatum, perpetuam Beatæ Virginis Virginitatem, Romanam Ecclesiam dicit esse iusticiam &c. Vifus est Arnaldus de Villanova, multa vibrans contra Symbolum, apud Emericicum. Quod natura humana à Filio Dei assumpta sit aequalis Deo in omnibus suis, & quod tam alta sit humanitas in Christo, quantum Deitas, & tantum posse. Secundo, quod ut primum Anima Christi conjuncta fuit Divinitati scivit omnia, que scit Deitas, alioquin inquitur. Una cum ea Persona non fuisset, cum scire sit propria dos Personæ non naturæ. Tertio, quod Diabolus Populum omnem Christianum à Veritate Christiana Religionis abduxit. Et mox Christianos omnes in Infernum detrudit. Et iterum. Nequaquam Deum aternam damnationem comminatum esse peccantibus, sed malum exemplum præbentibus; Revelationem saltem Cyrillo cunctis Scripturis Sacris pretiosorem esse, contemnit Philosophiam, Sacrificium Altaris, auctoritatem Ecclesie, & Papæ, & Clerum, & Religiosos omnes, quos, & persequitur Joannes de Poliano. Vifus est Ceccus Apulianus, necessitatem ex astris ortam docens, at à multis validè excusatur. Vifus est Echaridus Germanus, cujus viginti septem errores sunt apud Joannem vigesimum secundum, inter quos aliqui sunt contra Symbolum nostrum.*

Primus articulus. Interrogatus quandoque quare Deus Mundum non prius produxerit, respondit tunc sicut, nunc, quod Deus non potuit primum producere mundum quam creavit. Secundus articulus item concedi potest mundum fuisse ab aeterno. Tertius articulus. Item simul, & semel quando Deus fuit, quando Filium sibi coæternum per omnia coæqualem Deum genuit etiam mundum creavit, ubi Verbum negat Genitum autè omnia secula. Vifus sunt in Anglia Hæretici, per triginta Theses negantes, necessitatem esse Baptismi. Vifus

A. 1779.

L. 2. c. 48.

Epist.

**Prædici
Cuis**

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

funt Joannes de Janduno, & Marſilius de Padua, Potestatem Eccleſiæ Apoſtolicæ, & Poſtolicum, & Chriſti ipſius, totam dederunt Imperatori, ſubſcipientes, vel de jure Chriſtum Pilato, nempe Dominum viſiſſimo Servo, ut adest Bulla Joannis XXII.

At. 1327.

Tom. 7.

Ep. 137.

Tom. 4.

col. 122.

in Bibli.

PP.

At. 1358.

apud Raynaldum. Viſi ſunt Armeni à Benedicte XII. in numeroſis Theſibus apud eundem inſtructi, damnatis centum decem, & ſeptem erroribus, quorum multi Symbolo adverſantur. Viſus eſt Joannes de Mercuria viginſi duobus erroribus in Bibliotheca Patrum expreſſis, à Calvino ad novam vitam revocatis, ſic Nicolaus de Ultracuria, cujus theſes mox condemnat, qui audit. *Ut Deus, & creatura non ſunt aliquid, contradictonis idem ſignificant, & Magiſter Simon à Pariſienſibus damnatur. Primum Nomen Jeſus de Deo dicitur accidentario. Secundum Jeſus poteſt eſſe, & non eſſe Deus. Tertio. Nulla res eſt, aut eſſe poteſt, qua modo non ſit Deus, & aliquando eſſe poſſit Deus. Quarto Deus poteſt aſſimiliter ſe habere, qualiter ſe non habet, & aſſimiliter etiam eſſe, qualis non eſt. Quinto. Quomodo Jeſus fuerit ab Eterno Patri coequalis tamen aliquando ſuit Deus, quando non ſuit Jeſus. Sexto. Filius Dei incepit eſſe. Septimo. Nunquam hic Homo, qui Chriſtus eſt factus eſt Chriſtus. Viſus eſt Conſalvus in Directorio Emyericci aſſerens. *Eſſe Deum Filium in Colli ab Eterno Genitum, quamvis in Terris Patrem, & Matrem habuiſſe videtur, ſecundum illum nunquam moriturum, tertio Spiritum Sanctum futuris temporibus carnem aſſumpturum. Quarto, in Extremo Judicio omnes ad infernos damnandos Guadiſalvi precibus ſalvos futuros. Quinto. In Homine trin eſſe, animam, quam formaverat Deus Pater, Corpus, quod pſalmoverat Filius, Spiritum, quem inſuſſaverat Spiritus Sanctus. Viſus eſt Nicolaus Janoveſius aſſerens, eo ſæculo futurum Judicium, & Eccleſiam prorsus mutandam. Viſi ſunt Turlupini Beguardorum errori, immanem addentes obſcœnitatem. Denique Viclephiſtæ in Concilio Conſtantiz damnati.**

Pia. g. 15.

Id.

Post Viclephum in alio Sæculo damnatae ſunt Theſes Joannis Huſſi, & articulus Joannis Parvi. *Quilibet Tyrannus poteſt, & debet licite, & meritorie occidi per quemcumque Vaſallum ſuum, vel Subditum etiam per clanculares inſidias, & ſubtiles blandicias, vel adulationes non obſtante quocumque proſito juramento; ſed conſideratione factis cum eo non expectata Sententia, vel Mandato Jurdici cujuſcumque, ſic damnatus eſt Hieronymus de Praga prius execrans Viclephum & Huſ, poſtea in iis nullam hæreſim inveniens, cum eſſent maximè execrabiles Deus debet obedire Diabolo; ſic damnati ſunt Bohemi neceſſariam volentes utramque ſpeciem; ſic errores Auguſtini de Roma. Non*

Sch. 15.

Sch. 15.

omnes Fideles ſunt Membra Chriſti, ſed ſoli Prædeſtinati. *Humana Natura in Chriſto eſt Perſona Verbi. Et mox. Anima Chriſti videt Deum tam clarè, & intenſè quantum clarè, & intenſè Deus videt ſe ipſum, & hi damnati ſunt in Concilio Baſileenſi. Auditi ſunt Hæretici intelligentes, Auſtore Agidio Laico, & Gulielmo Carmelita, & primus ajebat. *Primo ſe eſſe Salvatorem Humanem. Secundò. Diabolum ſalvandum. Tertio. Obſcœna licita, & dilata à Spiritu Sancto. Quarto. Venturum tempus, quo Eccleſia immutetur, & negabat Infernum, & Purgatorium, & Gulielmus addebat Socio. Quicquid agit Homo illi non cedere ad ſultem, vel damnationem, quod Viſſo Chriſti ſatisfaceret pro omnibus, Hominem exteriorem non maculare interiorem, Deum eſſe, ubique in lapide, in membris Humanis, in Inferno, ſicut in Sacramento Altaris, Reſurrectionem amplius non ſperandum, quod jam facta ſit in Chriſto, ubi præceſſit vetus Hæreticos Modernos. Auditi ſunt Nicolaus Servvianus, contra Sacramenta collata à malis, contra Parochos, & Religioſos damnatos à Papa Martino Quinto, ſic Mattheus Grabon contra Religioſos. Auditi ſunt ex Thoma Vvaldenſi Gulielmus Sartor, qui negabat Chriſtum, ut hominem poſſe invocari. Auditi ſunt Antonius Viſignanus Brixiz, negans immortalitatem Animæ, & Sacramenta, & Pekopius Epicoſopus Lyceſtrenſis tollens è Symbolo quatuor articulos; Fascinariæ novi Gnoſtici, Seduſtor in Lombardia Chriſtum cum Mahomete conferens. Auditi ſunt Joannes Richardus in Veſtphalia, & Petrus Oxomenſis, & primus Vvaldenſis, & Beguardos, & Marſilius renovaturus. Quod Prælati Eccleſiæ nil addere poſſunt Verbis Chriſti, nec Sancti ipſi poſſunt exponere Scripturas, ſic negat Indulgentias, claves, leges, peccatum, originis, jejunia, Papatum, exterram. Unditionem, Spiritus Sancti à Filio Proceſſionem, alter negat Confeſſionem peccatorum in ſpecie, & peccatorum mortis, & poenitentiam, & diſpenſationes, & nonnulli prærata poenitentia affirmat, poenitentes poſſe unquam abſolvi. Denique auditi ſunt apud Trichemium Foſſarii. *Iſtis temporibus multiplicati fuerunt Hæretici, qui vulgò Foſſarii nominantur, propterea, quod in foſſis, & in oculis ſpeluncis nocte conveniunt, ſurpitudinem ſine differentia Perſonarum more beſtiarum exercentes, qui Eccleſiam, dextris ejus, Sacramenta contemnunt. Inſinitos ſententiarum errores. Et narrat idè initiari ipſos per verba contumelioſa contra Sacramenta, & credere eoſdem Spiritum Sanctum muſcam pet os ipſorum ingredientem.***

Sef. 22.

C. 5. pag.

27.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

Nullum est decimo sexto Scelertius feculum, & primò iu Belgio Hermannus Ritsch, diabolica dogmata promulgavit. Primò Angelos à Deo creatos non esse. Secundò Animam simul cum Corpore interire. Tertiò nullum esse Infernum. Quartò Materiam, ex qua elementa facta sunt non esse à Deo factam, sed ipsi coeternam. Quintò Christum fuisse stultum, & simplicem, phantasticum, ac seductorem Hominum, damnasse Universum Mundum, & neminem salvasse. Sextò. Quæcumque Christus gessit humano generi, & re-
17. usque ad 23.
10. usque ad 16.
37. usque ad 41.
 Et a rationi esse omnino contraria, proindeque ipsum Omnipotentis Dei Filium non esse. Septimò Moysen à Deo modo visibili legem non accepisse, nec facie ad faciem cum eo locutum. Octavò fidem nostram fabulosam esse, satanam Scripturam, fidei Biblia, delirium Evangelium. Nonò. Evangelium falsum esse, quod qui posuit creare Mundum sine Incarnatione, eundem quocumque salvare sine Incarnatione poterit. Denique cum igne combureretur letus dixit. Se Christianum natum esse, sed jam à Christianismo desivisse, quod Christianos omnes amantissimos judicaret, ità ab uno igne ad alterum amens, transit, Symbolum penè totum evertens ex Lutæburgo, & Præteolo. Alter acerbissimus Hostis extitit Lutherus, natus in Saxonia in comitatu Mansfeldiensi, ex Patre Lutero, & Margarita, Exfordiæ studuit, & Magister artium, vigesimo ætatis anno est effectus, voluit foro attendere, at fulmine projectus in terram, Religionem Augustini est amplexus, & Missam, ut ipse ait devotè celebravit, Romam missus ob lites cum Generali, rediit Victor Vittembergam, ubi Doctor electus est, & Professor Theologiæ. At cum Leo Decimus pro Fide sancti Petri, pro elemosynis Indulgentias promulgaret, & Albertum Brandenburgensem pro Germania, Archiepiscopum Moguntia, & Magdeburgi jam olim electum seligeret, qui relictis Augustinianis, ut mos erat, commisit curam Dominicanis benemeritis, utpotè jam colligentibus pro Ordine Theutonico, Lutherus, vel ob contemptum sui ordinis, vel ob privationem pecuniæ Collectorum à Vicario Generali Staupizio irritatus prædicavit primùm contra Indulgentias, & sustinuit conclusionem continentem quinque, & nonaginta Theses contra Indulgentias. Istis Conclusionibus ait Cochleus in actis, & scriptis Lutheri communem, & receptam de Indulgentiis opinionem, Ecclesiæque sententiam Lutherus impugnabat. Alias Theses exponit contra penitentiam, ubi remissionem peccati tribuit Fidei non contritioni; nec Sacramenta acribat ex se ipsis efficacia. Exposuit etiam vigesimo sexto Aprilis quadraginta theses, in quibus ità credit, ut fateatur, vel opera bona esse peccata; idèdque tandem Leo Decimus,

quadraginta, & unam theses proscriptis, & alienas etiam contra Indulgentias, aliqz fidem solam ajunt sufficere, aliqz de Purgatorio, quod non possit probari ex Scriptura Canonica, quod non sunt securi de beatitudine nec extra statum Mundi, nec liberata sunt aqne beate, ac per se satisfaciens, imò peccant sine intermissione, cum quærunt requiem, & horrent penas. 1. Est Hæretica Sententia, sed usitata, Sacramenta novæ Legis justificent gratiam illis dare, qui non ponunt obicem? 2. In puero post Baptismum negare remanens peccatum est Paulum, & Christum simul conculcare. 3. Fomes peccati etiam si nullum adsit aliud peccatum moratur exeuntem à Corpore Animam ab ingressu Cæli. 4. Imperfecta Charitas moriturus fert secum necessarium magnum timorem, qui se solo satis est facere panam Purgatorii, & impedit Introitum Regni. 5. Tres esse partes penitentia contritionem, Confessionem, & satisfactionem non est fundatum in Sacra Scriptura, nec in antiquis Sauctis Christianis Doctoribus. 6. Hac contritio (idest attritio) facit hypocritam idest immò magis peccatorem. 7. Verissimum est Proverbum, & omnium doctrina hucusque data præstantius. De cætero non facere, summa penitentia, optima penitentia natu vita. 8. Multo modo præsumas confiteri peccata venialia, nec omnia mortalia, quia impossibile est, ut omnia mortalia cognoscas. Unde in primitiva Ecclesia solùm manifesta mortalia constabantur. 9. Dùm volumus omnia purè confiteri nihil aliud facimus, quàm quod, Misericordia Dei nihil volumus relinquere ignoscendum. 10. Consultum videtur, quod Ecclesia in communi consilio statueret Laicos sub utraque specie communicandos, nec Bohemi communicantes sub utraque specie sunt Hæretici, sed Schismatici. 23. Excommunicationes sunt tantùm externæ panæ, nec privant Hominem communibus spiritualibus Ecclesiæ orationibus. 24. Docendi sunt Christiani plus diligere excommunicationem, quàm timere. 25. Romanus Pontifex Petri Successor non est Christi Vicarius per omnes totius Mundi Ecclesias ab ipso Christo ex B. Petro constitutus. 26. Verbum Christi ad Petrum quodcumque solveris super terram &c. extenditur dumtaxat ad ligata, ab ipso Petro. 27. Certum est in manu Ecclesiæ, ut Pape prorsus non esse statuere articulos Fidei, nec leges suorum, seu bonorum operum. 28. Si Papa cum magna parte Ecclesiæ sic, vel sic sentiret, nec etiam erraret, adhuc non est peccatum. aut hæresis contrarium sentire præsertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium Universale alterum approbatum. 29. Via nobis facta est evolvendi auctoritatem Coaciliorum, & habere contradicendi eorum gestis, & iudicandi eorum decreta, & confidendi consistendi, quicquid verum videtur, sive probatum fuerit, sive reprobatum à quocumque Concilio. 30. Aliqui articuli Joannis Hus

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

*eunde mutati in Concilio Constantiensi sunt Christianissimi, verissimi, & Evangelici, quos nec Universalis Ecclesia posse damnare. 31. In omni opere bono iustus peccat. 32. Opus bonum optimè factum est veniale peccatum. 33. Hæreticos cibus est contra voluntatem Spiritus. 34. Præliari adversus Turcas est repugnare Deo visitanti iniquitates nostras per illos 35. Nemo est cretus se non semper peccare mortaliter, propter oculatissimum superbia vitium. 36. Libera arbitrium post peccatum est res de solo titulo, & dùm facit, quod in se est peccat mortaliter. 41. Prælati Ecclesiastici, & Principes Seculares non malefacerent, si omnes faccos mendicitatis deleverent. Ad hanc usque excessum falsitatis venit Lutherus, ut bona opera diceret peccata, & ad hoc venit, ut aliqui corrigeret, ut illud Præliari adversus Turcas est repugnare Deo, quod non placuit Nationi Germanæ. Quinimò nihil sunt tot errores damnati-præ aliis à Luthero paratis, quorum aliquos in Edicto numerat Carolus Quintus, tollit septem Sacramentorum numerum, & tris ponit Baptistam, Eucharistiam, & Confessionem, vult cum Bohemis necessarium Calicem, vult Confessionem inultilem, & rejiciendam, mille maledictis, & cochinnis, Ecclesiam Romanam persequitur, quam, & vocat Babylonem. Doct applicationem in Missa pro aliis impiè fieri, abrogat statuta tempora jejunii, & orationis, tollit Sanctorum Patrum auctoritatem, & obedientiam & Ecclesiasticam Politiam. Etiam in disputatione contra Eckium Lipsiæ proponit Lutherus alias Theses. *Deus mutat penam aeternam in temporalem, cuius Canones, aut Sacrodores, nec statuenda, nec asserenda habent ullam potestatem. Quilibet Sacerdos debet absolvere penitentem à pena, & culpa, aut peccat. Quod Deus à mortuis plisquam voluntariam mortem requirat venissimam temeritate asseritur, approbat illud Joannis Hus Principium Papalis Dignitas à Casare inolevit. Idem docuit Tomo primo operum. Deus precipit Homini impossibilia. Nulla sunt Consilia, sed omnia Evangelii sunt Præcepta. Deus exigit à quolibet Christiano summam Perfectionem, & totum Evangelium. Denique alios articulos colligimus, ex Martino Kemnitio, ex Flacco Illyrico in Catalogo. Rejicit traditiones, Coelibatum, meritum, negat peccatum remitti, sed vult tantum, tegi, negat invocationem Sanctorum, & Purgatorium, orationes pro Defunctis, Missæ Sacrificium, reprehendit peregrinationes &c. Eodem tempore, quo Lutherus in Germania, Ulricus Zuinglius in Helvetia, contra Indulgencias primum surrexit, laudans, & imitans Lutherum, mox contra intercessionem Sanctorum, & alia.**

Missæ non est Sacrificium, sed Sacrificii in Cruce semel oblati commemoratio, & quasi

Sigillum redemptioms per Christum exhibitæ Nobis extra hanc vitam Intercessore præter Christum nullo opus est. Christus est nostra Justitia. Etiam consequitur opera nostra eorum esse bona quatenus sunt Christi, quatenus verò nostra non sunt bona, Christianorum vultus ad ea opera, quæ Christus non præcepit adstringitur. Quolibet tempore, quolibet cibo vesci potest. Quiaquid Deus non creat, & permittit iusti fit, ex quo discimus Matrimonium ex æquo omnibus convenire. Qui Ecclesiastici vulgò, sed spirituales vocantur peccant, dùm posteaquam senserint castitatem sibi à Deo negatam, non uxores ducunt, aut nubunt. Qui uxores castitatem sultu præsumptione, & puerili arrogantia tenentur. Qui ergò ubi eis tota huiusmodi, vel exq̄ irunt, vel oblata recipiunt, injuriam eis faciunt, & tyrannidem in simplices exercent. Potestas quam sibi Papa, & Episcopi, caterique quos spirituales vocant, arrogam, ex Sacris Literis, & Doctrina Christi firmamentum non habet. Confessio, qui Sacerdoti, aut proximo fit non pro remissione peccatorum, sed pro consolatione haberi debet. Opera satisfactionis à Sacerdote imposta humana sunt traditionis. Scriptura Sacra Purgatorium post hanc vitam nullum novit. Si quis pro mortuis sollicitus non habet Deum gratiam eis implorat, aut precatur non damno. Le Charlatiere, quem postremis diebus temporibus excogitavit Sacrifici nihil novit Divina Scriptura. Scriptura alios Presbyteros, aut Sacerdotes non novit, quàm eos, qui Verbum Dei annuntiant, & istæ extant apud Natalem, Alexandrum, & Berninum. Etiam Concilia prima dixit fallibilia, & unice ait Scripturæ fidendum, tandem docuit ea verba hoc est Corpus meum idem esse, ac significant Corpus meum, & hic præcipuus error Zuinglii, ut Disipuli Sacramentarii vocarentur, tandem extitit magna contentio, pro unione Zuingliorum, & Lutheranorum, & facta est vocibus omnino ambiguis, & sicut sincera non erat, nec fuit diuturna, & idem latè fensere Zuingliani.

A Luthero discessit Discipulus Carolostadius, de quo Lutherus confessus est se scire, Carolostadium non credere Deum esse aliquem, & tamen Beatus à Lutheranis est dictus, & primus Vvirembergæ abfultit Missam, conculcavit Eucharistiæ Sacramentum ex Cochizo, & publicè Uxorem duxit, eque nec potuit approbare Lutherus. Discessit, & Melancthon, moderatus est errores Lutheri, Pater factus mollium Lutheranorum, Auditor Confessionis Augustanæ, & indifferentiis, varius in Eucharistia, affirmans realem presentiam, & mutationem, modò cum Luthero sensit illam negans, & in usu tantum affirmans presentiam, voluit peccata remitti ex sola Fide, & Deum ipsium esse nostram Justitiam. Ixitit, & Hollis Lutheri Gaspar Suventeldius, teste Conrado

rado

17. 26. 23. 10. 26. 24. 26.

37. 26. 24.

An. 1519

In A. Lat. Bar.

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

C. 10.

frado Scufelburgio in Catalogo Hæretico-
rum, afferens *Diainam Scripturam esse li-
ram mortuam, non vivam Dei vocem, & id
magis nobis credendum, quam illi, Carnem
Christi negabat creatam, dicebatque illam
esse Deum, & Charitatem esse Deum ipsum
ficat, & illam habentem esse Deum.* Exiit
Joannes Agricola natus Islebii, ex Car-
dinali Hosio de hæresibus, legem Moysi do-
cebat non legendam in Ecclesia, nec prædi-
candam poenitentiam ex lege Moysi, Le-
gem, & Evangelium ex diametro pugnare,
legem antè, & post justificationem prorsus
intilem esse Christianis. Exiit Andreas
Ofiander Filius Fabri Ferratii Brandebur-
genfis, docet *Homiam ex Hosio justificari
non fide, sed essentiali iustitia, qua Deus iustus
est, & Deus ipse iustificat Homines, ita ut
non sit Christianus ex gratia, sed ex antea.*
Exiit, & Joannes Brentius Suevus ex Sa-
cerdote mox uxoratus, docens ea verba,
hoc est Corpus meum esse verba dispensa-
tionis, Significanda distributionem Corpo-
ris, & Sanguinis jam antè præsentis, &
Corpus ex vi unionis personalis esse ubique
præsens, unde ubique dicti sunt Dis. ip-
si. Exiitq; Libertini è Quintino Sartora
in Picardia ex Flori mundo docentes. *Deo
placere quarumcumque Sedarum Religionem,
quo modo diversis cibis delectantur Homines,
adeoque liberum, cuique esse pro libito, fidem
eam amplecti, qua magis arida. Docebant
ex Calvino contra ipsos Scribente. Unicam
tantum Spiritum immortalem esse scilicet Spiritum
Dei, qui sit, & vivat in omnibus creaturis,
Angelos inspirationes esse Essentia vacuas,
Diabolum, & peccatum imaginationes inanes,
& frivolas asserere. Unicam Spiritum im-
mortalem omnia efficere, adeo ut ipsa peccata,
Deo impundata sint, nec ullas amplius rei
confitentia moveri quisquam debeat, ac fas
sit quicquam improbare. Christam ex Spiritu
Dei, & opinatione esse compositum. In eo po-
sitam Redemptionem nostram, quod Christus
solum volat typhas suis, in quo contemplerar
ea, qua ad salutem nostram Scriptura requi-
rit. Regenerationem esse restitutionem inno-
centia, in qua Adam antequam peccasset con-
sistens erat, & ita statim exponebant nihil
discernere, Libertatem Christianam in eo
positam, at omnia Homini sine exceptione lici-
ta sit. Propriam casualque ad malum propen-
sionem esse Vocationem, in qua secandum
Apostoli mandatum permanere debeat. Matri-
moniam celum solemni rita iurium corum Ho-
minibus carnale esse, nisi Spiritus conveniant.
Communiones Sanctorum esse, si aemo quisquam
possideat tanquam suum, ait resarrectionem
jam factam, Christum morte opationem dele-
visse &c.*

Nultrinomii, & noti sunt Calvinistæ à
Calvino, qui natus Noviodni studuit Pa-
risiis; & multa recipit beneficia, & reli-

quit, ut jura sectaretur, Discipulus extitit
Melchioris Vormerii inspirantis ipsi erro-
res Lutheri, rediit in Patriam, & suspectus
fugit, tandem quievit Geneva ibi gubernans,
& Michaellem Servetum combussit,
Præter errores communes cum Luthero,
nempe hadnans invocationem Sanctorum,
cultum, & usum Imaginum, vota, & Co-
libatum Sacerdotum, jejunia, Festa, Sa-
crificium Missæ, Adorationem Eucharistia,
& Cætemonias Ecclesiæ, rejicit Præsentiam
moralem, & ait esse signum, ut Columba.
Spiritus Sancti, asserit *Christum esse Media-
torem, qua Deas est Afferit Causam repro-
bationis esse Denm. Causa reprobationis ista
est Dei voluntas, qua quidem æterna menti ab
æterno durus. Sacramenta ponit duo tantum,
ut docet in Antidoto Concilii, & de
Sacramento ordinationis dubie loquitur.
Afferit in Antidoto Concilii, fidem nun-
quam separari à Charitate. Afferit Im-
agines non retinendas in Ecclesia, idque
esse Idolatriam contra Lutheranos eos in
Ecclesiis tenentes. Afferit Eucharistiam
non adorandam, & Lutherani habent pro
licita, & in Synodo Carentonii recepti
sunt, ut Fratres, adeo ipsorum Confessione
Ecclesiæ, recipit in communionem etiam
Idolatrias, & mutationem realem negat
Calvinus, quam ultro, vel contra Diabolum
ipsum sustinet, & recipit Lutheranos.
Negat Venerationem Reliquiarum Calvi-
nus, & tamen admittit Lutherus. Negat
realem Præsentiam in pluribus locis po-
nens. Afferit filios Fidelium nasci Sanctos,
& salvari absque ullo Baptismo. Afferit
inamissibile esse iustitiam. Addit in præ-
certitudinē gratiæ etiam certitudinem
æternæ salutis. Afferit Cætemonias Missæ
Idolatricas, quarum multas retinent Lu-
therani. Afferit contra Lutherum poeniten-
tiam non esse Sacramentum, & plura alia
contraria, ob quæ Lutherus in colloquiis
convivilibus docet, inter se, & Calvinum
pacem esse, ut inter Christum, & Judam
proditorum.*

Exorti sunt in hoc seculo Anabaptistæ
Auctoribus Nicolao Storichio, & Thomæ
Muncero Lutheri priuorum affectis mox ini-
micis, eo quod Lutheri doctrinam non cre-
derent perfectam; Ex iis Muncerus per totam
Germaniam misit Prædicatores, ad
Rusticos excitandos in prælium, quos ar-
matos Status Imperii destruxere. & ubique
occisos domuerunt, & Muncerus Rex fisci
imaginaris, publicè iustitiæ exemplum
dedit Adèd numerofis extitit errores, ut
Staphylus enumeret duodecim, & septena-
gintaseptem Francus in sua Historia, dicti
sunt juxta Joannem Fritum, Catabaptistæ
quasi Baptistis oppositi, sed Baptisum
oppugnantes. Addunt, & alias hæreses
Cam sacramentarius Realem Corporis Christi

In lib. de
Cæno De-
ment.

In Ep. ad
Pal.

In C. 2. ad
Gal.

In C. 9. de
Bapt.
Florentino
sui Re-
mandis.

Præ-

PRÆFATIO IN SYMBOLUM.

Præsentiam, & manducationem corporalem in Cena Domini negant. Imagines execrantur, solum Scripturam recipiunt, Magistratum abjiciunt. Publicam Verbi Prædicationem respiciunt, ac Ministerium; iurare, litigare, arma trahere Magistratum gerere, Christianis illicitum esse volunt, sic alii sunt Sabbatarum reprobautes diem Dominicam, & Sabbatum tantum custodientes, alii clocularii hoc clam tantum tenentes, Bukoldiani omnia communia habentes etiam Uxores Abecedarii damnantes quoscunque legere scientes. Exorti sunt Osiander, & Franciscus Stancarus, quorum primus aiebat Christum esse Justitiam nostram ratione solius Divinitatis, & secundus ratione solius Humanitatis. Exortus est Henricus Octavus prius Solomon Angliæ Fidelis mox hæreticus. Defensor prius Pontificis mox oppugnator, de quo Polydorus Virgilius narrat. Habetur Concilium Londini, in quo Ecclesiæ Anglicana formam possessatis nullis temporibus visam induit. Henricus enim Rex Caput ipsius Ecclesiæ constituitur, eique ob id munus primi fructus omnium Sacerdotiorum vacantium, ac eorumdem decima quotannis perpetua assignantur. Nou tamen unquam in vita admisit hæreticos, & sub Eduardo Sexto Angliæ, impleta est hæreticis, & Atheistis. Exortus est Bernardinus Okinus ex Thoma Costo, citante illud Augustini negativum. Qui fecit te sine te, non salvabis te sine te? Exortus est Theodorus Beza propriis hæresibus. Omnipotentiam Dei in constituendo substantialiter uno corpore in pluribus locis eodem tempore aperit negavit; Pro reprobis orandam esse in hoc Mundo inficitatus est, electos nullo peccato mortali conzaminari reprobos nullo venialiter asseruit. Omnipotentem Deum negavit, nisi peccati impulsor sit non tantum permittit, Capitalem se hostem exhibuit honoris Beatæ Virginis, & Sanctorum. Sacris Conciliis Satanam præfuisse non Spiritum Sanctum asseruit. Exiitit Valentinus Gentilis Anti-Triuitarius, qui ab ipsis hæreticis Calvinistis capite cæsus! Cùm ad supplicium duceretur non desit ingeminare se pro Gloria Altissimi Dei Patris mortem oppetere, quod nemini hætenus contigit dicebat, sed omnes Apostolos, & Martyres pro Filii tantum gloria passos esse. Exorti sunt Socini duo, sequentes Servetum Genævæ combustum. Exortus est Michael Bajus Lovaniensis Catholicus quidem Doctor, sed multis thesibus hæreticis secundus inter septuagintanovem à Pio V. damnatus; Exortus est Gulielmus Postellus asserens mulieres non adhuc redemptas, sed redimendas per Virginem Venetam, quam ipse Matrem suam appellabant.

Tandem ad extremas hæreses est perventum, & decimum septimum sæculum inchoat Marcus Antonius de Dominis Ar-

chiepiscopus Spalatenus ob litem cum Suffraganeis suis perdidit Apostata, & in Angliam profugus, postea ad Fidem Catholicam reversus, sed cum fovetet amicitiam cum hæreticis, vel errores frigidè repelleret, velut relapsus mortuus est combustus, ejusque cineres in Tiberim sunt projecti; librum edidit de Republica Christiana, seu Tomum quatuor in libros divisum, quem doctissimi Parisienses apud Bail censurarunt. 1. Ecclesiæ sub Romano Pontifice non est amplius Ecclesiæ, sed Respublica quædam humana sub Papæ Monarchia tota temporali, vinea est ad solum Noe inebrandum. 2. Ecclesiæ vis tota ad intus est sine subjectione. 3. Missa non est propriè Sacrificium. 4. Apostoli iniquum usi orationi, & Ministerio Verbi instantes erimus, non legibus condendis, aut Tribunali. 5. Disparitas inter Apostolos est inventum humanum. 6. Monarchiæ forma non est immediatè à Christo instituta. 7. Verus Ecclesiæ Vicarius est Spiritus Sanctus. 8. Petrus post confessam Divinitatem statim, & pluries decidit etiam post acceptum Spiritum Sanctum. 9. Illud paste oves meas, dicitur de solis Israelitis. 10. Articuli Joannis Hus non sunt à damnati legitime. 11. Ecclesiæ est tota Aristocratica. 12. Consensus Ecclesiæ est æquè in Laicis, ac Clericis. 13. Apostoli æqua potestate regebant Ecclesiam, & Episcopi plenam habent potestatem, & succedunt Apostolis in tota potestate. 14. De ordine nihil habemus, & non est Sacramentum. 15. Si quis ex Laico, vel Diacono ordinetur in Episcopum, is plenissime erit Episcopus. 16. Augustinus duo tantum cognoscit vera Sacramenta. 17. Papa crevit tantum ex magnitudine Civitatis. 18. Sacri Ministri fore ad Cælibatum non teneantur. 19. Post Votum solenne Matrimonium contractum tenet. 20. Solum Papa rexit Concilium Tridentinum. 21. Unusquisque Episcopus jure Divino est universalis. 22. Monarchia, & unus Rector à Christo respicitur. 23. Nec Antichriæ, nec Romæ Petrus sedit. 24. Tota Antiquitas ignoravit Papam. 25. Romana Ecclesiæ est perfectissimè Schismaticæ. 26. Omnes Episcopi sunt Apostolatum etiam Petri in solidum Successores. 27. Planum est Papatum hunc esse totum fictitium. 28. Juris Divini nulla est jurisdictione. 29. Nullum discrimen est inter Episcopum, & Presbyterum. 30. Electio Presulatum spectat ad plebem, & innumerum alios errores habet, de pallio, Patriarchis, Episcoporum Diocesi.

Nec solus est de Dominis, sed sunt alii. Sunt Hermanus Eques Anglus, cum Hercule Coxam ex Malcusa dicentes. Nullam in terra esse alium Pastorem, nisi Christum, dies festos omnes abolitor, & in solum Sabba-

P R Æ F A T I O I N S Y M B O L U M .

tum ingressos, nullam aliam penitentiam admitti oportere; nisi solum iustificacionem, qua accepta Homines impeccabiles fiebant, genuflexionem in Cena Domini, & alias reverentias esse idolatriam, omnia nomina excepto Cena nomiae, quibus hoc Sacramentum appellari solum est rejicienda esse tanquam astra, & in Scripturis Sanctis inasitata, & his addidit Joannes Fraxus vicissim orandum esse, quando plures existunt tam Viri, tam Famulae. Est, & Franciscus Gumarus Professor Sectæ rigidæ Calvini. *Defensum Christi ad Inferos, non secundam Adamam, sed secundam Corpus quiescens in Sepulchro, nomen inferni Sepulchrum interpretans.* E' contra Smidelinus ait, Christum descendisse usque ad Inferos, & penas inferni sustinuisse, & Deum nolle dare gratiam sufficientem. Est Ezechiel Medensis Lutheranus in Thuringiâ, prædicans se esse Verbum, & Christum. Sunt Independentes soli Deo, ut ajunt subiecti. Sunt Quakeri dii trementes à Jacobo Noxyler Anglo instituti, qui se Christum vocabat, & ad trinitatem Spiritus Enthusiastici, omnia expendunt etiam Scripturam, Sacram. Est, & Edmundus Richerius in Libro de Ecclesiastica, & Politica Potestate, damnatus à suis etiam Parisiensibus, & ab ipso Richerio retractatus, ubi potestatem jurisdictionis, ut excommunicandi soli concedit Ecclesie non Pontificibus. Est, & Ansellus Arcierus Caput Quietistarum, ultra hæreses Montani, & Valentianorum. Sunt, & Fratres Rosæ Crucis, ex Libro Themis aurea detecti, ubi docetur vocabulum R.C. debere illis esse iestas Symboli Charactervis, aut Sigilli. *Hanc Fraternitatem necesse est debere centum anni latere, sed quamvis oculi videntur esse Quietistæ.* Est, & Anonymus constitutus æqualitatem, inter Sanctum Petrum, & Sanctum Paulum in Primatu. Est, & Jansenius Iprensis in Libro inscripto Augustinus. Primò. *Aliqua Dei Præcepta Hominibus iustis, voluntibus, & constantibus, secundum præsertes, quas habent vires sunt impossibilia, deest quoque illis gratia, qua sunt possibilia.* Secunda. *Interiori gratia in statu naturæ lapsæ nunquam resistit.* Tertia. *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur in Homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Quarta. *Semipelagiani admittentibus præcedentis gratia interiori necessitatem ad singulos actus, etiam ad laetum Fidei, & in hoc erant hæretici, quod velles eam gratiam valem esse, cui posset humana voluntas resistere.* Quinta. *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino Homines mortuum esse, aut Sanguinem fuisse.* Exiit, & Præ Adamitarum secta ex Libro sistema Theologicum ex Præ Adamitarum, hypothetis asserens generationem exitisse ante Adam, sic Sandium de origine anime

concludit, anime caute ante corpora. Exiit Spinosa, de quo Joannes Baptista Paci helii. *Spinasus Auctor est Tractatus Theologico Politici, qui Hamburgi 1670. in lucem prodit.* Pareatibus Judeis natus est, quorum Religionem nunquam curavit, nec Christianis Sacris hallens; iustitias est. Plurima memorantur hujus Viri de Religioe sententia. In Tractatu prædixit omnium Religionem, sed præcipue Judaicam, & Christianam everisionem sibi proposuisse videtur, ut Atheismo, & Libertinismo aditus pateat; Asserit Prophetiam oriri ab imaginatione, nec Deum esse sumum; ereticum; cujus doctrinam Fratrum Roma profugus est sequens. Est, & Michael Molinos spargens, penè, ubique hæresim Quietistarum, jam in Concilio Viennensi damnata in Beguinis, & Begnardis hæreticis, & damnatae sunt sexaginta Theses ab Innocentio Undecimo. Etiam ab Alexandro Octavo, damnatum est peccatum Philosophicum, & Pelagiani coluvies multarum hæresum, & præcipue Quietistarum tunc damnatorum. Est, & damnatus Liber Francisci Saignae, de puro amore ab Innocentio Duodecimo, sunt Arminiani contra Gomarum, sic contra Christum, & prædicat Christum Burrus. *Donatistæ* que sunt Illuminati Hispali orri præcipue à Secta Euchitarum, omnia in oratione consilientes, & se in statu periculi regi à Spiritu Sancto, videre in hac vita arcana Trinitatis, & ita non tueri colere imagines, Divinum Verbum audire, nec meditari Passionem Christi, posse communicare non jejunos, non necessaria ipsi bona opera, nec tactus impudicos pro ipsis esse peccata, non teneri ipsos excommunicatione, posse interpretari Scripturam contra Patres, immones ipsos esse à Purgatorio, posse certo scire se esse in gratia, in statu perfectionis non egere SS. intercessionis, se in extasi clare videre Deum, spernere se debere Theologos, & Concionatores, feminas inforum conjugatas non debere, Viris debitum reddere, nec teneri audire Missam in Festo, & alia.

Vidimus, & sub Clemente Undecimo damnatas ceremonias Confucii, vidimus, & damnatos Jansenistas, volentes non inveniri Theses in Jansenio, aut jurare volentes contra mentem, aut solum obedientiam in externo, & celeberrimam Bullam Unigenitus, in qua panlatim deteguntur, venena, sub floribus velut angues latentia, & vix litigatur de paucis explicandis, & post Bullam Clementis Undecimi renovantis damnationem quinque Thesium, & negantis satisfieri per silentium venerandum, cui subscribit Gallie Clerus, & Regnum, finis esse impositus rebus Jansenii; sicut decretum de rebus Sinenfium obediendum postposita appellatione; sic esse damnatus à Clemente XL. casus conscientie super Jansenium.

Bulle Confucii

LIBER PRIMUS

*De Judge Controversiarum, & infallibilitate
Papæ in questionibus Juris.*

Olim in pectore Pontificis, collocata est doctrina, dehinc
veritas, ut doceat primùm Pontifex, mox infal-
libili doceat veritate.

PARS PRIMA.

DE JUDGE CONTROVERSIARUM.

*Excluso controversiarum Judge Rege, ceteros depellere facile est,
& Papam unicam includere.*

CAPUT I.

*Papa Judex Controversiarum,
& Traditionum.*

*Depra-
bit.*

Cutissimus omnium
Tertullianus, Hæ-
reticos Scripturam
jactantes, qui sem-
per querunt, nun-
quam inveniunt, in-
evitabili telo con-
figit. *Scripturas ob-
tendunt, & hoc suo
auducta, statim quos-
dam movent, firmos quidem fatigant, in-
firmos capiunt, medios cum scrupulo dispu-
tant. Et mox. Certè & de pari alterca-
tione incertis discedet, nesciens quem, hæ-
reticum judicet. Ita Hæreticos Tertullianus
convincit, & Catholicos omnes confirmat.
Nobis verò ex nostro arbitrio, nihil indulge-
re licet, sed ne eligere quod aliquis de ar-
bitrio suo induxerit; Apostolos Domini ha-
bemus Auctores, qui nec ipsi quidquam ex
suo arbitrio quod inducerent elegerunt. Adhæ-
se se audit Hæreticus, adhæc alios audit
Catholicus.*

Evincamus Catholicam veritatem, vel
Hebræis ipsi notissimam, & Hebræi, vel
Christianos edoceant. *Si difficile, & ambi-
gnum apud te judicium esse perspexeris, inter
lepram, & lepram, & Judicium intra portas
tuas videris verba variari, surge, & ascende*

ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotes Leviticæ generis, qui indicabunt tibi judicii veritatem, & faciet quæcumque dixerint, qui præsent loco. Non declinabis neque ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbiebit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore misistis Domino Deo tuo, ex decreto Judicis morietur Homo ille. Nullus est evidentior textus, ubi à Deo expressè jubetur, Veniesque ad Sacerdotes leviticæ generis, ad locum, quem elegerit Dominus, ubi facies quæcumque dixerint, non declinabis ad dexteram, neque ad sinistram, ubi inobediens Sacerdotis imperio, ex decreto Judicis morietur; ubi distinguit ipse Deus, Si difficile, & ambiguum, ad Sacerdotes in dubiis remittens, ubi de Sacerdotibus concludit. Qui indicabunt tibi judicii veritatem. Frustra reponunt Hostes cum Vvitachero, Junio & aliis, audiendos Sacerdotes, & Levitas, cum juxta Scripturam definierint, quippe de ipsis expressè dicitur. Qui indicabunt tibi judicii veritatem, non declinabis ad dexteram, neque ad sinistram, qui nolet obedire Sacerdotis Imperio, merito morietur Homo ille, & vanum foret judicium, & salibus irridendum expositum, si quilibet posset respondere, eos juxta legem non judicasse, querendus esset Censor Censorum, & tribunal aliud relinquendum, de tribunali isto judicatorum.

Hoc est tribunal illud, primò à Moyse institutum, & sub piissimo Josaphat reno-

vatum. *Vinum, & omne quod inebriare potest, non bibetis tu, & Filii tui.* Et mox. *Levit. 10. Ut habeatis scientiam discernendi inter Sanctum, & profanum, inter pollutum, & mundum, doceatque Filios Israel omnia legitima mea, quæ locutus est Dominus ad eos.* Et rursus Deus ipse. *Et descendam, & loquar eis, & auferam de Spiritu tuo, tribuamque eis, ut sustentent tecum omnes populi.* Et in eodem Capite. *Et locutus est ad eos auferens de Spiritu, qui erat in Moyse, & dans septuaginta viris.* Et rursus præcipit Deus. *Pro hoc si quid agendum erit, Eleazar Sacerdos consules Dominum, juxta verbum ejus egredietur ipse, & omnes Filii Israel cum eo; ubi vides Sacerdotem Domini discernere, inter sanctum, & profanum, inter mundum, & pollutum, ubi docet legitima Dei Israel. Hoc idem sub Josaphat est restitutum: Omnem causam, quæ venerit ad vos Fratrum vestrorum, qui habitant in urbibus suis, inter cognationem, & cognationem, ubicumque questio est de lege, de mandato, & ceremoniis, & justificationibus ostendite eis, ut non peccent in Dominum, ut non veniat ira super eos, & super Fratres vestros, si autem agerent non peccabitis. Amarias autem Sacerdot, in his, quæ ad Deum pertinent, præsidebit.* Ubi vides Sacerdotes iudicare de lege, mandato, & ceremoniis. Et frustra Scripturæ contrarii Huunius, Vitacherus, & Spalatensis, & alii multi revolvunt, sermonem esse de forensibus causis, quippe expressè loquitur Scripturæ, de lege, mandato, ceremoniis, & justificationibus ipsis, Amarias præfedit iis, quæ ad Deum ipsum pertinent, distinguuntur causæ forenses à sacris, iis Amarias præfedit, his Zabedias, Sacerdotes distinguunt ex officio, inter Sacrum, & profanum, mundum, & pollutum Spiritus Dei causæ decidit, & Concilia à Judæis coacta, de libris Sacris decidunt, de loco natiuitatis Christi, & de ipsa Christi Divinitate, & Josephus Hebræorum peritissimus. Pontifex ante alios controversias diudicat, & post Moysem Ezechiel vel Propheta, populum meum docebunt quid sit inter Sanctum & profanum, inter mundum, & pollutum, nempe Sacerdotes & Levitæ Filii Sadoch non alii & populum docent, vel Domino ipso jubente.

Accedunt Prophetæ Prophetis, & novum ipsum testamentum, de ipso veteri locutum: *Labis Sacerdotis custodient scientiam, gaudia. Angelus Domini exercituum est.* Divinæ nempe Interpretis voluntatis & rursus, *Veritas suis in ore Lecti,* quam semper promulgat Israeli. Accedit Aggæus & firmat. *Interroga Sacerdotes legem, & frustra de forensi causa exponitur, quippe de sanctificatione sit sermo. Interroga Sacerdotes legem dicis. Si taliter homo carnem Sanctificatam in ora vestimenti sui, & tegerit de summitate ejus panem, aut pulmentum, aut vinum, aut omnem cibum*

numquid sanctificabitur? Et mox. *Et responderunt Sacerdotes & dixerunt. Contaminabitur.* Accedit nova lex veteri. *Et congregant omnes Principes Sacerdotum, & Scribas populi sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur. Et illi dixerunt ei in Bethleem Judæ, sic enim scriptum est per Prophetam. Et tu Bethleem terra Juda etc.* Ubi Sacerdotes sunt Interpretes Scripturæ, non est Scriptura Interpres, & congregantur Principes Sacerdotum, & ipsi sententiam decidunt, & decidunt Sacerdotes ex Scripturis, non homo quilibet cum Scriptura. Rursus Christus ipse de Pontificibus. *Super cathedram Moysi sederunt Scriba, & Pharisei, quacumque dixerint vobis facite, in Cathedra à Christo approbata, in obediendum ipsum distis, eo remittit ad Cathedram non ad Scripturam; Quod & in Caipha ipso est impletum. Cùm esset Pontifex anni illius prophetavit, & olim promissum in prophetia. Dabo vobis Pastores qui vos pascant, & passim in Scripturis, vel Jer. 3. apud Hostes citatis.*

Sunt et Concilia veteris legis. Est Concilium sub Josue, in quo societas cum extraneis, & Idolorum cultus prohibentur. *Vocavit Josue omnem Israel, Majoresque natu, ac Principes, Hoc statum diligenscissimè præcavete, ut diligatis Dominum Deum vestrum; Et ante dixerat. Ne postquam introveritis ad gentes, quæ inter eos future sunt, juretis in nomine Deorum eorum.* Est & Concilium sub Ezechia. *Adduxitque Sacerdotes, atque Levitas, & congregavit eos in plateam orientalem; Et mox ait. Mandate Domum Domini Dei Patrum vestrorum.* Sunt & Concilia apud Josephum, de libris canonicis mittendis, & de templo Graetano, Hierosolimæ templum non æquatum.

Putant Aliqui se tela declinare, si Pontificem Judicem non faciant, sed Ecclesiam tantum, aut Concilium, at jam Scripturam Judicem dimittunt, & Spiritum privatum excludunt, at vel in Pontifice causam deperdunt; ubi Eleazarus pro Josue consultitur, ubi Spiritus descendit in unum Moysem, & à Moyse in septuaginta, ubi Amarias Sacerdos in his, quæ ad Deum sunt præfedit, ubi ex Josepho Pontifex, ante alios controversias iudicat, convictos delicti puniit, ubi inobediens Sacerdotis imperio, morte moritur Homo ille, ubi Caiphas, collectos alloquitur. *Vos vestitis quidquam, ubi solus Pontifex in pectore Urim, & Thummim gestat, ubi solus inter omnes Prophetæ, cùm esset Pontifex anni illius.*

A veteri testamento transimus ad novum; ubi Apostoli collecti definiunt. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, ubi non est Scriptura sola Judex, sed & Apostoli cum Spiritu Sancto, imò definiunt questionem, de qua nihil est in Scriptura; abstinendum à sanguine, & fuffo-*

Mat. 2

Mat. 23

Jer. 11

Jer. 3

Cap. 22

2. par. 19

Jer. 11

Mat. 15

Rom. 21

1. par. 15

Mal. 2

Cap. 3

- Jo. 21.** suffocato: Evidens est illud *pasce oves meas*, quod vel soli Petro dictum, multis confirmat Spalatensis, & ad Successores extendi, officium pascenti perpetuum, nemo est in orbe qui ignoret, & pascere doctrinam exprimere, & Scriptura, & sensus communis, & Adversarii ipsi consentunt. Evidens est Matthæi textum, de solo Petro loqui, ut Erasmus, & Spalatensis convincunt, & de ipsius Cathedra, & fundamento, *adversariis quam porta inferi hæreses nempe prævalere non possunt*. Evidens est & illud Petri. *Vos scitis quoniam ab antiquis diebus Deus elegit per os meum Gentes audire, & credere*, ubi per os Petri gentes audiunt, & credunt. Ubi ut vidimus prima mysteria, & dicitur à Christo, & Apostolis docuit. Evidens est dictum Apostolis, *Vos estis sal terra*, dictum Ecclesiæ à Christo. *Si Ecclesiam non audierit sit sicut Ethnicus, & Publicanus*, & frustra agi de correctione fraterna, respondet promptè Vvitacherus, quippe deferendam hæresim Ecclesiæ, nemo poterit negare; Evidens est dictum Episcopis, *Pascite qui in vobis est gregem*, Petro confirmata *fratres tuos*, non exemplo penitentis sed sive, quæ in Petro est confirmata. Rogavit pro te Petre, ut non desicias Fides tua. Evidens est illud Paull. *Ipsè dedit quædam in Ecclesia Pastores, & Doctores, ut non circumferatur omni vento Doctrina*. Tribuant id Hostes nostri, vel Scripturæ, vel Spiritui privato, dommodo Paulus tribuat, & Pastoribus, & Doctoribus Ecclesiæ; denique evidens est in praxi Apostolorum, qui nascentes hæreses, & causæ expensa reperse ipsa deciderunt.
- Post Apostolos & Viri Apostolici Judicem controversiarum Papam, vel in maxima Antiquitate testantur. Testatur Clemens Romanus Apostolis ipsi cœvus, & ex Paulo in libro vitæ conscriptus. *Sub hoc igitur Clemente*, ut ait Eusebius. *Quæ dissensio non modica inter eos, qui Corinthi essent fratres exorta, scripsit quæ est Roma Ecclesia potentissimas literas annuntians quam in recenti accepere traditionem*, ubi Romana Ecclesia Corinthiis traditionem recentem transmittit. Testatur Martyr Polycarpus, de quo scribit Hieronymus. *Polycarpus Pii decreto permatos Romam venit, adeo agnovit Pium Polycarpus, in causa Paschatis decernentem*. Testantur Martyres Lugdunenses, scribentes apud Eusebium. *Martyres Lugdunenses rogaverunt Eusebium, ut pax in Ecclesiis constitueretur, bellum nempe movente Montano; Testatur Pothius Lugdunensis nonagenarius, & Apostolis ipse cœvus, qui Irenæum Romam transmisit, & Irenæus ipse Legatus, qui visa Roma, & digito signata. Ad hæc enim, ait, Ecclesiæ propter potentiorum principalitatem necesse est convenire omnem Ecclesiam*. Testatur ex Parentio Hyppolitus Martyr. *Una fides vigeat præscio, quæ condita secula est, quam retinet Paulus, quamque Cathe-*
- dra Petri, ubi Cathedram signat vel schismaticis*. Testatur Tertullianus Catholicus. *Si Italiae adiacere habet Romam, unde nobis Auctoritas præstet, Felix Ecclesiæ, cui Doctrinam cum sanguine Apostoli profuderunt, ubi Auctoritas Catholicis est Romæ, & Apostoli felicem Ecclesiam effecere, effusa cum sanguine Doctrina*. Testatur hic non errans Cyprianus. *Lucius dandam pacem censuit lapsis; Et alibi. Jampridem etiam Cornelius Collega noster suavitatis Episcopos lapsos, ad penitentiam quidem agendam posse admitti, ab ordinariis autem Cleri, atque Sacerdotali honore prohiberi, & de lapsis resert Cyprianus. Quod credimus vobis quæque paterna misericordia contemplatione placuerunt, & in alia Papæ fidem commendat, Testatur penitens Origenes. Ipse Origenes in Epistola, quam scribit ad Fabianum Romanam urbis Episcopum penitentiam agit, quod talia scripserit; ubi vel in oriente Papa est iudex. Testatur Dionysius Alexandrinus, & Novatianorum Judicem agnovit. His omnibus, accedit Epistola, quam ad Cornelium Episcopum Romanum scripsit, cumque propter illius Epistolam contra Novatianos, quæ ad manus eius pervenerat admodum commendat, imò & Epistolam scribit de Baptismo, & à Papa petit consilium, Ne per errore labar, & secum Orientem trahit ex Eusebio. Syria porrò, & Arabia, quibus vestra Doctrina, & Consilio semper adiumento fuerit, & quibus modò scripsistis Epistolas, Mesopotamia quoque, Pontus, atque Bythinia, & ne longam faciam, omnes ubique gaudio exstant. Testatur denique Alexander Alexandrinus, Arium condemnans Hosio Præsede, Papæ ut jam vidimus Legato.*
- Innumera sunt regionum Concilia, in gravissima Ecclesiæ dogmatibus, etiam de Divinitate Christi, ut Alexandrinum ubi præsedit Hosius. *In qua enim Synodo non ille Dux? & Antiocheno quo, vel tria in causa Pauli Samosatani. Imperator Aurelianus de hoc re rogatus sententiam sanctissimè quid esset agendum decrevit; præcepit enim ut domus Ecclesiæ illis tribueretur, quibus Christiani Italie, & Urbis Romæ Episcopi per literas tribuendam præscriberent*. Innumera sunt in causa Montani. *Coguntur præcepta per Græcias illas, certis in locis Concilia ex universis Ecclesiis; nec alium carpit Tertullianus, ob eam rem hæreticus, nisi Zephyrianum. Innumera sunt in causa Novati, in causa Donatistarum, & solus laudatur à Catholicis, accusatur à schismaticis Cornelius, & Romæ est Lateranensis Concilium, & Arclatense ducentorum Præfulum, acta transmittit Silvestro. Denique in causa Paschatis coguntur Romanum, Paulestinum, Lugdunense, Ponticum, Hierosolimitanum, Corinthium, Ostroenum, Mesopotamicum, & Alorum, ut belle loquitur Eusebius. Prope infinitorum, nec alteri scribunt vel Hostes nisi Victori, ut Polycrates, & irati vel Judicem consentunt.*

Intueamur vel oculis ipsis, & hæreses, & Hæreticos, jam olim Gladio Petri recisos. Jam Petrus Simonem Magum, ejusque hæreses ad terram alidit, jam Clemens Cherintum, & Nicolaitas, encyclicis literis disperdit. *Clemens ipse modis omnibus redarguit, in Epistola, quas scripsit, Encyclicis, qua in Sanctis Ecclesiis leguntur.* Intueamur Cerdonem antiquum. *Cerdon, qui Marcionem autebas atate ridem, sub Higinio, qui nonus erat Pontifex, ad Ecclesiam venit, suum errorem aperte confitetur, & Valentinus, & Marcion ejiciuntur. Ob iniquitatem eorum curiositatem, qua Fraxer quoque utriabam, semel, & iterum egressi.* Intueamur falsos Prophetas, per Praxeam Romæ dejectos. Duo negotia Diaboli Praxeas Romæ procuravit, Prophetiam expulit, & Montanistas cum Tertulliano damnatos. Et *Præcessorum Autoritatem defendendo, adeo hæresis una amputatur, variorum Pontificum Brschii. Intues mur Natalem ab Asclepiodoto, & Theodoro deceptum. Cineribus aspersus cum lachrymis ad pedes Zephyrii Pontificis se se supplicem abjecit, adeo Judicem agnovit in venis.* Intueamur Paulum Smofiatenum, post Romani Pontificis decretum. *Sic demum Paulus de quo diximus, cum summo dedecore secularis Imperii, & potestatis Autoritatis ab Ecclesia penitus extrudetur.* Intueamur Epistolas Cypriani, Cornelio schismatico referentis, Privatum Fabiani, & Donati literis severissimè notatum.

Uno verbo omnes legimus in Optato. *Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentini, caterique temporibus suis à Zephyrino Urbice, & Victorino Pistoriensis damnati sunt, ubi Zephyrinus Urbice decretis, ut queritur Tertullianus damnabat, sic Clemens Ebionitas, Quartadecimanos Victor. Montanistas Zephyrinus, Novstianos Cornelius, rebaptizantes Stephanus, Donatistas Melchhiades, Arium ipsum Dionysius Paps, & Ostus in ortu suffocabant.*

Si sterilissimis in Ecclesiæ seculis tanta est exemplorum fecunditas, quanta erit in uberissimis copia? Scribit de Papis Basilus: *Arius sursum, ac deorsum versantes, adeo vel in Arij cineribus fulmina Pontificum servabantur, & flamma justissimi furoris. Scribunt mille Epistolas Papæ, qua volumina integra conficiunt, de questionibus fidei, & morum, plures scribit Julius, plures Damasus, plures Innocentius in Pelagium, plures Leo Magnus, plures Hormisdæ, & Gelasius, plures Gregorius Magnus, & frustra Junius reponit; facile esse Atheniensis Athenis commendare, quippe Julii Epistola commendatur, & à Sardicensi Concilio, & magna pars est apologiæ Athansii, Epistola Damasi vel in oriente, in professione fidei recipitur, sicut & illa Hormisdæ, & Leonis epistolæ, & Concilia, & Ecclesiam habere Panegyristem; epistolæ Innocentii ad Afros, & Zozimi tractoria ad universos, ab Augustino, & Afris*

collaudantur. *Ad nos ille rescripta, sicut decebat tanta Sedis Austeritate, uno verbo Hæretici reprehendunt, quod Ecclesia per ipsos vera commendat. Parum est Pontifices scribere. Petit eas epistolas Ecclesia, Petiit ab Innocentio Africa, petiit à Damaso Hieronymus. Quamobrem obtestor Beatitude tuam, ut mihi epistolis tuis, sive dicendarum, sive tacendarum hypostasione detur Autoritas.* Petiit Gallia in Victorio, & Exuperio; petiit secundum Concilium à Damaso, petiit tertium à Celestino, à Leone quartum, à Vigilio quintum, petiere innumeri Reges, & Epistolæ, ut constat sunt responsa; Aded Petri Cathedram totus orbis consuluit, etiam apud Hostes Catholicos.

Præstò sunt quatuor Lstini Doctores, & totidem velut Paradisi flumina secundissimam messem pollicentur. Præstò est Ambrosii epistola ad Siricium. *Recognovimus literis Sanctitatis tue, boni Pastoris excubias, qui & commissum tibi januam serves, dignus, quem oves Domini, & audiant, & sequantur, scribit de Maximo Cynico hæretico, Ut de reliquarum Ecclesiarum Sacerdotibus, Romanus Episcopus haberet examen, scribit cum Synodo Romana, Sanctus Apostolus sedens nos docet, & hæresis à Papa jam damnatas, ante secundum Concilium rescribit, scribit ad tres Imperatores. Tuius orbis Romani Capus & Sacrosanctam Apostolicam fidem, ne turbari sine res obsecranda eras Clementia vestra; inde enim in omnes veneranda communionis jura dimanant, & scribebat adversus Arianos. Præstò est vel ex oriente Hieronymus, dusb epistolis ad Damasum, & frustra prælium nominis vocat, quippe Papam sdiurat per sacratissima omnium mysteria. Quamobrem obtestor Beatitude tuam, per crucifixam mundi saltem, per Omnesion Trinitatem, referat epistolam Theophili ad Papam. Ex Divina dispensatione factum pato, ut eodem tempore, ad Ausustianum Papam scriberes, & nostram dum ignoras sententiam roborares, & ibi refert Epiphanius Epistolam, adversus Joannem Romam transmissam; & de multis simul confirmat. Cùm ante annos plurimos, in chartis Ecclesiasticis juvenem Damasum Romanæ urbis Episcopum, & orientis, & occidentis Synodici consultationibus responderem, ubi vides totius orbis Synodis, Romanum Episcopum respondere, quod nulli alii convenire constat, & professionem fidei in oriente, qua Apollinarista recipentur penitentes, suum opus Hieronymus inscribit. Præstò est Augustinus ad Innocentium pluribus epistolis adversus Pelagium, & de Gregorio nec Hostes dissentunt. Præstò sunt post Latinoæ & Græci, Basilus & Concilium Arminense, & Marcelli hæresim desert, imò & hæresim Eustathii, Præstò est Gregorius Nazianzenus. Quod etiam in causa fuisse reor, car ipse quoque Damasus, cùm relictis edo-*

Epip.
ker. 30.Tertul.
de pan.
c. 30.Afr.
Prax.
Tertul.Eufeb.
5. c. ult.
Eufeb.
7. c. 10.

L. 1.

Ep. 52.

Ep. 106.

Ep. 57.

Ep. 81.

Thres. h.
5. c. 10.

An. 380.

Ep. 57.

Ep. 61.

Ep. 11.

Ep. 52.

Ep. 2.

Cic.

Elus fuisset, & in pristinis eos expositionibus perflare audisset, eos ab Ecclesia cetera eiec-
 erit, ipse libellos cum anathematizationis dele-
 verit, & rursus. Illud etiam indignitatis
 accedit, quod ab occidentali Synodo se se,
 ut audio, suscepit esse affirmant, à quibus
 eos prius condemnatos esse, nemini est obscu-
 rum, ubi nemini erat obscurum, Apollina-
 ristas Romæ damnatos. Præter est in Eu-
 sebianis totus Athanasius. Præter sunt mil-
 le epistolis, Theodoretus adversus Dio-
 scorum, Flavianus in Eutychem ad Leonem;
 Meletius cum Basilio, Epiphanius,
 Cyrillus ad Celestinum Papam, Joannes An-
 tiochenus, & Eutheria, Epiphanius Cp.
 Patriarcha, Orientales, & Monachi ad Sym-
 machum, & alii quampures ad Agapetum.
 Præter sunt & alii Latini, Bernardus &
 epistolis, & libris. Oportet ad vestrum
 referri Apostolorum pericula queque & scan-
 dala emergentia in regno Dei, & rursus.

cum Ursacio, & Valente, imò Hefichium,
 & Mæcarium Legatos, Hefichius, & Mæ-
 carius reslebantur. Fulminat Liberius Ma-
 cedoniosos. Episcopus Romanus ea de re
 certior factus, scriptis ad Ecclesiam Orientis li-
 teras, ut unum cum Sacerdotibus occidentis
 Trinitatem, & consubstantialitatem esse, & gloria
 æqualem existimarent. Quo factis singulis
 rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis ac-
 quieverunt, condemnat Ariminense Conci-
 lium, & Eustathium, Silvannum, & Theo-
 phylum eos non posse ab Ecclesia recipi,
 & Basilius Liberium orat, ut Ariminense
 damnet, & corrigat distortos. Fulminat
 innumeros Damasus, ex Athanasio damnat
 Auxentium, sufficiens quidem scripta Damasi
 Commisistri nostri, dsmnat Priscillianista
 ex Sulpitio. Subioint, & Priscillianus apud
 Castrangulam damnatus apud Damasum ea
 tempestate Episcopum se purgare cupientes, ne
 in conspectum quidem ejus admissi sunt, dam-
 nat Apollinarem, & Timotheum, de quo
 apud Theodoretum scribit. Vterque enim
 iudicio Sedis Apostolicae abdicatus est, dam-
 nat in Synodo Romana Ariminensem,
 damnat in formula fidei innumeros & Se-
 leucianos, & Hermianos, qui in nomine
 Angelorum baptizabant; Non in nomine
 Angelorum, & fidei tessera conelamatur.
 Cunctos populos, quos Clementia nostra
 regie temperantem in tolli volumus Reli-
 gione versari, quam Divinum Petrum reli-
 quisse Romanis, Religio usque nunc ab ipso
 infirmata declarat, quamque Damasum sequi
 claret, & mox. Religiosos verò dementes, ve-
 fanosque judicandos hæretici dogmatis insa-
 niam sustinere. Ubi ex ipsi Imperatorum
 edictis unus Damasus omnes hæreses evertit.
 Fulminat Siricius Jovinianistas; de
 quibus ipsi scribit Ambrosius. Itaque Jo-
 vianianum, Auxentium, Germaniorem, Fe-
 licem, Plotinum, Genialem, Marcialium, Ju-
 nianarium, & Ingeniosum, quos Sanctitas tua
 damnavit scias apud nos quoque secundum
 iudicium tuum esse damnatos? ubi Pontifi-
 cem damnantem sequuntur. Fulminat Ana-
 stasius Origenistas. Quid Papa Anastasius hæ-
 reticos in toto orbe persequentis? ubi Theo-
 philus Alexandria, Anastasius ubique per-
 sequebatur. Fulminat Innocentius Pelagium
 & cum eo Successores Pontifices. Confidi-
 mus Domini protectione prestantum, ut quod
 operatus est in Innocentio, Zozimo, Bonifa-
 cio, Celestino aperetur & in Xisto. Et Con-
 cilium tertium eos enumerans, Idem tecum
 omnes statimus, & post Pelagium, & Se-
 mipelagiani damnantur. Per hanc Virum
 maleloquentia in Augustinum adeptum li-
 bertas, & secunda Aranciana Synodus, &
 Felice quarto, & Bonifacio secundo firmat-
 or. Fulminat Leo Magans Manicheos,
 Eutychem & Dioscori sequaces, & Mona-
 chos Palestinianos errantes, & Pelagianos,
 & socios Priscilliani. Fulminat Gelasius Aca-
 cianos, Symmesehus Anastasium hæreticum,
 & Orientales se purgantes. Quare à vobis Syn-
 astima-

Ep. 57.

Ab. 1.

Sot. 1.6. c. 21.

Ep. 57.

Ep. 190.

Ep. ad Egef. 1. 2.

Ep. 51.

L. 2.

Ep. ad Euych.

L. 2. 10.

Ep. ad Ithorn.

Ti. 1. 4. 5. c. 10.

Ep. 87.

Et. ad pap. Cl.

Ac. 30.

Ep. 23. Syn.

Ep. 51.

Ab. 18. 6. Syn.

Ep. 57.

Ep. 61.

Ep. 11.

Prop. in Coll. c. 51.

Ep. ad Gr.

Prop. in Col.

Ep. 52.

Ep. 2. ad It.

Ep. ad Syn.

affirmantur heretici, qui & alios apud ipsum accusant . Fulminat Joannes primus Accemetas . *Agnoscat vero Monachus, qui Nestoriani evidenter apparuerunt Romano etiam eos damnat Ecclesia* . Fulminat Agapetus Anthimum, Severum, Zoaram, & alios . *Contemperimus Romanam Ecclesiam, in qua successio est Apostolorum, qua sententiam contra ipsos tulit* . Fulminat in constituto Vigiliis, & plures hæreses percellit . Uno verbo Gregorius Magnus, & plures hæreses condemnat, & ad Dominicum Chartaginensem ostendit, officii sui esse, hæreticos omnes compescere .

Ad hanc veritatem evincendam, ut lineæ ad centrum libri collimant . Collimat Liber de Primatu Petri, ubi Petrus est ordinarius Pastor, lupos ab ovili depellens, pascens scientia, & doctrina, & Cathedralam unam erexit, & Ecclesiam portis inferi resistentem . Collimat successio Romani Pontificis in ovium Pastorum Succedentis, omnium testium genere confirmata, ubi institutus est ad fidem servandam, & ad unitatem Ecclesie custodiendam . Collimat liber tertius, ubi Patriarcharum hæreses perdomuit, ubi causæ fidei ad ipsum sunt relatæ, censuræ in hæreses promulgatæ, & per Vicarios in oriente devictæ & causæ Paschatis, & baptismi demonstrant; & appellationes in causa fidei . Collimat liber quartus, ubi unitas, successio, & Catholicum nomen, sicut Apostolicum est à Papa . Collimat liber quintus, ubi Iudex controversiarum est Papa non Princeps, sicut & sextus de Papa ipsa Conclia instruente . Collimat septimus de Papæ infallibilitate, & octavus de quæstionibus facti, ubi quantum ipsum Concilium ex Pelagio, & Gregorio sit legitimum, sicut & alia plura confirmat, ideoque mille ex vinculis validius .

I. A. c. 6. In illis. Demum vel heretici antiqui, & cum antiquis Moderni fatentur . Calvinus, &

cum eo Lutherani Magdeburgenses unum Antifitem necessarium fatentur, Quem omnes respicerent, quo melius in unitate continerentur & Centuriatores scribunt . *Debitis unum populum Judæorum obsessus circumcirca ob Idolatris habere unum summum Principem, qui omnes in unitate contineret, ut variis Religionibus distaberetur*, ubi non scriptura nec Spiritus privatus, sed Summus Saerdotis est Iudex, quod & asserunt alii cum Vvitchero . Verba Legis esse intelligenda, de auctoritate tantum definiendi difficiles lites, sive Ecclesiasticas per Ministrum, sic Deodatus Lucensis Calvinista, sic Reinoldus in collatione, sic Innumeri negantes traditionem, referunt Scribas ex Scripturis decidisse, uno verbo millies probant Centuriatores . *His temporibus in decretis condendis, Ecclesia Romana tota perpetua fuit*, & per varias centurias referunt Doctores, Romam ad quæstiones decidendas recurrere . Ad eò vel ipsi Hostes

& fatentur, & demonstrant; & exclusi aliis ex Apostolo . *Nunquid omnes interpretantur?* unum interpretem Papam confirmant .

CAPUT II.

Papa custos traditionum .

EGregiè inspiratus à Deo Psalter . *Lingua mea calomni Scribæ*; Ad eò æqualis est Auctoritatis, & quod scribit Deus, & quod loquitur, & mendacium ex veritate non est; & idem Deus est qui ait, *Scribe, & idem Deus qui ait: Loquere Filiis Israel*; idem qui ait, *Hæc dicit Dominus*, idem qui Angelo Ephesi Ecclesie Scribæ, idèque non minus Papa servat Scripturam, quam traditionem .

Ea est traditionis Idæa, ut quamvis aliquando scriptum dicat . *Tenete traditiones, quos didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram*, communis pro non scripto intelligatur . Evenit ait Irenæus neque Scripturis, neque traditioni consentire eos, ubi Scripturam à traditione distinguit, & Tertullianus distinguit . *Si legem exposcutes Scripturarum nullom inveniatis, traditio tibi præterdunt antirix*, ubi nihil est scriptum traditionis . Scriptas admittunt Hostes nostri, non scriptas verò rejiciunt, nisi fortè aliquas, circa Ritus, aut historias . Docent Protestantes expressè in Confessione Helvetica posteriore . *In Scriptura Sancta habet universalis Christi Ecclesia, plenissime expressa quæcumque pertinent, tum ad salvificam fidem, tum ad vitam Deo placentem rectè informandam . Quo nomine distinctè à Deo præceptum est, ne ei aliquid addatur, vel detrahatur* . Sic & Confessio Vvitembergensis fatetur, omnia necessaria in Scripturis haberi . *Manifestum igitur est, quod omnia, quæ ad salutem cognitus necessaria sunt in Scriptis prophetis, & Apostolicis continentur* . Sic & Calvinus in suis Institutionibus . *Esto igitur hoc firmum axioma, non aliud credendum esse Dei verbum, cui detur in Ecclesia locus, quam quod lege primùm, & Prophetis, deinde scriptis Apostolicis continetur* . Idem habet Lutherus apud Bellarminum, de verbo Dei non scripto, sic Confessio Helvetica prior, sic Confessio Anglica, & alia Anglica, Confessio Scotica, & Belgica, ita ex professo Coecejus, ita Hundius nos accusans de imperfectione Scripturæ, & alii: Catholici & contra omnes admittunt, traditiones Apostolicas, omnes, vel quas ipsi à Domino accepere, *Ego enim accepti à Domino quod tradidit vobis*, vel quas ipsi instituerit, cetera cum venero disponam; & rursus . *Præcipio non ego sed Dominus uxorem à Viro non discedere*, Et mox . *Cæteris ego dico non Dominus* .

Evidens est demonstratio illa, non necessariam esse Scripturam, cum ante legem scri-

De S. Ser. pag. 180.

L. 4. cap. 8. 55. N.

Art. 1.

2. 118.

Art. 6.

Art. 13.

Art. 7.

1. Cor. 11.

1. Cor. 7.

fri-

scriptam; innumeri sunt salvi, & Sancti, quos longo catalogo Paulus recenset. Et post Melchisedech assimilatum Filio Dei: *Hab. 11. obtulit Deo, & mox. Fide Henoch translatus est ne videret mortem, & mox. Sine fide autem impossibile est placere Deo, credere enim operiet accedentem ad Deum quia est, & inquirentibus se remunerator est. Fide Noe responso accepto de iis, que adhuc non videbuntur mensuris, aptavit arcam in salutem. Fide qui vocatur Abraham obedientis in locum exire, imò ne dum fidelis Abraham, sed & Pater creditum appellatur; & tamen nullum ibi scriptum Dei verbum. Erat ibi fides Dei unius, & remuneratoris, erat ibi fides Christi venturi: Ipsa vel ipsum coneres Caput tuum, non auferetur sceptrum de Juda, donec veniat qui mistendum est. In semine tuo benedicentur omnes gentes; Henoch prophetavit de Christo. Erat circumcisio Abraham & filia eius precepta. Et circumcidit eum servo die, sicut preceperat ei Dominus: Erant sacrificia Deo placentia. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis. Erant animalia munda & immunda. Ex omnibus animantibus mundis tollit septena, & septena. Erat arbor ad esum prohibita, erat peccatum originale. Nemo mundus à surdo, nec infans, cuius est vita unius diei super terram. Erat remedium pro parvulis, quod peccatum originale deleteret eia, cum vellet Deus omnes salvos fieri, Erant decima precepta, qualia Abraham, Melchisedech excoluit. Ad hunc unum clypeum franguntur, penè omnia Hostium tela, omnem Hominem esse mendacem, cum & fides Divina fulgeret, non posse diu servari traditiones, cum per annorum bia millia serventur, solum canonem esse Scripturam, quod vel oblitatè contendit Cocceus, etiam cum Scriptura non foret, & foret traditio fidei regula, nec Divina foret nisi Dei locutio.*

Post legem etiam scriptam mansere traditiones non scriptæ, ut remedium pro feminis, queis circumcisio non erat præcepta. *Gen. 17. Masculus cuius caro circumciso non fuerit. Remedium etiam infantia, ante octavam diem morientis, librorum canonico-rum traditio, Intelligentia vera Scripturæ, quæ sunt optimæ Dei traditiones. Imò traditionem Patrum, invenimus sapia con-gemmatam. Interroga Patrem tuum, & annuntiabis tibi Majores tuos & dicent tibi, & iterum. Patres nostri annuntiaverunt nobis, & rursum. Quanta mandavit Patribus nostris nota facere ea Filii suis, Filii qui noscuntur & exurgent narrabunt Filii suis. Et Maximus Prophetes Isajas. Pater filium notam faciet veritatem tuam. Et iterum. *Ecc. 3. Non te prætereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt à Patribus suis. Et tamen ut bene notat Bellarminus, extremus pene fuit Scriptorum, & hoc ob libros Scripturæ deperditos, ob dispersionem Scripturæ**

in partes, quas in unum collegit Eisdæ, ut notat Theodoretus in Psalmos; & cum vellet Deus Filios Religione Parentum erudiri, *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac.* Uno verbo si Kemnitio, & aliis sufficiens tantum est tota Scriptura, amissis pluribus libris, nec per ipsa erit sufficiens.

Plures sunt in novo testamento, quam in veteri Traditiones. Amplissimas ostendit Stapletonus, cum regulam fidei evincit; mille Scripturæ textibus, etiam apud Hostes adductis, ex verbo scripto, & non scripto constare. *Sicut locutus est per os Sanctorum, sicut locutus est ad Patres nostros, Ego enim accipi à Domino, quod & tradidi vobis, consuli cum illis Evangelium, & innumeri alii evidentes, & frustra Cocceus reponit; nos traditiones nullas memorare, quippe traditionea in genere probamus, mox exhibitur & particularia, quas & ipsi, fateri cogentur, & Verbum Dei etiam non scriptum, fide dignum contentus, solumque exigere possunt, ut testes omni exceptione majores, de Verbo Dei testantes feramus, quod vel ipsum testimonio efficiamus. Etiam tempore Christi, & primo Ecclesie seculo, non extitere Scripturæ omnes, cum scripserit Joannes adolefcens, in ultima senecta Evangelium, imò scribit Irenæus, Christianos aliquos, abque Scriptura traditione usos, non ergo necessaria erat Scriptura. Etiam post Christum ipsum, non necessaræ fuerant Scripturæ, quippe non dixit Apostolus scribite, sed Euntes docete omnes Gentes, Prædicare Evangelium hoc &c. Etiam Evangelistis omnes, ex occasione scripserunt docent Historiæ, Ideo scripsit Matthæus ex Eusebio, ut Gentibus quas relinqueret, sui memoriam legaret, Marcus ex eodem scripsit, non sponte, sed compulsus à Petro, Lucas idem scripsit cum alios cerneret temerè scribentes, & Joannes scripsit extremus, ab Asiæ Episcopia rogatus, ob ortum Ebionitarum errorem, non scripturam pro Christi Divinitate, nisi Ebion novus Lucifer, è Patris folio tentasset expellere. Etiam Christus Apostolis dixit. Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo. Cum veneris Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem, & rursum. Per dies quadraginta apparens eis, & loquens de regno Dei, ubi multa locutus est Christus, & tamen pauca scribunt Evangelistæ. Etiam totus emphasis est Joannea. *Sans & alia multa quæ fecit Jesus, quæ si scribantur per singula, ne ipsum arbitror mundum capere posse, qui scribendi sunt libri.* Hic textus necum traditiones demonstrat, sed longè plura non scripta, quam scripta ipsa extitisse, ubi parvus liber est scriptus, & non scriptos, nec caperet mundus. Etiam evidens illud Apostolos, & viros Apostolicos dista Christi, ex occasione tantum memorasse, ut illud Pauli dictum à Christo *Beatius est ma-**

Gen. 13.

Luc. 1. 1. Cor. 11.

Gal. 2.

L. 3. 4. 4.

Mat. 28. Mat. 16.

L. 3. c. 14. L. 3. c. 19. L. 3. c. 14.

Hier. de Script.

Jo. 16.

Act. 1.

Jo. 21.

Act. 20.

Gen. 3.
Gen. 49.
Gen. 22.
Ex. 7.
Gen. 7.
Job 15.
Gen. 17.
Deut. 32.
Psal. 77.
U. 38.
Ecc. 3.

gi dare, quam accipere; ubi dixit meminisse verbi Domini Jesu. Nec obstat Hostium responsum, Evangelium tantum necessaria exponere, quippe traditiones aliquas necessarias, vel ipsi admittunt Adversarii, ut symboli, diei Dominici, & si necessaria tantum quærunt, nec epistola Jacobi, aut Judæ, erit divino ex testimonio tenenda, cum alibi scripta sint necessaria, & post resurrectionem Christus innumera docuit, quæ non sunt scripta.

Nec Evangelistæ tantum, sed & Apostoli traditiones recentent. Scribit Doctor

1. Cor. 11 gentium Paulus. *Laudo vos, quod per omnia memores mei estis, & sicut tradidi vobis, præcepta mea tenetis.* Ea verò præcepta non scripta testantur esse, Chrysofostomus, Theophylactus, Epiphanius, Basilii. Et

9. Cor. 7. Et clarius ad Thessalonicenses. *Tenete traditiones, quas accepistis, sive per sermonem, sive per epistolam.* Et opposita evidenter est textui expositio Kemnitii, Hermannii, & centum aliorum Hostium, Paulum prius locutum mox scripsisse, cum loquatur Apostolus per disjunctionem, sive per sermonem, sive per epistolam, nil ipsis scripsit post epistolam, in qua sermonem vult teneri, & opus foret in ea epistola, omnia quæ prædicaverat scripsisse. Et si in Apostoli sermone Coccejus, nullam invenit traditionem, dicimus interim tenendum, quod Paulus prædicavit per sermonem, dicimus hoc non esse scriptum, & quodnam sit sæpè ostendemus. Scribit & Corinthiis Paulus.

1. Cor. 11. *Laudo autem vos Fratres, quod per omnia mei memores estis, & ut tradidi præcepta mea tenetis, &c. Mos. Cætera cum venero disponam, ubi sunt præcepta illa Pauli, ubi dispositiones, illæ cæterorum? Et frustra reponunt Hostes Paulum ea scribere potuisse, at posse scribere non est certò scribere, imò circa eas materias nihil scripsit Paulus ut constet, & liquet ex Ecclesiis à Paulo fundatis, quæ retinent illa ut sibi propria. Iterum scribit Timotheo:*

2. C. 1. *Formam habe sanctorum verborum, quæ à me audisti in fide, & dilectione in Christo Jesu.*

1. C. ult. *Evangelium custodi, ubi Protestantes dicunt hæc esse Scripta, certò credunt hæc esse Scripta, & tamen ne unus quidem vel finxit, nullus ante istos vel insinavit, imò testes fide dignissimi, non scripta ultrò confitentur, sicut & dispositiones Corinthiis, post epistolam suam promissas. Iterum scribit eidem Paulus.*

1. C. 1. *Tu ergo Fili mi confortare in gratia, quæ est in Christo Jesu, & quæ audisti à me per multos testes commendanda Fidelibus, ubi debet Timotheus ex Paulo, id commendare Fidelibus, quod accepit per multos testes, ubi traditio est, quæ accepta per testes, commendatur, & traditur Fidelibus. Quod ad id evidens est ut Coccejus traditiones in genere non scriptas, ab Apostolis commendatas, & fide dignas, asserat à nemine negari; & tantum negat particulares. Iterum Paulus urget traditio-*

nem. *Si quis autem contentiosus esse videtur, nos hanc consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei.* Quo argenteo consuetudinis omnes, contra Hostes evincere possumus. Nos hanc consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei & per ipsos vera; ut de festis. De cura pro mortuis; & huic argumento de festis, ultrò cedit Molinæus. Denique vel Joannes scribit. *Multa habens scribere vobis, nihil per chartam, & atramentum, ubi charta, & atramentum excluduntur, & multa sunt scribenda.*

Extat & usus canonicus traditionum, apud Paulum & Judam Apostolos. Scribit Paulus ad Hebræos. *Post velamentum autem seculum tabernaculum, quod dicitur Sancta Sanctorum, auream habens thronum,*

1. Cor. 13. *Ep. 3.*
 C. 9. *Et tamen nihil est in verbo scriptum, ex sola traditione habuit Paulus. Ad hunc locum ait Beza. Nullus hujus turribili apud Moysen mentio &c. Inique suspensus est mihi locus iste, adeò suspectus est Scriptor Canonicus, vel apud ipsos canonicus si contrarius. Estetur etiam Croeius non inveniri, fatetur Calvinus traditionem. Quum Judæi multa habuerint ex Traditionibus Patrum, nihil absurdum esse video, si dicamus Judam tradidisse, quod jam à multis seculis fuerat per manus traditum, idem asserunt cum Petro Martyre & alii, & solus Coccejus rejicit traditionem, & dicit analogiam esse Scripturæ, at sic traditio nostra tuetur, & scripturæ analogia traditiones, & non scriptas & non veras auget. Et tamen Divina sunt, quæ Judas, de corpore Moysis enarrat, pugna, & dicitur Michaelis, & nihil est in Scriptura, & traditionem posse esse Calvinus, Petrus Martyr, Zanchius & alii consentunt.*

Post Scripturam adhuc de Scriptura loquendum. Fuit aliquando regula fidei traditio, ante legem, & Evangelium scriptum; Non ergo Canon est verbum Dei scriptum, exclusa traditione non scripta, cum sola traditio sufficeret absque ulla proferri Scriptura; & Scripturam esse Canonem perfectum, etiam non extaret, solus Coccejus, potuit in mente sua fingere, & proprietates assignare non cæti; quod omnia superat paradoxa. Sciri non potest Scriptura divina, nisi ex aliquo verbo Divino, non scripto, ut constat, ideoque traditio, & si sufficit Scripturam se dicere Divinam; etiam Alcoranus erit Divinus, etiam Mysta, & libri Manetia, cum se se divinos inscribant. Torquent se se in omnia latas Adversarii, & cum nullum vel iis satisfaciatur responsum, mille in una causa reponunt. Frustra reponunt id omnibus patere, sicut & poema esse Virgilii, at hæc fidei hominum innuntantur, quos Adversarii mendaces appellant. Frustra vult Calvinus agnosci, ex Spiritu privato Scripturam, quippe Spiritus Sanctus innumerus, mille contraria dicitur, & uni legitimum librum, alteri diabolicum suggereret, quod & experientia

perientia ipsa convincit. Frustra Cocejus reponit, Scripturam apud omnes Divinam, quippe innumeris negant Divinam, & Scripturæ libros rejiciunt. Frustra libros Canonicos, non inniti traditioni affirmant, sicut nec traditio est Codex Justiniani, quippe ex Cocejo, & alia, non potest credi aliquid Divinum, nisi credatur Scriptura Divina, nec Homini fallibili innixa. Frustra reponunt Scripturam, ex alia argumentis canonicam evinci, quippe debent esse sufficientia, & quæ sola quæstionem decident.

Evicerat olim ex sola Ecclesia, libro Canonico Stapletonus, & ex Augustino præcipue firmarat, at respondit Vvitacherus, non ex sola Ecclesia convinci. Expendit quæstionem Stapletonus, & octo integro textu accumulatur, & plura etiam alibi recenset. Scribit contra epistolam Manichæi. *Ego Evangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesia in veris Autoritas, en Autoritas Ecclesie & summa, sine qua Evangelio non crederet, quippe quæ fictum à vero discernit, & Evangelium rejicit Bartolomei, & libro decimo octavo. Libro Machabæorum non Judæi, sed Ecclesia pro canonica habet. Plures etiam alia textus adducit, & de epistola Manetia. Quam si canonica foret recepisset Ecclesia, & plura accumulatur Christiana Lupia in dictato.*

Parum est antiquissimos Patres, Apostolica insinuasse, eam ex professo docuere. Docuit de corona militia Tertullianus, ubi varias enumerat traditiones. Et frustra ritus Cocejus appellat, quippe de his subdit. *Harum si legem exposuales, Scripturam nullam invenies, Traditio tibi pretenditur Aultrix, consuetudo confirmatrix, Fides servatrix, ubi Fides eas traditiones servat, & inter eas ponit oblationes pro martyribus oblationes pro defunctis, pro masculinis annua die facimus, quem articulum Hostie nostri inter hæreticos reponunt, & in libro de præscriptionibus, totus in eo est Tertullianus, ut doceat Hæreticos ipsos, à Sacris Scripturis non confutandos, aded Tertullianus Catholicus, opponitur à diametro Hæreticus. Docet ex professo Origenes, & ultra baptismum parvulorum, de quæstionibus alia subdit. *Adimplemus ea, & exequimur, ut à magno Pontifice, atque ejus Filiis tradita, & commendata suscipimus. Nec de ritibus exponunt Calvinistæ, cum de gravissimis agatur dogmatibus. Quoniam multi ex his, qui se Christo credere præsentant, non solum in parvis, & minutis discordant, verum etiam in magnis, & maximis idest de Deo, vel de Christo, vel de Spiritu Sancto, & concludit eximie. Illa sola credenda est veritas, qua in nullo ab Ecclesiastica traditione discordat, aded seu dogmata Dei & Christi, & Spiritus Sancti sunt traditio Apostolica, quæ sola ex Origenis est credenda. Docet Irenæus**

milliea traditiones, quæ scriptas frustra prætendunt Hostie, quippe millie recenset non scriptas, ubi recurrit ad Ecclesiam universam, ubi confugit ad Ecclesiam Apostolicam, ad successionem Romæ Præsulum, ubi expressæ Scripturas excludit. *Quod autem si neque Apostoli Scripturas quidem tradidissent, nonne oportebat ordinem sequi traditionis, asserit Polycarpum traditione, in corde non in charta scripsisse, Christianos vel sine Scriptura vixisse, aded necessitatem traditionis iuculcat, non verbis ab Apostolis scripti. Docet ex professo Ignatius. *Rata Eucharistia babeatur illa, qua sub Episcopo fuerit, vel cui ipse concesserit, & mox. Non licet sine Episcopo, neque baptizare, neque agapen celebrare, & apud Eusebium asserit scripsisse. Quas traditiones cuncta gratia etiam scriptas se offerit reliquisse. Docet in apologia secunda Justinus. Postridie Saturni, qui solis dies est &c. hæc illis tradidit, ubi tradidit consecrar panem, vinum, & aquam, in Eucharistia. Docet & magnus Basilius, nec ritum tantum, ut reponunt Hostes, sed fidei essentialia commemorat, quale est symbolum fidei, & ritus glorificandæ Trinitatis, qui doctrinam Trinitatis includit. Docet sæpè Epiphanius, & apertè Scripturam excludit. *Oportet & traditione nisi, non enim annua à Divina Scriptura accipi possunt. Quapropter aliqua in Scripturis, aliqua traditione Sancti Apostoli tradiderunt, in Scriptura, in traditio, non in ritibus, sed in dogmatibus, & præcipue inter nos controversia, & frustra reponit Cocejus Epiphanius accepisse à Majoribus, quippe dogmata nonnisi ab Apostolia, posse accipi ex compertum, & Aerium inter hæreticos enumerat, ideoque verbo Dei oppositum, non scripturæ ut scribit Epiphanius, & sic divinæ tantum traditioni. Frustra ipsum multi blasphemant, quippe maleus est hæreticorum non hæreticus, cum Augustinus & alii sentit, & si ita esse volunt, deleant Aerium, & ponant Epiphanius. Docet totus Lyrinenis, qui in communitorio traditiones, & quidem multas commemorat, sic tota est Cyrillus Hierosolymus, in exponecudia baptismi, & Sacramentorum, etiam præceptis ritibus. Docet totus Nazianzenus. *Ceterum majorem, atque insigniorem ob eas Ecclesie figuras, quas traditiones acceptas usque in hanc diem servamus. Docet cum Ecclesia Eusebius. Ecclesie testimonia ex non scripta traditione confirmas, ubi in una sunt omnia. Docet ex professo Augustinus, & centies nominat exorcismum. Et tamen Gardius, Hunnius, Calvinus, & alii, superstitionem Pontificiam appellant, imò non tantum Augustinus, sed cum Augustino innumeris Patres concordant, ut cognoscat etiam Calvinus. Docet sæpè baptizandos infantes. *Consuetudo matris Ecclesie in baptizandis parvulis nequaquam spernenda*****

L. 3. c. 6.

Ep. ad Syn. L. 1. c. 36

De Sp. S. c. 57.

Her. 6.

Hier. 17.

Or. 1. in Julii.

Contra Marc. L. 6. c. 1. tra Jul. L. 2. de pecc. g. mic. c. 4.

C. 4.

G. 3. Cap. 17. C. 9. c. 5. L. 3. c. 27. tra Fa. fr. c. 25.

De cor. mil.

In c. 6. ad Rom.

Præ. de prin. sig.

L. 7. de nuptiis, & Conc. 1. et 8. A. 10. de genf. 1. 23.

da est, neque ullo modo superflua deputanda, nec omnino credenda, nisi Apostolica est traditio. Docet Machabæorum libros canonicos, docet curam pro mortuis vel sine Scriptura. *In Machabæorum libris legitimus oblatum pro mortuis sacrificium, sed etiam si nusquam in Scripturis veteribus legitur, non parva tamen est uniuersæ Ecclesiæ, qua hac consuetudine claret, Autoritas, quod & capite quarto prosequitur; & infra suse de baptismo.* Docet Leo Magnus de ieiuniis, & Apostolicam institutionem congenminat. *Apostolica consuetudo dilectissimi, & mox. Quæ dudum fuerat consuetudinis Judaicæ De ieiuniis obseruantiæ Christianæ, & alibi. Quod enim dudum & traditio decreuit.* ubi traditio decrevit hoc ieiunium.

Item. 7. De ieiuniis obseruantiæ Christianæ, & alibi. Quod enim dudum & traditio decreuit.

A thesi descendamus ad hypothesim, & traditiones ut vult Coccejus signemus. Traditio Scriptura est ut vidimus & frustra à Scriptura ipsa ad aliam Scripturam recurrimus, quippe eadem est de illa difficultas, eandem & negant Heretici. Traditio est symbolum Apostolorum, & Patres omnes ne uno, quidem negante, & Hostes omnes admittunt, imò libros integros edunt, ut Augustinus de fide, & symbolo, Maximus, & Rufinus in expositione, & nihil est de ipso in Scriptura. Frustra dicunt à Scripturis, articulos illos euinci, quippe & Thomæ à Kempis doctrinæ, possunt à Scripturis probari, nec sunt Doctrinæ Apostolicæ. Frustra dicunt eas doctrinas in Scripturis congeninari, quippe doctrina Lucæ congeninatur in Matthæi Evangelio, quod adhuc est Canonica Scriptura, imò evidentes in Scriptura articulos, exemplo Adversarii insinuantur, cum sint in symbolo diversæ sententiæ, & in solo descensu ad inferos, quatuor vel quinque numerentur.

Frustra reponunt non necessarium, quippe nec epistola Jacobi est necessaria, cum potest quis ea non cognita saluari, & tamen liber est Canonicus, imò & symbolo solo saluari, apud omnes est in confesso. Traditio est Pascha nostrum, post lunam decimam quartam celebrandum, ob eamque rem heretici sunt dissi. *Anathematizo omnem hæresim præcipue Quadragesimanorum, & tamen nullum in Scripturis vestigium, imò ex Scriptura Polycrates, contrarium eviderenter credebatur inferri, exemplo Joannis, & Christi.* Traditio est dies Dominicæ præceptus, de quo altum in Scriptura silentium. Et frustra Gardius reponit abrogatà à Christo legalia, at cur abrogatà à Christo legalibus præcipitur dies solis non Martis? Et si bene obseruari fatetur, habemus ex Gardio Apostolicam traditionem, si velit probare ex Apocalypsi. *Fui in Spiritu in die Dominico, iridebunt vel Logice Tyrones, eam miserandam inferri consequentiam, igitur dies Dominicus est præceptus, cum de præcepto,*

Ab. A. Concil. 1.

L.

aut præcipiente, nihil in Scripturis nominetur; nihil vel in præmissis innatur. Frustra dicunt Apostolos exemplo proprio præcepisse, cum eo die faceret collectas, quippe celebrare collectas non est diem Dominicum præcipere, & fallum est eo die celebrasse, cum in actis constet Sabbato celebrasse. Frustra Coccejus reponit, salvandum in America Christianum, si vel diem Dominicum nesciat, quippe & saluabitur in America, si & Pauli epistolam nesciat, & necessitatem festi agnoscat, & Catholici, & Heretici. Frustra Molinæus observare se dicit, ne Ecclesiam conturbet, quippe tandem statetur non turbandum, ob traditiones Ecclesiam. Traditio est vel apud ipsos perpetua Beatæ Mariæ Virginitas, & tamen non est in Scriptura sufficiens argumentum, & quod afferunt. *Ecce virgo concipies, nullam habet cum eo connexionem, igitur semper virgo permansit, & argumentum Gardii negativum ex silentio Scripturæ deductum, mille absurdæ generaret.* Non dicit Scriptura Melchisedech, habuisse Patrem, aut matrem, neutrum ergo ille habuit; Non dicit Evangelium axiomata *Beatius est magis dare quam accipere, ergo Christus illud non dixit, & mille alia similia.* Traditio est remedium pro feminis Hebræis, & Gardius respondeat Deum, aliter iis potuisse providere, at potuit & sine baptismo providere, at quarimus utrum providerent, nec orationes alicujus alteri infallibiliter peccatum remittunt, non verbo ad id reducitur Gardius, ut deat etiam feminas circumcisas, quamvis nulla esset capacitas, nullum extaret præceptum *Masculus cujus caro circumcisa non fuerit, nulla vel in Hebræis opinio, & solus à Cunctis deferatur, & salibus iudicium excipiantur.* Traditio est baptisma parvulorum, at in Scriptura, nec per Hostes innuitur, quippe euntes docete probat de adultis, & illud nisi quis renatus fuerit ex aqua, per Calvinum non loquitur de baptismo, & Anabaptistæ juxta Protestantes, exponunt textum per textum, hunc secundum per primum. Traditio est posse comedi suffocatum, quamvis prohibeant Apostoli, & frustra legem ad casum scandali, Hostes nostri reducere conantur, quippe nihil oneris foret impostum, cum scandalum jam foret vitandum, & tamen Apostoli onus imponunt, *Nihil ultra imponere vobis oneris.* Traditio est ut vidimus quadragesima, & ut vidimus purgatorium, tandem & continentie votum. *Post decreta virginitatem, ait Epiphanius, ad nuptias se se conferre scelera implicatum videri, & reducit ad Apostolicam traditionem, ut fatetur etiam Crocius, & respondet promptus Epiphanius puleulum Virginitati tribuere, at in uno Epiphanio omnes configit. Sed & adhuc viventem & liberos gignentem Ecclesia non suscipit, ubi in Epiphanio*

Ab. 2.

Ubi. 7.

Ab. 20.

Gen. 17.

Matth. 23.

Jo. 3.

Har. 61.

phanio Ecclesia damnatur. Configit Sanctum, & Magnum Ambrosium. *Dicit aliquis melius est nubere quam uri, hoc dictum ad non pollicitam pertinere ad nundum velasam. Caterum qua se se spopondit Christo, & sanctissimi velamen accepit jam innumeri iuxta est Virgo. Etiamsi voluerit nubere communi lege connubiis adulterium perpetua ancilla efficitur.* En Ambrosius pro Catholicis respondens, communi lege posse nubere, jam velatas adulterium committere, jam Christo viro desponsatas. Configit Maximum Basilium. *Cum virginitatem Domino professas sint carnalis postmodum voluptate male blandita ac devota supra scelas, delinquit conjugii nomine obtegere cupiunt, ubi Basilium soluit & textum, honorabile in omnibus conjugium, sicut & Ambrosius solvit, Melius est nubere quam uri, adeo erant argumenta scelestorum, quos reprehendebant magni illi Patres. Configit magnum Hieronymum. Si nupsit virgo non peccavit, non illa Virgo qua semet Dei cultui edicavit, hoc enim si qua nupsit habebit damnationem, quia primam fidem irritam fecit; ubi Hieronymus respondet textui. Si nupsit Virgo non peccavit. Configit Jo. Chrysostrum. Vidua omnino si voluerit potestatem nubendi facit, at ea qua conjuge mortuo se se in sequens tempus Deo consecravit, si postea nupsit vehementer accusat, & qua fidem Deo datam post sefellere; non ita ergo sed illis dixit, si se non continent nubant, melius est enim nubere quam uri, ubi iterum solvit textus, & iterum a Christo probat possibile. Deinde ut eam esse possibilem ostendat sic inquit. Sunt Eunuchi, ubi solvit ex Christo ipso, argumentum apud ipsos invictum. *Quibus verbis latenter eos ad eligendam virginitatem inducit, dum eam virtutem esse possibilem asserit. Id autem hoc serè modo confirmat. Cogita tecum si aut natura talis esses, aut ab hominibus cum injuriis passus, ubi vides ex duplici capite possibilem, quod vel ex præmio magis ostendit, & ex libertate homini relicta, dicendo adhuc magis possibilem esse demonstrat, quod & aliis argumentis evincere poterat, ex infirmitate unius conjugis, ex absentia Conjugis necessaria &c. Imò alibi facilem existimat. Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Non dixit non omnes possunt, sed non omnes capiunt, id est omnes quidem capere possunt, sed non omnes capere volentes. Et mox solvit aliud argumentum de aliquibus cadentibus in bello. Quærit magis vos cadentium negligentia imputare debemus non difficultati Virginitatis. Et iterum aliud solvit Hostium argumentum. Quod autem dicitur. Quibus datum est non hoc significat, quoniam quibusdam datur, quibusdam non datur, sed illud ostendit, quia nisi auxilium gratie accipiamur, nihil ex nobis valeamus. Quoniam autem volentibus gratia non denegatur. En voluntas non impossibilitas, quod**

& laudantes Virginitatem confirmant. Uno verbo Chartaginense Concilium decidit, Apostoli docuerunt, & ipsa servavit Antiquitas, en duplex testimonium gravissimum.

Accedunt Augustino & alii Patres; & uno ore testantur Scripturam, ex traditione non scripta constare. Serapion apud Eusebium rejicit falsa inscripta Petro, cum per traditionem reciperet, nihil simile Petrum scripsisse. Et ibi Clemens Alexandrinus docet, quæ vera sint Evangelia, ex traditione ab Antiquis commendata. Etiam Origenes scribit. *Ex traditione didici de quatuor Evangelis, quæ hæc sola.* Etiam Basilus de Spiritu Sancto, ex neglectu traditionum docet, vel Evangelium pati detrimentum. Et frequentissimi Irenæus, Tertullianus, Scripturas per secessionem recentent, & Augustinus sextentis in locis, & de doctrina Christiana confirmat. *Quæ L. 1. c. 8. Apostolicas Sedes & epistolas accipere merentur, ubi Epistolæ ipse manent Apostolorum, quod & veteres annotarunt, authenticæ Apostolorum Epistolæ servantur.*

Adelæ & vis invidiæ Ecclesiam, quæ & est columna, & firmamentum veritatis, & in articulis necessariis etiam apud Hostes errare non potuit. Si ergo librum Canonico admittit, ut ex Augustino. *Libros L. 1. c. 7. Machabeorum non Judæi, sed Ecclesia pro de Consi. Canonicis habet, sic librum Judith in Concilio Niceno. Si traditiones Apostolicas commendat, Apostolicas fateri est necesse. Si de Scripturæ sensu testatur; Si ceremonias in Sacramentis adhibet, Ecclesiam vitare non possumus.*

Sequuntur Matrem & Filii, & quidem antiquissimi & Primogeniti. Antiquus Ignatius Apostolis cævus, apud Eusebium omnibus suadebat, Apostolorum traditionibus obedire. Quas traditiones caute gratia etiam scriptas se afferit reliquisse, ubi commendat Apostolicas traditiones, & ipse non Apostoli scribebat. Et falsò Hermannus reponit epistolas Ignatii non extare, quippe extant septem legitimæ, & a Pearsono, Itigio, & mille aliis vel Amicis recipiuntur. Vetusissimus Polycarpus ex Eusebio dicta Domini ab Apostolis audita referebat, & Irenæus a Polycarpo audita non in charta, Sed in corde scribebat, ubi nihil scribebat in charta. Antiquus apologista Justinus, memorat a Christo institutum vinum aqua temperatum. *Postridie Saturni qui dies Solis est cum Apostolis, discipulisque suis apparuisset, hoc illis tradidit, quæ vobis quoque consideranda permittimus, & tamen nihil est in Evangelis de vino aqua diluto. Antiquus etiam Origenes scribit. Ecclesia ab Apostolis traditionem accepit, etiam parvulis baptismum dare, quod ex Scriptura probari non valet. Antiquus Eusebius de Apostolis partim literis, partim sine literis, quasi jure quodam non scripto servanda commendarunt, & loquitur de*

At virg.
l. 1. c. 5.

At virg.
l. 1. c. 5.

L. 1. in
Ter.

De vid.
c. 39.

Hom. 63
in Mat.

Hom. 37
in Mat.

Can. 1.
c. 2.

Euseb. 1.
6. c. 10.
c. 27.

L. 1. c. 8.

L. 1. c. 7.
de Consi.

L. 3. cap.
36.

Ap. 2.

In Ep.
ad Rom.

L. 1. c. 8.

Christi doctrina. Doctrinam suam commendantes. Antiquus Clemens Alexandrinus dicit sibi extorqueri ad Fratrum ut ea, quæ ad Preabyteris, & Apostolorum Successoribus audierat, describeret pro posteria in libro. An ea scripta fuerant, quæ rogabatur Clemens ut scriberet? An nullæ extant traditiones non scriptæ? Antiquissimus scribit Cyprianus Cecilio. *Admonitus nos scias ut in calice offerendo Dominica traditio ferretur, neque aliud fiat à nobis, quàm quod pro nobis Dominus prius fecit, ut calix qui in commemorationem ejus offertur mixtus vino offeratur.* Et frustra Kemnitius reponit hanc esse scriptam traditionem cum ejus non meminerint Evangelistæ; frustra Cyprianum contemnit, cum Cyprianus Latinus junctus, sit & Justino Græco; scribit Stephanus Papa ad Ecclésiæ, imò & Donatistis laudatur. *Servetur quod traditum est, quam traditionem esse Apostolicam confirmat auctoritatem Lyrinenfis, & centies inelamat Augustinus, sic & in causa Paschatis vidimus, & iterum libro isto cernemus, & totus referri potest Irenæus, totus Tertullianus, & Catholicis, cum traditiones Ecclésiæ tuetur, & hæreticus cum illas Ecclésiæ impugnat, totus Lyrinenfis de antiquitate locutus.*

Antiquitatem sequuntur & Concilia, & primum omnium Nicenum traditionem sequitur Paschatis, & baptisimi, & divinitatis ipsius ex Historia tripartita. *Alii suadebant nihil innovandum, circa antiquam fidei traditionem, & hæc sententia triumphavit, & de Synodo Nicena Athanasius. Ecce nos demonstrat istiusmodi sententiam à Patribus ad Patres quasi per manus traditam esse, & de eadem Theodoretus testatur antiquitatem Omousion, sicut Catholicos Concilii Ariminensis, & traditionem, sic Casiodorus dicit. Omousion, adversus aliquos Contrarios, in quarto urgente Eutychete. In qua Scriptura jacent dum nature. Responsum est à Mammea Presbytero. Et quæ Scriptura docet Omousion, sic Theodosius in tertio, & fusc de ipsa re Lyrinenfis, sic paschalis in sexto œcumenico, & in epistola Agathonis, ab eodem Concilio commendata.*

Addunt Concilia alii Patres. Hilarius contra Constantium, objicenti Ariano Principi. *Noli verba quæ non sunt scripta legi* Respondet ipsi egregiè? *Hoc tandem rogo quis Episcopus jubeat, quis Apostolica prædicationis vetet formam? Dic prius. Si rectè dici putas, nolo adversari nova vetera novas medicamentorum comparationes, & frustra Hermannus sic legit. Hoc rogo quis Episcopus jubeat, id est ut aliquid extra Scripturam proferat, cum idem diceret Arianus ac Catholicus, & Athanasius assentiretur Constantio, & Omousion proderet non tueretur, quod tamen libro toto defendit. Addit post Athanasium Hieronymus Catholicorum nomine locutus. *Nos**

nam quadragessimam ex Apostolica traditione tempore nobis congruo jejunamus. Et adversus Luciferianos, cum hæreticus es dixisset. *Multa quæ per traditionem in Ecclésiis observantur auctoritatem sibi scripta legis usurpaverunt.* Respondet egregiè Orthodoxus. *Non quidem obno, hanc esse Ecclésiæ consuetudinem, ubi cognoscit hoc hæreticus, & eadem non abnuvit Orthodoxus, & ibi Cyprianum gravissimè reprehendit. Sed cominus ejus frustra fuit. Denique illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos, hæreticos cum eo statuerunt ad antiquam consuetudinem revoluti, vocum emisere decretum. Quid facimus, ita & nobis Majores nostri, & illi sui tradidit Majores, ubi sola resonat traditio, ob quam reprehenditur Cyprianus, & laudantur penitentes Pastores. Addit Hieronymus Ambrosius. *Credatur symbolo Apostolorum, quod Ecclésiæ Romana intemeratum custodit, & servat.* Accedit Patri Filius Augustinus. *Illi autem quæ non scripta sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe servantur dantur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Concilii, quorum est in Ecclésiâ saluberrima Auctoritas commendata, atque statuta retineri, sicut quod Domini passio, & Resurrectio, & Ascensio in celum, & Adventus de celo Spiritus Sancti, anniversaria solemnitate celebrantur, ubi asserit non scripta vel ab Apostolis, vel à Conciliis instituta, & frustra respondet Hermannus, eas esse liberas observationes, nam Augustinus mox subdit. *Alia verò quæ per loca terrarum, regionumque variantur &c. Liberas habent observationes, en hæc libera, & prima sunt necessaria.* Frustra iterum Hermannus Augustinum, à Catholico reddit Judæum, quod contra Apostolum festa observet, cui ipse jam respondit antequam audiret, & tenetur vel ipsi respondere. Frustra Coecceus reponit Augustinum de Conciliis tantum loqui, at textus se ipsum exponit, vel ab ipsis Apostolis, & alibi excludit Concilia, & res ipsi loquitur de festis, à nullo Concilio institutis. Addimus Theophylum Alexandrinum docentem, præceptis Jejuniorum esse Apostolicam traditionem, Chrysostrum cum Theophylacto, & Eucemio. *Patet quod non omnia per epistolam tradiderint Apostoli, sed multa sine literis.* Eadem verò fide digna sunt tam ista quàm illa; ubi tam fide digna non scripta quàm scripta, ubi Scripturam ipse exposuit, ubi concludit, traditio est nihil queramus amplius. Non potuit respondere Coecceus, nisi in faciem Chrysostrum contradicens, nihil queramus amplius, hæc traditio est examinanda, docuit Apostolus per sermonem, nil docuit Apostolus per sermonem, dicit fide digna Chrysostrum, dicit nec sinceram nec incontaminatam Coecceus. Non possunt alii respondere, nisi affirmando, locutum de ritibus, à generaliter loquitur Chrysostrum, & multas enumerat Aposto-**

Ep. ad Marc.

Ad La. cif.

Ep. 21.

Ep. 118.

In Ep. Pasch.

Com. 4. in 2. ad Thof.

Ep. ad Cecil.

Ep. ad Steph.

In com.

De decr. Synod.

L. 1. c. 17

L. 1. c. 8.

L. 2. c. 7.

C. 25.

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

22. c. 38

licas traditiones, ut orationes in missa pro Defunctis, quæ Hostes dogmata unanimes conclamant. Addimus doctissimum Nyssenium. *Ac ne mihi aliquis ostrepas, quòd etiam illud nobis pro confesso habetur rationibus, & argumentis roboretur, scias is sufficere nobis ad nostri Dogmatis probationem, quod venientem ad nos à nostris traditionem habemus, dicant sufficientem Scripturam, & passim id clament Hostes nostri, dummodo Patres communes Judices, sufficientem decident traditionem, & quidem in præcipuo fidei articulo. Addimus Epiphanius variis in locis. Neque enim ex Scripturis peti possunt omnia, & ultrò fatetur Crocicus dicere non probare, sed dicit nullo contradicente, & cum aliis, ubi Ecclesie nomine loquitur, sic Pæcianus ad Sympronianum, Gaudentius ad Geminum, Capreolus ad tertiam Synodum, Celestinus ad Gallos, Cyrillus ad Nestorium & ad alios, Joannes Antiochenus ad eundem, Leo de quadragesima, & quatuor temporibus, Liberius ad Constantium, Lyrinensis ex professo, & innumeri Patres de Symbolo.*

Post rivos fontes aperiantur hæc. Primum fons est Ecclesie columna veritatis, adversa quam portæ inferi non pravelebunt, & ex Hostibus in necessariis invicta, ubi Irenæus de Hostibus triumphat Ecclesia per universum orbem usque ad fines terræ seminatur, & ab Apostolis & à discipulis eorum accepit eam fidem, ubi Cyprianus de Novatiano ahstent. *Ut Novatiano super relicto & resutato, & per totum orbem à Sacerdotibus Dei absente nunc adulatoribus adhibe nobis patiamur illudere, & de Majestate, ac dignitate Ecclesie judicare, ubi apud Eusebium scribitur. Hæc Dogmata dissentiant ab Ecclesia, ubi Clemens Alexandrinus scribit. Homo Dei esse, & Domino fidelis esse perdidit, qui adversus Ecclesiasticam recalcitravit traditionem, & in humanarum bæresum desiluit optiones; ubi Ecclesiastica traditio est fidei, & hic locus ex Irenzo, Eusebio, Augustino vasta implet volumina. Alius fons est apud Ecclesias Apostolicas. Non alia agnoscenda traditio, quam quæ hodie apud ipsorum Ecclesias editur, inquit egregie Tertullianus, & iterum. Quod apud multos unum invenitur non est erratum sed ereditum. Et Irenæus. Hoc ordinatione & successione ea quæ est ab Apostolis in Ecclesia traditio, & veritatis præconatio pervenit usque ad nos, quòd & Eusebius, Optatus, & alii faciunt. Ex qua alia sequitur regula, à Tertulliano, & Lyrinensi explicatis. Quòd ubique, quod semper tenuit Ecclesia, ea est Apostolica traditio, nec à Conciliis sit instituta est ex Augustino. Alina fons est quod Ecclesia frequentat, & solus Deus potest instituire, ut baptizare infançæ, alius est successio Romanæ sedis à Patribus millies dicta, Irenæus de Romana Ecclesia locutus. Omnemque hæreses confundentem, adeò una*

traditio & sola, omnes hæreses confundit.

Unam Hostes nostri aggreduuntur de baptismo hæreticorum traditionem, quam eum alia omittentem, nisi arma nostra in nos evibrent. Scribebat Stephanus Cypriano, servetur quod traditum est; & nihil ex Scriptura pro se gestabat. Exclamabat contra ipsum Cyprianus. *Vnde ista traditio, Ep. ad nostram de Dominica, & Evangelica Antioritate descendens. Fremebat in Stephanium Firmilianus, Infamatus etiam S.S. Petrus & Paulus quasi ista tradiderint. Loquebantur irati Afri in Concilio. Consectudinem antiquam Stephni vetustatem erroris appellantes, & dicebant traditam à Christo Domino non consuetudinem sed veritatem & de hac sæpè loquitur Augustinus. Quam consuetudinem non rebaptizandi hæreticos eredo ex Apostolica traditione venientem, sicut multa non invenitur in libris eorum, neque in Conciliis posterioribus, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsis tradita, & commendata creduntur, ubi vocat consuetudinem & traditionem, ubi asserit multa alia, nec in Conciliis esse, nec in libris Apostolicis & ab ipsis tradi & commendari. Elegans autem est glossa Cocceji, non inveniri totidem syllabis in Scriptura, quasi inventa aliis syllabis, apud ipsos non dicantur evidentia, quasi non dicantur inveniri in Scripturis. Et rursus evidentia. Quamvis hujus rei de Scripturis Canonice, non proferatur exemplum. Et iterum. Quia nec vos potestis portare. Et rursus, Apostoli nihil exinde præceperunt, sed consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano ab eorum traditione exordium sumpsisse credenda est; & deinde multa ponit non scripta ut Ascensionem, Nativitatem, de quibus nec verba, nec sensus sunt in Scriptura, ubi nihil Apostoli præceperunt, ubi consuetudo est à traditione, ubi quamvis de Scriptura Canonice hujus rei non proferatur exemplum, & iterum congeminat. Quamvis hujus rei de Scripturis Canonice non proferatur exempla. Quia nec vos potestis proferre de Scripturis, quarum nec communis est auctoritas, ab hæreticis venientem denudò baptizatum, nec nos ita susceptum, quantum ad hæc rem artius par nobis causa est, en neuter ex Scriptura potest vincere, & par in eo causa omnium; & rursus. Sola consuetudo, opponebatur evidentibus in dære novitate.*

Etiam quæ adducunt Adversarii, nostram causam locupletant. Referunt illud Augustini *Ne videat humanis Argumentis agere, ex Evangelio profero certa documenta, à integro prolato est ad oppositum, quod dissimulant Crocicus, Kemnitius. Quoniam quæstionis hujus obscuritas, ubi evidens affirmant in re obscura, manifestam, Scripturam non haberi. Referunt illud in Donatistis. Peræter consue potest quid valeat parvulus baptizatus Sacramentum, ex circumfusione carnis, ubi conjectura tantum est non demonstratio, ut voluit*

Orat. 3. in Com.

Har. 61. 62. 65.

L. 3. Ep. 13.

L. 7.

De pr. 8.

Ep. ad Steph.

Ep. 75.

De Pa. 1. 2. 6. 7.

L. 1. con. rei. Cref. 6. 32.

Ep. 118.

L. 2. c. 9.

L. 1. c. 7. de bapt.

L. 4. c. 24.

lant Molinaea, & Coccejus, cum sint plura differentia quam similia, quippe circumficio octavo die, masculis non feminis daretur, & clarius de unitate Ecclesie. Hic forte dicis lege mihi.

C. 19. *Quemadmodum Christus suscipi jussit eos qui ab hereticis tranſire ad Ecclesiam voluit hoc aperte, atque evidenter, neque ego lego nec tu, & mox. Cum hoc nunquam legatur, credendum esse testimonio Ecclesie, quam veracem esse Christus testatus est. Afferunt Hostes nostri argumenta Angullini evidentiā, nos convinci sed nolle fateri, & tamen Augustinus ipse de suis, nec aperte nec evidenter haberi, nunquam ea legi, & rursus locis à*

L. 2. c. 4. *Kennitio citatis. Nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere, nisi universae Ecclesiae concordissima auctoritate firmati, en ratio evidens ex Scriptura, quod millies etiam ibi constitetur, obscuram congemina quaestione. Referunt illud ex libro sexto. Postulat jam sufficere quod toties repetitis rationibus, adjunctis etiam Scripturarum documentis ostendimus, ubi Scripturae veniunt ex adjuncto, & traditio est primum fundamentum, & rursus. Quisquis Ecclesie consuetudini, & posteriori robore plenarii Concilii, & tot Sanctisque Scripturarum testimoniis, ubi consuetudinem, & Concilium, millies repetit, & primò assignat. Hic contra Donatistas consuetudinem, & Ecclesie traditionem repetit. Universalem, robustamque consuetudinem, quam tamen consuetudinem, & post. Ipsa Ecclesie traditio, & iterum. Ipsa denique Ecclesia sic traditam tenet. Millies etiam obscuram eam quaestione appellat à Conciliis regionalibus, & plenariis post longam disceptationem Patrum, tandem fuisse postea decisam. Adeo evidens non erat in Scriptura.*

C. 1. *Arduum imò impossibile onus assumunt Adversarii nostri, ut probent omnia evidenter ex Scriptura; & tamen vel in rebus facillimis non possunt. Eligamus unum vel alterum obvium, admittunt Adversarii nostri, nominandas in baptismo tres Personas, at textum ferunt nihil probantem, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, at mille sunt textus conerarii, ne unus quidem in Scriptura propitius. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ mercede Prophetæ accipiet, & qui accipit justum in nomine justii, mercedem justii accipit, & rursus. Quicumque suscepit puerum istum in nomine meo me recipit, & sæpè alibi repetit, nec necessarium est nomen exprimere, imò oppositum omnino colligitur, & argumentum Centuriatorum, non evidens est, sed evidenter malum. Tres sunt qui testimoniam dant in celo Pater, Logos, & Spiritus Sanctus, & dicunt non ineptè colligi, adeo non ineptè non est evidens, & termini consequentis illi sunt, dehent necessariò nominari in baptismo, de quibus nullus est in præmissis; & quod respondet Scheiblerua ad rem non facit, posse perso-*

L. 1. c. 8. *nas vel Græcè dicit, quippe sermo est de expressione Personarum, non de Idiomaticè quod possint nominari; de ritu essentiali non libero. Idem dic de una in Christo Persona. Aliud intolerandum onus suscipiunt, cum quaslibet hereses evertunt, rejecta traditione ex Scriptura, & sic doctiores sunt Basilio, Augustino, Epiphania, Ecclesia, sed ex Augustino dum volunt esse doctiores, caveant ne sint præsumptiores, & certè in Conciliis particularibus contra Arminianos, & Anabaptistas, experientia teste obmuerunt. Et frustra præjudicatos nos clamant, quæ utrinque dici possunt, & in hac eadem materia, vel oculis cernimus depravari Scripturam, etiam ex ipsorum Confessione.*

L. 2. c. 11. *Hoc unum evidens est in Ecclesia vera, neminem traditiones negasse nisi errantem, & reprehensum, ut Cyprianum, vel eo nomine Hereticum. Confutat Hilarius Ariarium dicentem. Nolo verba que non sunt scripta legi. Confutat Eunomianos Basilius, negantes Spiritum Sanctum glorificandum; & suam traditionem multis confirmat. Confutat Mameas Catholius, Eutychemet hæreticum dicentem. In qua Scriptura jacent ana natura? Et jaculum in vibrantem retorquet, & quæ Scriptura docet Omoussion? Confutat Epiphanius Arium, & Sabellium. Qua scriptura dixit de consensualitate? &c. Quemadmodum enim serpens odore bituminis, & mox. Sic etiam Arius, & Sabellius odio habent verbum confessionis consensualis in veritate. Sed tamen ad ipsos dicimus, etiamsi non esset hec vox in Divinis Scripturis, Idem confutat Semiarianos. At verò consensualis vocem penitus rejiciunt, nimirum velut alienam à Divina Scriptura, verum de his in tractatu contra Arium exactissime differimus, ubi vocem non scriptam constitetur, & exactissime ipsam defendit, idem contra Aerianos scribit. Deinde verò rursus ad præpositi argumenti consequentiam deveniam, quod Ecclesia necessariò hoc perficit traditione à Patribus accepta, & mox.*

Mat. 23. *Ostendens per hoc, quod & in scriptis, & sine scriptis docuit. Pater hoc est Deus, en hæreticis Deo magistro reluctantes etiam sine scriptis docenti. Sic confutantur ad Augustino Pelagiani dicentes. Credamus quod legimus, & quod non legimus nefas credere, sic Pascentius Arianus negans homoussion ex eo quod non esset scriptum. Sic Nestorius in Concilio Ephesino damnatur, quod diceret Theotocon non inveniri in Scriptura, sic Henricus Tholosanus apud Bernardum, & Petrus Abailardus damnantur, quod traditiones fidei rejicerent.*

1. 7. 5. *Alterum naturæ lumen est, respública doctas usas traditione. Usa est respública Judeorum testibus Rabbis in Kabala, imò traditionem oralem Coccejus, nempe ex ore in ora translata fatetur, & testibus Ecclesie Magistris, si nolunt fidere Synagoga, teste Hilario in psalmm secundum.*

Errat

Abv. Anx.

Dr. Sp. S. 2. 57.

Ab. 17. Conc. 4. Her. 4. 78.

H. ar. 74.

Ep. 14. Ep. 190.

Errat

Errat

(Erat jam à Moysè antes institutum in omni Synagoga septuaginta esse Doctores. Nam idem Moses quavis veteris testamenti verba in literis condidisset, tamen separatim quaedam ex oculis legis secretiore mysteris septuaginta Senioribus, qui doctores deinceps manerent intimaverat, cujus doctrinam etiam Dominus in Evangelio meminit dicens. Super Cathedram) sic bis Origenes commemorat, sic Anatolius Christianus apud Eusebium. Aliquis Detraditiones nos jam evicimus, ideoque Cocejus frustra clamat feliciores Hæbreos Christianis. Jua etiam Atheniensis partim fuit ex scriptis & non scriptis, Lacedæmoniorum ex Plutarcho non scriptum, lex duodecim tabularum mixta. Hoc jus quod sine scripto venit compositum à Prudentibus, & adhuc extat titulus de consuetudine, imò de usibus feudorum. Idem erat apud Sapientes Gallorum, teste Cæsare de bello Gallico, imò Lacedæmones solia vivebant consuetudinibus, teste Plutarcho ipso. Qui non etiam placuit Cicero, & Aristoteles civitatem firmat regendam, partim arbitrio partim legibus. Non omnia verò omnibus ostensa ostendit Paulus ad Corinthios.

In sum.
in sum. 5

L. 7. c. 18

L. 3. de
L. 3. de
de. c. 11.
1. Cor. 2.

Sapientiam loquimur inter perfectos, ostendit Ecclesia & per Hostes vera, quæ Eucharistia mysteria, Catechumenis, & initiatis occultabat, & sapientissimos Ægyptios sub obscurissimis symbolis involvisse, vel ipsi nos erudiunt lapidea, Romæ omnibus visibiles.

Ipsi etiam Hostes negare non possunt, cum eas tenent Ecclesia Græca, per multa ipsorum non hæretica, cum veneretur Vvicleph per ipsos Sanctus, Consuetudines Ecclesie esse observandas, licet in Scripturis non sint expressæ, cum discipuli Hus doceant. In baptismo esse adhibendum exorcismum, & præcessores sint Modernorum, cum doceant veteres Patres, & suos esse, & non errasse in necessariis, & tamen Hermannus cum aliis ait. Cur Augustine extra Scripturam traditiones cum aliis Patribus obtrudis? & passim conviciis onerant, cum doceant Ecclesiam, in articulis necessariis infallibilem, & fateantur docuisse traditiones, unde bellè exclamast Vvitscherua. Quid ad me de Ecclesia? Cum doceant ipsi esse de fide, quod deducitur ex una de fide, & altera moraliter evidenti, & nemo est qui certam ignoret, & tamen hoc patro traditiones evincimus.

Tandem Hostes, & veteres, & Moderni traditiones & ipsi fateantur. Jam vidimus Omouision sibi Eutyche admittum & bellè omnes urget Epiphanus. Proinde responde nobis Avii discipuli Imperitiam dicimus omnes simul. Patrem, & mox. Ubi itaque scripta est hæc ostendite locum. Sic urget validissimè Nazianzenus. Si crimen est traditionem admittere, qua ratione ab eodem crimine vos iudicatis? ubi accusatores facit Patronos; Ita neq; exorcismum quis est

Pelagius negare; nec Julianus Pelagio peior, apud Augustinum. Id tu commemorare tenuisti tanquam qui ab orbe existendus est. Sic Brentius in prologomnis, Kennitius in examine Concilii, admittunt traditionem Scripturæ. Sic de die Dominico sanctificando, haberi ex traditione non scripta, fatetur Zanehus de traditionibus, Calistus dicens in Scripturis vestigium, aliquod tantum extare, Molinæus fatetur necessarium, Drelincurtius, & Molinæus, non esse singulis necessariò credendum, quod & nos omnes docemus, Calvinus servat Magdeburgenses, & Macedo qui & addidit Melancthonem, & Lutherum, sic Crocius ait non ostendi omnibus necessarium, Augustinum recurrere ad Ecclesiam universalem non Papæ traditionem nobis firmat, Cocejus. Monemus Ecclesiam Reformam agnoscere & defendere magis, quam ipsos Pontificios Doctrinamquam Deus non tantum Scriptis curavit mandari, sed etiam ipse pro se, & per Missos suos Ecclesiam commendavit, sic Eilbrachius relapsus nos non reprehendit, uno verbo tenentur omnes fateri, cum Ecclesiam, Patrea, Concilia dicant in necessariis infallibilis, & traditiones non Scriptas tenuisse.

Hoc unum extremò contendunt Papam non esse custodem traditionum, at dum pugnas, multiplicat & triumphos. Ab initio Ecclesie Clemena traditionem Apostolorum annuntiat. Sub hoc igitur Clemente diffusione non modica inter eos, qui Carisbi essent Fratres, scripta que est Roma Ecclesie potentissimas literas Corinthiis, annuntians, quomodo in recenti acceptam traditionem, & frustra filius mortis vocatur, quippe ex Paulo est in libro vitæ, ex Scriptura fidei regula. Antiquissima Victor conservat Consuetudinem ex Apostolica traditione, ad hoc usque tempus continuatam tenebant, antiquus Stephanus scribit. Servetur quod traditum est, & frustra reprehendunt Hæretici, ubi Hieronymus egregiè laudat.

Stephanus sibi re delata auctoritate Apostolica statuit, & utrumque sequitur Synodus Nicæna. Sic Innocentius ad Decentium, ubi agit de traditionibus non scriptis, & confirmationem à solo Episcopo, sub certis verborum formula, etiam à Fratribus dandam præscribit. Sic Leo passim de jejunio, & de symbolo, sic Innocentius, Zozimus & alii de baptismo parvulorum & exorcismo. Et Patrea omnes commendant. Scribit Ambrosius egregiè. Creadatur Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratum custodit. Scribit Lyrinensis in commonitorio, & traditiones Pontificum enumerat & traditionem Stephani, & Celestini. Scribit Julia spud Athanasium. (Quæ à B. Petro accepti hæc tradidit vobis), sic & Liberius Papa apud eundem. Non ita se habes Ecclesiasticus cano, nec talem accepimus à Patribus traditionem, quomodo ipsi à B. Petro accepimus, sic & Innocentius primus, &

L. 6. c. 1.

L. 5. c. 59
de symb.
Pap.

De trad.
apost.
Script.
diff. 32.
11. 17.

Euseb.
2. c. 12.

Cypr. ep.
74.

Ad. Luf.

Ep. 51.

Apol. 2.
Ep. ad
Joh. 1.

Hier. 72.
Orat. 37.

Gelasius, de libris Canonice definites, & scribit antiquissimus Eusebius, de epistola ad Hebræos. *Quidam illi epistola, ac si Pauli non sit fides abrogare sudent, affirmantque eidem ab Ecclesia Romano contradici.*

CAPUT III.

Consulantur Libri, & Dissertationes contra duo Capita precedentia.

ATheologia ad Logicam regredimur, & ad Logicam omnino sophisticam, quippe in una hac questione, innumera sunt sophismata, & tot non enumerat Logica, quot recenset hæc nostra controversia, ubi Hostes & falluntur, & fallunt, & nos per inane fallaciam seducere conantur.

Volunt Scripturam Judicem Hostes, & duodecim argumenta fert Gardius. Judex est qui infallibiliter questiones fidei decidit, quod convenire Scripturæ testantur, & Augustinus, & Chrysolomus, & Catholici. Judex est ubi est iudicium Domini.

Ened. 24. Moyses narravit plebi omnia verbo Domini, atque judicia, & rursus. Facietis judicia mea, & præcepta mea servabitis. Judex est, qui arguit & accusat. De Ston exhibit lex,

& verbum Domini de Jernsalem, & judicabit gentes, & arguet populos multos. Et Joannia quinto Christus. Nolite putare quod ego sim accusaturus vos apud Patrem, est qui accusat vos Moyses, & capite decimo sexto urget. Qui spernit me, & non accipit verba mea habet, qui judicet eum. Sermo quem locutus sum ille judicabit eum in novissima die, & rursus ad Romanos secundo. Quicumque in lege peccaverint per legem judicabuntur. Judex est vox infallibilis Spiritus Sancti, non habens ullum Superiorem. Judex est ad hoc traditus, ut doceat nos, est Scriptura verbum Dei, ut ah omnibus possit audiri. Judex est quem sequuntur Rei, ita Scripturam in veteri testamento secuti sunt Rubenitæ, & Gadditæ, & Josaphat auferens lucos; & Christus ipse loquitur.

Jo. 5. Est qui accusat vos Moyses, sic defendit discipulos Scriptura, cum spicas Sabbato evellerent; sic Apostoli & Concilia ex ea definiunt. Denique partes judicat & vincit, & liberè ad ipsam ab omnibus aditur. Addit Rollus librum, Spiritum Sanctum esse Judicem, Vifum est Spiritui Sancto & nobis. Scripturam esse divinitus inspiratam, & similia passim alii, Ecclesiam ex Scriptura infallibilem, ut arguit Titius in articulis necessariis; Scripturam fidei regulam.

Al. 65. Intolerabilis ea est æquivocatio, quæ Spiritum vertiginis, & discordiæ, contraria ut constat distantem, vocat Spiritum Sanctum, & Deum, multiplicentem hæreses ut vidimus, experientia omnium teste. Altera est fallacia figuræ dictionis, cum sit transitiva à genere ad genus, ut equa currit, videt,

crudit, tangit, odorat, sed idem facit homo, ergo homo est equus. Sumunt Hostes communia, & legi, & Judici, & Juri, & interpreti, cum deberent sumere particularia. Judex ergo distinguitur in eo à lege, quod examinet rationes, & testes, unam partem evidenter absoluit, unam partem evidenter condemnet, nec partes ambæ Judicem citant. Quia nesciat Scripturam Sacram, litigantium argumenta non expendere, partem evidenter non damnare, cum Turca, Judæus, Arianus Scripturam pro se stare confirmet, cum Anabaptistæ, Lutheranus, & Pontificius, & omnes hæretici Scripturam suam dicant, nec se litigantes citant Judicem, nec Arianus primum Concilium, nec Macedonianus secundum, nec Nestorianus tertium citet; nec Eutyichianus quartum, ideoque Scriptura in quilibet, sicut & lex in certis decidit. Facit quod vel ipsi Adversarii, alique Scripturas citantem, facti Judices condemnant, & ea disturum, schismaticum abiciunt. Denique Hostes omnes fatentur, se verum intelligentiæ sensum, non ex Scriptura sed ab Ecclesia recepisse cum Christus reliqueris Scripturam, reliquerit & Ecclesie sensum ipsius, & ita Scripturam Judicem inficiantur.

Aliud invenere Hostes paradoxum, quo nullum Auctoritati, vel Divinæ, aut experientie, aut sensui plus contrarium, Scripturam evidentem non indigere Interprete. Accumulant textus ex Scriptura. *Præceptum Domini pedibus illuminavit oculos, Ps. 115. & rursus. Lucerna pedibus meis verbum tuum, Declaratio sermonum tuorum illuminat, & Prov. 6. rursus. Mandatum Lucerna est; & lex tua, Deut. 30. Iterum Lex vetus & nova. Mandatum quod ego præcipio tibi hodie non supra te est, neque trans mare, ideoque Brentius arguit. Ut non sit opus montes superare, & ire Romam, pro interpretatione Scripturarum, & Petrus ipse Apostolorum Princeps. Ho-*

benus firmiore propheeticam sermonem, cui beneficitis attendentes tanquam lucerna lucens in caliginoso loco, & Paulus Petri socius. Propè est verbum in ore tuo, & in corde tuo, hoc est verbum fidei quod prædicamus, & iterum. Quod si operum est

Evangelium nostrum, in iis qui perennis est operum, in quibus Deus hujus sæculi excavit oculos infidelium, ut non fulgeat eis illuminatio gloriæ Christi. Rursus olim librum clausum aperuit Agnus occisus, & Patres ex Scriptura plura vincunt. Iterum præter Augustinum, parum ipsi proficuum. Magnificè, & salubriter Spiritus Sanctus, L. 2. de

Scripturas modificavit, ut locis apertioribus sumi occurreret, observatoribus autem fastidia tergeret, nihil enim ferè de illis obscuritatis erit, quod non planissimè dictum alibi reperiat, cum ibi ferè addat, & sit noster, referunt ergo. Chrysolomus solum. Omnia sunt dilucida, & recta que

sunt

1. Pet. 1. 2. Cor. 4.

L. 2. de

1. Cor. 4.

L. 2. de

1. Cor. 4.

1. Cor. 4.

1. Cor. 4.

1. Cor. 4.

1. Cor. 4.

orat in Divinis Scripturis, manifesta sunt quaecumque sunt necessaria. Et rursus urget Crocius. Fieri non potest ut omnia ex aequo ignoret, propterea siquidem Spiritus gratia dispensavit, ac providit, ut publicani, piscatores, pastores, caprarii, idiotae, Illiterati, hos libros componerent, & ne quis idiotarum ad hanc difficultatis confingere possit occupationem, ut omnibus facillia conspecta essent ea, quae dicuntur, ut & Epifex, & Samulus, & vidua mulier, & omnium dominum indoctissimos ex audita lectione atiquid lucri, utilitatisque reportaret. Deinde opponit Apostolos Philosophis, hos claritati, eos obscuritati addidit. *Apostoli vero, ac Prophetæ omnia contra secerunt manifesta claraque quae prodiderant, opposuerunt omnibus, veluti communis orbis Doctores, ut per se quisque discere possit ea, quae dicuntur à sola lectione.* Hæc referunt quæ uno verbo solvantur, nec eos in omnibus fateri, esse claram Scripturam, nec opus non esse concionatore, audent vel ipsi afferere.

Jam de notis Ecclesiarum, & unitate fundamentali, obscurissima apparuit hæc claritas; & iterum jungitur obscuritas obscuritati. Obscurum est quod difficile, & ambiguum. *Si difficile & ambiguum apud te, judicium esse perspexeris.* Obscurum quod indiget magna conquisitione. *Cum autem magna necesse conquisitio, Obscurum quod nesciunt magistri, Erratis nescientes Scripturas.*

Obscurum quod velata cernitur facie, *Raquelæ oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Obscurum quod data opera celandur. *Gloria Dei est celare verbum.* Obscurum quod est signatum. *Es erit visio ejus sicut verba libri signati.* Obscurum quod est difficile intellectu. *Sunt quaedam difficilia Intellectu.* Obscurum quod non intelligunt periti. *Putasne intelligis quæ legis? respondit, & quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi? Obscurum, quod indiget Magistro.*

Aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas. Obscurum quod evolvi debet die, ac nocte. *In lege ejus meditabitur die ac nocte.* Obscurum quod intimè debet penetrari, *scrutamini Scripturas,* ait Christus. Obscurum est quod est sapientibus absconditum.

Abcondisti hæc à Sapientibus, & Prudentibus. Obscurum est quod ab alio requirit intellectum, *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam,* & tamen David nec superbus erat nec infidelis, & hebraicæ lingue phrasæ tallebat. Obscurum est quod Auditorum, ne una quidem intelligit. *Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum ab oculis eorum.* Obscurum quod videtur apertè contrarium. *Ego Deus visitans peccata Patrum in Filios, & eodem in textu dicitur. Eum qui non moveat peccatum, pro nobis peccatum fecit,* ubi est contradictio, & innumeræ sunt in Scriptura. Obscurum est ubi citantur perditit libri, Liber Enoch à Juda, liber Justorum,

& bellorum Domini &c. Obscurum, ubi unum est figura alterius, ut Agar figura est Synagogæ, quod nemo sciret nisi Paulus doceret. Obscurum est quod monerunt intelligere. *Qui legis intelligat,* ait Christus. Obscurum ubi idem est & diversum. *Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum Deum, meum & Deum vestrum,* & Pater est Christi, idem qui discipulorum. Obscurum quod dicit & simul negat. *Per nomen ejus jurabis,* & alibi. *Deo vobis non omnino jurare, venit Maria Magdalene, Cùm adhuc tenebræ essent,* & Marcus ait *orto jam Sole.* Obscurum, quod nec verba vertit Raca, Hofanna, & alia. Obscurum quod habet varios sensus, Allegoricum, proprium, Analogicum. Obscurum quod transit mox ah uno ad alium, ut à Solomone transit ad Christum, & à Spiritu Sancto ad Spiritum ventum. Obscurum est cùm eadem est & non est regula, ubi sequenda est litera, & ex Paulo *litera enim occidit.* Obscurum est quod Doctores querunt, & Doctores maximi nesciunt responderi, ut Hieronymus Doctor Maximus, à Theologo autonomaticè dicto quæsit de Deuterio proto, id est prima Sabbati, nec scivit Theologus, denique obscurum est illud, quod nescitur quo sensu sit percipiendum, Ironicon an proprio, metaphorico aut translato, figurato an sine figura, & in his verba hoc est corpus meum, sunt expositiones mille, & quod experientia, & praxia, etiam Hostium nostrorum fatetur.

Ipsi textus contrarii loquuntur tantum de mandata, quæ obvia sunt, & facilia in Scriptura. *Mandatum, quod ego præcipio tibi.* Mandatum Lucera est, Præceptum Domini lucidum. Ipse Petrus loquitur de Prophetia, quæ etiam ex Hostibus est obscura, & in eadem periodo mox additur. *Hoc primùm intelligentes, quid omnis prophetia Scripturæ, propria interpretatione non sit,* & ibi ait in Paulo quædam diffici-
cilla, & ipse laudè diffici-
liora recenset. *In qua & his, qui in carcere erant Spiritibus veniens predicavit, qui increduli fuerant aliquando,* ubi obscurissimum est quod loquitur, ubi Paulus loquitur de fide Christi, & Ambrosius in solum unicum psalmum, Illuminatum ipsum David, & Moysen, & Apostolus ait habere velamen.

Id verò Hæreticorum est proprium, ut recitatio Patribus omnibus unum sequantur Obscurum, ut Ariani unum Dionysium, Pelagiani unum Nazianzenum; Donatistarum unum Cyprianum, & sic reliqui unum sequantur; quod telum non peccatus non vulnerat, cùm fateamur Patres singulos, falli posse, non collectos, & si Augustina, & Cypriana, si Augustinus, & Hieronymus sunt contrarii, necesse est unum falli, at Patres omnes nobis favent. Favet Irenæus arguens à creatis, *Ut semper quidem Deus doceat, homo autem semper discat, quæ sunt à Deo;* ubi semper discipulus

Obscurum quod indiget magna conquisitione. *Cum autem magna necesse conquisitio, Obscurum quod nesciunt magistri, Erratis nescientes Scripturas.*

Obscurum quod velata cernitur facie, *Raquelæ oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Obscurum quod data opera celandur. *Gloria Dei est celare verbum.* Obscurum quod est signatum. *Es erit visio ejus sicut verba libri signati.* Obscurum quod est difficile intellectu. *Sunt quaedam difficilia Intellectu.* Obscurum quod non intelligunt periti. *Putasne intelligis quæ legis? respondit, & quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi? Obscurum, quod indiget Magistro.*

Aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas. Obscurum quod evolvi debet die, ac nocte. *In lege ejus meditabitur die ac nocte.* Obscurum quod intimè debet penetrari, *scrutamini Scripturas,* ait Christus. Obscurum est quod est sapientibus absconditum.

Abcondisti hæc à Sapientibus, & Prudentibus. Obscurum est quod ab alio requirit intellectum, *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam,* & tamen David nec superbus erat nec infidelis, & hebraicæ lingue phrasæ tallebat. Obscurum est quod Auditorum, ne una quidem intelligit. *Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum ab oculis eorum.* Obscurum quod videtur apertè contrarium. *Ego Deus visitans peccata Patrum in Filios, & eodem in textu dicitur. Eum qui non moveat peccatum, pro nobis peccatum fecit,* ubi est contradictio, & innumeræ sunt in Scriptura. Obscurum est ubi citantur perditit libri, Liber Enoch à Juda, liber Justorum,

Ipsi textus contrarii loquuntur tantum de mandata, quæ obvia sunt, & facilia in Scriptura. *Mandatum, quod ego præcipio tibi.* Mandatum Lucera est, Præceptum Domini lucidum. Ipse Petrus loquitur de Prophetia, quæ etiam ex Hostibus est obscura, & in eadem periodo mox additur. *Hoc primùm intelligentes, quid omnis prophetia Scripturæ, propria interpretatione non sit,* & ibi ait in Paulo quædam diffici-
cilla, & ipse laudè diffici-
liora recenset. *In qua & his, qui in carcere erant Spiritibus veniens predicavit, qui increduli fuerant aliquando,* ubi obscurissimum est quod loquitur, ubi Paulus loquitur de fide Christi, & Ambrosius in solum unicum psalmum, Illuminatum ipsum David, & Moysen, & Apostolus ait habere velamen.

Id verò Hæreticorum est proprium, ut recitatio Patribus omnibus unum sequantur Obscurum, ut Ariani unum Dionysium, Pelagiani unum Nazianzenum; Donatistarum unum Cyprianum, & sic reliqui unum sequantur; quod telum non peccatus non vulnerat, cùm fateamur Patres singulos, falli posse, non collectos, & si Augustina, & Cypriana, si Augustinus, & Hieronymus sunt contrarii, necesse est unum falli, at Patres omnes nobis favent. Favet Irenæus arguens à creatis, *Ut semper quidem Deus doceat, homo autem semper discat, quæ sunt à Deo;* ubi semper discipulus

Obscurum quod indiget magna conquisitione. *Cum autem magna necesse conquisitio, Obscurum quod nesciunt magistri, Erratis nescientes Scripturas.*

Obscurum quod velata cernitur facie, *Raquelæ oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Obscurum quod data opera celandur. *Gloria Dei est celare verbum.* Obscurum quod est signatum. *Es erit visio ejus sicut verba libri signati.* Obscurum quod est difficile intellectu. *Sunt quaedam difficilia Intellectu.* Obscurum quod non intelligunt periti. *Putasne intelligis quæ legis? respondit, & quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi? Obscurum, quod indiget Magistro.*

Aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas. Obscurum quod evolvi debet die, ac nocte. *In lege ejus meditabitur die ac nocte.* Obscurum quod intimè debet penetrari, *scrutamini Scripturas,* ait Christus. Obscurum est quod est sapientibus absconditum.

Abcondisti hæc à Sapientibus, & Prudentibus. Obscurum est quod ab alio requirit intellectum, *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam,* & tamen David nec superbus erat nec infidelis, & hebraicæ lingue phrasæ tallebat. Obscurum est quod Auditorum, ne una quidem intelligit. *Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum ab oculis eorum.* Obscurum quod videtur apertè contrarium. *Ego Deus visitans peccata Patrum in Filios, & eodem in textu dicitur. Eum qui non moveat peccatum, pro nobis peccatum fecit,* ubi est contradictio, & innumeræ sunt in Scriptura. Obscurum est ubi citantur perditit libri, Liber Enoch à Juda, liber Justorum,

Ipsi textus contrarii loquuntur tantum de mandata, quæ obvia sunt, & facilia in Scriptura. *Mandatum, quod ego præcipio tibi.* Mandatum Lucera est, Præceptum Domini lucidum. Ipse Petrus loquitur de Prophetia, quæ etiam ex Hostibus est obscura, & in eadem periodo mox additur. *Hoc primùm intelligentes, quid omnis prophetia Scripturæ, propria interpretatione non sit,* & ibi ait in Paulo quædam diffici-
cilla, & ipse laudè diffici-
liora recenset. *In qua & his, qui in carcere erant Spiritibus veniens predicavit, qui increduli fuerant aliquando,* ubi obscurissimum est quod loquitur, ubi Paulus loquitur de fide Christi, & Ambrosius in solum unicum psalmum, Illuminatum ipsum David, & Moysen, & Apostolus ait habere velamen.

Id verò Hæreticorum est proprium, ut recitatio Patribus omnibus unum sequantur Obscurum, ut Ariani unum Dionysium, Pelagiani unum Nazianzenum; Donatistarum unum Cyprianum, & sic reliqui unum sequantur; quod telum non peccatus non vulnerat, cùm fateamur Patres singulos, falli posse, non collectos, & si Augustina, & Cypriana, si Augustinus, & Hieronymus sunt contrarii, necesse est unum falli, at Patres omnes nobis favent. Favet Irenæus arguens à creatis, *Ut semper quidem Deus doceat, homo autem semper discat, quæ sunt à Deo;* ubi semper discipulus

Obscurum quod indiget magna conquisitione. *Cum autem magna necesse conquisitio, Obscurum quod nesciunt magistri, Erratis nescientes Scripturas.*

Obscurum quod velata cernitur facie, *Raquelæ oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua.* Obscurum quod data opera celandur. *Gloria Dei est celare verbum.* Obscurum quod est signatum. *Es erit visio ejus sicut verba libri signati.* Obscurum quod est difficile intellectu. *Sunt quaedam difficilia Intellectu.* Obscurum quod non intelligunt periti. *Putasne intelligis quæ legis? respondit, & quomodo possum, nisi aliquis ostenderit mihi? Obscurum, quod indiget Magistro.*

Aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas. Obscurum quod evolvi debet die, ac nocte. *In lege ejus meditabitur die ac nocte.* Obscurum quod intimè debet penetrari, *scrutamini Scripturas,* ait Christus. Obscurum est quod est sapientibus absconditum.

Abcondisti hæc à Sapientibus, & Prudentibus. Obscurum est quod ab alio requirit intellectum, *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam,* & tamen David nec superbus erat nec infidelis, & hebraicæ lingue phrasæ tallebat. Obscurum est quod Auditorum, ne una quidem intelligit. *Et ipsi nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud absconditum ab oculis eorum.* Obscurum quod videtur apertè contrarium. *Ego Deus visitans peccata Patrum in Filios, & eodem in textu dicitur. Eum qui non moveat peccatum, pro nobis peccatum fecit,* ubi est contradictio, & innumeræ sunt in Scriptura. Obscurum est ubi citantur perditit libri, Liber Enoch à Juda, liber Justorum,

lus est Homo. Favet Origenes expressè (Licet multis in locis Scriptura sit obscura), & petit agnum liberos pandentem; Favet Basilus, & Gregorius, ex Rufino, Majorum discipuli, Solis divine Scripturæ voluminibus operam dantes, earumque intelligentiam non ex propria præsumptione, sed ex majorum scriptis, & auctoritate sequebantur quos & ipsos ex Apostolica successione intelligendi regulam suscepisse constabat, ubi non tantum duo Græci Doctores, sed & omnes alii, Patres sequebantur. Favet Ambrosius ad Constantium. *Mare est Scriptura Divina habens in se sensus profundos, altitudinem prophetiarum ænigmata, ubi mare est altum & obscura ænigmatate.* Favet Hieronymus doctissima, ubi ad Paulinum ex instituto docet non posse, Scripturas dici absque Magistro. Favet Augustinus docens ingenuè. In ipsis Sanctis Scripturis multo nescio plura, quam scio, & tamen apud Hostes nostros, quisque de plebe vel Augustinum superat, & iterum. *Tanta est Christianorum profunditas literarum, ut in his quotidie proficerem, si eas solus ab ætate putris usque ad decrepitam senectutem maxime otio, summo studio, meliore ingenio conari addiscere, hæcne sunt omnibus clara, quæ obscurissima sunt Augustino, & Augustino per ætatem addiscenti, otio, studio, & ingenio.* Favet Gregorius ex Proverbiis. *Gloria Regum celare Verbum, ubi ex industria verbum celatur.* Favet Nazianzenus commendans, quod Hebræi juvenibus aliqua Scripturæ volumina occultarent. Favet Patres Ireneus, Tertullianus, Hieronymus & alii asserentes, obscurissimam ex experientia Apocalypsim, infinita continere mysteria. Denique passim lucem querunt, cum palpabiles tenebras experiantur.

Evolutione epistolæ Hieronymi, & doctissimi sunt, qui querunt Augustinus, Damasus, Hieronymus. Evolutione epistolæ Augustini, & eruditissimi sunt qui interrogant. Evolutione epistolæ Romanorum Præsulum, & sunt Doctores petentes eruditi, evolutione epistolæ Basilii, & aliorum, & ipsi difficillima esse cognoscunt. Evolutione expositiones Doctorem, & mille premuntur angustiis, ut in Hieronymo, Augustino, & mille aliis constat, & passim in expositionibus auditur.

Unus Chrysostomus millies est noster, & in loco nobis opposito. Et primò Chrysostomus de Apostolo scribit. *Non modò per literas, sed etiam verbis discipulo, quæ essent agenda discipulo, quod pluribus & aliis in locis ostendit dicens, sive per verbum, sive per epistolam, quasi per nos missam;* & & alios citat similes textus, & de se necessaria, & sive de fide, sive de castitate opus sit aliquid deservire, inde tibi exemplaria accipe, en ex verbo non scripto, de fide, & charitate accipiendum, imò alibi dicit esse perspicua in secundâ ad Thelalonien-

ses epistola. *Hinc est perspicuum quod non omnia tradiderunt per epistolam, sed multa, etiam sine scriptis, quod negare cogitur Crocius, contra ipsum quod nonnegum testimonium. Plurima ipsi absque scripto tradidit, quæ illi modò ad memoriam revocans, dicit summam habere sanctorum verborum, quæ à me audisti.* Et alibi repetit de Scripturæ evidentia. *Quid sibi vult hic parabola. Mihi videtur in Psal. dicere narrationem, si autem orationem facit obscuram, & ænigmatam, & quæ multum habet difficultatis, nec sic quidem constaberis, hoc enim facit, ut Audiam excites, & alioquin quoniam facilitas ad socordiam, & negligentiam adduci, propterea loquitur in parabolis, ubi innumera obscura in tot parabolis agnoscat, & in Joannem per textum celebrem, latum ad Hostibus scrutamini Scripturas, notat dici scrutamini, non dicit legite, & concludit. Qui enim hujusmodi querit, nisi summam adhibeat diligentiam, & laborem, nullam quaesita inveniet, vides an sint facilia omnibus. Es fert Crocius, & alii homilia de Lazaro, ut omnibus facilia conspectu essent ea quæ dicuntur, ut & opifex, & famula, vidua mulier & omnium hominum indoctissimus, ex audita lectione aliquid lucri, stilitatibus reportaret, quibus responderet Sixtus Senensis, ea concionatorè dici, & certè magis auditur Interpretes Scripturæ, quàm concionator aliquid citans, at nec concionatorem Hostibus largimur. Retorqueant telum Vvalenburgici in vibrantes, quippe tantum renatis est evidens Scriptura, quomodo ergo indoctissimus quoque percipiet? Quod ergo ferit Hostes, nos non ferit, cum Chrysostomus alloquatur traditione doctos. At prodeat Chrysostomus sui Interpretæ. *Quid clarum quid obscurum in his fit, in his annotare velitis, quod pugnare videntur, cum non pugnet, ita omnibus penitus examinatis his vos concionibus quàm attentissimè exhibeatis, en ubi est evidentia à concione, & rursus homilia de Lazaro. Etiam si non intelligat, & rursus. Ut qui ex legibus Prædicatarum, & Doctorem explanatione, Et rursus Historias dicit esse claras. Mille Historie sunt in Scripturis Lege homilia in orationem Dominicam, duas in symbolum Apostolorum, & innumera exponit difficilia, & si hæc facit in viridi, quid in arido, in psalms, & Prophetia omninò obscuris?**

Ad experientiam accedamus. Textus ille hoc est corpus meum, impropiè à Calvinistis, propriè à Lutheranis intelligitur. & mille habet expositiones, vel apud Hostes nostros contrarias, Calvinistæ volunt baptizari infantes, ex illo generali mandato, *enates docete omnes gentes baptizantes eos,* Mat. 28 Anabaptistæ negant sermonem esse de parvula, imò Calvinus probat ordinem Sacramentum ex Apostolo ad Timotheum, & Calvinistæ negant Paulum id firmare, & hæc ponderatio volumina impleret.

Quin etiam Hostes nostros, multa requirunt

Ep. 119.
c. 21.

Hom. 6.
in Ex.
c. 19.
Orat. 1.

In ce-
p. 11.

Hom. 3.
de Laz.

Hom. 10

Hom. 3.

Hom. 5.

Hom. 3.
de Luc.

Mat. 28

runt in legentibus, non omnibus certe communia. Requirit peritiam linguarum, Græcæ saltem, & Hebræicæ, requirunt examen exemplarium, requirunt quod sint regniti, requirunt invocationem Spiritus Sancti, & animam nullis passionibus occupatam, & adeo plura, quæ experientia teste, in multis Hominum non reperiuntur, & si credunt Prædicantibus, fides humana est non divina; & suis quisque credens, contraria mille in fide inveniet.

Tandem veritate coacti cedunt. Cedit Lutherus in Zuinglium, & Oecolampadium. *Si diutius steterit mundus, iterum fore necessarium propter diversas Scripturæ interpretationes, quæ nunc sunt nisi ad conservandam fidei unitatem, Conciliorum decreta recipiamus*, en diversæ Scripturæ Interpretationes & præfatione in psalmos. *Scio esse impudentissima temeritas eum, qui audeat profiteri unum Scripturæ librum à se in omnibus partibus intellectum, & rursus. Cùm Scripturæ legenda esset in scholis, & magno sudore veram, & germanam fidem quærerem.* Cedit Brentius in confessione Witembergica. *Non est obscurum quod donum interpretande Scripturæ non sit humana prudentia, ubi non est obscurum Scripturæ obscura.* Cedit Kemnitius in examine Concilii. *Deus in Ecclesia voluit extare donum interpretationis, & ratione, & experientia evincit, quod frustranei non sunt Patrum labores.* Cedunt Centuriatores vel Lutherani. *Asserunt Apostoli Scripturas non posse intelligi sine Spiritu Sancto, & Interprete.* Cedit Vvitacherus de principiis. *Concedunt multa loca obscura esse.* Cedit Sibrandus in hoc loco. *Asserimus donum Interpretationis esse in Ecclesia necessarium, fatemur enim in Scriptura multa obscura esse.* Cedit Oflander in confutatione Philippi viginti diversas sententias de sola justificatione recensens. Cedunt & alii multi apud Bellarminum, & Gravinam, imò quamplures queruntur, ipsis imponi hunc errorem, quod credant Scripturas omnes evidentes, cùm tamen ultrò clarè id fateantur & omnium penè modò est sensus, non omnia in Sacris Scripturis contenta esse perspicua, & solis adinstar patentia, & passim ipsi in commentariis fatentur.

Innumera hæc in Papam accumulans cùm Gardio, Spalateni & aliis. Hæc prærogativa à Christo nec Apostolis est data, *Nolite vocari Rabbi, nec vocemini Magistri*, longè minus Petro, ab æquali ut erat Apostolus Paulus reprehensio. In antiquitate Papa non habuit, ubi Anicetus persuadere non potuit Polycarpo, ut eodem die Pascha cum ipso celebraret, sic Polycrates Victori, Cyprianus Stephano restiterunt, & de appellacionibus certant, Episcopus novæ Romæ & veteris. Sic Papa judicatur à Concilio, ut Honorius, & Marcellinus, & id palam ducent Parisenses. Etiam à Papa ut suspecto appellatur ut Donatistæ à Mel-

chiade Papa, Orientales à Julio Papa, & dubium est an Papa sit infallibilis, nec in schismate potest adiri, nec Judex esse valet eùm sit reus, & accusator, nec habeat in conscientias potestatem. Hæc omnia nos juvant non feriunt, cùm & Hostes ipsi Apostolos, & Pastores Magistros, & Doctores ex Scriptura ipsa convincant, ex Apostolorum actis, & Epistolis, cùm Paulus accurrat ad Petrum, cùm Polycarpus Romam venerit Pii decreto permotus cùm Victorem Polycrates, Cyprianus Stephanum, controversiarum Judices sint confessi, & Donatistæ Melchiam Papam, & Orientales scripserint Julio, teste in causa notissima Athanasio. *Ut Judex esse vellet, & si obest schisma vel accusatio facta ab inimicis, vel quod non habeat in conscientias potestatem, nec Imperator litium Judex, vel foret in laico foro, cùm nec ipse sit infallibilis quod tamen in Papa falsum evincemus, nec Imperator litium Judex, vel foret in laico foro, cùm nec ipse sit infallibilis quod tamen in Papa falsum evincemus, nec Imperator litium Judex, vel foret in laico foro, cùm nec ipse sit infallibilis quod tamen in Papa falsum evincemus, nec Imperator litium Judex, vel foret in laico foro, cùm nec ipse sit infallibilis quod tamen in Papa falsum evincemus.*

Uno verbo rem firmant Walemburgiæ. *Hæc questio quæ est gratissima facili negotio expeditur, modò desit passio univèrsa conturbans, assentientur enim Catholicis Protestantes in solidum, nisi à se ipsi dissentirent.* Notum est unicuique aliud esse regulam, aliud operarium vel artificium, aliud est legem, aliud esse Judicem. *Qui dicunt Scripturam solum esse Judicem controversiarum, confundunt legem cum Judice, nisi per Judicem intelligant normam, & regulam.* Et mox. *Quando dicant Protestantes à Spiritu Sancto Sacrorum Scripturarum Authore petendum esse verum sensum Verbi divini hoc ipsum asserunt, quod docet Ecclesia Catholica, dicunt enim Concilia ad exemplum primi Concilii, Visum est Spiritui Sancto, & nobis, neque enim homines dant sensum Scripturæ, sic egere Pontifices in veteri testamento, sic Concilia de Christi nativitate, sic Generalia Concilia novæ legis, sic Concilia provincialia, & Papæ, sic & ipsi efficiunt, & docent, & post Synodum Dordrechtanam schismaticos declarant Arminianos, & Pastores ipsorum ab Ecclesia, morbosas oves expellunt.*

A Scripturis ad traditiones descendimus, & telorum pharetras sentimus. Prima jacularum leges est, ubi damnantur traditiones. *In vobis colunt me docentes quædam doctrinas Hominum, & in novo post vetus testamentum, irritas fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram, & rursus.* *Emulator existens paternarum mearum tra-*

Apol. 2.

Luc. 22.

Mat. 23.

U. 29.

Mat. 9.

Gal. 1. *distonum, & rursus. Videte, ut quis vos decipiat per Philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem Hominum, & iterum Paulus Timotheo, ut intendas fabulis Judaicis, & rursus. Rdempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis, ubi damnantur Judaicæ traditiones, quæ vi jactarent Judæi se per manus à Moysæ accepisse, ut plures collegit Beccanus, per Evangelia cuncta dispersas, tollere Patri, & dare Deo, vellere spicas in Sabbato, lavare manus ante cibum.*

Math. 9. *Proh quantæ, & quàm inanes fallaciæ, quot jacula extra scopum vibrata. Sermo est de traditionibus divinis, & asserunt traditiones humanas, sermo est de non repugnantibus Scripturæ, & ipsi ferunt Scripturæ contrarias. Et vos transgredimini mandatum Dei propter traditiones vestras, Emulator existens paternarum veterum traditionum, Rdempti estis de vana vestra conversatione paternæ traditionis. Ne intendas fabulis Judaicis, ubi Paulus de traditionibus loquitur, Christi fidei contrarius. Sermo est de traditionibus veræ Ecclesiæ, & ipsi ferunt ab Ecclesiâ vera rejectas, sermo est de Prophetiis, & Apostolicis, & ipsi ferunt Judaicas, & Pharisaicas. Uno verbo traditiones Moysis sunt libri Canonici Moysis, Sacramentum pro sœminis, & remedium, & pro parvulis ante ostium defunctis, fides Ecclesiæ extra Judæam, Intellectiva verus Scripturæ. Offendant in quo loco Christus impugnet. In quo loco Patres, qui eas defendunt. Traditiones quas tuemur, vel eorum testimonio, à Catholicis Patribus commendantur, traditione allatâ ab ipsa respuntur, & tot habent damnatores quoa Catholicos, imò ne hæretici quidem eas tenere. Hoc animum, lucrantur Hostes nostri, quod ipsos peniteat adduxisse, & priora penitentes retrahent. Ita clarè loquitur Coccejus. Nec Christum, nec nos omnes traditiones rejicere, & citat Melancthonem, & citare poterat Molinæum, hæc argumenta vocantem sophismata, à secundum quid ad simpliciter, sic Centuriatores dicente Christum de impiis agere traditionibus, & Confessiones publicas, quæ admittunt traditiones, nisi pugnent cum verbo Dei, ut Christo teste pugnantur Judaicæ.*

Dist. 18 Ep. 12. *Alia fertilia est fallaciæm seges Homineæ esse fallibiles. Omnis homo mendax, & traditione servari non potuisse. Hæc jacula millies ferunt jaculantes, Feriunt cùm Scripturam, nobis Apostoli dederint, & Homines, fuerint cùm tam servavit Ecclesiâ. Feriant cùm Intellectum verum, etiam per ipsos dent Ecclesiastici. Feriunt cùm ante Moysæm traditiones, per viginti, & amplius sæcula durarint. Feriunt cùm sub Christo, & Apostolis, solæ essent absque Scripturæ traditiones. Feriunt cùm Ecclesiæ assentent, in articulis necessariis infallibilem. Feriunt cùm multi ex ipsi, libros Canonicos ex traditione fateantur,*

L. 1. c. 4. Cont. 1. *cùm symbolum fateantur Apostolorum, & si unam traditionem admittant, innumera cadunt ipsorum tela, ut cum Episcopio multitenent de Scripturâ, & tamen argumenta vel per ipsos inutilia, passim contra nos cumulant.*

Prodit in aciem fortissimum agmen, ex sufficientia Scripturæ desumptum. Multa quidem & alia signa fecit Jesus, hæc autem scripserunt, ut credatis, & ut credentes vitam habeatis in nomine ejus, ubi hæc scripta sufficiunt. Est & Scripturæ omnium validissima. Omnis Scripturæ divinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus, & hoc est Achilles Adversariorum, cùm hæc quatuor sint homini necessaria, & aliqui referunt illud Pauli. Non enim subterfugi, quò minus annuntiarem omne Consilium Dei vobis, ubi Paulus annuntiat omne Consilium.

Mirabilis certè mos sustinendi Scripturam, est ipsam omnino destruere, & substituere Evangelio aliud Evangelium. Multa p. 1. quidem, & alia signa fecit Jesus, hæc autem idest signa, & legitur Scripturæ. Adhuc deterior est corruptio Pauli. Omnis Scripturæ divinitus inspirata, & legitur tota Scripturæ. In textu Græco est parsa grapha, omnia Scripturæ & in Hebræo, apud Tremellium Judeo-Calvinistam sic apud primarios Adversariorum, & tamen ut defendatur corruptor Scripturæ, & aliqui ex contrariis faciunt textum. Tuetur se Kemnitius de hac versione, & asserit Scripturam omnem, ea quatuor non exhibere, at epistola secunda Joannis, est omnium Scripturæ brevissima, & ea cuncta exhibet legenti, sicut & epistola Judæ, & aliæ breviores. Tuetur se fortius Paulus Carolus, & ait pasci intelligi sæpe pro tota. Totus Israel non omnis Israel, totus populus non omnis populus, à cùm millies omnis distribuat in Scripturâ, cùm omnes Latini, & Græci ita legunt, poterat non invertere textum, & textum Pauli facere suum. Sed male cùm recitas incipit iste tuus, & Pater Daniel rectè respondit, omnis termino collectivo adjectum, optimè significare totum, non termino distributivo ut est clarum, & notat omnium pessimum corruptionem, quod legat omnis Scripturæ est divinitus inspirata, quasi Alcoranus Mahumetis, metamorphoses, & amores Ovidii, Terentius, Machiavellus, Carua sint Scripturæ divinitus inspiratæ.

Paucæ sunt adhuc Hostibus depravationes, Paulus loquitur de Scripturâ veteri, & ipsi exponunt de tota Scripturâ, adhuc scriptum eo tempore non fuerat, nec Apocalypsis, nec Evangelium Joannis, & tamen de ipso Paulum exponunt, & quod omnium, est deterrimum, volunt Scripturam veterem, explicitè omnia continere, quod & oculis, & menti repugnat, & maxima est

ne plus dicam animofitas, applicare toti Scripturæ, quod foli veteri legi aptatur; & vocare Evangelium, & acta Apoftolica, folum vetus teftamentum, quod in omni lingua eft omnino inſuetum. Uno verbo ſi Scriptura tota eſt neceſſaria, libri deperditii erunt neceſſarii, cum & ipſi forent veteris teſtamenti, & ſi ſufficiens eſt vetus teſtamentum, novum erit, vel per ipſos ſupervacaneum. Adhuc non eſt depravationum finis, Textus omnes legunt utilis, ſic & verſiones iſtorum id legunt, vel cum Geneveſi proficua, & ipſi legunt in texto ſufficiens. In qua lingua in qua ſcientia, utilis ſignificat ſufficiens. Non in Sacra Scriptura, ubi *pietas utilis eſt ad omnia*, nec tamen per ipſos ſufficiens. Non in ſententia Hoſtium cum Cocejo, ubi probat cum Scriptura neceſſariam Eccleſiam & traditionem rerum fundamentalium, ubi ſibi metiſſis Hoſtes rectè reſpondent. Non in Greco Hebreo aut latino. Non inductione arctium eſt utilis S. Paulus non ſufficiens, eſt utilis Grammatica non ſufficiens, eſt utilis Logica non ſufficiens, quod & innumeris conſtat exemplis, & fateri coguntur vel Hoſtes, cum eo tempore nondum ſcripſiſſet Joannes, Scriptura itaque erat utilis non ſufficiens, & ſi diceretur ſufficiens adhuc nil evincit, cum Homo ſit ſufficiens homini generando, nec tamen ut validè arguit Grævina excludantur cauſæ reliquæ, ad generationem Hominiſ requiſitæ.

Alius vero textus Hoſtis eſt non amicus, quò minus, annuntiare non ſcriberem, in Greco elaleſin, non egraphan, & Paulus ſolus exiſteret, aut propheta, aut Evangeliſta, annuntiaſſet Evangelium Joannis, antequam ſcriptum foret, aut Apocalypſim nondum exiſtente, aut arcaæ Dei quæ non licet homini loqui, imò clariſſimè ſe exponit Apoſtolus. *Quomodo nihil ſubtraxerim uſitum quominus annuntiarem vobis, & docerem vos publicè & per domos teſtificans Judeis, atque Gentilibus in Deum penitentiam, & fidem in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum*, nec expoſitio Hoſtium auditur unquam, vel apud Amicos noſtros, imò & Hoſtes, dicentes in Biblia Rupellæ. Paulam locutum de paſſione, & Chriſti Domini reſurrectione, uno verbo omne conſilium Dei, vel Paulus ſcripſit, aut non ſcripſit, ſi non ſcripſit in traditiones, ſi ſcripſit, nec omnia Pauli ſcripta, ſunt ad ſalutem noſtram ſufficientia, alioquin ſuperfluent alix Scripturæ, & de tota Scriptura vel ipſi exponant.

Deut. 4. Extremam textuum genus eſt. *Non additur ad verbum, quod ego præcipio vobis nec auferetis ex eo, & Apocalypſi ultimò. Si quis appoſuerit, & Paulus ad Galatas ſcribit. Sed licet nos aut Angelus de celo evangelizet vobis præter id quod evangelizavimus vobis anathema ſit, & Kermittius notat dictam præter non contra, nec aliquid addidere Apoſtoli in decretis.*

L. I.

In his ultimis Scripturæ locis, non ſophiſmata ſed Illiades ſunt ſophiſmatum. Oportuit vel ex Logico unius menſis ſcribere non additis ad Scripturam, non ad verbum, quam ego ſcribo vobis, non quod ego præcipio vobis. Præterquam quod Evangelizavimus, præterquam ſcripſimus vobis, unde traditiones probantur non evertuntur, & Stapletonus ut vidimus, evidentes textus in ea re accumulatur. Altera maxima equivocatio, ſeu de ſubjecto non ſupponente eſt additis, non enim additiones ſunt traditiones, ſed expoſitio & explicatio Scripturæ, alioquin Joannes ſibi contradiceret, qui ſcripſit Evangelium poſt Apocalypſim Kemittio vel teſte, in examine Concilii, & Joannes fuiſſet pravariſator, qui ſcripſit poſt epistolam Pauli, & Apocalypſim, & Evangelium ipſum, imò textus actorum eſt contra ipſos, *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis*, ubi non ſoli Spiritui Sancto eſt viſum, ubi abſtinentia à ſanguine, & ſuffocato nunquam legitur in veteri teſtamento adimplenda in Evangelio, & duratura per pauca ſecula. Forent etiam rei propheta, & Evangeliſtæ, qui Moyſi prohibenti addidit; imò & ipſi addunt Scripturæ verum ſenſum Scripturæ, habitum ad Eccleſia non à Scriptura, & multi aliquas fatentur traditiones. Mirum etiam eſt aſſerere textus in traditiones, qui à Patribus feruntur pro traditione. Propterea arguit validè Auguſtinus. *Admonitio Beatiffimi Apoſtoli de veſtris cordibus non recedat, ſi quis vobis Evangelizaverit præterquam quod accepitſis anathema ſit, non ait pluſquam accepitſis, ſed præterquam quod accepitſis. Nam ſi illud diceret ſibi ipſi præjudicaverit, qui cupiebat venire ad Theſſalonicenſes ut ſuppleret qua illorum fidei deerant. Sed qui ſupplet quod minus erat addit, non quod inerat tollit. Qui autem prætergreditur regulam fidei non accedit in via, ſed recedit de via.* Alia vel apud ipſos fallacia eſt, omnia neceſſaria ad ſalutem in Scriptura clare inventiri, quippe apud ipſos invenitur in una epistola Judæ, & tamen alix ſunt Scripturæ canonicæ. Solvunt & ipſi argumentum ſuum; ubi Cocejus mox reſolvit, & traditiones aliquas innumerè fatentur, & tamen additiones non vocant, ſicut & Patres de ſymbolo, & de Eccleſia, quod & Hoſtes noſtri conſentunt, adeò ſunt vel hæretici Catholicis confederati.

Innumerè textus referunt cum Sebeiblero, ubi ex Scriptura reſolvuntur quaſtiones, ad hoc ſophiſma eſt maniſeſtum, ubi ex particulariſibus affirmativis, non deſtruitur univerſalis negativa, imò hoc argumentum evincere poteſt traditiones contra Scripturam, quippe innumera dogmata, vincuntur ex traditione ſola, non igitur ſcriptura eſt locus Theologicus argumentorum. Iſta ergo ſunt conſequentiæ clare, & evidentes, quas vel conſtat novitiis Summuliftæ.

Elumbes ſunt & Hoſtium rationes, & tela eos tantùm ſerientia. Exclamant nos

velis

Am. 15.

72. 12.

Am. 10.

Trat. in 95. in 70.

Deut. 4.

Et 12.

L. I.

velle Scripturam insufficientem, at ipsi novum testamentum insufficientem, & Evangelium Matthæi imperfectum, fateri omnino coguntur, cum Scripturam quamlibet dicant sufficientem, nos verò perfecta vocamus Evangelia, & post Pauli epistolas, vel Apocalypsim, imò & Scriptura apud ipsos est perfecta, quamvis intelligentiam non largiatur, nec ipsa ex ipsa semper probetur. Exclaimat traditiones servari non posse, at experientia teste cognoscunt, per ætates integras servari potuisse, imò impossibile est non servari, cum scriptæ sint in Patribus, usu continuo comprobata, & in damnatis hæreticis renovata, ut Aerio, Theobute de Episcopatu, & ab initio secundi seculi, usque ad decimum octavum servatas, & fatetur & probat vel Dalmæus, & per mille, & amplius annos Calvinus, in purgatorio, & defunctorum suffragiis. Exclaimat dari falsas traditiones, at hoc ipsum ferit eos in Scripturis, ubi veræ distinguuntur à spuris, & dari lydim lapidem, ad Scripturas, & traditiones discernendas, constat ex Irenæo, Tertulliano, Lyrineosi & dari in Augustino, Epiphano, Theodoro, traditione ita firmas, & fixas, ut nè una quidem evelli poterit, nec enim ponimus Philastrium, in hæresibus deceptum, ut in Putoritis, & aliis. Exclaimat proprium esse Hæreticorum, ut traditiones suas abscondant, velut narrat de Basilidianis Irenæus & iterum de Carpocratianis. *Jesus dicitur in mysterio discipulis suis, & Apostolis seorsim locutam, & illis exposuisse non dignis & assentientibus seorsim hæc tradere, & de præscriptionibus Tertullianus. Solent dicere non omnia Apostolos scisse vel omnia quidem scisse, sed non omnia omnibus tradidisse, at Tertullianus asserit in eo loco, ubi ex professo probat traditiones, nempe Apostolos Ecclesiis Apostolicis omnia profus revelasse, & mox prosequitur. In utroque Christum reprehensioni subsicientes, qui aut minus instructos, aut quàm simplices Apostolos miseris. Quis enim integre mentis credere potest aliquid eos ignorasse, quot Magistros Dominus dedit? ubi vides Apostolico dogmata tradidisse, quod & sæpè repetit, & totus integer liber, ubi hæreticorum morem describit. Scripturas obtineant, Et mox. Hunc igitur possimum gradum superstruimus non admittendi eos, ad illas de Scripturis disputationes, & titulus ipse præscriptionis demonstrat, sic Irenæus millies traditiones ingeminat, & nil est commune nobis cum Capocratianis, quippe traditiones sunt in Patrum libris, in Ecclesiæ usu pro cunctis. Sic Hieronymus loquitur de Scripturis Apocryphis, hæc est ad rem & sæpè traditiones admittit.*

In Mat.
24.

Ex his nullo negotio cadunt libri Hunnii contra exorcismum, quem Augustini ævo mulieres ita tuebantur, ut negantis Caput sandalis fregissent, & facillimè solvit Beccaus. Cadit fusa Coccei doctrina, & plus

juvat hostis quam federata. In secunda editione veras traditiones non recusat. Exponit illud Moysis non addetis, ne quid loquamini, quod Deus non fuerit locutus, fatetur Deum post Moysi allocationem plura, vel sine scripto revelasse, non negat plura sine scriptis, ab Apostolis ipsa tradita, evincit ante Moysen extitisse traditiones, & antequam scriberet Evangelistæ, Chrysofostomus, Epiphanius, Augustinus, Hieronymus testes fatetur traditionum, assignat pro traditione signum crucis, quod tamen Amici ipsius repudiant, asserit multa sine scriptis, ab Apostolis tradita neminem negare, adeò non solum Hostes nostri, ut in symbolo, Scriptura, ea expositione Ecclesiæ, traditiones ultrò fatentur, sed nemo Coccejo teste ignorat, & nos una contenti, habemus innumeratas, asserit apud Ecclesiam esse traditionem, & Scripturam, illa ut regula, hæc ut confessio, & Catechesis veritatis, & alia plura. Apud Vvalemburgios tradit, & simul ipse omnia sua solvit argumenta, de imperfecte Scripturæ & traditionibus à Pontificiis, ut dicunt adjunctis, & de Scriptura suo sensu explicanda, cum sciat ex Rufino apud eum citato Basilium, & Nazianzenum, juxta veterum sensum exposuisse. Cadunt injuriæ Heideggeri, traditionem esse quicquid Papa vult, cum regula non sit Papæ voluntas, sed assignata à Scriptura, & Patribus, etiam libris integris Tertulliani, Lyrinenfis, Hieronymi, & ab Ecclesiâ vel apud Hostes vera receptæ. Cadunt libri de sufficientia Scripturæ, ubi traditiones omnes & Sacra Scriptura evincuntur, quod nemo persuadere potuit vel Hostibus vel amicis ipsa, ut in traditione diei Dominicæ vel Paschæ, in unico cum hæreticis baptismo, ubi rebaptizantes mille textus ferebant, & solum traditionem Stephanus, & cum eò Episcopi reliqui, & Gardius id tentans apud Beccanum, facit nosset argumenta soluta, & de multis nihil est in Scriptura: quod & fatentur doctissimi etiam Protestantes: Tandem mirum est etiam Modernos, citare textum aliquem Patrum, qui ex professo traditiones accumulanti, veluti Tertullianus, Irenæus, Vincentius Lyrinenfis, Augustinus, & alii Patres quamplures. Mirum est tam causam prosequi, à qua toties exciderunt, quoties tueri conati sunt, traditiones non scriptas ex Scriptura, quasi cæca fuerit Ecclesiæ etiam per Adversarios vera, & sapientia, que ex sola traditione firmavit. Mirum uno verbo est, ejus veritates tueri ex Scriptura, quas contra nos nunquam potuere, & experientia teste contra hæreticos, ut baptismum parvulorum contra Anabaptistas. Adeò & experientia ipsa pugnans.

Scriptit duos libros de usu Patrum Dalmæus, qui paucis consulari possunt, & primus uno rescilicet verbo, de scopum quidem attingere, cum Patres sint apud nos infallibiles, collecti non singuli, quod tandem

L. 2.

dem vel ipse cognoscit. Primò ergo ita eos aggreditur, Inquisitio sensus est factum, in quo errare potest Ecclesia, ita in multis hæresibus erravit Philastrius, ita Hieronymus animam credit, immèdiatè à Deo creatam, de quo ambigit Augustinus, qui vel Eucharistiam affirmavit instantibus ipsis necessariam. Nec obest responsio illa singulos errare posse non omnes, quippe idem foret ac dicere singulos Senatores infirmari non omnes. Quinimò errarunt omnes, ut constat in millenariis, in visione Dei ad extremam, iudicii finalis diem protracta, & ipsi Homines sunt qui falli possunt.

Jam sibi respondit Dallæus, & satis intelligit quod omnes capiunt, singulos errare posse, non omnes. Id solo saturæ lumine Seneca optimè intellexit, singuli fallere possunt, & falli, omnes oemnem fefellerunt, nec omnes simul unquam errarunt, & Homines ipsi collecti certitudinem pariunt morale, ubi vox unus vox nullius; quod & omnia jura conferunt. Id millies Scriptura confirmat, quæ citat majores, & Pastores. Majores tuos dicent tibi. Dabo vobis Pastores. *Et ipse dedit quosdam &c. Alios autem Pastores, & Doctores, & mox. Ut jam non simus parvuli fluctuantes & circumferamur omni vento doctrina, Pastores non Pastorem unum.* Id Patres omnes Tertullianus, Irenæus, Lytinenfis & dicunt, & evincunt. Quod apud multos invenitur non est erratum, sed traditum. Quod ubique quod semper est creditum, illud infallibile convincunt etiam aliqui desunt ut Cyprianus. Id per omnes Ecclesias, & Auctores certum esse testatur & probant. Id evincit de civitate Augustinus. *Ipsi sunt pauci esse debuerunt, ut multitudinem visceres quod eorum Religione esse oporteret, nec tamen ita pauci, ut eorum non sit miranda consensus;* ubi mirum est Patres ævo genio, stylo, & in aliis diversis, in dogmate unius labii & oris. Id fatentur & Hostes ipsi in conservatioe & expositione Scripturæ, in consensu articuloꝝ fundamentalium, ubi Patres fatentur infallibiles ut Dallæus ipse per Patres collectos, articuloꝝ fidei probat certò, nempe probat certam per incertos. Collecti verò nunquam errarunt, nec in Dei visione ut curæmas, nec in errore ipso Millenariorum, ubi Dionysius contra Millenarios scripsit, & Justinus fatetur plures extitisse librum contrarios.

Validius ut credit Dallæus, secundùm armat in Patres, & Academicum agit hoc unum certum credens, quod nihil in Patribus sit certi. Quid enim erit certum in Patribus, ubi ex Dallæo plures sunt interpolati, ubi nihil agunt de rebus controversis, veloti confessione, & transubstantiatione, ubi difficile est sensum invenire, ubi falsati sunt ut egit Zoizimus Papa, & Paschasius in sexto Canone Niceno, ubi plures corrupti apud versiones, ut à Rufino Origenes, ubi dubium est an sententiam mutarint, ut egit in re-

tractationibus Augustinus, ubi nescia an proprio sensu loquantur &c. Ad hæc omnia vel apud Hostes sunt quælla, ubi opera certa ab incertis distinguuntur per plura ipsorum cum Cave volumina, & de multis de ab uno quidem, vel in orbe toto nunquam est dubitatum, vel Hostes ipsi linguas calent, & Originali student non versioni, vel ipsi sciunt Zoizimum, canones Sardicenses retulisse, & canonem sextum esse legitimum, & in Codice Justelli ita inveniri; vel ipsi sicut Augustinum, de uno quidem fidei articulum retractasse, & si aliqui sententiam retractavit veluti egit de pudicitia Tertullianus, inter Hæreticos eo titulo est númeratus, vel ipse nobis & ipse titulus libri, indicat defensorem gratiæ Augustinum, non negasse liberum arbitrium, de gratia, & libero arbitrio, quod & ponit inter calumnias Juliani, vel ipsi oculis vident, & fatentur, ipsos agere de nostris articulis, ut Augustinus de cura pro mortuis; Hieronymus adversus Vigilantium de reliquis vel ipsi audiunt ipsos, nomine Ecclesie loqui, & inter hæreses errorem, fidei Catholicæ contrarium collocare, ut Augustinus, Epiphanius, Theodoretus, uno verbo, nec veteres hæretici, exceptiones istas unquam apposuerunt.

Innumera denique pugnant pro Patribus. Pugnat post Scripturas Antiquitas, ut constat ex Tertulliano, Ireoꝝo, Clemente Alexandrino, Athanasio, & Lytinenfi. Pugnat ex Athanasio Synodus Nicæna. *Episcopi non sibi ipsis adinventis verbis, sed habentes ea à Patribus, & de Synodi Nicænae decretis Synodus. Patresque qui ante Synodum fuerit bis vocabulis substantia & substantiali congruentiâ uti voluerunt, & primam secuta tertia. Sequentes igitur SS. Patrum Confessiones, & intentioni eorum aquis vestigiis insisterent præstentur, & quarta. Sequentes igitur S. Patres docemus, & actione quinta. Hac est fides Patrum, sic quinta, & sexta. Omnino necesse est non solum sensum sequi SS. Patrum Pugnant Patres integris tractatibus, Agatho ad sextam Synodum, Leo ad quartam & alia epistola, Vincentius Lytinenfis pluribus capitulis, Theodoretus pluribus dialogis, Basilii de Spiritu Sancto, Augustinus contra duas epistolas Pelagiasorum, & libro primo, & secundo adversus Julianum Pelagianum, & alii Patres Latini, & Greci. Pugnat Religio ipsa, & fides, cum inter hæreticos reponatur Sanctorum Patrum contemptores, imò appellentur Atheistæ, ex Socrate io Historia Actius quod *Clementem Africanum Origenem prorsus rejiceret, & mox. Ob quam causam Athens vocatus est.* Pugnant Hæretici veteres, qui suos iactabant Patres, ut Ariani Dionysium Alexandrinum, quem libro integro ipsis eripunt Athanasius, Julianus Gregorium Nazianzenum, quem fuscè ipsi eripunt Augustinus, Donatistæ Cyprianum, quem fuscè non*

Ad E-
ph. 4.

L. S. c. 1.

Ep. ad
Aphras.

L. S. c. 13

C. 14.

frum septem libris vincit denique pugnant & moderni ita Confessio Helvetica audit quatuor Concilia, quæ Patres antiquos æcumulant. Albertinus libris integris suos clamat, sic Blondellus, & innumeri alii vel Hostes.

P A R S II.

De Infallibilitate Papæ in Quæstionibus Juris.

Jura à factis fecerere, docent nos optimi Legistæ, cùm legibus judicant non factis, & Oratores cum Tullio pro Milone, ubi factum est an Milo occiderit, jus est an justè occiderit, & Theologi cum iis conveniunt.

C A P U T I.

Exponitur quæstio, & deciditur.

Ntiquissimus, & sibi par Cyprianus, recensitis errantium sententiis, & paucis omnia complexus, eo utitur epiphonemate. *Aut falluntur, aut fallunt.*

Eo & ego Doce usus exclamo, quotquot modernos præsent Antiqui, Papam in jure fallibilem volentes, aut falluntur cum Cypriano Catholicis, aut fallunt cum Donatistis Hæretici, ideoque gaudet ultrò se decipi, qn̄i aut deceptum sequitur, aut decipientem.

Aggrediuntur Hostes nostri, Caput ipsum Apostolorum, & recensita Christi negatione, adhuc volunt in legalibus errasse, & à Paulo erroris accusatum. *In faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat.*

Post Præcæsorem, & Successores impugnant, nec parere potuere Pontifici, qui nec parere potuerunt Apostolo, & primò Poly crates Ephesi Præsul, Victoris decretum de Paschate, divino juri contrarium docet. *Nam diem Paschatis integro, incorruptè*

Ep. ad Viã. *de recolimus, neque addendo aliquid, aut detrahendo, & paulò post. Mei etenim Majoræ dixerunt, magis obediendum esse Deo, quàm Homini; à Deo Deum in se ipso loqui, & Homines Deo contrarios in Victore, & discipulus Joannem, & Christum, in ea re Magistris referebat. Accusant & erroris Zephyrium, Artemonem Discipuli apud Eusebium. Ajunt ipsi Majoræ suos, & ipse Apostolos ea, quæ affirmant, non modò à Domino accepisse, verùm etiam eadem alior docuisse, & veram prædicationis rationem, usque ad Victoris tempora, qui decimas servavit à Petro Romani Episcopi fuit, integrè servatam illam quidem, verùm à Zephyriò illius Successore penitus corruptam, & depravatam; Adèò errantes benè sentien-*

L. s. c. ult.

tem, erroris à se inventi accusant. Quod & egit Tertullianus, & Ecclesiam, & sibi contrarius, Montanista Catholicis infensus, Praxeam ut Paracleti Hostem, & Diaboli Procuratorem describit, apud Zephyrium ea de re Hæreticum. *Deo negotia Diaboli.*

Adv. Præv. *Praxeas Romæ procuravit, prophetiam expulsi & hæresim intulit, Paracletum fugavit, & Patrem crucifixit, ubi à Praxea seductus Zephyrinus, in Patrem, & Paracletum insurrexit. Et alibi Romanam Ecclesiam in lupanar mutata describit, ex sæda Mæchorum venia. O editum, cui adscribi non potest bonum factum, & ubi proponitur liberalitas ista; in ipse libidinum janat. Illic legenda est venia quò cum spe ejus intravit. Denique Sanctissimus Cornelius, Novatianus hæresis accusans, ab ipse reprehenditur idololatriæ, ut refert, & confutat Cyprianus. Sed & quod passim communicare sacrificiis Cornelium, sibi nuntiatum est, hoc etiam de filiis numeribus nascitur, ubi pulchram attexit rationem. Nec expectare debemus ut placeamus illis, qui nobis displicent &c. Adèò Hæretici à Papa damnati, ipsum infallibilem non dicent, ne sibi contra se testimonium dicant.*

Notissimus in hac re est Cyprianus, in quo uno & Africa, & Asia pugnant, ex tribus orbis partibus dox. *Quia desiderat in notitiam tuam afferri, quæ mihi ad literas nostras, Stephanus Papa rescriptis, nisi tibi rescripti ejus exemplar, quo lecto magis, ac magis errorem detestabitur, qui Hæreticorum causam contra Christianos, & contra Ecclesiam Dei asserere conatur. Nam inser cetera, vel supervacanea, vel ad rem non pertinentia, vel sibi ipse contraria, quæ imperitiè, atque improvidè scripsit, etiam illud adjunxit ut diceret. Si quis ergo à quacunque hæresi venerit ad nos, nibi inuocetur, nisi quod traditum est, & mox. Unde ista traditio? & rursus. Ut nemo infamare Apostolos debeat, quasi illi hæreticorum baptismum probaverint. Et versùs finem concludit. Nam consuetudo sine veritate vetustas erroris est. Quod & repetit ad Jubajanum. Proinde frustra quidam, qui ratione nutunt, consuetudinem nobis opponunt, quasi consuetudo major sit veritate, aut non fuerit à spiritualibus sequendam, si melius fuerit à Spiritu Sancto revelatum; & post plura subdit. Quare Ecclesia Catholica fidem, ac veritatem. Frater, & tenere debemus firmiter, & docere, & per omnia Evangelia, & Apostolica præcepta, rationem divine dispensationis, atque veritatis ostendere. Rescribit & Cypriano Firmilianus, errans erranti Pontifici; & iratos irato respondet. Vox plenissimè respondisset, neminem tam stultum esse, qui credat, hoc Apostolos tradidisse, Et mox Stephanum acriter lacerat. Ad hoc etiam infamant Petrum, & Paulum SS. Apostolos, quasi hoc ipsi tradiderint. Et rursus. Atque ego in hac parte justè indignor, ad hanc tam apertam, & manifestam Stephanis stultitiam, quod*

De pudic. l. i.

Ep. 52.

Ep. 74.

Ep. 75. apud Cy. p.

quod qui sic de Episcopatus sui loco gloriantur. Et mox. *Duas Petras indicat. Et traditionem vertit in dedecus. Et non patet Stephanum hac asserere?* Et mox. *Errorum suum dogma constituit. Nos veritatem, & consuetudinem iungimus, & Romanam consuetudinem consuetudinem sed veritatis opponimus, ab initio hoc tenentes, quod à Christo, & Apostolo traditam.* Ad eò à Christo traditum dedit. Nec animosè minùs Afri loquuntur. *Momullus à Girpa dixit. Ecclesia Catholica Matris nostrae veritas, semper apud nos Fratres mansit. Privatus à Susibus dixit. Qui Hæreticorum baptismum probat, quid aliud quàm Hæreticis communicat. Florensianus à Laribus dixit. Quos suis baptismi viderimus præsumptores, aut Fautores Hæreticorum, Confessor Hirenus ab Uluis dixit. Si idem Ecclesia hæreticum non baptizat, quod dicitur iam baptizatus esse, hæresis maior est. Zozimus à Tharasia dixit. Revelatione facta veritatis, eadè error veritatis, quia & Petrus qui prior circumcidebat, cessit Paulo veritatem predicanti. Confessor Therapius à Bulla dixit. Qui hæreticis Ecclesia baptismum concedit, quid aliud sponse Christi, quàm Judas extirpat.*

Crevit ejus erroris clades, & plus venenata plantaria pullularunt, ubi Donatista Romano Pontifice, etiam thurificationis accusant; ut de unico baptismo habet Augustinus. *Marcellinus, & presbyteri ejus Melchisedes, Marcellus, & Silvester traditionis codicum Divinorum, & thurificationis ab eo crimine arguantur, ubi Philopollonius Conciliabulum, Julium Papam condemnat. Ut Duem, & Principem malorum, qui primus januam sceleratis, atque damnatis aperuit, cæterisque aditum fecit ad solvenda jura Divina, ubi Rufinus Siricum mortuum commendat, & Anastasium viventem contemnit, ut exprobrat ipsi Hieronymus. Siricii in Domino quiescentis præferi epistolam, & viventis Anastasii dicta contemnit, ubi Julianus Pelagianorum triarius, Romanam Ecclesiam accusat. Urpote quæ toto penitus occidente, non minùs stultum, quàm impium dogma suscepisset à suspicibus Episcopis sine congregatione Synodi, in locis suis sedentibus extorsisset subscriptionem, ubi Zozimus à Cælestio traducitur, peccatum originale damnaſſe, ut scribit ad Bonificium Augustinus.*

Quam tandem epistola V. M. Papæ Zoziani, qua interlocutio reperitur, ubi præceptis credi oportere sine nullo vitio peccati originalis Hominem nasci, nasquam profusus hoc dixit, nunquam omnino conscriptis. Ubi epistola Leonis ab Eutychanis, ubique ut hæretica promulgatur.

Etiam in quinta Synodo Vigilus, ob tria capitula reprehenditur, & scribit contra ipsum Hermianensis. Etiam Honorius damnatus in sexta, ut scribit Leo secundus. *Quis super hæresi fuerat accusatus.* Etiam Greci tentent Papam, in additione Filioque errasse, & Photius plures er-

rores Romano Pontifici adscribit. Etiam Nicolaus Patriarcha, quartas nuptias condemnat, à Sergio tertio approbatas, & in epistolis apud Aloysium Lollium, vocat damnatam fornicationem. Etiam Michael Cæcularius, Papam describit errantem, in azymis, Sabbato, & barba. Etiam Barlaam Monachus, ita verum credit Papam errasse, ac si oculis intueatur. *Dicit vivere quem mortuum video.* Etiam Nilus Theſſalonicensis, & Papam & Petrum persequitur. *Quin etiam sacri illius duodenarii cæcus Praſſi, ille inquam Apostolorum Corinthus Divinus Petrus, etiam se corrigi à Paulo patitur, & reprehendi, & mox. Imò verò reprehensionem a quo animo amplexus est.* Et valida ratione confirmat, ab Apostolo ad Pontificem ut credit. *Cùm justus quàm Papa dicere posset, quæ à me facta sunt, sacri cæcus corriphe declarato, lex sunt aliis; quod Joannes Cantacuzenus Clementi sexto reposuit, anionem Ecclesiarum urgenti, & Papam ad schismata vitanda institutum, originem schismatis appellat, quod Magister credit omnes discipulos, nempe Greci volunt expendere non obedire, convinci ratione non imperio, & Concilia ipsa Lugdunense, & Florentinum, utpote opus solius Papæ recusant, & Concilium post Concilium expectant. Quod & urget Nicetas Paphlago, & Macarius Ancyra Metropolitæ, Barlaamo latè hostis, in hoc uno confederatus.*

Sunt & Armeni in hoc Hostes. *Dicunt Armeni & tenent, quod Ecclesia Romana non est Ecclesia Catholica, & Apostolica, propter easdem rationes, quas dicunt de Ecclesia Græca, & etiam quæ corruptis fidem Christianam faciendo, & acceptando Concilium Chalcedonense ad instantiam B. Leonis Papæ. Est & Cardinalis Benno, qui Gregorium Septimum accusat. Ut Liberius festum celebraretur iussit, & sic ipsius hæresim firmavit, & de multis hæresibus inculcat. Est & Hostis Wiclephus. *Decretales epistola sunt apocrypha, & seducunt à fide Christi, & Hinc post Magistrum discipulus. Quod Bullis Papalibus non est credendum. Quod repetit Hieronymus de Praga. Est & Gulielmus Okam de Joanne Papa repetens, iste hæreticus, hic Hæreticus, sic Michael Cæfenas, & Gulielmus de Sancto Amore. Est Petrus de Olma affirmans. Quod Ecclesia sub Roma potest errare. Sunt & Patres Pleuodofynodi Basilienſis. Nalli dominum ne summo quidem Pontifici datum est, ut errore non possit in rebus fidei. Est & Joannes Richardus docena. Quod omnes Presbyteri sint Episcopi, & Papa, & mox. Quodque Papa Episcopi, Sacerdotes nihil conferant ad salutem.**

Antiquius Hæreticis succedunt, qui errores hæreditarunt, & auxere. Succellit Lutherus Modernus. *Certum est in manu Ecclesia, aut Pope profusus non esse consistere articulos fidei, imò nec leges morum, seu*

in Syn.
Cicut.

C.16.

Ep. Can.
cili.

Ap. adv.
Rsp.

L. 4. ad
Bonif. c.
ult.

L. 1. c. 1.

Ep. ad
Coca.

De præ.
ser. Pa.
p. 2.

De præ.
mutat.
Pa. 2.

Apud
Leo.
Allat. 1.
2. c. 15.

And
Ivan in
Arm.

In vita
Greg. 7.

Art. 32.

In opere
ser. cit.

Sub Si.
Roma
No 4.

In calce
Concilii
Rayna
an. 1479

Art. 27.
c. 28.

seu bonorum operam. Et mox. Si Papa eum magna parte Ecclesie sic vel sic sentiret, nec etiam erraret, nâbus non est peccatum, aut barefis contrarium sentire, præsertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium universale, alterum reprobatum, alterum approbatum. Calvinus libro quarto institutionum, idem confirmat & addit, *Papam etiam cum Cardinalibus, animam deservisse mortalem*. Spaltenensis de republica scribit. Hoc axioma Papam in docenda fide errare non posse exhibendum, & inter saltorum deliramentum censendum, & ante dixerat. *Errare perniciosissimo errare, hoc ipsa præfessione non errandi, ubi remittit ad hospitalia, non ad scholas, & adducens Catherinum ait. Veb tamen est qui sub unguibus Romane curie hoc diceret*. Erasmus super epistolam Hieronymi, id ait, esse fenestram ad perniciem pietatis aperire, qui docent Papam errare non posse, quoties de moribus, & fide decernit. Calvinus Papam asserit nec in Deum ipsam credere ut vidimus.

Post Hæreticos & aliqui Catholici, eam tuerentur opinionem. Tuetur Gerlon de examine Doctrinarum. *Determinatis solius Papæ in iis, quæ sunt fidei non obligat, nec prædictum est talis ad credendum, & de sensu literali Scripturæ. Nec Papa, nec Episcopus aliquis est ita confirmatus in fide, de lege communi, quin possit errare*. Tuetur Almainus & scribit, de Dominio civili, & Ecclesie. *Determinatis per Summum Pontificem non est necessarium credendum, quando non sit oppositum publicè dogmatizandum, & iterum. Papa ne dum ut prius Doctor, sed etiam ut Papa potest errare sententiando in materia fidei*. Citantur Major, Driedo, Alphonsus de Castro, & pauci alii, de quibus utraque pars certat. Sorbona in sexta propositione ait. *Non esse doctrinam, nec dogma Facultatis, quod Summus Pontifex, nullo accedente consensu sit infallibilis, & quartus articulus Cleri. In fidei quoque questionibus, præcipuas Summi Pontificis partes esse, cæteris decretis nâ omnes, & singulas Ecclesias pertineant, non tamen est irreformabile iudicium, nisi Ecclesie consensus accesserit*. In hoc differunt ad Hæreticos Catholici, quod Hæretici Papam fallibilem, etiam cum Concilio volunt, & Catholici cum Synodo volunt infallibilem; vel cum acceptatione Ecclesie.

Adco verò Hostes nostri, miserandam credunt hanc infallibilitatem, ut sit à radicibus imis convulsa, ideoque coactus sit Alexander octavus, geminos errores damnare. *Futilis, & toties convulsa est assertio de Pontificis Romani, supra Concilium Aemmenicum auctoritate, atque in fidei questionibus decernendis infallibilitate*. Et rursus. *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolutè poterit tenere, & docere, non respicienda ad nullam Pontificis bullam*.

Certa sunt à dubiis discernenda, & certa

sunt in hac re complura. Certum est hanc sententiam non esse de fide, nec Parisienses vitandos ut hæreticos, quod fatentur ultra nostri doctores. Ità Vvaemburgici de unitate Ecclesie. *Responderant Capuccini de Doctrina, sub anathemate credenda, in Ecclesie Catholice, item generalibus Conciliis, à Romano Pontifice approbatis contineri. Neque nâ rem facit, quod ait Crocius, non idem de particularibus Conciliis, etiam à Papa firmatis doceri, quis enim Catholicus idem tradit, de particularibus, ac de acumenicis Conciliis? Et in fine capitis eximè. Si autem sola membra sine capite congregata aliquid tradant, vel solum Caput sine membris aliquid proponat, non inde magis sequitur consolare debere, de infallibilitate Capitis, si membra tradant, quàm de infallibilitate membrorum si Caput proponat. Neutrum verò est necessarium, sed sufficit membris Capitis unitis esse acquiescendum*. Etiam Dominicus Gravina scribit. *Aliud iudicium fertur de Catholicis Doctoribus, aliud de Hæreticis*. Bannes de Romano Pontifice. *In hac difficultate dissolvens nobis controversia est, cum Hæreticis, & cum Catholicis, Causa non vult antevertere iudicium Ecclesie, Bellarminus non audet ipsam, hæresis nota inurere, sic nec Stapletonus de relectione principiorum, Sfrondratus, Aguirre & alii innuere*.

Certum est Papam errori subiectum, in questionibus puri facti, cum sequatur acta, & probata, & nullibi legatur hoc privilegium. Certum est Papam falli posse in questionibus Mathematicæ, & Philosophicæ, quò tantum hæreses nominentur, & porro inferri non prævalebant; nisi clarè in Scriptura legatur, tunc etenim sunt Del verbum. Certum est Papam esse fallibilem in questionibus causæ incidentibus, cum in iis sit fallibile & Concilium, sicut & in rationibus decreti, cum in iis Papa non consulatur, & scribat decreta non argumenta, unde decretum illud Stephani, servetur quod traditum est, Apostolica traditio fuerat, ratio verò quod idem agerent Hæretici, in se certa non erat, & irridendum salibus, à Cypriano est exposita. Certum est Papam falli posse, si quid ex metu gravi definiat, & ratio ex Athanasio desumitur, quod ea sententia non sit ipsius, & Patres Pseudosynodi Ephesinæ, in quarto Concilio dolebant. *In pura charta subscripsimus, resonabant casena &c.* Certum est posse Papam errare, cum Hæreticis se Catholicos hagnat, cum pœnitentes, & dociles se præbent, quod de Apollinaristis narrat Nazianzenus. *Quod in causa fuisse veor, cur ipse quoque Damascus, cum rectè edoctus fuisset, simulque in pristinis eos expositionibus persflare audisset, eos ab Ecclesie cætu abiecerit, & de Origenistis Hieronymus. Impetrant Ecclesiasticas epistolas, ut communicantes Ecclesie discessisse viderentur, & plures enumerat Hermianensis. Certum est Papam errare posse*.

L. 3. c. 9.

De in-Catholicis Doctoribus, aliud de Hæreticis. fall.

De le-cis ibef: Papp-de infallit. Papa.

Mat. 16.

Au. 1.

Ep. 2 ad Clec.

Ep. 27.

C. 9. n. 9.

L. 7. c. 5.

L. 1. p. 2.

Conf. 1. 2.

Con. 3.

Pr. 29. 30.

posse, cum apparet sibi discors in eorum errore, cum decretum clarè non exponatur, sicut & accidit notis Colomefil, qui Paulum Jeremiam contrarium, Apostolum Prophetæ, & Deum Deo ipsi oppositum, in eorum textu credit. *Qui gloriatur in Domino gloriatur*, quod & accedere potest simplicibus, in iis Scripturæ sententiis respondeo stulto, ne respondeat stulto. Certum est Papam esse fallibilem, in libris quos edit in lucem, quippe legislator est non Auctor, edit decreta non libros, nisi fortè foret libellus, qualis est tomus Leonis. Denique credendum est Papam, necessaria uti diligentia, quippe cum Deus vult finem, vult media necessaria, nisi evidentes appareat contrarium, ut vidimus in Cispis Concilio.

Tres remanent dubie quæstiones. Prima an Papa ut privata Persona, possit in hæresim cadere, & affirmant numerosi Doctores, & Lupus in dictato concludit, *Antiquitas non dubitavit*, & Bannez eam appellat, omnium Antiquorum sententiam; & Scholasticorum, & Romæ Pontificum. Quo non obstante aliam recipimus, cum Pighio, Gravina, Bellarmino, Suarez, & aliis eruditissimis, & hucusque ut carnemus, nemo in hæresim cadere est permissus, non Petrus nundum Papa, non Liberius etiam scriberit, cum sit tædio victus exilii, non Honorius de quo Agatho, evidenter scribit contrarium, nullos Deceffores errasse, non Marcellinus nec sacrificans, & id agens metu tormentorum, nec Evangelium hoc distinguit, *Ego rogavi pro te Petre, Tu es Petrus & super banc Petram*, & passim Patres & Concilia, Petrus per Leonem locutus est, *Innocentii literis quibus dubitatio ista sublata est*, si B. Innocentium sudire voluissis. Nec obstat sapè compellari Apostolicam sedem & Cathedram; *Ab Apostolica sede rescripta venerunt*, & sedem à sedente distinguere in privilegio Metropolitanis Leonem, quippe sedes est in gratiam sedentis, *Beatitudinis tue, id est Cathedra Petri*, scribit Hieronymus, *communione confocior*, & ad Innocentium Chrtaginenfes.

Qui te & regere consulentem, & orantem exaudire dignatur, & Leo optimè scribit successorem, ob decefforis culpam non puniendum, nec alieni delicti reum existere. Longè minus obest Clerum Romanum, si dem Romanam celebrare, Apostolica lingua laudatam, quippe de Romæ Ecclesia loquuntur, ubi Pastor est Caput, quo absente nil agere potuerit. *Post excessum nobilissimæ memoriæ Viri Fabiani nondam est Episcopus propter verum*, & temporum difficultates constituitur, qui omnia ista moderetur, ubi solvitur fecunda difficultas, Papam se solo infallibilem, cui soli dictum. *Ego rogavi, tu es. Petrus* & pascere, & Patres tribuunt Papæ non consiliariis, & idem est sedes Petri ac Petrus. Tertia quæstio ita deciditur, ut nihil Papa queat sine Concilio, nisi in casu, quo fortè doctissimus, & res decidenda per-

picua, ut accidit in causa Butychis, Leonis; quæ neminem utriusque sexus latebat. Docet hoc Divina Sapientis. *Sapientia tua ne imitaris, ibi salus, ubi multa Consilia*, & tertio idem ingeminat. *Fili sine Consilio nihil facias*. Docent & Apostoli infallibiles. *Cum autem magna conquestio fieret*, docet cum Sanhedrio Pontifex vetus, docent Romani, Persæ, & alii cum Collegio Augurum, & Sacerdotum, cum Druidis suis Galli. Docet mellissimè Bernardus. *Qui se sibi Magistrum constituit stulto se discipulum subdit*. Docet antiquus Romæ Clerus; scribens Cypriano de Papa. *Qui possit cum Antivertate, & cum Consilio habere rationem*. Docet usus Romanæ Ecclesiæ, ubi vel per Synodos definitur, vel factis Presbyterio, ut scribit Ambrosio Siricius. *Falso presbyterio constituitur*, & quod mos erat antiquæ mos etiam est Modernæ Romæ. *Cum maturæ deliberatione*. Neque urgeas Christum, infallibilitatem dedisse Pontifici, cum dederit & Apostolis, & antiquæ legis Pontifici prudentem, & sapienter exercendam.

Aggreditur nos animosè Dupinius, Epilogum format in exordio, & ante pugnam victorem se jactat. *Cum communis, & unanimitas Hominum conditio, ut multis, ac variis erroribus sine obnoxio, nullum præstantur nunquam mortali, manus à Deo concedi potest, quæ ut aliquibus in rebus falsi non posse, præsertim verò in iis, quorum cognitio licet necessaria natura viribus haberi non potest. Nec nullum majus, Romanis Pontificibus privilegium tribui potest, quàm certum & infallibile in rebus fidei definitendis iudicium. Sed quo majus & excellentius est istud donum, eo diligentius cavendum est, ne illud temerè, & sine fundamento ipsi adscribamus. Nam præterquam indignum est alicui Auctoritatem eam, quæ ipsi non competit, adscribere nihil magis periculosum, quàm eum, qui possit errare infallibilem credere. Si enim contigerit eum de facto errare, necessariò in errorem ducentur, qui eum desicere minimè posse arbitrantur. Hoc fuscè profecquitur, & subdit. *Papam ex Cathedra tantum definitentem, non ut privatam Personam infallibilem, quæ vox antiquitati est ignota, Theologos se se non intelligere, nec explicare posse ex Cathedra, quippe Aliqui vocem exponunt, ut Papa cum Concilio loquatur, at hoc est Concilium Generale, non Papam infallibilem fateri. Alii exponunt ut sit Papa, ex Scriptura loquens, & traditione, & hoc quævis reddat infallibiles, addit sub Jndice list est, utrum decidens, ex Scriptura, & traditione, ipse Papa sit infallibilis, Alii contra Alios exponunt, cum Papa decretalem condit, Alii cum Bellarmino, Dualio, & Cajetano, cum Papa istam docet Ecclesiam. Alii quo nihil ineptius, cum bulla est palam affixa, ideoque vel ipsorum inconflantia, causam prodis quam defendit.**

Clarissima foret es formula, à Cardinali de Aguirre relata, tunc Papam infallibilem

2. Cor.
10.
Pra. 16.

Ca. 12.

Luc. 22.
4. Cor.
13.
Aug. 1.3
ad Ro.
1.1. cent.
Jul. 2.4
Iern. 2.
de verb.
Ap. 7.
Ep. 57.

Ep. ad
Concil.
Cbars.

Ep. ad
Cyp.

Luc. 22.
Mat. 16.

Prov.
11. & 14

Ecc. 51.
A. 15.

Ep. ad
Cyp.

Ep. 51.
in Bul.

In pref.
ad A. 1.

5.

Destin.
Cath.

dici, cum oppositam sententiam ut hæreticam, per suum decretum condemnat; & ita clara est, & perspicua, ut nec notitiam fugiat popularem, & in hoc uno omnes conveniunt, variis verbis, & uno sensu, & in multis phrasibus mens omnibus una. Eam suscipit declarata Grævina, cum Papa hæreticus condemnat, ut Arii, Eutycheus, Dioscori, ut in titulo de Summa Trinitate, & capitulo cum Christus de Hæreticis,

Mat. 16. ubi damnatur pro hæresi assertio, *Christum ut homo est, non esse aliquid*, uno verbo tunc est hæresis cum ea nota à Pontifice inuritur.

Jo. 21. quod & textus Evangelii demonstrant. *Et porta inferi non prævalebit adversus eam, pasce oves meas*, quod est ovilli, venenatas herbas interdicit, & vetus testamentum cum novo. Ut sciat distinguere *inter Sanctum, & pollutum*. Ea tamen questionis evidentia est, ut inimici nostri sint Judices, & doceat nos infensissimus Maimburgus; quid sit Papam à Cathedra definire. Accipimus, quod tradunt, nec queri possunt, nisi de se ipsis. Tunc ex ipso Papa docet à Cathedra, cum sit *Magister, & Christianorum Doctor rem, per plures Congregationes, in suo Consilio, aut Consistorio, aut Synodo Suffraganeorum, & Cardinalium, consultis universitatibus, & Doctoribus, publicis indictis precibus, questis Spiritus S. Assistentia, docet omnes Christianos, & aliquid toti Ecclesie per decretum, aut constitutionem docet esse credendum*. Huic doctrinæ nemini suspectæ, ab Hostibus ipsa donatæ pro nunc acquiescimus, & Hostes experimur confederatos, cum sit ipsa praxis Pontificum. Ea verò definitione recepta, corraunt multa Hostium argumenta.

Corruit Petri lapsus adductus, ubi enim Petrus de Fratrum Consilio, invocata Spiritus Sancti assistentia, consultis Scriptura, & traditione invenit, Christum esse negandum? Ubi Christus ipse Petri crimen, & quidem gravissimum prædixerat. Corruit Marcellini lapsus, ubi enim proposuerat Ecclesie, thura litanda Idolis, si crimen quicquid occultabat. Corruit error Petri de legalibus, ubi Petrus per decretum suum, ea non servanda statuerat. Corruit vel ex ipso Maimburgo, Gelasii Papæ accusatio, cum Papa decreta non libros edat. Corruit Zozimi querela, ubi enim decreverat Zozimus, peccatum originale negandum. Corraunt Adriani, & Innocentii tertii, valida ut credunt argumenta, cum decedentes nondum erant Pontifices. Ita rationes solvimus antequam solvamus, & sumus in scopis ipso securi.

Agunt de Papæ infallibilitate, etiam libris integris Aguirre, & defensori Cathedralis S. Petri, liber aureus inscribitur, Rocca-berti duobus tomis, & tertio in defensione Honorii, Theophylus Rainaudus in libro, antea epha ipse dixit, Lucefinius, & fusissimè Grævina, Cajetanus, Coeffetellus, Coquzus, Sfondratina, Author de Liber-

tatibus Ecclesie Gallicanæ, Dominicus à SS. Trinitate, Macedo, Marchesius libro pro Honorio, Abbas Redinghius de Cathedra Apostolica, Gonzalez S. J. Generalis, & alii. Agunt & de Papæ fallibilitate libro integro Laplacete, Dantea Chamierus, Acclecius, Thomas Anglicus, Gardius de Judice controverfarum, Michael Devalor de Judice controverfarum, disertatione integra, Vvitacherus, Magdeburgenus, Junius, & Morznus, Nilus, & fusè Richerius, Launozus, Dupinius, Natalla &c.

In hac grandi questione, & Hæreticis, & Catholicis communi, sicco pede transire non possumus, quin multa maturè reflectamus. Reflectimus Adversarios nostros, hæreticorum argumenta referre, & nos venerabilium Patrum responsa. Ita argumentum de Petri legalibus, à perfidissimis Gnosticis mutuatur, à Tertulliano Catholico solum.

Vitium suis conversationis, non prædicationis, & reprehensio facta Petro, est *str. c. 29.* iniquissimi Porphyrii argumentum, & Zozimi accusationem Julianus, & Apologiam insituit Augustinus, sicut & Marcellini, & aliorum Pontificum, quos & sine labore tuetur, cum enim rationem non ferat accusatio, nullam necesse est ferat defensionem. Si ergo Hostes nostri etiam Hæreticos ab orco revocant, nos è calo Patres advocamus. Reflectimus adduci in hac causa errantes, ut in causa Paschatis Polycratem, in baptismo cum Firmiliano Cyprianum, & tamen teste ipso Firmiliano, *Errantes sequi est ridiculum*, & Cypriano ipso distante. An quia semel erratum est semper est errandum, ideoque Cyprianum sequantur non errantem, qui tunc Papam infallibilem decidit. Reflectimus negantes Papam infallibilem, latè esse à Doctoribus reprehensos, ita milites ab Augustino Cyprianus, à Lyrinenis, Hieronymo arguitur, & Nestorius epistola Celestini, & Armeni ab Isaac Catholico, vel ut hæretici traduuntur. *Quæd vos, à Armenis, qui reverè Damocnem currus estis, ut impiorum acephalorum discipuli, Christus Dei filius mendax ne videatur nec ne? Quod si dicant non esse mendacem, atqui Christus ipse dixit Petro, Tu es Petrus, & super banc Petram edificabo Ecclesiam meam. Et porta inferi non prævalebit adversus eam, id est hæresis.* Reflectimus Hæreticos post damnationem, Papam tunc fallibilem docuisse. Ita discipuli Artemonia apud Eusebium, Donatistæ à Melchinde damnati: ipsum Melchiamdem crimine traditionis accusare cæperunt, sic Ariani post Julii reprehensionem, sic Pelagiani à Zozimo damnati, & schisma recena non vetus opponebant; sic post antiquos Moderni, Hnz, Hieronymus de Praga, & alii; ita Hæreticis tantum Papa est fallibilis; cum ipsorum hæresim docere non possit. Reflectant testes ab ipsis relatos, vel contra ipsos militare, quippe & Tertullianus contra Ecclesiam, *Hac leguntur in Ecclesia & virgo est?* Et Polycrates,

Ep. 75. apud Cyp. pr.

Ep. ad Nicit.

Advers. me.

De pur. d. c. 1.

In Mat. tes, & Cyprianus contra Apostolicas traditiones, & Miletius apud Rainaldum extinctam dicens Ecclesiam, contra eas veritates possent adduci. Reflexissima innumeras accusationes, esse meras calumnias, & mendacia, ut Zephyrius, Melchiadis, Silvestri, aliorumque accusationes sunt imposturae, quod passim Morenus, & Magdeburgenses, & Launojus ipse frequentant. Denique Multi ex supra adductis, Papam infallibilem docuere. Docuit Cyprianus non errans, docuit Rufinus in symboli expositione, ubi Romanam Ecclesiam tnetur, ita in fide Catholica praestantem, ut in ea nulla haeresis sumperit unquam exordium. Docuit per integra espita Hermianensis; *Quod frustra Vigili Papa responsam, expectare se dicant, qui a Leonis decessoris sui vestigiis minime sit recessurus.* Docent etiam de Sede Romana; quamvis neget de Persona Pontificis, sic Michael de Cesena, & Fratricelli. Docuit Benno ipse Pseudo Cardinalia, quo nempe inferiori Gregorio. *Postquam aliunde ascendit in Papatum.* Et mox. *Ejsetis de Consilio, & custodia ejus Cardinalibus, fides, & doctrina ejus sine testibus fuit, adeo ex eo errantem credidit, quod temere, & sine Concilio desinere.* Docuit ex Rainaldo Hieronymus de Praga. *Indulgentiam Papa, & Cardinalium esse ritus datas, & concessus, & fieri posse, in eo etiam articulo Papam, sicut & in aliis volens infallibilem.*

Faecundior ea seges est, innumeros erroris penitusse, ideoque priora retractasse. Ita in causa celebri Paschatis, Afiatica regio cessit, & qua Princeps fuerat erroris, prima facta est in penitentia, quippe Constantinus Imperator, inter non errantes respondit. *In diacepi Afiatica.* Ita Galli ex Arelateni Concilio, non amplius Papam moment ut quiescat, sed rogant ut Quartadecimanos condemnet, & hoc ante Concilium

Ep. ad Eccl. Nicenum. *Qua decrevimus communi Consilio Charitati tua significamus, ut omnes sciant quid in futurum observare debeant, de observatione Pasche Domini, ut uno die, & tempore, per omnem orbem observetur,* ubi Galli a suo irenaco diverſi, petunt rem fieri conceptam. Etiam in causa baptismi, Afri ex Hieronymo se retractant. *Denique illi ipsi*

Ep. ad Silv. *rebatizandos Haereticos statuerant ad antiquam consuetudinem revolvi novum emiser decretum, & Afri ipsi in Arelateni Concilio, vel contra se ipsa decernunt.* *De Afria, qui propria lege sua utuntur, ut rebaptizentur placuit, ut eis manus sanctorum imponatur.* Etiam Julianus ex Prosepeo, correctionis dedit indicium, *Julianus Aethelensis, justissimus Pelagiani erroris assertor, correctionis spem praefereus, molitur est in communionem irreperere.* Etiam Pelagius scribit Innocentio. *A te emendari cupimus, qui Petri fidem, & sedem tenes, & Celestius non est ansus B. Innocentii literis obſistere.*

Etiam schismatici pro quinta Synodo, ad Papam ipsum rediere, in ipsa fidei professio-

ne credentes, & Concilium, & Papam infallibiles. Etiam Armeni, & Graeci, errorem in Florentino retractarunt. Etiam Nicetas Peſloratus; *Insuper anathematizat eos, qui Romanam Ecclesiam negantes primam esse omnium Ecclesiarum, & qui illius fidem semper orthodoxam, praesumerent in aliquo reprehenderet;* ubi Romana Ecclesia vel ex Graecis, semper habet fidem orthodoxam; sic & Nicolaus Mystica, se retractavit. Etiam Okamus, & Pseudominoriter, in professione fidei confitentur. *Ego N. ordinis Fratrum minorum Professor, confiteor me tenuisse, & tenere fidem Catholicam, credere & tenere, Quod credit, tenes, & doces Sancta Mater Ecclesia Romana.* Etiam Fratricelli ex Cantipratenſi, *Dilei Magistri Fratrum Adversarii beneficiis omnibus sunt privati, donec jurarent, & asseris occinisse palindiam.* Etiam Edmundus Richerius ex Spaldano, Auctore fidei, & Gallo. *Lucretia septimo Septembris Edmundus Richerius declarationem, coram dignis testibus edidit de se scriptam, & signatam, quod se, libellamque suam, de Ecclesiastica & politica potestate, ac quascumque ejus propositiones Ecclesiae Catholicae Romanae, & S. Sedis Apostolicae iudicio suscipere declaravit eam Matrem, & Magistram omnium Ecclesiarum, & infallibilem veritatis Judicem agnoscent.* Denique Natalis Alexander, etiam Clementi feliciter jam regnanti, sua scripta submitit, sicut & submiterat cum oppugnaret, & errorem de fallibilitate correxit sibi & factis, & verbis oppositis.

Latissimus apparet campus, cum Haereticum omnes ante Haesim, Papam infallibilem agnoscent. Agnoscit Montana haeresiarcha, Legatus Papae mittens, quem jaſtat & Prophetia agnoscentem. Agnoscit Praxeas ex Tertulliano. *Praxeas duo negotia Diaboli procuravit, ita Romam facit Paraecletum damnaturam, & Pseudoparaecletum Ecclesia ejectionem.* Agnoscit Tertullianus Catholicus. *Si Italiae adjaes habes Romam, unde nobis auctoritas praesto est. Felix Ecclesia, cui Apostolicam Doctrinam Apostoli cum sanguine profuderunt, at & se ipso diversus sibi metipſi Hostis, factus e Catholico Montanista, de*

*ipsum sibi ipsi opponens, penitentiam agens de virtute, Ecclesiam Romae vocat lupanar; Et ubi proponitur liberalitas ista, in ipsi libidinum januis? Agnoscent Eulebiani Julio scribentes, ut Judex esse vellet, etiam post generale Concilium, & mox in Concilio Philippopolitano, ipsum Haereticum, ut praed. Haereticum, anathematis ense, at sine ictu feriunt. Agnoscit Constantinus in Synodo Sardiensis, appellationes etiam fidei, at Concilia ad Papam transmittendas, at in haesim speratam delapsus illud I. libero inculcat. *Communicam eam Ecclesiam.* Cognovit Nestorius adhuc Catholicus, Pelagianos ad Papa damnatos, nec ad Principem introducere, nec ad communionem admittere est ausus, at haereticum cum iis communicat, ipsos*

Ann. 1415. n. 45.

Aug. J. 3. contr. 2. Ep. c. 3.

Ann. 1365. Paris.

Ann. Prax.

De pres. c. 36.

De pu. libidinum januis? Agnoscent Eulebiani Ju. die.

Ann. a. 2. p. 2.

C. 3. Theod. 1. c. 16.

C. 3. Theod. 1. c. 16.

C. 3. Theod. 1. c. 16.

C. 3. Theod. 1. c. 16.

ipſos in ſocietatem admittit, hæreticus hæreticorum collega, ut aſcrit ipſum increpat Celeſtius; exemplo Antifitiſtum Catholicorum. Agnovit Eutycheſ ad Papam accurrens, & Paſtorem ſuum accuſat de Neſtorio, & à Leone ob zelum laudatur. *Sollicitudinem tuam ex hac parte nobis placuiſſe cognoviſimus, quoniam vindex eſt ſermo, quem ſumpſimus, unde non ambigimus, Auſtorem Catholicæ fidei Dominum, tibi in omnibus adfuturum*; & hæreticus excommunicat Leonem. Agnovit Dioſcorus ad Leonem, quaſtiones finiendas tranſmittens, & hæreticus in Conciliabulo Epheneſi, ipſum Papam hæreſis accuſat. Agnovit Philippicus Monothelita, ſed nondum detectus hæreticus, Papam iudicem certum quaerebat, ut ſcribit Joannes Sextus Patriarcha. *Mitto dicere quot nobis moleſtiæ intuleris, velut pro veritate ſolicitans, quo noſtras, ad veſtram Beatiſſitudinem quo ſua infantia ſcopo literas extorqueret, nempe tunc adhuc non erat, in certa eſſe à Pontifice deſinita. Etiam Photius ſuum dogma, voluit à Papa firmari, & hæreticus hæreticum vocavit. Agnovit & Vvicleph Hæreſiarcha, cùm vel umbram gereret Catholicæ, & Urbano Sexto ſcribit. Gaudeo planè deſerere cuiſcumque fidem meam, & ſpecialiter ſummo Pontifici, quia ſuppono, quod ſi ſit aurbentica, ipſe fidem meam humiliter confirmabit, & ſi ſit erronea emendabit. Eandem Lutherus Leoni ſcribit. *Vocem tuam vocem Chriſti in te præſidentis & loquentis*; & Joannes Pezibranus Huſita, in ipſa fidei profeſſione. *Proſiteor fidei corde, & ore, quia omni voluntate, & deſiderio ſum in ſpe, & cupio eſſe in ſe & integro involubiliter, & inſeparabiliter membrum S. Mariæ Romanæ Eccleſiæ Catholicæ univerſalis, & Romanæ per totum orbem diſfuſe in Apoſtolicis ſedibus à B. Petro Apoſtolorum Principe ſedatæ, & uſque modò continuatæ, & ſuper firmam Petram tam firmiter roboratæ, quod portæ inferi non poſſunt adverſus eam quomodolibet prævalere.**

Denique antequam decidatur, jam hæc veritas eſt deciſa. Jam per caput integrum vidimus acceptationem Eccleſiæ Catholicæ, ad unam Romanam reduci. Jam vidimus de Eccleſiæ notis unam Pontificum ſucceſſionem, apud Patres certam, & inconcuſſam, & unam ſolam firmam, inter omnes Apoſtolicas Eccleſiam; ad quas ſolas Patres provocabant. Jam vidimus per plura capita, appellationes etiam fidei, à Concilio ad Papam tranſmiſſas. Jam per tredecim Capita vidimus, Papam ſuperiorem Concilio, quo etiam ſi non foret prior, ſed æqualis, adhuc infallibilitatis dono gauderet, & innumeris vicibus expendimus, Concilium à Papa edoſtum, nunquam Papam inſtructum à Concilio, ideoque Papam vidimus infallibilem.

Una manet brevis reflexio, quæ tamen voluntaſia impletur, Papam docere ex Cathedra, non eſſe accedente Eccleſiæ conſen-

ſu, ut vel ſibi diſcoſ exponit Natalis. Innumera ſunt queis non expeſtatur, ſed extorquetur Eccleſiæ conſenſus, & cenſuris Papæ, & præceptis. Innumera ſunt, quæ Petri traditiones, & Apoſtolorum doctrinæ creduntur, non examinandæ ſed tenendæ. Innumera ſunt quæ præſcribuntur Conciliis, nec expeſtantur ab iis decidenda, & innumera in hac quaſtione referemus. Interim ſufficiant quæ ſcribit Natalis, ubi excepta una, vel altera Auſtoritate, ut D. Thomæ quamvis millies contrarii, nullibi vel innuitur Eccleſiæ conſenſus. Imò hic evidenter excluditur, & unica ſufficeret auſtoritas, quàm fuſè recitat Hieronymi. *Super Ep. 57. hanc Petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Si quis in arca non fuerit peribit regnante diluvio*, ubi Eccleſiam cognovit Hieronymus, ſuper Petram ædificari, ubi comparat Eccleſiam Romanam arcæ, in qua ſi quis non fuerit, peribit regnante diluvio. *Quicumque ſecum non colligit, ſpargit*, & ſenſu Natalis legendum eſt contrarium, ſuper Eccleſiam fundatam hanc Petram ſcio &c.

CAPUT II.

Infallibilitas Papa evincitur ex Scriptura, & traditione.

Mirabile certè ſpectaculum, ubi populus Iſrael in Sina, & audiebat voces, & videbat, adeò Dei voces audiuntur in Scriptura, & in Divina traditione videntur. Exod. 20

Præcedat novo vetus teſtamentum, & figura referat figuratum. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe, perpexeris, inter cauſam, & cauſam, lepram, & lepram, & iudicium intra portas tuas videris verba variari, ſurge, & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniſſeque ad Sacerdotes Levitici generis, qui indicabunt tibi iudicii veritatem. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, ex decreto iudicis morietur Homo ille.* Hic luce clarius conſtat, non negaſſe Deum novo Pontifici, quod jam conceſſerit veteri, nec tradiſſe Synagogæ, quod denegaverit Eccleſiæ, melioribus promiſſionibus firmatæ. Hic expreſſè à Deo promittitur, in iudiciis Sacerdotum veritas. *Qui indicabunt tibi iudicii veritatem; nec Deus poteſt eſſe mendax, nec Scriptura contrariè intelligi, ut dicat, Qui indicabunt tibi iudicii falſitatem, quod in Hoſtium expoſitione eſt verum, nec minùs indicat falſibilis, falſitatem iudicii quàm veritatem.* Hic à multis tranſit ad unum. *Qui autem non obedierit Sacerdotis imperio, & unus iterum geminatur, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, morte morietur Homo ille, & ſic ab uno ſinitur iudicium.* Hic ponitur unius imperium, ideoque aliorum eſt conſilium. Hic poſt Sacerdotis imperium, non eſt.

Deut. 17

est appellatio ad Synagogas, multò minus ad Ecclesiam gentium, nec flagitare potest audientiam, sed damnatus subire debet supplicium, morte morietur Homo ille. Hic septuaginta Virorum, & fatis est Synedrii iudicium, & Papæ satis non erit Concilium, aut nonaginta Præfulum sub Damaso, aut innumerabilem sub Leone, ut scribit Theodorus Valentinianus, nec occidens totus coætus, & ubi Judæa nec millefima pars orbis, imò Jerusalem sat erat Pontifici, à Papa citandus est orbis, & expectandus omnium consensus; ubi expressè de septuaginta iudicibus. *Et facies quodcumque dixerint, qui præfunt loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, & docerint se juxta legem ejus, sequerisque sententiam eorum, nec declinabis neque ad dexteram, neque ad sinistram.* Ad eò septuaginta est sequenda sententia, nec latum unguem ab ea discedendum. Hæc autem ita perspicua sunt, ut Junius nequivit exponere. nisi textum ipsum mutilando, & inter spuria remittendo, & mutilat ea verba nolens obedire Sacerdotis imperio, contra nostra, & ipsorum Originalia, & orbem totum ita legentem, ad eò Scriptura integra est nostra, mutilata, & trunca ipsorum.

Huc spectat celebre argumentum. Si fallibilis est Pontifex in dogmate, cur sub pena mortis quis jubetur Sacerdotis imperio parere, & frustra passim hoc irrident Hostes, imò in nos ipsos retorquent, cum Regi inobediens occidatur, nec Regem dicit quis infallibilem, quippe ab inferiori ad Superiorem posse, mortis damnatum appellare, & naturalia, & Divina jura permittunt, & ita potuisset inobediens Pontifici, appellare reliquas Synagogas, & Ecclesiam in gentibus dispersam, quod & ipsi Hostes irrident. Ad eò hodie creditur præmio dignum, quod olim merebatur supplicium. Quod si non obedierit Sacerdotis imperio, morte morietur Homo ille, nec ita stultus extitisset aliquis, ut mortem appellatione non fugeret; uno verbo qui non obedit imperio, supremi tantum Principis occiditur, sic & Sacerdotis tantum supremi. Frustra reponunt ex Hæreticis Vvitacherus, Sibrandus, & alii, & ex Catholicis Abulenſis, tunc Sacerdotes indicare veritatem, si secundum legem judicaverint, quippe hoc vana reddidit iudicia, querendus est Censor Censoris, Judex Judicis, qui decidat, an juxta legem deciderit, adhuc sententiam relinquit incertam, an juxta legem sit prolata, quisque jactaret Sacerdotem, contra Dei legem judicasse, nec moreretur nisi stultus, & volens, & hoc est privilegium omnium; ubi juxta legem decidunt, ubi sermo tantum est de Sacerdote, & superbus quisque, & obstinatus, ne videretur errasse adfuch erraret, Pontificem accusans erroris. Frustra Lutherus ait decerni, de criminibus tantum non de articulis, quippe lex loquitur de dubio, inter causam & causam,

inter lepram & lepram, & schisma, & hæresis sunt crimina, imò criminum omnium gravissima. Frustra respondent ea dogmata, debere ab Ecclesia recipi, quippe nullibi legitur Pontificem, Synagogas omnes consuluisse, longè minus gentium Ecclesiam, & stat firmum lege Divina. Qui non obedierit Sacerdotis imperio, morte morietur Homo ille.

Intueamur & in veteri Scriptura, acta Dei cum Moysè. *Auferam de Spiritu tuo, iradamque eis, ut sustentent tecum onus populi.* Et eodem capite subdit. *Et locutus est ad eos, auferent de Spiritu, qui erat in Moysè, & dans septuaginta Viris.* Jam ergo Moyses solus, Spiritum Domini receperat, & absque septuaginta judicabat, & septuaginta causas decidunt, cum solo Spiritu Moysi, & unus tantum est Spiritus Moysi, ut egregiè adnotavit Augustinus. *Tollam de Spiritu tuo, & dabo illis, hoc est dabo illis de Spiritu Sancto, quem jam dedi tibi.* Et Spalatenſis nodum stringit cum solvi, datum Spiritum Septuaginta, ubi ipsi recipiunt per Moysen, habet Moses absque Septuaginta, non habent Septuaginta sine Moysè, & à Moysè ut à fonte recipiunt, unum Spiritum non diverfum.

Relegant Hostes privilegia, quæ soli conveniunt Pontifici, solus fert Urim, & Thummim, doctrinam scilicet, & veritatem; Ad quid in pectore Sacerdotis ponitur imprudenter veritas, si stat in pectore Ecclesie? Si Ecclesia, & Concilium ostendunt Sacerdoti veritatem, & dogmatum exhibent doctrinam, si Pontifex docetur non docet, tollatur ex pectore ipsius veritas, & doctrina à Deo imposta? Et frustra hoc Junius irridet, & Hæretici cum Tremellio, de veritate, & Doctrina exponunt. Relegant privilegium Hostes, quo solus intrat in Sancta Sanctorum, ut propinquius consulat Dominum, quo solus in rationali, omnes tribus Israel gestat, & totum orbem in veste. *In veste enim poderis erat orbis terrarum.* Sap. 18. ad eò debebat Dominum consulere, & doctus à Domino alios edocere, & orbem edocere non Septuaginta, qui nullum cum orbe commercium gerebant. Hæc omnia firmat Josephus, rerum certè suarum peritus. *Pontifex ante alios Sacerdotes, Deo sacrificat, leges custodit, disjudicat controversias, convictor delicti punis, cui qui non obedit panas luit, tamquam in Deum impius.* Ad eò est ultimum tribunal, ut sit idem tribunal cum Deo, cum di judicat controversias, & convictus delicti castigat, & in summum Pontificem rebellis, impius est, & rebellis in Deum; quod à Malachia, Joseph est mutatus. *Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent de ore ejus, quis Angelus Domini exercituum est, Divinæ nuntius voluntatis, quam Angelus depravare non potest.* Et iterum de Levi exprimitur. *Patrum meum eris cum Levi, lex veritatis fuit in ore ejus, ubi Sacerdos, sibi pactum mutiat de tribu*

Xv. 11.

L. 5. de Trin. c. 3

L. 2. contra App.

Malach. 2.

tribu Levi, & lex veritatis in ore ipsius efflorescit ipso veritatem. Quod & repetit Philo in Moysè. *Ipsum de Consilio Sacerdotum jussisse occidi reum ligna in Sabbato caligentem.* Aded consilium est Sacerdotum, & imperium Principis Sacerdotum, & bellè à Moysè ad Petrum, Ephrem Syrus transfert Principatum. *Sicut Moyses Societatis illius, & conjunctionis Hebræorum, jussu Dei fuit Princeps, ita Petrus Ecclesiæ Christianorum.* Denique est privilegium non errandi, Cathedræ Moysi communicatum. *Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi, quæcumque dixerint vobis facite, ubi & docet, & repetit Augustinus.* In Cathedra unitatis posuit Deus Doctrinam veritatis. Et validissimè de Cathedra Christi. *In qua utique figurabatur suam.*

Elargiamur interim Hostibus nostris, infallibile tantum Concilium, cum omnium acceptatio Ecclesiarum, ubique altum fervet silentium, nec legere detur vel unum exemplum, quo ad fidei dogmata firmanda, Pontifex orbem totum percurrat. Erit ergo infallibile cum Pontifice, unius provinciæ Concilium, quod nec Hostes nostri recipiunt. Sit infallibile tantum Concilium, at Pontifex in Concilio est totus. Ipse convocat Concilium, & absque ipso non est infallibile, imò absque ipso nec est Concilium. *Non liceat ulli ex populo, & ex Sacerdotibus irritum facere aliquid horum, & contradicere his, quæ ab ipso dicuntur, nec convocare conventum in regione sine ipso, aded sine ipso nec est Concilium.* Ipse præsidet Concilio. *Amarias autem Sacerdos in his, quæ sunt ad Deum præsidebit, & Caiphas præsidet Concilio, & reliqui Pontifices præderunt, & præsidere, est Concilium dirigere, formamque ostendere decidendi.* Ipse confirmat Concilia, dat robur articulis, & tollit. Id expressè intuemur in Caipha. *Vos nescitis quidquam.* Aded Concilium totum ignorat, quod Caiphas solus decedit, quod & de Apostolis omnibus Hilarius, & alii confirmant. *Cæteris ignorantibus Petrum, divinitatem solum esse confessum.* Etiam solius Pontificis est prophetia. *Expedit ut unus moriatur pro populo, ne tota gens pereat, hæc autem dixit non à semetipso, sed cum esset Pontifex anni illius prophetavit.* Etiam in Concilio solus fert Urim, & Thummim in pectore. Etiam Summus Pontifex in Concilio scidit vestimenta sua & ait. *Quid adhuc egemus vestibus.* Etiam soli tribuitur Pontifici, quod univèrsum egit Concilium, ut in transmissione Sacrorum voluminum, facta Ptolomæo Philadelpho, respondet. *Eleazarus summus Sacerdos Regi Ptolomæo, qui apud Salianum ei scriperat. Etiam dissentientibus Judicibus jubet Pontifex Paulum cædi. Intendens autem in Concilium Paulus ait. Viri Fratres Ego omni conscientia bona, conversatus sum ante Deum, usque in hodiernum diem. Princeps autem Sacerdotum Ananias, præcepit Assantibus sibi percutere os*

ejus, Tunc Paulus dixit. Percutias se Deus paries dealbate. Aded solus Pontifex jubet, & quidem in causa fidei, & morum, & solum Pontificem Paulus accusat. Denique etiam invitit Judicibus, Jacobum morti addixit. *Cum ergo hujus scilicet Ananus esset, ratus se invenisse tempus opportunum, Festo mortuo, & Albino in itinere confisito Concilium fecit Judicum, & quosdam adducens ad semetipsum, inter quos & Fnatrem Jesu, qui dicitur Christus, nomine Jacobum, quasi contra leges agentes, accusans tradidit lapidandos.* Et mox. *Miseruntque latenter ad Regem rogantes eum, ut scriberet Amano, ne talia perpetraret, cum neque prius rectè fecisset, ubi vides solum Pontificem invitit, & accusantibus Judicibus, reos legis morte castigasse, aded solus omnibus prævalebat.* Denique infallibilis erat Synagoga, cui credita sunt eloquia Dei, depositaria sacrorum voluminum, eorumque securissima Interpretes, ut de notis Ecclesiæ ostendimus; idèoque particularis Ecclesiæ, cum solo Pontifice est infallibilis, illi acquiescimus in Scripturis, illam consulimus in articulis.

A veteri ad novam legem descendimus, & primò Matthæi textus occurrit. *Tu es C. 16. Petrus, & super banc Petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prævalent adversus eam.* Interrogetur vel in urbibus Idiotæ, vel in montibus ipsis Pastores, an firmior sit domus an fundamentum? Et concludant firmiorem Petrum Ecclesiæ, cujus infallibilis est fundamentum; & adversus quam inferi non prævalent. Interrogetur ratio ipsa naturæ, & dicatbit fundamentum domo solidius, cum ipsam fundamentum sustentet. Interrogetur experientia ipsa, an aliquando ceciderit fundamentum, & domus ipsa stabili consistere? Interrogetur vel fundamenti metaphora, & primi, & secundi. *Fundamentum nemo potest ponere, præter id quod positum est, & rursus. Fundati super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Jesu, ubi Apostoli, & Prophetæ secunda Ecclesiæ fundamenta, firmiora sunt Ecclesiæ ipsa.* Denique evidens Idæa est, ubi nullus nisi fatuus, fundat domum super arenam. Uno verbo vel Ecclesiæ est fallibilis, & firmo indiget fundamentum, vel infallibilis & frustra est fundamentum. Nec obstat expositio illa in Petro representari Ecclesiam, quippe Christus Ecclesiam, super Ecclesiam fundasset, nec domum à fundamento discrevisset. Ea verò expositio est solius Augustini, qui milles Papam docet infallibilem, & plebem ipsam reddidit eruditam, hoc unico Matthæi textu. *Numerate Sacerdotes ab ipsa Petra Ecclesiæ, hæc est quam non vincunt superba inferorum porte.*

Unum est quo triumphat Dupinius, & quadraginta refert Patres, fundatam nempe Ecclesiam, in ipsa fidei confessione, at innumeros addit ut vidimus, dum quadraginta detrahere conatur, qui in nostra castra traohunt

Dr. v. ita
Moysi.Scrm. de
transf.

Mat. 23.

L. 2. con-
tra lic.
Pet. c. 6.1. Mach.
14.

2. p. 19.

Jo. 11.

In Mat.
16.Anno m.
3775. m.
34.

AH. 23.

L. 20. c.
16. Jo-
seph.

C. 16.

Epb. 2.

In Psal.
contra
p. 1. De.

Jam vidimus Patres, & Concilia, Petrum passim conclamare, & Ecclesie, & fidei fundamentum; adeo eadem certitudine, & primum, & infallibilitatem decidunt. Quibus addimus tertium Concilium. *Seculis omnibus notum est, quod Sanctissimusque Petrus, & Apostolorum Princeps, & caput, fideique columna, & Ecclesie Catholicae fundamentum, quod est conforme quarto, & sexto, & Patre passim resonant. Hæc autem loquendi formula, ita est Papæ propitiæ, ut innumeri Papæ utantur, & sermones integros efforment. Firmitas fundamenti, cui totius Ecclesie superstruuntur altitudo, nulla incumbens sibi templi mole lassessit, soliditas enim illius fidei, quæ in Apostolorum Principe est laudata, perpetua est, & sicut permanens, quod in Petro Christus creditur, ita permanens quod in Petro Christus insituit. Et mox prosequitur. Et firmitatem*

cuvam suscipiat, sic Hieronymus, Bernardus & alii; & à quocumque tale nomen excludunt, & soli Petro largiuntur. Nec invenire est textum unum, in quo Concilium vocetur Pastor, & quidem Pastor Petri, & Ecclesie nomine ovium exprimitur, pasceda non pasfens, sicut & Apostoli omnes, ipsam Ecclesiam representantes; & quod fundamentum est in domo, id Pastor est in ovili, utrumque enim consolidat, & multa vidimus in eo textu libro primo tomipræcedentis. Omnium validissimus est textus, Simon, Simon ecce

Ab. 3.

Serm. 2. in eva.

Serm. 3. in auz.

Serm. 59. in 7o. L. 6. in Luc. 9.

yo. 21.

Exe. 34.

1 Pet. 5.

In psalmo 130. hom. de Pet. in 27. al. 31.

Petræ, quæ nullis impulsibus quateretur accepit. In universa namque Ecclesia, tuus Christus Filius Dei visus, quotidie Petrus dicit, & omnis lingua, quæ Dominum confitetur, magisterio hujus vocis imbutur. Hæc fides Diabolum vincit, & captivorum ejus vincula dissolvit, hæc errant mundo inserit Cælo, & porte inferi adversus eam prævalere non possunt. En fidei, & Ecclesie Petra. Et rursus Leo integer de Petro. Cùm ego sim inviolabilis Petrus, ego Lapis angularis, tu quoque Petrus es, qui meo virtute solidaris. Et mox. Ecclesie mea Cælo inferenda sublimitas, in hujus fidei firmitate consistet, & citat textus Joannis, & Lucæ. Quinimò Patres adducti, considerati sunt vel in eodem textu, sic Epiphanius. Nihil enim valesit adversus fidem veritatis, nam supra Petram edificata est. Sic Augustinus. Ibi nominavit Petram, & laudavit firmitatem Ecclesie in ipsa fide, Sic Ambrosius ait. Ceteros fidei stabilitate fundasse Ecclesie firmamentum, sic Cassianus, Euthymius, Hilarius, tertia, quarta, & sexta synodus, & tot sunt Patrum textus, ut volumina etiam vasta completerent.

Alter est textus Joannis, *Pasce oves meas*, ubi reliquis prætermisiss, solum Petrum de amore interrogat, & ter ovium pasturam commendat. Quis autem nesciat Pastoris officium, venenatas herbas vellere, ad pacifera leta oves deducere, pestem pecori cavero Nos olim vel Grammatici canebamus, *Incuriosum capras ovile Lupus*. Eos Deus arguit Pastores, & sibi, & ovibus deficientes. *Quod infirmum fuit non consilidastis, quod abiectum non reduxistis, quod perierat non quaesistis*, & pessimè instituitur illud ovile, ubi Pastor errat cum ovibus, ubi cæcus eligitur Pastor. Et frustra in nos telum istud retorquet, cùm Episcopi singuli sint Pastores, *Pascite qui in ovibus est gregem*, nec tamen nullus sit infallibilis, quippe solus Petrus est Pastor, *Multis erant Pastores ait Augustinus, & uni dicitur pasce*. Nulla Apostolorum inquit Ambrosius *Pastoris nomen accepit*, & Apostoli, & Episcopi Pastores, in oves Petri transeunt. *Si me amas exposuit Chryostomus Fratrus*

Satanas expetivit vos ut cribraret tanquam triticum. Ego autem rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Hic Christum alloqui solum Petrum, nedum fatetur, sed & confirmat Spalatenis, ex eo quod illi dicitur confirmata, cui dicitur pasce oves meas, cui dicitur tu es Petrus, & addere poterat voces individuantes, Simon, Simon, rogavi pro te Petre, & tu conversus confirma Fratres tuos, & sola sufficeret particula, & tu conversus confirma, quod Apostolos alios excludit. Hic Ecclesia in Apostolis expressa, hic Apostoli omnes sunt confirmandi, non confirmandes, ut exponunt Adversarii. Hic fratres omnes cribrantur, & solus Petrus confirmat, hic per emphasim Simon Simon, à multis ad unum transitur, ecce Satanus expetivit vos, ego rogavi pro te Petre. Hic Apostoli sunt Ecclesia, aut eam representant, & Petrus exprimitur confirmans? Evangelium dicit expressè, per Petrum firmari Apostolos, quis legat per Apostolos firmari Petrum? Evangelium dicit orari pro Petro, quis legat oratum ibi pro cunctis. Evangelium monet ut conversus, fratres omnes confirmet, quis legat confirmari conversum? Exponit & urget textum Leo, *Commune erat omnibus Apostolis periculum de tentatione formidinis, & in aji-*

divina protectionis auxilio pariter indigebant, quoniam Diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis, à Domino cura suscipitur, & pro Petri fide propriè supplicatur. Adeo clarus est textus, ut responsa velut umbra evanescant. Evanescit responsum Spalatenis, Christum Apostolos omnes alloecutum, quippe ab omnibus ad unum regreditur, omnes alioa confirmantem, & pro fide unius exorat, quod sui immemor agnoscit Spalatenis. Evanescit responsum Dupini, non omnes Papas firmatos, ut constat in Papa Honorio, at textus iste in individuo, in sexto generali Concilio, evidenter pro Honorio laudatur. Evanescit multorum responsum, Petrum tunc representasse Ecclesiam, quippe per ipsos in Apostolis representatur, & Simon à reliquis sciungitur, ut reliquos omnes confirmet, nec Ecclesia confirmat se ipsam, nec eadem confirmat, & confirmatur. Evanescit & illud responsum, conversus dicit de Petro non de sede, quippe confirmare est officium non Personæ, & de Pastoribus Ecclesiam est scriptum. *Esse vigilans, & confirmans*. *Ap. 3.* Evanescit denique responsum, Papam solum

L. 2. de fac.

Luc. 22.

Serm. 3.

temerè iudicare, quippe vel Hostes sibi contrarii, negant cum Papa factis esse, vel Italiam, vel totum occidentem. Aliud manet Dupinii responsum, Petrum firmasse ceteros, ut Patres docent exemplo penitentis, at Patres ipsi referuntur, qui infallibilitatem convincunt, & in iisdem prorsus scripturis, ita Theophylactus. *Petre conversus bonam exemplum penitentis omnibus eris, quod cum Apostolus fueris, & negaveris, iterum recipias primatus.* Ita Leo Magna. *Ob hoc sicut apparet basitare permissus, ut in Ecclesia Principe remedium penitentis conderetur.* Et mox. *Adfuit enim dextera Domini Jesu Christi, que labentem te priusquam deliceretis exciperet, & firmitatem standi in ipsa cadendi periculo recepisti.* Ita Euthymius. *Pro ista negotiatione trinum offert confessionem, ubi penitens ter confitetur Ita Chryostomus. Ad modicum fluctans in desperatum invectus est fundamentum fidei; Quod rursus Leo bellè concludit. Rediit in soliditatem suam Petrus & in actis constat Apostolorum, Exurgens Petrus in medio Fratrum, ubi confirmat eligendum Apostolum, quamvis extraordinarium sit munus, & eligendum unum ex ipsis; ubi os aureum Chryostomus. Merito primus annuum auctoritatem usque in negotio, & quod omnes habeat in manu, huic enim dictum est & tu conversus confirma Fratres tuos, ubi prius per penitentiam confirmat, & mox confirmat per fidem. Et frustra Dupinius exclamat, Chryostomum vera dicere Rethoricè, non vera dicere Theologicè, quasi Chryostomus Rhetor sit mendax, quasi non loquatur cum ipsa scriptura, & scripturæ sacræ alludat, ubi Deum faceret mendacem.*

Extremum Hostium agmen exclamat, privilegium personale Petri, personam Petri non transgredi, ideoque totis viribus est sustinendum. Cognoscit Evangelii textus, ubi Petrus, & Pastor consolidat, & major post Christi passionem, est necessitas Fratres confirmandi, major in Episcopis, quam in Apostolis, major, in millibus, quam in paucis. Cognoscit cum Patribus Bernardus. *Operæ ad vestrum referri tribunal, pericula quaque, & scandala emergentia in regno Dei, presertim ea, que de fide contingunt, cui enim alteri sedi dictum est, & tu confirma Fratres tuos. ubi sedi dictum est non Petro, & adhuc vigenti tempore Bernardi. Cognoscunt iterum Patres, cum textum Lucæ conjungunt cum textu Matthæi, & Joannis, ubi munus illud est ordinarium, ita Bernardus, Chryostomus & alii. Cognoscunt cum Leone Pontifices. Tanquam aliorum status certior sit, si mens Principis vult non fuerit. Cognoscit Africa tota, ad Innocentium Papam scribens. *Qui te & consulenti adiuvare, & orantem exaudire dignetur, & id erit in causa fidei.* Cognoscit Ecclesia tota, in sexto Concilio collecta, que Agathonis epistolam commendat, ex Lucæ textu locupletem. Cognoscit Ecclesia per orbem diffusa, in solempni fidei professione. *Quia non potest Domini nostri pretermitti sententia**

*dicentis tu es Petrus &c. Hac qua dicta sunt verum probantur effectibus, quia in sede Apostolica, involabilis, semper subsistit Religio. Ubi & fidei professio, & experientia Ecclesie privilegium confirmat. Cognoscunt cum Theophylacto Schismatici. *Planus hujus loci intellectus est, quia te habeo ut principem discipulorum, postquam negato me stoveris, confirma Fratres tuos, hoc enim te decet, qui post me es Ecclesia Petrus, & fundamentum ubi Schismatici Papam non adulescentes, Petrum affirmant ceteros firmasse, utpotè Ecclesie Petram, & fundamentum, & discipulorum Principem, que munia quisque novit perpetua. Cognoscunt cum Forbello Hæretici. *Quamvis in utraque Petrus, sive Fratrus, sive Pastoralis confirmatione prestantia, ut omnium Christianum, ut Apostolus, & Apostolorum primus pro magnitudine dati scandalis, & pro tanta persona eminentis præclaro exemplo, alii prædicere debuissent quod & numero septimo commingunt. Adè Evangelium, & ratio, adè Patres numerosi, adè Africa: imò & occidenti totus, cum Agathone epistolam scribens, adè Pontifices Sancti, & Magni, adè Ecclesia in Conciliis, & extra, adè Schismatici & Hæretici, & experientia, munus perpetuum evincunt, adè nec amicos, nec Hostes hoc latet.***

Celeberrimum est Joannis privilegium, quod Patres & Concilia, non ut suum referunt sed Christi: *Tenet me ait Augustinus in Concilio Ecclesia, ab ipsa sede Petri, cui poscenda dicitur sancta. Ecce est quam non vincunt superbia inferorum portæ.* Hæc etiam in hæreticos fulminat synodus sub Menna. *Contempserunt Romanam Ecclesiam, in qua successit est Apostolorum, que sententiam contra ipsos tulit, adè successio ipsa Apostolorum, ipsos hæreticos accidit.* Ab oriente clamat Hieronymus. *Ad pastore ovis peto presidium, & Papam infallibilem testari, concedit vel inimicus Natalis.* In occidente scribit Ambrosius. *Recognovimus literis sanctitatis tue, boni Pastoris excubias, qui fideliter sibi commissam januam servas, & pia sollicitudine Christi ovile custodias, dignus quem ovem Christi, & audias, & sequatur, ubi Iovinianus hæresim cognoscit, a solo Damaso damoatam, & Lupum à Pastore confixum.* Et erat ita firmum successiois argumentum, ut eo uterentur Patres, Epiphanius, Augustinus, Optatus, & Eusebius vel Arianus, & Irenæus, & dicerent omnes hæreses confundi, & Parmenianus unus pro omnibus, Donatistarum nomine pugnans, utro se victum fateatur. *Negare non potest scire te, & Donatistam omnes successioem, suam Romæ esse iactarent, misso Romam Episcopo Montensi.*

Omnium locupletissimus est textus, & qui solus sufficeret Matthæi. *Tu es Petrus, & super banc Petram, edificabo Ecclesiam meam, C. 16.*

In Luc. 4. 22.

Serm. 9. de pas.

Ili.

Ath. 1.

Rom. 3. in alla.

Ep. 190.

Serm. 3. in afi.

Ep. 28. Ibrim.

In Lu. xi

C. 14. de prim.

In P. contra pap. Don.

Ath. 4.

Ep. 57.

Ep. 81.

Optatus l. 2.

Et porta inferi non praevalent adversus eam . Et in eo tuendo agmina sunt Patrum . Agmen est Patrum vocantium Petrum , Petram , & fundamentum Ecclesiae , & carmen illud Ambrosii hoc ipsa Petra Ecclesiae canente culpam diluit , ex Augustino erat in ore multorum , & Augustinus canit in psalmo numerate Sacerdotes ab ipsa Petra Ecclesia ; & Hieronymus vult sciens . Super eam Petram edificatam Ecclesiam scio & cum evidenter Gregorius . Quis nesciat S. Ecclesiam in Apostolorum Principi soliditate firmatam ? quod & innumeri Patres fatentur , adeo Ecclesiam sustinet Petrus , & in Petri soliditate firmatur . Agmen est Patrum dicentium , portas inferi nec adversus Ecclesiam , nec adversus Petrum praevalituras . Manifestum est inquit Eucherius quia nec adversus Petrum , nec adversus Ecclesiam , porta inferi praevalent , quod ab Origene antiquiore desumptum , & ab Epiphano in Anchorato . Et porta inferi non praevalent . omnibus quippe modis , in ipso fundata est fides Agmen est Patrum vocantium Petrum ; Petram firmam , & solidissimam . Ita Epiphanius de Petro factus est firma Petra , fundans domum Domini , & Maximus Taurinensis appellat Petrum saxum immobile , & Origenes Petrae illi solidissima , an aliquid est solidissimi solidius ? & Cyrillus Alexandriae praesul , vocabulo ipso commodè significans , quod in eo tanquam in Petra , lapidaeque firmissimo , suam esse edificaturus Ecclesiam . Agmen est Patrum docentium , Petrum Dei virtute solidari . Qui mea virtute solidaris ait Leo . Basilus Petra est , & Petram facit ! & in dogmatica Leonis epistola omnium elogium cumulata . Quae ab illa , Principali Petra communionem virtutis fumpsit , & nominis . Denique Patrum agmen evincit , Ecclesiam & fidem firmas , eo titulo quod eas Petrus sustentet . Nihil enim valet ait Epiphanius adversus fidem veritatis nam supra Petram fundata est , & de Petro evidenter loquuntur , & ratio est nam supra Petram . Ita Possessor Episcopus ad Hormisdam , ita Maximus docet ceteros fidei stabilitate fundasse , ejus firmamentum , & Chrysostomus de Petro ait . Firma fidei Petra , recta

Ep. 10. Serm. in fidei fundamentum , & unus pro omnibus S. P. & Gregorius Magnus . Quis nesciat S. Ecclesiam in soliditate Principi Apostolorum solidatam . Lib. 6. Quid clarius ? Venerantur & Patres cathedram , & quidem infallibilis doctrinae . Veneratur apud Prudentium , vel in haereticos in Hipp. Hypollitus Martyr . Respondit fugite à miseri , execranda Novati dogmata , Catholicis redite vos populis , una fides vigeat prisco , qua condita seculo est , quam resinet Paulus . quamque cathedra Petri , adeo Petri cathedra est regula fidei . Smiliter in Donatistas Optatus . Probatum est non esse in Ecclesia sancta Catholica , apud quos & symbolum Trinitatis est , & per cathedram Petri , qua nostra est , adeo Petri cathedra est argumentum , quo se Optatus probat esse in Ecclesia , sic & exclamabat in oriente , in questione hypostasis Hieronymus . Si quis cathedra Petri jungitur meus est ; adeo

Petri cathedra iungi , manifestus est Catholicus character . quod & passim urget Cyprianus , & Centuriatores de Cypriano affirmant . Cap. 7. Simillima loquendi formula est , Petrum in successioibus vivere , & causas fidei decernere scribit Arelatense Concilium , ex infinitis pene locis coactum , & Romanam Sedem appellat , ubi Apostoli quotidie , sedent , adeo post mortem vivunt , & Donatistarum , & baptismi , & Paschatis causas decidunt . Scribit Ambrosius in ea synodo , quae secundam aenemicam confirmat , eique Ecumenicæ robur tribuit . S. Apostoli sedens non docet , quomodo Ecclesia gubernacula sint tenenda , & Th. l. 5. hæreses plures configit , & scribunt plures c. 10. Episcopi . Exclamat in tertio Concilio , Philippus Romanæ Sedis Legatus . Seculis omnibus notum est , quod S. Beatissimusque Petrus & c. In successioibus suis vivit , & iudicium exercet , Et respondet concilii præses . Quod hæc Sancta Synodus perspicue percepit , nempe Petrum in successioibus vivere , & iudicium exercere fidei . Exclamant quartæ Synodi Patres ; Petrus per Leonem locus est . Scribit Eutychi Chrysofologus , in materia invictissimi dogmatis . Petrus qui in propria sede vivit , & præsidet præstat quarentibus fidei veritatem ; quod & alii Patres docent , & Concilia . An docebit Concilium infallibile , Petrus fallibiliter decernens ? An fidem firmabit infirmus ! An mortalis optimè docuit , & immortalis , & beatus , vendet pro dogmate falsitatem ! An Concilia cum Petro citant , putant errare se posse ? Hæ sunt Petri prerogativæ , prosequamur & reliquas ex scriptura , & Petri vestigiis inquisitionem . In ipso astorum exordio Petrus loquitur solus , & Apostolatam cum morte interiturum , ad posteros traduci decernit . Viri Fratres oportet impleri scripturam , quam prædixit Spiritus Sanctus per os David , & ut ibi notat Chrysostomus causam fidei agit pro omnibus , & notat Euthymius , vel schismaticus , nemo ipsi contradicit . Et rursus vos scitis quoniam ab antiquis diebus , Deus elegit per os meum , gentes audire , & credere . Ipsi soli dictum est , duc in altum , idest in profundum disputationum , solus navigat securus , ut doctè exponit Ambrosius , neque enim turbari poterat navis , cui præerat is , in quo Ecclesiae firmamentum est , ubi vides Ecclesiae firmamentum nec ipsum turbari posse , nec navim ipsam cui præerat . Rursus primus agnoscit Resurrectionem , solemnissimum omnium mysterium , sine quo fides nostra est inanis , cuius quingenti sunt testes . Vixit est Cepha post hæc undecim , adeo unus omnibus antefertur , adeo maxima solus revelat . Iterum solus agnoscit , revelatione orbi gratissimum , qua Religio ex angustiis templi , ad universitatem gætium transfertur , & Apostoli silent , & mirantur , & solus Cherintus accusat . Adeo Pastoris est munus , oves in ovile conducere . Denique primus Apostolorum , vel solus ipse cognoscit , mysterium absconditum a seculis . Tu es Christus Filius Dei vivi , solus ex omnibus

præmiatur, & ex persona propria cognoscit cum nullum ab Apostolis officium, aut loquendi munus reciperet, nec Judam infidelium repræsenteret.

Exultante in ea causa Patres, & uni Petro gratulantur omnes. Plures cum Leone primū appellat. *At ubi quid habeat sensus discipulorum exigitur, primus est in Domini confessione, qui primus est in Apostolica dignitate, sic Athanasius, Hilarius & alii. Plures dicunt Petrum in Apostolorum silentio locutum, ut Cyrillus Hierosolymæ, Hilarius, & Chrysothomus in illud restiti. Nonne silentibus cunctis ipse loquebatur. Nilus Petrum appellat, & quidem bellè Ecclesie Doctores. Innumeri Ecclesiam asserunt, in Petri Confessione fundatam, ob eam Petrum tantum præmiatum, quod & Evangelium confirmat. Et ego dico tibi, & versiones omnes etiam hæreticorum, ubi vicissim legitur, & Petri merces.*

Adæmus Paulum Apostolum, Petro quem reprehendit non adulantem. *Veni Hierosolimam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindocim. Et rursus. Contuli cum illis Evangelium, ne forte in vacuum currerem, aut cucurrissem. Aliam autem Apostolorum vidi neminem nisi Petrum, & Jacobum, at Jacobus inferior est Petro. Frater Domini, & Cephas, ubi Paulus distinctè nominat Petrum à Jacobo, & in Concilio Hierosolimæ, vidit Petrum non Jacobum præsidere. Et frustra respondet Drejerus, aliud esse conferre, aliud edoceri, quippe dimidiata lectio est ipsius, integra tota nostra. Contuli cum illis Evangelium, ne forte in vacuum currerem, aut cucurrissem. Et Patres Petri Doctrinam agnoscit, qua Paulus ipse instrueretur, ut Petri auctoritate illud confirmet, scribit Augustinus Hieronymus, ut approbetur ab illo, Tertullianus, & Erasmus ipse, ut disceres, & de questione legalium Theodoretus. Si Paulus præco veritatis, & tuba Sanctissimi Spiritus, ad magnum Petrum occurrit, ut ab eo adferret solutionem, est ne doceri an ferre solutionem? Et Nazianzenus detulit inquit corrigendum si quid deesses. Et cum Patribus certus infallibilis Paulus & Angelo Beato certus, confirmat. Ne in vacuum currerem. Aliud est insigne privilegium quo Paulus Romanam fidem commendat, Fides vestra annuntiat in universo mundo. Ad eod fides Romana est infallibilis, ut scribit Cypriano Romæ Clerus, & Romæ Clero Cypriano & Cornelio. Clarus Frater charissimi fides, quam de vobis Beatus Apostolus predicavit Hanc laudem virentis, & roboris firmitatem jam tunc in spiritu prævidebat, & premio futurorum, dum parentes laudat, Filios provocat, & Clerus Cypriano conformis. Antiqua fides, disciplina legitur antiqua, quoniam nec tantas de nobis laudes Apostolus protulisset dicendo. Quia fides vestra predicatur in toto mundo. Quod repetunt Hieronymus, & Rufinus semper Hostes in hoc focis, & post I. 2. tinos etiam Græci, cum Theodoro & aliis,*

& cognoscit Rigaltius in Cypriano, nec potest Papam deludere, niſi & Patres ipsos deludat.

Hucusque Scripturam, & traditionem, Interprete Scripturam retulimus, rursus per duo capita referemus, Patres in hac causa fæcundos, & per integrum Caput Antiquitatem, quæ semper hoc credidit, & est professæ, & Hæretici eam traditionem asstant, Patres exponentes Scripturam, & antiquitatem suam prætendunt. Alterum traditionis genus, est Apostolicorum Ecclesiarum successio, vel omnium vel unius Romanæ; quàm sufficientissimam credunt, Irenæus, Eusebius, Optatus, Augustinus, & alii. Altera est traditio, Cathædra & quidem Romæ posita, & Cathædra Petri perpetua; ut scribit Optatus in Donatistas. *Igitur de doctrina prima est Cathædra, sedit in ea prior Petrus; ad eod Petri Cathædra est nota, & quidem universalis Ecclesie, & quidem omnium prima, adeoque cum Ecclesia durans, cum Ecclesia sine prima dote, nunquam possit perfervere.*

Extremum traditionis argumentum, præbent Apostolicæ Ecclesie, ad quas recurrunt Irenæus, & Tertullianus, & de Romana apud omnes est certum, cum Victor, Stephanus, & alii, acceptionem Ecclesie non expectent, & decreta peremptoria ex Tertulliano, promulget in Montanistas Zephyrinus, & Hostes nostri id ultrò fateantur. Id fatetur Ecclesia Alexandrina, ut ex Theophylo, Cyrillo, Athanasio, antiquo Dionysio, & novo Enlogio, & de ipso scribit Hieronymus. *Scito nobis nihil esse antiquius quam Christi jura servare, semperque meminisſe Romanam fidem Apostolico ore laudatam, cujus se esse participem Alexandrina Ecclesia gloriatur, ubi Alexandrina Ecclesia gloriatur se participem fidei Romanæ Apostolico ore laudatæ, & Marcum repetit Petri discipulum. Tandem Antiochena Ecclesia, eadem fide refulget, quippe cùm exclamaret in Oriente Hieronymus. Si quis Cathædra Petri jungitur meus est, omnes tibi barre se dicunt, Paulinus, Meletius, Vitalis, & pro Antiochiam Patriarchis est lex: Cunctos populos, quos Clementis nostra regis temperamentum, in tali volumus Religione versari, quam Divinum Petrum, reliquisſe Romanis Religio usque adde ab ipso infirmas declarat, & Antiochiæ Patriarchæ obedire. Ad eod Ecclesia ille tradidere quod ab Apostolis acceperunt.*

CAPUT III.

Papa infallibilis in Antiquitate.

A Urea illa Celestini regula, à Lyrinenſi summè celebrata, & Amicis, & Hostibus in pretio est. *Definat novitas incesſere in epist. vestraſtatem, definat Ecclesia quietem inquieti ad Gal. 1. 10. mutuat, semel à Juda Apostolo. Deprecans*

Serm. 3.
in an.

Ep. ad
Euseb.

Gal. 1. &
2.

Ep. 9.

In eum
loc.

Ep. ad
Leon.

Orat. 37.
Gal. 2.

Rom. 1.

L. 1. ep. 1.

L. 1. in
Ruf. in
tam.

L. 2.

Ep. 8.

Ep. 57.

Epist.
ad pop.
C.

1.7a.2. cans supercertare semel traditæ, à Sanctis fidei, & bis à Apostolo Joanne. *Ut quem admodum audistis ab initio, hæc permaneant in vobis.* Et iterum. *Quod vidimus, quod audivimus ab initio. Quod fuit ab initio.*

1.7b.1. Eo se se clypeo tuentur Hostes, quòd Romani Præfulis infallibilitas, inceptit à Gregorio septimo, ut prætendit Chirilianus Drejerus, & per ætatem fuerit ignota, ut animosè jactat Dupinius, & acriter in antiquitate præliatur, ubi Irenæus Viçtorem reprehendit, ubi Polycrates Viçtoris sententiam, humanam, vult oppositam Divinæ, ubi seculo tertio Cyprianus in Stephanum acerbè invehitur, ubi Firmilianus errantem accusat, ubi Dionysius apud Eusebium, non audet illos improbare, qui à Stephano Papa dissenferant, qui à mysterium iniquitatis à Viçtore, in suo libro inchoat Mornæus, & Stephanum ipsi reum adjungit, ubi Viçtorem accusant Magdeburgenses, quod consuetudinem Paschæ liberam, Ecclesiæ faceret necessariam, ubi Donatistis adhuc ex Augustino. *Restabat adhuc plenarium Concilium.* Hæc Drejerus modernus cùm Antiquis.

In hac antiquitatis pugna, Judam Machabæum imitatur. Et accepit spolia eorum, & gladium Apollonii abstulit Judas, & erat pugnant in eo. Eorum spolia sunt Afri, & Cyprianus, quæ teste Lyrinenfi accipimus. *Tunc B. memoria Papa Stephanus, Apostolica Sedis Antistes, cum cæteris quidem Collegis suis, sed tamen præ cæteris restitit, dignum ut opinor existimans, si reliquos omnes, tantum fidei devotione vinceret, quantum loci auctoritate superabat.* Et rursus. *Sed ne longum fiat unum aliquod, & hoc ab Apostolica potissimum sede sumam, ut omnes luce clavium videant, ut B. Apostolorum beata successio. Quanta vi semper, quanto studio, quanta consensione defenderit, semel suscepta Religionis integritatem.* Et iterum de Africano Concilio, quod est Hostium grande præsidium. *Postremò Africani Concilii, seu decreti quæ vires, donante Deo nullæ, sed universa tanquam fabula, tanquam superflua abolita, antiquata, calcata sunt.* Et ante ista præmiserat. *Quondam igitur B. memoria Agrippinus Chbartagenensis Episcopus, primus omnium muralium, contra Divinum Canonem, contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium Consecratorum, contra morem, atque instituta Majorum, rebaptizandum esse censeret. Quæ præsumptio tandem mali invexisset, ut non solum hæresicis omnibus formam sacrilegii, sed etiam quibusdam Catholicis, occasionem præbuerit erroris; & aurè demum concludit. Quis ergo tunc universi negotii exitus, quis vovissis usitatus, & solitus, Retenta est scilicet Antiquitas, & explosa novitas. Quanta in uno Cypriano sunt spolia. Hic Stephanus cum cæteris restitit, sed tamen restitit præ cæteris, tantum fidei devotione major, quantum loci auctoritate superabat, & laudatur maximè in fide, cùm restitit Africæ non acceptanti. Hic beatam refert successio-*

nem, apud ipsum, & Patres invictam; Hic Africanum Concilium refert, non à Papa vulneratum sed extinctum, viribus omnibus spoliatum, vires Deo donante nullæ, in fabulam omnia redacta, antiquata, abolita, calcata; Adèd in nihilum Stephanus, ea Concilii decreta conjecit. Hic non minus Stephani infallibilitas, quam Ecclesiæ consuetudo impugnatur, contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium Consecratorum, contra morem, atque instituta Majorum, & Petri calcatur traditio. Hic universi negotii finis, retenta scilicet Antiquitas Stephani, & explosa novitas Cypriani. Hic traditionem Stephanus inculcabat.

Nihil innovandum, nisi quod traditum est, & se custodem certum traditionis, & non oneratur ex Mornæo opprobriis, sed honoratur cum Lyrinenfi eloquiis. Intelligebat enim Vir Sanctus, & prudens, nihil aliud rationem pietatis admittere, nisi ut omnia, quæ de fide à Patribus suscepta forent, eadem fide Filiis consignatur, neque Religionem non quæ vellemus ducere, sed potius quæ illa duceret, sequi oportere. En vir Sanctus, & prudens, quamvis acceptationem interdicere, & traditionem, vel Hostibus notam præcipere. Hæc Cypriani, & Agrippini non acceptatio præsumptio, & novitas appellatur. Explosa est novitas. Sed fortè tunc ipsi novitiæ adinventioni patrocinia defuerunt? Hic in uno duo delicta patrantur, & ferentes Cyprianum bis peccant. Denique qui Cyprianum ferunt, duplici crimine sedantur; *Quorum ego nequitiam, duplici odio dignam judico, vel ex eo quod hæreses venenum propinare aliis non extimescant, vel etiam quod Sancti cuiusque Viri, sopitos jam cineres, profana manu ventilant, & quæ silentio sepelire debeuerant, rediviva opinione infamantur, ubi duplici odio sunt digni, & bis peccant ex Lyrinenfi. Quod hæreses venena propinent, & detegunt, quod tegere debeuerant, ubi in uno Cypriano Lyrinenfis, omnes ferentes Cyprianum reprehendit, & malè, & pessimè in eò agentes condemnat.*

Bodem gladio pugnat Hieronymus, & Hostium spolia reportat. *Conatus est B. Cyprianus contritos lacus sugere, nec bibere de aqua aliena, & idcirco Hæreticorum baptisma reprobandum, ad Stephanum tunc Romanæ urbis Episcopum, qui à B. Petro vigesimus sextus fuit, super hac re Africanam Synodum direxit. Sed conatus ejus frustra fuit. Denique illi ipsi Episcopi qui rebaptizandos hæreticos cum eo statuerant, ad antiquam consuetudinem revolvisti, novum emisere decretum. Quid facimus ita & nobis Majores nostri, & illis sui tradidere Majores, Adèd conatus Cypriani irritus, & Episcopi ipsi correcti, Petri traditionem agnoscunt, & communem acceptant traditionem; consuetudine Romana convicti, & ante plenarium Concilium emendantur. Et frustra Launojus errans, erroris accusat Hieronymum, discipulus nempe su-*

Com. 1.
c.9.

Adv.
Lucif.

pra Magistrum, & id ait ex libro Apocrypho, de pœnitentia Cypriani fumpſiſſe, cum Auguſtinus nihil dicat, & Arclatenſe Concilium repugnet, quippe Hieronymus in materia dogmatis, & de re certa id ſcribebat, neque ſumere potuit ab eo libro, poſt Hieronymi mortem conſulto, & Auguſtinus Orientales correctos, longè melius Afros credidit, imò Cyprianum ipſum retractaſſe, non incongruenter decidit. *Correxiſſe autem iſtam ſententiam non inuenitur, non incongruenter tamen de tali viro exiſtimandum eſt quod correxerit, & rurlus. Cyprianus non ſenſit omnino, quod eum ſenſiſſe exiſtimatis, aut correxit in regula veritatis.* Et Concilium Arclatenſe eſt contrarium. *De Afriſ, quod propria lege utuntur ut rebaptizent, placuit ut ſi ad Eccleſiam, aliquis de hereſi venerit, introgent eum Symbolum, & ſi perſiderint eum in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto eſſe baptizatum, manus ei tantum imponatur, ut accipiat Spiritum Sanctum.* Adèd Afri in eo Concilio decrevere, adèd pro Afriſ in eo Concilio decretum, ut Hæretici non rebaptizarentur. Et de Concilio ſub Melchiade Optato. *In Donatum hæc ſunt ſententia lata quod conſeſſus ſit rebaptizate, ubi Concilium ab Auguſtino laudatum, ab Optato indiſſolubile dictum. Sententia decem, & novem diſſolvi non poſſeſt, ex eo Donatum condemnat quod conſeſſus ſit rebaptizate, & hoc ex Optato ſimiliter Afro, & contra Donatum Africanum. Adèd Afri omnes ſunt correcti. An ergo totum credemus erranti, & nihil credemus correcto; & agnita veritate inſtructo? An ergo traditionem non certam dicemus? An conſuetudinem Eccleſiæ reſiſſemus jam notam? Imò Eccleſia tota eſt contemenda. Quod conſeſſus ſit rebaptizate, & Episcopis lapſis manum impoſuiſſe, quod ab Eccleſia alienum eſt, ubi rebaptizare ſub Melchiade, fuerat alienum ab Eccleſia. Etiam cum Hieronymo pugnat Hermianenſis, de Cypriano errante locutus. *Injuſtiſſe tractans eum, à quo jure fuerat culpatus; ubi vides jure culpatum Cyprianum, ideoque injuſtè non acceptaſſe, jure culpatum quod non acceptavit, ubi non laudat non excuſat ſed reprehendit, & de Cypriani imitatore diceret, Injuſtiſſe tractans eum, à quo jure fuerat culpatus.**

Omnium Dux in hoc bello eſt Auguſtinus, pluribus libris pugnans in Donatiſtas; & primò Marte validiſſimè, de unico baptiſmo præliatur. *Sed volo ſolvat mihi iſte quaſtionem quandoquidem cum Romana Eccleſia commemoraret Episcopos, inter eos commemoravit & Stephanum, quos Episcopatum illibate geſſiſſe conſeſſus eſt. Cum ergo Stephanus non ſolum non rebaptizaret Hæreticos, verum etiam hoc facientes, vel ut fieret decerneret excommunicandos eſſe cenſeret, ſicut aliorum Episcoporum. Et ipſius literæ oſtendunt, tamen cum eo Cyprianus in unitate pace permanſiſſe. Quia hic dicturi ſunt. Excusant ingenia ſua, quantum poſſunt, & utrum*

valeant reſpondere conſiderent. Excusant ingenia ſua & reſpondeant, Stephanus Cypriano, & Orientalibus, liberam acceptationem non reliquit, & tamen illibatum extiſſe Episcopum, vel ipſi conſitebantur Donatiſtæ, & qui idololatriam Melchiadi objecerat, Stephanum illibatum prædicabant, nec jus Eccleſiæ læſum, nec acceptationem è libera neceſſariam, poterant vel Hoſtes opponere. Hoc idem Stephani præceptum de baptiſmo repetit Auguſtinus. *Ad Pompejanum L. 5. c. 22 etiam ſcribit Cyprianus de hac eadem re, ubi aperte indicat Stephanum, quem Romana Eccleſia Episcopum tunc fuiſſe didicimus, non ſolum ad iſta non conſenſiſſe, verum etiam contra ſcripſiſſe, ac præcepiſſe, ubi vides illibatum Pontifices, contra ſcribere, & præcipere, & anathema Episcopis minitari.*

Reprehendunt quidem Moderni Hæretici, ſed in hoc antiquis peiores ſe oſtendant; defendit quidem Cyprianum Auguſtinus, & epistolis, & ſeptem integris libris, & reſponſa tradit etiam inſirma, quod fortè ſe correxerit. *Et forſatè factum eſt, quod eum errorem non tenuerit, nunquam tamen vel ſemel affirmat, Cyprianum legitime non acceptaſſe, potuiſſe juſtè non recipere. Imò in ipſa apologia reprehendit, & cum excuſat, ipſum in ea re peccaſſe. Nam illum necum in candore Sanctæ animæ, cbaritatis ſubera conſeſſerunt.* Adèd non eſt præceptum Papæ decreta non acceptare, ut contrarium ſit vitium, quod etiam conſtitetur Natalis, qui culpam ſaltem minuit, cum ipſam excuſare non poſſit; & reum facit culpæ venialis. At ſuo telo conſigitur Natalis, culpam eſſe non acceptaſſe, & ſcit nec pro ſalute totius orbis, vel mendacium veniale licere, ſcit qua pœna in Davide, numeratio populi puniatur, aut fame, aut peſte, aut bello, ſcit ex Gerſone ſuo culpa venialis, minus malum eſſe annihilationem, ſcit ex Theologis, & ſe ipſo minimum malum culpæ, omne pœnæ malum excedere, & quod de Scorpio dixit Tertullianus, id in culpa veniali conſtat, Magnum de medico malum. At peccatit tantum venialiter, quod mox falſum oſtendemus, culpam venialem fecere, octoginta Episcopos conſulti, & ſcitis quinquaginta itidem Orientis, Synodi Synnadis, & Iconii, Patriarchæ itidem propitii, quod in Modernis non acceptantibus, eſt omnino diſſimilè & diverſum.

Iterum refert ſpolia Auguſtinus, Orientales ſe ſe corrigentes; ubi audito Creſceno Donatiſta. *Majores noſtri ab Orientalium propterea communionem diſcreti ſunt, quia illi ſuum judicium reſciderunt, quo eis placuerat de iſta quaſtione Cyprianus, atque illi Africanæ Concilio conſentire oportere.* Reponit Donatiſtæ Auguſtinus. *Si omnino jam credendum ſit, quinquaginta Episcopos Orientalibus, id eſt viſum, quod ſepuaginta Apriſ, vel aliquando etiam pluribus, contra tot millia Episcoporum, quibus error in toto ore diſplicuit, cur non potius etiam paucos Orientales, ſuum judi-*

L. 5. c. 22

Ep. 48.

L. 1. c. 19

L. 3. c. 3.

judicium correvisse dicamus, non ut in loqueris refudisse? Sicut enim laudabile est à vera sententia non amoveri, ita culpabile persistere in falsa. Et rursus alibi repetit. *Profectò suum judicium correxerant. Adeò & Augustinus pro Catholicis, & Cresconius pro Donatistis fatabantur, Orientales aliter sensisse, & Cresconius ajebat rescidisse, & Augustinus emendasse judicium, & ultrò Donatistis fatabantur Hostes, quos habere potissent confederatos, si veritas in victa non coegisset.*

Quin etiam magnus ille Dionysius, acerrimus Cypriani defensor, cui Hieronymo teste adhæsit, vel quem certò defendit, sub Xisto sententiam correxit. Videamus errantem sub Stephano. *At vide quæso gravitatem negotii, revera enim in maximis, ut audio, Episcoporum Concilii decretum est, ut qui ab Hæreticis ad Catholicam Ecclesiam accedant, primùm Cathacutemni ferenis, & deinde veteris, & impuri fermenti fardibus, per baptismum purgantur.* Et rursus ad Philemonem Presbyterum. *Didici non ab Afris solis hunc morem nuac primùm invecim fuisse; Sed multò antea, Superiorum Episcoporum temporibus, in Ecclesijs popularissimè, & in Concilijs Fratrum apud Iconium, & Synnada, & apud alios plurimos, idem Sanctum fuisse, quorum sententias, & statuta subvertere, casque ad jurgia, & constitutiones excitare, æquidem nolim, scriptum est enim non commutabit terminos proximi tui, quos Parentes tui constituerunt.* Post hæc sententiam correxit, non ex conjectura Baronii, ex epistola ad Stephanum ubi scribit, veniam multorum Prasulum exposcens, quippe ibi loquitur de Novati errore, quem Prasules Illi deposuerant, & sub Xisto tenebat oppositum, sed ex certis alijs documentis. Extat epistola ipsa in Eusebio, de Givæ suo ab hæreticis baptizato. *Ad me accessit flens, & vicem suam ingemiscens, pedibusque meis advolans confiteri, atque deprecare capis baptismum, quo apud hæreticos initiatus fuerat, non hujusmodi esse, nec cum hoc nostro, quidquam habere commune. Quippo illum plenum Ecclesia blasphemia, & impietatis, & post multa. Profectò opus habeo frater Consilio tuo, & sententiam tuam expelle, ne fortè halluciner, tali ad me negotio perlatò. Adeò à sententia Orientalium discesserat, ut de baptismo isto dubitet, ne dum ab hæreticis collato, sed nostri non similem, nil habentem cum eo commune, plenum impietatis & blasphemiz, Xisto Papæ retulit, ne hallucinetur in tali negotio, adeò timidum error effecerat.*

Rursus de Dionysio Basilijs. *Pepuzenorum autem baptismum nullam mihi habere rationem vident, & miratos sum quomodo hoc negatum Dionysium, qui suis canonum periturus laetetur. Antiqui enim illum baptismum suspiciendum putarunt, qui nihil à fide recedit.* Adeò Dionysius Pepuzenorum, recipere consuevit baptismum.

Revertamur ad Augustinum orantem, & Aphrorum spoliis onustum; ubi Stephani decretum non accipientes, nec Ecclesiam nomine dignatur, & Ecclesiam vocat Episcopos, idem eùm Stephano sentientes; exclusus, & prætermissa Contrariis. *Nondum erat ditigenter questio illa pertrastata, sed tamen saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, en Ecclesia eam tenebat consuetudinem, & tamen non tenebat Orientales, & Afrî. Rursus de Apostolis locutus adjungit. Sicut multa non invenimus in literis eorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam.* Et rursus. *Scripturarum etiam in hæc re tenetur Auctoritas, cum hoc facimus quod universa placuit Ecclesia.* Adeò Ecclesia est que acceptat, Ecclesia non est que recusat. Etiam passim Augustinus ostendit, ipsam esse traditionem Apostolicam; *Quam consuetudinem credo, ex Apostolica traditione venientem, & rursus. Quod universa tenet Ecclesia, nec Concilii institutum, sed semper retentum est, non nisi Auctoritate Apostolica traditum rectissimè creditur, ubi Apostolica traditio non expenditur, sed certa absque examine invenitur, nec supra Apostolos sunt Episcopi, & traditiones sunt Episcopos regula.* Etiam passim vocat Augustinus, universæ Ecclesiæ consuetudinem, contra quam ut alibi docet disputare, est insolentissimum insanis. *Id tenerent quod præterita Ecclesiæ consuetudo.* Et alibi. *Saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia, & mox. Quam saluberrimam consuetudinem, & iterum. Universalem, robustamque consuetudinem; & iterum. Et hoc universali consuetudine tenebatur, & alibi passim ingeminat, adeò Ecclesiæ consuetudini parendum erat non recalcitrandum. Denique mille modos reperit, quæ Cyprianum vel tueatur, vel culpam delevisse contendat; & culpam in ipso semper agnoscat, & ipsum citantes condemnat. Nimirum miseri, & nisi se corrigant à se ipsi damnati, qui hoc in tanto Viro eligunt imitari.* Unicum verbum aucupatur Natalis, ut culpam minuat Cypriani, ubi de charitate peccata remittente, & Charitate Cypriani Augustinus. *Qua enim absente cætera inanis habentur, eadem presente quadam Venialiter non habentur; at verba ipsa se exponunt venialiter non habentur, non habetur earum reterum scientia, quod & sæpè repetit Augustinus. Quod non rectè fieri tanto Viro, propterea Dominus non aperuit, & mox. Propterea non vidit aliquid, ut per eum aliud supereminentiùs videretur.* Et iterum. *Minus ergo penetravit, ut cerneret, secretum abditum Sacramenti, & rursus. Et idè plerumque Doctrinis minus revelatur.* Et iterum. *Ut si non antea ibi certè revelatum appareret, ubi video exposita verba, non habentur, non aperuit, non vidit, non revelatur, non antea est revelatum. Certè multa in Cypriano, gravitatem culpæ demonstrant. Curò excommunicatio, & præceptum culpam gravem, in re gravi deliquant, Certè gravis error*

L.4. c.17

L.7. c.6.

L.7. c.8.

Ad An. p.6.

L.2. c.7.

L.2. c.7.

Ep. 118.

L.2. c.7. c. 8.

L. de un. bapt. 1. 10.

in-
ia-
em
fiffe
cc-
mee
li-
op-
de
ym L.4.c.17
abi
iana
nos
co-
liba-
pibe-
ctei,
de-
, &
ref-
se
eum Ep. 4
vel
ac-
lmd
acu-
illa L.12.7
sicut
tum
ium
lis,
cu-
lis.
esso
rius
scit
pu-
scit
luna
, &
tens
dixit
stat,
carit
sten-
pinta
idem
Pa-
ernis
le &
rien-
efco-
nium
is illi
varas
dicano
ona-
ndum L.12
id
ali-
Epi-
dicini,
suam
li-

error est Agrippinum, universæ Ecclesiæ præponere, contra ejus consuetudinem disputare, traditioni Apostolicæ irridere. Certè gravissimum est Stephanum, conviciorum plaustris onerare, superbum, & tyrannum inscribere, quæ prudentissimè silet Augustinus, & Cyprianus convincitur ex Cypriano.

L. 1. p. 3 *Et cum tempore passionis, ulopam accepisset à seruo Sacerdotis, cum ei dixisset sic respondet Pontifici adversus Pontificem Dominus nihil contumeliosè dixit, nec quicquam de Sacerdotis honore detraxit; & tamen Christus erat Pontifex ipso major Pontifice, & Cyprianus distat à Stephano. Et de Paulo maledicente Pontificem. Nesciebam Fratres, quoniam Pontifex est, & tamen cadaver erat Pontificis, jam sepulta cum honore Synagoga; imò ex Augustino periculum habuere. Quæ periculum perniciosæ dissensionis habuerunt.*

AM. 23. *Certè Stephanus millies laudatus, nunquam vel semel reprehensus. Et hoc faciendū Grāviter succensebat. Denique melius responsum Augustini, est macula sanguine diluta, eo sanguine in quo martyres dealbaverunt stolas suas, eo martyrio cui ex Tertulliano, omnia delicta donantur, excepta hæresi, & schismate, ubi quis pugna- re potest coronari non potest. Si epistola non invenitur coronæ testatur, si Concilium non dicit Episcoporum, consortium indicat Angelorum, sic alibi martyrii falce purgasse, & maculam fulgenti sanguine, & omnium elegantissimè. Si quid in eo purgandum reperiretur; si nulli alia Re certè falce martyrii purgaretur, Vides quali pretio culpa est redimenda, & poterat Cyprianus de Stephano, dicere quod Sephora de Moysè. Vir sanguinum tu mihi ea.*

L. 2. c. 4. *Ep. ad C. 4.* *Quam verò miserum est uti exemplo, quod contra ipsos recitatur, unde valeat pulchrum illud Augustini, Donatistæ melius quam nos, causam egerunt Ceciliani, ubi ex Melchiasdi Concilio, & rursus ex Arelateni ante Nicenum, causa Donatistarum est finita, ubi ex Optato Milevitano. Sententia decem & novem dissidii non potest, in sententia ex Optato insolubilis, ubi ex Augustino de hæresibus erant hæretici. Fulsitatis rei deprehensæ, perniciæ dissensione firmata, in hæresim schismata venterunt, tanquam Ecclesia &c. extincta sit, en ipsos post schismata hæreticos, ubi Constantinus scribit esse supremum. Hæc quæ post deproptum judicium voluntaria assensione jam finita esse debuerant, en finita omnia esse debuerant.*

Aug. ep. 142. *Dedit ille Arelatense Concilium athenum scilicet Episcoporum, non quia jam necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, en non necesse erat hoc Concilium, longè minus Ecu- menicum, & dedit pervertitæ cedens; ubi damnabantur ad pœnam. Primùm enim probeus se non hæreticos, vel schismaticos tunc demum de indignis pœnis suis lividam emittant vocem, en nil remanet nisi supplicium, ubi dedit eadem Catholica judicium, quale debuit, ubi causa vestra finita est, en*

causa Donatistarum finita; ubi ab Arelateni Concilio victi, adierunt Imperatore ipsam. Alios apud Arelatem, ait Augustinus Judicet Episcopos dedit, à quibus tamen illi ad ipsum rursus, Imperatorem provocare mauerunt. Quæ in re illos, quemadmodum desestetur audistis, nec uouam ad Concilium Ecu- menicum, vel ad supplicium ducti appellarunt, imò summa cum difficultate colationem impetrare potuerunt, quam Ecclesia Pelagiana negavit, ad eò nec Catholici nec hæretici Concilium generale somniant. Denique referibit Imperator. Dico enim ut se veritas habet Sacerdotum judicium ita debet haberi, ac si ipse Dominus residens iudices. Nihil enim licet his aliud sentire, vel aliud iudicare, nisi quod Christi magisterio sunt edocti; ad eò Christus Dogmatibus extremam manum imponit. Ex his rursus firmatur Concilium plenarium esse Arelatense, quod alibi ab eo vocatur transmarinum, in quo causa Donatistarum est finita. Nec obstat dici plenarium, cum & ipse plenarium appellet Concilium ipsum Donatistarum. Sic enim eos describitur recenti decem plenarii Concilii ore veridico, & Concilium tertium Chartaginense, de Synodo Capuana loquitur. Illud autem suggerimus mandatum nobis, quod etiam in Capuensi plenaria Synodo videtur statutum, ut non liceat fieri rebaptizationes. Sepè autem dicitur totius orbis, cum ex omnibus mundi partibus, ut ait Arelatenis Secunda, sit coacta hæc prima, & epistola Constantini ad Christum. Quoniam igitur plurimos ex diversis, ac propè infinitis locis Episcopos in urbem Arelatensem intro Kalendas Augusti iussimus convenire, ubi propè infinita loca, non multitudinem tantum Præsulum, sed locorum Præsules designat. Uno verbo in Arelateni est finis. Fatetur etiam Parmenianus ad Arelatense oppidum & Episcopos Judices, & partes ex Aprivica convenisse Cecilianum scilicet & Donatistæ, qui nihil victi potuerunt de Judicibus congeri. An non finitum est judicium, cum nec partes de Judice querunt? An restabat aliud Concilium, si victi nec congeri potuerunt? Et si conquerente parte sapissimè finitur judicium, cur non erit finitum parte non conquerente?

L. 1. *Ep. ad C. 4.* *Remanet ultima Hostium pugna, ubi Polyocrates in causa Paschatia, errasse credit Victorem, ac solus erat Polyocrates contra omnes, una provincia contra innumerat, quæ Papam infallibilem novere. Id novit Arelatense Concilium, ex infinitis penè locis coactum. Quæ decrevimus communis Consilio, Charitatis tua significamus, ut omnes sciant quid in futurum observare debeant, de observatione Pasche Domini, ut uno die, & tempore per omnem orbem observetur; si autem Ecclesia liberè acceptat, nunquam uno die, & tempore per omnem orbem erit observatum. Id novit antiquissimum Tertullianus, qui Blasium inter hæreticos reponit, ea de causa, & eo titulo. Pascha enim dicitur præfer.*

L. 1. c. 6. *Contra. Præ. 1. 1. c. 10. §. 1. 1. c. 12. An. 38.*

L. 1. *Ep. ad C. 4.* *Aug. ep. 142.*

L. 2. 200. tr. Præ. c. 8.

L. 1. c. 6.

Ep. ad C. 4.

C. ult. de ea de causa, & eo titulo. Pascha enim dicitur præfer.

non aliter Castodiendum, nisi secundum legem Moysis decimaquarta mensis, & tamen nullum damnaverat Concilium, & nondum acceptaverat Ecclesia, & in eo libro ponit hæreticum, ubi hæresis nunquam deletur. Id novit Victor Papa, qui Ecclesias tanquam heterodoxas, abscindere voluit ab unitate, & anathematis gladio percutere, nec liberam fecit Ecclesiam acceptionem, nec aliquis in eo reprehendit, quippe admonet Irenæus, ne tam multas abscindat Ecclesias, id laudaturus si in paucis egisset. Agnovit Constantinus Romanos, ut duces, & fidei normam. *Secuturi sunt Romanos, & rursus agnoscit Africanos, & Ponticos, errorem suum retraxisse, etism ante Concilium Nicenum. Vos videlicet, quod in urbe Roma &c. In diocesi Asiatica, & Pontica, in Cilicia denique, una, & consentiente sententia conservatur, hoc de vobis libentibus animis approbaretur, & paulo ante præmiserat. Versus Occidentem, vel versus Meridiem, vel versus Septentrionem incolentes servatur, & nonnulla quoque, quæ in locis ad Orientem spectantibus habitant, ubi diocesis Asiatica, & Pontica, & Cilicia, inter consentientes aderant, & traditionem Apostolicam faterentur. Et tertio idem Constantinus. Nefas est ut in tanti momenti negotio, & in hujusmodi Religionis solemnitate, dissensio reperiat, & alibi reprehendit partem suo toti dissimilem; Apud Modernos si Ecclesia non acceptet, si præclare Ecclesie non recipiant, Sanctum est & laudabile, Pontificis decreta respuere, apud Constantinum antiquum, universis Ecclesiis scribentem, id erat Nefas, & pars suo toti dissimilis, non celebratur, sed reprehenditur; quod & Eusebius, & Epiphanius, & Tertullianus, aliique Patres antenicei, stylo acerrimo confingunt. Id novit Magus Athanasius, Niceni decus Concilii. Syri enim, & Cilices, Mesopotami in causis festi claudicabant, adeo ante Concilium tot populi, non recedebant in eo festo incedebant, & non acceptantes decretum claudicabant. Id novit Synodus Cæsariensis, & omnibus Ecclesiis scribit. Ne culpa illorum, qui temerè, & inconsulto suas ipsorum animas, errore pravitatis inficiunt, in eos nullo modo transferatur, adeo non acceptantes in Paschate, Victoris Pontificis decretum, temerè & inconsulto suas ipsorum animas, errore pravitatis inficiunt, & si alios erroris non moeant, alieno delicto inficiuntur. Id novit Eusebius vel Ariasus, & Papæ acerrimus Hostis; & in vita Constantini appellat, morbum longè gravissimum, imò morbum omnino irremediabilem. Alius antiquior suberat morbus, longè gravissimus. Et rursus. Quamquam nemo cerò erat, qui hanc malo, remedium invenire posuerit, & alibi mortem animæ appellat, in causis Paschatis dissidere, & concordare fidei articulum. Unum omnes Ecclesie hoc dogma confirmant, ne liceat aliquando, nisi in die Dominico, quo Dominus resurrexisset resurrectionis celebrare mysterium; ubi Papam*

infallibilem agnoscit, ante Niceum Concilium, ante acceptionem Ecclesie; & non solum hæresis proximum id respuere, sed & hæreticum conclamat; & Patres omnes hæreticos ante Synodum Niceam, ideoque & acceptionem Ecclesie, Quartadecimanos esse consentiunt, & præter Tertullianum, tunc viventem Epiphanius. *Ab his duabus sectis Phrygorum, & Quintilianorum, sive Priscillianorum emerit rursus mundo alia hæresis Testesedecimanos appellata, quos Quartadecimanos quidam appellant, ubi emerit ut ad duabus sectis antiquis, quod & Augustinus, & Philastrius, & alii hæresim Scriptores efficiunt; adeo hæresis extat, non à Concilio Niceno, sed post proxime antiquissimo Montanistas. Id agnovit Divinus Ignatius, immediatus Apostolorum discipulus. Si quis cum Judais Pascha celebrat, ant symbola eorum recipit, particeps est eorum, qui Christum occiderunt, ubi Christiflores appellat, & particeps Carnificum Christi. Id innuit Epiphanius, Eusebius, & alii propè infiniti, qui traditionem novarum Apostolicam: De traditione diei Paschatis, que jam inde ab Apostolis ad ipsos consuetudine manserunt, & Epiphanius unam traditionem agnoscit, adeo malè egerant Ecclesie quæ traditionem Apostolicam recusabant; & Victor optimè egerat, qui unam Synodum in irritum misit, cæteris omnibus contrariam, & libellus Synodicus appellat, Polycratis Ephesi Synodum. Simplicem, neque exquisitam. At relique omnes pro Victoris partibus Synodi Divina, & Sacra super mystico Pascha, secundum Anticium & Victoris pronuntiabant, & de innumeris Synodis concludit. Idem unanimiter statuerunt, adeo Synodi innumere unanimes, una tantum Ephesi discors, & ita innumeri Papam infallibilem, unos Polycrates fallibilem opinabatur, qui & errorem ex Constantino deposuit, adeo Ecclesia universa, Victoris infallibilem est venerata. Denique schismatici ipsi, vel extra Ecclesiam constituti, cum novarum Apostolicam traditionem. Imperator seiscitur ab Aceso, uram ipse & eidem fidei, & decreto quoque de festi Paschatis observatione constituto assensuratur. Tum ille. Nihil novi inquit Imperator Concilium decrevit, statisque. Nam antiquius à primis Ecclesia factis fundamentis, & ab Apostolorum temporibus eandem fidei decisionem derivatam suscepit, & eodem tempore festi Paschatis celebrandi, observatum accepit; ubi ab Apostolorum temporibus, accepit illud festum observatum. Frustra verò Centuriatores, & Hæretici, Victorem objurgant fallibilem, quod è re adaphora necessariam omnibus faceret, cum omnibus orbis Synodis, quippe & Synodos omnes objurgant, Victoris sententiam lecutas, objurgant Arlatense Concilium, ex omnibus mundi partibus coactum, objurgant Apostolicum, & Sanctissimum, etiam apud ipsos Ignatium, objurgant Cæsariense*

Ep. ad El.

De Syn.

L. 3. c. 5.

L. 5. r. 23

Her. 10. vel 50.

Fr. ad Phil.

L. 5. c. 15

C. 8.

Secr. 1. c. 7.

Concilium, *ut omnium sit salus animarum*, & inchoat eo exordio, *hæc ab omnes transfmissum*, adeo transmittatur ad omnes, ut omnium etiam Ephesiarum esset salus animarum. Objurgant Nicenam Synodum, & laudatissimam Landicenam, ubi prima præceptum efformat, & secunda declarat hæreticum, denique objurgant, Synodum tertiam, quæ id aperte hæresim declarat.

40. 6. *An abbas in omnem hæresim, præcipuè quartadecimanorum.* Et si egit Victor cum tot Synodia, liberè id egit Victor, & sapienter, cum potuisset, vel cum paucis Conciliis, vel cum uno tantum, aut presbyterio, eam definire quæstionem, ut optimè egere multi Pontifices.

Hoc unum adhuc nobis opponunt, adversus Papæ infallibilitatem, quod sibi opposuit, & soluit Lyriensis, adversus Ecclesiæ traditiones, & adversus venerabilem Antiquitatem. Hanc auream tradiderat regulam.

C. 1. *In ipsa item Catholica Ecclesia, magnoperè curandum est, ut id teneamus quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est. Hoc est etenim verè, proprièque Catholicam, quod ipsa vis nominis, ratioque declarat.* At cum videret Patres aliquos, in antiquitate ipsa dissentientes, morbo adhibet medicinam. *Consensionem quoque istidem, si in ipsa venustate omnium, vel certe penè omnium Sacerdotum, pariter & Magistrorum definitiones, sententiasque scilicet.* Et

C. 15. rursus validius monet. *Quidquid verò ab aliquo deinceps uno præter omnes, vel contra omnes sanctorum, novum, & inauditam subducitur sensuris, id non ad religionem, sed ad tentationem positum intelligat pertinere, ubi non religio sed tentatio est, si unus præter omnes, vel contra omnes novum subducatur. Quod de antiquitate, & consensione, docet aurè Lyriensis. Eadem pugnant pro Papæ infallibilitate, iidem sunt Hoïtes impugnantes, nempe Cyprianus, & Afri, & prima mortalium Agrippina, & si traditionem Apostolicam, si antiquitatem Religionis non destruant, sed omninò relinquunt intactam, & Papæ infallibilitatem relinquunt. Sit contrarius Cyprianus cum Firmiliano, certè est consensus penè omnium, ideoque adhuc constans religio. Sit contrarius in causa Pæschæ Polycrates, unus est præter omnes, unus est contra omnia, ideoque est tentatio non Religio. Ante Agrippinum ex Lyriensis, erat omnium profusus consensus, & in antiquitate servanda, & in Papæ infallibilitate tenenda, ideoque erat vera traditio, erat Religio sine tentatione, post unum Agrippinum est tentatio, nec unus præjudicat fidei. Quid plura? auctoritatem Lyriensis in vestra ratione confirmat. Si se aliqua Ecclesia parvularis, ab universali fidei communionem præciderit, quærit ibi antea.*

C. 4. *Quid igitur scribit Christianus Catholicus, & respondet & docet Catholicum. Quid utique nisi ut pessifero, corruptoque membro, sanitatem universi corporis anteponas, claudi-*

cabat ex Athanasio Polycrates, morbo longè gravissimo, ex Eusebio idem laborabat, Papam fallibilem fatebatur. *Quid utique corrupto membro sanitatem universi corporis anteponas.*

Satis alienis exuviis onusti, opes nostras exhibeamus, & thesauros præbet antiquitatis, in Hæreticis à Papa damnatis. Scribit de Origene jam lapsò acerrimus apologeta Rufinus, damnatus cum Origene non damnaret. *Damnatus à Demetrio Episcopo, exceptis Palestina, & Arabia Sacerdotibus, in damnationem ejus consentit vix Roma, ut finaliter hæresim non damnatam, utpote à Concilio non damnatam, respondet ut Moderni Rufinus. Illicè viam claudit Hieronymus. Hoc argumentum nec Valentinus, nec Marcion, nec Montanus, nec Manicheus damnari debent, quos Synodas Nicena non strigit, & defensio quod non acceptaret Ecclesia, exceptis Palestina, & Arabia Sacerdotibus, nec in mentem venit Rufino, habenti nobilissimas provincias, adeo tunc erat phrasia ignota; imò teste Hieronymo ejus causa peritissimo. Ipse Origene in epistola, quam scribit ad Fabianum Romane urbis Episcopum penitentiam agit, quod talia scripserit, & causam temeritatis in Ambrosiam refert, quod secretè edita in publicum protulerit, adeo hæresim fatetur, & veniam petit à Fabiano, & in alium transfert temeritatem. Scribit de Zephyrino Opta-*

Ep. ad Pamm. *Praxeas, Sabellus, Valentinus, & I. 1. ceteri temporibus suis, à Zephyrino Urbico, & Victorino Pistoriensis superari sunt, an superari hæreticos significat, adhuc esse non victos. Scribit de Paulo Samofatense, unus ex Orientalibus Eusebii. Sic ergo demum*

Ap. ad Ref. *cum summo dedecore secularis imperii, & potestatis, ab Ecclesia penitus extrudisur, ubi non solum extruditur ab Ecclesia, quæ phrasia hæresim significat, sed & penitus extruditur ab Ecclesia, & quidem post duo, vel tria Concilia, à solo Romano Pontifice. Scribunt Martyres Lugdunenses Eleutherio tunc Romæ Pontifici, Ut pax in Ecclesiis servetur, & quæ pax poterit servari, si Ecclesia liberè acceptant, & pacem eligunt, & bellum. Scribit Clemens potentissimas literas, ad extinguendum Corinthiorum schisma. Sub hoc igitur Clemente dissensio non*

L. 7. c. 24 *modica inter eos, qui Corinthi essent Fratres facta, scripsit quæ est Romæ Ecclesia, potentissimas literas Corinthiis, annuntians eam, quam in recensu receperat traditionem, ubi Ecclesia Romæ scripsit potentissimas epistolæ Corinthiis, & quidem omnium elogia celebratas, & de Ebionitis scribit Epiphanius. Ipse Clemens modis omnibus redarguit, adeo modis omnibus Clemens Ebionitas redarguit insipientes. Scribit de Marcione, & Valentino, Cœvius Auctor Tertullianus. Ob inquietam coram civitate, qua Fratres quoque vitabant, semel, & iterum ejecit. Denique scribit Eusebius. Advertis Artemonem, ejusque successorem Theodorum cori-*

Euseb. 5. c. 4. *vinum*

L. 3. c. 12. *Euseb.*

Her. 30. *De prædicatione ser. c. 30.*

In Cbr. *Denique scribit Eusebius. Advertis Artemonem, ejusque successorem Theodorum cori-*

rium Victor pugnavit. Et mox. Victor Theodotum coriariam ab Ecclesia ejecit, en Victor verè Victor, & pugnavit, & tandem vicit, adeò post victoriam Victori, nihil remanet nisi corona.

Inauditum certè paradoxum. Sustinet Stephani sententiam, ex Augustino tot milia Episcoporum, sustinent causam Victoris, infiniti ex Eusebio Praefules, sustinent causam Cornelii, innumerabiles orbis Episcopi, ab ipsorum acceptatione veritas, iuxta Hostes nostros dependet; & tamen na unus quidem illos reprehendit, ad illos nu unus quidem scribit, & soli scribitur Stephano, soli scribitur Victori, solus à Novatianis Cornelius, à Donatistis Melchias des accusantur, adeò acceptatio Ecclesie in manu erat Pontificis; vel irascentiam, & Hostium grandè testimonio.

Ad eam rerum absurditatem, veniunt Hostes nostri ut dicant, hæreses trium seculorum, in solo primo Concilio extinctas, quo nihil absurdus ex Hieronymo, validissimè in Rufinum pugnante; & nihil magè diffonno rationi. Poterat Marcion à Polycarpo, primogenitus Diaboli appellatus, hæresim suam validè tueri, utpotè à nulla Synodo damnata. Poterat hoc clypeo se tueri, hæretici omnes ante Nicenum. Poterat fides dici academica, ubi foret hoc unum certum, quod nihil certi craderetur, cum tam posset reformare Concilium. Poterat interrogati Pontifices presentibus populis respondere, ut post trecentos, aut mille annos redirent, in quos forsan foret Concilium, quod certò res fidei deideret. Neque minus absurda invenitur, acceptatio conclamata Ecclesie, ubi Sanctissimi Pontifices cum Zephyrino, ab Ecclesia universa laudati, decreta peremptoria edebant, ubi Stephanus, vel à Donatistis laudatus, anathema non acceptanti intorquebat, ubi proposita Petri traditiones, venerationem exigunt non examen, ubi consulebatur Papa non Ecclesie, ubi Synodi referebantur ad Papam, vel confirmanda ut in causa Novatiani, vel in irritum mittende, ut Firmiliani, Polycratis, Cypriani, ubi antea quartum seculum neque cogitatum est de Concilio, & Conellia acceptationem Pontificis, non Episcoporum acceptationem respexere; ubi in causa Novati numerosissimè disenserunt Ecclesie, pro quorum venia scripsit Dionysius Alexandrinus, ubi Synodus Antiochena centum octoginta Patres complexa uni remittitur, & soli Pontifici, ubi dissentientibus innumeris Conciliis, adhuc res definitur, nec ipsorum consensus consideratur, ut in Synodis Cypriani, Firmiliani, Polycratis constat.

Extra antiquitatem ipsam, adhuc resonat Antiquitas, & extrema secula primis succedunt, & Papæ Infallibilitatem, ex primis seculis derivant. Hanc derivat tertium Concilium. *Seculis omnibus notum est, quod Sanctius, Beatissimisque Petrus in suc-*

cessoribus suis vivit, & judicium exercet, & si notum est seculis omnibus, etiam primo, secundo, & tertio, Petrus fidei superflitem, fidei causas decernere, & quidem rectè fidei fundamentum. Decedit Valentinianus Imperator, ubi de Papa jam dixerat. Cui Principatum Sacerdotii contulit Antiquitas egregè subdit de Papa. Locum habeat de fide, & Sacerdotibus judicare, & quidem post generale Concilium. Decedit Innocentius primus, ab Augustino, & Afris commendatus. Patrum influita, Sacerdotali inflorescentes officio, non censuris esse cæcanda, quod illi non humana, sed Divina decreverit sententia, ut quidquid de disjunctis, remotisque Provinciis ageretur, non prius decerneret finiendum, nisi ad hujus fidei notitiam perveniret, en ante relationem non finitur, & post relationem causa finitur; & in illa ad Concilium Milevitanum. Antiquæ scilicet regule formam fecuti, quam toto semper ab orbe mecum vestis esse servatam, ubi antiqua est regula referre, & semper ab orbe servata, ut primò referret Concilia, & Papa extremus perficeret. Decedit Theodoretus Orientalis. Si Paulus præco veritatis, taba Santissimi Spiritus ad magnum Petrum securus, ut iis qui Antiochia de statutis legalibus contendeant adferret solutionem, multo magis nos, qui subjesit &c. ubi Apostolorum tempore Paulus ad magnum Petrum recurrit, ut legalium solutionem reciperet, & ob id ad Papam recurrit Theodoretus, uterque extemam relaturi. Decedit Optatus se esse in Ecclesia, ex Petri Cathedra & sua. Probatum est non esse in Ecclesia Sancta Catholica, apud quos & symbolum Trinitatis est, & per Cathedram Petri, que nostra est, ubi Cathedram credit infallibilem, alioquin sophisma foret non probatio, se ex Cathedra Petri evincere Catholice. Decedit Augustinus in Psalmo. Numerate Sacerdotes ab ipsa Petra Ecclesie. Hac est quam non vincunt superba inferorum porte, ubi à Petro ad reliquos descendit, & de Ecclesia Romæ canit, quod de Catholica Prædicator, quam non vincant inferi portæ. Decedit Athanasius in Dionysio. Porro ex Dionysii Pape voluminibus clarè apparet, hæresim rebellium Arianorum, non Dion. nunc primò, sed jam olim ab omnibus damnatam, adeò ante Concilium Nicenum, damnata est ea hæresis ab eunsiis, ob quam coactum est Concilium, & solus Dionysius condemnat. Decedit Ecclesia universa, in ipsa fidei professione, & infallibilitatem etiam Pontificis. Quia non potest Domini nostri Patris prætermitti sententia dicenti. Tu es Petrus &c. Hæc que dicta sunt rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica extra maculam semper est servata Catholica Religio. Decedit Imperator Gratianus toto orbe positus. Cunctos populos, quos Clementia nostra regis Temperamentum, in tali volumus Religione ad populosari, quam Divinum Petrum reliquisse Romanis, Religio usque nunc ab ipso infinuata declarat, ubi Religio à Petro infinuata

Ep. ad Theod.

Ep. ad con. Car. 162.

Ep. ad Leon.

L. 1.

Contra partem Donati.

De sent.

Dion.

De sent.

De sent.

De sent.

De sent.

De sent.

De sent.

De sent.

De sent.

De sent.

etiam post mortem vivente, est semper credendi regula, ad Gratianum usque tempora, & Justiniani ea congemmantis, & in Codice perpetuò retinentis.

Quàm secunda est antiquitas, quæ vel decretescendo augetur. Erant in ea infallibiles Apostoli Petri traditiones. *Sub hoc igitur*

Euseb.
l. 3. c. 13.

Clemente, cum dissenso non modica inter eos, qui Corinthi essent Fratres factò scripsit, quæ est Romæ Ecclesia potentissimâ literas Corinthiis, annuntians eam, quam in recentis receptas traditionem, en Clemens annuntiat Petri traditionem, quod & successores sæpè fecere, & Tertullianus egregiè adnotavit. Felix Ecclesia cui eusam doctrinam cum sanguine Apostoli profuderunt, & Ireneus & alii Patres. Erant relationes causarum, argumenta infallibilitatis manifesta, ut vidimus ex Innocentio, & Theodoro, & hac eadem parte cernemus. Erat Antiquitas testis infallibilitatis, quippe Lyrenensis antiquitatis defensor, pluribus utitur argumentis, à Romano Pontifice desumptis, non evitatur certum ab incerto, & infallibilitatem veteria Doctrinæ, ab epistolis incertis Pontificum, & certis ad certam adducit probationem. Certè Marcion à solo Papa damnatus ad quem appellasse eum vidimus primogenitus Diaboli erat ex Polycarpo, & ipse baptisma, ut manifesti hæretici, à Firmiliano ad Cyprianum exfusillatur. Sic Præxæ ut libro integro evincit Tertullianus, & pluribus adversus Marcionem, sic Ireneus de Blastò scribit, sic in numero hæresum aliarum collocantur, quas scimus à Papa damnatas, ejectos ab Ecclesia Præxæam, Sabellium, Marcionem, Blastum damnatum Origenem, & alios, alto de acceptance Ecclesiæ silentio, imò dissidentibus Ecclesiæ aliquibus, & multi ex Adversariis Synodum clamant, & ita nil dicente Ecclesiæ & Concilio, posset quis eas hæreses Catholicas declarare.

Ep. 75.
Adv.
Præx.

Nil deesse potest tantæ plenitudini, ac maximo obertatis argumento, unam vel alteram hæresim describeremus, à Papa penitus everfam, & prima erit hæresis Novatianorum Cornelii evo certè hæreticam. Scribit ad Cornelium Cyprianus; longam de Novatia. no epistolam, ubi in margine notat Erasimus. Novatianus fidei hostis, & scribit in epistola Cyprianus. Quid ad hæc Novatianus Frater deponit errorem, un vorò qui dementium mors est, ipsi bonis, & prosperis nostris plus aditus est ad furorem. Et mox. Deserit Ecclesia, misericordia hostis, interfectur panitentia, doctus superbia, veritatis corruptor. Et alibi de hoc eodem hæretico. Hic enim qui reus sibi erit non ab Episcopo relictus, sed spontè de Ecclesia profugus, & hæretica prædicatione à se ipso damnatus sit. Et rursus scribit Cornelio. Et cum diligentiâ & dilectione, fecisti Frater Charissimè festinatè ad nos mittendo Niceporum acoluthò, qui nobis & de confessoribus regressu gloriosam lætitiâ nuntians, & adversus Novatiani, & Novatianorum & perniciosas ad impugnantiam Christi Ecclesiam machinas plenis-

lib. 1.
Ep. 1.

fimè instrueres. Nam cum pridè istuc venisset hæretica pravitas nocens solio; & mox veritatis & fidei naufragum solium & in fine ipsius Epistolæ. Solus poterit de Ecclesia ille discedere, solis Episcopis devotissimè schismaticis, & Hæreticis in favore manere, ubi Novatianus misericordie Hostis, interfectur panitentia, doctus superbia, veritatis corruptor, hæretica præsumptione damnatus, in fæctione hæreticè pravitas, ejus scilicet fidei naufragi, schismaticus, & hæreticus à Cornelio, & Cypriano describitur. Rursus de confessoribus ad Cornelium. Ad Ecclesiam Catholicam regressus esse, id est errore deposito, & à schismatico, imò hæretico fidei deserto, unitatis, ac veritatis domicilium sive sanitatis reperire, ubi Romana & sra Ecclesia, Novatianos hæreticos cognoscit. Et rursus Antoniano Cyprianus. Id curasti in tuis literis ut referberem tibi, quam devotè Novatianus intrudaxisset, & suso calamo hæresim demonstrat. Denique ad Stephanum scribit. Cum Novatians ipse, quem sequitur olim absentans; & Ecclesiæ hostis judicatus sit, qua phrasi mox utitur de Sacerdotibus, per orbem totum absentis, adeò folius Cornelius damnatus, & hæreticum molles describit, hæreticum simul & schismaticum, & Antoniano scripsit. Etiam Roma super hæc rescriptissimus ad Cornelium collegam nostram, qui & ipse cum plurimis Coepiscopis habito consilio, in eandem vobiscum sententiam pari gravitate, & salubri moderatione consensus. Et Eusebius de Novatiano scribit, Schisma innoxius, eo quod Cornelius panitentem Apostolorum recepisset, & rursus Cyprianus confirmat. Jam pridem etiam Cornelius collega noster sanxit, Episcopos quidem lapsos ad panitentiam admitti, & Pacianus adversus Novatianoxi nemo vobis Cornelium prætulisset, & Socrates ipse novatians, & apud ipsum Acelius novatians. Cum vero in mediani proferret Acelius dispensationem, qua regnanter Decio inter Novatium, & Cornelium intercesserat, sic epistolæ Cornelii commemorat Eusebius & Cyprianus, & commendat Fabius Antiochenus, & remittendorum criminum potestatem, Petri hæreditatem vocat Ambrosius, & ex Petri præmio deducit Cyprianus. Adeò totius Ecclesiæ testimonio, imò etiam Ecclesiæ hostium, solus Cornelius Novatianum, hæreticam apud omnes damnarat, ubi nec sermo est de acceptance Ecclesiæ, imò nec sub Cornelio id erat receptum, ut scribit Dionysius ad Stephanum. Scias autem Frater cunctias per orientem, & alterius partem Ecclesiæ, quæ prius erant discessisse nunc tandem ad unitatem reversas esse, & omnes Ecclesiarum ubicumque antistes unum, idemque sentire, & susè enomerat Ecclesiæ, cunctas Cilicie Ecclesiæ, universam Cappadociam, & Patriarchas, qui non quatuor, vel pauci Episcopi, adhaerant errori Novati, & tamen hæreticum vidimus.

lib. 1.
Ep. 6.

lib. 1.
Ep. 3.

Alterum est Montanistarum exemplum, de quo satis loquitur Tertullianus. Audia editum esse propositum, & quidem perceptum, & Ec-

lit. 2.
Ep. 12.

lit. 2.
Ep. 1.

In Clr.
Ep. 3.

lit. 1.
c. 7.

De pen.

lib. 7.
c. 3.

de pacit.

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ec-

& Ecclesia observat non expebat, par-
lamque legebat in Ecclesia. *Hec leguntur
in Ecclesia, & virgo est!* & peremptorium,
tempus non largitur; uno verbo liber de pu-
dicitia scribitur ex Hieronymo in Ecclesiam,
& eo tñ Montanus agnitus est hæreticus, nec
Asia, & Phrygia Ecclesie, decretum illud non
recipientes ab hæresi Montani sunt excusate.

Tandem in antiquitate præter cypreos, stat
omnis armata fortium. Ibi Pontifices cum
edictis peremptoriis, in Ecclesia tota celebra-
ti. Ibi Patres Cyprianus, Dionysius, & alii;
Ibi Concilia Æcumenica Ariam à Papa præ-
damnatam damnantia. Ibi Concilla cum
arletensi, Stephano, & Viçtorio obsecuta. Ibi
presules propè innotiti, traditionem Pascha-
tis agnoscentes. Ibi Imperatores vel ethnici
id non ignorantes. Ibi antiquitas, & eviden-
tia confirmans. *Manifestum est ubi, & per
quos remisso peccatorum dari possit, nam pri-
mum Dominus Petro & potestatem illam con-
cessit.* Id Concilium nicensium Papam sequens,
in causa Novatianorum, Montanistarum, &
quartadecimanorum & baptisimi, ut rerum
jam decisarum, sicut & de Arianis ipsis scri-
bit Athanasius, damnati sunt antequam dam-
nantur.

CAPUT IV.

*Evincitur infallibilitas Papæ ex Patribus
Latinis.*

Antissima illa doctorum Aquila, & in-
geniorum phoenix Augustinus, credi-
dit Occidentem sufficere, audacissimo etiam
Juliano. *Puto tibi eam orbis partem sufficere,
in qua primum Apostolorum suorum voluit
Dominus gloriosissimo martyrio coronare.* Imò
quod uno verbo rem decidit, sufficere Inno-
centium Papam. *Cui Ecclesie Presidentem
B. Innocentium si audire voluisset, jam tum
periculosam juventutem tum Pelagianis la-
queis exisset.* Adeò satis est Occidens ex
Augustino, ne dum Catholicis, sed & hæ-
reticis; adeò Augustinum Hostes nostri,
& commendant simul & fugiant, inimici
potius quàm cultores.

Antiquissimus præcedat Tertullianus, &
adhuc Catholicis Catholicos instruat, in
aureo de præscriptionibus libro. *Si Italia
adsacer babes Romam, unde Anteritas nobis
prestò est. Felix Ecclesia, cui totam doctrinam
Apostoli cum sanguine profuderunt: Viden-
nus quid docerit quid didicerit, quid cum
ceteris confesseris Ecclesie.* Si ergo Apo-
stoli cum sanguine totam doctrinam profu-
derunt, non partem aliquam doctrinæ, nihil
est quod non sit Apostolicum, nil quod non
sit Apostolorum doctrina. Si totam profu-
dere doctrinam, nihil occurrant Romanis
Si Felix est Ecclesia, hæresim docere non
potest, quo nil infelicius accidit Ecclesie,
si videndum quid Romani didicerint, ab
Apostolis sunt extimè instructi, si videndum
quid docerint, sunt optima credendi regu-

ia, si videndum est quid Romana cum cæ-
teris confesserit Ecclesie centrum est, &
radix fidei. Et frustra Filenus reponit, Ter-
tullianum de præterito locutum, quippe
ubi totam Doctrinam Apostoli, cum san-
guine suo profuderunt, nihil manere potest
erroris: Frustra reliquis Ecclesie comme-
morant, cum reliquis confesserit Ecclesie,
quippe Romanam soiam vocat, & felicem,
& ab Apostolis edoctam, & confestera-
tionem vel iratus exponit. *Audio edictum esse
propositum, & quidem peremptorium,* ubi
Zephyrinus edictum propositum, obediencie
tota Ecclesia, & inobedientes ut hæreticos
damnavit. Frustra Tertullianum ferunt di-
centem, nihil præjudicare veritati, quippe
loquitur de Personis non Ecclesie, quæ ab
Apostolis edoctas, sæpius armat In Hæretico-
rum. Idem & eodem libro præscriptionum,
Quartadecimanos hæreticos appellat, &
Blaſium in eo notat Hæreticum. *Pascha
enim dicit non aliter custodiendam, nisi secun-
dum legem Moysi.* Quod & repetebant Quar-
tadecimani, & una Constantini ratio, quæ
& Synodum movit Nicenam, societas erat
intolerabilis, cum turpissima festa Judæo-
rum. Et tamen Tertulliani ævo nondum
erat Concilium Æcumenicum, nondum ac-
ceptatio Ecclesie. Adeò decretum soium
Viçtoris, lydus lapis erat ad fidem, quod
ut vidimus, & alii confirmant. Iterum bellè
docet Tertullianus. *Si clausum adhuc putas
regnum, memento hic claves Dominum Petro,
& per eum Ecclesie reliquisse.* Adeò nondum
cum errore imberberat, clausum esse Me-
chis cærum, nec Ecclesie claves relictas, &
sibi mox hæretico inimicus. *Si quia dixit
Dominus super banc Petram edificabo Ec-
clesiam meam, qualis ei everteret, atque com-
mutans, manifestans Domini intentionem,
personaliter hoc Petro conferentem, afferit
& Petro, & Ecclesie relictas, quis cælum
mæchis speriret, & cælum elanderet Mon-
tano, quod & fatentur ipsi Centuriatores.
Tertullianus non sine errore sentire videtur,
claves soli Petro commissas, & Ecclesiam su-
per eum edificatam.* Adeò Centuriatores Ca-
tholicos Patres, & nostros fatentur, & re-
prehendunt, & Judices i nemine constituti
judicant, quos audire debuerant, & Magi-
stros suos erudiant. Iterum nos Catholicos
docet Tertullianus, hæreticos vocans Mar-
cionem, & Cerdonem à Papa damnatos. *Ob
inquietam eorum curiositatem, qua Fratres
quaque variabant, semel, & iterum ejcti,
quæ phrasis apud eundem Tertullianum,
& apud antiquissimum Eusebium, in hæte-
ticis declarandis adhibetur. Denique vel
Hæreticus Tertullianus, plus etiam juvat
quàm Catholicus. Nam idem Prætaxus Epi-
scopum Romanum, agnoscentem jam prophe-
tias, & ex ea agnitione pacem Ecclesie Asia,
& Phrygia afferentem falso de ipsis Prophe-
tis, & Ecclesie eorum adseverando, coegit &
litteras pacis revocare jam emissas.* Si ergo
Papa fert pacem Ecclesie Asia, & Phrygia,

De præ-
dic. 1. 11.

C. alt.

In scriptis
c. 20.

De præ-
dic. c. 21.

Cont. 2.
c. 7.

De præ-
dic. c. 30.

Adv.
Prax. c.
1.

niffes
x ve-
sine
a ille
scab-
ubi
ctor
cor-
tatis,
socii
larus à
larus
Eccle-
de de-
de de-
di fa-
lesia,
rursus
s lit-
tatio-
are sim
ibit.
m ab-
Ep. 1.
qua
or
lius
Juz-
niano
psius
se cum
undem
alabri
Nova-
Cor-
rus
erium
Ep. 1.
quis
ano-
lium
&
vò in
re m-
emo-
endat
De 10.
Cy-
onio,
lius
dam-
de Ec-
ctum;
s ubi
peris
nunc
mnet
dem-
cun-
ado-
vel
i, &
m, de
ed-
iam.
c.

Tertull.
de pudic.
in Er-
cl. de
scat.
Dian.

Cypr.
ep. ad
Jul.

De sent.
Dian.

Lib. 1.
c. 4.

Cap. 36.

Lib. 1.
c. k.

vel bellum literis revocatis, non pendet pax ab eorum acceptatione, si edicta Papæ sunt peremptoria, non expectant, sed extorquent consensum, si Ecclesia vetus ipsa laudent edicta, cur ea Ecclesia nova reprehendit? Si Præaxes ipsæ, & hæretici cognoscunt, causas fidei extremæ manu decidere, ad Romanum spectare Pontificem, cur non fatebuntur aequale quod vident nocturnum, & cur veritas credentem jam non cogit?

Audivimus Tertullianum Magistrum, audiamus discipulum Cyprianum, eo discipuli titulo gloriantem. *Post ista adhuc insuper Pseudoepiscopo sibi constituto, navigare audent ad Petri Cathedram, atque Ecclesiam principalem, unde unitas Sacerdotalis exorta est, nec cogitare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo commendante laudata est, ad quam perfidia habere non possit accessum, ubi vides Petri Cathedram, Ecclesiam Romæ principalem, unde unitas Sacerdotalis est exorta, vides Romanos in fide laudatos, & quod perfidia apud ipsos, non tantum non habeat, sed nec habere possit accessum. Et Frustra reponunt Hostes, Cyprianum loqui de Personis, quippe expressa sunt verba, Perfidia habere non possit accessum; & iterum.*

Nec capi Hæreticorum venenit posse, nec decipi, & rursus. Nulla societas fidei, & perfidia potest esse. Qui cum Christo non est Adversarius Christi est. Et diverso modo loquitur Cyprianus, de Personis, & puri facti

quæstione. *Stephanum Collegam nostrum longe postum, & gesta rei, & veritatis ignarum sefellit, & mox. Neque enim tam culpandus esse ille, cui negligenter obrepam, at in causa fidei scribit, nequit accessum habere perfidia. Magna res Clerus Romano, ista scribit antiquitus Cypriano. Quoniam nec tantas de nobis laudet, Apostolus promississet dicendo. Quia fides vestra prædicatur in toto mundo, nisi jam exinde vigor iste, radices fidei de temporibus illis mutatas fuisset. Et mox repetunt passim Contrarii, Clerum jam tunc sibi blandiri, nemo Judex in propria causa, laudet te oia alienum, nec recordantur Papæ infallibilitatem, ut rem notissimam ab ipsa prædicari. At cum Clero Romano est Cyprianus, qui & alibi bellè congeminat.*

Clarus Frater clarissimi fides, quam de vobis beatus Apostolus prædicavit. Hanc laudem virtutis, & roboris firmitatem, jam tunc in Spiritu prævidebat, & præconio futurorum merita vestra contestans, dum patentes laudas filios provocat. Denique ita loquuntur, & alii Patres, quos cognoscit, & irridet Rigaltius, Papæ ex Labbeo parum æquus, at invidia æquus Patribus, quos omnes contemnere est hæreticum; & Interpreta hi plus jvant odio, quam nobis prodesse obsequio, cum Patres nostros confirmant, & se Patrum irrisores ostendunt, quos vel Hæretici passim venerantur.

Eruditissimas nobis epistolas, imò & librum Cyprianus largitur; ubi ea valide

proponit, super Petrum fundatam Ecclesiam, unam Petri Cathedram, unam Christi Ecclesiam, ex Petri fide derivatam. *Petrus super quem edificata, vel a edificanda erat Ecclesia. Petrus quem primum Dominus elegit, & super quem edificavit Ecclesiam.* Et id appellat rem manifestam. *Manifestum est ubi & per quos remissio peccatorum dari possit, nam Petro primum Dominus, super quem fundavit Ecclesiam, & unde unitatis Originem ostendit, & instituit, poseffisse istam dedit, ut solveretur in caelis, quod ille solvisset in terris.* Et libro de unitate confirmat. *Super illum unum edificat Ecclesiam suam. Et mox. Sed exordium ab unitate proficitur, Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & Cathedra una ministeret.* Ea ita clara sunt, ut fiant, vel antiqui Hostes, vel Moderni, & ita Erasmus Cyprianum accusat. *Super quem edificanda erat Ecclesia.*

Ab hac sententia multum abhorret Augustinus, qui non vult Hominem esse fundamentum Ecclesie, at Cyprianum nobis donat, nec aufert magnum Augustinum, qui & plebem ipsam hoc docuit. Numerate Sacerdotes ab ipsa Petra Ecclesie; ut vel indocti fient Magistri. Et iterum jvat dum odit. Incertum autem est quod dicit, Ecclesiam ab uno profectam, ad Christum referendam sit, an ad Petrum, nisi quod orationis tenor magis in Petrum congruit, par erat auctoritas prædicandi, baptizandi, & absolvendi, penet tamen unum erat principatus, ad declarandam unitatem Ecclesie. Et Centuriatores veritate victi, citant plura Cypriani. Deus unus est, & Christus unus, & una Ecclesia, & Cathedra una super Petrum Domini voce fundata, aliud altare constituit, aut Sacerdotium novum fieri præter unum altare, & unum Sacerdotium non potest, quisquis alibi collegerit spargit. Et rursus vocat eum Cypriano. Ecclesiam Petri Cathedram, à qua unitas Sacerdotalis exorta sit. Si ergo Petrus est Ecclesie fundamentum, validius erit ipsa Ecclesia, si una est Cathedra Petri, non ergo plures Cathedra; si datur Petro Primatus, ut Cathedra una ministeret, non tantum Petri communio, sed & Cathedrae Doctrina tenenda, Deus unus & una Cathedra, una Ecclesia ad unitatem servanda, una Cathedra, extra quam non est alia, quid ergo in Ecclesia etiam particulari, erigitur Cathedra contra Cathedram, & una in plures dividitur?

Eam Cathedram audit Cyprianus, & verbo, & exemplo veneratus, ubi scribit Romæ Clero de lapsis, & Clerus interroganti respondet. Post excessum nobilissima memoria Viri Fabiani, nondum est Episcopus, propter rerum, & temporum difficultates constitutus, qui omnia ista moderetur, & eorum, qui lapsi sunt, possit eam Auctoritate, & cum Consilio habere rationem. Et in fine. Ante constitutionem Episcopi nihil innovandum putavimus, sed lapsorum curam mediocriter temperandam esse credidimus, ut interius dnm

Episco-

Ep. 55.
§ 71.
ad 70b.

In ar.
101.

In Pfol.
c. post.
D. 11.

L. 1. ep. 8
Geni. 3.
c. 7.

Dum.
Eccel.

Ep. ad
Cypri.

Episcopus dari à Deo nobis susinetur, in suspenso eorum, qui foris positis dilatione susineri, causa tenentur; Moxelesto Cornelio scribit & cum numerosis Episcopis Cyprianus. Placuit nobis Spiritu Sancto suggerente, & Domino per visiones multas, & manifestas exponente, quia Hostis nobis imminere praenuntiatur, & ostenditur, colligere intra castra Milites Christi, & examinatis singulorum causis pacem lapsis dare, imò pignaturis arma suggerere. Quod credimus nobis quoque paterne concordie contemplatione placiturum; ubi Cyprianus pacem postulat pro lapsis, nec alius dare potest nisi Papa, & Sede vacante fiat res in suspensio, nec fidei articulus valet decidi, & Cornelium expectat Cyprianus. Annuit Cornelius Cypriano, decretum edit in Novatianis & Cyprianus habet, pro hæreticis, Novatianus Frater nostrum deponit errorem, & mox. Novatianus veritatis corruptor, & rursus. Maxime cum jam pridem nobiscum, & cum omnibus omnino Episcopis in toto mundo existimatis, etiam Cornelius Collega noster, Sacerdos pacificus, & iustus, & martyrii quoque dignatione à Domino honoratus decreverit, huiusmodi Homines, ad penitentiam quidem agenda posse admitti; Adeo solus Cornelius ex Cypriano, & vel Novatianorum testimonio, quod ab Hoste desumptum est iniustum, decreverat lapsis penitentiam, & Novatiani ex eo tempore hæretici, per orbem universum declarantur, quamvis solus decrevisset Cornelius, imò nec Ecclesia ut vidimus accepisset.

L. 1. ep. 3

L. 1. ep. 1

L. 1. ep. 4

Antiquissimum Cyprianum subsequitur etiam antiquus Optatus, maximus Doustistrum Victor. Is adversus superbissimum Parmenianum, solum pro cunctis Donatistis pugnantem, & suis, & Hostis jaculis prellitur. *Jamne sensis, Jamne intelligis te argumentis tuis, contra te militare. Cum probatum est non esse, in Ecclesia Sancta Catholice, apud quos est Symbolum Trinitatis, & per Cathedram Petri qua nostra est, eu quibus argumentis Optatus, probat se in Catholica esse Ecclesie, per symbolum Trinitatis, & per Petri Cathedram suam; an si Petri Cathedra erret, argumentum erit robustum, an telum imbellesive istò, an dicent Petri Cathedram hæreticam, retinere in Ecclesia Catholicis, cum nec ipsa foret in Ecclesia? Et rursus urget validissimè. *In terea dixisti apud Hæreticos, Ecclesia dotes esse non posse, & ut Hæretici omnes, neque claves habent, quas solus Petrus accepit. Et iterum citato Matthæi textu. Contra quas portas, claves salutaris, accepisti; legitimus Petrum Principem scilicet nostrum, cui Christus dixit. Tibi dabo claves regni celorum, & porta inferi non vincunt eas; ubi solus Petrus claves accepit, ubi porta inferi non vincunt claves, & quod omnes legunt de Ecclesia, optimè de clavibus legit Optatus, cum porta inferi prevalere non possit in Ecclesiam, supra Petrum fundatam, nec**

L. 1.

claves Petri superare. Et iterum. *Igitur de dotibus prima Cathedra est, ut supra diximus, quam probavimus per Petrum nostram esse, qui ducit ad se Angelam, & hunc docet esse Spiritum Sanctum. Missus illum si potestis, ubi prima Cathedra est dos Ecclesie, quæ per Petrum est Catholicorum, & Petrus Spiritum Sanctum, ad se ducit ex Optato. Idem Hæreticos recitat à Zephyrino Urbico devotiss. Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentini, & ceteri temporibus suis à Victorino Pictoriensi, & Zephyrino urbico, & Tertulliano Chortaginensi usque ad Cataphrygas, & ab Aliis Adversariis fidei Catholice superari sunt, adeo hæretici omnes à Victorino, & Tertulliano eruditiss. calami configuntur, & Zephyrini decretis superantur, & ante omne Concilium, ex solis Zephyrini constitutis visis ab Optato describuntur. Denique Optatus iuvictis, Romanorum Pontificum successione, velut fulmen in Hostes contorquet. Quo & terribi sunt & prostrati, & negare non poterant vel Hostes, Negare non potes scire te in urbe Roma primò Cathedram Episcopalem esse collatam, nec solum loquitur de communione, sed de ipsa fide, & doctrina, ut Cathedra ipsi demonstrat. Et in qua unitas ab omnibus teneatur, nè singulis tibi quibus defenderet, & vocat schismaticos alteram Cathedram erigentes.*

L. 1.

L. 1.

L. 1.

Atver-
sitate.

Prodeant post Optatum Doctores Ecclesie, & Cathedra Petri susinere. Prodeat Gregorius Magnus, qui ex Luca textu confirmat, & vrisiis epistolis tucur, ut de Pontificibus agente cernemus. Prodest vel ex Oriente Occiduis Hieronymus. *Miror inquit in Rufinum, quomodo probaverit Italia, quod Roma contempsit, Episcopi susceperint, quod Sedes Apostolica condemnavit, miror etiam nunc exclamat, solum Italia voce mutata, quomodo probaverit Gallia, quod Roma contempsit, Episcopos susceperint, quod Sedes Apostolica condemnavit? Iterum ad Pammachium, & Marcellam. *Predicationem quoque Cathedrae Marci Evangelistica, Cathedra Petri Apostoli, sua predicatione confirmet, ubi prima Cathedra Petri secundum Marci confirmat. Et rursus tonat in Rufinum. *Quid faciens epistola Theophyli Episcopi, quid Papa Anastasii in toto orbe Hæreticum persequenti? ubi Theophylus in sua diaceci, Anastasius iter toto, Origenis errores insectabatur. Orbe tutto Damisus ab Hieronymo, Ecclesie Magister occupatus. Sed vir egregius, & Ecclesie Virginis Doctor, an Doctor Ecclesie Damisus, ab Ecclesia ipsa instruetur, & Doctor docebitur à Discipulo? Et iterum adversus Vigilantium. *Mali facit ergo Romanus Episcopus, qui super mortuorum Hominum Petri, & Pauli, secundum nos ossa veneranda, secundam te vilem patrisianam, offert Domino Sacrificia, & tumulus eorum Christi arbitratur altaria; adeo stupidum credere non potuit Vigilantium suum Hieronymus, quem saepe dormi-****

dormitantium appellat, ut crederet Romanum Episcopum in reliquiis venerandis, posse malè facere, & falli. Iterum Hieronymus Damasi jussu formulam fidei conscripsit, qua Apollinaristæ reciperentur, & quidem in ipsa fidei professione, qua in Ecclesia Catholica, nil magis certum, & fecerunt. Iterum reprehendit Cyrium, & Stephanum jubentem commendat, & Anastasium contra Rufinum, & in Joannem Hierosolymæ Patriarcham; sæpe triumphantem congeminat; uno verbo satis est Hieronymus, integram quæstionem decidende, cum fidem Romanam commendat, quod & passim congeminat. In

Ep. 61.

epistola ad Theophilum. Scito nihil nobis esse antiquius, quàm Christi jura servare, nec Patrum transire terminos, semperque meminisse Romanorum fidem, Apostolico ore laudatam, cujus se esse participem, Alexandrina Ecclesia gloriatur. Et in epistola ad Demetriadem. Dum estas parvula, & Sancta, ac B. memoria Anastasius Episcopus Romanam Ecclesiam regeret, de Orientis partibus, Hereticorum sæva tempestas, simplicitatem fidei, quæ Apostoli voce laudata est polinere, & labefactare conata est. Sed vir dissimulatæ

Ep. 8.

perparitatis, statim noxium perculit Caput, & sibilantia Hydræ ora compefcuit. Et validissimè adversus Rufinum, Scito Romanam fidem Apostolico ore laudatam, ejusmodi præstigia non recipere, etiamsi Angelus aliter annuntiet, quàm semel prædicatum est, Pauli auctoritate mutatum non posse mutari, quod & repetit in Rufinum, repetit cum aliis Patribus, repetit cum Rufino contrario, adeo nihil habet antiquius Hieronymus, quàm meminisse Romanam fidem, Apostolico ore laudatam, in Anastasio Papa comprobata, qui statim noxium perculit Caput, & hydræ ora compefcuit, ultimo hydræ detrimento, & adeo certam, ut mutari non possit, nec hæresis præstigia recipere, etiamsi Angelus aliter annuntiet, quam phrasim à Paulo est mutuata, ut veritatem fidei ostendat, re quavis certissima certiore. Prodeat eloquentiæ melle Ambrosius. Credatur,

L. 3.

inquit, symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratam custodit, adeo Romana Ecclesia, ut irreformabilem fidei regulam, intemeratam custodiat, fidissima esse debuit, & secuta, ne vel falleret credentes, vel falli posset in credendo, ut Ambrosius diceret, credatur, nec fide Divina est credenda, quæ potuit regula violari. Iterum de se ipso testatur. In omnibus capio sequi Romanam Ecclesiam. Vtique ipse Auctor est hujus Assertionis Petrus, qui fuit Sacerdos

Ep. 31.

in pfa. Ecclesia Romana, adeo auctorem certum, Romana Ecclesia venerat, & in Romano Pontifice Petrum, Doctores Ecclesiæ vel docentem. Prodeat extremus Augustinus qui Catholicos plenissimè instruit, & Hæreticos plenissimè confutat. Is plebem ipsam reddit eruditam. Numerate Sacerdotes ab ipsa Petra Ecclesiæ, hæc est quam non vincunt

De sac. l. 4. c. 1.

superba infernum portæ, ubi non de Ecclesia

In pfa. contra p. Donati.

C. 77.

Catholica, sed de Petra in successibus stabili victoriam adversus inferos, & quidem perpetuam prædicat, & vult Sacerdotes numerari, quod & agit de utilitate credendi, & rursum contra Donatistas, eorum successionem irridens, & à Petro usque ad Anastasium commendans. Si ordo considerandus est, quanto certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, ubi & certò, & salubriter numeramus, & adversus Manichæos ipsos, nec Deum unum agnoscetes. Tenet me, inquit in Ecclesiæ gremio, ab ipsa Sede Petri Apostoli, cui pascendas oves fuit, post resurrectionem Dominus commendavit, successio Sacerdotum, an tenetur Augustinus in Ecclesiæ vinculis facillè solubilibus, & casu est ex successione Sacerdotum, & fallibili, & aliquando hæretica, ut jactant Hostes Liberium, & Honorium. Is putat Juliano sufficere, ut vidimus tantum Occidentem, non ergo Ecclesiam totam requiri, satis esse Innocentium solum, de quo eximè subdit. Quid enim potuit Vir ille Sanctus, Africanis responderet Conciliis, nisi quod antiquitus Apostolica Sedes, & Romana cum cæteris, tenet perseveranter Ecclesiæ, ubi non tantum optimè respondit, sed nec potuit aliter respondere, & Romana, & Apostolica Sedes. Is in sermone de verbis Apostoli. Præsum ubi tales invenieritis, Ser. 2. occultare nolite. Redarguite contradicentes, & resistentes non modo percutite. Jam enim de hac causa duo Concilia, missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt, causa finita est, utinam aliquando finiatu error, ubi videt Concilia ad Papam transmissa, inde manare rescripta, & causam tunc esse finitam. Et frustra Dupinius reponit, ideò finitam causam, ablata Romanorum protectione, quippe Augustinus affirmat, inde etiam rescripta venerunt, frustra repetunt finitam Romæ, quippe vult redargui contradicentes, & asserit simpliciter finitam, quod & evidenter alibi confirmat. Hæresis nova vel Antistes, vel cerd accerrimi, notissimique suscesores, cum Pelagius, & Celestius existens, Conciliorum Episcopopalium vigilantiæ in adjutorio Salvatoris, qui suam tætu Ecclesiam, etiam à duobus venerabilibus Antistitibus, Apostolica Sedis Papa Innocentio, & Papa Zoximo, nisi correctis etiam egerint penitentiam, toto Christiano Orbe damnati sunt; ubi damnati sunt à toto orbe, post duorum Pontificum rescripta, quod immensa argumentorum segetem ex Augustino ipso suppeditat, per Papæ rescripta causam finiri, & Romæ, & toto orbe Christiano. Is Pelagianis negat, vel examen. Quid adhuc queris examen, quod apud Apostolicam Sedem factum est, ubi urget ultimò Julianum, & ne dum Concilium Ecumenicum negat, sed vel simplicem collationem, quam tantum ultimò requirebant. Absit à Christianis potestatis terrena Reipublice, ut de antiqua Catholica fide dubitent, & ob hoc oppugnatoribus ejus locum, & tempus

Ep. 165. C. 4. & C. 17. L. 1. c. 4.

Ep. 157.

L. 2. ep. ult.

tempus examinis præbeat, ac non potius in ea certi, atque fundati talibus, quales vos estis inimicis ejus disciplinam coercionis imponunt. Quod enim propter Donatistas factum est, eorum evidentiſſima turba fieri cogentur, ignorant quid ante ſis geſſim, quod eis fuerat ostendendum, quales vos turbat Deus vertat ut habeatis, Deo tamen propitio non habeatis, ubi Principes ipsi non dubitant, nec tempus examinis præbent, & certi sunt, atque fundati, & tamen Concilium Ecumenicum, mox Collationem Pelagiani quærebant. Denique Augustinus fuſo calamo, Patres omnes enumerat, & ex iis collecta certitudinem ſumit, & locat cum iis Innocentium, & ſæpe ſolum ait ſufficere; Innocentii literis tota de hac re dubitatio ſublata eſt, ſi Augustinus dubitationem dixiſſet, Innocentii literis ſublata, certum foret reſcriptum, ubi ſublata dubitatione ſtat certitudo, at emphaticè ait totam ſublata; & rufus. In verbis Apoſtolice Sedis tam

L. 2. ad Bonif. c. 3.

L. 2. contra Pel. c. 3.

In ſta Auguſt.

C. 42. contra Cell.

De Inc. c. 11.

antiqua, atque fundata, certa, & clara eſt Catholica fides, ut neſas ſi de illa dubitare Chriſtiano; ubi clara eſt certa aded fides, ut neſas ſi Chriſtiano vel dubitare. Quid diceret Auguſtinus de negantibus, ſi neſas eſt vel dubitare, & hoc ut vidimus repetat cauſam ſinitam Innocentii literis, nec ipſum malè reſpondere potuiſſe, quod & egregie in vita Auguſtini, eſſert Calamentis Poſſidina. Et hoc tale de illis Catholice Eccleſie judicium, ubi Romanorum Pontificum reſcriptum eſt Eccleſie Catholice judicium, ideoque ineluctabile, & firmum.

Poſt hæc quatuor Paradifi flumina, non deſunt & uberes rivuli. Non deest Proſper Auguſtini diſcipulus. Tunc iſtorum machina fraſta ſunt, quando B. memorie Innocentius, neſandi erroris capita, Apoſtolice mucrone percuffiſſet, & mox. Quando Africanorum Conciliorum decretis, Papa Zozimus ſententia ſua robur adnexiſſet, & ad impiorum detractionem gladio Petri dexteræ omnium armavit Anſiſtium, & ſuſtra reponit Dapnina, pondus acceſſiſſe ab Innocentio, at Proſper narrat machinas fraſtas, ac machinæ fraſtæ adhuc ſunt integræ, narrat capita erroris, Apoſtolice mucrone percuffa, an ſana eſt in capite percuffus, narrat Innocentium armate, omnium Antliſtium dextera Apoſtolice Petri gladio, an propria acceptatione Antliſites, an Petri gladio hæreſim reciderant? Non deest Fulgentia Ruſpenſa. Id enim, quod duorum Magnorum luminarium, Petri ſcilicet, Paulique verbis tanquam ſplendentibus radiis illuſtrata, eorumque decorata corporibus Romana, que mandati Caput eſt, tenet, & docet Eccleſia totus cum ea Chriſtiani Orbis, & ad juſtitiam nihil hæſitans credit, & ad ſalutem non dubitat conſideri, aded quod tenet, & docet Romana Eccleſia, totus credit Orbis Chriſtianus, & nihil hæſitans credit, multò minus recuſans, & ad ſalutem non dubitat conſideri, aded acceptationem excludit, quæ

& hæſitat, & examinat, & dubitat ad ſalutem conſideri. Non deest Ferrandus Diaconus. Interroga Vir prudentiſſime, ſi quid veritatis cupis audire, principiſter Apoſtolice Sedis Anſiſtitem, cujus ſana Doctrina conſtat judicio veritatis, & ſollicitur munitione Antliſtoratis, ubi ſi quia cupit audire quid veritatis, interrogandus principiſter Papa, cujus ſana Doctrina non mortifera, conſtat judicio veritatis. Non deest Ennodius in Eutyſchianos. Proinde Fructus manentem in ſuperis Petram, & adhaerentem B. Petro tenete ſententiam, quia nos munda Eccleſia, & non habentis maculam optamus unitatem, ubi B. Petri eſt tenenda ſententia, & unitas Eccleſie ſine macula. Non deest Ruſticus Diaconus, de Cyrilli epistolice locutus. Quas Celeſtini Papa urbis Rome, ut proprias ſuſcepit, ubi Cyrilli epistolice ſua fecit Celeſtinus, ex quo in tertio Concilio, inſiſtiſſima titulis decorantur. Non deest Philaſtrius, qui quartadecimano, inter vetuſtiſſimos hæreticoa reponit, ante Nicenam Synodum à Viſtore demortas. Non deest Pacianus adverſum Novatianos. Si nemo vobis Cornelium prætuliffet, remaneret illa ſcribenſis Antliſtoris, apud quos tunc ipſam de lapſis receptiſſet, Cornelio conſtores invidiam, & expò tueretur Cornelium, & ex eo evicti Novatiani eſſe extra Eccleſiam, imò vel ipſi diſcipuli Magiſtrum, vel ab initio hæreticum erubescere. Fatere ſimpliſter nihil eſt ſceleris in nomine. Quid te toties interrogatus abſcondis, quid cauſam nominis erubeciſt? aded vel ipſi Novatianum hæreticum, ante Nicenam Synodum fatebantur. Non deest Arnobius junior, in conſpectu cum Serapione, ſcribit, Cyrillum hæreſim Neſtorii retuliſſe. Celeſtinus ita enomiſtaſſet ejus exitiſ, ut in Neſtorium damnationis dicitur ſententiam, aded Celeſtinus Neſtorium, ante Synodum hæreticum declaravit, ut cum Arnobio & Synodico ſateatur.

Poſt rivosa & fontes Patres ſuppeditant, & gravidis pharetra præliantur. Præliatur Ambroſius ad Siricium. Recognoviſtus literis Sanctitatis tue, boni Paſtoris excubias, qui commiſſum tibi januum ſerves, dignus quem oves Domini audiant, & ſequantur, ubi Paſtor eſt Siricium, quem oves ſequi debent, & audire, ubi commendat epistolam Siricii. Faſto ergo preſbyterio conſultiſſi Doctrina noſtra, ideſt Chriſtiana legi eſſe contraria, aded idem eſt Doctrina Papæ, ac Chriſtiane legi eſſe contrarium, aded ſatis eſt ſolum Preſbyterium, nec Concilium Ecumenicum, aut Eccleſia, & forum Sacrum, & Iſicum eos ut hæreticos deſcitavit. Novellam impiesatem exeeratus eſt Imperator, & omnes qui illos viderunt quaſi quadam contagia reſugerant, aded tunc tempora laudante Ambroſio, non expeſtabatur Concilium congregandum, aut univerſalis Eccleſie conſenſus. Ruſus ſecundo ſcribit Concilio. Sanctiſſimus Apoſtolus Sedens nos docuit, quomodo Eccleſie gubernaculum ſine tenenda, & hæreſta

Diſ. 6.

Adv. ar. 10.

In bibl. P. P.

Ep. 3.

Ep. 2.

Ep. 81.

San. Theod. 1.

quomodo 5. c. 10.

Ep. ad
Huc.

damnet Orientia. Pugnât Augustinus cum Milevitano Concilio. *Quia te Dominus gratia sua præcipuo munere, in Sede Apostolica collocavit, & mox. Sed arbitramur adiuvante misericordia Domini nostri Jesu Christi, qui te regere consulentem, & orantem exaudire dignatur, auctoritati Sanctissimæ in ea de Sanctorum Scripturarum auctoritate de promptè facilius eus, qui tam perversa, & perniciose sententiæ esse cessuros, ubi Lucæ textui alluditur, & auctoritati Papæ vel hæretico, utpote Canonice, & de Scriptura de promptè facilius esse cessuros, non ut Papæ communicarent, sed ut errorem vel hæretici deponerent. Iterum in apologia Zozimi, ab Hostibus nostris oppositi. Recolunt enim*

L. 1. c. 3.
ad Bonif.

Beatissimus Papa Zozimus, quid imitandus Præceptor ejus de ipso senserit gestis. Attendit etiam quid de ipso sentiret, prædicanda in Domino Romanorum fides, adeo recolunt successores, quod præcedente decrevere Pontifices, & attendunt Romanorum fidem, non incertam sed in Domino prædicandam; sic & in causâ Cypriani totus est ut vidimus Augustinus, & pro Papæ infallibilitate, sic sæpè laudat epistolam Innocentii, ubi dicitur.

Ep. ad
Char.

Scientes quod per omnes Provincias, de Apostolico fonte penitentium responsu semper emanent. Præsertim quoties fidei ratio veniatur, arbitror omnes Fratres, & Coepiscopos nostros, non nisi ad Petrum, idest sui nominis, & honoris Auctorem referre debere, velut nunc rescribit vestra Dilectio, quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse, ubi Episcopi referunt ad Petrum, adhuc in successoribus viventem, quod possit Ecclesia omnibus prodesse. Et rursus cum quatuor Episcopus Augustinus, Pelagium à Synodo Diopoli absolutum, diligentia interrogari suadet, & tandem de ejus purgatione gaudendum, & epistolam mittunt ab Innocentio transmittendam. Magis in illa enim qui misit, quàm qui scripsit attendens, ubi Pelagius ab Innocentio misam legere non dedignabitur, & tandem concludit. Hoc à se probari volumus, & tuis Rescriptis de communi participatione unius gratia consolari, adeo ab Innocentio probatam, credunt finem liti datam. Pugnât

Ep. 95.

*epistola integra Hieronymus. Hinc enim præfidiis sulca mandati, Ariana robore fremit, hinc in tres partes divisa Ecclesia, ad se va-
re me festinus, Monachorum circa manentium, antiqua in me surgit Auctoritas. Ego interim clamito, si quis Cathedræ Petri jungitur meus est. Meletius, Vitalis, atque Paulinus tibi habere se dicunt. Postem credere si hoc unus assereret, nunc aut duo mentiuntur, aut omnes; ubi & Hieronymus Petri Cathedræ, & Episcopi inter se discordat, in eo unanimes adhaerent, & sola credit sua Hieronymus, qui Cathedræ Petri junguntur, nec est de sola communione disputatio, sed de voce hypostasia, orhem totum dividente, & in sententia diversa benè credit, omnia convenire non posse. Pugnât Chry-*

Ep. 38.

*solonus ad Eutychem, ubi causam scribit à Papa finiendam. Petrus, qui in propria Sede vivit, & præfides, præstat quarentibus fidelitatem, & frustra respondet Dupinius præstare veritatem fallibiliter, quippe præstare veritatem, non est errare, aut mentiri, nec Petrus indefectibilis in terris, errare poterit in caelis. Pugnât Capreolus Chartaginensis, Ecumenico scribens Concilio, & ab eo summè laudatus. Tanta constantia & virtute, quibusvisque novis erroribus resistatis, ne hoc quos jam pridem impugnavit Ecclesia, bisque temporibus repullulantes, Apostolica Sedis Auctoritas, Sacerdotumque in unum consonans sententia oppressis, secunde disputationis prætextu, vox jam dudum oblata renovare videatur, & mox. Si quis ea, que inser alios jam judicata sunt, denno in disputationem venire permittat, ita sanè nihil aliud sciscite censebitur, quàm de fide, que habemus valuis dubitare, ubi vides hæreticos repullulantes, ab Apostolica Sede damnatas, nec prætextu disputationis examinandas, ubi fides hætenus valuit, vel de Pelagii, vel de Nestorii causa, quam nondum Concilium expenderit, & cui examen disuadet Capreolus, & nondum Ecclesiæ receperat, cum Nestorio Joanne Patriarcha, & alii Episcopi adhaerent, & Pelagianus Nestorius, & Joannes, & alii adhuc Præsules jungerentur. Et frustra Afrorum ferunt Concilia, quippe omnes particularia Concilia, errori subiecta fatemur, Pugnât Uslinus Monachus libro integro contra Cyprianum, & in sententiâ Stephani defensionem. Pugnât libro integro Mocianus, pro Vigilii Papæ infallibilitate, & Facundus Hermianensis, vel Hostia per plura capita tuetur. Quod nihil addi possit Leonis Papa. Quod frustra Vigilii Papa responsu expectare se dicant, qui à Leonis Decessoris suis vestigiis minimè decessurus sit. Quod Leo multa confirmavit, excepto fassu Anatolii. Si verò Papa est fallibilis, & potest mutare sententiam, potest à Decessore suo recedere, possumus diversum expectare responsum, potest majorum vestigiis non insistere, nec est validum illud argumentum, quicquid Papæ confirmat est certum, ubi tunc difficultatis cardo in eo erat, an Papa tria capitula firmasset. Pugnât & integritæ capitibus Lyriensis, & in causâ, ut voluit, adversa Cypriani. Ut omnes luce clarius videant, in com-
Beatorum Apostolorum beata successio, quanto studio quanto conatu defenderit, semel suscepta Religionis integritatem; ubi B. successio latè Religionem, luce clarius descendit, quod & Celestini, & Xisti epistolis in suo libello recitata ostendit. Pugnât Avitus Viennensis, & suo & Gallorum nomine. Et quia securus non dicam de Viennensi, sed de totius Gallie devotione pollicor, omnes super statum fidei, vestrum capture sententiam, ubi securus erat Avitus, & de se ipso, & de omnibus Gallis, in re fidei omnes profusus, Papæ capture sententiam, quid scriberet*

Ep. ad
Eust.L. 4. c. 1.
L. 1. c. 5.
& 6.In com-
moni. c.
43.

Ep. 87.

beret his temporibus Avitus, cum securus esset de Gallis, non omnes Papae captare sententiam, & desit securitas illa devotio- nis. Pugnans Cerecius, & Salonius, nobilissimi Apocalypsis Interpretes, & Gallia Praefules, & Doctores, Leonis epistolam commendantes. *Magna tui gratulatione succerimus, quod illa specialis Doctrina vestra pagina, ita per omnium Ecclesiarum conventicula celebratur, ut verè consensu omnium sententia declararet merito illic Principatum Sedis Apostolicae residere. Unde ad hunc Apostolici Spiritus oracula referantur, ubi Episcopi Galli crederent Apostolici Spiritus oracula Romae, vel post Petrum referari. Pugnans Ravenninus & alii Galli. Exultavimus itaque Christoforo propitio, lectis Beatitudinis vestrae literis & omni instructione potestatis, omnes inera Gallias constitutos exultare nos fecimus, dolentes pariter pro his vobiscum, qui Catholicae fidei lumine derelicto, errorum tenebras inciderunt. Quae Apostolarum vestri scripta, ita ut symbolum fidei quisquis redemptionis Sacramenta non negligit, tabulis cordis adscripsit, & tenaci quoad confutandos haereticorum errores paratior sit, memoriae commendavit; adeo & Episcopi, & Galli omnes, epistola Leonis exultant, recipiunt ut symbolum fidei, quod ad credendum traditur non ad disputandum, tabulis cordis inscribunt, & memoriae tenaci commendant. Pugnans Eusebius Mediolanensis, cum tot Catholicis Ecclesiis. *Requisita, relictaque epistola, quam fidei assertionem plene digestam, ad Orientem aditum, Sanctissimus vestri direxit, ubi laudant, & plene digestam, ex fidei assertionem compellant. Denique pugnat cum Synodo Aethiopsana, apud Gallos, & Ecclesiam celeberrima, Sanctus Casarius Arelatenus. *Provenit ad nos esse aliquos, qui de gratia, & libero arbitrio, per simplicitatem minus cente, & non secundum fidei Catholicae regulam sentire velint. Unde id vobis secundum admanianem, & Auctoritatem Sedis Apostolicae, iustum, & rationabile visum est, ut pauca capitula ab Apostolica Sede transmissa, quae ab antiquis Patribus de Sanctarum Scripturarum voluminibus, in hac praecipua causa collecta sunt, ad docendos eos, qui aliter, quam oportet sentiunt, ab omnibus observanda proferre, ubi Sedes Apostolica Casario, pauca capitula transmissit, ad docendos eos qui aliter sapiunt, & ab omnibus observanda, non expendenda, sed observanda, & citatum Concilium à Gallis, & ab universa Ecclesia est observatum.***

Inopes nos copia reddit, & epistolas Patrum vix innumis. Vix innumis Pontianum Afrum, Justinianum imperanti scribentem; etiam totius Aphricae nomine. *Dignatus est nos in Africanis partibus commorari, malem fidem tenere, & defendas. Cogovimus quod Dominus H. Petro statim dicens, Tu es Petrus, & super banc Petram; adeo Petrus innititur Pontianus, adeo inni-*

tuntur Afri omnes, ut nullam timeant ruinam; & Christum audiant in Petro loquentem. Vix innumis Vigilium Tapfenem, de quo Scultetus vel haereticus confirmat. *Totus hic liber apologeticus est, defendit enim Leonis epistolam adversus Eurychianos, qui illam variis modis exagitant, & subijcit ipsemet Auctor. Quod Catholicis, atque Apostolicis in ea sit sensus videamus, & fidei regulam evincit. Vix innumis Possessorem Aphrum, Hormisdae Papae scribentem. Decet, & expedit ad Capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de sanitate membrorum. Et mox. *Ans à qua natus est fidei magis est stabilitas expectanda, quam ab ejus Sedis Praefide, cuius Primus à Christa Reitor audivit, Tu es Petrus, ubi Caput est salus membrorum, & Petra fidem sustentat. Vix innumis Hilarum Diaconum, Pulcherii Augusti scribentem. Vestra itaque veneranda Clementia cognoscat à praefato Papa, cum omni Occidentali Concilio reprobari omnia, quae in Epheso contra Canonem per tumultum, & odia secularia à Diosforo Episcopo facta sunt, ubi Papa cum Occidentali Concilio in irritum mittit, Concilium tunc Aecumenicum, ab Imperatore, & Patriarchis firmatum, & fidem ibi firmatam invalidat, & fidem praescribit Concilio, & post Concilium ultimum definit. Vix innumis Prosperum pro Papa, libro integro pugnantem, adversus objectiones Valentii. *Sensus nostri, & fidei, quam contra Pelagianos, ex Apostolica Sedis Auctoritate defendimus. Vix innumis Aegidii libellum, ubi de Papae decretis legitur & Synodalibus decretis, firmior ejus praecellat Auctoritas, & si ex Catholicis Concilium est infallibile, si illud contra haereticos indefestibile ostendimus, adhuc firmiores, Papae Auctoritas. Vix innumis Ennodii apologeticum, ubi Papa Concilio praefertur, ubi Concilia absque Papa, ut scribit valetudinem perdere, ubi nihil praeter Papae apicem stabilitur. Et claudis de Papa infallibili. *Praenoscit enim quid Ecclesiarum fundamentum sit habite, super quod moles innititur, ubi exclamant validissimum. *Quid stabilita Christi manibus capitis fundamenta subvertere, ubi Caput totius corporis perhibetur, ubi nullius iudicio subditur, ubi Ecclesiarum omnium Papa est fundamentum, & quidem Christi manibus stabilitum, quod robor donat non accipit, & Caput in membra omnia influens, quod suo calamo prosequitur.*****

Remanet Galliae lumen Bernardus, & plures epistolae suppeditat, ubi refert haeresim Abailardi, & in secunda eximè scribit. *Oportet ad vestrum referri Apostolatum, Ep. 190. pericula quoque, & scandala emergentia in regno Dei, & praesertim ea, quae de fide contingunt. Dignum namque arbitror, ibi possumus rescirari damna fidei, ubi fides non possit sentire defectum. Cui enim alteri Sedis dicitur est. Ego rogavi pro te Petre, ut non deficeret fides tua. Ergo quod sequitur à Petri*

Ep. ad Leon.

Ep. ad Leon.

Ep. ad Leon.

In praef. Syn.

Ep. ad Just.

Innotuit à Patr.

Ep. ad ipsum.

In Synodo Rom. sub Syn.

In apol.

ribit à
ia Sede
ut fidel
pinus
e presi-
entiri,
re po-
charta-
llo, &
onio &
us resi-
enti Ec-
, Apo-
que is
secunde
tam ob-
que eu,
emo in
né nihil
le, que
haereses
omnitas,
andas,
Pelagii,
n Con-
fissudet
esperat,
, & all
Nesto-
tes jun-
e Con-
onilia,
Ursinus
ianum,
n. Pu-
Vigilii
ermiar-
uctor.
Quod
are se
estigis
a cur-
Si verò
senten-
re, pos-
ne, et
est
diff Pa-
didicul-
capitula
bus Ly-
adveria
ideant, h
quo-
mel sa-
ti
succes-
fendit,
in suo
Avitus
mine.
si, sed
omnes
senten-
es ipso,
es pro-
ferri-
beret

*fucflore exigitur, & tu conuerſi confirmat Fratres tuos, ubi vides Bernardum Gallum evidentiffimè teſtari Papam, ſentire non poſſe fidei defectum, nulli alteri Sedi dictum, Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & hoc privilegium ex Scriptura confirmat, ad Petri, Succefſore extendit. Hæc vocat Dupinius in Bernardo, dicta piè, & officioſa, at pietas impia eſt, & inofficioſa, Deum mendacii teſtem citare, in materia fidei mentiri, & veritatem facere mendacem. Hæc vocant Hæretici blaſphemias, & corruptam ſeculi conſuetudinem, at Bernardus vel ex Calvino eſt doctus, Papam in moribus reprehendit non adlatur, & ſi in fide ita exultat, veritas cogit non adulatione, in Bernardo omninò ignota. Vellent Natalis, & Dupinius, eripere nobis Bernardum, aſſerentem eſſe tantum Epifcoporum, de hæreſibus ferre iudicium, at aliam epiſtolam largiantur, cùm ipſam conantur eripere, quippe cauſam cur in hæreſi procedant, eam aſſignant Epifcopi, ut hæreticum illum convincent, & poſt plura pro Papa concludunt. *Proceſſimus in hoc negotio, quonſus auſi ſumus. Tuum eſt de cætero B. Pater providere, ne in diebus tuis aliqua hæretica pravitate macula, decor Eccleſiæ maculetur. Tibi commiſſa eſt ſponſa Chriſti, Amice ſponſi. Tuum eſt tandem uni Viro, virginem caſtam exhibere Chriſto, ubi vides Gallos Præſules, uti phraſi Bernardi, qui Papam non ſponſum, ut Chriſtum, ſed Amicum Sponſi compellat, commiſſam Chriſti ſponſam, uni Pontifici cognoscere, cujus ſit caſtam Chriſto exhibere, denique Epifcopi hæreſes diſcernunt, & mox ad Papam referunt, Synodos mittunt confirmandas cùm Auguſtino, Aurelio, & aliis, vel in iratum mittendas, cùm Cypriano, Polycrate, Firmiliano, & notæ ſunt eæ phraſes; inde reſcripta venerunt cauſa finita eſt; quibus probata per totum mundum hæreſis damnata eſt. Non prius ducerent finiendam, quàm ad noticiam hujus Sedis deducerent, & relationes ad Papam faciendas, & Concilia & Eccleſiæ decernerent, & probant, & Catholici innumeri conſentunt, & de jure humano Proteſtantes omnes.**

Claudat caput velut epilogus, ubi valdiſſima ſunt argumenta, epiſtola inviſta Hieronymi; quæ ſola cauſa ſufficeret. *Quoniam verſuſ Orient, in ſe, popularum furor colliſus, indiſciſſam Domini tunicam, & deſuper textam, minutatim per fruſtra deſcripſit, & Chriſti vineam exterminavit vulpet, ut inter lacus contritus, qui aquam non habent diſſicile, ubi ſunt ſignatus, & hortus ille concluſus ſit, poſſit intelligi. Ideò mihi Cathedram Petri, & fidem Apoſtolicam ore laudatam, cenſui conſultendam, inde nunc Anima mea poſtulat cibum, unde olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi. Ubi Cathedra Petri conſulitur, & fides Apoſtolicam ore laudata, ut poſſit ſons ſignatus ſicillè, & hortus concluſus intelligi. Ubi cumque fuerit corpus, illic*

congregabuntur, & Aquilæ, ubi ad Eccleſiam Romanam ut corpus, necesse eſt, membra omnia congregari. *Proſſigato à ſobole mala patrimonio, apud Vos ſolos, incorrupta Patrum ſervatur hereditas. Vos eſtis lum mundi, Vos ſal terra. Et mox. Ego non illum primum, niſi Chriſtum ſequens, Beatitudinis ſua, ideſt Cathedra Petri, communionem conſocior. Super illum Petram edificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque tecum non colligit, ſpargit. Quicumque extra hanc domum agrum comederit probauit eſt, ſi quis id arca Noè non fuerit, peribit regnante diluvio. Ea verba ita clara ſunt, ut Dupinius exponere nullo modo poterit, niſi Hieronymum Doctorem Maximum, reddat ſuſpectum, & adulatorem, aſſerens locutum officioſè, at verbum illud in materia dogmatica, ſolvit Auctoritates omnes, & Conciliorum, & ipſius Scripturæ, & in graviffimo dogmate, officium eſt penè ſacrilegium, & ſi liceat ita Patres interpretari, actum eſt de ſummis fidei articulis. Ea verba reponit Rivetua, Eccleſiæ Catholicæ convenire; at hoc votis noſtris reſpondet, ut Hieronymus Eccleſiæ Romanæ, eas prærogativas adſcribat, quæ Catholicæ Eccleſiæ conveniunt, & à Cypriano, pro Eccleſiâ deſampſit, adeò una eſt Romana, & Catholica Eccleſiæ; adeò verò acceptationem excludit, ut Romæ contrarios ignoret. Non novi Vitalem, Meleſium reſpo, ignoro Paulinum. Et regulam firmat generalem. *Quicumque tecum non colligit ſpargit. Adeò non expectat Hieronymus, Eccleſiarum omnium conſenſum, ut Patriarchas ipſos excludat, imò omnes proſus Catholicos. Quicumque tecum non colligit ſpargit. Neque ſcopum attingunt aliqui, qui credunt Hieronymum loqui de communionem, cùm aſſerat. Ideò mihi Cathedram Petri cenſui conſultendam, & fidem Apoſtolicam ore laudatam, & melius poſtequatur. *Pro dolor poſt Nicenam fidem, poſt Alexandrinum juſto pariter Occidente decretam, trium hypoſtaſeon ab Ariamorum Præſule, & Campenſibus, novellum à me Homine Romano nomen exigitur. Qui quaſo iſta Apoſtoli tradiderunt. Quis novus Magiſter gentium hæc docuit. Et mox. Et quia vocabula nefcitius hæretici judicantur. Denique concludit. *Quamobrem obtulor Beatitudinem tuam, per crucifixum mundi ſalutem, per Omniſon Trinitatem, ut mihi epiſtolis tuis, ſuo dicendam, ſuo ſacendum hypoſtaſeon deſur Auctoritas, ubi per terribilia Sacramenta, & per Deum ipſum adjurat, ut hypoſtaſis cauſa terminetur.****

Cedunt his Auctoritatibus vel Hoſtes, & multas agnoſcit Dupinius, & paginam implet Natalis, & Papam infallibilem evincit, in ea ipſa diſertatione, qua falli poſſe conatur offendere; adeò veluti Danielis perſecutor, fuiſmet Leonibus laceratur. Alii cum Dupino ingeminant, id prælium nominia extitſſe, at Hieronymus Papam obteſtatur, per omnium maxima Sacramenta,

per Crucifixum mundi salutem, per Omunionem Trinitatem, ait se ob id hæreticum dici, latere sub melle venenum, se fontem signatum non invenire, & alibi de hac voce Praceptor ipse locutus timet, ne cum syllabis dividatur orbis. Alii addunt Hieronymum, ut occiduum Papam adiiisse, & eo errore implicatum, at hoc est occiduum Patrea, & Sapientibus mutare in rudes, de Sanctia facere adulatores, & post ea verba, A' Pastore præsidium ovis flagito, nulla interposita vel syllaba. *Facebat invidia Romani culminis, recedat ambitio, & epistolam auream concludit. Campenses cum Tharsensibus, hereticis copulatis, nihil aliud ambiunt, quam ut Antifloritate communionis vestrae fulti, tres hypostasies cum antiquo sensu prædicent, & de omnibus jam dixerat. Quicunque tecum non colligit spargit.* Denique frustra Hæretici clamant, Hieronymum Christo adhærere, quippe millies Damafum conclamat, & ipsum consulti securus. Beatitudini tue, idest Cathedræ Petri communione confocior. Ideo Cathedram Petri mihi censui conlendam. Si iussus tres hypostasies dicam. Et verba ipsa contraria confirmant. *Ego nulum primum, nisi Christum sequens, ubi primum conclamat secundum.* Denique cum Natali congeminant, id fieri acceptatione Ecclesiæ, at elogia universa Ecclesiæ communicat, Hieronymus Romanæ, omnes respuit præ Damaso. *Qui tecum non colligit spargit, qui Christi non est Antichristi est, & uno verbo hæc sententia, in silice est culpenda. Super eam Petram adificatam Ecclesiam scio.* Ad hoc scit non dubitat, Ecclesiam supra Petrum adificatam, Petri Cathedram consulendam, & fidem Apostolico ore laudatam, ubi Petra firmior est Ecclesia, & fides hæc ab Apostolo laudata, & Romana Ecclesia est arca, extra quam quisque perit in diluvio.

CAPUT V.

Evincitur insallibilitas Papae ut Patribus Græcis.

Eloquentissimè de civitate Augustinus, Doctores Catholicoa ostendit, ubique una lingua locutus. *Auctores nostri in quibus non frustra sacrarum literarum figitur, & terminatur Canon, absit ut inter se aliquam ratione dissentiant.* Et mox. *Ipsi sanè pauci esse debuerant, ne multitudine visceret, quod eorum religione esse oporteret, non tamen ita pauci, ut eorum non sit miranda consensus.* Et de Philosophis in hoc uno consensio, quod latè sint dissoni docet. *Ubi est aliqua vera dicebantur, eadem licentia dicebantur, & falsa.* Absit ut Patrea sint Philosophi, absit ut vel unus Græcus, discordecet à Latiniâ simul federatis.

Incipiamus ab antiquissimo Irenæo, ab Apostolis ipsa edocto, & Græcè certò scribente. *Sed quoniam valde longum est,*

omnium hic Ecclesiarum enumerare successiones, maxima, & antiquissima, & ab omnibus cognita, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro, & Paulo fundata Ecclesia eam, quam habet ab Apostolis, & annuntiatam omnibus fidem per successiones Episcoporum ad nos usque pervenientem confundimus omnes, qui quovis modo, vel per sui placitum malam, & vanam gloriam, vel per cecitatem, & sententiam malam, præterquam oportet colligunt. Ad hæc enim Ecclesiam propter potentiorum principalitatem, necesse est omnem convenire Ecclesiam, hoc est qui sunt undique fideles, in qua ab His, qui sunt undique conservata est ea, quam ab Apostolis est traditio. Vides ad Romanam Ecclesiam, convenire necessariò omnem Ecclesiam, necessariò non liberè aut ex arbitrio. Vides per successionem Episcoporum, confundi omnes hæreses, quæ confundi non possunt, si successio possit esse hæretici, firmantis hæresim non confundentia. Vides traditiones à Petro relictas. Nec obest adduci Irenæum, Ecclesiæ Lugdunensis Episcopum, & in catalogo Græcorum recenseri, quippe id in Græcia didicit, in Oriente ab Apostolis est edoctus, & Eusebius ipse Græcus, textum resert in historia integrum; Ad hoc successio Romanorum Pontificum, invictum est, vel in Oriente argumentum. Iterum validissimè Irenæus, enumerata Pontificum successionem. *Nunc duodecimo loco subdit; Episcopatum, ab Apostolis habet Eleutherius. Hæc ordinatione, & successione ea, quæ est ab Apostolis traditio, & veritatis præconatio pervenit usque ad nos.* Exclamat Catholicus Irenæum loqui de solo centro communionis, ubi sape congeminat traditionem, ubi resonat veritatis præconatio. Exclamat Hæretici Papam, tunc fuisse Catholicum, & Ecclesiam Romanam veram, ubi Irenæus ante dixerat ad eam Ecclesiam fideles, necessariò undique convenire, & clarissimè mox subdit. *Et est*

plenissima ostensio veritatis, vivificatricem fidem esse, quæ ab Apostolis usque nunc sit conservata, & tradita, ubi est plenissima ostensio, & successio est nota veritatis. Iterum nato schismate inter Corinthios, narrat egregiò Irenæus. Clemens potentissimus illis scripsit literas, reparans eorum fidem, & annuntians, quam in presenti ab Apostolis receperat traditionem, ubi reparat Corinthiis fidem, & Apostolicam annuntiat traditionem, quam Petrus Pontifici reliquit. Hoc idem Sanctissimus Irenæus, & verbo docuit, & exemplo, ubi Romam à Martyribus Lugduni, ad Eleutherium mittitur Legatus. Martyres Lugdunenses rogaverunt Eleutherium ut pax in Ecclesia constitueretur. Iridentium verò salibus exponeretur, & Martyres Lugdunenses & Irenæus si Papam fallibilem credidissent, & ab acceptatione Ecclesiæ pendenter, quippè Eleutherius Ecclesiæ præciperet, & Ecclesiæ præceptum non reciperent, consentiret Papa Eleutherius, dissentirent nobilissimæ Ecclesiæ, quales

Enph. l. 2. c. 12.
Enph. l. 5. c. 4.

l. 2. c. 3.

Orationes in Ath.

Ep. 57.

Alc. c. 2.

l. 2. c. 1.

l. 2. c. 3.

l. 2. c. 3.

Eccle- mem- à sobole accorro- fuis læ nullam titrandi ne con- Eccle- alligit, nam a- gnis id re dilu- Hierony- t suspen- of- dogma- Conci- gravissi- legium, tum est reponit rere; at onymus adscri- niunt, t, aded : Aded : hæ con- Mele- ngulam non col- Hierony- m, ut prou- coll- aliqui, immu- edram postu- atur. Ale- cretam, ile, & Roma- Apostoli gentium uia ne- conclu- on eam, monfuo è dicu- n dicit meata, postata

l. 2. c. 3.

erant Asiæ, & Phrygiæ, ut narrat in propria causa Tertullianus, & ita pax illa bellum foret, & omni bello deterior. Denique in causa Paschæ contra nos allatus, vel causam nostram tuetur, quippe Victorem exorat, ne tam multas Ecclesias abscondat, hortaturus si minores extiterint. Et de Ecclesia etiam Galliæ scribit Eusebius, eam existimasse Apostolicam traditionem, & integro capite jam hoc exposuimus.

L. 1. c. 23.

L. 3. c. 6.

Accedit antiquissimo Iræneo, valdè antiquus Origenes, in cujus causa scribit Hieronymus. *Ipse Origenes in epistola, quam scribit ad Fabianum Romanæ urbis Episcopum, penitentiam agit, quod talia scripserit, & causam temeritatis in Ambrosium refert, quod secretò edita in publicum protulerit, ubi vides Origenem Fabiano, hæresim suam ultrò fateri, & causam in Ambrosium transferre, quod secretò edita promulgavit. Nec potuit ipsum tueri Rufinus, qui asseruit à prima Synodo non damnatum, quod evidenter constat Hieronymus exemplo Montani, Manichæi, nec à Synodo Nicenæ damnati, cum potuisset optimè reponere damnationem, & hæresim Origenis, ab Ecclesiis insignibus non acceptam. Damnat à Demetrio Episcopo, exceptis Palestina, & Arabia Sacerdotibus, ubi crant insignes Ecclesiæ Arabiæ, & Palestinæ, & earum Præsules, nec Rufinus vias vel invidias querens, hanc scivit, vel potuit invenire, nec Origenes ipse transferens, in familiarissimum Ambrosium culpam. Adèò damnati à solo Papa, absque consensu Ecclesiarum, ante conventum Concilii sunt damnati, & hæretici, & hæresis ipsorum est manifesta.*

Ep. ad Fam.

In epol.

In c. 16. Moitb.

*Iterum clarissimè Origenes. Manifestum est eisi non exprimitur quod nec advertit Petrum, nec advertit Ecclesiam post prævalere poterunt inferorum, nam sic prævalerent contra Petrum, in quo Ecclesia fundata est contra Ecclesiam etiam prævalerent, Adèò immobilis, est Petrus, sicut immobilis est Ecclesia, & si decideret Petrus, utpote fundamentum Ecclesiæ, caderet etiam Ecclesia, & hoc non de solo Petro, sed de æterno Ecclesiæ fundamento, bellè recitat, & urget Origenes, & ratio & auctoritas sunt perpetuæ, & qui de sola Ecclesia loquuntur, legant primum illud. *Quod nec advertit Petrum, & sicut Ecclesiam post Petrum superlitem, ita & fundamentum deducit Origenes, & quidem Ecclesiam sustentans, & portis inferi prævaliturum.**

L. 7. c. 8.

L. 6. c. 15
L. 9. c. 4.

Eodem seculo vixit Dionysius, qui Romanum consuluit Pontificem, & epistolæ exordium aspicit. *Veritas ne per errorem labar quæro, inique sententiam vehementer expofo, ubi regulam fidei quærit, ne per errorem labatur, in ea quæstione baptisimi, & quem errare errasse crederat, nunc consuluit ne errore labatur; adèò eo titulo Papa consulitur. Idem apud Eusebium laudat Cornelium, Ob epistolam ipsius contra Novatium, quæ ad manus ejus pervenerat ad-*

*modum commendat, ubi Novatum jam hæreticum, Oriens, Occidentisque cognoscit, & in eadem causa Novati, ex Eusebio ad Xistum scribit. *Jam scito Frater, omnes Orientales Ecclesias, quæ ante fuerant propter errorem pervertitatem, nonnulla disensione distrahæ ad concordiam denuo esse redactas, & mox post longum Præsulum Catalogum. Atque ut probis omnibus deprecaver, epistolam scripsi, ubi deprecatio culpam exponit, ubi Cornelii decretum in Oriente, numerosi Præsules non receperant, & pro iis magnus Dionysius non scribit epistolam Encomiasticam, sed culpæ veniam deprecatur. Adèò Intercessoris ageat, qui Papæ decreta non servant. Idem Sabellianismo damnato, de Arii societate accusatus, quasi ante Arium Arianus, apud Dionysium Papam se tuetur; ex Athanasio ejus Sedis Successore, rem ex professo tractante. *Quidam rectè sentientes, sed ignari ejus causa, cur ita ab eo scriptum est, Romam ascendimus, ibique apud Dionysium ejusdem nominis Præsulem accusarunt. Re comperita cum objecta postulasset, opus edidit sub nomine Elenchi; ubi Alexandrinus Episcopus, & hæreticos maculam Romæ invenit, & à se hæresim propulsat, opus edidit sub nomine Elenchi. Synodus quidem Romæ indignè tulit, & rem ultimo Papa decidit. Perro ex Dionysii Romani Episcopi voluminibus clarè ostenditur, hæresim Christi rebellium Ariarum, non nunc primum, sed jam olim ab omnibus damnatam, ubi vides ante Concilium Nicenum, hæresim Arii jam damnatam, ex Dionysii Papæ voluminibus, idque testari Athanasium, Ariana hæresis peritissimum. Adèò Dionysii faciem prætulit Concilio, & ante ipsius judicium, jam ultimò judicarat de Arianis. Idem repetit in causa Anxentii, quod ediderat in causa Dionysii. Sufficiens quidem scripta Damasi Commissarii nostri dilecti, & magne Romæ Episcopi. Ferantur Petrus Damasi ad hæreticos, ea sunt Papæ fimbrias dilatantis, ferantur ipsa ad Catholicos, indigent generali Concilio, vel Ecclesiæ acceptance ut sufficiens, interrogetur magus Athanasius. Sufficiens scripta Damasi, & Aurentius ex iis est hæreticus.***

Jungamus Athanasio individuos comites Basilium Magnum, & Nazianzenum. Primus in epistola ad Papam, Sabino Diacono data. *Tibi datum est ut adulterium discernas. Revera dignum est excellentissima voce quæ te beatum prædicavit, quod pietati tuæ donatum à Domino est. scilicet ut quod adulterium est à legitimo, & puro discernas, ac fidem Patrum, sine subtractione ulla prædicet, ubi Romana Ecclesia est lydius lapis, quæ adulterium à puro discernit, electus à Christo in Petro, cum beatum ipsum prædicavit. Alter de Apollinari locutus. Illud etiam indignitatis accedit, quod ab Occidentali Synodo se se, ut audio susceptus esse affirmant, à quibus eos prius condemnatos esse, nemini est obscurum. *Quod si vel nunc, vel ante**

De fecit. Dion.

Ep. ad Afric.

Ep. 7.

ante suscepti sunt, qui cum Apollinario sentiunt hoc ostendunt, & nos acquiescimus. Perspicuum enim est, nos recte Doctrinam assentiri. Id autem liquebit, si vel Synodalem Codicem, vel epistolam, quibus ad communionem admitti iuberentur pertraherit, ubi Nazianzenus acquiescit, & admissos docet esse perspicuum, eos recte Doctrinam assentiri, nec aliter admitti potuisse, adeo admitti à Papa, recte Doctrinam debent assentiri, & ita Papa validiori ratione, cum hæresim nec in aliis possit ipse approbare.

Ingredivimur hic vastissimam sylvam, tot vepribus quot hæresibus obestellam, quas egrogè detegit Epiphanius. Is in hæresi contra

Her. 27. Carpoctatianos. *Atarum Episcoporum in Roma successio, hanc consequentiam habuit, Petrus, & Paulus, Linus, Cletus, Clement, Evaristus, Alexander, Xistus.* Et mox. *Et ne quis miretur, quod singula ita evocet recensimus, per hæc enim semper claritas ostenditur.* Ad eum per successorem Pontificum, non aliquando sed semper, ex Epiphanio claritas ostenditur. Iterum contra Cerinthianos, & Cerinthum. *Et hic unus est de his, qui resisterant Sancto Petro, quando venit ad Sanctum Cornelium, ubi accesseris ipsum dignus factus visionis Angelus, & Petrus dabisit, & vidit visionem linæ, & que in ipso erant, & audivit de Domino, ut nihil inquitatum, aut immundum diceret. Hic igitur ubi Petrus regressus esset in Hierusalem multitudinem circumcisorum commovit, dicens quod ingressus esset ad viros præputium habentes.* Et mox. *Quem autem Dominus semper curam hominum habuerit, & claritatem veritatis in filiis veritatis maniverit, & Sancto Petro Apostolo dederit, ut ipsum, & facies ejus redarguerit, manifestata sit Cerintibi amenitas, ubi vides Petrum Apostolum, solum ingressum ad Gentiles, à nemine præter Hæreticos reprehensum, solum Cerintho. & Sociis restitisse, ex quo fit aperta Cerintibi dementia; Sicut & Simon à solo Petro, & vita carnis, & Spiritus exiit. Quæ verè ratione Petrus pronuntiavit ipsum, neque hereditatem, neque portionem, in parte Divini cultus habere?* Iterum contra Ebionitas.

Her. 28. *Deuntur autem & aliis libris nimirum circuitionibus Petri appellatis, per Clementem scriptis, multa corruptantes in ipsis, & pauca vera relinquentes, velut ipse Clement ipsos per omnium redarguit in epistolis, quas scripsit encyclicis, que in Sanctis Ecclesiis leguntur, ubi Clement Ebionitas, per omnia redarguit in epistolis, que in Sanctis Ecclesiis leguntur, adeo hæretici à Papa, per omnia redarguuntur, & epistolæ non superbæ, sed Sanctæ, in Sanctis Ecclesiis leguntur. Iterum contra Quartadecimanos. Ab his duabus scitis simul inter se permixtis, Phrygorum, ac Quintillianorum, sive Priscillianorum, emerit rursus mando alia hæresis, Tesarescedecatarum appellata, quos Quartadecimanos quidem appellant. Et hi quidem omnia habent velut Ecclesia. Aberrant autem*

ab omnibus, eo quod non consequentia, & Doctrinæ rituum attendant, Judicis adhuc sabulis additi, & neque aequalis ipsis docent. Non enim moverunt que dicunt, neque de quibus affirmant. Semel enim in anno unam diem tales contentiones Paschatis agunt. Et mox. *Et in illa die volunt Pascha agere in quamcumque incidit quartadecima Luna;* ubi vides ante Synodum Nicenam, eam novam hæresim esse, emerit rursus mundo alia hæresis, & quamvis habeant cuncta cum Ecclesia, aberrant ex Epiphanio in omnibus, nec ponuntur post Synodum Nicenam, sed immediatè post Phrygos, & Quintillianos; & contra Audianos de Pascha. *Nam cum Judæis Pascha perficere volunt, hoc est quo tempore Judæi, sua anima faciunt, tunc ipsi Pascha agere contendunt, & sanè afferunt, quod sic erat in Ecclesia receptum. Nam & sermonem calumniosiorum Ecclesiasticis in hac parte obtendunt de Constantino. Propter Perjonarum acceptationem inquit reliquit Patrum, circa festivitatem Paschatis Ordinem, & diem transfugas in officium Regis. Et mox. Ab antiquo enim & superioribus temporibus, dissensio erat in Ecclesia, dum diversimodè peragebatur, ludibrium pariter singularis annis, ubi hæresis est Audiaorum Pascha cum Quartadecimanis celebrare, & antiqua dissensio Paschatis singularis annis ludibrium pariebat, & iterum. Et erat omnino multa turba, ac ærumna. Eam laudem merentur & Polycrates, & Victoris decretum non accipientes, ludibria, & ærumnas Ecclesiam, ipsa non acceptance, ferentes, & utinam hæc antiqua ludibria, non cereremus moderis temporibus.*

Accedit Epiphanio Cyrillus, ubi dicente in tertia Synodo Philippo, Apostolicæ Sedis Legato. *Seculis omnibus notum est, quod S. Beatissimusque Petrus, fidei columna est. In successoribus suis vivit, & judicium exercet, respondit ipse Concilii Præses. Quod hæc perspicue S. Synodus percepit.* Accedit Theophylus Alexandrinus, ut referatur in edicto fidei à Justiniano. *Quare anathematizantes Origenem, ceterosque Hæreticos, sicut & nos, & Anastasius Romana Ecclesia Episcopus, qui ex veteribus certaminibus clarus, nobilissimi populi Dux creatus est, quem & universa Memorum Episcoporum sequitur Synodus, que accepit, & probavit Alexandrinæ Ecclesie sententiam in illum lectam, ubi Anastasius Dux est Occidentis, & Synodum firmat Orientalem, & omnes ipsum sequuntur, quod & docet Hieronymus Theophili defensor, & familiarissimè ipsi devotissimus Anastasius. Quid Papa Anastasii, in toto orbe hæreticam persequuntur, en in toto orbe non Rome. Accedit Leontius de festis, ubi Eutyche per Flavianum depositus. Respondet Leo vite depositionem esse factam, que quidem epistola romus Leonis dicitur. & mox narrat Ephelinam Synodum eo tempore creditam Æcumenicam, ab Imperatore ipso firmatam à Leone Papa cassatam & narrat Patres in quarto*

Her. 20. *Sicut & Simon à solo Petro, & vita carnis, & Spiritus exiit. Quæ verè ratione Petrus pronuntiavit ipsum, neque hereditatem, neque portionem, in parte Divini cultus habere?* Iterum contra Ebionitas.

Her. 20. *Deuntur autem & aliis libris nimirum circuitionibus Petri appellatis, per Clementem scriptis, multa corruptantes in ipsis, & pauca vera relinquentes, velut ipse Clement ipsos per omnium redarguit in epistolis, quas scripsit encyclicis, que in Sanctis Ecclesiis leguntur, ubi Clement Ebionitas, per omnia redarguit in epistolis, que in Sanctis Ecclesiis leguntur, adeo hæretici à Papa, per omnia redarguuntur, & epistolæ non superbæ, sed Sanctæ, in Sanctis Ecclesiis leguntur. Iterum contra Quartadecimanos. Ab his duabus scitis simul inter se permixtis, Phrygorum, ac Quintillianorum, sive Priscillianorum, emerit rursus mando alia hæresis, Tesarescedecatarum appellata, quos Quartadecimanos quidem appellant. Et hi quidem omnia habent velut Ecclesia. Aberrant autem*

Her. 20. *Sicut & Simon à solo Petro, & vita carnis, & Spiritus exiit. Quæ verè ratione Petrus pronuntiavit ipsum, neque hereditatem, neque portionem, in parte Divini cultus habere?* Iterum contra Ebionitas.

an
no
fio
ad
o
nos
pro
dis
e
red
i
Cata
lepra
culpa
Dion
&
pro
nil
lepra
i
Papa
no
danz
si
ante
apam
se
cessore,
fili
fili
ab
co
u
ibique
reful
ostia
fili
Ale
mac
ropol
Syno
&
tem
yfi
Ro
ditur
,
dom
am
dem,
onyfi
chana
Adeo
&
ante
ad
de
quod
vident
ly
ma
Dama
ilat
ndige
tatione
thana
rentius
omites
Pri
aco
dis
e
si
ma
adite
s,
ac
nera
tapis
cetus
per
illud
id
affir
esse
vel
na

Her. 20.

At. 3.

Apol.
adv. Ruf.

At. 1.

quarto Concilio, una voce Leonem secutos veluti certam fidei regulam. *Convergenter universi dixerunt fides Leo credimus.* Et epistolam Leonis tuetur.

A textibus Patrum Græcorum, ad epistolam integram descendimus, & quos Hostes nostri nullos jaſtant, & totos, & ditissimos invenimus; & post epistolam Origenis, & Dionysii, Athanasii Apologia contemplamus.

In iis adest epistola Julii, ea verba in Ariano urgentis. *Quæ à B. Petro accepti, hæc tradidi vobis, & rursus. Non ista se habet Ecclesiasticus Canon, nec talem accepimus à Patribus traditionem, quam & ipsi à Beata Petro accepimus*, ubi traditiones Petri à Romana Ecclesia, in Orientem ipsam transmittuntur, & Patres à Petro acceperunt. In iis est epistola Constantii, qui vel hæretica docet veritatem. *Magno nobis studio, & curæ est optimi cognita; Hoc igitur curæ, quo & vos prosequi dignamur, paria cum Romanis imperientes, suam cum illis dogmata retinere jubemus*, ubi vel Arianus Constantiam regulam fidei Catholicæ & dogmatis, Romanos ipsos veneratur. In iis est Sardicense Concilium, cum quo scribit ad Julium. *Hoc enim valde optimum, & congruentissimum esse videbitur, si ad Caput, id est ad B. Petri Apostoli Sedem, Domini referant Sacerdotes*, ubi Domini referunt Sacerdotes quasi membra ad propriam Caput, ab eo Doctrinæ influxum receptura, quod & infra sulus exponemus, & iterum in eodem Concilio, plures Canones efformat, appellatioes etiam fidei, etiam ab Æcumenicis Conciliis, Romano Præfuli debitas agnoscat, ob memoriam Petri honorandam. Iterum in Magno Nicæo Concilio, Arium jam damnatum cognoscit, ex Dionysii Papæ voluminibus, ut fatetur de sententia Dionysii, & causam Paschatis decedit juxta Victoriæ decretum, quæ non accipientes claudos appellat, ideoque non recta necedentes. *Syri enim, & Cilicæ, Mesopotami, in casu festi claudicabant.*

De Syn.

Ep. 52.

Adhæret Athanasio Basilius, amicus amico, Sancto Sanctus. *Visum est autem mihi consentaneum, ut scribit ad ipsum Basilius, ut scribatur Episcopo Romano, ut qua hic geruntur, consideret, detque Consilium, & quoniam difficile est, ut communi, & Synodico decreto, aliqui illine mistantur, ipse sua Auctoritate in ista causa usus, Viros eligat ad serendas quidem itinere molestias idoneos, juxta ad hoc quoque accommodos, ut mansuetudine, ac facilitate ingenii, qui distorti sunt, & obliqui apud nos corrigit, optè, & dispensatorie sermone attemperantes, omniaque secum habentes, que in Arimino ad necessarium solutionem gestorum, que illic facta sunt.* Loquitur Basilius de Ariminenſi Concilio, in quo totus orbis ex Hieronymo, Ariamum se esse est miratus, loquitur de generali Concilio, & vult à solo Papa dissolvi, vult Concilium sine Concilio dissolvi, non meminit acceptationis Ecclesiæ, imò necessariam non

eredit, & solam vult Papæ Auctoritatem. *Ipsæ sua Auctoritate usus.* Non querit ut obliqui, & distorti, Papæ decretis dent pondus, sed ut Papa eos corrigit. Certè irridendus foret Basilius, si unum Episcopum fallibilem, sexcentis præponeret Patribus, Arimini, & Seleucis coactis, & vellet emendationem tot Præfulum, quando Præsules Papam emendant, non sexcenti tantum sed & quatuor. Certè Basilius exposcit, solutionem gestorum extremam, cum & alium ut notat Blondellus in variis regionibus prodierint, Iterum Marcelli hæresim Basilius, Romano desert Pontifex, extremo judicio finiendam. *Queritur autem & hoc à illis. Nonnullis illis, ut & nobis ipsis videtur necessarium, ut Marcelli hæresim illi cum venerint, tanquam melam, & uocivam, à sana fide alienam exterminent*, ubi hæresim Papæ non tantum ferit, sed à sana fide alienam, & malam, & nocivam exterminat. Et de Eustachio alibi scribit. *Iste itaque jam fidem eam, in quam receptus est, depopulatur, cumque illis facit, qui Homoniam anathemate percussit. Deinde & heresi patrocinatur eorum, qui Spiritum Sanctum dignitate spoliant;* & in eadem epistola Apollinarium, ejusque hæresim refert. *Alter de quibus vobis admonemus est Apollinaris. Quod aded rectè præstitit Damasus, ut in professione fidei, quo nil authenticum magis in Ecclesia, Apollinaristas damnaret, epistola à quarto Concilio laudata, & ab universa per orbem Ecclesia, imò & ab Apollinaristis correctis, qui ipsi professioni subsisterent.*

Alii sunt & Græcæ Doctores. Et Marcellus Ancyri Scriptor. *Necessarium putavi* *Epiph. her. 72.* *bi me absque vestra meam fidem, mea manu conscriptam, cum omni veritate tibi tradere, & scripta professione subdit. Et rogo te ut exemplar epistolæ, quam ad Episcopos missurus es subscribas, & de ipso scribit Athanasius. Ille autem Romam profectus, & se innocentem docuit, & fidei professionem jussus exposuit, & de Athanasio Epiphanius. Habebat veluti qui se pargasset, aded Catholicis ctedebatur, cujus fides recepta erat à Papa, & cui ipse solus subscriberet. Est & Nestorius Patriarcha, qui hæresis à Concilio damnatas, ad Papam mittit expendendas. *Quibus rebus tanquam legitime, & secundum Canones constitutis, obsecramus Reverentiam vestram ut congratuletur, aded hæresim, & hæreticorum Judex, etiam post Synodum est Papa, & supremum post Synodum tribunal. Est & Theophylus Alexandrinus, de quo narrat Hieronymus. Ex divina dispensatione scitum pato, ut in eodem tempore, ad Anastasium Papam scriberes, & nostram dum ignoras sententiam roborares. Et rursus. Quid facient epistola Theophilis. Quid Papa Anastasius hæreticum in toto orbe persequantur, & de Anastasio Justinianus. *Quare anathematizantes Origenem, ceterosque hæreticos, sicut & Nos, & Anastasius Romana Ecclesiæ Episcopus, qui ex veteribus certaminibus clarus, nobilissimus***

Epiph.

Apol. 2.

Theod. l. 5. c. 9.

Ep. 7.

In edit. fidei.

populi

populi *Dux creatus est, quem & universa Beatorum Occidentis Episcoporum, sequitur Synodus, qua accepit, & probavit Alexandrina Ecclesie sententiam in illum latam, ubi Anastasius haereticus in Orbe toto persequitur, & probat Alexandrinæ Synodi decretum, & illum persequitur in Aegypto. Optamus si fieri poterit, ut iterum Hieronymus diebus nostris, & Catholicam fidem, & Ecclesie regeret, cum subjectis nobis populis custodire, & Anastasium Joannem Hierosolymam, Originis pice inquinatum epistola integra exagitat, & ipsum hæresis reprehendit, Partes populi mei per quaque orbis terrarum spatia diffusas quantum possim literis convocare, quod Alexandrinæ Episcopus non potest. Ad Alexandrinum Episcopum Palestina quid pertinet? Est & Joannes ipse Hierosolymæ, Joannes Episcopus, novissimum sententiam protulit, confirmans eandem postulationem, intentionemque nostram, ut ad B. Innocentium Papam epistola Romam mitteretur universis, quod ille decerneret fecerunt, ubi vides cum Joanne Hierosolymæ in materia fidei Præfules Innocentii sententiam secutores.*

Videamus quid egerit, quid docuerit, coties laudatus ille Cyrillus, in tertio Concilio Præsides in celeberrima causa Nestorii. *Si in rebus usque adeo feris, ac necessariis, ubi recta fides malè à quibusdam sepruata, distorquetur periclitatur circa noxam filere, & ea, quæ bellensis astra, agitatioque sunt citra morositatis vitium Pietatem tam celere licuisset. Dixissent utique bonum, & periculi experti res est silentium, & illud rursum præstat quietam vitam agere, quàm turbis operam dare. Quoniam verò Deus hinc in rebus prudentiam à nobis exigit, longaque Ecclesie consuetudo suadet, ut ejusmodi res Sanctitati suæ communicentur, ubi longa Ecclesie consuetudo suadet, ut dogmata Papæ communicentur, quam Divinam supra novit Cyrillus, & causam modo aperit Celestino; ubi exposita hæresi Nestorii, & funebri eventu subdit. At quamvis res ita se habeat, non tamen prius illius communionem, considerat deserere nisi sumus, quàm hac ipsa Pietati suæ indicavimus. Digneris prainde, quid hic sentias declarare, quo liquidè nobis constet, communicare ne nos cum illo oporteat, an verò liberè eidem denuntiare, neminem cum eo communicare, qui ejusmodi erroneam Doctrinam foverit, & prædicaverit. Jam Cyrillus epistola integra multis libris prolixiore, Nestorii hæresim ex Scriptura, & innumeris Patribus consutaverat, jam scripserat ad Nestorii Studiosum. Et quia fidei negotium agitur, & offensam passus sunt, ut ita dicam quotquot per Romanum Imperium sunt Ecclesie; jam ad populum ipsum Nestorii, tota scripserat libertate. Malè autem habet universis, tam Orientis, tam Occidentis Episcopis, quod Doctrinam de Christo nequaquam sinceram, sed perverfam omnino docere. Et tamen Cyrillus à Celestino requirit, an de-*

beat eidem communicare tanquam Catholicum doctrinam, an eidem denuntiare neminem cum eo communicare, qui erroneam prædicat Doctrinam. Et validius addit Cyrillus. *Porrò tua integritatis mens, & super hac re sententia, non modò piissimis, Deoque devotissimis Macedonia Episcopis, sed totius quoque Orientis per literas exponi debet. Nam cupientibus illis causam dabinus, ut omnes uno animo in una sententia persisterent, reticente fidei, qua jam impugnatur opem ferant, ubi totius Orientis Episcopis Celestini sententia est exponenda, ut omnes rectè fidei auxiliarentur. Scribit etiam Cyrillus Juvenali, ad Nestorii epistola ad Celestinum. Misit eidem & multas quoque exegeses, ex quibus perverfa sentire, aperte deprehensus, jura merito ab illo hæresis est condemnatus, ubi vides Nestorium aperte deprehensum, à Celestino perverfa sentire, ab illo est hæresis condemnatus, ipso laudante Cyrillo. Scribit & Joanni Antiocheno Nestorii apprimit studioso. Misit præter hæc & quasdam quoque exegesis quateronem quos cum SS. Episcopis, qui in magna Romanorum urbe comperiti sunt legissent, multisque confessionibus, & consultationibus habitis examinasset illum Antiochenum non absque indignatione exhibularunt, palam asserentes novam illam, perniciosissimam, & à nullo Hæreticorum ante unquam excogitanti hæresim moliri. Et mox. Sancto Romana Synodus disertam statim in illum sententiam tulit. Et iterum. Eam sententiam retulit, sed propter fidem, universaque orbis terrarum Ecclesias, & communem populi adificationem, adeo Cyrillo Alexandrino teste palam Episcopo Romæ asseruere, novam hæresim exortam; Adeo tulere disertam sententiam, ad fidei, & Ecclesiarum utilitatem, & communem populi adificationem, an in suspensa erat hæresis palam, ita declarata diserta sententia & statim, ad communem utilitatem fulminata? Scribit & Cyrillus ipsi Nestorio. Ecce igitur unum cum S. Synodo, quæ in magna Romanorum Civitate SS. ac Reverendissimo Episcopo Fratre, & Communi nostro Celestino præsentem convenit, jam tertio te his literis contestamur, & obtestamur, ut consilium nostrum secutus, à solidis illis, absurdisque dogmatibus, qua foris, publicèque docet, quàm primùm desistas, fidemque restituas, & jam inde ab initio per SS. Apostolos, & Evangelistas qui verbi spectatores, & Ministri fuerant Ecclesie traditam reverenter suscipias. Quod si nisi intra tempus in literis Celestini SS. & Reverendissimi Fratris, & Communi nostri Romanorum Episcopi expressum, præsumitque præstiteris, certo sciat nullam tibi deinceps, cum Episcopis, & Sacerdotibus Dei sortem, nullam sermonem, nullam denique inter eos locum futurum. Hæc Cyrillus extra Concilium affirmat, & in Concilio ipso congeninat, se coactum Celestini literis, ad lugubrem sententiam venire, & decem dies assignat Nestorio, post quos extra Ecclesiam sit ejectionis, juxta Ce-*

Ep. 13.

Ep. 61.

Pau Inu
Cler. 415Ep. ad
Cler.

Cler.

Ep. ad
Cler. C.Ep. ad
Cler. 11.Ep. ad
Cler.

lestini decretum, quod Cyrillus non expendit sed exequitur, & Patres concilii observant.

Post ipsam decisionem Concilii, sparsa mendacis fama, Apostolicæ Sedis Legatum, Æcumenico non adhærere Concilio, tota Synodus vel eccidit, vel in grave periculum incidit, quam fulsit epistola Cyrilli.

Ep. ad Atras. *Quod si quis epistolam, tanquam à Pbilippo Rovereadissimo Romane Ecclesie Presbytero scriptam attulerit, periuram sententem, ac si Sanctissimus Episcopus Xistus, depositionem Nestorii molestè accepit, eique opem tulerit, ne credat hoc Sanctitas tua, scripsit enim confessa S. Synodo, omniaque illius gesta confirmavit, ubi vides vel post Synodi definitionem, post decisionem ipsam causæ, unam Romani Præfatis epistolam, cuncta in irritum mittere, & certitudinem Concilio abrogare. Adeo in uno tantum Pontifice stat extrema hæresis decisio, & una est regula credendi. Quod à Joanni Antiocheno Xistus ipse rescribit. Expertus est negotii præsentis euenta, quid sit sentire nobiscam, Beatus Petrus Apostolus, in Successoribus suis, quod accepit hoc irradidit, adeo expertus erat Joannes, B. Petri Apostoli traditionem. Sunt & alie Cyrilli epistolæ apud Lupum, & Baluzium de pace, ubi Joanne assentitur Concilio, & Xistus ipsum laudat Catholicum, & alibi etiam plaudit, periisse solum filium perditionis. Etiam Joanne ipse Nestorio.*

Ep. ad V. Ill. *Deo dilectissimus Episcopus, decem tantum dierum intervallum, terminum usque responsioni præfixum, validè angustum literis suis interposuerit, tamen res est ejusmodi, ut non dico decem diebus, sed uno, imò paucis horis confici posse videatur, etenim nomen hoc Theodosius nullus unquam Ecclesiasticorum Doctorum repudiavit, ubi rem evidentem omnino à Celestino preceptorie definitam, & traditioni consonam agnoscit. Et quod in aliena causa veneratur, & in sua Xistum cognoscit, post Concilium ultimè decidentem, & qui Concilio assentiri non curat, Xisti decretis obedit. Cùm ergo ea de causa non parvo inter nos, & Syndocam controversia intercessisset, multaque utrimque & facta, & dicta essent, ad nostras tandem Ecclesias, & civitates reverti sumus, neque quod ad Nestorii depositionem atinebat, Synodi sententia per id tempus subscripsimus. At qui Concilio non cessit, Romano cessit Pontifici; Sustinimus Fratres certi eos non spinas, sed vites esse futurus, & mox ipsi gratulatur. Importunum est victoria tempore de præliis disputare. Hac Sanctitatem tuam volumus predicare, qua scribit. Et mox. Ergo quia una fides est, qua evidenter obtinuit dicenda credamus, & tenenda dicamus. Adeo Xistus Joannem docuit, & utrumque Petrus Apostolus, ut in ea epistola à Lyrinenfi laudata, & scribitur & experientia comprobatur.*

Ep. ad Jo. dat. *Quis verò fortior Theodoro, ter magno, & pluribus epistolis armato. Si Pau-*

lus præco veritatis, & tuba S. Spiritus, ad magnum Petrum occurrit, ut iis, qui Antiochie de statutis legalibus contendebant adferret solutionem, multò magis nos, qui subjeti sumus, & pssilli ad Apostolicam vestram curramus, ne Ecclesiarum scilicet medicinam à Vobis accipiamus. Et adducta Romæ privilegia addit. Præcipud autem, & insigniter eam exornat, fide dignus testis Divinus Apostolus, qui clamat Fides vestra annuntietur in universo mundo. Et mox. Satis sunt ea, qua à Vobis scripta sunt, ad significandum vestrum characterem Apostolicum, incidimus enim in ea, qua scripta à Vestro Sanctitate de suscepta à Deo, & Servatore nostro Humanitate, & qua accuratè, ac perspicuè, & perfectè scripta erant, admirati sumus. Et iterum. Nos autem Spiritualem admirati sapientiam, qua per Vos locuta est Sanctissimus Spiritus gratiam laudamus, hortamurque, rogamus, obsecramus, & supplicamus. Sanctitati tue, ut qua tempestate agitantur Dei Ecclesie opem ferat, ubi Theodoretus occurrit ad Leonem, sicut Paulus occurrit ad Petrum, ut legalium adserret solutionem, & omnino irreformabile iudicium, ubi cum aliis innumeris, fidem Romanorum commendat, Apostolico ore laudatam, ubi in epistola Leonis agnoscat Divini spiritus gratiam, ubi vocat accuratam, perspicuam, & perfectam, ubi contra Concilium occurrit, ubi à Leone medicinam exposcit, præ ulceribus omnium Ecclesiarum, & poscit Romam Ecclesiis mederi, non Ecclesias Romæ succurrere. Idem epistola ad Renatum scribit. Quamobrem deprecor te, ut Sanctissimo Archiepiscopo suadeas, ut Apostolico auctoritate utatur, jubeatque ad vestrum Concilium adire. Tene enim sancta ista Sedes gubernacula, regendarum, cuncti orbis Ecclesiarum, cùm propter aliam, eam quia semper Hæresici sætoris expertus mansit, at reponunt epistolæ Hostes nostri, Theodoretum loqui de præterito, nec vatem esse pro futuro, mansit non in æternum manebit, at argumentum est validum, experientia Evangelium firmante, decidisse Apostolicas Ecclesias, sola sancte Romana, quòd in fidei professione ut hinc cernemus, tota confessa est Ecclesia, & eidem Renato meliùs Hilario. Cognovimus ardentem, justumque zelum pietatis tue, ubi Legatus nuns, Parret omnes Ephesini Concilii superavit. Et rursus de epistola Leonis, Et qui nunc magnam Romam regit, rectorumque dogmatum radios undequaque diffundit.

Ep. ad Leo. *Et iterum. Nos autem Spiritualem admirati sapientiam, qua per Vos locuta est Sanctissimus Spiritus gratiam laudamus, hortamurque, rogamus, obsecramus, & supplicamus. Sanctitati tue, ut qua tempestate agitantur Dei Ecclesie opem ferat, ubi Theodoretus occurrit ad Leonem, sicut Paulus occurrit ad Petrum, ut legalium adserret solutionem, & omnino irreformabile iudicium, ubi cum aliis innumeris, fidem Romanorum commendat, Apostolico ore laudatam, ubi in epistola Leonis agnoscat Divini spiritus gratiam, ubi vocat accuratam, perspicuam, & perfectam, ubi contra Concilium occurrit, ubi à Leone medicinam exposcit, præ ulceribus omnium Ecclesiarum, & poscit Romam Ecclesiis mederi, non Ecclesias Romæ succurrere. Idem epistola ad Renatum scribit. Quamobrem deprecor te, ut Sanctissimo Archiepiscopo suadeas, ut Apostolico auctoritate utatur, jubeatque ad vestrum Concilium adire. Tene enim sancta ista Sedes gubernacula, regendarum, cuncti orbis Ecclesiarum, cùm propter aliam, eam quia semper Hæresici sætoris expertus mansit, at reponunt epistolæ Hostes nostri, Theodoretum loqui de præterito, nec vatem esse pro futuro, mansit non in æternum manebit, at argumentum est validum, experientia Evangelium firmante, decidisse Apostolicas Ecclesias, sola sancte Romana, quòd in fidei professione ut hinc cernemus, tota confessa est Ecclesia, & eidem Renato meliùs Hilario. Cognovimus ardentem, justumque zelum pietatis tue, ubi Legatus nuns, Parret omnes Ephesini Concilii superavit. Et rursus de epistola Leonis, Et qui nunc magnam Romam regit, rectorumque dogmatum radios undequaque diffundit.*

Ep. ad Leo. *Et iterum. Nos autem Spiritualem admirati sapientiam, qua per Vos locuta est Sanctissimus Spiritus gratiam laudamus, hortamurque, rogamus, obsecramus, & supplicamus. Sanctitati tue, ut qua tempestate agitantur Dei Ecclesie opem ferat, ubi Theodoretus occurrit ad Leonem, sicut Paulus occurrit ad Petrum, ut legalium adserret solutionem, & omnino irreformabile iudicium, ubi cum aliis innumeris, fidem Romanorum commendat, Apostolico ore laudatam, ubi in epistola Leonis agnoscat Divini spiritus gratiam, ubi vocat accuratam, perspicuam, & perfectam, ubi contra Concilium occurrit, ubi à Leone medicinam exposcit, præ ulceribus omnium Ecclesiarum, & poscit Romam Ecclesiis mederi, non Ecclesias Romæ succurrere. Idem epistola ad Renatum scribit. Quamobrem deprecor te, ut Sanctissimo Archiepiscopo suadeas, ut Apostolico auctoritate utatur, jubeatque ad vestrum Concilium adire. Tene enim sancta ista Sedes gubernacula, regendarum, cuncti orbis Ecclesiarum, cùm propter aliam, eam quia semper Hæresici sætoris expertus mansit, at reponunt epistolæ Hostes nostri, Theodoretum loqui de præterito, nec vatem esse pro futuro, mansit non in æternum manebit, at argumentum est validum, experientia Evangelium firmante, decidisse Apostolicas Ecclesias, sola sancte Romana, quòd in fidei professione ut hinc cernemus, tota confessa est Ecclesia, & eidem Renato meliùs Hilario. Cognovimus ardentem, justumque zelum pietatis tue, ubi Legatus nuns, Parret omnes Ephesini Concilii superavit. Et rursus de epistola Leonis, Et qui nunc magnam Romam regit, rectorumque dogmatum radios undequaque diffundit.*

Concilium. In eadem causa Flavianus duas largitur epistolas, alteram hæreses Eutychia referentem, & Leone ultimò damandas, & in alia expressius constitetur: *Necessarium itaque fuerit, nunc etiam videntes nos laceris, orthodoxam fidem, & renovari Apollinaris, & Valentini hæreses ab Eutyche Monacho, non hæc despiciere, sed in aperto, hoc pro easte in populo revelare.* Et exposita Eutychia perfidia. *Communis itaque Sanctissimè Pater, in his vniuersis, que ab eo præsumpta sunt, & ubi ea que in nos, & Sanctissimam Ecclesiam facta sunt, atque finis, pro consueta fiducia fiducialiter age, secundum quod Sacerdotio competis, propriamque sciens commanem causam, & Sanctiarum Ecclesiarum disciplinam simul decernere damnationem aduersus eum regulariter sentiam, & per propria scripta dignare. Causa enim indiget solummodo vestro solatio, atque defensione, qua debeatis ad tranquillitatem, & pacem cuncta perducere. Sic enim hæresis, que surrexit, & turbæ, que propter eam facta sunt facillimè destruantur, Deo cooperante per vestras Sacrosissimas literas. Removebitur autem Concilium, quod ferri promulgator. Hoc enim Sanctissimi Flaviani dictum rem finaliter decidit. Causa indiget solummodo vestro solatio, non indiget causa Concilio, imò removebitur Concilium, non indiget acceptatione Ecclesie sed solummodo vestro solatio, & non solum hæresis destructur, quod fat est infallibilitati Pontificis, sed facillimè destruetur, & turbæ ipsæ qualescent facillimè. Adeo absque Synodo hæc omnia Papa consuecit, per Sacrosissimas literas suas, & semel firmata damnatione, non regulariter à Flaviano facta, qua solo indiget Papæ solatio, & remoto ipso Concilio, facillimè hæresis destruetur, & turbæ ipsæ cessabunt. quod extremum esse iudicium, nemo vel idiota negabit.*

Hæc pro Sede Apostolica, quæ ex Ennodio in arce consistit, sufficienter propugnacula, & Duces, at fortium armatura est addenda. Armat se Flaccianus Rhodopenis in Petrum Antiochenum Hæresiarcham. *At enim eribratus es Canonice, à Presulibus nostris, idest à Principe Apostolorum Petro, cui Dominus ait, quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in celo, & alludit epistole Felicia. Nunc igitur sum exorsus, aduersus te proferre sententiam, magis autem Principi Apostolorum Petrus, qui inter Sanctiarum Apostolorum præmia, præco veridicus est. Et de captivitate in ejus hæresi. Quæ etiam extraneos iudicamus, à recta fide, Ecclesiæque Catholica, & communionem gloriosissimi nostri Principis Petri, qui claves regni celorum à nostro Salvatore percepit, ubi Felix Petrom Fullonem hæreticum declarat, & à Petro damnatum vel Græci tentatur. Armat se Novæ Romæ Epiphanius. *Et mihi oratio magnopere, Beatissimè Pater, nriri Vobis, & Divina completi dogmata, qua à B., & Sanctis Discipulis, & Apostolis, præcipi**

Summo Petro Apostolorum, Sedi vestra sunt tradita, ubi Divina completitur dogmata, sum Sedi à Petro tradita. An vendit Petrus fabulas, qui nec vivens, & scribens, doctas fabulas est feceris, an tradit hæreses pro dogmatibus? An completentur Orientales? Armant se Orientales ad Agapetum. Ex quo Christus Deus pro debilibus Vobis promittit, ipsam in omni tempore cum vera fiducia invisibilis, ac terribilis virtute divalagant Confessionem, super Venerabile Caput vestram requiescere fecit, cum Sedem Apostolicam vobis Pater Beatissime commisit, & firmavit super firmam Petram pedes vestros, ubi Christus pedes Pontificis supra firmam Petram consolidat. Armant se Orientales ad Symmachum; qui orant Pontificem, pro tribus habitabilia mundi plagis. Sicut docuit Beatus, gloriosorum Apostolorum Princeps, cujus Cathedram Beatitudini tua credidit Christus. Et post aliqua. Non enim ignoratis ejus ingenium, qui quotidie à Sacro Doctore tuo Petro docerit, oves Christi per totam habitabilem mundum creditat tibi pascere, ubi Cathedram Ecclesie Christus, Apostolo Petro credidit, & Petrus Pontificis Doctor, docet oves mundi pascere, nec docebit pascere veneno, qui herbas salubrea discernit. Armat se Eutychia ad Vigilium. Suscipimus autem, & amplectimur, & epistolas Præfatum Romanæ Sedis Apostolicæ, tam illorum, quam Leonis S. memoria de recta fide scriptas, de quatuor Sanctis Conciliis, vel uno eorum, ubi suscipit in fidei Confessione, & Concilia quatuor Ecumenica, & cum ipsi epistolas Pontificum, & eas epistolas venerat infallibilitatem millies repetentes, vel ex Hæreticorum testimonio. Armat se secundum Syriam Monachi, & eo exordio Hormisdam deprecantur. Quoniam verò Christus Deus noster, Principem, Pastorem, & Doctorem, & Medicum Animarum constituit Vos. Et post plura. Nam Caput estis omnium, & vindicetis fidem contempnam. Et mox. Petrum illum respicite Principem Apostolorum, cujus fidem ornatis, & Paulum qui est Vas electionis, qui circumcives orbem terrarum illuminavit. Et mox. Vobis autem veris Pastorem, & Doctorem, quibus cura pro salute omnium commissa est, occurrat ipse grex cognoscent suam Pastorem, ab immunitissimis bestis liberatus, & vocem sequens Pastoris, sicut Dominus ait. Oves meæ vocem meam audiant, ego cognosco eas, & sequuntur me, ubi Caput fidei membra confirmat, ubi Pastor, & Doctor ut Petrus, ab ovis agnoscerit ut Christus, & oves ipsum sequuntur. Armat se Acacia ipse. Sollicitudinem omnium Ecclesiarum juxta Apostolum circumferentem, & Euphemius ipse Patriarcha. Legisti sententiam, fides est audita, audias autem per verbum Dei, illud scilicet verbum, quod confessionem Beati Apostoli Petri, portas inferi nunquam prevaleatur esse promissit. Atque idè rationaliter existimasti, quia fidelis Deus in verbis, non nisi aliquid promississet instrueret

Syn. sub Memm.

S. Syn. coll. 1.

Ep. ad P. Full.

Ep. ad Hieron.

Ep. ad Horn.

Ep. ad Euph.

27, ad
ni An-
ad-
Lun
Eh. d
ni sub-
effram
medici-
Romæ
& in-
Dioi-
onau-
fuit
nificac-
i, iaci-
ro Sau-
rostra
pripici,
sumus
admirari
entissimi
urgue,
Sancti-
zar Doi
s accur-
ad Pe-
cum
ommen-
episto-
ratiam,
perfe-
it, ubi
coribus
am Ec-
hecucur-
ribit.
vo Ar-
horitate
m ad-
nocula,
chm
i seto-
la Ho-
prateri-
nfit non
m est va-
manante,
ola stante
e ut hie
e, & ci-
vians or-
ne, ubi
ni Con-
Leonis
efflorum.
iffundir.
suis ex-
positit,
litia, &
Metro-
nici con-
epistola
st ubi
scripta
eria in
a Græ-
& extra
Con-

Ep. ad
Herm.

veram sponſionem ſue promiſſionem implere, ubi Acacius ſolicitudinem omnium Eccleſiarum Romano aſſignat Pontifici, & præcipue certè circa fidem, & Euphemius Acacio addic- tus, agnoſcit Confeſſioni B. Petri portas inferi non prævalituras, & fidelem in verbis ſuis Deum, ſemper ſervaturum promiſſa. Armant ſe Monachi ad Juſtinianum. Canonum judicium à Romano Pontifice, in ipſum Anubimum, & in prædictos hæreticos, beneficiendo audire voluiffis illo perſuaſi, qui dicit Interroga Patrem tuum, adeo ex jure Divino in hæreticos audiendus eſt Pater, vel à Principibus. Deuigite ſe armat Joannes Maxentius, pro ultima ſua cauſa deciſione ad Hoemiſdam Papam recurrens, Alexandria Eccleſia in libello de Petro. *Cajus per omnia B. Marcus exiſtis inciator*, Petrus ipſe Diaconus, & innumeri Scriptores in Fullo- nem, qui cum Flacciano feſtium Epifcopo Rodopenſi, & à Felice Papa damnatum, ut prorsus hæreticum reſugiunt.

Agmen claudat extremum Juannes ille Conſtantinopolitanus in ipſa fidei profeſſione, quam Evangeliorum eſt non temporum, ubi & proſtitetur fide Catholica, & experi- entia ipſa convincit. *Uno tecum cum veri- tate ſentientis, omnes à te repudiat, Hæreticos venio & ego pacem diligens*. Tum Synodus amplectitur, damnatos damnat, & addit. *Qui non poteſt Domini noſtri præter miſi ſententia dicentis Tu es Petrus, & ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam. Hac que dicta ſunt rerum probantur efficitur, quia in Sede Apoſtolica inviolabilis ſemper Catholica caſtrodatur Religio*. Et mox. *Quapropter ſequentes in omnibus Sedem Apoſtolicam, & prædicans omnia, que ab ipſa decreta ſunt, propterea ſpero in una communi- one vobifcum, quam Apoſtolica Sedes prædicat me futurum, in qua eſt integra Chriſtiana Religio, & perfecta ſoliditas. Promittentes in ſequenti tempore, ſequeſtratos à communi- one Eccleſie Catholice, ideſt in omnibus non conſentientes Sedis Apoſtolice, eorum nomina inter ſæcra non eſſe recitanda myſteria*. Adeo cum veritate ſentientis Joannes, dam- natos à Papa condemnat, Eccleſiæ Petram Ipſum vocat, iudeſectibilem experientia cognoſcit, ubi inviolabilis cuſtoditur Religio, non aliquando ſed ſemper, & ſequeſtrati ſunt ab Eccleſia Catholica, Sedi Apoſto- licæ non conſentientes, & in Apoſtolica Sede eſt integra, & perfecta Religioſis ſo- liditas. Et hoc unum exemplum eſt omnium, & in uno Joanne loquitur Univerſa Eccleſia Catholica.

CAPUT VI.

Idem evincitur ex Conciliis Œcumenicis.

Ab. 15.

Sapientiffimi Conciliorum Patres, Organa Divini Spiritus. *Viſum eſt Spiritui Sancto, & nobis, dogmata reſonant Religioſis, & ſi Papæ ſunt inimica, ut paſſim Hæretici*

conclamant, Papa certè non adulantur, & veritatem tantum loquentur.

Celeherrima Nicæa Synodus, omnium exemplar, & norma, Arianam hæreſim damnavit, à Dionyſio Papa prædamnata, & à radicibus imis reciſim, ut teſtatur Athanaſius ibi præſens, & magnus Concilii Athle- tes, ea in cauſa ex profeſſo locutus. *Parro de ſent. Dionoſ.*
Parro ex Dionyſii Romani Epifcopi voluminibus, coura eos, qui Filium Dei opus aſſeverant ſcriptis, clarè oſtenditur, hæreſim Chriſto re- bellium Arianorum, non nunc primùm, ſed jam olim ab omnibus damnatam, ubi videt Arianam hæreſim, non in Nicæna Synodo primùm, ſed jam olim ab omnibus damna- tam, idque conſtare ex Dionyſii libris, ſa- cem præferentibus Concilio.

Altera eſt Paſchatis cauſa, cujus norma extitit Roma, ſcribente Conſtantino ipſo. *Quod autem ad omnium conſenſum, de San- tiſſimo Feſto Paſchatis celebrando aſſinet, ſci- tote quod veſtris precibus controverſis, ea de re ſuſcepta prudenter, & commode ſedata eſt, ita ut omnes Fratres, qui Orientem incolunt, quique Judæorum conſuetudinem ante, in eo Feſto imitari ſolebant, ſecuturi ſunt Roma- nos. Et Athanaſius de ipſo Concilio. Ni- cæna Synodus non temerè habita eſt, ni que habeat graviffimos uſus, Syri enim, Cilices, & Meſopotami in cauſa feſti claudicabant, adeo eo ſine coacta eſt Synodus, ut Ori- entis claudicationi maderetur, eos ſciens in Paſchate claudicare, & Petri traditionem de Paſchate, Eccleſiæ omnibus imperavit, tradi- tionem in eo feſto Joannis, nec in ſua Epheſi reliquit Eccleſia. Adeo claudicantes Quartadecimanos agnovit, adeo traditionem firmam agnovit, non ipſa ex decreto conſti- tuit, magnum Viſtorem ſecuta.*

Sequitur altera Novatianorum cauſa, de qua Socrates Novatianus. *Rurſus cum Imperator quaereret, quid cauſe eſſet, cur ſe à communi- one ſegregaret. Ille res regnante Decio geſtas, & qua perſecutione ingruente accide- rant, pro ſe citavit, exquisitamque ſeveri cu- juſdam Canonis diſceputationem in mediam ad- duxit, nimirum eos, qui poſt baptiſmum in illud peccati genus, quod Sacroſanctia Scriptura peccatum ad mortem appellant, lapſi fuiſ- ſent, non licere divinorum myſteriorum fieri particeps. Et mox. *Qua cum dixiſſet Ac- cuſus, Imperator, ſic illum denno aſſatus eſt.**

Erigio tibi ſcalam, & tu ſolus in cælum aſcen- de, ubi Novatiani ſe à Cornelio ſepararunt, ob res ſub Cornelio geſtas, & Imperator, ante Concilium Nicænum, ipſos cum Syn- dodo hæreticos agnovit, nec in Concilio ad- mittit hæreticos, ſicut & Donatiſtas non re- cipit, & unicum Cecilianum recipit, Afri- cæ totius reſtudentem, adeo abſque Concilio hæreticos, ultimo damnatos vene- rat, aliaque hæreſes à Papa damnatas, nec condemnat, imò nec meminit.

Meminit & Niceni decreti, Innocentius ad Præſules Chartagenſes. *Patrum inſtitu- ta ſacerdotali officio cuſtodiendes, non conſeſis eſſe*

Es. ad
Ecl.

De Syn.

L. 1. c. 7.

Socr. l. 1.
c. 7.

esse calcanda, quod illi non humana, sed Divina decrevere sententia, ut quidquid quaeris in remotis, disjunctisque Provinciis ageretur non prius decerneretur, nisi ad hujus Sedis notitiam perveniret, ut tota hujus Auctoritate, justa qua fuerit pronuntiatio firmaretur, ubi non prius finienda sunt judicia, nisi ad Apostolicam Sedem perveniant, & tunc pronuntiatio justa firmatur, & epistola ista Innocentii, ab Augustino, & Afris laudatur. Hoc idem scripsit Julius Arianus. *An ignari estis hanc esse consuetudinem, ut primùm nobis scribatur, ut quod iustum est possit deserviri, & eam epistolam Athanasius, magnam apologiz partem constituit, & Nicenam Synodum Julius, etiam generali Concilio ingeminat, ut causas referat majores, iuste Romæ definiendas. Ad eod supremum tribunal est Papa.*

Arb. a-
Pol. 2.

L. 9. c. 5.

L. 2. c. 9.

Aliud referunt Historici, Nicenæ Synodi decretum, ita Nicephorus testatur. *Ex-tare enim Ecclesiasticum Canonem, antioritatem omnem abrogantem iis, quæ præter Romanis Antistitis sententiam peracta essent, quod & Sozomenus unanimis prosequitur. Nam legem esse ad Sacerdotii dignitatem spectantem, quæ pronuntiata illa irrita esse, quæ præter sententiam Episcopii Romani constituantur. Si ergo auctoritas omnis abrogatur, tota emanat à Papa, si acta sunt irrita sine Papa, totum robur Papa tribuit, quod & in antiquitate jam vidimus, quam renovat Nicenus Canon, & in confirmatione Synodorum cernemus, quod & libro præcedente firmavimus.*

Aggredimur alterum, & idem Concillium Sardicense, vel de fide decernens. *Tria quæ scribuntur quæ tractanda sunt, & mox. Ante omnia de Sancta fide, & de integritate veritatis, quam violantur. Et Socrates de Philopopolis Concilio. De cætero verbum consubstantiale Anathematizatur. Episcopi autem Sardicæ coeeli, primùm ipsos indicia & deserta causa condemnare. Et mox. Tum fidei Nicenæ decisionem constabere. Et tamen ad Julium scribunt, & decernunt in Conciliis referendum. Hoc enim optimum & vult congruentissimum esse videbitur, si ad Caput id est ad Petri Apostoli Sedem, Domini referant Sacerdotes, ubi optimum & valdè congruum est, si membra ad Caput Ecclesie referant, & Concilia ipsa infallibilia, quod verbo, & exemplo docere; & Canones Sardicenses statuunt, appellaciones etiam fidei ad Papam, etiam à Concilia transmittendas, ut visum est in causa Dioscori, Eutychis, Flaviani, Theodreti, & aliorum.*

Ep. ad
Jul.

L. 2. c. 8.

Ep. ad
Jul.

L. 5. c. 9.

L. 5. c. 10.

Primum Synodum sequitur secunda; que Damaso scribit ex Theodoro. *Quod si doctrina fidei ad hanc modum communi consensu stabilita sit, & chorus Christiana in nobis confirmata, post hæc definemus dicere, quod ab Apostolis condemnatum est, nimirum ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo. Ego verò Cephe. Mox Synodum Damasi libellum, idem Theodoro largitur. Du-*

masus item Vir, omni genere laudis Florentissimus, postquam hanc scilicet exortam accepit, non Apollinarem modò, verum etiam Timotheum ejus discipulum abdicavit. *Quam rem Episcopus etiam, Ecclesie Orientis gubernantibus significavit per literas. Et mox respondet generali Concilio. Quod vestra Chorus debita Sedi Apostolica reverentiam tribuit, Filii honoratissimi, vobis ipsi, quoque maximo honori est. Nam tamen Sanctus Apostolus sedens nos docuit, quos postea illius gubernacula, qua suscepimus tractanda sint. Et mox. Sciat is velim Fratres, nos Timotheum illum prophanum, Apollinaris heretici discipulum, cum impio suo dogmate, jam pridem abdicasse, & ob eam causam credimus ejus reliquias nihil in posterum momenti habituras, & iterum. Jam enim semel formulam edidimus, ut quise Christianum profiteretur illud teneat, quod ab Apostolis traditum est, ubi Papa Timotheum abdicat, & Apollinarem, ubi S. Apostolus Sedena docet, quomodo Ecclesie gubernacula teneatur, certè non erraturus cælo, ubi Timothei damnata reliquias, nil momenti in posterum sunt habituras, ubi formulam edidit Damasa, ut qui se Christianum fatetur, ea debeat profiteri, non futurum Christianum, si non profiteatur, ubi Damasi omnia fidei confirmat, petente confirmationem Concilio. Quibus rebus tanquam legitime, & secundum Canones constitutis, obsecramus vestram Reverentiam ut congratuletur. Eam veritatem vel oculis conspicuam ante Concilium ipsum exhibemus. Audiamus Sozomenum id narrantem. Qui Patri Filium consubstantialem putabant, tum de Spiritu Sancto id ipsum sentiebant. Quam doctrinam in Syria Apollinaris Laodicenus, in Egypto Athanasius Episcopus, in Cappadocia Basilis, in Ecclesijs Ponti Gregorius strenuè propugnabant. Quæ controversia cum contendendi studio, ut credibile est, in dies magis, magisque cresceret, Episcopus Romanus, ea de re certior factus, scripsit ad Ecclesiam Orientis literas, ut und cum Sacerdotibus universis Occidentis, Trinitatem consubstantialem crederent. Quo facto singulari rebus, ad Ecclesiam Romanam definitis acquiescere, eoque controversia finem habere visus est. En Divinitas Spiritus Sancti, à Damaso semel definita, singulos ad quietem rediit, & finem controversie imponit, nisi acquiescere fidei reluctari, & finem habere ite non esse finitum. Videamus & professionem fidei, à Damaso Paulino transmissam. *Quoniam post Nicenam Concilium ejusmodi error emeris, ut quidam prophanò ore dicere audeant, Spiritum Sanctum, per Filium factum esse, Anathemate denunciamus omnibus, qui non libèrè predicant Spiritum Sanctum. unius, & ejusdem tum essentia, tum potestatis cum Patre, & Filio. Et rarius. Anathemate item damnamus Arium, & Enoimium, qui pari impietate, sicut verbis discrepant, tum Filium, tum Spiritum Sanctum creaturam esse asseruerunt. Sine porro Macedo-**

L. 6. c. 22

Theod. 1.

5. c. 12.

niam multiplicati avorsentur. Et mox. *Avorsentur etiam illis adjudicantur, qui asserunt quod in carne factum Verbum Dei, loco unius rationis participis habitavit, ubi videntur hæreses multas, à secundo Concilio damnatas, à Damaso ante Synodum excisas, & quidem in professione fidei, in qua vel Apollinaristæ reciperentur. Esm epistolam eximie quartum Concilium commendat, Damasus iustitia Decus, datus ad Paulinum literis, dispensationis Sacramenta potestatis; & Damasum sexta Synodus concelebrat.*

Macedonium Spiritus denegabat deitatem, & Dominantem conservum predicabat, & Maximus Theodosius, & Damasus fidei adamas, protinus obstitit, & clarissime exposuerat Damasus, libello apud Theodoretum servato. Si quis de Patre, & Filio rectè sentiat, de Spiritu Sancto autem non, item hæreticus est, & Sozomenus ipse Græcus. Quam quidem hæresim ad multos serpere, Damasus Episcopus Romanus, & Petrus Alexandriensis Episcopus certiores facti, primi omnium Concilio Romæ convocato, eam alienam esse ab Ecclesia Catholica pronuntiarunt, ubi hæresim jam ante Concilium, alienam ab Ecclesia pronuntiarunt, denique Concilium ipsum exorat, ut hæresis illas condemnet, & iis congratuletur damnatis. Imò totum quantum est, jam certam sententiam pronuntiat, ante Concilium ipsum sub Liberio. Eos qui cum Eleno erant contestabantur, ut sua sententia subscriberent, in memoriam illis redigentes ea, que ad Liberium per Legatos Enstasium, Sironam, ac Theophilum scripsissent, & concessit egressi. Quam historiam Socrates enarrat. Itaque Enstasium Sebastia Episcopum, qui sæpe antem abdicatus esset, Sironam Tarsi Ciliæ mitrum, illisque in mandatis dant, ut cum Liberio neutiquam de fide differant, ad eò sub Liberio certum crediderat eos hæreticos extitisse, & fidem Liberii securam.

Hæc validè scribitur Orientis, & validum Occidentia Concilium; ubi Papa secundò hæreses non damnat. Itaque quid est cur abdicacionem Timothei, à me rursus requiratis, qui etiam hic iudicio Sedis Apostolicæ, Petro quoque Episcopo Alexandria presente abdicatus est, ubi semel damnatus, non indiget amplius damnari, ubi solvet penas in die iudicii, ubi in formula fidei est damnatus, & id scribit admirabilia Damasus, omni virtutum genere Florentissimus, à Theodoro summè laudatus, fidelis adamas ex sexta Synodo, scribit Ambrosius Ecclesiæ Doctor, & innumeri alii Præfules, & Concilium quod cum secundo, Eumenicum Concilium constituit. Cùm Damaso & Magnus Gregorius recipit Concilia ut totidem Evangelia, & tamèn de secundo ita scribit. In hoc autem eandem Synodum accipit, quod est per eam contra Macedonium definitum, Reliquas vero hæreses, quæ illic memorata sunt ab aliis Patribus damnatas reprobas, ad eò hæreses reprobas eo soli u-

tulo. quod damnatur ab aliis Patribus; Damaso scilicet, & Liberio, & si non reprobatur hæreses, ab eo Concilio damnatas, quod unum credit ex quatuor Evangelia, centum quinquaginta Patribus munito, quid faciet cum pauci Episcopi, extra generale Concilium, hæresim aliquam iudicabant! Et quid dicent de Gregorio, Concilii infallibilis defensor, qui cum Gerfone supponit potius quàm probent Concilium à Papa non firmatum infallibili!

Secundissimum aggredimur Concilium, cujus acta extant integra, excidentibus duobus primis, & pro ipso Celestinus Papa, communitorium paravit Legatis, à Stephano Baluzio restitutum. Apertissimum Sedis Apostolicæ custodire debetis, & conveniunt interesse. Ad dispensationem si fuerit ventum, vos de eorum sententiis iudicare debetis, non subira examen. Potestne major certitudo exhiberi, quàm decisio examini nec subiecta? Potestne securus iudicium expectari, quàm Papæ de Concilio iudicantis. Et hæc de causa tum Nestorii, tum Pelagii scribit Celestinus, à Synodo ipsa mirè laudatus, Audimus primò tonantem, in causa Pelagii hæretici, à Nestorio ipso defensi. Aliquantis diebus vita nostra post nefandum, & sæpè damnatum dogma Pelagii, atque Celestini, Catholica fides quietem habuit, quando eorum cum sua opinionis sequacibus, tertiis unita sententia, Orientis, Occidentisque percastis. Et mox numerat Nestorii decessores, in hæresim illam armatos & subdit. Hos quoque Hæreticos, de quibus nos velis eorum, quæ gesta sunt nescitis, consulere voluisti, sedibus suis iniusta dicentes, expulisti iusta damnatis. Et mox. Quid tecum faciant, qui sunt hæc negando damnati? Nunquam sine suspicione ea, quæ sibi sunt adversa conveniunt. Eiceventur denique, si tibi quoque displicerent, & iterum. Desistant infelices spe se Hominum fuisse deceptos, quibus jam potuit, propter communitorem sola penitentia subvenire, ubi videntur Ecclesiam habuisse quietem, finita ante Synodum tempestate, orbem totum pervulsi Pontifici, fidem contra Pelagianos decedenti, ubi fidei adversos reprehendit, & sola penitentia sanandos. Quod & laudabat Prosper in Celestino. Celestinus sciens damnatus, non examen iudicii, sed solum penitentiam remedium esse præstandum; & Augustinus bellè ingeminat. Etiam à duobus V. Antistitibus Apostolicæ Sedis Papa Innocentio, & Papa Zozymo, nisi correctis etiam egerint penitentiam, toto orbe damnati sunt. Post hos mira est epistola Capreoli. Quamobrem vestram Sanctitatem, iterum, atque iterum rogatum Cupio (etiam si fidem Catholicam, per tantam Venerandarum Sacerdotum Synodum Dei nostri auxilio, in omnibus stabilem, ac firmam futuram certò confidam) ut Spiritu Sancto cooperante, quem cordibus vestris in omnibus, quæ acturi estis præsto futurum non ambigo, novas doctrinas, & ante hæc Ecclesiasticis viribus insusitatas, præfata auctoritatis robore

Apud Baluz.

Ep. ad Nest.

Ep. ad Nest.

Contr. Cel. c. 41

Ep. 157.

Ep. ad Concil.

robore instrati, à medio profugietis, tantaque constantia, ac virtute quibuscumque novis erroribus resistatis, ne vos quos pridem impugnavit Ecclesia, bisque temporibus repullulantes, Apostolica Sedis Auctoritas, Sacerdotumque in unum consonans, sententia oppressis, secundæ disputationis prætextu, vos jam dudum ablata renovare videtur, & mox. At verò si quis ea, quæ jam olim dindicata sunt denudò in disputationem vocari sinat is sanè aliud nihil facere censebitur, quàm de fide, quæ hostiens valuit ipsismet dubitare. Deinde ad posteritatis exemplum, ut ea, quæ nunc pro Carbolica fide descripta sunt, perpetuam firmitatem obtinere valeant, oportet ea omnia intactis, immotaque conservare quæ superioribus temporibus, à SS. Patribus constituta sunt, ubi rogat Chartaginensis Metropolitae, etiam totius Aphricæ nomine, novas doctrinas profligari, & hæreses à Papa damnatas, nec prætextu disputationis teneri, ubi docet fidem hætenus valuisse, nec posse unquam dubitari, ubi regulam fidei præscribit, ut immota, inconcussaque teneantur, à SS. Patribus ante definita. Hæc Africa scripsit cum Capreolo, hæc Europa cum Celestino dicitavit. Hæc tota Synodus percepit, ubi Cyrillus Concilii Præses ait. Et hæc R. piissimum Charsaginitæ Episcopi Capreoli, quæ lecta est epistola, eum dilucidam sententiam in se continet, fidei gestorum inseritur. Et mox. Omnes Episcopi firmi exclamaverunt. Hæc omnium vocet, hæc omnes asserimus, hoc omnium est votum. Poterat in sententia à Catholicorum se se tueri Pelagianis, quod & liberaliter effecere, se nondum à Concilio damnatos, se ad Concilium appellasse, Synodum tantùm infallibilem, spem de Synodo bucasque gesserunt, ut amare queritur Celestinus. Poterat & Ecclesiam acceptationem, adhuc non existentem opponere, eum nec à Concilio forent damnati, longè minus ab Ecclesia universa, eum plures eos recipere Episcopi, eum foveret Nestorius Patriarcha, eum Joannes Antiochenus exciperet, eum plures ipsi etiam invenirentur, & tamen contra duos Patriarchas, contra tot Episcopos Concilium, ipsos hæreticos definit, nec de fide vigente jam dubitat, & Capreolum in omnibus sequitur, & absque examine Peisgium damnat. Porro autem perlectis in S. Synodo commentariis Actorum, in depositione impiorum Pelagianorum, & Celestianorum ideum tecum omnes staturimus, ubi vides actis lectis non expensis, eum juxta Capreolum ibi laudatam, vel secundæ disputationis prætextu à Concilio ipso examinatis.

Alia manet Nestorii causa, in eo Concilio præcipua, de qua scribit Nestorio Celestinus. Sed considerantes nunc, & querulam de Te præfati Fratris, & interpretatos tandem epistolam tuas, apertam blasphemiam continentes. Et post plura: Plenè enim, ac manifestè tradita ab Apostolis nobis nec augentur, nec imminutionem requirunt. Et

iterum post multa. Nam quis ferat doceri Episcopum, qualiter debeat esse Christianus. Et ad Cyrillum ita scribit. Nestorium doctrinam suam, conceptis verbis anathematizet, eamque de Christi Dei nostri generatione fidem, in posterum confuturum se spondeat, quam & Romano, & tua Sanctissimæ Ecclesiæ, & universa denique Religio Christiana predicat, ubi Apostolicis Ecclesiæ Celestinis, & universa Religioni Christianæ, sententiam suam prædicat conformem. Et Cyrillus ad Nestorium ipsum. Quod sanè nisi juxta tempus in literis Celestini præscriptum præstiterit, certo scias, nullam tibi deinceps cum Episcopis, & Sacerdotibus Dei foretem, solum sermonem, nullam denique inter eos locum futurum, ubi id certo scire debet Nestorius, quamvis immineret Concilium, quod in Hostium nostrorum sententia, poterat Catholicum definire. Audiamus de his epistolis Concilium. Hujus itaque rei causa, ipsum quidem à Sacerdotio, perversequæ doctrinæ Cathedra removimus, Canoniceque excommunicamus, Celestinum etiam SS. Deoque dilectissimum magna Roma præconis extolentes, qui ante nostram sententiam, hæretica Nestorii dogmata condemnarunt. Et Firmus Cæsarem Cappadociæ Præsul. Apostolicus, & S. Sedes Celestini SS. Episcopi per literas, quas ad Religiosissimos Episcopos Sc. Etiam ante de presenti negotio sententiam, regulamque præscripsit, quam nos quoque secuti, formam illam executionis mandavimus. Canonice, Apostolicumque iudicium in illum profertur. Exclamat Ludovicus Dupinius. Ad quid Concilia si Papa est infallibilis? Respondebit quinta Synodus, etiam Apostolos infallibiles, plura indixisse Concilia, respondebit in tertia Firmus, Formam regulamque præscripsit, quam nos quoque secuti, formam illam executioni mandavimus. An auditum est aliquando, obliquum regulam esse recti, & Pastorem errori subiectum infallibili formam prescribere? Et rursus validius Patres. Coacti, vel compulsi per sacros Canones, & epistolam SS. Patris nostri, & Commissarii Celestini Romane Ecclesiæ Episcopi, lachrymis persufsi, ad tam ingubrem contra eum sententiam venimus. An liberè acceptantes cognovimus, an coacti liberè agunt? Et rursus Concilium universonum. Hujus itaque rei causa, ipsum quidem à Sacerdotio, perversequæ doctrinæ Cathedra removimus, Canoniceque excommunicamus, Celestinum etiam SS. Deoque dilectissimum Magna Roma Episcopum, præconis extolentes, qui ante nostram sententiam, hæretica Nestorii dogmata condemnarunt, nosque in ferenda ante ipsum sententia anteverterat, prospiciens securitati Ecclesiarum, ubi Celestinus ante Concilium, hæretica dogmata declarat, Ecclesiarum securitati prospiciens. Si autem Celestinus erroris subijciatur, quomodo prospicit Ecclesiarum securitati. Poterat hæresis esse, quod Celestinus ipse definierat, si Hostium sententia sustineatur, quo-

At. 7.

At. 1.

Col. 3.

At. 1.

quomodo ergo securæ erant Ecclesiæ? Poterat Cælestino distante, adhuc in hæresim cadere Ecclesiæ, ubi nulla securitas nisi naufragii, Et quid amplius præstat, aut potest præstare Concilium, aut Ecclesiæ infallibilis, quàm securitati Ecclesiarum prospicere. Rursus dicente Papæ Legato.

Alia.

Alia versus ad corroboracionem fidei Catholice ad Vestram omnium Pietatem misit literas, Synodus uniuersa exclamatur. Cælestino Custodi fidei, uero Paulo Custodio, Cælestino custodi fidei, Cælestino cum Synodo concordati, Cælestino uniuersa Synodus gratias agit. Nec obstat illud Cælestini. Spiritus Sancti testatur presentiam Congregationis Sacerdotum, quippe se ab illis non diuidit, & in fine de Legatis concludit. Direximus &c. Quis iis qua aguntur interfuit, & qua à nobis antea statuta sunt extorguntur, quibus præstandum à Vestra Sanctitate non dubitamus assensum, quando id quod agitur, uideatur pro uniuersalis Ecclesiæ securitate decretum. Et post epistolæ lectionem Legatus. Non enim ignorat uestra Reuerentia fidei, vel etiam Apostolorum Caput esse B. Apostolum Petrum. Et Theodor.

Alia.

rus Ancyra Episcopus ait. Iustam esse Synodi sententiam, demonstrauit uniuersorum Deus, per literas Cælestini. Ad eum Cælestini, epistola, lydius est lapis, & demonstratio, per quam Synodi sententia, certa esse demonstratur; adeo clariua est argumentum, quod iustitiam Synodi demonstrat. Tertia est Antiocheni, Patriarchæ causa, quam Concilium Papæ reseruat.

Ep. ad Ctl.

Pietatis tuae iudicio hoc reseruauimus, tanquam iudicij supremo, & de qua scribit Xistus eidem. Experit et negotij presentis euentu, quid sit sentire nobis sum; B. Petrus Apostolus in successuoribus suis, quod accepit hoc tradidit. Et mox. Ergo quia una fides est, que euidenter obtinuit, dicenda credamus, & tenenda dicamus. Nihil ultra licet nouitati, quia nihil adici convenit uetustati; ubi Concilium reseruat Pontifici & Cælestino Synodo scribit, solum ipsi superesse penitentiam, & Xistus recipit penitentiam, & innocentiam cognoscit in penitente. Distinuitur Fratres certis eos non spinas, sed uos esse saluros. Et mox. De reuersi ad nos Fratres conuenit dicere, quia non potuit à Diabolo eradicari plantatio, quam plantauit Pater, ubi post Concilium Cælestinum, & iterum Xistus decidit de Joanne Patriarcha & ejus errore, & uterque penitentiam acceptat.

Ep. ad Jo.

Jam per actio Concilio, fama plerumque mendax uulgauerat, Xistum Papam non assentiri, & Cyrillus errorem demonstrat.

Ep. ad At.

Quod si quis epistolam, tanquam à Philippo Romana Ecclesiæ Presbytero scriptam attulerit, perinde sonantem, ac si SS. Xistus depositionem Nestorii moleste tulerit, ne credas hoc Sanctitas tua, nam scriptis consensu Synodo, omniaque illius gesta confirmauit. Quomodo autem epistola illa, vel Concilium totum evertit, vel in grande periculum uocauit, si Concilium tantum est

infallibile, nec Xistus robur addit infallibilis?

Post Concilium ipsum, Joannes pacem inuit cum Cyrillo, & assensus est Concilio Ecumenico, antea Concilio repugnans; ut scribit ipse Papæ Xisto. Neque quod ad Nestorii depositionem attinebat, Synodi sententia per id tempus subscripsimus, & varia in ea causa epistolæ apud Lupum, & Baluzium leguntur, quas pro pace Romam scripserunt.

Unum in tertio Concilio fat erat, ad euidetiam usque convincens, cum loquente in ea Synodo Philippo Apostolicæ Sedis Legato, & grauissima ea uerba dictante. Omnibus seculis notum est, quod Sanctus, Beatissimusque Petrus, & Apostolorum Princeps, & Caput, fideique columna &c. In suis successuoribus uiuit, & iudicium exercet, ubi Petrus fidei columna, iudicium in Hæreticos exercet, & hæresim vel in Concilio condemnat, in suis successuoribus superflus, Synodus perspicue percepit.

Nondum accipimus ad quartam Synodum, & ante ipsam res est decisa. Extat epistola Petri Chrysologi, ad Eutychem hæreticum scribentis. Petrus, qui in propria Sede uiuit, & præsidet, præstat quærentibus fidei ueritatem, ubi in materia dogmatis Petrus, præstat quærenti fidei ueritatem. Extat epistola Leonis, jam damnata Eutychie perfidia, ad secundam Synodum Ephesinam. Tanquam ab ipso Beatissimo Petro cuperet decernari, quod in ejus confessione laudatum fuit. Et mox subdit. Quod si Eutyches intellexerit, & uiuaciter crederet, nequoquam ab hujus fidei tramite deuiaret, propter quam ei respondetur à Domino, Beatus et Simon Barionis, ubi cupit declarare Concilium, quid in Petri Confessione laudatur, nec à tramite ueritatis deuiaret, si Petri uestigis infisteret Eutychea. Extant cum Fomianis Viri, cum Imperatoribus, & Regine, ita Valentinianus ad Theodosium. Debemus dignitatem propriae Venerationis, B. Apostolo Petro intemeratam seruare, quatenus Beatissimus Romane ciuitatis Episcopus &c. Locum habeat de fide, & Sacerdotibus iudicare, ubi Leo ex Petri dignitate, de fide & Sacerdotibus iudicat, etiam in generali Synodo collectis, etiam post generale Concilium. Et sapienter Galla Placidia. Ad Apostolica Sedis iudicium, in qua primus Apostolorum B. Petrus, qui etiam clauis regni caelestis suscipiens, Sacerdotij Principatum tenuit, Episcopatus causa mittatur, adeo causa fidei ad Papam, etiam post generale Concilium est mittenda. Extat ad Pulcherium Augustam, Hilari Diaconi epistola. Vestra itaque ueneranda Clementia, cognoscat à presato Papa, cum omni Occidentali Concilio reprobati omnia, que in Episcopo contra Canonem per tumultus, & odia secularia à Diacoro Episcopo acta sunt, & nulla ratione in his partibus suscipi posse; quod & Leo Magnus ingeminat.

Ep. ad Eutyche.

Ep. 27.

Ep. ad Th.

Ep. ad Pulch.

Ep. 28.

fiat, vel Canonum disciplinam, per unius
Hominis potentiam gesta sunt, nulla Catho-
lica fidei ratio, rata esse permittit, quod &
varii epistolis proferitur. Denique extant
& epistola Theodoretis, orantes Leonem
Pontificem, ut Dioscori Concilium evertet-
ret, & medicinam iis ulceribus adhiberet,
quod & Concilium univcrsum constetur. Si
ergo & à Beatissimo, & Apostolico Romano
urbis Episcopo omnia, quae ibi gesta sunt, vana
sunt habitis; & ibi Anathema cum aliis.
Definimus nihil bonum valere, quae in Secunda
Synodo Ephesina sunt facta, nisi circa Maxi-
mum Antiochie Episcopum, quem S. Leo Ro-
manus Archiepiscopus in communionem reci-
piens preesse cum Antiochenis iudicavit
Ecclesiae, ubi vides Concilium Ephesium
secundum, omnino in irritum mitti, con-
trarium fidei definiti, ideoque & fidem
ipsam decidi, vel contra Nicemenicum Con-
cilium.

Parva sunt hæc, Eutychem hæresim, nullo
indigere Concilio, & Leo Caput, & mem-
bra testantur; & solum satis esse Leonem.

Ep. 16. Quamvis evidenter appareat rem, de qua agitur,
æquæquam Synodali indigere tractatu.

Ep. 17. Et rursus eidem Principi scribit. Cum tam
evidens fidei causa sit, ut rationabilibus cau-
sis, ab indicenda Synodo fuisset abstinendum,
ubi non solum apparet ea rea, sed & eviden-
ter apparet, quod & Flavianus, & Theo-
doretus, Reges, & Reginae confirmant, &
Petrus Chrysologus ad Eutychem. Imò rem
omnibus notam, Leo ipse multis demon-
strat. Quam enim eruditionem, de sacris no-
vis, & veteris testamenti paginis acquisivit,
qui nec ipsius quidem symboli initia compre-
hendit? Et quod per totum mundam, omnium
veneratorum voce deprecatur, istius aduc-
sens corde non capitur. Et rursus acridis. Sed
hoc stultissima insultatio audeat inesse, quod
Dominus noster in Ecclesia, neminem sexus
utriusque voluit ignorare, & bis vincit è
Symbolo. Et validissimè rursus confirmat.
Quod in Ecclesia Dei, in omnium ore tam con-
sonum est, ut nec ab infansiam linguæ, veri-
tatis Corporis, & sanguinis Christi, inter com-
munes Sacramenta fidei sentiantur. Ad e-
videntem Leo docuit, ut Eutychem causa fue-
rit conclusa, quod mox ex eodem Concilio
intelligemus.

Jam epistolam Leonis audivimus, nedum
ante secundam actionem, sed ante Conci-
lium infallibilem, & nulli dubitationi expo-
sitam, jam audivimus sextum Concilium,
quod divinitus scriptam tabulam appellat;
& quartum in ea Petrum recognoscens. Pe-
trus per Leonem loquutus est. Jam Galliam
audivimus, quæ vocat Symbolum fidei.

Quæ Apostolatus vestri scripta, ita ut sym-
bolum fidei, quibus redemptionis Sacramen-
ta non negligit, tabulis cordis inscriptis, ubi
Gallia à se ipsa non degener, vestigiis vete-
ram insistent, sequi debet symbolum non
examinare. Audivimus per Orientem Me-
tropolitam; Misit est epistola almi Leonis ad

amum Metropolitam, & subscripta est. Jam
audivimus cum Feminis Viro. Literas tue
Beatitudinis cum omni decenti Episcopum,
Veneratione suscepimus. Et mox. Ego verò
à meo Dominum, tranquillissimum Imperator,
in eadem fide permansit. Audivimus Diosco-
rum ipsum etiam in latrocinali Synodo,
Leonis epistolas venerantem, Juravit spe-
cies legere. Nec desunt alii gravissimi tes-
tes. Non desit Leo ipse rugiens. Prefer-
sim eum ad Episcopale Concilium, quod haberi
apud Ephesum præcipiis, tam instructi sunt
missi, ut si scripta, quæ vel ad Sanctam Syno-
dum, vel ad Flavianum Episcopum deculerant,
Episcoporum publicari auribus, Alexandria
permisset Anestis, idè in manifestatione pu-
rissima fidei, quam divinitus inspiratam, &
accepimus, & tenemus, omnium concertatio-
num strepitu aquievisset, (ut nec imperitia
ultra desiperet, nec occasione nocendi æmu-
lato reperiret). Et rursus de Legatis locu-
tus. Reclamorant in Synodo pro oportis.
Et mox. Nec se ubi ea fide ulla injuria spa-
randos, quam plenissimè expositam, atque di-
gestam à Sede B. Apostoli Petri ad S. Syno-
dum detulissent; & rursus ad Anastasium
Thessalonicensem. Nobis enim &c. Defini-
tissimum est, in nostra communionis numero
non futuros eos, qui coeamur antiqua Catho-
lica fidei fundamenta convellere. Et rursus.

Ep. 15. Quæ licet plenè, quæ semper fuisset, atque
esset Catholicorum sententia scripserimus. Et
mox. Memor enim sum me sub illis ramine
presidere Ecclesie, casus à Domino Jesu Chri-
sto est glorificata confessio, & cujus fides omnes
quidem hæreses destruit, sed maxime impietatem
presentis erroris expugnat, & iterum.
Preferimus jam cum per nostros ad Fratrem
Flavianum, suffulentes literas miserimus, ad
confirmandos animas, non solum Sacerdotum,
sed etiam Laicorum, & rursus. Evidenter &
plenè, quid servandum esset ostendit, ubi in
epistola Leonis fides est, & presens, & à
Patribus accepta, & pacem Ecclesie pari-
tore, ubi fides est plenissimè exposita, &
digesta, ubi definitissimum est, hæreticos il-
los ab Ecclesia ejectos, ubi fides Papæ om-
nea hæreses destruit, & præcipuè illam E-
utychemis, ubi literæ vel pro laicis satis erant,
ubi plenè, & evidenter est scriptum. Con-
fonsit Leon totum Concilium, & de epi-
stola idem est sermo. Quæ non levis scandalum,
& lesionem Sanctæ Dei Ecclesie per totum
orbem terre pertulerunt, ubi Sanctæ Dei
Ecclesie, per orbem totum scandalum fen-
sere, quod ex Tertulliano ædificat in rui-
nam, adeò scandalum parit ruinam, & Ho-
stes verbum aliud non adverterunt, & læ-
sionem Sanctæ Dei Ecclesie pertulerunt.
Non desit rursus Leo. Qui nos potestis igno-
rare quid ex antiqua traditione credamus, non
possitis dubitare quid cupiamus. Unde Frater
charissimi rejecta penitus audacia disputandi,
contra fidem divinitus inspiratam, vana er-
rantium infidelitas conquiescat, nec liceat de-
scendi, quod non licet credi, cum secundum

Ep. 16. Quæ non levis scandalum, & lesionem Sanctæ Dei Ecclesie per totum orbem terre pertulerunt, ubi Sanctæ Dei Ecclesie, per orbem totum scandalum fen-
sere, quod ex Tertulliano ædificat in rui-
nam, adeò scandalum parit ruinam, & Ho-
stes verbum aliud non adverterunt, & læ-
sionem Sanctæ Dei Ecclesie pertulerunt.
Non desit rursus Leo. Qui nos potestis igno-
rare quid ex antiqua traditione credamus, non
possitis dubitare quid cupiamus. Unde Frater
charissimi rejecta penitus audacia disputandi,
contra fidem divinitus inspiratam, vana er-
rantium infidelitas conquiescat, nec liceat de-
scendi, quod non licet credi, cum secundum

Ep. 17. Quæ non levis scandalum, & lesionem Sanctæ Dei Ecclesie per totum orbem terre pertulerunt, ubi Sanctæ Dei Ecclesie, per orbem totum scandalum fen-
sere, quod ex Tertulliano ædificat in rui-
nam, adeò scandalum parit ruinam, & Ho-
stes verbum aliud non adverterunt, & læ-
sionem Sanctæ Dei Ecclesie pertulerunt.
Non desit rursus Leo. Qui nos potestis igno-
rare quid ex antiqua traditione credamus, non
possitis dubitare quid cupiamus. Unde Frater
charissimi rejecta penitus audacia disputandi,
contra fidem divinitus inspiratam, vana er-
rantium infidelitas conquiescat, nec liceat de-
scendi, quod non licet credi, cum secundum

Ep. 18. Quæ non levis scandalum, & lesionem Sanctæ Dei Ecclesie per totum orbem terre pertulerunt, ubi Sanctæ Dei Ecclesie, per orbem totum scandalum fen-
sere, quod ex Tertulliano ædificat in rui-
nam, adeò scandalum parit ruinam, & Ho-
stes verbum aliud non adverterunt, & læ-
sionem Sanctæ Dei Ecclesie pertulerunt.
Non desit rursus Leo. Qui nos potestis igno-
rare quid ex antiqua traditione credamus, non
possitis dubitare quid cupiamus. Unde Frater
charissimi rejecta penitus audacia disputandi,
contra fidem divinitus inspiratam, vana er-
rantium infidelitas conquiescat, nec liceat de-
scendi, quod non licet credi, cum secundum

Ep. 19. Quæ non levis scandalum, & lesionem Sanctæ Dei Ecclesie per totum orbem terre pertulerunt, ubi Sanctæ Dei Ecclesie, per orbem totum scandalum fen-
sere, quod ex Tertulliano ædificat in rui-
nam, adeò scandalum parit ruinam, & Ho-
stes verbum aliud non adverterunt, & læ-
sionem Sanctæ Dei Ecclesie pertulerunt.
Non desit rursus Leo. Qui nos potestis igno-
rare quid ex antiqua traditione credamus, non
possitis dubitare quid cupiamus. Unde Frater
charissimi rejecta penitus audacia disputandi,
contra fidem divinitus inspiratam, vana er-
rantium infidelitas conquiescat, nec liceat de-
scendi, quod non licet credi, cum secundum

Ep. 20. Quæ non levis scandalum, & lesionem Sanctæ Dei Ecclesie per totum orbem terre pertulerunt, ubi Sanctæ Dei Ecclesie, per orbem totum scandalum fen-
sere, quod ex Tertulliano ædificat in rui-
nam, adeò scandalum parit ruinam, & Ho-
stes verbum aliud non adverterunt, & læ-
sionem Sanctæ Dei Ecclesie pertulerunt.
Non desit rursus Leo. Qui nos potestis igno-
rare quid ex antiqua traditione credamus, non
possitis dubitare quid cupiamus. Unde Frater
charissimi rejecta penitus audacia disputandi,
contra fidem divinitus inspiratam, vana er-
rantium infidelitas conquiescat, nec liceat de-
scendi, quod non licet credi, cum secundum

Ep. ad
Leon.

Ep. ad
Leon.

Ep. ad
Leon.

Ep. ad
Leon.

Evangelicas veritates, secundam Propheticas voces, Apostolicamque Doctrinam plenissimè, & lucidissimè per literas, quas ad bona memoria Flavianum missimus fuerit declaratum, qua sit de Sacramento Incarnationis D. N. pia, & sincera confessio, ubi Patres quarti Concilii, nec ignorare possunt, nec dubitare, de fide, & antiqua traditione, & plenissimè, & lucidissimè declaratur, confessio incarnationis Domini, & audacia prohibetur, vel disputandi, quid negandi, quid rejiciendi? Hæc Leo ad Ecclesiam in Synodo collectam, & totidem decernit Marcianus, ad omnes Christianos rescribens. De cæterò autem nemo de Nativitate Domini, aliud disputare audeat, præter quod Apostolicum pro emiam, trecentorum decem, & octo Patrum, conservans huic Doctrinæ tradidisse noscitur, sicut Sanctissimi Papæ Leonis, qui Apostolicam gubernas thronum, ad S. memoria Flavianum testatur litera, ubi nec laici, nec Præsules, possunt aliud disputare de Christo, ejusque eximia nativitate, quam Nicæna Synodus tradidit, ut litera Leonis testantur, adeò Leonis testimonium est infallibile, ut toti Ecclesiæ sit regula, & Christianis omnibus satisfaciatur. Non deest Theodoretus de Leone. Nobis fidei regulam literis suis exposuit, an hinc regula est variabilis, & Theodoretus illi subscribens, & Spiritus S. gratiam admirans, in ipsa fidei professione, fallibilem credidit Leonem? Non defuit Ecclesiarum conventus, ut Galli veteres testantur. Illa specialis doctrina vestra pagina, ita per omnium Ecclesiarum conventicula celebratur, ut verò consona omnium sententia, declararetur merito illi, Principatum Sedis Apostolicæ constitutum, undè adhuc Apostolici Spiritus oraculo restringantur, adeò per omnes Ecclesias, & quicquid rem expendentæ laudatur. Non deest Ecclesia in Concilio collecta. Emergerunt quæ ad Eutychem pertinabant, & super his forma data est à SS. Archiepiscopo Romanæ urbis, & sequimur eam, & epistolæ omnes subscripsimus, RR. Episcopi clamaverunt. ista omnes dicimus.

Adhuc in vestibulo Concilii hæremus, & initio actionis secundam. Leonem comparat Synodo Nicænæ. Papa Leo ita interpretatus est, ubi est regna certa credendi. Petrus per Leonem locutus est, an fallibiliter docet Petrus Concilium, & pro dogmate hæreses dicitur? Omnes sic credimus, ubi omnes ita credunt in Concilio. Hæc Patrum, hæc Apostolorum fides, an Patres an Apostoli errant. Rursus & ante Patres quærent, de non lecta Leonis epistola. Quod & Evagrius Græcus recenset. Affirmavit Dioscorum quidem, per literas Imperatoris, de legenda Leonis epistola admonitum. Et mox. Accedit eodem, quod epistolam B. Leonis, quom scripsit ad Flavianum S. memoria Episcopum, legi non permisit, idque sæpius rogatus ab his, qui eam attulerant, ipseque cum jurjurando adjecta, se eam legendam cu-

raturam pollicitus esset; quæ minime perlecta SS. orbis terrarum Ecclesia & offensiva fuit, & detrimento, in epistola ante acceptationem, Ecclesiis omnibus adjumentum.

Hæc una epistola librum efficeret, quò Papa infallibilitas decideretur. Hæc est tabula divinitus scripta, & scripta divinitus certè, Concilii judicio non subjiciuntur, hæc est Petri loquutus, hæc symbolum fidei, credendum non examinandum, hæc lydius lapis quò agnoscuntur Catholici, & hæretici ab his discernuntur, ut cognoscunt Anatolius, & Pulcheria, hæc legi debet à Conciliis Æcumenicis, & nonnulli ad eorum instructionem, & si ipsam non legant damnam, Ecclesiam totius orbis patientiam, hæc plenissimè digesta, confessioni S. Petri innixa, certò consona fidei Nicænæ, regula fidei Catholicæ, in Oriente, & ubique subscripta, & ita Ecclesiæ consensu firmata, & per omnia conventicula Ecclesiarum, rursus encomiis celebrata. Per hæc Petrus alter vocatur Leo, in quarto generali Concilio, in quinto illuminator, & Columna Ecclesiæ, in sexto ut Leo bestiarum, nempe Eutychem domitor, & terror. Per hæc instruitur Dioscori Synodus, per hæc Chalcedonense Concilium, per hæc Iatrocinale Concilium, vires omnia amittit, denique ea non erudiente, damnam sentire Ecclesiæ omnes. Adè nos vel una instruit epistola. Pudet nos post tanta armorum genera, munitissimam epistolam tueri. Pudet referre Sophronium in prato spirituali narantem, epistolam illam à Petro emendam, quippe somnium potius est quàm visio, cuius nec Leo meminit, nec ullus epistolæ defensor, & in prato illo herba proficua, sæpe noxia misceantur, & si verum foret Papa, à Petro restissimè doceretur, non ab Æcumenico aliquo Concilio. Pudet dubitationem diluere, ex ea epistola exortam, Invenit sunt ait Leo ipse, qui de nostris iudiciis ambigunt, quippe mox subdit. Et dum nonnulli à dissensionis incitati Auctore, ad contradictionis bella profiliant, ut majus bonum, malum ejus pervertunt est, ipse quoque veritate clarior entescent, dum que fides prius docuerat, postea examinatione confirmas, adeò qui ad contradictionem profiliant, à dissensionis incitantur Auctore, & examinatione postea confirmat, quod fides prius docuerat. Adde hæsitantes istos, à Legatis, non à Concilio instructos, & ob linguæ obscuritatem, non ob dubiam doctrinam hæsitasse. Factam est autem nobis certum, de epistola missa ab ipso Beatitudine, à SS. Episcopis Paschasi-no, Lucensio, qui nobis dilucidaverunt, que fecerunt subnotatos. Adde millies Leonem, certissimam epistolam definire. Adde & Concilium esse fallibile, quippe ante receperat epistolam, & de ea dubitare amplius non poterat, ideoque Hostes Concilium cum eveniunt, ad terram prosternunt.

Prosequamur vòb Evagrii Concilium. Idcirco SS. & B. Archiepiscopi magna, &

Ep. 47.

M. 5.

Ep. 113.

Ep. ad Leon.

M. 2.

M. 1.

L. 1. c. 4.

VI. Syn. ad. 18.

M. 18.

Ep. ad Theod.

M. 4.

L. 1. c. 4. auti-

antiquæ Romæ Leo per nos, & præfens Concilium cum B. & omni laude celebrando Apostolo Petro, qui est Petrus, & Basis Ecclesiæ Catholice, & fidei orthodoxæ fundamentum, spoliatus omni dignitate Episcopali, & omni Sacerdotali, ubi Petrus est Petra, & basis Ecclesiæ; ideoque sustentat non sustentatur, & fidei Orthodoxæ fundamentum, & causam hæresis decidit, & extremam sententiam pronuntiat. Deinde dixerunt non debere quicquam amplius, causa Eutychetis semel ab Episcopo Romano conclusa, definitaque statui, in quam sententiam omnes, quasi pedibus iverunt, ubi causa fidei Eutychis est, à Pontifice Leone conclusa, nec quicquam amplia debere statui, omnium calculis est comprobatum, & tamen erat causa illa, ob quam coactum est Concilium. Exclamat hic Hostes nostri, sed exclamant contra Concilium, quod se inutile, & superfluum eredit, cum nihil amplius decernat, de causa præcipua Concilii, cum causam dicat à Leone conclusam.

Rursus in hoc ipso Concilio, expressita alia fidei definitione, & exclamantibus Patribus Concilii. *Omnibus definitio placuit. Ista definitio Orthodoxorum est, Spiritus S. deificationem dicitur, ex Legatorum contradictione convicti, mox Episcopi omnes contentur. Ut Leo sic credimus, Leo resitè exposuit, & totum Concilium subscribit. R. R. Episcopi clamaverunt, omnes sic credimus, ad id Concilium Legatos, non Legati Concilium subsequuntur, in ipsa fidei professione. Rursus Concilium universonum, in allocutione ad Martianum. Unde nobis impenetrabilem, in omni errore propugnatorum Deus providit. & Romana Ecclesiæ Papam, ad Vistoriam preparavit, doctrinis eum per omnia veritatis accingent, ut quemadmodum fervens afficit Petrus, & hic afficit ferventior decernat, omnem ad Deum sensum, intelligentiamque perducatur. Sed Vos &c. Concilii hujus à vobis congregati, predicationem, Petri Sedis auctoritate roborantes. Quid est esse impenetrabilem errori, in omnium mentium idea, nisi falli non posse errando? Quid est doctrinis veritatis, & quidem per omnia accingi, nisi veritatem certò docere? Quid est Petrum aliquem docere, nisi certum esse quod edoceat? Quid est confirmare Concilium, nisi firmitorem esse Concilio? Quid est auctoritate roborare, nisi auctoritatem Pontificis, robur addere Concilio? Iterum Evagrius Græcus enarrat. Accedit eodem quod epistola B. Pape Leonis, quam scripsit ad Flavianum S. M. Episcopum legi non permisi, idque sæpè rogatus ab iis, qui eam attulerant ut legeretur, ipseque cum jurjurando adjecto se eam legendam juroverat. Et mox. Quomodo Dioscorus tam ex rejectione epistolæ Leonis, quails esset deprehensus, ubi ante Concilium quartum, legi debuit epistola vel ex hæreticis, & hæreticus est eam non relegens.*

Supereff post omnia, & quidem validif-

fima, Relatio Concilii ad Leonem, ubi suam non Papæ causam tuetur. Vocat ipsum Auctorem boni. *Tanquam tanti boni Duce, & Auctore te, ad communem utilitatem utentes, Ecclesiæ Filii hæreditatem, fortemque veritatis ostendimus, ubi Concilium Ecclesiæ Filii, hæreditatem veritatis ostendit, nempe dogma, & fidem, Auctore tanti boni Leone. Iterum addit Concilium. Christo ad intelligentiam prosperè dirigente, ostendit in Leone mirabili veritatem, quia sicut sapiente Petro, ita illo utitur Assertore, en Christus dirigente intelligentiam, Christus in Leone vera ostendens, Leo sapiens ut Petrus, Leo Petri sapientis assertor. Et iterum eadem phrasi. Vocat B. Petri constitutus Interpretes, ejus fidei beatificationem, super omnes adducens, ubi Leo est Petri Interpretes, & beatificationem fidei non recipit, sed super omnes adducit. Iterum Papæ effectum deputat. (Ut sicut fidei, sic bonæ ordinationis vobis deprenderetur effectus.) Se membra tanti Capituli vocant. *Quibus sicut Caput membris præerat, an Caput influxum recipit à membris? Deique confirmationem exposcunt, & quidem precibus congeminitis. Scientes quia & V.stra Sanctitas addiscens præbatur, & confirmatura est effectus, & rursus. Rogamus & hinc decretis nostrum honora judicium, & iterum. Ad eorum, que à nobis gesta sunt Firmatarem.* Si ergo Papa Synodum confirmat, si judicium decretis honorat, si dat gestis Concilii firmitatem, quis neget ipsum esse firmum, imò dare firmitatem Concilio?*

Post finem Chalcedonenfis Concilii adhuc finem non habet Concilium, quippe & Hæretici, & Imperator Catholicus, volebat adhuc de Concilio disputari; At infidias detegit Papa Leoni. *Evidenter agnovit, quod magnis Hæreticorum undetur insidiis, ut inter Eutychis, Dioscorique discipulis, & eum, quem Apostolica Sedes direxerat diligentior, tanquam nihil fuerit ante definitum tractatus babeatur. Et post multa, Aliquo de Fratribus meis dirigam, qui apud Vos præsentia mea instar exhibeant, & que sit Apostolica fidei regula, licet (ut dixi) vobis bene nota sit demonstrans, adeò & Imperator Sedem Apostolicam firmitorem credidit Concilio & Legati à Papa missi regulam fidei exponunt.*

Proxima est quarta quinta Synodus, ubi scribit initio Eutychius. *Suscipimus, & epistolas Præfatum Romanorum. Et hæ infallibilitatem ita resonant, ut vel unus Leo millicies repetat, & cum ipso innumeræ epistolæ; ubi successores Decefforem sequuntur, & Justinianus in Synodi vestibulo. Ipse Vigilias non semel, nec bis, sed etiam sæpius in scriptis, & sine scriptis anathematizavit impia tria capitula. Quod verò ejusdem voluntatis semper fuit, de condemnatione trium Capitularum, & per plurima alia demonstravit, & per condemnationem Ruflici, & Sebastiani &c. ubi exemplum Vigilii, ut normam toti præbet Concilio. Et rursus sæpius in scri-*

ptia, Vigilia sua manifestavit voluntatem, condemnans tria capitula &c. *Ut igitur etiam ea, que sepius ab ipso facta sunt, ad condemnationem trium capitulorum, vos audientes alacriores efficiamini, de his formam celeriter proferre, & fuse condemnationem trium capitulorum, à Vigilio factam exponit; ubi à Vigilio discere debent collectæ Synodi Patres, alacriores effici ad condemnationem, & celeriter eo duce sententiam ferre.*

Neque hoc fatia est, unus Vigilus, unus Leo in iis capitulis triumphat, testibus & Hostibus, & Amicis. Triumphat unua Moctianus, pro Vigilio in ea causa scribens. Triumphat Leo in Facundo Hermlanensi, & Vigilia ipse in quem scribit, quippe id unum intendit Facundus, tria capitula à Leone damnata. Quod nihil addi posset Leoni Papæ. *Quod Leo Papa, omnia omnia quarta Synodi, excepto solum Anatholi firmavit. Quod frustra Vigili Papæ responsum, expellere se dicant, qui à Leonis Decessoris sui vestigiis minimè decesserunt sit; ubi vides in eo litam causam, an Leo Papa ea capitula firmavit, quod frustra expectent Vigilum, minimè à Leone decessurum, quod certè faceret fallibilis. Uno verbo præter Vigilii constitutum, formam omnibus fidei tradens evidens est ex epistolis Pontificum & Gregorii Magni, & Pelagii, hanc Synodum soli Papæ debere, quod Æcumenica sit & credatur.*

Extrema est sexta Synodus, quæ ex Aguire sola sufficeret, & ex Thomasio Gallo, est luce clarius meridiana. Et prima resonat epistola Agathonis, de missis legatia locuta. *Licentiam providemus, ut nihil profectò presumant augere, minnere, vel mutare, sed traditionem hujus Apostolicæ Sedis, ut à Prædecessoribus Pontificibus instituta est sinceriter enarrare, ubi Papa Apostolicam traditionem à Decessoribus edoctam transmittit, de qua immediatè ante dixerat. In qua & ab incanubulis docti, usque in finem, propagatori vestri Christiani imperii cæli Domino, omnes nobiscum deprecamur servare, atque obedire. Et post fidem dictatam subdit. *Hæc est Apostolica, atque Evangelica traditio, quam tenet spiritalis vestri felicissimi Imperii Mater, Apostolica Christi Ecclesia. Hæc est sincera confessio pietatis. Hæc est Christiana Religio vera, atque immaculata professio, quam non humana adinvenit versutia, sed Spiritus Sanctus per Apostolorum Principes docuit. Et mox. *Apostolica Doctrina, quam Cooperator piorum laborum vestrorum, B. Petrus Apostolus tradidit, non ut sub modio condatur, sed tuba clarius in toto orbe predicetur, quia ejus opera confessio à Patre de cælis est revelata, pro qua à Domino omnium beatus esse, pronuntiatus est Petrus, qui & spiritalis oves Ecclesiæ, ab ipso Redemptore, tena commendatione pascendas suscepit, cuius admittente presidio, hæc Apostolica ejus Ecclesiæ, nunquam à via veritatis,***

*in qualibet erroris parte deflecta est, cuius Auctoritatem utpote Apostolorum omnium Principis, semper omni Catholica Christi Ecclesiæ, & universales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis secuta sunt, omnesque venerabiles Patres Apostolicam ejus doctrinam amplexi sunt, ubi vides Petri traditionem, quam semper Catholica Ecclesiæ, & universales Synodi sunt amplexi, & Patres Ecclesiæ lumina. Adeo tria infallibiles regulæ Ecclesiæ, Patres, & Concilia, in cunctis secuta sunt Petrum. Et adhuc validius si fieri potest. *Hæc est &c. Illibata sine tenus permanset, secundum ipsius Domini Salvatoris Divinam pollicitationem, quam suorum discipulorum Principi, in sacris Evangelis factus est, Petre, Petre, inquit. Ecce Simon expetivis, ut cribraret vos, sicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua. Consideret itaque vestra tranquillitas Clementiam, quoniam Dominus, & Salvator omnium, cuius fides est, qui fidem Petri non defuram promissit, confirmare eum Fratres suos admonuit. Nil evidentius quam illibatam fidem, in fine tenus Papæ permanuram, juxta Divinam Christi pollicitationem, qui Petri fidem indeficientem promissit, & eum confirmare Fratres admonuit. Et tandem Agatho, exponit Orthodoxæ fidei restitutum, quæ fundata est supra firmam Petram hujus Beati Petri; en restitudo fidei, & firmum fundamentum quod scribit Agatho, & similia, totum occidentale Concilium.**

Hæc Sanctissima Agatho, quem & Sanctum cum Nilo Græci schismatici appellant, & eadem repetit Concilium. *Summus autem nobiscum concertabat Apostolorum Princeps. Et mox. Charta & avumentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur. Adeo Petrus in Agathone loquitur, & rursus ait. Petrum Divini Sacramenti mysterium illustrantem per litras. Et iterum. Peractis verè confessionis literis. Et mox. Quas ut à Summo Apostolorum vertice, Domini præscriptas agnovimus, per quas ut exortans nuper, multiplicis erroris hæreticam sciam dispulimus. Et ante præmissas. Itaque tibi ut prima Sedis Antistiti, quid gerendum sit, reuquimus, stans supra firmam fidei Petram, ubi Petrus illustrat Concilium, & per epistolam Agathonis, hæretica secta depellitur, & Papa stat infirma fidei Petra. Imò ut hæreticum Macarium tota Synodus agnoscit, eo quod literas respuerit Agathonis. Solus Macarius à Sacerdotali conventu exiit, rennis enim Sacratissimi Agathonis literis assentiri, velut in ipsum Coriphæum Petrum insanient, ubi eadem persona est Agatho, & Petrus. Rursus in subserptionibus Concilii elucet Papæ infallibilitas. Hic Theodorus Deo amabilis Episcopus Ephesi dixit. *Credo proficere quemadmodum habent suggestiones S.S. Papæ magna Roma, sic & alii, & Demetrius Episcopus Prusædos dixit. Suggestiones directas à Patre nostro**

Lucæ 22

Ath. 18.

Ath. 8.

Agatho

Agathone Sanctissimo Archiepiscopo Apostolice, & principalis Sedis antiquæ Romæ tamquam à Spiritu Sancto dictatas per os Sancti, ac Beatissimi Principis Apostolici Petri scriptas suscipio, & amplector, an aliquid fallibile est à Spiritu Sancto?

Iterum Constantinus in sua iussione. *Tantumquam ipse Divini Petri vocem, Agathonis relationem supermirati sumus; ubi de foro facro, & laicum cognoscit, & in Agathone Petrum miratur. Et Synodus ad Agathone ipsum. Literas à vestra Beatitudine, ad piissimum Imperatorem misistis, ut à Summo Apostolorum vertice divinè perscriptas agnosceremus. Et rursum in epistola ad Leonem, eisdem Agathonis successorem. Velut ipsum Principem Apostolici Cbori, primaque Cathedra Antistitem Petrum, consueti summorum mentium nostrarum oculis, totius dispensationis mysterium divinitus eloquentem. Et mox. Nam ipsum totum Christum, nobis sacrae ejus literæ differendo exprimebant, quas omnes libentibus animis, sincerèque accepimus; ubi Petrus sæpius congeminitur; ipsam Synodum instruens, ipsum mysterium aperiendo. Audiit hæc omnia Launonius, & exponit de Romana Ecclesia, at quamvis hæc nobis fuissent, cum Ecclesia Romana particularis, nonnisi ob Pontificem sit infallibilis, adhuc millies Concilium, in Agathone Petrum venerat, & textus Evagelii commendat, de solo Petro locutos. Ad eò respondent Synodo millies ipsi contrarii.*

Neque solum fatis est Concilium, sed unum omnia enumerat, Arius insurgens &c. Macedonius Spiritus denegabat deitatem &c. Theodosius, & Damasus fidei adamantinus obliterant &c. Iterum Nestorius, & iterum Celestinus, & Cyrillus, &c. Deinde Eutyches infansia &c. Leonis igitur tabula, tantquam Leonis rugitus viriliter vociferans, ex Roma interim Archimandritam bestiam perterritus, & mox. Hanc igitur divinitus scriptam tabulam, ubi vides in uno omnia, Damasum fidei adamantem, Celestinum cum Cyrillo Vicario, Leonem rugitu bestiam teruisse, & scriptam divinitus tabulam, Concilium totum cognoscere.

Viderat hæc validissima Auctor Delectus actorum Ecclesiarum, & non valens ea destrueret, saltem sua pro Concilio confirmat, ex Patribus quarti Concilii. *Supercalensem inquirunt, sponsum, inter nos converstantem cernere putabamus. Si enim ubi sunt duo, aut tres congregati in ejus nomine, ibi se in medio eorum foro perbibuit, quantum circa quingentos, & viginis Sacerdotes familiaritatem potuit demonstrare, qui & patria, & labori confessioni suæ notitiam prætulertur. Et post aliquæ probat ex Celestino. Spiritus Sancti testatur præsentiam Congregatio Sacerdotum. Verum est enim quod legitimus, quia nec potest veritas mentiri, cujus in Evangelio ista sententia est, ubi duo vel tres congregati fuerint*

in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum. Quod cum ita sit si nec haec tam brevi numero Spiritus S. deest, quanto magis nunquam cum interesse credimus, quando in unum convenit tanta turba Sanctorum. Miramur afferri relationem Concilii, ubi refert acta Concilii, ubi petit omnium confirmationem, quam nec potuit obtinere, ubi petit ab ipso firmitatem, ubi fidei ipsi deputat effectum, ubi Petri vocatur Interpretes, & beatificationem supra omnes adducens. Miramur ferri Celestinum, qui in eadem epistola ut vidimus, Papam infallibilem propugnat, in communitorio prohibet examen, vult Legatos judicare de Patribus, excommunicat ante Synodum Nestorium, ipsum reprehendit acerrimè, quod vel de Pelagianis dubitaverit, suam vocat sententiam, Divinam Christi Domini sententiam. Miramur afferri pro Conciliis, ubi duo vel tres congregati fuerint, cum ex ipso delectu pateat, innumera errasse Concilia, Antiochenum Joannis pro Nestorio, triginta constans Præfulibus, Hierosolimitanum pro Ario sexaginta, primum sub Cypriano septuaginta, secundum de baptismo octuaginta, sicut & Philopolitanum Arianorum, Antiochenum Arianorum nonaginta, Ephesinum secundum 130. Seleuciæ centum quinquaginta, Nicomediense ducentis quinquaginta, Mediolanense in Athanasium trecentis, Ariminense quadringentis, & alia ut contra imagines tercentum quadraginta, & tercenti, & quadringenti duo non sunt, ubi nos duorum vel trium Concilium, in nomine Christi congregatum, idest auctoritate Petri firmatum, quam à Christo immediatè recepit, infallibile mox cernemus.

CAPUT VII.

Evincitur infallibilitas Papæ ex Conciliis regionalibus.

Mirabili paradoxo fallibilia Concilia, erroris incapacia redduntur, ubi singula errare possunt non omnia, ubi orbem totum includunt ex Optato. *Videndum est quis in radice, cum toto orbe manserit, quis foras exierit, ubi Ecclesias referunt Apostolicas, ut arguit contra Marcionem Tertullianus. Non alia agnoscenda erit traditio Apostolorum, quam que vadit apud ipsorum Ecclesias eduntur. ubi Ecclesiam & Christianos representant, ubi unus est Spiritus congregatorum, ut scribit Theophilus ad Epiphanium, ubi tandem Synodi firmantur à Papa, quod emphasi tota effert Ennodius. Ergo Concilia Sacerdotum Ecclesiasticis legibus quot annis decreta per provincias, quia præsentiam Papæ non habent valetudinem perdidertunt. Legite infamissimi, aliquando in illis, præter Apostolici apicis sanctionem aliquod constitutum, & non de majoribus negotiis, ad collationem, si quid occurrerit, præserta Sedis arbitrio fuisse servatum. Sic enim habet.*

Si quis Episcoporum iudicio provinciali depositus fuerit, Romanam Papam si places rursus appelles, & ipse si videtur reparare iudicia, in opinatione damnati. Ecce tunc est, quod ad laqueum præparasti, ubi omnia uno stringit argumento, iudicia ad Papam referenda, ab eo firmata fieri Infallibilia, & ex Concilio Æcumenico convincit.

Jugulum causæ petimus, & antiquissimum citamus Clementem, in libro vitæ ex Apostolo scriptum, & a Petro, & Paulo edoctum, & a Apostolis ipsis coævum. *Sub hoc igitur Clemente diffensione non modica, orsa inter eos, qui Corinthi essent Fratres, scripsit Romæ Ecclesia potentissimas literas, reparans eorum fidem, & annuntians, quam in recentibus ab Apostolis receptam traditionem, ubi Ecclesia Romæ Corinthiâ, potentissimas scribit literas, reparat eorum fidem, & Petri annuntiat traditionem, quam ultimam esse fidei decisionem, nemo Christianus ignorat, & quisque Petri fidei traditioni, & scribit ex persona Ecclesiæ Romanæ, imò Ecclesiæ ipsa Romana.*

Antiquissimum est Concilium sub Pio, contra Cerdonem Magistrum Marcionis, Deum malum admitentem, à S. Apollonio in Oriente collectum, quod ut vidimus Papa confirmat, ut scribit Tertullianus. *Cerdonem autem, qui ante Marcionem, & hic sub Higinio, qui fuit octavus Episcopus, sepe in Ecclesiam veniens, & exomologesum faciens, & mox. Absentibus est à religioforum Hominum conventu, adeo extrema damnatio est Romæ, & in Oriente absolutus, Romæ recipitur pœnitens, & tandem cum sua hæresi eiectus, à conventu religioforum est absentus, & exinde inter hæreticos computatur.*

Ejusdem ævi est Romanum sub Aniceto, decem Præfulum præter Polycarpum, ubi tale exit decretum. *Tremendam, & futuram Christi passionem, in Sancto Parasceve celebrandam. Resurrectionem autem vita, in ipsa celebri, & magna Dominica Omnimodò esse peragendam;* ubi Pascha die Dominico est celebrandum, in Parasceve passio Salvatoris, de qua licet olim festum celebraretur, non tamen ut eruditus dubitat, questio Paschatis fuit de Passione, quippe solus Pasche dies memoratur. *De scilicet non alio, quàm Resurrectionis die jejunia solverentur, & rursus Eusebius loquitur. De traditione diei Paschatis, & Constantinus ita loquitur. Unum enim libertatis nostræ festum diem. Et de Quartadecimani tertiam Synodus. Qui Sanctum Paschatis diem. In eadem causa est Lugdunense tredecim Præfulum præter Irenæum, Romanum sub Viatore quatuordecim, Paletinum seu Cæsariense duodecim, Osroenum in Syria decem, & novem, Mesopotamicum, & Ponticum, & hæc omnia Viatore sequantur; ubi Occidens totus eum Viatore, traditionem agnoscebat Apostolicam. Qui Romam ut scribit Sozomenus, & alias partes Occidentis incolunt, Petri,*

& Pauli traditionem non esse contemnendam arbitrentur, in traditio. Hic Synodum Polycratis Ephesinam, libellus Synodicus appellat. Simplicem neque exquisitam. At reliqua omnes pro Vltioris partibus Synodi, divina, & Sacra super mystico Pascha secundum Anticetum, & Viatorem pronuntians, & de Oriente Eusebius. Et quod jam in more positum esset cæteris Ecclesiis, per universum orbem terrarum dispersis, que consuetudinem Apostolicam traditione, ad hoc usque tempus continuatam tenebant; unam ergo excipit Ephesinam, Synodis omnibus oppositam & rursus. Unum omnes dogma confirmans, & iterum de traditione diei Paschatis, & Synodus Cæsariensis scribit ad omnes profus Ecclesias. Ne culpa illorum, qui semetè, & inconsultè suas ipsorum animas erroris pravitate inficerent, in nos ulla modo transferatur, & Synodus Arelatensis prima. De observatione Pasche Domini, ut uno die, & tempore per omnem orbem observetur. Rursus Eusebius allatus. Synodi ab id ceterisque Episcoporum convenire. Atque omnes uno consensu Ecclesiasticam regulam universis fidelibus per epistolas tradiderit, ne nullo alio, quàm Dominico die, mysterium Resurrectionis Domini unquam celebraretur, ubi Synodi omnia Viatorem sequuntur excepta una Polycratis. Unus cum sua Synodo, contra omnia totius orbis, contra traditionem Apostolorum, & Viatore damnatus repugnabat.

Celeberrimi sunt Montanista ex Tertuliano potius, quàm ex suo Paraceto, de quibus bellè narrat Eusebius. *Hi perpauci erant Phryges, hujusmodi fraude illecti, universam verò qua per orbem terrarum sparsa est Ecclesiam, idem ille arrogantissimus Spiritus, male dicitur appetere eos docebat, eo quod nec bonorem, nec aditum ullum ad ipsam, Pseudopropheciis Spiritus reperiret. Nam cum Fideles, qui in Africa erant sepius, & in plurimis Asia locis convenissent, novamque illam doctrinam examinassent, & prophanam, utque impiam invenissent, damnata hæresi isti ab Ecclesia, & fidelium communione exclusi sunt, ubi plurimè in Asia Synodi, hæreticos, & hæresim exterminarunt. Extat & Hierapoli in Phrygia Synodus, sub Apollinari ejus urbis Episcopo, ubi Montanus, velut alter Judas Iaquo se suspendit, & ob ipsam veniè desperationem, sic & Synodi Gallicæ, & Antiochenæ, Quis verò extremam manum admovent audiamus iterum ab Eusebio. Cum Montanus, Alcibiades, & Theodotus, in Phrygia prophetandi opinione, apud plures adepti essent, & arca gravi controversia, Fratres privatum, vel prudens iudicium interposuere, publicum relinquentes Pontifici. Martyres Lugdunenses rogaverunt Eleutherium, in pax in Ecclesiis constitueretur. Quæ verò pax constitui potest, à Pontifice Romano fallibili, ubi pacem illam bello pejorem, Ecclesiam possunt respuere, & Papæ decreta non recipere? Audiamus. Ter-*

Ejusl. 2. 1.12.

Anno 160.

De præf. 20.

An. 165.

Ejusl. 2. 5. 23.

Ibid. 25.

An. 6.

L. 7. 19.

L. 5. c. 23

Ibid. c.

L. 5. c. 13.

C. 25.

L. 5. c. 25

Ep. ad Sivo.

L. 5. c. 8.

An. 172.

L. 5. c. 2.

L. 5. c. 4.

Tertullianum ipsum, Papæ maledicentem non audulente. *Cognitur præcepta per Græcias illas Concilia*, & rursus & in Papam, & in Praxeam. *Praxeam duo Romæ negotia procuravit, Prohibitionem expulsi*, & libro integro de pudicitia totum lacerat Zephyrinum. *Audio edictum esse propositum, & quidem peremptorium*, ubi Papæ edicta, vel Hostium testimonio, preëptoria sunt & statim obligantia, ut Ecclesia obediret non expenderet, & hæreticus foret, qui mox non reciperet. Idem de Theodoro narrat Eusebius, qui cum Christum infamis negasset, Hominem ait se negasse non Deum. *Victor Theodosium Coriarianum, primum ab Ecclesia ejecit*, & adversus Hæreticorum calumnias.

In Clr. *Artemonitis Discipuli Christum mernum hominem blasphemantes affirmant, proficos quidem omnes, & ipsos Apostolos ea, quæ ab ipsis nunc dicuntur, & accepisse, & docuisse usque ad*

L. 5. c. 21 *Victoris tempora, Zephyrini autem temporibus adulteratas esse veritatem. Adversus quæ statim excipitur, à Victore ipso, Theodosium Coriarianum, qui nudum hominem Christum esse asseruit, ab Ecclesia ejectum esse, & id in Synodo sub Victore, melius quam sub Telephoro collocatur, cum palmam Victori donet Eusebius. Ad eum vel Hæretici cognoscunt, in capite omnia membra egrotare, & causam individuum Papæ, & Ecclesiæ, & Catholici omnes fatentur solam Romæ Synodum, extremo istu hæresim recidere. Idem accidit Marcioni, quem Synodus Lugdunensis Irenæi, ex libello Synodico condemnat, & Romæ ultima sententia damnat, ut de ipso & aliis ait, Tertullianus.*

Dr. Præf. c. 30. *Novissimè in perpetuum diffidium relegati.*

L. 1. *Accedit his antiquus Origenes, de quo scribit Encomiastes Rufinus. Damnatur à Demetrio Episcopo exceptis Palestine, & Arabia Sacerdotibus. In ejus damnationem consentit urbs Roma. Ipsa contra hunc cogit Senatum, & de ipso validissimè Hieronymus.*

Ep. ad Pam. *Ipse Origenes in epistola, quam scripsit ad Fabianum, Romanæ urbis Episcopum, penitentiam agit, quod talia scripserit, ubi Origenes ipse pro apologia direxit, ad Fabianum penitentiam, & culpam delevit non negavit. Voluit Rufinus Origenem, eo quasi validior tueri, at se omnino sentit infirmum, asserit causam hæresim non fuisse, sicut & tuetur Natalis Alexander, malè ob eversionem damnatum, nondum vetitam è Niceno Concilio, at vel Eusebius Apologista resellit.*

L. 6. c. 35 *Ad Fabianam Romanæ urbis Episcopum, & ad complures alios Ecclesiarum Antistes scribit de reſta fidei ratum; ad eum nec Origenes sui defensor, nec eruditissimus Eusebius valet tueri. Iterum pugnat Rufinus, ut iterum ab Hieronymo vincatur, quod à nulla Synodo Œcumenica foret Origenes damnatus, at millicies ferè ipsum Hieronymus. Hoc*

Ep. ad Pam. *argumento nec Valerianus, nec Marcion, nec Cataphryges, nec Manichæus, damnari debent, quia Synodus Nicæna non nominat, quot ante Synodum fuisse non dubium est, ad eum*

Rufinus unum absolvetur, centum hæreticos absolvit, à Nicæna Synodo non damnatos, ad eum hæreticos à solo Papa damnatur, Ad eum Ecclesiæ totius consensus, nec in mentem venit Rufino, quod poterat Origenem tueri. *Damnatur à Demetrio Episcopo, exceptis Palestine, & Arabia Sacerdotibus, ubi Arabes, & Palestini, Origenis damnationem non receperunt, & quod evidens est apud omnes, in eo Rufinus concordat Hieronymo. Quæ se ut parcat Romanis auribus, parcat fidei, quæ Apostoli voce laudata est. Cur in medium proferri quæ Petrus, & Paulus edere voluerunt? Ad eum nec ab Ecclesia Romana damnati, infallibilitatem ipsius negarunt.*

Succedit Origeni Cyprianus, qui Privatum describit hæreticum, à Labetanano nonaginta Præfulum Concilio, & à Romano Pontifice damnatum, & de ipso scribit & de Fabiano. *Per Felicissimum autem significat tibi Frater, venisse Chastaginem, Privatam veterem Hæreticam, in Labetanano Colonia ante multos ferè annos, ob multa & gravia delicta, nonaginta Episcoporum sententia condemnatum, Antecessorum etiam nostrorum, quod & vestram conscientiam non latet, Fabiani, & Donati literis famosissimè notaram; ubi Cyprianus vult veterem hæreticum, à Donato, & Fabiano damnatum, & in eadem epistola scribit. Post ista adducit insuper, Pseudoepiscopum sibi ab hæreticis confinito, novigare audent, & ad Petri Cathedram, atque Ecclesiam principalem, unde antea Sacerdotalis exorta est, à schismaticis, & prophanis literas ferre, nec copiare eos esse Romanos, quorum fides Apostolo predicante laudata est, ad quam perfidia non possit habere accessum, ubi vides Romam Origenem unitatis, fidem audis ab Apostolo laudatam, ad quam perfidia non tantum non habet, sed nec habere possit accessum, quæ vel cumulatè infallibilitatem ostendunt.*

Extant in causa celebri Novati, numerosa ubique Concilia; extat Romanum Sede vacante, in causa multiplici lapsorum, & decretum refert Cyprianus. Ut lapsi agant delicti penitentiam, & ut probent lapsus sui dolorem, & Clerus asserit Romæ congregatos, Episcopos vicinos, & distantes. Extat & Chartaginense numerosum, est & allud à Cypriano memoratum. *Stateramus jam pridem, & Clerum Romanum sequitur scribentem. Nec hoc vobis unper consilium cogitatum est, nec hæc adversus improbos supervenerunt repentina consilia, sed antiqua fides, disciplina legitur antiqua, quoniam nec tantas de nobis laudes, Apostolos protulisset dicendo, quia fides vestra predicatur in toto mundo. En Romani, quot Chartaginenses sequuntur, quamvis potius æmul, quam adulatores. Claruit Fratres charissimi fides, quam de vobis S. Apostolus predicat. Allud est Romanum sub Cornelio, qui firmatur Chartaginense decretum, hoc uno tantum addito, ut lapsi in persecutione Sacerdotes,*

haica tantum communione gauderent; Aliud est Romanum sub eodem; quod ab Eusebio praclarè numeratur. *Decretum multis promulgatum est, Novatum quidem & eos, qui uno cum ipso se se insolentius extulerant, & quicunque inhumanissima, & à Fratrum charitate aliena, ejus opinioni consensive praesumpterint, alienos habendos esse, ab Ecclesia. Fratres verò, qui in calamitatem inciderant penitentibus remediis curandos esse, & conservandos.* Et ex eodem adversus Novatianos. *Cùm Romæ congregata esset Synodus, in qua sexaginta quidem Episcopi, presbyteri verò ac Diaconi, multo plures convenerunt. Cùmque in provinciis Auitissis, quid agendum esset singulis consultasset, ejusmodi decretum cunctis est promulgatum. Exiit episcopus Concilii Papæ ad Fabium Antiochenum, in quibus & Romanæ Synodi gesta, & omnium per Italiam, & Africam, aliasque locorum illorum provincias sententiæ declarantur. Extat & Antiocheni Synodus, ubi Fabius Antiochenus, Novati heresi favens, acceptis Cornelii literis, iisque laudatis hæresim damnat, eoque mortuo Demetrianus ipsius successor, acriore censura perstringit, Novatum ea infamia inurens. Tanquam qui Christum quasi implacabilem culmiatur. Est & Concilium à Labbeo prætermisum, ubi Faustinus Episcopus Lugdunensis, Martianum Arelatensem condemnat, in hæresim Novatianam lapsum, scribens Romano Pontifici ut deponeret, & unua scriptis Cypriano, ut Stephanum Papam urgeret. *Dirigitur in provinciam, & ad plebem Arelate consententem, à te litera, quibus absente Marciano, alius in ejus locum substituitur, ubi Papæ literæ & deponunt, & ipsum hæreticum declarant.* Hinc facile intelligi potest, ex quo fonte sit infallibilitas Papæ, ex fide ab Apostolo laudata, quod & Romani clamant & Chartaginenses, non ex Concilio Æcumenico tunc ignoto, non ex acceptatione Ecclesiæ, quod & libro integro Cyprianus, ex Petri Cathedra derivat. Et ex allato Matthæi textu, *primùm Petro potestatem istam concessit.* Militant equidem in causa baptismi, contra nos Synodi plurimæ, & Aphricæ, & numerosæ Orientis, Militat Synodus sub Agrippino Chartaginensi, ubi hæreticorum baptismi reprobat, Iconensis, & Synnadenus eodem morbo laborantes. Militant Synodi tres Chartaginenses, triplici vinculo colligatæ, ubi plura Afri decernunt. *Neminem foris baptizati extra Ecclesiam posse, cum baptisma in S. Ecclesia sit constitutum, militat & alia ubi baptismus, apud hæreticos nullus declaratur, & tertia ubi Cyprianus in Stephanum, acerbissima effundit querelas. *Nec quisquam se Episcopum Episcoporum constituit, ac tyrannico terrore ad obsequendum adigit.* Militant equidem at vincuntur, quippe errantes sequi magnus est error, militat hæ Synodi, at alia triumphant. Triumphant Romæ Synodus ad Cyprianum. *Si quis ex quacunque heresi***

*veneris ad nos nihil innovetur nisi quod traditum est, ubi manus illi imponitur in penitentiam, ubi traditionem Stephanus inculcat, quam nemo nisi errata negaverit, & Augustinus millicia perminat. Triumphant lidem Præsules penitentes, & veritatem ex Hieronymo amplexi. Illi ipsi Episcopi, qui rebaptizandos hæreticos, cum Cypriano staserant ad antiquam consuetudinem revocati, novum emisere decretum. *Quid facimus ista, & nobis Majori, & illis sui tradidere Majori, ubi errantes errorem retractant, & Apostolicam agnoscunt traditionem, à Stephano Papa imperatam; & frustra hanc Hieronymi observationem, ut Hieronymi Iomianis lapsum Baluzius acriter refellit, quippe Doctores in Ecclesia maximi, in schismaticis scribentis doctrinam, vigilantia somnum appellare, satis est opus auzax, & certum est in Arelateni Concilio, retractatum ab Afriis errorem. *De Afriis, qui propria lege atuntur, ut rebaptizent placuit, ut si ad Ecclesiam aliqui venerint, interrogent eos nostra fidei Sacerdotes symbolum, & si perovierint in Patre, Filio, & Spiritu S. esse baptizatos, manus tantum imponatur, ut accipiant Spiritum Sanctum. Et illud Concilium Patriarchale, Afros obligasse quisque cognoscit. Triumphant Orientales ipsi, ex Augustino in Creiconium Grammaticum. *Majoris autem nostri, quibus tale testimonium perhibuisti, quod ab Orientalium propterea communionem discreti sunt, quia illi iudicium suum resciderant, quo eis placuerat, de ista baptismi questionis Cypriano, atque illi Africano Concilio consensive eportet, contra Cyprianum fuerunt, & mox. *Cur non potius etiam ipsos paucos Orientales suum iudicium correxisse dicamus, non ut tu loqueris rescidisse, ubi vel ex Augustino correre, vel ex Donatistis rescidere iudicium. Et Natalia plura fe evertit dum tuer. Itaque facta dumtaxat videtur tempore primorum Donatistarum non Dionysii, & Stephani, vel Xisti, ubi ergo est Concilium Æcumenicum, questionis terminandæ necessarium, si ante ipsum Occidens, & Oriens errorem sonum retractavit? Triumphant de Concilio Agrippini Lyrenensis. Quomodo igitur omnium primus. *Agrippinus Chartaginensis Episcopus, primus omnium mortalium, contra divinum Canonem, contra universali Ecclesie regulam, contra sensum omnium Sacerdotum, contra morem, atque instituta Majorum, rebaptizandum esse censebat. *Quæ presumpcio tantum mali invenit, ut non solum Hæreticis omnibus, formam sacrilegi, sed etiam quibusdam Catholicis occasionem præberet erroris. Cùm ergo undique ad movitatem rei, cuncti reclamarent, atque omnes quaquoversum Sacerdotes, pro sua quisque studio venirentur. *Tunc B. M. Papa Stephanus Apostolica Sedis Antistes, cum ceteris Collegis suis, sed tamen præ ceteris restitit, dignum ut opinor existimans, si reliquos omnes tantum fidei devotione vince-********

Ep. 67.

Ep. 72.

An. 352 & 359.

An. Lucif.

Cap. 7.

L. 3. c. 22

Cenem. 1. c. 9.

yet, quantum lecti auctoritate superabas. *Postremo Africani Concilii, sive decreti qua vis, donante Deo nulla, sed uniuersa tanquam fabula, tanquam superflua, abolita, antiquata, calcata sunt, ubi vides veritatem Synodi ut fabulam, & Concilia abolita, antiquata, & calcata. Triumphat Facundus Hermianensis.*

C. 10.

Cum Cyprianus non solum privatim, verum etiam congregato Concilio desinerit, ut omnis haereticus ab Ecclesia rediens baptizetur, & propter hoc culpatus a Stephano Antistite Romano resisteret, injuriose traheans eundem B. Stephanum, a quo jure fuerat culpatus, ubi culpatur jure a Stephano, vel cum sua Synodo Cyprianus, & rursus in Luciferianos Hieronymus. Ad Stephanum tunc Romana urbis Episcopum, qui a B. Petro vigesimus sextus fuit Africanam Synodum direxit. Sed canatus ejus frustra fuit, & Augustinus contra Donatistas de baptismo. Scribit Cyprianus Stephanum, quem Romana Ecclesia Episcopum tunc fuisse didicimus, non solum ad ista non concessisse, verum etiam contra scripsisse atque praecipisse, ubi & contra scripsit, & praecipit. Denique Natalis contrarius, & auctoritatem praebet & argumenta, & plus prodest Hostis, quam fiederatus; & in uno Epiphonemate omnia claudit. Denique si

C. 14.

res fidei visa esset, non fuisset necessarium uniuersa Ecclesiae Concilium, & inexcusabiles essent Africani, & Orientales tam haereticos rebaptizabant. Si quidem non excusantur, qui errore contra fidem, a Sede Apostolica damnatum pertinaciter propugnauit, etiam ante Concilium Ecumenicum celebrationem, ut in causa Pelagianorum videre est, quibus spes Concilii generalis adimit Augustinus; ubi mellem argumentorum suppediat. Evincit autem integra disertatione, Afros eam rem credidisse disciplinam. Scribit Afri ad Stephanum. Quae in re nec nos vix cuiquam facimus, aut legem damus, quod in articulis fidei est nefas, & cum Cypriano & Synodo. Ut de hac ipsa re quid singulis sentiamus proferamus, neminem judicantes, aut id jure communionis alienant, si diversum senseris amoventes, at in rebus fidei Praefules judicantur, & fert Hieronymum in Luciferianos, dicentem de Cypriano. Sciatis illum hac non cum anathemate eorum, qui se sequi noluerunt edidisse, quod contra haereticos fulminatur. Addece possumus Lyrincensem, etiam pro Stephano totum. O rerum mira conversio, Auctores ejusdem opinionis Catholici &c. judicantur, addimus Dionysium Xisto scribentem, & Synodos Orientales ferentem, & contraria Papae, & Catholicae, & septem libris integris Augustinum, ubi convincit Donatistas schismaticos, & separatos & haereticos non Cyprianum. Non ille tamen se de caeteris diversis sententibus separata communione distinguere se separasset. Septem libris de baptismo scripsit, in quibus ostendit nihil sic valere, ad resellendum Donatistas, ut liceret, saltemque Cypriani. In quo vel Pacianus, Hieronymus, Hieronimianus, & alii concordant. Quod

Disce. 1.
3. seculi
12. art. 3.

In C. Cb.

si dicat haereticum, in Scripturis revelatum, id colligit per illationem, sicut quotidie Theologi, quaestiones etiam adiaiphoras, & liberas, probant ex Scripturis deduci.

Remanent in primis Ecclesiam seculi geminam celeberrimam Historiam, altera Dionysii Alexandrini, altera Pauli Samosatani, de prima narrat Athanasius, professus in ea re Scriptor. Cum Dionysius Episcopus Alexandrinus contra Sabelli haeresim scripsisset, quidam ex Ecclesia recitauerunt, sed ignari ejus cause, cur ab eo ita scriptum esset, Romanam ascenderunt, ibique eum apud Dionysium, ejusdem nominis Romanum Episcopum accusaverunt. Re comprehensa Alexandrinus postulat a Romano Pontifice, non obiecta sibi indicarentur, quibus acceptis opus edidit sub nomine Elenchi. Porro ex Dionysii Romani Episcopi voluminibus, contra eos, qui Filium Dei opus, vel creaturam asseruerunt scriptis, clare ostenditur, haeresim Christum relictum Arianorum, non unum primum, sed jam olim ab omnibus damnatum fuisse, & rursus. Romanus autem omnium sententiam scriptis ad Agnominem suum, ubi ex Dionysii Papae voluminibus clare ostenditur, Arianos jam olim ab omnibus damnatos, & non a Synodo, sed a Dionysio damnatos. Alia est Pauli Samosatani haeresis, a duobus, vel trihus Conciliis damnata, centum octoginta Patres complexa, ex Eusebio iis temporibus vicino. Verum cum Paulus ex Episcopi domo, ejus Ecclesiae propria exire nollet, Arelatensis ea de re rogatus sententiam, Sanctissimum quid esset agendum decrevit; praecipit enim, ut domus Ecclesiae illis tribueretur, quibus Christiani Italiae, & urbis Romae Episcopi per literas tribuendam praescriberet. Sic demum Paulus, de quo docuimus, cum summo dedecore secularis imperii, ac potestate auctoritate, ab Ecclesia penitus extruditur, ubi post ducentos penes Patres, Paulus in Ecclesia sua detinetur, & jubente uno Pontifice, & causam ejus decidente, ab Ecclesia penitus extruditur, id commendante Eusebio vel Arianis.

Aggredimur quartum seculum, & primo apparet Synodus sub Melchiae, de qua Romae habita Optatus. Sententia decem, & novem dissolvi non potest, & Donatus haeresis condemnatur. Quod confessus sit rebaptizasse, & Episcopis lapsi manum imposuisse, quod ab Ecclesia alienum est. Apparet & Arelatense primum ex innumeris provinciis coactum, quod relationem mittit Silvestro. Quae decrevimus communi consilio, Charitati tuae significamus, ut omnes sciant quid in futurum observare debeant, de observatione Paschae Domini, ut uno die, & tempore per omnem orbem observetur, & juxta consuetudinem literas ad omnes tu dirigas. Si vero indiget Papa Ecclesiam, acceptabunt aliqua decretum, aliqui non recipient ut tunc acciderat, ideoque per orbem totum, non observabitur Pascha uno tempore, & ea sciebant ducenti, & amplius Patres, & ex Adone

De sent. Dion.

L. 7. c. 35

L. 1.

Ep. ad Silv.

Viennensi sexcenti, qui & quæstionem de baptismo, ante Generale Concilium decidunt. Extat sub Silvestro Concilium Alexandrinum, quod ob præsentiam Hosii Papæ Legati, generale ab Athanasio appellatur. *In Synodo generali coram Patre nostro Hosio*, adducunt Hominem minimè presbyterum, quemetsi eo se nomine iussit, quippe ordinatum à Collutho quodam, non vero, sed imaginario Episcopo, cui in Generali Concilio ab Hosio, & cæteris Episcopis, qui unà aderant visum fuit, ut se pro presbytero, qualis antea fuerat haberet. Et mox.

Apol. 2. In Alexandrina Synodo in presentia Patris nostri Hosii depositus est, & cum Laicis in ordinem redactus, ubi Concilium Patriarchale, ex presentia Hosii est generale, & Episcopus major presbytero, jam tunc ante Aerium definitur, & hæresis illa exterminatur, quæ Deum mali auctorem fatetur, adeo hæresis Papa ultimò, vel per Legatos ad hoc instructos recidit.

315. Plura sunt in Arij hæresi Concilia, Hierosolimæ, quod Arium recipit, & Tyriam fidei Confessionem, Cp. ubi subdola recipitur, ejusdem Arij confessio, & Marcellus hæresis damnatur, Antiochenum eo usum exordio. *Nos neque sumus Arij sectatores, neque aliam fidem, quàm quæ ab initio divulgata est, recipimus*, Romanum sub Julio Papa, ubi scripta est Julii epistola, quæ & Synodos Arianas confundit, & Catholicos

Apol. 2. omnes confirmat. Quam non solum Arianos recipiant, & rursus. Quæ à B. Petro accipi, hæc tradidit vobis, & Concilium ipsum Antiochenum, quod Æcumenicum volebant

341. *Socrates, Nicephorus, & alii. Cùm utique L. 9. c. 5. Ecclesiasticus Canon jubeat, non oportere ab ipse Romani Pontificis consensu, decreta Ecclesie Sanciri*, adeò sine Papa sunt irrita, etiam Concilii Generalis decreta. Est & Antiochenum Arianorum Concilium, quod se Catholicum voluit ostendere, in Catholicos omnes deciperet, & in Mediolanensi

An. 347. Synodo, ab Hosio, ibi præsentem confutatur, & subdola fidei formula rejicitur. Est & Philoppolitanum, quod Sardicenis nomine se occultat, adeò gloriosum erat nomen illud, ut abstergeret dedecus hæreticorum, & Chartaginense sub Grato, quod Sanctissimam appellat, veram Synodum Sardicensem, est Hierosolimitanum sequens Sardicense, & illud iterum confirmans, ubi appellationes etiam in causa fidei, vel à Conciliis generalibus statuuntur. Denique est Vasense primum, quod regulam fidei suppeditat, à Romanis Synodo mututam, de

An. 379. quo Illirici loquuntur. Nos autem non aliter sentimus, atque duo Concilia, quorum alterum jam Romæ, alterum habetur in Gallia, ubi vides à Romano Concilio fidem dictari, & Gallis omnibus, & Illiricis, sicut & in Mediolanensi Concilio, scriptum est Liberio Papæ adversus hæreses Photini, Ursacii, & Valentis, iisque finis impositus.

An. 361. & 365.

Omnino numerosissimum est Ariminense, quod Ariani Niceno majus, cùm pondere non possent numero jactabant, ubi Ariana Nicæa extinctus, visus est ad vitam revocari, & Nicenum Thraciæ fslum, vero Niceno contrarium, ubi Legati Ariminenfis Concilii, multis vexationibus fracti, formam ejurarunt quam tulerant, & ab Arians compositæ subscribere, veram in falsam commutantes. De Ariminenfi scribit Basilus. *Visum est mihi consensaneum, ut scriberetur Episcopo Romano, & mox. Viros eligat, & iterum. Omniaque secum habentes, quæ in Arimino ad necessarium solutionem gestorum, quæ illic facta sunt, ubi Basilus rogat Pontificem, ut Concilium sine Concilio dissolvat, & solus in irritum mittat. Huc annexum est Alexandrinum Concilium, dictum à Hieronymo necessarium. *Placuit ut hic, & ubique gentium, quicumque lapsi fuissent proprio arbitrio, & ante ignari fuissent, si vesperissent ignoscendum quidem illis, quemadmodum & Romam scripta sunt, Romanamque Ecclesiam omnia comprobasse constat. Et rursus hoc clarè notat Hieronymus. *Assensus est huic sententia Occident, & per tam necessarium Concilium à Satanae faucibus ereptus est orbis, & libro toto tonat in Luciferianos, illi Synodo non acquiescentes, & dispensationi in ipsa inventæ, adeò hæretici sunt, & schismatici, Synodo à Paps firmatæ non adherentes. Est & sub Liberio Siculum, ubi ex Papæ literis fides dicitur, est & Concilium Illiricum, ubi Spiritus Sancti Divinitas, ante Concilium secundum est definita. Itaque coacti sanus Dominum, & Collegam nostram Episcopium Roma, quæ est Caput imperii ad vos mittere ut discatis, an vera predicatio ita se habeat annon; ubi norma, & regula fidei est Roma, & exemplar quod monstratur in monte. Sunt & Tyanense, Lampfacenum, & Cytici, quo Liberii literis fides dirigitur.***

Plura sunt sub Damaso Concilia. Est Synodus Romæ Auxentium condemnans, & Ægyptia ex Athanasio scribens. *Sufficiens quidem scripta Damasi Commissarii nostri, ubi vel Ægyptiis Præsulibus, sola Damasi scripta sufficiunt. Est Romana Ariminensem condemnans, nonsginta Præsulibus ex Italia, & Gallia etiam collectis numerosa; & æta eo titulo nulla ostendit. Cùm formula illa composita sit, neque Episcopo Romano, cujus sententia præ omnibus expectanda erat, neque Vincentio Papæ Legato assensiente, adeò nulla est formula Concilii Generalis, non expectata sententia Papæ, aut Legati à Pontifice missi. Est Romana Synodus contra Apollinare, de qua bellè Nazianzenus. *Illud etiam indignitatis accedit, quod ab Occidentali Synodo, se se, ut ajunt, susceptos esse affirmant, à quibus eos prius condemnatos esse nemini est obscurum. Quod si vel nunc, vel ante suscepti sunt, qui cum Apollinario sentiant hoc ostendant, & nos acquiescimus. Perspicuum enim est eos restra doctrina assensuri.**

Ep. 2. ad Cleod.

Ep. 57

An. 16

44

L. 4. c. 8.

Theod.

Ep. ad Afric.

Theod. 1.

5. c. 10.

Ep. 2. ad Cleod.

tiri, neque animam res se habere potest. Id autem liquebit, si vel Synodalem Codicem, vel epistolas, quibus ad communionem admitti jubentur, perentur. Nam hic Synodorum

An. 371.

mor est, ubi aliter res se habere non potest, & periculum est à Papa receptis, rectè doctrinæ assentiri, longè melius Papam ipsum. Est ex Synodico alia Romana, ubi Ariani, & alii hæretici damnantur, & fidei formulam Orienti, Damascus Papa præscribit, in fidei Confessione subscriptam, quo nullus ætus magia authenticus, & nulla firmior est certitudo, eum fides sit irreformabilis. Est & Antiochenum in quo Meletius Marcellum, Photinum, & Apollinarium condemnat, & Damaso mittit fidei expositionem. Est & Antiochena Synodus, in qua exclamat altè Hieronymus. Si quis

Ep. 57.

Cathedra Petri jungitur mens est, ubi Catholicæ fidei est character Cathedræ Petri jungi, non communionem tantum sed in questionibus fidei, qualis tunc erat vox hypostasis. Est & Synodus Aquilejensis, è qua ad trea Imperatores scribit Ambrosius. Ne

381.

Sacrosanctam illam fidem, turbari fueret obsecrandum erat Clementia vestra, inde enim in omnes veneranda communionis iura dimanant, ubi ex fide Romanæ Ecclesiæ communionis iura dimanant, ubi & negat Concilium cogendum præter Aquileense, & Romæ fidem. Est & Concilium Cp. particulare, generale referens Pontifici. Quibus

Thod. 5. r. 9.

rebus tanquam legitime, & secundum Canones constitutis. Obsecramus Reverentiam vestram, ut congruatur, ad eam confirmationem exposcant, etiam decretorum fidei; iisque respondet Romana Synodus, cum Ambrosio, & aliis Sanctissimis Præsulibus.

C. 10. ib.

Nam tamesi in Sancta Ecclesia, in qua Sanctus Apostolus Sedens non docuit, quo patre illius gubernacula, qua suscepimus sint tenenda. Et mox. Scitis velim Fratres, nos Timotheum illum, prophanum Apollinaris hæretici discipulum, cum impio suo dogmate jam pridem abdicasse, & ob eam causam credimus, reliquias ejus nihil in posterum momenti habituras, & iterum. Jam enim semel formulam edidimus, in qui se Christianum profectur illud recitat, quod ab Apostolis traditum

L. 3. c. 10.

est. Et rursus apud Theodoretum. Itaque quid est cur abdicationem Timothei à me rursus requiratis, qui etiam hic iudicio Sedis Apostolica Petro quoque Episcopo Alexandriae præsentè abdicatus est? ubi vides Petrum dicere dogmata, vides Timotheum cum suo dogmate, nil in posterum momenti habiturum, vides formulam fidei semel editam, ad Christianæ fidei professionem, Vides frustra requiri à Papa secundam hæreticorum abdicationem, & mirari occiduos Præsules, id vel à Generali Concilio exquiri.

An. 390.

Remanet Synodi sub Siricio, & Anastasio. Remanet Synodus Capuana, in causa Bonosi hæretici, de qua scribit Ambrosius.

Ep. 78.

Santè restrendum arbitratum, ad Romana

Sacerdotem Ecclesiæ, quia præsumimus ea to judicaturum, que ipsi displicere non possunt, ubi à Synodo referendum ad Papam, velut extremum Judicem fidei. Remanet Romana sub Siricio. Facto presbyterio confusis doctrina nostra, id est Catholica Ecclesiæ esse contrariam, ubi eadem est doctrina Papæ, ac Ecclesiam Catholicæ fides, & ipsi respondet Synodus Mediolanensis. Recognovimus literis Sanctitatis tue, boni Pastoris excubias, qui diligenter commissam tibi jannam seroos, & pia Religione Christi ovile custodias, dignus, quem oves Domini audiant, & sequantur. Et ideo quia nostri Oviculas Christi, lupos facillè deprehendes, ubi Pastor est ovium Christi Siricius, dignus quem oves audiant, & sequantur, lupos facillè deprehendas, & Christi oviculas cognoscens. Et scribente Romana Synodo Jovinianum cum sociis, sua, & totius Cleri sententia in perpetuum damnatos extra Ecclesiam remanere. Quod custoditaram Sanctitatem vestram non ambigenus scripta direxi, ubi Siricius in perpetuum damnat, nec ambigit custoditurum Ambrosium, quod & confirmat Ambrosius. Quos Sanctitas tua damnavit, scias apud nos quoque secundam iudicium unum esse damnatos, ubi non aliud quæritur Concilium, vel Ecu-

Ep. 31.

Ep. 31.

L. 1. in Ruf.

In edito.

Ep. 11.

menicum, nec alibi examinatur amplius, & Jovinianus ex Ambrosio, Augustino, & aliis est hæreticus. Remanet Synodus Cypria, & Alexandrina adversus Origenem, Anastasio ubique persequente, ut bellè scribit Hieronymus. Quid Papa Anastasi, in toto orbe hæreticam persequente, ubi non Romæ hæreticos ex Natali, sed ex Hieronymo ubique persequitur, & Romæ damnati per orbem damnantur, imò Romanam Synodum Justiniana, Alexandrinæ confirmatricem commemorat. Universa Bæstorum occidentis Episcoporum sequitur Synodus, qua fidei accepit, & probavit Alexandrinæ Ecclesiæ sententiam in illum lasam, ubi Alexandrina Synodus non probat Romanam aut expendit, sed Romana Alexandrinam & aliam, ut longa constat inductione etiam ut vidimus Ecuemenicas.

Unum adnotare liceat sexdecim formulas Arianorum plerumque in Conciliis editas, à Romanis Præsulibus everfas. Prima ex Athanasio de Synodis extat in epistola illa, quam Arius, ejusque discipuli, è Nicomedia scripserunt Alexandro, Alexandrinæ civitatis Pastori, approbatur secunda in Synodo Hierosolymæ, in Concilio Cp. tertiam, quarta, & quinta in Antiocheno, & sexta ibi editur à Theophronio; Mittitur septima in Galliam ad Constantem, oëtava in Italiam per Eudoxium, editur nona Philoppopoli, decima, & undecima Sirmii Ancyra, & Sirmii duodecima, & sequena, alia Seleucia, alia Niceæ, & extrema in Antiocheno Concilio. Hic de Papa & Occiduis ait Basilus. Arianum sursum, & deorsum versantes anathematizant, & Sozomenus de questione Spiritus Sancti. Episcopos Roma-

nas de ea contentione certior factus, scripsit ad Ecclesias Orientis literas, ut unâ cum Sacerdotibus, & Episcopis Occidentis Trinitatem, & consubstantialiorem esse, & gloriam æqualem existimarent. Quo factio singuli rebus, ab Ecclesia Romana semel iudicatis acquieverunt, & hac controversia finem habere visa est, ubi tessera consubstantialis Liberius, formulæ Ariatorum hæreticæ ostendit, quod & rursus efficit, mittens Orienti orthodoxum typum, & Damasus in formula fidei, apud Theodoretum extensa Ariatorum formulæ exterminat. Si quis non dixerit Patrem semper esse, semper esse Filium, & semper Spiritum S. anathema sit. Si quis negaverit Filium genitum à Patre, hoc est ex divina ejus essentia anathema sit. Si quis negaverit Filium Dei, perinde unum Deum, ut Pater verus Deus est, & omnia posse scire, Patrique æquale esse anathema esto. Si quis negaverit nomen Patris, & Filii, & Spiritus S. Divinitatem, auctoritatem, potestatem, gloriam unam, Dominatum unum, unum regnum, voluntatem, & veritatem anathema esto; ubi vides geminatis scilicet, Ariam hydram recidi, quod & eximie Sozomenus enarat, de Romæ & Occidentis Præsulibus, adversus Ariam armatis. Illius hæresis germen amputarunt, adeo sexdecim hydræ capita fulminum igne combusserunt.

Accedimus ad quintum seculum, numerosis Conciliis sæcundum. Et primò occurrit collatio Chartagenensis quingentis, & amplius Præsulibus famosa; ubi Catholici Philopolitanum Concilium, Sardicensis nomine occultatum, eo argumento evincunt hæreticum, quod Romano non scripsisset Pontifici, ut bellè contra Cresconium Augustinus. Ad Chartaginæ Episcopum Romano prætermisso, nunquam Orientali Ecclesie scriberet, adeo vel Concilium Œcumenicum, ut sit Catholicum, Papæ decreta fidei transmittit, eaque ratione roborati sunt Catholici, & ad silentium redacti Donatistæ. Occurrit Synodus Chartagenensis, ubi Celestius hæresis damnatus, Romanum Pontificem appellat, velut extremum fidei tribunal. Occurrit Synodus Diospolitana, ubi Patres illos Pelagius sefellit, apud Augustinum excusata, apud Hieronymum miserabilis, de qua peritissimus narrat Augustinus. Videtur qualem tulerit Papa Innocentius, de illius purgatione sententiam, ubi absoluti in Oriente, & purgati à Romano Pontifice damnantur, & eorum hæresis adhuc durat. Occurrit Synodus Hierosolimitæ, de qua scribit Paulus Orosius. Joannes Episcopus novissimam sententiam pronuntiavit, confirmans tandem possessionem, intentionemque nostram, ut ad Innocentium Papam Romam, epistola mitteretur universis, quod ille decerneret secularis, ubi vides in hæresi Pelagii Innocentium fidei Ductorem, quem universi Episcopi sequuntur. Occurrit Chartagenensè Concilium. Hoc itaque gestum Domine Frater Sancte, Charitati tuæ intiman-

dam duximus, ut statim vestra mediocritate etiam Apostolica Sedit obdibetur Auctoritas, pro tuenda salute multorum, & quorundam etiam pervertitate corrigenda. Et post plura. Si ergo Pelagius episcopalibus gestis, qua in Oriente confecta dicuntur, etiam tua Venerationi, justè visus fuerit absolutus, error tamen ipse, & impietas, qua jam multos habet Assertores, per diversa dispersos, etiam Apostolica Sedis auctoritate anathematizanda est. Et post plura. Quæcumque autem alia eis objiciantur, non dubium Venerationem tuam, cum gesta Episcopalia perspexerit, qua in Oriente in eadem causa confecta dicuntur id judicaturam, unde omnes in Dei misericordia gaudeamus; ubi vides Afros Præsules certè nec ex Hostibus nostris adulatores, id scribere in dogmate & collectis, Innocentium judicaturum in ea re, unde omnes in Dei misericordia gaudeant, se non posse errores damnare, cum impietas tot habeat Assertores & quidem per diversa dispersos, & de Synodo, & post Synodum Orientis, debere Innocentium judicare. Jungitur & huic Synodus Milevitana. Quia te Dominus gratia sua præcipuo munere in Sede Apostolica collocavit, & mox. Magnis periculis infirmorum membrorum Christi postroale diligentiam quasumus adhibere digneris. Et expressis hæresibus Hierosolimitæ, & in Asia grassantibus subdunt. Sed arbitramur auctoritati Sanctitatis tuæ, de Sanctorum Scripturarum auctoritate depremissis facilius eos, qui tam perversa, & pernicioso sentiant esse cessuros, ubi nil sibi virium sentiunt, aut Hierosolimitæ, aut in Asia, & Auctoritati Pontificis à Scriptura, non auctoritatibus Scripturæ, quas & ipsi Afri accumulunt, hæreticos esse cessuros, & quod ponit falcem ad radicem Patres Innocentio scribunt de Christo. Qui te & orantem exaudire dignatur, ubi Scripturæ evidenter alludunt. Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua; cum alioquin oratione multorum facilius exaudiuntur collectæ, & quod uni tantum denegatur, multis intercessoribus conceditur. Ubi duo, vel tres fuerint congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum. Sunt & alii sub Zoizimo Præsules, ducenti & amplius in eadem causa, quod & eximie narrat Augustinus. Quod enim scriptum est ad Papam Innocentium, Romana urbis Episcopum, de Concilio provincie Chartagenensè, & Concilio Numidicæ, & aliquoties diligentius à quibusque Episcopis, & qua ipse ad tria ista rescriptis. Item quod Papa Zoizimo, de Africano Concilio scriptum est, ejusque rescriptum ad universos totius orbis Episcopos missum, ubi Zoizimus decreta Conciliorum pro orbem valitura transmittit, quod & enarrat Prosper in Chronico. Concilio apud Chartagenem habito, ducentorum, & amplius Episcoporum, ad Pontificem Zoizimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum, hæresis Pelagiana damnata est, ubi Synodalibus decretis ad Africa Romam trans-

Ep. ad Inn.

Ep. ad Inn.

Matt. 18

Ep. 47.

missis iisque probatis hæresis Pelagii, per totum mundum est damnata, ubi Nestalis ea verba debuit delere, per totum mundum damnata, & legere Romæ est damnata. Sunt in eadem causa, & alia Synodi, Synodus Antiochena Theodoti, Cilicenis, ubi damnatur Pelagius, Cp. sub Attico sub Sisinnio, Ephesina, & alia post Zozinum, post quos Nestorius vel inquirens, reprehenditur. *Ep. ad Crisp.* *Cur iterum in ea inquiris que jam olim contra illos acta, decretaque sunt? Ignoras forsitan ab Attico Catholico, per id tempus Episcopo, commentarios de illorum condemnatione ad nos fuisse perlatos, ubi & damnationem Pelagianorum Patriarchæ ipsi transmittabant. Denique, Concillium tertium Generale. Perlethi sit in Sancta Synodo, que de impiorum Pelagianorum Celestii, Pelagii, Juliani &c. Nos itidem eos pro depositis habemus, ubi Concilium legit acta non expendit, nec præit Pspam, sed sequitur.*

currunt Eutherius Thyaneosis, & Helladius Tharsi, in collectione Lupi, & Baluzii. *Ep. ad Crisp.* *Es olim siquidem scriptis jam ex Alexandria, huiusmodi hæreticis Zizantii, sufficit vestra Apostolica Sedes, ubi Apostolica Sedes, factis est Hæreticis Zizantii evellendis, & in materia fidei ad ipsam à Concilio Generali appellatur, denique in pace Ecclesie, ubi Armena Synodus Nestorium ut hæreticum damnavit, scribit Xistus Tertius Joanni. Expertus et negotii presentis eventum, quid sit sentire vobiscum, B. Petrus Apostolus in Successoribus suis, quod accepit hoc tradidit, ubi ex B. Petro dogmata eruntur.*

A Pelagio ad Nestorium descendimus; qui in Romana Synodo dsmnatus, jam tunc hæreticus est habitus. *Misit*, inquit *tertia Synodus ad Celestinum exegit suas, ex quibus perversis sapere depressus jam in re merito ab illo hæreses condemnatur, est & Alexandrinum Concilium, ex literis Celestini hæresim definiens, est & sliud Romanum, commonitorium tradens Legatis, à Baluzio luci donatum. Ad disceptationem si fuerit ventum, de eorum sententiis iudicare debetis, non subire examen, ubi Legati de Concilio iudicant, non Concilium de Papæ Legatis. Et de Celestini epistolis, in Synodo Romana conscriptis. Firmus Cæsarea Cappadocia Præsul in Generali Concilio affirmat. Sacra & Apostolica Celestini SS., Sacratissimeque Sedes literis, quas pariter ad Cyrillum Alexandrinum, & Iuvenalem Hierosolymitanum, & ad Kasium Thessalonicensem Beatissimos, Sacratissimosque Episcopos, nec non ad Syriæ, & Antiochia Ecclesias misit, certam de presenti negotio sententiam, regulamque præscripsit, ubi Celestinus sententiam certam, & certam regulam præscripsit, & ad Orientis Episcopos transmissit, & Patres dicunt se literis Celestini Coactos, vel compulsos. Coacti vel compulsi. Est & conciliabulum Joannis Antiocheni, quod excommunicat Ephesinos Patres, est & Anazarbi, ubi Joannes Antiochenus, Alexander Hierapolitanus, Meletius Mopsuestia Præsul Cyrillum condemnant, & deponant, & alia sunt in Synodico Concilia. Hic de Joanne jam excommunicato, scribit tertia Synodo Celestinus. Antiochenum verò si habes spem correctionis, epistolis à Vestra Fraternitate volumus conveniri, ut nisi que sentimus senseris, novellam blasphemiam eodem exemplo, scripta sua professione condemnans intelligat, de se quoque Ecclesiam, quod fidei nostræ respectus imperat, ordinare, ubi ultima etiam fidei decisio, transmittitur Synodo à Celestino. Et adversus Synodum Celestino ac-*

Impugnato etiam per Eutychem Nestorio, incidit in hæresim & ipse; & damnatus Cp. à Flaviano Synodum poscit generalem, de qua te Leoni scribit Flavianus. *An. 438.* *Causa indiget summodo vestro solatio; adeo vel causa fidei non Concilii, sed solo Papæ indiget solatio. Cogitur Synodus latrocinialis, quæ Eutychem damnatum absolvit, & à Romana Synodo aboletur, ut scribit Hilarius Pulcheria. Vestra itaque veneranda Clementia, cognoscat, à Præfato Papa tùm omni Occidentali Concilio reprobari omnia, que in Episcopi contra Canones, per innumera, & odia secularia à Disforo Episcopo facta sunt, & nulla ratione hæc in his partibus suscipi posse, quod etiam norunt Reges, & Regine, & quartum ipsum Concilium, imò & idem latrociniale, & prædatorium Papsm insallibilem cognoscit, jurans lectionem epistolæ Leonis. Juravit septies legere. Cogitur Cp. sliud Concilium, ubi Anatolius Flaviano subrogatus, fidei regula subscribit. Cùm Cp. pauci concessissent missa est epistola almi Leonis ad omnes Metropolitans, & subscripta est, ubi ante quartum Concilium, epistolis subscribitur à Metropolitans; quod & mox fiet à toto Occidente. Scribunt de ipsius epistola sd Leonem Ceretius, Salonius, & Veranus. Magna præterea, & ineffabili quodam nos peculiariter tui gratulatione succrescimus, quod illa specialis doctrina vestra pagina, ita per omnium Ecclesiarum conventicula celebratur, ut verè confusa omnium sententia declaretur meritò illic principatum Sedis Apostolica, unde ad hoc Apostolici Spiritus versantur oracula, ubi per conventicula omnium Ecclesiarum, ita celebratur epistola Leonis, & quidem ante quartum Concilium, ut omnium sententis declaretur, Apostolici Spiritus oracula. Exultant Ravennius, & Galli. Exultavimus itaque Christo propitio, lectis Beatitudinis Vestra literis, & omni instructione patefacta, omnes intra Galliam constitutos, exultare mox fecimus, dolentes pariter pro his vobiscum, qui Catholica fidei lumine derelicto, errorum tenebras inciderunt. Quæ Apostolatus vestri scripta, ita ut Symbolum fidei, quisquis redemptionis Sacramenta non negligit, tabulis cordis adscripsit, & tenaci quoad consanctendo Hæreticorum errores parator sit, memoria commendavit. Multi itaque in ea gaudentes, pariter, & exult-*

Ep. ad Crisp.

An. 438.

At. 1.

At. 4.

Ep. ad Leon.

An. 430.

Ep. ad Leon.

An. 430.

exultantes, recognoverunt fidei suæ sensum, & ita se semper ex traditione paternâ tenuisse, ut vester Apostolatus exposuit jure latantur. Et post aliqua. Quis autem Apostolatus vestro pro hoc tanto munere, quod non solum Gallias, sed totum mundum velut quibusdam pretiosissimis gemmis ornavit, dignus estimet, gratias postè persolvi. Doctrinæ post Deum vestræ debet quisque Fidelis, ut constanter teneat quod credebat; debet etiam infidelis ut à perfidia sua, cognita veritate discedat, & Apostolicæ institutionis luce persusus, erroris sui tenebras derelinquat, magisque sequatur, ac credat, quod per os vestrum D. N. Jesus Christus de Sacramento Incarnationis suæ docet, quam id teneat quod Diabolus humana salutis, & veritatis inimicus inflillat; ubi epistola Gallos omnes exhilarat, & qui Sacramenta non negligit, tabulis cordis inscribit, non ori, sed cordi committens, ubi post Deum Leo docuit, & multi locuti sunt quod crederent, & in ea traditionem majorum novere, ejus lux tenebras dissipat, & in Gallia, & per orbem totum, accipere ut symbolum fidei, & Gallicæ testimonio dogmata D. J. Christus per os Leonis est locutus. Quid clarius quam credi ut symbolum fidei, quod recipitur non examinatur, credi Deo in Icone, post Deum Judici, & Magistro. Idem scribit Synodus Mediolanensis, in qua aderat Paschasius Genueusis, Ecclesiæ semper incorruptæ Præful. *Litterarum ergo vestrarum formam secuti, his per Fratrem, & Coesiscopum meam Cyriacum missis ostendimus; ubi laudant Leonis epistolam, ipsi subscribunt, eamque sequuntur. Idem egit Hispania, in hac & alia Leonis epistola, adversus Priscillianistas conscripta; in Synodo Hispana congregata. Merito Patres vestri, sub quarum temporibus hæresis hæc nefanda prorupit, per totum mundum instanter egerit, ut impius seror, ab universa Ecclesia pelleretur, & cunctis per decem, & septem capita. Leo dubitationibus respondet, & tot fidei regulas assignat, quas omnes venerati sunt Hispani.*

Ep. ad Leon.

An. 448.

Ep. 93.

Ep. 72.

Post hæc omnia nondum finis, manet collectio Synodorum, quæ in causa quarti Concilii, Leonem sequuntur ita scribentem. *Cum ergo universalis Ecclesia, per illum principalem Petram edificationem, facta sit Petra, & summus Apostolorum B. Petrus, voce Domini audierit. Tu es Petrus & super hæc Petram edificabo Ecclesiam meam, quis est nisi Antichristus, aut Diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem, ubi Ecclesia per Petrum solidatur, & Synodi multæ Leonem sequuntur. Manent Tarraconenses ad Hilarum. Ad fidem recurrimus Apostolico ore laudatam, ubi fides Romana est Apostolico ore laudata. Manent diversa Orientis Concilia, Cyrense excommunicans Fullonem, sicut in eadem causa Laodicenum, Antiochenum, & Alexandrinum, quod Fullonem restituit, eum alia cuncta damnarent, & Romanum de quo scribit, Flaccianus Epi-*

scopus Rhodopenis ad eundem. *At enim scribitur es Canonice, à Præfulibus nostris, id est à Principe Apostolorum Petro, cui Dominus, ait quodcumque ligaveris &c. ubi Orientales Fullonem condemnant, à Petro Apostolo damnatum. Manet Synodus Gallicæ, libros Canonicos definiens, & de Romana Sede decidens. Est ergo prima Petri Apostoli Sedes, non habens maculam, neque rugam, neque aliud bujusmodi, ubi Romana Ecclesia, nec rugam habet nec maculam, universalis adinstar Ecclesiæ.*

An. 194.

Una in hoc seculo sistit nos, causa sæcundissima Pelagii. Scribit de Africæ Synodus Prosper. *Africanorum Conciliarum decretis, Papa Zozimus, sententia suæ robur adnexuit, & ad impiorum detractionem dexteræ omnium armavit Antistitum, ubi robor adnexuit Zozimus, & gladio Petri omnes armavit, & de Africa. Decernit quid Roma probet, quid regna sequantur. Scribit Innocentius de Nicæ Patribus. Non humana, sed Divina decreverit sententia, ut quicquid de disjunctis, remotisque provinciis ageretur, non prius ducerent faciendum. nisi ad bujus Sedis notitiam perveniret, ubi tota bujus auctoritate iusto, qua fuerit pronuntiatio firmaretur, ubi Synodi finiendam pronuntiationem, à Romana Sede reposeunt. Scribit tertiæ Synodo Capreolus; eamque iterum rogatam cupit. Ut his quos pridem impugnavit Ecclesia, hisque temporibus repulsiantes, Apostolicæ Sedis Auctoritas, Sacerdotumque in unum consonans sententia operisset, secundæ disputationis prætextu, non jam dudum ablata revocare videretur, ubi nec disputationis prætextu, hæreticos à Synodis damnatos, & Papa vale vel secundò disputare. Scribit sæpius Augustinus contra Julianum. Quid enim potuit Vir ille Sanctus Africanis responderi Conciliis, nisi quod antiquitus Apostolice Sedes Romana, cum cæteris tenet perseveranter Ecclesiis, ubi non tantum falsum non respondit, sed nec potuit falsum respondere, & ante Concilium Pelagianos, hæreticos, vel Natalis, & alii constentur, Agmen claudat seculum sextum, & Initium det Synodus Romana. Sedes Apostolica solida Petri confessione stabilita est, ubi Romana Sedes Petri Confessione stabilitur, & Ilber approbatur Ennodii, ubi & Concilium Papæ subiectum evincitur, ideoque & suprema Papæ auctoritas, & infallibilitas pluribus evincitur Scripturis. Ubi ab Egidio, & aliis statuitur. Synodalibus decretis firmior ejus præcellit Auctoritas, ideoque infallibilibus Synodis, Papæ Auctoritas non est inferior. Hic Synodus Agathensis decernit. Placuit ut si Diaconus, aut Presbyteri ad thorum uxorum suarum redire voluerint, Papa Innocentii ordinatio, & Siricii Papæ Auctoritas conservetur, ubi regula morum, & fidei est Innocentius, & Siricius, nec errat in fide Gallia, etiam apud Hofes Catholica, ut jubet quod impossibile est, & Evangelio, ut dicunt Hæretici con-*

Contr. Coll. 41.

Ep. ad Conc. Cbar.

L. 1. c. 4.

An. 501.

An. 506.

contrarium. Hic scribunt Orientales ad Symmachum. *Non enim ignoras ejus ingenium, qui quotidie in Sacro Doctore tuo Petro doceris, oves per totum habitabilem mundum tibi creditas pascere, ubi Petrus Doctus à Domino, quotidie docet Pontificem.* Hic est Synodus Illyrica, à qua scribit Joannes

Ep. ad Nicopolitanus. Sequens in omnibus Synodicalibus, & Apostolicis epistolis, scriptas à vero Præfule Romana Ecclesie Leone, ubi Leonis epistola, regulæ sunt credendi. Hic adest Concilium Tarraconense, & proximum ipsi Gerundenſe, ubi præſedit Joannes de quo

Ad. 517. Hormisdas. Inter ea, quæ noscitur nostra Joannes Frater, & Coepiscopus noster, studio Ecclesiastica utilitatis, hoc quoque pro affectu Catholica fidei, & Apostolica Sedis veneratione consulit. Laudo propofitum viri, hoc zelo circa fidem, & Apostolica inflantia ferventis, ut nec per ignorantiam quidem quemquam, cæno erroris patere immergi, ubi petit Joannes hæresim admoneri, & formulam obtinet, infallibilitatem, vel in fidei professione firmantem. Hic sunt tria simul Concilia Cp. sub Hormisdâ, mittens fidei regulam. Quia non potest Domini nostri prætermitti sententia dicentis. Tu et Petrus &c. Hæc quæ dicta sunt verum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica inviolabiliter semper custoditur Religio, ubi in ipsa fidei professione infallibilitas Pontificis elocet; Est & Tyrinus, & Hierosolimitanum, Severum damnantem cum Joanne; cui Hormisdas eximie scribit. Post hæc quid restat, nisi ut Sedis Apostolicæ sequaris, etiam sine trepidatione judicium. Et mox. Ergo cum magna denunciet, & fidem B. Petri Apostoli te amplecti significet, velis credens in ea salutem nostram posse subsistere, ubi Joannes cum sua Synodo silem B. Petri amplectitur, & in ea salutem constituit.

Ep. ad Hormisdas.

Satis estet Araucanicum secundum. Pervenit ad nos esse aliquos, qui de gratia, & libero arbitrio per simplicitatem mentis causæ, & non secundum fidei regulam sentire velint. Unde id nobis secundum admonitionem, & auctoritatem Sedis Apostolicæ justam, ac rationale visum est, pauca capitula ab Apostolica Sede nobis transmissa, ad docendos eos, qui aliter quàm oportet sentiunt, ab omnibus observanda præſerre, ubi vides in Gallia à Papa, transferri fidei capitula, ad docendos, qui aliter sapiunt, ab omnibus observanda, & hoc definiti à Cæsario, & Eucherio, Sanctissimis & doctissimis, imò non solum à Præſulibus, & Clericis, sed vel à Laicis subscribi. Quo definitionem antiquorum Patrum, nostramque quæ suprascripta est non solum Religiosis, sed etiam laicis medicationem esse, & desideramus, & cupimus. Et Bonifacius secundus ad Cæsarium. Fraternitatem tuam habita conlatione, cum quibusdam Sacerdotibus Galliarum, juxta fidem gaudemus sensisse Catholicam. In his scilicet, in quibus uno, sicut indicasti, consensu, definitur fidem, qua in Christo credimus gra-

tia Divinitatis præcipientem confert, & mox. Quapropter suprascriptam Confessionem vestram, consentaneam Patrum regulis approbamus, ubi Bonifacius regulam fidei, pro Gallia approbat universa & quæstio illa centum annorum, una Papæ epistola sopitur. Et de ipsa Valentina Synodus. Fide plena satemur, quod Sanctissimi Patres antioris Sanctarum Scripturarum nobis tenendam reliquerunt, quod Africa, quod Arancia Synodus professæ est, quod Beatissimi Pensificæ Apostolicæ Sedis, Catholica fide tenuerunt, ubi vides non rem adiphoram in Gallia, sed plena fide confessam & Beatissimum Romæ Pontificem, Catholica fide tenuisse, & Galliam in Synodis obediisse.

Post tot Conellia adhuc pugnant, Synodi omnium regionum. Pugnât Romana sub Bonifacio, ubi Stephanus Larissæ Metropolitæ. *Ut post Deus Pater, ait, & Doctör S. Ecclesie Petrus, vestra & totius mundi testatur, ubi Petrus post Deum est Doctör, & omnes instruit Romæ, ubi ait Stephanus Præful Eehiniensis; & Auctoritas Sedis Apostolicæ quæ à Deo & Salvatore nostro, summo Apostolorum data est omnibus S. Ecclesiarum privilegiis antecellit, in cujus Confessione omnes mundi requiescant Ecclesie, & iterum Stephanus ingeminat. Vestram appellans Beatitudinem, & Apostolicam Sedem, & per eam ter Beatum Petrum, atque S. Ecclesie primum Pastorem, D. N. audire, & adorare credimus, ubi in Papa Petrum, & Christum ipsum credunt audire. Pugnât Romana de Scythim Monachis, de qua scribit Justinianus. Hoc enim credimus esse Catholicam, quod vestro Religioso responso fuerit intimatum, an ita loquuntur Parisienses, an sculis antiquis convenit modernum, quod contra veram Ecclesiam scribit, hoc enim erodimus esse dubium, quod vestro responso est intimatum. Pugnât Cp. in Anthimi causa, & in eadem Hierosolimitanum. Canonicum judicium audire voluisti, ubi vel ex ipso testamento veteri argumenta infallibilitatis eruuntur. Pugnât Aurelianense quartum. Placuit ut Sanctum Pascha, secundum lateranum Vltorior, ab omnibus Sacerdotibus uno tempore celebraretur. Quæ festivitas omnis singulis ab Episcopo, Episcoporum die in Ecclesia demittitur, in qua solemnitate quoties aliquid dubitatur, inquisita, & agnita per Metropolitam, à Sede Apostolica sacra constitutio teneatur, ubi dubitatio circa Pascha, quæ Jam in hæresim transierat, à Sede Apostolica est inquirenda. Pugnât Aurelianense quintum.*

Primò itaque neseriam scilam, quam Auctor sibi malè conficiat, & à vero Catholica fidei fonte discendens, sacrilegus quondam condidit Eutycheus, vel si à venefico similiter sunt prolata Nestorio, quas etiam scilam Sedes Apostolica Sancta condemnet, similiter & nos eandem cum suis Auctoribus, & anathematizamus, atque damnamus. Apostolicam fidei ordinem in Christo predicantes, ubi hæreticos ex eo cognoscunt, quod sint ab Aposto-

Cau. 5.

An. 519.

Ep. ad Horm.

An. 519.

519.

lica Sede damnati, & idem apud Gallos fuerat, à Papa damnari & Concilio, imò Synodum silent, & Papam loquuntur, quod repetit ejusdem anni Arvernense. *Nefarias reſtas ſacrilegi Euzychetiſi, & Neſtorii, quas S. Sedes Apoſtolica condemnauit, nos quoque cum eorum Antioribus, & ſecularibus pariſter condemnauit, ubi cetera apud Gallos obedientia damnato à Papa condemnat. Pugnati Turonenſe ſecundum. Patres noſtri hoc ſemper cuſtodierunt, quod eorum præceptis Auctoritas. Nos ergo ſequentes quod Apoſtolus Paulus, & Papa Innocentius ſtatuit in Canonibus noſtris inferentes, ubi antiqui Galli de Patribus teſtantur, Patres noſtri hoc cuſtodierunt, teſtantur ſemper cuſtodiffe, hoc ſemper cuſtodierunt, & ſequuntur Innocentium, & Paulum, & ex decretis Pontificum Romanorum, Canonem ſtatuant, & fidem, quod & inductione firmant Patrum, Innocentii ad Viſtricum, & Exuperium, Leonis ad Viennenſes Epiſcopos, & Eleutherii vel ab initio fidei. Videant Galli an antiquiſ, imò & vetuſtiſſimis ſint concordēs, an Galli à Vallis diuerſi, & an negent quod illi affirmant. Non ſemper cuſtodierunt, quod eorum præceptis Auctoritas. Pugnati prima Synodus Bracharenſis, in qua Lucretius Metapolita deſinit. *Eo tempore, quo in his regionibus, nefandiſſima Prifcillianiana ſectæ uenena ſerpebant, B. Papa urbis Romane Leo, qui quadrageſimus ſerè extitit Apoſtoli Petri ſucceſſor, per Thvribim uotarium Sedis ſuæ, ad Synodum Gallicie, contra impiam Prifcillianianam ſectam, ſcripta ſua direxit. Cuius etiam præcepto, & Chartaginienſes, & Tarvaconenſes Epiſcopi, Laſitanique, & Beticæ ſactio inter ſe Concilio, regulam fidei contra Prifcillianiam hæreſim, cum aliquibus capitulis conſcribentes, ad Balconium, tunc hujus Bracharenſis Eccleſiæ Praſulem, direxerunt. Unde quia & ipſum præſcriptæ fidei exemplar, eam ſuis capitulis præ manibus, hic habemus, pro inſtructione igrorantium, ſi ueſtra placet reuerentia recitetur. Omnes Epiſcopi dixerunt valde neceſſaria horum capitulorum eſt lectio, ut dum ſuſpicionibus quibusque priſtina Sanctorum Patrum ſtatuta pandantur, abominata non oſtim à Sede B. Petri Apoſtoli, & damnata Prifcillianianæ hæreſis figurenta cognoſcant, ubi Synodus Hiſpana, imò Synodorum congeries, unam Papæ regulam agnoſcit, & quidem fidei contra Prifcillianianam. Pugnati Synodus novæ Romæ, ex multis Patriarchatibus collecta, de qua egregie Gregorius. *Quod mox idem Præceſſor noſter, ut agnovit directis literis, ex auctoritate Sancti Petri Apoſtoli, ejuſdem Synodi acta caſſavit, ubi nomen illud univerſalis, mille cenſuris à Gregorio inuſtum, immo & Diabolicum dictum, ex auctoritate S. Petri caſſatur. Pugnati Toletanum tertium. Permanens in ſuo vigore Conciliorum amicum decreta, & Synodice S. S. Praſulium Romanorum epiſtola, ubi ejuſdem ſunt vigoris Concilia, & Romanorum Pontificum epiſtolæ, mil-***

lies indefectibilitatem reſonantes, & additum eſt ſymbolo *Filioque*, ex epiſtola Leonis deſcriptum, adeò ſymbolo æquant epiſtolam Leonis.

Denique innumeræ Synodi colliguntur, quæ Eccleſiam per orbem diſperſam effluunt. Sunt innumeræ Synodi congregatæ in epiſtola Leonis ſubſcribenda. *Per omnium Eccleſiarum concordantia celebrator, ut ſcribunt Galli. Eidem Leonis in Oriente univerſo ſubſcribitur, ut deciditur, & narratur in quarto Concilio. Miſſa eſt epiſtola aliud Leonis ad omnes Metropolitans & ſubſcripta eſt. Sunt innumeræ Synodi poſt quartum Concilium, quæ Leonem Papam ſequuntur, ut ipſe ait ſequitur Petrum, Eccleſiæ columen, & fundamentum. Sunt copioſæ Synodi in cauſa Montaniſtarum, ſunt in cauſa Novatianorum, ſunt in cauſa Petri Fullonis, & Petrum omnes clamant. Et quod omnia ſuperat ait Euſebius, in cauſa Paſchatis. *Aliorum propè inſinuatorum, & hic Viſtorem ſequuntur deſinentem, adeò Eccleſia non antec unquam, ſed in cauſa fidei ſubſequitur, nec examinat decreta ſed obſervat.**

CAPUT VIII.

Evincitur infallibilitas à Regibus, & Summis Pontificibus.

Scribebat olim eloquentiſſimus Leo, ſecundo Ephelino Concilio. *Religioſa Clementiſſimi Principis fides, ſciens ad ſuam gloriam maxime pertinere, ſi intra Eccleſiam Catholicam, nullius erroris germen exargeret, hanc reuerentiam divinis detulit inſtitutis, ut ad Sanctæ diſpoſitionis effectum, auctoritatem Apoſtolicæ Sedis adhaberet, tanquam ab ipſo Beatiſſimo Petro cuperet declarari quid in ejuſ Conſeſſione laudatum ſit. Adeò Principes ex divino inſtituto, auctoritatem Papæ adhibent, tanquam ipſius B. Petri, & una eſt origo fidei, & B. Petrus, & Chriſtus, velut una origo eſt rivi & fontis.*

Hanc Religionem Catholici Reges, à Constantino Principe hæreditarum, ſua ſide claro, quàm Dominatione. In in Arelatenſi Concilio præſens, Synodicam dirigit Silveſtro. *Quæ decrevimus communi Conſilio, Charitati tuæ ſignificavimus, ut omnes ſciens quid in poſterum, obſervare debeant, de obſervatione Paſchæ Domini, ut uno die, & tempore, per univerſum orbem obſervetur, & juxta conſuetudinem literar tu ad omnes dirigit, ubi decretum de Paſchæ Domini, à Papa per orbem eſt tranſmittendum, ut uno die, & tempore obſervetur, ubi à Papa obſervatio dependet, non ab ulla Eccleſiæ receptione, & irridendus ſorbet Conſtantinus, cum ducentis, & amplius Patribus, cum ea ſcriberet Silveſtro, à quo fieri non poſſet, ut Paſcha uno die, & tempore obſervaretur. Et ſiſtra repetunt Adverſarii, poſt*

Papa

Papæ literas non convenisse, quippe nec post Nicenam Synodum, cessantur sæviore Ariani, nec quartadecimani ipsi post primum, & tertium Concilium, nec post quartum Eutycheiani, & quod felicissime accidit Papæ, Asia, & Cilicia Papæ obediunt, ut omnibus testatur Constantinus. *Vos videlicet quod in urbe Roma &c. In diocesi Asiatica, & Pontica, in Cilicia denique, una, & consentiente sententia conservatur, hoc à vobis libentibus animis approbaretur, & ante. Omnes tam Occidentalium, quàm Meridianarum, & Septentrionalium orbis partium Ecclesias, nonnullas etiam Orientalium, ubi multæ provincie tenebant veritatem, & aliquæ deposuerant errorem.*

Ep. ad Eccl.

Ep. ad

Siv.

L. 1.

L. 1. c. 7.

Ab eodem etiam Concilio, ex omnibus mundi partibus coacto scribit, de Sede Papæ Constantinus. *In qua quotidie Apostoli sedent.* Aded Petrus, & Paulus, quotidie Romæ sedent, nec otiosi Romæ sedent, nec Ecclesie suæ proditores, ut vendant falsitates pro dogmatibus. Idem causam baptismi ante Generalem Synodum, omnibus præceptam venerat; sub Melchidae ex Optato finita; denunciato fateste re baptizasse.

Altera est Novatianorum causa, de quibus loquitur Constantinus, cum Acebio Novatiano ex Sozomeno. *Cum igitur in medium produceret Acebicus dissensionem, qua regnante Decio, inter Novatianos, & Cornelium intercesserat. Imperator accepto sermone dixit, Erigito tibi scalam Acebi, & tu solus in celum ascende.* Aded hæreticos noverat Novatianos, à solo Cornelio damnatos.

Extrema est Donatistarum causa, de qua post Collationem Augustinum. *Unde cum essent Cognitoris interloquutione deponsi, & ab eis esset flagitatum, ut si contra iudicium Melchidiadi, vel imperiale sententiam, si haberent aliquid recitarent, responderent etiam Imperatoris aures proavis suggestionibus inflatas.* Et validius egit Imperator. *Quin etiam audent conquiri Parmenianus, quod eos Constantinus ad campum, idest ad supplicium auci iussit.* Et mox. *Tam demum se se audent Veritatis martyres dicere.* Aded post iudicium Melchidiadi, non examen sed pœna manebat, & quidem extremi supplicii, apud

L. 1. contra fr. Don. c. 6.

Hostes nostros crudelis, apud Augustinum commendata. Aded verò negatum est Donatistis, vel Generale Concilium, ut malè sit concessum Arelatense; ita bellè idem Augustinus. *Hic iudices transmarinos petiit ab Imperatore, sed hæc iniusta petitio non erat de Charitate.* Et rursus de Sanctissimo Principe. *Dedit ille Arelatense iudicium, non quia necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens, ubi nec necesse erat Synodus particularia.*

In Pf. contra partem Donati. Ep. 162.

C. 3.

Succedunt Patri duo Filii in omnibus penè discordes, in hoc uno confederati, ut Synodum Sardicensem tuerentur, ubi appellationes ad Papam statuuntur, vel ab ipsis Generalibus Conciliis, in materia fidei, & morum, *Ob memoriam Petri honorandam.* Ità verò Papæ favet Constantius, ut longe plu-

ra donet, quàm Constantius. Is in epistola ad Alexandrianos scribit. *Magno nobis studio, & cura est optime cognitio.* Et mox. *Hac igitur cura, & vos prosequi dignamur, paria cum Romanis impericis unum cum illis, in Ecclesia dogma retinere iubemus, ubi vel à Romanis diversus, Romanam fidem imperat Christianis.* Et in dialogo cum Liberio apud Theodoretum, ad evidentiam omnino ead coactus. Cum enim solum diceret Liberium, contrarium Tyrio, & Antiocheno Concilio, & universis profus Ecclesia, illud urgens validissimum, *communica cum Ecclesiis, à Liberio mutus audivit.* *Quamvis solus sim non tamen fidei causa sis deterior.* Aded nil repente Constantio solva fati erat Liberius.

L. 1. c. 5.

Alter est fidei Hostis Valens, & tamen cum Valentiniano Papam, ex Theodoretum infallibilem agnoscit. *Ubi frequenti Concilio in Illyrico coacto, multum in utramque partem, de salutari Dei verbo disceptatum est B. Episcopi Trinitatem consubstantialitatem esse, hoc est Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum certis rationibus ostenderunt. A qua fide ne digitur quidem in ajunt desistentes, debito cultu Religionem præsentis Regis prosequuntur, quam etiam vestra Celsitudo passim prædicari mandavit.* Et Concilium totum rescribit. *Itaque coacti sumus Dominum, & Collegam nostrum Episcopum, cum literis Roma, qua est Caput Imperii ad vos mittere, ut discat urvum vestra prædicatio, ita se habeat annos. Qui opinantur Trinitatem non esse consubstantialitatem anathematizati sunt, ubi dogmata Roma transmittit, & regula fidei est vel Asia, & optimus lydiua lapis, quo legitima prædicatio approbatur, ab Imperatoribus ipsi imperata.*

Ar. 36: vel 371.

Post hæreticos Principes trea Catholici, tria velat clara Sydera succedunt, & Ecclesiam illuminant universam. *Cantios populos, quos Clementia nostra temperamentum, in tali volumus Religione versari, quam Divinum Petrum tradidisse Romanis, Religio usque adhuc ab ipso infinuata declarat, quamque Damasum sequi claret, & Petrum Alexandrina civitatis Episcopum, ubi vides Religionem ubique imperari, quam Divinus Petrus edocuit, quam Damasum sequi claret, & Religio latè à Petro infinuata.* Et strulla infallibili Damaso, nocere putant Petrum Alexandrinum, qui confirmat veritatem non evertit, quippe de ipso scribit Hieronymus. *Hæc sub Alexandrinis prius Sacerdotibus, Papaque Athanasio, & postea Petro, qui perfectionem Ariana hæresis declinat, quasi ad intissimum communionis suæ portum Romam confugit, ubi ab hæresi ad Catholicam fidem, & portum communionis confugit, quod & vidimus, & Theodoretus confirmat. Quam quidem hæresim ad multos serpere, Damasus Episcopus, & Petrus Alexandrinus certiores facti, primi omnium Concilio Roma coacto tam alienam esse ab Ecclesia Catholica, pronuntiarunt, aded primi fuere, imò &*

E. 110 ad pap. Cp.

Ep. 16.

L. 1. c. 10

extremi . Itaque quid est cur abdicationem Timothei à mensuris requiratis, qui etiam hic iudicio Sedis Apostolicae, Petro quoque Episcopo Alexandrino presente abdicatus est, ubi Damasus, & Occidui Patrea, una tantum vice hæreticos damnant, imò ihi assertum se formulam edidisse, in professione fidei credendam, & S. Apostolum eorum Magistru.

Unus etiam ex tribus Theodosius, Origenista ut hæreticos infestatur; ut scribit ejuare peritua Hieronymus. Imperatorum quoque rescripta, qua de Alexandria, & Ægypto Origenista pelli iubent, me suggerente dilata sunt, & de Anastasio Papa scribit. Quid vult Anastasius in toto orbe hæreticos persequenti, ubi Theodosius, & alii Reges, Origenista ex Ægypto pellunt, & Anastasius toto orbe persequitur. Sic & ad tres Imperatores Ambrosius. Totius orbis Romani Caput, & Sacrosantam Apostolicam fidem, ne turburi sinecer obsecranda erat Clementia vestra, ubi Caput orbis Romam, & Apostolicam fidem commendat, & Concilium apud Hostes necessarium, omninò & validissimè excludit, adeò est necessarium Modernis, quod Ecclesiæ Doctoribus est contrarium.

Clarissimum est Honorii decretum nobilissimò exemplo firmatum, de quo in vita Augustini Possidius. Et hoc de illis Catholicæ Ecclesiæ iudicium, etiam pissimus Imperator audiens, & sequens eos legibus damnatos, inter hæreticos haberi debere constituit. Quid claris quàm audire, & sequi? Quid validius ex Auctore claro, vitam Augustini solam scribente? Et tamen hanc lucem umbra Quenellius offuscare conatur; afferens Honorium sequi Aurelium. Constitutum ut Pelagius, atque Celestius, infandi dogmatis reprobatores, ab urbe Roma veluti quædam Catholica Veritatis contagia pellerentur. Et mox. In quo secuta est Clementia nostra iudicium sanctitatis tuae, quo constat (ut legunt omnes non ut Garnerius, cùm constet) eos ab universa iusta sententia. Sanctitatis tuae esse, damnatos. Evanescent umbra ista, ubi Possidius, Romanos Pontifices citat non Aurelium, eosque omnes secutum Honorium, ubi Prosper & versu, & profus. Decernis quod Roma probet, quid regna sequantur, & adversus Collatorem. Celestius sciens damnatus non examen iudicii, sed solum penitentia remedium esse prestandum Celestium, quasi non discusso negotio audientiam postulantem totius Italiae finibus iussu extrudi, & scribit egregie Mercator. Julianus & reliqui complures suscribere deterrantes, non solum imperialibus statutis depositi, atque excommunicati, & ab omni Italia depulsi sunt, & quod mirabile est Quenellius, unum verbum acuta calliditate invenit, & Codicem integrum Romanæ Ecclesiæ, ubi sua sunt decreta Principum, & à se ipso editum non cognoscit. At demum contra evidentiam, Papam ad Imperatorem non recurrisse

adhuc Aurelii sententia, id post Pontificæ consultos deciderat, & hac de re totum impleretur, & extant relationes Aurelii, extant responsa Pontificum, extant Synodi Chartaginenses; ducentorum Præfulum sub Aurelio, extat Mercator penè totus, extat millies Augustinus ultra innumeris scripta ex Augustino. Tot enim & tantis inter Apostolicam Sedem, & Afris Episcopos currentibus, & recurventibus scriptis etiam Gestis &c. Adeò & docti libri integris, & rudes in Prosperi Chronico discunt. Concilio apud Chartaginem habito ducentorum decem septem Episcoporum, ad Pontificem Decimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum, hæresis Pelagiana damnata est; adeò vel in una linea docentur indocti.

Jam vidimus Theodosium, à Leone, & Petro dogmata poscentem, imò & latrociniali Synodo deceptum, petere Anatolii confirmationem legimus; nec obtinere sine fidei professione, & subscriptione epistolæ Leonis. Non aspernatur etiam meam epistolam recensere, quam pietati Patrum, per omnia concordare reperies. Cùmque à se hoc quod eidem profuturum sit exopti, desiderarique cognoverit Catholicorum sententiam, toto corde consentiat, ita ut sinceram communionis fidei professionem, absolutissima subscriptione coram omni Clero, & universa plebe declaret, Apostolica Sedes, & universis Domini Sacerdotibus, atque Ecclesiis publicandam, & id egisse scribit Pulcheria ad Leonem, & subscripsisse epistolæ Leonis, & ante Synodum, & in fidei professione. Manet nunc Valentinianus ad Theodosium; de Concilio Diothescoiri annullando. Debemus dignitatem propriam Venerationis, B. Apostolo Petro intermeratam servare, quatenus Beatissimus Romanæ civitatis Episcopus, cui Principatum Sacerdotis contulit Antiquitas, locum habeat de fide, & Sacerdotibus iudicare, ubi Papa de fide iudicat etiam post Generale Concilium, vel foro laico agnoscente. Et validius Marcianus Concilium, à Theodosio omnibus commendatum, tribus Patriarchis unitum, de fide Incarnationis decernens, Papam secutus invalidat, ut narrat Prosper Tyro in Chronico. Marciani edictis, Apostolicam Sedem secutus, Synodus Ephesina damnatur. Idem à quarto Concilio Iudæus, epistolam Leonis veneratur; ut scribit ipsius sponsa Pulcheria. Literis tuae Beatitudinis cum omni decenti, omnem Episcopum veneratione suscepimus, per quam tuam fidem pravam, & talem cognoscimus, qualis debet cum Sanctitate Sancto praveri templo. Similiter & Dominus meus Coniux &c. Et iterum de quarto Concilio. Nec in posterum quinquam

andee de Nativitate Domini, & Salvatoris nostri Jesu Christi aliter disputare, quàm Apostolica predicatio, & Institutio trecentum decem & octo Patrum eidem conveniens posteriora tradidisse noscuntur, sicut etiam S. Leonis Papa urbis Roma &c. Missa ad S. memo-

L. 2. ad Bonif. 3.

Ep. 23.

Ep. ad Leon.

A. 5.

716

L. in Ref.

Invita Aug.

Invita S. Leon.

C. 41.

In com. monit.

ria Flavianum, Cp. urbis Episcopum scripta testantur, ubi æque obligantur Patres, & Nicæno obedire Concilio, & literis Papæ Leonis. Et rursus Marcianus de ea Synodo. *Venerabilis*, inquit, *Synodus innumerorum penè Sacerdotum Chalcedonense conveniret, quod fidem diligenter inquiri, auctoritate Beatissimi Leonis Episcopi, æternæ urbis Romæ, & religionis fundamenta constituit, & in Græco idiomate confirmat, ad eò Leo Religionis fundamenta, vel constituit, vel confirmat.*

Post Chalcedonense Concilium Leo Princeps, aliud voluit congregari Concilium, ad Eutythianorum reliquias confutandas, & tamen, Agnomin scribenti acquievit. *Cùm ergo univèrsalis Ecclesia, per illius principalis Petra edificationem, facta sit Petra, & primus Apostolorum B. Petrus, vocem Domini audiverit Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, quis est nisians Antichristus, aut Diabolus, qui propalare audeat inexpugnabilem veritatem, ubi Petram agnoscit Ecclesiam, fundatam super Apostolum Petrum.* Et rursus de solo Pontifice. *At ne hujus epistola pagina, in nimiam longitudinem tendere, aliis literis, qua assertioni Catholicae fidei congruunt comprehendendi, ut licet ea, qua à Sede Apostolica predicantur, sola ad fidem sufficerent. Quid expressius sola ad fidem sufficerent.* Et nec Imperator, nec innumere Synodi, nec & Metropolitæ aliquid addidere, nec jota unum epistolæ Leonis.

Interrogemus ipsos fidei Hostes Anastasium, & Zenonem, crederes Pontifices loqui non hereticos. Primus de Scytharum quaestione Monachorum, Pontificem consultit Hormisdum. *Christus Apostolos divino sermone edocuit, & maximè B. Petram, in quo fortitudinem Ecclesie sue constituit. His igitur probatis initiis hortamur ad ea, quæ de Scythia partibus orta sunt, nnde & Concilium fieri perspeximus, mediatorem se Apostolatus vester constituit, ut consensionibus ampetatis, unitas sancte resistatur Ecclesie, ubi Christus in Petro primum, Ecclesie fortitudinem constituit, & Papa dat Ecclesie unitatem. Etiam Simplicius scribit Zenoni. Chalcedonensis Synodi constituit, & ea, qua B. memoria predecessor meus Leo, Apostolica eruditione perdocuit, interemerata vigere jubentis, quod & Zeno, est exequutus; Imò Henoticon à Papa damnatum suum esse negavit, & errore suum correxit; ubi scribit Facundus Hermianensis. Quod Zeno Imperator de rebus fidei decernere presument, Ecclesiam disturno, & gravi scismate affligit.* Et adversus Moelcanum narrat. Zeno Imperator, qui eis communionem præberi mandaverat à minoribus nã majora profiliens ipsam Concilium, promulgato sprevis edito, & Victor Tunonenus in Chronico. *Episcopi præter paucos per Henoticon Zenonis &c. Synodo Chalcedonensi renuntiant, & Enoticon ex Evagrio loquuntur. Cuique autem, qui*

aliud quiddam, vel senserit, vel sentiat, seu jam per alias seu in Concilio Chalcedonensi, seu in alia quovis Concilio anathema indicitur. Et tamen ex Evagrio Zeno retractat. *Debet pro certa cognoscere, & nostram Piesatem, & Petram Sanctissimam, de quo aate dictum est, & omnes Sanctissimas Ecclesias, Sanctissimum Concilium Chalcedonense amplecti, & venerari, quod quidem Concilium cum fide Concilii Niceni consentit.* Hunc verò Papam extitisse Theodorus Lector commemorat. *Cùm omnes ut fertur, alii Patriarchæ conciliastionem Zenonis approbarent, solus Felix Romanus illis non communicavit, ad eò actum erat de quarto Concilio, ad eò actum erat de fide, & Imperator hæresim prædicabat, omnibus Patriarchis munitis, & solus Felix fidem firmavit, & Zenonem ad sanam mentem reduxit, & in eo velut in arca, Ecclesia tota est servata, & quidem unus Papa servat contra quingentos Præfules.*

Rem coronant Justinus, & Justinianus, alter Imperator, alter Comes, & eam probant fidei confessionem. *Prima salus est Regi fidei regaliam custodire, & à Patrum traditione nullatenus deviare, quia non potest Domini nostri prætermitti sententia dicentis Tu es Petrus &c. Et hæc qua dicta sunt verum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica extra maculam semper est servata Catholica Religio, de qua fide, & spe separari minime sapientes, & Patrum sequentes constituit, anathematizant omnes, qui contra Romanam, & Apostolicam Ecclesiam superbiendo suat erigunt cervicem.* Et concludit. *Hanc autem professionem meam manu subscripsi, & Bonifacio S. ac V. Papa urbis direxi, ubi vel experientia teste, vel in fidei professione Reges, Papam infallibilem fatentur. Idem legum Pater decernit. Nec enim patimur quidquam, quod ad Ecclesiarum statum pertinet, statim non ad ejusdem referatur Beatitudinem, cùm sit Caput omnium Ecclesiarum, eo vel maximè quod quoties in his locis heretici pullulant, & sententia, & recto iudicio illius V. Sedis correcti sunt, ubi vides hæreticos in Oriente, Petri gladio recisos. Eam repetit legem Gratiani, Cunctos populos quam vidimus, Papam infallibilem exponere; & clarius si res clarior esse potest in lege contra Anthimum clari. Res non insolitum imperio, & nos facientes ad presentem venimus legem. Quoties enim Sacerdotum sententia quosdam indignos Sacerdotes, de Sacris Sedibus deposuit, & ibi Arium, Macedonium, Nestorium, & Eutychetem hæreticum recensens subdit. Toties imperium ejusdem sententia, & Ordinationis cum Sacerdotum sententia fuit, siquæ divina paviter, & humana concurrentia, anam constantiam veteris sententia fecere, ubi Divina est sententia Sacerdotum, ubi hæreticus est Anthimus, post Agapetum Papæ sententiam, ac alii post generale Concilium. Tandem clarissimè Papæ scribit, de uno ex Trinitate passo. Rogamus igitur Reverendissime*

soluantes, ut iudicij futuri memores, causam saltem ordinem, ne quid dubitationis relinquatur in posterum, ubi nil dubitationis relinqueretur. Et mox. Nos enim fœditis capitulis, de quibus scripta suscepistis ultra non patiemur à quoquam, controversiam Religionis, in Republica nostra moveri, ubi nec amplius illa poterit moveri, & bellè concludit. Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro Religioſo responſo nobis fuerit intimatum. Adeo dictum hoc Ecclesiæ toti factum est, & unum omnia decideret.

Vidimus vel hæreticos Reges, Papæ infallibilitatem agnoscere, quibus addimus Theodoricum Arianum, Papam à Deo solo iudicandum, ex Synodo Romana cognoscensentem, ideoque supra Concilium, & infallibilem. Etiam Gentilis Aurelianus fateatur, Paulum Samostenum Papæ transmittens. Sic demum Paulus de quo diximus cum summo dedecore secularis imperij, & potestatis auctoritate ab Ecclesia penitus extrahitur, & Sanctissimè factum scribit Eusebius, Papam post centum octoginta Patres, vel ex pluribus Patriarchatibus collectis, extremam manum dedisse. Etiam Constantius ex Athanasio Antichristus, apud eundem fidem Romanorum, veluti credendi regulam proponit. Magno nobis studio, & cura est optimi cognitis &c. Hac igitur cura cum & vos prosequi dignemur paria cum Romanis imperientibus, ubi fides Romanorum est infallibilis, & Orientalibus ipsi imperatur, sic Zeno, Anastasius, Valens, & cum Catholicis Hæretici, ut in Synodo Sardicensi Constantius, & Constantius.

Nec Imperatores tantum, sed & Reges Romano Imperio non subiecti, eam prærogativam Papæ tribuunt. Ita Richaredus in Concilio Toletano. Pertineant in suo vigore, Conciliorum omnium constituta, & Synodice Sanctorum Præſulum Romanorum epistole, ubi epistolæ Romanorum Pontificum, infallibilitatem millesexponentes, in suo vigore debent permanere, sic Childebertus Pelagium consuluit de quinta Synodo, & illius decisionem credit certam, & fatentur ipsi Centuriatores.

Denique vel Feming ipsa Id non ignorans, & Theodolinda à schismaticis seducta, ad unitatem redit ea voce Gregorii. In vera fide persistite, & vitam vestram in Petra Ecclesiæ, hoc est in confessione B. Petri Apostolorum Principis solidate; ubi vocem Pastoris audiit quamvis vagans ovis, & morboſa. Etiam Galla Placidia scribit Pulcheriz. Agitur tua Clementia secundam Catholicam fidem quod semper nobiscum fecit, & nunc similiter conspirare dignetur, ut quicquid in illo tumultuoso, miserrimoque Concilio constitutum est animi virtute removeatur, ut omnibus integris permanentibus ad Apostolicam Sedis iudicium, in qua primus Apostolorum, B. Petrus qui etiam claves regni celorum suscipiens Principatum tenuit, Episcopatus causa mittatur, ubi fides dictari debuit orbi, & aboleri

generale Concilium, quod & scribit in alia ad Theodosium epistola, sic & aliz cum Pulcheria, & has feminas non dedignatum est sequi, quartum Generale Concilium, in destructione pseudo Synodi Ephesinæ, adeo & Fæminæ docent cum tota Ecclesia.

Extremi sunt Romani Pontifices, qui debebant esse primi, at in loco secundo prima est Auctoritas, & primum incipimus à Magno Leone. Firmitas fundamenti, cui totius Ecclesiæ superstruitur altitudo, nulla incumbens mole lassescit, soliditas enim illius fidei, que in Apostolorum Principe est laudata perpetua est, & sicut permanens, quod in Christo Petrus credidit, ita permanens quod in Petro Christus instituit. Et post plura. Firmitatem Petre, que nullis impassionibus quæteretur acceptis. In universa namque Ecclesia Tu et Christus filius Dei vivi, quotidie Petrus dicit, & omnis lingua que Dominum conficitur Magisterio huius vocis imbutur. Heo fides diabolum vincit, & captivorum ejus vincula dissolvit, hæc erunt mundo inferri celo, & porte inferi adversus eam prevalere non possunt, tanta enim divinitus soliditate manita est, ut eam nec hæretica corrumpere præcitas, nec pagana poterit superare perfidia, ubi legis Petrum à Christo edoctum, perpetuo in Ecclesia docere, & ipsius Ecclesiam invictam, nec ab hæreticis, aut Paganis vincendam. Et rurſus ex professo commendat. Cum ego sim inviolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio utraque munus; ego fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere, tamen in quoque Petra es, quia mea virtute solidaris. Et post multa.

Instante autem passione sua Dominus, que Discipulorum erat turbatur constantiam. Simon inquit Simon, ecce Satanas exposcit vos, ut cribrari sicut triticum. Ego autem rogatus prae te, ut non deficias fides tua. Et in aliquando converſus confirmo Frater tuos, ut non intretis in tentationem. Commune erat omnibus Apostolis periculum, de tentatione formidinis, & divinae gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, que per Christum Petro tribuitur, per Petrum Apostolis conferatur, ubi Petrum Ecclesiæ Petram, divina virtute solidatam, & vocat portam inferorum invictam, ubi citat illud Evangelij, & tu conversus confirma fratres tuos, ubi specialia Petri est cura, & in eo omnium fortitudo munitur. Et non se ipsum citat, sed Christum, & expressa Christi verba, dicta Petro, non Ecclesiæ. Et alibi ubi Petrus

per revelationem summi Patris transiens corporea superans, & humana transcendens vidit mentis oculus, Filium Dei vivi, & confesus est gloriæ Deitatis, quia non ad solam respice.

L. 7. c. 35

Ap. 2.

An. 159.

L. 1. ep. 13. in 12

Art. 10.

Serm. 2. in 41. c. 2.

Serm. 3. in 41. c. 2.

Serm. de

vesperit substantiam carnis, & sanguinis; Tautamque in hoc fidei sublimitate complacuit, ut beatitudinis felicitate donatus, sacram involubiliter Petra acciperet firmitatem, super quam fundata Ecclesia portis inferi, & mortis legibus prevaleret, ubi beatum accepit firmitatem, qua inviſtam Ecclesiam conſtitueret, denique eſt fermo integer Petri, & Pauli, ex Evangelio causam noſtram defendens.

Scriptit Clemens potentissimas literas annuntians Petri traditionem, sicut & Stephanus minitans anathema, ideoque acceptationem non expectans, *servetur quod traditum est*, sic & Victor in causa Paschatis, sic Zephyrinus scripsit edita peremptoria. Audio, ait Tertullianus Montanista, *editum esse propositum, & quidem peremptorium*. Scribit Arianus Julius, *Quae à B. Petro accepti, haec tradidi vobis*. Scribit Liberius egregie. *Non ita se habet Ecclesiasticus Canon nec talem accepimus à Patribus traditionem, quam & ipsi à B. Petro acciperent*. Scribit Siricius ad Himerium. *Haecenus erratum in hac parte, sufficiat nunc praefata regulam, omnes teneant Sacerdotes, qui nomen ab Apostolica Petra, super quam Christus fundavit Ecclesiam soliditate divelli*. Scribit Xistus Joanni Antiocheno. *Experiens es negotii praesentis eventum, quid sit sentire nobiscum, B. Petrus in successoribus suis, quod accepit hoc tradidit. Quis ab eis se velit separare consortio, quem ipse inter Apostolos, primum Magister docuit?* Scribit Hormisdas in indiculo. *Sancti Patres, qui ista conſtituerant, B. Apostoli fidem fecerunt sunt, super quem edificata est Ecclesia*. Dicit Symmachus in Romana Synodo. *Apostolica Sedes solida Petri confessione stabilita est*. Simplicius ad Zenonem Imperatorem. *Perſas enim in successoribus suis, haec & eadem Apostolica norma doctrina, cui Dominus ad finem saeculi minimè defuturum, cui portas inferi nunquam prevaluerint esse promissis; quod eadem phraſi repetit Gelasius*. Scribit Vigilius ad Eutherium, vel Profuturum. *Nulli vel tenuiter sentienti, vel pleniter sapienti dubium est, quod Romana Ecclesia forma sit, & fundamentum Ecclesiarum*. Scribit Gregorius de Petro. *Cui rursus dicitur, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos*. Haec expositione non indigent, nec juvat alios multos adducere, cum vel Pontificum Hostes id agnoscent, cum Firmiliano Stephani inimico. *Cum successionem Petri se tenere contendit, super quem fundamenta Ecclesiae collocata sunt, & cum Antichristo Constantio ut cernemus, & Moderni cum Heideggero, & Joanne Majore*. At Sancti in re gravi non mentiuntur, nec philantia, & sui amore laborant, at falsa erunt vel ex Hostibus & mendacia, vel Drejeri Papae infallibilitatem, à Gregorio septimo incepisse, cum inter Clementem, & Gregorium mille fere anni transierint, vel Dopiniij asserentis per mille annos, ignotam extitisse hanc infallibilitatem; At ne unus

quidem nisi haereticus aut errans, in tota antiquitate ipso reprehendit.

Jam vidimus Papae epistolae, causas extremo Judicio decitas. Scribit Africa Chartagine collecta, Christum assistere Innocentio. *Qui se & regere consulerent, & orantem exaudire dignatur, cum Luca Evangelio alludunt. Ego oravi pro te Petre*. Scribit de Romauorum Pontificum epistolae, cum quinta Synodo Eutyechius. *Suscipio & epistolae Praefulum Romanorum*. Scribit cum Oriente Justinianus. *Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro Religioso responso fuerit intinatum, & in fidei professione subscribunt, & sub Damaso, Hormisdas, & Gregorio*. Scribunt tertii Concilii Patres, se coactos epistola Celestini, in quarto, & sexto Petrum, in Leone, & Agathone locutos, & alia Innumera congeminant.

Vidimus & capita membris concordate, ovesque omnes audire Pastorem. Laudat & sequitur Siricius, S. Ambrosius ea dictantem. *Falso ergo Presbyterio constitit, doctrina nostra, id est Christiana legi esse contrariam*, ubi lex Christiana eadem est, ac Romanae Ecclesiae doctrina; & Martyres in Sardinia exules, verbo & exemplo testes; epistolae laudant Hormisdas. *De arbitrio tamen libero quid Romanae hoc est Catholica sequatur Ecclesia, ubi Ecclesia Romana eadem omnino est quae Catholica, in materia liberi arbitrii, una ex gravissimis fidei causis*. Laudat sexta Synodus vel apud Haereticos venerabilis, epistolae Papae Agathonis, *dictatas per os Spiritus Sancti*. Legebantur istae olim in Ecclesia, quod scribit ex Eusebio Dionysius, & Catholica, & Ecclesiae splendor. *In hoc sacro die Dominico, vestram epistolam legimus, sicut etiam priorem nobis à Clemente missam, & amarissimè queritur Tertullianus, & Montanista, & acutissimè haereticorum*. Haec leguntur in Ecclesia & virgo est? Subſcribebat, iis epistolae Ecclesia, & de epistola Leonis scribit Pulcheria. *Igitur gloriosa Ep. Episcopus permansit in eadem fide, & Religione, & tuarum literarum Apostolicam confessionem complectitur, quod factum est, per Orbem universum, sicut in epistola Hormisdas, Gregorii &c. quod constat in ipsa Conciliorum relatione*.

Quò plura dixeris, eò plura remanent. Remanet epistola Damasi de qua scribant, cum Athanasio Egyptii, *Sufficiunt quidem scripta Damasi Coeuvministri nostri, ubi sola Damasi scripta sunt regula fidei sufficiens*. Remanet epistola Celestini ad Nestorium. *Aliquantis diebus vix nostrae, post nefandum & saepe damnatum dogma Pelagii, atque Celestini Catholica fides, quietem habuit, quando eos cum sua opinionis sequacibus telis unite sententis Oriens, occidentisque percussit*. Et post plura. *Hos quoque de quibus velus corrum, quae gesta sunt nefcius, consulere voluisti, Sedibus suis injustis dicentes, expulsi justa damnatio. Quos illic invenisse requiem, nos putamus esse mirandum; invenerunt enim impiam*

L. 2. c. 12
L. de
puic.

At. c. 7.
2.

Ep. ad
solit. d.
sh.

Ep. ad
lan.

Coll. 1.

Ep. ad
Horm.

Ep. 81.

At. 8.

L. 4. c. 23

De pud.

Ep. ad
Leon.

Ep. ad
Egypt.

L. 6. ep.
23.

Ep. 75.
inter eas
Cyp.

de
in
a
m
i-
ro
do
in-
but
ait,
iger
re,
it à
Pe-
ſta-
cilla
tand
at
Pom
tate
invi-
con-
sociali
itudo
Chri-
a Pe-
Petrus
Patris
videtur
& con-
ſulim
ſiſe.

impium prædicationem, ejus comparatione se efflimens innocentes. Et tamen scripserat Nestorius Celestino, potius veniam petens quam consilium. Julianus quidem & Florus,

Ep. ad
Cel.

& Fabius dicentes se Occidentalium partium Episcopos, sæpè & piissimum, & prædicatissimum Imperatorem adierunt, & suæ causæ deflecerunt, tanquam Orthodoxi, temporibus orthodoxis persecutionem passi, sæpè eadem & apud nos lamentantes, ac sæpè rejecti eadem facere non desisterunt, sed insistens per singulos dies, complentes aures omnium, vocibus lachrymosis. His quidem ad eos sermonibus, quibus oportuit usi fuimus, cum negotii eorum veram fidem noscivimus, ubi se se ignorantia excusat, & sæpè asserit rejectos, quæstibus aera verberare, Et omnis esse importunus; & Celestina acerrimè reprehendit, à tertio Concilio commendatus, ejusque epistola lecta est in Synodo, & in ejus commentariis relata. Iterum Celestinus legatis, hoc porripit grande commonitorium. Ad disceptationem si fueris ventum, vos de eorum sententiis judicare debetis, non subire examen; & verba factis correspondent, quippe Legati ita in Synodo loquuntur. Nec non fecisti formam Celestini SS. Papæ Apostolica Sedis, qui nos dignatus est hujus negotii executores suos mittere. Et Cyrillus Concilii Præfæ. Quare cum ea, que à Celestino SS. Deoque dilectissimo Episcopo Celestino decreta executi sunt, ubi commonitorium à Papa receptum, in Synodo Generali sunt executi, & idem Cyrillus commendat, Capreoli Chartaginensis Zelum, ea scribentis Concilio, ut nec secundæ disputationis vel prætextu, Pelagianorum errores expendenter, adcò & Celestino, & Capreolo, & universis Synodo mena infederat damnata à Papa Pelagianos, nec examinandos nec audiendos, & eam fidem hæctenus valere, nec de rebus fidei dubitandum, ut bellè scripserat Capreolus. In eadem causa Pelagii scribit Zozimus Africanus.

Apud
Baluz.

Art. 3.

Quamvis Patrum traditio Apostolica Sedi tantam tribuerit Anfloritam, ut de ejus judicio disceptare nullus auderet, ubi videat Apostolicam traditionem, & idem scribit in libello Paulinus apud Mercatorem. Beatitudo tua Celestio cum à Sede Apostolica audiretur inter cetera præcepit his verbis, que in libello Paulini continentur, ubi Zozimus Celestio præceperat, ut Paulini Diaconi objecta purgaret, & se Catholicum certum ostenderet, & tertis Synodus post literas Celestini, appellat fidei ejusdem, & novum Apostolum Paulum.

Ep. 10.

Mirum est quanta veneratione, epistolæ Pontificum recipentur, & quanta mentis obedientia sequentur. Hic Zozomenus Grecus enarrat de controversia Spiritus Sancti, Ecclesias omnes obedisse Romanæ. Quæ controversia contendendi studio, ut creditibile est in dies magis magisque cresceret, Episcopus Romanus ea de re certior factus scripsit,

L. 6. c. 12

ad Ecclesiam Orientis literas, ut undè cum sacerdotibus, & Episcopis Occidentis, Trinitatem consubstantialiam crederent. Quo factis singuli rebus ab Ecclesia Romana semel judicatis acquiescere, eaque controversiam finire habere visa est, ubi videat Orientia Ecclesias, Papæ literis instrui, & finem habere lites maximas de ipsa Spiritus Sancti divinitate. Hic de Zozimi decreto Prosper. Quando C. 41. Africanorum Conciliorum decretis bona recordationis Papa Zozimus, sententia sua robur advenit, & ad impiorum detractionem gladio Petri, dextera omnium armavit Antifistam, ubi Zozimus gladio Petri dexteras armat omnium Antifistum, qui & Pelagianum hæresim detruncat. Hic Anastasius ad Joannem Hierosolimæ, adversus Origenem scribit, se orbe toto ipsum persequi, & similia repetit Hieronymus. Quid sciens epistola Theophili Episcopi, quid Papæ Anastasii toto orbe hæreticam persequentes, & de Anastasio scribit. Statim noxiam percalit Caput, & ad Theophilum ipsum scribit. Scito nihil nobis esse antiquius, quam Christi jura servare, semperque meminisse Romanam fidem, Apostolico ore laudatam, cujus se esse participem Alexandria Ecclesia gloriatur, ubi Hieronymus, & Theophylus de Romana fide gloriantur, & Anastasium varum Herculeum appellant, sibilantis hydra ora compefcunt. Hic post epistolam Hormisidæ, ter, Joannes nova Romæ Patrischa, Papam infallibilem profitetur. In Sede Apostolica inviolabilis semper Catholica custoditur Religio, semper non varò sliquando, & de Apostolica Sede iterum. In qua est integra Christiana Religio, & perfecta soliditas, promittentes in sequenti tempore sequestratos à communione Ecclesie Catholice, id est in omnibus non consentientes Sedi Apostolica, eorum nomina, inter sacra non esse recitanda mysteria, ubi est Romæ perfecta soliditas, & in ea est Ecclesia Catholica; & hoc in professione fidei, ab Occidente ipso dictata, & ab Oriente toto subscripita.

Extat dialogus Liberli, & Constantii, ut Michaelis cum Demone altercatio, & Diabolo illi reponit Liberius. Quamvis solus sim, non tamen causæ fidei sit inferior, ubi Constantius Synodum Tyriam, ex omnibus terræ partibus coactam, etiam ex ipsa Perside opponit, Synodum Antiochenam universalem, & totum terræ ambitum, & uni Ecclesie omnes. Communica cum Ecclesiis, & tamen in eo laudat Historici, & cum Theodoro Catholici. Iste strenuus veritatis propugnator, & ad silentium adigitur Constantia Antichristus. Longum, & infinitum est exponere, & imperantea Romæ Pontifices, & obediente orbis regiones. Longum est epistolæ ferre Gregorii, queis Ecclesia universa debet, firmam quinti Concilii acceptionem. Longum est Præsulum Dardanorum rescriptum. Sainberrima Apostolatus vestri præcepta, qua oportuit devotione suscipimus. Et mox. Desiderii enim, & voti nostri

L. in
Ruf.

Inter ep.
Hormisid.

Theod. l.
c. 16.

Ep. ad
Gelaf.

nostris

CAPUT IX.

Evincitur Infallibilitas Papa ex usu Ecclesie.

nostri est iussionibus vestris in omnibus obedire. Et mox. Singularem illi Sedi vestra, communi fide, & devotione parere contendimus, ubi precepta devotione inscipiunt, & fide, & in omnibus Papæ obediunt, in schismate, & hæresi Orientia. Longum est Hieronymum referre, ad extremam causæ decisionem, epistolas Damasi postulantem. Quamobrem obtestor Beatitudinem tuam, per crucifixum mandis salutem, per Omnesque Trinitatem, ut mihi epistolis tuis, fidei defendarum, foveat cædendum hypostasionem detur auctoritas, ubi & Papam sapè infallibilem congeniat. Longum foret epistolas contra Petrum Fullonem, contra Zenonis Henoticum, contra Acacium hæresis fautorem, hic referre Gelasii, Symmachi, Simplicii, Felices tertii, quæ solæ volumen implerent, & non tantum Pontifices congeniant. Insuper suas sibi

Ep. 57.

Ep. 58.

Gel. ep. 4

Ep. 3.

feroent, nisi respiciant potius cogitantes, Christi vocem non esse superfluum, quæ confessioni B. Apostoli inseri potius nunquam prævaluerat asseruit, & rursus. Hoc est quod Sedes Apostolica magnopere covet, ut quia mundo radix est Apostoli gloriosa confessio, nulla rima pravitatis, nulla profus contagione maculetur. Nam si quod Deus aversat, quod fieri non posse confidimus, tale aliquid proveniret, unde cuiquam resistere auderemus. Et sapè Petrum repetit, ejuque confessionem, denique cum Capite membra, cum Pastore oves idem, velut Echone concelebrant, & quidem epistolis integris, ut Episcopi Dardaniæ ad Gelasium, Euphemii Patriarchæ ad eundem. Cujus etiam literarum me reveros intento, quæ & summum Apostolorum Beatum Petrum, Petram fidei esse non tacuit, ubi per Patriarchæ certè non suspectos Petra fidei est Beatissimus Petrus, ita Orientales ad Symmachum, Monachi secundæ Syriæ ad Hormisdam, Joannæ novæ Romæ Patriarchæ, in ipsa fidei professione; quo nil authenticum magis in Ecclesia, & Zeno ipse, cui gratæ agunt Pontificæ, quod Petrum Fullonem ut hæreticum punierit.

Infinutum denique foret, elogias & laudes referre, quæ epistolas Romanorum Pontificum, hæreses maximas aggressæ decreto peremptorio, & sub censuria, ab Ecclesia univèrsa sunt exceptæ, id constat ipsa epistola Zephyrini, Cornelii, Damasi, Innocentii, Zozimi, Siricii, & aliorum, imò & hæretici ipsi resistere non sunt ausi, ut vidimus initio hujus partis, & constat de Pelagio, Celestio, Acacio, Rufino, & mille aliis. Ideò in uno Pontifice testantur omnes, & Papa veluti Petrus, os est omnium Fidelium, & infallibile Ecclesia Papam infallibilem confirmat.

Infinutum denique foret, elogias & laudes referre, quæ epistolas Romanorum Pontificum, hæreses maximas aggressæ decreto peremptorio, & sub censuria, ab Ecclesia univèrsa sunt exceptæ, id constat ipsa epistola Zephyrini, Cornelii, Damasi, Innocentii, Zozimi, Siricii, & aliorum, imò & hæretici ipsi resistere non sunt ausi, ut vidimus initio hujus partis, & constat de Pelagio, Celestio, Acacio, Rufino, & mille aliis. Ideò in uno Pontifice testantur omnes, & Papa veluti Petrus, os est omnium Fidelium, & infallibile Ecclesia Papam infallibilem confirmat.

ERuditissimus ille Irenæus, omnium doctrinarum explorator, Græcæ, & Latine Ecclesiæ Doctor, uno verbo sacundus nos reddit, veritatem in Ecclesia immorari. Non oportet apud alios quaerere veritatem. *L. 3. c. 4.* *Quam facile est à Ecclesia desumere.* Habemus in una Ecclesia omnia, una illa ditescimus omnes, & per Sexcentas regias vias, facilem veritatem invenimus, cum Ecclesia sit omnium Magistra, quam frustra libro integro Laplace, de Papa fallibili sibi usurpat; & in sua castra trahit invitam.

Prima via ampla est Papa legislator, ubi in fidei decreta inobedientes, Hæretici ab Ecclesia concludantur, ubi decreta Papæ ex Chrysologo, decreta Petri appellatur. *Decreto B. Petri Principit Christiani servat Ep. 175.* *aliquis irreverenter obstitit? ubi in ipsa fidei professione, & distantur dogmata, & recipiuntur, Occidens distat, Oriens veneratur. Primo salus est vetita fidei regulam custodire. Post ep. Et mox. Sicut prædiximus sequentes, in omnibus Apostolicam Sedem, & prædicant omnia eius constantia. Et iterum. Quod si in aliquo à mea professione deviovero. Erant ergo Papæ constituta, in fidei decretis infallibilia, erat in Ecclesia professio fidei, quæ est Evangeliorum non temporum, & ex Evangelio ipso perpetua, quod & in formula Damasi est conspicuum, & de quinto Concilio ex Gregorio, adeò infallibilitatem Papæ evincit, id quo nihil authenticum magis in Ecclesia. Iterum ex Cypriano loquitur Evangelium. Manifestum est ubi, & per quos Ep. ad remissio peccatorum dari possit, nam Dominus 7. c. 6. primùm Petro &c. potestatem istam concessit, ubi asserit manifestum & sic Ecclesiæ, ubi nomine Catholicæ Ecclesiæ adversus Novatianos hæc scribit, ubi Ecclesia à Petro potestatem remittendorum, crimina accepit. Idem vel Hostius Tertullianus exponit. *Audis editum esse propositum, & quidem peremptorium, & rursus. Bonus Pastor, & benedictus Papa concionaris, & in parabola ovit, capras tuas quaris, & opponens sibi metipsum argumentum. Potest Ecclesia donare delictum, iratus Ecclesiæ respondet. Ad eò nihil ad delicta fidelium capitalia, potest ab solvendi, & alligandi Petro emancipata, adeò edita Papæ erant peremptoria, adeò Ecclesia donat delicta, potestate per Petrum habita, adeò fatetur certam Papæ potestatem, in delictis tantum levibus, quod Ecclesia fatebatur, vel in gravibus, & ipsemet Tertullianus Catholicus, degener à se ipso Montanista, & se ipsum à se ipso tollit, nec tamen à libris suis ea delet. Memento hic claves ejus Petro, & per eum Ecclesiæ reliquisse, ubi vides Ecclesiam per Petrum, claves à Christo recepisse, & adversus Montanistas**

In Scor.

- taniffas tueri. Idem jam damnato Eutyeheti aureâ feribeat Chryfologia. In omnibus *L. 1. c. 13*
Eutyeh. hortamur te, ut in his, quæ à B. Papa Romana civitatis fcripta funt, obedienter attendas, quoniam B. Petrus, qui in propria Sede vivit, & præfides, præfart quærentibus fidei veritatem, ubi vides quoniam præfert veritatem, & quærentibus etiam incolis Orientis. Uno verbo decrevere Pontifices, vel sub anathemate dogma custodiri, & Ecclesia ne quidem femel quæfta efl, extorqueri oou expectari confenfum, imò eos Pontifices fumme laudavit, ita quartum Concilium de Dmafio. *Damasus iuftitia decus datis ad Paflinum literis, difpenfationis Sacramentum patefecit, ita tertium millies de Celeftiuo, & hæc ovica reflexio volumina impleiet.*
- Eadem efl amplitudo in traditionibus, quas Papa à Petro recepit. Ità Clemens annuntiat traditionem, quam in præfenti receperat. *Reparans eorum fidem, & annuntians, quam in recenti ab Apoftolis receperat traditionem, fic Julius fcribit Arianis. Quæ à B. Petro accepta hæc tradidi vobis, fic Liberius, Victor, Stephanus & alii. Duplicei verò via traditiones, Papam infallibilem oftendunt, & quod infallibilis in eflle debeat, apud quem deponuntur traditiones, ut de Ecclesia decent, & evincunt, Tertullianus, Irenæus & alii. Age nunc omnes erroreris Ecclesia, nullam refpexerit Spiritus S. ut eam in veritatem deduceret ad hoc miffus à Chrifto. Et mox. Sinens Ecclefias aliter interim intelligere, niter credere, quàm ipfe per Apoftolos prædicabat, ubi Chriflus, & Spiritus Sanctus, adhuc miffi traditiones custodiunt. Altera via efl traditiones Petri Ecclefiam fallere non poffe, eam de cælo decipere non poffit, & Ecclefia eam femper fit amplexa. Ita Irenæus de Romæ Ecclesia fcribit. Ad hæc enim Ecclefiam, propter potentiorum principalitatem, necelfe efl omnem convenire Ecclefiam, loc efl eor, qui funt nullique fideles, in qua ab his, qui funt undique confervata efl, quæ efl ab Apoftolis traditio, ubi ad Romam necelfe efl convenire omnem Ecclefiam, & ab ea traditiones audire, Ita Clemens annuntiat traditionem reparans fidem Corinthiorum, fic Tertullianus de Papa. Si Italia adiacet habes Romam, unde authoritas nobis præfida efl, Felix Ecclesia, cui Apoftoli cum fanguine deftrinxerunt profuderunt. Sic innumeri Catholici fatentur, & vel *Ep. ad Anaftafius ipfe hæreticus. Nunc autem circumens de vobis ftravis opinio ad memoriam noftram paternæ affectionis adduximus, ut illi requiramus, quæ Deus & Salvator nofter S.S. Apoftolorum divino fermone edocuit, & maxime B. Petrum, in quo firmitudinem Ecclefie fuæ confitit, ubi maxime B. Petrus edocet, & fortitudinem Ecclefie confitit, & Rufinus à Papa damasus. Cur in medium profert, quæ Petrus, & Paulus edere voluerunt? Miror hinc quomodo Hofbes noftri, Stephanum Papam accufant, traditionis Apoftolicæ defenforem; de qua re fepè**
- Augustinus. *Nondum erat diligenter, illo baptifmi quæftio pertractata, fed tamen faluberrimam confuetudinem tenebat Ecclefia, quam credo ex Apoftolica traditione venientem, ficit multa non inveniantur in literis eorum, neque in Conciliis posteriorum, & tamen quia per univerfam confodiuntur Ecclefiam, nonnifi ab ipsis tradita, & commendatum creduntur, ita de baptifmo contra Donatiftas, & iterum. Sed illo confuetudo, quam etiam tunc Homines fursum verfùs refpicientes, non videbant à Posterioribus inftitutam, vetè ab Apoftolis traditur. Et rursus. Quomodo quod univerfa tenet Ecclefia, nec Concilium inftitutum, fed femper retentum efl, nonnifi Authoritate Apoftolica traditum effiffimè creditur, & alibi. Confuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano ab eorum traditione, exordium fumpfiffi credenda efl. Sicut funt multa quæ univerfa tenet Ecclefia, & hoc ob ab Apoftolis præcepta bene creduntur, quamvis fcripta non reperiantur, & alibi congeniat traditionem. Si ergo infallibilis efl traditio, & tamen à Cypriano errante accufatur, infallibilis erit & Stephanus, quæmvis ab errante Cypriano arguatur.*
- Similima traditio efl confuetudo, quæm univerfa frequentat Ecclefia, imò ex Auguftino difta efl eadem in Stephano, & contra iftam ex eodem difputare, in folentiffimæ infanæ efl, & contra Anabaptiftas vel hæretici, in baptifmo infantium allegant. Hanc Romani Pontifices urgebant. *An ignari eflis hæc efl confuetudinem fcribebat Julius Arianis, ut primùm nobis fcriberat, ut quod iustum fit poffit definiri. Et post aliqua. Quæ à B. Petro accepti, hæc tradidi vobis; & Concilium Nicenum in sexto Canone, hæc millies evincit confuetudinem, ficut & Arelatenfe primùm, & Antiquitas, & cum iis innumeri alii. Quis verò non ftupeat accufari Stephanum, confuetudinis univerfalis Promotorem. Ità Hieronymus in Luciferianos. Legat B. Cypriani epiftolas, in quibus Stephanum Romano urbis Epifcopum, & inveterata confuetudinis lacerat errorem. Ità Vincentius Lyrenfis in Agrippinum. Primus omnium mortalium, contra Divinum Canonem, contra univerfalis Ecclefie regulas. Ita millies Auguftinus in Donatiftas Colloge, id tamen teneant, quod præterita Ecclefie confuetudo. Et rursus. Saluberrimam confuetudinem tenebat Ecclefia, & rursus. Confuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc fola opponebatur inducere volentibus novitatem. Et iterum. Vetus fidei robore. Et iterum. Cùm illa faluberrima confuetudo, etiam plenarii Concilii antioritate firmata efl. Et rursus antea. Univerfalem, robustamque confuetudinem, & ibi, quam tamen confuetudinem, & rursus. Et hoc univerfali confuetudine tenebatur; & alibi fimpè. Denique ex Hieronymo. Afri funt ad antiquam confuetudinem revoluti, imò & errantes confuetudinem agnofcebant, & primò Cyprianus mox Præfules. Proinde frustra.*

Quidam qui ratione vincuntur, consuetudinem novis opponunt, quasi consuetudo sit major veritate, & rursus. Consuetudo sine veritate est vetustas erroris, ita Casarius à Sicca dixit. Qui contempta veritate presumit consuetudinem sequi, aut circa Fratres invidiosus est, & Libellus ab Agra dixit. In Evangelio Dominus ego sum inquit veritas, non dixit, ego sum consuetudo. Itaque manifestata veritate cedat consuetudo veritati. Sic Felix à Buslacenſis, sic Honoratus à Tucca. Vides ergo cum Ecclesie consuetudine, conjunctam Stephanus causam, & cum eo accusari consuetudinem, & antiquitatem.

Latus campus est dispensandi potestas, quam Cyprianus discipulus in Novatianos, & Tertullianus Magister in Montanistas, tunc adhuc Catholicus propugnat; eo titulo hæreticus quod impugnarit. Id elucet in tertio generali Concilio, ubi dicente Philippo, Apostolicæ Sedis Legato. *Seculis omnibus notum est, quod Sanctus, B. Petrus, regni ecclesiarum claves accepit, ligandi, atque solvendi potestate.* Cyrillus Concilii Præfex respondit. *Quod hæc Sancta Synodus perspicue percepit, nempe Petrum ligare, & solvere, hæreticos, hæresesque damnare, etiam post fata viventem.* Id ajunt Monachi secundæ Syriæ. *Quomam Christus Deus noster, Principem Pastorum, & Doctorem, & Medicum animarum constituit vos.* Et mox. *Deprecamur condoleatis iusto pro corpore lavato &c. Nam Caput estis omnium, & vindicetis fidem contemptam,* ubi hæresim damnari exorant, & se ipsos ab hæresi absolvi. Id constat in Cornelio in Novatianos; in Zephyrino contra Montanistas, in Gregorio, & Pelagio pro quinti acceptance Concilii, in Quarta decimani & aliis Hæreticis, & hæresibus ultimò recidendis.

Hoc & constat in Legatorum instructione. Extat instructio Celestini. *Ad disceptationem si fuerit ventum, vos de eorum sententiis judicare debetis, non subire examen,* ubi Legati nec Generalis Concilii debent examen subire, sed de Patrum judicare sententiis. Extat Basilii epistola petentis, ut Legati Papæ in Orientem missi, rescindant Ariminenſe Concilium, quod erat Præfulum quadringentorum; & Theodoretus nullum definit, eo quod non sit assensus Vincentius, Romani Pontificis Legatus, & Socrates invalidat Antiochiæ Concilium, eo titulo quod Julius. *Nec quemquam eò misit, qui ejus locum suppleret, & Liberatus de Legatis & Diofcoro. Omnibus quæ gesta sunt contradixerunt,* adeò duo toti Concilio contradicunt. Rursus de tertio scribit Cyrillus. *Quod si qui epistolam tanquam à Philippo, Romana Ecclesie Presbytero scriptam attulerit perinde sonantem, ac si Sanctissimus Episcopus Nixus, depositionem Nestorii egre tulerit, eique opem tulerit, ne credat illud Sanctitas tua.* Adeò Concilium Æcumenicum, unica Legati epistola, vel in periculum adduxerat, vel vitiatat. Et de Hôjio Pontificis Legato, scri-

bunt amarissimè Ariani. *Hic Princeps est Synodorum & si quid scribit ubique auditur, Hic formulam fidei in Nicæna Synodo concepit, & Arianos ubique pro hæreticis traxit,* ubi vides formulam fidei, in prima Synodo à Legato conceptam, & ubique hæresis relictas. Rursus in quarto Concilio formula fidei omnibus placet. *Omnibus definitio placuit. Ista definitio orthodoxorum est, & reclamantibus Legatis vim amittit; & ipsi vel in sententia decernunt. Leo per Nos, & per presentem S. Synodum, unà cum ter beatissimo, & omni laude digno B. Petro Apostolo, qui est Petra & crepido Catholica Ecclesia, & vetula fidei fundamentum nudavit eum,* ubi Petrus relictas fidei fundamentum, nudat Diofcorum Episcopatu, & fidem Catholicam decernit. Sic alia multa egere in Concilio, & multò plura extra Synodos generales.

Fœcundissimum infallibilitatis est argumentum, cum post Romani Pontificis decisionem, nullum remanet examen, nullus disputationis vel prætextus, nulla manet amplius audientia, longè minus retractatio, aut judicium. Hæc est perpetua Augustini doctrina, ex Ecclesie fontibus exhausta; adversus Ecclesie Hostem Julianum, in opere ultimo congenerinata. *Quid adhuc querit examen, quod apud Apostolicam Sedem factum est, quod denique factum est in Episcopali judicio Palestine. Ergo hæresis ab Episcopo non adhuc examinanda, sed coercenda est potestatis Christianis.* Et rursus. *Absit à Christianis potestatis terrena Republica, ut de antiqua Catholica fide dubitenti, & ob hoc oppugnatoribus ejus locum, & tempus examini præbeant, ac non potius in ea certi, atque fundati, talibus, quales vos estis inimicis ejus, disciplinam coercionis imponant,* ubi nullum vult amplius examen, post factum apud Apostolicam Sedem, & in judicio Palestino nullo, utpote per Innocentium reprobato; eorum hæresis punienda est non examinanda, nec Reges dubitant de fide antiqua, ut dent locum, & tempus examini. Mox causas assert collationis Donatistarum, & diversam omnino demonstrat. *Istæ verò apud competens judicium, communium Episcoporum modò causa finita est. Nec amplius vobiscum agendum est, quantum ad jus examinis pertinet, nisi ut prolatan de hoc re sententiam cum pace sequamini. Quod si nolueritis à turbulenta, vel insidiosa inquietudine cobibeamini, ubi causa finita est, nec remanet, nisi prenitentia, pat pena, quæ verba sunt ad cõ clara, ut Parisienses addant in margine. Semel judicata non sunt iterum ad judicium revocanda, sed executioni mandanda.* Et tamen Pelagiani non Æcumenicam Synodum, sed tantum Collationem requirebant, quæ negata est Maximianistis, sicut & Pelagianis ab Ecclesia. *Si ergo putatis ideo vos esse violatos, quia non vobis datum est, quale desideratis examen, Maximianista vos ad ista vaniloquia præcesserunt, quamvis dederit Vo-*

bis

Am. 3.

F. p. ad Herm.

Ed. a. n. d. Baluz. Ep. 52.

L. 7. r. 1. C. 12.

Ep. ad Ar.

Ap. 4. 116.

Am. 5.

Am. 8.

L. 2. 6. 101.

L. 2. r. 1.

his Ecclesia Catholica iudicium, quale debuit, nōi causâ vestra finita est; ubi Pelagiani de negato examine queruntur, & Catholici iure negatum, & debitum ab Ecclesia donatum. Eadem Magistrî phrasi utitur, & grandis Auditor Prosper. *Celestius sciens damnatus, non examen iudicij, sed solum pœnitentiæ remedium esse præstandam, Celestium quasi non discusso negotio, audientiam postulantiem, topius Italia finibus iussit extrahi,* ubi & ipsum eximie commendat, audientiam Celestio denegantem. Idem Nestorium vel dubitantem, vel de Pelagianis à Papa querentem, acutissimo stylo configit, quod & in eadem causâ Capreolus, totius Africæ nomine exequitur, tertio scribens Concilio.

Ne vos quos pridem impugnavit Ecclesia, hisque temporibus repullulantes, Apostolica Sedis Auctoritas, Sacerdotumque in unum consonans sententiâ oppressit, secundæ disputationis prætextu, vox jam dudum ablata renovare videatur. Et mox. *Si quis ea, quæ jam iudicata sunt, denno in disputationem venire sinas, is sanè nihil aliud facere censetur, quàm de fide, quæ hætenus valuis dubitare, ubi nec prætextu disputationis, rursus Pelagij causa est agitanda, à Sede Apostolica oppressi, & ea fides hætenus valuit, quæ de Sede Apostolica manavit absque ullo Generali Concilio. Quod & constat integro Codice, Ecclesiæ ipsius Romanæ per Justellum ipsum edito, ubi pœnæ præscribuntur Pelagianis, & quidem ante Generale Concilium, & Goldastus ipse refert constitutiones, Honorij, & Theodosij de exulando Celestio, & Constantis tertij, & Marius Mercator refert, omni officio & beneficio delictuos in exilium fuisse depulsos. Ita ab omni Italia repulsi sunt, quod etiam enarrat Prosper, non solum de Imperatore, sed & Romano Pontifice; sic collationem tantum requirebant, & Donatistæ à Catholicis reprehensi, & non auditos querebantur.*

Olim in Papæ decretis nulla hesitatio, nullus errandi timor, & extra omnem dubij aleam, iis munus inveniebatur. Non simebo tres hypostascs dicere si iusseris, scribebat Damaso Hieronymus in gravissima hypostascs questione, in qua scdæ hæresis neceusabatur, & ipsi coævus Augustinus. *Innocentij literis, quibus tria dubitatio sublata est, ubi ex Innocentij libris dubitatio, & quidem tota erat sublata. Arguebat dubitantem Nestorium, novus, & ardens Paulus Celestinus. Scribebat egrigie Fulgentius. Duorum Laminarium Petri Paulique verbis, tanquam splendentibus radiis illustrata, eorumque decorata corporibus, quæ mundi Caput est tenet, & docet Ecclesia, & ad iustitiam nihil hesitans credit, & ad salutem non dubitas confiteri.* Ità egregie Augustinus.

In verbis Apostolica Sedis, tam antiqua atque fundata, certa, & clara est Catholica fides, nec nefas sit de illa dubitare Christiano, ubi nefas est Christiano dubitare, ubi ne dum certa sed est & clara.

Nec tantum rescriptum Papæ dubitationis expertus credebatur, sed certum omnino & manifestum, ut jam audivimus à Cypriano, & scribit Cyrillus Celestino. *Digneris proinde quid hic sentias declarare, quò liquidò nobis constet, communicare ne nos cum Nestorio oporteat, an verò liberè eidem denuntiari, neminem cum eo communicare, qui huiusmodi erroneam doctrinam fovet, ac prædicat, ubi Celestinus liquidò declarat, & Cyrillo, & Orientalibus cunctis liquidò tunc constabit, erronea ne sit Doctrina Nestorii. Et Firmus Cæsareæ Cappadoeciæ Præsul, in tertio generali Concilio. Literis, quas Apostolica Sedes Celestini jam pridem misit, certam de præsentis negotij sententiam præscripsit, ubi et verbo declarat certam, & totius Concilij factò. Quam nos quoque secuti.* Et Gallia univerfa, quæ sola prætenditur contraria. erat ex Avito secuta pro Papa. *Et quia securus non dicam de Viennensi, sed de tatius Gallie devotione pollicor, amnes super statum fidei, vestram captare sententiam, ubi tota Gallia securè, Papæ capat sententiam, & Philippus Papæ Legatus. Nulli dubium est inquit, Petrum in successoribus vivere causæque decernere, quod & Cyrillus. Per-*

spiciè percepti. Excelent Moderni nondum finitas post Papæ decretum causas, dummodo Antiquitas sit expressè contraria. *Ab Apostolica Sede rescripta venerunt, urget acerrimè Augustinus, causâ finita est, quod & sæpè ut vidimus congeniat, quod & Innocentius scribit Africenis. Patres non humana sed divina decreverunt sententia, ut quidquid, quamvis in remotis, disjunctisque provinciis ugetur, non prius ducerent finicndam, quàm ad notitiam huius sedis deferrent, ubi relata ad Papam sunt finita. Et de controversiis Orientis Sozomenus de ipsa Spiritus S. Divinitate. Episcopum Romanum de ea contentione certior factus, scripsit ad Ecclesias Orientis literas, ut unè cum Sacerdotibus, & Episcopis Occidentis Trinitatem, & consubstantialem esse, & gloria æqualem existimarent. Quo factò singuli rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis, acquievere, & hæc controversia finem habere visa est, ubi omnes in Oriente acquieverunt, & finem visa est habere controversia. Iterum ex Evagrjo, quartum Concilium. In unum rursus congregati Episcopi primùm responderunt, ad rogatum Principum, de vera, reliquæ fide doceri cupientium. Deinde dixerunt non debere quidquam amplius, de causa Eutychis, semel ab Episcopo Romano conclusa, definitaque stari. In quam sententiam omnes quasi pedibus juerunt, ubi vidca causam conclusam, nec debere vel à Concilio Ecumenico, quidquam amplius statui, & hoc ex omnium Patrum consensu, in causâ sibi parum propitia. Et sexta Synodus de quarta. Leonis igitur tabulo tanquam Leonis rugitus Archimandritam bestiam terruit, & Evanescere fecit, an res evanescentes nondum est finita? Tonat in Oriente Hieronymus.*

Ep. ad Cel. 1.
Ep. 3.
Ab. 2.
Ser. de ver. Ap.
Ep. ad Afr.
L. 6. c. 11.

L. 2. c. 4.
Ab. 11.
Ep. ad Rom.
Ass.

Contra Coll. 1. 41.

Ep. ad Cel. 11.

In remon.

Ep. 57.

De Inc. 4. 11.

Ep. 157.

Contra Coll. c. 41.
Ep. 162.
Adv. Lu. 1.
Anastafius flammam noxium percussit Caput, & sibilantia hydra ora compescuit, an caput percellere, & ora compescere, apud aliquem significant, hydram adhuc vivere, & spirare? Tonat in Occidente Prosper. Tunc istorum machinae fractae sunt, quando B. memoria Innocentius, nefandis erroris caput, Apostolico mucrone percussit; an machinae fractae adhuc integre sunt, & capita vivunt mucrone percussa? Tonat cum sacro forum laicum, & Augustinus, Arelatenses, & Constantinus. Apud Arelatum memoratum Imperatorem eisdem causis diligentius examinandam, terminandamque curasse, ubi Arelate non Nicæ, causa Donatistarum est terminata, missa ad Silvestrum relatione, & confirmata ea Synodo Patriarchali, & idem de Alexandrino scribit Hieronymus. Assensus est huic sententia Occidentis, & per tam necessarium Concilium satanae sancibus ereptas est arbis.

armat Antifites, & quidem dexteris omnium impiorum detractione. Ita extinctas hereses innumeras agnoscet.

Unicum istum Papa vibrabat, ut haeresis recisa jaceret, nec patiebatur secundò consultari. Ita scribit apud Theodoretum Damascus. Itaque quid est cur abdicationem Timothei, à me rursus requiratis, qui etiam hic iudicio Sedis Apostolicae, Petro quoque Episcopo Alexandriae praesente, abdicatus est. Et iterum. Sciat is velum Fratres, nos Timotheum illum, prophanum Apollinaris discipulum, cum impio suo dogmate jam pridem abdicasse, & ob eam causam credimus, reliquias ejus nihil in posterum momenti habituras. Et paulò ante. Jam enim semel formulam edidimus, ne quise Christianam profiteatur illud teneat, quod ab Apostolis traditum est, ubi scribit Damascus non sibi adulari, sed ex Theodoro Magno Historico, omni virtutum genere florantissimus, & cum Damaso scribit Ambrosius, alique Sanctissimi Praesules; & formulae fidei id ostendit vel in Oriente solemniter confessi, ubi vides Sanctissimos Pontifices cum Damaso secundò nõ consulti, quod & scribit Innocentius & alii.

L. 5. c. 10

Miranatur hodie aliqui, solum consulti Pontificem, & distiterit id prosequuntur, Roma Spiritum S. mitti, et nihil novi est in antiquissimo usu. In schismate Corinthi solus Clemens primus, reparavit eorum fidem, annuntians, quam in recenti receperat traditionem, in causa Montanistarum solus Zephyrinus in causa Novatianus Cornelius, in causa Donatistarum Melchisedes, in causa Paschatia solus Victor, in causa baptismi solus Stephanus, in causa Joviniani solus Siricius, in causa Pelagii soli Pontifices, quod longa constat inductione. Mirantur aliqui post Papae decreta, non expectari Praesulum consensum, at olim contrarium erat admirationi, ut petissimum urgebat Hieronymus. Miror quomodo probaverit Italia, quod Romae contempserit, Episcopi susceperint, quod fides Apostolicae condemnasset, adeh miraculo erat Episcopus suscipere, quod fides Apostolicae condemnat, quod ajehat, vel admirans Quæ, Babylon facta est mihi in miraculum.

Enst. J. J. 1. c. 12.

Notissimum Ecclesiae consuetudinem, experientia teste comprobatur, paucis nobis exhibet Augustinus. An vero congregatione Synodi opus erat, ut aperto pernicies damnaretur, quasi nulla haeresis aliquando absque Synodi congregatione damnata sit, cum potius varissime inveniantur, ob quas damnandas necessitas talis existerit, multoque sint, & incomparabiliter plures, quae ubi existerent ibi improbari, damnarique meruerunt. Et certè ex octoginta & amplius duos tantum vidit damnari in Concilio. Nec ejus sententiam est Augustinus ut Synodos regionum velit infallibiles, quippe vel ipse retulit Synodum Milevi, ita certus ac se vivere, & altè congeminat. Ab Apostolica Sede rescripta venerunt, causa finita est.

L. 7. c. 5. 1. c. 12.

L. 4. ad Rom. c. ult.

Serm. 2. de verbis Ap.

Quid evidentiùs quàm Romæ damnatos, mox, per Orbem totum damnari; ita egregiè Prosper in Chronico. Concilio apud Chastagnem habito ducentorum decem, & septem Episcoporum, ad Pontificem Zozimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum haeresis Pelagiana damnata est, ubi verò totus mundus est Roma sola; apud Historicos praesertim non Panegyristam. Et rursus. Decernit quod Roma probet, quid regna sequantur. Accedit Possidius Calamensis. At illi tanta Sedis Antifites, suis diversis temporibus, Pelagianos notantes, atque à membris Ecclesiae recedentes datis Litteris ad Africanas, Orientis, & Occidentis Ecclesias eos anathematizandos, & damnandos ab omnibus Catholicis censuerunt, ubi damnant per Orientem, & Occidentem, quod & narrat Gennadius in Catalogo. Innocentius urbis Romanae Pontifex, scripsit decretum Occidentaliae Ecclesiarum, & Orientalium adversus Pelagianos datum, quod postea successit ejus Papa Zozimus latius promulgavit, & post omnes primus Augustinus. Item quod Pope Zozimo, de Africano Concilio scriptum est, ejusque rescriptum, ad universas totias Orbis Ecclesias. Et cum Augustino magna Hieronymus. Quid facient Papa Theophylus litera, quid Anastasius haereticos in toto orbe persequens; ubi Anastasius non Romæ haereticos, sed in orbe toto persequitur. Hoc vel scribit Symmacho Orientales. Non enim ignoratis ejus ingenium, qui quotidie à Sacro Doctore suo Petro doceris, oves Christi per totum habitabilem mundum creditas tibi pascere. Et mox. Non enim dominamur vobis in fide, ubi Papa doctus à Petro oves, totius habitabilis mundi, pascit ex fide, & doctrina. Et orant Papam pro omnium salute. Pro amica nobis salute, non Orientalium partium tantum, sed trium propè plagarum habitabilis mundi. Uno verbo Papa ex Prospero. Ad impiorum detractionem dexteris omnium armatis Antifitum, non Antifites armant Zozimum, sed Zozimus

Nec excludit tantum Synodos, sed fatia esse largitur regionalem; à Romano Pontifice approbatam. *Hac ostensione foris ostendit, multò magis fuisse commemoraturum, si quod de hac re transfarinium, vel univèrsale Concilium factum esset, ubi satis erat Concilium transfarinium, quod univèrsali opponit, & quamvis univèrsale foret Nicenum, transfarinium certè non est Nicenum, ex orbe toto coactum. Satis esse asseverat Occidente Juliano. Puto ribi eam partem orbi sufficere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus, gloriosissimo martyrio coronare. Cui Ecclesie presidentem, B. Innocentium si audire voluisset, jam periculosam juventutem suam, pelagianis laqueis exuisset, ubi vel Catholico, & Sanctissimo Augustino, vel hæretico, & scelestissimo Juliano, satis erat Occidentalis Ecclesia.*

Et rursus Bonifacio scribens. Quid ergo quod faciant vobis, nunc mentis cæcitate, toto penitus Occidente non minus stultum, quàm impium dogma susceptum. Quandoquidem Domino miserante, suamque Ecclesiam misericorditer gubernante, sic vigilavit Catholica fides, et non minus stultum, quàm impium dogma quemadmodum Manicheorum, sic etiam non suscipere istorum, ubi vides nec in Occidente hæresim, vel suscipi posse à Domino custoditum. Denique vel collationem ut vidimus, Pelagianis omnibus negat, velut Ecclesia non dedit Maximianistis; & iterum eundem urget.

Et te certè Occidentalis Ecclesia generavit, regeneravit Occidentalis Ecclesia, idem ducant in Occidente manentibus, & singulis, & Te & c. Et eum Augustino concors Hieronymus, ad Papam, vel si velis ad Occiduos scribit. Apud Vos Solus, incorrupta Patrum servatur hæreditas, ubi Orientem excludit, & Occidentem solum appellat, & Damasum per terribilia Sacramenta adjurat, vel per Homousion Trinitatem, & pro se, & pro Patriarchis, idèque pro toto mundo exponit decisionem.

Et titulo credebatur Catholicum quod ab Apostolica Sede manaret. Ea phrasi utitur legum Patres & suo, & nomine Imperii. *Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro religioso responso fuerit intimatum, ea utitur Ambrosius exclamans. Creatur symbolo Apostolorum, quod Ecclesie Romana intemeratam servas, & custodit, ea Rufinus Hieronymo latè discors, in ea tantum re unanimes. Si fidem dicit suam, qua Romana postest Ecclesia, ergo Catholici sumus. Ea Galli ipsi de Epistola Leonis. Ita ut symbolum fidei vocant, certè credendum non examinandum, quod & vidimus in Synodo Alexandrina, ob quam ex Hieronymo necessarium, è Satanæ saucibus creptus est per ipsum orbisæ titulo schismaticus erat, vel hæreticus, qui Romano non obediret Pontifici. Qui cathedram Petri deserit, exclamat antiquus Cyprianus in Ecclesia se esse confidit? Et frustra exponunt Hostes, de univèrsali Catho-*

dæ defertore, quippe loquitur textus de particulari, & nec Asianus, nec Donatista, nec innumeri alii Hæretici, Cathedram in omnibus deseruere. Idem docet Celcinius in decretis, Episcopis Gallis scribens. Satis sufficere credimus, quidquid secundum prædictas regulas Apostolica Sedis nos scripta docuerant, ut prout non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixi sententia esse contrarium. Validius scribit Augustinus. In verbis Apostolica Sedis tam antiqua, atque fundata, certa, & clara est Catholica Fides, ut nefas sit dubitare Christiano. Si ergo decreta Apostolicæ Sedis sunt ita certa, fundata, & clara, ut nefas sit dubitare Christiano, qui de illis dubitat Christianus non erit. Idem validissimè Hieronymus. Quicumque extra hanc domum comederit, propinatque, si quis in arca Noè non fuerit, peribit regnante diluvio, Quicumque tecum non colligit dispersit, qui Christi non est Antichristi est, ubi contrarium tenens sententiam, Antichristi est non Christi, quicumque cum ipso non colligit dispersit, quæ de Catholicis nemò dicit Catholicus, & fateatur ipse Natalia in Cypriano, excusans hæresim, & schismata, eo quod in re disciplinæ dissident. Denique cum Catholicis hæreticus Pelagius. Si autem hæc nostra Confessio, Apostolorum tui iudicio comprobatur, quicumque loquatur me culpore voluerit, se imperitum, vel involvolum, vel etiam non Catholicum, non me hæreticum comprobabit, ubi vides & Catholicos, & hæreticos Romam nosse tesseram Religionis, velut Cæsar unxit omnes Romanos, eos appellando Quirites.

Viguit olim in Ecclesia vera, cæca erga Papam obedientia, non in uno articulo sed in omnibus; & satis extitit Pythagoricum illud, Autos epha ipse dixit. *In omnibus cupio, ait Ambrosius sequor Romanum Sedem, non utique in aliquibus, sed in omnibus scribit. Statuit in lege peritus Justinianus. Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro religioso responso fuerit intimatum. Scribat Eutychi erranti Chrysologus. In omnibus boramur te Frater honorabilis, ut bit, quæ à Beatissimo Papa Romane civitatis prescripta sunt obedienter attendas, quoniam B. Petrus, qui in propria Sede vivit, & præfides, presertim quærentibus fidei veritatem, ubi vel Hæreticus Orientis attendere debet in omnibus Papæ. Scribunt in professione fidei Orientales. Promissenter in sequenti tempore, sequestrator à communione Ecclesie Catholica, id est in omnibus non consentientes Sedi Apostolica, eorum nomina inter sacra non esse recitanda mysteria, ubi non consentientes in omnibus Papæ, inter sacra nec sunt numerandi mysteria. Denique vel ipse Anthonius hæreticus. Deceprabilibus rationibus usus promisit sacre, quacumque Summus Pontifex, magna Sedis Apostolica decerneret. Et ad Sanctissimos Patriarchas scripsit. Se sequi in omnibus Apostolicam Sedem, ad eò nec hæretici hoc poterat inficiari.*

Meminerunt innumeri Ecclesie, at Romanam dixerunt Catholicam. Et hoc ait Possidius in vita Augustini. *Catholica Ecclesie iudicium etiam piissimus Imperator audient & sequens*, ubi Papæ iudicium, est Ecclesie Catholice iudicium, & Prosper de Ecclesia univerſa. *Quæ Zozimi ore locuta est*, adeo sunt labii unius, & Papa, & Ecclesia. Testes sunt Martyrea in Sardinia, fidem non proditori pro qua paterentur, cum epistolam laudant Hormisdæ, ubi Romana est Catholica Ecclesia. *De arbitrio tamen libero quid Romano, hoc est Catholica sequatur Ecclesia*. Testis est maximus Hieronymus. *Qui intra arcam non fuerit, peribit regnante diluvio*, ubi arcam appellat Romam quamvis non foret universalis Ecclesia. Testes sunt in fidei professione Orientales. *Promittentes in sequenti tempore sequestratos à communione Ecclesie Catholice, id est in omnibus non consentientes Sedi Apostolica*, ubi sic in omnibus non consentientes condemnant.

Meminerunt innumeri Ecclesie, non roborantia Papæ decreta, sed Papæ decreta roborata. Hæc scribit Agatho Papa in epistola, à sexto Concilio commendata. *Beati Apostoli adveniente præsidio, nec Apostolica ejus Ecclesia à via veritatis, in quibus erroris parte deflecta est, cujus Auctoritatem nullo Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & universales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis secuta sunt*, ubi universalis Christi Ecclesia, amplectitur omnia Papæ Auctoritatem, & in cunctis est secuta, laudante vel Ecclesia, in sexto Concilio collecta & vel contra semetipsam decidens. Hinc in quarto etiam Concilio, sicut in tertio Petrus in Papa vivena, Ecclesie Catholice est fundamentum. Hinc hæretici ipsi cum Anastasio scribunt. *Christus à Apostolo divino sermone edocuit, & maxime B. Petrum, in quo fortitudinem Ecclesie sue constituit*, ubi Petrus post mortem vivena Ecclesie Christi est fortitudo, solidans non firmatus ab Ecclesia; & subtilimè de Papa Hieronymus loquens. *Super hanc Petram adificatas Ecclesias scio*; adeo & arcam vocat Romanam Ecclesiam, eo titulo quo Catholicam, & Romanam vocat fundamentum Catholicam.

Simillimum Romanæ Ecclesie privilegium, est illud quo radix est Ecclesie Catholice, ut appellat doctissimus Cyprianus. *Horati sumus in Ecclesia Catholica, & radicem, & matricem agnosceres*, quod libro de unitate Ecclesie convincit; & centrum omnium fidelium agnovimus; & per Caput integrum ostendimus. Torquent se se in omne latus Adversarii, ut viam inventiam effugii, at in mille vltra omnia via in via est. Afferunt se communicare, cum Papa fallibili, sicut & cum Episcopis fallibilibus, & in eo non communicare in quo errat, at hæretici sunt Papæ non communicantia, & in fide, & in uno fidei articulo, ita Gratianus de Arianis ex Theodoro. *Nec conciliabula*

eorum Ecclesie nomen accipere, sic Optatus in Donatistas tonat, sic Hieronymus de voce hypostasia, sic innumeri alii citati. Afferunt se uniri Concilio efflagitato, at univertum Concilio non existentibus, & penè certè non extituro, & si hoc sufficiat, & Pelagiani, millies petentes Concilium, & Nestoriani erant Catholici. Afferunt se meliorem partem Ecclesie, at hic error est Donatistarum, ab Augustino, libris integra confutata, & contra Luciferianos à Hieronymo, & salvaret Pelagianos, Donatistas, Nestorianos, & mille hæreticos, aliosque omnes errantes; quos peccasse vel ipsi confitentur, & partea se toti equant, & præponunt. Afferunt se fidem Papæ profiteri, at bullæ subscribere non posse, verum & falluntur, & fallunt, cum dicant Papam in eo errasse, & subscribere nolint fidei, quam ultrò dicunt se profiteri, adeo factia negant quod confitentur. Afferunt se cælo communicare, quamvis excommunicatos in cælo, at in materia invictæ fidei, ligatur & in cælia, quod Papa ligat in terris, nec ista controversia est facti, sed strictissimi juris, & fidei. Afferunt se stare in unitate ut Cyprianus, quamvis dissentiant in dogmate, at Cyprianus vel Natalis testimonio, & innumerorum Patrum vel defendentium, maculam sanguine eluere debuit, & Stephanus à nemine reprehenditur, sed laudatur, etiam à Donatista ipso, cum præciperet, & vellet excommunicare.

Denique audiamus Ecclesiam fidei questione Papæ referentem. Audiamus Sardinense Concilium relationes Papæ transmittens, etiam à Generalibus Conciliis, etiam in materia invictæ fidei ob memoriam Petri honorandam. *Si vobis placet S. Petri memoriam honoremus, ut scribatur ab his, qui causam examinarunt*. Athanasius Sanctissimum Julium, apprime à Athanasio laudatum. *An ignari estis hanc esse consuetudinem, ut primum nobis scribatur, ut quod iustum esse possit deservit*. Et mox. *Quæ à B. Petro accepti hæc tradidi vobis*, ubi relationes exigit ab Arianis in Synodo, apud ipsos generali coacta, ob Petri traditionem servendam. Et videndum caput de relationibus, ubi eo sine causa referuntur, ut ab infallibili auctoritate finiantur. Sic Innocentius ab Aphricana commendatus, ut finiantur causa inquit referri, *Et ad Petrum hoc est sui nominis Auctorem, sic Julinus, & Liberius apud Athanasium Petrum memorant, sic Possessor Episcopus Afer. Decet & expedit ad capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de sanitate membrorum*. *Quis enim majorem circa subiectos sollicitudinem gerit, quam ille, cujus primus auditus. Tu es Petrus*; ubi referenda sunt causæ fidei, ad Petrum in successore viventem, sic Petrus Chrysologus scribit Eutychi & Orientali & erranti, referendam ad Pontificem causam, *Petrus qui in propria Sede vivit & præsidet, præstat querentibus fidei veritatem*, sic Bernardus, Ambrosius, Augustinus

Ed. ad pop. Cp.

Can. 1.

Apol. 2.

L. 3.

Apol. 2.

Ep. ad solit.

Ep. ad Rom.

Ep. ad Eutychi.

stinus & innumeri alii referunt Papæ, utpote Petrum ipsum representanti, & ad Petrum ipsum recurrunt, sic ad fidem recurrunt Apostolico ore laudatam, ut Cyprianus, Hieronymus, & alii. Sic recurrunt Concilia generalia, ut eorum decreta firmentur, nec ad inferioris tribunal properarent, & libri integri efformari possent, & iterum eam veritatem ostendemus.

Immenfum æquor arandum, & innnumera manent innuenda Capita. Innuo decreta Pontificum Divina, ideoque ab Ecclesia irreformabilia, quod docet Innocentius ad Afros. *Patres non humana sed Divina decreverunt sententia, ut quidquid, quamvis in di-junctis, remotisque provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, quàm ad illius Sedis notitium perveniret*, ubi tunc finiendum censent, eùm ad notitium pervenit Pontificia. Docet hoc laudatissimus Celestinus.

Ep. ad
Cyrill.

Quo nostro inno Divina Christi Domini sententia pluribus de eo fit manifesta, ubi divina est sententia. Docet peritissimus Justinianus. *Sic humana & Divina concurrentia*, & sexta Synodus literas Agathonis divinè scriptas appellat, ubi decreta Agathonis sunt divina. Innuo Papam in fidei impenetrabilem errore, quod quartum exelamat Concilium. *Unde nobis impenetrabilem, in omni errore propugnatores Deus providit, & Romana Ecclesie Papam ad victoriam praprovit*, ubi impenetrabilem propugnatorem in errore Deus, providit Synodo Leonem.

Ab. 2.

Ep. 75.

Et Leo ipse ad Leonem. *Cum ergo universalis Ecclesia, per illius Principalis Petri edificationem, facta sit Petra, & primus Apostolorum B. Petrus voce Domini audivit. Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, quis est nisi ut Antichristus, aut Diabolus, qui pulsare audeat inexpugnabilem veritatem*, ubi Petrus est Petra Ecclesie in Leone firmans Ecclesiam, quod & millies vicimus Papam invictum, & in Africa docuerat Augustinus, & didicerat plebs sacra magister. *Numerate Sacerdotes ab ipsa Petra Ecclesia, hac est, quam non vincunt superba inferorum porte, & sextum Concilium apud Hostes optimum, de Agathone altissime loquitur. Propugnator firmus veritatis, propugnator impenetrabilis, quid firmo & impenetrabili fortius? Et id testibus Æcumenicis Conciliis, & innumeria cum Evangelio Patribus, vel exponentibus Evangelium, imò nec mutabilem*

In Psal.
contr. p.
Don.

volunt Agathonem. *Ut nihil de iis que regulariter definita sunt minuas, nihil mutetur, & præscribit Legatis. Ut nihil profectò presumas augere, minuire, vel mutare, & eos asstringit Synodus Occidentis. Ut certa, atque immutabilia, compendiosa definitione præferre, sed nec vult Synodus alterabilem, ubi vult Agathonem adamantem firmum, cujus solida mens aggressioibus, atque conflictationibus alienæ & fide opinionis non est alterabilis.*

Ep. ad
Concil.

Unum Caput & marc est sine litore, Petrum in successoribus docere; de quo privilegio Centuriatores, Pontifices usque ad tedium Petrum resonant; & resonant Concilia Æcumenica, factis pro nobis nimium, quæ pro ipsa, *Petrus fidei columna, & Ecclesie Catholice fundamentum*, in tertio Concilio appellatur. *Qui ad hoc usque tempus, & semper, in suis successoribus visis, & ad secundum scribunt occidui. S. Apostolus Sedens nos docet*. Et in quarto. *Una cum ser beatissimo Petro? Vocis B. Petri constitutus*. Interpret, & in sexto. *Ac veluti ipsum Principem Apostolici cbori, primaque Cathedra Anstitem Petrum intuisi sumus, & iterum. Summus autem nobiscum concertabas Apostolorum Princeps*. Resonant Patres cum Chryfologo, Optato, Hieronymo, & aliis. Resonant Concilia regionalia, centum & viginti Patrum sub Agathone, sub Julio, sub Damaso, sub Bonifacio secundo, & alia, resonant Reges cum Gratiano, Valentiniano, Justiniano & aliis, resonant Catholicæ omnes, & hæretici cum Anastasio, & Pelagio. Et si quis adhuc vellet Petrum è cælo, distare posse hæresim pro fide, legant in eo Deum loqui. *Distans per os Spiritus Sancti, ac B. Petri Principis Apostolorum, quod legitur in sexta Synodo, & Petrom divinitus eloquentem, & in quarta, Christo ad intelligentiam prosperè dirigente, & Optata & alii.*

Sileo Apostolicam fidem, à Patribus vel agnoscente Rigaltio laudatam, de qua apud omnes immutabili Hieronymus. *Sic Romanam fidem Apostolico ore laudatam ejusmodi præstigiis non recipere, etiamsi Angelus aliter annunties, quàm semel predicatum est Pauli auctoritate mutari non posse*, ubi immutabilior est vel Angelo immutabili. Sileo Romanorum præfulum successorem, & notam Ecclesiam, ideoque perpetuam, & à Patribus contra hæreticos defendi, & irrideri, volentes posse decedere; ut Epiphanius, Optatus, Augustinus, & Irenæus. Sileo argumentum innictum Hieronymi. *Fidem suam, quam vocat eam, qua Romana pollet Ecclesia, an illam, que in Originis voluminibus consistit, si Romanam respondes, ergo Catholici sumus; ubi erat demonstratio vel apud Rufinum, & Papa damnatum, & inter Hieronymum, cur ergo non valet etiam apud Catholicos?*

Ab. 3.

Ap. in
Ruf.

Hoc extremum silere non possumus, de quo disertationem habet Thomasinus, & volumina etiam vasta texerentur Ecclesie consensus affixum Romanæ. Remittit Maehia delictum Ecclesie, *posse Ecclesia donare delictum*, & teste per librum integrum Tertuliano, solus est Zephyrinus qui dimittit. Remittit peccatum idololatriæ Ecclesie, ut sæpe in Novatianos scribit Cyprianus, & solus est Cornelius teste Paciano, & Acelio ipso Novatiano apud Eusebium. Prohibet ut millies urget Augustinus, Ecclesia secundum in hæreticis baptisma, & solus arguit Stephanus; & jubent Pascha post lunam deci-

Ep. ad
Pamm.
& Mar-
cell.

De pud.
c. 10.

Secundamquartam, infinita ex Eusebio Synodi, & tamen solus accusatur Victor. Totus orbis damnat Origenem ex Hieronymo.

R. u. ad Ergo Beati Episcopi Anastasius, & Theophilus, & Venerius, & Cramastinus, & omnes *Mof.* sam Orientis, quum Occidentis Catholicorum Synodus, qui pari sententia quia pari & Spiritus illum hereticum damnant, & solus Anastasius memoratur Dux; Damnavit Macedonianos Ecclesia, & ante secundum Concilium solus est Damasus condemnans, scribit Capreolus tertio Concilio, Ecclesiam in Pelagianos anathema fulminasse, & sola fuerat Sedes Apostolica, sic in Anthimo, & mille alia. Adde cum exprimitur Ecclesia, Papa solus intelligitur, longè validius cum Siletur, cum nihil scribitur de Ecclesia, aut Concilio, ut in hæresibus trium priorum seculorum, & in quampluribus sequentium, Helvidii, Joviniani, Vigilantii, Pelagii, & aliis sexcentia.

CAPUT X.

Evincitur infallibilitas Papæ rationibus.

R. u. 11. Sapientissimus Magister Christus docuit discipulos verbo, & exemplo, naturali uti ratione. *Omne regnum in se ipso divisum desolabitur. Si autem Satanas in se ipso divisus est, quomodo stabit regnum ejus?* Eodem utitur argumento. Omne regnum in se ipso divisum desolabitur, & si stare nequit divisus infernus, ubi ordo est sine ordine, quomodo stabit Ecclesia Dei, velut castrorum acies ordinata?

Necesse est Ecclesiam dividi, si Papa infallibilis non credatur. Nulla sæpè vel spes est Concilii, nulla vel ipsius apparentia, nulla ejusdem possibilitas, ut in primis Ecclesia seculis constat, & sub Constantio, Zenone, Anastasio, sæpè non potuit congregari, nec sub Theodosio Catholico, Eutychem, & Dioscorum defendente, & sæpè mille obstaculis impeditur. Imò valè existente Concilio, si Papa ipsum non confirmet, vel omninò cadet invalidum, vel in grande periculum adducetur, ut constat in tertio legitimo, ex solo sparsò rumore, quod Xistus Concilio non adhereret, ut bellè scribit Cyrillus Alexandrinus. *Quod si quis epistolam, tanquam à Philippo Romano Ecclesie Presbytero scriptam assulerit perinde sonans, ac si Sanctissimus Episcopus Xistus depositionem Nestorii agrè tulerit, etique operi tulerit, ne credat hoc Sanctitas tua scripsit enim consensu S. Synodo, omniaque illius gesto confirmavit, & tamen ex Petro de Marca, & Gallo, & in Gallia celeberrimo, unica ficta epistola Legati, vera Concilii acta subvertet; & veritas confirmationem stabilivit; & innumeri Papæ confirmationem Concilio necessariam docentes, Concilio tanquam invalido renuntiarent. Ad unam Ecclesiam acceptionem velut, ad Sacram anchoram confugiens, ac ea est quæ Papa fallibilis, mul-*

tiplicat schismata non extinguit. Quotquot Papam infallibilem credunt, Papæ ndem sequuntur, qui Papam errasse clamant se ipsos à Papa & Episcopis sejungunt, & bellum nascitur civile, ubi funebri est vel ipsa Victoria. Et hoc nimium docet vel experientia alios Papæ credere decretis, & in confessione fidei subscribere, alios bullas errantes contemnere, nec fide humana credere nec Divina. Legimus olim Julium Papam, in Arianos aculeatè scripsisse. *Non sunt pacis Filii sed persurbationis, & rursus apud Athanasium. Dico enim & planè professor ea, quæ Ath. ad vocis alio sunt non esse pacis, sed schismatici. ps. 2.* Legimus & hoc in Montanilis evenisse, de quibus scribunt Eleutherio Martyres. *Ux pax in Ecclesia constitueretur, cum bellum in Ecclesia arderet; quod & in Acacii schismate, & in trium capitulorum causa est conspicuum.* Legimus in ipsa disciplina causa, ubi vel in discordia stat unitas, grande schismatis periculum, teste Augustino vel Cypriano tuente. *Ea præterire melius est, quæ periculum perniciosæ dispersionis habuerunt, & rursus in causa baptismi. Si se separasset, quanto latius Cyprianiste, quàm Donatiste vocarentur, ubi & dissensio, & separatio imminabant.* Et in causa Paschatis adiphora, Epiphano teste nos infideles, irridendum salibus exponebant. *Quando verò ante Constantinum dissidia fuerunt, & Iudibrium suis Græcis proferentibus, ac irridentibus in Ecclesia discordiam;* Et quod antiqui hæretici irridebant in causa meræ disciplinæ, longè validius irrident Moderni, in causa fidei Catholicæ. Ea legimus ista intuemur, ubique magna dissidia, & absque remedio amarè desilemus.

His pejora manent, si pejora esse possunt. Si Papa credatur fallibilis nullus in Ecclesia amplius, Controversiarum Judex sedebit. Non Concilium frequenter impossibile. Non Papa erroris subjectus, qui stabit Judicandus non Judex; Non Ecclesia in duas Ecclesias divisa, credens simul, & non credens, Ecclesia cum Papa, & contra Papam, quam necis in qua parte invenias, quæ duobus Dominis servire non potest, & velut ventis oppositis agitata, nescit cui Domino pareat unda maris. Uno verbo veluti velum templi, in duas partes rescissum indicat Ecclesiam morientem, & una est columba & sponsa, & simul adultera, & sibi discora.

Quam validæ, quam proficue, sunt veterum Patrum rationes, Petrum institutum ad schismata vitanda, ad unitatem in Ecclesia servandam, ad Cathedram unicam erigendam, ad unitatis Originem disponendam, Quomodo verò fallibilis schisma evitabit, alteri errans aliis infallibilis? Quomodo unitatem servabit uni regula fidei aliis erroris? Quomodo erit una Cathedra, erigentibus aliam Præsulibus? Quomodo Papa est unitatis origo, si decreta in tot opiniones distabant, quot sunt Episcoporum mentes? *Ne tamen rationes Patrum validissimæ, vel*

Hære-

Hæreticos ipſa ſuperarunt; & id negare non poterat vel Parmenianus, omnium Donatiſtarum Goliath, una pro omnibus pugnans, ut teſtatur vel hæreticis venerabilis Optatus. *Negare non poterat ſcire ſe in urbe Roma primum, Cathedram Episcopalem eſſe collatam, in qua ſederis omnium Apoſtolorum Caput Petrus, unde & Cephas appellatus eſt, in qua una Cathedra ſemitis ab omnibus ſervaretur.* Et hoc Donatiſtæ verbis fatebantur, & factio verba validiore firmabant, poſita Romæ Cathedra, qua Donatiſtarum nomen propagarent. Hoc idem telum in Spalatenſem, acutiſſimè jaculatur Coeſtettellus, electus Maſſiliæ Præful. Si è Patriarchia olim tantum tribus, unus tueatur aliquid ut dogma, alter adiaſophorum velit, tertius omninò hæreticum, & Concilium congregari non poſſit, nihil certipotèrit deſiniri, & Chriſti regimen erit Triumvirorum, & tot erunt Iudices quot Patriarchæ. Quod telum acrius ferit Pariſienſes. Si è tribus Patriarchia duo, imò ſi è quinque quatuor uniantur, adhuc res deſiniri non poterit, uno tantum cum ſuis Præfulibus obſiſtente, cùm nondum id Ecclēſia receperit, & pauci illi Præfules, puriorem ſe Ecclēſiam inſcribant.

Poterant Hæretici veteres in Pariſienſium ſententia ſe tueri, & ſe laudabile evincere non Hæreticos. Poterat Origenes à Ruſino deſendi, quod à nullo damnatus eſſet Concilio, at ea deſenſio pejor fuit accuſatione, cùm & Manichæos, & alios hæreticos, à Synodo Nicæna non damnatos, nova metamorphoſi faceret Catholicos, poterat ergo valida tueri, quod olim Arabiæ, & Paleſtinæ Sacerdotes in damnationem ipſius non conſentirent. *Damnatur à Demetrio Episcopo, exceptis Paleſtina, & Arabia Sacerdotibus;* ubi non quatuor vel ſex Præfules, ſed numerofi ſunt Arabiæ, & Paleſtinæ, & tamen hæc Pariſienſium doctrina, hæc inviſta apud ipſos Apologia, nec in mentem venit Ruſino, & certè qui invalidis armis eſt uſus, validiſſima, ut credunt Pariſienſes, impugnaſſet. Poterat ſe ſe tueri Neſtorius, poterat ſe ſe tueri Pelagiani, quod ipſa non damnafſet Concilium, quod ad ipſum appellafſent vicinum, ut ſcribit Celeftinus Neſtorio. *Spem bucuſque de Synodo geſterunt, & millies ingeminat Auguſtinus,* & quod Ecclēſia damnationem non recepiſſet, cùm plures forent ex ipſis, Julianus, Orontius & alii, cùm Neſtorius Cp. Patriarcha eos ut Catholicos reciperet, cùm Joanne alter Patriarcha foveret, & in Synodo triginta Episcoporum, ſediſſent Iudices non iudicati & tamen vel agnoſcent Natali, Auguſtinus hæreticos conclamat, Capreolus cum Aphrica tota, ab Ecclēſia tota ſcribit damnatos, aſſentiente vel tertio Concilio. Poterat ſe ſe tueri Eutycheſ, quod Dioſcorum, & integrum Concilium, & Imperatorum decreta laudarent, & Catholicam ipſius fidem conſiterentur. Poterat Conſtantius Anti-

chriſtus apparere totus Catholicus, cùm Liberium ex Theodoro urgeret. *Communica cum Ecclēſia,* quippe Conſtantius communicabat Ecclēſia, & Synodia ex orbe toto coactis, quales erant Tyria, & Antiochena, & ſermo erat de fide Catholica. *Quamvis ſolus ſim non tamen fides cauſa ſi inferior.* Poterant Orientales quamplurimi, Concilium Ariminenſe laudantes, non recipere decreta Liberii, & tamen magna Baſilium diſortos, & obliquos compellat; à Legatis Papæ diripendos: *Ipſe ſua Antiochitate in iſta cauſa uſus viros eligit, ad ſerendas quidem itinere moleſtias accomodos, ut manſuetudine, & ſacilitate ingenti eos, qui diſſorti ſunt, & obliqui apud nos corrigant.* Poterant ſe ſe tueri innumeri Hæretici, quod plures haberent Fautores, & Catalogum longum eſſormare. Poterat Synodus Ariminenſis, Antiochena, Mediolanenſis, & aliæ ſe tueri; quod non quatuor tantum Episcopi, ſed centeni, & centeni non reciperent, decreta Romanorum Pontificum. Uno verbo poterat Auguſtinus, qui ſeptem libros pro Cypriano ſcripſit, unico verbo egregiè tueri, Episcopos, juſſè, & licitè, Papæ decreta non recepiſſe, juxta auſtoritatem à Deo datam, & tamen neque hoc in mentem venit, ſed culpam Cypriani fateatur, & Natalis ipſe Alexander, culpam minuit non inciſiatur, & ex eo ſchiſmaticum negat, & hæreticum, quod in cauſa diſciplinæ reſiſtiſſet. Et in cauſa Novati Orientalia veniam à Stephano petire. *Pro quibus ut veniam deprecaret ſcripſi.* Adeo venia indicat deſictum. Eo dilemmate bicipiti velut gladio, cauſa jugulum petimus; vel Ecclēſia in cauſa ſidei Papæ decreta neceſſariò acceptat, vel pro ſua libertate recipit, & ad trutinam ultrò expendit. Si neceſſariò Ecclēſia recipit, neceſſariò vera ſunt, & immutabilia, cùm Ecclēſia columna veritatis, recipere non poſſit errorem in fide, cùm acceptatio Ecclēſiæ ſit infallibilis, neceſſariò erit & infallibilis Papa, nec Ecclēſia neceſſiſatur, niſi ad verum. Manet ergo ut liberè excipiantur, at hoc in Ecclēſia inauditum, & Cyprianus cum Præfulibus non excipiens, à culpa ipſa, nec per Natalem, nec per deſenſorem Auguſtinum eſt immunis, & ſi non recipiat in cauſa ſidei, ſchiſmaticus eſt, & hæreticus, ut ex ſcicto Pelagii convincit Natalia, & millies Auguſtinus vetat examen. Non ita ſenſere Stephanus, & Viſtor, qui excommunicationem non recipientibus minantur. Non ita Zephyrinus decreta preemtoriis. *Audiè edictum, De pad. & quidem preemtorium.* Non ita Celeftinus ad Legatos. *Ad diſſertationem ſi fuerit ventum vos de eorum ſententiis iudicare debetis non ſubire examen.* Non ita Agatho. *Non tamen tanquam de incertis contendere, & ſuſtra Launojus non attendit, quæ dicit Stephanus, Viſtor, Agatho, & ſuperbiam accuſant Hæretici, quippe ea verba non tanquam de incertis contendere, cùm Agathone ſcri-*

L. 2. r. 7.

Ep. 52.

Euſt. l.

7. c. 4.

De pad.

c. 1.

Apu

Dalu.

L. 2.

L. 2.

Ep. ad
Cyp.

scribunt centum Præfules, Celestini, & Agathonis epistolæ tertium, & sextum Concilium commendant, & de Innocentii literis Augustinus. *Quibus dubitatio tota sublata est;* & de literis Celestini tertia Synodus. *Coacti, vel compulsi per sacros Canones, & Epistolam S.S. Patris nostri, & Communitati Celestini,* & millies etiam integris capitibus vidimus. Rursus dilemma urgemus, vel Ecclesia absque examine recepit, & ita cæcæ obedientiam exhibuit, & certa credidit ea decreta, cum in dubiis vel Apostoli examinent. *Cum autem magna acquisitio fieret, & satis erat autos epha ipse dixit, vel examini ea subjecti, & hoc examen ostendat primis seculis, in hæresi Helvidii, Joviniani, Pelagii, Petri Cnaphei, Anthoni, Severi, Zoaræ, & aliis.* Nec una Synodus invenitur, quæ expenderet, innumeræ, immensa sunt, quæ obediunt, & hoc fatetur in causa controversa, vel Eusebius ipse Ariannus, & Papæ parum æquus. *Aliorum præpente infinitorum,* qui Victori anathema fulminanti, ultrò manus dedere, & infallibilem ultro sunt confessi.

Rem acrius stylo examinemus, ubi ratio nulli facit injuriam, & larum detrahimus errori. Pauci sunt Papæ decreta respuentes, pauci nolunt iis subscribere, & adhuc jactant Ecclesiam. Est Metropolis Papæ contrarius, & in ipso tantum esse Ecclesiam, & sibi Catholicam tribuunt Ecclesiam, & hos libris suis persequitur Augustinus, Ecclesiam in Africa sola non esse, & adversus Luciferianos Hieronymus, irridet Ecclesiam totam, in Sardinia, velut in carcere inclusam, & insulæ adinstat fluctu conclusam, & datam Christo Orbis hereditatem, ad unam gentem reduci, & angustior Synagoga Ecclesiam; quod in Ecclesiam notis est demonstratum. Certè contrariis Papæ Præfibus, ea semper dicta est Ecclesia, quæ Papæ adhereret non resisteret, ut constat in Pelagianis, ex Capreolo. *Ne hos quot pridem impugnavit Ecclesia, bisque temporibus repullulantes, Apostolicæ Sedis Autoritas, Sacerdotumque in unum constans sententia oppressis &c.* Ubi Pelagiani nec à Synodo damnati, nec à totius Ecclesiæ acceptance, oppressi dicuntur ab Ecclesia.

De nn. sic de Novatianis fusè Cyprianus. *Quisquis ab Ecclesia segregatus adultera jungitur, à promissis Ecclesiæ separatur, nec pertinet ad Christi præmia, qui relinquunt Ecclesiam Christi,* sic de Montanistic docet Eusebius, & de mille aliis annales Ecclesiæ, & in Cypriano ad Hostibus allato luce clarior ostendimus, quamvis centum, & amplius Præfules, Romano Pontifici repugnarent, & in hoc libro integros ostendimus, & Augustini, & Cypriani, de unitate Ecclesiæ loquentis. *Qui Cathedram Petri deserit in Ecclesia se esse confidit?*

Inviçtum erat ex Patribus argumentum,

se adherere Romanæ Ecclesiæ, ut ostenderent se confederari Catholicæ. Ita Rufinus, & Hieronymus latè discordes, in hoc uno tantum unanimes. *Si fidem dicit suam, qua Romana pollet Ecclesia, ergo Catholicus sumus,* quæ validè à Romano infert Catholicum. Ita Optatus contra Donatistas. *Probatum est nos esse in Ecclesia S. Catholica, apud quos & symbolum Trinitatis est, & per Cathedram Petri, qua nostra est, ubi Catholici probant se in Ecclesia, & per symbolum Trinitatis, quod tamen multis commune est hæreticis, & per Cathedram Petri, quæ Catholicos ab Hæreticis omnibus discernit.* Ita Gregorius Nazianzenus de hæreticis. *Quod si vel nunc vel ante suscepti sunt, qui cum Apollinario sentiant, hoc ostendant, & nos acquiescentur. Perspicuum enim est esse recta doctrina assentiri, nec enim res aliter se habere potest, ubi periculum est à Papa susceptos recta doctrinæ assentiri, & remanet se habere non posse.* Ita Hieronymus uberrimè. *Super hanc Petram edificatam Ecclesiam scio, adeo vel fides transierat in scientiam, quod & capite integro de centro communionis toto præcedente convicimus.*

Inviçtissimum est argumentum, ante quatuor Concilia generalia, totidem velut Evangelia, veritates in Conciliis expensas, jam certò à Papa definitas, & ante Conciliorum examen, multoquæ magis Ecclesiæ totius, certò creditas, & firmas. Coactum est primum Concilium, pro Divinitate Filii contra Arianos, & ante Concilium credebatur divinitas, ex oraculo Romani Pontificis, ut testatur peritissimus Athanasius. *Porrò ex Dionysii Episcopi Romani voluminibus, clarè constat hæresim rebellionis Arianorum, non nanc primum, sed jam olim ab omnibus damnatam, ubi non Nicææ primum Arius damnatur, sed ex Dionysii Romani voluminibus, ad agnominem Dionysium transmissis, & Patres aures clausere blasphemæ, jam vel antequam audiretur damnatæ.* Coactum est secundum Concilium, pro Spiritu Sancti Divinitate, & jam ipsam deciderat Papa, & quidem extremo iudicio. *Si quis dixerit Spiritum S. creaturam esse, aut per Filium factum esse anathema sit, idque in professione fidei, quæ est Evangeliorum non temporum, & semper & in æternum irreformabilis, & scribit cum Ambrosio Damasco. Jam enim semel formulam edidimus, ut qui se Christianum profiteatur illud teneat, quod ab Apostolis traditum est.* Et rursus clarissimè. *Sint porrò Macedoniam multatam anathematæ, & eam rem finem habuit, ut Sozomeus ex Oriente scribit. Fragante apud Orientales controversia de Spiritu S. Deitate, & in dies magis magisque adolescente, Et mox. Episcopus Romanus de ea conventione certior factus, scripsit ad Ecclesias Orientis literas, ut unò cum Sacerdotibus, & Episcopis Occidentis Trinitatem, & consubstantialitatem esse, & gloria æqualem*

Quæ sententia, non nanc primum, sed jam olim ab omnibus damnatam, ubi non Nicææ primum Arius damnatur, sed ex Dionysii Romani voluminibus, ad agnominem Dionysium transmissis, & Patres aures clausere blasphemæ, jam vel antequam audiretur damnatæ. Coactum est secundum Concilium, pro Spiritu Sancti Divinitate, & jam ipsam deciderat Papa, & quidem extremo iudicio. *Si quis dixerit Spiritum S. creaturam esse, aut per Filium factum esse anathema sit, idque in professione fidei, quæ est Evangeliorum non temporum, & semper & in æternum irreformabilis, & scribit cum Ambrosio Damasco. Jam enim semel formulam edidimus, ut qui se Christianum profiteatur illud teneat, quod ab Apostolis traditum est.* Et rursus clarissimè. *Sint porrò Macedoniam multatam anathematæ, & eam rem finem habuit, ut Sozomeus ex Oriente scribit. Fragante apud Orientales controversia de Spiritu S. Deitate, & in dies magis magisque adolescente, Et mox. Episcopus Romanus de ea conventione certior factus, scripsit ad Ecclesias Orientis literas, ut unò cum Sacerdotibus, & Episcopis Occidentis Trinitatem, & consubstantialitatem esse, & gloria æqualem*

eclesia Romana semel iudicatis acquieverunt, & hæc controversia finem habere visa est, ubi ante Concilium secundum, visa est finem habere contentio, & majori felicitate post Papam, quam post ipsum Generale Concilium, cum Macedonianis penitentes à Liberio, orthodoxis typum reciperent. Coactum est pro Nestorio tertium Concilium, & Arnobius in consilio, cum Serapione. Apostolica recordationis vir S. Cyrillus Ecclesie Alexandrina Episcopus, cum cognovisset Nestorianum dogma contrarium fidei pullulare, scripsit per totam Ægyptum, & ad S. Celestinum Apostolicæ recordationis Antistitem scripsit dicens, ad laudem suam pertinere; si ab eo qui Pontificatus arcem tenebat fuisset aliquid emendatum. Sic verò Celestinus ita encomiastes ejus existit, ut in Nestorium damnationis, dicitaret sententiam, & Prosper contra Collatorem de Celestino. Per hunc Virum, etiam Orientales Ecclesie, gemina peste purgatae sunt, quando Cyrillo Alexandrina urbis Antistiti gloriosissimo fidei Catholicae defensori, ad execrandam Nestorianam impietatem, Apostolico auxilium est gladio, ubi Apostolicus gladius Celestini, Nestorii hæresim recidit, & Cyrillus ad Nestorium ipsum. Nisi intra tempus in literis Celestini Romani Episcopi expressum, à stolidis dogmatibus desistas, certò scias nullam tibi cum Episcopis, & Sacerdotibus Dei sortem, nullum demique locum futurum. Sciebat Cyrillus Concilium vicinum, quod ipsemet evocavit ex Liberato. Porro Cyrillus cum suis, habens vites Sedis Apostolicæ, Concilio evocato ducentorum Episcoporum; Sciebat Nestorius ex Evagrio, vicinum Concilium & petierat. Postulavitque ut auctoritate, ac natu Theodosii junioris, qui tum Orientis administravit imperium, primum Concilium Episcopi cogeres, & tamen scribit Cyrillus certò scias, adeò tam validum erat Celestini telum, ut nec à Concilio posset retundi. Ipsa etiam Synodus universa. Collaudanter S. Episcopum magne Romæ Celestinum, qui autem nostram sententiam heretica Nestorii dogmata damnavit, & ante nos sententiam in ipsum tulit, prospiciens securitati Ecclesiarum, & pie, sancteque fidei. Si Papæ judicium est irrefragabile poterant ea dogmata Catholica inveniri, poterat vel fidei nocere, & securæ non erant Ecclesie, sic rursus Patres se vocant coactos, & canonicibus, & epistola Celestini, sic Theodotus Ancyra Episcopus. Inquam esse S. Synodi sententiam, demonstravit auverforum Deus, per literas Celestini. Certè vetus hic sermo est Moderno contrarius, ubi dicitur justam Papæ causam ostendit Deus per Synodi sententiam, & hæc de tribus, & aliis Conciliis, libro sexto persecuti sumus? Unum est quod libro implet, quartum Concilium & examen epistolæ Leonis. Et dubitantibus Illiriciana, & Palestiniana, at eo facto, id foret extraordinarium, sicut de quarta Synodo est questum, cum epistolæ Cornelii, Zephyrini, Julii, Damasi, Celestini, aliorumque

nunquam sint expense, ut constat vel ex Helembus, epistolam tantum urgentibus Leonis; at audiatur de ipsa Evagrius, ubi de Dioscuro Patriarcha, & toto Concilio quarto loquitur. Ex rejectione epistolæ Leonis *L. 1. c. 4. qualis esses deprehensus, ubi totum Concilium Dioscorum, ex rejectione epistolæ Leonis Hæreticum, & schismaticum cognoscit, ubi ex rejectione cognoscitur. Et in Concilio ipso perjurum agnoscit. Et septies *AB. 1. juravit coram omnibus facere eam recitari, & non est lesa, & pejeravit quia juravit. Et rursus Concilium univertum. Emerferunt quæ ad Eutychem pertinebant, & super iis forma data, est à SS. Archiepiscopo Romanae urbis, & sequimur eam, & epistolæ omnes subscripsimus, RR. Episcopi clamaverunt hæc omnes dicimus. Et antè quoque & Legati, & Maximus Antiochenus ait, S. M. Flavianus Orthodoxè, & consonanter, B. ac S. Archiepiscopo Leoni fidem exposuit, & omnes eam promptè suscipimus, ubi omnes absque ullo examine, & epistolam Leonis suscipiunt, & quidem promptè suscipiunt.**

Viam inquam tentavit Launoja, afferens hæreses ultimò damnatas, in regionalibus tantum Conciliis, ut Pauli Samosatani in Antiochena, Priscilliani in Cæsaraugustano, Pelagii in Chartaginensi, at se se ipsum destruit cum defendit, & Concilium Æcumenicum relinquit, at relationes ad Papam jam evicimus, nec ipsi negant Parisienses; & Pauli Samosatani causa, Romano Pontifici est delata, ut constat apud Eusebium, fusè de ipsa differenter, imò soli ipsi est reservata; ah Aureliano in ea re laudato. *Precepit enim, ut domus Ecclesie illi tribueretur, quibus Christiani Italiae, & urbis Romæ Episcopi, per literas tribuendam præstiterent; & sapientissimo Epiphonemate concludit. Sic demum Paalus, de quo diximus, cum summo dedecore secularis imperii, & potestatis Auctoritate, ab Ecclesia penitus excluditur, ubi evidenter legis demum, & penitus extrudi, non à Synodo Antiochena. Sed à Papa. Et de Synodis Chartagine collectis, loquuntur integræ relationes, totus Codex Romanæ Ecclesie, Prosper & profa, & verus, & sextentis vicibus Augustinus. Adeò quod patet expressè est probare necessè. Evidentius & fertilius est argumentum, quo Ecclesie relationum causam constitetur. Refert Bernardus ad Papam eo quod non possit sentire defectum. Oportet ad vestrum referri tribunal, pericula quoque & scandala emergentia in regno Dei, præsertim ea, que de fide contingunt, dignum namque arbitror ibi resarciri damnata fidei, ubi fides non possit sentire defectum, & si reponit Launojus loqui de Sede, & Vvitcherus loqui cum suo feculo. id est quod volumus Petri Sedem, non posse sentire defectum, & Bernardum cum suo feculo, id privilegium ex Luca derivare. Refert Damaso Hieronymus, & certus infallibilem fatetur, arcem vocat, extra quam non est salus, si iusseris res bypocrites dicere*

C. 11.

C. 5.

AB. 3.

L. 7. c. 35

Ep. 197.

Ep. 57.

dicere non dubitabo, quicumque tecum non colligit spargis. Refert Concilium Chartaginense, eo titulo quod à Deo exauditur. Qui te & regere consulentem, & orantem exaudire dignatur. Refert Possessor Episcopus, eo quod Papa sit fidei Petra. Docet, & expedit ad Capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de sanitate membrorum. A quo enim magis est nutantis fidei stabilitas expectanda, quam ab eo, cuius Rector audivis Tu es Petrus. Refert Justinianus Catholicus, eo quod Papæ responsa sunt certa. Hoc enim credimus esse Catholicum, quod vestro religioso responso fuerit utimatum, refert Anastasius hæreticus, eo quod Salvator in Petro fortitudinem Ecclesie suæ constituit, & Pelagius ipse Hæresiarcha. Qui Petri fidem, & Sedem tenes. Refert Theodoretus Leoni Papæ, ut Paulus retulit Petro. Referunt Orientales ad Symmachum, eo quod quotidie à Petro doceatur, sic Tarzasonenses ad Hilarum, sic Synodus Arelatenfis ad Silvestrum. Referunt Eleutherio Lugdunenses, ut pax in Ecclesiis servetur, Arelatenfes Silvestro de Pascha, us uno die, & tempore per urbem observetur, Synodi Chartaginenses acta, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est, acervis, quod Roma probet, quod regna sequantur. Referunt & Concilia Ecumenica, ut à Papa confirmantur, & innumera alia clarissima, quæ expositione confundentur, non lucem aliquam acciperent.

Pugnant & invictis rationibus Patres, & ipsam urgent Ecclesie necessitatem. Unus necesse est Pastor, ubi Synodum congregari non potest, qui Synodum spuriam à legitima discernat, ut in causa Ariminensis Concilii, scribit Damaso Basilium, ut mittat Legatos habiles, Omniaque secum habentes; quæ in Arimino, ad necessariam solutionem gestorum, quæ illic facta sunt, & scribit Siricio Himerio. *Post castatum Ariminense Concilium, & Damasus cum nonaginta Præsulibus apud Theodoretum, in irritum mittit, argumento manifestò Papam, infallibilem magis esse Concilio, & unum certiore quadringentis Præsulibus. Unus debet esse Pastor, ut Ecclesie unitas sit in uno, quæ est ratio Pasciani, & Optati, unum debet esse Caput, ut membra Ecclesie uniat, sæpe inter se fe divisa, quæ est ratio Hieronymi, & Optati, nec unitas est in Pastore fallibili, quem sequi credentium est libertas, & omne caput languidum, membra deserit non regit. Una debet esse Ecclesia, ad quam ut arguit Irenæus. *Necesse est omnem convenire Ecclesiam, propter potentiorum principalitatem, ubi necesse est non liberum convenire, & Ecclesie velut in centro lineæ uniantur. Unus sit qui convocet, præsideat, & confirmet Concilia, sæpe sæpius fallibilia, velut Antiochenum, Tyrium, Philippopolitanum, Mediolanense, Ephesi secundum, & Arimini, & certa ab incertis securo discernat. Unus sit qui symbolum, qui**

traditiones expertis erroris conferret. Unus sit in quo Petrus vivat, & dogmata quotidie dicet, ut phrasit est omnium seculorum. Una sit Cathedra Petri, qui doceat eductus à Domino, quæ est ratio Cypriani, & Hieronymi. Unum sit fundamentum Ecclesie perpetuum, quod Ecclesiam latè sustineat, quod Patres innumeri convincunt. Una sit Ecclesie Architectura invicta, cum omnes Apostolica errant, quod urget argumentum Gregorius, & Tertullianus evidenter confirmat, felicem Romæ Ecclesiam vocans. *Cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine profuderunt, ubi totam non partem Apostoli dederit. Unus debet esse Pastor, qui cadentibus Patriarchis, & Ecclesiis, solus Ecclesiam totam sustineat, quæ est ratio Gelasii, Hormisdæ, Simplicii. Unus sit Pastor, qui divisa Ecclesias, vera cogat acceptare Concilia, ut in quinto Concilio instat Pelagius. Et alia passim cruditissimi Patres, usu ipso comprobata.*

Vastissimus panditur campus, ubi hæreses à solo Papa damnantur, ante acceptance nem Ecclesie, vel nullo ipsius questio consensu, in veras hæreses transierunt, Certè in damnatione Helvidii, nullus memoratur ab Hieronymo, nisi Damasus Ecclesie Doctõr. Certè in damnatione Joviniani, nulla est Synodus, nisi Romana, & Mediolanensis, & Hæreticum sibi, Principi, & plebi, doctissimi commemorat Ambrosius, adversis ipsum scribit Hieronymus, ut pessimum hæreticum vult Augustinus, & adversus Julianum scribit; & millies vocat ipsum hæreticum, & Pelagianos omnes hæreticos, imò & hæresum inventores. Certè pauci Episcopi Orientis, Petrum Fullonem condemnant, & omnes ut hæresiarcham condemnant, & scribit Flaccianus Episcopus Rhodopenfis. *At enim cribratus et Canonice à Præsulibus nostris, id est à Principe Apostolorum Petro, cui Dominus ait quodcumque ligaveris. Certè deposito Anthimo, & Severo, Synodus sub Menna definit. *Misit itaque Deus huic civitati Agapetum, & mox. In depositionem Antihini, & prædictorum hæreticorum, Severi, Petri, & Zoara, tanquam olim Petrum Magnum Apostolum in depositione Simonis Samaritani, & Justinianus veris hæreticis numerat. Et divinam vocat Agapeti sententiam. Ita in omnibus trium seculorum hæresibus, ante acceptance nem Ecclesie, hæresis erat à solo Papa damnata.**

Una satis est Pelagii causa, ante Concilium, & Ecclesie acceptance nem. Scribit cum Africa Capreolus. *Si quis ea, quæ jam olim judicata sunt denuo in disputationem venire sinat, sanè nihil aliud, facere censebitur, quam de fide, quæ hætenus valuit judicare, ubi fides hætenus valebat, & tertium Concilium id laudat, acta legic non expendit, Perlectis actis idem tecum omnes statuimus. Idem scribit Nestorio Celestinus. Aliquantis diebus vitæ nostræ post nefandum &c. Carbolica fides quietem habuit, Idem scribit Prosper Celestinus*

Ep. ad Hieron.

Ep. 52.

Ep. 3. c. 3.

De un. Eccl. ep. 37.

De præf. sc. 16.

Ep. ad Petr. Full.

Act. 1.

Ep. ad Concil.

Ep. ad Cel.

Ep. ad Sc. 16.

num laudans, quod vel examen denegaret Juliano. Scribit in eos ut hæreticos Hieronymus, ante tertium ipsum Concilium, & hæreticos expressè memorat, & ab Ecclesia univcrsa hæresis, & quidem gravissimæ damnatos. Denique Augustinus Pelagianos hæreticos, ante Concilium Generale convincit. Et collocat in catalogo hæresum, ubi semel positi nunquam eraduntur, & est extrema omnium hæresum. *Pelagianorum est hæresis hoc tempore omnium recentissima à Pelagio Monacho exorta. Quem Magistrum Celestini sic fecerunt, ut scilicet eorum Celestini etiam nuncupentur.* Et mox. *Deservunt etiam orationes quas facit Ecclesia, ubi inter novas hæreses, & coronam hæresum exponit.* Rursus hæreticos expressè compellat in ipsis retractationum libris, quos extremos composuit, nec unquam retractavit.

Her. 55

A. 1. r. 13 *Venit etiam necessitas, que me coegit adversus novam Pelagianorum hæresim scribere, & mox. Novam hæresim considerat, & mox. Quæ postea jam hæreticis pertinacissimæ animositate defendit.* Et libros de nuptiis, & concupiscentia eis inchoat vocibus. *Hæretici nocet de Pelagianis, & milles convincit; ipsos, vel fundamenta fidei destruit.*

C. 13.

Iterum veram hæresim evincit, & de peccato Originali hæreticos confutat. *Nunc illud oportet excutere, quod volentes hæreses, astute invidiam declinare afferunt, istam præter fidei periculum esse questionem &c.* Et post multa. *Sed multum eum ista fallit opinio, longè aliter se habent questiones istæ.* Et rursus. *Non est in aliqua questione, in qua dubitari vel errari salva fide potest, sed in ipsa regna fidei, qua Christiani sumus gratiæ Dei convincitur inimicis, ubi salva fide dubitari non poterat, ubi falluntur qui affirmant questionem, extra periculum fidei, & vocat nefandum errorem, nefando errore,*

L. 1. c. 1. et Bon.

& iterum, *ista nefaria, & damnabilia dogmata, & sæpè congeminat.* Iterum contrarium dogma, fidem appellat Catholicam, & certam, & fundatissimam, de nuptiis, & concupiscentia. *Ab hac fide Apostolica, atque Catholica, veracissima, atque fundatissima, eum Pelagianis iste descendens, & capite sequenti subdit.* *Contra istam fundatissimam veritatem, ne univcrsam Christi Ecclesiam, oppugnare videatur, quasi me unum alloquitur, ubi fundatissima est veritas, & ab Ecclesia univcrsa credita.* Iterum contra

L. 4. c. 3.

A. 2. r. 17

Julianum scribit. *Fidem non dubitare Christianam, quam novi Hæretici oppugnare ceperunt.* Et mox notam vel plebi convincit. Rursus non tantum hæreticis annumerat, sed pessimis, quales erant Manichæi, & fusè libris ad Bonifacium demonstrat. Iterum integris voluminibus, ut manifestos hæreticos traducit. *Tandem non solum vocat fidem errorum oppositum Pelagii, sed ipsum fidei fundamentum, cum de peccato agit Originali; loquens de novo & veteri Adamo.* *In*

L. 2. c. 1.

C. 14.

horum ergo duorum Hominum causa propriè, fides Christiana consistit, quod & sæpè conge-

minat. Adèò voluminibus pugnamus, & innumeris textibus Augustini, qui volumina vasta complerent.

Præter totum penè Augustinum, est Africæ cum suis Conciliis, ut ait Prosper, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est; ubi non Romæ, sed per mundum totum, ea est hæresis damnata, & Prosper enumerat præter Occidentem, & Orientem. *Non sequitur inde Orientis Reflorum cura evituit.* Extat Innocentii decretum, quod Gennadius appellat, Occidentalium, & Orientalium. Extat Zozimi tractoria, quam fusè commendat Augustinus, & velut ex pharetra sibi sæcula providet, & Pofidius in vita Augustini, vocat *Catholicæ Ecclesiæ iudicium*, à foro Sacro, & Laico comprobatur. Extat integra Celestini epistola, exemplis Præfulum Orientalium sæcunda, qui gladio Petri armati ex Prospero, hydram Pelagii reciderunt, extant Semipelagiani omnes doctissimi, qui contra Pelagium calamos acuerunt. Extat integra Capreoli epistola, qua certissimam Pelagii hæresim, ante Concilium cum Africa profitetur, & à tertio Concilio eximè laudatur. Extant innumere Synodi, per orbem totum in ea causa congregatæ, ubi Pelagius damnatus est, ut hæreticus. Denique Marius Mercator, historiam Pelagianæ hæresis, amplissimè totus describit.

Idemmet Pelagius errorem suum, Catholicæ fidei contrarium agnovit, ut Prosper canit carmine de ingratis. *Non sequitur inde Orientis, Reflorum cura evituit, ceptumque nefandis dogmatibus Auctorem constrinxit lege benigna, Commentum damnare suum, nisi corpore Christi Abjungi, & Sanctio mallet grege dissociari, ubi commentum suum damnavit Pelagius, ut in Ecclesia Christi permaneret.* Et rursus. *Ut licet instantem declinans bestia penam, Perfidia secum sensus tenuisset eosdem, Ipsa tamen proprium germen damnando necaret, ore malam extinguens sobolem quam protulit ore, ubi vides Pelagium adinstar viperæ, propriam prolem enecasse.* Accedit discipulo Præceptor, Prospero Magnus Augustinus, libro de gestis Pelagii. *Ecce quatuordecim Antistes Orientalis Ecclesiæ in ea terra, cui Dominus presentiam suæ carnis exhibuit, Pelagium non absolvent, nisi ea tanquam fidei Catholicæ adversa damnaret, ubi absolutus est Pelagius Diospoli, ubi dogmata sua damnavit tanquam fidei Catholicæ adversa.* Et adversus Julianum Pelagii Ducem. *Ac per hoc Orientales, vos Iudices damnet, à quibus Pelagius damnari simeus eos, qui sentiens ista damnavit profectò damnandus, quia id quod damnavit ore corde servavit, & de dogmatibus Pelagii. Quæ ille nisi damnasset nullo modo ab eis in demeris existit.* Denique legenda Synodus Diospolitana, & liber integer de gestis Pelagii, quem luculenter edidit Augustinus; ubi capite sexto Pelagianos Pelagius, *tan-*

Corm. de ingr.

C. 11,

L. 1. c. 2.

C. 15.

fus. *Quod peccatum Ada soli ipsi nocerit.* Et post plura. *Qua autem dixi mea non esse, secundum iudicium S. Ecclesie reprobo anathema dicens omni contravenienti Sanctae, & Catholicae Ecclesiae Doctrinam.* ubi peccatum originale ex Pelagio doctrina fuerat Ecclesiae Catholicae. Cùm Magistro sentiat & sit discipulus Celestini; ubi ex Augustino ad Bonifacium de Innocentii literis locutus. *Celestius confesit professus, quod & frequenter ingeminat.* Totus ergo orbis & omnes etiam plebei, etiam ut loquitur Augustinus, sceminae noverunt, Pelagii certam haeresim nec Auctores etiam Adversarii, cùm Natali Alexandro dissentent, & tamen nullum exitit eo tempore Generale Concilium, & illa aeta sunt ante Concilium, cui mortuus affidere non potuit Augustinus, & passim petiere Concilium Pelagiani, contra quos arguit validè Augustinus. *Quid adhuc quæris examen?* Et ad Bonifacium eas petitiones confutat. Una remanet acceptatio Ecclesiae, quæ ante Concilium non fuerat, nec unquam post Ecclesiam universam, Pelagiani Concilium petissent, minoris certè auctoritatis, utpote solum representantis Ecclesiam, & ipsi os clausisset Augustinus, Ecclesiam referens Catholicam, nec solum Occidentem sufficere probasset. Tandem constat dubitasse Nestorium, imò sæpè scripsisse Celestino. *Sæpè scripsi Beatitudini tuae propter Julianum, Orontiam, id constat ex epistola Celestini, Nestorium ipsum reprehendentis, ob Pelagianorum Præfulum communionem; id constat ex Joanne Antiocheno, eos in sua Synodo acceptante, id ex Episcopis quampluribus, Pelagii errorem secutus, & libri contra bullam unigenitus, referant decem, & octo contrarios.*

Sit sanè Concilium infallibile, *Visum est Spiritui Sancto & nobis, at erit vel ex eo infallibilis Papa, cujus epistolas sexta Synodus clamat. Dicitur per os Spiritus Sancti, qui ex Optato ducit ad se Angelum, nempe Spiritum Sanctum, qui Deus ab Homine mitti non potest, misisse illum si potestis, qui sententiam dicitur in Acacium. Agnosce S. Spiritus iudicio, & Apostolica auctoritate damnatus, & pro ea ferenda sententia Monachi in Ecclesia martyres celebrantur. Sint Divina Concilii dogmata, ut laicum forum agnoscat, & sacrum millies, sunt divina & Papæ decreta, ut de Agapeti decretis ait Justinianus. Sicque divina, & humana paxiter concurrentia unam consonantiam relictis sententiis fecere, & Epiphanius scribit Hormisdæ. Est mihi oratio magnopere B. Patris mihi vobis, & Divina completis dogmata, qua &c. Sanctæ Sedi vestrae sunt tradita.* Sic Innocentius ab Afris commendatus. *Illi non humana, sed Divina decrevere sententia, ut quidquid de disjunctis, remotisque provinciis ageretur, non prius duceret finiendum, nisi ad basius Sedis notitiam perveniret, ubi tunc finiuntur fidei quaestiones, cùm ex ipsis Synodis Romam referuntur, sic Clerici, & Præ-*

fules Orientis. *Canonicum iudicium ab illo audiri postulasit, qui dicit Interroga Patrem tuum, sic Celestius novus Paulus appellatus, sententiam suam dicit Christi, imò verò Divina Christi Domini sententia, ubi Celestini non est sed Christi. Sit infallibile Concilium melius Papa, qui confirmat, dirigit, prædefinit, & Concilium reddit Æcumenicum, qui semper docuit nunquam edoctus, nec in sexta ipsa Synodo, Agathonis epistolis instructa, & qui fuso calamo evictus est Major, & Concilium sine Papa est fallibile, cùm Petro tantum dicit, Visum est Spiritui S. & nobis.*

Ventum est ad Ecclesiam infallibilem ex eo quod est Columna veritatis, at Petrus in Successoribus vivens, tertio approbante Concilio est Caput, Fideique columna, & si Ecclesia est firmamentum, Petrus in Leone vocatur, *restè fidei fundamentum, & Petra fidei passim ingeminatur.* Arca est Ecclesia universalis, arca est Ecclesia Petri ex Hieronymo. *Si quis in arca Noè non fuerit, peribit regnante diluvio.* Invieta est portis inferi Ecclesie, invieta est & Petri Ecclesie, id docente vel plebe ipsa. *Numerate Sacerdotes ob ipsa Petra Ecclesia hec est quam non vincant superba inferorum porte.* Uno verbo eadem est ut vidimus fides Catholica, ac Romana.

Non est discipulus super Magistrum, urget Veritas super Ecclesiam, ideoque major est Papa Ecclesie, quam quotidie docet, & docuit. Vocat Damascum Hieronymus, Ecclesie Virginis Doctorem, *Dum adhuc viveret S. memoria Damascus, librum contra Helvidium de B. Mariae perpetua Virginitate scripsimus, i. quo necesse fuit nobis ad virginitatis beatitudinem prædicandam, multa de molestis dicere nuptiarum. Nam vir egregius, & eruditus in scripturis, & Virgo Ecclesie Virginis Doctor, aliquid in illo sermone reprehendit?* en Damascus Ecclesie Doctorem. Vocat quinta Synodus Leonem. *Qui fuit illuminator, & columna Ecclesie, an ordine inverso rerum, Illuminator Ecclesie illuminatur, & columna ab Ecclesia sustentur?* Vocat Agatho acclamatus Ecclesiam, Pontificum dicitis obedientem. *Quam Auctoritatem utpote Apostolorum omnium Principis, Syn. semper omni Catholica Christi Ecclesia, & universales Synodi fideiter amplectentes in cunctis secuta sunt, ubi & Ecclesia in cunctis est secuta; & collecta in Synodis, & orbo diffusa. Vocat vel Hilarius schismaticus, Papam Ecclesie Rectorem. Ecclesia est domus Dei, cujus Rector est Damascus, an Rector hodie regitur? Vocat Petrum Hilarius omnium Magistrum. Cæteris ignorantibus solus respondit, an inaudito miraculo ignorantes, docent Apostolum scientem, & Ecclesia in Apollolis representata, ignorans docet Petrum scientem? Vocat Ambrosius Siricum Pastorem. Dignus quem oves Domini audiant & sequantur. Vocat Legislatorem Zephyrium Tertullianus. Audio editum esse propo-*

Ep. ad Rufin.

Ab. 3.

Ep. 57.

In psal. contro. par. Do-na. Aug.

Adv. 9. ev.

Ep. ad 6. Syn.

Ep. 81.

De pu-dic. 1.

C. 33.

L. 1. c. 2.

L. 2. no.

L. 4. r. ul.

Ep. ad Cleop.

Ab. 15.

Ab. 8.

L. 1.

Ep. ad Ebar.

positum, & mox. *Hæc legantur in Ecclesia & Virgo est?*

Horrendum est quod scribit Launojus de Papa, qui semper Ecclesiam docuit, nunquam ab Ecclesia edoctus, Papa nunquam Ecclesiam docuit. Nunquam ergo ex Hieronymo. *Stephanus sibi re delata, auctoritate Apostolica statuit?* Nunquam accidit à Cypriano narratum. *Lucius dandam pacem censuit lapsis.* Nunquam sancitum est à Pio, ut resurrectio die Dominica celebraretur, quod à pluribus postea Pontificibus confirmatum est. Nunquam Zephyrinum audiit Tertulianus. *Audire editum esse propositum, & quidem peremptorium.* Nunquam decretum Cornelii ex Eusebio. *Decretum concilii promulgatum est.* Nunquam Sozomenus ait de Paschate. *Qui Romam & alias partes Occidentis incolunt Petrum, & Paulum Apostolos consecraverunt, quam ipsi tenent reliquias asserunt.* Quam bellè nunquam significat semper. Nunquam Liberius Arianos, vetuit ex Siricio rebaptizandos. *Quod totus Occidens, Oriensque custodit.* Nunquam Damasus formulam fidei, pro Ecclesia ex Theodoro composuit; aut Ariminense Concilium cassavit; aut Spiritus S. Divinitatem dicitur, in Concilio Alexandriæ ex Hieronymo. *Assensus est huic sententia Occidens, & per tam necessarium Concilium, è Satana sancibus ereptus est orbis.* Nunquam ex eodem vita sunt epistolæ. *Quid Papa Anastasius in toto orbe hæreticorum persequens.* Nunquam scribere Chartagenica. *Gratias agimus Domino nostro, quod illi oprimo, ac S. Anstasii suo tam piam curam pro membris Christi, quævis in diversitate terrarum, sed in una compage corporis constituit, inspirare dignatus est; ubi totum corpus curat Anastasius.* Nunquam accidit quod scribit

Act. Lu. 101.

Ep. 68.

L. 6. 43.

Act. Lu. 101.

Ep. 101.

Act. Lu. 101.

C. 41.

Ep. 47.

providit, nec scribit Hilarus Pulcheræ. *Vestra itaque veneranda Clementia cognoscat à prefato Papa cum omni occidentali Concilio reprobari omnino, quæ in Episcopo contra Canones per inultus, & odia secularia à Dioscuro Episcopo facta sunt.* Nunquam Leonis epistola, & Occidentem, & Orientem instruxit, nec scribit Leoni Galli. *Ille specialis doctrina vestra pagina, ita per omnium Ecclesiarum conventicula celebratur, nec vera sunt acta Conciliorum. Cùm Cp. panici convenissent missa est ad omnes Metropolitans epistola almi Leonis, & subscripta est, & ita ante Concilium subscripta.* Nunquam scripsere Orientales Synmacho. *Non enim ignovimus ejus ingenium, qui quotidie à Sacro Doctore tuo Petro oves Christi per totum habitabilem mundum creditas tibi pascere.* Nunquam Hormisdæ libello, sed in ipsa fidei professione, & Papæ infallibilitati orbis subscripsit. In Hispania, Illyrico, & Oriente. Nunquam scripsit Theodoretus. *Tenes enim ista Sedes gubernacula, regendum cunctarum orbis Ecclesiarum, & rursus. Et qui nunc magnam Romam regis, reformationque dogmatum radios adeoque diffundis, & mox. Nobis fidei regulam literis suis exposuit.* Nunquam scripsit Acacius Hormisdæ. (Solicitudinem omnium Ecclesiarum juxta Apostolum circumferentes.) Nunquam decreverit tres Imperatores, nec Justinianus ejus meminit legis. *Cunctos populos, quos Clementia nostra regis temperavit in totum, si volumus Religionem versari, quam B. Petrum tradidisse Romanis Religio usque nunc ab ipso infinuata declarat, & quam sequi claret Damascum, ubi Religio cunctis demonstratur à Petro, & Damaso fidei successore.* Nunquam docuit Ecclesiam Pelagius, in quinti acceptance Concilii. Nunquam Ecclesiam docuit Gregorius, nec formulam schismaticis dicitur, nec scripsit ipsis apud Launolum verhis. *In vera fide persistite & vitam vestram in Ecclesia Petra ideo in Confessione B. Apostolorum Principis solidate.* Parco Lectorum tadio Caput istud finiturus. Nunquam.

CAPUT XI.

Evincitur Papæ infallibilitas ex omnium testimonio.

Eccliam Christi apud omnes periisse; nec Hæretici audent affirmare, volunt salvam in multis Catholici, apud paucos Hæretici, in nullo Nemo. Et Ratio ipsa Senecam docuit, singuli errare possunt, & falli, neminem omnes sefellunt.

Papam sequuntur Patriarchæ, quorum plurimos de Patribus retulimus; & alii manent in magno numero. Manet Paulinus Antiochenus, ad quem Damascus scribit. *Quapropter supradictus Filius meus Vitalis, & qui cum eo sunt si voluerint aggregari, primum debent in ea professione fidei subscribere, Horum ubi*

Act. Concil. Cæsi.

Ep. 112.

Ed. ad pap. Cp.

Ep. ad Paul.

Ep. ad ubi

ubi post Paulinum subscribit Vitalis, & aliam fidei professionem sub Hormisda, subscribit & Joannes Patriarcha, & post ipsum iterum Mennas de Papæ Sede; *In qua est integra Christiana Religio, & perfecta soliditas, ubi Romæ Ecclesiam perfectè solidam, & Catholicam Ecclesiam profitentur, & particularem cum universali commiscunt, sic & Anatolius novæ Romæ Patriarcha, scribente ad Leonem Pulcheria; Thaurum literarum Apostolicam Confessionem amplectitur, quod & sapè Patriarchæ alii fecere; ut de Protorio Leo scribit. Nam cum amplecti se epistolam meam, quam ad B. memisri Flavianum contra Eutychem impium misi, toto corde profitemur quid aliud, quam se Apostolorum discipulatum ostendit. Et in quarta Synodo de Patriarchis legitur. Qui subscripserunt epistolam Leonis ad Synodum, & Judices, & Senatus dixerunt, intrent, & Dioscorus ipse, juravit septies legere. Id in Generalibus Synodis profitentur, id in regionalibus sub Menna & aliis, & de Pelagianis Celestinus ad Nestorium, & Prosper carmine de ingratis. Atticus antiqui legatos hæreticorum, consultando fide; sic Cyrillus scribit ad Celestinum, sic Flavianus de Eutyche. Causa indiget solummodo vestro solatio, & dicit removendum Concilium. Id evenit in celeberrimo decreto, ubi Gratianus præcepit ex*

cyra Galatia Enstatio Beryti, & Basilio, Seleucia Usuræ, qui potestatem habuerunt, & Principes fuerunt tunc Ephesini latrocini, ut alieni ab Episcopatu fierent, & intercedente pro eis Concilio, & quia consenserunt in subscriptione supramemorata Leonis epistole, & ne iterum nasceretur schisma jussi sunt in Concilio permanere, ubi approbantes epistolam Leonis, Catholici sunt nunquam hæretici, eo lydio lapide explorati.

L. 2. c. 4.

Audiantur absque scrupulo Episcopi, quorum est Papæ decreta expendere; & sensum omnino diversum exponunt. Scribunt Orientales ad Symmachum. *Hæc diximus Sanctissimè anxi supplicare, non pro perditiõnis unius ovis, neque pro perditiõne nimis Dromæ, sed pro amica nobis salute, non Orientalium partium tantum, sed trium propè plagam habitabilis mundi. Et mox. Non enim ignoratis ejus ingenium, qui quotidie à Sacra Doctore tuo Petro doceris, oves Christi per totum habitabilem mundum creditas tibi pascere, ubi Papa à Petro docetur, oves per orbem totum pascere, & tres partes regere habitabilis mundi, scribit in Rufinum Hieronymum. Miror quomodo probaverit Italia, quod Roma contempsit, Episcopi susceperint, quod Sedes Apostolica condemnavit, ad eodè mirum erat in veteri Ecclesia, quod modò amarè stemus & cernimus Episcopos in Gallia suscipere, quod Sedes Apostolica condemnavit. Scribunt Legati ad Hormisdam. Episcopi diversarum civitatum, quanti inventi sunt libellum obtulerunt, & erat libellus professio fidei, ubi Papæ infallibilitas elucebat. Scribit de hæretico Petro Fullone, Flaccianus Episcopus Rhodopenis. At enim cribratus et Canonice à Præsulibus nostris, idest à Principe Apostolorum Petro, ubi hæreticarchæ ipsi, à Petro Canonice cribrantur, & Petrus cum Præsulibus cribrat, & Petrus in Præsulibus cribrat. Scribunt Orientales Agapeto. Ex quo Christus Deus, & mox. Firmavit super firmam Petram pedes vestros, ubi Christus Agapeti pedes super firmam Petram fundavit. Scribunt Gelasio Præsules Dardaniæ. Desiderii & voti nostri est, jussionibus vestris in omnibus obedire, & mox. Et si qui sortè prava intentione, quod neque arbitramur, neque optamus, à Sede Apostolica se crediderint segregandos, ab eorum nos alienos esse consortio profitemur. Et iterum. Apostolica, & singulari illi Sedi vestre, communi fide, & devotione parere contendimus, ubi in omnibus Episcopi Papæ obediunt, & in hæresi Petri, & Acacii, à nullo Concilio damnati, communi fide obtemperant, Patrum ut ajunt custodientes præcepta. Scribit apud Eusebium Dionysius. Jam scito Fratres omnes Orientalis Ecclesias, quæ ante fuerant propter errorum perversitatem, nonnulla dissensione distrahitæ, ad concordiam demò esse rediitæ, & post longum Præsulum Catalogum ait. Atque ut pro his omnibus deprecarer, epistolam scripsi, ad eodè Præsule numerosi Cornelii decretum mox non recipientes*

Ad Ruf.

Ep. ad Leon.

Ep. 69. Ad. 4.

4. Conc. ad. 1.

Ep. ad Leon.

L. 7. c. 4.

Ep. 57.

In conf.

Coll. 1.

Ad 4.

Ad. 4.

Ep. ad Leonem. Apostolicam Confessionem amplectitur, quod & sapè Patriarchæ alii fecere; ut de Protorio Leo scribit. Nam cum amplecti se epistolam meam, quam ad B. memisri Flavianum contra Eutychem impium misi, toto corde profitemur quid aliud, quam se Apostolorum discipulatum ostendit. Et in quarta Synodo de Patriarchis legitur. Qui subscripserunt epistolam Leonis ad Synodum, & Judices, & Senatus dixerunt, intrent, & Dioscorus ipse, juravit septies legere. Id in Generalibus Synodis profitentur, id in regionalibus sub Menna & aliis, & de Pelagianis Celestinus ad Nestorium, & Prosper carmine de ingratis. Atticus antiqui legatos hæreticorum, consultando fide; sic Cyrillus scribit ad Celestinum, sic Flavianus de Eutyche. Causa indiget solummodo vestro solatio, & dicit removendum Concilium. Id evenit in celeberrimo decreto, ubi Gratianus præcepit ex Sozomeno, ut universi subditi eam Religionem amplecterentur, quam Petrus Apostolorum Princeps ab initio tradidisset, & Patriarchæ omnes teste Hieronymo præsentem, se Damasi fidem sequi profiterentur, & etiam occultato suo morbo Vitalis. Id Justinianus inductione confirmat, de hæresibus, Macedonii, Anthimi sub Menna, & concludit. Sicque Divina, & humana pariter concurrentia, unam consonantiam rectis sententiis facere. Id appellationes in causa hdei ostendunt, ut Athanasii, Flaviani novæ Romæ, & aliorum. Id susceptio epistolæ Pontificum Romæ, ut in quinta Synodo Eutycheus. Suscipimus autem & amplectimur & epistolæ Præsulum Romanæ Sedis Apostolicæ, sic in quarta epistolam Leonis, in sexta Agathonis. Id evincit relationum missio, ut ad Petrum ipsum. Id extrema hæreticorum damnatio, ut de Petro Fullone scribit Flaccianus Episcopus Rhodopenis. Cribratus et à Præsulibus nostris, idest à Principe Apostolorum Petro, sic in Synodo sub Menna. Contempserunt Romanam Ecclesiam, in quâ est successio Apostolorum, quæ sententiam contra ipsos tulit, ubi cum Auctore hæresis exterminatur.

Subsequuntur Patriarchas Metropolitæ, de quibus in Cp. Synodo narratur. *Missi est epistola almi Leonis ad omnes Metropolitæ, & subscripta est, ubi Metropolitæ ante Concilium, epistolæ Leonis subscribunt, nec dubia est post Concilium, quæ certa fuerat antè ipsum. Et similè factum enarrat Evagrius. De Juvencali Hierosolimitano, Thalasso Casarea Cappadocia, Eusebio An-*

Ep. ad Leonem. Apostolicam Confessionem amplectitur, quod & sapè Patriarchæ alii fecere; ut de Protorio Leo scribit. Nam cum amplecti se epistolam meam, quam ad B. memisri Flavianum contra Eutychem impium misi, toto corde profitemur quid aliud, quam se Apostolorum discipulatum ostendit. Et in quarta Synodo de Patriarchis legitur. Qui subscripserunt epistolam Leonis ad Synodum, & Judices, & Senatus dixerunt, intrent, & Dioscorus ipse, juravit septies legere. Id in Generalibus Synodis profitentur, id in regionalibus sub Menna & aliis, & de Pelagianis Celestinus ad Nestorium, & Prosper carmine de ingratis. Atticus antiqui legatos hæreticorum, consultando fide; sic Cyrillus scribit ad Celestinum, sic Flavianus de Eutyche. Causa indiget solummodo vestro solatio, & dicit removendum Concilium. Id evenit in celeberrimo decreto, ubi Gratianus præcepit ex Sozomeno, ut universi subditi eam Religionem amplecterentur, quam Petrus Apostolorum Princeps ab initio tradidisset, & Patriarchæ omnes teste Hieronymo præsentem, se Damasi fidem sequi profiterentur, & etiam occultato suo morbo Vitalis. Id Justinianus inductione confirmat, de hæresibus, Macedonii, Anthimi sub Menna, & concludit. Sicque Divina, & humana pariter concurrentia, unam consonantiam rectis sententiis facere. Id appellationes in causa hdei ostendunt, ut Athanasii, Flaviani novæ Romæ, & aliorum. Id susceptio epistolæ Pontificum Romæ, ut in quinta Synodo Eutycheus. Suscipimus autem & amplectimur & epistolæ Præsulum Romanæ Sedis Apostolicæ, sic in quarta epistolam Leonis, in sexta Agathonis. Id evincit relationum missio, ut ad Petrum ipsum. Id extrema hæreticorum damnatio, ut de Petro Fullone scribit Flaccianus Episcopus Rhodopenis. Cribratus et à Præsulibus nostris, idest à Principe Apostolorum Petro, ubi hæreticarchæ ipsi, à Petro Canonice cribrantur, & Petrus cum Præsulibus cribrat, & Petrus in Præsulibus cribrat. Scribunt Orientales Agapeto. Ex quo Christus Deus, & mox. Firmavit super firmam Petram pedes vestros, ubi Christus Agapeti pedes super firmam Petram fundavit. Scribunt Gelasio Præsules Dardaniæ. Desiderii & voti nostri est, jussionibus vestris in omnibus obedire, & mox. Et si qui sortè prava intentione, quod neque arbitramur, neque optamus, à Sede Apostolica se crediderint segregandos, ab eorum nos alienos esse consortio profitemur. Et iterum. Apostolica, & singulari illi Sedi vestre, communi fide, & devotione parere contendimus, ubi in omnibus Episcopi Papæ obediunt, & in hæresi Petri, & Acacii, à nullo Concilio damnati, communi fide obtemperant, Patrum ut ajunt custodientes præcepta. Scribit apud Eusebium Dionysius. Jam scito Fratres omnes Orientalis Ecclesias, quæ ante fuerant propter errorum perversitatem, nonnulla dissensione distrahitæ, ad concordiam demò esse rediitæ, & post longum Præsulum Catalogum ait. Atque ut pro his omnibus deprecarer, epistolam scripsi, ad eodè Præsule numerosi Cornelii decretum mox non recipientes

Ep. ad Full.

pientes non laudem exigunt aut meritum, sed apud Xistum intercessores adhibent, qui pro ipsis preceperunt, adeo vel mora in recipiendo est delictum. Scribit & validissimè Gelasius, de Synodo Chalcedonensi locutus,

Ep. 4.

In qua Pontificibus innumeris, qui latrocinio corruperant Ephefino, veniam poscentibus sola concessit, & in sua perfidia permanentes, nihilominus sua auctoritate prostravit, ubi vides & obduratos, & pœnitentes, nulli fidere Ecclesiæ acceptationi, innumeros Pontifices non jactare, & Concilium trium Patriarcharum, & Imperatoris decreto firmatum, veniam poscere penitentes pœnam subire obduratos. Scribit & Sozomenus Græcus, in causa gravissima Trinitatis. Episcopus Romanus ea de re certior factus scripsit ad Ecclesias Orientis literas, ut, unâ cum Sacerdotibus & Episcopis Occidentis, Trinitatem consubstantialiorem crederent. Quo factò singuli rebus, ab Ecclesia Romana semel judicatis acquiescere, eaque controversia finem habere visa est, ubi semel à Papa judicatis rebus, singuli Orientales acquiescunt, & contendendi studium mox deponunt. Sic & innumeri Episcopi quarti Concilii, post quartum ipsum Concilium, Leoni Papæ adherent, in causa ejusdem Concilii, qui se Petram Ecclesiæ, & Petrum immobile vocat fundamentum.

2. 6. c. 22

Ep. 75.

Etiam Clerici Episcopis junguntur, & scribunt Justiniano Imperatori. Canonicum judicium ab illo audiri postulastis, qui dicit. Interroga Patrem tuum, & annuntiabit tibi, ubi fidi Judicem Papam, à Deo audiri justum affirmant. Et Clerus Alexandrinus de Petro. Cujus per omnia B. Marcus extitit imitator, ut si quando contigerit in rebus ambiguis, quædam Episcoporum Concilia celebrari Sanctissimus, qui Romana præsideret Ecclesiæ, R. Alexandrinæ civitatis Archiepiscopum deligeret, & sui curam loci susciperet, ubi Cyrillus præfes Concilii, à Celestino electus agnovit, & cum Clero suo & à Synodo tota, Petrum in successoribus causas decernere, & divinam Celestini sententiam, & extremam.

Syn. sub
Menna.

Mirabile prorsus est Monachos, qui plangendi habent Officium non decendi, in hac re Magistros inveniri. Itâ Monachi secundæ Syriæ. Deprecamur condoleatis justè pro corpore laniato, nam Caput estis omnium, vindictæ fidem contemptam; & eo utuntur exordio. Quoniam Christus Deus noster, Principem Pastorum, & Doctorem, & Medicum animarum constituit Vos; ubi Papa Doctor est, & Princeps Pastorum, & Medicus est animarum, nec Pastorum Princeps à Pastoribus, nec Doctor pendet à discipulis, nec Medicus animarum ab infirmis, & corpus laniatum medetur. Etiam Monachi sub Hormida, Papam infallibilem consentunt, in solemnissima fidei professione. Episcopi diversarum civitatum quasi inventi sunt libellum similiter obtulerunt. Et mox. Pari modo & omnes Archimandritæ fecerunt, apud quos

Ep. ad
Horm.

Archimandritas, & certamina nos habuisse suggerimus dicentibus illis, sufficit ejus Archiepiscopus noster fecit, nos factum ejus sequimur. Quid amplius post multa certamina, ipsi quoque convicti libellos dederunt, ubi libello Hormidæ subscripserunt, nec certamen extitit de subscriptione, nam & dicebant factum ejus sequimur, sed de subscriptione distincta, & Pastoris proprii separata. Iterum Archimandritæ Orientales sub Menna; De Leone Papa scribunt. Qui fuit illuminator, & columna Ecclesiæ, & fuscè de Agapeto loquuntur. Spem habentes ad Clementissimum Deum, qui tempore opportuno vestrum adventum nobis ostendit, quod sicut Petrum magnum Apostolorum Principem bis, qui Roma erant in depositione Simonis Zoetici misit, sic & vos misit in depositione, & expulsionem Severi, Petri, & Zoaræ. Et de Ecclesia loquentes. Quam defendentes Beatissimum suscipite nostram supplicationem, & potestatem vobis à Deo datam, in ipsos moventes purgato Dei Ecclesiam, & à lupis liberate, ubi vides novum Petrum Agapetum, in novum hæresiarcham Simonem, ubi Papa purgat Dei Ecclesiam, & Pastor liberat à lupis; nec Ecclesia Papam purgat. Et in causa Monachorum Scytharum, scribit de ipsis Justinianus. Omnes verò Sacerdotes Sanctæ Catholicæ, atque Apostolicæ Ecclesiæ & R. R. Archimandritæ Sanctorum sequentes vestram Sanctitatem, & custodientes statum, & unitatem S. S. Dei Ecclesiarum, quam habent ab Apostolica vestra Sanctitatis Sede & c. Uno consensu confiterentur unum esse S. Trinitatis, & de Monachis Damasum sequitis, in acerrima hypostasis controversia, scribit epistolam Hieronymus. Monachorum circa me manentium antiqua surgit Auctoritas, & mox. Omnes tibi parere se dicunt, & cum Catholicis schismatici, & hæretici.

As. ii

Ep. 57.

Ep. ad
Theod.

Illud est mirabilis femina, hac in re instructa & docentes, & rarum Dux femina facti. Femina ergo Viris junctæ, & cum Principibus Reginæ docent. Hac igitur gratia Mansuetudo tua tantis malis resistens, veritatem fidei Catholicæ, Religionis servari præcipias, ut secundum formam, & definitionem Apostolicæ Sedis, quam & nos tanquam præcellentem similiter veneramus; Ut in statu Sacerdotali illeso manente per omnia Slaviano, ad Concilii, & Apostolicæ Sedis judicium transmittatur, sic & scribit Galla Placidia Pulcheriæ, ut post Concilii Generalis sententiam, causa à Romano Pontifice, seu potius à Petro ipso terminetur. Et Pulcheria laudatissima Leoni. Literas tuæ Beatitudinis, omni decenti omnem Episcopum veneratione suscepimus. Et rursus. Igitur gloriose Episcopus permansit in eadem fide, & raruus literarum Apostolicam confessionem completitur, ubi ex eo Anatholium firmat Catholicum, quod Leonis epistolæ subscriberet. Miraculum maximum est plebem ex indocta mox transire in eruditam, & credere, & articulos intelligere, & imbelles pro Ecclesia

benè

herē pugnare. Hęc in psalmo contra partem Donati, post Augustinum, & cum Augustino pugnabit. *Numerate Sacerdotes ab ipsa Petro Ecclesie, hæc est quam non vincunt superba inferorum porta*, ubi Romanam Ecclesiam invictam, sicut & Catholicam tuebantur, vel contra Donatistas hostes Ecclesie. Hęc decretum illud Gratiani, ubique promulgatum venerat, & una vox omnium esse populorum. *Cunctos populos, quos Clementia nostra regis temperamentum, in tali volumus Religione versari, quam Divinum Petrum reliquisse Romanis, religio usque nunc ab ipso insinuata declarat.* Et de hoc bellè narrat Theodoretus. *Quamquam hoc mandatum apud singulos gentes sine contentione conficiebatur, ubi singulæ gentes vel sine contentione, Religionem à Petro insinuatam sequuntur.* Hęc plebs post libellum Hormisdæ, ubi infallibilitatæ Papæ confessio fuerat fidei Catholicæ. *Quis explicet, quas voces in laudem Principis, vel Sedis vestre totius populi cætas, & favor emisit.* Hęc plebs apud Hieronymum clamabat. *Campanes cum Tharsensibus, hæreticis copulati, nihil aliud ambiunt, nisi ut antioris Sedis vestre fuiti, tres hypostasitæ cum antiqua sensu prædicent, ad eod populis Antiochenis, quavis divisus in hoc erat unanimitas, ut Papam certò decedentem crederet.* Hęc plebs Joviniani discipulos, velut peste infectos vitavit; ut testis est oculus Ambrosius. *Recognovimus licetis Sanctitatis tuæ, boni Pastoris excentias, & mox. Novellam impietatem execratis est Imperator, & omnes qui illos viderunt, quasi quadam contagia resugerunt.* Et rursus. *Qui eos omnium execratione damnatos Mediolanensium ex urbe quasi præfugos replerunt.* Repetant cum Juliano noa populi concursus referre; & nos cum Augustino bellè reponemus. *Quamquam & ipse populus adversum vos susurret, quia non est talis questio, quæ possit etiam notitiam sugero popularens, Divites, & pauperes, excelsi, atque infimi, docti, atque indocti, mares, & feminae noverunt.* Imperabant ergo Principea, & populus libenter obediebat, promulgabant Reges decreta. Cunctos populos, quoa Clementia nostræ regit temperamentum in tali volumus Religione versari, & populi sine contentione volebant. Et Justinianus scribens Hormisdæ. *Rogamus igitur Reverendissime salutate, ut iudicii futuri memores, causam taliter ordinetis, ne quid dubitationis relinquatur in posterum, & iterum. Ostendat tunc Apostolatus, quod Petro successit Apostolo, quoniam Dominus à Vobis, utpote Summi Pastoris exaltatus est universorum salutem, qui posuerunt esse solvi firmata concordia. Nos enim finitis capitulis, de quibus scripta suscepimus ultra non patiemur à quoquam, controversiam Religionis, in Republica nostra moveri, ubi vides decreta Principum, & quidem à populis venerari.* Imò & populus contra Principes Papæ decreta est veneratus, ut de Athanasio

& facili, ab Arianis, vel ob hæresim damnatis, scribit Socrates. *Illi recedunt Roma, literisque Julii confisi, ad suas ipsorum Ecclesias redeunt.* Et Concilia Generalia ut Tyrium, Antiochenum, & alia eos damnant, Ecclesie multæ habebant pro Hæreticis, & solis Julii literis, & Catholicis & Episcopi cognoscuntur, & unus Julius contra omnes decidit: quod & confirmant Centuriatores. *Et quod illud eis ansam præbebat se se efferendi, quod ex aliis Ecclesiis testimonio à Doctoribus inserunt à Romano Episcopo petebant; fidem enim Moysi Saracenorum Episcopi, probasse dicitur apud Socratem Damascus.* Sic de Tertulliano scribunt. *Non sine errore sentire videtur clares, soli Petro commissus, & Ecclesiam super eum fundatam, sic de Irenæo, Irenæus scribit, ad eam necesse est omnem convenire Ecclesiam, & totum penè donant Cyprianum.*

Legitur in Apocalypsi de Cantoribus. Et resonabat terra in voces eorum. Resonat Africa cum plebè ipsa, *Numerate Sacerdotes ab ipsa Petra Ecclesie hæc est, quam non vincunt superba inferorum porta, & cum ducentis Episcopis clamabat. Qui te & regere consulentem, & orantem exaudire dignatur.* Resonat Gallia cum Avito. *Questamus ergo servitio meo cuncti, ut quod Filiis vestris Fratribus meis, idest Gallicanis si consulari respondere debeatis. Et quia securus non dicam de V'ienensi, sed de totius Gallie devotione polliceor, omnes super status fidei vestram captare sententiam; ubi Gallia tota in causa hæresum, certò Papæ sententiam captat, quod constat & epistolis Innocentii ad Exuperium Tholosanum, & ad Victricium Rhotomagensem, è quibus Galli dogmata hauserunt.* Resonat in Hispania, & Illirico subscriptus Hormisdæ libellus, & in Scythia, Thracia, & Syria, ut scribit Hispania Hormisdæ de Joanne. *Laudò propositum viri, hoc zelo circa fidem, & Apostolicam instituta serventis, ut nec per ignorantiam quidem quemquam ceno alieni erroris patieretur immergi, Ipse enim &c., ut prævideat, ne vel casu possit errare.* Et mox. *Nos autem libellum missimus, sub quo si quis communionem vestram de Orientalibus Clericis poposcerit admitti, secundum quam & de Thracie, & Scythie, Illiricique partibus, vel Epiri veteris, sed & secundum quod de Syria multo jam constat esse subscriptor, ubi per multam & distitas provincias, Papam infallibilem libellis ostendit.* Resonat terra in professionibus fidei, in professione fidei sub Damaso, in professione fidei sub Hormisdæ, in orthodoxie typo sub Liberio. Resonabant ut dum cytharæ Unifonæ, Oriens totas, & Occidens; ut de Alexandrina Synodo ait Hieronymus. *Asensus est huic Concilio Occidens, & per tam necessarium Concilium, à Satanae sancionis ereptus est orbis; ubi necessarium est Concilium vel regionale, & Concilium Ariminense condemnat, & orbem eripit è faucibus inferni.* Resonat terra ex

L. 2. 2. 13

Cris. 4.

c. 7.

Vid. 10.

praef.

In Psal. contra par. Donat.

Ep. ad Iun.

Ep. 41.

Ad. Lucif.

Orientalibus. *Hæc diximus Sanctissime aſſi ſupplicare non pro perditione unius civis, neque pro perditione unius drachmæ, ſed pro amica nobis ſalute, non Orientalium partium tantum, ſed etiam propè plagarum habitabilium mundi. Et mox. Non enim ignoratis eſſe ingentium, qui quotidie in Sacro Doctore tuo Petro doceris, oves Chriſti per totum habitabilem mundum creditis tibi paſcere, ubi Petrus Pontificem docet, ut totius orbis oves paſcat. Denique in Divinitate Spiritus Sancti reſert Sozomenus Græcus. Epifcopus Romanus ea de re certior factus, ſcripſit ad Eccleſias Orientis literas, ut unum cum Sacerdotibus, & Epifcopis Occidentis Trinitatem conſubſtantialem crederent. Quo ſæculo ſinguli rebuſ ab Eccleſia Romana ſemel judicatis acquieſcere, eaque controverſia finem habere viſa eſt; ubi finem habere eſt viſa res.*

L. 6. c. 12

Hoc firmat Hiſtorici ex orbe toto, & per orbem univerſum diſſuſi, ut vidimus jam de Sozomeno. Hos confirmat Gennadius, in virorum illuſtrium Catalogo. Innocentius urbis Romæ Epifcopus, decretum Occidentaliſum, & Orientalium Eccleſiarum adverſus Pelagianos dedit, quod poſtea ſucceſſor ejus Papa Zoſimus latinis promulgaviſſi; & infra. *Xiſtus urbis Romæ Epifcopus decretum Synodæ adverſus Neſtorium volumine deſcribens, ad Orientem, & Occidentem Epifcopos adverſus errorem ejus ſuccedendum ſententiæ direxit. Ita ſcriptor Gallus enarrat, de gemina hæreſi proſtigata, per ſolam Apoſtolicam Sedem.*

Hoc firmat Poſſidius in vita Auguſtini. *At illi tanſe Sedis Antifiteſi, ſuis diverſis temporibus, ejuſdem Pelagianos notantes, atque à membris Eccleſiæ præſidentes, datiſſi literis, ad Africanas Orientis, & Occidentis Eccleſiæ eos anathematizandos, & deſertandos ab omnibus Catholicis cenſuerunt. Hoc firmat Proſper in Chronico. Concilio apud Chartaſtinem habito, ducentorum, & ſeptem Epifcoporum, ad Pontificem Zoſimum Synodalia decreta perlatæ ſunt, quibus probatiſſe per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt; ubi videt hæreticos orbe toto damnatos, & Petri gladium ubique recidere. Hoc & bella phraſiſ firmat Palladius. Theodoruſ Thyaneſis Epifcopuſ vir ſumma gravitatis, & mox. Ad ſinem uſque in communionem perſiſtens fidelium Romanorum, de quibus Pauluſ reſtat, fideſi veſtra annuntiat in univerſo mundo. Hoc & firmat Eufebiuſ, vel Papæ Holſii, laudans Aureliani factum. Præcepit enim ſiſ domuſ Eccleſiæ illiſ tribueretur, quibus Chriſtiani Italia, & urbiſ Romæ Epifcopi per literas tribuendam præſcriberent. Et gravido Epiphomemate concludit. Sic deſum Pauluſ, de quo diximus cum ſummo decore ſeculariſ imperii, & poteſtatiſ auctoritate ab Eccleſia penitus extruditur, ubi poſt Synodum Orientales, ex variis Patriarchatiſſuſ collectas, centum octoginta Patres complexas, unus Papa & ſoluſ, ab Eccleſia penitus extrudit. Et de ſeceptione decreti Viſtoris, quod liberum vocant Pariſienſiſ;*

L. 7. c. 14

Aliuſ antiquior ſuberat morbuſ longè graviffimuſ, an morbuſ longè graviffimuſ eſt ſaluſ. Et ruruſ in vita Conſtantini. In hac igitur controverſia, cum prolixo jam temporis ſpatio, populuſ ubique diſſenſiſſe, divinaque leges, & inſtituta, conſuſione quadam eſſent permixtæ, ubi & humane, & divina leges, erant conſuſione permixtæ, quod & per caput integrum tomo præcedenti evicimus, ſic in cauſa Montaniſtorum Irenæuſ, Eleutheriuſ cum Martyribuſ exorat, ut pax in Eccleſia ſtatuereſtur, adeo pacis arbiter erat Papa, & belli Eccleſiaſtici exterminator.

L. 2. c. 15

Plura capita largitur Theodoretuſ; & dialogum ponit inter Conſtantium, & Liberium, eo uſuſ nobiliſſimo exordio. Porro Liberiuſ longè excellentiſſimuſ, liberam pro veritate diſputationem, & ſermoſem planè admirabilem, habitum cum Conſtantiſ Imperatore, hoc in loco ponere conſiliuſ eſt, ubi eximie Liberiuſ verbiſ iſiſ communicæ cum Eccleſiſ reſpondet. *Quare ſiſ ſoluſ ſim, non tam fidei cauſa ſiſ inferior, & ſuſiora capita ſuppeditat. Damajuſ item vir omni genere laudis ſtorentiſſimuſ. ſimul ut hanc ſetiam exortat accipit, non Apollinarem ſoluſ, verum etiam Timotheum, ejuſ diſcipulum abdicavit. Quam rem Epifcopiſ, etiam Orientales Eccleſiæ gubernantibuſ, ſignificavit per literas, quas literas in hiſtoriam illigare non incommodum exiſtimaviſ. Et mox. S. Apoſtoluſ Sedent noſ docuit, quo poſto illiſ gubernacula, que ſuſcepimur tradienda ſiſ, mox Timotheum ait plenè damnatum, & iterum. Jam enim ſemel formulam edidimur,*

L. 2. c. 16

L. 2. c. 10

L. 3. c. 10

ut qui ſe Chriſtianiſmum profiteatur illud ſentat, quod ab Apoſtolo traditum eſt, & iterum. Itaque quid eſt cur abdicationem Timothei à me ruruſ requiratis, qui etiam hic iudicio Sedis Apoſtolicæ, Petro quoque Epifcopo Alexandria præſente abdicatuſ eſt, & ponit ubereſ libellum, ubi Damajuſ non mendax, aut ſuperbuſ, ſed ſtorentiſſimuſ omni laude, ante ſecundam ipſam Synodum, Apollinarem, & Timotheum damnavit, ubi à S. Petro fidem docetur, ubi formulam præſcripſit fidei; ubi ſecundò conſuli non patitur, & regulam non accipit, ſed dat Concilio, ubi ſcribit hæc cum S. Ambroſio, & Sanctiſſimiſ Occidentis Præſulibuſ; & innumera fulmina jactulatur.

C. 11.

Hoc idem concinit vel Poetæ, & Theologi ut olim ſimul & vates. Canit Prudentiuſ adverſum Novatianos. *Una fideſi cigeat priſco, que condita ſectò eſt, quam retinet Pauluſ, quamque Cathedra Petri, ubi una eſt ynſora certa, & portuſ periclitantium Cathedra Petri, antiquæ fidei magiſtra. Canit in pſalmo contra Donatiſtaſ, & Magiſter Auguſtinuſ, & diſcipuli. Numerate Sacerdoteſ ab ipſa Petra Eccleſiæ hæc eſt, quam non vincunt ſuperbe inferorum porta. Canit Proſper adverſuſ ingratoſ. Decernit quod Roma præbet quid regna ſequantur. Et ruruſ. Ergo Petri ſoluſ Romæ, & Chartaſtinis altæ, Conciliuſ repetant humileſ. Et ruruſ.*

In hym. S. I. Hipp.

In Pſal. contra Pr. Dan.

Clara

Clara Ephesus non passa suis consistere terris, vasa ita, & morbi fluitat, & femina mortis. Et iterum. *Atticus antiqua legatos hereticorum confutando fide, ubi Roma decernit, quod regna, non dicit examinent, sed sequantur, ubi Clara Ephesus femina mortis, & pestem à terris suis eiecit, & Atticus antiqua fide confutat, & tamen sola damnaverat Roma, nec ulla Synodus adhuc fuerat, nec ipsa acceptatio totius Ecclesiam.*

Ipsi Papæ tituli velut voces, Papam infallibilem loquuntur. Ubi nomen ipsum Patris, obedientiam exigit non examen, & Papa Filios etiam appellat, secundi Concilii Patrea. *Vobis honori est Filii honoratissimi, & Patres quarti Concilii, co se se nomine describunt. Summitas tua Filii, quod decet adimpleat, & monet sapientissimus Solomon. Audi fili mi disciplinam Patris tui, & ne dimittas legem matris tue.* Papæ nempe & Ecclesiam Romanam. Ubi Cathedra uns est Petri, in schismate, ut post Cyprianum Hieronymus. *Hinc scissa in tres partes Ecclesia, me ad se rapere festinas. Ego interim clamito si quis Cathedra Petri junctur meus est, en regula aurea tanti Doctoris, & omnibus in schismate necessaria. Ubi Papa cspuit est fidei, ad schismata vitanda institutus, ubi Petrus in successoribus vivit, & præstat fidei veritatem.*

Unum Romani nomen ne quidem vscuum est argumenti, & fides est quam Apostolus commendat. Ita clarissimè de se Clerus Romanus, ita epistolis tonantibus Hieronymus. At Launonius, Vvitcherius, & alii Hieronymo, & Clero reponunt, ipsos Romæ baptizatos, quasi Romæ baptizati, cum baptisimo errores reciperent, & baptizati, & Sancti, & Doctores cogerebantur Romæ adulari. At baptizatos non erat Romæ Cyprianus, qui epistolam Cleri commendat, qui idem dicit, & congeminat, at adulator non erat Rufinus, qui vel Hieronymum æmulum urgebat. *Parcas Romanis auribus, In vita parcas fidei qua Apostolico ore laudata est, at Romanus non erit Theodoros Thyaneus, qui eam fidem ut vidimus commendat, at Romanus non est Theodoretus, qui nobilissimè eadem commemorat. Præcipuè autem eam insigniter exaltat fide dignus testis Divinus Apostolus, qui clamas fides vestra annunciat in universo mundo, ubi & Græci & Latini Patrea eam fidem effusè commendant, ut ex antiquo Cypriano deducit Rigaltius, in hoc argumento nimius.*

Erat ea res legibus omnibus promulgata, erat in Justiniani Codice, omnibus prorsus conspicua; *Prima salus est recta fidei regulam custodire &c. Cunctos populos, quos Clementia nostra regis temperamentum, in tali volumus religione versari, quam Divinum Petrum reliquisse Romanis, Religio usque nunc ab ipso infinuata declarat.* Erat nota Ecclesiam apud Augustinum, laudentibus & parvulis manifesta. *Tenes me ab ipsa Sede Petri, cui passendus orer Dominus commisit*

successio Sacerdotum, an vinculis solubilibus tenetur, & in fide fluctus Ecclesiam?

Fidem sibi faciat evidentia ipsa, quam veteres Patres confitentur. *Super banc Petram scribit Hieronymus, edificatam Ecclesiam scio, adeo scientia fidem confirmat, & fides certa, & evidens evadit.* Hic Epiphanius Græcus, recensita Romæ Præfulum successione. *Et ne quis miretur, quod singulari ita exaltè recensens, per hoc enim semper claritas ostenditur, ubi semper non aliquando ex successione, claritas semper demonstrat.* Hic Vincentius Lyrenensis enumerata Romæ Præfulum successione, & Petri traditionibus recensitis. *Ut omnes luce clarior videant, Beatorem Apostolorum beata successio, quanto studio, quanta contentione defendit, suscepta semel Religionis integritatem.* Hic Gregorius Nazianzenus. *Illud etiam indignitatis accedit, quod ab Occidentali Synodo, se se ut audio susceptos esse affirmant, à quibus eos prius condemnatos esse nemini est obscurum. Quod si vel nunc vel ante suscepti sunt, qui cum Apollinarium sentiens hoc ostendans, & nos acquiescemus. Perस्पicu enim est eos rectè doctrinæ assentiri, nec enim aliter rei se habere potest, ubi vides perspicuum esse Apollinaristas, à Papa susceptos bene sentire, & rem aliter se habere non posse.* Hinc Augustinus in Pelagianos. *Ut jam verbis utar B. Zozimi. Et mox. In his etiam verbis Apostolica Sedis tam antiqua, atque fundata, certa, & clara est Catholicæ fides, ut nefas sit de illa dubitare Christiano, ubi vides certam, & claram fidem, & nefas esse dubitare Christiano; & in ore torbarum ponit in psalmo, quas credendi simplicitas facit securas, quamvis careant intelligendi vivacitate.* Hinc Fulgentius de Incarnatione. *Id enim quod davorum Magnorum luminarium, Petri scilicet, Paulique verbis tanquam splendentibus radiis illustrata, eorumque decorata corporibus Romano, qua mundi Caput est, tenes, & doces Ecclesia, totus cum ea Christianus orbis, & ad justitiam nihil basitan credit, & ad salutem non dubitat confiteri, ubi Christianus orbis credit, & ad salutem confteri non dubitat, qua docet Ecclesia Romana, omnium Caput Ecclesiarum.* Hinc Philippus Romanæ Sedis Legatus, tertium alioquin Concilium. *Nalli dubium est, imò seculis omnibus notum quod Sanctus, Beatissimusque Petrus, & Apostolorum Princeps, & Caput, fideique columna &c. In successibus suis vivit, & iudicium exercee, ubi Petrus sibi posthumus, hæreticos, & hæreses condemnat, & in eos iudicium exercee, nec solum id Legati loquuntur, sed Cyrillus Præses Concilii reponit. Quod hæc Sancta Synodus perspicuè percepit, nempe Petrum in successibus vivere, & in hæreses iudicium exercee, perspicuè id Concilium percepit, & nulli dubium, & seculis omnibus notum, id ultro & libens confirmavit.* Hic antiquissimus Cyprianus testatur. *Manifestum est, ubi &*

Ep. 57.

Her. 27.

In com. mon. 43.

Ep. 2.

Ep. 157.

C. 11.

At. 3.

Ep. 73.

Theod. l. 5. c. 10.

Ep. ad Leon.

Ep. 57.

Pallad. In vita Chryf.

Ep. ad Leon. In com.

De util. cred. c. 17.

per quos remissio peccatorum dari possit, nam Dominus primum Petro &c. potestatem istam concessit, ubi adversus Novatianos erat manifestum, Petro primum eam potestatem concessam; quod & libro integro de unitate, gravida phrasi exprimit, id fieri compendio veritatis. Hic Patres successorem Romanorum Pontificum dicunt clarissimam, cum Epiphano, cum Optato contra Parmenianum. *Negare non potes scire te in urbe Roma primo, Cathedram Episcopalem esse collatam, ubi vocat schismaticum aliam erigentem, & Petrum habere Spiritum Sanctum, & nec hostium maximus poterat negare, quod in ore turbarum posuit Augustinus. Numerate Sacerdotes ab ipsa Petra Ecclesia, hæc est quam non vincant superba inferorum porta.* Denique posuit in notia Ecclesie, pro lætentibus & parvulis assignatis, tenet me in Ecclesia à Petro Apostolo successio Sacerdotum.

L. 1.

In P. fol.
centr. p.
Donati.
centr. ep.
suad. c. 4.

Post immenfum iter rursus pergrandam orbis, rursus Oriens cum Occidente, & primus Oriens Græcos dat Patres, Concilia omnia in Oriente coacta, & Synodos in ea regione frequentes, dat Patriarchas, & Reges, forum & sacrum, & laicum, & aliquid est addendum post omnia. In causa Pelagii Africa tota, desertina quod Roma probet, quod regna sequantur, & cum Aphrica jungitur Oriens. *Clarus Ephesus nec passus fuit consistere terris, & Celestinus Orientem percurrit, & Orientem junctum Occidenti, mittit Capreolus fidei confessionem, & Cyrillus Concilii Præses ait. Quod hæc Sancta Synodus percepit, nec amplius examinandum illud iudicium, imò totus orbis obediit. Quando Africanorum Conciliorum decreta B. recordationis Papa Zozimus sententia sua robur adnexuit, & ad impiorum de truncationem gladio Petri dexteræ omnium armacis Antistitum, & Possidii Papæ iudicium appellat Ecclesie Catholicae iudicium. Et rursus Prosper egregie. Quibus probatis per totum mundum, hæresis Pelagiana damnata est.* In causa Petri Fullonis sunt multe epistolæ, & dicitur cribratus à Præsulibus nostris, id est à Principe Apostolorum. In causa Macedonii extitit professio fidei, sicut & in causa Acacii, non tantum hæresis Orientia, sed infallibilitas. In causa Origenis Anastasia, ipsum toto orbe est persecutus, sic epistola Leonis dogmatica, missa est ad omnes Metropolitans & subscripta est, sic in causa Præsulum Alexandriæ, & Leo, & innumeri Præsules, venerati sunt Leonem Magnum desinentem, sic Oriens Agathonem decidentem, sic Cornelium in causa Iasorum sevetus, veniam petit tardæ Obediens, sic Zephyrius preceptorio decreto, Ecclesiam ad fidem adegit, exclamante hæretico Tertulliano, hæc in Ecclesia leguntur, & virgo est? Sic in mille aliis causis apud Catholicos, & apud Centuriatores ipsos, Papæ Decreta Synodorum irritabant, Gratianus legem tollit,

Centr.
Cell. c. 4.In vita
Aug.

lib. 1.

An. c. 1.
C. 1.De pu.
dic. c. 1.

ut cuncti eam religionem sequerentur, quam Damasus sequeretur, sic ferunt Africos, Tarzaconenses & alios quælores.

Hoc unum manet Hæreticorum testimonium, ab inimicis ipsa allatum, ubi vel veritatis Hostes jurati veritatem ipsam fatentur, & innumeris capite primo vidimus, & reges ipsos hæreticos attulimus, Constantium, Anastasium, Zenonem, at quo plures citamus plures superferunt. Manet Origenes antiquus. *Ipse Origenes in epistola, quam scribit ad Fabianum Romana urbis Episcopum penitentiam agit cur talia scripserit.* Et de ipso magua defensor Rufinus. *Damnatur à Demetrio Episcopo, exceptis Palestine, & Arabia, & Phœnicis, atque Achajæ Sacerdotibus, in damnationem ejus consentit urbs Romana, ubi solam agnoscit penitentiam, nec se tuetur, ut non damnatum à Concilio, nec non acceptatione Ecclesie, Palestinæ, Arabiæ, Phœnicis, & Achajæ; sic petit veniam Dionysius Alexandriæ, pro innumere penè Præsulibus, errorem Novati nondum damnantibus, nec afferent tot Præsules non acceptasse, sic in causa Palseh, baptisimi, & Donatistarum. Manent plures cause apud Hieronymum. *Campefens cum Tharsensibus hæreticis copulatis, nihil aliud ambiat, nisi sua communionis Sedis vestra fultu tres hypostas, cum antiquo sensu prædicent, & in Origenis errore. Impetrant Ecclesiasticas epistolæ, ne communicantes Ecclesie discessisse viderentur, & Rufinus Hieronymi hostis, in hoc uno confederatus. *Quæso te ut parcas Romanis auribus, parcas fidelis, que Apostoli voce laudata est. Cur in medium proferas que Petrus, & Paulus edere voluerunt, ubi Romana fides ex Rufino falli nequit, quod & repetit Ecclesie Doctor Hieronymus. Manet Entherius recurrens ad Xistum, adversus Generale Concilium. Sicut etiam ab illo majori Pbarone B. Moyses contra Jansenes, & Mambre, & sicut super Simonem Magnum Petrum bene vincentem, sic & contra eos qui nunc insurrexerunt inimicos tuam postulo Sanctitatem, ubi Petrus Concilium debuit reformare. Manet Julianus Pelagii triarius. *Puto tibi eam orbis partem sufficere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus, gloriosissimo martyrio coronare, ubi solus Juliano Oesidena satis erat, sic & Augustino Catholico, & hæreticis. Manet Anthemius in Synodo sub Menna: *Deceptibilibus rationibus usque promissis ea omnia facere, quæcumque Summus Pontifex magne Sedis Apostolica decerneret, ubi cæca obedientia Pontifici, vel in materia fidei obediit. Manet Basiliscus Imperator quingentesi quamvis Episcopis munitus, uni tamen Pontifici obedit, in quarti acceptatione Concilii, ut narrat in historia Græciæ Evagrius; quod & vidimus in Zenone Augusto. Manet Celestinus, qui literis Innocentii resistere non est ausus, Pelagius Innocentio scribens. *Qui Petri fidem, & Sedem tenet. Manent Macedonianis, ad Liberium accurrentes, & in fidei ipsius******

Ap. ad
Ruf. l. 1.

Ep. 57.

Ep. 16.

L. 1.

Ep. ad
Xist.Aug. l. 1.
c. 4.

An. 1.

L. 1 c. 7.

ipſius profeſſione ſecuri. Manent Sempelagiani, de quibus Celeſtinus. *Cum Pelagium, atque Celeſtinum anathematizans non dubitans, magiſtris tamen noſtris, tanquam neceſſarium modum exceſſerint obloquuntur, eaque tantummodo ſequi, & probare proſitentur, quæ Sacraſſima B. Petri Sedes contra inimicos gratiæ, per miniſterium Preſulum ſuorum ſanxit, & docuit, ubi non ſolum Patres Galliæ Sanctiſſimi, ſed Sempelagiani hæreſis ſuſpecti, quos ingratos vocabat Proſper, ſequi & probare proſitentur, quæ docuit Eccleſia per Romæ Pontifices, & proſitentur idem quod Celeſtinus. (Satis ſufficere credimus quidquid ſecundum prædictas regulas Apoſtolicæ Sedis nos ſcripta docuerunt, ut proſius non opinemur Catholicum, quod apparuit præfatis ſententiis eſſe contrarium.)*

Fœcundiſſimum omnium argumentum, eſt orbis totius conſenſus, ubi tot ſunt teſtes quos Homines, ne uno quidem diſſentiente, ubi totus orbis terrarum præliatur, ubi neminem omnes ſeſſerunt, ubi nec aliam certitudinem, aut Aphricæ habemus, aut Aſiæ, ubi Eccleſiæ omnes per orbem diſſuſe, ubi Eccleſia viget Catholica, & ipſi extra Eccleſiam Hæretici, veritate conſcī conſentunt. Triumphat eo argumento Patres inviſti, & vim ſentiunt victricem. *Pudeat dicere urget Hieronymus, de cavernis cellularum damnatum orbem. Triumphat in hac pugna Chryſoſtoma, & orbem præponit parti, & ipſi Concilio Niceno. Tu non Nicenos tantum Patres, ſed & orbem terrarum condemnas, qui illam ſententiam comprobavit, ubi maximum abſurdum reputatur, Nicenum damnare Concilium, majus orbem terrarum. Triumphat Serapion Antiochenus Epicoſopus, adverſus Cataphrygas inſurgens. Atque ut ſciatis qualiſter univerſa, quæ in terris eſt Fraternitas, operationem illam ſimulata ſactionis, quæ nova prophetia nominatur averſata, atque abſaminata eſt, ubi univerſa Fraternitas, averſata eſt novam prophetiam, & prophetæ ipſi ſe ſe ut videbimus, mendaces ſunt aliquando conſeſſi.*

Triumphat Irenæus adverſus hæreſes. Nam eſti in mundo loquela diſſimiles ſunt, tamen virtus traditionis nua, & eadem eſt. Et rursus. Traditionem itaque Apoſtolorum in toto mundo manifeſtatam, in Eccleſia adeſt perſpicere, ubi traditio ubique cernitur toti mundo manifeſtata. Triumphat Tertullianus in Marcionem. Evangelii quod perveniſti ad nos, ſicet & in totum mundum. Nam ſi jam tunc traditio Evangelica ubique manaverat, quando magis nunc. Porro ſi noſtra eſt, quæ ubique manaverat, ubi Evangelium toto orbe prædicatum, extrat teſtimonium inviſtum. Triumphat libro integro Cyprianus, ubi docet Eccleſiam veram, toto orbe diſſuſam, ſolis inſtas ubique radios emittentem, & Novatianum hæreticum ex eo convincit. Quidam

Eccl. l. 1. unum eſt, ut Novatiano nuper reſpo. & reſuſcitato, & per totum orbem de Sacerdotibus

Dei abſtenſo, nunc adulatores nobis patiamur illudere; Triumphat Nyſſenus. (Ipſum orbem circumſpicit,) & cum Græcis Optata latinus. Videndum eſt quis in radice cum toto orbe manſerit, quis foras exierit, & alibi ergo quia probamus eam eſſe Eccleſiam Catholicam, quæ ſit in toto terrarum orbe diſſuſa. Denique Caſſianus de Incarnatione. Sufficere ergo ſolus nunc ad conſuſandam hæreſim deberet conſenſus omnium, quia indubitata veritatis manifeſtatio eſt auctoritas univerſorum, & perſeſta ratio ſola eſt, ubi nemo diſſentit; ita cum Patribus ſentit Scriptura, pugnat pro eo orbis terrarum, Teſtea invocho hodie cælum, & terram.

Ante Nicenam Synodum, & pariſſimis Eccleſiam ſeculis, ſcribit magnus Athanaſius, in ea cauſa Scriptor, & profeſſus. *Parro ex Dionyſi Romani Epicoſpi voluminibus contra eor, qui Filium Dei opus, vel creaturam aſſeverant ſcriptis clarè oſtenditur, hæreſim Chriſto rebellium Arianorum, non nunc primum, ſed olim jam ab omnibus damnatam fuiſſe, ubi vides hæreſim ab omnibus damnatam, ex Dionyſi Pontificia ſcriptis, & unum ſuſpectum Dionyſium Alexandrinum, ſicimus ex eodem Athanaſio, apud cognominem Romanum ſe purgaſſe. Etiam de Novatiana ſcribit Eufebius. Cùm Roma Synodus congregata eſſet, in qua ſexaginta quidem Epicoſpi eſt. Cùmque in provinciis Aſiæ ſiſtes, quid agendum eſſet conſultaſſent, huiſmodi decretum cunctis eſt promulgatam, ubi cunctis promulgatur decretum, & Dionyſius veniam deprecatur, pro hiſ qui tardè receperant, & pacem ubique reſtitutam, Stephano reſert Pontifici. Ita Originem ubique damnati, poſtquam ex Ruſino Roma, adverſus ipſum Senatam coegit, & ipſe ex Hieronymo Originem in epistoſa, quam ſcribit ad Fabianum Romana urbis Epicoſpum panitentiam agit, quod talia ſcripſerit, ubi vel ipſo Auctore teſte cum aliis, hæreſis fuerat & error. Ita Marcioniſta & Marcion, Hæreticus, adverſus quem plures libros Tertullianus, ante Concilium Nicenum exaravit, Romam venit ſupplex. Sapè exomologeſim faciens, adeo vel ſe hæreticum proſitebatur, ſò ſolo Papa damnatum, & abſtentem eſt à Catholicis hæreticus, & panicens Eccleſiæ reſtitutum. Ità Tertullianus Montaniſta, Eccleſiam ſibi contrariam agnoſcit. Hæc leguntur in Eccleſia. & virgo eſt? Ut Catholicos Phyſichorum nomine reprehendit, imò ſe ipſum opponit, & Montaniſtas omnes largitur. Nam Epicoſpum Romanum agnoſcentem jam prophetias, & ex ea cognitione pacem Eccleſiæ Aſiæ, & Pbyrgia inſerentem &c., ubi Romanus Epicoſpus ex Montaniſtis pacem Eccleſiæ Orientis inſert, quam inſere nequit niſi infallibilis, cùm fallibilis poſſit non acceptari, nec Eccleſiæ acceptantes ſibi pacem inſerunt. Ita in cauſa Pauli Samoſateni, Synodus centum octoginta Patrum, ipſum è domo & Eccleſia pellic, agnoſcente Eccleſia tota, & Imperatore*

vel

In ep. ad Gallus.

Ep. ad Marc.

Hom. 12

Euſt. l. 4. c. 29.

L. 2. c. 2.

L. 5.

De un. Eccl. l. 1. c. 1.

Ep. 75. L. 1. L. 2.

L. 1. a. 21.

Deſent. Dion.

L. 6. a. 3.

L. 1. 20. Ref.

De preſ. c. 20.

De pu. dic.

Ad Pr.

vel Gentili, & solum post Papæ decretum egreditur, agnoscente synod Eusebium vel hoc Hæresiarca. Ita ex Synodo numerosissimi Arelatensis, sic Papæ scribitur, uno die, per orbem totum celebrabitur Pascha, id exequentibus & Catholicis, & Quartadecimanis. Ita ante Agrippinum scribit Lyrenensis, cum Capite stantibus membra omnia, ne uno Ecclesiam discendent, Et simulata ab ipso incepit. Et rursus Origenem refert Hieronymus querentem se ab omnibus excommunicatum, & frustra at non frustra à Romano Episcopo ex Hieronymo, & ex Origene ipso penitentiam agente, quod talia scripserit, ubi unus prævaleat cunctis.

Ad quartum seculum descendimus, primo, & secundo Concilio decoratum, & Basilio Magno, & Gregorius decoratum. Hic narrat Sozomenus. *Flagrante apud Orientales controversia, de Spiritu Sancti Deitate, & in dies magis magisque adulescente, &c. Episcopus Romanus de ea contentione certior factus scripsit, ad Ecclesiam Orientis literas, ut unò cum Sacerdotibus, & Episcopis Occidentis Trinitatem, & consubstantialitatem esse, & gloria equalem existimarent. Quò scilicet singulari rebus ab Ecclesia Romana semel iudicatis acquiescere, & hæc controversia finem habere visa est, ubi vides controversiam maximam, ex solo Papæ decreto, finem habere vel in Oriente, nec possunt eam Historiam exponere Adversarii, nisi eam prorsus invertant, asserantque finem non habuisse, finem habere visa est, finem habere non est visa.* Hic extat edictum Gratiani. *Cunctas populos quos Clementia nostra regis temperamentum, in tali volumus Religione versari, quam Divinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis religio usque nunc ab ipso infirmata declarat, quamque Pontificem Damasum sequi claret, & Petrum Alexandria Episcopum, & hoc Catholicos dici jubet, reliquorum Concilia bula, vetat Ecclesias appellari, ubi ex fide Apostoli Petri, reliquos omnes fideles compellat; quod rursus congenit Justinianus, & posteri majores suos sequuntur; & huic fidei confessioni subscribunt, non Catholicis tantum sed & hæreticis imò & Hæresiarca ipse Apollinaris, de quo bellè narrat Theodoretus. Idem quoque affirmat morbo erroris occaltato Apollinaris, ubi Religionem à Petro infirmatam, vel Hæresiarca ipsi veneraturo. Hic exclamat*

in Oriente Hieronymus. Quoniam vetusto Oriens inter se popularum furore collisus, indisciplinam Domini tunicam; & desuper textam minutatim per frustra discerpit &c. Ideò? Quicunque extra bano domum agnum comederit prophanus est. Si quis in arca Noè non fuerit peribit regnante diluvio, ubi omnes includit homines, ne uno quidem excelsio Quicumque tecum non colligit spargit. Et mox Campenses cum Tharsensibus hæreticis copulatis nihil aliud ambiant, quàm us auctoritate communionis vestra salti, tres hypostasies, cum antiquo sensu predicent, ubi hæretici simul

& Catholici, auctoritatem Papæ indeviabilem agnoscunt. Rursus scribit adversus Origenem. *Quid facient epistola Theophylis Episcopi? Quid Papa Anastasius in toto orbe hæreticum persequentes, ubi Papæ Anastasii epistola Origenem toto orbe persequentur, ubi Theophilus Alexandria, Origenistas depellebat, ex orbe toto Anastasius, quod & constat ipsius epistola, ad Joannem Hierosolimam transmissa, ubi per orbem totum Origenem, tanquam hæreticum infestabat, & Origenis ipsius defensora ex Hieronymo. Imperans Ecclesiasticas epistolas, ut communicantes Ecclesia disceresset viderentur, & Rufinus ipse fidem suam dicebat illam, qua Romana pollet Ecclesia. Hic scribit Damaso Ambrosius. Recognovimus Iteris Sanctitatis tua boni Pastoris excubias, dignus, quem oves Domini audiant, & sequantur, ubi oves Domini nempe Christiani omnes, Papam audire debent, & sectari. Rursus scribit in Rufinum Hieronymus, & prædicat fidem Romanam, Apostolice ore laudatam, & idem Hieronymum contorquet Rufinus. *Quæso te ut parcas Romanis auribus, parcas fidei, qua Apostoli voce laudata est. Cur in medium proferi quod Petrus, & Paulus edere voluerunt. At etiam ipsum Origenem pro his dicitis perituisse libello penitentia, ad Fabianum tunc urbis Romæ Episcopum dato, & tamen post penitentiam, post centum quinquaginta annos mortis suæ, in jus tunc trahis, & ad damnationem vocas, ubi vel Rufino teste Romana fides, Apostolo teste laudata est, nec Origenes post Fabianum recipientem, in jus vocari amplius potest, multoque minus ad condemnationem. Rursus Catholicis ut vidimus, Spiritus Sancti Trinitatem tuentibus, vel in professione fidei à Damaso missi, Macedoniani ipsi ad Liberium confugiunt, & ab eo orthodoxæ typum recipiunt, testibus Socrate, & Sozomeno, quam etiam commemorat secundum Concilium. Ipsi Ariani sicut tyria & Mærotici, ad Julium Papam miseræ, ex quibus; ut sit Athanasius suar convelli, adeo non tantum Catholicis, sed & Ariani Papam fuerunt, Conciliorum etiam generalium iudicem supremum. Adest & epistola Damasi, à Theodoro eximie commendata, & à quarto generali Concilio, ubi plures hæretici condemnantur, & in professione fidei ut hæretici cognoscuntur, & quidem anto secundum Concilium ut constat, & octoginta Episcopi Gallia scribentes Innocentio Decimo, argumento illo validissimo sunt usi. Rursus exclamante Hieronymo in Orientis ipsius regionibus. *Quicumque tecum non colligit spargit, qui Christi visus est Antichristi est. Non novi Vitalem, Meletium respuo, ignoro Paulinum, est Rufinus. Monachorum circa manentiam antiqua in me surgit Auctoritas. Ego interim clamito, si quis Cathedra Petri jangitur mensis. Meletius, Vitalis, atque Paulinus tibi parere se dicunt, ubi Patriarchæ omnes & Vitalis ipse se Damaso adhe-***

tere profitetur, & fide dicit & communione sequi, quod & Vitalis egit in fidei professione, quæ est Evangeliorum non temporum. Rursus cum Ambrosio Synodus Aquilejæ.

An. 381. *Totius orbis Romani Caput Romanam Ecclesiam, atque istam Sacrosanctam fidem Apostolorum ne turbari suerit, obsecramus suis Clementia vestra, ubi turbari non debet & Caput Ecclesiarum & Sacrosancta Apostolorum fide. Rursus damnati à Papa Priscillianista, & gladio Regum sunt recisi, extrema nempe fuerat fidei decisio cum jam Romam properasset, fidei innumeris alii cognovere.*

Secundus adhuc est quintum seculum, ubi in causa Chrysostrami scribit Palladius. *Theodorus Thyaneus Episcopus, vir summa gravitatis, ne Theoplysi temeritatem sequeretur religiosis omnibus ad suam remeavit Ecclesiam valescens comitatus, suamque Provinciam vallans pietatis muro, & ad finem usque in communionem persistens fidelium Romanorum, de quibus Paulus testatur: fides vestra annuntiatur in universo mundo, ubi Romana fides in universo annuntiat, ubi Porphyrius Autiochia scelestissimus Episcopus Romana scripsit Ecclesie, neque rescripta accipere meruit, ubi schismaticis, & hæreticis inerat porculum. In causa Donatistarum urget Optatus Cuthedra unica sedis prior Petrus cui successit Linus &c. Damaso Siricius bodie, qui noster est socius, cum quo nobis totus orbis commercio formatorum, in una communionis societate concordat, ubi Catholica ex eo evincit, quod cum toto orbe concordarent, ex literis formati Siricii, & rursus. Unitatem cum toto orbe terrarum, & cum memoriis Apostolorum habere voluistis, ubi ex eo quod memorie Apostolorum, non communicarent Donatista, evincit hæreticos, & de his ait. Quas nescio si vidistis. Et præter orbem terrarum, Armenianis negare non poterat, unicum Cathedram dotem Ecclesie, & Donatista omnes uno animo Cathedram Romæ posuere, adeo vel Cathedra Petri docens, & Ecclesiam per orbem diffusam, & hæreticos extra Ecclesiam non latet. In causa Pelagianorum notissima scribit Prosper in Chronico. Concilio apud Chartagnem habito, ducentorum decem, & septem Episcoporum, ad Pontificem Zozimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est, ubi per totum mundum damnata est ea hæresis, probatis à Zozimo Synodalibus decreta, & adversus ingratos canit. Decernis quod Roma probet, quod regna sequantur. Et Prosperi Magister Augustinus. Hæresis nova vel Auctores, cum Pelagius, & Celestius existens, Conciliorum Episcoporum vigilantia in adiutorio Salvatoris, qui suam tuetur Ecclesiam, etiam à duobus V. Antistitibus Apostolica Sedis Innocentio, & Papa Zozimo, nisi correctis etiam egerint penitentiam, toto Christiano orbe damnati sunt, ubi totus orbia*

Christianus, post Papæ judicium condemnat, & alibi Augustinus laudat Zozimi, ad universos Episcopos rescriptum, & Gennadius decretum, Orientalium, & Occidentalium Ecclesiarum; & post Catholica vel hæretici connofcunt, ut Pelagius hæresis conditor. *Hæc est fides Papa beatissime, & In Ca-*

mox. In qua si minus perire, aut parum cantate aliquis forte positum est, emendari cupimus à te, qui Petri, & fides & Sedem tenes, imò Juliano Pelagianorum vexillifero si Augustino credimus fati erat Occidens, adeo invictum argumentum est orbis totus, est juncti Catholicis Hæretici. In causa Nestorii scribit Cyrillus. Digneris proinde sententiam declarare, & utrum communicare cum illo oporteat, an liberè eidem denuntiare, neminem cum eo communicare, qui ejusmodi erroneam doctrinam fovet, ac prædicat; adeo nemo cum illis, communicare debet, qui damnati à Papa sententiam sequuntur, & tamen post Concilii definitionem, sparsa est à Nestorii fautoribus fama, Xistum Papam ea improbase acta, quod Concilium in grande periculum adduxit, ut scribit Cyrillus Acacio, & Eutherius & alii ad Papam appellarunt etiam à Generali Concilio, & Papam supremum Judicem sunt confessi. In causa Eutycheus scribit Leo, se literas sufficientes misisse, non ad confirmandos tantum Sacerdotes, sed & Laicos ipsos in fide, & de ipsis Simplicius ad Zenonem. Ad Chalcedonensis Concilii B. recordationis Prædecessor meus Leo consulta direxit, quibus ita planè, ac dilucidè Sacramentum Dominicæ Incarnationis exposuit, ut non modò Catholicis, sed ne Christianis quidem valeat unucupari, quisquis illic redemptionis sue causas non evidenter agnoscat, ubi & Catholicus, & Christianus Sacramentum agnoscat Incarnationis, & Dioscorus ipse cum suo Concilio, juravit septies legere denique scribunt Tarraconenses ad Hilarum. Cujus Vicarius Principatus sicut emicat, ita metuendus est ab omnibus, & amandus. Proinde nos Deum in vobis penitus adorantes, cui sine querela servivitis ad fidem recurrimus Apostolico ore laudatam, ubi Petrus in Papa loquens & præcipiens, ab omnibus amandus est, & metuendus, & fides à Apostolo laudata, in universo mundo annuntiat. In epistola Leonis nemo, vel ante acceptationem dubitavit. Nostrum nullus dabit, & mox. Sic baptizari sumus, adeo baptizati omnes Leonis fidem confiteri debuerunt. Sic Galli in epistola ad Leonem, veluti fidei symbolum recipiunt, sic Mediolanense Concilium respondet ipsi Leoni, sic in Oriente epistola Leonis, ab omnibus Metropolitanis subscribitur. (Missa est epistola ad omnes Metropolitanas est subscripta est,) & Galli scribunt, per omnia Ecclesiarum conventicula celebrari. Uno verbo dicente Catholico Chryologo. Petrus qui in propria Sede vivit, & præsedet, præstat quoque fidei veritatem. Eutycheus ad Papam appellat, sic Augustinus

In Ca-

*Ep. ad
Inn.*

*Ep. ad
Cel.*

Ep. 4:

*Ass. 1
C. Chal.*

Ass. 1.

Ass. 4.

*Ep. ad
Karyk.*

Prosper, & Orientales, Pelagianos omnes condemnant, & Celestius, & Julianus Papæ accurrunt, & Semipelagiani Augustinum à Papa laudatum, credunt laudabilem in prima operibus, quæ dicunt à Papa laudari.

Remanet sextum, & extremum seculum, præcedentibus omnino conforme. In eo scribunt Orientales ad Symmachum. *Hæc diximus Sanctissimè anxi supplicare, non pro perditione unius ovis, nec pro perditione unius drachmæ, sed pro amica nobis salute, non Orientalium partium tantùm, sed trium propè plagarum habitabilis mundi redemptorum pretioso Sanguine Agni Dei. Et mox. Non enim ignoratis ejus ingenium, qui quotidie à sacro Doctore tuo Petro doceris, oves Christi per totum habitabilem mundum tibi creditas pascere, ubi Papæ decretum salus est trium propè plagarum habitabilis mundi, ubi quotidie Papa doceret à Petro, oves Christi latè pascere, totum per orbem dispersas. Et rursus si unus homo peccavit, quare toti Synagoga, aut magis, toti habitabili mundo, per anathema divinus furor incumbit? Quare nos à vobis estimamus hæretici, ubi spectat ad Romanum Pontificem, etiam Orientales declarare hæreticos, & hæresim per totum orbem recidere, & toti habitabili mundo, ob hæresim anathema intorquere.*

Ep. 70 ad Hier. Est & celeberrima fidei professio. *Quia non potest Dominus nostri prætermitti sententia dicentis Tu es Petrus, & super banc Petram aedificabo Ecclesiam meam. Hæc quæ dicta sunt rerum præstantur effectibus, quia in Sede Apostolica inviolabilis semper Catholica custoditur Religio, & in suggestione Germani, & Joannæ, aliorumque Hormisdæ Legatorum. Quis explicet quas voces, vel in laudem Principis, vel in Sedis vestrae totius populi cætus & Cleri favore missæ? ubi forum laicum & sacrum in fidei professione concordant, & in Sedis Apostolicæ infallibili judicio, & in Religione Catholica inviolabili, & per experientiam ipsam stabili, & firma. In eadem causa scribit, Simplicius Zenoni.*

Ep. 4. *Perstat in successibus suis hæc eadem Apostolica norma doctrinæ, cui Dominus totius curam ovilis injunxit, cui se usque in finem seculi minimè defuturum, cui portas inferi minimè prævalituras esse promissæ. Si ergo Apostolicæ Doctrinæ, nusquam Dominus se defuturum, nunquam portas inferi prævalituras esse promissæ, certè ea doctrina non deficiat. Idem Timotheus firmavit quamvis Hostis. Sed & idem Timotheus exemplum hæcælli satisfactionis eorum, quos à Catholica fidei veritate Timotheus, & Petrus utriusque damnati, damnationis errore traduxerant, veniam postulantem ad nos pariter destinavit, & Acacius ipse epistola integra. Sollicitudinem omnium Ecclesiarum secundùm Apostolum circumferentes nos indefinenter hortamini, ubi Papæ doctrinam certam confirmant, eique penitentes subscribunt. Etiam post mortem Acacii, in ipsius cineribus fervet ignis, quo*

fulminatus est vivens, Ita narrat Vistot Tunnonensis. *Felix Romana Ecclesia Præfuit Monachis, & Clericis pro Orientem, Agyptum, & Bythiniam commorantibus scribit, ut Petrum Alexandrinum Episcopum, Chalcedonensis Synodi obretractorem, & ejus communicatores tanquam hæreticos vitet. Et tamen nullum præcefferat Concilium, non erat acceptatio Ecclesiæ, quippe plebes tumultuaturas, in suorum Præfulum anathemate, multi ex Oriente scripserant, & Justinianus ipse expressè. Pars Orientalium non exiit, nec ferro, flammisque compelli potest, ut Episcoporum nomina post Acacium defuncta condemnet. Et tamen in professione fidei, quo nil in Ecclesia magis authenticum, omnes vel post mortem damnantur.*

Alia secundissima est Anthimi causa, de qua Martianus Monachus, & cæteri Archimandritæ scribunt in supplicatione ad Justinianum. *Misit itaque Deus huic civitati Apapetum, qui verè Agapitus idest dilectus à Deo. Et mox. Tanquam olim Petrum Magnum Romanis, isti scribunt in epistola ad Apapetum. Quod & firmissimè confirmat, Justinianus, in constitutione contra Anthimum promulgata. Rem non insolitam Imperio & nos facientes, ad præsentem venimus legem. Quoties enim Sacerdotum sententia, quosdam indignos Sacerdotio de sacris sedibus deposuit (quemadmodum Nestorium, Eutychemem, Arium, Macedonium, & Eumomium, & quosdam alios ad iniquitatem, non mirorvet illis) toties Imperium ejusdem sententia, & ordinationis, cum Sacerdotum Auctoritate fuit, sique Divina, humaneque pariter consentientia unam consonantiam rectis sententiis fecere. Quemadmodum & nuper factum esse scimus. Et mox. Sed & communi sententia ipsius S. memoris viri primùm, atque etiam Sacræ Synodi hic celebratæ condemnatus, & depositus fuit, eo quod à rectis dogmatibus recessit, ubi vides Papæ auctoritatem, à lege vel civili vocari Divinam, vides hæreticum Anthimum ita damnari, ac reliquos à Synodiis condemnatos, ubi sola Papæ decisione, & Synodi particularis ab eo firmatæ, condemnantur Orientales hæretici, ubi tandem fulminatus auctoritate, & Canonica, & laica conjunctis, & præter humana Divina concurrunt; & hoc non Papa aliquo de rebus domesticis loquente, sed Imperatore, & universa Ecclesia, & Anthimo ipso, qui, Deceptibilibus rationibus usus promissis facere quecumque Summus Pontifex magis Romæ decerneret. Tandem in Araucana Synodo semipelagiani, damnati sunt vel à Laicia subscribentibus.*

In Chr.

Ep. ad Hierm.

Ar. 1. sub Menno.

Sup. sub Menno. Ar. 1. Ar. 129.

Ep. ad Hier. post ep. 25.

CAPUT XII.

Evincitur infallibilitas Pape ex sola Gallia.

Olim Zacharias Propheta, è muto redditus vocalis, illud mirabile canebat, *Salutem ex inimicis nostris*, & apud Virgillum Sybilla. *Via prima salus, quod minime veris, graja pandetur ab urbe.* Adeo Græci Phrygum everfos, esse debuerant confederati, & salua ab Hostibus expectanda. Adeo Gallia sola Hostia est, & Judex, & Papam millie infallibilem ostendit.

Jam seculiorum vidimus primis seculis, seculiorem in sequentibus vlturi. Et primò Natalia Alexander, cùm Papæ infallibilitatem impugnat, tantam nobis largitur eruditionem, ut per orbem totum extendat. Nos è sola Gallia opea querimus, & Galliam contra Galliam armamus. Hic fatetur Natalia factò, quod scriptis negare contendit, Papam extra Concilium infallibilem. *Majorum meorum*, inquit, & precipuè Romani Pontificis examini, ac iudicio subiecta velim. *Nec enim mea mihi, sed illorum placere debet sententia, quibus & de me, & de mea sententia iudicare, desuper datum est.* Idem Berengarius hæresim adducit, à solo Pontifice finitam, & quidem in Gallia, & plaudentibus Gallia. Adducit Bernardum Gallum, & quidem epistolis integris, Papam infallibilitatem evincitibus, adducit Concilia Æumenica, & in Galliis, & cùm Gallis celebrata, quorum Galli erant para magna, ubi Romana Ecclesia nuncupatur, *Mater, & Magistra omnium Ecclesiarum*; Adeo docet Papa non docetur, adeo sufficit discipulo, ut sit sicut Magister ejus, & hoc docet Gallicana Ecclesia, & sola, & in Concillia collecta, & quidem infallibiliter in Concillii, communibus toti Ecclesiæ.

Prosequitur Natalia, in Gallia Venerabilis Guigo, Chartus Major Prior, suo, & Fratrum nomine, ad Innocentium secundum scribebat. *Uniuerso itaque mundo rigorem disciplina, rectitudinem iustitie, lumen doctrine, & ipsius, quam nomine quoque præsertit, irreprehensibile debetis exemplar innocentie.* Refertur epistola in Chronico Maurinacensi. Si ergo uniuerso mundo lumen, debet Papa doctrinæ, ipse est qui orbem illuminat, non qui recipit lumen. Anselmus Havelbergensis Episcopus, S. Bernardo conuersus, in dialogis Eugenio Papæ dicat. *Ecclesiastica, inquit, regula iubet, nullam ea debere habere vigorem, que præter Romani Pontificis sententiam proveniant, & que alia Apostolica auctoritate, ac subscriptione non firmantur.* Et capite decimo prosequitur. *Dominus Iesus Christus, non Andrea, non Jacobi, non alicujus Alerius noviculus ascendit, & Sedens docebat turbas, figuratè ostendens, à S. Romano Ecclesia, cui præficiendus erat Petrus, princeps Apostolorum,*

Evangelium, & Apostolicam Doctrinam, in turbas popolorum, per omnem mundum profaturam. Et post plura. *Inter Apostolos etate senior, fide certior.* Et capite duodecimo docet; hæreses damnatas à solo Pontifice. *Miror hic, & ubique exortas, à Petra fidei, per Petrum Apostolorum Principem, esse destructas.* Itaque non solum ex prædictis, verum etiam ex aliis multis Conciliis, per Orientem celebratis, nec non etiam ex clarissimis Africanorum Conciliis, in quibus varie hæreses damnatae sunt, constat Romanam Ecclesiam, duo divina privilegia divinitus habere, videlicet præ omnibus incorruptam integritatem fidei, & super omnes potestatem judicandi; Ubi in uno Auctore sunt omnia, ubi etiam hoc privilegium evincit, omnium seculorum inductione; & argumento omnia continente, hæreses damnatas à solo Pontifice, adeo è diametro adversatur, modernis Doctoribus Gallis, volentibus à solo Concilio damnatae. Refert Natalis S. Anselmum, ex Abbate Beccensi in Gallia, factum Angliæ Primate, de fide Incarnationis, & Trinitatis, qui ita Urbanum secundum alloquitur. *Quoniam Divina Providentia, vestram elegit Sanctitatem, cui vitam, & fidem Christianam custodiendam, & Ecclesiam suam regendam committeres, ad nullam aliam rectius refertur, si quid contra Catholicam fidem, oritur in Ecclesia, ut ejus auctoritate corrigatur, nec ulli alii tatus, si quid contra errorem respondetur, consulitur, ut ejus prudentia examinetur.* Refert Lanfrancum Cantuariensem, profeclum ex Abbate Cadomensi, ideoque inter Gallos numerandum, de primatu suo contra Eboracensem. *Romana, inquit Ecclesia, quasi totum est omnium, Ceteræ Ecclesiæ quasi ejus partes.* Sicut enim quoddam totum homo, est genus individuum suorum, & tamen in unoquoque individuo inest totius hominis tota proprietates, ita quoddam respectu Sedes Romana est genus &c. Omnium Ecclesiarum tamen, in unoquoque Ecclesia Christiana fidei tota regnas integritas. Hanc recitat, Vvillhelmus Malmesburienensis in gestis Anglorum Pontificum. Refert Pothomeum Prumiensem, in diocesi Trevirensi Monachum, spectantem ad veterem Ecclesiam Gallicanam. *Ecclesiastica autem disciplina inveniuntur, Canonica auctoritatis privilegium, quod in Apostolica Sede fundatur, ubi divina voluntatis institutio, omnibus principatè Ecclesiis, Prelatis, eorumque subditis traditur, ubi firmamentum dispensationis Ecclesiastica suscipientes, atque S. Romanam Ecclesiam observantes, tam in generalibus Conciliis, quàm & in ceteris Scripturis, & gestis suis, uniuersaliter Magistrum appellaverunt, & sicut ejus documenta, in confirmatione fidei, & traditione Sacra Religionis, ita etiam iudicia susceperunt, in hoc confertes, & quasi uno spiritu, & una voce concordantes, omnes majores res, & precipua negotia, nec non omniam Ecclesiarum iudicia, ad eam quasi ad Matrem, & Caput debere*

*Adi-
cuntur à
Natali
secul. 12*

Libro 2

*De do-
mo Dec.*

referri, ab ea nusquam appellari, iudicia ejus à nemine reselli debere vel posse. Inde B. Gelasius Anastasio Imperatori scribit. Et mox citat illud. *Et tu conversus confirma Fratres tuos*; & citat illud Gelasii de Sede Romana. *Que & unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat*, ubi Apostolica Sedes, etiam Generalia Concilia confirmat, & dat non ab iis accipit firmitatem. Et rursus. *Sicut enim Deus Pater, omne iudicium dedit Filio, sic Filius omne iudicium suum Apostolicæ Sedi contulit*, & sicut nullum in Filio, excipitur Ecclesiæ iudicium, ita omne Petro datur, & nullum Ecclesiæ excipitur.

Refert denique Carolus Magnus ad Elandum. *Post hanc verò correptionem, sive admonitionem Apostolicæ auctoritatis, & Synodalis unanimiter si non respicistis, ab errore cessate*; ubi omniò vos pro hæreticis habendos, nec ullam vobiscum communionem pro Deo concedemus. Hos & alios recenset Natalis, at mellis ab initio venenum miscet, affigens alienis auctoritatibus de suo, Accceptante nempe Ecclesia, at ne unus quidem refert Ecclesiam, nisi super Petrum ædificatam, influendam à Papa non influentem, Papam Patrem, & Magistrum, & quidem omnium Ecclesiarum, Magistrum generalia Concilia confirmantem, & solum hæreses damnantem. Sic adductæ à Natali auctoritates, Ecclesiam excludunt non exposcunt, *super banc Petram*, inquit Hieronymus à Natali fusè adductus, *ædificatam Ecclesiam scio, si quis in arca non fuerit, peribit regnante diluvio*, ubi Ecclesiam Romanam universali, & æquat in arca, & præponit in fundamento, sic Bernardus ab ipso adductus. *Oportet ad vestrum referri tribunal pericula quæque, & scandala emergentia in regno Dei, præsertim ea, que de fide contingunt, cui enim alteri dictum est, ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua*, ubi omnia scandala Ecclesiæ, ad Papam indeficientem referuntur, ubi hæreses à Papa damnatæ, apud Gallos sunt hæreses veræ, ubi Ecclesia Romana nuncupatur, omnium Ecclesiarum Magistra, ubi totus mundus à Papa, doctrinæ lumen mutuatur, ubi Papa confirmat Concilia, ubi è sola Petri navi docetur, & hæreses omnes ab ipso solo damnantur, ubi nullibi totius creditur, ubi totum est Ecclesia Romana. Denique à Papæ Defensoribus, nec ipse excluditur Natalis, & hic ubi scripta subjicit, & alibi. *Denique si res fidei visa esset, non fuisset necessarium universæ Ecclesiæ Concilium, ut inexcusabiles essent Africani, & Orientales, qui hæreticos rebaptizabant. Si quidem non excusantur, qui errorem contra fidem, à Sede Apostolica damnatam, pertinaciter propugnant, etiam ante Concilii generalis celebrationem, ut in causa Pelagianorum videre est, quibus spem Concilii generalis admittit S. Augustinus. At sic Cyprianum excusat, quod morem Africa-*

num rebaptizandi hæreticos, etiam post decretum Stephani tueretur, quia nondum celebratum fuerat plenerium, totius Ecclesiæ Concilium. Constat ergo quæstionem illam, meræ fuisse disciplinæ, ubi & Natalis refert, & se ipsum, præter auctoritates Patrum, de Ecclesiæ acceptance non loquentes, soli Papæ hoc privilegium tribuentes, & Ecclesiam excludentes, ut vel oculis constat.

Solæ Hostium exuviæ sufficerent, at loquacissimos facit nos Gallia. Adversus Monothelitas pugnant Galli armati, non fere Ecumenica Synodo, sed Concilio Lateranensi sub Martino, & Petri gladio muniti; & res ipsa clamatur Thomassinus. Quid apertius epistola Martini Papæ, ad Amandum Episcopum Trajectensem. *Hæreticorum scelerosa conscripta, Apostolice mure, Patrumque definitioibus condemnavimus, ut cognoscentes universi errorem, qui in eis continetur, nullatenus maculentur. Unde prævidimus volumina Synodali gestorum, in præsentem vobis dirigere, unà cum Encyclicæ nostræ. Studeat Fratemitas tua, eadem omnibus innotescere, ut tam abominandam hæresim nobiscum execrentur, atque Synodali conventionem omnium Fratrum, & Coepiscoporum nostrorum partium illarum effecta scripta, unà cum subscriptionibus vestris, nobiscum destinanda concelebrant, confirmantes atque consentientes eis, quæ pro orthodoxa fide, & destructione hæreticorum vesania nuper exortæ, à nobis statuta sunt*; ubi vel ante Synodi conventum, Gallia Romanam Synodum sequitur, & fidem orthodoxam credit, illique subscribere debet, & hæresim omnino destruere. Quam verò, Catholicam eam fidem, & protestandam necessariò, tunc Gallia tota intellexerit S. Audioenus Rhomagensis Præsul indicat, in vita S. Eligii Episcopi Noviocomentis. *Martinus sollicitè, ac viriliter, pro hac causa vigilans, multumque pugnans, multa probra, & adversa ab Hæreticis sustinebat, unde tandem permotus, cum & Imperatorem, & plures cerneret, eorum adfectionibus obsecundare, congregavit Concilium Sacerdotum compescendi causa, imò delendæ hujus pravitate dogmatis. In quo Concilio omnibus orthodoxis consentientibus, edidit contra Hæreticos fidem magnificè valde, atque accuratè, quam etiam cum subiuncta epistola, Galliæ partibus destinavit.* Et narrato Martini martyrio. *Non est inferior gloria, sed potius excellentior sustinere & 34. martyrium pro eo, ne scindatur Ecclesia sulcibus hæreticorum, quam est illa ne immoletur idolis impulsu Paganorum. In Paganorum namque persecutione, unusquisque tantum pro anima sua, in hæreticorum verò pro universali patitur Ecclesia. Et idcirco eum potior dixerim; ubi ante generalem Synodum Galli Sedis Apostolicæ definitiones, tanquam fidei regulas recipiunt, fidem clamant pro qua sit moriendum, imò mortem pro ea commendant, martyrio Paganorum magis*

L. 3.

Ep. ad Iulianum.

Ep. 57.

Ep. 190.

Dis. 3. seculi.

magis gloriosam. Quod & evidens reddit, & perspicuum Ado Viennensis in Chronico, ubi merita laude concelebrat, Martini Papæ Synodum, & mox martyrium pro veritate, Apostolica constantia toleratum, sic & sub Agathone iussi Legati. *Remissa disputationibus Philosophicis, pacifico colloquio de vera fide perquirere.*

Kursua Galli ipsi in Synodo Romana, sextæ Æcumenicæ scribunt. *Credimus autem quia quod paucis varoque concessum est, à Deo coronato vestro Imperio divinitus concedetur, at per ipsum Catholicæ, atque Apostolicæ veræ nostræ fidei splendidissimum, in omnium mentibus emicet lumen, quod ex veri luminis fonte tanquam de radio vicifici fulgoris, per Missistras B. Petrum, & Paulum Apostolorum Principes, eorumque discipulos, & Apostolicos Successores gradatim, usque ad nostram Parvitasem, Dei opistulatione servatum est, nulla hæretici erroris terra caligine obtenebratum.* Et mox. Hoc enim credimus, quod per traditionem Apostolorum,

An. 18.

& Synodua tota consentit, *Papæ degmaticis literis advestram Fortitudinem missi consentientes, hæc Galli in Synodo Romana, cum Occidente toto fatentur, & in sexto Concilio congeminant. Nec non suggestioni Sanctiæ, que sub eo est Synodi 125. Patrum concordantes, sic in Oriente Galli, & in Occidente ubique fatentur.* Post sextam septimam Synodum, solius Papæ imperio est recepta, imò Galli Papæ auctoritatem, & totam, & solam colebant, & Synodum ipsam recusabant; utpotè qui illi non adfuissent, & de Papæ Legatorum præsentia, ejusque decretis forent incerti; Ita septimam legitimam respuebant, non ut vult Bail notham sub Copronymo. Ita Hincmarus Rhemenfis in Lauduensem. *Septima autem apud Gregor. vocata universalis Pseudo-Synodus de imaginibus, quas quidam confringendas, quidam autem adorandas dicebant.* Ita Chronicon vetustissimum narrat. Synodus etiam, que ante paucos annos Cp. sub Irene, & Constantino Filia ejus congregata, & ab ipsi non solùm septima, verum etiam universalis eras appellata, ut nec septima, nec universalis haberetur, dicebaturque quasi supervacua ab omnibus abdicata est, quod totidem verbis Aimoins, & recitat Ado Viennensis, sic Vualfridus Strabo de rebus Ecclesiæ. Et aliàs dubitatum à Gallia, cum eidem Synodo non adfuissent, nec scirent quid statuisset ea Synodus, & an legati Pontificii adfuissent. Sic sola sua Auctoritate pugnat Papa, & de Gallis ita loquitur, & scribit Adrianus Papa Carolo. *Pro his firmissimis exemplis prædecessor noster D. Gregorius secundus, junior Papa in suo Sacro Concilio (quod etiam in alia Concilia Prædecessoris nostri Stephani Papæ, and cum Sacerdotibus, partim Franci, atque Itali ita susceptum, & veneratum est. In eo ipso presidente S.S. & quondam D. Gregorio Papa per semetipsum, similiter dixit, & contraria sententiis, & irritas facere que-*

rentibus, antiquas Patrum traditiones, salutis manere concessio, & in eo Concilio admittere, duodecim selecti Gallix Præsules. Reicit eam Synodum Hincmarus, quippe desitutum auctoritate Papæ. *Neutra vero pars intellecta sano desiniens, sine auctoritate c. 20. Apostolicæ Sedis, non longe ante nostra tempora, Niceæ est à quamplicitibus habita.*

An. 769.

c. 10.

c. 10.

Admittunt omnia ut infallibilem, Gregorii Magni Auctoritatem, ea utitur Concilium ipsum Parisiense, & Hadrianum in ea securum fatetur. *Et quia sensum S.S. Gregorii sequi in epistola, & auct. Nisi enim in concisione objectionum suarum retinaculis veritatis B. scilicet Gregorii insitus adstruissit iter devinum præcavisset, ubi Gregorii auctoritates sunt retinacula veritatis, & mox adducens Ivonem Gallum, septimam Synodum receptam, ex Adriani epistola recensentem, ideoque sicut quinta, sic & septima suam auctoritatem, & acceptationem Romano debet Pontifici.*

Excitata est asperissima lis de dogmate, adversus Elipandum, & Felicem Hispanos Episcopos delirantes de qua rec scribit Adrianus ad Gallias, & Hispaniæ Episcopos. *Quoniam ferventi saccentis zelo fidei, Carolus Magnus ea, que contraria orthodoxæ fidei, Hispaniarum de consensu allata sibi præsentis, nostris curavit, summo pernicitate obturbis presentari, B. Petri amore feliciter obstritus, non renuit illi honorem debitum exhibere &c. ex auctoritate Sedis Apostolicæ, pro causa si quidem orthodoxæ fidei egnam, ratumque duximus respondendum, & eos, ni respiscant, desinis à gremio Ecclesiæ alienos, & ultrici cum sequacibus suis vindicta plestendos, ubi seruens fide Carolus Magnus, desinit ab Ecclesiæ gremio alienos, & cum sequacibus vindicta plestendos. Et Carolus ipse ad Elipandum. Ad Beatissimam Apostolicæ Sedis Pontificem, de hac nova intentione ter, quaterque direximus missis, seire cupientes, quid S. Romana Ecclesia, Apostolicæ doctrinæ traditionibus, de hoc respondere voluisset inquisitione, & variis Conciliis enumeratis; docet ut vidimus Hæreticos. Et Jonas Aurelianensis scribit, adversus Claudium Taurinensem. *Ejusdem Caroli Principis iustu, in anno eadē Episcopi, adhibita etiam S. Romanæ Ecclesiæ Auctoritate, eundem Felicem damnaverunt, imò cum Antiocho sui erroria Nestorio, quem imitatus est, perpetuo anathematizati mancipaverunt.* Etiam Alcuinus Caroli Præceptor, Romanorum fidem commendat. *Nos Romana plus auctoritate, quàm Hispana veritate adserit, & fidei nostræ salvari desideramus, licet nec illa reprobemus, in his tamen que Catholicè dicuntur, unusquisque in hoc se restandum sciat, in quo ab universali dissentit Ecclesia. Romana igitur Ecclesia, que à Catholicis, & restè credentibus sequenda esse probatur, ubi Romana Ecclesia à Catholicis sequenda esse probatur, & eadem est cum universali Ecclesia.**

L. 7.

L. 2.

clesia. Et rursus idem adversus Elipandum, dicit à Sacerdotibus damnatum. Imò & à B. memoria Hadriano Papæ, qui sum temporis Romana Ecclesie, Apostolicæ auctoritate reverat Sedem, funditus exterminato, ubi à Papa ejus erroris facta, est ex Alcuino funditus exterminata. Etiam Paulinus Episcopus Aquileensis, Gallicanæ Caroli additus Ecclesie. Porro nos intra terminos Apostolicæ Doctrinæ, & S. Romana Ecclesie firmiter stamus. Illorum probatissimam sequimur auctoritatem, & Sanctissimas inherentes doctrinas. Etiam Annales Metenses referunt. Celeberris Rex Pascha in Franconiam, ibique congregavit Synodum Magnam, Episcoporum Gallorum, Germanorum, Italorum, ubi fuerunt nisi D. Papæ Theophylus, & Stephanus Episcopi. In hac Synodo tertio damnata est hæresis Feliciani, quam damnationem per Auctoritatem S. S. Patrum, in libris conscripserunt, & libro omnes Sacerdotes manibus propriis subscripserunt, ubi vides eam hæresim definiti, Sanctos Patres citari, & omnes Præsules subscribere. Denique Felix ipse apud Alcuinum, in ipsa fidei confessione. Romæ in domo B. Petri, ait. Quorum auctoritate veritatis, & totius Ecclesie universalis consensu convelli, & mox, ad universalem Ecclesiam Deo favente, ex toto corde nostro reverentissimus, non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sicut dudum quod Deus scit, sed ut dixi vera cordis credulitate, & oris confessione, ubi universalis Ecclesia est Romana, cui in professione fidei adhæret. Uno verbo libros integros in hac causa referre possemus, & Jonæ Aurelianus, & Paulini, & Alcuini, & Dungalii in Claudium Taurinensem, eam hæresim passim conclamantes, nisi cum Natali Hostes concederent, ideoque absque Concilio Æcumenico, & sola Papæ auctoritate eum Synodo aliqua regionali, Hæreses vel grandes, & celebres, Auctorum calamis confixæ, & finiuntur, & omnino exterminantur.

Unicus fatis effectus Carolus Magnus, qui in tot adductis exemplis est magnus. Et iterum orta dubitatione de Chorepiscopis, in Capitularibus suis decernit. Quod jurgium cum enucleatius discutere voluissimus, placuit nobis ex hoc Apostolicam Sedem consulere, jubente Canonica Auctoritate, atque dicente. Si majores cause in medium fuerint devolute ad Sedem Apostolicam, ut Sancto Synodus statuit, & beata consuetudo exigit, incunctanter refrantur; ubi probat ex Innocentio primo, majores causas Papæ referendas, ut apud illum sint finiendæ. Ut de Elipando ad eundem. Post hanc verò correctionem, scd admonitionem Apostolicæ auctoritatis, & Synodalis unanimatis, si non respicistis ab errore vestro, scitate omnino vos pro hæreticis haberi, ubi opus foret Gallis unanimatis Synodalis nomine, Concilium Æcumenicum exponi, quod sub Carolo Magno nunquam extitit, & solus cum Synodis parti-

Ex ad Elip.

cularibus Papæ, ita articulos fidei definit, ut negantes apud Gallos, omnino pro hæreticis habeantur. Et Synodus Francofordensis in Sacro syllabo. Eos qui post hanc saluberrimam definitionem, quam plenaria Synodus, Sancto assistente Spiritu, concorditer subtili sinceritate terminavit, falsissimis eorum assertionibus, sive clam, sive in publica voce præbuerat assensum, simili eos sententia vindicta sancimus esse pleniendos, reservato per omnia juris privilegio Summi Pontificis, ubi reservat Papæ privilegium, & eo adprobante hæresis extitit Feliciis, ex consensu etiam Gallorum, eo non approbante imagines sunt cultæ, tandem contra Concilium sententibus Gallis.

Tempus est Inimicorum Rhemensem consulere, Canonum, & dogmatum callentissimum, & nulli adulationis suspectum, imò in suis juribus Papæ reluctantem. Is in epistola ad Carolum Regem. Etsi Divinis, & authenticis Scripturis & Catholica, & Apostolica Ecclesia, Sanctæque Romana Sedis fidei, & orthodoxorum Patrum sensibus, qui eidem S. Marri Ecclesie præferuntur, & qui ab eadem Apostolica Sede Romana nobis, in Canone recipiendi dati sunt, sensum nostrum in eisdem capitulis expressum, concordari demonstrare potuerimus, agere veraciter, humiliter, & devotè studebimus. Quia aliorum ad stipulandum nostræ Catholice intelligentie sensum sententias recipere, nec proferre volumus, cum constet illud esse verum, & Catholicum, quod ipsa Mater omnium Ecclesiarum, & universalis Ecclesia duxerit approbandum, ubi Ecclesiam Romanam matrem vocat, imò & universalem Ecclesiam, nec alios approbat Auctores, nisi quos approbat Gelasius, & asserit id esse Catholicum, quod Ecclesia Romana probavit, & id etiam affirmat constare. Et rursus. Sequimur au-

tem qua Catholica, & Apostolica nos docet S. Romana Ecclesia, qua nos in fide genuit. Et mox profert verba Innocentii. Oportet hoc eos sequi, quod Ecclesia Romana custodit, à qua eos principium accepisse non dubium est. Et iterum se ab hæresi tæuetur, cujus validissimè arguebatur. Neesse est nobis, ex orthodoxorum scriptis ostendere, si Catholica fidei capitalium istud, à nobis exceptum valeat convenire, consulentes ante omnia, sicut & prima est in toto orbe omnium Ecclesiarum Mater, s. Catholica, & Apostolica Romanam Ecclesiam. Quoniam privilegium quod Hierusalem, qua olim dicta est civitas iustitia, & mater civitatum propter infidelitatem, & negationem Filii Dei perdidit, hac confessione B. Petri promissus dicens Tu es Petrus; & sicut illa quondam Hierusalem civitas Sancti, manita est Angelorum custodia, usque dum propter incredulitatem, & duritiam cordis sui audiret ab eis, transfearum ab his sedibus, & à Salvatore suo. Ecce relinquetur domus vestra deserta, ita & ista illustrata permanet, & protesta orationibus gentium Magistris dicens. Testis est mihi Deus &c. Quod sine

D. præf. l. 4.

C. 14.

sine intermissione memoriam vestri facio in orationibus meis. Et mox. *Piis, Devotis, atque Catholicis hoc potest, & hoc debet sufficere, quod omnium Ecclesiarum Mater, Sancta, Catholica, atque Apostolica docet Romana Ecclesia; Ipsa enim ut Mater nos Christo genuit, nos Religione nutrit, nos doctrina instruxit, nos sicut in Sancto Petro to Christo, firma Petru accepit.* Vides hic millies Pspam esse insalibilem, vides Patres à Papa approbati, vides Romæ Ecclesiam Matrem, protectam orationibus Pauli, solum satis esse quod docet, à Christo super Petrum fundatam. Aded verò tenax est infallibilitatis, ut crediderit invictum argumentum negativum, quod Gelasius taceat Fulgentium, & ided nunquam eo est usus. Denique ex professo pugnat pro Pspam, & quidem integris capitibus, ubi citat Gelsium, Leonem, & Pontifices, & docet hæresim semel damnatam, non esse amplius disputandam, quod fuisse casmo evincit, & à thesi descendit ad hypotheseim; eam hæresim à Papa damnatam. *Quando Synodus pro cognita infidelitate Felicis est habita, & ad Romanam Ecclesiam, velut ad apicem Ecclesiarum transmissa; ubi vides Hincmarum non solum in transitu, de divortio Lotharii, & Theutbergæ. De omnibus dubiis vel obscuris, que ad recta fidei tenorem, vel pietatis dogmata pertinent Sancta Romana Ecclesia, ut omnium Ecclesiarum Mater, & Magistra, nutrit, ac doctrinæ est consulenda, & ejus salubria monita sunt tenenda, verum fuso casmo, & argumentis numerosis, & validis, Papam fuisse infallibilem tueri.*

sequi videat & docere, ubi Papa Synodos confirmat, & indignum est refutare etiam Præfulibus, quod Pspam sequi videat, & docere. Sequitur Fulco successor scribens. *Se cum suffraganeis Episcopis in cultu debito S. Romana Sedis perseveratarum, & si quid contrarium sana fidei contra ipsam exarserit se omnimodis constare, Deo auxiliante paratum esse, ubi vides paratos parere, quod & Heriveus successor peregit. Insuper etiam Romanum Pontificem super hujuscemodi negotio consulere studuit.*

Vigebat in Gallis illud Alcuini. Ne schismaticus inveniat, non Catholicus, sequatur probatissimam S. Romana Ecclesia Autoritatem, ut unde Catholica fidei initium accepimus, exemplaria salutis nostra semper habeamus ne membra à Capite separantur, ne Claviger regni caelestis abiciat, quos à suis deviare cognoverit doctrinis; aded exemplaria nostræ salutis, semper sunt habenda à Papa, nec debent membra à Capite sejungi, nec claviger Petrus agnoscat, quos doctrina sua non videt instructos. Vigebat & illud Rheginonis Abbtis. Stultitia elogio Aenotandi, qui illum Petri Sedem aliquo probo dogmate fallere posse arbitrati sunt, que nec festinat, nec ab aliqua heresi nunquam falli potest, aded nemo sanæ mentis arbitratur, Papam aut fallere, aut falli posse. Vigebat in Gallis tota receptæ, Romanorum Pontificum epistolæ, à Gallia Synodus citatæ, ubi Papa infallibilis congemitur, quæ penè totæ sunt contextæ, ex genuinis Pontificum Epistolis. Denique urget Christianus Lupus ad Canonem octavi Concilii post restas, utriusque Hincmari discordiss. Exinde Præsules observantissimos Romanæ Ecclesie, docent scripta Fulconis proximi post Hincmarum Episcopi, S. Ivois Carnotensis, S. Goffredi Abbatis Vendocinensis, S. Bernardi, Sugerii Abbatis, ad S. Dionysium, Stephani Episcopi Tornacensis. Deinde apud Joannem Promptinum Abbatem Jornalensem agebat, Gulielmus Archiepiscopus Sennonensis. Vitium paganitatis incurrit, quisquis mandatis Apostolicis obedire contemnit. Nimirum eo seculo vigebat, Gregorii septimi regula. Quis Romana Ecclesia non concordat, Catholicus non habetur, & que habetur in ejus dictato. Romana Ecclesia nunquam erravit, nec in perpetuum Scriptura testante errabit, ubi plures citat Lupus, & longè plures poterat referre, Anselmum, Heriveum, Lanfrancum, Reginonem & alios, ubi Gregorium Septimum citat, verbis ipsis Gallorum utentem, Doctrinæ ex eorum fonte haurientem. Aded in Gregorio proavos condemnant.

Occurrit hic sædissima Berengarii hæresis, à solo Romano Pontifice, ex Gallorum testimonio exterminata. Scribit Lanfrancus olim Abbas Cadomensis, in opusculo contra Berengarium. Et cætera quidem à B. memoria Nicolao, totius Christiani nominis summo Pontifice, & à censum tredicim Episcopis Roma

De pres-
de p. r. s.

In pres.

Ep. ad
Hincmar.

L. 4.

Plura manent; Hincmarum sequuntur, & successores ipsius, & Hostes. Ipsum sequitur Prudentius Tricissinus in eo solum concors, in reliquis discors, nullo conatu concelli posse S. Augustini doctrinam, ubi suffragis accumulat Innocentii; Zoizimi; Bonifacii, Celestini, Leonis, aded approbantibus Romæ Præfulibus, nemo doctrinam illam potest reprehendere. Sequitur Hincmarus Laudunensis, simul Hostis, & Nepe ex Flodoardo. Porro qui bit adversatur fuerat Hincmarus Laudunensis, ipsum Rhebornum reddidit sibi Hostem insensissimum, sed eo nomine conciliator sibi sanam, immortalemque gloriam, quod pro Romana Ecclesia privilegii, potissimum verò pro antioritate decretalium epistoliarum adversus Hincmarum Rhebornensem, qui eas enormiter sanciasse nulla habita ratione ejus, que cum ipso consanguinitas intercedebat, strenuè laboravit, ubi vides Hostes in eo unanimes, ut Pspam infallibilem tuesntur, & decretales epistolas utriusque Hincmari, millies infallibilitatem evincere. Sequitur Hincmarum Carolus Calvus, Apostolicæ Sedis decreta, quæ ut Gelasius dicit. Unquamquamque Synodum & sua auctoritate confirmat, & continua moderatione custodit. Et mox. Satis indignum est quemquam vel Pontificum, vel ordinum subsequens, hanc observationem refutare, quam B. Petri Sedem

Ep. 70.

An. 365.

Can. 11.

In opus-
de Eub.

Roma audita, examinata, atque damnata sunt. Tu quoque inclinato corpore, sed non humiliato corde ignem accendisti, librosque perverſi dogmatis, in medio Concilii, in eum coniecisti, jurans fidem à Patribus, qui præſentes erant traditam, te involubiliter ſervataram. Et mox. Incurris in illud quod Beati Doctores, ſi non iſdem verbis, iſdem tamen ſententiis, multis in locis concorditer aſtruxerunt, hæreticum eſſe omnem Hominem, qui à Romana. & univerſali Eccleſia, in fidei Doctrina diſcordat, ubi eadem eſt Romana, & univerſalis Eccleſia, ubi non Gregorius tantùm ſeptimus, ſed B. Doctores iſdem ſententiis & quidem concorditer aſtruxerunt, hæreticum eſſe, qui à Papa diſcordat. Rurſus acerbis in Berengarium. Traditus in reprobum ſenſum S. Romanam Eccleſiam, vocat Eccleſiam malignitatem, Concilium unitatem, Sedem Sathana. Et hoc impio ore garriviſti, quod garriviſte nemo legitur, non hæreticus, non ſchiſmaticus, nõ falſus aliquis Chriſtianus, adeò vel hæretici vel ſchiſmatici, eas voces in Papam horruere. Denique ipſe Dominus dixit Tu es Petrus, & ſuper banc Petram adificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalent ad verſum eam &c. Quæ tamen ſi de Poſterioribus S. Eccleſiæ dicta eſſe credantur, & à quibusdam Catholicis expoſantur, præcipuè tamen de Romana Eccleſia intelligenda eſſe, Sacri Canonis, & Pontificum decreta teſtantur, ubi expreſſe Gallus Auctòr, Papæ privilegium ex Mathæo deducit. Hic etiam Guimundus in eundem. Noſtra Eccleſia Catholica per B. Leonem Papam, hæc Berengariana ſigmenta, mox ſuo exortu damnavit, ubi Eccleſia Catholica damnat hæreſes, per B. Papam Leonem, & in uno Papa decidit Eccleſia. Hic etiam Hugo Lingonenſis Episcopopus, in Berengarium poſt opera Lanfranci. Quæ in re univerſalem Eccleſiam ſcandalizat, & mox. Ne præſumas ſingulariter ſentire, quod Univerſitas non aſſentiat. Et iterum. Abjeſta unitate de parte extolleris; ubi in Papa eſt univerſalis Eccleſia, eſt univerſitas, & totum. Sic etiam Durandus Abbas in eundem, narrat in Synodo Pariſienſi decretum, ut cum ſociis ſuis Berengarius. Ubicumque convenirent eo uſque obſiderentur, donec, aut conſentirent Catholica fidei, aut mortis pœnas liturgi caperentur, adeò & ubique exterminari debuerant, & ultimo damnari ſupplicio. Rurſus Lanfrancus in eo opere, fuſè diſſerit de Catholica Eccleſia, per orbem totum diſſuſa, à qua certum eſt diſcedere Berengarium, dum à Papæ definitione diſcederet, adeò in Papa fuerat Eccleſia, & quidem Catholicæ Auctòritas, & Berengarius ipſe non Concilium non aliorum Præſulum conſenſum exquiri, ſed Eccleſiam dixit decidiffe. Imperitia malè intelligentium poſtea erroris, & peritii, in nobis ſolis, & in iis, qui nos ſequuntur Sancta in terris Eccleſia remanſit.

Celeberrimum eſt factum Paſchalis, à quo inveſtituram Rex Henricus extorſit. In eo

Guido Vienneniſis decrevit. Inveſtituram Episcopatum, & Abbatiarum de manu laica, S. Romanæ Eccleſiæ auctoritatem ſequentes hæreſim eſſe judicamus, & Guido ſcripſerat vel Paſchali. Dictante S. Spiritu inveſtituram omnem rei Eccleſiaſtica de manu laica, hæreſim eſſe judicavimus. Hæc diſpicuere Gallis Præſulibus, ubi ſuo nomine Ivo Carnotenſis, & Vvalonis Pariſienſis, Joannis Aurellienſis, cæterorumque Sennonenſis Provinciæ Præſulum, eximii & nervoſè concludit: Principales Eccleſiæ Ep. 135. claves, nolimus poſſeſſate ſua privare, quæcumque Perſona vices Petri habeat, niſi manifeſtè ab Evangelicæ veritate diſcedat. En regula Gallicæ Eccleſiæ, Papam privati non poſſe, niſi manifeſtè à fide diſcedat. An manifeſtum eſt quod paucis videtur, & quod innumeris placet eſt obſcurum? Erit novum evidentiæ genus, cum vel probable fit ex Philoſopho, quod multè, iſſique Sapientibus probatur. Huc eſt Joannes, ipſe Lugdunenſis Ivoni Præſuli reſpondet. Licet exteriore inveſtituræ per laicos factas, non ſatis propriè hæreſis nomine cenſamus, ſentire tamen, ac defendere fieri debere indubitata hæreſis eſt; ubi ſolum in hæreſi indubitata, Papam judicandum cenſebat, uno ore cum aliis.

Ad Ivonem tandem pervenimus, maximum Galliz ornamentum, Eccleſiæ Canonum Collectorem, qui ſolus huic rei finienda ſufficeret. Is in ſermone de Cathedra exclamat. Hodie etiam in B. Petri ordinatione, S. Eccleſia exaltata eſt, quoniam & ipſe promovetur, cui ſpecialiter à Domino ipſo, talibus alioquiſ conmiſſi eſt, felix vocabuli decantatio, Tu es Petrus, & ſuper banc Petram adificabo Eccleſiam meam, ut à Petra de qua ſcriptum eſt, Petra autem erat Chriſtus, Petrus denominaretur. Super banc etiam Petram Dominus Eccleſiam ſuam adificandam providit, quatenus ejus fidei conſeſſio, pro ſua ſoliditate Petro comparanda erat, nominis etiam ſui, applauderet appellationi, ubi primæ Petre comparatur Petrus, ubi ſuſtentat Eccleſiam Chriſti, ubi pro ſua ſoliditate eſt Petra; Et poſt plura de Petro concludit. In fidei aſſertione robuſtiſſimus. Evoluamus Canones à Ivone allatos, præter Romanorum præſulum epistolæ, Papæ infallibilitatem congemmant. Placuit ut nullas enim baptizandi ordines prætermittat, quem & antea tenuit, Metropolitanus Bracharenſis Eccleſia, & pro amputanda aliquorum habitatione, Proſperus Episcopopus ſcriptum ſibi, & directus à Sede B. Petri Apoſtoli ſuſcepit, ubi regula fidei, & Sacramentorum, & dubia tollens Petri Sedes. Rurſus reſert Ennodii libellum, ubi à ſolo Deo Papa judicatur. Et mox. Nunquid gloriatur ſeculari contra eam, qui fecit illam, & Concilia à Papa firmata evincuntur. Reſert Adriani Papæ reſponſa. Superius curavimus ſeptem divini dogmata Synodi, irreprensibilia exiſtentia, ſicut præcipuorum SS. Patrum, mirificè demonſtrant episto-

epistola; Nam si quis prædictæ Synodi symbolo discrepare se dixerit, discrepare videtur Sanctorum Synodorum symbolo. Et rursus. Ipsam septimam Synodum suscipimus. Nam si eam minime recepissimus, ad suam pristinam unitatem, omnes fuissent Græci reversi, qui pro tua millibus animarum Christianorum interitu, debemus reddere rationem, ubi septimam Synodum firmat, & Gallos in ea dubios consolidat. Denique ex professo de Papæ auctoritate, ipsius infallibilitatem tueri; & citat Gelasium ad Faustum, & auctoritate; & argumentis id evincentem. Quicunque ab unitate fidei, vel societatis Petri Apostoli, quolibet modo se ipsos segregant, tales à vinculis peccatorum absolvi, neque unquam possunt celestis regni ingredi, ubi vides quolibet modo se à Petri societate segregante, nec gratiam, nec gloriam consequi posse. Hic repetit, quod nulli liceat aliquid addere, vel demere de decretis Pontificum. Quod qui decreta Pontificum Romanorum violaverit anathema sit. Quod scelus idolatriæ incurrit, qui Sedi Apostolicae obedire noluerit. Quod nulli fas est decreta violare. Et rursus. Nemo mihi aliena contra Canones, contra Auctoritatem Sedis Apostolicæ, vel contra tercentum decem, & octo Patrum obiciat, quia quidam contra illorum definitionem, in quibus Spiritum S. locum fuisse credimus dictum fuerit, recipere non solum temerarium, sed periculosum esse non dubitat. Et citat antiquum, & Sanctum Hormisdam. Et rursus. Omnes decretis B. Sedis Petri obedire debent, & evincit ex actione quarta, & sexti, & septimi Concilii. Quod Apostolica Sedes à via Apostolica predicationis non devoverit, nec hæreticorum novitatibus deciderit. Adde nec Liberius, nec Honorius Papæ derogant infallibili, ex doctissimo Ivone Gallo, qui modò manifestè ex Gallis sunt Hæretici. Et rursus. Quod literis Romani Pontificis Concilia auctorizantur. Denique omnia uno capite coronat, & infallibilitatem Papæ demonstrat. Item Romane Ecclesie Sedes per Petram edificata, nec hæcenus defecit, nec deficiet in secula, Christo Domino rogante pro ea, sicut ipse testatur. Ego rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Quo dicto monstravit fidem Fratrum vario defectu periclitantem, sed inconvulsa, & indeficiente fide Petra stare, ut firma anchora subsidio regendam, & in fundamentum universalis Ecclesie confirmat. Quod nemo negat, nisi qui hæc ipsa veritatis verba impugnat. Quo nihil clarior, & validius, cum ex Evangelio desumatur, & nemo neget Christianus. Extant et alia Ivonis epistolæ, Ecclesie Romane privilegia duraturo in perpetuum anathemate firmaverit, ubi anathema Papæ est æternum & iterum. Mitteretur ad Papam, quatenus de consilio ejus instrueret; ad Anibaldum Archiepiscopum scribit, causam ipsius jam fuisse Apostolica, Romani Pontificis sacre præcisam, ejusque judicium esse irrevocabile.

Rursus dicit. Ab ipsa ad ipsam recurrendum; & ad Richerium Senonensem scribit. Hujus idest Apostolicæ Sedis, iudicii & constitutionibus obviare planè est hæretica pravitas notam incurere.

Alterum habemus Gallie lumen, imò Ecclesie ornamentum Bernardum. Is de festo Conceptionis scribit. Nam si sic videbatur, consulenda erat prius, Apostolica Sedes Auctoritas. Et mox. Quæ autem dicitur abque præjudicio sanè dicta sint, sanè sapientis, Romana præsertim Ecclesie auctoritate, atque examini totum hoc, sicut & cætera, quæ ejusmodi sunt universa referro, ipsius. si quid aliter sapio, paratus iudicio emendare, ubi quæstio involvatur fidei, cum festa nonnisi Sancti celebrentur. Refert Romam Petrum Abailardum, & Arnaldum à Brixia hæreticoa. Verùm tu à Successoribus Petri iudicabis, an debeat habere refugium ad Sedem Petri, qui fidem Petri impugnat. Tu inquam Amice sponsi providebis, quomodo liberetur sponsa à lubis iniquis; & à lingua dolosa. Nec tantum suo nomine Bernardus, sed, & Gallorum Præfulum scribebat. Episcopi qui propter hæc in unum convenerant, vestra Reverentia deserentes, nihil in Personam ejus egerunt. Et mox. Processimus in hoc negotio, quousque ausi sumus. Tuum est de cætero B. Petro providere, ne in diebus tuis, aliqua hæretica pravitate macula, decor Ecclesie maculetur. Tibi commissa est sponsa Christi, amice sponsi, tuum est tandem uni viro, Virginem castam exhibere Christo, ubi sponsa amico sponsi consignatur, ubi Papæ est exhibere castam, & hæresis macula non sedatam. Respondit iis Episcopis Innocentius. Nos itaque, qui in B. Petri Cathedra, cui à Domino est dictum. Es tu aliquando conversus, confirma Fratres tuos, licet indigni respicere conspiciamur, universa Petri perversa dogmata, Sanctorum Canonum Auctoritate, cum suo Auctore damnavimus, eique tanquam hæretico, perpetuum silentium imposuimus; ubi tanquam hæretico silentium imponit, non liberum relinquit ex doctrina Gerfonis, ubi perversa dogmata hæresis infumat, & ex Evangelio de infallibile evincit. At Innocentius inquit in sua causa loquitur, audiamus ergo Bernardum in aliena. Oportet ad vestrum referri Apostolatam, pericula quæque, & scandala emergentia in regno Dei; & presertim qua de fide contingunt, dignam namque arbitror; ubi potissimum reforcari damna fidei, ubi non possit fides sentire defectum. Hæc quippe hujus rogatus Sedes. Cui enim alteri aliquando dictum est ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua. Et in fine. Cum non aliud esset, quod agerem pro injuria fidei, quam dolebam, opere mihi presium arbitror, si illam monui, cuius arma potentia Deo ad destructionem, in contrarium assertionem, ad destruendam omnem altitudinem, extollentem se adversus scientiam Dei, & in captivitatem redigendam omnem intellectum, ad obsequium Christi, ubi evidentissima est Papæ potestas, fidei

Ep. 81.

Ep. 60.

Ep. 147.

Ep. 83.

Ep. 8.

Ep. 174.

Ep. 149.

Ep. 190.

fidei defectus incapax, & in captivitatem redigens mentes. Etiam iratis in Bernardum Cardinalibus, ob Symbolum à Gallis Præfulibus editum, ex Othone Frisingensi. *Prædicta Cardinalium indignatio conquievit, ita tamen ut præfatum scriptum tanquam inconsulta curia prolatum, velut Auctoritatis pondere carens, pro symbolo in Ecclesia, quod in Conciliis contra hæreses congregatis fieri solet, non haberetur, ubi non articulus sed fidei symbolum, fieri non potest absque Papa, vel Concilio.*

- Audiendi sunt eum Bernardo Gotfridus.
- L. 1. c. 1. *Disiuncte viro Dei, novis dogmatibus opponitur Symbolum novum, cui etiam subscribuntur nomina singularum. Et mox. Ita demum Apostolice judicio, & auctoritate universalis Ecclesie error ille damnatur, & Gilbertus ipse consentit, aded Romana est universalis Ecclesie. Audiendus Gotfredus Vindocinensis. Si quis Apostolica Sedi, qua leges Canonum dedit, in Canonum expositione contrarium sentit non sapit quicquam ille sed desipit, & quia suo Spiritu loquitur, non est caltor, & expusitor, sed insidiosior, & opprestor inhabitanter agnoscat, En character indiatoris Dei. Audiendus Gotfredus Ambianensis, ita Paschalem secundum locutus. O Pastor orthodoxæ matris Ecclesie, Christus voluit te, suo loco præesse, ut lucem à tenebris, verum à falso discerneres. En Pastor Ecclesie adhuc constitutus, ut tenebrorum & falsum discernat. Audiatur Abbas Florisensis, qui in vita Gregorii Papæ compellat. Doctorem Ecclesie fidei Petram, regni clavem habentem, ubi Ecclesiam docet & Petra est. Audiatur Petrus Cellensis, qui Romanum Pontificem appellat. Petram radicatum, & fundatum in montibus si scripturarum tanta certitudinis, ut nulla mutatio, aut vicissitudinis obumbratio in eam incurras, si autem fallax est non habet radices, & sæpe mutationem experitur. Audiatur Petrus Blessensis; qui Apostolicam Sedem appellat. Magistrum omnium Ecclesiarum; & dicit esse Papæ omnes hæreses corrigere. Audiatur Sampson Rhemorum Episcopus, & alii Galli Præsules apud Bernardum. Tibi commissa est sponsa Christi, amice Sponsam est tandem uni viro virginem castam exhibere Christo, ubi & Bernar. us & Episcopus conjunxit, & in Gallis Præsules stentur.*

Inter tot Sydera elucet Sol Aquinas, quem umbris offuscata Natalis, ne discipulus Magistrum deserere videatur. Ubi ergo secunda secundæ ab hæresi excusata, errantes in articulis nondum determinatis. *Postquam autem essent, ait, Auctoritate universalis Ecclesie determinata, si quis tali ordinationi pertinaciter repugnaret, hæreticus censetur. Quæ quidem Auctoritas principaliter residet in Summo Pontifice. Arripit eam vocem sibi Natalis, dicens Thomam velle principaliter non totaliter, at principaliter opponitur secundario, & totaliter parti repugnat, undè auctoritas universalis Ecclesie, principali-*

ter in Papa est non in Ecclesia, & Gersonia sententia destruitur, & Almaini, volentium principaliter Ecclesie, datum iudicium, potestatem, & clavem. Et hoc evincit Thomæ probatio. *Quoties fidei ratio ventilatur arbitror omnes Frueres, & Coepiscopus nostros, non nisi ad Petrum, idest sui nominis, & honoris Auctorem referre debere (veluti unum resulis vestru dilectio) quod per totum mundum possit, Ecclesis omnibus in communi prodesse, ubi Ecclesie omnes Papa docet, ubi ad Petrum hæreses referuntur, ubi nullum in causa Pelsigii Concilium. Parva sunt hæc armator gladio bicipiti, uno quo tuetur Papam satis esse solum, alium quo Concilium ferit; & Papæ facit subiectum. Respondere dicendum ad illius auctoritatem pertinere editionem symboli, ad cuius Auctoritatem pertinet determinare ea, qua sunt fidei, ut ab omnibus inconcussa fide teneantur. Hoc autem pertinet ad Auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores, & difficiliore causa referantur, ut dicitur in decreto, & huius ratio est, quia unus debet esse fides totius Ecclesie, quod servari non potest, nisi quæstio fidei exorta, determinaretur per eum, qui toti Ecclesie præest, & ided ad solam auctoritatem Summi Pontificis pertinet, nova editio symboli, sicut alia omnia, qua pertinent ad totam Ecclesiam, ubi ad solam auctoritatem Papæ pertinet nova editio symboli, ut inconcussa fide teneatur, ad quem majores cause spectantur finiendæ, ob quem unus debet esse fides, non una Papæ, alia Ecclesie. Et rursus. Unde pertinet ad Summum Pontificem, cujus auctoritate Synodus congregatur, & ejus sententia confirmatur. Et rursus Synodum meminit. Sicut autem posterior Synodus, potestatem habet interpretandi symbolum, à priori Synodo conditum, apponendi aliqua ad explanationem, ut ex prædictis apparet, ita etiam Romanus Pontifex hoc sua Auctoritate potest, & ad quo sententia Synodi confirmatur, & ad eum à Synodo appellatur. Quo nihil clarius exprimi potest. Eam habet potestatem Papa, quam habet Concilium Generale, neuter excommunicatur à priori Synodo, ejus auctoritate Synodus congregatur, & minorem à majore confirmari, scit vel minimus Legistis, & appellari à minore ad majorem. ipsi lex naturæ homines docet; & urget evidentia ipsa, sæpe Concilium congregari non posse, & Patres quarti, & sexti Concilii, ex sententia Leonis, & Agathonis definiisse. Et iterum contra Græcos evincit. *Quod credere Spiritum S. esse à Filio, est de necessitate salutis, & tamen Ecclesia Græca non recipit. Quod ad Papam pertinet determinare qua sunt fidei. Et probatur. Nam Petrus legitur primum, per secliam fidem esse confessum. Domino revelante cum dixit, Tu es Christus filius Dei vivi; Unde & eidem Dominus dixit. Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua. Denique in catena aurea fert Theophylactum.**

De quæst. cadem. 2. 10. art. 4.

Per p. l. ra. casita. 10. p. 1.

Postquam negato me flevoris corroborata ceteros, fert Origenem dicentem. Manifestum est quia nec adversus Petram, nec adversus Ecclesiam posse prevalere inferorum. Ponit symbolum Athanasii de fide, utpote à Papa firmatum, & in prohemio dicit Urbano quarto, ut veritas & doceatur, & defendatur, sic docet etiam ex professo, contra Græcos aperte supponit, textum Lucæ congeminat, & millicies eam veritatem exponit.

Sunt & alii plures socii Sorbonici. Albertus Magnus Parisiis docens, in foro ab ejus nomine dicto, ob scholæ ipsius angustiam, ex Evangelio Lucæ Papæ infallibilitatem deducit. S. Bonaventura in ea schola magister, & docet in breviliquo & probat; alioquin Synagoga fuisse præstantior Ecclesia, cum habuerit unum Summum Pontificem, qui potuit controversias finire. B. Augustinus Triumphus ex professo, Petrus Aurelius, qui in uno factio omnia includit. Quod Sorbonæ partem maximam, & eam, quæ in focalitate dominatur, Richeriano libello ad stipulari faciunt, non judicio loquuntur sed odio. Et probat Papam in hæresi fideri; uno verbo sunt omnes pro Papa, cum nec inveniamus duos contrarios.

Exiit eodem tempore liber Wilhelmi de Sancto Amore, quem confutavit Thomas, & Bonaventura, uterque Religiosus stans pro Religiosis, de quo se excusat idem Wilhelmus. De libello autem, qui dicitur reprobatas à D. Papa, & cujus editio mihi imponitur &c. Unde si D. Papa modum illius compilationis reprobat, & mox. Sententia sua non resistit sed obedi, ubi vel hæretici obediunt non resistunt. Idem Wilhelmus libellum ab Adversariis compositum, Evangelium nempè æternum, à Papa curaverat prohiberi, de quo scribit ipsemet Vvillhelmus. Certum est quod jam predicaretur, nisi estes aliud, quod desideret, quod autem desinat scitis, nimirum imperium Petri, & eorum, qui tenent loca Apostolorum, ubi vides librum non publicari, ex imperio Petri, & Apostolorum. Et de libro Joachim in responsis. Item dixit, quod liber Abbatis Joachimi, qui continet multas hæreses, non potest damnari Romæ, quia plures sunt ibi defensores, qui defendunt eum. Respondeo. Non sic dixi. Sed cum ego & quidam alii predicassetis contra errores repositos in libris, qui dicantur esse Abbatis Joachimi, & diceret nobis populus, quare non procurabamus illos errores, apud Sedem Apostolicam reprobari, idem dixi quod de illis erroribus aliqui erant damnati, ut intellexeram, aliqui vero non poterant inspicere ad damnandum, tum propter magnitudinem, & multitudinem librorum, tum etiam propter multiplicem eorum occupationem, quia libri habebant alios defensores, ubi vides vel damnatos à Papa, afferere libros Romæ damnari, nec esse necessarium Concilium.

Latissimus hic panditur campus, quo innumerati discipuli contra Magistrum, & Gallitennæ Græcos schismaticos cum Anselmo.

Græci nobiscum non consentiunt Ecclesiæ, cum Joanne Majore Parisiense. Non est verisimile de Græcis post determinationem Ecclesiæ, quod habeant disputationem vocalem cum Latinis fed realem. Sic cum Joanne de Parisiis, Thoma, Ratzramo Corbejensi, & aliis, & tamen non acceptantur decreta Papæ, & Concilium Generale deposcunt. Infinita est argumentorum seges, cum decretum citant Parisenses, cum Thoma, Ivone, & aliis, ubi infallibilis Papa congemnatur. Innumeræ sunt Synodi in Gallia, ubi Papa infallibilis predicatur ut infra.

Extant & facta insignia in Gallis. Extat factum Petri Alliaccensis, universitatis Parisiensis Cancellarii, & suo, & universitatis nomine, Clementem septimum sic alloquitur. *Igitur pro vestris humillimis Filii, Universitatis prædilecti, & pro nobis eorum nuntii, qui suis in hac parte obsequium mandatis, & documentis iunimur, corde, & ore unanimiter protestamur, quod quidquid hostes in hac causa actum est, & quidquid in ea nunc, vel alias actum, aut dictum sumus correctioni, & iudicio Sedis Apostolicæ & sedentis in ea Summi Pontificis, humiliter submittimus dicentes cum B. Hieronymo. Hæc est fides P. B. in qua si minus perit, aut minus cautè aliquid possumus, & emendari cupimus, à Te, qui Petri fidem, & Sedem tenes. Nos ignoramus enim sed firmiter tenemus, & nullatenus dubitamus quod Sancta Sedes Apostolica, est illa Cathedra Petri, supra quam fundata est Ecclesia, eodem Hieronymo teste, & sicut dixit Cyprianus, de qua Sede in persona Petri Apostoli in ea sedentis, dicitur est Petre rogavi pro te ut non desiciat fides tua, ubi ore, & corde testatus universitas, se Papæ iudicio omnia submittere, emendari cupit ab eo, qui Petri Sedem, & fidem tenet, & firmiter tenet Ecclesiam Romanam esse Cathedram, fundamentum Ecclesiæ, & Christum pro ea rogasse. Etiam in causa Arnulphi Rheforum Præfuli Synodus Episcopalis scribit Papæ Joanni. Tandem ad monstra perditissimi hominis expergefacti, imus in sententiam Domini dicentis. Dic Ecclesiæ. Si Ecclesiam non audierit, sit sibi sicut Ethnicus, & Publicanus. Adesto Patet ruenti Ecclesiæ, & sententiam à Sacris Canonibus promulgatam, vel potius ab ipso veritate prolata, profer in medium. Sentiamur in vobis alterum Petrum defensorem, & corroboratorem Christianæ fidei. Ferat S. R. E. sententiam damnationis in eum, quem universalis damnas Ecclesia, ubi legis in Papa Ecclesiam, ubi dicitur Ecclesiæ cum dicitur Papæ, ubi Petrus in Papa fert sententias, & Petrus Religionem tuetur. Etiam Rigordus enarrat Amalrici Clerici Carnotenfis errores. Accessit ad Summum Pontificem, qui audite ejus propositione, & universitatis scolarium contradiotione, & sententiois contra ipsam. Rediit ergo Parisios & compellitur ab universitate confiteri ore, quod in contrarium prædilecti opinioni*

C. 12.

In calce episcopi populi.

An. 137

D 91. 7. qui Ca. 12. 121

sua sentires, ore dico quia corde nunquam dis-
senfit. Mox mortem narrat & sequaces, Syn-
nodicè Parisiis damnatos, & à Senatu Re-
gio ipso, viviconburio omnes addictos, adeò
à Papa damnatos Episcopi, & Senatus ipse
hæreticus censebat. Sic Guido Coquille li-
breticum Gallicarum defensor, probat quod
Christus Ecclesiam in fide Petri fundarit,
eamdem sit fides Catholica, & Romana, &
Conventus Turonensis decidit. Substrabere
se ab obedientia Romani Pontificis licere, sed
pro tuitione tantum ac defensione jurium
suorum temporalium. Inter ipsas procellas
infallibilitas, velut Iris in nubilo fuit ven-
ustior. In sævissima Philippi Pulchri discor-
dia Proceres Galli exclamabant. Non qua-
eritur de hæresi Papa quondam ut Papa, sed
ut private Persona. Nec ut Papa potest esse
hæreticus, sed in privata Persona, nec unquam
aliquis Papa posuit esse hæreticus nisi in pri-
vata Persona. In causa Joannis de Poliano,
negantis Confessiones apud Monachos, vel
ex Papæ auctoritate innotuit Joannes vige-
simus secundus, & Avenione Sedens & Gal-
lus, & Gallis Cardinalibus stipatus. Omnes
articulos, & quemlibet eorum tanquam falsos,
& erroneos, & à Sacra Doctrina devios, au-
thoritate Apostolica condemnamus, & reproba-
mus de Fratrum nostrorum Consilio, ubi vid-
des Papam & Cardinales Gallos, hæresim
ultrò terminare, eam potestatem tuentibus
Gallis, Hærvæo, & Petro Paludano, obse-
quentibus cunctis etiam damnatis, ejurante
errorem vel ipso Joanne, & hoc Avenione
Galli frequens viderunt.

Innumeræ Synodi sunt in sola Gallia,
 Pontificis infallibilitatem testantia, & jam
 vidimus varias in cussa Elipandi, jam Sen-
 nonense penè totum transcripsimus, & litem
 pro Gallia, & Ecclesia transcribemus,
 ita & adduximus Sampsonem Rhemensem
 Præfulem, Justinum Suelionensem, Gau-
 firidum Catalaunensem, Alvitum Atrebaten-
 sem, qui rursus Innocentio apud Bernardum
 scribunt. Testante Apostolo, sicut unus Do-

Ep. 194.

minus, cum una fides esse dignoscitur, in qua
 tanquam in immobili fundamento, præter quod
 nemo potest ponere aliud, dignitas Catholice
 Ecclesie inviolata consistit. Inde est quod
 B. Petrus Apostolorum Caput, pro eximia
 hujus fidei Confessione à Domino Salvatore
 nostro audire meruit Tu es inquit Petrus, &
 super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam
 petram utique firmitatem Petri, & hoc est re-
 scriptum Innocentii. Nos utique qui in B. Pe-
 tri Cathedra, cui à Domino dictum est, & tu
 aliquando conversus confirma Fratres tuos,
 ubi & Galli, & Papa serunt Evangelium,
 & infallibilitatem duobus textibus convin-
 cent. Extat & magna Synodus Francofor-
 diensis, Præfulis Gallis secunda in Sacro-
 syllabo. Eos qui post hanc saluberrimam de-
 finitionem, quam plenaria Synodus Sancto as-
 flato Spiritu, concorditer subtili sinceritate
 terminavit, falsissimis eorum assertionibus, si-
 ve clam sive in publica voce præberint adsen-

sum simili eos sententia, vindicta sancimus esse
 plebendos, reservato per omnia juris privilegia
 Summi Pontificis Domini, & Patris nostri
 Hadrici, prima Sedis Beatissimi Papa,
 ubi vides Synodum numerosam, se extol-
 lentem contra scriptam generalem, venerari
 privilegium Papæ, illique definitionem suam
 submittere. Extat Concilium Pontigorense
 Canone primo. *Ut honor Domino, & Spiritu-*
ali Papæ ab omnibus conservetur, & qua
secundum sacrum suum ministerium, Apo-
stolica auctoritate decreverit, cum summa ve-
neratione ab omnibus suscipiantur, & debita
illi obedientia in omnibus conservetur, en
obedientia Gallorum Præsulum, & Papæ
debita & à Gallis conservanda. Extat Con-
cilium apud Triburiam ex Regine, Præsul-
lum sex, & viginti, ubi in epistola prælo-
cutiva scribitur. Decreta Apostolicorum Ro-
mane Sedis eodem in loco haberi, quo habita
sunt Concilii Niceni statuta, ubi vides Con-
cilium omnium maximum, totius mundi re-
verentia consecratum, non præcedere sed
æquare decreta Pontificum; & ante in Vor-
matiensi sub Ludovico Pio, dicta Generali
Synodo ab Hincmaro, confirmata sunt, omnia
à Papæ Legato, & Conventus Parisien-
sis, sub eodem Ludovico in causa imaginum.
Sicut dignum, & justum est, ut præcænt Spi-
ritus Sancti virtute, ille talia correcturus, &
ad viam veritatis Sanctissimo moderamine re-
diturus, primus in Hominiis arbiter occur-
rat, quem Deus omnipotens, in Sede Apo-
stolica, collocare dignatus est, ut solus non sua
abusione, sed sanctorum Apostolorum auctori-
tate, universali Papa dicatur, scribatur, &
ab omnibus. Et infra. Apud omnes hujus
Sanctæ Occidentalis Ecclesie, que se auctori-
tate B. Apostolorum Petri, & Pauli fidei,
spei, & charitatis sumpsisse exordium gloria-
rit, ita hætenus ab omni hæresi illibata, nunc
usque conservata est, ut non solum ipsa, ad
quodlibet erroris diversiculum nimium decli-
naret, sed potius omnes à recta fidei tramite,
quoquomodo deviantes per orthodoxos eorum-
dem successores, toto orbe ad rectitudinem po-
tius revocaret. Testis hujus rei non quilibet
angulus, sed orbis terrarum universus, quia
quoties tales per multum persecutiones mo-
te sunt, quæ ad periculum fidei universalis
Ecclesie imminere putabantur, ob invenien-
dam, inventamque conservandam Carbolice
fidei veritatem, semper hoc universalis Ecclesie
præsente ob hujus Sanctissimæ Sedis Pontifi-
ce, aut certè cum consensu illius urbis, vel
litteris porrecto, corrigere, correctamque ad
conservandum statuere consuevit, ubi Galli
universalem Synodum de imaginibus plura
statuentem, sola Papæ auctoritate retracta-
ri, corrigi Papam ipsum urgebant, & id
evincunt ex testimonio totius orbis, ex om-
nium seculorum, & gentium consensu, ubi &
Galli tunc viventes, & mox nati, & ab eo
seculo usque ad nostrum novere septimam
Synodum firmatam sola & unica Pontificum
Auctoritate. Extat & Synodus Pontigonen-
sis dicens,

576.

595.

819.

C. 16.

576.

dicens, *Apostolica culmini docente S. Bonifacio Papa, nemo unquam obices manus iuravit, nisi qui de se voluit iudicium, ubi & dicit & ex veteri Pontifice probat, Papani à nemine iudicandum, nec ejus retractanda iudicia, & Papæ rursus respondet. Placet, & valde placet, in omnibus vestra seclari vestigia, neque fas est à culmine Apostolatus vestri, in aliquo dissentiam, quem videlicet ipse Christus D. N. Omnia nostram ad vocem suam in terris voluit esse Caput, en regula veterum imitanda à Modernis, & causa, & ratio cur imitanda. Extat Turonense, ubi Berengarius post abjuratum hæreticos, fidei professionem emittit, coram Papæ Legato Hildebrando, & à Papa damnatus, ex Gallis est hæreticus; sicut & Papa Callistus in Nannetensi, ne rescindantur, aut minuatur egit, sic Bernardus testatur in Cantica, Gilbertum Porretanum in Concilio Rhemeni: Unde non immerito nuper in Concilio, quod Eugenius Papa Rheimis celebravit, tam ipsi, quàm ceteris Episcopis per-versa visa est, & omnino suspecta expositio illa, sic in Sennonensi, ubi Bernardus exclamat, Novum cuditur, papulis, & Gentibus Evangelium; & damnatus; est etiam appellans iudicio Papæ, & universæ Ecclesiæ: Extat Tolosanum, ubi illud est præclarum. In-ferent etiam quod fidem Catholicam, quam Romana Ecclesia tenet, & prædicat conservabunt, ubi jurant Romanæ Ecclesiæ fidem. Extat Bituricensis jubens decreta Pontificum observari. Extat Sennonense quod solum susceperit, & Rhemense in professione fidei: S. Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem, & magistram agnosco, sic submitunt se Galli censuræ Papæ, & dogmata in Rotomagensi, sic in conventu Generali Parisiis, sic in multis Conciliis contra Albigenes, sic ubi sæpè Papæ Legati præfuderunt, & aliquando in Synodo extitere Galli plusquam quadrigenti.*

Habemus & hic epistolam Episcoporum Gallie, ad Innocentium decimum, in causa Janseii. *Majores causas ad Sedem Apostolicam referre, solemnis Ecclesiæ mos est, quem fides Petri nunquam desinit perpetuo retineri, prò jure suo postulat. Equissima hinc legi obsequentes, de gravissimo circa Religionem negotio Sanctissimæ scribendum censuimus. Ita scribunt in priori epistola, & Natalis ait Pontificem preceantur. Ut quid in hac referendum sit clarè, distinctèque definiat. Ut clarè, firmoque de Janseii propositionum sensu, prolata sententia, caliginem omnem discutiat, animos fluctuantes componat, dissidia prohibeat, Ecclesiæ tranquillitatem, splendoremque restituat. Et constitutione in Gallias veniente reponunt. Excitata in Belgio contentiones, flagrabant etiam in Galliis, & latissimum incendium per universas Ecclesiæ partes minabantur, ni pesti grassanti & certissimam perniciem allatura, obstitisset B. V. iudeorum studium, & ex ulti-*

petita potestas, que sola acerrimam illam aui-morum collisionem compescere poterat. Et post plura. Quo in negotio illud observatio dignum accidit, ut quemadmodum ad Episcoporum Africa relationem, Innocentius I. Pelagianam hæresim damnavit olim, sic ad Gallicanorum Episcoporum consultationem, hæresim ex adverso Pelagiana oppositam, Innocentius X. Auctoritate sua proscripserit. Enim verò vetustis illius ætatis Ecclesiæ Catholica, sola Cathedra Petri communiione, & auctoritate sulca, qua in decretali epistola Innocentius, ad Africanos data elucebat, quamque dein Zozimi altera, ad universos orbis Episcopos subsecuta est, Pelagiana hæresis damnationi, absque cunctatione subseripserit. Per-spexit enim habebat, non solum ex Christi Domini nostri pulchritudine, Petro facta, sed etiam ex aliis priorum Pontificum, & ex anathematismis adversus Apollinarianum, & Macedonianum, nondum ab ulla Synodo Ecumenica damnatis, à Damaso paulò antea jactis iudicia pro sananda Regula fidei; à Summis Pontificibus lata, super Episcoporum, consultatione (sive suam in actu, Relationis sententiam ponant, sive omittant, prout illis collibuerit) divina aequè, ac summa per universam Ecclesiam auctoritate sibi, cui Christiani omnes ex officio, ipsius quoque mentis obsequium præstare teneantur. Post hæc subdit Natalis Alexander. Hac sunt magis, & studio Religionis, ac veritatis non adulationis ingenio; à Gallicanis Præsulibus scripta.

Hæc magnificè extenuare mox nititur; tergeminæ excogitata responsione. Solum Sedis Apostolicæ potestatem turbas, quas Janseii propositiones in Gallis exaitarunt, compescere potuisse proferuntur; tum quia difficillimis illis temporibus; libera non erat Synodorum convocatio ob dissidia; quæ in multis Galliarum provinciis exarabant, tum quia sensus decretorum quorundam Concilii Tridentini, in dubium vocabatur, quorum interpretatio Sedi Apostolicæ reservata est, tum dentum quia Janseius morti proximus, Apostolicæ Sedi opus suum subjecerat. At ista pretium augent non minuant, an Papa ex eo sit infallibilis, quod quis opus suum ipsi subiciat? An Papa in Conciliorum sensu exponendo; infallibilis est, & non in aliis articulis? An Evangelicis textus ad hoc Papam restringunt? Quid fingit impossibilitatem Concilii, ubi Galli Præsules possibile excludunt? Ubi exemplo Innocentii primi, sola epistola Pelagianum extinguentis, & exemplo Zozimi Concilium excludunt, quod ultrò Pelagiani terierant, ubi expressam Christi promissionem testantur, Petro factam non Concilio, Petro factam exclusis Fratribus; confirmandis non firmantibus Petrum, ubi acta Pontificum numerant, & absque Synodi extinguentium hæreses, ubi Damasi anathematismi ante Concilium, Apollinariani, & Macedoniani damnantur; divina aequè, ac summa auctoritate, per universam Eccle-

Difer. 11. sic. 13. & 14

fiam declarata, utpotè in solemnè fidei professione, ubi Christiani omnes Pontifici ex officio, mentis obsequium præstare tenentur, quod infallibili tantùm Judici præstat, ubi Ecclesiæ tranquillitatem restituit, laturus potiùs Ecclesiæ turbines, si Concilium posset contraria desinire, ubi Petri fides nunquam est deficienda, ubi majores causæ ad Papam referuntur, ut certò vidimus ultimò finienda, rescripta ab Apostolica Sede venerunt, causa finita est, ubi vocant Auctoritatem supremam, ubi vel experientia confirmant. *Experta est nuper Beatitudo tua, quantum in Apostolica Sede in gemino errore profugando, Ecclesiæ Capitis valuerit Auctoritas, continuo sedata est tempestas, atque ad Christi vocem, & imperium venti, & mare obediuntur*, idèoque vox Papæ ex Gallia est vox Christi, ubi scribunt episcopi Innocentio, vel parum amico, ubi Innocentium primum, & Damasum, infallibilitatis antiquæ defensores, ex certis monumenta enumerant. Denique adest post Synodum, Bisuntinam, ubi Innocentium decimum præcedens Urbani Octavi decretum amplectuntur, etiam in ipsa fidei professione. *Quam constitutionem ego integrè ita sponte, voveo, ac juro*, adèo triplici nodo insolubili tota illa Synodus se obstrinxit, adest inquam Francisci Gundii mandatum, in quo multa præfatur de Auctoritate unius Pastoris in Ecclesiâ, ad quem semper graviores de fide contentiones, & causæ delatae sunt, ut per ipsum terminarentur, Adèo nunquam inceptit hoc privilegium, adèo Galli & testantur, & probant, semper in Ecclesiâ extitisse, & immemoram rerum fegetem largiuntur. Adest Juvenin ad Papam relatio, de Jansenistarum fraude detecta. Hæc innumera de solis Gallia, quæ & adhuc augere permittetur. Adèo sola Gallia erit non sternimialis.

CAPUT XIII.

Evincitur Infallibilitas Papa ex sola Ecclesiâ.

Venerabile est Ecclesiæ tribunal, omnibus ubique Supremum, ubi Deum Patrem habet, qui Ecclesiâ Matrem audit, & iudicium Matris exquirere firmavit, *Deus in Filios*. Hanc unam veneratur Parisiensis, vel in Conciliis generalibus collectam, vel per orbem totum diffusam; Idèoque omnis innumeris testibus, qui volumina justa complerent, huic uni causam totam deferimus Christi iussa secuti. *Dic Ecclesiæ*.

Post sex allatas Synodos generales, remanet septima Æcumenica, in cujus fronte relucet epistola Gregorij ad Ihsarium. *Expeditur Imperator duobus propositis, ut hereticis potiùs, quàm everfer Historiarum, & pessimarum imaginum, & passionum Domini appellaveris*. Et mox. *Scriptis ut Concilium universale cogeretur, & nobis inutilis ea res visa est*. Et statim. *Cùm Ecclesiæ Dei alta*

pace fruerentur, in pugnas, & odia, & scandala suscitasti. Cessa, & quiesce, & Synodo minime opus erit, ubi Synodum negat uecessariam, & Ecclesiâ cum Papæ definitione quietam, vel ipsi Principi heretico referibit. Extat & epistola Hadriani. Vos autem minime in traditione orthodoxæ fidei, Ecclesiæ B. Petri & Pauli Principum Apostolorum acquiescitis, eamque amplectimini, quemadmodum & Superioribus Imperatoribus factum est; qui Vicarium ejus ex toto corde dilexerunt. Et infra. Hic siquidem Principes Apostolorum sunt, qui Catholicam, orthodoxam fidem auspiciis servandam præceperunt, omnibus scilicet, qui in Sedes eorum successuri erant, & in fide eorum usque ad consummationem sæculi permansuri. Hic iisdem verbis infallibilitatem Papæ Adrianus Pontifex exponit, in epistola à Concilio commendata, quo Sapientia Patria exposuit. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi*. Aut ergo utrique conveult, aut neutri, aut uterque convincit, aut neuter; cum iisdem prorsus phrasibus utantur. Rursus Adrianus imperat Concilio. *Si verò impossibile est ipsas imagines, sine Synodi auctoritate, in pristino erigere, ac confirmare statum, sic in vestris fertur imperialibus jussionibus, in primis Pseudosyllogus ille, qui sine Apostolica Sede enormiter nequiter, irrationabiliter, contra S.S. Patrum traditionem, de sacris imaginibus actus est avarbenatizetur, præsentibus Missis nostris, & tunc sicut antiquitas mos extitit jurejurando, vestra piissima, ac tranquillissima potestas, undè cum D. Augustus, & ejusdem regie urbis Patriarcha, nec non & curia Senarum, corporale tribuentis Sacramentum; ubi Concilium adversus imagines generale jubet deleri etiam juramento. Idem Adrianus scribit de Petro. *Cujus etiam Sedes per totum terrarum orbem Primatum obtinens lucet, omniumque Ecclesiarum Dei Caput existit, cui etiam velim Beata V'stra Sanctitas, & sincera mente, & corde agglutinetur, utpote qua sua revera reticè sentiens, & pietatis incorrupta Servatrix, ubi Romana Ecclesiæ est incorrupta, & veræ fidei conservatrix, nec incorrupta est & conservans, quæ fidem evertit, & corruptipit. Nec tantum Adrianus Papa epistola suis, Conciliabulum prosternt, sed tota Synodus invalidum ex eo cognoscit. *Quia nullum habuit cooperarium Romanum Papam, neque illius Sacerdotes, neque per Vicarios, neque per provinciales litteras, quemadmodum in Synodi fieri solet, ubi totum Synodi fundamentum est, quod Papa nec per se, nec per Legatos, nec per literas cooperatus est Concilio, & mos est in generalibus Conciliis, adèo in anno Concilio sunt omnia. Adèo Papa dat robur Conciliis, & absque ipsius cooperatione sunt nulla. Rursus non solum Adrianus, ait de Petro. *Iste itaque tam præcelso prælatu bonore, cujus predicatione sancta, universalis illustrata est Ecclesiâ, & ex ea ceteræ Dei Ecclesiæ, fidei fundamenta sumperunt*. Sed &***

Tharastus SS. Patriarcha. *Sacratissimus Paulus Apostolus, qui illustratus est lumine Christi, & gemit nos per Evangelium, cum Romanis scribit, approbans studium, succera fidei eorum, quam in Christum versum Deum habebant, eis ait. Fides vestra annuntiatur in universo mundo. Hoc testimonium sequi necessarium est, & inconsultè agit, qui hæc conatur resistere. Adrianius Præsul Senioris Romæ, cum esset particeps eorum, qui prædilectum testimonium mercuerunt, ubi infallibiles ex Paulo Romanos, & Adrianum privilegii participem, non ex Papa senioris Romæ, sed ex Patriarcha Græco intelligimus. Quod & confirmat Joannes SS. Tauromanis Præsul de imaginibus. Certissimè sciens de illis traditionem Apostolorum; quod prædefinierat Adrianus, citato etiam Gregorio Papa. Ut taceam interim Orthodoxos alios, & Christianissimos Imperatores, cum Sacerdotibus omnibus, & honestis civis Deam colentibus, simul etiam cum universo Christiano populo, qui omnes juxta antiquam SS. Patrum traditionem, venerandas imagines, & receperunt & tenent, & citat Petrum, & ex Christo evincit, porta inferi non prævalebant. Rursus quaeritur à Legatis Tharastus, & reliqui Patres omnes, an consentirent epistolæ Papæ; omnes una voce dixerunt. Sequimur, & suscipimus, & admittimus; ubi epistolæ illæ admittuntur, quæ Papæ infallibilitatem commendant, & ex Evangelio ipso confirmant. Uno verbo quod illi Concilium, non aliquid unum ex Conciliabulis, rejectum ab Occidente penè toto, à Synodo numerosa Francordis, quod imagines ibi definitæ colantur totum est opus Romani Pontificis, cui soli debet totum quod est, ut constat ex Hadriano, & aliis Pontificibus.*

Post septimam octava succedit, ad quam epistolam scribit Hadriana. *Valimus numerosum Concilium Cp. celebrari, ubi nostri Missi præsentent, & Culparum, Personarumque differentias liquidè cognoscentes, juxta quod in mandatis acceperunt. In quo sacro cetera execranda vanitatis Concilii, quod ad veritatem hanc Sedem usum est, cuncta decernimus exemplaria igne cremari, nec superesse apud quemlibet, vel unum josa, nisi quis rotius Clericatus, imò rotius nominis Christiani, anathematæ percussus carere velit. Et mox recitatur libellus Adriani, cui omnes subscribere tenentur. Anathematizamus omnes hereses, simul enim Iconomachis. Anathematizamus etiam Photium, donec Sedis Apostolicae sanctionibus, inobediens perseverans, ejus sententiam tam de se, quam de Patriarcha Ignatio spreverit, & Conciliabuli acta, quod se Auctore contra Sedis Apostolicæ voluntatem congregatum est, anathematizare distulerit. Sequimur autem S. Synodum, & amfectimur, quam B. recordationis Papa Nicolaus, cui & ipse Coæque Papa Hadriane subscripsisti, simul & quam ipse existis, & omnia quæ in ipso statuta sunt, secundum decreti vestri moderationem, venerabiliter conservabimus S. Syno-*

duz dixit. Omnibus placet libellus, à S. Romana Ecclesia expostus. Et rursus Patres Concilii. Quoniam sicut prædiximus sequentes in omnibus Apostolicam Sedem, & observantes omnia ejus constituta, speramus, ut in una communione, quam Sedes Apostolica prædicat esse mereamur, in qua est integra, & vera Christiana Religio soliditas. Promittentes &c. ubi Concilium sequitur Sedem Romanam, in qua est vera soliditas, & integra Christiana Religio, & id spondet in fidei professione. Extat & tertia Adriani epistola. Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus, judicasse legimus, de eo verò quempiam judicasse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus post mortem anathema dictum sit, sciendum tamen quia fuerat de hæresi accusatus, propter quam solum licitum est minoribus majorum suam moribus resistere, ubi in solo hæresis delicto, in quo neque amplius Papa est, divino iudicio depositus, judicari Papa potest à Concilio, nec in eum ex eadem Synodo potest, vel à Concilio proferri sententia. Rursus recitatæ sunt literæ Nicolai, summisque laudibus celebratæ, quarum altera ad Michaelæm scribit. Non ergo dicatis Vos in causa pietatis, Ecclesia Romana non egisse, que collecta Concilia, sua Auctoritate firmat, & sua moderatione custodit. Unde quædam eorum quia consensus, Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdidit. Et rursus. Patet profectò Sedis Apostolicæ, cujus auctoritate major non est, iudicium à nemine fore retractandum, neque quemquam de ejus liceat judicari iudicio. Et adhuc validiora contra Photium, citat decretales, & Canonæ Sardicenses; & Ecclesiæ Græcæ. Vos & in vestris regionibus datum est videre talia. Et rursus in libello subscripto. Super hanc Petram aedifico Ecclesiam meam. Hæc quæ dicta sunt rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica est immaculata semper Catholica reservata Religio, & sancta celebrata doctrina. Rursus in Synodo scribit Michaeli. Nulla regula, nulla consuetudo demonstrat, Sedis Apostolicæ semel prolata sententiam, ipsa non auctante posse mutari, ubi argumento manifesto demonstrat, sententiam Papæ infallibilem, quæ fallibilis mutari posset & deberet. Rursus in ea re Metrophanes sufficeret; Canonum omnium peritissimus. Quod dixisti multos Romanorum Ecclesia justificante damnatos arbitramur, & rursus damnante justificatos habemus, falsum est, & procul à veritate, & confirmat longa inductione Marcelli, Athanasii, Pauli, Flaviani, Petri Moggi, quæ maximè favent Pontifici, & factos omnes implent feculorum.

Rursus ex Evangelio est infallibilitas. Quapropter quia sicut dicitur inspirata Sapientia vestra novis cuncta, Christi ovium cura constringimur, cum vices illius, per abundantiam celestis gratiæ geramus, cui specialiter à Christo dicitur, pascite oves meas. Et rursus.

ad. 2.

ad. 4. b
10.

Ep. 3.

ad. 6.

ad. 7.

rurfus . Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos, ubi Papa gerit vices illius, cui dicitur paxce ove meas, à quibus nulla profus excipitur, & conversus confirma Fratres tuos; ubi privilegium illud non personale Petri, sed Romani Pontificis est perpetuum. Rurfus singulari plausu recepta est fidei formula, non in eo edita Concilio, sed jam **an. 8.** Justiniani tempore solemnibus, *Quia non potest Domini nostri pratermitti sententia dicentis, Tu es Petrus &c. Hac de dicitio sunt rerum probantur efficiendis, quia in Sede Apostolica, inviolabilis semper custoditur Religio, ubi semper id creditur, ubi semper inviolata custoditur Religio, ubi semper eadem est fidei professio; & clarius si clarius esse valet. Quamvis de his juxta S.S. Pontificum Romanorum decreta non sapuerint Sancimus eos à Christo, & ab Ecclesia Catholica, atque Apostolica esse anatema, ubi regula fidei sunt decreta Pontificum, & qui non sapit juxta ea decreta, est à Catholica Ecclesia rejectus. Et rursus definiunt Patres. Ex præcipiè Sanctorum Sedis Apostolicæ Præsulum sequentes in omnibus constituta, ubi sola hæc Concilii confessio, satis foret quæstioni decidendæ, sequentis in omnibus Romanorum Pontificum constituta, & tamen est Concilium definitis, apud Parisienses infallibile.*

Ab Oriente in Occidentem regredimur, & primò Lateranense primùm occurrit, in quo Henricus publico instrumento investiturus Papæ restituit. *Ego Henricus. Et post plura. Possessiones, & regalia B. Petri, que à principio hujus discordiæ, usque ad bodiernum diem, sive tempore Patris mei, sive etiam que meo ablata sunt, que habeo, eidem S. Romane Ecclesiæ restituo, & ea lecta est in Concilio, ubi vides Henricum agnoscere, illicitas eas investituras, pro remedio anime meæ dimitto Deo, & Sanctis ejus Apostolis Petro, & Paulo, utpote damnatas à Gregorio Septimo, & à Vistore tertio, ab Urbano Secundo, & à Paschali duobus in Conciliis; & jam ante Synodum id Henricus agnoscebat. Coacta est secunda Lateranensis, ex Othone Frisingensi maxima. Synodus maxima circiter mille Episcoporum, presidente Romæ Summo Pontifice Innocentio celebratur, ubi solius Papæ gloria est Arnaldum de Brixia, expulisse, & tanquam hæreticum condemnasse, Romanus ergo Pontifex, ait Frisingensis, ne perniciosum dogma ad plures serperet, imponendum viro silentium decernis, sicque factum est, & Bernardus meliori elogio. Apostolicum vigor hominem Italia istum transalpinae coegit, & repatriare non patitur. Et mox. Itaque scire huic, Domino Papæ contradicere est etiam Domino Deo. Et ante execratus quippe à Petro Apostolo, est etiam abjurare compulsius, unde est à Petro damnatus, & abjurans; est tertia Lateranensis sub Alexandro Tertio; ubi in literis evocatorii legitur. Id autem licet universis Ecclesiarum Rectoribus injuncta sit, multò tamen fortius*

imminet Romane Sedis Antistiti, qui à Christo ut Caput esset accepit in pascentis Domini ovibus, & Fratribus confirmandis expressum, & speciale noscitur habuisse mandatum. In Lateranensi quarto definitur de Persona Joachim non damnata. Maxime cum ipse Joachim omnia scripta sua nobis assignari mandaverit, Apostolica Sedis judicio approbanda, seu etiam corrigenda dicens epistolam, quam propria manu subscripsit, in qua firmiter constituit se illum fidem tenere, quam Romana tenet Ecclesia, qua disponente Domino cæliorum Fidelium Mater est, & Magistra, ubi ex eo Persona ejus absolvitur, & absolvitur præsentem Concilio quod scripta sua submiserit. Ecclesiæ, quæ Magister est, & Magistra Ecclesiarum; Et in libello orat Monachos, ut libellum ipsum Papæ exhiberent. Abiicitur quod ipsa abiicit, suscipiunt quod suscipit ipsa, credens firmiter non posse portas inferi prævalere adversus eam, etsi ad horam turbari, & periculis agitari contingat, non desicere fidem ejus usque ad consummationem sæculi, ubi vides infallibilitatem Papæ fidei esse professionem, & laudari eos fidei libellos ab ipsa Ecumenicis Conciliis.

Exclamat Lugdunense primum. *Pro humana redemptione generis, de summis cælorum ad ima mundi descendens, & moriem tandem subiens, Dei Filius Jesus Christus, ne gregem sui pretio Sanguinis gloriosè redemptum, ascendens ad Patrem, absque Pastore destreret, ipsius curam B. Petro Apostolo, ut sue stabilitate fidei, cæteros in Christiana Religione firmaret, eorumque mentes ad salutis opera, sua accenderet devotionis ardore, commisit, ubi B. Petrus stabilitate fidei, cæteros in Religione confirmat, nec à cæteris in stabilitate firmatur. Exclamat Lugdunense secundum, cum Græcis sub Gregorio decimo celebratum. Fidei ac devota professione fatemur, quod Spiritus S. æternaliter ex Patre, & Filio non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex uno principio, non duabus spirationibus, sed unica spiratione procedit. Hoc professio est bællenus prædicavit & docuit, hoc firmiter tenet, & prædicat, profitetur, & docet Sacrosancta Romana Ecclesia Mater omnium Fidelium, & Magistra, ubi Romana Ecclesia regula est fidei, mater omnium fidelium, & Magistra & firmiter tenetur quod ipsa tenet. In ea etiam Synodo legitur professio fidei Michaelis Paleologi. Ipsa quoque S. Romana Ecclesia summam, & plenum Primatum, & Principatum super universam Ecclesiam Catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino in B. Petro Apostolorum Principe, sive vertice ejus Romanus Pontifex est Successor, enim potestatis plenitudine recepisse veraciter, & humiliter recognoscit, & sicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere, sic & si qua de fide suborta fuerint quæstiones suo debent judicio definiti. Et infra. Orthodoxam fidem cognoscimus, & acceptamus, & ore, & corde confitemur quod verè tenet, & fideliter docet, & prædicat S. Ro-*

An. 115

An. 1245
C. an. de
bo. in 6.

An. 1276

mana Ecclesia, inviolabiliter observare eandem professionem & in ea omni tempore perseverare, nec ullo unquam tempore ab ipsa discedere quoquomodo aut deviare vel discordare promittimus, ubi auditur fidei professio, ore, & corde exhibita, de Romanæ Ecclesiæ infallibilitate. Exclamat vel Concilium Constantinense, unicum Parisiense confugiet. Nulli fas est à Supremo Judice, videlicet ab Apostolica Sede, & à Romana Ecclesia appellare, aut illius iudicium in causis fidei, quæ tanquam majores ad ipsam, & Sedem Apostolicam referenda erant, ubi relationes ad Papam deferuntur, etiam à Conciliis ut vidimus; & loquitur Martinus quintus, ut mox constat vel de Concilio. Nec deest præcedens Viennæ Concilium, ubi deceditur, S. Romana Ecclesia Mater alma fidei sum Caput est, disponente Domino, Ecclesiarum omnium altarium, & Magistra, à qua veluti à primitivo fonte, ad singulas Ecclesias fidei articuli derivantur, an puriores sunt fonte rivi, & discipuli Magistrum superant.

Favet Florentinum Concilium, ut fuerit Adversarius terribilis. Item desinimus S. Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, & ipsum Pontificem Romanum Successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, & Doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam à D. N. Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gessit Æcumenicum Concilium, & in Sacris Canonibus continetur, ubi definiunt in Papa potestatem, non solum supremam in singulis, sed in universalem Ecclesiam. Mirum est quam Adversarios torqueat, hæc Concilii Florentini definitio. Aliqui depravant textum, & loco quemadmodum, ponunt ad eum modum, quos fuscè impugnat Schelstrate, & exemplaria omnia convincunt. Alii negarunt eam Synodum Æcumenicam, ut Cardinalis Lotharingus Tridenti, at Synodum illam Æcumenicam, omnia proforsus convincunt, & ipsi proprietates omnes Generalis Concilii conveniunt, & ex Juvenin ipso Gallo firmatur. Concilium Florentinum verò fuit Æcumenicum. Probatum primò auctoritate legitima, Senioris nimirum partis Concilii Basileensis, ac decreto Eugenii Papa. II. Hæbit debitum Præsidium eundem scilicet Eugenium. Unde que in ea facta sunt definitiones Eugenii, sacro approbante Concilio, Concilio tribuantur. III. Universalem Ecclesiam representabat, cum esset Occidentales, & Orientales per Iosephum Patriarcham Cp. & Vicarii trinim aliorum, tum Metropolitanæ & Episcopi, & Imperator ipse. IV. Quæ in eo definita sunt Æcumenica fuit fidei, & semper professæ est, & proficitur Ecclesia. Nec obstat aliquos ex Germania defuisse, cum in Generalibus Conciliis, sæpè multi defuerint, imò in Oriente totus Occidens. Nec

obest Conventus Basileensis, cum tunc nec per Gallos foret amplius legitimus. Nec denique inferri discordiam, inter Florentinum, & Constantinense, quippe discordiam illam vident, aliqui tantum Parisienses, & nec alii unquam ea cura fuit vexati, sicut & expostio illa Moderna, definitionem explicari verbis sequentibus, quemadmodum in Conciliorum Canonibus, ignota extitit toti Ecclesiæ, imò & Gallis omnibus, cum tempore Concilii Tridentini, cum Canonem nondum intellexissent, & ea res manifestissima est, quæ neminem per multos annos, in dubitationem vel minimam adduxit. Est & Lateranense sub Julio, & Leone, cui ultra innumeras Galliæ provincias, Rex Ludovicus adhæsit cognoscens ipsum ut legitimum, ubi ex professo definitur Auctoritas Papæ supra Concilia, ideoque omnimoda infallibilitas. Cùm etiam solum Romanum Pontificem, pro tempore existentem, tanquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus, & potestatem habere; quod ex Scriptura, & Canonibus, & Pontificum decretis, & Conciliorum longa inductione confirmat; ubi mandatum regium extat Ludovici. Ulterius dicto Concilio Lateranensi tanquam vero, unico, indubitatoque tam suo, quàm Aliorum adhaerentium prædicatorum nomine adhaerent.

Extremum est Tridenti Concilium, ubi sessione decimaquarta, actum est de Protestantibus ut hæreticis, & dati salvi conductus, operosissimè ad trutinam expensis, ideoque jam certò hæretici fuerant. Et rursus de recipiendis Concilii decretis. Quod si in his recipiendis, aliqua difficultas oritur, aut aliqua incidit, quæ declarationem, quod non credit, aut definitionem postulat, præter alia remedia, in hoc Concilio instituta, consistit S. Synodus B. Romanum Pontificem curaturum, ut vel evocatis, ex illis præsertim provinciis, unde difficultas orta fuerit, quos eadem negotio trañendo viderit expedire, vel etiam Concilii generalis celebratione, si necessarium iudicavit, vel commodiore quacunque ratione ei visum fuerit provincialium necessitatibus pro Dei gloria, & Ecclesiæ tranquillitate consulatur, ubi vides iudicium Concilii, ejusque necessitatis ad Papam spectare, & posse ipsum alio modo consulere. Sic Spondanus refert in petitione confirmationis, in congregatione proposita, multos litigasse de modo, neminem proforsus de substantia petitionis. Iterum enarrat Pallavicinus, decretum Florentini Concilii, propositum in Tridentino ad subscribendum, Et non subscriptum ob respectum Paucorum, qui nec decimam Concilii partem constituerant. Huc etiam adduci possent Auctores, qui Tridentinæ Synodo adfuerunt, & non tantum thesim hanc propugnant, sed contrariam calamo aculeato perstringunt, & nostram cum Melchioro Cano convincunt ex omnium traditione, ex perpetuo Ecclesiæ usu, ideoque ex Tri-

Sef. 45.

In indic.

In tit. 10.

Tom. 1. Theo.

Sef. 10.

Sef. 15.

De 156; & 64.

In bis. c. 10.

L. 6. c. 6.

dentino ipso, ubi Ecclesia florebat collecta.

Hæc in Conciliis, & cum Conciliis acta, & ante Concilia jam rca erat certa; & Papa prædefinierat Concilia. Ante septimum scribit Adrianus. *Ut aeternam interim Orthodoxorum alios, & Christianissimos Imperatores, cum Sacerdotibus omnibus, & honestis viris eam colentibus, simul etiam cum universo Christiano Populo, qui omnes juxta antiquam SS. Patrum traditionem, venerandas imagines, & receperunt, & tenent;* ubi vides omnia ante Concilium, jam venerandas imaginea recepisse. Hic in octava Synodo ex Nicolai epistolis lectis apud omnes questio terminatur.

Ex his que nunc audivimus satisfacti sumus, quia veritatem dixistis, epistola enim repellit illos; adeo vel apud Photianos ipsos lis erat, an eos recepisset Nicolaus, quod & primæ epistolæ voces evincebant. Nicolaus Episcopus servus servorum Dei, prudentissimo viro Photio, ubi nec Episcopi nomen tribuebat, & Adrianus in fine Concilii. *Qua autem jam dudum probavit Ecclesia generaliter servanda nuper gestum universale Concilium statuente eis.* Et Legati fe missos testantur. *Ad manifestationem & certitudinem veri & justis judicii ipsorum in conspectu Imperii vestri, & hujus Sanctæ & magnæ universalis Synodi, ut non habeant vocem repediariæ, vel appellatiæ, sed quemadmodum jam judicati sunt, & dejecti in æternum maneant.* Et totum Concilium definit. *Quemadmodum ante non definitur Nicolaus, & Adrianus SS. Patriarchæ Romæ.* Constat id in Lateranensibus ex Synodorum verbis, in Lugdunensi primo, tota gloria firmandi ceteros Papæ ex Evangelio tribuitur, in Lugdunensi secundo jam Michael fidei professionem, ante Synodum ediderat. Constat id ex Concilio Constantiensi, in sententia adversus Vviclephum lata. *Insuper quia Antiochiorum sententia, & decretis Romani Concilii, mandatoque Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ processum suis, super condemnatione Joannis Vvicleph &c. Declarat hæc S. Synodus definit, & sententias, eundem Joannem Vviclephum fuisse notarium hæreticum, pertinacem, ac in hæresi decessisse, decernisque corpus ejus exhumari, ubi vides notarium hæreticum ex decreto Romani Concilii.* Et ipsi studii Pragensis Magistri; jurant quod quilibet eorum sub juramento suo fecerit, & credidit, vult sentire, & credere, sicut Romana Ecclesia & non aliter, cuius Romana Ecclesia Caput est Papa, corpus verò collegium Cardinalium; ubi ante Concilium, & Magistri jurant, se credere, & sentire cum Papa, & Joanne Huz Vviclephi defensor, confessus est nullo erroris mendacio, illud posse Ecclesiam, tam firmes supra Petram fundatam, ut portæ inferi prevalere non possint. Constat id in Florentino, ubi factam additionem a solo Papa Concilium totum optimam tuetur, & errantes Græcos convincit. Constat ex Lateranensi sub Jo: secundo. *Sacrosanctæ Ro-*

manæ Ecclesiæ martyrum sanguine consecrata, Magistra fidei veritatis alumna, & Leo decimus de Luthero. Exurgat denique omnis cæteris Sanctorum, ac reliqua universali Ecclesiæ, ubi ante Concilium cæteris Sanctorum, & universalis Ecclesiæ est confessa, & Concilium Sennonense in Gallia. Volsit Deus tantam esse Ecclesiæ suæ stabilitatem, & potestatem, ut per eam veluti per infallibilem quamdam regulam, ad salutem mortales dirigerentur, & rursus in generali decreto. Ecclesiæ quippe universa errare non potest, utpote que regitur Spiritu veritatis secum manente in æternum. Et infra. *Una igitur Sancta, & infallibilis Ecclesiæ, qua nec à charitate decidere potest, nec ab orthodoxa fide deciare, ubi toties ea elogia congeminantur, cum nondum auditum foret Concilium, & Galli ipsi passim decidebant. Et oratoribus suis Rex Christianissimus, in mandatis ea consignavit. Quoniam omnes, qui in Concilio Tridentinum convenerunt, eandem omnino Religionem profiterentur, neque ex eo quisquam in dubium revocandi nisi potestas, aut voluntas est, ubi nulli Præsuli potestas est, vel in dubium aliquid revocare & subdit. Videri possit hæc de Religione adeo sollicita, & diligens disputatio, ac censura non solum superæcaneæ, sed etiam ad Catholicos, qui in dogmatibus Ecclesiæ Catholicae constanter permanent, parum pertinere, ubi Catholici in dogmatibus Ecclesiæ, & Gallis ipsis sunt constantes, & ipsis supervæcaneæ Synodus videtur. Quod & Paulus tertius confirmat. Cum peteretur ut nobis, ut ab Ecclesiæ dissentientium quosdam articulos tolerandos disceremus, quoad per Ecumenicum Concilium illi instarentur, & deciderentur, idque nobis ut concederemus, neque Christianis, & Catholica veritas, neque nostra, & Sedis Apostolica dignitas permitteret, en articuli ab Ecclesiæ prædamnati, quos excutere veritas Catholica non permittebat, imò Proteflantes ipsi salvos conductus à Concilio sæpè voluere, & multi nec illis acquieverunt, vel ipsorum testimonio jam damnaati.*

Amplissima est causa Græcorum, ubi sine Concilio Generali, vel Papa solus, vel cum Occidente infallibilis ubique clamatur, quod & urgebat adversus Julianum Augustinum. *Puto tibi eam partem orbis sufficere, in qua primum Apostolorum suorum, voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. Cui Ecclesiæ præsidentem si B. Innocentium audire voluisses, jam tum periculosam juvenentem tuam, Pelagiumque laqueis exuisses. Quid enim potuit Vir ille Sanctus, Africanis respondere Conciliis, nisi quod antiquitus Romano, cum cæteris tenes profecerantur Ecclesiæ. Et te certè Occidentalis terra generavit, Occidentalis regeneravit Ecclesiæ? Quid in ea queris inferre, quod in ea non invenisti? ubi vel Juliano satis erat Occidens, ubi satis erat, Papa cum Occidente, ubi Occidentali satis esse debet Occidens, & talia erat Julianus Capuæ; tales sunt Parisienses Doctores, quos*

In bulla
contra
Luth.

In bulla
ix. est.

L. i. c. 3.

quos Occidentalis terra generavit, & Occidentalis regeneravit Ecclesia; ubi si Papam audiant non errant, Tonat contra Græcos

L. 1. c. 1. Ratramnus Corbejenfis. *Nunquid Majores vestri nescierant, quemadmodum de Spiritu Sancto, Romana ferebat Ecclesia, nec tamen aliquando, à Romane Sedis communiione se se removere, scientes, Catholica fidei veritatem fore, quod tenet, & prædicat;* Et rursus urget auctoritate Ecclesiam. *Dabo tibi gentes hereditatem tuam &c. Dominabitur à mari usque ad mare.* Et iterum urget licuisse Papæ, quod licuit secundo Concilio. *Sed neque centum, & quinquaginta Episcoporum, tanta constat auctoritas, ut universis totius orbis Episcopis præscribere possit, ut quod illis licuit, non liceat tam Romano Pontifici, quàm universis Christianis Ecclesiis.* Et vincit nulli Ecclesiam Catholicam communicare, aut gloriantur esse Filii talis Matris, cui & conincit tota Florentina Synodus, in constantissima defensione additionis, & Catholici omnes prorsus, & Joseph ipsi Græcorum Patriarcha, sentiens totum cum Romana Ecclesia. Tonat contra Græcos D. Thomas & Angelicus, & Sorbonæ Doctor. *Quod*

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

25.

necessariam Synodum. Tonat Hispania, quæ in symbolo adicit, tonat Gallia, & Germania, quæ vel in symbolo canebant, ideoque certum illud crediderant. Ita Joannes Major scholæ Parisiensis Theologus, & discipulum vel Magistrum deserit, dicentem questionem de voce. *Non est verisimile de Græcis post determinationem Ecclesie, quod haberent dispositionem vocalem cum Latinis.* Ita Gabriel Biel in eodem. *Non concedant Græci Spiritum S. procedere à Filio &c. Contra quos est determinatio Ecclesie, capitulo firmiter de Summa Trinitate.* Et mox. *Et mox. Conclusio est fidei, & determinationis Ecclesie, idem inconcussa tenenda, unde & docet cum Ecclesia univcrsa.*

Sunt & Auctores & Græci, & Latini, ex professo rem agitantes, & Barlaam Gyracenus ad Alexium Calochetum Græcos non obedientes Romano Pontifici, & schismaticos, & hæreticos evincit. *Et solum stabilem* Et. ad Caloc. *consulendam, si verò eos qui nondum aliter in hæresim ceciderunt, ipsi solo est de quinque Ecclesiis, quæ jure potest hoc gloriari, & De pro-* ces. Sp. 9 *vincit quod portæ inferi adversus Ecclesiam prævaluerunt, si quidem Romana Ecclesia cecidit. Et tractatus contra Græcos, in Bibliotheca Patrum postus; vincit, ore pollute Græcos dicere Spiritum S. à Filio non* Epist. 1. *procedere. Et mox, contra quos errores pestiferos. Sic Angelicus Doctor ex professo evincit. Quod credere Spiritum Sanctum esse à Filio est de necessitate salutis, & quod ad eum pertinet determinare quæ sunt fidei, à quo nostrum est querere quid credere debeamus quod tenere. Rursus Anselmus de processione Spiritus Sancti appellat ipsam, determinationem Matris Ecclesie. Quid cum interdum* C. 4. *protestati sint se velle cassare determinationem Matris Ecclesie, & vincit ex capite firmiter de summa Trinitate, & fide Catholica. Hoc professi est hæretici prædicat S. Romana Ecclesiam Mater omnium Fidei, & Magis-*

tratum. *Tonant Pontifices vel Concilium negantes, vel ea conditione præbentes, ut Græci Romanam fidem profiterentur, ita Germano respondit Gregorius Nonus. Quod Paulus in Petro, auctoritatis officium recognoscens, & idem ad eum, tanquam Primum, & Evangelii Dominicum sentem Hierosolytam, & postmodum cum ipso, & aliis secundum revelationem contulit Evangelium, ne in eorum curreret, aut cucurisset. Et mox. Sic enim non ut mercenario, sed ut Filio revertenti, occurreret Pater, primam solam præferet, ubi jubet adiri Petrum, & filium errantem redire ad Patrem. Sic & Legati Cp. missi scribunt. Cepit Imperator conferre nobiscum, sub qua forma potest Patriarcha, & Ecclesia Græcorum reconciliari Ecclesia Romana? Ad quod dedimus tale responsum. Hoc modo potest reconciliari, si crederet hoc, quod credit Ecclesia Romana. Et rursus. Hoc scitote quia Dominus Papa, & Ecclesia Romana non dimittet unum jota de fide sua. Ita Clo-*

mens quartus Gallus, & curiæ, & Ecclesiæ Decus, exposita fide de processione à Filio. *Porrò præscriptam aî purissimam, ærissimam, & solidissimam Orthodoxæ fidei veritatem, & Evangelicæ doctrinæ consonam, à SS. Patribus traditam, & Romanorum Pontificum in suis Synodis definitione firmatam, sicut nec decet, sic nec volumus novæ discussioni, ac definitioni subjacere.* Tandem & Græci ipsi cessere, non tantùm Catholicis ut Calecas, Baripamus Gyracensis, Hugo Thufcus, sed cum Catholicis & Schismaticis. Ita Joseph Patriarcha Græcus, extremo in vitæ discrimine. *Quoniam ad finem vitæ meæ perveni, soluturus jam commune debitum, Dei gratia scribo sententiam meam, & subscribo aperitæ universitatî Filiorum meorum. Omnia igitur quæ sentio, & quæ dogmatizatus Catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ D. N. Jesu Christi Senioris Romæ, ipse quoque sentio, & iis me acquiescentem do, ac dico, ubi regulam fidei agnoscit, Ecclesiæ Romæ senioris. Itâ Alexander quartus docet, & Græcos privilegio huic concessisse. In quæstionibus fidei, si quæ ibidem emerferint, præ aliis dare sententiam, suæque voluntatis proferre iudicium, quod dummodo Evangelicis, & Canonicis non obviet institutis obedienter ceteri suscipiant & sequantur.* Et ante Lugdunensem Synodum. *Ore, & corde consistemus quod verè tenet & fideliter docet, docet, & prædicat S. Romana Ecclesiæ inviolabiliter observare eandem professionem, ubi & Latini omnes, & Græci in unam coaluerunt sententiam, Papam sine Synodo infallibilem.*

Iterum in Papa auditur Ecclesiæ. Jam audivimus ab Anselmo Havelburgensi, à Rattramo, à Synodo Sennonensi, iterum scribit Agatho ad Imperatorem. *Petri adiuventore præsidio hæc Apostolica ejus Ecclesiæ, nunquam à via veritatis, in qualibet parte destituta est, cuius Auctoritatem in pote Apostolorum omnium Principis semper omnis Catholicæ Christi Ecclesiæ, & universales Synodi fideliter amplectentes, in cunctis secute sunt, ubi Ecclesiæ Petri nunquam errantem, Catholicæ Ecclesiæ latè sequitur.* Et de Apostolica Sede in octava Synodo deciditur. *Quæ ab eo statuto fuerant, universalem semper Ecclesiæ tenuisse.* Et de Symbolo S. Thomæ. *Auctoritate Summi Pontificis est receptum, ut quasi fidei regna babeatur, ubi vides symbolum à Papa receptum, ut regulam fidei haberi, & Græci ipsi & ore, & corde sunt professi, ideoque à se ipsis & ab Ecclesiâ universâ etiam apud ipsos infallibili, à Papa discedentes recesserunt, & in unam totam Ecclesiâ rejiciunt.*

Pulcherrimum est Augustini argumentum, ab Ecclesiæ Doctoribus desumptum. Quod illi didicerunt docuerunt, ubi Doctores prius Ecclesiæ discipuli, mox Ecclesiâ ipsam erudiunt. Sic Anselmus ab Urbano secundo, Pater Conciliorum appellatur, & in Synodo Barensi Ecclesiæ fulcimentum, sic Angelicus in Tridentino consultitur. In-

finitus est horum Catalogus, qui Romanum Pontificem infallibilem, aut Doctores, aut Patres Ecclesiæ, & dicunt, & rationibus evincunt. Numerâ stellâ si potes, numerâ S. Thomæ, Bonaventuram, Anselmum, omnes Ecclesiæ Doctores Bernardum, Bedam, Albertum Magnum citantem textus Lucæ, Richardum, & alios innumeros, & quotquot in Ecclesiâ Græcâ, cum Theodoro Studita sunt Catholici.

Erat in Ecclesiâ Papæ infallibilitas, solemnis fidei professio, quæ tessera est Ecclesiæ, fides Evangeliorum non temporum, irreformabilis fidei regula, & vox Ecclesiæ totius. Ita in Concilio Lateranensi, innumeris Sacerdotibus cumulo, Paschalis secundus est professus. *Amplector omnem Divinam Scripturam, scilicet veteris, & novi testamenti legem à Moysè scriptam, & à SS. Prophetis?* Et post quatuor Concilia. *Et decreta Sanctorum Patrum Romanorum Pontificum, & præcipuè decreta D. mei Papæ Gregorii septimi, ubi Gregorius septimus recipit decreta, ubi Nulla Synodus absque præcepto Papæ, debet generalis vocari. Quod nullum capitulum, nullusque liber Canonicus babeatur absque ejus Auctoritate. Quod sententia illius à nullo debeat retractari, & ipse omnium solus retractare possit. Quod Romana Ecclesiæ nunquam erravit, nec in perpetuum Scriptura testante Errabit, sic & alii Papæ innumera cumulant.*

Erat jam inter Lutheri deliramenta, confixum delirium, illud ut loquitur Thomassinus. *Si, Papa cum magna parte Ecclesiæ, sic vel sic sentiret, nec etiam erraret, ad hoc non est peccatum, aut hæresis contrariarum sentire, præsertim in re non necessaria ad salutem, donec fuerit per Concilium universale alterum reprobatum, alterum approbatum.* Audiamus cum Pontifice Galliam. Antonius Archiepiscopus Sennonensis, sic Lutheranos in Generali decretò describit. *Sanè prospicimus, (quod non sine gravi displicentia referimus) insurrexisse nonnullos PseudoChristos, ac Pseudo prophetas, quorum Dux, & vexillifer est Martinus Lutherus, qui à veritate excedentes, nonnullos, ac penè infinitos, etiam si fieri posset electos, ut esse apud Mattheum, in errores inducunt Homines, band dubiè Hæreticæ, sustinuos, seditiosos, Luciferianæ superbiæ, ac rabie lupina erectos.* Et post aliqua. *Quibus relicto velo, & abjecta cuculla ad seculum redeundi, sanctitatem relaxant, & apostasiam permittunt, Romanorum Pontificum decreta, decretales epistolæ, etiam, & Canones Conciliares, enervare contendunt.* Et post aliqua. *Universos insuper, qui aliter, quàm Romano credit, & prædicat Ecclesiæ credere, & pertinaciter assertere assentant, ejusdem Concilii auctoritate, velus hæreticus, & pertinaces, & à communione Fidelium separatos declaramus, ubi hæreticæ non tantùm declarantur, sed & hæresiarum Lutherani, Pseudoprophætæ, PseudoChristi, & Diaboli, & eo titulo quod epistolæ Pontifi-*

Luc. 22.

C. 22.

Et in 4d. Bar.

Art. 24.

tificum, eorumque decreta enervare contendunt, & hæretici declarantur, & pertinaces, qui aliter credunt, quàm Romana Ecclesia, & à Communione fidelium se jungunt, non tantùm auctoritate Synodi particularis, sed & auctoritate Synodi generalis Lateranensis, ubi Synodus illa laudatur, quæ & Papæ potestatem, super omnia Concilia definit, & Ecclesiam Romanam vult infallibilem, ut Matrem, & Magistram Ecclesiarum. Et rursus in decreto tertio. *Absurdum non abs se videri possit si tanto studio, veteri Synagoge Deus affuit, ut si quid in lege difficilè vel ambiguum occurreret? ubi argumentum præbet validissimum, quo Papam sine generali Synodo, Ecclesiæ dogmata definitentem, infallibilem ultimò cæderemus, cum adhuc Judæa tota, vetus Pontifex infallibilis crederetur. Iterum in decreto quarto. Quod ad Ecclesiam pertinet determinare, quinam libri sint Canonici. In annumerandis itaque Canonice Scripturae libris, qui præscriptum Ecclesiæ usum, & auctoritatem non sequuntur, Sacram Chartaginense Concilium tertium, Innocentii, & Gelasii decreta &c. In veluti schismaticis, & hæreticorum omnium Incentur, & Fautor à tanta temeritate reprimatur, ubi est hæreticorum omnium incentur, qui recedit à decreta Concilii Chartaginensis, omnium sententia fallibilia, idèoque infallibiles sunt Innocentius, & Gelasius, denique repetit Ecclesiam infallibilem. Voluit Deus tantam esse Ecclesiæ suæ stabilitatem & potestatem, ut per eam, rebus per infallibilem regulam ad salutem mortales dirigerentur, & mox. Nec gloriari possunt hæretici, quod apud ipsos sit Ecclesia Catholica, & tamen nullum erat Concilium generale, & sola vigeant decreta Pontificum; & Ecclesia præter Lutherum tenebat.*

An. 1562

Idem scripsit Rex Christianissimus, in communitario oratoribus transmissio. *Quoniam omnes qui in Concilio Tridentino conveniunt, eandem omnino Religionem profiterentur, neque ex ea quidquam in dubium revocandi ulli potestas, aut voluntas est, videri possit. hæc de Religione adeò sollicita, & diligenter disputatio, ac censura non solum supervacanea, sed etiam ad Catholicos, qui in dogmatibus Ecclesiæ Catholice constanter permanent parum pertinere, ubi vides non esse aut voluntatem, aut potestatem, aliquid in dubium revocandi, constantes esse Catholicos, & videri disputationem supervacaneam, sunt ne hæc Gersoni dogmata, docentes in dubium revocari posse, esse voluntatem & potestatem, non esse fideles ante Synodum constantes; Concilia non supervacanea sed necessaria, & maximè spectare ad Catholicos.*

Tandem Doctores ipsi Parisiensis, Lutherum hæreticum novere, & palam omnibus promulgarunt, ut referunt in vita Lutheri Ulemburgius. *Parisenses Theologi, quos Augustus anno 1518. postmodum & in disputatione Lipsica causa suæ Judices delegerat*

libros ejus, & dogmata publicè condemnarunt; Decretum ea de re decima quinta die Aprilis promulgatum est, in quo Hæreticorum hæc dicunt esse consuetudinem, ut venenum hæresis quibuslibet verò verborum venenosis oboculatum. Homines fraudulenter obrudant, quod & probant exempla hæreticorum, & damnationem lato calamo profertur, & ante Concilium de hæresi Lutheri sunt certi.

Hæc ex sola penè Gallia distantur, & quidem in una causa Lutheri, cum & Academia alias ferre possemus, & Lovaniensem, & Coloniensem damnantes, cum Germaniam ferre possemus, cum Maximiliano ipso Principe, utroque foro hæresim agnoscente, & cum Capite Pontificè omnia membra. Adeò omnium una vox erat Lutherum à Papa damnatum certè esse hæresi sædatum. Et si dicat certè eam hæresim extitisse, idem fatendum de Ario, Macedonio & aliis, pro quibus congregata sunt Concilia. Hoc unicum argumentandi genus, vastissima volumina completeret, idem nempe est in Calvino, ac in Luthero, & in sexcentis aliis hæresibus, ubi & Gallia, & Italia, & Germania, uno verbo Ecclesia tota id agnovit, & Reges ipsius Galliæ, Angliæ, & Imperator, & Catholicus orbia agnovit, & Ecclesiam esse in uno Papa, sæpe fatentur Galli, ut Concilium Senonense. Alcuinus, Hincmarus Rhemenfis.

Egregiè regina Pfaltes, adversus Hostes Israël cænebat, Utinam saperent, & intelligerent, & novissima providerent, quomodo persequatur unus mille, & duo sùgent decem millia. Referunt Hostes nostri Gersonem, Almainum, Richerium, nec unum referunt pro mille, nec Duo pro decem millibus, & contra Ecclesiam universi orbis, contra Ecclesiam Catholicam, ne unam quidem referunt particularem.

Exclamant aliqui Galli, Ecclesiam Gallicam id tenere, at per caput integrum contrarium evicimus ex Gallorum eorumdem Confessione, & innumeris à Gallia desumpta, librum hunc pro Papa cumulavimus, iterum gladio bicipiti pugnavimus, & Gallos pro Papæ infallibilitate, & Ecclesiam universam tulisse & suam. Sit ergo Gallorum testimonium, libri Carolini confarcinatum. *Qualiter Sancta Romana Ecclesia, ceteris Ecclesiis à Domino prelatas, & à Fidelibus consulenda sit prosequamur. Presertim cum non ab aliis Scripturis, nisi ab his, quas illa inter Canonicas recipit, testimonia sint sumenda, nec aliorum Doctorum, nisi eorum, qui à Gelasio, vel aliis illius Sanctæ Sedis Pontificibus suscepti sunt dogmata sunt amplectenda. Et mox profertur Augustini sententiam, in Canonicis Scripturis sequendam, Apostolicarum Ecclesiarum auctoritatem, quam vidimus à sola Romana pendere, & ipsi perquam fateri. Nam cum hic conciliis per orbem consentientibus, Apostolicas generaliter præferat Sedes multas*

L. 1. c. 6.

magis illa omnibus, preferenda est, que etiam
 epteric Apostolicis Sedibus est prelatæ, ubi
 & testantur, & probant, infallibilem Roma-
 nam Ecclesiam, eôm nihil magis ad fidei
 doctrinam, quam scripturarum delectus perti-
 neat. Et rursus, Hac sancta fidei munus
 armis, & à fonte lucis & origine bonitatis
 futularibus satiata sumentis, & vorrendis,
 ævobusque hæresum obfistis monstros, & mel-
 lissina prædicationis pocula Catholicis, per or-
 bem ministrat Ecclesiis, ubi per orbem mi-
 nistrat Ecclesiis, mellissina prædicationis
 pocula, & hæresum monstros Roma resistit.
 Laudant mox Hieronymum, qui de hypo-
 stasibus Damsum consulit, ubi periculum
 erat ne cum syllabis totus Orbis divideretur,
 ubi dicitur Ecclesia tota, super eam
 Petram fundari, & suhdunt. Unde datur
 intelligi sanctos, & eruditios viros, per di-
 versas mundi partes prædicationis & scientia
 lampade caruscantes non solum à S. Romano
 Ecclesiis non recessisse, sed etiam tempore ne-
 cessitatis ob fidei corroboracionem ab ea adju-
 torium implorasse. Quod regulariter omnes
 Catholicæ debent observare Ecclesiis; ut ab ea
 post Christum ad muniamdam fidem adju-
 torium petant, que non habens maculam, nec
 rugam, & portentosa hæresum capita calcet, &
 fidelium mentes in fide corroborat, ubi Galli
 Scriptores Ecclesiam & suam, & omnes de-
 bere observare consueverunt. Idem docet Hin-
 cmarus ad Carolum Regem, ante opus ope-
 rosissimum de prædeterminatione. Et si Divini-
 ti, & authenticis Scripturis, & Catholicæ
 atque Apostolicæ Ecclesiæ, Sanctæque Roma-
 næ Sedis fidei, & orthodoxorum Patrum sen-
 tentiis, qui eidem Sanctæ Matri Ecclesiæ pre-
 siderunt, & qui ab eadem Apostolica Sede Ro-
 mana nobis, in Canone recipiendi dati sunt,
 sensum nostrum in eisdem capitulis expressum,
 concordari demonstrare potuerimus, agere ve-
 raciter, humiliter, & devotè studebimus. Quia
 aliorum ad stipulandum nostræ Catholicæ in-
 telligentia sensum sententia recipere, nec pro-
 ferre volumus, cum constet illud esse verum,
 atque Catholicum, quod ipsa Mater omnium
 Ecclesiarum, & universali Ecclesiæ duxerit
 adprobandum, ubi Romanam Ecclesiam vocat
 universalem, eamdemque tribuit auctori-
 tatem, ubi Canon à Gelasio præscriptus,
 totius Ecclesiæ fert pondus, ubi nulli Patres
 à Papa non approbati, in culmen auctori-
 tatis recipiuntur, ubi Romana Ecclesiæ est
 omnium & Mater, & Magistra Ecclesiarum.
 Idem sentit Ajuinus, totius Galliæ splen-
 didissimum lumen. Ne schismaticis invenia-
 tur non Catholicæ, sequatur probatissimam
 Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Auctoritatem, ut
 unde Catholicæ fidei initia accipimus, inde
 exemplaria salutis nostræ semper habeamus.
 Ne membra à Capite separentur suo, ne
 Claviger regni celestis abiciatur, quos à suis
 deviasse cognoverit doctrinis, ubi schisma-
 ticus est non Catholicus, non discedens à
 Primatu Papæ sed à doctrina, in qua mem-
 bra sequi Caput debent, & Claviger cali

abicit, quos à suis cognoverit deviasse do-
 ctrinis, Et rursus adversus Felicem. Unus-
 quisque in hoc resistendum se fiat, in quo ab
 universali dissentit Ecclesiæ. Romana igitur
 Ecclesiæ, que à Catholicis, & rectè credentibus
 sequenda esse probatur, ubi eam docet sem-
 per sequendam, & vel universalem appellat,
 vel universali Ecclesiæ late fæderatam, Hoc
 idem Concilium Sennonense congeminat,
 hoc in septimæ Synodi causa constat, eôm
 Synodum Galli rejicerent, & solam Pontifi-
 cis auctoritatem colerent, Hoc clamant In-
 nocentio Decimo, octoginta Galli Præsules,
 & probant invictissimis exemplis, in
 causa Pelagii ab Innocentio, in causa Ma-
 cedonii, & Apollinaria à Damaso damnatas
 hæreses, ante Synodum hæreses extitisse, ab
 universa Ecclesiæ damnatas, quod idem di-
 cere poterat de innumeris aliis, etiam
 absque Synodo damnatis, & idem fatentur
 in causa Janfenii, extremam manum ab In-
 nocentio impostam. Hoc scribit Carolus
 Magnus ad Elipandum. *Scribe cupientes quid
 S. Romana Ecclesiæ, Apostolicis edoctræ tradi-
 tionibus, de hoc responderet voluisset traditione,
 ubi Romana Ecclesiæ sicut Catholicæ Apo-
 stolicæ est edoctræ traditionibus. Hoc docet
 Hugo Lingonenfis, Episcopus in Berengarium,
 post opera Lanfranci. Quia in re
 universalem Ecclesiam scandalizet &c. ne præ-
 sumas singulariter sentire, quod universitas non
 assensit, & tandem obiecta univæ de parte
 extollerit, ubi tota Ecclesiæ Romana sicut
 Catholicæ, eôm sola Berengarium, damna-
 vit. Hoc scribit Guimundus adversus Ber-
 engarium. Nostra Ecclesiæ Catholicæ per
 B. Leonem Papam, hæc Berengarianam figmen-
 ta suo exortu damnavit, ubi Ecclesiæ Catho-
 licæ in Romano residet Pontifice. Hoc deni-
 que passim Hincmarus, passim Concilium
 Sennonense, passim Galli congemina-
 nt.*

Aliud est & validissimum argumentum, si
 demonstraretur nostra, Ecclesiæ Gallicanæ,
 quod fusc jam evicimus, & iterum demon-
 stramus, quippe alias omnes Ecclesiæ, in d
 & Doctores orbis totius largiuntur, & ita
 Ecclesiæ per orbem diffusa, adversus quam
 inferri non pravalebunt, totissimum senten-
 tiam firmabit. Almainus de potestate Ec-
 clesiæ, Conclusio est quam tenent Doctores
 omnes Parisenses, & Galli, quod potestas
 Papæ, est subiecta potestati Concilii. Et Na-
 talis contrarius in sua dissertatione, propriam
 Sorbonæ sententiam appellat, sicut & Au-
 ctiores domestici, & externi, Militant ergo
 plusquam mille contra unum, plusquam de-
 cem millia contra duos, & contra paucos,
 vel nullos innumerum. Militant cum Angeli-
 co Thomistæ, cum Scoto innumerabiles Dis-
 cipuli, cum Ægidio Doctissimi Augusti-
 niani, cum Anselmo vetustissimi Benedictini,
 cum suo Mellifluis Patres S. Bernardi, cum
 Baconio suo Carmelitæ, cum Henrico no-
 biles Doctores, cum eximio Suarez Patres
 Societatis, & quotquot sunt in Ecclesiæ
 scien-

scientiarum lyceæ. Militant ex orbe toto Doctores; Militant tot Auctores pro Papæ infallibilitate, ut amplam Bibliothecam implerent. Militant Academiæ omnes, & Italiam, & Hispaniæ, & Germaniæ, & Coloniensis, Duacena, & Lovaniensis, in causa Lutheri, Baii, & Janfenii, ubi Hannebel Doctör Lovaniensis, millies ea de re Romæ est testatus. Una excluditur Sotbonica & frustra; cùm toties contrarium fateatur. Narrat Petrus Aurelius de libello Richerii damnato. *Quod Sorbonæ partem maximam, & eam, quæ in facultate dominatur, Richeriano libello ad stipularem facinus non iudicio loquuntur sed odio, & malevolentia instigati, cùm ex tota res huius ab initio serie clarissime pateat, eam paucis semper placuisse, presertim in tam numerofo ceteris. Quod ex eo perspicue liquet, quia nullum nunquam extitit decretum Facultatis, quo Doctrina isti sen expresse, seu tacite tribuatur Auctoritas &c. Contra nemo nescit Richerium ipsum, ex quo doctrinam suam non probari vidit, à conventibus Facultatis perpetuo recessisse, ne quempiam offenderet, ubi vides nullum decretum Facultatis in contrarium, & offensam in Richerio totam facultatem, Extat tractatus exhibitus ex parte universitatis studii Parisiensis, Clementi septimo Avinionæ sedenti, quem Gallia habebat pro Summo Pontifice. Prima conclusio est, quod ad Sanctam Sedem Apostolicam pertinet, auctoritate judiciali suprema circa ea, quæ sunt fidei judicialiter definire, & hoc probatur quia ad hanc tanquam ad supremi iudicii Auctoritatem pertinet judicialiter definire, cuius fides nunquam deficit, sed Sancta Sedes fides nunquam deficit, & probat ex illo. Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, ex Cypriano, ex Canone quis vetus, ex Canone hæc est fides, & scriptum hoc servatur, in Bibliotheca Navarrica, unde quod ex eo opponit Launojus, intelligi debet, de errore personæ non iudicii, cùm non solum dicat, sed & evincat, & clarissimi sint Scriptura, & Patres. Extat censura Academiæ Parisiensis, contra Philippum Brachetum docentem, in solo Concilio Generali, Romanum Pontificem infallibilem, & Academiæ apud Bail Gallum censuit hæreticam. Extat responsum universitatis, ad quosdam Germanorum articulos. *Utrum velint fidem Summorum Pontificum Canonibus, seu decretis adhibere,* An. 1535 *etque ut Fideles omnes decet obedire,* ubi Fideles omnes decet obedire, & fidem ipsorum decretis adhibere, quod idem professæ est post Universitatis, & fortius inter articulos Carolo quarto oblatos habet. *Ecclesia visibilis universalis, quæ errare non potest habet in Christo Jesu unum Copum visibile, quod est Sanctissimus noster Papa Romanus Pontifex, cui omnes Christiani si salvi esse velint obedire tenentur,* ubi Papæ obediendum salvandis. Hoc & vidimus in hæresi Lutheri; hoc in Bajo constat & Janfenio; Hoc constat ab Academiâ nunquam in causa fidei*

appellatum ad Conciliū. Extat & Stephanus Episcopus Parisiensis, qui de Concilio Magistrorum & Baccalaureorum, vocat Romanam Ecclesiam. *Fidelium omnium Matrem, & Magistrum in firmissima Christi Vicarii confessione fundatam,* ubi clarius loqui non poterat, & Ecclesia & Academia Parisiensis.

Unus est Gerson contrarius, sed unus, nullos ante se demonstrans Scriptores, unus ferens Bonaventuram, & Thomam, & quidem solos, & omnino contrarios, unus maximæ auctoritatis contra Papam, nullius prorſus pro Papa, ut in potestate quam tenet deponendi Reges, at unus nec unus & sibi discors. Is in sermone coram Papa Alexandro, in die ascensionis habito ait. *Græcos mala tempestas, à Sede Petri deiecit non modo schismatis, sed nonnullis etiam hæresis macula sedavit. Latinis ipsa purior, & immaculatio Sedem habet Petri, pro cuius sede ne deficeret specialiter oravit ille, qui exauditus est pro sua Reverentia, ubi vides Gersonem, vel ex Evangelio evincere, & rursus infallibilem vult Pontificem, si suspectos non habeat Confiliarios. Quod nunquam accidit, cùm feligantur non suspecti, & hoc idem diceret de Concilio & suspecti forent Confiliarii.*

Idem ait Joannes Major. Non est verifimile de Græcis post determinationem Ecclesiam, quod habent disputationem vocalem cum Latinis, sed realem, ubi determinatio Papæ est & Ecclesiam. Idem testatur pro Joanne de Parisiis, de potestate Regia, & Papali, per unius sententiam uniri Ecclesiam. *Necesse est unum esse Superiorem in spiritualibus, per cuius sententiam controversæ terminentur,* ubi asserit terminari lites, Et evincit valida ratione. *Nam post corporalem substitutionem præsentia corporalis Christi, conveniunt interdum circa ea, quæ sunt fidei, quæstiones moveri, in quibus propter diversitatem opinionum, vel sententiarum divideretur Ecclesia, quæ ad sui unitatem requirit fidei unitatem, nisi per unius sententiam Ecclesia unitas servaretur.* Si ergo in Concilio dividitur Ecclesia necesse est per unius sententiam, necessariam unitatem servari. Adeo nec isti Auctores ab aliis dissentiunt, & longè minus nostri ab illis, à Maimburgo sæpè citati, cùm & ipse Maimburgus noster sit, cùm odio erga Pontificem non obsecraretur, ut sæpè offendit Cardinalis Sfondratus, sic Okamus tenet de Ecclesia Romæ particulari, quamvis neget Papam infallibilem, & si Contrarii citant in Papam infallibilem, citare possunt in Concilium generale, quod & fallibile ab eodem affirmatur.

Hic ergo sunt Doctores in Ecclesia docentes, & ab Ecclesia Catholica edocti. Intueamur nunc in Ecclesia aliqua particularis in hoc discesserit à Catholica; & de Italia, & Hispania nemo dubitat, de Anglia, & Germania est certum, ubi Carolus Ma-

gnus epistola ad Elipandum, numerat collectas Synodos, in Anglia, Italia, & Germania & subdit. *Post hanc verò correptionem sive admonitionem Apostolica Auctoritatis, & Synodalis unanimitatis si non respicitis ab errore vestro scispe amino vos hæreticis haberi*, ubi Anselmus Cantuariensis Episcopus, pluribus in locis id confirmat, & ex Natali Alexandro noster est, & Angliæ, & Ecclesiæ sensu. *Græci nobiscum non conveniunt Ecclesiæ, & istud patet, quia cum interdum nobiscum proestati sint, se velle copere determinationem matris Ecclesiæ, & illi adherere &c.*, ubi Ecclesiæ Romanæ determinationem, Ecclesiæ iudicium appellat, & congeninat; ubi Beda in Historia Ecclesiæ, post plura in causa Paschæ concludit. Sequenda esse decreta Apostolicæ Sedis, imò universalis Ecclesiæ, & neminem præferendum Petro, cui principaliter dictum est. Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, ubi Petrus est Ecclesiæ fundamentum, & in eo tota est Ecclesia, quod & Lanfrancus Cantuariensis confirmat, in Romana Sede esse totum. Ubi Ælredus Cisterciensis Abbas in Anglia firmat. *Hæc est Ecclesia quam primitivorum Sanctus vocat Apostolus cuius plenitudo potestatis in ipsius Principe, primum de Oriente transmigrationis in Occidentem, antioritate Spiritus Sancti in Romana sedes Ecclesia. Hæc est Romana Ecclesia, cujus interest consilium omnibus iudicare de omnibus, omnibus providere. Quidquid ipsa stoveris suscipio, approbo quod approbaveris, & quod damnaveris damno, ubi consulit omnibus Sedes Romana, omnibus providet, & cynosura est quam Catholici sequuntur; idque constat ex antiquo Augustino, Romanæ Ecclesiæ traditiones quærentes, & ex Moderno Henrico octavo, adversus Lutherum seribente, eumque ante Synodum Tridentinam, & hæreticum & damnatum demonstrante.*

Satis effert in Germania Synodus Francfordiensis, satis Carolus Magnus, satis Ludovicus pius, & alii Reges, satis Auctores in Lutherum scribentes, millies hæreticum evincentes, & Papæ infallibilitatem propugnantes cum Echio, ex Patribus & Conciliis, nec Lutherus impugnat nisi erroneè, quod cum Sanctitate amittatur etiam fides ipsa, at unum Bonificium ejus gentis Apostolum filere omnino non possumus. *Decrevimus in nostro Synodali conventu, & confessimus fidem Catholicam, ubi confessio est fidei Catholicæ, & de duobus hæreticis scribit. Et si Ecclesiam non audieris, sint vobis juxta Evangelicam præceptum, sicut Ethnici, & publicani*, ubi idem est Ecclesiam Catholicam non audire, ac non audire tantum Romanam, à qua etiam sapè petit traditiones.

Rursus ad Ecclesiam Galliæ nos revocat Bonificius, cum loquatur de Ecclesia Francorum, & Gallorum, & sola sufficeret cum sola feratur Hostis. Ibi Synodi ut vidimus,

& speciales, & Æcumenicæ, ibi Reges Carolus Magnus, Ludovicus faventes, & cum Philippo Pulchro etiam irati, ibi Patres & Doctores, & Proceres, sub eodem Philippo, imò & hæretici, cum Berengario, Gilbertio, & aliis, at cum Gallia ferimus & Ecclesiam. Hoc testantur iterum libri Carolini, fidem à Romana Ecclesia afferentes, semper Gallicanam Ecclesiam desumpisse. *Quod regulariter omnes Catholice observare debent Ecclesiæ, ut ab ea post Christum, ad munendam fidem adiutorium petant, quæ non habent maculam, neque rugam, & portentosa hæresum capita calcat, & Fidelium mentes in fide corroborat*, ubi omnes Catholicæ Ecclesiæ, ad unam sine macula debent confluere, Et rursus contra Græcos urgent. *Hoc factum cujus sit mali cito considerent, & errorem corrigere suum non differant, ne si Romanis communicare nolunt, ab universa Ecclesia Catholica se poveant excommunicandos*, ubi excommunicatus à Romana Ecclesia, ob errores, & pavere debet se excommunicandum ab universa. Hoc iterum inculcat Hincmarus Rhebenensis. *Sicut in Africana Synodo, cui B. Cesarius ex delegatione Sedis Apostolicæ presedit, & capitula ab Apostolica Sede directia subscribenda, & tenenda omnibus protulit. Et mox. Videat si in aliquo à Catholica fide, & expositione Synodi Africæ discordavimus, ubi idem est à fide Catholica discordare, & Synodo Araucica in capitulis, à Sede Apostolica directis. Hoc firmat Remigius, & Ecclesia Lugdunensis, de tenenda veritate Scripturæ, quod ex epistola Celestini Papæ evincunt. Hoc iterum inculcat Angelicus, ubi causam refert cur in symboli additione, Græci vocati non fuerint, Quia eras periculosus, quia quod pro certo habendum erat, periculum erat ducere in dubium, & ante Ecclesiæ sine eis hoc poterat, En Occidentis Ecclesia tota est Ecclesia. Hoc firmat Anselmus, hoc Joannes Major, hoc Dungalus contra Claudium Taurinensem, hoc Ratramnus Corbejanus, & alii innumeri.*

Occidens ergo totus id fatebatur, quod & in Conciliis sub Agathone, sub Martino Papa, & aliis est confessus, sicut & tria Africæ Concilia scripsere, citantia Innocentium, & jus Divinum; remanet Oriens post Occidentem quavis Augustino, & aliis satis sit Occidens, & sexta Synodus Agathonis epistolam, à Spiritu S. dictatam affirmat, & Synodum Agathonis recipit, ut infallibilem fidei regnam, sic in septima, & octava actum. Est & Theodorius Studites epistola ad Paschalem. *Audi Apostolicum Caput à Deo Prepositæ civium Christi, Janitor Regni celorum, Petri fidei, super quam ædificata est Ecclesia Catholica, & versis finem concludit. Hinc igitur ab Occidente, à Christi imitator resurgit, & ne repellas in finem. Tibi dixit Christus Deus noster, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Et in alia ad eundem Paschalem Papam. Reflexis*

De priv.
ma. 15.
c. 4.

Un. c. 14.
U.

C. 18. de
privat.
Petr.

L. de
privat.

pexis nos Oriens ex alto Christus Deus nos-
 ter, tuam in Occidente Beatitudinem tanquam
 faciem quamdam divinitus lucentem ad Eccle-
 siam, qua sub celo est illuminationem. Et mox.
 Vos igitur illimis, ac sinceris ab initio font
 orthodoxæ veritatis. Vos adversus omnem heret-
 icam procellam tranquillis repositus portus
 universæ Ecclesiæ. Et in epistola ad Naucrati-
 um. Testor nunc coram Deo & Homini-
 bus se ipsos avulserunt à Corpore Christi, & su-
 premo verticali throno, in quo Christus fidei
 cloves posuit, adversus quem non provocer-
 unt unquam, nec pravelebant usque ad
 consummationem portæ inferi, ora scilicet He-
 reticaram, sicut pollicitus est qui non mentitur,
 ubi Papa fons est illimis veritatis, illumina-
 tor, Ecclesiæ, ubi portus est tranquillus
 Ecclesiæ, ubi adversus Papam & ipsius Ec-
 clesiæ portæ inferi, nunquam sunt prave-
 lituræ; ubi Petrus Frater confirmat, non
 Fratres confirmant Petrum, est & Hugo E-
 thertianus, ex professo Papam infallibilem de-
 monstrans, in libro de Spiritu Sancto, &
 de Papa egregie scribit. Sine quo vigor cala-
 mi omnis Ecclesiasticæ traditionis arefcit, ubi
 sine Papa arefcit traditio. Extat & Grego-
 rius Armeniæ Patriarcha Romanam vo-
 cans Ecclesiæ omnium Ecclesiæ Magi-
 stram. Extat & celeberrima fidei professio,
 à Michael Paleologo emissa, & à Græciæ
 numerosis Præfulibus. Et sicut præ cæteris
 tenetur fidei veritatem defendere, sic & si qua
 de fide suborta fuerint questiones, suo debet
 iudicio definire, ubi in solemnibus fidei profes-
 sione, quæ testera est Ecclesiæ totius, Papa
 debet dogmata definire. Extat & Manuel
 Galea, qui ex tribus Scripturæ textibus,
 infallibilem Papam evincit; ubi Ecclesiæ
 fundamentum est, ubi pascit oves Christi,
 ubi Fratres omnes confirmat; sic & Step-
 hanus à Sophronio missus, eisdem repetit tex-
 tus, sic & Sophronina Patriarcha Hierosoly-
 mæ epistola ad Stephanum Episcopum. De
 finibus terre usque ad terminos ejus ambula,
 donec ad Apostolicam Sedem, ubi orthodo-
 xorum dogmatum fundamenta existunt perven-
 ias. Extant & Cypriorum epistolæ ad Pa-
 pam, Ignatii, & Tarasii Patriarcharum,
 & plures Auctores apud Gennadium Scho-
 larium, in dispositione Florentini Concilii.
 Uno verbo Græci omnes, id in Conciliis
 Generalibus, Lugdunensi, Florentino sunt
 professi, & ad nos redeuntes firmarunt, Ec-
 clesiæ tantum Romæ deficere non posse,
 nec acceptationem vastissimum Ecclesiæ-
 rum, & vel Orientis totius requiri.

Jam orbem totum peragravimus, at de
 orbe toto alii sunt testes. Testis est Ruper-
 tus Abbas Tuitiensis, libro secundo de divi-
 nis officiis. Tantis heresibus fermentata est
 Græcia, ut mirum videri non debeat hoc, quod
 de fermento immolatur. Tanta à contrario sin-
 ceritatis semper fuit Romano Ecclesiæ, ut cui
 deest Scripturæ vocatio, vel argumentandi
 facultas, sola illi de azymo contra Græcos suf-
 ficere debeat ejus Auctoritas. Nam Cp. m. n.

solum hereticos, sed Hæresiarchas præsulis
 multos, Romana verò Ecclesiæ super Apo-
 stolica fidei Petrum altius fundata firmior
 stetit, & tam Græcia, quam totius orbis heresi-
 cos semper confutavit, ubi B. Rupertus
 & dicit, & probat, Ecclesiæ Romanam sa-
 lam sufficere, non acceptante, imò contradi-
 cente Græca, & fundatam super fidei Pe-
 tram, cum Petro hæreses omnes contrivisse.
 Testis est Bernardus Senensis sermone ter-
 tio. Cum Papa sit Christi Vicarius, & ge-
 rat vicem Dei in terris sequitur, quod habet
 plenitudinem potestatis, & illud quod facit
 præsumitur facere Auctoritate Dei. Ideo ipso
 approbante aliquid & nos approbare debemus,
 imò ipsius sententiæ est magis standum, quam
 totius mundi sententiæ. Quam diversa est
 Modernorum sententiæ, magis standum est
 paucis Doctores, quam Papæ sententiæ,
 ex Bernardino, totius mundi sententiam su-
 peranti. Testis est Gulielmus Tornacus de
 officio Episcopi scribens; sola Romana Ec-
 clesiæ, cujus fides in nulla tentatione defe-
 cit, ut potè super Petram stabilem solidata,
 Vides nunquam eam Ecclesiæ defecisse, &
 solidatam super stabilem Petram. Testis est
 Joannes Sarisberienfis, ad Carnotensem Epi-
 scopatum merito erectus; & Alexander
 Pontifici scribens. Clamamus ad Succes-
 sorem Petri Vicarium crucifixi. Et mox. Cujus
 ministerio Spiritus Sanctus totius saluti-
 sigmento condemnat, an est Ecclesiæ sola &
 Concilium, quod clamat Vifum est Spiritui
 Sancto & nobis, an teste doctissimo Gallio
 Præsule, Papæ ministerio Spiritus Sanctus,
 totius saluti- sigmenta condemnat? Testis
 est Petrus Blesensis ad Urbanum Papam.
 Dominus Dei, que in lapide adjutoris super
 fundamentum Apostolorum Ecclesiæ est à Pe-
 tro & successoribus ejus sermone semper eru-
 ditionis, & statam incoluntati accepit. Quod
 enim stipiti rami, quod capiti membra quod
 radii soli, quod fonti rivuli, hoc Apostolica
 Sedis eminentia debent Ecclesiæ omnes, an
 Papa vel Ecclesiæ à Papa formam eruditio-
 nis accepit, an membra influunt in caput,
 & Ecclesiæ omnes infallibiles, à Papa sal-
 libili sunt incolomes? Testes sunt Lupus
 Ferrariensis &c.

Tandem pauperia est numerare pecus
 innumeros testes coacervamus. Hos refert
 Lanfrancus Gallus, de veritate corporis
 Domini, ubi evincit nullum, vel hereti-
 cum, Ecclesiæ Romæ unquam vocasse,
 Ecclesiæ malignantium & Sedem Satanæ,
 & citat jua Divinum Tu es Petrus &c. Quæ in opus-
 sameti de Pastoribus S. Ecclesiæ dicta esse
 credantur, præcipue tamen de Romano Ecclesiæ
 intelligenda esse Sacri Canonis, & Pontifi-
 cum decreta testantur, ubi de infallibilitate
 Pastoribus est sermo, & præcipue ex Canoni-
 bus de Papa. Id evincit Gabriel Albaspi-
 nus Gallus ex Tertulliano jam Montani-
 sta, Papæ decreta vocante preemptoria,
 Audio decretum & quidem preemptorium
 quicquid consensum exigebat non expectabat, &
 de

De pr-
sep. 575

C. 22.

Ep. 2.

Ep. 103.

Ep. 99.

In opus-
Eu-
cb.

de Ecclesia ipsa queritur. Hæc leguntur in Ecclesia, & virgo est? quod & præstitit Victor, Stephanus, Cornelius, Melchisedes, & alii. Idem rursus in Berengarium tonat Lanfrancus. *Incurrit in illud quod Beati Doctoris si non eisdem verbis, eisdem tamen sententiis multis in locis concorditer adstruxerunt hæreticam esse omnem domine, qui à Romana, & universali Ecclesia in fidei doctrina discordat*, ubi resert Doctores unanimes, Romanam Ecclesiam vel universalem, vel universali consideratam docentes, & ex eius damnatione hæresim metientes. Hoc occidit omnes contra Græcos, sic Anselmus, Thomas, Bonaventura vocant Græcos hæreticos, & schismaticos, sic Henricus à Gandavo negat Græcos ab hæresi posse excusari, sic Alensis, Durandus, & Biel. *Non concedunt Græci Spiritum S. procedere à Filio, contra quos est determinatio Ecclesia? firmiter de S. Trinitate; & mox. Hæc conclusio est fidei, & determinationis Ecclesia, idè inconcusse tenenda; & Okamus ipse Papæ Hostis determinationem affert Ecclesie. Et Occidit Orientem unit Rattramus. Nunquid majores vestri nescierant, quemadmodum de Spiritu Sancto Romana servabat Ecclesia? Nec tamen aliquando à Romana Sedis communionem se se movere, scientes Casbolica fidei veritatem fore, quod tenet & prædicat, en antiqui Græci concordēs, & Moderni ut vidimus in fidei professione. Hoc liquet in causa imaginum, ubi Occidens Romanam Sedem consulabat, & Oriens totus eandem spectabat, Concilii Æcumenici arbitram, & confirmatricem. Hoc & constat in Synodis particularibus, ubi damnata hæresis aliqua, Ecclesiam totam alligavit, ut constat in Berengario, Abailardo, Gilberto, & sexcentis aliis. Hoc & in hæresi à Papa damnata, ut jam vidimus in hæresi Lutheri, & in causa Vviclephi constat & aliis. Hoc extitit solemniter fidei professio, & apud Latinos in Paschali secundo, Urbano quinto, & occiduis, sed & in Græcis ex Manuele Calcea, cum tria redcuntes profiteri deberent, quorum extremum illud erat. *Ut Romanam Ecclesiam in Ecclesiasticis dogmatibus matrem fidei, atque Magistram sana semper fide esse crederent*, quod & verbo fatebantur, & facto. Denique in uno argumento sunt innumera, ubi Romanorum Pontificum epistolæ, Canones ipsorum, & decreta millies infallibilitatem resonant, & millies ab universa Ecclesia sunt excepta, à Conciliis generalibus honori habita, ab omnibus Ecclesiis retenta, quod & volumine justum impleret; Adè si acceptatio Ecclesie est infallibilis, millies id acceptavit Ecclesia, imò Hæretici ipsi extra Ecclesiam, ut Berengarius, Vvicleph, & innumeri alii.*

CAPUT XIV.

Appellationes à Papa ad Concilium, Papam infallibilem evincunt.

Marabilis est phrasia illa Jercmie, ubi se se à Domino defensum, non in munitionibus areis gremio, sed in pharetra angustis gloriatur. *In pharetra sua abscondit Jer. me.* Adè securus erat in pharetra, factus & ipse sagitta, & mille jacula ipsum tuebantur. Quod accidit olim Prophete, accidit & Romano Pontifici, in sagittam Domini electo, & jaculis ipsis, & impugnat, & defenso.

Prima sagitta electa ea est, Papam esse supra Concilium, quod per quatuordecim Capita ostendimus, idè quæ ea ipsa appellationis nomine, ex ipsa rei definitione constat, appellandum à Concilio ad Papam, quod & fieri debuisset evicimus iusto calamo de appellationibus agentis, nisi inversa rerum idæa definiamus, contra omnia jura Appellationem legitimam esse, de majori ad minus tribunal provocacionem. Inutile itaque foret aliquid addere, cum & bis eam pugnam susjerimus, nisi nos ad pugnam traherent nolentes, & verbo, & facto appellarent, & facta ipsa à jure deviantia, nescio qua justitia in jus vocarent.

Jaculantur telum hoc duo Doctores, latinus alter Tertullianus, Græcus alter Chrysostomus, & longa inductione præliantur. *Non invenies virget Tertullianus, nisi plura damnata.* Adè pæna indiget non præmio, quod ubique reperitur damnatum. Urget in epistola ad Romanos os aureum. *Non puenimus nos excusationem habituros, si quando delictorum inwoenerimus socios, nam istud supplicium magis assebit*, quod innumeris evincit Scripturis, adè multiplicantur delicta non tolluntur, & pæna unius debet esse metus multorum.

Eruamus è pharetra sagittas, & tribus primis seculis pugnemus. In causa mæchorum solus est Zephyrinus, vel Tertulliani hostis testimonio, in causa Paschatis solus Victor, vel ex ipsis Quartadeimanis, in causa baptismi solus Stephanus, in causa Novati solus Cornelius, in causa Dionysii solus Dionysius, ut testatur peritissimus Athanasius, in Corinthiorum schismate solus Clemens, ut vel ejus epistolæ ostendunt, in causa Origenis solus Fabianus, vel ex ipso Origene constat, Fabiano epistolam, & apologiam scribente. Ubi autem vel semel, in tota antiquitate, auditum est nomen Concilii? Resistere Papæ Catholici errantes, resistere obstinatissimi hæretici, & ne quidem unus appellavit Concilium. Exclamabant passim Hæretici, cum Papa decidisset Ecclesiam. *Hæc leguntur in Ecclesia & virgo est?* rugiebat Asticæ monstrum Tertullianus. Ajust Artemonis discipuli ex Eusebio Zephyrini temporibus adulteratum esse veritatem;

De pu-
die.I. s. e.
uis.

tatem & Aded eum Rectore Ecclesie navim subuisse naufragium iactabant; nunquam dixere cadente Rectore, incolumem navim fectisse. Nunquam Cyprianus, nunquam Firmilianus, nunquam Polyocrates irati, ad Concilium generale provocarunt; nec Deus purissimæ Ecclesie, remedium illud denegavit, quod nostris temporibus est necessarium, nec Ecclesia vetus habuit refugium, quod Parisienses ita concelebrant. Saltem in absentia generalis Concilii, nationalia orbis appellarent, aut ex pluribus Patriarchibus collecta, at ipsa refererentur ad Papam, vel firmanda, vel in irritum mittenda, ut constat in Synodis Cypriani, & Polyocratis, & in numerosissima ipsa Antiochena, ut narrat de Aureliano Eusebius,

L.7.c.74. *Præcepit enim, ut Domus Ecclesie illis tribueretur, quibus Christiani Italia & urbis Romæ Episcopi, per literas tribuendam præscriberent. Sic demum Paulus de quo diximus, cum magno dedecore secularis imperii, ac potestatis Auctoritate, ab Ecclesia penitus extruditur. Et tamen si unquam opportunum extitit, à Papa recurrere ad Concilium, tunc gravissima erat necessitas, cum Ecclesie Africæ, & Orientis Stephani, & Victorii decreta, velut à fide aliena rejicerent, cum Ecclesia leges illas non respiceret, & Ecclesia militaret contra Ecclesiam, & tamen nec in mentem ipsis venit Concilium. Unicum erat refugium, à Papa ad Papam appellare. Ità Montanistæ ab antiquis damnati, ad recentiorum Zephyrinum appellabant.*

Adv. *Nam idem Praxeas Episcopum Romanum, agnoscentem jam prophetias, & ex ea agnitione pacem Ecclesie Asia, & Phrygia afferentem, falsa de ipsis Prophetis, & Ecclesie eorum adjuvando coegit, literas pacis revocare jam emissas, ubi damnantibus Præcessoribus recurrunt Montanistæ ad successores; Sic Origenes ex Hieronymo scribit*

Ep. ad *Episcopum ad Fabianum, Romanæ urbis Episcopum, penitentiam agis. Ipse Dionysius Alexandrinus, post Stephanum scribit ad Xistum, sic ipse Cyprianus post Stephanum recurrit ex Pontio ad Xistum; quod & aliis evinci potest, nisi Natalis Alexander Papæ Hostis, & diccret clarè, & clariùs comprobaret non uno argumento sed pluribus. Demique si res fidei visa esset, non fuisset necessarium univèrse Ecclesie Concilium, ut inexcusabiles essent Africani, & Orientales, qui hereticos rebaptizabant. Si quidem non excusantur qui errorem contra fidem, à Sede Apostolica damnatum, pertinaciter propugnans, etiam ante Concilii celebrationem us in causa Pelagianorum videre est, quibus spem Concilii generalis admisit S. Augustinus; At S. Cyprianum excusat, quod morem Apricianum rebaptizandi hereticos, etiam post decretum Stephani tueretur, quia nondum celebratum fuerat plenarium totius Ecclesie Concilium. Censet ergo questionem istam merè fuisse disciplinæ. Hoc nil evidentius dictum ab Hoste Pon-*

tificis, cujus Historia Ecclesiastica est damnata, & soli reservata Pontifici, qualis foret perniciosis hereticis; & tamen ex eo veneno potentissimum haufimus antidotum, Augustinum nempe in materia fidei, Pelagianis spem Synodi adimere. Aded in causa fidei testante, & evincente Natali, & millies facente Augustino à Papa nequit appellari ad Concilium, & toties reprehenduntur appellantes, quoties audent Concilium appellare, nec ex Augustino, & Natali excusantur. Aded inimici nostri sunt Judices, & maximus Papæ impugnator transit, in maximum Papæ defensorem.

Primi sunt quarto seculo Donatistæ, qui ex Sirmondo, & Valesio, Romanum iudicium accersarunt, & melius ex Petavio, Lupo, Schelstrate, Albaspinzo, & aliis appellarunt, ut innuit Constantinus ad Christum, post iudicium Miltiadis de Donatistis. *Prolatis jam sententiis acquiescere volentes, offerentisque paucos admodum cum Episcopis sententiam tulisse. Et mox. Tandem multorum interventu finem habere poterat. Accedit Augustinus contra literas Petilianis. Si autem quod verum est, petentibus Majoribus vestris Episcopale iudicium dederat Constantinus, & apud Romam, & apud Arelatem, ubi petierant Romæ, & Arelate Donatistæ. Accedit Optatus contra Parmenianum. Suf-*

ficit ergo & Donatum tot sententiis esse percastum, & Cecilianum tanto iudicio esse purgatum, & tamen Donatus appellandum esse ab Episcopis credidit. Denique de Constantino scribit Augustinus. Alios apud Arelatum Judices dedis, ubi videt alios post alios Judices. Audiamus, quid sit de hæc appellatione sentendum, non nostra sed Veterum Auctoritate. Audiamus piissimum ipsum Constantinum. Nonnulli ut serè sit, & sue salutis, & venerationis, que Santissime fidei debetur, oblitis, privatas adhuc similitudines provocare non cessant, prolatis jam sententiis acquiescere nolentes. Et infra. Hæc que post depraemptum iudicium voluntaria assensione, jam finita esse debuerant, ubi nonnulli sunt salutis oblitis, quod est maximum Christiani nefas, oblivisci unicum Hominis bonum, & acquiescere nolentes lata sententia, ubi & obstinationis durissimæ accusat, qua post sententiam lites non finiant, & finem neciant, vel finito iudicio, ubi super ea verba Petrus de Marca Parisiensis Ecclesie Præsul, & maximè in Gallia famè. Alienus putabat Constantinus à disciplinæ, res ab Episcopo Romano iudicatas retrahere. Sc Principi comitem jngit Optatus. O rabida furoris audacia, ut in causis Gentilium fieri solet appellationem interpofuerunt. Et mox. Sententia decem, & novem jam dudum data dissolvi non potest, ubi sententia Romæ prolata quamvis paucorum dissolvi non potest, & appellatio Donatarum describitur rabida, furens, & Pagana, in causis gentilium non Christianorum. Et super ea verba Gabriel Albaspinzus, Doctissimus, & Præful-

Intia *Cypri.*

Difer.3. *sc. 12.*

Aurelianus, acumen suum exhibuit. *No-
luit dicere à Melchiade, sed ab Episcopis ap-
pellandum duxit, ne auctoritatem Pontificis
laderet.* Iterum stylum acuit Augustinus.

Ep. 162.

*Dedit ille Arelatenſe iudicium, aliorum ſci-
licet Episcoporum, non quia iam neceſſe erat,
ſed ſecum perverſitatibus cedens, ubi nec ne-
ceſſe eſt Synodus Arelatenſis, & data eſt à
Principe perverſitati cedente, quo caſu ma-
ximè id largimur, quod maximè horremus,
& nolimus, & cedimus perverſitati nolen-
tes, quo pacto Pilatus vel nolens Chriſti
neci, & flagellationi conſenti. Rurſus Con-
ſtantinus ipſe.*

Ep. ad
Cariſ.

*Idcirco mihi ſedulo præſiden-
dam ſuit, ut hæc quæ poſt depromptum iu-
dicium finita eſſe debebant, ubi caſus finita eſſe
debebat. Rurſus Auguſtinus cum plebe ſua,
Magnus Magiſter, & magni diſcipuli. Do-
natus cum volebat Africam totam obſinere,
tunc Iudices tranſmarinos petiit ab Impera-
tore; Sed hæc tam iniuſta petitiſio non erat de
Chriſtate. Hæc ipſa veritas clamat, quam
volo modo referre. Nam conſenſu Imperator,
miſi, qui ſederent Romæ Sacerdotes, & nihil
probatum eſt, aſtuſus eſt appellare; ubi Charitas
a beſt audacia præſente. Uno verbo Donatiſ-
tæ audaciſſimi, qui Romanos Pontifices ac-
cuſant, totius orbis teſtimonio innocuos,
Silveſtrum, Marcellum, Melchiadem, etiam
graviſſimo Idololatriæ delicto, nunquam à
Romano Pontifice, ad Concilium Generale
appellarunt, imò in prima Synodo Nicæna,
omnes proſtrus quieverunt, ſedente pacifico
Ceciliano, & Africam totam præſentante,
neque hoc eſſugium vel ſomniarunt, denique
iudicium Melchiadis laudarunt, ut ſcribit
Auguſtinus ad Donatiſtas. Quod non ſolum
Catholica tranſmarinis, contra quam conſeſſi
ſunt non habere quid dicerent, ubi Donatiſtæ
ipſi maximi calumniatores, nil habere quid
dicerent, imò Donatum à Melchiade dam-
natum horruere. (Ne in iudicio Melchiadis
ipſe damnatus putaretur eſſe, quem multi
pro magno habent,) adeo negarunt Dona-
tum, cum putarent à Melchiade damna-
tum,*

In Pal.
contr. p.
Don.

Post Nicenam Synodum Ariani, Roma-
num Concilium fugientes, à Romano Pon-
tifici appellarunt, ut ſcribit apud Athana-
ſium Julius. *Macarius præbyter, eum Lega-
tus ab Enebio venerat, ubi anſerit Athanaſii
Præbitero Piſto obſiſtere, Noſque ejus præ-
ſentiam non admittere, nudi cum Martyrio, &
Heſicbio quæſitis gravi valitudine de nocte
proſectus eſt, Et de Athanaſii Legatiſ re-
petit. Literas ſecum atterere; quibus pluri-
morum Episcoporum, & Præbiterorum que-
rimonia continebatur, ſe cum hoc ad Concilium
pergere detentis fuſſe, & etiamnum detine-
ri, ubi à Julio Ariani declinant, & ad Con-
cilium Antiochiæ apud ipſos Æcumenicum
recurrunt. Audiamus de hæc appellatione
Catholicos, & de cauſis appellationis Theo-
doretum. Tragedia autem Auctores Romam
non ſunt proſecti, quod intelligerent ſua men-
dacia manifeſta fore; Audiamus & Hiſtoriam*

Peſ. 211.
101

Tripartitam. *Calumniarum porro Conſarci-
natores Romam quidem proſecti non ſunt, ſci-
entes facilitè ſuum poſſe capi mendacium. Audia-
mus peritiſſimum Athanaſium. Ita inboryne-
runt, & metu contracti ſunt, ut & præbitero-
rum deſiderent ultra condicium diem. Et mox.
Metus conſcientiæ impedièbat, Quid enim
negotii Episcopis cum bello, aut quid obſtacula
illis à Perſis dicebatur. Et rurſus. Reſecti
igitur itinere fatiles, inaneſque tergiverſan-
do, cauſificationes commenti ſunt. Audiamus
Sardiènem Synodum Catholicam, Quo-
propter evocati à clariffimo noſtro Commiſſario
Julio iudicio non ſteſerunt, & tamen Con-
cilium Generale appellarunt. Et rurſus ex
Theodoro. Cum utique evocati à clariffimo
& Conſacerdote Julio, & non occurrentes, ſi-
cut ſcriptis ejuſdem Episcopi Julii conproba-
tur, apertè videantur calumniatores exiſtere,
ubi evocati à Papa licèt Concilium appel-
lent, ſunt ex Theodoro apertè calumnia-
tores. Audiamus Sardièneſ Concilium,
appellationes à Concilio ad Papam, terge-
mino Canone definiens & Arianos Iudices
condemnans. In quo iudicio ita ceciderunt
Adverſarii, ut habiti pro calumniatoribus de-
poſitionem, exanſationemque ordinis ſui
retulerint. Denique Julius milies demon-
ſtrat, appellandum à Concilio ad Papam,
ex conſuetudine, & Canone Niceno, ex Pe-
tri Apoſtoli traditione, ab exemplis ipſis
Arianorum, aſta tyria Papæ mittentium,
& Piſtum à Nicæna Synodo damnatum, ut
cum ipſo liberè communicaret, & appella-
tus à Papa ad Concilium, & Concilii Nicæ-
ni contemptores, & Divinarum traditionum
hoſtes, & ſui immemores reprehendit. Opor-
tuit igitur dilectiſſimi hæc accedere, & nequa-
quam tergiverſari, ut res ad finem deducatur,
ad enim ratio requirit. Sed ſiſtaſe diu con-
ſtituti temporis brevior, quam parerat impe-
dimento ſuit, cum byſſinodi in literis veſtris
querimoniam ſcitit, ubi ſolam temporis he-
ſitatem cauſantur,*

C. 13.

Apol. 7.

L. 1. c. 4.

L. 1. c. 6.

Ab Ariani ad Pelagianos tranſimus, qui
appellationem à Papa ad Concilium, ex Ce-
leſtino ſcribente ad Neſtorium interpofuere.
*Spem bucufque de Synodo geſterunt, quod &
geminant Auguſtinus, & Proſper. Videndum
nunc an lapſaverint Patres, an mille telis
externiparint. Acquit validiſſimè ſtylum Ce-
leſtinius. Hos quoque Hæreſicos, de quibus
nos velut eorum, qua geſta ſunt neſcitur con-
ſulere voluiſſi, ſedibus ſuis inuſta dicentes,
reputit juſta damnatio. Quor illic inveniffe
requiem, non putamus eſſe mirandum; inve-
nerunt enim impij prædicationem, cauſa
comparatione ſe aſſiment innocentes. Legi-
mus quòd bene teneas originale peccatum, qua-
liter ipſum naturam offereſ debitorum, &
cum debito merito reddere, qui deſcendit de
genere debitoris. Quid tecum faciunt; qui
ſunt hæc negando damnati? Nanquam ſine
ſuſpitione ea, qua ſibi ſunt diverſa conveniunt.
Et ceterum denique, ſi tibi quoque ſimiliter
diſplicereus. Cur tamen qua tunc ſunt illi
qua-*

Apol. 2.

Ep. ad
Ani.

L. 1. c. 4.

Ep. ad
Ani.Apol. 2.
Ab.Ep. ad
N. C.

queruntur, eam certum sit illinc ad nos à Catholicis, tunc Antiquitate astra directa. Cur non S. memoria Sifinio ista quaesierit, quia utique sub Decessore suo, probaverat esse damnatos. Desistant infelices spe se Hominum fuisse deceptos, quibus jam potuit propter communionem, sola penitentia subvenire, ubi acutissimè conflagrat Nestorius recipiens, vel ad Concilium provocantes, ubi sola penitentia remanet, non Concilii generalis subsidium. Et tamen Nestorius ipsos non receperat, sed Papam tantùm consulabat. Quid si receperat, ut Catholicos? Scribit Prosper in Collatore. *Celestinus sciens damnatos, non examen iudicii, sed solum penitentiam remedium esse praestandum, Celestinum quasi non discusso negotio audientiam postulantem, rosus Italia finibus iussit extrahi, ad eum Praeforum suorum statuta invisibiliter servanda censibat, ubi postulanti novam audientiam, exilium non venia tribuitur, pana non praemium debetur.*

Scribit acriter Augustinus. *Adhuc insuper flagrant audientiam, cum damnati debeant agere penitentiam: adeo Concilium generale quaerentibus, remanet sola penitentia, nullo suspensio per appellationem iudicio, sed velut extremo iudicio damnatis.*

Et rursus contra Julianum. *Quid adhuc quaeritis examen, quod apud Apostolicam Sedem iam factum est, quod denique iam factum est in episcopali iudicio Palestino. Ergo haeresis ab Episcopis non adhuc examinanda, sed coercenda est potestatis Christianis; ubi haeresis illa non examinanda, sed à Christianis potestatis coercenda. Et iterum opere ultimo contra eundem. Absit à Christianis potestatis terrena reipublica, ut de antiqua Catholica fide ambirent, & ob hoc oppugnantibus eius locum, & tempus examinis praebant, ac non potius in ea certi, atque fundati talibus, quales vos estis inimici eius disciplinam coercionis imponant. Quod enim propter Donatistas factum est, eorum violentissime turba fieri coegerunt ignorantes quid ante sit gestum quod eis fuerat ostendendum. Et in opere priore in eundem. Nec vos & alios decipiatis, velut talem vocem habentes adversus nos, qualem nos adversus Donatistas, quos ad collationem nobiscum venire, per imperialia iussa compulimus. Illorum enim furor occupaverat African totam. Et mox.*

Vestra verò apud competentem iudicium, communium Episcoporum modò causa finita est. Nec amplius vobiscum agendum est, quantum ad ius examinis pertinet, nisi ut prolazam de hac re sententiam cum pace sequamini. Quod si vulneris à turbulenta, vel insidiosa inquietudine cobibeamini, ubi sententia est cum pace sequenda, & insidiosa inquietudo cohibenda. Et rursus opere ultimo in eundem. Quasi verò in Concilio Episcoporum, quod non solubriter, sed iactanter propter vestras quaestiones, debere dicitur congregari, ubi non salubriter congereretur Concilium, sed ex haereticorum superbia iactantur. Et ite-

rum adversus eundem. *Puto tibi eam partem orbis sufficere, in qua primum Apostolorum suorum, voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. Cui Ecclesia praesidentem B. Innocentium, si audire voluisset, iam tunc periculosam juvenentem tuam, Pelagianis laqueis eximisset. Quid enim potius Vir ille Sanctus Africanus responderet Concilio, nisi quod antiquissima Romana, cum ceteris tenet perseveranter Ecclesia. Et rursus. Et certe Occidentalis terra generavit, regeneravit Occidentalis Ecclesia, ubi Occidens ex Augustino Christianis, satis est Occidentalis Ecclesia, ubi haeresis laqueos evadunt, qui audiunt Ecclesiae illi praesidentem, ubi non potest Apostolica Sedes, nisi ex Apostolica traditione respondere, ubi ex Augustino Catholico satis erat Occidens, & satis etiam haeretico Juliano. Et alibi ad Bonifacium scribit. Quid est ergo quod dicitur, de*

L. 1. c. 4.
L. 4. cap.
*Simplificibus Episcopis, sine congregatione Synodi, in locis suis sedentibus extorta scriptio est? Nunquid Beatisimus, & in fide Catholica excellentissimus viris Cypriano, & Ambrosio ante istos adversus istos extorta scriptio est? Sc. Ans. verò congregatione Synodi opus erat, ut aperta periculis damnarentur, quasi nulla haeresis aliquando sine Synodi congregatione damnata sit, cum potius rarissime inveniantur, propter quas damnandam necessitas talis existerit, multoque fuit, atque incomparabiliter plures, quae ubi existerunt illic improbari, damnarique meruerunt. Et mox. Hanc etiam gloriam captare intelliguntur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur; orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resisterent perverte- re nequeunt, solum commovere conantur, cum potius vigilantia, & diligentia pastoralis, post factum illis competens, sufficientique iudicium, ubicumque lupi isti apparuerint conterendū sunt; ubi Pelagianos appellantes Augustinus, ut calumniosiores tradit, ut manifestò contra experientiam, volentes necessarium Concilium ut superbos, & orbem commoventes, & lupos appellat ubicumque conterendos; Tantum defert appellationi ad Concilium, imò reprehendit vel Collationem petentes. Alia ex Augustino cumularem, nisi ultrò cum Natali cederent Adversarii, fatentes in causa fidei, post Romani Pontificis iudicium, nulla ratione posse appellari, eosque haereticos esse, & schismaticos, quos Augustinus spem admitt Concilii. Denique scribit tertius ad Cypriolum, ab ea eximè laudatus. *Tanta constantia, & virtute quibuscumque novis erroribus resistatis, nec vos quos iam pridem impugnavit Ecclesia, bisque temporibus repellantur, Apostolica Sedis auctoritas, Sacerdotumque in unum consonans sententia oppressa, secunda disputationis praetextu vos iam dudum ablata renovare videatur, ubi Pelagianis à Papa damnatis pessimè appellant Concilium, & concludit cum Africa S. Praesul. Si quis ea quae iam olim iudicata sunt denud**

in disputationem venire suas, is sanè nihil aliud facere censetur, nisi de fide, quæ habetur, valuit dubitare, ubi universale est axioma, & fides ipsa transit indubium.

Eodem ævo junctus Pelagianis, Synodum appellavit Nestorius jam à Romano Præfule damnatus, ut Evagrius expressè confirmat.

E. x. c. v. Nestorius neque Cyrilli, neque Celestini antiquæ Romæ consilii obsecundavit, sed suum ipsius virum, nihil veritus evomit in Ecclesiam, postulatque, ut auctoritate, & nunt. Theodosii junioris, qui Orientis administravit Imperium, prius Concilium Epbesi cogere-
Ep. ad Nest. tur. Et Celestinus ipse fatetur. Quis crede-
C. S. ret Synodi peritorem Synodo abstruimus? Quod novit utile ex Liberato Cyrillus. Porro Cyrillus cum suis, habens vocis Sedis Apostolicæ, Concilio evocato ducentorum Episcoporum. Ità verò detulit appellationi Theodosius, ut fama vigeret Nestorium; Ex reo Judicem mitti, ut metuebat Cyrillum Alexandriæ. Ne miser ille speret se rerum nostrorum Judicem fore. Nos ejus judicium recusabimus; & in epistola ad Cyrillum iusserit, Ceteram ante Sacratissimam coactam Synodum, commuemque ejusdem, quæ de omnibus dabitur sententiam nihil quicquam in ulla profusus re à quoquam innovetur; Et in Sacra ad Synodum missa. Hinc ne ullam omnino, aut Ecclesiasticam, aut aliam quamcumque controversiam, quæ ad sancti dogmatis propositam considerationem non pertinet, ante moveri suas, quam eorum, omniumque nunc in questionibus venerè ambiguitas soluta sit, ubi penè absolutum Nestorium, & rem ambigam decidit Theodosius; in ea Synodo milles erans; et Celestinus omnium elogiis celebratus; Nestorium demuttat in reum, ipsius appellationem irridet, quod vellet, & nollet Concilium, pereret & ab eo fugeret, Cyrillum Judicem, & Præfidem statuit, & rem non ambigam decidit, sed vel ante Concilium definitam. Ibi legitur epistola Celestini de Legatis. *Qui iis que aguntur intersunt, & ea quæ à Nobis antea statuta sunt exequantur.* Et in commonitorio Legatis dato. *Auctoritatem Sedis Apostolicæ custodire debetis, & conventum interesse, ad disputationem si fuerit ventum, vos de eorum sententia judicare debetis non sabire examen.* Et Concilium universum de Romæ Episcopis. *Quibus potere necessitas illis incumbit, qui à totius Occidentis Communionem excidere noluit, adeo liberum non erat Concilio, Nestorium appellatam abolvere, nisi vellent Occidentis Communionem carere, & clarius de ipso Celestino. *Consilium per Sacras Causas, & epistolam SS. Celestini Romane Ecclesie Episcopi lacrymis perfusi, ad lugubrem contra eum sententiam venimus.* Et rursus dicentibus Legatis Petrum in successore judicium exercere, Cyrillus Synodi Præfles respondit. *Quod hæc Sancta Synodus perspicè percepit.* Ad eertum erat judicium, & Petrus in Concilio judicavit.*

A tertia Synodo properamus ad quartam,

ubi Eutyche à Leone damnatus, mediante aulico Chrisiphio, Synodum apud Imperatorem impetrat, & absolutionem obtinet à Concilio. Restitit Leo primùm Concilio, etiam suadente Flaviano. *Removebitur autem Concilium, quod fieri dionatur, quatenus nequaquam abique Sanctissima turbenre Ecclesia; & eodem stylo scribit Leo ipse. Cùm tam evidens fidei causa sit, ut rationabilibus de causis, ab indicenda Synodo fuisset abstinendum, verùm ut Clementia vestre statuti aliquatenus pareatur. Mox præscribit modum Concilio, quo Eutychem recipiat prænitentem, & manus ligat Concilio, scribens eidem de Legatis. *Qui cum seçam serrent iustitia, & benignitatis affectum, ut quia dubitari non potest, quæ sit Christiana confessionis integritas, & totius erroris pravitas damnaretur, & respiciens qui devioverat pro venia supplicaret, Sacerdotalis ipsi benevolentia subveniret.* Et rursus de Leonis sententia. *Quam atique si in sua sententia voluerit permanere, nullus poterit relaxare.* Et ad Concilium ipsum de Legatis. *Hoc est ut primus pestifero errore damnato de ipsius, qui imprudenter erravit, restitutione tractetur, sit tamen doctrinam veritatis amplectens, sensus hereticos, quibus imperitiam ejus fuerat irretita plene, aperteque propria voce, & subscriptione damnare, & repetit epistolis ad Faustum, & Flavianum. Denique maxima culpa fuit Concilii, epistolam Leonis non legere, & Eutychem damnatum abolverent, ut in Dioscori constat sententia. Primum quidem, quia epistolam à SS. Archiepiscopo Senioris Romæ directam ad Flavianum recitari prohibuit. Secundò quia Eutyebi egrotanti impierate Manichei, & legitime abdicato tam Sacerdotium, quàm Monachorum Principatum aut decretum Synodale irregulariter reddidit, & hæc cum SS. & Beatissimus magna Romæ Archiepiscopus, Leo per eisdem literas convenientia decreverit. Ex tota Synodus ad Leonem. Eutychem pro impietate damnatum sue tyrannidis decretis innoxium statuit, & dignitatem, quæ à vestra illi ablata Sanctitate fuerat, quippe ut ab eo qui hæc gratia erat indignus restituit, ubi vides nil posse generale Concilium, post solius Papæ decretum, nec sine epistola fidem definire, nec hæreticum ipsum restituere. Quod & Eutyche ipse cognoverat. Cùm in libello suo, quem ad nos misit, hoc saltem sibi ad promerendam veniam reservaverit, ut correcturum se esse promitteret, quidquid nostra sententia, de his que malè senseras improbare, ubi vides nec latum quidem unguem, Hæreticos posse à Papæ decretis discedere; imò nec ipsum Dioscorum Caput, epistolas Leonis venerantem. Juravit septies legere, adeo septies tantum perjurus, potuit Leonis epistolam præterire, imò & dolo pessimo ex tota Synodo. Fallacia sua literarum Romani Pontificis abnunc lectionem.**

Ep. ad Leon.

Ep. 17. Concil.

Ep. ad Concil.

Ep. ad Nest.

C. S.

Ep. 8.

Apud Baluz.

Ep. Cyrilli ad Theod.

AR. 3.

Ep. ad Leon.

Ep. 12.

AR. 1.

Unus satis esset Gelasius, non auctoritate tantum

Ep. 4. tantum validus, sed fortissimis rationibus invictus. Euphemium miror si ignorantiam suam ipse non perspexit, qui dicit Acacium ab uno non potuisse damnari, ubi Euphemius exigebat Concilium, quod post Papam de Acacio judicaret. Iterum arguit ratione Gelasius. *Nobis opponuntur Canonem, qui appellationes totius Ecclesie, ad hujus Sedis examen volvere deferre. Ab ipsa vero nusquam, prolixus appellare debere dixerunt. Ac per hoc illam de tota Ecclesia judicare, ipsam ad nullius commovere judicium.* Validissimos fert Canones Gelasius, & quidem ut vidimus Nicenos, & Sardicenses generalis Concilii, ob memoriam Petri honorandam institutos, ubi à Concilio appellatur ad Papam, & violato jure à Papa ad Concilium. Hoc & sumpsit Gelasius à Leone. *Quam autem post appellationem propositam hoc necessariè postuletur, Canonum Nicenae habitorum decreta restantur, quæ à totius Mundi sunt Sacerdotibus constituta, ubi sermo erat de Flaviano, ob hæresis causam damnato, & quidem à Generali Concilio. Hoc bis evicimus, & de Canone Niceno, & de Athanasii, & Marcelli appellatione, ubi Historici omnes concordant, & rursus in Sardicensi, & aliis Conciliis. Urget hic Gelasius secunda exempla, Athanasii, Flaviani, Dioscori &c., imò vel in causa sibi iniqua triumphat. In hac ipsa causa Timotheus Alexandrinus, & Petrus Antiochenus, Petrus, Paulus, Joannes, & ceteri, non unus sed plures, usque nomen Sacerdotii præferentes. sola Sedes Apostolica sunt auctoritate dejecti, cujus rei testis etiam ipse docetur Acacius, qui præceptionis hujus extitit executor. Ita validè arguit Gelasius, ut Euphemium ipsum convinceret. Legisti sententiam fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi, illud scilicet verbum, quo confessioni B. Apostoli Petri portas inferi nunquam prævaliturus esse asserit, atque verè existimasti, quod fidelis Deus in verbis suis non nisi aliquando promississet instituire, veram sponsonis suæ promissionem impleret, ubi vel Euphemio Acacii defensore, ultrò fatentes infallibilis est Papa, nec ab eo provocari potest ad Concilium. Quod & de Petro Antiocheno Præsule, eum Flacciano Præsule Rhodopensi scribebant. Es enim eribratus es Canonico à Præsulibus nostris, id est à Principe Apostolorum Petro, adeo post solum Petrum Apostolum, superfluum fuerat Concilium, absque injuria Petri, & negatione privilegii non convocandum. Cum rursus vox resonaret Concilii, scripsit Simplicius in Timotheum. *Perfusa in Successoribus suis, hac eadem Apostolica norma doctrine cui Dominus totius curam ovibus injunxit, cui se usque in finem sæculi minimè deservurum, cui portas inferi nunquam prævaliturus esse promissit; ita refecat spem Concilii; & ad Acacium ipsum referbit. Quem conveniunt novos pro se didicimus comminari, resolu existimantem quid de se universalis decrevit Auctoritas. Et mox. Vocem sciende Synodi, fac respui &c.**

Horror ut modis omnibus sciende Synodi, perverforum conatibus resistatur. Vides in celeberrima hæresi, credebatur Timotheus, & Euphemius necessariam esse Concilium, solus Papa perversum inscribit, & Euphemius, & Acacius obediunt, Zeno ipse ad solum Papam occurrit, cui grates agit Simplicius, totus Oriens Catholicus quekit, & schismatici ipsi tandem cognoscunt.

Satis etiam foret Ennodius, à Romanis Conciliis laudatus, ubi Papa solius Dei magno reservatur examini, & Episcopi ipsi causam Dei judicio reservant. *Aliorum In apol. forè bonium casus, Deus voluerit per Homines terminare, sedis istius Præsule suo, sine questione, reservavit arbitrio.* Idipsum rationibus evincit. *Nunquid gloriaturis securis contra eum, qui fecit in ea? Et rursus. Dico Latorem juris definitionis suæ, nisi velit terminis non includi, & nisi Princeps sustigii summa moderetur, frustra ad illud quod dederit, jus vocatur, ubi cum Synodus à Papa convocetur, cum ab ipso vires accipiat, non poterit legitimè in ipsum inquirere, non poterit superiorem damnare, nec ejus definitiones in irritum mittere. Quomodo habita à Pontifice auctoritas, in ipsum retorquebitur Pontificem? Quomodo Concilium erit Judex & reus? Quomodo recurrit à Papa ad Concilium, si Concilium recurrit ad Papam, nisi iterum sit recurrendum ad Concilium, & à Concilio iterum ad Papam, nec causa integro ævo finienda? Vocat Papam fundamentum Ecclesie. *Prænotis enim quid Ecclesiarum fundamento sit habile, super quem moles ipsa innititur, ubi per Adversarios Papa innititur molli, & pro securitate coadunatur Ecclesia. Vocat totius Corporis Caput, dum totius Corporis caput esse designatur, & Caput de corpore fert judicium. Vocat extremum tribunal. Ergo si hæc Sedes humilietur ad cuius confugietis auxilium? ubi nemo erat qui diceret. Ad Synodi confugiemus judicium. Quo etiam nomine totius Gallie Avitus, A cunctis Ep. 87. Gallie Fratribus meis ad hoc ipsum non minus per mandata, quàm per literas anratus &c. Non facile datur intelligi, qua vel ratione, vel lege ab inferioribus eminentior iudicetur, & totum eximè concludit. Si Papa urbis vocetur in dubium, Episcopatus jam videbitur, non Episcopus vacillare, ubi non Episcopum iudicare Concilium, sed Episcopatum totum, & se ipsos, & vacillaret non Præsul, sed totius Ecclesie Episcopatus; Et Papam comparat Principi Romano, & nemo ab Augusto unquam appellavit, & ab apice mundi Roma, & à prima Petri Sede, nusquam ex Gallis ipse est appellandum. Nec minus diligatis in Ecclesia vestra Sedem Ep. 37. Petri, quàm in civitate apice mundi. Et mox. Sed in Sacerdotibus ceteris potest, si quid forte vacaverit reformari, ubi Papam à ceteris Sacerdotibus distinguit, quibus est aliquando reformatio, in Papa verò nulla, nisi possit Concilium generale, Episcopatum ipsum**

ipsum ad interitum adducere, & vacillantem in Papa retinere, & de Synodo Romana bene loquitur, *Divino potius servocis examini*, en Romani Pontificis tribunal. Denique in octava Synodo Nicolaus, arguit validissimè ex Ennodio. *Nunquid juriabitur securis contra eum, qui majoris potestatis est.* Et rursus scribit Legatos missos. *Ad manifestationem & certitudinem veri & iusti iudicii isporum, in conspectu iusti imperis vestri, & hujus sanctæ, ac magnæ universalis Synodi ita ut non habeant vocem repedationis, vel appellationis, sed quemadmodum jam iudicati sunt, & dejecti in aeternum maneat. Et Ecclesia orientalis grata Dei nobiscum sentiant, stabiliant, dominant.* Et validius Legati Photianis respondent, volentibus Canonis superiores Nicolao, se pati non posse damnatos à Papa, vel secum alloqui vel cum Imperatore. *Not nisi aliud facimus, neque subvertimus, neque recedimus iudicium S. Romanæ Ecclesie, falsum contra Photium & sequaces ejus.* Et validissimè Metrophanes contra Photianos. *Quod dixisti multis Romanorum, Ecclesia iustificante damnatos & rursus damnante iustificatos habemus, falsum est, & probat numerosis exemplis, & contraria evidentè confutat, adeò ne unum quidem iudicium Papæ, à Synodo unquam est retractatum; idèquè inutile est & malum, à Papa appellare ad Concilium. Denique Photiani ipsi nec appellarunt, nec supplicationem interposuerunt, ut ipsimet clamant & testantur. Nec volebamus huc venire iussit Imperator, ut inveniremur in palatio, & coram presentia ejus reperti sumus illic hoc modo. Adcò Photiani ipsi appellationem, à Papa ad Concilium nec suserunt.*

Jam sussimò stylo evicimus à nemine Papam iudicandum, idèquè frustra ad Concilium adduci, vidimus iudicari à solo Deo, ut ex Ennodio infert Vvazo Leodicensis, Joannes Saresberienfis & Bonaventura; solius Dei reservatur arbitrio, & de appellationibus expressè loquitur, ita Potio Prumiensis eximè. *Ab eo usquam appellari, iudicium ejus à nemine retractari, aut revelli debere aut posse.* Ità S. Thomas clarissimè. *Ad ipsum à Synodo appellatur; & super illud dic Ecclesie. Quævis Prælati à subditis sint corrigendi, non tamen est eis pena instigenda, sed recurrendum ad Superiorem denuntiando, vel si non habet superiorem recurrendum ad Deum, qui eam emendat, vel de medio tollat,* ubi vides expositum dic Ecclesie non Concilio dicendum sed Deo. Denique pugnat ex professo Bernardus; & Gallia & Ecclesie decus. *Quis mihi facies iustitiam de vobis. Si haberem iudices ad quos vos traherem jam nunc ostenderem Vobis, sed ut parvulus loquor. Est quidem tribunal Christi; sed absit ut ad illud appellet vos, qui illud si Vobis necessarium, & mihi possibile esset vellem magis totis viribus resistere, & respondere pro vobis. Itaque recuro ad eam, cui in præ-*

senti datum est iudicare de universis, hoc est ad vos, Vos appello ad Vos, ubi solum est Christi tribunal. Quod & sæpè vidimus iudicari posse in hæresi tantum manifesta, in qua nec Papa est nec Pastor. Si autem manifestum est, quod paucis videtur novem erit evidentia genus.

Audiamus cum tot Gallis & alium, Petrum de Marca Præsulem Parisiensem, in tota Gallia celeberrimum in supremo Navaræ Senatu Præsidentem, & in Parisiensi latè Consiiliarium de concordia Sacerdotii & Imperii, ubi negat hanc Ecclesie Gallicæ libertatem. *Primus omnium qui appellationem usus est ad futurum Concilium prodis se se apud Historicos Fredericus secundus Imperator. Qui ad Concilii cognitionem evocatus à Gregorio nono, & ab Innocentio quarto, Thadæum Legatum ad Concilium Lugdunense misit. Hic post exceptiones Frederici propositas cum ferendam videres, ab Innocentio depositionis sententiam appellavit pro eo ad Concilium proxime futurum generalium. Hoc & fusè narrat Raynaldus. Iterum de Marca obiter descripto, Philippi Pulchri, & Bonifacii dissidio ait. Tum Galienus de Plessis, ut se tutum à Bonifacii censuris præfaret, & futurum Concilium Generale appellavit, & futurum Papam Catholicum, & Sedem Apostolicam. Et mox subdit. Novam rationem in Ecclesiam invocavi ab his, qui se Romanæ curie censuris premi existimabant, scilicet appellationem à Papa decreto ad futurum Concilium, vocam dixi, quia nunquam in Ecclesia admissa fuit provocatio à Papa ad Concilium, ubi ex Gallis ipsi hi sunt Novatores, & nunquam Ecclesia id admisit; & teste de Marca est sua judicium. Et alibi. (Fueruntque in ipso Concilio Parisiensi in Ecclesia B. Mariæ congregato publicè objecta crimina ipsi Papæ, & titulus hæresis nec non pro Præcessore vivente, & intruso ad Papatum,) ubi vides appellari à Concilio ad minus, appellari ad Papam futurum, ad Sedem ipsam Apostolicam in casu hæresis, & intrusionis, contra Papam ex D. Antonio fortem & imperterritum, ex Petrarcha orbis stuporem, post tria secula inventum, & integrum, & incorruptum, à Conciliis hæresis absolutum, ab Innocentio undecimo laudatum.*

Ad huc aliud in Gallia est exemplum, & quidem celebre Gulielmi de S. Amore. Doctoris Parisiensis, & Sorbonæ, cuius librum ex Ptolomeo Lucensi Alexander, in publico consistorio fecit comburi. Is ad objecta respondet, & quod Concilium Generale appellasset. *Item dixit, quod super istis potestab Concilium Generale. Respondeo dixi, quod si Aliquis vellet se opponere, quomodo deberent predicari pericula necessissimum responsum, & quod non essent illa pericula predicanda, qua dicebatur paratis eram super hoc audire definitionem Ecclesiasticæ iudicii, aut Concilii provincialis, aut Concilii Generalis. Adcò crimen erat Sorbonicis post Papam ad Concilium provocare, ut accusator & defen-*

Ep. ad Conc.

All. 6.

L. 3. de no. Pre.

Ep. 215.

In conc. cord.

Hæ. Eccl. 6. 303.

defensor haberent pro reatu. Et post plura Guilielmus. *Vnde si D. Papa modum & formam illius compilationis reprobarit, &c. Sententia sua non resistit sed obediō,*

Maximum in Ecclesia schisma, excitavit Bavarus, & appellavit, at de sua appellatione Ludovicus. *Ludovicus Dei gratia Romanorum Rex.* Et post multa. *Primo quod protestati sumus publicè, & expressè quod si in eorum appellationibus aliquid poneretur, quod esset contra fidem, vel Ecclesie determinationem, quod illorum dictis non consentirebamus.* Et ibi de paupertate Christi profitebatur credere cum Papa. Et iterum. *Et super his nos excusandi primò, quod expressè excepimus, & diximus, cum dicta appellatione coram vobis facta fuisset.* Et mox. *Item quod reperitur quod Notarius, qui hoc fecit, scilicet Ulricus Gaudenris malitiosè, & in vindicta contra nos dicendo, per nos fuisse lesam, istam appellationem de consilio aliquorum, videntium talem divisionem seminarè; quod nunquam valeret eam aliquis reparare.* Et ibi Michaelem de Cesena hæreticum vocat, qui damnatus vel à suis est conversus, & Dionysius de Soubach minor juravit. *Ad Sancta Dei Evangelia juro sit appellationem, quam interposuerat, non profecturam, adeò errorem suum omnes retractant,*

Triumphat in Synodo Constantiensi Gersonus, at unus Martinus de omnibus triumphavit, appellationes à Papa ad Concilium, decreto & anathemate prohibuit, & Polonos coram Concilio à tali sententia deterruit.

Fateor à Papa ad Synodum appellasse, Sigismundum Regem Austriæ, ob captum Cardinalem, damnatum, Dietherum Moguntinum Simoniacum, Gregorium Heimburgensem iniquissimum, at vehementissimè reprehendit Pius secundus. *Execrabilis, & pristinis temporibus inauditus tempestate nostra inolevit abusus, ut à Romano Pontifice & Christi Vicario &c. Ad futurum Concilium provocare presumant, in execrabilis, & inauditus abusus, & appellantium manifesta præsumptio. Quod quantum Sacris Canonibus adversatur, quantumque Reipublice Christiane noxium sit, quisquis non ignorans jurius intelligere potest. Namque ut alia prætereamus, que huic corruptelæ manifestissimè resistunt, quis non illud ridiculum judicaverit, quod ad id appellatur quod nunquam est, neque scitur quando futurum sit, ubi dicit manifestissimam corruptelam, probat appellari ad judicem non existentem, & mox nutrirì crimina schisma, & hæreses. Adeò hydra est omnium capitum. Ita Mantuani Patres statuant ex Gobellino. Concordi voto responderunt appellationes hujusmodi cum suis Auditoribus, damnandas esse, atque ito decretum est.* Et Historicus ipse narrat. *Irrespetat jam pridem in Ecclesia Dei exitialis consuetudo, adversus Romani Pontificis censuras, vitis enim, damnatique ad futurum Concilium appellabant, ubi hæc est exitialis consuetudo.* Et fortius. *Judicem qui non*

etate superiore Romani Presuli dabunt, qui non invenitur in terris, & cum ipsi à suis sententiis appellari non sinerent, à Christi Vicario appellandum esse sentiebant; ubi nec ipsi appellantes, id probant. Bene ergo appellavit Sigismundus, reus incarcerato Cardinali, ex Pio membrum Satanæ principale, suspectus de hæresi, & hæreticus, Dietherus palam Simoniacus, Haimburgus ita Catholicis invisus, ut Errorum non Gregorium vocarent; sicut & diximus de Platina. Denique Sixtus quartus de appellantiibus. *Te-* An. 1485
n. 45
nerè non erubuerunt futurum generale appellare Concilium, evincit id ex Gelasio illicitum, vocat imaginarium tribunal, & Ludovicus ipse à Papa laudatus, excommunicationem jussit promulgari, Innocentius, octavus Venetos absolvit, ut constat epistola integra ad ipsos, apud Raynaldum in historia Ecclesiastica. Henricus quartus juvenis, & Calvinista appellat, factus vir & Catholicus retractat, & Sorbona ex Vvithelmo de Nogaretto. Ad Concilium & ad futurum verum, & legitimum Romanum Pontificem, & ad illum, vel ad illos ad quos de jure appellandum. Et rursus. *Appello ad Sedem Apostolicam, ad totam Dei Ecclesiam congregatam, & ad Sanctum Pontificem futurum legitimum, seu ad quem melius, valeant appellare,* en chaos, & confusio appellationum,

Pessimum arguendi genus, quod & convincit appellandum à Concilio. Ab hoc appellavit Fridericus secundus, Eutychiani à quarto Concilio, Nestoriani, & Pelagiani à tertio, à septimo appellatur Iconoclastæ, ab octavo Episcopi Photiani, à Florentino, & Lugdunenſi Græci, à Tridentino Lutherani Germaniæ, à Lateranensi quinto vel Sorbona. Dicant ergo Parisienses Concilia fallibilia; cum & tot facta & nos afferamus. Pessimum exemplorum genus, ubi appellantes ad Concilium, Concilium maximè nolebant, ut Nestorius apud Celeſtium, Lutherani in Concilio Tridentino, Donatistæ & Alij plures,

Cessent jam appellationes istæ, quot annis in cæna Domini, & tot Pontificum bulis fulminatæ, mille variis notis iustæ omnium Pontificibus non tantùm Romanis, sed ab universis Ecclesie Patribus, est Imperatoribus ipsis Catholicis, & ab hæreticis ipsis eaz erubescitibus, & satis est legere appellationem Donatistarum appellationes Pelagianorum, ad Concilium, quam Augustinum, & Africanos, & Caprolium, & Synodum Generalem, & Ecclesiam in eo collectam, exhorruisse jam satis vidimus, imò hæretici ipsi & Hæresiarchæ Pelagius, Celeſtius, Julianus ad Romanum Pontificem solum properant, & multæ quas referunt de privatis Personis, imò omnes à Parisiensibus ipsis damnantur, adeò referunt quod & ipsi condemnant.

CAPUT XV.

*Solvuntur argumenta desumpta
è rationibus.*

DOctissimus ille & verè Magnus Albertus, Angelici Præceptoris Magister, innumerorum Auditorum Præceptor, quos neque poterat schola capere, in ea Christi verba. Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua, urget, Hoc argumentum efficax est pro Sede Petri, & successore ipsius, quod fides ejus finaliter non deficiat. An mutatum est lumen rationis, ut quod olim erat efficax, elumbè sit, & infirmum? An ratio quæ Papam infallibilem ostendit, modò ipsum omninò deserit? Sint Latini juncti cum Græcis, sint aliqui Catholicis cum Hæreticis, & rationibus Papam aggrediantur, adeò efficax est Alberti fidei Christi ratio, ut Papæ infallibilitatem confirmet, & innumera Hostium argumenta subvertat.

Primus Hostis & vetus est Nilus, qui post Primatum, & infallibilitatem aggreditur, quippè potest Papa, inquit incidere in alia vitia, cur non poterit, & in humanos errores? Si potest Deum negare factis juxta

C. 1.

Apostolum ad Titum. *Qui constitentur se nosse Deum, factis autem negant*, quidni poterit, quod est facilius verbis. Hoc idem à Græcis mutuatur Gardius, qui Papam non vitiosum describit, sed vitium, & miratur verbis dici infallibilem. At prima hæc tela sunt ita imbellia, ut revertentia feriant jaculantes. Potest Prophetes in alia vitia incidere, poterit ergo & in errorem. Possunt Synodi generalis Patres, in alia vitia incidere, quidni & in humanos errores. Potuit Caiphas Deum negare factis, poterat quod est facilius verbis. Potuit Balaam Deum negare factis, quidni, quod est facilius verbis. Imò non tantum poterant, sed & fecerunt, Caiphas potuit Christum damnare, non tamen prophetizans mentiri, Balaam exitit Simoniacus, vendidit benedictiones ipsas, aino proprio stolidior, ivit ad maledicendum Israel, & in Israele Deum ipsum, & tamen verus exitit prophetes, & Christum ipsum annuntiavit. *Orietur Jella ex Jacob*. Etiam illi, quos in extremo die Sapientia Paris ignorat, prophetæ erant & scelesti: *Domine nonne in nomine tuo prophetavimus; Amen dico vobis nescio vos*. Etiam olim tempore Noë. *Omnis caro corrupebat viam suam*, & tamen Ecclesia vigeat vera. Denique quod est argumentum Alberti, & fateri debent vel Hostes, cum Christum latè, pro sua Reverentia exaudiret, oraverit tantum pro fide

N. 24.

Matt. 7.

Luc. 22.

P. 115.

prophetis, Apostolis omnibus, & singulis, in Concilio Æcumenico, & Ecclesia, eademque ratione in Papa. Neque minus est negare verbis, quàm factis, quippè verbis negatur explicitè, factis negatur implicitè, & factis negans est peccator, verbis hæreticus, vel Hæresiarcha.

Urget adhuc nos Nilus, & assert sapientie oraculum. *Sapientia non intrat in animam* Cap. 1.
coquinatam, & refert illud Ecclesiastici. *Datur Sapientia à Deo Filis, qui diligunt illam*. At jam jacula in ipsum retorimus, Ad p. 1.

& Christus ex Alberti argumento, oravit pro Petri fide non charitate; & adhuc alia tela superfunt, imò in casu individuo Pontificis jam Nilum confutavit Augustinus, scribens in Petilianum antequam audiret. *Si omnes per totum orbem tales essent, quales vanissimè criminariis Cathedra quid tibi fecit Ecclesie Romanae, in qua Petrus sedit, in qua bodiè Anastasius Sedes, quare appellas Cathedram pessilentis Cathedram Apostolicam? Si propter Homines, quos putas legem loqui & non facere. Numquid Christus fessus propter Pharisæos, de quibus ait, dicunt & non faciunt, Cathedrae, in qua sedebant ullam fecit injuriam!* Et de Doctrina Christiana pro Pharisæis. *Ille Cathedra non eorum sed Moysis cogebat eos bona dicere, etiamsi non facientes*. Horum post defensionem Augustinus, reos esse Pontifices permittit. *Qualescumque fuerint Marcellinus, Marcellus; Silvester nibi præjudicat Ecclesie Catholicae toto terrarum orbe diffuse nullo modo eorum innocentia coronamur, nullo modo eorum iniquitate damnamur*, & in Psalmo contra partem Donati, *Numerate Sacerdotes ab ipsa Petra Ecclesie? hæc est quam non vincunt superba inferorum portæ*, uno verbo millicis Papa infallibilis, ne una quidem vice imbecabili appellatur. Ideoque telum est sine ictu illud. *Habentes fidem & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt ex quibus est Himeneus, & Alexander*, quippè ut arguit Albertus Magnus, non loquitur de iis, pro quibus oravit Christus, nec unquam Prophetæ, Concilia, vel Apostoli circa fidem naufragaverunt. Nec est ad rem auctoritas, cum loquatur Paulus de operibus, ex infidelitate cordis enatis, & se in eodem capite exponit. *Finis præcepti est cbaritas, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta*. A quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium, & Himeneus ex Paulo aliud Evangelium, è cerebro suo prædicabat, asserens resurrectionem jam factam; ideoque conversi illi fallaces, nec Judæi erant, nec Christiani.

L. 2. c. 51

L. 4. c. 27

De un. bapt. c. 16.

Pugnant alii ea ratione. Si Papa esset infallibilis frustranea forent Concilia, & Papa solus sufficeret, at suis armis seriantur, quippè Apostoli erant infallibiles, Jacobus erat infallibilis, Petrus erat infallibilis, & tamen coegerunt Concilia; Ipsa Concilia sunt infallibilia, & tamen subscriptiones Ecclesie totius, ab ipsis Patribus sunt qua-

quæritur. Hæc argumenta solvit Barlaam Gyraënsis. *Non enim eo quod sit majoris Auctoritatis, & quod magis possit generale Concilium, quam Apostolica Sedes, generalia aggregantur Concilia, sed quia incidentes quæstiones difficiliores sunt, & majori indigent discussione.* Hæc retorquent Nostri, in tribus primis seculis, ubi nulla extiterit Concilia, & Papa vel ex Hostibus suffecit, in hæresibus absque Concilio damnatis; cum rarissimæ ex Augustino, & experientia, sint in Conciliis Æcumenicis damnata, in Conciliis Ecclesiæ negatis, in causa Petri Fulconis, Acacii, centumque aliorum, in Pontificibus, qui se infallibiles, vel ex Hostium testimonio testantur, & tamen quæsiere Concilia, secundum Romam Damasus vocavit, tertium Cyrillus Papæ Legatus, quartum Leo, quintum Vigilius; & quinque Lateranensia habemus; sic Adrianus secundus ad Basiliam. *Volumus ergo per vestra Pietatis industriam, numerorum celebrari Concilia.* Id viciniam, Concilia haud necessaria, ut de quarto sæpè Leo scribit, nempe Ephesino, quod quartum esse debuerat, & Joannes Monachus in sexto decretalium; non solum affirmat, sed & convincit. *Non est necessitas sed solemnitas tantum, quippe Papa sine Concilio potest procedere ad sententiam.* Et de penitentiis & remissionibus. *Papa dat robur Conciliis non è contra.* De electionibus capite significasti. Quod innumeri cum Flaviano Cp. Catholici, & schismatici ipsi cum Acacio noverunt. Hæc destruit ratio ipsa Eliesii, à quinto Concilio recepta. *Licet Spiritus S. gratia, circa singulos Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant, non tamen voluerunt de eo quod movebatur, si oporteret gentes circumcisi definire, priusquam communiter congregati, divinarum scripturarum testimonio unusquisque dicta sua confirmarent, unde communiter de eo sententiam protulerunt.* Unde certum erat apud ipsos Concilia necessaria, etiam Papa infallibili. Hæc falsa ex eo convincuntur, quod Papa prædefinit Concilia, & nullum est convocatum ob errores Papæ corrigendos, & sextum quod solum adducunt, est nullum, cum antea ea veritas Romæ, & in Occidente, solemniter foret fidei professio, & Papa ipse Concilia confirmat; & in primis, & in ultimò Tridentino, salva semper est Auctoritas Sedis

re, at certum est Concilia provincialia, & errare posse, & errasse, idèquè longè validius Papam; Innumeri sunt & omnes in vanum laborant, cum fateantur Papam ultrò Concilio provinciali majorem, cum Cypriani, & Polycrati irritari; cum Synodus illa evidenter falsa, tollat è mundo toto appellationes, & indigna sit quæ referatur, à Donatistis, & Arianis conficta. Denique loquitur de appellationibus Clericorum, ubi in ea provincia plures sunt testes, & Romam multi venire non possunt, & veritas in eo loco facilius percipitur, & crimina vera intelliguntur; quæ in distant regione variantur.

Non minoris numeri sunt, qui cum Eliesio Canones adducunt, ubi Papa in hæresi potest judicari, manifesto argumento hæresi subiectum. Fatetur Innocentius tertius scribens. *In tantum mihi fides necessaria est, ut cum in cæteris peccatis, Deus Judicem habeat, propter peccatum, quod in fide committitur, possim ab Ecclesia judicari.* Fatetur Adrianus secundus. *Licet Honorio ab Orientalibus post mortem, anathema sit dictum sciendum, tamen est quia super hæresi fuerat accusatus, propter quam solum licitum est minoribus majorum suorum moribus resistere, vel pravos sensus liberè respicere.* Fatetur Leo secundus ad Constantinum, ubi de Honorio Papa scribit. *Ipsius Romanam Apostolicam Ecclesiam non Apostolica traditionis doctrina lustrasse, sed prophanam traditione immaculatam fidem maculari permisisse.* Hæc pauca Hostium innumeris repercutimus, & facillimè reponimus Canones loqui, de errore personali Papæ, qualem fatetur in Marcellino breviarium, non de errore judiciali, quem innumeri Canones à Papa depellunt. Id constat capite hæc est fides. *Item S. Romana Ecclesia, quæ semper immaculata mansit, & Domino presidente, & B. Petro Apostolo apertè serente, in futuro manebit, sine ulla hæretica consultatione firma, & immobilis omni tempore persistet, & initio capitis. Hæc est fides Papæ beatissime, quem in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus, & tenemus, in qua si minus periret, aut parum cunctè foret, aliquid postquam est evendari à Te cupimus, qui Petri fidem, & Sedem tenes;* ubi Ecclesia Romana omni ævo est firma.

Et Petri Sedem tenet, & fidem. Constat id capitulo quoniam eodem. *Quoniam venusto Oriente inter se, populorum furor collisus &c., Aded mihi Cathedram Petri, & sedem Apostolicam are landatam, censui consulendam, inde nunc mea Anima postulant cibum, unde oliu Christi vestimenta suscepi, & capitulo quicumque eodem. Quicumque ab unitate fidei, vel societatis Petri Apostoli, quolibet modo semetipsum segregant, tales nec vinculis peccatorum absolvi, nec janam possunt regni celestis ingredi, & capite schisma eodem. Quod schisma specialiter esse, B. denuntiat Augustinus dicens, de talibus adversus An-*

Ep. 23. *Pietatis industriam, numerorum celebrari Concilia.* Id viciniam, Concilia haud necessaria, ut de quarto sæpè Leo scribit, nempe Ephesino, quod quartum esse debuerat, & Joannes Monachus in sexto decretalium; non solum affirmat, sed & convincit. Non est necessitas sed solemnitas tantum, quippe Papa sine Concilio potest procedere ad sententiam. Et de penitentiis & remissionibus. Papa dat robur Conciliis non è contra. De electionibus capite significasti. Quod innumeri cum Flaviano Cp. Catholici, & schismatici ipsi cum Acacio noverunt. Hæc destruit ratio ipsa Eliesii, à quinto Concilio recepta. Licet Spiritus S. gratia, circa singulos Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant, non tamen voluerunt de eo quod movebatur, si oporteret gentes circumcisi definire, priusquam communiter congregati, divinarum scripturarum testimonio unusquisque dicta sua confirmarent, unde communiter de eo sententiam protulerunt. Unde certum erat apud ipsos Concilia necessaria, etiam Papa infallibili. Hæc falsa ex eo convincuntur, quod Papa prædefinit Concilia, & nullum est convocatum ob errores Papæ corrigendos, & sextum quod solum adducunt, est nullum, cum antea ea veritas Romæ, & in Occidente, solemniter foret fidei professio, & Papa ipse Concilia confirmat; & in primis, & in ultimò Tridentino, salva semper est Auctoritas Sedis

Col. 3. *Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant, non tamen voluerunt de eo quod movebatur, si oporteret gentes circumcisi definire, priusquam communiter congregati, divinarum scripturarum testimonio unusquisque dicta sua confirmarent, unde communiter de eo sententiam protulerunt.* Unde certum erat apud ipsos Concilia necessaria, etiam Papa infallibili. Hæc falsa ex eo convincuntur, quod Papa prædefinit Concilia, & nullum est convocatum ob errores Papæ corrigendos, & sextum quod solum adducunt, est nullum, cum antea ea veritas Romæ, & in Occidente, solemniter foret fidei professio, & Papa ipse Concilia confirmat; & in primis, & in ultimò Tridentino, salva semper est Auctoritas Sedis

Mat. 8. *Unde certum erat apud ipsos Concilia necessaria, etiam Papa infallibili. Hæc falsa ex eo convincuntur, quod Papa prædefinit Concilia, & nullum est convocatum ob errores Papæ corrigendos, & sextum quod solum adducunt, est nullum, cum antea ea veritas Romæ, & in Occidente, solemniter foret fidei professio, & Papa ipse Concilia confirmat; & in primis, & in ultimò Tridentino, salva semper est Auctoritas Sedis*

3. f. 25. *Apustolicæ. Faciet quod judicaverit.* Denique cum antiquissimo Sardicensi, & cum novissimo Tridentino definitur. *Faciet quod*

Can. 3. *sapientissimo Consilio suo judicaverit, & cuius auctoritate, & prudentia quod universali Ecclesiæ expediet statuatur, aded omnia secula Papæ, in cogendis Synodis jus dignovere.*

Ep. ad Cl. 10. *Innumeri sunt qui Aphros opponunt Cælestino Papæ scribentes. Nisi forte quisquam est qui credat, unicuique posse Deum examinis inspicere iustitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilio Sacerdotibus denega-*

Floridatenu illarum Ecclesiarum, qua ab Apostolica Sede, epistolas accipere meruerunt, tenerè credendo, inmanissimum schismatis crimen, à se propulsare non poterit; & capite à recta, de Ecclesia Romæ. Illibata sine tenui manet, & capitulo memor sum Sixtus secundus. Memor sum me, sub illius nomine Ecclesia presidere, cõjuncta, à Domino Jesu Christo est confessio glorificata, & cujus fides nullam hæresim unquam fovit, sed omnes quidem hæreses destruit, & capitulo quoties Innocentius Primus. Quoties fidei ratio ventilatur, arbitroy omnes Fratres, & Cœpiscopos vestros, nonnisi ad Petrum ideo sui nominis, & honoris Antiochem referre debere, veluti nunc vetulit vestra dilectio, quod per totum mundum possit Ecclesiam omnibus in commune prodesse, & rursus capite non turbatur. Soti Petro dicitur hac in altum, ideo in profundam disputationem, & in causa sequenti capite generali dicitur. Generali decreto constitutum, ut execrandam anathema sit, & veluti prævaricator Catholicæ fides semper apud Deum existat, quicumque Regum, seu Episcoporum, vel Potentium deinceps Romanorum decretorum censuram, in quocumque crediderit, vel permisit violandam, ubi fides est Apostolico ore laudata, & Cathedra Petri consultitur, ubi nec gratiam, nec gloriam obtinet, qui ab unitate fidei Petri, se disjungit, ubi ex Augustino, & Pelagio est schismaticus, qui contra Papæ epistolas temerè credit, ubi Ecclesia Romæ in finem est illibata, ubi confessio Petri glorificatur, & omnes hæreses everit, ubi ad Petrum fidei ratio refertur; ut omnibus prodesse possit Ecclesis, ubi solus inter Apostolos Petrus, profundum ingreditur disputationem, ubi anathema est perpetuum, violatio epistolarum Pontificis, ubi idem dicitur capite rogamus, & capite eum Beatissimus; quæ vel citat Universitas Parisiensis, & S. Cyprianum iis adjungit. Sunt & alii textus capite non decet. Nulli verò dubium est, quod Apostolica Ecclesia, motus est omnium Ecclesiarum, à cujus vos regulis nullatenus convenit deviare; & in capite sic omnes Agatho. Omnes Apostolica Sedes sanctiones, accipiendæ sunt, tanquam ipsius Divini Petri voce firmatae sint. Et Canone ita Dominus ex Leone. Christus Petrum in consortiis indicidus unitatis assumptum, id quod ipse erat voluit nominari dicendo Tu es Petrus, ut sic æterni ædificatio templi mirabili munere gratia Dei in Petri soliditate consisteret, & rursus evincit decretales epistolas, & quidem ex antiquis Auctoritatibus habere. Denique constat ex decretalibus de baptismo, quæstiones omnes, referendas ad Petri Sedem &c. Et pro eo Dominum exorasse, ne deficiat fides ejus, & de hæreticis anathema ei infertur, qui aliter doceat, quam Sacrosancta Romana Ecclesia prædicat, & observat, sic de electionibus capite significasti. Ipsi ab Hostibus adducit consentitur. Innocentius tertius ad Episcopum Arclatensem. Major

res Ecclesie causas, præsertim articulos fidei, ad Petri Sedem referendas intelligit, qui novit pro eo Dominum exorasse, ne deficiat fides ejus, & frustra-Launojus ait non dicere certo, nam de fide est Christum Dominum, pro sua reverentia, à Patre exauditum, & apertis in consecratione Papæ. Nisi enim ego solidatus essem in fide, quomodo possem alius in fide firmare. Quod ad officium meum noscitur specialiter pertinere Domino protestante. Ego inquit pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Rogavit & impetravit, quoniam exauditus est in omnibus pro sua Reverentia. Et ideo fides Apostolica Sedis, in nulla unquam turbatione defecit, sed integra semper, & illibata permansit, ut Petri privilegium persisteret inconcessum. Quis verbis nil evidentius. Clarissimè Adrianus secundus hæc sumat, mittens fidei professionem illam, Quia non potest Domini vestri Jesu Christi, prætermitti sententia dicentis Tu es Petrus, & super hæc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Hac qua dicta sunt verum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata est semper reverentia Religio. Denique Leo secundus ipse in confirmatione sexti Concilii, Sedes Apostolica concorditer, & unanimiter his, quæ definita sunt ab eo consentit. & B. Petri auctoritate confirmat, sic supra solidam Petram, qui Christus est ab ipso Domino adeptus firmitatem, ubi Petrum & Christum conclamat. Et Synodus octava quæ assertor. Itaque Beatissimum Papam Nicolæum tanquam organum Sancti Spiritus habentes, an organum S. Spiritus, est fallibile, sic & Canones præponentes Papam Concilio, manifestò docent Papam infallibilem; phrasi à Paulo mutuata. Licet nos ait Angelus de celo evangelicè vobis præterquam Evangelizavimus vobis anathema sit.

Argumenta serunt Hostes innumera, quæ non convincant sed convincantur, quæ velut exuviis nos ditent. Fert Eliesius illud, non esse certum, hunc Hominem esse Papam, at libro frequenti certum apparbit, & in Constantiensi Gallis gratissimo, erat solemnissima fidei professio, Fert Gardius Pontifices rudes, at etiam Apostolos, & vates cum Balaam, at Spiritu Sancto assistentes infallibiles, & miraculum Christi est quod Petrus cadens cæteros confirmet, Idem urget Sedem aliquando vacantem, & schisma, at suum jugulat Concilium, per tria prima secula non existens, & rarò in Ecclesia collectum, cum longè facilius sit electio Papæ, sitque ut videmus in schismate ipso, ad finicidas controversias remedium. Fert iterum Eliesius cum Gardio, confessionem ipsam Pontificum, de suis, & Præcessorum erroribus, ut Eugenii quarti assentit sibi præferendum in fide Concilium, Innocentii tertii, & aliorum, at cum fateantur ipsi de Papa, se sic supra Synodum extulisse, infallibilitatem apertè consentitur, & vel Pa-
pap

Cæd.

24 p. 1.

161.

25 p. 1.

Sif. 19.

pam fatentur se dixisse infallibilem. Et hæc omnia inutiliter ferunt, & tela recidunt in jaculantes, vel fatentur se dixisse fallibilem, & mole Auctoritatum opprimuntur, & Gregorius sæpè congeminat, Leo numerosissimis epistolis, & in causa Acacii, & Petri Fulionis centenz sunt epistolæ. Fert Ivellus rationem, quod hæreses ad Romanum Pontificem non sunt delatz, ut vidimus omnes relatas, debuisse ex jure Divino deferri, nec alium ob finem ex Patribus, nisi ut causa finiretur ex Augustino, ex Bernardo, ut ad eam Sedem referrentur, ubi fides non possit sentire defectum, quod librum integrum exigeret, ex Innocentio primo, ab Augustino, & ab Africanis Præsulibus laudato, reculare causam finiendam, ex Concilio Arelatensi, innumeris penè Episcopis numerofo, ut uno die Pascha per orbem totum celebratur, ex Augustino ut causis sit finita, ex Prospero ut per orbem totum damnetur Pelagius, quod & de Origenistis narrat Hieronymus, ita de Afris scribit Innocentius, ut ad Petrum ipsum referant, & ipsi omnes respondent, quod Dominus ipsum exsudare dignatur, & ex hæreticis ipsis constat, ut Pelagius ait, *qui Petri fidem, & Sedem tenet*, sic Celestius non est ausus Innocentii literis resistere, sic Ariani cum Macedonianis, & alii sine numero negare non sunt auri.

Ep. ad
Torn.

Unum credunt invictum telum. Si Papa foret infallibilis, hæretici forent, aut schismatici, Papa pertinaciter repugnantes, at in Cypriano, & Polycrate est salum, qui resistentes Stephano, & Victori, Catholici sunt, & Cyprianus est Mstrty, nec unquam hæresis sunt secusati. At istud pharetra est non telum, & præbet nobis innumera spicula, etiam Cypriani, & Polycratis, vel ipsa Hostium confessione. Damnat solus Cornelius Novatianos, & Cyprianus, & Præsules innumeri, etiam ante acceptationem Ecclesiaz, hæreticos ipsos devitant. Damnat Zephyrinus Montanistas, & Ecclesia non expendit decretum sed venerat, & psalm legit, & peremptorium ultrò cognoscit, & hæreticum eo titulo Tertullianum, quod ipsi decreto resisteret, cum Hieronymo Historici testantur. Damnat Donatistas Melchisedes, & ante Nicenam Synodum sunt hæretici, & Synodo adest solus Cecilianus, innocens declaratus, & Catholicus. Damnat Damasus vel in Oriente, Arianos, Macedonianos & alios etiam ante secundum Concilium, & id agit in professione fidei, que Evangeliorum est non temporum, & nullo auro reformabilis; & Catholici, id ante Synodum consentunt; quod & innumeris constat exemplis. Id sumta ita & certum, ut Inimici sint Judices, & sulo talamo nos tueantur cum Natali. S. Stephanus Romanus Pontifex veritatem sedulo defendit, invictissimo traditionis clypeo, en propositio quam intus repetit, & probat ex Stephano, nihil innovetur nisi quod tradi-

tum est. Et mox. Illam verò sic traditionem indicat, S. Augustinus passim in libris de baptismo contra Donatistas. *Conferendinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc sola opponbatur, inducere volentibus novitatem, & probat ex Cypriano ipso ad Jubajanum.* Et rursus. *Quid ergo ante Agrippinum à quo ista cepit, quasi nova ratio adversus consuetudinem dimicant non erat Ecclesia.* Et fusè id convincit. Et rursus. *Saluberrimam consuetudinem tenebat Ecclesia.* Et mox. *Quam consuetudinem credo, ex Apostolica traditione venientem, fides multa qua non invenitur in literis eorum neque in Conciliis posterorum, & tamen quia per universam custodiuntur Ecclesiam, non nisi ab ipsi tradita, & commendata creduntur, & iterum de Cypriani actis. Nullo modo profrenda sunt adversus totius Ecclesiaz confessionem, cujus se illi membra esse gaudebant, & unde neque ipsi se præciderunt.* Refert & fusè Vincentium Lyrensem, & ibi vocat, *scripta semel Religionis integritatem, & traditionem sapius ingeminat;* & innumera addere poterat ex Augustino, Facundo, Ursino, & aliis. Addit & alium præagraphum, que momenta S. Cypriani errorem elevent, & citat unum ex illis. *Illum novum in candore S. animæ ebarricatis ubera contegebant.*

L. 2. c. 9.

L. 3. c. 2.

L. 5. c. 22

Com. 1.

Denique nec Cyprianus, aut Victor, à reliquis unitis queunt sejungit, ut testis est inimicissimus Natalis; qui & alibi egregie concludit. In sola causa disciplinz posse ad Concilium recurrere, non verò in causa fidei, quod & dicit, & convincit, in una causa millenas includente, nempe in causa Pelagianorum, ubi Augustinus evincit negandum Concilium, poterat dicere & Africanum Capreolo, & Pelagiani tandem collatione sola, se se ultrò fatebantur contenti, adeò nec Catholici, nec hæretici Concilium exigebant.

Disp. 3.
fol.

Rursus nos verbo & exemplo conveniunt, fieri à Catholicis appellationes à Papa ad Concilium in causa fidei. Invisissimam evincimus veritatem, Lutherum ante Synodum Tridentinam, & Lutheros jam hæreticos, ex Historicis omnibus etiam Galliaz, quamvis appellassent ad Concilium, quamvis à Synodo nondum damnatos. Andiamas hoc à Spondano Gallo, & dicente & ex Coelmo, id evincente. *Damnant etiam illum, hoc eodem anno, die decimo quinto Aprilis Parisenses Theologi, in solemnè conventu, cum post ejus scripta plenè examinata, hæc censuram adjecerunt. Doctrinam is consentiam, execrandis erroribus stare, fidem postissimam consingentibus, & mores, simplicis populi seductivam esse, amnibus Doctores injuriam, possessi Ecclesiastica, & ordini Hierarchica, impiè derogativam, apertè schismaticam, Sacra Scripturæ adversam, & ejus depravatorem, atque in Spiritum Sanctum blasphemam, & idè veluti Republicæ Christiane perniciosam omnino exterminandam esse, ac psalm atricibus*

An. 1521

flammis committendam, Auctorem verò ad publicam abjuratorem, modis omnibus esse compellendum. Quod tantæ scholæ iudicium, cum Vormatiæ delatum esset, cum causa Lutheri ageretur, & Fautores ejus, ac Defensores, qui jactabant Parisienses ab eo sine pudore suffusi non amplius haberent, quid opponerent. Hoc vel constat ex ipsis Hobbis, ubi Melancton apologiam, edidit hac inscriptione pro Luthero, adversus furiosum, Parisiensem Theologastrorum decretum, & Lutherus ipse vulgari sermone, & præter hos constat ex Hadriano sexto, & ex Henrico Angliæ Rege scribente. Rursus idem prosequitur Spondanus, inventus in ea re latè fidelis. *Ipsud virum cepit serpere in Gallia. Qua de re cum Aloysia Regina, Mater Franciscæ Regis, in Hispania captivi, Clementem Pontificem certiorum reddidisset, scripsit ille ad Senatum Parisiensem, vigesimæ Maii, laudans illum in primis quod sapienter, atque providè quosdam delegisset, qui darent operam ut in eos, qui fidem, ac veterem Religionem oppugnare conabantur animadversio fieret, hos delectos auctoritate sua se comprobare, ubi vides in Gallia everti, & fidem & veterem Religionem, Luthero nonnisi per Papam damnato, & adhuc Synodo non coacta.*

Prosequitur egregiè Spondanus, & hæresis progressum describit. *Cum autem pestis Lutherianæ hæresis, inficere etiam Galliam cepisset, & in conventu Parisiensi, in fine anni superioris, celebrato, rogaret Cardinalis Borbonius, nomine totius Cleri, Regem providere huic malo, ut Regem Christianissimum decebat, non solum promissit ipse verbis, sed etiam ve executus est, severis in eos promulgatis edictis, & suppliciis in eos irrogatis, qui detecti essent hac labe inquinati. Et rursus. Antonius autem ad Prato tituli S. Anastasie, Presbyter Cardinalis, Archiepiscopus Sennonenfis, Galliarum, & Germanie Primas, ac Francia Cancellarius, ut etiam sanctionibus Ecclesiasticis, Hæreticos reprimeret, celebravit hoc eodem anno mense Februarii ibidem Parisiis in Ecclesia Eremitarum Augustinianorum Concilio provinciale &c. Cujus extant præclara acta in tomis Conciliorum, & separatim etiam excussa. In quibus in primis ostenditur Lutherum, adversus cujus hæreses Concilium celebrabatur, veteres hæreses Simonis, Nicolai, Manichei, Aerii, Macedonii, Vigilantii, Joviniani, Pelagii, Valdonis, Vviclephi, Marjili Patavini, Hussi, & aliorum ejusmodi hæreticorum, ab inferis resuscitasse, ubi antè Concilium Tridentinum, non tantum Lutheri hæresis, una hæresis definitur sed numerosa, plurimum capitum hydra, & ab inferis describuntur furæ, plusquam tres resuscitatae.*

Ad alia nos ducit, idem Spondanus. *Respondeat Rex. Ad aliud caput de Homivibus supplicio affectis respondet, audaces quosdam & facinorosos specie religionis, grandes seditiones excitasse, quibus regni moliebantur exci-*

dium, ideòque ne latius ex eo contagio serperet, necesse fuit in eos move majorum, ac legibus animadvertere. Et infra. *Cujus legationis nempe ad Conventum Smalcaldicum, summam, itè Sleidanus libro nostro recenset, ut penè velit persuadere justitiam Protestantium, aut Lutheri dogmata Regi placuisse, quem vel ex continua punitione illorum, qui ea sectabantur constantissimum in fide Catholicam, nulli dubium esse possit. Quid clarius quàm hæresim Lutheri, & à foro sacro, & Laico, & anathematis & civili gladio percussam, nec illi remansisse nisi supplicium, & quidem extremum à Rege ipso, non reluctantè Ecclesiæ potestate, imò suadente ut aliquo supplicio persequeretur. Extat oratio Petri Danesi Episcopi Vauensis, ad Regem, per conservanda incorrupta in suo regno fide Catholica, & infestandis hæreticis, quales erant apud Gallos tunc Lutherani, quamvis à nullo condemnati Concilio. Hæc omnia vel apud Modernos Gallos, & in lingua Gallica leguntur, & omnium Gallorum eadem vox est, & Moderni eadem narrat quæ antiqui, & jam hoc supra ex Gallis vidimus, & Ecclesia.*

Adhuc tamen Moderni Galli, infallibilitatem istam non agnoscunt, & extremus Juvenin definitionum Pontificis pretium agnoscit non certitudinem, & ex eo hæreticos distinguit à Catholicis, quod Hæretici definitiones Pontificum, probris, ac diceriis non rarò laceffunt, cum è contra apud omnes, tum Orientales tum Occidentales fide Clericos, sive Laicos, magno semper in pretio fuerunt. At Juvenin dum nos impugnat tuctur, & jaculorum pharetram suppeditat. *Primè cum Romanus Pontifex, ut præcedenti conclusionè dictum est, Primatum in tota Ecclesia divinitus habeat, jus habet docendi eos omnes, quibus à Christo prepositus fuit, seu solvendi dubia, quæ circa Scripturarum sensum nasci possunt, proponendi traditionem Patrum, at si infallibilis non est Papa, non magis solvit dubia, quàm involuit, non magis errorem proponit, quàm traditionem, & apud Episcopos hoc jus erit, qui dubia solvent fidei, & traditionem Patrum proponent. Natum tertio seculo Novatianorum schisma, autoritate Cornelii Papæ compressum est; Decreti quod Romæ in Novatianum tulerat, ubique habitæ est ratio. Cumque ait Eusebius historia libro sexto in provinciis Antistites, quid agendum esset, consultasset, hujusmodi decretum cunctis promulgatum est. Eadem Romanorum Pontificum autoritate, proscripsi sunt Pelagiani ineunte quinto seculo, latum in eos ab Apostolica Sede decretum, omnes orbis Ecclesie, summa cum reverentia amplexæ sunt. Jam enim ait Augustinus sermone secundo de verbis Domini, de hac causa duo Concilia missa sunt, ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt causa finita est, utram aliquando finiat error. Subsequentibus seculis Damascus Macedonium, Nestorium Celestinus. Leo*

N. 11.

C. 43.

Euty-

Eurychetem, Monothelitas Agatbo damnarunt, damnationique omnes orbis Ecclesia subscripserunt. Et mox, Majores nostri in causis dubiis, Romanam Episcopum consulere solebant, ejusque responsis omnino stare. Mirari non possumus, inquit Innocentius Papa primus, dilectionem tuam sequi iustitiam majorum, omniaque quae possunt aliquam dubitationem recipere ad nos, quasi ad Caput, atque ad apicem Episcopatus referre, ut consulas videlicet Sedes Apostolicam, ex ipsi rebus dubiis certum aliquid sciendum pronuntiet, & referat Hieronymum. Si quis Cathedrae Petri iungitur meus est, & correctioni Papae scripta supponit, ubi inde re scripta venerunt, causa finita est, ubi Innocentius certum facit, quod erat dubium, ubi Cornelii decretum rem definit, ubi Hieronymus Cathedralis Petri, non consensum Ecclesiae requirit, ubi Damasus, Celestinus & alii subscribenda decreta, non examinanda late misere, etiam ante Synodum tutissima vel in fidei professionibus confessa, nec haeretici dicebantur veteres, quod Papae decreta probris cumularent, sed quod illi non obedirent, nec sequerentur, ita Nestorius Papam consulit, an communicare possit Pelagianis, & ab ejus ore totus pendet, & tamen Celestinus haereticum ostendit, ita Pelagiani audientiam petunt à Papa, à Papa ad Papam recurrunt, & tamen veri haeretici promulgantur, ita Dioscorus epistolam Leonis, jarois septies legere, ut constat in actis quarti Concilii, & tamen Leo haereticum declarat, ejusque Synodum haereticam condemnat, & alii innumeri, imò & aliqui sua scripta Papae submitunt, & tamen ut errantes damnantur, & haesim ipsam tuentes, & Juvenin ipse testatur de Jansenio, ut ipsi respondit Cardinalis Paulutius. Ceterum qua subdit de maximo piorum doctorumque Virorum plausu, quo Apostolica constitutio novissime edita, ad quaecumque Jansenistarum effugia tollenda illic excepta est &c. Id vincit, & Auctor non necessaria Concilia, & haereses extinctas à solo Papa Novatiani, Vigilantii, Origenis, Pelagii. Id evincit ex Concilio Tridentino. Nota petitioni de petenda à Summo Pontifice confirmatione Concilii Granatensis Archiepiscopus Palavicino teste contradixit quidem, sed tamen decretum unanimi Patrum consensu promulgatum est, ubi non tantum Papa firmat Concilia, sed & ipsa confirmationem exposcit; sic citat ut certas Leonis decimi definitiones, contra Lutherum promulgatas. Idem evincit Joannes de Parisiis, de potestate regia & Papali. Post corporalem subtractionem praesentia corporalis Christi, convenit interdum circa ea quae sunt fidei questionem moveri, in quibus propter diversitatem opinioinum, vel sententiarum diceretur Ecclesia, quae ad sui unitatem requirit fidei unitatem, nisi per unius sententiam Ecclesiae unitas servaretur. Hic autem principatum hujusmodi habens est Petrus, successorque ejus non ex Synodali ordinatione, sed

Ep. 4.

Ep. 57.

Ath. 1.

Difert. 4 de loc. 7b.

Dif. 4. 3.

C. 3.

ex ore Domini, qui Ecclesia sua noluit desistere, in necessariis ad salutem, & infra. Ne propter diversitatem controversiarum unitas fidei destruat, necesse est unum esse superiorem in spiritualibus, per cuius sententiam controversiae terminentur, ubi unus debet esse Juxta, per quem controversiae terminentur, & hoc est in Ecclesia necessarium, & hoc evincebat sub Philippo Pulchro, ubi ex contrariis appellabatur ad Concilium. Denique Petrus de Alliaco de auctoritate Ecclesiae, ex Concilio Chalcedonensi evincit, ubi Leo deponit, Eutychemem, una cum Beatissimo Petro, & libelli porriguntur Leoni non Concilio, & ex relatione ad Leonem.

Tandem ubi probabilitas intrinseca deest, ad extrinsecam auctoritatem confugiunt, at jam omnem eripiunt, nec est ipsum Doctor Alphonsus à Castro, quippe probat insalubilitatem ex Luca, & subdit. Ut aeneam Petrus possit officium, sibi commissum exercere Christus promittit, illi se rogaturum Patrem, ut non permittas fidem illius quere, & citat Theophylactum. Quia te habeo non principem discipulorum &c. Confirma ceteros, & post plura. Omnia Concilia quae aliquid valuerunt illius auctoritate sunt firmata. Et evincit longa inductione; sic de Adriano Papa jam vidimus; sic de Sorbona; sic de Joanne majore, & Gersono ipso; sic Maimburgus ante extremos errores, totus est & numerosus testis, ut saepe illum citat Sfondratus. Ab eo tempore quo Sepphanus rebaizari haeretico vetuit error Cypriani in beseim transiit, sic Victorem vocat admirabilem, sic Papam supra Concilia evincit, ex Synodis Symmachi, ex Ennodio, & alia.

P. 1. c. 1. Ad. 3.

Ep. 365 nona e. Fiacet Rom.

CAPUT XVI.

Defendantur Pontifices trium primorum seculorum.

Quis innocens esse poterit, si tantum accusasse sufficiat, respondit olim Julianus Caesar Cephidio caudico, & calumniantori, in Numeriano Narhonensem peroranti, cum documentis, & testibus destitueret. Et validius Angustinus in Parmenianum, Romanos Pontifices accusantem. Vult nihil probans sibi credi. Saepè Accusatores, ut notat Rhenanus, cum vera crimina non possint, falsa Accusatis opponunt, ut consueverit Gentiles Christianis. Saepè ferunt manifestò falsa, ut Christum censum Caesari negasse, qui ipsum palam praecipit, *Date quae sunt Caesari Caesari.* Saepè Accusatores sibi discordes, condemnant simul, & absolvent, & destruunt simul & aedificant, ut Trajanus noverat Christianos, simul innocuos, & damnandos. Saepè Accusatores Susannae, vitii sui innocentem accusant. Saepè incredibilia fingunt, velut amputatam ab Athanasio tertiam Arsenii manum, & Eustathium filios invenientem, quos nunquam luci generat; Saepè Papae literas,

Mat. 22.

literas, & accusati corrumpunt, ut jure possint accusare, & tandem sępe optima Doctrina apud Accusatores hæresis nuncupatur. Quæ omnia in Papæ accusatione cernemus.

Terrentur aliqui numero accusationum, at unus Christus multas audit, unus Athanasius innumeras, & phrasis est Cypriani de Hæreticis. Cum mendaciorum merce navigaverunt, adeo navim mendacis impleverant; & veritatis lux mille tenebras dispergit. Metuunt Alii & credunt se vinci, si Papa etiam non errans, credatur aliquando posse falli, ad pessimum hoc est fallaciæ genus, accusati sunt in fide Apostoli, accusatur ipsorum Caput Petrus, accusatur hæresis Ecclesia, accusantur hæresis Concilia, accusatus est Christus ut seductor, & tamen hi omnes neque cecidere, nec unquam cedere potuerunt, & Deus ipse fons sanctitatis, ex Calvinistis Auctor est peccati.

Primus omnium accusator Petrus, & quod fidem abnegarit in passione. *Antequam Galilus cantet ter me negabis*, & quod à Paulo sit reprehensus, eo quod erraverit in fide. *In faciem eius respicit quoniam reprehensibilis erat.* At primum telum extra scopum vibratur, nec quæstionem accusatores advertunt, ubi de Christo abnegando lex nulla, aut judiciale decretum invenitur, ubi nondum erat Pontifex Petrus, ut optimè advertit Hieronymus, cum Petrum Christum Satanam vocaret. Claves de futuro promiserant, ubi in ipso Petri privilegio, vel peccatum negationis memoratur. *Estis conversi confirmo Fratres tuos*, ubi metu id egit non consulta scriptura, ubi denique Patres agnoscunt, fidem intus servasse cum-Prudentio.

Cum mens naves innocens, animusque servaret fidem. Et iterum cum Leone Magno. *Vidit in te Dominus non scilicet fidem, non dilectionem everfau, sed constantiam fuisse turbatam, & post Ambrosium; Theophylactum, & alios unum pro cunctis Augustinum, qui stultos vocat contrarium sentientes. Quis ita evanescat ut existimes Apostolum Petrum hoc habuisse in corde, quod in ore quando Christum negavit? Quis autem nisi stultus crederet Pastori labiis tantum aliquid loquenti? Alterum credunt validius telum, at jam à multis Hæreticis vibratum, multi Catholici Patres retudere, & miror Catholicos nostros, armis uti Hæreticorum damnatis. Vibravit olim Porphyrius injuratus Christianorum Hostis, & respondit ipsi Hieronymus.*

Ego, imò & alii ante me exposuimus causam, quam patoverunt non officiosum mendacium defendentes, sed ostendentes bonestam dispensationem, ubi cum Hieronymo & alii, honestam dispensationem defendunt, & Augustinum in eo contrarius cum aliis. Neque enim negamus in hoc sententia fuisse Petrum, quæ Paulus fuerat, adeo discordes Patres in eo conveniunt, ut Petrum, & Paulum in doctrina concilient. Vibrarunt Hæretici apud Tertullianum, qui aureo de præscri-

ptionibus libro, jaculum illud nervosissimè repellit. *Esti Petrus à Paulo reprehensus, non tamen ob aliam doctrinam à Paulo super-indulam circa eam, quam præmiserat Paulus, & alii.* Et infra. *Ceterum si reprehensus est Petrus, quod conviciisset Ebraicis, postea se à convitiis eorum separaret, personarum respectu, utique conversationis fuit vitium, non prædicationis.* Et mox. *Ades pro temporibus, & Personis, & causis quadam reprehendebant, in que & ipsi aequè pro temporibus, & personis, & causis commistebant, ubi & dicit, Tertullianus & convincit, vitium conversationis non fidei, cum & ipse Paulus circumcidit Timotheum, & caput in Cenchrii totondit. Iterum ex Tertulliano Marcion pugnat. Reprehendit Petrum non rectè ambulantem ad Evangelii veritatem. Planè reprehendit, non ob aliud tamen, quàm ob inconstantiam vitium, quem pro Personarum qualitate variabat, timens eum, qui erant ex circumcissione, non ob aliquam Divinitatis pervertitatem, ubi si Hæretici gladium petunt ab Hæreticis, nos Catholicorum clypeum assumimus & reprehensio ipsa manifestat. Cum gentibus edebat, cum autem venissent subtrahere se. Et mox. Cum Judæus sis gentiliter vixit, ubi edere & vivere non est decernere, est factum non lex aliqua, conversatio est non doctrina; aut prædicatione, & sequendus in doctrina Pastores, non in moribus docet Evangelium, quamquam & Græci, nullam culpam agnoscant, & Latini vel levissimam, vel nullam. Pugnat adhuc Maimburgus, & ter gravissimè errat, nec timet Academicarum censuram, illamque præcipue Parisiensis, errorem illum in Spalateni damnantis, errat credens solum errari in fide, cum de factio Theodosii dicat Ambrosius, qui secutus es errantem sequere penitentem, & crimina passim errores vocantur. Errat, & errantem fecit Tilemontium, cum credit Augustinum, comparare in fide Petrum, & Cyprianum, cum Cyprianum ea dicat definisse, & libris integris solvat argumenta, & Petrum idem fuisse cum Paulo; Errat cum credit inter Hieronymum, & Augustinum, eam credit de fide interessisse quæstionem, cum omnes ejusdem sententiæ, uterque Ecclesiæ Doctor esse sentiret. Denique vel Hæresarcha Beza ait.*

Petrus hoc loco non peccat in doctrina, sed in certo facto quod videlicet, dum Judæorum infirmitati cupit consultum, Evangelicam libertatem adducit in discrimen. Adeo minus Hostes, quam Amici sunt Hæresarchæ. Quin etiam Apostoli ex quinto Concilio, & ut Scriptores Canonici sunt infallibiles, & Petrus ex Hieronymi argumento. *Petrus autem fuit hujus decreti Princeps, legens post Evangelium non esse servandam.* Et Scriptura ipsa ostendit. *Cum autem magna conquisitio fieret, surgens Petrus dixit ad eos. Viri Fratres vos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in nobis elegit per os meum audire Genes verbum Evangelii & credere; & surgens*

L. 3. con-
tr. Mar.

Coll. 3.

Act. 15.

Jacobus Petrum citavi. *Simon narravit, quemadmodum, &c.* Et primus Petrus Gentiles aggregavit. Et Tertullianus ipse de Petro, *Latus aliquid Petrum adificanda Ecclesie Petram dictum, & de Romana Petri Ecclesie. Cui Apostoli doctrinam cum sanguine profudere.* Adcò nò parcant Papæ, Petro ipsi Apostolorum Capiti non parcat.

Post Præcessorem & Centuriatores, Linum Successorem persequuntur, quod decreverit fœminas in templis, aperto capite versari, & ipsum Junius irridet, quasi memoriam sui perpetuum, in fœminarum capitibus stabiliret, dignum Pastoris vigilantia munus. At accusari non potest Linus, nisi accusetur & Paulus ea decernens; dignum Apostoli vigilantia munus. *Omyis autem*

Mulier orans, aut prophetans, non velato capite deturpat Caput suum, Et frustra Danæus respondet Paulum id liberum relinquitse, & Linum præceptis alligasse, quippè idem vult Linus, ac Paulus, & Linus id desumpsit à Paulo. Quod si turpe est non velari in plateis, cur non erit in templis, ubi Domini Majestas templum implet, ubi tempore Sacrificii sunt Angeli, Stans à dextris altaris incensæ, ubi in domo orationis preces audiunt, & Deo exhibent Spiritus ministrantes, ubi specialiter Deo assistunt, & testes sunt reverentiæ, & pudoris propter Angelos, inquit Apostolus, ne venus intempto Christi versetur, cujus Helena abtulit Simulachrum. Docent Patres ubique Virgines velandas, Cyprianus de habitu Virginum. Si te sumptuosius comas, & per publicum notabiliter incedas, oculos in te instantis illicias. Et mox. Et velut gladium te, & venenum videntibus præbeas, excusari non potes, quasi casta sis, & pudica, ubi velatam cupit Cyprianus si pudicam, & oculos fascinantem appellat; Urget & Tertullianus Pauli præceptum, imò & arguit tenui velo utentes; quod illud irritamentum magis sit libidinis, quàm tegumentum pudoris, & de corona militis urget videas. Inducantur

eos Arabia seming Ethnica, urget plus Corona militis, quæ non tantum caput, sed faciem quoque in totam tegunt, ut uno oculo liberato contentæ, sint dimidia luce frui potias, quàm totam faciem profiteri, adcò Ethnici judicant Christianos, ut Ninivæ surgent in judicio; quod potest ex Valerio Maximo firmari; ubi narrat Cajum Sulpitium, uxorem suam dimississe, quod illam Capite aperto, foris versatam novisset; Ac præter Gentiles historias, vel nimium abundamus Saceris, & nimium Sanctitati fœcissis, ut in antiqua Dyna, & recentiori Davide, homine secundum cor Dei, & infinitas velo testas ex Ambrosii libris, evincit Rhenanus, Virginibus, si non iniquus certè parum æquus.

Hoc Patres rationibus confirmant, & rationem assignat Tertullianus. *Pura enim Virginitas, semper timida, oculos fugit, ad velamen capitii, quasi ad galeam contra insultus*

tentationum, contra jacula scandalorum, contra suspiciones, & susurros, ubi vides an velo indigeat. Et validiùs. Murrum fœxni tino sruæ, qui nec tuos emittit oculos, nec admittat alienos, & pericula oculorum, vel nimium experientia demonstrat. Denique validioris ratione, hæc arcei debent à templis, quod olim jussit Romulus ex Plutarcho, & ad tantum periculum adducunt, ut Tertullianus & alii crediderint, Angelos ex aspectu fœminarum lapsos. Debet ergo admirari facies, quæ usque ad cælum scandala jaculata est, adcò nec cælum ipsum eo aspectu, veluti fulmine incensum, vacuum à culpa credere potuit. Plura congerit præter Tertullianum, libro integro, Rhenanus ipius commentator, & Roccabertus tomo de infallibilitate Pontificis, ubi Pontifices ipsos defendit, & cum Pontificibus Paulum ipsum, qui majora his addit, velandas virgines propter Angelos, quod absurdissimum in Papa crederent Centuriatores, & si Paulum nolunt, & vatem & experientiam consulunt. Uritque

videndo sanina. Tertium aggrediuntur Clementem Aliqui, quod communitatem docuerit uxorum, at opus illud Nicolaitæ adscribunt, & Amici nostri, & Hostes, nec Clementem ea scripsit, nec scribere potuit, & Sanctus, ut non scripsit aut retractavit, *Cum Clemente, ceteris Coadjutoribus meis, quorum nomina sunt in libro vita, duo arguit in veris epistolis Photius, quod adhæserit Philophilorum opinioni, plures orbis docentium, Oceanus hominibus impetrecabilis, & qui trans ipsam sunt mundi, eisdem mandatis Domini gubernantur. Et quod fabulosum Phœnicis mendacium, ut veram historiam docuerit. Contemplemy signum mirabile, quod in partibus Orientis, scilicet in Arabia fit. Avis est quæ Phœnix vocatur, hæc sui generis sola, & unigena existens, annos quingentos vivit, & cum morte dissolvenda est à thure, myrris, & reliquis aromatis, loculum sibi struit, quem completo annorum spatio ingreditur, & vitam deponit, ex carne verò ejus patrefœcila, vermis quidam nascitur. At jam Clementem vidimus ex Irenæo, traditiones certò annuntiantem, Sub hoc igitur Clemente, dissensionem non modica inter eos, qui Corinthi essent Fratres facta scripsit, quæ est Roma Ecclesia, potentissimas literas Carinibus, ad pacem eos congregans, & reparans fidem eorum, & annuntians, quæ in recenti ab Apostolis receptas traditionem. Cognovit ex Irenæo vel Hitigius. Clementem, traditiones Apostolicas, vel ante oculos habuisset. Cognoscit Eusebius certam; Clementis una fertur esse epistola, omnium judicio probata, illustris illo quidem, & digna admiratione. Et mox. Hanc sanè cum veterum, tum nostra istorum memoria, plurimam in Ecclesiis publicè lectam, usurpantque cognovimus. Et rursus. Hoc die sacrum diem. Dominicum celebravimus, in quo vestram epistolam legimus, quam semper, sicut etiam priorem à Clemente visam, ad no-*

stram

stram

stram

De vel. Virg.

Tom. 2.

Georg. 3

At Phil.

Ep. 1. ad Cor.

L. 2. c. 12

L. 3. c. 3.

L. 4. c. 22

stram institutionem legere solemus, ubi Romani Pontifices epistolas dogmaticas, & traditionem annuntiantes mittebant, & Hieronymus in catalogo credit, ejusdem characteris cum epistola ad Hebræos, uno verbo antiqui Patres, ut certam ex traditione proponunt. Quinimò Clemens Ebionitas ex Epiphano profusus evertit. *Ipsè Clemens omnibus modis illos redargit bis epistolis circularibus, quas scripsit, quaque in Sanctis Ecclesiis legantur, ubi supremum hæresum Judæx apparet. Et Photius ipse qui reprehendit commendat. Scripsit idem magnificendam ad Corinthios epistolam, que à plerisque in pretio est habita, adeoque laudata ut etiam publicè legi solet; & certè in Ecclesiis nec fabulæ, multò minus hæreses legebantur, nec apud Ecclesiæ habebantur in pretio. Eam ergo epistolam exposuit Origenes. Meminit sanè Clemens, Apostolorum Discipulorum, quas Antebisovos Græci nominant, atque illius partis orbis terra, ad quos neque Nostorum quisquam accedere potest, neque ex illis qui ibi sunt quisquam transire ad nos, quos & ipsi mundos appellant. Et creditos Antipodas docet Seneca. Venient anni secula feris, queis terris non erit ultima thule, docet de Pythagora Laertius. Mandam rotundam effilium, qui terram & ipsam rotundam, in qua circa habitetur, mediam complectatur, Atque etiam Antipodes esse. Docet Seneca Moralis cum Virgilio. Quævis illorum conditio dicitur, quos natura ut ait, Virgilius pedibus nostris subditos, è contrario posuit. Nos ubi primus equis Oriens affluvit aëbelis, illis fera rubens accendit luvina Vesper, Docet Macrobius de somno Scipionis, Nec metuere, ne de terra in cælum decidant, cum nihil anquam possit ruerè sursum. Docet & de se, & de aliis Augustinus, ut etiam ostendit Cardinalis de Noris. Veteres enim supra & infra, propter cæli terraquei distantiam contrariam sibi esse dixerunt. Et mox. Nam & Antipodes nostri, qui nobis dicuntur figere adversa vestigia cælum super se habent, uno verbo multos in eo errantes docuit Clemens. Ad aliud respondet vel Hollis Itigius.*

L. 3. c. 16

In 6. Pe-
niar.

L. 8.

Ep. 112.

De cat.

c. 10.

De 7. P.

apost.

Catech.

18.

In Au-

chor.

De re-

surr.

tionem quippe illa significat corporum, & Ambrosius ipsius Magister. Docemus hujus avis exemplo resurrectionem credere. Quod & alii manifestant, & Christum resurgentem comparant Phœnici. Et vermes renasci docent eos bombyx, & alii vermes, & maximè ex aromatibus nasci vermes, eruditè ostendit Valisnerius, & sic ex aromatibus Phœnice nasci possunt.

Gravissimè Anacletum arguunt Centuriatores. Hic memoriam B. Petri opus oppidò memorabile, & necessarium construxit, ob id addit etiam Danæus, idololatriæ semina jecisse, & Coecius idololatram appellat, & omnes templa Sanctorum arietant, ut omninò à fundamentis evertant; at templa hæc firmissimis nituntur fundamentis. Primum fundamentum illud est templa Sanctorum extitisse, in vera vel apud Hostes Ecclesia. Meminere ea templa Historici innumeri, Eusebius in vita Constantini. *Ubi hæc peracta fuerunt omnia, Apostolorum templum in urbe sui cognomine, ad perpetuam illorum memoriam conservandam, adificare cepit, & ter fuso calamo describit, meminit Sozomenus templi Præcursoris. Theodosius egressus Cp. cum ad septimum milliare pervenisset, Deo precens nuncupavit in Ecclesia illa, quam in honorem S. Joannis Baptistæ construxerat, & alibi. Imperator cum esset certior illastrem esse Edessæ Ecclesiam D. Thome nomine nuncupatam, ad eam visendam se contulit. Meminit templorum Procopius Cæsariensis, oratione de ædificiis Justiniani. Dei Genetricis passim per Romanum Imperium multas adeo Justinianus consecravit, & multas enumerat. S. Annæ, Zoc Martyri, Michaeli, Petro, & Paulo, sic & multa in oratoribus. Nicohus, Cosma & Damiano; Meminit Evagrius templum Ignatii. Templum augustius ad Ignatii memoriam celebrandam factum est, & alibi. Intra sanitarium templi sancti, & castissime Virgini Deipare dedicatum. Meminit Theodoros Lector. Sub Constantio. Reliquis Andrea, & Luca Cp. venerant collocatae sunt, in consecrato magno S. Apostolorum templo. Meminit Victor Uticensis, duarum Cypriani Basilicarum, Socrates Ecclesiæ Apostolorum, Nicephorus templi S. Basilisei, Theodoretus Ecclesiæ Hierosolimitis dedicatione, & si illa neges actum est de omnibus Historiis. Referunt templa Ecclesiæ Doctores, refert Chrysostomus ad populum. Ad veras regias Ecclesias, dico & prætorias aedes, & templa Martyrum, & alibi Constantinum appellat Janitorem Piscatoris idest Petri, in cujus templi foribus quiescebat, refert Athanasius templum S. Quirini, Basilium in psalms appellat; Sacrum Martyrum templum, Nazianzenus oratione solit. prima templum refert, à Juliano constructum Ambrosius ad Felicem Comensem, Orsus est sermo de Basilica, quam condidit Apostolorum nomine dedicanda, Hieronymus adversus Luciferianos. Ingressere Basilicas Martyrum, Augustinus de civitate Dei. Testantur hoc*

L. 7. c. 24

L. 8. c. 18

L. 7. c. 24

Or. 1. c. 5

L. 1. c. 16

L. 5. c. 21

L. 2.

L. 1. c. 21

L. 3. c. 14

L. 13. c.

37.

Hom. 18

c. 56.

In psal.

114.

Ep. ad

solit.

L. 1. c. 5

L. 1. c. 1.

L. 11. c.

27.

Mar-

Martyrum loca, & Basilica Apostolorum, Gregorius in dialogis refert duo templa, alterum Martini, alterum Joannis, & plura refert Petri, B. Virginis, sic & Rufinus.

Cath. 8.

Ad eod. Doctores Græci, & Latini, à Catholicis fiunt Idololatæ. Refertur templa Ecclesiarum Patres, Cyrillus Hierofolima scribit. In *Superiori Apostolorum Ecclesia*, Prudentius *Basilicam Hypotheni*, Leo Magnus millic Ecclesiam Petri, Paulinus Ecclesiam Felicis, Theodoretus de Græcorum affectionibus, *Olim templa idolorum nunc Martyrum*, Gaudentius de dedicatione Ecclesiarum, Nyssen Oratione in Theodorum, secundum loquitur de templo, eidem Martyri eximie consecrato, unde libri possent formari. Refertur Concilia etiam generalia; sic præter Gangrense Martyrum Basilicas, Chartagiense quintum Basilicam memorans Restitutæ, quod & Augustinus sæpè recenset, Victor, mox cernens tertium, & quartum. Denique Centuriatores sui immemores, templa evincunt, vel ex Athanasio; & lapides ipsi clamant, ut libris integris demonstrat Ciampinus. Erit ergo vetus Ecclesia Catholica, & Idololatrica, & Ecclesia contra Hostium doctrinam, in fundamentalibus articulis erravit. Pauca sunt hæc, solidiora hic manent fundamenta. Hic Patres laudant templa verè erigentes; ut Nazianzenus Galum commendat, *Moneo martyri ex corde sacro, dives templum erigentem*. Hic afferunt cum Gaudentio Dei munus, ut venerabiles Sanctorum Reliquias haberemus, *Dens noster tribuit, deinde ut hanc honori eorum suadere, Basilicam valeremus, ipse largitus est*. Hic ex Augustino contra Faustum, totus Christianus populus consensit. *Populus Christianus memorias Martyrum, religiose solemnitate concelebrat*. Hic stat Ecclesia tota collecta; ubi in tertia Synodo Cyrillus Præses.

Orat. 1. in Juv.

Salve à Nobis S. Mystica Trinitas, que nos omnes ad hanc S. Mariæ Desipere Ecclesiam convocasti, & Chalcedonense dicitur convocatum in Ecclesia Sanctæ, ac triumphantis martyris Euphemie, quod & Evagrius manifestè confirmat. Hic salus ex Hieronymo acquiritur. Ingredere Basilicam Martyrum, & aliquando sanaberis. Hic devotè sunt ad eundem ex Gennadio. Hic Cajus antiquissimus Theologus contra Proclum Cataphrygam ex Eusebio. Ego habeo trophæa Apostolorum, que ostendam, & mox. Invenies trophæa defixa, quas ex utraque parte constituti, Romana custoditur Ecclesia, ubi Romana Ecclesia trophæis custoditur, que idololatrica Hostes exclamant, & Hæretici ipsi pertimescunt, ut adversus Luciferianos Hieronymus. Male ergo facit Romanus Episcopus, qui super mortuorum hominum Petri, & Pauli secundum nos Offa veneranda secundum te oleum pulviscentiam offert Domino Sacrificia tumulis eorum Christi arbitratur altaria. Hic Roma ob sepulchrum Petri, celo ipso est splendidior, ex Chrysostomo in apologia Deitatis Christi. Non ita Cælam splend-

L. 20. c. 22.

Act. 1.

L. 2. c. 3.

Act. VI. c. 11.

L. 2. c. 34.

Act. VI. c. 11.

scit, quando radios sol demittit, quemadmodum Romanorum Urbis duos ipsos fulgere ubique terrarum emittent, & rufus. *Konic que inter alias urbes maxime regis est, omnibus posthabitis ad sepulchra Piscatoris, & Coriari, currunt Reges, ubi sepulchrum Petri venerabile est Regibus, sicut olim templum Solomonis. Hic Basilicas contemnent est hæreticus, ex antiquo, & authentico Congræ Concilio. Si quis memorias Sanctorum contemnentias esse putaverit anathema sit, & ca de causa Eustathius est hæreticus, sicut & apud Hieronymum, & alios Vigilantius, imò est Apostata hic Dormitantius. Et cum Juliano persecutore Sanctorum, Basilicas, aut destrueret, aut in templa converteret, ubi est novus Julianus Vigilantius, & ea erat Roma consuetudo, ut hæretici Petri Basilicam non viderent, & ex Optato iis memoriis non communicarent. Quam visio si oculis videret, adeo venerandum erat templum, ut nec istud hæretici possent inspicere, adeo vel hoc ipso hæreticos se se, aptè probant Centuriatores; quod & sequitur alibi Hieronymus. Samaritoni, Judæi, & Hæretici quales nuper sub Magistro cerebrosi in Gallia pullularunt, Basilicas Martyrum, indignantes eos, qui ihu orationes ex more celebrant, quasi immundus fugiunt. Hic Basilicas Petri, sunt venerati, & Hæretici, & Barbari ipsi. Adest Alaricus, inquit Procopius, trepidam Romam obisset, turbat, irrupit, duro tamen precepto prius, ut si quis in Sancta loca, & præcipue in S. Apostolorum Petri, & Pauli Basilicam confugissent, hoc in primis inviolatos, sacrosque esse sinerent, & Augustinus de re sibi recentissima. Annon etiam illi Romani Christi nomini in se ipsi, quibus propter Christum Barbari pepercunt. Testatur hæc Martyrum loca, & Basilica Apostolorum, que in illa vastatione ad se confugientibus suis, alienosque receperunt, ubi vel barbari ipsi sunt venerati. Hic Julianus Apostata templa invidet, ut Nazianzenus narrat in ejus invectiva. Jam sumptuosissimum quoque Martyrum memorias &c. Julianus ut alia jam quoque que martyres affici solent honorem invidet. Denique vel Dæmones ea templa timebant, ut narrat Sanctissimus Pelusotes. Quia in martyrum quoque templis gratia ea, que Sanctorum quoque corporibus insidet Dæmones cruciat, & id divinæ virtuti Patres, non diabolico tribuunt maleficio, & contra Paganos non pro ipsis referunt. Millic vero à Patribus est responsum, dicari Deo templa Sanctorum, & Martyrum dici memorias, vel cum Augustino contra Faustum, eadem calumniantem quem Crocius. Nobis calumniator Faustus, qui Martyrum memorias honorant, in hoc dicens nos idola convertere. Populus autem Christianus memorias martyrum &c. Ut nulli martyrum sed ipsi Deo martyrum sacrificemus, quantum in memorias martyrum constituantur altaria, & S. ipse Leo de Christi nativitate. Beati Petri Apostoli Ser 7.*

C 56 to
Sec. 12.
c 75.
Sec. 13.
c. 13.
L. 2.
C. 1/65.
L. 7. c. 39
L. 1. de civit. 1.
L. 1. ep.
85.
L. 20. c. 21.
L. 8. c. 19
de civit.

Basilica uni Deo, vivo & verò est dedicata. Sic S. Hieronymus, & Ambrosius, abique reliquis, non dicat Altaria; & ita loquitur Pontificale Romanum. Quot fulmina in Hostes jaciunt Patres; ubi Sanctissimi Patres laudant idola, ubi reprehendunt Julianum cum Naziazeno, non sincerè Basilicas ædificantem, quem ex Hostibus laudare debuerant, ubi Deo ipsi idololatram, & laudant, & acceptabilem tribuunt, ubi populum Christi faciunt idololatram, ubi generalia Concilia apud ipsos Sancta, sedent in loco idolorum, vident, & tacent, & venerantur, oculis & toto corpore suscipiunt, ubi piissimi Reges venerantur, ubi Roma piissimè superbi, & Theodoretus cum aliis sepulchrum Petri, Romanæ magnificentiæ præponit, ubi mutatis rerum omnium vicibus, olim hæretici fuerant, qui spernerent, nunc hæretici sunt qui venerantur, ubi Hæreticos veteres & Paganos superant moderni Hæretici, ubi Demones credunt, & contremiscunt. Quod si Diabolum induratum ea res convertit, quid agat in Homine docili, & Viatore? & cujus argutias millies solvunt Patres.

Quem non accusant Centuriatores, si Evaristum accusant ca scribentem. *Laici in accusatione Episcoporum audiendi non sunt, quia oppidè eis quidam sunt infesti,* cum Hostem ab Hoste accusari omnia jura, & ratio prohibeat; & Centuriatores cas epistolas citant, quas spurias, & adulterinas cognoscunt. Quid non opponunt cum Papam arguunt, quod à nemine possit accusari, cum in hæresi & accusari posse, imò etiam damnari Papa fateatur, & nemo vel ex Amicis, vel ex Hostibus, huic sententiæ vel appareat contrarius. Quem non accusant dum acculant Thelephorum, Sacerdotem supra Laicos effluentem? Annon docet id totum vetus testamentum, Pontificem supra Sacerdotes, & Sacerdotes supra Laicos effluentem? Annon pœnale est, & horrendum; *Sicut populus sic Sacerdos.* Annon in novo testamento jubetur, *Obedite præpositis vestris, & subjacete eis,* & rursus. *Presbyteri qui in vobis præsunt duplici honore digni sunt.* Et iterum. (Attendite vobis & universo gregi, in quo Spiritus Sanctus posuit vos regere Ecclesiam Dei.) Et rursus. (Accusationem noli recipere, nisi sub duobus, vel tribus testibus.) & alibi. *Pascite oves meas,* & alio in loco. *Pascite qui in vobis est gregem,* & milites & Ministri ipsi volunt honorari, tanquam Dei ipsius Ministros. Sumus quidem invicem membra, at Naziazenus jaculum retorquet, cum inter membra sit caput, nec pedes capiti sunt æquales, & de juniis jam dictum, & satis est Ecclesia apud Tertullianum, in hæresim Montanitarum jam lapsam. Annon cum Missas auget, ante ipsum jam erant institute, & olim plures missas celebrari compertum, & missa apud antiquissimos Patres reperitur, in antiquissimis vel apud ipsos liturgiis, Origenes contra Celsum, ipsum vo-

cat *juge sacrificium,* Ignatius Apostolis convovus. *Non licet sine Episcopo neque offerre neque sacrificium immolare, neque agapem celebrare,* ubi vetus translatio missam legit, eam Justinus indialogis, sic Tertullianus ad Scapulam, & integris epistolis Cyprianus, & passim aperit resonat.

Mirabile est Modernos Victorem arguere, quod Christum purum Hominem assereret, cum calumniam evicerit vetus Eusebius. *Ajunt ipsi Majores nostros & ipsos Apostolos ea, quæ ipsi affirmant non modò à Domino accepisse, verum etiam alios eadem docuisse, & veram prædicationis rationem, usque ad Victoris tempora, qui decimus tertius à Petro Romanus Episcopus fuit, integrè servatam illam quidem, verum à Zephyrino illius successore, penitus corruptam.* At maximè nequitia arguit Eusebium. *Quomodo non pudet eos, hæc tam falsò obijcere, præsertim cum tam exploratè cognitum habeatur, Victorem Theodotum illum Coriarianum, qui primus Christum, solum hominem dicebat, Dacem, & Parentem hujus impiæ sectæ, & excredatè à fide desectiõnis, Christum Deum negantem Christiana communione interdixisse.* Si ergo pudere debuit antiquos, validius pudere debet Modernos, post manifestam evidentiam, & exploratam, adhuc accusantium innocuum Victorem, de quo iterum Eusebius, *Adversus Artemonem ejusque successorem, Theodotum Byzantinum Coriarianum, qui illius errorem multis processis Victor pugnavit.* Et iterum tertio, *Victor Theodotum Byzantinum ab Ecclesia ejecit.* Potestne bene urget Eusebius, dari major hæreticorum triumphoetia, quàm hæresis Ebionitarum triumphantorem, Ebionitam impudenter conclamare? Ut qui ab Ecclesia Theodotum ejecit, ipsum in illam introduxisse dicatur.

Si hæc ita se habent, possunt omnes referre Pontifices. Una honesta est Magdeburgensibus penitentia, qua Victorem validè commendant, qui Theodotum variè ut loquuntur, De Christi humanitate disputantem, Romæ primum confutavit, & ab Ecclesia ejecit ex Eusebio. Constat ergo ex omnibus non errasse, at constat etiam supremum Judicem, extremam manum hæresi imponere, Christiana communione interdixisse, Theodotum ab Ecclesia ejecit, ubi de solo sermo est Victor, nec Ecclesia acceptans vel innuitur, imò errante Victore Ebionitæ, lapsam clamabant Ecclesiam, sicut cum Novato, & Tertulliano alii, & nondum inventum erat refugium, cadente Papa stare Ecclesiam.

Paucunt Victori in hoc Magdeburgenses, at acridè insurgunt in causa Paschali, Victoris imperium, & terrorem, quo Ephesioris oppressit, describunt, unde audaciores facti Pontifices, novas ceremonias condiderunt, & Ecclesiis obstruserunt. Etiam Mortuus à Victore, mysterium inchoat iniquitatis, & Calvinus arguit, quod temerè Ecclesiam, ob rem nihili totam discinderet.

Etiam

V. Ric. caberti 63.

Of. 4. Heb. 13. Tim. 5.

Al. 20. Jo. 20.

Jo. 8. Ep. ad Greg. Ep. ad Cyril.

L. 5. c. 17.

In Chr.

Etiam Catholici post hæreticos, Victorem fallibilem evincunt, ex Polycrate, & Irenæo, utroque Victorem reprehendente, & rem tantum a iuncta Nicæa finitam. Certè veritatem scimus à Victore defensam, ut constat ex primo, & tertio Concilio, solum queritur an fuerit infallibilis. Certè Victor tuebatur, & Apostolicam traditionem intelligebat, & testem ex Eusebio orbem acceptabat. *Et quod jam in more positum erat ceteris Ecclesiis, per universum orbem terrarum dispersis, quæ consuetudinem ex Apostolica traditione, ad hoc usque tempus continentem tenebant, mirum non alio die, quam eo, quo Salvator ex mortuis resurrexerit, jesuista solverentur, istum modum observare,* Victor ergo jam erat ob traditionem, jam per orbem totum dispersam, Victor erat & conjunctus Ecclesiis, & quidem per orbem totum dispersis, idè quæ apud omnes infallibilibus, victor ex consuetudine totius Ecclesiæ, contra quam vel disputare est insanix. Certè sciebatur traditionem unius Ecclesiæ, cedere debere traditioni totius, & totum partibus præponendum. Certus erat ob Synodos innumeras, ex orbe toto coactas, quas loco Synodi generalis, antiquitas, & Ecclesiæ novere, & agnoscunt Centuriatores coegisse, ubi libellus Synodici Polyeratis Synodum simplicem, neque exquisitam appellat. *At reliquæ omnes pro Vitiis partibus Synodi Divina, & Sacra; & Eusebius. Altorum propè institutorum, adeo infiniti in unum pugnant. Novit Tertullianus Victorem infallibilem, (Est præterea his omnibus Blasius accedens, qui latenter*

tica in Cilicia una, Et consentiente sententia observatur, & regulam credendi Romanam, proponit secutus fuit Romanam. Novit Epiphanius scribens Græcos, irrisisse eam dissolutionem. Quando verò ante Constantinum diffidia fuerunt, & ludibrium fuit Græcis profertentibus, & Irridentibus, discordiam in Ecclesia. Si autem licita est dissensio ante acceptationem, non poterat, quod licitum est irridere. Novit infallibilem Ignatius. Si quis cum Judæis Pascha celebrat, aut symbola eorum recipit particeps est eorum, qui Christum occiderunt. Novit Imperator, qui comprehendit, cum turpissimis Hebræis societatem, dissolutionem in primo omnium festo, lætam simul & tristem Ecclesiam, quæ licita, & indecora esse non possunt. Norunt cum Acefio Novatiani? Imperator fecerat ab Acefio utrum ipse eadem fidei, & decreto quoque de festo Paschæ observatione constituto assentiretur. Nihil novi inquit Imperator Concilium decrevit, statuitque. Nam antiquitus à primis Ecclesiis initiis innotata, & ab Apostolorum temporibus quidem, fidei decisionem derivatam fuisse, & idem tempus festi Paschæ celebrari observatum accepti, ubi constat Victorem cum Apostolis tempore suo Pascha celebrasse. Denique alii Hostes Victorem commendant. Photius Inter errantes Pontifices non ponit. Brecegius asserit Victori, Ecclesiæ omnes obediisse, Magdeburgenses cum Synodis Pascha, Ecclesiæ necessarium effocisse, Maimburgus vocat mirabilem Victorem, adeo reprehendunt quem & ipsi commendant, & Victorem verè victorem ostendunt.

L. 5. c. 23

L. 5. c. 25

De pref. c. ult.

Her. 30.

I. 13. c. 8.

Ep. ad Silv.

Ep. ad Eccl.

Judaismum vult introducere. Pascha enim dicit non aliter custodiendum, nisi secundum legem Moysi decima quarta mensis, novit & Epiphanius. Ab his duabus sectis Phrygorum, ac Quintillianorum seu Priscillianorum emersit rursus mundo alia hæresis Teflaredecaturarum appellata, quos quatuordecimanos quidem appellant. Et frustra reponunt loqui de introductione Judæismi. Et hi quidem omnia habent sicut Ecclesiæ, sic Augustinus ponit post Montanistas, in gravissimis hæresum causis. Novit Athanasius de Synodis. (Syri enim, & Cilices, & Mesopotami in causa festi claudicabant, ubi Ecclesiæ non acceptans claudicat, & Alexandria Doctor id prostebatur. Novit Synodus Cæsariensis.

Ne culpa illorum, qui temerè & inconsultò suas ipsorum animarum erroris provitate inficiunt in nos nullo modo transferatur, ubi animas inficiunt non acceptantes. Novit Eusebius appellans morbum. Aliis antiquior suberat morbus longè gravissimus, an morbus longè gravissimus, est sanitas. Novit Synodus Arcelatenfis ex infinitis locis coacta. De observatione Paschæ Domini, ut uno die & tempore per totum orbem observetur. Novit Constantinus Nefas est, an nefas aliquando licet? Novit Asia quæ ante Synodum, Victori Papæ cessit, & Cilicia. Vor videlicet, quod

in præg Romæ &c. In diocesi Asiaticæ, & Pæn-

Eodem fato natus est Zephyrinus quo Victor, ubi Montani Hostis est Montanista: ex Tertulliano adversus Praxeam. Nam idem tunc Episcopum Romanum, agnoscentem jam Prophetias Montani, Priscæ, Maximillæ & ex ea agnitione pacem Ecclesiis Asiæ, & Phrygiæ inferentem, solva de ipsi Prophetis, & Ecclesiis eorum adjuvando, & Præcessorum ejus Antiquitates descendendo coegit, & literas pacis revocare jam emissas, & à proposito recipiendum charismatum concessare. At integram disertationem fert Natalis, ubi Zephyrinus Montani hostem ostendit, quippe in Montanistas edidit decretum. Pontifex scilicet Maximus quod est Episcopus Episcoporum edicit; Ego & Macchia & fornicationis delicta penitentia suntis dimitto, ubi Montanistas evertit non fovet, & doctrinam dicit in Ecclesiæ defensionem. Sed hoc in Ecclesiæ legitur, & in Ecclesiæ pronuntiat, & Virgo est? Et rursus. Sed cedem tibi, si Scriptura Pastoris, quæ sola macchos amat, divini instrumento meruisset incidit. Porro vel in Ecclesiæ Chartagenensi, vigeat error vel in Romana, si in Chartagenensi experts erat Zephyrinus, si Romæ eam citasset Tertullianus, ut sæpe citat de præscriptionibus. Si Italia adjaçes habet Romanam? Felix Ecclesiæ &c. Quin & sub Zephyrino Cajus Theologus contra Proclum Montanistam disputa-

Her. 70.

Ep. ad Phil.

I. 5. c. 21 Scit.

Ade. Prax.

De pæ. c. 1.

De præ. c. de. Eccl. L. 6. c. 14

vit, ut testantur Hieronymus, & Eusebius, nec Montanistas Romæ profligari, Zephyrinus Montanista permisisset; & Natalius à Zephyrino ad veniam est admittus. *Natalis* &c. *Cineribus aspersus cum lacrymis ad pedes Zephyrini Pontificis se supplicem abiecit, & sic tandem in communionem Ecclesiæ receptus fuit;* & Hæretici à Zephyrino evertuntur, teste Optato Milevitano. *Marcion, Praxeas, Sabellius, Valentinus, & ceteri temporibus suis à Zephyrino urbeo, & Tertulliano Chartaginensi usque ad Cataphygat, & à ceteris Aferribus Catholica Ecclesiæ superati sunt.* Ex quibus arguit Natalis non credendum Tertulliano Montanistæ, in re Montanis favente, cum & Victoris Artemonis discipuli, suum esse strenue contenderent. At demus id episse Zephyrinum, error est puri facti, ut erravit in Celestio Zoizimus, in Rufino Papa Siricius, in Apollinaristis Damasus, quippe Praxeas Papam non docebat; nec docere poterat contra Præcessores Zephyrini. Uno verbo nec sibi constat Tertullianus, nec mendax sui est memor. *Novitatem igitur obesseant, de cuius illicito prescribunt, aut heresim iudicandam, si humana presumpcio est, aut Pseudo prophetiam pronuntiandam, si spiritualis iudicio est, dum quaqua parte anathema audiamus, qui aliter annuntiamus, an sicut Zephyrinus, anathema undequaque contorqueas.* Tres accusant Papas Centuriatores, Urbanum Papam, quod insituerit confirmationem, & blasphemè dicat dari Spiritum Sanctum, Pontianum ultrò blasphemantem, *Sacerdotes ore Corpus Christi conficere, & Cornelium sola aqua utentem in Missa, at Centuriatores sui immemores, docent Confirmationem à Tertulliano memoratam, ideoque Danzus, & à Tertulliano, & à suis Centuriatoribus id edificat.* Altera est veritas Catholica, & à Patribus passim docetur. Hieronymus epistola ad Heliodorum.

De j. jun. c. 1.

Abste ut de his quidquam sinistra loquar, qui Apostolico gratia succedentes, Christi Corpus sacro ore conficiant, Augustinus de seminis captis. Sicut nec ipsa vel ferre possunt oblationem ad altare Dei, vel invenire ibi Sacerdotes, per quem offerant. Sic Chrysothomus. *Verum tu è Laice non Sacerdotem videns offerentem, ne ut Sacerdotem esse pntes hoc facientem, sed Christi manum invisibiliter extensam.* Ita Ambrosius, ubi venit, ut conficiatur V. Sacramentum jam non suis sermonibus Sacerdos sed utitur sermonibus Christi, sic passim. Extremus est error mentis & oculorum epistola est ad Ceciliam non ad Cornelium, & docet, vinum mixtum apponendum. *Precedit imago sacrificii Christi in pane, & vino ubi panis nominatur & vinum; & epistola tota repetit, & sacrificii memorat, quod ipsi exhorrent.*

Ep. 112. Num 60

tergemino fulmine adoriuntur, & Catholici hæreticis acriter, altero quod in baptis mi decreto, Cyprianus cum Firmiliano non obediunt, quod baptismum validum, crederit in nomine Christi collatum, & quod Hæreticorum omnium baptismum, nullo profus excepto approbari. Jam primum telum est sine ictu, ne idem quod sæpè accidit repetamus, & in antiquitate retorsimus telum. Pugnabat Stephanus armatus traditione, quam certam Episcopi omnes ex Vincentio Iyrenensi agnoscebant. *Stephanus cum ceteris Collegis suis sed tamen præ ceteris restitit* Pugnabat pro Ecclesiæ consuetudine, quam noverant Episcopi pro Stephano, & Afri ipsi contra Stephanum, vel in suis Conciliis geminabant; & consuetudinem illam irridebant, quam Apostolicam millies evincebat Augustinus. Pugnabat cum Ecclesia universa, ante Agrippinum unanimes, & infallibilem; Stephanum ipsum constitutente. Demus ex contradictione Cypriani cadere, Papam infallibilem, at cernemus cadere, & traditionem Apostolicam, & Ecclesiæ consuetudinem, cadere Ecclesiam ipsam unanimes, ubi vides omnes concuti, uno, & eodem arietate, & omnes perire immotos; imò eadent eo telo, & Parisienses, & Hæretici ipsi contrarii, quippe acerrimè ex Scriptura convincunt, hæreticos rebaptizari non posse, & Catholici traditionem fatentur, Cyprianus ergo Scripturam evertit, vel Apostolicam traditionem impugnavit, quomodo ergo contra Papam assertur, si contra Scripturam militat, & traditionem? An quia semel erratum est, urget Augustinus semper est errandum? Annon est ridiculum ex Cypriano ipso, errantem sequi ductorem? An credendum magis erranti, quam rectè sentienti, aut correctò? Certè bene sentientem Cyprianum, jam totum nostrum vidimus, & Centuriatores multis convincunt, cum vocent Ecclesiam, *Petri Cathedram à qua nititur Sacerdotalis sit exorta, & radicem Ecclesiæ Catholica.* Et rursus, *Ibi verò passim dicit super Petrum fundatam esse Ecclesiam, sic & librum integrum nobis largiuntur, & passim alias epistolas, ubi Petrus est fundamentum Ecclesiæ ideoque Ecclesia ipsa validior, ubi Cathedra Petri docet Ecclesiam, & passim Romanorum fidem, immobilem appellat ab Apostolo laudatam.*

C. 19.

Ep. 75.

De sum. pl. 1. 1. 1.

Denique Natalis Papæ Hostis concludit. *Si res fidei visa esset, non fuisset necessarium universæ Ecclesiæ Concilium, ut inexcusabiliter essent Africani, & Orientales, qui hæreticos rebaptizabant. Si quidem non excusantur, qui errorem contra fidem, à Sede Apostolica damnatum pertinaciter propugnant, etiam ante Concilii Ecumenici celebrationem, ut in causa Pelagianorum videre est, quibus spem Concilii generalis addant. S. Augustinus, ubi totus noster est Natalis, & confiteor, & validis firmat argumentis & citatocenties Augustino, Alterum negat Stephani errorem, integra disertatione Natalis, &*

- ex contrario Firmiliano depellit. *Illud quoque absurdum, quod non putant querendum esse, qui sit ille qui baptizaverit, eo quod baptizatus gratiam consequi poterit, invocata Trinitate nominum Patris, Filii, & Spiritus Sancti.* Tum constat Scriptura & traditione, *Euntes ergo docere omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, sic Iustinus de Christianis enarrat.*
- Ep. 75. Cyp.** *Deinde ducuntur à nobis ubi est aqua, eo quod regenerationis, renovationisque modo, quo etiam nos ipsi renovati sumus renoscantur. Ita enim omnium Dominique Dei & conservatoris nostri Jesu Christi, & Spiritus S. nomine aqua abluntur & expiantur.* Sic Tertullianus in **Apol. 2.** *Praxeam de Christo. Nobilissimè mandans ut tingerent in Patrem, & Filium & Spiritum S.* Sic Cyprianus ad Jubanum. Jesu Christi mentionem facit, non quasi Pater omitteretur, sed ut Patri quoque Filius adiungeretur, & citans Mattheum adjungit. *Quando ipse Christus gentes baptizari jubeat in plena, & adunata Trinitate.* Sic Basilius de Spiritu Sancto, & solvit auctoritate ex **Actis.** *Por autem baptizabimini in Spiritu Sancto. At non ideo qui dixit, perfectum esse baptismum, in quo solum Spiritus S. nomen invocatum est; Et conclusit sicut enim credimus in Patrem, & Filium, & Spiritum S.; sic & baptizantur in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ubi tres personæ audiuntur.* Sic Augustinus contra Maximinum.
- L. 2. c. 27.** *Sic autem non nominatis Patre, & Spiritu S. in nomine Jesu Christi jussi sunt baptizari, & tamen intelliguntur non baptizari, nisi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Cur &c. & libro sexto de baptismo. *Quia facilis invenitur hæretici, qui omnino non baptizant, quàm qui non illis verbis baptizent.* Sic & Gaudentius tractatu nono. *Neque enim baptizari quis potest, nisi in integrum, atque inseparabilem Trinitatem, sic & Damasceus libro quarto de fide. At qui in Sanctam Trinitatem minimè baptizati sunt, id deinde baptizentur necesse est, sic Ambrosius: de iis qui initiantur mysteriis, & de Sacramentis idem docet, sic Nazianzenus, Nyssenus, Tertullianus apud eximium Suarez, & Cyprianus de Christo locutus, sic & Basilius de Spiritu Sancto subdit. Oportet enim inviolabilem manere traditionem.* Incredibile foret opponi Stephano, quod hæreticorum omnium baptismum nullo excepto approbavit, nisi propugnaret inter Hæreticos Blondellus, & Launojus inter Catholicos, inaudito ab Ecclesia condita paradoxo, ad Natalia seculo tertio, integra disertatione confutat, & citat Firmilianum mox relatam, & citat Cyprianum ad Pompejum. *At si effectus majestati nominis tribuunt.* Etiam Eusebius testatur, Stephanum antiquam consuetudinem vindicasse. *Chm ex antiqua consuetudine ab antiquis dacta temporibus in hujusmodi Hominibus in Ecclesiam recipendis sole preceus cum manuum impositione adhiberi solerent.* Adest & Concilium Arelatense,
- quod cum Afro rebaptizantes singulari Canone percellit, Romanis minimè pepercisset, in eodem errore versatis. Constat ex Augustino consuetudinem, & traditionem Stephano vindicantem. Constat ex Vincentio Lyrinenfi de Stephano. *Retentus est Antiquitas explisa novitas.* Constat ex Facundo contra Mociam. (Et Stephani potius quàm Cypriani sententiam tenet Ecclesiam non solum de non rebaptizandis hæreticis, verùm etiam de rebaptizantibus non ferendis,) denique si lapsus fuisset Stephanus in errorem, incidisset Ecclesia, ipsi adhærens, & sequens. Mox solvit illud Stephani, si quis à quacumque hæresi venerit nihil innovetur, quippè eo pacto loquitur Hieronymus. *Si hæresis baptismum non habet, & Concilium maximum Nicenum, quod hæreticos omnia suscepit, exceptis Pauli Samosatani discipulis, & Benedicti duodecimi auctoritatem, utpote tunc Cardinalis non curat. Et frustra plus Sanctum Launojus Cyprianum præ Stephano contendit, quid enim scit cum sanctitate doctri:na? & errantem Cyprianum omnes, errantem Stephanum nemo cognovit & Stephanum illibet gestisse Episcopatum, Donacitas; summi calumniatores fatentur. Quia crederet odium ita cæcum, ut hæc evidentiissima non videret. Adest integer Ursini Monachi liber, Stephani sententiam defendens, adfunt septem libri Augustini, ubi sententiam Stephani tuetur, milles appellat traditionem, & consuetudinem, quam cognoscunt vel Afri irati, per integra Capita id vincit Lyrinenfis, Historici, & Patres omnes confirmant, & duo contra omnia errorem inveniunt, ubi Stephanus sæpè infallibilis prædicatur, etiam à rudibus discipulis, ab Augustino Magistro edoctis.*
- Ultimus trium seculorum est Marcellinus, quem idolis sacrificasse constat ex Pontificali, & Concilio Sinuesano, Martyrologio, & breviario Romano, à extra scopum refertur, eum nunquam decreverit in Ecclesia, thus adhibendum Idolis; imò crimen prius negaverit, mox & penitentia, & lachrymis lavarit. Vel ergo verum est Concilium Sinuesanum, & sic Papa est supra Concilia, & prima Sedes à Nemine judicatur, vel falsum & falsa robur non habent. Jam de hac re alibi egimus.
- Uti verbo poterant hæc omnia solvi, trium horum seculorum Patres, etiam apud Hostes nostros sunt Catholicis, ut constat ex Eusebio, Iræneo, & successione ipsorum enumerante, ideoque hæretici non extiterit, & ex successione constat esse infallibiles. *Ad*
- L. 2. c. 2.** *hanc enim Ecclesiam, necesse est convenire omnem Ecclesiam necesse est non liberum, aut adia phorum, nec Patres bonæ fortunæ tribuunt, sed æternæ Christi promissioni, hæc est quam non vincunt superbiæ inferorum portæ, Per hæc semper Claritas ostenditur, & ad Ecclesiam Apostolicam maximè Romanam, recurrunt Tertullianus, & Iræneus,*

eo quod ireneus, ait authenticæ eorum Epistolæ servantur, quod sanguinem & doctrinam fuderint Tertullianus, non quod Scripturas non admiserint Hæretici, sed quod pessimè sint interpretati. *Age nunc omnes præterieris Ecclesie, nullam respexerit Spiritus Sanctus, ut eam in veritatem deduceret ad hoc missus ad Clodius, ad hoc postulant de Parve ut efficit Doctor veritatis, neglexerit officium Dei vtilibus, Christi Vicarius suens Ecclesias aliter intelligere, aliter credere quàm ipse per Apostolos predicabat, ubi aliter intelligunt Ecclesiam, aliter intelligunt Hæretici. Denique traditiones Petri annuntiat Sanctissimus Clemens, & statim à Corinthiis auditur, annuntiant Stephanus, & Victor, & statim audiuntur à rectè sententibus, & demum ab errantibus correctis. Adcò traditionis veritas fatigari potest, vinci non potest.*

CAPUT XVII.

Defenduntur Liberius, & Felix.

Fortissimus ille Sampson tandem & ipse cecidit, & victus est Heros invictus. Talls est ex Baronio Liberius, vel in exilio invidius cecidit, & stabililem cum Poeta denegavit. Qui cecidit stabili non erat ille gradu. Labitur inquinat Hostes innumeri, qui lapsum negat Liberii, sletu indigentis non apologia. Cecidit Confessor ille, & penè martyr, in primo prælio Victor, in secundo miserime Victus. Eum lapsum his describit Hieronymus. *Liberius tadio Vitius exili, in hæreticam provitatem subscribens Roman quasi Vitior intravit, & libro de Scripturis in Fortunatiano. In hoc habetur detestabilis, quod Liberium Romanæ urbis Episcopum, ad exilium pergentem, primus sollicitavit, ac seque, & ad subscriptionem hæreticos compulit. Laquei lapsum Athanasius. Liberius deinde post exatium in exilio benivolum inflexus est, minisque moris ad subscriptionem addidit. Tertius est numerus Hilarius. Vertisti usque ad Romam bellatorem, & nescio an majore impietate relegeris an resisteris, & in fragmentis acriter scribit. Anathema tibi è me dictum Liberi, & sociis tuis iterum tibi anathema, & tertio prævaricator Liberi. Et tur. us. Hac ego notavi non apostata Liberius. Triumphavit his Auditoribus Hostes, & qua nvis Magdeburgensis ab initio, metuant Liberium hæresis dampnare, postea facti ex metu audaces. Cent. 4. Scribunt. Romæ Liberius Episcopus à Consuetudine urbem ingressus persuasus, Ariane hæresi subscripsit, ut Suzzoniens enarrat. Eandem scimitamterunt innumeri Tilmannus Hefebusius, Danzus, Chamierus, Sutilivius, & Tilenus Petro comparat, sed Petro Christum neganti, & Hespasius de Ecclesia dicit clarum, Ariane ipsum hæresi infectum. Cum Hæreticis & Aliqui Catholicis sentiant, ut L. 3. ep. 1. Petrus Damianus. Liberius perfidia deceptus errore, Ariane hæresi subscripsisse dignoscitur,*

Platina in Liberio scribit. Liberius Pontifex tanetsi cum Arianis sentiebat, Ecclesias Dei, quàm diligenter ornavit, sic Petavius scribit Liberium, Ariane formulæ subscripsisse, quod & breviorum olim signabat. Dolebat Liberium Ariane perfidia confensisse. Præter hæresim Arianam duo crimina, & quidem gravissima opponunt Liberio, quod Athanasium Patriarcham damnavit, & quod communicaverit cum Arianis, & cum Petro ter negaverit Christum. His omnibus concessis ut veris, quæ falsa statim evincemus, uno verbo solvimus argumenta, Liberium hæresi subscripsisse, ob metum viri constantis, Liberius tadio vitius exili, inò ob timorem Viri Constantissimi, ut testis est Magnus Athanasius, minisque moris ad subscriptionem inducitur, ubi Libertas, ut vidimus necessaria est, decreto etiam Generalis Concilii, ideoque Athanasius ipsius decretum, bellè negat ejus esse Sententiam, nempe à contrarium sentiente extortam.

Sejungamus mox lucem à tenebris, & certa separemus à dubiis. Certum est etiam post Liberium, Petri Cathedram, & Sedem, immunem ab hæresi exitisse, ita nos docet Magnus Ambrosius. *Credatur symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana, interuentum semper custodit, & servat, ita Hieronymus urget adversus Rulmum. Fidem Romanam prestigias non recipere, ita Augustinus contra Pelagium clamat. Predicandum in Domino Romanorum fidem, ita Theodoretus ad Renatum scribit. Romana Sedes semper hæretici satoris exipit manfit. Ità Palladius in vita Chrysothomi. Theodorus Thyanus Episcopus ad finem usque, in communione Romani præcipit fidei Romanorum, de quibus Paulus testatur, fides vestra annuntiat in universo mundo. Ità Primasius in epistola ad Romanos. Verè ubique fides clara est Romanorum, Ità Procopius de bello Gothorum. Christiana fidei disciplina, si ulli antiquam Romani præcipit sunt venerati. Ità Basilius Magnus ad occidentos. Causis mortalibus predicamini quod in fide illibati permaneat. Ità Nazianzenus docet Romam conservasse veram de Deo fidem, ut decet urbem, qua orbi præfides, & faveat quod respondent Hostes, Doctorem esse Gregorium non Prophetem, loqui de præterito, non de futuro, hoc enim evincit, vel post Liberium puram. Ità ex professo Lyrenensis, Ità Rufinus in symbolo, & mille alii. Certum est in successione Pontificum, cui portæ inferi non prevalent ex Augustino, ubi claritas latè ostenditur ex Epiphano, expressissimè nominari Liberium, & solum id noceret Felici; quem & dicti Patres, & Opratus conticefunt. Certum est hæc accidisse sub Liberio, celebratum Alexandria Concilium ex Hieronymo. Assensus est huic sententia Occidentos, & per tam necessarium Concilium, à Satana sancibus creptis est orbis. Et in Concilio ipso concluditur. Quemadmodum & Romam scripta sunt, Romanamque Ecclesiam ib.*

Ep. 31.

Ap. 3.

L. 3. ad Romif. 67.

Ep. 175.

Ep. 75.

In stat. contr. p. Duesel. Hgr. 27.

Acto. Lu. 115.

Ep. ad Felit. 17.

omnia

omnia comprobasse constat, respondit Liberius Constantio ex Athanasio. Non ita se habet Ecclesiasticus Canon, nec talem accepimus à Patribus traditionem, quam & ipsi à B. Petro acceperunt, & rursus apud Theodoretum commendatus. L. 2. c. 16

L. 2. c. 16 Quamvis solus non tam causa fidei sit inferius, Concilium Ariminense in irritum mittit, Macedonianis regulam dat fidei, quam secunda Synodus erat ex *L. 4. c. 11*

L. 4. c. 11 Socrate. Eumque non solum legationis, quam Eustathius, & alii cum illo, eorum nomine apud Liberium, jam dudum Romanum Episcopum objerant, in memoriam redegerunt; *L. 2. c. 10*

Ep. ad Him. & de ipsius decreto Siricius. Quod totum occidens, orientisque custodit, adeo probat regionalia Concilia, & reddit necessaria, & infallibilia, adeo Petri traditio fidei est regula, adeo solus non officit fidei, & generalis Synodus invalidat, & fidei decreta constituit, quæ abque infallibilitate non constant. Certum est Patres, Petri Sedis infallibilitatem pro tempore quovis professos, idèque & sub Pontificatu Liberii. Certum est Liberium ab initio Catholicum, ut magister scribit Athanasius. Si quales sunt Eusebianorum Sicopantia scire velint, legant scripto vestra defensionis, summatimque testes Episcoporum multitudinem, & inter eos Liberium, & Hosium cum suis. Hi cum viderent ea, quæ inter nos agerentur, omnia pati maluerant, quàm aut veritatem, aut causam nostram prodere, idque bono & Sancto consilia fecerunt. Præterea vit illa, quam tanti Viri passi sunt inditio est, quod alii toleraverint, ubi Liberius pro veritate est passus, & bono, & Sancto Consilio. Idem rursus exaggerat. Nam cum Liberium viderent, orthodoxam, & eorum quidem Ariana secula studium verò in hoc, ut canctos ab ea retraberet, in secum impij cogitaverunt. Si Liberium in nostram sententiam traxerint, omnes brevis superabimus. Extat & integer dialogus inter Constantium, & Liberium, ubi Theodoretus ipsum mirabilem appellat. Extat & Liberius contra Constantium, Canones & traditionem opponens, est & epistola integra ad Constantium. Illam fidem servans, quæ per successiones tantorum Episcoporum currit. Extat & altera ad Eusebium, extat & altera pro Macedonianis, quæ fidei tradit confessionem, est & altera ad Athanasium Anathema igitur Talibus, & eorum dogmati &c. Et Marcellinus, vel Ethnicus agnoscit, Concilia Generalia Arianorum, firmanda fore in Liberio. *L. 13.* *Auctoritate quo possuntur aeterna urbit Episcopi, desiderio firmari nitentur ardenti.* Et Hostes ipsi ea citant, tædio victus exilli, minisque mortis ad subscriptionem inductus. Certum denique est post mortem Liberium, & Catholicum, & Sanctum extitisse. Narrat Epiphanius de Hæreticis. Eustathius ad Liberium B. M. Episcopum, nam cum multis Episcopis Legatam agebat. Narrat etiam & Magnus Basilus. Quadam præfatus sunt eo à Beotissimo Liberio. Narrat Ambrosius de Liberio, al-

loquens forem suam Marcellinam. Tempus est seror Sancta B. memorie Liberii præcepta revolueret, ut quo vir sanctior, eo sereno accedat gratior; & loquens de sermone Nativitatis Domini, quem integro recitat Ambrosius. Hæc tecum S. memorie Liberius, quæ apud alias majora verbis, apud te minoræ exemplis. Hunc immediatus Successor Damasus, in eo maxime commendat, quod Ariminense Concilium annullarit, ut scribit nonaginta Præfules ex Theodoro. Si quidem numerus Episcoporum, qui erant Arimini in unum congregati præjudicium habere non debet, præsertim cum formula illa composita sit, utque Episcopo Romano &c. Neque aliis eidem consentientibus; & epistola est apud Socratem integra. Et quamquam nequam, & scelerati Ariani estere, ut omnes Episcopi Occidentis Arimini, in unum congregati quarundam, vel ut veritas dicam Imperatoris Auctoritate illud quod erat ad summam cautionem, in fidei formula posuim, aut tollerent, aut pervertit insularum nihil hac fraudulenta molitione omnino profecerant. Et mox. Nobiscum jam unò communicant omnes illi inquam in presentia maxima iracundia astu contra dogma Ariæ usque discipulos exardebant. Et secundum Generale Concilium, Liberium Macedonianis opponit, velut vindicem Catholicæ fidei, & Hæreticorum judicem supremum. L. 2. c. 11

Evidens & illud est, quod si subscripsit Liberius secundæ formulæ Sirmicis, ubi substantiæ nomen est rejectum, & similitudo Filii cum Patre, nullo pacto subscripsisse, sed primæ, & tertiæ Omissioni silenti, & similitudinem per omnia experimenti, & quamvis Baronii rationibus, non cessit ex Tillemantio Petavius, alias invenit robustissimas, quæ respondere non potuit; imò & retractare sententiam est coactus. Evidens est formulam, cui subscripsit Liberius, ex eodem Hilario in fragmentis subscriptam ad Narcisso, Theodoro, Basilio, Eudoxio, Demophilo, Cæropio, Silvano, Valente, aliisque viginti duobus, qui certè secundam formulam non dixerant, quippe memoratus Basilius Ancyranus, illius formulæ nec auctor est, nec approbator, eum illam in Ancyrana Synodo, dicit anathemate configat, nec subscripsit Silvanus Tharsensis, Anomæorum, & Arianorum ita Hostis, ut consubstantialitatem in Synodo Seleuciensi teste Theodoro tueretur; nec adfuit Theodoros Heracleensis jam mortuus. Evidens est ex Sozomene secundam formulam, editam ab Episcopis occidentis, idèque non edidit Eudoxius Germanicæ, Cæronius Nicomedis, Macedonius seu Cp. seu Mopvestenus, & Marcus Arethusus Orientales. Evidens est inter viginti duos Episcopos, ab Hilario expressè nominatos, testibus ipsismet oculis, nec Geminium legi, nec Potamium, nec Ofium. Evidens est velut urget Tillemontius, Ofium, Potamium, & Germinium, vel eam formulam dicitur, vel L. 2. c. 27
L. 4. c. 11.

subscriptisse, ubi nec in ea ullo pacto subscriptum. Evidens est ea formula subscripta, Liberium ab Imperatore liberatum, at epistola ejusdem ab Orientales exorat, ut ipsi impetrent regressum. *Dignissimi communi consilio, ac studio laborare, quatenus de exilio dimittat, & ad Sedem que mihi divinitus credita est revertatur.* Evidens est Liberium contraria decrevisse. *Vicissim autem confessionis fidei formulam à Liberio adduxerunt, quod illis, qui Filium Patris non substantia, & similem cæteris rebus omnibus assererent interdixit Ecclesia, quomodo ergo potuit Liberius, substantiam nomen tollere, & similitudinem Patris cum Filio? Evidens est secundam formulam confessionis, ita impiam, & blasphemam, quæ & mox Ariani pudori exitit, ideoque illam non esse subscriptam, à Liberio Papa, cui juxta Hilarium in fragmentis subscriptere viginti duo Episcopi, quorum aliqui, ut Sylvanus Tharsensis habitus sunt pro Catholicis. Evidens est ex antiquitatis monumentis, editione secundæ formulæ, vix alios Antistites adfuisse præter Ursacium, Valentem & Germinium, quibus etiam solis Eudoxius teste Sozomeno gratias egit, ideoque impossibile est Liberium, alioquin viginti duos subscriptisse. Evidens est ex ipso Hilario, vocante perfidiam Ariamam, confessionem à Demophilo oblatam. *Hæc est perfidia Ariana, perfidiam illam Sirmientem, esse Hosii & Potamii non Demophili, ex eodem Hilario Semianum, Ariamam perfidiam detestantis. Evidens est ex Sozomeno, inventa Hosii epistola quod Ariani, rursorem disseminant Liberium quoque verbum consubstantialiale, revacuisse.* Evidens est eam formulam, vel Ariani ipsi pudori exitisse, & iisdem mox damnatam, & deletam, ut scribit Epiphanius, & Athanasius de Synodis; ideoque nec à Liberio subscribi potuisse,*

Primam, & tertiam formulam, ut Catholicas, teneant Hilarius de Synodis, & Epiphanius, & tanti fidei Duces, & defensores, & primi hæresim Hostes, hæresim non dicerent veritatem Catholicam, nec perfidiam Ariamam approbarent. Idem scribit Vigilinus Tridentinus, adversus Eutychem decertans, nec hæresim stabiliret dum evertit. Idem epistolis suis scribit Liberius, se Orientalium fidem amplectum, eo quod reperisset Catholicam. Idem constat ex Sirmienti Concilio, ubi Omouision ea ratione reticetur, quod apud aliquos hæresim foveat, nec in Scripturis Sacris invenitur. Idem de Hilario sentit Hermianensis. *Illud est multo amplius quod idem Sanctus Hilarius, a quæ descendit Sirmientis Concilium, in cuius decretis dictum est, ut quis &c. Quin etiam in his Synodis, nec unum est malum, quod vox homouision conticetur, ut hoc excusabile est, & licitum. Exenatur à Theopane in Cronographia, & ab aliis Cyrillus Hierosolymæ. Quod consubstantialis vocem in Catechesibus conticuerit. Oportebat con-*

*substantialis vocem silere, quæ plurimos offende-
bat, & Adversariorum convulsus à Sa-
cro baptisate, multos deterruit erat. Excusat Athanasius de Synodis, tantus Omouision
Patronus. Cæteram qui omnia Synodi
scripta recipiunt, de sola autem consubstantiali
ambigunt, non ut adversis inimicis officii nos
debet. Et mox. Non longè absint ab hac
voce consubstantialis recipienda. Talis est Ba-
lius ex Ancyra, ubi vides Basilium Ancyra-
num, unum ex Sirmientibus Patribus excu-
sari. Excusat ipso Hieronymus, tantus
Synodi Ariminensis Inimicus. De Usia ce-
ro nomine abjiciendo, versimilis ratio pro-
hibetur. Quia in scripturis agebant non inven-
niunt, & multas simpliciores, nocitate sua
scandalizant. Non erant extra Episcopos de vo-
cabulo, cum serfas esset in tuto. Excusat So-
zomenus & tuetur. Pars imperii ad solem
orientem porrecta, est post Concilium Antio-
chenum dissiere & à fide Concilii Niceni pa-
lani jam dissiere capit, tamen meo quidem
iudicio si complurimam mentem species in eam-
dem revera sententiam, quasi pedibus itno est,
concessumque Filium ex Patris essentia constare
Ep. 174.*

Excusat Augustinus Ariarum Hostis, & Pascentium diceret Catholicum, si solum taceretur nomen Omouision. Denique licitum est in fidei confessionibus, in confessione Ursacii, & Valentis Julio Papæ exhibita, in apologia secunda Athanasii, de Omouision verum nullum, in confessione Palladii, & Secundiani expressè contra Arianos facta nulla est mentio consubstantialis, sic in aliis multis approbatis, & in symbolo ab omnibus recepto, vel Athanasii Omouision propugnantis, vel ejus nomine ab Ecclesia propositi, nec verbum quidem consubstantialis.

Illud etiam est omnibus exploratum Ecclesiam Romæ extitisse, ab Ariana hæresi immunem. Ità præclarissimè Sozomenus. *Ecclesia veritas solem ad eam sita, quoniam
Patrum decreta ritè gubernata erat, omnino
à contentione, & captiosis verborum argutis,
quæ inde vasti solent libera & vacua suis. Ità
Basilium ad Neocæsarienses. Totius orbis
Episcoporum, qui gratia Christi conjuncti nobis
sunt. Et mox. Tota simul Italia. Et alibi.
Ariam sursum, & deorsum versantes anathe-
mazant, adeo millies sulminaverunt Arium.
Ità Athanasius ad Jovianum. Hæc omnes
ubique Ecclesie consentientes sunt. Et mox.
Italia totius. Et innumeri alii ut norunt,
vel Hostes, & Centuriatores ipsi confirmant.
Item quod eorum vestra sententia acquiescebat
etiam alii pii Doctores, quod viderent innuere
Sozomeno. Imò supremum Judicem enarrat.
Qui Filium Patris consubstantialiorem putabant
tam de Spiritu Sancto id ipsum confitebantur. Et
mox. Quæ contraversa contentendis stulto,
uti creditibile est in dies magis, magisque cre-
scent Episcopos Romanus ea de re certior fa-
ctus, scriptis ad Ecclesias Orientis literas, ut
unè cum Sacerdotibus, & Episcopis Occidentis
Trinitatem consubstantialiorem crederent. Quæ
satis singulari rebus ad Ecclesiam Romanam, semi-
judi-*

Soe. 14.
c. 14.

L. 4. c. 11

T. 1. de
Syn.

L. 4. c. 14

Hæc. 73.

L. 10. i. 6

Apo. 10.

L. 3. c. 5.

Ep. 174.

L. 3. c. 12.

Ep. 75.

Ep. 52.

L. 6. c. 20.

judicatis acquiescere, et eaque controversia finem habere visa est, ubi non errans nec erroria capax est Papa, & totus judicatis acquiescit orbis, & controversia finem fortitur.

Restat hic ut argumenta solvamus, & quidem epistola Liberii sunt in contrarium, ubi fidei ait se subscripsisse Catholicæ, & id congenitum, & evincit. Restat Athanasius qui excusat, & sententiam negat esse Liberii, & crimen in cogentes transfert, & bene Liberium accusat, cùm Sirmiensem formulam reliciat, quamvis alibi ut vidimus excuset. Restat Hilarius verus, qui nullius criminis Liberium accusat, sed Constantium maxime reprehendit, eo crimine maximo maculatum, quod & per se, & per suos sit conatus, Liberium ad Arianismum reducere, utque Omouision non modò sileret, sed & condemnaret, quod ex Historicis mox intelligemus. Hilarius verò in fragmenta, vel est falsus, vel ex omnium sententia interpolatus, nec est admitendus Hilarius dubius, contra Hilarium omninò certum, ut dicat perfidiam Arianam, quod certò exposuit ut Catholicum, & cùm ex Dupinio contrario, Hilarii fragmenta omnia, ex Hilarii operibus consent, non possunt Hilario vero esse contraria; eo præcipue quod ille vocat, ab Hilarii Clementia, & gravitate toto cælo distent, excusante Hilario vel Semarianos, & cum eò tempore Liberius foret immaculatus.

Restat Breviarium ipsum antiquum, ubi dicitur, dolebat Liberium Arianæ perfidiam consensisse, at eviderit est falsum, cùm sit correctum, Ecclesia etenim ut bellè Charlas advertit, acta ponit ad modificationem, & eviderit falsa emendat, ut in vita Ambrosii, Catharinæ Senensis, & constat in lectione utriusque Breviarii. Unus est quo triumphat Hieronymus, & frustra vel mea sententia Roccaherus, velut interpolatum excusat, exemplo epistolæ ad Demetriadem, quam constat esse Pelagii, quippè optimum est factu epistolæ, ea de re agentes ibi collocare, at fidem detrudere veris est inveniendum. Melius est Hieronymum dicere ab Hæreticis, quos legebat deceptum, omnibus, & sibi ipsi esse contrarium. Est sibi ipsi contrarius cùm ait. *Fortunatianus in hoc habetur detestabilis, quod Liberium Romanæ urbis Episcopum ad exilium pergentem, prius sollicitavit, ac fregit, & ad subscriptionem hæresios compulsi.* Et cùm narrat. *Liberius rēdiō vicinus exiliū, in hæreticam pravitatem subscribens, Romanam quasi Vīctōr intravit;* ubi subscripsit pergens ad exilium, & tadio victus exiliū, semel Liberius subscribit, idque ante & post exilium, subscribit ne eat in exilium, & subscribit tadio exilii. Concordet quis hæc, & erit magnus Apollo. Est omnibus prorsus contrarius, cùm dicant post biennium restitutum; & exulasse Beræ in Thracia. Manifestè desumpsit à Fauicino, & Marcellino Romæ Presbyteris & Luciferianis, Damasco, & Li-

berio insensissimis, ob lapsos in communem receptos, & passim de re visa mentientes; in libello precum ad Theodosium dato. *Post annos duos venit Romam Constantinus, pro Liberio, rogatur à populo, qui mox annuens, ait Haberis Liberium, qui qualis à vobis profectus est melior revertetur.* Hoc autem de consensu ejus, qui manus perfidia dederat indicabat, ubi idem dicit Hieronymus, in exilium pergentem subscripsisse, & tadio exiliū victum. Quot autem mendacia coarcentur illi, infinitum esset describere, multa hic duabus lineis transcribunt, Constantium mox annuiffe, contra alios Historicos, nec populus rogasset Constantium, si jam Liberius subscriperat perfidiæ, & apud Constantium erit melior.

Aggrediamur tandem partem alteram, quam eviderit falsam & Eruditi conclamant; cum Hermantio, Christianus Lupus. *Liberium fuisse hæreticum, nemo Eruditus L. 2. credidit, quin tamen Ariane communionis contagio se sudaverit, nemo possit dubitare, & certum fidei corruptæ conscribunt. Et Liberium nec subscripsisse formulæ Sirmienis, nec Athanasium unquam damnasse, nec cùm Hæreticis communicasse, omnium Historicorum dictis evincemus.* Nos brevissime docet Severus Sulpitius. *Liberius urbis Romæ, & Hilarius Pællavorum Episcopus, dantur exilio, sed Liberius paulò post redditus propter Seditiones Romanas, ubi citò rem vides limitam, Liberium urbi reddi, propter seditiones Romanas, ubi causam expressè legimus. Fulsus rem narrat Theodoretus, post narratam Liberii in Constantium pugna. Athleta iti quidem veritatis, Victoria compos hic in Thraciam, ut imperatum fuerat venit. Post annos autem duos, cum Roma esset Constantinus, Magistratum, & Primariorum Civium Conjuges, obsecrant Maritos, ut supplicent Constantio pro Pastore, quo restitatur Ecclesie suæ, seque nisi impetrossent desertis ipsis, ad Magnum illum Pastorem iturus minantur. Qui responderunt se formidare iracundiam Imperatoris, sibi que non magnam esse spem venia, quod Viri essent. Vos autem si supplicatis illi non laedet, & bonum alterum consequemini, ut aut admittat supplicationem vestram, aut certe nullo malo affectus dimittet. Hac via demonstrata, accedant laudabiles Matronæ ad Imperatorem, periosissimis vestibus ornatae, quò magis Imperator nobiles vatus, precibus, voluntati que ipsarum morem gereret. Erat autem deprecatio talis, misereri vellet, tanta civitatis spoliata Pastore suo, & exposita Laborum insidiis. Et mox. Itaque flecti se passus, iussit optimum quidem Liberium, de exilio revocari. Et post dictas plebis preces. Post hæc amantissimas Christi plebis voces, recessit admirabilis Liberius, cui cedens Felix in aliam urbem se contulit, ubi clarissimè narrat Theodoretus Constantium flecti se passum precibus Matronarum, iussisse Liberium ab exilio revocari, & rursus Liberium revocatum, post.*

post amantissimas Christi plebis voces . Evidentissimus est Soerates ; & evidentissimè rem enarrat .

- L. 5. c. 18 *Liberius autem non multò post ab exilio revocatus, sedem Episcopatus propterea recuperavit, quod populus Romanus seditione conflata, Felicem eiecerat, & invita animo Imperator confenserat, ubi Sedem Liberius recuperavit, quod populus Romanus seditione conflata, Felicem Roma eiecerat, ubi subscriptionem expressè excludit, & invito animo Imperator confenserat, quod post subscriptionem libens egisset, ut Faustinus, & Marcellinus Iohannatici, mendacia bene colorantes enarrat, Imperator mox annuens.*
- L. 8. c. 18 *Adèò verò ab hac falsitate abest Sozomenus, ut narret Liberium ideò exulasse, quod Concilio Ariminensi resisterit.*

- Evidenter per integrum eaput Cassiodorus, ubi narrat matronas precentes, veste sublimi ornatas & addit . *Qua gratia sicutis precepit illam inter omnes exilium revocari.* Et rursus, *post voces populi, dupè Episcopos nolentis. Post hæc verò Christo amabilis populi pius, & iustitia exorantes voces, Sanctissimus quidem Liberius est reversus, ubi videt Principem ea gratia flexum, præcepisse Liberium revocari; etiam expressè Sozomenus,*

- L. 4. c. 24 *Haud longo tempore post Imperator Roma, Sirmium reversus rogatu Legatorum, quos Episcopi Occidentis ad ipsam miserunt, Liberium Berga revocavit, ubi causam revocationis assignat, rogatum nempe Legatorum.*

- Et rursus . *Nam populus Romanus Liberium, tum quòd alius in rebus vir excellens, & spectatus erat, tum quòd Imperatoris animo ad eum excessu, & constanti contraxerat tam eximie clarum habuit, ut seditionem planè maximam ejus exilii causa constaret, resque ad eadem prorumperet, ubi videt seditionis sedandæ causam, Liberium Roma revocatum .* Hoc &

- L. 9. c. 37 *Nicephorus ipse testatur. Brevis deinde cum Roma in Sirmium, Constantinus rediisset, Occidentibus Episcopis precantibus, Liberius à Berga rediit .* Hoc & insinuat Ammianus Marcellinus, qui Romanos à antiquæ libertatis meminisse, & Liberium amatum & egrè eiectionem . *Liberius egrè populi metum, qui ejus amore flagrabat, noctis medio potius aspectari, quod & evincit seditio, & cædes, & Imperatoris irrisio in theatro, idque omne causa Liberii .* Nam nec prodest nec noceat Rufinus . (Unus Liberius urbis Romæ Episcopus Constantio vivente restitutus est, Sed hoc utrùm quod acquirere voluntati suæ, ad subscribendum, an ad populi Romani gratiam, à quo proficiscens fuerat exoratus induxerit per certo comperit, non habeo non noceat Rufinus ut constat, at juvat cū teste vel jurato Papæ Hoste, à eoque Scriptore sit ignotum, & tunc etiam fuerit incomperit . Juvat eum ubique potuit Papæ noceat, & soli Siricio decepto pepercit .

- Viventis Anastasii dicta contemnit, & de Roma pro suo Origene . Ipsa contra hunc cogit Senatum, non propter dogmatum novitatem, non propter heresim, ut nunc adver-*

sam enim rabidi canes simulant; sed quia gloriam eloquentia ejus ferre non poterant, en quomodo loquitur de Sancto Fabiano; sic Damasum Hieronymo additum, sic Anastasium condemnantem calumniatur, sic Liberium acrem Omouision defenforem, ideoque sui Origenis Hostem, ut accusat pefissimè Hieronymus, Epiphanius ad Joannem, & in hæresibus Justinianus & quintum Concilium, ideòque Hostis tunc juvat eum non noceat, & errorem detexisset sibi proficuum. Juvat & lucidissimè Erculphus . *Sed dum Romam Constantinus veniret, matronarum nobilitatem Romanarum pro eo satisfactionem suscipiens, ad propriam eum revocant Sedem, tamen quibusdam suspèctis suis, quod tadio exilii subscripisset, ubi videt rei veritatem, & legis quorundam insipicionem . Tandem egregiè Nicephorus .* *Occidentis Legati rebus ita bene gestis assumpto secum Liberio, Romam revertentur; an res bene gestæ sunt à Catholicis, cum hæreticorum hæres subscribunt, cum redeundi causa est subseriptio, ita bene gerent hæretici non Catholicis .*

Juvant etiam Centurjatores eum hoc crimen ex toto Sozomeno convincunt, cum alios Historicos citare nequiverint, at jam vidimus nostrum & cernemus . *Haud longo tempore post Imperator Roma Sirmium reversus rogatu Legatorum, quos Episcopi Occidentis ad ipsam miserant . Liberium Bergea revocavit, ubi non tadio exilii revocatur Liberius, nec subscriptione sed rogatu Legatorum . Atque presentibus Legari Episcoporum Orientis, & quibusdam Sacerdotibus, qui erant fortè in exercitu compellere tentavit eum fateri, Filium Patri non esse consubstantialem; Viciisim autem confessionis formulam à Liberio adduxerunt ac illis, qui Filium Patri non substantia, & ceteris rebus omnibus similes asserebant interdixit Ecclesia .* An tentavit includit lapsum, & sic lapsus est Christus ter tentatus? an inflabat ut consentiret, significat Liberium consensisse, inflabat & Dæmon nec Christus consensit, conantur persuadere non est persuadere, & repetit eas voces Nicephorus, & concludit res bene gestas, nec libero si consenserit, significat quem certò consensurum, conditione nil absolute exprimente; & nolente Liberium subscribere adhuc vehementer Principem impellebant, preces mulierum, & totius Occidentis, Seditiones, & cædes ipsæ .

Post tot Auctoritates accedunt & rationes . Si populus, quod communiceat eum hæreticis, fugit Felicem, & Liberium fugisset . *Servabat Nicea expostam fidem sed colatoribus ejus conjungi non verebatur . Nemo tamen omnium cicium Romanorum, in adem orationis ingressus est, cum ipse intus foret . Quod ipsum & Matronæ tum Regi significarunt, sic ex Theodoro et perjuraverat Liberius, qui & communicasset, & Omouision tacuisset . Si communiceat Liberius eum hæreticis, qua fronte Gelasius, & alii dixere nec communiceat, nec potuisse .*

L. 9. c. 37.

L. 4. c. 4.

L. 6. c. 37.

L. 4. c. 14.

Ep. 2. Nam si quod Deus avertat, quod fieri non possit confidimus &c. unde cuicumque resistere errori. Si subscriptis Semiarianis Liberius, quomodo valida est successio Pontificum, quomodo vel semel hoc non dixere, in laudem & utile proprium Semiariani? Si teste Sozomeno Imperator Liberium Compellere tentavit cum fateri, Filium non esse Patri consubstantialem. Et mox Liberius contrarium decidit, quomodo iustus obedit. *L. 4. c. 14.* Principis? *Vicissim autem Confessionis formulam à Liberio adduxerunt, quæ illis qui Filium non substantia, & ceteris rebus omnino similem asseveraverunt interdixit Ecclesia*, an negavit consubstantialem filium, cum dicit substantia omnino similem.

His opponi videntur epistolæ Liberii, & propria ipsius confessio, ad spuria sunt & mendacii secundæ, ubi ne unus quidem Athanasii damnationem, à Liberio factam commemorat, ubi apud omnes Historicos restitutus, postulat gratiam restitutionis, tanquam nondum haberit, ubi jacent in fragmentis suspectis, & sæpè falsis repertis, ubi Liberius se à Sabellii hæresi defendit, quam nemo unquam ipsi opposuit. His rursus opponitur Hieronymus, eversum dicens Felicem à Fortunatiano, ad hæc etiam falsa à falsis accepit, Marcellino, & Faustino schismaticis, quippe Felix intrusus est ab Ursacio, ut Socrates Græcus enarrat. *Principio igitur Liberius, Episcopus Romanus simul, ac se illi fidei assentire denegaverat, ab Ursacio in exilium ejectionis est, & Felix Ecclesie Romanae Diaconus, Arianaque secta additus, per vim & violentiam, ab eodem Ursacio ad eam dignitatis gradum deletus, ubi ab Ursacio esse delectus non à Fortunatiano, & Athanasio Episcopo innuens & Constantium. Hoc ministro utens incredibile facinus designavit, & quod verè referat imaginem Antichristi; & mox de tribus alijs. Ut ipsi Felicem quemdam Episcopum in Palatio crearent, dignum profectio salibus suffragatoribus, en Episcopus ordinationis Minister.*

L. 2. c. 10. *Principio igitur Liberius, Episcopus Romanus simul, ac se illi fidei assentire denegaverat, ab Ursacio in exilium ejectionis est, & Felix Ecclesie Romanae Diaconus, Arianaque secta additus, per vim & violentiam, ab eodem Ursacio ad eam dignitatis gradum deletus, ubi ab Ursacio esse delectus non à Fortunatiano, & Athanasio Episcopo innuens & Constantium. Hoc ministro utens incredibile facinus designavit, & quod verè referat imaginem Antichristi; & mox de tribus alijs. Ut ipsi Felicem quemdam Episcopum in Palatio crearent, dignum profectio salibus suffragatoribus, en Episcopus ordinationis Minister.*

A Liberio ad Felicem descendimus, nec Liberii Decessorem, nec Successorem; Pontificem & non Pontificem, multa de se disputanda præbentem; & aliqua omnino certa. Manifestum est Felicem esse intrusum, nec enim in Catalogo ponitur Pontificum, ab Augustino, Epiphano, Optato, & S. Athanasio ut Antichristum describit. *Exploratores non enim eos Episcopus dixerit, ut ipsi Felicem quemdam Episcopum in Palatio crearent, dignum profectio salibus suffragatoribus, nec vivo Liberio esse potuit, cum verè Confessor tunc maximè sit Papa. Certum etiam non successisse Liberio, cum Damascus fuerit successor, & Felix mortuus sit ante Liberium. Certum est exitisse in fide Constantem, & sola hæreticorum communione pollutum. Ita expressè loquitur Theodoretus.*

L. 2. c. 13. *Qui tamen si fidem in Niceno Concilio, servavit integram, tamen cum illis, qui eandem labefactare studebant liberè communicavit. Ita*

Rufinus. *Non tam secta diversitate, quam communionis, & ordinationis conventio maculatur, idem testatur Sozomenus de Felice. Atque ob id solum in crimen vocatum fuisse, quod non modò Arianos Ministros Ecclesie ordinares, verè etiam quod coram communiore veterum. Idem Nicephorus Callistus enarrat. Unum tamen illud vitio ei vertebatur, quod priusquam Episcopus creatus esset, cum diversæ opinionis fideiis communicare sustinuerit. Nec obstat Hieronymus de scriptoribus, ubi Felicem vocat Arianum, quippe ea vox irrepsit, nec in antiquis. M. S. adest, & Arianum dicere potuit communiore, quippe communicasse Arianis, omnes penè Historici testantur, sic Junius ipse Calvinista specie tenus Arianum vocat, & communicasse ob majus malum vitandum. Ex his facilè sanctitas deducitur, relicta etenim Sede, & consequenter ordinatione Arianorum, in reliquis in crimen non est vocatus. Qui fidem servavit integram ex Theodoro, & fidem Nicenam Omouision, cum verus Pontifex eam taceret, meritò auxit incrementa Virtutis. Qui secta diversitatem est professus, & Arianis valedixit est Sanctus. Hic adest Bedæ Martyrologium Romæ S. Felicitis Pontificis, Uluardi Romæ via Aurelia Natalis S. Felicitis, Adonis Trevirensis. Romæ via Aurelia B. Felicitis Pontificis. Quod & Nicephorus confirmat. Felix Romana Ecclesie Diaconus administrationem Liberti sortitus est, qui Nicenam quidem fidei professionem retinebat & in Religione reprehensione carebat. Huic rei consonat damasse Constantium, ut narrat Beda, Uluardus & Ado. Et quomodo qui fidem Nicenam, ex Theodoro servavit integram, cum vellet Constantius lacerare, & cogeret ejurare Omouision, non deberet ipsum damnare? Quomodo caruisset reprehensione, in fide Nicena servanda, si tam sædè persequenter non puniret? Quomodo in silentio Liberii, in persecutione Constantii, Romæ præsens persecutorem non fulminaret, ut fides Nicena integra foret? Certò clarum est damasse Constantium, cum ne unum quidem a se non post exercuit, cum decretum Sirmienis Concilii, & voluntatem ipsam Constantii, ut simul federet cum Liberio spreverit. Felix autem scribit Theodoretus clam Roma se subducens ad aliam urbem migravit, ubi Sedem ipsam reliquit, nec voluit adherere Constantio. Idem iunere videtur Hieronymus, dum ait de Liberio. Romam In Chr. quasi Pistor introiit, ubi natam indicat persecutionem. His addimus hæreticos ipsos; & Lutheranos, & Calvinistas. Centuriatores Lutherani quarta centuria. Congressus est fortiter cum Hæreticis, ut ne Constantio quidem ipse perpercerit, ubi nec Constantium timuit, & Junius Calvinista scribit. Felix secundus nunquam fuit Arianus mente, sed pacis studio longè prolabens, quam bona fide poterat Arianos, & ad ministerium factum, & ad communionem admittit esse*

ibidem Sozomeno, ubi Arianus specie, subflantia Catholicus est declaratus, ubi & Nicephorus circumstantiam addit quandam. Unum tamen illud vitio ei vertebatur, quod priusquam Episcopus creatus esset, cum diversæ opinionis studiosi communicare sustinuerit, ubi communicavit ante Episcopatum hæreticus, non ergo post communicavit, & Liberius communicavit cum hæreticis, auxilii gratia recipiendi, & qui ut scribit, videbantur Catholici.

Ipse etiam mortuus causam egit, & Baronium contrarium fecit confederatum, repperit in ejus vigilia eo loco. Hic requiescit S. Fœlix Papa & Martyr, qui damnavit Constantium hæreticum. Ipsi etiam Magdeburgenses fatentur. Congressus est fortiter cum hæreticis, ut ne Constantio quidem ipsi pepercerit. Adde non Arianos Sanctos facimus, sed Martyres vel ab hæreticis declaratos, & Hostium testimonio Sanctos. Neque casualiter juxta Lupi phrasim, extat in Sanctis, ut Julianus hæreticus, hanc habuit à suis inscriptionem. Hic in pace quiescit Julianus Episcopus Catholicus, quippe Julianus clarissimè est hæreticus, Fœlix clarissimè est Catholicus, & semper Omouision defendisse, narrat Historici omnes, idèque fidem Catholicam. Nec obstat veteres id non memorasse, quippe satis memorant cum dicunt, Nicænam semper fidem defendisse, idèque restitisse Constantio, & cum voluit Omouision deleri, & cum voluit silentio fepelliri. Nec esse potest alius Fœlix, qui seculo præcessit Constantium, nec damnare potuit nasciturum nec hæreticum, imò nec natum.

Extremam Pontificatus questionem credunt aliqui ad solvendum facillimam, cum cadente Liberio surgeret Fœlix, & velut accidit in cithara Eunomii, cicada fractam cordam suppleret, at lapsus Liberii est nullus, nec ullum est Concilium generale, quod Papam hæreticum judicavit. Et frustra crimen evidens clamant, quippe incomperum est, vel apud Historicos, & inauditum damnare est piaculum, Meliori ergo responso, Fœlicem appellabimus Pontificem, ab aliqua Ecclesiæ parte acceptum, ex acceptatione intrusionem purgatum. Idem accidit in Papa Vigilio, qui exule Silverio Papa dictus est ab aliquibus Catholicis Papa. Sic loquitur de ipso Baronius. *Cum igitur hoc anno expulso Silverio, ageret Romanum Pontificem Sc. Et mox citat epistolam decretalem. Dilectissimo Fratri Eusebio Vigilius, & Sedem Romanam agnoscit, Catholica fidei fundamentum. Idem accidit Melitio Antiocheno ab Arianis similiter ordinationem purgante, ex parte acceptantis Ecclesiæ, & ut vidimus Occidui Patres; solum Episcopum Paulinum fatebantur, & ipsi soli scribebant, silentium cum aliis servantes. Plures autem habuit Fœlix adherentes. Et primò aliquos Clericos Romanos, ut narrat Sozomenus expressè, Re-*

manus Clerus, Liberio in exilium misso, juraveras, se nullum creaturum Pontificem, donec Liberius ipse restitueretur, quosdam tamen perjuros factos intrasse Fœlicem, ubi Clerici aliqui Fœlicem elegere, idèque eo titulo dictus est Episcopus. Etiam lex decimaquarta Codicis Theodosiani, ad Fœlicem Episcopum dirigitur, idèque Imperator Præsulem agnovit; sicut & Ariani Præsules, & Semiariani ex Nicephoro. Occidentales Legati rebus ita gestis, assumpto secum Liberio Romam revertentis. Literas ab Episcopis Sirmii congregatis, ad Fœlicem Romanæ tuæ Ecclesiæ Præsulem, & ad populum Clerumque Ecclesiæ ejusdem afferentibus, quibus ut Pastorem suum libenter suscipere admovebantur. Anobis porro & Fœlicis, & Liberio permissum est committere sacra curare, & munus Apostolicum administrare. Et infra. Sed paulò post Fœlix mortuus est, & solus Liberius Episcopatum administravit, quod sic Deus velle providit Ecclesiæ ita ut decebat rebus consulens, ne Primaria Apostolorum Sedes sedam illam, & incommodam à duobus gubernata Ducibus contraberet notam, ubi vides Fœlicem à Sirmienf Concilio, veluti legitimum Præsulem exceptum, & ad eum epistolas directas, imò vel ex Historicis cum Liberio, in eadem Cathedra sedisse, & Liberii tempore Papam existimatum. Idem habet Theodoretus. Successum est Liberio, à fideli quodam illius Diacono, qui tamen fidem in Concilio Nicæno ipse servavit integram, ubi successum est à Fœlice Liberio. Hoc innuere videtur Hieronymus. Liberius igitur nullus exilii in hæreticam probitatem subscribens, Romam quasi Victor intravit, quod & pugnam indicat, & sliquoque pro Fœlice defensionem. Etiam Sozomenus concordat Nicephoro. Haud ita diu post meritum Fœlix, solusque deinceps Liberius Ecclesiæ illi præst, ubi clarè convincitur ambos, ex Sozomeni historia prævisse, uno verbo sparsa fama mendaci, & quæ hinc Sozomenus describit. Nam cum Eudoxius, & ceteri cum eo Antiochia hæresis Aëtiana fautores, epistolam Hosii natii suisens rumore dissiparunt, Liberium quoque verbum consubstantiam rejecisse, quid mirum credulos decepsit, qui Fœlicem pro Liberio dicerent vel denique totus orbis intellexit, cum primum post ipsum Fœlicem, Fœlicem tertium appellavit, secundum certò supponens non excludens. Sic Historici enarrant. Cassiodorus in historia tripartita. Post magnum namque Liberium quendam Diaconorum ejus, Fœlix nomine fuerat ordinatus. Et rursus Nicephorus. Fœlix antem Romana Ecclesiæ administrationem suscepit.

An. 538.

L. 5.

L. 9. 22

CAPUT XVIII.

*Defendantur Pontifices quinti, & sexti
seculi.*

EA est aliquorum accusantium consuetudo, ut summos tantum Viros accusent, & magnis clarantur inimicitis, & fulminum aduolter summiffa fungant, & montium fastigia feriant. Tales sunt Hostes nostri accusantes, & summos Innocentium, & Gelasium, magnos Leonem, & Gregorium, sublimisque Anastasium, & Siricum, & celsissimum Augustinum ipsum, grandem Zozimi defenforem.

Ponunt aliqui post Felicem Leonem, quod non improbabile credunt Magdeburgenfes, at totius orbis testimonio, Leo primus, quinto seculo imperavit, vel Barbaris ipsis notissimus, & ubique terrarum Magnus, & nescio quomodo sit non improbabile, quod omnes sciunt manifestè falsum. Ad eò accusantur Papæ, & non existentes. Accusant quarti seculi Siricum, quod Rufino communicatorias dederit, & conjugium vocet pollutionem, qua in accusatione triumphat Calvinus, at præclarissimis elogiis honoratur, Siricius doctus, & Sanctus, & Bonum Pastorem appellat Ambrosius, omnes profus commendat, & Hieronymus arguendo laudat.

Ep. 81. *Simplicitati illuderet Episcopi, qui de suo ingenio ceteros assimilabat, ubi simplicem appellat, & bonum, qui bonus alios bonos judicaverat. Ejus viro Rufinus erat ignotus, apud omnes Catholicos, Sanctarum Feminarum Amicus, & communionem gaudens Sanctorum, & Hieronymus acerrimus in Rufinum, acris, in Siricum de quo scripsit. Minus est tenere Sacerdotium, quam mereri, ubi carpebat eximè laudandum. Consultat & Pagus zelum Baronii. Cæterum quod haud velociter Siricius, periclitanti occasione Origenis errorum occurrit Ecclesie, quam citius, nempe anni sequentis exordio ex hac vita sublatus est, consultat, vivente tria lustra Siricio. Incredibile item foret hac Hostes opponere, nisi oculis sæpè videremus, cum scripserit Ambrosio Siricius. Nos sanè nuptiarum vota non aspernauer accipimus, quibus velumini interfecimus, sed Virginum nuptias Deo devotas majore bonitascentia honoramus, ubi & calumniosos Hostes ostendit, & simul Hæreticos demonstrat. Facto presbyterio constitit, doctrina nostra, idest*

Ep. ad Ambrosium. *Christiana legi esse contra, quod & laudat Ambrosius, Hieronymus libro integro, & Augustinus, est quartum Concilium velut unum ex Evangelicis, Chartaginenfe vocans traditionem Apostolicam, Cyprianus clarè de habitu Virginum, Ecclesia in hæresi Joviniani, ea Monialibus ex Hieronymo repetens. Melius est nubere quam uri, quod ipse irridet iis verbis quod nemo unquam legerat, docuisti. Et Siricum de Sacerdo-*

tum conjugio loqui, & verba clarissimè expressa. *Plurimos enim Sacerdotes Chrifti. Et mox. Sobolem didicimus procreatam, quod & susè reprehendit, cum Patribus, & ipso Gentium Doctore.*

Accusant Innocentium Magdeburgenfes, quod dixerit Virginem velatam, fornicantem non recipi ad penitentiam, donec vivat is, cum quo fuerit fornicata, quod baptismum Ariatorum credat validum, sed asserat per eum Spiritum S. non dari, quasi sanctitas Sacramenti sit à Ministro, quod dixerit non esse Sacerdotem, qui continentiam non servat, at nec Christus ipse absolveret, se ab adultero separare nolentes, & manifestò convincit Innocentius, *sicut vivente adultero est adultera, & mulier sunt, qui querunt penitentiam; retenta proxima occasione peccati. Alterum est evidens ex Patribus & Scriptura, ita Athanasius baptismum Ariatorum, asserit adversus Arianos esse inutilem, at à Ambrosio de iis qui initiatur mysteriis. Non sanas baptismum perfidorum, Or. 1.*

& milies in Donatistas Augustinus, & innumeras Scripturas de invalido, exponit de illicito baptismo. Denique Siricum Innocentius confirmat, & probat ex veteri testamento, ubi Sacerdotes per annum stabant in templo, uxoribus suis non communicantes, & hoc in lege rudi quid in perfecta! Ex Chartaginenfe secundo Concilio. *Quod*

Apostoli docuerunt, & ipsa servavit Antiquitas, nos quoque custodiamus, & rursus. (Placuit ut Lectores, cum Lectores ad annos pubertatis venerint, cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri) & Chartaginenfe quintum. Placuit Episcopos, & Presbyteros, & Diaconos secundum prima statuta etiam ab uxoribus continere, quod nisi fecerint ab Ecclesiastico removeantur officio.

sic Africa, sic Hispania in Toletano primo, sic Gallia in numerosissimis Conciliis, Turonensi primo Canone primo, & secundo, & sexto, Agathensi, Arvernensi, Areliensi multis, Matisonensi & aliis. Sic docent Græci. Basilus in Isajam ait, *par est enim vel maxime esse irreprehensibilis vita expertem uxoris, Cyrillus Hierosolyma evincit exemplo Chrifti Domini, sic Epiphanius, Ecclesiam non suscipere docet, sic Hieronymus. Quid Sedit Orientis Ecclesia? Ato. Lu. quid Egypti, & Sedis Apostolica, qua aut*

Virgines Clericos accipiunt, aut continenter, aut si uxores habuerint mariti esse desinunt, ubi vides tres Patriarchatus, legem istam servare, ideòque & orbem univèrsam, & in apologia ad Pammachium. Quod si indignè accipiunt mariti non mihi irascantur, sed Scripturis sanctis, imò Episcopis, & Presbyteris, & Diaconis, & univèrsa Clero Sacerdotali, & Levitico, ubi in una auctoritate sunt omnes, sic Augustinus de adulterinis conjugis, Clericorum continentiam Laicis proponit, sic & Clericis, & Laicis manifestam.

Ardentissimè in Zozimum Innocentius succo-

cessorem, invehitur cum aliis Mornæus, quod libellum Cælestii hæreticum, Catholicum esse pronuntiavit; longè ardentior in tuendo est Augustinus, quàm fuerit in accusando Mornæus. Audiamus ipsum fuscè scribentem, & per Integra Capita tonantem. *Imò verò Pelagianus, spe falsa putaverunt, novum, & execrabile dogma Pelagianorum, vel Cælestianum persuaderi, quorundam Romanorum Catholicis mentibus posse, quando illa ingenia, quavis nefando errore perversa, non tamen contemptibilia, cum studiosè corrigenda positis, quàm faciliè damnanda viderentur, aliquando lenius, quàm severitas postulabat Ecclesiæ disciplina, tralata sunt. Post enim & tantis inter Apostolicam Sedem, & Afros Episcopos currentibus, & recurrentibus scriptis, Ecclesiasticis etiam gestis de hac causa, apud illam Sedem Cælestio presente, & respondente confectis, quanam tandem epistola V. memoria Papa Zozimi, qua interloquio reperitur, ubi præcepit credi oportere, sine ullo vitio peccati originalis hominem nasci? Nunquam profusus hoc dixit, nusquam omnino conscripsit. Sed cum hac Cælestius, in suo libello posuisset, inter illa dumtaxat de quibus se adhuc debitor; & insuavi velle confessus est, in homine acerrimi ingenii, qui profectè si corrigetur, plurimis profuisset, voluntas emendationis non falsitas dogmatis approbata est. & propterea libellus ejus Catholicis dictus est, quia & hoc Catholica mentis est, si qua fortè aliter sapit, quàm veritas exigat non ea, certissime desinere, sed detestata, ac demonstrata respicere. Non enim hæreticis, sed Catholicis Apostolus loquebatur, ubi ait. Quotquot ergo persceti hoc sapiamus, & si quid aliter sapitis, id quoque Deus vobis revelabit. Hoc in illo fatum esse putabatur, quando se literis, B. memoria Papa Innocentii, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consensere respondit. Et hoc ut plenus, & manifestus in illo fieret, expectabatur venturus ex Africa literis, in qua Provincia, ejus aliquando caliditas evidentiùs innoverat. Quæ Romam litera posteaquam venerant, id conviuentes non sufficere hominibus tardioribus, & sollicitioribus, quod se generaliter Innocentii Episcopi literis consensere fatebatur, sed aperit eum debere anathematizare, quæ in suo libello prava posuerat, ne si id non scilicet multi parum intelligentes, magis in libello ejus illa fidei venena à Sede Apostolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat, eum libellum esse Catholicum, quàm emendata propter illud, quod se Papa Innocentii literis consensere ipse responderat. Tuac ergo cum ejus presentia posceretur, ut certis, ac dilucidis responsionibus, vel astutia hominis, vel correctio dilaceraret, & nulli ambigua remaneret se subtraxit, & negavit examini. Nec differendum jam fuit scita scilicet suis, quod alii prodesse; ubi mille docet Hostibus contraria, ubi docet in iis doctis sperasse correctionem, ubi scripta inter Papam, & Afros interesse, ubi nulla est Zozimi in-*

terlocutio, qua peccatum originale negaret, ubi nusquam hoc dixit, nusquam scripsit, ubi approbata est voluntas emendationis, non falsitas dogmatis pravi, ubi libellus dictus est Catholicus, cum Catholicum sit veritati velle subscribere, & tunc sapere cum Deus revelat, ubi Innocentii literis est assensus Cælestius, quibus dubitatio tota est ablata, quod extremum ostendit judicium, ubi expectabatur ad manifestum judicium, Afrorum ipsum cognoscentium sensus, ubi ait non sufficere tardioribus, quod Innocentii literas exceperat, idèquè satis erat eruditus, ubi parum intelligentes non docti, libellum dixissent à Papa approbatum, propter hæresim non propter subnitentem, tandem optimè cum Zozimus damnavit. Et post aliqua. *Non verò cum primis B. Papa Innocentii literæ, Episcoporum literis respondentes Afrorum pariter huic errorem, quem conantur isti persuadere damnaverint; successor quoque ejus Papa Zozimus, hoc tenendum esse, quod isti de parvulis sentiant, nunquam dixerit, nunquam scripserit, insuper etiam Cælestium se purgare molientem, ad consentiendum supradictis Sedis Apostolicae literis, crebra interlocutione constrinxerit, profectò quiquid interea lenius actum est, cum Cælestio servata dumtaxat antiquissima, & robustissima fidei firmitate correptionis suis clementissima suasio, non approbatio existiosissima provocationis, ubi damnavit eam hæresim Innocentius, neque contrarium sensit Zozimus, imò sæpè constrinxit Cælestium, ad Innocentii literis consentiendum, ubi servatur antiqua, & firmissima fides, ubi fuit clementissima suasio, & mox ait paululum intermissa severitas; imò Augustinus Romanum Pontificem, non lapsum in ea re sed infallibilem ostendit, & adversus Julianum Concilium negat. Uno verbo ex Augustino, ex Mario Mercatore, ex Libello Paulini, ex Zozimo, ex Facundo Herimianensi, nondum finitum erat judicium, expectabatur ex Africa plenus judicium, repetebantur acria examina, terebatur Cælestium crebrò, & tamen Contrarii volunt questionem decifam, quis hoc intelligat? Plus est ne verbum quidem est Zozimi quo nepet, originale peccatum, & tamen à Cathedra definit negandum. Adhuc plura, Cælestius Innocentii literis, quibus originale definitur peccatum est assensus, & promissit solemniter proferri, ubi est ergo peccati originalis denegatio, sic in Libello Paulini, & quod nec negavit Cælestius, Zozimus ipse denegavit.*

Etiam Paulinus in libello ad Zozimum. *Beatitudo tua Cælestio, cum à Sede Apostolica audiretur, inter cetera præcepit his verbis. Damna ergo illa omnia, quæ in libello Paulini continentur, hoc est de questionibus. Et rursus. Damna ea omnia, quæ tibi abjecta à Paulino, sive per famam jactata sunt. Cui non sufficit ista sententia? Quis hanc tam salutarem, tam amplectibilem, tam piam res-*

I. 2. ad
Euseb. c.
3.

L. 2. 14

spue

spueret alius, nisi qui à fide devius est. Vifus est apud Hostes Zozimus, qui hæc approbavit esse Hæreticus, apud Paulinum à fide est devius qui reprobat; etiam Marius Mercator, Prædicitus tamen Cælestius etiam hinc ejectionis, ad urbem Romanam sub S. memoria Zozimo Episcopo, tota festinatione perrexit. Ubi aëlis quorum exemplaria habemus interrogatus, cum ab illo cognovisset aliquatenus terretur crebris responsionibus, & profecutionibus suis spem præsentem, condemnare se illa capitula, de quibus apud Chastaginem fuerat accusatus promittens. Id enim & instanter jobebatur, atque ob hoc ipsius, nonnulla illius Sancti Sacerdotis humanitate dignus est habitus, ubi terretur à Cognitore promissit, se capitula impia damnaturum, ob eamque rem benignè est habitus, an benignus erga emendantum, incidit in hæresis crimen? Etiam constat ex libello Cælestii, Vestri Apostolatus offerimus probanda iudicio, ut si forte, ut Hominiens quæpiam ignorantia error obrepserit vestra sententia corrigatur. Etiam constat ex libello Pelagii. A te emendari cupimus, qui Petri silem, & Sedem tenes, ubi parati corrigi non sunt hæretici: Etiam Zozimus ad Afros. Quæ in se crimina per rorem, saltò dicebat ista condemnant. Et mox. In eodem cuncta reliquisse stazu. Etiam Facundus Hermianensis. Invenient postremò Zozimum, fidem ipsius Pelagii tanquam ceram, & Catholicam laudantem, & tamen nec Athanasium, nec Damasium, nec illos Palæstinus Episcopus, nec Zozimum hæreticos credit Ecclesia, quia de hæreticis bene senserunt, sed potius pro merito sua fidei Catholicæ iudicat, & honoret. Quoniam non debet crimini deputari simpliciter, non intellecta versuta malignorum; Hæc & innumera in hac divite causa, evidentè evincunt Zozimum Catholicum, optimè in ea causa se gessisse, & quod falce radicem recidit, unum est validissimum Augustini. A vinculis tamen excommunicacionis, nondum est creditus esse solvendus, ubi vides an sit finitum iudicium, an sit Cælestia absolutus.

Vidit hæc omnia Laplace, & adhuc opponit Africanos, post Zozimum ipsum iudicasse, ubi milles Augustinus post Zozimum, finitum ait esse iudicium, ubi Prosper, Possidius, & Catholici, & hæretici ipsi cognoscunt. Ità Pelagius. Hæc est fides. Et mox. A te emendari cupimus, qui Petri silem, & Sedem tenes. Et Cælestius. Literis B. Innocentii Papæ, quibus dubitatio tota sublata est consentire respondit.

Viderat validissimum Augustinum Quænellius, & verba aliqua Doctoris contorquet. Sed si quod abis ita tunc fuisset de Cælestio, vel Pelagio in Romana Ecclesia iudicatum ut illa eorum dogmata, quæ in ipso, & cum ipso, Papa Innocentius damnaverat, & approbaverat, approbanda, & tenenda pronuntiantur, ex hoc potius esset prævaricationis nota, Romani Clericis invidenda, quæ verba & de Zozimo exponit Quænellius,

cùm Augustinus velit excludere Pontifices, imò expressè excludat. Nunc verò cum B. Innocentii litera. Et mox. Successor quoque ejus Papa Zozimus &c. Quinimò ex Augustino illud abis, impossibile omnino significat. Nunquid iniquitas apud Deum? Abis recoluit eam B. Papa Zozimus. Et mox. Quid de illo senties, practicanda in Domino Romanorum fides, ubi ait causam inibat Pelagianorum, ubi milles excludit Concilium, quod & cognoscit Natalis Alexander, ubi ante Concilium tertium, ponit in hæresum Catalogo, ubi vel negat audientiam, & examen, & Concilii Æcumenici, & regionalis. Adeo nec ampliùs audiri sinebat.

Irridenda sanè est Vallæ oppositio Cælestinum hæreticum extitisse, errore grammaticali unius literæ, sed quæ hæreticum reddat, aut Catholicum, velut Omofusion, & Omision, Grammaticus syllabas versat, nò dogmata, nec irridendos Patres in voce Personæ, ideoque Grammaticos tenit Augustinus, & Ossium ossi hellè adhibet; discat ergo ex Prospero Cælestinum; exilium Cælestio intulisse, Cælestius Cælestium quasi non discessit negotio, audientiam postulantem totius Italiae finibus jusse extrahi, & susè commendat, discat ex epistola Cælestini ad Nestorium, ubi toto orbe Cælestium persequitur. Discat ex epistola Concilii ad Cælestinum, de Cælestio, Juliano, Flore, idem tecum omnes sentimus.

Insultant & Lepores Leoni mortuo, & accusant epistolam ad Nicetum, ubi uxor sciens maritum non rediturum, non peccat si alteri nubat, & potest manere cum secundo si velit. Et certè error citis si ponant ea verba ubi non sunt. Merito obicitur tua videtur ambigere, quid de mulieribus, quæ aliis juncta sunt viris à nobis debeat orlinari. Et ante. Quæ viros proprios, aut interceptos putarint, aut nunquam à dominatione crediderint liberandos, & ad aliorum conjugium sollicitudine cogente transferens, change nunc statu rerum, in meliora converso, nonnulli eorum, qui putabantur perisse removerunt. Merito subdit allata verba, & sapientissimè soluit quæstionem, ut recipiat unumquodque quod proprium est, & ex utroque testamento confirmat. Aliud est evidentissimè contrarium. Si autem aliquæ Mulieres, ita posteriorum virorum amore sunt captæ, ut malint his coherere, quam in legitimum redire consortium, merito sunt notanda, ita et etiam Ecclesiastica communione priventur, & per totum Caput impugnat. Congrediuntur cum eodem Leone quamplurimi, & libris integris de epistola certatur, an dubia fuerit, ante Synodi acceptationem, & expensa, & à multis rejecta; quam expensam actione secunda, & quarta Concilii demonstrant. At eam epistolam milles certam, & tomo præcedenti, & hoc evicimus, nedum actione secunda Concilii, cùm veniam precarentur Illirici, ideoque errorem confite-

In com.

L. 7. c. 3.

L. 2. contr. Cælest. c. 18.

Rom 9.

L. 2. ad Rom. 6. 2.

Contra Coll. 5. 41

C. 3.

riterentur. *Precamur omnium miseremini, & iterum clamant omnes. Peccavimus omnibus indulgetur, & Reverendissimi Episcopi clamaverunt. Omnes ita credimus, sicut Leo ita credimus sed actione prima ante dubium, ubi eximie clamant Patres. Neque suscepta est epistola SS. Episcopi Leonis, nec lecta est. Et Orientales, & qui cum ipsis SS. Episcopi. Neque lecta est. Et rursus. Et sepius juravit eorum omnibus facere eam recitari. Et iterum. Gloriosissimi Judices, & amplissimus Senatus dixerunt. RR. Episcopi dicant, pro qua re epistola SS. Archiepiscopi Leonis, non est recitata, precipue intercedente interlocutione, ubi eam jussu est recitari. Et Dioscorus Pseudosynodi Præses ait. Gestis demonstrant quia secundo interlocutus sum recitari epistolam, ubi præter Papam & Legatos aderat jussu Imperatoris, & bis Dioscorus jusserat recitari, imò ut vidimus septies juravit, ubi Senatus, & Judices juridice quærent, cur ea non sit lecta epistola, & Præfides Pseudosynodi se excusant, imò à Concilio eo titulo damnantur. Quis non lecta scandalum, & læsionem Sanctæ Ecclesiæ, per totum orbem terre pertulerant, ubi verò auditum ex epistola fallibili, Ecclesiæ omnes per orbem dispersas, scandalum, & læsionem pertulisse, ubi remaneret Concilium docens, ubi Ecclesiæ per orbem dispersæ, dant ex hostibus robur non accipiunt, & certam reddunt acceptando. Iterum exclamant in eadem actione. Sicut Leo sic credimus, adeò credunt quod Leo credit. *Nostri nullas dubitas, quid clarius ne unus quidem dubitat? An Patres Concilii omnes, audierant simul, & destruant, ante non dubitant, mox dubii, & arundines sunt vento agitate? Iterum Judices de Martino ipso. Nullo modo ab eorum fide recedens. Etenim R. Archiepiscopus senioris Romæ Leo adversus Eutychem infidelem, & contrarium Catholicæ Religionis emergentem dubitationem, visus est ad R. memoria Flavianum misisse epistolam, ubi à fide Leonis resilire non potest ob epistolam istam Martinianus; ideòque tenacissimè ab ipsa retinetur, & alia mox vel ab Hoste audiemus. Etiam Flavianus ante Synodum scribit; in gravissima Eutychem causa Leonis. Fidei aliter age fecerim quod Sacerdotio competis, propriamque faciens communem causam, & sanctam Ecclesiæ disciplinam, simul decernere damnationem, adversus eum regulariter factam, & per propria scripta dignare, sic enim hæresis que surrexit, & turba, qua propter eam facta sunt facillimè destruentur, Deo cooperante per vestras Sacratissimas literas. Removebitur autem & Concilium, ubi per scripta Leonis causa communis sit propria, euncta perducentur ad pacem, & hæresis ipsa quiescet, per sacratissimas epistolas Leonis; & generale removebitur Concilium, adeò sola epistola Leonis, vel remoto Concilio sufficiet. Etiam Theodoretus epistolam Leonis commendat. Et qui nunc magnam Romam regis, veletornaque dogmatum radios undequaque dif-**

fundit nobis regulam fidei &c. ubi regula fidei est epistola Leonis etiam ante Synodum generalem. Etiam Galli post epistolam Leonis fidei symbolo comparant scribunt. *Quisquis redemptionis sacramento non negligit, tabulis cordis adscripsit, & tenaci quoad convincendos Hæreticorum errores, paratior sit memoria commendavit, ubi ad confundendos hæreticorum errores, apta est epistola Leonis, & ut symbolum dicitur, & memoria mandatur. Etiam Eusebius Mediolanensis, cum piissima Genuensi Ecclesiæ, aliisque Florentissimis Italiz. Vos veros cultus sui Assertores in Apostoli sui Sede Presulem collocavit, qui & recta sentire de Incarnationis Dominicæ Sacramento, & eadem potestis vetitius custodire, & mox. Decursisque literis, quas per eum tua Sanctitas destinavit omni exultatione in Christo relecturus sum. Et rursus. Recitataque epistola, quam fidei assertionem plenè digestam ad Orientem datum Sanctitas vestra transmisit, ubi rectum custodem vocat Leonem, ubi omni exultatione relevatur, ubi planè fidei assertionem, digesta est epistola Leonis, & id nullo memorato Concilio, imò ante Generale Concilium. Uno verbo de epistola Galli scribunt. Per omnium conventicula Ecclesiarum ita celebratur. Et in Oriente ipso narratur. Cùm pauci convenissent Cp. missa est epistola almi Leonis ad omnes Metropolitans, & subscripta est. Paradoxum verè foret inauditum, post Ecclesiæ totius laudes, post Ecclesiæ totius subscriptionem, post Occidentis, & Orientis acceptionem, in dubium revocari epistolam, quasi majus sit Ecclesiæ Concilium, imò Concilium armatur in Concilium, quod dubitet actione quarta, de illa eadem epistola, quem ut certam tribus actionibus, quartam præcedentibus agnovit, ita ut fidem omni mutet actione. Tandem innumeris constat, Leonem à Synodo non edoctum, sed Synodi ipsius Doctorem. Ità loquitur sextum Concilium mox citandum, ita quintum de Magno Leone: *Qui fuit illuminator, & columna Ecclesiæ, an illuminator est qui illuminatur, & columna est que sustinetur? Ità quartum ipsum Concilium. Beatificationem fidei super omnes adducet, an Leo est adducens an Concilium. Et iterum. Unde nobis impenetrabilem in omni errore Propugnatorum Deus providit, ubi nobis Patres dicunt, non Concilium providit Leoni, & rursus Concilium unicum. Ut sicut fidei sic bonæ ordinationis deputetur effectus, & rursus. Tanquam tanti Duce se, & Authore, quod & sapè congeminant.**

Integra Disertatione Natalis, epistolam tentat nobis triperere, & suam omnino reddere, Synodus, inquit Chalcedonenfis dogmaticam S. Leonis epistolam suscepit, atque approbavit, cùm prius eam ad fidei regulas expendisset, at nova præbet arma queis defendatur. Cùm actione prima de fide S. Flaviani quæreretur, epistola S. Leonis, ydium veluti lapis fuit, ad quem probata est illius fidei

Ep. ad Leon.

Ep. ad Leon.

Al. & C. Chalced.

F. ad Leon.

Ep. ad Leon.

F. ad Leon.

fidei sinceritas. Rogantibus enim Judicibus amplissimis in Flavianum exponens idem, salvasset Religionem Catholicam, errasset in ea. Lucentius Sedis Apostolicæ Legatus dixit. *Quoniam S. memorie Flaviani Fides, concordat cum Apostolica Sede, & Patrum traditione, sententiam, quæ illum ab Hæreticis constat esse damnatum ipsum, in eos reverteri ad Sancta Synodo necesse est.* Non ablimili modo suffragari ante fuerat Paschasinus, Sanctè & integrè, inquit, & Catholicè exposuit B. recordationis Flavianus, si quidem ejus fidei exposuit, cum Beatissimi, atque Apostolici viri Papa Romani epistola concordat. In eadem ierunt sententiam Maximus Antiochenus, & alii. Si ergo Natali Alexandro teste, epistola S. Leonis lydius veluti lapis fuit, ad quem probatur fides Flaviani, an lydius lapis alio indiget lapide, annon ipse sinceritatem probat. Quod & sortius evincit Paschasinus, ubi ex unica epistola Leonis evincit, expositionem Flaviani Catholicam; quod & cæteri omnes sequuntur. Prosequitur idem Auctor contra se ipsum. *Quamvis in nostra Persona, qui epistola SS. Leonis subscripsimus, non indigeamus correctione, ubi subteribens epistolæ Leonis, nulla indiget correctione, & ante actione secunda. Cæterum Sebastopolitanus Episcopus dixit, Emerferunt quæ ad Eutychem pertinabant, & super iis forma data est à SS. Archiepiscopo Romano arbitri, & sequimur eam, & epistola omnes subscripsimus. RR. Episcopi clamaverunt. Omnes ista dicimus. Rursus recitata epistola Leonis. RR. Episcopi clamaverunt. Hac Patrum fides, hæc Apostolorum fides, omnes ita credimus; Anathema ei, qui ita non credit. Petrus per Leonem locutus est, Apostoli ita docuerunt, Pater, & verè Leo docuit. Et hæc narrat Natalis, ante omnem proflus dubitationem. Et dubitantibus Illiriciis, & Palestinis. RR. Episcopi clamaverunt. Sicut Leo ita credimus. Nostrom nullus dubitat. Nos jam subscripsimus, & respondet post aliqua dubitationi. Illiriciis vero, & Palestini Episcopi, qui dubitationem actione secunda iniecerant professi sunt ambiguitatem omnem, quæ ex lingua latina vocibus viri videbatur sibi à Legatis ademptam, idè se quoque epistola subscripsisse. Summè Orthodoxum esse Sanctissimum, Patrem nostrum Archiepiscopum Leonem, perfectissimè novimus, factam est autem nobis certam de epistola, missa ab ipso Beatis. line, à SS. Episcopis Paschasino, & Lucentio, qui locum tenent Apostolica Sedis, qui nobis dilucidaverunt, quæ obscuritas lingue fecerunt subnotabat, ubi Legati docent non Concilium, ubi obscuritas sola lingue, in dubium adduxit epistolam, quod & in Scripturæ libris potest venire, ut petat quis doceri ob lingue obscuritatem. Denique vel Natalis ipse confirmat, Concilium à Leone edictum, Patres Calcedonenses in relatione ad S. Leonem, profitentur se ipso duce, quæ fidem spectabant decrevisse, quem vocis B. Petri*

interpretem agnoscebant, & venerabantur. *Vocis B. Petri omnibus constitutus Interpret.* Et mox. Pelagius I. Pontifex Maximus ad Childbertum Francorum Regem scribit, se anathematizare, & alienos ab æterno vitæ præmiis judicare. *Quæcumque ab illa fide quam B. recordationis Papa Leo in suis epistolis predicavit, & quædam Chalcedonense Concilium, sequentem eundem Præsulem, edita definitione suscepit, in una syllaba, aut in uno verbo vel in sensu erroris, vel erroris aliquando.* Et iterum. In Synodica suggestione Agathonis, & Romanæ Synodi 125. Episcoporum quæ relecta est actione quarta sextæ Synodi laudatur Marcianus Imperator. *Quod Sacrum illum Tomum sit amplexus, Apostolici Viri Papa Leonis, quem B. Petrus Apostolus verbis ejus ediderat, ubi vides Leonem omnibus Patribus Petri constitutum Interpretem, Concilium quartum, & Pelagium, Leonis vestigia secutum, & Petrum Apostolum ipsum, quem certè infallibilem in cælo quisque veneratur ediderat.*

Illud proflus est mirum, & paradoxum, Dixerunt inter Hæreticos, Natalem Alexandrum ex Catholicis, armare Leonem in Leonem ipsum, & velle nil de infallibilitate locutum, imò se se desubabilem scripsisse; & quidem sæpè in epistola ad Theodoretum. *Gloriamur in Domino, cum Prophetæ canentes, Adversarius nostrum in nomine Domini &c. Qui nullum nos in nostris Fratribus detrimentum iustitiae permisit, sed quæ nostro prout ministerio definitur unioverfe Fratritatis irretractabili firmavit assensu, ut verè à se prodisse ostenderet, quod prius à prima omnium Sede formatum, totum Christiani orbis iudicium recepisset, ut in hoc quoque Capiti membra concordent.* Et post aliqua. *Ipsa quoque veritas, & clarior reniescit, & sortius resinetur, dum quæ fides prius docuerat postea examinatio confirmaret.* Certè numerosas adduximus epistolas, ubi se Leo infallibilem confirmat, ubi causam Eutychetis evidentem, Viris, fœminis, & infantibus notam, nulloque indigam Concilio congeminat. Certè sermones integros retulimus, infallibilitatem à Scriptura deducentes. Certè vel Hæretici ipsi confirmant, Leonem fimbrias dilataffe, & se indefectibilem passim dicere. Aliqua tamen juvet adlere vel plenitudini. Hic in celeberrima ad Flavianum epistola. *Nec immeritè Beatus est pronuntiatus à Domino, & à principali Petri soliditatem virtutis, traxit, & nominis, ubi Petrus soliditatem traxit virtutis.* Hic rursus. *Licet per nostros, quot ab arbo pro fidei causa direximus, plenissimè ad S. Flavianum literas miserimus, ubi nisi plenissimam literas, & in hinc. Cùm per nostros ad Fratrem Flavianum, sufficientes literas miserimus, ad confirmandos animos non solum Sacerdotum, sed etiam laicorum, & iterum. Evidenter, & plenè quid servandum esset ostendi.* Et rursus. *Hæc imperita resolutio audent incipere, quod*

Ep. 12.

Ep. et Concil.

Ep. 10.

Ep. 11.

Y Domi-

An. 10. Concilii Chalced.

An. 3.

An. 4.

Ep. 12. *Ep. 18.* *Ep. 19.* *Ep. 20.* *Ep. 24.* *Ep. 25.* *26. &c.*

Dominus in Ecclesia sua, neminem voluit ignorare. Et iterum, Vestra Dilectio, & Ecclesia universa cognoscat, de antiqua, & singulari fide, quam in doctis impugnator incescit, quid dicimus traditum tenemus, & quid incommutabiliter prædicemus, ubi Ecclesie universæ proponit, & quidem incommutabilem prædicationem. Et validius. Quia verò tam valida, & tam clara sunt testimonia veritatis, ut nimis cæcus, minusque obduratus habendus sit, qui ad confirmationem lucis, atque rationis non confisitur, se à tenebris falsitatis excussor; ubi vides nimis cæcum, & obduratum, qui confessum veritatem non inuicatur. Et rursus ad Theodosium. Olim & ab initia in Conciliis celebratis, tantam nos percepimus à B. Petro Apostolorum Principe fiduciam, ut auctoritatem habeamus ad veritatem, pro nostra pace defendendam, & variis epistolis Ephelinum Concilium nec recipit, nec Concilium vult vocari. Nec tot epistolis est contraria, vel esse potest allata ad Theodoretum, ubi Caput se vocat, membra Synodi Patres. Ut in hoc quoque Capiti membro concordans, ubi non licitè expendentes producit, sed acriter à Diabolo instigatos. Et dum nonnulli dissensionem incitati Aurbore, ad contradictionis bella profiliunt, ad majus bonum, malum ejus, aurbore totius bonitatis dispensante pervertunt esse, ubi asserit eam rem fidei esse. Dum qua fides prius docuerat, hoc postea examinatio confirmaret, ubi ab Occidente ait illuminari Orientem. Salis justitia jabar densis per Orientem Nestorii, & Eutychie nebulis impeditam purè ab Occidente respiciunt, ubi commercium in Apostolis & Doctoribus principaliter collocavit, ubi clarè exprimit rem non dubiam. Non jam (quod abist) sanquam de dubiis discipantes. Denique hellè concludit. Nam quod Deus omnium calumniosorum fallacias soluit, maxime B. Petri curam, pro nobis conciliis agnosimus, qui postquam sua Sedis judicium, in fidei definitione firmavit, nec circa cuiusquam vestrum, qui nobiscum pro fide Catholica laboratis personam, quicquam reprobam videri permisit, quia nec poterat Spiritu Sancto judicante, quisquam ex eis, non videri existere quorum jam vicerat fides, ubi vides Leonem in hac causa facundum, calumniarum, & perfidia Visorem.

Tres Gelasii accusationes ferunt Hæretici, tum Calviniani, tum Lutherani, altera est in Canone comperimus, velut acriter urgent Centuriatores, integram cannam fumendam, nec unam solùm partem, absque sacrilegio fumendam, undè meritò sunt accusandi Historici, inter quos respondet Bergomensis, loqui de efficientia non Sacramenti sumptione; at nulla est vel minima difficultas, cùm loquatur Gelasius de Sacerdote fumentis, qui sine sacrilegio non potest, aliquam Sacramenti partem omittere, vel includit Manichæos ipsos juxta Anastasium, ab ipso exagitatos, quod evidenter constat in Gelasio, Leonem in omnibus sequente,

& laudante. Nec obstat imò juvat Witacherus, id negari non posse testante Gratiano, quippe innumera malè citat, innumera spuria habet Gratianus, cui soli auctoritatem istam debemus. Altera est in libro de duabus naturis, ejus verba in Catholicos, Hæretici Isidabundi, & triumphantes contorquent. *Certe Sacramenta, quæ summus Corporis, & sanguinis Christi, divina vet est, propter quod & per eadem divina efficiuntur consortes naturæ, & tamen esse non desinit substantia, vel natura panis, & vini. Et certe imago, & similitudo Corporis, & sanguinis Christi, in officio mysteriorum celebrantur. Satis ergo nobis evidenter ostenditur, hoc nobis in ipso Christo Domino sentiendum, quod in ejus imagine profitemur, celebramus, & sumimus, ut sicut in banc solites, in divinam transierunt Spiritu Sancto perscicente substantiam, permanent tamen in sua proprietate naturæ; sic illud ipsum mysterium principale, ejus nobis efficientiam, virtutemque veraciter representant; ex quibus constat propriè permanens unum Christum, quia integrum, veramque permanere demonstrant.* Censet itaque Gelasius substantiam panis, & vini in Eucharistia Sacramento manere, alias non evinceret contra Eutylichianos, duas post Incarnationem naturas, & tertio Calvinistæ ea verba sumunt, imago, & similitudo Corporis, & sanguinis Christi, ubi solùm est imago non presentia. At facillè respondemus Hæreticis Romanos Pontifices, qualis est Gelasius edete decreta non libros. Rursus dicimus auctorem non esse Pontificem Gelasium, cùm Baronio, Natali, & Peronio. Hic ex Gennadio de Viris illustribus. *Gelasius urbis Romæ Episcopus scripsit, adversus Eutychie grande, & præclarum volumen, & ex Anastasio de Romanis Pontificibus. Hic fecit libros aduersus Nestorium, & Eutychetem, qui hodie in Bibliotheca, & Archivio Ecclesie continentur, at ipsum quod extat, nec grande est, nec præclarum, nec in plures libros distributum.* Hic Auctor scribit se testari, Catholicorum recensita testimonia Magistrorum, & tria profert Eusebii Cæsariensis, quem inter Magistros Catholicos, Gelasius Papa non agnovit, imò ipse opera, ut apocrypha proseripit, in suo de Authoribus Ecclesiasticis decreto. Hic vix Latinos duos enumerat, Ambrosium nempe, & Damasum, & Græcos cum indice locorum citat, Latinos potius in Græcum conversos, quæ aliena sunt, & extranea à Gelasio. Hic appellat Hippolitum Episcopum, & Martyrem, Episcopum Metropolis Arabiæ, cùm fuerit Episcopus Portuensis, ut indicat statua ipsius marmorea, & Germanus Patriarcha vocans Romanum, quod ignorare non potuit Gelasius, cùm civitas illa penè sit suburbium Romæ. Hic loquitur de causa recentis, *Propter recentem alterationem, de Incarnationis Dominica Sacramenta, & tempore Gelasii erat, jam vetus. Hic si extitisset Gelasius Papa, rem decidisset*

set ex quarto Concilio, quod frequentissimè citat Gelasius. Denique Baronius Auctorem invenit, Gelasium Cyzicenum pugnantem, ut in præfatione testatur Synodi Nicenæ. *Non multo tempore, cum hic in Provinciam dico Bythinorum, volente Deo pervenissim, & commotio, atque inquisitio, plurimus fieret, sub impii Basilij tyrannide, adversus Catholicam, & Apostolicam Dei Ecclesiam, & Fidem Apostolicam in ea constitutam, succedente potissimum, atque commovente Regis aulam scissione, qui heretico Eutyebi consensiebant, qui nobis subdolo proponebant, ut Fidem Patrum Nicenam (inquit) retineamus. Sed convincebantur à nobis illius fidei Hostes, quæ optimè conveniunt Auctori libri, de duabus in Christo naturis, sicut & tempus, & citatio Græcorum. Nec obstat à Joanne Papa secundo, in epistola ad Avienum, citari sub nomine Gelasii, quippe Gelasius autor appellatur, sed non Papa, nec Joannis Præceptor. Ad auctoritatem Fulgentii citantis ut Papam. Hoc etiam B. memoria Papa Gelasius, servato tenore doctrinæ per viam veræ fidei, atque Apostolicæ Confessionis, paribus incedit omnino vestigiis. In eo quippe libro quem memoratus V. conscripsit Antistes, adversus eos, qui in Domino Jesu Christo Juarum naturarum, nolunt indivisam credere veritatem &c. respondet Perronius Fulgentium æquivocatione nominis usum, Gelasium Papam pro Cyziceno citasse, quem sciebat adversus Eutychem scripsisse, usumque interprete Latino, Græcæ linguæ satis rudi, quod & pluribus potest ostendi, & eo Severiani Gabalitanii textu. *Passiones naturarum cognoscentes, quod Græci non ignarus vertisset. Passiones naturarum indicantes, cum Græcum gnorizim, & indicare significet. Facillima est Auctori responsio, nomine substantiæ rem intellexisse; quod passim Patres congeminant, cum Augustino enarratione prima. Quod nulla substantia est nihil omnino est, substantia ergo aliquid esse est, & rursus. Porro autem quis per iniquitatem Homo, lapsus est à substantia, in qua solus est, cum Petro Chrysologo de dotibus gloriosus. Ut hoc sit mutasse substantiam, non mutasse Personam, cum Gelasio ipso ad Episcopos Picenos, ubi ait, substantiam Homini, peccato Originali fuisse depravatam, cum Hilario. In resurrectione factam ut caro nostra resurgatur in substantiam spiritalis animæ, cum Tertulliano. Aliud est substantia, aliud est natura substantiæ substantia est lapis ferrum, duritia lapidis, & servi natura substantiæ. Cum Medicis dicitur quod herbarum substantia, in Pharmaco tota remaneat, sic Historici de natura animalium. Cum Cicero de Theophrasto Oratores, Scirpium naturam persecutus est, cum Virgilio Poetæ, quippe solo natura subest, cum Proverbiis vulgus. Naturam expellas furca, tamen usque sequetur, sic cum Theodoretò dogmatici. Symbolorum naturam non mutari, ea non recedere à sua**

natura, & manere in priore substantia, & forma, & hgura, & videri, & tangi possunt sic ut prius, ubi de qualitatibus loquitur, quæ solæ videri possunt, & tangi. Cùm ergo natura & substantia, sæpè sumantur pro rerum essentia, nil mirum si adhibuerit Gelasius, id posse innumera sunt testimonia id voluisse Gelasium mox ostendemus. Et phrasi hæc utitur vel scriptura.

Aliæ sunt & justæ responsiones, intelligi pro substantia alimentum, sic Ambrosius de iis qui initiantur mysteriis, *Vite æternæ substantiam, submissistras, & repetit libro tertio de fide, quod & communissima phrasi explicat, alimentum præbere substantiam, in aliti substantiam transire. Tertia est simile non esse idem, & ita in Eutyebianos invehuntur, symbola illa panis, & quidditas, in Divinam non transiunt substantiam, cur ergo humanitas transibit? Inevitabile verò pro Catholicis est robur, Transiunt in Divinam, Spiritu S. perficiente naturam, ubi indicatur mirabilis mutatio, & quidem à Spiritu Sancto peracta. Nec verisimile est quod reponunt Hostes in divinam transire substantiam, quia divinæ substantiæ mystica significatione junguntur, quippe neco unquam vel finxit, vel ita absurdè locutus ut diceret, signa in rei significatæ transire substantiam, aut naturam; & Patres mirabilia narrant de aqua, mirabilia narrant de Chrysmate, *Baptizatus est Dominus* ait Ambrosius *non mundari volens, sed mundari aquas, ut ablutæ per carnem Christi qui peccatum non cognovit baptismatis vim haberent* (Tertullianus de baptismo. *Primum liquor quod viveret edidit, ut mirum sit in baptismo, si aquæ animare noverunt*) Chrystomus in Joannem. *In aqua fingimur & renovamur, Augustinus in Joannem. Unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluit? Et Evangelium ipsum. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, ubi aquam distinguit à Spiritu, de Crismate alibi, nunquam tamen dicunt aquam vel Chrysmata in Divinam transisse substantiam, & transitus sonat mutationem. Ad ultimum satis se Auctor exponit, quod Eucharistia sit imago Incarnationis. *Mysterium illud principale, cuius nobis efficiuntiam, & virtutem Eucharistia representat, quod multis modis Eucharistia representat, sicut Verbum caro est factum ita panis, uterque non hominis operationis, sed Dei, uterque duos habet naturas, uterque humanitatem demonstrat, & Divinitatem occultat, & nos cum Tridentino Eucharistiam Incarnationis extensionem appellamus. Quod evidentiùs adhuc est in passione, ita Chrystomus homilia undecima, *Christus immolatur, & iterum. Ad pop. In bonorem illius qui immolatur, & rursus. Aut. Agnus Dei pro te immolatur.* Et rursus. Dum Sacrificium & Christus immolatur, & Ambrosius eadem phrasi Christus offertur, sed offertur, ita Augustinus ad Bonifacium. *Nonne semel Christus immolatus est in te ipso, Ep. 23;****

In psal. 05. *substantia est nihil omnino est, substantia ergo aliquid esse est, & rursus. Porro autem quis per iniquitatem Homo, lapsus est à substantia, in qua solus est, cum Petro Chrysologo de dotibus gloriosus. Ut hoc sit mutasse substantiam, non mutasse Personam, cum Gelasio ipso ad Episcopos Picenos, ubi ait, substantiam Homini, peccato Originali fuisse depravatam, cum Hilario. In resurrectione factam ut caro nostra resurgatur in substantiam spiritalis animæ, cum Tertulliano.*

Serm. 82. *Aliud est substantia, aliud est natura substantiæ substantia est lapis ferrum, duritia lapidis, & servi natura substantiæ. Cum Medicis dicitur quod herbarum substantia, in Pharmaco tota remaneat, sic Historici de natura animalium. Cum Cicero de Theophrasto Oratores, Scirpium naturam persecutus est, cum Virgilio Poetæ, quippe solo natura subest, cum Proverbiis vulgus. Naturam expellas furca, tamen usque sequetur, sic cum Theodoretò dogmatici. Symbolorum naturam non mutari, ea non recedere à sua*

Can. 10. *Aliud est substantia, aliud est natura substantiæ substantia est lapis ferrum, duritia lapidis, & servi natura substantiæ. Cum Medicis dicitur quod herbarum substantia, in Pharmaco tota remaneat, sic Historici de natura animalium. Cum Cicero de Theophrasto Oratores, Scirpium naturam persecutus est, cum Virgilio Poetæ, quippe solo natura subest, cum Proverbiis vulgus. Naturam expellas furca, tamen usque sequetur, sic cum Theodoretò dogmatici. Symbolorum naturam non mutari, ea non recedere à sua*

L. 5. de falsis. *Aliud est substantia, aliud est natura substantiæ substantia est lapis ferrum, duritia lapidis, & servi natura substantiæ. Cum Medicis dicitur quod herbarum substantia, in Pharmaco tota remaneat, sic Historici de natura animalium. Cum Cicero de Theophrasto Oratores, Scirpium naturam persecutus est, cum Virgilio Poetæ, quippe solo natura subest, cum Proverbiis vulgus. Naturam expellas furca, tamen usque sequetur, sic cum Theodoretò dogmatici. Symbolorum naturam non mutari, ea non recedere à sua*

Et tamen in Sacramento non solum per omnes Pascha solemnitates sed omni die, immolatur. Ambrosius in Lucam scribit, *Cum sacrificamus Christum adest, Christus immolatur.*

Orat. 1.

Et Nyssenus de Paschate. *Arcano Sacrificii modo, Idem est Sacerdos & agnus; ubi immolans immolatur homilia prima de resurrectione. Cùm igitur dedit discipulis suis corpus ad comedendam aperit demonstrat jam fuisse perfectam, & absolutam immolationem.*

1619.

Fabulosa sunt & deliria, quæ opponunt Magdeburgenses Anastasio. Quod Photini Diaconi amicitia, & Acacii hæretici uteretur, & sine Episcoporum Consilio Ecclesiæ suæ restitueret, ipsamque Acacium restituere vellet, & ordines ab Acacio collatos probaret, & quod foret Nestorianus ex Witachero, ideòque à tribus Episcopis excommunicatus, ut legitur capitulo Anastasius, at hæc sunt somnia vigilantis, ubi Hæretici Deo potentiores, ununt secula distansissima, ubi vixit Pothinus sub Liberio,

Crot. 6.

c. 7.

ubi cùm Mezentio jungunt mortuos vivos, cùm & Acacius sub Felice obicit, à quo tertius est Anastasius, ut constat ex Liberato & aliis. Quod verò Aliqui calumniam excusent, quod saltem Anastasius Acacio, vel mortuo in dypticis communicavit, id est evidentiarum contrarium, cujus testes sunt vel Centuriatores. *Anastasium ad Agnominem scripsisse ut Acacii nomen, qui multis ex causis scandalum præbuisse censebatur tolleretur.* Denique irridendum est Hostes nostros de Papa Imperatorem effecisse, de Principe Orientis Præsulem Romæ, & Papam volunt fulminatam, cùm ex Beda, Cedreno, Zonara, Theophane in Miscella, Anastasius Imperator sit fulminatus, Ignoscendum tamen Gratiano, qui pisces bonos & malos in sagena sua latè colligit, & deceptus est ex libro Pontificali, quo vel eruditissimus Lupus decipitur. *Multis Clerici & presbyteri se à communione Anastasii erexerunt, eo quod communiceasset sine Consilio Episcoporum, & Presbyterorum, & Cleri cuncta Ecclesia Catholica Diacono Thebalonicensi nomine Photino, qui communicaverat, Acacio, & quia occultè voluit revocare Acacium & non potuit.* Unum reflectere juvat, Hæreticorum nobilissimos Victores, reponi ab Hostibus inter hæreticos. Ita scribit Justinianus Hormisdam. *Anastasio quidem Religiosissima memoria, vestra culmen Ecclesiæ palam aperteque constituit, cuius hoc idem scriberet negotium Prædecessori nostro, satis esse pacem offerentibus, si nomen tantum retineatur Acacii, ubi Acacii nomen justè reticere Anastasius. Fortius Vigilium ferunt Magdeburgenses, & quod epistolam scripserit Theodora, Eutythis hæresim confirmans, & Anthemium ejectionem à Silverio, se restitutum promiserit Augustæ, at ista epistola spuria est, & ficticia, ut constat in sexta Synodo. *Anathema libro qui dicitur Memne ad Vigilium, & qui cum fuerunt sine scripserunt. Anathema libelli qui dicitur facti fuisse, à Vigilio ad Justinianum,**

In Div.

c. 7.

Et Theodoram Divæ memoria, & qui sunt demonstrati. Aliam vult epistolam Vigilii Natalis, diversam à prima quæ inferbitur. Dominus & Christus Dominus, & in Christi Dei Salvatoris nostri caritate consensit Fratribus Theodoro, Anthemio & Severo Episcopis Vigilii Episcopus, & hanc refert Victor Tunnonensis, & Facundus Hermianensis contra Mocianum. *Ob hoc etiam de ipsius Episcopi Romani Chirographis, vel prius ambitionis impulsu, cùm fieri aaderet Episcopus vel postea veniitate parti alteri factis necessarium duximus non tacere, ne auctoritate nunciarii ejus præjudicium fides vera sufferret. Quod si hoc non fuisset, neque ipse prius universam anathematizaret Ecclesiam servare nos in illo oportuit sententiam suam sequi, quod nobis præbuit præca integritatis exemplum, ubi & Liberatus & Victor Tunnonensis, & Facundus Hermianensis concordant, at intrusus est & PseudoPapa, & factus verus Papa promissionem suam & confitetur, & damnat, quod & Centuriatores affirmant. Quod stet promissis de revocando Anthemio improbè urget Theodora Justiniani conjux. Vigilii verò quoad ea quæ Agapetus & Liberius contra Antimum hæreticum egissent jure facta esse censeret, Theodora hoc in se se nec obtemperatrum, nec etiam ad fidem præstandam jure cogi posse respondet, eo quod malis promissis standum nequaquam sit. Et mox. Tanta autem fuit in eo animi magnitudo, & constantia, ut nec minis nec muneribus Imperatoris à vera sua sententia abduci poterit, eo Simon Magus mutatus in Petrum, promissit infidè, & fideliter non observavit, cùm juramentum non sit vinculum iniquitatis, & malè quis juret illicite, & ex Salviano surgente, ut igne velut Elia, peiori crimine promissa ohervet.*

All. 15.

Ultimò sexti seculi Pontifici, vel magno Centuriatores non parcent, cùm penitentiam restè non docet, & ex Illirico uno ex ipsis, iniquum edit decretum, & Pelagio Papæ contrarium, ut subdiaconi castitatem observent, at si restè non docet Gregorius, nec restè docet Deus ipse. *Age penitentiam & primo opera fac.* Nec decretum est in causa fidei, & castitatem in Clericis ampliavit. Illud quod ferre non possunt innumeri, est Sanctarum Reliquiarum Veneratio, quam libro integro impugnat Dallæus; de religioso cultus objecto. At militat contra ipsos Scriptura, *Tunc quoque Moyses ossa Josephi sepulcra, eo quod adjurasset Filios Israel dicens, Visitabit vos Deus, offeret ossa mea hinc vobiscum.* Et de ipsis Ecclesiasticus loquitur. *Ossa ipsius visitata sunt, & post mortem prophetaverunt.* Annon religioso honore sunt digna, ossa illa à Deo visitata, ob quæ visitavit & Israel Deus, quæ salutem Irael propheta-verunt. Quod & habetur in Genesi. *Cumque adjurasset eos, atque dixisset Deus visitabit vos, apparate ossa mea vobiscum de loco isto, ubi ossa asportantibus Israelitis, visitatio Dei propheticè prædicatur, & quod præ-*

Crot. 6.

berius contra Antimum hæreticum egissent

jure facta esse censeret, Theodora hoc in se se

nec obtemperatrum, nec etiam ad fidem præ-

standam jure cogi posse respondet, eo quod malis

promissis standum nequaquam sit. Et mox.

Tanta autem fuit in eo animi magnitudo, &

constantia, ut nec minis nec muneribus Imperatoris

à vera sua sententia abduci poterit, eo Simon

Magus mutatus in Petrum, promissit infidè,

& fideliter non observavit, cùm juramentum non sit

vinculum iniquitatis, & malè quis juret illicite,

& ex Salviano surgente, ut igne velut Elia, peiori crimine

promissa ohervet.

Ultimò sexti seculi Pontifici, vel magno

Centuriatores non parcent, cùm penitentiam restè non

docet, & ex Illirico uno ex ipsis, iniquum edit decretum,

& Pelagio Papæ contrarium, ut subdiaconi castitatem

observent, at si restè non docet Gregorius, nec restè

docet Deus ipse. Age penitentiam & primo opera fac.

Nec decretum est in causa fidei, & castitatem

in Clericis ampliavit. Illud quod ferre non possunt

innumeri, est Sanctarum Reliquiarum Veneratio, quam

libro integro impugnat Dallæus; de religioso cultus

objecto. At militat contra ipsos Scriptura, Tunc quoque

Moyses ossa Josephi sepulcra, eo quod adjurasset

Filios Israel dicens, Visitabit vos Deus, offeret ossa

mea hinc vobiscum. Et de ipsis Ecclesiasticus loquitur.

Ossa ipsius visitata sunt, & post mortem prophetaverunt.

Annon religioso honore sunt digna, ossa illa à Deo

visitata, ob quæ visitavit & Israel Deus, quæ salutem

Irael propheta-verunt. Quod & habetur in Genesi. Cumque

adjurasset eos, atque dixisset Deus visitabit vos,

apparate ossa mea vobiscum de loco isto, ubi ossa

asportantibus Israelitis, visitatio Dei propheticè prædicatur,

& quod præ-

Ap. 2.

Exod. 3.

Gen. 51.

pre-

- prædicatur divinitus impletur. Est & mirabilis historia Elisei, *Quidam sepelientes hominem viderunt Iarruculos, & projecerunt cadaver in sepulchro Elisei. Quod cum cecidisset ossa Elisei rexit homo, & stetit super pedes suos.* Quis autem dicat Elisei ossa, per quæ tam magnum Deus edidit miraculum, non esse honore digna? Quis non veneret ossa illa, undè exiit tanta virtus, & vita ipsa manavit? Quis neget contactum illum vivificum, & ossa non siveat simul & veneretur. Idem citat Ecclesiasticus & addit, *Et mortuum prophetæ corpus ejus, an negabunt corpori Homines, honorem quem Deus ipse tribuit?* Et rursus piissimus Josias polluens altare juxta verbum Domini. Et ait, *Quis est titulus ille quem video?* Responderuntque ei cives urbis illius, *Sepulchrum est Hominis Dei, qui venit de Juda, & prædixit verba hæc que fecisti super altare Bethel.* Et ait *Dimittite eum nemo commoveat ossa ejus.* Et intacta manserunt ossa illius, cum ossibus Prophetæ, qui venerat de Samaria, ubi Josias tulit ossa de sepulchris, & combussit ea super altare, & tamen ossa prophetarum, intacta omnino relinquit, distinguunt ossa ab ossibus, alia comburit & Prophetarum conservat. Iterum Eliseus mirus est & in pallio. *Perussitque aquas & divise sunt hæc atque illuc, & transfuit Eliseus.* Videntes autem Filii prophetarum, qui erant in Jericho & contra dixerunt, *Regnavit Spiritus Eliæ super Eliseum, & venientes in occursum ejus adoraverunt eum primi in terram, ubi pallium Elisei venerat sunt aquæ, & vel insensata cognoscunt elementa, & Filii Prophetarum ex eo cognoscunt, Spiritum Eliæ in Eliseo & venerantur, quod jam viderant factum in Elia.* Talisque Elias pallium suum, & involvit illud & percussit aquas que divise sunt. Rursus de sepulchro Christi Ihsias. *Erit sepulchrum ejus gloriosum, quod & repetunt suo tempore Sybillæ, & Christus ipse Hemorrhoidiam, simbriam vestis tangentem laudavit.* Accessit retro, & tetigit simbriam vestimenti ejus, & mox. *At ipse dixit Filia fides tua te salvam fecit, vade in pace, fides non idololatria salvam fecit non damnatam.* Post Christum, & discipuli, reliquias honorandas docere. *Virtutes non qualibet faciebat Deus per manum Pauli, ita ut etiam super languidos descerentur à corpore ejus sudario, & samicibus, & recedebant ab eis languores, & Spiritus nequam egrediebantur.* Certè qui tanta fiducia, & spe, sudaria ad salutem adhibebant, singulari veneratione prosequantur, nec vulgare loco habebant, & virtutem iis inesse vel experiebantur. Quod & clarius confirmat Petrus, ubi narratur fideles possuisse in lectis, & viis infirmos. *Ut veniente Petro saltem umbra illius, obumbraret quemquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis.* Si tantum valuit umbra transiens, quanto validius corpus permanentis, Si umbra viatoris quæ nihil est, id potuit, quid ager coe-

pus in celo regnantis? Illud quoque mirabile est Deum ipsum, Moysi corpori exequias tulisse. *Sepelivit eum in valle terræ Moab, ad eum Deus sepulchrum Moysi consecravit.* Hæc & plia concedit Sectarij, & negant virtutem ullam inesse cineribus, quasi minor virtus sit in regnantibus, quam fuerit in victoriæ dubijs, in amicis certis quam in accipitibus, quasi ossa Elisei jam mortui, mortuos ipsos non excitarent, & visitatus sit Israel ob ossa, Joseph viventis non jam defuncti.

A scriptura ad traditionem descendimus, ubi mendacia refellimus Dallæi, volentis honorem hunc quarto seculo incipisse. Extat epistola Encyclica Ecclesie Smyrnenis, de martyrio Polycarpi Præfatus sui, & citatur fusè apud Eusebium. *Verum invidus L. 4. G. ille, atque annulus, & Justorum generi semper infestus nequissimus demon, cum insigne illius Martyrii, vitamque ab inenunte adolescentia, sine ulla reprehensione libere transactam intellexeret, atque idcirco immortalitatis corona ipsum esse redimitum, operam dedit, ne corpus illius à nostris auferretur, tamen multum in nos essent, qui id agere magnopere cupiebant, & sacro illius cadaveri communicare. Quidam igitur suggererunt, Nicetas Herodus Petri, ut Proconsolem adiret, moveretque ut cadaver illius donaret. Ne forte ut agebat relicto Crucifixo, hunc deinceps Christiani colere inciperent. Et isti quidem hæc dicebant suggerentibus, atque instantibus Judæis. Qui etiam nostras sollicitate observaverant, cum è rugo corpus auferre tentarent. Stulti, qui ignorarem nos nec Christum unquam posse relinquere, qui pro salute omnium, quosque ex genere humano salvi futuri sunt, mortem pertulerit, nec alium quempiam colere. Illius enim nupte Filium Dei adoramus, Martyres verò tanquam discipulos, & imitatores Domini merito honore prosequimur ob existimam benevolentiam, quam erga Regem, & Magistrum suum declaraverunt. Quorum nos quoque confortes, ac condiscipulos fieri, modis omnibus optamus. Porro cum Centurio pertinaciam Judæorum animadverteret, corpus in medio collocatum, ut moris est ipsis, conremeravit. Atque ita nos demum ossa illius gemmis pretiosissimis cariore, & quovis auro puriore colligentes, ubi decebat condidimus. Quo etiam in loco nobis, si fieri poterit convenientibus concedet Deus, natalem ejus Martyrii diem, cum hilaritate & gaudio celebrare, tum in memoriam eorum, qui glorioso certamine persueverunt, tum ad posteros ejusmodi exemplo erudiendos, & confirmandos. Hoc exemplum est inexpugnabilis pharetra, adversus Dallæum, & Alios, ubi invertitur totus titulus, contra lacinorum traditionem, cum Ecclesia Smyrnenis sit Græca, ubi extat tribus Ecclesiæ seculis, ubi Christiani coluere contra Dallæum, ubi Pagani secundo seculo non quarto, adorationem exprobrant Reliquiarum, ubi orant ad ejus sepulchrum, ubi distinguitur adoratio Christi, & Marty-*

rum, & vocantur stulti, qui hæc opponunt, ubi Dæmon impedit corporis consecutionem, ubi ossa sunt auro, & gemmis eariora, ubi conductur in loco decenti, ubi diea natalis celebratur & memoria. Addit antiqua Metaphrasis latina, ab Usserio edita & Itiglio citata. *Conventus itaque alacriter faciunt, ut præcepit Dominus ad diem, natalemque martyris, en vel apud ipsos idololatria, quam nuncupè Dominus mandat; Et ante. Cùm hoc itaque peccatoribus fuisset ostensum, ut intelligerent eum non posse comburi, præceperunt congestorem ignis, accingi, gladiumculum Sancto corpori iniicere; illis etiam sancto probato. Cuiusque hoc ita fuisset effectum, ecce subito sinente sanguinis copia columna processit, de corpore, statim sopitum errore cessit incendium. Tam populus extus obstupuit, atque omnibus inter justos, & injustos, quanta esset probata discretio est; ubi vides populorum extupescere, inter injustos & justos distinguere, & mirabiles Sanctorum reliquias. Etiam in actis Ignatii apud Itigium. Ita feris crudelibus juxta templum exposuit est, ut nempe nulli Fratrum gravis fieret, ob suarum Reliquiarum collectionem, quomodo propriam consumationem fieri, prius in epistola optat erat. Sole enim durescit Sanctorum ejus Reliquiarum portes relicta sunt, que Antiochiam delata sunt, & in sudario depositæ, thesaurus sanè insestimabilis ob martyris gratiam Ecclesiæ relicta, ubi legis thesaurum inestimabilem, ubi legis reliquiarum translationem, quam quarto seculo tantum vult Dallæus, quod & alio exemplo Petri, & Pauli, ex Gregorio Magno confutatur. Hoc idem Clemens primus confirmat. An magnam igitur, & admirandum arbitramur, si verum omnium epifex resurgere eos faciat, qui in bona fidei confidentia religiosi illi inservierunt. Et mox. Et carnem hanc meam resuscitabis, que omnia hæc passus est, quod & libro de resurrectione carnis, acutissimus Tertullianus confirmat.*

Ep. 1.

L. 7. c. 14

L. 8. c. 14

Extat seculo primo non quarto, Cathedra S. Jacobi Apostoli, ab Orientalibus omnibus venerata. *Jacobi Apostoli Cathedram, qui primus erat ad Hierosolymitanam Ecclesiam Piscopatium de Servatore & ceteris ejus Apostolis electus, quemque Fratrem Christi nuncupatum, divina perbibent eloquia, ad istud tempus servatum Episcopi, qui illis or. sine successerunt permagni astimavit, unde declarant perspicui, quemadmodum ceteros Patres, ad nostram usque ætatem Sanctos Viros, ob eorum veram erga Deum pietatem debitam venerationem, & tribuerunt, & adhuc tribuere non cessent, ubi expressa est veneratio, ab Ecclesiæ initiis usque ad Eusebium. Hic rursus de Apbiano martyre præmittit. Miraculum autem, quod statim post est consecutum si à nobis comme moretur verisimile est nullam fidem habiturum apud eos præsertim, qui eadem oculis ipsi minime conspexerunt, at licet Homines vis fidem adhibitoros satis intelligamus, ratio tamen non patitur, quin omnino*

rem ut gesta est scripsit prodamur, quippe cùm omnes (verè dixerim) qui Casaream incolunt ejusdem testes habere videantur, nulla enim ætas Casariensem ab isto spectaculo absistit. Et mox narrato terremoto subdit. Atque L. 7. c. 14. non cum isto miraculo, & repentinò terremoto ipsum mare martyris cadaver, ante portam civitatis euceret, ubi videri vel mare reliquias venerari. Rursus de Aethyrio Eusebius. Aethyrius cùm martyri Marino in mortis articulo præstò adesset, simulque è vita migrasset cadaver tollit, splendida, & pretiosa obtegisse atque humeris repositum inde deportare, quod cùm magifico, & sumptuoso litere involuisset decenti sepulchro condidit, & maxime laudat Eusebius.

Adfunt antiqui Martyres Justina. San- 2. 13.
 florum corpora, & sepulchra martyrum, & Dæmonum insidiis, & voratorum ab arte medica comploratorum conferunt sanationes, en consuetum secundo seculo, quod Dallæus vult quarto inceptisse, en Deo contestante signis, quod voluit Dæmonem suadere præstigiis. Hoc idem enarrat de Ignatio Chrysothomus. Exiguam ad tempus eum vobis ademur Deus, sed majore cum gratia restituit, & quemadmodum mutauit pecuniam, cum favore ea reddant, & ne accepterunt. Sic etiam Deus pretiosum hunc thesaurum paulisper suscipiens, ne ostenderet Romæ majore cum gloria illum nobis retulit. Emisistis eum Episcopum, & martyrem recepistis. Emisistis cum precibus, & cum coronis suscipistis. Nec verò vos soli, sed cuncta, que interjecta sunt civitates. Quomodo enim eas affectas existimatis cum repositas reliquias cerneret. Et mox. Sicque Sanctum illum omnes ex ordine civitates ab urbe relatum suscipientes, humerisque portantes Antiochiam usque suus comitata, ubi antiqua est Ignatii translatio, quam memorat de Scripturibus Hieronymus, & Chrysothomus vicinam martyrio, sicut & acta ejusdem Martyris, & illam præcedit sub Theodosio. Et rursus de Cathedra Ja- L. 7. c. 14.
 cobi Eusebius, citat omnia Episcopos, & veteres omnes Patres, & ab ortu Ecclesiæ derivat, & quidem in Græcia, & à Græcia. Et Pontius Scriptor coævus Cypriano, (Nihil aliud in rebus ambiebat, quam ut proficièntis ad Deum martyria sudores jam sanguineos possideret;) sic quartum aliud à Pontio citatum. Hæc aperte indicant reliquiarum honorem, tribus primis seculis floruisse, apud omnes prorsus civitates, contra Dallæum falsissimè scribentem, ipsum quarto seculo inceptisse. At largiamur ultrò ne unum quidem exemplum, in sterili antiquitate inveniri, adhuc impossibile est quarto seculo inceptisse. Impossibile est morale, ubi omnes Homines, contrarium & scribunt & testantur, ubi talem mutationem omnes excludunt, ubi quarti seculi Patres, in tertio seculo vivere, & ne quidem in una Ecclesia aut Homine mutationem istam cognoscent, longè minus in omnibus Ecclesiis. Unum satis

In vita.

L. 1.

fatis est ex Optato meminisse. *Cum Lucilla correptionem Archiepiscopi Ceciliani ferre non posset, quæ ante spirituales cibum & potum ei nescio cujus Martyris, si tamen Martyris libere dicebatur, & cum præponeret calici salutaris nescio cujus Hominis mortui essi Martyris sed nondum vindicari, correpta cum confusione irata discessit*, ubi vides jam consuetudinem antiquam, martyrum reliquias venerandi, easque vel ad altare osculandi, & quidem uno vel altero anno post tercentum à Dallzo memoratos. Impossibile hoc est physicum, ut omnes audiant à Magistris contrarium legant opposito sensu Scriptores, se ipsos in tertio seculo existentes, nec audiant, nec sua scripta cognoscant. Impossibile est omnino metaphysicè, quod Ecclesia quarti seculi vera, pro fide idololatriam prohesteat, Ethnica simul sit & Christiana, & per Hostes ipsos Ecclesia, in fundamentalibus errare non potest, qualis error Reliquiarum veneratio, palam ab Hostibus dicta idololatria.

Mut. 23.

Nec obstat illud Calvini Deum Moyse tumulose abscondisse, quippe ipsi respondet Josephus certè nulli ex adulatione suspensus. *Scriptum est autem in scriptis libris, eum fuisse mortuum propter metum, ne propter excellentiam civitatis, quæ erat circa Eum ad Divinitatem ab ipse putaretur*. Multo minus nocet illud Evangelii, imò multum causæ prodest. *Vobis scribo, & Pharisei Hypocrita, qui adificatis sepulchra Propbetarum, & ornatis monumenta Justorum*, quippe Patres bonum opus agnoscunt. Origenes tractatu in Matthæum. *Quantum ad primam faciem textus non satis rationabiliter committere videtur adversus eos, qui adificiant sepulchra Propbetarum, & ornatis monumenta Justorum. Quantum ad hoc enim solum laudabile aliquid faciebant, & refellit, ideoque Patres commendant, quod reprehendant Hæretici, & Ecclesia etiam per ipsos, Evangelium rectè exposuit, ut Chrylóstomus antè concludit.* (Non ergo eos inculcat, quod sepulchra eorum adificiant,) & rursus. *Non quia adificiant, sed quoniam ita facientes & ita dicentes Patres nos se condemnare simulabant, peiora enim committebant, & probat ex textu Lucæ; ubi & a diis interpretes, & ipsum Evangelium.*

Hem. 75

Jam latinam Ecclesiam nostram Dallzus quamvis Latinus largitur, nec horret Hilarios, Augustinos, Hieronymos, duos magis Leonem, & Gregorium, & mille alios sanctos, & Magistros palam appellare idololatrias, quos primos quantum Concilium, unum velut ex quatuor Evangeliiis, in decisione fidei citavit, nec horret Ecclesiam Græcam & appellare omnino Catholicam, & quæ simul laudaverit Idololatrias & fatis est titulus contra Latinorum traditionem, Jam epistolâ integras & libros Hieronymus in Vigilantiam scripsit, ubi validissimè dogma confirmat, & Dallæi sophismata antequam audiret dissolvit. Jam S. Ambrosius refert

Deo revelante, se reperisse plura corpora, Gervasii & Protasii, Nazarii, & Celii, & per plures epistolâs profecutor; quod congeninat, & Augustinus, & plura refert pro S. Stephano de civitate, & in epistolâs & in sermonibus est dives. Jam Paulinus repetit frequenter in natali S. Felicis, Prudentius in hymnis, & aliis carminibus. Jam Gregorius Turonensis de gloria Confessorum, & in libro de miraculis est totus. Jam Gregorius Magnus in variis epistolâs, quem excusat, Molinæus logica distinctione, cultum religiosum reliquiarum admisisse aliquo modo, adeo dogmata ad argutias reducuntur, cum interim Gregorius velit eripere, nolentem dare reliquias, cum nimias, & grandes peteret, *Caput ejusdem S. Pauli, aut aliud quid de corpore ipsius, & mox. Sed tantummodo in præside brandum mittitur, & Privatis non tantum Regibus corpora & catæumbis extracta donavit. Jam sunt epistolâ Evodii Uzalenis, de translatione reliquiarum Stephani. Jam sunt homilie Eusebii Emisensii, quem Eucherium esse Seniores constat. Jam sunt Ambrosii Sermones, Augustini & aliorum sine numero.*

L. 2. sp. 10.

Jam collocat inter hæreticos Vigilantium, in iis libris, ubi Ecclesiæ nomine loquuntur, & ceteri sculptuntur in silice, nunquam delendi amplius hæretici, & si per ipsos Catholicus est Vigilantium, oportuit omnes ipsum sequi, quod ne unus quidem vel tentavit, & inter Patres citare Vigilantium, ablegato inter Hæreses Hieronymo. Jam didicerat divinitus Ambrosius, quo in loco Sacra Corpora jacerent, præfens adfuerat Augustinus, & uterque viderat miracula, videntes falli non poterant, Sancti fallere nesciebant, at citò se expedit Dallzus de reliquiis Ingentibus miraculis, quæ hominibus reliquiariis nunquam in talibus defunt transiit, ubi sedulores Ambrosium & Augustinum, mendacissimos in revelationibus & miraculis reddidit, de se visa & cælitus revelata; nec certè ut mox cernemus ausi sunt Pagani, hæc irridere quæ Christianus Dallzus, & in uno Ambrosio omnes configit, similium miraculorum impossibles. Denique innumeris reticemus, Paulinum, Prudentiam, Gaudentium, Leonem, Maximum, & alios cum Dallzum habeamus consententem, qui confiteri deberet cum Pelagiano Juliano, solum sufficere Occidentem, & cum Historicis Græcis & Patribus, Occidentem in fide omnino purum.

Recusat Dallzus Occidentem, ab Hostibus & Amicis reprehensus, & Orientem quasi securus ingreditur, & plures invenit imò omnes inimicos. Invenit Cyrillum Hierosolymæ, Catechumenos in fide instructum, & id ex Scripturis probantem in Elifio. *Vivus enim Resurrectionem effecit per animam suam, sed ut non solum anima Justorum benediceretur, verum etiam credatur omni quondam Justorum inesse corporibus, qui in Elifio sepulchrum abjectus erat mortuus, ubi mor-*

Catech. 13.

tuum Propete corpus atq; vivificatus est, & à fortiori vincit ex Pauli fudariis, quæ extrinseca sunt Pauli, ubi corpus vim trahit ex animo, ubi fides erit Ecclesie Hierosolimitæ, à majoribus accepta aliis tradita, quam ut vidimus Ecclesia Græca, tribus primis seculis est professa, ubi corpora Spiritus Sancti sunt Organa, & Spiritum in se retinent vivificantem. Invenit Magnæ Basilium in homiliis, explicantem carmen illud Davidis.

Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus. Pro legis Judaicæ ritu si qui moriebantur bonum morticina habebantur abominatissimi, contra mors si cuiuspiam irrogatur pro Christi nomine pretiosa censentur Reliquia Sanctorum ejus. In priori lege dicebatur Sacerdotibus & Nazareis illud, non contaminabitur super ullo viroto. Et si quis tetigerit cadaver immundus erit nunc è diverso martyris ossa quisquis attigerit ob gratiam corpori insidentem sit quodamtenus sanctificationis particeps, ubi audis fidem Christianæ legis, & gratiam corpori insidentem. Rursum homilia de S. Julitta refert ignem corpori peperisse. Quod

EP. 341.
EP. 408.

nunc in præstantissimo tempore urbis vestibulo collocatum locum quidem sanctificat, sed & eos præterea qui ad eum conveniunt, rursum Martyrum reliquias petit, iterum spondet reliquias missurum, & homilia de quadraginta martyribus quos vocat turres contra hostes, & multorum Patriam ornantes. Invenit Serapionem Thumeos, ex Eliseo, Petro, & Deo ipso id probantem, invenit Gregorium Nyssicum in eodem, & oratione in Theodorum

Adr.
Manich.

Martyrem. Corpus verè venerandum, & immaculatissimum illius instrumentum, quod suis virtutibus, & affectibus illius incorruptionem non laesit, cum multo honore, & cultu compositum, atque ornatum in angusto, sacroque loco collocatum est, quod rei insular præstantissima in regenerationis tempore aservatur, ubi vocat venerandum, & immaculatum, & instar rei pretiosissimæ, & à cæteris docet disseere corporibus. Et mox. Illius constantem sanctificationem ac benedictionem esse credens. Quod si quis etiam palcerem quo sepulchri locus oblitus est auferre permittat pro munere accipitur ac tanquam rei magni pretii reposito terra ista servatur. Nam ipsas attingere reliquias, quando aliqua ejusmodi prospera fortuna contigerit, quàm optabile sit, & summis votis expectatam scimus, novimus quicunque sunt experti, & hoc suo desiderio positi. Hi enim tanquam vivum ipsum corpus & florens, videntes osculantur, & ad oculos, ad os ad aures ad omnes sensus admovent. Deinde martyri quasi integer esset, ac presens supplicant ut pro ipsis intercedat; ubi videt idololatriam in Græcis, quam latinis exprobrat Dallæus, osculari tanquam vivum, & supplicare ut pro ipsis intercedat, & in oratione de S. Meletio narrat. Sadaria faciei ipsius imposita discerpisse, ac pro phibitissimis asseruisse; adeo & fudaria venerabantur. Invenit Gregorium Nazianzenum de Sanctis. Quorum vel sola corpora idem possunt, quod anime san-

ta sive tangantur sive honorentur, quorum vel sole sanguinis gutta, atque exigua passio- nis signa idem possunt, quod corpora. Et oratione in S. Cyprianum ait reliquias, & verbos, & Demones expellere. Quæ omnia Cypriani vel paluis ipse potest si fides adfit ut experti norant, & qui rem gestam ad nostram atque memoriam propagarunt, & in consequentia tempora transfuserunt; ubi idem possunt corpora quæ animæ, ubi reliquias experientia docet vivificas, Historicorum omnium tes-

timonio; invenit Asterium Amasæ Præfulem oratione in S. Phocam. Est magnificum illud templum, quod Sacrum Martyris fortitum est corpus afflatorem relaxatio, male affectorum medica quædam officina, esurientium mensa. Et paulo ante Martyrem appellat. Columnam & firmamentum divinarum orbit Ecclesiarum, & de reliquiis mirabilibus ubique locorum asportatis. Invenit Ildorum Pelusiotam ad Hieracem. Si te istud of-

fendit, quod Martyriorum corporum cinerem, honore afficimus propter illorum erga Deum caritatem, & constantiam, interroga eos qui ab ipsis sanitatem accipiunt, & quot morbis remedium afferant intellige. Ita fiet ut non modo scilicet Indubio non habeat, verùm etiam quod restit sit pro. Jus imiterit. Invenit Athanasium in vita Antonii de pallio, tanquam magna hereditate ditatus, Cyrillum in vita Euthymii in bodierum usque diem omne genus gratia dat, Cyrillum Alexandrinum in Julianum.

Parva sunt hæc invenit Patres totos. Theodoretum sermone octavo in Græcos, qui totus est de Martyrius; ubi inter alia narrat. Corpora verò ipso non unum cuiusque monumentum continet, sed urbes & pagi illa inter se partientes Servatores illos animarum pariter & corporum ac Medicos appellant, & tanquam urbium Præsides atque custodes venerantur, & fusc votæ, preces, & sanationes describit. Habent Asterium in Encomio Martyrum. Propterea nos religioso corpora componentes, quæ sunt casto electionis, beatarum animarum Organa, Pbilosophorum inhabitantium domicilia, tanquam pretiosas res totæ vitæ consecramus. Et mox. Multa Sancti possunt etiam morari. Totus est Chrysostomus Oratione de S. Ignatio, ubi vocat thesaurum perpetuum, Sanctorum nobis reliquias concessit Deus, sic Oratio de Babyla Martyre, & homilia quamplurimæ videntur, ubi vis & veneratio reliquiarum, crudito calamo, & fuso describitur.

Interrogemus Historicos omnes, & quidem Græcos cum Latinis concedant, cum constet de Rufino in Babyla, de Severo Sulpicio in Martino & aliis, & post Eusebium Sozomenus. Postea verò Hefychas discipulus Hilariis illustrissimas reliquias illiusdam obreptat deportavit in Palestinam, inque suo monasterio sepe vit ex quo tempore dies festis maxima hominum frequentia, & summo splendore quotannis ab Indigenis celebratus est. Nam Palestinis in more positum est

L. 1. 1. 1. 1.

L. 3. 1. 3.

est bonos, & pius Virus, qui apud ipsos vixit eo honoris genere afficere. Et probat inductione. Accenso rogo eorum corpora comburunt, reliqua autem ossa qua ignis neutiquam absumperat assibus camelorum, & asinorum qua ibi projecta erant admisceat, aded ut perdifficile esset ea inter ossa reperire. Attamen non diu sic latuerunt. Si quidem mulier quaedam Christiana, qua non ex urbe Gaza orta fuerat, sed ibi suum domicilium collocaverat iussu Divino ea nocte ex aliis ossibus selegit, atque in ollam injecta Zenai eorum confobrius servanda dedit. Nam is id Deus ei mandarat in somnis. Et narrat de Bahila, quod etiam profecit Socrates. Verum enim Damon qui in eo delubro habitabat vicinum suum Babylon Martyrem videlicet reformidans, nullum Imperatori responsum daret (loculus enim quo corpus martyris tegebatur erat in proximo, Christiani Antiochia cariores facti, und cum mulieribus, & pueris exultantes gaudio, en Christiani pueri & mulieres, & Dæmones ipsi consistuntur.

Quin etiam per capita integra, translationes reliquiarum commemorant. Sic Evagrius translationem Ignatii, & narrat miracula à se visa, describit translationem Simonis Stylitæ. Sanctissimum Corpus huc importavimus, ut nobis pro nitro, manimentoque sit, sic Nicephorus S. Joannis Chrysostomi, sic ex Hieronymo mox citando Arcadius, sic Theodoretus Chrysostomi translationem, ubi thesaurus erat Corpus illud, & mare factum esse continens, & Theodorus Lector plures citat Eustathium, Andream, Lucam, Timotheum, Terentium, Africanum, Samuellem, &c.

Idipsum claret ex Regibus, nam de populis vidimus, in Ignatio & aliis, & de Eustathio Theodorus Lector. Si quidem civitas & omnis erat, ut ita dicam ad 18. miliaria extra urbem in occasum illius egressa est. Hic exclamat in Vigilantium Hieronymus. Sacrilegus fuit Constantinus Imperator, qui sanctas reliquias Andrea, Luca, & Timothei transfudit Cp., apud quas Dæmones ranguunt. Et mox. Sacrilegus est nunc pissimus Arcadius qui ossa B. Samuelis longè post tempore de Judea transfudit in Thraciam, sic Honorius, & Theodosius. Nemo martyres distrahat, nemo merceat; & rursus Isidorus Græcus de Græcis. Nam qui terra & in terris imperium obtinet, ad Piscatoris sepulchrum exofculandorum ossium causa se confert, sic Pulcheria ex Sozomeno, & alii plures.

Errant vel in Græcia Hostes reliquiarum, Erravit Julianus Apostata à Cyrillo Alexandrino reprehensus; & à Nazianzeno Patribus Græcis. Exigua passionis signa idem possunt, quod corpora. Hac non colis sed contemnis, ita ille invectiva prima, & Cyrillus egregie confutat. Erravit ob id hæreticus Eunomius ex Hieronymo, & ex Concilio Gangrensi Eustathius. Si quis superbia usus officium conventus abominatur, qui ad confessiones martyrum celebrantur, & mini-

steria que in eis fiunt simul cum eorum memoris execratur anathema sit, ubi superbos vocant abhominatores conventuum, qui ad confessiones martyrum fiunt, ubi jam martyrum confessiones fuerant confecta, & anathema erat illa execrans, sicut & ministeria in iis celebrata.

Hoc ipsum tenuit totus orbis. Et non solum unius urbis, sed totius orbis errant Episcopi qui cauponem Vigilantium continentem ingrediuntur Basilicas martyrum, ita aculeatè scribit Hieronymus, nec unquam vel unus hanc litem finxit, imò in tota Ecclesia pax erat, sic Ignatii reliquias Romæ mox Antiochia, & Græcis honori fuere, sic latini dicunt de Græcis, de Latinis Græci, sic Cassianus peritissimus Orientis, & longus incola, sic & Hieronymus; sic Sepulchrum Petri gloriosum, in Oriente, & per orbem describit Chrysostomus, sic in iis fundat Christi Divinitatem, & argumento manifesto convincit, sic ubique miracula omnes narrant, de visu, de presentia, ita certi ac se vivere, sic Dæmones à corporibus expelli, imò idololatriam ipsam, non superstitione aliqua, sed contra Gentiles convincunt.

Irridenda sunt non confutanda que fuerunt, nos martyres colere tanquam Deos, quam vocat Hieronymus insaniam. Quis enim à insanum Caput martyres adoravit? Quis hominem patovis Deum? Et mox. Honoratum servos, ut honor servorum redderet ad Dominum, qui ait. Qui vos suscipit me suscipit, & jam respondit Ecclesia Smyrnenfis. Irridendum est quod inveniantur nove Reliquie, cum etiam crux post tria secula sit inventa. Irridendum, non esse veras reliquias, cum sermo sit de veris, & falsas vel nostra Concilia prohibeant. Irridendum nos sacrificare martyribus, cum respondeat cum Ecclesia Augustinus. Nec ibi erigimus altaria, in quibus Sacrificemus martyribus, sed uni Deo, & Martyrum & nostra Sacrificamus. Irridendum non translata, utpotè falsum: Irridendum primis seculis non extitisse altaria, cum nec templa extiterint Christi, impediende nempe persecutione; ideòque reliquias altari non imponebantur. Irridendum nos venerari pulverem, at jam Hieronymus latè respondit, secundum te vilem pulvericulum, secundum nos ossa veneranda, adoro femina eternitatis Sc. & Chrysostomus veneratur ea ossa, que Dæmones torquent, & tota Ecclesia ut vidimus, venerata est ut thesauros, imò Cassiano teste collatione sexta, populi pro reliquiis pugnarunt, velut pro regnis acquirendis, & de Martyribus locutus addit. Quorum corpora licet scirentur à Pontificibus illius regionis, quam ab universis plebe Arabum tanta veneratione percepta, ut reliquias martyrum condita, ut innumeri populi è duobus oppidis convenientes gravissimum sibi certamen indicerent, ubi vides bella geri pro reliquiis, velut pro aris & focis, & imperio, & quanti facerent populi jam vidimus, & ex Sozomeno. Pulchra Imperatrix innocentis sacris qua-

L. 1. 16

L. 5. c. 16
L. 2.
L. 2.

L. 1. ep. 5

L. 9. c. 2

Adv. Vi.
c. 11.

Cap. 20.

Adv. Vi.

Adv. Vi.
c. 11.

L. 20.

Paul. c.
21.

Hom. 66

C. 1.

L. 9. c. 2

draginta martyrum reliquit Deo preces gratulatorias fundebat, & Deus ipse miraculis comprobavit, quæ de visu enarrant Sanctissimi Patres Ambrosius, Augustinus, Paulinus, Chryostomus, imò & in se ipsis eventitia, & totius Orbis Historici unanimes.

Denique his jungi potest Bonifacius quintus, de quo loquuntur Magdeburgenses. De peccato incommodè sentit, asserens nos per Christum ab originali peccato tantùm esse liberatos voluit, subdit Danæus templa, suribus asyla esse & Homicidia, contra verbum Dei expressum, Prima est Magdeburgensium calumnia, qui ut textum accusarent, vitiantur, & tantùm de suo addiderunt. Extat in historia Angliæ epistola; dicens ad Christum Dominum ea verba. (Qui pro nostra redemptione Filium suum unigenitum misit ut nos ab originali peccato redimeret;) An vel in Logica vel in ipsa Grammatica, sunt eadem propositiones allatæ. Alterum libris integris impetitur, non à Danæo tantùm hæretico, sed à Petro Suavi Catholico, utique tamen brevibus potest convinci, Danæus quod Scripturam in Seripturam adducat, & verbum Dei sibi contrarium. *Qui autem non est infidiat, sed Deus illum tradidit in manus ejus constitutam tibi locum, in quo fugere debeat. Si quis per infidiam occiderit proximum suum, & per infidiam ab alio meo exeret eum ut moriatur, quæ sunt ipsa Pontificum decreta, & Deus dans locum homicidam non fovet.* Alterum desumptum ex variatione, id evincit juris humani variabilis. Idetiam evincit ratio naturalis, & præcepta moralia erudiunt, ne injuria loco Sacro inferatur per Hominis extractionem aut eadem, ut reverentia templo debita servetur, ut quæ immunitas Principis statuis, aut curiæ Principum datur, templis æterni Numinis non denegetur. Ipsi Barbari & Hostes, ad templum S. Petri fugientes noluerunt extrahere aut occidere, ut reflexit Augustinus de civitate. Non est mirum Magdeburgenses, asyloium jura infestari, cum & Petrum ipsum Apostolum infestentur, mirum est Catholicum de jure asyloium amare scribere. Hoc est jus illud Sacræ Scripturæ conforme, ubi Jojada Athaliam Regina noluit in templo interficere, ubi Nicanor, & Heliodorus immunitatis templorum violatores, ultore Deo puniuntur, ubi innumeri Pontifices & cum ipsis Concilia, immunitatem hanc sancti statuerunt, ubi forum Laicum Sacerdotes sequitur, Theodosius, Valentinianus, Leo, Justinianus & alii, & extant tituli integri, ubi penè sicut jus omnium gentium, & Livius asila dicit olim templa, sic Athenienses capite damnarunt Occidentales in templis etiam reos ex Tucidide, & Plutarcho in Solone, sic Lacedæmonii nec ausi sunt Pausaniam abducere, ex Tucidide, & Polybio, sic mos in Cappadocia & Ponto ex Strabone, in Ægypto ex Herodoto, sæpè in Sicilia ex

Diodoro Siculo, sic in legibus Longobardorum & Capitularibus Caroli Magni, sic in Anglia sub Edmundo Rege, ubi persequum est etiam Gentilibus extrahentes, à Diis vel à Deo castigari, ut ex Pausania in Atticis constat, hæc Auctor de jure asyloium vocat improborum refugia, Et frustra probat de jure humano, cum ex varietate ipsa legum id constat.

Extat modo bulla Gregorii XIV. cùm aliàs, ubi omnes non excepti comprehenduntur. Non excipiuntur committentes alia delicta, quippe Gregorius non meminit, nisi homicidii, aut mutilationis membrorum. Non excipiuntur mortui in duello, quamvis nec mortui recipiantur in Ecclesia, quippe nec excipiuntur excommunicati, aut mortui in actuali peccato, quamvis defuncti non recipiantur in Ecclesia. Non excipiuntur Clerici aut Religiosi, ut constat, & quibus plus favet Ecclesia, nec obstat eos impunè peccaturos, quippe in Ecclesia delinquentes, vel spè impunitatis non gaudent, non latrones nisi sint publici, vel pyratæ, vel qui castra incolentes vicinis, aut peregrinantibus inferunt damna. Non potest quis ab Ecclesia ejici, nec directè nec indirectè, ut cibos omnes denegando, nisi servus cum juramento de non graviter offendendo, reddendus Domino suo, quamvis nocentes recipi non debeant, ut scripsit Archiepiscopo Genuensi, Sanctissimus Innocentius undecimus. An verò absolutio hujus excommunicationis, Romano sit reservata Pontifici, affirmat Fagnanus de sententia excommunicationis. Nam in constitutione Gregorii dicitur. *Declaramus eum ipso facto censuras, & penas Ecclesiasticas incurere, quæ contra libertates juris, & immunitatis Ecclesiasticæ violatores, per Sacros Canones & Conciliorum Generalium, nostrarumque Prædecessorum constitutiones sans promulgata.* Cum ergo eas dicat esse reservatas in capite etiam Dominici, de penitentibus & remissionibus, in extravaganti communi Pauli secundi, & Sixtus quintus & ipse reservavit, imò & immunitas locorum est reservata c. tua nos c. congressi hoc titulo & Clemens octavus in specie enumerat, sic & S. Congregatio ex eodem declaravit. Nec obstat poni inter causas sola consuetudine reservatos, hoc enim per antiquos Canones obtinuit, per Modernos omnino reservatur. Legatur integra Gregorii bulla, ubi de modo extrahendi, & consignandi, forandique processum exhibetur. Hoc unum sufficit contra hæreticos, & longè validius contra Catholicos adnotare immunitatem hanc juri naturæ conformem, ab eoque per lumen naturæ descendere, divina lege insinuatam, à Summis Pontificibus Sanctissimis, & Doctis, inter quos est Gregorius Magnus eodem, ab Imperatoribus Catholicis, & Papis, ut latè demonstrat, idem Gregorius determinatam à Conciliis Generalibus Tridentino, Lateranensi quinto, Constantienſi firmatam,

In titu-
tr. vita
lum. 5.
Temp.

1669 5.
7mo.

C. cum
pro cau-

L. 11 in-
dreg.

ab

Enod. 21

L. 4. c. 1.

De his
qui ad
eosque.
L. 9. l.
Theod.

ab Hereticis ipsis & barbaris receptam, non contemnerem sed venerari oportere nec Satura, sed religione profunderam & dum templa erant asyla, & meminerint factum Chrysoftomi, ubi reus incidit in foveam quam fecit.

CAPUT XIX.

Defenditur Honorius Papa.

Acutissimè cum experientia clamat Hieronymus, Non timebo venena, ubi sumperero Antidotum. Ità cum Hieronymo diceret Honorius vivens, non timebo hæresis venenum, ubi sumperero prius Antidotum.

Ipsam hæresis veneno infectum, triumphantes Hostes describunt, Latini simul & Græci. Triumphat Nilus, & clamat Concilia, non aliam lucem epistolis Honorii; quam ignis in sexta Synodo largita. Triumphant Centuriatores & clamant. *Cùm Menobelitarum hæresis grassaretur etiam ipse Honorius Papa, quem tamen somniant errare non posse, eo correptus est. Triumphat Mornæus vel sibi contrarius, & cum sex tantum secula recepti, veneratur sextum Concilium, post sex priora secula coactum.*

In miss. iniq. Honorius Papa est damnatus. Triumphat Barlaam Monachus, nec immortalem credit quem videt defunctum. Sunt & Catholici Parisienses, ultrò id allegantes etiam ex Cathedra Honorium errasse. Sunt & alii Auctores fatentes Honorium errasse, ut privatam Doctorem, veluti Canus, Bannez, Combesius. Præter hos & Concilia, & Pontifices fatentur, & sexta Synodus de Honorio decidit. Similiter & epistolam ab illo rescriptam ad eundem Sergium, hancque inveniētes omnino alienam existere, ab Apostolice dogmatibus, & à definitionibus SS. Conciliorum, & cunctiorum probabiliū Patrum, sequi verò falsas doctrinas hereticorum, eas omnino abjiciamus, & tanquam animæ noxias execramur. Et mox de Honorio ipso. Quorum impia execrati dogmata, horum & nomina à Sancti Dei Ecclesia projecta judicavimus, id est Sergii, Cyri; His verò simul projecta à Sancti Dei Catholica Ecclesia, simulque anathematizari prævidimus, & Honorium, qui fuerat Papa antiquæ Romæ, eo quod invenimus per scripta, que ab eo facta sunt, ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem secutus est, & impia dogmata confirmavit. Et iterum alibi clamant. Honorio heretico anathema. Et rursus in definitione fidei. De mon plenitudini Ecclesie errores scandala suscitata per Theodoram Episcopum Pbaran, Sergium, Pirrbum, Paulum Petram regie injus urbi Anusites, insuper & Honorium, qui fuit Papa antiquæ Romæ. Et post subscriptiones iterum. Sergio, & Honorio anathema. Post sextum, & septimum Concilium, cum Tharasio, & Theodoro Patriarchis,

idem omnino confirmant, in octavo Adrianus secundus scribit, Honorium ab Orientalibus hæresis accusatum. *In qua licetum est minoribus de majoribus judicare; Idem Leo secundus confirmat. Anathematizamus novi erroris inventores Theodorum, Cyrum &c. Nec non Honorium, qui hanc Apostolicam Ecclesiam non Apostolica traditionis doctrina lustravit, sed prophanam proditione immaculatam fidem subvertere conatus est, & rursus ad Episcopos Hispaniæ scribit. Theodoros, Cyrus, Sergius &c. Cùm Honorio, qui flammam hereticæ dogmatis non ut decuit, Apostolica Auctoritate incipientem extinxit, sed negligendo consivit. Si. Beda de sex ætatibus, sic liber Pontificalis in Leone secundo, ubi affirmat ipsum suscepisse Synodum, in qua condemnati sunt Cyrus, Sergius, Honorius, & Pyrrhus.*

Huic hæresis veneno dant antidotum, etiam voluminibus integris Auctores, ut Franciscus Torrensis in actis sextæ Synodi, Roccaberti libro integro, & suis de infallibilitate, Marchesius in clypeo fortium, Anonymus cujus nomen est Tamagninus, alter Anonymus incertus, & suso calamo Combesius. At videndum est an antidotum sit potens; veneno enim potentissimo, validissima fuit antidota adhibenda, & aliqua sunt ita debilia, ut tres solutiones ad liberandum Honorium, Bannez sophisticas appellet, & clypei aliqui jaculis non resistant.

Primum Antidotum & clypeus est, quo morbum, & bellum finiunt, is est acta sextæ Synodi falsata. Ità Pighius, Hofius, Baronius, Bellarminus, Laures, Spondanus, Andreas Scottus, Ignatius Fiume, Marchesius, Roccaberti, Joannes Horatius, Gabriel Biffiola, Surlus Roccaberti, Brinius, Pater Libellus, & alii. Verum pace tantorum Sapientum inferus est clypeus iste, ut advertunt Thomasinus, Pagius, Macedo, & alii Catholici, & acutissimis telis configitur, ubi viam inviam tentavit Baronius, nec à Maximo, aut Joanne quarto, aut Anastasio, aut Humberto tentata, qui tamen doctissimi sunt & vicini. Poterat Græci acta falsare, at quis Adriani, & Leonis epistolas, in sermone Romano falsavit? Et quidem à Synodo Toletana receptas? Poterat Leo in confirmatione Concilii, imò debuit acta consilere, & Legatos ipsos audire, ut testatur ultra se fecisse, & Legatorum Originale perfolvere quæ Græci vitia non poterant. Poterat Theodorus sua falsare, non in manibus quinque Patriarcharum. *Pissimum Imperator exempla definitio- nis cum subfignatione mansuete ejus Serenitatis præbitis quinque Patriarchalibus sedibus.* Poterat Theodorus facile nomen Honorii suo substituere, at falsare plures actiones fingere duas epistolas, & ipsarum examen in Concilio, & tot loca vitia impossibile. Fateor Græcos falsare consuetos, ut Nicolaus primus testatur. Si tamen non est fal-

fata more Græcorum, sed sicut à Sede Apostolica missa est conservatur, ut constat in Photio, & sexta Synodo, à ista conjectura est non solida ratio, & debeat epistole istæ ostendi falsitæ, ne & falsatum deducatur Concilium. Poterat falsari unum, vel alterum exemplar, à omnia fuerat impossibile, cum quilibet Episcopus suos ferret Notarios, ut constat ex Concilio Chalcedonensi de Dioſcuro. *Eficiens enim omnium Notarios suos fecit scribere.* Et mox Dioſcuro. *Unusquisque per suos Notarios scripsit.* Et iterum. *Univerſa notarius meus excipient cum aliorum Notariis, & ibi sæpè congeminantur Notarii, Juvenalis, Thalassii Dioſcouri &c.*

Tucentur quamplures cum Bellarmino, Honorium in sexta Synodo damnatum, ex non intellectis ipsis epistolis, & in quæſtionibus facti volunt, posse Synodum Eucumenicam errare; at nec Leo nec alii hoc clypeo sunt usi, & mox cernemus Synodum intellexisse, quæ in quæſtionibus puri facti potest errare, non in quæſtionibus eum jure connexis, qualis est epistolarum revisio, & examen. Tuetur Anonymus Honorium, & asserit preces non interposuisse, at innumeræ sunt Pontificum decisiones, etiam ad fidei spectantes, ubi alium de precibus est silentium, quod nunquam in decretis Pontificum Zephyrini, Cornelii, Damasi, Leonis, vel semel memoratur. Tuentur aliqui Honorium cum Lupo, & distinguunt Cathedralam à sedente, at jam hoc vidimus falsum, & infallibilitas data est Petro, Ego rogavi pro te Petro. Tuentur aliqui apud Thomasinum, Honorium ideo damnatum, quamvis Catholicè scribentem, quod Monothelitæ scriptis ejus abuterentur, cum in Romana Synodo sub Martino, legatur epistola Pauli Cp., abutentis Honorii auctoritate, cum Macarius Monothelitarum maximus, nihil à se innovatum diceret, sed prædicare quæ hausisset à Sergio &c. Nec non & Honorio qui fuit Papa antiquæ Romæ; at nemo usus est hac apologia, ipsi Pontifices in Honorio, negligentiam crimen cognoscunt, ipsi Patres tueri debuerant, non innocentem proflus damnare, nec nunquam Synodi Catholici, eo titulo ut hæreticos damnarunt, quod & Hincmarus acutissime advertit, post

L. de non damnationem Honorii memoratam. Naves trino die si ideas Honorius hoc in presenti seculo non meruisset, & cum ipso viro de hoc seculo non exisset sibi potius quàm illi nocerent male-dictum jaculantes, non judicio justitiae, sed livore, vel remeritate, ubi non est dispensatio sed livor anathema immerenti infigere.

Tucentur aliqui Honorium, quod ut privatus erraverit, veluti Marcellinus ait Combessius, aut veluti Petrus ut alii clamant, at illi factio erraverunt non verbo, quod Evangelium ipsum distinguit. *Super Cathedrali Moysi sederunt Scribae & Pharisei, quæcumque dixerint vobis facite, secundum verba opera eorum nolite facere.*

Alium clypeum nobis exhibet Thomasinus, integra dissertatione de Honorio; epistolas Honorii non extitisse Synodicas, ideoque Honorium errasse ut privatum, ubi nulla Synodus memoratur, sicut in Joanne quarto, & primo Martino, & in Sergio, Cyro, & Pyrrho, ubi nullus Occidens questus est de Honorio, ubi purgatur ex Amanuensis confidentia, ubi privatae sunt ad Sergium epistole, at clypeus hic est vitæus, quippe innumeri Pontifices, absque Synodo res fidei deciderunt, ut constat in Stephano, Zephyrino, Leone, Petro, non Clero Romano, infallibilitas à Christo donatur, & Clerus infallibilis est ex Papa, & Caput confirmat non membra. Adde isti literis Pontificem consuli, ipsum agere Pontificem, epistolam ad tres Patriarchas transmissam, ideoque ad totam Orientis Ecclesiam, in Occidente ut cernemus notissimam, & quod opponit aliis Thomasinus, nec Leo nec Agatho nec alii, illa apologia sunt usi, nec unquam Synodum deesse vel missitarunt.

Paucos clypeos abjecimus, at integram testudinem efformamus, quæ tela irridat non metuat. Invieta est Apologia illa, ubi non tantum reliqui omnes, sed accusatores ipsi, & damnantes Papam infallibilem consentunt. Jam vidimus sextam Synodum, septimam simul, & octavam, infallibilitatem Papæ consiteri, & ex Evangelii textibus derivare; adeo crediderunt anathema illud, Romano Pontifici infallibili non obesse. Totus Occidens Orienti scripsit, Agathonem infallibilem ea scribere, totus Oriens id ingeminavit, & Ecclesia in generali Concilio collecta, & eo titulo scriptis, quod Beatus à Christo vocatus est Petrus, quod oves Christi pascendas suscepit, & pro Petro Christus rogavit, ne deficeret fides ejus, at hæc omnia dicta de Petro, & successoribus, evidenter constat ex ipsis Conciliis, & non minus dicta Agathonem quàm Honorio, unusquisque facillè cognoscet, ideoque infallibilitatem non poterit fallibilis esse Honorius. Et si infallibilis est Agatho, infallibilis extat Honorius, quippe de prædecessoribus suis, omnino infallibilibus Agatho scribit.

Adde in quatuor Romæ Synodis, damnatos extitisse Monothelitas, & in tribus Africa Conciliis; nunquam vel una vice Honorium, damnatum typam Constantis, nunquam epistolas Honorii, quo nil perverſus extitisset, si æquè hæreticus Honorius, æquè epistola ipſius damnandæ, nec Personarum acceptationem, ipsi Oriens opposuit, nec ab ipſo ut hæreticus communicant, unquam Orientales discesserunt, imò quod plus est Occidens Honorium, & eximie defendit, & laudavit, cum multis Romæ Pontificibus, imò non tantum Concilia, sextum, septimum & octavum vel in fidei professione Papam infallibilem profiterentur & nunquam errasse, verum & innumeris Pa-

tres fatentur, post sextum ipsum Concilium, ut videre est apud Ivo-
nem, Bernardum, omnesque plurimum seculorum Gallos, & apud
alios omnes ut evidenter constat, & per quadraginta annos Honorium,
nec ab Orientalibus, vel accusatum, vel in suspitionem adductum,
et si fallibilis est Honorius, & Ecclesia tota quæ non
damaavit, quæ sibi notas Epistolas excepit.

Illæ est apologia & simul panegyris, Agathonem Papam clamans infallibilem, ejusque epistolas decedens. Tanguam ex Spiritu Sancto dictatas per os S. & B. Principis Apostolorum Petri, Et rursus Macarium condemnat. Postquam non consentit virtuti orthodoxorum &c. Et rursus recipit Concilium, & laudat epistolam Papæ Agathonis, & centum vigin-
tinueque Præfulum, & in Agathone ex Evangelio derivatur. Si ergo ex Concilio est Agatho infallibilis, certè est eodem titulo Honorius, ex eadem Petri successione, ex eadem Christi oratione, ad Petrum, & successores, vel commendante Concilio extensa.

Eadem tot Præfulum epistola, à Concilio toto commendata, infallibilem decedit Pontificem. *Hæc est persicla nostra scientia, ut terminis Catholicæ, atque Apostolicæ fidei quos adhuc Apostolica Sedes nobiscum tenet, & tradit tota mentis custodia conservemus.* Et iterum ait Legatos debere. *Non tamen tanquam de certis contendere, sed ut certa, atque immutabilia compendiosa definitione præferre.* Et iterum. *Hoc enim credimus, quod per traditionem Apostolicam accepimus.* Et mox. *Hanc igitur veræ Catholicæ, atque Apostolicæ confessionis regulam, & S. Concilium quod in hanc Romanam urbem servilem, vestri Christianissimi Imperii, sub Apostolica memoria Martino Papa convenit prædicasse Synodice, ac constanter defendisse omnes nos quisquis ubique est humillimi Ecclesiam Christi Amistissimè cognoscimus.* Et rursus eximie scribunt. *Nec vera fides immutari non potest.* Adcò ante generale Concilium, fidem servat Apostolica Sedes, & quidem tota mentis custodia, non contenditur in Synodo de certis, sed Legati ferunt certa, & immutabilia, adcò credunt ex traditione Apostolica, & habent veram confessionis regulam, & certum est Martini Concilium.

lidem numerosissimi Patres, Sedis Apostolicæ traditionem, constanter annuntiant Concilio; per Legatos ad id agendum instructos. *Sed traditionem hujus Apostolicæ Sedis, ut à Prædecessoribus Apostolicis Pontificibus instituta est sinceriter enarrare.* Et post aliqua. *Ut autem vestra divinitus instructa Pietati, quid Apostolica nostra fidei vigor continet breviter intuemus, quam percepimus per Apostolicam, & Apostolicorumque Pontificum traditionem.* Et post plura. *Hæc est Apostolica atque Evangelica traditio,*

quam tenet Spiritus vestri felicissimi imperii Mater Apostolica Christi Ecclesia. Hæc est vera confessio pietatis. Hæc est Christiana Religio vera, atque immaculata professio, quam non humana adirent versitia, sed Spiritus Sanctus per Apostolorum Principes docuit. Hæc est firma & irreprehensibilis SS. Apostolorum doctrina. Et mox. Porrigere dignemini Clementissimam dexteram Apostolicæ doctrinæ, quam Cooperator piorum laborum vestrorum B. Petrus apostolus tradidit, non ut sub modio condatur, sed tuba claris in toto orbe prædicetur. Et rursus. *Hæc est Apostolorum Christi viva traditio.* Et repetit, & de tomo Leonis. *Quæ B. Petrus Apostolus verbis ejus ediderat, ubi Romana Ecclesia traditiones, à Petro recipit securas, ab Apostolis, & successoribus Apostolicis, ubi est Evangelica, & Apostolica traditio, vera confessio pietatis, viva Apostolorum traditio, quam Petrus & tradidit, & plantavit, ut in orbe toto prædicetur, quo nil ad salutem securius declaratur.*

Clarius adhuc Agatho & Patres à sexto Concilio recepti, repetunt Romanos Præfules nec errasse nec in fide Catholica errare posse. Profiterentur se nihil recipere. *Nisi quod quæ regulariter à Sanctis, atque Apostolicis Prædecessoribus, & V. quinque Conciliis definita sunt.* Et post multa de Petro decidunt. *Vera confessio à Patre de cælis est revelata, pro qua à Domino omnium Beatus esse pronuntiatus est Petrus, qui & spiritalis oves Ecclesiæ ab ipso Redemptore omnia, æterna commendatione passendos suscepit, cujus admittente præsidio, hæc Apostolica ejus Ecclesiæ, nunquam à via veritatis, in quolibet erroris parte deflecta est, ejus Antiquitates utpote Apostolorum omnium Principi, semper omni Catholica Christi Ecclesiæ, & universales Synodi fideliter amplectentes in curia secuta sunt.* Et post aliqua, *Hæc est enim veræ fidei regula, quam & in præfatis, & in adversis vivaciter tenuis, ac defendit hæc spiritualis mater vestri tranquillissimi Imperii Apostolica Christi Ecclesiæ, quæ per Dei Dei omnipotentis gratiam à tramite Apostolicæ traditionis nunquam errasse probabitur, nec hereticis novitatibus depravata succubuit, sed ut ab exordii fidei Christianæ percepit, ab Autoribus suis Apostolorum Principibus illibata sine tenas permanet, secundum ipsius Domini Salvatoris divinam pollicitationem, quam suorum Discipulorum Principi in Sacris Evangelis factus est. Petre Petre inquit Ecce Satan expetivit, ut cribraret vos sicut qui cribrat triticum. Ego autem pro te rogavi ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. Consideres itaque vestra tranquilla Clementia, quoniam Dominus, & Salvator omnium, ejus fides est, qui fidem Petri non deserviam promissit, confirmare Fratres ejus adjuvanti, quod Apostolicos Pontifices meæ Exiguitatis Prædecessores confiderent fecisse semper cantis est cognitum. Et frustra Nilus nunquam exponit pro aliquando,*

M. S.

F. ad
Imp.

do, vocibus omnino oppositis, & apud Logicos, & apud Grammaticos, & Patres depravat cùm interpretatur, nec valet quod asserti omnes peccaverunt, quippè verum id

Ep. 1.2.1
est ex Joanne. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus, & veritatis nobis non est; nunquam verum est de fide, quod & terminis negativis exprimitur.*

Mt. 16
Et porta inferi non prævalent adversus eam, nunquam à via veritatis deflexa est, quæ tempus omne excludunt, & Christus ipse promisit, ne uno quidem momento errori expositus; & Agatho Honorium ipsum, ut mox videbimus evidenter includit. Et rursus post aliqua. Unde & Apostolica memorie meæ Patritatis Prædecessores, Dominici doctrinæ instructi, ex quo novitate hæreticam in Christi immaculatam Ecclesiam Cp. Ecclesie Præsules introducere conabantur nunquam neglexerunt eos hortari. Et in fine. Indefinenter ab Apostolica meâ humilitatis Prædecessoribus exhortati, atque communiti. Et cum Agathone centum & amplius Præsules. Credimus autem quia quod paucis rarique concessum est, à Deo coronato vestro Imperio divinitus concedetur, ut per ipsum Catholicam, atque Apostolicam veram nostræ fidei splendidissimum in omnibus mentibus emicet lumen, quod ex verò luminis fonte, tanquam de radio vivifici fulgoris, per ministros B. Petrum & Paulum Apostolorum Principes, eorumque Discipulos, & Apostolicos Successores usque ad nostram Patritatem Dei operatione servatum est, nulla hæretici erroris terra caligine tenebratum, nec falsitatis nebulis confudatum, nec intermixtis hæretici provocationibus, veluti caliginosis nebulis perumbratum immune, atque sincerum, & sui radiis perlustratum, piissimis conatibus conservare cepit à Deo coronatum solisium. Et iterum. In hoc enim tam Apostolica Sedis, quàm nostri famulatus Prædecessores usque adhuc non sine periculis defudarunt. Et in fine. Ut in unitate veræ & Apostolicæ confessionis, quam nunc usque nobiscum S. Romana servat Ecclesia. Sic Nicolaus à Conciliis celebratus de Prædecessoribus. (Hos enim nec tenuis saltem rumor aspergit aliquando cum prava sapientibus sapere,) quod & alii omnes unanimes fatentur. Quid ergo clarior esse potest, quàm Romanos Præsules nunquam defecisse, nunquam potuisse dehinc, id esse omnibus notum, nec rumorem vel tennem spursum, id fateri Occidentem totum, id ex Evangelio, & Petro deducere, id constantissimè scribere Conciliis.

Quis non crederet sextum Concilium epistolæ tam falsas tam mendaces irridendum salibus expositurum? Et tamen & ante, & post damnationem Honorii, eas summè veneratur, & commendat. Adeo vel Judices absolvent dôm condemnant. *Quæ præsentem Sanctam, & universalem Synodum fideliter suscipiens, & expansis manibus amplectens tan suggestione, quæ à SS. & B. Agathone Papa antiqua Roma facta est ad Constantinum piissi-*

num, atque fidelissimum nostrum Imperatorem. Et mox. Adequè amplexus est alterum Synodalem suggestivum, quæ missa est à Sacro Concilio quod est sub eodem SS. Papa 125. amabilium Episcoporum ad eum à Deo instruatam tranquillitatem, atque consonantes S. Chalcedonensi Concilio, quod & rursus congeminat de Agathone, & Synodo centum viginquinque Episcoporum.

Iterum Agatho Honorium commendat, de Cp. Præsulibus locutus. *Nunquam neglexerunt eos hortari, atque obsecrando commovere, ut à pravi dogmatis hæretico errore, saltem tacendo desisterent, unam voluntatem, unamque operationem duarum naturarum asserentes, in anno Domini Nostro Jesu Christo. Hoc autem literarum evidentiâ demonstrat. Et frustra Thomasinus queritur uno verbo rem peragi, nempe tacendo, at paucis multa concludit, & saltem faciendo silentio, alias causas & reticet, & pandit, & de prædecessoribus latissimè loquitur; nec una ratio tantum est in uno verbo, sed fecundissimæ in duobus, quippè saltem tacendo indicat, aliis modis Honorium providisse, & se unum manifestum indicare, quod à nullo poterat negari, saltem tacendo repugnasse, & Romanos Pontifices summa laude, altiorique parti imposuisse silentium, cum postea successores eos damnarint, constat & antiquis & modernis exemplis.*

Hanc silenti Economiam egregiè, urget Christianus Lupus. Ex quo vides falsissimè hallucinari, qui volunt Honorium fuisse hæreticum Monothelitam, aut hæreticis colluisse, quidquid statuit Honorius approbavit, vita & hde dignissimus S. Sophronius. Neque vim declinant argumenti dicentes, Honorium à Sergio deceptum, quippè de se non de Sergio ait Honorius. *Quamquam hic quos ad nos prædixit Frater, & S. Coepiscopus noster Sophronius misit instruximus, ne duarum operationum vocabulum deinceps predicare innitatur, quod instantissimè promiserunt, prædictum cirum esse facturum, ubi vides Sanctos approbare, cum omni Occidente Catholico, aliisque Sanctissimis Viris. Imò & Sophronius Honorium dicit infallibilem. (De finibus terræ usque ad terminos ejus ambula, donec ad Apostolicam Sedem, ubi Orthodoxorum dogmatum fundamenta existunt, pervenias.) Et Stephanus ipse Legatus, testatus est in Concilio sub Martino, & ex Mattheo, Joanne, & Luca Papæ infallibilitatem evincit, & immobilem in Petro fidem, & ad successores derivatam.*

Validius adhuc Honorium commendat S. Maximus Martyr ubi ait. Honorium Romanum Papam non diffiteri naturaliter in Christo voluntatum dualitatem, sed potius constabilem. Et quidem voluntatum dualitatem fateri, epistolæ ipsæ demonstrant, & Judices ipsi damnantes agnoscunt, dum, unam operationem condemnant, ut mox in Principis decreto cernemus. Nunc videamus voluntatum

- tum dualitatem, in epistolis Honorii confirmari. Et in prima citata à Concilio. *Constitutes Dominum Jesum Christum mediatorem Dei, & Hominum operatum Divina, & Humana verbo Deo naturaliter unius, eandemque operatum humana ineffabiliter, atque singulariter assumpta carne, discretè, inconfusè, atque inconvertibiliter plena Divinitate, &c.* Et mox exponens illud Joannis. *Nullus ascendit in caelum, nisi qui de caelo descendit Filius hominis, qui est in caelo. Profecit, inquit nos instruens quod Divinitati unita est caro passibilis ineffabiliter, atque singulariter, ut discretè atque inconfusè sic indivisè videtur conjungi, ut nimirum stupenda mente, mirabiliter manentibus utrarumque naturarum differentias cognoscatur unum.* Et rursus. *Nam quia Dominus Jesus Christus filius, ac verbum Dei, per quem facta sunt omnia, ipse sit unus operator Divinitatis atque Humanitatis plena sunt Sacra littera luculentius demonstrantes.* Et infra. *Communione utriusque naturae concedit operatum.* Et paulò post. *Simpliciter atque veraciter constituitur D. J. Christum unum operatorem Divinae, & humanae naturae.* Et in fine Sergium instruens de fide. *Unum nobiscum Dominum Jesum Christum Filium Dei vivi Deum verissimum in duabus naturis operatum Divinitatis, atque humanitatis fide Orthodoxa, & unitate Catholicae praedicatis; ubi expressè definitur ab Honorio, manentibus utrarumque naturarum differentias, ubi communione utriusque naturae concedit Christum operatum, ubi in duabus naturis, praedicandus est Christus, divinitus atque humanitus operatus.* De Sergio Martinus primus loquitur. *Eandem similiter unam operationem suscipiens, & infra, Dico autem confirmatam ab eo in scripto unam operationem, ubi est in Honorio una operatio?* In secunda palam & manifestè, dualitatem voluntatum exponit. *Utraque naturae in uno Christo, unitate naturali capulatas cum alterius communione operantes, atque operatrices confiteri debemus, & Divinam quidem quae Dei sunt operantes, & humanam quae carnis sunt exequentem non divisi, neque confusè, aut convertibiliter Dei naturam in Hominem, & Humanam in Deum conversam edocentes, sed naturarum differentias integras constitentes.* Et apertius mentem pandit. *Præ sua, quam quidam dicunt operatione apertes nos unum operatorem Christum Dominum in utriusque naturis veridicè confiteri, & pro duabus operationibus, ipsas duas naturas idest Divinitatis, & carnis assumptae in una Persona unigeniti Dei Patris inconfusè, indivisè, atque inconvertibiliter nobiscum predicare propria operantes, & infra. Unum Christum Dominum, in utriusque naturis Divina vel humana praedicantem operantem.* Ubi naturarum differentias integras, & naturas operantes agnoscit. Imò à Sanctissimo Flaviano ea verba accepit. *Operatur enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium est,*

Verbo quidem operante, quod Verbi est, carne autem exequentem quod carnis est, quod iusta Echone reddit. Divinam quidem, quae Dei sunt operantem, & humanam quae carnis sunt exequentem, & clarius loquitur Honorius Flaviano, cum Flavianus dicat formam, quam pro natura, exponere debuit Martinus primus; sic in Leonis epistola ad Imperatorem. Secundam quidem Seni formam non venit facere voluntatem suam, sed voluntatem ejus qui misit eum. Et ante. *Secundam quidem formam Dei ipse & Pater unum sunt, quòd & repetit in suis epistolis Honorius, denique Roccaberti alios Patres adducit, contra Monothelitas arma moventes, & ostendit Honorium cum iis loqui, & etiam stylo clariori, quod expendere quibusque valebit.*

Sunt & alia Honorii elogia. Est elogium celeberrimum Agathonis de Romae Ecclesia locutus. *Quae per Dei omnipotentis gratiam, à tranzite Apostolicae traditionis nunquam errasse probabitur, ubi scribit generali Concilio, & de futuro loquens constanter affirmat, nunquam errasse probabitur; estque magnum argumentum, & testimonium.* Est Elogium S. Maximi qui Honorium, non tantum defendit, sed & appellat. Illustum Magnum hunc, & Divinum an ista haereticum designant? Est Elogium S. Martini quod & Agathonis contra Theodorum, Cyrum scribens, Catholicae reordinationis Antecessores nostri Pontifices non desisterunt admonentes eos, & conservantes recedere à sua hujusmodi haeresi, & sanam Doctrinam completi, quod de Honorio intelligi necesse est, cum Theodorus sit ejus tempore sublati; si ergo contra Monothelitas est Arenus & Divinus ut ait Maximus. Quid autem & Divinus Honorius? Quid vero & post illum severinus senex, ubi laudat pugnantem in Monothelismum. Est & elogium Joannis quarti. *Quantum enim ex diversis suggestionibus, quae ad nos caeterotam venerant, quoniam & ex ipso quoque auditu didicimus occidentales partes scandalizatae turbantur, fratres nostro Pyrrho Patriarcha per litteras suas huc, atque illic transmissas nova quadam & praeter regulam fidei praedicante, & ad proprium sensum quasi S. M. Papa Honorianus Decepsorem nostram astrabere festinantes, in totus Occidens accusatione scandalizatus, sic Oriens cum Principe & Patriarchis, ipsum absque quaestione in dypticis retinuit, ne uno quidem de ipsius dogmatibus dubitante.*

Hucusque panegyres nunc apologiae succedunt. Has persequitur Natalis Alexander, certè Pontificem non adulatum. *Honorius iuste, & piè defendi potest, nam defendit S. Maximus, S. Joannes quartus; adde S. Agathonem, Nicolaum primum, innumerosque alios Pontifices. Defendit ipse Amanuentis Joannes Abbas à Maximo commendatus, Anastasius Bibliothecarius & alii. Defendit validè Adrianus secundus. Si quidem Romanum Pontificem de omnium Eccle-*

F. ad Petrum.

Ecclesiarum Prasulibus iudicasse legimus, de eo verò quemquam iudicasse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus, post mortem anathema sit dictum, sciendum tamen est quia sacras super heresi accusatus, propter quam solum licitum est minoribus Majorum suorum motibus resistendi, vel prorsus sensus liberè respiciendi. Quamvis & ibi nec Patriarcharum, nec ceterorum Antistitum Cuiuspiam de eo quamlibet ausus fuerit proferre sententiam, nisi eiasdem primæ Sedis Pontificis consensus præcessisset Auctoritas, ubi paucis verbis multa scribit, dictum anathema ab Orientalibus, nunquam vel uno occiduo damnante, imò accusatum stupente Occidente, à nulla Synodo Occidentis damnatum, à pluribus in fide laudatum, Occidentem Orientalibus oppositum, & semper in pugna Occidentem vicisse, ubi affirmat Legatos consensisse; contra propriam instructionem, in qua Honorius commendatorem, extrema ignorantia excusatos, de qua scripserat Agatho Imperatori. Nam apud Homines in medio gentium positos, & de labore corporis quotidianum vitium cum summa hastatione conquiescentes, quomodo ad plenum poterit inveniri scripturarum scientia? ubi manus ipsi ligat (Auctoritatem dedimus apud Tranquillissimum veterum Imperium dum iusserit ejus Clementia simpliciter satisfaciendi inquantum eis injunctum est, ut nihil profectò augere, minuire) &c. & ante nec verba poterant mutare. (Ut nihil de eis quæ regulariter definita sunt minuatur nihil mutetur, vel augetur sed eadem & Verbis, & sensibus illibata custodiantur,) unum autem erat Honorii defensio, ubi Legati nec defensionem Maximi, aut Agathonis, nec verbum pro Honorio infumant, ubi Orientales contra Occiduos obstinati, cogunt periculo schismatis & hæresis, Occiduos eam damnationem recipere, quamvis Leo secundus exponat. Defendit ut rem adia phoram Pagius, quod constat ex verbis Honorii. Non oportet ad dogmata hæc Ecclesiastica restituerè, quæ neque Synodales apices, super hoc examinantes, neque Auctoritates Canonice visæ sunt explanare, ut unam vel duas energias aliquis præsumat Christi Dei predicare, ubi vides rem adia phoram, & liberam, quæ poterat in sua relinquere libertate, velut de verbo Omouision jam diximus, & de voce hypostasis variè est scriptum.

Extremi sunt qui Honorium condemnant; Condemnat Leo negligentia non hæresis, ut notat Papæ Hostis Dupinius, *Anathematizamus novi erroris inventores Theodorum Pharanitanum Episcopum, Sergium, Pyrrhum, Paulum, Petrum Cp. Ecclesie insidiatos magis quàm Prasules. Nec non & Honorium, qui hæc Apostolicam Ecclesiam non Apostolice traditionis doctrina illustravit, sed propudanda traditione immaculatam maculari permisit.* Et rursus ad Hispaniæ Prasules. *Eterna damnatione multati sunt Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus &c. Cum Honorio*

*qui stammam heretici dogmatis, non ut decessit. Apostolicam Auctoritatem incipientem extinxit, sed negligentia confosvit. Et ad Eruigium Regem Hispaniarum. Et unum cum eis Honorius Romanus, qui immaculatam Apostolicam traditionem regulam, quam à Prædecessoribus suis accepit maculari permisit, ubi vides solum negligentiam condemnari, ubi scire poterat Synodi confirmator. Et quando Concilium aliter damnasset, eo tantum pacto Leo confirmat. Idem Diurnus Pontificum in eorum professione confirmat. Honorium, qui prorsus eorum erroribus favorem impendit. Hæc eadem negligentia, sedulitas ab Agathone, & centum Occiduis appellatur, & negligentia est utpote malè cessit, nil mali factura si Cyrus paruisset, caret successibus opto quibus ab eventu sacra notanda putat, cum experientia docebat Ovidius. Condemnat Honorium Imperator in ea Synodo pars magna, novus David appellatus, in edicto cunctis promulgato, ideoque maximi apud omnes momenti, & Concilium ipsum includente, & Honorium expresse nomine reprehendit, at magna apologiæ partem reddit, nullo enim interposito verbo addit. *Qui etiam sui exitiis oppugnator, vel ut aliis verbis exprimitur. Qui etiam sibi non constat, adeò Catholicum dogma Imperator, in damnatis Honorii Epistolis edicto publico comprobavit, nec potuit hæresim solum invenire, sed & Catholicam veritatem cognoscit, quod & Adrianus secundus adnotavit damnatum Honorium post mortem, cum vivens ostendisset sibi constare, nec sui fore oppugnatorem, quod etiam offendere multi Romani Pontifices, Joannes quartus, Martinus, Agatho, & Princeps sui oppugnator, & sibi non constans, nolens Vitalianum è Dyptics eradi, sicut & servabatur Honorius. (Sed hoc non acquievimus hoc quidem utpote omnem æqualitatem servantes, & utroque orthodoxos habentes,) ubi Honorius est orthodoxus non hæreticus; qui & jam scripserat jam erat Defunctus; & hoc cum Imperatore vel Patriarchæ recipiunt. Uno verbo condemnant Honorium sexta, septima, & octava Synodus, Tharasius Patriarcha, & aliqui alii, & tamen hi omnes Papam infallibilem, ex Cathedra docentem, in isdem Conciliis definiunt, & liber integer post Honorium ferri potest, de infallibili Papæ Doctrina, & quod Ecclesia Romana nunquam ceciderit aut cadere potuerit, & de ipsius successoribus.**

Urget hic Anastasius de Honorio in collectancis apud Sirmundum. *Verum si omnia exaggerare volumus, quæ in Honorii Papæ excusationem colligere possumus facilius charta quàm sermo deficiet, & interpretandi propositum ad dictationis profectò vertemus eloquium.* Urgent amplissima Martini primi acta, quæ volumen implerent Roberti, & ostendit Honorium contrarium Monothelitis, nobis sat est eam Synodum Honorium commendate, in

In Hist. Sacra Ep. 2.

Ep. 5.

Ep ad damn.

re, in Monothelitas insurgentem, & armatum. Clarum est Honorium non desinisse, sed suspendisse definitionem, & unam operationem etiam reprobasse, quomodo ergo definivit aliquid hæreticum? Urget & Maximus verè maximus. *Quis fuerit fide, & Auctoritate dignus epistola hujus Interpretis, qui eam ex persona Honorii scripsit, adhuc superstes, & qui totum Occidentem cum aliis viris sanctissimis dogmatibus fidei Christianæ illustrovit, an ille qui Cp. que ex corde erant loquebantur? Qui hanc composuit. Is igitur ipse cum ad D. Constantium Imperatorem ex persona rursus S. Papæ Joannis de hac epistola scriberet dixit, unam voluntatem diximus in Domino, non divinitatis ejus & Humanitatis, sed solius Humanitatis. Cum enim Sergius scripsisset, quod quidam duas voluntates in Christo contrarias dicerent, diximus Christum non duas voluntates habuisse carnis inquam & Spiritus, sicut nos habemus post peccatum, sed unam tantum, que naturaliter humanitatem ejus signabat. Hoc autem ita esse argumentum evidens est, meminisse membrorum, & carnis, que quidem de Divinitate, illa accipi non permittunt, ubi est Scriptor ipse qui composcit; ita certus ac sciret se vivere, & ipse testatur, & convincit, suadet auctoritate & persuadet ratione, & scripsit ex persona duorum Pontificum. Clarum est litigatum de voce, cum sensus vocis staret in tuto, & Honorius Catholicus haberetur, & ita scribit inductam vocis novitatem, & rursus. *Relinquentes Grammaticis.* Et si potuit Basilius per Æconomiam, vocem Dei in Spiritu Sancto filere, quod tuetur Gregorius Nazianzenus. *At ille in alius quidem vocibus à Scriptura petitis, testimoniisque minime dubiis eandem vim habentibus aduersarios comprimebas. Sed tamen propriam vocem interius usurpare differebat.* Et mox. *Neque enim salutem nostram in verbis potius quàm in rebus consistere, quod validius militat in Honorio, nil reuelatum relinquente cum scribit. repudiandam utramque vocem. Ne parvuli aut duarum operationum vocabulo offensi, Nestorianam nos vesantiam sapere arbitrentur.* Certum est planum esse Honorii sensum. *Unde & unam voluntatem fateatur D. N. J. C. quia profectò à Divinitate assumpta est nostri natura non entis, illa profectò que ante peccatum creata est, non que post prævaricationem vitata est; que ratio validissimè probat, non esse in Christo voluntates contrarias, insulsa ad unam voluntatem evincendam. Tandem Sophronius postulat ab Honorio, ut Cyrum admoneret de servando silentio, de una voluntate & operatione, & scripsisse Honorium constat ex eodem Honorio, & literis in sexta Synodo recitatis, ideoque sensisse omninò constat cum Sophronio, & si Honorius est ob eam causam Hæreticus, erit & Sophronius ejusdem omninò sententiæ patronus.**

Act. 13.

Unum reticere non possum, Ecclesiam totam seu in Conciliis collectam, sivè per oc-

them totum dispersam, & Orientem Occidenti junctum Honorii fidem approbasse & defendisse. Jam de Occidente constat, ad Honorii accusationem scandalizatum, accusatum toto stupente Occidente, Martinum primum defendisse, cum Synodo centum Episcoporum, & Honorii fidem commendasse. Jam Joannes quartus cum sua Synodo apologiam formavit Honorio, Jam Agathum Caput Occidentis, Honorii fidem laudavit, & centum viginti quinque Patres, ab omni hæresi exactissimè purgarunt. Hoc egit & Concilium sextum, cum epistolas recipit Honorium laudantes, & millies Papam decidit infallibilem, & epistolam Agathonis à Deo dictatam per os Beatissimi Petri. Hoc oriens occiduis junctus fatetur, hoc Sophronius cum omnibus Catholicis Orientis, contra hæreticos Orientis pugnant, per Oratores suos approbaturum promisit. Hoc scripsit, ad omnes fideles Martinus, vel in professione fidei receptum, *Catholicæ recordationis Antecessores nostri Pontifices non desiterunt admonentes eos, & Theodorum monere potuit solus Honorius.* Hoc scripsit Imperatori Agatho ab Oriente laudatus & receptus; & Honorium indicat. Saltem silendo; omni hæresi obstitisse, & præcipuè Monothelitarum. Hoc scripsit Joannes quartus ad Constantinum Imperatorem Heracli filium, ut constat in collectaneis Anastasii ex Sirmondo, epistolas Honorii esse Catholicas, & fraude Monothelitarum in alienos, & perverfos sensus expunctas; Nec scripsisset nisi certus veritatis, cum potuisset iis epistolis convinci. Hoc scripsit S. Maximus Martyr non proditurus fidem, quam sanguine tuebatur, & perpetuus Monothelitarum malleus, & pro fide Pyrrhi ejusdem Victor, in publico congressu & disputatione, & ipsi Pyrrhus acquievit nec habuit quod reponeret, & ita Catholicus, & martyrea ultrò fatentur, & Hæretici evidentiâ convicti fatentur, quod & verbis ipsius constat Maximi, & Pyrrhi & Honorii, scribente in dialogo Pyrrho. Ut sit carnis quidem passio Dei autem operatio, scribente in epistolis Honorio. Ità Divina que Dei sunt operetur, humana que homini; ubi sunt evidenter illa opposita; ideoque vel Hæretici nedum Catholici acquiescant.

Manet nodus gordius extricandus quomodo Honorium alii commendent, quomodo innumerî defendant, & sexta Synodus conJennet vel hæresis? An Sancti Patres hæresim commendant? An Synodi Patres hæresim non discernunt? Facillimum est nodum solvere, quippe usus est Honorius Æconomia, & silentio malè feriato, & nocivo. Hoc ex ejus epistolis evidenter constat. *Fra-ternitatem vestram ea scripsisse laudamus non-ovitatem vocabuli auferentem, quod possit Essi. scandalum simplicibus generare.* Et rursus. (Utrum autem propter opera Divinitatis & Humanitatis una an geminæ operationes debeant derivatè dici vel intelligi ad nos

Orat. 10.
laus.

ista petinere non debent relinquentes ea Grammaticis, & iterum ait repudiandas voces unius aut duarum operationum, sic repetit sic scribit Sophronio, & Sergio. Hinc simile silentium aut dispensatio, aliquibus laudi est, aliquibus vitio. Ità Æconomiam Basilii, Spiritum S. Deum silenti laudat & defendit Nazianzenus, & ex eodem multis aliis. *Impium illis videbatur, quomodo aquivalenti voce uteretur*, sicut & Honorius relictis usus est verbis, & certè gravius erat silere Deum, quam unius vel duarum vocem operationum. Ita vocem Omouision silentes Ariani sunt visi ex Hieronymo, Catholici ex Augustino, & aliis. Ita Papam invellituram damnantem; alii cum Ivone defenderunt, alii eximie commendarunt, alii hæresis accusaverunt, ita accidit in Patribus Ariminenfis Concilii, ab eodem Hieronymo, & accusatis, & defensis. Hoc Leo secundus expressè dedit, immaculatam fidem maculari permisit, & aliis epistolis congeniat, quod ignem incipientem non extrinxit. Sic Imperator quod æquivocè loquatur, cum clarè loqui debuerat, *Qui sui etiam exitus oppugnator*. Sic conlatum est de Honorio. Simulque anathematizari previdimus, & Honorium qui fuerat Papa antiq̃æ Romæ, eo quod invenimus per scripta, quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus ejus mentem secutus est, & impia dogmata confirmavit, nempe silentium vucis præcipiens, unius aut duarum operationum, quod & Sergius ab Honorio petierat, sic actione ultima, & decima sexta anathema dicitur Honorio, Sergio, & Honorio anathema, Honorio hæretico anathema alioquin omnino, à Sergio distabat, quippe Sergius ut vidimus, unam voluit operationem, Honorius dicit id ad se non pertinere, & uni operationi etiam bellum indicit, Sergius semper constans exitit in sua hæresi, Honorius ex Imperatore sui exitit oppugnator, ideoque impia dogmata non firmavit, nisi negligentia, & jussu silentio; quod tamen Agatho & centum Episcopi commendant. Nec obstat aliquos in epistolis illis, Monothelitarum errorem invenire, quippe & Moderni inveniunt & hæresim, in duodecim Cyrilli capitulis, quæ Concilium tertium commendat, impugnari illis & Monothelitas, advertunt cum Imperatore & condemnantes, & evidentia ipsa confirmat.

Supereit expendere post damnationem Honorii, an is hæreticus & Papa fuerit fallibilis. Certè finita sexta Synodo ex Anastasio damnatorum nomina, & imagines sunt ab Ecclesia sublata, superflite illa Honorii in templo S. Agnetis via momentana. Si verò damnatus aut hæreticus foret Honorius, signassent digito prætereuntes, en ille damnatus hæreticus, Monothelitarum affecla & confirmator, stat in Ecclesia quæ apud omnes est Catholica. Certè Nicolaus scribit octavo Concilio, ab eoque laudatus laudat Honorium. Certè Synodus actione de-

cima tertia, & in extrema Honorium condemnat, ibique approbat epistolam Agathonis, Martini & duarum grandium Synodorum, Honorium eximie collaudantes. Certè sequentes Pontifices cum orbe toto latè dixerunt Catholicos Prædecessores. Certè Pontificale in Adriano primo insauratum ab ipso Honorii Monasterium. *Quætenus piis laudibus pariter suffulentes, hymniferis choris lati resonent cantus reddentes Domino gloriosos melior persapiunt memorantes V. Pontificis nomen in secula memoriale ejus pangentes carminibus*, & hæc de hæretico & damnato non scribuntur. Certè scribit Platina, Romanis Pontificibus parum æquus, *Honorius à rebus externis aliquantulum quietis adeptus, doctrina & moribus Sanctissimis omnem præp̃ Clerum renovavit. Moribus vir Sanctissimus &c.* Et mox subdit Roccabertus. Idem tenent alii Latini Authores antiquitate præclari, ut Rhegino Prumiensis, Hugo Floriacensis, Marianus Scotus, Otto Frisingensis, Gotsfredus Viterbiensis, & Conradus Urspergensis, qui de Honorio primo vel Monothelitis fermemur insituentes, nunquam cum inter illos recenseant, nec de illo tanquam hæretico, sed potius ceu Catholico, honoricè loquuntur, egregiisque predicant encomis; ubi ex antiquis Historicis validè tuetur, & de Occidente toto jam constat. Sed & Græci ipsi constentur. Emmanuel Caleca in libro, quem contra Græcos scripsit, Joannes Abbas Honorio coævus scriptor hoc elogio gravi condecorat. *Erat Venerabilis Præsul Honorius, sagax animo, vigeans consilio doctrina clarior* & vel aliis.

Concludamus hæc rem duobus Historicis, utriusque Gallis Papæ non adulantibus, & altero infallibilitatis Hoste. Primus est Episcopus Spondanus, qui probat epistolam Honorii, & evincit ex Joanne Damasceno, ubi docet non dici posse ratione unius Personæ, unam voluntatem, sed unum volentem, sicut nec unam operationem, sed unum operantem in duabus scilicet naturis, quod & Roccabertus de aliis Patribus confirmat. Alter est Natalis Alexander, Honorius ab hæresi tam verè excusatur, quam piè. Et de epistolis inquit. Honorii Epistola Catholico sensu explicari possunt, prout eas exposuere Viri maximi, quorum in Ecclesia veneranda est Autoritas.

CAPUT XX.

Defenduntur reliqui Pontifices.

BELLÈ cum experientia scripsit Tertulliana. Qui redundantis fellis auruginant, amara sunt omnia, ita Centuriatores est Hæretici omnia in Pontificibus accusant, ubi Catholici vel hostes, cum Natali, minori felle aliqua defendunt, & ex accusatoribus transeunt in Apologitas, & profunt etiam cum nocent Pontifici.

Accusant Centuriatores Martinum primum,

L. 3. 47.
c. 5.

De de.
613.

Sec. 7.
413.

num; quod Nevatianos ex ore revocavit, nullam tribuens delinquentibus veniam. *Nallatenus in ejusmodi peccato delinquentibus ad destructionem Canonum compassionem exhibeat*, ubi loquitur de Diaconis, & Presbyteris carnis lapsu post ordinem factatis. At Martinus se ipsum tuctur, & satis erat ipsum legere. *Qui semel post suam ordinationem in lapsu ceciderit deinceps jam depositus erit, nunquam gradum Sacerdotii poterit adipisci, sed sufficit ei lamentationibus, stertibusque affiduis, quosque vixerit in eodem penitentia perdurare, ut commissum delictum divina gratia extinguere valeat*. Et ex eo probat quod pollutus non ordinetur. Et mox. *Ut ab illo qui mentis interiora scrutatur, nulloque de ovis errare congaudet, dum aspexerit joceram penitentiam in terribili judicio habeat reconciliationem*. Quis ibi non videat gradum tantum denegari. Et frustra in eo lacerant Magdeburgenses, & Canones citat Sibrandus, & Danæus Martianum vocat Vecordem, & verbi Dei profusus ignarum, quippe Apostolos, & Patres contemnit, id in canonibus Sanctis statuentes, & verbi Dei reddit ignavos. *Si quis presbyter, aut Diaconus &c. in aliena Parochia commoretur hinc ulterius ministrare non patimur*, ubi Danæus Canones Apostolicos, & cum iis Nicenam Synodum reprehendit, totius orbis reverentia consecratam. *Si qui sine examinatione promoti presbyteri sunt? hos Ecclesiasticus ordo non recipit*, reprehendit Canones Antiochenos, a quarto Concilio sæpe laudatos. *Si quis Presbyter &c. ulterius ibi non ministrat reprehendit*, & alios Patres, & Concilia. At si Centuriatores nec epistolam quam citant, legere integram volvere, longè minus aliam sole clariorem. *Potesit enim Deus eos rursus, in admirabilem lucem suam adducere, quia facit, & immutat prout visum est*. Et rursus. *Resipiscientibus ex hæresi dandum esse restitutionem*, imò quod plus est ipsos depositus, post penitentiam ad gradum suum revocat, ad eò Novatianus est Martinus, totius orbis testimonio Sanctus, & oculari inspectione ipsa, Novatianorum Hostis & expugnator.

Non minori felicitate Magdeburgenses, Gregorius tertium in eo aceusant, quod reordinari jussit Presbyteros, à Romano Pontifice non ordinatos, & permiserit aliam duci, infirma propria uxore, quippe prima est manifesta calumnia. *Presbyteros quos ibi deum reperisti, si incogniti fuerint Viri illi, à quibus fuerint ordinati, & dubium est eos Episcopos fuisse, an non, qui eos ordinaverint, consecratis*, ubi livor videt ea quæ non existunt. Alius textus loquitur de sponsa, quæ ob infirmitatem supervenientem solvere potest matrimonium & nomine infirmitatis venit frigiditas, quamvis Macedo nomine infirmitatis, dubitet arctitudinem appellare, ut constat titulo de frigidis, qui maximè indigent Medico, & longa annorum docet experientia; & morbos esse qui curantur nemo

ignorat, & Medici libros implent remediis, quamvis ob verecundiam non ita notos.

Validus accusatur Nicolaus primus, non à Magdeburgensibus hæreticis tantum, sed à Catholico Natali Alexandro, quod baptismum in nomine Christi collatum, validum esse dehinc canonè à quodam Judæo, & fortius ad consulta Bulgarorum. *Hi profecto si in nomine S. Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in actis Apostolorum legitur baptizati sunt, unum quippe idemque est ut Sanctus exposuit Ambrosius, rebaptizari non debent*. Ipsum descendere non potuit Natalis, imò erroris crassi reprehendit, additque ab ipso non intellectum Ambrosium. Ipsum defendit Bellarminus, quod privatum egerit Doctorem, at responderè gentium consultis, est maximè agere Pontificem, quod nondum fuerat decisum, at hoc eximere Papam ab hæresi, non ipsum infallibilem constituit. Ipsum tuctur Gravina, prudentiale donasse responsum, ne prædicatio Evangelii impediretur, at non sunt facienda mala ut eveniatur bona, & imprudentia maxima loiet, nullum prætere baptismum. Ipsum defendit Marthilius, ex revelatione validum cogrosisse, at responso ut benè Vasquez reflectit, libera est, & absque ulla ratione, & si forma valida non erat, valida fieri non poterat ex revocatione. Ipsum tuctur Cajetanus affirmans, validum esse baptismum, in nomine Christi collatum, at Pelagius Papa, & Synodus Anglicana, contrarium expressè occidunt, & post decisionem Nicolaï, Theologi, contrarium omnino decidunt; & Bellarminus eam sententiam, ab hæresi non ab errore excusat. Dum placent defensionibus, Nicolaum obiter ea tantum docuisse, nec de illa questione consultum, ut verba indicant contra Macedo. *A quodam Judæo nescitis unum Christiano, an Pagano multos in patria vestra baptizatos afferitis, & quid de eis sit agendum consultiis*, ubi consultur de Ministro non de forma, & Papa infallibilis tantum est in ea questione ubi consultur, & ratio ipsa demonstrat, cum eam tantum expendat, & examinet, in ea tantum Spiritum Sanctum exoret, non in iis ubi obiter dehinc, & hæc est prima responso, quæ & Generalibus Conciliis tribuitur eaque utitur etiam Natalis contrarius quippe de re ipsa non interrogatus, respondet inquit ipse ut privatus Doctor, sic vidimus in ipsa notione questionis, vel Concilium errare posse, cum in re non quaesita, non ponat examen, nec adhuc invocet Spiritum Sanctum, sic in septima Synodo ea non contradicente dictum est Angelos pingendos, utpote corporeos, sic aliqui Theologi cum Vasquez, putat nondum id definitum in Lateranensi, cum per transitum hoc dehinc, & obiter. Quam responsum tradit, vel in ea re infensissimus Natalis, in Theologia dogmatica de baptismo; cum alia quod sit decisio privata.

Aliud est responsum Nicolaum decidisse

C. 15.

C. 19.

C. 3.

Ep. 5.

Ep. ad Bonif. 12.

validum baptismum in nomine tantum Christi collatum, in primitiva tantum Ecclesia, ideoque & in Ecclesia nova Bulgarorum. Hanc tenet Theologorum Princeps. *Quod ex speciali Christi revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizabant, ut nomen Christi odiosum dulcesceret.* Hanc innuit Catechismus Romanus à Summis Pontificibus approbatus. *Si aliquod tempus fuisse dicendum est, quod Apostoli in nomine tantum Jesu Christi baptizarent id quidem Spiritus S. afflau sciscite exploratum vobis esse debet.* Hanc tenuit Beda, S. Ambrosius Magister ex Vasquez ipso contrario. Hanc Hugo de S. Victore, & fuit sententia veterum Theologorum; & antiquo Theologos rem certam reddere, evincit de fidei deposito Gravina, erroreque Spalatenfis condemnat, & Leo Byzontinus contra Nestorianos. *Eos conari Theologos ad contradictionem adducere, & dicere à se ipsis dissentire. Hic conatus susceptus non est contra vos sed contra illorum gloriam, jam verò contra Paulum, & adhuc contra Spiritus Sancti auctoritatem & Christum qui in Paulo loquebatur, post enim Apostolos & Prophetas V.D. posuit in Ecclesia Deus, & Gregorius in moralibus illud citat. Pro Patribus tuis nati sunt tibi Filii; denique sunt Magistri quos discipulum audimus. Quæ verò feruntur in contrarium rationes sunt ita debiles, ut ex se corruant, baptizandos in actis respondisse, neque si Spiritus Sanctus est audivimus, cum antea ex Christi præcepto docerentur, Canonem esse Apostolicum. De baptismo quod dari videtur in Domini morte damnatur, non enim dixit, nobis Dominus in morte mea baptizare sed euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris &c. ubi enim Canones condunt perpetuos, sicut & Christi præceptum, quod nec dispensationem excludit, nomen Christi reddi amabile, si dicitur in nomine Christi Filii ejus, quippe additum videretur, ut videbatur Arianis, Paulianis, Hebionitis, sicut cum additur B. Virginis ex devotione non ex præcepto, sic Thomasinus. Nam multorum Patrum, sententia est etiam in solius Christi nominis invocatione perfici baptismum posse, aut saltem aliquando potuisse, & citat Firmilianum, id repetentem, & plures citat Sirmondus, cum Hermianensis, Ambrosius de nomine Christi, non de causa efficiente latum. Eam verò extensionem ad Bulgaros, docet eadem & par ratio, ut Christi nomen amabile reddatur sententia est, etiam in solius Christi nominis invocatione perfici baptismum posse, aut saltem aliquando potuisse, nempe ut primò auditum sit venerationi, & sic in novitia Bulgarorum Ecclesia cum sit eadem ratio reddendi Gloriosum Christi nomen, & Ecclesia semper in novis missionibus, licitas permiserit, non dubias ceremonias. Adhuc Nicolao non parcent Magdeburgenses eo quod contra Deum institutum matrimonium Lotharii & Theutbergæ dissolverit;*

quod est mendaciorum omnium maximum. In hac re dissertationem scribit Natalis Papæ certè non adulator, & Nicolaum hac in re indefessum in pluribus epistolis evincit, Scribit Nicolaus Adoni Viennensi. *Requeritis si dimissa uxore quam legitime sponsatam quis duxerat quia nomen malum postmodum ei imponit, abque decreto Generalis Concilii liceat ei, aut aliam accipere conjugem contra auctoritatem Evangelicam, aut illa supersite pro uxore concubinam habere. Quibus vos Apostolica Auctoritate falsi secundum Evangelicam Sanctionem omnino resistimus, & nec alia uxoris copulam eis, qui talia agunt dimissa supersite habere concedimus, neque concubinam habendi licentiam tribuimus; imò nec Ep 59. divortium permittit prius corruptæ, ut constet ex tomis Gallix Conciliorum. Iterum in communitorio Legatorum, Lotharii effugis solvit, & confutat. Iterum Annales Fuldenfes de Nicolao. *Qui convocato Romana Sedis Episcoporum Concilio, & Metensem anathematizavit Synodum, & ad se missos Episcopos deposuit; Sic Annales Bertiniani, Guntbarius, & Theutgandus Romam perver-* *An. 865. annuad. an. 863. & 865.**

mentes, primum in Synodo & postea in Ecclesia S. Petri sicut habetur in subditis ab Apostolico sunt damnati, idem referunt Annales Metenses, & præclaro epiphonemate concludunt, Stultitia elogio denotandi qui illam Petri Sedem aliquo præco? dogmate fallere posse arbitrati sunt quæ nec sefellit, nec ab aliqua hæresi unquam salvi potuit; Sic & Rhegino Abbas Prumiensis, sic & Anastasius ipso calamo, damnationem Synodi Metensis, & Theutgaudi & Guntarii depositionem. Et idem Spiritus S. judicio, & B. Petri per nos Auctoritate omni Episcopali exoro? regimine consistere definimus. Iterum eo ibi eorum degradationem profugus Nicolaus biduo stetit sine cibo. Rufus epistolam scribit Nicolaus Adventio, ubi inter cætera docet. Ergo Regi quasi præcellentis virtutibus scilicet, & non vitiis subditi estote, & pacem largitur ea conditione, ut Theutgandus non communicet. In ea causa scribit Lotharius Nicolao, se paratum hostium calumnias refellere, se execrari Gutharii rebellionem, nec missam ipsius audire voluisse, Rufus Nicolaus Arsenium legat, literas ferentem Lotharii Præliis, ut adulteram à Lothario separarent. Jam nominatum Regem frequentius adeatis, & tam ex auctoritate Dei, quam etiam ex nostri Apostolorum injuncta vobis præceptione quaesque, si non obedierit hanc, quam nunc habet adulteram mulierem projiciens, finitivam, permansuramque demum super eam sententiam. Rufus scribit Carolo Calvo, & Ludovico Germaniæ Regi pro integra securitate Theutbergæ, In ea causa Nicolai Legatus totum induens Pontificem Lotharium & fautores excommunicat, Regem Sacramento constringit, ut conjugem legitimam recipiat, Engeltrudem excommunicatam promulgat, quod brevibus narrat Annales Fuldenfes. Theutber-

C.S.

C.1.

L.36. f. 12.

C.49.

Disert. 2

Apud Cypr. ep. 75.

An. 866.

gom Reginam à Lothario dandam dimissam, sicut et ab Apostolico injunctum fuerat eidem restituens Valdradam concubinam ejus in Italiam duci precepit. Iterum scribit Nicolaus Episcopus Italix, Germanix, Gallix, Neustrix, de sententia excommunicationis Waldradæ. Iterum cum Regina perceret à Nicolao, veniendi Romam permissionem, & spontè cessionem Regnum, & divortium à se faciendam, durè inæcepit Nicolaus, quod contra se ipsam scripsisset, & si studio id ageret continentix Rex quoque cælibem vitam sponderet. Porro si amore pudicitix,

Ep. 65.

ut afferit solutionem matrimonii quavis hanc tibi nullo pacto noveris tribuendam, nisi Vir tuus eandem pudicitiam non sicte scilicet exiterit, & ante omnia effugia præcludit. Et tertio ad Episcopos Lotharii summam notans negligentiam scripsit. Scribit iterum Carolo Calvo pro Teutberga, & de Monomachia, quam Lotharius subire volebat. Monomachiani vero in legem assumi nusquam præceptum fuisse reperimus, quam licet quosdam in hisse legerimus, sicut S. David, & Goliath sacra prodit Historia, nusquam tamen ut pro lege teneatur alicubi divina sancit Autoritas, cum hoc & hujusmodi scilicet Deum solummodo tentare videantur, ubi vides Pontificum Doctrinam, nec Romæ, Monomachiam & similia doceri nisi per inspirationem in aliquibus, contra ea quæ opponit Laplace. Iterum scripsit tres epistolas ad Ludovicum Germanix Regem, pro Teutberga contra Valdradam. Scripsit demum ad Episcopos in regno Ludovici constitutos, & acerrimè reprehendit, quod petierat Theutgardum & Guntharium restitui, Lotharii repudium approbarent, & hortetur ne amplius pro ipsis intercedant. Et hic est ille qui divortium approbavit, libris epistolarum confutans, tot censuris etiam approbantes fulminans, Legatis Synodis juramentis convincens, & hæc narrare possunt historici Magdeburgi. Hæc paucis de Nicolao multa, qui tamdiu scripsit quamdiu vixit, in ipsis initiis validissimus, dans in commonitorio Legatis ea. Scelus quod Lotharius Rex si tamen Rex dici potest, solus stetit contra Reges & Pastores, Legatis suis negligentibus non pepercit, rübuftiores arè substituit, volente & Regina noluit divortium, & vivus & mortuus hæc egit, quippe Lotharius ab Adriano est sciscitatus. Si mandato Pii Patris Domini Nicolai cum omni vigilantia custodisset. Hæc sunt Hostium bellæ accusationes. Eodem & pejori vitio laborat Stephani sexti reprehensio, quod capitulo enim vero decernat statuta Pontificum observanda, quippe possunt omnes accusare Pontifices, & se ipsos oblitè cognoscunt, id à Victore, Pio, Stephano peractum.

Ep. 74.

Adducunt post sextum septimum Stephanum, qui Formosi cadaver in tiberim projecit, & teste Luitprando id accusante. Cuiusque quos ipse ordinaverat gradus proprio de-

postito iterum ordinavit. His respondet Natalis errasse factò non jure, cum dubium foret an irrita, degradatorum essent ordinationes. Citò se se expedit Bellarminus, ea omnia per violentiam facta, nec urget instantia Macedonæ peractò cum Romæ Concilio, quippe nil decrevit nisi factum, ut vel generalia decernerent, sicut Viennense de templariis, & quinta Synodus de Personis, & certè nullum extat decretum Synodi, sicut extat de non reordinandis ordinatis in Synodo Romana successoris; & quando adesset decretum, per violentiam factum non obesset. Foret facilis, & obvia responsio, si vera esset sententia Morini, Ecclesiam posse ordinationes irritare, quando contra Canones sunt, exemplo matrimonii & penitentix, at matrimonium contractus est, qui ut legitimus extet pendet à Principe, & penitentia requirit jurisdictionem, nec Sacramento ut est Sacramento conditio irritans valet opponi, alioquin posset evenire ut excommunicatus validè utante Papa non consecraret, quod Theologis repugnat & rationi, cum Papa in ordine sit præ Episcopis, & par in patrem non habet imperium. Hoc & constat ex tertio Chartaginæ Concilio, constat & sæpè ex Augustino & Ecclesia, idem de baptismo & ordine dictans. Ideoque in Catholica utrumque non licet iterari. Hac de re vidè libros duos Auxilii. Denique Sigehertus in Chronico tuetur. Sic nempe Theodoros Papa contra Stephanum Papam sententia reconciliavit ordinatos à Formoso quos Stephanus per vim Romæ intus & non foris exordinaverat, nec tamen præsumperat eos iterum consecrare, & Luitprandus reordinationem accusans, eam tribuit Sergio Antipapæ non Stephano.

Sequitur horrendum illud crimen à Magdeburgensibus, & aliis inculcatum Joannem nempe decimum tertium jussisse campanas baptizari, horrendo sæculis omnibus sacrilegio; at non solum baptizavit campanas, sed ex præcepto Christi erudit, necessarium symbolum edocuit, earum intentionem exploravit, interrogavit an ex corde crederent, & similia. Nos quatuor annorum pueri, nec verum esse baptismum credebamus.

Miserandum illud est à Bennone narratum, Pseudo Cardinali Schismatico & mendaci Silvestrum secundum Necromanticè additum, Dæmonem familiariter adisse, de vitæ duratione consultasse, ab eoque responsum tulisse, non moriturum donec in Jerusalem celebraret, miserandum inquam creditum à multis, à Sigeberto quamvis hæsitanter loquatur, Martino Polono S. Antonino, Malmesburiensibus, Platina, & aliis. At fabulam hanc destruunt cœvi Scriptores, qui Silvestrum magnis laudibus exornant. Narrat de ipso Ditmarus Merseburgensis Episcopus. Erat is natus de occidentis regionibus à puerò liberali arte nutritus, & ad ultimum Regiensis, urbem ad regendam jussè pro-

L. 6.

promotus. Optime callebat astrorum cursus discernere, & contemporales suos urbis artis notitia superare. Hic tandem à finibus suis expulsus Ottonem petiit Imperatorem, & cum eo diu conversatus in Magdeburg horologium fecit illud rellè constituens, considerata per fissulam quadam stella nautarum ducè. Post hac predicto Papa defuncto is gratia Imperatoris eidem successit. De ipso Helgaldus Floriacensis Monachus, in vita Christianissimi Regis Roberti. Fuit idem Rex sapientissimus literarum, cujus sapientissimo cordi insita erant à Deo data perfecte scientiæ dona. Natu à piissima Matre Schola Remensi traditus Domino Gerberto ad erudiendum est datus, qui eum sufficienter liberalibus instrueret disciplinis ut in omnibus Deo omnipotenti complaceret virtutibus almus. Factumque est. Is quippe Gerbertus pro maximo suæ sapientiæ merito, quo toto radiabat in mundo donatior Regis Hugonis munere Pontificum adeptus Rbemensis non multis annis illud adornavit splendide in his que forent necessaria S. Ecclesie. Eo namque derelicto Ravennatum factus est Rector ab Ottone III. De quo ad Apostolatam Petri Apostoli Sanctissimi festinus ascendens, multa in ea virtutum operatus est insignia, & precipue in cleonofina sancta quam fortiter tenuit, dum fideliter vixit, An Necromantia est multa operari virtutum insignia, & elemosinarium esse & fidelem? Idem narrat in historia Glaber Rodulphus. Idem in decreto electionis enarrant Episcopi Provincie Rhemenfis. Eligimus nobis Archiepiscopum Abbatem Gerbertum etate maturum naturam prudentem docibilem, assubilem misericordem... Huius vitæ ac mores puero novimus, studium in divinis, ac humanis rebus expecti sumus huius consilii ac magisterio informari quærimus ejus electionem subscribendo confirmamus. Idem firmat Gregorius quintus Ecclesiasticæ studiosissimæ disciplinæ, Ravennam ob ejus merita grandia, multis privilegiis exornans. Id confirmat epitaphium Sergii quarti, interque summa hæc scribit. *Iste vicem Petri postquam suscepit abegit, Lustrali spatio secula morte sui.* Id firmat Wilhelmus Malmesburienfis, & objecta ipsi dispergit. *Hæc vulgariter sicut eo quod Joleat populus literatorum famam ladere dicens, illum loqui cum Demone, quem in aliquo viderit excellentem opere,* imò nec apologia opus est in artificibus istis cum lanternas magicas omnes appellent; & Magia naturalis inscribatur, liber ignavis absconditus & Sapientibus obivus & manifestus; Eum collaudant Otho Imperator & Augusta, denique fibella Auctoris se prodit, quod iverit Hispalim studiorum causa, cum tunc Hispalis sub jugo gemeret Saracenorum.

Omnium arma unum feriunt Gregorium, Centuriatores, & Tilmannus Hesbusius, Necromantia ipsum accusant non Gregorium, sed Gog, & Magog appellant, non Hildebrandum nomine ipsius, sed Hellebrandum inscribunt Diaboli semper titonem, ejus-

que seculum Hildebrandicum vocant; quasi totum seculum infamasset. Quod factum de hæresi Berengarii, accusant quos Sacerdotes concubinarios nec voluerit esse Sacerdotes, quod Liberii hæretici festum institueret; at Liberium Sancte defunctum, & Patres, & Historiæ conveniunt; aliæ sunt manifestæ calumniæ, quas vita à Benno scripta narrat, plus sæcunda mendacii quam verbi. Et primò constat Gregorium Hostem Berengarii non discipulum, cum ante Pontificatum damnavit, & Leoni nono, & Nicolao secundo ipsum damnantibus communicavit, imò in Concilio Turonensi Legatus, & iterum in Romano condemnat, ut affirmat Guitmundus de Eucharistia. Iterum constat anno sexto in Berengarium sententiam dictasse quam fusè citat Waldensis de Sacramentis. Iterum extant acta Concilii Romani sub Gregorio, ubi Berengarius convictus abjurat, ejusque doctrina anathemate percutitur. Iterum Gregorius septimus ad Mathildium expressè scribit de Eucharistia. *Ubi quotidie immolatur, ejus quippe ibi corpus sumitur, ejus caro in populi salute partitur, ejus sanguis non jam in manus infidelium, sed in ora fidelium funditur;* & ibi probat ex Ambrosio, Joanne Chryostomo, & Gregorio Magno. Veh vobis dicit hæreticus Propheta, qui dicitis bonum malum. Aliud est Sanctissimum decretum; & Sanctissimum Romæ Pontificum. *Ad hæc Prædecessorum nostrorum Gregorii P. Vrbani, & Paschalis vestigiis inbærentes præcipimus;* ubi in uno Hostes plures condemnant, & omnium miserima est oppositio, quod missæ damnentur cum non audiuntur, quippe non communicamus cum excommunicatis, nec cum hæretico in Sacramentis, nec tamen Sacramenta damnamus. Hæc de hæresi de Sanctitate innumeri, apud Bellarminum, Gretserum, Coccium, Roccabertum, ejusque Bibliothecam, ubi Sanctus est apud plures Sanctos, Sanctissimus apud innumeros Auctores, ex miraculis, inscriptione; & corpori, incorruptione.

Eadem ratione decreveram omittere controversiam de Christi paupertate, ubi contrarios visos Pontifices conciliant Turrecremata latè, Bellarminus, Sotus, Nitela Franciscana, Vvadingus Giballinus & alii. In qua re mirum est Dupinum docere contrarios in fide Pontifices, cum ipsi expressè negent de fide. Profecto decedit Joannes directè, hoc non ad fidem pertinet, cum de hoc articulus non sit aliquis sub quo valeat comprehendì, ut patet in symbolis in quibus articuli fidei continentur. Hæc defendit Natalis Alexander, & tota Univerfitas Parisiensis. Uno verbo tumentur Lessius, Macedo, & Turrecremata alios loqui de usu facti alios de usu juris, & id constat ex definitione usus apud ipsos; nec respectu diversorum est oppositio. Imò textus Evangelii conciliari non possunt, nisi teneatur Pontificum varia decisio. Hinc Joannes vigesimus secundus constitutione

70.14.
70.13.
70.4.

C.8.

C.10.

tione cum inter nonnullos statuit Christum, & Apostolos habuisse bona in communi. *Discipuli abierunt in civitatem ut cibos emerent, & ante. Eme eo, quae opus sunt nobis ad diem festum*, & ut egenis aliquid daret dixit Judaeus loculos habenti, & ante fuerant discipuli ad emendos cibos, & habuit aurum à Regibus. Alii sunt textus ubi nihil habuit. *Ulpes foveas habens, & volucres caeli nidus, Filius autem hominis non habet ubi reclinet caput suum*. Et apud Lueam *Jufanna & aliae multae, quae ministrabant & de facultatibus suis*. Et rursus apud Matthaeum. *Nolite possidere aurum neque argentum, quod in aëris repetit Petrus, argentum & aurum non est mihi*. Undè bene Joannes dixit hæreticum dicere, Christum non habuisse bona, quod & Eimericus dicit hæresim Fratellorum, & alii dicunt non habuisse, & verbo, & exemplo paupertatem docuisse, hæc sunt Evangelica non hæretica. Quæ autem contraditio est exclamat Doctissimus Charlas, alios Pontifices voluisse Dominium, alios noluisse rerum Minorum? Denique utraque paupertas meritoria est, utraque sulget in Ecclesia, & in membris sicut in Capite. Pudet denique defendere Bonifacium octavum, accusatum hæresis à Philippo Pulchro, quippe absolutum à Concilio Viennensi, laudatum ab Innocentio undecimo, à Gallis cum Spondano defensus, calumniis Petri Florez detestis.

Nondum arma deponunt Magdeburgenses, & accusant Alexandrum tertium de testamentis, ubi decidit alienum à lege Divina, plures in testamento requiri, quam duos vel tres testes. *Cum in ore duorum vel trium stet omne verbum*. Tuetur Papam Macedo non errasse, cum legem sibi libram scribere possit, populis sibi temporaliter subiectis, at manet integrum argumentum, cum dicat à lege Divina alienum, plures testes requirere. Alii melius de causis piis exponunt, quod & consonat textus menti. Repugnat Ecclesie consuetudo, & indicat Parochi presentia, in prophanis causis inutilis. Alii cum Engel eximie alienum exponunt pro diverso, quod est in eo textu manifestum, cum præter duos testes, jure Divino requisiti, Parochi presentiam exposcat, & deficiente Parocho duos alios testes, & ita quatuor testes requirit, quod est à lege alienum divina, & ita destrueret, quod ædificat, cum præcipue & jus Canonicum doceat, in aliquibus causis duos, vel etiam tres testes non sufficere. Mihi tamen titulum totum legenti, nulla unquam apparuit difficultas, quod & postea in glossa perlegi. *Decretalis ista intelligitur per sequentem. Relatum est quod cum ad nostrum fuerit examen deductam super relictis Ecclesie causa deducitur; vos nisi septem vel quinque idoneos testes intervenerint inde postpositis judicare, Et infra. Mandamus quatenus, quando causa talis ad vestrum fuerit examen deducta eam non secundam leges, sed secundam decretorum statuta*

trahatis ut tribus aut duobus &c. Ubi gaudebit Deus privilegio, quod habent milites, Patresfamilias, Princes &c.

Accusant iidem Celestinum, & Innocentium tertium. Accusat primum & Alphonsus de Castro, quod fenserit matrimonium Catholicum dissolvi, si unus conjugum fiat hæreticus, & quamvis amplius decretalis non extat, ipse vidit, sicut & Henricus; & asserit ex Tridentino hæreticum. *Si quis tenet propter hæresim, aut molestam cohabitationem, aut affectuam absentiam à conjugate dissolvi posse matrimonium anathema sit*. Respondent alii tunc id nondum definitum, at Papam non tantum Catholicum, sed & infallibilem comprobamus; Alii Doctorem in eo volent privatum, at publice instruit in doctrina. Respondet Henriquez id judicatum de sponsalibus, vel quod consultus eximeret à pœna, vel quod accedente Papa consensu primum matrimonium ratum, & dissolveretur & valeret secundum. At facilis est textus expositio, nomine hæresis vel Turcas intelligi, quod in jure, & Historiis constat, & titulus universalis ostendit de conversione infidelium inscriptus, nec loquebatur de hæreticis baptismali caractere insignitis, sed de infidelibus valori baptisimi. Accusatur & Innocentius tertius: titulo qui filii sint legitimi, ubi docet legem veterem non abrogatam, cum Deuteronomium lex secunda dicitur. Ut quod ibi decernitur in testamento novo debeat observari; at ibi arguit à figura ad figuratum, à veteri Testifice ad novum, quo argumento titur & Paulus, & validum agnoscit Spaltenfis. Et hoc evidentissimè constat, cum etiam Innocentius doceat, innumera deuteronomii non obligare, certè non dicet debere observari. Simile est quod ipsi opponitur, instituisse auricularem Confessionem, quæ per Hostes à Nestario est abolita, pœ octingentos & amplius annos, Innocentium tertium precedente, & sub Tertulliano ex Jacobo Rege, jam erat consueta, & nota.

Alii duo accusant Pontifices, & Gregorius nonus & Urbanus quartus. Hic extremus quod instituit indulgentias, at jam sub Cypriano, & Tertulliano vetustas, quomodo post mille annos instituit Urbanus. Accusatur à Magdeburgensibus primus, quod antiphonam salve regina invenit, plenam contumeliis in Christum, sic Moræus Calvinista, & Lutherani, at illa institutio antiquior est Gregorio, quam S. Bernardus sermonibus illustrat, ille Bernardus ex Calvino Sanctus, ex Calvinista Christi contemptor, at epitheta illa sunt veterum Patrum. Sunt Epiphaniæ de laudibus Virginis. Mariam interpretari solemus Dominam atque etiam spem, peperit enim Dominum qui est spes totius mundi. Sunt Irenæi utriusque Ecclesie Doctoris. *Ut Virginis Eve Virgo Maria fieret Advocata*, ubi legis spes, & advocata nostra; & Augustinus contra Julianum textum illum penè totum tran-

transcribit. Et Epiphanius ipse solvit argumenta, agens in Collyridianos hæreticos veteres, eadem opposites quæ novi obijciunt. *Honoratur sancta Maria, Pater verè Filius, & Spiritus Sanctus adoratur.* Quod integra disertatione tuetur Natalis, & libros integros complere potest, Deiparæ numerosis encomiis. Cyrillus coram tertia Synodo etiam apud Hostes Æcumenicæ, velut unum ex Evangeliiis celebrata. *Salve à nobis Deipara Maria. Equis Hominum laudabilissimam illam Mariam pro dignitate celebrare queat, ipsa & Mater, & virgo est ob vultu admirandam. Miraculum hoc in stuporens rapis.* Et rursus Litanias inchoat, & laudum cumulat elogia. *Sis etiam tibi Sancta Dei mater laus. Tu enim es pretiosa Margarita orbis terrarum, tu lampas inextinguibilis, corona virginis, scæptum orthodoxæ fidei, templum indissolubile, continens eum, qui nascitur contineri potest. mater & virgo per quam benedictus qui venit in nomine Domini in Sanctis Evangeliiis nominatur. Per te Trinitas sanctificatur, per te crux pretiosa celebratur, & adoratur in toto orbe terrarum. Per te exultat cælum letaturus Angelus, & Archangelus fugatur Demonum, & homo ipse ad cælum revocatur &c.* ubi longè majora encomia traduntur Virgini, à Patribus antiquis, & Conciliis, quàm largiatur Ecclesia moderna, & tamèn hæc excedit illi non excedunt, illi sunt Catholici hæc hæretica. Legatur de Virginitate Ambrosius, de symbolo ad catechomenos, Augustinus de expositione in Isaiam Basilii, adversus Jovinianum Hieronymus, Irenæus, Tertullianus, & alii innumeri, & se Virgini laudibus impares fatentur, ubi Ecclesia post Salve Regina subdit, ora pro nobis Sancta Dei genitrix, & post illud. Ave, Solve rei, vincula sumat per te preces qui pro nobis natus tunc esse tuus. Uno verbo honorant, & beatam dicunt, Elisabeth, & omnes generationes, quod & fatentur cùm Jacobo Rege vel Hostes quamplures.

Acerrimi sunt contra Joannem vigesimum secundum & Catholici Hostes, & fortius Hæretici. Is à Calvino erroris arguitur, quod assereret animas Hominum, cum corporibus ipsis interituras, usque ad resurrectionem mortales, & propetia à schola Patristicâ refutatam, & à Gerson qui tunc vivebat, & Illyricus addit Gersonem referre, errorem de visione Dei dilata, & Morneau addit duos Fratres misisse, unum Dominici, alium Francisci, qui opinionem illam docerent, & hortarentur ad eam sequendam Sorbonistas. Accedit & Gerson concludens. *Ex quo apparet falsitas sententiæ Joannis vigesimi secundi, & Okam in eam totus inventur.* At Calvinus mille mentitur de Gersonem tunc vivente, qui ex Joanne Villano nondum erat natus, de palinodia, de buccina de fratribus missis, de prædicatione, & de ipsa sententiâ, ut enim suum tueretur errorem, quo post definitionem Ecclesiæ tenet,

animas nostras nondum Deum videre, inexcusabili ealumniâ Joannem exagitat, à se solo vel inter suos conficta. Verùm quidem est eo tempore quæstionem, inter Theologos Catholicos agitam cùm videretur esse Patrum sententiâ. Ita narrat Albertus Krantius. *Hoc erat illud tempus quo sub Joanne hujus nominis vigesimo secundo scindebatur Ecclesia de visione separatarum animarum, cùm nonnulli ex Fratribus minoribus pertinaciter tuerentur illam differri usque ad novissimum diem, quibus multum inebere videbatur Pontifex, sed Fratres ex adverso Prædicatores docebant mox resolutam corpore animam justos, cælos ad beatam vitam pncetrare, ubi tunc bis inter duas Religiones agitabatur, & successor Joannes affirmat, Theologos quamplures eam defendisse, ideoque Thomas de Valo Dominicanus, publicè clamans hæresim esse punitus, & à Roccaberto Dominicano reprehenditur, quod rem non definitam privatus definitur. Hoc scribit Universitatis Patricensis, & refert Natalis ipse Alexander. Quod quicquid in hac materia sua Sanctitas dixit, non asserendo se opinando protulit, sed solummodo recitando, unde Sorbonici Moderni contra Pontificem idest Patrem præstantur, & contra Universitatem Matrem. *Scribit itaque Joannes ipse. Cùm hanc quæstionem B. Augustinus in scriptis suis reputaverit valde dubiam, & circa eam variasse dicitur & ne dum ipse, sed & multi Doctores alii, circa istam materiam variarent, propter hoc non veritas possit melius aperiri. Nos interduum in nostris sermonibus mentionem habuimus non profertendo aliquid de nostro Capite, sed dicta Scripturæ Sacræ. & Sanctorum præcipue illorum, quorum Scripturæ ab Ecclesia sunt receptæ Multique tam Cardinales, quàm alii unam nobis, & aliis in suis sermonibus pro & contra de ista materia sunt locuti, & ne dum in sermonibus, imò publicè Prælati, ac Magistris in Theologia præsentibus, & in curia pluries questio hujusmodi ut sic plecum possit inveniri veritas disputata. Et mox. Et quia Amantissimè Fili scimus, quod in bis vel aliis &c., ut elucideatur veritas intendat. Et dicit quemlibet liberè loqui debere. Sic enim ad veritatem quæstionis prædictæ poterit promptius perveniri. Sic scripsit Joannes tuc successor, & Durandus contrariam defendens iudicatus est dignus censura, à successore Joannis defensor. Et iterum Joannes scribit Regina. *Quid circa quæstionem visionis animarum ordinaverimus ad Regalem nobilitatem credimus diu esse pervenisse. Injunximus quidem Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, ac Prælati aliis, & Doctores in Theologia, ac Juris Canonici presentibus in curia, ut super illa cum diligentia studeant, nobisque quid eis videretur exponant. Idem testatur ipsius successor, idem epistola, verùm si sermo Papalis piè, & sanè intelligitur non propriè sermo nec definitio nec determinatio, seu prædicationis, sed magis quædam scholastica disputatio,***

L. 880.
c. 8.Disfr.
11. scilicet
12. & 14Ep. ad
Rog.S. rym.
in f. 79
Faltor.

ant disputantium collatio aptius esse perpenditur. Parva sunt hæc post has disputationes, certus factus est de veritate Joannes. Ita clarè Paulus Langius testatur. *Joannes Papa moritur, & antequam migraret de vita, revocavit errorem suum super dictum de animabus justis*. Et constat ex M. S. *Si forsitan in prædictis sermonibus, vel collationibus aliqua vel Scripturæ Sacræ, vel fidei Orthodoxæ quovis modo essent, vel viderentur obvia ipsa præter intentionem à nobis fuisse prolata dicimus, & asserimus, eaque revocamus expressè, non intendentes illis adhaerere, nec ea in præsentia defendere, nec etiam in futuro, quod & fatetur Bonagratia Pseudomonitoria. Idem confirmat Ptolomeus Lucensis. In consistorio protestatus fuit coram Cardinalibus, Prælatibus, & Capellanis, quod in prædicta questione nihil definiendo, sed recitando dixerat, & quod paratus esset revocare si quæ enormia dixisset. Extat & oculatus testis, & immediatus Joannis successor. (Volens idem Prædecessor verbis & linguis malignantium obviare anno à nativitate Domini 1334. indictiōne secunda die tertia mensis Januarii S. R. E. Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, multisque Prælatibus, & in S. Theologia Magistris aliisque Personis, & Tabellionibus publicis in Consistorio Apostolico coram eo personaliter constitutis dixit assensit, & protestatus exitit, sub hac forma. *Ne quis sinistrè interpretari possit nos sensisse aliquod aut sentire, quod S. Scripturæ obviet, aut fidei Orthodoxæ dicimus, & protestamur expressè &c.*) ubi vides, & audis testes innumeros, eosque præsentis, & audientes, & omni exceptione majores, & orbi toti promulgantes. Hoc idem constat ex bullis Joannis. Constat in bulla Sol oriens, in Canonizatione S. Ludovici Episcopi. *Hinc cæli præstant suspitium cæli cives, ut sibi conformem, & comparem ad suum huic consortium admittant in supernis &c.* Et rursus. *Cæterum quia convenit, ut quem Dominus in cælo magnificat. Constat ex bulla S. Thomæ Herfordiensis Episcopi. *Letentur cæli sursum, qui huic Sanctum gloriosum in se suscipiunt &c.* Constat ex bulla S. Thomæ Aquinatis, in cuius proemio ita loquitur. *Pater ergo cælum credentibus*. Et post plura conclamat. *Assumptum in cælis sanctificatum*. Et iterum. *In cælestibus agminibus postum Deo glorificante cognoscimus, & hoc est authenticum Papæ testimonium*. Denique extat Joannis confessio. *Fatemur si quidem & credimus, quod anima purgata separata à corporibus sunt in cælo calorum regno, & Paradiso & cum Christo in consorcio Angelorum congregata, & vident Deum, ac Divinam essentiam facie ad faciem inquantum status & conditio patitur, anima separata, & Benedictus duodecimus testatur, Joannem id voluisse veluti testamentum. Nec his obstat Adrianus sextus, qui asserit dicitur, fertur. Nec Gersonus suæ univerfitati contrarius, & falsa de Pontifice credens, ut vidimus agentes de***

Concilio. Longè minus obstat Okamus Ludovici Bavari stipendiarius, Joannis vigesimi secundi inimicus, excommunicatus, schismaticus, hæreticus de quo Paulus Emilius de gelis Francorum. Okamus Theologus minor non criminibus modò sed & maledictis Jo: Papam lacerat, & Trithemius succosè. Vir doctus sed temerarius nimium, de quo S. Antoninus docet, ad nihilum Papæ potestatem reduxisse, & addere poterat Concilii, quod non Catholicè fallibile credit, & Goldastus hæreticus citat ut fratrem. Ex his vides mendacia, Calvini, Mornæi Dupinii & aliorum.

Major lis est de Joanne vigesimo tertio, quem sæpè Constantiense Concilium, schismaticus, & hæresis reprehendit. *Criminibus hæresis fautoris hujusque præsentis schismatici*. Ejus recessus à Concilio vocatur nefandissimi schismatis nutritivus, & suspitionis hæc sensitivus. Et Gulielmus Cardinalis S. Marci asseruit in sententia ipsius contineri, quod Joannes ob hæresim à Papatu suspenderetur. Et iterum in articulis criminalibus legitur. *Dixit & pertinaciter credidit vitam æternam non esse, & animam Hominis cum corpore humano mori & extingu adinstar animalium Brutorum, dixitque mortuum semel in novissimo die minimè resurrecturum, contra articulum de resurrectione mortuorum*. His reposit Bellarminus Joannem non extitisse indubitatum Pontificem, ut non placet Macedo, cum successerit Alexandro legitimo Pontifici; verum pace tanti viri ita est dubius, ut nescierint Sancti, & docti discernere. Brevis responsum est nil probari, & Cardinalis ingenuè est confessus hæresim de ipso non probari, & tamen probatio illa tanti valebat, quanti quies Ecclesiæ. Parvi refert quod opponunt Benedicto, Pseudo Papæ à factiosis electo, sibi tantum Papæ ab omnibus relicto, & intra rupes insulæ Penicolæ latent. Maximi momenti est accusatio Eugenii hæretici, quod noluit obedire Concilio, quippe Sanctissimus extitit Eugenius, cuius Rainaldus virtutes enumerat, qui prædixit sibi mortem, & Nicolai quinti assumptionem, quem & tandem vel Hofes, & Concilium ipsum Basileense est veneratum.

Lepida est accusatio Innocentii octavi, qui ex Volaterrano permisit Norvegis, ob inopiam vini à Sacerdotibus solum panem consecrari, quippe tanta vini copia est, ut vel laici vini speciem velint, & irridenda est ratio ibi non nasci, cum nec in Anglia nascatur & sit abundans, & quod magis est festivum scribit Auctor, Innocentium Norvegis injunxisse, ut nudum calicem offerrent, ut uvam forsitan de terra promissa expectarent. Festiva est accusatio Julii secundi à Dupinio acriter intentata, quod Simoniam hæresim vocaret, cum ipse probet ita à Patribus vocatum, & cum neque id oculo teste sit verum, quippè vult tantum puniri ut hæreticum, & si eo nomine compellat erit Simoniacus Ethnicus, & publicanus, cum

dicat. Sit tibi velut Ethnicus & publicanus.

Triumphant in Adriano sexto Moderni, quod Papam tenuerit fallibilem, nec se in Papatu retractarit, & infallibilitatem quam auferunt Papæ, Adriano non Pontifici penè largiuntur, at isti triumphum coronari non possunt, quippe laudandi non sunt, qui citant errantes, ut est Adrianus de Ministro confirmationis, contra Concilium Florentinum. *Legitur tamen aliquando per Sedis Apostolicæ dispensationem ex rationabili, & urgente admodum causa simplicium Sacerdotem Cbrismate per Episcopos confectio administrasse Confirmationis Sacramentum*, Innuvit hoc etiam Synodus Tridentina. *Si quis dixerit Sanctæ confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quævis simplicem Sacerdotem anathema sit*, ubi cum Episcopus est ordinarius Minister, extraordinarius infinuatur Sacerdos, quod & alibi fuscè evincemus. At relicto Adriano privato Auctore, qui dissentus bellia, & hæreticibus erroræ quæ sciat emendare non potuit, sumamus eundem Ecclesiæ Magistrum. Is Romanum Pontificem infallibilem, ad Fridericum scribens acriter evincit. *Illumne esse Antichristi Apostolum cuique obscurum esse poterit*. Et mox. *Qui Apostolicam Cathedram, in qua præsedis Caput Apostolorum Petrus, cui præferunt tot Sancti Pontifices, quam Ecclesiæ principalem, unde sit exorta unitas Sacerdotalis Sanctus ille, & gloriosus Martyr Cyprianus non dubitat asserere, impio, ac pestilenti ore Cathedram pestilentia, antichristianam, Diaboliceam, & si qua potius excogitare nefandiora toties appellare non cessat*, ubi Roma est Ecclesiæ principalis, unde unitas Sacerdotum est exorta, quam os prophatum, & pestilens, Cathedram pestilentiam tantum appellat, & Catholicum non est qui eo patio compellat. Et in Legati contra Lutherum instructione. *Tam quia ipsi, vel major eorum pars editum imperiale in executione sententiæ Apostolicæ contra Martinum Lutherum, & suos lata solium approbavit*. ad eum Imperator, & Lutheri fautores, sententiæ Papæ approbarunt, in Lutherum ut hæreticum prolatam. Et rorsus. *Quod si quis forte dixerit Lutherum iuandum, & in defensum fuisse per Sedem Apostolicam condemnatum, propterea audiri eam omnino debere, nec antequam conviclus sit condemnandum esse*, Respondeo, quod illa que Dei sunt propter Divinam Auctoritatem credendo sunt non probanda, *Aufer inquit Ambrosius argumenta, ubi fides quaeritur, piscatoribus eeditur non Dialecticiis*. Et certe fatemur eod defensorem negari non debere in his, que suis facti, hoc est utrum dixerit nec ne, utrum predicaverit, vel scripserit nec ne, super divino iure verò, & materia Sacramentorum standum Auctoritati Sanctorum, & Ecclesiæ, ubi taliter est hæreticus Lutherus ut nec audiri amplius possit, in materia juris jam decisæ, & in materia tantum facti sit audien-

das, ubi manifestum hæreticum hic, & sæpè convincit etiam à Synodo non damnatum, & ita loquitur. *Per eum Fraternaliter, qui à Catholica fide, & Religione, Christiana &c. novissimè infeliciter apostatavit*, ubi vides perfectum Apostatam, etiamsi Principe nondum damnati faverent. Addimus vel Adrianum Privatam Doctorem, resolutiones suas ne erraret Romano subiecisse Pontifici, quod indicat credidisse infallibilem, & in tractatu de confirmatione, ut passim veteres credebant, posse Papam ut privatam doctorem, non ex cathedra docentem errare. Uno verbo ex Cypriano, & Tertulliano, ipsaque ratione & experientia, errantem sequi est ridiculum cum ergo vel academiæ ipsa Parisiensis teste, Natali Alexandro integra dissertatione, Maimburgo ipso infensissimo, falsum sit fundamentum quo nititur Adrianus sextus, errantem necesse est dicant non docentem.

Aggreditur Sixtum quintum Launojus, in emendanda bibliis errantem. *Illud sane certum, atque exploratum esse volumus hos labores eod nunquam speliaste, ut nova editio in lucem exeat, sed ut vulgata vetus ex Tridentina Synodi præscripto emendationi, priusque suæ privati, qualis primum ab Interpretis ipsius manu styloque prodierat quoad fieri possit restituta imprimatur*. Super quæ verba Launojus commentatur. *Hæc verba Virum sibi præsidens, & de bibliorum emendatione perfectissima securum obijcitur, sed nec bibliorum editio, necque Xisti diplomata suppressa esse nisi errastes*. At commentum est hoc Launoii, non Xisti quinti textus, & ea non sunt verba vertentis, sed evertentis, quippe qui speliare se dicit, se pervernisse non dicit, & qui aperta verba proponit, quoad fieri possit, indicat se non omnino securum. Iterum qui rovam editionem recusat, veterem cupit emendatam, quæ nunquam aliquo contra fidem errore, utpote in Ecclesiæ lecta maculetur. Iterum causa suppressendi error non fuit, sed status Scripturæ emendator, & ab errore Amanuensium mage purgatus, quippe in novam lucem exiti præfixis Xisti, & Clementina nominibus, ut vel in Gallia oculis constat.

Ad extremum & perorationem ventum est, ubi compendio tui est necesse, & fœciosa anæphalcoi utendum, ut paucis istibus hydræ capita refecimus. Accusatur hic in Papa fidei constantia, & fideles hæretici declarantur, ita Linus qui fœmina jussit in Ecclesiâ velari, ita Anaæctus memorias erigena Apostolorum, Telesphorus Laicos Clericis postponens, & Missas geminari permittens, Evaristus prohibens Hostem, ab Hoste ipso accusari, Siricius cum Virginea uxoratis præponit, Innocentius cum Sacerdotem uxoratum, ab officio Sacerdotis repellit, Gregorius cum Reliquiis venerator, Bonifacius quintus cum immunitatem decernit. Accusatur ut hæretici hærefum Victores, ita Victor Theodoti Coriarii sit discipulus, qui hostis est, & excommunicator, Cele-

Celestinus fit Nestorianus, cum solus Nestorium domuerit, ita Zoizimus Celestinum condemnans, Celestii commendator inscribitur, & qui ab Augustino defenditur, & laudatur, à Modernis & spernitur, & reprehenditur. Accusantur Pontifices nunquam auditi, ut Leo primus ante Leonem Magnum, Caeclius nunquam Papa, & reprehenduntur definitiones nunquam factae, ut Petri de negatione Christi, de nova resurrectione legalium, sic Formosi, Honorii, Liberii, Stephani de rebaptizatione prohibita, in omnibus scriptis haereticis, Sixti V. de purgatione scripturarum. Accusatur Pontifex testimonio errantis; ut Stephanus testimonio Cypriani, Victor testimonio Polycratis, cum uterque Apostolicam traditionem, & baptismi, & Paschatis tuerentur. Accusatur haereticus Sacerdotissimus, ut Stephanus, Leo, Siricius, Gregorius septimus & alii, & innumeri errores sunt calumniae, ut quod Clemens primus Sanctissimum communiatem doceat uxorum, quod Zephyrinus Montanista extiterit, & Joannes vigesimus secundus, nec vitam aeternam crediderit. Accusantur aliqui haereticis irridendae, quod baptismum doceant campanarum & similia; sic à Graecis de barba, tantum barba pilusque potest, ut de Catholico reddat haereticum. Adeo è tot accusationibus una, vel altera, speciem habet accusationis, & confutavimus eo titulo, quod firmus & Sapientis, & insipientis debitores, & ne credant responderi non posse.

Una novae Clementis Undecimi extrema bulla Unigenitus, quae modò Ecclesiam conturbat, & de ipsa aliqua dicere, temporum necessitas nos cogit.

L. 3. c. 5.

Her. 70.

Illud accidit in hac quod in causa Paschatis, id enarrante Eusebio de vita Constantini. (Alius antiquior suberat morbus longè gravissimus.) Et mox. (Mortalium quidem nemo erat, qui huic malo remedium posset adhibere,) & clarius scribit Epiphanius. (Jam pridem enim, & à primis usque temporibus varia in Ecclesia de hac solemnitate controversiae, ac dissensiones extiterant, quae quotannis risum, ac ludibrium afferebant &c. praefertim Polycratis, ac Victoris aetate.) Idem nostra aetate legimus, in libris recentibus haereticorum, quotannis risum, & ludibrium afferre; quod Catholici ferre non debent. Idem nos rursus irrident, controversiarum iudice destitutos, Pontifices infallibili destitutos, qui litem moveat non resolvat, & nil decidat etiam si deciderit, Concilio generali destitutos, ad quod appellare non liceat, ex ipsis Conciliorum decretis, ex obedientia Papae debita, & quod belli temporibus, & aliis de causis, modò congregari non possit, & si congregetur idem subscribent, qui ante Concilium subscribere, ideoque res est decisa ante Concilium, destitutos acceptatione Ecclesiae, cum innumeram ut certam accipiant, & pauci respuant velut incertam, & unusquisque fiat iudex,

& Frater in Fratrem insurgat, & Passor quilibet oves suas, in devia rapiat & diversa. Rem posset quis brevibus definire, cum nunquam paucorum repugnantia, obliterit definitioni Pontificis, ne dum quatuor vel paulò amplius Praefulum, sed neque si centenario numero, & longè amplius forent numerosi. Resistere Cornelio decernenti, innumeri Praefules, & Ecclesiae, ut apud Eusebium scribit, Dionysius Alexandrinus Stephano Papae. *Scias autem Frater cautias per Orientem, & ulterius postas Ecclesias, quae prius erant disesse nunc tandem ad unitatem reversas esse, & omnes Ecclesiarum ubique Antistes, annu idemque sentire, & ob reditam insperato pacem incredibili gaudio exultare. Demetrium scilicet Episcopum Antiochia, Theodisium Caesareae elia post mortem Alexandri Mazabanem, Marinum tyri, Laodiceae verò post Theodisii obitum Heliodorum, Helenum Thyrsi, cunctisque Siciliae Ecclesias, Firmilianum denique cum universa Cappadocia, ubi vidus innumeras Ecclesias, decretum Cornelii non recipere, & tamen sub Cornelio ipso, Novatiani schismatici fuerant, & haeretici, ut constat epistolis, & libro Cypriani, sic Henotico Zenonis apud Evagrium, quingenti & amplius Praefules subscribere, & tres Patriarchae Orientis, & haereticum solus Papa declarat, sic in causa Montanitarum, Ecclesiae Aetiae, & Phrygiae periclitabantur, & solus Zephyrinus Montanistas, edicto preceptorio recidit, quod quidem in Ecclesia legebatur, narrante vel irato Tertulliano? Haec leguntur in Ecclesia, & Virgo est? Sic in causa Acacii, & Petri Fullonis, sic in causa Athanasii & Ariatorum, urgebat Liberum Constantinus, communica cum Ecclesia, & i, sic à Theodoro laudatus, intrepidè pectore reponchat. Quamvis solus hinc non tamen causa fidei sit inferior, sic in aliis centum fidei causis. Quod & accidit in generalibus Conciliis, in Concilio Tyrio, & Antiocheno, in Concilio Ephesino Dioscori, in Concilio Arimini, & Seleucia, ubi penè sexcenti numerabantur Praefules, solus Papa in irritum misit, & ipsis decreta Fidei non excipientibus, solus Papa coegit accipere, ut exorat ipsum Basilium Magnus, sic in Pseudosynodus Photii, & Orientalium contra imagines, ut constat in septimo, & octavo Concilio, ubi utraque Synodus illegitima est, ob solam Pontificis recusationem.*

L. 7. c. 4.

De un. Eccl.

De jul.

Ep. 52.

Pauci sunt qui reculant, & ipsi cognoscunt, & alias Ecclesias conclamant, at aliae Ecclesiae reclamarunt, & praclarissimae Hispaniarum Ecclesiae, responderunt etiam typis Romano Pontifici oblatis. Ad articulos sibi falsò impositos, ut constat in scriptis Ecclesiae Hispanensis, cui aliae piissimae concordant. Si ergo multi non possunt, Pontifici definitiones rescindere, quomodo poterunt pauci Praefules? Imitentur potius magnum Dionysium apud Eusebium, pro cunctis deprecantem. *Atque ut pro omnibus*

L. 3. c. 5.

Episcopis illam deprecaver epistolam scripsi, non ergo multi resistunt definitioni, sed veniam petunt, & assentiuntur.

Quod si nomine Ecclesiæ acceptantis, quatuor vel paulo amplius Præfules, intelligi jure possunt, Novatiani, Montanistæ Ariani, Pelagiani, & innumeri alii, etiam apud Gallos Præfules jam hæretici, poterant se jure tueri, Pelagianos existisse penè viginti, imò tempore tertii Concilii triginta, longè plures Novatianos, & validissimè tueri se poterant Ecclesiam non acceptasse, quod tamen nec ipsis in mentem venit, imò cum Africa tota scribebat Capreolus, ab Æcumenica Synodo laudatus, *Quod hæreticus in Ecclesia valuit.*

Ex quo solvitur liber apud P. Desiran-
tium, qui citat Episcopos decem & octo Pelagianos, Concilium Generale appellantes contra Africæ sensum, & Ecclesiæ, confixi calamis Augustini, Properi, Possidii, Capreoli, qui & Collationem negarunt, & dedere Donatistis nolentibus ex Augustino libro primo de baptismo. *Et nec veritatis manifestanda causa sermonem nobiscum conferre dignantur.* Refert idem Nestorium, at à Celsitino Damnatum, & ludibrio habitum, & Concilii petiti inimicum. Refert Donatistas ex Optato, diabolo ipso pejores, & rabidos, Gentiles in appellatione. Refert appellationes ab initio Ecclesiæ, quarum ne nomen quidem per tria secula, auditum est appellationis ad Concilium. Refert appellationem à Bonifacio octavo, & citat Natalem Alexandrum, at pudenda est ipsi ea res, ubi vel Natali teste calumniæ adversus eum Pontificem sunt innumera, intrusi, Simoniaci, hæretici, at vel Hostem & damnatum accipimus. (Passus enim Christus non est qui Ecclesiam suam regit, nec patitur unquam, ut à Sede Apostolica & Ecclesia Romana, quæ fidei Magistra est Interpres, & Vindex designatur error, in non solum æqui Scriptores Galli cum Spondano, sed parum æqui ne dicam iniqui stentur Papam ut Papam errare non posse, & solum ut privatam Doctorem.) Quam propositionem contra Gregorii septimi, Bonifacii octavi aliorum Pontificum non definitiones quidem. Et mox, Sed privatæ opiniones asserere, ac propagare non veremur. Ea tege-
re charitas juberet, vel in sui præjudicium, sicut & nos turrim Babelis non describimus, opus vastissimum, & in nostram utilitatem, Extat liber ita inscriptus. Epistolæ Doctorem, eloquentiorum, & Catholicorum Virorum, ad varia membra & supposita Sacræ Facultatis Coloniaensis, pro congratulatione & aliis materiis, seu subiectis supra declarationem prælibatæ Facultatis circa constitutionem SS. D. N. Clementi XI. contra P. Quesnel Aquigrani, In tertia profert Duacensem Academiam, Papæ infallibilitatis defensoricem, in quarta profert audacis sima verba. Sufficit quod Papa loquatur & Ecclesia taceat, & refert illud auctorum. Ego

judico, quippe in Concilio Episcopi sunt Judices, & Papa loquitur etiam cum Ecclesia, ibique in actis Petrus quæstionem decidit, in quinta Quenellium vocat Virum admodum pium, cum tamen multas hæreses docuisse, vel ipsi fateatur Adversarii, in sexta scandalizari ait plures, quod tot illi bullæ subscribant, & tamen in septima refert Augustinum, Roma rescripta venerunt causa finita est, & causam Pelagii clamat, à Conciliis ubique damnatam, cum vel Natalis ipse fateatur & probet, à solo Papa decisam, & Augustinus ex professo evincat, Concilium non esse ipsis necessarium, imò neque collationem ullam, & Africa tota cum Capreolo, & ibi fatetur se nolle, Augustinum vel legere minus defendendum citat libro secundo ad Bonifacium, ubi Clericis Romanis notam inurit, at nec Zozum nominat, nisi ut Ecclesiæ Magistrum, eundem citat de unico baptismo, in causa Stephani, & Cypriani, Multi cum illo quidam cum isto etiam sentiebant, utriusque in unitate existentes, at parum lucratur is Auctor subditur etenim ab Augustino. *Quorum Stephanus baptismum Christi in nullo iterandum esse censebat & hoc sententiis graviter succensebat, en libertas quam dederat Stephanus, ibi à Donatistis ipsis commendatus, & rursus eo capite acriter reprehendit, quod vitia tantum in Heroibus imitentur, & similes se credant Petro, quod Christum cum ipso negaverint.* Denique refert jam totus de Honorio, Bonifacio VIII., ut litem de Minorum paupertate, & Leonis epistolam ad Flavianum, quæ omnia millies nostra sunt, sicut & juris textus allati, & vanum est quod de acie campi Floræ, novitiam rem esse, nec nostras negare potest Academiæ Coloniensem, Lovaniensem, & Duacensem, & numerosas alias addere poterat.

Jam satis superque de infallibilitate, quæ ne creseat in imensum, modos aliquos exponemus, libros integros exarandi. Exponat Auctor hæreses, à solo Pontifice damnatas, & ostendat hæreses verè creditas, & Joviniani, Helvidii, Pelagii, & alias, quod vastissimum volumen implebit; ne quidem semel nominata, Ecclesiæ totius acceptatione. Exponat Græcos hæreticos, etiam ante Generale Concilium, & absque Ecclesiæ acceptatione, cum repugnent innumeri Præfules, & citent Auctores cum Bernardo de consideratione. Quamvis in fide claudicaverint, & Anselmum Græcorum malleum, & Apostolum, ex professo contra Græcos agentem, & innumeros alios Doctores. Exponant consensum Papæ, & Ecclesiæ pro Papæ infallibilitate militantem, ut scribit Nicolaus octavo Concilio. (Quapropter, sicut divinitus inspirata Sapientia vestra novit, cunctarum Christi ovium cura constringimur, cum vices illius per abundantiam cœlestis gratiæ perimus, cui specialitiam à Christo dicitur Pasce oves meas.) Et rursus. Et tu aliquando conversus confirma Fratres

C. 8.

C. 3.

C. 14.

Ep. 12.

L. 1. c. 3.

Ab. 7.

Scribit.
13. & 14.
Disert.
9. 471. 7.

An. 1715.

C. 15.

TUOS,

tuos, quod & scribit Agatho Adrianus, & alii, easque epistolas Concilia, vel in fidei professione recipiunt; & professiones repetunt antiquas. Prima salus est rectæ fidei regulam custodire &c. & experientia ipsa veritatem confirmant. Exponat pluribus vicibus Episcopos aliquos Papæ, è Cathedra desinenti relicisse, etiam in magno numero collectos, quorum immensum habebit Catalogum, eosque velut hæreticos damnatos, vel receptos ut penitentes, sicut accidit innumeris Conciliis, & quingentis etiam Præsulibus, Zenonis Henoticon amplexis,

cum Patriarchis etiam reliquis. Exponat ipsas Hostium objectiones, & tela Hostium in ipsos jaculetur, ut Cypriani, Polycratis, & contra Pelagianos, dicat cum Augustino de Zozimo. Et tamen ejus successorem crimine prævaricationis accusas, quia Doctrinæ Apostolicæ, & sui Decessoris sententiæ noluit refragari, sic de Cornelio in Novatianos, de Leone in Eutychem insurgente, adeo vel accusati hæresis, Catholici sunt & Ecclesiæ Doctores, & Leo *columna Ecclesiæ* appellatur.

P A R S T E R T I A

DE INFALLIBILITATE PAPAE

In Quæstionibus Modernis.

Post Universale Diluvium Tandem requievit Arca Noè, at Petri navis nunquam requiescet, donec ad portum pervenerit securum; & loco cynosuræ hilaris, invenit sydera errantia, Bajum, Jansenium, Quenellium &c.

C A P U T I.

Exponuntur, & confutantur errores Moderni.

*De Ba-
pt. c. 5.*

A de primis Ecclesiæ temporibus, scribebat in Donatistas Augustinus, quæ & verò nostris conveniunt. *Et plerumque Doctoribus minus aliquid revelatur, ut eorum patiens, & humilis charitas, in qua fractus major est, comprobetur, vel quomodo teneant unitatem, cum in rebus obscurioribus diversa sentiant, vel quomodo accipiant veritatem, cum contra id quod sentiebant declaratum esse cognoscant.* Hæc omnia in Bajo, Jansenio, Arnaldo, Quenellio, nemo est qui impleta non intueatur.

Exitit primò in Lovaniensi Academia, Catholicus, & pius Doctor, cujus nomen silentibus Romæ Præfinitibus, & nos libentissimè taceremus, cum velimus Auctores monere, non damnare, nisi ex aliorum libris, & scriptis notus ubique foret, Michael Bajus. Is acer ingenio, sed novitatis cupidus, non tantum in publicis disputationibus, sed in libris de charitate, & aliis quæstionibus, variam inter Eruditos famam acquirit, apud Alios subtilis ingenii, apud Alios temerarii, & audacis, quod celeberrimus Ruardus prædixerat, nil aliud à Bajo, quam schisma prætolandum, quod & verbis, & factis est professus, laurea illi Doctoris retardata. Ea sententiarum novitas multos illexerat, Atheniensibus antiquis conformes, qui nova tantum audirent, aut

dicerent; At Franciscani Ordinis Aliqui, vetustatem novitati præferentes, censuram à Sorbonæ Academia impetrarunt, decem, & octo articulis comprehensam. Accurrunt in defensionem Præceptoris Discipuli, & censuræ apologiam opponunt, & ita Doctores in diversa dividunt, ut Alii censuram ipsam censurarent, alii è contra elogiis cumularent. Eum ignem opportunus extinxit, Franciscus Commendonus Papæ Nuntius, silentio cunctis imposto, & iterum indiscreto zelo accensus, iterum est ope Gubernatricis extinctus, unde Bajus Theologus Regius, ad Tridentinam Synodum perrexit, ubi in majoribus occupati Patres; silentium Sanctissimè servarunt. Crescentibus deinde jurgiis, Sanctissimus Papa Pius Quintus, ad tribunal suum causam evocavit, eaque maturo examine considerata, Bullam edidit, *Ex omnibus afflictionibus, septuaginta novem thesibus conxis, absque ulla distinctione censuræ, secutus in ea re Leonem decimum, in bulla contra Lutherum, & Concilium, Constantiense in Wiclephum.* At nondum cessante tumultu, Gregorius decimus tertius eam bullam, altera bulla confirmat, quæ Academia Lovaniensium præsentatur à Toletò, tunc Apostolicæ Sedis Prædicatore, mox S. R. E. Cardinali, cui se ultrò submitit Bajus, processans se male svas pascere, quam Pontificis mandatis non obedire, filio prodigo similis prænitenti; retractatis omnibus suis thesibus, & retractationi ipsi subscribit, Augustinum in retractationibus imitatus. *Ego Michael de Baii, Cancellarius universitatis Lovaniensis, agnosco, & profiteor me ex variis colloquiis, & communicationibus habere, cum R.P.D.*

R. P. D. Francisco Tolet, Concionatore sua Sanctitatis, & ad banc rem specialiter nullo, super diversis sententiis, & propositionibus jam olim à S. D. N. Pio V. F. R. Jub data Kalendis Octobris anno 1567., & nuper à Gregorio XIII. Moderno Pontifice Maximo sub data 4. Kalendas Februarii anno 1570. iteratò damnatis, & prohibitis ita motum, & eo perductum esse, ut planè mihi habeam persuasum, eorum omnium sententiarum damnationem, atque prohibitionem iure, meritoque, nonnisi nostro iudicio, & diligentissima executione præmissis, factam, atque decretam esse. Fateor insuper plurimas ex istis sententiis, in nonnullis libellis olim, & ante emanatam Sedis Apostolicae, super his censuram compositis, & in incem aditus contineri, & defendi, etiam in eo sensu, in quo reprehenduntur. Denique decloro me in presentiam ab his omnibus recedere, & damnationi à S. Sede facte acquiescere, neque post hac illas docere, asserere, aut defendere velle. Datum Lovanii die 24. Martii anno 1570. Eam bullam ita Academia Lovaniensis excepit, ut in perpetuum Laureandos omnes, æterno vinculo, & Sacramento devinciret.

Excepta ubique bulla, quæ apud Bail, Suarez, & alios extat, mox sinistra interpretatione vitatur, quippe legentibus penè cunctis. Quas quidem sententias stricto coram Nobis examine ponderatas, quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore, & proprio verborum sensu ab Auctoribus intento, hæreticas, erroneas damnamus. Janonius Lovanii Doctor, allato ipso Pii originali virgulam irrepisse firmabat. Quas quidem sententias stricto coram Nobis examine ponderatas. Quamquam nonnullæ aliquo pacto sustineri possent in rigore, & proprio verborum sensu, ab Auctoribus intento, hæreticas, erroneas damnamus. Ex quo inferretur ipse, multas theses defendi posse, in sensu per Auctorem intento. At si deest in bulla Pii virgula, non deest in bulla Gregorii, & si Pius theses condemnat, non potuit easdem abolvere, & bulla tradita Toletò eras impressa, & Originale Pii M. S.; ubi nullæ ex more virgulæ reperitur.

Volunt Aliqui non omnes damnatas, at evidens est oppositum ex bulla. Quamquam nonnulla aliquo pacto sustineri possent, in rigore, & proprio verborum sensu, ab Auctore intento damnamus, ex quo vides omnes damnatas. Addit & Papa, tales, & tales, quod expressè omnes significat; & subdit. Quamquam super his verbo, aut scripto emissæ damnantur. Etiam injustum foret thesibus damnare, quæ nullam prorsus mereretur censuram. Etiam inutilis foret damnatio, cum liceret ea cuique exceptio, quod graves Doctores eam tuerentur. Etiam Doctores bulla utuntur, idè quæ theses omnes credunt damnatas. Denique & Bajus ipse damnavit, in sui præiudicium locutus, & nemo scit magis sensum hominibus, Homi-

ne ipso sui interprete, & mentem suam explorante. Nec obstant aliquæ theses Catholicæ, quæ censuram subire non possunt, qualis est vigesima tertia. Cum Pelagius sentit, qui locum Pauli ad Romanos secundo, intelligit de gentibus nondum ad fidem Christi conversis, quæ est ipsa Augustini sententia, qualis est vigesima octava. Libertum arbitrium sine gratia Dei nonnisi ad peccandum valet, qui est canon Arausianus Concilii, sicut est vigesima nona. Libertum arbitrium non valet ad aliquod peccatum vitandum, quæ est Innocentii primi sententia, sicut è illa damnatur Innocentii.

Homo potest resistere alicui tentationi sine gratia Dei, quæ est & Prosperii contra Collatorem, afferentis etiam levem tentationem sine gratia vinci non posse, tandem illa est ab Ecclesiâ permessa. Nemo præter Christum est absque peccato originali; hinc B. Virgo est mortua propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut & aliorum iustorum fuerunt ultiones peccati originalis, vel actualis. Prima itaque damnatur & merito, Pelagianos vocans Catholicos esse tenentes. Secunda in sensu Baii damnatur, loquentis de opere naturali, ut constat ex thesibus ipsius; & præcipuè sexagesima secunda. Illa quoque distinctio, qua opus dicitur hisiarum bonum, vel quia ex objecto, & omnibus circumstantiis rectum est, & bonum quod naturaliter bonum appellari convenit, & mox. Agnoscenda putatur, sic & alia sequentes demonstrant, ubi in Arausiano contrarium affirmatur. Si quis per naturam vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vite æternæ; & tertia ut jacet optime damnatur, & in quarta respondet Juvencini vel contrarius de gratia. Ratio est quia quis aliquo opere, quæ per se facilia sunt, eo quod inclinationi nobis indita conformia sunt facile, est v. g. matri curare filium, alimenta necessaria si præsto sint ei tribuere, quibus addo alia faciliora, ut sunt conservare se ipsum, declinare nocturam, imò vim sibi inferri si non faciat, Nunquid potest oblivisci mulier insantem suum us non miseretur filio uteri sui, adeò nec Mater potest filii oblivisci. Extrema thesis damnatur ob modum illum, & particulas, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut & aliorum iustorum fuerunt ultiones peccati originalis, vel actualis, quæ Scripturæ Sacræ opponuntur, sicut de Tobia simul & Job legitur. Hanc autem sententiam idè permisit Dominus evenire illi, ne posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut & Sancti Job. Et de cæco nato interrogatus. Respondit Jesus neque peccavit hic neque Parentes ejus ut cæcus nasceretur, quod à fortiori dici debuit de Virgine, sicut etiam tentavit Deus Abraham, & de martyribus scribit Doctor gentium. Tentati sunt & Sapientia ipsa testatur. Quoniam Deus tentavit eos, & invenit illos dignos se, en digni Deo ipso denique damnari non poterant, ob pravas Hominum consequentias, quippe dam-

C.22.

C.35.

C.71.

C.7.

Diss. 5

V.49.

C.2.

70.9.

Heb. 11.

C.3.

damnantur in bulla articuli, & nonnisi ob erroneam doctrinam, & ipsi affixæ inveniuntur censuræ.

Jam Bajum filium damnaverat Mater, reprehenderat tota Sorbona, condemnarat Papa Pastor, & censuraverat Academia Lovaniensis, quæ & prædixerat theses renovandas, & reviviscentia capita amputata; nec augurium triste fecellit eventus, quippe Bajo successit Janfenius; ab ipso venenum mutuatus. Is vitam habens in opere suo descriptam, natus Ierdami, modico Bataviæ oppidulo, Ultrajecti literis humanis eruditus, Lovanii in Collegio Adriani Sexti Philosophiæ operam insumpsit moderatore Jacobo Janfonia. Post aliquorum annorum studium solum vertere coactus, Lutetiæ addiscentium studia exiit, in Cantabriam mox venit, ubi Sanctos Patres, & præcipuè Augustinum, nocte, diuque revolvit. Inde Lovanium revocatus novo præfuit Collegio, cujus pene fundator dici potuit. Indè cum cerneret studia, ex juvenutis regimine deperire, solitudini totum se dicavit, uno tantùm usus Doctore. Mox à Catholica Majestate ad S. Scripturæ expositionem, à lectione Theologiæ evehctus, commentaria typis expressit in Ecclesiasticum, Evangelia &c. Electus Iprensis Episcopus, peste tandem obiit. Edidit inter alia vastum volumen, cui titulus est Augustinus, quod turbas innumeras excitavit, & sanguinem reddidit pro atramento. Excitati sunt in Belgio tumultus, & oppositum est libro Concilium Tridentinum, visum è diametro ipsi pugnare, ideoque vel Auctor ipse librum Apostolicæ Sedi submisit. His & Galliæ Præfulum epistolis Innocentius decimus permotus, bullam edidit in quinque propositiones. Cum verò adhuc lis esset, Alexander septimus, acriorem bullam promulgavit, & damnatas asseruit theses, in sensu ab Authore intento, & formularium edidit subscribendum. Obluctati sunt qui librum Iprensis ab omni censura liberum optabant, at plus repugnantes primi cessere, & facta subscriptione quieverunt. Quibus Clemens nonus est gratulatus, in hulla Venerabiles Fratres. Ei sunt damnatæ Janfeniæ theses. 1. *Aliqua Dei præcepta Hominiibus injus, voluntatis, & contentions secundum præsentem, quas habent vires sunt impossibilia, deest quoque gratia, qua illis possibilia fiunt.* 2. *Interiori gratia in statu nature lapsæ nunquam resistit.* 3. *Ad merendum, & demerendum in statu nature lapsæ, non requiritur in Homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* 4. *Semipelagianis admistebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellet eam gratiam saltem esse, cui post humana voluntas resistere, seu obtemperare.* 5. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnino omnino Hominiibus mortuum esse, aut sanguinem sudisse.*

Adhuc ea pestis visa est serpere, ideoque

ferrem, & ignem adhibuit, etiam Alexander octavus. *In statu nature lapsæ ad peccatum formale, & demerendum, sufficit illa libertas, qua voluntarium, ac liberam suum in causa sua peccato Originali, & libertate Adami peccantis.* Et rursus. *Dedit semetipsum pro nobis oblationem Deo non pro solis electis, sed pro omnibus, & solis fidelibus.* Et iterum. *Pagani, Indæ, Hæretici, alique hujus generis nullum omnino accipiunt à Jesu Christo inflexum, adeoque hinc rectè inferes, in illis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratia sufficienti.* Et rursus. *Gratia sufficienti status nostro, non tam utilis quàm perniciosa est, sicut proinde meritò possimus petere, à gratia sufficienti. Libera nos Domine.*

Rursus occasione diffidiorum circa formularii subscriptionem, duo Brevia ab Innocentio XII. prodierunt. Primum sexta die Februarii sic. *Quare præcipimus, ut quemadmodum is qui ad juramentum adigendi sunt illud prestare debent sincerè, absque alia distinctione, restrictione, seu expositione damnando eas propositiones, ex libro Janfenii excerptas in sensu obvio, quem ipsæ propositionum verbo præferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices Prædecessores nostri, damnatumque haberi voluerunt, à Christi fidelibus.* In altero die vigesima quarta Novembris, jubet ut executioni mandetur, cum nulla indigeat explicatione. Tandem Clemens undecimus contra Quenellium ait. *Variisq; hæretis, & pessimum illat, quæ in summis Janfenii propositionibus continentur.*

Hinc Scleriarum apparet Janfenium, ubique terrarum fulminat, de quo geminas epistolas ad Innocentium, Episcopi Galliæ collecti scribere, cujus formulario subscribere, & iterum Brevia Innocentii duodecimi à Clero Gallicano in comitiis dicta sunt æquissima, & ab omnibus approbata, imò Papæ exhibent collecti, oris, & mentis obsequium ut vidimus; & duas Episcoporum Galliæ epistolas referit integras Natalis Alexander, in Belgio condemnatus est, & Janfenistæ aliqui etiam rebelles asserunt rectè damnatas eas theses, & obstinatè solum asseras, eas non inveniri in Janfenio, de Hispania verò, Germania, & Italia jam nulla est lis, & difficultas.

Arnaldus Doctör Sorbonicus alter nostrorum temporum Origenes, ubi bene nemo melius, ubi male nemo pejus scripsit. In libris de perpetuitate fidei in Eucharistia, vel à Summi Pontificibus elogium meruit, in morali Zelum ostendit, at in multis operibus venenum effudit, & Romæ, & Parisiis est damnatus Scripsit librum evincere conantem, Petrum ideo Christum negasse, quia ipsi defecerat gratia, & Parisiensibus in eo reprehensus, errorem stabilivit non retractavit, illis usus Danielis vocibus, redite ad judicium, eo tamen discrimine quod Judicæ Israelis sunt decepti, Sapientissimi Sorbonæ Judices, judicium sapiens firmarunt. Scrip-

plis & librum alterum. Irenæus pacis scilicet studiosus, quæ pax bello quovis est deterior, scripsit de duplici Ecclesiæ Capite, Petro scilicet, & Paulo, quod monstrum duorum Caputum, Petri gladio recidit Innocentium decimum, & plures Auctores nostras in bibliotheca positi, & nos ipsi libro primo confutavimus; Scripsit & de frequenti communiōe, titulo omnino à materia diverso, dum communiōem dicit frequentem, & innumeros ab ea deterret. Jansenii non occultata, sed manifestus discipulus, plures reliquit discipulos Magister, inter quos egregius Jansenista mox describendus, & ad vitam mortuum restituit, & defendit post mortem intrepidus, & quasi ipsius locum teneret, Magistri Doctrinam, & Sedem suam effecit.

Pater Paschasius Quesnellius, sermone Gallicum imitante Quenellius, nomen dederat Congregationi oratorii à Cardinali Berullo instituta, sed ob turbulentum ipsius ingenium, à Supremis Congregationis Moderatoribus, in comitiis generalibus eiectus, etiam accedente Christianissimi Regis imperio, cum parere nollet, metu recessit à Galliis. Inde in Belgio, & in Hollandia, tantas novitate feminavit, ut quæ missa multas uvas reddiderat, innumeras fecerit labruscas, & pessimi exierint libri, qui in damnatione Vicarii Apostolici enumerantur, cum ipsius negligentis taxatur in evelendis inimici Hominis Zizaniis. Scripsit moralem Jesuiticam, commentaria in S. Leonem, ubi magnum Pontificem infallibilitatem Pontificiæ, & Superioritatis Papæ ad Concilium defensorum, sæpius armat in Papam, & Sedem Romanam, & ubi Hæretici Hostem fatentur, & vocant Leonem prædatorem, Quenellius Papæ contrarium vult demonstrare, & quod longè deterius est textum ipsum corruptum, ut bene advertit Philippus Anastasius Surrentinæ Ecclesiæ Archiepiscopus. *Ut ab eo veluti quodam Capite in corpus omne diffunderes*, de Sacramenti munere in Petro sic vertit. Et ab ipso quasi quodam Capite, voluit in corpus omne manare, & in eo opere Christiani Lupus plures detegit errores, quam lincas. Triginta & amplius annos contra Hostes, & suos, & Jansenii pugnavit. Interea Alexander octavus, triginta, & unam propositiones condemnat, & statim Pontifice major eas defendit, & Cardinales Judicæ, & consiliarios, conviciorum plaustris onerat, quorum multa refert eruditus Fontana, & scripsit epistolam Abbatis, ad quemdam Romanæ Ecclesiæ Prælatum, & in Belgio propositione Ægydii de Vvirth, auctoritati Pontificiæ adversas, & ab Academia Lovaniensis damnatas, scripto Anonymo suscepit tuendas, mox profcribente Senatu Hannoveriæ, libellos quosdam Jansenianos, vel famulos, vel pravi dogmatis suscepit Quenellius defendendos libello, qui iussu Magistratus illius non aliam lucem recepit, quam

ignia, manu ipsius carnificis combustus. Post hæc apud Mechliniensem Archiepiscopum, Episcopi aliqui cum Vicario Apostolico, & Theologis modos querentibus, quæ novitates ortæ suffocarentur, casum à Quenellio propositum audire, an posset absolvi qui negaret, eas theses in Jansenio inveniri, qui casus à quadraginta Doctoribus subscriptus pro parte affirmativa, excitavit Spiritum Pontificis, ut ipsos ad palinodiam canendam reduceret. Dominum Arnaldum ut Ducem, miles omni opera desertit, in opere causæ Arnaldinæ, & eo mortuo Ducem elegit se Jansenistam, Breve Innocentii duodecimi, & bullam Clementis Undecimi, Vineæ Domini accusavit, & censura inussit, & bullæ Innocentii edidit apologiam, quam melius Satyram inscripsisset. Ab Archiepiscopo Mechliniensi, quem acri stylo confoderat, in carcerem missus suo bono, imperante Philippo quinto, è carcere suorum auxilio fugit, & ita edidit observationes morales, quæ non minus ac Jansenii theses, Ecclesiam universam turbarunt, & reliquos deciperent Episcopos, ut opus illud & permitterent, & laudarent, quod in hæreticis non raro accidisse ostendit Fontana, & in Summis etiam accidit Pontificibus, ut in Siricio, Damaso nil instrictum de viris Catholicis suspicant; Rusino, Vitale, & illis. In iis ante Clementem Undecimum damnatis ad novam vitam revocantur errores Baji, Richerii, Jansenii, & eorumdem Hæreticorum. Mortuus est Quenellius anno hujus seculi decimo septimo, nec cessarunt cum mortuo hæreses, & errores.

Eas theses in sex classes dividimus, & ante Clementem XI. evincimus, ab universa Ecclesia damnata, & invidio Ecclesiæ argumento præjudicatas. Prima classis est earum, quæ Christi gratiam semper efficacem, nec ullam cui resisti possit, affirmant. Ita se explicat Quenellius in secunda. *Jesu Christi gratia principium efficacis boni cunctisque generis, necessaria est ad omne opus bonum, absque illa non solum nihil fit, sed nec fieri potest.* Et in tertia, quarta, & quinta. *In vanum Domine præcipis si tu ipse non das quod præcipis. Ita Domine omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo. Quando Deus non evollit cor per interiorem unctiōem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inseruiant, nisi ad illud magis obdurandum, sic & non cetera. Gratiæ Christi est gratiæ suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus, & undecima. Gratiæ est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, ant retardare; & ita usque ad vigesimam sextam profequitur, & trigessimam primam adjungit. Hæc ante Clementem omnia damnantur. Hæc est sexta ab Alexandro octavo damnata. Gratiæ sufficientis statui nostro non tam utilis, quam permissiva est, sicut proinde merito*

possimus petere; à gratia sufficienti libera nos Domine, imò & quinta. Pagani, Indat, Hæretici, atque hujus generis nullum omnino accipiunt, à Jesu Christo infusam, ad eoque hinc rectè inferes in illis esse voluntatem undam, & inermem sine omni gratia sufficienti. Est damnata in Tridentino sessione sexta. Qui per peccatum à Deo aversi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam, ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratia liberè assentiendo, & cooperando disponunt, ita ut tangente Deo cor hominis, per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipient, quippe qui illam, & abjicere potest, neque tamen sine gratia Dei, movere se ad justitiam coram illo, libera sua voluntate potest, unde in sacris literis cum dicitur, convertimini ad me, & ego convertar ad vos libertatis nostra advenimus. Et rursus. Disponunt autem ad ipsam justitiam dum excitati divina gratia, & adjuvi fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum. Et iterum. Hanc fidem ante baptismi Sacramentum, ex Apostolorum traditione, Catechumeni ab Ecclesia petunt, cum petunt fidem, vitam æternam præstantem, quam sine spe, & caritate fides præstare non potest; Unde & statim verbum Christi audiunt. Si vis ad vitam ingredi serva mandata, & rursus. Si quis dixerit liberum Hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac præparet, neque posse dissentire si velit, anathema sit; ubi videtur peccatorem & Hominem liberè assentiri & cooperari, inspirationes liberè recipere, & quod evidens esse posse abjicere, movere se liberè ad justitiam, idque ex sacris literis constare, generali desinente Concilio, & iterum liberè moventur in Deum, & interrogatur Catechumenus si vis, & iterum perspicit in Canone, neque posse dissentire si velit anathema sit. Hæc est secunda Jansenii toties damnata; & Concilio Tridentino, ut constat adversa, ex testimonio vel Episcoporum Galliarum, ut ostendit Natalis Alexander, etiam cum Pape jura impugnat. Tum quia sensus decretorum quorundam Concilii Tridentini, in dubium vocabatur, quorum interpretatio Sedi Apostolicæ reservata est. Hæc est in Concilio primo damnata, totius orbis reverentia recepto. Si qui verò per Dei gratiam vocati, primò quidem ostenderit fidem suam, deposito militiæ cingulo, post hæc autem ad propriam Voluntatem reversi sunt, ubi gratiam obtentam receperunt. Hæc damnata est à Concilio Arausicano, ab Ecclesia universa recepta. Si quis ut à peccato purgaretur voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus per Sancti Spiritus infusionem, & operationem in nos fieri consuetur, resistit ipsi Spiritui Sancto, ubi videtur resistentem Spiritui Sancto, & Deum voluntates nostras expectan-

tem. Rursus in Concilio Chartaginensi generali, ab Ecclesia tota Venerato; ubi desinit gratiam Dei nos adjuvare.

Altera classis est Christum, pro solis electis sanguinem fudisse; estque thesis trigesima secunda. *Jesús Christus se morti tradidit, ad liberandum pro semper, suo sanguine primogenitos, idest electos de manu Angeli exterminatoris.* Et trigesima tertia. *Pro quantum oportet bonis terrenis, & sibi metipso renuntiasse ab hoc ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam appropriandi Christum ejus amorem, mortem, & mysteria ut facit S. Paulus dicens. Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me.* Hæc est ultima damnata in Jansenio, hæc est contra Concilium Tridentinum de Christo. Hunc proposuit Deus propitiorem per fidem in sanguine ipsius, pro peccatis nostris, non solum autem pro nostris, sed etiam pro totius mundi, & rursus. *Verum C. 3.* *& si ille pro omnibus mortuus est, ubi Concilium generale verbis Scripturæ, non suis veritatem decidit. Et sic damnata quarta Alexandri octavi. Dedit semetipsum pro nobis, oblationem Deo, non pro solis Electis, sed pro omnibus, & solis fidelibus, longè melius damnatur Quenellius, qui mortem Christi confirmat, totis electis profuturam. Uno verbo quod falcem ponit ad radicem, extat symbolum Nicenum, à reliquis Conciliis confirmatum, sicut exemplar pro Ecclesia. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis, & incarnatus est, & homo factus est, passus est, & symbolum secundi Concilii, Cruxifixus etiam pro nobis.* Et Concilium tertium Generale de Christo. *Obtulit enim semetipsum pro nobis, in odorem suavitatis. Et mox. Aut quis dicit, quod pro se obtulisset, semetipsum oblationem, & non potius pro nobis solis (non enim egit oblatione, qui peccatum omnino nescivit) anathema sit, ubi solum excludit Christum, non infideles, & peccatores, imò exclusio Christi est inclusio peccatorum, quippe Christus innocens non indiguit, & peccatores maximè indigent hac oblatione.*

Amplissima est tertia classis In peccatore nihil esse boni, eaque prima thesis est Quenellii. *Quid aliud remanet anime, qua Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones superbia, paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum.* Transit à prima ad trigessimam octavam. *Peccator non est liber nisi ad malum, sine gratia Liberantis, & sequens. Voluntas quam gratia non prævenit nihil habet Inimicis, nisi ad aberrandam, ardoris, nisi ad se precipitandum, Virtus nisi ad se voluerandam, est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum, & sequitur. Sine gratia nihil amare possimus, nisi ad nostram condemnationem, & prosequitur usque ad sexagesimam octavam. Intucamur Doctrinam hanc prædamnata. Et geminatis vicibus in uno*

C. 6.

C. 7.

Can. 4.

Difert.

12. Sec.
13. & 14.
c. 15.

C. 4.

C. 3 & 4.

S. 6.

c. 2.

C. 3.

Cap. 10.

- Bajo. In eodem libro sæpius repetit, quod non est vera legis obedientia que fit sine charitate. Est & alia. *Liberum arbitrium sine gratia, & Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet.* Est & quadragesima. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.* Intueamur ab Alexandro octavo damnatam. *Omnis humana actio deliberata est Dei dilectio, vel mundi, si Dei charitas Patris est, si mundi concupiscentia carnis, hoc est mala est.* Et alia. *Neceste est infidelem in omni opere peccare, & rursus. Omne quod non est ex fide Christiana supernaturali peccatum est.* Et iterum. *Quando in magnis peccatoribus deficit omnis amor, deficit etiam fides, & etiam si videantur credere, non est fides divina, sed humana.* Intueamur damnatam in Synodo Tridentina. Et sessione sexta de peccatoribus ait. *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divina gratia & adjuti, fidem ex auditu concipientes liberè moventur in Deum, credentes vera esse, que divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud in primis à Deo justificari impium per gratiam ipsius, per redemptionem, que est in Christo Jesu, & dum peccatores se esse intelligentes à divine justitie timore, quo atiliter concutuntur, ad considerandam Dei misericordiam se convertendo in spem eriguntur fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore &c., ubi peccatores se tales intelligent, à timore Dei utiliter coneuertuntur, & in spem veniæ eriguntur, & ibi toto capite prosequitur Concilium, imò & in sequenti capite congeninat. Hanc dispositionem seu præparationem, justificatio ipsa consequitur.* Et rursus. *Nam fides nisi ad eam spes accedas, & charitas, non unis perficètur cum Christo.* Extat & Canon cum anathemate. *Si quis dixerit opera omnia, que ante justificationem fiant, quacumque ratione facta sunt, verè esse peccata, vel odium Dei mereri, aut quantò vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tantò eum gravius peccare anathema sit.* Extat & integrum Caput ubi fides, solo amittitur infidelitatis peccato, estque Canon. *Si quis dixerit amissa per peccatum gratia, simul & fidem semper amitti, aut fidem que remanet non esse veram fidem, licet non sit viva, aut eum qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum anathema sit.* Extat & caput integrum de lapsis, & reparatione. *Qui verò ab accepta justificationis gratia per peccatum exciderunt, rursus justificari poterunt, cum excitate Deo per penitentiam Sacramentum, merito Christi, amissam gratiam recuperare procuraverint, ubi peccatores gratiam amissam, per penitentiam recuperare procurant, ibique ex Patribus penitentiam vocat, secundam post naufragium tabulam, qua rursus ad portum ducimur, & penas, jejania, elemosinas enumerat, que penas temporales imminuunt, ubi ista peccata non sunt que peccata tollunt, & penas, & reliquias peccatorum. Extant & varii Canones. Si quis dixerit Hominem suis*
- operibus, que vel per humane nature, vel per legis doctrinam sunt, absque Divina per Jesum Christum gratia, posse justificari coram Deo anathema sit, ubi dantur opera humane nature, & legis, que bona sunt ad non justificant, ubi irritantium salibus exponeretur Concilium, si definiret per peccata Hominem non justificari; non ergo peccaminosa sunt ea opera. Et rursus. Si quis dixerit gen. 28. benna metum, per quem ad misericordiam Dei, de peccatis dolendo confugimas, vel à peccando abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere anathema sit. Quod idem repetit de fide, & fiducia, quas definit solas non justificare. Extat & pend tota de penitentia sessio, ubi necessitas & virtutis, & Sacramenti, tribus integris capitibus demonstratur, & in quarto de contritione agitur, & attritione, & de hac extrema evidenter definitur. Illud verò contritionem imperfectam, que Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehenna, & panarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ, declarat non solum non facere Hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse & Spiritus Sancti impulsus, non ad hoc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo penitentis adjutus, viam sibi ad justitiam parat. Et quomodo sine Sacramento penitentia, per se ad justificationem perducere peccatores nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Penitentia impetrandam disponit. Hoc enim timore utiliter concessi Nivroita, ad Jona prædicationem plenam terroribus penitentiam egerunt, & misericordiam à Domino impetrarunt, ubi præter contritionem perfectam, que satis se ipsam commendat, attritio est impulsus Spiritus Sancti, & divina motio non peccatum, misericordiam invenit non supplicium. Hæc & mille alia sunt in Tridentino. Ante Tridentinum est Constantiensis, hæreses Vviclephi condemnans. Oratio præfatis nulli valet, Et in Joanne Hus condemnat. Quod nulla sint opera indifferentia, sed hæc sit divisio immediata humanorum operum, quod fiat vel virtuosa, vel vitiosa, quia si homo est vitiosus, & agit quicquam tunc agit vitiosè. Ante definit Concilium Araucanum. Si quis invocationem humanam gratia Dei, dicit posse conferri non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur à nobis contradicit Esajæ Propheeta, vel Apostolo idem dicenti. Inventus sum à non querentibus me. Et rursus, Si quis ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, resistit ipsi Spiritui S. Et aliis canonibus ubi Deus, vel peccatoris præparat voluntatem. Antiquius est Neocæsariense Concilium. Si quis concupiscentia, etiam si concubitus ejus desiderium habeat, non autem subsequatur effectus manifestum esse hunc per divinam gratiam liberatum, ubi ille peccator est decedente veritate. Si quis videtur mulierem ad concupiscentiam eam jam nubat.*

tas est in corde suo, & tamen divinæ gratiæ opus peregit. Denique Nicenum primum statuit. De his quoque præter necessitatem prævaricati sunt. Et mox. Placuit Sanctæ Synodo licet indigni sint, misericordiam tamen aliquam circa eos humanitatis ostendi. Si quos ergo ex animo perierit, ubi S. Synodus bonam penitentiam, in iis lapsis confirmat, sicut & tempore Cypriani in lapsis.

C. 79. *Quarta classis est de prohibitione Scripturæ. Utile, & necessarium est omni tempore omni loco. Et omni Personarum generi studere, & cognoscere Spiritum, pietatem & mysteria S. Scripturæ. Et rursus. Lectio Sacra Scripturæ est pro omnibus, & iterum. Obsecratio Sancti Verbi Dei, non est laicis ratio dispensandi se ipsos ab ejus Lectione. Et mox. Damnosum esse velle Christianum ab hac Lectione retrahere, ubi in eos dixerat. Dies Dominicus à Christianis debet sanctificari Lectionibus scripturæ, & super omnia Sanctarum Scripturarum. Et rursus. Est illud sibi persuadere, quod notitia mysteriorum Religionis non debet communicari sanciis, &c. Estque octingentesima sexta extrema. Evipere simplici populo hoc solatium jurgandi vocem suam, socii tuus Ecclesiæ, est usus contrarius praxi Apostolicæ, & intentioni Dei. Quis non videat hæc omnia militare, contra consuetudinem universalis Ecclesiæ, adversus quam portæ inferi, Christo teste prævalere non possunt? Quis nesciat nec Apostolis, nec aliis Apostolicis hominibus, unquam imperatum, ut lingua vernacula sacra biblia forfentent, ideoque usum esse Apostolicum conformem, non contrarium praxi Apostolicæ, & ipsi Divinæ intentioni? Quis ignoret Sacra biblia, prioribus Ecclesiæ seculis, dilatato, vel ad Indos Evangelio, non nisi Hebraicè, Græcè, Latinè, in puris Ecclesiæ temporibus lecta? Quis invenit unquam Dei præceptum, ut stemine legere discerent, eoque sine ut Scripturas perlegerent? Quis mandatum ad minimum invenit, ut Scripturas legere audirent? Quis vidit generalem jussionem, legendi biblia vernaculo sermone? Quis tempore ipso Christi, & Apostolorum, ignorat ea verba Scripturæ. Legistis, audistis, ubi alii legebant, alii ab aliis perceptorant. Et hæc non sunt decreta Pontificum, ignorat ea verba Scripturæ. Legistis, audistis, ubi alii legebant, alii ab aliis perceptorant. Et hæc non sunt decreta Pontificum, quem olim venerationi maximæ, nunc contemptui sunt Quenellio, sed Ecclesiæ universæ mores, & praxis. Quid quod Quenellius, saltem apud suum Juvenin, regulam quartam indicis; in disertatione quartâ legere poterat. Cum experimeuro manifestum sit, si Sacra biblia, vulgari lingua, passim sine discrimine permittantur, plus inde ob hominum temeritatem derivent, quàm utilitatis, oriri, hoc in parte judicio Episcopi, aut inquisitoris stetur, ut cum consilio Patroci, vel Confessoris biblicorum à Catholicis Antioribus versus lectionem in vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex bujusmodi lectione non damnari, sed fidei, atque pietatis argumentum capere posse. Hinc*

cernimus Anonymum, à Remitio & hæc resim, & rationes accepisse. Uno verbo etiam synagoga infallibilis, eam certissimam praxim adhibuit; quod sine fundamento negat Anonymus. At firmat egregius per excellentiam Theologus, & Ecclesiæ Doctor Nazianzenus. Enim verò Hebraeorum Sapientes, hæc alim Hebrais legem fuisse narrans, in primis relliam, & laude dignam, qua non cujusvis ætati quovis Scripturæ liber concedebatur, quod & Hieronymus bebricoorum peritissimus enarrat.

Quinta classis est de excommunicatione injusta. Excommunicationis injusta metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro, & iterum. Pari potius in pace excommunicationem, & anatema injussum, quàm prodere veritatem est imitari S. Paulum, tantum abest ut sit erigere se contra Auctoritatem, aut scindere unitatem. Et rursus. Jesus quandoque sancti vulnera, que præceptis Primorum Pastorum festinatè infligit, sine ipsius mandato. Jesus restituit quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt. Has est alias invenit Papa ipse. Nec sanè paucas sub imaginario quodam, veluti grassantis hodie perfectionis obtenta imobedientiam, & pernicitiam nutrentes. Et hoc Ecclesiæ tota usâ est stylo. Itâ Lutherus ut vidimus anatema injustum, contra Papam, & Ecclesiâ clamabat. Ita est hæretica Vviclephi thesis. Nullus Prælatas debet aliquem excommunicare, nisi prius sciât esse excommunicatum à Deo, & qui sic excommunicat est hæreticus. Et mox. Illi qui dimittunt predicare, sive audire verbum Dei, propter excommunicationem hominum sunt excommunicati. Hæc est vox Hæreticorum contra Ecclesiâ, quæ sanas abscindendo putre membrum, hæreticos compellit ad clamores, ita Donatista se martyres appellabant veritatis, cum martyres esse non possent charitatis, ita Orientales à Julio excommunicati, Julium ipsam excommunicarunt, in PseudoSynodo Philopolitana, ita Eutyches persecutionem simulans, ob quam à Leone foret excommunicatus, in Synodo latrocinali Dioscori, Leonem Papam excommunicandum curavit, ita Petilianus Donatista mille se pati persecutionem, & quidem ob veritatem exclamat, & passim iuantes hæc voces audiuntur in hæreticis. Extrema tandem classis varias amplectitur theses, hæc brevi stylo confingendas. Aliæ sunt de gratia fide per fidem. Nulla datur gratia, nisi per fidem. Et rursus. Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum. Est iterum. Prima gratia, quàm Deus concedit Peccatori, est peccatorum remissio. Tandem. Extra Ecclesiâ nulla conceditur gratia. Et hæc sunt contra Synodum Tridentinam. Declarat præterea ipsius justificationis exordium in adultis, à Dei per Christum Jesum præveniente gratia sumendum esse, hoc est ab ejus vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur, ut qui per peccata à Deo averfi erant, per ejus excitantem, atque adjun-

Orat. 11

C. 91. 92. 93.

In bulla

C. 11.

C. 12.

26. 27. 28.

C. 5. 6. 7.

adjun-

- adjuvantem gratiam ad convertendum se, ad suam ipsorum justificationem eidem gratiæ liberè assentiendo, & cooperando disponantur. Et mox citat illud. Convertimini ad me, & ego convertar ad vos, ubi ante fidem in peccatore, sunt Divinæ inspirationes, quibus liberè homo consentit, & ad cor tangentem Deum se convertit. Itæ theses sunt contra Araucanicam, ab Ecclesiâ universa receptam. Si quis sine gratiâ Dei creditur, volentibus desiderantibus, & pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri, non antem dignimur, ut credamus, velimus, vel hæc omnia sicut oportet, agere valeamus. Et mox. Resistit Apostolo dicenti. Quid habet quod non accepisti? Et rursus. Si quis per naturæ vigorem bonum aliquid, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ &c. Et convincit ex illo Apostoli. Non quod idonei sumus cogitare aliquid à nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, ubi non fumus idonei vel aliquid cogitare. Aliæ sunt theses de gratiâ Adami.*
- C.6.** *Gratiâ Adami non producebat nisi veritatem humanam. Et rursus. Gratiâ Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integra. Et sequens. Differentia essentialis inter gratiam Adami, & statum innocentie, ac gratiam Christianam est, quod primam unusquisque in propria Persona recepit, ista verò non recipitur, nisi in Persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus. Et rursus. Gratiâ Adami Sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata. Gratiâ Christiana nos sanctificando in Jesu Christo, est omnipotens, & digna Filio Dei. Hæ theses sunt in Bajo prædamnata, & una est in prospectu, & prima. Nec primi Homini ad hæc integri merita rectè vocantur gratia, & usque ad decimam, & alibi repetit; ubi decies est thesis illa fulminata, & decies Ecclesiâ tota recepit, venerabilia tot Pontificum decreta. Iterum in Araucanico damnatur. Debetur merces bonis operibus si fiant, sed gratia que non debetur præcedit ut fiant, neminem nisi Deo miserante salvari, ubi nemo nisi Dei, gratia salvatur, & gratia præcedit mercedem.*
- C.18.** *Et iterum in specie de Adamo. Natura humana etiam in illa integritate, in qua est condita permaneret, nullo modo se ipsam, creatore suo non adjuvante servaret. Unde cum sine gratiâ Dei salutem non possit custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratiâ poterit reparare quod perdidit, ubi Dei gratia extitit in Adamo, & condi in ea integritate & permanere, & gratiam illam tantum custodire. Et est ipsa gratiæ notio, quam urget Gentium Doctor. Si gratia ex operibus jam gratia non est gratia. Denique frustra laboramus in hac gratiâ tuenda, cum Jansenius, & Quenellius ipse gratiam in Adamo constentur, & pluribus evincant autoritatibus, sed in eo à nostrâ dissimilem, quod illa reliquat liberum arbitrium, & sit illi proportionata: Differentia essentialis inter gratiam Adami, & statum innocentie, ac gratiam Christianam est, quod primam*
- C.27.** *unusquisque in propria Persona recepit, ista verò non recipitur nisi in Persona Jesu Christi resuscitati, cui nos uniti sumus. Et in proxima thesi lucidius. Gratiâ Adami Sanctificando illum in semetipso erat illi proportionata Gratiâ Christiana nos sanctificando in Jesu Christo est omnipotens, & digna Filio Dei. Ad hæc Quenellius gratiam & admittit, & negat, sibi non semel contrarius.*
- 71-72.** *Aliæ sunt theses de Ecclesiâ. Nota Ecclesiâ Christiana est, quod sit Catholica, comprehendens, & omnes Angelos cæli, & omnes electos, & justos terræ, & omnium seculorum. Et rursus. Quid est Ecclesiâ nisi cætus Filiorum Dei, manentium in ejuj sui, adoptatorum in Christo, quod per septem theses ingeminat. Et hæc Canone Tridentini feruntur. Si quis dixerit amissa per peccatum gratiâ finali, & fidem semper amitti. Et mox. Aut eum, qui fidem sine charitate habet non esse Christianum anathema sit. Iterum in Constantiensi fulminatur, contra plures Joannis Hus articulos. Unica est sancta universalis Ecclesiâ, qua est Prædestinationum universitas. Et mox. Præcisi non sunt partes Ecclesiæ, cum nulla pars ejus ab ea finaliter excidat, eo quod prædestinationis charitas, qua ipsam ligat non excidit, sic repetit in quinta, & in sexta ait. Sumendo Ecclesiâ pro convocatione Prædestinationum, sive sint in gratiâ, sive non secundum præsentem justitiam isto modo Ecclesiâ est articulus fidei, sic est alia. Gratiâ prædestinationis est vinculum, quo corpus Ecclesiæ, & quodlibet ejus membrum jungitur Christo capiti idiosolubiliter. At jam de notis Ecclesiæ evicimus, contra Hæreticos negantes Modernos, & contra veteres Donatistas Ecclesiâ constare malis, & bonis, & reprobis, & electis, imò in Ecclesiâ vera extitere Reges damnati, inter quos primus ipsorum Saul, & inter Pontifices fuisse aliquos damnatos, qui non tantum membra extiterit Ecclesiæ, sed & Præfides, & Capita, imò & Judam Apostolum, & in Ecclesiâ & in Apostolatu vixisse.*
- C.28.** *Paucæ manent evidenter damnata. Manet illa in Bajo fulminata. Nunquam Deus affligit innocentem, & afflictiones semper serviant, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatores, & damnatur exemplum B. Virginis, & justorum Job, Tobiz, & aliorum. Manet illa de Ecclesiâ Christi. Ecclesiâ auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per Primos Pastores, de consensu solum præsumpto totius Corporis, at hoc millies est damnatum in Luthero, Calvino & aliis, & si excommunicare non possunt Presbyteri, ut constat in Aerio, & Colutho, & Theobate, ob id specialiter damnatis, quid fiet de potestate populi? imò & potestatem excommunicandi, ut vidimus, à Regibus ipsis populi Principibus, ablegant Hostes ipsi & Hæretici. Manet illa contra experientiam. Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamini peccato, aded ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro*
- C.29.** *71-72.*
- C.30.** *C.28.*
- C.31.** *Stg.6.*
- C.32.** *C.13.*
- C.33.** *C.11.*
- C.34.** *C.90.*
- C.35.** *C.90.*
- C.36.** *C.43.*

pro peccato, quod homo mortuus habeat pro
 rebus mundi, & opponitur è diametro Syno-
 do Tridentinæ. *Si quis dixerit baptismatum
 non posse, etiamsi velit gratiam amittere, quan-
 tumcumque peccat, nisi uoluit credere anathe-
 ma fiti.* Et per tria integra capita euocit
 sessionis sextæ. Manet indiscretum charita-
 tis elogium. *Deus non coronat, nisi charitati-
 tem, qui currit ex alio impulsu, & ex alio
 motu in uanum currit; & rursus. Deus non
 remunerat nisi charitatem, quoniam charitas
 sola Deum honorat, & opponitur integris
 Tridentini capitibus, de perseverantiæ mu-
 nero, de penitentia, & lapsum reparatione,
 & quintumdecimum est totum de bonis
 operibus. Manet illud inauditum à seculis.
*Homo ob sui conservationem potest se se dis-
 persere ab ea lege, quam Deus condidit pro-
 pter ejus utilitatem,* cùm Patriarchæ ipsi
 dispensare nequierint in jure humano secun-
 dæ Sedis, ut constat ex secundo, & quarto
 Concilio, & cùm viderimus Papam ipsum,
 in jure Divino dispensare non posse. Manet
 illud de penitentibus effatum. *Ignoramus
 quid sit peccatum, & vera penitentia, quan-
 do volumus statim restitui possessioni bonorum
 illorum, quibus nos peccatum spoliavit, &
 detestamur separationis istius ferre confusio-
 nem, & sequens & ter damnatur ab Alexan-
 dro octavo. Denique manet ultima. *Nihil
 Spiritus Dei, & doctrine Jesu Christi magis
 opponitur, quàm communita sacre juramenta
 in Ecclesia, quia hoc est multiplicare occasio-
 nes pejerandi, at hæc est recentium hereti-
 corum cantilena, Episcopos jurare in Papæ
 favorem, & dari occasionem pejerandi, &
 veterum Origenistarum querela, quos tam-
 en Ecclesia uniuersa damnauit. *Facile di-
 cunt, ex Hieronymo ad Pammachium, quod
 postea alio solent perjurio. Ad eod præjudica-
 tæ sunt theses omnes, ad eod est ista vetusta
 erroris, ad eod in Clemente Synodi, & Eccle-
 sia loquuntur.****

CAPUT II.

An natura pura sit possibilis.

INtium nobis genium illum, quo beati
 esse volumus, & ratione, & experientia
 Philosophi, & Theologi, & Patres convin-
 eunt, ideòque possibile demonstrant, cùm
 nullus sit impossibilium appetitus naturæ.

Primò ergo natura pura, unum includit
 positivum, quiddam sibi nempe est natura-
 le, essentiam, habitus & proprietates, aliud
 habet negativum sibi non debitum, ita ca-
 ret Originali peccato, & panis ipsi debitus
 ex justitia. Is verò status nunquam exitit,
 nam in Angelis ex Augustino de civitate.

*Erant Deus in Angelis condens uatram, &
 largiens gratiam, & de Homine loquitur Ec-
 clesiasticus. Fecit Deus hominem reflatm.*

Negat Janfenius per tres integros libros,
 naturæ puræ possibilitatem, & Magistrum
 discipuli aliqui sequuntur. Unde hæc in re

triplex est sententia. Prima Janfenii con-
 stanter affirmat, naturam puram vel divini-
 tatis repugnare. Alia Dei potentiam possibilem
 affirmat, impossibilem Dei providentiæ, &
 suavitati. Tertia penè communis, possibi-
 lem etiam Dei providentiæ largitur.

Hujus veritas sententiæ constat, ex va-
 riis propositionibus contra Bajum à Pio V.
 Gregorio XIII., & Urbano VIII. damnatis.
 Octo sunt, & prima est hujusmodi. *Deus 55-21
 non potuisset, ab initio salem creare hominem,
 quàm nunc nascitur. 2. Humana nature exalta-
 tio, & sublimatio in consortium divinæ na-
 eura debita fuit, integritati primæ conditi-
 onis, & proinde naturalis est dicenda non su-
 pernaturalis. 3. Absurda est eorum senten-
 tia, qui dicant hominem ab initio, dono quodam
 supernaturali, & gratiæ, supra condi-
 tionem naturæ fuisse exaltatum, ut fide, spe,
 & charitate Deum supernaturaliter coleret. 4.
 A vanis, & otiosis hominibus, secundùm
 insipientiam Philosophorum excogitata est sen-
 tentia, hominem sic ab initio constitutum, ut
 per dona naturæ superaddita fieret, largitione
 Conditoris sublimatus, & in Filium Dei adop-
 tatus. 5. Integritas primæ conditionis non
 fuit indebita nature humane exaltatio, sed
 naturalis ejus conditio. 6. Distinctio illa dup-
 licis amoris naturalis videlicet, quo Deus
 amatur, ut Auctor nature, & gratiæ quo
 Deus amatur ut glorificator, vana est, & fi-
 elitia ad illudendum sacris literis, & plurimis
 Veterum testimonis excogitata. 7. Amor na-
 turalis, qui ex viribus nature exoritur ex
 sola Philosophia, per elevationem præsumptio-
 nis humane, cum injuria crucis Christi de-
 fenditur à variis Doctoribus. Octava conclu-
 dit. Falsa est Doctorum sententia, primum
 hominem potuisse à Deo creari, & insitum
 sine justitia Originali, ubi constat possibilem
 naturam puram, absque ullo dono gratuito,
 cum solo naturali amore, & qualis nunc na-
 scitur, excepto peccato.*

Reponunt aliqui eas theses damnatas, co-
 quod tenentes oppositum, Bajus hæresis Pe-
 lagianæ accusaret, ideòque damnatæ sunt
 ob censuram non ob Doctrinam, at hæc res-
 ponsio viam aperit, ad omnes hæreses ex-
 cusandas, imò etiam ad ipsas defendendas,
 nec sustineri potest, cùm Pontifices decla-
 rent, eas theses erroneas, scandalosas, hæ-
 reticas, non ergo ratione censuræ sed doctri-
 næ. Reponunt alii Papam solùm definire,
 de sola gratia sanctificante, & de habitibus
 fidei, spei & charitatis, non verò de inte-
 gritate naturæ, ut etiam respondet Gonet,
 quamvis nostram tenet sententiam, at in
 primis multi ex Hostibus, id affirmant de
 gratia sanctificante, quorum aliquos refert
 Aguirre, & constat ex propositionibus dam-
 natis, & ulterius eflugere non possunt octa-
 væ propositionis censuram. Falsa est Doctro-
 rum sententia primum hominem potuisse à
 Deo creari, & insitum sine justitia Originali.
 Reponunt alii hæc esse supernaturalia natu-
 ræ, debita tamen providentiæ Dei, ex sup-
 posi-

positione primi Homini creandi; at conditio ista vocari debet supernaturalis, ut constet ex tribus primis thesibus, & quia Bajus id naturale vocavit, & Deus nullam subit necessitatem, nisi exigatur à termino, & re creata, ut eximè convincit Anselmus libro secundo Cur Deus Homo, *Non enim hæc est necessitas, sed gratia, qua aullo cogente ipsum suscepit, & servavit*, denique providentia naturalis Dei, non opponitur rerum naturæ, qualis est in homine mortalitas, & geminæ partis divisio, & utriusque assidua pugna, quippe homo constat naturaliter contrariis, ex parte rationali ad honestum inclinate, & sensitiva ad objectum sensibile proclivi,

Illud vineamus primò gratiam Sanctificantem, & habitus fidei, spei, & charitatis non esse homini debitos & naturales, ita enim loquitur Apostolus. *Gratia Dei vita æterna*, ita Gratia ex ipsa notione est indubitata, ut gratia fit utpote data gratis. Id contra Semipelagianos definiti in Adamo

Rom. 6.

Rom. 11.

C. 19.

Conc. 2.
in Pf. 70.

C. 27.

Isa. 6. c. 7.

Eph. 4.

Mat. 16.

ipso Concilium Arausicanum. *Natura humana etiam in illa integritate, in qua est condita permaneret, nullo modo se ipsam Creatore suo non adjuvante servaret*. Ità Augustinus expressè. *Angelis tibi debent quod justè vivunt, debent quod habetè vivant*. Et post pauca. *Nec putes hominem solum pertinere ad gratiam Dei, quid est Angelus si deserat, qui creavit, ubi totum habet Angelus à gratia & libro undecimo de Genesi ad litteram. Neque enim sale aliquid homo factus est ut deserente eo qui fecit, possit aliquid agere bene, tanquam ex se ipso*. Et rursus in libro decimoquarto de civitate. *Quid interest inter propriam cujusque presumptionem, & suam transiionem Angelicæ, & humanae Creature consequenti experientia demonstraret, & mox. Quantum mali eorum superbia & quantum boni sua gratia valeret ostenderet; & passim Augustinus gratiam, in Homine primo demonstrat, non debitam vel integræ naturæ. Ita definit Concilium Tridentinum.*

Itaque veram & Christianam justitiam accipientes eam, cum primam stolam pro illa quam Adam suo, inobedientia sibi; & nobis perdidit per Christum Jesum illis donatam, candidam, & immoxtatam, jubentur statim renati conservare, ubi est eadem stola Adæ, & Christi, qua Divinæ participes Sumus naturæ quod ab Apostolo Concilium accepit. Renovamini autem Spiritu mentis vestra, & induite novum Hoimem, qui secundum Deum creatus est in justitia, & Sinceritate veritatis; Ità Arausicanum illud Christi refert. Caro & sanguis non revelavit tibi. Ita innumeri Patres super illud faciamus Hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & desent gratiam Adami, & parenti & filiis amissam, sic nudum idest virtutibus nudatum deplorant, & innumeris apud Thomam de ptoxtibus, ipfius gratiam & gloriam deseribunt. Denique Janfenius ipse charitatem Adamo infusam vult supernaturalem, & pe-

nè ducentis viceibus in Adamo gratiam cognoscit, licet à nostra diversam. Adeo cognoscit Deum posse hominem, absque indubitatis donis erare.

Transcamus ad immortalitatis Donum, de quo susè ut infra Augustinus, omnes Philosophi, & Medici mortalem hominem ex eo evincunt, quod ex contrariis constat, in morbos incidit mortis præcones; nec amissum potest recuperare calorem. Scribit de Adamo Patres, per lignum & per gratiam esse immortalem. Scribit Athanasius de Incarnatione Verbi, & de Deo. *Præ omnibus humanum genus, misericordia proseguens est, animal, vertens enim cor conditione sua nature, perperat subsistere non posse, mori quidem illis elargitus*. Et mox. *Est enim homo secundum naturam mortalis, ut qui ex non ensibus creatus est, atamen ob eas cum Deo familiaritatem retulisset suam naturalem corruptionem, incorruptibilis permansit*. Et rursus. *Nam quamquam essent ut dixi, secundum naturam corruptibiles, gratia tamen participata rationis vitium illud elapsuri fuissent*. Cyrilus Alexandrinus in Joannem docet. Hominem supra naturam immortalitatem fuisse consecutum, Julianus Pomærius de vita contemplativa, *Ut quod. Arbor vite mysticam cibum non aude viveret, sed aude vitam corporis non finiret, sui Creatoris manere ministravit, qui cibum quamdiu perciperet, ita percipientem se in uno statu Sacramenti cujusdam, latentis signata significatione servaret, ut cum nec alla infirmitate corrumpi, nec arate mutari, & senescere, nec dissolvi morte permitteret, ubi vides virtutem ligni, & Sacramentum in eo figuratum; Gaudentius tractatu secundo. Perceptis ab ipso sponso imaginis Divina imaginibus, sapientie, & intellectus, vitæque perpetua ornamentis, ubi sapientiam, divinitus percipit & vita perpetua ornamenta. Beda ad caput secundum Genesim. Quemadmodum primus Homo creatus est immortalis, quod illi prestabatur de ligno vite. Et mox. Mortalis ergo erat conditione corporis animalis, immortalis benefici Creatoris, ubi vides & auctoritatem & rationem, qua corpus animale fieret immortale, quod desumpsit iisdem verbis ab Augustino, & à Cyrillo Alexandrino eodem sensu & ratione. Propter transgressionem terram se esse, & in terram reversurum juve audiunt grata denudatus spiraculum vite secundum carnem amissa, spiritum videlicet ejus, qui dicit. Ego sum vita, ubi Homo terra est, & in terram revertitur denudatus gratia secundum carnem, Nemelus de natura Hominis. Cum igitur à perfectione esset rejectus, C. 5. item ab immortalitate depulsus est, & probat immortalitatem non fuisse naturalem aliquem Homini sicut Angelo relinquereur. Fulgentius libro secundo ad Trasimundum, Thomas hic citatus ab Aguirre, & alii, & deducitur Genesim tertio: *Ne forte comedat & vivat in æternam*; ubi lignum vitam constituit. Plura nobis conferunt Holtes, quam*

L. 10. 18.

C. 1.

Amici, quippe ipsorum exuviis ditamur, & pharetras integras telorum largiuntur. Non potest inquinari creari Homo, incapax acquirendæ Beatitudinis, cum sit ad illam inclinatio naturalis, quæ fultur inspirari non potest, in eo vero statu foret homo incapax beatitudinis, cum foret incapax amoris Dei, & illi foret amor impossibilis.

Hæc nobis innumera suppeditant, ubi Homo creari potest ad finem naturalem, cum finis supernaturalis sit indebitus, ubi Deus Auctor est naturæ, & gratiæ, & ut Auctor naturæ potest amari, ubi amor sequitur cognitionem, & cognitionem ipsam naturalem, sequitur amor tantum naturalis, ubi Paulus scribit Romanis. *Invisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus, & Divinitas, ita ut sint inexcusabiles.*

*Quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, vides solo lumine naturæ inexcusabiles, vides cognovisse Deum, & non sicut Deum glorificasse. Et rursus. Qui cum justitiam Dei cognovissent non intellexerunt, quoniam qui talia agant, digni sunt morte, vides agnovisse Dei justitiam, & debuisse mala ipsa cognoscere, ubi rursus Apostolus definit. *Gentes quæ legem non habent, naturaliter ea quæ leges sunt faciunt, ejusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex, quod ostendunt opus legis scriptum, in cordibus suis, testimonium perhibente conscientia ipsorum, vides gentes quæ legem non habent naturaliter ea quæ leges sunt facere, vides sibimetipsis legem esse, testimonium perhibente conscientia ipsorum, & frustra de habentibus fidem mediatoris explicat Juvenin textum illum, cum Apostolus loquatur de gentibus, legem non habentibus, qui sibi sunt lex, quod de imbutis fide mediatoris dici non potest, loquitur de illis Gentibus, quæ testimonium habent, à conscientia tantum. Respondet. Juvenin contrarius. Ad tertium dicendum est alios Patres, qui locum de quo agitur interpretati sunt de gentibus à fide Christi alienis sensisse, esse gentes non omnia, quæ leges sunt, sed aliqua tantum observasse, & quidem faciliora, qualia sunt cultum Parentibus impendere, reddere depositum, jus litigantibus dicere, non pejorare. Idque præsertim patet in Hieronymo, qui eo Apostoli textu nititur ut commendat Nabucodonosor Regem, quem constat legem naturæ permultus in capitibus infregisse. Potest ergo Gentilis aliqua facilia, quod & nos dicere cogit Synodorum definitio, Liberum hominis arbitrium non esse extinctum; ubi Concilia addunt operibus sicut oportet, & naturalia distinguunt à gratuitis; ut Araucanum secundum ubique receptum. Si quis sine gratia Dei credentibus &c., ut credimus velimus vel hæc omnia sicut oportet agere valeamus per infusionem, & inspirationem Spiritus Sancti, in vobis fieri constituitur. Et rursus capite sequenti. Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet**

visæ æternæ. Et Concilium ipsum Tridentinum. Si quis dixerit sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut panitere posse, sicut oportet ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit, ubi videtur antiqua, & nova Concilia, in hac veritate confederari, uno ore una voce decidere, & frustra Juvenin exponit sicut oportet, de operibus absque ulla circumstantia mala, quippe expressè Araucanum de supernaturalibus, & salutaribus operibus decidit, quod ad salutem pertinet visæ æternæ, & Tridentinum eadem claritate, ut ei justificationis gratia conferatur; Ubi rursus Concilia commemorant, opera bona, & sterioria ad salutem. Si quis dixerit hominem suis operibus, quæ vel per humanæ naturæ, vel per legis doctrinam sunt; Ita Tridentinum, & Araucanum secundum. Jam hic enim erat lex, & non justificabat, jam hic erat & Natura, & non justificabat. Denique Philosophi innumerati, & Theologi cum Magno Basilio, in regulis fusiùs disputatis, agnoscunt in Homine amorem naturalem Dei, & venerantur Pontifices in Bajo per multas theses hæc prædamantes, & multiplici fulmine ferientes. Satis est videre Plotinum Æneade tertia, de amore ex professo agentem, L. 5. ubi probat Deum ipsum, primum animæ spectaculum, animam tanquam bonum suum suspicere, gaudere videndo, & citat Platonem in convivio, adeò & sacris Junguntur prophani, & Philosophi post Dei cognitionem, amorem innatum cognoscunt.

Armant acerrimè in nos concupiscentiam, & auctoritate Augustini, & ratione. Nullum vitium est naturale, ideoque concupiscentia non est naturalis cum sæpius ex Apostolo vocetur peccatum, & Joannes epistola prima de eadem. *Quæ non est ex Patre, sed ex mundo est.* Quod ex professo agit Augustinus, agens contra Julianum. Hic appetere bonum delectabile est malum, hic rebellio concupiscentiæ est pudenda, facit autem injuriam Creatori, qui de ipsius operibus erubescit, ut docet Augustinus de nuptis & concupiscentia. Hic recta ratio disuasisset nuptias, ne recta ratio subdatur concupiscentiæ. Hic si licita foret liceret, & ejus desiderii satisfacere. Denique non est conveniens, ut pars inferior in Superiorem rebellet. Parcere debuerat his oppositionibus Janfenius, qui Concilium Tridentinum veneratur. *Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel sonitem hæc Sancta Synodus fateatur, & sentit, quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter, per Christi Jesu gratiam repugnantibus non valet, quinimò qui legitime certaverit coronabitur. Hanc concupiscentiam quam aliquando Apostolus peccatum appellat, Sancta Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse, peccatum appellari, quod verè, & propriè in venatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.*

Cas. 2.

C. 1.

L. 5.

C. 2.

C. 9.

Sess. 5.

C. 1.

C. 2.

Disert. 1
et grat.C. 5. Sess.
6. Cap. 1.
& 7.

C. 6.

- Si quis autem contrarium senserit anathema sit*, ubi Janſenius in Tridentino excommunicatur, & Auguſtinus cui alludit Concilium, ex Concilii teſtimonio noſter eſt. Eſt & à Summi Pontificibus ante Janſcoium in Bajo damnata. **C. 31.** *Concupiſcentia ſive lex membrorum, & prava ejus deſideria, quæ invitiſ ſentiriſ Homines, ſunt vera legiſ inobediencia; & ante. Prava deſideria quibus verè non conſentit, & quæ Homo invitiſ patitur ſunt prohibita præcepto non concupiſces. Innumera verò ſunt Auguſtini teſtimonia, ex quibus non pauca ſeligemus. In libris de peccatorum meritis, & remiſſione ait. *Nam ſi poſt baptiſmum vixerit, atque ad etatem capaceſ præcepti pervenerit potuerit, ibi habet cum quo pugnet, camque adjuvante Deo ſuperet, ſi non in vanum gratiam ejus ſuſceperit, ſi reprobatuſ eſſe noluerit, ubi pugnat Homo cum concupiſcentia ſua, cum juvante Deo ſuperat, ſi non in vanum gratiam ſuſcipiat, ſi reprobatuſ eſſe noluerit. Et libro ſecundo capite quarto. In grandibus autem baptizatiſ, in quibus jam ratione utentibus, quidquid eidem concupiſcentiſ mens ad peccandum conſentiat, propria voluntatiſ eſt. Et mox. Ut autem ei non conſentiamuſ, deprecamur adiutorium dicentes, & ne non inducaſ. Et ruruſ. Cum verò voluntate humana, gratia adjuvante Divina ſine peccato, in hac vita poſſit Homo eſſe cur non ſit, poſtem faciliſ, ac veriſſimè reſpondere, quod Homineſ nolunt, ubi eſt ergo in Auguſtino hoc peccatum, & quidem neceſſarium, quod Homo non vult, & peccat nolendo. Et ruruſ. *Ilque ſolam juſiſ in hiſ habent fraus virtutiſ, ut ad immundat, & illicitat cogitationeſ ea pervenire non ſinaſ, non ergo ſemper eſt peccatum, imò excludit Auguſtinuſ à ratione peccati. Hac autem lex peccati, quod etiam peccatum appellat Apoſtoliſ cum dicit. Non ergo regnet peccatum, in veſtro mortaliſ corpore, ad obediendum deſideriſ ejus non ſe movet in membris eorum, qui ex aqua, & Spiritu Sancto venati ſunt, tanquam non ſit ejus facta remiſſio, ubi omnino plena, & perfectæ fuit remiſſio omnium peccatorum, ubi pica & perfectæ eſt in baptiſmo remiſſio omnium peccatorum, non ergo concupiſcentia eſt peccatum. Et de gratia Chriſti exclamat. Etiam ipſa deſideria vitioſa, quibus dum non conſentitur, utiliſ peccati reatuſ contrahitur, en tota, & ſola ratio peccandi, conſenſuſ in deſideria vitioſa, & ſi diſſentiaſ nulluſ eſt peccati reatuſ. Et de nuptiſ & concupiſcentia. Si autem generatur, quomodo iſta concupiſcentia carniſ, tranſeat in Regenerat. Et mox. Sicut parente baptizato poteſt eſſe, & peccatuſ non eſſe, quid clariſ eſt concupiſcentia, & non eſt peccatum. Et eodem in libro. Multum autem fallitur Homo, qui conſentientiſ concupiſcentiſ carniſ ſue, & quod illa deſiderantiſ decernent ſacræ, & ſtatuent putat ſibi ad huc eſſe dicendum, Non ego operor illud, etiamſi aderiſ quia conſentit, ſimul enim eſt utramque, & quia odit, quia malum eſſe novit, & ipſe***
- facit quia facere ſtatuit. Et ruruſ. Quanda autem ſunt deſideria nec eiſ obediatur, nec malum perſicitur quia iſi non obediatur. Et mox. Multum autem boni facit, qui facit quod ſcriptum eſt poſt concupiſcentiaſ tuas ne eaſ. Et ruruſ. Quod ſic intelligendum eſt mente ſervio legi Dei, non conſentiendo legi peccati, ubi meritum eſt non peccatum & libro ſecundo rem plenè decidit. Ut ipſe conſtituit, etiamſi non ſit damnabiſ, quia non perſicit iniquitatem, ſit tamen miſerabiſ, quia non habet pacem, ubi conſtituſ non eſt Damnabiſ, ideòque nec peccatum ſummè damnabile. Etiam libriſ adverſum Julianum, quos Hoſteſ contra noſ citant nobiſ pugnat; Appellat infirmitatem & quidem bonam, Virtuſ in infirmitate perſicitur; & mox. Iſtam verò legem peccati, cuiuſ ſuſtentiſ reatuſ in ſacro fonte remiſſuſ eſt, propterea vocamuſ iniquitatem quia iniquum eſt, ut caruſ concupiſcat adverſuſ Spiritum, en ratio cur appelletur peccatum. Et ruruſ. Dico autem inquit Spirituſ ambulat, & concupiſcentiaſ carniſ ne perſecerit. Non dicit ne fecerit, quia eaſ non habere non potuerant, ſed ne perſecerit, ideſt ne operi eorum conſenſuſ habeatiſ. Et validiſ pro concupiſcentia. Concupiſcentia non minuiſ perfectionem juſtiſ. Condeſcitor enim legi Dei ſecundum interiorem Homineſ. Et mox. Virtuſ in infirmitate perſicitur. Et ruruſ validiſſimè probat. Alioquin ſiſtra dicitur eſt. Poſt concupiſcentiaſ tuas non eaſ, ſi jam quiſque reuſ eſt, quod tumultuanter, & ad mala trahere conanteſ, ſentiſ eaſ nec eaſ ſequitur. Et ruruſ tota emphatiſ. Regeneſ ratiſ autem abſiſ ut redigamur, ſicut ipſe nugaris ſub neceſſitate criminum, Deo largiente dona virtutum. Quamvis ergo aliam legem videamur in memoriſ noſtriſ, repugnantem legi mentiſ noſtræ, non ſolum tamen neceſſitateſ criminuſ non habet, ſed habet potiſ honorem laudiſ, cuiuſ Spirituſ ſpiritualiſ munere adiutus, adverſuſ carniſ concupiſcentiam concupiſcit, ubi potiſ habet honorem laudiſ, non neceſſitateſ criminuſ, qui reſiſtit. Et Auguſtinuſ de ipſo major ex Baronio, id vel ex Luciano evincit de Catone. Nulluſque Catoniſ in aſtut, ſurrepſit partemque totuſ ſibi natuſ voluptat. Et mox. Quoniam & quod non faciebat ſive voluptate non faciebat propter voluptatem, ubi in Catone nulla ſurrepſit concupiſcentia, & tranſiſ infirmitaſ in virtutem. Quis ergo melior interpres Auguſtini Auguſtino? qui in illieſ exponit ſe ipſum. Concupiſcentia ergo non eſt à Patre, ſicut etiam Deus mortem non fecit, ſed invidia Diaboliſ mori introiit in orbem terrarum, & ſapè ab Auguſtino dicitur pœna peccati, nulla enim foret concupiſcentia, ſi nullum extiſſet Adæ peccatum, ſic appetere bonum delectabile bonum eſt, & naturale eſt concupiſcentiam rebellare, cum ſubiſt politiſ reſtæ rationi, quod & fateri coactiſ eſt Janſeniuſ, concupiſcentiam eſſe naturalem, ſed non exituram inquit ita rebellem, at eadem tela Janſeniiſ ipſum ſeriuat, & noſ paderet*

deret concupiscentiæ, sicut & aliarum naturæ infirmitatum, & recta ratio suavisset nuptias, utpote tali malo bene utens, & pudicitiam præposuisset, ob dotes naturaliter notas.

Uno verbo evincamus gratiam indebitam, & concupiscentiam Homini naturalem. Primum ultra dicta clarum apud Ecclesiasticum.

C.17. *Deus creavit de terra Hominem, & secundum imaginem suam fecit illum.* Et iterum. *Conversus illum in ipsam, & vestivus illum virtute;* sic Irenæus. *Quod perdidit Adam, id est secundum imaginem, & similitudinem Dei, hoc in Christo Jesu recipimus.* Et rursus. *Quoniam Adam eam quam habuit à Spiritu Sanctitatis stolam amisit, & Athanasius contra idola. Possidens Donatoris sui gratiam,* Cyprianus de bono patientiæ. *Adam contra esse præceptum, cibi lebalis impatient in mortem cecidit, nec accepit divinitus, gratiam patientia custode servavit,* & Ambrosius de Eliâ, & jejuniis, de Adam. *Operius est Adam virtutum velamine prorsquam prævaricaretur, & Augustinus in concione ad catechumenos asserit, quod erat armatus justitia, temperantia compositus, caritate splendidus, & Nyssenus de opificio Hominis, Loco purpure virtute erat amictus, & Anselmus de peccato Originali. In tanta gratie altitudine positus, quæ bona sibi & aliis servanda acceperat sponte deseruit.* Sic nullus est Pater in contrarium, nisi Auctor questionum novi & veteris testamenti, qui refellit dicentes Adamum in creatione, accepisse Spiritum Sanctum, at Auctor ille schismaticus est non Catholicus, & irridendum salibus exponendus, cum dicat Deum creasse mundum, ex invidia tantum Diaboli. Quod Melchisedech sit Spiritus Sanctus, & alias similes ineptias; imò in Concilio Palatino nostra sententia declarata est fides Catholica, damnato duodecimo Pelagii articulo. *Infantes recens natos in illo statu esse, in quo Adam fuit ante prævaricationem.* Uno verbo Philosophi morales naturæ lumine, concupiscentiam agnoscunt, & peccatum nunquam dixerit & Poetæ ipsi ut vidimus cum Luciano cognoscunt.

C.10.

C.4.

C.12.

C.11.

C.3.

C.109.

C.5.

C.9.

C.11.

C.12.

C.15.

C.20.

C.21.

C.22.

trastis miseria perseveras, aut etiam peccata præcedis, reidè deformari dicitur ordo, atque administratio universitatis. Nec valet illud Deum omnia posse, quippe doctè præcludit hoc effugium Augustinus libro contra Gaudentium scribens. *Quod non potest justus non potest justus;* & rursus alibi. *Nulli obnoxium peccato si Deus damnare creditur alienus ab iniquitate non creditur, & plura alia similia passim.* At se per interpretat Angelicus in epistola ad Romanos lectione prima, ubi ait. *Satis probabiliter probari peccatum originale ex miseris hujus vite, quia nempe Deus est inclinatus ad miserandum, & benefaciendum.* Alioquin paradoxum & quidem maximum est, naturali lumine tantum, peccatum originale evinci, quod nec Philosophis in mente est natum. Ad Augustinum distinguunt Aliqui de miseria per modum poenæ, vel defectus, at hoc pacto exponere Doctores, non est exponere Doctores, sed semetipsos, ideoque ex Augustino exponi debet Augustinus, qui loquitur de facto non de possibili. Ita libro primo retractationum. *Quamvis ignorantia & difficultas, & si essent Homini primordia naturalia, nec sic culpandus Deus, sed laudandus esset, quæ disputatio contra Manicheos habenda est, qui non accipiunt S. Scripturas veteris instrumenti. Contra Pelagianos autem defendendum est, quod utraque Scriptura commendat.* Et frustra reponis se correxisse Augustinum, quippe libri retractationum sunt ultimi. Idem repetit de dono perseverantiæ. *Sicuti nunc ut ostenderem gratiam Dei non secundum merita nostra dari, secundum utramque sensum defendere malui, & secundum nostrum scilicet, qui obstrictos originali peccato parvulos dicimus, & secundum Pelagianorum, qui Originale negant esse peccatum.* Et rursus libro tertio de libero arbitrio. *Secundum utramque sensum restitui Manicheis sive principia natura sunt supplicia, sive ignorantia, & difficultas, ubi naturam puram evidenter ostendit, & frustra suppositionem impossibilem fingit in Augustino Jansenius, quippe in suppositione impossibili nil egisset, & impossibilem citò detexissent Manichei, & de dono perseverantiæ rursus iterum repetit; & in eo libro citat librum de libero arbitrio, ubi evidentissimè, vel apud Hostes congeminat.*

C.20.

Ep. 106.

C.9.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

C.20.

C.11.

ligno vitæ corpus à mortis necessitate prohibebatur, addit de homine in peccatum lapsus, & alimentis extra paradisum non negatis, à ligno tamen vitæ prohibitus traditus est vetustate finiendus. Et rursus. Ideo corpus ejus, quod cibo, & potu egebat, ne fame afficeretur, aut siti, & non immortalitate illa absoluta, atque indissolubili, sed ligno vitæ à mortis necessitate prohibebatur, atque juvenitatis flore tenebatur non spirituale, sed animalis fuisse non dubium est. Et rursus. Qui licet morituri, non essent, nisi peccassent alimentis tamen ut homines utebantur nondum spiritalia, sed adhuc animalia corpora terrena gestarent. Et mox. Qui status est de ligno vitæ. Et libro quarto contra Julianum vocat magnam gratiam, ad eam est gratia & magna, & de peccatorum meritis, & remissione. Neque enim metuendum fuit, ne forte accurrendum in corpore animalis senectute gravaretur, & pascatum senescendo perveniret, ad mortem. Si enim Deus Israelitarum vestimentis & calcamentis præstitit, quod per tot annos non sunt obtrita quid mirum si obedienti Homini ejusdem potentia præstaretur ut animo & mortale habeat corpus haberet in eo quædam statum, quo sine defectu esset sanum, & probat exemplo Henoch, & Eliæ, sic sæpe miracula, Dei potentiam, & gratiam congenitam, ideoque centies negat esse naturalis, & validius de civitate. Et ligno vitæ, quod erat in medio paradisi mirabilis gratia præstatur, en gratia mirabilis.

L. 13. c. 20.

C. 17.

L. 1. c. 3.

L. 4. c. 1.

Plura alia opponunt Jansenistæ. Non posse hominem in natura pura, diligere Deum super omnia, vincere tentationem gravem, servare totam legem naturæ, ideoque nec beatitudinem adipisci, at jam vidimus aliqua facilia posse, illisque observatis Deum teneri, ulteriora suggerere auxilia, & validiora, quippe volens efficiat finem, vult & medium unice necessarium, & homini innocuo plus faveret, & redderet moraliter validiorem, ut pote magis erga innocuos proclivem, & ideo habito medio haberet & finem.

Opponunt integritatem naturæ, non esse donum supra naturam, ut est gratia, ut est supernaturalis quoad modum, velut resuscitatio mortui, veluti maximæ vires in debili. Opponunt à Celsino ad Episcopos Galliarum, naturalem dici Adami innocentiam, at naturalis dicitur habita in nativitate, quam Homo habuit in sui creatione, sicut ad Ethesios scribit Apostolus. Sumus natura Filii ire, & Augustinus de verbis Apostoli, peccatum Originale appellat, pulchra phrasi peccatum naturæ.

C. 2.

Validissimè ut credunt ex hoc arguunt, Hominem incapacem esse non posse Beatitudinis, qualis foret in pura natura, at hoc nimis probat, ideoque nihil, etiam in hoc misero statu Hominem capacem esse beatitudinis, cum ex Augustino quem ferunt, sermo sit de Hominibus in hoc statu misero, & capacibus beatitudinis ut volunt. Sic ergo Augustinus id ait de bono in comuni.

Uterius homo capax esset beatitudinis naturalis, qualis per omnes consistit in Dei visione cui Scotistæ addunt, & Dei amorem. Et de cognitione Dei est evidens, cum invisibilia Dei per ea que facta sunt intellecta conspiciantur, & id vel Patres, & Philosophi evincunt. Et de amore sunt faventes nobis, plures in Bajo damnatæ theses, sic Bernardus de diligendo Deo. *Clamas intus innotat & non ignota ratione justitia, diligendum esse illum, cujus nos totos esse, & cui totum debere non ignoravimus.* Sic Tertullianus de testimonio animæ; quæ vel se solam habet. *De natura quoque Dei, quam prædicamus nescire latet, Deus bonus est, Deus beneficus tracta est &c.* Et uno Anselmi argumento omnes convincit. *Origis & inanis penitus est memoria, & intelligentia cujuslibet, non nisi prout ratio exigit res ipsa ametur, aut reproberetur.* Uno verbo Deus representatur bonum summum, ideoque summè amandum.

Cum verò rursus opponunt Augustinum, sæpius ea congregantem. *Quare patrimonium regni cælorum abripiis innocenti, si libro primo de peccatorum meritis, sic libro primo ad Bonifacium, sic loco citato de verbis Apostoli; at præter allatas alii textus sunt validi. In Enchiridio ad Laurentium.*

Quomodo vis sine gratia nec tunc ullum meritum esse potuisset. Et de correptione, & gratia hæc sibi objectionem proponit. *Adam non habuit Dei gratiam?* Ad eam sine gratia Adam, nec ullum meritum habere poterat, & miratur Augustinus aliquos, gratiam in Adamo negasse. Rursus in Enchiridio. *Sic Deus est homo relictus, ut manere in ea relictitudine posses, non sine adjutorio Divino, & antea id etiam expressè docuerat. Etsi peccatum in*

solo libero arbitrio erat constitutum, non tamen justitie retinende, sufficiebat liberam arbitrium, nisi participatione immutabilis boni divinum adjutorium præberetur, ubi vides adjutorium Divinum, nec satis esse liberum arbitrium sine divino adjutorio. Et iterum de Genesi ad litteram, asserit Deum operari, ut homo jam creatus pius, & sapiens sit.

Dicitur Deus operari hominem qui jam homo erat ut pius sapiensque sit, & de correptione & gratia. Dederat & adjutorium sine quo, in ea bona voluntate non posses permanere si vellet, ut autem velles in ejus libero reliquit arbitrio. Et rursus. *Quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil est nisi adjuvetur ab omnipotenti bono, en adjutorium, en ad bonum nihil est liberum arbitrium, nisi ab omnipotenti bono adjuvetur.*

Numerosas alias Auctoritates, ex Augustino colligere possemus, nisi Jansenius hostis nos juvaret plures colligens & coærvans, de adjutorio primi Hominis sine quo, & nisi Hostes ipsi ab errore recederent, & exponerent de integritate naturali, non de gratia omnino supernaturali, quamvis Macarius apud Aguirre probet impossibilitatem naturæ puræ, ex eo quod rationalis creatura, Deum diligere non potest, quæ dilectio

apud

apud

apud

apud

apud

apud

apud

apud

apud

L. 2. cor. Deu. 10. no.

C. 3.

C. 22.

C. 11.

C. 107.

C. 6.

C. 11.

Di. post. 105.

apud ipsos casta est & pura, nec haberi valet sine gratia, quam pura natura excludit.

Ostendendum hic contra Lemos de lapsu libero arbitrio, illud intrinsecè non læsum, nec in substantia sua, aut natura. Id constat ex Prospero contra Collatorem. *Natura*

C. 19. *humana in prima productione, nec substantiam amisit, sed lumen, & decorem virtutum, quibus fraude invidenti exuta est.* Sic cum Ambrosio Patres spoliatum asserunt sola innocentia, eam Nysseno purpura virtutis. Id evincitur ex Authore de Divinis nominibus, qui evincit subjectionem corporis ad animam, nullo pacto extitisse naturalem, alioquin mansuram post peccatum, & quia in Dæmonibus

C. 4. *ipsis naturalia remanserunt integra, & potiori jure in homine. Id evincunt Theologi omnes, contra Gregorium Ariminensem, qualitatibus morbidæ inventorem, cujus nec Deus, nec homo est Auctor, & si peccatum proprium in nobis, nihil physicum producit, longè minus crimen alienum. Id evincitur ex eo quod potentia vitales, non sunt destructæ in nobis, ut constat ex fide, & ratione, nec imminuta cum sint indivisibiles. Etiam concupiscentia aliquid est naturæ, vel etenim est passio naturæ sensitivæ, vel eadem mens cum gemino objecto, altero honesto, altero delectabili, quod trahit simul & retrahit, denique miraculum foret homines, absque naturali aliquo nasci, velut omnes nasci cæcos, aut claudos. Nec obstat Homo ille Evangelii, quem Latrones expoliaverunt; & plagis impositis abjecerunt semivivo relicto, quippe spoliatus est habitu gratiæ, vulneratus est divisione facta, inter partem superiorem, & inferiorem, cum vulnus sit divisio partium, ideòque illa respiciunt statum innocentia, non verò puram naturam. Ita non est debilius claudus ex vulnere, quàm claudus ex utero matris, nec infirmior cæcus ex vulnere, quàm cæcus ille natus Evangelii. Hinc facillimè exponuntur Concilia, sicuti Tridentinum à Lemos allatum, ubi dicitur libertatem, & naturalem possibilitatem deperditam, quippe eodem in loco Concilium definit, liberum arbitrium non extinctum, ideòque perdidit dona liberi arbitrii, ut expressè loquuntur Patres & Concilia, & interna inclinatio ad peccandum, oritur ex concupiscentia, quam & Lemos tueri debet naturalem; Uno verbo alienum peccatum cum non sit, nil physicè potest producere.*

Luc. 16.

Validius etiam evinemus, nec extrinsecè Hominem debiliorem, quippe mundum Hostem haberet, & quod fuscè convincimus Diabolum. Docet deus Angelicus; secunda secundæ articulo primo. *Hoc autem*

2. 169.

pertinet ad conditionem humana natura, ut ab aliis creaturis jvari possit, vel impediri. Unde convenienter fuit, ut Deus Hominem in statu innocentia, & tentari permitteret per malos Angelos & jurare eum faceret per bonos, ubi vides tentationem Dæmonis, non ex dominio nasci, sed ex conditione naturæ

& ideò in statu naturæ puræ extitisset. Docet iterum in prima parte articulo primo. *Impugnatio à Dæmone malitia procedit, qui propter invidiam Hominum, profectum impedire nituntur, & propter superbiam divina potestatis similitudinem usurpant, deputando sibi ministros determinatos ad Hominem impugnandum, quæ omnia forent in natura pura, invidente Dæmone Homini, beatitudinem naturæ, quam ipse amiferat; & superbia deputaret malos Angelos, cum Deus deputaret bonos. Iterum prima parte articulo primo docet. Quod infirmitati humana sufficeret ad exercitium, impugnatio quæ est à carne, & à mundo, sed malitia Dæmonum non sufficit, quæ utraque utitur ad Hominem impugnationem, adeò idem accideret in eo statu. Hæc & alia eruditissimus Doctor ex Scripturis desumpsit, ubi Deus facit cum tentatione proventum, ubi Deus malis bene utitur, ubi probat justos in pugna, ubi exaudit contra Job Dæmonem, nec exaudit ad sui utilitatem Paulum. Nec obstat Dæmonem expelli in natura lapsa, quippe per peccatum Homo possidetur à Diabolo, & Christus sine peccato tentatur. Uno verbo debilius est Homo lapsus moraliter, quatenus miseretur Deus innocenti, & compatiemur lapsu absque sua culpa, & libenter ipsi beneficimus, agrè ob culpam misero subvenimus; & pœnam peccati esse credimus, quod & ipsi Hostes cognoscunt; & constat in Juda impiè penitente. Quid ad nos, ipse videris. Et lex prodigium assimilat furioso; ideòque irascitur non miseretur.*

Nihil ergo perdidit Homo naturalis, cum Nemesius probet de natura Hominis, relicta naturalis in Angelis, & quidem peccato actuali peccantibus, longè melius in Homine, Originalem tantum culpam committente, inclinatio verò ad vitia, quæ Seneca teste, & experientia, absque Magistro discentur, naturalis est non orta è peccato, quam cum Seneca Philosophi agnoscunt, nec homo averfus est à fine naturali, ut validè Alvarez contendit, quippe omnes Beatitudinem querunt, omnis mens naturaliter Deum cognoscit, ideòque voluntas omnis post mentem, inclinatur ad illum amandum ut bonum, cum amor sit quoddam pondus, juxta illud Augustini experientia firmum, Amor meus pondus memi, illo feror quocumque feror; nec minus sit naturalis amor, quàm cognitio.

CAPUT III.

An Deus impossibilis jubeat.

A Verroes ille omnium Religionum contemptor, ideòque nullius affecta, Christi Religionem eo titulo damnavit. Lex Christianorum lex impossibilium. Ne ergo Dei nomen blasphemetur, legem nostram possibilem ostendamus.

Tonat ab antiquis temporibus Moyses.

Man-

Mandatam hoc, quod ego precipio tibi non dicitur supra te est, neque procul positum, nec in caelo situm, ut possis dicere. Quis nostrum valet ad caelum ascendere, ut deserat illud ad nos & audiamus, atque opere impleamus, neque trans more positum, ut causeris, & dicat. Quis ex nobis poterit transfretare mare, & illud ad nos usque deferre, ut possimus audire, & facere quod preceptum est? Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, ut facias illum, ubi Domini preceptum non est supra hominem, nec è caelo in terram est trahendum, imò nec transmare situm, quod arduum foret non impossibile, & si hoc in lege timoris non jubetur, quomodo imperabitur in lege gratiae, cuius tota vis est in fuitate? Et rursus Moyses terribiliter, invocatis caelo, & terra. Testes invoco hodie caelum, & terram, quod proposuerim vobis vitam, & mortem, benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitam, ut & tu vivas, & semen tuum, & diligas Dominum Deum tuum, atque obediat voci eius, & illi adhaereas. Et ante proposito vici bono, & malo mortis, concludit, Si autem aversum fuerit cor tuum, & audire nolueris. Quid autem contrarium magis impossibile, quam propositio vitæ, & mortis, & exhortatio ad sequendam vitam, & fugiendum mortis periculum, & unius præ alio electio, imò & sermo evidens, si aversum fuerit cor, & si audire nolueris, certè de vitanda semper morte, quod est Homini naturaliter impossibile, non est duplicis objecti propositio, non est exhortatio ad sequendam vitam; non est vitæ vel dulcis electio, nec dicitur si nolueris vitam.

A Moysè Propieta ad alium Prophetam, & quidem eruditissimum descendimus, qui Judaam sub nomine vineæ alloquitur. *Vinea facta dilecta meo, in cornu Filii Olei & sepavit eam, & lapides elegit ex illis, & plantavit eam electam, & edificavit turrim in medio ejus, & torcular extruxit in ea, & expectavit ut faceret uvas, & fecit labruscas. Nunc ergo Habitatores Jerusalem, & Viri Juda judicare inter me, & vineam meam. Quid est quod ultro facere debui vinea mea, & non feci ei. An quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas. Et nunc ostendom vobis, quid ego faciam vinea meæ, auferam sepem ejus, & erit in diripationem. An expectavit Deus a vinea, ut faceret uvas, quas germinare non poterat? An expectavit uvas a vinea, quas facere non poterat nisi labruscas, quas vix stolidos somniaret Agricola? An non debuit ultra vineam quid facere, si nec vim dedit germinandi? An vinea tota, culpa foret, si non ageret quod agere non poterat, & nulla Agricola necessaria subtrahentis? An non reponeret Deo quisque, ultra facere debuisti vineam, cui ad fructus producendas vim non præbuisi? Mendax ergo foret Deus non prædium, quod ea egit quæ agere potuit, ad labruscas tantum producendas aptum. Iterum exponit parabolam*

Prophetæ, *Vinea enim Domini exercituum domus Israel est, & vir Juda germen ejus delectabile, & expectavi ut faceret judicium, & ecce iniquitas, & justitiam & ecce clamor, ubi Deus expectat judicium, & ponit Israel iniquitatem, expectat justitiam & videt clamorem. An Deus expectat de spinis uvas, & de tribulis ficus sine miraculo? An non queritur de Agricola non de agro, cum agricola deest non ager sibi. Desuntque manus* Luc. 11. *poscentibus arvis.*

Iterum in veteri lege Solomon, Sapientissimus simul, & Prophetes scribit. *Non est speciosa laus in ore peccatoris, quoniam à Deo profecta est sapientia, sapientia enim Dei astitit laus, & in ore fideli abundabit, & Dominator dabit eam illi. Non dixerit per Deum abest, quæ enim odit ne feceris. Non dicat ille me implanavit, non enim necessarii sunt ei Homines impii. Erit ergo bona laus in ore justii, & sapientia in ore fideli abundat, & Dominator eam largietur. Nec aliquis permittitur, & dicere per Deum abest, nec dicere possum ille me implanavit, nec necessarii sunt impii Deo. Si autem impossibile est Dei mandatam, non astat sapientia Dei laus, non abundat, sed inops est in ore fideli, nec Dominator justo largitur, ut sunt clare Jansenii phrasæ, deest quoque illi gratia qua possibilia fiant, dicere possum per Deum abest, ille me implanavit, & solus, & necessarii sunt ipsi nocentes; quæ omnia Dei veritatem evertunt. Acrius profecquitur Deus ipse. Si volueris mandata servare con-* Eccl. 15. *servabunt te. Ex mox. Apposui tibi ignem, & aquam ad quod volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita, & mors, quod placuerit ei dabitur illi, ubi homo si vult servat mandatam, & datur illi quodcumque placuerit. Et alibi clarissima phrasi. Beatus vir qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mola, & non fecit, ubi potuit transgredi, & non est transgressus. Et apud Jeremiam Deus. Ecce ego do vobis viam vitæ, & viam mortis, ubi Deus testatur se utrumque dare, & Homo viam tantum mortis faceret, cui ergo credendum uni vel alteri Homini, an Deo expressè testanti.*

Hucusque audivimus legem veterem, longè nova graviorem, audiamus Christum ipsum apud Matthæum de sua certè lege instructum. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis & ego reficiam vos, tollite jugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris. Jugum enim meum suave est. & onus meum leve, ubi Christus vocat afflictos ad solatium, vult laborantes omnes reficere, vult fessos omnes requiem invenire, vocat jugum suave, & sine jugo, onus absque onere leve. Rursus apud Joannem veritas promittit. *Eam qui venit ad me non ejiciam foras quia descendit de caelo, non ut facerem voluntatem meam, sed voluntatem ejus qui misit me. Hac est autem voluntas ejus, qui misit me Patris, ut omne* quod*

quod dedis tibi non perlatam ex eo, ubi voluntas Patris est, ut Filius neminem sibi traditum perdat, nec rejiciat ullum sed se venientem, quomodo autem non perdit illum, cui vim negat servandi mandata, quomodo non rejicit venientem, qui pedes non commodat ad ambulandum, & facit ut venire non possit. Et rursus. *Qui venit ad me non esuriat, & qui credit in me non sitiet unquam.*

L.7. An nunquam sitit quem aqua deserit? Et rursus sub eadem aqua allegoria. *Si quis sitit veniat ad me, & bibat. Qui credit in me, sicut dicit Scriptura flumina de ventre ejus fluent aqua viva.* An vera essent in eo, qui aquam non haberet? An non sitiret Filius Agar, consumptus in utro aqua, & nullo viso aqua puteo, dicitis enim non videbo morientem puerum. Uno verbo ita imprudens foret Christus, ut reprehenderet præcepta

Gen. 21. gravis, & ipse imponeret impossibilia. *Alligant enim onera gravia, & importabilia, & imponant in humeros hominum.* Diceretur Christo quod Homini. *Propter quod inexcusabilis es & homo omnis qui judicas. In quo*

Mat. 23. *enim judicas alterum te ipsum condemnas, eadem enim agis quem judicas.* Et stylo satyrico Vates. *(Quis tulerit Gracchos de seditione querentes.) Si fas displicat Verri, ac homicida Niloni.* Absit, ut Christus agat quæ reprehendit.

Rom. 2. *enim judicas alterum te ipsum condemnas, eadem enim agis quem judicas.* Et stylo satyrico Vates. *(Quis tulerit Gracchos de seditione querentes.) Si fas displicat Verri, ac homicida Niloni.* Absit, ut Christus agat quæ reprehendit.

Magistri vestigiis insistant Discipuli, & Doctor Gentium hortatur. *Sive manducatis sive bibitis, sive aliud quid facitis in gloriam Dei facite?* An tantus Doctor Christianis, impossibilia, aut suadet, aut mandat, & si omnia in gloriam Dei dirigunt, nihil est quod esse non possit honestum, & Sanctum.

1. Cor. 10. *Et rursus. Tentatio non apprehendas vos nisi humana, fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis.* Si ergo Deus Daemoni manus ligat, nec supra potestatem nostram tentet, ipse supra nostra vires erit tentator? Si facit unam tentatione proventum, faciet eum tentatione ruinam, & quidem irreparabilem Christiano, & justo? Et rursus citato veteri testa-

Rom. 10. *mento. Totâ die expandi manus meas, ad populum non credentem, & contradicentem mihi.* Si ergo tota die manus expandit, nunquam populum deserit, si expandit ad Hostes, & contradicentes longè fortius ad Amicos, & obtemperantes? An Deus persequitur Sanctos, & expandit manus non credenti?

Ab Apostolo unico ad plures descendimus, ubi extat solidissimum exemplum, ubi Apostoli in Concilio collecti, Spiritu Sancto præsidente decidunt. *Nunc ergo quid tentatis Deum, imponere jugum super cervicem discipulorum, quod neque Patres nostri, neque nos portare potuimus.* Et post plura. *Visum est Spiritui Sancto & nobis nihil ultra imponere vobis oneris, quàm hæc necessaria ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione, à quibus custodientes vos bene agerit.* Si ergo ten-

tatio Dei est, imponere jugum super cervicem Apostolorum, quod neque Patres portare potuerunt, neque Filii ipsi potuerunt tolerare, quid erit lex impossibilem ferre? Si tentatio Dei est lex gravis, longè vtilidius erit lex impossibilis? Si reprehendunt crimen legis gravis, non committent pejus legis intolerabilis. Et certè ut vidimus legis veteris mandatum, non erat supra Hominem, nec in cælo situm, erat durum non impossibile. Irridens ergo forent Apostoli, ipsorumque præses Spiritus Sanctus.

Ipsi Sancti & Interpretes, & probant, & elidunt argumenta contraria, solusque Hieronymus sufficeret ad Galatas, ubi fuscè probat Sanctos veteres justificatos fide Christi. *Si quidem Abraham vidit diem Christi, & Moyses majores divitias estimavit thesaurum Ægyptiorum improprium Christi, aspicebat enim in rememorationem, & Esajas vidit gloriam Christi, ut Joannes Evangelista commemorat, & Judas de omnibus generaliter. Commovere vos volo scientes semel omnia, quoniam Jesus populum de terra Ægypti salvans secundo eos qui non crediderunt perdidit.* Et probat & concludit. *Esse autem legem spirituales extra legem litera, & deinde citat Apostolum. Itaque lex sancta, & mandatum Sanctum, & justum, & bonum.* Et Ezechiel ex Persona Dei. *Edmuni inquit eos id est*

populum Judæorum de terra Ægypti, & adduxi eos in desertum. & dedi eis præcepta mea, & justificationes meas ostendi eis, quas faciens Homo & vivet in eis. Et rursus citans illud sui maledicto legis, concludit. *Justus ex fide vivit, & capite tertio. Cùm mandatum, quod ex jure præcipitur, ostendat potius, arguatque peccatum. Quomodo & Judex non est auctor sceleris, nequam Homines vivificando, sed concludit eos; & nocentes sua auctoritate pronuntiat.* Et ihu probat ex Apostolo le-

L.1. *gem pãdsgogum, quæ ad fidem preparat.* Et contra Pelagianos aliud est. *damnavit legem quod Manicheus facit, aliud legi præferre Evangelium, quæ Apostolica doctrina est, & id rationibus evidentissimis convincit Augustinus.* Sic toto libro contra Adversarium legis, & prophetarum, de Spiritu & litera, ubi probat ex Abraham, deputatum esse illi ad justitiam, & ad Bonifacium ait. *Quis enim Catholicus dicit, quod nos dicere justitiam Spiritum S. adjutorem virtutis in cæteri restantem non fuisse? sic Tertullianus in Marcionem.*

Etiam ex professo Augustinus de gratia, & libero arbitrio, innumeras Quenellii objectiones confutat. *Ne autem putetur nihil C.13. ibi facere ipsos homines per liberum arbitrium, idè in psalmo dicitur Nolite obdurare corda vestra, & per ipsum Ezechielem. Projicite à vobis omnes impietates vestras, quas insipid egistis in me, & facite vobis cor novum, & Spiritum novum, & facite omnia mandata mea. Ut quid morientis domus Israel dicit Dominus, quia nolo mortem morientis dicit Adonai Dominus, sed convertimini & vivetis, cui dicitur convertite vos Deus. Memine-*

rimus Deum dicere Projicite à vobis omnes impietates vestras cum ipse justificet impium. Meminerimus ipsum dicere. Facite vobis cor novum, & Spiritum novum qui dicit Dabo vobis cor novum, & Spiritum novum dabo in vobis. Quomodo ergo qui dicit facite vobis hoc dicit dabo vobis? Quare jubet si ipse daturus est? Quare dat si homo facturus est, nisi quis dat, quod jubet, cum adjuro ut facias, cui jubet. Semper est autem in nobis voluntas libera, sed non semper est bona. Et mox. Ad hoc enim valet quod scriptum est, si volueris conferre vobis mandata, ubi pauca fert Augustinus, sed innumera innuit similia, ubi dicitur. Si volueris, si volueritis, ubi Deus adjuvat, ubi dicitur Homini ut facias; ubi innumera Pelagiani ferunt de libertate, & ipse cum auxilio Dei omnia concedit, imò hic est error Aduerforum, dicentium Deum, non nos agere, quod expressè & ex professo confutat. Quare dat si Homo facturus est, nisi quis dat, quod jubet. Et mox. Semper est autem in nobis voluntas libera. Et rursus de præddestinatione Sanctorum. (Ideo enim hæc & nobis præcipiuntur, & donis Dei esse monstrantur, ut intelligatur, quod & nos ea facimus, & Deus facit, ut illa faciamus sicut per Prophetam Ezechielem apertissimè dicit. Quid enim apertius quam ubi dicit faciam ut faciatis.) & millies clamat Deum facere ut faciamus, & agnoscit, & Quenellius, Deum mittere bona inspirationes.

Ser. 28. Etiam S. Augustinus se se exponit ex Natali, de verbis Domini capite nono, ubi solvit illud, inimicus est justitiæ, qui pœnæ timore non peccat, ubi timorem docet paulatim, cupiditatem & malam consuetudinem frangere. Domabis si vigilabis, vigilabis si timebis, timebis si Christianum te esse cogitaveris, & rursus enarratione in psalms. Cœpisti à timore, consummaris ad sapientiam, sic de verbis Apostoli, ubi duplicem timorem alium malum, alium bonum ex timore gehennæ eximè distinguit; tu te vide inspicere te ipsum si faceres, & mox. Sed time tamen & formido ista te custodiat. Et rursus ibi solvit illud Joannis. Perfècta charitas servat mixtis timorem, & de servo timente verberari. Hac timens servus non peccat, imò tractatu nono in Joannem concludit contrarium. Ergo incipiat timor, qui initium sapientie timor Domini. Timor quasi locum preparat charitati, & probat exemplo filii, & est tæ Sermon de verbis Apostoli, probat ex Scriptura, & Christo ipso dicente cum time te qui habet potestatem, & corpus, & animam perdere in gehennam, & Natalis Alexander de Sacram. o penitentia alias adducit autoritates fusi, & solvit eas quæ contrariæ apparent, unde mirum est aliquos indicare falsum.

Adest & in peccatoribus fiducia ex Paulo. Si montes transferam charitatem autem non habuero nihil sum, & hoc neque negat Heretici, quamvis negent in peccatore veram

fidem. Adfunt copiosi textus de gratis, augegente non tollente libertatem, & tractatibus integris claret. Noli cogitare te invitum trahi, & post plura. Videe quomodo trahit Pater in Jo.

docendo delectat, non necessitatem imponit &c. Ecce quomodo trahit, erunt omnes decabiles Dei, & inscriptio librorum docet, de gratia & libero arbitrio, & de libero arbitrio; Sic Innocentius, Celestinus, & Araucana Synodus, imò & expressè Augustinus sub gratis magis liberum vult arbitrium. Desinant ergo sic insanire, & ad hoc se intelligant habere quantum possunt liberum arbitrium, non ut superba voluntate respuant adjunctionem, ut nisi pia voluntate invocent Dominum. Hæc enim voluntas libera tantò erit liberior, quantò sanior, quasi Divinæ misericordiam gratiæque subiectior. Et rursus. Si verè volumus defendere liberum arbitrium non appugnemus undè sit liberum. Nam qui oppugnat gratiam, qua nostrum ad declinandum à malo, & faciendum bonum liberat arbitrium, ipse arbitrium suum adhibere vult esse coactum, ubi liberior est homo sub gratis, ubi sine gratia est captivus; quod & sæpè repetit, & Celestinus sit liberum arbitrium ferri de languido sumum, an sanum viribus non augetur. Concordet hæc Quenellius cum eo, quod solus agit Deus in homine, & homo se habet ut mortuus; cum ut vidimus homo, non solum sit liber, sed sub gratia habet in fide, liberrimam voluntatem, & Prosper sententia sexta post responsum ad capita Gallorum, Arbitrium enim homini gratia Dei non auolet, sed adoleat, & versu. (Tunc fiet cursus velox, oculoque videntes, libera libertas.) Elegantissimè & sèso calamo Origenes, nostram sententiam confirmat, & Quenellii argumenta solvit antequam audiret. Si annuntiatum est Homo, quid est bonum, ut quis Dominus requirit à te, nisi ut facias iudicium, & diligas misericordiam, & paratus sis ire cum Domino Deo tuo. Et Moysi dicit, posui ante faciem meam viam viam & viam mortis, elige quod bonum est. Et rursus ex Matthæi septimo. Qui autem audiat hæc & non fuerit, similis est viro stulto. Et iterum ad Romanos secundo. An divitias bonitatis, ac patientia, ac longanimitatis contemnis, ignoras quod benignitas Dei ad patientiam te adducit, ubi contemnit Peccator benignitatem, & divitias patientia, & longanimitatis. Et post solutam objectionem Pharaonis. Nunc videamus epiani de his, que Ezechiel dicit quam ait. Auferam cor lapideum ob eis, & immittam in eis cor carneum, ut in iustificationibus meis incedant, & præcepta mea custodiant. Si enim quum vult Deus auferi cor lapideum, & carneum dat, ut præcepta sua serventur, & mandata custodiantur, neque malitiam auferri in nostra videbitur esse potestatem. Auferri enim cor lapideum, non aliud videtur esse, quam malitiam, qua quis obduratur abscindit, à quo Deus vult. Et mox. Si non in nostro actu est, ut fiat nobis cor carneum, sed solius Dei

Ep. 89.

Ep. 107.

C. 9. ad Ep. Gal. 11.

C. 45.

L. 3. per. Mich. 6.

Deut. 30

L. 3. per.

1. C. 4. Et rursus ibi solvit illud Joannis. Perfècta charitas servat mixtis timorem, & de servo timente verberari. Hac timens servus non peccat, imò tractatu nono in Joannem concludit contrarium. Ergo incipiat timor, qui initium sapientie timor Domini. Timor quasi locum preparat charitati, & probat exemplo filii, & est tæ Sermon de verbis Apostoli, probat ex Scriptura, & Christo ipso dicente cum time te qui habet potestatem, & corpus, & animam perdere in gehennam, & Natalis Alexander de Sacram. o penitentia alias adducit autoritates fusi, & solvit eas quæ contrariæ apparent, unde mirum est aliquos indicare falsum.

Adest & in peccatoribus fiducia ex Paulo. Si montes transferam charitatem autem non habuero nihil sum, & hoc neque negat Heretici, quamvis negent in peccatore veram

i. Cor. 13

Dei opus est, non eius nostrum opus, secundum virtutem vivere, sed in omnibus gratia opus videbitur. Hæc quidem dicuntur bis, qui volunt ex Auctoritate divina Scriptura discedere, nihil esse positum in nostra potestate. Quibus respondendum, hoc non taliter intelligi oportere, sed sicut si sit aliquis imperitius, & indoctus, in quidem sententiæ imperitia sua vitam, sive adhortatione cuiusquam, sive prudentiam, quorumcumque emulatione pulsatus iradat se alieni, à quo confidat posse se diligenter imitari, & competenter erudiri; ubi promittit offerenti se, atque in omnem obedientiam mancipato, sic dicit cæcos curatos à Christo, qui & precati sunt, & crederunt se posse illuminari; & multa solvit & illud. Quia si quis se ipsum mundaverit erit, ut ad honorem iustificatum, & utile Domino ad omne opus bonum, semper paratum nihil videtur in Deo possuisse, sed totum in nobis, in his vero, in quibus ait Possentem habet figuram de eadem massa facere, aliud vas in honorem aliud in contumeliam, totum videtur ad Deum retulisse, non est accipiendum sibi esse contrarium, sed uterque sensus ad unum vocandus est, & à duobus unus effici debet intellectus, id est ut neque que in nostro arbitrio sunt patemus, sive adiutorio Dei effici posse, neque ea que in manu Dei sunt patemus absque nostris actibus, & studijs, & proposito consummari, quod vidimus ex Augustino, & immensa eruditione ex Scripturis, evincitur totum dari Deo, & libero arbitrio.

Miror dici impossibilem legem, cum innumeris Prophetæ, & iusti sint salvati. Denique responsum est in textu, ubi non dicitur peccavi per legem, sed peccatum non cognovi, nisi per legem, concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret. Non concupisces, quod cum Theodoro, & Ambrosio clarum docent interpretes.

Redit ad pugnam validior Augustinus, & mandata Dei descendit & possibilia, & suavia etiam & levia, & libro de natura & gratia Scripturæ congerit testimonia. *Hæc est eboritas Dei ut mandata eius servemus, & mandato eius gratia non sunt.* Et rursus. *Quomodo enim est grave iugum cum sit dilectionis mandatum?* Tum ex professo docet hominem trahi, & voluntate, & voluptate, quod exemplis numerosis convincit, tum phrasæ est millies apud Augustinum, Dei gratia suave fieri, quod non delectabat, & Adversarii ipsi ultra largiuntur, gratiam consistere in delectatione.

Idem sustinent cum Augustino Patres. Sustinet Cyprianus ad Quirinum, & grave esse iugum Legis & leve Christi onus, ex tribus Scripturæ textibus confirmat, & funiculo triplici circumdatur. Ex illo celeberrimo Matthæi. *Iugum meum suave est & onus meum leve*, ex Apostolorum actibus, grave vocabantibus Moyses iugum, & leve Christi secutus, ex axiomate missimum Christi. *Quæcumque vobis non vultis alteri ne faciatis*, ubi in uno textu fiat lex tota Christi. Sustinet

& Leo Magnus de Epiphania. *Hic autem Pater pro Filio, & bonis servis non solum, nec asper nec onerosus, sed etiam suavis, & levis est dicente Domino tollite iugum meum super vos & discite à me quia mitis sum & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris, iugum enim meum suave est, & onus meum leve.* Sustinet & etiam Hieronymus, in omnium gravissimo præcepto. *In reliquis operibus bonis interdum, potest aliquis, qualemcumque excusationem prætere de habendam verò dilectionem, nullus se poterit excusare. Potest aliquis tibi dicere, non possum jejuare, nunquid potest dicere non possum amare.* Et scilicet opertum inductione urget. *Non enim ibi aut pedes laborant currendo, anres audiendo &c. Intus in nostro corde est, ubi redire iubemur dicente Propheta. Redite prævaricatores ad cor, ubi in nobis est, quod à nobis petitur, & in commentariis epistolæ ad Galatas, Joannes Apostolus quæritus cur illud repeteret diligit alterutrum. *Qui respondit dignam Joanne sententiam. Quia præceptum Domini est, & si solum fiat sufficit, ubi in uno præcepto sunt omnia. Et id didicit Hieronymus à Paulo. Qui diligit proximum legem implevit. Nam non adulterabis. Non occides non furaberis. Non falsum testimonium dices. Non concupisces, & si quod est aliud mandatum in hoc verbo influatur, Diliges proximum tuum sicut te ipsum, dilectio proximi malum non operatur, plenum ergo legis est dilectio; in una ergo proximi dilectione, quam & natura ipsa insinuat, & gratia suaviter perficit, stat plenitudo legis, ideòque suave est unum præceptum, naturæ accommodatum non oppositum. Sic & sapientissimè Psalmista Dei mandatum, appellat non impossibile cum Quenellio, sed facile etiam nimis. Latum manularum tuum nimis, in eia testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis &c.* Et Paulus ad Philippenses dicit esse gaudendum & semper. *Gaudete in Domino semper iterum dico gaudete*, ubi per emphasis ad gaudendum bis invitatur. Hoc indicat ipse titulus novi testamenti lex gratiæ & amoris, hoc interpretes omnes exponunt, voci Christi suam jungentes, quod & egit novissimè Synodus Tridentina, & Patres omnes argumenta seu potius querelas, Hostium nostrorum solventes, de impossibilitate, & legis dardicia. At innumeris relictis satis est unus Quenellius, ubi millicies opponit legem veterem novæ, quod illa impossibilis foret, hæc sit suavis, ubi sæpe vult solam Charitatem imponere, solam pugna-re & coronari, & ubi charitas & amor est ex Augustino & experientia, aut non laboratur, aut labor ipse amatur.*

Hucusque defendimus Justos, de reis nihilum Pontificibus, & Tridentino Concilio locutis, quibus Deum impossibilia mandare posse, tenet Adrianus, quodlibeto octavo quæstione quinta, Ahulensis in caput quartum Matthæi, Catherinus & aliqui alii, at nec reus impossibilia iubet Deus, & plu-

s. 7. 11. 2

In c. 5. Matt. 11.

Rom. 13.

Ps. 115.

C. 4.

C. 69.

& plura dicta universalia sunt cunctis .

Nec deest gratia sufficiens peccatori : Jubet Christus Petro ut dimittat fratri . Non dico septies sed septuagies septies , ubi vides frequentissimè peccantem converti .

Ab. 7. *Exclamat Stephanus contra Judæos . Vos semper Spiritus Sancto resistitis , et Deo semper peccanti , semper Spiritus Sanctus est præ-*

L. 1. c. 66 *rens , & clamavit voce magna . Domine ne statuas illis hoc peccatum , & si Stephanus non orasset Ecclesia Paulum non haberet . Etiam*

L. 1. c. 36 *os aure um Chrysostrum exclamat de penitentia . Milles peccasti , milles penitere ,*

C. 8. *& Nicephorus Chrysostrum referens ait , decies milles peccasti decies milles penitere . Exclamat Novatianus tunc Catholicus . Toties remittens quoties delinquit , ut*

Pf. 135. *de penitentia scribitur apud Tertullianum Exclamat Lateranense Concilium & jus canonicum . Penitentia tempus usque ad mor-*

tem extendi . Exclamat Spiritus Sanctus per os David . Et misericordia ejus non est numerus ; imò vel in uno psalmo semper con-

Mat. 11 *geminat . Quoniam in æternam misericordia ejus , & misericordia ejus super omnia opera*

1. Petr. 3 *ejus .*

Ex. 33. *Neque gravissimi Peccatores , auxilio carent sufficienti . Vocat Christus omnes pro-*

C. 11. *ferus . Venite ad me omnes , & uenium vult perire , ad eò ne unum quidem excludit .*

1. Petr. 3 *Alloquitur pessimus Ezechiel . Convertimini à viis vestris pessimis , adeò & pessimus Deus*

Ex. 33. *convertit . Alloquitur totus emphasus Jeremias . Frons meretricis solita est tibi , noluisse*

C. 11. *erubescere , saltem amodo voca me , ubi & vocat vel non cubescentes . Alloquitur grandia Oseas . Quomodo dabo te sicut Adamam ,*

Rom. 2. *ponam te at Seboim . Convertam est in te cor meum . Et mox . Non irascar in perpetuum , & sunt civitates cœlesti igne consumptæ .*

Ep. 9. *Exclamat gravida phrasi Paulus . Thesau-*

C. 23. *rizas tibi iram in die ira , ubi ira cumulatur ut thesaurus , & mox subditur . An ignoras quod patientia Dei ad penitentiam te adducit ,*

L. 1. c. 33. *ubi in summa ira summa est patientia .*

Ep. 54. *Scripturam sequuntur Interpretes . Ità bellè Fulgentius . Sicut medico nulla est in-*

D. 3. c. 27 *sanabilis plaga , ità neque aliquo tempore cœlestis potest deficere medicina . Ita Author de vocatione gentium . Neque alicui perennium suppetat excusatio de obnegato lumine veritatis , ubi & infidelis includit , & Paganos . Ita Augustinus in opere imperfecto . (Tempus & locus penitentiam datur etiam Filiis iræ deditis morti , & penitentiam non acturis ,) & epistola integra ad Macedonium . Instantem autem Hominum aliquando iniquitas progreditur , ut etiam post aliam penitentiam post Altaris reconciliationem vel similia , vel graviora committant , & tamen Deus facit etiam super tales oriri Solem suum , nec minus tribuit , quàm ante tribuebat largissima munera vita , ac salutis . Et rursus . Quis audeat dicere erga istos non agi , quod Apostolus ait . Ignoras quia patientia Dei , ad penitentiam te adducit , ubi post gravissima crimina gravio-*

ra etiam committentes , habent largissima munera vitæ , ac salutis ; & ait . Deus super eos suæ patientiæ non obviscitur , sic in psalmo sextum , sic Origenes in caput novum epistolæ ad Romanos , Paulinus epistola prima , sic Chrysostrum , quem citat & adoptat lex . Si quis in profundum malorum venerit , si tamen converti velit libenter suscipit & amplectitur Deus , si velit non si possit , & sermo est de veniente in profundum malorum , & lex loquitur , & Patres , Leo milles , & Patres de penitentia passim , & lex . Et Concilium Colonienfe expressivissimis verbis .

Post verba sunt & exempla ? Simeoni ementi Spiritum S. , & Mago dicitur , Penitentiam age , Converti sunt impiissimi Nabuedonolor , Manassés , Achab , Idololatra ad intercessionem Moysis , Judæi pro quibus oravit Christus , & multi revertentur percutientes peccata sua , imò Montanista , & Novatiani fatebantur , Deum solum ea peccata remittere , vel singulariter ex dispensatione Apostolos .

Quidquod Deus indurat beneficiis . ut ait Augustinus , & Scriptura : Ego indurabo cor ejus , & multiplicabo signa , indurat dando quod volunt , ut diviti .

Divites eos secundum desideria cordis eorum ibant in adinventioibus suis , relinquit malos consiliarios ut Roboam , tollit ab iis labores . In labore Hominum non sunt ideò tenuit eos superbia . Pharaoh ingravavit cor suum , & latè præcipitur ipsi , & reprehenditur , quod noluerit Isaac dimittere . Sunt & rationes validissimæ , Deus foret tyrannus quamvis non injustus , sicut tyrannus fuerat qui reis , lachrymas vebat in tormentis , vel qui reum furti castigaret , quod sine militibus arcem non capisset .

Innumera vel contraria nostra sunt . Nostrum est illud cum Paulus præcipit , ut peccans mansuetè corripitur . Ne quando Deus det illis penitentiam , dat igitur mansuetè correptis . Nostrum est illud non poterant credere . Et mox . (Verumtamen & ex Principibus multi crederunt in eum .) Nostrum est illud . Si potest Esbiops mutare pellem suam , sic vos poteritis benefecere , cum didiceritis malum , ubi ex mala consuetudine dicit non posse , & milles clamat , Lavamini

minidi estote , auferite malum cogitationum vestrarum ; Si fuerint peccata vestra ut Coccinum sicut nix dealbabitur . Nostrum est illud . Facilius est camelum transire pro foramen acus , quàm divitem intrare in regnum cœlorum , cum divites multi sint salvi , & librum edidit Clemens Alexandrinus , Inferiptum quis dives salvetur . Nostrum est illud . Omnia propter semetipsum operatus est Domini

impium quoque ad diem malum , cum Septuaginta legant , impium quoque ordinavit ad diem malum , prævisa nempe impietate , nec mortem fecit ipse , nec ei sunt necessarii homines impij : Nostrum est citari peccatum ad mortem , quippe Novatianum

Prof. 7. *Prof. 7. *Prof. 7.**

Exod. 7. *Exod. 7. *Exod. 7.**

Pf. 59. *Pf. 59. *Pf. 59.**

Pf. 72. *Pf. 72. *Pf. 72.**

Jer. 13. *Jer. 13. *Jer. 13.**

70. 12. *70. 12. *70. 12.**

Prof. 7. *Prof. 7. *Prof. 7.**

Prof. 7. *Prof. 7. *Prof. 7.**

Prof. 7. *Prof. 7. *Prof. 7.**

Prof. 7. *Prof. 7. *Prof. 7.**

Prof. 7. *Prof. 7. *Prof. 7.**

Prof. 7. *Prof. 7. *Prof. 7.**

Prof. 7. *Prof. 7. *Prof. 7.**

Prof. 7. *Prof. 7. *Prof. 7.**

Et effect

effet id fateri, & ipsi negabant Ecclesie non Deo, & eum Patribus tenentur fateri esse impenitentiam finalem, cum alia delicta Ecclesia condonarit. Noster est Gregorius. *Li-*

I. 11. cet exteriori vocem audiamus interius gratia Dei,

non tanguntur, quippe ponit resistentiam in

reprobo. *Nec mirum si de corde reprobo Præ-*

dicatior minime auditur, cum nunquam ipse quoque Dominus in his, que loquitur res-

istentiam moribus impugnetur, & citat illud.

Considera opera Dei quod nemo possit corrigere,

quem ille despexerit, ubi notat eisdem hebræis verbis,

impossibile scribi ac difficile Cornelius à Lapide. Perversi difficile cor-

riguntur, & mox impossibile verum ostendimus.

Namquid potest oblivisci mulier infantem suum.

Et de Deo tam Pater nemo ait Tertullianus, & David se à Matre relictum non à Deo fatetur. Tandem lacerator noster

est de summo bono, ita despicitur à Deo, ut non possint mala plangere, etiam si vel-

int, quippe Consilio inundatorum Spirituum sit. Et mox. Aditum penitentia hominibus

obserare cupimus, possunt ergo led nolunt.

CAPUT IV.

An detur gratia interior cui resisti possit.

Sapientissimus Deus aspidi surdæ peccatorem Hominem assimilavit, qui sapientem Magum non audit. *Sicut aspidis surdæ,* & obstruunt aures suas, *que non exaudiet vocem incantantis, & venefici incantantis sapienter.* Talis est vox Dei sapienter incantans, at ubi aspidis aures obturat, nec incantatio sapiens exauditur.

Vocat ergo Deus & non auditur, ipso teste, & contra se loquente; & quamvis omnipotens vocet ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, & vox juxta phrasim Aratoris germinet. Et vox semen erat, in corde peccatoris sterilesit. Ipse Deus est qui loquitur *Vocati, & renuistis, expandi manus meas, & non erat qui aspiceret, des-*

perxistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro

videbo, & ante dixerat. Convertimini ad correptionem meam, & proferau vobis spiritum meum,

& ostendam vobis verba mea, ubi queritur Deus vocationes vacuas, omnem-

que Consilii rationem despectam, ubi vocat, ad conversionem nec auditur, promittit Spiritum suum, nempe gratiam internam, & non erat qui aspiceret. Idem pe-

ne die quotidie repetit Deus. Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra,

sicut in exhortatione secundum dicit tentationis in deserto, ubi tentaverunt me Patres vestri, ubi hortatur Israel ut vocem Dei audiat, ne filii pravorum imitati Patres, progeniem ferant vitiosorem; ubi timet ne accidat hodie, quod olim per tot annos queritur accidisse. Extat & Christi Domini

axioma, experientia teste comprobatum. Multi sunt vocati, pauci vero electi, & parabola est de multis ad cœnam vocatis; & de nuptiis Patris pro Filio. Et nisi servos suos

vocare iuvitatis ad nuptias, & volebant venire, ubi vocat Deus nec auditur, & excusationes illa frivola apud Lucam, apud Mat-

thæum sunt subterfugia, non possum venire, non possum venire, & nolabant venire, & rursus. Illi autem neglexerunt, abierunt. Et iterum. Intravit autem Rex ut videret dis-

fundentes, & vidit ibi Hominem non vestitum veste nuptiali. Et ait illi Amice quomodo hac intrasti, non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit Rex ministris, Ligatis manibus, & pedibus ejus mittite eum in tenebras exteriores. Et tamen erat unus ex vocatis. Itaque ergo ad exitum parum, & quoscunque inveneritis vocate ad nuptias. Aliqui ergo vocati, non habent vestem nuptialem, gratiam nempe sanctificantem & charitatem, & in tenebras exteriores ejectionem, eo quod vocati ipsa caruerint, adeo habere debuerant vocati, adeo resistunt vocationi interiori, cum nulla culpa sit resistere externæ, quando cum interna vocatione non confederatur; nec vox externa sufficiat, ut contra Pelagium docet Ecclesia Christi. Exclamet nunc Quenellius altè. Gratia est vox illa Patris, que homines interius docet, ac eos venire facit ad Jesum Christum, quicunque ad eum non venit postquam audierit vocem exteriorem Filii, nullatenus est doctus à Patre.

Simillima est quæstio hæc illi de gratia, ubi Pelagiani innumeris textus, pro libero arbitrio ferebant, ultrò plaudentibus Catholicis, & Catholicis innumeris ferebant pro gratia, fert innumeris Quenellius pro gratia efficaciæ, quos ultrò, & nos, Ecclesieque commendat, & fert Ecclesia innumeros pro gratia sufficienti. Exclamat Quenellius cum Psalmista. *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit; cum Ester. Non est qui tua possit resistere voluntati.* Vocat Matthæum, Petrum, Paulum, & statim voci ipsius obediunt. Exclamat, *Dei gratia nihil est à hâc quàm ejus omnipotens voluntas, hæc est ideo quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis scripturis, est voluntas creans, resuscitans, sanans, quia nihil resistit omnipotenti, & semen verbi quod manus Dei irrigat semper assert fructum suum, & immediata Dei gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotens voluntas, hæc est idæa, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis, sic ait Leproso, Volo, mundare, sic Lazarus veni feras. Sic sequela, & operatio operationis Dei Incarnantis, & resuscitantis Filium suum. Et rursus. *Deus ipse nobis idæam tradidit omnipotentis operationis sue gratia eam significans per illam, qua creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam.* Et rursus. *Iusta idæa quam Centurio habet de omnipotentia Dei, & Jesu Christi, in sanandis corporibus solo motu sua voluntate**

Mat. 11

C. 4.

C. 12.

Pf. 17.

C. 13.

C. 18.

C. 19.

C. 21.

C. 23.

C. 24.

nis est imago Idea, qua haberi debet de omnipotentia sua gratia in sanandis animabus à cupiditate, quod & Patres assimilant & creationi, & resurrectioni, & saluti.

Hæc & similia cumulat Quenellius, de absolute Dei voluntate, & innumera repetit Ecclesia, de altera Dei voluntate quæ non impletur. Hic queritur amarè de Jerusalem Christus. Quoties voluit congregare Filios suos, quemadmodum Gallina congregat pullos suos sub alas; & noluit, ubi voluit Christus millies sub alas congregare Filios Israel, & ipsi noluerunt, & non sunt congregati. Quotidie exclamat Deus. Nunguid voluntatis mea est mors impij, Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat.

Mat. 23

Eccl. 32

1. Tim. 2

2. Petr. 3

Rom. 2

Th. 20.

Ps. 25.

C. 4.

Mat. 7.

yo. 6.

Quoties voluit congregare Filios suos, quemadmodum Gallina congregat pullos suos sub alas; & noluit, ubi voluit Christus millies sub alas congregare Filios Israel, & ipsi noluerunt, & non sunt congregati. Quotidie exclamat Deus. Nunguid voluntatis mea est mors impij, Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur & vivat. Quotidie cum Christo dicimus. Fiat voluntas tua sicut in celo, & in terra, & tamen quotidie moriuntur impij, quotidie indurantur non convertuntur rei, & sit Dei voluntas in celo non in terra. Ipsemet Deus ex Apostolo. *Vult omnes Homines salvos fieri, & tamen quædam pauci salvantur, & per singultam cæli viam, Quam pauci intrant teste veritate ipsa.* Ipse teste Apostolorum Principe. *Non vult aliquem perire, sed omnes ad penitentiam reverti, & tamen infideles omnes pereunt, & mali Catholici multi, nec ad penitentiam ut cernimus revertuntur.* Quoties Deus jubet, & non obedit peccator, ut experientia ipsa demonstrat, & Scriptura innumeris in locis. Quoties Deus peccatores adjurat, ut ad penitentiam convertantur & nolunt. *Benignitas Dei ad penitentiam te adducit, secundam tamen duritiam suam, & impunitis cor tuam thesaurizas tibi iram in die ire, ubi eodem in texto benignitas est Dei, verè invitat ad penitentiam, alioquin foret illusio non benignitas, adducere tantum apparet, & duritia, & impunitis cor, & thesaurizant iram in die ire.* Quoties Deus emollit cor, & peccator eo magis indurat, & in obduratis agnoscit Janfenius. Desinant ergo voca illæ fallaces, & millies falsa ex Scripturis. *Vero gratia idea est, quod Deus vult sibi à vobis obediri, & obediri, imperat & omnia sunt, loquitur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.* Et iterum. *Deus illuminat animam, & eam sanas aequè ac corpus solo sua voluntate jubet, & ipsi obtemperant.* Scribit etiam ad Thesalonicenses Apostolus, & cum iis Christianis omnes alloquitur. *Hæc est enim voluntas Dei Sanctificatio vestra, ut abstineatis vos à fornicatione, & mox. Et me quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio Fratrem suum, & tamen nec Thesalonicenses omnes, nec Christiani omnes in Ecclesia, hanc Dei voluntatem adimplent, & infirmam non omnipotentem constituunt.*

non perdam ex eo, sed resurrectionem illud in novissimo die. Hæc est aatem voluntas Patris mei, qui misit me, ut omnes qui vident Filium, & credit in eum habeant vitam æternam, & tamen multi fideles pereunt, & Judas ipse Apostolus, vitam æternam non habuit. Et iterum. *Nolite conformari huic seculo, sed reformamini in novitate sensus vestri, ut probetis quæ sit voluntas Dei, bona, & benepolens, & perfecta. Dico enim per gratiam, quæ data est mihi omnibus qui sunt inser vos non plus sapere quàm oportet sapere, ubi studeant in voluntate Dei adimplenda. Et iterum, nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei &c.*

Hoc est evidens & manifestum in gratia. *Adjuro vos aatem exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiat, ais enim tempore accepto exaudivi te, & in die salutis adjuro te.* Potest ergo in vacuum gratia Dei recipi. Non ergo Gratia Jesu Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis omnipotentis, sequela, & imitatio operationis Dei Incarnantis & resuscitantis Filium suum, quomodo suprema & invincibilia si potest in vacuum recipi. An poterat Deo volente non fieri Incarnatio? An in vacuum ire poterat resuscitatio Christi Filii Dei? An concordari potest Quenellius cum Paulo, in vacuum recipi, & certò recipi? Idem repetit Stephanus plenus sapientia, & Spiritu Sancto. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis, ubi expressè Spiritus Sanctus est gratia, & Judæi non semel resistunt, quod ad nostram veritatem firmandam sufficeret, sed semper Spiritui Sancto resistunt.* Et rursus Paulus ad Hebræos. *Contemplantur ne quid desit gratia Dei;* Potest igitur ex Paulo aliquid, Dei gratia deesse, & ex parte Hominis deesse, non ergo est omnipotens sola voluntas. Sic Ezechielis decimo quarto. *Et cognoscitis, quod non frustra fecerim omnia quæ feci, ubi plurimas imponit condiciones, si pestilentiam immiserò, si Æterit tres viri &c.*

Rom. 12.

Eph. 5.

1. Cor. 6.

Ad 7.

C. 12.

Rom. 10

Validissimè ex utroque testamento, in utroque edoctus arguit Paulus. *Sed non omnes obediunt Evangelio, istas enim dicit Dominus quis credidit auditui nostro. Ergo fides ex auditu auditus aatem per verbum Christi. Sed dico. Nunguid non audierunt. Et quidem in omnem terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra verba eorum.* Et mox. *Ad Israel autem dicit. Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem mihi. Et ante dixerat. Non enim est distinctio Judæi & Græci, nam idem Dominus omnium dicitur in omnes, qui invocant illum, ubi Deus non semel sed tota die expandit manus ad populum, & non credentem & Deo contradicentem, & quamvis non sit Personarum acceptio Deo, & sit dives in omnes, adhuc, populus non credit, & contradicit.*

Post discipulum Magister nos erudit. *Tunc*

Matt. 11 cepit exprobrare civitatibus, in quibus facta sunt plurima virtutes ejus, quia non existens penitentiam, *Va tibi Corozaim, va tibi Betsaida, quia si in Tyro, & Sidone facta essent virtutes, quae factae sunt in vobis olim in cilio, & cinere penitentiam egissent. Verum tamen dico vobis Tyro, & Sidoni remissus erit in die iudicii, quam vobis. Et in Capernaum nunquid usque in caelum exultabitis, usque in infernum descendet, quia si in Sodoma facta essent virtutes, quae factae sunt in te, certe mansissent usque ad hunc diem. Verumtamen dico vobis, quia terra Sodomorum remissus erit in die iudicii, quam tibi;* ubi Tyrii, & Sidones egissent penitentiam, & Corozaim, & Betsaida non agunt, ubi resistunt illi non illi, reprehenduntur illi pro illis, acriter Israelitae quam Tyrii, acriter Israelitae quam Sodoma. Adeo virtutes facundae in Tyriis, & Sodoma, steriles esse poterunt in Judaea.

Accedunt ejusdem sapientiae parabola.

Luce 8. *Exiit qui feminas seminare semen suum, & dam feminat aliud cecidit fecit viam, & concalcatum est, & volucres caeli comederunt illud; & aliud cecidit super petram, & natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, & simul exorta spine suffocaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum.* Unum ergo est tot feminibus, unice attulit fructum, & alia femina in vacuum sunt sata. Exclamet ergo contra Christum **Quenellius**.

Tb. 18. *Semen verbi quod manus Dei irrigat, semper offert fructum suum.* Altera est apud Matthaeum parabola. *Homo erat Paterfamilias,*

Matt. 21 *qui plantavit vineam, & sepe circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & edificavit turrim, & locavit eam agricolis, & peregris profectus est. Cum autem tempus fructuum appropinquaret, misit servos ad agricolas, ut acciperent fructus ejus, & agricola apprehensus servis ejus, alium occiderunt, alium occiderunt, quod & de Filio similiter fecerunt. Dicit **Quenellius** ea est gratia Iudae, Deus vult à nobis obediri, & obediunt, imperat & omnia sunt, ubi gratia data est per Jesum Christum imperavit agricolis, & non obediunt, & Filium apprehensum eiecerunt extra vineam, & occiderunt.*

Luce 13. *Extat alia apud Lucam eximia. Arborem scilicet habebat quidam, plantatam in vinea sua, & venit quaerens fructum in illo, & non invenit. Et mox. Dimittit illam & hoc anno veniet dum fodiam circa illam, & mittam stercora, & si quidem fecerit fructum, sin autem in futurum succides eam, ubi Dominus circa plantam fodit, & stercora mittit fecundantia, & tamen dubitatur an sit fructum datura. Adeo cum Dei gratia irrigante, dubitatur de plantae fructu.*

Etiam in veteri testamento id est perspicuum; & vocat Deus in Jeremia Israellem, nec ab ipso redditur responsum. *Et dixi cum fecisset haec omnia ad me revertere, & non est reversa.* Et rursus. *Et in omnibus his non*

*est reverso ad me perveraricatrix, ubi Deus vult Israel ad se reverti, quod fit per gratiam internam tantum, & Israel ad ipsum non est reversus, nec omnipotens voluntas impletur, ut saepe appellat ipsam **Quenellius**. Et fusiori calamo apud Ezechielem. *Vivo ego dicit Dominus nolo mortem peccatorum. Et mox. Etiam si dixerit iusto, quod vita vivet, & confusus in justitia sua fecerit iniquitatem, omnes justitiae ejus oblivioni tradentur, & in iniquitate sua, quam operatus est in ipso morietur, ubi iustus & gratia ditatus si fecerit iniquitatem aliquam, confusus in justitia sua, perdet omnem virtutem, & justitiam.**

Innumeros Scripturae textus **Augustinus** nobis exhibet de libero arbitrio. *Ne autem putetur nihil ibi facere ipsos Homines per liberum arbitrium dico in psalmo. Nolite abdicare cordo vestro, & apud Ezechielem projicite à vobis omnes iniquitates vestras, &c.* Innumera sunt Scripturae loca, ubi Homo cum Deo laborat. Non ego solus fedi gratia Dei mecum, ubi Homini queritur consensus, sicut orat Ecclesia. *Tua nos quesumus gratia, & praevincat, & sequatur, Deus in adiutorium meum intende, adjuva nos Deus salutaris noster,* quae pleni sunt libri contra Pelagianos. Innumera sunt Scripturae, quae animantur spiritualiter mortui, ad se spiritualiter movendum, non sicut in mortua seculi, à quibus nihil profus exigitur, aut in creatione, aut Incarnatione, aut in salute corporum restitueuda, ubi Deus solus dicit, *Vade Filius tuus vivit, Vis mundari: Volo: Mundare.* Quanta apud Isaiam cumulantur. *Lavanini, mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum; quiescite agere perverso, discite benediscere, quaerite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillum, defendite viduam. Et venite, & arguite me dicit Dominus, si fuerint peccata vestra ut coccinum quasi nix dealbabitur.* Quanta apud Joelem precipiuntur. *Convertimini ad me in toto corde vestro, in iunio, & in sterna, & in plantis. Et sciendae corda vestra, & non vestimenta vestra, & convertimini ad Dominum Deum vestrum. Et mox. Canite tuba in Sion, Sanctificate jejunium, congregate populum, Sanctificate Ecclesiam &c.* Quanta actionum momenta leguntur in psalmis penitentiae & alii. Uno verbo Penitentes omnes, cum Dei actione suam junxere, ut constat immensa eruditione. *Rapit latro Paradisum iis verbis, Memento mei Domine. Redit in Dei gratiam David, iis vocibus Peccati Domino. Remittuntur Magdalenae peccata multa quia dilexit multum, ait Christus Matthaeo sequere me, & statim sequutus est eum, rediit ad Patrem Filius prodigus, iis verbis Pater peccati in esum. Est de persecutore Apostolus Saulus, at dixit Domino. *Quid me vis facere.* Ex impio factus est pius Manasses. *Qui postquam con-**

gustatus est oravit Dominum Deum suum, & egit penitentiam valde, & omnibus dicit
Joan.

Mat. 1. Joannes & Christus *Penitentiam agite, &*
4 Luc. 2. Petrus *Penitentiam*; & Paulus. *Quae secun-*
2 Cor. 7. *dam Deum tristicus est penitentiam in salutem*
stabilem operatur. & Joannes in extrema Apo-
C. 2. *calypsi. Memor esto unde excideris, agi paniten-*
Ta. 23. *tentiam, & prima opera fac.* Videat ergo Que-
rennellus illud errorem. Deus ipsi nobis ipsam
tradidit omnipotentis operationis suae gratiam
eam significans per illam, quae creaturas ex ni-
hilo producit, & mortuis reddit vitam. Et
iterum. In sanandis corporibus solo motu
suae voluntatis. Quid autem magis oppositu-
Ta. 3. *um vero, & innumeris Scripturis adversum*
eo. Desideria Christi semper habent suum ef-
fectum, factum intimo cordium insere quando
eis illam operatur, Christo qui dixit Sicut, nempe
hominum salutem qui venit ignem mittere
in terram, & quid volo nisi ut accendatur?
qui venit peccatores salvos facere, qui est
Jesus, saluum faciens populum suum à
peccatis eorum, cum nihil ex his omnibus
plene contingat.

sum Dominum nostrum ad solam remissionem
peccatorum valere, quae jam commissa sunt
non etiam adiutorium ut non committantur
anathema sit. Denique in maxima Pelagianorum
causa, volebat Pelagius cum haereticis,
solum liberum fati esse arbitrium, volebat
nec à gratia laedi sed juvari. Extat & Concilium
Senonense, & à Modernis Hostibus
admissum & contra antiquos pugnant, ubi
decreto decimoquinto definitur. Tale non
esse Dei trahentis auxilium cui resisti non pos-
set, quod probat validissima inductione. Fru-
stra certe Stephanus Judaeos durae cervicis, &
incurcumisi cordis assereret, qui Spiritui
Sancto resistenter. Frustra Paulus Thessa-
lonicenses admoneret, ut Spiritum extinguerent,
si divinis inspirationibus Homines inevitabiliter
apererent, ubi resisteret divinae inspirationi,
spestat ad gratiam interiorum qui restituit, & alias
affert, & plures alias omittit, quae in verbo frustra
milites pugnarent.

Accedunt Scripturae & Synodus Patrum.
 Ambrosius sermone octavo scribit. *Plena L. 2. et*
est terra misericordia Domini, si quis autem ps. 28.
non credit in Christum, generali beneficio ipse
se fraudat, ut si qui clausis fenestris, radios
solis excludunt, non ideo sol non ortus est om-
nibus, ubi tota culpa est in fenestras clau-
dente, & in Lucam. Et tempore fructuum ser-
vulos misit. Bene tempus fructuum percipis non
proventum, nullus enim fructus cutis Judaeorum
nullus vinea hujus proventus, de qua
Dominus ait. Expectate ut faceret vobis, fecit
autem labruscas, ubi qui non credit in
Christum generali beneficio se fraudat, ubi
ex utroque testamento vines, pro expecta-
tiois vis fecit labruscas & super illud vult
Deus omnes salvos fieri, clarum relinquit
commentum.

Ragit mellissimus Leo de Epiphosia.
Quaeris enim omnium bonorum sit ipse lar-
Serm. 2. *gitor, etiam nostra tamen fructum quaeris in-*
ductoria. Non enim dormientibus proventus
regnum caelorum, sed in mandatis Dei laboran-
tibus, atque vigilantibus, ut si dona illius
irrua non fecerimus per ea quae dedit, mereamur
accipere, quod promissis, ubi fideles Dei
irrita faciunt, & Leo fusc hortatur ne faciant.
Hic Chrysostomus in Joannem. Gratia Dei in omnes
effusa est, omnibus se facilius praestos,
omnes tali honore advocos. Qui autem hujus
munere sui negligunt, cecitatem sibi ipsis
impant, & iterum de laude Pauli. Deus vult
omnes salvos fieri, sed non omnes voluntates
voluntati ejus obsequuntur. Sic Paulus Orosius
in apologetico. Ex quo evidenterissimo
declaratum & nemini hominum deesse
adiutorium Dei, praesertim, cum & Ad-
juator assistat, & insit infirmitas. Hic Prosper
quem suum appellare audeat de vocatione
gentium libro secundo. Sit manifestum quod
divorsis, atque innumeris modis omnes Ho-
mines Deus vult salvos fieri, & in agni-
o-nem veritatis venire, sed qui venerant Dei
anxi-

Def. 6. *C. 5.* *Qui per peccata Deo averfi erant, ita*
definit Concilium Tridentinum, per ejus ex-
citentem, atque adjurantem gratiam ad con-
vertendum se, ad suam ipsorum justificationem
eidem gratia liberè assentiendo, & cooperando
disponantur; ubi adjuntas est gratis & liber
assensus, & mox. Cum dicitur convertimini
ad me, & ego convertar ad vos, libertatis
nostrae admonemur, cum respondemus,
converte nos Domine ad te, & convertemur. Dei
non gratia privari consuemur, quae verba
mirificè nostram firmant thesim, & argu-
menta contrariam clare subvertunt, & quod
rem manifestam constituit. Deus enim, nisi
ipsum Gratia defuerint, sicut cepit opus bonum
ipse perficiet, & ex gemino Scripturam
textu confirmat. Et si nova Concilia haereticis
displeant, antiqua omnibus accepta
citemus. Ita Araucanum secundum de-
huit. Quoties enim bona optimus Deus in nobis,
atque nobiscum, ut operemur operatur.
C. 13. *Et rursus. Sicut voluntatem Homines faciant*
non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet.
C. 15. *Et quod rem summarè decidit. Hoc etiam*
secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta
per baptismum gratia omnes baptizati
Christo auxiliante, & cooperante, quae ad
salutem pertinent possunt, & debeant (si
fideliter laborare voluerint, adimplere, ubi
videt Christum auxiliantem, & cooperantem,
& posse baptizatos omnes quem ad salutem
pertinet adimplere, Si fideliter laborare
voluerint, id est gratiam non resistere, interne
gratiae assentiri, cum alio modo fideliter
non laboretur, nec certum est Christo
operante, servari pertinentis ad salutem,
nisi si fideles fideliter se gerant, & laborare
fideliter voluerint. Et Concilium Charta-
genense generale, ab universa Ecclesia recep-
ptum. Item placuit, ut quicumque dixerit gra-
tiam Dei in qua justificamur per Jesum Chri-

An. 15:6

Hm. 7.

C. 16.

*auxilio dirigitur, qui non venerunt sua per-
vocatione relinquant. Et antea docet gratiam
Dei dari omnibus dando intellectum, in-
spirando Consilium corque ipsum illumi-
nando & fidei affectibus imbuendo. Et post
subdit? *Quæ opusculis per innumeros modos,
sive occultis, sive manifestis omnibus adhibetur,
& quod à multis refutatur ipsorum est
negotia, quod autem à multis recipitur, &
gratia est divina, & voluntatis humana. Quid
clarior de gratia interna, intellectus, Con-
siliū, fidei? Scribit Tertullianus in Mar-**

*cionem. Exinde Christus in omnes legem pa-
ternæ benignitatis extendit neminem excipiens
à miseratione sicut in vocatione, ubi vocatio
& miseratio est communis, non externa
quæ crudelitas est non miseratio, & ex Ho-
stibus vocat ad pœnam non ad veniam, & ad
Martyres nolite contristare Spiritum Sanctum,
ubi nomine Spiritus Sancti, interna gratia
apud omnes intelligitur. Sic passim alii Pa-
tres, & Ephrem validissimè, agens de vita
spirituali. Et quis ita perfidus est & iniquus,
ut Præceptorum ruina sua causam ascribat, &
non potius improbe voluntati, ubi neminem
credit ita perfidum, & iniquum, ut adscri-
bat ruina suam Præceptoris. Hoc denique
fatetur vel Janfenistæ, cùm dicunt delecta-
tiones pugnare in delectationes, dari gratia
remissas queis repugnans &c.*

Vocant in auxilium Augustinum; unum
contra omnes à cunctis se junctum, at nec
unus ferri debet contra omnes, & Augusti-
nus plura fert arma, quàm cuncti. Et jam
vidimus & ipsum Deum non deserere homi-
nem, nisi prius deseratur; quod quæstio-
nem paucis decidit. Etiam foli sufficerent
libri Confessionum, ubi verbo & exemplo
id vincit; ubi toties Deo resistit Augusti-
nus, quoties misericorditer etiam vocatur.

*Non enim longè est à nobis omnipotentia tua,
etiam cùm longè sumas à Te. Et mox. Nam
semper aderat misericorditer fovens, &
amarissimis dispergens offensivibus, omnes
illicitas iucunditates meas. Et non stabam frui
Deo meo, sed rapiebar ad te decore tuo, mox-
que deripiebar abs te pondere tuo. Et iterum.
Non enim eras quòd tibi responderem dicenti,
surge qui dormis, & exurge à mortuis, &
illuminabis te Christus; His vocibus ait se
respondisse. Modò, modò, sine paululum, ubi
retardabat aliquantulum temporis, sed pejus
erat aliquid mora. Sed modò, & modò non
habebant modum, & sine paululum ibat in
longum, adeò excitationibus Christi inter-
nis, etiam per Quenellium internis, re-
sistebat, & diù resistebat, quod millies præ-
dicat se fluctibus altissimis mergum, catena
fœrta ligatum, velle & nolle &c.*

In hac uberi materia inducimur Augusti-
num velut David quinque lapidibus arma-
tum. Primus est ille quod vocationes dis-
tinguit, & sæpè vocat aliam secundum pro-
positum, quod argumentum est Scripturæ,
& Augustini. *Iti qui secundum propositum vo-
cati sunt sancti. Hic de correptione & gra-*

*tia. Fœrens ergo isti de multitudine vocato-
rum, ubi multitudinem à paucitate distin-
guit, & vocationem electorum à non electis.
Et in libris retractationum scribit. Sed pau-
rum de ipsa vocatione differri, quæ sit secu-
dum propositum. Non enim omnium qui vo-
cantur talis est, sed tantum electorum, ubi
expressè vocationes distinguit, & libro quin-
to contra Julianum. Non enim omnes qui vo-
cati sunt ad prandium venerunt, Multi enim
vocati, pauci verò electi, & iterum de corre-
ptione & gratia docet multos perire, quos
Deus posuerat in via, & ait. Deserunt, &
deseruntur, & capite sequenti, quod addu-
cit Hexaplasta, Deus cui volens saluum
facere nullam dominum resistit arbitrium, im-
mediate subjiciuntur ea verba. Etiam de
bis enim, qui faciunt, quæ non vult, facit ipsa
quod vult.*

Sæpè tribuit voluntati non venientium.
Ita libro octogintatium quæstionum. *Ne-
que autem illi debent tribuere sibi qui vene-
runt, neque illi, qui venire noluerunt, debent
alteri tribuere quàm sibi, quoniam us venierunt
in ipsum eras potestatis, en sibi tribuatur, sum-
que potestati. Ita de Spiritu & litera post
citatum illud Misericordia eius præveniet me,
quod semper intelligis. Augustinus de gratia
excitante, & præveniente subdit. Consen-
sire autem vocationi Dei, vel ab ea dissentire
propria voluntatis est. Quid clarior? Et rus-
sus concordant Catholicis hæretici, de natura
& gratia urget Pelagius. *Potesse ergo
ei causæ quæcumque illa sit resisti, potest pla-
nè. Et de gratia Christi dicit manifestum.
Quis autem non videat, & venire quemquam
& non venire, arbitrio voluntatis? ubi nemo
non videt, & tamen ex Scriptura, nemo
potest venire ad me, nisi Pater meus traxe-
rit illum. Sic libro octoginta trium quæ-
stionum. Licet quis sibi tribuat, quod veniat
vocatus, non tamen quod nolit venire. Neque
illi, qui non venerunt debent alteri tribuere
quàm sibi, quoniam ut venierent in ipsum
erant potestatis. Fortius est peccatoris culpa
venire, quod vocatus à Deo non respon-
deat; ut jam vidimus. Deputatur sibi non
quod invito ignorat, sed quod negligit, qua-
rens quod ignorat. Et ad Simplicianum de Esau
bellè & breviter. *Vocatione Dei contempta
reprobis factus est, & librum integrum de
correptione, una in clausula restringit, in
libro de correptione & gratia. In correptione
cognosce te tuo vitio non habere, quod capite
nunc suo sus convincit.***

Asserit corrigendum peccantem & resi-
stentem toto libro de correptione & gratia,
de quo libro secundo retractationum ait.
*Rursus ad eisdem scripsi alterum librum, quem
de correptione & gratia pranotavi, cùm mihi
nuntiatum esset dixisse ibi quemdam neminem
corripendum, si fidei præcepta non facit. Ubi
toto libro vincit corripendum, cùm gra-
tiam Dei resistit, & in libris Confessionum in
hoc, sexcentis vicibus reprehendit se ipsum,
imò in omnibus Confessionum libris; ubi
refi-*

resistentiam suam confitetur, unum vel alterum adducam. *Sagittaverat tu cor nostrum charitate tua, & gestabamus verba tua transfixa visceribus nostris; in Deus charitate divina, sagittaverat cor Augustini noxium.*

- L. 9. c. 2. *Et mox. Sed tu Domine misericordissime, nomine & hoc peccatum cum ceteris horrendis, & sineveris in aqua Sanctitatis ignovisti, & remisisti mihi, & alibi. Jactabam vocem miserationis quamdiu erat & erat, quare non modo, quare non hac voce finis turpitudinis mee; & in ipsa conversione gradatim. Et dum cor aperire ad inspicendam, quam diserte diceret, paviter intrabat & quam verè diceret, gradatim quidem, ubi & gratia interior, & quidem convertens, intrabat in cor Augustini gradatim.*

Ultimus est lapis apud Augustinum inveniri gratias remissas, & tenues, quod & factentur adversarii, & dicunt esse velleitates, & vocari non idoneas, quippe Augustinus ponit inter gratias, & velleitas in resurgendis peccatis esse peccatum, & rectè notat Macedo, quæstio est utrum illis resistere possimus, quod & Hostes de gratia tenui concedunt. *Et quis istam esse parvam dare cepit charitatem, nisi ille qui preparat voluntatem & cooperando proficit, quod operando incipit, sic Augustinus de gratia, & libero arbitrio.*

C. 17.

Opponit hie Jansenius numericis vicibus, centum septuaginta ut notat Aguirre, auxilium quo, & sine quo, sine quo in Angelis, & Adam innocuo, quo in homine lapsio bonum fiat, hoc libertatem tollens illud relinquens, & dicit esse clavem, quæ sola aperiat, quasi, inflat Aguirre per viginti annos, nullus clavem habuerit aperienti, nemo bene crediderit omnibus deceptis, quasi milles Augustinus liberum non prædicet arbitrium, quasi gratiam in Angelis non admittat. Dnas ergo diversitates Augustinus in duabus gratiis agnoscit, quod Angeli auxilium erat sufficiens, gratia perseverantia in electis est efficax, & alia ex parte concupiscuntur. Ea Augustinus expressus sui Interpretas. *Primo itaque Homini qui in eo bono quo saluus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori posse non deserere ipsum bonum datum est adiutorium perseverantia, non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo perseverare non potest. Nunc verò Sanctis in regnum Dei prædestinatis non tantum tale adiutorium perseverantia datur, sed tale est ut eis perseverantia ipsa donetur, non saltem si sine isto donato perseverarent esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint. Quid illustrius exclamat Aguirre. Ita de correptione & gratia, & de dono perseverantia contra Massilienses. *Quod dicitur parvam intelligunt, de illa etenim perseverantia loquimur, qua perseveratur usque in finem, qua si data est perseveratur usque in finem, si autem non est perseveratum, usque in finem non est data. Et post plura. Non itaque dicunt Homines perseverantiam cuique**

datam esse in finem, nisi cum venerit ipse finis. Et mox. Multi eam possunt habere nullam amittere sic poterit.

Aliud est discrimen infirmis, ut expressè dicitur de correptione & gratia. *Quid ergo Adam non habuit gratiam, imò verò magnam sed disparem. Ille in bonis erat, quæ bonitate sui conditoris acceperat. Neque enim illa bona, & ille suis meritis comparaverat, in quibus nullum prostris patiebatur malum. Sancti verò in hac vita, ad quos pertinet liberationis gratia, in malis sunt, ex quibus clamant libera vos Domine. Ille in illis bonis Christi morte non eguit istos, à reatu hereditario, & proprio sanguine agni absolvit. Ille non opus habebat eo adiutorio, quod implorant isti cum dicunt. *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mee, & privantem me in lege peccati, & sulo calamo prosequitur.**

Hi sunt duo poli super quos volvitur tota, in hac se Augustini doctrina. *Subventum est igitur infirmitati voluntati humanae ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter ageretur, & ideo quavis infirma non desiceret, neque advertebat aliqua vinceatur. Nec obstat imò juvat dici potentiam. Hec prima est gratia qua data est primo Adam, sed hæc potentior est in secundo. Prima enim est qua fit ut habeat bono iustitiam si velit, secunda plus potest, qua etiam fit ut velit tantoque ardore diligat, ut carnis voluptatem contraria conscientia voluptate Spiritus vincat, quod ibi sæpè repetit. Nec sentire potest in eo Contentonus, quod perseverantia Angelorum meritis adscriberetur, quippe & ipse gratiam sufficientem admittit, & merita ex gratia in Adamo, imò eadem de correptione & gratia docet cum Apocalypsi Augustinus. *Tene quod habet, ne alius accipiat coronam tuam. Et rursus docet non esse iustam excusationem respondentium. Non accepimus perseverantiam, quoniam potest dici in eo, quod audierat, & teneat in eo perseveraret si vellet, ergo in ipsis reis agnoscit Augustinus, auxilium ipsum sine quo. Iterum de Genesi ad litteram de Angelis eadentibus. *Sed posset etiam ipsorum voluntatem in bonum convertere, quoniam Omnipotens est. Posset planè. Cur ergo non facit quia noluit, cur noluerit penes ipsam est. Ex quo colligit Contentonus ipse, in sententia Augustini Hominem, eadem gratia in omni statu indigere. Quod & Fulgentius Augustino additum affirmat, libro secundo ad Trasimundum. *Quia non aliastantem Ange-****

C. 7.

*lum ruina potuit custodire, nisi ipsa qua prius Hominem post ruinas potuit reparare, una est in utriusque gratia operata. Quid clarius pro identitate gratia urget Aguirre, idem habet Gregorius in Evangelia. *Illis fortitudo ne cadant, nobis adiutorium ut surgamus, sic Gelasius epistola quinta, & alii omnes, nec Hostes citant nisi Augustinum quamvis millicies contrarium.**

Denum in ea re textus innumeros, citat Maecdo

C. 12.

C. 16.

L. 10. c. 11

C. 2.

Hom. 14

11. Et 12 Macedo de auxilio quo, & sine quo, de correptione & gratia duo capita, epistolam 105. 106. 107., de prædestinatione Sanctorum capita 43. 48. 59., de Spiritu & litera caput secundum, contra Pelagium 13. 14. 43. ex libro primo ad Bonifacium caput secundum, ex quarto tertium, & innumeros alios textus. Uno verbo nunquam in auxilio quo, excluditur libertas arbitrii, ac Petavium libro integro cœquitur.

Parva dixi includitur libertas, & quidem major. Ita contra duas epistolas Pelagianorum. C. 5. *Quis autem nostrum dicat, quod primi Homini peccato perierit liberum arbitrium de humano genere. Libertas quidem periit per peccatum, sed illa que in Paradiso fuit, habendi plenum cum immortalitate justitiam, propter quod natura humana dicina indiget gratia dicente Domino, si vos Filios liberaverit tunc verè liberi eritis, quod & mox vel Hostes fatebuntur.* Et explicatio adjutorio quo & sine quo subdit de correptione, & gratia. C. 12. *Majior quippe libertas est necessaria, adversus res, & tantas tentationes, que in paradiso non fuerunt dono perseverantia munita, atque firmata, ut cum omnibus amoribus, terroribus erroribus suis, vincatur hic mundus, hoc Sacerdotum mortuaria docuerunt, ubi major est libertas & post aliqua. Accepit tantum per istam gratiam libertatem, ut quavis quandoque hic vives pugnares contra concupiscentias peccatorum &c. Tamen ultra non servent, ubi libertas est maxima. Et mox. Tantum quippe Spiritu Sancto accendit, & mox. Quia Deus operatur ut velis.*

Extat liber tertius Jansenii de gratia sufficiente, & primò inquit repugnare Augustino, cum non sit auxilium sine quo, quod sæpè inculcat Augustinus, auxilium possibilitatis, non actionis, & petit velle non posse, & Augustinus de prædestinatione Sanctorum. *Quod ergo oramus pro solventibus credere, nisi ut Deus in illis operetur & velle.* Et iterum. *Orat pro non credentibus quid nisi ut credant?* Et de natura & gratia. *Quid finitius quam orare ut facias, quod habet in potestate, ut auxilium sine quo jam est constitutum, & nos vel orare gratiam sufficientem, docent & Theologi & Synodus Tridentina.*

Prosequitur sequentibus capitibus eam gratiam perniciosam. Ex libro de correptione & gratia. *Libertum arbitrium ad malam sufficit, ad bonum verò nihil est, nisi adjuvetur ab omnipotenti Deo, & de gratia & libero arbitrio, tunc utile est velle cum possumus, at nil contrarium magis evidentiam, quippe si auxilium sufficiens, ex sui natura idem est ac efficax, nil vel per Jansenium utilius, si diversi generis est emollit cor, nec inutilis est ligno siccitas, quamvis ignem gignere non possit, nec flos plantæ quamvis non sit fructus, & Sancti cum Augustino, pro gratis illis grates Deo rependant; quibus paulatim emolliuntur, & paulatim disponuntur ad gratiam.*

Præter argumenta jam allata Quenellius fert illud Augustini. Sæpè dixi da quod jubet & jube quodvis at in eadem linea monct libertatis. *Quod verò nobis primitus & maxime Deus jubet nisi ut credamus in eum.* Et alia libro de SS. prædestinatione. *Deo enim & hæc nobis præcipiuntur, & dona Dei esse monstrantur, ut intelligatur quod & non ea facinus, & Deus facit, ut illa faciamus, sicut per Prophetam Ezechielem aperitissimè dicit. Ego faciam ut faciat.* C. 10. C. 11.

Innumera sunt non de gratia sufficiente, sed de efficaci ipsa ex Augustino. Innumeri vicibus gratiam efficacem exprimit. *Ut aperiat Deus, quod latebat, & suave faciat quod non delectabatur.* Innumeris vicibus in libro primo ad Simplicianum. *Si velis Deus ipsum misereri poterit est ita vocare, quomodo illis aptum esset, ut & moneantur & intelligerent, & sequerentur.* Et infra. *Cujus autem miseretur, sic eum vocat quomodo sit congruere, ut vocantem non respuat & rursum de Tyriis, & Sidonius convertendis. Si congruas suis mentibus audiant verba, vel signa conspiciant.* Innumeris in locis evincit Deum adjuvantem, uniri, & exigere liberum arbitrium. *Non adjuvatur nisi qui conatur.* Innumeris in locis gratiam efficacem; per tractionem moralem exponit, ut infra: Innumeris in locis difficilem appellat, gratiæ & liberi arbitrii concordiam quæ in sententia Quenellii nulla est ut constat. De peccatorum meritis & remissione. (Quemlibet nostrum vehementer angustat, ne sic defendamus gratiam, ut liberum arbitrium auferre videamur,) ubi & alios & Augustinum id vexat, & Juliano calumniant respondet. *Asseris me in alio libro dixisse negari liberum* L. 2. c. 13.

arbitrium si gratia commendetur, & iterum negari gratiam si liberum commendetur arbitrium. Calumniant, & citat sua verba quæ dixit. Videatur, en videtur, non est nisi per Calumniam, & iterum. *Dicit etiam illud vestrum contra Christi gratiam sæpè à Pöbis inaniter dictum, quod appellatione gratiæ bonos fieri Homines, solis necessitate dicamus; ubi & inaniter dici, & congeniaris fatetur.* Denique Scripturæ plene sunt reprehensionibus, plene sunt pænis peccatorum, eo quod obduraverint corda sua, eo quod noluerint respondere, quod noluerint invitati venire ad nuptias, & se excusaverint, quod in vacuum gratiam receperint, quod Spiritui Sancto resistierint, quod extendenti manus contradixerint, quod Dei vocationem neglexerint, quod non ipsi gratia, sed gratiæ ipsi defuerint, quod perditio ipsorum sit ex ipsis, & innumera alia in scripturis, & Patribus. Denique quòd salcem ponit, ad radicem; Quenellius in suo planctu negat se docuisse. Quod Deo operanti per gratiam nunquam resistatur. Quis intelligat hæc ænigmata & paradoxa.

CAPUT V.

An Homo sit liber Libertate indifferentia.

Præstantissimum libertatis munus, à Deo nobis effusè donatum, nobis nos ipsi eripimus, & fato ipsos nos subdimus, & durè necessitati ultro servimus.

Quatuor libertatis sunt genera, alia est libertas à miseria, qualis est cæli felix libertas, omnem proflus excludens miseriam, alia est libertas à peccato, cum nec Dæmoni, nec peccato servimus, alia est libertas à coactione, cum nullam patimur violentiam, qualem quis patitur catenis tractus, & nulla ab extrinseco vis infertur, qua libertate in actibus internis, vel Bruta ipsa fruuntur, cum ab intrinseco cogi non possint. Denique alia est libertas à necessitate, idest omnis expertis necessitatibus, qua quis sui actus est Dominus, & in utramque partem boni & mali, vel voluntatis, aut nolitionis se inclinatur, in qua totum stat difficultatis pondus, & ubi multi nolunt esse liberi.

Eam negarunt Gentiles, & Zenonistæ, omnia fato tribuentes, quod volentem juvaret, nolentem traheret. Negarunt apud Epiphanium Pharisiæ. Sed & fatum, & Astronomia apud ipsos valde in usu erat, apud Augustinum, & Hieronymum Manichæi. Negat Calvinus in Pighium de libero arbitrio, & in antidoto ad articulos Parisiensium; Negat libro integro Lutherus, contra Erasmus de libero arbitrio. Negat Bajus, negat duabus thesibus Jansenius, & novissimè Damnatum errorem, conatur absolvere. Quenellius, ultimus Jansenii discipulus, qui ut salvet gratiam perdit libertatem.

Adversus hos omnes pugnatur vetus testamentum, & millies pugnat solum, & in auxilium vocat cælum, & terram. *Testes invoco cælum & terram, quod proposuerim vobis vitam, & mortem, benedictionem & maledictionem, Elige ergo vitam.* Testis ergo est cælum, & terra, Moysem loqui post lapsum Adæ proponere vitam & mortem, benedictionem, & maledictionem, & ita non cogere ad mortem, & maledictionem, hortari ipsum ad vitam, offerre electionem ipsi, quæ est notio & idæa libertatis, ubi nulla est in necessariis electio, quod & evidenter scimus in Adam innocente, & in homine in naturalibus libero. Rursus eo titulo justum Deus commendat. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala & non fecit, qui post aurum non abiit & similia.* Potuit ergo justus transgredi, & non est transgressus, potuit discescere & post aurum non abiit. Quis est hic & laudamus eum, ubi elogia Spiritus Sanctus accumulatur, ubi è contra Deus Cain reprehendit, & acerrimè fulminat in Censu.

Quare iratus es, quare concidit facies tua. Nonne si bene egeris, recipies, si male, aderit in foribus peccatum tuum, sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius, ubi Cain vel

male agere valet, ubi si bene agit bona recipiet, si non, aderit in foribus peccatum, ubi sub ipso non supra ipsum erit appetitus ipsius, & ipse illius dominabitur, & id convenit homini lapsò, qui dominatur appetitui non servit, quod est essentia libertatis dominantis, & constat ex Philosophis omnibus, & innata conscientia libertatis, & si hæc in Homine iniquo fiunt, quid fiet in justo post concupiscentias non eunte? Ita exponit locum hunc Ambrosius, cum ex professò agit de Cain. *Non habes quod excuses; Non habes*

L. 2. c. 7.

*in quo necessitatem magis, quam mentem tuam arguas. In te retorquetur improbitas. Tu Princeps operis tui, tu dux criminis, non te invitum, non impudentem error attraxit, sed voluntarius reus, judicio non lapsu fecisti dolium, quo te divina injuria reum ipse convincis, ubi nulla est excusatio, quæ facillima foret in necessitate, non potest necessitatem arguere, in ipsum retorquetur improbitas, ipse princeps ipse dux operis, & reus voluntarius se ipsi vel condemnatur, quod & poeta fatetur, se judicè nemo tuetur nocens. Item S. Hieronymus & in latina versione & in questionibus hebraicis sic enarrat. *Tu dominaberis illius, nempe peccati. Non te inventum subjicere poterit illius cupiditas, sed si vis superabis, ubi cupiditas vel servum peccati non subjicit, & si vult potest ipsam superare.* Et S. Augustinus de civitate.*

L. 15. c. 2.

Tu dominaberis illius nunquid Fratris; absit; cujus igitur vis peccati? Sic Prosper, & alii innumeri. Si ergo servus peccati potest excutere jugum & dominari, si victus vincere potest appetitum, longè majori virtute justus, post concupiscentias suas non tractus, poterit excutere jugum liber, & si potest victus poterit victor, nec potest loqui Deus nisi de appetitu, sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius, & velut arguit Augustinus absit de Abel, quod tandem veritate victus, quæ fatigari potest non vinci, concedit nobis ipse Calvinus, ineluctabile reddens responsum.

A veteri testamento ad novum descendimus, ubi passim Magistrum audimus repententem. *Si quis vult post me venire abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Si vis ad vitam ingredi serva mandata. Si vis perfectus esse vade, & vende omnia, quæ habes & da pauperibus; & id sæpè congeminat. Sic millies facite conelamat. *Facite fructus dignos penitentia, facite vobis amicos, sic millies hortatur, ut nolint. Nolite judicare & non judicabimini. Et mox. Nolite Sanctum dare canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, innumeris vicibus hortatur, ut dent & petant, date & dabitur vobis, petite & accipietis.**

Idem quod Judex clamant Præcones. Qui

statuit in corde suo firmus non habens necessitatem, sed potestatem habens servæ voluntatis, & hoc judicavit in corde suo servare Virginem suam bene facit. Et infra. Quod vult faciat, non peccas si nubas, ubi statuit non habens

F f necel-

Her. 16

Deut. 30

Ecl. 31

C. 4.

Matt. 8.

C. 19.

Matt. 7

1. Cor. 7

1. Cor. 9. necessitatem, sed potestatem habens suæ voluntatis, quod vult faciat. Et rursus. *Unusquisque prout destinavit in corde suo, non ex necessitate, ut tristitia, hilarum enim Dactorem diligit Deus*, ubi expressè liberum nitet arbitrium, & necessitatis expertus & masculitatis, & si querit hilarem querit liberum, dat & plura consilia; quæ ex ipsa notione Consilii in manu sunt observantium. Et unum tantum Caput sufficeret Pauli. *Obsecro itaque vos Fratres. (Nolite conformari huic seculo, sed reformamini in novitate sensus vestri, & innumera hortatur, & subdit. Nolite esse prudentes apud vos metipsos. Nulli malum pro malo reddentes. (Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Plurimi sunt in bibliis libertatis fontes, cum proponitur Homini aliquid, aut faciendum, aut nullo pacto faciendum. Non habebis Deos alienos, non assumes women Dei tui invocans. Honora Patrem tuam & matrem, quæ in novo testamento geminantur. Nec valet Calvinii responsum, leges dari ob plures alios fines, nempe unus est norma vivendi, ut cognoscatur, & ita vitetur peccatum, ut Deo obediatur, & sic liberè. Alius est fons bonorum promissio, sub conditione libera si velint. Si volueritis bona terra comedetis, Si vocem ejus audieritis volite obdurare corda vestra. Antici mei estis si feceritis, & conditio impossibilis est irritio, nec oderunt peccare mali formidine pœnæ, nec oderunt peccare boni virtutis amore, ubi motivum nil allicit aut trahit. Alius est fons quo Deus probat Homines. Tentat vos Dominus Deus cœcifer, ut videat si diligatis eum, & lepè affligit injustos, ut recordentur Dei, sicut reponit Calvinus, & ita liberos affirmat cum negat, nempe ut velint redire ad Deum. Alius est fons quo liber homo deciditur. Deus ab initio constituit Homines rectum, nec arget dici ab initio. Cùm addat si volueris mandata servare conservabis te, & apposuit tibi ignem & aquam, quæ legi Moysi evidenter conveniunt. Alius fons libertatis est electio, quæ est ipsa eadem libertas, & de hæc jam vidimus, elige ergo vitam. Et Josue vigesimo quarto. Sin autem malum vobis videtur ut Dominio servetis, optio vobis datur, eligit modò quod placeat cui servare potissimum debeatis, ut optio, & electio datur, & ardentior ignibus Elias. Usquequo claudicatis in duas partes, si Dominus est Deus sequimini eam, si autem Baal sequimini illum, ubi electio datur, Baale ad Deum sequantur. Alii laudantur, qui resistere Diabolo, ut Job, Tobias, Martyres, quod si necessario egissent, laus non foret. Alia sunt consilia Evangelica, quæ in manu sunt facientis, & libera, ideoque liberum Hominem requirunt. Alia sunt exempla, minæ, præmia, supplicia, quæ frustra forent pro necessario Agente.*
- Unum pro eunctis sufficeret, eadem esse in Homine lapso, ac in Homine innocenti quoad libertatem. *Tulit ergo Dominus Deus*
- hominem, & posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur & custodiret illum, præcepitque ei dicens, ex omni ligno paradisi comedet, de ligno autem scientiæ boni & mali ne comedas, in quocumque enim die comederis morte morieris. Ubi Tertullianus adversus Marcionem. *Non enim poneret lex ei, qui non haberet obsequium debitum legi in sua potestate, nec rursus comminatione.* Et Augustinus in Enchiridio. *Mortis supplicium Dominus Homini comminatus fuerat si peccaret; sic eum munerans libero arbitrio, ut tamen regeret imperio, terreret exitio.* Sic Ambrosius, Nyssenus & alii, & cum Theologis Philosophi Christiani, ut Nemesius, Justinus & alii. Quis autem non videat, idem fieri in lapsis, & concupiscentia excepta pares esse, cùm præceptis, eum minis mortis, iidem utuntur phrasibus, & sententiis. Ut bono sponte servando, adeò per Calvinum, Lutherum, & Janfenium, Adam spontaneam non liberum, habuit in sui eratione potestatem. Adeò hæc sola reflexio causam evincit. His adde quatuor Evangelia, quæ singulis capitibus libertatem affugionnt, & per integra Capita exemplificant, ut in Josephi, Magis, Joanne exclamante penitentiam agite, & aliis.
- Innumera sunt in Scripturis tela, quæ validissima manu jaculamur, ne nostra robur imminuat. Jaculamur Augustini dextera, non agente contra Manichæos, ne dicamus malum hominis naturam, sed de natura & gratia contra Pelagianos. *Revelavit autem vobis Deus per Scripturas suas Sanctas esse in bonum liberum voluntatis arbitrium. Quomodo autem revelaverit commemoro vos, non humano eloquio, sed Divino. Primum quia ipsa Divina præcepta homini non prodesse, nisi haberet liberum voluntatis arbitrium, quocumque faciens ad promissa præmia perveniret. Ideo enim data sunt ut bono excusationem de ignorantia non haberet, sicut Dominus in Evangelio dicit de Judæis. Si non venissem & locutus eis fuisset peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Et liber Ecclesiasticus dicit. Iste ab initio fecit illum, & reliquit in manu consilii sui. Si volueris conservabis mandata, & fidem bonam placiti. Apponet tibi ignem, & aquam ad quodcumque volueris extendere manum tuam. In conspectu hominis vita, & mors, & quodcumque placueris dabitur ei (Ecce apertissimè videmus expressum liberum humanæ voluntatis arbitrium. Quid illud quod tam multis locis omnia mandata sua custodiri, & fieri jubet Deus? Quomodo jubet si non est liberum arbitrium? Quid beatus ille, de quo Psalmus dicit, quod in lege Domini suis voluntatibus ejus, novæ satit judicat voluntate sua hominem in lege Dei consistere? Deinde etiam multa mandata, quæ ipsam quomodocumque nominatim conveniunt voluntatem, sicut est vult vinci à malo, & alia similia, sicut sunt nolite fieri sicut equus, & id longa inductione corroborat. Et qui vult venire post me, & plura*
1. Cor. 9. L. 2. c. 5.
- Rom. 12. C. 24.
- Deut. 1. C. 24.
- 7/94.
- Deut. 15. 7. 15.
- Deut. 30. C. 3.
1. Reg. 18. 7/1.

plara adducit argumenta voluntatis. Et mox. *Noli hoc & noli illud, & ubi ad aliquid faciendum, vel non faciendum in divinis monitis opus voluntatis exigitur satis liberum demonstratur arbitrium. Nemo ergo Deum causetur in corde suo, sed sibi impetus quisque cum peccat, ubi autem divina monita sunt, innumeri sunt textus utriusque testamenti.*

Etiam Justinus Græcus latinus antevertit, & Philosophus Theologos docuit, ubi *Apol. 1.* coram Regibus Religionem tuetur. *Sapientia, & cruciatur, nec non remunerationes optatas pro operum meritis, unicuique retribuatur per Prophetas edocuit id, quod in vero est constitutum, ubi in una linea Apellem se ostendit, Prophetas omnes enumerans, etiam Eliam extra duodecim constitutum. Idem agit Irenæus Latinus, & Græcus utriusque Ecclesiæ splendor. Si igitur non in nobis esset facere, hæc aut non facere quam causam habebat Apostolus, & multo prius ipse Dominus consilium dare quendam quidem facere, à quibusdam verò abstinere? ubi & præcepta & consilia Apostoli, & Dei ipsius libertatem ostendunt. Clemens primus epistola prima, Corinthios hortatur ad penitentiam. *Petro inquit Dominus nolo mortem peccatoris, at penitentiam, Respiciite* &c. Et citat illud Isaïæ. *Lazarus mundi estote, & rursus. Si volueritis, & audiveritis me, bona terra comedetis, ubi & Prophetas, & Apocalypsim fatigat. Denique Origenes contra Manichæos. Hæc intellectui repugnans omnes Scripturæ, declarantes esse liberum arbitrium, dnm & accusat eos, qui delinquant, & probas eos qui recte faciunt, quod & totis viribus prosequitur, nec loqui potest de libertate à coactione, cum & illam Manichæi faterentur.**

L. 3. Simillima Scripturæ est traditio, nam utrobique Deus loquitur, utrobique hæreticum est repugnare, & hæresis soli Dei verbo contrariatur. Eo titulo inter hæreticos, collocat Epiphanius Pharisæos. Eo titulo collocantur & Manichæi, ex Hieronymo in dialogo contra Pelagianos. *Manichæorum est hominum damnare naturam, & liberum anferre arbitrium.* Eo titulo Gentiles, & Zoroastriæ fato cuncta tribuentes, apud Eusebium, Irenæum, Justinum Evangelii Hostes declarantur. Sic Vicleph in Constantiensi Concilio. *Omnia de necessitate absoluta eveniunt, sic hæretici in Tridentino sessione sexta. Si qui liberum hominis arbitrium post Adæ peccatum auissim, & extintum esse dixerit, aut rem esse de solo titulo, imò titulum sine re, figmentum deigne à Satana inventum in Ecclesijs anathema sit, & ante à Leone X. in Lutherum; & postea à Summis Pontificibus in Bajo. Sola violentia repugnat libertati hominis naturali, & bis in Jansenio fulminata. Et rursus ab Alexandro octavo. In statum naturæ lapsa ad peccatum formale & demeritum sufficit illa libertas, Quæ voluntarium, ac liberum fuit in causa sua peccatum Originale, & libertate Adami peccantis. Adæ contra Jansenium hæresis est quæ, & con-*

tra omnes hæresis latè fuit, ideòque veritas fidei est liberum Hominis arbitrium, & tituli ipsi indicant in Luthero, cujus liber inferibitur de servo arbitrio, in Augustino de gratia & libero arbitrio, ea in causa ubi causa erat Ecclesiæ, ubi contra hæresim hædes oppugnabatur.

Pugnet antiquitas traditionis custos, calcentissima ut monet, vel Blondellus Hostis, acceptarum à Christo consuetudinum. Pugnet Ignatius juxta Theodoretum, Petri dextera ordinatus, vel juxta Chrysofostomum manu Pauli, epistola quarta ad Magnesianos. *Quia igitur res finem habebit incumbant dno simul mors, & vita, & unusquisque in proprium locum iterus est, quædam dno sunt munuscula dno, alterum quidem Dei, alterum autem mundi, unumquodque etiam ipsorum charitatem propriam habet impositum, infidelis mundi hujus, fideles autem in charitate charitatem Dei Patris per Jesum Christum, per quem nisi propensa nobis est voluntas mori in ipsius passione, nec vita ipsius in nobis est. Et mox. Una sit oratio, una deprecatio, una mens, una spes, in charitate, in gaudio inculpato, ubi charitas est Dei Patris, & amor mundi hujus, & orat ut in ipsiis una mens, una spes sit in gaudio & charitate. Pugnet Clemens scriptus in libro vitæ obedientiam latè commendans. *Summus Emocbum, qui in obedientia justus reperitus translatus fuit, neque mors ejus deprehensa est. Et mox. Abrahamus amicus vocatus fidelis incensus est, eo quod verbis Dei obtemperavit. Hic per obedientiam à terra sua, & cognatione sua, & domo Patris sui egressus est; & ante dixerat. Et si volueritis, & audiveritis me, & rursus. Quare magnifice ejus & gloriosa voluntati obsequamur, ubi obedientiam liberam commendat, & voluntatem nostram eligentem. Pugnat rursus Justinus. Neque quidquam eorum que creata sunt laude dignum est, nisi vim, ac potestatem alteraversum se convertendi obtinuerit, ubi vides nil laude dignum in creatis, nisi se in alteram partem convertant; & vides vim in utramque partem, & auctoritate & ratione firmatam. Pugnat Irenæus de Christo. *Aliud autem quod ait. Quoties volui congregare Filios meos, & nolui, ubi loquitur Christus de Judæis, qui vocati toties nunquam responderunt. Pugnat Clemens Alexandrinus. Quoniam libera electio, & appetitio peccata primum inchoat, jure infliguntur supplicia, quo nil clarius, nempe electione, & quod evidentiis est libera electione, peccata primum inchoantur, & mox infliguntur supplicia. Pugnat Tertullianus in Marcionem. Tota ergo libertas arbitrii in utramque partem concessa est illi, ut sui Dominus constanter occurreret bono sponte servando. Et mox. Certum nec boni nec mali merces jure pensantur ei, qui aut boni, aut mali voluntate fuisse incensus non voluntate, ubi suæ & tonat rationibus, & auctoritate convincit Hominem, ad utramque partem vertere se***

L. 4. 71 *Supra* *L. 4. 71* *L. 4. 6.*

FF 2 posse.

I. 6.

posse. Pugnât & Origenes in epistola ad Romanos. *Hoc est ergo quod in hoc loco Apostolus docet, quia unusquisque in manu sua habet, & in arbitrio potestate, ut aut peccati servus sit, aut iustus. Ad quamcumque enim potestatem inclinaverit obedientia, & cuiusmodi parere voluerit, hæc sibi eum vendicat servum.* In quoad dixi absque ulla cunctatione in nobis esse ostendit arbitrii libertatem. Pugnât Eusebius, Nemesius & auctoritatibus, & rationibus, ex consultatione, & præceptis. Denique cognoscit Iansenius Patres & asserit fuisse Semipelagianos, at evidenter in Juliano id confutat Augustinus, & tenent Hostes semipelagianorum.

Ep. 55.

Pugnât & nobis Cyprianus, de Christo loquens ab aliquibus deserto. *Et tamen ille non increpavit recedentes, aut graviter comminatus est, sed magis conversus ad Apostolos suos dixit. Nunquid & vos vultis ire, servavit scilicet legem qua homo libertati sue reditus, & in arbitrio proprio constitutus, sibi metipso, vel mortem appetit vel salutem, ubi reperit Christum illud vultis, & propriæ relinquit libertati, qua Magistrum discipuli sequantur, vel ipsum etiam deserant.* Et idem in epistola ad Quirinum tres Scripturæ textus, pro libero arbitrio adducit. Pugnât Athenagoras pro libertate, quam ostendit ex Gentilibus ipsi, pugnât & Cyrillus in Julianum, & appellat puerile responsum, & notam vel Apostolæ veritatem.

In Apol. 2. 6.

Valde puerile est quod dicit non potuisse enim, Amicorum suorum proposita mutare, abstinere enim mihi videtur samsis sepius audierit quod Homo sit sui juris. Pugnât Theodoretus de natura Hominis, ubi quo plura adducit, eo plura dicit remanere. *Plura, & alia plura.*

Ser. 5.

Pugnât Epiphanius & hæreticos, liberum arbitrium negantes sciens, & dicens omnibus notissimum. *Omnibus manifestum est, clarissime ne nimium ambiguum, quod liberum arbitrium exhibuerit nobis Deus per se ipsum locutus, si voluerit & noluerit, quod & Basilius ad Ihsam evincit, & Cyrillus Hierosolymæ Catechesi quarta. Si vis probas si non vis improbas, quæ innumeræ Scripturas nobis largiuntur.*

Hæc. 16. 6. 1.

Idem tenent Apostolicæ Ecclesiæ, Apostolicarum traditionum servatrices. Tenet Antiochena potest Iegatium cum Chrysofomo. *Nunc manifestum est sua quemvis voluntate, vel malum, vel virtutem eligere.* Et hoc clariorè phrasi exponi non poterat, & ita evidens est, ut luce obruat Calvinus, & Chrysofomum ea alibi docentem nostrum fateatur, ad eodè Patres non suos hæreticos faciunt, & Doctores Ecclesiæ faciunt Hæresarchas. Eadem docet Ecclesia Alexandrina cum Magno Athanasio docet oratione contra gentes de anima. *Moveretur igitur sed jam non secundum certitatem, neque Deum spectat, sed res nihili, casque veras, ac solidas arbitrata essentias vires suos occupat, itaque ad eas, quas commenta est volentes abutitur, idè quod libera sit, & sui*

Hæc. 22 in Gen.

arbitrii. *Potest enim ut ad bona se inclinare ita quoque bona averfari... Quæ cum liberum sui jus, arbitriumque intactus, & sentit se in utramque partem corporis membris uti posse tum ad ea quæ sunt, tum ad ea quæ non sunt. Ea autem quæ sunt appella bona, quæ non sunt mala, ubi voluntas, vel arbitrio abutitur, eo quod liberum illud habeat, potest bona fugere, vel sequi, & malum, & bonum amplecti. Docet Theophilus Alexandrinus epistola tertia Paschali. *Nec ambigitur quin in utramque partem sciendi, vel non sciendi bona, habeamus liberam facultatem, ubi nec ambigitur de libera facultate, in utramque partem flexibili. Docet Cyrillus Alexandrinus in Joannem. Illud igitur magnopere considerandum est, quod liberam potestatem Creator largitus est, & suæ voluntatis habens cuique commissa, ut in eo sit quidquid probaverit eligere, & profequitur, & de Romanis cum Clemente est certum.**

L. 9. 10.

Accedit traditioni praxis Ecclesiæ, quæ est columna, & firmamentum veritatis, quam portæ inferi expugnare non possunt. Et jam errorem hunc inter hæreses collocavit. Jam Synodus Arausiana secunda, totius Ecclesiæ consensu recepta decidit. *Quævis bonus agimus Deus in nobis, atque nobiscum operatur.* Et rursus. *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum, nisi per gratiam baptismi reparari.* Et mox. *Unde ipsa veritas dicit. Si vos Filium liberaveris liberi eritis, ubi liberum arbitrium infirmatum est, non Adæ peccato extinctum.* Et rursus. *Sciam voluntatem homines faciunt non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet.* Et iterum. *Hoc etiam salubriter proficitur, & credimus, quod in omni opere bono nos incipimus, & postea per Deo gratiam adjuvamus.* Et ante dixerat. *Quæ ad salutem pertinent possunt, & debeant si fideliter labore voluerint, adimplere.* Hoc idem fert Chartaginense Concilium, contra Pelagium ubique venerabile. *Places ut quicumque dixerit gratiam Dei, in qua iustificamur per J. C. D. nostram ad solam remissionem peccatorum valere, quæ jam commissa sunt, non etiam adiutorium ut nos committantur, avasemasse, ubi gratia Dei adjuvat libertatem.* Hoc idem docet Innocentius Papa, in literis vel apud hæreticos receptis, Pelagius Innocentii literis resistere non est ausus. *Quid tam mortiferum tam præcepti videtur ad casum, tam expositum ad omnino pericula, si hoc solum nobis putantes posse sufficere, quod liberum arbitrium cum nasceremur accepimus, ultra jam à Domino nihil queramus, ubi liberum arbitrium omnes fatentur, & gratiam soli negant Pelagiani: Denique in hæresi Pelagii is erat sensus Ecclesiæ. Sic scribit Innocentio Augustinus. Ad non peccandum idest ad non male sciendum, quantumvis esse non dubitetur arbitrium voluntatis, tamen ejus potestas non sufficit, nisi adjuvetur infirmitas.* Et de Spiritu, & litera. *Non dicimus humanam voluntatem se divinitus adjuvari ad sciendum iustitiam ut acci-*

Ep. 55.

C. 3.

accipiat Spiritum Sanctum. Imò quod evidens est, vel Pelagiani tenebant, teste Augustino de nuptiis, & concupiscentia, ubi querenti Juliano, à Catholicis liberum arbitrium negari, Augustinus eximie oblaudit. *Liberum itaque ipsi hominibus esse arbitrium & Deum esse nasciturum Conditorum utriusque dicitur. Non sine estis Celestiani. Liberum autem quemquam esse ad agendum bonum sine adjutorio Dei, & non eximi parvulus à potestate tenebrarum, & sic transferri in regnum Dei hoc vos dicitis, hinc estis Celestiani & Pelagiani, an in quo stat hæresis, & veritas Catholica.*

Denique innumeris vicibus ex professo, agit contra Manichæos negantes liberum arbitrium, eosque ut hæreticos, & in hæresibus, & in tractatibus integris traducit, scribit de libero arbitrio libros, quos non retractat, sed sæpe citat, respondet objectionibus sibi factis, quasi Prædestinatianorum hæresim tenuerit, respondet Adrumetinis credentibus, hominem nihil agere. Et tandem evincit innumeris liberum arbitrium. Si enim liberum arbitrium non est, quomodo Deus judicat mundum? Si adjuvatur homo & conatur.

Parco memorare post tot Heroes sacros, alios Ecclesie Filios, & Doctores. Parco memorare melleum Ambrosium libro sexto commentariorum in Lucam, S. Epiphanium hæresi decima sexta, ex professo agentem contra Phariseos, Cyrillum Alexandrinum libro quarto contra Julianum, & alibi passim hoc docentes, S. Hieronymum contra Pelagianos, Nemesium Christianum Philosophum, libro de natura Hominis, per plura Capita, id acriter tractantem, Augustinum, Bernardum de gratia & libero arbitrio, Eusebium libro sexto de preparatione Evangelica, ubi innumera conseruat utilissima, & præcipue, capite sexto negantes libertatem, probat & demones, & cæcos. *Qui autem predicationis Evangelicæ gratia vel certantur tam multi annis, vel etiam nunc certant, quomodo ad inam voluntatem, & fidem & ad eadem virtutem animi, vivendique rationem diversis temporibus, & tam multi nostra memoria compulsi sunt? Quis mentis compos credere unquam potest, si voveret simul & fener, viros ac feminas duritiam vivendi quæ delictis maluisse. Cæcus profecto de hit, ut triso proverbio dicitur recti judicasset, non necessitate sed libero signi arbitrio.* Quid nervosum magis & forte? Extat & Orosius apologia de libero arbitrio, Anselmus de concordia præscientiæ, & liberi arbitrii convincens, S. Basilii de libero arbitrio, & alii quamplures, & isti loquuntur de homine lapsò non innocenti, quo pacto vitare hæresim credunt Hæretici, citant innumeris textus Scripturæ, & autoritate & ratione persuadent. Qui alios Patres capit post se, legat Coccium, Bellarminum, Fontanam & alios.

Unum nobis eripere tentant Augustinum, at solus ipse sufficeret, ne dum aliis omnibus

consideratus. Is millies ut vidimus hoc ex scriptura confirmat. Is paucis lineis tres libros de libero arbitrio restringit libro tertio. *Reminscere superiorum, quæ à nobis tam multa de peccato, & voluntate libera dicta sunt. Sed si laboriosum est omnia mandare memoria hoc brevissimum tene, quæcumque ista causa est voluntatis si non ei potest resisti sine peccato ei ceditur. Si autem potest non ei cedatur & non peccabitur. An forte fallit incantum? Ergo cavere non fallatur. An tanta fallacia est ut cavere omnino non possit. Si ita est nulla peccata sunt. Quis autem peccat in eo quod nullo modo cavere potest? Peccatur autem, cavere igitur potest; ubi omnia uno brevissimo concludit, & validissimo epiphonemate confirmat. Is docet omnibus notum de duabus animabus contra Manichæos. Peccatum est voluntas retinenda vel consequenda quod iustitia vetas, quamquam si liberum non sit non est voluntas. Sed malo crassius, quàm scrupulosius definire. Nec hic libri obsecrari mihi servandi erant, unde discerec meminem vituperatione suppliciove dignum, qui aut vel velit, quod iustitia velle non prohibet, aut id non faciat, quod facere non potuit. Nonne ista cantant & in montibus Pastores, & in theatris Poetæ, & indocti in circuitu, & docti in bibliothecis, ubi libri obsecrari ferutandi non sunt in re clara, ubi docti, & indocti fatentur, & in montibus ipsis Pastores, natura Magistra didicerunt. Is ait omnibus notum, & acceptum, cum Hieronymo agens de natura & gratia. Item quod ait à memorato dictum esse Præbitero, liberi arbitrii nos condidit Deus, nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur, alioquin ubi necessitas, nec corona est, quis non agnoscat, quis non toto corde suscipiat? en quilibet agnoscat eam veritatem, & toto corde veneratur, & de gratia Christi urget. *Quis autem non videat venire quemquam & non venire arbitrio voluntatis. Is rursus de nuptiis, & concupiscentia, cum Hoste ipso ultro concordat. Sed ut non potest sine sexibus satis, nec sine voluntate esse delictum Augustinus libentissimè respondet, id verò, ita est, & congeminatione addit energiam. Is calumniam repellit sibi oppositam, quod liberum negavit arbitrium; & Juliano acerrimè reponit. Afferit me in alio libro dixisse negari liberum arbitrium si gratia commendetur, & iterum negari gratiam si liberum admittatur arbitrium. Calumnians, an calumnia est Augustini sententia, an qui calumniatur vera factetur, an Auctoris doctrina ipsi est calumnia? Is extinctum Adæ culpa arbitrium, afferit ad Bonifacium à Catholicis non dici. Quis autem nostrum dicat, quod primi Homi-**

L. 1. c. 3.

C. 18.

C. 11.

C. 65.

C. 14.

C. 5.

L. 3. c. 4.

L. 10. 15

Hem. 21.

- conditione ut à Deo prepararetur. *Si autem sic intelligerent, quod dictum est si volueritis, ut etiam ipsum bonam voluntatem illum preparare confiterentur, de quo scriptum est preparavit voluntas à Domino, tanquam Catholicis asserunt, in Pelagiani in eo Catholici.* Is libro de vera Religione, libertatem necessariam peccato, & quidem cunctis manifestam affirmat. *Nunc vero rigore adeo voluntarium voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium, & hoc quidem manifestum est, ut nulla hinc Doctorum paucitas, nulla indoctorum turba dissentiat. Et mox. Voluntate ergo peccatur, & quia peccari non dubium est, nec hoc quidem dubitandum video, habere animas, liberam voluntatis arbitrium, ubi manifesta res omnino est, & extra dubii aleam constituta. Is ut vidimus definit, liberrimam, & sufficientissimam facultatem, & libris inscribit de libero arbitrio, in quo Lutherus ipsum emendat non sequitur, & discipulus est supra Magistrum, & relicti quem suum esse fatetur, & Magistro, & sibi metipsum contrarius. Is Contrarios accusat dementia libro de duabus animabus. Dicere animas & esse malas, & nihil peccare plenum est dementiae, dicere autem peccare sine voluntate, magnum deliramentum est, ubi peccatum sine voluntate est deliramentum, nec satis est voluntas non coacta, quippe & illam fatebantur Manichæi, & ratio evidens constituit, internum ab externo vim pati non posse. Is ait vel à Dæmone mendacii Patre, veritatem istam nos educeri.*
- J. 1. ad Bonif. 3.* *Necne enim agit in iis, quos suadet, & decipit, nisi ut peccatum voluntate committant. Is cæcos vocat & sacrilegos, qui liberum negant arbitrium, libro de quantitate animæ.*
- C. 36.* *Datum est animæ liberum arbitrium, quod qui negotiorum rationibus labefactare conantur, usque adeo cæci sunt, ut ne ista quidem ipsa vana, atque sacrilega voluntate dicere intelligunt, ubi & negantes, vel cum negant consistunt. Denique Manichæos ipsos temere liberum arbitrium negantes, hæc cause testes adducit; libro secundo actorum cum Felice Manichæo. Esse liberum arbitrium, & unde peccare quemquam si velit, non peccare si nolit, non solum in divinis Scripturis, quas non intelligit, sed etiam in verbis ipsi Manichæi tibi proba, ubi vel obstinatio Hostium cedit veritati.*
- Multi sunt hæc sed pauca diximus. Mament integri libri Augustini, & tres de libero arbitrio, de quibus nil retractat contra Pelagium, & solum queritur pauca dixisse de gratia. Scribit de gratia & libero arbitrio. Propter eos qui christi descendit Dei gratia patentes negari liberum arbitrium, sic ipsi defendunt liberum arbitrium, ut negent Dei gratiam, scripsi librum de gratia & libero arbitrio, ubi totus liber in eum scopum collimat, ut gratiam descendat & liberum arbitrium, imò ex gratia probat liberum arbitrium. In libro primo retractationum. Invenitur enim libera est, in quantum liberata,*
- & libro primo ad Bonifacium. Liberi ergo à justitia non sunt, nisi arbitrio voluntatis, liberi autem à peccato non sunt nisi gratia Satisfactionis. Extat & liber de Spiritu & litera, ubi probat non fuisse legem, & humanam libertatem esse gratia, quod cum Catholicis exponit: Nos autem dicimus humanam voluntatem sic Ariminis adjuvari ad faciendam justitiam, ut præter quod creatus est homo cum libero arbitrio voluntatis, præterque doctrinam, qua ei præcipitur quemadmodum vivere debeat, accipiat Spiritum Sanctum quo fiat in animo ejus delectatio, dilectioque Summi illius, atque incommutabilis boni quod Deus est, quod libro toto profertur: Extat liber de correptione & gratia, ubi sic inchoat. Dominus autem non solum ostendit nobis, à quo malo declinemus, & quod bonum faciamus, quod solum potest legis litera, verum etiam adjuvat nos, ut declinemus à malo, quod nullas potest sine Spiritu gratia. Et mox. Qui ergo legisimè lege utitur, dicat in ea bonum & malum, & profertur sequenti capite. Non se itaque fallant, qui dicunt. Ut quid nobis predicatur, atque præcipitur ut declinemus à malo, & faciamus bonum, si hoc non agimus, sed id velle, & operari Deus operatur in nobis, sed id potius intelligant si Filii Dei sunt Spiritu Dei se agi ut quod agendum est agant, & cum egerint illi, à quo aguntur, gratias agant aguntur enim ut agant nos ut ipsi nihil agant. Legat hunc librum Quenellius, & videat an virtus Dei agat in nos, velut in mortuos & in non existentes, ubi & libertatem in lapso prædicat sexcentis in locis, & majorem etiam ut vidimus quam in Adamo. Extat & liber de dono perseverantia, probat ex Ezechiele, faciam ut faciat, & voluntatem in Petro vocat liberrimam. Etiam de prædestinatione SS. pro libertate innumeros accumulati textus; uno verbo contra Manichæos pro libertate, & in Pelagianos, & Semipelagianos præliatur.*
- Legantur & capitula Celestini Papæ, epistolæ Innocentii ad Afros, Afrorum inter quos Augustinus ad Innocentium, Canones Concilii Arausiaci ex verbis Augustini constantes, Cassiani, & Semipelagiani, in ea re omnino Catholici & Chartaginense Concilium, & Augustinus ubi fidem Catholicam exponit, & totus Prosper, & Orosius.*
- Restat ut themis erroneam, hereticam & ignavam Janfenii refellamus, Semipelagianiam admittebant præventionis gratia interioris necessitatem ad singulos actus etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare. Constat error ex Prospero ad Augustinum. Removeri dicunt omnem indistinctam, tollique virtutes si Dei constitutio humanas præventionis voluntates, & hoc prædestinationis nomine fatalem induci necessitatem. Et mox. Atque ad hanc gratiam qua in Christo renascitur pervenire per naturalem scilicet facultatem peccando*

tendo querendo pulsando, ut idem accipias, idem invenias idem introeat, quia bono natura bene usus, eo errores Semipelagianorum expressi. Idem scribit Hilarius Augustino, Semipelagianorum errores transmittens. Quod cum dicitur crede, & saluus eris, unum bonum exigi asserunt, aliud offerri. Et mox. Negari gratiam si precedere videntur talis voluntas que medicum querat. Ita Callianus ex Prospero in Collatorē citabat illud velle adiacet mihi, & Cassianus ipse clarissimè. *Quantulumcumque sentillam in corde nostro. Ipse com-*

L. 1. de

pred. 5.

4. 3.

Ep. 47.

paravit, eam confortet, & confortat. Ipse Augustinus tunc erroris Patronus. Ut autem predicatio nobis Evangelio consentiremus nostram esse propriam. Et postea ex professo Monachos instruit, qui liberum ultrò tenebant arbitrium. Constat hoc vel ex Arausicano Concilio; quod fuscè Semipelagianos condemnat. Si quis sine gratia Dei creditus, volentibus, desiderantibus, & pulsantibus nobis misericordiam Dicit conferri, non autem dicitur, ut credamus, velimus, vel hæc omnia, sicut oportet agere valeamus per infusionem, & inspirationem Spiritus Sancti in nobis fieri consuevit, aut humilitati, aut obedientie inmania subiungit gratia adiutorium, nec ut obediens & humillimus ipsius gratia donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti. Quid habes quod non accepisti, sic

C. 6.

C. 7. 8. 9.

Et.

& aliis Canonibus manifestat. Constat ex absurdis quampurimis, ex Augustini doctrina deductis, & unum erat de liberi arbitrii oppressione. Constat ex Augustini libris contra ipsos, denique Jansenius ipse eos errores, & cognoscit, & confirmat, ex Hilario, Prospero & aliis, adeo & se ipsum ignoravit Jansenius.

Satis nostris armis pugnavimus, nunc pugnemus & alienis, & vincamus. Integrum liberum largitur Lutherus, ubi ex Paulo, & Augustino, libertatem evertere conatur, & illud assert. Non enim quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo illud facio jam non operor illud, sed quod habitat in me peccatum, & si homo gratia indiget non est liber, at Paulus & de concupiscentia loquitur, quam non esse peccatum fuscè ostendimus, & objectioni eximie respondet. Quis me liberabit de corpore mortis huius, Gratia Dei per Jesum Christum. Et Augustinus de ipsa scribit Hilario. Neque liberum arbitrium tollitur, quia juvatur, sed quia juvatur idem non tollitur. Et ad Valentinum clarissimè. Quantum ergo potuimus egimus, cum istis, & vestris, & vestris Fratribus, ut in fide sana Catholica perseverent, que neque liberum arbitrium negat, si ve in bonam, si ve in malam vitam, neque tantum & tribuit, ut sine gratia Dei valeat aliquis, ubi fides Catholica est de libero arbitrio, & Augustinus epistolae & libros pro eo scripsit, & refert ipsos Lutheri textus. Quid habes quod non accepisti, inclinat cor meum in testimonia tua, dabo vobis cor novum, & solvit argumenta de servitute pec-

Rom. 7.

cati, ubi Cain servus peccati poterat appetitui dominari, & similia; sic est ad oppositum ratio Calvini. Per arbitrium libertatem factum est, ut bono esset cum peccato, ut Augustinus ait de perfectione iustitiae, subdit enim Augustinus, Unde ad Deum fides clamatur de necessitate meae carne, & in eo psalmo cum gratia & libero arbitrio consideratur. Non erabescam quoniam speravi

C. 4.

in te, Innocentes & recti adhaerunt mihi quia sustinui te. Corruit & illud Augustini libro primo retractationum. Quod propterea dicitur est, ut hac definitione volens à nolente discerneret, & sic ad eos referretur intentio, qui primi in paradiso fuerunt humano generi origo mali, nullo cogente peccato, sic & alibi, at se se Augustinus exponit clarè contra duas epistolae Pelagianorum. Quis nostrum dicat, quod primi hominis peccato perjerit liberum arbitrium de humano genere. Libertas quidem perit per peccatum sed illa que in paradiso fuit habendi plenam cum immortalitate iustitiam, & rursus libro primo contra Julianum, Multa sunt que agunt Homines malo, à quibus eis liberum est abstinere, sed nulli tam liberum est, quàm illi suis; ubi & liberum nobis est, & iterum distinguit peccatum, à pena peccati, & ait de ipso. Unde liberum est abstinere, quod & constat vel textu contrario in Enchiridio. (Libero arbitrio malè utens homo & se perdidit, & ipsum,) sicut ergo se non perdidit nec arbitrium. Sic solvit illud Jeremie decimo. Non est homini via ejus, nec viri est ut ambulet, & dirigit gressus suos, ubi dicit de peccatorum meritis & remissione à Domino gressus hominis dirigitur, & viam ejus volent, & Jeremias loquitur de actionibus externi, que variis fortis eventibus frustrantur de viis internis idem loquitur vates. Dirigite vias vestras, & studia vestra.

Pf. 14.

L. 1. 6. 7.

C. 3.

C. 18.

Armat liberum integrum Jansenius, & per sex capita quaerit, quid sit libertas, & definit ex Augustino. Qui cogitur non vult, exemptio scilicet à coactione. Id firmat ex libertate Dei, qui ex Augustino liber est non tamen à necessitate. Non ergo liber est Deus, qui se ipsum negare non potest. Ex libertate Angelorum, & civium patriæ, ex libertate Christi Domini in precepto, quod tamen transgredi non poterat, ex Scholasticis ipsis, qui ad libertatem, peccandi potestatem negat pertinere, denique ex innumeris loquendi modis, ubi passim sumunt spontaneum, sicut & voluntarium pro libero Tertullianus libro secundo, in Marcionem ait. Libertatem arbitrii in utramque partem concessam Homini, ut bono spontè servando, & malo spontè vitando sui Dominus constanter occurreret. Prosper contra Collatorem, Liberum arbitrium est res sibi placita spontaneo appetitu, Augustinus de duabus animabus. Libertas est animi motus cogente nullo, Anselmus de concordia. Ex libertate fit, quod fit ex voluntate. Bernardus de gratia, & libero arbitrio, ibi ergo

L. 3. de lib. arb.

4. 3.

L. 2. ep.

imp.

C. 19.

Ga.

Ga.

con-

C.6.

L.3. 4.
lib. 11.

F.2.

conferus ubi voluntas, porro ubi voluntas ibi libertas, & alii. Plures etiam liberum dicunt non coactum. Sic Augustinus libro tertio de libero arbitrio. Deus profcientia sua non cogit facienda, quæ futura sunt, sic Petrus Diaconus ad Fulgentium. In altero verbo libro Jansenius, omnia recolligit dicta. Sic ergo concludit cum Augustino. Liberum est quod cum volumus facimus.

Hæc omnia contra nos sed nobis largitur, invenit etenim hullas contrarias, & asserit aliquid aliud hullis, aut si assignare non potest ipse, quid alii? & Grammatici, & Theologi omnes intelligunt, invenit sapienter coactum dici pro necessario, & tamen in hac luce tenebras nobis offundit; & primum cornu argumentum. Alterum ex iplo ferente solum, apud Augustinum operis imperfecto. *Liberum non est quid si quod deo potest velle, bonum, & malum liber ergo Deus non est, qui malum non potest velle, de qua etiam dixisti Deus esse, nisi iustus non potest, negat ergo libertatem contrarietatis, quod sciunt & Theologi, & Christiani omnes, in Christo & B. Virgine, & Joanne, millies verò prædicat gratiam à Deo nobis gratis. Datam. Sic est in Angelis, & Beatis, imò ita loquuntur Philosophi, in Homini naturali libertate, quam neque Calvinistæ inficiantur. In Christo Domino est libertas & præceptum, alioquin frustra sudarent Patres & Theologi, & apud Jansenium sunt irridendi, invenientes difficultatem ubi non est, & Græci Patres remouent à Christo præceptum, & consilium volunt liberum, oblati est enim quia ipse voluit, & cum Græcis sunt, & plures latinis admissio verò præcepto id saluatur, vel quia petere poterat dispensationem. *Annon possum rogare Patrem meum & exhibebit mihi plusquam duodecim legimes Angelorum, vel quia liberè acceptabit, vel possumus loqui sicut in confirmatis in gratia, qui cadere non possunt quamvis liberi, à gratia. In extremo subitur terminis, & sentit contrarios textus nostros & suos. Tertullianus ait libertatem arbitrii, in utramque partem concessam, non ergo est necessitas, & ait Hominem sui Dominum, quod in actionibus spontaneis non subsistit; & aliis & si hoc valeret nulla foret libertas, nec in naturalibus, nec in Angelis, nec in Adam; cum iisdem phrasibus utantur, ut facit Augustinus in Evodium & Ciceronem: Etiam Plato, Aristoteles Cynici, & alii Philosophi, & dicunt & probant liberum arbitrium in naturalibus, & rationibus utuntur in supernaturalibus, Eusebius, Nemesius, Augustinus, Orosius, & alii, ex præceptis, ex monitis, ex deliberatione, ex electione ex actu humanorum existentia, ex Dominio, centumque aliorum titulis.**

Opponent aliquid præsentiam, per quam certò res est futura, à Patres respondent sapè; Deum rem cognoscere quia futura est, imò Scrus bene solvit, cum scientia Dei sit præsens, visio non necessitat arbitrium, si-

cut cum video Hominem se occidentem, & certò video & liberè se occidit, & si valeret hæc ratio nec in naturalibus foret libertas, & nemo vel manducare deberet, vel enim prævisus sum eras moriturus, & cum cibo adhuc moriar, vel prævisus sum adhuc vi-
 turus, & adhuc sine cibo vivam, unde est necessitas consequens, necessitas sine necessitate, ut optimè explicat Anselmus. Opponent alii efficaciam gratiæ, & tractionem. Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum, & tractatū integro respondet Augustinus, trahitur animus amore, voluptate, & libris integris conciliant, sic Bernardus de gratia, & libero arbitrio, sic Anselmus, sic Augustinus de correptione & gratia, loquens de Christi oratione pro Petro. *Quando rogavit ergo, ne deficeret fides ejus quod aliud rogavit, nisi ut haberet in fide liberum, forsissimam, invictissimam, perseverantissimam voluntatem?* Et infra. *Ecce quemadmodum secundum gratiam Dei non contra eam libertas defenditur voluntatis, & Prosper sententia sexta post responsum ad capita Gallorum. Qui dicit quod liberum arbitrium in homine nihil sit, sed free ad bonum free ad malum Predestinatio Dei in hominibus operetur non est Catholicus. Arbitrium enim hominis gratia Dei non abolet, sed adolet; et Catholicus non est, qui gratiam liberi arbitrii Hostem constituit. Et in carmine de ingratis reprehendit illius. *Hic vanum insanio profertis corde querelam, omne opus arbitrii subloium vociferantes, Currare currentum si non & velle volentem est; ubi vana est querela & cor insanum. Fertur & Anselmus contra Recentiores. Deo largiente invenimus gratiam ejus ad fovendum Hominem cum libero arbitrio concordare. Et infra modum ex Augustino, & Patribus, utramque conciliandi inuenimus. Denique Quenellius ipse Jansenio, & sibi metipsum contrarius scribit; vel Hexaplista pro ipso. Indifferentia nullo modo opposita est, virtuti efficaci actionis Divinae, & hæc efficacia nullo modo opposita indifferentia, & de Episcopo Meldensi dicente. *Nihil libertati humane simendum ab ista potentia absoluta, & alia plura accumulata.***

Multi congerit Quenellius, ut probet Deum solum operari, in convertendis peccatoribus. Citat illud Davidicum. *Cor mundum crea in me Deus, & ad Ephesios secundum. *Quia esemus mortui peccatis convalescivit nos in Christo. Et mox. Ipsius enim sumus salura, creati in Christo Jesu. Et rursus. Cui Deus accepto fert gratiam sine operibus. Sic & iusti ait B. Virgo, fiat mihi secundum verbum tuum, & ad Ephesios quarto de homine. Qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. Et rursus. Si qua ergo in Christo nova creatura. Et iterum. *Et dabo vobis cor novum, & Spiritum novum, sic refert illud Christi, *Volo, mundare, quod imperavit vestris, & mari, sic Tridentinum de mortuis gratiæ, sic Augustinus Epistola ad Vitalium,****

C.8.

De con-
cord.

F.50.

Rom.4.

Luis 7.

Cor.5.

Epi. 16.

leñ, ubi iustos Deus non invenit sed fatit.

Hæc ita absurda sunt ut neque valeant de actibus indeliberatis, & necessariis in nobis, quippe inspirationis, & suasionis, nec à mortuo fiunt, nec inanimatè, cùm sint actus mentis, & voluntatis & uno verbo cuncta solvantur, ea esse quæ facit Deus, videamus nunc quæ facit Homo vel mortuus. Resuscitat Deus Saulum, & is dixit, *Domine quid me vis facere*, resuscitat filium prodigum dicentem *surgam & ibo ad Patrem meum*; resuscitat peccatricem & ait. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; resuscitat Petrum; & *recordatus est Petrus verbi Jesu*, & mox. *Et egressus solvavit amarè*, resuscitat Manassim, & extat oratio, quæ liberum certè ostendit, resuscitat David & ait, *Peccavi Domino*, resuscitat Achab regem, & ait. *Nonne vidisti humilitatem Achab coram me*; resuscitat Centurionem dicentem, *Verè filius Dei erat iste*, resuscitat latronem dicentem, *Memento mei dum veneris in regnum tuum*, & magna turba, imò & omnis, *percussentes peccata sua revertebantur*, resuscitat Simonem Magum & dicitur, *Roga Deum si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui*, resuscitat Judæos, & dicit Joannes. *Quis demonstravit vobis fugere à futura ira?* Sunt & innumera alia conversiones, & pœnitentiam prædicant iniquis, lex vetas, Joannes, Christus, & Apostoli, innumeris in locis dicitur iniquis, *convertimini ad me, convertimini à viis vestris*, infideli necessaria est fides libera. Denique ipsa Quenellii argumenta sunt nostra post ea verba cor mundum crea, immediatè subditur nullo addito verbo, & *Spiritus reusum innocens in visceribus meis*, & totus psalmus includit pœnitentiam, *Miserere mei Deus*, sicut & alii omnes pœnitentiales, & Paulus, *creati in Christo Jesu in operibus bonis*, & iterum laudat Patrem credentium, quod crediderit in spem contra spem, & reputatur fides ejus ad justitiam, sic & Virgo consensum præhuit, & quidem primò repugnans. *Quonodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Et rursus. *Ossecro itaque vos ego civitas in Domino, ut dignè ambuletis*, & post plura. *Renovamini Spiritu mentis vestre, & induite novum Hominem*, & alibi. *Bonam voluntatem habemus*, & Ezechiel statim addit. *Et faciam ut in præceptis meis ambuletis*. Illa verò de imperio in ventos, & morbos, in homine rationali sunt inutilia, ea verò quæ referet ex Augustino millies retorquentur ab eodem, cùm ibi doceat solam contra Pelagium non sufficere voluntatem, & ita sciunt omnes in peccatore, & infideli, Deum non invenire sed facere; sic Tridentinum dispositiones enumerans; sic Chryostomus in secunda ad Ephesios, ut rectè vel Fontana notavit, sic Araucana, Synodus, & alia. Etiam dum mortuum hominem describitur; & in similitudine figuli quam Calvinus assumit, o ho-

mo quis Es ait Apostolus, qui respondeas Deo, adèd liberum est in homine arbitrium, ut cognoscit, vel Quenellius veritate coactus. Surt ergo inanes similitudines illæ, cretionis, resuscitationis, & salutis, quippe creatio supponit nos non existentes, resuscitatio videt nos mortuos, sanatio vel ab Homine ne dum à Deo, fit etiam Homine invito, & repugnante, at conversu vult Hominem vivum, & liberum, requirit dispositiones pœnitentiæ, quas vetus & nova lex exigit, & Prophetæ & Apostoli, & Christus. *Nisi pœnitentiam egeritis omnes similiter peribitis, pœnitentiam agite*, ait Petrus post Baptisam; & sciunt Oratores & Philosophi similitudinem in eo tantum valere, in quo sola fit similitudo.

Post tot & quidem loeupletissimos textus, nos in immensum ditat Augustinus, de peccatorum meritis & remissione, ubi citatis aliquibus per emphasim subdit. *His aliisque hujusmodi aliis innumerabilibus testimoniis*. Adèd textus pendè nimii sunt non pauci. Et quidem innumera sunt capita, quæ Deus impossibilia non præcipit. Innumera sunt loca, quæ peccantes, inexcusabiles à Deo appellantur, ut vidimus de Homine reprehendente quod facit, inexcusabiles qui Deum agnoscentes non sicut Deum colerunt &c., at exausatio obvia est vel iusto non perseveranti, vel peccatori prava gerenti, se aliter non potuisse facere, neminem ad impossibilia obligari. Innumera sunt loca, ubi Deus impossibilitatis excusationem reprehendit. *Et ceperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei Villam emi, & necesse habeo exire, & videre illam*. Et mox. *Et alius dixit uxorem duxi & idèd non possum venire*; & de his apud Mattheum scribitur. *Qui invitati erant non fuerunt digni*. Et rursus. *Illi autem neglexerunt*, ubi non posse est negligere, & dignum non esse. Et iterum de discipulis ipsi. *Multi ergo audientes ex discipulis ejus dixerunt, Durus est hic sermo & quis potest enim audire?* & tamen Petrus respondit Christo. *Domine ad quem ibimus, verba vite æternæ habes Se?* Innumera sunt loca, ubi Deus hortatur, monet hominem libertatis, dat optionem &c. quæ certè possibile præceptum ostendunt. Scripturam sequuntur Interpretes, & capite integro undecimo, Jansenium Tridentina Synodus adortor. *Nemo temeraria illa, & à Patri-*

Mat. 3.

L. 2. e. 6.

Luc. 14

C. 22.

Jo. 6.

Se. 6.

Act. 9.

Luc. 15

Luc. 7.

Mat. 26

2. Reg.

32.

3. Reg.

21.

Mat. 27.

Luc. 23

Act. 8.

Mat. 3.

Ps. 50.

Luc. 1.

Ep. 4.

- gratia, auctoritate Joannis Apostoli, *Et mandata ejus gratia non sunt auctoritate Christi ejusdem, auctoritate Scripturæ, & Interpretum, denique auctoritate Concilii Arausiaci, per omnes Ecclesias laudibus excepti. Inspiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suaviter in consensu, & credendo veritati.* Et tursus. *Quis gratiam etiam post adventum Domini omnibus, qui baptizati desiderant non in libero arbitrio habere, sed in Christi nomine simul & credimus largitate conferri, & innotuit textum verbalem Jacobi. Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminis, ubi ante præfixerat. Si quis autem vestrum indiget sapientia, postulet à Deo qui dat omnibus assuetè, & non inappropriat, & dabitur ei, ubi Deus dat omnibus quod sufficeret ad possibilitatem præcepti, & dat omnibus assuetè, & hæc postulanti dabitur, uno verbo Pelagius credit mandata posse servari ex solis viribus naturæ, Ecclesia semper credit servari posse, sed auxilio gratiæ cælestis. Adeo vel in observatione possibili legis & Catholici, & Hæretici concordantur.*
- Alios etiam Patres citat Synodus Tridentina, nempe Hieronymum in Pelagianos tonantem. Deus possibilis mandat, hoc nulli dubium est, adeo nec dubium est ulli. Ferrè possumus fuscè in Matthæum, & primò ita sentientes reprehendit. *Multi præcepta Dei imbecillitate sua, non Sanctorum viribus assuetè putant esse impossibilia, que præcepta sunt, & dicunt sufficere virtutibus non odisse inimicos, ceterum diligere plus præcipi, quàm humana natura patitur. Sciendum est ergo Christum non impossibilia præcipere, sed perfectia: Quæ fecit David in Saul, & in Achis. Stephanus quoque martyr pro inimicis lapidantibus deprecatus est. Hac autem Jesus & docuit, & fecit dicens, Pater ignosce illis quod enim faciunt nesciunt, ubi probat fieri posse quod factum est, & Tullius pro M. Marcello commendat, Cyprianus ad Quirinum brevissimè. Tantumque tentari quantum potest sustineri. Clemens Alexandrinus libro 4. Stromatum. *Quis etiam præcepta sunt hujusmodi, ut à vobis possint fieri, & non fieri, que constantem est in sequatur laus, & virtutem ubi & dicit & probat, Origenes homilia nona in Josue appellat hos summas non viros. Auvon tibi videtur inter mulieres existimandum, qui dicit non possunt observare que scripta sunt, Basilus in regulis brevioribus propositis Pauli præceptis subdit. Sine dubio autem non præcepisset hoc qui bonus, & justus est, nisi etiam facultatem, qua id facerent fuisset largitus, ubi suadet auctoritate & persuadet ratione, Chrysostomus validissimè de penitentia. Nequaquam Dominum accusæ quod mander impossibilia. Multi etiam ipsa superant præcepta, ubi à fortiori convincit. Sic & alia congenerat facilia, sic Teophylactus & alii & hoc vel lex canonica & naturalis, impossibilium nulla obligatio.**
- Unum rapere voluit Augustinum, at mox restituit Pontifices, damnata Bani propositione, Definitiva hæc sententia. *Deum Homini nihil impossibile præcepisse, falsò tribuit Augustinus, cum Pelagius sit, & Augustinus ipse totus ad nos accederet, at reflexiones tantùm alique sufficerent. Primo in Synodo Tridentina relatus, de natura, & gratia clarè est notter. Deus impossibilia non jubet, sed iubendo monet, & facere quod possit & adjuvat ut possit, adeo teste Ecclesia tota, & evidentiâ, Augustinus hæc tuetur veritatem, & ipsam preceptorè decidit. Hic convenit Augustinus cum Pelagio, Catholici cum hæreticis. Possit ergo ei causæ quæcumque illa sit restit. Possit planè. Quibus breviter responderet ut quiescant, & ad veritatem Deum murmurare desistant. Retè enim fortasse quærerentur, si erroris, & libidinis nullus hominum viciò existeret. Cum autem ubique sit present, qui multis modis, per creaturam sibi servientem, aversum vocet, doceat credentem, consoleatur operantem, diligentem adhortetur, conantem adjuvet, exaudiat deprecantem non hic tibi deputatur ad culpam quod incivis ignorat, sed quod negligit quærerere quod ignorat. Neque illud quia vulnerata membra non colligit, sed quia vocantem contemnit, ubi præfens est ubique Deus, & conantem adjuvat, & exaudiat deprecantem, hic de peccatorum meritis, & remissione, irridet Hofses ut ignaros, & stolidos, & rem omnium notissimam confirmat. Acutè autem sibi videtur dicere, quasi nostrum hoc ullis ignores. Quod si nolimus non peccamus, nec præciperet Deus homini quod humana impossibile est voluntati, ubi irridet ironiè Pelagianos, notissima velut obscure venditantes. Iterum de gratia, & libero arbitrio, id firmissimè credit, & convincit. Valdè autem bona sunt præcepta si legitime eis utantur. Eo quippe ipso quo firmissimè creditur, Deum justum, & bonum impossibilia non potuisse præcipere, hinc admonemur & in facilibus quid agamus, & in difficultibus quid petamus, ubi firmissimè creditur Deum justum, impossibilia præcipere non potuisse. Iterum de peccatorum meritis, & remissione, facillimum id esse convincit; & conjunctum evidentiè, & veritati. Cum voluntate humana gratia adjuvante Divina sine peccato in hac vita possit bono esse, cur non sit, possem facillimè, ac veracissimè respondere, quod homines nolunt, ubi vides facillimum & non tantùm verum, sed & veracissimum responsum. Iterum in libris retractationum extremis per exclamationem inlat, & urget. *Quis inquam peccat in eo, quod nullo modo caveri potest? peccatur autem, caveri igitur potest, ubi vides & auctoritatem, & rationem. Et de libero arbitrio gravis phrasi possibilitatem nostram exponit. Debet autem si accipit, & voluntatem liberam & sufficientissimam facultatem, ubi non tantùm sufficientem accepit, sed & sufficientissimam facultatem. Iterum validius de natura & gratia, hunc errorem inferbit insaniam. Quis enim in-**

De nat. & gr. 1. 67.

L. 2. 13.

C. 69.

L. 1. 17.

L. 1. 15.

L. 1. 16.

C. 14.

- sanus dicit, debere peccari cum ideo sit peccatum, quia non debet fieri, & fortius adversus Manichæos vocat, & stultum, & iniquum malo physico, & morali. Quis non clamat stultum esse, & iniquum eum damnare, cui non sit potestas iniquo perficere? Denique sermone de tempore appellat sententiam blasphemam. Blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid Homini à Deo esse præceptum, & mandata Dei non à singulis, sed ab omnibus in communi posse servari; ubi vides innumera fulmina super unam sententiam decidere.*
- Post uberes rivus doctrinæ, & fontes ipsos suppeditat Augustinus. Uberissimus est illè, ubi Pelagianos à Catholicis dissidentes offendit, quod Pelagiani refunderent in naturam, & Catholici omnes in gratiam. Id constat de natura, & gratia. Quod verò contra nos disputant, qui dicunt, & quis nolit sine peccato esse, si hoc in Hominis postum esset potestate. Responde quidem disputant hoc ipsos confiteri non esse impossibile, quia hoc vel multi, vel omnes volunt. Sed unde sit possibile consistantur, & pax erit, ubi si possibile faciant à gratia pax erit. Et urgente per admirationem Pelagio, rursus acutè repernit Augustinus. Non enim ait linguam nullus domare potest, sed nullus hominum, ut cum donatur Dei misericordia, Dei adiutorio, Dei gratia fieri satemur; conetur ergo Homo domare linguam. Quod ibi per plura capita prosequitur, & id ingentium voluminum est scopus, esse mandata impossibilia per naturam, & deo gratiæ possibilia.*
- Alius est fons uberissimus debere nos à Deo petere, quod non possumus, & jam de natura & gratia vidimus, Deus impossibilia non jubet sed jubendo monet, & facere quod possis & petere, quod non possis. Et libro de perfectione justitiæ, sæpè id interrogat Celestius. Nulla enim ratio, vel justitia patitur saltem dici peccatum quod vitari nullo modo potest. Respondemus vitari posse peccatum, si natura vitata sanetur. Et mox. Iterum querendum est peccatum voluntatis an necessitatis, si necessitas peccatum non est, Mox. Vitæ sanetur invocamus eam, cui dicitur in psalmo de necessitatibus meis erue me. Et iterum. Nam cur præcipere quod fieri non potest. Respondetur consultissimè Homini præcipi, ut rectis passibus ambulet, & cum se non posse perspexerit medicinam requirat. Et in hac re innumeri sunt textus, ad inutiles, cum Jansenista passim repetant, supplicationem illam. Da quod jubes. Simillima huic, est aquæ copia, & vena, orationem istam à Deo exaudiri. Ita de natura & gratia elegantissimè. Admonemur à Domino petere sapientiam, qui dat omnibus affluenter, ubi Deus dat omnibus & quidem affluenter, & hoc non est testimonium tantum humanum, sed Jacobi Apostoli Divinum. Et rursus de gratia, & libero arbitrio, postquam dixit Pelagianos fateri, non impossibilia esse mandata. Sed ideo jubet aliqua, quæ non possu-*
- mus ut noverimus quid ab illo petere debeamus. Ipsa enim fides quæ omnino imperat, quod lex imperat. Et rursus Evangelii auctoritate confirmat. Si vos cum sitis mali nostis bona data dare Filiis vestris quanto magis &c. Et jam citavimus illud, cum exaudiat deprecantem.*
- Ægundissimi sunt alii fontes, ubi impotentie causam in hominem, non in Deum unquam refundit. Ita de natura & gratia. Ut non adjuventur in ipsis Hominiibus causa est non in Deo. De gratia & libero arbitrio. Gratiam repellebant, & in Christum propterea non credebant, en causa cur malè agerent, nec bona possent. Et de correctione & gratia. Quoniam potest dici Homo in eo quod audierat, & tenerat in eo perseverare si veller. Et de natura & gratia citat. Qui in carne sunt Deo placere non possunt. Sapientiam quippe carnis dixit non sapientiam Dei, & ibi probat justos posse. Est, & fons alius impossibilitatis ipsa, at per Dei gratiam ablata, sic libro secundo contra Julianum. In hoc bello ille Vir Sanctus, monet nos seculum effigere, & in ea fuga quanta sit difficultas, imò impossibilitas, nisi Dei gratia optuletur ostendit, en impossibilitatis ipsa sanata, & citato contra Julianum Cypriano, ubi docet seculum fugere. In ea fuga quanta sit difficultas, imò impossibilitas, nisi Dei gratia optuletur ostendit. Denique Adversarii ipsi impossibilitatem, ex Augustino in prænam peccati refundunt, ideoque in Hominem justum cadere incitantur.*
- Post molem tantam Auctoritatum, & rationum pondus accrescit. Si Deus est justus, impossibilia præcipere non potest, nil etenim magis injustum. Si Deus est bonus pro re impossibili non damnabit in igne innocentem. Si Deus est vivorum & mortuorum Judex, non imputabit ad culpam transgressionem, quæ invito accidit. & nolenti, & quam vitare non poterat. Si Deus non est tyrannus Hominum, non obligabit Hominem ad impossibile, cum Tyrannus ille damnatur, qui lachrymas cruciatis vitærat, & severissimæ Draconis leges, Draconis dictæ sint non Hominis. Si Deus est fidelis ut arguit Apostolus, non sine tentari nos supra vires. Si Deus est Sanctus Legislator, leges non feret impossibiles, cum proprietates legis sit possibilitatis, ut egregiè notavit Gratianus. Si naturale jus lumen est Dei judicat quique Homo, vel in silvis, nullam impossibilium obligationem; quod & lex civilis hausit à naturali. Si somnia mala & mali motus, nobis imputantur ad culpam, quis viveret castus arguit Augustinus, & libro de duabus animabus. Quia peccati reus tenevi aliquem quia non fecit, quod facere non potuit summè iniquitatis, & est insania, ubi vides iniquos hos & insanos, quod & alibi repetit.*
- Adè verò vel ipsis Jansenistis, hæc horribilis sententia displicuit, ut plures possibilitates invenerit, quæ tamen ad servanda*

- præcepta non sufficient, ut constat ex ipsa possibilitatis idæa. Et frustra Quenellius in observationibus ait Janfenium, nunquam usum voce impossibilia, nam de statu natura
- F. 27. 35. *lapfæ. In peccato ferit libertas arbitrii ad sciendum bonum, ut ante gratiam non solum non possit univèrsam legem morali boni status implere, sed nec unum quidem, nec unum opus ejus, & libro tertio capite tertio. Sine gratia superari non potest ulla tentatio, vel si superetur alio etiam peccato superatur, & de gratia Christi libro secundo, tam est impossibile voluntati, ut bene velit & operetur, quàm Homini cæco, ut videat, vel surdo ut audiat, & non solum egregie Pæper Fontana, sed cum Aguirre Benedicini, cum Massoliè Thomistæ, & omnium Religionum Doctores in Janfenio inveniunt, & in Arnaldo per Quenellium defenso, à Sorbona tota damnato est evidens, & in Quenellio præter decem & sex, reliquas malas, inveniunt vel amici. Uno verbo se jactat Janfenius sequi Thomistas, & Thomistæ omnes, aliæque Scholæ affirmant, toto cælo distare, cum neget gratiam sufficientem. Uno verbo vel insipientis est Janfenius, & hoc negant argumenta adducta, vel sciens & ca millies probare conatur.*
- Etiã tela quæ jacunt contra nos, in jaculantes amarissimè reflectunt. Ferunt illud regii Vatis. *De necessitatibus meis erue me*, at in ipsis verbis est responsum, in ipso veneno antidotum, ubi recurrit Homo ad Deum eruentem; & de natura & gratia Augustinus pro nostra sententia citavit. *Quod utem ex vitio nature non ex conditione nature sit quadam peccandi necessitas, audias Homo, atque ut eadem necessitas non sit dicat Deo dicere. A necessitatibus meis erue me.* Et mox. *Per hoc opitulante gratia per Jesum Christum Dominum, & mala necessitates remouebitur, & libertas plena tribuetur, quod & alibi congeminat, & totus psalmus est in contrarium, Custodi animam meam & erue me, non erubescam, quoniam speravi in te. Innocentes & recti adhaerent mihi, quia sustinui te Deus Israel, dulcis & relictus Dominus, & similia, non Homini à Deo derelicti, sed pœnitentis. Ferunt aliquos Augustini textus, ubi Deus homines derelinquit, at mille textibus feruntur, ubi Deus non deserit nisi deseratur; ita de natura & gratia. Fortasse respondent Deum, id ista non rogere, sed dignus deserit tantum deserere, si hoc dicam verissimè dicere, ubi testimonio hæreticorum, & Ecclesiæ, si hoc dicunt, verissimè dicunt, nec ullum hic Medici est exemplum, ut responderet de suo Janfenius, & momentum rationis adjungit in Deo.*
- C. 18. *Cùm ad perfectam vitam, iustitiamque perduxerit non deserit, si non deseratur, ut piè semper, iustitiamque vivatur, vellet ergo Deus iustum & nollet, perfectum intenderet, & refugeret, at si vitam perfectam verè cupit, non deserit nisi deseratur, ut semper non aliquando piè vivatur, & libro tertio confes-*
- tionum. *Te nemo amittit nisi qui dimittit, & in sermone de tempore certum facit. Pro Deo fideliter, & firmiter credas vestra dilectio, quod nunquam Deus deserit bonum nisi deseratur, ubi firmiter est credendum, & fideliter, ne quis fluctuet, & sit infidelis. Ferunt illud fodere non valeo mendicare erubescam quid faciam, at quilibet fodere valet lanus, & erubescens mendicare liber est, & quid faciam electionem includit, & media iniquitatis electa, & liberum, & potentem ostendunt; & ipsemet Quenellius vertit, nescio fodere terram; & relinquat Christi encomium, laudavit vitium iniquitatis quod prudenter scissit, & villicè sceleratam inventionem, & desideriam. Ferunt illud *fides tua te salvam feris*, consequenter sine fide credere non poterat, & illud. *Accedentem ad Deum oportet credere quod est, & quod remunerator est*, quippe hæc illa fiducia est, & spes, quæ supponit fidem, & fides ipsa gratiam præsupponit, *Vobis datum est ut non solum in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini, & rursum. Qui capit in nobis opus bonum ipse perficiet*, ubi datum est ut etiam credamus, ubi Deus incipit opus bonum, & rursum. *Misericordiam conjunctum sum, ut sim fidelis, & læpè resonat in actis Apostolorum quod Dominus aperuit illis cor, ut crederent. Et iterum validissimè Paulus. Non quod sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est, ubi accedit Augustinus validus interpretes, Prius est cogitare quàm credere, sed non possumus cogitare aliquid ex nobis, ideoque nec à sortiori credere, & alter est textus quo convictus est Augustinus. Quis enim te discernit? & Aranciana Synodus cum Tridentina definit, ex Ecclesiæ acceptance infallibilis.**
- Unum jusè volunt legem extitisse impossibilem, susum quod Patres nostri portare non potuerunt, & quod erat ex Paulo impossibile per legem, imò vocat cum Paulo, *legem peccati & mortis. Passiones peccatorum, quæ per legem erant operabantur in membris nostris, & rursum. Nunc autem saluti sumus à lege mortis, in qua detinebamur. Et iterum. Lex enim iram operatur, & rursum. Lex autem subintravit ut abundaret delictum.* Sanè miror vituperari à Christiano legem, quæ vel ab Ethnicis laudatur, ut evincunt Eusebii, Tatianus & alii. Miror vocari impossibilem, quam Deus ipse possibilem promulgat. *Mandatam quod ego præcipio tibi non supra te, & notio ipsa legis omnia ca est. Erat autem lex possibilis. Miror vituperari à Christiano legem, quam Christus ipse commendat. Quomodo legis diliges Dominum Deum tuum, Hoc fac & vices, & alteri. Serva mandata, & iterum. Non oeni solvere legem sed adimplere, & Christus fuit observantissimus legis: Miror legem à Prophetis, & in psalmis millies laudatam reprehendi. Dedi eis præcepta mea & iudicia mea astendi eis, quæ faciens homo vivet in eis. Et*

Pf. 13. iterum. *Si in mandatis vite ambulaverit vita vivet.* Et iterum. *Lex Domini immaculata, justitia Domini recta.* Et innumeris vicibus manifestat. Miror ferri Paulum in contrarium ubi ait. *Quid ergo dicemus lex peccatum est, absit.* Et rursus. *Itaque lex quidem Sancta, & mandatum Sanctum, & justum & bonum,* & càm ponit inter Dei beneficia. Miror legem dicentem non concupisces, imperare peccatum non prohibere, quod constat ex terminorum evidentia. Miror asserri Augustinum de Spiritu, & litera, cùm dicat literam legis occidere, Spiritum legis vitam reddere, etiam vitiatum citari à Quenellio, & solus titulus est invictum argumentum, ubi & in eodem textu per Quenellium allato dicit eos salvatos, per fidem Christi, innumeros citat Sanctificatos in ea lege, unam extitisse eorum & nostrum fidem & alia. Miror refuscitari hæreses Simonis, Marcionis, Cerdonis, Manichæorum, Cajanorum, Valentiniani, Ptolomæi, Goofticorum, & Lutheri, & aliorum.

CAPUT VI.

An Christus mortuus sit pro omnibus.

Viret in Indiæ campis arbor mira fructus venenatos omnes producens, uno in culminibus excepto, qui cæteris omnibus est antidotum, adeò natura posuit in veneno antidotum, & fructus omnes in uno liberat. Nascuntur ex Adam Patre Filii, fructus è viciata radice infestis, at Christus unus è virga Jesse, omnibus prorsus est antidotum, qui juxta Augustini phrasim nascuntur de venenatis parentibus Filii venenati, & à Christo qui vita est liberantur.

Rom. 8. Nobili & evidenti phrasi loquitur Deus ipse. *Qui proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum,* nempe pro cunctis peccato infestis, uno verbo pro nobis omnibus. Et rursus prima ad Timotheum. *Unus est mediator Dei & hominum homo Christus Jesus qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Et ante bellè præmiserat. *Obsecro igitur primùm omniùm fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus Hominiibus pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt, ac quietam & tranquillam vitam agamus, in omni pietate, & castitate, hoc enim bonum est, & acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire,* ubi Apostolus vult orari pro omnibus, & pro Regibus, & pro subiectis, ubi unus est Mediator Dei & Hominum, & quidem omnium et constat, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus, & sic non omnes significat multos, ut suo non Patrum Sensu exponit Janfenius. Rursus validiùs arget, per Doctorem gentium Deus. *Charitas Dei urget nos estimantes hoc, quod si unus pro omnibus mortuus est,*

ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus. Hic expressè de omnibus agitur, ne uno quidem homine excepto, cùm omnes prorsus sint mortui, & sic pro cunctis mortuus est Christus. Et iterum scribit Romanis. *Justitia autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in eum. Non enim est distinctio. Omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei, justificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem, qua est in Christo Jesu, quem proposuit propitiationem per fidem in sanguine ipsius; ubi omnes peccaverunt, & egent gloria Dei, justificati per redemptionem Christi, & per fidem in sanguine ipsius. Sicut ergo omnes egent gloria Dei, sic omnes justificantur per ejus redemptionem.*

Evincitur & clarissimè Christum Sanguinem sudisse pro reprobis, ubi expressè docet Apostolus. *Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem, & Hostiam Deo in odorem suavitatis,* ubi Christus est communis hostia pro peccatis, & oblatio omnes includens oblationes. Et validiùs adhuc Paulus perorat. *Quoniam V'is caput est mulieris, sicut Christus Caput est Ecclesia. Ipse Salvator corporis ejus.* Et iterum. *Sicut Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ubi Christus & Ecclesiam dilexit, & tradidit semetipsum pro ea. Ecclesia verò consistere ex malis, docent frequentes Scripturæ, quas contra Donatistas, id negantes, Augustinus, & Hieronymus accumulunt, & de notis Ecclesiæ evicimus. Adeò non est mortuus pro solis electis qui mortuus est pro Ecclesia, solis Electis non constante, & sagena bonos, & malos pisces congregante.*

Accedit Christum esse mortuum pro peccatis totius mundi, ut docet Joannes epistola prima. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi,* ubi mortuus est Christus pro peccatis, & quidem totius mundi, non electorum tantum ut clamat Janfenius, & cum Janfenio repetit Quenellius. Iterum Christus vel oculis ipsis demonstrat. *Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium Hominis, ut omnis qui credit in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam. Non enim Deus misit Filium suum, ut judicet mundum sed ut salvet mundum per ipsum, ubi sicut percussus omnis sanabatur, ita vulneratus omnis ex Adæ peccato, & sicut lignum illud omnibus aspicientibus lignum erat vitale, ita omnibus in crucem defixis. Iterum clariùs si clariùs esse potest. *Qui est Salvator omnium Hominum maximè fidelium, in sententia Quenellii Paulus debuerat ita Scribere, Qui est Salvator omnium electorum, & scribit maximè fidelium, dicere debuit maximè electorum, imò scribere justè debuit, Qui est Salvator omnium electorum, imò Scribere, debuit Salvator tantum electorum, nam si dixisset maximè electorum, præcitos minus**

præcipue includeret. Et iterum ad Titum Apostolum. *Apparuit gratia Salvatoris nostri omnibus Hominibus, & rursus apud Matth. 18* Matthæum. *Non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in cælis est ut pereat unus de pusillis istis, adeo ne unum quidem pusillum, vult Deus & Pater perire.*

Hucusque manu nostra pugnâvimus, nunc valida Patrum dextera, sumpta è Scripturis tela jaculamur. Pugnemus cum Prospero libro primo responsum. *Quod non omnes homines velit Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinationum, ita octavam hanc objectionem retundit. Remoto ergo obscuram turbine quaestionem, ad revelatam nos gratia latitudinem conferamus, dicanturque cum Apostolo? Quomodo Deus vult omnes salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire. Et iterum dicamus cum Apostolo. Qui est Salvator omnium hominum maxime fidelium, & audiamus Dominum dicentem Apostolis suis. Eantes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti docentes eos quaecumque mandavi vobis. Audiamus quoque ad Abraham promissionem Dei dicentis. In femine tuo benedicentur omnes tribus terræ. & filii promissionis tuæ non deficiemus dissidentia, sed cum Patre nostro Abraham demus gloriam Deo, & plenissime credamus, quoniam quod promisit potens est, & facere. Audiamus David prophetantem. Commentabantur & converterentur ad Dominum universi fines terræ & adorabunt in conspectu ejus omnes patrie gentium; & ubi. Benedicentur in ipso omnes tribus terræ, omnes gentes magnificabunt eum. Et alibi. Omnes gentes quascumque fecisti venient & adorabunt coram te Domine, & glorificabunt nomen tuum. Quæ promissiones quia verissime sunt, nec possunt ex ulla parte unquam in his impleri, qui salvi sunt per universos fines terræ. Quod & prosequitur objectionem penitus evertens. Rursus aliam proximè aggreditur. *Quod non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus, & post plura sic validè præliatur. Cùm itaque rectissime dicatur Salvator, pro totius mundi redemptione crucifixus, propter veram humanam susceptionem, & propter communem omnium perditionem dicit Evangelista, quia Jesus mortuus erat pro gente, non tantum pro gente, sed ut Filios Dei dispersos congregaret in unum. In sua enim venit & sui eum non receperunt, quotquot autem receperunt eum dedit eis potestatem filios Dei fieri. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. Diverfo ergo ab istis fors eorum est, qui inter illos censentur, de quibus dicitur mundus eum non cognovit, ut possit scindam hoc dicit Redemptor mundi dedit pro mundo sanguinem suum, & mundus redimi noluit, quia lucem tenebra non receperunt. Et tenebre receperunt de quibus dicit Apostolus. Finis aliquid tenebræ nunc autem lux in Domino. Ipse verò Dominus Jesus, qui dicit se venisse querere, &**

salvare quod perierat. Non veni inquit nisi ad oves, quæ perierant Domus Israel.

Fugnat ergo Prosper pro Magistro Augustino, ante discipulum tamen pugnat Magister, de peccatorum meritis & remissione. *Hæc ratiocinatio tuæ erit firma, cùm ea quæ promissi testimonio multa congestero. Jam supra posuimus. Non veni vocare justos sed peccatores. Item cùm ad Zachariam esset ingressus. Hodie inquit salus domui huic facta est, quoniam & iste Filius est Abrahæ. Venit enim Filius hominis querere, & salvare quod perierat. Hoc & de oves perditas, & reliquis nonaginta novem quaesita, & inventa, hoc & de dracma, quæ perierat ex decem. Undè oportebat ut dicit predicari in nomine ejus penitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes. Et mox. Quis autem nesciat credere esse infantibus baptizari, non credere autem non baptizari. Ex Joanne autem Evangelio, quoniam nonnulla jam dixerimus extendere etiam ista. Joannes Baptista, inquit, de illo! Ecce agnus Dei ecce qui tollit peccata mundi. Et rursus. Venit Redemptor & dedit pretium sudis sanguinem suum & emis orbem terrarum, vides quid emerit orbem terrarum, & ita Gentiles in orbem existentes, & multos. Et iterum de verbo Apostoli ipsius. Venit peccatores salvos facere, ubi præcipue nominantur peccatores, & subdit Apostolus, ego sum primus; & de correptione, & gratia. Quis magis dilexit infirmum quàm ille qui pro omnibus factus est infirmus; ubi venit præcipue pro infirmis, & iterum de peccatorum meritis & remissione, dicit Christum obedientem usque ad mortem. Nisi ut hoc dispensatione misericordissima gratie omnes, quos in corpore suo constitutos Caput est, ad capeffendum regnum cælorum vivificaret, & ibi probat ex Matthæo, & alibi & fuscè ad Vitalem evincit, Christum pro omnibus sanguinem sudisse.*

Denique vel ut urget Juvenin, non minus de fide est Christum, esse Hominum Redemptorem, quàm omnium Hominum Redemptorem cùm utrobique plana & clara, & multa sint scripturæ testimonia.

Devincitur Patribus exponentibus scripturam, & suo, & Ecclesie nomine locutis. Evincitur ex Clemente ad Corinthios, cuius nomen scriptum est in libro vitæ. *Dominum Jesum Christum, cujus sanguis pro nobis datus est venerimus.* Et iterum. *Sanguinem Christi intentis oculis intueamur, & quantum pretiosus, Deo sit ejus sanguis consideremus, qui propter nostram salutem effusus toti mundo penitentia gratiam obtulit, ubi vides Sanguinem Christi effusum toti mundo penitentiam obtulisse.* Evincitur ex Ignatio vetustissimo. *Verè sub Pontio Pilato, & Herode Tetracho clavus confixum pro nobis in carne.* *Ex quo fructu nos sumus.* Et mox. *Omnia enim hæc passus est propter nos, ut salutem consequamur, quod & alibi congeminat.* Evincitur ex Tertulliano adversus Marcionem. *Exinde Christum in omnes legem poter-*

Ob/9.

C. 27. J. 1

Erstr. 10

195-

1. Cor. 2.

C. 27.

Ep. 106.

Ep. ad

Smyn.

na benignitatis extendit, neminem excipiens in miseratione sicut in vocazione, ubi clarissimo Ilyo Tertullianus sua luce tenebras dispergit, nec locum dat ambiguo omnes vel multi, ubi neminem profusus excipit, sic in miseratione sicut in vocazione, Evincitur ex Clemente Alexandrino. *Salvator non bonum quidem illorum verò non*, ubi multis non significat omnes, sed Salvator Christus non est horum tantum. Evincitur ex Origene. *Homo quidem non potest dare aliquam commutationem pro anima sua, Deus autem pro animabus omnium dedit commutationem pretiosum sanguinem filii sui*, ubi dedit pro omnibus Sanguinem Christi, & homilia quarta in numeros. *Intravit peccatum in hunc mundum, peccati autem necessitas propitiationem requirit, & propitiatione non fit nisi per Hostiam, necessarium fuit provideri Hostiam pro peccato, ubi Hostia est pro peccatoribus, & ita omnibus ut constat.*

Testes sunt & alii doctissimi Patres. Testis est Athanasius de Incarnatione. *Propter delictum omnibus commane ipse pro omnibus patiens*, ubi passus est pro omnibus, & pro delendo communi delicto. Testis est Ambrosius praefatione in psalmos. *Bonum animum est sanguis Christi dicitur ad pretium, proficiens ad lavandum omne peccatum*, quod ergo peccatum non lavat, si profuit ad omne lavandum. Testis est Nazianzenus in Christi Natali. *Licet in Adam omnes mortui sumus, ita in Christo omnes vivificamur, ane soli electi in Adam sunt mortui, & ita soli electi in Christo vivificantur.* Testis est Chrysostomus de laudibus Pauli. *Ipse quidem vult omnes Homines salvos fieri, sed non omnino voluntati obsequitur*, ubi vides voluntatem erga reprobos, qui voluntati Dei non obsequuntur. Et rorsus. *Si volueritis quod vestrum est facere nihil prohibet nos, eadem bona consequi cum sanctis liberalis enim Deus vult omnes homines salvos fieri*, ubi conditio est si volueritis, ad reprobos necessariò extenditur. Testis est Leo Magnus de nativitate. *Gaudemus, neque enim fas est locum esse tristitie, ubi natalis est vita, quæ consumpto mortalitatis timore nobis ingerit de promissa æternitate letitiam. Nemo ab hujus alacritatis participatione fecerunt. Una cunctis lætitiæ communis est ratio quia Dominus noster peccati mortisque destructor, sicut nullum à reatu liberum reperit, ita liberandi omnibus venit. Exultat sanctus quia propinquat ad palmam, gaudet peccator quia invocatur ad veniam, animescitur Gentilis quia vocatur ad vitam, an inductione ista Leo solos alloquitur electos, an expressit rugit & clamat. Nemo ab hujus alacritatis participatione fecerunt, clament Jansenistæ multos fecerunt, clamat Leo neminem fecerunt, & sicut nullus est à peccato liber, ita nullus est à peccato non liberatus. Testis est mellissimus Bernardus, in psalmum qui habitat. *Sicut possunt omnia dicere Christo Creator meus in sic possunt omnes dicere Redemptor meus es tu*, an est vel*

unus qui dicere non possit Creator meus es tu, ita nec ullus erit qui dicere non possit, ex Bernardo Redemptor meus es tu. Testis est Hieronymus ex Evangelio. *Mentitur Joannes Baptista dixit Christum, & voce demonstrans, & dicens esse qui tollis peccata mundi si sunt adhuc in seculo, quorum peccata Christus non tolerat*, adeo supponit nec unum quidem esse, & si fuit saluum esse Joannem, & Prophetam & plusquam Prophetam. Testis est Paulinus eximius. *Omnem quantum in ipso est Hominem saluum fieri vult qui fecit omnes*, ubi ex parte Dei vult omnes salvare, & sicut neminem non creavit, ita incininem non vult saluum. Testis est Ambrosius de Joseph Patriarcha, *unus exolvit quod ab omnibus debebatur*, an erat aliquis non debitor, & pro illo Christus non exolvit.

Adco copiosi sunt in hac re Patres, ut duo tantum causas sufficerent, & nos maximis opibus ditarent. Primus sit Prosper Augustini discipulus. *Item qui dicit quod non omnes homines velit Deus salvos fieri sed certus numerum predestinatorum dicitur loquitur quom loquendum est de altitudine infirmitatis gratia Dei, qui & omnes homines vult salvos fieri, atque in agnitionem venire veritatis, & voluntatis sue, propositum in eis implet, precator predestinavit, predestinatos vocavit, vocatos justificavit, justificatos glorificavit, nihil amittens de plenitudine gentium & de omni semine Israel, Et mox. *Nec potest ullo modo per infidelitatem, atque inobedientiam multorum Dei promissio vacillare dicitur ad Abraham. In semine tuo benedicentur omnes gentes, Quod autem promissit Deus potens est facere, ut & qui salvantur ideo salvos sint, quia illos voluit Deus salvos facere, & qui pereunt ideo pereant, quia perire mereantur. Item qui dicit quod non pro totius mundi redemptione Salvator sit Christus non ad sacramentum virtutem, sed ad infidelitatem respicit partem, cuius sanguis D. N. J. C. pretium totius mundi sit. A quo pretio extranei sunt, qui aut delectati captivitate velim voluerunt, aut post redemptionem ad eandem sunt captivitatem reversi, ubi Prosper & sua confirmat, & Hostium destruit firmitatem, & solos excipit nolentes salvari. Etrursus objectione prima. Quod D. N. J. C. non pro omnium Hominum salute, & redemptione sit passus, post plura egregiè subdit. Quod ergo ad magnitudinem, & potentiam pretii, & quod ad unam pertinet causam generis humani sanguis Christi redemptio est totius mundi. Et concludit. Poculi quippe immortalitatis, quod consecutum est in infirmitate nostra, & virtute divina habet quidem in se, ut omnibus proficiat, sed si non bibitur non medetur, ubi solos excludit non Baptizatos, & de reprobis loquens eos atper includit.**

Locupletissima eloquentia & doctrina mella fundit magnus Leo; ubi fuscè ait Christum pro omnibus passum sanguine stollas omnium dealbasse. Et sermone primum sic exorditur. *Sacratissimam dilectissimi Dominica passionis diem, quam Dominus Jesus*

In c. 16.
Matth.
11.2.2.

Flum. 9.

Serm. 1.

Ep. 83.

C.4.

Obf. 5.

C.4.

Dei filius pro humani generis salute suscepit, & sicut promissit, omnia ad se exaltatus attraxit tam plane ac lucide Evangelicus sermo refertur ubi pro salute humani generis, Christus mortem suscepit, & exaltatus omnia ad se attraxit. Et mox.

C.4. *Contra Sacramentum enim erat redemptionis nostrae, ut qui mori pro omnibus venere capivisset. Et rursus. Sed quod Dominus majestatis suae potentiam commisit, & vim in se personarum admittit, ex illa est voluntate qua dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, cooperante in hoc ipso Patre, qui Filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Et mox. Nihil vobis gratia Judaei nihil tibi Juda debemus. Et post pauca. Mors igitur Christi nos liberat vos accusat. Merito soli non bobetis, quod omnibus perire voluisset. Et tamen tanta est bonitas nostri Redemptoris, ut etiam vos possitis consequi veniam, si Christum Dei Filium confutendo illam perniciosaem malitiam relinquatis. Non enim Dominus in cruce frustra oravit dicens, Pater dimitte illis quia nesciunt, quid faciunt, ubi & Patrem & Filium inducit, volentes Christum pro vel reprobis mori, & pro ipsis non frustra orantem. Et sermone tertio. Venit Filius hominis quaerere & salvare, quod perierat. Et sic ad omnium redemptionem, utebatur malitia persequentium, ut in mortis ejus resurrectionisque Sacramento, etiam interfectores sui possent salvati esse si crederent. Unde scelerator omnibus Juda, & infideliter existit, quem non penitentia revocavit ad Dominum, sed desperatio traxit ad laqueum. Expectasset consumationem criminis sui, donec Sanguis Christi pro omnibus fundere peccatoribus. Et rursus sermone quarto de passione. Quare Dominus Jhesus ita ad omnium hominum suscepit salutem, ut inter clavos, quibus igne conebatur affixus pro interfectioribus suis poterna clementia supplicaret, & diceret. Pater ignosce illis quia nesciunt, quid faciunt. Principes autem Sacerdotum, quibus indulgentiam Salvator petebat, supplicium crucis irrisivum acriter asperabant, & in quem manibus amplius facere non poterant linguarum tela jaciebant, en voluntas Christi Salvandi, en voluntas Sacerdotum ferendi. Rursus sermone septimo congenitum. Sic enim Deus dilexit mundum, ut Filium suum daret unigenitum, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam aeternam. & quod de ipso ait Apostolus Paulus, Christus nos dilexit, & tradidit semetipsum pro nobis Hostiam Deo in odorem suavitatis, ubi ex Scripturis evincit Christum pro omnibus maclatum. Et iterum Sermone duodecimo. Effusus pro injusis sanguinis justus tam potens fuit ad privilegium tam dicit ad pretium, ut si universitas Captivorum, in Redemptorem suum crederet, nullum tyrannica vincula retinerent. Quoniam sicut Apostolus ait, ubi abundavit peccatum sperabundavit & gratia. Et cum sub peccati praedictio nati potestatem acceperint ad justitiam renascendi, validius donum factum est*

libertatis, quam debuit servitutis, ubi tota culpa refunditur in captivos, nolentes vincula exuere, & donum libertatis est validius, quam debuit servitutis ex Adam, quamvis ad omnes profus extensum. Denique sermone decimo tertio ait. Incarnatus quippe verbi, & occiso ac resurrectio Christi universorum fidelium salus facta est, & sanguis unius Justus, quem nobis Pater donavit, quia eum pro reconciliatioe mundi credimus fufum, hoc contulit Patribus, qui similiter credere fondendum, ubi occiso Christi facta est, universorum fidelium salus, & sanguis fufus est reconciliatio mundi. Quod & alibi frequenter Leo ingeminat.

Unum contra omnes Augustinum armare conantur Janenista, & ceteros Patribus contrarium ostendere. Refrunt ergo acriter Augustinum, nunquam axioma illud notissimum, Deus vult omnes Homines salvos fieri, generali phrasi exposuisset, sed alio modo exceptione limitasse, ut contra Julianum suscitaret. Sic ergo debet intelligi, quod dicitur est Deus vult omnes homines salvos fieri, quemadmodum intelligitur quod dicitur est, per unum justificationem in omnes Homines ad justificationem vitae, ubi omnes exponit pro multis, & pro solis electis non reprobis. Et rursus de correptione & gratia. Ita dicitur est omnes Homines vult salvos fieri, ut intelligantur omnes Praedestinati, quia omne genus Hominum in ipsis est, ut dicitur est decimatur omne clat, id est omne genus olerum tandem exponit causaliter. Potesit sic intelligi, quod omnes Homines Deus velit salvos fieri quoniam nos facit velle, sicut misit Spiritum Filii sui clamantem Abba Pater, id est nos clamare facientem. At respondet vel interpres sui Augustinus, etiam noster cum videtur contrarius, & non non deseri in obsecris, & evidenter instruit in manifestis, ubi propositis in eodem textu duabus expositionibus subdit. Quocumque alio modo potest intelligi dnum modo concedere non cogamur aliquid omnipotentem voluisse, & factam non esse, ubi alias expositiones admittit, ubi loquitur de absoluta Dei voluntate, quae certo debet impleri, & clarissime in textu eodem. Infideles quidem contra Dei voluntatem faciunt, cum ejus Evangelio non credant, ubi vult Deus infideles salvos & infideles Dei voluntati repugnant, nec Dei voluntas impletur, quid ergo faciunt allati textus, loquentes de voluntate absoluta, cum loquamur de voluntate conditionata, & voluntate vera non de efficaci. Quid refrunt Augustinum se exponentem, ubi nec eadem linea est sibi discors vel inodesta? Idem de civitate vigesimo secundo, utramque voluntatem vult invitam, & absolutam simul & conditionatam, & sic utramque ultrò facitur. Multa quae sunt à nobis contra voluntatem Dei, & ibi dicit bonum. Si suo coloreret Auctori.

Ench. 4. 157.

Ench. 4. 105.

Ench. 4. 111.

Denique evidens est loqui Augustinum, de voluntate absoluta & efficaci, cum dicit Deum

C.1. 73

C.1.

C.1.

C.3.

C.1.

De dono
perfic. 12

Deum nolle. *Plerumque etiam festinantibus Parentibus, & paratis Ministris ut baptismum parvulo detur, Deo tamen volente non datur, ubi Augustinus Deum facit volentem, cum voluntate generali Deus velit ex Apostolo omnes salvos fieri.*

Si tantum est claritatis in umbra, quantum erit in ipso meridie. Id extra dubium aliam ponit Augustinus. Non utique dubitamus etiam pro infantibus mortuorum, ubi nullum est dubium pro infantibus mortuorum, & rursus de natura & gratia. *Quis magis dilexit infirmos, quam ille qui pro omnibus est factus infirmus, & pro omnibus ex ipso est infirmitate crucifixus, ubi omnes & dicit & congeminat.* Rursus libro secundo contra Julianum arguit ex Apostolo. *Si unus pro omnibus mortuus est ergo omnes mortui sunt, & sic urget. Videt consequens esse, ut sint omnes mortui si pro omnibus mortuus est, quod nullum esset si omnes forent aliqui. Et alibi probat mortuum pro infantibus, & in psalmo. Inveniam est unus pro omnibus simul Homnibus pretium. Et iterum in Joannem. Ergo quantum in Medico est, sanare venit agrum, ipse se intermit qui precepta Medici observare non vult; & de symbolo ad Catechumenos, Cavet viros suos Christus alloquitur. Videntem est unum que inflixisti, egessite latas quod pupugisti, quoniam & per vos, & propter vos operamur est, & tamen*

C. 11.

C. 4.

C. 5.

C. 12.

L. 2. c. 8.

In ps. 58.

In 1. p. 95.

C. 32.

intrare noluisti. Et iterum. Ille sic voluit mori ut sanguine suo esset res sui sanguinis redimeret, & de Juda. Non agnovit Judas pretium, quo ipse ad Dominum redemptus erat. Et iterum. *Judicabit orbem terrarum in equitate, non partem quia non partem erit, totum judicare habet, qui totum pretium dedit, sic libro quinto contra Julianum, & triginta auctoritates refert Dechamps, & aliz adhuc superessent, ubi ne unus quidem excipitur, imò includuntur crucifixores, & Judas certissimè reprobatus.*

Potest quid inverisimilius excogitari, quam Semipelagianum esse Christum pro omnibus sanguinem fudit? Cum id teneant Semipelagianorum Hostes, & contrariam sententiam fuisse in Semipelagianis ipsis consentent. Ità Prosper, qui in ipsos classicum cecinit, objectionem octavam, & nonam, & objectionem primam per plura capita, & innumeris textus confutat, cujus textus non omnes attulimus, & omnes apud ipsum poterunt expendi. Ita Concilium Arausicum secundum, viginti & amplius fulminibus, Semipelagianos ut hæreticos aggressus, nostram sententiam definit, & veritatem Catholicam ostendit. *Hoc etiam secundam fidem Catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia omnes baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem pertinent possunt, & debeant si fideliter laborare voluerint adimplere, ubi voluntas Dei est prompta, & conditio est ex parte fidelium, si fideliter laborare voluerint. Et rursus ante definiat. *Snam voluntatem Ho-**

C. 15.

mines faciunt non Dei, quando id agunt quod Deo displicet, ubi voluntas Dei est, ut salventur, voluntas Hominis sapè est, ut non salvetur; ubi vides Concilium contra Semipelagianos, in Semipelagianis ipsis id condemnare, quod & vidimus ab universa Ecclesia receptum, & in symbolo Apostolorum fide retentum; & Ecclesia latè canit. *Jesus Redemptor omnium.*

Id post auctoritatem evincit & ratio. Idem Christum amamus, quia ex Apostolo pater dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, at amare non possum quem ignoro, utrum prior me dilexerit, & semetipsum pro me tradiderit, & ideo amor vel corruit, vel vacillat. Fluctuat & in me spes, qua spero Christum mihi propitium, mediante Christi sanguine & morte; at dubito an Christus pro me, sanguinem fuderit aut mortem subjerit, & cum tali dubio spes vacillat; neque certè possum sperare. Id etiam fatèri quis potest Christum non universorum Salvatorem, sed aliquorum Hominum tantum, quod & Scriptoris & Patribus, & fidelium, pietati est horrendum. Quin etiam plus nobis nocuisset, protoparentis Adæ peccatum, quam Christi sanguis juvisset, quod est contra Apostolum docentem, Redemptionem Christi meliorem, majoris pretii, & utilitatis, quam damni peccatum primum extiterit. Quin etiam Apostolus de Christo dicens. *Qui est Salvator omnium Hominum maxime fidelium* dicere debuisset maxime Judæorum. Est Augustinus validissimè urgens. *Non perdidit homo quod emit ante suo, & perdet Deus, quod emit sanguine suo; & Christus interò clamat. Non veni vocare justos sed peccatores.*

C. 23.

Opponent nihilominus Jansenistæ Prosperum, & in epistola ad Augustinum. *Univeris tamen Homnibus propitiationem, quæ est in Sacramento sanguinis Christi sine exceptione esse propositam, ut quicumque ad fidem, & ad baptismum accedere voluerint salvi esse possint, & de ingratia. *Dum Libertatem arbitrii, affectione volendi in naturalis motus virtute locantes, tam bona quæque docent seclari posse sive per ingenio, quàm posse subesse cuique in mala ferri. Quid autem evincat ista nescimus, ubi asserunt Divinæ mortis beneficium, vel repudiare, vel admittere, ex propriis viribus pendere, absque gratia interioris auxilio, cum Homo sufficientem vim habeat. Rursus Prosper de vocatione gentium. *Nulla ratio dubitandi est Jesus Christum Dominum nostrum, pro impiis & peccatoribus mortuum, à quorum numero si aliquis liber inventus est, non est pro omnibus mortuus Christus, sed profusus pro omnibus mortuus est, ubi nulla ratio est dubitandi, ubi ex hoc probat neminem esse sine peccato, cum Christus pro omnibus sit mortuus, ubi cum Prospero, & aliis Patribus, non evincimus ex verbo illo omnibus, sed ex eo quod nemo excluditur, ex eo quod ponatur Justis & impiis, ex eo quod omnes non***

Matt. 9.

C. 51.

C. 6.

- multos sed cunctos, ex sensu Patrum includat hoc verbum. Rursus in ea re confutat Semipelagianos, iterum quaerit cur voluntas ejus non impletur, volens omnes salvare & in reprobos non in Christum, causam damnationis refundit, & iterum per capita integra loquitur de infidelibus, de infantibus capite vigesimo, & multipliciter probat capite decimonono, ut residè adnotavit Aguirre, unde totum Prosper adduci potest, & solus testis sufficeret etiam per Janenium, qui libro sexto de gratia Christi affirmat.
- C. 13. *Ad latum unguem nec idem* ²⁵ *ut ab Augustini tramite, quantum ad gratiam atinet, ideoque in Prospero est & Augustinus. Iterum Concilium Arausianum contra Semipelagianos ex Augustino penè totum compactum. Inspiratione Spiritus Sancti qui das omnibus suavitatem in confitendo & credendo, & de Christo. Qui dixit Luca decimonono l'enisse se quaerere, & salvare quod perierat, Certum verò est omnes nullo excepto perisse, & dicit esse fidem Catholicam. Omnes baptizati Christo consiliantur, & cooperam te qua ad salutem pertinent possunt, & debeant, si fideliter laborare voluerint ad implere, ubi conditio in ea posse baptizari, ubi hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus.*

Inopes nos copia reddit, ubi post innumeros Patres & totum penè Prosperum, & Leonem, alii non desunt vel facundi. Non deest Cælestinus ad Gallos, ubi inchoat. *Agnoscimus penitentiam morientibus denegari*, & ubi totis nervis contendit, Deum cuique dare penitentiam & ait. *Cùm Deus ad absolvendum paratissimus invitans ad penitentiam se promittit, Peccator iniquus quacumque die conversus fuerit, peccata ejus non imputantur ei.* quod & ante valide urgebat.

In 17. 19.

p. 7. et 67. 118.

C. 2.

Non deest Hilarius docens. *Unigenitum Dei Filium hominem natum, & aternitatem omnibus, qui per inhabitantem in carne nostra peccata legem moriebatur invoveret*, ubi cum omnes morerentur, omnibus aternitatem invehbat, sic in aliis psalmis, & primis duobus de Trinitate libris, quos usud referet & expendit Petavius, libro tertio decimo de Incarnatione, non deest Ambrosius de penitentia ubi ait. Vel ipsum Judam potuisse per penitentiam assequi veniam, & rationem addit conspicuam. *Quod bonum Dominum habemus, qui velit donare omnibus*, Et rursus. *Doleamus perisse hominè pro quo Christus mortuus est, qui nec in messe stipulam negligit, quid clarius pro peccatoribus, Christum morti se obtulisse.* Et rursus. *Misericordia Domini plena est terra, sol justitiae omnibus ortus est, omnibus venit, omnibus passus est, omnibus resurrexit.* Si quis autem non credit in Christum generali beneficio ipse se fraudat, ut si quis clavis fenestris solis radiorum excludit, & prosequitur mortuum pro cunctis, & culpam rejicit in peccatores; rursus de Abel & Cain. *Ut quicumque perierit mortis sua causas sibi ascribat*, & libro sexto de Paradiso, ubi ref-

pondet Ethnicis pro Judæ electione, calumniantibus Christum eligentem. *Veneras Dominus Jesus omnes salvos facere peccatores etiam circa impios ostendere debuit voluntatem suam.* Non deest Athanasius de Incarnatione Verbi, ubi probat fuso calamo, omnes omnino mortuos, ut Christus omnes redimeret. Uno verbo pro Juda & crucifixoribus, Christum & orasse & mortuum, & Evangelium & Interpretes confirmant.

Hoc idem tuerentur Concilia Ecumenica, primum secundum, & alia. Hoc Patres, scripturæ. Interpretæ in textum illum Pauli, vult omnes salvos fieri. Hoc idem fateri tenentur Janensia, qui fatentur Augustinum tenuisse, sed ante Episcopatum errasse earum rerum parum peritum libero tertio de libero arbitrio. *Quod cum sit infidelis quidem contra Dei voluntatem faciunt cum ejus Evangelio non credant, at jam fatentur ejus sententia, quam in retractationibus non deleri, & de natura & gratia, eisdem verbis comminavit.* Et olim certum erat apud omnes, utpote hostes Augustini id appellabant omnino falsum, & Augustinus itidem falsum vocabat, ad articulos sibi falso impositos. Non omnes Homines vocari ad gratiam.

Non omnes vocari ad gratiam eos quibus omnibus Evangelium predicatur non residè dicitur. Ita Prosper adversus Augustini calumniatores

Tandem Patres innumeri & scripturæ, causam damnationis in reus transferunt, nunquam in Deum aut Christum, qui non sit pro omnibus passus, vel offerre se voluerit pro cunctis sed in peccatore refundunt. *Nec dicas per Deum abesse*, & rursus. *Volens aliquem perire*, & iterum vult Paulus orari pro Regibus, vel Ethnicis & perituris, orat Christum pro crucifixibus quorum multi cum Pilato Caipha perire, sic Patres adducti.

Ead. 15.

C. 5.

Iterum Paulus ad Corinthios secunda, *Quoniam sic unus mortuus est pro omnibus omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus.* Et rursus. *Pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt jam non sibi vivunt sed ei qui mortuus est & resurrexit.* Ferant Janensia unum, qui non sit mortuus in Adam, & pro tali fatebitur Apostolus non esse mortuum Christum. Ferant unum pro quo Christus non resurrexit, & fatebimur pro eo Christum non natum, nec in Christo resurrectorum. Audit Augustinum & dicentem & probantem, libro vigesimo de civitate. *Omnes itaque mortui sunt in peccatis nemine proptus excepto sive originalibus, sive etiam voluntate additis, vel ignorando vel sciendo, nec faciendo quod justum est, & pro omnibus mortui vivus mortuus est unus, nullius omnium habens peccatum.* Et Augustinus de Spiritu & licetæ mox citandus.

C. 6.

C. 33.

7a. 17.

Hoc unum remanet nobilissimum, ut Hostium ditemur exuviis. Referunt ut ditissimi illud Joannis. *Non pro mundo rogo sed pro his quos tradidisti mihi, & sibi Augustinus exponit.* Non pro reprobis sed pro predestinatis, ad hoc nostrum est ex pluribus titulis; oravit

oravit Christus pro prædicatione, ac oravit etiam pro crucifixoribus. *Pater ignosce illis quia nesciunt, quid faciunt,* & id variant Evangelistæ, id Patres omnes agroscent, id factum esse intelligunt Prophetæ, etiam longè ante, quam heret. *Et pro transfregissaribus rogavit;* & rursus eodem in capite, pro fidelibus omnibus rogavit. *Non pro eis tantum rogo, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me.* Quare verò oratio Christi non audiat, cum exauditus sit pro sua reverentia, à Magno Leone refertur. Filium se conformante Patri, *Una est enim Pater, & Filius volentes, ut una est divinitas,* & D. Thomas à Jansenio adductus. *Dicendum quod Christus quantum est de se pro omnibus oravit, quia oratio sua quantum est de se efficax est, ut valeat toti mundo sed tamen non in omnibus, fortiter effectum propter impedimenta, quod & de voluntate Dei Patres respondent, sicut & rogavit pro Apostolis omnibus, & unus perit filius perditionis, quod egregie Leo adnotavit. Non enim Dominus in cruce sinistra oravit dicens Pater dimitte illis quia nesciunt, quid faciunt. Quod remedium nec se Jnda transfret, si ad eam penitentiam conspexisset, qua se revocaret ad Christum, non qua infirmitas ad loquacem. Rursus divites sunt textibus illis. Qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum, ac rursus sanguis effusus est pro Juda præfeto, in ea particula Vobis expresso. Refertur illud Evangelistæ, hic sanguis effundetur pro Vobis & pro multis, quippe multi in Scriptura significat omnes, & quod unus Evangelista explicat multi, alius exponit pro omnibus, imò in hac eadem materia, multi sunt omnes. Sicut per unius delictum omnes Homines in damnationem, sic per unius justitiam omnes Homines in justificationem vitæ, sicut enim per inobedientiam unius Hominis peccatores constituti sunt multi, ubi multi significat omnes, & quod evidens est pro vobis, sic effundetur pro Juda proditore, & sæpè Augustinus opponit novum Adamum veteri, quod iste dederit vitam omnibus, ille omnibus mortem attulerit, imò repetit plus exprimere multos quam omnes, quippe duo oculi sunt omnes oculi, nec tamen multi oculi inveniuntur. Refertur illud, *Animam meam pono pro vobis meis,* cum omnes Homines sint oves Christi. *Pasce oves meas,* & Parisienses ignavum vocant Spalatensem, quod voluerit oves Christi, esse tantum Judæos. Et Christus ipse eodem in capite exclamavit. *Ego sum Pastor bonus, & bonus Pastor dat animam suam pro ovibus suis.* Refertur sanguinem Christi pro reprobis inutiliter sparsum, ac inutiliter sparsum est pro Jnda, cui dicitur. *Hic est sanguis meus, qui pro vobis effundetur,* & inutiliter sparsum est pro Sanctissimis, qui perseverant in bono non habuerunt. Refertur illud. *Non sum natus, nisi ad oves Israel,* At Chanaanem plenissime exaudivit, & cum Cornelio Gentiles conyerit; assignavit ergo*

tempus Christus, cum ante illud foret prohibitio. Refertur illud Augustini. *Non perit unus ex illis, pro quibus Corillus mortuus est, ubi loquitur de gloriantibus in cruce Christi, & a via crucis non recedentibus, etiam si ignorant ea que subtilissime discernuntur & paulò ante dixerat. Nam si propter eos solus ipse Christus mortuus est, qui contra intelligentes possunt ista J. fecerit, pene frustra in Ecclesia laboramus, ubi pro aliis certò mortuus est Christus. Refertur Bernardum de Virginis laude. *Non possunt perire* *110m. 3.* *pro quibus Filius rogat ne pereant, pro quibus tradidit Filium in mortem ut vivant, & ibi loquitur de penitentibus, *Lacrimarum in sanguine ejus, ipsam offeramus propitiationem pro peccatis nostris,* & ait. *Pro transfregissaribus rogavit, ut non perirent, & certè loquitur de penitentibus, alioquin in Evangelio teste, impenitentes miserè perierunt; ut Judas, malus Iatro, Pilatus, & Christum pro transfregissaribus orasse, & vetus, & novum testamentum declarat, & Pater ignosce illis quia nesciunt, quod faciunt. Denique non obstat Christum, sanguinem solum pretium, quamvis sufficiens non obtulisse pro cunctis, quippe quantum in ipso fuit omnibus obtulit, ita Chrysostomus in epistola ad Romanos, *Quod in et finem erat faciens,* *110m 16* *& in Mathæum, sic Origenes contra Celsum, ait mederi voluisse. Quantum in ipso fuit omnibus qui oblique sunt, & alii omnes, & culpam in peccatoribus transfundunt; & Scripturæ, & Corc'ia.* *110m 42* *1.4.****

Frustra verò refertur infantes, quibus in utero matris applicari non potest Baptismus & vel nati ad Baptismum pervenire non possunt, quippe dat Deus auxilium sufficiens, quamvis per accidens aliqui libere non possint, alioquin teneretur Deus ad miracula, ut infantes in utero matris non perirent, nec in naufragio, aut terremotu; Ita dicitur Princeps aperire cunctis ararium, & in singula capita aureos distribuere, quamvis per accidens Aliqui ad ararium pervenire non possint, vel nondum nati vel ex vulnere claudi; sicut & misilia omnibus destinantur, quamvis vel nondum natus vel multus, nequeat ex alto venientia recipere. Quod constat in amente adulto, & epilexia longa laborante, quæ per accidens in eo statu applicari nequit Baptismus; sicut conveniunt omnes Doctores, cum Synodo Tridentina, & Catechismo, non omnibus parvulis applicari fructum passionis, ut constat in nondum natis.

Denique Invidiosus adest hoc auxilium, unde tonat Apostolus de Deo. *Qui est Salvator omnium Hominum, maxime fidelium, adeo specialis cura fideles, & generalis infideles includit.* Hinc & Araucana Synodus ex Augustini dogmatibus collecta definit. *Et gratiam post adventum in domum Homini- bus, qui baptizari debi derant in libero arbitrio habere.* Et rursus de Spiritu & litera. Vult Deus omnes salvos fieri, & ad cognitionem

veritatis venire. Quod etiam Juvenin contrarius de gratia actuali factetur. *Segneretur Infideles damnari propter defectum rei fidei, quam nec proximè, nec remotè habere possunt.* Mox respondet ad secandum. *Infideles de quibus agitur non damnandos esse, quod fidem non habuerint, sed propter peccatum originale, & plura mortalia, quorum tum per omissionem tum per commissuram in lege voluntariè rei facti sunt.* S. Thome est illa responsio questione decima articulo primo, & ingeniorum Phœnix Augustinus de dono perseverantiz. *Pauçissimis donatum est, ut nullo sibi Homine predicante per ipsum Dominum vel per Angelos coloram doctrinam salutis accipiant, quæ est doctrina Thomæ, & Scoti.* Mox Juvenin ipse subdit. *His autem pauçissimis quibus sine Homine predicante datum est, ut doctrinam solus acciperent, donatum non est intuitu operum, quæ ex viribus natura fecissent, aliquem enim donatum fuisse ex meritis præcedentibus, quod tamen Ecclesia in Pelagianis damnavit.* Sic & nos dicimus id esse eæ elevatione gratuita ad finem supernaturalem, est etenim axioma evidens. Qui vult finem vult media necessaria ad talem finem, ideòque Deus volens infideles salvari, gratiam largitur sufficientem, medium unicè necessarium ad salutem, quod in natura pura nunquam evenisset, nec in natura per Christum non reparata, ubi vel damnatio foret, vel naturalis beatitudo, ideòque modò infideles habent remotè auxilium sufficientis, si non habeant peccata actualia. Quod & fatetur Juvenin, etiam nos fatemur dari infidelitatem negativam, infidelitatem sine peccato infidelitatis, ut rectè probat eæ damnatione Pii V. in Bajum. *Infidelitas purè negativa in his, in quibus Christus non est predicatus peccatum est, & S. Thome secunda secundæ questione decima, vocat penam non peccatum, & constat Joannis decimo quinto. Si non venissem & locutus non fuisset eis peccatum non haberent, quod rectè Augustinus exponit, de peccato infidelitatis non de aliis.*

Pf 65.

Art. 1.

C 23.

C. 33.

Uno in textu Prosper de gentium vocatione, infideles & pueros includit, quamvis diversas ponat voluntates, unam in se ipsis aliam in alio. *Non irreligiosè arbitror credo neque inconvenienter intelligi, quod isti paucorum dierum Homines ad illam pertinent gratia partem, quæ semper univèrsis est impensa nationibus, en infantes paucorum dierum, en gratia cunctis nationibus impensa; & Augustinus de Spiritu & litera querit. Si dono Dei etiam hoc, quare non omnibus, eadem omnes Homines velis salvos fieri, ita generaliter respondet, ut infideles ipsos includat. *Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire, non sic tamen at eis admodum liberum arbitrium, quo vel bene vel male utentes justissimi judicentur. Quod cum sit. Infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt, eadem ejus Evangelio non credunt, ubi fideles contra**

Dei voluntatem faciunt, & vocationes quas intrinsecas vocat, & ab extrinsecis distinguit contemnant, & concludit se nefcire. *Cur illi ita suadeatur, ut persuadatur, illi C. 34. autem non ita, quæ phrasia familiaris est Augustino, ita ergo omnibus suadetur, non omnibus semper persuadetur, & causa est. Sed consentire vel dissentire propriæ voluntatis est.*

CAPUT VII.

Evincuntur plura bona in Peccatore.

EA erat paradisi Edem ubertas, ut flumina inservirent pro rivis, & fons in quatuor fluvios divideretur. Talis est materia nostra: ubertas, ut non textibus, sed libris pugnemus, & doctrinæ flumina nobis redundent.

Jam textibus vel Adversariis virtutes naturæ faciles, peccatorum animis inferuntur; quod Basilius vel experientia confirmat. *Cunctis enim tam doctis, quàm indoctis natura quidem insitum est, ut Deum glorificare cupiant, quod & Philosophi, & Patres millies evincunt, & leges ipsæ Religionem describunt, esse juris gentium idest naturæ munus; quod jus naturæ secundarium appellant, teste Tullio, vel Gentili de natura deorum. Pugnât libro integro, Tertullianus, ubi bellè vocat animam, & describit naturaliter Christianam, quamvis fateatur fieri non verò unquam nafci Christianum. Novum Christiani ab extraneo ad verbum tuos flagitant testimonium. Dic testimonium si ita fecit. Nam te quoque palam & rota libertate, quo non licet domi ac foris audimus ita pronuntiare, quod Deus dederit, & si Deus voluerit. Et mox. De natura quoque Dei, quam predicamus ne te lateat, Bonus est Deus benefacit tua vox est. Et post aliqua. Hinc ergo tibi anima de conscientia suppedit domi, ac foris nullo iridente, vel prohibente predicare, Deus videt omnia, & Deo commendo, & Deus reddet, & Deus inter nos judicabit. Unde hoc tibi è non Christiane. Huic eloquenti, & nervoso volumini audiamus, quid responat Quenellius. *Volantem quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad observandum, ardoris nisi ad se præcipitandum.* Et rursus. *Omnis cognitio Dei etiam naturalis etiam in Philosophis Ethnicis non potest venire nisi à Deo, & sine gratia non producit, nisi præsumptionem vanitatem, & oppositionem ad ipsam Deum loco affectuum adoratoris, gratitudinis & amoris.* Ad hoc Scriptura & Patres resellunt, ubi hoc lumine Deus lumen ostendit. *Quis ostendit nobis bona, signatum est super nos lumen vultus tui Domine, ubi eæ Apostolo, & experientia elucet, testimonium perhibente conscientia ipsorum; & suo libro Tertullianus. Novum testimonium advooco. Et mox. Toto Homine majas idest totum quod est Hominis. Et mox. Benedicat Te Deus tam facillè pronuntias quàm**

De reg. prof. d. p. c. 2.

P. 39.

P. 41.

P. 4.

Cbrti-

Christiano necesse est. Et de Satana. Vexatorem pronuntias sentis igitur perditorem, ubi ad odium Dæmonis, & maledictionem, ad benedicendum Deum hæc inferiunt, & hæc Christianorum femina, ita uberes fructus edidere, ut idolorum delubra, & saltus, reddiderint omnino steriles.

Hæc insunt etiam infidelium animo, quos virtutibus naturæ flouruisse, sæpè in libris de civitate ostendit Augustinus. Id constat prolixa Raab Historia, quæ duo Josue capita implet. *Nunc ergo jurate mihi per Dominum, quomodo ego misericordiam feci vobiscum, ita & vos faciatis cum domo Patris mei.* Et mox. *Qui responderunt ei; Anima nostra sit pro vobis in mortem.* Et mox. *Faciemus in te misericordiam, & veritatem, ubi misericordiam facit Raab, & pacem reddunt electi Israelitæ, ipsamque vocat Clemens primus, in libro vitæ scriptus Prophetissam.*

Id constat exemplo Cyri Regis. *Anno autem primo Regis Persarum, ad explendum sermonem Domini, quem locutus fuerat per os Jeremiam, suscitavit Dominus Spiritum Cyri Regis Persarum, qui iussit predicari in universis regno suo etiam per Scripturam dicens. Hæc dicit Cyrus Rex Persarum omnia regna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli; & ipse præcepit mihi, ut ædificarem eis domum in Jerusalem, quæ est in Judæa quæ ex vobis est in omni populo ejus. Sic Dominus Deus suus cæna eo, & ascendat. Et capite primo libri primi Esdræ. Sic anno primo Cyri Regis Persarum ut compleretur verbum Domini ex ore Jeremiam suscitavit Dominus Spiritum Cyri Regis Persarum, & totum caput occupatur in Cyro. Sunt ne ergo ista errores & mendacia, an suscitatio Divina ad opus pietatis peragendum? Id evincit Nabucodonosor exemplum, ubi Daniel enixè ipsum hortatur.*

Quam ob rem Rex consilium meum placeat tibi peccata tua elemosinis redime. Et post aliqua. Igitur post finem dierum. Ego Nabucodonosor oculos meos, ad cælum levavi, & sensus meus redditus est mihi; & Altissimo benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, en quot opera pietatis in uno infideli. Id evincit integrum Caput Danielis, ubi Rex Sacerdotes Baal occidit, & incolumi Danieli est gratulatus. Es exclamavit voce magna Rex dicens. Magnus es Domine Deus Danielis. Et mox Salvato Daniele. Porro qui perditionis ejus causa fuerant, introjerunt in lacum, & devorati sunt in momento coram eo. Tunc Rex ait. Paveant omnes habitatores in universa terra Deum Danielis, quia ipse est Salvator faciens signa, & mirabilia in terra, qui liberavit Danielem de loco Leonum.

Quid igitur clamant Quenellius, & Janfenius, hæc opera ex solo objecto bona, si Deus ipsa præmiat in Romanis, si suscitavit Reges persarum, si in obstricticibus Ægyptiis remuneratur. *Timueruntque obstrictices Deum.* Et mox. *Bene ergo fecit Deus obstricticibus, & crevit populus, confortatusque est nimis.*

Et quia timuerunt obstrictices Deum ædificavit ei domos, sic Ninivitæ laudantur à Christo, quod egerint pœnitentiam Jona predicante sic Regina Saba commendatur, quod audiverit sapientiam Solomonis, sic pietati tribuitur apud Machabæos Asiæ Regum magnificentia. Fiebat ut & ipsi Reges & Principes locum summo honore ducerent, & templum maximis muneribus illustrarent, ita ut Seleucus Asiæ Rex de redditibus suis, præberet omnes sumptus ad ministerium, En pietas in erga Deum liberalitas, & hæc exempla Alexandri colentis Pontificem, Ptolomei sacros libros requirentis, vasta volumina complerent ab ipsis Judæis celebrata. Nec obstat textus ille, Omne quod non est ex fide peccatum est, cum evidenter loquatur de conscientia, & Auctoritates Augustini ut vidimus, sunt omnino contrariæ in Romanis, & de spiritu & litera refert quædam infidelium facta. Quæ secundum justitia regulam non modò vituperare non possumus, verum etiam merito rectèque laudamus, & rationes asert, quod in ipso non dum extinctum sit liberum arbitrium & adhuc imago Dei perseveret; Iterum epistola ad Evodium laudat, plures virtutes infidelium, rursus commendat continentiam Polemonis, & de gratia Christi ex conversione Assueri, arguit Deum vel in ipso infideli, bonas voluntates operari. Cum igitur libro quarto in Julianum fusè probat ex illo Matthæi decimo septimo. Non potest arbor mala bonos fructus facere, opera Gentilium esse peccata, loquitur in ordine gratiæ non naturæ; ut optimus est sui Interpres. Scito nos illud opus dicere, bonum quod non fit sine gratia Dei, quæ datur per unum mediatorum Dei, & Hominum, proinde cætera, quæ videntur inter Homines habere aliquid laudis videntur tibi vere virtutes videntur opera bona, quod ad me attinet hoc scio, quia ea non facit bona voluntas. Vides ergo quare opera bona non dicantur, quare infidelis sit arbor bona, quod etiam evidentius constat, quia eo titulo mala evincit, sine fide impossibile est placere Deo, quod in ordine gratiæ tantum valet quod constat anteriori titulo, cum ageret in Pelagianos asserentes, per virtutes naturæ non placere Deo. Et rursus. Sed absit ut sit in aliquo vera virtus, nisi fuerit justus. Absit autem ut sit justus verè nisi vivat ex fide, justus enim ex fide vivit. Et mox. Nec in istis est vera justitia, quia justus ex fide, vivit. Et post plura. Si ergo ad consequendam beatitudinem, quam nobis immortalem fides, quæ in Christo est vera promittit, nihil profunt Homini virtutes, nullo modo possunt esse veræ virtutes. Et iterum post plura. Fieri enim potest, ut sterviliter boni sumus, sed boni non sumus quidquid steriliter sumus. Ut enim tibi tanquam de somno excitato, eadem verba mea repetam, quæ tuæ memoria fortassis, ut hæc diceret exciderunt, etiam in peccatoribus dona Dei sunt quoniam Deus ista non ipsi fecerunt, denique

L. 15. an. 117. c. 6.

1. Cor. 1.

C. 27.

C. 99.

C. 24.

C. 3.

C. 3.

C. 14.

C. 14.

C. 14.

C. 14.

C. 14.

79/2. C. 6.

2. Par. ult.

C. 4.

C. 14.

Isr. 1.

que. *Quasi patienter laudis eorum stertit pronuntiare non dubites, ubi expressè in ordine gratiæ est sermo, ubi non habet Homo de suo nisi peccatum.* Aliquando etiam Augustinus ex eo evincit peccata, quod infidelis non in domino gloriatur, quod bono malè utitur, quod in finem debitum non refertur, quo pacto infidelis agit qua infidelis, alioquin ex conscientia agit non ut infidelis, sicut & Philosophus ex distamæ rationis, & prohibita sunt thesæ illæ.

Innumera sunt Gentilium historia in Scriptura, ubi Deus laudavit & præmiavit ea opera, sic obstrictæ Egyptias ob pietatem, Cyrum Regem ob templi restaurationem, Assuricum in hebræos mitigatum, Laban obedientem Deo, in leni loquutione cum Jacob, in fide Centurionis laudanda & aliis. Innumeri sunt Auctores, qui ex solo lumine naturali, Idololatriam eximè confutarunt, Justinus parentica oratione & apologia, Irenæus, & Arnobius contra Gentes, Tertullianus de testimonio animæ, & idololatria, sicut & Cyprianus tanti Magistri discipulus. Origenes contra Celsum, Eusebius de præparatione Evangelica, & quidem libris quindecim, & decem de demonstratione Evangelica, Athanasius oratione contra Gentes, Augustinus de Civitate, & alii imò & Socrates, & Plato, id evincunt. Quomodo ergo contra tot libros Quenellius errat, cognitionem Dei naturalem sine gratia non producere nisi vanitatem, & præsumptionem; præcipuè cum fit Dei lumen. Uno verbo legatur Salvianus penè totus, ubi docet providentiam Dei, Gentiles istè præmiasse, & virtutes naturales in Paganis describit, quas in Christianis non reperit, idemque argumentum est Augustini de civitate.

Ab opere Infidelium gradatim ad primas inspirationes ascendimus, fidem præcedentes, & ad fidem ipsam, & ibi sunt libri integri Augustini de Prædestinatione Sanctorum & Prosperi contra Collatorem & ita primus Magister loquitur. *Cur non potius audimus. Quis prior dedit illi & retribuatur ei, quoniam ex ipso, & per ipsum & in ipso sunt omnia.* Et ipsum igitur initium fidei nostræ, ex quo nisi ex ipso est. Et post exemplum Apostoli. *Et ideo commendamus ipsam gratiam, quæ non datur secundum aliqua merita sed offert omnia bona merita.* Non quia idonei suorum inquis cogitare aliquid ex nobis. *Attendant hic & verba ita perpendant, qui putant in nobis, esse fidei caput.* & ex Deo esse fidei supplementum. *Quis enim non videat prius esse cogitare, quam credere. Nullus quippe credit aliquid, nisi prius cogitaverit esse credendum.* Et mox. *Non enim omnino, qui cogitat credit, verò ideo cogitans plerique, ne credant, sed cogitat omnis qui credit, & cogitando credit.* Quod ergo pertinet ad Religionem, & pietatem, de qua loquebatur Apostolus si non sumus idonei cogitare aliquid quasi ex nobis metipso, sed sufficientius

nostra ex Deo est, profectò non sumus idonei credere aliquid, quasi ex nobismetipsis, quod sine cogitatione non possumus, sed sufficientia nostra qua credere incipimus ex Deo est. Et post aliqua. *Non sic pias, atque humilis Doctor ille sapiebat, Cyprianum beatissimum loquor, qui dixit. In nullo gloriamini quando nostrum nihil sit. Quod ut ostenderet addidit Apostolum istem dicentem. Quid autem habes quod non accepisti. Si autem accepisti quid gloriaris quasi non accepisti. Quo præcipue testimonio etiam ipse convictus sum, cum similiter errarem.* Et concludit. *Sed deus evitiam, nova enim quæstio, ad hoc nos compulit, quia cum in prioribus opusculis nostris satis idoneis testimoniis egressus Donum Dei esse fidem, iuvenum est, quod contradiceretur. Et mox. Propter quod insitiam quantum potuimus, ut etiam ipse initium fidei Donum Dei esse ostenderemus, ubi legis fidem, & initium fidei, utrumque Donum Dei esse. Et de fide sunt capita integra in Apostolo, ubi vel ex perfidibus, & malis convincit. Fide Rabab meretricis non perit cum incredulis, excipiens exploratores cum pace. Et quod plus est Jacobus Apostolus. Vides quomam fides cooperabatur operibus illius, & operibus fides confirmata est, & suppleta est Scriptura dicens credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicum Dei appellatus est. Videtis quomam ex operibus iustificatur homo; & non ex fide natum, ubi fides tantum non iustificat. Iterum de fide probat Augustinus. *Vobis donatum est pro Christo non saltem, ut creditis in eum, verum etiam ut patiamini pro illo. Utrumque enim ostendit Dei donum, quia utrumque dixit esse donatum. Nec ait ut plerumque, & perfectius creditis in eum, sed ut creditis in eum. Nec se ipsum misericordiam consecutum dixit in fidelibus, sed ut fidelis esset.* Et rursus prohat ex Christo. *Hoc est opus Dei, ut creditis in eum, quem misit ille.* Et mox. *Gratia saltem estis pro fidem, & alia plura, sic & Canonæ Araucani ex verbis Augustini constantes, sic capitula Celestini Papæ. Sic Prosper actutissimè convincit. Si ergo fides donum Dei non est frustra, & Ecclesiæ pro non credentibus, orat ut credant, & sufficit impiis magistris legis adhiberi, de qua dictum est. Si ex lege est iustitia ergo Christus gratis vivimus est, quod similiter dici potest de matris, & ibi suè convincit, quod præparatur voluntas à Domino. Imò Cassianum ipsum commendat, & ipsum ab ipso convictum ostendit. Nam post**

Heb. 11.

L. 3. c. 3.
L. 4. c. 2.

sur-

sursum est descendens à Patre luminum qui & incipit, ubi Cassianum ex Cassiano confundit, ubi & initium à Deo esse libris intergrit, & cum Augustino & post ipsum contendit.

Extat & liber Augustini de fide & operibus in scriptis, ubi illud notat veraciter Augustinus. *Deinde illud videmus, quod excusandum est à cordibus religiosi, ne mala securitate salutem suam perdant, si ad eam obtinendam sufficere solam fidem putaverint, & citat Jacobum Apostolum, ubi sola fides non est satis, sed magna est cum spe & virtutibus, & de spe innumeris textus sunt Hostes, ubi credunt solam fati esse in Christum fiduciam, & psalmi numerosi spem veniæ, innumeris vicibus congeminant.*

A spe quæ dilata affligit ani nam, ad patientiam duris gaudentem transimus. Extat liber intergrè Tertullianus. *Confiteor ad Dominum Deum fati temerè, ne si non etiam impulerent, de patientia componere ausum, cui prestanda idoneus non sum, ut homo nullius boni. Et mox. Atque utinam crabsfere istud remedium ferat, ut pudor non exhibendi, quod aliis suggestam imas, exhibendi fiat ministerium, nisi quod bonorum quorundam, sicut & malorum intolerabilis magnitudo est. Et mox. Ita miserissimi ego semper eger caloribus impatientie quam non omnino patientia sanitatem, & suspirium, & invocem, & per orem necessi est enim recordor & ita mea imbecillitatis contemplatione digero, bonam fidei valetudinem, & dominicæ disciplinæ sanitatem. Sic patientiam laudat impatiens, & à se impatiens orditur, & de aliis peccatoribus eximidi. Sic ille Rex babiloniæ offensio Douino, cum squallore, & pudore septenni, ab humana forma exulare inculatu, patientia corporis sui, & regnum recuperavit, & quod optatibus bonum est fati Deo fecit, ubi vides patientiam peccatoris, Deo ipsi quod summum est satisficere. Extat tractatus de bono patientie Cypriani. Si Dominus nobis est Deus Pater scitemur patientiam Dei patris & Patris, quia & servos oportet esse obsequentes, & Filios non decet esse degeneres. Et post multa, Dei sententia cogitur, quam in origine statim mundi, & generis humani Adam precepti immemor, & divine legis transgressor accepit, tunc sciens quod patientem in isto seculo esse debeamus, qui sic nascitur, ut presturis isthic, & constitutionibus laboremus. Et post aliqua. Nec sudantibus, & laborantibus passum alia magis, quam patientia subvenire solatia, ubi & peccata & pœnas minuit patientia. Extat & liber Augustini de patientia, ubi post sermonem de bonis, & de patientia malorum perorat. Si quis autem non habens charitatem, quæ pervenit ad unitatem Spiritus, & vinculum pacis, quo Catholica Ecclesia congregata connectitur, in aliquo schismate constitutus, ne Christum neget, passitur tribulationes, angustias, famem, nuditatem, persecutiones, pericula, carceres, vincula, tor-*

menta, gladium, vel flammam, vel ipsam crucem timore infernorum, & ignis aeterni, nullo modo istu culpanda sunt, imò verò & hoc laudando patientia. Non enim dicitur posterior melius se fuisse, ut Christum negando cuncta illa vitaret, & illud quod ait Apostolus. Si transdero corpus meum in ardum, charitatem autem non habuero nihil mihi prodest, nihil intelligatur prodest ad regnum celorum obtinendum, non ad extremi iudicii tolerabilis supplicium subeundum. Et bellè profecquitur & nervosè. Proinde sicut negandum non est hoc etiam esse donum Dei, ita intelligendum est alia esse Dei dona Filiorum illius Hierusalem, quæ sursum libera est. Mater nostra. Et post plura. Tamen etiam Filio concubina, quando à Filio suo Isaac divulsi Abraham, nonnulla largitus est munera ne relinquerebantur omnino inanes, non ut tenerentur hæredes. Sic enim legi, dedit autem Abraham omnium, quæ possederat censum suum Isaac Filio suo, & Filii concubinarum suarum dedit Abraham munera, ubi vides vel in peccatoribus patientiam, & laudabilem & muneribus commendatam, & quæ item in peccatore, & Filio concubinae, esse Donum Dei ipsius.

A patientia, & spe ad orationem accedimus, quæ utramque uno vinculo connectit; oratio etenim assidua est, & sperat; & de ipsa librum edit Tertullianus. Itaque petimus dimitti debita nostra. Exomologesit est petitio veniæ, quia qui petit veniam delictum confitetur, sic & patientia demonstratur acceptabilis Deo quia vult eam, quam mortem peccatoris, debitam autem in Scripturis delicti figura est, quod perinde iudicia deletur, & ab eo exigitur, nec evadet iustitiam exactionis, nisi donec exalto, sicut illi sermo Dominus debitum remisit, ubi ex oratione Dominica ostendit Tertullianus, & orationis meritum & confessionis, ex remissionem à Deo factam. Est, & Cyprianus post Magistrum auditor libro de oratione Dominica. Adorans autem Fratres dilectissimi nec illud ignoret quemadmodum in templo, cum Pharisæo, & Publicano oraveris, non allevans imprudenter ad calum oculos, nec munibus insolenter exaltis petius suum pulsans, & peccata intus inclusa contestans, divina misericordia implorabas anxilium. Et mox. Dico vobis descendit hic iustificatus magis in domum suam, quam ille Pharisæus, quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliter exaltabitur; ubi vides oratione humiliatum, & humili oratione exaltatum. Sunt libri duo Chrysostomi de orando Deo, ubi post plures orationis virtutes ait. Quia & illud paucis demonstrare volo, quod etiam eos peccatis refertos, peccato deprehendens celerimò purgatos reddit. Quid itaque majus, aus divini obsequere posse, quam deprecatio, cum banc animi agitantibus pharmacum quoddam esse liqueat. Etque primò occurrunt Nimivita, quos clarum est deprecationis presidio plurimorum scelorum, quibus divinam iram

in se provocaverant, remissionem accepisse &c. Ubi vim orationis, & energiam manifestis exemplis convincit, non tantum in sancto, quam in peccatore. Et librum alterum sic exorditur. *Quod omnis boni caput sit deprecatio, quod sit via salutis, vise aeterna conciliatrix, nullus est omnino qui ignoret. Atamen opera pretiam est, ut adduc pro viribus de hoc negotio differamus, quo qui assueverunt in precibus vitam agere, ac diligenter cultui divino animum advertere, oratio nostra reddat magis attentus. Rursus qui hostiens in cogitantibus vixerunt, atque animam neglexerunt deprecationis praesidio destitutam, simul & ante aeterni temporis iudicium agnoscant, nec in reliquum vite tempus se ipsos pergant privare salute. Et post plura. Quia & Ninivitis ea saluti fuit, qua cito depulsi iram caelitum imminuentem, atque vitam corruptam emendaverit. Tantam vim, tantum robur habuit deprecatio, ut cum Ninivite vitam omnem, surpiter, ac scelerose peregrissent, tamen simul atque in civitatem ingressa est deprecatio illuc verterit in diversum omnia, ac temperantiam justitiam amicitiam concordiam egentium curam, denique universa bona secum induxerit. Adeo in una oratione sunt haec omnia. Adeo verò cum Apostolo, & Christo Aeternae omnes orationem commendat, vel peccatori, ut solus Nilus de oratione scripserit, centum quinquaginta capita, sic Nyssenus de oratione Dominica librum, & exponit fuses petitiones, inter quas obvia est illa pro peccatore, dimitte nobis debita nostra, qui & peccatores repetunt illam. Adveniat regnum tuum; & solvunt Patres illud caeci. Scimus quia peccatores Deus non audit, cum afferunt plura exempla ut Publicani, Manassis, & caecus loquitur de Deo gloriosi ante peccatores.*

Orationi necessarium comitem se se jungit Marc. 9. jejuniū ex Christo ipso. Hoc genus demoniorum non ejiciunt nisi in oratione & jejunio. Extat de ipso Tertulliani liber optimus, in eo pessimus, quod Montani jejunia commendat. Processimus itaque jam ad exempla, ubi revolvemus utilitatis efficaciam potestates istius officii, quod etiam iratum Deum homini reconciliat. Deliquerat Israel in aequatione apud Masphat congregatus in Samuele, sed ita statim delictum jejunio diluit, ut periculum praesens simul funderet, cum maxime Samuel offerebat Holocaustum. In nullo magis procuratam iudicii Dei clementiam, quam abstinentia populi, & Aloythi praesidio admovebant, ibidem Dominus intonuit, ira intonuit ira magna super Aloythos, & confusi sunt & corruerunt in conspectu Israelis, & processerunt Viri Israel ex Masphat, & percuti sunt Aloythos, & usque Beber cadiderunt, passus impastus, armatos inermes. Haec erant vires jejunantium Deo, calum pro hujusmodi militat, habet formam praesidii etiam spiritualibus bellis necessarium. Inde fert exemplum Sennacherib Ezechia preces Jejunii prosequente. Et mox. Per hanc moritur sequelam, & invidias

etiam civitas illa peccatrix Ninive de exitio predicato liberatur. Satis enim penitentia scelerum commendavit Deo jejunium, nondum frustra, etiam peccatibus cretibus quibus iratur Deus non erat. Sodoma quoque & Gomorrha evasissent si jejunassent. Hoc remedium agnovit & Acab, cum illi post transgressionem, & Idololatricam, & necem Nabuba propter vicium interempti, & Jezebel exprobrasset Elias, qualiter occidisset, & hereditatem possedisset in loco, quo sanguinem Nabuba canes delinxe-runt, tuum quoque delingent, destitit semetipsum, & saccum carni suae imposuit, & jejunavit, & dormivit in sacco, & tunc sermo Domini ad Heliam. Visisti ut reveritis sic Acab à facie mea, pro eo quod reveritis sic non superducam lesuram in diebus istis, ubi vides unum Acab jejunium tot ingentium scelerum medicinam, & Deum ipsum se reveritum, & jejunio ab Acab placatum restantem. Extat Ambrosii de Elia, & jejunio, integer & elegans liber ubi scribit. Magna virtus jejunii & tam speciosa ejus militia est, ut jejunare deleverit & Christum, tam valida ut ad caelum Hominem evocavit. Et de primo parente locutus. Itaque gulu de paradiso regnarent expulsi, abstinentia ad paradisum revocavit errantem. Et mox. Unde David ab operi in jejunio animam meam. Bonum operimentum, quod animam tegit ne à tentatore deprehendatur, ne à tentatore videtur. Bonum velamen quod tegit calans, tegit abstinentia tegit gratia. Beati enim quorum remissa sunt iniquitates, quorum tela sunt peccata. Tegit gratia dum remittit, & omnem abolet errorem, tegit abstinentia dum obumbrat, vitam mesto abscondit affectu, atque extendit penitentem. Etenim jejunium & elemosina à peccato liberat, & alia plura pro peccatore accumulata, cui laeta multa promittunt, sapè cum Tertulliano per os Dei locuti. Unus Leo sermones duodecim de quadragesima, & novem de jejunio decimi mensis habet, & primis sermonibus jejunium Daemoni formidandum ostendit, ipsius Christi exemplo, & sermone quinto excellentiam evincit. Saluberrimo nos quadragesima dierum jejunio preparant. Non enim ita tantum qui per mortis Christi, resurrectionisque mysterium in novam vitam, baptismus sunt regenerante venturi, sed etiam omnes populi renatorum, utiliter sibi & necessarium praesidium hujus sanctificationis affumunt. Illi ut quae nondum habent accipiant, isti, ut recepta custodiant, ubi & infideles, & Christiani, à jejunio praesidium recipiunt. Et rursus sermone duodecimo. Unde in celsissimis Ecclesiae disciplinis multum utilitatis offerunt divinitus instituta jejunia, ac cum conscientiae legibus carnalis suscipitur, appetitus motus quoque interior temperetur, ut sciat corpus à cibis, ita mens ab iniquitate jejunt, ubi non minus corpus à cibis, quam mens à vitiiis jejunt. Et in septimi mensis jejunio. Nam in omni agone certaminis Christiani, utilitas continentia plurimum valet, ita ut quidam se conf-

secissimorum Spiritus Demoniaco, qui ab ob-
fessis corporibus nullis exorcizantium fugantur
perierit, sola jejuniatorum, ac orationum virtute
pellantur dicente Dominus. Hoc genus Demo-
niorum non ejicitur, nisi in oratione & jeju-
nio. Et sermone ultimo concludit. Cele-
bratur igitur dilectissimi verum & spirituale
jejunium, quod & corpus, & animam sua
puritate sanctificet, cordis nostri secreta rime-
mur, & quibus rebus aut confusistetur, aut
gaudeant, justo discutiamus examine. Ac si
quis amor vanæ gloriæ, si qua radix avaritiæ
si quod inest virum invidiæ, nihil taliam anima
sumas escarum sed virtutum intenta deliciis
egisset epulas terrena præferat voluptati. Et
fortassis docet. Semper est nitendum, dum
hujus vitæ varietate jactamur, ut peccatum,
quod fragilitate carnis & cupiditatum pollu-
tione contrahitur jejunium, atque elemosinis de-
leatur; ubi vides jejunium delere peccata,
quod & Ecclesia per totam quadragesimam à
Prophetis cum Christo cdocta, & Patres nu-
merosissimos citans, frequentissimè proponit;
quod & homilias integris Basilii, egregiè
prosequitur de jejunio, & exemplis à Sacra
Scriptura præliatur, Moyses ascendens mon-
tem Dei, Samuelis, Sampsonis, Ninivi-
tarum, & vocat animæ optimam custo-
diam.

Altera jejunii comes est elemosyna,
quas Leo sermonibus integris conjungit, ea
verò ita peccatorem justificat, ut solam
Christus in judicio commemoret. *Venite
benedicti Patris mei. Esurios enim & dedistis
mibi manducare, & alia misericordix opera
enumerat. Est tractatus Cyprianus de elcmo-
syna; ubi inter multa hæc pauca scribit.
Cùm Dominus adveniens favisset illa, quæ
Adam portasset vulnera, & venena serpentis
antiqua curisset, legem dedit Javo, ne ultra
reverteret, ne quid peccanti gyrovius eveniret.
Coarctati eramus, & in angustia innocentie præ-
scriptione conclusi, nec habebat quod fragili-
tatis humane infirmitas, atque imbecillitas fa-
ceret, nisi iterum Pietas divina subvenientis
justitia & misericordix operibus offensis viam
quamdam tuenda salutis aperires, ut sordes
postmodum quascumque contraclat elemosynis
abluamus. Loquitur in Scripturis Spiritus
Sanctus, & dicit. Elemosynis, & fide deli-
ctia purgantur, non utique illa delicta quæ
fuerunt ante curvatæ, nam illa Christi san-
guine, & sanctificatione purgantur. Item do-
minus dicit. Sicut aqua extinguit ignem, ita
elemosyna extinguit peccatum. Hic ostendi-
tur quoque & probatur, quia sicut lavacro
aque sanitatis gebenne ignis extinguitur, ita
elemosynis, atque operationibus justis delictorum
flamma sopitur. Et quia semel in baptismo
remissa peccatorum datur, assidue & jugis ope-
ratio baptismi instar imitata Dei, rursus in-
dulgensiam largitur. Et mox citat illud Chri-
sti ejusdem. *Veni date elemosynam & omnia
munda sunt vobis. Et post aliqua de maxi-
mis peccatoribus. Et enim peccata eis sua
exprobrari præcepisset, cumque coram facimo-**

ra, pleno indignationis impetu protulisset, di-
xissetque eos nec si orationibus & precibus, &
jejunium uterentur satisfacere pro delictis posse,
nec si in cilicio, & cinere voluerent iram
Dei posse levare, in novissima tamen parte de-
monstrant solis Deum elemosinis posse placari
addit. Frange esurienti panem tuum, & egen-
nos sine tello induc in domum tuam. Si vi-
deris nudum vesti eum, & domesticos femini-
tus non despicere. Tunc erumpet tempora-
neum lumen tuum, & vestimenta tua citò
orientur, & præbit ante te justitia, & cla-
ritas Dei circumdabit te. Tunc exclamabis &
Deus exaudiet te, dum adbe loqueris dices
tibi. Ecce adsum. Remedia pro placando Deo,
ipsius Dei verbis data sunt, quid deberent fa-
cere peccantes, magisteria Divina docuerunt.
Operationibus justis Deo satisfieri misericor-
dia, verisimè peccata purgari, & apud Solo-
monem legimus. Conclude elemosynam in fi-
nu pauperis, & hic pro te exorabit ab omni
malo. Et iterum. Qui obturat aures suas ne
audias imbecillum, & ipse invocabit Domi-
num, & non erit qui exaudiat eum. Neque
enim promereri misericordiam Domini poterit,
qui misericors ipse non fuerit, aut impetrabit
de Divina Pietate aliquid in precibus, qui ad
preceem pauperis non fuerit humanus. Quod
item in ipsolmis Spiritus Sanctus declarat, &
probat dicens. Beatus qui intelligit super egen-
num, & pauperem, in die malo liberabit eum
Dominus. Et mox refert Danielis consilium,
peccata tua elemosinis redime, & Raphaelis
Archangeli testimonium. Elemosyna à morte
liberat, & ipsa purgat peccata &c. Et Chri-
sti ipsius ad Zachum. Quia hodie salus do-
muis huic facta est, cum deimas omnium pau-
peri donaret. Post Cyprianum plures de ele-
mosyna homilias, & quidem aureas Chry-
sostomus largitur. A gebenna verò vos ernet
nemo, nisi à pauperibus auxilium sequamini.
Sed eadem dicitur dicens, qui continuo quidem
torret, nunquam autem consolationem manscit-
tur, & ibi refert exemplum Acab. Alia ho-
milia elemosinam describit, artem omnium
quæstuosissimam. Hæc lampades nostras non
sunt extinguit, nec fordidis indatos vestibus in
nuptiis videri, sed lavat, & nive mundiores
reddit. Si namque fuerint peccata vestra ut
coccinum, sicut nix dealbabitur. Et post
plura. Hæc Christi adstat tribunali, nec tan-
tum patrocinium, verum & ipsi persuadens Ju-
dici, ut reo patrocinium præstet, & pro eo
sententiam ferat, & licet milles peccaverit
coronas, & vitæorem promittat ait enim date
elemosynam, & omnia munda sunt vobis. Et
rursus. Hoc enim medicamentum, hoc maxime
tantum nobis præstabit remedium, & tantum
animarum nostrarum vulnera delebit, ut neque
vestigium, velque eicariæ relinquatur, quod
prosequitur aliis tribus homiliis. Quid mi-
rabilius ubi coronatur non vincens, sed pec-
cator etiam milles peccavit. Et infra.
Nam forte tanta est ipsius facultas, ut non
tantum peccata detergat, verum & ipsam ef-
fugiet mortem, & probat exemplo Tabithæ.

Et inerepat dicentes Ecclesiam erogare pauperibus. *Et quid hoc ad te? Nec enim si ego dederō salvaberis ipse, neque si Ecclesia praebuerit, tu peccata tua deleveris, ubi elemosyna salvat.*

Post elemosinam venit humilitas, quæ & comes est nec tuba canit; quam validissimam Publicanus est expertus, descendit hic justificatus in domum suam, & psalmis suis regens Vates decantant. *Bonum mihi quia humiliasti me, & in lapsu Petri Interpretes.* Fusè agit, Bernardus de gradibus humilitatis, & ait. *Ut desista Pharisæi superbia, qui gratias agit non quia bonus sed quia solus subdit.*

Lucæ 18

Ps 118

*Quos itaque verum sibi jam innoscere, ac per hoc vilescere fecit necesse est, ut cuncta qua amore solebant, & ipsi sibi amarescant, statuantes nimirum se ante se tales credere se cogant, quales vel à se videri erubescant. Dumque sibi displicet, quod sunt, & ad id suspirant, quod non sunt, quod utique per se fore dissident, vehementer se se lugentes, id solam consolationis inveniant, ut severi Judices sui, qui scilicet amore veri esturiant, & sitiant justitiam usque ad contemptum sui, distinctissimam de se exigant satisfactionem, & de cætero emendationem. Sed cum ad id sufficere non posse conspiciunt. Et mox. De justitia ad misericordiam confugiant. Et post aliqua. Ille sunt via, quæ videntur Hominiens bona, illi dumtaxat exceptis, qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis, ac se de infirmitate, vel ignorantia regant ad excusandas excusationes in peccatis, ubi humiles sunt sibi iudices, de misericordia ad justitiam confugiunt, nec se absolvunt, sed condemnant. Hoc accepit Bernardus ab Augustino libro integro de continentia; ubi Peccatores inducitur loquentes. *Continentia vobis opus est, ut eam divinum esse munus cognoscamus, ne declinemus cor nostrum ad verba maligna ad excusandas excusationes in peccatis. Cui autem peccato cobibendo non habemus necessarium continentiam ne committatur, quando & hæc ipsa cobibet ne commissum si fuerit nefaria superbia defendatur. Universaliter ergo continentia vobis opus est, ut declinemus à malo. Ut autem faciamus bonum ad aliam videtur vitare, hoc est ad justitiam pertinere. Et ante jam docuerat. Et hic ergo cautiore opus est continentia, qua cobibeatur superbus. Homini appetitur, quo placeat sibi, & non vult culpabilis inveniri, dediturque cum peccato convinci, quod ipse peccaverit, cum salubri admonitione suscipiens accusationem sui, sed excusationem potius quam electionem congruentem. Ad hæc superbius corrigendam continentiam petivit à Domino ille, cujus superius verba & sicus potius commemoravi. Nam cum dixisset. *Pote Domine custodiam ori meo, & osium continentia circum labia mea. Ne declinet cor meum in verba malitia; Unde hoc diceret evidenter explicant. Ad excusandas excusationes in peccatis, ubi vides & humilitatem & continentiam, in peccatore dona Dei prædicari, ab antiquo Augustino & moderniore Bernar-***

nardo, teste in psalmis vel Spiritu Sancto. Extant & capita centum S. Ephrem de humilitate comparanda tractantia. *Ergo autem qui atatem omnem in peccatis traduxit, quid in die iudicii respondebo? Et sic à te superbiā fugabis.* Et post aliqua. *Multiplicatae sunt iniquitates meae, & non sum dignus fixis oculis intueri, atque conspiciere altitudinem caelorum &c.*

C.8.

Pulcherrimi sunt libri duo Chrysostrami, eo titulo inscripti de compunctione cordis, ubi post exordium. Sic exorditur. *Unde ergo nobis, unde verbi hujus sumetur exordium? Quæ ei prima fundamenta, quæ credidit ponatur? Ego non adhuc puto hæc digna esse fundamenta, & principia, nisi verba Domini nostri Jesu Christi, quibus læget quidem videntur, beatos autem dicit lugentes. Ita enim ait in Evangelio. *Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur.* Et post aliqua de morbis locutus. *Medicos adhibemus, & pecunias profundimus. Anima verò cum quotidie vulneretur, cum per fugam lenetur, aratur, præcipitatur, & molis omnibus percat, ut parva quidem pro ea cura premittat, ubi compunctionem cordis passurum ingerit. Et post plura folia elegantissimè, dolorem pro amico defuncto describit. Una sola cogitatio lugentibus intuitus imago defuncti est. Et mox. Sic oportebat & nos salutem nostram lugere perditam, atque animam nostram mortuam lamentari, ut nihil amplius dicam. Exhibeamus animæ nostræ quod illi exhibent carni alienæ. Annon extrema miserie, ut hi quidem, qui filios aut uxores lugent ad nihil aliud occupent mentem suam, nisi ad defunctos suos quos intuetur, & filios sæpeper animo, ac cogitatione conspiciunt, nos vero quibus salus nostra, & regni colorum spes extinxisse est, omnia magis quam inde cogitamus. Et illi quidem etiam si regii generis sint, ubi luget alienum corpus, & Spiritus noster mortuus negligitur, & eò tantum contentus est Chrysostramus, ut animæ nostræ tantum largiamur, quantum alienæ carni donamus. Et alio libro abstractionem à terrenis, docet ad compunctionem cordis necessariam; & dolet anxie à peccatoribus abesse. *Sic facta in nobis, & simulata sunt omnia, ut ne illum quidem Publicanum possimus imitari, qui cum peccata sua audiret, sibi ab alio exprobari, non solum patienter tulit, sed addidit confessionem suam. Unde discessit ille justificatus magis, quam Pharisæus, qui exprobraverat. Nos vero neque exomologes ipsa quid est movimus, & fusè prosequitur eadem. Ad eò compunctio cordis est utilis, adeò geminis libris ingeminata.***

L.1.

L.2.

C.9.

Adest & liber Ambrosii de bono mortis. *Alia est mori mystica, quando quis peccato moritur, & Deo vivit, de qua ait Apostolus. *Cogitasti enim scire cum illo per baptismum in mortem.* Et mox. *Alia mori bona se qua is, qui fuerat mortuus justificatus est à peccato, ubi mori hæc bona est qua vita acquiratur. Adest liber meditationum Augustini,**

in

C. 34.

in quo se peccatorem confitens, plus gemitibus loquitur quam vocibus. *Ignosce Domine ignosce piè, ignosce & miserere, & fuscè profecquitur sletum.* Adest ejusdem Tractatus de ovibus. *Verba que cantavimus concinere professionem nostram, quia vos Dei sumus, nec importunè poscimus cam lacrymis ejus misericordiam, cuius vos sumus diximus eum.* *Ploremus ante Dominam qui fecit nos.* Adest & Gregorius innumeris in locis terrorem judicii confingens. *Revochemus ergo ante oculos peccata que fecimus, consideremus quàm terribilis Judex hoc punietur obveniat, mentem formemus ad lamentum.* *Vita nostra ad tempus amoretur, ad penitentiam, ne aeternam amaritudinem sentiat.* Et rursus in alia homilia. *Ille in Sancta Ecclesia doctus Predicator est, qui & nova fecit professione de suavitatem regni, & vetusta dicere de terrore supplicii, ac vel pœna teneat, quor vœnia non sœvitat. Audiat de regno, quod amat, audiat de supplicio nunquiquis quod timeat, ne torpentem animam, & terra vebe neuter indigentem, si amor ad regnum non trahit vel timor armet.* Et tot insonat ut sit præco judicii.

Hom. 1. in Ev.

Hom. 2.

Hom. 11.

Ps. 50.

Ad illam accedimus virtutem, justo raram, peccatori necessariam, penitentiam nempe quæ volumina impleret. Hæc quàm pretiosa sit, & Deo gratia ostendunt psalmi penitentiales, ubi sacrificium Deo est Spiritus contritus. Hoc ostendit totus Joel, ubi per duo capita ad plangendum invitat. *Plange quasi virgo acincla sacco super virum pabercantia.* *Et omnes.* *Accingite vos & plangite Sacerdotes, cubate in sacco ministri Dei.* Et rursus. *Convertimini ad me in toto corde vestro in jejuniu, & in sletu, & in plantia, & scindite corda vestra, & non vestimenta vestra.* Et post lætum sequitur lætitia. *Et Judæa in æternum habitabitur, & erit Jerusalem facta.* Hoc ostendunt penitentium Historiæ, Ninivitarum, Acabi, Manassis, Nabodonosor, Petri. Latronis, Peccatricis, & alia. Hoc parabola Pastoris, ovem perditam requirentis, Mulieris drachmam investigantis, Hoc orationes Ecclesie penitentis. *Pro nobis peccatoribus, Peccatores te rogamus audi nos.* Evincit liber integer Tertulliani, ubi inter alia bellè scribit. *Deus ab initio jam inde in semetipso penitentiam dedicavit.* Et mox. *Non tacet Joannes, penitentiam inire dicent, cum enim salus nationibus appropinquaret, Dominus scilicet afferens secundum Dei promissum, cui promissioni penitentiam destinabat purgandis mentibus preparatam, & quidquid error veteris inquinasset, quidquid in corde penitus ignoranter contaminasset, id penitentia veniens & radens, & foras abiciens mundam peccatorum domum, superveniens Spiritui Sancto parat.* Et mox. *Omnibus ergo delictis seu carne seu Spiritu seu factis seu voluntate commissis, qui penam per judicium destinavit, idem & vœiam per penitentiam spondit dicent ad populum. Penitere & saluum se faciam.* Et iterum. *Vivo*

inquit Dominus & penitentiam malo quàm mortem. Ergo penitentia vita est cum proponitur morti. *Eam tu Peccator cum similibus imò me minor.* Ego enim præstantiam in delictis meis agnosco, ita amplectere, ut nansragus ultèris tabula fidelem. *Quis resistit? Deus precipit.* At ille non precipit tantum, sed etiam hortatur, invitatur pœnia salutem jurant, etiam vivo dicent, cupit vel credi sibi. *O beatorum in quorum causa Deus jurat.* O miserimos si nec jurant Deo credis nat, ubi vides penitentiam in veteri testamento nos ad salutem præparasse, & in novo salutem ipsam tulisse; divina placè miraculo. *Si peccata vestra fuerint sicut colures, qui elasi nequeant, si lavavimus ad puritatem nivis, & alia acutissimè profecquitur.* Tertullianu sequitur Ambrosius de penitentia, & ille aculeo hic melle prætat. In libro primo à Spiritu Sancto exorditur. *Si conversus ingesseris saltem eris.* *Expèctas quæ penitus nostras sèl temporales, ut remittat peccatos, expèctas lacrymas nostras, ut profundat pietatem suam.* *Sic in Evangelio vidæe Matris lacrymis compassus.* Et mox de lapsis. *Negamus semel sèl quotidie confitentur, negantur sermo, sed confitentur gentibus, confitentur ejulantibus, confitentur sletibus, confitentur liberis, non concolit vocibus.* *Cessant quidem ad tempus Diaboli tentationi, sed etiam Diaboli postea recessit ab his, quos sibi vindicare non possit.* *Cessit ergo sletibus cessit penitentia, quor invaseras alienos perdidit suos.* Et post pauca.

C. 4.

Certe Jesus in his amplius gloriatur, exultant omnes Angeli, quia gaudium majus est in celo saper uno peccatore penitentiam agente, quàm in nonaginta & novem justis, qui non indigent penitentia. *De me in celo, de me in terris triumphat, auctoritas nihil Christo perit, ubi nihil Christo perit, & cœlum lætantur, & terræ, & innumera penitentiam commendant.* Extant ejusdem libri de apologia David, ubi & errantem fatetur & penè commendat. *Peccavit David quod solent Reges, sèl penitentiam gessit, sletit ingemis, quod non solent Reges.* Et mox. *Quod evahescunt facere privati Rex nos erabuit confiteri.* Et mox. *Lapsus commisit, sèl specialitè confessio.* *Calpurn itaque incidisse natura est dilulse virtutis.* Sic igitur Deus dondat delicta duos, & gratia mortuum refasciat. Et accelerata & proluxa penitentia est, & quem Deus absolvit nos accusare non possumus. Fuscè de penitentia Ephrem & sic orditur. *Penitentia salutis est arbor, propterea quod multos in peccatis mortuos refasciat.* Et mox. *Peccatum habes hoc tibi inquit, d Homo præbe, & exterminatur illud te fistam Deo; & cum Scripturis innumeris concludit; O maximam penitentiam. O res admirabilis in ea recorditas, quia cum una sit omnia potest.*

C. 6.

Extant homilia decem de penitentia, veterè auzæ nempe Chrysolomi. *Adhuc tres dies & Ninivæ subvertetur, tribus diebus tantam peccatorum iram solvere valentiam.* Et mox. *Nonne tertio Petrus negat, nonne vilit*

Hem. 1.

cujusdam ancilla verba timens? Quid ergo oportuit ne illum, vel penitentia multos annos terere. Nequaquam sed eadem nocte lapsus & erectus, cuiusque & medicinam accepit, egrotavit atque ad priorem rediit sanitatem. Quater & quomodo siens, & lugens; & fusc probat exemplo Jonæ, in cæti ventre confitentis, & innumera de sola penitentia congomminat, & quidem mirabilia, extinguit enim peccatum, id non esse facit, neque fuisse. Extant & sermones elegantes de filio prodigo Chrylogi, ubi Pater eum pluris æstimat innocente, quippe ipsum lucrifecerat, & soli penitenti parat convivium. Extant elegantissimi Leonis de conversione Petri, & Iatronicis. Extant opera aëctica, extant opera dogmatica in Novatianos, & Paciani parentis ad penitentiam, ubi penitentia omnia scelera remittit.

Scribit Cyprianus de lapsis tractatum. Minus peccaverit non videndo Idola. Et mox. Hoc eo proficit ut sit minor culpa, non ut innocens conscientia. Facilius potest adveniam criminis pervenire, non est tamen immunis à crimine. Nec cessat in agenda penitentia, neque in Domini misericordia despectanda, ne quod minus esse in qualitate delicti videtur, in neglecta satisfactione commulatur. Et per plura bellè claudit tractatum. Quisquis Deo satisfecerit, id est precem toto corde faciens, & veris lacrymis ingemiscens, qui penitentia solus sui, qui pudore delicti plus virtutis, & fidei de ipso lapsus sui dolore conceperit exardians, & adjurat à Domino quem contrisiverat, super letantiam faciet Ecclesiam, nec jam solam Dei veniam merebitur sed coronam, ubi lapsi non tantum eriguntur, sed & currentes accipiunt bravium, & plures epistolas accumulatur, de lapsis ut diu pœnitent. Scribit tractatum Virgini lapsæ Ambrosius. Capio prodesse sed subvenire non possum, infirmitas tua hoc humana medicina conclusit auxilium. Et mox. Ego secundum Divinam sententiam dabo consilium, solum enim, & unicum tentandum est remedium illud, quod Divina vox per Ezechielem miseris porrigit, nolo inquit mortem peccatoris, sed tantum ut convertatur & vivat. Et iterum. Post hæc inquit convertere ad me. Nunquid refusa non est in Galaad, aut Medicus non est tibi. Mox prescribit totius vitæ penitentiam. Dicit enim Deus convertimini ad me, & convertatur ad vos, convertimini ad me in toto corde vestra. Et mox. Sic convertatur magnus ille David justificatus est, & Nivus peccatrix illa civitas incumbentem sibi evasis interitum. Peccator ergo si sibi ipsi non pepercerit à Deo illi parcerat, ubi maximum ex Ambrosio mortuum, maxima sanat medicina. Scribit Ephrem Confessionem suam, & sui ipsius reprehensionem, & inchoat. Cum in multis Fratres charissimi prodesse vobis videam, anima quoque propria utilitati consulere debeo, absurdum quippe est sane illum perire, qui cibum aliis imperitur, turpeque sibi perire me, qui aliis potum submitistro, quod sanè fiet nisi meam ipse conscientiam reprehendere novi cui auxiliatum mihi in futuro quid futurum sit iudicio. Ea utilitas.

Satis superque de penitentia egimus, at cum Hæretici, & Janfenius, & Quenellius; atritionem nobis eripere conentur, & ex actu virtutis reddere vitiosum; eam cum Synodo Tridentina defendemus; & sola ab iis Patribus allata satis foret, atritio Ninivitarum; at cum Jona clamant, & alii Prophetæ. Clamat Deus ipse apud Malachiam.

Si ego Pater ubi est amor meus, si ego Dominus, ubi est timor meus, ubi Deus distinguit timorem biliale, à timore servili erga Dominum, & ipsum exigit & requirit, non exacturus, quod prohibet peccatum. Clamat Sapientissimus Solomon. Memorare novissimum tuum, & in aeternum non peccabis, ubi atritio tollit peccatum, ex metu mortis inferni & iudicii, & quidem tollit in aeternum, & non peccabis in aeternum. Clamat antiquissimus Moyses. Ut probaret vos venit Deus, & ut terror illius; estis in vobis, sic Ecclesiasticus. Memor esto, quoniam morte non tardas. Fodcet nos Christus ipse. Timeate eum qui pœest & animam, & corpus perdere in gehennam. Noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat, quid clarius dici; otetur, satis erat perdere corpus & animam, & nervosè additur in gehennam, & peccatori mala majora prædicantur. Educet nos Angelus ipse Apocalypsis. Dicit Angelus timeate Dominum, & date illi honorem quia venit hora iudicii ejus; ubi & causam addit timendi, quæ est eadem præfusa ac atritionis. Edoct nos Paulus frequenter legem veterem legem timoris, & tamen lex Domini immaculata, & Apostoli prædicare iudicium jubentur.

Audiamus post Scripturam interpretes, & Patres omnium seculorum id repetentes Repetit Tertullianus. Si de exomologesi tractatus, gehennam in corde considero, an hic hortatur Tertullianus ad peccatum, & ubi pungit eos quos pœnitit virtutis, exomologesi in culpa constituet? Repetit Cyprianus verba Christi jam dicto. Et rursus. Qui autem negaverit me coram Hominibus, & ego negabo enim coram Patre meo, nempe in die iudicii negabitur damnatus, & hæc refert ut martyri Christum confiteatur, & repetit textum Apocalypsis jam latum. Repetit Basiliius in prologo psalorum, de Spiritu Sancto locutus. Hic reperias examinationem iudicii refferre ipsam, terrore intensius supplicii. Et in psalmo. Timeat Dominum omnis terra, ab eo autem commoveantur omnes inhabitantes orbem. Jam quando timor Domini initium est sapientie, qui terreno sapiant per timorem erudiantur, timor enim quasi quidam introductorius ad pietatem, & ad istam citat Sophoniam. Trepidare à facie timoris Domini, quia propè est dies Domini, & Ephrem de secundo adventu Domini, semper gaudet cogitare. Non desistat mentis tua cogitare, & ut tuum loqui de iudicio; & Chry-

Hom. 2.
Hom. 5.

Ci.

Ecc1.7.

Exod.20

C.14.

Mat.10

C.14.

Mat.10.

L. de

Tit.

Mat.10

Pf. 32.

C.12i

Hom. 5.

Hom. 17 Chrysostomus de penitentia. *Responde judi-
dici p[ro]ut quàm in pratorum venias, sic C[ar]-
sarius. Cogitemus illius iudicij incessanter
C. 30. iudicium, & Gregorius decimoquarto mor-
taliu[m] in Job. V[er]i terro[r] iudicij non nisi
ante iudicium potest, & innumeri alii.*

Hom. 47 Præstò sunt & tractatus integri. Præstò
est oratio Basilii. *Quamobrem etiam, atque
etiam tecum repetas extremam diem. Mem-
oria repete divinam illam Danielis visionem,
qua nobis iudicium Dei ob oculos ponit, &
ibi describit, eamque memoriam commen-
dat. Et susè in psalmum trigésimum tertium.*

Hom. 48 *Cùm te appetitus inavertit peccandi, velim
cogites horribile illud, & intolerabile Christi
tribunal, & oculis, & memoria sæpè represen-
tat. Præstò sunt Chrysostomi homilix de
tremenda iudicii die, & de Dei dilectione,
Cregor ex hominum opinione, cùm sit opus ex
Dei timore & ipsius damnationis hoc agere.
Quales tunc erimus cùm ligati, cum stridore
dentium, in exterioribus tenebris proiciemur,
& post aliqua. Ille verò nec ita nos deseruit,
sed perseverat, & gehennam minitans, & re-
gnum pollicens, ut vel ita nos astrabat, ubi
Deus ipse utitur gehenna ut nos trahat.
Præstò est S. Bernardus de adventu Domini,
ubi præter plura illud cupit enixè. Tri-
nam circa vos dicit adventus, juxta meditatio-
nem versumini. Præstò est Ephrem de univer-
sali resurrectione, ubi pulcherrima documen-
tum accumulat, & eo inchoat exordio.
Venite universi Fratres, consilium à me pec-
catore, & imperito Ephreni accipite. Jam
enim dies illa horrenda, atque terribilis nos
occupat à Fratres dilectissimi, dum nos interius
soluti cura vagamur animo.*

Unus refertur oppositus Augustinus, lu-
pi usus exemplo redeuntis. Lupus vadit la-
pus redit, at nec scopum, questionis Hostes
vident, cùm loquatur de timere purè servi-
li, & eos textus ultrò satemur & recipimus,
at de nostro timore non silet. Non silet de
Catechizandis rudibus. De ipsa severitate
Dei, qua cunctis mortalium saluberrimo timore
quasiunus charitas edificanda est, & ibi docet
benè eo motivo nos fieri Christianos, sermone
de verbis Domini duodocimo capite.

C. 18. *Fac vel timore p[ro]na si nondum potes amore
temp[or]aria, sermone decimoquarto de iustitia.*

Ep. 50. *Difscat timere qui non vult timere. Et de Pau-
lo. Quem major timor compulsi, ad charita-
tem ejus, perfecta charitas foras misit timorem,
& alibi.*

Et verò que cumulant Hostes, una si-
militudine sp[irit]u evanescunt, quod nempe
atritio virtualiter, voluntatem continent
peccandi, quod plus fugat p[en]am, quàm
culpam, quippe spes bona est, & quis in-
clinat ad faciendas justificationes propter
retributionem, at mala est si absque para-
diso non facias, sic atritio dignè p[en]am
odit, at si sublato inferno peccatum non
odit, transit hæc virtus in vitium, nec in-
troducitur charitatem, sed expellit, nec vitat
cum proposito peccata, sed ipsa actus est pec-

catum, nec utilis fructus producit, ut
auctoritas, & ratio clamant, sed antido-
tum transit in venenum.

Itas paucas lineas è libris erimus, &
fontes innumis tantùm, ut Lector in his
siccim extinguat, & multa reliquimus ob ea-
pitis angustias. Reliquimus martyrium fine
charitate ex Apostolo, & tamen huic operi
omnia delicta donantur, & sæpè persecutor
transivit in martyrem. Reliquimus prædica-
tores cum fructu. *Ne cum aliis prædicave-
rim, ipse reprobus efficiar, reliquimus sp[irit]-
uales omnes elemosinas, reliquimus omnes
actus iustitiar, cùm iudex malus sæpè iusta
decidat.*

Adæmus Scripturæ oracula, & fontes
præbuit non rivos. Et prima sit penitentia
Peccatoris. Ibi tota est Historia Jonæ, de
Ninivitis ad p[en]itentiam reducendis, &
concludit. *Et vidit Deus opera eorum, quia
conversi sunt de via sua mala, & miseratus est
Deus super malitiam, adeò Deus malitiam mi-
seretur, & Christus in novo testamento com-
mendat, quod ad vocem Jonæ p[en]itentiam
egerint. Hic totus est Joel Prophetes, ubi
malis expositis p[en]itentiam urget. Plange
quasi Virgo accinsa sacco super virum p[er]-
bentis sua. Et mox. Accingite vos, & plange-
te Sacerdotes, ululate Ministri altaris, in-
gredimini, cubate in sacco Ministri Dei mei.*

Et rursus. *Nunc ergo dicit Dominus. Con-
vertimini ad me in toto corde vestro, in iu-
venio & in s[er]vitu, & in planctu. Et s[er]vite corda
vestra & non vestimenta vestra, & converti-
mini ad Dominum Deum nostrum, quia ben-
ignus, & misericors est, & multa misericor-
dia, & prestabilis super malitia. Quis scit
si convertatur, & ignoscat, & relinquat post
se benedictionem, sacrificium, & libamen Do-
mino Deo nostro &c. Et ibi præmiat, & red-
dit annos, quos comedit locusta, en timor
excitatus à Deo, en penitentia à Deo iusta,
& exaltata. Si incutiendo timorem crudelis
est Deus crudelem se dixit. Et concludit.*

*Et erit Jerusalem Sancta. Hic sunt Psalmi
P[en]itentiales & alii, ubi vel in ipsa nocte,
longè validius in die, peccator lachrymis
lavat delicta. Laboravi in gemitu meo, la-
cabo per singulas noctes lectum meum, lachry-
mis meis stratum meum rigabo, & de ipso,
mox legitur. Exaudivit Dominus deprecationem
meam, Dominus orationem meam suscepit,
an suscepit Deus peccatum istud, qual-
lem vult Quenellius orationem peccatoris!*

Et rursus. *Beati quorum remissa sunt in-
iquitates. Et alibi. Lavabis me, & super
nivem dealbabor. Et rursus. Sacrificium Dei
Spiritus contribulatus. Hic sunt threni inte-
ger Jeremia, hic & plures enumerat virtu-
tes. Hæc recolens in corde meo ideò sperabo.
Et mox. Novi dilectulo multa est fides tua.*

*Pars mea Dominus dixit anima mea. Bonus
est Dominus sperantibus in eum. Et in fine.
Convertite vos Domine ad te, & convertemur; &
& capita integra recenset, ubi recitat gra-
vissima Israelis scelera, & ait.*

C. 3. 4. 8.

Scito, & vide quàm malum, & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum, ubi revocat benignè ab Idololatria. *Revertere ad me dicit Dominus, & ego suscipiam te.* Et mox. *Ergo saltem amodo, voca me Pater meus.* Hic adest penè totus Isajas, & in exordio scelera populi dicit Gomorrhæ. *Lavimini mundi estote, auferite malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere perverse, discite bene facere, quarite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam, en peccator ex Quenellio non nisi liber ad malum, ad condemnationem, tenebræ, aberratio, impuritas, indignitas, & subdit Deus Israelii. Et venite, & arguite, me dicit Dominus, si fuerint peccata vestra ut cocciram quasi nix dealbarentur, en phrasit Spiritus Sancti, hic & in David super nivem dealabor, an dealbatus ut nix, & supra nivem est terebrosus, & niger? & numerosis capitibus minatur, & totidem penitentes remittit, & remunerat. Reliquiæ convertuntur, & alibi. Miserebitur Dominus Jacob.* Hic Ezechiel mittitur ad Israclitas, & capite secundo. *Si forte vel ipsi audiant, vel ipsi quiescant, & postquam gravissima minatus est mala, capite decimo octavo concludit. Si autem impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iustitiam, vita vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum ejus quas operatus est non recordabor, in iustitia sua, quam operatus est vivet. Nunquid voluntatis meæ est mors impij dicit Dominus Deus, & non ut convertatur à viis suis, & vivat. Et rursus. Et cùm averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit iudicium, & iustitiam, ipse animam suam vivificabit, & repetit, & concludit. Projicite à vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite vobis cor novum, & Spiritum novum.* Hic Oseas exhibet Synagogæ excidium, Israelitarum Idololatriam, & scelera, & penitentibus veniam & gloriam pollicetur. *Venite & revertamur ad Dominum quia ipse cepit, & sanabit nos, & curabit nos, vivificabit nos.* Hic Malachias scelera reprehendit, & populum hortatur Israelis, ut legem Moysi custodiat; & convertatur.

C. 10. 11. C. 14. 18. 10. 22. 27 30.

His omnino similes sunt libri Prophetarum, ubi Deus supplicia minatur ut convertantur. Ità Amos Propheta vaticinatur Israelis excidium. *Quarite bonum & non malum, ut vivatis, & erit Dominus Deus exercituum vobiscum;* sic Nahum prænuntiat Ninive à Chaldeis depopulationem, sic Abdias adversus Idumeos, sic Habacuc Hierosolymorum excidium, & deinde ipsorum liberationem, sic Jonas, sic Jeremias & alii.

C. 5. C. 17.

Accedit penitentiæ oratio, quæ psalterium penè totum absorbet; & innumeris vicibus est exaudita. *Torrentes iniquitatis conturbaverunt me. In tribulatione mea invocavi Dominum, & ad Deum meum clamavi, &*

exaudivit de templo sancto suo vocem meam, & clamor meus introiit in aures eius. Et rursus. *Exaudivit Dominus deprecationem meam, Dominus orationem meam suscepit, & inchoat. Domine nō in favore tuo arguas me.* Et iterum. *Ad Dominum cūm tribulaver clamavi, & exaudivit me, & millies repetit, & misericordiam commendat. Extat & oratio Publicani quæ statim ipsum justificat. Deus propitius esto mihi peccatori.* Et Luc. 18. mox. *Descendit hic justificatus in domum suam, extat & oratio Christi, ubi docemur quotidie dicere, dimitte nobis debita nostra, sic in veteri testamento sæpè, à peccatis liberati sunt & miseris. Clamaverunt ad Dominum eum tribularent, & de necessitatibus eorum liberavit eos.* Sic est Tobias liberatus à Dæmone. *Bona est oratio cum jejuniis, & elemosyna.* Extat & Manassis, & filii prodigi oratio, & boni latronis, paradisum de cruce rapientis, ubi Deus dives est in omnes qui invocant illum.

Aliæ quamplures extant virtutes, vel in peccatore peccata tollentes, extat humilitas in Publicano, *amen dico vobis descendit hic justificatus in domum suam, quia omnis qui se excitat humiliabitur, & omnis qui se humiliat exaltabitur, sic & Achab humiliatus justificatur, sic Ninivitas, sic David; sic Nabucodonosor. Extant & omnipotentes lachrymæ, quæ delicta subito lavant, sic Petrus levit amarè, sic Magdalena lachrymis pedes lavit, & regula est amplissima. In quacumque hora ingemuerit peccator, iniquitatum ejus non recordabor amplius, Ita elemosyna, & aliæ virtutes, quæ volumina à sola Scriptura complement.*

CAPUT VIII.

Sunt, & virtutes aliæ præter Charitatem.

SUavissima eloquentiæ mella, nobis donat Leo Magnus de quadragesima. *Quamvis magnum sit habere rectam fidem, sanamque doctrinam, & multa laude digna sit circumcisio guttæ, lenitas mansuetudinis, puritas castitatis, nudæ sunt tamen omnes sine charitate virtutes, nec potest dici in qualibet morum excellentia fructuosum, quod nos dilectionis partus ediderit, ubi magna sunt & excellentia, at sine dilectione infrugifera dona. Et alibi. Non est misericors veritatis alienus, nec justitia capax est veritatis extraneus, nec uraque virtute utitur qui non utraque ditatur. Charitas robur fidei, fides fortitudo est charitatis. Et tunc verum nomen, ac verus est fructus ambarum, cūm inflexibilis utriusque manet connexio. Ubi enim non simul fuerint simul desunt, quia invicem sibi, & juramen, & lumen sunt, donec desiderium credulitatis impleat remuneratio visionis, & incommutabiliter videatur, & ametur, quod nunc & sine fide non diligitur, & sine dilectione non creditur; ubi vides fidem, fortitudinem charitatis, & lumen ejusdem & levamen;*

quævis fides nuda sit sine charitate, quæ vestis nuptialis meritò nuncupatur.

Habet in Scriptura & Patribus amplissima elogia virtutes, & Scriptura distinguit virtutes. *Etenim benedictionem dabit legislator, ibi de virtute in virginitate, & per omnes libros enumerat, & Philosophi, & Patres libros edunt.* Tradit octo beatitudines Christus, & plures sunt de aliis virtutibus quàm de charitate, & ibi profèquitur tractatus Nysseni, & Augustini libro de sermone Domini in monte. Tradit Ecclesiasticus plura capita, & laudat viros gloriosos, ex mille virtutibus præter charitatem, & si Apostolus habet integrum Caput de charitate, habet & integrum caput de fide, & totus liber Job est de patientia. Tradit seriem iudicii Christus, & de sola tractat misericordia, *Esauici, & dedistis mihi manducare, sitivi & dedistis mihi biberè* &c. Et si per integrum Caput offendimus virtutes, vel à Charitate separatas, longè fortius offendimus conjunctas; cùm validior sit oratio iulli, quàm peccatoris, Sancti quàm schismatici &c. Habet librum ad Quirinum Cyprianus, & è centum viginti capitibus, duo tantùm sunt, de charitate, & inchoat. De bono opere, & misericordia, & finis est orationibus insistentium. Habet librum aureum Bernardus de modo rectè vivendi & ibi virtutes omnes enumerat. Habet libros officiorum Ambrosius, ubi iustitiam fortitudinem & alias virtutes commendat. Habet ducentas beatitudines Ephrem. *Beatus qui spontè se affidit nobilitati (Beatus qui virtutis excolit) Beatus in cuius peccatore semper Dei memoria, infederit, & præter paucas amoris, centum, & amplius infumit, in aliis virtutibus recensendus.* Habet libros integros Augustinus, de sermone Domini in Monte, ubi millies regnum calorum promittitur evangelio, & perfectionem patientibus, & spiritu pauperibus, & pacificis, Habet octo beatitudines Chromatius, & Nyssenus, ubi corona datur aliis, quàm habentibus charitatem.

Præter hos & præcedentes vastos libros, alios aggredimur recensere, & plures. Aggredimur primò Virginitatis encomium, de qua libros integros scripsere, Augustinus de Sancta virginitate, Hieronymus adversus Iovinianum, Cyprianus tractatu de habitu Virginum, Basilii de vera Virginitate & Ambrosius plus omnibus laboravit in libris de Virginitate & alibi, audiamus alta scribentem. *Invitat nunc integritatis amor, ut aliquid de virginitate, dicamus, ne veluti transitis quodam præscripta vileatur, quæ principalis est virtus. Non enim ideo laudabilis Virginitas, quia in martyribus reperitur, sed quia ipsa martyres faciat, ubi Virginitas principalis est virtus, & martyres facit habentes. Quis autem romano eam possit ingenio comprehendere, quoniam nec natura suis inclisit legibus. Aut quis naturali voce completi, quod supra usus natura sit? E*

*culo accessit quod imitaretur in terris. Nec immeritò vivendi sibi usum quaesivit è caelo, quæ sponsum sibi invenit in caelo, ubi millies caeli præmium, & corona, Virginitatis domanda proponitur, & ita Deus remunerat non claritatem tantùm sed & Virginitatem ipsam. Et si placeat præter sensum Quenellio, & nomen audire coronæ, idem Ambrosius de Agnete, certare dissimilis facili coronari, & rursus de Virgine alia & milite. *Hodie aut martyr, aut virgo, alteri altera nobis invidetur corona, ubi duplex est corona, & addit. Sed illa sanè felicissima, & beatissima, quæ præter coronas proprias, per singulas earum quæ, quantum est imitatione sua proficere coronantur, ipsa quoque post mortem in æterna vita coronis semper novis redimitur, an Deus solam coronat charitatem, non coronat virginitatem, ubi coronas habet proprias, & coronas acquirit earum, quæ ipsas imitantur, & novis semper redimitur coronis. Legamus S. Maximum verè Maximum. Felix caterva Virginum, quibus staudiam est tua sequi confessionis vestigia. Habebunt enim tecum coronam in caelo, quæ tecum superaverunt inimicam in mundo, & præmia in caelo describunt Auctores illi, & quidem in Virginitatis singularia, quod agnum sequentur quocumque icrit, ex Apocalypsi, quod ob Virginitatem plus cæteris cum Joanne dilectæ, nomen æternum à Deo habituræ &c.**

Excellentius virginitatem sacram defendimus, & quò plus hæretici ipsam impugnant, eo plus cum Sanctis Patribus tuemur. Eam tuetur acerrimè S. Augustinus, & in exordio hæreticos non allicit, sed terret. *Quibus autem dilectum est qui posse capere capiat, exhortandi sunt ne trementur, & mox in prima Virgine omnes commendat. Ipsa quoque Virginitas ejus Deo gratior, & acceptior, quia non eam conceptus Christus viro violaturo, quam conservaret ipse præripuit, sed priusquam conciperetur jam Deo dicatam, de qua nascetur elegit. Hoc indicant verba, quæ sibi factam annuntianti Angelo Maria reddidit. *Quomodo inquis fiet istud, quoniam Virum non cognosco. Quod profectò non diceres, nisi Deo Virginem se ante vocisset, en Virgo super omnes electa, en Deo accepta, & grata, en Virginitas possibilis, & observata, en salum in sacra Virgine illud. *Horabile in omnibus conjugium. Rursus. Fideles femina & Virgines Deo dicata, sanctis viribus, & charitate, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, quia voluntatem Patris faciunt, Christi spiritualiter Martres sunt. *Quæ autem conjugata viro corporaliter pariunt, non Christum sed Adamum pariunt, ubi Virgines Deo Sacræ Christum ipsum pariunt, & conjugatæ pariunt Adam. Adcò Sacræ Virgines tantum præstant, quantum cælestis Adam terrestri. Iterum Sacras Virgines exaltat. *Nec nos hoc in Virginitate predicamus, quod Virgines sunt, sed quod Deo dicata pia continentia Virgines, ubi Augusti-*****

P. 83.

Matt. 25

L. 2.

De S. Agn.

C. 1.

C. 4.

C. 6.

L. 1.

C. 3.

gustinus commendat Deo Sacratas, & Hæreticis commendat, quod Virgines, & quod Deo dicatæ sint reprehendunt. Rursus in hostes Virginitatis invehitur, & ipsos appellat vefanos. *Hanc tantæ dementiæ quifquam est contrarius veritati, ut in corne factus Eunuchus meliorem, quàm conjugatus locum in domo Dei habere credat, & pro proposito continentes, corpus usque ad contemptas nuptias castigantes, se ipsos non in corpore, sed in ipso concupiscentia castantes, cælestem, & angelicam vitam, in terrena mortalitate meditantes conjugatorum meritis pares esse contendit, & Christo laudanti eos, qui se castraverunt, non propter hoc seculum sed propter regnum calorum. Christianus contradicere affirmans, hoc presentis vite utile esse non futuræ. Et concludit præmia Virginitatis insolita. Si quimini agnam quocumque jerit. Et mox. Quo putamus eum ire, in quos solutus, & prava? Ubi credo sunt gaudia, qualia non gaudia hujus seculi, vana, insanie, mendaces, nec gaudia qualia in ipso regno Dei ceteris non Virginitas sunt, sed à ceterorum gaudiorum forte distincta, Gaudium Virginitatis Christi de Christo, in Christo, cum Christo, post Christum, per Christum, propter Christum, ubi præmia Virginitatis singularia sunt, & Christum totum quasi sibi assumunt. Hinc solvit illud Hæreticorum, hoc donum non esse in manu nostra, quippe comparat reliquis Dei donis, ex gratia Dei nobis possibilibus. Si quis indiget sapientia postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non impropere, & dabitur ei. Sapienter autem esse Virgines decet, ne lampades earum extinguantur. Rursus solvit illud Hostium, & exemplo, & verbo nobis oppositum, Virginitatem esse liberam. Hæc ergo & si qua alia sunt, quæ rectissime vocentur, cum Homines voventur multa conditione rumpenda sunt, quæ sine ulla conditione voventur. Quia & hoc Domini præceptum intelligendum est, ubi legitur, ovete & reddite Domino Deo vestro, ubi votum est Apostolo de quibusdam, quæ continentiam vovent, & postea nubere volunt, quod eis antequam vovent, utique licebat, Habentes, inquit damnationem, quoniam primam fidem irritam fecerunt. Loquitur hic Augustinus Lutheri Doctor, loquitur totum Concilium Chalcedonense, & Ecclesia tota in eo collecta, at si omnes hos contemnit, contemnere non potest utrumque testamentum, factum Lutheri condemnans, quo Monachus duxit Monialem, & votum fregit in se ipso, & in Alia. Eidem itineri insidit Hieronymus, & viam omnem Hæreticis occludit. Non dixit vobis molitis bibendum vobis, est atque currendum, sed qui voluerit, qui poterit currere, atque potest, ille vincet ille salvabitur. Et idcirco plus amat Virgines Christus quia sponte tribuunt, quod sibi non fuerat imperatum, majorisque gratia est offerre, quod non debeas, quàm reddere quod exigaris. Et mox. Alios Eunuchus natura facit, alios castratio, mihi illi.*

Eunuchi placeat quos castravit non necessitas sed voluntas, libenter ullos in meo suo recipio, qui se castraverunt propter regnum calorum, ubi vides Virgines Sacras Deo chariores. Eadem commendat aureè Chryostomus, & solvit, quod est Hostibus, insolubile, argumentum desumptum à donis. Habentes donationes secundam gratiam quæ data est nobis, orationes, elemosinas, communicationes bonorum numeravit in donis, hæc autem rectè facta esse non dona plene perspicuam est. Et mox. Modestie causa donum appellavit; Non enim adeo & de se, & à Christo distinxisset, cuius illud est. Sunt Eunuchi qui se ipsos castraverunt, propter regnum calorum, & illud. Qui potest capere capiat. Sibi certè iis condemnatis, quæ cum viduitatem elegissent non manserunt in sententia. Minus ipse constaret, nam si donum id est qui. Habetes donationem quia primam fidem irritam fecerunt. Nusquam enim Christus in eos animadvertit, qui dona non habuerunt, at illos semper pena afficit, qui honestè vitam non agunt, & suscipi non esse donum. Atque ipse quidem Paulus enumeratis iis, quæ rectè fecerit in illis commemoravit de sua continentia, postquam enim cum ab eis in castitate, & antè evicerat Apostolum, & in donis posuisse prælicationem. Abundantius omnibus elaboravi, non ego tantum, sed gratia Dei mecum. Et facillimè exponit illud. Qui potest capere capiat, quod in eo Christus reliquerit libertatem. Et rursus. Sed quomobrem in eam quam liberam dimiseris, penam deinde constituit, ut quod in Domino esse inquit connubium, id quasi contra legem conciliatum condemnat, nec vereris; Non enim id de his ipsis, sed de aliis vult intelligi nuptias, ut enim cum dixit Viduam quia unversis non peccare, de ea non est locutus, quæ conjugium renuntiavit, quippe ipsam deliquisse, & intolerabili scelere se astrinxisse perspicuum est omnibus, ubi viduam occumbentem deliquisse, & scelere etiã intolerabili, se se poluisse perspicuum est omnibus. Adeo quod olim in Ecclesia vel per Hostes vera, erat omnibus perspicuum, nubere post votum scelus esse, & nunc Lutherani Doctissimi non capiunt. Adeo lux apud ipsos in tenebras transit. Et post plura id ratione convincit. Quemadmodum Virgini viro ejus viro (immortalis autem est) nunquam licet nubere, sic nuptiæ tantùm conjugæ mortuæ. Tandem Chryostomus non impossibile, sed facilem Sacram Virginitatem evincit. Non necesse habet nimis esse curiosa in cogitatione, & inquisitione Viri, neque veretur, ne quam sibi in fraudem faciat Deus enim est non homo, & suscipi calamo prosequitur, ubi nulla dos nulla pnhcbitudo nullam ornamentam, aut aurum exigitur. & si aliquid arduum est pro Christo pari est suave, &onus leve.

Adest epistola Sancti Ephrem ad Fratrem seiscitantem, ad quem dictum illud pertineret, melius est nubere, quàm uri. *Apostolum*

folam audi dicentem . Volo omnes Homines esse sicut me ipsum . Sed unusquisque proprium donum habet ex Deo , alius quidem sic , alius verò sic . Per spiculum scilicet bius inter seculares , illosque qui seculo renuntiarunt eum fecisse discrimen , cum diceret unusquisque proprium donum habet ex Deo alius quidem sic , alius verò sic . Etenim neque soluto vetat matrimonium contrabere , neque eos qui se seculo abdicarunt , à continentia lege liberat , ubi vides telum Hostium in eos retorqueri , & in fine addit . Redde Domino vota tua , & multis Scripturis confirmat .

Claudat agmen Basilii Magnus . Idem enim & matrimonii necessitatem Creator in natura constituit . Sin autem ita se habet , & non se fallat , qui à Virginitatis curriculo , ad carnis vitia destitit Conjugium quippe illi in peccatum deputabitur , primum quidem quia pessimum conjunctionis hujus fundamentum voluptatem jecit , prævaricationisque malum , deinde quia causa non esset libera , neque enim est mortuus vir ejus , ut cui vult nubat , vivente immortalis viro meritò censetur adultera , quæ mortalem hominem ob carnis vitia Domini thalamis intravit . Nam quod solemne , legitimumque connubium sponsus ille occupavit , & virginitatis habitus & federa & conventa cum illo , ubi fuisse convincit scelus & quidem grande , quod Virgines negare solum poterant votum , & promissionem negantes Abnegant , quod fuerant ante pollicitæ , quod evidenter propulsat Basilii , vel sensum ipsorum testimonio .

Hic habemus arma Scripturæ & Patrum , imò Christum ipsum inducit Chrysostomus . Deinde ut eam esse possibilem ostendat , sic inquit sunt Eunuchi . Et mox . Cogita si à natura talis esses , quod similibus urget in casibus , cogita si uxor foret incurabilis , si vir semper necessarius abens quid faceres , sine merito esses Eunuchus . Habemus & clypeos tela retundentes , cum & verbis & exemplis id probant ; quibus possibilem adversus Hæreticos propugnamus , nunc remuneratam & coronatam , contra Quenellium intueamur ; quamvis cum Christo connubium sit præmium .

Audiamus Chrysostomum in Matthæum .

Hom. 63 in Mat. Gratias igitur nunc Deo agas , quod cum mercede , atque coronis idem sustines , quod illi sine coronis , & præmio tolerant , ubi vides & remunerationem , & coronam datam Virginitati , quod utrumque negat Quenellius , & alibi . Palma proposita est , qui concupiscit gloriam non cogitat de labore . Et post plura de continentia . Quam complectitur voluntas sancti proposita habet . Hanc autem tertium coronat voluntas , ubi palma rursus est & corona . Legamus Cyprianum de disciplina , & habitu Virginum . Ut que se Christo dicaverint , & à carnali concupiscentia recedentes , tam carne quàm mente se Deo voverint , continent opus suum magno præmio destinatum , an magnum præmium nullum est præmium , & mox de Domino earum . A quò mercedem

Virginitatis expectant dicente ipso , & statim . Sunt Spadones qui se ipsos castraverunt propter regnum celorum , & in fine rogat , ut sui sint memores . Cum cæperit in vobis Virginitas honorari , an nullum est præmium in celo Virginitatem honorari , quid majus ? Legant libros integros adductos , & millies remunerationem , & coronam invenient .

Accedit Virginitati Sacræ Monachatus , perpetuus Virginitatis propugnator . Scripsit Basiliius librum de laudibus vitæ solitariae & inchoat . Libet de singulari vitæ merito , pauca perstringere , & quid de tanta vitæ culmine sentiam , laudando potius , quàm disputando breviter intimare . Solitaria namque vitæ celestis doctrinæ schola est , ac divinarum artium disciplina . Illic Deus est totum quod discitur , via qua tenditur , totanque per quod ad summam veritatis notitiam pervenitur . Etenim namque est paradysus . Quid ultra quærimus post paradysum . Extat & Bernardi volumen , de laudibus vitæ solitariae . Sed hæc novitas non est novella vanitas . Res enim est antiquæ Religionis , perfectæ fundata in Christo , pietatis antiqua hereditas , Ecclesiæ Dei à tempore Prophetarum præmonstrata , jamque novæ gratia Sole exorto , in Joanne Baptista instaurata , & invocata ab ipso Domino , familiarissimè celebrata ab ejus Discipulis , ipso præsentè concepita , & probat ex voce Petri Domine bonum est nos hic esse , & probat in monte Deum manifestari , & addit . Cum quo enim Deus est , nunquam minus solus , quàm cum solus est . Tunc enim liberè fruitor gaudio suo , tunc ipse solus est sibi ad fruendum Deus in se , & se in Deo . Extat liber integer Chrysostomi de comparatione Regis , & Monachi , ubi Monachus Regi præstantem evincit , ubi Rex fertur passionibus , & Monachus illis dominatur , ubi Rex homines , Monachus Dæmones gloriosiori trophæo devincit , ubi Monachus propheta , & Deo , Rex jungitur tantum Hominibus ; Prophetarum plerumque Hostis . Extant libri tres ejusdem , in Monastica vitæ vituperatores , & primò ex Christo prædicat beatos . Beati eritis cum vos oderint Homines , & Apostoli utitur exemplo , & vocat homines in arcâ inclusos . In altero Patres fideles reprehendit , quod Filios à Monachatu arcerent , & evincit Filios ipsi , cum Monachatu impediri virtutes . In extremo libro monet Fideles , ne Filios à Monachatu impediunt ; ubi inter plurima ea nervosè docet . Sextus impietatis gradus est , si non familiaribus modò , verum ipsi Liberis nostris percontibus negligamus . Septimus cum nec alios , quibus illi curæ esse possunt providemus . Octavus . Cum & eos qui à se ipsis facere insunt arcemus , atque prohibemus . Novus cum non tantum illos prohibemus , verum oppugnamus quoque . Itaque si primus & secundus & tertius ejusmodi facinoris gradus tanto supplicio afficiendus est , quantos ille meretur ignes , qui cunctos eos gradus ascendit , & evincit exemplo Heli mulctati , & appellat hos Patres homicidas ani-

ma, modò homicide sunt ex hæreticis, qui permittunt. Extat & sermo Ephrem par libro, de vita religiosa, atque monastica. *Sola autem institutio, quæ Patrum nostrorum temporibus exigebat rectè servabatur, quippe qui susserant, ut luminaria per totum mundum decentes inter tribulos, & spinas, hæreticos inquam ac homines impios, & veluti lapides quidam pretiosi, ac margarite illustres emiserunt, quorum & ipsi inimici, atque Adversarii ob summam, castissimamque illorum conversationem imitatores facti sunt. Quis enim admirandam illorum cernens humilitatem animo non est compunctus, aut quis eorum mansuetudinem, & quietem adspiciens stupore non est correptus. Quis ita pecunie, atque avaritie deditus, ut voluntaria illorum paupertate, atque rerum omnium inopia perspecta, non illico munda odium conceperit, ubi in Ecclesia vera voluntaria paupertas, & experientia ipsa sancta erat, juxta Evangelium prædicabatur ubique, nunc Evangelio forsitan novo repugnat. Videamus præmia veri*

Matt. 9 Monachi. *Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit, ubi & centuplum accipiet Monachus ea relinquens, & vitam æternam possidebit, ubi Hieronymus & alii Interpretes, referunt potius, quàm clarum exponunt. Ea enumerat in adhortationibus S. Ephrem. *Thesaurus Monachi paupertas voluntaria, divinisimam, est Monachus in hac exercitatus. Thesauri tibi in cælis Monache, sempiterna enim sunt fructiois secula, an ista præmia non sunt, & quidem amplissima. Ea scribit Basilus de laudibus eremi. Tu scila ista Jacob, quæ homines vobis ad cælum. Et mox. Tu studium, quo bene currenter proelis ad coronam, & Ambrosius de Virginitate. Nonne caducarum & fragilium stipendium facultatum futura cæli regna compensant. Quamquam si verbis cælestibus credimus. Nemo est qui reliquerit domum, aut parentes, aut Fratres, aut uxorem propter regnum Dei, & non recipiat, multò plura in hoc seculo, in seculo autem venturo vitam æternam, & innumeri alii cum Chrysolomo, Hilario, Beda, Bernardo, qui falsissimam evincunt ex Christo thesim, Nulla solam remunerat charitatem, nisi fortè nulla sit merces, fructus centuplus & vita æterna.**

Sequitur similis sermo duodecim capitibus distinctus, in illud attende tibi Sancti Ephrem. *Ausculta charissime, qui ad Monachatum venisti, & seculo renuntiare elegisti. Si legitimum quod instituisi perfeceris, non modò super te gaudebunt Homines, sed etiam Angeli Dei. Et mox. Parentibus tuis carnalibus valedicisti, divitiisque momentaneas abiecasti, abice etiam divitiarum fastum, ac in renuntiationis proposito perfecera, generosè virtutum labores perferens. Non enim ad unum ducuntur diem, renuntiatio nun-*

capitur, sed se extendit usque ad mortem; ubi Angeli, & Homines gaudent, & renuntiatio perpetua commendatur; & de comparatione secularis, & Monachi, & in novissima parènci ad Monachos. Thesaurus Monachi paupertas voluntaria, Divinisimam est Monachus in hac exercitatus. An possit peto altius laudari paupertas? An est elogiump majus Divinisimo? Idem adhortationes de virtute largitur. Si ergo solitariam vitam vixeris cave optimas formas Anachoretarum, qui rectam tibi semitam straverunt despexeris. Et rursum. Corpus ab omni cogitatione peccati custodiat, nec Creatori suo mentiatnr. Donum enim nos ipsi obtulimus Domino, neque amplius corporis nostri potestatem habemus, sicut enim angustiamur, sicut oppugnatur ad arbitrium nostram auferre manus non licet. Queniam admodum enim si quis vocem veterum Deo meum Domino obtulerit, quod sacerdos acceptum in templo ponit, sique pulsa percuterit eum, qui manus obtulit, non amplius in sua potestate jam est auferre donum postquam Domino illud obtulit, adeò ut si occultè hoc suffragari voluit fuerit, non jam quasi sumus, ac ferre velit à culpa absolvetur, sed velut sacrilegus punietur. Sic quoque qui Deo animas suas consecraverunt corporis sui potestatem amplius non habent. Beatus qui hoc servabit. Vides in vetustis Monachis modernis, vides Lutheri hæresim, antequam nasceretur trucidatam, vides & Monachos antiquos non Sanctos, quos de vita monastica susè reprehendit, & tamen veros Monachos, etiam Hostes ipsi fatentur. Car autem renuntiasse seculo charissime, an quia adhuc seculi oblectamentum persequeris. Ad tribulationem vocatus es, & tu requiem quæris. Ad vitam austeritatem, severitatemque instituti, ac nuditatem vocatus es, & tu commoditates tuas, eulamque vestiam requiris. Et mox. Ad obediendum superioribus & subijci rectis, en en regula veterum Monachorum, & inobservantia, cur ergo hæretice ambo non sunt? Solus in hac causa Ephrem fuisse, eum pendè totus in ea re occupetur, & talis est ac tanta Austeritatis, ut scripta in Ecclesiis legerentur.

Similissimus est de fuga seculi liber, ubi Ambrosius sæuendo utitur exordio. *Frequent nobis est de effugiendo seculo isto sermo, arguunt utinam quam facilis sermo tam gratus esset affectus. Et mox. Beatus vir enjas est auxiliatus ab te Domine, ascensionem in corde suo disposuit. Et in nova lege exemplo Pauli, in veteri ex Moysè, & Jacob confirmat. Similis omnino liber est Cypriani, de mortalitate ad immortalitatem invitans. Ejus est wortem timere, qui ad Christum volit ire, qui se non credit, cum Christo incipere regnare. Scriptum est enim iustum fide vivere. Si iustus es, & fide vivis, si verè in Deum credis cur non cum Christo futurus, & de Domini pollicitatione securus, quod ad Christum voceris amplecteris. Et mox. Simonem de morte lætam inducis. Et mox. Ceterum quid aliud*

aliud in mundo, quàm pugna adversus Diabolum quotidie geritur, quàm adversus jacula ejus & tela, conficiationibus assiduè dimicatur. Cùm avaritia nobis, cum impudicitia, cum ira, cum ambitione congresso est; & evincit exemplo Christi, ad Patrem suum redeuntis, ex Paulo cupio esse, & dissolvi cùm Christo. Et hoc idem argumentum habet de bono mortis Ambrosius, ubi justus vitam inchoat non finit. An non sancti ac sapientes viri, qui longævitate peregrinationis hujus ingeminantes dissolvi, & esse cum Christo pulchrius aestimantes, ubi viri sancti ac sapientes, sanctum habent desiderium regnandi cum Christo, & refert pulcherrimum Simeonis exemplum, & Paulus ait. *Cupio dissolvi, & esse cùm Christo.* Immensam rerum & virtutum segetem, præbent nobis moralia Gregorii, in tot libris distincta, ubi præter unam Jobi patientiam, innumeræ commendantur virtutes. Et subitò libro primo conquiritur. *Job quantis virtutibus floraverit, & rursus. Quod in vanum laboramus, si non perseveramus, ubi perseverantia virtutes omnes coronat, & libro secundo de humilitate & patientia. Assuetus enim terram perdidit, sed afflictionem humiliter sentiens, caelestia multiplicavit, & eodem libro scribit. Quod electi in tentatione proiciunt, & libro tertio capite secundo. Quod iusti frustra percussuntur, & nos frustra, quia augetur meritum, & alia quàmplura.*

A patientia Job gradum facimus, ad invictam Martyrum fortitudinem. Mittit librum Tertullianus ad Martyres. *Nec tantus sum ut vos alloquar. Verumtamen gladiatus perfectissimos, non tantum Magistrum, & Prepositum sui, sed ultimi Idiotæ, & supervacui quique adhortantur. In primis ergo hominibus, nolite contristare Spiritum Sanctum, qui vobiscum nunc intravit carcerem, si etiam non vobiscum nunc intrasset, nec vos illic hodie fuissetis; & idè date operam, ut illic vobiscum perseveret, ita vos inde perducet ad Dominum. Domus quidem diaboli est carcer, in qua familiarum suam retinet; Sed vos in carcerem ideo perrexistis, ut illum etiam in domo propria conculetis. Viam enim foris congressi conculeveritis. Et post aliqua. Habet tenebras sed vos lumen estis ipsi, habet vincula sed vos solati estis; Triste illic expirat sed vos odor estis suavitatis, Index expectatur de iudicibus, sed vos estis de iudicibus ipsi iudicaturi; ubi Spiritus Sanctus carcerem intrat, & perseverat duces ad Dominum, ubi in propriis castris Damon superator, ubi Deus velut in Noè sacrificio, odoratur odorem suavitatis, & Iudices suos Martyr iudicabit. Scribit librum de mortalitate Cyprianus, & post minas præmia proponit. *Quicumque confessus me fuerit coram hominibus, & ego confitebor eum coram Patre meo, qui est in cælis.* Et mox. *Item Apostolus Paulus. Si enim commoriar, inquit & convivemus.* Et mox. *Qui confitetur Filium,**

*& Filium, & Patrem habet; probat ex Paulo coronam incorruptam, & iterum. Gloriamur in spe claritatis Dei. Non solum autem, sed & gloriamur in pressuris, & commendamus Matrem, & septem Filios, mercedem martyrum exponit? Spes eorum immortalitate plena est. Esti in paucis vexori, in multis bene disponitur, quoniam Deus tentavit illos, & invenit dignos se, & beatitudinis enumerans perorat. *Clauduntur oculi in persecutionibus terræ, sed patet cælum, minatur Antichristus sed Dominus Christus tnetur, mors inferny sed immortalitas sequitur, occiso mundo eripitur, sed restituitur paradysus exhibetur, vita temporalis extinguitur, sed æterna reparatur. Quanta est dignitas, & quanta securitas exire hinc lætum, exire inter pressuras, & angustias gloriosum, claudere in momento oculis, quibus homines videntur, & mundus, & aperire cœlestem ut Deus videatur, & Christus tam velociter migrandi, quanta velocitas ut terris repente subtraharis, & in regnis caelestibus reparoritur. Hæc & alia passim præmia, exultans enumerat Cyprianus, & alibi martyres mirandos appellat, & Angelis, & Christo, & Deo. Succedit his Ambrosius de ipse libro de Jacob, & vita beata, ubi Jacob vel in morte probat beatum. *Qui plura cum Deo quàm cum Hominiibus colloquia commiscebat, videbat futura qui aestimabatur non intueri presentia, & profequitur laudes Beati Jacob, qui discernbat spiritualia quamvis corporalia non videret, & fusè septem martyres beatos ostendit. Est & Cyprianus de exhortatione martyrii, Tertullianus, & Coronas sapiens memorat.***

Etiã de beata vita scripsit Augustinus. *In quo libro constitit inter nos, qui simul quærebamus non esse beatam vitam, nisi perfectam cognitionem Dei; Et rejectis aliorum sententiis ait. Sed nemo inquis potest pervenire ad Deum nisi Deum quæsierit. Et bellè concludit. Hæc est nullo ambigente beata vita, quæ vita perfecta est, ad quam festinantes posse perducunt, sola fide alacri, spe flagrante, & charitate præsumendum est, ubi vita beata est perfecta, est perfecta Dei cognitio, ad eamque pervenitur non sola charitate, sed sola fide alacri, & spe flagrante; & tandem etiam charitate. Hoc & alio libro persecutus est Augustinus, de fide, spe, & charitate. Scripsit etiam librum ait, de retractione, de fide, spe, & charitate, ubi saltem diligeret mihi videor complexus, quomodo sit colendus Deus, quam sapientiam esse Homini, atque veram Divinam sapientiam definit. Et mox. *Hæc autem omnia quæ requirit, scies diligenter sciendo quid credi quid sperari debeat, quid amari, hæc enim maxime, invidè sola in Religione sequenda sunt. His qui contradicunt, aut omninò à Christi nomine alienus est, aut hæreticus, ubi Deus est colendus trina, non una tantum virtute charitatis, & sciri debet quid credi, quid sperari non autem, quid amari tantum debeat. Et rursus. Ut igitur ad illa tria redeamus, quem quæ didicimus**

colendum Deum, fidem, spem & charitatem. Et rursus. *Gratia tempus Prophetae providens ait. Omnis quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit.* Et mox. *Fides credit spem, & charitas orant & sed sine fide esse non possunt, ac per hoc & fides orat.* Et iterum de dilectione. *Qua usque sine spe esse non potest.* Denique ait. *Gratia salvator est per fidem, ubi quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit, ubi charitas absque spe esse non potest; & fides spem certò requirit, nec spes potest esse sine fide. Quomodo enim invocabunt, in quem non crediderunt.*

Nec tantum fidem internam vult Augustinus, sed in libro de fide, & simbolo eternam, *Quoniam scriptum est, & Apostolice disciplinae robustissima Auctoritate firmatum, quoniam iustus ex fide vivit, eoque fides efficiam à nobis exigit, & cordis, & lingua ais enim Apostolus, corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem, oportet nos & iustitia memores esse, & salutis, quando quidem in sempiterna iustitia regnaturi à presenti seculo maligno, salvi fieri non possunt, nisi & nos ad salutem proximorum nitentes, etiam ore profiteamur fidem, quam corde gestamus, adeò confessio fit ad salutem, & Deus in fide nostra exigit, & sacrificium cordis, & lingua. Idem scribit Tertullianus contra Gnosticos qui fidem externè proferri horrebant, eam in solo corde claudentes. Igitur qui in me confessus fuerit coram hominibus, & ego confitebor in illum coram Patre meo, qui in caelis est, & omnis qui negaverit me coram Hominiibus, & ego negabo eum coram Patre meo qui in caelis est. Manifestum ut opinor est, & definitum, & ratio tam confessiois, quàm negationis, & si dispositio diversa, qui se Christianum confiteatur Christi esse testatur, qui Christi est in Christo fide necesse est, ubi externam fidem Tertullianus cum Ecclesia Catholica commendat, & cum Christo ipso prædicat, coram aeterno Patre beatum, quem coram hominibus consistentem videt, & acutissimè suo more profertur.*

Non minoris meriti est scientia illa, qua Augustinus in soliloquiis vult Deum & se ipsum agnoscere, nempe divinitatem, & animam, Deum solum ejusque spiraculum. *Breviter colligo Deum, & animum scire cupio.* Et mox. *Hæc est facultas facultatum scientia scientiarum, hoc est si dicas nihil est si cetera nescis, & sanctissimè utrumque, & susè expendit. Idem cum Discipulo Magister Ambrosius, de Isaac, & anima docet, ubi nobilissimam animæ scientiam commendat. Egredimini idèsi exite de solitudinibus, & cogitationibus seculi, Et mox. Hæc magni est corona certaminis, ubi non sola coronatur charitas, sed exitus de seculi solitudinibus. Idem repetit fufissimò psalmo, qui à beatitudine incipit, Beati immaculati in via. Idem de Abraham libris duobus, ubi proponit virtutes numerosas & mercedem ex scriptura commendat. Idem est Prosper, seu Julianus*

Pomerius, de vita contemplativa scribens, Idem scribit Ephrem & de virtutibus & de præmiis.

Tria etiam opera præbet Nyssen libram de vita Moysis, seu de vita perfecta inscriptam, ubi in Moyse perfectos collaudat, & miris encomiis illustrat, aliud de perfectione Christiani ad Olimpium & tertium. *Quid nomen vel professio Christiani sibi velit, ubi cælestis Apelles est in unica linea, & totum in una periodo claudit. Christianismi professio est redemptio ad æternam felicitatem, participatio Christi, & imitatio Divina natura.* Et certè ista sunt altissima clogia Christiani & scopus penè à Christo propositus. *Et ideo perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est, quod idem pluribus aureis hominibus, egregiè profertur Chrysologus, Christianum vocans hominem cælestem, Filium superni Patris, nihil de terra participantem.* Ubi vides prius proponere Patres remunerationem quàm virtutem, est redemptio ad æternam felicitatem, est esse Filium æterni Patris.

Aliò nos vocant alvearia integra, & quidem tria mellifluis Bernardi, Est liber de interiori domo idest conscientia ædificanda, ubi dicitur, *Beata illa anima, que in pace Christi fundata est & in Dei amore fundata, qua cum exterius bella patitur, qua interius non turbatur, in qua quatenusque molestie foris persprepsus usque ad silentium intensa quiete non irrumptunt, quoniam gustu interna dulcedinis rota intus est, per desiderium celeste collecta, ubi beata est illa anima, qua foris bella intus pacem habet, & interna dulcedine fructus, omnes molestias externas repellit.* Et alibi. *Præcipuum & principale speculum ad videndum Deum est animus rationalis inveniens se ipsum.* Et mox. *Si ergo persenseris desideria tua circa exteriores delectationes affici, & cogitationes tuas jugiter in eis occupari cum magna solitudine repelle eas, nec permittas ad cor tuum intrare sed redi ad cor tuum & ibi intrare & habitare omnimodè stude.* Et de animo pulsus externis cogitationibus. *Et cum se ipsum qua gaudia jam capere non possit supra se ipsum ducitur, & per excessum mentis ad sidera elevatur, aque ipse per se ipsum super se ipsum per cognitionem sui, ad cognitionem Dei ascendit, & tandem, memoratis scientiis concludit. Nulla mediò est illa, qua homo cognoscit se ipsum, ubi vides conscientia quietæ præmia quæ usque ad Divinitatem ascendit. Alter liber est de conscientia. Beata est anima, qua in pace firmata est cùm exterius bella patitur pax interius non turbatur.* Et mox. *Talem animam frequenter visitant, & honorant Sancti Angeli, & Archangeli, ut pote Dei templum, & Spiritus Sancti habitaculum, Esto igitur Dei templum & Deus excelsus habitabit in te, anima enim Deus habens in se templum Dei est, & divina mysteria in ea celebrantur.* An quid excellentius anima pacifica, Dei & Spiritus Sancti templo, ubi & Divi-

na mysteria celebrantur. Extat & liber alius de conscientia, & de conscientia tranquilla scribitur. *Tranquillam animam dixerim, eam jam ipse Spiritus testimonium perhibet Spiritui ejus, quod Filius Dei sit. Cum omnibus dulcis est, nulli gravi utens amico ad gratiam, inimico ad patientiam, omnibus benevolentiam, quibus potest ad beneficentiam. Rara avis in terris hujusmodi conscientia; sed quanto rarior tantum charior apud Deum, ubi Spiritus testimonium reddit, quod ille sit Filius Dei, & tot abundans virtutibus est rara avis in terris, sed quanto rarior tanto Deo charior, cui charum est quod rarum.*

Rursus virtutes alias præter charitatem libris integris laudatas prosequamur. Prosequamur librum Ambrōsij de Sancti Joseph castitate locutum, *Sic igitur propositus Sanctus Joseph tanquam speculum castitatis. In ejus enim moribus, in ejus actibus lucet pudicitia, & quidem splendet castimonia comæ, nititur gratia, ubi castitatem Joseph cunctis notissimam, & proponit sibi laudandam & laudat & cæteris imitandam proponit.* Prosequitur libro integro S. Martini Domienensis quatuor virtutes Cardinales, ubi non est charitas, casque per totum eximie celebrat, in bibliotheca Patrum numeratus. Prosequitur libro Prosper Aquitanus, sententiarum ex Augustino excerptarum, *Quisquis bene cogitat qua Deo voveat, & qua vovendo perficiat, se ipsum voveat & reddat. Hoc exigitur hoc debetur, Imago Cesaris reddatur Cesari, imago Dei reddatur Deo.* Et mox de præmio Religionis Christianæ. *Hoc assecit, hoc desiderio colendus est Deus, ut sui cultus ipse sit merces, de Christo humiliatus surrexit, & de humilitate altissima docet, Non accedenti ad altitudinem Dei nisi per humilitatem, & cui propinquas subdit longe ab eo recedit elatus.* Prosequitur Augustinus in speculo. *De his igitur qua posita sunt in literis sacris vel jubendo vel vetando, vel sinendo ut etiam nunc id est tempore novi testamenti ad vitam piam exercendam, morsque ipsos pertineant, ubi utriusque testamenti præcepta, ad vitam piam exercendam, & ad more ipsos nunc spectant.* Ex leuitico. *Custodite præcepta mea, & facite ea. Ego Dominus qui sanctifico eos, & in psalmis satis est initium. Beatus vir qui non abiit in Consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, ubi legit Augustinus, & in Cathedra derisorum non sedis. Sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte; & psalmi omnes sunt fontes facundi, sicut & parabola Solomonis & proverbialia. Misericordia & veritas non te deserant. Circumda eas gutturi tuo, & describe in tabulis cordis tui, & invenient gratiam & disciplinam bonam coram Deo, & Hominiibus.* Et mox. *Beatus homo qui invenit sapientiam & qui assidue prudentia, & innumera alia præcepta.* Prosequitur idem Augustinus libro integro de agone Christiano, *Corona victoria non promittitur nisi certantibus. In Divinis autem Scripturis assidue in-*

venimus promitti nobis coronam si vicierimus. Sed ne longum sit apud Paulum Apostolum manifestissimè legitur. Opus perfecti, cursum consummavi, fidem servavi jam superest mihi corona justitiae. Mox docet victoriam esse Diaboli & cupiditatis. Radix enim omnium malorum cupiditas. Et rursus. Ibi ergo vincuntur inimice nobis invisibiles potestates, ubi vincuntur invisibiles cupiditates, adeo cupiditatum victoria coronam à justo Judice lucratur. Denique Diadocus Photices scripsit capita centum de perfectione spirituali, ubi & charitatem & alias virtutes commendat, Uno verbo ex folijs sex feceruntur Auctoribus, excepto Bernardo ab Hæreticis, ipsis accepto, multos etiam libros reliquimus nunquam Caput hoc finituri, si alia secula evoluissemus, & Auctores à Quenellio admissos. Manet Nicetas de vigiliis fervorum Dei, & bono Psalmodiæ, Hefichij presbyteri liber, de spirituali temperantia & cordis puritate, lege homilias Chrysostomi amplissimas, & Ephrem, & alios non paucos.

Legantur vitæ Sanctorum, & libri integri homiliarum, ut Basilii, Nazianzeni, Asterii, & virtutes præter charitatem laudatas, & à Deo ipso præmiatas quisque inveniet, etiam in Cathemenis ne dum in sanctis. Martinus adhuc Catechumenus hæc me veste contexit; & in ea re sunt vastissima volumina.

Interrogemus non textus Scripturæ, sed Capita integra, & libros. Interrogemus Genesim, & de Abele dicitur. *Respexit Dominus ad Abel, & ad munera ejus, Enoch. Cepit invocare nomen Domini, Noe. Obstat C. 2. collocata super altare, odoratusque est Dominus odorem suavitatis, quæ omnia sunt Religionis non charitatis, Abraham dictum est. Egredere de domo tua. Et mox, & benedicam tibi, & obedientiam, & fidem Paulus commendat, Jacob dixit Angelus. *Si fortis fuisti contra Deum, Filius accresceus Joseph, & mox. Omnipotens benedicat tibi benedictionibus, & libri sunt pleni virtutum, ut egit magnus Ambrōsius. Interrogemus Exodum, ubi ad hoc unum facta sunt omnia ut sacrificem Domino, Leviticum ubi sacrificia jubentur, Numeros, ubi inter Moyses virtutes dicitur. *Erat enim Moyses vir mitissimus, Deuteronomium ubi secunda lex promulgatur, & decem præcepta, vix nominant Amorem. Interrogemus Josue qui dixit Deus. *Confortare & esto robustus, Judices inter quos Othoniel; Fuitque in eo Spiritus Domini, Debhora gratias agens Deo, Sampson à Deo missus in Hostium ultionem, Barach qui dixit Debhora. *Surge hæc est enim dies, in qua tradidit Dominus Sisaram in manu tuo, en ipse Duxor est tuus. Ruth foecrum suam in patriam revertentem, piè subsecutam inter Christi ascendentes. Interrogemus libros Regum, ubi Deus in Samuele regnabat, & Theocratiam ex Joseph exercebat. *Non se projecturus, sed me ne regnem******

G.1.

An.5.

Prov. 1.

C.12.

C.32.

C.49.

C.12.

C.3.

- Eccl. 47.* regnem super eos, ubi David, invocavit Dominum omnipotentem, & dedit in dextera ejus tollere Hominem fortem, & in omni opere dedit confessionem sancto, & excessu in verbo gloria, ubi Solomon edificavit templum, & petit à Deo sapientiam, quod utrumque Deo placuit; ubi Elias unxit Reges ad penitentiam, plaudente Deo ipso & in Elifco completus est Spiritus ejus, ubi præter David, & Ezechiam, & Josiam omnes peccata commiserunt, nam reliquerunt legem Altissimi, ubi nempe tres Idola sunt averfati iterum in libris paralipomenon Reges pii commendantur, & de Solomone post David legitur. *Elegit te Dominus ut edificares domum Sanctuarii, quod & de Cyro dicitur, & Principes pii de religione laudantur; in libris Efdra, & Nehemiz. Suscitavit Dominus Spiritum Cyri Regis Persarum, & sic templum reffitutum, & Dei cultus. Totâ nostra est Judith, cui Dominus auxit splendorem, Job vir simplex, Esther Deum invocans & suos salvans, Tobias cui Angelus dixit. Bona est oratio cum jejunio, & elemosyna magis, quàm thesuros auri recandere. Et mox. Quando orabas cum lacrymis, & sepeliebas mortuos, ego obtuli orationem tuam Domino; in psalmis centum hac de re legitimus & satis est initium. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, sed in lege ejus meditatur die ac nocte. Ipsa se exponunt parabole Solomoni. Ad sciendam sapientiam, & disciplinam, ad intelligenda verba prudentiæ, & suscipiendam eruditionem doctrinæ justitiæ & judicium, & æquitatem, docet Ecclesiastes à Dei mandatis non recedendum & idem Est Ecclesiasticus, qui & elogium Sanctorum accumulât, docet Sapientia Sapientiam, & Canticum sponso fructus largitur, & Prophetæ virtutes laudè commendant; & Machabæi orando præliabantur, & totam Scripturam commemorant. Post legem Evangelia penè tota transcribi possent, ibi cæca Josephi obedientia, religiosa Magorum adoratio, & ab Angelo, & à Deo miraculis probata, ibi jejunium Christi, & resuscitatio. Tunc reliquit eum Diaboles, & ecce Angeli ministrabant ei, ibi Beati prædicantur, pauperes spiritu, mites, misericordes, pacifici, persecutionem passuri; & bona opera commendantur, nec sola charitas, sed & mandata, ibi elemosyna occultâ commendatur & oratio, & sollicitudo in crastinum prohibetur, ibi nolite judicare & non judicabimini, petite & dabitur vobis, ubi jubetur sequere me, ibi timor prohibetur in persecutione, & qui perseveraverit usque in finem salvus erit, qui recipit vos me recipit, ibi pauperes Evangelizantur, & laudatur Joannes pauper, & constans, & discite à me quia mitis sum & humilis corde, ibi jubet discipulos suos cavere à sermone Pharisæorum, & beatum dicit Petram ob confessionem, ibi prædicat orationem, & jejunium, & humilitatem, ibi castitatem & paupertatem laudat, ibi dicit secundum mandatum*

diligens proximum, ibi docet vigilandum. Docet abscondendos pedes idest occasiones, de misericordia in Fratrem Semivivum, de Martha, & Maria contemplante & serviente. Docet. Qui ex Deo est verba Dei audit, docet lavandos esse pedes, & humilitatem, & tanta sunt in Evangelis de mandatis, de humilitate, sedata discipulorum ambitione, de iudicio in quo electi sunt, qui opera misericordiam fecerint, ut nec citeamus capita, ne totum citeamus.

Etiam in actis quamvis Historicis, moralia multa continentur, ubi de Cornelio narratur. Orationes tuæ & elemosinæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei, ubi dantur præcepta abstinendi, à fornicatione, & immolatis, ubi Paulus arguitur & aurum nullius concupiscit. In epistola ad Romanos evincit Paulus, & Gentiles & Judæos, per solam in Christo fidem justificari, in epistola ad Corinthios prima, tradit & disciplinæ, & morum præcepta ad Ephesios docet officia Viri, & mulieris, filii, ac Patris, monet Philippenses, ut sint constantes in fide, ad Collotheses scribit plura Christianæ vitæ præcepta, ad Thefalonicenses scribit ut sint constantes in fide, & Epist. moralis Christianæ principia, ad Timotheum bis scribit Episcopi virtutes, sic Hebræos ad fidei perseverantiam hortatur, Jacobus sapientiam Dei prædicat, Joannes in prima epistola, & idem docet & mores, in Apocalypsim, & fidem, & perseverantiam, & martyrium maximè commendat, Aded libris pugnamus non textibus Scripturæ.

CAPUT IX.

De concordia gratiæ, & liberi arbitrii.

Acutissimus Doctorum omnium Tertulianus vim suavisimam gratiæ libro de anima exposuit. *Hac erit Divina gratiæ vis potentior, utique natura habent in nobis subjacentem sibi, liberam arbitrii potestatem, quæ cum illa naturalis, atque mutabilis quoque vertitur natura convertitur.* Hoc explicuit Aquila ille ingeniorum, at plures notæ, vel in luce caligant, & naturam armant in gratiam; vel gratiam armant in naturam.

Armat naturam in gratiam Pelagius, & totum tribuit libero arbitrio, armant & ipsi Semipelagiani initia naturæ tribuentes. Armant gratiam in naturam, Calvinista, Lutherani, Janenista, & pluribus thesibus Quenellius, & liberum negant arbitrium, totum gratiæ nil arbitrio donantes, quod pluribus thesibus agens Quenellius, vult Divinam gratiam inviçtam, & domitum liberum arbitrium, uno verbo profus nullum.

Volunt Auctores Catholici utramque partem, & incolum reddere & confederatam, ad hæc duo unire conantur magnam opinionum discordiam inducunt. Alii etenim eum

cum Thomistis, prædeterminationem physicam volunt, qua Deus invictissimè voluntates expugnet, sit prima causa, & primum liberum in se libertatem omnium includens, in se libertatem magis habens, quàm Homo in se ipso experiatur, at hæc multis ardua est, & obscura, cùm prædeterminatio Dei non eligatur à nobis, & sine electione nulla sit libertas. Alii ut Scotistæ volunt decretum concomitans, quod est à Deo voluntatem liberam includente, eo modo quo aliqui Homines per sympathiam, ejusdem semper voluntatis inveniuntur, & constat exemplo Dei voluntates nostras, in voluntate Adam includitis, at hoc decretum cæcum volunt Advcrsarii, cùm in libertate creata velut in speculo, non minùs amor quàm odium appareat, nec sit via media inveniendâ, vel etenim determinat Deus, & hæc est sententia Thomistarum, vel determinat Homo & est sententia Societatis, quæ præsertim Scotistæ fateantur, ideò Deum determinare, quia se determinat Homo. Alii cum Pennoto libro quarto in propugnaculo humanæ libertatis, excludunt omne decretum ab æterno, & ponunt decretum nunc tantùm egrediens, in uno instanti latè præsentis, quod nullam imponit necessitatem, at hoc videtur contra Scripturas, expressè æternitatem ponentes. *Elegit nos ante mundi constitutionem, & de Jacob, & Esau narrat. Cùm nondum nati essent, aut boni aliquid egissent;* id etiam impugnat ubi Augustino libro tertio de libero arbitrio, ubi docet Deum nihil posse de novo. *Jam semel statuit Deus, quemadmodum feratur ordo universitatis,* denique in ea sententia non solvitur nodus, vel enim in illo instanti scit, Deus Petrum salvandum, & sic certò salvabitur Petrus, vel nescit & incerta est Divina Prædestinatio. Alii cum Patribus Societatis docent, Deum intueri modos, & circumstantias, quibus voluntas humana consentiret, si in illis poneretur circumstantiis, Deumque volentem hominem convertere, in illis circumstantiis constitueret, & modis illis uti ad ipsos expugnandos, quos scientia sua prævidit invictos, at ista sententia Hostibus non aridet, cùm Homo contra Apostolum se discerneret, reddens ex libero arbitrio gratiam efficacem, & gratia illa communis bonis, & malis, non discerneret bonos à malis, cùm solo accedente consensu, non sola gratia vim acquirat; & Augustinus gratiæ Patronus nunquam eam scientiam adhibuerit, ad conciliandam gratiam, & liberum arbitrium; imò cùm adhibuisset semel scientiam mediam ad questionem Porphyrii solvendam, cur Christus tandem adventum suum disfulcrit, libro de prædeterminatione Sanctorum se retractat. *Sine præjudicio latentis consilii Dei, & aliarum causarum hoc de præsentia Dei dicere volui, quod convincenda Paganorum insidelitati qui hæc objecerant, questionem sufficere videretur,* & alibi rejicit omnem præscientiam, quæ antecedit decretum Divinæ vo-

luntatis, quod etiam constat ex Semipelagianis doctissimis, qui in sententia scientiam mediæ ne quidem somniascent argumenta illa de fatali necessitate, inultu correctione &c. Multa etiam absurda notant Hostes, & hominem futurum, causam præcipuam operis cùm causa præcipua sit ponens electionem, causam primam determinari à secunda, Deum esse non omnipotentem sed exploratorem, nec invictum esse Deum, qui voluntariam deditionem expectet, nec optimum oratorem alicujus generis, non suæ peritiæ confidentem, non posse effectum in determinationibus actualem, oriri à causa quæ non est sed esset, &c.

Eas sententias innumis non confutamus quippe necessarii forent libri integri, cùm Pater Henao duo vastissima volumina, de sola Scientia media ediderit, & multis pugnet Lemos contrarius, ultra Suarez, & tot alios Doctores, & satis nobis sit nostram sententiam firmare; quæ vim totam gratiæ constituit, in sola prædeterminatione morali, & mediis omnino moralibus. Eam sententiam tenent Basilii Legionensis, Petrus à S. Joseph, Doctores aliqui Lovanienses, Cardinalis Aguirre vim gratiæ, in collectione auxiliorum constituens, & cujusvis generis inspirationibus, & in variis, & mirabilibus modis; ubi hanc sententiam cæteris præferendam, ex studio viginti annorum deducit, eamque eruditissimè propugnat, & sudò calamo Pater Thomassinus, immensa eruditionum segete, & exemplis è Scriptura deducit.

In hac sententia præmittere est opus, quædam esse auxilia generalia naturæ, ut sunt amor boni, beatitudinis, veritatis, virtutis, quibus nihil præparamus ad opera pietatis, ut tenent Catholici contra Semipelagianos, quædam esse specialia quamvis imperfecta fidem, spem, & timorem, ubi Homo nondum accipit charitatem, quæ ex Joanne filium Dei constituit. *Videte qualem charitatem dedit nobis Deus, ut Filii Dei nominemur & Simus.* Hæc sententia nititur mediis moralibus, non certitudinè tantùm morali, sed metaphysicâ, & omnino evidenti. Hæc partim convenit, cum aliis sententiis, partim ab aliis discordat, convenit cum prædeterminatione physica, quantum ad efficaciam gratiæ, & internam vim in ipsa existentem, ubi Deo explorat se ipsum non alios, differt in modo ipsam explicandi, cùm illa vim ponat in qualitate mortuæ; communi, & Lapidibus, & brutis, nec explicet modum operationis, & nostra modos exponat, & quàmplures, naturæ rationali convenientes, differt à consensu concomitanti, cùm nostra sententia sit prædeterminantiam, nec Deus in ea cæco modo convertit; differt à scientia media, quamvis & ipsa utatur mediis moralibus, cùm Deus per nos non exploret voluntates, aut saltem explorare non cogitur, sed victoria stat pennis gratiæ potentiam, & intrinsecas gratiæ vires, &

C. 23.

Eph. 1.

Rom. 9.

C. 3.

C. 9.

C. 18. &

19.

1. Jo. 3.

Dominus, ut Bellator fortis, in sola sui brachii fortitudine confidit, & orator peritissimus in sola sua sapientia, nec ab extrinseco robur mutuatur, differt denique à sententia Pennotti, cum rejiciat decretum, ut nunc egrediens. Convenimus cum Cardinali Aguirre, cum & collectionem auxiliorum tecumur, at ab eo etiam differimus, quod alios modos extra collectionem ponamus. Convenimus cum Thomasio in sententia, at in modo probandi differimus, cum evincamus quamplurimos modos esse oratorios, potius quam Theologicos, verisimiles potius quam certos. Convertit Deus aliquos tribulationibus, ut docent Scripturae & Patres, at Pharaon flagellus est induratus. Convertit Deus multos beneficiis, at multos reperit ingratos. Convertit multos miraculis, at conversus est miraculis Centurio, & pessimus latro est damnatus, & Judæi, & Pharaon irrisere. Convertit Deus delectatione, at Adam, & Angeli in celo eccidere. Aliis ergo rationibus fulcienda ea est sententia.

Aggredimur ergo expositionem nostram, ex Scripturis Sacris deponere, & exemplum primò mutuamur, ab Jeremia, quem Deus solemniter, misit ad prædicandam veritatem Regibus, opus omnium difficillimum, ut constat exemplis Eliæ, Joannis, & omnium penè Prophetarum, sic ergo ipsum suadet, & persuadet. *Eccce constitui te super gentes, & regna, ut eccelas, & destruas, & disrudas, & edifices, & plantes.* Postea solvit motiva contraria. *Ne for midet à facie eorum, nec enis timere te faciam quantum cornu. Ego quippe dedi te bulle in civitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum aream. Et mox. Et bellabant adversum te, & non prævalerunt, quia ego tecum sum ait Dominus ut liberem te.* Cum verò foret inter angustias. *Es percussus Passus Jeremiae Prophetam, & misit eum in nervum;* conversus dulciter ad Dominum ait. *Seduxisti me Domine, & seductus sum.* Nec dicant Adversarii eas artes, dispositiones extitisse non causas, quippe constat expressis verbis, quod Deus seduxit iis motivis exaltans vim, & potestatem missionis, & idem & minuens eventura mala. *Seduxisti me Domine, & seductus sum,* ubi in suis potentissimis motivis, stat innocua Dei seductio, & iis est beatè seductus Jeremias.

Alia est divinæ Sapientie ars, ubi cum homo non agat nisi propter honum, Deus Homini aufert bonum creatum, & reddens post mortem divitias illi omnino impossibiles, facit ut recurat, & impossibili creato bono, recurat ultrò Homo ad increatum, quod egregiè habetur apud Oseam; ubi postquam Deus questus est de Israele, sub metaphora Fornicatoris hæc subdit. *Propter hoc ecce ego sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam maceria, & semitas tuas non invenies, & sequetur Amatores suos, & non apprehendet eos, & quæret eos & non inveniet, & dices. Vadam & revertar ad Virum meum*

priorem, quia bene mihi erat tunc magis quàm nunc, ubi vides in anima fornicante, causam revertendi ad virum suum, bonum esse ad invenendum impossibile, ob viam & spinis, & maceria impeditam. Hac arte conversus est Filius prodigus, ut constat ex verbis ipsius. *In se autem reversus dixit. Luc. 15. mercenarii in domo Patris mei abundanti panibus, ego autem hic fame perero. Surgam & ibo ad Patrem meum, & dicam ei Pater peccavi in calum, & coram te.* Hac arte excitatus est à somno Ecclesiastes, cum omnia bona expertus invenit, ne quidem omnia simul unum oculum saturare. *Non saturatur C.1. oculus visus. Vanitas vanitatum dixit Ecclesiastes, vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Et rursus. *Dixi ergo in corde meo. Vadam, & assuam delicias, & fruor bonis, & vidi quod hoc quoque esset vanitas, risum reputari errorem.* Et concludit verè Sapienter. *Et C.3. cognovi quod non esset melius, nisi letari, & facere bene in via sua.* Hac arte convertuntur Peccatores, cum Deus dat lucem oculis mentis, quando clauduntur oculi corporis, & evidenter ostendit avaro, secum aurum suum ferre non posse, etiam si cum Hermotino se se scribat Hæredem, nec opes remanere nisi cælestes, evidenter ostendit superbis, cessare in morte terræ coronas, & vocat ad cælestem ea voce, *Veni sponsa mea, C.4. & coronaberis,* ostendit pulchritudinem corporum, ut rosam marcescentem spinas relinquere, & corpus in cinerem resolvit, & ostendit immarcescibiles cæli flores. Quod novit in tenebris ipsis Tragicus omnia nihil esse in morte, ipsaque mors nihil.

Fortiter etiam & suaviter Deus Homines convertit ostensione Divinæ Majestatis, vel cum terret horribilis, vel cum allicet hilaris & formosa. Primum egit cum Paulo Apostolo. *Et subito circumfulsit eum lux de celo, A.9. & cadens in terram audivit vocem dicentem sibi, Sante quid me persequeris. Qui dixit. Quis es Domine. Et ille. Ego sum Jesus, quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare, & tremens, ac stupeus dixit. Domine quid me vis facere, ubi Majestas Divina terribilis contentum, & voluntatem Pauli ad se vertit, & satente Apostolo liberum reliquit arbitrium. *Quid me vis facere.* Alterum est in Matthæo Apostolo, quem majestate vultus atraxit, nec alio pacto à Publicano evasit Apostolus, nisi Majestatis Divinæ fulgore, ut vel apostatam respondet Hieronymus. *Certe fulgor ipse, C.10. in humana facie relucebat, ex prius ad se videnter trahere poterat aspectum. Si enim in magnete lapide, & succinis, hæc esse vis dicitur ut anulos, & stipulam, & festucas sibi copulens, quanto magis Dominus omnium creaturarum ad se trahere poterat, quos vocabat, ubi arguit validioris ratione, si illa per sympathiam & homogenea corpora, trahunt & ferrum ipsum, quanto magis per occultissimam virtutem, Divina trahet Majestas?**

Alias

Alia callet artes Divina sapientia, & ut totum Hominem expugnet, totum illuminat, & incendit. Hoc petit à Deo Ecclesia ipsa. *Intellectus illuminatus, officium inflama* *Forc. 1* *Misit ignem in orbibus vestris, & erudit me, ubi Deus erudit ignarum, & frigidem penitus inflamat, nec tepidus esse potuit, aut frigidus tanto cœlesti igne succensus. Et Propheta de se ait, ferre non sufflens. Et de mirabili Laurentio Leo Magnus. Superari Charitas Christi flamma non potuit, & segnior fuit ignis, qui foris affuit, quam qui intus accendit. Et de Apostolis Deus ipse testatur. Et apparuerunt illis dispersæ lingue tanquam ignis, sedique supra singulos eorum, & repleti sunt omnes Spiritu Sancto, quod & in sybilla agnoscebat Poeta. Et totum spirans præcordia Phœbus, & in Idolo amoris amore profano, & Statius. Pterius menti calor incidit, unde jubetis ire Dea.*

Est ars Deo frequentissima, qua Dea utitur ad peccatores corrigendos, cūni supra caput impij collocat romphæam terribilem inferni, eamque ad vivum, & præsentem pingit, qualis pictura, ut in puncto mortis, cū peccator januam jam videt apertam, & jam utroque pede ingreditur. Si etenim ensis è tenui filo pendens, potuit esurientem, & gulosum, de quo bellè scribit Horatius. Grævelus esurientia si in cœlum iusseris ibit, à regali convivio absterere, & convivium metendum reddere, longè fortius ensis ex utraque parte acutus, de ore Dei egrediens, corpus & animam occidens, gula vitia emendabit. Ea in re canit egregiè Horatius. *Cui super impia cervice pendet, pondus acinacis, non scule dapes, dulcem elaborabunt saporem, non oculum, cizbareve cantur.* Quod & intuemur in ductis ad supplicium, qui nec visis palatiis, nec hominum frequentia delectari possunt, ubi mora in conspectu est, & impendens. Et hoc evidens est in Christi factis, qui mortuus ad vitam revocatus, nunquam velut alii dixit, noli amplius peccare, quippe mora, & infernus admonebant, & doctiores quovis Philosopho, solo aspectu convincebant.

Prosequamur Divini amoris artes, quibus Hominem allicit, ut salvet, & affectibus nostris nos reddit suos. Vehementissimus est in nobis appetitus Beatitudinis, & juxta Philosophum in Metaphysicis, Beati omnia esse desiderant, & juxta Theologos cum Augustino in Eneiridido. *Natura rationalis in malis suis non potuit, amittere beatitudinis appetitum, & libro tertio contra Julianum. Immutabilis est, in qua Homo creatus est, & creatur, illa libertas voluntatis, qua Beati omnes esse volumus, & nolle non possunt.* Sit ergo Homo in puncto mortis, & velit Deus ipsum certò salvum, incendit amorem beatitudinis, appetitum ipsius excitat, & fovet, & si Dæmonis urget tentatio, vel ipsam tollit, aut valde minuit, voluptates mundi monstrat impossibiles, quis

tunc nolit beatitudinem? Qualia Athletæ avidè propensans ad bravium, vinculis irroditus fremit, & detinetur, mox vinculis solutus properè currit, & unus omnes vincere conatur, & libentissimè festinat ad bravium.

Nil facilius Deo quàm errantes convertere. *Qui docet Hominem scientiam, & si sapè hoc Homini conceditur longè fortius Deo donabitur.* Non credit themis aliquam indoctus, at descendens è Cathedra Mathematicus, oculari demonstratione convincit, ut certò credat, & sciat, quod non crederat. Sic Deus incredulos convertit, sola ostensione veritatis, & infideles ad fidem compellit; & veritas Regibus ipsis est validior; & ad suadendam se ipsam valet evidenter. Quid autem facilius Deo, quàm ostendere, statutum esse hominibus semel mori, sceleratissimos Jovem, Mercurium, & sceleratissimum Venerem non esse Deos. Quod si astutia Dæmonis aliquando, verum appareat, nec illud amplectamur, dissolvit Deus opera Diaboli, ut de Christo scribit Leo de nativitate. *Esti multis inerat amor veri, incertorum tamen opinionum varietas, fallentium Dæmonum decipiebatur astutia, & falsi nominis scientia, in diversis, compugnansque sententias humana ignorantia vrahatur.* *Ad auferendum autem hoc ludibrium, ubi Deus venit ad fugandum Luciferum.* *Stem. 3.* *1-3.*

Experientia ipsa demonstrat Deum, quomodo Sancti non peccent, & Sanctè vivant quippè donat in terris cœli consolationes, quæ Sanctitas solet abundare, & ipsas in memoria ipsorum reservat. Ita Paulus ad tertium cœlum evehctus, qui audivit arcana verba, exclamavit justè poterat. *Certus sum quia neque mori, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futurum, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare è charitate Dei, Et hoc docent Patrea verbo, & exemplo, Augustinus libro octavo confessionum. Verum jam hoc ad medicinam futuram, in ejus memoria reponebatur.* Sic visa cultos quadragesima corona, se quadagesimum martyrem constituit, & coronam sibi non competentem recepit, & Petrus ipse id exponit. *Nos enim doctas fabulas fecimus nosam fecimus vobis Domini nostri Jesu Christi virtutem, & presentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis, si ergo certus erat Petrus de sola gloria Thabor, quid de gloria cœli dixisset ad exclamandum, ipsum audite.* *Rom. 5.* *C. 9.*

Ille ille Deus est rugit Leo Magnus, cujus voluntas omnipotentia, vult Deum salvum justum, & rapit è mundo antequam peccet, rapit in statu gratiæ ne peccet. *Raptus est ne nullis mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius.* Vult certò Deus salvum aliquem, & immittit in ipsum stultitiam, ut peccare amplius non possit, & tollit è vita hac ne amplius cadat. Vult Deum ne tres pueri, violentia ignis Deum negent, *Sep. 5.*

Dan. 3. ignem tranſmutat in rorem. *Angelus autem Domini deſcendit cum Azaria, & ſociit ejus in fornacem, & excuſit flammam ignis de fornace, & ſecit medium fornacis, quaſi ventum roſis ſtans.* Vult Deus beatum Nicolaum Tolentini, & ſex meſes ante mortem dat beatitudinem. *Demum ſex ante obitum menſibus ſingulis noſtribus Angelicum concedunt auditus, cujus ſuaſivitate chim jam paſſiſſi gaudia preguſſaves crebro illud Apoſtoli repetebat. Cupio diſſolvi & eſſe cum Chriſto.*

Luca 8. ſto. Vult Deus à juſto ſtrictus. *Exiit qui ſeminat ſeminare ſemen ſuum, & dum ſeminat aliud cecidit ſecus viam. Et mox. Qui autem ſecit viam, ut ſunt qui audiunt, deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ne credentia ſibi ſiant, at Deus ſemen illud cuſtodit, & à vulture inferni defendit, & ita non impeditum egerminat.* Vult Deus induratos emollire, & res omnium chariſſimas auferre, qua arte Pharaonem ipſum expugnavit. *Faciam eſt autem in noſtris medio, percuffit Dominus omne primogenitum in terra Aegypti, à primogenito Pharaonis, qui in ſolio ejus ſedebat, uſque ad primogenitum caprivi, qua erat in carcere, & omne primogenitum jumentorum. Surrexitque Pharaon nocte, & omnes ſervi ejus, cumſaque Aegyptus, & ortus eſt clamor magnus in Aegypto, neque enim erat domus, in qua non jaceret mortuus. Vocatiſque Pharaon Moſe, & Aaron, nocte ait ſurgite, & egredimini à populo meo vos & filii Iſrael, ite immolate Domino ſicut dixit. Oves veſtras & armenta aſſumite, ut petierat, & abeuntes benedicite mihi, ut urgebantque Aegyptii populum de terra exire velociſter, dicentes omnes moriemur, ubi percuffus primogenitis omnibus, ſurgit nocte Pharaon, & Aegyptus vocat Moſem, & Aaron, nocte Pharaon, & Aegyptii hoſtes urgent ut exeant. Adeo vel obſtinatiſſimos manus Dei emollit.*

Vult Deus convertere perfidos Hebræos, habentes ex Apoſtolo velamen in vultu, & velamen tollit ipſis de vultu. Vult Deus infallibiliter amari, & ſacram ſuam oſtendit Beato, & Viatori adhuc fidem relinquit obſcuram, at ſicut tenebrae eſt ita & lumen eſt, & ad eum ſtatim pervenit, ubi poſſit fidei diſſentiri, at infallibiliter ſe aſſenſurus. Vult Deus ſalvum Petrum, & omnipotentiam ad hoc opus adhibere, & ſicut Dæmoni graviffimè tentanti, & liberè aſſentimur, & repugnare non poſſumus, ita potiori jure Deo non reſiſtemus, potentia prædito longè majori, & non reſiſtemus ſalvo arbitrio.

Id etiam conſtat in præſtantiffimis oratoribus, qui eloquentia ſua animos alliciunt, & ita ſtudent ut certò perſuadeant, ita Narſes apud Jovium in ejus vita, ſemper traxit militum animos, quocumque voluit, ita Cicero ſæpè gloriatur ſe Judicum animos eviciſſe, & pulverem in eorum oculis evibraviſſe, imò Milo viſa elaborata oratione inquit, ſi Tullius ita peroraſſet Maſſiliæ piſciculos non comederem. Cùm ergo ex Irenæo Deus operetur ſecundùm ſuadellam,

& ſit Orator oratorum; poterit repugnantes convincere, & cùm ſit omnipotens genium vertere, & inclinationes ad malum minuere. Et ſi orator id agit infirmus, & falſum quandoque perſuadens, quid aget Deus omnipotens, veritatem, & bonum ſemper oſtentans? Et ſi poteſt in natura pura Dæmon facere, ut quis certò & liberè cadat, quod & Scriptura clarè inſinuat. *Fidelis autem Deus eſt, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis, validiori ratione poterit Deus, qui & miracula habet in manu, & poteſt è vita tollere, ne malitia ſenſum Innocentis immutet, Et religare Dæmonem in deſerto, & ne tentet quantum ipſe poteſt ſed quantum Homo poterit. Et minus longè quàm poterit, imò poteſt perſecutio tranſire in delectationem, velut de Martyribus prædicat Tertullianus, carniſici non iracunditibus ſed inſultantibus, Atterite nos, exquiſita ſecunia veſtra illecebra eſt, ſicut & Antonius Dæmonibus, exprobrabat ipſorum inſirmitatem, plus ſecurus de victoria, quàm depugna.*

Hæc eſt Auguſtini doctrina quàm diſcipuli ſequimur, quàm Gallia univerſa deſiderat, quàm Pontifices milles commendantur & unà cum ipſis tota Eccleſia. Unus ſatis eſt in Joannem tractatus. *Noli cogitare te invitum trahi, trahitur animus & amore. Et mox. Ego dico Parum eſt voluntate, etiam voluptate trahitur. Quid ſi trahi voluptate? Delectare in Domino, & dabis tibi petitiones cordis tui. Eſt quedam voluptas cordis, cui panis dulcis eſt ille celeſtis. Poetis ſi dicere licuit, trahitur ſua quemque voluptas, non neceſſitas ſed voluptas, non obligatio ſed delectatio, quantum ſortitur nos dicere debemus trahi hominem ad Chriſtum, qui delectatur veritate delectatur Beatitude. Et poſt plura concludit. Ratum viridem oſtendit ovi, & trahit illam. Nucet pueri demonſtrantur, & trahitur, & quod currit trahitur, amando trahitur, ſine leſione corporis trahitur, cordis vinculo trahitur. Si ergo iſta que inter delectas, & voluptates terrenas revelantur amonitibus trahant, quoniam verum eſt trahitur ſua quemque voluptas non trahitur revelatur Chriſtus à Patre? Nec obſtat Adverſariorum reſponſum, hæc eſſe media ad conversionem, non cauſas ipſas tractionis, quippe eximè concludit Auguſtinus. *Quid enim fortis deſiderat anima quàm veritatem? niſi ergo fortis nil violentius veritate.**

Hæc ſola ſufficienter, at hæc in Auguſtino abundanter, primo poſt Paulum gratiæ deſenſore. Is de peccatorum meritis & remiſſione ſcribit. *Quemlibet noſtrum vehementer contriſtas, ne ſic deſendamus gratiam, & liberum arbitrium auferre videamur. Et proſequitur. Quod autem ab illo illius adjutorium deprecamur ad faciendam, perſequentemque juſtitiam quid aliud deprecamur, quàm ut aperiat quod latebat, & ſuaſe fiat quod non delectabatur, Vides ergo quid ſit gratia quam petimus, ut Deus aperiat, quod latebat, &*

1. Cor. 10

Ad Mar. 17.

Trac. 36 in 7o.

2. 2. c. 12

C. 19.

ut suave fiat, quod non delectabat, quæ media sunt moralia, & libertatem Hominis non lædunt, & sunt ipsa efficacis gratiæ definitio. Rursum in se ipso, & de se ipso, in libro septimo confessionum *Claussisti oculos, ne viderem vanitatem*, ubi Deus claudit oculos peccatori, ne videat pulchritudinis vanitatem, & ita non videns non afficitur, quod & intellexit Job Sanctissimus. *Avertit oculos meos, ut ne cogitarem quidem de Virgine*; cum ergo omnia ex Solomone sint vanitas, & quidem Vanitas vanitatum, claudit oculos Deum pro cunctis creatis. Iterum veritatem aperuit, cum eloquentiam quæreret.

L. 5. c. 14.

Et dum cor aperirem ad inspicendum, quàm discretè diceret, pariter intrabat quàm verè diceret, ubi eloquentiam quærebat Augustinus, & veritatem inspirabat Deus. Iterum exponit gratiam efficacem, per sanationem mentis, & animæ, sicut sapiens Medicus sanat homini fel, cui omnia videbantur amara & dulcissima ipsa, & rursum dulcia sentiuntur ut dulcia. *Et sensi, & expertus sum, non esse mirum, si palato non sumo panis est panis, qui sano suavis est, & oculis ægri odiosa lux, quæ puris amabilis est*, reddidit ergo Deus bonitatem rebus suam, & spiritualibus spiritualem dulcedinem, & tunc lux est sanis oculis amabilis, quæ ægris erat odiosa, & sapit palato panis celestis. Denique conversionem suam ultimò enarrat. *Ubi verò à fundo arcano altæ consideratio contraxit, & concessit totam miseriam meam, in conspectu cordis mei, abarsa est procella ingens ferens ingentem imbrem lacrymarum, & ut totum effunderem cum vocibus suis, surrexi ab Alipio*. Et post aliqua. *Et ecce audia vocem de vicino domo cum cantu dicentis, & repentinis quasi pueri, an puella tolle, tolle lege, lege, & mox legit illud Apostoli. Non in commensationibus, & ebrietationibus &c. Et mox. Nec ultra volui legere, nec opus erat. Statim quippe cum sine hujusce sententiæ, quasi luce securitatis insissa cordi meo, omnis dubitatio nis tenebræ diffugerant, & ibi narrat ita conversum Antonium.*

L. 8. c. 12.

Rom. 13.

Hoc & exposuit Celestinus ad Gallos, si ve in collectione auctoritatum adnexa. *Quo utique auxilio, & manere Dei non auferat liberum arbitrium, sed liberatur, ut de tenebroso lucidum, de probo rectum, de languido sanum, de imprudente sit providum*, ubi divinus sol tenebræ auferat, facit pravas in vias rectas, divinus Medicus sanat, & Magister vias docet prudentiæ, & quod evenit Prophætæ homini mendaci, ut verum inspiratus loquatur, evenit Homini peccatori ut charitatem, & justitiam sceleretur, imò semper sceleretur, ut in Joanne, Jeremia, & Apostolis constat.

C. 9.

Aliam docet rationem Augustinus, quam & nos suslinemus, & tangimus, in studio Caufidici, & oratorio, valdè longo, & elaborato, eùm nempe Deus dat magnas vires convertendo. Ità S. Doctor de gratia & libero arbitrio. *Certum est nos facere cùm sa-*

C. 106.

ciamus, sed ille facit, ut faciamus, præhendens vires efficacissimas voluntati, qui dicit faciam, ut in justificationibus meis ambuletis, & judicio meo abstergetis, & faciatis, ubi vires efficacissimas præbet Deus, cùm ait faciam ut in justificationibus meis ambuletis. Et rursum in psalmos addit vires magnas. *Si fieret impetus, propter Christum in Joannem non negares, & addit validam rationem. Erant quippe in illo vires magna, quibus appellatus est amicus sponsi. Magna in illo gratia, magna excellentia; Inter natos multorum non surrexit major Joanne Baptista. Ergo in illum impetus factus est, qui non habebat tales vires. Fit impetus in Petrum non fit impetus in Joannem. Etenim vires ipsas Petrus post accepit, tunc autem infirmus fuit, ubi vires magnas habuit Joannes, non tantas habuit Petrus, nec eas habuit, quas postea recepit. Iterum clarissimè id exponit, libro quarto de anima, & ejus origine. Nemoque Beatissimus Apostolus Petrus volebat pro Domino animam potare plane volebat, neque enim Deum id pollicendo falleret. Sed quantas vires haberet voluntas ipsa nesciebat. Proinde Vir tantus, qui Filium Dei esse cognoverat se latebat. Scimus nos itaque aliquid velle, seu nolle, sed voluntas nostra eadem cum bona est, quantum valeat, quantas vires habeat, quibus tentationibus cedat, quibus non cedat si nos saltem Filii dilecti nescimus, ubi nesciebat quantas vires haberet, ubi voluntas bona quantas habebat vires, qui cedat tentationi nescit. Et hoc sæpè Augustinus commemorat, de gratiis agens remissis & magnis, quas auctoritates in unum collegit Macedo. Unde contra Arnaldum pugnat millies Augustinus, afferens non defuisse Petro gratiam sufficientem, imò nec tunc cum dixit efficacem, sed validissimam, & ut loquitur ipse efficacissimam. De ipso etenim negat. Et tamen quævis parva, & imperfecta non decrat, quando dicitur Domino animam meam pro te ponam, patet enim se posse, quod se velle sentiebat. Et quis istam etsi parvam dare ceperat charitatem, nisi ille qui preparat voluntatem, & cooperanda perficit, quod operando incipit, ita de gratia & libero arbitrio. Et innumeri Patres de Petro dicunt, cum in eo actu nimis de se præsumpserat, ideoque à gratia derelictum, quæ Petrum nocentem non innocuum deseruit, etiam illi, quos citat Arnaldus, & præcipuè Chrysostrum in Joannem. Sed cur Evangelistæ omnes in hoc describendo concor-*

damus? Non ut discipulum occiderent, sed ut nos erudirent, quantum mali sit non omnino Deo commissere, sed sibi ipsi confidere, sic Leo de passione. Et nemo audivit de sua virtute ser. 19. confidere, quando instabilitatis periculum, nec B. Petrus potuisset evadere, sic Ambrosius ait. Cave jactantiam, & alii multi.

Rursum Augustinus de gratia Jesu Christi. *Et ideo quod ibi scriptum est respexit enim Dominus intus actum est, in mente actum est, in voluntate actum est. Misericordia Dominus*

Latet.

L. 1. 2.

Latet.

lasenter suboenis, cor tetigit, memoriam revocavit. Et mox. *Ecce quemadmodum Deus adiuvando, adest voluntatibus, & actionibus nostris*, ubi in memoria Christus revocavit illud, etiamsi oportuerit me mori tecum non te negabo, revocavit in memoriam prophetiam, & ex ea Divinitatem moventem. Hoc etiam exponit Auctor de vocatione gentium, de gentibus ad fidem converfis.

L. 2. a. 15

Tanta enim desuper prebatur constantio fidei, fiducia spei, fortitudo tolerantia, ut ille ignis dilectionis, quem in cordibus fidelium Spiritus Sanctus accendat, nullo modo ab opprimentibus possit extinguere, & contra Collatorum omnia unit. Trahit timor, principium enim sapientie timor Domini, trahit letitia, quoniam letatus sum in his que dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. Trahit desiderium quoniam concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini, trahit delectatio, quam dulcia sancibus meis eloquia tua.

C. 4.

Illud etiam obvium est & facile, quod Deus per concupiscentiam tentatis, vel formitem auferat, ut in B. Virgine, vel ut amplius non sentiant, ut in Thoma Aquinate, & tunc eo peccatorum genere non peccabit, quod genus innumera gignit peccata, velut impeditus in Adam fomes, & concupiscentia vitii liberaverat. Etiam accumulatur motiva pro bono, & attenuat, & solvit sophismata pro malo. Etiam ponit delectationem in opere, secundum quam ex Augustino, necesse est, ut operemur, & tamen suaviter operamur. Etiam tollit errorem, ne quis peccet, cum omnis peccans sit ignorans.

Ex. ut Cardinalis Aguirre sententia, non in una vocatione, aut auxilio gratiam efficacem consistere, sed in collectione auxiliorum, ita ut per media etiam fallibilia, infallibilis sit gratia certitudo. Intelligunt Adversarii nostri, quomodo in multitudine peccatorum venialium possit homo, hoc vel illud vitare, nec possit omnia collectivè. Intelligunt posse hominem in natura pura, vitare singula distributivè peccata, non omnia per longum tempus collectivè. Intelligunt, quod homo sit liber ad bonum, in specie non tamen in genere, ad tale & tale non ad bonum in communi. Intelligunt quomodo possit homo singula, non omnia præcepta servare; Ideoque vel intelligunt Hominem, pro singulis vocationibus liberum, pro singulis instantibus, sui arbitrii, tandem autem repugnare non posse. Et citat Angelicum de veritate, ubi infallibilem evincit prædestinationem, quamvis sit per media fallibilia. Sicuti videmus quod omnia singularia unius speciei sunt corruptibilia, & tamen per successionem unius ad alterum potest in eis secundum numerum, salvari perpetuitas speciei, & hoc modo est in prædestinatione. Et infra. *In eo quem Deus prædestinat tot alia adminicula preparat, quod vel non cadat, vel si cadat resurgat*, sic citat prima parte questionis quadragesima. Unde Arauxo Thomista, hanc amplectitur senten-

tiam, & variis Sancti Thomæ textibus confirmat.

Opponunt Hostes primò machinam, quam invictam, & victricem credunt. Homo liber est, & ad ignem, & aquam potest se velit manus extendere, & positus est in manu consilii sui, non erit ergo infallibilis gratia, nec homo ad unum aliquid prædeterminatus poterit alteram partem eligere. At ratio hæc ut ait Tertullianus multis repercutitur. Potest omnis homo justus esse, & tamen teste Christo, & experientia necesse est ut veniant scandala, que tamen liberè veniunt, cum reprehendantur. *Veramta-*

Matt. 13

men Homini illi, per quem scandalum venit. Potest quis vitare omnia venialia, & nemo excepta B. Virgine vitabit, ut definit Concilium Tridentinum. Potest quis sine peccato esse, cum peccatum sine libertate non fiat, & tamè nos admonet illuminatus Apostolus. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Potest quis per totam æternitatem, singulis instantibus sub eodem numero talorum myriadem projicere, & tamen singulis instantibus, certissimè non projiciet. Possunt singuli homines sanæ mentis, se se è fenestra projicere, & tamen certissimè est, quod non facient. Potest Homo resistere gravissimæ tentationi, & certum est, apud Theologos, quod in natura, & suis viribus, illi certò non resistet, idem est de observatione totius legis, per diuturnum aliquid tempus, quam servare potest nec servabit. Potest omne animal hac die perire, & certum est, quod non peribit. Potest quis vitare peccatum, cum revelationem habet ab ipso ut Petrus, & tamen metaphysicè certum est, quod illud non evitabit. Potest gulosus gaudere de mensa, cui imminet pendulus ensis, & experientia teste non gaudebit. Derique Augustinus de Spiritu & littera. *Nam si testimonia Scripturarum, quibus existimo definitum nullum Hominem hic viventem, quamvis libero utatur arbitrio inveniri sine peccato, ubi esse potest sine peccato, cum libero utatur arbitrio, & definitum est ex Scriptura non inveniri.* Et rursus alibi idem ingeminat. *Potest & de monte illo, quem*

1. 7. h

C. 2.

fides in mare transferret, quod tamen nunquam factum vel legitur, vel audivimus, & S. Thomas fidelis Augustini alumnus questione sexta de veritate, ubi quærit. Nam prædestinationis certitudinem habet, & convincit bere etiam in libero arbitrio. *Sicut et. quod omnia singularia unius speciei corruptibilia, & tamen per successivè alterum potest in eis secundum vari perpetuitas speciei, divinè saliter gubernante, quod r uno deficiente. Et hoc in tione, liberum enim arbitrio salute. Tamen in eo, tot alia adminicula prædat, vel si cadat, & nit exhortationes, d*

C. 35.

desumpit ab Augustino de correptione, & gratia, Diversis, neque aliis innumerabilibus modis vocatur ut referuntur, sic ex Proptero, & aliis.

C. 5.

7a. 6.

Rom. 8.

C. 25.

Edm. 4.

C. 16.

Luc. 22.

Rom. 11.

Act.

Post rationes auctoritate Scripturam, nos Thomista acriter aggrediuntur. Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum, & post Magistrum discipulus Paulus. Qui spiritus Dei aguntur si sum Filii Dei, & Ezechiel antiquus, novum testamentum predicans. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus iniquitatibus vestris, & ab universis idolis vestris mundabo. Et dabo vobis cor novum, & spiritum meum ponam in medio vestri, & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum, et textus isti nostri sunt non oppositi; & Patres cum Augustino omnes explicant de trahente mortali. Et Chrysostomus in Joannem expressit. Quomodo trahat hoc Prophetam praxiderat, erant omnes docibiles Dei. In ipsa vero Scriptura hominum tractio, moralem vim ubique significat. Jeremia trigesimo primo. Traxi te miserans tui, Osee undecimo traham eos in funiculum caritatis. Joannis undecimo. Cum exaltatus fuero a terra omnia traham ad me ipsum, per crucem ompe, & passionem, sic Canticozum primo. Trabe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Sic Deus posuit Spiritum suum, in medio Apostolorum juxta Ezechielem, & ostensionem veritatis emundat. Ab universis Idolis vestris mundabo. Et rursus. Et recordabimini viarum vestrarum pessimum, studiorumque non bonorum, & displicebunt vobis iniquitates vestrae, & scelera vestra, ubi Deus horrorem sceleris depingit, & ad vivam memoriam reducit. Nec aliter unquam Deus Hominem convertit. Ita conversio Petri per ea verba explicatur. Respexit Dominus Petrum, & recordatus est Petrus verbi Domini. Et mox. Es egressus foras flevis amarè. Ita penitentiam promovet humanitas. Beignitas Dei ad penitentiam adducit, ita Esther in sus petit oratione. Du mihi fiduciam Domino Rex decorum, & universa potestatis, tribue sermonem compositum in ore meo, in conspectu Leonis, sic Scriptura explicat consensum, per aperitionem aurium factam a Domino. Uno verbo non uno modo sed innumerabilibus corda nostra convertit.

Hoc idem Augustinus, quamvis creditur illic, invidiosè per hoc, ita quod illi aliter, mirabilibus, ubi in libris, per cor

Toto multiformis gratia opere hoc agitur, in omnium animis, & ex volentibus fiant volentes, ita Clemens Alexandrinus in pedagogo docet. Deum, uti omnibus sua sapientia machinatur, ita Irenæus contra hæreses libro quarto ait. Deum agere non vi, sed secundum suadellam; sic illud Ecdesias à Catechismo allatum, rebelles compellere voluntates, exponat de trahente per terrorem, ut in Paulo, ita vidimus ex professo in Augustino, ubi sæpè congeminat verbum trahendi, & per media moralia centies exponit, ita constat in Hieronymo, de conversione Matthæi agente, ubi majestatem Divinam trahentem vocat, & iterum profectum trahentem. Si enim in magnete lapide, & succinis hæc esse vis dicitur, ut annulos, & festucas sibi copulent, quanto magis Dominus omnium creaturarum ad se trahere poterat, quos vocabat; sic & S. Thomas varia adminicula ut vidimus assignat, sic & Anselmus de concordia questione prima. Adjuvat enim gratia liberum arbitrium, quando ut deserat recititudinem acceptam impugnat, ut misgans, aut penitas removendo vim tentationis impugnantis, aut augendo affectum ejusdem recititudinis, ubi mitigat, aut removel vim tentationis, aut auget affectum ejusdem justitiæ; sic Ephrem dicit Deum inducere nos in oblivionem rerum temporalium & ut viridarius nos recreemus.

L. 1. c. 1.

C. 1.

C. 4.

C. 5.

C. 14.

Uno verbo innumeris modis gratia operatur, nunc ut Medicus est Deus, sic de correptione & gratia Augustinus. Dum ad dolorem Salubrem penitentia oculatissima, & potentissima medicina sua potestare perducit, & ita sanans est gratia, de qua in libris confessionum agit sæpè Augustinus. Nunc Orator est Deus, ut de gratia Christi Augustinus. Operatur Deus in cordibus hominum, solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates, nempe instruens & movens voluntatem, Nunc ut omnipotens, ut constat, Nunc ut præcius, & omnificus, tollens è medio justum, cum justus est; nunc Magister Cathedram in corde tenens, nunc pugna contra Dæmonem, nunc caelum ostendens ut Stephano, & innumeris aliis modis.

Frustra rursus opponunt causam mortalem non esse veram causam, quippe cum Aristotele Philosophi omnes, inter veras causas reponunt, & causa moralis existit commendatur, & physica sæpè studio cumulatur, ut constat in physicis medicamentibus, signi templi Solomonis, qui stentur in manu Solomonis fama. Frustra dicuntur vocatæ præcedere, quippe aliquando Deus sua vocatione omnipotenti convertit, aliando ut peritissimos orator, auditorem initio movet, & in fine orationis convincit. Frustra probatur Deus causis physica actum nostrorum, quippe & nos hoc idem fatemur, at connoxiorem illam esse tantum moralem, per media nempe moralia conversionem. Frustra dicunt non salvari libertatem. e.

pe nemo unquam docuit, oratores, & suasionem tollere libertatem, vel operantes ex metu non esse liberos, & quando ipsemet operans cum Paulo sit. *Domine quid me vis facere*, libertatem suam ultrò fatetur. Frustra Concilium Tridentinum referunt, illam gratiæ efficaciam definiens, quæ tollebat ex Calvino libertatem, quippe Calvinus asseruit, dari auxilium quoddam libertatem nostram evertens, ideoque definire debuit Concilium, dari auxilium quoddam libertati nostræ propitium, & in Concilio erant ejus sententiæ Hostes, non tantùm Scotiæ sed & alii, & constat ex Historia Pauli Suavis, & ex Cardinalis Pallavicini originali, parum ei sententiæ fuisse Concilium. Denique frustra dicunt hominem, posse de suo opere contra Apostolum gloriari, quippe hæc difficultas communis est omnibus, cum omnes ponant Homini consensum, & solvit Apostolus dicens, *Qui gloriatur in Domino gloriatur*, ut nunquam minus quam in nostra sententiâ, gloriari potest homo de suo consensu, ubi Deus illum metu extorsit, ubi Deus justum rapuit à vita, ne malitia mutaret intellectum ipsius, ubi consensus ipse est positus ex sola oratoris facundia, ubi Deus posuit spinas, & maceriam, ne peccatrix iret ad fornicatores, ubi Majestate Divina tota, è Telonii quaestu abduxit, ubi miraculis ipsis convertit, & cor adamantinum hominis ipso Sanguine agni emollivit.

A gratiâ sufficiente iniqui Janicistæ, liberet esse Deus per gratiam suam, quippe sufficiens est quæ non sufficit, nec in Thomistarum sententiâ unquam, cum effectu suo conjungitur, at nostra gratiâ sufficiens est, nec tenetur Deus dare efficacem. Tenetur Advocatus pauperum integra hebdomada studere, in cujusque pauperis causa at in dilecti pauperis defensione, annos integros infumere potest, nullo prorsus justè querente, sic & Deus dat gratiam cuique egenti, nec specialissimum studium, impendere tenetur cuique, & si queratur aliquis de studio inæquali, illud repetet. *Tolle quod tuum est, & vade*. Et si aliquis ut convertatur cum Paulo expectat à cælo miracula, magnum erit miraculum si convertatur; nec manna in cibum dat omnibus Deus, sed panem tantùm quotidianum. Fateor tamen aliquando gratiam sufficientem, obduratis esse inutilem, quippe obturanti aures suas, necessaria est sapientissima incantatio, & ad expellenda potentissima venena, potentissima requiruntur antidota, quæ non semper porrigit Deus, nec largitur, ingratias & tanto munere indignis. Et certum est causam diversitatis in fructu, refundi in variam terræ dispositionem, & Homines ipsi suam accusant negligentiam, quod missilia ex alto transmissa, prompti non susceperint, & in vacuum gratiam Dei receperint; certum itidem est medicinam potentem, morbum vulgarem expellere, non tamen potentissimè resistentem, nec Medicum ingrato teneri, precio-

ssimam exhibere medicinam, Certum est Deum dare juxta debitum, non verò juxta bonitatis excessum; ideoque exclamare per Prophetam. *Quid ultra debui facere vineæ meæ & non feci?* Certum est prodigo, non sufficere pauca minuta, quæ Homini Æconomio sufficiunt. Legantur soli libri Confessionum, ubi gratia efficacis nondum data erat Augustino, & ibi cernetur, an Deus, an Augustinus accusetur. *Tu non potius quod L. & c. i. isti, & ista*, nempe pueri & puellæ castæ; & ante libro octavo capite septimo, *Timebam ne me cito exaudires*.

Nec obstat suasionis hæc & inspirationes, sæpè præcedere sæpè esse inutiles, quippe vel Deus conversionem operatur, per diuturnum aliquod tempus, & ita præcedere possunt inspirationes, & multæ inutiles esse non omnes, ut in confessionibus Augustini constat, de conversione sua diu durante, vel sit unico momento, ut accidit in conversione Petri, respexit Petrum Dominus, vel in conversione Matthæi sequere me, & tunc est inspiratio invicta, & ars oratoris quæ extorquet consensum, non necessitate sed voluntate, non obligatione sed delectatione, ut loquitur Augustinus, qui & concludit pro sententiâ nostrâ. *Quid enim fortius desiderat anima quàm veritatem, & adversus Julianum Apostatam, & Porphyrium Christi inimicissimum validè se armat Hieronymus. Certe Fulgor ipse, & majestas Divinitatis occultæ, quæ etiam in humana facie refulgebat, ex primo ad se videntes trahere poterat aspectu.* Nec iterum repugnat Augustinus, docens ut vidimus difficilem, liberi arbitrii & gratiæ concordiam, quippe Auctores omnes ab initio, arduum iter agnoscent, & mox viam explanant, vident à principio Hominem liberum, utramque in partem se flectere posse, & gratiam ad unam partem, indeclinabiliter, & infruabiliter, & movere, at mox nodum illum solvunt, ut ex professo egit Augustinus, tractatibus etiam integris & in aliorum, & sui conversione. Neque tandem urget illud, peccatorem reprehendi non posse, cum non habuerit delectationem illam vittricem, aut claram veritatis ostensionem, quippe nemini tenetur Deus gratiam efficacem tribuere, ut Theologi omnes consentiunt, & Patres quamplurimi docent, Deum Petro eam denegasse, & bene reprehenditur Generalis, cui Princeps sufficientes milites ad expugnandam urbem commisit, si urbem illam non cæperit, nec exigere potest superexcedentes, nec exigere potest servus quinque talenta, si Dominus unum tantum tradat, & adhuc justè damnatur & reprehenditur, si otiosum illud relinquat, & in nostra præcipuè sententiâ constat, auxilium remanere sufficiens, ex induratione cordis in peccatore, ex inertia in talento infumendo, ex desidia, & culpa operantis, & ex pœna justè peccatori assignata.

Multò minus roboris habet illud, quod
ita

113.9.

2. Cor. 10

Matt. 20

Matt. 13

In Mat.

ita ageret Deus ac Dæmon, suadendo ut causa moralis, quippe ea causa infinitam habet amplitudinem, & in beatissimam necessitatē voluntatem, ideoque inter Dæmonem, & Deum, infinita disparitas est, quodvis argumentum istud in Deo, longè validius valeat ratione; cùm & Dæmon utatur sophismatibus, & suadcat malum sub specie boni, & Deus rem demonstrat, & veritatem. Multò minus vim habet, quod opponit Bellarminus. *Neque enim intelligi potest, quo pacto gratia efficax, consistat in illa interna suasionem, qua per liberum arbitrium respici potest, & tamen infallibilem habeat effectum, nisi addantur Deum iis, quos efficaciter, & infallibiliter trahere decrevit, eam suasionem adhibere, quam videt congruere ingenio eorum,* quippe ex ipso Bellarmino Paulus, cùm Augustino de gratia & libero arbitrio. *Ut Paulus de celo vocaretur, & tam magna, & efficacissima vocatio, ut converteretur gratia Dei erat sola;* & libro primo ad Simplicianum. *Qui tamen una desuper voce prostratus, occurrente usque tali viso, quo mentis illa & voluntas refracta servata retorqueretur, & corrigeretur ad fidem, & rursus citat illud Augustini. Quid enim desiderat anima foris, quàm veritatem? ubi non indiget Deus explorare voluntatem, nec congrua ipsorum genio inspirare. Tandem impugnatur ab Aguirre, illa sola delectatio victrix Jansenistarum, ex libro octavo Confessionum Augustini. Et non faciebant quod incomparabili affectu magis ubi placebat. Et mox. Faciliusque obtemperabat corpus tenuissime voluntati anime, ut ad nutum mentis membra moverentur, quàm ipsa sibi anima ad voluntatem suam, magnam in sola voluntate perficiendam, ubi & docet ea experitur Augustinus, & si aliquando id doceat Augustinus, loquitur de delectatione practica, qua Homo motus operatur certò, & gustat quàm suavis est Dominus, cùm mille modos enumeret.*

CAPUT X.

Solvuntur argumenta Quenellii, & Anonymi.

Justissimè minuitur Propheta. *Vobis illis qui dicunt bonum malum.* Ità Quenellius, & Anonymus una excepta charitate, omne bonum malum appellant. Et prima thesisa damnata demonstrat. *Quid aliud remanet anime, qua Deum, atque ipsius gratiam amittit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum.* Cui respondimus, & jam saltem ostendimus, interim Anonymo defensor Quenellii contenti. *His namque non intendit S. Gregorius, nec suis etiam Quenellius, quod ille in cuius corde cupiditas regnat, nequeat aliquo modo experiri in se nonnullos tamen debiles motus amoris erga Deum.* Uno ergo istu totum destruit,

quod edificavit; & quod plus est citat Auctoritates Augustini jam solutas ad Bonifacium, & in Enchiridio, quibus abutuntur Hæretici contra Liberum arbitrium, quod ut infra Quenellius admittit, & citat Concilium Araucanicum, *nemo habet de suo nisi mendacium & peccatum,* ubi tres fallationes detegit P. Delirant, & canon ipse ipsos confutat, & quidem verbis immediatis. *Si quis autem habet Homo veritatem, atque iustitiam ab illo fonte est, quem debemus sive in hac eremo. Est contrarius canon tertius. Si quis invocationem humanam gratiæ Dei, dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam facere, ut invocet à nobis, contradicit Esaiæ Propheeta, vel Apostolo idem dicenti. Invenit sum à non quaerentibus me, palam apparui tibi, qui me non interrogabant, & aliis multis canonibus & repetit illud sicut oportet, ad alia etenim non est necessaria gratia, & loquitur contra Semipelagianos, in ordine gratiæ non naturæ, in quo nihil possumus, & sic manet peccatum de nostro.*

Idem prosequitur duabus thesibus, *Pec- P. 38. & cator non est liber nisi ad malum. Et Volun- 39. tas quam gratia non prevenit nil habet luminis, nisi ad plorandum, ardoris nisi ad se precipitandum, Virium nisi ad se vincendum, est copax omnis mali, & incipax omnis boni, ut canit Ecclesia. Sine tuo nomine nihil est in Homine, nihil est innocuum, & alibi. Deus sine quo nihil est validum, nihil sanctum, sic in ordinatione Subdiaconorum in Pontificali, & Araucanicum. Quod in natura peris non resistitur, nisi ab Aëre natura.* Et post aliqua. *Quæ si non operatur in vobis, nullius postquam participet esse veritatis, at iterum citatur Augustinus, contra liberum arbitrium, quod tuetur, & cùm Augustino ipse Quenellius, citatur Ecclesia, & loco validi, substituit Quenellius boni, quod nullus Auctor admittet, & validum intelligunt non valentem, sanctum sine Charitate Spiritus Sancti, vel validum non valens, & infirmum & hoc ex ipso Concilio, quod assert evincitur. Si quis ut à peccata C. 3. purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per S. Spiritum infusionem, & operationem in nos fieri consistit, resistit ipsi Spiritui Sancto per Solomonem dicensi. Preparatur voluntas à Domino, & Apostolo salubriter predicanti, Deus est qui operatur in nobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Et canone sequenti clarius. Si quis scilicet argumentum ita etiam initium fidei, ipsius credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui iustificat impium, & ad regenerationem baptismi pervenimus, non per gratiæ donam ideo per inspirationem Spiritus Sancti corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, & naturaliter nobis inesse dicit, Apostolicis dogmatibus adversarius approbatur, Beato Paulo dicente; confidimus quia qui capis in vobis unus bonum perficiet &c. Et alia, & Tridentinum capita*

inte-

C. 5.

C. 2.

C. 3.

In prop. 45.

L. 1. c. 3. C. 30.

Can. 12.

165. Rom. 10. C. 4. 5. 6. 7. 8.

C. 8.

C. 3.

Integra, de justificatione nobis largitur, & numerosis Scripturis confirmat; docet de poenitentia & lapsu, caque contineri non modo cessationem à peccatis, & eorum detractionem, aut cor contritum, & humiliatum, & in sine. De qua poenitentia scriptum est. Memor esto vade excideris, age poenitentiam, & prima opera fac. Et iterum. *Qua secundum Deum tristitia est, poenitentiam in salutem stabilem operatur.* Et rursus. *Poenitentiam agite, & facite fructus dignos poenitentiae.* Et capite sequenti docet per peccatum amitti gratiam non fidem, & de peccatis ait. *Ex quibus cum divinis gratiae adjumento abstinere possunt.* Sunt & canones. *Si quis dixerit sine poenitente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere sperare, diligere, aut poenitere posse, sic oportet, ut ei justificationis gratia confirmatur, anathematizetur.* in ordinatione Subdiaconi axioma illud, omne, quod non est ex fide peccatum est, intelligitur contrariè non privativè ex Theologia, idest quod est contra fidem est peccatum, quod evidenter constat iis verbis. *Quod non est ex fide peccatum est, schismaticum est, & extra Ecclesiam unitatem est.*

Manent aliz theses conformiles. *Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem, quasi lex naturalis, de qua Psalmis. Signatum est super non lumen vultus tui Domine, & jubet amare Patrem, & Matrem, se ipsum, & proximum, ad condemnationem sit data, & quae laudatur. Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris, quod tibi vis fieri alteri feceris, & jubet diligere Filios, sit lex Diaboli non Dei, & conscientia infurdat ad damnationem non ad regulam.*

Sunt aliz de timore. *Si solus supplicii timor, animat poenitentiam, quò haec est magis violenta eò magis ducit ad desperationem, & proxima. Qui à malo non abstinuit, nisi timore poenae illud committit in corde suo, & jam est sensu coram Deo, & prosequitur. Baptizatus adhuc est sub lege, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore, sic per quatuor theses legem veterem reprehendit, & post. Timor servilis non sibi representas Deum, nisi ut Dominum dorum, imperiosum, injustum, intrasabilem. Et Anonymus refert Augustinum, & Auctor Hexaplorum plura refert; ubi invitò facit, & ideo peccans; at ultro concedimus timorem purè servilem, qualis est adductus ab Augustino esse malum, ad nos spectat bonum alium evincere, quod tractatibus integris agimus, & multis autoritatibus, & plura subjicimus; libro quarto ad Bonifacium. *Non ergo legem evacuamus, sed legem statuiimus, qua terrendo docuit ad fidem, idè quippe lex iram operatur, ut terro, atque converso ad justitiam legis implendam, Dei misericordiam gratia largiatur.* Et de perfectione justitiae. *Ad hoc enim lex ista praecipit, ut cum in bis implendis Homo defecerit non se extollat superbia tumidus, sed ad gratiam confugiat fatigatus, ac sic cum lex terrendo ad Christum diligendum Pedagogi**

perducit officio, & tractatu nono in epistola Joannis. *Si nullus timor non est qua intret charitas, & alibi. Nisi timere incipias Homo non pervenies, ad amorem, quæ congerit Emmanuel Navarro. Id ex professo docet Bernardus de modo rectè vivendi. Timor prius venit in corde hominis, ut preparetur locus charitati. Huic servili timori succedit tertius timor qui est initialis, sic Prosper & alii.*

Quanta verò sunt in Scriptura pro timore; jam vidimus & plura manent; & notissimum est in primo Parente, quem Deus timore mortis, à fructu vitæ comedo terrebatur. *In quocumque die comederis mortem morieris, quod veluti frumum incussit, sed indomitus & stultus excussit. Hinc per Prophetas millies Deus, terribilia mala minatur, ut eos convertat ad justitiam, & extremus omnium Baptista, Progenies viperarum qui vobis ostendit sugere à ventura ira, facite ergo fructus dignos poenitentiae, & Christus ipse. Nisi poenitentiam egeritis omnes simul peribitis, ubi timor conducit ad poenitentiam, ut constat in Ninivitis, & experientia ipsa, & testatur Pfalter. *Cùm occiderit eos quaerentium eum; imò Eeclesiastico docente. Timor Domini expellit peccatum, nam qui sine timore est non poterit justificari.**

In oro tandem duorum vel trium stetit omne verbum. Primus sit Gregorius, qui timorem servilem malum reprehendit, bonum millies commendat. *Bene autem dicitur timere Deum, & ve cedens à malo, quia sancta Elektorum Ecclesia simplicitatis sua, & retitudinis vias timore inchoat, sed charitate consumat, ubi timor inchoat non consumat; rursus ait. Quod anchora cordis est pondus timoris, & iterum. Fumus de ore Dei est vis timoris, & timor est de judicio, de quo explicat illud Apostoli. Non enim accepistis Spiritum servitutis iterum in timore. Ecce conversorum terror vertitur in potestatem, quia dum mala sua poenitendo puniunt, usque ad excedendam judicium ascendunt, usque in Deo posse accipiant, quod prius de Deo ipsi mesuebant, ubi mira est timoris utilitas. Et iterum. *Ut si Deum mesuere in tranquillitate nolimus, saltem vicium ejus judicium, vel percussivum arcti timeamus, & rursus. Nec verberibus ementiamur, & passim id congeminat, sic millies Augustinus, ut vel ex Hostibus cernimus. Legatur Ephrem, de variis cruciatorum generibus, ac locis in inferno, de recordatione mortis. Quod si mortis meminisset, omnino expectationis metas ejus mores commutaret, atque ad bene vivendum impelleret, & de morte rursus. Mortalem te qua ut esse recordare, terra quippe et, in terramque rursus dissipaveris.**

Inauditus verò est cognitioes naturales de Deo, haberi non posse sine gratia, quod Scriptura, & Patres & ratio, & Philosophi ipsi falsum ostendunt, & textus ipsi contrarii oppositum evincunt. *Invisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, qua facta sunt intel-*

In psal. 149.
Ser. 44.
De esp. gent. 5
Gen. 3.
Matt. 3.
Luc. 13.
Psal. 77.
C. 11.
In cap. 1. Job.
C. 103.
Hom. 1.
Hom. 2.
Hom. 11.
Gen. 31.
Rom. 1.

lectia conspicuntur, sempiterna quoque eius virtus, & divinitas, ita ut sint inexhaustibiles. Quis cum cognovisset Deum, non sicut Deum glorificaverunt, sed gratias egerunt, quæ sequuntur nullo interpolato ad ea verba, Deus enim illi manifestavit, & rursus in fine. Qui cum iustitiam Dei cognovissent, non intellexerant, quoniam qui talia agunt digni sunt morte, quod & desumpsit à Solomone, & à Psalmista. Cæli curam gloriam Dei, sic & Augustinus de vera Religione. Videamus quatenus ratio possit progredi à visibilibus ad invisibilia, & à temporalibus ad æterna ascendere, non enim frustra & inaniter intrinsece oportet pulchritudinem cæli, & libro quarto de civitate affirmat, id esse præcipuum legis naturalis, imò & Philosophiæ documentum, sic & alii Interpretes Pauli, quos de Deo uno citant Theologi, & satis est unus Tertulliani liber, de testimonio animæ, imò Atheista ipse scribens contra Deum, negare non potuit Deum cognosci, ex infusione legum in animam; nec obstat testimonium Fulgentii scribentis. Quia ergo gratiam non acceperunt, propterea cognoscunt Deum gratias non egerunt, subdit enim. Tali ergo cognitione ablata excusatio est non vultata satisfactio, ubi cognitionem ultrà admittit, & negat per eam collatam salvationem, quod ex Augustino, & Concilio Arausicano, & ipse & Synodus Tridentina didicere.

A peccato transit Quenellius ad amorem, & ait. Non sunt nisi duo amores, unde voluntates, & actiones omnes nostra nascuntur, Amor Dei qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, & amor quo nos ipsos, ac mundam diligimus, qui quod ad Deum referendum est non refert, & propter hoc ipsum fit malus, & confirmat Anonymus ex S. Leone. Duo namque Amores sunt, ex quibus omnes prodeunt voluntates, ita diversa qualitatibus, sicut dividuntur Authoribus. Rationalibus enim animis, qui sine dilectione esse non possunt, aut Dei amator est aut mundi. In dilectione Dei nulla nimia, in dilectione autem mundi cuncta sunt noxia, & post plura. Cum Deus nobis dicat Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, in nullo non vult ab amoris sui vinculis relaxari. Deinde fert S. Gregorium libro decimo octavo moralium. Esse quidem sine delectatione anima nunquam potest, nam aut infimis delectatur, aut summis, & quousque altiori studio excretrat ad summa, tanto majori fastidio torpescit ad infima, quomodoque acriore cura inardescit ad infima, tanto tempore damnabilis frigidescit ad summa, & reflecit Anonymus, damnari non posse Quenellium, quia & cum eo damnentur hi duo Pontifices. At Pontifices isti veteres, sicut & Moderni Quenellium condemnant, subdunt etenim immediate? Et ideo æternis bonis inseparabiliter inherendum, temporalibus vero transeuntiter utendum est, ut peregrinantibus nobis, & ad patriam redire properantibus, quicquid de prosperitatibus mundi huius occurrerit vitaticum

sit itineris, non illecebra mansionis. Ideo B. Apostolus predicat dicens, Tempus breve est, reliquum est, ut qui habent uxores, tanquam non habentes sint, ubi diligitur tres amores enim Dei duos creatorum, unum noxium, quem citat Quenellius; & de interiori Homine habet. Assiduo habet cum carne consiliat, & dum cogit concupiscentem, patitur repugnantem. In qua discordia non sicut obtinetur, tan perfectio victoria, ut etiam qui sunt abrumpenda non illigent, & que sunt interficienda non vultnerent, ubi damnat illigationes, & vulnerationes, quod & clarius loquenti sermone ostendit. Omnis dilectissimi dilectorum eruditio preceptorum, hoc maxime agit apud corda credentium, ut amor pravus recta amore superetur, & delectatione iustitia, peccandi cupiditas destruat, dicente Scriptura. Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua averte. Cum autem sunt in animis Hominum multe bene concupiscentie, & laudabiles voluptates, ubi vides concupiscentias laudabiles, & bonas, & tantum malas prohiberi, & rursus. Abstinentiam est itaque dilectissimi, ab his, que nobis noxie blandiuntur, ubi proficiunt damnare noxia blandimenta. Miror verò affecti Leonem pro solo Dei amore, ubi agit de jejuniis septimi mensis, & numerosissimis habet Sermones, habet & de elemosyna, ubi millies & iustis, & peccatoribus utilis simam, & necessariam confirmat, & de cupiditate, & amore loquitur perverso, quod & alibi confirmat.

Ita & expressè loquitur Gregorius, immediate etenim ante verba ponit, à Quenellio, non bonè relicta. Qui enim terrenarum rerum amor vincitur, in Deo nullatenus delectatur. Esse quidem sine delectatione, & illi- co post allata verba luhungit. Virgine se amores in uno corde non capit, nec in eo seget superne ebrietatis patulata, in quo illam spina infima delectationis occurt, ubi loquitur de amore qui vincitur, quem spina infimæ delectationis necant. Audiamus nobis sæpè propitium postquam vidimus non esse contrarium, scribentem super Evangelia. Satis nonnulli qui diligunt proximos, sed per affectum cognitionis, & carnis, quibus tamen in hac dilectione sacra eloquia non contradicunt, sed aliud est, quod spone impenditur natura, aliud quod præceptis Dominici ex ebrietate debetur obedientie. Hi nimirum & proximum diligunt, & tamen illa sublimis dilectionis premissa non assequuntur, quia amorem suum non spiritualiter, sed carnaliter impendant. Potestne heri ut sacra eloquia non contradicant malo, ut vult Quenellius hunc amorem, & sit tepor damnabilis, ut vult Gregorius. Potestne fieri, ut quod suggerit lex natura, quæ est lumen signatum super nos à Deo, sit crimen, & culpa damnabilis. Et rursus alibi citat Evangelium, & Paulum. Et certe veritas de uxore dicit, quod Psal. 4. Dens conjuxit homo non separet, & Paulus ait. Viri diligite uxores vestras, & am.

Au simul & odisse possumus, & diligere? Sed si vim præcepti perpendimus utrumque agere per discretionem valeamus, ut uxorem, & eos, qui nobis carnis cognatione conjuncti sunt, & quos proximos nosimus diligamus, & quos Adversarios in via Dei patimur odiendo, & fugiendo nesciamus, ubi vides duos amores Federatos non hostes. Et certè præcepta naturalia sunt, Honora Patrem tuum, & Matrem, & additur etiam præmium, ut sis longævus super terram, & hoc repetitur in jure Divino, congemnatur in lege Evangelii, & Christus ipse exponit, Qui amat Patrem, aut Matrem plusquam me non est me dignus, dignus erit igitur si minus amet.

Matt. 16

Par. 45

C. 14.

Par. 46

C. 117.

L. 10. c.

12.

Iterum Quenellius & fallitur & fallit. Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, quæ ejus actiones corrumpat, & citat supracitati Gregorii textum, & alium, libro decimosextimo moralium. Diabolus illa corda possidet, quæ Divini amoris gratia non replentur; & etiam addit themis. Cupiditas, aut charitas usum sensuum bonorum, vel malum faciunt. Profert pro prima S. Fulgentium. Tantùm augetur charitas, quantum fueris immunita cupiditas. . . . Charitas Donum Dei est. . . . Cupiditas laqueus est Diaboli non solum laqueus, sed etiam gladius. . . . Charitas est radix omnium bonorum, cupiditas est radix omnium malorum. Profert Augustinum in Enchiridio. Regnat carnalis cupiditas, ubi non est Dei charitas. Profert iterum Augustinum de Genesi. Non ut non sis, concupiscentia, in eorum corpore, quando id mortale est. . . . Sed ut non regnet. Non autem regnat cùm desideris ejus id est bis, quæ secundum carnem contra Spiritum concupiscunt, non obediunt, ubi nihil est de charitate, ubi loquitur de concupiscentia carnis, contra Spiritum cui obediunt, ubi per Augustinum ut vidimus, concupiscentia non est peccatum. Profert Anonymus ea quæ ipsum confutant. His namque non intendit S. Gregorius, nec suis etiam P. Quenellius, quod ille in cuius corde cupiditas regnat, nequeat aliquomodo experiri in se nonnullos, tametsi debiles motus amoris erga Deum. Quæ circa hujusmodi expressiones dantur taxat significant, quod bi duo amores mutuo pugnant. Jam Gregorius loquitur de prava cupiditate ut vidimus, & Fulgentius dum vocat laqueum, & gladium Diaboli, & clarissime se exponit. Quid est autem iniquitas nisi prava cupiditas? & repetit. Et S. Augustinus clarissime loquitur. Aliud enim est charitas radix bonorum, aliud cupiditas radix malorum, tantumque inter se differunt quantum virtus, & vitium, & mox. Cupiditatem vocat arborem malam, & iterum. Cupiditas homini quæ vitium est, hominem habet autorem, & Quenellius auctoritatem Augustini vitiat, addendo carnalis, & ita fuit facit, & quod everdit omnino sensum, citat illud contra Julianum. Amor usendi quibuscumque creaturis sine amore Creatoris non est

L. 4. c. 3.

à Deo, vertit author Hexaplorum, & S. Augustinus scribit. Amor fruendi quibuscumque creaturis, sine amore Creatoris, non est à Deo, adeo docet evidenter veritatem, ubi amor fruendi creaturis sine amore Creatoris non est à Deo, bene est amor illis utendis S. Paulinus expressè loquitur, & fuscè de abusu sensuum nostrorum.

Simillima his est alia. Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine charitate, ita de gratia Christi Augustinus. Apostolus Paulus cùm dicit radicem malorum omnium esse cupiditatem, admonet utique intelligi radicem bonorum omnium charitatem. Et de Spiritu & litera. Non omni fructus est bonus, qui de charitatis radice non surgit. Et epistola quinque Episcoporum ad Innocentium. Secundùm ipsam charitatem, quæ sola non peccat. At primum jam evanuit testimonium, & frustra Anonymus amorem nostrum addit, cupiditatem esse & ita perversum, quippe amorem duplicem distinguere debuerat. Et primò respondeat Quenellius, Eleemosina, justitia in judicio, humilitas, pœnitentia sunt ne cupiditas? Non ergo vel per ipsum malæ erunt in peccatore; nec fides certè est cupiditas, & Anonymus ipse super unam themis scribit. Motivum proferendi propositionem istam stat abs dubio in eo, quod expressio illa totum deest videtur excludere fidem, & liberam arbitrium, & salvat ex modo loquendi in paupere, cui dicimus totum deest. Adde innumera de spe veniæ in peccatore, ut docet & probat Synodus Tridentina. Si iniquitates observaveris Domine, & mox. Speravit anima mea in Domino, & iterum. Speret Israel in Domino, quia apud Dominum misericordia. Et alibi. Multa flagella peccatoris, sperantem autem in Domino misericordia circumdabit. Et in Threnis Jeremias. Bonus est Dominus sperantibus in eum, ubi describit scelestissimos Israhelitas, & rursus. Hæc recolens in corde meo ideo sperabo, Docet & lumen naturale, neminem orare sine spe veniæ, ita Pharaõ oravit, & sæpè à Deo obtinuit, quod voluit, ita & veniam, & cælum habuit latro, ita Publicanus descendit justificatus, & omnes alii. Demum, auctoritates Anonymi nostræ sunt. S. Bernardus in psalmum qui habitat. Hoc enim est totum hominis meritum, si totam spem suam ponat in eo, qui totum hominem salvat. Idem Sermonem tertio in Annuntiatione ad Dominum. Sola nimirum spes apud te miserationibus obtinet locum, nec Olenus misericordia, nisi in vase fiducia ponit. Idem super Salve Regina. Spes ruit sine fundamento, sine pabulo moritur, inedia deficit, extinguitur sine nutrimento, arefcit succis à radice. Spes enim sine vita virtutum, & devotionis dulcedine non est spes, sed præsumpcio, ubi nec charitas nominatur & solus est Augustinus apparenter contrarius. Spes sine amore esse non potest. Nam de timore judicii allatus subdit Bernardus. Cùm hoc timore spes habet meritum, cùm hoc metu fructuosè

Par. 49.

C. 18.

Pr. 57.

Ses. 6. t.

Ses. 14.

c. 4.

P. 129.

P. 16.

Ser. 15.

Ser. 1.

Eneb. 8.

sp.

*spem, est autem is ipse timor firmissima
quandam & efficax materia spei; & Augustinus
vigilino de civitate. Quod tunc sex annis la-
ro speravit in cruce; & tractatu in Psalmos.
C. 10. Quis est ergo qui clamat? Peccator. Et qua
P. 119. spe clamat. Quia qui venit solvere peccata,
dedit spem etiam in profundo posito peccato-
rum. Et rursus. Quae autem spes est? Quo-
niam apud te propitiatio est; & rursus. Spes
ergo una est, quoniam apud te propitiatio est;
C. 14. & validihs in meditationibus. Deinde dedit
mihi spem eodem obtinendi. Tria inquam sunt
quae sic roborant, & confirmant cor meum, ut
nulla me penuria meritorum, nulla confide-
ratio propria virtutis, nulla estimatio caelestis
beatitudinis, de celsitudine spei deicere possit.
In ea firmiter radicatur anima mea. Vis scire
quae sint illa? Tria considera, in quibus spes
mea tota consistit, ubi congeminantur textus
de spe, in uno tantum loco, & millies in
aliis, imò in sermone ipso annuntiationis
Bernardi, à Quenellio ipso adducti; uno ver-
bo vel te impugnat Quenellius, asserens mo-
dum esse loquendi, ut in paupere, at fides
verè, & spes pro ipsum defunt.*

Illud etiam impugnat Quenellius obedi-
entiam sine charitate esse veram, & vocat
hypocritam, aut falsam iustitiam, & refert
Augustinum de dono perfectiorum, ubi de
gratia ait. *Prevenit etiam charitatem, qua
una Deo veraciter, & suaviter obeditur.* &
contra duss epistolas Pelagianorum, at hic
est contra Pelagianos, putantes solam legem
sufficere. Ita igitur Scriptura, & Patres, de
vittutibus differentes docuere hypocritam,
& falsam iustitiam. Ita Christus dixit uni.

*Si autem vis ad vitam ingredi serua mandata
dicit illi quae? Jesus autem dixit. Non bo-
nichilum facies. Non adulterabis. Non fa-
cies iuramentum. Non falsum testimonium dices.
Honora Patrem tuum, & Matrem tuam; &
diliges proximum tuum sicut te ipsum, imò
addit. Si vis perfectus esse vende & vende om-
nia quae habes & da pauperibus, ubi perfectus
est servans mandata, & paupertatem, nec
amor Dei ibi vel inuitur, & Gregorius li-
bro primo in Ezechielem. Mandata Dei pro
iustione facere servientis & obedientis est,
C. ult. diligendo autem facere obedientis, & amantis
est, quod exponit Augustinus in epistola ad
Romanos. Ostendit consummationem legis
in dilectione positam, alioquin libro deci-
mosextimo contra Faustum. Impletur ergo
lex, vel cum sunt quae ibi praecipita sunt, vel
cum exhibentur ea quae prophetata sunt.*

Cum Origene & Augustino sunt alii Pa-
tres. Est Hieronymus in caput quintum ad
Galatas. *Aliud est Dei opus aliud hominum,
Dei opus est vocare, hominum vel credere,
vel non credere, & sicut alibi de Scripturis li-
berum hominis affirmatur arbitrium, ut ibi.
Si volueritis, & audieritis me, & iterum, &
nunc Iherusalem quid petis ad te Dominus Deus tuus,
in demonstrata hominis libertas, & munia
clare distincta. Et Gregorius Magnus libro
decimosexto in Job. *Superna pietas prius agit**

*in vobis aliquid sine nobis, ut subsequente quo-
que nostro libero arbitrio bonum, quod iam
appetimus agat nobiscum, & evincit ex Paul-
lo, Non ego sed gratia Dei mecum, unde vi-
bil erat non ego, & aliquid cum gratia, sed
gratia Dei mecum, & rursus libro trigimo-
tertio. Bonum quippe quod agimus & Dei est,
& nostrum, Dei per praevientem gratiam,
nostrum per abijcientem bonam voluntatem,
& probat ex iurito & dono. Est Gelasius
Papa ostendens ex Paulo; Gratia Dei sum id
quod sum, & gratia Dei in me vacua non fuit,
ut ostenderet quia bonum gratia non ipse praee-
cessit, sed fuerit subsequens, atque monstra-
ret cooperatorem se esse gratia subsequendo,
sed plus omnibus laboravi. Et rursus. *Veri-
tas, ne de suo presumere videretur adjuvavit,
Nam ego sed gratia Dei mecum. Sic Augu-
stinus in primam Joannis. Vide quomodo non
absolutum liberum arbitrium, & diceret casti-
ficat se ipsum. Qui castificat nisi Deus, sed
Deus te volentem non castificat. Ergo quod
adjungis voluntatem tuam Deo aliquod volenti,
ideo & tibi aliquid tributum est, ut dicat
sicut Psalmista, Adjutor meus esto, ne de-
relinquas me. Si Deus adjutor tuus est, ali-
quid agis certe. Nam si tibi agit, quomodo
ille adjungas, quod argumentum saepe repe-
tit, & ex professo docet contra Semipelagi-
anos, cum Hilario, & Prospero, & cum
ipso Arausianum Concilium, Ecclesiae ac-
ceptione secutum. Quoties enim bona agi-
mus Deus in nobis, atque nobiscum ut ope-
ramur operatur, & rursus. Debetur merces
debetur operibus si fiant, sed gratia quae non de-
betur praecedat ut fiant. Ubi theses quam-
piures Quenellii confutantur, quod solus
agit Deus, quod fides sit prima gratia.**

Credunt aliqui errare Pontificem, cum
penitentem non relinquit in sua confusio-
ne, & subito absolvit penitentem, at vel
ex Natali Alexandro Gallo docentur, de
Sacramento penitentiae articulo sexto. *Suas
habet etiam rationes novae disciplinae. Absolu-
tio namque sincerè penitentibus tribuitur, an-
tequam satisfactionem impleverint, ut Deo
eitis reconciliati in gratia, & meritis profi-
cere, efficacis sine satis facere valeant, in statu
charitatis existenter. Secundò fide magis ostendit
absolutionem valere ad solutionem pena-
rum, non solùm aeternae, sed etiam, ex parte
temporalis. Et mox. Unde Sixtus quartus
Pontifex Maximus Concilium complutense
confirmans, hunc Petri Oxoniensis errorem,
merito damnavit, anno millesimo, quadrin-
gesimo septuagesimo octavo. Non sunt absol-
vendi penitentes, nisi peccata prius penitentis
eis iniuncta, & Sacra Facultas Parisiensis si-
miles propositiones, asserentes. Executionem
Penitentiae, seu satisfactionis impositae neces-
sario, & ex institutione Christi, ac invariabi-
li Sacramenti natura, ita praevocari absolu-
tionem, ut aliqui Absolutionem non sit valida, nisi
ejusmodi satisfactio prius completa fuerit,
damnavit, ut temerarias, & hereticas, & d
Sixto quarto contra Ferrum de Osuna illiusque*

sequaces prædamnas. Præterea & veteris Ecclesie disciplina probat ipsam omnino necessariam non existasse, ut satisfactio aut Sacramento abolutionem impetraret, & citat Innocentium primum epistola tertia, Concilium Chartaginense quartum, Concilium Araucanum primum canonem tertio, & Alexandri octavi theses damnatas, quàm stulti Medici est, urget Hieronymus, ad omnes oculorum morbos idem adhibere Collyrium, & medicinam in sola mora consistere. Et docet Augustinus de fide & operibus. Sunt quædam ita gravia, ut excommunicatioe plerumque sint. Et mox alia docet correctione sanari. Quam sunt extra scopum vibrata tela, ineffectuosi de quo Paulus auditur inter vos fornicatio qualis nec inter gentes. Lapsorum, in idololatriam apud Cyprianum, Pauli infidelis per tres dies instruendi.

Cur. 75.

C. 26.

1 Cur. 5.

Ergo. 18.

Innumera verò sunt tela ex Scripturis, Interpretum manibus evibrata, hic sunt Nivivitz mox salvati, hic promissum Dei metipsum, *In quacunq; hora ingenuerit peccator solutus erit*, hic Petrus in eadem nocte absolutus, hic Iatro in uno momento, hic filius prodigus vel à longè dilectus, hic publicanus qui descendit mox iustificatus, hic Samaritanus à Christo laudatus, & decem dum irent mandati, hic Magdalena subito accepta, & laudata, hic paralyticus, & alii multi.

Denique Interpretes cum Chryostomo, Augustino, Nysseno & aliis confirmant, & Ambrosius ab ipsius citatus. *Cajus excluditur satisfactio aperitur animus*, & rursus de penitentia fert experientiam, *omne autem studium tepescit dilatione*, & sæpè dulcedinem ferro, & igni anteponit, & Pacianus ipse congeminat, & de moribus Ecclesie docet Augustinus. *Proximos dilecti iove, atque charitate ita completis, ut variorum morborum, quibus pro peccatis suis anime agrotant, omnis apud te medicina præpollcat, quibus timor, quibus consolatio, quibus admonitio, quibus corroboratio, quibus disciplina, quibus objurgatio, quibus supplicium à debeat ostendens, in mores Ecclesie apud omnes Catholicæ. Uno verbo non nisi mendacis apologista potuit Quenellium suum tueri, asserens non damnasse contrarium morem.*

F. p. 70.

L. 1. c. 1.

C. 30.

*Ignoramus quid sit peccatum, & vero penitentiam, quando volumus statim restitui possessionem bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detestamur separationis istius ferre confessionem. Itaque ignorat Deus, & Christus, ignorant Patres, & Interpretes, & Ecclesia, & si aliqui docent contrarium, concludimus, in gravissimis peccatis docent, nec absolutio eis calcet ad peccatum, sicut nec est in Deo, & peccator dicat cum David, *Peccatum meum contra me est semper*, & dicat cum Sapiente Confessor. *De propitiatio peccato noli esse securus*, & longa penitentia superat ipsi peccatum. Quàm bene ergo confessi sunt Episcopi, vel parum amici, aut certe non adulantes, se ob unicum,*

F. p. 50.

Ecc. 1.

& solum abulum doctrinam illam exposuisse, in hac & reliquis thesibus.

Remanent aliquibus scrupuli, timorem, non excludere peccata, at Catholicis id docent, & Hostes legant ultra dicta Basilium, Ephrem, Gregorium Magnum, & Alectas, & de tribus novissimis, inferno, morte, & iudicio, à peccato sola memoria revocantibus volumina vasta complebunt. Aliqui obsecras credunt theses, de excommunicatione injusta, at Clemens XI. perfectionem exponit, quàm Quenellius ipse injustam appellat, & ipse in aliis thesibus exponit, sicut accidit in Ario damnato ob thesism. *Pater major me est*, sic in thesibus Baii ex se non improbari, sed in sensu Asii, sicut & Baii, sicut & Celestinus reprehendit Nestorium, Pelagianos perfectionem iactantes recipientem, quàm ipsi vocabant injustam. Aliqui dolent cas theses etiam iustis dari tribulationes, quod tamen Job, Tobias, & alii docent, & libris integris Chryostomus, & de providentia Gentilis ipse, & unus sufficeret Tertullianus in Marcionem.

Jo. 14.

L. 4.

Lacedæmones solemnitas maxima est flagellatio, assantibus parentibus, & propinquis, & uti perseverent adhortantibus. Aliqui exclamant gratias externas, incitare potius ad culpam quàm ad veniam at si lex pædagogus est incitat ad bonum, & horrendum est dicere Evangelium incitare ad malum, cum sit gratia externa, & de veteri dicebat Apostolus, *conceditor enim legi secundum interiore bonitatem*, & gratias externas Augustinus, in numero ponit munerum in libris confessionum, sicut & horridum est Deum in vanum præcipere, cum perditio sua sit ex se, & Leo iussit nobis inflat præcepto, qui præstet auxilio, & Frisichius ipse Lutheranus, ex Augustino libro tertio operis imperfecti. *Et eos qui non possunt impruando admoneri à se posse, ut possint, & præcipit ne in vocem gratiarum Dei recipient, reprehendit quod Spiritui S. resistent, quod laboribus præ uvis producant &c.* Et lex Dei non est causa cadendi sed standi. Et Prosper ad Rufinum ab Hostibus allatus. *Rogaverat pro Petro Dominus, ne deficeret fides eius, nec tamen frustra rogaverat, ubi non frustra rogat cum Petrus negat. Aliqui repetunt illud nemo habet de suo nisi mendacium, & peccatum, & sic ferunt Prosperum Concilium Araucanum, sed hæc sunt ad oppositum, cum ibi dicatur habere à Deo, & milites de operibus iustis conduceribus ad vitam æternam.*

An. 113.

*Quid enim habemus quod non accepimus ait Augustinus, sic Prosper in sententiarum libro, & Joannes Frisichius Lutheranus probat ex Augustino, sine illo vel operante ut velimus vel cooperante eum volumus. Denique liberum arbitrium aliqui negant ex Prospero. *Naturam obstinam mala velle necesse est*, & ex Augustino. *Liberum arbitrium ad diligendum Deum peccati granditate perditimus*, at hæc sunt contraria in secundo textu mox subditur. *Non quia velle non debemus* &*

F. p. 2.

in 70. c.

23.

Ep. 107.

currere sed quia ipse in nobis operatur. & currere, & secundus est hæreticorum sensus sic rursus Prosper. Hoc itaque arbitrium cum sanas gratia tolli dicitis, & cum fociis Frischius Lutheranus, ex Augustino ipso convincit. Desinas ergo sic insanire. & ad hoc se intelligunt habere quantum possunt, liberum arbitrium, non ut superba voluntate respuat adjutoriam, sed ut pia voluntate invocet Deum, et integram liberum arbitrium, & subversa generalis impotentia vel ex Lutheranis.

CAPUT XI.

Confutantur alia Quenellii theses.

Terribilis est comminatio illa Prophete adversus amicum Hostibus confoderatum, & Proximum hostiliter persequentem. *Si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem usque, & si is qui oderat me super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsan ab eo. Tu vero Homo unanimis Dux meus & notus meus, qui simul dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulationibus cum confensu. Veniat mors super illas, & descendant in infernum viventes. Aded Amicus hic peior est Hoste, imò & damnatis ipsis, qui mortui tantum in infernum descendant, & Catholicus Hæreticus deterior.*

Prosequitur Quenellius theses suas. *Dei bonitas abbreviavit vitam salutis, claudenda totam in fide, & precibus, ad ista hæresis est Enchitarum, volentium solas preces salvare, & fidem ultrò admiserant, cum se fideles esse faterentur, & scirent se invocare Deum non posse, nisi in illum simal erederent, quod & ratio, & Scriptura convincit. Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt? Hæc error mille Scripturis repugnat. Hæc repugnat Christo ipsi apud Matthæum. Tunc dices & hic, qui d. fuisseis evans, discedite de me maledicti in ignem æternum, qui poratus est Diabolo & Angelis ejus, estivi enim, & non dedistis mihi manducare, sitivi & non collegistis me, nudus, & non cooperuistis me, infirmus, & in carcere, & non visitastis me. Et alibi. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Dicit illi que? Jesus autem dixit, non homicidium facies, non adulterabis, non facies furum, non falsam testimoniam dices, Honora Patrem tuum, & Matrem, ubi vides imperari opera misericordie, & sub pœna omnium gravissima; Vides ad vitam ingredi servantem mandata, non solius fidei, & orationis, sed alia plura à Christo expressa; & hæc, & alibi Apostolis imperata.*

de fide, & operibus prosequitur. Repugnat Quenellius innumeris textibus, ubi de virtutibus in singulari sit fermo; ubi de humilitate scribitur. *Nisi conversi fueritis, & Matt. 18. efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum celorum; & rursus. Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humilius exaltabitur. Hæc de fugienda jactantia. Ascendite ne justitiam vestram faciatis coram Hominebus, alioquin mercedem non habebitis; apud Patrem vestrum, qui in celis est. Hæc de fugiendo temerario judicio. Nolite judicare, C. 7. ut non judicemini; ubi solvit Christus Quenellii argumentum. Suscipite infirmum verbum, quod potest salvare animas vestras; Misit verbum suum, & sanavit eos. Et rursus Evangelium, virtus Dei in salutem omni credenti. Omnis ergo qui audit verba mea hæc, & facit ea, assimilabitur Viro Sapienti, & rursus. Semen est verbum Dei. Qui autem fecerit viam huius, qui audiunt, deinde venit Diabolus & tollit verbum de corde eorum, ne credentes salvi fiant, & fusè prosecutus concludit. Quod autem in bonam terram huius, qui in corde bono, & optima audientes verbum retinent, fructum afferunt in patientia, & rursus. Docete amnes gentes. Et mox docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis, & Jacobus irridet auditores verbi ipsiusque non factores, & condemnat; sicut & sine operibus fidem. Unum manet optimum ut Hostes legant librum Cypriani ad Quirinum, ubi fert textum ipsum Quenellii. *Justus ex fide mea vivit, & omnia quæcumque aravis, & pœnis credite, quia accipietis, & erunt vobis, & innumera alia recitat ex Scripturis, & citatos Matthæi, & rursus. Qui habuerit substantiam mundi, & viderit Fratrem suum desiderantem, & clausisset viscera ab eo, quomodo caritatis Dei manet in illo? Invenit docet sustinendum. Aliter strum onera sustinent, & sic adimplebit legem Christi. Sic spiritualia tantum cogitanda. Nemo retrò attendens, & superponens manum suam super aratrum aptus est regno Dei. Sic non maledicendum ex Matthæo. (Qui dixerit Fratri suo fate reus erit gehennæ ignis.) Non esse judicandum ex Luca. C. 5. Nolite judicare ne judicemini, nolite condemnare ne condemnemini, & alia multa. Legant & speculum Augustini, ubi post innumera moralia legis veteris, congeminat mandata novæ, & omnia dispersa in novo testamento, in uno speculo, ut radios unit. Legant & Patrum libros à nobis citatos.**

Succedit alia Quenellii thesis. *Fides, usus, augmentum, & præmium fidei, totum est datum pura liberalitatis Dei. Et quoad hæc certum est donum Dei esse, ut contra Semipelagianos jam vidimus; tota difficultas est de augmento; ubi Quenellius illud opponit ad Romanos. Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei, illud Ezechielis. Faciam ut faciatis, & illud Apostoli. Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere. Et prima ad Corinthios quarto. Quæ*

Ep. 89.

Pf. 54.

P. 66.

Rom. 10.

C. 15.

C. 19.

Mat. 23.

C. 1.

2. Pet. 1.

Luc. 18.

Mat. 6.

Jacob. 1.

Pf. 106.

Rom. 3.

Luc. 8.

Mat. 23.

Abac. 2.

Mar. 11.

1 Jo. 5.

Gal. 6.

Mat. 6.

C. 5.

C. 6.

C. 9.

Pf. 12.

Quæ

est qui te discernis? Quid habet quod non accepisti? Si autem accepisti quid gloriaris quasi non accepisset. At in ipso textu relictus responsum. Gratia Dei sum id quod sum, & gratia Dei in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi non ego autem, sed gratia Dei mecum. Non potest sibi veritas contradicere, nec in eodem nec in aliis textibus, at in eodem fidei contradicere stupidissimum est. Nec tantum testatur Apostolus, sed & ratione invicta confirmat. Si gratia non ex operibus, alioquin gratia non est gratia, at requiri opera millies ostendimus, & Quenellius ipse consistetur, requiri fidem, charitatem, & preces. Quin etiam ratio nostra nos docet, mercedem non esse gratiam gratis datam, & mercedem esse gloriam, & primum fidei, innumeræ Scripturæ testantur, & de se ipso, & in se ipso Paulus. Bonum certamen certavi cursum consummavi, fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex. Et Christus Magister ante discipulum. Voca operarios, & redde illis mercedem. Et rursus. Beati estis cum maledixerint vobis, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum adversum vos. Gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. Sic in aliis, in beatitudinis promissionibus. Beati qui persecutionem patientur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum. Uno verbo Cyprianus de exhortatione martyrii, multa & valida congerit testimonia. Quæ spes, & merces maneat iustus, & martyres post constitutiones hujus temporis, & passionis per Salomonem Spiritus Sanctus ostendit, & præcivis dicens. Esti coram Hominiibus tormenta passi sunt, spes eorum immortalitatis plena est. Esti in paucis vexati, in multis bene disponentur, quoniam Deus tentavit illos, & invenit eos dignos se. Et mox. Tunc stabunt iusti inquit in magna constantia adversus eos, qui se angustaverunt. Et iterum citat Psalmum. Qui seminavit in lacrymis, in gaudio metent, & præmia Martyrum & Confessorum. Nemo est qui relinquat domum, aut agrum, aut parentes, aut Fratres, aut uxorem, aut Filios propter regnum Dei, & non recipiat septies tantum in isto tempore, in seculo autem futuro vitam æternam. Et rursus. Non sunt inquit condignæ passionis hujus temporis, ad supercentenam gloriam, quæ revelabuntur in nobis. Et post plurima & eloquentissima monita concludit. Sine damno temporis, merces Deo Iudice reddatur, in persecutione militis, in pace conscientia coronatur: in corona quam etiam charitatis largitur Quenellius.

Parva loquor Apostolus omnes hortatur, & id omni experientia convincit. Nescitis quod ji qui in stadio currunt omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium sic currite ut comprehendatis. Omnis autem, qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet, & illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, vos autem incorruptam, ubi omnes currunt

ad bravium, & omnes sciunt in stadio currendum, omnes sciunt gloriam esse bravium, omnes in agone contendunt, alii in hoc orbe ob corruptibilem, alii iusti ob incorruptibilem coronam.

Legantur Beatitudines Christi. *Beati miseres, quoniam ipsi possidebunt terram. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati qui esuriant, & sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur, in titulo meritis mitis, misericors, sitire, & esurire iustitiam. Legatur Beatorum præmium. Tunc dicit Rex his, qui à dextris ejus erunt. *Matt. 25*
Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare, sitiivi, & dedistis mihi bibere, hospes eram & collegistis me, nudus & cooperulistis me, infirmus & visitastis me, in carcere eram & venistis ad me, ubi titulus est onerosus non gratuito, opera signantur non dona, & causa ea exprimitur, Esurivi enim. Legatur Historia servorum à Deo, & Domino præmia recipientium, vel lucrantis quinque alia talenta. *Att illi Dominus ejus Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca suscipi fidelis super multa te constituiam intra in gaudium Domini tui. Et de lucrante duo talenta. Att illi Dominus ejus, Euge serve bone & fidelis, quia super pauca suscipi fidelis super multa te constituiam, intra in gaudium Domini tui, in causa cuique nota, quia sic & alii servi. Legatur factum Abraham; credentis in spem contra spem, & Patris unigenitum machiantis. *Vocaverit autem Angelus Domini Abraham secundo de celo dicens. Per memetipsum jurovi dicit Dominus, quia fecisti bene rem, & non pepercasti Filio tuo nigentia benedicam tibi &c. Legatur interrogatio discipulorum. Tunc respondens Petrus dicit ei. Ecce nos reliquimus omnia, & secutissimus te. Quid ergo erit nobis. Et Christus amplissimum pollicetur. Uno verbo merces, & præmium millies respondent in utroque testamento; & merces non est purum donum ut constat, sicut & pugna, cursus, labores, & violentia ipsa designatur in hac causa de celo, violenti rapiunt illud. Denique innumeri sunt libri citantes Sacram Scripturam, ubi Sancti cum David justificationes, faciunt propter retributionem. Legantur numerosissime beatitudines Ephrem, ubi Beatus predicatur quis ex operibus, Legatur Augustinus de fide, & operibus, de Sermone Domini in monte, legatur Ambrosius de Abraham, de quo scribit. *Sed sicut coarctanda fuerant præcepta, ne quid lateret, ita etiam proponenda præmia ne foret desperare, & ea constant maxime ex Genesi, sic & alii Patres adducti.****

Innumeri & Hæretici merita consentunt. Hic Joannes Vvicleph in dialogis admittit actus bonos tanquam meritorios, & frequentem meriti nomen congeniat. Hic Joannes Hus, quo gloriantur Moderni, variis in locis meritum agnoscit, & inter alia de exequiis

quibus habet. *Nemo recipit de mercede post hanc vitam, nisi secundum quod meruit in hac vita. Patet ex hoc quia solus status vocationis est status meritorius primum beatitudinis sic merendi.* Et mox. *Christus Dominus noster est basis totius meriti membrorum Ecclesie.* Hic Crocius, *Reformati à Papistis separati sunt, non sunt separati corpore ob questionem de merito. Nec ab omnibus animo, non enim defuere, qui restitissent.* Hic Gerhardus locis Theologicis de bono opere. *Non negamus Deum in retributione pravorum ad opera passiones, & certamina Sancti Iovanni respicere.* Hic apologia Confessionis Augustanæ, probat ex illo Scripturæ. *Unusquisque accipiet mercedem juxta suum laborem, & mox. Cum operibus redditur vita eterna.* Hic Confessio Saxonica articulo decimo. *Etsi vita eterna datur propter filium Dei renatis, tamen simul etiam est merces bonorum operum.* Hic Confessio Bohemica articulo septimo. *Hanc etiam ob causam bona opera fieri debent, ut abundè subministraret introitus in eternum regnum.* Sic Kemnitius de bonis operibus, sic innumeri de fide per charitatem operante.

Opponit Quenellius Paulum ad Romanos. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei,* & ad Philippenses secundo. *Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere,* & primam ad Corinthios quarto. *Quid habet quod non accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti, at solvit jam Tridentinum dicens, vitam æternam tanquam gratiam, misericorditer promissam. & tanquam mercedem bonis ipsorum operibus, & Augustinus. Nulla ne sunt merita iustorum? Sunt plane quia iusti sunt, sed ut iusti fierent merita non fuerunt, sic Arcaicum secundum, & Celestinus in epistola ad iis citata. Tanta erga omnes Homines est bonitas Dei ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius dona, & constat cum sit consensus voluntatis; & duplex gratia concurrat.*

Innumera congerunt non esse condigna opera, ex Paulo, Patribus, & ratione, at Tridentinum quod sequimur non docet, nec multi Scottisæ, & Moderni, afferentes id haberi ex fidelitate, vel acceptance, unde Forbestus de justificatione in eo Bellarmino commendat, quamvis reprehendat, sed malè de condignitate; sic ex eo quod vocetur hæreditas, & Vossius de meritis bonorum operum reponit, Hæreditatem dari filio adoptivo multa ob hæreditatem patienti; adeò & Hostes sunt nobis considerati; imò & Dallæus non solum asserit, fidelitatem, sed justitiam, esse in Deo id servare, & accipit ab acutissimo Augustino, super verba Apostoli. *De reliquo reposita est tibi corona justitie. Ille qui tribuit misericordiam servat veritatem. Unde servas veritatem? Quis reddet nisi Dominus in illo die iustus Iudex. Indulgentiam donavit coronam reddis, & ibi opponit Patrem Iudici, donantem gratis reddentem quod debet. Quid tibi reddes nisi quod tibi debet? Unde tibi debet quid ei de-*

disti? Quis prior dedit illi & retribuetur ei. Debitorem Dominus ipse fecit se, non accipiendo sed promittendo, ubi solvit Augustinus mille argumenta, etiam antequam audiret. Sic cadunt omnes Crocii, ut constat quod nil debeat Deus, quod sint Christi merita, sic illud servi inutile sumus, humilitatem commendat operantis, alioquin Christus millies mercedem promisit, & Apostolus sedebitis super Sedes duodecim, & cuiuscumque aliquid relinquenti, & donanti vel calicem aquæ frigidæ, & beatitudinem innumeris pollicetur.

Ab errore in errorem ducimur à Quenellio. *Nunquam Deus affligit innocentes, & P. 70. afflictiones semper servituti, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.* Hic error est manifestus, vel ex Historia Tobias; ex hironidum excrementis cæci. *Hanc Tob. 2. autem tentationem, idè permisit Dominus evenire illi, ut posteris daretur exemplum patientia ejus.* Et Angelus de celo falli nescius. *Et quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te, ubi tentatio probat acceptos, & ex Angelo beati necesse probat, quod post veterem nova lex docet. Omnes qui pidi volunt vivere in Christo Jesu 2. Tim. 3. persecutionem patientur.* Rursus errorem cæcus natus confutat. *Interrogaverunt eum Discipuli ejus Rabbi qui peccavit hic, aut parentes ejus ut cæcus nasceretur. Respondit Jesus. Neque hic peccavit, neque Parentes ejas sed ut manifestetur opera Dei in illo.* Iterum libro integro Job error evertitur. Audiamus interim vetustissimum Cyprianum, tribus in locis perorantem, & triplici vineulo Hostes stringentem. *Bonus quoque, & justos plus laborare, & tolerare debere, quia probantur apud Solomonem. Vix signi probat fornax, & domines justos tentatio tribulationis. Item in psalmo quinagesimo. Sacrificium Deo Spiritus contritulum, cor contritum, & humilitatum Deus non spernet. Item in Psalmo trigesimo tertio, Proximus est Dominus contritulum corde, & humiles spiritus sabbabit. Item illic. Multa flagella iustorum, & ex omnibus illis liberavit illos Dominus de hoc ipso apud Job. Nudus exivi de utero matris mee, nudus ego ibo sub terram, Dominus dedit Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita scitamus est, sic nomen Domini benedicuntur. In omnibus his quæ contigerunt ei nihil peccavit. Job labiis suis in conspectu Domini. Et relatis textibus Matthæi; & Joannis de hoc ipso ad Corinthios secunda. Datus est mihi stimulus carnis mee Angelus Satana, qui me colaphizat ne me extollat. Propter quod ter Dominum rogavi, ut discederet à me. Et dixit mihi sufficit tibi gratia mea; Nam virtus in infirmitate perficitur. De hoc ipso ad Romanos. Gloriamur in spe claritatis Dei, non solum autem sed gloriamur in pressuris, scientes, quoniam pressura tolerantiam operatur, tolerantia probationem. Et mox. Quam ardua via est, quæ ducit ad vitam, & pauci sunt, qui eam invenierunt de hoc ipso*

C. 174.

C. 12. scilicet 6.

P. 138.

P. 92.

P. 246.

C. 8.

P. 102.

C. 18.

L. 5. c. 1.

Theol.

ibid. 3.

L. 3. c. 6.

Ecol. 17.

Matt. 5. 70. 16.

C. 12.

C. 5.

Matt. 7. 70. 16.

Eccl. 3.

in Tobiam. Ubi sunt iustitia tua ecce qua pateris. Item in Sapientia Solomonis. In locis impiorum gemunt iusti, in illorum autem perditionem abundantant, ubi non peccavit Job coram Domino, & castigatur, per Holles nostros sine culpa, & datus est Satanas Paulo ne se extollat, ubi virtus in infirmitate perficitur, ubi Paulus gloriatur in pressuris, nec quis gloriatur de pœna peccati, & pressura tolerantiam operatur, ubi arcta via cœli non culpa cruciatur, ubi Tobias est patientiæ exemplum, & iusti abundant in perditionem impiorum. Nec ergo hic pœna nominatur, & alii tituli clarissimè denotantur. Rursus peccator facundissimus Cyprianus. Ad hoc tentari Flamines à Deo, ut probentur in Genesi; & tentavit Deus Abraham, & dixit ad illum, Accipe Filium tuum unicum, quem diligit Isaac, & vade in terram, imponas illum ibi in holocaustum hostiam, in unum ex montibus, de quo dixero tibi. De hoc ipso in Deuteronomio, Tentat Dominus Deus vestrorum, ut scias si diligitis Dominum Deum vestrum ex toto corde vestro, & ex tota anima vestra. De hoc ipso in Sapientia Solomonis. Et si curam hominibus tormenta possi sunt, spes eorum immortalitate plena est, & in paucis veritati, in multis bene dissonant, quoniam Deus tentavit illos & invenit eos dignos se. Tanquam antrum in fornace probavit illos, & quasi hostie holocausta accepit illos. Et mox. De hoc ipso in Machabæis. Abraham nonne & in tentatione inventus est fidelis, & deputatum est ei ad iustitiam, ubi legis titulum anplum probationem. Tertio tandem de exhortatione martyrii, Cyprianus paucis multa restringit. Nec nova, aut repentina hæc sunt, que nunc accidunt Christianis, cum boni, & iusti semper, & Dei lege innocentiæ, ac vere religionis timore devoti perpressuras, & injurias, & graves, ac nulliformes infestationum pœnas angustis itineris difficultate gradiantur. Sic in origine statim mundi Abel iustus à Iavæ primus occiditur, & Jacob fugatur, & Joseph venditur, & David misericordem, Saul Rex persequatur, & Heliam majestatem Dei constanter, ac fortiter asserentem Ren Acab opprimere conatur. Zacharias Sacerdos interficitur in medio templi. & altaris, ut illic Helia ipse fiat, ubi Deo hostias immolabat. Tot denique martyria iustorum sæpe celebrata, tot adita in posterum fidei, & virtutis exempla, & mox, tres pueri in fornace memorati, & suo calamo septem Machabæos. Ad hoc patientiæ titulus est via cœli arcta, non pœna peccatorum conficta. Quod & generali inductione firmat Hieronymus. Enim verò misericos Deus nullis rebus quedam etiam jucunda permiscuit. Quod certe in Sanctis omnibus facit, quos neque tribulationes, neque jucunditates sine habere continuas, sed tum de adversis, tum ex prosperis iustorum vitam quasi admirabili varietate contextit, ubi cernis misericordiam non iustitiam, adversas res vel iustus exhibere; quod innumera largitur exempla.

Adhuc tanta non sufficit ubertate, tres integros libros Chryostomus de providentia, in nostra causa prodigus conscribit, & providentiam Dei validè tuetur. Quod autem Deo non solum malis, verum & bonis humiliter i. i. atque incurvari saltare sit rursus significat Propheta cum dicit. Bonum mihi Domine, quia humiliasti me, ut discam justificationes tuas. Post hæc & Hieremias hac eadem, sed non eisdem verbis exclamas. Bonum iniquis Vtr si portaveris jugum grave à juventute sua; Sedebis solitarius, & sacebis, & de se ipso Deum obsecrat dicens, non fit tu mihi porrens in alienationem in die malo; Beatus item Paulus, qui tantò munere gratiæ celestis effulsit, tantumque naturam excessit Hominum, boni tamen hujus aelitate indigebat. Quo circa etiam dicebat, datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Satanae, qui me colaphizet, ut non extollar. Propter quod ter Dominum rogavi, ut recedas à me, & dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea nam virtus in infirmitate perficitur. Postea certe sine persecutionibus, & pressuris, laboribusque, & judiciorum predicatio perfici, sed tamen id maluit Chrislus predicantibus porrens, ipsorumque commodis per omnia consolens. Quo circa accebat benedictus. In mundo profectum habebitis; Capientibusque castelle regnum ingredi, angustiam vestram arripitio jubet, ubi vides titulus patientiæ, quod ex aliis eruditissimè vincit, ex eo quod tentatio est, vita Homini super terram &c. Sic & Augustinus libro de agone Christiano, & Leo de quadragesima convincunt.

Unum tolerari mihi non potest B. Virginiem, de qua Augustinus, & Tridentinum, cum de peccatis agitur nolunt habere questionem, in cuius immaculatam conceptionem, teste Natali Alexandro, maxime inclinat Ecclesia, passim ob peccata dolores, & gladio in anima transverberatam.

Somnia sunt & fallæ quæ afferuntur, Deum fore crudelem si iustus affligeret, Patrem non servire in Filios, non distingui à punitione flagella, & ordo universi turbatur ex Augustino, si detrahitur peccatis miseria persequeris, nec aliquem sine peccato miserum fore. Quem diligit Dominus corripit & quasi Pater in Filio complacet sibi, ubi vides causam correctionis dilectionem, sicut & in Tobia, Quis acceptus eras Deo, ubi legis Deum Patrem non carnificem, in nobis agere quod egit in filio, ubi Apostolus gloriatur non queritur, gratias agit Job non querelas, ubi Deus flagellat beneficis, & additis Dominus omnia quæcumque fueras Job duplicia, & tormenta damus ad nobilem usuram, ubi Apostoli gaudebant non querebantur. Ibant gaudentes à conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati, ubi Mater Machabæa Filiis, non delicatè, sed fortiter diligens mortem suasit non vitam, exclamans. Excipias morem, ubi millies patientes prædicantur ut Beati, Felix inquit Tertullianus, cui Deus dignatur irasci.

C. 15.
C. 12.
C. 15.

I. h. c. 2.

I. h. c. 2.
I. h. c. 2.

Prov. 1

C. ult.
Job.

Mat. 5

L. c. 17.

7. ac. 1.
Matt. 5.

irasci, *Beatus vir qui sustulit tentationem, Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam*, non propter ipsorum culpam.

Innumera jungi possent ex paginis Sacris, aliqua juvat addere ex profanis, ut Gentiles judicent Christianos. Socrates eodem hilari vultu, ivit ad mortem, ac ad nuptias, gaudens, quod mortem pateretur immeritam, adeo distinguit tormentum à pœna; cum supplicium sit pœna peccati. Unus legatur Senecæ liber de providentia. Deus viros bonos, ut severi Patres suos Filios, durius educat. Et mox virum fortem appellat spectaculum Deo dignum. Et iterum. *Ignem experitur in Mutio, paupertatem in Fabricio, exilium in Rutilio, tormentum in Regulo, venenum in Socrate, mortem in Catone.* Quantum error est Christianum à Gentili edoceri, & pudor. Quanta est inversio rationis ipsius, Patrem dare Sibaritam non Spartanum, qui nascens in clypeo pro cuna reponit, imò delicatus est miles sine labore, & Phrygiæ non Phryges vocant Trojanos, Hostes in laboribus indurati, & docent omnes militiæ Magistri, & omnes ex Tertulliano cognoscunt, nemo cum deliciis ad bellum venit, & militia est vita Hominis.

P. 71.

Inauditum est quod sequitur. *Homo ob sui conservationem potest se se dispensare ab ea lege quam Deus condidit in sui utilitatem*, cum ex Bernardo de præcepto, & dispensatione, nec Deus ipse possit dispensare, sic major erit auctoritas Hominis quam Dei, & cum dispensatio, utpotè juris relaxatio, auctoritatem indicet dispensantis, quod ex utraque lege constat, major erit Homo Deo ipso. Hoc inauditum est, vel apud Hæreticos, qui ut præcepta fervent, liberè fingunt humano jure inventa, ità Papæ primatum humani juris, Episcopatum ex Ecclesiæ consuetudine ortum, ut utrumque noxium tollant, nunquam verò ausi sunt tollere, si divinitus dicent institutum. Inauditum est vel apud Gentiles, Deorum leges dispensari ab Hominibus, imò invictum Deorum iudicium decidebant, ut constat apud Tullium pro Milone, sapientissimæ Dææ decretum, omnibus venerationi existisse.

Mirabile est à Catholico hæreticos excitari, & Donatistas declarari fideles, quod nec audent Lutherus, & Calvinus, nec in una tantum thesi, sed in septem. En ipsarum prima, & tertia. *Nota Ecclesia Christiana est, quod sit Catholica, comprehendens, & omnes Angelos cæli, & omnes Electos, & justos terræ, & omnium secularium, & rusticus. Ecclesia sive integer Christus Incarnatum Verbum, habes ut Caput, omnes verò Sanctos, ut membra, & alia. Nihil spatiosius Ecclesia Dei, quia omnes Electi, & justii omnium secularium illam componunt.* Infinita est ratio- num congeries in Quenellium, & summa tantum capita innuunt. Primum Caput est Ecclesia vetus, ubi peccatores cum justis confunduntur. *Ecce respice populus tuus omnes nos, & ante. Et nunc Domine Pater no-*

ser es tu. En Ecclesia populi Dei, & Filiorum, & audi in eodem capite peccatores. *Ecce tu iratus es, & peccavimus.* Et mox. *Et facti sumus ut immundus omnes nos omnes, & iterum. Et iniquitates nostræ quasi ventus abstulerunt nos. Non est qui invocet nomen tuum.* Et Jeremia quinto cum lachrymis scribitur. *Propheta prophetabant mendacium, & Sacerdotes applaudebant manibus suis, & populus meus delinxit talia, ubi populus Dei est, & maximè vitiosus, ubi David in Regibus adulter, Heli in filiorum educatione reprehensus, & inter Pontifices castigatus, & innumeri alii vel agnoscente Calvino. Alterum Caput est Prophetas cum impiis communicasse in Ecclesia, imò Christum ipsum cum Pontificibus; & convenisse in eodem templo cum Phariseis. Adde vel in Ecclesia Christi, peccata, & quidem gravia reperiri.*

Si peccaveris in te Frater tuus, vade, corripe eum. Et mox. *Si autem te non audierit, alibi te cum uno vel duos, ut in ore duorum, vel trium stes omne verbum. Quod si eos non audierit dic Ecclesie.* Et prima ad Corinthios quinto sunt horribilia. *Audiat inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes ita ut uxorem Patris sui aliquis habeat. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut sollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit, en de numero fidelium tolli debet, & passim Christus & Paulus, fidelium vitia transigunt. Adde ejiciendos ab Ecclesia in ea esse; Si Ecclesiam non audierit sit tibi velus Ethnicus, & Publicanus, tollatur de medio vestrum, qui hoc fecit; & mox. Jam judicavi &c. tradere bujusmodi, Sarna in interitum carnis.* Adde præcipua Capita ut Pastores, & Doctores ipsos Ecclesiæ vitiosos. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores, & scimus Prophetas cum Caipha Sceleratos, & Doctores ipsos audiendos non imitandos. Super Casubredam Moysi sedevimus*

Scribe, & Pharisei, omnia quæcumque dixerint vobis servate & facite, secundum verò opera eorum nolite facere, si ergo audiendi sunt de Ecclesia sunt, imò sunt ipsa Ecclesia docens; sic Anna, Caiphas, & alii erant scelerati, & ad servos ipsos Christi Domini, malos iudicio Domini extitisse, & tamen erant de ipsius familia, ipsi familiæ superpositi, & præsidēs. Sic regnum cælorum assimilatur Regi, qui possit rationem cum servis suis. Oblatus est ei unus, qui debebat ei decem millia talenta, & Præses ipsi servorum. Si autem dixeris malus servus ille in corde suo. Moram facit Dominus meus venire, & ceperis percutere servos suos; sic de villico iniquitatis in vinea existente. Adde parabolas quinque Virginum fatuarum, quibus dicitur à sponso nescio vos, convivii nuptiarum quò intravit, etiam non vestitus veste nuptiali. Sagenæ missæ in mare, ex omni genere piscium congregantis, bonos simul & malos. Adde in Ecclesia institutum tribunal,

Prop. 72
76.

4. 64.

Matt. 18

1. Cor. 5.

Matt. 18

Eph. 4.

Matt. 23

Matt. 18

c. 24.

Matt. 29

C. 20.

C. 13.

ad peccata ipsa tollenda; & retinenda. *Quodcumque ligaveris super terram eris ligatum & in cælis, quodcumque solveris super terram eris solutum & in cælis. Quæcumque alligaveris & in cælis, erunt ligata, & in cælis, quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in cælis.* Et alibi. *Accipite Spiritum Sanctum quoniam remiseritis peccata remittentur eis, quoniam retinueritis retenta sunt, & apud Jacobum Apostolum. Confitemini alterutrum peccata vestra, & apud Matthæum & Petrus, & Christus. Domine quoties peccabit in me Frater meus, & dimittam ei? Cui Dominus non dico tibi usque septies, sed usque septuagies septies, ad hoc peccata sunt remittenda, & quidem septuagies septies, cum ad veritatem nostram firmandum, satis est vel semel Christianum peccare, sic Christus enumerat peccata, quæ in hoc seculo remittuntur, alia in Spiritum Sanctum, quæ neque in hoc seculo, nec in futuro, & ibi Judæos fideles reprehendit. *Generatio mala, & adultera signum queris, & signum non dabitur ei.* Et mox. *Viri Niniivitæ surgent in iudicio, & condemnabunt generationem istam. Quia pusillitiam egerunt.* Denique arguit ex Evangelio Gregorius. *Alitit Filios hominis Angelos suos, & colligent de regno ejus omnia scandala, & hoc in Ecclesia nostra, non in triumphante, ubi nulla scandala sunt quæ colligi possint.**

Post tot capita suppeditat Augustinus, inductiones & validas, & suas; contra epistolam Parmeniani. *Dicant ergo mihi, cui Sancto secundum saltem spiritualem obsecratis, vel in Sacerdotibus, vel in populo constituto, malus aut maculatus Sacerdos? Ubi eras Moyses & Aaron, ibi marmuratos sacrilegi, quos Deus de facie sua semper perdere minabatur. Ubi eras Caiphas & ceteri tales, ibi Zacharias, & Simeon, & ceteri boni? Ubi Saul ibi David, ubi Hieremias, ubi Esajas, ubi Daniel, ubi Ezechiel, ibi Sacerdotes mali, & populi mali, sed sarcinam suam unusquisque portabat, & concludit exemplo Christi. Cum pro illo esset offerendum legale sacrificium, nunquid devotissime est illud templum, quod ab eo vocatur spelunca latronum, quo credit & boni intrabant, & mali, ubi vides copiosa exempla, & in templo mali fecerunt Domum Dei latronum speluncam. Est & alia ejusdem enumeratio. *Tolerat Moyses adverteri Denm tot millia murmurantia, & toties offensantia Sanctum nomen ejus. Tolerat David Sannem persecutorem suam sceleratis moribus, caelestia deserentem, magicis artibus inferna querentem, occisum vindicari, Christum etiam Domini, propter Sacramentum venerandæ unitatis appellat, Tolerat Samuel nefandam Filios Heli, perversosque Filios suos, quos populus quia tolerare voluit divina veritate accusatur, divina severitate correptus est, tolerat denique ipsum populum superbum contemporem Dei. Tolerat Esajas, in quos tam multa vera crimina jactantur. Tolerat Hieremias, à quibus tanta perpetratur.**

Tolerat Zacharias Phariseos, & Scribas, quales eo tempore fuisse Scripturas testatur. Scio me multos pratermississe, En in veteri testamento, quos mali, & mixti cum bonis, & tolerati. Et mox. Attendat etiam post Domini adventum, ubi malis plura hujus tolerantia, per totum orbem invenirent exempla, si omnia scribi, & in auctoritate redigi potuissent, tamen hæc ipsa quæ habemus adverte. Tolerat ipse Dominus Judam, Diabolum, furem, & venditorem suum, finis accipere inter innocentes discipulos, quod Fideles norant pretium nostrum. Tolerant Apostoli Pseudo Apostoli, & inter sua querentes non quæ Jesu Christi, Paulus non sua querens, sed Jesu Christi, cum gloriosissima tolerantia con-versatur. Postremo quod paulo ante commemoravi, divina voce laudatur sub Angeli nomine Præpositus Ecclesie, quod cum odisset malos, eos tamen sentavit, & inventus pro nomine Domini toleravit, ubi pauca tangit novi testamenti, & multa omisit veteris.

Ne his contentus tota emphasi de unitate Ecclesie subdit. *Habemus innumerabilia testimonia, & de commixtione Malorum, cum malis in eadem commixtione Sacramenti, sicut Judas ab initio malus, inter bonos undecim conversatur est, & de bonorum paucitate propter malorum plurimum comparationem, & rursus de bonorum multitudine per se ipsam considerata. Ex quibus ne longum faciam pauca commemoro, & in Canticis canticorum, quod de Sancta Ecclesia dicitur omnis Christianus agnoscat, Sicut liliam in medio spinarum, ita proxima mea in medio Filiarum. Unde appellat spinas, nisi propter malignitatem morum? Et easdem unde Filias nisi propter commanitionem Sacramentorum? Videt etiam Ezechiel signatos quosdam, ne cum malis pariter intervirent, de quibus dicitur. *Qui genuit, & merent peccato, & iniquitates populi mei, quæ sunt in medio cornu. Populum suum non dicere, quem solus illis ille sit perire non jubet, nisi eum populum, qui ejus Sacramenta gestabat. Dicit Dominus de superseminatis Zizanii. Sinite utroque crescere usque ad messem, id est Iristicum & Zizaniam, & ipse interpretatur messem suam esse seculi, agram vero ubi utrumque seminatum est, esse mundum. Operet itaque usque in finem seculi crescere utrumque per mandum. Et mox. Est alia similitudo apertissima de commixtione bonorum, & malorum, intra eandem Sacramentorum Communionem, & connexionem, quam Dominus ipse ponit, & exponit. Simile est inquit regnum cælorum sægenæ missæ in mare, quæ congregat omnia genera piscium. Cum autem esset impleta, adduxerunt eam ad litus, & sedentes elegerunt optimus, in vase sua, malos autem foras miserunt, sic erit in consummatione seculi, exhibent Angeli, & separabunt malos de medio justorum, & mittent eos in caminum ignis, ubi erit stertus & stridor dentium. Nulla ergo malorum commixtio terret bonos; ubi vides ianu-**

Innumerabilia testimonia, de bonorum & malorum commixtione.

Parva sunt hæc quamvis maxima, arguit Augustinus tractatibus, & integris libris. Integro psalmo contra partem Donati auditur. *Abundantia peccatorum soles Fructus conturbare; Propter hoc Dominus noster voluit nos framonere, comparans regnum calorum reticula misso in mare &c. Bonus in vasa miserans reliquos malus in mare, & ibi sulo calamo malos bonis ipsis permixtos deseribit.* Et libro primo contra Parmenianum concludit. *Quapropter Zizanium, vel paleam Catholicæ segetis, nobiscum copiosissimè accufent, sed nobiscum ferre potentissimè non dubitent. Noli enim Dominus ante tempus eradicare Zizania, & ad frumentorum comaritione separare;* Et libro secundo solvit rationes Parmeniani, & tela ipsius in ipsum retorquet, communionem fontium occultorum suscipientem, ut illud. *Peccatori autem dixit Deus. Ut quid exponis justificationes meas, & assumis testamentum meum per os suum &c.* Et libro tertio respondet textui Apostoli. *Auferite malum ex vobis ipsis, ubi aut inscrim videamur ne forte non sensura dicat Apostolus, Auferite malum à congregatione vestra, sed auferite malum ex vobis ipsis.* Sunt etiam libri duo contra Gaudentium, ubi cum Cypriano ipso, docet in Ecclesia esse Zizania, & laudat Emeritum, cum quo disputavit, Et in quem librum integrum scripsit. Sunt etiam libri tres contra literas Petilianii; & de unitate Ecclesiæ modum ostendit, quo Innocentes inter malos custodiantur. Sunt & libri quatuor in Cresconium Grammaticum, ubi oppositiones aduersas resolvit, & retorquet in ipsum consistentem, peccatores oculos remittere peccata, *Oleum autem peccatoris non impinget caput meum; Si quis baptizatur à mortuo nihil prodest lavatio ejus, & suscitatur causam Optati, & Maximianistarum, ubi Donatistæ suo se gladio confoderunt, & mali recepti sunt cum bonis. Sunt & plures collationes in eare, denique libri septem, de baptismo contra Donatistas, ubi latè Augustinus argumenta, ab hæreticis transfert in peccatores, qui ex omnium sententia peccata remittunt; dant Spiritum Sanctum cum non habeant, & libro de unico baptismo concludit. *Sicut in ipsa unitate Dominica area, nec propter bonos laudanda sunt mala, nec propter malos deserenda sunt boni.* Ad eò tempore Cypriani, & Afrorum, vel etiam Orientalium cum Firmiliano, ne unus quidem eest inventus, qui malos fideles negaret, peccata fidelium remittere, imò nec Novatiani, nec Montanistæ, nisi in gravissimis sceleribus id negare sunt ausi. Sic legatur totus Salvianus, fidelium peccata commemorans, sic Chrysostomus pluribus tomis, in fideles invehitur peccatores, quos in Ecclesia positos confitetur, sic Gregorius in moralibus, sic Leo in sermonibus, & alli multi.*

Immensum opus remanet, ex veteri, &

novo testamento collectum. Legantur libri Moyssi, Judicum, & Regum, & innumera electi populi crimina, volumina integra component, & in novo quatuor Evangelia, ubi Christus Judæis, & populis, & Sacerdotibus, & vera & innumera crimina opponit. Et ne tot libros evolvere cogantur, unum vel alterum Psalmum percurrant. *Ne sicut filii Patres eorum, generatio prova, & exasperans, Generatio qua non direxit cor suum, & non est creditus cum Deo Spiritus ejus. Filii Ephrem intendentes, & Mirrentes arcum, coaversi sunt in die belli. Non castidierunt testamentum Dei, & in lege ejus noluerunt ambulare. Et oblit sunt beneficiorum ejus, & mirabilia ejus, qua ostendit eis. Et post multa miracula, & beneficia. Et apposuerunt adhuc peccare ei, in iram excitaverunt Excessum in iniquo, & tentaverunt Deum in cordibus suis, & crimina post crimina enumerat. Et rursus. Peccavimus enim Patribus nostris, injustè egimus iniquitatem fecimus, Patres nostri in Egipto non intellexerunt mirabilia tua &c. Et de nova & veteri lege Stephanus. Vos vestri Spiritui Sancto resistitis, sicut Patres vestri, ita & vos. Quanta sunt in Evangeliiis eorum crimina. Sunt teste Baptista. *Genitrix viperarum, ex Christo generatio prova, & adultera, vocat peiores Sodoma, sunt progenies viperarum, sunt increduli. Et non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem eorum, vocat le exaltantes supra Deum. Irritum scilicet mandatum Dei propter traditionem vestram, & passim clamant veritas, & in plateis, & templis contra Judæos.**

Amplissimum aliud opus est citare, & Prophetas & Apostolos corrigentes. Corripit ab initio Isaias. *Filios emirivi & exaltavit, ipsi autem speraverunt me. Cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit. In gens peccatrici populo gravi iniquitate, servivi nequam filii sceleratis. Et mox. A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Et mox. Audite verbum Domini Principes Sodomorum, percipite auribus legem Dei vestri, populus Gomorrbæ. Nemo mihi multitudinem vicissimarum vestrarum dicit Dominus, & totum quintum. Caput plenum est eriminibus; Vides ergo Filios & populum Dei, simul & filios Diaboli per imitationem. Corripit lachrymis potius quam vocibus Jeremias. *Arguet te malitia tua, & aversio tua increpabit te. Scito & vide quia malum, & amarum est reliquiste te Dominum Deum tuum, & non este timorem mei apud te. Et mox. In omni enim colle sublimi, & sub omni signo fronsoso tu prosternebaris meretrici. Et dixi, subdit alibi enumeratis criminibus. Cum fecisset hæc omnia revertere ad me, & non est reversa. Lege & totum Joel, & alios propheticos.**

Et de epistolis Pauli audiamus Erasmus. Quoties Paulus clamant in PseudoApostolos ut canes, in malos operarios, in falsos

Frates, ventris mancipia. Solent omnia rerum fervere principia. Erat tum temporaria, & pusillus grex, & tamen in hoc erant dissidia, falsiones, contentiones. In hoc erat qui palam uxoris loco novercam haberet. Et mox. In hoc qui mentiretur, qui circumvenirent, qui fraudarent fratres, qui circumciderentur. In hoc aliquæ otiosæ, onerata peccatis. In hoc erant viduæ, quæ collecto ex Ecclesiæ cibo lasciva, & alia gravissima committebant, fideles illi primi in Ecclesia.

Ex his habet Ecclesiam constare, & præscitis, in hia etenim sunt innumeri, Judæa, Saul, Caiphas, Virgines fatuæ, servus nequam &c. Frustra Ecclesia ut arca describitur, in qua salvati sunt omnes, quippe Patres ea arca pro se utuntur, ita Hieronymus contra Luciferianoa, *fecit sunt in arca parvas, badi, lupus ita, & hic iusti, & peccatores, & Augustinus solvens Cypriani argumentum ait. Sicut arca non alia, sed eadem*

Post. 1. 5. aqua, & in arca postros salvos fecit, & extra aquam positos incremuit, sic non alio sed eodem baptismo, & boni Catholici salvati sunt, & mali Catholici vel hæretici pereant, & Cyprianus non errans de unitate Ecclesiæ, in eo comparat, quod extra Ecclesiam velut extra arcam salus non esset. Frustra soli electi oves dicuntur, cum & reprobi dicantur

P/73. 11 77. oves. Iratus es super oves pascuæ tuæ. Frustra Corpus mytilicum Christi comparatur naturali glorioso, quippe respondet Augustinus Christi corpus, exitiis & mortuæ, & mortale. Frustra illud afferitur tanquam validum. Ex nobis prodierunt, sed non erant

1. 7. a. ex nobis, nam si fuissent ex nobis, permanisset utique nobiscum, quippe ibi agit de hæreticis. Quia Antichristus venit, & nunc Antichristi facti sunt multi, & mox. Hic est Antichristus, qui negat Patrem & Filium. Frustra opponitur Augustinus libro quinto

C. 16. de baptismo. Numerus ergo ille iustorum, qui secundam propositionem vocati sunt sancti, de quibus dicitur est. Novit Dominus qui sunt ejus ipse est hortus conclusus, quippe, ait prædestinatos in lilio, reprobos in spinis inveniri. Nam dicas mihi aliqui quomodo trespasserint in hortum conclusum, & fontem signatum, quos seculo solis verbi, & non factis renuntiasse Cyprianus, & tamen intus fuisse testatur. An iste sunt spina in quorum medio est illa, nempe Ecclesia prædestinata, sicut lilius quod in eodem cantico dicitur.

Tandem reo confitentis audimus. Ita Calvinus & dicit, & confirmat; libro quarto institutionum capite primo. *Quid si Apostoli sententia quoque occurrit inter Corinthios, non parvuli erroverunt, sed totum pene corpus labes occupaverat. Non una erat peccati species sed plurima, imò alibi, ex veteri lege confirmat, ubi & Sacerdotes mali erant, & populi. Ita & validius Melancthon facit Jacob, & Abraham peccatores, in examine ordinatio de conjugio. Quia sancti non sunt sine vitii. Ita Petrus Martyr in locis com-*

munibus, confirmat ex Christo erga Scribas. *Super Carbedram Moyse sederunt Scribae &c. Ita consentit Bucanus de Ecclesia. Propheta* *Class. 4.* *semper malos habuerunt inter suos Auditores, non tamen ab eis discesserunt. Et Christus in suo catu, Judam ad extremum tulit. Et unus* *Lec. 41.* *Crucius de cunctis, nullum novimus, qui propter corruptissimos Cleri Papistici mores, à Romana discessisse dicat, ubi vides omnia* *C. 5.* *Moderna convenire, & antiquis exemplo proprio revictis, ut millies Augustinus docet se retractasse.*

Solvit Augustinus Hostium rationes, & septem libris integris contra Cyprianum, retorquet in malis rationes, quas Cyprianus fert contra hæreticos, nec ipsos posse largiri Spiritum Sanctum, esse oleum peccatoris & tamen ex Cypriano confirmat, eos esse in Ecclesia, nec vel unum extra Ecclesiam posuerat, imò inventi sunt soli Donatistæ, ob eam rem hæretici, libris integris Augustini conclamati, qui & ipsi uniti sunt Maximianistis, ideoque & malos in Ecclesia coacti sunt fateri. Quod igitur negant Hæretici omnes cum Catholicis, solus affirmat Quenellius, quamvis in Ecclesia veteri nemo dubitaret, & argumenta Hostium non tantum solvit, sed in Hostes retorquet Augustinus, ut illud tota pulchra es amica mea, cum ibi dicitur, Nigra sum sed formosa, sicut lilius inter spinas, sic amica mea inter Filias, cum dicitur Sancta ex nobilitate parte, ex illa columba, quæ ligat & solvit, & malos mores in ea vel Donatistæ, agnoscerent tandem & faterentur? Unus difficultatem, facit Pacianus, malos asserens non esse in Ecclesia, at quamvis difficilimus sit apud aliquos, nullam tamen invenit difficultatem, cum scribat contra Novatianos, & malorum nomine ipsos intelligat, & Schismaticos, & hæreticos, qui certè in Ecclesia esse non possunt, præsertim cum & Novatiani malos in Ecclesia ponerent, excluso peccato ad mortem, & gravissimis non aliis minoribus.

Aggreditur validissimè nos Quenellius, cum hæreticis omnibus confederatur, quod abstulimus idiotis Sacram Scripturam, utile, *Præp. 79* *80. 81.* *ac necessarium est omni tempore, omni loco, & omni Personarum generi studere, & cognoscere Spiritum, pietatem, & mylleria Sacra Scripturæ. Et immediatè. Lectio Sacra Scripturæ est pro omnibus. Et rursus. Obscuritas Sancta verbi Dei, non est laicis ratio dis, emfandi se ipsos ab ejus lectione: Et quatuor aliis thesibus pugnat, & in ultima non hæreticos conclamat. Eripere simplici populo hoc salutium, jungendi vocem suam voci totius Ecclesiæ, est usus contrarius praxi Apostolice, & intentioni Dei. Quam verò sit hoc falsum, & erroneum, totus orbis agnoscit, cum Scriptura ab Apostolis non sit versa, in lingua omnium nationum, nec aliquis vel unquam id somniavit, vel finxit; imò tribus linguis Hebræa, Græca, & Latina, præcipuè adhibita sunt Sacra Biblia, quæ Christus titulo*

C. 14.

Pr. 86.

tulo sum crucis honoravit, ut notat Hilarius præfatione in Psalmos. *Hic maxime tribus linguis Sacramentum voluntatis Dei, & beati regni expectatio prædicatur, ex quo illud Pilati fuit, ut his tribus linguis Regem Judæorum Dominum, Jesum Christum esse præficeret.* Est & alia Apostolorum praxia, ubi Petrus, & Jacobus non nisi Græcè scripserunt, Judæis per totam orbem dispersa, quæ lingua patria erat ejus regionis. *Nonne isti qui loquuntur Galilæi sunt? Et ecce nos audimus illos loquentes nostris linguis, & suæ illos enumerat textus; & ita Paulus Græcè scripsit Romanus, ex Augustino libro secundo questionum Evangelicarum, qui & docet ad intelligentiam Scripturarum, peritiam trium dumtaxat linguarum, Hebræicæ, Græcæ, & Latine requiri, adeo tribus linguis tantum in antiquitate legebatur Scripturæ, & hoc docet cum agit de Doctrina Christiana, & loquitur de praxi Apostolorum eorundem, non de praxi quam Apostoli accusarent.*

Idem docent Episcopi ab Apostolis edocti, & traditione Apostolorum secuti, in suas quicquæ linguas sacra Biblia non transferentes. Ad hæc Apostolicum est quod Apostoli requirunt, & praxia est Apostolorum non abusus. Id cum Apostolia, & viria Apostolicis, universa docet Ecclesia, quæ ex Paulo est columna, & firmamentum veritatis, & antiquissima æquæ ac purissima Ecclesia, ad hæc usque nostra tempora & si grande visum est Hieronymo dicere, adversus Joannem Hierosolymæ Præfulem. An tu sola Ecclesia ea? grandis est Quenellium esse supra Ecclesiam, & Ecclesiæ totius Censorem. Id etiam confirmat Ecclesiæ vetus, quippe post annos septuaginta captivitate Hebræi, propriam linguam oblitii, Chaldaicæ, vel Syriacæ sunt usi, & tamen hebræica lingua sacra Biblia legebatur in templo ut constat libro secundo Esdræ. *Disis autem Nebemias ipse est Athesatba, & Esdras Sacerdos, & scriba, & Levita interpretantes universo populo.* Et mox. *Et in die secundo congregati sunt Principes familiarum universi populi Sacerdotes, & Levite ad Esdras Scribam, ut interpretaretur eis verba legis, ubi Esdra populi legem interpretatur.*

Hoc & nos edocent Ecclesiæ Doctores, præcis ab Ecclesiæ edocti, & duo sufficient Græcis, & Latinus, Alter magna Basilina in Historia Theodoretæ, Præfæcto coquinæ regiæ de fide disputanti, acutissimo stylo reposuit. *Tuum est de palmentis cogitare, non dogmata divina decoquere.* Non sunt hæc verba nostra sed Basilii, coquis singulis hæreticis directæ, Tuum est de pulmentis cogitare, non dogmata divina decoquere, sic & Sartoribus etiam bæresiarchis, Tuum est vestes non textus consuere &c. Alter est Hieronymus errorem jam prædamans, imò & antiquum, & modernum reprehendit. *Quod medicorum est promittunt Medici, trahant fabricis fabri, sola Scripturarum ars est, quam*

sibi passim omnes vendicant. Et mox. *Hæc garrula anus banc delirus senex.* Videat Quenellius anum deliram lacerare.

Acutissimè pungit hoc Nazianzenus, *Jam ipsam verbi distributionem, & post plura. Divini inquam verbi, & excelsi distributionem, quam omnes hac æstate profiterentur si quis est alius, qui præfidentis animo suscipias, aut consuscipis ingenuis esse censas hunc ego solertia nomine admiror, ut dicam stultitia, & evincit vel ex arte saltandi, & canendi, quæ tempus, & labores quærit. Sapientiam autem quæ omnibus præest, & post plura, rem usque adeo legem & proceritiam esse existimabimus, ut ad hoc ut quispian sit sapiens voluntas sola requiratur? Magna vercè stultitia hoc fuerit. Et rursus. *Aut ne hæcenus quidem sapientes sunt, ut justitiam suam cognitam habeant, & concludit morbum esse lugendum. Jamandum verò miraculis tantum, ut in Petro, & Paulo est factum, & apud Hebræos aliqui libri, post annum vigesimum quintum legebantur, & Cantica ex Origine in proemio, non nisi perfecta & matura ætate, & ex Hieronymo Ezechiel legebatur, trigesimo tantum anno completo, sic alia Patres oppositi Quenellio.**

Pugnat contra insensatos Orbis terrarum. Totus Oriens Græca editione est usus, ut narrat in prologo Paripomenon Hieronymus. *Alexandria, & Ægyptus in Septuaginta suis, Hefebium laudat Aullore, Constantinopolis usque Antiochia, Luciani martyris exemplaria probas. Media inter hæc Provincia, Palestinos Codices legunt, quot ab Origine elaboratos Ensebas, & Pampbilus vulgaverunt. totusque Orbis hæc inter se strifaria varietate compungat, ubi vides Orbem totum in quæ volumina compungent.* De Africa Cyprianus in oratione Domini. *Idem & Sacerdos ante orationem præfationem præmissa purat Fratrum meuses, ascendo sursum corda, ut dum respondes & plebe habemus ad Dominum admoneatur, nibi nilud fæ quæm Dominum cogitare.* Etiam Augustinus de Doctrina Christiana affirmat, psalmos cantari solitos tantum latinè, & de dono perseverantiæ subdit. *Post illud Habemus ad Dominum, mox subdi à Sacerdote Gratias agamus Domino Deo nostro, & tamen lingua Punicæ non erat latina, sed affinia Hebræica, ut testatur in expositione Epistolæ ad Romanos, & de Sermonè Domini in monte, ubi lucrum Punicè Mammon dicitur, sic Isidorus testatur de Divinis officia de Hispania, de Anglia Beda libro primo Historiarum, de Gallia Albinus, Alcuinus de Divinis Officiis, de Germania Rabanus libro secundo institutionum Clericorum, de Italia constat.*

Experientia ipsa Scripturam confirmat, ubi igoorantia mater est hæresum, ubi Petrus loquitur de Scriptura omnibus, & ita non tantum de prophetica & obscuris, quæ quibus sunt quadam difficultia intellectu, quæ indocti, & insubiles depravant, sicut & cæteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem;

A. 3.

C. 3.

L. 4. s. 17

Ep. ad Paulin.

Orat. 1.

Ep. ad Paulin.

L. 1. s. 12

C. 13.

L. 4. s. 14

C. 1.

2. Pet. 3.

fic Hilarius de Synodis confirmat, sic experientia monstrat in Antropomorphitis, ut refert oculatus Cassianus, sic Eutyches à Leone dicitur. *Nimis imperitus, & rufus. Imperitus atque imprudenter errare detestus fit. & alibi. Ut error, qui ut arbitror de imperitia magis, quàm de versutia natus est, auferatur, & repetit imperitiam, & ignaviam in re utriusque sexui notissima; Sic hæresis Mahumet, per Memet juravi, sic Eon se judicem Christum jactantem, Per eum qui judicaturus est vivos & mortuos, uno verbo legant hæreses primorum seculorum, & inveniunt ita ridiculas, ut ipsas referre sit confutare, & nemo vel ipsas confutaverit, velut sunt Ophitæ adorantes serpentem, Artotyrite effertentes Panem, & Cascum, Adamiani nudî incidentes, Apulejani adorantes Demones, & ipsos dicentes orationum ministros, Elececi, & Sampseli adorantes sciminas ut Deas, sic plures volentes Deum malum & alia. Denique ignorantia mater est errorum.*

Rationes non desunt validissimæ, ubi multa in bibliis scandalizant pusillos, & in canticis canticorum multa, in Genesi non pauca, ut mendacium Jacob, substitutio concubinarum in uxores, Joseph Fratres inebriantis, exempla filiarum Loth, filium Noe, & Sodome, sic in Osea præceptum fornicationis, in Evangelio præceptum eruen di oculum, si forte nos scandalizat, & similia. Non desit multiplicatio hæresum, ut constat in versione Lutheri ex Coelwo, & versione Montensi damnata. Non desit ea valida ratio in rebus disciplinæ, nec præcepta à Deo nec prohibitis, posse Ecclesiam variare, ideòque etiam existente omnium consuetudine, quæ tamen non erat, potuisset variare, ut constat in vigiliis sacris, in Eucharistia à non jejuniis sumenda, quàm laudat eximie Augustinus, in penitentis asperitatis injungendis, & mille aliis similibus. Non desit, impossibilitas in Conciliis, ad versiones innumeratas concordandas, & ut adhibeamus unam tantum versionem Quenellii, qui tamen inter doctos loquitur, in una citatione multas corruptiones Desiran tius ostendit. Frustra verò opponunt prædicationem, lingua naterna præceptam, quippe interpretatio est Scripturæ non Scripturæ, & parvulus rectè frangitur panis. Frustra opponit Brentius, caput quoniam de Officio judicis ordinarii, ubi Innocentius tertius sapientissimè jubet, ut diversis nationibus diversi sint Ministri, quippe loquitur de Latinis tantum & Græcis, ut Græci ministrent Græcis, & Latini Cp. potitis Latini Sacerdotes ministrent; ideòque Innocentius Hostis est non amicus. Frustra dicit Moravus dispensatum, ut lingua Sclavonica agerent Sacra, quippe dispensatio prohibitionem supponit, & ex Aenea Sylvio de origine Bohemorum, non fati erant Latini Ministri, & cessante ea causa cessavit privilegium. Frustra repetit utilitatem Que-

nellius, quippe frustra fertur si res est damno, & si utilis ex Indiciis regula conceditur. Frustra dicunt Moysem in singulis civitatibus legi, quippe dicitur qui cum prædicent, & legebatur lingua non patria, lingua Interpretem quærente. Frustra repetunt illud Pauli; *Frater, quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, quippe etiam non legenti, nec legere scienti quæcumque scripta sunt ad ejus utilitatem scripta sunt;* sicut & præcepta Ciceronis à Magistro explicata, ad utilitatem discipulorum sunt scripta, quod & idem fatentur Hostes nostri, de Originalibus Græcis, & hebraicis, quæ nec rudes nec ipsi docti percipiunt, in his linguis non experti, aut eruditi. Denique etiam si Grammaticam latinam intelligant, non per hoc intelligunt Scripturam, cùm diversa sit à Grammatica Theologia, nec purus Grammaticus est Theologus, nec orator, nec Medicus, nec Causidicus.

Referunt Hostes cum Drelincurio. *Scr.* 704.

*Scrutaminii Scripturæ, ideòque opponit Christo eas prohibens, à sophisma detegunt Walemburgici, ubi Christus alloquitur non credentes, Index librorum veterorum credentes, ubi Index omnibus non prohibet, nec Christus nescientes legere adstringit; & Chrysostronus à contrariis adductus est oppositus. Scrutaminii Scripturæ, scrutaminii non corrumpite, scrutaminii non simpliciter legent, sed altitudinem sensuum percelligant, & iterum in caput decimum sextum Genesim. *Thestaurus magnus in Scripturis est reconditus, & in profunditate latens, ideòque scrutatione opus, quod & alii Patres congenimant, ideòque rudes ardent à Scriptura, ideòque noster est Chrysostronus, quamvis à Kennitio, & Quenellio pro se adducatur, homilia nona in epistolam ad Collotheses.**

*Audite obsecro seculares omnes, comparate vobis bibbia, anima pharmaco, si nihil aliud vultis, vel novum testamentum acquirite, Apostolorum acta, Evangelia, & alibi; Etiam Hostes credunt Hostem Chrysostronum, quippe dicunt Regenitos tantum, intelligere legendo Scripturam, & Crocius laudat ea dicta. *Quod per se quisque discere possit ea, qua dicuntur ex sola lectione, & ait. Non possit quisque ex sola Scriptura censere de fidei doctrina.* Etiam Quenellius vel Anonymus proficitur. non esse metaphysicè explicandum Chrysostronum, sed in Spiritu æquitatis eùm dicit. *Neque unac fieri potest non potest inquam fieri, ut quisquam salutem assequatur, ut perpetuo versetur in lectione spiritali, & videt retorqueri in nescientibus legere; & Chrysostronus vult audiri Scripturas à se ipso expositas; Ita in caput nonum Joannis expressè. *Si quis attentionem huc ingressus adhibuerit, etiam sine domestica lectione, annuo spatio fasit proficere poterit, vides etiam sine domestica lectione satis Hominem proficere posse, & rufus in Mattheum. Ergo mensa est omnis Scriptura Divina, in qua pensa Verbi nutritus animas possi-***

Rom. 15

Orat. 9.

Scr. 3. de Lat. 204.

Rom. 57

Rom. 54

possi-

populus est, supra quam omnes Christiani recumbunt, & epulans in Spiritu. Nunquam autem presidentes mensa illi sunt Sacerdotes fideles, & prudentes, qui cum viderint fidem, & actus Christianorum, accipiunt iudicium de Scripturis quasi de mensa, ubi mensa president, parvulus cibum largiente, & millicia se Scripturam explanare, eamque obscurissimam docet. Referunt illud primum ad Corinthios. *Etenim si incertam vocem decet tuba, quis parabit se ad bellum?* ita & nos per linguam &c. At Paulus loquitur de lingua miraculosa, *lingue signa sunt non fidelibus sed infidelibus*, quomodo ergo refertur ad linguam latinam, & Græcam, imò licitum est ex Apostolo linguis uti miraculosa, dummodo populo interpretatae sint, longè melius latina, & Græca. Refertur nullam orationi huic utilitatem, at utilitas est vel pro non legentibus vel pro aëntibus, pro surdis, pro non intelligentibus sensum, & mysteria, ut vel Patres, & Hostia ipsi fatentur & vetus Pontifex & Moyses agebant; pro cultu Dei non intelligentia populi, ut Brentius vellet; unde vanus est textus, *Populus hic labiit me honorare, cor autem eorum longè est à me*, quod valet in legentibus Scripturam quorum cor longè est à Deo, sic & illud. *Si ore lingua spiritus meus oras, mens autem sine fructu est*, nam subdit Apostolus. *Tu quidem bene gratias agis, & loquitur de lingua ut vidimus ignota.* Denique refertur Scriptas omnibus etiam sœminis, Apostolorum epistolae, & legendae, at hoc fiebat ab Ecclesia vera in prædicatione & si valet ea ratio, epistola ad hebræos, & prima Joannina, à nullo forent legendæ utpote ad nullum missæ nec scribitur ut legatur lingua vulgari, imò legebantur Græca non omnibus communi.

Addunt Quenellius cùm Anonymo, exemplum Eunuchi legentis Isaiam, at peritus erat, & sciebat ipsum Prophetam, & pro exemplo extraordinario; & mirabili, adducunt Chrysolomus, & Augustinus, probans de doctrina Christiana, Hominem ab Homine doceri, addunt Gregorium in Ezechielem. *Nolite despicere scripta nostri Redemptoris, quæ ad nos missa sunt.* Sic Teodoro Laico scribentem. *Disce cor Dei in verbis Dei*, Sic de paupere Paralytico emente scripturam, & tandem Pontificem hominibus recitantem, at licet mittuntur ad Magistratus, sic Theodorus erat doctissimus, quales erant & discipuli S. Hieronymi, hominibus exponunt Evangelium non dant legendum, & Servulus bene occupatum ostendit, non colligit legendam à quovis Scripturam. Addit Scripturam ex Ireneo nutrimentum, sed panis est parvulis frangendus, & Bernardus adductus nec loquitur de Scriptura, sicut & Nicolaus primus adductus, nec Basilina loquitur de lectione, & matronam panegyri condecorat, sic Hieronymus Demetriadem. *Inde cepit ubi alius desisse perfecte consummataque virtutis est*, & de aliis sœminis scribit.

Iuxta veterum eloquium, eam loqui nescians tacere non possunt, docentque Scripturas quas non intelligunt, & miraculum est docent antequam discant, & præfatione in Ecclesiam à Basilina exoratur. *Ut in modum commentarioli obscura quaque discererem, ut absque me posses intelligere quæ legebas*, & tamen Ecclesiastes non est ita obscurus, præcipuè sœminæ Patrum peritissimæ, & hebræam, & Græcam linguam callenti. Alioquin jubet Paulus ut sœmina in Ecclesia taceat, Tertullianus & in hæreticos, & in sœminas, quas procaces appellat invehitur, & experientia teste loquacissimæ, & insipientes, innumerat in Ecclesiam invehentes quæstiones, ut serpè per ignorantiam movent, in quo Evangelio sit purgatorium, quomodo sit Christus in Eucharistia, & si referantur textus contra ipsas, Diaboli sunt non Dei, ut illud. Melior est viri iniquitas, quàm mulier beneficentia, & Ecclesiasticus offendit etiam Imperatrices, & Apostolo imponenti sœminis silentium repositum, ex Sanderò hæretica sœmina, ipsum sœminas odisse non uxoratum. Uno verbo ruda ex Petro vitiant Scripturam, in doctis depravant, ex Evangelio. *Turba non novit legem*, & non experti fumus rudem quemdam lingua patriæ, Moysi libros legentem, Sepelivit eum Dominus, vilissimum Deo officium tributuisse, & alia penè stulta. Uno verbo versione etiam Catholicorum, à Catholicis in Gallia sunt impugnatæ. Et refert Natalia Alexander in historia, hæretica sœmina hunc morem reprehendente, Catholicum in hæresim ivisse. De disciplina penitentiarum non agimus, cùm sciant Docti maximè variam extitisse.

Hic plura connectimus de charitate. *Frustra clamamus ad Deum Pater mihi Spiritus Charitatis non est ille? quæ clamant* ubi Anonymus probat ex Paulo. *Non enim accepistis Spiritum servientis iterum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis Filiorum, in quo clamamus Abba Pater*, & in epistola ad Galatas Spiritum legitimus clamantem, qui Spiritus contrarius est timori. Sic sola Charitas est, quæ Deo loquitur, eam solam Deus audit. Sic S. Augustinus. *Cùm ad Deum oramus corde clamandum est*, at ista omnes clamamus. Rursus idem. *Continuum desiderium tuum, continua vox tua est, tacebis si amare desiteris.* Frigus charitatis silentium cordis est, *fragrantia charitatis clamor cordis est.* Idem assertit illud. *Quam multi enim sonant voce, & corde murti sunt*, quod & nostra est doctrina, sicut illud Pauli. *Si linguas habuerimus loquar, & Angelorum, charitatem autem non habeam nihil sum*, ubi clarè subdit Paulus nihil mihi prodest. Auctoritas denique Augustini ea est. *Continuum desiderium tuum, continua vox tua est. Tacebis si amare desiteris quia eacuerunt, de quibus dicitur est. Quoniam abundantius iniquitas refrigeret charitatem multorum*, ubi expungunt Anonymus, & Auctor Hexaplorum, quæ ipsorum inten-

2. 14.

Mat. 25

1. Cor. 14

1. Tim. 15

Hom. 15
in Ev.

2. Cor. 11
Ep. ad P.
27.

Capit

70. 9.

Ter. 11.

Pr. 34
& 54.

In Ps. 119.

17.

intentionem evertunt, sicut & Apostolus nec inuit, clamantem sine Spiritu adoptionis, ipsum frustra clamare. Clamant utiliter peccatores, multoque magis virtute adornati. Clamat utiliter multis Psalmis David.

P. 31. *Miserere mei Deus, cor mundum creavit me Deus, dixi confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. In quacumque die invocaverit te velociter exaudi me. Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat.* Et ibi.

Pf. 101. *Respexit in orationem humilium.* Et rursus. *De profundis clamavi ad te Domine, & concludit. Ex ipse redimet Israel ex omnibus iniquitatibus ejus, & alia multa. Clamavit latro, & dicebat ad Jesum, Domine memento mei dum veneris in regnum tuum.* Et exaudiendus est clamor latronis. *Hodie mecum eris in Paradiso.* Clamavit Publicanus & dixit.

Luc. 13. *Domine propitius esto peccati peccatori, & descendis justificatus in Domum suam. Clamavit Filius prodigus. Pater peccavi in celum & erravi, & stolam primam recepit. Clamavit David homicida, & adulter, Peccavi Domino, & dixit Nathan. Dominus quoque transiit peccatum tuum.* Et si hæc & innuenerit alia sunt in impiis, quibus erit clamor justorum, ubi clamante Josue, obedivit Deus voci Homini, & innumera sunt quæ obtinere David, Abraham, & alii Sancti. Ex quibus constat falsitas thesibus illius. Oratio

Luc. 18. *impiorum est vocum peccatorum, & quod Deus illis concedit, est novus in eis iudicium, ut quamvis probat Quenellius, Victimæ impiorum abominabiles Domino. Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis, Anonymus seu Quenellius ipse confutat; dicens se agere de Injustitia, ingratitude, malignitate, duplicitate, & arrogantia deprecationis Judæorum. Itaque de his impiis si quis similibus dispositionibus suis affectis, oportet intelligere propositiones P. Quenellii, sic victimæ filiorum Hebræi, victimæ Pharisæorum erant abominabiles, cum furta essent non sacrificia, sic Cain villa indigna Deo, sic oratio Pharisæi, sic eorum elemosina tuba canentium &c.*

Prov. 16. *Horrendum est illud nec Deus est nec Religio ubi non est charitas, & frustra citatur epistola Joannis. Qui non diligit non novit Deum, quoniam Deus charitas est, & Bernardus non est ad rem nil dicens de Religione, verifimilius S. Augustinus. Quis autem veraciter laudat Deum, nisi qui sinceriter amat. Et post plura. Porro pietas cultus Dei est, nec cohitur ille nisi amando. At in ipsa auctoritate responsum est, & nostræ integra probatio doctrinæ. Instans autem sapientia timor Domini, & timor non est in charitate, sed perfectio charitatis foras mittit timorem. Proinde præmissus timor in cor nostrum pellit inde consuetudinem malorum, & servat charitati locum, qua tanquam Domina veniente, ut illa insidat abscedit, ergo qui timeat Dominum laudate eum, ubi totum psalmum pro timore adducit, & multas Quenellii theses confu-*

Prov. 15. *tat, & psalmus ipse addit. Qui timeat Dominum laudate eum, universum semen Jacob glorificate eum, quod ex Quenellio solum habuit timorem. Legatur liber de vera Religione, & inter multa leguntur. Nunc vero quoniam pietas timore inchoatur, ebaritas perficitur, legatur liber de utilitate credendi, ubi fidem viam ad Religionem ostendit, sicut & capita integra habet de spe, & fide. Adde Religionem esse, juris naturalis, & ad colendum Deum solam inslicitam. Ipsa Joannis auctoritas se manifestat, eum non ovifere Deum, quoniam charitas est, sicut nimis confidens non novit Deum justum, alioquin præmittit. Scripsi vobis non quasi ignorantibus veritatem sed quasi scientibus eam, & rursus. Non necesse habebit, ut aliqui doceat vos, & iterum. Si scitis quoniam justus est. Et ante. Si quis dixerit se in ipso manere, & rursus. Scribo vobis Fratres, quoniam cognovistis eum, qui ab initio est. Et peccatores innumeris vobis, Deum cognoscunt, quem invocant propitium, ad quem revertuntur penitentes, cui dicunt millies Convertite nos, quem Philosophi commendantur. Ex quo confutatur alia thesis Quenellii. Sola ebaritas Christiano modo facit actiones Christianas, per relationem ad Deum, & Jesum Christum, & citat Proserpium contra Collatorem. Quasi aus nullus sit bonæ voluntatis motus, nisi quem creovis diffuset per Spiritum Sanctum Charitatis afflatus; citat & Bernardum de charitate, qui contrarius est, nec est Bernardus, & verus Bernardus de diligendo Deo, dicit Deum terrere peccatores inferno, & ipsos allicere Paradiso; & concludit; Inest Homini non solum timor & cupiditas, sed & amor, nec quicquam in eo vehementius ad trahendum, en timor en cupiditas sancta, à Deo convertente immissa.*

1. 70. 4. *Remanent dum theses omnino mirandæ, cum semel legenti Patres, & Scripturam, millicies pateant evidenter falsæ. Deus non coronat, nisi charitatem, qui currit ex alio impulsu, & motivo in quantum currit, & citatur Augustinus de gratia Christi? Ubi non est dilectio nullum bonum opus impatur, nec restit bonum opus vocatur, quia omne quod non est ex fide peccatum est, & fides per dilectionem operatur, & citat Anonymus Paulum. Si distribueris. Est & alia, Deus non remanet nisi Charitatem, quoniam charitas sola Deum honorat; & citatur Augustinus de dono perseverantiæ. Prevenit ebaritatem qua una, Deo veraciter & suaviter obediatur. At Augustinus est clarus. Ut omnino nihil boni sine ulla quod ad pietatem pertinet, veramque justitiam fieri posse non dubitet; & hæc est sententia omnium fidelium, sine charitate non esse veram justitiam; & Paulus ait. Nihil mihi prodest; & jam Augustino est responsum nobis faventi. Jam numerosa & Scripturæ, & Patrum pro nobis libros citavimus, at quo plures citavimus, & plures manent, & non tantum remunerationem, sed & maximam exponemus. Et Psalmista vel ab initio*

Ps. 140. *con-*

1. 16. *con-*

Pr. 55. *con-*

C. 16. *con-*

Pr. 35. *con-*

C. 16. *con-*

Pr. 35. *con-*

C. 16. *con-*

Pr. 35. *con-*

Pr. 35. *con-*

Pr. 35. *con-*

Pr. 35. *con-*

Pr. 35. *con-*

confirmat. *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pœnitentia non sedis, sed in lege Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die ac nocte, & rursus alio psalmo integro. Domine qui habitabis in tabernaculo tuo, ante quis requiescit in Monte Sancto tuo. Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam, qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolam in lingua sua, nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit adversus proximos suos. Et profectus, qui jurat proximo suo, & non decipit, qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera super innocentem non accepit, qui facit hæc, non movebitur in æternum, an parva remuneratio est habitare in tabernaculo Domini, requiescere in Monte Sancto ejus, & non moveri in æternum? Sunt & alii psalmi, ad unum sufficeret. Beati immaculati in via, qui ambulantes in lege Domini, Beati qui servantes testimonium ejus, ubi vel initio vitam æternam pollicetur, servantes testimonia. At videamus locupletissimum Eccelesiasticum. Fili concupiscens sapientiam confersa justitiam, & Deus præbet illam tibi. Sapientia enim, & disciplina simor Domini, & quod beneplacitum est illi; fides, & mansuetudo, & adimplebis thesaurus illius, ubi plures virtutes sunt fides, mansuetudo, & sapientia, & alie. Panperi porrigite manum tuam, (ut perficiatur propitiatio, & benedictio tua,) ubi & propitiatio, & benedictio perficitur elemosyna. Et rursus. Bene fac iusto, & invenies retributionem magnam, & si non ab ipso certe à Domino. Et iterum. Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo, & rursus. Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & qui in justitia tua meditabitur, & in sentia cogitabit circumspicientem Dei. Et iterum. Si volueris mandata servare conservabunt te, & in perpetuum silem placitam facere, quæ verba citantur in Evangelio. Si vis ad vitam ingredi serva mandata. Est & emphasis illa. Non impediaris orare semper, & ne crearis usque ad mortem justificari, quoniam merces Dei manet in æternum, ubi promittitur non remuneratio tantum, sed & orantibus merces perpetua. Extat & caput secundum laudem sapientia, Sapientia laudabit animam suam, & in Deo honorabitur, & inter elogia similia fulget illud, Qui elucidant me vitam æternam habebunt, & iterum. Beatus Vir qui invenit sine macula & qui post aurum non abiit, nec peravit in pecunia, & thesauris. Quis est hic & laudabimus eum fecit enim mirabilia in vita sua, Qui probatus est in illo & perfectus est eris illi gloria æterna, æterna gloria non est remuneratio? Remanet & viri gloriosi laudati. Abraham magnus Pater multitudinis gentium & non est inventus similis illi in gloria, & mox. In tentatione inventus est fidelis, Ideo jurjurando dedit illi glorium in gente sua, crescere illum quasi terra cumulum, & ut stellas exaltare semen ejus. Et de Moyse. In fide & levisac ipsius sanctum fecit illum,*

& ante similem illum fecit in gloria Sanctorum & post. Beaticus illum in gloria, Et Samuel. In fide sua probatus est propheta, Et mox. Et post hæc dormio, & notam fecit Regi, & ostendit illi finem vite sue, ubi in fide probatus est propheta, vel post mortem ipsam vivens. & de David. Dominus pargavit peccata ipsius, & exaltavit in æternum cornu ejus, ubi penitentia David gloriam meruit. Denique ut alias omitterem. Et surrexit Elias propheta quasi ignis, & verbum ipsius quasi focula ardebat, & numerat merita, & præmia, ut vel post mortem vivat suam tota vita vicimus tantum. Et mox. Elias quidem in turbine tetinetur, ereptus nempe à terra, & vivens. Extat & Sapientia de castitate, à quom pulchra est casta generatio cum claritate, immortalis est enim memoria illius, quoniam & apud Deum nota est, & apud Homines. Cum præsentem est imitantes illum, & desiderantes eam, cum se eduxerit, & in perpetuum coronata triumphas, incognatorum certaminum præmium vincens, ubi & scelus est præmii, & verbum ipsum coronæ, quasi charitas sola coronetur, & clariùs de Sapientia. Venenit autem mihi omnia bona pariter cum illa, & quod unice quæstionem decideret. Nemine enim diligit Deus, nisi enim qui cum sapientia inobabit, ubi Sapientiam à charitate distinguit, tanquam Matrem à Filia, & ait à Deo solam diligi, & ita etiam per Hostes nostros solam premiari, & capite octavo rursus commendat. Generositate illius glorificat contubernium habens Dei. Et mox. Quid sapientia locupletis, quæ operatur omnia. Et iterum commendans concludit. Nam per sapientiam sanati sunt, quicunque placuerunt tibi Domine à principio, & per multa capita exemplificat.

Revoluit Genesim totam, vel legitæ apud Ambrosium libros integros. Magnus plonè vir Abraham multarum virtutum claris insignibus, quem votis suis Philosophia non potuit equare, denique minus est, quod illa finxit, quàm quod iste gessit, sic in Isaac sinceræ mentis puritatem, in Jacob singularem animi, laborumque patientiam, & præmia leguntur in veteri lege, & in nova unico membro declaratur, Recumbens cum Abraham, Isaac, & Jacob in regno calorum. Evolve Exodus, ubi lex promulgatur, Leviticum ubi leges & ceremoniæ, Numeros ubi numeratur populus, & ejus gesta, Deuteronomium secundam legem ubi iterum lex Israelii promulgatur, seu filii Israel in deserto nati, & hæc virtutis Religio, quantis præmiis honoretur, perlegite; & Moyses ipse Legislator, vidit vel in terra Deum, facie ad faciem, sicut solet loqui Amicus ad amicum & in Thabor vidit Christi gloriam, & postquam Deus sepelevit manu sua, similem fecit in gloria Sanctorum. Evolve Job historiam & patientiam, & concludit cum Jacobo. Ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt, sufferentiam Job audistis, & finem Domini vidistis. Evolve Ruth, Esther, Machabæos,

C. 46.

C. 67.

C. 48.

C. 4.

C. 3.

C. 9.

Mat. 8.

C. 5.

cælo teste præmiatos, & pios Reges in Regum libris. De testamento novo mox dicemus. Interim aliquos textus feremus expressos. *Jac. 1.* *Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ.* Et iterum. *Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen ejus de libro vitæ.* Et ante. *Ego fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ; & rursus Doctor gentium ad Timotheum. Bonum certavi cursum consumavi fidem servavi. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddes mihi Dominus in illa die justus Judex; ubi corona est fidei servanti, & eam fusè Augustinus expendit. Iterum Petrus Apostolus. Forma facti gregis ex animo. Et cum appareret Princeps Pastorum percipietis immarcescibilem gloriæ coronam, & iterum in Apocalypsi. Tene quod habes, ne alius accipiat coronam tuam, ubi est, & nomen & sensus, & præmium millies spondetur cæli, quod est idem, ac corona. Uno verbo; tota Scriptura præter charitatem, virtutes alias enumerat præmiatas, sic Patres omnes & Philosophi & nemo ignorat rebellem non præmiari, at in amico Patriæ præter Patriæ amorem, Virtutes alias eximie præmiari.*

CAP. ULTIMUM.

Reflexiones dogmaticæ, & morales in novum testamentum.

C. 5. **M**onet egregie Jacobus Apostolus. *Si quis ex vobis erraverit à veritate, & converteris quis eum, scire debet, quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus à morte, & operies multitudinem peccatorum.* Tali stimulo permotus, Evangelium, & novum testamentum oppono, reflexionibus moralibus novi testamenti, & ut errores confutem addo & dogmaticas, & aliquando & vetus, & Patres citabo, ut Quenellius ipse sæpè commemorat, & cernemus reflexiones illas, novo testamento contrarias.

Et primò est obvia Joseph obedientia. *Matt. 1.* *Joseph autem vir ejus cum esset justus, & nollet eam traducere voluit occultè dimittere eam, & mox. Exurgens autem Joseph à somno fecit, sicut præcepit ei Angelus, & accepit conjugem suam, en libertas voluit eam traducere, en obedientia præceptis Angeli, quam cum Chrysolostomo laudant Interpretes, en observantia præceptorum commendatur in Abraham, Isaac, Jacob, & justis, & in peccatoribus ipsis Matthæo, Zachæo & aliis, Hic adest maxima Magorum adoratio, & prima ipsorum Religio, & fides, maximis miraculis comprobata, quam Patres innumeris ornant elogiis, & sermonibus integris de Epiphania. *Dedit ergo aspicientibus Intellectum, qui præstitit signum, inquit Leo de Epiphania, & quod fecit intelligi fecit inquiri, & alii laudant fidei nostræ primitias, alii solertiam Religionis, quod Christum inven-**

rit distantem, cum Judæi præsentem non agnovissent, alii munera mystica designant Pulcherrimè munera Sacramenta, Juvenescens presbyter uno versiculo comprehendit. *Thus, aurum, myrrham Regique, Hominiq; Deoque dona serunt, & in iis locant fundamenta fidei, alii Angelo laudant obedientes, & in uno facto mille virtutes. Hic prædicat pœnitentiam Baptistæ, & quidem ortam ex timore pœnarum. Tunc exibat ad eum Hierosolima, & omnis Judæa, & omnis regio circa Jordanem, & baptizabantur ab eo in Jordane confitentes peccata sua. Videns autem multos Phariseorum, & Sadduceorum venientes ad baptismum sum dixit eis. Progenies viperarum quis demonstravit vobis fugere à ventura ira. Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ, & mox. Jam enim securus ad radicem arborum posita est, Et hæc quidem pœnitentia prædicata est à Joanne viam Domini præparante, prædicata est ab Apostolis, & congeminata, laudata à Christo Domino in nova lege, & in veteri à Jona, & penè omnibus Prophetis, Quenellius cum Luthero, potuit malam, & vitiosam appellare; & nil dicam de pœnitentia voluntaria Joannis, quæ pœnitentia virtutis est non peccati, quam imitati sunt in nova lege Eremitæ, & in veteri Elias, & Filii Prophetarum. Ipse autem Joannes habebat, vestimentum de pilis Camelorum &c. Quod & Christus in Joanne commendat. Hic post Satanz victoriam, & jejuniū, Angeli Christo ministrant. Tunc reliquit eum Diabolus, & ecce factum innumeris Patres, pro jejuniū Quadragesimæ referunt, & in Christo laudant consecratum, & victoriam Dæmonis rejecto concelebrant, & bellè ibi Hieronymus & nervosè. Præcedit tentatio, ut sequatur victoria, Angeli ministrant, ut Victoris dignitas comprobetur. Hic prædicat Christus pœnitentiam, Pœnitentiam agite appropinquoit enim regnum cælorum, ubi pœnitentia vicinum habet cælum, quod innumeris constat exemplis, inter quæ celeberrimum est illud Lætronis. *Hodie mecum eris in Paradiso, Aded evidenter falsa sunt illa, Deus non coronat nisi charitatem, Deus non remunerat nisi charitatem, & si hæc sunt in latrone, quid fiet in Sancto? Unum tandem sufficeret de beatitudinibus, ubi libros scriptis Chromatius, & octo enumerat beatitudines & Hieronymus latè, & latissimè Augustinus, & non promittitur levis remuneratio, sed æterna corona & cælum. Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram, & terram viventium exponit Hieronymus, & Augustinus libro primo de Sermone Domini in monte. *Illam credo terram de qua in psalmo dicitur spes mea es tu, & portio mea in terra viventium. Significat enim quamdam soliditatem, & stabilitatem hereditatis perpetuæ Beati mundo corde quoniam Deum videbunt. Beati pacifici, quoniam Filii Dei vocabuntur,***

C. 5.

Matt. 3.

C. 4.

Matt. 5.

C. 5.

ubi

ubi bellē Augustinus. *Hoc est enim mundum cor, quod est simplex cor, & mox. In pace perfectio est ubi nihil repugnat, Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum celorum, nec ista charitas est; sed cum charitate connexa, Ubi charitas non est, urget Augustinus non potest esse iustitia, dilectio enim Proximi malum non operatur, & iterum. Beati Estis cum maledixerint vobis, & dixerint omne malum adversum vos, mentientes propter me, gaudete, & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis, sic enim persecuti sunt Prophetæ, qui fuerunt ante eos, ubi non solum promittitur remuneratio, sed cælum ipsum congregatur, imò & merces copiosa in caelis, qualem receperunt Prophetæ veteris legis. Et hoc adeò notum est, & in veteri, & in nova lege, ut Christus testes sint Apostoli, & Prophetæ, & in sola Quadragesima Martyrum Passione, à Doctoribus Ecclesie celebrata, triginta & novem apparuerint coronæ, & quadragesima tandem donata, & exclamat Cyprianus ad Martyres, *Prestio est in conspectu Domini mori iustum ejus* Prestio mori hæc est, quæ enim immortalitatem pretio sui sanguinis, quæ accipit coronam de consummatione virtutis. Item. *Beati lugentis, quoniam ipsi consolabuntur*, ubi Augustinus, *Consolabuntur ergo Spiritu Sancto, qui maxime propterea Parachitis nominatur id est consolator, ut temporalia amittentes æterna lætitia personantur.* Et rursus, *Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam*, & ibi Augustinus, *Fiet in eo sors aquæ salientis in vitam æternam.* Et concludendum est cum Augustino. *Unum autem præmium, quod est regnum celorum, pro his gradibus variè nominatum est.* Non invenit in Evangelio Quenellius, remunerationem datam nisi Charitati, & Christo octo beatitudinæ celorum, octo aliis virtutibus largitur, & charitatem inter alias nec ibi numerat. Et non tantum iustitia, sed & lugentibus æternum præmium pollicetur, si peccata lugentium non retineant. Ubi & in ea beatitudine, *Beati misericordes*, opera numerosa continentur misericordie, ubi in persecutione sunt innumera, & maledictione ipsæ benedictæ, de quibus eximè Hieronymus. *Illud maledictum contemnendum, & quod beatitudinem creat, & vocat, beatam maledictionem*, ubi tandem, & omnia opera numerantur, & gloriificatio ipsa Salvatoris. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificet Patrem vestrum qui in cælis est*, ubi & sunt omnia bona opera, & Deo ipso commendata, ipsius Dei gloria ob quam cuncta creavit.*

Post opera bona Christi, & legem tuetur, quam impugnat cum Hæreticis Quenellius. *Nolite putare quoniam veni solvere legem, aut Prophetas, non veni solvere sed adimplere.* Amen quippe dico vobis, donec transierit cælum, aut terra, jota unam, aut unus apex non prescribit à lege donec omnia fiant,

Si ergo Christus legem non solvit, sed adimplet, si jota unum aut unus apex non præteribit à lege, donec omnia fiant, quomodo vitiosum est, quod Christus adimplet? quomodo servat, vel unum jota, si vel unum jota servari non potest in culpa? & id clarè Doctores exposuere. Hieronymus. *Quod rudia, & imperfecta sua prædicatione complevit.* Et rursus. *Ex figura literæ ostenditur, quod etiam que minima punantur in lege, Sacramentis spiritualibus plena sunt, & Augustinus quid L. 1. significet non bene intelligitur significare majora præcepta iustitia, quia miura erant quæ Judæis data sunt, unus tamen Deus per Sanctos Prophetas, & famulos suos secundum ordinatissimam distributionem temporum, dedit miura præcepta populo, quem ad hæc timore alligari oportebat, sic alii Patres & Christus, toto capite confirmat, & timorem prius docet, & mox amorem. *Quod si oculus tuus dexter scandalizat se erue eum, & projice ab te, expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam,* quod idem docet de manu dextra, in timor ille tyrannorum, & Diabolicæ, & tamen docetur, & congregatur à Christo. En amor. *Orate pro persecutoribus vos, ut sitis filii Patris vestri.* Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis, ubi oratio habita pro inimicia, & mercedem obtinet, & quidem maximam, *ut sitis Filii Patris vestri.**

Relegatur sextum caput Matthæi, ibi remuneratur elemosyna occulta. *Et Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi*, ibi oratio occulta præmiatur. Et Pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi, ibi dimittenti dimittuntur peccata, ibi oratio docetur à Christo, ibi jejunium ab Hominibus absconditum, & Pater tuus, qui videt in abscondito reddet tibi, ibi *Transfiguravit vobis thesaurus in celo, ibi conscientia lumen commendatur. Si oculus tuus simplex fuerit totum corpus tuum lucidum erit, nec obtulit duo tantum enumerari Dominos, nemo potest duobus Dominis servire, quippe timor via est, & servit charitati, non dominatur, sicut cupiditas, sicut avaritia quæ est idolorum servitus, vel ut gulosi quorum Deus venter est. Pulchre ibi Hieronymus. *Non dixit L. 2. de serm. quod habes divitias, sed qui servit divitiis, ubi enim divitiarum servus est, divitias custodit ut servus, qui autem servituti excussit jugum distribuit eas ut Dominus, & Augustinus. Sua enim cupiditate implicatus subditur Diabolo, & hæc est cupiditas.**

Evolvite totum septimum Caput, & solum fatiærit ad causam. *Nolite judicare, & non judicabimini nolite condemnare, & non condemnabimini*, ubi non damnans non damnatur, nec judicatur non judicans, & sine judicio cælum acquirit, ibi *omnis qui peccat accipit qui querit invenit, & passus aperitur*, ubi pullanti vel cælum aperitur, ibi. *Cùm ergo vos sitis mali, nolitis bona data dote Filii*

- Filiis vestris*, ubi vel mali bona peragunt, ubi dicitur. *Qui facit voluntatem Patris mei qui in cælis est ipse intrabit in regnum cælorum*, & alibi Apostolus se declarat. *Hæc est enim voluntas Dei Sanctificatio vestra, ut abstineatis vos à fornicatione*, ubi voluntas Dei est omnis virtus, & abstinentia à fornicatione, & vitii. Evolvite Centurionis historiam. *Non invenit tantam fidem in Israël*, ubi & fidem invenit in Gentili, & majorem quam in populo fideli, quod & Christus sæpe commendat in Cananea, Ninivitia, & aliis. Evolvite decimum Caput vel integrum, ubi laudatur administratio verbi, pax, passio, & paupertas. *Qui autem perseveraverit usque in finem, hic salvus erit*, ubi perseverantia usque ad finem coronatur, & timor ipse à Deo præcipitur. *Timete eam, qui potest & animam, & corpus perdere in gehennam*, ubi amor ordinatus laudatur. *Qui amat Patrem, aut Matrem plusquam me, non est me dignus*, ubi amans plus Christum quam Patrem, ex Christo est Christo dignus, ubi. *Qui perdidit animam suam propter me inveniet eam*, ubi. *Qui vero recipit me recipit, & merces sapientia congenitorum*, nec sola remuneratur charitas, ut vellet Quenellius. Evolvite elogium Joannis, & humilitatis, *Discite à me quia mitis sum, & humilis corde*, invenietis enim requiem animabus vestris. Evolvite Petri Confessionem. *Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non revelabit tibi, sed Pater meus qui in cælis est*, & Evolvite humilitatis mercedem. *Quicumque humiliter se sicut parvulus iste, hic est major in regno cælorum*, ubi non tantum humilitas ad cælum erigitur, sed in regno cælorum est major; & hic multi sunt casti obregnum cælorum, & mandata recensentur, & perfectio. *Si vis ad vitam ingredi serva mandata*, ubi plura dicit, & paupertatem commendat. *Si vis perfectus esse vade, & vende omnia que habes, & da pauperibus*, & Apostoli Judices sunt non judicandi, eò quod reliquerint omnia Christum sequentes, & idem agens centuplum accipiet, an centuplum nulla merces est pauperibus. Tandem claræ, & expositæ sunt parabolæ. *Beatus ille servus, quem cum venerit Dominus invenit vigilantem, amen dico vobis, super omnia bona sua constituit eum*, & quinque Virgines prodætas cum sponso ad nuptias ingrediuntur, & opera misericordiæ vel sola præmiantur. *Venite benedicti Patris mei percipite regnum, quod paratum est vobis ab origine mundi, esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c.* An hæc non sunt præmia, non est cælum? uno verbo docteute servare omnia non aliqua.
- Aliqua vel addunt Evangelistæ alii. Addit Marcus illud pulchrum. *Qui fecerit voluntatem Dei, hic Frater meus, & soror mea, & mater est*, quæ certè non est modica merces. Addit magnum fidei meritum. *Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti*, addit observantiam decalogi in fene. *Jesus autem*
- invenit enim dilexit enim, (addis primo mandatum, & secundum. Sic locutus) secundum autem simile est illi, ubi secundum est simile non idem. Et statim. Diligere Proximum tanquam se ipsum, major est amicus bolocaustis maribus, & sacrificiis, & tamen in sacrificiis Deus odoratus est odorem suavitatis, & præmia mille pendit, vel æterna; non verbo concluditur. Qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit. Non minora nobis exhibet Lucas. Exhibet in Virgine fidem, & humilitatem, Beato qua credidisti, & rursus. Quia respexit humilitatem Ancilla sue, idè beatam me dicent omnes generationes. Exhibet in Paralytico fidem. Quorum fidem ut vidis dicit. Homo remittitur tibi peccata sua. Exhibet misericordiam mercedem. Veruntamen diligite inimicos vestros, benefacite, & munus date nihil inde sperantes, & erit merces vestra multa, & eritis Filii Altissimi, ubi & merces est & multa, & misericordes filii sunt Altissimi, ideoque & cælorum Hæredes, & rursus. Dimittite & dilemimini date & dabitur vobis mensuram bonam, & conferam, & coagitatam, & superfluentem dabunt in sinum vestrum, ubi merces penè est excedens. Exhibet laudem lacryarum, osculi, & unguenti in peccatrice, & concludit, Fides tua te salvam fecit. Exhibet Mariæ meritorium contemplationem. Maria optimam partem elegit, que non auferetur ab ea in æternum, addit in oratione Dominica, Adveniat regnum tuum. Exhibet & elemosynam, & penitentiam. Facite vobis sacculus qui non veterascens, thesaurum non deficientem in cælis. Et mox. Nisi penitentiam egeritis, omnes similiter peribitis, cum penitentia ergo vivent, & rursus. Gaudiam erit coram Angelis Dei, super uno peccatore penitentiam agente, cum cælo resituant concivem; sicut & filio prodigo à Patre, stola prima restituitur, & Publicanus. Descendit hic justificatus in domum suam, & de Zachæo. Hodie salus domui huic facta est, eo quod Christum recipere.*
- Extremus est Joannes vel in exordio convincent. *Quicumque receperint eum dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine ejus*. Et Christus ipse. *Qui verbum meum audit, & credit ei, qui misit me habet vitam æternam, & toto sexto capite, de vita æterna agit, danda in Eucharistia. Et rursus. Oves meæ vocem meam audiant, & ego vitam æternam do eis. Extant & sæta Apostolorum, ubi Cornelio Centurioni dicitur. Orationes sue, & elemosyna ascenderunt in memoriam in conspectu. Ergo & Gentilibus penitentiam deus dedit Deus ad vitam &c.*
- Audiamus Doctorem Gentium, tot pharetras telorum dana quot epistolas. In epistola ad Romanos fidem ipsorum commendat, & addit. *Virtus enim Dei est in salutem omni credenti, Judæo primùm & Græco, justitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem, sicut scriptum est. Justus autem ex fide vivit, ubi fides*

- des vita est, & iustitia, utraque lege concordante. Et iterum. *Quod notum est Dei manifestum est in illis Deus enim illis manifestavit. Invisibilia enim ipsius ad creaturam mundi per ea, quae facta sunt intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque ejus virtus, & Divinitas, ita ut sine inexcusabilibus quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, ubi invisibilia per visibilia manifestantur, & inexcusabiles sunt vel Gentiles, Deum cognoscentes & non laudantes.* Et rursus. *Quicumque in lege peccaverunt, per legem judicabuntur; Non enim Auditores legis justi sunt apud Deum, sed factiores legis justificantur, ubi factores legis justificantur, nec addunt scelus sceleri ex Quenellio. Cum enim gentes, quae legem non habent naturaliter ea quae legis sunt faciant, ejusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex, qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente ipsis conscientia ipsorum, ubi conscientia lumen est divini cultus. Signatum est super nos lumen, vultus tui Domine, & ipsi sibi sunt hoc lumen, nec cum lumine hoc ambulat in tenebris, cum ideo peccent homines, quod continentiam, & lucem hanc non sequantur;* & rursus legem fuisse commendat. *Itaque lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & justum, & bonum, ubi tot elogia epistola congeminat, & concludit. Scimus quoque lex spiritalis est.* Rursus evincit fidem justificare, & fidem, spem, & charitatem filios Dei nos efficere. *Mox tribulationis praemia enumerat? Si tamen compatimur, ut conglorificemur, Existimo enim quod non sunt condignae passionibus hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis, ubi praemium est conglorificatio, & caelum, & mox de fide & Confessione. Corde creditur ad iustitiam ore autem Confessio fit ad salutem, ubi praemium sunt, & gratia, & gloria, & quod agnoscit etiam Quenellus, Quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit, ubi charitatem & supra sydera exaltat, & nunc deprimat, eamque nec commemorat, & fidem, & orationem evincit salutares; & ex Christo Apostolis, & Prophetis evincitur; tandem praeter Charitatem virtutes plures enumerat.*
- Rom. 13. Et qui diligit proximum legem implevit, & tamen est secundum non primum mandatum. In prima ad Corinthios pacem, & opera meritoria recenset. Unusquisque autem propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem.* Et fortius. *Omnis autem qui in agone contendit ab omnibus se abstinet. Illi quidem ut corruptibilem coronam accipiant, nos incorruptam, ubi sensus est, & Verbum ipsum coronae. Et in secunda de poenitentia. Quae secundum Deum tristitia est poenitentiam in salutem stabilem operatur, & fuisse de elemosyna, & ait. Qui feminas in benedictionibus benedictionibus & metes; In epistola ad Galatas ferè per totam, Christi fidem commendat. Alter alterius onera portate. Et mox. Qui autem seminat in spiritu, de spiritu me-*
- ret vitam aeternam, In epistola ad Ephesios, totus est Paulus in eo, ut fidem Christi ad salutem necessariam eviccat, ad Colofenses gratitudinem, & fidem commendat. Induite vos ergo sicut electi Dei Sancti, & dilecti viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes invicem, ubi plures enumerat virtutes, nec charitatem vel solam aut unam. Super omnia autem haec charitatem habete, quod est vinculum perfectionis, & pax Christi exultet in cordibus vestris, ubi & ante & post Charitatem sunt virtutes, & rursus. Memores operis fidei vestrae, & laboris, & charitatis, & subsistentiae plures, itidem virtutes enarrat. Ad Thessalonicenses fidem commendat, in secunda ad patientiam hortatur. Festinetis in exemplum justii iudicii Dei, ut digni habeamini in regno Dei, in epistola ad Timotheum. Scimus autem quia bona est lex. Et constat cum doceat bonum, & plura Sacerdotibus imperat, & Tito.*
- Tandem in epistola ad Hebraeos, ex professo spem caeli exaltat. *Festinemus ingredi in illam requiem.* Et post plura. *Teneamus spei vestrae confessionem;* Et alibi confidentiam laudat, & patientiam. *Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quae magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem, ubi remuneratio, & magna est, & promissio, uno verbo solum de fide caput sufficeret, praemiata etiam in Raab meretrice.*
- Coronant novum testamentum, Jacobus, Petrus, & Joannes, & primus est pro sapientia, humilitate, & tolerantiam eximie commendat. *Beatus vir, qui sustulit tentationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitae. Et mox. Suscipite inquit verbum, quod potest salvare animas vestras; & quod referunt contra nos est nostrum. Quid prodest Fratres mei; si fidem qui dicat se habere, opera autem non habeat, nunquid poteris fides salvare eum, ubi veram fidem vult non tamen salutarem. Et iterum tolerantiam laudat. Ecce beatificamus eos, qui sustinuerunt. Coronat novam legem Petrus & fidem, & plures virtutes enumerat. Sed & si quid patimini propter justitiam beati, & in secunda epistola. Fratres satagite, ut per bona opera, certam vestram electionem faciatis. Et clarius. Fiduciam habemus ad Deum mercedis. Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus, in aeternum regnum Domini. Coronat Joannes omnia mandata. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in aeternum, & fidem eximie commendat. Omnis qui credit, quoniam Jesus est Christus ex Deo natus est, & post plura. Vitam habebitis aeternam, qui creditis in nomine Filii Dei, quod repetit sicut & Judas Apostolus. Tandem in Apocalypsi congeminat. Qui vicerit sic vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen ejus de libro vitae. Et post plura. Qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut & ego vici, & confedi cum Patre meo in throno*

C. 2. *throno ejus, quid excelsus? Et iterum. Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Et rursus. Hi sunt, qui venerunt in tribulatione magna. & laverunt stolas suas & dealbaverunt in sanguine agni, Ideo sunt ante thronum Dei, & de Virginibus. Hi sequuntur agnum quocumque jerit.*

Hæc pauca è multis elegimus, ubi & milles bonis operibus, non charitati tantum merces donatur. Qui ampliora cupit, relegat Sanctorum Patrum tractatus, ubi textus innumeri Scripturæ citantur, & de solis misericordiz operibus, volumina possent efformari, mercedem merentibus & quidem copiosam, imò de una tantum elemosyna mille sunt textus, sicut & coronæ pro Christo patientibus, & martyribus, & de fide sunt abundantes, & spe, de oratione innumeri, ubi quidquid petitur, per Christum certò impetratur; & sic de aliis quamplurimis.

Post Scripturam legantur Interpretes, & quidem ut aliquid inuicem tractatibus, & libris integris, ut Augustini de sermone Domini in Monte, homiliz Gregorii in Evangelia, in Job, ubi patientiam ipsius, & reliquas virtutes enumerat, & quidem copiosis voluminibus, & in libris moralium, ubi milles Judicii timorem, non tam describere, quam præsentem oculis ostendere videtur, & ad illum mille stimulis urget. Hoc invenit sæpè apud Gregorium, apud Augustinum, & Bernardum, & in Scriptura Joannes Opstræt, & aserit dari unum timorem, partim bonum, partim malum, eundemque actum esse virtutis & vitii, at hoc paradoxum omnia vincens paradoxa, venit in mentem soli Almarico, cujus hæresis à Concilio Generali, non hæresis sed appellatur dementia. *Peccata mala non esse si fiant in caritate.* At quæ participatio lucis ad tenebras, justitiæ ad iniquitatem, quæ communicio arcæ cum Dagon Christi cum Belial? Nonne Theologi & Philosophi omnes, malum sciunt ex unico defectu, & actionem alioquæ Sanctissimam, ex mala circumstantia vitari, ita reprehenditur Phariseorum elemosyna, cum fieret sonantibus tubis, victimæ datæ Deo, sed ab egenis Patribus ablata, ita elemosyna ex alieno facta, omnium Hominum sensu rejicitur. Ad hæc per hæc sola signata, potuit timor iste à Luthero, & Quenellio impugnari, ut quod Scriptura, & Patres commendant, solum ipsi vituperent, confundentes timorem malum cum bono.

Potestne verò quid referri, magis oppositum Scripturæ, quam legem veterem malam, quæ in tota veteri lege laudatur, & in nova commendantur psalmi, milles commendantes legem, ubi laudantur eam servantes, reprehenduntur ipsius transgressores, ubi Paulus Catalogum veterem efformat, & in fide egregiè commendat, & Patres eam defendunt contra Manichæos, & contra Marcionem libris integris, & Ecclesia etiam per Hæreticos sancta, possunt id negantes inter Hæreticos, & ad fidem Christi confirman-

dam, utilis est & necessaria, qua usus est, & Christus.

Sunt qui Prosperum eitant Papæ contrarium. Quando Deus vult salvare animam, quocumque tempore quocumque loco inhabitabilis sequitur effectus voluntatem Dei: *At C. 15. verò omnipotens dominem cum gratia salvat. ipsa sua consumat opus.* At plures salutationes advertit Desirantius, & nil Prospero magis contrarium, cum loquatur tunc de gratia efficaci, at de voluntate Dei sic loquitur. Sic etenim loquitur objectione octava. *Quomodo Deus vult omnes Homines salvos fieri. & in agnitionem veritatis venire. Et post plura. Infidelitatem autem Hominum ipsi adscribimus Homines, ubi voluntas Dei non impletur, & objectione decima quinta. Item qui dicit quod non omnes Homines velit Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinatorum durius loquitur, quàm loquendum est de altitudine inscrutabilis gratiæ Dei, qui & omnes vult salvos fieri, & ad objectiones Vincentianas. Quod Deus nolit aliquos salvare. Et rursus. Hæc est voluntas ejus, qui misit me Patris, ut omne quod dedit mihi Pater non perdam ex eo quidquam, sed resistetem illud in novissimo die, & observatione decima sexta. Infantum omnino. & contra rationem est dicere voluntatē Dei ex Dei voluntate nulla, & tamen ne uno quidem dissentiente, non omnes salvi sunt, & de Juda & multis aliis est de fide, & Deum voluisse salvū facere Augustinum, milles ipse in Confessionibus fatetur, & ea de re se accusat, sicut & innumeri alii penitentes, & deicere solam Hominis voluntatem, nunquam illam Dei omnes docent, & ob eam rem Arnaldus Parisiis, è numero Doctorem est erasus.*

Aggrediantur nos & Quenellius, & Lutherani, innumeri textibus ubi peccatores, rebelles sunt inimici Dei, & quod plus est in tenebris, & tenebræ, & cæci, & mortui idè nil boni habentes; at milles dicuntur servi, ideoque viventes, semimortui, resistentes liberi, nec aliquis ignorat rebellem, posse aliqua bona opera elicere, patriam etiam liberare, sic peccatorem posse bona opera exercere penitentia, elemosyna, humilitatis, quæ libris integris Patres exponunt; at vim facit in eo Quenellius. *Eratis enim aliquando tenebra, cui respondet Prosper ad objectiones Vincentii, lucem tenebra non receperunt, & tenebra receperunt, quibus dicit Apostolus fuisse aliquando tenebra, nunc autem lux in Domino, ubi tenebræ lucem receperunt, & in Apocalypsi. Sed habeo adversum te quod caritatem inani primam reliquisti. Memor esto itaque unde excideris & age penitentiam, & prima opera fac, & fortius. Scio opera tua quia nomen habes, quod vivas & mortuus es. Esto vigilans, & confirma cætera quæ moritura erant, & Ambrosius libro secundo de penitentia. Qui enim penitus est mortuus desistet. Et post plura ita debere respiciere. Non verò Deus & Christus, Peccasti quiesce, Noli amplius peccare. Nec est mysterium sed tropus*

pus ufistus, ponere abstratum pro concreto, factus pro nobis maledictum & poeta ipsi cum Martiali, non vitiosus homo ea Zoile sed vitium. unde saepe Scriptura peccatorem, vocat Hominem tenebrosam, cum quo cupere & dicere potest, *illumina tenebras meas*, potest in tenebris optare lucem, dicere *Domine ut videam*, orare Deum ut in tenebris lumen faciat splendescere, dicit penitens. *Lumen oculorum meorum non est mecum*, *Dominus illuminatio mea, collocavit me in obscuris, sicut mortuos seculi, notam fac mihi viam in qua ambulam*, & alia multa. Ubi Deus saepe ait, *revertete, convertimini, expectans volens aliquem perire*, recipit Sacrificia, elemosynam purgantem a peccato, & innumers alia; quae Deus jubet peccatoribus ut agant, & peccatores dicunt, vel peccant a Deo, quae voluminis componerent amplissima, ut Patres saepe composuerunt.

Adhuc aliqui charitatis elogium componunt, & solum volunt inter virtutes, at non solum innumera sunt volumina, de aliis tantum virtutibus apud Patres, sed & ii qui de charitate agunt, & aliis virtutes enumerant & laudant, sic Bernardus de diligendo Deo. Sic Augustinus de fide, spe, & charitate, sic Apostolus habet caput de charitate, & aliud integrum de fide, & innumeri alii, & Quenellius ipse fidem, adjungit & preces. Et si juvaret virtutes alia recenseremus, quae sola dicuntur salvare. Sic Bernardus ait alia virtutes currunt, sola perfectiora coronatur, sic Gregorius. *Nec opus bonum est aliquod sine castitate, sic se ipsam agnoscere, hoc est si dicas nihil est si cetera nescis* ait Augustinus.

Adhuc aliqui exclamant cum Psulo. Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me, & cum Quenellio. *Probantur oportet bonis terrenis, & subimitis renunciaffe, ad hoc ut quis fiduciam habeat sibi ut ita dicam appropriandi Christum Jesum ejus amorem mortem, & mysteria ut facit Sanctus Paulus dicens. Qui dilexit me, & tradidit semetipsum pro me*, at intolerabilis error est, dicere Christum pro solo Paulo passum, quippe & Psulus congeminat, pro nobis Christum passum, imò pro Ecclesia universa. *Ipsa Salvator corporis ejus, & mox. Viri diligite uxores vestras sicut & Christus dilexit, Ecclesiam, & se ipsam tradidit pro ea*, sic ergo tradidit se pro Ecclesia, quam dilexit, & multo magis pro Virgine, & Baptista. Et Chrysostomus maximus Pauli Panegyristes, *Hic est affectus servi fidelis, ut benefici Domini sui, quae communiter omnibus data sunt, quasi sibi soli praestita reputet*. Et mox. *Verba illa dicebat Apostolus non quasi diminueret volens amplissima, & per orbem terrarum diffusa Christi munera. Sed ut pro omnibus se solum indicaret obnoxium; & prosequitur ea quod redemptio effectus integra*. Et si panegyristes est contra Paulum & sic exponit, quid agent alii Interpretes, qui volunt Christum pro omnibus mortuum, imò & pro multis neque negat Quenellius.

Adhuc aliqui exclamant. *Nun potest arbor mala bono fructus facere*, at solutio est in ipso argumento, *non potest arbor bona malos fructus facere*, quod solvit Tertullianus eximie & Hieronymus retorquet in ferentem, cum multi mali fecerint fructus bonos, ut Publicanus, & innumeri alii, & de Noris quem ferunt, est evidenter septies ipsis oppositus. Alii adhuc obstruunt illud, quicumque est doctus a Domino mox est justus, at penitentes & mali possunt docere justificationes suas, millies fuit edoctus Augustinus, & peccabat, & Scripturae & Patres innumeri docent, reos rebelles luminari, claudere fenestras soli, amare tenebras suas ut ignorantiam, & Spiritui Sancto qui lumen est resistunt, & tanto veritatis Doctore, & semen verbi cadit aliquando in terram bonam, plerumque in sterilem & malam, & Christus ipse docet multos audire verbum, sed non agere quod dicit verbum.

Non silent aliqui textus fidei, *Justus ex fide vivit*, at nullibi dicitur fidem solum justificare, & justificationem tribuit Scriptura, & spei, & elemosinae, & humilitati, & Jacobus in contrarium adductus, id tantum affirmat quod non possit. *Quid proderit Fratres mei, si fidem quis dicat se habere opera autem non habeat. Nunquid poterit fides salvare eum?* Et usus similitudine pauperibus dicens, *lee in pace, nunquid proderit*. Et mox. *Abraham ex operibus justificatus est, & mox. Vides quoniam fides cooperabatur operibus illius*, ubi & idem dicit solum inutilem, cum operibus & ipsam utilem, denique vel Adversarii tenent cum Augustino fidem esse in peccatore, sed non prodesse, & solum non prodesse, fed cum charitate vult & Quenellius. Non silent aliqui solum liberum arbitrium, in Adam uia in vobis datum, at jam saepe respondimus, & Patres, & Scripturae de Homine loquuntur, post Adami lapsum existente & per verbum uoli, & si voluerit, millies admonent liberi arbitrii, & praecipua, minas, & consilia donant, & potestatem Augustinus liberissimi, in nobis, & in Petro appellat sufficientissimum & quavis diceret arbitrium nostrum, in Adm extinctum quod non dicit, adhuc millies dicit hominis libertatem, *Reformatam*, sic libro sexto operis imperfecti sic in psalmum nonagessim primum, & millies & Prosper ait, *libertate redempta*, & omnes cum Augustino dicant liberum quia liberatum, Rursus eandem ferens ut sit, Tertullianus reciprocant, Christum non mortuum pro omnibus, & eos converti quos Christus vocat, at Augustinus quem citant. Millies est contrarius, & de correptione & gratis explicat de gratia efficaci. *Preparatur voluntas a Domino, & tantum adjuvatur munere charitatis, ut possit ea possibilitate, qua sanctus cum effectu provenit, ubi gratiam ponit cum effectu, sicut & sunt auctoritates Quenellii, at innumeri textus sunt praeter*

Matt. 7.

C. 1.

Gal. 2.

Ephes.

Encl. c. 29 c. 11.

C. 15.

- Ench. t. allatas. Nec utique Deus nollet saluos fieri, cum salui esse possent si uellent, & citat illud Matthæi. Quoties uolui congregare filios tuos, sicut Gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti, ubi Augustinus euidentiſſimè Jerusalem filios suos ab ipſo colligi noluit, & sermone apud Sirmondum. Sanguis Domini Dei sui totus datus est pro te, si uolueris non est datus pro te, quid clarius, & luculentius exclamat Natalis Gallus, & in psalmis de peccatoribus, cor totum congelasit aduersus Deum, ita sèpè vocati apud ipsum non respondent, ita gratias tenua millies probat Janſenius, de quibus ut diximus & in Joannem ait. Agendum sunt gratiæ, & ita agit in libris Confessionum, & millies transferat culpam in recusantem; & refert Quenellius illud Pauli, de quo cum Patribus obstupescit, vel Chrylſostomus, quod commune omnibus sibi fecerit proprium, & quod millies repetit illam, hoc uno argumento Augustini congeniat aduersus Julianum.*
- 6. 2. 6. Quoniam unus pro omnibus mortuus est hoc probat omnes mortuos esse. Quia pro omnibus mortuus est unus, impingo, infercio, inculco recusanti, quid uehementius, inculco recusanti, Quenellio. Nil autem obſtat Ecclesia Lugdunenſis, ut demonſtrant Aguirre, & Natalis, qui & ostendit Augustinum, cum aſſerit mortuum pro electis tantum, locutum de completo fructu, & exponit Prosper vel millies ei rei contrarius; & Christum denegasse gratiam Petro, jam uidimus falsum, & à Parisiensibus ipsis damnatum, & Natalia integro capite confirmat; & non denegasset Petro, quod donauit Judæ proditori, de quo uerose scribit Augustinus. (Vendidit à quo redimi debuit.)*
- Illud unicè impugnandum licet jam egerimus, interiori gratiæ nunquam resistitur, cum multa sint theſes Quenellii, & illud etiam de possibilitate inseparabili ab actu, sic omnia quæcumque uoluit Dominus fecit in celo, & in terra, sic Episcopi Afri ad Joannem Venerim. Semper quippe uoluntas Dei omnipotentis impletur, quia potestas ejus nullatenus vincitur, & Augustinus de Deo. Cui uolenti saluum facere, nullum hominum resistit arbitrium, sic libro secundo ad Bonifacium. Cor regis antequam mulieris sermone poscentis audierit, oculiſſima, & efficacissima potestate conuertit, sic Prosper de ingratia. Ipsa suum consumat opus, cui tempus agendi semper adest, sic Evangelium Luca primo. Quia non erit impossibile apud Deum, & rursus Augustinus, Omnipotens uelle inuicem non potest quidquid uoluerit, sic D. Thomas prima parte. Quidquid Deus simplicitate uult fit. Sic Fulgentius de Incarnatione, & gratia, ait nec existimemus uoluntatem omnipotentis Dei, aut in aliquo non impleri, aut aliquatenus impediri, sic aſſert Patres dicentes Deo uolenti nunquam resisti, Deus, ait Augustinus de correptione & gratia, cui uolenti saluam facere, nullum hominum resistit arbitrium. Sic ex eo dicitur omnipotens,*

sic fuisse uideri Christum aut audiri, & similia alia quamplura. At hæc extra scopum uibrantur, scimus non esse impossibile apud Deum omne uerbum, scimus uel infantes Deum omnipotentem, scimus gratiam efficacem inuictam, & dicimus non ualidiora cum Augustino, plus Deum habere in potestate uoluntates nostras, quam ipsi nostras, scimus cor regis in manu Domini esse, sicut diuisiones aquarum in hortulano, & quocumque uoluerit illud uertere, & Deum euidemus in hoc certissimum, at quæſtio inter nos est, an detur aliqua uoluntas in Deo, cui peccator resistat, aut uocatio interior, & jam millies id euidemus, ex libris pluribus Confessionum, ubi uocatus Augustinus & à Deo uisus, clausit diu oculos, & aures gratiæ, ex ipsa gratia efficaci ex Augustino, quæ uocat quomodo scit congruere, ut uocantem non respuat, suadet ut persuadeat, quod millies repetit illam gratiam admittens, quæ suadet non persuadeat, ex gratiis remissis ut in Petro, quibus uel per Janſenium resistitur, ex uocationibus uacua de prædeterminatione SS. Quia uocati sunt, & qui uoluerunt uenire ad nuptias, quæ uocatione uocati sunt, ex iis qui uoluntati Dei resistunt, ut cum Augustino docet Synodus Arauſicana, & ex mille alia capitibus. Unum remanet nota ditari, uel Hostium exuuiâ. Sic ad Philippensæ secundo. Cum metu & tremore uestram salutem operamini, Deus enim est qui operatur in uobis, ubi operari debent ipsi Doctores cum Deo, ad hebræos. Ue faciatis ejus uoluntatem, faciens in uobis quod placet coram se, ubi homines faciunt Dei uoluntatem, sic Episcopi loquuntur in Sardinia exules, sic Augustinus citatus addit. Quia est faciens homines bona, quæ pertinent, ad colendam Deum, ipse facit, ut illi facias, quæ precepit. Sic Augustinus ubi ait in Enchiridion, necessè est fieri si uoluerit, habet à Quenellio relicta, & ideò rogandus sit ut uelit, sic Afri Patres ex professo loquuntur & de gratia, & de libero arbitrio, sic D. Thomas citatus mox subdit, licet illud quod antecedenter uult non fiat, sic Augustinus de correptione & gratia, post uerba, cui uolenti saluum facere nullum hominem resistit arbitrium, quæ per interrogationem refert ait. Etiam de his enim, qui faciunt, quæ non uult facis ipse quod uult. Sic Gregorius undecimo moralium, ubi ait, sicut nemo obſiſtit largienti uocantis, post subdit nec mirum si à corde reprobo Prædicator minime audiat; dnm nonnunquam ipse quogue Dominus in his, quæ loquitur, resistens in moribus impugnat, ecce noster est Gregorius ab ipsis allatus, sic S. Prosper & professo est contrarius, ubi ait dari quibusdam ad remedium, & capite alio, quod à multis refutatur, & alibi. Qui non ueniunt suo pertinacia reſistantur, & plura jam ponimus supra, sic in Ezechiele, dabo cor uocatum, scribitur faciam ut faciat, sic Saulus ait. Quid me uis facere, sic Ambrosius apud Augustinum de gratia Christi. Negatis primò Petrus ubi

ubi ait *Augustinus* producit affectum, & mox. *Ecce quemadmodum & velle, & operari operatur in nobis, adjuvando adest voluntatibus, & actionibus nostris, ubi nullus dicitur Deus adjuvare, sic illud Augustini decimo Confessionum, Vocasti & clamasti, & rupisti surditatem meam, & subdit. Ecce intus eras ego foris, & ego ibi te querebam, & in ista formosa, quae fecisti deformis irruabam, necum eras, & tecum non eram, & erat intus Deus Augustino, & jacebat extra Deum Augustinus, sic Fulgentius de Incarnatione & gratia, quis potest ejus resistere voluntati, subdit. In majoribus bonam voluntatem gratis facit, quam invenit malam, aut sine voluntate Homini vel bona, vel mala perficit in parvulis gratiam Sacramenti ille, cujus nemo potest resistere voluntati, ubi in majoribus requiritur voluntas, sic Prosper, Fulgentius, & Augustinus. Inaniter igitur & perfanctiorè potius, quam veraciter pro eis ut doctrina cui adversantur credendo consentiant; Deo fundimus preces, in conversio hominum ex Augustino à te allato; sic dives vocatus à Christo ipsum non sequitur, sic Psalmus decimus octavus. *Lex Domini convertens animas, & mox. Etenim servus tuus custodit ea, sic. Gustate & videte quoniam suavis est Dominus, mox. Accedite ad eum, & illuminamini, sic ad Romanos octavo. Si Deus pro nobis quis contra nos. Et ibi. Si tamen compatimur ut & conglorificemur. Et mox. Spe salvi facti sumus, & iterum. Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos, ubi vides quod ait Paulus. Non ego solus sed gratia Dei mecum, sic iterum Augustinus de Spiritu & litera. Per fidem confugias ad misericordiam Dei, sic Prosper in carmine dicens, cum tentatori non cedimus. Sic innumera alia ferri possunt, & id unum inveniet Lector, si falsas expositiones, aut inutiles devitet. Cum ergo Confessio propria sit probatio probata & habeat reum consentientem non est amplius in probationibus immorandum. Sic ergo ait Hexaplista, vel ipse Quenellius ut est penè æertum, vel maximus ipsius defensor, ipsum-**

que citans Quenellium. *Nemo ignorat pravorum sensus, qui propositionibus hanc materiam concernentibus tribuantur, erroresque, qui Reflexionum moralium Auctori imputantur. Atribuantur ipsi, quod non admittat aliam gratiam, quam quae semper est efficax, & quae semper conducit ad salutem, quod rejiciat illas; quae stiles, aut in corde otiose forent, & quibus per voluntatem suam resistitur. Et mox. Pater Quenellius nullas contra varias accusationes istas se justificavit, & auditus non fuit. Frustru declarationes dedit, explicationes obtulit conformes Doctrina Patrum, publicae fidei suae professiones fecit, ne dignati quidem sunt eum audire. En ergo apud Quenellium, & Hexaplistam male sunt tot theses, & sic iustissimè sunt Damnae, nec Papa, & Ecclesia in libris, quid intus sentiat Auctor considerant, sed audiunt librum loquentem, ipsum perlegunt scriptum. Et Hexaplista ipse non tantum in eo asserit, eas theses esse repertas, sed eas pertinacissimè tuetur ut suas, & argumentis, imò & verbis iidem, quamvis nullius falsatis exponit, nec ibi est unum verbum obscurum, sed theses iteratis vicibus, & docentur, & pessimè defenduntur.*

Hæc pauca paucorum diximus, ut falsitatem ostenderemus in thesibus etiam ab ipsis Defensoribus confessam, & nullam in iis obscuritatem, cum & innumeri claras fateantur, & paucis exceptis Ecclesia tota. Qui plura cupit relicto parvo puteo, fontem adeat amplissimum, pluribus tomis sæcundum. Et nos discipuli Magistrum Augustinum, defendere coacti sumus vitiatum, parum solliciti de D. Thoma, quem discipuli eximie tuerent, solemque suum sua Sydera norunt. Si Parisienses obscuritatem inveniunt, recurrant ad Petrum edoctum à Domino, Discipuli ad Magistrum Ecclesiam, ut ipsi consentent, & jubeant ad eam accurrere. *Si difficile & ambiguum judicium esse perspexerit. Et mox. Veniesque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore.*

Deut. 17

LIBER SECUNDUS

De Iudicio Papæ in quæstionibus facti.

Posse Papam falli in quæstionibus puri facti non revelati, adagium est, & in medio positum. Tria tantum sub Iudice litem habent, Canonizatio SS. Electio talis numero Papæ, & librorum examen.

PARS PRIMA.

DE CANONIZATIONE SANCTORUM.

Ad factam à jure progredimur, aliquando cum jure connexum, aliquando non connexum.

CAPUT I.

De Canonizatione Sanctorum.

Neflexibilis ille Dæmon, eodem latè durat in errore, ut Sanctos, & Angelos à cælo dejiciat, & quamvis se victum videat, haud credit sibi potuisse vinci, & cælum nova stultitia petit, triumphantes

voat ad bellum, & Hæreticos Duces constituit.

Eorum Dux constitutus est Wicleph, ubi in Concilio Constantiensi asseruit. *Augustinus, Benedictus, Bernardus damnati sunt.* Constitutus est Lutherus ex Coelmo, ubi librum edidit cui titulus. Adversus novum Idololum, & antiquum Diabolum. Constitutus est Beza in vita Calvini, ubi Sanctorum vitas, & legendas, *ablegendas stercoreas* appellat. Constitutus est Dux Spalatenus, qui Canonizatos ab Ecclesia veneratur. Canonizatos à Papis irridet, & Divinitatem in eo facto, sibi Pontifices usurpare contendit. Constitutus est Dux Mornæus, qui Papam appellat Episcopum bullarum. Constituti sunt cum aliis Magdeburgenses, qui eistö Arnobio contra Gentes, dicunt Papam in ea re Gentiles imitari, & apotheosin Deorum renovare.

Ubi rursus pugnat Diabolus, rursus Deus repetit triumphos, & optimum canonizationis exemplar nobis in Ecclesiastico suppeditat. *Laudemus Virum gloriosum.* Et infra. *Militiam gloriam fecit Dominus magnificentia sua à seculo Dominantes in potestatibus suis,*

Homines magni virtute, & prudentia sua prædixi, nunciantes in Prophetis dignitatem Prophetarum, & imperantes in presenti populo, & virtute prudentie populi Sanctissima verba. In prudentia sua requirerentes nudos muscos, & narrantes caruina Scripturarum. Homines dicentes in virtute pulchritudinis studium habentes, pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generationibus gentis sue gloriam adepti sunt, & in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt reliquerunt nomen, enarrandi laudes eorum. Et concludit. Sapientiam ipsorum narrent populi, & laudem eorum enuntiet Ecclesia. Et de Moysse profequitur. In fide, & lenitate ipsius Sanctum fecit illum. Et post plura de Phinees sequitur. Phinees Filius Eleazari tertius in gloria est, imitando eum in timore Domini, & stare in reverentiam gentis in bonitate, & alacritate animæ sue placens Deo pro Israel. Et de propheta regio profequitur. In omni opere dedit Confessionem Sancto, & excusso in verbo gloria. De omni corde suo laudavit Dominum, & dilexit Deum, qui fecit illum. Et mox. Dominus purgavit peccata ipsius, & exaltavit in æternam cornu ejus. Et antea de omnibus Sanctis. Beatus vir qui inventus est sine macula, qui post aurum non abiit. Uno verbo per septem integra capita ostendit, ex operibus Spiritus Sanctus, Saerorum Heroum Sanctitatem. Quod & aliis in libris ut Machabæorum exequitur de Sanctitate Eleazari Patris, & cum Matre septem Filiorum, quos cælo potius quam mundo genuit. Adfunt & Psalmi integri, & vel primus obvius ostendit. Beatus vir qui non abiit in Concilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in Cathedra pestilentia non Sedit. Sed in lege De-

C.45.

A. 1. 44

L. 7.

C. 47.

C. 42.

C. 44.

De-

Domini voluntas ejus, & in lege ejus meditabitur die, ac nocte, ubi ea peragens beatus predicatur. Iterum vates Deum ipsum interrogat, & Deus interroganti respondet.

Pf. 14. *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescit in Monte Sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, & operatur justitiam, qui loquitur veritatem in corde suo, qui non egit dolium in lingua sua, nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non accepit adversus proximos suos. Et mox. Qui jurat proximo suo & non decipit, qui pecuniam suam non dedit ad usuram, & muera super innocentem non accepit, qui facit hoc non movebitur in aeternum, & haec omnia non de ornamenta quibusdam, sed de ipsa beatitudine loquuntur & justitia.*

Accedit veteri novum testamentum, & Deus utroque federe confirmat. *Sancti per fidem vicerunt regna, operati sunt justitiam, adepti sunt repositionem, obtulerunt ora Leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladii, convalescentes de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra vertentes exterorum, acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Alii autem distenti sunt non suscipientes redemptionem, ut meliorem invenirent resurrectionem. Alii Indubia, & verba experti, insuper & vincula, & carceres, lapidati sunt, scilicet sunt tentati sunt, in occasione gladii mortui sunt, circumerunt in melioris, in pellicibus caprinis, egerunt, angustati, afflicti quibus dignus non erat mundus, in sustinendis errantes, in montibus & spoliis, & cavernis terra, & hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repositionem Deo pro nobis melius aliquid providente; & toto eo capite commendat; & patriam eorum caelum appellat. Nam autem meliorem appetunt id est caelestem. Ideo non confunditur Deus vocari Deus veram, paravis enim illis civitatem, & textit nobilissimum elogium. Et rursus. Ideoque & nos tantam habentes inpositam habenam testimonium, deponentes omne pondus, & circumstanti nos peccatum, per patientiam curramus ad propositiu nobis certamen, afficientes in Antistorem fidei, & consummaturi Jesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contempta, atque in dextera Dei sedet, ubi sunt & testimonia fidei, & Sanctitatis & Sancti sunt testes & Sanctorum Caput. Iterum Sancti ad imitationem proponuntur.*

Hbr. 11. *Mementote Praepositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei, quorum invictum exitum imitantes fidem. Et mox. Non enim habemus hic namentem civitatem, sed futuram inquirimus, ubi ad imitationem proponuntur Sancti, & caelum ipsum est praemium; sic passim & alii Apostoli docent. Beatus Vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitae, & passim clucet in Apocalypsi.*

C. 12. *Præcessit & Magister discipulos. Beati pauperes Spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Beati Misere, quoniam ipsi possident terram. Beati qui lugent, quoniam ipsi*

consolabuntur. Beati qui esurimus, & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur. Beati mundus corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Beati pacifici quoniam Filius Dei vocabuntur. Beati qui perfectionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum &c. Gaudete, & exultate quoniam merces vestra copiosa est in caelis, ubi promittitur infallibiliter caelum, & Beati declarantur ea patientes. Et rursus. Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis, Mercenarius autem & qui non est Pastor, cujus non sunt oves propria videt lupum venientem, & dimittit oves & fugit. Et iterum. Animam meam pono pro ovibus meis, ubi Christus & sui exemplo, & ratione Pastorem à mercenario distinguit. Iterum Christus se Sanctum, ex operibus ipsis evincit. Si non facio opera Patris mei nolite credere. Si autem facio, & si mihi non vultis credere operibus credite, ut credatis & cognoscatis, quod repetit discipulis Joannis. Eantes veniunt quae audistis & vidistis, cæci vident, Pauperes? Evangelizantur, sic passim, Abraham, Isaac, Jacob, dicuntur recumbere in regno caelorum, dicuntur à Christo viventes. Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob. Non est Deus mortuorum sed viventium.

Id evincitur ex miraculis non patris in contestationem doctrinæ, quod & actum est à Filiis Secvæ, sed in approbationem Sanctitatis. Ita Mulier Sarepta Eliseo. *Nunc quodvis quod Vir Dei est.* Ita Nicodemus de Christo. *Nemo enim potest haec signa facere, nisi fuerit Deus cum illo.* Ita Ecclesiasticus, & Paulus allati & Christus. Ita Apostoli ipsi infallibiles. *Deus Patrum nostrorum glorificavit Filium suum Jesum, quem vos tradidistis & negastis, cujus nos testes sumus, & in fide nominis ejus haec, quem vos vidistis & nostis, confirmavit nomen ejus, & fides, quae per eum est dedit integram sanitatem istam, & innumera alia.*

Ex his constat evidenter canonizationem, & prudentem esse & omnino certam, quippe Papa eodem utitur lydio lapide quo Scriptura, iisdem insitit Dei vestigiis, & agit juxta exemplar ostensum; imò iisdem Dei verbis canonizantur, ut constat in bullis Pontificum, ubi sunt Scriptura, virtutes, & miracula: Dat Scriptura testimonium infallibile, dant virtutes ex Scriptura idem argumentum, idem præbent testimonium miracula; Et si testimonia Papa sunt incerta, sunt & incerta testimonia Scripturæ, cum sint omnino eadem utriusque. Rem acu tangamus in Bernardo, si virtutes habuit sanctum & Scriptura, & ratio, & Hostes consentunt, at ea virtutes habuisse, tot sunt quot homines? & amici, & Hostes consentunt, quid ergo evidentiis Sanctitate Bernardi. Ipsius prodigia narrat omnes, imò & homines ipsi, palam, & coram mirati sunt, quid ergo ultra dubitant de ipsius Sanctitate? & id dice-

re poterant Domine, si decepti sumus à te decepti sumus; exclamante Propheta ipso. *Et scitote quoniam mirificavit Dominus Sanctum suum, quod innumeris sermonibus de Sanctis, prosequuntur innumeri Ecclesiarum Patres.*

Psal. A.

Hoc idem intellexit antiquitas, & Ecclesiarum totius traditio; & Patres Scripturæ Interpretes. Merito Sanctus urget Chrysologus, qui juxta mandatum Dei sui perdidit animam suam, cum invenit in vitam sempiternam, ubi fateatur & ex Evangelio evincit. Omnes ergo subdit Augustinus, illi Passores boni, non solum quia sanguinem suderunt, sed quia pro equibus suderunt. De Cypriano loquitur Maximus. *Fides martyrum consecravit, Pretiosus inquit David in conspectu Domini inter Sanctorum ejus.* Id constat ex innumeris orationibus, in laude Sanctorum apud Patres. Id constat ex liturgiis veterum, de quibus Cyrillus Hierosolymitanus. *Cum hoc sacrificium offerimus, postea facimus mentionem eorum, qui ante nos obdormierunt. Primum Patriarcharum, Apostolorum, Martyrum, & Dallæo Calvinista id fateatur, & Lutherani Centuriatores evinaunt, ex Augustino libro octavo de civitate. Sanæ Martyrum memoriam honoramus, ut Sanctorum hominum Dei, qui usque ad mortem suorum corporum pro veritate certaverunt, ut innocentes vera Religio falsis Religioibus vitis, atque convitiis, & alio loco similiter concludunt. Atque ex utroque loco hoc est perspicuum, sed Martyrum memoriam, eamque quoque*

Ser. 118. de verb. Dom. 50

Hom. 2.

Catech. 3

C. 17.

L. 2. c. 1.

*Dominicam administratam, ac suo loco, & ordine ipsorum nomina Martyrum recitata. Constat hanc heresi Donatistarum vetustiorum, ex Optato antiquo, & Donatistis venerabili. Per Lucillam feminam factiosam, que ante concessam perfectionis turbinibus pacem, cum adhuc in tranquillo esset Ecclesia, cum correctionem Archidiaconi Ceciliani ferre non posset, que ante spirituale cibum, & potum os nescio cujus Martyris, si tamen Martyris libare dicebat, & cum preponeret calici salutari os, nescio cujus hominis mortui & si Martyris, sed nec tunc vindicati, correpta cum confusione irata discessit, ubi Canonizatio antiqua jam erat. Et antiquior Cyprianus scribit. *Dicit Dominus qui toleraverit usque in finem hic saluus erit. Toleraverunt & ad finem usque incorrupta, & immaculata virtutum suarum merita perculerunt. Et iterum scriptum est. *Esse fidelis usque ad mortem & dabo tibi coronam vite. Itaque ad mortem fideles & stabiles & inexpugnabiles perleverunt. Cum voluntati nostra, & Concessioni in carcere, & vinculis accedit moriendi terminus, coronata Martyris gloria est. Et rursus de Celerina, Laurentio & Ignatio. *Palmas à Domino & coronas illustri passione meruerunt. Id constat ex vetustissima liturgia, vel à Dallæo ipso admitta, id ex Patribus cum****

I. 1.

Ep. 57.

Ep. 5.

L. 4. ep. 5

Astru. Nigium. 4. 2.

Justino, & antiquissima Polycarpi passione, Beata quidem & generosa fuerunt astra martyria, utpote que juxta voluntatem Dei facta fuerint. Et mox. *Omniibus ostendentes Martyres Christi se dum torquentur à carnis peregrinatione fuisse, aut potius Dominum ipsi adstitisse. & cum ipsis esse versatum. Et mox. *Respiciebant ad ea bona, que tolerantibus reservantur, que nec auris audivit, nec oculus vidit nec in cor hominis ascendit, ipsi autem à Domino monstrabantur utpote qui non homines amplius sed Angeli essent, laudat à constantia & à Prophetia, cum diceret oportet me vivum comburi, è voce facta è cælo sortis esto, & viriliter age Polycarpe; ubi tota est antiquitas & vetus testamentum, & Generale ipsam citat Spalatensis, adeò antiquitatem maximam citat, à Deo ipso commendatam.**

Illud etiam insolentissimæ insanix est, vel ut urget Augustinus disputare, quod Ecclesia tota frequentat, que ex Hostibus ipsis errare in articulis fundamentalibus non potest.

Ep. 11.

Accerrimè Sanctos vexat Spalatensis, S. Carolum post mortem malè oluisse, at eo dato non ex corporis, sed ex animi incorruptione sunt sancti, nec sancti omnes sunt incorrupti. Urget Augustinum pro Monica orasse, at nedum sancta est ex Augustino Monica.

*Ille nec miserè nec omnino moriebatur, hoc & documentis morum ejus & sine non fide, rationibusque certis tenebatur, sed ex eo facta sanctissima, quod mater magis Spiritus quam corporis, de periculo mortis æternæ filii, æterno tempore deluisset. Quo vulnere si feriretur nunquam sanaretur; quo nil erocium magis audivimus. Urget ex Cajetano de indulgentiis. *Si quis autem pueri non posse Pontificem errare in his particularibus patet quoque nos non esse homines, at Cajetanus attendit ad media fallibilia, quippe in tractatu de Conceptione docet miracula, que suscipiuntur ab Ecclesia in canonizatione SS. maximè authentica esse, & subdit. *Cum testimonio humano innitantur eorum scilicet qui testantur non omnino certa sunt. Urgent in Sanctis Simoniam, at promoventes nil lucrantur, calumnia hæc est non ratio, & multi cum pecunia Sancti non existerent, & pecunia ut constat est pro Advocatis. Urgent nos imitari Gentilium apothecosim, at vel ipsi cognoscunt esse Scripturam, & Pauli de Clemente & aliis, Quorum nomina sunt in libro vitæ, & Justini Sanctos opponit Diis. *Nec non aliorum ipsam sequentium Spiritum quoque prophetiam colimus, sic Theodoretus adversus gentiles, nec Veneres canonizamus, aut Ganimedes. Taxat innumerum Mornæus, at Ecclesiam visibilem totam, & orbem sentit contrarium, nisi fortè non sit contra Ecclesia invisibilis, imò & ipse est sibi contrarius, cum Bernardum ab Alexandro tertio canonizatum, celebrem extitisse fateatur, & cum Calvinista Lutherani Magdeburgenses. Urgent non posse Sanctos distingui, at distinguit Ecclesia universa, distinguit Augustinus contra Donatistas, & Scriptura lydium lapidem assignat. Urgent ple-****

L. 9. 100. f. 5. 11.

Ep. 2.

plebem docendam non sequendam, at Episcopi ut constat canonizabant. Urgent Papatid ad se atraxisse, at major cautela ex jure non nocet, & causa extitit Alexandro tertio, quod ebrius populi ut Sanctum colerent. Quod & in vita Martij narrat, Sulpitius, *latroem à populo veneratum*, sic Hermanus honorabatur Ferrariz, detestus auctor sectæ Fraticellorum, sic Martyrologia sua conficiunt Hæretici, & Donatistæ martyres suos colebant, & Pelagiani suos, & quisque suos Confessores.

Excludunt Sanctorum Canonizationem, Hostes nostri, eo quod Sancti non sunt invocandi, & Centuriatores citato Augustino addunt, non tamen ipsi martyres sunt invocati, at evidenter contrarius est Augustinus, teste jurato hoste Dallæo, quippe de Sancta Virginitate docet de Martyribus. *Non sic eos commemoramus, quemadmodum alios, qui in pace requiescunt, ut etiam pro eis oremus, sed magis ut orem ipsi pro nobis*, & ad hoc nostrum Dallæus vult Augustinum, ut hujusce rei Auctorem accuset, at jam præcesit Cyrillus Hierosolimæ, & ut videbimus cum Cyrillano Tertullianum. Cùm ergo apud Calvinum, Dallæum & alios, hæc invocatio idolatria sit, & superstitio, quamvis libro præcedenti defensa, iterum novis armis est munienda, & primò constat ex Scriptura. *Angelus qui eruit me de cunilis malis benedicit pueris istis, & invocetur super eos nomen meum, nomen quoque Patrum meorum Abraham, & Isaac, ubi invocatur Angelus, & Patriarchæ mortui, & Junius, & Tremellius id fatentur, & Amelius in Bellarmino enervato, & textus perspicuus est, & literalis, idcoque vel Hostes credere debent evidentiz, vel contæderatis veritate coactis.* Etiam Moyses Deum exorat. *Recordare Domine Abraham, Isaac, & Israel servorum tuorum, quibus jurasti per te ipsum.* Etiam Solomon invocat Davidem, & Filius Patrem Sanctum exorat.

Memento misericordiarum David servi tui, & iterum. Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus. Et rursus. *Propter David servum tuum non avertas faciem Christi tui, ubi sapientissimus Solomon ignorare non potuit eam veritatem, nec à Deo inspiratus mentiri.* Etiam Sancti illi juvenes, in fornace & Martyres, & mirabiles, Deum potentissimè exorant. *Neque auferas misericordiam tuam à nobis propter Abraham dilectum tuum, & Isaac servum tuum, & Israel Sanctum tuum*, ubi Sancti illi à Deo illuminati, quarto similis Filio Dei in fornace ipsis assistenti Abraham, Isaac invocant, & Isaaclem, & Deus ipse juxta Tertulliani emphasim de fallacia solum infernum eandem dicitur à cœlo Doctrinam. *Protegam urbem hanc, & salvabo eam propter me, & propter David servum meum; & rursus. Si steterint Moyses & Samuel contra me, non est anima mea ad populum istum.* Si autem Sancti post mortem, Deum pro nobis non orant, ineptissimus foret Dei sermo, sicut si alicui me lædenti di-

cerem, si pro te peroraret Tullius, causam tuam tu vincere, cùm Tullius jaceat exanguis, & nec se ipsum tueri valeat ne dum alios. Si verò dicas Deum figuratè loqui, solus crit, videns Calvinus, & ceteri Patres talpæ, quos Deus dedit nobis Doctores, solus dicit Patribus oppositus, Hieronymo in commentariis, Chrysolomo in epistola ad Thessalonicenses, Gregorio Magno in moralibus, & aliis interpretantibus Scripturam, nec felicius exponunt alii Heterodoxi loqui Deum per profopopejam, quippe Ezechiel Sanctis defunctis, Danielem viventem adjungit. *Si fuerint tres viri isti in medio ejus Noe, Daniel, & Job, ipsi justitia liberabunt animas suas, & profopœa foret ipsas animas suas liberare, nec potest vel apud Hostes dici profopœa, cùm legitur apud Machabæos. Hic est qui multum orat pro populo, & univ-* *2. Mac. 15.*
ersu Sancti civitate. Nec obstat vulgare responsum Deum in his reminisci sui pacti, quippe à se ipso eos distinguit. Propter me & David servum meum, & multis in locis nominantur, Moyses, Samuel, Job, Onias, cum quibus Deus nullum habuit pactum, & sapissimè alia causa exponitur; Memento Domine David, & omnis mansuetudinis ejus, propter justitiam liberabunt animas suas. Et rursus apud Baruch Prophetem. *Omnipotens Deus Israel aadi nunc orationem mortuorum Israel, & filiorum ipsorum.* Quid evidenti-

terum Scripturam veteri jungitur nova. *Gratia vobis & pax, av eo qui est, & qui venturus est, & à septem Spiritibus qui in conspectu throni ejus sunt.* Quid ergo hoc aliud est quàm invocatio, ubi pax & gratia est ab ipsis? Et rursus. *Virginitates seniores ceciderunt coram eo habentes singuli cibatas & phialas antea que sunt orationes Sanctorum*, ubi Sancti defuncti orant pro vivis, & ipso pretiosa est oratio, & Petrus de se ipso loquitur. *Dabo autem operam ut frequenter habeam vos post obitum meum.* Et Christus legis observantissimus, creditus est Eliam invocasse. *Eliam vocat iste, nec Judæus aliquis in eo reprehendit, nec dicit Eliam vivere, candidatum eternitatis ex Tertulliano, quippe Elias ex Calvino tam longas aures habere non potuit, nec Sancti sunt ubique vel ea sciunt, quo pacto ex Calvino nec poterat, loqui de futura passione in Thabor.* *Ecce duo viri loquebantur cum illo. Erant autem Moyses, & Elias visi in majestate, & dicebant excessum ejus quem complectens erat in Jerusalem, & si nesciebat vivens Elias, longè fortius Moyses defunctus.* Quin etiam Sancti precantur Deum. *Vindica Sanguinem Sanctorum tuorum qui effusus est, & si orant pro vindicta, longè melius orantur pro venia, cùm sint Filii Patris cœlestis, qui solem suum orari facit super bonos, & malos, & pluit super justos & injustos.* Quin etiam Eliam apparere, dicebatur & à Judæis in Christo. *A quibusdam verd. Quia Elias ap-* *1. Pet. 1. Matt. 17. Lucæ 9. Ap. 2.*

paruit. Quin etiam Christus viventes appellat, *1. Pet. 1. Matt. 17. Lucæ 9. Ap. 2.*

4. Reg. 19.

Jer. 15.

lat, si ergo memoria pollent, recordabuntur amicorum, & parentum. Quid plura si natura ipsa in inferno suscipit divitem pro fratribus orare, eadem suadebit & Beatos, & si damnatus epulo vidit Abraham, longè melius cognoscet Beatus, & horrendum est denegare iusto, cam scientiam, eam pietatem, qua nec caret Dei Hostia æternus, & perpetuus flammaram ticio. Et si Angeli gaudent super uno pœnitente pœnitentiam agente, illum cognoscet quia gaudent, & si mortuus Joannes credebatur ab Herode miracula faciens. Virtutes operantur in illo; ubi & mortem ipsam devicerat.

Extat & invocatio Angelorum, ut vidimus in Genesi, & Apocalypsi, & apud Daniëlem Archangelum invocatur. Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem, & quæverem intelligentiam. Et mox. Gabriel fac intelligere istam visionem, & in Exodo. Præcedetque se Angelus meus, & exandlet eos. Et apud Tobiam. Quando orabas cum lacrymis. Et mox. Ego obtuli orationem tuam Domino. Et rursus. Angelus Domini Sanctus sit in itinere vestro, perducaturque vos in castramet, ubi Sanctus Angelus invocatur, & ab eo multa petuntur.

Extat & custodia Angelorum, quam memorat vetus testamentum, Angelis suis Deus mandavit de te ut custodiant te in omnibus viis tuis, & novum ex Christo congeninat. Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, & de Petro, Angelus ejus est, & Hieronymus in Isaiam. Quod unusquisque nostrum habeat Angelus multa Scriptura docent; quod & Patres apud Petavium, Eriam, & Cœcium testantur, evidens ergo est invocari posse, ita Bernardus suso calamo. Quoties ergo gravissima cernitur urgere tentatio, & tribulatio vehementer imminere, invoca custodiam tuam, adiutorem tuum in opportunitatibus, in tribulatione, in clama eum, & dic Domine salva nos perimus, ubi ingeminat invocandum, & Hilarius inoffenso pede decurrendus. Salvatorum igitur per Christum orationes Angeli quotidie Dei offerunt, ergo periculo illi contemnitur, cuius desideria, ac postulationes ad æternum, & invisibilem Deum, ambizioso Angelorum famulatu, ac ministerio perorbunt, & regulam tradit universalem. Angeli

psyllorum præsumt orationibus, & magnus Ambrosius de viduis. Obsecrandi sunt Angeli pro nobis, qui nobis ad præsidium dati sunt, & innumeris apud Cœcium, Castaldum & alios, de Angelis, de Angelorum potestate, & in periculo Ductorem in causis Advocatum querere, vel suggerit omnibus natura. Extant & innumera erga Homines, Sanctorum Angelorum beneficia, quis nisi insipiens ea non querat?

Arguunt validioris iure Patres, argumento vel è Scripturis deducto. Si orationes mortalium aliis profunt, quas vel Apostoli ipsi deposcunt, & Adversarii omnes confirmant, à sortiori immortalium Spirituum, si tantum valent prececa pugnantium in terris

dubio conflictu, quid valebunt jam coronatorum in caelis. Ita arguit acutissimè Hieronymus. Si Apostoli & martyres adhuc in carne constituti possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc debent esse solliciti, quantum magis post coronas victoriarum, & triumphos? Vnus homo Moyses sexcentis millibus pugnatorum impetrat à Deo veniam, & Stephanus imitator Domini sui, & primus martyr in Christo pro persecutoribus veniam deprecatur, & postquam cum Christo esse minus valet? Ita Chrysostomus homilia de penitentia. Quicumque Sanctorum vocaveris lumina mundi non peccabit, non solum dum sunt in corpore, sed etiam magis nunc quando de vita migraverint, gratia enim, & merita Sanctorum non moriuntur. Sic Cypriana de habitu Virginum. Tantum memoretur tuæ nostri, cum incipit in vobis Virginitas honorari, ubi tunc memores sunt mortalium, cum immortalis sponsus Virgines coronat, sic Nyssenus de S. Theodoro, & innumeris alii.

Hanc invocationem etiam Deus, innumeris miraculis firmavit, quæ narrat Gregorius Turonensis de gloria Martyrum, Ambrosius de se ipso, & in se ipso, Augustinus testis oculatus, Paulinus in vita Felicia, & Historici omnes, & Paeres non solum quarti, & quinti, sed tertii, & secundi seculi, apud Eusebium in vita Ignatii, in actis Policarpi, neque negari possunt, nisi omnia proflus negentur. Hæc est Scripturarum omnium vox, hæc interpretum una expositio, hæc Patrum constant doctrina, qui totam Scripturam fatigant, ita Hieronymus Evangelium citat, ubi Deus est Deus viventium, ita Hilarius susè textum Matthæi, Videte ne contemnatis unum ex his pusillissimis, ita Eusebins, & Origenes Machabzob, & tot fuit textus Scripturæ citati, & repetiti, ut vastissimum volumen impleverit.

Parva sunt hæc, librorum volumina, exhibent eruditissimi Patres. Exhibet epistola Hieronymus, & tractatus adversus Vigilantiam, & divinis, humanisque testibus cumulatos. Exhibet librum de viduis Ambrosius Angeli &c. Martyres obsecrandi, de obitu Valentiniani, ipsum effusus precibus interpellat, & sermones SS. Gervasii, Protasii, Nazarii, Celsi & alios accumulatur. Exhibet Basilii orationes & scripta, & orationem in quadraginta martyres. Sæpe operam dedistis, ut unum pro vobis orantem inveniretis quadraginta sunt hic, unus orationis emittentes vocem. Et post aliqua. Qui aliqua premittit angustia ad hoc confugit. Vocat communes generis humani custodes, & rursus ab ipso dicuntur. Optimi curarum socii, precum adiutores, Legati apud Deum potentissimi, & rursus. Beneficium igitur hoc Fratres dilectissimi, gratiam hanc minimè desicite ntem, ex Deo obtinemus. Paratum est hic Cæsaribus auxilium; Et homilia de Mamante Martire. Memores estote Martyris quotquot illo per somnia potius estis, quotquot in hoc loco constituti, adiutores ipsum ad precandum habuistis, quibus-

Contr.
Des.

C. 14

CUM-

enique ex nomine Advocatus ipse adfuit operibus quotquot aberrantes ad viam reduxit, quosumque sanitati restituit. Extat Gregorii Nazianzeni oratio, de S. Cypriano Martyre inter alia dicens. *At tu nos è caelo benigne aspicias sermonesque nostros, & viam gubernes, sacrumque hunc gregem pascas, aut pascentem adjuvans.* Est oratio de Basilio Magno. *Tu verò sacrum, ac Divinum Caput nos celsitas inspicias, & alia est oratio de Athanasio. Nos autem ipse benignus celsis aspicias, atque istum populum gubernes.* Est oratio S. Ephrem de Martyribus. *Obtestamur igitur vos à Christi Martyres &c.* Sic in alio Sermone, sic in 40. martyrea. *Subvenite ergo mihi, sic in S. Basilium de martyre &c.*

C. 3. 8.

Est Nyssenus in laudem Theodori Martyris, est Asterius de S. Martyribus, est Theodoretus in historia SS. Patrum, sic Sancti Patres Basilius, Chrysostronus, & Cyrillus Hierosolymæ in Liturgiis, ita Prudentius in hymnis frequentissimè, Paulinus in natali S. Felicis, Maximus Taurinensis in copiis homiliis, Fulgentius in pluribus sermonibus, Petrus Chrysologa variis sermonibus, Bernardus, & iterum Hieronymus de obitu Basilæ, Ambrosius de obitu Valentiniani, & in vitæ Sanctorum passim, sicut etiam apud Historicos. Ubi autem abundant fontes, non necessario est recurrendum ad rivus, quorum tanta est copia, ut vastissima fierent volumina.

Exclament Hostes eum Morozæ, & sua jactent Concilia Eucemena, at in secundo orationem habuit Gregorius Nyssenus pro Meleto. *Intercedis autem pro nobis, & pro populi erratis, sic Nazianzenus ad centum quinquaginta Patres. Præter omnia & ante omnia clamabo, Valetè Angeli hujus Ecclesie Præsides, meaque presentia, & in eo extiteret de invocazione scribentes.* In tertio Concilio Cyrillus. *Mysterium hoc affert à Evangelista, effare nobis &c.* Quarta Synodus exclamat, *Flavianus post uxorem vivis, Martyr pro nobis ores, quod & repetunt Episcopi Europæ, in ea Synodo presentes & Judices, sic quinta, & sexta Synodus, & de prima ultrò fatetur Dallæus.*

Idem argumentum præbet Ecclesia, quam in fundamentalibus articulis, ultrò fatetur Hostes insallibilem, ubi inter hæreticos ea de re numerat, & Vigilantium, & Eunomium, ideoque verbi Dei facit corruptores, ubi invocacionem Sanctorum Basilius vocat, immaculatam Christianam fidem, ubi Augustinus ut certum exponit, *Quemadmodum opulentur Martyres us, quos certum est per ipsos adjuvari, ubi Asterius Amasæe concludit. (Nec est locus ullus, quo non eorum memoria habeatur, ubique terrarum & maria decantantur Martyres, Jædæo vel in mari ipso gloria Martyrum navigabat, terra marique extensa, ubi Reges ipsi Martyres supplicabant ex Ambrosio scribente in Lucam. *Morsus Regibus in perpetuum Martyres regnum celestis gratiæ honore succedunt, & illi sunt**

supplices hi Patroni, & plebs ex Asterio, & Basilio, in ærumnis martyres invocabat & Theodoretus oculatus testis, & experientia & miraculis confirmat. (Quod verò votorum compotes fiant, qui fideiter petunt, palam testantur illorum donaria, curationem indicantia. Alii enim oculorum, alii pedum, alii manuum simulacra suspendunt, ex argento, aurove confecta.) Irrideant hæc Hostes in moderna Ecclesia, at acceptatio personarum hæc est ob idem dogma, venerari antiquam Ecclesiam, & idololatricam nostram appellare, ubi tandem vel in sacrificiis & cenæ. quo nil sacratius erat invocatio. Denique Vigilantius id negabat, eum mortuos crederet omnino mortuos, quod innumeris repugnat Scripturis, imò, & sibi ipse testantur, martyres petiisse vindictam nec exauditos, at ridicula est illatio & insipientis, cum nec vivi semper exaudiantur, & tamen apud omnes invocentur, & salvus est non exauditos quoad vindictam, quamvis exauditi non sint quoad tempus ipsius. Ipsi Manichæi sine haptismo, ipsi Pagani cum Juliano, invocacionem Ecclesie opponabant, & Ecclesia ultrò id constebatur, imò & Dæmone ipsi vel coacti fatebantur, & Dallæus fatetur etiam Græcos quos reprehendit, & invocandos in genere vel Hostes largiuntur.

Ad eas angustias redactus est Dallæus in suis de cultu Religioso libris, ut Hostibus & amicis oppositus, & omnibus, & evidentie & sibi discors invocacionem Sanctorum inscribat, animosè Latinorum traditionem, adversus Latinorum traditionem, interim Latinus ipse Latinos vocans idololatræ, & occidens ex Basilio Magno & Græcis, inscriptus in fide illibatus, ab Augustino dictus sufficiens, vel solus Hæreticus evortendis apud Occidentales Dallæum est superstitionis, & quidem sub Ambrosio, Augustino, Leone Magno. An Latini sunt Basilius, Nazianzenus Asterius, Nyssenus, Chrysostronus, Theodoretus, sex Generalia Concilia, Græci Principes, & plebs Orientis? at audiamus ipsum sui immemoræ. *Cæca in dicos superstitione, De trad. quam hic ipse Gregorius non parvis pronovisse Occid.*

fuit, & verbis, & exemplis videtur. Et iterum, *juxta confessions sui fecit, inscribat ergo librum vel testis, adversus Ecclesie totius traditionem.* Ipsi ergo grandi testimonio nostri sunt Patres quarti, & quinti seculi, omnia Concilia Generalia, & Ecclesia à quarto seculo est nostra. Quod nec suis Calvinistis persuadet. Sistamus aliquantò gradum hic, ubi omnium Historicorum testimonio, omnium hominum etiam Hostium, Sanctissimi extiteret Ambrosius, Augustinus Nazianzenus & alii Patres audiat, & horreat cælum & terra, sunt ex Dallæo seductores, mendacissimi miraculorum effectores, cæci, & superstitionis, & idololatræ, & si prophetae reprehenduntur à Deo, quod loquantur quæ non locutus est Deus, & si Sacerdotes Baal ejus cultum, miraculo victimarum confirmantes, velut omnium peccimi sunt occisi,

M. 11.
p. 4.
C. 3. 8.De co-
rripto
motu.L. 10. 6.
11.

eandem & majorem penam, Ambrosius, Augustinus merentur, & cum Latinis Patres Græci. Totus Orbis Vigilantium elamit hæreticum, Hieronymum fidei defensorem, modò Hieronymus evasit idololatram, & Vigilantium testis veritatis, & inter testes expressè numeratur. Stat ergo in manu Dallæi omnium fidem & Historias pervertere, de Sanctissimis facere pessimos, de hæresiarchiis Sanctissimos Patres. Ad eò ut defendatur oblitus error, vertenda est & evidentia, & sensus communis.

Præter hanc evidentiam aliam habemus, Patres nempe quarti seculi, hoc dogma nec mutasse, nec mutare potuisse. Incipiamus ab ipso quarto seculo. S. Asterius preces Matris pro filio exponit. *Tu ipse quoque martyres rogasti, antequam fieres martyr, ubi morem vetustum describit, quo Martyr alios martyres exorabat.* S. Gregorius Nazianzenus describit Justinam Virginem tertii seculi, à B. Virgine suppetias petiisse, & ridiculum est dicere narrationes historice, aut Doctrinam Ecclesiæ esse prosopejam, & Nazianzenum corrupisse fidem, etiam veterum seculorum. Sic Leo Magnus Apostolorum intercessionem, à majoribus traditam accepit. *Sicut autem & nos experti sumus, & nostri probare majores credimus, atque confidimus inter omnes labores hujus vite ad obtinendam misericordiam Dei scilicet nos specialium Patronorum orationibus adjuvandos, & Patres omnes antiquam prædicant, & quarti seculi Auctores tertii, & secundi, sic Augustinus contra Julianum, textum elegantem citat Irenæi, & quarti seculi alios citare non poterat. Id etiam impossibile est morale, physicum & metaphysicum. Morale ut omnes prorsus decipiantur; Physicum, ut legentes volumina veterum, ea prorsus contrariè intelligerent, audientes Sanctos invocandos, & quidem per tractatus, & volumina, audirent Sanctos non invocandos, videntes Antecessores suos in honorem Sanctorum totos, in Religione devotos, & genuflectentes, cernerent Sanctos contemni, & solum Deum honorari. Denique Ecclesia invida est ut offendimus, & per Adversarios ipsos, in articulis fundamentalibus omnino errare non potest nec potuit, nec potuit per ipsos vera, hæresim tueri, nec Patres.*

Ingressiamur rursus secundissimam antiquitatem, quam altero volumine offendimus, ex Cypriano, & Eusebio constantem. Rursus in præparatione Evangelicæ Eusebins, cùm præmississet Platonem confona fidei ex Hebreorum Doctrina tradidisse, in Heroibus post mortem invocandis ait. *Quæ quidem in baminum Deo charissimorum obitus egregiè conveniunt, quos cum pietatis milites jure appellaris.* (Nam & eorum sepulchra celebrare & preces ibi votaque nuncupare, & beatorum illorum cineres venerari consuevimus.) Vituperet Calvinus hanc invocationem, dummodo commendet Eusebium, & Christiani antiquissima Ecclesiæ, id agere omnes

confuerverint, dicat nullum existitisse Dallæus, dummodo Historici de omnibus fateantur. Rursus Irenæus firmat Mariam humano generi causam salutis. *Sicut Eva inobediens facta est morti, sic & Maria habens prædestinatum Virum, tamen Virgo obaudiens & sibi & universo generi humano causa facta est salutis*, ita Prudentius de Cypriano: *Denique Doctor humi est, idem quoque martyr in supernis, Instruit hic homines, illis pia dona dat Patronus*, ubi pia dona in celo dat Patronus, ut Nazianzenus in S. Cyprianum. Virginem Mariam supplex obsecravit, ut periclitanti Virgini suppetias ferret, ubi Justina Virgo Mariam exorat, nec alio pacto Dallæus potuit effugere, nisi Nazianzenum superstitionis signiferum, mendacem & in fide fabulosum compellet, quod & aurea horret Christianæ, de Ecclesiæ per antonomasiam Theologo, & ipse invocat Cyprianum. *At tu nos è celo benignus aspicias &c.*, & hic Dallæus Græcos Patres omnes reprehendit. Unus tandem triarius & extrema apparuit contra Sanctos Picenninus, bis contra Catholicos pugnans, at oculis solia constat. Asserit in Litanis Pontificis neque Christum nominare, at oculi omnium legunt, *Fili redemptor mundi Deus miserere nobis, Christe audi nos, Christe exaudi nos, ter Agnus Dei qui tollis peccata mundi, & ter iterum Christe eleison, Kyrie eleison* repetitum, & illiadem invocationem ad Christum. Asserit nec in veteri nec in novo testamento invocatos Sanctos, at constat ex Machabæis, & Apocalypsi & aliis invocatos. Asserit nec Irenæum, nec Patres, eam invocationem posuisse, at de Irenæo est evidens ex textu, ex Augustino ipsum citante, & Hoslibus ipsis Centuriatoribus, & Auditum Patribus quarti seculi, innumeri Hostes concedunt, & Spanhemius in quarto seculo, totam Ecclesiam vult in eo unanimum, & homilix, orationes, & libri testantur, & de Patribus primorum seculorum, testantur Drelincurtius, Centuriatores, & Latinos omnes donat Dallæus, qui mox queritur, & de Græcis, & Picenninus sibi contrarius, de Nazianzeno, & aliis malè loquitur. Asserit Augustinum non invocasse Cyprianum, quod argumentum etiam verum, foret negativum, & sic nullum, at oculi demonstrant invocationem, de baptismo contra Donatistas. *Ad- jacet itaque nos orationibus suis.* Asserit de invocatione nil eloqui Chryostomum, at suè loquitur in Liturgia, & in secunda ad Corinthios de Imperatore invocante Sanctos, *ut ipsi apud Deum sibi præsidio sint, sicque ut Centuriatorum opescent, & Piscatorem, & quidem factis sanctos Patronos habeat; & alibi sæpè Asserit alia plura evidenter falsa, & à Nostris & à suis rejecta, adeo nec amicitia nec Hostibus persuadet.*

Vult eripere antiquitatem Dallæus, & ait primum Augustinum ea introduxisse, at Chryostomus antiquior habet in liturgia, & Cy-

L. 5. 19

Or. 17.

P. 421.

L. 7. 11.

Flor. 26. in x. ad Cor. In xv. tali d. post. in es. Pav. li.

Hom. de martyr.

Orat. de S. Cyp.

Scr. 1. in nat. Ap.

L. 13. c. c. 11.

& Cyrillus Hierosolymæ adhuc antiquior, & Patres quarti seculi ex Dallæo, & Cypriano antiquissimus scribit. (Denique & discorum quibus excedunt annotata, ut commemorationes eorum inter Martyres celebrare possimus.) & Liturgia antiquissima id refert. Urget Veteres non credidisse, Sanctos in cælo regnantes, at Martyres excepte, ex Tertulliano de resurrectione carnis. (Nemo peregrinatus à corpore statim commemoratur apud Dominum, nisi ex Martyris prærogativa.) sic Cyprianus & alii docent, & Dallæus ipse innumeris fert contrarios, & si verum foret adhuc Jeremias, & Sancti veteres extra cælum pro civitatibus, & populis orantur. Urget in oratione Dominica nil actum de Sanctis, at nec de Spiritu Sancto actum, nec de invocatione viventium, esse argumentum negativum, imò & meminit invocationis Cypriani. Quando orabas tu & Sara ego obtuli memoriam orationis vestrae in conspectu charitatis Dei. Urget ex Irenæo in vocatione ad solum Deum vitigi, at miram fraudem vocat Natalis, & imperitia est Sanctos Angelos, cum incantatoribus hereticis confundere, urget orationem esse ad Deum, sed ita docere Patre quinti seculi, invocationem Sanctorum tenentes, nec id impedit viventium invocationem. Urget olim oratum pro Sanctis, at vel ipse ex Augustino notat discrimen, & poterat ex Cyrillo, & Cypriano edificare. Urget Mariani nec nominatam Beatum, at nec Evangelium, nec

Lucæ 1.

Patres legit, *Beatum me dicunt omnes generationes, Beata es qua credidisti, Hoc gratia plena Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus, Beatus venter qui te portavit*, laudat Irenæus vel ipse notissimus, laudat de carne Christi Tertullianus, qui Evæ infelicis opponit. Quod illa credendo deliquit, hæc credendo delevit, & suscit laudes profequitur.

Grandia animositas Dallæi, apud quem unus Origenes est tota antiquitas, quem semel aut bis fert amicum, ut centies Hostem experiat. Is contra Celsum arguit solum Deum & Verbum invocandum. *Angelos enim à nobis, qui coram scientiam sive notitiam rem scilicet supra homines constitutam minime accipiunt, invocari à ratione alienum est. Et ut demus coram notitiam, que mirabilis, & arcana est comprehendendi, hæc ipsa notitia eorum naturam, & quibus vel ad que singulis præfetti, atque ordinati sunt demonstrans prohibet, ne adeamus ullum alium precari quam Dominum.* Et mox. *Oratio Deo deferenda est, ubi & Angeli natura nescitur, & quamvis intelligatur non sunt invocandi. Et alibi. Solum Deo optimo maximo preces offerende sunt, & ibi. Cui autem primitias offerimus ad eundem etiam orationes dirigimus.* Sit unus contrarius Origenes, at in antiquitate favent innumeris, Iustinus, Irenæus, Clemens Romanus, Minutius Felix, Cyprianus, Ecclesia Orientis, Polycarpus, Ecclesia Romana cum Clemente, Smyræensis cum Polycarpo, Africana cum Cyprianus, An-

tiocæm cum Ignatio, & innumeri alii quos vel Hostes, nec audent veluti suos citare, & Origenes solus est millies errans; at Origenes consideratus est aliis non infelua. Jam in Joie probat à Magistro, & ita docuit Origenes Magister, ideoque quarto seculo non incept, & homilia in Numeros dicit certum, & solvit argumentum Hostium antequam audiret, *Deum colis ut Principem Sanitarum amicos.* Et homilia prima in Ezechielem, Angelum suppliciter implorat *Omnia Angelis plena sunt. Veni Angeli suscipe sermone conversum.* Hanc apostrophem aliam manu assutam, Dallæus imperite respondet, quippe Hieronymus homilia istas Latinitate donavit, cujus fides citra calumniam, in dubium revocari non potest, & si assatus textus seponamus nihil erit in Auctoribus certum. In iidem etiam textibus, Origenes se se exponit perspicue; postquam etenim dixit solum Deum invocandum, & Christum, immediatè subdit. *Quod si multorum etiam favor captandus est discimus in vestris literis, quod millia millium assistebant ei, & Myriades myriadum ministrabant ei;* & rursus de Cello scribit. *Si vult propter hunc placari etiam alios, cogitet quod sicut moto*

C. 2.

corpore umbra quoque ipsius movetur, ita etiam aliquis Deum habet propitium sequitur, ut amicos habeat omnes ejus Angelos & Spiritus. Et clarius Cello respondet. *Qui quidem si intellexisset veros ministras Dei post ipsos angustianus, Gabrielem, Michaelen, reliquosque Angelos, & Archangelos, eosque colendos contenderet, fortasse colendi significatum repurgans, & aliorum colendum dixissemus aliquid de hoc loco pro tanta rei dignitate, nec pugnat significatum colendi repurgare, cum de Verbo etiam dicat. Modò intelligamus quemodo hæc accipiuntur vel absque vel proprie.* Et iterum. *Christianus unus citans Deo, verbumque ipsius non potest ledi à Demonibus utpote illis præstantur. Non leditur autem quia circumvolantibus Angelis Domini circumque timentes eum.* Has figuras esse Rhetoricas & apostrophem, Dallæus, vel suis oppositus tuetur, quo etiam pacto Macedonius, & Arius, invocationem Verbi & Sancti Spiritus, invocationem figuratam dicere possent, & quod etiam est validius, de dogmate contra Celsum loquitur, fideles docet omnes, & evincit ex literalis sensu Scripturæ. Uno verbo textus ipsi de solo Deo invocando, contrarii sunt & Dallæo, & Mornæo, Origenem solum citanti, & hic rejecto Demonum cultu ait de Angelis. *Non Demonibus sed Angelos præesse frugum preventibus.* Et mox. *Non tamen bonorum soli Deo debitam bis reddimus.* Et iterum de Angelo. *Ipsa quoque pro sibi commissis deprecatur.*

L. 3.

Opponent Hostes illud Scripturæ quomodo invocabant in quem non crediderunt, ubi Sancti non sunt invocandi cum in eos non credamus, ideoque honor Deo debitus ipsis tribuitur cum superstitione; at mirum est hæc opponere Hostes eruditos, quippe in

Rom. 10

viventium invocatione retorquetur, & invocatio est etiam Sanctorum. Invocetur super eos nomen meum, nomina quoque Patrum meorum Abraham, & Isaac, & Josephus crassum est, & supinum veluti quomodo diligenter in quem non crederentur, igitur nec proximus est diligendus. Textus ipse explicatur à Patribus, qui ceterè primum Decalogi præceptum, saltem Doctissimi sciebant, imò exponit se ipsum de invocatione Dei bonorum omnium Auctoris, cum rectè præ-

Rom. 10. mittat Apostolus, *Idem Dominus omnium divus in omnes qui invocant illum; Omnis enim quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit.* Hoc est argumentum Hostibus pudendum, est etenim Juliani Apostatæ, & si ipsi ex infestis suis duce revocant, nos à calo advocabimus defensores, Cyrillum Alexandrinum in Julianum. *Santos post martyres, neque Deos esse dicimus, neque Divino cultu adorare solemus, sed assilunt, & honoris. Vocemus contra Manichæos Augustinum. Nam quod etiam hinc nobis calumniantur Faustis, quod Martyrum memoriam honoramus in hoc dicens nos idola convertisse non tam me movet, ut huic calumnie respondeam, quàm ut ipsum Fastum ostendam fido calumniandi, etiam ab ipsis Manichæi vanitatibus exorbitare voluisse.* Et post plura. *Populus autem Christianis memoriam martyrum religiosa solemnitate concelebrat, & ad excitandam memoriam, & ut meritis eorum consecretur, atque orationibus eorum adjuvetur, ita tamen ut nulli Martyrum, sed ipsi Deo Martyrum, quamvis in memoria Martyrum constituamus altaria, ubi vocat calumniam & confutat. Advocamus Hieronymum acutissimum, qui rationem istam vocat insanam. O insanum Caput quis unquam martyris adoravit? Vocamus Theodoretum in Græcos, Ecclesiam Smyrnensem in Judæos, & alios plurimos respondentes, imò evidencias ipsas terminorum, Sancta Trinitas unus Deus miserere nobis, Sancta Moria ora pro nobis, ubi infinitè distant ora & miserere.*

L. 10. f. 91.

In VI. gil.

1. Tim. 2. Alterum credunt telum invisitum. *Unus est mediator Dei, & Hominum Christus Jesus, cui addunt jaulentem Augustinum, at jaulentes invictè profertur; quippe mediatores fatentur & viventæ, & multos habent in Scriptura mediatores. Lex data est in manu mediatoris, ubi Mediator etiam est Moyses, & iterum. Mediator autem unius non est, ubi Mosem rursus vocat Mediatorem & rursus epistola ad Hebræos. Omnis Pontifex ex Hominibus assumptus pro Hominibus constituitur in eis, que sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis, & Moyses Propheta de se ipso. Ego sequester & medius fui inter Deum; & vos in tempore illo. Sic & Ecclesia antiqua apud Asterium, Sanctum vocat Mediatorem, Messem. Solvit jam argumentum in Parmenianum Augustinus.*

Gal. 3.

Heb. 5.

Hominem omnes invicem se commendant orationibus suis. Pro quo autem nullus interpellat hic bis unus utriusque Mediator est, Per sem-

ipsum ad Deum accedit, semper vivens ad interpellandum pro nobis, ubi vides differentiam Mediatorum, quam tractatu primo in Joannis epistolam, in specie expressè resolvit. Joannea autem quod dixit? Et si quis peccaverit advocatum habebimus apud Patrem Jesum Christum. Sed dicit aliquis. Ergo Sancti non petunt pro nobis. Et mox respondet. Invicem pro se omnia membra orant, Capus pro omnibus interpellat, & locus allatus in Parmenianum, evincit vel malos Sacerdotes mediatores esse inter Deum & Hominem, longè melius bonos Sacerdotes, quod & Catholici fatebantur & Donatistæ. Solvit & exponit se textus. Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus nobis, ubi mediator est ob redemptionem, ubi mediatio redemptionis admittitur, & in solis Sancti mediatio intercessionis, quod etiam vel Hostes agnoscunt, in Confessione Witembergenfis titulo de ordine. Si loquendum est de mediatores precationis, unusquisque pro se factus est alterius mediator per Jesum Christum. Propterea quod officium exigit, ut alter alterius salutem precibus suis Deo commendat, en & sensus certus, & vox eadem; argumenta verò quod nesciant, millicè & Scriptura solvuntur, & scientiam SS. ostendit Augustinus, in Angelis ubique promptissimè liquet, in prophetia constat Scriptum & ratione, solvit Gregorius in moralibus. Quod tamen de animabus Sanctis sentiendum non est, quia que inus omnipotentis Dei claritatem vident nullo modo credendum est quia foris si aliquid quod ignorent, & Nazianzenus adductus à Dileo in contrarium. Si tibi aliqua nostri sermonis est ratio, de S. Athanasio expressè dicat. Ab alio rectè novi, res inspicit nostras, & sermonibus integris confirmet, & particula si nullies est absoluta. Si ego Dominus ubi est timor meus, si ego Pater ubi est amor meus, & Patreæ libris integris & sermonibus id apertè convincunt.

Ex hoc dogmate aliud infertur, Sanctos religiose colendos, quod libris allatis Patrum comprobatur, quod & in Numerorum libro constat. *Aperuit Dominus oculos Balaam, & vidit Angelum stantem in via evangelato gladio, adoravitque eum pronus in terra. Et tunc iste civilis non est ut constat non Divinus à nemine reprehensus. Et Josue Angelum videns. Cecidit Josue pronus in terram & adorans ait, Non Dominum Josue adoravit, sed Principem exercitus Domini. Sic Abdias timens ab infantia Deum, occurrena Eliæ Prophete. Cecidit super sociam suam & major erat, inter aula Proceræ, in honore civili Abdias, sic Filii prophetarum adorant Eliseum. Venientes in occursum ejus adoraverunt eum proni in terram, & Sunamitis adeo laudata in Eliseo. Venis illa & curvavit ad pedes ejus, & adoravit super terram. Addit & duo exempla Gregoria, cum solvit unum Apocalypsa. Cecidit ante pedes ejus ut adorarem eum. Et dicit mihi. Vide ne feceris, conservans tuus sum & fratrum tuorum habent.*

L. 12. c. 14.

Orat. 24. Malo. c. 1. 7. c. 1.

Num. 4.

7. c. 5.

Lac. 18.

4. R. 2.

19. *habentium testimonium Jese Deum adora-*
Loth & Josue Angelos adorant, nec tamen
adorare prohibentur, Joannes vero in Apo-
calypsi sua adorare Angelum voluit sed ta-
men idem hunc Angelum ne se debeat adora-
re compescuit, & ob naturæ assumptæ ho-
nozem id exponit. *Nisi quod naturam nostram*
quam prius despecterant postquam hanc super se
assumptam conspicimus prostratam sibi vide-
re permississimus, quod & constat cum post
prohibitionem, rursus Joannes voluit adora-
re.

Hom. 3.
in Ev.

22. Numerosa hic fieri possunt volumina, &
quidem ne verbo quidem adjuucto, folis
SS. Patrum verbis & sententiis. Legantur jam
adducti Patres, integris operibus & sermo-
nibus, & immensa erit laudum seges. Lega-
tur Ambrosius de Virginitate, & libris
integris res elucidabitur. Legatur præter di-
ctos Nazianzenus, Oratione de SS. Mscabeis,
legatur SS. Patrum vita in Theodoro, le-
gantur quotquot scripsere de Ssnctis. Alia
fuerunt volumina ex sola scriptura, & plura
integra capita unus Ecclesiasticus submini-
strat, & Paulus & alii ingeminant. Pervol-
vuntur elogia à Christo, & à Deo ipso Ssn-
ctis donata, & crescit honor in immensum,
ubi Deus Abraham, Isaac, David & alios
commendat. Pervolvuntur innumera hono-
rum genera, & es in Ssnctis invenies, apud
Cyprianum & Tertullianum vetustissimos,
& apud Ecclesiam, etiam apud Hostes ve-
rum, hymnos, festos dies, orationes, psaltes,
templa, & innumera alii honoris insignia. Et
hunc honorem religiosum, constat nempe à
Religione imperatum.

Urgent cum Dallæo Calvinistæ solum
Deum ex Scripturis colendum. *Vade Susana*
scriptum est cuius Dominum Deum tuum ado-
rabas, & illi soli servies, & ante novum
testamentum. Preparate corda vestra Do-
mino & servite ei soli, sic Paulus urget Ga-
latas Gentiles, iis qui natura non sunt Dei
servisse. Hanc legem vetustissimi Patres &
quidem omnes constanter tenuerunt, quibus
ignota exitit, lætæ & dulcæ distinctio, at
hoc argumentum Juliano Apostatæ Gentili-
um & Msnichæorum millies solverunt om-
nium seculorum Patres; Augustinus contra
Faustum ubi vocat calumniam. *Colimus ergo*
Martyres cultu dilectionis, & societatis, quo
& in hac vita colantur Ssncti Dei Homines,
& de civitate libro decimo; latrism distin-
guit ab alio cultu, & concludit. *Proinde si*
tantummodo cultus ipse dicatur non soli Deo
deberi videtur. Dicimur enim etiam colere
Homines, quos honorifica vel recardatione, vel
presentia frequentamus, ubi videt Augusti-
num à dubis distinguere, supremum Dei cul-
tum; & cultum minorem tribuere martyri-
bas; Solvit Epiphanius paucis. Maria in ho-
nore sit, Dominus adoretur. Solvit Theodoro-
tus contra Gentiles. *Suos mortuos Dominus*
Deus noster in secula pro Diis vestris iuduxit,
ac illos quidem castos, vanosque reddidit his
autem honorem illorum attribuit, & Deus

Matth. 4
1. Reg. 7.
Deut. 6
1. Jo. 4.
21.
G. 1.
1. Cor. 7.
Serm. 8.

ipse idololatriam innoxit; solvit Cyrillus
Alexandrinus in Julianum. *Saepius porro*
Martyres neque Deos esse dicimus, neque Di-
vino cultu illos adorare solemus sed affectus, &
honoris, & causas refert defensionem fidei,
mortis contemptum quæ in Deum non ca-
dunt. Solvit emphaticè Hieronymus: *O in-*
sanum Caput. Quis unquam martyres adora-
vit, nos hoc fallum Hieronymus, hoc infan-
num ultrò appellat. Solvit antiquissima Ec-
clesia Smyrnenfis, ubi contra Judæos scribit
de Christo. *Illam si quidem nepote Filium Dei*
adoramus, Martyres verò tanquam Domini di-
scipulos, & imitatores merito diligimus, propter
illorum ergo suum Regem, ac magistrum be-
nevolentiam eximiam. Solvit Julius martyr
& Philosophus. *Nec distitemus talium nos*
Deorum qui esse putantur expertes & atheos
esse; & mox. Spiritum quoque propheticum
colimus & adoramus sermone ac veritate ho-
nozem deferentes. Solvit Minutius Felix, solvit
Cyprianus. *Celebrantur hic à nobis oblatio-*
nes & sacrificia ob commemorationes eorum.
Vel ergo cultus dicatur Religiosus, sicut of-
ficiu in pupillis & viduis intuitu Dei Im-
pensum Religio à Jacobo appellatur. (Religio
munda & immaculata apud Deum & Patrem
hæc est visitare pupillos & viduas in tribula-
tione eorum.) Sic appellat Amelius in Bellar-
mino enervato. *Honoranda sunt creatura Dei*
ex religione erga Deum non ex religione erga
ipsum. Sic Grotius ipse observat. *Nam & re-*
ligiosus est bonus, qui soli Deo deservit, & re-
ligiosus qui ob Deum deservit Angelis, & Apo-
stolis, sic Lutherus Regem Magistratus, per-
sonas ait esse quas Deus Religiosè colit.
Sic confessio Augustana docet, *potestatem*
Ecclesiasticam & civilem, ob Deum religiosè
reuerendam; & passim religiosè jejuniis & fe-
sta, vel si oderunt vocem sensum fumant,
quem cum Augustino tenet Riverus, cultu
dilectionis & societatis, ut discipulos & imita-
tores Domini, & simili Patrum phrasi; quo-
rum innumeros ferre possemus.

Gemina rursus urgent exempla de Corne-
lio Petrum venerante. Et precidens ad pe-
des ejus adoravit, Petrus verò elevavit eum
dicens. *Surge & ego ipse homo sum stercus,*
Mardochei Deum alloquentis. Cuncta nosse
& scis quia non pro superbia & contumelia, &
aliqua gloria cupiditate fecerim hoc, ut nos
odorarem Aman superbissimum (libenter enim
pro salute Israel etiam vestigia pedum ejus
deseculari paratus essem,) sed nimis ne hono-
rem Dei mei transerrem ad hominem, & ne
quemquam adorarem excepto Deo meo, ut nec
Aman divinos honores, nec Cornelius iustus
Aman deserebat, ideoque cultum metuebas
religiosum, at primum exemplum nostrum
est, ubi debitum honorem Petrus recusat, &
Chryostomus in scita prædicat humilitatem.
(Hoc faciens humilitatem suam ostendit, &
alios docuit, ubi alios) cum & ita Dallæum,
quid etiam civilem honorem, viris piis dela-
tum & Parentibus, ipsi spernant modestia
est laudanda. Eam commendat Gregorius in

L. 6.

Alc.

Ep. 20.

Ap. 2.

Ap. 1.

Al. 10.

Ep. 13.

libris moralium, eam commendat Basilius in moralibus, & refert in eo capite Christum ipsum, nolentem vocari bonum. *Nemo bonus nisi solus Deus*, & alii S. Scripturæ Interpretes.

L. 11. A
10.
Reg. 119.

Ad aliud exemplum reponit Bellarminus, Aman voluisse ut Deum adorari idque colligi ex Mardochei verbis, & refert in eo capite Alexander id falsum existimat. Cum enim Assuerus Aman interrogavit, quo honore dignus esset, quem Rex honorare decrevisset, non respondit ipsi consecranda templa, erigenda altaria, mandandas victimas, festos dies dicandos, vel alia hujusmodi in ejus honorem facienda, quæ nimum Religionem spectabant. Licet Reputaret in corde suo, ut ait Scriptura, quod nullum alium Rex nisi se vellet honorare. Sed respondit. *Homo quem Rex honorare cupit debet iudici vestitus regis, & imponi super equum, qui de sella Regis est, & accipere Regium diadema super caput suum, & primus de regis Principibus, ac tyrannus teneat equum ejus, & per plateam civitatis incedens, clamet & dicat. Sic honorabitur quemcumque Rex voluerit honorare.* Ex quibus factis constat Aman divinos honores non ambuisse. Melius ergo respondetur Mardocheum inani timore trepidasse, nisi Hebræorum traditionem audiamus dicentium, Aman idolum textile in pectore gestasse, quod adorabant alii, at responsio prima gratuita est, altera Judæorum est somnium; & textui conformior est ea Bellarmini. *Quam Cornelius à Lapide convincit, quod æqualem sibi Rex constituisset, & refert nuerosissima exempla, ubi Reges Perfarum adorabantur, ita Curtius refert & commendat Persas, non piæ solum sed etiam prudenter Reges suos inter Deos colere, Majestatem enim imperii salutis esse tutelam, sic Darius Deorum honoribus à suis cultus, sic Xenophon oratione de Agésilao, & alii plura. Et ex Sulpitio Severo. Assuerus Aman sibi æqualem constituerat, imò & Patrem constituerat. (Tantum in se expertus humanitatem, ut Pater noster vocaretur,) quod indicat, & vox illa Mardochei Superbissimum Aman vocantis; imò noluit tantum Rex dici sed esse. (Hoc cogitans ut illis interfectis infidiarentur nostra solitudini, Et regnum Perfarum trãsserret in Macedoniam.) Altera etiam opinio sustineri potest, quippe solus timuit Mardocheus, cum Hebrei omnes id agerent, cum egisset Abraham ipse, imò & Esther ipsa coram Rege genuflecteret. (Procidit ad pedes Regis.)*

L. 8.

L. 1.

C. 8.

C. 8.

Jam vidimus Sanctos à Deo laudatos, quod & libris integria prosequi possemus. Jam Angelos in Scripturis honoratos innumeri textus enarrant, jam mille privilegiis decoratos scimus, Moysem in Thabor fulgentem, Oniam civitatis custodem, Angelum Principem exercitus Domini &c. Vidimus jam templa, & oblationes in Sanctorum festivitatibus peractas, audimus Christum ipsum dicere de beato. *Non surrexit inter tantos mulierum major Joanne Baptista.* *Qui autem*

minor est in regno celorum minor est illo, quanta ergo honore est colendus? Adfuit in Scriptura tituli grandes vocantur fervi, amici, imitatores, sic ergo Smyrnenus Ecclesia discurrit. Martyres tanquam discipulos, & iter. 79. imitatores Domini merito amore prosequuntur, & Ambrosius de SS. Petro & Paulo. (Quisquis ergo honorat martyres honorat, & Christum, quisperunt Sanctos, sperunt & Christum.) En argumentum contra ipsos setortum, sic Epiphanius contra nos allatus. Quamvis Maria vel optima fuerit, ac Sancta & honore dignissima Lege tertium Concilium. Uno verbo laudes, templa, hymni, pænegyres, festa, imagines, altaria, memoriar, visitationes, invocationes, & alia honorem exponunt.

Vidimus hucusque Canonizationem certam, nunc expendendum quanta sit certitudo, & tres in ea re sunt sententia. Prima vult certam certitudine fidei, ita Castellanus de Canonizatione SS., Castellinus de certitudine gloriæ SS. Silvester, Joannes de Neapoli, Rossensis contra Lutherum, S. Antoninus in summa, Suarez de fide, Augustinus de Ancona, Valentia, Bannez, Alphonsus de Castro, & ex Canonistis Tuscus, Jacobatius Innocentius, Hostiensis, Zabarella & alii. Alia est Cæni contrariam vocans, temerariam & irreligiosam, Bannez suspectam de hæresi, Cordubensis impiam appellantis, Petri Aragonsii definitiens, eam sententiam turpissimum errorem. Tertia est Maucleri & Thomistarum quorundam, asserentium piæ credendum. Nos Theologi saltem nomine, Theologorum Principem sequimur. *In Ecclesia non potest esse error intolerabilis, sed hic est error damnabilis si coleretur tanquam Sanctus, qui fuit peccator, quia aliqui scientes peccata ejus crederent hoc esse falsum, & ita contingere posset ad errorem perducere. Est mox. Dico ergo quod iudicium eorum, qui præstant Ecclesie potest errare in quibuslibet, si Persona eorum tantum respiciantur. Si verò consideretur Divina providentia, que Ecclesiam suam Spiritu S. dirigit ut non erret, sicut promissit ipse Joannes sc. quod Spiritus adveniens doceret omnem veritatem. Est mox. Canonizatio verò SS. Medium est inter hæc duo. Quia tamen honor, quem Sanctis exhibemus quædam professio fidei est qua SS. gloriam credimus piæ credendum est, nec etiam in his iudicium Ecclesie errare posse, ubi piæ credendum est Ecclesiam nec in his errare posse, & medium esse participans de extremis, neutrum tamen esse extremum. Et rursum. Ad primum ergo dicendum, quod Pontifex casus est Canonizare Sanctos potest certificari de statu alienius per inquisitionem vite, & assestionem miraculorum, & præcipue per Spiritum S. qui omnia scrutatur etiam profunda Dei. Et hoc idem resonant bullæ Pontificum, quas Laurea lato calamo recenset.*

Quod 9. in

Idem habet universalis Ecclesie mos, contra quem disputare ex Augustino insolens: infima insaniam est, quippe colit Sanctos à Pa-

Matth.
21.

pa Canonizatos, nec unquam dubitavit colendos. Etiam tuentas Papam, in materia facti fallibilem, canonizationem SS. excipiunt, & eo valido clypeo se defendunt, quod Papa, & Concilium ut jactant aliquando errarit ut in epistolis Honorii, unquam errarit in Canonizatione Sanctorum. Ad hoc etiam Ecclesia tota, absque remedio reduceretur incommodum, ut vel oraret pro martyre, & sic injuriam faceret martyri, docente optimè Augustino, Injuriam facit martyri, qui orat pro martyre, & antiquissimo Tertulliano de martyrio. Omnia huic operidelicta donantur, quod & sæpè commemorat Cyprianus, vel non oraret pro Martyre, & sic suffragia maximè indigum privaret. Quin etiam irrideret Dei providentia, quæ permitteret coli damnatos, & filios Diaboli celebrari, & Pagani salibus irridendum exponerent, Sanctos istos forsitan Sanctos, & forsau igne perpetuo cruciatos, & alia similia.

Facillimum erat negantibus, in materia facti Papam infallibilem, negare & Papam in canonizatione SS. erroris incapacem, & securum, at cum ad Sanctos deveniunt, ultrò fatentur Papam certum, cùm ad examen librorum Papam, & Concilium ipsum dubium voluit, quippe dicunt Papam & Concilium, in examine librorum aliquando errasse, ut in Honorii exemplo constat, nunquam vel semel errasse, in canonizatione ulla Sanctorum, nec Deum tales errores permittiturum; & cùm aliqua vel fidei Hostes admittant, ut accidit in Sanctissimo Bernardo, omnes necesse est admittant, quippe si potuit Sanctum Bernardum, potuit & alios Sanctos declarare, si Deus non addidit in ea canonizatione, nec in aliis ut Deus corda scrutatur; imò & eadem lydio lapide, usæ est Ecclesia in antiqua Sanctia, sicut utitur in Modernis, nisi quod adhibuit majorem cautelam, adhibens & sum & Episcoporum examen, & expertus loquor in nostro Emiliano, necdum Sancto quamvis duodecim miracula olim Rota examinata comprobavit, & ubique audio de nimio rigore non de laxitate illum conquerentem, & Spalatenfis qui voluit Monicam, & Catherinam Senensem reprehendere, merito & evidenter damnatur.

Uno verbo nec antiquos carpit Spalatenfis, & tamen eadem est ratio ac de Modernis, & qui Moderna censurat, & ipse damnatur. Sicut & accidit in recenti Neapolitano. Ita Concilium Constantinense contra Wicleph. *Art. 44.* *Augustinus, Benedictus, Bernardus damnari sunt nisi pauciter de hoc quod habuerint possessiones.* Sic ergo & antiqui censurantur, sic Lutherus ab omnibus est damnatus, cùm novum Sanctum novum vocavit Idolum, sic passim & veteres cùm Bernardus, cum Hieronymus sunt in dubio positi, sic Papæ in bulla, earumque calce, vel excommunicationem, vel iram Dei, & Beatorum Apostolorum minantur, sic negans Sanctum in

individuo, ex Laurea est hæresis suspectus, sic Pontifices certum desinunt, ut Sixtus quartus in canonizatione S. Bonaventuræ. *Sanctum esse ac fideliter, firmiterque teneri 19. Fin. decernimus, & dicit & probat Innocentius tertius. De ipsius igitur Sanctitate Sanctis Confis. certificati miraculis, divinumque sancti iudicium, per quod ejus glorificatio nobis tam evidentibus innotis argumentis.*

CAPUT II.

An de fide sit Benedictum XIII. esse Papam.

Plurimum ille Rex Juda, à Deo & Homi-
nibus laudatus. (In Jerusalem quoque constituit Josaphat Levitas, & Sacerdotes, & mox. Omnem causam quæ venerit ad vos Fratrum vestrorum, qui habitant in orbibus suis inter cognitionem, & cognitionem, ubicumque quæsitio, est de lege de mandato de ceremoniis de justificationibus ostendite eis ut non peccent in Dominum, & ne veniat ira super vos & super Fratres vestros, sic *Par.* ergo agentes non peccabitis. Amarias autem *19.* Sacerdos & Pontifex vester in his quæ ad Deum pertinent præsidebit, ubi Concilii ipsi præsidet non solum Pontifex, sed Amarias Sacerdos & Pontifex, & regulam fidei Amarias constituit.

Plures sunt etque diversæ sententiæ in hac re, de qua nec Antiquitas unquam vel dubitavit. Alii cum Cano de locis & Bannez, voluit rem esse certam non tamen de fide, & oppositum uterroneam, & temerarium accusant. Alii cum Bellarmino, Suarez, Cajetano, Vega, Valentia, Sfrondrato, Grævina, Alphonso de Castro, & pluribus post Salmeronem voluit esse de fide. Aliqui cum Andrea Duallio, docent gravem esse difficultatem, & rixas in Academiis excitasse, & temerarium & scandalosum fidelibus, id negare ultrò fatentur non hæreticum, & proximè cum Turrecremata accedere ad fidem. Nos & de fide sustinemus, & cum fide conexum articulum.

Exerimus gladium utraque partem acutum, & Adversarios ferientem, & nos tutantem, cùm articulum hunc dicimus revelatum, & ita telum in jaculantes resestimus. Omne quod revelatur vel in Scriptura est, vel in traditione, vel in Conciliis Generalibus, vel in Ecclesiæ totius acceptance, at hunc numero Papam certum fatentur, & Generalium Conciliorum Patres, & totius Ecclesiæ consensus, ideoque revelatum certò afferimus. De secunda Synodo loquitur sexta. (Macedonius Spiritus denegabat deitatem, & Dominantem conservum prædicabat, sed maximum Imperator Theodosius, & Damasus fidei adamus protinus obstitit, ubi Damasus fidei adamus, Macedonii hæresi repugnavit; & Damasus apud Theodoretum appellatur omni genere laudis florentissimus, qui quoad ejus fieri poterat Doctrinam Apostolicam tutatus est, & de ipsa Macedonii hæresi, eam alie-

alienam esse ab Ecclesia Catholica pronuntiavit. Et de tertio Concilio Patres. (Celestinum etiam Sanctissimum, Deoque dilectissimum magnæ Romæ Episcopum præconiis extolentes, qui ante nostram sententiam hæretica Nestorii dogmata condemnarat, nos que in ferenda contra ipsum sententia anteverterat,) & rursus (Coacti vel compulsi per Sacros Canones, & epistolam SS. Patris nostri Commisistri Celestini Romanæ Ecclesiæ Episcopi lachrymis perfusi ad langubrem contra eum sententiam venimus,) ubi Celestini fidem sequuntur, ejusque epistola coguntur, hæretica Nestorii dogmata damnare; & Synodus tota plaudit Celestino custodi fidei. Et quarta Synodus de Leone; (Nos ita credimus, ut Leo ita credimus,) & rursus. Leo resèe exposuit; & sententiam in Dioscorum fert Leo. (Unde Sanctissimus & Beatissimus Archiepiscopus magnæ & senioria Romæ Leo per nos & per presentem S. Synodum) & mox nudavit eum Episcopatus dignitate; & rursus.) Super hæc nec epistolam B. Leonis Papæ ad S. M. Flavianum legi permisit. (Et rursus.) Et cum pauci convenissent Cp. missa est epistola almi Leonis ad omnes metropolitans, & subscripta est; ubi vel ante Concilium subscripta est post Occidentem epistola vel in Oriente. Idem est in quinto Concilio. (Vigilio enim Religiosissimo Papæ antiquioris Romæ cum pervenisset ad hanc regiam civitatem de tribus capitula subtiliter omnia manifestavimus,) & in sexta de suggestione Agathonis. *Ut suggestio sic credo, & epistola Imperatoris ad Leonem.* (Solus Marcellus à Sacerdotali conventu exiliit renuit enim omnino Sacratissimi Agathonis literis assentiri.) Denique post Concilia vel Ecclesia, talem in individuo Papam acceptat, ut Doctorem suum & Magistrum, ut Damasus ab Hieronymo nuncupatur, Ecclesiæ Virginis Doctor, & talis Ecclesiæ tale Caput, & Ecclesiæ determinatæ in singulari, determinatum fundamentum, & Pastorem.

Validissimè urget Sfondratus, hanc objectionem Papæ dubii si quid probet, non in Papam sed in omnia Concilia, sed in totam ipsam Ecclesiam, & in viscera fidei grassari. Et quidem grassatur in cuncta Concilia quippe si de fide non est Clemens undecimus, nec Agatho, nec Leo, nec Sylvester, cum sit eadem in omnibus ratio, cum sit æquale dubium non esse baptizatos, non legitime electos, aut ordinatos, & ita corrumpunt omnia Concilia, & si legitimi non sunt Papæ nec Synodi, & ita dubia sunt quatuor Concilia totidem apud Ecclesiam velut Evangelia, & vel apud Hostes nostros legitima, quippe non constat legitime convocata, non constat à certo Papa firmari, nec certo Præsidente muniri. Et certè ex canone Niceno Divini juris Interprete, auctoritatem totam Concilia, tribuit Romanæ Episcopos. Si autem possit, nullius esse auctoritatis Papa poterit, & nullam tradere auctoritatem, & si ipse careat dare non poterit. Certè ut vidimus &

Papa Synodi firmantur, si dubius est Leo dubius Sylvester, dubium est an validè firmarit, & ita Scepticorum more, certissima quæque in dubium reducemus. Quid nō & cribratio Papa cribrentur Episcopi, cum de ipsis neque constet, aut legitime electos aut baptizatos, ideoque nec Episcopos existere; & si dubitas de Papæ electione, longè melius de Præsulum electione, ubi minor est longè diligentia, nec accedit Ecclesiæ totius consensus. Adde & Concilia talem Papam, exploratum habuisse, & certum ut Petrum. Petrus per Leonem locutus est exclamat quartum Concilium, & in epistola ad Leonem, Vocia B. Petri constitutus Interpres, & rursus. Quia sicut sapiente Petro ita isto utitur assertore, & sexta de Agathone. (Summus autem nobiscum concertat Apostolorum Princeps. Illius enim imitatore, & Sedis successorem habuimus.) Et mox. Carta & amentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur; ita in quinto Concilio Vigilius suscipiunt, & epistolam Præsulum Romanorum, ubi Præsules Romani suscipiuntur dogmaticum scribentes, & fides quæ certa esse non possit in cunctis Pontificibus, sic partim epistola Damasi etiam in professione fide suscipiuntur, ita Celestini, Xysti, & aliorum, quæ certo à Papa tradite admittuntur, & ita cum illis & Pontificæ.

Grandia sunt hæc at majora manent, quippe singularia & certus Papa, in professione fidei exprimitur, quo nil authenticum magis in Ecclesia, & hoc vel apud antiquissimum Cyprianum, schismatici penitentes profitentur. (Nos inquit Cornelium Episcopum S. Catholicæ Ecclesiæ electum à Deo omnipotente, & Christo Domino seimus, & errorem nostrum confitemur.) Et rursus. (Nec enim ignoramus unum Deum esse, unum Christum esse quem Confessi sumus, unum Spiritum Sanctum, unum Episcopum in Catholica Ecclesia esse debere,) ubi Cornelium à Deo electum profitentur, & unum esse debere Episcopum, velut est unus Deus unus Spiritus unus Christus & in altera fidei professione, facta à schismaticis apud Gregorium. *Promitto tibi & per te S. Petro Apostolorum Principi, atque ejus Vicario B. Gregorio, & successoribus tuis me nunquam quovislibet susceptionibus, vel quocumque alio modo ad schisma, à quo Redemptoris Dei misericordia liberante creptus sum reverturum, ubi in fidei professione est Gregorius, & ipsi ut Petro creditur in fidei Confessione.* Et rursus in fide omnibus dictata, tres antiqui Imperatores, & recentior ipse Justinianus. *Quoniam populus quo Clementia nostra regis temporamentum in tali volumus Religione versari, quam Divinum Petrum tradidisse Romanis religio usque nunc ab ipso infusa declaravit, quamque Damasum sequi claret, ubi Damasus est fidei regula, & lapis lydius fidei Catholicæ.*

Evidentissima est successio Pontificum eorum nominè expresso. Ea successione Ireneus & Eu-

Art. 13.

Coll. 1.

L. 1. ind. Ep. 30.

EHR. ad pp. Cp.

& Eusebius, affirmant omnes hæreses confundi, per hæc scribit egregiè Epiphanius.

11er 27. *Claritas semper ostenditur.* Ea devicit Donatistas Optatus. Ea dicit se teneri in Ecclesia

C. 4. con- tr. ep. st. Augustinus. *Tenes ab ipsa Sede Petri cui pas- sendas oves suas post resurrectionem Dominus commendavit usque ad presentem Episcopatum*

Ep. 257. *succeffio Sacerdotum, & rursus. Si enim ordo sibi succedens considerandus est quanto certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesie figuram gerenti Dominus ait, super hæc Petram edificabo Ecclesiam meam &c. Petro successit Linus, Lino Clemens &c. Ubi & Augustinus ea succeffione, & certus est & tenetur in Ecclesia. Si ergo Papa dubius est, nec confunduntur hæreses, nec claritas unquam ostenditur, nec certus est in Augustino, & dubiè tenetur in Ecclesia. Et solidissimi extitissent Donatistæ, qui causas falsas invenirent, nec hæc veram & obviam detegerent, quod illi Papæ certi non forent, & idololatriæ crimen tacuissent, per evidentem calumniam obiectum, & Doctrinam hæc Catholicam publicassent. Et frustra respondet Spalatenfis, id haberi per Historias tantum hominum, quippe habetur per Ecclesiam, sicut & Conciliorum definitiones, sicut & Divinæ traditiones, imò libri ipsi Canonici.*

Id rursus evidenter evincit Cyprianus; ex acceptatione totius Ecclesie, scribens Cornelio Romæ. Ne schisma factum absentium animos incerta opinione confunderes placuit ut per Episcopos retenta à nobis rei veritate, & ad comprobandum ordinationem tuam facti auctoritate majori, sum demum scriptulo omni de singulorum petitis excusso per omnes omninò sibi postor litera fierent (sicuti sum) ut te universi Collegæ nostri, & communicationem tuam, id est Catholicæ Ecclesie unitatem pariter, & charitatem probarent firmiter vererent. Quod divinitus evenisse, & Consilium nostrum providenter processisse gaudemus. Sic enim nunc Episcopatus tui & veritas pariter & dignitas aperitissima luce, & manifestissima, & firmissima comprobatione fundata est, ubi manifestissima, & firmissima comprobationibus hæc numero Cornelii electione, Cyprianus evidenter evincit, & rursus. Venio nunc Frazer charissime ad personam Cornelii collegæ nostri, ut Cornelium nobiscum verè noveris, non de malignorum & detrahentium mendacio, sed de Domini Dei iudicio, qui Episcopum facit & Coepiscoporum testimonio, quorum numerus per totum mundum concordè unanimitate consensus, & post describit electionem, ubi vides ex totius mundi consensu, & penè omnium eligentium testimonio, rem extra dubium aleam collocari. Quod si in electionibus controversia, ubi umbra offundere Hæretici conabantur, ubi schismatici in magno numero repugnabant evidentiæ & firmitatem reperit Cyprianus, quid erit in illa electionibus, ubi nec umbra vel suspicio discordiæ, ubi omnium hominum consensus, ubi tot testes quot Homines, ubi

ne quidem unus os contra aperuit, ut in Silvestro Leone Agathone?

Evidens illud etiam est, satis fideli non esse credere, nam in genere Ecclesiam, nam in communi Scripturam, unum vagum Concilium, quale erat tempore Constantinensi Nicenum, idè quod nec unum in genere Papam, ideoque vel schismatici cum Hilario, Ecclesiam definiunt cum tali Pastore, (Ecclesia est Domus Dei, cuius Rector est Damasus.) Scribit eidem Hieronymus. *Omnes sibi hæreses se dicunt, Damasus non tantum Apostolicæ sedis & mox. Quicumque tecum non colligit spargit, & in quarto Concilio. Ut Leo sic credimus, Petrus per Leonem loquens est, quod & in sexto repetunt Patres, rursus in quinto Leo, & Vigilii, in sexto Agatho, in septimo Adrianna, in octavo Nicolaua cum Adriano. Evidens est innumeris vicibus Papam dictum suo nomine, ut scribit Hieronymus Damasus. Quicumque tecum non colligit spargit, & ad Cornelium Cyprianus, Tecum hoc est cum Catholica Ecclesia communicare.*

Accedit valida ratio, quæ tuetur hæc thesim veluti clypeus, & gladii adinstar dubia recidit. Multa certa sunt utpote connexa cum fide, quæ nec in Scripturis sunt nec in traditione. Est de fide articulus aliquis à Concilio generali definitus, ut concedunt Catholici omnes, & contra hæreticos jam evicimus, nec tamen constat nisi ex consensione, Pastores ipsos esse legitimos, sufficienti diligentia usos. De fide est Pastores in Ecclesia, ad consumptionem usque seculi duraturos. (Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consumptionem Sanctorum in opus ministerii in ædificationem corporis Christi donec occurrant omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filii Dei.) Connexum ergo est cum fide Pastores, legitime electos & veros, quod idem valet in decisionibus Ecclesie, sic in conservatione incorrupta Scripturæ, in traditionibus servandis, etiam ante legem scriptam, in eo quod sint in Ecclesia Sancti, ut habeatur communio Sanctorum, & in pluribus aliis rebus. Cùm ergo & Papæ electio, sit cum fide connexa, certa debuit esse & inconcussa. Accedit & ratio à contrario, si electio alicujus in Papam, non acceptaretur à tota Ecclesia, imò redderetur rationabiliter dubia, non poterit Paps nec de articulis fidei, nec de electione ipsa determinare, quippe stante illo dubio, obligare non potest fideles. Constat itaque Papam necessariò esse indubitatum, & sic necesse est Ecclesiam universam de ipsa electione certò determinare.

Ea etiam est legitima notio, ut quoties aliquid determinatur de fide, toties proponatur infallibilia determinatio, & si regulatum certum est certa est & regula, ut constat in Concilio & Ecclesia, & in articulis Canonice auctoritatis, ubi liber continens supponitur

Ep. ad Comm.

Ep. 57.

118.3.

Ep. 17.

Ep. 4.

ntur Canonici, Et per Dei revelationem traditus. Cùm ergo Papa vel per se ipsum, vel simul cum Synodo Æcumenica, sit regula, & Interpres infallibilis, debet in particulari esse certus, ne ipso nutante vel fides nutet. Hoc in omnium sententia elucidatur, in sententia Parisiensi non est de fide Papam solum esse infallibilem, in sententia aliorum omnium non est certum Concilium solum esse infallibile, ut vidimus, & constat ex Conciliis ipsis, confirmationem exposcentibus à Papa, & in quarto omnium numerosissimo, epistola integra id exponit. Si ergo Papa nutat nec est certus, nutat & certum non est, quod definitur, ubi remanet sola Auctoritas Concilii, quæ apud innumeros est fallibilis, ideoque manet sola Auctoritas fallibilis. Et infirmum omnino est, in ipsa decisione Papam, fieri prorsus infallibilem, quippe dat decisioni robur non accipit. Quod exemplo constat aptissimo, ubi Ecclesiæ munus est declarare, quàm liber in particulari inter Canonicos debeat referri, eadem prorsus ratione qua Papa, cùm ab eo dogmata fidei mutuatur ab illa tanquam regula & norma, ab isto tanquam Interprete, ubi nunquam certa erunt, quæ refert Interpretes, nisi & Interpretes falli non possit nec fallere, ut sunt irrefragabilis Auctoritatis decreta, quoniam est Princeps Interpretes, cùm ejus sit interpretari ejus est condere, & Spiritus hominis sicut quæ sunt in homine, & mentem suam Legislator aperiat. Et cum ex Historicis Concilia absque Papa sint nulla, & valetudinem ex Erenodio perdidierint, totum robur & verum à Papa verò mutuatur, nec Concilii aut Ecclesiæ certæ, potest Caput esse Papa incertus.

Ea est hujusce rei evidentiæ, ut Hæretici ipsi hoc responsum nec somniant, & omnem viam omnemque aditus, ad eludenda Concilia querentes, hanc nunquam vel tentant, ex Papa dubio illegitimam, adeò quod nec antiqui hæretici finxerunt, id citant Moderni & aliqui Catholici. Imò negare non poterant Hæretici, ut Parmenianus Donatistarum nomine pugnant. Negare non potes scire te in urbe Roma, & Optatus Papas individuus enumerat, usque ad Siricum. Similis evidentiæ est eum esse hæreticum, qui talem Pontificem legitime electum, negat esse Petri successorem, & schismaticum fore qui negat legitime electum, ita Cyprianus, & Patres, nil aliud egerunt cum Hæreticis, nisi ostendere Concilium, vel alium determinatum Pontificem, legitime à Clero electum, & ea veritate evicta vel hæretici, Papam Concilium fatchantur, verum Ecclesiæ Pontificem, ita legitimam electionem negabant Novatiani, ita Pelagiani in electione Bonifacii, dissensionem populi objiciebant, quam consutat egregie Augustinus alia dissensione sub Damaso cum Ursicino, quam Pelagiani secusare non poterant, sic & in aliis accidit schismaticibus.

Etiam vidimus Ecclesiam Romæ, centrum

Communione Ecclesiasticæ vel ab Hæreticis ipsis Confessam, vidimus ex Hieronymo, & Cypriano, arcam describi Noeticam, extra quam salus esse non potest, idque solemnem sapè extitisse, fidei Divinæ professionem, at Ecclesiæ Romanæ Pastor, & Ecclesiasticæ radix communione est determinatus Romæ Episcopus, & expressè nominatur in professione, & in aliis collationibus apud Memorabilem, nominato Episcopo Romæ Donatista, Catholici dixerunt Innocentium, ex quo Papa debuit esse determinatus.

Hæc in antiqua Ecclesia sunt certa, at certiora sunt in Moderna, ubi Concilium Constantinense definit, de examinandis circa credenda. (Item utrum credat quod Papa Canonice electus, qui pro tempore fuerit sit successor B. Petri habens supremam potestatem in Ecclesia Dei,) ubi inter credendū proponit, non tantum Romani Pontificis successionem, sed ipsius qui pro tempore fuerit, non alicujus Papæ sed unius, & hæretici interrogantur, non de re probabilis sed fidei, & credere est fidei non opinionis, cùm distinguat hæreticum à non hæretico. Nec obstat dici Canonice electum, quippe irridenda foret inquisitio, cum consistere non possit de legitima electione, & si non constat valida electio, nec Petri successio poterit consistere. Id etiam deciditur sub Leone quarto in Synodo Romana ubi dicitur. (Si quis ex Sacerdotibus seu Primatibus, Nobilibus, seu cuncto Clero S. R. E. electioni Romani Pontificis contradicere præsumperit, sicut in Conciliis Bonifacii & Stephani Papæ legitur anathema sit.) Et sub Clemente octavo in Hispania, ea quæ illud ardentem emerit, tueri vel erudito Doctore, morali tantum certitudine consistere, Clementem octavum esse Papam, & citante in adiutorium suum Bannez, qui se ab ea calumniam defendit, & oppositam sententiam auctoritate, & validissimis rationibus sustinuit, coram Apostolico Nuntio, mox S. R. E. Cardinali Gymnasio. Adcò calumniam dixit Bannez, & errorem illum impugnavit.

Rationes etiam validissimè assistunt. Nova est de fide Concilium absque legitimo Papa infallibile. Non est de fide ex Parisiensibus Papam sine Concilio infallibilem, sed voluit utrumque, requiritur ergo Papa est dubius, dubium erit & fidei dogma, quod utramque Auctoritatem requirit. Etiam volunt omnes Parisienses, & Papam & Concilium simul hæc requiritur Concilium legitimum, & legitimus Papa requiritur. Et nostri negant esse hæreticum, unum sine alio dicere fallibile, & utrumque de fide vocant, infallibile utrumque ergo convenit esse, & utrumque regulam fidei constituit.

Ex his constat solutio rationum, ubi nulli Clemens undecimus revelatur, quippe revelatur in Conciliis Æcumenicis, & in consensu universalis Ecclesiæ, quo stante baptizatus est Papa, & ritè electus, cùm rebus certissimis sit electio connexa. Nec obstat Eccl-

Ecclesiam in campo collectam, venerari hostiam talem consecratam, & fateri Christum invisibilem, quippe non acceptat, ut res fidei, neque ut connexas cum fide, ut constat, præcipue cum error hostiæ sit speculativus, nec Ecclesie practicè errare, prudenter hostiam adorans, cum è contra in Papa errare speculativè, & in re cum fidei articulis connexa; quod etiam militat in exemplis, seu Patris, seu Regis adductis, vult quidem Valentia electionem Papæ connexam cum articulo quem definit, at id non placet Gravina, cum Ecclesia ante indubitattè, & ut Papam indubitatum recipiat, & cum multi extiterint veri Papæ, nec unquam aliquid definitior de fide, cum ante sit esse infallibilem, quam infallibiliter definire, certum etenim ex certa regula procedit. Urgent non constare legitimam electionem, cui respondet Cardinalis Sfondratus, ad Dei providentiam spectare, ut Ecclesiam quam voluit columnam, & firmamentum veritatis, in causa tanti momenti, nunquam errare permittat. Aut si permittat circa Personam Pontificis, non permittat circa Auctoritatem, hoc est putatio Pontifici eam ipsam potestatem, quam vero tribuunt, quemadmodum leges humanæ id ipsum in putatio iudice, teste, & matrimonio statuunt l. barbarius ff. de officio Prætoris l. 3. ff. de fuppl. l. legata c. ultimo, qui filii sint legitimi, at verè Ecclesie & veri Concilii verum debet esse Caput.

Ecc. 45. Eligendum itaque est Caput Ecclesie, & Hominibus est à Deo discendum, ubi in electione primi Pontificis scribitur. *Elegit eum ex omni carne*, ubi sola Aaronis virga floruit ex Moyse. (Sequenti die regressus invenit, germinasse virgam Aaron in domo Levi, & turgentibus geminis eruperant flores, qui foliis dilatatis in amygdalas deformati sunt;) adeo in Pontifice flores simul sunt & fructus. Et de veteri Pontifice vel novum testamentum. (Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, nec Christus semetipsum glorificavit, ut Pontifex fieret.) & si non egit Christus longè minus Vicarius. Debet esse primus fidei confessor, Tu es Christus filius Dei vivi; ut audiat à Christo Tu es Petrus, debet ter interrogari de amore Christi, ut illud audiat Pasce oves meas; debet peritissimus esse Nauclerus, ut in tot procellis Petri navim gubernet. Scribit rursus Clero Romæ Cyprianus, & in electo Cornelio eligendum designat. *Nam quod Cornelianus brevissimum nostrum Deo, & Christo, & Ecclesie ejus item Consecratoribus cunctis laudabili predicatione commendat. Non isto à Episcopatum subitò percens, sed per omnia Ecclesiastica officia promotus, & in Divinis administrationibus Dominum septè præmeritus, ad Sacerdotii sublimè fastigium cunctis Religionis gradibus ascendit. Tum deinde Episcopatum, nec ipse passulavæ, nec nisi cæteri, quos arrogantiæ & superbiæ sue tumor instat, invastit, sed quietus, & modestus, & quales esse consueverunt, qui*

ad hunc locum divinitus eliguntur, pro pudore Virginalis conscientie sue, & pro humilitate ingente sibi & custodita reverentia, non ut quilibet vim facit ut Episcopus fieret, sed ipse vim passus est, ut Episcopatum coactus acciperet. Et mox. Cùm Tyrannus infestis Sacerdotibus Dei, fanda, atque infanda minaretur, cùm multo patientius, & tolerabilius audiret levari adversus se amulum Principem, quàm confusis Rana mulierum Sacerdotem, Ad eum tempor malorum & honorum amor, eligit Pontificem atquequam eligatur. Uno verbo is eligendus est, quem optimum quique cognoscit, & necessarium virum, adulem, nec paganum, nec hæreticum, saltem desiderio Christianum, nec amentem, nec mutum, aut surdum.

Hec pauca de eligendo, multa sunt de Electoribus si sunt Cardinales Ecclesie Romæ incardinati, ipsius Clerici, & universalem representantes. Nec potest esse Concilium, eligendo Pontifici nimis ferum, imò & in præsentia Constantiæ Concilio, Papam elegere Cardinales. Non Episcopi nunquam admissi, aut vocati, nisi aliquando præsentis honoris causa, ut de Afris testatur Cyprianus. Non populus electionis incapax, non Imperator approbans, aut confirmans, quod pauci contra libertatem Ecclesie, post Christum, & Apostolos habitam, aliquando contra Canones usurpant. Non Papa ipse vivens, ne sanctuarium Dei hæreditate possideatur, nec unquam inventur factum, nisi in apocrypha Clementis epistola, & semper inventur prohibuit sub Bonifacio secundo, & aliis Pontificibus. Et si id egere aliquando Reges, ea fuit successio carnalis.

Ea electio facta per metum, in viros constantem cadentem, à Concilio Constantiensi nulla declaratur. (Quod si forte electionem Romani Pontificis per metum, qui caderet in virum constantem, seu impressionem fieri contingat, ipsam decernimus nullius efficaciam esse, vel momenti, nec posse per sequentem consensum, etiam metu prædicto cessante ratiificari vel approbari,) ubi loquitur de metu cadente in virum constantem, non de viro, quem leges non curant. Ea olim ad omnes viros, exceptis amentibus, & hæreticis esse extensa. Sic electi sunt quamplures Episcopi, aliqui Abbates ut Eugenius tertius, & Urbanus quintus, plures olim Romani Presbyteri, & Eremita Petrus Moronus, nunc limitata est ad Cardinales, restè, exemplo Apostolorum eligentium. (Oportet ergo ex his Viria, qui nobisum sunt congregati fieri unum ex istis,) & ita olim Romana Ecclesia, è sinu suo Papam elegit, utpote jam veteranum non novum, & jam tanti laboris focium; & jam Pontificatus Candidatum. Etiam electio simoniae damnatur penis gravissimis à Julio secundo, & iis verbis acerrimè reprehenditur, & quasi irrita esse declaratur, cum olim scuffatis Simonia Virgilio, Bonifacio secundo, & aliquibus aliis, acceptante Ecclesia fuerint legitimi. (Sed

etiam contra dictum sic electum, vel assumptum de Simoniaca labe, à quocumque Cardinali, qui illi electioni interfuerit opponi, & excipi possit, sicut de vera, & indubitata hæresi, ita quod à nullo pro Romano Pontifice habeatur, ubi neminem vult electioni consentire, ubi Cardinalis omnis electioni præsens, solus potuit opponere non alii, & quamvis paragrapho, licetate omnibus, concedat Cardinalibus, Clero, & populo, & subditis ab obedientia discedere, ea verba antecedentia conclamant, à nullo pro Romano Pontifice habeatur. Denique de intruso decernit Nicolaus secundus, ut habeatur pro apostatico, & anathemate, & brachio seculari, ad renuntiationem Papatus compellatur, & alius Canonice eligatur, quamquam ut repellatur certum schisma, melius foret intrusum tolerare, sicut olim Ecclesia aliquos toleravit, & acceptando fecit Pontifices.

Ritus eligendi summum Pontificem, per sortes prohibetur utpote cæcas, capitulo Ecclesia de fortilegis, unde Cicero de divinationibus. Quis Magistratus, aut quis vir illustrior utitur sortibus, & cum experientia Ambrosius in Hexameron. Sæpe irrationabilis casu forte melioribus, ultimus quisque præfertur, & id negat Philo de Rege laico, quid de Ecclesiastico? Nec obstat electio Matthæ, quippe Græcæ lingue periti legunt, & omnium calculis connumeratus, vel cooptatus est cum undecim, & ibi ex quingentis Fratribus, quibus resurgens Christus apparverat, duos tantum statuerant Apostoli, quorum meliorem distinguere non poterant, & petierunt cum Solomone sortem à Deo. Sortes mittuntur in sinum, sed à Domino temperantur, & omnes Dominum sunt deprecati. (Tu Domine qui corda nostræ omnium, ostende ex his duobus quem elegeris.) Sic olim forte electus Rex Saul, quem tamen elegerat Dominus. Reversus ab aula forma illa eligendi, per adorationem scilicet, cum dum Cardinalium partes nullo Scrutinio expectato sed voce tenus, aliquem in Pontifice salutarunt, & sunt venerati, ut Clemens septimus, Paulus tertius, Julius tertius & alii apud Barbosam, alia denique ex inspiratione rara est, ut accidit in Fabiano, & Gregorio Magno, nec legibus ullis adstringitur, cum sit electio solius Spiritus Sancti; Tres solæ manent legitime, quasi inspiratio, compromissum, & scrutinium, quas Gregorius decimus quintus, in bulla æterni posuit, & Urbano VIII. ad Romanum confirmavit, statuit, decrevit, & declaravit in posterum electionem Romani Pontificis fieri aliter non posse, quam in Conclavi, & co clauso, ac post celebratum in eo prima die Sacrosanctum Missæ Sacrificium, cui Cardinales interesse, & in eo communem care consueverunt, ac per secreta schedularum suffragia, duarum ex tribus partibus Cardinalium in conclavi presentium, præterquam si omnes, & singuli Cardinales similiter in Conclavi presentes nemine dissentiente, aliquibus

ex eorumdem Cardinalium Collegio committerent eligendi potestatem; ut vice omnium Ecclesiæ Catholicæ provident de Pastore, aut nisi communiter ab omnibus & singulis Cardinalibus, qui itidem in Conclavi presentes erunt nemine pariter dissentiente, quasi per inspirationem nullo precedente de Persona speciali tractatu, per verbum eligo intelligibili voce probatum, aut scripto si voce fieri non poterit, expressa fuerit celebrata, ita ut electio aliter celebrata, nulla sit & invalida absque ulla declaratione, & excommunicat, & declarat ut electio per viam scrutinii, sive scrutinii & accessus valida sit & prohibet aliquem se ipsum eligere, vel suffragium dare, aut promittere, quæ omnibus Ceremoniale Gregorii seu ab Urbano VIII. in bulla ad Romanum, approbat, complectitur, & exponit.

Amplissimum gazophylacium est Ceremoniale, at duo addere minuta vel in Evangelio laudatur. Addam Cardinales electum ligare ut ostendi, juratis Conclavis Capitulis, nisi vel Papali vel Ecclesiasticæ damnum inferant potestati Addam eos cogere non posse electum, ut Pontificatum omnino invitatus acceptet, cum non debeat invitum talconus subire, nec unquam violentia sint nisi eligentes, cum Electus possit elidere dimittendo, ut egit Victor secundus laehrymis quæ pondera vocis habent, non violentia ad thronum assumptus, Hoc unum posset esse remedium, ut docti in conscientia obligatum demonstrant, in his circumstantiis, & tali Ecclesiæ necessitate, & si annuat res feliciter cadet, si renuat Papa non erit, qui contra conscientiam agere non metuit. Addam in bulla Gregorii non decem tantum anathemata fulminari ut vult Castellanus sed plura, si vel oculis creditur attentis ad bullam; & tunc invalidam electionem verè esse, cum substantiale aliquod deficiet, sive electum respiciat seu Electores; seu formam quæ dat substantiam electioni: Denique addam quod absit, morientibus cunctis Cardinalibus, spectare electionem ad Romæ Clerum, ex more sul Præfatus Electorem, & tandem ad Generale Concilium, sciunt Cardinales se Apostolorum Collegium, non politicum Phariseorum Concilium, ut aliqui Conclave describunt, Satyrum in historiam mutantes, sicut se olim à Cypriano laudatos, tot elegisse Sanctos quot Pontifices & nostro ævo Sanctissimos Innocentios, & Clementes. Sciunt se cælo & terræ optimum debere Pontificem & ideo præterita Sanctorum electio forma semper fiat futura. Sileo ineptas illas quæstiones, de Papa semina, vel hermaphrodito, de electione eviderent invalida, cum Duces ex orbe toto selecti, errorum hujusmodi sint incapaces. Sileo licet aliquando sanctas, cum Angeli boni aliquando certant, (Princeps autem regni Perfarum restitit mihi viginti & uno diebus,) & ita certent de meliori Papa Cardinales, sileo insipientem alicujus calumniam electionem veluti

Ten.
16.Ann.
1686.

Duo. 10.

Iuti malam acufantis, quod aliquis Papa malus euerit, cum & Christus elegerit vel in Apostolum Iudam, & Deus Saul in Regem primum, simul & primum Regum reprobatum, & Jeroboam futurum Dei Hostem. Hoc etiam reflectendum aliud esse illicitum aliud invalidum, illicitum ubi ponitur excommunicatio in hulla, que nec ab Episcopo, nec à Regulari tollitur, cum Papa via tollat Conciliis, idè hic Episcopus non dispensat in occultis. Hoc etiam advertere est opus, paucas exceptiones electo posse opponi, quales sunt naturales defectus, smectis, infantis; quod sit motus, & surdus, vel hæresis, schismatis, metus gravis Simoniz, & non observantiz Gregorii decimi quinti bullæ, non alia ut quod sit uxoratus, excommunicatus &c. Unum etiam occurrit in electione quasi per inspirationem ut si tractatus aliquis præcefferit, non inspiratio sed conspiratio habeatur.

Aliqua sunt addenda de compromisso, an cum dicitur in bulla aliquibus satis sit in uno compromittere, & negativa pars est tenenda, cum aliquibus numerum indicet pluralem, ut sensus indicat & leges, & doctores de elee-rico conjugato in sexto; Nec obstat aliquibus dici etiam in singulari, quippe tunc iura sunt aperta, & iuribus iura concordantia non hic, nec rursus obest difficultas in electione, quippe numerus impar tollit difficultatem, hæc tamen non videtur de substantia, cum non ponatur invalidum expressè, quod ponitur tantum SS. Si electio, nec in S. Bobaventuram solum, sed in alios Synodus Lugduensis compromisit. Extat in compromisso regula generalis, ut servetur in hoc quod in aliis, iis exceptis que specialiter prohibentur, veluti si compromittatur in illum, quem duæ partes cooperato scrutinio elegerint, cum apertum suffragium prohibetur, secus si secreta. Sine suffragia, que non vetantur, ita prohibetur compromissum illud, ubi Compromissarii illum eligunt, in quem major. Collegii pars consenserit, quippe ex bulla duæ partes requiruntur. Secus non prohibetur compromissum, ubi compromittitur in majorem partem, cum tantum requiratur omnium consensus, in compromissariis eligendis qui adest. Potest & compromitti in partem minorem aliis duabus partibus, veluti valet electio facta à tribus, cum duo eligant alium, & alii duo alium in Papam. Non autem valet si duæ partes compromittant, ut is eligatur in Papam, quem majores pars elegerit, cum ibi non sit electio, que à duabus partibus fieri debet, nec compromissum, ubi omnes debent concurrere, nec quasi inspiratio, cum sit consultatio, nec omnes conveniunt. Tandem adest electio per scrutinium, in quo de substantia est conclave clausum, scrutationes. Et hæc sunt præmittenda, & quod dentur suffragia per schedulas complicatas, & obsignatas, iis ut suffragia sint secreta, idè que & quod adsint scrutatores aliqui, reliqua sunt tantum de fo-

lennitate. Satis est autem ad secretum, ut non scientur à Collegio Cardinalium, nec alix notitiæ officium schedulis seferentis. Inscrutinio nequit haberi electio sine accessu, nec accessus potest apparere legitimus sine spritione sigillorum, & eorumdem, & signorum aspectione, & annotatione, & suffragiorum examine, & sine numeratione, & collatione numeri ad numerum, distinguit nunquam potest, quinam sit à duabus partibus nominatus, ideoque actus hi sunt substantiales. Reliqua sunt de solemnitate jam peracta electione. Nec possunt Cardinales variare, quia jam functi sunt officio suo, & designata Persona est, in quam Christi cadit electio, nisi electio fuerit invalida, & nulla. Nec obest, quod aliquis fuerit inopax eligendi, quippe ante poterant Cardinales, defectum illum avertere, post illud tempus habile præterit. Nec locus est de substantia, cum post Gregorium XV. Cardinales, ob accrem Vaticanæ malum, dicitarent se ad Minervam conclave translatores, & Clemens VII. etiam prohibuerit fieri Romæ, si illa inveniantur interdicta, aut rebellii. Nec requiritur in Papa confirmatio; tunc enim confirmatur cum eligitur, cum non habeat in terra Superiorem, nec excluditur à duabus partibus electus, ut declaratur à Gregorio XV., quamvis olim acerrima fuerit questio, si sit presens in Conclavi, Romæ enim præsentia non juvat. Nec infirmus, aut chigramm patiens excluditur, eum scriberet possit per aliam quemcumque. Uno verbo si duæ partes non concordant, varietur electio, & fiat per compromissum, adstringantur Cardinales & quasi angulicentur, cum minus malum ipso pati, quam Ecclesiam.

C. *lib. II.*
de elect.

P A R S II.

De Judicio Papæ in examine librorum.

Hæc secundissima questio est ardua, in Origene tribus capitulis, & in Janzenio Bibliothecam implexes.

C A P U T I.

Evincitur infallibilitas Papa in examine librorum.

Ulcerimè Origenis hæresim Hieronymus non fabulose, sed veræ hydræ assimilat. Anastasius Vir dissimulæ paupertatis flammæ maxime percussis Caput, & sibilantis hydræ ora compositus, ubi causæ capita sub Fabiano recisæ, revixit hydra sub Anastasio, & rursus pullulavit sub Vigilio; & in causa Theodoriz lbg, & Theodoretz, &

Ep. ad Deser.

L. fin. ff.
ad trib.
l. ubi
vtriusq.
de test.
l. q. i.

C. *lib. II.*
de cod.

novissimè post veteres in Janfenio, & gladio Petri recisa refurgit.

Antequàm in hanc hydram gladium stringamus, ne quia cum Ænea apud Vatem ferro diverberet umbras, certa ab incertis sunt secernenda, & hostia innuendus quem serias. Certum est questionem hanc agitari, de Papa, Concilio, & Ecclesia, cum quòd à Contrariis de omnibus negetur. Certum est Papam & Concilium, in questionibus puri facti falli posse, quales sunt Episcoporum Ordinationes, de qua re scribit Augustinus. Quamvis & si vera essent, quæ objecta sunt Ceciliano, & nobis posset aliquando monstrari, ipsum jam mortuum anathematizaremus, & tamen à Melchiae Papa fuerit absolutus, & fuerit in Nicæna Synodo Judex, ubi Aphricam totam unam representabat; ita de Templariorum ordine in Concilio Generali Viennensi per errorem ut vident Aliqui extinctio, hæc habet ex Raynaldo M. S. Vaticanum. *De Templariorum extinctione videtur modestè loquendum, ita ut non conferatur culpa in Pontificem, cum conflet ipsum, & Concilium fecisse iudicium secundum allegata, & probata, quæ ratio militat etiam de censoria, ubi aliquando excommunicati in terris, ex glossa sunt in caelis Beati; ubi Aliqui erdunt errasse Concilium, quamvis damnatis duorum millium testimonio, examine factò in Angliis, & Hispania, ex Confessione quamplurium Ordinis, & optimè ex innumeris Auctõribus, numerum negantium longè superantibus.* Certum est questiones Juris, & facti, toto cælo inter se differre ut ostendit Cicero pro Milone, an Milo occiderit, an iure occiderit, & constat vel puris Logicia, ubi Platonis Idæam chimericam volunt eum sit una, & numerosa, & non una, & Platonem docuisse negat Augustinus & per numerosa capita Thomasinus, de Idæa Divina tantum locutum. Certum est mentem Auctõris ignotam, cum solus Hominis Spiritus Hominis profunda ferretur, & quæstio sit an dignoscatur ex Scripto. Certum est questionem agi de Catholicis, & in Ecclesia pace defunctis, cum Hæretici ex Adversariorum doctrina, suas ultrò hereses fateantur, imò promulgent, & jactent, è contra Catholicis ultrò se se Catholicæ Ecclesiæ subijciant, Certum est Janfenistas ad minus hoc velle, ut propositiones in ipso damnatas, in ipso Janfenio non extent, possitque Papa falli, quos nos apertissimè negamus, & convincimus.

Incipiamus à veteri Origene, Concilia generalia præcunte, & de ipso Augustinus de hæresibus scribit. *Hæc quidem de Origene Epiphanius. Sed Defensores ejus dicunt Origenem, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum unius, ejusdemque substantiæ docuisse, neque resurrectionem repulisse mortuorum. Sed qui ejus plera legerat contradicunt. Sunt & alia ejus Origenis dogmata, quæ Catholica Ecclesia omnino non recipit, in quibus nec ipsum solido arguit, nec potest ab ejus defensoribus excusari, maxime de purgatione, & li-*

beratione, ac rursus post longum tempus ad eadem mala revolutione rationalis universæ creaturæ; ubi Ecclesia condemnat nec arguit falsi, & Defensores ipsi excusare non possunt. Adeò nec hæretici nec Catholici possunt, Origenem ex Augustino excusare. Idem firmat cum Augustino Hieronymus. Quod si quando urgeri cœperint, ut ausi subscribendum eis fuerit, aut exendum de Ecclesia miras strophas videat, sic verba temperans, sic ordinem veritatis, & ambigua quæque concinant, ut aliter hæretici aliter Catholicis audiant, ubi aut subscribendum fuerat, aut exendum de Ecclesia Originistia, ubi suspecti hæresis credebantur, ex ambigua in Origenem subscriptione, clari hæretici si clarè subscripissent, se damnationi Originis repugnare. Et rursus paulò ante Hieronymus.

Facile dicitur cum juramento quod postea alio Ep. soleat perjurio. Ad subscripsum tergiversantur, quaruntque suffragia. Et mox. Quidam constantis. Quomodo inquit damnabimus, quos Synodus Nicæna non testis? Que enim damnavit Arim damnasset utique, & Origenem, si illius dogmata reprobasset, ubi jurabatur in damnationem Originis, ubi formula in Oriente subscribendum, quod est supremum fidei argumentum, ubi Catholici Originistas hæreticos, ex Anastasi damnatione credebant, & Originistæ ipsi ultrò fatebantur, Origenem à Concilio Nicæno damnatum, hæreticum apud omnes habendum. Adeò vel amici, vel Hostes crederant, & Papam & Concilium infallibiles, in damnatione ipsius Originis, quamvis in Ecclesiæ pace defuncti, imò apud Rufinum omnino innocui, apud Hieronymum verè poenitentes. Rursus Hieronymus in Joannem Hierosolymæ, Originis pice inquinatum. Oramus, petimus, obsecramus, ut ausi simpliciter vestra fateatur, aut aperte defendat aliena. Nolo verborum ambiguitates, nolo mihi dici quod & aliter possit intelligi. Revelata facie gloriam Domini contemplerem. Claudicabas quondam & Israeliticus populus in aëro, pede, sed Elias qui interpretatur fortis Domini. Ufnequo ait, Claudicatis in utroque vestigio, & Dominus est Deus ambulare post eum, si autem Basal sequimini eum. Et mox. Persuadere mihi cultus, quod porè credas, parè ergo & loquatur. Et iterum. Patet non expostitionem fidei, sed figuratam controversiam scribere. Et infra. Nolo in suspitione hæreses quemquam esse patientes. Et mox. Do Concilium ut aperit aut fidem Ecclesiæ prædicet, aut loquaris ut credit. Et comparas Arriania fingentibus, se nomen tantum horrere Omouionem ait. Eadem nunc in veteri, & in nova hæresi consuetudo servatur, ut aliud populi audiant, aliud prædicent Sacerdotes. Et rursus ludificationes convincens. Dic statim & epistola tua hoc habet enormium. Anathema ei qui talia ausus est proferre. Fides pura moram non patitur, ubi apparuit scorpium ibi conterendum est. Et rursus palam hæreticum declarat. Habet Papam Epiphanius, qui se aperit nisi

C 43.

Ep. 65.

Ep. 4.

fit literis hereticum vocet. Et de Epistolis Anastasii ad Joannem. Quas si pervideris videbis quomodo tua dicta miratus sit, & Catholica declaravit, ubi Epiphanius hereticum Joannem, relatis ad Papam literis declarat. Præterea plures epistole Epiphani, una ad ipsam, alia ad Episcopos Palestinas, & super ad Romanum Pontificem, ubi suspectus est de hæresi Joannes, & hæreticus ex Epiphanio, Hieronymo, Anastasio, imò monet sapientissimè Hieronymus, ut sit potius verus hæreticus, quàm hæretus, & cooperus Catholicus, ne fingat cum Arianis jam detectis, uno verbo sistè subscribens, verus est ubique hæreticus; & sistè jurans perjurus, & moram nesciens non est fidelis.

Sequuntur Origenem Concilia, & de primo jam vidimus in Oripene, & manet aliud Marcelli exemplum, de quo à Synodo Antiochena damnato, acutissimè scribit Julius

Ar. 6. Arrianis. Marcelli quippe fides Nicea spectata est, quum Arianis contradiceret. Et Julius ut Catholicam omnibus ostendit, si fidei ipsius professionem confirmet. Et rogo te ut exemplar epistole, quam ad Episcopos missurus es subscribas, ubi ex Epiphanio subscribente Julio, Marcellus se cunctis Catholicum ostendit. De tertia Synodo scribit Cyrillus, Joanni Antiochimo Nestorij Patrono. Missi Nestorij quosdam suorum Enegecon quaterationes Romanæ, quas cum piissimis Episcopis, qui in magna Romanorum urbe inventi sunt legissent, multisque congressionibus, & consultationibus habuit examinantes, illorum Antiochem non absque indignatione exhibuerunt, palam asserentes vocam illam, eamque perniciosissimam, & à nullo veterum Hæreticorum antea unquam excogitam hæresim moliri. Addit Cyrillus Romam, missos alios Nestorij commentarios. Tunc Romana Synodus discretam statim in illum sententiam tulit, quod de re ad suam quoque pietatem prescripsit.

Quibus parere necesse est iis, qui à totius Occidentis communitate recedere noluunt, ubi lætiss, & expensis commentariis, auctor est exhibitatus, & hæresis apertè declarata, etiam sub anathematis poena, & Synodus tota id fatetur, prænitam Nestorij damnationem, & se literis Celsini compulsam. Etiam in quarta Synodo est Leo, epistola omnium elegiis decorata. Læti dilectionis tue literis, quas miramur fuisse tam seras, & Episcoporum actorum ordine recensio. Et mox. Et quod per totam mundum omnium regenerationis voce depromitur, istius adduc ferri corde non capitur. Et alibi. Quibus secundum causam satis mihi, & gestorum ferie, & ipsius de quo agitur professione patet factum, evidentes & plenè quid servandum esse ostendi. Non enim de portinentia aliqua fidei nostre, quod minus lucidè clarescat, queritur. Sed hoc stultissima insulatio audeat incoferre, quod Dominus noster in Ecclesia neminem utriusque sexus voluit ignoscere, ubi ex actis agnoscit Eutychem Leo, & evidenter hæreticum definit, & quidem epistola ad Flavianum, de qua Conci-

lium quartum exclamavit. Qui non consentit epistola Leonis hæreticus est. Et rursus à iud advertit, & definit. Cum autem ad interrogationem examini v. str. Eutychem respondens dicens. Confiteor ex duobus nominis fuisse Dominum nostrum ante adnatum, post adnatum vero avari naturam, miror tam absurdam, tamque perverfam ejus professionem, nulla judicantem interpretatione reprehensam, & sermonem nimis insipientem, numquam blasphemum idè omissem, quasi nihil quod offenderet esset auditum, cum tam impie duorum naturarum ante Incarnationem Unigenitum Dei Filium fuisse dicatur, quàm nefarie postquam Verbum carè factum est, natura in eo figurariis offeritur. Et mox. Imprudentia Arianis imperiti etiam ab hoc sensu sui macula per te porgetur, ubi sermonem impium, blasphemum, insipientem, & perverbum definit, & maculam jubet purgari. Quod rursus ingeminat Juliano, & in eo Judices reprehendit.

Hic gladio ex utraque parte acuto, nos armat, Ephesina prima Synodus, in acceptance capitalium Cyrilli, & in damnatione anathematum Theodoretii. Scribit egregiè Cyrillus. Fides namque mea testimonium la apri perhibuit & Romana Ecclesia, & Sanctia quoque Synodus ex universo, ut ita dicam orbe, qui sub cælo est congregata. Quod enim nulla ex parte ab Evangelica, & Apostolica traditione deviarerim, confessi sunt omnes, & in Concilio Ephesino probant omnes, ubi Fides Joppe Episcopus dixit. Eam Spiritus Sancto dilectante exaratam, & in quarta Synodo in principio, Eutichio Doryleï præfiter te, se omnibus consentire que sapit, & exposuit Cyrillus, exclamavit S. Synodus. Si quis retrahat anathema sit. Si quis super ista iniquitate anathema sit, maledictus qui addit, maledictus qui auferit, maledictus qui immutat. Et epistola læta Illyriciani dicere. Sic credimus sicut & Cyrillus. Omnes R.R. Episcopi clamaverunt. Nos sicut Cyrillus credimus sic credidimus, sic credimus, Anathema ei qui ista non credit. Et rursus. Sicut Cyrillus idè credimus. Et rursus ante quartam Synodum tertiam. Cui proinde & nos quoque, quod nihil minus illi, nihilque distortum, aut discrepans, continet subscribimus, & assentimus, ita Menæon Ephesi Metropolitæ, & Romanus Episcopus Raphie, assensere non dubito, & Acacius Cothenorum Pamphylia. Ego quoque nec aliter me sentire, nec feci me credere, & ad finem usque me servaturum voco. Et Valerianus Iconii Episcopus. Non possunt huic nos quoque non subscribere, & assentiri, & acerrimè Paulianus Majumæ. Quæ ab illo dilata sunt non fecit ac certa Spiritus Sancti oracula, admirari & festinam, & exosculamur, & reliqui de dogmatibus & epistola, quam effusa laudibus extollunt. E contra eam damnantes coedemant, itè Hellanicæ Rhodiæ Episcopus. Illis autem qui huic contraria sapiunt ipsi Deus se opponet. Et quinta Synodus post alias. Si quis defendit impio

Theodoreti conscripta quæ contra rellam fidem, & contra primam Ephebinam S. Synodum, & S. Cyrillum & duodecim ejus capitula exposuit. Et mox. Et non anathematizatis eos, & eos qui similia sapierunt, & sapient talis anathema sit. Et rursus Ibam configit, quod duodecim capitula S. Cyrilli impia, & contraria rellæ fidei vocet. Et Gregorius libro septimo indictione secunda, de Ibe epistola loquitur. Constat quia non est Catholica, quæ Patrem Catholicum, atque in toto Synodi volumine laudatum hæreticum appellat. Et rursus quintum Concilium. Nec nam & Theodoreti, quæ contra rellam fidem, & Epistolam B. recardianis Cyrilli Synodicam ad Nestorium cum duodecim capitulis, quam & S. Ephebus prima suscepit, & B. Chalcedonensis Synodus ad convincendum Nestorium resanas in definitione fidei legitur protulisse, ubi opposita fidei antithesi, videt laudari Cyrilli capitula, & reprobari anathemata Theodoreti, imò ex eo damnandum iudicari, & Liberatus in brevuario narrat. (Itaque Cyrillo suscipiente, & defendente fidem Orientalium Episcoporum, & sua capitula exponente, pax & unitas Ecclesie reddita est.) en omnes Ecclesie capitula susceperunt.

Adhuc majora suggerit quartum Concilium, in causa trium capitulorum, ubi defensores & Hostes discordes, in eo unanimes conveniunt, quod in examine librorum Concilium quartum extiterit infallibile, ab eo definita mutari non posse, & examen illud retractari non posse. Hoc Ferrandus ad Anatolium, & Pelagium scribit, de epistola Iba ut credebatur, à quarto Concilio confirmata. *Si tunc aliquis accusator epistola, ejus Catholica esse dictatio choriz, ad majora iudicia provocare, appellations forsitan secundum consuetudinem loci pateret. Sed quò igitur? aut ubi majores reperires in Ecclesia Iudices, ante se haberes in legatis suis Apostolicam Sedem, qua consentiente quidquid illa definitis Synodus accepit robor invenitur, ubi vides Papa epistola consentiente, donari epistolæ robor invictum. Et mox. Universalis Concilia præcipue in quibus, Ecclesie Romana consensus accessit secunde Auctoritatis locum post Canonicos libros tenens &c. Quæ simulantur iudicantibus Episcopis Sanctis, & ad B. Petri memyriam perditia diligenti examinantur, atque firmiter sequenda sunt, tenenda sunt, amplectenda sunt, in retrostatione sub quolibet pietatis occasione teneri non debent; & tandem in tot dubiis ambagibus hanc certam regulam firmat. Ut Concilii Chalcedonensis vel similibus ejus nulla retractatio placeat, sed quæ semel statuta sunt intemerata serventur. Et adducit invictam rationem. Ne Synodus Venerabilis apud omnes Ecclesias, perdat subitò reverentiam suam, nec possit in definitionibus fidei robor inflexibile, si caperis ex aliqua parte fragilis, aut reprehensione digna inveniri. Quodquid semel statutum in Concilio, & congregatione SS. Patrum perpetuam debet observari jugiter firmitatem, ubi in librorum*

examine Concilia, proximam post Scripturas auctoritatem, ex Ferrando sibi vendicant, & à Papa confirmata tenenda sunt, sequenda, amplectenda, nec retractanda, etiam sub pietatis prætextu, ubi nulla est retractatio Conciliorum, & si in examine librorum est fragilia, perdit in fide inflexibile robor, ideoque habet jugiter firmitatem. Pugnæ & Faundus Hermianensis. *Quid enim jam iustitiam vel quid constare potest immobile, si tanti Concilii sententia, vel sicut imperfecta suppleri, vel sicut dubia rursus discussi videretur. Non autem in sola fidei dubitatione Conciliorum vales Auctoritas, verum etiam in omnibus quæ pro pacis & unitatis observantia omnia maxima Sapientibus cura est modesti tibi fuerint ac bene composita. Et infra. Es revera quis erit contentio nam, atque certaminum finis, si de his quæ totius Ecclesie consensione firmata sunt semel liceris ferre iudicium. Cur enim non rursus ipsum iudicium iudicatur, ubi vides immobilem sententiam, nec imperfectam nec dubiam & non tantum in fidei causa, sed in examine trium capitulorum. Hæc capitulorum defensores affirmant, hæc eadem & condemnatores constituunt. Ità Pelagius ad Episcopos Istriæ solam fidei causam irretractabilem, nec ullam aliam evincit; & epiphonemate valido concludit. *Quidquid igitur præter fidem agitur Leone docente ostenditur, quia nihil obstat, si ad iudicium revocetur. Et rursus. Privatam causam, quæ illis post definitionem fidei acta sunt non solum minime confirmatis, sed & retractari atque diudicari permisa. Et rursus. Epistolam Iba licenter unumquique reprehenderet etiam si Episcopi in eodem Concilio residentes, suis illam subscriptionibus approbassent, quia postquam B. Leone scribente sui retractati, & dijudicandi concessum, etiam si quæ esse poterat eorum qui interfuerunt in privati negotii auctoritas vacuatur; ubi Concilium fallibile affirmat, in privati tantum negotiis, quæ certè non sunt librorum definitiones, ut constat, & Pelagius ingeminat. Adeo omnes una voce loquuntur, Papam & Concilium infallibiles in examine trium Capitulorum.**

Parva sunt hæc, succundissimus est titulus ille, quo evincunt Capitulorum defensores, ea capitula infallibilis auctoritatis, quod Leo Papa firmaverit, & quo evincunt capitulorum damatores, retractari posse, eum Leo non firmavit, quod jam vidimus ex Ferrando, & per capita integra evincit Hermianensis. *Quod Leo Papa omnia Concilii acta confirmat, excepto salsu Anatoli, quod & sapientissime ingeminat, & concludit. Et idem prudentissimus Vir Leo, nullam penitus datus occasionem querentibus, denuntiabat dicens, nihil profus de bene compositis retractetur.* Hæc Amici Capitulorum & Hostes repouunt, & millies repetunt Leonem in sola fidei causa firmasse. Nihil est omnimodo de Chalcedonensi Synodo suscipere, nisi quod de sola fide gestum fuerat &c. Postquam nihil aliud Synodi, nisi fidei definitionem recipit,

Ep-54

C-3

L. 1. 3.

L. 12. 2.

Ep-5.

L. 3. 3.

pit, nisi quod cetera quae illic specialiter motus sunt resistavit. Et mox, *In sola fidei definitione constrinxit.* Et rursus in alia epistola. *Necesse est ut omnes epistolae Synodales sollicitè, vigilanterque percurrere, ut evidentiè agnoscat, quia Sancti Patres nihil aliud de Chalcedonensi Synodo in suis epistolis firmaverunt, nisi ut inviolabilis fidei definitio servaretur, ubi citat epistolas omnes Synodales, & mox proferit verba ipsa Leonis, qui ait se assensum esse Synodo. In sola videlicet fidei causa quod saepe dicendum, ubi vides saepe Leonem, innumeris, vicibus id loqui Pelagium, ideoque ex omnium consensu, Concilium futurum infallibile, etiam in causa capitulorum, si Leo Papa capitula firmasset.*

Rem ex professo quinta Synodus pertrahat; ob capitulorum causam coacta. *Nec enim iustum esse amplius scandalum, pro tribus istis capitulis crescere, & Dei Ecclesiam contrahari.* Et mox. *Unde visum est Spiritui Sancto, & nobis. Et iterum. Sed & Patres, qui per tempora in Sanctis quatuor Conciliis convenerunt.* Et mox. *Nec enim potest in continentibus de fidei disceptationibus aliter veritas manifestari, ubi dilectationem, & definitionem, ad Spiritum Sanctum revocant, imitari se dicunt Apostolos, illud memorant divinum, Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Et concludunt in ea causa collecti. *In memoria tenentes promissionem de Sancta Ecclesia factam, quod porta inferi non prevaleant adversus eam, ubi Concilium in causa capitulorum, se se infallibile luculentè, ex Sacra Scriptura confirmat.*

Aliud vassissimum Caput est, defensoria trium capitulorum in Synodo, variis anathematibus damnari, & jam duos Canones citavimus. Et rursus in anathematismis. *Si quis abusive non verè Dei genitricem dicit, sic gloriosam semper Virginem Mariam, vel secundum relationem quasi Homine puro nato, sed non Deo Verbo incarnato, & nato ex ipsa referendo tantum, sicut illi dicent hominis naturitatem ad Deum Verbum eo, quod cum Homine erat nascente, & calumniam S. Chalcedonensem Synodum, tanquam secundum impium Intellectum, quem Theodoretus execravimus adiuvet, ubi anathematizat trium capitulorum Defensores, & in alio anathematismo decidit. Si quis defendit impium Theodorum, Mopsuestenum, qui dixit alium esse Deum Verbum, & alium Christum, à passionibus anima & desideris carnis molestus patientem.* Et iterum dicit idem Theodorus naturalem sacram esse unitum Dei Verbo ad Christum. Et rursus. *Si quis defendit impia Theodoretis conscripta, quae contra rectam fidem & contra primam Episcopalem S. Synodum, & contra S. Cyrillum & duodecim ejus capitula exposuit &c. Talis anathema fit.* Et rursus.

Anathema, Theodoro Mopsuesteno. Ille Evangelia reprobovit, ac dispositionem injuriavit. Anathema illi qui non anathematizant eum. Defensores ejus Pagani sunt sequaces ejus Ju-

dei sunt; ubi legis numerosa anathemata, in Theodorum & Theodoretum Catholicos.

Putant aliqui tot declinare tela, si afferant in solos haereticos vibrata, at isti telis infelicibus occurrunt. Feriunt ipsos illati anathematismis ubi acutissimè vulnérant eos. *Qui Theodorum defendunt & non anathematizant eum, & omnes qui suscipiunt, vel defendunt eum, & dicunt orthodoxos eum exposuisse & qui scripserit pro eo. Item damnant eos, qui defendunt Theodoretum, scripta contra S. Cyrillum, tandem qui defendunt epistolam Ibae, & non anathematizant eum, & Defensores ipsius & qui dicunt, eam rectam esse vel partem ipsius & eos qui scripserint vel scribunt pro eo, at constat tria capitula defensa etiam à Catholicis, Ferrando, Fa-*

cundo, Liberato & aliis, ideoque fulminati sunt, vel Catholici, constat Catholicos non anathematizasse, trium capitulorum defensores, constat Catholicos dixisse, epistolam Ibae, rectam esse, & partes ipsius. Liqueat novam Synodum congregatam, quae non nisi ex diversis causa adunatur. Liqueat schisma excitatum, ob quarti Concilii defensionem, quod Nestoriani certè non tuebantur. Liqueat ex Ferrando, & Hermianensi, ex Istris, Liguribus, & Venetis, ortum schisma ea ratione quod populi, approbata concilientur capitula in quarto generali Concilio. Liqueat nram quæstionem inter Occiduos, qui Nestorium cane pejus & angue insectabantur. Liqueat ex ipsius anathematismis. Si quis conatur sacrè contra hac, quae piè, disposuimus vel tradere, vel docere, & scribere si quidem Episcopus vel Clericus iste tanquam aliena à Sacerdotibus, & statim Ecclesiastico faciens denudabitur Episcopatu vel Clericatu. Si autem Monachus aut laicus sit anathematizabitur, ubi intra Ecclesiam existentes damnantur, & Episcopi, & Clerici esse desistant, liqueat ab utrisque citatum, quartam Synodum Generalem, ideoque utrisque Catholicis, liqueat citatum utrinque Leonem Magnum &c.

Nondum à quinta Synodo discedimus, & ipsam confirmatam evincimus. Ita de quinto sextum Concilium. *Vigiliis post hoc Justiniano piissimo consonant, & quintum Concilium constantium est, ut eorum opusculo, quae latentes reperta sunt repleta abominacione anathematizarentur.* Ita libro quartum. *historiz Evagrius. Vigiliis per literis consensu Concilio, quod & confirmat Photius, Zonaras & Cedrenus, & Petrus de Marca inventa epistola quae Capitulorum, Damnatio firmatur, & Eustathius in vita Eutychii Patriarchæ, & Gregorius, & uterque Pelagius numerosis epistolis convincunt.*

Tandem quantum ipsum Concilium, ab Ecclesia & schismaticis, ipsi recipitur, ubi Anastasius Bibliothecarius sub Sergio Papa. *Hujus temporibus, inquit, Aquilegensis Ecclesiae Archiepiscopus, & Synodus quae sub eo congregata est, qui Sanctum quintum universale Concilium, utpote errantes suscipere debebant, ejusdem B. Papa monuit, atque doctri-*

Cap. 2.

Cap. 13.

C. 14.

Coll. 3.

An. 6.

C. 11.

C. 13.

C. 14.

Coll. 4.

An. 18.

An. 615.

*nis instrutti conversi sunt, hidenque univ-
ersale Concilium eius satisfactione receperunt,
ubi & schismatici reverfi sunt ad unitatem,
& errantes ad veritatem etiam cum satisfac-
tione; ubi S. Maximus in disputatione cum
Pyrrho Monothelita, auctoritate urget quin-
te Synodi. Quinta vero Synodus ut omnia præ-
termittam cum decrevit ipsis verbis, ut ample-
cterentur omnia scripta Sanctorum.* Ubi Marti-
nus primus in Concilio Lateranenſi, hanc
quinto Concilio epigraphem posuit. *Definitio
fontis quintæ Synodi;* Ubi Sophronius Pa-
triarcha Hierosolimæ in Synodica lecta in
sexta Synodo, quintam se venerari profite-
tur.

AB. 4.

AB. 11.

AB. 13.

I. S. ep. 1.
ep. 5.

AB. 10.

L. 4. c. 17.

An. 378.

*Super his autem magnis, & universali-
bus venerandis quoque, ac Sacratissimis San-
ctorum Patrum honore cograndis quatuor
conventibus etiam Sanctam quintam præter
istos, & post istos, ad hæc Concilium univ-
ersaliter constitutum suscipio, omnesque ejus præ-
claras definitiones, ubi sextum Concilium
quintum commendat, ubi Gregorius septi-
mus quintam commendat, & Leo nonus de
septem Conciliis. Quicquid supradicta se-
ptem Concilia seferunt, & callaverunt
sentio, & collaudo.* Parva sunt hæc in profes-
sione hæc, quantum recipiebatur Concilium,
ita Gregorius septimus, & Leo nonus. Adest
sexta Synodus in definitione fidei, ubi cun-
cti Patres exclamant. *Adheremus super hoc
& ultima harum quinta S. Synodo, quæ hic
congregata est ad hæc Theodororum Mopve-
stæam, Orygenem;* Videat hic Halloxius, an
quinta Synodus sit magis in Ecclesia tolera-
ta, quam libenti animo permilla, videat
quantum errat in quinta Synodo, vocando
ipsam Conciliabulum, cum extet fidei profes-
sio. Hoc idem tellatur in indiculo Pontifi-
cium, Diarum Romanorum Pontificum, sive
in Professione fidei Papæ. *Sanctis quoque un-
iversalis Concilia Nicænum, Cp., Ephesium
primum, Calcædonense, & secundam Cp. quod
Justiniani, pie memoria Principis tempo-
ribus celebratum est, usque ad unum apicem in-
mutiata servare.* Testatur id octava Syno-
dis. *Post hæc Canonis lecta est ejusdem
celæ Ecumenicæ Synodi definitio, quæ Sym-
bolum fidei professionemque de septem prioribus
Synodis, & anathema eorum quos ille Synodi
damnavit completitur, ubi vides octavam
septem profiteri, universales Synodos & fan-
ctas.* Testatur id Beda de Anglia. *Suscipi-
mus Sanctas & universales quinque Synodos,
& in Gallia Hincmaro Metropolitæ, hanc
fidei Confessionem offert, Adalbertus Mori-
norum Episcopus ordinandus. Sex denique
Sanctas, & universales de fide Synodo, quas
Sanctas, & Apostolica Ecclesia recipit me reci-
pere & venerari profiteor, Nicænam videlicet
&c. Item Cp. temporibus Vigili, & in Con-
cilio Tricallano Hincmarus Archiepiscopus
Rhemorum respondit. Secundum Sacros Ca-
nones Spiritu Dei conditos & totius mundi re-
verentia confervatos, quos Apostolica Sedes
per B. & Doninum nostrum Papam, & Ro-
mano Ecclesia quoniam hæcæsanum Mater*

damnat, damno. Testatur apud Zonaram
Nicephorus Cp. epistola ad Leonem Papam.
*Prædictas Synodos Ecumenicas recipio, &
Jus Orientale in Symboli cautione, à Me-
tropolitæ ordinandis præstanda. Recipio San-
ctas, & universales septem Synodos.* Testatur
id in edicto fidei Justinianus, & cum foro
laico Sacri Pontifices, & cum aliis Constan-
tientiense Concilium, in formula professionis fi-
dei, à Pontifice mox eligendo faciendæ. *Ego
N. electus in Papam omnipotenti Deo, cuius
Ecclesiam suo presidio regendam suscipio, &
B. Petro Apostolorum Principi corde, & ore
profiteor, quamdiu in hac fragili vita constitu-
tus fuero me firmiter credere & tenere S. silent
Catholicam secundam traditionem Apostolo-
rum. Maxime autem octo Conciliorum un-
iversalium.* Et mox. *Quinti, & sexti Cp. Quia
ergo laudare possit aliquos, qui professionem
fidei Ecclesiæ scriptis suis lacerant, & Con-
cilia, & Pontifices dicentes cum septimo Gre-
gorio. (Quia dum universali sunt consensu
constituta se & non illa destruit, quicquid præ-
sumit, aut solvere quos ligant, aut ligare
quos solvunt. Quicquid ergo aliud sapit an-
thema sit;) ubi vides damnantes Concilia
damnari, ubi vides Concilia & Pontifices,
ore & corde suscipere, non ore tantum ut
Moderni, in antiquis Conciliis damnati.*

In eisdem fidei professionibus condemnantur & Auctores, etiam in pace Ecclesiæ de-
functi. Ita Sophronius. *Et anathematizo, An. 11.
& 6. Cap.*
*atque abjicio, quos anathematari subjecerunt, &
abjectos à Sancta vestra Catholica Ecclesia cen-
suerunt, & loquebatur de Catholicis defen-
soribus, cum tria capitula execreretur, sic
Hierosolimæ Episcopus. Anathema eorum
quos illa Synodi damnarunt completitur, &
Beda. Anathematizamus corde, & ore quos
anathematizaverunt, & Leo nonus. Quos-
cumque anathematizaverunt anathematizo,
sic allatus Gregorius septimus, sic Nicepho-
rus. Quoscumque illa averſatur illos, & ego
eadem averſor, sic in jure Orientali. Omnes
quos recipimus recipio, quos averſatur averſor,
adeo nondum inventa erat, ea distinctio ju-
ris & facti, Auctoris libri, & dogmatis.
Vel ergo Ecclesia tunc in professione fidei,
erat omnino decepta aut nunc moderni. Ju-
dicent vel ipsi. Certè tempore Gregorii pri-
mi, is erat ab universali Ecclesia præcisus,
qui tria capitula nollet damnare, ut scribit
Gregorius Constantino Mediolanensi. *Cives
Brixie vobis mandant, ut eis epistolam tranſ-
mittatis, in qua jurare debeatis, vos tria ca-
pitula minimè damnasse. Quod si Deceſſor
Fraternitatis vestræ Laurentius non fecit, à
Vobis queri non debet. Si autem fecit, aut cum
universalis Ecclesia non fuit, aut postionem suam
juramentum tranſcendit. Sed quia eundem Vi-
rum sua credimus Sacramenta servasse, atque
in unitate Catholica Ecclesia permansisse, du-
bium non est, quod nulli Episcoporum suarum
juraverit se tria capitula minimè damnaturum,
ubi erant extra Ecclesiam jurantes, se tria
capitula non damnaturum, & hoc in quæ-
sitione**

L. 3. ep.
17.

stione nondum recepta, quid post Concilio-
rum & fidelium professionem?

Quid ergo firmius inveniri potest, quam
Conciliorum generalium definitio, quam
Ecclesia totius confessio? Quibus accedunt
& alia vincula. Vinculum maximum est sub-
scriptio, post quam Concilia & Ecclesia,
reos poenitentes agnoscent, & in causa Ori-
genis subscribitur. Hoc vel maxime cogent,
ne quando contra Antiochem suum eorum
scripta teneantur. Et mox. Ad subscriptionem
tergiverfantur. Et mox. Quod si quando
urgeri ceperint, & ant subscribendum eis fue-
rit, ant exequendum de Ecclesia miras stropbat
videas, ubi vides preceptam subscriptionem
etiam sub poena exendi ab Ecclesia. Et Fa-
cundus Hermianensis de tribus capitulis.
Data formula subscribendi, quam non liceret
excedere, passim & ubicumque reperit ad au-
gendum numerum alieno decreto compelluntur
Episcopi, quod per diversus circumlatas pro-
vincias, omnium Sacerdotum videretur subscri-
ptione firmari, ubi ipso Adversario teste, com-
pellebantur Episcopi subscribere, & modò
subscribere recusant, & libertatem volunt
subscribendi. Aliud vinculum erat juramen-
tum, quod vel Origenista praestabant; nar-
rant Hieronymo ejus causae perito, Facillè
dicunt cum juramento, quod postea alio sol-
vant perjurio. Aliud vinculum erat anathema,
Auctoribus illis inflictum à suis, quo
tantum quartum Concilium, Theodoretum
ex mille titulis Catholicum, absolvit. Dic
anathema Nestorio, & Hieronymus ab Ori-
genista exquirat et vidimus, & trium capi-
tolorum Defensores, cogebantur anathema
dicere, Theodoro, Iba & Theodoro. De-
nique vinculum majus est traditio, cum sit
divini juris ut Scriptura, & Deus ipse id
revelet. Hanc expressè Lyrinenfis exponit,
dum traditiones Ecclesiae numerat, & Ori-
genem millies defensum, à Pico Mirandulano
Haloxio inter haereticos agnoscit, ejusque
scripta reprehendit; etiam postquam in aliis
celebravit. Quamobrem hic idem Origenes
tantus ac talis, dum gratia Dei insolentius
abutitur, dum ingenio suo nimium indulget,
sibi se satis credit non parvi pendit, antiquam
Christiana Religionis professionem, dum se
plus cunctis sapere praesumit, dum Ecclesiasti-
cas traditiones, & veterum Magisteria contem-
nent, quaedam Scripturarum capitula novo
more interpretatur, utruit, ut de se quoque in
Ecclesia diceretur, Si surrexerit in medio mi
Propheta, & paulò post. Non audies inquit
verba Prophetae illius. Et item quia tentas vos
Dominus Deus vester, utrum diligatis cum an-
non. Verè non solum tentatio, sed etiam ma-
gna tentatio, ubi vides in traditionibus Ec-
clesiae damnata Origenis scripta, quod &
vidimus in Augustino de haeresibus. Sic &
Ecclesia universa id asserit ex Photio ipso in
Nomocanone. Ecclesia ergo, quae sibi hanc
potestatem vindicat libros inurendi haereti-
cos, nulli potestatem facit eosdem deinceps
defendendi, & dicit & rationibus convincit.

Id unum denique restabat his defensori-
bus, quod solum restat haereticis, ut de Pelag-
ianis ingeminat Augustinus, ut à potestate
laica reprimantur. Ita statuit Pelagius pri-
mus. De Liguriis, atque Veneticis, & Illiris
Episcopis quid dicam, quos idonea est Excel-
lentia vestra, & ratione, & potestate reprimere.
Et rursus alia epistola ingeminat. Ans
secundum Canones per seculares comprimi po-
testates, quod & factum est, multis in ex-
ilium ab Imperatore dejectis, de qua re vel
Hostes testimonium ferunt, cum damnatos
se se querantur.

Eadem est Ecclesiae traditio, in Scriptis
Auctorum diudicandis. Ita Theodoretus à
Concilio Generali damnatus, se se ex scriptis
Catholicum ostendit; & petit, ut Leo Syno-
dum rescindat. Suis mihi quae &c. Scripsi Ep. 113.
Et in alia. Et rogamus ut Judicium ex scri-
ptis constituatur, ubi ex Scriptis iudicium
constitui debuit. Ita in Pelagii nondum
damnati libello, imò à Synodo Innocentiana
absoluti; de quo scribit ad Innocentium,
cum quatuor aliis Episcopis Augustinus. Si
cognoveritis eundem librum, quem illius vel
putant esse, vel novimus, Episcoporum Catho-
licorum auctoritate, & maxime Sanctitatis meae,
quam apud eum majoris ponderis minime du-
bitamus ab eodem ipso anathematizatum, atque
damnatum, non eos ulterius existimamus au-
suros contra gratiam Dei, ubi vides à Papa
damnatum libellum, nec apud Pelagianos
ipso valere, & finem haeresei daturum. Ex-
tat etiam celebre testimonium in Synodo
Martini primi; Si placet V. Beatitudini con-
venienter de his, quae proponuntur cognoscimus,
per conscripta eorum adversariis fidei ex-
posita, & quae sine accusantis Personae re-
darguere apertissime demonstrantur. Propterea
enim accusatio extranea superflua esse di-
gnoscitur, quoniam à suis tenerant conscriptis
apertius accusantur, quibus omnem mundum
conturbasse noscuntur. Ita namque Dominus
ait. Ex ore tuo iudicabo te. Et ex verbis tuis
iustificaberis & ex verbis tuis condemnaberis.
Contra Theodorum, & Origenem in S. Quin-
ta Synodo accusator nullus, sed tantummo-
do eorum conscripta ad accusationem Ipsorum,
& reprehensionem sufficere noscuntur.
Et post septemdecim Canones de fide decim
octavam addit de libris. Si quis secun-
dum S. Patres consonantes nobis, pariterque
fide non respuit, & anathematizat animo, &
ore omnes quos respuit, & anathematizat ne-
fandissimos haereticos usque ad unum apicem
S. Dei Ecclesia Catholica, & Apostolica, hoc
est, S. & universales Synodi & consonanter
omnes probabiles Ecclesiae Patres idest Sabel-
lum, Arium &c. Diodorum, Theodorum,
Nestorium, Theodulum Perfarum, Origenem
Dilynum, Evagrium &c. Talis condemnatus
sit, hac Synodus centum quinque Pa-
trum cum Papa. Hic Vilhelmus de S. Amore,
negat se à Papa ad Synodum provocare,
& mox. Unde si Dominus Papa modum &
formam illius compilationis reprobavit, sen-
tentiam

Ep. ad
Famul.

Ep. 113.

In com.

tertia suæ non restitit sed obediit, ubi Papam infallibilem fateatur in sui libri examine & obedit; & Papæ subiecit ut corrigatur, nec Pseudodilectior potuit ipsum tueri & in Concilio Constantinensi Hieronymus de Praga eo titulo condemnatur. *Afferens se in libris Jo. Wicleph, & Jo. Hus nullam unquam hæresim, vel errorem legisse, in quibus constat plures errores, & hæreses contineri; & suspectum de hæresi interrogant. Utrum credant Jo. Wicleph, Jo. Hus, & mox. Et libros & Doctrinas eorum fuisse & esse perverfos, propter quos & quas & cornu pertinacia per Sacrum Concilium Constantinense pro hæreticis sunt condemnati. Quid evidenti-*

Sf. 21.

Sf. ult.

Ep. 2.

Ep. 3.

Ep. 85.
& 86.

Am. 3.

L. 1. c. 6.

Antiquior est consuetudo, & traditio in Ecclesia notior, ut non errores tantum anathemate confingerentur, sed & Auctores & libri hæretici. Eam refert Justinianus in decreto fidei. *Nicena Synodus eam, qui impiam Aris sectam colunt sine nomine anathematizavit.* Eam refert Leo Magnus, *Ut damnarent Manichæum cum prædicationibus & discipulis suis, & alibi de cunctis hæreticis respicientibus. Prius errores suos & ipsos Auctores eorum damnari & se sine ambiguitate fateantur, & de Pelagiani erroris reliquiis. Damnant apertis professionibus suis superbi erroris Auctores.* Eam refert Celestinus Papa, ad tertiam Synodum, post damnationem Nestorii. *Habent si respiciamus copiam revertendi, quod his factis non permitteatur, quos proprie cum Antiquis hæreticos, omnium Ivarum constat subscriptione damnatos &c. Et in nostro Collegio nocere non sinitur, nisi secundum Ecclesiasticam, & Christianorum Principum consuetudinem, damnata cum Auctoribus scilicet damnantes se profiteantur Catholicos Sacerdotes.* Eam refert quarta Synodus in Theodoro. *Et cum diceret RR. Episcopi clamaverunt. Dic aperte anathema Nestorio, & qui ex qua ejus sunt sapient. Et Theodoro volente fidem exponere. Ego nisi capessero quomodo credo non dico, credo autem, ipsum Patres acriter arguerit. Iste hæreticus est, iste Nestorianus est, Hæreticum seras mitte.* Eam vidimus ex Hieronymo in Origenis. Eam refert tertia Synodus, ex Cyrillo in epistola ad Cp. nolens Joanni Antiochie communicare. *Nisi &c. Nestorium ejusque dogmata scripto anathematizent.* Eam refert prima Synodus ex Theodoro, quæ Secundum & Thennam abdicavit, quod Arij damnationi non suscriberent, aliis suscribere compulsi. Eam refert Honorius Princeps Aurlio. *Ut quicumque damnationis supra memoratorum, quo pateat vultu pura, suscribere impia obstinatione neglexerint, Episcopatus anathemati multati interditi in perpetuum expulsi civitatis communionem priventur.* Eam refert Hormisdas Papa in communionem Orientales non recipiens, nisi Eutyche, Dioscoro, Timotheo Eluro, Petro Moggo, Petro Fullone, & cum ejus communicante Acacio damnatis. Eam refert antiquitas.

Fa est Petri & Pauli. *Erunt in vobis Magistri mendaces, qui introducunt sectas perditionis, & ad Timotheum secunda.* (Erit enim tēpus cum Sacram Doctrinam non sustinent) sunt. & apud Marcum Magister ipse. *Exurgens PseudoCrispi, & Pseudopropheza.*

2. Pet. 2.

C. 4.

C. 12.

Eam per amplissimum inductionem evinceremus, nisi & Adversarii nostri ultrò faterentur; Eam certam esse, & ab omnibus probatam, in Confessione fidei receptam, & telum declinare contendent, quod hæretici hæresim suam fateantur, non Catholici in Ecclesiæ pace defuncti, at validum est argumentum ipsis non suspecti Facundi Hermianensis. *Habeo dicere fratre Nestor Chalcidonensis decreta Concilii de Nicena Synodo cogita, ne simile damnatum patitur.* Simile patitur damnum, quippe Eusebiani fidem amplecti dicebant, & se resisteri Arij damnationi, quod fidei puræ arbitrarentur, ex Socrate, & Nicephoro Historicis, Theodorico, & alii tuchantur Nestorius, Eutyche se se acerrimè tuchatur. *Ego legi scripta B. Cyrilli, & SS. Patrum & S. Athanasii, quoniam ex duabus quidem naturis dixerunt ante adunationem, post adunationem verbè & Incarnationem jam non dixerunt duas naturas sed unam, & ievera S. Cyrillus ad Acacium Melitenum, expressis scripserat verbis. Una natura Verbi Dei incarnati.* Aded vel ineptus Eutyche se sapiens erat in sua causa; Sic Pelagius aliter intellexisse fatebatur, ob id à Diospolis Concilio absolutus, ab Innocentio, & Ecclesia damnatus, sic & alii quos nemo absolvit vel Hæresis noster. Idem est argumentum de libro, ut Leo de prædicationibus, sic Pelagiani, sic Origenis, & alii. Rursus Hermianensis pro nobis loquitur, & ea conditione acceptare confitentes, Concilium in Personis errasse, & in eorum scriptis judicandis, si metaphysicè evidentiâ, Et sole ipso clariora reportent. (Ergo si cupiunt ut cum illis hanc Synodum ego quoque reprehendam, tale aliquid ad eam destruendam idoneum requirant, ac proferant, quod tam certum mihi sit, quàm certum mihi esse me,) ubi respondet vel suis Facundus. Et si cum Bellarmino Doctores sextum Concilium dicant, Honorium Papam damnasse, Ex non intellectis Honorii epistolis, ideò dicunt, quia nullus Papa eas ita explicuit, in confirmatione Concilii exponit Honorii negligentem non hæresim, totus Occidentis sensus contrario intellexit, numerosissima Concilia cum Papa, nunquam ita exposuere, & ita Roccaberti innumeris Auctores, contra solos Orientales adducit, hic autem Concilio Generali, vel quilibet Privatus insultat; & Papæ contrarius non confederatus; imò & Concilia amplissima pro nihilo habet, quale est tertium in Cyrilli anathematismis, quantum in damnatione trium capitulorum, unde vel tyrones iudices sedent tertii Concilii, unius ex quatuor totidem velus Evangelii. Frustra verò addunt Janseum, sua scripta Romano Pontifici

L. 10. c. 1.

tifici subiecisse, & ideo damnari non posse, ut hoc ipsum causam ipsorum prodit, cum etenim corrigenda subijciant, potest & ex voluntate Auctoris corrigere, & defectus errorisque, & hæresim detegere. Et hoc accidit in Pelagio, qui scripta sua Innocentio subiecit, in Abbate Joachino, cujus Personæ pepercit Innocentius tertius, Papa inter Pontifices præclarissimus & cum eo Lateranense Concilium, quo nullum ut advertit Perronius numerosum, & in aliis errantibus Historicæ cumulant.

Actum est de Ecclesia & Conciliis, si libros oculo fallibili legat, quippe in exponendis Patribus in sensu eruendo poterit errare, & ita nil certum erit in traditione. Innumeri Hæretici suos errores, Patrum testimonio confirmant, sic Eutyches, & Nestorius ut vidimus, sic Ariani Dionysii testimonium, quem ipsi eripit Athanasius, sic Pelagiani testimonium Græcorum, quos nostros fusc ostendit Augustinus, sic Theodori Mopsuesteni scripta, Patrum complurium similibus dictis fusc tuetur Facundus Hermianensis, sic passim Lutherani, & Calvinistæ. Citet Ecclesia Catholica Patres, mox reponent callidissimi Hostes, in rebus facti Ecclesiam falli posse, hæc esse facta non jura, nec in scriptura, nec in traditione haberi, & grandi testimonio nostro confirmabunt. Nonne ergo apertissime vident, hæc esse connexa cum fide, sicut & alia plura ut in Conciliis factum necessarium examen, Concilia existit legitima, & similia, quod & in existentia Papæ jam vidimus, & constat in scriptura vulgata, quæ est regula fidei nostra, è qua Concilia dogmata hauserunt, non Scripturas sed Scripturam consulentes & in aliis multa. Et hoc evidenter constat, cum nec infallibiliter possint Patres exponi, ideoque nec dogmata nec traditio, erant unquam in Ecclesia secuta.

Latissimus panditur campus in epistolis Cyrilli à Synodo confirmatis, in epistola celeberrima Leonis, in Symbolo Niceno & Cp. in confessionibus fidei etiam Conciliorum, quas firmas & irretractabiles. Ecclesia tota cognovit, & in fidei professione subscripsit; ubi ut jam vidimus Spiritus S. loquitur, ubi & epistolam Leonis Gelasius vult, usque ad unum jota servari, ubi Synodus tertia, & quarta, ut fidei regulis iia epistolis subscripsit, & de fidei professione Leo scribit.

In damnationem erroris expressè remota omni dubitatione subscribas, ita ut Chalcedonensis Synodi definitionem de fide, cui etiam Dilectio tua subscribendo consensus, & quam Apostolica Sedis firmo auctoritate profiteator se per omnia servaturum, adjecta subscriptione propria manus, qua in Ecclesia Christiano populo presente recitatur, ut pro Catholica fide, neque nos negligentes, neque ipse ultra suspensus habeatur; ubi vides à Papa & Concilio eam fidei professionem firmatam, & propria manu subscriptam, his etiam vidimus non subscribentes hæreticos, & hoc variis epistolis Leo

Magnus confirmat, si ergo Ecclesia potest putare, Jansenii scripta hæretica, cum Catholica apud Hostes jaçerunt, poterit & ipsas epistolas & symbola, Catholica omnium probare, quæ hæretica omnino existant. Si potest errare in scripto prolixo, poterit in expositione prolixæ fidei, qualis est in tertio, & quarto Concilio. Si facti est examan epistola, in rebus facti apud ipsos, errare possunt Concilia, & Ecclesia. Si ex antecedentibus & consequentibus epistolæ, decipi potest Ecclesia, idem est in symbolis, & Epistolis, quod hæreticum est in Conciliis.

Jam hæresis nomen à Conciliis hæc erronea opinio obtinuit, & nos idem cum ipsis profusemur. Certè manifestum in causâ trium capitulorum, neminem cum alio potuisse communicare, tanquam de fide diversos. Jam inter defensores Gregorius, extra Ecclesiam factatur constitutus, qui jurarent se tria capitula non damnasse, & inter damnatores quinti Concilii Secundus Hermianensis conqueritur. *Cum constitueret ut* L. 2. 61.
si qui non anathematizet. Ite epistolam considera queso cujus benignitatis sit, cujus confessionis, atque dedecoris vult sibi communicare compellens permanentes in confessione, qua non solum anathema est non dicitur, sed etiam negamus esse dicendum, ubi communionem se tenere non posse scribebat, & Pelagius, & Gregorius queruntur, quamplures ob eam questionem ab universali Ecclesia discussisse. Id clarius evincit quinta Synodus, inter hæreticos collocans, Diodorum, Theodorum, Origenem, Didymum.

Ad hæc invictum additur argumentum, ubi testibus vel Parisiensibus, Pontificis infallibilitati adversus, Papæ munus est Concilia exponere, & eorum mentem explicare; & nemo vel negare poterit. Concilium universale, alterius sensum exponere non potest, quod sæpè accidit in Symbolis, ubi Symbolum Nicenum primi Concilii, expolitum est à secundo, & tertio. Poterant ergo Papæ exponere, quintam Concilium quarto, nec opponi, nec hostem esse sed consideratum, quod latè ostendunt Pontifices, Gregorius, & uterque Pelagius, vel quod Leo solam fidem firmasset, vel quod à uno tantum Maximo sit laudata, vel quod dicti Catholici illi Auctores, postquam Nestorio anathema dixissent. Deique Facundia ipse queritur, quintam Synodum in istos, pejus quem in hæreticos fuisse, cum & damnaret eos non damnantes. *Quod in nullis hæretici damnatione mentionis contigisse, ut illi quoque anathema essent, qui et anathema non dicerent. Sic Facundi intentione ex ipso hæresi deterior à Catholicis, & à Concilio fuerat iudicata.*

Hæc pauca auctoritatis argumenta, ex innumeris tantum collegimus. Qui plura cupit legat Hieronymum adversus errores Joannis Hierosolymæ, legat adversus Rufinum, legat Epiphanius in hæresibus, & eundem epistola ad Joannem, legat sèra

L. 2. 61.

Ep. 35.

Ep. 10.

Ep. 77.

C. 76. Con. 4.

quinti Concilii, legat epistolas utriusque Pelagii, legat illas Gregorii Magni, legat dissertationem nostram Thomasi, & plures etiam apud eumdam damnatum, in hac re amicum Natalem Alexandrum, dissertationibus de quinta Synodo, de quinta Synodo, ejusque convocacione, præsententia, simul & confirmacione, de trium capitulorum damnacione, de anathemati-morum sensu, sic in dissertatione de octava, ac in dissertatione de Origene.

Hucusque auctoritate suasimus, nunc etiam persuademus rationibus. Et duas assert Nicolaus de Clamensis, qui fundamentum illud evertit, Ecclesiam saluberrime in questione facti, ubi libri examen in Ecclesia à sancti judicis distinguit? (Hæc de libris judicis latissimo intervallo seorsum exillimo, ubi nulli circumstantiarum caliginis, nulli testimoniorum fraudulentæ obnoxia, ut ad Doctrinam, & fidem funditus spectantia, cum & fides sanciri, & configi non soleat, non ferre possit nisi verbis, propositionibus, tractatibus, libris consignata. Ideo nusquam hæcenus cum tot annorum curricula cõsuleriat, cum tot librorum millia censorio mucrone confessa sint, vel semel contigit ut Synodus posterior prius de quolibet libro sententiam revocavit.) ubi probat & experientia & inducione, assignato à quæstionibus facti discrimine. Quod idem urget Ferrandus credens falsò, tria capitula Chalcedone firmata. *Quis erit post tactos, ac tales Pontifices negotii jam peracti vocatus, si idoneus cognitor? Ex quibus mundi pariter, aut civitatibus meliores antiquis Episcopis congregabuntur, quibus sententias dei emendare Majorum? ubi meliores judices esse non possunt, & quod dicit de uno Concilio, potest validius dicere de multis & Ecclesia.*

Paradoxum est, quod voluit Adversarii, Ecclesiam permittere Catholico, Auctoris damnati defensionem, & damnati voluminis apologiam, & interim cogere ad jurandum & subscribendum, & cognoscunt ex Hieronymo in Origene. Monstrum esse Ecclesiam exclamare, credas fidelis quidquid velis, de Origene & tribus capitulis & postea exigere professionem fidei, in qua Origenem solemnissimè, & tria capitula condemnes? Nunquam forsitan seivit Ecclesia. *Corde creditur ad justitiam, ore autem confesso fit ad salutem, quæ damnat Hæreticos omnes, aliud ore aliud corde protestantes, Chimericum & Ecclesiam ob tria capitula, & retinere Catholicum in Ecclesia, & ab ea excludere ut hæreticum, condemnare simul & absolvere, in eadem indivisibilia causa, & simul ait. Si quis defendit anathema sit, si quis defendit anathema non sit. Quæ portenta sunt non opinionibus.*

Innumera Hostium tela, in ipsos recidunt vibrantes. Recidit telum illud, non nisi certa jurari posse, at in Ecclesia vel apud Hæreticos vera, jurare cogebantur Origenis in damnando Origene & scriptis ex Hieronymo, argumento manifesto esse certum. Re-

cidunt in ipsos numerosa tela desumpta, ex quintæ Synodi silentio, ubi Gregorius Constantio Mediolanensi relicitur. *Ita facimus sicut vobis placuit, ut quatuor Synodos solammodo laudaremus, & ad Condebertum Francorum Regem, scribit Pelagius primus. Hoc breviter ad Janandum animum vestrum, vel omnium Fratrum, & Coepiscoporum nostrorum in Gallia regionibus consistentem sciendum esse perpeximus, dicentes quædam hæreticæ, quam Papa Leo, & Chalcedonense Concilium suscepit, sic in alia ad ipsum, in alia ad Episcopos Tusciæ, & in alia ad universum populum Dei, ubi Theodoratum, & Iam Catholicis enumerat, sic Cassiodorus quintam Synodum silet, quamvis alia quatuor enumeret, sic in hispania Bracharense secundum, Toletanum Tertium etiam in fidei Confessione, & alia quatuor; ut silentium argumentum est negativum, ubi eodem tempore & loquebantur, & Leo secundum ad Episcopos Hispaniæ, disertè scribit de quinque Synodis generalibus primis, sicutus Hispaniæ libro sexto Originum. *Hæc quatuor sunt Synodi principales, fides Dei, in omni plenissime prædicantur, sed & si quæ sunt Concilia, quæ SS. Patres Spiritus Dei pietati junxerunt, post ipsorum quatuor Auctoritatem omni manent stabilita vigore, & Gregorius in eadem citata epistola silet, at ad eamdem Theoolindam convertendam, hæc transmisit, & convertit, & Pontifices prius edocebant, ut vidimus, & defensionem ut cernens utebantur. Recidit telum illud ex Augustino mutuatum libro de utilitate credendi. *Quibus argumetis mortui hominis voluntatem ipsa intelligam, ut de illa jurare possim, & aliud in causa Ceciliani, Concilia priora à posterioribus corrigi, quippe hæc retorquentur in damnatione hæreticorum, & ex libris in utroque causa cognoscitur, non ex testibus ut in causa Ceciliani, quod confessus est Augustinus in libris Pelagii damnatis, ubi & alia tela retorquentur, quod hoc nec in Scriptura sit, nec in traditione, quippe nec est Auctor, aut liber hæreticus, nec alia cum fide connexa. Recidit tela sæpè damnatos innocuos, at recidit vel unicum exemplum, libri ex Synodo una Catholicæ, ex alia hæreticæ declarati, cum innumeris Auctores sint hæresis accusari, ut est Silvester, Melchisedes, Basilus. Recidit telum ex Dionysio desumptum, cujus librum à Papa habitum Catholicum, Basilus ut hæreticum reprehendit, ubi rogatus à Maximo Philosopho respondit. *Non omnia viri hujus laudamus sunt quæ profus etiam damnamus. Ipse propemodum quantum in nobis liquet primus Homini-bus impietatis istius Anomeana, quæ passim obstrapsit seminaris præbuit, quippe Basilus non habuit apologiam, ait enim. *Venerunt quidem ad nos admodum multa, libri verò nondum adfuerunt, sic etiam ex Athanasio. *Synodus quidem Romana indignè tulit, & in ea se evidentè tue-******

nis evincit. (Postulavit à Romano Præsule ut objecta sibi indicaret, quibus acceptis opus edidit, sub nomine Elenchi, & apologis, adeò fuit optimus sui Interpres, & Basilii pro Spiritu S. citat, & dum reprehendit tuetur, quod admittat & rejiciat Omouision, quippe rejicit in sensu Sabellii quem impugnabat, admittit in sensu Concilii Niceni, cui ex Athanasio veluti sœx prævit. Tandem recessit tela illa, Pelagium ejus causas negasse fidei. Sicut & Gregorium ad Constantium de quinta Synodo, quippe quia in ea de personis tantummodo, non autem de fide aliquod gestum est, at ista sunt dispensationis optima exempla, ubi ad mala avertenda non damnantur Auctores, ita Vigilius ad schisma divertendum, damnationem trium capitulorum suspendit, sic cum Theolinda Gregorius, sic cum Aquileensibus Pontifices, sic Cyrillus cum Theodoro, ne pacem turbaret, sicut & Synodus Ephesina, & Chalcedonensis, alioquin nec in actis quintæ Synodi, nec in numerosis epistolis Pontificum, ullum apparet vestigium, quo Defensores trium capitulorum, licet possent dissentire, & semper negatum ab utraque parte posse, Concilia in ea causa errare, imò in Adversariorum sententia, Sancti Papæ erant schismatis fautores, cùm uno verbo possent extinguere, dicendo felicissimè cum Modernis, Concilia in hoc sunt errori subjecta.

CAPUT II.

Constantantur libri & dissertationes in examine librorum.

Divinum est adagium illud. Abyssus abyssum invocat, ubi voluminis damnati defensio, abyssum invocat errorum, ubi in apologia Origenis Halloixius, quintæ Synodum vocat Conciliahulum, & negat in ea damnatum Origenem, quod vel oculo teste convincitur, ubi olim Origenista, nunc Janseniani, jungunt juramento perjurium, ubi unus Auctor Ecclesie est, imò Ecclesiam corrigit universam, ubi jurant absque animo jurandi, ubi unum in judicio, diversum resonant extra judicium, & ab hæresi immunes declarant, etiam ubi sœx hæresis reos, Origenem, Tertullianum, Valentinianos, & alios.

Præcedit omnes Origenes, ab Eusebio Cæsariensi defensus, à Rufino, & Anonymo apud Photium, à Pico Mirandulano notissimo, à Jacobo Merlino Parisiensi, in editione operum Origenis, à Stephano. Buneto, à Petro Halloixio quatuor libris, à Daniele Huetio duobus, at nec mille satis essent volumina, ad tuendum contra tot egregios Duces. Primus est Petrus Alexandrinus & Martyr, in Mytagogia quam fecit ad Ecclesiam, jam jam Martiriū subiturus. Propterea obsecro vigilate. Afflictionem enim rursam adituri estis. Et mox. *Quid porrò dicam Hæraclum, & Demetrium beate Episcopos,*

quales tentationes sustinuerunt ab infans Origene, cùm ipse dissidat in Ecclesia sereret, qua ad hanc usque diem turbas excitant, ubi Sanctus & Martyrum successor, de suis Præcessoribus testatur, & turbas suo tempore in-tuetur, quod & ex apologia Hieronymi constat damnatum à Demetrio Origenem, & Rufinus defensor constitetur. Alter magnus Dux est Theophylus Alexandriæ, Vir ex Hieronymo Apologeticæ Sapientiæ, epistola ad S. Epiphanium, inter illas Hieronymi transcripta. Ecclesia Christi, que non habet maculam, neque rugam, egredientes de cavernis suis Origenis colubos Evangelico ense truncavit, & orat ut Synodici lites curet, ut ipse Origenes nominatim, & hæresis nefaria condemnentur. Et epistola ad Hieronymum scribit. Namque Origenis hæresim in Monasteriis Nivaria quidam nequam, & furiosi homines ferere, & fundere cupientes, propætica falce succissi sunt. Et in Sermone ad Monachos assermat cum Alexandrina Synodo damnatum, ab Anastasio Papa & Occidente. Et in epistola ad Sanctos in Sæti. Dicere nonnulli ausi sunt Origenem Ecclesia esse Doctorem. At in absente ferendi sunt, ubi nec vult audacia hos tolerari. Egregius Dux est Methodius Præsul Tyriorum, in oratione de resurrectione, quam adversus ejus errores conscripsit, cujus insigne fragmentum, recitant Epiphanius, & Photius. Maximus Dux est Cyrillus Alexandria, totius Ecclesie laudibus cumulat, qui epistola ad Monachos in Chua, asseverat animas ante corpora fuisse. Et mox. Quis Origentem dicentem patitur, quod anima Angeli fuerit in calis. & postquam peccaverint in superbia dejectis esse in istam mundum; ubi & fatetur se nec odio, nec spe, dolere & valde dolere, nec propter res aliquas mundi, & epistola ad Joannem Hierosolimam, Epiphanius. Te autem Frater liberet Deus, & Sanctum populum Christi, qui tibi creditus est & omnes Fratres, qui tecum sunt, & maxime Rufinum presbyterum ab hæresi Origenis. Et rursus. Origenis hæresim prædicat, ubi expressè appellat hæresim; & epistola sua Hieronymum apud ipsum, & in libro de hæresibus, & tribus epistolis ad Joannem, ad Palestinos, ad Anastasium Papam. Etiam Hieronymus Lyrinensis fuit, etiam Bernardus in Sermone, de verbis quibusdam Origenis, etiam Ildorus Hispalensis de Originibus, S. Joannes Damascenus de hæresibus, & innumerii alii convincunt, & unus instat omnium est Hieronymus.

Parva sunt hæc, adest Ecclesia tota, & in Conciliis generalibus collecta, & per orbem universum diffusa, quæ Origenem, pertinacissimè condemnat. Exat quinta Synodus ex Liberato, *Sed redante Pelagio Cp. Et mox de Justiniano Principe. Jubente eo distata est in Origenem, & illa capitula anathematizata damnata, quam subscribentes unà, cum Menna Archiepiscopo apud Cp. reperio, deinde directa est Pigiio Romano Episcopo, Zoila Alexandrino, Euphremio Antiocheno, &*

Para

Ep. 67.

Ep. 69.

C. 12.

Petro Theopoliitano. Quibus eam accipientibus Origenes damnatus est mortuus, qui visceris olim fuerat ante damnatus, & eerte Liberatoris hanc in re non est suspectus, quod confirmat in Divinis institutionibus Calliodorus, Hanc licet tot Patrum impugnet Auctoritas, presens tamen tempore, & à Vigilio Beatissimo Papa denno constat esse damnatum;

L. 1. c. 1.

L. 4. c. 37

Adel quinta Synodus ex Evagr. qui Fugivus sagivus istam doctriam. Nam voces eorum qui sunt ab Ecclesia alieni non agnoscunt. Denique locupletissimi testes fatentur Origenem à quinta Synodo damnatum, Author Chronici Alexandrini, Georgius Syncellus, Theophanes, Photius in libro de Synodis Nilus Rhodius, Anonymi duo qui de Synodis scripserunt, Zonaras, Glycas, Cedrenus, qui & epistola refert Justiniani Patres orantis damnationem Origenis, Nicephorus qui & anathematismos recitat, quod & ex Evagr. constat, & Diacono Pelagio, & Vigilio, ne fides sit pines unum Nicephorum. Item septima Synodus testatur. (Sancta V. Quinta Synodi, quæ Cp. congregata est communi, & universali submissa sunt anathemati Origenes, & Theodorus, sic actio, ne tertia, & septima. Sic in professione fidei Sophronius, ubi quintam implebitur Synodum. Quæ confirmat Synodum Chalcedonensem, solus vero & funditus abolet principaliter quidem infamem Origenem. Sic testatur de quinta sexta. Quæ congregata est adversus Theodorum Mopsvestrem, Origenem, Didymum, & Evagr. Sic Leo secundus ad Imperatorem, quæ epistola appendix est Concilii. Anathematizamus &c. Origenem qui & Adamantius? Nec obstat silentium Victoris Tunonensis, & Facundi Herimianensis coevi, quippe argumentum est negativum, contra innumeros testes, & in ea re sunt ii auctores suspecti imò & Concilium evidenter id ponit. (Et multos quidem etiam alios invenimus post mortem anathematizatos, nec non etiam Origenem, etsi ad tempora Theophili Sanctæ memoriæ, vel superius aliquis recurreret inveniret anathematizatum. Quod etiam nunc in ipso fecit, & vestra Sanctitas, & Vigilius religiosissimus Papa antiquioris Romæ.) Et rursus anathematismo undecimo. (Si quis non anathematizat Arium, Eunomium &c. Origenem cum impiis eorum conceptis & mox. Talis anathema sit.) Et per cunctis satis est Pelagius secundus in epistola ad Episcopos Ilerix. (Quod namque in Hæresibus Origene detertus?) & hoc non tantum affirmant Papæ & Concilia, sed ex ejus operibus deducunt.

Ad. 1.

Sv. ad.

12.

Ad. 18.

Accedit ipse consensus Ecclesie dispersæ, ut vidimus ex Theophilo Alexandrino, & Lyrincensi. Ita ante quintam Synodum Leo Magnus, de hie sua & Ecclesia locutus. Unde quod in Origene merito damnatum est, qui antiamur antequam corporibus infererentur, non solum citas sed & diversis asseris esse alliones, sic expressè Augustinus, sic Hieronymus in Rufinum. Quid facient epi-

stola Theophyli Episcopi? Quid Papa Anastasius hæreticus in toto orbe persequentes. Et rursus. Ut totius orbis post translationem tuam in Origenis odium exarsit mens speratus est stylus. Si tantum possum vitior car me non venas. Et Anastasius in Joannem tonans, ut fulgur parens ab Occidente in Orientem. Nunquam profectò eveniet, ut aliqua hoc admittamus ratione quod jure, meritoque damnamus. Quapropter in toto orbe Christi Dei nostri diffusa providentia probare dignabitur accipere nos omnino non posse quæ Ecclesiam maculent. Et post aliqua. Mibi ceris cura non decuit Evangelii fidem circa meos custodire populos, partemque populi mei per quaque spacia diversa terrarum diffusis quantum possum literis convenire, ut quæ prophana interpretationis virgo subrepat, quæ devotas mentes immixta sibi caligine labefactare conetur. Illud quoque quod evenisse gaudeo tacere non possum, B. Principum mansisse responso, quibus unusquisque Deo serviens ut Origenis lætione recoceret, damnandumque sententia Principum, quem lætione verum profana pruderit, ubi vides Anastasium Origenistas, toto orbe persequi, oves omnes ab eo pabulo arceri, & forum laicum Saero fœderatum, quod & constat in Catalogo hæresim; & Epiphanius in Panario recitet Origenis errores, & concludit. Qui cum ad certius spectantes omnes hæresis diffinasse, ac singulas extirpsse videtur sit posse tamen suam & ista hæresis, & quidem hanc evigilare in orbem terrarum evocant, in in Orhem hæresis diffusa.

Ep. ad

Tol. 10.

Iler. 64

Dial. 11

Ipsi defensores contemnunt ex Augustino. Ipse Rufinus falsata scripta causabat. Ipse Severus Sulpitius. Sed Episcopi quidam in libris ipsius infamur scripta memorabant, quæ Adversores ejus defendere non ausi, ab Hæreticis potius fraudulenter inserta dicebant. Et mox. Mibi autem ex illius libris quædam curiosis indaganti admodum multa placuerunt, sed nonnulla deprehendi, in quibus illam prova sensisse non dubium est, ubi ex Apologisa prava tenisse non est dubium. Et subdit. Scilicet tamen live illud error sit, ut episcopio, sive hæresis ut putatur; ubi vel hæresis, vel error est, hæresis olim credebatur. Ipse Joannes Hieronymus, ab Anastasio, Hieronymo, Epiphania, hæreticus peno convictus, de Origene suo interrogatus de Ario respondebat, & Sabellio. Adeo tunc ignota erat ars illa, & lihtos & Auctores damnatos absolvens. Denique Origenes ipse, nec fe poterat ex Hieronymo tueri. Ipse si adhuc viveret Origenes irasceret nobis Fantoribus suis, & cum Jacobo diceret, aditum ne fecisset mundo; & Origenes in epistola ad amicos Alexandriæ. In epistola tota Demetrius Alexandrina urbis Pontificem lacerabat, & in totius orbis Episcopos, & Clericos invehabatur, & frustra ab Ecclesia excommunicatus esse fe dicebat, ubi vel ipse fatetur invitus damnari, & in Clericos Orbis debachatur, & postremum hæresis pœnitens scribit. Ipse Origenes in epistola quam scribit ad Fabianum

Ep. ad

Pam.

Roma-

Ep. ad Pam. Unde quod in Origene merito damnatum est, qui antiamur antequam corporibus infererentur, non solum citas sed & diversis asseris esse alliones, sic expressè Augustinus, sic Hieronymus in Rufinum. Quid facient epi-

Romana urbis Episcopum penitentiam agit, quod talia scripserit. Ad eò Moderni contra Vetera, Origenem tuentur vel contra Origenem.

Innumera congerunt Apologifta encomia, sic Gregorii Thaumaturga paucyria, ipfi adhuc viventi tenuit, S. Athanasia appellavit fidei suæ testem locupletiffimum, Nazianzenus, & Basilus Magnus, multa in Philocaliam etiam reprehensa à Congregariis, transcentes approbasse videntur, & multa ex ejus operibus confutantur, sic sæpè laudat Hieronymus. Saltem verò defenderunt Pamphylus Martyr, Eusebius, & Anonymi apud Photium, & ex Socrate in Historia, Methodius Tyriorum Episcopus, de ejus censura palinodiam cecinit; at Thaumaturgus ut Magistrum laudavit, & Athanasia in sola causa Trinitatis, & Basilus, & Gregorius in eo non laudant, Hieronymus sibi ipsi respondet, & senex emendat quod egit juvenia, sicut & Pamphylum, vel nondum martyrem, vel Eusebium Arianum ostendit, quo titulo Eusebius à Gelasio inter apocryphos enumeratur, sic & laudat Hieronymus, & Lyrensis, & tamen hæresia notam ipsi inurunt, Anonymi sunt obscuro, & Origenistæ, sicut est ob eam rem damnatus Rufinus, Historia Methodii est ad oppositum, eum prius laudatum post accusavit, ut ex Eusebio tradit in Rufinum Hieronymus, & Epiphanius citat contra Origenem, non Eusebia, & Rufinus pro ipso. Et textus innumeros & evidentes, nec à Defensoribus; antiquis negatos citant Hieronymus, quinta Synodus, Justiniana.

Septem articulos habet Pici apologeticos. Primus est articulus non docuisse; alter in inquisitivè, vel adhæsiivè, & si adhæsiivè errans an hæreticus, an ipsum errorem premitur, & si penitentia non constet, rationabilius credatur salvus, an possit Ecclesia determinare, an Origenes sit damnatus, & demum ex S. Thoma est certa sola substantia fidei. Duo sunt primus, & ultimum in quo errat, quippe D. Thomas vel in textu adducto, canonizationem Sanctorum docet certam, & articulos extare, docere vel defensores. Unum de præxistentia animarum, fusè tractat. (Ex quibus omnibus illud videtur ostendi quod mens de statu suo, ac dignitate declinans effecta, vel nuncupata est anima, & fusè calamo prosequitur. Et rursus eo convicto ex ante gestis, aliquem fieri caa honoris, aut contumeliæ. Quod si juxta hæc videtur assertio, sicut est certè iusta; & cum omni pietate concordans, uti ex præcedentibus causa unumquodque vas ad honorem à Deo, vel ad contumeliam præparetur. Et rursus. Ex eo quod decidit & refrigit à spiritali vita facta est quæ nunc est anima; & citat illud Prophetæ. Revertere anima mea in requiem tuam.) Ad eò defendere nequeunt vel defensores ipsi, & Rufinus eam ob rem damnata, assertit damnatum Romæ, & Alexandriæ Sedibus primis Patriarchalibus,

sed Origene à toto se orbe damnatum fatetur.

Geminum nascitur bellum hic, & contra duodecim Cyrilli capitula, & pro Theodoretis anathematismis, & non solum veteres pugnarunt, sed & novi Palæstræ quotidie certant. Ea capitula Joannes Antiochenus, & cum ipso totus Oriens confutavit, & Ibas epistola ad Marim Perfam, à quarto Concilio approbata ex Facundo Hermianensi, & Liberato, sic & Gennadius vir Orthodoxus, & Sanctus, Anatolii Patriarchæ successor, in fragmentis à Facundo citatis, ubi S. Cyrillum appellat blasphemum Ægyptium, & parietem dealbatum; & scribit acerrimo stylo. (Omne supereminens blasphemis jaculatus est adversus SS. Patres, adversus eorum priores Apostolos, adversus ipsum Salvatorem in resurrectione medietatus est. Ea reprehendit S. Isidorus Pelusiota. (Simulates ac dissidia comprime. Ne privatè ac domesticè contumeliæ ultionem, qua tanquam ære quodam alieno à mortalibus obstrictus es in viventem Ecclesiam deriva, atque æternam ipsi diffensionem pietatis specie atque obrectu compara, ubi non excusat ab errore sed reprehendit. Et quod plus est Cyrillum ea retractavit; ut verè obnoxia errori & Concilium quartum adegit Theodoretum, ad retractanda in Cyrillum anathemata. Pugnarunt quidem, at pacem fecere, pugnarunt ante Concilium tertium, & post illud in federe permanere, & Joannes amanter scripsit Cyrillo, & Cyrillus honorificè Joanni, sic Theodoretus ad Dioscorum scribit. *Quod verò etiam B. Alexandri, & Cyrilli Scriptis utamur, atque etiam eorum verbis, Adversantium audaciam retundamus libri testantur, & in fide dialogia in Eutychem, Cyrillum inter eos enumerat, quos Orbis lumina & fidei Duces appellat. Et Liberatus narrat Cyrillum Orientalium fidei subscripsisse. Post hæc Cyrillus satisfaciens aliquorum rumoribus, qui de illo haberi sunt, quoniam non asseveret de calo corpus sumpsisse, neque fermentationem, aut commixtionem senserit naturarum ejus scriptis præsertim fidem. Tunc Orientales suscipere Damnantem Nestorium. Et rursus. Itaque Cyrillo suscipiente, & descendente fidem Orientalium Episcoporum, & sua capitula exponente pax & unitas Ecclesiarum reddita est. Circa Gennadium se exponit Hermianensis, Gennadius de Cyrillo non scriberet, nisi dicitur intentionem minus intellexisset, at melius Facunda est hallucinatus. Quod ex mendositate Codicum, & ex incuria Translatorum, ut ipse queritur fragmenta non extantia corrum-pat. Isidorus paternè tantum Cyrillum monet, nec Cyrillus capitula retractat sed exponit, ut ipse scribit Acacio. (Quæ verò retè contra Nestorii blasphemias scripturæ ea ejusmodi esse, ut nulla nobis ratione persuaderi possit, ut retè scripta esse negemus). & Facundus retractationem quod exposuit appellat. Denique quarta Synodus ex Leon-*

L. 1. r. 3.

L. 2. c. 1.

L. 2.

C. 8.

C. 9.

L. 2.

L. 6.

L. 6.

tio de sectis, usa est dispensatione ut Cyrillus, qui se defendit in epistola ad Evoptum & apologetico pro duodecim capitulis. E quibus constat Cyrilli capitula, nec retractata, nec retractari potuisse.

Acerrimum rursus bellum, movet totus integer Hermianensis, at totus noster est tria capitula defendens, eo quod quartum Concilium nequeat, in examine librorum falli, eo titulo quod ipse gesta, sint à Leone Papa firmata, adeò & Papam in examine librorum, infallibilem ultrò convincit. Totus noster est cum tuetur capitula Cyrilli, & Ibam egerrimè excusat, imò & improbitatis reprehendit. Unde nec aliud credit nec credere debuit, nisi quia Patres Orientales, inter quos fuit ipse Ibas, aliarumque Provinciarum Episcopi, intentionem capitulorum B. Cyrilli minùs adverterant, ut ea etiam à Concilio Ephefino suscepta culparent, & hæc apologia pejor est accusatione, cum judicatio post sententiam Concilii, ut Hæretici jactant cum Laplacete, at præter Hostes audiant & Defensorem. *Cum Sanctus Joannes Antiochenus, & ceteri Orientales licet probabili zelo fidei tamen improbè judicarent hæreticum.* Adò Ibas & defenditur, & deseritur, quod & agit pertinax Liberatus.

A. 1.

C. 10.

Nestorii sectatores videntes libros ejus non posse proferri in publicam eo quod Synodo. Ephefina anathematizante fuerant condemnati & Imperiali lege, tunc ceperunt Theodori Tarfensis, & Theodori Mopsuesteni Episcopi, qui contra Eunomium & Apollinarem unius nature assertores libros composuerunt duas in Christo ostendentes naturas, in una Persona circumferre volumina, & simplicissimos quoque decipere cupientes dicebant, non fuisse nova Nestorium sed antiquorum Patrum prosecutionem fuisse doctrinam. Adò inimici nostri sunt Judices. Rursus oppressum se videt Concilio. Si quis autem dicit quod Orientales, & aliarum Provinciarum Episcopi, una quippe horum omnium causa est, etiam in his quæ non intelligebant, auctoritatem Concilii Ephefina sequi debuerint; unde & ipse dispensationem agnoscit, quam & Leontius de sectis & Vigilii in constituto & quinta Synodus largitur. Non prius absolutum Ibam, & Theodoretum, quam anathema dicerent Nestoria. Iterum venustam regulam firmat. *Nam si post decretum disceptare licuerit, ut dicatur prius probetur epistola illa quod recta sit, ut credatur fuisse suscepta, non est quare jam Concilia congregentur, nec terminata, imò nec terminabiles dicantur questiones, quarum probatio semper exigitur, quod libro duodecimo fusè convincit.*

L. 7.

De sect.
a. 6. col.
6. 5. & 8.
L. 5.

Accumulat in causa Jansenii, Hannebel, & Belgæ varios libros, & numerosa pro sua thesi argumenta. Arguit eam thesim publicè à Doctoribus Catholicis defendi, Bellarmino, Baronio, Pallavicino, Christiano Lupino, & aliis, ut Sirmundo, Laurea, & Auctore de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ. Arguit eam defuncto exemplo epistolam Honorii,

de qua re Hannebel fusè scripsit, eandem prorsus causam existere & Auctores asserunt sextum Concilium, in Honorii epistolis errasse, nec in eo novisse Papæ, aut Concilii Generalis præjudicium, imò necessarium esse sententiam hanc ad salvandam infallibilitatem juris. Arguit sensum Auctoris non liquidum, ex instituto Hominum judicandum, & ex variis causis circumstantiis, ut constat in ea propositione unus de Trinitate crucifixus, quam prius Felix tertius, & Homifida, velut Eutychemianam rejecerat, postea Joannes secundus, & Agapetus, tanquam Catholicam cum Ecclesia, & Eutychemi errori contrariam admittere, sic constat exemplo trium hypostaseon, quas Latini perique rejecerunt, sic Omouion rejectum in Sabellianis, & avidè reassumptum contra Arianos, sic de tribus capitulis variè judicatum, unde est Augustini regula libro de utilitate credendi. *Quibus*

C. 5.

argumentis mortui Hominis voluntatem idè intelligam, ut de illa jurare possim. Arguit nil præjudicare hæresi Monothelitarum, quod non reperitur in epistolis Honorii, & adhuc Nestorium fore hæreticum, quamvis non faveant ipsi, epistolæ Theodoretici damnatæ. Arguit & serunt decretum ipsum Congregationis S. Officii pro Gregorio de Lauda ex ejusdem permissione, Abbatem Joachim descendente. (Conabimur tamen si fieri potest Abbatem Joachim defendere.) Arguit Gregorium Magnum in tribus capitulis; non exegisse juramentum sed omisisse, ipsam quintæ Synodi mentionem, sic Pelagium secundum ad Episcopos Istricæ, solius fidei jubet fieri mentionem, & ex Leone Magno firmat in quarto Concilio, solam fidem à Papa firmatam. Denique Augustinum libro secundo de baptismo nervosè docet, Concilia regionalia, cedere sine dubio plenariis, cum aliquo experimento rerum aperitur, quod clausum erat. Hæc & similia Romæ audivimus, & M. S. Scripta sæpè perlegimus; quæ Judicibus fidei & consultoribus, sæpè à Lovaniensi doctore sunt exhibitæ. At Romæ rejecta ab eadem Congregatione, & decisum sæpè contrarium. Interim nos eorum solvimus rationes, & de argumento Honorii jam satis, & ipse Hannebel infirmum agnovit, apud Hostes illud exponimus, pro Æconomia utramque vocem prohibente. Jam liberavimus Monachos Scythas, & respondet

L. 2. de
hap. 6. 3.Disert. 2
sec. 6.

Forbesio Natalis. Mera verò calumnia est Homifida hanc propositionem, Unus de Trinitate crucifixus est carne ex Cathedra damnasse, quam neque examinare tunc voluit, & solùm reprehendit ut contentiosos, superbos, & pertinaces non hæreticos. Et exemplum trium hypostaseon est contrarium, quippe Hieronymus id petiit à Damaso, petiit ejus rei solutionem, & si jubeat tres hypostases dicit; sic Ecclesia variare non potest, & contra Arianos semper admittit, velut Pater major me est in sensu Arianorum semper excludet, in Catholico sensu semper admittit.

Ep. 37.

admit-

admittet; & de tribus capitulis est contrarium, & Augustini auctoritas non est ad rem, loquimur etenim de scriptis Auctoria, ex quibus missis Augustinus, Cyprianum Catholicum evincit. Quantum verò præiudicium Ecclesie fallibilitas in symbolis, & confessionibus fidei jam vidimus, & præcipue in erudendo Patrum sensu. Quantum certa fuerit Congregatio S. Officii, constat ex verbis, *si fieri potest, quæ & rebus impossibilibus accommodantur. Ita ut in errorem inducantur, si fieri potest etiam electi*, & poterat Joachim aliter defendi, ex scriptis ipsi suppositis, vel vitiatas. Jam de Gregorio, & Pelagio est actum, ubi schismaticos repugnantes appellavit, & brachium invocant secularæ, & Concilium inter se Papæ conciliant. Ad hanc dico solum Maximum suffragatum. *Orthodoxa est ejus declarata dictio his*, reliqui susceperunt conversum, sic Juvenalis. (Qui convertuntur hos Scriptura divina suscipi jubet.) Eunomius Metropolitæ Nicomedenensis. Dudum ex relictis innoxia demonstratus est Reverendissimus Ibas. *In quibus etiam visus est culpare male loquens B. Cyrillum in posterioribus rectè confessus respicit illa, quibus calpoverat*, nec ante absolverunt sicut & Theodorum, nisi anathema diceret Nestorio. Ultimum Augustini est de factis non de scriptis, & Cæcilianum posse vel malum damnari, quamvis iudicatum innocentem, in epistola ad Bonifacium docet, & in Collatione Cartaginensi, & libro tertio adversus Chærcionium. Scripserat egregie in hac questione Episcopus Cameracensis librum, & Anonymus pluribus libris constat, & Novatorem ipsum appellat, cum objectum fidei facit quod non est, & dicit Janseii librum sæpe damnatum, ne una quidem vice expensum, & assert varios defensores. Frustra verò pugnat, & inventum Hominum; signaturam formulari appellat, quippe id ratio suggerit æquitatis, & id egerit Concilia Œcumenica, & Ecclesia universa in causa Origenis. Frustra damnat signari non posse, alia mente, & alia credulitate, quippe id dicebant Janseii, duos integra bulla damnavit, nobilissimæ memoriæ Clemens undecimus, & ita dicere poterant Origenistæ, & alii innumeri negantes, Nestorium, aut Arium ea dixisse. Frustra clamat juramentum non licere, nisi de re certa & inconcussa, at Concilia, Patres, Ecclesia, jurare Origenistas præcipiens id certum evincebant, & inconcussum. Frustra clamat Papam apud aliquos fallibilem in jure, longè melius in facto, quippe hic apitur etiam de Concilio, quod Janseistæ in hoc vocant fallibile, agitur de Papa apud Belgas infallibili, & per omnes si Ecclesia acceptet, omnino certo, & infallibili. Frustra clamat Papam sic non evincere, in facto aliquo infallibilem, quippe ex factis antiquis evincit, & ex usu totius Ecclesie. Frustra clamat Augustinum, ante Concilium plenum, rem nondum decisam afferere, quippe non loquitur de libro, sed

de hæreticorum baptismo repetendo, & per Janseistas nec vult plenum Concilium, illi quæstioni finem imponere. Denique antiquos refert, ob trium capitulorum defensionem, ab Ecclesia non esse damnatos, quippe aliquando sunt tolerati per Economiam, ne schisma in Ecclesia nasceretur, mox verò & à quinta ipsa Synodo, & à Gregorio, & Pelagio sunt condemnati, etiam iuvocato Brachio seculari.

Rursus ingeminat Anonymus. Non est certum Ecclesie iudicium, in epistola Theodoretæ, & Honorii, sed magis probabile, quam unius. Non est certum in quarta, quinta, & sexta Synodo, nec numerus certum facit, ut constat in Concilio Ariminensi, & in Enotico Zenonis, à quingenta Episcopis subscripto. Non est certa damnatio Athanasii, à Liberio Papa subscripta, & si confectum fuisset formularium, non erat quis obligatus ad subscribendum. Non est quæstio hæc alterius naturæ, ac damnatio epistolarum Honorii. Non est Papa infallibilis in exprimendo, sicut nec in distinguendo Patres, cum & Concilia citent apocryphos, Ut Julius epistolam ad Docimum. Non est certum iudicium Concilii, ubi Basilius hæreticum credidit Marcellum, à Synodo Sardicensi absolutum. Non subscribit Eusebius damnationi Arii, & tamen subscribit fidei Nicenæ, & sicut Synodua fallitur in Persona, sic in eorum libris errat, sic in causa Nestorii, Theodoretæ, sic in quinta Synodo Gregorius, & Pelagius. Non est antiquum illud, in sensu Auctoris damnare, uno verbo in sola fide, Papa, & Concilium sunt infallibiles.

Rursus ad hæc reponimus certum iudicium Ecclesie, in ipsa fidei professione, quo nil authenticum magis in Ecclesia, in iuramentis vel apud Hostes certis. Facile dicunt cum juramento, quod postea alio solvant perjurio, in excommunicatione quasi hæreticorum. Si quando urgeri ceperint, & aut scribendum eis fuerit, aut ex eundem de Ecclesia, nec in numero vim facimus, sed in Ecclesia, quæ herbas noxias distinguit à sanis, & fidei symbola edit, & confessiones. Reponimus Liberium non subscripsisse, Athanasii condemnationi, & si id egit, metu coactum exilii subscripsisse, & in facto probato per testes, & falsum esse Ecclesiam in exprimendo, non gaudere dono infallibilitatis, cum & symbola exprimat & confessiones. Reponimus Marcellum variasse sententiam, & absolutum à Synodo eo titulo ut ajunt, quod ea disputando asseruisset, & aliquando Synodi usi sunt apocryphis, nunquam errarunt in sensu Patrum, & ultra apocryphos citarunt legitimos. Reponimus Eusebium debuisset etiam per Hostes Arium damnare, non mortuum in communione Catholica, & Personas ex scriptis certo damnari jam vidimus, ut in causa Nestorii, & Theodoretæ, sit in quinta Synodo Pelagius, & Gregorius, & quidem numerosa epistolis, quantum Concilium tacent, & quatuor solum loquuntur,

Ep. 15. ut ad Childbertum Regem, & in encyclica ad totum Orbem, non tantum quintum Concilium flet, sed & Theodoretum, & Ibam Catholicis enumerat, sic ad Hispanos non damnat Papa quintum silentes, at hoc ipsum evincit initio dispensatum ob Æconomiam, mox exactam ab Ecclesia subscriptionem. Quod & innumeris repercutere possumus, ubi in fidei professione recepti sunt schismatici, vel schisma solemniter abjurantes, & quintum recipientes Concilium, ubi Gregorius historiâ Sozomeni repetit. (Quoniam multa mentitur, & Theodorum Mopsestie nimum laudat, atque usque ad diem obitus sui magnum Doctorem Ecclesiæ fuisse perhibet. Restat ergo ut si quis illam historiam recipit, Synodo, quæ piæ memoriæ Justiniani temporibus facta est de tribus capitulis contradicat,) ubi & Historici contradicentes damnantur, & debet quisque Historico non Synodo valedicere; sic adhibent Papæ brachium secularè, sic quintum Concilium receptum est à sexto. (Vigilius post hæc Justiniano piissimo consonuit, & quintum Concilium constitutum est, ut eorum opuscula, quæ latenter reperta sunt, repleta abhominatone anathematizarentur;) & alia Concilia & provinciæ. Tandem quod regerunt antiquum non esse, in sensu Auctoris damnare est falsum, quippe Omosion in Concilio Antiocheno, ante Nicenum damnatur, in sensu Pauli Samosatani, cum in sensu Concilii Niceni laudetur, ubi in Concilio omnium primo, Pater major me est, ubi in tertio damnatur illud Nestorii, Christo tocos in sensu certè Nestorii, cum alioquin in Litanis à Catholicis, Mater Christi recitetur, ubi in Concilio quarto damnatur, mixto naturarum in Christo, non nisi in sensu Eutychetis, cum permixtas naturas Catho-

lici fateantur, ubi unus de Trinitate crucifixus, in sensu Petri Fullonis damnatur & tandem constat in thesibus Baii in sensu Auctoris damnatis, quas vel Auctor ipse optimè damnatas intellexit, nec illud vel finxit, aut cogitavit, distinctionem juris à facto, Papam ejus mentem assequi non posse, se Catholicum esse non hæreticum &c.

Denique ipsa Hostium responsa, & doctrinæ, infirmitatem sententiæ produnt, ubi delent à conciliis quintum, ab Ecclesia tota & Conciliis receptum, ubi asserunt Papam & Concilium, de sensu Patrum judicare certò non posse, cum sint materia facti, & sic actum est de fide, & traditione, apud Patres ipsos inventa, ubi cum Anonymo Scripturam vulgatam, asserunt non esse certam, cum tamen ex illa Concilia, fidei dogmata eruerint, & quotidie ab ea Ecclesia doceatur, ubi distinguunt jus à facto, damnationem hæresis ab hæretico. Quod nunquam egit Ecclesia, ut immensa editione convincit Lautea, ex innumeris Pontificibus, & Conciliis ut in formula fidei Nicenæ. Eos autem qui dicunt erat aliquando quando non erat, anathematizat Catholica, & Apostolica Eccl. & Concilia, sic in secundo, tertio, & quarto, & aliis; & id in symbolis, in professionibus fidei, imò & volentes distinguere condemnat, ut Eusebianos apud Socratem, & Nicephorum dicentes, optimam esse damnationem hæresis, sed Arium ea non dixisse, sic Theodoretus hæresi anathema, non tamen Nestorio dicere volebat, & omnes exclamarunt in quarto Concilio, Dic anathema Nestorio. Uno verbo Ecclesia quamvis divisa, in eo conveniebat, Concilia, errare non posse in examine librorum, Facundus cum suis tenebat de quarto Concilio, idem tenebant & alii, & de quinto tandem tenuit Ecclesia integra.

LIBER TERTIUS

De Dominio Temporalis Papæ.

Olim Papam in Papa expendimus, nunc Petri successorem cernimus, in Constantini successorem etiam declinasse :

PARS PRIMA. DE DOMINIO TEMPORALI PAPÆ.

A Dominio Spirituali transitus ad Temporale.

CAPUT I.

An idem possit esse Princeps Spirituales, & temporalis.

Ræclarissima sunt elogia illa, quæ Bernardus accumulât in Papa. Tu habes Apostolorum, Primatus Abel. Tu gubernatus Noe, Patriarchatus Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate

Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, Unitione Christus, ubi Papa hæres est Apostolorum, & dignitate Sacerdotali Aaron, sed & Moyses Princeps temporalis, & Samuel Hebræorum Iudex, & ordine ipso Melchisedech.

Incipiamus ab ordine Melchisedech, quem antiquissimum scimus, & absque initio vocat Apostolus. Ipsum fuisse Regem Scriptura evidenter commemorat. *At verò Melchisedech Rex Salem proferens panem, & vinum;* Et cum veteri testamento & novum. *Hic enim Melchisedech, Rex Salem,* & rursus. *Et Rex Salem.* Et clarior est extitisse Sacerdotem, quippe Apostolus nullo verbo interposito ait. *Sacerdos Dei summi,* quod & à Genesi Paulus desumpsit. *Erat enim Sacerdos Dei Altissimi,* vel data lectione Hostium nostrorum, *Erat Sacerdos Dei altissimi,* quod rursus firmat Regis Vates. *Tu et Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech,* & Paulus per integrum Caput convincit. *Assimilatus Filio Dei manet Sacerdos in æternum.* Et mox. *Necessarium*

fuit secundum ordinem Melchisedech aliam surgere, & distinguit Sacerdotium Melchisedech à Sacerdotio Aaron successivo, & comparat Sacerdotio Christi, quod & Patres innumeri confirmant, de Sacrificio Misæ adducendi. Nec obstat in ea epistola, nihil de Christi regno recenseri, quippe totus est Apostolus in Sacerdotio Christi confirmando, & regnum Christo convenire, utpote de tribu Juda & Filio David, fati erat ubique compertum.

Nec solus extitit Sacerdos, in lege naturæ Melchisedech, etiam Noe obtulit sacrificia, & quidem pro Filiis suis. *Edificavit post Noe altare Domino, & tollens de curvis pecoribus, & volucris mundis obtulit holocausta super altare. Odoratusque est Dominus odorem suavitatis,* sic Job pro Filiis suis Sacrificavit; & offerebat holocausta pro singulis. *Dicebat enim ne forte peccaverint Filii mei;* & tamen Noe Dominus fuerat & quidem Magnus, & Job conclamat Scriptura & exultat. *Eratque vir ille magnus inter omnes Orientales,* & Noe omnium mortalium maximus, & humani generis seminarium.

A lege naturæ ad legem scriptam descendimus, & primus occurrit Moyses, quem ducem populi extitisse, nemo est in Orbe qui ignoret, quod constat ex bellis, & iudiciis, & expressè Saer textus enarrat. (Altera autem die sedit Moyses, ut iudicaret populum,) & Sacerdotem Spiritus Sanctus compellat. *Moyse, & Aaron in Sacerdotibus ejus,* & holocausta, & sacrificia, & sanctificatio tabernaculi ostendunt, eum sit illud Sacerdotum officium. Etiam Heli iudicavit populum, in numero Iudicum extremum uno

R. 2. de consil.

Gen. 14.

Heb. 7.

Ps. 108.

Gen. 8.

C. 1.

Ps. 92.

dempto Samuele, in Israelis regimine Heli succedere, & Sacerdos exiit simul & Judex. *Et Heli Sacerdos sedente super sellam.*

L. 1. c. 4.

Et rursus Deus ipse confirmat. *Et elegi eum*

L. 1. c. 5.

ex omnibus tribubus Israel mihi in Sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum, & portaret Ephod coram me. Etiam Samuel judicavit populum, & quidem per octo lustra. Ipse judicavit populum per quadraginta annos, & cessavit cum ipso

L. 1. c. 6.

Judices, petentibus Israelitis Regem. *Ecce tu sensit, & Filii tui non ambulavit in viis tuis consuevit nobis Regem, & Deus ipse per emphasim queritur.* Non enim te abjecerunt, sed me ne regnem super eos, aieo in Samuele regnabat Deus, in regno bellè dicto Theocratia, & simul exiit Sacerdos, quod Deus ipse per os suum contestatur. *Et suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui juxta cor meum, & animam meam faciet.* Etiam Eliahu Sacerdos Magnus unus exiit Princeps in ædificando, & alii Sacerdotes, & Principes.

L. 1. c. 7.

In diebus autem Joachim erant Sacerdotes, & Principes familiarum Saraja, Maraja. Et rursus. *In diebus Nebemai Ducis, & Esdrae Sacerdotum, ubi vides non temporalium Moysis Sacerdotium, ut vellet Calvinus sed perpetuum, quod & Philo de vita Moysis deciderit.* Hæc est vita Moysis Regis, Legislatoris, Pontificis, Prophetæ, quod & confirmat Augustinus in Leviticum, duos referens simul Pontifices.

L. 1. c. 12.

C. 23.

Evidentiam penè superant Machabæi, ubi Duces Judices sunt, & Sacerdotes, Incipiamus à Matathia. *In diebus illis surrexerit Matathias Filius Joannis Filii Simeonis Sacerdos.* Et post plura. *Qui missi erant ab Antiocho dixerunt Matathia, Princeps et clarissimus, & magnus et in hac civitate, ubi Princeps erat & trucidavit missum Antiochi.* (Et collegerunt exercitum, & percusserunt peccatores in ira sua.) Sequitur Jonathan clarus hellis, & palmis. *Et vidit Jonathan quia tempus enim juvat, & elegit virum, & misit eos Romam statnere, & renovare cum eis amicitiam, & ad Spartiatas, & ad alia loca, En Princeps in bello, & pace, audi & perspicue Sacerdotem.* *Et hoc est exemplum epistolarum, quas scripsit Jonathan Spartiatis. Jonathan summus Sacerdos.* Uno verbo satis est Simon. *Et accessus est Spiritus populi, ut audiret sermones istos, & responderunt voce magna dicentes. Tu es Dux noster loco Juda, & Jonathan Frater tui, pugna prætelum nostrum & omnia quecumque dixerit nobis faciemus, ubi vides electum Duce, & Principem, & clarissimè audies Sacerdotem.* Et Demetrius Rex ad verba ista respondit ei & scripsit epistolam talem. *Rex Demetrius Simoni Magno Sacerdoti, ubi vel exteri Sacerdotem contestantur, & quidem exteri Reges.* Et mox. *Anno centesimo septuagesimo ablatum est jugum Gentium ab Israel. Et cepit populus Israel scribere in tabulis, & gestis publicis, anno primo sub Simone summo Sacerdote, magno Duce, & Principe Judæorum, ubi legis*

C. 19.

A. Mac. 3.

C. 17.

hæc omnia una periodo, scripta in tabulis & scriptis publicis, quæ nil authenticum magis in Republica, Et Romani ipsi sunt testes, & Spartiatæ. *Ut audierunt autem quod Simon frater ejus, factus esset summus Sacerdos loco ejus, & ipse obtinueret omnem regionem, & omnes civitates in ea scripserunt ad eos.* Et rursus. *Et hoc exemplum epistolarum, quas Spartiatæ miserunt. Spartianorum Principes & civitates Simoni Sacerdoti magno. Et mox. Exemplum autem horum scripsimus Simoni magno Sacerdoti.* Et Romani rescripserunt Judæis laudes. Et verba scripta in tabulis æreis. *Et vidit populus ælium Simonis & gloriam, quam cogitabat facere genti suæ, & posuerunt eum Duce, & Principem Sacerdotum.* Et mox. *Et Rex Demetrius statuit illi summum Sacerdotium.* Et iterum. *Judei, & Sacerdotes eorum confenserunt eum esse Duce, & summum Sacerdotem in æternum.* Et iterum. *Et suscepit Simon, & placuit ei ut summo Sacerdotio fungeretur, & esset Dux, & Princeps gentis Judæorum & Sacerdotum, & præfuit omnibus, & ultra tabulas æreas positum est in ærario ut thesaurus. Nec adhuc sufficit nobis. Et misit Rex Antiochus filius Demetrii epistolas ad insulas maris Simoni Sacerdoti, & Principi gentis Judæorum, & erant continentes hæc modum. Rex Antiochus Summo Sacerdoti Magno, & genti Judæorum salutem. Et iterum Legati Romanorum, Legati Judæorum venerunt ad nos misit à Simone Principe Sacerdotum. Et mox. Tradite enim Simoni Principi Sacerdotum. Et infra. Exemplum autem eorum scripserunt Simoni Principi Sacerdotum. Hæc placuit contra Calvinum congeminare, ut videntes quæ negat Calvinus, magis docilem quærant Doctorem.*

C. 14.

C. 14.

C. 15.

Post Scripturam Sacram nullum est, Philone Hebreo nobilissimum testimonium, & doctissimo, & in re sua locutus coram totius Orbis Monarcha, ubi mendaciam vita constat. Equidem ut nostri Judæus natus sum, natale solum suum mihi Hierosolima, ubi altissimum Dei templum sum est, Avos, proavosque Reges habuit, & ex eis aliquos etiam Summos Pontifices, ubi Philo Judæorum disertissimus, avos habuit & Reges & Pontifices & quidem ignorare non potuit, & suæ gentis mores, & suæ familiæ domesticum honorem. Quin etiam Levitarum exempla, ab Hostibus nostris allata ipsos tantum feriant, velut tela in ipsos recentia, & victoriam nobis parient. *Præcipe filiis Israel, ait Dominus ad Moysen, ut deus Levitis de possessionibus suis urbes ad habitandum, & suberbanæ eorum per circuitum.* Et rursus. *Singuli Jeseu*

De legiti.

C. 15.

ad Eleazarum Sacerdotem, & ad Josue Filium. Nun & ad Duce cognationum per singulos tribus Filiorum Israel, locutique sunt ad eos in Silo Terra Chanaan, atque dixerunt. Dominus præcepit per manum Moysi ut darentur

C. 11.

subis

mobis urbes ad habitandum, & suburbana eorum ad alenda jumenta. Dederuntque Filii Israel de possessionibus suis juxta imperium Domini, civitates, & suburbana eorum, Egressoque est sort in familiam Caab filiorum Aaron Sacerdotis. Et mox. Dederuntque Filii Israel Levitis civitates, & suburbana eorum, sicut praecepit Dominus, per manum Moysi singulis sorte tribuites. Et infra. Dedit ergo Filius Aaron Sacerdotis Hebron civitatem confugii, & enumerat civitates & concludit. Itaque civitates univcrse Levitarum in medio possessionis Filiorum Israel fuerunt quadraginta octo, ubi per extensum eo in capite describuntur quadraginta & octo civitates, & confugiolorum civitates pro Levitis. Nihil itaque officium textus Hostium. Dixit Dominus ad Aoron in terra eorum nihil possidebitis, nec habebitis partem inter illos, quia pars & haereditas tua in medio Filiorum Israel, & rursus. Nihil aliud possidebitis decimarum oblatione contenti, quas in usum eorum, & necessarias separavi. Et alibi. Non habebunt Sacerdotes & Levites, & omnes qui de eadem tribu sunt, partem, & hereditatem cum reliquo Israel, quia sacrificia Domini, & oblationes ejus comedent, & nihil aliud accipient de possessione Fratrum suorum. Et apud Ezechielem Prophetam. Non erit autem eis hereditas. Ego hereditas eorum, possessionem non dabitis in Israel, ego enim possessio eorum. Voluit ergo Deus ut Levitae civitates suas dono recipere, sicut & eorum exempla dono capere, à Carolo Magno Summi Pontificis, nec voluit vel unam bello à Sacerdotibus capi, sicut cœperat Israel univcrsas. Omnes enim bellando capit. Et rursus. Capit ergo Josue omnem terram.

Innumeri sunt etiam Hostes, qui Principem simul & Sacerdotem, in veteri testamento consueverunt, at in novo totis viribus negant, at in uno verbo consulantur. Ubi non est lex nec pravaricatio, eum ergo nulla sit lex in Evangelio nulla erit, vel pravaricatio. Unum est quod ex Paulo nobis opponunt. *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, at hoc est decentis non necessitatis. Negotium seculare est uxor. Qui cum uxore est sollicitus est que mundi, & quod uxor viro est vir uxori. Quae autem nupta est cogitat quae sunt mundi, & tamen Sacerdotibus matrimonia de jure tantum humano prohibentur, imò & Hostes nostri queruntur, ablatas à Clericis uxores, & tamen metaphora desumpta est à militibus apud Tacitum, & Dionem sine uxore, & Tertuliano in exhortatione ad castitatem, quod repetunt Chrysostomus, Theodoretus, Ambrosius, & Basilus in aetlicis sermone primo. Ità negotia secularia contractas, merces, agricultura, & similia, nullo jure divino aut naturali Clericis unquam prohibentur. Citavit textum illum Bernardus, & tamen Pape Dominum pluribus in locis commendat, & descriptis Pape negotiis subdit. Et quidem quocidid perserpens in palatio leges, sed Ju-*

stiniani non Domini; & concludit in Persona Pontificis rogantis, & quid me vis facere inquit. Ut sibi ubi occupacionibus parcas, impossibile fortasse respondebis. facilius Caedura valedicere posse. Retid hoc si rumpere & non magis interrumpere isto burtare, ubi certè Justiniani leges negotia sunt secularia, quae per integra capita ipse reprehendit, ut cavillationes non leges, & tamen eas Bernardus hortatur, Pape interrumperere non rumpere. Et rursus hortatur ut aliis committat, cum non deceat ipsum per se expedire, quod idem habet de negotiis domesticis, quae tamen nemo denegabit Pontifici.

Parva loquor, Bernardus suadet Auctoritate & persuadet ratione. Mihi tamen non videtur bonus estimator rerum, qui indignum putat Apostolis, seu Apostolicis Viris non judicare de talibus, quibus datum est iudicium in majora. Et mox. Non quia indigni vos sed quia indignum vobis solibus inspicere quippe prioribus occupatis, denique ubi necessitas exigit audi quid censore non ego sed Apostolus. Si enim in nobis iudicabitur hic univcrsus indigni estis, qui de minimis iudicatis. Ubi proprium iudicat Pontificis, sed inter minora enumerat, qualia Moysi disuasit Jethro; Imò Bernardus acrier increpat, Romanos, quod ab Eugenio Papa defecissent, & causa à Platina & aliis allata erat, quod volebant ipsi subesse in temporalibus, sed volebant veteres consules, & per eorum iterum gubernari.

Id accidit in Alexandrino Patriarchatu, ubi Athanasius in exilium est pulsus, & minatus fuerit se impediturum, naves Cefrummentum vehentes, ubi Eusebius potestatem, & auctoritatem in Athanasio Imperatori exposuit, & Imperator ipse fidem adhibuit. Et validius apud Soeratem. Cyrillus in sede Episcopali collocatus Episcopatus potius est, majoremque Principatum, quàm nequam Theophylus habuisset sibi assumpsit. Et tunc ex illo tempore Episcopus Alexandrinus, praeter Sacri Cleri Dominatum, verum praeterea secularium Principatum acquisivit. Quae propter Cyrillus statim cum Novatianorum Ecclesias, quae erant Alexandria occupasset, non modò omnem sacrum thesaurum, qui in illis suis penitus abstulit, verum etiam Theoremstium illorum Episcopum omnibus suis fortunis spoliavit. Et rursus. Eodem tempore Judaeorum gens à Cyrillo Episcopo Alexandria hanc ob causam egesta est, & infra. Cyrillus graviter commotus cum ingenti manu ad Judaeorum Synagogas (sic enim eorum templa vocantur) retid pergit, & ex Judaeis nonnullos cruciadas, alios expellit à civitate, eorumque fortunat à multitudine diripi permittit, ubi Theophylus, ubi Cyrillus ex Soerate, principatum temporalem assumunt, Ecclesias auferunt, & thesauros, Haereticos bonis spoliunt, Judaei exilium inferunt & nocem. Et frustra Soerates queritur, cum loquatur ex dolore suorum Novatianorum, & Cyril-

lum Sanctissimum, & novum Paulum, Ecclesia in Conciliis collecta, & per Orbem diffusa concelebrat.

Ipsi Hostes modò non tantùm urgent, contrariam nobis sententiam, cùm & ipsi negotiis secularibus se implicent etiam Prælati, & ipsi etiam in Angliæ medio, Judices sedent & Prælati, & ex Calvino ipso urget Macedo, illud mitte gladium in vagina, retentionem esse gladii.

Etiam rationes nobis affiunt, quippe Sanctissimi exitere Donatores Carolus Magnus, Ludovicus pius, Sanctissimi exitere ii quæis est Donatum, ut Leo quintus, Leonus, quem Scriptores omnes Sanctum vocant, & miraculis claruisse Sigebertus, & Otho Frisingensis testantur. Sancti fuere qui laudantur, ut Bernardus vel ex testimonio Calvini, Anselmus, & alii plures, Perfidii qui rapere patrimonium, sic scribit in Chronico Ado Viennensis. *Astflupbus Longobardorum Rex nimis perfidè dona Prædecessorum ejus B. Petro collata perripuit, & facultates Romanæ Ecclesiæ militibus suis dedit.* Et infra. *Astflupbus divino judicio dum venotum pergit, subitè percussus interit, ubi & humanum intervenit judicium, & simul ex Historicis Divinum.* Adde etiam Principatum temporalem, Religioni tuendæ inservire, ut accidit in Electoribus Imperii, & olim in Machabæis.

Denique objectiones omnes vel sunt inutilæ, vel Hostes ipsos feriunt. Est inutile illud. *Reges gentium Dominantur eorum,* ubi loquitur de gubernio spirituali. Est damnosum Calvino quod assert, auctoritatem Bernardi, & Nicolai, principatum in Pontifice laudantium. Est damnosum illud Lucæ. *O*

homo quis me construit Judicem, aut divorsem inter vos, quippe sprevit ex Bernardo ut minimum, cùm innumera temporalia Christus gesserit, fusc à Macedo, & Evangelio enumerata; sicut & Apostoli de elemosinis, de receptione prædiorum. Est damnosum illud nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, quippe id jubet omnibus Hominihus. Denique quæ referunt de Levitis, quippe evinceret Ecclesiasticos, nihil sui possidere posse præter decimas, & sicut ne possidere posse præter decimas, & Ecclesiastico repugnat; Repugnat jure Divino de Levitis. Partem ciborum eamdem accipit, quàm & cæteri, excepto eo, quod in urbe sua ex paterna ei successione debetur, sic dixit Solomon Abiathar Sacerdoti. *Vade*

in Anathor in agrum tuum. Et Jeremias ex genere Sacerdotum ait. *Veni ad me Hannel Filius Parrui mei secundum verbum Domini,* & ait ad me. *Posside agrum meum, qui est in Anathor in terra Beniamin quia tibi competis hereditas, & tu propinquus es, & possidens.* Intellexi autem quod verbum Domini esset ens ei agrum, ubi videt esse verbum Domini, sic Barnabas Levite. *Cùm haberet agrum vendidit eum, & attulit pretium, & posuit ante pedes Apostolorum.* Ita narrat

de Constantino Eusebius. *Omnia quæ ad Ecclesias retitè visâ fuerint pertinere, sive domos, ac possessio sit sive agri, sive vinti, sive quæcumque alia restitui jubemus,* ubi nec primus dat sed restituit, quod antiquitatis magna est, quod & Principes inonumeri eger, cùm Constantino, Theodosio Majore & aliis etiam longo numero Patres, ita Nazianzenus hortatur duos Fratres, ad piam Matris voluntatem implendam, Cogitate complures extitisse, qui totas etiam domos Ecclesiis addidi passi sunt, & exemplo firmavit, sic Donans Ecclesiæ, de Ambrosio narrat Paulinus. *Prædita etiam quæ habebat, reservato ususfructu Germana sive damnovit Ecclesiæ, de Augustino scribit Possidius. Domus vel agrum, seu villam nunquam emere voluit. Verùm si forte Ecclesiæ à quoquam tale aliquid vel donaretur, vel titulo Legati dimitteretur. Non respuebat, sed recipi jubebat, & de communi vita Clericorum, contra obtrectantes se prædita non suscipere. Planè ait suscipio. De Cyrillo Alexandrino in quarta Synodo dicitur, reliquisse Ecclesiæ magnos legatos, de propria sua substantia, sic Julianus Pomerius refert Paulinum, & S. Hilarium Aralatensem & ait. Expediit facultates Ecclesiæ possideri.*

Ex his alia evincitur causa Sacerdotes pugnare posse, quod solo jure canonico prohibetur, eos reddente eo titulo irregulares, cùm Ministri Regis sint pacifici; nec repugnant jus naturale vel Divinum, ut vidimus in Moysè, & Machabæis, imò Sacerdotes Israelis sanguinem effundentes à Moysè maxime commendantur. *Consecrasti manus vestras hodie.* Nec obstat imò juvat factum illud, libro primo Machabæorum descriptum. (In illa die ceciderunt Sacerdotes in bello, dum voluit fortiter facere, cùm sine consilio exeunt in prælium,) ubi reprehenduntur Sacerdotes, non quod exierint in prælium, sed quod exierint sine consilio. Nec obstat dictum primo discipulo à Magistro, Repone gladium in vagina, quippe contrarium omnino evincit, cùm Christus iusticie sumi gladium, cùm Apostoli omnes exclamant, Domine si percutimus in gladio, cum Christus offensus duobus gladiis, satis est ore proprio confirmavit, & noluit amplius se defendi cùm posset, quippe ex Isaja prævignus est. Sicut agnus coram tonante se obmutescere, & non indignit Homine, qui Angelos promptos habuit ad defensionem. *Annon possim rogare Patrem meum, & exhibebis mihi plusquam duodecim legiones Angelorum.*

Etiam jussu Dei Sacerdotes, aderant præsentibus in bello, ut ipsi excitarent milites. Appropinquante autem jam prælio stabit Sacerdos ante aciem, sic sæpè arcam custodiebant, & in necessitate gravi & ipsi pugnabant, ut vidimus in Matathia, Jonatha, & Simone. Etiam condiciones justæ belli, in bello Sacerdotum inveniuntur, Auctoritas legitima in gerecitate bellum, equitas casus

L. 16. 19.

Ep. 30.

Att. 3.

Luc. 22.

ob quam suscipitur, & rectitudo intentionis & consilii. Et prima conditio bellum iustum à duello iniquo distinguit, auctoritate privata suscepto, & ponitur ab Augustino contra Faustum. *Belli auctoritas, atque consilia penes Principes*, quod & Philosophia docet, & Politica, & totius Orbis praxis, & causæ iustæ enumerantur à Beccano, desumptæ omnes à bellis Scripturæ, quibus addere poterat desumptas à Sanctis, & à lumine ipso naturæ; ultimum constat in opere, debet etenim fieri rectum, & rectè, & oculo simplici ut docet Christus. Potest & Papa adhortari ad bellum, quamvis ibi sanguis fundatur, ut Gregorius egit libro primo regesti, ubi Gennadium Aphricæ Exarchum urget ad bellum contra Donatistas.

Ep. 72.

Sicut Excellentiam vestram hostilibus bellis in hac vita Dominus victoriarum fecit luce fulgere, ita oportet etiam inimicis Ecclesie ejus omni vivacitate mentis, & corporis obviare quatenus ejus ex utroque triumpho magis, ac magis innotescat opinio, cum & forensibus bellis Adversarius Catholica Ecclesia, pro Christiano populo vehementer obstitit, & Ecclesiastica prædica ficut Bellatores Domini fortiter dimicatis. Et mox narrat Hæreticos ut filios rebelles, in propriam matrem insurgere. Et mox. *Sed Eminentia vestra conatus comprimit, & superbas eorum cervicis jugo relictudinis premit.* Et infra. *Dominum petimus quod brachium vestrum ad comprimendos hostes forte efficiat. & mentem vestram zelo fidei velut mucronem gladii vibrantis exacuat, ubi vocat bella Domini, & pugnantem Bellatorem Domini, defensionem fidei Catholicæ à Deo ipso juvandam. Idem docet Bernardus Pontificem. Quid tu denuo usurpare gladium tentas, quem semel iustus es ponere in vaginam. Tuus ergo & ipse tuo fossian nutu, etsi non tua manu evaginandis. Atinquin si nullo modo ad te perlineret, & is dicentibus Apostolis. Ecce duo gladii hic non respondisset Dominus satis est, sed nimis est. Uterque ergo Ecclesie, & spiritualis scilicet gladius & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia, Ille verò & ab Ecclesia exereptus est. Ille Sacerdotis hic militis manu, ubi solvit argumentum Hostium à factio Petri desumptum, & ex Evangelio evincit, utrumque gladium Ecclesie, spirituale scilicet, & materiale. Idem commendat Augustinus factum, & reprehendit acriter non facientes; cum de Maximiano Episcopo scribit. *Auxilium ergo petivit ab Imperatore Christiano, non tam sui ulciscendi causa, quam tuendæ Ecclesie sibi creditæ. Quod si prætermisisset non ejus fuisset laudanda patientia, sed negligentia merito culpanda, ubi vides in isto Præfule Julii secundi defensionem, qui non tam sui ulciscendi causa, quam tuendæ Ecclesie sibi credidit bellum movit pro bonis, & S. Petri Apostoli patrimonio. (Quod si prætermisisset non fuisset ejus laudanda patientia, sed negligentia merito culpanda.) Et hoc refertur in jure, & confirmatur exemplo Pauli, re-**

L. 4. c. 3.

Ep. 164.

23. 23.
o Maximianus.
23. 21.
c. quid absque.
23. 22.
c. 1.

currentis ad Cæsarem, ut salvaret potius Ecclesiam quam se ipsum & iterum alia jura iuribus concordant. Et Contrarii ipsi Religionis adversæ nobiscum ultrò consentiunt.

CAPUT II.

De Edicto, & Donatione Constantini.

Innumera falsa miscentur veris, & in re omnino certa, acta sunt dubia & interpolata, ita accidit in edicto Constantini falso, cum Donatio à nobis fundineatur ut vera, & aliud sit Donatio aliud edictum.

Hoc non solum Hæretici confutant, sed & Catholici gravissimi confodiunt. Et primo Baronius edictum hoc voluit fictitum, sic Paulus Basilus Ecclesie Romanæ Prælatum, & sub Alexandro sexta Bibliothecarius, Nicolaus Cusanus in concordia, Alciatus, Petrarcha, Petrus de Marca, Baptista Egnatius, Morinus, qui non minus ex professo, quam Laurentius Valla impugnavit. Uno verbo Christianus Lupus de edicto. Esse spurium, & fictitum nemo Eruditus hodie dubitat, & de Marca censuerit repellendum, quod jam à præclaris Viris, & confossum sit, & profligatum. Scatet autem mille erroribus. Atque decernerent facimus, ut Principatum teneat etiam super quatuor præcipuas Sedes, Antiochenam Alexandrinam Hierosolimitanam & Cp., ubi post seculum à Constantino Cp. vix extitit Sedes Patriarchalis, & tunc nec Cp. erat, sed Byzantium. Aliud est. Atque de presenti contradiimus palatium Imperii nostri Lateranense, quod omnibus in toto Orbe terrarum præfertur, atque præcellit palatiis, quod erat manifestè falsum, cum foret Plautii Laterani domus, quæ Cæsariano truncatus est gladio, Hieronymo epistola ad Oceanum testante. In Basilica quondam Laterani, qui Cæsariano percussus est gladio. Aliud est. Et sicut nostram terrenam Imperialem potentiam, sic ejus Sacrosanctam Romanam Ecclesiam decrevimus veneranter honorari, & amplius quam nostram Imperium, & terrenum thronum Sedem Sacratissimam B. Petri gloriosè exaltari; quæ satis est legere ut confutentur. Aliud est. Unde ut Pontificalis apex non vilescat, sed amplius etiam, quam terreni Imperii dignitas, & gloria potentia decoretur, ecce tam palatium nostrum ut prædictum est quamque urbem Romanam, & omnes totius Italie, & Occidentalem regionum Provincias, loca, & civitates præfate B. Pontifici nostro Silvestro universalis Papæ concedimus, ubi concedit Italiam, & Occidentem, quod nemo unquam vel finxit, nec Carolus Magnus unquam restituit. Aliud est. Viris autem Reverendissimis Clericis, in diversis ordinibus, eidem S. Romana Ecclesia servientibus illud culmen singularitate, potentia, & præcellentia habere Sancimus, cujus amplissimum noster Senatus videtur gloria adornari idest Patriarior, atque consules efficit, quod

quod exitit semper inauditum. Aliud est Silvestrum præsidere, ex dono Constantini quatuor Patriarchatibus, & sedibus præcipuis, cùm Hierosolimitana esset subiecta Cæsareæ, & illud omnino incredibile. *Percentusque sumus ab eo, qui illi Dii essent Petrus, & Paulus*, cùm sub Melchiade Præcessore Silvestri, scriberet epistolas Melchiadi, de re Christiana peritissimus, & acta Donatistarum ea de re libros integros suggererent. Sunt & alia quamplura erronea. *Flavio Constantino Augusto quater, & Gallicano viris clarissimis Consulibus*, cùm Gallicanus fuerit sit Juliano, nec unquam Consules illi simul notentur. Est & stylus omnino barbarus, & octavi seculi Sarrapas, pragmaticam iussionem; excommunicationis Papæ non Principis. *Æternis condemnationibus subjaceat invidatus, & Sanctus Dei Principes Apostolorum Petrus, & Paulum sibi in presens, & futura vita sentiat contrarios*; sic illud Tres formæ & una potestas, etiam tuentibus edictum est difficile, sunt & multa ex Pauli Papæ epistolis desumpta. Et frustra citant Auctores tuentes, quippe distant multum ab eo tempore, & si valeret ea citatio, multa apocrypha forent legitima. Quis autem finixerit hoc edictum est anceps, Græcæ esse non potuit, cùm quarto loco Græcum Patriarcham, certè nunquam collocasset, non Balsamon cùm hoc edictum, ab Adriano, & Isidoro citetur. Fuit ergo Latinus aliquis, qui donarioni Caroli Magni, edictum hoc junxit Constantini, ut Carolum assimilaret Constantino.

Valeat ergo edictum & vigeat Donatio, quam Valla, Morinus, & alii impugnant, & Natalis Alexander integra dissertatione. Sic tamen intelligunt eum Macedo Defensores. *Quod attinet Dominium Romanæ urbis, obscurè videtur res esse, quoniam Constantinus aliquando, in eo post baptismum suis, sive dicitur in nostra, sive hæretici Baronii sententia. Fuit autem cum Imperio. Illo verò discedente Byzantium Præfetti urbem gubernabant. Mortuo Constantino, qui successerunt Imperatores Romæ Sedem Imperii habuerunt, quod existimo negari haud posse. Qui ergo possit urbem Romæ Donari Silvestro, & successoribus si ei minime præserunt? Hoc in re sic censio. Certum esse Constantinum donasse Romam Silvestro, & ceteris post eum futuris Pontificibus, atque idcirco cessasse urbe & Byzantium concessisse. Et mox. Quomodo autem Romæ Dominii Pontifices fuerint, id quidem probatum video esse difficile. Neque enim inficiari possum Imperatores Romæ plurimos, Sedem Imperii habuisse, eamque urbem per suos Præfectos administrasse, quemadmodum Historias eorum legenti compertum est. Verùm existimo Silvestrum, & non paucos sequentes Pontifices partim ex modestia noluisse, partim ob tumultus, & turbas, & invasiones tum Hæreticorum tum Barbarorum, non potuisse illo Principatu frui, contentos juris civilis, à Constantino sibi, & successoribus donato. Et mox*

evincit à simili per Innocentium tertium; sermone primo de S. Silvestro, renunciantem Diadema datum à Constantino, quod etiam memorat Petrus Damiani; adversus Advocatum Henrici quarti. *Verùm Beatus Silvester ornamenta, quæ Sacerdotali congruere judicabat officio, in proprios usus assumptis, coronam verò vel cetera, quæ magis ambitiosa, quàm mystica videbantur, omisit.*

Idem clariùs exponit Romæ Præfules, habuisse jus directum & Dominium sibi à Constantino Donatum & hoc semper retinuisse, relicto Imperatoribus utili Dominio, nec eo vel per modestiam, aut temporum injuriam uti unquam potuerit, aut voluerunt, aut impediti sunt hæresibus, & bellis, & Imperatores latè Romam armis suis defendere sunt conati, ut indicant Narsetis, & Belisarii victoriarum. Donec tandem Gregorius secundus hoc jus ususfructus ob hæresim, & schisma, quod Iconoclastia seceerat, eripuit, ideoque optimè conciliantur Historiarum, nec indigemus argumenta solvere Natalis, quod Imperatores Romam gubernarint.

Eas verò urbes donasse Constantinum maxime est verisimile in Principe, tam pio & erga Deum prodigo, ut extant in vicino Damasco exempla; ubi Ammianus Marcellinus Gentilis, splendorem & fastum Damasi carpit de schismate Ursicini scribens. *Se non mirari, si bonitates tanto studio contendunt pro Romano Pontificatu, cùm tanta sint ejus opes, & amplitudo*, ubi sub Damaso opes erant, & amplitudo. Et rursus magnificentiam carpit. *Eò veniant ut dicentur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis insidentes, circumspetti, vestiti, epulas evanentes profusus, ut eorum convivium regales superent mensas*, & hæc magnificentia à Constantino, certè orta est nec aliunde potuit emanare, opes verò ex oblationibus Matronarum, non ex Domini divitiis sunt cumulatae, & Pretextatus Vir consularis apud Hieronymum joco jaçtabat. *Facite me Romanæ urbis Episcopum, & protinus ero Christianus*, necpe ad tantam venerat excellentiam, eo tempore Episcopatus Romanus, ut vel eo motus Vir consularis, sibi eo solum titulo amplecteretur. Hæc verisimilia sunt, at Bernardus, & Gallus & Gallix amantissimus rem clarissimis verbis exponit, Romanum Pontificem allocutus. *In his successerunt Consuino*, ubi Petro successit in spiritualibus, in temporalibus successit Constantino, & quidem Gallus si verum foret, scripsisset Carolo Magro successerunt.

Id etiam evidens est non citari nisi duos tantum Principes, Carolum Magnum & Constantinum, quod passim agunt Pontifices & Reges, & de Carolo Magno Historici, asserunt urbes Ecclesiæ Romanæ restituisse, dehiit ergo Constantinus donasse. Hoc scribunt epistolis integris Pontifices, Pipinum, & Carolum enixè rogantes, ut urbes ab Aistulpho ereptas, armis suis Ecclesiæ restituerent, ita scribit Stephanus Pippino.

Dent-

*Denique amantissime, & à Deo inspirate vi-
tor, felix. & divina prudentia fortissime Rex,
qualiter B. Petrus Apostolorum Principi tua
devotionis affectu, quem pro ejus causa decerto
adhibuisti susceperis, ipsa cunctis liquidò
vota vestra testatur, scriptum quippe est. Vota
justorum placabilia. Et mox. Suscitavit te
nobis Christianissime Vitor Rex, diebus no-
visis fortissimè liberatorem. Et iterum Quia
propter eam magna fiducia, tanquam presen-
tialiter coram tuo maximo conspectu flexis ge-
nibus, petent pectore, & animo coram Deo vivo
deprecor, ut teneat firmitatem in hoc bono
opere, sicut certe consilium usque in finem
permanere, pro Sancte Dei Ecclesie perfecta
exaltatione, & ejus populi liberrimum & inte-
gram, & plenam justitiam eidem Dei Ec-
clesie tribuere dignerit, atque optimam, & ve-
locem suam in causa Fantaris tui B. Petri ad-
hibere jubeat, ne reliquis civitates, qua sub
nostris Domini ditione erant connexæ, atque
constitutæ fuerit, & territoria in integro ma-
tri sua spirituali S. Ecclesie restituere præci-
piatur, Et mox. Desiderius vir mitissimus
policentur esse restituetur B. Petri civitates
reliquas, ubi Aristulphum accusat, & laudat
Desiderium; & Longobardi ipsi promisse-
re, & jurarunt, earum urbium restitutionem.*

Validissima lex esset Zenonis, D. Con-
stantini C. de naturalibus Liberis. Divi
Constantini, qui veneranda Christianorum
fide Christianorum minuit Imperium, at
Bursatus, & alii cum Macedo ferentes, in
textum incidendum vitiatum, ubi pro muni-
vit legerunt minuit, sic Zoimus asserit
Constantinum ob mutatam Religionem, in-
visum Romam reliquisse, at non dicit do-
nasse Pontifici, & alii innumeri sunt recen-
tes. Verum quidem est antiquos Pontifices
citasse, at ut bene advertit D. Fontanus
nil intererat, utrum donasset Constantinus,
an alio iusto titulo habuissent, præcipue cum
Constantinus erga Ecclesiam, fuerit optimè
propensus, & plura donaverit altissima Ro-
mano Pontifici, veluti Curulem antiquis-
simam, qua urbatur Damascus, ex Zoimi
testimonio invictò, quippe Ethnici, & Chri-
stianorum Hostis. Sunt tamen antiqui Au-
ctores cum Hadriano, & Hincmarus, & Ivo,
Leo nonus adversus Michaelæm Acridanum,
& Bursatus adducit innumeris, & pro edi-
cto, & pro donatione Constantini, sic Photius
valde antiquus & alii, dignoscunt. Unum va-
lidum est, sub Clemente quinto offerente,
& Henrico septimo acceptante. (Ipse omnia,
& specialiter, & præcipue per claræ memo-
riæ Constantinum, Carolum, Honorium re-
cognovit, confirmavit, & ex certa scientia
innovavit,) in concessa primum à Constanzio,
sic vidimus adversus Græcos allatam,
sic Adrianus scripsit Constantino, & Irene,
sic Imperatoribus Occidentis, & falsa est
responsio Natalis fuisse patrimonii, cum lo-
quantur de multis civitatibus, falsum est
Papat Imperatores deceperit, quippe San-

cti erant Papæ, & difficilimum decipere
omnes Principes, sic Græci sunt Schif-
matici, sic Holtes Papæ, cum Wiclepho,
& multa Rabbiorum Testimonia refert Ma-
cedo.

Unus pro multis est Paulus Papa, episto-
lis integris & numerosis. In octava scribit
Principem Græcum in armis esse, & Raven-
næ Exarchatum, & Romam, velle sibi recu-
perare, ideoque contra Græcos petit auxi-
lium. In nona exponit cum Desiderio Ra-
vennæ se locuturum, & contra Græcos ad
defensionem se paraturum, Rursus purgat se
de objecto crimine, quasi dixisset Pippinum
non valere, afflictis Romanis auxilium fer-
re, & petit auxilium pro Ravennæ defensionem.
In alia narrat de Benevento. Iterum
auxilium petit adversus Longobardos, quod
Sanctæ Dei Ecclesie, justitias minimè resti-
tuerent. Rursus Pippino indicat sex Patri-
otio, cum tercentum navibus è Cp. Romam
venuros esse, & postea in Franciam ad Pip-
pinum profecturos; & queritur Desiderium
justitias S. Dei Ecclesie non implere, quas
coram Pippini Legatis promiserat. In alia
cum multis adjurationibus, petit contra
Longobardos auxilium. Iterum Pippini ur-
get promissionem, quam pro Ecclesie de-
fensione egerat, In aliis respondet duabus
Pippini epistolis, & iterum queritur de Lon-
gobardis, quod quasdam S. Petri justitias
reddiderint, quasdam non esse restitutas, ite-
rum invadere conentur; & prolixè accusat
in Longobardis, & crudelitatem, & fallacia-
m, & orat ne obsides dimittat. Denique
quatuor scribit epistolas ad Pippinum, Ca-
rolum, Carolomannum, & ad exercitum ut
opem ferant. Ex his constat fore clarior,
Pippinum ante Carolum Magnum, justitias
Ecclesie reddidisse, cum tunc epistolæ cum
respondis extant, quod & cernemus in Adria-
no erga Carolum, epistolas in magno nume-
ro multiplicasse.

Tunc accidit, narrat & urget Baronius,
quod & Græci omnes affirmant Histori-
ci, & idem Theophanes anno decimoquarto
Leonis, ipsum à Gregorio privatam, Italiam
debitis tributis, quod testantur Cedrenus &
alii, & Zonaras Komæ, ait Synodècè fa-
ctum; quod & Paulus Papa insinuat, velle
Imperatorem Græcum, Ravennam armis re-
cuperare; & Græci Principes petierunt, Si-
gbertus in Chronico, Otho Frisingensis in
Chronico, Sigonius de regno Italie, Ge-
nebrardus libro tertio, Albertus Stadenus, L. 3.
Gotfridus Viterbiensis in Chronico, Glicca
in annalibus, & quamplures alii ne uno ve-
tere discordante, & Centuriatores ipsi af-
firmant Papæ Hostes. Nec obstant epistolæ
Gregorii nil memorantes, quippe primò
moment, & ante fulmen tonitrua præmittunt,
quod & notant Historici, sic Theophanes
cum ad ultimum, sic Gregorius ait videna
incorrigibilem. Nec obstat Natalem vitupe-
rare, quippe laudatur à SS., & à cun-
ctis.

Remanent monita Papæ ut Principi, quæ & dedit Jetro Moyſi Pontifici. Meminerit Papa monente S. Bernardo, poteſtatem Pontificiam ipſi conceſſam, poteſtatem temporalem ipſi permiſſam, ideoque tantam gerat curam ſpiritualium, quantum ſpiritualia temporalibus præſtant. Meminerit ea bona non ſua, ſed S. Petro à Principibus donata, nec bona Petri diſſipet, ſed diſpenſet. Meminerit illud & experientiæ & Scripturæ. *Qui nimis emungit elicit ſanguinem*, & Paſtoris eſſe tondere non deſclubere. Meminerit Iſthmum Saavedræ ſymbolum, inter duo maria conſtitutum, quorum contentio eſt ipſi conſervatio, bella inter Filios tollat non ſoveat, Regis pacifici Vicarius, Meminerit Imperatorem Eccleſiæ Advocatum, Galliam Romanæ Eccleſiæ portum, & Hiſpaniam anchoram Papæ fluctuantis, & Petri navim fundantem. Meminerit Machabæorum ſanctiſſimos Duces ſimul & Pontifices, bella pro Deo, non pro Homine gerentes; aliena non rapiat, ſed ſua tueatur. Meminerit pulcherrimi elogii Samuelis. *Es renovavit Imperium*, & mox. *Et non accuſavit illam Homo*, in magnus Sacerdos, & magnus Princeps. Meminerit mare ditare terras, & duo eſſe Maria in ſua ditione; & nobiles horreant paupertatem non mercaturam, in pelagi portibus nobiliſſimam, nec Roma merces expectet, ſed tranſuehat. Denique refleſtat permutatas urbes magno Eccleſiæ detrimento, & cognatas familias ditata, & ſimul magno numero extinctas.

Non ſemper vis, ſubita vi eſt repellenda, ſed Papa ut Fabius verè Maximus, cunſtando reſtituat rem. Non minus curare debet Papa, urbes proprias, quàm Gregorius, olim ex Joanne Diacono patrimonia. *Qualiter ſanctus Gregorius per Procuratores Eccleſiaſticorum patrimoniis, velut Argus quidam luminoliſſimus per totius mundi latitudinem ſua Paſtoralis ſolicitudo oculis circumſpiceret*, non abs re forſitan duxerim perſtringendum, ibi verè centum oculi aperiendi, & melius urbes quàm patrimonia cuſtodienda, de quibus tamen Synodus quarta ſub Symmacho. *Non liceat Papa à præſenti die prædium vaſticum, quantumcumque fuerit magnitudinis vel exiguitatis, ſub perpetua alienatione, vel commiſſe ad cuiuslibet jura transferre*, ideoque à fortiore decretum, ne Papa amplius urbes alienet. Non minus reſonare debent decreta Petri, quàm leges Juſtiniani, ut primum provideat Theologos, mox Advocatos celeberrimos, & Præſuleſ juris peritiſſimos, qui aliis dent jura, non ab aliis mutentur, & deciſiones ſint admirationi non contemptui, colligat ex omni parte Sapientes etiam in Medicina, non praxi inſtruendos tantum, & ſit Papa non tantum generans per Evangelium, ſed & verus Patriæ Pater. Non minus horreat Turcas diſtantes, quàm horreat vicinos, quippe ſepè apparere, & quidem nimium vicini, & Eccleſia Romana aurum teneat,

ut in bellis Domini croget, ſicut glorioſiſſimè millies egit, & ſub modernis Innocentio, & Clemente, & Turcarum Hoſtes juvet, non minus quàm juvat eorum Apoſtolos, ad ipſorum converſionem deſtinatos; & ſimul ſit Papa, & Princeps fidelium; uno verbo exemplar habet Papa, in Machabæorum Ducibus, Principibus ſimul & Pontificibus, in utroque regimine celeberrimis.

P A R S II.

De Donatione Pippini, & Caroli Magni.

Aut ſides Hiſtoriis omnibus detrahenda, aut donatio hæc cognoscenda, quæ innumeros habet Hiſtoricos.

C A P U T I.

Aſſeritur Donatio Caroli, & Pippini.

Geminum belli genus experimor, ubi alii Donationem inſiciantur, contra quos ſcripſit Juſtus Fontanus, alii donationis juſtitiam, ut Legiſtæ aliiq., & Gagnonus, cauſam juſtorem deſiderat, cui tamen gratias agere juſtum eſt, cum cauſam fateatur æquam, & Papa faltem non ſit juus, cum Regibus innumeros maledicat, aſſerens initia regnorum, regulariter rapinas eſſe, & latrocinia. At deſenſore tali meliùs Reges carerent.

Incipiamus à factò jus in eo viſuri. Audiamus Albertum Stadenſem. *Heribertus, meliùs Aribertus, Rex Longobardorum multas urbes, & patrimonia Alpium Cocciarum, quæ quondam ad ius pertinebant Apoſtolicæ Sedis, ſed à Longobardis multo tempore fuerant ablata reſtituit*, ubi & patrimonia, & urbes reſtituit, olim ad Apoſtolicam Sedem ſpectantes, & hanc donationem aureis conſcriptam litteris, Romam direxit. *Luitprandus Rex Longobardorum Patrimonium Alpium Cocciarum, quas Heribertus Rex fecerat, & ille repetens admonitione P. Papæ Gregorii conſtruxit*; ubi vides duos Reges Longobardos, non donaſſe ſed Eccleſiam Romanæ, urbes ablatas reſtituiſſe. Rurſus. *Germanus Patriarcha propter impietatem Leonis, Epiſcopatum novæ Romæ deſeruit. Sed Gregorius Papa huic avathemaziavit, & Leone redurgito, totam Italiam ab ejus Imperio cedere fecit*. Et fruſtra aliqui hoc impugnant, cum cognoscant Imperatorem ipſum petiſſe à Carolo reſtutitionem, & ſi petiit reſtitui certè Papa abſtulerat.

Proſequitur Auſtor de Pippino, & Carolo. *Pippinus contra Agiſtulpum Regem Longobardorum procedit, & occurrente ſibi Rege, & monſter deſendente circa clauſura Clauſurum*

Al. 46.

L. 1. r. 54.

An 709.

715.

731.

737.

farum acerrimè est pugnam. Sed casis Longobardis Francorum Copia intraverunt. Aistulphus cum in Papiam se reciperet tandem à Pippino obfessus est, donec pro faciendâ iustitia Romane Ecclesie dedit obfides. Et rursus Pippinus quia Aistulphus promissum, & fidem datam frangeret, iterum intravit Italiam, & ad implenda, quæ promissis per obfisionem coegit. Nam redditam sibi Ravennam, & Pentapolim, & omnem Exarchatum ad Ravennam pertinentem S. Petro dedit, & in Gulliam rediit. Aistulphus autem dum fidem, & promissa denno frangere cogitaret, in vocatione de equo labitur, infirmatur, & moritur. Quo bello finito rogatus, & precibus Adriani Pontificis Romani, insolentiam Desiderii Longobardorum Regis ferre non valens, bellum contra Longobardos suscepit, copiosaque quas abduxerat dividens, unam partem cum Bernarâ Putruo suo super monte Bovis ire precepit, alteram partem ipse ducens per montem Cynisum Italiam intravit, nec prius desistit, quàm Desiderium Regem longa obfisione in Papiâ suisuram in dedicationem susciperet, & perpetuo exilio deportaret. Filium verò ejus Aldagisum, in quo spes stare videbatur, non solum regno, sed etiam Italia succedere compelleret, omnia Romanis ablata restitueret. Et Martinus Polonus in Chronico. Aistulphus Rex Longobardorum tributum exegit à Romanis, & Papa Stephanus auxilium Pippini nititur invocare. Anno Constantini duodecimo Pippino Lombardiam ingressus, Aistulphi exercitus à Francis vincitur. Et rursus. Hujus tempore Aistulphus Rex Longobardorum per quosdam pessimos nuncios Romanos indutus, Tusciam occupando, & valem Spoletanum usque Romam pervenit, Ecclesiam ubi Saulorum corpora quiescebant, & alia loca Sacra, igne, & ferro devastando, & de minusculisque Capite casum imponenda Papa Stephanus tantam Hominum, & Ecclesiarum afflictionem cernens, personaliter ixit in Franciam ad Pippinum. Et ut Aistulphum Regem reprimeret, secum in Italiam, & usque Romam perduxit. Tunc & in Patriam Remanorum, Pippinus est electus, & Aistulpho Rege Longobardorum manus forti oppresso, restituitur urbius S. Petri, Pippinus in Franciam est reversus. Et in Adriano. Quiaquid etiam Longobardi Romanis, à retroactis temporibus abstulerunt totum restituit, Et de Adriano ipso. Hujus precibus vocatus Carolus Magnus Pippini Filius, obfides Longobardos in Papiâ, ubi cepit Desiderium Regem, & uxorem ejus, quos captivos duxit in Franciam, & veniens Romam reddidit omnia, quæ Pater ejus Pippinus dederat, B. Petro, adiuncto quoque ei Duceam Spoletino, & Beccerentano, & ob hoc ipse Patrius Romanus effectus est. Succedit Eginhartus Scriptor vitæ Caroli. Pippinus si quidem Hailulphum paucorum dierum obfisione apud Ticinum compulsi, & obfides dare, & crepta Romanis oppida, atque castella restitueret, atque ut reddita non repererentur, Sacramento fidem dari.

Carolus verò post inchoatum à se bellum, non prius desistit, quàm Desiderium Regem, quous longa obfisione fatigaverat in dedicationem susciperet, & Filium ejus Aldagisum, in quous spes omnium inclinata videbatur, non solum regno, sed etiam Italia decedere compelleret, & omnia Romanis crepta restitueret. Et rursus. Pippinus Rex iocitante. atque suggerente prædilecto Romano Pontifice, propter crepta Romane Ecclesie per Regem Longobardorum dominia, Italiam manu valida ingreditur. Et de Pippino. Qui ante obfisionem non solvit, quàm firmitatis causa pro restitendis, quæ Romane Ecclesie ablata fuerant obfides quadraginta reciperet. Datis verò quadraginta obfidelibus, promissisque jurarando firmatis ipse quidem in regnum reversus est.

Resonat Chronica has historias, & illud Gosfridi Viterbienfis de Aistulpho. Rex in Papiam se contulit, ubi à Pippino obfessus, quadraginta obfides dare, atque insuper jurare compellitur, ne Romanam Ecclesiam amplius infestaret, ubi rem paucis describit; quod alii cumulatius implent. Scribit eximie Ado in Chronico. Aistulphus Longobardorum Rex, nimis perfidè testamento dono Prædecessorum ejus B. Petro collata percipit, atque facultates Romane Ecclesie Aistulphus suis dedit. Hæc urgente necessitate Stephanus Papa in Franciam, auxilium petiturus ad Pippinum venit. Carlomanus quoque Frater Pippini Regis consilio Aistulphi ut vulgatur, in eadem voluntate consentiente Abbate ejus, ut petitionem Stephanus Pontificis cassaret, & ipse in Franciam venit. Stephanus Pontifex unlo Pippino in Regem. Et mox. Pippinus Rex post untionem Apostolicam, in Italiam cum exercitu præparat, transfugumque pro civitatem V'ennam socius, Carolo Mannum Fratrem suum Monachum, ibi iuxta cum Regina Bertrada. Ibi Carolo Mannus ægratans obiit. Aistulphus undito Pippini Regis adventu, clausi prohibitis cum Longobardis, obviam Pippino pervenit. Sed Pippinus Rex vs insistenti bellando Italiam ingressus est, & remisso Pontifice per Futradum, abosque Ministras à Sedem suam, ibi Papiam, ubi Aistulphus se reduxerat, obfedit. At ille cernens se non posse excedere, promissit omnia B. Petro, & Ecclesie Romane, restituitur. Obfides igitur quadraginta simul cum iuramento dedit, sicque obfisione liberatus est. Rex verò Pippinus in Franciam rediit. Sed Aistulphus non perfidus omnia veniens est, ob quam causam Rex Pippinus Italiam iterum ingressus, Papiam obfedit. Aistulphus iterum Sacramenti, vi coactus firmavit se omnia redditurum. Insuper Pippinus Rex Ravennam, totamque Pentapolim, Sanctis Apostolis Petro, & Paulo tradidit. Reverso Rege Pippino Aistulphus dum veniens pergit, divino iudicio subita percussus interit. Et rursus. Legatus Romane Ecclesie Petrar, ab Adriano Pontifice ad gloriosum Regem Carolum venit postulant auxilium contra Desiderium Longobardorum Regem. Pius Rex Carolus usque Genavam ve-

nit, divisique ibi exercitus partem misit per Alpes Cottias, & per juga Gibennica, idest per montem quem Aetolis Censivam vocant, quae latera aperunt in agros Tauvinorum. Desiderius Rex tunc juxta Clusar, Longobardorum exercitum contempserat, sed impetum Francorum sustineri non valens Papiam ipse Desiderius refugit. Et pias Rex Carolus post Desiderium, per aperias clusar veniens, civitatem ipsam obsedit. Et iterum. Pias Rex Carolus Romanam abiit, indeque reversus Papiam cepit cum Rege Desiderio, uxorem, ac Filium ejus, thesaurumque illius sibi, suisque tulit, omnes Longobardos subegit, captis civitatibus, ac direxit universis Italiae; ubi Ado Gallus, & Viennensis, sem eximie narrat, ceteris Historicis omnino conformis. Hic adest Magnum Chronicum Belgicum. Iste quoque Papa, cum Roma obsideretur à Luitprando Rege Longobardorum, misit nuntio ad Carolum Martellum claves Confessionis S. Petri, & rem nostram fide tractat, & de Stephano ait. Itaque confirmato recipiendi civitates pacto Rex Pippinus Confessionium suum Fuldradam Abbatem Ecclesiae S. Dionysii, & continuo ipse Rex cum suis in Franciam feliciter rediit. Et iterum. Anno Aistulphi quarto, Pippinus Rex rogatu Stephani Papa decessit à Gallia, movent exercitum ingressus Italianam, Regem Aistulphum obsedit, qui vixit sedes inuit, & scripto confirmavit, quod B. Apostolo Petro, & Sancto Papa Stephano, omnia se praedia, quae contra jus & fas eriperat, & sibi retinebat restitutorum, nec amplius Ecclesiam turbaturum. Et mox. Pippino domum redeunte sedes rupit, & Romam tribus mensibus obsedit. Et postea. Anno Aistulphi sexto Pippinus Rex Italianam repetens, cum Papa inclusum obsedit, utrumque ad pacis factus repetendum compellit, & Sancto Petro quicquid sarrupit ac restituit, & Rocconam, cum aliis plurimis Italiae urbibus B. Petro restituit, ubi licet loquatur de praediis, civitates enumerat plures praeter Romam. Hic Rhegino in Chronico. Stephanus Papa eodem anno in Franciam venit, solatium, & adiutorium quaerens pro justitia S. Petri. Et postea. Pippinus hic per Apostolicam invitationem, Italianam ingressus est, justitiam Petri Apostoli quaerens, Hujusmodi Rex Longobardorum supradictam justitiam contradicens, Thymophylar, idest clausuras Longobardorum petiit, & obviam Pippino Regi, ut Franciam venit, & commissio praelio Domino auxiliante, & B. Petro intercedente Pippinus cum Francis victor exiit. Et post plures annos de Carolo narrat. rex pervenit ad byzondam in Theodosii villa, ubi cum adit missus Adriani Papa, nomine Petrus, invitans eum non cum Francis, ut pro Dei amore, seu pro justitia S. Petri acquirenda super Desiderium, & Longobardos veniret. Venit praefatus Legatus per mare usque in Massiliam, inde per terram usque ad Regem, & idcirco per mare venit, quia via clausa fuerat à Longobardis Romanis. Tunc Rex fideles constituit, utrum

petitionibus Apostolicis assensum praebent; omnibus hoc collaudantibus illas in partes profectus est. Genavam civitatem veniens Synodum tenuit, & ibi exercitum divisit in duas partes. Ipse cum una parte, per montem Cynisum pervexit, & misit Bernardam avunculum suum, reliqua parte per montem Jovis. Conjunxerunt autem se utroque exercitus ad clusar. Quod cum cognovisset Desiderius, Regi, & Francis enim armatis occurrit. Tunc Rex castra posuit ad eadem Clusar, & misit occulte unam partem de electis viris per Montana. Hoc senarius Desiderius statim Clusar reliquit, & quàm citius porrit Papiam ingressus est. Rex autem cum omnibus auxiliante obsedit, ibique in suis castris celebravit Natale Domini. Et rursus. Classis de Cp. missa primò Dalmatiam, deinde Venetias appulit. Cumque ibi byemasset pars ejus ad Cumaciam insulam venit, commissioque praelio contra praesidium, quod in ea positum erat, à civibus victi, atque fugati sunt. Dux autem qui classi praerat nomine Paulus, cum de pace inter Francos, & Graecos constituenda, quasi sibi hoc esset commissum, apud Pippinum Regem agere moliretur, Pevillano, & Beato Venetiarum Ducibus omnes conatus ejus impediuntibus, atque ipsi etiam insidias parantibus, cognita eorum fraude distetit; ubi Comacina insula stetit invicta, Venetiarum etiam Ducibus tuentibus.

Hic obruimus & numero, & mole testium, ubi Hermannus Contraetus. Pippinus Longobardos in Italia, cum exercitu petiit. Et de Carolo narrat. Carolus ad Adriam Papam invitatus Desiderium Regem in Papiam obsedit, ubi Marianus Scotus. Heribertus Rex Longobardorum restituit ea, quae ad jus Apostolicae Sedis pertinebant, huncque donationem auvixit literis Romam direxit. Et mox de Graeco Principe. Statuitque populus Romanus, ne haeretici Imperatoris nomen, aut tributum solitum reciperent, & de Pippino. Italianam intravit, & bellum contra Regem Longobardorum suscepit, quem paucorum dierum obsidione apud Ticinum compulsi, & obsides dare, & erepta Romanis oppida restituit, atque castella, & ut redita non repeterentur, Sacramento fident facere, & de Carolo. Et omnia à Longobardorum Regibus erepta tam Romanis, quàm Adriano Papa restituit, ubi Sigbertus Gemblacensis. Gregorius Papa quia Leonem Imperatorem incorrigibilem videt Romanam, & Italianam, & Hesperiam totam ab ejus jure desine facit; & de Stephano. Aistulpho Longobardorum Rege, contra Romanos adeo exardefcente, ut tributum exigeret ad vivis ejusque capite, Stephanus Papa ad expetendum Pippini Regis auxilium, cogit in Franciam venire. Et mox. Pippinus Rex Italianam aggreditur, exercitus Aistulphi, à Francis vincitur, Aistulphus pacem facere cum Romanis, ad nutum Francorum, compellitur. Et

L. 1.

An. 751.

An. 752.

An. 773.

Et rursus. *Aistulphus Rex rapti pacis sedere Romam obsides. Pippinus Rex Italiani repetens, cum Papia inclusum obsides, & inuicem ad factus pacis repetendum compellit, & S. Petro quocumque sui iuris erant restitui integrè fecit. Et idem de Carolo. Quidquid per multa tempora Longobardi Romanis abstulerunt, Carolus eis restituit, ubi Annales Fuldenfes enarrant. Pippinus verò Italiani ingressus Haistulphum Imperatorem, & Papia inclusum obsides, dicit, & rei S. Petri reddere Sacramento constringit. Et mox. Iterum Pippinus Italiani ingressus Haistulphum Papia inclusum obsides, Ravennam cum Pentapoli reddere compellit, & per Fortradum missum suum S. Petro Apostolo, & Stephano Papa Nicorio ejus tradit. Et iterum. Carolus ab Adriano Pontifice pro defensione rerum S. Petri inuicatus, cum exercitu ad Italiani venit. Et rursus de Pippino. Dominus Pippinus per auctoritatem Stephani Ravennati Pontificis depositus, ac deorsum Rege Hildico, qui à baptismo obno nomine vocatus, est Daniel ex Praefecto Polatii rex constitutus est, & cum exercitu Francorum, Italiani ingrediuntur, & receptis sedem S. Petri, recessus est ad sedem suam, ubi Historici & dicunt, & repetunt, ubi Chronicon Germanicum narrato adventu. Igitur coactus Aistulphus recipit se Papiam, ubi obsessum, & ad desperationem adductum, coegit dare quod rogatus obsides, ne anquam negotiis saceret Romano Pontifici, seu Ecclesie, & ut omnia ablata Ecclesie restitueret, & damnum quod ab illo acceptas Romana Ecclesia compensaret, & de secundo adventu narrat. Pontifex iterum ad Pippinum mittit rei indignitatem, & perfidiam indicant, & exagitant, Pippinus sustinenter venit, majore belli apparatu quàm prius. Caesar multis talis contemptum solum, quòs Pontifex alieno auxilio mereret, mittique statim exercitum in Italiani, praevocante Pippinum Caesaris exercitus. Cùm venit Pippinus petunt ab eo Legati nomine Caesaris, ut restituat, Caesari, quae bello acquisita Pontifici dederat, quorum jus ad Caesarem pertinet. Respondit Pippinus non suo nomine esse haec capta, neque sibi voluisse servare, quod tamen facillè potuisset, se nomine Ecclesie bella illa fecisse, neque se anquam mutaturum, quod non temerè fecerit. Hoc responso accepto discedit Caesaris Cp. Legatus. Pippinus secundò cogit Aistulphum, ad satisfactionem Pontifici, & restituat, quae ad Pontificem, & Ecclesiam spectabant, haec quae omnia sacre coegit, dum praesens in Italia suis adhuc, Pippinus, dareque coegit obsides quos voluit Pontifex. Et de Carolo quem Papa rogat. Sed dum haec per Legatos agit in Gallia mittit ad Desiderium Abbatem, cui in mandatis dedit, ut obsecraret Desiderium humilitate, ut à proposito desistat, urbes Ecclesie armis ereptas restituat, nempe in fallor. Faventiam, Ferrariam, Comacinum, Ravennam, Urbianam, Engubiam, Senogalliam, Blesam, Orvictum. Haec petiit Papa non quòs speraret aliquid à Desiderio, sed ut negligen-*

torem eum reddat, persuadentque sibi nullum aliud queri medium à Pontifice, & concludit. Quidquid Pippinus donorum, & privilegiorum contulerat, in Sedem Pontificum Romanorum ad omne Filium ejus Carolus, non modò ratum habet, sed multipliciter liberalissimè auget? ubi Chronicon Ecclesiae Amelensis, de Pipino (Longebardos devicit) ubi Martinus Polonus de Aistulpho. *Tuscaniam occupante, & Vallem Spoletanam. Tunc & in Patrium Romanorum Pippinus est electus, & Aistulpho Rege Longobardorum manu forti oppresso restituit urbibus S. Petri, Pippinus in Franciam est recessus, & in Adriano. Quidquid etiam Longobardi Romanis à retroactis temporibus abstulerant totum restituit. Et de Carolo. Veniens Romam reddidit omnia, quae Pater ejus Pippinus dederat, B. Petro, adjuncta quoque et Ducatu Spoletino, & Beneventano, & ob hoc ipse Porritus Romae est effectus. Et rursus. Qui veniens Romam confirmavit omnia, quae Pater ejus dederat B. Petro Apostolo, adjuncto etiam Ducatu Spoletini, & Beneventi, & ob rogatum Romanorum factus est Imperator, ubi Historici bis repetit Ducatum, & Giannoni urbem, ad eum est Historicus de suo, adjuncto Ducatu non adjuncto Ducatu. Ad eum sunt numerosi Historici, ex omnibus nationibus collecti, & suatum etatum pericissimi.*

Rursus in historiis Gallie de Beneventano Ducatu Hermannus. *Arigis nomine, armisque Caroli perterritus relicta Beneventano Salernum urbeni moritima, atque unitissimam confugit, solumque intum suum nam minorem Grimwaldum nomine, ad Carolum misit, qui se illius ditioni subjeceret. Illa Ducis dedito Christianissimo Regem aliquatenus mitigavit, non ita tamen, quin Beneventanum & possimam Ducatum partem ipsi ereptam Sedi Apostolica Domino doret. Receptis itaque ad fidei Sacramentum Beneventanum, & Arigis dedit obsidibus duodecim, cum Grimwaldo Filio Romam rediit postquam cum Pontifice Maximo celebratum, & mox narrat Beneventanos conatos jugum excutere. Qua de re certum fecit Carolum Magnum Hadrianus, ut eos misso exercitu in officio contineret, ubi vides Beneventum Papae Donatum, & Papam rogasse à Carolo auxilium.*

Etiam Poetae canunt vel nominati. (Graeci dissimulant, nec sua regna juvant.) *Nunc Desiderio Stephanus, dat Papa favorem, jurat & ille sibi non edere proxijs bacorem, quem super Italico Papa tenere saler, & ad Carolum Papa scribit. Ut sinit Ecclesie virtute suo inveniatur, atque Pippini commemorantur ibi. Obsides egregiam modò Rex cum Rege Papiam, & jubet, ut gladius Francorum subdita fiat. Reddat & Ecclesie quae male capta tenet. Et Anonymus antiquus, orate decore satis, ut descendere vellet Ecclesiam Petri summi qui eleviger ante, illi Caestis dare praemia maxima possit.*

Audiamus rursus Historicos numerosos, eo plus divites quo plus referas. Audiamus

Anastasium Bibliothecarium in Stephano scripto. Eadem Apostolo, & ejus Vicario San-
 flissimo Pape, atque omnibus ejus Sacerdotibus Pontificibus pervenire possidendas, atque
 disponendas tradidit, idest Ravennam, Ari-
 minum, Pisaurum, atque Fanum, Cesenam, Senogalliam, Aesinum, Forum Pompilium cum
 Castro Sufanili, Montem Feresetrum, Accerram, Montem Laccori, Terram Castelli, S. Marini,
 Bobium, Urbinum, Callinum, Luccolo, Fugubium, Com. e'um nec non Civitatem Nor-
 nicensem. Imò petente Imperatore, id aëlium
 frustra. At nequaquam firmissimum Chris-
 tianissimi, atque benignissimi Fidelis Dei,
 & amatoris B. Petri Apostoli Pippini Fran-
 corum Regis inclinare cor, &c. ut easdem ci-
 vitates à potestate B. Petri, & juve Ecclesia
 Romana, vel Pontificis Apostolicae Sedis quo-
 quomodo alienari, affirmans etiam sub juramento,
 quod per nullius hominis favorem se se
 certamini sepius dedisset, sed pro amore B. Pe-
 tri, & venia debitorum, assensit & hoc quod
 nulla ei ibi fieri copia suaderet, ut quod
 semel B. Petro obtulit, auferret, & hic asserit
 donationem complexani, Picenum, Flami-
 niam & Emiliam, ubi Parma sunt & Plac-
 entia. Audiamus Leonem Hostiensem. (Fecit
 incluctus Rex Pippinus cum Filiis suis
 concessionem B. Petro, ejusque Vicario de
 civitatibus Italiae, ac territoriis per designa-
 tos fines. A' Luni cum insula Corsica, in-
 de in Suranum, in Montem Bardonem,
 Veretam, Parmam, Rhegium, Mantuam,
 & Montem Silicis, simulque universum
 Exarchatum Ravennae, sicut antiquitus
 fuit, cum Provinciis Venetiarum, & Istriae,
 cunctumque Ducatum Spoletinum. & Bene-
 ventanum, ubi non urbem ut vult Gian-
 nonus, sed Beneventanum Ducatum dona-
 vit, & Anastasius non solum ea describit,
 sed longè amplius extendit, sic & Ciaconius
 non suis verbis, sed mutuans verba ex Si-
 gonio; Carolus Magnus addidit hæc. Cor-
 sicam, Sardiniam, Siciliam, Territorium Sa-
 binense, Ducatum Spoletanum, Tuscum-
 que Longobardorum, unà cum censu, qui
 quot annis pro his Ducatibus Regi Longo-
 bardorum solvebatur. Ea multa & penè om-
 nia enumerat. Stephanus sextus in epistola,
 qua orat à Gallia præsidium, ideoque optime
 sic re debere, nec falsitatem Sanctus scrip-
 sisset, nec Desiderius id in justè se possidere as-
 firmasset, & saltem Stephanum mendaciam
 arguisset, & Ado in Chronico. *Insuper Pip-
 pinus Rex Ravennam, totamque Pentopolim,
 Apostolis Petro, & Paulo tradidit, eadem
 scribit Auctor vitæ Stephani, & vitæ Pip-
 pini.*

Extra dubii aëliem rem ponunt Imperato-
 res, qui privilegium hoc firmant, sic Lu-
 dovicus Pius in conventu Aquigrani, sic
 Leo Hostiensis libro primo de Ludovico. *Hic
 patrum constitutionis, & confirmacionis fecit,
 B. Petro Apostolo, ejusque Vicario Domino
 Paschali, parentes nos Pippinum & Carolum
 imitantes, manusque sue, ac Filiorum suorum*

*subscriptione corroborant, decem Episcopos,
 octo Abbates, & Comites quindecim, Biblio-
 thecarium, Mansionarium, & Ostiarium unum
 subscribere fecit, & per Legatum S. Romana
 Ecclesie Theodorum Nomenclatorem Domino
 Paschali Papa transmisit.* Rem evidenter de-
 monstrant, Romanorum Pontificum episto-
 larum, ut Stephani primi à Reginone recitata,
 & in Conciliis Galliarum, & tomo Generalium
 Synodorum inclusa, qua contra Aistulphum
 movet Pippinum, sic Zachariae epistola pri-
 ma, qua movet de Beneventanis, sic Pauli
 primi gratia agentis; at solæ sufficienti
 Adriani numerosis. Extat illius in septi-
 ma Synodo, data Constantino & Irene.
*Sicut Filius, & Spiritualis Compater noster
 D. Carolus Rex Francorum, & Longobardo-
 rum, & Patrius Romanorum nostris obtem-
 perans moris, atque adimplens in omnibus
 voluntates omnes Hesperia, Occiduaque par-
 tis, barbaras nationes sub suis proferens pe-
 dibus omnipotentium illarum damnans, &
 suo subjiciens regno adunavit, unde per sua
 laboriosa certamina eidem Dei Apostoli Ec-
 clesie, ob nimium amorem plura dona perpetuo
 obtulit possidendas tam provincias, quàm civita-
 tes, seu castra, & cætera territoria, imò &
 patrimonia, & mox. Eidem Apostolo resis-
 tit, ut hæc scribebat Adrianus Græcicæ, &
 ita certus ac se vivere de rebus, quas possi-
 debat, de Carolo quem viderat præsentem,
 & extat epistola ad Carolum, adversus Ra-
 vennatem Episcopum, ut nempe Ravennam
 reddat Romano Pontifici, nec velut sibi
 donatum retineat, quæ etiam epistola ponitur
 in Codice Carolino, adeò citantur & episto-
 larum istarum ab Auctoribus, ut certè ubique
 sint omnino. Et Adrianus numerosas episto-
 las scribit, de hac una tantùm materia,
 quæ librum integrum componeret, & scri-
 bit Regibus, & Æcumenicis Conciliis, & ad-
 junctiã Pauli epistolis numerosis rem non
 tantùm certam, sed & omnibus evidentem
 demonstrant.*

CAPUT II.

Expediuntur rationes in contrarium.

Veh illis inquit Propheta, qui dicunt
 bonum malum, ubi laudatissima Do-
 natio accusatur; & iniqua à quibusdam tra-
 ductur; at laudatissimi Principes sunt do-
 nantes, Carolus Magnus, & Sanctus, Lu-
 dovicus pius, & pii alii firmarunt, Sanctissi-
 mi extiterunt Papæ acceptantes, Stephanus,
 Adrianus, & Leo, Sanctissimi qui persevera-
 rarunt in ea, Sanctissimi qui approbarunt
 Anselmus, Ivo, Bernardus, id falsi sunt
 Reges se agere, ob salutem & criminum in-
 dulgenciam, & Deus ipse ex Historicis, mi-
 raculis confirmavit, in victoriis Pippini, &
 Caroli Magni, denique nec Jacobus Rex
 audeat reprehendere; quod pessimè agunt Cæ-
 tholici aliqui, & Aistulphum non restitutum
 divino judicio est punitus.

Aliqui

Aliqui velut Sceptici de omnibus dubitantes, in dubium vocant, eo quod Adrianus, utatur ficta donatione Constantini, vel dubia, at quamplurimi Pontifices, cum non citant, sed certissimis motivis innuntantur, & Gregorius Septimus ardentissimus.

L. 173 De ordinatione veteri Ecclesiarum, & de terris vel censu, que Constantinus Imperator, vel Carolus, S. Petro dederunt, ubi uni saltem certo conficit, sicut & Adrianus de re certissima scribens.

Rursus alii clamant injustam, quod abrepta sint urbes ab Imperatore, eas legitimè possidentis, at abrepta sunt ob hæresim, & rationem ineluctabilem fert Pippinus, quod Ecclesiæ Romanæ donaret, & quidem iustissimo titulo, cum iure belli vel ipse, potest licitè possidere, at retinere non posse, cum nomine Ecclesiæ possideret, nec injuriam S. Petro vellet inferre. Adeo iustè donare poterat, quod iure belli suum erat. Iterum referunt alii eas urbes, ab aliis Principibus possessas, at hoc evinceret nec ultimis penè temporibus, Papam temporali dominio usum, cum fuerint urbes ob aliis possessæ, quas Julius secundus Ecclesiæ restituit, & evinceret Aistulphum Dominum, eo quod terras illas possideret, cum tamen malè raptas iudicaret omnes. Rursus Moderni Hostes scribentes, pro Parma, & Placentia ut ajunt à Romano Papa usurpatis, fictas dicunt Imperatorum donationes, at si fictæ sunt oportuit decipi totum Orbem, omnes Historicos & populos, oportuit vel sensua omnes falli, cum Papæ viderent, & urbes caperent, cum Imperatores ipsis tenendas largirentur, at Enningius Harnissæus de subjectione, & exemptione Cleri, quamvis J. C. Lutheranus ait. Constat Paschali à Ludovico concessam Romanam civitatem cum Dueatu suo, & viculis omnibus & territoriis, ita vis cogit veritatis, & evidentiâ qua fatetur constat. Et hic constat maxima evidentiâ, dum vel oculis invidis constat, nos optimam dominii nascere Originem, cum tamen à nullo exigatur iustè, ut Originem alti Dominii exquirat, præsertim ubi immemorabilis est præscriptio; & isti nituntur fundamento isti ruinoso, Imperatorem Dominum esse totius Orbis, ut neque Catholici, nec Hæretici admittant, & nemo ex aliis nationibus, & innumeri ex ipsa natione Germana; Adeo & ab exteris, & à suis deservunt.

Extat volumen integrum Muratoris, ubi vult Carolum sibi retinuisse Imperium, & ad posteros suos testamento remisisse, at Justus Fontaninus ita edocetè confutavit, ut nihil amplius ipsi reposuerit; at nil est contrarium magis veritati, ubi Imperatores donarunt, & quidem plures, & alii Donationem firmarunt, at nunquam auditum est, apud aliquem, donationem esse rei retentionem, ubi Pippinus expressè fatetur, se posse retinere & velle, se agere nomine Ecclesiæ non suo, se largiri ob criminum indulgentiam,

se restituere à Longobardis malè ereptum, ubi Historici docent S. Petrum, donasse victorias Pippino, & castigasse morte Aistulphum, eo quod res Papæ rapuerit, & urbes, ubi Pippinus certè donans, non erat Imperator, nec vel ab uno dicatur Dominus Romæ, ubi Auctor ille probans pro Comacino, probaret de omnibus prorsus civitatibus, titulo eodem Successionis, quod nec ipse contra evidentiâ intandit; ubi Historici rotundis verbis, *Papæ, atque omnibus ejus Successoribus Pontificibus perenniter possidentas, atque disponendas tradidit*, an possidere, & disponere non indicant Dominium? ubi Historici clamant jus Petri, & Papæ, ubi sæpè nominatur iustitia S. Petri, ubi Carolus Donationem auxit, & pro defensione S. Petri pugnavit, non ergo sibi retinuit vel ante possessa à Pontificibus, nec pro acquisitione novi domini; ubi Leo tertius in epistola ad Angibertum Abbatem, concedere se ait, eo gratias. *In presentia gloriosissimi, atque excellentissimi Filii nostri Caroli, quem Auctore Deo in defensionem, & proventum Sanctæ universalis Ecclesiæ in Angulsum hodie Sacramus*, & extat apud Sigonium, & Bernardum juramentum, extractum ex ordine Romano vetustissimo, cujus meminit Alcuinus Caroli Domestici, ubi extat & Caroli testamentum. *Es hac divisio tali modo fiat, ut ab ingressu Italie per Angulsum civitatem, accipias Carolus Eboresiam, Vercellas, Papiam &c. Usque ad terminos S. Petri, ubi erat Parma, & Placentia, & testamentum Carolinum; etiam à Melchiorre Goldasto, Papæ ejusque jurisdictionis hoste in constitutionibus Imperialibus promulgatur, ubi etiam Germani Doctores concordant, ut Pusterdorffus de Origine Imperii Germanici. Imperium autem illud Romanum in Carolum, & Ottonem collocant, quod nihil aliud quàm advocatiam, sive protectionem Sedis Romane notare videtur successio temporis Regno Germanorum nomen suum adscribit, ubi & Natalis Alexander, Papæ parum æquus seculo nono. In hoc Ecclesiam tenendi officio maximè posita est Imperatoris dignitas, cui supra ceteros Principes Christianos, honoris primatus adnexus est, ubi vides dominium totius Italicæ, longè minus totius orbis constitutum, ut vel contra Germanos D. C. imò, & totius orbis aliqui scribunt. Uno verbo consulant omnes Donationes, post Carolum sæpè firmatas, & videbunt auctas non diminutas, ideoque usurpationes aliquas titulo Imperatoris factas, necesse est dicere Protectoris, & Advocati nomine præsentis.*

Mabil. tom. 2. pag. 349.

Apud Duches. tom. 3. pag. 307.

Tom. 1. pag. 145.

Ab. 14.

Extat impugnatione hujus Domini, apud Nisanum de Religione Caroli Magni, quem Nicolaus Scathen S. J. & in hoc & in aliis egregiè confutavit, ubi Papæ & Papatus defensionem, non patitur in perfidum Hostem mutari. Vult ergo Hostis iste impugnator, & temporalis & spiritalis Domini, hanc Donationem, à solo Anastasio Bibliothecano Roma-

Romanæ Ecclesiæ mancipio nominari, at præter Anastasium innumeros retulimus; & varios referre possemus. Referre possemus Joannem Octavum, decreto apud Holsternium recensito. *Item Apostolica Auctoritate præcipimus, & sancimus, ut modo, & deinceps, nullus cujuslibet generis vel ordinis Homo, monasteria, certica, massus, & Salas, sive per Ravennam, & Pentapolim, & Æmiliam, quàm per Tuscaniam, & omne territorium S. Petri constitutas antea sit, ubi & patrimonium S. Petri memorat, & res constitutas per Ravennam, Pentapolim, Æmiliam. Referre possemus constitutionem Lotharii.*

An 834. *Constitutimus ut omnes, qui sub speciali defensione Domini Apostolici, seu nostra fuerint suscepti in perpetua inviolabiliter utantur defensione.* Et ibi ponit prænam mortis. *Num & hoc decernimus ut Domino Apostolico in omnibus jussa serventur obedientia, seu Ducibus & Judicibus suis, vel justitiam faciendam.* Et iterum. *Volumus etiam ut missi constituantur à Domino Apostolico, & à nobis, qui annuatim nobis renuntiant, qualiter singuli Duces, & Judices justitiam populo faciant, & quomodo nostra consuetudo servetur;* ubi videt Lotharii constitutionem, Duces & Papæ Judices referre, & de Lothario non solum Anastasius, sed Brovuerius in annalibus memorat. Referre possumus Othonis privilegium, cujus autographum in Castello S. Angeli, extat, cum subscriptionibus integrum, & Sirmordus integrum promulgavit, & refert Volaterranus in Geographia, Baronius in suis annalibus, Leo Ostiensis commemorat, Auctor Chronici Reichenbogensis, Sigonius libro septimo in Othone Magno, & alii plures, non unus tamen Anastasius. Referre possumus Originem à Pipino, de quo Leo Ostiensis in Cassinensi Historia. *Eam donationem maxime propriam, & Filiorum plurimumque Judicum, & Optimatum subscriptione roboravit, demum idem Rex uide cum Romano Pontifice in Italiam veniens Ravennam & alias viginti civitates eidem Aistulpho memorato sublatas Apostolica Sedi restituit, ubi & Rex & Filii, & Optimates, & Abbates quamplurimi subscribere. Referre possemus epistolam Hadriani, ad Constantinum ipsum & Irenem, de Caroli Magni Donationibus, & erat res parum his Principibus grata, & loquebatur de re omnino recenti. Plura alia referre possemus, at Nifanus, & Coningius ultrò concedunt, Pippinum restituisse eas urbes Pontifici, at deceptum ea ratione, quod Constantinus donaverit, & edicto Constantini deceptus, at Papæ non sola ea donatione sunt contenti, unde Gregorius sextimus in formula juramenti, quam præscripsit Henrico quarto ait. *De ordinatione verò Ecclesiarum, & de terris vel censu, quæ Constantinus Imperator, vel Carolus Sancto Petro donarunt, ubi & unum & alterum conjungit, nec utitur conjunctiva particula, sed disjungit unum certum significans, at Pippinus, & Csrolus in donatione, nullam Cor-**

stantiniani edicti, vel minimè egere mentionem, & sæpè commemorant S. Petrum, cui se donare urbes profiterentur; & Deus ipse miraculis, tantum dolum non firmasset, Græci Principes detestarentur, & Principes numerosi, & Sancti, donationem revocassent, non stabilissent; sicut egit Carolus Magnus Sanctissimus, Ludovicus verè pius, ut ultra caput Ego Ludovicus, narrat Leo Ostiensis libro primo, Volaterranus libro tertio Geographiæ, Sigonius libro quarto de re-
63. Diss. C. 18.
gno Italiæ. Sic Vido ex iisdem, sic Otho, & alii.

Illud movit Laurentium Vallam, ad negandum jus donationis, & ipsius enormitas, & prodigijsa prodigalitas, at Homini in profanis versato, occurrere poterant quæ Artaxerxes, Alexander, Pompejus, & Cæsar, Antonius, & Cleopatra, vel Regibus, vel Ducibus, & privatis, maxima donarint Hominijs. Certè Augustus, ut vel observat Baronius, multas donavit Senatui Provincias, quas Dio fuscè enumerat, & Carolus Magnus vel restituit, vel ereptas ab hæresim à Principibus Orientis, pissima liberalitate donavit, quod & pissimi Principes affirmarunt, se retinere posse jure belli, idèque & longè melius posse S. Petro, & successoribus elargiri, quod & alii Catholici Principes effecere, uno verbo à quo cuncta accepimus, multa possumus largè donare. Et hos Reges, & Mathildem, multa donantem commendat Sigonius. *Non solum egregie pietate, ac Religione omnium sui, & Superiorum seculorum mulierum, præstantissima Matildis; & Leo Ostiensis Pipinum exaltat. Fecit inclutus Rex Pippinus, cum Filiis suis concessione B. Petro, ejusque Vicario de civitatibus Italiæ, ac Territorijs per designatos fines. À Lanis cum Insula Corsica, inde in Saronum in Montem Bardoneum, Veracetam, Parniani, Rbergium, Mastuanum, & Montem Silicis, simulque universum Exarchatum Ravennam, sicut antiquitus fuit, cum Provinciis Venetiarum, & Istrie consimilique Ducatum Spoletanum, ac Beneventanum; quæ Jatus numerant in Stephano tertio Anastasio, & in Aistulpho Sigonius libro tertio; ubi inclutus est Rex Pippinus eas donans; extat & Othonis juramentum, quo promittit redditurum se Papæ. Quidquid de terra S. Petri ad suam potestatem venerit; adeo juratur de re justa & licita. Et Carolus verè Magnus, & Ludovicus Pius in suis testamentis confirmant, & passim justitia vocantur Sancti Petri.*

Vellent aliqui exemplis Donationis Caroli Magni, at erat in mille Auctoribus, & satis est confirmatio illius Donationis, à Ludovico Pio præfacta, quæ extat apud Gratianum, & de ea Natalis Alexander seculo nono in Ludovico. *Donationes Apostolicæ Sedis, at aut & Patre factas confirmavit, antiquæ urbe, ac Ducatu Romano, nec non Insulis Corsica, & Sardinia, ut ex diplomate Donationis potest ad Paschalem, Papam transf-*
niff

L. 1. 28.

L. 1. 67.

An. 753.

L. 9. 13.

L. 53.

An. 1104.

Dif. 1.

missis anno 817. Et alibi testem docuit Eginhardum in vita Caroli. Nec ille toto Regis sui tempore quidquam duxit antiquius, quam ut urbi Roma, sua opera, suoque labore veteri polleret auctoritate. Et in testamento constat piissimi Regis. Super omnia jubemus, ut ipsi tres Fratres curam, & Defensionem Ecclesie S. Petri simul suscipiant, sicut quondam ab avo nostro Carolo, & Beate memoria genitore Pippino Rege, & à nobis postea suscepta est, ut eam cum Dei adjutorio ab Hostibus defendere nitantur, & justitiam suam quantum ad ipsos pertinet, & ratio postulerit habere faciant, ubi jubet ut ab Hostibus defendant. Sic Ludovicus Pius cum regni sui portiones Pippino, Ludovico, & Carolo Filiis suis attribuit, eandem Ecclesiam Romanam defensionem imperavit. Super omnia jubemus, atque precipimus, ut ipsi tres Fratres curam, & defensionem Ecclesie S. Petri simul suscipiant, sicut quondam à Proavito nostro Carolo, & avo nostro Pippino, & Beate memoria genitore nostro Carolo Imperatore, & à nobis postea suscepta est, ut eam cum Dei adjutorio ab Hostibus defendere nitantur, & ratio postulerit habere fecimus. Iterum Ludovicus Pius, ut

An. 35.

Astronomus in ejus vita testatur. Missi Legatos ad Lotharium, quem ante octo annos Italiam praefecerat. Moneus ut meior estes, quia quando ei regnum Italiae donavit, etiam curam S. Romanae Ecclesie simul commisit, quam ab Adversariis, defendendam susceperat. Id Lotharius Angustus effecit, moneus, ut Papae Romani obedirent, & diversa edidit capitularia, inter quae nonum his verbis concipitur. Novissimum precipimus, & moneamus, ut omnis haec sicut Dei gratiam, & nostram habere desiderat. ita praestes in omnibus obedientiam, atque reverentiam Romano Pontifici. Ita tot Reges, & Imperatores publicis instrumentis testantur, quo nil authenticum magis in Laico Principatu, quod & successores ipsorum effecere; & Ludovicus Pius in conventu Aquilgranenſi confirmat, adeo Laici, & Praesules id commendarunt, & quod plus est scribit Sigonius in Henrico.

L. 3. r. 8.

(Privilegia civitatibus, Ecclesiisque renovare aggressus, in primis beneficiis, & jura, à Pippino, Carolo, Ottone Patre, ac Filio Ecclesiae Romanae quondam concessa, praescriptis mille partem suorum.) Etiam Papa pacem fecit cum Graecis, & hoc narrant Theophanes in Oriente, & Chronicum Reif-

pergenſe in Occidente. In Basilica S. Petri eundem pacti seu foederis libellum, à Leone Papa susceperunt, unde Imperator Constantinus Porphyrogenitus, scribens decimo saeculo in thematibus. (Roma regium deposuit Principatum, & propriam administrationem, ac jurisdictionem obtinuit, eique proprie, ac legitime dominatur, qui suo tempore Papa est,) ubi affirmant vel in re sibi noxia schismatici, quod negant cum Giannone Catholici, & plura egerunt Papae, cum Imperatores sua jura praeenderent, scribentes saepe Francorum Regibus, imò & Urbes Venetiarum Ducum, unde cognovere Veneti, cognovere Galli, cognovit Oriens, cognovit Occidens, noverunt & hostes ipsi, apud Theophanem, & Anastasium & alios, jurantes se Civitates restituros, & lapides ipsi clamant, cum apud Papyrium Massonium, extet fragmentum cujusdam Lapidis; ubi leguntur haec verba. Pippinus pius Primus amplificanda Ecclesia viam aperuit, & exar-

L. 2. the. 10.

L. 2.

ebant Ravennam cum amplissimis. Innumeri citari adhuc possent, & Historici, & Doctores, Ivo, S. Anselmus, S. Bernardus. Hincmarus Rheimensis, Lambertus Schnarnahurgensis, Theganus de Ludovico Pio, S. Anselmus, Probus Æmilii, Regino, & alii qui libros impleverunt; nec negare poterunt Haeretici, etiam Domini temporaria Hostes, nec Wicleph in Concilio Constantiensi, affirmans Constantinum ditasse Ecclesiam, sed male egisse, at innumeri sunt Sancti panegiristae. Haec pauca paucorum dixisse sufficiat, cum extent integri libri, P. Joannis Morini liber Gallicè scriptus, Historia de la Deulivranz de l'Eglise Chrétienne par l'Empereur Constantin, extat & Vita Comitissae Mathildis de qua Sigonius libro decimo. Non saltem egregia Pietate, ac Religione omnium sui, & superiorum seculorum melioribus praestantissima Mandibiles, extant & libri integri de Comaelo, qui tamen non sunt utiles, ob Principum Nostrorum justitiam, & pietatem. Extat Maceda de Donatione Constantini. Extant duo tomi integri D. Justii Fontanini, alter de Donatione Caroli Magni, seu Defensione Domini Pontificis, Alter de Dominio temporali in Ducatu Parmae, & Placentiae, contra quem scripsit Germanus quidam, ejus suppresso nomine, sed vice detraheodi praetium ejus auxilium.

An. 773. 774 P. 2. 82. 16. P. 4 6. 35.

An. 114.

LIBER QUARTUS

De Potestate Papæ circa ea, quæ sunt juris naturalis, Divini, & humani.

Immensa foret hæc seges, ex ea aliqua non modica colligemus.

PARS PRIMA.

De Potestate Papæ in jus Naturale, Divinum, & humanum.

EX quinque divisionibus distinguitur; Alia est lex æterna, qua ex Augustino de libero arbitrio, justum est omnia esse Ordinatifima, estque ratio Divinæ Sapientiæ, motuum omnium directiva, juxta propriam rei naturam, ubi libera liberè movet, necessaria necessariò, & ab extrinseco, ut dirigitur à Jaculante sagitta, quod sapientissimè Sapiens exposuit - *Sicut divisiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini.* Alia naturalis est de qua infra, alia divina à Deo liberè promulgante, qualis est vetus, & novum testamentum, alia humana ab Homine.

Prov.
31.

CAPUT I.

De potestate Papæ circa jus naturale, & Divinum.

Uicissima est necessitas illa, qua Deus malus esse non potest, & Omnipotens necessariè legi subjicitur. Eam necessitatem commendat Apostolus *In quo abundantius volens Deus ostendere sollicitationis bæredibus, immobilitatem consilii sui, interposuit jurjurandum, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum fortissimum salutem haberemus, ubi sunt dux res in Deo immobiles, & impossibile est*

Heb. 6.

mentiri Deum. Et alibi *negare se ipsum non potest*, & Joannes hausit è sinu Christi rationem. *Quoniam omne mendacium ex veritate non est.* Novit Deus se summam Veracitatem, ideòque mentiri non potest, novit se ipsum summum bonum, ideòque necessariò amandum, & odium ipsius necessariò malum. Novit se summam Majestatem, ideòque necessariò colendum, quod & Paganos Tertullianus edocuit; Venerem, & Martem irridentes, & in theatris Vineulis irretitos.

2. Tim. 2.

1. Jo. 3.

Et hoc videntibus, & plaudentibus vobis. Novit se Deus summam Sanctitatem, ideòque necessariò scelera prohibet, nec Dii esse possunt adulter Juppiter, fur Mercurius, fada Venus, nec possunt esse religiosa delicta.

Illud ergo est jus naturale, quod natura l. 1. f. omnia animalia docuit, juxta instinctum in Brutis, juxta rationem in Hominibus, ut

conservare se ipsum, declinare nocitura, vim vi repellere, educare prolem. Idem est jus gentium ex Isidoro, quod ex instinctu natura gentes sibi quæque constituunt. Ex hoc jure introducuntur bella, sedium occupatio, captivitas, Legatorum non violandorum Religio, & Digestus de Lexibus deciditur. Ex hoc jure gentium introducuntur bella, dispersæ gentes, regna condita, dominia distincta, agris termini imposti, ædificia collocata omnes penè obligationes instituta. Vides ergo Religionem naturalem, quod & Apostolus scribit Romanis. *Invisibilia enim ipsius à L. 1. creatura mundi, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus Divinitas, ita ut sint inexcusabiles, quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, ubi Deum naturaliter notum glorificare omnes Homines debuerant, quod & integro libro Tertullianus, de testimonio animæ*

Dist. 1.
c. jus.

C. 1.

animæ convinceit, ubi anima naturaliter edo-
ctâ, absque ullo Homini Magisterio, Deum
invocat, Deum laudat, Deum precatur, per
Deum jurat. Hoc docet & Cicero in qua-
estioneibus Tufcanis. *Nulla est gens tam ef-
fera, nemo Hominum tam immanis, ejus
mentem non imberis Deorum opinio.* Vides
bellum jus esse naturæ, quippe necessarium
ut pax habeatur, & Deus ipse persuasit; Sic
naturalis est Pietas, erga Parentes, & pa-
triam, à quibus nascimur, & cui nascimur,
sic contractus penè omnes, quos natura, &
necessitas invenire, exceptis, quatuor civili-
bus, stipulatione, Emphyteusi, literarum obli-
gatione, & sponfalia largitate; denique
naturalis est obligatio ad pœnam, ultrò di-
stante natura, supplicium pœnam esse deli-
cti.

Hoc jus nec Deus potest dispensare, lon-
gè minus potest Paps, qui tantùm distat à
Deo, quantum à Creatore ipsius opus, nec
homo Deo major esse valet, & si solus Deus
liberè tollit, quæ tantum liberè ponit, lex
necessaria fortius hominem ligabit. Hæc ipsa
Deus non potest, & Patres cum Ambrasio
de Symbolo docent. *Quid non potest omni-
potens, nec fallere, nec falli,* quippe essentia
rerum mutari nequeunt, & blasphemia,
odium Dei, & mendacium, sunt ex natura
sua peccatum. Nec obstat Veteres aliquos
docuisse Deum, cum Jacob in mendacio dis-
pensasse, quippe mutavit in eo materiam
reddendo de minore Majorem. *Major ser-
viet minori,* neque obstant Scholastici aliqui
docentes, Sanctum esse quidquid Deus vult,
quippe ita posset Deus negare se ipsum, pos-
set non stare promissis, posset esse perjurus,
& modò ea sententia est propositio, ab Ale-
xandro Septimo damnata. Volunt quidem
Scottica Deum, dispensare posse in præcep-
tis, quæ proximum solum respiciant, at
non minus Deus necessariò est verax, quàm
sit necessariò Dominus, & reram omnium &
corporum, ideoque lex hæc necessaria est
non libera. Nec dispensavit, cum Abraham,
Sampson, aut Appollonia in homicidio, nec
eum Osea in fornicatione, nec eum Israeli-
tis in furto; sed mutavit tantùm materiam,
cum dispensatio sit actus jurisdictionis,
non ipsa mutatio materiæ, cum possit infi-
rior, vel in furto, ipsam mutare materiam,
si de invito fiat volens, in amici, vel alii fur-
to, ità nec Abraham, nec Sampson, nec
Appollonia fuere homicidæ, cum se occide-
runt suggerente Domino, nec Hebræi fures,
cum Dominium, translerit in ipsos primus
Dominus, nec Osea est fornicator, eum do-
minium corporum Deus ei dedit, quamvis
Augustinus, Hieronymus, & alii credant,
Oseam desponsasse olim fornicariam, quæ
desit talis esse cum nupsit.

Videntur aliqua causæ nostræ contraria,
ut servitus, ubi quisque nascitur liber, at
jus naturale dicitur, hominem melius servari
quàm Occidi, servi etenim à servando di-
cuntur, è contra tabellarius publicus, servus

dicitur à serviendo, sic Deus ipse servos ap-
probat, & in veteri, & in nova lege, in ve-
teri servi gentium sunt perpetui. *Servus, &* Lib. 25.
*ancilla suis vobis de nationibus, qua in circui-
tus vestro sunt, & in nova Petrus epistola prima.*
*Servi subditi essate in omni timore Do-
minis; non tantum bonis, sed etiam discitis,* 1. Pet. 2.
*hæc est enim gratia, si propter Dei conscientiam
sustinetis quos, tristitias patiens injuste, &
Paulus à Petro invitatus; in epistola prima
ad Corinthios. Unusquisque in ea vocatione,* C. 7.
*quæ vocatus est permoneat, servos vocatus est,
non sit sibi cura, denique Sanctissimi habue-
re servos, ut Abraham, & alii Patriarchæ.
Videtur obitare causæ nostræ etiam divisio
dominiorum, ubi naturale illud est jus, quod-
cumque calcaverit pestus tuum erit, at
ubi omnia sunt Domini, nullus est fundi
Dominus; metere omnia volunt, nemo fere-
re, & natura dicitur curam alicui committen-
dam. Videtur obitare præscriptio, ubi quia
aliena dicitur jactura, at jus naturale dicitur,
dominia rerum certa statuenda, finem litibus
imponendum commune bonum prævalere
privato, & Dominorum negligentiam pun-
niendam, & jura ex causâ transferre Domi-
nium. Nec vera est aliquorum sententia, id
in foro tantùm externo valere, quippe Sici-
liz Episcopis scribit Gelasius. *Illud anathê-
matum placuit, ut si facultates Ecclesie, nec non &* Ep. 10.
*dioceses, quæ ab aliquibus possidentur Episco-
pis, jure sibi vendicant, quod triennalis lex
conclusit, quia & Filiorum nostrorum Princi-
pum ita emanavit auctoritas, ut ultra triginti
annos nulli liceat pro eo appellare, quod legem
tempus exclusit. Et Ecclesia in decretis,
& decretalibus, eam semper legem firmavit,
imò hanc à Sanctis Patribus derivat. Nec
obest introductam præscriptionem. Saltem
propter vitandam miserrimam segnitiam, nam
immediatè subditur, & longi temporis erro-
rem, & confusionem, & introductam ob cer-
titudinem dominiorum evincit ibi glossa ex
digestis, & Institutis, quod à aliis legibus
firmare poterat. An autem finita præscrip-
tione possit possideri, quod fecit alienum,
negare videntur Augustinus, & Raymundus,
quorum primus de fide, & operibus scribit.
*In jure prædiorum tamdiu quisque, bona fidei
possessor restitutum creditur, quamdiu se posside-
re ignorat alienum.* C. 7.
Cum verò seiverit, nec
ab aliena possessione recesserit, tunc male fi-
dei perhibetur; & Raymundus de præscri-
bente docet. *Consulerem ei ut restitueret, saltem
propter ambiguum duplicitaris, si nollet
acquiescere non auderemus illi dare securita-
tem, quod sit in statu salvandorum,* quippe
rectè ait Augustinus alienum, nempe ante
legitimam præscriptionem post ipsam verò
est Dominus. *Hoc certe alienum non est, quod
jure possidetur, cum jus ex causâ det Domi-
nium, & lex ipsa, quod Auctore Prætoris sit
legitimum deedit, & justum, Raymundus
solum dubitat, at certi sunt Thomas Ange-
licus, articulo vigesimo quarto. Dicendum
est, quod si quis prescribit bona fide possidendo,* L. 11.**

non tenetur ad restitutionem, etiamsi sciat alienum fuisse postscriptorem, sic alii docent etiam Theologorum Magistri, & propter quietem publicam, & utilitatem, privatorum iuribus derogatur, & bona in alium quam Dominum transferuntur.

Denique obstat videtur occisio, quam impugnat, Augustinus de libero arbitrio. *Quomodo possunt arbitrari carere ipsos libidine, qui pro suis rebus diliguntur, quas amittere possunt invidi, ut si non possunt, quid opus est pro his usque ad homicidium necem progredi.* Et alibi ait de Divina Providentia. *Quomodo enim apud eam, erant ipsi peccato liberi, qui pro suis rebus, quos contemni oportet, humana cade polluti sunt.* Neque videtur bene solvere Ginettus, Augustinum eadem damnare, ob difficultatem modi servandi, nec alii Augustinum dicentes, solam velle intendi defensionem, quippe ex concupiscentia deducit Augustinus, & ex libidine servandi vitam, non ab ullo excessu, aut defensione. Clarissima tamen est, Augustini doctrina, non ex concupiscentia, aut vitæ amore, adversarii eadem perpetranda, bene charitate jubente, & permitte, ut nos plusquam proximum diligamus, & ut docet Augustinus, proximum infra nos, nec charitas concupiscentia est, aut libido, & charitas ordinata hæc acquirit. Nec obstat occisorem anima periclitari, pro qua perdenda est vita nostra, quippe in proximi necessitate tenemus, non in voluntario defectu, ubi voluntas est non necessitas, & se subtrahere potest, dum vult. Hoc ergo manifestum est in Exodo. *Si perfodians invenitur fuerit fur, & percussus mortuus fuerit, non est illi homicidium imputandum. Si autem orator sol super eum reus erit.* Idem de naturali docet lex civilis. *Nam vim vi repellere, leges omnes permittunt, & dicit esse in ore populi.* Idem habet Cæcero pro Milone. *Insidiatori verò & latroni, quæ potest offerri in iusto lex. Quid Comitatus nostri quid gladius volunt, quos habere certè non liceret. Est enim hæc lex non scripta, sed nota lex, quam non discimus, accipimus, haurimus, verùm ex natura ipsa demonstramus, expressimus, ut quum non datur sed factis, non instituitur, sed imbutis sumus.* Et mox. *Silent enim leges inter arma, nec se expectari jubent, cum ei qui expectare velit, ante iniusta pœnu luendo sit, quàm iusta repetendo, ubi & dicit, & probat, in oratione omnium præstantissima.* Idem docet Alexander tertius, capite si verò de sententia excommunicationis. *Vim vi repellere leges, omniaque jura permittunt, si ergo omnia jura etiam naturale, & hoc ait lex Canonica, quæ peccatum non fovet, sed prohibet.* Idem dicitur paritas de furto, quod in extrema necessitate non est furtum, ita neque in extrema necessitate non est homicidium meretur illud nomen. Denique Augustinus ipse id evincit, & in speculo Exodum citante, & in questionibus super eundem librum. *Si autem perfodians invenitur fuerit fur, &*

percussus mortuus fuerit, non est illi homicidium. Si autem orator sol super eum reus erit, & morte morietur, Ergo reus est, & morte morietur. Intelligitur ergo tunc non pertinere ad homicidium, si fur nocturnus occiditur. Si autem diurnus perire, hoc est quod ait, si orator super eum sol. Poterat quippe discerni, quod ad furandum, non ad Occidendum venisset; Ubi evidenter loquitur cum Scriptura Augustinus, & cum eo textu ipsum videtur de Noris. Si ergo in dubio furti, & tuus licitum est furem interficere, Scriptura cum Interpretibus testante, quânto fortius licebit certum Occisorem. Reliqui Patres à Benedictina Patribus, & apud alios adducti, loquuntur de injuriis non inferendis, ideoque extra rem feruntur, sicut & Augustinus ad Publicolam, loquitur de Homicidio, qui antevertit, & leges quas excusat Augustinus, Occidentis intentionem non intuentur. Homo enim videt in facie, & Deus videt, vel in corde.

Ex his clarè constat Papam, obligari etiam pactis, *nil enim tam congruum rationi, quàm velle servari ea, quæ inter nos placuerunt, & Deus ipse pactis obligatur.* Si tamen pacta sunt à privato, Communitas ipsa non tenetur, cui pacta Privatorum præjudicare non possunt. Similiter jura naturalia sunt invariabilia, ut decidunt capite finali de consuetudine, & Institutis de jure naturali gentium &c., & de ipsa Cæcero tertio de Republica. *Huic legi nec derogari fas est, nec abrogari aliquid ex hac licet, nec toto abrogari potest. Nec verò aut per Senatuum, aut per populum solum hac lege possimus, nec erit alia lex Romæ, alia Athenis, alia nunc, alia post, sed in omnes gentes, omnino tempore una lex, & sempiterna erit immutabilis.* Nec levitius inter Christianos mutata est, sed mitior effecta, ex placidiori servitute, & iusta beneficentia. Nec uram, aut libellum repudiij, admisit Deus in Hebræis, sed transfudit in eos Dominium. Nec idolatria, aut furtum licitum, sed prævalente prava consuetudine, furtum permittent gentes, quod ex legibus ipsis puniebant, & Deus plures fatebantur; sed ad sanam mentem reducti, dicebant. *Tum Pater omnipotens, Ment agitas molem.*

A jura naturali ad positivum descendimus, & post veterem novam legem excutimus. Et certum est cerimonialia præcepta, & mortua esse, & mortifera, nempe mortus, & mortem ferentia, & hæresim istam ab Apostolo, nostro Evangelium vocatam, & alterum à nostro Evangelium, & in Concilio Apostolico jugum dicitur, quod nec Patres, nec Filii portare potuerit; ita olim baptizati, à Synagoga expellebantur, ut Christiani, & Baptizati pellebantur ab Ecclesiis veluti Judæi Circumcisij, & sic nec Christiani erant, nec Judæi. Ad eò verò sunt mortifera hæc cerimonialia, ut Æthiopum Regi se circumciderit, veluti Davidis successori, nec legalia ullo pacto approbant, Sacra Rituum

Con-

L. 1. 5

C. 22.

I. sicut
aut cur
viter ff
a. l. d.
quil.

Ep 154.

L. 1. ff
pall.

C. 3.

Gal. 1.

Ab. 15.

Congregatio responderit, neque eo titulo circumfionem lieere. Nec obstat lex de purificatione post partum, qua oppositum profus evineit, eum purificatione illa dicatur rursus, & omnium arbitrio permiffa. Nec rursus obest prohibitio, & sanguinia, & suffocati, etiam Tertulliani tempore, quippe ea servabatur non ut lex vetus, sed ut novum Apostolorum praeceptum. Judicialia praecepta libera sunt, & mortua sunt non mortifera, moralia semper durant lege, potius naturali distante, quam lege ipsa veteri. Et de judicialibus, D. Thomas in quod-

libetia. *Cetera, quae pertinent ad determinationem judiciorum, vel determinationem Divini cultus, liberaliter permiffi Christus, qui est nova legis lator Praelatis Ecclesiae, & Principibus populi Christiani determinandi. Unde omnes hujusmodi determinationes pertinet, ad jus humanum, in qua Papa potest dispensare. In solis vero bit, quae sunt de lege natura, & in articulis fidei, & Sacramenti novae legis dispensare non potest.* Non tamen potest dicere malam, quamvis imperfectam, Lex quidem Sancta, imò damnat ut haereticos id asserentes, & Graeci olim festivum Sabbathum iussere, ut exemplo bonam legem demonstrarent. Potest quidem arguere a figura ad figuratum, cum dicit Christus. *Non veni solvere legem, sed adimplere, & potest quis a minori ad minus arguere, ut passim agunt Patres innumeri, per imperfectionem tamen rejicitur. Reprobatio quidem sit precedentis mandati propter infirmitatem, & urget Bernardus, veniente sole discedit aurora, veniente fructu flos cadit &c.*

Ineipimus in lege nova à Sacramentis, quae ut jam vidimus ex Concilio Tridentino mutare solum potest Ecclesia Salvo usorum substantia, quam Theologi dicunt materiam, & formam, ideoque potest Papa dare baptismum, in aqua non naturali, qualis est aqua è floribus extracta, & contra aliquos aqua rosacea, nec ministrare potest in Saliva, lotio, cerevisia contra Lutherum, in jure plures Spiritus fugente, nec Eucharistiam conficere in pane non triticeo, nec in hordeo, nec contra aliquos in filigine, nec in laganis, nec in pasta, nec in aceto, aut vino ex pomis citreis expresso, bene ex uva sicca, quo utuntur Orientales, & Romae vidimus verum vinum; nec in vino nimum aqua mixto. Nec habet Papa potestatem excellentiae qua sine materia, & forma valeat Sacramenta ministrare, ideoque uti debet & forma, & eundem retinere sensum, ut baptizetur servus Christi, quod passivum idem est atque activum, & approbat in decreto Eugenii, imò & sensum tenere debet Theologicum, ideoque non valet baptismus, collatus in nomine SS. Trinitatis, cum expressè non invocentur Personae, nec in nomine Genitoris, Geniti, & Spiriti, cum relationes vel nullam dicant perfectionem, vel multam diversam ab absoluta, multoque minus in nomine Paternitatis, Filiationis, & Spiratio-

nis passivae ubi nihil Deitatis exprimitur, nec in nomine Christi, ut diximus, nec nomine Sanctae Crucis, ut quondam dubitavit Bernardus. Nec potest Papa omittere actionem ipsam Ministri, quamvis Graeci Ministrum omittant, ne dicatur. *Ego sum Pauli, ego sum Cepha, & hanc propositionem Alexander octava proscriptit. Valuit aliquando baptismus, sub hac forma collatus. In nomine Patris, &c. praetermissis illis ego te baptizo.* Nec potest Papa supplere intentionem, aut Ministrum ei Sacramento necessarium, qualis est in Confirmatione, & ordine Episcopos, in Eucharistia, & poenitentia, & extrema unctioe Sacerdos, in matrimonio Vir, & mulier. Nec potest Sacramenta instituire, cum gratis Dei rei sensibili alligari non possit ab Homine, & si docente Augustino ea potuit. Potuit autem Dominus Jhesus si vellet, dare potestatem alicui Servo, ut daret baptismum suum, tanquam vice sua, & transferre à se baptizandi potestatem, & constituere in aliquo servo suo, & tantam vim dare baptismum, transito in servum quantum vim habet baptismus datus à Domino, at omnia Christus immediate instituit, nam extrema unctio de qua Doctores aliqui dubitaverunt à Concilio Tridentino definitur. *Instituta est autem sacra haec unctio à Christo Domino nostra tanquam Sacramentum, apud Marcum quidem insinatum, per Jacobum autem Apostolum, ac Domini Fratrem Fidelibus commendatum, & materia, & Sacramentorum formae, vel in Scriptura sunt vel in traditione.* Nec potest Papa ut volunt Juvenio, Cabasutius, Morinua conditionem apponere irritantem, qua Sacramentum redderet invalidum, velut in matrimonio duos testes, & tertium Paroehum adjunxit, & in poenitentia Praelati approbationem, & poenitentia judicium est, necessario jurisdictionem includens, & Matrimonium contractus est necessario Principibus subiectus, & si Papa conditionem adde- re potest, poterit agere istud, ut excommunicatus valide non conferret, quod Theologis omnibus est contrarium, & ratio ipsa convincit, cum par in parem non habet imperium, & Papa in ordine est aequalis Praefulis. Nec potest Papa Seriam intentionem supplere, quippe inter damnatos a Leone decimo. Lutheri articulos unus est. *Si Sacerdos non serio, sed joco absolvetur, si tamen poenitens credat se absolutum veriffime est absolutus, qui & in Synodo Tridentina damnatur, & Alexander octava eam thesim damnavit. Valet baptismus à Ministro, qui*

Pr 17.
Tr 17. 5.
in 79.

Pr 18.
omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit non intendo quod facit Ecclesia. Non potest Papa reddere invalidum, haereticorum aut Gentilium baptismum, nisi Trinitatem fileant, ut Paulianistae, vel errorem expriment in forma, ita Stephanus primus scribebat Cypriso *servetis quod tradidimus est, sic & alia Sacramenta excepta poenitentia.* Nec potest Papa uti in forma terminis dif-

trahentibus veluti hoc est corpus meum, quod pro vobis non tradetur, sicut non baptizat validè Arianus, in nomine Spiritus Sancti minoris, quamvis sit completus baptismus, Spiritus S. nomine pronuntiatio, cùm phrasia aliud corpus conelamat. Non potest uti materia dubia, nisi in casu extremæ necessitatis, ut pœnitentiæ, & baptismi, ut docuit Augustinus de adulterinis conjugis, nec in valosæ Sacramenti opinione probabili, ut definit Innocentius undecimus. Non potest indignis conferre Sacramenta alias projiceret Margaritas ante porcos, nec denegare peccatori occulto, non occultè petenti, cùm habeat jus ad famam, nec in statu peccati Levit. 21 gravis ministrare, *Sancti erunt Deo suo, Domini incensum enim & panes Dei sui offerant; & à fortiori in lege nova non polluent nomen eius.*

Hic mendacia congerit Kœmnicus, Innocentium tertium characterem invenisse, nec illum Patrem ullum memorasse, cùm Scriptura ipsum memoret. *Qui natus est Deus, & signavit nos.* Et rursus. *In quo & credentes signati estis.* Est & Tertullianus antiquissimus, quia hæreticorum Ordinationes vetat inconsistentes. *Ordinationes eorum leves, inconstantes.* Et mox. *Itaque ab hac bodie Episcopus erat alius.* Constat autem in quædam hæc sint Ecclesia, est & Basilius antiquus, qui exemplo militum nos vocat signatos, & subdit. (An ignoras, quem ædmodum signatas domos in Ægypto exterminator, præterit, in non signatis verò primogenita perimit.) Unus satis est Augustinus multis in locis, ubi asserit validum baptismum datum ab hæreticis, habentem Dominicum characterem, & rursus de Schismaticis. *Plus habet juris quod in eis Dominicus character agnoscitur, & plus ibi habet, quam sunt Donatistæ quare ergo me non baptizas, ut ab illis à peccatis reponit. Quia non socio injuriam characteris Imperatoris, sic contra epistolam Parmeniani, dicit & de baptismo, & de ordine, & libro secundo contra literas Petilianæ, idem dicit, de Sacramento Chriftianis, ubi & characterem signat, & tris Sacramenta, & ex eo evincit enim iterari non possint.*

Nec obstat Spalatenfis argumentum, nec professionem monasticam iterari posse, cùm non sit Sacramentum, nec obstat aliquid reordinatum, id enim factum ridiculè ex Gregorio, *Illud autem quod dicitur, utri, qui ordinatus est iterum ordinetur valdè ridiculum est.* Primus Sacramentorum est baptismus, qui ex capite retulerunt de consecratione; valet datus in nomine Patris, & Filias, & Spiritus Sanctus, cùm nesciret baptizans Grammaticam, & facillius varietur sensus, in principio quàm in fine, in nomine Matris quod variat. Validus etiam est datus ob sanitate corporis, sicut & in extrema unctione, & gratia, & salus optatur. *Jacob. 5 Orationis fidei salvabit infirmum, & allevabit eum Dominus.* Validus est baptismus datus Judæi adultæ, qui metu mortis baptizatur,

at illicitus à Synodo Toletana vetitus. An autem licitè baptizentur, ipsorum filii parentibus invititis, Scoticis affirmant, alii negant, negativa longè est communior. Hæc est Ecclesiæ Romanæ praxis, quæ est Mater, & Magistra cæterarum, quod & decidit Rota Romana, & oculi nostri convincunt; Hic est mos universalis Ecclesiæ, cujus consuetudo regula est fidelium, hoc est jus naturæ statuentis, voluntatem Filii in Patre, hæc non separat natos à Parentibus, ut facta esset, ne ad præsidium redirent, hæc fidem exofam non reddit, hæc non agit ea violentia, ut nati memores ament Judæos, & adulti oderint Catholicos, hæc Patrum non lædit potestatem, & libertatem Parentum erga Filios. Frustra verò illud apponitur. *Sanctus docente omnes gentes baptizaverunt eos.* *Matt. 28* quippe fides est libera, libertate propria in adultis, libertate Parentum in Filiis. Frustra congemnatur Patrem, patria potestatem abuti, ea que privati, sicut cum natum occidit, quippe Princeps pœnit delicta, ad jus naturæ tantum spectantis, ut constat in Judæis adultis, & Ecclesiæ nil potest contra Infideles. *Quid enim mihi de his qui facti sunt judicare.* Frustra festur exemplum S. Viti, infans Patre baptizatus, quippe de Matre silentur, & loco Matris est nutrix, & in favorem fieri unus factus est Pater. Frustra ferunt mox moriturum, invito Patre baptizandum, quamvis patria potestas non cesset, quippe potius subtrahit moram quàm baptizans. Frustra alibi alendos cupit Scotos, quippe Ecclesiæ nulli parcat sumptui, ut distantissimos baptizati Sineses, non relictura sine baptismum præsentis; Si licitum crederet baptismum & non potius præjudiciale Religionis, unde eum Rota Romana prohibet, & Julius tertius teste Pignatello baptizanti, pœnam impositus suspensionis, & mille ducatorum multam, nec Mathathias circumcidit nisi Judæos, & infantes hominum subactorum armis. Et in hoc sequimus Angelicum, *ejusque Auctoritatem, & ratione;* Non potest baptizari nondum nati, ex Augustino, *renasci non potest nondum natus,* bene infantes nati. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. non potest intrare in Regnum Dei.* *Ep. 57. Sc. m. 16 de Ap.* ubi notat Ambrosius non excipi infantem & milles probat Augustinus, & solvit illud docete baptizantes, docet ut ad aliena verba sanentur, qui ad factum alienum vulnerant, & jam de confirmatione, ejusque extraordinario Ministri simplicis Sacerdote deferimus.

Non minora de pœnitentiâ deciduntur, Deciditur Papam ipsum, aliquando ad confessionem teneri, cùm sit Chrifti Domini præceptum, & alios à fortiori ratione utentes, ut Tridentina Synodus definit, & ratio ipsa persuadet, cùm Chriftus jufferit, & peccata retineret, quæ non præcepta confessione à Sacerdotibus retineri non possunt. Deciditur Papam alteri Sacerdoti, auctoritatem largiri posse, sicut Rex alteri tribuit potestatem.

L. 1. c. 25.
An 1679
Matt. 7.

Levit. 21

a Cor. 1.

De præf. c. 4.

Hom. 13.

Ep. 13.

L. 1. c. 13.

L. 2. ep. 82.

Jacob. 5

Matt. 28

1 Cor. 5.

Tom. 6.
cent. 192
1. Mark.

Ep. 57.
Sc. m. 16
de Ap.

tatem, ut Regis causas valeat judicare. Deciditur Papam posse delicta omnia remittere, cum sub Zephyrino mœchos remisisset, & sub Cornelio etiam idololatrias. Deciditur Papam imperare non posse, ut Confessor confessionem revelet, cum secretum sit juris Divini, & naturalis, nisi confessio fuerit proditio, ut Cardinalis mortem Papæ urgentis, vel cujusdam captulam restituentis, plenam pulvere nitrato, & bombis. Deciditur Papam dispensare non posse, in confessionis integritate, ex Tridentino jure Divino necessaria, ideoque Papa audire non potest reservata, & alteri committere absolvendum penitentem, nec excusat maxima occupatio, cum possit alteri delegare ut absolvat, sicut damnatur ab Alexandro septimo thesis. *Li- cet Sacramentaliter absolvere dimidiatè tantum confessum, ratione magni concursus penitentium, qualis v. g. potest contingere in die magna alicujus festivitatis, aut indulgentiæ.* Deciditur non posse absolvere confuctudinarios, ore non factò penitentes, *Penitenti habenti consuetudinem, peccanti contra legem Dei naturæ, aut Ecclesiæ, esse emendationis spes nulla appareat, nec est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, & proponere emendationem,* cum non sit propositum verum, sicut nec in occasione proxima. Deciditur Papam absolvere non posse, ignorantem prima fidei mysteria. *Ab- solutionis capax est homo, quantumvis labores ignorantia mysteriorum fidei, & etiamsi per negligentiam etiam culpabilem, nesciat mysterium SS. Trinitatis, Incarnationis D. N. J. C. & mox in alia propositione prescribitur, Sufficit illa mysteria semel credidisse, potest tamen absolvi si doceat.* Deciditur non posse audiri confessiones perepistolam factas, ut Clemens octavus definitivè. *SS. Dominus noster hanc propositionem, scilicet licere per literas, seu internummum Confessorio absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere, ad minus uti falsam, temerariam & scandalosam damnavit, ac prohibuit, & rectè cum potest iterum peccare, & in peccato gravi existens absolvi.* Deciditur nondum baptizatum absolvi Sacramentaliter non posse, cum Papa in ipsum jurisdictionem non habeat, & si olim baptizandi consuebantur, id erat consilium, ut notat eximius Suarez, nec poterat Sacramentalis esse confessio, cum janua Sacramentorum sit baptizatus. Deciditur Papam dispensare non posse, ut quis sine confessione communicet, si gravi peccato inquinetur, quod ex Paulo Tridentina, Synodus deducit.

1. Cor. 11 *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat.* Deciditur solum Sacerdotem, Ministrum esse penitentis, ut constat ex Evangelio. *Quodcumque solveris super terram, & quodcumque solveritis super terram, nec obstat sub Cypriano factam Diacono quippe loquitur de publica non de privata, & coram Laico non est Sacramentalis, & melius omittitur, quam fiat.* Deciditur &

Papam, & alios in puncto mortis ad penitentiam obligari, nullo etenim tempore est magis necessaria, nec aliqua spes est naufragio, nisi tabulæ isti innitatur. Deciditur dispensare posse, & debere, ut quilibet Sacerdos in puncto mortis etiam hæreticus, & excommunicatus absolvat, quod est longè probabilius contra Caspuchicum, cū Ecclesiæ sit pia mater, & detur hic favor pro Catholicis, nec Synodus Tridentina obstat, quippe innumeri in ea præsentis, hanc sententiam, ut certam teneant, secluso hæresis periculo, Deciditur Papam dispensare non posse, ut quis juri Divino satisficiat, per confessionem sacrilegam ex Alexandro septimo. *Qui Pr. 15. facit confessionem voluntariè nullam satisfacit præcepto Ecclesiæ, cum non sit illa quam Deus præcipit, sic nec Ecclesiæ potest acceptare.* Denique non potest dispensare cum penitente, ut sileat circumstantias speciem mutantis alioquin non foret integra confessio, cum in furore de re sacra siletet sacrilegium.

Pauca sunt de Eucharistia, de qua jam vidimus, Papam dispensare non posse, ut Sacerdos unam tantum consecret speciem, bene dare utramque etiam laicis, ut mos olim erat, & data est Bohemis, sic & infantibus à quibus utramque tollere potest. Nec obstat illud. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis non habebitis vitam in vobis,* quippe vita sine nativitate non est, sine cibo aliquando vivitur, & ante Eucharistiam datur vita in baptismo, ante nativitatem vita non datur, nec hostis est Augustinus, volens infantibus esse necessariam quippe à discipulo Fulgentio exponitur, & rursus se ipsum exponit. *Tunc corporis, & sanguinis Domini participem fieri, quando in baptismo membrum corporis efficitur, & latè loquitur de manducatione, quæ tollit Originale peccatum, & sic libris integris de baptismo. Non potest Papa in aqua sola sacrificium Eucharistiæ offerre, cum ex Epiphania sit hæresis Aquariorum. Non potest panis Eucharistiæ esse farina sola, nec aqua sola, scribente eximio Cypriano. Neque corpus Domini potest esse farina sola, nec aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit, & cooptatum, & panis unius compage solidatum, & præponendus esse Cyprianus Cajetano cujus sententia opposita, vera potest esse, sed non in praxi. Non potest Papa se dispensare à communione, & nec in puncto mortis, cum sit juris Divini, nec pervenire possimus ad montem Dei, cum Elia, nisi hoc pane muniti. Non potest Papa licitè, maximam copiam panis consecrare, bene validè, cum antiquo tempore, integri populi communicarentur. Non potest dispensare ut Sacerdos, absque justa causa nunquam sacrificet, cum dictum sit Sacerdotibus cunctis. Hoc facite in meam commemorationem, & Sacerdos offerre debeat pro peccatis. Non potest Papa in probationem, Eucharistiam alteri porrigere, cum sit vera Eucharistia, & si Gregorius septimus, Sanctus id egit; extraordinarium erat Spiritu suggerente.*

Ep. 23.

Ep. ad Cef.

Matt. 16

Non

Pr. 59.

Pr. 60.

Pr. 64.

1. Cor. 11

Matt. 16
U. 18.

& non potest, uti pane cum lacte formato, cum id non sit panis simpliciter, sed cum addito, & ea dicuntur bellaria. Non potest dispensare, Confessionem ante Eucharistiam, ubi sit culpa gravis, & copia Confessarii, cum Tridentium & Patres eam velint.

Ad magnum matrimonii Sacramentum descendimus, ubi Papa compellit, ad sponsalia servanda, capite ex litteræ de sponsalibus, ubi arrha poni possunt non pœne, quamvis nullum inveniat Engel discrimen, eo titulo, quod pœna culpam includat, ubi Papa dispensare non potest in matrimonio consumato, cum sit signum conjunctionis, & Christi, & Ecclesiam indissolubile, ubi dispensare non potest in impedimentis, jure divino dirimentibus matrimonium, qualia sunt error substantiæ, dolus circa causam finalem, circa conditionem appositam matrimonio, in violentia, & ligamine, in sanguinitate primi gradus, cum D. Augustinus de civitate doceat, matrimonium inter Fratrem, & sororem, in solo mundi exordio valuisse, ubi dispensari non potest Polygamia, cum Christus reduxerit matrimonium ad primum in Adamo constitutum,

Gen. 3. *hæc nunc os ex ossibus meis. Relinquet homo Patrem suum, & matrem suam, & adhaerebit uxori suæ, & in arca oculo animæ salvæ factæ sunt, quatuor viri cum totidem uxoribus, & Christus ipse mandat. Qui dimittit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam machari, ubi dimitti uxor prohibetur, & libellus ipse repudiij, duritia vocatur Judæorum. Quod Deus conjunxit homo non separet, ubi per professionem solemnem, tollitur matrimonium ratum, ut in S. Thecla monuit Epiphanius, sicut & per vota simplicia Societatis Jesu, & ex Papæ dispensatione, ut ex D. Antonio Eugenius quartus, & sæpè Clemens XI., sub quo datum est Papam id posse, ubi Papa non dissolvit matrimonium ratum, etiam per matrimonium consumatum, nisi ratum prius ex causa dissolvatur. Potest & divortium permittere, ut constat titulo de divortijs, nec obstat textus Matthæi quinto, nisi ab causam fornicationis, hæc ipsa est conjugis natura, ut idem non habeat quæ violavit, aliz sunt per accidens, ut sterilitas quod & ipsi volunt.*

Mat. 5. 16. *Sequitur Sacramentum extremæ unctio-*

nis, quod ex Ænea Sylvio de origine Bohemorum, negarunt Hæretici Waldenses, & Albigenfes ex Antonio in summa, Wicleph libro quarto Trialogi, ubi asserit nec à Christo esse, nec ab Apostolis, & Lutherus vult ritum non Sacramentum, Calvinus, Kennitius, & Brentius, non tantum negant sed & irrident, & Hostes hoc oleo ocreas inungunt; Probandum est igitur verè Sacramentum, non ex illo Marci sexto, ungebant oleo multos egros, & sanabantur, ubi unctio illa corpora tantum sanabat, ubi Apostoli nondum erant Sacerdotes, in extrema cœna ordinati, ubi ungebant quoslibet ægros, & cæcos,

& claudos, non moribandos, ubi ungebant nondum baptizatos, & infideles, quod verò Sacramento convenire non potest, denique Synodus Tridentina definit, hanc unctioem apud Marcum insinuatam, quod à Beda, Theophylasto, & Æcumenio, eandem unctioem fatentibus desumpsit, cum eadem sit figura, & figuratum. Ex Jacobo ergo hæc unctio est Sacramentum. Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyterus Ecclesiam, & orat super eum, ungens eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus & si in peccatis sit remittentur ei, ubi expressè Sacramentum est, remittens peccata quæ adiont, ubi ritus est ex Luthero, & quidem externus, & ritus externus remittens peccata, apud omnes est idea veri Sacramenti, ubi vel ex Hostibus id evidenter colligitur, qui tria in vero Sacramento exposcunt, Symbolum externum, & gratiæ promissionem, & institutionem ipsam Divinam; ubi Symbolum externum est manifestum, unctio cum oratione fidei, ubi promissum gratiæ iis verbis asseritur, si in peccatis sit remittentur ei, ubi institutio Divina manifestò ex promissione gratiæ deducitur, quoniam Jacobus non promitteret gratiam, aut peccatorem remissionem per unctioem, nisi Deus vim dedisset unctioem, nec Deus ab Homine citra suam institutionem, alligari potest oleo, aut unctioem, quod & Patres miraculo grandi adscribunt; quod etiam Lutherus ultrò fateatur Jacobum sua auctoritate non posse. Nec loquitur Jacobus de extraordinaria sanatione, quippe loquitur de infirmis tantum. Infirmatur quis in vobis; & de virtute animam sanante, quæ ad verum pertinet Sacramentum.

Id asserunt vel Patres ne uno quidem contrario. Afferunt Chrysothomus de Sacerdotio. Neque enim solus cum nos regenerant, sed post etiam condonandorum nobis peccatorum facultatem obtinent. Infirmatur quis in vobis. Ut munus est perpetuum Sacerdotum, & jungitur cum baptismo vero Sacramento. Afferunt, & Æcumenius, Theophylactus, & Innocentius primus ad Decentium, de Jacobi epistola locutus. Nam penitentibus istud infundi non potest, quia genus est Sacramenti, nam quibus reliqua Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi? ubi Innocentius vetustus, & summè laudatus, ponit inter vera Sacramenta unctioem, cum reliqua vera Sacramenta commemoraret, nec nisi vera penitentibus denegarentur, sed vim sanctificandam non tribuit Oleo sed verbis, ubi clarè tribuit verbis, vim sanctificandam, & verba non nisi à Christo instituta, vim habere possint sanctificandi. Afferunt Cyrillus de adoratione in Spiritu, ubi commemorat Jacobi unctioem, & ait. Tu verò si qua tibi pars corporis dolet, & credis hæc verba Domini Sabaoth, ubi & ex Jacobo remittuntur peccata, & credenda sunt verba Domini

Ep. 1. *L. 1.* *C. 4.*

Domini Sabaoth. Affirmat Bernardus in vita Malachiae, ubi etiam insigne miraculum enarrat; & tamen non scribit, Malachiam enarrat; cum tamen mortem praedixisset suam, unde corrumpitur argumentum illud negativum. Et praeter Graecos cum Aecumenio, ipsi Centuriatores affirmant.

Adest & duplex ratio, ubi in puncto mortis, descendit Diabolus habens iram magnam, sciens quia modicum tempus habet, & est momentum à quo dependet aeternitas, in morte. *Alleviat eum Dominus*, & ex forma veneta armat, adversus aereas potestates.

Argumenta verò Hostium ita debilia sunt, ut idem sit recitare ac evertere. Referunt Augustinum de heresibus. *Heractonista morientes suos redimunt per oleum, balsamum, & aquas, & invocationes quasi hebraicis verbis, aut ubi balsamum, aqua, & hebraea verba?* Referunt dici si in peccatis fuerit, at Malachiae primo. *Si ego Dominus, ubi est timor meus, si ego Pater, ubi est amor meus?* & Jacobi primo. *Si quis indiget sapientia possidet à Deo, & accidere potest ut nulla sint peccata, post poenitentiam nempe, & Eucharistiam.* Referunt eum Calvino ad nos non dici, sicut circumcisio est Sacramentum non nobis, à fidelibus scribit Jacobus, & ait Inducat Presbyteros Ecclesiam, an voluit Jacobus inducere Rabbinos? Referunt unctiorem Ethnicam esse, at Ethnici, ut constat adducti mortuos unguunt, non morituros, & si Ethnorum ceremonias vitamus, multas à Christo institutas respiciemus. Referunt Innocentium primum, loqui de laicis in hac unctioe, at loquitur ut constat de recipientibus ipsam. Denique referunt plures non meminisse, at hoc est argumentum negativum, & si quid evincit probaret, & de Eucharistia, in puncto mortis non necessaria, aliqui mortui sunt ex improviso, multi memorant recensendo poenitentiam, nec est Sacramentum necessitatis, uno verbo est falsum Patres non meminisse, & plures vidimus, & Origenes in Leviticum homilia secunda, Augustinus ponens in speculo, sententias semper nobis necessarias, ponit illud infirmatur quis in vobis, & alibi sermone de tempore, sic Episcopus Eugubinus ad Innocentium, Theophilactus, & unum affirmans testimonium, mille praevalet silentibus, & negativis.

Ex his constat Papam dispensare non posse, vel in oleo, vel in Presbyteris, nec quod non infirmus unguatur, aut non baptizatus, aut infidelis, cum baptismus janua sit Sacramentorum; nec ut detur puero, aut infanti, cum ipsi peccata nequeant remitti, nec ob eandem rationem in amente, nunquam lucida experto intervalla, nec in forma deprecatoria dispensat, orent super eum, & quamvis forma Veneta, verbum ponat indicativum, cum tamen misericordiam Dei ponat, indicativum transit in deprecativum, nec quod negetur existentem extra sensus, quippe dari debet conditionatè. Si non es mortuus

Indulgeat, & absolutè in Catholicae vitae Viro, quippe praesumitur ipsam velle, nec prohibere, quod non iteretur, in diverso tamen mortis articulo, cum Jacobus dicat, si quis infirmatur, nec permittetur, ut detur unica gutta, cum ex Suarez, una gutta non sit unctio, nec quod detur in Chirimate si magna sit Mixtio, secus si modica cum parva mixtio, non variet quoad substantiam Sacramentum, nec potest Papae reddere necessariam, cum sufficiat poenitentia, nisi praecipiat, aut bene condemnet eam contemnentem, dispensat tamen ut fiat à pluribus, cum sint plures formae partiales, dispensat ut una tantum sit unctio, ut in forma Veneta, vel Ambrosiana, forma tamen sit universalis, Indulgeat tibi Deus, quidquid per sensus deliquisti.

Ad ordinem descendimus, qui definitur, signaculum quoddam quo datur spiritualis potestas, cum de fidenon sit omnes ordines esse Sacramenta, bene Sacerdotium ex Scriptura, ubi ritus externus gratiam producit quod Calvinus ipse admittit. Et ex ipsa constat Hostium definitione. Primo est evidens ritus externus, nempe manuum impositio. *Hos statuerunt ante conspectum Apostolorum, & orantes imposerunt eis manus*, ubi ordinantur septem Diaconi. *Tunc jejunantes, imponentesque eis manus dimiserunt illos*, ubi Episcopi sunt Barnabas, & Paulus. Et prima ad Timotheum quarto. *Noli negligere gratiam, qua data est tibi cum impositione manuum Presbyterii.* Et ibi capite quinto. *Manus cuius nemini imposeris, & alibi, & Graecè est chirotonia, videlicet manuum extensio, nec extendant manus ad orandum, ut vult Kenniticus, quippe manus impositio, distinguitur ibi ab oratione, nec textus ille. *Manus cuius nemini imposeris, neque communicaveris peccatis alienis*, intelligi potest de ratione, cum bene agat orans pro aliorum peccatis, nec unquam oratio dicta est chirotonia. Alterum requisitum est gratia collatio. *Noli negligere gratiam, quae data est tibi, cum impositione manuum Presbyterii, & rursum. Resuscita gratiam Dei, quae est in te per impositionem manuum mearum.* Et iterum. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remisistis peccata*, ideoque non est gratia à sanctificante distincta. Nec valet non remittere peccata, cum nec sic Eucharistia foret Sacramentum, tandem Christus ut vidimus instituit, & Saulum, & Barnabam segregavit, & Spiritus Sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei, nec valet Kennitii responsum, Christum ritum non praecipisse, quippe interim ordinem vult Sacramentum, & ritus ex Paulo est impositio manuum. Nec valet Christum non ita ordinasse, quippe Christus non alligat Sacramentis, & Apostoli ritum certè callebant.*

Accedunt Scripturae Interpretes, & Patres. Hic Innocentius confert ordinem cum baptismo. Hic Leo ad Episcopos Mauritaniae.

Quis dissimulare audeat, quod in tanti Sacramenta perpetratur injuriam? & alibi vocat Sacramentum, cum jejunio, & devotione sumendum, ideòque gratiæ dono secundum.

- ¶ 1. 10. Hic Anastasius secundus ad Anastasium. *Forstian per iniquum tradita Sacramenti gratia, minus firma videatur*, ubi est & Sacramentum, & gratia. Hic Gregorius libro quarto in libros Regum. *Is qui promovetur bene foris ungitur, sciens virtute Sacramenti roboretur*, ubi & Sacramentum vocat, & gratiam conferens. Hic Chrysostomus de Sacerdotio docet Paracletum Ordinem ejusmodi constituisse. Et mox. (Tum probè intelliges quanto Sacerdotes honore, quanta dignitate Spiritus Sancti gratia dignata fuerit) ubi Spiritus Sanctus instituit. Hic Ambrosius de dignitate Sacerdotali. *Homo imponit manum, & Deus largitur gratiam*. Hic Nyssen ait. *Eadem item verbi vis etiam Sacerdotem augulum, & honorandum facit novitate benedictionis à communitate vulgi segregatum*, ubi novitas est benedictionis, & segregatio. Hic Martyrius apud Sozomenum comparat, cum baptismo Ordinationem. (Utraque enim hæc peccatorum expiatio esse Deus constituit.) Hic Chalcedonense Concilium. *Si quis Episcopus per pecunia ordinationem fecerit, & pretio redegerit Spiritus Sancti gratiam, quæ vendi non potest*, ubi sexcenti Præsules gratiam commemorant, non prophetiam quæ vendi non potest. Uno verbo tres ex professo scribunt, Hieronymus, Optatus, & Augustinus. Uno verbo concludit Bernardus. *Qui Ecclesiam non agnovit, non mirum si Ordinibus Ecclesie detrahunt*, in hæreticorum vera nota. Urget nos hæc Sciens Spalatensis, malos, & simoniacos non esse Sacerdotes, & de malis, & hæreticis Patres loquuntur at Optatus expressè dicit Donatistis. *Vobis schismaticis hæc negari non possunt, quia nobiscum vera, & communia Sacramenta*, sic Hieronymus sepe, & Augustinus, & contra Donatistas. Sacramentum baptismi est quod habet qui baptizatur, & Sacramentum dandi baptismi, est quod habet ordinatus, & tres paritatem, & contra epistolam Parmeniani. *Utrumque Sacramentum est, & quadam consecratione datur homini*, unde contra Patres loquitur, & Morinus, & frustra indelebilem negavit characterem, quippe ipsum sepe reperit Augustinus, & Tertullianus vocat leves Ordinationes hæreticorum, & ait Gentiles nos imitari. Quid quod & Summum Pontificem in unis nuptiis statuit, & à Paulo hoc deumpsit in Episcopo. *Oportet unius uxoris virum*. Denique vel adhuc Cyprianus, & Augustinus, se ipsos exponunt adversum Spalatensem. Cyprianus ait dignè, & planè, Augustinus non possidere justè, & legitimè.

Ex his constat Episcopatum esse Sacramentum, cum de ipso loquantur Scripturæ, & si Lectio Epistolæ, & Prophetiæ diversos constituunt Ordines, longè melius duplex diversa potestas. Nec octavus est Ordo cum

fit Sacerdotium, & majus est Sacerdotio cum illud includat, Constat, & Diaconatum esse Sacramentum quippe producit gratiam manuum impositio, & Anastasius ad Anastasium ita vocat, & mensæ ex occasione affiterunt, alioquin prædicationi Sacra destinati, & de Subdiacono, est probabilis, cum dicat Episcopus ipsi, *Accipe Spiritum Sanctum*, & jam olim foret inter Ordines majores. De minoribus denique probabile est, cum in Synodo Florentina definitæ Ordinem esse Sacramentum, assumatur exemplum Ordinum minorum, & sint etiam ipsi interitabiles. De tonsura contra Fagnanum negamus, quippe ad canendum assumebantur Clerici, absque ulla Præsulis Ordinatione; sicut de Fossariis quamvis antiquissimis, & ab Ignatio ipso commemoratis, nullus unquam Sacramento dixit ordinatos. Quod verò tonsura repeti non debeat, id est ex ordinatione Ecclesiæ, quæ posset contrarium statuere.

Quid verò manus impositio sit essentialis, penè certum est, cum penè per quatuor secula semper memoretur, manus impositio, & per manus impositionem detur Spiritus Sanctus, & ipsa ordinatio sit manuum impositio, nec obstat Decretum Eugenii, quippe instruat Armenos de usibus Ecclesiæ latinæ, & erat manus impositio ipsis manifesta; duæ in Ordinatione Presbyteri sunt materiæ, & formæ, una qua traditur potestas ordinatio, in corpus mysticum Christi, & hæc manus impositionem necessariam requirit, altera qua in corpus verum accipit potestatem, & hæc ex Concilio Chartaginensi, & Ecclesiæ praxi Instrumenta requirit. Ex quibus collige Papam, nec ordinem instituire posse, cum instituire nequeat Sacramenta, nec manus impositionem tollere, nec Sacerdotes annuales eligere, nec posse licite Sacerdotes eligere, ante vitæ ipsorum examen quod & monet Theodoretus in locum Apostoli nemini citò manus imposueris. *Manus citò nemini imposueris, oportet prius examinare vitam ejus, qui ordinatur*. deinde in ipsum invocare gratiam Spiritus, sic & jejunio, & orationibus incumbendum, docent Apostoli in Barnabæ, & Sauli electione jejunantes, & orantes,

Multa constant de sacra ordinatione. Constat simplices Sacerdotes conferre posse ordines minores, ut Abbates pro sibi subiectis, & Cardinales in suis titulis, quod etiam constat de subdiaconatu, cum non fuerit olim inter majores, & fuerit aliquando dispensatum. Constat de Sacerdotio dari non posse, nec ex dispensatione à simplici Sacerdote, quamvis aliqui affirmant cum Macedo, quippe dignitates, & officia, necessario spectant ad Principem, & Episcopi sunt generatores Patrum, nec unquam vel in extrema necessitate, in eo dispensavit Ecclesia, cum Eusebius Samosatensis, habitu indutus militari, ordinans, Orientem peragraret; per quæ solvitur paritas confirmationis; constat de Episcopatu quem Sacerdos ipso carens dare

scire non potest. Constat Papam solo verbo creare posse Episcopos, & Sacerdotes quoad jurisdictionem tantum, quæ solis verba poterit communicari, non quo ad ordinem, ubi præter hæc materia exigitur, & forma. Constat contra aliquos Papam non posse efficere, ut Sacerdos ordinet Diaconum, cum semper ordo sacer fuerit, & proximè accedat ad Sacerdotium, nec obstat privilegium Cisterciensium, ut possent Diaconum ordinare, quippe Navarrus vult apocryphum, & Victoria ipsum vidit, & de subdiaconatu loqui affirmat. Constat cum ordinata Papam, dispensare posse in continentia, ut de facto dispensat in Græcia, & pauci malè tenent jura Divini. Constat contra Schelstrate Papam cogere non posse aliquem ad ordinem, cum necessarîo exigeret intentio, nec Ecclesia careret Episcopis, cum Papa possit hoc præcipere, & si aliqui per violentiam sunt ordinati, ordines deinde suscipiant, & non fuisse omnimodam violentiam constat, quippe si jurarent non recepturos ordinem non cogebat, & miscbatur aliqua libertas. Constat Papam in Ecclesia, tollere non posse Episcopos omnes, cum claves accepit cæteris communicandas, & sit fidelia servata, & prudens, cæteris conservis à Christo præpositus. Constat electiones fieri non posse per sortes, cum caeca sit electio illa, & sapientia Christi contraria, & Apostoli Matthiam elegerint, quem tamen eligere poterant per sortes, eum in quingentis Fratribus à Paulo nominatis, Apostoli prius, duos statuisent, inter quos neque scirent distinguere. Constat per successionem carnalem, dispensari non posse Sacerdotia, cum Christus sit secundum ordinem Melchisedech, non ex femine Aaron Sacerdos, & jussit maturè eligi Sacerdotes; nec nasci, sed fieri ordinatos; & Levitas ipsos, & Sacerdotes. Constat maturè agendum in electionibus. *Citè nemini manus imponeris, neque communicaveris peccatis alienis*, ubi peccata ordinati transferuntur in ordinantem. Denique constat ordinare Papam non posse, aut feminam, cum ordinante Christo nulla vel præsentis foret, nec hermaphroditum ubi prævalet sexus fœminæ, nec non baptismum, cum baptismus sit janua. Jam multa diximus de censuris posse Papam quoslibet excommunicare, nec nisi hæreticum excommunicari posse. Potest & censuras tollere, & irregularitatem, quæ non sit juris Divini vel naturalis, ut quod ordinetur fœmina, vel hermaphroditica, in quo sexus fœminæ prævalet, vel amens adultus extra lucida intervalla, & Papam posse indulgentias largiri constat ex textu. *Quæcumque solveris, & quidem plenarias, & ipsum solum, cum plenitudinem habeat potestatis, & immediatè habuerit à Christo potestatem, mediatè Episcopos etiam in Synodo coactos, qui tamen est dispensator non Dominus, de qua re cum de indulgentiis.*

A Sacramentis ad Religionem transimus,

& jam vidimus Papam ex traditione, in votia, & juramentis dispensare. In hac ubi periclitatur Religio vel Regum pacta rescindit, ut iustissimè Innocentius decimus, & Fabius Ghisus Legatus sunt protestati, etenim constitutus est speculator, ne Religio quid capias detrimenti. In hac permittit nequit purgationem vulgarem ferri candentia, cribri, & similia, ut constat ex titulo de purgatione vulgari. In hac festa omnia tollere non potest, cum festa in genere sint juris Divini, sicut & jejuniis in communi. In hac simonia committere non potest, jure Divino prohibitam, qualia est in venditione Sacramentorum, Spiritus Sancti cum Simone Mago, aut benedictionum cum Balaam, aut impositionis manus reconciliativæ, aut curativæ, ut cum Gicci eam mercetur. In hac Decimas quod substantiam vetare nequit, nec pro se, nec pro Parochia, cum sint Divini jura, & naturalis. Et probat Paulus ex omni jure. *Quis militat suis stipendiis nunquam?* 1. Cor. 9. *Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edat? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat, & citat legem veterem. Non alligabis os bovi trituranti. Et mox Nescitis quoniam qui in sacrorio operantur, quæ de sacrorio sunt edant, & qui altari deservierint com altari participant. Ita & Dominus ordinavit eis, qui Evangelium, annuntiant de Evangelio vivere, & Deus ipse imperavit, imò vetus Pontifex ditissimus, recipiebat decimas decimarum, quod Modernus non exequitur, & tamen Petrus Molinæ queritur, Romæ omnia vendi, passim simonia dicitur, in iis qui Evangelium predicant, juxta Christum de Evangelio vivere, vel de sacrorio cui inserviunt edere, passim velut onera gravissima, enumerantur annatæ beneficiorum? Denique decimæ quoad quantitatem, vel quoad solutionem singulorum sunt liberæ, & cum aliunde habeat Ecclesia sustentationem; uno verbo populi vice querela, legant librum primum Paralipomenon. *Ex quo ceperunt offerri primitiæ in Domino, comedimus & saturati sumus, & remanserunt plurimæ, eo quod benedixit Dominus populo suo.**

Videat Papa ne Deus de festis dicat, *adivi stentis solemnitatibus vestrarum, commensationes nempo & choreas. Videat ne domus orationis sit domus negotiationis, & cum cruce Veneris statui, iterum in templo collocetur.*

Tonat in judicium vel mellifluis Bernardus. *Quæso te quale est illud de mane usque ad vesperam litigare aut litigantes audire, & utinam sufficeret dies malicia tua, non sunt libere noctes. Vis derelinquistur necessitati nature, quod corpusculi passioni sufficiat, & rursus ad jurgia surgitur. Et mox. Non ambigo, te quoque ista deplorare; & frustra istud, si non & emendare studeat. Et rursus. Magna virtus patientiæ, sed non hanc ad ista optaveris, interdum impatientem esse probabitur. Et iterum. Et quidem in palatio perstrepuunt leges, sed Justiniani non Domini. Et statim.*

Hæc autem non tam leges, quàm lites sunt. Et luctuosam exponit tragediam. Ubique potentes pauperes opprimunt. Et veneno tradit antidotum. Agitur causa sed sicut oportet &c. Diligenter sed breviter decidere assuecas, frustratorisque, & venotoris prœcidere distationes. Causa vidua semper intrat ad te, causa pauperis, & ejus qui non habet quod det. Et toto capite invehitur in eos, qui lites reddunt hereditarias, ubi prius finitur vita quàm causa, ubi victor non differt à victo, & victoria æquè amara est, ac jectura. Etiam Papam ordinem servat juris, nec valet Ordinis substantiam mutare, nec dispensat ut fletur dicto unius, ut canonè judicis definitur. Etiam Papa si lædat aliquam Ecclesiam injustè, illa Ecclesia læsa restituitur, capite cum ex literis de in integrum restitutione. Etiam Papa debet eligere in Judicem, aliquem legum peritum, cum in ipsa Judicis definitione, expressè dicatur legum peritus, & altè clamet Ecclesiasticus, Dilige sapientiam, qui judicatis terram, & adjagium est peritis commune & indoctis, cæcus non judicat de colore, sic nec imperitus, judicat causas, nec dogmatum incertis fidem, & frustra consuetudo citatur, quæ contra jus divinum est nulla, frustra lumen naturæ affectur, & experientia, cum lex sicut, & scientiæ illud periciant, & ista erit Medici experientia, qui speculativa parum instructus, barbari utitur praxi, & per multorum funera fit peritus. Etiam Papa evitare personarum acceptionem tenetur, ut monet ipsum Bernardus, & apud Deum ipsum. Non est acceptio Personarum. Etiam Papa in penitentis Sacramento ad penitentiam tenetur, cum sit pars integralis, contra aliquos apud Fragolum. Etiam ipse tenetur usque ad sanguinem ex Gregorio septimo Ecclesiam tueri, & Pastor animam ponit pro ovibus, Etiam ex Gregorio Magno, corrigere subditos debet, ne dicat. Vobis mihi quia tacui. Etiam tenetur juramenti capite licet de jurejurando, & contractibus, cum sint juris naturalis, sic votis, nisi causæ mutentur.

Una manet studiorum cura, & Papa urgere debet studium Scripturæ. Labra Sacerdotis insudant scientiam, & legem requirunt de ore ejus, & de sacris literis scribit Paulus. Quæ te possunt instruere ad justitiam per fidem, quæ est in Christo Jesu, sic respondit vetus Sacerdos requisitus, an posset aliis scientiis vacare, se posse dummodo non ageat nec die nec nocte, cum scriptum sit in lege ejus meditabitur die, ac nocte, quod & Nepotiano scribit Hieronymus. Divinas Scripturas sæpius lege, imò nunquam è manibus tuis sacra lætio deponatur, & quod scripto legerat opere est executus. Lætionemque assidua, & meditatione diuturna pectus suam fecerat bibliothecam Christi; & olim sedebat scriptura in medio Præfulum, & ex Paulino in templo erat cum Eucharistia. Post Scripturam legendi Interpretes, quippe Christus. Et ipse dedit quosdam quosdam Apostolos quosdam

autem Propbetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem SS. in opus ministerii, & ex iis fontibus dogmata hauriunt Concilia; Inde Concilia ubi visum est Spiritui Sancto, & nobis, ubi avulsus hæretum Zuzaniis purissimum colligebat vitium, Inde Theologia dogmatica. Ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere, quod & egre Patres omnes, & Bonifacius libros Pelagii, confutandos Augustino transmisit. Inde jus Canonicum in materia peccati, supè corrigens etiam civile, de quo Paulus scribit. Adversus Presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus, aut tribus testibus, sed plura docet de Theologia, Inde sequitur moralis, sed Evangelica, & quæ Patres audiat non fugiat, non aliqua opposita Evangelio. Mutuum date nihil inde sperantes, & docent aliqui Catuista, posse sperare nos ob absentiam pecuniæ, ob periculum mutuo annexum, & innumera similia, unde notat Mabillonius, meliorem esse Ciceronis moralem, quod & de Seneca morali constat, unde cum Innocentio XI. Papæ prosequantur, tollere hoc grandè Ecclesiæ dedecus, quod Divinissima Christi Moralitas, cedat cæcæ & gentili Doctrinæ, Manet quæstio de Theologia Scholastica, contra quam aliqui Neapoli, integra edidit volumina, at innumera sunt ibi utilia, ibi solutio sophismatum hæreticorum, quorum trecentum ex ratione naturali, ex Epiphanio serebant Ariani, & ex Basilio plenus erat Eunomius, & Gentiles iis tantum argumentantur, ibi evincitur existentia Dei, unitas, libertas & aliæ proprietates, ibi Trinitas & evincitur, & explicatur, ibi virtutes, gratia, Sacramenta. Ibi floruerit Thomas, Anselmus, Bernardus, Justinus & alii; ibi Philosophia usus est Christus & Apostoli, & cum Basilio, & Magnus Augustinus, qui & addit, libro tertio de doctrina Christiana. Sed disputationis discipline ad omnia genera questionum, quæ in literis Sanctis sunt penetranda, & discoloranda plurimum valet, ibi innumera apud Matres agitantur quæstiones, cur Filii productio sit generatio, de prædestinatione, & gratia, de concordia gratiæ & liberi arbitrii. Nec obstant voces barbaræ, quippe & Augustinus, utitur verbo, ossum ossi, saneratur, pro saneratur, & Christianus quærit res non verba, sic natura metaphysica Dei, optimè distinguuntur à physica, & ita Patres facillè conciliantur, sic ordinatio illicita modò, melius dicitur quàm irrita, & alia. Et frustra Philosophi à Tertulliano, hæreticorum Patriarchæ appellantur, quippe à schola Platonis SS. Patres exierunt, sicut & ex illa Aristotelis.

CAPUT II.

De potestate Papæ circa jus humanum.

NOtissimum est Sapientum adagium, Principem legibus suis non teneri, & lex adversus se ipsam decidit, Principem legibus solutum, & Patres cum Ambrosio de David. *Qui nullis legibus tenebatur humanis*, cum Par in parem Imperium non habeat, nec ullus imperare sibi possit, & de vi coactiva conveniunt omnes, & Gerson ipse Papæ parum æquus, & in Concilio Constantiensi, Papæ parum sistentes exclamabant, Papa clectus ligari non potest, quod & Concilium Tridentinum decidit, salva est in disciplina Papæ Auctoritas.

Hæc regula innumeras decidit quæstiones. Decidit Principem in jure positivo, omnimodam habere potestatem, & capite profuit de concessionibus præbendam rectè statuit Innocentius tertius. *Papa de plenitudine potestatis de jure potest super jus dispensare*. Decidit Papam non ligari, ullis Concilii præceptis, nec præcepto communionis in Paschate, nec præcepto annuæ confessionis, nec jejunio Sabbati, aut Veneris, quatuor temporum, aut vigiliarum. Decidit Papam non teneri, lege ab Apostolis edita prout Episcopis non prout Apostolis, ab ipsis instituta non à Christo, velut in rejiciendo. Episcopo bigamo, aut ordinando Episcopo neophyto, cum ordinati fuerint Ambrosius, & Nestorius, nec obligari lege Concilii, aut Pontificis, nisi circa fidem, & mores, ubi Papa Interpres non legislator, & Concilium clarè concludat. *Visum est Spiritui Sancto, & nobis*, & in humanis Conciliis decretis, Papæ auctoritas semper excipitur, ut Synodus Tridentina definit; sicut & consuetudines, & traditiones humanæ, Papam obligare non possunt. Decidit Papam posse jus Canonicum totum mutare, & solis uti consuetudinibus, ut mos erat apud Spartanos, & constat in usibus feudorum. Decidit Papam jure, instituire posse Sacramentalia, quæ ex opere operantis tollant venialia, ut in verbis orationis Dominicæ dimitte nobis debita nostra, vel peccatoris tonsione, vel confiteor, quæ sunt actus penitentiam, aut aquam benedictam vim habentem, vel ex actu penitentiam. *Lavabis me, & super nivem dealboris*, vel ex impetratione orationis Ecclesiæ. Decidit Papam in Sacramentis omnia mutare posse, salva ipsorum substantia, unde potest uti pane azymo, aut fermentato, celebrare latinè, vel Græcè, & innumera alia, aliisque permittere. Decidit posse ea præcepta solvere, quæ partim humana sunt partim divina, ex ea parte qua sunt humana. Decidit posse instituire ceremonias, quæ superflitionem non redolent, velut forent ceremoniæ veteris legis. Decidit cum Legibus, posse de albo facere nigrum, æquare quadrata rotundis,

facere, quod ea quæ sunt facta, non sint facta, non verè & physicè, quod vel Deus in potest. *Dii fatum infatum facere non possunt*, cum simul factum foret, & non factum, sed quoad juris effectum, sicut capite illo de electionibus, potest Papa ad validitatem actus, expressum reddere, quod non erat expressum, ideoque tenenda est sententia, & tesquipedalis lingua cobibenda, & hoc in sua lege valet, & Princeps Laicus, lege non dubium. Decidit Papam dispensare in simonia juris humani, qualis est in venditione beneficiorum, vel rei connexæ cum sacra, ut redditus Ecclesiæ, vel jus decimandi, vel in jure Patronatus, cum propriè non sint res sacræ, sed sacræ rebus adnexæ, & hæc contra Gersonem est juris humani simonia, cum certè non sit juris Divini. Decidit Papam ubique uti pallio, de usu pallii cap. ad honorem; & posse damnatos ab aliis restituere, ut Sardicense Concilium definit, & per decem capita de appellationibus evicimus, & judicat omnes Episcopos ex Gregorio primo, & ex eodem suspendere potest, à potestate Ordinandi, & confirmandi, ex eodem supplet eorum negligentiam. Decidit Papam posse dispensare, in irregularitatibus juris humani, & cum literatis, & sublimioribus, ad plures Personatus, & dignitates capite primo de conductura in sexto.

Volunt aliqui Parisienses Papam, sine causa invalidè dispensare, at latè cum causa Papa dispensat, & ubi potestas est, & voluntas, ibi semper actus est valor, quod. & in Principe Laico constat, & axioma est in lege receptum. *Multa facta tenent, quæ fieri prohibentur*, & ad valorem actus, sola requiritur voluntas, & potestas, capite cum super de officio delegati, sic est validum matrimonium cum voto simpliciter celebratum, vel in fraudem priorum sponsalium, vel sine publicationibus perfectum, nec actus illicitus est semper invalidus, capite ad Apostolicam de regularibus, & sic in dubium verterentur, innumera in Gallia dispensationes, à Romanis Pontificibus illoc transmissæ.

Rurfus ex D. Bernardo discimus. *Plenitudo potestatis super universas Orbis Ecclesias, Apostolicæ Sedi donata est. Potest si nulle judicaverit novos ordinare Episcopos, ubi habentur non fuerint. Potest eos qui sunt alios deprimit, alios sublimare, prout ratio dixerit, itè ut de Episcopis Archiepiscopos creare liceat, & de converso si necesse fuerit*. Et hoc Gregorius septimus docet in dictato. *Quod Papa soli licet pro temporis necessitate, novas leges condere, novas plebes congregare, de canonicis Abbatibus facere, & è contra, divitem Episcopatum dividere, & inopes unire*, quod innumeris constat exemplis, & olim præter Romanum, soli Aquileensis, & Mediolanensis fuerant in Italia Metropolitani, modò in magno numero cernuntur. Potest & Episcopatus duos, uni Episcopo ex causa conferre, ut constat in Electaribus imperii, & ut vidimus & constat Episcopum creare,

Ep. 1.

C. 25.

Ab. 13.

Pf. 50.

Plant. ff de leg.

Cap. 3. G. 5. L. 3. ep. 36. L. 3. ep. 15. L. 1. ep. 19.

Ep. 134.

creare, null us Episcopum diccessis, & multo melius Episcopum civitatum, sub Turcarum tyrannide gementium, cum violentia jus non tollat.

Potest in matrimonio Papa impedimenta dirimentia statuere, & habiles inhables efficiere, ut decisum est in Synodo Tridentina, de matrimonio clandestino aliis valido, quod Synodus invalidum decrevit, & jure Pontificia multa sunt statuta impedimenta, non tamen statuit ut Papa infidelibus, sed ut Princeps secularis in suo statu ut capite gaudemus de divortis, definit Innocentius tertius, ex citato Apostoli testimonio. *Quid enim mihi de illis, qui foris sunt judicare.* Potest statuere ut error qualitatis, in errorem transeat substantiæ, ut reddere invalidum matrimonium cum hæreticis, quod modò permittit fidelis cum hæretica, ut in Gallia mos est, & Germania, cum sit jura tantum humani, Potest dispensare ut fidelia infidelem ducat uxorem, cum & olim S. Monica virum duxerit infidelem, & sola Ecclesiæ lege prohibeatur. Potest dispensare ex Synodo Tridentina, in aliquibus gradibus consanguinitatis, sive affinitatis in Levitico venientis. *Si quis dixerit eos invidios consanguinitatis, & affinitatis gradus, qui in levitico exprimentur, posse impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractum, nec posse Ecclesiam in nonnullis eorum dispensare, & consistere, ut plures impediant, aut dirimant, anathema sit,* quippe lex vetus expiravit. Potest habilem reddere inhabilem, ut egit cum Bernabov Vicecomite, utpote Ecclesiæ Hoste ejusque Filiis, quod factum commendat Alexander de Navo capite tuas de sponsa duorum, & ibidem cum ipso Calderinus. Potest & permittere matrimonium inter duos cathecumenos virum, & uxorem, quod tamen sine baptismo non foret Sacramentum, cum alia Sacramenta supponant baptismum. Potest Papa dare jurisdictionem Episcopo etiam in foro alterius, Clementina de foro competentis, potest impedire ne quis eligatur sine suo consensu, nec fiat Episcopus ex Gregorio primo libro undecimo, potest duos Episcopatus unire in unum, ex Gregorio septimo libro secundo, & duos Episcopos in una urbe constituere, sicut egit in schismate Donatistarum, laudante Augustino, Papa Melchhiades. Potest decreta Præcessorum moderari, & propria mutat in melius ex Nicolao primo, & in errore sacri retractat ex Bernardo, ut non erret ne videntur errasse; potest ubique uti pallio capite ad honorem de usu pallii, non tamen potest eligere successorem, ex Concilio Romano sub Bonifacio primo, nec præjudicare successoris, nec tollere beneficia sine causa, bene concurrere cum ordinariis, & ipsis decimas imponere, capite cum nonnulla de decimis, & consistat ex regulis Cancellariæ.

Hucusque vidimus quæ potest Papa, nunc videnda sunt quæ debet, & quæ licita sunt non tantum valida. Debet Papa cum Gre-

gorio Magno potius mori, quam sine Ecclesia degenerare. Debet uti ex vi directiva suis legibus & Conciliorum, cum recta ratio suadeat, ut caput conformetur suo corpori, nec dicatur novo Pontifici ut veteri, *dicunt, & non faciunt.* Debet defendere juram, & privilegia Ecclesiæ Romanæ ex Nicolao primo. Debet dispensare solum in necessitate, ne loco dispensatoris sit dissipator. Debet dare beneficia militantibus, & veteranis, quippe sunt stipendia, non pueris, & otiosis. Debet Episcopatus conferre invitis non conantibus, quod & Laici norunt cum Leone, & Anthemio. *Nec pretio nec precibus ordinetur Antistes, tantum ab ambitu debet esse repositus, ut queratur cogendus, rogatus recedat, invitatus effugiat. Solo illi suffragetur necessitas excusandi. Profectio enim indignus est Sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitus, & Bernardus. Qui petis jam judicatus est, sive per se petas, sive per alium,* sic ex Bellarmino nullus Sanctus, unquam petiit Episcopatum, nunc volent epistolæ commendatitiæ, cum debent Præfili commendari virtutibus, & istæ plerumque commendant ineptos. Debet Papa punire famosos libellos, qui si puniuntur contra privata, longè validius contra Pontificem, quem veneratus est Paulus, vel jam decessum. Debet tractare tantum majora, nec dicatur ipsi ut Moyse. *Stulto labore consumeris,* & cum Papatus sit onus onerum, ut vocat Petrus, oneri succumbet. Debet sua manu signare commissiones, quarum virtute procedit contra Episcopos, ex Concilio Tridentino sessione vigesima. Debet Præfili Ecclesiæ, & Religionum in causa informationis credere, at si semel ipsum decipiant, nunquam amplius debet iis credere, cum hoc unum mendaces inrentur, ut nec veritas ipsis credatur. Debet Papa uti præmiis, & penis, ut à Deo & Christo discit, & Theophrastus interrogatus, quænam rempublicam conservarent, præmium respondit & pœna. Debet & Magistratus providere de Viris, non Viros de Magistratus, ne querantur plurimi cum Pio secundo. *Magistratus in alios mereri, & non habere, alios habere & non mereri.* Debet in dubiis majoribus consulere Deum. Debet esse venerationis Principibus, ut Alexander Magna adoravit, Jaddo Pontificem, teste Josepho libro tertio antiquitatum. Debet Deum consulere non carnem, aut sanguinem, vetus enim Pontifex mortua sanguineis, signa lactus ferre non poterat. Debet oves ita instruere mansuetas, ut vocem ipsius audiant, & errantes super humerum ad ovile lætus adducere, quod olim Papa in calice pingebat, denique legat Bernardum de consideratione.

Volunt quamplures Papam, ætus inter nos præcipere non posse, & axioma illud congeniant, Ecclesia non judicat de internis, at hoc verum est directio non posse, quippe regimen Ecclesiæ est externum, & ex eo Deus

1. Cor 5.

Ref. 74. 63.

C. an.

Reg. ep. 29. p. 88. Ep. 162. C. 100. f. 10. 29. 37.

C. Innoc. 1. 1. et 118.

Matt. 23. 17. 3.

L. 1. 287. 3. 3.

De epist. 14.

Exod. 18.

Stob. 41.

Plat. in ejus vit. num. 27. c. ult.

Tertull. de pudic.

Deus se Dominum ostendit, quod extrema Decalogi præcepta, actus internos vetantia promulgavit, An possit indirectè olim est dubitatum, at modò constare credimus, ex gemina thesi damnata, altera ab Alexandro septimo. *Qui facit confessionem voluntariè nullam satisfacit præcepto Ecclesiæ*, alia ab Innocentio undecimo. *Præcepto communio- nis annua satisfacit, per sacrilegam Domini manducationem*, ubi certè actus interni præcipiuntur, & capite dolentes de celebratione missarum, jubetur officium Divinum attentè, ac devotè persolveri. Monet de oratione Dominica Cyprianus. *Vis te Deum audire cum te non audis*, & monet unus pro cunctis Augustinus, ubi certum hoc & evidens concludit. *Clamor qui fit ab orantibus, non intento in Deum corde, quis dubitet inaniter fieri*, ubi nemo ex Augustino dubitat, & tamen certum docet contrarium Caramuel, posse aliquem voluntariè distrahi, quo citato Author de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ addidit in quodam sermone. *Et hæc sunt principia Theologiæ, & quidem fundamentalis, & S. Mauri Patres vel Benedictini, de Benedictino suo sincerè scribunt plus profuturum silentio quàm scriptis*. Nec obstat distinguere forum internum ab exteriò, nec modum non cadere sub præcepto, quippe directè jubet forum internum, & indirectè tantum externum & modus cadit sub generali præcepto quo tenemus actus ponere, ut veras virtutes v. g. Religionis, ut constat ex propositionibus damnatis, & ex amara Dei lamentatione. *Populus hic labiis me honorat cor autem eorum longè est à me*. Nec obest caput ultimum de simonia, ubi non punitur hoc crimine utpote internum, cum in eo textu actus externas, sub specie boni repræsentetur, idemque significat caput ex tua, cum pœnam cogitationis nemo patiatur, ita docet Augustinus. *Toto corde ad Deum clamandum est, cum oramus si velimus exaudiri clamavi in toto corde meo, exaudi me Domine*, & comparant Patres hos orantes Plittacis, & Picis, & Ecclesia monet ut sursum corda eleventur; non linguæ voce alta, sic ergo præcipit Ecclesia attentionem.

Aliud nascitur dubium, an jejunium quadragesimæ sit Divinum, ideoque dispensari non possit, ita sentire videtur Ambrosius ubi ait: *Fidelibus indicam esse Quadragesimam à Domino*. Et rursus. *Hanc quadragesimam nobis Dominus, suo jejunio consecravit*, & Rursus. *Nov tam Sacerdotum, quàm Dei præceptum*, & Leo sermone duodecimo de quadragesima Vocat *Divinitus institutam*. At vera sententia est legem esse humanam, sic Irenæus epistola ad Victorem, hortatur ut varietatem toleret in Paschate, sicut in Quadragesima, quæ varietas in jure Divino non extitisset, & Leo Magnus sæpè commemorat, jejunium illud ab Apostolis institutum. *Vi Apostolica institutio quadragesimæ dierum impletur, non ciborum tantummodo parcitate, sed privatione maxime visorum, &*

alibi consuetudinem appellat. *Appropinquante dilectissimi solemnitate Paschali, sic est præcurrenda consuetudo jejunii, ut nos quadragesimæ dierum numerus ad satisfactionem corporis, & mentis exercent*. Et rursus. *A Serm. 9. Sanctis Apostolis per doctrinam Spiritus Sancti, majora sunt instituta jejunia*, sic Tertullianus de jejunio capite secundo, memorat jejunium quoddam Ecclesiæ lege præscriptum, & alibi vocat jejunium Paschale, & dies memorat jejuniorum, quando ablatuè est sponsus, & præponit jejunium Montani, dnasque Montanillarum quadragesimas, illi uni ab Ecclesiæ præscripto, hoc etiam constat ex eo, quod Ecclesia jejunium quadragesimale dispensat, quod facere non potest in jure Divino. Hoc & constat ex aliqua diversitate, in diebus ipsis Quadragesimæ quod non accideret, si juris Divini foret Quadragesima, cum Fideles omnes in jure Divino sint conformes & Patres ipsi contrariè loquuntur de exemplo Christi, de imitatione Christi, de consecratione facta à Christo.

Ad Patres oppositos respondemus institutum exemplo Christi non præcepto, sic Augustinus tractatu in Joannem *sive ergo in prophetis, sive in Evangelio quadragesimæ numerus, nobis in jejunio commendatur*, ubi certè in Prophetis est exemplum non præceptum, quod & canit Ecclesia. *Lex & propheta primitus, hoc præstulerunt postmodum Christus servavit*. De jejunio quatuor temporum est Apostolica traditio, nec Christus ab ullo dicitur Institutor.

Alia quæstio est de die Dominico, quem Divinum voluit Abbas de feriis, & Silvester in summa, & Alii, at contrarium tenendum cum in lege nova, ut bene notat Suarez de his accidentibus, non sint data specialia præcepta, sed tantum de substantia, hinc nempe & Sacramentis, & D. Thomas dicit de constitutione Ecclesiæ & consuetudine populi Christiani. Nec obstat de lege Divina septimum diem observandum, quippe lex veteris non obligat, & septima dies Sabbathum vocatur. Nec rursus obstat eam diem immutabilem, quippe difficile mutari potest, ob mysteria Paschæ, & Pentecostes, nec obest sublata Dominica, Sabbathum posse rursus destinari, quia non destinaretur Spiritu Judaico, & humano non divino jure instituetur.

Maxima quæstio est de residentia Episcoporum, at hæc juris Divini est, cum absens munus suum implere non possit ut constat in absente Pastore, potest tamen minus propriè dispensate, idest interpretari iis licitum non obligare. ut in defensione propriæ Ecclesiæ, in protectione ad Concilium, ob negotium pacis, ob necessitatem Papæ, si alius similis non adit secus in aula Laicorum, cum nemo militans Deo se implicet negotiis Secularibus, in pluralitate beneficiorum causa justa cum sint à Conciliis prohibita de confangueinis in Ordine ad beneficià, si sint æquè idonei danda sunt, ut egit Christus cum Joanne secus est.

pp. 14.
pp. 55.
De orat.
Dom.

ubi in-
fra.

ibi Cy-
rillus
ber. ca-
teb.

Serm. 36.

Ep. 89.
69.

Serm. 122

C. 13.

Art. 8.

est acceptio Personarum ex D. Thoma .

Multi leguntur dubia in Gregorii septimi Diſta, apud Chriſtianum Lupum in apologia, etiam in Bibliotheca neſtris Pontificia. Legitur Pſpam poſſe abſentem reos deponere, quod iudicium pravum apparet. Ita olim Conſtantino reſpondit Liberius. *Quoniam modo accuſator eſſe poſſis non preſente reo. Eſto accuſator ſis abſentia tamen rei facis, ut in cauſis iudicare non liceat.* Et mox *Quomodo autem accuſabis eum, qui ob longinquitatem loci a deſſe non poſſuit? Quod ſi qua obicitur eſt audiri habes, æquum eſt ut iis, quæ pro ſe dicit Arbanaſius, fidem quoque habeas & Concilium quartum Chartaginienſe. Coveant ſi iudices Eccleſiæ, ne abſente reo cuius caſſi ventilator ſententiam proſerant, & Ivo Crſnotenſis illud habet. Nec abſentem accuſare poſteſt, aut accuſari, at argumentum ſolvit Innocentius tertius. In cauſis que ſummi Pontificis iudicio deciduntur, Ordo juris, & vigor aſtutis eſt ſubtiliter obſervandus, cum in ſimilibus cauſis ceteri teneantur ſimiliter iudicare, niſi forſe cum aliqui cauſa neceſſitatis, & utilitatis inſpecta diſpenſative duxerit ſtatendum, ſicut ergo in concumacia damnatur abſens, ſicut accidit Dioſcoro abſenti, ita licere in neceſſitate eſt manifeſtum. Extat & illud in dictato. *Quod cum excommunicata à Papa, nec in eadem domo manere debent, cum Innocentius tertius ſcripſerit eſt cautum in iure. Quod ſi quiſquam per terram Hæreſicorum, aut quoruſlibet excommunicatorum tranſierit neceſſario emere, ac recipere poterit ab iſdem, quæ epiſtola extat in ejuſ vita, & iudicat poſſe hoſpitem recipi non ad oſculum tamen & menſ m; at olim major erat rigor, & Sinclius Epiſcopus Ptolemaidis ſcribit.**

*Ep. 58. Privat omnes, & Magiſtratus hortor, ut nec ejuſdem cum Andronico recti participes eſſe velint, & olim à Stephaſno non receptos, Cyprini legatos ſcribit Firmilianus, adeo mitigata eſt ſeveritas, non aucta. Extat & illud in dictato. *Quod ordinatus à Papa alii Eccleſiæ preeſſe poſteſt, non militare, at jam hoc decreverat magnus Gregorius. Quiſque ſemel in hac Eccleſiæ, ordinetur ſacram accepit egrediendi ex ea ulterius licentiam non habes, & quod ordiſtens à Papa, non debet ab Epiſcopo alio ulterioſiori gradum recipere, hoc ſit in reverentiam ſuperioris, & quod Papa inſtituere poſſit, & Epiſcopos deponere, & reconciliare jam vidimus, & quomodo ſit ſanctus omnis Papa exponit in apologis Ennodius, quod Romani Pontificis precepto, & licentia ſubjectis liceat accuſare, quod in deſuetudinem abiit, & factum eſt ubi calumniabantur innumeri. Quod Papæ ſolius nomen in Eccleſiis recitetur, nempe ut communionis radix, & ſiia quod Papæ pedes Principes oſculantur, quod Papa unicum nomen in mundo eſt, clara ſunt, & alibi expoſita.**

Excitavit & dubia Joannes de Poliaco I. *Quod conſeſſi Fratribus, habentibus licentiam generalem audiendi conſeſſiones teneant eadem*

*peccata, qua conſeſſi fuerant iterum conſiteri proprio Sacerdoti II. Quod ſtante omnis utriuſque ſexus editio in Concilio Generali Romano Pontifex non poſſit facere, quod Parochiani non teneantur peccata ſua, ſemel in anno proprio Sacerdoti conſiteri quem dicebat eſſe Parochialem Curatum, imò nec Deus poſſet hoc facere, quis ut dicebat, implicat contradiccionem. III. Quod Papa non poſteſt dare generalem poteſtatem audiendi conſeſſiones, imò nec Deus, quin conſeſſus habenti licentiam teneatur, eadem conſiteri proprio Sacerdoti. Hos errores Joannes XXII. damnavit conſtitutione Vas electionis extravaganti communi de Hæreticis, & ipſe de Poliaco revocavit. Eundem errorem revocat Joannes Laujoſus in libro cui titulus, *Explicata Eccleſiæ traditio, circa canonem omnis utriuſque ſexus*, ubi ſolum Prochum probas nomine proprii Sacerdotis deſignari, quem ſequitur Natalis Alexander in hoc puncto excipiens tamen Papam, & Epiſcopum. Er primam partem probat capite nuper de ſententia excommunicationis, & canone duodecimo Lateranenſis Concilii. *Coveant tamen ne injuriſi ſint veteribus Eccleſiis de jure Parochiali, ſic Innocentius quatuor conſtitutione, undecimo Kalendis Decembris Neapoli, ubi Religioſos alloquitur pro Prochianis. Nec ipſoſ ſine Sacerdotis ſui licentia ad penitentiam allatenus admitatis, cum ſi quis alieno Sacerdoti juſta de cauſa ſua voluerit conſiteri peccata ſecundum ſtatuta Generalis Concilii, ſic Martinus quartus conſtitutione ad uberes, ſic Toſoſanus Concilium canone decimo tertio, ſic Bitterenſe canone quadregimo ſexto, ſic Arclatenſe canone decimo ſexto, Senonenſe canone quarto, Arclatenſe tribus canonibus, & aliis tribus Coloniaſe, Rhemenſe a Gregorio decimo tertio congregatum, capite de penitentia, ſic Aqueſe, S. Crſolus & alii. Nunc remanet exceptio præſulis, & Papæ quamvis notum ſit lumine nature, concedi Superioribus quod inferiori, ſic in extrema unctione, & matrimonio, Miniſter eſt Parochus primò præſulis uſurgantur cauſe ſummi Pontifices, & primus Innocentius tertius, magna pars canonis, & approbator qui ex Uvadingo ſcribit Epiſcopis: *Iſſe mandat ipſiſ ne impediatur, quo minus accedentes ad ipſorum predicationem, poſſint Fratribus conſiteri, quod & Albertus Magnus approbat factum, ſic præter adductum Joannem vigefimum ſecundum Gregorius nonus Predicatoribus conſeſſus, & Innocentius quartus confirmat, ſic Alexander quartus in Gulielmum de S. Amore, concedit: *Conſeſſiones audire, ſic Clemens quartus ad Generalem Minorum, ſic Bonifacius octavus ipſis concedit, ut liberè conſeſſiones audiant, & ſubdit. Per huiſmodi autem conſeſſionem, nequaquam intendimus Perſonis, ſeu Fratribus ipſis ad id ſoliter deputatis, poteſtatem in hoc impendere ampliore, quam in eo Curatis vel Sacerdotibus Parochialibus eſt à jure conceſſa, ideoque Parochis omnino æquat; ſic clarius Benedi-****

Tom. 1.
4. 7. art.
50. §
ſeqq.

An. 1277
An. 1263
An. 1255
An. 1265

Etus Undecimus. *Audiant eis peccata sua confiteri velentes, & mox. Non obstante Constitutions Generalis Concilii, qua jano intellectum &c. intelligenda est ut ex eo patet, de illis, qui peccata confiteri alius neglexerint, sic Clemens quintus, sic Alexander quintus inter varios errores, quartum istum configit, Stante statuto omnia utriusque sexus, nec Deus nec Papa de potentia sua potest facere, quin confessus Fratri mendicanti admissa iterum teneatur confiteri suo Carato, & curata est revocatio in Constantiensi, & Basileensi Concilio & nihil actum. Sic Calixtus tertius Clementem quintum confirmat, sic Sixtus quartus, Leo decimus, Paulus tertius, & quartus, Clemens decimus, & omnes Pontifices sustinuerunt. Suffragatur causa, & Generalia Concilia, Clementina dudum in Concilio Viennensi ait: *Sacro instante, & approbante Concilio, decretum Leonis decimi in Concilio, Lateranensi Generali lectum est, & approbatum, in Tridentino privilegium illud non est revocatum, imò acriter defensum cum aliis, & Concilium ipsum sub Innocentio tertio. Viros idoneos quos Episcopi, possunt coadiutores, & cooperatores habere, non solum in predicacionis officio, verum etiam in confessionibus audiendis, & nunquam vel somnium est Episcopos, velle petere licentiam a Parochis, & de Papa res foret sibi excipienda. Suffragantur & Synodi regionales, Bituricensis canone decimo quarto præcipit singulis intimari, constitutionem omnis utriusque, Clementis tertii, & Martini quarti, adeo non creditit illas contrariis dicens, Sacerdotum Parochialium assensu nullatenus requisito, & Synodus Claramontana bellè distinguit. Proprium autem Sacerdotem dicimus duobus modis ex officio ut puta Papam, Episcopos, Curatos, vel ex commissione, sicut Fratres Predicatores, & Mimores, & Synodus Cleeftenis in Anglia. Sine licentia proprii Sacerdotis, ait, alienum Parochianum non audendam, nisi privilegio audiendis confessiones à Summo Pontifice sit munitus, adeo cum privilegio potest quis audire alienum, & Synodus Oxoniensis jubet in Pascha quemque integrè confiteri, Proprio Sacerdoti vel alteri de ipsius licentia. Et mox. Cum ipse absque licentia eos absolvere non possit, nisi de mandato superioris. & Concilium Toletanum jubet observari constitutionem omnis utriusque, à Recltoribus, & Vicariis sub anathemate, & ut. Quilibet eorum in sua Parochia nomina saorum Parochianorum, qui ad annos discretionis pervenerint annuatim in scriptis redigat, & illos qui sibi vel alteri potestatem habenti de quo constat ei confessi fuerint, consignet, quo nil clarius, sibi, vel alteri; & Biterrense eodem pacto canone sexto, & Varense bellas Bonifacii & Clementis quinti, & Nicostense citat canonem omnis utriusque, & ait. Prohibemus districte, ne Sacerdos non Cayatus, aut nostram non obtinens licentiam &c. Confessiones audiat; sic alia refert Natalis, & una Lingonenfis satis est**

pro cunctis. *Item ne remaneat aliqua bastitatio quis propofitus dicatur Sacerdos, declaramus prout Doctores & jura declarant, quod proprius Sacerdos est Papa, eas Legatus, Episcopus &c. Suffragatur Theologorum Principe in Supplemento questione octava, & contra impugnantes Religionem respondet, canonis omnis utriusque Sacerdos proprius non solum est Parochialis, sed etiam Episcopus, vel Papa &c. sic ex professo D. Bonaventura, Durandus à S. Portiano, affirmat canonis derogari per privilegium, & Gersonus Papæ certè non adulator, dicit ita privilegiatos, ac Parochos, sic Facultas Parisiensis Joannis Lallerii, duas theses damnavit, & bullas in hac causa defendit, sic Jacobus Almainus, & Joannes Major, qui & nervosissimis rationibus convincit, & alii sine numero Doctores. Suffragantur & ii, qui Parochum intelligunt, nomine proprii Sacerdotis, sic Benedicte undecimus extravaganti communi inter cunctas. (Cæterum licet de necessitate non sit eadem confiteri peccata &c. exhortatur quod suis Sacerdotibus, semel consistantur in anno) sic Arelatense allatam, sic Synodus lingouensis, & alie. Suffragantur rationes præter adductas, cum Papa, & Episcopi sint ordinarii Pastores, Papa & Episcopus constituunt Pœnitentiarum, qui major est Parocho ipso, quod Papa est Dei Vicarius, unus Pastor, & Pastor Pastorum, quod privilegium legem limitat, quod omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit, & alia apud Auctores. Nec juvat allegare canonem pro Parochis, cum tacitè, & sæpe expressè, Papa, & Episcopus excipiantur. Nec obest Clementem quartum casus aliquos excipere, qui jure, & consuetudine caventur, & casus sit adferendus Concilio Lateranensi, nam excipit casus reservatos Papæ Legato, & Episcopo, ideoque est omnino in contrarium, & fortius etiam pro nobis addit, ab his etiam absolvere posse licet specialiter committatur. Nec obstat liber Joannis de Ananis, contra hæc validè pugnantis, quippe non est contrarius cum sibi opponat. Possit Papam, vel Episcopum per se, vel per alium audire confessiones, dicit multa posse fieri, quæ non expediunt, & Religiosos solis calumnia persequitur, quod lucrum querant non salutem animarum. Hæc fusc dicta sunt & fuscus Natalis etiam in Theologia dogmatica, ubi veritas hæc elucescit, & Papam dispensare in canone Concilii Generalis, vel ipsi hic affirmant qui alibi negant, dicentes teneri confessione annua, ob canonem ejusdem Concilii Lateranensis, adeo veritas abscondi latè non poterit.*

Valdè dubium est an Papa nri possit, forma deprecative in pœnitentie Sacramento, & moderè aliqui affirmant, in potestate Papæ esse modum exprimentis, imò cum Morino Grævus id agere fatentur, & scholasticos in eo accusant; quod non legerint ritualia antiqua. Hanc nos questionem infra solvemus de pœnitentia, interim negamus Græcos id

An. 1409

An. 1570

Conf. 5

P. 197

agere; quippe præmittunt orationes ut Latini, unde refert Arcudius de penitentia, Ruthenos in sine suarum precum sic concludere. *Ego quoque Pater tuus Spiritus sanctus, potestatem mihi à Deo, & à Superioribus meis concessit, absolvo te ab omnibus peccatis tuis.* Et Simeon Philadelphienfis, in tuo libello de Sacramentis edito. *Gratia Sancti Spiritus per humilitatem meam habet te venis donatum; & absolutum.* Et Pater Goar in suo Euchologio seu rituali, refert has formas Græcorum. *Dominus noster Jesus Christus, & Deus qui mandatum ligandi, & solvendi peccata, discipulis tradidit, prætereat omnia peccata tua. Ego vero indignus ejus servus, absolvo te ab omnibus peccatis tuis.* Rursus. *Dominus justus, qui propter nos carnem assumpsit, & universi orbis peccatum tollit, delicta tua delet. Ego vero condono tibi omnia peccata tua, ubi vides in his & similibus formis, modum indicativum non deprecativum, qui adhibetur in extrema unctione, cum ex Jacobo sit oratio fidei, ideoque valdè dubia est ea forma.*

Non minor questio est, utrum, eligere præstet ad Episcopatum, Theologum an verò Canonistam, stant pro Theologo Theologi, pro Canonista stant Canonistæ. Alii distinguunt in terra Ecclesiæ ubi pax est, præporunt Episcopum Canonistam, præpò terras infidelium vel Hæreticorum præporunt Episcopum Theologum, cum debeat convincere hæreticos, ex Scripturis; & traditione, nec hæretici decretales admittant, quas Lutherus ut mortuas duxit ad sepulchrum, nec aliam lucem tribuit quàm ignis. Hoc tamen est certum Dominicum Sotum, & Theologum simul & Canonistam, à parte Theologi non discedere, cum Apostolis dictum sit à Christo. *Evangelii docete, & causa fidei sit potior.* Qui utramque callet facultatem, optimus est habens plenitudinem scientiæ, & in Timotheo suo Paulus, utramque requirit scientiam. An verò melior sit Religiosus, an Secularis Sacerdos, fautor optimos extitisse Monachos, optimos extitisse Seculares, & Episcopos esse & Doctores, Basilium Monachum, Gregorium, Hieronymum, sicut & Chrysostomum, & Leonem, & inter Præsules Romæ magnus est Leo Presbyter, magnus est Gregorius Monachus.

Eximie verò disputatur, an Papa possit, Religiosi vota dispensare, quod negat schola Thomistarum, & Recentiores cum antiquis consulant; & referunt Innocentium tertium capite cum ad Monasterium. *Nec existimet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo Monacho dispensare, quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeò annexo est regule Monachali, ut contra eam nec summus Pontifex, possit licentiam indulgere, & quia non potest Papa dispensare, in jure naturali & Divino, ubi præcipuè est perfecta traditio, & Tridentinum ponit discrimen, inter calibatam ex lege,*

vel ex voto. Contra Thomistas pugnant alii omnes Theologi, & ex Thomistis Cajetanus, Joannes à S. Thoma, & Canonistæ omnes acriter timentur. Et rationes ipsæ Thomisticæ id evincunt, quippe Papa efficere non potest, ut Religiosus, manens Religiosus, proprium habeat, & retineat, cum dicat. *Ecco non relinquimus omnis, potest tamen de Monacho facere non Monachum, & paritas S. Thomæ nobis est propitia, cum calix consecratus non maneat consecratus, mutatione facta in calicem per dissolutionem; ita in Monacho, si perdit esse Monachi.* Altera & ratio evincit oppositum, cum solemnitas sit juris humani; & frustra Labat asserit etiam Abbatem, de Monacho posse facere non Monachum, quippe Papa potest quod Abbas, non Abbas potest quod Papa superior. Quin etiam Papa sæpè dispensavit, nec obstat Dominici Soti responsum, in puro factò Papam non esse infallibilem, quippe nec nos dicimus articulum fidei, à sententiam ex factò Pontificum probabiliorum, cum semper eam sequantur ut evincit Paganus & dispensasse Historiæ certæ testantur.

Extrema est potestas Papæ in Cardinales, quos vult Spalatenfis ita dici, quod incardinarentur alicui Ecclesiæ, & asserit numerosas epistolas Gregorii, à nomen commune concedit Coeffetellus, ut tabellarii & Angelli nuncii vocantur, quo ad virtutem Inngè distant, & cognoscit ex Joanne octavo vel ipse. *Quippe cum sicut nostram mansuetudinem Moysi, idè vestram Fraternitatem septuaginta seniorum, qui sub eodem caesurum negotia diudicabat vicissitudinem gerere certum habebant, & auctoritatem non modicam tribuit.* De his audiendus de consideratione Bernardus. *Veniamus ad collaterales, & coadiutores tuos bi seduli tibi, bi intini sunt.* Et mox. *Sed si ve levens si ve gravens, cui rectius impatandum quàm tibi, qui tales aut elegisti, aut admisisti. Non de omnibus dico, nam sunt quos non elegisti sed ipsi te. At potestatem non habent, nisi quam tu eis, aut tribueris aut permiseris.* Sanè huic negotio non se ingerat regans, *Consilio non prece agendum est, & alibi inducit Papam ad Moysem loquentem. Habebis Aaron, & Hnr vobiscum, si quid natuus fueris questionis referas id ipsos, & de septuaginta sensibus scriptura. Ausereus de Spiritu qui eras in Moysi & dans septuaginta Viris, nempe Spiritum sapientiæ, & pietatis. Legantur de his sapientissimæ bullæ Pontificum, & observentur.*

Matt. 28

De Vita
Aron. 11Ref. 24.
69.

L. 4. 44

P A R S II.

De Potestate Papæ circa Sacramenta.

Actum est de baptismo, ordine, & extrema Vnctione, nunc alia quatuor manent Sacramenta.

C A P U T I.

De potestate Papæ in Confirmatione.

Cutissimus omnium Patrum Tertullianus, illud experientia, & ratione convincit, Nemo ab Hostibus stipendia recipit. Fatentur ultro Hostes nostri Papam, & esse Conformationis Ministrum, & Presbyterum; & Diaconum designare, & materiam mutare posse, & formam, cum vel halsamum apud ipsos sit pessimi odoris, & velit confirmationem ceremoniam, vel ex Calvino catechismum, ideoque suspecta hæc munera sunt expendenda.

Evincitur ex actis Apostolorum hoc Sacramentum. *Cum autem audisset Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum, & Joannem, qui cum venissent oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum, nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum. Cum vidisset autem Simon, quia per impositionem manuum Apostolorum, daretur Spiritus Sanctus, obtulit eis pecuniam dicens. Date & mihi hanc potestatem, ut enicunque imponero manus, accipiat Spiritum Sanctum. Petrus autem dixit ad eum, Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam domini Dei existimasti pecuniam possideri. Jam baptizati erant Samaritæ, & Viri, & mulieres, & Simon ipse. Cum autem credidisset Philippo Evangelizanti de regno Dei, in nomine Jesu Christi, baptizabantur Viri, & mulieres. Tunc Simon & ipse credidit, & cum baptizatus esset, adhaerebat Philippo, evangelizanti de verbo Dei, Jam ergo confirmatio dabatur post baptismum non in ipso baptismo, ut voluit Hostes nostri, jam non erat ceremonia baptismi, cum jam baptizati forent omnes, jam non erat catechesis puerorum, & in fide recepta confirmatio, cum daretur Viris, mulieribus, & Simoni, & donaretur Spiritus Sanctus, & quidem per impositionem manuum, quod intellexit Simon ipse volens, per impositionem manuum dare Spiritum Sanctum. Jam non est ceremonia illa, ubi mittuntur duo*

ex præcipuis Apostolis, nisi & Apostoli forent stulti, ut ad elargiendum baptismi Sacramentum, Diaconum tantum eligerent, & ad ceremoniam duos Apostolos, & stulta foret Sapientia Patris, ut eligeret Diaconum ad baptismi substantiam, ad accidentalem, & non necessariam ritum, Apostolos & quidem primarios, & Spiritum Sanctum donaret per ceremoniam, confundens cum ceremonia Sacramentum, & Ecclesiam suam in cæcitate relinquens, & æquivocatione inextricabili confundens, ut nesciret Sacramentum à ceremonia discernere.

Extat & aliud Pauli exemplum. *Falluntur* ^{Ab. 19.} *est autem cum Apollo esset Corinthi, ut Paulus peragratis superioribus partibus, veniret Ephezum, & inveniret quosdam discipulos, dixitque ad eos. Si Spiritum Sanctum accepistis credentes. At illi dixerunt ad eos. Neque si Spiritus Sanctus est andivimus. Et mox. His auditis baptizati sunt in nomine Domini Jesu, & cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus Sanctus super eos, & loquebatur linguis, & prophetabant, ubi Spiritus Sanctus infunditur per manus Pauli, ubi Apostoli manuum impositione, non catechesi aliqua, aut doctrina, Spiritum Sanctum largiuntur, ubi ceremonia non est, quæ dat Spiritum Sanctum.*

Volunt ea tela declinare Hostes, imò & in nos retorquere, at altiore vulnere feriuntur. Afferunt per impositionem manuum, non gratiam justificantem dari, sed gratias tantum gratis concessas, ut dona linguarum, & miraculorum, & idem confirmationem non esse Sacramentum, at telo infelicium occurrunt, eum Spiritus Sancti nomine, gratia justificans significetur. *Vos semper Spiritui. Ab. 7. Sancto resistitis, & rursus. Nondum erat Spiritus datus, & iterum ad Romanos. Cbr. 7. 7. 7. ritus Dei diffusa est in cordibus vestris per Spiritum Sanctum, qui datus est vobis, & iterum. C. 5. Spiritus Sanctus disciplina effugiet stultum, & auferet se de cogitationibus, que sunt sine intellectu, & curripitur ad superveniente iniquitate, ubi non habitat cum iniquitate Spiritus Sanctus, & gratia gratis datae sunt in peccatore. Multi dicunt mihi in illa die. Matt. 7. Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo Demonia ejecimus, & in nomine tuo viximus multas facimus, & tunc consistebat illis, quia nunquam novi vos, discedite à me, qui operamini iniquitatem, sic Caiphas pessimus prophetavit, sic Balaam videns benedictiones, & alino suo solidior, sic Sybillæ etiam gentiles. Uno verbo Christus Spiritum Sanctum promittit, ad corroborationem veræ fidei, quæ spectat ad gratiam justificantem. Et ego mittam promissum Patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate, quoad usque induamini virtute ex alto. Et rursus. Accipietis virtutem Spiritus Sancti in vos, & eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judea, & Samaria, & usque ad ultimum terræ. Et iterum. Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus. Luc. 11. Ab. 2. Mat. 20.*

Patris vestri, qui loquitur in Vobis. Tradet autem Frater Fratrem in mortem, & Pater Filium; Et effectus probavit virtutem redditi & cervis Leones, priûa obmetum Judæorum claus, post Spiritum Sanctum in-victi. Et illi quidem ibans gaudentes à conspectu Concilii, quoniam digni habiti sunt, pro nomine Jesu contumeliam pati. Omni autem die non cessabant in templo, & circa domos docentes, & Evangelizantes Spiritum Jesum, ubi & patientes & lati, contumeliam pro Christo decus reputabant, denique gratia hæc cunctis conferebatur, non omnibus dantur gratiæ gratis datæ, ut integro capite demonstrat Apostolus, & concludit. Nunquid omnes Propheeta, nunquid omnes Doctores, nunquid omnes virtutes, nunquid omnes gratiam habent curatioem, nunquid omnes linguas loquuntur, nunquid omnes interpretantur? Volunt aliqui tclum effugere, cum multi receperint gratiæ gratis datæ, quæ hoc tempore non amplius conferuntur. at gratia in Sacramentis etiam per ipsos, semper invisibiliter est data, linguæ aliquando visibiliter, & si valeret hæc debilis ratio, evinceret nec baptismum esse Sacramentum, cum olim fierent in eo signa, nunc verò visibiliter non appareant, imò hoc responsum solvit, & irridet Augustinus. Nunquid modò, quibus imponitur manus, ut accipiant Spiritum Sanctum, expectatur ut linguas loquantur, aut quando imposuit manus istis infantibus, attendit unusquisque vestrum, utrum linguas loquantur, cum fierent olim ex nova lege miracula, & modò cessasse ostendat experientia, & Scripturæ unanimes Interpretes, doceant, modò fieri invisibiliter, quod olim videbatur. Vult Calvinus hanc Catechesim puerorum, in quo & à nostris, & à suis deseritur, at manus impositio, tñci gratia, duorum Apostolorum missio, donatio S. Spiritus & alia mille, catechesim puerorum confutant. Volunt alii denique cum Dallæo nos premere, ubi in Scriptura ne velligium quidem, aut olei, aut balsami reperitur, & urget acriter Modernus Hostis, si manus impositio Christum significat, nihil est in Calepino quod non significet; at ineluctabile & Dallæo, & cunctis est argumentum, ubi est signum sensibile, & gratia, ibi est verum Sacramentum ut mox evincemus, & manus impositio & gratia, nec à Dallæo nec ab aliis negantur, idèoque nec verum negari potest Sacramentum; & manus impositio est in Scriptura, oleum, & balsamum, in traditione, & antiquitate.

Extat ergo evidens demonstratio vel ex Hostium testimonio invidiâ, ubi tunc adest Sacramentum, cum est signum sensibile, & gratia, & Dei mandatum invenitur, ut docet Calvinus libro primo Institutionum, Kemnitius secunda parte examinis, & Melancthon in apologia Confessione Augustanæ. Sacramentum est ritus, qui habet mandatum Dei, & cui addita est promissio gratiæ, & remissionis peccatorum, & signum

externum est manus impositio, & quod constat ex Actû oratio, & gratiæ promissio est in Evangelio. Ille testimonium perhibebit de me, & Vos testimonium perhibebitis, quia ab initio mecum estis. Et iterum. Et ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis. Etrufus. Vos autem baptizabimini Spiritu Sancto, non post multos hos dies, & ibi loquitur de discipulis jam baptizatis. Et mox. Accipietis virtutem superveniens Spiritus Sancti in Vos, & eritis mihi testes, ubi accipitur virtus Spiritus Sancti, ad hoc ut sint testes in martyrio. Autipus testis meus fidelis, qui occisus est apud Vos, & Martyr idem est ac testis. Nec Apostolis tantum promittitur, sed & aliis. Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, & hoc ex utroque testamento firmatur. Effundam Spiritum meum super omnem carnem, & in Samaria Viri, & mulieres receperunt, & Simon sibi, & alia quærebat, reprehensus tantum quod emere vellet, & apud Paulum discipuli Joannis, ideoque extat mandatum Domini, Quod si non extaret adhuc foret evidens, quippe Deus à se tantum obligatur, nec creatura ulla Spiritum Sanctum rei sensibili potest alligare, quod mirantur Patres in Sacramentis, & Optatus pro Spiritu Sancto in Donatistas, Mutite, ait, illum si potestis, & solus Pater Filium mittit, & solus Pater, & Filius, Spiritum Sanctum.

Superfunt alii Scripturæ textus. Et vos unctiorem, quam accepistis ab eo manent in Vobis. Et mox. Non necesse habetis ut aliquis doceat Vos, sed sicut unctio ejus docet vos de omnibus, & verum est, & non est mendacium. Et sicut docuit vos manete in eo, ubi unctio est Deus, & Spiritus Sanctus, & docet omnia, & in eo manendum, & sermo est de Confessione hñci. Omnis qui negat Filium, nec Patrem habet, qui confiteri Filium, & Patrem habet. Et cum Joanne Paulus. Nolite contrivellere Spiritum Sanctum Dei, in quo signati estis in die redenptionis. Et alibi. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris, ubi Spiritus Sanctus signat, & confirmat, ungit, & dat pignus Spiritus; Et hæc nec per Hostes agit ceramonia.

Accedunt Scripturæ Interpretes, non suam sed Christi doctrinam referentes, quam in expositione Scripturæ, vel Hostes ipsi traditionem recipiunt. Accedit antiqua, & facundus Cyprianus alludens Apostolorum factio. Nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, per Præpositos Ecclesie offerantur, & per nostram orationem, & manus impositionem, Spiritum Sanctum consequantur, ubi Episcopus tantum manum imponit, ubi non Apostolorum tantum ævo, sed etiam Cypriani hoc fiebat, ubi per orationem, & manus impositionem, Spiritum Sanctum baptizati consequuntur. Nec obstat diei in baptismo, quippe olim dabatur

All. 5.

1. Cor. 12.

1. 2. de Sept. c. 16.

C. 19.

Art. 13.

Ep. 73.

Ep. 4.

1. Jo. 4.

L. 2.

All. 1.

Jo. 14.

All. 2.

Jo. 4.

tur cum baptismo, & si id evincit esse unum Sacramentum, hoc etiam evincet de Eucharistia, cum olim cum baptismo ministraretur; Et quod evidenter exprimitur. *Et idcirco quia legitimum, & Ecclesiasticum baptismum consecuti fuerant, baptizari eos ultra non oportebat, sed tantummodo quod deerat, id à Petro, & Joanne factum est, ut oratione pro eis habitis, & manu imposta invocaretur, & infunderetur super eos Spiritus Sanctus, ubi non in baptismo sed post baptismum non solum invocatur ut sit in oratione, sed per eos infunditur Spiritus Sanctus, & apud eundem scribit Firmilianus. Ubi president Majores nostri, qui & baptizandi, & manum imponendi, & ordinandi possident potestatem, ubi non Diaconi baptizant sed Majores, ubi tria Sacramenta distinguuntur, non tres ceremonie ut constat, ubi dicit hodierna quoque die fieri. Nec obstat de baptismo error Firmilianus, quippe in eo à Multis reprehenditur, in hoc ab omnibus sequitur, ne uno quidem reprehendente. Accedit Epiphanius Græcus, Hæreticorum malleus & triumphator. *Simon Magnus blanditus est Apostolus, & ipse similiter cum aliis baptizatus est à Philippo. Omnes verò præter ipsum susceperunt magnorum Apostolorum presentiam, & per impositionem manuum ipsorum acceperunt Spiritum Sanctum. Nam cum Philippus Diaconus esset, non debebat potestatem imponendi manus, ut per hoc acciperent Spiritum Sanctum; & eodem sensu, iisdemque verbis, quamvis cum ipso discors Chrysofomus. Quia erat Diaconus, ideo & baptizans Spiritum Sanctum non dabat, neque enim facultatem debebat, hoc enim donum solum Apostolorum erat. Et mox. Igitur hoc erat in Apostolis singulare, nuda & Precipuas & non alios videmus hoc facere, ubi vides Philippum baptizare, & non solum Spiritum Sanctum non elargiri, sed nec elargiri posse, diversisque esse penitus Ministros, ubi Apostoli post baptismum mittuntur, ubi baptismus per Hostes ipsos dat Spiritum Sanctum, & tamen Diaconus dare non potuit, ubi perfectiorem exigit Ministrum, & Spiritus Sanctus non dabatur, per aquam, & nomina tremenda, ut millies docent Scriptura, & Patres, sed per orationem & manuum impositionem. Accedit Isidorus Pelusiota, ut sit funiculus triplex difficillè rumpendus. *Philippus eos, qui Christiana doctrina, in Samaria imbuti fuerant, baptismi aqua tinxerat, Petrus autem, & Joannes Apostoli ad eos descendentes, Spiritus S. gratiam ipsi porrexerunt. Quod si is à quo baptismum acceperunt, ex Apostolorum classe & numero fuisset, Spiritus donandi potestatem præstidè habuisset. Accedunt Græcis & Latini. Accedit Augustinus de Trinitate. Neque enim Aliquis Discipulorum ejus dedit Spiritum S. orabant quippe, ut veniret in eos, ex quo manum imponebant, non ipsi eum dabant. Quem morem in suis Præpositis, etiam nunc servat Ecclesia, ubi Præpositi tantum erant pro***

Spiritu Sancto, nec est gratis transiens sed mos perpetuus. Accedit Hieronymus Angustino non discors. *Exigit ubi scriptum sit? In altibus Apostolorum; Sed etiam Scriptura Accloritas non jubet totius Orbis in hanc partem consensus instor præcepti obtineret. Et reponit Orthodoxus. Non quidem abnuo hanc esse consuetudinem, ut eos qui longè in minoribus urbibus, per Presbyteros, & Diaconos baptizati sunt, Episcopos ad invocationem S. Spiritus manum imposturus excurret. Et mox. Episcopus se manum imponit iis imponit, qui in recta fide baptizati sunt, ubi post baptismum confirmationem exponit, ubi vel post Presbyteros excurret Episcopus; nec obstat dici consuetudinem, quippe consuetudo est totius Ecclesie, contra quam disputare ex Augustino insolentissimè insanie est, & acta Apostolorum citantur. Quod idem scribit Innocentius ad Decentium, *De configuandis infantibus manifestum est, non ab alio, quàm ab Episcopo fieri debere. Nam Presbyteri licet sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hæc autem Pontificibus solis deberi ut consignet, & Parocletum Spiritum S. tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verùm & illa lectio auctum Apostolorum, que aserit Petrum, & Joannem esse directos; Inutile verò est responsum Romæ factum, cum sit Ecclesie consuetudo, & factum Apostolorum, non Romæ sed Hierosolymæ, & Samariz. Accedit Pacianus ad Simpronianum. Si ergo & Iovacri, & Cbrismatis potestas majorum longè cbarissimum ad Episcopos, inde ex Apostolorum forma descendit, & ligandi quoque jus adfuit, ubi Episcopi Christum largiuntur, & potestas ex forma Apostolorum descendit, & tria distinguuntur diversa. Et rursus Chrysofomus de Philippo, baptizabat dumtaxat ut Discipulus, & Apostoli autem gratiam conferrebant, & iterum. Nam virtutem quidem acceperunt facienda Signa, non autem dandi Spiritum Sanctum, ubi distinguit virtutem signorum, à donatione Spiritus Sancti, ubi Ministrum baptismi Diaconum, à Ministro confirmationis discernit. Accedit Primasius. *Donum Spiritus Sancti datur in baptismo per impositionem manuum, ubi alludit impositioni manuum Apostolicæ. Denique Eucumenius & dicit & probat, alioquin non irent ad Hierosolymam Apostoli, ut Spiritum Sanctum largirentur.***

Sunt & Patres Latini & Græci in aliis textibus. Est Augustinus in epistolam Joannes. *Unctio Spiritualis ipse Spiritus Sanctus est, cuius Sacramentum est in unctioe visibili.* Est Cyrillus Hierosolymæ, ubi rectè asserit Joannem Chriftam alluisse, per quod datur Spiritus Sanctus, quo docet nos de omnibus, & de Unctioe innumeri docent, sic Tertullianus ad Martyres, *Christus Jests qui Catec. 3. vos Spiritu unxit, Avitus libro ad Iorem c. 3. Virginitus sacro signatis Chriftinate, sic Sent. 342 Isidorus, sic Prosper Unctos à Christo*

Ep. 75.

Her. 21.

Hom. 18

L. 1. ep. 450.

L. 15. c. 26.

Ad. Luitf.

Ep. 1.

Ep. 1.

Hom. 8.

Inc. 12. ad hebr.

Ad c. 3. Ad.

Tract. 5.

deducit, sic Ildorus de Ecclesiasticis effigijs. *Sunt Sacramenta baptismus, & Chrismus, & Sanguis, & mox. Chrysmum Græcè Unctio, & dicit & evidenter evincit.*

Post Scripturam & Interpretes, manet etiam Divina traditio, quam memorat Basilus de Spiritu Sancto. *Consecratur autem aquam baptismatis, & Oleum Unctionis, præterea ipsam qui baptismum accipit, ungue à tacita, secretaque traditione, ubi traditio est Oleum Unctionis, quod & Innocentius, & Hieronymus, ut consuetudinem, & à Scriptura deducunt.*

Extant & Patres traditionis testes, & Novatiani eo titulo hæretici, ut mox cernemus, quod verbo Dei repugnat, vel scripto vel tradito ut constat, eum hæretici verbo Dei opponatur. *Hinc suos Sectatores non obli-*

C. 27.

Theod. l. 4. r. 3. bal. 3.

gant. Triumphat Antiquitas cultus traditionis, & illud aureum Vincentii Lyrinen- sis. *Quod ubique quod semper.* Triumphat Tertulianus de Resurrectione carnis. *Caro abluatur, ut anima emaculetur, caro ungitur ut anima consecratur, & mox conjungit cum Eucharistia. Caro corpore Christi nutritur, ut anima de Deo saginetur.* Et in libro de baptismo distinguit. *Deinde manus imponitur per benedictionem, advocans, & invocans*

C. 8.

De ref. sur. car. III c. 8.

Spiritum Sanctum, ubi post baptismum est confirmatio, nec ceremonia advocat Spiritum Sanctum, ex ultionia Hostium Confessione, & expressè caro signatur ut anima muniatur, & libro primo contra Marcionem unit cum baptismo, & Eucharistia & rursus de resurrectione carnis, Caro ungitur ut anima consecratur, & mox. Caro manus impositione adambrotur, ut anima Spiritu illuminetur, ubi ponit Unctionem, signum crucis & impositionem manus, & per gratiam evincit. Et de præscriptionibus, *aqua signat, Spiritu Sancto vestit, & Diabolum Dei firmam introducens. Tingit & ipse quosdam*

C. 36. c. 40.

utique credentes, & Fideles suos, signat illic & frontibus milites suos, celebrat & panis oblationem, ubi Sacramenta tria cumulat, & diversos effectus describit; & Diabolum imitatorum Christi in Sacramentis. Triumphat Cornelius Papa de Novato. In lecto, in quo decumbat aqua circumfusus baptismum accepit. Et mox. Verùm verbo tandem elapsus, neque ceterum, in quibus post baptismum secundum Ecclesie Canonem imbui sportuaret acquisitis, neque Domini sigillo ab Episcopo obsequatus fuit. Quo quidem venigant potius, quomodo quæso Spiritum S. adeptus est? Et mox. Ille persecutionis tempore metu debilitatus, & nimia vite cupiditate additus, se presbyterum esse negavit; ubi ex eo fidem negavit, quod Episcopi manu non fit obsequatus, quod de ceremonia dicere est irridendum. Est & aliud ex Eusebio exemplum, juvenis Joanni Apostolo commendati.

J. 6. r. 39. E. f. 6.

Quem ille baptismi Sacramento illuminavit, postea vero sigillo Domini idest Sacramento confirmationis, tanquam perfecta, tutaque ejus animi custodia obsequatur, ubi post ba-

L. 3. c. 17.

ptissimi Sacramentum, confirmatio custodia est animæ. Triumphat Iulianus in questionibus Orthodoxorum. *Peractis mysteriis baptismi, configuari debet sacro unguento, ubi peracta sunt mysteria baptismi, nec confirmatio est ceremonia baptismi. Triumphat*

Cyprianus iterum. *Unguinoque necesse est eum, qui baptizatus est, ut accepto Chrysmate esse unctus Dei, & habere in se gratiam Christi possit. Et iterum. Tunc demum plene sanctificari, & esse Filii Dei possunt, si Sacramento utroque nascatur, ubi vel utrumque est verum Sacramentum vel neutrum, cum*

utrumque Sacramentum inscribatur, & eodem nomine in eadem lingua vocetur; & utrumque gratia reddat sanctificatum; & in vita Cypriani scriptor Pontius. *Quit*

*denique tot Confessores frontium notarum, secundum inscriptione signatos, & ad exemplum Martyrii superstiti reservatos, incensio tubæ celestis auisaret, ubi sunt secunda inscrip-
C. 9.*

tionem signati, Triumphat Origenes in Leviticum. Conversi à peccato purificatio qui-

dem, per illa omnia datur, quæ superius diximus, donum autem gratiæ Spiritus per olei imaginem designatur, ut non solum purgationem consequi possit ejus, qui convertitur à peccato, sed & Spiritu Sancto repleri, ubi olei imago est Spiritus S. significatio, & Spiritu Sancto replet. Denique triumphat Dionysius Areopagita de Ecclesiastica Hierarchia, ubi vocat Delicium unguentum, & ait.

Baptizatum indutum veste alba ad Pontificem ducunt, baptizatum non baptizandum.

Et rursus. Perficiens, illa unctio facit perfectum, & iterum. Sed & ipsi, qui sacratissimo regenerationis mysterio consecratur adventum Spiritus Sancti consummans unguenti immittit largitur. Quænam verò ceremonia dat Spiritum S. vel unctio dare potest nisi Sacramentum?

Iterum in aciem redeunt Victores Patres. Redit Optatus plura cumulans Sacramenta. *Ergo nec Chrysmum, nec baptismum, nec cri-*

minis renitissio, nec invocatio corporis Sancti potestati ejus indulta est, ubi propria urget Sacramenta, & contra Dallæum distinguit à baptismo. Lavacro enim peccata purgantur, Chrysmate Spiritus Sanctus superinfunditur, ubi assignat Chrysmati diversum effectum, & lavacro ipso præstantiorem. Redit Leo Magnus de nativitate. Permanere stabiles in ea fide, quam confessi estis coram multis testibus, & in qua renati per aquam, & Spiritum Sanctum accepistis Chrysmo salutis, & signaculum vite æternæ, ubi signaculum est vitæ æternæ, & Chrysmum accipitur salutis, quod ceremonia alia potest præstare. Redit Cyrillus Alexandrinus, in commentarium Joëlis & docet. Dato est nobis ceu plurima aqua vivens sacri baptismatis, & tanquam in frumento panis vivens, & tanquam in vino sanguis, accessit autem usus olei, qui per sacrum baptismum in Christo justificatis ad consummationem confert, ubi usus Olei non justificandis, Sed justificatis confert ad consummationem-

C. 2. p. 2. p. 3.

C. 4. p. 3.

L. 2. Ep. 1.

Serm. 4.

tionem. Redit Theodoretus in cantica, ubi Chrisma vocat, *Sanctum & super caeleste* quod de aliqua cerimonia nefas est dicere. Redit in aciem Prudentius in Pſychomachia, pugna nempe luxuriæ & sobrietatis. *Post inscripta oleo frontis signacula per qua Unguentum regale datum est & Chrisma perenne*, & hymno ante somnum canit. *Cultor Dei memento, Te fontis & olei, Rorem subisse natum, Te Chrysmate innovatum.* Redit Damascenus libro quarto de fide. *Oleum in baptisate infumitur utilitatem significans, & Chrysmus nos afficiens, & misericordiam Dei annuntians per Spiritum Sanctum*, ubi loquitur de baptizatis, & gratiam jam datam rursus dari per oleum, & ait oleum baptismum succedere, & columbam venire post diluvium idest aquam. Est & Gregorius Turonensis de gloria martyrum, ubi Dæmontimuit juvenem unctum.

Abſque tot Patribus duo vel tres sufficerent, ut in ore duorum vel trium stet omne verbum. Sufficeret Cyrillus Hierosolimæ, qui catecheses duas scripsit de Baptismo, tertiam de confirmatione, quartam, & quintam de Eucharistia, ubi enumerat tria Sacramenta Neophytorum, & quidem omnino distincta, & solvit illud unum Hostium nostrorum, Confirmationem in ceremoniis deputari. Præterea sic valide loquitur. *Quem-*

admodum panis Eucharistia, post S. Spiritus invocationem, non amplius est panis communis, sed est corpus Christi, sic est sanctum hoc unguentum non amplius est unguentum nudum, postquam jam consecratum est, sed est Chrysm. Christi quod adventu Spiritus Sancti per ipsius Divinitatem energiam habet, quo frons & alii sensus symbolice inunguntur, & corpus quidem isto visibili unguento perungitur, anima vero sancto, ac vivifico Spiritu sanctificatur, ubi mille sunt tela in Hostes, ubi confert Chrysm cum Eucharistia, ubi unguentum habet vim sanctificandi, quod est proprium veri Sacramenti, ubi anima ipsa impletur Spiritu Sancto, ubi vult Christianos à Chrysmate dici. Huic Patri respondere nequeunt Hostes, nisi ipsum reprehendendo, quamvis eximie commendetur, à secundo generali Concilio; & à Patribus cum laudè citetur. Alter est Eucherius, seu Hilarius Arelatenſis, in homilia de Pentecoste. *Sed quia diximus quod omnis impositio & confirmatio ei qui jam renatus in Christo est conferre aliquid possit, forte cogitat sibi aliquis. Quid mihi prodest post mysterium confirmationis.* Et argumento eximie respondet. *In hoc plenitudinem habuit ad innocentiam. in confirmatione augmentum præstat ad gratiam. Quia in hoc mundo tota ætate vitiorum inter invisibiles Hostes. ad pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur. ad vitam post baptismum roboramur*, ubi vides duo mysteria duos effectus, ubi ex professo utilitas commendatur, & quidem post baptismum, & diversa. Sufficeret denique Magnus, Augustinus. Sic clarissimè docet contra literas Petiliani. *In hoc*

unquent Sacramentum Chrysmatis, vult Petilianus interpretari, quod quidem in genere visibilibus signaculorum Sacrosanctum est, sicut ipse baptismus, sed potest esse in Hominebus peccatoribus. Nonne blasphemia foret æquare ceremoniam Sacramento, & quidem cum & præcipuis? Nonne vocat visibile, & Sacrosanctum signaculum? Nonne irridenda foret comparatio, baptismi cum ipso baptismo? Nonne ignavissimi foret & stulti, confundere ceremoniam cum baptismo? Et iterum Petilianum urget. *Discerne igitur visibile Sanctum Sacramentum, quod esse & in bonis, & in malis potest, illis ad præmium, illis ad iudicium*, ubi vocat sanctum visibile Sacramentum, quod ad sciendum indiget oculis non discursu & se irridendum salibus exponeret, si evincere conaretur Augustinus, ceremoniam in malis esse posse, & bonis in servire ad præmium, quod ceremoniæ conveyire non potest. Rursus urget fortiter de baptismo. *Si ergo ad hoc valet quod dictum est in Evangelio Deus peccatores non audit, ut per peccatores Sacramenta non celebrentur. Quomodo exaudit Homicidam deprecantem, vel super aquam baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam, vel super capita eorum: quibus manus imponimus.* Certè inter Augustinum, & Donatistas, agebatur de vero Sacramento, & unum pro alio responderet, stulti est, ut sapienter Symmachus advertit, certè Eucharistia per omnes est verum Sacramentum, & per Calvinum ipse ordo, cum quibus oleum conjungit Augustinus, certè non auditur Homicida deprecans, cum aliqua tantum ceremonia. Iterum in Epistolam S. Joannis. *Ergo si vis nosse quia accipisti Spiritum S. interroga cor tuum; ne forte Sacramentum habeas, & virtutem Sacramenti non habeas, & de Trinitate docet unum vel Christum, non oleo visibili sed dono gratiæ citans illud, quem unxit Deus Spiritu Sancto, & alibi docet hac unctioe homines spiritaliter perfici, & sæpè Chrysmæ memorat.*

Post Patres pugnant & Papæ, & Concilia, post Cornelium, Innocentium, Leonem, Gelasium scribit, Episcopus Lucaniæ. *Baptizandis, consignandisque Fidalibus pretia nulla præstant, nec illationibus quibuslibet impositis exagitare cupiant renascentes; Quoniam quod gratis accipiunt gratis dare mandamur*, ubi distinguit baptizandos, & consignandos, ubi utrumque Sacramentum exponit gratis acceptum gratis dandum. Extat & Gregorius Magnus, qui prohibet presbyteris in fronte signare, cum ad Episcopos tantum pertineat, ideoque non idem est signare ac baptizare. Nec obstat Dallæi responsum, id in Sardinia extitisse consuetum, quippe malus erat usus à Gregorio reprehensus. Est & Concilium illiberitarum de jam baptizato. *Si supervixerit ad Episcopum perducatur, ut per manus impositionem perfici possit*, adeo intererat inter baptismum, & confirmationem, & tempus morbi, & convalescentiæ, & Minister Pref-

In c. 1.

C. 10.

C. 40.

C. 104.

L. 3. c. 16.

Contr. 3.

Præf. in psal. 26.

L. 2. c. 40.

Hom. 17. in Ev. L. 3. c. 9. l. 11. ep. 22.

C. 3.

- C. 48. Presbyter, & Præsul, sic Laodicenum antiquum jubet Novatianos Sacrosancto Chrismate inungi. *Oportet baptizatos, Sacrasissimum Cbrisma percipere, & celestis regni participes fieri*, ubi baptizati non baptizandi chrismantur, & per Chrisma regni sunt participes, ita Arafiteanum canone primo, & secundo, ita Toletanum primum definit.
- C. 70. *Quamvis pene ubique custodiatur, ut absque Episcopo, nemo Cbrisma conficiat tamen quia in aliquibus locis vel provinciis Presbyteri dicuntur Cbrisma conficere. Placuit ex hoc die nullum alium, nisi Episcopum Cbrisma conficere*; Sic Concilium Chartaginense secundum. *Ut Cbrisma & consecratio Puellarum, & reconciliatio penitentium ad Presbyteris non fiat, sic tertium. Ut Presbyter inconsulto Episcopo Virgines non consecret, Cbrisma vero nunquam conficiat*; Vide an sit ceremonia baptismi.
- C. 71.
- C. 36.

Quin etiam Auctoritati jungimus rationes; ubi nulla ceremonia dat Spiritum S., ubi Calvinus, & Dallæus exemplum Apostolorum in manus impositione admittunt, & Dallæus Patres nobis largitur; ubi major post Apostolos est necessitas, Christi milites armandi.

Una sola ratio innumeras complectitur, ex mille titulis non esse baptismum ut vidimus & brevibus dicimus differre in forma, quæ apud Hostes est oratio, non trium Personarum invocatio, differt multipliciter in materia, nec manus impositio, nec oleum, nec unguentum, apud aliquem sunt aqua, differt in Ministro Presbytero, Diacono, vel Episcopo, primis quibus prohibetur Chrisma conficere, differt in effectu cum aliud sit vita, aliud contra Hostes pugna, nec Athletæ armanter aqua sed oleo, differt tempore cum post baptismum sit data, differt quia confirmatio est Sacramentum perfectum, cum ex Patribus efficiat perfectum Christianum, det plenitudinem Spiritus Sancti, & quod detur gratia post illam baptismi, & mille aliis ex causis, longè autem magis differt ab Eucharistia, quamvis ex Cypriano det robor, dat enim robor nutritivum, sic Athletæ & pascitur, & ungitur oleo ut pugnet, sic lac est Eucharistia sicut modò geniti infantes lac concupiscite, & dat robor confirmatio, quæ penè in omnibus differt, nec Hostes Eucharistiam nominant sed baptismum, ne duo Sacramenta ponant pro una ceremonia, & Patres enumerant ut distincta, sicut & contrarii; & distinguunt gratiam aquæ, & olei.

Nec nomen ipsum vacuum est argumenti, ubi ab Augustino de baptismo dicitur *manus impositio*, & contra literas Petiliani *Sacramentum Cbrismatis, Cbrisma spiritualis unguenti* à Theodoro, *Cbrisma Sanctum, & supercelestis* à Concilio Laodiceno, *Cbrisma salutis* à S. Leone de Nativitate Domini, *Perfectio* à Concilio Illiberitano; & alia quæ clarè distinguunt à ceremonia, & Prudentio *Cbrisma petente, & innovans*.

Ipsi Hæretici præter Novatianos reprehensus, ut vidimus ex Augustino fatebantur, & de Novatianis Theodoretus hæreticarum fabularum. *Penitentiam autem à suo conventu arcent penitens, sique qui ab ipsis tinguntur, sacrum Cbrisma non præbent*. Quo circa eos etiam qui ex hac hæresi corpori Ecclesie conjunguntur, benedicti Patres ungi iusserunt) & Paianus ad Sympronianum. *Vestra plebi unde Spiritum, quam non consignat unius Sacerdos, & Corœlius Papa reprehendit, Fabio Antiocheno id commendante, & Rufino ita vertente. Nec signaculo Cbrismatis consummatus sit, unde nec Spiritum S. unquam potuerit promereri*; ubi est occidens, & oriens, cum Historicis, & Patres Niceni mille elogiis ornati. Ipsi Apostata & Pagani, quod oculis videre poterat Dallæus, apud Prudentium eum Juliano repetunt; *Abbas procul abfit, & unctus*. Et rursus. *Ipsè quoque exanim postea diademate Princeps, pallet, & assantes circumspicit equis alannus, Cbrismatis inscripto signaret tempora signo*.

Opponit plurima Dallæus sibi inutilia, & nobis multàm proficua. Supponit noni seculi Doctores variasse, dedisse Eucharistiam ante Chrisma, mutasse materiam sicut & hodie, duplex extitisse Chrisma, at hæc ad rem non sunt, eùm queritur an confirmatio sit Sacramentum, largitur utique extitisse primis seculis, & idem apparet in Pontificali, in Concilio Florentiæ, & Tridenti, & apud Theologos innumeros, nec Doctores in narando ordinem servant, & si variasset est in disciplina, in qua multa vel ipsis laudantibus sunt variata, & noni seculi Patres distinguunt, & si ex conjunctione baptismi & olei, idem vult esse Sacramentum, idem erit baptismus & Eucharistia, quæ vel ipsorum testimonio simul dabantur, & sicut diversitas. est aquæ, & panis, longè melior aquæ, & olei.

Opponit Græcos ut nos ditet exuviis, cum Græci admittant Sacramentum distinctum, ut constat ex quatuor Euehologiis constat ex Simeone Tesalonicensi de Sacramentis, ex Matthæo Blastare in Nomœone, ex Concilio Trullano, ex Theophylacto, ex Jeremia Patriarcha ter repente, & innumeris aliis & ex ipsis Calvinistis Factentibus eùm Claudio Græcos, septem sateri Sacramenta. Inutilia sunt & falsa, quæ jactat Gentiles id non advertisse, mutationem apud Auctores esse, eùm sit & controversia de Eucharistia, & non una: Inutile nos arguisse ex nomine confirmationis, eùm & nomen habeamus & rem; & vel nomina unctio-nis olei evincunt. Inutile est vocare magiam benedictionem, quam Tertullianus de baptismo vocat benedictam, & Cyprianus, *oleum in altari sanctificatur*, & Basilus, & Cyrillus hyerosolima, & Theophilus Antiochenus ad Autolycum vocat sanctum Chrisma & divinum oleum, sic Optatus. *Ut omnia Sacramentum Episcopi vestri videntur Eucharistiam iusserunt canibus infundis*.

& *aspallam Chriftianis projecerunt* sic ex ea sunt Diaboli, & Deus miraculis firmavit, sic alii Patres & Concilia.

Quam falsa quam vana sunt quæ ferunt. Ipsi Magdelurgenfes dicunt Chriftima, legi tantum in occidente, at Auguftino fatiſ fuit occidens Catholicus, & innumeris orientales attulimus, ad eò tyrones Magiſtros docere deſulimus. Fert Kemnitius noſtros utentes apocryphis, at eligere poterat non apocryphos; & nos nec Eufebium Papam, nec Fabianum, nec epistolam quartam Damasi, nec octuagesimam octavam Leonis, nec Auctorem de unctiõne Chriftimatis, nec Melchiamdem uſi verisattulimus. Ferunt Auctores non oſinantes Chriftima, at alii Chriftima alii oleum dicunt, ſicut in baptiſmo aquam, aut verba, in Euchariftia panem, vel vinum, imò iidem utrumque referunt. Ferunt Plinium ſcribentem, olim baſſamum deſeciffe, at non deſecit pro ceremonia baptiſmi, & tantum deſecit pro Sacramento, & loquitur de tempore antiquo, de ſuo, ait.

L. i. c. 25. *Et implet colles vinearum, & Solinus narrat.*

C. 13. *Nobis leſiſſimi colles ſadant baſſamum, ſic Joſephus libro nono antiquitatum, & in Agypto erat copia, Ferunt Hieronymum iſtis contrarium, cum eincat ex actis Apoſtolorum & uſu Ecclēſiæ, & legem Ecclēſiæ dicit excurrere Episcopum, & non eſſe miſeros vicus, utpote ut mox cernemus non neceſſarium; & ſi neceſſarium neceſſitate præcepti, à quo excuſat impotentia. Ferunt Arauſiſticum Concilium primum. Nullus Miniſtrorum, qui baptizandi recipit officium, ſine Chriftimate uſquam debet progredi, quia inter nos placuit, ſemel in baptiſmate Chriftuari. De eo autem qui in baptiſmate quocumque neceſſitate faciente chriſtimatus non fuerit in confirmatione Sacerdos commovebitur, at hoc confirmationem expreſſe memorat, & duplicem fuiſſe chriſtimationem habet Innocentius primus, & in Codice Gelaſii à Thomaſio edito, & Preſbyter ſignabat in vertice, Episcopus in fronte, imò Sirmondus ipſe contrarius utramque agnoſcit. *Ivoſuit tandem ut alia baptiſmi, alia confirmationis ſit Chriſtatio,* quippe Preſbytero ungente Episcopus per manus impositionem mox confirmabat; ideòque tunc erat una tantum Chriſtatio. Ferunt Collectores Lipſienſes vel Catholicos dicentes olim datam in baptiſmo, at & nos fatentur & dicimus, dari adultiſob majorem devotionem. Fruſtra dicunt nos detrahre baptiſmo, quippe nec detrahit Chriſtus, dando Spiritum Sanctum poſt baptiſma, nec Patres nec Concilium nec Ecclēſia, nec qui poſt Filium generatum, ipſum Athletem inungit ad bellum. Ferunt Preſbyterum chriſtimate, at ex Sede Apoſtolica diſpenſari, ſic ex Hiſpalenſi ſecundo Concilio. *Nec Chriſtima conſicere, & concludit. Quæ omnia eis à Sede Apoſtolica prohibita eſſe uſentur,* ſi ergo non prohibet poſſunt, & ordinarius Miniſter eſt Episcopus dicente Chryſoſtomo in aſta, voluiſſe*

Ep. ad Decent.

C. 19. 7.

Simonem Spiritum Sanctum dare, ut ſuperior eſſet Philippo, ſic Miniſtro baptiſmi.

Ex his habetur effectus confirmationis, ut conſtat ex Evangelio & Patribus, ceremonia habentur in Pontificali, & myſtica ſignificatio apud S. Thomam, Concilium quintum ſub S. Carolo, & ex Catechiſmo. Ex his deducitur materiam eſſe Chriftima, at cum Chriftima ſignificet Unctiõnem ex Cypriano. *Neceſſe eſt ungi eum qui baptizatus ſit,* cum apud eundem Chriftima ſit oleum, Chriftima ideſt oleum quod repetit; queritur an oleum ſimplex ſufficiat, & de neceſſitate præcepti voluit Canonica, de neceſſitate Sacramenti Theologi, cum quibus longè melius loquimur, quippe Chriftima Oleum dici poteſt, ex majori parte Oleo conſtans, at Chriſtim in communiori ſenſu, Oleum, & baſſamum ſignificat, & Patres ſæpè vocant unguentum, quod oleo ſoli vix applicatur, ideòque deſiciente baſſamo Sacramentum, ab initio invalidum, dari debet. Ex his conſtat impositionem manuum eſſentialem eſſe & indiſpenſabilem, cum ex Scriptura & Patribus habetur, qui neceſſariam materiam non ſuſceperunt, ſic eſſentialis eſt unctiõ ex Patribus, & Conciliis, ut conſtat ex antiquiſſimo Laodiceo. *Oportet eor qui illuminantur inungi cęleſti Chriſtimate,* & Cyprianus. *Unge neceſſe eſt eum, qui baptizatus eſt ut habere in ſe gratiam poſſit;* nec obſtat his Eugenius quartus. *Loco manus impositionis, datur in Ecclēſia confirmatio,* quippe loquitur de varietate nominis, & conſtat, cum eum ritum temper Occidentalis Ecclēſia tenuerit, & unctiõ in fronte ſola ſufficiat, ut ſcribit Innocentius epiftoſa ad Decentium, & Gregorius ad Januarium Episcopum Calaritanum, & praxiſ eſt Latinorum, & unctiõ Græcorum multiplex eſt ceremonia, nec apud omnes latè uſtatur, ideò verò ſit ex Auguſtino enarratione quarta.

Non ſine cauſa ſignum ſuum Chriſti in fronte nobis ſigi voluit, tanquam in ſede pndoris, ne Chriſti opprobria Chriſtiani erubefcat.

Ex his deducitur confirmationem ſuppleri non poſſe, per unctiõnem verticalem baptizatorum, quippe hæc eſt ex inſtitutione humana, & confirmatio eſt ex inſtitutione Divina, deducitur & neceſſitas confirmationis gravis, pro ordinandis ex præcepto in materia gravi; non tamen ſi ſunt irregulares, cum expreſſe non inveniatur in jure, ſic & pro fidelibus tempore perfecutionis, ut ex Concilio Laodiceo vidimus & Cypriano, & Cornelius Papa apud Eufebium lapſum Novati coram Tyranno, tribuit privationem confirmationis, extra tempus illud peccat venialiter, ideòque Pariſienſes theſim damnarunt. *Omnes Theologi dicunt confirmationem non præcipi, niſi cum commode haberi poteſt, vel ut alii dicunt commodiſſimè,* quando ſine ullo vel minimo proſus incommodo, ſi fortè Episcopus ad lectum ferat, quæ ſunt horrida, & irridenda. Ex his deducit-

Hon. 18

Ep. 71.

P. 70.

Indec. Armo.

In Pſal. 10.

ducitur iterari non posse, ut Patres, Chryso-
stomus, Augustinus, Gregorius, cum
imprimat characterem, nec Ecclesia unquam
replicavit nisi invalidum. Nec obstat Eu-
chologium S. Methodii, quippe est Metho-
dii schismatici, & loco Apostatarum poni
debet Hæreticorum, in sua secta non con-
firmantium ut sunt Novatiani, nec rursus
obstat canon septimus secundi Concilii,
quippe vidimus canones tres esse tantum,
vel loqui de Novatianis non confirmatis,
vel sermonem non esse de confirmatione, ubi
deest impositio manuum, & invocatio Spi-
ritus Sancti. Denique confirmatio dari de-
bet & stulto, nisi certus peccator in amen-
tiam inciderat, cum foret tunc ineptus ad
gratiam.

Major est difficultas de forma, cum non
fit eadem apud omnes, Græci etenim ea
forma utuntur *signaculum Spiritus Sancti*,
& frustra Petrus à S. Josepho impugnat, cum
à Clemente octavo fuerit approbata, nec
unquam Papæ eam suppleverint, sic Armeni
antiquissimi alia utuntur. *Unguentum suave
in nomine Iesu Christi effusum est super te si-
gnaculum davorum electum, in nomine Pa-
tris, & Filii, & Spiritus Sancti*, Juvenin
vult esse orationem ex actis Apostolorum, &
ex Patribus, nec signo te spectare ad ipsius
formam, at omnes hæ formæ variæ sunt
quoad accidentia, satis enim forma signans
Spiritum Sanctum, & ut loquitur Tertu-
llianus invitans, & Græca, & Armena recta
sunt, Græca etenim significat sicut Armena,
En signaculum Spiritus Sancti, sicut &
nos dicimus, Lumen Christi, nec obest
Juvenin argumentum, non semper dici signo
vel baptizo, & constat apud Græcos, quippè
dicere potest quis signo, vel signetur Chri-
sti discipulus, nec necessaria est expressio
SS. Trinitatis, quæ facta est in baptismo,
nec confirmandi edunt fidei professionem.

Multa denique sunt falsa, in hac quæstio-
ne. Falsum est quod docet Sambovius, con-
firmationem dare primam gratiam, quippe
Sacramentum viventium est non mortuorum,
& dabatur post baptismum scelera delentem,
nec obstat esse perfectionem baptismi, quip-
pe plenitudo est Spiritus Sancti, & sic da-
tum Apostolis justificatis: Falsum est insti-
tutum die cænæ, quippe Fabiani epistola ea
de re est apocrypha, & Ecclesia consecrat
Christum in die cænæ, ut præparet pro ba-
ptismo Sabbati Sancti, sic etiam ut vult Ju-
venin institutum post Pascha, ubi nullum
ejus rei est monumentum, nec obstat Leo
Magnus de ascensione. *Iis enim diebus magna
confirmata sunt Sacramenta magna revelata
mysteria*, quippe instituta est penitentia,
& Episcopatus; & Patres de hoc Sacramen-
to loquuntur, in homiliis, & sermonibus
de Pentecoste, ubi habetur & promissio, &
effectus. Falsum est ut vidimus non posse
Presbyteros confirmare, ex commissione, vel
tolerante Pontifice, quippe Græci Presby-
teri confirmarunt, nec unquam de ea re cer-

tatum, nec confirmatio invalida suppleta,
& Papæ cum Gregorio sæpè concessere. Fal-
sum est debere dari tantum junonis, cum sæ-
pè à prandio Romæ ministraretur. Falsum est
quod ait Burdigalense Concilium. *Ad tan- An. 1581*
*tum Sacramentum non accedant, nisi præmissa
peccatorum confessione*, quippe hoc de Eucha-
ristia sola vult Tridentinum.

Hinc Papæ deducitur potestas, ut possit
verba mutare non sensum, ut nequeat aut
manus impositionem, aut oleum, aut balsa-
mum ipsum prætermittere, ut possit Presby-
tero hoc munus committere, ut nequeat dis-
pensare à Confirmatione, nec validum Sa-
cramentum repetere, nec conferre peccatori
noto, bene infanti sed baptizato, nec dis-
pensare in ordinando, cum dux esset ante-
quam miles perfectus.

CAPUT II.

De Potestate Papæ circa Eucharistiam.

Acutissimè Olim Augustinus uno brevif-
simo verbo proba, Hostem eximè de-
vicit, quod & Discipulus exequor post Ma-
gistrum, & lex validissimè assitit, ubi Acto-
re non probante reus absolvitur, in crimi-
nali præsertim causa, ubi probationes esse
debent meridiana luce clariores. Et quod
plus est, Reus probabit in Actorem, ex ipsa
etiam Hostium Confessione, Papam, & Ec-
clesiam potuisse, à populo speciem unam
auferre.

Eo itaque uno clypeo Hostium tela re-
tundo, quod infirma sint, & absque ictu.
Probant ex Christi institutione præceptum,
at Christus constituit Eucharistiam post cœ-
nam, & nos jejuni consecramus, eam rem
laudante Augustino. Instituit Christus ba-
ptismum, nec trina vel una versio est ne-
cessaria, & instituit Deus matrimonium &
Christus renovat, nec tamen est necessarium,
alioquin Henoch, Elias, Joannes, & Paul-
lus, & tot Virgines, tanti præcepti forent
transgressores. Instituit Deus in veteri tes-
tamento sacrificia, nec populus admittebat
ad libamen. Nec urget baptismus ubi
necessaria est aqua. *Nisi quis renatus fuerit
ex aqua, & Spiritu Sancto*, quippe absque
aqua non est ablutio, absque sanguine est
caro Christi, & Christus. Est & Clypeus
validus, non semper imperativa verba,
præcipere, ut constat in veteri, & nova
Lege.

Idem validissimus clypeus nos tuetur,
Ubi non est lex nec prævaricatio, & legem
Hostes quarunt nec inveniunt. Quarunt
Hussitæ in iis verbis. *Nisi manducaveritis
Rom. 4.
Jo. 6.
carnem Filii Hominis, & biberitis ejus san-
guinem non habebitis vitam in vobis*, at Lu-
therani neganteo capite, vel apicem haberi
de Eucharistia, adeo nec persuadent Hosti-
bus vel Amicis, & Lutherani quarunt in
aliis verbis, *hoc facite in meam commemo-
Matt. 26*
rationem, at Luthero repugnat Ecclesia vetus,
quæ

quæ id intellexit de Sacerdote consecrate, & Patres attulimus, & Concilia, & Luthero repugnat Calvinus, qui in eo textu quaerit. *Bibite ex hoc omnes*, at expressè repugnat Evangelio. *Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis dicens. Bibite ex hoc omnes*, & clariùs alius Evangelizata. *Et accepto calice gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes*, & omnium clarissimè Lucas. *Et accepto calice gratias egit, & dixit accipite, & dividite inter vos*; ubi fuerunt discipuli tantùm. *Dicit tibi Moyses, ubi est discipulis meis manducem*; Aded concurrunt Ægyptii in Ægyptios, nec Catholicis nec hæreticis concordet.

A reis in actores transimus, & causam fidei agimus, & tuemur armis ipsis inimicorum, nempe ex capite sexto Joannis. *Dixit ergo eis Jesus. Amen amen dico vobis. Non Moyses dedit vobis panem de celo, sed Pater meus dat vobis, panem de celo verum; panis enim Dei est, qui de celo descendit, & dat vitam mundo.* Et mox. *Dixit autem eis Jesus. Ego sum panis vite.* Et post plura. *Ego sum panis vite. Patres vestri manducaverunt manna in deserto, & mortui sunt. Hic est panis de celo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit non moriatur. Ego sum panis vivus, qui de celo descendit, qui manducaverit ex hoc pane vivet in æternum, & panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita.* Et rursus. *Hic est panis de celo descendens. Non sicut manducaverunt Patres vestri manna, & mortui sunt, qui manducant hunc panem vivet in æternum*, ubi congeminat solum Panem, ubi panis est de celo descendens, panis vivus dans vitam, ubi loquitur de carne non de sanguine, & figura ipsa manifestat, ubi manna cibus est non potus.

Post verba docuit Christus, & exemplo, discipulos euntes in Emmaus. *Et intravit cum illis, & scilicet est dum recamberet cum eis accepit panem, & benedixit, & fregit, & porrigebat illis, & aperti sunt oculi eorum & cognoverunt eum, & ipse evanuit ex oculis eorum.* Et mox. *Et ipsi narrabant que gesta erant in via, quomodo cognoverunt eum in fractione panis.* Hæc de pane Eucharistico, intelligi, constat ex ipso Evangelii textu, ubi sunt eadem verba quæ Eucharistia. *Accipit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis, & similia. Accipit lesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & exponit committere Interpretet, imò Augustinus, & Theophylactus, ex eorum aperitione convincunt, sic loquitur Hieronymus in epitaphio Paulæ, Ilichius libro secundo in Leviticum, & alii, & faterentur Melancthon, Kemnitius, & alii, & si Patres aliqui signum appellent, id etiam unicum speciem demonstrat. Frustra benedictionem aliam citant, quippe ter in benedictione panis, omnipotentiam suam ostendit, nec unquam benedixisse legitur sine mysterio. Frustra in nos retorquent exem-*

plum, cum Christus ut Sacerdos, duplicem speciem adhibeat, quippe vel hoc est præceptum Ecclesiæ, ut volunt aliqui Theologi, vel quod probabilius est præceptum Divinum dictum Apostolis, *Hoc facite*, & Christus usus est potestate excellentiæ, qua carent ceteri Sacerdotes, vel aliqua de causa consecrata Hostia, consecrari non potest sanguis, ob incursum Hostium, vel terramotum, & Christus tam habuit ne agnosceretur. Frustra dicunt Christum usum Synodoche, quippe textus expressè illum excludit, cum cognoscitibus ipsum in fractione panis evanuit, nec est contrarius, Augustinus in epistolam Joannis. *Et verè qui non sibi iudicium manducant, & bibit in fractione panis Christum agnoscit*, ubi utriusque speciei sumptu dicit Christum cognosci, & citat Epistolam Pauli nobis faventem, & in eo factò, ut vidimus est noster.

Hinc triplex nodus connectitur, alter figurarum veterum, ubi manna, lignum vite, agnus, sacrificia visuntur, at si aliqua est etiam potus, id evincit quod solumus non esse necessariam utramque speciem, at ne una quidem est, quippe non legitur Melchisedech, Abraham vinum dedisse, & aqua Israelis distincta erat à manna. Alius singulus est, Christum totum, sub una tantùm specie contineri, cum in spiritualibus idem fit cibus & potus. *Beati qui esu* Matt. 5. *rinus, & sicut iustitiam*, sic Paulus, *Unum corpus sumus, qui de uno pane participamus* 1. Cor. 10. *& constat Joannis sexto. Tertium validissimum est carnem esse vivificam, ut Joannis sexto, & de sanguine solo milles, Sanguis* 1. Jo. 1. *Jesus Christi filii ejus emundat nos ab omni peccato, sanguine redempti, dealbati, lavare. solum in sanguine &c.*

Adhuc vel inter Apostolos agimus de Christo, cujus institutum referens Paulus, iis verbis claris expressit. *Itaque quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis, & sanguinis Domini*, ubi sub disjunctiōe loquitur, Hæcita convincuntur, & agnoscunt, Paulum disjunctivè loqui, cum vel unius speciei contemptus, iudicium vel apud hostes mereatur, cum caro Christi contemni non possit, nec Christi sanguis conculcari, quem & Hostes sola figura contenti venerantur. Nec potest Paulus sibi mox esse contrarius, cum immediatè antea scribit. *Quotiescumque enim manducabitis panem hunc & calicem bibetis, mortem Domini annuntiantis donec veniat*, evidens itaque est to & significare disjunctivè in hoc textu, non solum apud Paulum sed apud Christum, cujus institutionem Paulus commemorat, & ratio ipsa id evidentè convincit, cum sanguis vel solus, mortem annuntiat.

Quod Apostoli retulere verbis id quoque factis exponunt. *Erant autem perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis*, ubi agi de Eucha-

charititia constat, & laudantur primi Christiani, in menis prophanis reprehendendi ferventes, quod & concedunt & Lutherus, & Kemnitius, & libro quarto Infitiationum Galvinus, Beza, Pleſſaus & alii. Et rursus alibi Paulus. *Una autem Sabbathorum cum conviciumus ad frangendam panem, Paulus disputabat cum eo profecturus in crastinum, protraxitque sermonem usque ad mediam noctem. Erant autem lampades copiose in cenaculo, ubi eramus congregati, ubi notatur dies Dominica, ubi lampades copiose, ubi disputatio, & doctrina, & ibi agi de Eucharistia, cum Kemnitio, Galvinus, & Beza in eum locum testantur. Nec obest exceptio id scribi per Synedochem, quippe & dicere possunt Hostes aquam in deserto in vinum conversam, & adesse vinum ubi panis nominatur, & Evangelistas per Synedochem locutos. Adde & Judæis ritum suum retinentibus, vinum latè displicuisse, nec Nazæcos unquam vinum bibisse. *Videtur Frater quot millia sunt in Judæis, qui crederent, & omnes amulatores sunt legis. Lit mox. Sunt nobis Viri quatuor cotam habentes super se, & ter Lucas panem posuit, nunquam verò sanguinem nominavit, & Synedoches est contraria antiquitati, & omnium phraſi ut cernemus.**

Sequuntur Apostolos Viri Apostolici, & summa Ecclesie Antiquitas, ut seiant Hostes non undecimo seculo, sed morem hunc extitisse, in secundo, & tertio primum seculo. Extat antiquissima Ecclesie, ioviolum ex Manichæis argumentum, ubi vino ipsos abstinuisse notavit, nunquam sanguinis symbolo, & specie, unde contra Faustum sic arguit Augustinus dicentem Catholicis parem Religionem, in pane, & calice cum Manichæis: *Cur autem arbitretur Faustus, parum nobis esse Religionem, circa panem & calicem nescio, cum Manichæis vinum gustare non Religio sed sacrilegium sit. In vasa enim agnoscent Deum suum in capa voluere, quasi aliquid eos calcatus, & inclusus offenderit, & rursus de hæresibus in Manichæis, quos Manichæus ipse optime noverat. Vinum non bibant, dicunt enim esse fel, principum tecebrant, & Leo sermone de quadragesima. Quod sanguinem Redemptionis nostra haurire omnino declinant, & tamen omnes reprehendunt huic cerorem, & nemo quod in una specie communicarent, imò Leo suo tempore debuit Catholicis præcipere non Manichæis ut fumerent utamque. Emericus & vetus consuetudo apud Eusebium. Erat quidam Serapion apud nos fidelis senex, qui licet majorem viæ partem integrè, & in corruptè transisset, tempore tamen persecutionis, pro imbecillitate animi lapsus est. Hic sæpe numero in Ecclesia denudè recipi supplex postulabat sed nemo quia Idolis sacrificasset ejus postulationem aliquando usultavit. Quin in gravem verbum delabens, triduo deinceps mænis, & absque sensu vivit. Quarto autem die paululum relevarus, Nespitem ad se accer-*

suit, sicque alloquitur. Quosvisque fili me detinetis propece obsecro, & me acyus dimittite. Aliquem ex Presbyteris advoca ad me. Quæ cum dixisset iterum fuit mænis. Percurrie ad Presbyterium, nox jam eras. Ille fortè morbo vexatus accedere ad eum non poterat, sed tamen quoniam ad me quidem mandatum dabatur ut qui jam essent vita emi parati. sanctorum mysteriorum dummodo peterent, & vel maximè si ante dum integra valetudine erans suppliciter petissent, participare fierent, sicque cum pace dimissi, & bonæ spe confirmati ex hac luce decederent puero exiguum quavdam Eucharistia partem dedit præcipiens, ut eam madefactam in os semis infunderet, quam puer secum afferens rediit. Cùm jam appropinquaret præquam cum eo quod gestaret intraret ad eum, Serapion denudè voce recuperata dixit. Vomisti Fili tametsi Presbyter non potest venire tu tamen præsta quod tibi in mandatis dedit, & dimitte me alere. Particulam igitur puer, quam apportaras madefactam in os semis infudit. Atque ille simul atque eam pedentem per faucis dimiserat Spiritum reddidit, ubi panis tantum Eucharisticum mittitur, ubi vinum ipsum excluditur, eùm puer non presbyter partem Eucharistie madefeceret, ubi Deus vel miraculis rem confirmavit, ubi pars Eucharistie traditur non calicis, ubi tradito sanguine necessaria non foret madefactio.

Hoc idem confirmat antiquus Cyprianus, de puella idola venerante. *Ubi verò solennibus adimpletis calicibus Diaconus offerre præsentibus cepit, & accipienibus cæteris locus ejus advenit, faciens suam parvula instillit Divina Majestatis overtere, os labiis obturavit. Sermonibus preverere, calicem recusavit. Perstitit tamen Diaconus, & reluctans licet de Sacramento calicis infudit. Tunc sequitur singultus, & vomitus. In corpore, atque ore voluta, Eucharistia permanere non potuit, sacrificiosus in Domini sanguine potus, de pollis visceribus erupit. Tanta est potestas Domini, atque Majestas, ubi vides infantibus solum sanguinem, ex verissima relatione referri, in eo miraculum efformaci exitium. Et miraculum miraculo cumulat. Et cum quædam arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus sudignis tentasset aperire, igitur inde surgente deterrita est ne auderet attingere, ubi sola panis species in domestica communionem servabatur. Hoc idem à Magistro Tertulliano, Cyprianus discipulus edidit; qui uxorem hortatur ne Gentili nubat. *La. L. 1. ad telisse tu cum lectulum, cum corpus tuum signas. Non scies Martinus quid secretò, ante omnem cibum gustes & sis cibus panem, non illum credes esse qui dicitur, ubi ante omnem cibum fumeretur tantum panis, & rursus de oratione ubi quæritur, an Eucharistia frangat jejuniu. Dein percepto corpore Domini, & reservata utrumque solvam est, & participatio panis sacrificii, & execratio officii, ubi panis servabatur usque ad prandium & ante prandium fumeretur. Hoc & Clemens**

A. 10.

A. 11.

I. 10. c. 13.

I. 10. c. 13.

S. 7. 4.

L. 6. c. 36.

L. 10. c. 13.

L. 1. 2. ad telisse tu cum lectulum, cum corpus tuum signas.

L. 34.

mens Alexandrinus confirmat. *Etiā Eucharistiam cum quidam ut mos est dixerit, permittunt nunquamque ex populo partem sumere, ubi mos est domesticæ communionis, ubi morem Cyprianus cum Clemente, & Tertulliano ipso describit, antiquus cum antiquo, ubi quod semper est retentum vel ex Hostibus, est Apostolica traditionis argumentum. Hoc & Ignatius Apostolus*

Ep. ad Smyrn. *Ab Eucharistia & oratione abstinent eo quod non confiteantur Eucharistiam carnem*

Ep. ad Epl. J. *esse Servatoris nostri, & ad Romanos Scribit. Panem Dei volo panem caelestem, panem vitæ, quæ est caro Christi Jests, & alibi.*

A primis seculis descendimus ad quartum iidem ac tertium Patribus decoratum, & quamplurimis & cunctis tertium secutus; ubi Athanasius in ejus initio docet nullos domi calices servatos, & quidem res debuit esse evidens, quæ ab infensibilis Arianis tueretur. *Mysticum autem potulum, quod impium eum reddidit qui ultra frangit, nosquam nisi apud legitimos Ecclesie Præsides invenies, adeo cadunt calices domi servati, adeo cadit quod refertur de Gorgonia, Symbola sanguinis domi servasse. In eodem seculo Magnus Basilus in Epistola ad Cæsariam Patriciam, ab Anastasio Synaita recitata scribit.*

Ap. 2.

Illud autem in persecutionis temporibus, necessitate cogente quæpiam, non presente Sacerdote aut Ministro communionem propria manu sumere, nequaquam esse grave supercaneum est demonstrare, propterea quia longa consuetudine hoc ipso rerum usi confirmatum est, omnes enim in eremis solitariam vitam agentes, ubi non est Sacerdos communionem domi servantes, à se ipsis communicant. In Alexandria verò & in Ægypto unusquisque utrum, qui sunt de populo, ut plurimum habent communionem in domo sua, ubi vides Basilium recolare, omnes Eremitas, & Alexandrinus imò & Ægyptios habentes, vel in domo sua communionem, quæ manifestò panis erat, cum vinum servari non posset, præfertim per & annos in eremis. Extat & eximium exemplum in Ambrosio, Eucharistiam sumentem ab Episcopo Vercellensi. Qui descendens obtulit Sancta Domini corpus, quo accepta ubi glutivè enisit Spiritum, ita narrat in ejus vita Paulinus, ubi deglutivit quod tulit Episcopus, & sic obtulit Domini corpus, ubi suscepto corpore Spiritum emisit, Et frustra apud Bosuetum Hostes, volunt etiam vinum intelligi, cum solum corpus commemoret, & deglutiri optimè dicatur de cibo. Frustra urgent non potuisse sanguinem sumere, quippe Paulinus ostendit. velut beatum feliciter defunctum. Frustra Paulinum ipsum reprehendunt, quippe apud omnes notissimum, & rem manifestam cunctis enarrat, & opus obtulit Augustino. Denique contra ipsos militat, quod contra nos ferunt, factum ipsum Gorgonia ubi ait Gregorius. Sic ubi quidpiam signorum præteritis corporis, aut sanguinis manus considerat, ubi quidpiam aut & disjunctivè loquitur.

Orat. in Gr. 2.

Validissima sunt quinto seculo exempla, & celeberrimum cum Nicephoro narrat Sozomenus. *Vir quidam sectator breves Macedoniam, ejusque solita uxorem habebat. Hic cum Joannes de sincera erga Deum Religione, disceptantem fortè audiret, doctrinam amplexus est, & uxorem quoque ut sibi confiteretur hortatus est. Et quoniam illa morantem mulierum, solita consuetudine captiva tenebatur, ut mox utrumque admonisset sepe, nihil tamen proficeret. Nisi inquit in Religione mihi confiteri fuerit, ne in vita quidem communionem post hac eris. Ibi mulier data fide se ut solutam, cum ancilla quidam, quam fidam arbitrabatur de hac re communicat, eamque sibi ad frantum marito facturam alitavit. Illa quod accepta continens velut oratura procumbit, famula interim affans porrigit id, quod manibus adveniens ferebat, quod quidem simul, atque dentibus adnotam esset in lapidem induravit. Tum mulier timore confusata, ne quid sibi pejus eveniret, ob tantam miraculorum in se divinitus elatum cum festinatione ad Episcopum accurret, se ipsam indicat ac lapidem ostendit, qui manifeste vestigia visus, sed materiam ignotam & insitatum quemdam colorem referebat. Cumque profusus lachrymis veniam impetrasset cum marito deinceps concors vixit. Si autem hac verisimilia non videntur esse, restit est ipse lapis, qui etiamnum hodie, inter urbis civitatem conservatur, ubi non tantum Historici, sed & lapides ipsi clamant, morsum panis retinentes, in solo pane olim datam communionem. Hec orientis consuetudo, & longè validior in Occidente, de qua Augustinus homilia vigesima. Quanta sollicitudine observamus, quanta nobis Christi corpus ministratur, ut nihil de manibus vestris cadat in terram, & sermone de tempore scribit. Omnes Viri quanta communionem desiderant, lavant manus suas, & omnes mulieres mitiga exhibent linteola, ubi Christi corpus accipiant.) Et ceret hic exulat omnis Synecdoche, nec in manibus poni potest sanguis, nec in linteolis species vini. Extat & aliud validissimum sub Leone, adversus Manichæos de Quadragesima. Cùmque ad legendam infidelitatem suam nostris andeat interesse mysteriis, ita in Sacramentorum communionem se temperant, ut interdum tutius lateant, ore indigna Christi corpus accipiunt, Sanguinem autem Redemptoris nostri haurire omnino declinam. Quod idem vestram volumus scire Sanctitatem, ut vobis hujusmodi Homines & his manifestentur indicis, & gratum deprehensa fuerit sacrilega simulatio notati, & præditi à Sanctiorum Societate, Sacerdotali autoritate pellantur. Evidens est Leonem non præcepisse ut nunquam Catholicis, à Christi sanguine abstinerent, quod erat inane decretum, cum ex jure Divino abstinere non possent. Evidens est Manichæos nunquam sanguinem sumere, & his indicis manifestari, ut vobis hujusmodi Homines, & his manifestentur indicis, at si nunquam Manichæi*

L. 2. 5.

23:

Or. 4:

chæz biherent, & semper biherent Catholici, nulla erant illa indicia, cum ex se ipsis manifestarentur. Evidens est à Leone notari, non quod una specie abstinerent, sed eo titulo sanguinem non biberent, quod Christus non crederent passum. Evidens est nostris interesse mysteriis, ut interdum tutius lateant, at sumpto solo pane non latuissent. Evidens est novitatem Manichæorum, à Romanis potuisse notari ut singulare. Nec ista est solius, Leonis Auctoritas. sed multorum, & omnium, qui contra Manichæos scripsere, Leonis multis in locis, Epiphanius, Serapionis à Thumeos, & secundissimi Augustini, & aliorum, & ne unus quidem hunc errorem notavit, quod Eucharistiam fumerent sub una specie, sic & Gelasius præcipit utramque sumi, ne sacrilegium cum Manichæis committatur, ut jam vidimus, & Prosper in Chronico laudat Leonem, bellè Manichæos detegentem. Denique in sexto sæculo Gregorius Turonensis. *S. Gallus revelante à Domino se post triduum migratorum convocat populum & omnibus confratio pane communionem Sanctis, ac pia voluntate largitur*, ubi panem tantum largitur S. Gallus & de gloria Patrum narrat, curram, in qua asserbatur Eucharistia, in altum evectam, non potuisse deprehendi.

Tempus est ut Ecclesiæ consuetudinem interrogemus; adversus quam disputare ex Augustino insolentissimè insanis est. Olim erat missa præsanctificatorum, exceptis Sabbatis & Dominicis, ut constat ex Concilio Laodiceno. *Non oportet in quadragesima panem offerri nisi Sabbato, & Dominica tantum*, ubi erat oblatio sola panis, nec vinum aut servabatur, aut poterat servari. Olim infantibus dabatur solus sanguis, ut vidimus ex Cypriano, nec panis erant capaces. Olim servabatur Eucharistia diu, ut vidimus ex Basilio, & notat Theodoretus.

Olim ferebatur ad infirmos sub una specie, ut constat ex Serapione, & Ambrosio, & ferebatur per itinera longa ut constat ex Ireneo, & Satyro ex Ambrosio Fratre, ubi narrat Eucharistiam orario inclusam, & sic sub specie panis. Olim servabatur Eucharistia in turribus & columbis, ut narrat Turonensis & canit Paulinus. *Hic locus est veneranda penus qua conditur, & qua ponitur alma sacri pompæ ministerii*, in calicibus etiam per Hostes vinum. Olim erat eomunio laica, quæ licet significet dari extra cancella, etiam significet dari sub una specie, cum Felix tertius jubeat, dari Clericis in puncto mortis, & Sardicensis Synodus, nec in puncto mortis. Una est validissima consuetudo, de communionem domestica antiquissima, ut vidimus ex Cypriano, Clemente Alexandrino, Tertulliano, Augustino, ex Cyrillo Hierosolymæ & aliis, & fatentur Hostes ipsi sub una specie, at viam quæ exeat nesciunt. Balduinus asserit se sequi Christum non Ecclesiam, at ex Cypriano, & Patribus, non habet Deum Pa-

trem, qui non habet Ecclesiam Matrem, & Ecclesiam jam vidimus infallibilem, & vel hic est articulus non fundamentalis, & cur nos damnant? vel fundamentalis & in iis Ecclesia vel per ipsos errare non potest. Asserunt alii eam rem prohibitam in Synodo Casaraugustana, at cæcedunt in Ecclesia puriore concessam, & prohibita est ob Priscillianistarum abusum, & contra fe testimonium dicunt, cum utraque species sit vetita. Aliqui volunt permissam domi, at arguit validè Hieronymus. *An alias in publico Ap. etc. alius in domo Christus, quod in Ecclesia non licet, nec in domo licet, & præcepta Christi obligant vel in domo, & licitum id vel in Ecclesia, vidimus ex Leone, & Cypriano. Alii, fingunt calices in domibus, at legant Synodum Alexandrinam, quæ cum Athanasio citat eanonem Ecclesiasticum, etiam ab Hæreticis admisum, ne unum quidem domi calicem cognoscit. Pocula multa possim in adibus, atque adeo in medio foro, quæ collisa collidentem non inquinant, & ex prolesio rem decidit, adeo vitrea sunt ipsorum responsa.*

Rationes non desunt invictæ & apud nos, ubi de pane Christus loquitur. *Qui manducat me vivet propter me, & Christus resurgens ex mortuis jam non moritur, & sic est vivens & animatus, & Christus tam sanctificat in una specie, quam baptismus in una tantum mersione, sed & apud Hostes ipsos, ubi una species excitat fidem. Justificati per fidem in Sanguine ipsius.*

Denique reos confidentes habemus, ubi Melancton libro de usu Sacramenti, docet Ruthenos ob vini inopiam rectè facturos, si pro vino utantur aqua mellita, ubi Brentius in apologia Witembergenis, abstemis dat unam tantum speciem, uti Balduinus abstemis negat communionem, contra Christi præceptum, & Calvinistas suos.

Opponunt textum Joannis Hostes nostri, *Nisi manducaveritis carnem Filii Hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis, at jam nostrum offendimus textum, & de pane solo idem dicit, ac de Sanguine. Non sicut manducaverant Patres vestri manna, & mortui sunt, qui manducant hunc Patrem vivet in æternum, & rursus. Qui manducat me, & ipse vivet propter me, at nosceret etiam per Calvinistas, cum in una specie excitetur fides, at etiam nosceret est apud Hussitas, cum una species sit signum, at Federicus Balduinus Hus Panegyristes, quod ex textu isto arguat reprehendit, at ex occasione infidelitatis Judæorum, orta est de carne sola controversia, & à Christo ob eam causam decisa, at Christus, & Paulus ita exposuere, & Patres, & vera vel apud Hostes Ecclesia; nec potest sibi Christus contradicere, nec Paulus Apostolus Christo, evidens ergo est & significare vel ut explicat Christus & Paulus & plures Scripturæ textus. *Argentum, & aurum non est mihi. Et qui mala ledixerit Patri, vel Matri morte moriat ur, ubi**

T. 10 de
vir. Pa
tr.

L. 1. c. 80

C. 49.

F. p. ad
V. 11. de
ahin.
1. 148.

Ep. 12.

M. 1.
Deus 11.
L. 10.

vel

vel est & moriatur, & alibi pluribus in locis, & in hac eorum quæstione Paulus ait. *Qui manducat & bibit indignè iudicium sibi manducat & bibit, & mox. Itaque quicumque manducaverit panem hanc, vel biberit calicem Domini indignè.*

Opponent illud quod dico vobis omnibus dico, at textus dimidius est ipsorum, integer totus noster, sicut Atheista illud canit, Non est Deus eo relicto dixit insipiens in corde suo, & textus est. *Quid dico vobis omnibus dico Vigilate, quod omnibus convenit. Vigilate, quia nescitis diem neque horam.* Opponent Christum de utraque specie dixisse hoc facite in meam commemorationem, at Matthæus id reliquit & Marcus, & Lucas posuit post panem, sicut etiam Paulus dixit, seorsim de utraque specie, unde Apostolo, & Evangelistæ sunt ipsi contrarii.

Sunt in contrarium figuræ ut vidimus, Leo, & Gelasius Pontifices. Est in contrarium Cyprianus de cæna Domini, seu Auctor qui non est Cyprianus. *Lex esum sanguinis prohibet, Evangelium præcipit ut bibatur quippe subdit. Potus & esus ad eandem pertinent rationem, quod à Scripturis desumpsit. Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam.* Et. *Qui edunt me aduc esurient, & qui bibunt me aduc sitient.* Est in contrarium liber integer de calicibus, cum ut vidimus domi non extaret, in privata tantum communione, & in Ecclesia adhibitos fateamur, quamvis non semper. Est contrarius sibi Brentius, dum asserit abstemios posse communicari, quippe maior est Christo, utramque specie per ipsum præcipiente; & Frustra alii communionem negant, quippe præceptum Christi Divinum, pro humana traditione contemnant. Et contrarius canon apud Ivonem. *Oblatio intincta debet esse in sanguine Christi, ut veraciter Presbyter possit dicere infirmo, Corpus & sanguis, D. N. I. C. proficiat tibi in remissionem peccatorum, & vitam æternam,* cum nullibi inveniat hoc Concilium, & ratio est ridicula, & contraria Ecclesiæ, & sit canon apud eundem omnino contrarius. *Illud pro complemento communionis quidam, intinctam Eucharistiam tradunt populo, non hoc probatum Evangelio testimonium repererunt, seorsim enim panis & seorsum calicis commendatio commemoratur. Nam intinctum panem aliis præbuisse Christum non legitur excepto tantum discipulo, quem intincta buccella Magistri proditorem ostenderet, & dabatur aqua vel vinum non consecratum, ut vidimus in historia Serapionis, & Concilium Bracharense tertium prohibuit. Est in contrarium privatio alicuius gratiæ, quippe Christus est qui producit gratiam, Spiritus est qui vivificat, caro iuncta divinitati, & si maior gratia datur est ex opere operantis, & si major datur in die Nativitatis, cum tria sunt convivia non unum, & ea data sententia Ecclesia, non privata gratia necessaria, cum unam mo-*

do Missam tantum permittat, & olim plures celebrarentur, nec privaretur Sacerdos gratia necessaria. Est in contrarium consuetudo etiam bibendi, quippe non necessariam evicimus, & Hostes ipsi sæpè fatentur. Est in contrarium Cyrillus Hierosolymæ, ubi narrat consuetudinem bibendi, at narrat communionem domesticam, in qua panis tantum manibus acceptus, domum ferebatur, aut Hominibus, & nos consuetudinem fatemur, apud aliquos extitisse. Est in contrarium ratio, quod posset auferri pars baptismi, quippe pars essentialis auferri non potest, imò sicut una vel triplex mensio est licita, ita una vel altera species. Est in contrarium Christi exemplum, quippe non semper obligat, ut ipsi concedunt vel in ordinatione, vel in predicatione, vel in baptismi mersione, vel in Eucharistia à non jejuniis sumpta. Est in contrarium quod posset etiam aliam partem tollere, quippe abluções omnes tollere non potest, potest tollere unum vel alterum cibum non tamen omnem. Est in contrarium quod Papa posset calicem solum relinquere, hoc enim factum esse olim in pueris, & ipsi ultro concedunt in abstemiis. Est in contrarium ut vidimus & Gelasius. Est in contrarium potuisse aliquando, in novi ferri speciem vini, at hoc in modico itinere, & speciebus citò consumptis, alioquin repugnat evidens experientia, & quidem omnium seculorum à Noe in modico vino. Est in contrarium se facere quod Christus egit, quippe in Emmaus unam tantum speciem consecravit. Est in contrarium ubiquitas, alioquin panis communis non distinguerebatur à consecrato, quod fieri debet etiam per ipsos, frustra legeretur epistola prima ad Corinthios, frustra poneretur panis, cum Christus sit etiam in lapide, frustra immensus esset solus Deus. & nec multi ex Adversariis capiunt aut volunt, imò Balduinus asserit sub una specie, contineri Christum personaliter, non Sacramentaliter, quod causam nostram juvat, & suam jugulat. Adeo & suismet armis feriuntur.

Videamus necessaria nunc quæ Papa non dispensat, & de materia certus est panis triticeus, ex Christo, & nomine panis & si Angelicus doceat sufficere siliqum, id ait ex suppositione quod siliqum specie non differat à tritico, quod tamen Missale non admittit, sic vinum ex Christo de genimine vitis, & aqua ex Cypriano est traditio Apostolica, humana tamen quam Papa valet dispensare, & ex Missali ea non inventa Sacerdos, potest sacrificium peragere. Ea verò est necessaria forma, hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, & si ponatur calix, sanguinis mei, ut sensus constet verborum. Ita Tertullianus contra Marcionem. *Acceptum panem, & distributum discipulis, corpus suum illam effecit Hoc est corpus meum dicendo, sic Damascenus libro quarto de fide, Sicut Deus dicendo fiat lux fecit lumen, ita dicendo hoc est corpus meum,* & hic

Exodi
22. Ez-
cb 34.
1. Cor. 11

Marci
63.

Matt. 25

Matt. 6.

Ecc. 24.

L. 4. c. 40

& hic est sanguis meus perficit hoc Sacramentum.) Christostomus homilia de proditio-
 ne Judæ. Hoc est corpus meum, hoc verbo
 C. 4. *proposita consecrantur*, Ambrosius libro de
 Sacramentis. *Consecratio igitur cujus verbis
 est, & cujus sermonibus? Domini, & iterum.
 Inde verba sunt Christi Accipite bibite ex eo
 omnes, Hic est enim sanguis meus. & ante
 verba Christi calix est vini & aquæ plenus, ubi
 verba Christi operata fuerint, ibi sanguis effi-
 citur, qui plebem redemit; & constat quia
 verba ea materia convertunt. nec alia est
 in scripturis forma, & frustra Græci referunt
 liturgias etiam veteres. Rogamus te S. Pa-
 ter ut mittas Spiritum tuum super nos, & su-
 per hæc apposita munera, & fac panem istum
 pretiosum corpus filii tui & quod est in calice
 isto pretiosum sanguinem Christi tui; quippe
 consecratio fit verbis Christi non hominum,
 instituta à Christo non ab Ecclesia est for-
 ma, vera sunt ea verba mox prolata, sic
 Græci mox respondent amen & genuflectunt;
 frustra volunt omnia Lutherus, & Calvinus,
 quippe non est instituta à Christo, nec tunc
 erat Epistola ad Corinthios. Frustra volunt
 Scotiste aliqui Christum poni, quippe Missæ
 repetenti ea verba, jubet ut ibi incipiat; *Qui
 pridie quàm pateretur*. Frustra refertur An-
 gelicus docens, omnia verba & singula sangui-
 nis, in nostra liturgia esse de substantia for-
 mæ, nam juxta varias Thomistarum respon-
 siones exponitur, melior est videtur esse de
 substantia formæ secundum explicationem,
 non secundum substantiam, ita non variatur
 forma iis verbis relictiis, at gravissimè pec-
 caret Sacerdos, cum ea verba præcipuè spe-
 tent, ad integram formæ explicationem ita
 variatur forma si dicas, hoc est corpus Chri-
 sti, cum Minister in persona propria loquat-
 ur, sic relicto hoc tolletur sensus non
 enim, nec hoc corpus meum, eleganter
 enim intelligitur, & in Græco Lucæ textu
 omittitur, & variatur hæc est caro mea, qui-
 pe corpus plura dicit quàm carnem.*

Circa Ministrum Diaconus solemniter,
 reliqui etiam pueri ministrabant ut vidi-
 mus, & Acolythi apud Adonem in martyro-
 logio, & Papæ vel sæminis concedere potest,
 ut Pius quintus Mariæ ituardæ. De subje-
 cto olim ob gratiam data est infantibus, mo-
 dò ob reverentiam ablata, ideoque à Papa
 restitui potest; de suspendendis varia est di-
 sciplina; non potest negari peccatori occul-
 to, etiam publicè petenti, exemplo Christi
 erga Judam, nec tollatur ipsius jus ad famam,
 sic docet Augustinus variis in locis, privatè
 petens nullum jus habet; nisi confessor sciat
 secreto Sacramentali. Potest & pœnitentem
 ante satisfactionem communicare; est
 etenim proscripta thesis ab Alefandro octavo.
 Pp. 22. *Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad
 communionem præterunt, antequam condignam
 de delictis suis pœnitentiam egerint.*

Potest & non jejunium admittere, quod
 olim factum est ab Apostolis, & fidelibus,
 Potest imperare indirectè actum internum:

ut constat ex Innocentio undecimo. *Præcep-
 to communionis annuæ satisficit, per sacrile-
 gam Domini manducationem.* Potest prohi-
 bere malè viventibus, sicut & vulgo dictis
 Pp. 55. devotis, nil habentibus devotionis præter
 titulum ne ita frequenter communicent.
 Frequens confessio, & communio etiam in iis, Pp. 56.
 qui gentiliter vivunt est nota prædestinationis,
 Potest & in puncto mortis ex justa causa,
 prohibere vel pœnitentibus communionem
 sicut & antiqua decrevere Concilia, nec in
 fine dandam communionem. Potuit laudan-
 te Augustino imperare, ut Eucharistia sum-
 meretur à jejuniis, quod negans Ecclesiæ to-
 ti calamitatur ex eodem, non tamen tradere
 hostiam non consecratam, aut occulto pec-
 catori aut tyranno, volenti in peccato com-
 munionem quippe notante egregie Augu-
 stino; *Nemo Christi carnem sumit quin ado-
 ret*, ad idololatriam expressè concurreret.
 Potest in fermento consecrare, cum per-
 mittat id Græcis Catholicis, & fermenta-
 tus sit verus panis, nec obstat illud Aposto-
 li, *nescitis quia modicum fermentum, te-
 tam massam corrumpit*, quippe corrumpit
 virtute non malo, sicut unica veneni gutta,
 maximum insicit panem.

Nequit Papa uti fligine pro tritico,
 quamvis aliqui apud de Cruce, probabili-
 simam vocat opinionem cum siligo non sit
 viticum, & Missæ ponat pro materia dubia,
 sicut etiam est spelta. Nec obstat An-
 gelicum, fateri posse in ea consecrari, qui-
 pe id fatetur in ea opinione, quod ut vidi-
 mus triticum idem sit ac siligo. Nequit
 Papa consecrare hostiam absentem, cum
 hoc est corpus meum dici non possit de pa-
 ne absente, & multum distante, Neomisti
 certò non consecrant, cum Episcopo ordi-
 nante; etiam si simul verba pronuntient?
 Nequit consecrare panem non sensibilem,
 cum mutatio debeat esse sensibilis, quamvis
 in toto possit ex Tridentino, & pars illa
 non sensibilis adhuc maneat consecrata:
 Nequit obligare, communicantem ad actum
 purissimum amoris, cum sit thesibus ab Ale-
 xandro damananda. *Similiter arandi sunt
 à sacra communionem, quibus nondum inest
 amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expertis
 sic nequit arceri à communionem, nondum
 penitentiæ functum.* *Sacrilegi sunt judican-
 di, qui jus ad communionem percipiendam
 præterunt, antequam condignam de delictis
 suis pœnitentiam egerint.* Potest conser-
 vare Eucharistiam in columbis argenteis, ut
 olim vel signo crucis, At non vini speciem
 accescentem, & sic ostendit cum Ecclesiæ
 Lutheranos errantes, qui in transitu vel in
 sua comestione venerantur.

CAPUT III.

Au Transubstantiatio, & Præsentia realis orta sit à Pontificibus Modernis.

INæperit aliquando vox Omouision, à Concilio primo Niceno, vox Theotocos à tertia Synodo Generali, nihil officit antiquissimæ fidei, cum vox non res nova extitisset, sicut & vox ingenitum, & Trinitas etiam apud Hostes admissa, at nec vox, nec res transubstantiationis, nova sunt ab Innocentio tertio inventa, ut prætendunt Lutherus, Petrus Martyr, Calvinus, Drelincurtius, Kemnitius, & alii, nec præsentia realis nono seculo inventa est, aut à Pontificibus Romanis approbata, Paschasio Corbejensi Monacho innovante.

An 8.8. Matt. 26. Primò ergo Evangelium serimus, Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur, Hic est sanguis, qui pro vobis effundetur, ubi

Corpus Christi expressè ponitur & sanguis, ideoque evidenter excluditur panis, ubi vel Lutherani mutationem fatentur, & si de pane mutato loquuntur sunt Catholici, si de pane at benedictio tunc sunt Calvinista, & quod ait Bebellius mutari Sacramentaliter, nostram confirmat sententiam, quod Bebellius & Lutherano fiat Calvinista. Id etiam verum foret, panis est Corpus Christi, cum Tò Hoc per Lutheranos sit panis, nec reponant fieri ex benedictione Divina, ut Verbum caro factum est, at est ad oppositum illud exemplum, quippe dici non potest caro est Verbum, nec Verbum verti potest in carnem, ut constat, & notat Chrysostronus in

70.1. Joannem. Non enim mutationem illam, immutabilis illius naturæ significavit, sicut potest panis in Corpus mutari, & Gelasius de duabus naturis retorquet factum per unionem, non per mutationem, qualem admittunt in Eucharistia Lutherani. Id etiam signa præctica qualia volunt ea verba vel Lutherani, Corpus in aliud transmutant, ut hæc virga est serpens, hæc aqua in Cana Galileæ est vinum, fiat lux, germinet terra herbam, & alia. Denique bene potest quis ex communi locutione, utramque substantiam ostendere, cum regulariter vel ex natura sua continetur, ut vinum in dolio, aurum in crumena, at cum per accidens continetur, nunquam vel cadet suspicio contineri, veluti sub pomo aurum, vel Alexandrum, & in lapide sepulchri Christum; ut constat in mutationibus, vel apud Scripturam, vel Ovidium. Remanet alter Joannis textus, quem de Eucharistia agere docernemus, ubi clarè proponitur mutatio.

Hom. 11. Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Et rursum. Nisi manducaveritis carnem Filii Homini, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Et iterum. Caro mea verè est cibus, sanguis meus verè est potus, ubi de pane & vino ne vox quidem est, & sola caro, & sanguis nominantur,

In meta- nr. 76.

70.6.

Ubi obest Albertini oppositio non dici accidentia sine subiecto, namque ubi panis nec innuitur, sola substantia est caro Christi, & species vel à sensibus cognoscuntur, & contra Albertinum, & Kemnitium quærimus an sit vera & propria propositio. Hoc est Corpus meum, quod usquam invenient Hostes Corpus ab Angelo assumptum esse Angelum, vel Spiritum Sanctum esse, aut dici columbam, sed sicut columbam, in similitudinem columbæ. Arguant contra nos Amicos Hostes nostri, & refert Kemnitius Andradum dicentem, transubstantiationem ex Scripturis non probari, at Andradus contra Hostes sic loquitur. Etiam transubstantiatio ex manifestis Scripturis, ut in arbitrarie, probari non possit, tamen sanctorum est in istis verbis, quæ ex certis locis Scripturarum, nec probari, nec refelli possunt, velle suo iudicio potius, quàm toti Ecclesie credere, ubi docet esse infanos, sic & Scotus urget & traditionem & Ecclesiam.

Interrogemus Patres Scripturæ Interpretes, apud Hostes in hoc receptos, ubi Christi non suam exponunt sententiam. Interrogemus Tertullianum in Marcionem. Accipiam panem & distributum discipulis, corpus suum illum efficit. Hoc est Corpus meum dicendo, ubi de pane Christi corpus efficit, nec poterat alique mutatione efficere. Interrogemus Iustinum Martyrem. Non enim ut communem panem, neque communem potum hac sumimus, sed quemodmodum per verbum fiat, incarnatus Iesus Christus Salvator noster & carnem, & sanguinem pro salute nostra bubuit, sic etiam per preces verbi Dei ab ipso Eucharistiam factum cibum, ex quo sanguis, & carnes nostra per mutationem aluntur illius Incarnati Iesu, ubi non est panis communis, ubi mutatio, ubi ait animam non corpus ali. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die. Interrogemus Irenæum libro quarto. Quomodo constabit eis panem, in quo gratia atque sunt esse Corpus Domini sui, ubi panis existens panis, corpus esse non potest Christi Domini. Interrogemus Nyssenum oratione catechetica. Restè Dei verbo Sanctificatum panem in Dei Verbi Corpus credimus immutari. Et infra. Hæc autem tribuit virtute benedictionis in illa, que videtur naturam mutare, ubi vides panis naturam mutari, vides panem in Dei Verbi Corpus immutari, ubi autem mutatio est substantiam non manere, docent Philosophi, & Poetæ cum Ovidio. Interrogemus Augustinum Sermonè à Beda citato, in caput decimum primæ ad Corinthios. Non omnis panis sed accipiens benedictionem sit Corpus Christi, ubi non est Corpus Christi ut vult Lucherus, sed sit, & sermone de verbis Domini. Dixi vobis quod ante verba Christi quod offertur panis est, ubi ad in-Christi verba de prompta fuerint jam non panis dicitur sed corpus appellatur. Quare ergo in oratione Dominica. Panem nostrum panem

L. 40.

Apol. 2.

C. 34.

C. 37.

C. 37.

C. 37.

C. 37.

C. 37.

C. 37.

C. 37.

C. 37.

C. 37.

qui dem dixit sed Episcopus hoc est super substantialem, non iste panis, qui vadit in Corpus sed ille panis vite æternæ, qui anima nostra substantiam sulcit, ubi vides non panem appellari, sicut ad triduum usque geminam Lutherani, sed corpus, & panem super substantialem, panem qui animam non corpus sulcit, panem qui non vadit in corpus.

Interrogemus Cyrillum Alexandriæ epistola ad Calosyrium. *Ne horreremus carnem, & sanguinem apposita sacris altaribus condescendens Deus nosse fragilitatibus, insituit oblati vim vite convertens ea in veritatem propriae carnis*, ubi carnem & sanguinem convertit Christus, in veritatem propriae carnis. Interrogemus Gregorium Magnum ex Joanne Diacono. *Præsciis Condider nosse infirmitatis ea potestate, qua cuncta fecit ex nihilo pavem, & vinum aqua mixtum, manente propria specie, in carnem, & sanguinem suum Spiritus sui Sanctificatione convertit*, ubi tantum species manent, ubi convertit in sanguinem suum, & virtute eadem qua cuncta fecit. Interrogemus Damascenum libro quarto de fide. *Panis, vinumque, & aqua per invocationem, & advenum Spiritus Sancti supernaturaliter transmutantur in corpus & sanguinem Christi*, ubi transmutari idem est, ac transubstantiari, quod & Theophylactus confirmat

C. 15.

C. 14.

In c. 26
Alac.Ep. 64
Cecil.

Dicit. 2.

Transformatur arcasit verbis panis ille, per mysticam benedictionem, & accessionem S. Spiritus in carnem Domini, ubi iterum transformari dicit transubstantiari, non ex adulatore Papæ sed Hostiæ.

Ita divites sumus ut Patres, vel ab Hostibus adducti sint nostri. Adducunt Cyprianum. *Non potest videri sanguis ejus, quo redempti, & vivificati sumus esse in calice, quando vinum deest calici, quo Christi sanguis ostenditur*, at ubi agitur de vino offerendo, ut constat ex questione ipsi proposita, & subjicit ipse Cyprianus. *Admonitor vos scitis, ut in calice offerendo Dominica traditio salvetur, ut calix qui offertur, & mox transubstantiationem exponit. Vinum fuisse quod sanguinem suum dicit*, ubi vinum non est sed fuit & Christus sanguinem suum dicit, & mox Vino isto communi subdit. *Epoco sanguine Domini*, ubi sanguinem distinguit à Vino communi, sunt nostri infra Chrysostomus, & Ambrosius. Est Gelasius ut diximus scribens, oblata in divinam transire naturam, quod nemo de aqua vel dixit vel finxit. Uno Theodoro triumphant. *Neque ejus symbola mystica post Sanctificationem recedunt à sua natura, manent enim in propria substantia & figura, & forma*, at primo passu cadunt Hi Gigantes, cognoscunt enim vel ipsi naturam dici de accidentibus ut Claudius, & Albertinus, & argumentum aliud efformant, Si Orthodoxus vult manere Corpus Christi in se, vult & panem manere, in Eucharistia respondentem, at hæc nocent ipsis non nobis, quippe Usæ est essentia non substantia, cum latius pateat quam substan-

tia, quod mox clarè Theodoretus expressit, ita ut videri, & tangi possint sicut prius, quæ verba relativa sunt accidentibus non substantiæ, quæ nec videtur nec tangitur, quod constat ex titulo Dialogi inconfusus, ubi natura panis non confunditur cum corpore, nec natura corporis cum Divinitate, & constat ex scopo volente distinctionem, quæ æquè habetur in natura, ac substantia, ex assidua phrasi Theodoretæ, ubi vocat symbola corporis non panis, ex Patribus citatis volentibus mutationem, & forma optimè vertitur species. Evidentius est quod post Orthodoxum Eranistes, sumit argumentum ab Eucharistia. *Opportune de Dicitur mysticis insulisti sermonem. Nam inde tibi ostendam Corpus Domini, in aliam mutari naturam, responde igitur ad mea interrogata. Orthod. Respondebo. Eran. Qui appellat donum quod offertur ante Sacerdotis invocationem. Orth. Aperte dicendum non est, verisimile est enim adesse aliquos mysticis non initiatos. Eran. Respondeatur anigmaticè. Orth. Cibus ex talibus feminibus. Eran. Alterum verò symbolum quomodo vocamus. Orth. Commune & hoc nomen potius speciem significans. Eran. Post sanctificationem verò quomodo hæc appellat? Orth. Corpus Christi & sanguinem Christi. Eran. Et credit te Corpus Christi & sanguinem percipere. Orth. Ita Credo. Eranistes sic deducit. *Sicut ergo symbola Domini corporis & sanguinis, alia sunt ante Sacerdotis invocationem, post invocationem verò mutantur, & alia fiunt, ita Dominicum corpus post Ascensionem in Divinum substantiam mutatum est, quod argumentum nec speciem tibi habet, & ab infano aliquo proficiscitur, si solo nomine figura, & virtute symbola mutantur, hic enim sensus est Eranistæ, symbola virtute, & figura & nomine mutantur, igitur Corpus Christi substantialiter mutatur, & hic similis symbola non mutantur quoad substantiam, igitur Corpus Christi mutatur quoad substantiam, & Theodoretus hæc inducens feret stolidus, & tamen hæc ratio sæpè ab Eutychnianis urgetur, non stolidis, ut constat ex aliis argumentis. Quin etiam Theodoretus & alii pessimè, evidentissimam rationem siluiferunt; Stat in Eucharistia substantia panis ut conceditis, & Corpus Domini distinctum, ideoque & Corpus, & Divinitas distincta; distinguuntur solo nomine corpus & panis, ergo & solo nomine Corpus & Divinitas; & ita sola fit mutatio virtutis. En ut arguit validissimè Theodoretus. *Si autem caro mutata est in naturam Divinitatis, cur isti communicant, quæ corpus representant, est enim figura supervacanea, si sublata sit veritas, & rursus arguit quod imago, verum corpus representant. Et iterum ex eo quod symbola sunt Corpus Domini. Et nos accusant quod Hominem dicimus, & iterum validè arguit Eranistes. *Atqui symbolum mysticum, priorem mutat appellationem, neque enim amplius nominatur quod prius vocabatur, & corpus appellatur****

aperte ergo, etiam veritatem Deum non corpus vocare, quod stultum foret in Eutychnano. Ex nominis mutatione virtutum variare, cui subito respondet Orthodoxus. Ignarus mihi esse videris, non enim corpus solum, sed etiam panis vita nominatur, ita Dominus ipse appellavit, ubi caput sextum Joannis, & sine pane Corpus Christi, & cum pane vite panem significat, & cum omni titulo mutationem involvens. Uno verbo validè Orthodoxus infurgit, vel accidentia & symbola efficiunt naturam hominis, & sic homo est, vel Divinam quod nefas. Denique Centuriatores ipsi Lutherani nostrum ultrò conclamant Theodoretum. De cæna periculose dicitur symbola, & panis, & sanguinis Domini, post invocationem Sacerdotis mutari, & alia fieri. Adcò Patres serunt quos contrarios fatentur & probant, & Donatizæ Optatum ferentes contrarium, irridendum salibus expositi, saltem suum esse imaginabantur.

Cent. 8.

10.

C. 14.

Gen. 3.

Ecc. 10.

Gen. 1.

Exod. 7.

N. 7.

Exod. 7.

7. 2.

Ac. 10.

L. 1. 17.

L. 2.

Rursus opponunt quod credunt validissimum, panem post consecrationem dici panem, ut adversus Valentinianos Irenæus libro quarto. *Quomodo consistit eis eum panem, in quo gratia alia sunt corpus esse Domini sit, at hoc jaculum ipsos non nos ferit, cum res hæc dicantur ex eo quod apparent, veluti Luna luminare minus, velut inter ignes Luna minores, quod ita apparet licet minor sit Stellis, aut milles res mutata in aliam, priori nomine nuncupatur. Pulvis est, & in pulverem reverteris, & rursus. Quid superbis terra, & cinis? & iterum. Hoc nunc es ex ossibus meis, & caro de carne mea, & de virga Moyſi. Projecerantque singuli virgas suas, quæ versæ sunt in dracones, & devoravit virga Aaron virgas eorum.* Et de virga Aaron. *Regressus invenit germinasse virgam, & de aqua fluminis. Et elevans virgam percussit aquam fluminis, coram Pharaone & servis ejus, quæ versa est in sanguinem. Et mox. Et non poterant Aegyptii bibere de aqua fluminis, & repetit. Et de aqua Canæ Galilææ. Ut autem gustavit Archiridinus, aquam vinum factam, & Poetæ ipsi cum Virgilio de nymphis. Non sumus Idea Sacro de vertice pinus, & de focis Diomedis in aves conversis. Socii petierant æthera, sic passim in libris metamorphoseon. De nata Juvenca. Tu ne es quæſita per omnes. Naxa mihi terras. Sic rursus de transformata. Cum Jove viſo queri, finemque orare malorum, Conjugis ille sue complexus. Et forores Phæontis. Parce precor Mater quæcumque est sancta clamat. Parum est non nocere, multum juvat hoc, ut substantiæ mutationem habeamus. Mutatur aqua in vinum liſque verbis exprimitur, aquam vinum factam, ita Tertullianus allatus de pane. *Corpus suam illum efficit.* Hieronymus ad Evagrium de Sacerdotibus. *Ad quarum preces Christi corpus conficitur.* Ambrosius libro quarto de Sacramentis. Et ante verba Christi, *calix est vini, & aqua plenus. Ubi verbum Christi operata fuerint, ibi sanguis**

efficitur qui plebem redemis, sic Augustinus, Irenæus allati, & alii. Mutatur corpus in aliud, & Sacra, & prophana Scriptura exponit, versa est in statum Isrlis, versa est in Draconem virga, & milles Ovidius per vertere, & mutare exponit, ne uno quidem dubitante, hoc idem Patres exponunt de pane ut vidimus, per conversionem, mutationem, transmutationem, & Theophylactus appellat trans elementationem, Nyſſenus immutationem, Ambrosius, & alii conversionem, & clarius exponunt de eadem mutatione substantiæ, quæ facta est in cana Galilææ & aliis; & asserunt mutationem realem, quæ sine desitione rei non cernitur; & quod clarius est dicunt panem non remanere. Hoc sciens, ait Cyrillus hierosolymæ. *Es pro certissimo tenet panem hunc, qui à nobis videtur non esse panem, etiamſi panem esse sentiat, an panis propositionis benedictus, non est panis dicendus? an in pane benedicto sensibus non est credendum?* Et clarissime Patres dicentes, remanere solas species, ut Gregorius, Theodoretus & alii. Mutari vel clarè ponunt Sacerdotes in Liturgiis, quibus nil tremendum magis in Ecclesia; nulla res magis est Sacrosancta, & dicunt Patres omnium seculorum, omnium nationum, Liturgiæ latinæ & Græcæ antiquissimæ, etiam ab Adversariis admittæ, sic Patres dicunt, cum Tertulliano panem factum Corpus Christi. Cum Eusebio Cæsariensi in Parallellis Damasceni, *est pane, & vino factum Corpus Christi*, panem & vinum conversos, mutatos trans elementatos in substantiam Corporis Christi, & innumera alia quæ cogroscent vel Hofles & exponunt de mutatione accidentiæ, ut homo per peccatum mutatur in belluam, at ne hoc uno quidem creditur, ubi per decem secula credita conversio substantialis, ubi in primo non invocatur ut in secundo Dei virtus.

Catec. 4.

L. 3. c. 45.

C. 9.

Uſque modò jacula vibravimus, nunc pharetras jaculis gravidas asserimus, & Patres ex professo hoc evincentes. Evincit ex professo Ambrosius libro de his qui iniciantur mysteriis. *Forè dices aliud video quomodo tu mihi asseris, quod Christi Corpus recipiam, & hoc nobis superest ut probemus. Quantis igitur utimur exemplis ut probemus non hoc esse quod natura formavit, sed quod benedictione consecravit. Majorumque vini esse benedictionis quàm natura, quia benedictione etiam natura ipsa mutatur, ubi benedictione natura ipsa mutatur, & major est vis benedictionis quàm naturæ. Et hoc probat non esse impossibile. Quia Deus potuit facere & ut quoniam essent forent. Legisti quia ipse dixit & facta sunt, ipse mandavit & creata sunt. Sermo ergo Christi qui potuit ex nihilo facere quod non eras, non potest ea quæ sunt in id mutare, quod non eras? Non enim minus est uovis rebus dare, quàm mutare naturas, sic fert virgam Moyſi in anguem versam, ubi vides mutatam esse naturam, & serpentis, & virgæ, aquæ fluminis in sanguinem, ubi validissime*

suadet & persuadet, mutari posse vinum in sanguinem, ubi adhibet motivum validum creationis, ubi invenit dubitantes & consolida. Si autem de mutatione ageret metaphorica, nil facilius ad explicandum, & irridenda foret comparatio naturæ. Iterum libro quarto de Sacramentis. *Tu forte dicis. Mens panis est usitatus. Sed panis iste panis est ante verba Sacramenti, ubi accesserit consecratio de pane fit caro Christi. Hoc igitur adstruamus. Quomodo potest qui panis est corpus esse Christi. Consecratione. Consecratio igitur quibus verbis est, & cuius sermonibus, Domini Jesu. Nam reliqua omnia que dicuntur laudem Deo deferunt, oratio præmittitur, pro populo, pro Regibus pro cæteris, ubi veniunt ut consecrator venerabile Sacramentum, quam non suis sermonibus Sacerdos sed usitur sermonibus Christi. Ergo sermo Christi hoc conficit Sacramentum. Quis sermo Christi? Nempe is quo facta sunt omnia. Jussit Dominus & factum est celum, jussit Dominus, & facta est terra, jussit Dominus, & facta sunt Maria, jussit Dominus & omnis creatura generata est. Videt ergo quomodo operatorius sit sermo Christi. Si ergo tanta vis est in Sermone Domini Jesu, ut inciperent esse que non erant, quanto magis operatorius est, ut que erant in nihil commutentur. Calum non erat, mare non erat, terra non erat. Sed audi dicentem. Ipse dixit, & facta sunt, & mox. Ipse dixit & factum est. Adeo vero clara sunt ea verba ut negent Hostes esse librum Ambrosii, at jam vidimus ipsius, & veteres citant. Adeo vero est expressum, de pane fit caro Christi, ut vel apud omnes ita exprimitur mutatio. Adeo vero validum est argumentum à fortiori, ut sermo Christi possit mutare, qui potuit omnia creare, & qui potuit ex nihilo facere omnia, facilius poterit in aliud mutare; cum mutationes cunctis credant, creationem multi negaverint Sapientes. Evincit validissimè Cyrillus Hierosolymæ; Catechesi mystagoga quarta, ubi recitatis ex Paulo verbis institutionis subdit. *Aquam olim in vinum convertit in Cæna Galilee, quod habet quamdam cum sanguine propinquitatem, & cum parum dignum existimabimus, cui credamus quod vinum in sanguinem transmutaret? Ad ea nuptias, quibus corpora copulantur vocatus præter opinionem omnium hoc fecit miraculum, & non multo magis, sic enim corpus & sanguinem suam fruenda vobis dedisse persuasum firmiter habebimus, ut ea cum omni certitudine tanquam corpus ipsius, & sanguinem sumamus? Nam in specie panis dat nobis corpus, & in specie vini dat nobis sanguinem. Et post plura. Nam etiamsi sensus illud tibi renuntias, fides tamen te confirmet, ne judices rem ex gustu, ubi ex aqua vino facta, vinum ait in sanguinem transmutari, ubi dicit simile esse miraculum dignum credi, ubi dicit solum esse panis, & vini speciem, ubi sensus panem gustante renuntiat, nec gustum ipsum Judicem acceptat. Evincit Chrysolomus è miraculis. Non sunt bu-**

*mane virtutis opera hac, qua proponuntur, qui tunc ipso fecit in illa cæna idem ea nunc quoque facit. Nos ministrorum tenemus locum, qui verò sanctificat ea & immutat ipse, ubi Christus sanctificat & immutat, quod rursus congeninat, & quidem miraculo. Et rursus de proditione Judæ. Non enim Homo est, qui proposita de consecratione mensa Domini Corpus Christi fecit, & sanguinem, sed ille qui crucifixus est pro nobis Christus, Sacerdotis ore verba profertur, & Dei virtutis consecratur, & gratia, hoc est ait corpus meum hoc Verbo proposita consecratur, & sicut illa vox, qua dicit erecite, & multiplicamini, & replete terram, semel quidem dicta est, sed omni tempore sentis effectum, ubi vides vocem Dei operativam, è femine Hominem, è pane corpus effecere. Evincit Gaudentius Brixienfis. Ipse naturarum Creator, & Dominus, qui producit de terra panem, de pane rursus (quia & potest, & promissit) efficit proprium corpus, & qui de aqua vinum fecit, & de vino sanguinem suum, quod & profertur de pane corpus faciens, & de vino sanguinem ut de aqua vinum. Evincit Cyrillus Alexandrinus in Joannem, ubi explicans illud quomodo potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum, negat profertendum illud quomodo, & vincit ex virga in anguem mutata, aqua in sanguinem mutata &c., sic & Damascenus probat Deo nil impossibile, & concludit. *Panis, vinumque & aqua per invocationem Spiritus S. Supernaturaliter transmutatur in corpus, & sanguinem Christi, & non sunt duo sed unum & idem, sic fuscè Euthymius probat transmutationem.**

Hæc omnia è primis seculis transubstantiationem, ante Innocentium tertium evincunt, sic Theophylactus expressè dicens non esse panem, Damascenus, Euthymius. Sic Paschasius Corbejenfis de Corpore Domini. *Licet figura panis, & Vini hic sit, tamen omnino nihil aliud, quam caro Christi, & sanguis post consecrationem credenda sunt, & fuscè id evincit. Sic Stephanus Episcopus Hæduensis tomo quarto Bibliothecæ Patrum. Itaque fides nostra est, & verè credendum est quod Sacerdote profertente hæc verba, hoc est corpus meum, jam non est panis terrenus sed ille panis qui de celo, descendit, mediator Dei & Hominum Christus Jesus. Sic Fulbertus Carnotensis in epistola ad Adeodatam. *Dubitari nescit est ut ad cuius usum cunctis subdito ex nihilo subsisterent, si pari potentia in spiritalibus Sacramentis terrena materia panis, & vini naturam & meritum generis sui transcendens in Christi substantiam commutetur, cum ipse dicat hoc est corpus meum, hic est sanguis meus, en testimonium decimi seculi cum primo. Sic Nicolaus Methonenfis ex professo in pugnat, asserentes non mutari in Corpus Christi, ex verbis Christi, ex omnipotentia, ex alia Christi miraculis, & inter causas unam assertit ipsorum, quod non viderent carnem, & sanguinem, nil autem magis iussum in mutatione metaphorica,**

ubi

ubi videri nec potest nec debet, verus sanguis, & caro, & hic est Hostis juratus Latinorum; sic innumeros alios refert Arnaldus, in aucto libro de perpetuitate fidei, sic Cabassutius in commentario Historico, sic Moderna volumina prosequenter consensum omnium nationum, in hoc articulo mutationis substantiæ, sic Bellarminus ante Innocentium tertium refert triginta duos probatissimos Auctores, transubstantiationem admittentes, inter quos sunt Bernardus, Damascenus quem semper sequuntur Græci, Theophylactus & alii, quos non citamus cum Hostes non admittant, & fateantur quamplures contra Claudium, ipsos non esse suos, & Claudius ipse & Albertinus dicant, post Paschasium Rhabbertum, istos omnes deceptos. Uno verbo præter innumeros querentes, Pastores eam mutationem & conversionem Confessus, sunt Centuriatores Magdeburgenses Lutherani, qui non tantum dicunt sed evincunt, Patres, etiam primorum temporum, admisisse conversionem istam, adei nec isti sui sunt memores, adeo volunt Auctorem Innocentium tertium, & Patres antiquos.

Evincimus præsertim realem ex Joannis sexto, *Caro mea verè est cibus sanguis meus verè est potus. Qui manducat hunc panem vivet in æternum*, ubi nihil est de passione, in qua nec manducatur nec bibitur, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem non habebitis vitam in vobis*, ubi toties repetitur cibus, & potus, *si quis manducaverit ex hoc pane, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem*, ubi Patres & Concilia etiam apud Hostes traditionem efformantes testantur, ubi opponitur manducatio panis manducationi veteria mannae, ubi loquente de passione Domino, nunquam abire voluerunt discipuli, ubi sublato eo textu necessitas Eucharistiæ ex nulla Scriptura posset deduci, ubi sæpè de carne manducanda fit mentio, ubi diversus modus edendi, & bibendi innuitur, quod contra nos sæpè urgent Adversarii.

Hic dicitur caro mea est cibus, quod sufficeret ad realem præsentiam, veluti hic est Filius meus dilectus, & additur, *Caro mea verè est cibus sanguis meus verè est potus*. Hic manet in Christo manducans. *Qui manducat me & ipse vivet propter me*. Hic opponit Christus carnem suam mannae, *Non sicut manducaverunt Patres vestri manna, & mortui sunt*, nec opponit Eucharistiam mannae, ut voluit Hostes ob majorem expressionem, sed dantem vitam danti mortem, *qui manducat hunc panem vivet in æternum*. Et rursum. *Non Moyses dedit vobis panem de celo, sed Pater meus, dat vobis panem de celo verum*. Hic arduus est sermo audientibus. *Durus est hic sermo, quis potest eum audire*, quod in panibus propositionis, in agno & manna nunquam est auditum; & Christus solitus erat explanare mysteria, & facillia etiam reddere Magistis, ut constat in Ni-

cedemo de baptismo, & hoc nec rudibus exponit etiam abentibus. *Ex hoc multi discipulorum ejus abierunt retro*, & jam non eum illo ambulabant, nec Christus impedit sed urget discessum. *Dixit ergo Jesus ad duodecim. Numquid & vos univis abire?* Hic altissima mysteria prædicantur ut baptismus, ideoque & istud prædici debuit, nec obstat Albertini responsum, multa prædicta non esse miracula, quippe sermo est de mysteriis, non de miraculis, de Sacramentis Ecclesiæ non de prodigiis. Hic probat mysterium ex ascensione, quæ realis est non virtutis & figuræ. *Si ergo videritis Filium hominis ascendentem ubi eras prius*, & argumentum foret ineptum, videbitis Filium hominis realiter ascendentem, ubi prius erat realiter, non ergo vos scandalizet figura, & quis unquam Hebræorum scandalizatus est, de panibus benedictis propositionis aut agni figuræ venturi Messis. Hic apud Calvinistas erit baptismi præceptum, ubi per ipsos fide apprehenditur Christus, nec ulla erit contra Christi sermonem, necessitas aut potus, aut cibi. Hic Calvinistæ citant illud Apostoli, *omnes eandem escam manducaverunt*, quamvis loquatur Paulus de solis Hebræis & Christus omnino diversam exclamant, hanc de celo, & panem de celo verum, non illum, hunc dantem vitam illum mortem. Hic in manducatione per fidem, nulla esset distinctio inter cibum & potum, imò sanguine evidenter apprehenditur passio; quod non sola Pauli epistola, evidenter & ex professo exponit. *Quantò magis sanguis Christi, & mox* Heb. 9. *emundabit conscientiam nostram, & sanguinem sæpè memorat*.

Frustra Caput hoc rapere festinant, Christum nempe sensum non mutare, at non tantum in eodem capite mutat, ut Paulus post traditam Eucharistiam, multi unus panis sumus, ubi a sensu spirituali transit ad literalem, imò & in eodem membro. *Spiritus ubi* 1. Cor. 10. *vult spirare, & vocem ejus audis & nescis unde veniat, aut quò vadat, sic omnis qui nascitur* Jo. 3. *ex Spiritu*. Frustra dicunt non haberi à reis vitam æternam quippe qui manducat, & bibit indignè iudicium sibi manducat & bibit, nec baptismus ipse qui est vita, impio prodest ad vitam æternam. Frustra vult Albertinus ibi præcipi utramque speciem, quippe suis repugnat omnibus Calvinistis. Frustra vellet sensum faciliorem, quippe discipuli multi abierunt, & sermonem durum appellarunt, & in baptismo ipso certatum cum Nicodemo. Frustra volunt Patres verba accommodasse Eucharistiæ, quippe Patres edidere commentaria, disputationes & catecheses, è quibus longè absunt accommodatioes, & idem dici potest de aqua baptismi. Frustra dicunt infantes non habituros vitam, quippe ipsos tantum ferit textus, cum fides in ipsis excitari non possit. bene in nobis exponitur unione, & cum Christo, qui enim nascitur & vivit indiget cibo. Frustra dicant solam aquam adhibendam. *Qui biberit ex* Jo. 4. *hoc*

hoc aqua, non faciet in æternum, quippe hoc explicatur ab eodem Joanne. Hoc autem dicit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum, ubi textus Joannis in sua deseritur difficultate. Frustra dicunt non affirmari accidentia, quippe sæpè distinguit carnem à sanguine, & panem non vocat, sed carnem suam.

Post promissionem advenit institutio, etiam post longum tempus ut in baptismo. *Hoc est corpus meum, quod pro vobis tradetur. Hic est calix sanguinis mei qui pro vobis effundetur, at certum est non nisi verum Christi Corpus pro Hominebus esse traditum, evidens est sanguinem non vinum effusum. Evidens est tres Evangelistas locutos sine tropo, & Lucam tropo calicis omnibus noto, adeò evidens erat, quod scribebat. Evidens est testamenta scribi debere clara, ut ratio naturalis dictat, & leges ipse civiles sapientissimæ, & jus ipsum Divinum vetus. Comeditis festinanter est enim Phasæ (id est transitus Domini,) & transitio per terram Egypti nocte illa, & in novo geminatur vetus. Omnem populum aspersit decem. Hic sanguis testamenti quem misit ad nos Deus. Clarissimum verò esse testamentum à nobis expositum, exclamat Lutherus acerrimus Papæ Hostis, qui volens & cupiens explicare figuratè, id ipso teste non potuit, & saltem à Paschasio Corbejensi per non gentos annos, Ecclesia Romana non dubitavit, & ut videbimus semper credidit omni firmitate. E' contra innumeras expositiones contrarias, Hostes nostri admiserunt, via vera relicta, innumeras ambages invenere & labyrinthos. Evidens est Sacramenta clarè exponenda, cum pusillis ipsis sint necessaria, & constat in baptismo exposito, vel Magistris Israel, ut erat Nicodemus, at expositam clarè Eucharistiam negant numerosa, & contraria sententia. Evidens est apud ipsos textum obscurum, debere per clarum exponi, at hic nullus alius hunc exponit ut constat. Evidens est aquam baptismatis, nunquam dictam Spiritum Sanctum, quamvis illius virtutem contineat, nec vocatam corpus, aut Sanguinem Domini, quamvis ipsius foret figura, & virtutem gereret fidem excitandi. Evidens est Lucam Græcè scribentem, qui pro vobis effunditur dicere de calice, ubi non est effusum vinum sed sanguis, & hoc non potuit effugere Beza, nisi Codicem dicendo vitiatum, contra originalium fidem, & vel Hostes horrentes Lucam mutilatum. Evidens est baptismum Christi passionem exprimere, sicut verbum, imago crucifixi, & simul evidens est esse nudas figuras, nec de his velut de pane id posse negari, vel affirmari posse esse Christum ipsum.*

Ipsi umbræ corpus illustant, cum afferunt panem in manibus gestasse, illudque solum dedisse sic & calicem & bibite ex hoc omnes ad vinum refertur, quippe & ipsi Hostes affirmant, Christum panem gestasse

naturalem, & dedisse Apostolis Sacramentalem, sic & nos gestasse naturalem, & dedisse consecratum. Referunt Apostolos turbandos ex tali præsentia, at argumentum retorquet Chrysolomus, turbandos ea præsentia fuisse, nisi sæpè præmonitis apud Joannem, & cum Joannis-texto sint turbati, necesse fuit ea præsentia turbatos. Referunt verba Sacramentalia, Sacramentaliter esse accipienda, & sic improprie, at in baptismo forent Sacramentaliter accipienda, sic baptizandi fideles aqua metaphorica, & cum Eunuchus dixit ecce aqua, intelligenda foret aqua impropria, & metaphorica, sic & alia solvuntur, quod prima verba, panem adhuc & vinum significent, cum panem Sacramentalem & ipsi velint. Referunt duos tropos in calice & testamento, at primus est calix tropus ubatissimus, nec alio modo intelligi potest Lucas, quod calix effundatur nempe liquor, & Matthæus, & Marcus exponunt, *Hic est sanguis meus*. ubi nullus Evangelista ponit tropum in corpore, nec vel unus id leviter insinuat & ita clarum est Hic est sanguis testamenti, ac ea. Hic est sanguis novi testamenti. Referunt illud *Spiritus est qui vivificat, caro autem non prodest quidquam*, at vel ipsi fatentur carnem Christi, unitam verbo Divino, cum scriptura, & Patribus prodesse. Referunt cum Calvino corpus improprie dici sine sanguine, at in omni sermone proprie dicitur corpus, cum vivum est & mortuum dicitur trunco, & cadaver. Referunt memoriam esse præteritorum, at præsentia sacramentalis non erat præterita, & milles de re præsentis est memoria. *Memor sui Dei ait Psalmista, memento homo quia pulvis es. Denique mors recolenda non est præsens. Mortuus Domini annuntiabitur donec veniat.* Referunt illud, *non bibam de hoc gemine vitis, donec impleatur in regno Dei*, ubi impletur improprie bibere, at vinum proprie & ipsi intelligunt, & in regno Dei resurrectio inscribitur, quippe Apostoli testantur, *nos qui manducavimus, & bibimus cum illo*. Referunt calicem esse tropum, ubi continens est pro contento, at jam diximus hæc aliter intelligi potest. Titium bibisse calicem aquæ, cum calix à nemine intelligatur potari, at inauditum est apud Homines & inusitatum, corpus sumi pro signo corporis. Referunt denique est idem esse ac significat, at innumeris in locis etiam per ipsos allatis, verè & proprie significat, hic etiam dicitur hic est calix, at Calvinus ipse tropum collocat in verbo corpus, & Patres Scripturæ, Interpretes expressè negant esse figuram, & probant eo quod Christus non dixerit hæc est figura corporis mei, & cum Chrysolomo dicunt. *Verum & semetipsam nobis immiscet, & non fidentantum, verum ipsa venosum efficit corpus* & metaphoræ ego sum vitis ego Petra, ne unum quidem deceperunt, *hoc est corpus meum* verè est intellectum ab innumeris. Extat & illud Pauli ad Corin-

Hic 9

Job. 6.

1 Cor. 11

Matth. 26

Act. 10.

Rom. 8. ad 10.

Cap. 10.

rinthio prima. *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est, & panis quem frangimus, nonne communicatio corporis Christi est, ubi vel ex Hostibus necessaria est consecratio, quæ nulli rei vel Sacramento est necessaria, quamvis Christum representet, ubi Paulus avertit Corinthios à sacrificiis, ostendendo aliquid longè præstantius, velut urget Chrysothomus præstantiora quæ potest, & in eam epistolam scribit. (Horum verborum hæc sententia est quod in calice id est, quod à latere fluxit, & illius sumus participes,) an fluxit à latere sanguinis figura? Et conjuncta ait sicut in Incarnatione, & Cyrillus libro 10. in Joannem ait uniri nos non solum per charitatem, sed verè & corporaliter. Uno verbo rem mirabilissimam, super eandem omnem admirationem vocant Patres non ergo figuram.*

1. Cor. 11

Extat & alia Pauli doctrina. Qui manducat & bibit indignè iudicium sibi manducat & bibit non dijudicans corpus Domini, & ante. Reus erit corporis & sanguinis Domini, ubi dicit quod sumitur afferre mortem, cum aliis vitam ministrat, ubi non dijudicat corpus Domini, quod maximè indicat manducationem, ubi Judas vel malus, manducavit. Hoc Interpretes omnes intellexerunt & Patres, Theodoretus ibi peccatum ponit, quod imundum Christianum corpus assumunt, sic Eucumenius vocat hæc Christi crucifixores, sic Chrysothomus sept. Cogita quantum adversus Proditors indignaris, & contra eos qui illum crucifixerunt, itaque considera ne tu quoque sis reus corporis & sanguinis Domini. Illi sanctissimum corpus occiderunt, tu verò polluta suscipis anima post tot beneficia, & rursus. Nullus itaque Judas assistat, nullus avarus. Et mox. Inhumans accedat nemo, nemo crudelis & immisericus, nemo profusus immundus, & millies testator & probat exemplo purpuram regiam projicientis in lutum, Theophylactus evincit clarè luce solis, ægris oculis infesta, sic Basilus libro secundo de baptismo, Origenes homilia secunda, Hieronymus in caput primum Malachie, Cyprianus de lapsis, & Arnaldus de frequenti communione innumeros refert, & Ecclesiam ipsam expellentem indignos.

Hom. 6a. ed. pap.

C. 3.

Ps. 37.

Accedunt Scripturæ interpretes innumeri, & Joannia sexto docent agi de Eucharistia, & cognoscunt Calvinistæ cum Claudio, & ipse cum multis asserit omnes errasse, at Patres Pastores, & Doctores vobis, Deus ipse ex Apostolo nobis donavit, ne circumferantur omni vense Doctrina, & Concilia, & Ecclesia ipso auditi, imò Ecclesia apud Hostes nostrorum vera, non audientem Patres vocavit Atheistam, at traditionem Patrum vel Hostes nostri in expositione Scripturæ solam admittunt, at innumeri Hostes ipsos vocant Magistros, & in hac causa pro se & contra nos citant & tandem cum Augustino exclamamus, usque ne miserebitur imis summa hæc dies, ut Ecclesie un-

Ep. 4.

stalumina sint tenebræ, & Claudius & Albertinus duo cæli luminaria; & in fundamentalibus Ecclesiam infallibilem, & prima quatuor Concilia, totidem velut Evangelia vel Hostes ipsi cum Gregorio sententur.

Unum satis esset argumentum, nec mutari potuisse fidem, ut vidimus, nec per decem secula mutatam. Apparuit primò Berengarius negans præsentiam realem in Eucharistia, & tanquam novator mox damnatur. Damnatur in Concilio Romano, in Vercellensi, & cum eo Scotus Erigena, & in Parisiensi eodem anno. Damnatur in Florentino sub Victore secundo, in Turonensi præsentibus Papæ Legatis, ubi ejuravit, subscripsit, & juravit in Romano sub Nicolao secundo, in Kotomagensi cum redire ad vomitum, in Pictaviensi, & Burdigalensi, & in generali Lateranensi, Constantinensi, Florentino, in quibus extitere Græci, & Armeni, & consensisse Historici narrant, & oculi in actis intuentur, ubi acceptante tota Ecclesia, Berengarius exitit Novator, imò ipsomet telle abjurante, nec Berengariani ullam Ecclesiam, vel particularem pro se citarunt.

Hic Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis, prolixè disputat de Ecclesie Catholice auctoritate: Quem Humbertum dum contra Catholicam veritatem scripsisse asserit, non ipsum solum sed & Romanos Pontifices Romanam Ecclesiam, multosque Sanctos Patres redarguit, incurrisse in illud quod Beati Doctores si non iisdem verbis eisdem tamen sententiis multis in locis concorditer asseveraverunt, hæreticum esse omnem Hominum, qui à Romana, & universali Ecclesia in fidei doctrina discordat, en Berengarius contra Catholicam veritatem contra Patres, & universalem Ecclesiam, & contra Pontifices est in fidei doctrina. Sic & Guimundus Archiepiscopus Avernus, opponit Berengario totam Ecclesiam. Augustinus dicit

Qua in re universalem Ecclesiam scandalizat & iterum. Ne presumas singulariter sentire, quod universitas non admittit. Et rursus. Abjecta unitate de porte extolleris, ubi toties idem repetit. Et Durandus Abbas scribit de corpore & Sanguine Domini. Multa absurda, fideique Catholice alieno, alienius declamavit, ubi aliena docet à veritate Catholica. Idem Berengarius ex Lanfranco ajebat: Prædicatum est Evangelium in omnibus gentibus, credidit mundus, facta est Ecclesia, sed imperitia male intelligentium postea erravit, & perivit, in nobis solis & in iis qui nos sequuntur, sancta in terris Ecclesia remansit, en ex ipsius confessione contra Ecclesiam, sic & ipse se retractavit sub Nicolao. Rur-

An. 1050

1055

1059

1062

1080

1115

l. 3.

Par. tit.

An. 1059

fus

De cetero
D. P. 3.
sus Guitmundus. *Notissimum ex hoc tempore, primumquam Berengarius infamisset huiusmodi ineptias nunquam fuisse*, sic est confessio ipsa Berengarii, credentis quod credit *Ecclesia Catholica*, sic sunt Bernardi epistolæ integræ, & suse Arnaldus in perpetuitate fidei, & Mabillonius in annalibus Benedictinis.

Post hæc certum est præsentiam realem non inceptisse nisi à Christo, eum nullum initium potuerint vel Hostes invenire, ideoque certum est Patres esse nostros, & si veros invenisset textus, ducentos falsos non citasset Mornæus: at valeat ad se suadendam evidentiâ. Evidens est quamplurimos Calvinistas, Henricum Boxornium, Hospinianum, Blondellum & alios, hoc errore liberasse Paschasium, & innumeros negare usque ad illud tempus, Ecclesiam stetit immaculatam, debet ergo esse error natus in phantasia, solius Claudii, & Albertini. Evidens est Æcolompadium Calvinistam, ex Ludovico Lavatore in historia sacramentaria eum Hospiniano concludere. *Tandem semota Hominum auctoritate veritas ei Jugidius effulsit*: ideoque apud ipsum Patres crant in tenebris. Evidens est in confirmationem hæresim, nunquam fieri à Deo miracula, at egit Bernardus pro præsentia reali. Evidens est aquam in baptismo figuram Christi jam præsentis nunquam dici corpus Christi, ut millies panis consecratus vocatur. Evidens est Patres innumeros inefabilem & miram dicere conversionem, & nunquam auditum de imagine aliqua, aut pane propositionis Christi figuris. Evidens est eum Chryostomo sateri Patres. *Ecc enim videt ipsum tangit ipsum manducas*. Et mox. *Ipsè verò tibi concedit non tantum videre, verum & manducare & tangere, & intra se sumere* quis autem hoc dicit de virtute etiam plena, & frustra retorquet rationem in accidentibus, quippe Christus ait. *Quis me tetigit?*

Evidens est Patres hoc mysterium, catechumenis occultasse, & virtutem totam crucis exposuisse, non ergo Eucharistia purum carit signum. Evidens est cum Theophylacto, Euthymio, Damasceno, Hilario & aliis, negasse esse figuram & dixisse veritatem. *Non dixit hoc est signum corporis mei, sed hoc est corpus meum*, at evidens est vel figuram perfectam non esse Originale, figuram corpus, aut veritatem. Evidens est Patres cum Ambrosio de initiandis, repONENTI. *Aliud video quomodo tu mihi asseris, quod Christi Corpus accipiam*, repetebant illud. *Hoc est corpus meum*, evidens ergo erat, sufficiens ad instruendum, quod & Hilarinus habet. *De veritate corporis & sanguinis Domini non est relictus ambigendi locus*, & Cyrillus Hierosolimitæ. *Quis audebit deinceps ambigere?* Evidens est ut loquitur Arnaldus, id Chryostomum firmare in finit in locis. Evidens est Berengarium omnes Patres nostros confessum, ut habet Guitmundus libro

secundo, unum præter Augustinum, nec Zuinglius creditit Augustino, igitur Patres nostros esse fatentur. Evidens est Calvinum, Lutherum, & Kemnitium, non potuisse quamplurimos Patres respondere, ideoque nostros ultrò concessisse.

Mirabile certè paradoxum est de Paschasio Rhadberto, Ecclesiæ Catholicæ fidei, in libro de corpore & sanguine Domini in commentariis Evangelii secundum Matthæum, & in epistola ad Fredurgardum exponente, quod Henricus Boxornius & Hospinianus, incredibili certè ausu in Calvinistarum partes, trahere omnino sint conati, eum totus liber sit vel per amicos contrarius, & quamvis Hiobus Gastus Hagenoensis, integris capitulis expunctis, subornatis aliis verbis & sententiis, librum Paschasii evulgarit, flagitium falsarii detexit, Nicolaus Mameanus Lucemburgensis, excuso Coloniz libro integro Rhadberti; & Calvinista Berengarium imitari ejus Hostem, vocant ineptum, hæreticorum Ducem, uno verbo adversus Ecclesiam Novatorem. Adverbò magna est ipsorum unio & fides, ut aliqui velint Calvinistam, alii Calvinistarum destructionem, & alii suum velint vel falsando. Et certè veritatem docuit & transubstantiationem, toto serè libro & capite primo. *Nulus movetur de hoc corpore Christi, & sanguine quod in mysterio vera sit caro. & verus sanguis, dum sic ille voluit qui creavit. Omnia enim quæcumque voluit Dominus fecit in celo, & in terra. Et quia voluit, licet figura panis & vini hic sit omnino nihil aliud, quàm caro Christi & sanguis post consecrationem credenda sunt, Unde ipsa veritas ad discipulos. Hæc inquit caro mea est pro mundi vita. Et mox. Longè ab omnibus que facta sunt à seculo miraculis distat hoc mysterium, & probat Christum esse veritatem. Et capite secundo evincit, non habere potestatem edendi, nec alienigenam, inquilinum, nec ignorantem. Hic quidem mysterium accipit sed nescit mysterii virtutem, & capite quarto per totum, ait esse veram carnem, quod in veritate Corpus & Sanguis fiat, & fusc solvit quomodo sit figura & veritas; Et rursus docet impio deteriorum, si quis non credat verum corpus & mutatum, & alibi Patres accumulat pro ea re, & liturgias, & in commentariis, & Hostes ipsi hoc largiuntur.*

Porro Paschasius apud omnes, integrè fidei est non Novator. Apud Synodum Parisiensem ipsum vocant. *Venerabilem Fratrem Radbertum Abbatem, & Monachos discipulos ipsius. Præclara & pretiosa membra æterni Regis*. Apud Engelmodum Sueffionensem Episcopum, elitor in ejus laudem carmen & vocat. *Ecclesia columen, Religiosis apicem, fidei fortissimum ambonem, & jubar. Quem Non deturpet mensura sidem simulatio, sed exornat Pia simplicitas, & virtus reitii*

conficia. Imperii fufcit & Regni fulgens gloria veneraretur. Ipfum Lupus Ferrarienfis vocat. Dilectiffimum, & bonis omnibus amplectendam, & eo mortuo ejus doctrinam de Euchariftia commendat. Apud S. Odonem Cluniacensem in collationibus, citatis aliquot locis de corpore Domini fubdit. *Hæc Ep. 50. & alia multa plura Paschasius ex dicitis Patrum, ad reverentiam ipfius myfterii commendandam, atque Majestatem ejus demonstrandam confcripfit, que quis licet fœcolis legerit tanta credo difcet, ut de hoc myfterio parum fe catenus cognoviffe putes.* Et Herigerus ipfe cum verba carpit doctrinam commendat. *Sed Paschasius Raverus ficut & alia multa in eodem libro ultra humanam exiftimationem utiliter tractas, ita & huic fophiftæ fortiter obviat figuram non femper umbram effe, an deftruftior fidei laudatur etiam ab æmulis? ita in commentario teftatur neminem, vel accufaffe, ita dedicat librum pueris, pro quibus feripfit, & jocofum est fimplicem & ignotum Monachum, totum Orbem decipiiffe, cui nec ipfe nec liber notus fuerat.*

Ea verò ex Nazali funt miferanda argumenta, & Claudii Carentonii, & Matthæi Larrope, Rathbertum dicere fe plures ad intelligentiam excitaffe, petere ut reprehenfione dignum fignificet, quod aliqui reprehenderunt ob novitatem, at primum effe contrarium, cum det intelligentiam, item fecundum fit in doctiffimis operibus, & tertium non effe ad rem, cum quæftio fit utrum corpus illud, idem fit & dicatur natum ex Virgine, quod constat, cum in doctrina commendent, & eandem Herigeras, & Anonymus confirmant, & ait. Ex Auguftino, & Hieronymo non aliud afseriebant. *Naturaliter, Corpus Domini, quod ex fubstantia panis & vini pro mundi vita quotidie per Spiritum S. confecratur, & quod natum effe ex Maria Virgine, fed fpecialiter. Et citat Auguftinum laudatum à Ratherto. Præfertim cum illa Chrifti caro refurgens de fepulchro ita glorificata fit, ut jam vorari nullo modo poffit. Sic fragmentum de corpore Domini hoc folium impugnat. Aliud fpecialiter Corpus Domini, quod gloriofiffimum fedet ad dexteram, & tamen naturaliter unum effe. Quid clarius? Et Rabanus impugnat fumptum ex Ambrofo. *Non aliam planè quàm qua nata effe de Maria, & paffa in cruce & refurrexit de fepulchro, & dicit Patres aliter ac Ambrofius locutos, adeò de locutione fermo fuerat.**

Tandem de reali præfentia teftes funt, vel Hoftes. Effi Lutherus Calviniftis addiétus, qui negare non potuit quamvis vellet. Effi Ecclefia florens Orientis, com Græcis, & Ruffis. Effi Petrus Martyr ex Simlero in ejus vita, ubi ex eodem afseruit de Euchariftia, Quæftionem tanti non effe, ut inter Fideles communionem, & eharitatem folvere debeat. Sunt & Waldenfes ex Petro de Piliehdorf exproffo contra Waldenfes agente. Dicit Waldenfes recipere Sacra-

menta baptifmæ, & Euchariftia apud Catholicos, variffimè autem vel nunquam apud fuos Magiftras. Ut Vicleph libro fecundo Dialogorum ubi ait. *Devotè adorandum effe Hoftiam, quod idem docet Scheidnerus, Chriftus qui effi in Euchariftia effi adorandus propriè loquendo, & Theologi Wittembergenses citantes Lutherum fuum, & Daillau Calvinifta, & eorum nomine. Non accufamus fimpliciter quod ducunt Chriftum effe adorandum, quem credunt effe præfentem in S.S. Euchariftia, fic alii multis & Huffitis & Peftiban. Effi concordia Lutheranorum, & Calviniftarum, in Synodo Sandomiria, & damnatio, & alii, ubi concordant etiam eum præfentia reali. Effi Joannes Hus de Sacramentis tenens, Chriftum effe realiter præfentem in Sacramento Venerabilis. Sunt & apud Vvalemburgios alii, Davenantius, Petrus Martyr, rurfus Daillæus, Crocius, Joannes Bergius, Corranus qui & offendunt Calviniftas fæpe, de reali præfentia loqui ut Catholicos, quod Chriftus fit ad modum rei fpiritualis. Tandem apud eodem vitiant Evangelium, legunt etenim Jofus accipiebant panem, & cum gratias egiffet fregit illum, ut fignificet dediffet panem, fic Biblia Hollandica legit in Paulo. Calix benedictionis cui gratias agentes benedicimus, ubi & vitiant & addunt, contra Patres, ut in vulgata legentes, unò verbo ex Calviniftis Lutherus accepit à Damone, Zuinglius à Spiritu malo, & fibi invicem hoc ultrò respon-*

Quam invifta effi veritatis, ut impugnatio Hoftium, apud Patres fidei doctrinam evincat. Impugnant nos Inimici quod corpus in pluribus locis effe non poffit, & Patres docent effe de fædo. *O miraculum exclamat Chryfoftomus. O Dei benignitatem, qui cum Patre furfum fedet, in illo temporis articulo omnium manibus pertrahatur, ac fe ipfe tradis volentibus illum accipere & amplecti, ubi miraculum effi, nec effet in fymbolis. Et in epiftola priorem ad Corinthios. Etenim quod fæmo honore dignum effi, id tibi in terra oftendam, nam quemadmodum in regis non parietes, non cælium aureum fed regium corpus in throno fedens omnium præfantiſſimum effi, ita quoque in cælis regium corpus quod nunc in terra videndum tibi proponitur, neque enim Angelus, neque Archangelus non celo non cælos cælorum, fed ipfum horum omnium Dominum tibi oftendo, & rurfus ibi regio puero comparat ferendo, at fi loqueretur de figno tantum, non anteponeret Angelis, & Archangelis, & illuderet Auditores imaginem referens, pro corpore ipfo Regis, & pulchre exclamat Gregorius Nyffenus. *Confiderandum effi quomodo fieri queat, ut cum unum illud corpus affidat per totum Orbem terrarum, tot fideium millibus imperiatur, totum cujufque per partem evadat, & in fe ipfo totum permaneat, quod irridendum foret in figno tantum, nec enim vel umbra effi difficultatis. Exclamat Auguftinus & ipfe. Fe-**

Ep. 50.
& 17. l.
2. c. 30.
& 24.

C.7.

De ev-
eb c. 7.
art. 3.Refut.
cancerf.
ortod.
pag. 670
E.p. 12.

C.2.

Tom. 1.
de incip.
prob. f.
dei.

C.13.

1639

Ep. ad
Iacob.

C.15.

rebutur in manibus suis, hoc quomodo possit fieri in homine quis intelligit? & frustra figuram vult Calvinus, quippe impossibilem aliis prædicat, nec in figura impossibile est sed facile, Exclamat Gaudentius olim plures agnos, nunc unum ubique mactari, & in symbolo unum vel Judæi mactabant. Exclamat Eucherius seu Cæsarius de corpore, *Quod cum Ecclesiu fidelium sumit, sicut plenam in universis, ita integram esse probatur in singulis*, ubi docet totum esse in singulis, & cunctis, quod in symbolo nihil esset. Exclamat Cyrillus libro duodecimo in Joannem, & Theophylactus diversis verbis esse in terra, & quotquot dicunt verè presentem. Denique Scriptura & Patres affirmant, Christum apparuisse in terris, de quo scribitur. *Quem oportet cælum suscipere, usque ad tempus restitutionis omnium*, sic ut vidimus apparuit Petro, sic Paulo cui dixit Ananias. *Deus Patrum vestrorum præordinavit te, ut cognosceres voluntatem ejus & videres justum, & audires vocem ex ore ejus*, non ergo vox in aere ut vult Calvinus, nec ex ea voce fieret bonna testis resurrectionis. Et rursum. *Sans Frater Dominus misit me Jesus, qui apparuit tibi in via, qua veniebat*, in via non in calo ex Calvino, quem vocem confusæ Comites perceperunt, sic Athanasius in vita Antonii, *ipse Christum apparuisse*. Sic Gregorius Magnus apparuisse Tharsillæ; sic Gregorio ex Joanne Diacono. Uno verbo Patres videre difficultatem, & credere. Nec obstant fore unum corpus & multiplex, quippe id non esset in Angelis, ita nec in corpore, nec fore in locis infinitis, quippe divinitus Homo crescere potest, nec tamen evadet infinitus. Si quis verò velit sequi Thomistas, multa evitabit argumenta, & facile intelliget talem panem, in Corpus Christi mutari, quod & Scotistæ clariùs exponunt per adductionem.

Rursum impugnant mysterium Hostie, quod res extensa locum non recipiat, at respondet Eucherius seu Cæsarius. *Quod corpus Sacerdote dispensante tantum est in exte-
no, quantum esse constat in toto*, sic Nyssenus citatus, & Hilarius Papa inquit. *Ubi pars est corporis est & totum*. Eadem ratio est in corpore Domini, quæ in Manna quod in ejus figura præcessit, de qua dicitur. *Qui
Eodem, plus collegas non habuit amplius, neque qui minus paraverat invenit minus*. Non est omnino quantitas visibilis in hoc æstimanda mysterio, sed virtus Sacramenti, ubi & auctoritate, & rationibus persuadet, ita Chrysostomus & alii multi, cum Eutychio apud Nicetam, cum illis vel minimam partem veneratis, cum innumeris penetrationem mirantibus, in Camelo divinitus transeunte per acum, in Christo januis clausis ingresso, & clausa tumuli petra egresso, & ne unus quidem anihilationem vel finxit, cum & corpus exigat esse extensum, sicut exigat esse gravu aut visibile, nec semper tale fuerit in Christo. Impugnant sensus non dæcipi, nec

Deum posse per eos loqui falsâ, at hoc est quod præcipue Patres advertunt, En Tertullianum uxore scribentem. *Non sciat Mar-
L. 2.
tizas quid fecerit ante omnem cibam gustet, & si fuerit panem non illum credit esse, qui dicitur*, nec obest insfire esse Sacramentum, nam dicit panem illum, non Sacramentum, & nulla foret in uxore difficultas, pendere Christi signum, nulla in marito incredulitas, in hoc facili symbolo credendo, En Ambrosium libro de initiandis. *Fortè dicas, C. 9.
Aliud vides, quomodo in mihi offeris, quod Christi Corpus accipiam*, & id innumeris rationibus evincit, & solvit eadem argumenta veterum, quæ sunt modernorum Hostium, quamvis videam, sensus deceptu facilissimus est. En Cæsarius vide Eucherius, *Verè unica & perfecta Hostia fide æstimanda non specie, nec exteriori consensu visa sed interiori affectu, & quotquot panem esse negant. Unum evidens est Cyrilli Hierosolima. No ergo consideres tanquam nudum panem, & id nudum vinum, corpus enim est & sanguis Christi sanctum ipsius Domini verba. Quareis enim sensus hoc tibi suggerit tamen fides te confirmes, nec ex gustu rem judicaveris*. Et infra. *Hoc sciens & pro certissimo habens panem hunc, qui videtur à nobis non esse panem, quareis gustus panem esse sentis, sed esse Corpus Christi, & vinum quod à nobis conspicitur tumetis sensui gustus vinum esse videtur, non tamen vinum sed sanguinem Christi esse*. Hoc solis radio scriptum frustra obumbratur. Frustra dicunt falli circa significatum, at sensus non judicant de significato, & Cyrillus asserit falli, quod non panem judicent panem. Frustra fert in Chrismate non esse oleum commune, quippe de pane dicit esse Corpus Christi, de Chrismate non Spiritum Sanctum, sed oleum appellat Sanctificatum, & non negat adhuc oleum permanere. Frustra dicit Crocius imperfectum sensuum judicium, ubi Cyrillus dicit optimè sentire, ubi dicit judicare de proprio objecto, sub specie panis datur tibi corpus, & sub specie Vini datur sanguis, ubi hortatur valde ad credendum mysterium, ubi idem foret ac dicere Joseph, & Mariæ, credite Christum natum in Betlem, nec amplius dubitate, quod esset irridendum; ubi Calvinista diceret certissimè teneatis, panem hunc qui panis est, non esse panem sed figuram Corporis Christi, à suissem irrideretur, cum velit panem adhuc esse panem, & diceret gustat non fidendum, ubi nemo unquam averit à gustu panis, qui vult eum panem eredi, ubi gustus nil facit ad figuram, ubi idem diceret Cyrillus, ac cave ne ex gustu judices de colore, ubi Crocius exponit Cyrillum contrariè, dicente Cyrillo non esse panem dicit Crocius esse panem, dicente non esse vinum dicit Crocius esse vinum, & Deo potentior contraddictoria confederat; denique fatetur & Crocius, certò credendum fide, esse corpus & sanguinem Christi de quo non est ferendum judicium ex gustu, sunt & alii Pa-
tres

Serm. de Corp. Dom.

Mat. 3.

Mat. 9 & 22.

1H1 ut sup.

Enod. 8.

Catech. & xpi.

tes reprehendentes, hoc in mysterio sensum testimonium, ut Chrysoströmus in Mattheum, Augustinus de verbis Domini, & alii, nec Deus decipit, sed admonet, velut in Christo latere Divinitatem, unde Thomas dicat Deus meus, non esse in Christo Personam creatam, & Angelus monere se non esse hominea, ut Raphael.

Illud validè urgent cum Petro Molino, quod ventus Deum auferat, at mures Christum edant, quod vocat rem nimis duræ digestionis, et forsidam hanc oppositionem, uti vocant Vvaletburgici contra Crocium, jam irrifere Patres in Christo, vocato a Nestorio Deo bimestri, incluso in utero matris, & tamen dixere cum Tertulliano non pudet quia pudendum, & cum Ecclesia non horruisti Virginis uterum, longè fortius irrident in Eucharistia, ubi Christus nihil patitur impassibilia, ut Sol in luto ex Theophylacto, & per ipsos virtus Christi, & Spiritus Sancti includitur in pixide, & mure.

Urgent cum Augustino indigna non suscipere, at innumeri Patres obstant & Augustinus, libro quinto de baptismo scribit. *Sicut Judas, cui buccellam tradidit Dominus non malum accipiendo, sed malè accipiendo locum in se Diabolo præbuit, sic indignè quisque famenti,* & citat Apostolum, & aludit Evangelio, sic libro primo contra Cresconium, probans usum malum rei bonæ nocere. *Quid de ipso corpore & sanguine Domini unico Sacrificio pro salute nostra, quomodo ipse Dominus dicat. Nisi quis? Nonne idem Apostolus docet etiam hoc perniciosum malè utentibus fieri cum dicit, quicumque manducaverit,* sic alibi docet de superbia. *Adorans tantum non etiam saturatur quia non imitantur,* sic alibi de Juda, sic in sententiis Prosperi, à Petro Martyre adductis, imò etiam in locis adductis à Calvino, ubi addit spiritualiter tractatu vigesimo sexto in Joannem, & sermone secundo de verbis Domini. *Illud manducare refecti est, illud bibere quid est nisi vivere?* & in Psalmum tertium de Juda. *Corporis sui figuram dedit discipulis,* ubi loquitur de figura passionis, & ibi dicit eandem carnem qua in terra ambulavit, & adorari, & Calvinistæ dant Lutheranis Eucharistiam, non certis de sua prædestinatione, & Calvinistis omnibus certò non prædestinatis.

Urgent inutilem realem præsentiam, at hoc legentibus Evangelium est pudibundum, ubi sputum vel hmbria vestimenti erat salubre, & Patres cum Chrysostrómo exponunt, & probant, exemplo nntriola lacte suo nutritis, exemplo palli Eliæ, & experientia constat via præsentia, longè major quàm figura. Denique urgent. *Me autem non semper habes.* At Evangelium ipsum respondit. *Hæc loquutus sum vobis cum adhuc essem vobiscum,* & tamen arct corporaliter alio modo, sic & ait. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi,* & Patres cum Basilio dicunt esse invisibilem. *Qui supra cum Patre sedes, & hic nobiscum invisibiliter ver-*

saris. Et milles dicunt in altari occidi, immolari, ipsi assistere Angelos. Uno verbo legantur argumenta Berengarii, & eadem sunt quæ Lutheri, & Calvini.

Quid ultra opponunt; *caro non prodest quicquam,* si ex Patribus & ipsis Hostibus prodest? Quid resonant illud ex Augustino Flagitium, carnem Christi manducare, cum dicat. *Caro non prodest quicquam, sed quomodo illi inestixerant, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur,* & dicit alibi de carne Christi. *Ipsam carnem manducandam nobis ad salutem dedit,* & ibi Joan-

nem citat caro mea est, nempe pro mundi vita, & senon citat, sed Christum? Quid opponunt nil objecisse Gentiles, at celebratur catechumenos & infideles, at Celsus id sciebat apud Origenem. *Oblatio panes edimus Corpus Sanctum quoddam per preces efficit, & sanctificans eos qui cum Sancto proposito vivunt.* Sic Maximus Gentilis apud Augustinum, opponit Christianos Deum in abdito videre, sic Gentiles infanticidium exprobrabant. Quid opponunt Tertullianum. *Acceptam panem corpus suum, illud efficit. Hoc est corpus meum dicendo id est figura corporis mei,* ubi contrarium omnino evincitur, cum panis olim figura fiat corpus?

Quid denique Patres opponunt, Eucharistiam vocantes antitypum, imaginem, figuram, signum Corporis Christi, sic Basilius in Liturgia, Augustinus contra Adimantum id frustra opponunt & contra se ipsos, cum Paschasius Radbertus Galvinitarum Hostis, illud argumentum egregiè solverit, & Theologi posteriores ita fuerint locuti, & de parte exteriori & speciebus, & veteres & moderni loquantur, quam vocant species & symbola, & iidem sub ita collocent verum Christi Corpus, & dicant illud idem quod resurrexit, quod natum è Virgine, sedet ad dexteram Patris. Referunt Patres antiquos, quos tamen contrarios experiantur, & sine ullo fundamenta exponunt, de virtute non de reali præsentia, & Calvinus nostros confutet, libro quarto Institutionum. *Sed enim qui se faciens habens veteris Ecclesia exemplum. Pastor. Verum in re tanta, & in qua non sine magno periculo erratur nihil rati-
us est quàm veritatem sequi,* at veritas est Deum posuisse in Ecclesia, Pastores & Doctores usque ad consummationem sæculi, ut non circumferamur omni vento Doctrinæ, & ipsi traditionem Patrum, in exponendis S. Scripturis, infallibilem & certam defendunt, & quia reus in iudicio hoc non dicit Iudicem errare fe veritatem sequi? idem dicit Kemnitius veteribus ignoscendum, sicut & ignovit Ecclesia Cypriano, at Ecclesia errantem agnovit Cyprianum, & ignovit in re nondum definita, at Patres laudavit Ecclesia in hac fide. Referunt repugnare penetrationem, at Patres passim cum Evangelio stantur, Christus janhis clausis ingressus est cœnaculum, unde Apostoli Spiritum credere, natus ex Maria Virgine, clauso

Trat 27.
in 7o.

La con-
tr. Mar-
ci c. 20.

C. 17.

C. 8.

C. 15.

Ep. 110.
c. 77. ep.
102.

Luce. 11.

Matth.
11.

exivit sepulchro. Referunt panem fieri cælestem per consecrationem, at ipsi cum Petro Martyre, nullam admittunt consecrationem. Referunt Eucharistiam dici manna, at Patres cum Hieronymo, & Evangelio dicunt longè præstantiorem. Referunt Cyrillum dicere in Chrismate non esse nudum unguentum, at hoc est ad oppositum, cum nunquam dicat esse Christum vere ut de Eucharistia, Sub specie esse corpus. Referunt Iconoclastas, dixisse imaginem, at etiam Basilium, & alii. Et in ea Synodo perversa sunt contrarii, & laudantur in vera Synodo at solam imaginem admittunt per se substantem, sic legenda Synodus, sic Patres Germanus, Damianus. Referunt Facundum Hermianensem, vocasse mysterium corporis corpus at sicut offendimus adoptionem agnoscit, sic & duplex mysterium præsens admittit. Sic hac reflexione Hostium exuviis ditatur.

A. 6.

L. 3. c. 14

CAPUT IV.

De Potestate Papæ in sacrificio Missæ.

Elloquentissimè paucis magna concludit Augustinus, & Wiclephitas, & Waldenses, Calvinistas & Lutheranos vel antequam audiret convincit. *Nostrium sacrificium, non solum Evangelicis, sed etiam prophetis libris demonstratum est*, ubi unum est sacrificium non multiplex, quale describit decimo de civitate. Verùm Sacrificium est omne opus bonum, & decem genera enumerat Chrysostomus. Unum ergo proprium est in utroque sèdere.

E. 49.

C. 1.

Incipiamus ab antiquis Prophetis, & figura figuratum præcedat, & primò consulamus Malachiam, de nova lege certò locutum. *Ecce ego misto Angelum meum. Et mox. Et purgabit Filios Levi*, quod citat post Prophetam Evangelista. *Dicit Dominus exercituum ad vos à Sacerdotes, qui despicitis nomen meum, & dixistis, in quo despezimus nomen tuum. Offeritis super altare meum panem pollutum, & dicitis in quo pollumus te? In eo quod dicitis mensa Domini despecta est. Si offeratis cæcum ad immolandum, nonne malum est, si offeratis claudum, & languidum nonne malum est? Et post aliqua. Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & manus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim Solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, quia magnum est nomen meum in Gentibus dicit Dominus exercituum, ubi oblatio una est non plures ut spirituales, ubi & sacrificatur, & offertur, ubi oblatio munda non est opus bonum, cum apud Hostes sit sèdum ut pannus menstruata, nec obstat dici bonum cum sit malum, & oblatio ista est munda, ubi publicus contemptus Dei refarciri debet per publicum honorem, ubi sacrificiis veris pollutus opponit Deus verum,*

& mundum, ubi sacrificium per antonomasiam proprium dicitur, cum alia cum addito dicantur, Sacrificium laudis honorificabit me, sacrificiate sacrificium iustitiam, ubi nequit esse sacrificium crucis, Hierosolimæ non in omni loco oblatum, ubi de sacrificiis antiquis non est sermo, cum oblata non fuerint in omni loco, ubi sacrificii veri figura impleri debet per verum sacrificium, ubi Sacerdotibus verus opponit Sacerdotes, ubi hoc sacrificium succellit Mosæicis, & impropria extitere vel sub Abele, ubi nequit esse alia oblatio munda, quippe professio, & prædicatio fidei, sunt ex contentione, avaritia, & ambitione.

Hoc idem Patres evidenter exponunt. Exponit Iustinus Dialogo cum Triphone, teste vel invito Kemnitio. *De sacrificiis, quæ à Vobis tunc offerbantur loquitur Deus per Malachiam unum ex duodecim.* Et citato Malachia subdit. *Ex iis autem quæ à Nobis Genitibus in quodlibet loco offeruntur ipso sacrificio, hoc est de pane Eucharistico, & poculo similiter Eucharistica prædicat*, ubi opponit sacrificium nostrum, veris Judæorum sacrificiis, & unum multis veris, & propriis, & ante præmiserat. *Gratus amicusque Deo fuerit, & donis ejus, argue oblationibus ille gaudeat. Proferam vobis à Viri amici, quæ de suo protulit ore verbis Dei, cum ad populum locutus est per Malachiam unum de duodecim, ubi oblationes proprias & veras pertractat. Exponit Malachiam Irenæus antiquus. Igitur Ecclesie oblatio, quam Dominus docuit offerri in universo mundo, purum sacrificium reputatum est apud Deum, & acceptum est, & non quod indigeat à nobis sacrificium, sed quoniam is, qui offert glorificatur ipse, in eo quod offert, si acceptetur munus ejus. Sed & suis Discipulis dant consilium primis deo offerre ex suis creaturis, non quasi indigenti, sed ut ipsi nec infructuosi, nec ingrati sint, eum qui ex creatura panis est acceptus, & gratias egit dicens hoc est corpus meum, & calicem similiter, qui est ex ea creatura quæ est secundum nos suum sanguinem manifestissimè significans per hæc, quoniam primò quidem populus cessavit offerre Deo, omni autem loco sacrificium offertur Deo, ubi populus cessavit sacrificare, quod de sacrificiis propriis constat, & omni loco sacrificium offertur Deo, & populus prior cessavit, excludens sacrificia impropria adhuc existentia. Exponit Theodorctus in Malachiam. *Vitium autem ratione caretum jugulatio fieri desit. Solus autem immaculatus agnus sacrificatur, qui tollit peccata mundi, ubi solus agnus immolatur in perenni oblatione, ut alludat textui Malachie, & in epistolam ad Hebræos transcribit; asserens Christum obtulisse panem. Si ergo & Sacerdotinum, quod est ex lege finem accepit, & Sacerdos qui est secundum ordinem Melchisedech efficit, ut alia sacrificia non essent necessaria, ubi loquitur de vero Sacerdotio, de Sacrificio panis & vini, nec loqui potest de sacrificiis impropriis, cum ad-**

L. 4. c. 32

33. & 34

C. 1.

C. 8.

huc sint necessarii, ut fidei, laudis. Exponit adversus obstinatissimos Hebræos, ideoque valide eo auctum Chryostomus. *Quando hæc evenerant Judæe? Quando in omni loco incensum oblatum est Deo, quando sacrificium panis, & bellæ. Non enim dicitur in Israel sed in Gentibus.* Exponit nervosè Hieronymus. *Nec in una Judææ urbe Hierusalem, sed in omni loco offert oblationem nequaquam immundam, ut in populo Israel, sed mundam ut in ceremoniis Christianorum,* ubi nec hostia vetus, nec est oblatio crucis, sed hostia mundi ut in ceremoniis Christianorum. Exponit vel oculis Augustinus de civitate. *Hoc sacrificium per Sacerdotium Christi secundum ordinem Melchisedech, cum in omni loco à solis ortu usque ad occasum Deo videamus offerri, irrisidendum verò foret de sacrificio improprio, cum oculis non videatur offerri, nec sacrificium improprium, apud Judæos cernitur cessasse, velut urget Augustinus.* Exponit Cyprianus contra Judæos, *ait sacrificium vetus evacuari, & novum celebrari ex Malachia, Eusebius libro primo demonstrationis Evangelicæ. Sacrificium novum vocat secundum novum testamentum, hostiam mundam, ubi alia sacrificia propria non sunt novæ legis, sic Damascenus libro quarto de fide, Tertullianus contra Marcionem libro tertio, & alii, nec obstat hoc sacrificium dici laudis, nam Patres exponunt tantum incensum pro laude, sacrificium verum prædicant, sic Augustinus ait per successionem Apostolorum, & Chryostomus in commentario clarissimo. Vide quàm luculenter, atque dilucidè mysticum interpretatus est mensum, quæ est incrementa hostia, Thymiam autem purum vocat sacros preces, quæ post Hostiam offeruntur, & Hostes ipsi ultrò largiuntur, Missam consistere in commemoratione sacrificii crucis, & preces à Missa liturgiæ discernunt.*

Jam vidimus sacrificio Malachiæ junctum illud Melchisedech, de quo Spiritus Sanctus per os David loquitur. *Invenit Dominus, & non penitebit eum, Tu es. Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech* quod Paulus in Christo vult consummatum, *Si ergo consummatio per Sacerdotium Leviticum erat (Populus enim sub ipso legem accepit) quid adhuc necessarium secundum ordinem Melchisedech, aliam surgere Sacerdotem, & non secundum ordinem Aaron dici, Translatio enim Sacerdotio necesse est & legis translatio fiat. In quo enim hæc dicuntur de cæca tribu est, de quo nullus altari prelo fuit. Et mox. Et amplius adhuc manifestum est, si secundum similitudinem Melchisedech, exurgat alius Sacerdos, qui non secundum legem mandati carnis solus est, sed secundum virtutem vite invisibilis. Contestatur enim quoniam tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, ubi Christus Melchisedech Sacerdotem representat, nec potest representare ut constat, nisi in sacrificio panis, & vini, in sacrificio tantum incurruento, ubi in Genesi clarè legitur. *At**

verò Melchisedech Rex Salem, proferens panem, & vinum, erat enim Sacerdos Dei Altissimi, ideoque protulit ut Sacerdos, ubi proferre non potuit ad milites reficiendos, cum forent onusti præda, & saturi; Exceptis his quæ comederant juvenes, & decimas Melchisedech largirentur, ubi non benedixit Abraham ut Sacerdos, quippe Solomon benedixit omni Ecclesiæ, & David benedixit populo, & Patres non Sacerdotes, & Matres milles filios suos benedicant, & ex benedictione Paulus, Christum evincit majorem non Sacerdotem. Et frustra vulgatam arguunt falsitatis, cum hebraica legat. Erat autem Sacerdos Dei Altissimi, quippe ita legit Hieronymus, lingue hebraicæ peritissimus, & adhibitis hebræis doctissimis falli nescius, & cum Chryostomo legunt & Græci, imò nostræ sententiæ sunt legentes. Erat autem Sacerdos Dei Altissimi, & idem est sensus particula in Scripturis. Quoniam ipse est mox, & ipse fecit illud, Et rursus. Ecce tu iratus es, & peccavimus tibi, & iterum. Locus meus Deus, & factus est mihi in salutem; Et alibi. Nunc cognovi quod timeas Dominum, & non percipisti animam tuam, & Iudæis primo. Benedicite in mulieribus, & benedixit fratri ventris tui, ubi Theophylactus & plura alia congeminat; certè Papæ non adulator sed Hostis, & non dicit sed pluribus textibus evincit. Sic legit verso Samaritana. Quia erat Sacerdos Dei, & si legant autem cum versione hebræa adhuc cum hæc eadem latina, & Græca, & cum Chaldaica id jungitur, cum versiculo antecedenti, non subsequenti.

Nil autem evidentius apud Patres testantes. Testatur Clemens Alexandrinus in verbis. *Melchisedech Rex Salem Sacerdos Dei Altissimi, vinum, & panem sanctificatum dedit in typum Eucharistiæ, ubi necesse foret ut Hostes legerent, panem non sanctificatum dedit, nec in typum dedit Eucharistiæ; & modo contrariò Patres exponant.* Testatur Eusebius in demonstratione Evangelicæ. *Quemadmodum Melchisedech, qui Sacerdos gentium erat, nunquam videtur sacrificiis corporalibus solis sanctus, sed vino solo & pane, dum ipsi Abraham benedicat, ita sanè primus ipse Salvator ac Dominus noster. Et mox. Quæ sanè mysteria Melchisedech tantò Spiritu Divino cognoverat, ubi Salvator Sacerdos est ordinis Melchisedech panem & vinum offerens, & per Sacerdotes suos æternum sacrificium ex Eodem. Testatur in Genesim Chryostomus. Et vide propter honorem in Patriarcham collatum, quomodo Sacramentum insinuat, extalis enim illi panem & vinum, ubi & habetur particula exofa hæreticis, & prosequitur: Videns typum cogita, oro & veritatem. Et rursus. Postquam & Melchisedech Rex Salem panem, & vinum attulit (erat enim Sacerdos Dei Altissimi) ab illo Abraham accepit oblatam, ubi rursus repetitur enim, & Sacerdotale*

In 1/95.

Sp. ad Martel.

L. 3. & 35.

C. 1. & 3.

C. 14.

Pf. 109.

In 7.

C. 14.

Pf. 94. Pf. 17. Gen. 22. Gen. 17. Pf. 117.

L. 4.

L. 1. c. 6.

Flom. 35.

tale sacrificium congemnatur, & alibi. Quare dixit secundum ordinem Melchisedech & propter sacramenta, quod ille quoque panem & vinum Abrabæ obtulerit. Et mox. Quod enim ille in umbra fuit hoc revera fuit in Jesu, ubi repetitur figura & Sacramentum. Testatur Arnobius junior in psalmos.

Pf. 109. Hic Patris ore progenitus, hic per mysterium panis & vini factus est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, qui panem & vinum solum obtulit in Sacerdotibus, in mysterium, & per hoc Christus Sacerdos, non per sacrificium crucis, qui solus obtulit hoc sacrificium, sic non spirituales nec laudis. Testatur Justinus loquens cum Triphone. Ac Dominum deserasse secundum ordinem Melchisedech se Sacerdotem eum inauguratum esse, ubi jungit Genesim, psalmos, & Malachiam, & Christum in ea oblatione vult Sacerdotem etiam cum juramento Patris æterni. Testatur evidenter Damascenus de Melchisedech. Mensa illa mysticam hanc admirabat, quemadmodum & Sacerdos ille veri Pontificis Christi figuram & imaginem presertibat, ubi mensa mystica & verus Sacerdos, sic Eucherius in Genesim, sic Cæsarius homilia quinta de Paschate, sic Prudentius vocat cibum cælestem, serculis cælestibus, quæ certè non sunt panis usualis, sic Epiphanius, sic Leo de assumptione sua, sic Theodoretus in psalmos, & in Genesim, sic Basilius in psalmum centesimum nonum, Ilicius libro sexto in Leviticum, denique sunt innumeri Interpretes commentariis in Genesim in psalmos & epistolam ad Hebræos, sic Cassiodorus, Theodoretus, Cyrillus, Theophylactus, Euthymius, & alii, & Hebræi ipsi Rabbi Phinices, & Hebræi veteres apud Galatinum.

L. 4. 215. de C. 13.

Hier. 55. ser. 2. p. 109 q. 63

Parva sunt hæc susè Patres rem pertractant. Fusè Cyprianus scribit ad Ceciliam. In Sacerdotem Melchisedech sacrificii Domini sacramentum presignatum videmus secundum quod scriptura divina testatur & dicit. Et Melchisedech Rex Salem protulit panem & vinum, fuit autem Sacerdos Dei summi, & benedixit Abrabæ. Quod autem Melchisedech typum Christi portaret declarat in psalmis Spiritus Sanctus, ex Persona Patris ad Filium dicitur. Ante Luciferum genui te. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Qui ordo utique hic est, de sacrificio illo veniens, & inde descendens quod Melchisedech Dei Sacerdos summi fuit, quod, panem & vinum obtulit quod Abrabam benedixit. Nam quis magis Sacerdos Dei summi quam Dominus noster Jesus Christus, qui sacrificium Deo Patri obtulit, & obtulit hoc idem, quod Melchisedech obtulerat id est panem, & vinum suum scilicet corpus, & sanguinem? Et infra. Ut ergo in Genesi per Melchisedech Sacerdotem benedictio circa Abrabam possit rite celebrari, præcedit ante imago sacrificii in pane & vino scilicet constituta. Quam veni-persiciens, & adimplens Dominus panem, & calicem mix-

tum vino obtulit, & qui est pleniudo veritatem præfiguratae imaginis adimplevit. Quid evidenter eo quod Dei Sacerdos, panem, & vinum obtulit, & obtulit idem quod Sacerdos Melchisedech? quid clarius quam eam figuram adimpletam, Melchisedech Christi typum, & in ea esse quod panem & vinum obtulit, & imago præcessit veri sacrificii? Hoc testimonium expendit Augustinus libro quarto de doctrina Christiana & rursus De civitate. Ius quippe primum apparuit sacrificium, quod nunc à Christianis offertur Deo toto orbe terrarum, impleturque illud, quod longè post hoc factum per Prophetam dicitur ad Christum, qui fuerat ad hoc venturus in carne. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Non scilicet secundum ordinem Aaron, qui ordo fuerat auferendus illucescentibus rebus, quæ illis umbri prænotabantur, ubi vides figuram idem sacrificium, ubi cernis mansurum sacrificium nec auferendum & contra Adversarium Legis & Prophetarum. Novum, qui legunt, quid protulerit Melchisedech, quando benedixit Abrabam, & jam sunt participes ejus. Videtur tale sacrificium nunc offerri Deo toto orbe terrarum, ubi qui legit novit, & videt; & concione prima in psalmum trigessimum tertium, & decimo de civitate capite sexto. Quod etiam Sacramento Altaris fidelibus noto frequentat Ecclesia, ubi in Sacramento noto est sacrificium, & supra jam vidimus, & alibi testatur: Fusè prosequitur Ambrosius de Sacramentis. Cognovimus Sacramentorum istorum figuram, Abrabæ temporibus præcessisse, & repetit ibi & alibi & libro de iniciandis civitat canonem missæ, ubi antiquissima Ecclesia legit. Sacrificium Patriarchæ nostri Abrabæ, & quod tibi obtulit summus Sacerdos tuus Melchisedech, sanctum sacrificium immaculatam Hostiam. Quid ergo reformant Hostes nisi antiquitatem, & antiquitatem Patrum, & totius Ecclesiæ? Ad eadem eadem Ecclesia cum eadem sententia, vera est & simul apud Hostes pagana. Denique fusè prosequitur Hieronymus in epistola ad Marcellam ut migret Bethleem, Revertre ad Genesim & Melchisedech Regem Salem, hujus Principem invenies civitatis, qui jam tunc in typo Christi panem & vinum obtulit, & mysterium Christianum in Salvatoris sanguine, & corpore dedicavit, sic in Genesim, & commentarium Matthæi, & in epistola ad Evagelium citat, omnium Patrum vetustissimos, adeo Patres ab initio Ecclesiæ collecti statuerunt.

His nil opponunt Hostes, nisi argutias, ex figuris non deduci firmum argumentum, at explicarunt Patres, Paulus, & Psalmista, & ipsi è figuris deducunt crucis sacrificium. Afferunt Christum in eo Sacerdotem, quod apud Patrem interpellat pro nobis, at interpellare mediatoris est non Sacerdotis, at Patres aliam causam & solam referunt, & Paulus ipse, nos docens Pontificem semper debe-

L. 18. c. 35.

C. 20.

Sacr. 6. c. 8.

debere offerre. Afferunt non exprimere sacrificium crucis, at hoc nec est incrementum Melchisedech, nec Aaronis, eum Christus sit ex tribu Juda. Unum pene omnes altē elsmant silentium Pauli panis & vini, at hoc est argumentum negativum, silet patrem, & matrem Melchisedech, sicut & Eliā scriptura, non ergo habuit, silet Hebræis mysterium ut incapsibus, sicut nec infidelibus, nec catholicis pandebatur.

Heb. 5. In quo nobis grandis sermo, & ininterpretabilis ad dicendum, quoniam imbecilles essit ad audiendum, & cum Hieronymo interpretes exponunt, ideoque Patres consulere poterant Hostes, silet ut notum Hebræis ex Genesi, silet denique ne irideatur, ubi evincitur excellentia Christi Sacerdotii, ferre id in quo minor est vel æqualis, veluti si ad probandum Christi Divinitatem, non afferret Paulus quod assert. *Ex adorem eum omnes Angeli Dei, Filius meus es tu, sed Christum natum in diversario, positum in cruce inter latrones.*

Tertia figura est agnus Paschalis. *Etenim Pascha nostrum immolatus est Christus, itaque epulemur in azymis sinceritatis, & veritatis,* & Christus post agnum Paschalem, immediatē Eucharistiam instituit. Nec dicas figuram esse passionis ut cruentum, quippe sacrificia vetera & passionem, & Eucharistiā Sacramentum figurarunt, & si sacrificium hoc repræsentat & illud crucis, & Patres iidem exponentes de passione, exponunt de Eucharistia & convincunt. Ita Cyprianus de veritate Ecclesie, *in domo una comeditis*, ubi comedere non est sacrificium crucis, Nazianzenus oratione secunda de Pascha, dicit Deum imperasse ad vesperam immolationem agni, *cum Christus ad vesperam corpus suum dederit*, Ambrosius in caput primum Lucae. *Quando sacrificamus Christus adest, Christus immolatur, etenim Pascha nostrum immolatus est Christus*, Gaudentius, *hec agni caro hic sanguis est*. Sic Augustinus contra literas Pellicani. *Aliud est Pascha, quod illi deo celebrant, aliud quod nos in corpore & sanguine Domini accipimus*, sic Leo de passione Domini, *Hostia in Hostiam transit, & mox, discumbentibus ergo discipulis*, sic Hieronymus. *Asumis panem qui conforsis cor Homini, & ad verum Pascha transgreditor Sacramenti*, & Chrysostomus de prodicione Judæ congeminat & alibi, sic Isidius in Leviticum, Procopius Gazæus, Gregorius homilia in Evangelia Leo sermone septimo de passione Domini & numerosi Patres Pascha memorantes.

Quarta figura est Convivium sapientiæ, Sed & per Solomonem Spiritus S. typum Domini sacrificii sate præmonstret, ubi Cyprianus panem, vinum, altare, Apostolos invenit, & Augustinus de civitate suscipit.

Sileo & alias figuras sacrificii nostri. Cognoscens Ægypti Dominum in die illa, &

colens eum Hostis, quod citant Hieronymus, & Eusebius, nec loqui potest de spiritali sacrificio, in quo non est necessarium Altare, & erit altare Domini in medio Ægypti, Sileo Prophetico illud. *Non intrabit de David vir, qui sedens super thronum domum Israel, & de Sacerdotibus, & Levitis, non intrabit Vir de facie mea, qui essit holocaustata, ubi de Sacerdotibus loqui & Levitis, & textus, & Hieronymus, & Theodoretus, & Kemnitius ipse consentunt, ubi sermo non est de Christianis omnibus & exponit. Assumam ex eis Sacerdotes, & Levitas.* Denique Daniel de Antichristo prædicit *& auferet iuge sacrificium*, & frustra vult allegoriam Kemnitius, cum illam exponant Joannes, & Paulus, & frustra vult sacrificium improprie, cum iuge sacrificium sit proprium, & Antichristus tollit è templis subruendis, quod est verum, & proprium sacrificium.

A veteri testamento ad novum progredimur Christi. *Dicit ei Mulier. Domine quia quia Propheus es tu; Patres nostri in monte hoc adoraverunt, & vos dicitis quia Hierosolymis est locus ubi adorari oportet. Dicit ei Jesus, Mulier crede mihi, quia venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitur Patrem. Vos adoratis quod nescitis, nos adoramus quod scimus, quia solus ex Judæis est. Sed venit hora, & nunc est, quando veri Adoratores adorabunt Patrem in Spiritu, & Veritate*, ubi adorare sumitur pro sacrificare. *Erant quidam Gentiles, qui ascenderant ut adorarent in die illo, & Actorum octavo legitur. Eunuchus venerat adorare in templo, ubi sumitur pro vero, & proprio sacrificio, & sehisma pro templo Grætico. ex Josepho, fuerat, de vero & proprio sacrificio, ubi Mulier, loquitur de veteri adoratione. Vos dicitis quia Hierosolymis est locus ubi adorare oportet, & Christus loquitur de nova adoratione. Sed venit hora & nunc est, ubi Theodoretus, Eusebius, & alii, exponunt de oblatione Malschæ; vides ergo ex utraque lege proprium sacrificium.*

Iterum Divinus Magister nos erudit, non solum frangens & pacem distribuens, sed etiam offerens contra Lutherum, ubi Christus Sacerdos ex ordine Melchisedech veteres figuras implet, ubi ex Psulo semper debuit offerre, ubi effunditur in Græco dicitur de calice, non de sanguine in cruce fundendo, & ubi vinum funditur est verum sacrificium, ubi dicitur non vobis sed pro vobis, quod est verum, & proprium sacrificium, & Matthæus scribit in remissionem peccatorum, quod indicat verum propitiatis sacrificium, ubi habetur corpus, quod pro vobis datur, nec dicant præses sumi pro futuro, cum malè, & æquivocè loquerentur, & nos utrumque sensum rectè intelligamus, sicut & Interpretes, & Patres exponunt. Jam Cyprianum audivimus de Christo. *Qui sacrificium Deo Patri ob-*

tulit, & obtulit hoc idem quod Melchisedech obtulerat, & ante panem & vinum obtulit, ubi quater est verbum offerendi, sic audimus in Malachia, & Melchisedech. Audiamus Nicenum Concilium priquam, totius mundi reverentia consecratum, Senatuum Martyrum, & Confessorum. *Hoc nec regala, neque consuetudo tradidit, usque ubi qui offerendi sacrificium non habent potestatem ista, qui offerunt corpus Christi porrigant, ubi Sacerdotes offerunt corpus Christi, & Diaconi longè minus Laici, possunt offerre.* Id in Liturgiis passim occurrit, quo nil authenticum magis in ritibus, ubi Christus & Sacerdos offerunt, & dona vocantur oblata. Id per Ambrosium congeminat. *Et si nec Christus non videatur offerre, ipse tamen offertur in terris, cum corpus ejus offertur, sic alii passim quos agnoscit Kemnitius, & ait dici oblationem nempe rem sacram, at notum est non omnem rem sacram esse oblationem, & Liturgiæ distinguunt oblationem à precibus, & ita à rebus sacris & impropriis sacrificiis, & notissimum est Diaconos olim, sanguinem Christi rem sacram dispensasse, nec ex Concilio Niceno potuisse offerre, & Augustinus, & Dionysius quos refert, ipsi fuerint aperte contrarii. Ipsi Lutherani Christum dicunt victimam, ideoque ex notione nominis offerentem. Ipse Johannes Hus apud Hostes sanctus, & testis fidei veritatis de Sacramento corporis & sanguinis docet Presbyter dum elevat offert in Sacramento V. Deo Patri corpus Christi, quod Ecclesia Græca, & Æthiopica apud multos Hostium vera confirmat, & urget Johannes Bergius noster Hostis, in hoc validus defensor, quod pro vobis traditur, loquitur de hoc sacrificio, & ubi corpus pro nobis datur etiam offertur, & Uvalemburgici vincunt Crocium, directè Christo ipsi opponi, Christus dicit sanguinem in cæna pro nobis dari, Crocius dicit fieri tantum in cruce, Christus dicit se tradere in cæna, Crocius dicit Christum ibi se non tradere. Denique Kuchneus nomine omnium concludit, sacrificium esse repræsentativum, at si repræsentare tollit rationem sacrificii, nulla erunt vetera sacrificia, cum Christi passionem repræsentarent.*

Non possumus à Christo adhuc discedere, *Matth. 26. Hic est sanguis meus novi testamenti, ubi Christus novum condebat testamentum, ut bellè loquitur Tertullianus sanguine suo obsignatum, nec negare possunt Lutherani, cum dicant missam testamentum Christi, sicut ergo ea verba. Hic est sanguis testamenti, quem mandavit ad vos Deus, sanguis erat victimæ immolatæ, ita & sanguis novi testamenti, & si in testamento mors necesse est testatoris, immolatur Christus ut cum Patribus, vel ipse agnovit Kemnitius. Est & illud sæcundissimum facite, quod non tantum apud Prophanos, sed apud Ecclesiasticos exponit Sacrificium. Ità Cyprianus. Nam si Jesus Chri-*

stus Dominus, & Deus noster ipse est Summus Sacerdos Dei Patris, & Sacrificium Patris se ipsum obtulit, & hoc fieri in sui commemorationem præcepit, atque ille Sacerdos vice Dei fungitur, ubi Apostolis iussit & Sacerdotibus Christus. Ità Hieronymus adversus Pelagianos. (Sic docuit Apostolos suos, ut quotidie in corporis illius sacrificio credentes) &c. sic Ambrosius allatus, Irenæus quam Ecclesia à Apostolis accipiens in universa mundo offert Deo.

A Magistro transmissus ad illuminatos Discipulos. *Calix benedictionis, cui benedictus nonne communicatio sanguinis Christi est, & panis quem frangimus nonne participatio Corporis Domini est? Quisnam unus panis unus corpus, multi sumus omnes, qui de uno pane participamus, Videte Israel secundum carnem. Nonne qui edunt hostias participes sunt altaris. Quid ergo? Dico quod Idolis immolatum sit aliquid. Et mox. Non potestis mensa Domini participes esse, & mensa Dæmoniorum, en altare, ubi mactantur Hostiæ, ubi Gentes immolant Dæmoniis, & Fideles sacrificant uni Deo, & si mensa non est altare in vero Deo, nec erit altare in Dæmonibus. Hoc idem scribit Corinthiis Apostolus Corpus, quod pro vobis frangitur, ubi corpus in Cæna frangitur non frangetur. Hoc est frequentatum est ab Apostolis. Ministrantibus illis Domino, & jejuniis, & Græca vox liturgia ibi posita, pro missa semper est usurpata, & in Scriptura ita sumitur, & Erasmus ipse gratus vertit. Sacrificantibus illis Domino, & apologia Confessionis Augustinæ de Missa, vult ministerium publicum significare, & apud Græcos est certum, & vulgatum. Hoc spectat illud. Actorum secundo. Erant autem perseverantes in Doctrina Apostolorum, & communicatione fratris panis. Et rursus. Una Sabbatorum cum convenissent ad frangendum panem, ad sacrificium scilicet celebrandum, ut cum Augustino exponunt Patres, qui & illud primæ ad Timotheum secundo exponit. Eligo in his verbis, hoc intelligere, quod omnis, vel penè omnis frequentat Ecclesia, ut precationes accipiamus dictas, quas facimus in celebratione Sacramentorum, antequam illud quod est in Domini mensa incipiat benedici. Hæc Scriptura, hæc Interpretes exponunt, etiam ex Adversariis nostris, hæc Antiquitas, hæc traditio confirmant.*

Ad hæc accedit electus Sacerdos, nam solus Apostolus dicitur hoc facite, nec præsens erat sæmina aliqua, vel Mater, & hæc re plena sunt epistolæ Ignatii, Cypriani, & sæminam offerentem irridet Tertullianus, & prima Synodus prohibet vel Diaconis, quod & tomo præcedenti evicimus. Accedit altare nominatum à Paulo. *Qui altari inferuit, & rursus. Habemus altare, & Tertullianus de oratione Dominica. Solemnior erit statio tua, si ad altare, & Cyprianus reprehendit tutelam, quæ Sacerdotem Dei ab altari abstraxit, sic Optatus Milevitanus urget.*

Qui d.

1. Cer. 10.

Mat. 11.

C. 30.

Ep. 26. Ep. 59. § 5.

Mat. 26

Heb. 9.

L. 2.

*Quid est tam sacrilegum, quam altaria Dei, in quibus & vos obtulistis, frangere. Et vocat altare, sedem corporis Christi, & hæc volumina implerent, ubi notantur evertentes altaria, ut vidit Antonius mulos evertentes altaria, qui notabant Arianos, & notant hæreticos, nec obstat visa in cælo altaria, quippe illa veniunt è cælo ut Ecclesia, & visus est in cælo agnus occisus, nec tamen sacrificium crucis negatur. Accedit sacrificium pro salute oblatum, vel apud ipsos esse verum Sacrificium, & ita oblatum constat ex Liturgiis, etiam vetustis à Dallæo admittis, constat ex Chrylostomo ad populum Antiochenum. *Altari assistens Sacerdos pro terrarum orbe, pro Episcopis, pro Ecclesia, pro gubernantibus Ecclesiam jubetur Deo offerre, & rursus dicit offerri pro sanis, & infirmis, sic Augustinus de civitate vigesimo secundo oblatum scribit à suis Presbyteris pro domo à Dæmone liberanda, nono Confessionum pro Matre, & innumera fert Joannes Garetius, & Joannes Hus apud Hostes testis veritatis, ait professe pro vivis, & mortuis. Accedit consensus totius Orbis, ut constat in Liturgiis, etiam schismaticorum, & vocabulum ipsum sacrificii inveniunt. Accedit hic Idea veri sacrificii, quæ est oblatio legitimi Ministri, à Deo instituta, ut constat in sacrificiis, imò quadrat definitio Kemnitii, ubi est substantia corporis, & sanguinis, à Deo præcepta verbis, Hoc facite. Accedit necessitas sacrificii externi, quod omnibus suggerit natura. Accedunt Hæretici ex Ignatio ad Smyrnenfes. *Eucharistiam. & oblationes non admittunt, eo quod non confiteantur Eucharistiam esse carnem Salvatoris nostri Jesu Christi, ultrò admittunt si carnem crederent Christi; & Græci ex Kemnitio vocant latrariam. Denique Joannes Hus de Sacramentis ait. In Missa offerri Sacrificium propitiatorium, Vvaldenses ex Reinero. *De Sacramento Eucharistiam dicunt, quod Sacerdos in peccata mortalis non possit conficere, ex Pezibram, & Vviclepho. *Ritus missæ est egregius, & Vvicleph missas suas in forma Ecclesiæ celebravit.*****

I. 6. de Sacerd.

C. 1.

C. 18.

Superfluum est Patres hinc innumeros citare, cum Centuriatores dicit nobis vetustos, & Kemnitius, omnes & Lutherus Libro de captivitate Babyloica. *Nec moveat quod totus Orbis contrarium & sensum & usum habeat; & ante. Accedunt dicta SS. Patrum, & de missa privata. Scimus enim ipsos Prophetas lapsos esse, adeoque Apostolos, sic Calvinus libro quarto Institutionum. *Pestilentissimo errore Satan totum penè Orbem obcecavit, ut crederet Missam Sacrificium esse, at Patres, Ecclesia vel apud ipsos sunt infallibiles, in fundamentalibus, & Paulus cunctos monet. Si Sacerdos de cælo Evangelizet vobis præter id quod accepistis anathema sit, & Angelus de cælo apud omnes est infallibilis, Lutherus apud omnes fallibilis.**

Una fugæ via remanet Hostibus nostris,

Missam dici improprie sacrificium, at viam hanc præcludunt probationes omnes directæ, & millies Patres Hæresim aggrediuntur. Augustinus contra Cresconium scribit. *Quid C. 20. de ipso corpore, & sanguine Domini unico sacrificio pro salute nostra, en unicum sacrificium & propitiatorium, & libro nono Confessionum. *Cum pro ea offerretur Sacrificium pretii nostri, en unum & salubre nobis, & Cyprianus appellat. *Sacrificium verum & plenum, quo Sacerdos, sic offert secundum quod ipsum Christi videt obtulisse, qui sacrificium Patri obtulit, vocat. *inveniunt sacrificii latrariam* Cyrillus Hierosolymæ, Cyrillus epistola ad Nestorium. *Suumum, verumque sacrificium, & similia passim. *Lege seriem liturgiæ apud Justinum, Irenæum fusè differentem, Cyrillum Hierosolymæ fusè id exponentem, Optatum oblationis, calicum, altarium, libro sexto mentionem facientem, & Cyrillum dicentem propitiatorium pro *Vivis & Defunctis, Alexandrinam Synodum apud Athanasium, & epistolam Julii apud eundem, ubi Presbyteri, calicis, templi fit mentio, & ex iis evincitur extitisse verum sacrificium, lege Cyprianum millies Sacerdotes requirentem, & oblationem apud altare vocatur sacrificium novum, & vetera fuere sacrificia laudis, & Kemnitius videt Patres admittentes oblationem, immolationem, altaria, & tamen eos reprehendit.******

Crederem Hostes in Orbem totum armatos, invictas machinas adhibere, at nil adhibent nisi calumnias, & sophismata, ut Lutherus, & Illiricus affirmant, Papam in decretalibus evincere, translatum à Christo in Petrum Sacerdotium, ubi nec nomen est Christi, nec Petri, ait Calvinus Papam docere novam oblationem, cum & nos & Patres unam millies clamemus. Refert illud Lutherus eximium. Accipimus à Deo Eucharistiam, ideoque illi reddere non possumus, contra Scripturam respondentem. Tua sunt omnia, & quæ de manu tua accepimus. dedimus tibi, & tollit omnia sacrificia, cum omnia sint Dei. Refert Christum non obtulisse, quod ut vidimus vel ex Lutheranis est falsum. Refert idem non posse esse sacramentum, simul & sacrificium; & testamentum, at agnus erat hæc omnia. Refert Christianos omnes Sacerdotes, at acerbè quidem sed verè reponit Natalis. *Insciam suam Exod. 19. ubique prodit Lutherus, sed in hac maxime objectione. *Si quidem sequitur nullus esse Reges, nisi spirituales, & in veteri lego non omnes erant Sacerdotes, quamvis à Deo dicti Regnum Sacerdotale & gens Sancta; & in nova pugnent omnes cum Scriptura. Refert hoc Sacrificium non esse holocaustum, cum Sacerdos partem accipiat, imò totum, at Sacerdos ignorare non poterat, totum offerri & totum sumi, ex Hieronymo. (Dominus dedit nobis panem verum, ipse comedens, & qui comeditur), & idem est quo Christus se obtulit ex Patribus. Refert Calvinus hoc Sacrificium tollere illud crucis,**

at si necessariò includit non tollit, & per p̄fos Hostes est commemorativum, non tamen solum, cum & vetera, vera forent sacrificia, quamvis Christi mortis commemorativa & Scriptura, & Patres utrumque conuectant. Referunt Christum non egerit successore, at somnia hæc sunt, & cum Apostolo dicimus. *Sic non existens Homo ut Ministrus Christi, & dispensator mysteriorum Dei, & cum Laurentio ex Ambrosio de officiis. Tu nunquam sine Ministro Sacrificium offerre consueveras; & successore ex Paulo Aaron egebat. Referunt Sacrificium infinitum alio non egerit, at indiget applicatione ut in baptismo, & fide, & in missa ex Tridentino per bonos motus, contra Calvini, & Confessionis Augustanæ, & Saxonicæ calumulas manifestas. Referunt ex Augustino dici memoriam. Per sacramentum memoria celebratur, at baptismus memoria est passionis nec sacrificium, & Patres dicunt sacrificium ex eo quod immolatur, ut Nyssenus dicens Christum se immolasse, arcano sacrificii genere, Chrysostronus, & alii cum Ambrósio, & Augustinus sapè docet offerri soli Deo, non Martyribus & esse latram contra Faustum, & subdit. *Præinde omnium sacrificium quod uni debetur Deo solus Christus implevit.**

1. Cor. 4

*Et dispensator mysteriorum Dei, & cum Laurentio ex Ambrosio de officiis. Tu nunquam sine Ministro Sacrificium offerre consueveras; & successore ex Paulo Aaron egebat. Referunt Sacrificium infinitum alio non egerit, at indiget applicatione ut in baptismo, & fide, & in missa ex Tridentino per bonos motus, contra Calvini, & Confessionis Augustanæ, & Saxonicæ calumulas manifestas. Referunt ex Augustino dici memoriam. Per sacramentum memoria celebratur, at baptismus memoria est passionis nec sacrificium, & Patres dicunt sacrificium ex eo quod immolatur, ut Nyssenus dicens Christum se immolasse, arcano sacrificii genere, Chrysostronus, & alii cum Ambrósio, & Augustinus sapè docet offerri soli Deo, non Martyribus & esse latram contra Faustum, & subdit. *Præinde omnium sacrificium quod uni debetur Deo solus Christus implevit.**

L. 21. 6.

21.

C. 10.

Et mox. *Unde jam Christiani peracti ejusdem sacrificii memoriam celebrant S. oblatione, & participatione corporis, & sanguinis Christi, videat Calvinus an hoc sacrificium memoriam crucis impediatur, & an commemoratio sit sacrificium & quidem latræ, & si hic latræ cultus est sacrificium certò est, non ab illo crucis diversum, ideoque manifestum est idem esse, denique Christum re-*

L. 2. de

bapt. 8.

ferunt Veri adoratores adorant Patrem in Spiritu, & veritate. Et ante. Neque Hierosolimis, neque in monte non adorabit Patrem, cum Basilio etenim dicunt Patres ubique adorandum, & cum Malachia Divinæ Scripturæ.

Heb. 10

Unum est quod vel solum aliqui ferunt. *Una enim oblatione consummavit in sempiternum sacrificatos, & de peccatis. Ubi autem horum remissio jam non est oblatio pro peccato, & rursus. Sanctificati sumus per oblationem corporis Jesu semel, & mox. Jam non relinquimus hostiam pro peccatis. Et ante. Suis sanguinis effusione non fit remissio.* Hæc ex centum capitibus dehiunt, cum ibi Apostolus agat de sacrificio cruento. *Per propriam sanguinem introiit semel in sancta, & mox morte intercedente; & mox. Alioquin oportebat enim frequenter pati.* Cum retorquet argumentum Natalis, semel Christus remisit peccata, non ergo dicamus, dimitte nobis debita uestra, semel oravit sufficienter non ergo orandum, sic & addo, nec fides, nec baptismus habenda; ubi vel Hostes applicationem affirmant; cum totus Orbis unam doceat oblationem, & hanc appellat incruentam, cum sacrificia sint sine sanguinis effusione, ut constat in sacrificiis panis, thuris & faris, cum argumentum retorqueat Wa-

Heb. 9.

lemburgici, sine sanguinis effusione non fit remissio, at Eucharistia est in remissionem peccatorum, igitur in ea fit sanguinis effusio, & illa continet verum sanguinem, quod si velint sanguinem, ut in cruce effunditur, ad huc eam includit, & habet ab eâ pretium. Hinc Chrysostronus ad populum Antiochenum. *Quid agis o Homo, juras super sacramentum, ubi & Christus occisus facit, sic Patres vocant hostiam, dicunt oculo & vox ipsa demonstrat, cum sanguis à corpore dividitur, & victimam Hostes nostri compellant.*

lemburgici, sine sanguinis effusione non fit remissio, at Eucharistia est in remissionem peccatorum, igitur in ea fit sanguinis effusio, & illa continet verum sanguinem, quod si velint sanguinem, ut in cruce effunditur, ad huc eam includit, & habet ab eâ pretium. Hinc Chrysostronus ad populum Antiochenum. *Quid agis o Homo, juras super sacramentum, ubi & Christus occisus facit, sic Patres vocant hostiam, dicunt oculo & vox ipsa demonstrat, cum sanguis à corpore dividitur, & victimam Hostes nostri compellant.*

Hom. 9.

Ex his constat sacrificium ut vidimus propitiatorium. Et constat ex remissione peccatorum, & cernere est in liturgiis. Constat esse impetratorium ut vidimus ex Cyrillo, & Tertullianus ad Scapulum. *Sacrificium pro salute Imperatoris, sic Chrysostronus in acta, Gregorius, & Augustinus citatus, sic vidimus ex Paulo, & est Ambrosius de Sacramentis, & fuit Interpretes Chrysostronus, Theophylactus, Eumenius & alii in eum locum, sic olim David obtulit sacrificia, pro avertenda peste, & impetravit, Onias pro Heliodoro, & impetravit, sic est lauteuticum idest gratiarum actionis, cum offerri possit ob solum Dei cultum, est Eucharisticum idest gratiarum actionis, pro accepto munere passionis, & gratiæ, & Augustinus docet in Enchiridio, & contra Adversarium legis. Constat offerri posse vel pro pagania, ut constat ex Tertulliano, & in Liturgiis pro errantibus, ut ab errore suo revocentur, sic Chrysostronus in prima ad Timotheum offerendum, ait pro Rege Gentili, sic pro Dario primo Efdæ sexto, pro Spartiatis primo Machabzorum undecimo, pro Heliodoro primò Machabzorum tertio, in Liturgia Basilii pro toto Orbe, cum publicæ orationes fiant pro omnibus, & Christus pro cunctis sit mortuus. Excipiuntur publici excommunicati capite à vobis de sententia excommunicationis. Constat offerri pro mortuis ut vidimus, & constat ex secundo Machabzorum *Sancta ergo & solennis est cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur, & evincit Augustinus de cura pro mortuis, in libris confessionum pro Matre, constat ex liturgiis Basilii, Chrysostroni, Ambrósii, evincit Tertullianus traditionem de corona militis, traditio est auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix, evincit hæresis damnata Aerii. Verum amplius docet ait Epiphanius in Anacephaleosi non oportere offerre pro iis qui obdormiunt, ubi de oblatione loquitur non precibus, & Augustinus hoc primum enumerat in hæresibus Aerii, sicut & Damascenus, & alii; Id evincit antiquitas ex Eusebio, ubi Constantinus sepeliri voluit in Basilica Apostolorum, ut frueretur mysticis sacrificiis, ita Cypranus de suscipientibus tutelam. *Ut si quis hoc fecisset non offerretur pro eo, nec pro dormitione ejus sacrificium celebraretur, & Tertullianus, de Mo-***

C. 12:

L. 4. p. 9

rogamia, & ad uxorem. Evincunt ex professo Patres, Ambrosius in obitu Valentianiani, Theodosii, & Sathyri, & epistola octava, Ephrem in testamento, Augustinus de cura pro mortuis, & singulis penè tomis, Damascenus in oratione pro defunctis, Gregorius, & Chrysostomus sæpè, & ita non est primus Gregorius, & distinguunt à precibus & cum Augustino dicunt propitiationem. Constat etiam offerri Deo pro sanctis, sic Augustinus ait non dici offerri tibi Petre eùm apud memorias eorum Deo offeratur, & contra Faustum. *Quod offeratur qui martyres coronavit apud memorias eorum, quae coronavit, sic constat, ut alibi vidimus in Liturgiis, & Patribus, unde corruit illud hoc facite, in meam commemorationem, ubi constat invocari solum posse, ut pro nobis apud Deum intercedant. Constat non offerri pro damnatis, quippe in inferno nulla est redemptio, & si aliqui cum Prudentio velint serias quod est falsum, adhuc indigni sunt pro quibus oretur, & Trajani historiae fabulas continet; Augustinus loquitur de animabus purgatorii.*

Ex his nihil Papa mutare potuit, nisi prohibitionem pro excommunicatis majoribus. Potest tamen celebrationem Missae, concedere lingua vulgari, ut concessit Latina, Graeca, & Hebraica, non expedit alia lingua concedere, ut praxia Ecclesiae latè demonstrat. Potest plures missas celebrandas concedere, ut in die una Nativitatis tres, & quando Sacerdos duas habet Parochias, quarum una multum distat ab alia. Potest Sacerdotem cum causa dispensare ab omni Missa celebranda, seu si sit sine causa eùm sit scriptum. *Hoc facite in meam commemorationem.* Potest elemosinam permittere juxta illud qui altari inseruit de altari vivere debet, juxta regulas Urbani VIII. & Alexandri septimi: Potest velle ut missa alè celebretur, ut verba consecrationis exprimat Graecè, at ob reverentiam non omnis debet ad aures vulgi deferri, ut constat in Liturgiis antiqua, & Sacerdos solus ingreditur Sanctuarium. Potest permittere ut Sacerdos, absque ullo Ministro celebret, at canones ob decentiam fervandi, Quamvis canonice non Divini; at si necessitas urgeat nec addit nisi famina, potius celebrandum est sine Ministro, ut gravissimi docent Doctores, & minus esse malum evidenter constat. Potest Papa celebrare in loco privato, quippe Christus in privata domo, Eucharistiam ipsam instituit, Apostoli frangebant panes circa domos, SS. Pontifices celebrarunt in cryptis, SS. Nazianzenus ex Sozomeno solebat in exiguo Oratorio celebrare, Ambrosius ex Paulino Sacrificium obtulit in conspectu foeminae domo, & Augustinus de civitate refert, Presbyterum in domo rustica celebrasse, & Sabato Sancto noctu olim est celebratum, sic S. Gregorius in Evangelio scribit, Cassium Narcessem celebrare in Oratorio, eùm morbo impediretur ire ad Ecclesiam, & alibi

scribit Joanni Praefili Syracusano, ut non prohibeat missas celebrari, in domo Venantii Patritii. Potest Papa missas celebrare quamvis nullus sit, qui communicet, ut contra Lutheranos definit Synodus Tridentina, eùm adstantium communio, nec ad essentiam, nec ad integritatem Eucharistiae pertinet, nec Christus ipsam jubet, eùm Ambrosius populum hortetur ut in quadragesima, saltem in Dominicis communicet, idem docet de Ecclesiasticis dogmatibus Gennadius, eùm in Synodo Turonis, & Agathensi ter in anno tantum praecipitur communio, & Ambrosius de Sacramentis enarret Graecos post annum communicare solere, eùm multi initiarentur, sine ulla animarum cura, qui non poterant aliis Sacramenta ministrare, ut de se ad Severum scribit Paulinus. Cùm sit oblatio pro absentibus, & defunctis, eùm nullus praeciperet, licet quotidie offerrent ex Cypriano in epistola ad Caecilium, ex Innocentio ad Exuperium, & Augustino. Nec obstat canon Apollolorum duodecimus, excommunicans eos qui non communicant, nam exponitur à Synodo Antiochena de his. *Qui sanctam Eucharistiam participationem propter aliquam insolentiam averfuntur, multò minus quod sit inusite, eùm sit utilis absentibus, haereticis.* Nec obstat illud Chrysostomi apud Hostes invidium. Quod Dominicum est privatum fecerunt, eana enim Domini debet esse communis, quippe oculis constat Remissionem, eos textus mala fide detorsisse, agens de convivio quod mox connectit cum Eucharistia. Sic fuit alia fulmina dicta à Remissionem, homilia tertia in epistola ad Ephesios. *Evanesce habetur oblatio quotidiana, eùm nemo sit qui communicet. Dicens unquamque suam cenam praesumis, non dicit abscondit sed praesumis, eos edocuitis & temeritatis sensum accusans, Hoc autem significavit etiam quod deinceps sequitur. Et alius quidem esurris alius autem ebrius est. Et mox. Unamqueque autem horum etiam per se dignum est reprehensione. Nam inebrians etiam absque eo quod despiciatur pauperes est crimen, & despiciere pauperes etiam absque ebrietate meretur reprehensionem, quomodo autem simul fuerint conjuncta cogita quanta est exasperatio sceleris & imiquitatis, deinde dicit fieri ignominiam Ecclesiae, tandem ex convexione mense Sacra. Cur hic meminit mysteriorum seu Sacramentorum. Quoniam ad praesens argumentum haec oratio erat ei valde necessaria. Tunc inquit Dominus omnes ealem mensa est dignitas, licet ei esse valde reverenda, & longè omnium superavit dignitatem. Tu autem eos haec tua parva & vili indignos existimas, ubi de mensa loquitur vulgari ut constat, & de Sacra loquens concludit, longè omnium superare dignitatem, & ipse explicans epistolam ad hebraeos, *Saustra Sanctis, ait nec reos purgari toto quadragesima, ideoque per quadraginta dies non communicare, & ibi exprèsit, & alibi vult disponi. Tandem non potest Papa aliud sacrificium offerre, eùm**

L. 20. c. 21. Cir. l. 8. c. 11

L. 7. 6.

L. 7. 6. 3

L. 22. c. 8

Hier. 37

G. 2.

20. 17

hoc non solum impleat figuras veteris testamenti, ut innumeri Patres asserunt, non de Sacrificio crucis ut respondent, sed de Sacrificio Eucharistiæ, & Missæ, ut vel oculis constat, Tertullianus contra Judæos, Justinus in Triphonem, similia oblatio fuit figura Eucharistiæ, Isthicium in Leviticum, & alii plures, ad unum omnes implevit figuras, ita Chrysostronus. *Omnia veterum sacrificia nova superveniens gratia uno complectitur Sacrificio.* Sic Augustinus de civitate. *Mensa quam Sacerdos novi testamenti exhibet exordium de corpore & sanguine suo est, id est sacrificium quod succedit omnibus sacrificiis & Leo sermone octavo de passione. Sicut unum est pro omni vltima sacrificium,* ita omnium Patrum traditio, & una omnium vox dicit unum sacrificium, ideoque proprium & verum.

CAPUT V.

De Potestate Papæ circa penitentiam.

P Aradoxum omnium maximum illud est, penitentia Sacramentum apud Hostes nostros, ab Innocentio tertio institutum, & à Nectario Patriarcha sublatum. Adeo ante novem secula est sublatum, & post novem secula institutum, & prius extinctum quam conceptum. Adeo nec omnipotens poterat auferre, quod antea nunquam existerat. Adeo uno verbo quæstio decidit, vel enim abstulit Nectarius publicam confessionem, & hoc nil juvat Hostes nostros, de privata confessione disputantes, vel abstulit penitentiam privatam, & ita quarto seculo floruit, nec ante invenitur instituta, & primum Christum habet Auctorem.

Altius rem aggredimur ab initio Ecclesiæ, cum cæli Magister discipulos alloquitur. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remissionis peccato remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* Et ante. *Sicut misit me Pater & ego mitto vos. Hec cum dixisset insufflavit in eos & dixit accipite Spiritum Sanctum,* ubi clarum est Christi mandatum, ubi clara peccatorum remissio, ubi clarus ritus externus absolutionis, nec enim Homines sicut Angeli, per mentis conceptus loquuntur, sed externè absolvunt & ligant, quod & Calvinus vult libro tertio institutionum. *Non vulgare aut leve solatium est, habere illic presentem Christi, Legatum, reconciliationis mandato præditum, à quo denunciari sibi absolutionem audis, ubi & videtur reconciliationis Legatus, & denunciatio absolutionis auditur, adeo ritus externus apud ipsos deficit, & simul apud Hostes congematur.*

Alter est & quidem geminus locus, quo communicatur Apostolis potestas peccata solvendi, atque ligandi. *Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in celo, & quodcumque solveris super terram erit solutum & in celo.* Et alibi. *Quodcumque liga-*

veritis super terram, erunt ligata & in celis, & quodcumque solveritis super terram, erunt soluta & in celis, ubi remissio peccatorum orta à Christo primum soli Petro & post Apostolis omnibus communicatur, ubi certè peccatorum retentio, inaudita causa fieri non potest, ubi Homines audire debent se absolvi, nec intelligere possunt nisi signis externis.

Accedunt Scripturæ Interpretes, vel apud Hostes nostros, in expositione Scripturam insillibiles, & primus est antiquissimus Cyprianus. *Quando primus est ipse, qui legem dedit ut ligato in terris etiam in celis ligata essent, soli autem possent illa, que jam prius in Ecclesia solverentur, ubi Dena donavit Apostolis ut ligarent, & solverent in terris, quod ligaretur, aut solveretur in celis. Accedit Athanasius sermone in ea verba, profecti in pagum, qui ex adverso est, invenietis pullum alligatum. Nos ipsos examinemus num soluta sint nostra vincula, ut in velint proficiamus. Quod si nondum soluta sint vincula tradat se ipsum Discipulus Jesu, ad solvendo accepit, quoniam enim ligaveritis super terram, erunt ligata & in celis, & quodcumque solveritis in terra erunt soluta, et in celis, et si quibus remiseritis peccata remittantur eis, ubi duplex & triplex est funiculus, nempe duplex, & triplex textus, qui taliter Hostes alligavit, ut solo silentio responderit Kennitius ubi uniuntur Matthæus, & Joannes, Accedit Hilarius in Matthæum. Ad terrorem autem metus maximi, quo in præsens omnes continerentur, immobile severitatis Apostolica judicium præmissi, ut quos in terris ligaverint idest peccatorum vinculis innexos relinquerint, & quos solverint confessione videlicet venia, reciperint in saintem, in Apostolica conditione sententia, in celis quæque aut ligati sint, aut soluti, ubi clarè ita textum exponit, ut nec umbras offundere potuerit Kennitius. Accedit Hieronymus utriusque Sol Ecclesiæ, Orientalibus notissimus, & Occiduis, in exponendis Scripturæ eximius. *Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in celis, & quodcumque solveris super terram erit solutum & in celis. Alligat Episcopus vel Presbyter, non eos qui infantes sunt vel noxii, sed pro officio suo cum peccatorum audierit varietates scit, qui ligandus sit vel solvendus.* Et rursus. *Potestatem tribuit Apostolis, ut sciant, qui à talibus condemnantur, inmanam sententiam Divina sententia roborari, ut quodcumque ligatum fuerit in terra, ligari pariter & in celo, ubi Episcopus, & Presbyter non Diaconus, longè minùs populus omnis, pro officio suo solvit & ligat, cum peccatorum audierit varietates, non peccata in genere, sed unum speciale, ubi potestas tribuitur Apostolis, & per Apostolos Episcopo, & Presbytero. Accedit Hieronymo aliquando difcors, tunc omnino concors Augustinus, inter quinquaginta homilias penultima. *Agite penitentiam***

qualis in Ecclesia agitur, ut oris pro vobis Ecclesia, nemo sibi dicat occidit ego, apud Deum ago. Ergo sine causa dicitur est quicumque solveritis super terram soluta erunt & in celo. Ergo sine causa data sunt claves Ecclesia. Frustramus Evangelium, frustramus verba Christi. Audiant Hostes Confessionem Deo factam, à nemine prorsus vel dicendam, frustra dictum quicumque solveritis, frustrari Evangelium ipsum, Frustrari verba Christi, & non esse à Christo, sed adversus Christum. Et hoc est Augustini, & Ecclesie testimonium, & de verbis Domini sermone octavo.

Nondum textui finis, adhuc sunt claves Apostolis traditæ, ut celum clauderent vel aperirent, quod jam intelleximus ex Augustino, & rursus. *Certiores sunt claves Ecclesie*, quàm &c. sic Hieronymus, Tertullianus, Ambrosius, & quotquot scripserit in Novatianos, & Ecclesia univèrsa contra Montanistas, se claves accepisse professæ est, imò in delictis minoribus, quæ delicta forent non monstra & Novstiani, & Montanistæ fatebantur; sic & Joannis textum innumerè exponunt.

Hom. ad
c. 50.

C. 7. Quid prodest Ecclesia confitenti cui Damianus, ait. *Quæ solveritis in terra; & mox. Quid ergo facis Ecclesia cui dicitur est quæ solveritis super terram.* Et refert exemplum Lazari, qui jussu Domini à discipulis est solutus. Accedit Discipulo Mgrister Ambrosius. *Sed ajunt se Damiano asserre reverentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reservant, cum nulli majorem injuriam faciant, quàm qui ejus volunt mandatis resistere, commissum munus vasti adire, nam cum ipse in Evangelio suo dixerit Dominus Jesus, Accipite Spiritum Sanctum, ubi injuria Christi est ex Ambrosio, soli Deo facta confessio, ubi commissæ est Apostolis remissio, & ad hoc Spiritum Sanctum recipiunt. Accedit Pacianus penitentiam Præco. *Solus hoc inquit poterit Deus, verum est; Sed & hoc quod per Sacerdotes suas facit, ipsius potestas est. Nam quod est illud quod Apostolis dicit, Quicumque reliqueritis prohibet est eadem potestas Dei & Homini, velut Judicis mediæ & supremæ, velut alvei & fontis unda. Accedit Gregorina in**

Evangelia peccata remittuntur eis. *Videndum est quæ culpa, aut quæ penitentia secuta sit post culpam, ubi Sacerdos expendere debet culpam, & penitentiam culpam scotam, Accedit Victor Uticensis mox citandus, ubi vel plebi notissimum hoc Sacramentum, ex Matthæi textu convincit. Accedit vel Chrysostomus contra nos adductus ubi de Sacerdotio rem ex professo convincit. *Qui terram incolant, atque in ea versantur his commissum est, ut ea quæ in cælis sunt dispensent. Ipsi datum est ut potestatem habeant, quam Deus O. M. neque Angelis, neque Archangelis datum voluit. Neque enim ad illos dicitur est. Quicumque alligaveritis, ubi nec est consilio Fraterna, nec Evangelii annuntiatio, quod utromque factum est per Angelos, in lege veteri, & nova Cornelio Centurioni, sed remissio peccatorum prædicatur, solis Sacerdotibus concessa, quod cum Chrysostomo tenent Euthymius, & Theophylactus perpetui comites. Denique & alios adducere possemus, nisi cum Calvino faterentur & Hostes. *Non enim cum Apostolis mandatum dedit Christus & potestatem contulit remittendi peccata, hoc tantum voluit ut eos solverent à peccatis, quò ad impetrate ad Fidem Christi converterentur, sed magis ut hoc officio fungerentur perpetuo inter Fideles. Aded Patres, Ecclesia, traditio, & iniquum est vel ab Hoste testimonium.***

Ep. 1. *Sed & hoc quod per Sacerdotes suas facit, ipsius potestas est. Nam quod est illud quod Apostolis dicit, Quicumque reliqueritis prohibet est eadem potestas Dei & Homini, velut Judicis mediæ & supremæ, velut alvei & fontis unda. Accedit Gregorina in Evangelia peccata remittuntur eis. Videndum est quæ culpa, aut quæ penitentia secuta sit post culpam, ubi Sacerdos expendere debet culpam, & penitentiam culpam scotam, Accedit Victor Uticensis mox citandus, ubi vel plebi notissimum hoc Sacramentum, ex Matthæi textu convincit. Accedit vel Chrysostomus contra nos adductus ubi de Sacerdotio rem ex professo convincit. Qui terram incolant, atque in ea versantur his commissum est, ut ea quæ in cælis sunt dispensent. Ipsi datum est ut potestatem habeant, quam Deus O. M. neque Angelis, neque Archangelis datum voluit. Neque enim ad illos dicitur est. Quicumque alligaveritis, ubi nec est consilio Fraterna, nec Evangelii annuntiatio, quod utromque factum est per Angelos, in lege veteri, & nova Cornelio Centurioni, sed remissio peccatorum prædicatur, solis Sacerdotibus concessa, quod cum Chrysostomo tenent Euthymius, & Theophylactus perpetui comites. Denique & alios adducere possemus, nisi cum Calvino faterentur & Hostes. Non enim cum Apostolis mandatum dedit Christus & potestatem contulit remittendi peccata, hoc tantum voluit ut eos solverent à peccatis, quò ad impetrate ad Fidem Christi converterentur, sed magis ut hoc officio fungerentur perpetuo inter Fideles. Aded Patres, Ecclesia, traditio, & iniquum est vel ab Hoste testimonium.*

Ep. 1. *Sed & hoc quod per Sacerdotes suas facit, ipsius potestas est. Nam quod est illud quod Apostolis dicit, Quicumque reliqueritis prohibet est eadem potestas Dei & Homini, velut Judicis mediæ & supremæ, velut alvei & fontis unda. Accedit Gregorina in Evangelia peccata remittuntur eis. Videndum est quæ culpa, aut quæ penitentia secuta sit post culpam, ubi Sacerdos expendere debet culpam, & penitentiam culpam scotam, Accedit Victor Uticensis mox citandus, ubi vel plebi notissimum hoc Sacramentum, ex Matthæi textu convincit. Accedit vel Chrysostomus contra nos adductus ubi de Sacerdotio rem ex professo convincit. Qui terram incolant, atque in ea versantur his commissum est, ut ea quæ in cælis sunt dispensent. Ipsi datum est ut potestatem habeant, quam Deus O. M. neque Angelis, neque Archangelis datum voluit. Neque enim ad illos dicitur est. Quicumque alligaveritis, ubi nec est consilio Fraterna, nec Evangelii annuntiatio, quod utromque factum est per Angelos, in lege veteri, & nova Cornelio Centurioni, sed remissio peccatorum prædicatur, solis Sacerdotibus concessa, quod cum Chrysostomo tenent Euthymius, & Theophylactus perpetui comites. Denique & alios adducere possemus, nisi cum Calvino faterentur & Hostes. Non enim cum Apostolis mandatum dedit Christus & potestatem contulit remittendi peccata, hoc tantum voluit ut eos solverent à peccatis, quò ad impetrate ad Fidem Christi converterentur, sed magis ut hoc officio fungerentur perpetuo inter Fideles. Aded Patres, Ecclesia, traditio, & iniquum est vel ab Hoste testimonium.*

Hoc idem confirmat libro quarto institutionum, ex invito Psuli textu Calvinus. *Deus posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam ejus exhortatione per nos obsecramus pro Christo reconciliamini Deo, ubi non dubitat fateri Calvinus, tunc verbum reconciliationis à Christo Apostolis datum cum dixit. Quicumque solveritis super terram.*

1 Cor. 3
c. 16. §. 12

Evidentius adhuc est penitentia novæ legis Sacramentum, ubi evidens est remissio peccatorum, toties in novo testamento repetita, ubi congeminarur Dei mandatum, ut vel Hostes nostri fatentur, & ter in Evangelio auditur, & ritus externus clsius est Sole, in absoluteione à peccatis vel retentione, in confessione dolorosa non jactabunda, ubi quod ignorat medicina non sanat, nec interna absoluteio intelligitur, ubi vel Hostes externam volunt Confessionem. Si ergo penitentia non est Sacramentum, nullum erit aliud Sacramentum, cum eadem definitio cunctis conveniat, eadem omnino notio Sacramenti, Testantur id Patres Ecclesie, & Doctores, & primus præcedit Hieronymus. *Abfit ut de iis quidquam sinistrè loquar, ubi Apostolico gradui succedentes. Corpus Christi Sacro ore conficiunt, per quos & nos Christiani sumus, qui claves regni celorum habentes quodammodo ante diem judicii judicant, ubi vera tantum enumerantur Sacramenta, quale est baptismus, & Eucharistia, & non sunt Prædicatores, sed Judices, & libro primo adversus Pelagium. Redimatur sanguine Salvatoris, aut in domo baptismatis, aut in penitentia, quæ imitatur baptismatis gratiam, ubi penitentia imitatur gratiam baptismatis, ideoque verum est Sacramentum, ubi redimitur sanguine Salvatoris, quod propriis tantum convenit Sacramentis, & libro secundo adversus eundem. Quod scriptum est. Et sanguis Jesu emundat nos ab omni peccato tam in Confessione baptismatis, quàm in Clemenatia pœnitentia accipiendum est, ubi tam in penitentia quàm in baptismato, Christi sanguis nos emundat, & eadem est ratio in utroque Sacramento. Testatur Ambrosius de penitentia. *Cur baptizatis si per Hominem peccata remitti non licet? In baptismato enim atque remissio peccatorum omnium est, neque interest utrum per penitentiam, an per lavacrum hoc sibi datum, Sacerdotes sibi vendicant, idem in utroque mysterio est, ubi remissio peccatorum ex Ambrosio, nomine Ecclesie in**

Ep. 1.

L. 1. c. 7.

Novatianus agente, in utroque mysterio eadem est, & respondet iis dicentibus, in baptismo nomen Dei operari. *Quid in penitentia nomen Dei operatur?* adeo eadem Dei vis in utroque agit, & peccata Dei nomine remittit. Testis est magnus Augustinus ad Honoratum. *Annos cogitamus cum ad istorum periculorum pervenit extremum, nec est potestas ulla fugiendi, quantum in Ecclesia fieri solet ab utroque sexu, & ab omni ætate concursus. aliis baptismum flagitantibus aliis reconciliationem, aliis etiam Penitentiam, ipsius actionem, omnibus consolationem, & Sacramentorum constitutionem, & erogationem, ubi jungit penitentiam baptismo, ubi vera Sacramenta exponit, & notum utrique sexui confirmat. Et mox. Si Ministri adfuit, alii baptizantur, alii reconciliantur, nulli Domini corporis communionem fraudantur, ubi de propriis agit Sacramenta, baptismo, Eucharistia sic & reconciliatione; & item super ea verba. Qui sanat contritus corde, & alligat contritiones eorum, que sunt ista alligamenta? temporalia Sacramenta, ubi sunt vera Sacramenta que refert, cum inter ea ponat & Eucharistiam. Et libro quinto de baptismo capite vigesimo. Si ad hoc vales quod dictum est in Evangelio, ut per peccatorem Sacramenta non celebrentur quomodo exaudiat Homicidam deprecantem super aquam baptismi, vel super oleum, vel super Capita eorum quibus manus imponitur, ubi per manus impositionem ut mox vidimus & ordinem, & reconciliationem exponit, & de propria egere constat Sacramenta, cum ageret contra Donatistas de Sacramentis, & extra vera, & propria Sacramenta, Deus non exaudiat Peccatores. Testis est in Joannem Cyrillus Alexandriæ, ubi docet à Sacerdotibus ut Dei Ministri, duobus modis remitti peccata, & per penitentiam, & per baptismum Testatur quæ anreum Chrysostrum. *Neque enim solum cum nos regenerant, sed etiam postea condonandorum vobis peccatorum potestatem obtinent, ubi comparat Penitentiam cum baptismo, & paulo ante comparaverat cum Eucharistia, & eandem Sacerdoti tribuit potestatem. Testatur Theodoretus in epitome divinarum canonum, Penitentiam & Baptismi figuras in veteri testamento existisse, quod veri Sacramenti character est, comparat penitentiam cum baptismo, & utrumque appellat mysterium, quod apud Græcos nomen est veri Sacramenti. Testatur Leo Papa ad Theodorum. *Multiplex misericordia Dei ita lapsibus subvenit humanis, ut non solum per baptismi gratiam, sed etiam per penitentiam medicinam. spes vita repararet æterna, ubi nil amplius habet verum Sacramentum, nil amplius habet baptismus ipse, quam vitæ æternæ reparationem. Testatur Victor Carthensis de penitentia. Denique Dominum audis in Evangelio, quibus iaculis feriat Peccatorem, ut intelligas quantum faciat Penitentia Sacramentum, ubi & rem & nomen ipsum Sacramenti Penitentiam clarè contribuit. Te-***

stat de Africa Victor Uticensis, ubi in persecutione Wandalica inducit, populo abstinente Praefulum lugentes. *Quibus nos miseros relinquitis, dum pergitis ad coronas? Qui vos baptizati sunt parvos fontibus aque perennis, qui vobis munus penitentiae collaturus sunt, & reconciliationis indulgentia obstrictis peccatorum vinculis solvaturis? Quia vobis dictum est, quacumque solveritis super terram, ubi propria distribuntur Sacramenta, & quidem extremæ necessitatis, & ex Evangelio ipso confirmantur, solis Sacerdotibus concessa. Testatur Pacianus de penitentia totus. Si enim & Iovaci & Chrysostomi potestas, majorum longe charismatum ad Episcopos inde descendit, & ligandi quoque jus adfuit, atque solvendi. Quod estis vos id ob nostra peccata temerè vindicamus, Deus tamen illud ut Sanctis, & Apostolorum Cathedralium tenentibus non negabit. Qui Episcopis etiam unici sui nomen indulsit, ubi agit à fortiori & in veris Sacramentis. Denique Bernardus sermone ad milites templi. *Quid de Bethphage dicam, ubi & confessionis Sacramentum, & Sacerdotalis ministerii mysterium continetur, ubi confessio est Sacramentum, & sic juris Divini, non sub Bernardo sed sub Christo institutum. Quod & apologia Confessionis Augustinæ, de numero & usu Sacramentorum evincit. Si Sacramenta vocamus ritus, qui habent mandatum Dei, & quibus addita est promissio gratia facile est judicare, que sunt propriè Sacramenta. Nam ritus ab Hominiibus instituti non erant, hoc modo propriè dicta Sacramenta, non est enim antiquitatis humana promittere gratiam. Et mox. Verè igitur sunt Sacramenta Baptismus, Cæna Domini, absolutio que est Sacramentum penitentiae, nam hi ritus habent mandatum Dei, & promissionem gratia que est propria novi testamenti, ubi & dicit & multis convincit, esse verè & propriè Sacramentum, sic Melancthon errorem hunc retractavit, de numero agens Sacramentorum, & probat cum sint externi ritus, & quidem propriè sunt testimonia, remissionis peccatorum, & reconciliationis, sic Lutherus in thesibus adversus Lovanienses, Penitentiam Sacramentum esse concessit.**

Rursus id evincit ex Patribus, & Scriptura, ubi leprosi mittebantur ad Sacerdotes, quod exponit Hieronymus, & validius Chrysostrum. *Corporis quippe lepram purgare, seu ut verius dicam hanc purgare quidem sed purgatos probare Judæorum Sacerdotibus solis licebat. Et mox. At verò vestris Sacerdotibus non corporis lepram verum animæ Sordes non dico purgatas probare, sed purgare profus concessum est, ubi evidentissimè rem demonstrat. Sunt & confessiones in veteri lege. Vir sive mulier cùs fecerint ex omnibus peccatis, que solent Hominiibus accidere, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, constituantur peccatum suum, ubi non generalis confessio sed est specialis, quod & Rabini ipsi concedunt, sic in figu-*

ra cootungebant purificationes. Sic præcærit Christum Joannes, *Confitentur peccata sua*, ubi expresse ponuntur peccata, quæ fatebantur accurrentes ad Joannem. Extat & Jacobi Apostoli testimonium. *Confitemini alterutrum*, nec de omnibus intelligi potest, cum Origenes homilia secunda in Leviticum, Chrysostomus libro tertio de Sacerdotio, Augustinus homilia duodecima, Bernardus libro meditationum, & alii de solo Sacerdote exponunt, sicut & exponi debet orate pro invicem, cum Jacobus jubet Presbyteris ut orent super infirmum *orant super eum*. Denique Lazarum à Ministris solvunt, symbolum Sacerdotia ab solventis, frequentissimi Patres exponunt & magna pars loquitur de Discipulis, aliqui tantum de Ministris, adeo resuscitavit Lazarum Christus, & discipuli & Ministris solvunt, & Calvinus nos non contemnit sed Patres. Adeo & Magistris à discipulis corriguntur.

Vident Hostes è scriptura, & Patribus pœnitentiam esse sacramentum, quod & ratio remittendi crimina demonstrat, & Sacramentum esse fatentur idem cum baptismo, & peccata volunt remitti per solam memoriam baptismi, at nil diversum magis ex Patribus & Scriptura, & in mille differunt hæc duo Sacramenta, differunt in elemento ut constat, vel aqua, vel peccatis propriis, differunt in Ministro, cum vel baptismum det Diaconus, ut in actis Philippus administrat, & Minister pœnitentiæ est Sacerdos, ut ostendunt cum Evangelio Patres, differunt in figuris veteris legis ut constat, & Lutherus nodum stringit solum folvit dicens, exitum ab Ægypto justificare, cum præter exitum fuerint expiationes, differunt in clavibus in pœnitentia, non in baptismo requisitis, & absolvendi intus, baptizandi foris sunt. *Quid enim mihi de his qui, foris sunt judicare?* differunt ex ipsa rei notione, cum baptismus sit vita, & regeneratio, pœnitentia resuscitatio, & medicina, differunt quod baptismus sit pro cunctis, pœnitentia solum pro lapsa, differunt quod pœnitentia tollat actualia, baptismus sit pro originali crimine institutus, denique baptismus datur tantum volentibus, pœnitentia vel invitatis, & jam subjectis, una est vita, alterum est iudicium.

Audiamus Scripturas ipsas, ne una quidem vice peccatores, ad memoriam baptismi remittentes, sed ad ministerium reconciliationis, ut remisit Paulus incestuosum, ut constat & cognoscunt Patres Pacianus, Ambrosius, Chrysostomus, S. Augustinus, & alii, & remisit Jacobus ad confessionem, sicut & Joannes Apostolus. *Si confiteantur peccata nostra fidelis est, & iustus, ut remittat nobis peccata nostra*, ubi fidelis est Deus in promissione sua, quorum remiserit peccata, vel si sit confessio coram Deo ex Calvino, adhuc non erit memoria baptismi. Audiamus Patres vocantes pœnitentiam, secundam post naufragium tabu-

lam, ut frequenter congemiat Hieronymus. *Secunda post naufragium tabula est culpam simpliciter confiteri.* Et rursus. *Quod Sabie, sine sic pœnitentiam vult agere, & fratris navigio tabulam &c.* sic vetustissimus Tertullianus. *Sic amplectere ut tabula alicujus sidem.* Pacianus, sic Gildas Baldonicus de castigatione ordinis Ecclesiastici, & alii, quæ Calvinus vult esse dicta periculosa, adeo periculosa sunt Patres, si Calvino sint oppositi, & modò recurrendum erit à Patribus ad Calvinum, à iudiciis ad reum, & sic Hæretici, teste Leone ad scemtiphos recurunt, Audiamus Patres vocantes pœnitentiam baptismum laboriosum, & lachrymarum; ita Clemens Alexandrinus apud Eusebium refert juvenem secundò lachrymis baptizatum, Nazianzenus in sancta luminat. *Quoniam locum lachrymarum baptismus tenet, verum asperitatis, & fœne probat baptismam esse illius, lavabo per singulas nosse lectum meum, & lachrymis meis stratum meum rigabo,* cui cicatrices scelerum intolerabilem reddunt odorem, Manassis, & Ninivitarum imitatori; ita pulchre Chrysostomus in Mattheo docet, in baptismo aqua ablutos, in pœnitentia lachrymis, sic Theodoretus hæreticorum sabulorum vocat baptismum lachrymarum, & pœnæ, Damascenus libro de fide, baptismum appellat *pœnæ, & temporis*, sic Cyprianus integro tractatu de lapsis, sic de pœnitentia Tertullianus, & Ambrosius. Denique & Scriptura & Patres negant per baptismum sequentia crimina remitti. Docet. Lex vetus post circumcissionem, remisisse peccata expiationes & sacrificia. Docent confessionem Jacobus, & Joannes. Docet Paulus invicem. *Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum caeleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, gustaverunt nobilissimum bonum Dei, verbum virtutemque secuti, & prolapsi sunt rursus renovari ad pœnitentiam,* & super ea verba Augustinus de fide & operibus commentantur. *Hæc omnia pertinere ad initia Neophytorum fortis aperit quæ Scriptura testatur,* ubi non se ipsum sed Scripturam adducit, & quidam aperte docentem, cum per pœnitentiam peccata septuagies septies remittantur. Docet Tertullianus de penitentia, eam secundam esse tabulam, *obstruam per peccatum janua indulgentia, & sua intus illiomis.* Docet Augustinus ad Bonifacium. *Si infans post baptismum propria incipiat habere peccata, illa non regeneratione auferuntur, sed alia curatione sanantur.* Et libro secundo de adulterinis conjugis. *Si à Garbecumeno factum est homicidium baptismate abluatur, si à Baptizato Penitentia, & reconciliatione sanatur,* ubi vides à quo curentur delicta, non à baptismo sed à pœnitentia sequente. Docet Cyprianus de lapsis. *Primus felicitatis gradus est non delinquere, secundus delicta cognoscere. Et mox. Quod utrumque isti offensa Deo perdidimus, ut & amissa sit gratia, quæ de baptismo Sanctificatione percipitur, ut ita sub-*

C. 5.

1. Cor. 5.

1. Jo. 1.

Ep ad

D. 1. 1.

L. 2. 1. 1.

L. 5. 1. 9.

1. 10.

Ep. 23.

C. 16.

Subveniat penitentia, per quam culpa laxatur, ubi penitentia laxat culpam non baptismus, & alibi. Ecclesia nos morte liberat, sed non rōne ab illa morte quam semel Christi Sanguis extinguit, & à qua nos salutaris baptismi, & Redemptoris gratia liberat, sed ab ea qua post delictum posita, ubi baptismus peccata post commissa non tollit. Docet S. Athanasius de peccato in Spiritum Sanctum. Est inter penitentiam & baptismum non leve discrimen. Quam enim penites is desinit quidem peccare, sed tamen retinet vulnervm cicatrice, Docet Cyrillus in Joannem modum diversum, remittere t peccata per baptismum, & per penitentiam & alia Sacramenta; ita Chrysostomus libro tertio de Sacerdotio. Docet Pacianus Magnum hic esse discrimen. Baptismus Sacramentum est Dominice passionis, penitentia vero meritum confitentis. Illud omnes adipisci possunt quia gratia Dei donum est, ubi modernis hæreticos in antiquis convincit. Et allatis textibus quomocumque solveritis subdit. Dices hæc non ad Fideles sed ad Catechumenos pertinere, ubi vides hanc hæresim Novatianam, quod & enarrat in ea hæresi Epiphanius. Nec tantum eam sententiam vocat hæreticam, sed clarè & animosè omnino insulfam; & omnes scribentes contra hæreses damnant, & vocant hæresim, quod baptismo non penitentia tollantur peccata.

Pugnant cum Patribus & rationes, quod Eucharistia memoria sufficeret, ut ad peccanda scienda sat est baptismus, cum & memoria illa fidem excitaret, quod satis est apud Hostes pro Sacramento, & ita unum fore Sacramentum baptismus, nec valet nos Christi Sanguine reconciliari, quippe idem foret si Eucharistia, unum foret cum baptismum Sacramentum, sicut baptismus vel solus justificat; Certè unum & idem verbum, non esse in penitentia & baptismo, Calvinus ipse negare non potuit; Certè diversum esse ministerium asseruit. Certè una ratio sufficeret, non eadem facilitate peccata dimitti, in baptismo, ac in penitentia. Certè. Ille servus qui cognovit voluntatem Domini sui, & non preparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus vapulabit multis, qui autem non cognovit, & fecit digna plagis vapulabit paucis, ubi invidela non cognovit Christianus agnovit. Et de se ipso Gentium

Apostolus. Misericordiam Dei consecutus sum quia ignorans feci in incredulitate, & Divinus ipse Magister. Noli amplius peccare, ne detur tibi aliquid contingat. Et iterum de Spiritu malo redeunte. Et fuit novissima Homini illius pejora prioribus. Et iterum. Bonum est Sal, si autem Sal evanuerit in quo condietur, neque in terram, neque in sterquilinum utile est, & Emphasi tota concludit, Qui habet aures audiendi audiat. Clamat inter Patres facundus Augustinus. Qui baptizantur, & renovantur, & felices hinc erant, sed non ipsa causa est penitentia. Qui non accepit baptismum non violavit Sacramentum,

ubi baptizati violant Sacramentum, quos Tertullianus bellè appellat, Prostitutores Christiani Sacramenti. In his Bernardus citat illud sponsæ. In pace amaritudo mea amarissima, & illud Jeremiæ decimo sexto. Reddam primum duplices iniquitates. Gentium peccata, quia voluntatem Domini nesciunt dicuntur simplices iniquitates, duplica autem illorum peccata, qui scientes eam executioni non mandant. Clamat suæ Tertullianus de penitentia, & libris integris de providentia Salvianus; & constat Ecclesiæ praxi, quæ nullam imponit baptizatis penitentiam, gravissimam penitentibus & diuturnas, juxta canones penitentiale.

Frustra Hostes opponunt illud. Qui crediderit & baptizatus fuerit salvus erit, cum & Eucharistiam velint necessariam, & textum exponant de permanentibus in fide, & quidem fide per charitatem operante. Frustra citat Kemnitius illa. Qui crediderit, & baptizatus fuerit salvus erit. Et rursus. Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, ut ostendat baptismum semper remittere culpas, quippe id sciunt vel Grammatici, baptismum præteritum lavisse, presentem lavare, & futurum loturum, quod & clarus S. Petrus exponit. Quod & nunc similis forma salvos facit baptismum. Frustra refertur Joannes Præcursor prædicans baptismum in remissionem peccatorum, quippe nec remisit ut vidimus peccata, & multò minus futura quod voluit. Frustra ex Calvino manet baptismus, quippe gratia tollitur per peccatum, actio baptizandi transit, character ex Calvino non datur, nil ergo remanet quod tollat peccata. Frustra est Fulgentius de fide ad Petrum, ubi baptismum vocat Sacramentum, & penitentia & fidei, ibi enim ait. Firmissimè tene & nullatenus dubites. Et mox. Nullum hominem accepturum vitam æternam, qui non hic à malis suis fuerit penitentiam, fidemque conversus. Et iterum. Et majoribus quidem necessarium est de peccatis suis penitentiam agere. Et iterum capite sequenti, & alibi.

Ex his habemus doctrinam Ecclesiæ, & quidem à Deo traditam, cui hæresis tantum est opposita. Hinc duplici clypeo se tegebant Hæretici, vel quod potestas remittendi peccata soli Petro, & Apostolis fuerit concessa. De tua sententia quæro aiebat Tertullianus, unde hoc jnt n̄susper, si quia dixit Dominus Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam qualis es evertent, atque commutata manifestam Domini intentionem personaliter per Petro conferentem, ita Montanista opposuit Catholicis. Alter clypeus is erat, per baptismum peccata remitti, quem errorem impugnant Pacianus, & Ambrosius, imò in minoribus culpis, etiam cum Ecclesiæ sentiebant Novatiani, adco negare non audebant, claros Evangelii textus, Sed limitabant. Ex his constat necessitas penitentia, quam Molinuss dicit frustra, Pontificios tueri

Ep 55.

Ep 7.

11er. 19.

Luc. 12.

1. Tim. 3.

70. 7.

Luc. 11.

Luc. 14.

Ep. 43.

Mat. 23.

1. Petr. 3.

Tit. 3.

C. 30.

C. 36. 40.

De 70. tit. 4. 1.

tueri cum sit perspicua, at non ita Magistri primi docuere, adeo licuit discipulis Magistris relinquere, cum & ipsi Doctoribus renuntiarent. Ex his constat penitentiam a Christo exortam, non ab publica penitentia, cum hoc omnes sileant, & primum omnes loquantur. Ex his corrui penitentiam nostram, eandem esse ac prophetarum & veterum, quippe verum est de penitentiæ virtute, non de elavibus Petro datis, & de Spiritu Sancto ad remissionem peccatorum.

Unum satis pro cunctis, in absolute Sacerdotis totam vim poni. Ita rugit Leo Magnus. *Ut indulgentia Dei nisi supplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri, sic Cæsaribus admodum fideles, ne expectent diem extremum. Concurre nunc ad Sacerdotes.* Et Cyprianus de lapsis. *Confiteantur singuli quæso delictum suum, dum adhuc qui deliquit in seculo est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotem apud Dominum grata est, ubi satisfactio, & remissio per Sacerdotem, apud Dominum est grata.* Sic S. Hieronymus. *Quomodo ergo ibi leprosum Sacerdos mandum, vel immundum facit, & hic alligat Episcopus, vel Presbyter.* S. Augustinus: (Si ad ultimum vitam steterit nescit si ipsam penitentiam accipere, ac Deo & Sacerdoti peccata sua confiteri poterit,) Gregorius in Evangelia. (Quos omnipotens Deus propter compunctionis gratiam visitat illos Pastoris sententia absolvat,) sic Pacianus, & alii & innumeri Interpretes Scripturæ.

Jam ad sextum seculum pervenimus, tunc à sexto regredimur ad primum, ut à primo Pontifice Christo, non ab Innocentio tertio instituta sit confessio. In eo Gregorius Magnus in Evangelia. *Lazarus dicitur veni foras, ac si oportet cuiuslibet mortuo in culpa diceretur. Cur vocatum tuum contra conscientiam abscondit? foras jam per confessionem egredere, qui apud te intus per negationem latet. Venias itaque foras mortuus, id est culpam confiteatur, venientem verò foras solvunt discipuli, ut Pastores Ecclesie eam penam debentis amovere, quàm meruit, qui non erubuit confiteri, ubi Pastores Ecclesie amoveant penam, ubi solvunt à culpa penitentem, ubi per Evangelium probatur remissio, & ante. Videndam quæ culpa, quæ penitentia sequatur post culpam, ut quos omnipotens Deus per compunctionis gratiam visitat, illos Pastoris sententia absolvat.* Et rursus alibi Lazarum figuram exponit. *Lazarus Gentilem singulariter exprimit, qui dum convertitur ad Deum, peccata sua confiteri non erubuit huic vulnus in cute fuit.*

In eo seculo est Joannes Climax gradu quarto. *Ante omnia verò culpas nostras præclaro Jure nostro Solum confiteamur, omnibusque si ille iustiter confiteri simus parati, non ergo soli Deo consistendum. Et infra. Sine confessione quæ fit Homini, docet vulnus consequi posse remissionem; ubi corrui*

tota Hostium Doctrina, de Confessione soll Deo faciendâ. In eo seculo est Cassiodorus.

Est quoddam judiciale genus, in quovis conspectibus Jurei presentatus assistit, peccatum suum lacrymis diluit, & confitendo dissolvit summum genus defensionis, quo se ipsum concemnat; hic non est accusator extraneus, sed ipse accusator est sui, meretur veniam qui se non excusat à culpa. Solo igitur necessario est quoddam confessio, cum venis non id quod factum est defendas, sed ut ignoscatur expollat, ubi reus idem est & accusator, ubi necessaria est ista confessio, qualis non est publica à Deo non præcepta. In eo seculo est Joannes Neulstera. Oportet enim, qui confessiones suscipit videre & adolescentiam, & vires senectutis, & imbecillitatem, & loci differentiam, & modi per quem factum est, an excepto confilio, ex præmeditato, an casu factum sit, an ex viro vel soluto. Et plura distinguens concludit. Hæc omnia debet exprimere, qui audit confessiones, & penam imponit, ubi Index confessiones audiens certè Deus non est, ubi singula expendit non generalia, ubi examinat circumstantias speciem mutantes, an Vir sit an solutus, & alia, ut pœna respondeat culpæ. In eo seculo est Boetius de consolatione Philosophiæ. Si operam medicantis expectas, oportet ut vulnus tuum detegas, ubi vulnus medico est detegendum. In eo seculo est Casarius Arelatensis, & plures largitur Homilias. Qui se cognoscit de litore centumtaria, à tempestate libidinis, in pelago luxuriæ fuisse jactantem, & castitatis incurritis naufragium, peccatorum confessionem velut tabulam frastile navis velocius apprehendat, ut per ipsam de abyso, & profundo luxuriæ possit evadere, & ad portum penitentiam pervenire, ubi jam tutiore loco spei anchoram ligere, & salutem pertidite valeat reparare, ubi loqui de confessione omnium constat, cum peccata comparat morbis, & Medicum ipsum Sacerdoti, nec enim satis est dicere Medico, se malè habere, cum infiniti sint morbi, sed morbum vel morbos in specie aperire. Si verò peccata peccatis addere ceperit, & animorum, vulnera tegendo, & defendendo putrescere, que censurando & penitentiam agendo curare noluit, timendum est, ne in eo impleatur quod dicit.

Ignoras quia benignitas Dei ad penitentiam te adducit.

Florentissimum est quintum seculum, & solum sufficeret pro cunctis. Hic est Hieronymus in Ecclesiastem. *Si quem serpens Diabolus occultè momordit, & nullo consensu peccati veneno infecerit, si tacerit qui percussus est, & non egerit penitentiam, ut vulnus suum Fratri, ac Magistro vulneris confiteri, Magister qui linguam habet ad curandum facile ei prodesse non poterit. Si enim erubescat agros vulnus Medico confiteri, quod ignorat Medicina non sanat, ubi vulnus detegendum Medico, quem Sacerdotem divinitus datum alibi ut vidimus exponit, & in anno Epiphonemate plura concludit, quod ignorat Medicina non sanat, nempe quod in specie ignorat*

- non fanat. Hic est Innocentius ad Decentium. *Ceterum de pondere aſſimando delicti Sacerdotis eſt iudicare, ut attendat ad confeſſionem penitentis, & ad ſteus & lacrymas corrigentis, & tunc jubere dimitti, cum viderit congruam ſatisfactionem, ubi Sacerdos attendit confeſſioni, & tunc dimittit cum videt congruam ſatisfactionem.* Hic eſt Maximus verè Maximus. *Clavis dicenda eſt, qua ad fidem peccatorum dura corda referantur, mentium ſecreta parvulantur, & intrinſecus clauſum manet in palam rationabili manifeſtatione producit, clavis inquam quæ conſcientiam ad confeſſionem peccati aperit, & gratiam ad æternitatem myſterii ſalutaris includit, ubi confeſſio cælum aperit, & conſcientiam ad manifeſtationem delicti, & clavis eſt à Chriſto donata Petro.* Hic eſt Petrus Chryſologus, *Quorum remiſeritis peccata remittantur eis, & quorum retinueritis retenta ſunt delicta poteſtatem remittendi peccata, qui inſuſtatione ſua inſudit ipſum cordibus eorum & largitus, eſt Remiſſorem, ubi ſunt qui per Homines Hominibus remitti peccata non poſſe præſcribunt?* in poteſtas à Deo data, & per exclamationem quæritur qui negat Hominem remittere peccata. Hic eſt Julianus Pomærius de vita contemplativa, *illi quorum peccata humanam mentem latent, nec ab ipſiſ conſeſſa, nec ab aliis publicata, ſi ea conſiteri, aut emendare noluerint Deum quem habent teſtem, & habituri ſunt ultorem. Et quid eis prodeſt humanum vitare iudicium, cum ſi in malo ſuo permanſerint ituri ſunt in æternum Deo retribuente ſupplicium, ubi conſitens ſoli Deo, Deum non habet panegyriſtem, ſed ultorem, & qui humanum vitat iudicium, æternum & Divinum incurret.* Hic Cyrillus Alexandrinus exponit, quomodo Apoſtoli remittunt peccata, & reſpondet Spiritum Sanctum in ipſis eſſe, quem nempe à Chriſto acceptum, *nec enim dat Spiritum Sanctum Eccleſia.* Hic eſt Iſidorus Peluſiota libro primo; qui comparat penitentiam baptiſmo, ſecundum lavacrum cum primo. Hic eſt Caſſianus de Incarnatione. (Agnosce Sacramenta ſalutis tuæ per quæ innovatus, per quæ renovatus, ubi per baptiſmum innovamur, per penitentiam renovamur, & ſunt ambo Sacramenta ſalutis. Hic ſunt Paulinus in vita Ambroſiſ, & Sozomenus infra citandi.
- In ore duorum vel trium ſtat omne verbum, qui ſecundum ſimè nos erudiant. Primus fundit mella Leo Magnus. *Illam etiam contra Apoſtolicam regulam præſumptionem, quam nuper agnovi à quibuſdam illicita uſurpatione committi modis omnibus conſiſtuo ſubmoveri, de penitentia videlicet quæ ita à Fidelibus poſtulat, ut de ſingulorum peccatorum genere libelliſ ſcripta profeſſio publicè recitetur, cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari conſeſſione ſecreta. Quid clariuſ? ubi proſequitur publicam prohibere. Et infra. Sufficit enim illa conſeſſio, quæ primùm Deo offerretur tunc etiam Sacerdoti, qui pro delicto penitentium præcator accedit.*
- Nec valet Kemnitii reſponſum, loqui de criminibus Principi occultandis, nam duas alias refert rationes; nam ſufficit Sacerdoti conſiteri, & eſt alia dum aut erubescit, & ante. *Ut ea quæ penitentiam poſcunt non timeant publicare.* Et ruruſ alia in epistoſa. *Multiplèx miſericordia Dei ita lapſibus ſubvenit humanis, ut non ſolum per baptiſmi gratiam, ſed etiam per penitentiam medicinam ſpes vitæ reparetur æterne, ut qui regenerationis vitæ non violaveſſent proprio ſe iudicio condemnantes ad remiſſionem criminum pervenirent, ſic Divina bonitatis præſidiis ordinati eſt, ut indulgentia Dei miſi ſupplicationibus Sacerdotum nequeat obtineri, ubi Leo innumera docet in paucis, docet conſeſſionem iure Divino neceſſariam, docet nonniſi Sacerdotum ſupplicationibus obtineri, & hoc à Deo ipſo inſtitutum, docet ut antea conſeſſionem ſecretam, cum debeat imponi congrua ſatisfactio, ubi confeſſio non eſt carnificinà ex Leone. Multum enim utile ac neceſſarium eſt, ut indulgentia reatus ante ultimum diem Sacerdotali ſupplicatione ſolvatur. Docet Præpoſitiſ Eccleſiæ datam poteſtatem, ut & contentibus actionem penitentiam darent, & eaſdem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent. Docet hoc Papa Leo, cujuſ verba oracula ſunt in quarto Concilio, docet de remedio non politico, ut vult Kemnitius, ſed vitæ æternæ neceſſario, non de ordinatione Eccleſiæ, ſed Chriſti & quidem de peccatorum omnium conſeſſione. Alter eſt Maximus Auguſtinus, ſextentis in locis præter adductoſ. In homilia duodecima inter quinquaginta, aſſerit conſeſſionem à Deo præceptam. *Deus noſter quia pius & miſericors eſt, vult ut ea conſiteamur in hoc ſeculo, ne pro illis conſundamur poſtmodum in futuro.* Et ruruſ docet Sacerdoti faciendam. *Non ſolum poſt penitentiam ab iſtis viſiſ ſe Homo ſervare debet, ſed & ante penitentiam dum ſanus eſt, quia ſi ad ultimum vitæ ſeterit neſcit ſi ipſam penitentiam accipere, ac Deo & Sacerdoti peccata ſua conſiteri poterit, ubi Deo & Sacerdoti eſt contentendum, & quidem magna neceſſitate. Ruruſ docet peccata omnia conſitenda. *Triftiſ eſto antequam conſitearis, conſeſſus exulta jam ſanaberis. Non conſitentis conſcientia ſanien collegerat, apoſtoma tumuerat cruciabat, te requieſcere non ſnebat, adhibet Medicuſ ſomenta verborum, & aliquando ſecat, adhibet medicinale ferrum in correptione tribulationis. Tu agnoſce Medici manuſ, conſitere, exeat in conſeſſione & deſtuet omniſ ſanies, ubi omniſ ſanies omne peccatum eſt, & utrumque foras exire debet. Idem decedit ut infra, in tertio Chartaginis Concilio præſens. Idem habet Niluſ Chryſoſtomi diſcipuluſ, qui tribuſ integriſ epistoſiſ Conſeſſionem privatam evincit, & epistoſa ad Choriclem, exigentem opera non verba docet. *Conſeſſionem quidem ejuſ quæ labiſ ſi non aſpernari Deum, neque ſic conſitentem averſari, & repellere, cum pro****

Ep. 92.

Hom. 41

In p. 66

Ep. 31.
6. 122.

pro

pro omnibus omnium generum peccatis mortuus sit, & evincit exemplo Iatronis, & publicani, ubi datur oris recta confessio.

Mirabile prorsus est Chryostomum ex Calvino evidenter Hostem nostrum, evidētissimè feri confederatum. Et certè Hostis non est in publica confessione, ut constat ex locis apud Hostes adductis. *Non dico ut confitear confesso tuo qui exprobrat, ubi nascitur exprobratio ex publica confessione. Idem est homilia de penitentia & confessione. Nunc autem neque necessarium præsentibus testibus consisti, an privata confessio sit coram testibus? Et de incomprehensibili natura Dei. Non te in theatrum confessorum tuorum duco. Et homilia quarta de Lazaro. Cave Homini dicas ut tibi exprobrat. Et infra. Non cogo te in medium prodire theatrum, ac multos adhibere testes. Et homilia trigesima prima in epistolam ad Hebræos. Non tibi dico ut te prodas in publicum. Et homilia octava de penitentia. Non reveles mentem, nec in commune theatrum confessionem producas, non delictorum testes stans. Idem homilia decima octava de Publicano. Admones te ut assidue confiteare, neque enim te ad theatrum duco confessorum tuorum, ubi autem hæc est secreta quid erit publica? Et hæc sunt evidentiæ, quæ neque statum questionis attingunt, & animum pro alio evidenter assumunt. Frustra & alii textus referuntur, de confessione soli Deo factis. Ità homilia secunda in psalmum quinqueagesimum. Si confunderis dicere alicui quia peccasti, dicito ea quotidie in anima tua, & Homilia de penitentia & confessione. Solus te Deum confitentem videas, & homilia octava de penitentia. Non delictorum testes stans, intus in conscientia, ostente nemine præter eum qui cuncta videt Deum, reforma quod deliquisti, at Adversarii suis armis feriuntur, eum delictorum gravium confessionem, velint coram Ministro fieri, & Chryostomus loquatur de examine conscientie, & verba ipsa sonant, dicito quotidie ea in anima tua, & aliquæ homilia sunt pro catechumenis, quibus necessaria non est confessio.*

Nostrè est Chryostomus in Genesim. *Qui hæc facis si volueris ad confessionem facinororum festinare, & Medico ostendere vicus qui curas & non exprobrat, atque ab illo remedium accipere, & soli ei loqui nullo alio confitio, & omnia dicere cum diligentia, faciliè sua peccata emendabis, confessio enim præteritorum est abolitio delictorum.* Et ibi addit; Si autem &c. & disertissimè ad populum nec hoc tantum est admirabile, quod peccata dimittit, verum quod & ipse non revelat nec apparentia & manifesta facit. Quid clarior? Et libro secundo de Sacerdotio. *Quamobrem multa quidem arte opus est, ut qui laborans Christiani utroq; sibi persuadeant, Sacerdotem se se curationi submissere oportere.* Et paulo post. *Egrediam complures recensere possim, quas constat in extrema ma-*

*la devotior, non ob aliud, nisi quia dignus ab eis parva, & quæ peccatis perpetratis potest esse exigeretur. Neque enim temerè ad delictorum modum oportet & multam ipsam adhibere, sed tanquam conjecturis quibusdam, explorandus est delinquentium animus, ne qua fiat ut dum confiteri vis, quod interruptum est, scissuram deteriorem facias, ubi & conjecturis quibusdam reus exploratur, ne quando vulnus augeatur, & hæc facit Homo, non Deus, Noster est libro tertio de Sacerdotio. *Habent quidem & severestres Principes vincularum potestatem, verum corporum solum, id autem quod, dico Sacerdotum vinculum, ipsam etiam animam contingit, atque ad celos usque pervadit, usque adeo ut quæcumque inferni Sacerdotes confecerunt illa eadem Deus superius rata habeat, ac servorum sententiam Dominus ratam habeat, ubi pro imperio Principes solvunt corpus, & animam ipsam Sacerdotes, ubi servorum sententiam Dominus confirmat, ubi citantur textus, quorumcumque peccata retinueritis, ubi concluditur *Quænam quæso potestas hæc una major esse queat? Quod certè solos infideles non tangit, eum desisset supra fideles potestas, Et infra. Pater omnifariam Filio potestatem dedit, cæterum video ipsam eandem omnifariam potestatem à Filio illis traditam, nam quasi jam in celum transiit, ac supra humanam naturam positi, atque nostris ab affectibus exempti, sic illi ad Principatum istum perducti sunt. Quis autem nesciat Christum potestatem habuisse dimittendi peccata? Rursus addit Chryostomus similitudinem, Ministri liberant captivos, quæ nil pulchrius, & ait. Sacerdotes lepram purgare, non purgatos declarare, quod est peremptorium, & dicit insaniam Principatum hunc denegare. Rursus in Genesim meminit confessionis in Paschate peragendæ. *Quis in magnam hæc hebdomadam pervenit, cuius Dei gratia, nunc maxime, & jejuniis in Genesim, cursum intendendus, & magis continuanda sunt preces, faciendaque diligens, & pura confessio peccatorum, ubi in Paschate fiebat confessio coram Sacerdote non Deo tantum, cui fiebat ex Chryostomo quotidie, ubi ejusdem consuetudinis meminit Nyssenus, quæ confessio fiebat coram Sacerdote. Idem homilia trigesima tertia in Joannem, ad confessionem occultorum urget. In peccatis quæ commissimus confitendum nominem vereamur, & fuso calamo proseguatur. Iterum homilia nona in epistola ad hebræos, inter conditiones confessionis enumerat. *Se in Sacerdotes non convenis gerere, homilia tertia in Matthæum, præcipit confessionem communicandis. De post patientium criminum vulnera, penitentia interveniente curentur, & ad sacra mysteria redire mereantur, uno verbo plura adduximus, & alia sunt superflua, cum innumeris in locis memoret confessionem, & publicam ut vidimus prohibet, & de confessione constat in rituali, apud Morinum & alios, & ex Nilo, & Cassiano ipsius discipulis.*****

Ms. a. in P. 50.

Ms. 5.

hom. 19. in c. 4.

hom. 21.

hom. 30. in Gen.

A quinto seculo ad quartum ascendimus, & jam adductis Hilario, & Athanasio, est Lactantius libro quarto divinarum institutionum, ubi circumfessionem figuram vult penitentiam, & ait. *Sciendum est illam esse veram, in qua confessio est & penitentia, quæ peccata & vulnera quibus subiecta est imbecillitas carnis, salubriter curat, ubi est vera Ecclesia habens confessionem, non publicam aut coram Deo factam, quam habent mille cætos Hæreticorum. Est & Cyrillus Hierosolymæ catechesi prima. Tempus præfatus est tempus confessionis, confiteri quæ perpetrasti, sive verbo, sive opere, sive uoluntate, sive incedit, ubi omnia peccata sunt confitenda.* Est Nyssen in mulierem peccatricem *Audacter ostende Sacerdoti, quæ sunt recondita animi arcana, tanquam occulta vulnera Medico retere, ipse & honoris & valetudinis tue rationem habebit.* ubi vel occulta confitenda peccata, & spectat ad Medicum honor ægroti. Et in epistola canonica ad Episcopum Mytilenem; meminit confessionis in Paschate, & quidem singulorum peccatorum. *Quem admodum in corporali medela unum est quidem institutum medicinarum curare eum qui laborat, variam autem est curatiōnis genus (pro morborum enim varietate conveniatur quoque medicina ac disciplina unicuique morbo applicatur,) ita cum multa sit in morbo quoque anima afflictionum varietas, multiformis quoque necessaria fuerit medica curatio, ad afflictionis rationem medicinam exercent, ubi non tantum dicit sed & probat, varios morbos varias poscere medicinas, & varios morbos cognosci, & curari. Est Basilus in regulis amplioribus. Debet unusquisque eorum, qui nonnullam animi sui morem apud semetipsum celatum retinere, tunc in sermone sibi non diligenti ante cura consideratum proferre, sed mentis arcana aperire Fratribus, quibus datum est illud negotium, ut facilitate, & misericordia egrotantes curent, hoc enim modo fiet, ut quod laude dignum sit in vobis confirmetur, & quod minus probandum, congruo remedio sanetur, ubi mentis arcana ponderantur, Fratribus ad illud negotium electis. Est Nazianzenus ad Præsidem irascentem. Ipsa Christi lex vos quoque Præsides meo imperio tam solito subijcit, ubi non est confessio publica, quam lex Christi non precipit sed Ecclesiæ.*

In hoc sæcundo seculo dno fufficerent, S. Pacianus, & S. Ambrosius. Primus in parnesi ad penitentiam scribit. *Vos primam appello Fratres, qui criminibus admissi Penitentiam recusatis, vos inquam post impudentium simidos post peccata verecundor, qui peccare non erubescitis, & erubescitis confiteri.* Et ioseph. *Ecce iterum Apostolus ad Sacerdotem. Manus citò nulli imponat, nec communiatur peccatis alienis. Quid facies tu qui decipis Sacerdotem, qui aut ignorantem solus, aut non ad plenum scientem probabili difficultate confodis, ubi omnia vel occulta jubet confiteri, ut tutò Sacerdos manum*

imponit. Et rursus. *Rogo vos Fratres etiam pro periculo meo, per illum Dominum, quem occulta non fallunt, definitis vulnerasam segere conscientiam, prudentes ægri Medicus non verentur, ne in oculis quidem possidens, etiam secarnos etiam perstruas, ubi secreta conscientiam pandi iubet. Et infra alloquitur plenè confitentes, multæ tamen promerita inimicos. Nunc ad eos sermo fit qui bene ac sapienter vulnera sua penitentia nomine confitentes, nec quid sit penitentia, nec qua vulnerum medicina noverant, similesque sunt illis, qui plagas quidem aperiunt & tumores, medicisque etiam assidentibus consentunt, sed admoniti quæ imponenda sunt negligunt, & quæ bibenda fastidiunt, ubi confessio etiam arcatorum, semper viguit in Ecclesia, & aperire Medico plagas, & confiteri. Et rursus de recidivis. Quid ergo faciam nunc Sacerdos, qui curare compellit? Et in epistola prima unit lavaerum, & penitentiam, ponit remissionem incestuosi in persona Christi & concludit. Ergo nec Christiana, nec Baptisma, nec criminis remissio, nec innovatio corporis potestati ejus indulta est? ubi propria unit Sacramenta, & dicit Sacerdotibus eandem potestatem. Et epistola tertia. Sed penitentiam inquit peccata dimittis, cum tantum in baptismo, tibi liceat relaxare peccata. Non tibi placet sed Deo soli, qui & in baptismo donat admissum, & penitentiam lacrymas non repellit. Ceterum quod ego facio id non meo jure sed Domini, Dei sumus adjutores. Et mox. Quare sive baptizatus sive ad penitentiam cogimus, seu veniam peccatorum relaxamus; Christo id antore tradimus. Tibi videndum est an Christus hoc possit, an Christus hoc fecerit, & sulo calamo convincit, & Novationis irridet, quasi Christus remittere nequeat peccata. Alter Ambrosius fecit & docuit, fecit ut narret Paulinus in ejus vita. Quotiescumque illi aliquis ob percipiendam penitentiam lapsus suos confessus esset ita stebat, ut & illum flere compellens, videbatur enim sibi cum jacente jacere. Causas autem criminum, quas illi confitebantur, nulli nisi Domino soli, apud quem intercederet, loquebatur, ubi audia confessionem privatam, & crimina soli Deo manifestata ex Ambrosio. Docuit Ambrosius libro primo de penitentia. Si vis justificari suture delictum tuum, solvit enim criminum c. 6. nexu verecunda confessio peccatorum, ubi ad justificationem conducit verecunda confessio, & in capite nono scribit multos, confessos privatim Sacerdoti & ultro, securare publicam in Ecclesia penitentiam. Plebique suspirii supplicii metu peccatorum suorum conscii penitentiam petunt, & cum acciperint publicæ supplicationis revoquantur pudore, ubi rei petebant penitentiam, & Sacerdotes illam administrabant, publica solum displicebat supplicatio. Et capite decimo. An quisquam ferat ut, erubescas Deum rogare qui non erubescit rogare dominum et pudeat te Deo supplicari, cum non pudeas peccata tua homini quem*

quem lateas confiteri, ubi de Homine loquitur quem lateat, &c. privato. Iterum adversus Novatianos urget, improbe hoc negari Præsulibus; cum Petro sit concessum a Christo, & remittendorum criminum potestatem, apud vocat Petri hæreditatem, & suscipit probat Episcopia aequè datum, jus solvendi, atque ligandi, & rursus capite integro evincit. Nihil diversum in penitentia & baptismo. Et libro secundo capite septimo; allato exemplo Lazari, ubi Christua ipse solvere poterat. Sed *Hominibus iussit ut removerent*. Et mox. *Nostrum est onera removere*.

Egrè ad prima sæcula pervenimus, ubi Cypriana plebem suam instruit. *Nam cum in minoribus delictis, quæ non in Dominum committuntur penitentia agatur iusto tempore, & exomologesit sine inspecta vita ætus, qui agit penitentiam, nec ad communicationem venire quit possit, nisi prius illi ab Episcopo, & Clero manus fuerit imposita, quanto magis in his gravissimis, & extremis delictis castè ornata, & moderatè secundùm disciplinam Domini observari oportet, ubi exomologesit necessaria est, juxta disciplinam Domini, ubi est vita inspicienda penitentia, sic necessaria omnium peccatorum confessio, nec enim generalia vita inspicere potest. Idem de lapsa scribit. Denique quanto, & fide majore, & timore meliore sunt, qui quamvis nullo Sacrificii, aut libelli facinore constricti, quoniam sament de hoc vel cogitaverunt hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolent, & simpliciter confitentur, exomologesim conscientia faciunt, animi pondus exponunt, medelam parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt, ubi vel cogitationem exponunt Sacerdoti, qui apud solum Kemittium publica est, ubi si continentur ut causa scelerum publicorum, etiam cogitatione furti perjurii sunt tales, ubi non est libera confessio, sed necessaria. Salutare medelam, parvis licet, & modicis vulneribus exquirunt, scientes scriptum esse Deus non deridetur. Et mox. *Minus plane peccaverit, & mox. Hoc eo proficit ut sit minor culpa non ut innocens conscientia, facillime potest adveniam criminis pervenire, nec cesses in agenda penitentia, & suad crimen, & penitentiam prosequitur*. Cum latino Cypriano est Græcus Origenes, Homilia secunda in Leviticum. *Est adhuc & septima licet dura & laboriosa per penitentiam remissio peccatorum, cum lavat peccator in lacrymarum stratum jussu, & sunt et lacryma sua ponet die ac nocte, & cum non erubescit Sacerdoti Domini indicare peccatum suum, & quære medicinam secundùm eum qui ait, dixi pronuntiabo adversum me iniquitatem meam Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei, in quo impletur & illud quod Apostolus dicit Infirmus quis in vobis, ubi confessio facienda est Sacerdoti, ubi occulta sunt confitenda et in specie. quorum solent Homines erubescere, ubi confessio divinis literis imperatur, & in Jacobo Apostolo habet fundamen-**

tum, *si in peccatis fueris remittentur ei, non aliqua ut constat sed omnia, idem Homilia tertia in Leviticum, docet in die iudicii cuncta manifestanda. Et mox. Si ergo in vita prævenimus eum, & ipsi nostri accusatores simus, sequitur Diaboli inimici nostri, & accusatoris effugimus, sic enim & alibi Propheta dicit. Die in iniquitates tuas prior ut justificeris, ubi docet ea peccata in medium proferenda, quæ Diabolus proferet in die iudicii, cuncta quæ egerimus si quid in occulto gerimus, si quid in sermone solo, vel etiam intro cogitationum secreta commisimus. Idem Homilia secunda in Psalmum trigimum septimum. Vide quid edocet nos Scriptura de vino, quia oportet peccatum non celare intrinsecè, & fert exemplum intrinsecè morbi. Et mox. Tantummodo circumspice diligentius cui debeat confiteri peccatum tuum, proba prius Medicum, cui debeat causam languoris exponere. Et infra. Si intellexeris & prævideris talem esse languorem tuum, qui in conventu totius Ecclesie exponi debeat & curari, ex quo fortassis & ceteri edificari poterant, & tu ipse facit sanari, multa hoc deliberatione, & suscipit perito Medici illius consilio procurandum est, in confesso criminum vel occultorum, in tantum publicari ea crimina, quæ maturè iudicat Sacerdos promulganda, & frustra reponit Kemittus sermonem non esse de cunctis, ubi Origenes his repetit cuncta, & hic asserit omnia privatim confitenda, & addit. *Omnia ex quo deliqui, sive concupis concupiscentiam secularum, sive quid aliud commisisti, omnia ante te præstare, ubi rursus de cunctis loquitur. Idem Homilia decima septima in Lucam, dicit revelanda peccata. Si enim hoc fecerimus & revelaverimus peccata nostra non solum Deo, sed & bis qui præsent, medendis vulneribus nostris atque peccatis, delebuntur peccata nostra; ubi Deo & Sacerdoti sunt pandenda peccata nec distinguuntur in Deo nec in Sacerdote, Præcessit & Origenes Tertullianus, quem Rhenanus vult loqui tantum de confessione publica, non de clancularia ut ipsam appellat, cum dicat. Ergo cum te ad Fratrum genua protendis, Christum contrèlar, Christum exorat, at verba ipsa orationem sonant, & ante Laici distinguuntur à Presbyteria. Presbyteris advocos, ait Dei adgeniculati, omnibus Fratribus legationem deprecationis sue injungere. Et hac phrasi utitur, & Paciana, pro secreta confessione penè totus. Et rursus. *Ita actus qui magis græco vocabulo exprimitur, & frequentatur exomologesit, ubi vides exomologesim frequentem, quæ ex Cypriano usitata erat apud Sacerdotes. Rursus concludit institutam à Deo. Peccator resistendo sibi institutus à Domino exomologesim, sciens præteribit. Denique clarissime docet. Ut exponat etiam baptismum Joannia singebantur inquit confitentur delicta sua, Nobis gratulandum est si non publicè confiteamur, ubi opponit confessionem privatam publicæ Joannis Baptista, ubi exclamat Rhenanus***

vel parum æquus. *Quid clarior, quàm de auriculari seu secreta confessione loqui? adeo elancularia confessio est manifesta.* Præcedit antiquissimus Irenæus, successor Pothini auditoris Apostolorum; de duabus facinoris deceptis. *Ha sepius conversæ ad Ecclesiam Dei, confesse sunt, & secundum corpus exterminatas se ab eo veluti cupidine, & inflammata valde se illum dilexisse.* Et de aliis à Marco hæretico etiam seducta. *Cum magno labore Fratres eam convertissent omne tempus, in exomologesi consumovit.* Et rursus. *Cerdon sepius in Ecclesia veniens, & exomologesim faciens, modò quidem latenter docens, modò verò exomologesim faciens, & frustra*

L. 1. c. 9.

Epist. 8.

Epist. ad

Philipp.

de confessione publica id vult Kemnitius, quippe sermo est de occulta cupiditate, & Cerdon docuit latenter. Adest & Dionysius Areopagita, quem Natalis, Cozza, Delrio, Matthæus Galenus, & alii primi sæculi ostendunt, & antiquum agnoscunt & Hostes, Dodwelli sexto sæculo exeunte, in ejus medio Joannes Dallæus, quarto sæculo Cave, & Pearsonius. Denique Ignatius Apostolicus cogvus. *Omnibus igitur penitentibus dimittit Deus si peniteant in unitatem Dei, & Concilium Episcoporum, ubi & in unitatem Dei & Præfatis est consentandum.*

Ad hoc unum confugunt Hostes, nempe velle Patres confessionem publicam, at ponunt se ex adverso belli ubi millies vel ex Scriptura vidimus privatam, quæ fiat Sacerdoti, sit Sacramentum, quæ sit omnium criminum, occulta, ex sacris literis deducta, at post omnia vel multa remanent. Axioma manet Basilii Magni, quod bis corrumpit Kemnitius ut exponat, sed textus & Godesfridus Tilmannus vertit. *Necessarii eis peccata aperiri debent, quibus credita est dispensatio mysteriorum, ita necessario non liberè peccata & quidem omnia, cum Medici similitudine utatur, & Sacerdoti non Diacono, aut populo.*

Manet Leo Magnus in Occidente, qui confessionem publicam prohibet, & vocat contra Apostolicam regulam, Chrysostronus in Oriente reprehendit, & confessionem uterque promulgat, & publica non privata libera est ex Origene. Manent innumeri cum Cypriano, Tertulliano & centum aliis, remissionis peccatorum vim & claves, Præpositis Ecclesiæ solis concessas, ubi Tertullianus in verbo Nobis gratulandum est Catholicos omnes comprehendit, adeoque cunctis erat vel plebi manifestum; ubi Spiritus Sanctus ex Scriptura, & Patribus est datus. Manent antiqui Canones, qui confessionem præcipiunt & publicam excludunt, ita Nyssenus epistola canonica ad Letojum. *Qui autem occulto subtrahit sibi alienum suscipit, ac deinde per Confessionem peccatum suum aperit studio quod circa contrarium illius vitii adhibebit, res inquam suas largiendo pauperibus, ubi confessio est non publica sed privata.* Ita Augustinus de fide & operibus; de peccatis oppositis culpæ ven-

Ep. 73.

dalo. *Item nisi essent quadam non ea humilitate penitentiæ sananda qualis in Ecclesia datur eis qui propriè penitentes vocantur sed quibusdams correptionum medicamentis non diceret ipse Dominus corrippe eum inter se & ipsum solum, ubi penitentiæ privata est confessio.*

Cap. 19. § 26.

Et ponit Augustinus correptionem per claves, & libro octuaginta trium questionum, de peccatis oppositis divinæ bonitatis ait. *Quibus bene tractatis probabiliter indicari potest, qui non sint cogendi ad penitentiam luctuosam & lamentabilem quamvis peccata fateantur, ubi est confessio non tamen publica, & rursus de verbis Domini, sunt homines adulteri in domibus suis in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab uxoriis suis plerumque zelantibus, aliquando morituum salutem querentibus. Nos non prodimus palam sed in secreto arguimus. Ubi contigit malam ibi moriatur, ubi uxores accusabant nec negabant viri, alioquin nulla digni correptione, sic Chrysostronus, sic Leo, & canones Ancyranæ, & Illiberitanæ, cum Tertulliano, Paciano & aliis, tria tantum criminis confessioni publicæ committunt, reliqua verò confessioni privatæ, etiam mortalia, ut ebrietatem non assiduum, & alia.*

§ 76.

Denique debent & hostes hoc Sacramentum agnoscere, cum ipsi conveniat notio Sacramenti, & adhuc dato Sacramenta fidem excitare, & hoc fidem excitat de remissione peccatorum. Etiam Waldenses amici ex Reinerio. *Quod nullus possit absolvi à malo Sacerdote, ubi à Bono potest absolvi, quod & refert Catalogus testium veritatis, sic Vicleph ex Rochizans azebat, Confitentium esse non solum Deo sed & Sacerdoti in casu.* Ita Joannes Hus, de penitentia docet. *Omnia peccata esse integrè confitenda Sacerdoti, res esse partes penitentia, contritionem, confessionem, & satisfactionem, sic & ejus discipuli cum Joanne Rochyzans docent Hæreticos esse qui confessionem auricularem reprobant, & hæc tenent apud ipsos Catholici, & Sancti, & ipsimet ut vidimus fatentur, & Jacobus Rex respondet Perronio, se confessionem non admittere ex alia causa, cum ex Tertulliano secretam audiret.*

Pol. 37.

Plura opponunt Hostes, quæ nec responso indigerent; sed oculo & sensu. Opponit Kemnitius omnes Patres, confessionem, vel in specie necessariam, ut Chrysostronus exponit de confessione facta Deo, at Chrysostronus nec exponit Patres, nec loquitur de sola apud Deum confessione, & Patres memorant confessionem apud Sacerdotem. Opponunt non inveniri in nova lege sed in veteri, at oculis indigent isti, & Patres omnes viderunt. Afferunt nos tribuere operibus condonationem, at tribuunt Patres omnes, & confessio ad Deum est opus nostrum. Opponunt confessionem carnis conscientia, at utilem Patres omnes cognoscunt, & experientis, & Lutherani petiere à Carolo Quinto, & convincitur ab Hostibus concio-

ne

Pfal. 18.

ne validior, cū in particulari peccata reprehendat. Opponunt illud *delicta quis intelligit*, at Patres omnes intellexerit, & Cæterianus in opusculo mox rem decidit, adhibendam ut in re seria diligentiam, & Patres diligentem querunt confessionem, quod si quis non meminit subdit Psalmus. *Ab oculis meis munda me & solvere debent vel hostes*, in confessione particulari facta Deo, cui acquiescimus tanquam possibili. Opponunt cum Brentio Augustinum. *Quid mihi est cum dominibus ut audiant confessiones meas*, at loquitur de libris suarum confessionum, Cassianum loquentem cum Magistro Chrysofostomo de confessione publica, ubi ait. *Qui & itaque verecundia publicatione, & absque impropria peccata donari cogeret*. Opponunt inauditam confessionem cum Calvino, ut Kemnitius vetustissimos agnoscit Patres & oculi legant mille textus, & Epistolas integras, & tractatus. Opponunt non esse exempla confessionis, at est praxis Ecclesiarum & fidelium, miraculis comprobavit Deus apud Joannem Climacum antiquum, ubi Lathro Monachus futurus, continens peccata cernebatur absolutus, & ex Bernardo apud hostes sancto, & veridico, ubi moriens miraculose est confessus, & Calvinus de confessione privata. *Cujus equidem verustissimum esse nescimus fatetur*. Opponit Kemnitius Christum, sic nec Apostolos ad confessionem missos, at hoc argumento probant Patres confessionem nec Novatiani apud Pacianum negare poterant.

deliquissent, veniam dare Deus jussit, & ad impetrandam veniam confiteri peccata necessarium est, ubi Homo Græcus clamat jus Divinum, & ex eo necessitatem confessionis, & suis parum favet Novatianis; quod repetunt, & Nicephorus, & Cassiodorus. Etiam Socrates narrat privatam confessionem *Mulier quædam nobilis ad Presbyterum penitentiarum accedit, peccata, que post baptismum commiserat particulatim confitetur*, in privata erimium omnium confessio, mox addit multam injunctam, *Presbyter mulieri mandatum dat, ut jejuniet, & continuè precibus se dederet, quo unà cum peccatorum confessione opus dignum penitentia ostenderet*, ubi satisfactio est post privatam confessionem, & mox progressu temporis mulier aliud facinus confessa est. Quod & innuit Sozomenus ipse. *Donec Matræna quædam nobilis ob peccata que confessa fuerat jussa ab hoc Presbytero jejunare, ac Deum suppliciter orare*, ubi prima confessio est & sequitur secunda. *Dum hujus rei causa in Ecclesia moraretur à Diacono se stupratam esse prodidit*. Idem narrat Cassiodorus. *Cum peccata sua jussisset confessa, & ei à Presbytero jussisset præceptum ut jejunaret, & Deo operibus supplicaret, cum hoc observare crebrim in Ecclesia cum Diacono se concubuisse confessus est, & clarius etiam Nicephorus. Quam peccata sua confessa esset jejunio, & orationi vocare ab eo quem diximus Presbytero jussa est. Quod nobi secus postea à Diacono, qui cum ea concubnerat se stupratam esse indicavit*, ubi vides confessionem primam secretam. Hæc itaque cū semper fuerit in Græcis, & ab ipsis credita juris Divini, à Nestario auferri non potuit, nec unquam Græci ipsum dixere contrarium. Abstulit itaque confessionem publicam ut est evidens. Evidens est abstulisse causam scandali, quæ sola exitit publica confessio. Evidens est confessionem ibi abrogatam, præcipue Romæ viguisse, & ibi recitat penitentiam publicam, & confessio publica Romæ est reprehensa. Evidens est Nestarium reprehendi, eo quod ritu illo sublato, non possumus invicem peccata arguere, juxta illud Apostoli, *Nobis communicare operibus in frugiferis tenebrarum, sed ea potius arguite*, quod sit tantum in publica confessione. Evidens est penitentium nomine, publicè penitentes intelligi, ut vidimus ex Augustino, & constat. Evidens est unum Presbyterum non potuisse satisfacere, in Româ veteri & nova tot populi, ideoque solis propriis penitentibus præpositum.

L. 1. c. 6. in vita. S. 16. c. 455.

L. 16. c. 18.

L. 7. c. 6.

Unum opponunt quod credunt invictum, confessionem privatam à Nestario ablatam, & Calvinus, & Musculus titulum efformant, de confessione privata abrogata, & est ista *ex Sozomeno Historiâ. In Constantianopolitana autem Ecclesia certus Presbyter constitutus erat, qui penitentibus præfesset. Donec Matræna quædam nobilis ob peccata, que confessa fuerat jussa ab hoc Presbytero jejunare, ac Deo suppliciter orare dum hujus rei causa in Ecclesia moraretur à Diacono se stupratam esse prodidit. Quo cognito plebs omnis vehementer succensuit, eo quod contumelia illata esset Ecclesie, nec mediocri probo expositi erant sacri ordinis Viri. Nestarius vero cum diu multumque dubitasset quidnam in hoc negotio agendum esset, cum qui stuprum admiserat Diaconatus exiit. Cùmque nonnulli consilium ei dedissent, ut vnicuique prout sibi confitens esset ac fiduciam sui haberet ad sacrorum Mysteriorum communionem accedendi, liberam suerit potestatem, Presbyterum qui agenda penitentia præpositus erat abolevit*. Idem narrat ex Sozomeno Cassiodorus, idem factum Nicephorus, & Socrates enarrant.

L. 5. c. 19

In hoc triumphant, at vincuntur dum vincunt, quippe exitit tunc privata confessio, & solum publicam sustulit Nestarius. Primum constat ex Patribus, & Hostibus ipsis, & ex Sozomeno tantum ab Hostibus citato. *Cum prorsus non peccare natura sit humana diviniore, penitentibus quamvis frequenter*

Eph. 5.

eram communionem accedere, & ipsi velint probare. Ex Philippo in Confessione Augustana. *Confessio apud nos non est abolita, non enim solet porrigi corpus Domini nisi antea exploratis* & Calvinus libro tertio institutionum. *Interim quin sistant se oves Pastori, quoties sacramentam participare volunt, aded non reclamo, ut maximè velim hoc ubique observari aded unus cui tantum confiteri eos deserit, & quidem mirabiliter Græcum adducunt, cum Græcis omnibus omnino contrarium.*

Referunt caput quidem de pœnitentia ex Theodori Cantuariensis Pœnitentia, at ibi nil est, velut Græci, neque hoc ut tota ferè S. Ecclesia, ut constat editione Jacobi Petit ubi constat ibi usum fuisse generalem; & de Græcis constat, ex innumeris Patribus, ex canonibus S. Petri Alexandrini, S. Basilii, S. Gregorii Thaumaturgi, ubi pro peccatis occultis dabatur pœnitentia, ideòque necessariò rei confitebantur, constat ex Nicephori Cartophilacis fragmento, in bibliotheca Patrum posito, ex libris Simeonis Thessalonicensis, & Gabrielis Metropolitæ Philadelphii, ex Jeremia Patriarcha ad Wittembergenses, ex Synodis apud Jafium contra Cyrillum, & Hierosolimæ sub Dositheo Patriarcha, ex Euchologiis, sic Theodoris studites in vita S. Platonis, Synodus Trullensis. *Oportet eos qui solvendi, ac ligandi potestatem à Deo accipere peccati qualitate, ubi acceperunt à Deo potestatem & mox (sic morbo convenientem adhibere medicinam, ne si in utroque immoderatione utatur ab ejus, qui laborat salute excidat,) sic Nicephorus Cartophilax, de ligandi & solvendi potestate ait. (Ligandi & solvendi provincia Pontificibus ipsis à Clementissimo Deo nostro comandata est, siquidem ad Petrum ait. Quæcumque ligaveritis ligata, & quæcumque solveritis soluta erunt. Unde olim omnes oportebat ad ipsos Pontifices accedere suæque illis occulta prodere, & sic vel reconciliationem vel repudium ferre,) & dicit Pontifices remissive Presbyteris, sic Anastasius Nicanus quæstione sexta, Basilii Imperator oratione ad Episcopos, Photius, sic Theophylactus; sit alii tum Græci tum Latini Recentiores apud Coccium & alios, & pandunt se ipsos libri.*

Ex his constat necessitas confessionis, ex jure Divino ut advertit Tridentinum, ideòque eo præcepto tenetur & Papa, nec se nec alium potest dispensare, quamvis possit in præcepto Paschatis, cum sit juris tantum humani: sicut & in pœna transgressoribus imposita. Constat præcipere non posse confessionem, contra Cabassutum nondum baptizato, cum claves non ligent nisi baptizatos, nec judicium exerceatur nisi in subditum, & Paulus exclamet vel ipse, *Quid mihi de iis qui foris sunt judicare? & baptismus sit janua omnium Sacramentorum, necobstat olim id factum, nam erat*

examen quoddam conscientie, & voluntarium ut advertit eximius Suarez, nec poterat ullo pacto esse Sacramentum Constat non posse dispensare in secreto confessionis ex Leone, cum sit jus Divinum, imò & naturale, nisi loco confessionis fieret proditio, ut accidit in Cardinali alios in Papæ necem urgente, vel in restituente capsulam Confessario nitrato pulvere plenam ad occidendum, imò nec revelari potest ob publicum bonum, cum Confessor sciat in alio Christi foro; & veluti Deus ut loquitur S. Thomas in supplemento. Constat Papam dispensare non posse, ut valeat sacrilega confessio. cum Christus voluerit validam confessionem, & Alexander septimus cum eo definierit. *Qui facit confessionem voluntariè nullam satisfaciit præcepto Ecclesie, nec satisfaciit eum non sit actus bonus, & Religionis. Constat non posse dispensare ut reus circumstantias fileat speciem mutantes, cum non foret integra confessio, silet enim in furto templi sacrilegium, & vidimus dicendum de Viro & soluto; de non mutantibus speciem negat S. Thomas & si dicas mutatum sententiam vates eris; non tamen sileri potest consuetudo, Innocentio undecimo id prohibente. Non tenetur Confessario interroganti fateri peccati alicujus consuetudinem, cum dispositionem rei ignoraret Confessor; & malè impenderet absolutionem.*

Denique constat Ministrum esse Sacerdotem, cum Apostolis dicatur Quæcumque solveritis, nec dictum sit leprosis ostendite vos Levitis sed Sacerdotibus, & Patres ex professo cum Chrysolomus, hoc in solo convicerint Sacerdote, at pro Diacono pugnat Morinus ex Cypriano; qui tamen contraria scribit de lapsis. *Pœnitenti, operanti roganti potest clementer ignoscere, potest in acceptum referre quidquid pro talibus & petierint Martyres, & fecerint Sacerdotes. Et paulo ante. Confiteantur singuli delictum suum dum adhuc qui deliquit in seculo est, dum admitti confessio ejus potest, dum satisfactio & remissio facta per Sacerdotes grata est. Et paulò ante. Quanta fide & timore meliores sunt, qui quamvis nullo sacrificii aut libelli facinore constructi, quoniam tamen de hoc cogitaverunt hoc ipsum apud Sacerdotes Dei dolentes & simpliciter confitentes Exomologesim conscientie faciunt, & sæpè Sacerdotibus claves assignat, nunquam Diaconis cum Ecclesia tota, & modò Lateranensi quarto, & Tridentino. Nec obstat Cyprianus de infirmis. Non expellata presentia nostra apud Presbyterum quæcumque presentem, vel si Presbyter reperit non fuerit, & unge exitus ceperit apud Diaconum quoque Exomologesim facere delicti sui possunt, ut manu eis in pœnitentiam imposita veniant ad Donnum cum pace, ut exomologesim significat ultionem, solemnis pœnitentiæ ritum, ita Tertullianus libro de oratione. Exomologesim est petitio venie, item exomologesim debi-*

29. 11.
ad 3.

Pag. 149

Pag. 58

An. 1677

Cap. 8.
Cap. 103Cap. 19.
At. Ap.

1. Cor. 5.

servari in deprecatione. Et alibi & sæpè Cyprianus. *Æstimato jussa tempore postea exomologesi facta ad Ecclesiam redeas;* nec rursus pacem dare significat absolutionem, sed admissionem ad sacram communionem. Nec obstat dare Diaconos quòd Episcopi, nam Presbytero absente dabatur communiò, ut constat apud Eusebium in historia, & si potest Sacerdos communicare, ubi non est copia Sacerdotis solo actu contritionis, fortis laicus. Nec rursus obstat caput fures de furtis, *Presbytero vel Diacono confessi fuerint,* nam in Concilio Triburienfi, ex quo defumitur, dicitur Deoque, & Sacerdoti, & reliqua sunt de pœnitentia solemnè, imò sæpè excludunt Diaconos, sic Odo de Soliaco adductus mox subdit. *Claves enim non habent, nec possunt absolvere,* sic Alcuinus de Divinis officiis ait. *Claves regni cœlestis sicut Episcopis vel Presbyteris traditas esse,* Sic Cyprianus. *Per manus impositionem Episcopi, & Cleri jus communionis accipiunt,* quæ non erat Sacramentalis, cum ipsa daretur tantum ab uno, & Concilia Chartistenfi etiam in necessitate, solum nominant Presbyterum, ita secundum, tertium & quartum.

Alia, ex his solvitur questio contra Morinum, & Cabassutum, dubiam esse formam deprecativam, & ipsos decipi cum vult Theologos deceptos. Id expressè est in Evangelio, *quæcumque solveritis, quæcumque ligaveritis, & Patres comparant è carcere solventibus, & lepram per se purgantibus, sic catechismus Concilii Tridentini, est autem forma.* Ego te absolvo, sic Clemens Octavus in instructione Armenorum. *Presbyteri Græci possunt Latinis absolovere utantur forma absolutionis in Generali Concilio Florentino præscripta & postea si voluerint dicant orationem istam deprecativam, quam pro forma hujusmodi absolutionis dicere tantum consueverunt,* ubi ponit maximè in dubio, cum alioquin formas certas appropbet, ut illud baptizetur servus Christi. Sic ex professo regulam dant S. Thomæ, & Guilielmus Parisiensis, uno verbo Judicium non fit per deprecationem, ut regulariter fit in omni tribunali, nec valet paritas de extrema unctiõne, quia ipsa non est judicium. Nec inventi in ritualibus antiquis, nam sunt pro pœnitentia solemnè sic enim inscribuntur. Orationes ad reconciliandos pœnitentes feria quinta. *Nes valet ratio Cabassutii & Juvenin Ecclesiam posse mutare modum, nam essentialia nequit mutare Ecclesia.*

Celeberrima in hac re est lis de atritione, an sufficiat cum Sacramento, quod negant Parisenses cum Natali, & volunt contritionem inchoatam, & neutra sententia ex Alexandro Septimo, potest ab aliquo censurari. Primum ergo non est necessarius amor purus, ubi innumeri textus scripturæ, non requirunt intentionem vel extra Sacramentum. *Ego diligentes me diligo.* Et. *Qui diligit me diligetur à Patre meo,* ubi diligen-

ti multa non dimittuntur peccata sed peccata multa ut Peccatrici; ubi in coarctatione à Christo edocta, non fit mentio hujus intentionis, *Pater peccavi in Cœlum & coram te, jam non sum dignus vocari Filius tuus,* ubi Augustinus de natura & gratia, *Charitas inchoata inchoata justitia est,* ubi legitur de pœnitentia distinctione tertia, *quantulumcumque & quamlibet brevi tempore gestam non respuit pœnitentiam,* & per Adversarios respuit & odit, ubi motivum dignificat ut in Martyrio constat, ubi impossibile penè foret extra Sacramentum justificari, quod tamen sæpè fit in multis Sacramentis, ubi Patres cum Bernardo clamant, *tolle propriam voluntatem non eris Infernus,* ubi appetitio summi est valoris, ut constat in Patre Uirici Filii Dilectissimi, nolente ipsum sanari per artem magicam, & in Abraham plus amante Deum quàm Filium, nec obstant Patres Ambrosius, & Cyprianus, volentes pœnitentiam æquare crimina, quos explicat Hugo de S. Victore, ubi, *in correptione minor est afflictio quàm in culpa suis delictiati non est dignus pœnitentia ejus fructus & solvere debent Adversarii, cum dicant aliquem in instanti justificari, ideoque non requirunt anni pœnitentiæ apud Deum, nec obstat dici in toto corde, quippe se explicat scriptura de corde non diviso, nemo potest duobus Dominis servire.*

Affero secundo non sufficere atritionem, ubi Peccator conversus præponit Deum sibi ipsi, cum se ipsum proposuerit Deo, & atritio est amor concupiscentiæ, qui plus se amat quàm Deum, ubi Tridentionis posuerat sufficit, & abstulit ponens dissonie, & ait, *Deum tanquam omnis justitia fontem diligere incipimus,* nec atritio vel innuit amorem, ubi in Tridentino vigeabant, plures huic sententiæ contrariæ, ideoque hæc dubia fuerat, ubi illud ex atritio fit coarctus, dictum est non valde antiquum, & S. Carolus ait, *ora ut ex atritio fiat contritio,* ubi sunt contrarii Parisenses, & Loranenses, ubi cum opinio contraria censurari nequeas, remanet ut hæc non sit certa, & repeti debeant confessiones, ubi nunquam pœnitentiam quàm ob illud motivum. Afferit quidem Augustinus aliquem ob metum inferni bene fieri Christianum, at metus est occasio non motivum, dissonie, non autem sufficit, sicut nec spes licet sit virtus bonus.

Mihi ergo placet sententia requirit contritionem sine amore, quæ ab aliquibus vocatur atritio, hæc est initium amoris, ut docent Oratores & Philosophi, hæc per seotistas sufficit extra Sacramentum, multò magis in Sacramento, hæc præter Parisenses, habet innumeros Auctores, & à Loranensibus dicitur omnibus prædicanda, hæc sine charitate extra Sacramentum non justificat, ideoque in Sacramento justificat, hæc in retractationibus passim auditur & apud Ovidium, *penites & factis tarqueor ipse meo,* & apud pueros naturaliter pœnitentes, hæc adhi-

adhabetur ab Ecclesia, *Confiteor Deo Omnipotenti*, nec valet omnipotentem castigare, nam Ecclesia testatur, *Deus qui Omnipotentiam suam parcendo maxime, & miserando manifestas*, & Deus ipse. *Et punire exterum putas à sua virtute*. Hæc passim à scholasticis etiam docetur, cum Navarro enim volunt gratitudinem &c. Et Patres aliqui societatis affirmant, hæc Confessiones non cogit iterari, cum natura id suggerat in Confessione, hæc facillima est vel ex justitia, vel ex benevolentia, ubi proprium commodum non habetur, ubi poenitentia est reconciliativa non in amore. Et frustra repetunt contrarii sine charitate nihil sum, cum habeatur vi clavium charitas, & ipsi legere debent, cum charitate nihil sum.

Jam & adversum Novatianos pugnavimus nullum scelus irremissibile probantes, quæcumque solveritis quodcumque solveris, ubi nihil excipitur & nullum crimen; Hic videndi Cyprianus, Ambrosius, Pacianus, Epiphanius, Theodoretus hæreticorum fabularum, Leo, & Interpretes Evangelii, imò erat ejus sententiæ Novatianus, & Tertulianus ipse ex propria Confessione. Sic Patres solvunt illud ad hebræos festo, de baptismo sermonem esse evincentes, illud *quis orabit pro eo*, centies retorquet Ambrosius; illud Spiritus autem blasphemie non remittetur, exponunt Patres de impossibilitate morali, Augustinus de veniæ desperatione in puncto mortis extremo, & dico nil prodesse Novatianis, cum peccatum idololatriæ sit remissum, ut constat ex ipsis Scripturis, Ambrosius ad Virginem lapsam est contrarius, & libros scribit de hac re completos, & frustra citatur Hieronymus, figura utens concessionis, qui de Scripturis Ecclesiasticis Novatianum, inter hæresarchas collocat, Catharorum Parentem. Jam de atritionis bonitate egimus, de poenitentia, & meritoria, & satisfaciende, de absolutione data ante poenitentiam, de Sacerdote proprio & alii.

Ardua quæstio est an absolutio Sacramentalis, impendi debeat viro frugi, qui ob subitum morbum obmutescens, nec eam petit, nec ante petiit, ubi id negant Sorbonici; Affirmant vero alii. Morinus de administratione Sacramenti poenitentiae, Hesselius in suo Catechismo, Genetius Episcopus Vasioensis & alii. Proferunt Sacerdotale Romanum, apud Joannem Varisum Venetiis excusum, statuta Synodalia Cleri Lemovicensis. Proferunt Augustinum de adulterinis conjugii ubi baptizandum huic docet & absolvendum. Quæ autem baptismatis eadem reconciliationis est causa, (si forte poenitentiam finiendæ vitæ periculum preoccupavit, nec ipsos enim ex hac vita, sine arrha exire, velle debet Mater Ecclesia) nec valet poenitentibus adscriptum tunc absolutionem petiisse, quippe vim in eo facit Augustinus, quod fortasse ipsum interius poeniteat, &

quia vult absolvi poenitentiam professum, si in adulteria incidat paucas post horas, ubi poenitentiam professio parvi æstimatur, sic vult dari poenitentiam, & absolutionem iniquo quamvis petat, absque emendationis signo, ubi & materia valde dubia est. Proferunt magis certam esse bonam vitam, quam tunctionem pectoris æquivocam, imò strictionem manus addo, quam convalescentes nec meminere, & naturaliter fit & sine advertentia, proferunt in extrema necessitate, posse aliquem uti materia dubia, cum Sacramenta sint propter Hominem, & per Scotistas contritio est materia circa quam, unde non necessariò debet esse sensibilis. Proferunt solutionem argumentorum ex Conciliis esse argumentum negativum, Sorbonam damnare generaliter non in casu. (Doctrina hujus propositionis universalis & absolutæ sumpta est in praxi periculosa) & dicunt propugnatam à Baccalaureis Parisiensibus, potest proferri quod æger sensibilibus petiit, sed intelligi non potest nec vox audiri, vel signum aliquid videri, addi potest paritas extremæ unctionis, addi potest id sæpe fieri in baptismo, & in poenitentia si es capax & vivus; sic & conditionata forma saltem est adhibenda.

Facilius solvuntur alii casus. Quod poenitens si alio modo non possit, tenetur Criminalis focium detegere. Ita Bernardus in formula honestæ vitæ. *De nullo profusus finistre loquaris nisi in Confessione, & hoc ubi non potes aliter manifestare peccatum suum*, & S. Thomas opusculo vigesimo secundo, S. Bonaventura in quartum distinctione vigesima secunda, S. Antoninus tertia parte titulo decimo quarto, & alii Sancti & Veteres, ut in commentario Historico Juvenin offendit, & quia majus bonum est integritas confessionis. Nec obstat infamari proximum, id enim fit per accidens non animo infamandi, ex rationabili causa, sicut cum Judex, cogit aliquem ad socios detegendos, Non tamen placet quod Confessarius dicat, ut majorem curam & vigilantiam abhibeat, quippe adhibebit diligentiam maximam, & reos inveniet, & odiosa fiet confessio. Facile est decidere Confessionem, non esse declaratoriam ut diximus, & docent Patres & Concilium Tridentinum, Facile est decidere cum Innocentio Undecimo. Ne venialium confessio fiat apud Sacerdotem non approbatum. Et videndæ theses damnatæ, etiam de aliis materiis, & circa regulares videntur bulla Clementis Decimi, Superius Magni.

Aliqua manent de satisfactione, ubi necessaria est jure Divino. *Facite fructus dignas poenitentiae*, sic Joel & alii Prophetæ; in jejuniis planctu, Concilia & innumeri canones, totus Cyprianus de lapsis, Basiliius ad Amphilochoium, & innumeri Patres quos agnoscit & spernit ut duos Calvinus; scilicet Patribus apud ipsum infallibilibus, certior & securior non tantum infallibilis. Nec di-

Sep. 11.

Ep. 32.

Mar. 11.

An. 1560
An. 1619An. 1669
30. CH.

dicat in puncto mortis hanc non esse, quippe ad impossibile nemo tenetur, & Concilia post imposuere ut Araucanum primum, Charaginesse quartum & quintum. Sic Tridentinum & Patres dicunt aequalem, mitigato tamen canonum veterum rigore, quem Ecclesia post Novatianos leniuit. Potest quis satisfacere in peccato mortali, ita Cyprianus de lapsis, Tertullianus, Ambrosius de penitentia, voluerunt satisfieri ante absolutionem, sic potest Sacerdos imponere penitentiam ante absolutionem, vel acceptare jam factam. Nec dicas non satisfacere nisi amicum, dico enim amicum satisfacere de condigno, inimicum de congruo ut constat in rebelli, vel in reo sibi reconciliante Regem. Et de ipse merito inquit Angelicus. Potest quis satisfacere per alium, si penitentia non est imposita in medicinam, ita Catechismus docet, & ipse adimplet moraliter. Potest quis imponere penitentiam in re precepta, cum unum sit vinculum, & primo deficiente manet secundum; & mutare, cum omnis Sacerdos approbatus, aequalem habeat potestatem. Potest imponere penitentias aliquantulo leviores, cum & Ecclesie usus hic semper fuerit, non tamen pro gravissimis leves, quod impugnat Cyprianus de lapsis, & ratio dicit poenam aequalem culpae, & definit Synodus Tridentina, pro qualitate criminum, & penitentium facultate salutare & convenientes satisfactiones injungere, at meliores sunt salutare, quam poenales.

CAPUT VI.

De Potestate Papae quoad Matrimonium.

Mirantur insolitam Phrasim Hostes nostri, cum potestas matrimonii spectet ad Regem, ut docent Melancthon, Brentius, & alii, nec Pontifices aliquid egerint, nisi more Haereticorum prohibentium nubere. At de Monachorum conjugio jam vidimus, & de Clericis max cernemus, in reliquis Papa novit matrimonium, institutum à Deo & bis benedictum, approbatum à Christo, ex Paulo generi humano necessarium, ponit inter haereticos id negantes, Saturninum, Marcionem, Tatianum, Encratitas, & Manichaeos, benedictum, & credit Sacramentum. Nec credit rationi Tatiani, quod ejusdem speciei cum ipso sit adulterium, quippe est in genere physico non morali, sicut est eadem physice occiso facta à privato vel Judice, & tamen à Judice est sancta teste Seneca. Nulla pinguior victima mactari potest Diis, quam homo secleratus.

Inter istos mitior Kemnitio affirmat, certum esse apud omnes spectare ad Principem, causas merè politicas de dote &c. causas merè Ecclesiasticas ad Sacerdotes, & causas mixtas ad Magistratum politicum; ut de divitiis, gradibus consanguinitatis. Convincitur & hic ex scriptura primum.

*Dicitum est autem, quicumque dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudii. Ego autem dico vobis, quia omnis, qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, facit eam machabari & qui dimissam duxerit adulterat, & alibi Phariseis interrogantibus, si licet homini dimittere uxorem suam, & respondet & multa docet de castitate, sic & Paulus Corinthiis respondet, de matrimonio inter fidelem, & infidelem, nec inquit tantum ut verbi Dei interpres, quippe sua distinguit à preceptis Christi. *His autem qui matrimonio juncti sunt praeceptio non ego, sed Dominus uxoreis à viro non discedere, quod si discesserit manere inuictum, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat. Nam ceteris ego dico non Dominus. Si quis frater uxorem habet infidelem, & hac consentit habitare cum illa, non dimittat illam, & ante. Hoc autem dico secundum indulgentiam non secundum imperium, volo enim vos esse sicut me ipsum; sic olim Pontifici inobediens occidebatur. Qui autem superbieis nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo suo, ex decreto Judicis morietur homo illo. Hoc deinde constat ex epistolis Siricii ad Himerium Tarracensem, Leonis ad Rusticum Narbonensem, Gregorii ad Augustinum, & aliis. Constat ex Concilio primo, & quarto, ex innumeris regionalibus Ancyrano, Neocaesariensi, Elibertino, Arelateni primo, Laodiceno, & aliis. Et frustra Kemnitio sicut Patres Milevitanos; quærentes legem ab Imperatore de divortio, quippe bis ipsum jugulant. *Placuit ut secundum Evangelicam, & Apostolicam disciplinam, neque dimissus ab uxore, neque dimissus à marito alteri conjungantur, sed ita maneant aut sibi met reconciliantur. Quod si contempserint ad penitentiam redigantur.* In qua causa legem Imperialem petendam promulgari, Jan Princeps est supra Apostolum, & Christum? & rursus. *Placuit ut quicumque ab Imperatore cognitionem judiciorum publicorum petierit, honore proprio privetur, vide an petierit ad Imperatorem. Nec obstat Theodosium prohibuisse conjugium inter confobros, hoc enim egiratum habente Pontifice, quod clarè constat ex rescissione concessione, à Theodosii filii concessa, quam reprobat lex, & Gregorius ad Augustinum. Denique non obstat leges Galliae, quæ efficiunt matrimonium ut contractum, vel poenas civiles minuunt Haereticis.***

Ex his constat ex Kemnitio ipso, matrimonium esse Sacramentum, eum benedictio semper spectarit ad Ecclesiam, sicut & respondere in conscientia de his casibus, sicut & ceremoniæ, quales etiam ponit Calvinus. Hoc & indicat Paulus. *Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & Ecclesia, ubi indicat unionem spirituales Christi & Ecclesiae, quæ sine gratia haberi non potest, ubi magnum est mysterium & Erasmus dicit nullum, ubi dicit Paulus non.*

Mat. 19.

Mat. 19.

1. Cor. 7.

Deut. 17

Cap. 17.

Cap. 19.

L. Celebrandis
Cde nu-
pt. c. qua
dã d. 35.
9.2.

Eph. 5.

fuit sed est. ubi Augustinus de bono conjugali evincit non esse hoc Sacramentum nisi in Ecclesia, ubi nil aliud potest fidei nisi gratiam, ubi præter civilem contractum est unio spiritualis, ideoque sæpè monet Apostolus ut viri diligant uxorem, sicut Christus dilexit Ecclesiam. Id confirmatur iterum ex

1. Tim. 2

1. Cor. 7.

Cap. 15.

Cap. 7.

Cap. 17.

Cap. 20.

Lib. 1. de
Abrah.
c. 7.

Satouabitur autem mulier per filiorum generationem, si permanserit in fide, & dilectione, & sanctificatione cum sobrietate, ubi permanere debet in eo quod accepit, & Paulus matrimonium vocat Dei donum. Unusquisque proprium donum habet à Deo, unus quidem sic, alius vero sic; Hoc constat etiam ex Patribus. Et Gregorium nobis largitur Calvinus, sanctum nempe simul & Hæresiarum, & Patres Augustino posteriores, imò & Augustinum largitur Kemnitius, adeò sunt sibi concordantes hostes nostri, & Augustinus per ipsos est hæresum inventor. Audiamus itaque apud plures hostes nostrum;
De bono conjugali clarè loquitur. *In nostrorum quippe nuptiis, plus valet sanctitas Sacramenti, quam fecunditas utri ubi est Sacramenti & quidem sanctitas, superans gratissimam fecunditatem. Et rursus. Bonum nuptiarum per omnes gentes, atque homines in causa generandi est, & in fide castitatis. Quod autem ad populum Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacramenti, ubi Sacramentum improprie est in aliis, nempe status ex Bencio à Deo institutum, & Adam & Ewæ matrimonium Sacramentum à Paulo appellatur, non ergo proprium est nisi in populo Dei; & libro de fide & operibus. In Civitate Domini in monte sancto ejus hoc est in Ecclesia nuptiarum non solum vinculum, sed etiam Sacramentum commendatur, ubi vinculum improprie est Sacramentum, & præter vinculum Sacramentum commendatur, & si ex Calvino ita se habet velut agricultura, nihil interesset in hoc inter fideles & infideles; sic in Erasmo vocante communem contractum. Iterum libro primo de nuptiis, & concupiscentia comparat baptismum proprie Sacramentum. Rursus toto libro de bono conjugali, ex eo probat Ecclesiasticum dogma matrimonium fidelium insolubile, ideoque certius est dogma probans, matrimonium esse Sacramentum, denique de nuptiis & concupiscentia docet. In nuptiis bona nuptialia diliguntur, proles, fides, Sacramentum, & de bono conjugali susè demonstrat, gratiam ad onera matrimonii necessariam. Nece oblat imò juvat de bono conjugali, ubi matrimonium cum multis feminis, Patriarcharum veterum esse Sacramentum, ut Ecclesia in gentibus multiplicanda monstraretur, sicut & semel panem datum catechumenis, vocat Augustinus Sacramentum libro secundo de peccatorum meritis & remissione, at ibi admonet non esse Corpus Christi, nec sufficere Catechumenis ad salutem.*

Ferant multi post Augustinum, Ambrosium, ubi loquens de fumente alterius uxorem, ait. *Qui sic egerit peccat in illum cu-*

*jus legem violat, gratiam solvit, & quis in Deum peccat Sacramenti celestis amicitie confortium at ibi loquitur de matrimonio legis veteris, ubi certè Sacramentum non erat ex Tridentino, Polygamia non erat conjunctio Christi, & Ecclesiam, melius ergo fertur libro sexto in Lucam, Resse Sacramentum hoc in Christo servatur & Ecclesia, sic & in caput quintum ad Ephesios, ubi loquitur de Christi & novæ legis Sacramento. Idem firmat in eum locum Hieronymus, de conjugio Ewæ & Adam. Idipsum per allegoriam interpretatus est ut Adam Christum, & Ewæ presignaret Ecclesiam, & infra fert Gregorium Nazianzenum. Scio quin locus iste ineffabilibus plenus sit Sacramentis, & divinum conqueas interpretis. Ego autem præ pusillitate sensus mei in Christo interim illud, & in Ecclesia intelligendum puto, ubi duo simul Latinus, & Græcus, locum agnoscunt plenum mysteriis, ubi hostes ne unum quidem agnoscunt, & mysteria sunt in eo conjugio, quatenus Ecclesiam & Christum representant. Etiam Chrysostomus scribit in eum textum. *Revera mysterium, & magnum mysterium, quem sequuntur Theophylactus, & Euthymius, sic Tertullianus & Catholicus, & Hæreticus, & alii etiam, Augustinus & Kemnitio adductus; de nuptiis & concupiscentia scribens. Quod in Christo, & Ecclesia est magnum Sacramentum hoc est in singulis quibusque viris, atque uxoris minimum, ubi maximum ut magnum est Sacramentum, at in Christi membris vel minimis, & ait mox. Sed tamen conjunctionis inseparabile Sacramentum, ex quo sæpè probat Sacramentum non solum contractum, & rursus apertissimè se exponit Sacramentum nuptiarum ab Apostolo fidelibus conjugatis commendari: uno verbo scripture Interpretes omnes, vel apud hostes nostros sunt infallibiles.**

Rursus & alii Patres veniunt in subsidium & sententiam iterum probant Catholicam. Probat Innocentius epistola nona. *Statusimus fide Catholica suffragante illud esse conjugium, quod prius erat gratia divina fundatum, quid est clarius eo quod fundatur, ex divina gratia esse Sacramentum.* Probat Siricius epistola prima. *Ille benedictio, quam nuptiarum Sacerdos imponit, apud fideles quibusdam sacraleis instar est, si nulla transgressione violetur, ubi apud fideles omnes constat, matrimonium non esse tantum contractum, ubi nullum certè intervenit sacrilegium,*

Probat Cassiodorus libro secundo, ubi matrimonium bellè appellat, *humani generis procreabile Sacramentum.* Probat Isidorus Hispanensis dicens. *Nuptialia autem bona sunt, proles, fides, Sacramentum, quod à maximo Augustino desumpsit. Probat Chrysostomus loco citato. Sed non propter ipsum solum hoc dictum est. Sed quid us ipsam sanguinem propriam carnem fovet, sicut & Christus Ecclesiam, ubi intervenit signum à Christo institutum. Probat Clemens Ale-*

Cap. 8.

L. 1. c. 20

Ep. 10.
Lib. 2. de
Ecc. off.
c. 19.Lib. 3.
Irom.

mandans. Sacramentum ergo hoc ad Christum & Ecclesiam ducit Apostolus, *Quemadmodum quod ex carne generatur caro est, ita quod ex Spiritu Spiritus, adeo non est generatio tantum carnalis, sed ex Spiritu Spiritus generatur;* & libro sequenti validius. *Sanctificatur itaque, quod per verbum perficitur matrimonium.* Probat Tertullianus adversus Valentinianos. *Nam & bonorum conjugiorum supernorum gratia dicitur apud illos meditando, atque celebrandum Sacramentum comiti id est famina adhaerenti, en Sacramentum celebrandum.* Denique antiquissimus Irenæus scribit. *Quapropter & omni modo oportere eos egregie meditari mysterium, ubi mysterium est syzygia id est conjugium, nec nos decepti sumus nomine Sacramenti, sed è Græcis desumptum mysterium, & Latini, & Græci de vero concordant Sacramento, nec res inceptit à Gregorio, vel Augustino, quamvis Catholicis & Sanctis, nec Patres vetustiores eos poterant citare, & interpretes. Christum non Gregorium exponunt.*

Accedunt veluti Triarii alii Patres, afferentes dari gratiam in matrimonio. Accedit S. Augustinus de nuptiis & concupiscentia. *In nuptiis bona nuptialia diligantur, proles, fides, Sacramentum, quod & vidimus ex Isidoro Hispalensi, & ibi & de S. Virginitate, ostendit fuisse necessitatem gratiæ, ubi suspiciones sunt, & filii, in timore Domini enutriendi & tribulatio carnis ex Apostolo.* Accedit Cyrillus Alexandrinus in Joannem. *De virginitatis nostræ principium, quantum ad carnes attingit, hoc est matrimonium sanctificaret oportebat certe, quoniam totam hominis naturam ad melius restaurabas non solum naturam hominis benedicere, verum etiam nascituræ gratiam præparare, en gratia in matrimonio, quod etiam Innocentius, & Tertullianus advertunt; & sæpè evincit Augustinus, sic Lactantius in epitome divinarum decretorum violentem matrimonium fidelium, vocat adulterium Dei, sic Ambrosius.*

Adfunt & rationes ad evincendum hoc Sacramentum. Prima est infolubilitate matrimonii, quod in infideli solvi potest ex Paulo, & olim dimittebant etiam Philosophi, ut Cato ex Augustino de bono conjugali sic ex Gellio libro quarto, ob sterilitatem uxorem alius dimisit, sic ex Hieronymo in Jovinianum Cicero, & hanc rationem sæpè fert Augustinus; sicut & alia gratiam esse necessariam. Altera ratio est monogamia, quam nec Judæi nec Gentiles colere, & fideles colunt, eo quod matrimonium, signet conjunctionem Christi cum Ecclesia, Urget & argumentum è benedictione imperata; ex ea Tertullianus ostendit discrimen, inter conjugium Ethnicorum & fidelium. *Quod Ecclesia conciliat, & confirmat oblatio, ob signatum Angeli renuntiat, Pater ratum habes.* & Ambrosius ad vigiliam scribit. *Nam cum conjugium velamine Sacerdotali, & benedi-*

ctione sanctificari oporteat, sic Concilium quartum Chartaginense cum Augustino, Siricius, Innocentius & alii, hæc autem contractui nos imperantur. Est & consensus Ecclesiæ infallibilis, ubi & Græci, & Latini septem volunt Sacramenta, & inter ea matrimonium, nec invenitur initium, imò antiquitas cum Tertulliano, Irenæo, Origene est & Clemente Alexandrino & ubi volunt initium assignare Kemnitius, ab Augustino scilicet evidenter decipitur, cum & Chrysostomus, & Siricius & allati sint antiquiores. Denique convenit matrimonio, definitio Sacramenti vel ab Hostibus allata, quod sit signum externum, ut constat, quod gratiam producat ex scriptura, & Patribus, quod sit ad hoc institutum à Deo, quippe solus Deus potens est facere, ut signum sensibile dat gratiam, & solus Deus est auctor gratiæ etiam ut supra naturam.

Ita verò vana sunt Hostium argumenta, ut idem penè sit audire & solvere. Vanum est Matrimonium gratiam non producere ex Scriptura, quippe & Scriptura, & Patres id afferunt, & Melancthon, & Kemnitius Lotherani, Lutheri argumentum infirmum agnoscent, & si in Scriptura non est, erit in traditione. Vanum est non omnia signa gratiam producere, ut granum synapis signans regnum cælorum, & cæli gloriam Dei enarrantes, quippe nec hoc questionem attingit, cum Sacramenta sint signa productiva gratiæ, qualia non sunt cæli, aut granum synapis, quod & Melancthon, & Kemnitius fatentur. Vanum est matrimonium ab initio fuisse, quippe Paulus de nostro, tantum afferat, esse Sacramentum in Christo, & Ecclesia, nec hoc esse potuit in Polygamia Judæorum, & sæpè hoc evincit Augustinus. Vanum est dicere Sacramentum quod sit à Deo, cum & agricultura sit à Deo, quippe est à Deo instituenta pro gratia, ut vel fatentur Adversarii ipsi. Vanum est pugnare cum Sacramento ordinis, quippe pugnat solo jure humano, pugnat ob annexas curas, cum Virgo cogitet que Domini sunt, quomodo placeat Deo. *Qui autem cum uxore est sollicitus est que sunt mundi, quomodo placeat uxori, & divisius est sic Apostoli liquere munus ministrandi mensis, ut orationi, & prædicationi vacarent, sic reprehenduntur viduæ volentes nubere post ministerium Ecclesiæ assumptum, sic constat in Patribus Monachorum antiquis, quos vel commendant Hostes ipsi. Vanum est matrimonium utpote Sacramentum, futurum perfectius Clericatu, quippe status comparatur cum statu, & perfectior est Monachatu Clericatu, quamvis Clericatus vel ex Calvino sit Sacramentum. Vanum est matrimonium ex sua notione, esse conjunctionem viri, & uxoris insolubilem, quippe non est insolubilis inter fidelem, & infidelem, & insolubile est regulariter, sicut individuum vitæ consuetudinem, ex natura sua retinet, & sic-*

L. 1. c. 1.

Cap. 17.

Cap. 12.

Ep. 70.

L. 2. ad 9

1. Cor. 7.

& sæpè fit divortium. Vanum est Sacramenta esse reconciliativa, & dicitur Kemnitius ab Eucharistia, sicut etiam litigari de materia & forma, quod etiam fit in Eucharistia, imò & baptismo. Vanum est conjugium non efficere, conjunctionem Christi cum Ecclesia, quippe ea res est Sacramenti non Sacramentum, & res Sacramenti non efficitur. Denique Durandi rationes sunt inutiles, quod pecunia interveniat in conjugio, quod Ecclesia substantiam mutet, quippe id evenit in contractu, alioquin pro benedictione est simonia, sicut nunquam mutata est substantia, cum materia sit contractus legitimus, & persona legitima, quod latè est observatum. Uno verbo cum abyssus abyssum invocet, volunt Hofes usum conjugii esse peccatum, & hæresim alia hæresi tuerentur. Benedixitque illis Deus & ait, *crecite*

Genes. 1. & multiplicamini, & replete terram. Et rursus. Benedixitque Deus Noè, & filiis ejus.

Et dixit ad eos. Crescite, & multiplicamini, & replete terram, & Angelus ad Tobiam, & quidem impeccabilis: *Transacta autem tertia nocte accipies Virginem cum timore Domini amore filiorum magis, quam libidine ductus, ut in sermone Abrahæ benedictionem in filiis consequaris*, sic in Concilio Gangrensi. *Si quis nuptias in accusationem duxerit & mulierem fidelem ac religiosam cum viro suo dormientem abominandum crediderit, aut etiam accusandam tanquam non possint, conjuges in regnum Dei ingredi anathema sit*, sic Concilium Bracharense. *Si quis conjugia humana, damnet & precepcionem nascentium perborvescit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt anathema sit*, quod constat ex catalogis hæresum etiam ex Augustino, & de omnibus fidelibus Hieronymus, quamvis conjugatis sibiratus. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Cap. 6. Ambrosius de institutione Virginis. *Non destitatio Virginitatis facit conjugium, sed passio conjugalis*, quod & repetit ipse & Augustinus, & de consensu Evangelistarum vocat verum conjugium, inter B. Virginem & S. Joseph, & id notissimum est vel ex jure civili.

Lib. 1. *Nuptias consensus non concubitus facit*, & conjugium est & inter senes. Sunt autem nuptiæ imperfectæ non inhonestæ, cum uxoratus ex Apostolo cogitur, quæ sunt mundi, & ad manducandos panes propositionis, deherent pueri esse mundi. *Si muudi sunt pueri maxime à mulieribus*, & David respondit Sacerdoti. *Et quidem si de mulieribus agitur continuum nos ab heri, & nudius tertius*, & in Apocalypsi dicuntur. *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, Virgines enim sunt*, & Sacerdotes tempore officii sui debebant ab uxoribus abstinere. Quocirca S. Augustinus uxoratos defendit, quod generent filios sola intentione Deo regenerandi de concupiscentia etenim cautè loquebatur sicut & in reddendo debito nullam certò ponit culpam. *Reddere debitum conjugale, nullius est criminis exigere verùm ultra generandi necessitatem culpa venialis*.

Cap. 7. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Cap. 11. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Cap. 7. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Cap. 7. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Prop. 9. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Cap. 6. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Cap. 6. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Cap. 6. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Cap. 6. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

Cap. 6. *Nec nos secuti omnem coitum spurium putamus*, sic contra Manichæos omnes penè Patres, sic ex professo Fulgentius, & de bono conjugali Augustinus, & de nuptiis & concupiscentia. *Quamvis conjugalis concubitus, qui fit intentione generandi non sit ipse peccatum*, & notat peccatum si fiat ob voluptatem quod & jure Innocentius XI. decidit. Et solvit Apostoli argumentum de venia. (Non nuptias fed illum concubitus secundum veniam concedit qui fit per incontinentiam non sola causa procreandi quem nuptia non fieri cogunt sed ignosci impetrant) ita de bono conjugali, & de nuptiis & concupiscentia, ubi ergo venia danda est aliquid esse culpæ nulla ratione negabitur. Cum igitur culpabilis non fit generandi intentione concubitus, quod & sæpè repetunt. Hoc argumentum & altero claudicat pede, cum usus matrimonii non sit matrimonium, ita

L. 3. c. 1. *Nuptias consensus non concubitus facit*, & conjugium est & inter senes. Sunt autem nuptiæ imperfectæ non inhonestæ, cum uxoratus ex Apostolo cogitur, quæ sunt mundi, & ad manducandos panes propositionis, deherent pueri esse mundi. *Si muudi sunt pueri maxime à mulieribus*, & David respondit Sacerdoti. *Et quidem si de mulieribus agitur continuum nos ab heri, & nudius tertius*, & in Apocalypsi dicuntur. *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, Virgines enim sunt*, & Sacerdotes tempore officii sui debebant ab uxoribus abstinere. Quocirca S. Augustinus uxoratos defendit, quod generent filios sola intentione Deo regenerandi de concupiscentia etenim cautè loquebatur sicut & in reddendo debito nullam certò ponit culpam. *Reddere debitum conjugale, nullius est criminis exigere verùm ultra generandi necessitatem culpa venialis*.

& conjugium est & inter senes. Sunt autem nuptiæ imperfectæ non inhonestæ, cum uxoratus ex Apostolo cogitur, quæ sunt mundi, & ad manducandos panes propositionis, deherent pueri esse mundi. *Si muudi sunt pueri maxime à mulieribus*, & David respondit Sacerdoti. *Et quidem si de mulieribus agitur continuum nos ab heri, & nudius tertius*, & in Apocalypsi dicuntur. *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, Virgines enim sunt*, & Sacerdotes tempore officii sui debebant ab uxoribus abstinere. Quocirca S. Augustinus uxoratos defendit, quod generent filios sola intentione Deo regenerandi de concupiscentia etenim cautè loquebatur sicut & in reddendo debito nullam certò ponit culpam. *Reddere debitum conjugale, nullius est criminis exigere verùm ultra generandi necessitatem culpa venialis*.

An verò sit Sacramentum conjugium, inter infidelis contractum cum baptizantur, alii cum Petro Paludano, Capreolo, Echio volunt rursus contrahi matrimonium, & tunc fieri Sacramentum, alii cum Thoma Argentina sine vero consensu volunt esse verum Sacramentum, cum fiat actu quod est in potentia, & certum est per baptismum fieri insolubile, cum omnimoda insolubilitas fit effectus baptismi; & consequenter tunc fit verum Sacramentum, cum acquirat omnimodam indissolubilitatem. Rursus quæritur an inter mutos sit Sacramentum, & negat Juvenin cum non adsunt verba, at verba sunt æquivalenter, in nutibus, in signis, in scriptura, cum matrimonium sit contractus validus vel per nutus. Denique major difficultas est inter absentes eo quod ait Juvenin nunquam, Sacramenta absentibus ministrantur at innumeri tenent contrarium, cum sit materia, forma, & iutentio, & præsentia sit Procuratoris, & quilibet legitimus contractus, post baptismum transeat in Sacramentum.

A sanctitate matrimonii ad unitatem progredimur, & posse Papam plures uxores successivè, uni viro concedere docet Apostolus. *Si mortuus fuerit vir ejus liberata est à lege viri, ut non sit adultera si fuerit cum alio viro*. Et rursus. *Si dormierit vir ejus cui vult nabit tantum in Domino*. Et ad Ithoem scribit. *Volo ergo juniores nubere, filios procreare, matres familias esse, nullam occasionem dare Adversario maledicti gratia, ubi loquitur de viduis & vult rursus nubere, nec reprehendit nisi voventes. Cum enim luxuriatæ fuerint in Christo nubere volunt habentes damnationem, quia primam fidem irritare fecerunt*. Constat id ex traditione, ubi Montanistæ, & Novatianis, eo titulo damnati sunt at Hæretici. Constat ex Concilio omnium primo. *Si qui voluerint venire ad Ecclesiam Catholicam ex Novatianis placuit Sac. Concilio, ut ordinentur & maneat in Clero ante omnia. Autem hanc habeant ab eis confessionem, quam per scripturam exigi oportet, ut fateantur se cum omni consensu Ecclesie*

L. X. p. 1. ff. de R. I.

1. Re. 21

Cap. 14.

De bono Coniug. c. 7.

Rom. 7. 1. Cor. 7. 1. Tim. 5.

Cap. 8.

Cæbe-

*Catholica statuta observandos, id est communica-
turos se. & bis, qui forte secundas nuptias ex-
pertis sunt, ubi est Ecclesia congregata & per
orbem dispersa, quæ & librum Tertulliani de
Monogamia inter damnatos reposuit, quod
& omnibus prædicat Cyrillus Hierosolimy,
ut Monogami hos non reprehendant.*

Constat ex libris integris SS. Patrum,
Ambrosii libro de viduis, Augustini de bono
viduitatis, & ex Epistolis Pauli, unufquif-
que suam uxorem habeat, & unaquæque
suum virum. Et infra. *Melior enim num-
bere, quàm viri, quæ omnia in vidua mili-
taot, & longè ardentius, quàm in Virgini-
bus; easque rationes passim repetunt Patres.*
Frustra fertur Chryostomus dicens, *nuptias*

*concedi ob vitandam fornicationem, & incon-
tinentiam sed repetitas esse fornicationem, quip-
pe auctoritas est Auctoris imperfecti, &
Chryostomus verus docet damoari non
posse. Frustra refertur Hieronymum in Jo-
vinianum, excusantem eas nuptias ob vitandam
fornicationem, quæ se ipsum pro iia*

*libris tuetur. Non damno bigamos, imò nec
irrigamos, & si dici potestologanos, & super
caput primum ad Titum, ponit in libris hæ-
reticis, volumen Tertulliani de Monogamia
& Epistola ad Geruntiam, id docet expressè.*

Frustra refertur bigamos esse irregulares,
quippe irregularitas ex defectu oritur, vel
ex opere Sanctissimo, ut constat in Iudice
reum iustè occidente. Frustra refertur se-
cundæ nuptias non benedici, quippe benedi-
ctio primarum nuptiarum non perit, ex
capite vir autem de secundis nuptiis, Fru-
stra dicitur impositam penitentiam. *De his*

*qui secundam Ecclesiasticam regulam, liberè
ad legitimè secundis nuptiis iuncti sunt, nec
occulte nuptiarum coenam fecerunt, oportet
ut parvo tempore transacta, vacent oratio-
nibus & jejuniis, quibus etiam iuxta in-
dulgentiam communionem reddi decrevimus,
ubi communionem reddentes approbant biga-
miam, cui ob presumptionem incontinenti-
æ dant penitentiam. Frustra dicitur per-
missas Tertullianus, ob incontinentiam vitandam,
sicut Moyses permisit libellum repudii,
quippe non permittit sed vult, &
subdit. *Beatorum autem eris si sic permanferis,**

secundam meum consilium, ubi beata est nu-
bens, quamvis non beator, & discessus à
marito, & repudium, sicut ab initio prohibi-
tum, nunquam verò secundæ nuptiæ, imò
approbatæ in Deuteronomio, ubi uxor de-
functi recipit fratrem, & Epiphanius Mon-
tanistas eorum jungit numero, ex Paulo pro-
hibentium nubere, ubi agit nomine Eccle-
siæ, & Paulum accepisse Spiritum Sanctum
constat, de Montano non constat, imò con-
stat oppositum eum opponatur Apostolis.

Frustra vult Kemnitius Papam eas damnare,
quippe in Concilio Lugdunensi ex Arcudio,
id tenet in Fidei professione, & praxis asidu-
a demonstrat.

Aliqua manet in Græcis difficultas, ubi
lex Imperialis quartas nuptias prohibet, ex

Balsamone in epistolam Basilii ad Amphilo-
chium, & decreto Basilii Macedonias, libro
secundo juris orientalis, & Nicolai Misti-
cus ad Joannem Papam, ex Baronio in ap-
pendice ad Tomum undecimum, dixit à Pa-
pa dispensari non posse. *At scilicet dispensa-
tionis nomen ut audio præteritur, quasi verò
per ullam dispensationem, liceat fidei dignita-
tem, Ecclesia dispensationem imminuere, quod
& hodie quoque est usus in Missionariis, at
nodus iste facillimè solvitur, non esse contra
Ius Divinum, ut constat ex Concilio in
Græcia coactis, ex Epiphanio, Thendoreto
in epistolam ad Corinthios, ex Chryso-
stomo, ità & Nazianzeno, vocante iniqui-
tatem & rem porcinam, quippe damnat eor-
um incontinentiam, alioquin in sancta li-
mina Novatum damnat, & Paulo contra-
rium ostendit, sic & Basilii ponit peniten-
tiam & ait. *Oportet autem non eos omnino**

arcere ab Ecclesia. Et rursus. Legitimum

matrimonium non prohibetur. Bene ergo lex

Græcorum prohibet, ut, canonicis particu-
laribus contrarium non tamen, ut Iuri Divi-
no, unde Nicolaus Mysticus est depositus,
& à foro laico & canonico reprehensus.

Licita est polygamia successiva non simul,
quod constat ex Christo ipso distante. *Non*

*legistis quia, qui fecit Hominem ab initio, ma-
sculinum, & femininum fecit, & dixit. Propter*

hoc dimittet Homo Patrem & Matrem &c.,

& erunt duo in carne una, sic creavit solum

Adam, & Evam, & rursus. Faciamus ei

adjutorium sicut sibi. Et iterum. Ad e-

verò non inveniebatur adjutor similis ejus. I-

temus ergo Dominus Deus Josphorem, in Adam,

cumque obdormisset, tulit unam de costis ejus

& replevit carnem pro eo. Et adificavit Do-

minus Deus cotham quam tuleras de Adam in

mulierem, & rursus toto canite tertio. Ad-

lier quam dedisti, mihi sociam, quæ omnia

*ynam evidenter significant. Sic ante dilu-
vium ubi maximè necessaria fuerat repletio
terre, unica legitur pro omnibus uxor, ex-
cepto Lamech per Hieronymum reprehensio,
& constat ex veteri lege, vel & nova. *Offi-**

anima salve facta sunt per aquam, Noè, &

tres filii, & quatuor uxores. Etiam Poly-

*gamia est contra Charitatem & pacem, fidei-
minus præcipuum conjugii, sic Sara non
potuit ferre Agar, sic Rachel invidabat Lia
ob sæcunditatem, sic Phenenna affligebat
Annam, imò & ancilla depexit Domigam,
quid uxor? *At illa concepit se videns de-**

spexis Dominam suam, & Sara ipsa. Despe-

*ctam me habet, Nec potest cunctis reddere
debitum, ut unus Solomon mille feminis;
Etiam Christus & Apostoli, semper de uxore
una loquuntur, & si matrimonium est Sa-
cramentum, in Christo, & Ecclesia, unus
est vir una est sponsa, ex quo sequitur Papam
dispensare non posse, cum inferior in lege
superioris, nisi eo volente dispensare non
possit, nec unquam hæc in Ecclesia fuerit
dispensatio, eum homo Deo major non ex-
tet. Non ergo prædicent hostes, omni-
ten-*

Mat. 19

Mar. 10

Genes. 1

1. Petri 2

Gen. 16

tantium Romani Pontificis, sed Lutieri, Bucerii, & Melancthoris, qui Philippo Langravio Hassiæ, sumendi simul duas uxores potestatem amplam dedere, quorum consulationes Jovenius in commentario Historico & alii de nostris per extensum posuere. Quod verò narrat Socrates libro quarto Historiæ Valentinianum Imperatorem primum. Justinus eujusdam amore eaptum. Severa prima uxore retenta, lege licitam effecisse Polygamiam, fabula est, nec sub idolatriæ admittitur, ut rectè advertit Pagius & ostendit unicam tantùm uxorem, nec aliam illam habuisse, imò quod magis est laude dignum, Zozimus Gentilis collaudat ut castum, adeò unam tantum habuit, & meruit vel ab Hoste laudem castitatis. Sic Aurelius Victor, sic Zozimus commendat, & nec verisimile est contrarium, ehm Sanctissimi Præfules reclamassent.

Fuit equidem licitis in veteri lege, quippe ea usi sunt Abraham & Jacob. *Recumbent cum Abraham, & Isaac, & Jacob in regno colorum, & mysterium & dispensatio est ex Paulo. Scriptum est quoniam Abraham, dum Filios habuit, unum de ancilla, & unum de libero. Sed qui de ancilla secundam carnem qui autem de libera per repromissionem, quæ sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo testamenta, ubi Deus hoc voluit ut ostenderet duo testamenta, & Augustinus de bono conjugali. Tunc ipsius pietatis erat operatio etiam carnaliter Filios propagare, quia illius populi generatio nuntia futurorum erat, & ad dispensationem propheticius pertinebat. Et iterum de priscis Patribus. De suis nuptiis Filios propter Christum querebant ad genus eis secundum carnem distinguendum ab omnibus gentibus, sicut Deo disponente placuit, ut hoc præ cæteris ad eum probandum valeret, quod prænuuntiabatur ex quo etiam genere, & ex qua gente esset in carne venturus; ubi dispensationem manifestè supponit, quæ necessaria certè erat pro eo præcepto. Erunt duo in carne usa, hoc nunc ex officio meis.* Id disertè tradit Josephus libro primo antiquitatum, Dei monitu Saram id Abraham suggestisse, Id non obscurè innuit Philo de vita Moysis, ubi Abraham Saræ consensit. *Miratus tantam uxoris dicitatem, & de futuro tempore caram, quod miraculum credidit à Deo.* Ita Ambrosius Abraham excusat, quod egerit aliquid futurum significandum; sic capite Gaudemus de divortio, sic Thomas in quartum, & dicit, & congeminat, ità Chrysostronus in caput trigésimum Geneleos, *malam vocat Polygamiam, sed à Deo antiquis Patribus permixtam.* Id etiam constat in Ecclesia, ubi in conversis solvuntur matrimonia excepto primo legitimo, cum Christia legitima non vetet conjugia. Denique desiderium prolis, uxoris consensus ut constat, non salvares Abraham ab adulterio, nisi Dei consensus accessisset. Nec obstant auctoritates Augustini, libro tertio de Doctrina Christiana.

Sufficienda prolix causa eras uxorum plurium sicut uni viro habendum inculpabilis consuetudo, quod repetit libro sexto de Civitate, & vigesimo secundo contra Faustum, ubi ait nullum fuisse præceptum, sed iis in lock morem viguisse, quippe jam se ipsum exposuit, posita in populo electo dispensatione; & fuisse morem Jacobo iustum, ubi enim consuetudo est scandalum cessat. Nec obstat Deum non posse, in lege naturæ dispensare, quippe Polygamia est non contra propagationem, sed contra finem minus præcipuum pacis, ideo non posset dispensare Deus cum uxore, ut de Doctrina Christiana advertit Augustinus. Non autem ut mulier una pluribus maritis jungeretur, nisi provideret magno miraculo non impediendo sed fovendo generationem. Constat verò privilegium Israeli sed concessum; & à Christo nunc revocatum.

Eadem ratio est indissolubilitatis, quod sit contra jus naturæ secundarium, & in ea dispensavit Deus cum Abraham: *Ecce ancilla & Fitiem ejus; & id constat in libello repudiij in Hebræis, quod licitam probabilius temer, cum perpetua castitas in usu non foret, & necessaria foret in uxore à nemine ducenda, cum non pariret lex repudiata, cum lex prohiberet eam amplius recipi, cum vinculo durante fuisset optandum; cum Sacerdos prohiberetur ducere repudiatam, signo manifesto alioa potuisse. Nec obstat repudiium datum ob duritiam Hebræorum, cum & Princeps per duritiam populi legem tollat, & introducta consuetudine nemo peccet. Nec dici mulierem repudiatam si alteri nuptiis fieri pollutam, & abominabilem apud Deum, quippe vir publica notavit infamia, & Deus arguit à fortiori si non recipis repudiatam, nec ego cum pluribus fornicantem. Qua vero de causa dimitti posset quæsierunt à Christo Judæi, ob quamcumque causam scribit Josephus, ob adulterium Tertullianus, at ob adulterium jubebatur Interfici, si suspicio erit exploratio aquæ amaræ. Et lex ait. *Si acceperis Homo uxorem aut habueris eam, & non invenierit gratiam ante oculos ejus propter aliquam fedtatem scribet libellum repudiij, ubi vides sufficere fedtatem aliquam.**

Etiam solvitur in nova lege quoad vinculum, ita de infidelibus docente Paulo. *Quod si infidelis descendit, descidas non enim servituti subiectus est Frater, aut Soror in hujusmodi, in pace autem vocavit nos Deus, sic jus canonicum decidit capite quarto, de divortio & alibi. Nec obstat illud quod Deus conjunxit Homo non separat, quia Deus est qui separat ex Paulo, neque etiam hæreticum habitare, cum uxore non sine injuria Creatoris, quippe hoc conjugium est Sacramentum, ideoque ut vidimus omnino firmum, hic autem est ex parte unius, & forsitan & probabilius ex neutra, cum conjugium duos certè concludat.*

Validissimè urgent, Græci & Calvinistæ, &

Cap. 27.

Lii. 30.
Lib. 4.

Mat. 8.

Gal. 4.

Cap. 7.

Gen. 2.

Cap. 15.

Cap. 17.
Cap. 48.
Cap. 47.

Cap. 18.

Gen. 2.

Dubi. 24.

Jer. 2.

De. 24.

1. Cor. 7.

Cap. 19. & cum Anabaptistis Lutherani, Erasmus, Catherinus & Cajetanus, ob fornicationem dissolvi matrimonium, ex illo Matthæi textu. *Quicumque dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, & aliam ducit mæchatur*; ubi fornicatio est exceptio à regula generali. At opposita est sententia Synodi Tridentinæ, & Scripturæ etiam adductæ est conformis, vel enim ea verba qui duxerit, intelligenda sunt universè, aut cum exceptione. Si universè qui dimissam duxerit, etiam ob fornicationem mæchatur, ideoque prius vinculum non est solutum. Si cum exceptione fornicationis intelligis, qui fornicariam dimissam duxerit non mæchatur, ideoque melior est conditio rei quam innocentis, cum fornicaria libera sit, & nubere possit, innocens injustè dimissa non possit, quod justè Christi legi repugnat. Nec dicas fornicariam nubere non posse in pœnam præcedentis peccati, quippe peccator non mæcharetur ut constat, & Dominus expressè concludit. *Qui dimissam ducit mæchatur*, si ergo textus visus nobis contrarius est amicus & fœderatus quid erunt favorabiles! Legimus clarè apud Marcum. *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit adulterium committit super eam, & si uxor dimiserit virum suum, & aliam nupsit mæchatur*, & ante dixerat. *Quod erga Deum conjunxit, homo non separet*. Et apud

Cap. 16. Lucam. *Omnis, qui dimittit uxorem suam & alteram ducit mæchatur, & qui dimissam à viro ducit mæchatur*, ubi generaliter matrimonium, inter fideles contractum nunquam potest dissolvi. Nec valet Lucam, & Marcum, explicandos esse per Matthæum, excepta fornicationis causa, alioquin evidenter fore oppositos, omnis qui dimiserit mæchatur, non omnis qui dimiserit mæchatur, at Patres nullam vident oppositionem, nec Evangelistæ unquam addunt quod contrarium, nec Marcus remittit Lectores ad Matthæum, & Romani scribente Marco, nec Evangelium Matthæi habuerunt, nec Gentes cum scriberet Lucas, sed tantùm falsa aliqua audierant, ut constat ex Ambrosio in eum locum, ex Hieronymo de Scripturis in Luca, ex Eusebio in Historia Ecclesiastica. Et si quis duo legeret Evangelia deciperetur, quod est horrendum, à Spiritu Sancto. Et frustra dicitur ex Angustino obscuro Matthæus, quippe id reprehendit acriter Angustinus. *Qui sumus nos ut dicamus est qui mæchatur uxore dimissa aliam ducens, & est qui hoc faciens non mæchatur, cum Evangelium dicat omnem mæchari, qui hoc facit*. Urgetur & validius ex Angustino textus. *An ignoratis Fratres scientibus enim legem loquor, quia lex in homine dominatur, quanto tempore vivit. Nam que sub viro est mulier vivente viro alligata est legi. Si autem mortuus fuerit vir ejus soluta est à lege viri. Igitur vivente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro, si autem mortuus fuerit vir ejus liberata est à lege viri, ut non*

fit adultera si fuerit cum alio viro, ubi Paulum urget Augustinus. *Hæc verba Apostoli* L. x. ca. 12.
toties repetita, toties incalcata, vera sunt, de adult. viro sunt, sana sunt, plana sunt. Nullius viri posterioris mulier esse incipit nisi prioris esse desierit. Esse autem definit uxor prioris, si moriatur vir ejus non si fornicetur. Et frustra citatur illud scientibus legem loquor, quippe soluto eo vinculo, adultera esse non poterat, nec sensus epistolæ patitur, cum probe legem mortuam non obligare, & Interpretes eam limitationem, excludant Hieronymus, Angustinus, Chrysolomus & cum Theophylacto, Æcumenio, & alii. Iterum nervosè docet Gentium Doctor. *Hic qui matrimonio juncti sunt præcipio non ego sed Dominus, uxorem à viro non discedere, quod si discesserit manens omnino inuuptam, aut viro suo reconciliari. Vel ergo discedit injustè & debet redire, vel justè, & nubere non potest, nec ejecta est cum præcipiatur ut discedat*.

Post scripturam innumeri sunt Interpretes, qui uno ore causam decidunt, & in ea re vel apud Hostes, in exponendis Scripturis sunt infallibiles. Sunt & Doctores Ecclesiæ, & in ea re duo vel tres sufficerent tunc ex professo tractantes. Primus est Hieronymus, ubi interrogatus ab Armando respondit allatis Pauli variis testimoniis. *Nolo mihi proferat raptores violentiam, Matris persuasionem, Patri auctoritatem, propinquorum cateroam, suorum insidias, atque contemptum, damna rei familiaris. Quamdiu vivit vir licet adulter sit, licet seducta, licet flagitiosus omnibus cooperatus, & ab uxore propter hec scelera develtilus, maritus ejus reputatur, cum adulterum virum accipere non licet*, ubi vides & adulterum & pejorem, imò & adulterum & pessimum virum esse. Et fuit in commentario Matthæi, citato Evangelii textu subdit. *Et quia poterat accidere ut aliquis calumniam faceret innocenti, & ob secundam copulam nuptiarum veteri crimen impingeret, sic priorem dimittere jubetur uxorem, nec secundam prima vivente non habeat*, ubi decisio est in casu individuo aperta. Iterum de morte Fabiolæ scribit. *Alia sunt leges Cesarum alia Christi. Aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcipit*. Et post plura. *Igitur & Fabiola quia persuaserat sibi, & putabat à se virum jure dimissum. Nec Evangelii rigorem noverat, in quo nubendi universo casu factio viventibus viris, feminis amputatur, dum multa Diaboli vitas vulnus unum incanta vulnus accepit*. Et iterum. *Sed quid ego in abalitis, & antiquis moror quæretis excusare culpam, cujus ipsa penitentiam confesso est*. Et post aliqua. *Quis hoc crederet, ut &c. Stare in ordine penitentium, Episcopo, Presbyteris & omni populo collachrymantem spargere cinem, ora livida, & squalidam manus, fordida colla submisit*. Et infra. *Apernit cautè vulnus suum, & decolorum in corpore cicatricem Roma conspexit diffusa habuit latera, nudum caput, clausum os, non*

L. x. ca. 12. de adult. conjug.

Cap. 19. Epist. ad Occan.

est ingressa in Ecclesiam Domini, sed extra castra cum Maria sorore Moysi, separata confedit, ut quam Sacerdos egerat ipse revocaret, ubi lex est Christi unitas uxoris, ubi Paulus id præcipit non Papinianus, ubi præcepit Dominus uxorem non debere dimitti, & viris præcepit & feminis, ubi incauta suscepit vulnus Diaboli, ubi prænitentia grave crimen ostendit, ubi ejecta est ab Ecclesia, & ab eodem Sacerdote restituta, quod in peccatis venialibus, quale vult hoc Kemnitius esse inauditum, cum dimittantur oratione Dominica, & si ob ea Diaboli efformua, aut ab Ecclesia ejecti, omnes excommunicati forent, & Diaboli vulneribus fauciat; & contra leges Christi audit Kemnitius. Alter est Ambrosius in Lucam ex professo, *Vinctus es uxori nisi querere solutionem, quia non licet sibi uxore vivente uxorem ducere, nam & aliam querere cum habeat tuam crimen est adulterii hoc gravius, quod putas peccato tuo antioritatem legis querendam*, ubi crimen vel adulterii, vel eo gravius exaggerat. Tertius est libris integris Augustinus, quem maximum Magistrum vocant Hostes, & sibi contrarium ineptissimum Discipulum.

Evidens est occidentem totum, in ea semper sententia constantem. Ita Tertullianus adversus Marcionem, volentem Christum, & Moysen oppositos. *Dico illam conditionaliter nunc fecisse divortii prohibitionem si ideo quis dimittat uxorem ut aliam ducat, ubi docet Christum prohibuisse alterum conjugium post divortium, & rursus. Deus aliter confusus citra quam homines, ubi Patres passim agnoscunt obediendum potius Deo, quam legi hominum.* Ita Concilium Arelatense primum ex occidente toto coactum, in decentis Patribus numerosum. *De his, qui conjuges suas in adulterio deprehendunt & iidem sunt adolescentes fideles, & non prohibentur nubere, placuit ut in quantum potest consilium eis datur, ut viventibus uxoris suis licet adulteris alias accipiant.* Ita Milevitana secundum vel Africanam. *Placuit ut secundum Evangelicam & Apostolicam disciplinam neque dimittas ab uxore, neque dimissa de marito alteri conjugantur. Sed ita maneant aut sibi met conciliantur. Quod si contempserint ad penitentiam redigantur. In qua causa legem imperialem petendam promulgari, ubi Africa tota cognoscit Evangelicam, & Apostolicam doctrinam, nec aliter esse poterat in iis Conciliis, ubi mens & ingenium aderat Augustinus, ut de eo loquitur Prosper. Et Innocentius Augustino coævus & amicus respondit Euxperio Tholofano. *De his etiam requisivisti dilectio tua, quod interveniente repudio, ad se matrimonio copularunt, quos in utraque parte adulteros esse manifestum est. Qui vero vel uxore vivente, quamvis dissociatum videatur esse conjugium ad aliam copulam festinaverunt, neque possunt adulteri non videri, manserunt ut etiam ha persona quibus tales consensu sunt etiam ipse**

adulterii commississe videantur, secundum illud quod legitur in Evangelio. *Qui dimiserit uxorem suam, & duxerit aliam maceratur, similiter & qui dimissam duxerit maceratur.* Et ideo tales omnes à communione fidelium abstinentes, ita scribit in decretis Innocentius, eaque Gallia avidissimè est annexa, & Hispania in canone Elibertino. *Item fidelis femina, que adulterum maritum reliquerit fidelem, & alterum duxerit prohibetur ne ducat. Si autem duxerit non prius accipiat communionem, quam is quem reliquit de seculo enierit;* sic Isidorus de divinis officiis, sic Primasius in caput septimum primæ ad Corinthios.

Et contra Catholicos Concilium Triburienſe, Beda in caput decimum Marci, Anselmus in caput quintum Matthæi, & decimum nonum, Alexander, & Innocentius tertius, capitibus ex parte, capite gaudemus idem Theologi omnes cum Thoma, & Magistro, & Concilium Florentinum instructione Armenorum, ubi Catherinus, & Cajetanus & Magistrum & Concilium Generale non considerant.

Nec Græci Patres ullo pacto sunt discordes, ubi latini Patres habent fuit ut oracula, ubi Innocentius in decretis omnes docebat, ubi in Arelatenſi primo extitere, ex orbe universo Præfules, ubi latè oriens cum iis communicavit, quamvis dicerent doctrinam Evangelii. Est inter Græcos Justinus cum Athenagora, & inter dogmata reponit esse adulterium. *Si quis dimissam ab alio ducat & Athenagoras etiam addit, si quis priore dimissa aliam ducat, non esse conjugium sed adulterium, & ibi fidem exponebant Christianam.* Hic est Clemens Alexandriæ libro secundo Stromatum. *Adulterium Existimant scriptura, conjugii matrimonio, vivo altero ex separatis, & panlo ante dixerat conjuges separari non posse nisi hoc fornicationem.* Hic Origenes tractatu septimo in Matthæum docet Episcopos hoc permittentes, contra scripturam egisse. Hic est Pastor à Græcis acceptus, & ab innoxentis ipsorum citatus est. & Canon Apostolicus inter quinquaginta ut jam ostendimus primo volumine, & à Græcis ipsa approbatus. *Si quis Laicus uxorem propriam pellens, alteram vel ab alio dimissam duxerit, communione privetur.* Hic & Basilus in Hexameron evincit malum esse & tolerari, & libro de Virginitate repetit. *Non esse autem meritorium ajo maritum ejus, cum per omne vite tempus adulteretur. Imò verò quia fruuntur voluptate intemperanter scortantur, quia verò vivit vir ejus illicite maceratur.* Et infra. *Non audis verò, quod etiam qui dimissam ducit adulterium committit, etsi enim dimissa est propter causam, ostentem vivit vir ipsius, & profecquitur, ubi ex professo, & suadet rem, & per-suadet.* Hic est Chrysostomus in caput quintum Matthæi. *Ille quidem etiam si alteram non duxerit eo ipso se constituit criminis reum, quod illam adulteram fecerit, hic verò accipiendo a alienam adul-*

Luk. 1. de

67:

De non. e. p.

Cap. 10.

Cap. 17.

Cap. 8. & 9.

Cap. 46. De spon.

In Apol.

Cap. 48.

adulter factus est; & asserit Christum ad pudicitiam coegisse, cum nullum sit inventura, sic Theophilactus dicit & repetit, sic Nazianzenus versu de Virginitate, de uxore scriber concludit, Pessis quam nulla liceat ratione fugare, sic Epiphanius de Ecclesia universa scribit, tolerare Polygamiam tantum successivam. Non ut duas uxores simul habeat, & scripturam citat & Ecclesiam, sic Victor Antiochenus in Mareum, sic Concilium Trullanum à Græcis receptum, sic Lactantius. Militant & cum auctoritate rationes.

Urget Ambrosius prolem injuria affectam, quæ pro Patre vitricum, pro Matre novercam supponit, & propter Filioa vult parenti ignosci. Urget Hieronymus infinitis se pudicia, vel injustis amplam viam pandi, quæ clausa janua dimittendi, omnino clauditur, & impeditur. Urget Chryostomus castitatem provehi, cum sciat vir aliam duci non posse. Urget evidentiam ipsam Innocentius. Urget Bassilla expectandam correctionem, & ex hoc fieri facilem ad culpam. Denique una Augustina numerosa causas adducit, & unus pro cunctis sufficeret.

Invaluit quidem apud aliquos consuetudo quæ viro repudiata uxore, alteram ducendam permitteret, ut constat ex Basilio ad Amphilochoium, ex Origene tractatu septimo, ex Lactantio, at contrarii sunt Patres isti, & Basilius expressè probat oppositum. *Quæ à marito dimissa est mea quidem sententia manere debet. Si Dominus autem dixit, si quis reliquit uxorem præterquam ratione fornicationis fuit eam adulterari, ex eo quod adulteram nominat exclusit eam à societate cum alio. Quomodo enim potest vir quidam esse reus, ut auctor adulteris, mulier autem nulli culpa esse assis, quæ adultera appellata est propter consuetudinem cum alio viro? sic Origenes validè subdit. Contra Scripturam quidem fecerunt, & excusat fecisse ob metum pejorum, sicut permittitur fornicatio quamvis vetita, sic Lactantius opponit Divinam legi civili, & Patres passim damnant civiles leges, & divina semper ingeminant,*

Quinimo lex naturalis ordinata nullum unquam permisit repudium, scribit etenim Tertullianus Romæ per annos fermè sexcentos non extitisse, deinde everfa penitus disciplina, cum alia sceleribus & hoc ingressum, & sacro Auctori junctus prophanus, nempe Valerius Maximus libro secundo, notat nullum extitisse repudium, per quingentos viginti annos, & primum Spurium Corbillum dimisisse causa sterilitatis uxoris qui reprehensione non caruit, eo quod cupiditate liberorum, conjugali fidei præposuisset.

Opponent hostes aliqua, vel ipsa inutilia vel noxia. Opponent Concilium Neocesariense, quod prohibet hoc conjugium non invalidat, at hoc agit de nuptiis post mortem, & si de viventium nuptiis addit soluto matrimonio. Opponent canones apud Gra-

tianum quæstione septima, at primus est Gregorius tertius ad S. Bonifacium, ubi permittit secundum matrimonium, ob agritudinem non fornicationem, & eam vidimus esse frigiditatem, alii verò sunt de conjugio post mortem, ut constat eadem quæstione, & sequentibus. Opponent Concilium Milevitanum prohibere, non tamen conjugium illud dissolvere, at vocat Evangelicam doctrinam, & canones illi, vel facti vel collecti sunt sciente Augustino, qui libros integros ea de re scripsit.

Opponent in veteri lege licuisse, at respondet Ambrosius in Lucam. *Sed forsastè dicit aliquis. Quomodo Moyses mandavit dare librum repudii, & dimittere uxorem. Qui hoc dicit Judæus est, qui hoc dicit Christianus non est; & urget legem Dei, homo adhærebit uxori suæ, adde & à Christo renovatam opponunt. Melius est nubere quam uri, at Augustinus reponit Paulum non dicere, melius esse machari quàm uri, & dicit ducentem aliam machari, nec cogit ut aliquis esse celebs, sed cogit stare promissus, aliam Deo interveniente factis, quod Deus conjunxit homo non separet, & remedium est viro reconciliari. Opponent Pollentium non esse hæreticum, quamvis ea de re dubitaverit, at consulena vel de rebus hæreticis hæreticus non est, ut constat sed ignarus, instructionem quaerens, at melius ostendit legem divinam. Opponent hoc esse intolerabile, at centies responderet Patres Augustinus, Ambrosius, & alii, si morbus insanabilis & captivitas id agunt, saltem agat ob malum vitandum si alienos mores toleras & uxoris &c. opponunt leges civiles, at damnantur à Sanctis Patribus, & egere majora mali metu.*

Contigit ut ex his nonnulli ad multas infidelias procederent, venenifque, & hoc in foro fori sine pœna. Opponent Leonem Episcopia Aphris scribentem, Sacerdotem, qui dimissa uxore aliam duxerat ab ordine se removendum, nec irritum declarat illud matrimonium, ut Leo scribit ad Sacerdotium non promoveri, nil autem loquitur de matrimonio rato, imò asserit tenenda decreta Præcessorum, & hic cum Innocentio contrarium decreverant. Opponent fornicationem spirituale dirimere, & sic validiori ratione corporalem, ut jam diximus in baptismo fieri matrimonium omnino insolubile. Denique dicunt Chryostomum, Eucumenium, & alios, excipere causam, at dicunt debere manere inuptam. Et hoc evincit contra hostes nostros, posse divortium fieri, ob continentis desiderium & alias causas & jam de divortio, quoad thorum, diximus in causa fornicationis seu similibus culpæ, ut latè probat Sanchez. Potest separari ob nullitatem matrimonii, quia tunc nullum Judex pronuntiat, reconvalescit tamen si facta ponat verum consensum, quippe necesse non est consensum, simul physicè esse cum materia, & forma, sed facti est esse moraliter si ob occultum aliquod impedi-

mentum novus consensus exigitur externus, nec certiorari debet aliquis de impedimento, cum sæpè scandalosus fieret regressus, nec per verba suspicionem ingerentia, sed satis est alicui actui externo consentiat, ubi consensus ille includitur, & ubi nullum est dubium, nec Doctor de veritate interrogatur, nec sit scandalum sed ex revelatione timeatur, melius occultatur quàm panditur, cùm ignorantia juris in feminis, rusticis, & plebeis non imputetur. Nec semper in adulterio fit thori separatio, nec fit cum in altero est par culpa, cùm debitum excusatur à culpa, ut in violentia, in ebrietate, cum adest reconciliatio aut venia, sic separatio fit ob scævitiæ grandem, sic etiam ex morbo contagioso fit separatio. Cum Medici judicant alterius infectionem, ob hæresim &c. Unum monemus admirationi esse, tam frequentia divortia & tantam divisionem in iis, ubi est una caro, & debuit etiã dilectio inseparabilis, qualis est Christi ad Ecclesiam.

Nec etiam licet separatio conjugum, altero invito post matrimonium consummatum, quod de conversione conjugatorum deciditur, etiam per professionem Religiosam, sic Tridentina Synodus & Doctores. Nam quod Christus repetit. *Quos Deus conjungit homo non separet*. Et qui dimiseris uxorem facit eam machari in aliquo matrimonio vim habere debet, sic Hieronymus ad Celsantiam eam arguit, quod sine licentia viri continentiam vovisset, sic Augustinus ad Edicianum disertè docet, non licere conjugi invito conjuge vovere continentiam, quod & docet Gregorius ad Theotistum, ubi legem civilem reprehendit, permittentem Monacho hanc separationem. Et Basilus asserit explorandam conjugem, vel recurrendum ad Deum ut mutet; & Theonæ Abbas factum, contra regulas ortum necessariò est, ex speciali Dei inspiratione, sicut olim in purgatione vulgari. Oppositum verò deiecit in Tridentino, de matrimonio tantùm rato, dissolvi per professionem religiosam, sicut & de conversione conjugatorum, & solvitur objectio, & assignatur ratio.

Sicut quidam Sancti de nuptiis vocati fuerunt. Et mox. Quia cum non fuissent una caro simul effecti facti, potest unus ad Deum transire, & alter in seculo remanere. Id & recta ratio convincit, licet à statu imperfectiori ad perfectionem transire sine injuria alterius, statum verò perfectiorem signat Christus.

Nemo est qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres, aut matrem, aut filios propter regnum Dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, & in seculo venturo vitam æternam. Et. *Omnes qui reliquerit domum vel fratres aut sorores, aut Patrem, aut matrem, aut agros propter nomen meum centuplum accipiet.* Extant & exempla Sanctorum, & unum S. Theclæ sufficeret, relinquens

pro Virginitate Maritum, quæ laudatur ab Epiphano, & Ambrosio, imò quod unum

valet pro mille S. Paulus illam abstraxit à marito, nempe Doctor gentium & excelenter Apostolus, hoc hæreticum nos & orbem doceret. Nec desunt apud alios exempla, apud Augustinum libro octavo confessionum, duo milites lecta Antonii vita, sponsas suas relinquere, quo audito sponsa idem effecere, ubi in uno exemplo laudato, quatuor sunt exempla virtutum; est & exemplum S. Leobaldi, apud Gregorium Turonensem, ubi relicta desponsata sit Monachus, sic apud Gregorium in dialogis. *Sacro Virgo nuptiis constituta, ad Ecclesiam fugiens fit monialis.* Adhuc & alia exempla, sunt & alie rationes, sic est Ambrosii à lege citati capitè in omni dicentis. *In omni matrimonio conjugum intelligitur spiritualis, quam confirmat & perficit conjugiorum commixtio corporalis, & unio spiritualis per mortem spirituales, sicut carnalis solvitur per carnalem.* Nec obstat hoc pacto vel ordinem dirimere, quippe conjugum ordini repugnat ex solo Ecclesiæ decreto, Monachatus per se ex natura ipsius. Nec dicas & ratum esse Sacramentum, & de ipso dici. *Quod Deus conjungit homo non separet*, quippe non est confirmatum & perfectum ut vidimus, & matrimonium tantùm ratum significat unionem cum Christo charitatis, quæ est aliquando solubilis, matrimonium consummatum unionem insolubilem, Christi cum natura humana & Ecclesia, & Christus ea verba protulit post alia, erant duo in carne una, quæ certè matrimonium indicant consummatum, unde hæc nostram firmant sententiam, accedente sensu Pauli, & Ecclesiam, imò & Christus ipse ubi dixit, non dimitti uxorem nisi ob fornicationem, subdit verba. *Omnes qui reliquerit Patrem, vel matrem, uxorem &c. castitatem recipiet nec dimittens uxorem facit eam machari, cùm alteri viro nubere possit.*

Potest & dissolvi matrimonium tantùm ratum, ex dispensatione Papæ solius, ut tenent Canonistæ, & non pauci Theologi. Et sequitur ex allata thesi, ubi solvi potest matrimonium, per professionem in Religioso approbata, & illa approbatio est ex jure humano. Quod etiam solvit votum simplex societatis, ex Gregorio decimo tertio. *Ascendente Domino*, quod certè est jura humani. Id fortiter ut bene monet Beccanus, constat ex multis dispensationibus Pontificum, quas frustra aliqui falsas appellant, cùm Navarrus asseret ad sui instantiam, Paulum tertium, & Pium quartum, cum quibusdam dispensasse, & ita certus erat ac se vivere, & Antoninus tertia parte confirmat se vidisse aliquas dispensationes, & Martini quinti, & Eugenii quarti, ubi sanctus est & testis de visu, & sub Clemente undecimo allatæ sunt multæ, etiam ejusdem doctissimi Pontificis, & Doctores jussi sunt se retractare. Et Evangelium ut vidimus loquitur de matrimonio tantùm consummato. Id etiam constat ex oppositione Ad-

L. cùm de indulto 11. ff. de prohus.

C. ea pu blica. C. ex parte 186. Mat. 10.

Ep. 190.

Corinth.

Mat. 19.

L. 2. de Virg.

Cap. 6.

L. 2. 24

Mar. 19.

Adversariorum. Quod Deus conjunxit homo non separat, & quia matrimonium ratum non differt essentialiter à consummato, & quia matrimonium ratum etiam ipsum est Sacramentum, ideoque omninò indissolubile, quippe solvi potest matrimonium ratum, per ingressum in Religione approbata, & quidem per Pontificem approbata, & matrimonium ratum solvitur, per professionem Religiosam non consummatum, sic est Sacramentum, at nondum notat, conjunctionem Christi cum Ecclesia, in natura non tantum in charitate. Unde Beccanus scribens etiam ante examen, & gravem causæ discussionem aiebat. *Sententia Theologorum speculative videtur probabilior, altera tamen est in praxi, & hoc bene notat alioquin Deus, intolerabilem in Ecclesia sua errorem in Pontifice permetteret, ne jus divinum in dispensationibus violaret. Si verò dubium est an matrimonium, sit ratum tantum an consummatum, nullo pacto potest dispensare, cum se exponeret periculo, juris divini conculcandi, & ita in causa eccleberima sub Clemente XI. de hac re sumpta est omnimoda certitudo, & S. Congregatio evidentiam iustificavit voluit.*

1. Cor. 5.

Jam vidimus Papam ponere impedimenta, & quia Papa ponit inter fideles tantum. *Quid enim mihi de iis qui foris sunt judicare, quæ Princeps temporalia vel inter infideles, sicut & Princeps Ethnicus ponit pro subditiæ vel fidelibus, cum matrimonium sit & contractus civilis, non, tamen, id possunt Judæi sine regno. Impedimenta alia sunt impedientia tantum, olim multa nunc tantum tria, interdicitum Episcopi vel Papæ, nisi Papa invalide contractum, sponsalia de futuro, & simplex votum. Dirimentia tribus verbis comprehenduntur.*

Error, conditio, votum, cognatio, crimen, Cultus disparitas, vitæ, ordo, ligamen, honestas.

Amens, affinis, si clandestinus, & impos.

Primum est error circa Personam. cum sit error circa substantiam. Nec obstat L. in validum matrimonium, cum valdum effectum subsequens consensus. Error qualitate non invalidat contractum, nisi transeat in substantiam contractus, ut duco te si dives, matrimonium tamen sit sine conditione, cum regressio sit scandalosa, vel nisi per accidentia signetur substantia, ut volo pulchram, volo primogenitam, denotando Bertam pulchram vel primogenitam, unde si quis ostenderet pulchram, non teneretur accipere sedam, cum per accidentia Personam ostenderit, nec obstat cum etiam fœdam ducturum, cum illa sit habitualis voluntas, quæ satis non est ad traditionem perfectam.

Aliud impedimentum est conditio servilis quæ hodie inter Christianos est sublata, & adscriptitii ipsi Originarii, servi non sunt ex Sanchez de matrimonio, quamvis majori obligatione præ aliis teneantur, nec à Tur-

cis capti, cum sit injusta captivitas. Olim lex civilis non matrimonium, sed contubernium inter servos admittebat, nunc ex lege canonica est verum conjugium, nec interit an Dominus consentiat nec ne, cum jure naturali & divino sit validum, non debet tamen jure suo Dominus privari, Irritat autem licet sit error qualitates, cum non sit potestas corpora absolute tradita, & proles ad Dominum pertineat, cum partus ventrem sequatur. Is autem liber est ex titulo, de natia ex libero ventre, cujus mater, vel unico libera fuerit momento. Valet autem matrimonium si non sit error, sed contrahat quis scienter capite si quis ingenua, vel si brevi servitus finiatæ, cum parum pro nihilo reputetur, vel per contractum fiat liber, cum amplius tunc servus non foret.

Tertium est votum solemnè, impediens, & dirimens matrimonium, capite unico de voto in sexto, in religione approbata tantum emisso, ideoque non sufficit emissum, in tertio ordine S. Francisci, aut Dominici, cum non sit nisi ordo vivendi, sub certa regula, ut sodalitium Virginis, excipitur tamen votum simplex in societate, ex bulla *ascendente Domino*, ubi & contrahens communicationem incurrit, sicut in solemnè de consanguinitate & affinitate, secus est de votis ingrediendi, Religione, contractum enim reddunt tantum illicitum, cum castitas nondum sit actu promissa.

Triplex verò est cognatio alia spiritualis, nec alia est modò ex Synodo Tridentina, quam compaternitas inter Parentes & Paternos, inter Parentem baptizantem, vel confirmantem, & baptizatum, & confirmatum ipsum, si plura tangunt omnes contrahunt, cum maneat casus in antiquo jure. Si leve Procurator contrahit principalis ex declaratione Cardinalium apud Zoesium. Si leve Pater debitum petere non poterit, nisi sit necessitas. Alia est cognatio legalis ex arrogatione, nec reperitur, alia prohibitio expressa, nisi inter adoptantem, & adoptatum & inter filium, aut filiam, naturalem, adoptantia, & filium vel filiam adoptivam capite unico de cognatione spirituali, at suppliant Doctores ex lege civili, lege quin etiam Digesta de ritu nuptiarum, inter adoptantem & adoptatum, ejusque liberos & descendentes, inter adoptantem, & adoptati uxorem, tanquam inter foceram, & nrum, & è contra inter adoptatum & uxorem adoptantis, tanquam inter novercam & privignum, & hoc finita etiam arrogatione. In linea collateralali durat tantum, durante adoptione & patria potestate, nec reperitur expressa prohibitio, inter adoptatos ab eodem Patre, unde Sanchez odiosam legem restringit.

Manet consanguinitas in primo gradu, naturali jure prohibita, & primo affinitatis in relictæ lineæ, ubi nulla unquam dispensatio facta, & Comes de Armeniaco à Papa, nunquam potuit extorquere, nisi falso diplomate ex Paulo Emilio in vita Ludovici XI.

L. 3. C. de Inc. No.

C. 1. h. r.

Quæst. 9.

Greg. 12. Clem. 20.

C. ult. h. 6. in 6.

oh quam rem capite est multatua, & tamen Piccennus Modicus, hoc Papæ quis crederet, opponit, ubi conubia cum parentibus & fororibus, à Catholicis, & infidelibus ipsi reprehendunt, ubi Ambrosius de conjugio filiz cum Patre. *Interdicitum est natura jure, interdicitum est lege, qua est in cordibus singularum*, ubi Tertullianus in apologetico, Theodoretus de legibus, Angustinus in Leviticum, & Prosper de Petro. *Dixit admitter Juppiter supro fororis obliis*, & id arguebat etiam Paganus, ubi bis exclamante Abraham & semel Isaac *dic quod foror mea sis*, infideles ipsi credebant, eandem non esse conjugem, & fororem, aliquam existentem ejus rei usu, nemo diceret foror est non ergo conjux, sicut de Junone canit Poeta. Et foror & conjux, quod fatia est ad confundendum Cajetanum, volentem ipsam verè fororem, cum tamen Fratres dicantur consobrini, ut constat in Tobia, & Evangelio. Sic Aristoteles impugnat communicationem uxorum, quod Fratres jungerentur fororibus, sic Svetonius in flagitiis Caii enumerat, quod forem Drusillam haberet uxorem, sic Eunapia, & alii in Caracalla, quod nec à Noverca ipsa abstinerit, sic Plato libro octavo de legibus, & eadem libro de republica.

In his quæstionibus apud Hostes, necessariò cogimur errare, vel enim citat legem veterem. *Quando habitaverint Fratres simul, & unus ex eis absque liberis mortuus fuerit, uxor defuncti non nubet alteri, sed accipiet eam Frater ejus, & suscipiet semen Fratris sui*, & tunc asserunt legem esse mortiferam, vel aliquid addit legi, nec eam observat tunc major Deo ipso appellatur, & legem Denteroniè respuit, & leges Levitici volunt juris naturalia. At non esse jus naturale constat ex eo præcepto. *Qui coierit cum muliere in fluxu menstruo, & revelaverit turpitudinem ejus, illoque aperuerit, fontem sanguinis sui, interficiatur ambo de medio populi sui, interficiatur ambo de medio populi sui*, quod neque apud Hostes jus naturale vetat. Adde & diversitatem magnum in præceptis. *Qui duxerit uxorem Fratris sui rem facit illicitam, turpitudinem Fratris sui revelavit, sine liberis erunt*, ubi matrimonium in primo gradu, castigat pœna mortis, & comparat adulterio, & sodomis, isque jungit naturaliter vetitia. Quicquid si naturæ jure prohiberentur, veteres Patres eam legem ferverant. Et tamen Jacob duxit duas forores, quod prohibetur in præceptis Levitici, ubi adest duplex simul affinitas. Est & Judas Patriarcha. *Dixit ergo Judas ad Onam Filiam suam. Ingredere ad uxorem Fratris tui, & sociare illi, ut suscipiat semen Fratris tui*. Et rursus. *Quam ob rem dixit Judas Thamar uxori suæ. Eslo vidua in domo Patris tui, donec crescat Sela Filius meus, & tamen erat ibi, vetitus ante legem incestus. Attamen ultra non cognovit eam*. Est & aliud exemplum vetustum. *At verò Caath genuit Amram, qui habuit uxorem Jocha-*

bed Filiam Levi, qua nata est ei in Ægypto, hæc genuit Amram viro suo Filios Aaron, & Moysen; Et iterum in libro Ruth. *De uxore enim tua natus est*, sic est exemplum Abraham, sic Tobia. Nec obest responsum Melancthonis, pessimè Hos Patriarchas egisse, quippe in perpetuo crimine non exitere, nec obest apud aliquos fuisse dispensatum, quippe nullum est, in ea re mysterium, & allegatur non dispensatio sed consuetudo, quam memorarunt Christo Sadducæi, & Augustinus refert olim, licita conubia inter consobrinos, & rectissimè inter Christianos prohiberi, sic Ambrosia non reprehendit jura fide laudat. *Si Divina re præterent saltem Imperatorum præcepta, à quibus amplissimum accepit bonarem bonam quaquam præterire poterunt. Nam Theodosius Imperator etiam Patruelis, Fratres, & consobrinos vetuit inter se conjugii convenire communionem. Et mox. Si dicas alieni relaxatum, verum hoc Legi non prejudicat, quod enim in commune statuitur ei tantum proficit cui relaxatur. Adeo Ecclesiæ nonkur forum laicum, & Ambrosius jura commendat laicorum; nec respondere potuit Paternus, nisi aliquando jus illud relaxatum. Idem scribit Gregorius Felici Messanenfi se cum solia Anglia dispensasse, ut in tertio, & quarto gradu contraherent, adeo alii contrahere non poterant, in iis gradibus, nec Angli ipsi absque dispensatione. Sic decernit Concilium Agathense. Si quis consobrino suæ se sociaverit, si quis vel relicta, vel Filii Avuncula miscerit, aut Patris Filie, vel Privigna suæ conubia polluat aut dixerit uxorem. Quoa omnes & olim, atque sub hac constitutione incestos esse non dabimus, ubi & tunc & olim incestos esse non dubitant, sic Concilium Epaoense definit, sic Ilerdense canone quarto, sic Toletanum secundum canone quinto, & Aurelianense tertium non solvit conjugia, sed canones vult docere, & repetit antiqua & Aurelianense quantum, & Arvernense. Sic adducuntur ab Ambrosio, & Augustino rationes, eum officia pietatis forent libidinis, & humana vercedina sit inter propinquos, vincula dilectionis restringerentur, & carnalis amor ex Aristotele foret nimis. Denique vel Hostes nostri sunt, vel contra Piccennium noster est Kemnitius, id probans ex Ambrosio, & Augustino, & legibus. Noster est Wicleph docens præter primum gradum, omnia prohibita de jure humano, sic Melancton, Latherus & Buceras liberum esse quoad gradus eos, qui in Levitico non continentur. Noster est Brentius in Confessione Witembergenfi docens servandas leges civiles, sic Beza primus Calvini Discipulus. Nec obstat Deum id decrevisse, quippe fatetur Augustinus olim licita, nunc prohibita inter consobrinos conjugia, & Latherus opponens sibi respondet; & argumentum Brentii leges politicae non spectare ad Christum, oppositum evincit, cum sint spirituales*

Ep. 66.

L. 2. P. 6.

lit.

& Christus ipse eas deciderit; sic Gregorius & canones ut vidimus sunt vestri, sic D. Thomas à Picoonino adductus. Nec rursus obest reprehensio Baptistæ, quippe tunc lex adhuc vigeat, in morte tantum Christi vulnerata, & de uxore Fratris videntia loqui, Josephus ait, & cum antiquis Hieronymus; *Gen. 40.* Nec rursus urget illud *omnia hæc fecerunt. Et abominatus sum eas, & ob incesta conjugia infidelium,* at ob eas nuptias punitos non esse, Theodoros Beza convincit, ex conjugio Abrahæ, Judæ non punitis.

Gen. 40. Nec rursus urget illud *omnia hæc fecerunt. Et abominatus sum eas, & ob incesta conjugia infidelium,* at ob eas nuptias punitos non esse, Theodoros Beza convincit, ex conjugio Abrahæ, Judæ non punitis.

II. qu. 1. scilicet.

Cap. ult. l. 1.

Cognitionem sequitur erimen. Primum est homicidium conjugis, vel periculum vel procuratum, ut postea inter se contrahant, capite laudabilem de conversione Fidelium, secundum cum adulter procurat mortem conjugis suæ, vel è contra, ut cum adultero matrimonium contrahat cap. Super hoc de eo qui duxit &c. Tertius cum adulteri dederunt sibi fidem, contrahendi post mortem alterius, si enim spontentes mortem videntur procurare. Quartus si de facto adulteri inter se contraxerint, viventibus prioribus conjugibus capite finali De eo qui in matrimonium duxit. Hi duo posteriores casus sunt, cum uterque est conscius vitæ conjugis alterius, si enim vir decipiat dicens esse mortuam non incurrit, & primo casu est homicidium sine adulterio, in reliquis adulterium præcedit homicidium sequitur, & debet esse eo sine ut contrahant non casu, non rixa, non uxore in adulterio deprehensa, & similibus; cum non sit ratio prohibitiva legis, ne scilicet adulteri spe innocentem occidant, ob quam rationem satis est facta promissio, dummodo alius ipsam acceptet; nisi sit remissa, quæ res est ac non facta, nec excusat promissio facta diverso tempore ac adulterium. Ceterum tolerari non debet, si quis vel postea cum vixerit uxor ipsius, illum adulterio pollucrit, ubi satis est id actum constante matrimonio. Tandem in hac materia utpote odiosa stricte explicanda sunt verba, ut non sufficiat promissio, aut propositum, nec mors machinata nisi secuto effectu.

Sequitur cultus disparitæ, quæ dirimit solo jure Ecclesiastico, nam in lege nature Jacob duxit Filias Laban, Joseph Filiam Putipharis, Moyses Filiam Jethro Æthiopiæ, in lege scripta Esther Assurum, Salomon Filiam Pharaonis, David Filiam Gessur, & Augustinus de fide & operibus, testatur in lege nova frequentem, & Mater ipsius duxit Paganum, sic Clotildis Clodoveum. Et Concilia solum loquuntur de illicito, & Paulus id expressè prohibet. Nolite jugum ducere cum Infidelibus, & Augustinus. citans Cyprianum ait. Omnino cavendum est ne fiant tales conjunctiones. Vis etiam dirimit si sit violentia, cum non sit cum ea ulla libertas. Etiam metus cadens in virum constantem, cum onera perpetua debeant, ex lumine rationis esse perfectè libera, qualis non est in metu gravi;

& si aliquis post metum conficeret matrimonium, graviter peccaret cum esset fornicatio. Hic autem metus debet esse injustus cum inoffensus à Judice justè non dirimat, debet ex titulo matrimonii incuti, ideoque validum est matrimonium Medici cum agrotata, nolentis ipsi mederi, nisi cum ipso contrahat, & ducens cum merito malè vitæ uxorem, ut liberetur à morte ut fit in Hispania. Nec potest Princeps cogere, cum non sit Dominus animorum, & Tridentina Synodus id prohibeat, nec Pater ipse cogere potest Filium, cum in Genesi dicatur, vocemus puellam, & queramus ejus voluntatem, sic Tobias ex Angeli monitu, iustis parentibus uxorem duxit. Sic Esau plures accepit uxores, nedum infelici sed tristanti Parentibus. Frustra verò Kemnitius opponit Paulum. *Qui matrimonio jungit Virginem suam bene facit,* cum nec de valore sit sermo, nec de consensu Parentum querendo. Frustra opponit, *Quod Deus conjunxit homo non separet,* quippe Deus auctor matrimonii conjungit, non verò sanctitas sola facit validum, ut constat in ducente uxorem, ob avaritiam, aut libidinem, quod Angelus Tobiam alloquena reprehendit. Frustra citat textum duos Exodi & Deuteronomii, ubi nihil est de valore matrimonii. Frustra citat textum Numerorum trigesimo, ubi Pater votum filie reddit invalidum, quippe textus ait in matre adhuc puellari, è contra rem de adulta dicitur. *Relinquit homo Patrem suum & Matrem suam, & adhaerebit uxori suæ.* Nec obstat jus civile, ubi Gotofredus arguit validissimè, *Filium debere gaudere plenissima libertate,* & Wesembecius ait. *Ponderent hac rationem, qui consensum parentum de necessitate requirunt in matrimonio liberorum.*

Huc & spectat raptus, de quo novo jure statuitur matrimonium nullum, cum non advenerit pristina libertas, nec in loco tuto sit rapta, & dantea consilium vel favorem sunt excommunicati & infamea & Clerici deponendi è suo gradu. Si raptus ob aliam causam ex declaratione S. Congregationis non incurrit eas pœnas, cum es Synodus solum innuat matrimonium, sic nec dolo cum sit seducta non rapta. Sic si mulier rapti virum, cum ad ea quæ raro accidunt lex non se adaptet. Sic si quis rapti sponsam suam, quia facit quod facere tenebatur, & de raptoribus definitur. Iste raptor dici non debet, cum habuerit mulieria assensum & prius eam desponsaverit quam cognoverit, nec volenti sit violentia aut dolus, etiam si Parentes essent inviti, cum habeatur plena libertas matrimonii. Denique olim erit pena capitis, nunc Leo Imperator eam solum decrevit pro rapientibus manu armata.

De ordine sacro constat vel apud Græcos irritare matrimonium, de jure tantum humano, cum Papa Græcis matrimonium permittat, & diu litigatum pro Bohemia. Si

Gen. 24.

1. Cor. 5.

Mat. 19.

Cap. 11.

23. Jan. 1566.

Cap. 6.

Const. 11.

con-

contrahant coguntur mulieres dimittere, & agere pœnitentiam sunt suspensi, interdicti, & irregulares. Non tamen ordo dissolvit matrimonium jam celebratum. De ligamine esse elarum durante primo, invalidum esse secundum matrimonium, capite licet de sponsa duorum, ut arduum est sùpe id probare.

Cap. 19.

nec vox unius cum sit nullius satis est, & jus de sponsalibus nomine certi nuntii, intelligit certam probationem, cum naturaliter hi mortui resurgant, ut accidit apud Cannas in bello Annibalis, ubi Romani certo crediti mortui, vivi matribus sunt visi, in lectu vlviz, in læticia morientibus, & cum certam sit matrimonium, non est satis ulla probabilitas, nec sine certitudine morali, satis sunt quinque anni, nec quinquaginta; & ut notat Pignatellus nec centum. Et liber Parochi probat, non testamentum, quippe post testamentum plures supersunt. De publica honestate constat non extendi ultra primum gradum, in sponsalibus de futuro, secus in matrimonio, ubi ad quartum gradum est impedimentum ex Pio Quinto.

6. Julii 1698.

Durat etiam sponsalibus, mutuo consensu dissoluta ut declaravit S. Congregatio approbante Alexandro Septimo apud Fagnanum. Non oritur hæc publica honestas ex sponsalibus conditionatis, conditione nondum impleta capite unico de sponsalibus in sexto, nec ex promissione indeterminata, ut cum una ex Filiabus Petri cap. eodem cum non sint sponsalia. De affinitate dicitur ea propinquitas, proveniens ex conjunctione corporum, si licita sit dirimit usque ad quartum gradum, capite non debet de consanguinitate & affinitate, si est illicita usque ad secundum ex Tridentino, nec loquitur textus de consanguineis legalibus; nec de spiritualibus sed de veris, & in hac sunt axiomata varia.

Sess. 24. c. 24.

Quo gradu aliquis consanguineus est eodem affinis est ejus uxori & è contra. Affinitas affinitatem non parit, & duo Fratres duas ducunt uxores. Nunc sola affinitas est inter virum, & consanguineos uxoris, vir & uxor non sunt affines sed initium affinitatis. Requiritur in affinitate conjunctio completa. De amente constat non posse, cum non adsit nec libertas nec consensus, nisi lucida habeat intervalla, de Clandestino constat nunc esse nullum, ubi promulgatum est Concilium Tridentinum. Potest assistere Episcopus, Vicarius Generalis, & Parochus etiam non Sacerdos, cum Tridentinum asserat sine Parocho vel Sacerdote, & Parochus non Sacerdos verè sit Parochus, sic Legatus à latere in sua Provincia, Abbas in suo territorio, Capitulum Sede Vacante, cum hi sint ordinarii, quos innuit Tridentinum, & satis est Parochus, unius domicilium, vel quasi domicilium habentia, & satis est Parochus vel excommunicatus, nisi sit sententia Judicis depositus, satis est invitus, & potest id in aliena Parochia cum hic sit auctus voluntariæ jurisdictionis, debet tamen esse præsens

L. 2 ff de Off.

& audiens ut testes, nam lege coram Titio habetur. Coram Titio aliquid facere iustia, non videntur præsentem eo fecisse nisi is intelligat. Ideoque non sufficit ebrius, dormiens, intelligens per Interpretem absens aut surdus, in vagia quilibet est Parochus cum ordinarii licentia & examine, ne mutatis locis mutent & uxores, & juramenti exactione quod non sint uxorati, vel impedimento canonico implicati; quod idem est in militibus, vagis, non quiescentibus in urbe vel arce.

Si Sacerdos seu Parochus non sit fed exsistimetur, validè assistit matrimonio ex lege Barbarius. Potest & Parochus alteri licentiam dare, ut nomine suo assistat matrimonio, quæ non est facillè credenda fed probanda, nec sufficit ratiabitio ex Synodo Colonienf, quippe non sufficit licentia præsumpta, imò nec præsens, cum possit Parochus ex aliis mille causis tacere; si det sub conditione non observata, validè non assistit delegatus. Si Parochus revocet licentiam & ignoretur, assistentia est valida, sicut si, & mors ignoretur, cum communis error deus jus, si habet licentiam assistendi & nescit, non assistit validè cum non acceptet, quod est commune contra Engel, si quemlibet designet quilibet est Parochus, si delegetur ad hanc tantum causam, delegatus non potest subdelegare de appellationibus. Hæc valent ubi promulgatum est Tridentinum, ubi non est promulgatum, satis est mutuos consensus absque impedimentis, & duo testes requiruntur ad probationem; & hoc fieri non debet in fraudem, cum dolus & fraus nemini patrocinetur, & ita sub Urbano VIII. fuerit decessis; ita & tenetur veniens ad locum promulgationis, cum solemnitas contractum per omnes, obliget in loco ipsius contractus, nec ignorantia aut necessitas excusat, cum ista sit forma actui essentialis, nisi inter infideles ubi Papa dispensat, non inter hæreticos legi Ecclesie subiectos, non tamen sunt matrimonia dissolvenda, ne aperiat via dimittendi uxorem. Denique testes esse non debent, omni exceptione majores, at Procurator ad matrimonium, testis esse non potest cum sit contrahens, & habeat in eonomine interesse. Relinquam libentissimè ultimum impedimentum, cum de eo plus dicitur, eum minus dicitur, & editio istorum casuum alia moveat risum aliis scandalum, & satis est titulus de frigidis & maleficiatis. Unum est irritandum aliquos affirmare, Eunucho validè contrahere matrimonium, cum Valentinianus capite punierit unum ex his, ex confessione meretricia reum convictum, & senes per accidens non generant, & vidimus plures casus contrarios, quamvis vir desponset dotem potius quam uxorem, & curca Hermaphoditos cautissimè est agendum.

Cum matrimonio aliquando junguntur sponsalia, quæ ex lege prima de sponsalibus, sunt repromissio, cum debeat & alter promit-

ff. de off. Præst.

1662.c.3

Cap. cum casu/am.

mittere, nec satis est ut gratias agat de exhibitione, nec satis est silentium, cum possit tacere, ut melius deliberet, nec satis ea nullam aliam ducam, cum possit nullam ducere, nec satis est in Procuratore generale mandatum, nec excusat ipsum ignorantia retractationis, nec potest alium substituere. Unus satis est consensus, aut signa consueta. Solvuntur verò mutuo consensu, mutatione facta in viro, aut uxore, si adveniat infamia, paupertas, & alia ut notat lex civilis, cum quibus verisimiliter non contraxisset, si morbus relinquens vestigium, si auctoritas iudicis rescindentis, cum matrimonia coacta difficiles babeant exitus, si tempus praefixum sit elapsum, per professionem, aut votum solenne non simplex, nec per merum ingressum Religionis, cum adhuc alter possit alterum velle, solvitur per absentiam, ubi est periculum incontinentiæ, si fornicatio veniat, vel gravis inimicitia, solvuntur per matrimonium quod est fortius, non per sponsalia etiam jurata, cum juramentum non sit vinculum iniquitatis, solvuntur impubere factio pubere, quia frustra expectatur eventus, cuius nullus est effectus capite cum contingat, solvuntur per dignitatem supremam, secus per alias, cum unus non sit factus deterior, solvuntur si unus remittat sine vi, & dolo; si tacuerit alter vitium damnosum parti, secus leve, cum nemo debeat se infamare.

Superfunt & alia de matrimonio, ubi Barbosa notat aliud esse verum, aliud putativum matrimonium, & putativum esse invalidum ex aliquo impedimento, in verò filii sunt legitimi, si ve antecedant si ve subsequantur, sic in vero est successio, alimenta, accusatio, secus in putativo, nec potest occidere, uxorem in adulterio deprehensam, quod iure civili permittitur non canonico, cum sit ab Alexandro septimo damnatum, ubi Rota apud Farinacium decidit, Papam dispensare in radice matrimonii, invalidè ob impedimentum juris humani, ad effectus canonicos non civiles, cum petita est ab uno ex conjugibus vivente.

Remanet videndum discrimen, inter jus canonicum & civile in matrimonio, & vidimus in sponso absente, & consensu Parentum, etiam si possit filia viginti quinque annorum, in Gallia absque ipso nubere, per annum duodecimum. Differt jus canonicum in computatione graduum, cum singulæ Personæ enim gradum in hereditatibus constituent, & in matrimonio duæ requirantur, ideoque duo Fratres in primo sunt gradu, & de iure canonico in secundo. Differt quod in iure civili affinitas, est in nuptiis tantum iustis L. non faciliè §. secundum ff. de gradibus affinitatis, in canonico iure etiam in illicitis ex Tridentino. Differt jus civile negans alimenta, filiis ex damnato coitu natis, & de equitate canonica debeat capite cum habet de eo qui duxit. Differt quod jus civile annos computat, jus cano-

nomicum potentiam capite puberes de desponsatione impuberum. Differt quod jus civile intra annum luctus, viduæ non permittit matrimonium, benè canonicum ob periculum animæ; & permittitur iure civili consobrinis, ex canonico iisdem vetatur matrimonium. Differt quod iure civili matrimonium, inter eos diversè Religionis vetatur secus de iure canonico ex Paulo permittente. Differt quod in iure civili licet uxorem adulteram occidere, non in canonico. Differt quod in legitimatione liberorum duo requiritur jus civile, ut dotalia instrumenta una cum nuptiis sint confecta, & ut concubina fuerit domi loco uxoris detenta L. Codicis de naturalibus liberis, in legitimationis per subsequens matrimonium, nulla ex his causis exigitur, & hoc jus vel in terris Imperii recipitur. Differt à iure civili quod jus canonicum, potest cognoscere de causa incidente, cum causa connexa non sit decidenda lege nulli Codice de iudiciis, secus in iure canonico capite decernimus de iudiciis. Differt quod jus civile pœnas imponit transeuntibus ad secundas nuptias, & hæc tolluntur à iure canonico capite ultimo de secundis nuptiis: Differt quod ut vidimus lex civilis, post adulterium permittit novum conjugium non canonica. Differt quod in matrimonio ex iure canonico conditiones impossibiles, & turpes rejiciuntur, & in iure civili vitiant contractum lege non solum C. de obligationibus, & actionibus &c.

C. ult. de Proc. in 6.

De Off. delig.

Th. 19.

L. ff. qui C. de iud

L. 3 C. de seu nisi nuptiis

P A R S III.

De Indulgentiis, & Cere- moniiis, & Potestate Papæ circa ipsas.

Hæc duo Sacramenta junguntur, Indulgentia pœnitentiæ, & Cere-
monia omnibus Sacra-
mentis,

C A P U T I.

*De Indulgentiis, & Jubilæo; & Potestate
Papæ circa ipsas.*

Uod in veteri lege de sapientia, per emphasim scripsit Sapiens. *Infinitus enim thesaurus est hominibus, quo qui usi sunt participes facti sunt amicitia Dei*, id iustè de indulgentiis prædicamus, ubi infinitus est Christi thesaurus, & utentes sunt amicitia Dei participes.

Exclamat de Christo Regius Vates. *Es Pf. 129. copiosa apud eum redemptio*. Nec obest illud ad Philippenfes. *Humiliauit semetipsum usque ad mortem &c. Propter quod & Deus*

Sap. 7.

enaltavit illum; & Christum satisfecisse pro peccatis, quippe primus textus scopum non attingit, cum loquatur de merito non de satisfatione, & altera ratio ab Apostolo con-

Rom. 5. futatur. *Non sicut delictum, ita & donum.* Et infra. *Ubi abundantius delictum superabundavit & gratia*, & rursus. *Hic autem unam pro peccatis offerens Hostiam.* Et mox. *Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatus*, ubi una Hostia superat omnes, & in sempiternum & semel offertur, ubi

Serm. 11. Leo Magnus rugit. *Effusio enim pro injustis de nat. sanguinis justis, iam potens fuit ad privilegium, tam dicit ad pretium, ut si Universitas captivorum, in Redemptorem suum crederet, nulla tyrannica vincula retinerent*, & Clemens VI. non dicit sed probat, unicam guttam sanguinis Christi, toti mundo sufficere, oh unio-nem corpora cum verbo, quod & sumpsit à Paulo, & Leone, & Basilio verè Magnus.

Pf. 48. *Dnum inventum est rebus omnibus prestantius, quod in pretium redemptionis nostræ datum est, Santius nimirum, & pretiosius Sanguis D. N. J. C.*, ubi pretium est rebus omnibus prestantius, ubi os aureum Chry-sostomus decima septima homilia ad hæbreos

C. 108. *Quod autem semper offerre debuit convitio erat imbecillitatis; Contra autem in Christo occidit semel bic oblatas est, & in perpetuum sufficiens fuit*, sic Augustinus in Enchiridio, sic Interpretæ, & iterum Paulus ad hæbreos decimo.

Accedunt & membra Capiti, & rivi pelago uniti. Et certè B. Virgo nullum habuit peccatum, gravissimas pertulit afflictiones, usque ad ipsius animæ divisionem *Tuam ipsius animam doloris gladius pertransibit*. Regia martyri eximia. Certè Joannes unus omnibus prelat, innocuus, & summè pœnitens, cæcus & vita, & habitus prædicat. Certè Innocentissimi Martyres, horrenda sustinere supplicia & longa; non ergo inutiles erunt hæ satisfationes. Nec obstat illud Evangelij. *Mensuram bonam, & confertam, & coegitatem, & superfluentem dabitur in sinum vestrum*, nec illud Apostoli scriptum. *Non sunt condigna passiones hujus temporis ad futuram gloriam*, quippe ibi sermo est de merito, non satisfatione, ubi merita habent præmium, non satisfationes, quæ ex charitate reservantur in Ecclesia.

Duplex ergo est in Ecclesia thesaurus, alter infinitus Christi, alter paucorum minorum præ Christo, in templi Gazophylacio reservatus, & articulus est de communione Sanctorum, ab hostibus ipsi in Symbolo admixti; & in veteri lege docet Psalmista.

Pf. 118. *Particeps ego sum omnium sumentium te, & custodientium mandata tua*, & in nova Paulus de se ipso, verbo, & exemplo locutus. *Gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi in carne mea pro corpore ejus quod est Ecclesia*, ubi Augustinus expressè nos instruit, passiones Sanctorum conferri in commune bonum Ecclesie, & Paulum urgebat Charitas Christi,

ubi Charitas suadet inutilia, in aliorum utilitatem expendi, quod in utraque elemosyna, & corporis, & Spiritus constat, ubi Ecclesia corpori comparatur, & membra sese mutuo juvant, & alterum fert onera alterius, ubi potest unus pro alio satisfacere, ita Paulus cupit esse Anathema pro Fratribus, Moyse vult è libro vitæ deleri, ne populus castigetur à Deo, Christus suo nos languore sanavit, David vult populi flagella solus sentire, sic merito Pauli ducentæ septuaginta sex animæ salvatæ sunt, & populus meritò Moyfia, quod & concedunt hostes sic Paulus libenter impendat & super impendat pro animabus vestris, & alibi.

Jam in electo thesauro percipimus administrationem Episcopii convenire, & oves solvere munus esse Pastoris, & reos absolvere Judicis officium. Constat id ex Cypriano, Sacerdotum arrogantiam reprehendente. *Vel ex vobis itaque discant quod docere debeant, petitiones & desideria vestra Episcopo serveant.* Et alibi ex professo docet indulgentias largiri solam Episcopum, & in eadè Lucianum reprehendit. *Frater noster Lucianus & ipse unus de Confessoribus, fide quicquam calidus, & virum robustus, minus Dominica lectione fundatur, quadam conatus est imperitè, jampridem unigo antorem constituit, ut manu ejus scripti libelli gregatim nomine Pauli darentur.* Nec obstat Celerinum à Cypriano laudatum, remisisse sororibus suis peccatum, ubi ait. *Quare jam causa audita præceperunt eos Præpositi tantisper sic esse, donec Episcopus constituatur.* Et rursus. *Quæ res majorem nobis constat incidiam, ne nos cum singulorum casus audire & excutere cuperimus, videamur multis negare, quod junc omnes jactant à Martyribus, & Confessoribus accepisse.* Nec obstat rursus Tertullianus, donare hoc jus Martyribus, quippe erravit in factis, & jure, imò cognovit & Papam largiri. *Attu jam & in Martyres tuos, & fundis hanc potestatem, & Martyres ipsi id petebant ex Cypriano.* (Fecerunt ad nos de quibusdam B. Martyres literas petentes examinari desideria sua,) & ipse Cyprianus id negat Presbyteris. *Quod enim periculum metuere non debemus de offensâ Domini, quando aliqui de Presbyteris, nec Evangelij, nec loci sui memores, & mox. Cum consumelia, & contemptu Præpositi totum sibi vindicent, ubi ex Evangelio potestatem Episcopi, in concedenda indulgentiis deducit, sic decimum in primo Concilio. Licebit etiam Episcopo humari circa eos aliquid cogitare, sic Arelatense primum canone decimo, & alia Concilia, & factum Pauli, & textus Matthæi decimo octavo.*

Quod si dispensatoribus facultas ista conceditur, longè melius primo dispensatori. *Quis putas, est fidelis servus, & prudens, quem constituit Dominus suus super familiam suam, & si data est potestas cultibus Pastori longè fortius, primo omnium Pastori, & ita Papæ antiqui consueverunt, nec alium ac-*

Ab. 17.
Ex. 22.
1. Co. 12.

Ep. 11.

Ep. 23.

Ep. 22.

De Pu-
dic.

Ep. 4.

Cap. 31.

Mat. 24.

eufat Tertullianus Montanista, nisi Zephyrinus Papam nimis indulgentem, & peccata gravia condonantem, adeo vel Hostes id testantur.

Mat. 16. Evincitur id ex Evangelio ipso. *Quodcumque solveris super terram, eris solutum & in cælis*, ubi verba generalis sunt generaliter intelligenda, ubi vel strictissime accepta hoc significant, cum præsertim in privilegiis sint amplianda, & beneficiis Principum latissime interpretanda. Nec ex eo deducitur Pspam, solvere posse matrimonium consummatum, quippe solvere potest solubilia ut est pœna, solvere non potest insolubilis, quale esse matrimonium consummatum, &

Mat. 19. docent leges humanae & divinæ; *Quod Deus conjunxit homo non separet*. Nec obstat id fieri in Sacramento, quippe ante culpam nequit culpa remitti, nec culpa sine infusione gratiæ, quæ tantum in Sacramento subministratur, & pœna remissa non indiget Sacramento. Uno verbo rationis lumen, & omnium gentium consuetudo evincit, regi bona per summum Principem ministrari.

Post Evangelium est & Apostolorum praxis, ubi Apostolus Corinthiis scribit. *Cui aliquid donastis & ego, nam & ego quod donavi, si quid donavi propter vos in Persona Christi, ut non circumveniamur à Satana*, ubi indulgentiam tribuit Paulus, excommunicato Corinthio ob incestum, ubi remissa culpa minuit & pœnam, ubi extitit potestas, status gratiæ communis, Corinthiorum utilitas, ut ob severitatem non triumphet Satanas, quæ omnia indulgentiam demonstrant. Arguitur verò sunt non extitisse bullam, aut pecuniam, sine quibus innumere dantur indulgentiæ.

En origo indulgentiarum non moderna, ut clamat Papiennius à suis etiam relictus, vel ut vult Kemnitius seculo decimo tertio, & eam ad Christum rursus perducimus. Seculo ergo duodecimo damnati sunt Waldenses, eo quod negarent indulgentias, quomodo Waldenses negarunt quod non erat, quomodo tuebatur Ecclesia nondum ortas? Rursus in Concilio Lateranensi Generali, Paschalis Secundus Patribus concessit, indulgentiam quadraginta dierum, teste Abbate Urspergeni tunc vivente. Seculo undecimo in Concilio Claramontano, Urbanus Secundus cruce signatis indulgentiam plenariam concessit, teste Antonino secunda parte Historiæ. Rursus initio seculi noni, Leo Tertius multas indulgentias concessit, ut scribit S. Ludgerus in vita S. Suiberti, ex quatuor secula ante indulgentiæ, & quod validius Hostes configit, fateatur Kemnitius se originem non invenire, ideoque juxta regulam ab omnibus admittam. Quod universa tenet Ecclesia, nec à Conciliis institutum rectissime ab Apostolica traditione descendere creditur, ubi est auctoritas, & ratio Augustini. Cum ergo ipsi originem ignorent, nos eam à fonte Christo evince-

mus. Incipiamus à Gregorio Magno, quem ipsi admittunt epistola ad Recharedum. *Ex more Sanctorum missimus vobis claviculum aureum, in quo de cætem B. Petri benedictio continetur, ut omnipotens Deus, qui illum admirabili potentia nexibus ferreis liberavit ejus meritis & intercessionibus vos ab omnibus peccatorum vinculis absolvat, & ad gaudia perducatur æterna, ubi meritis Sanctorum & Petri benedictioni, remissionem assignat peccatorum.* Præcedit Celestinus epistola secunda. *Egrotantibus panitentiam morientibus denegari, nec illorum desiderii anni, qui obitus sui tempore hoc animæ sue cupians remedio subveniri. Horrenus fuscior tanta impietatis aliquem reperiri.* Et mox. *Verum ergo panitentium conversio in ultimis positurum mente potius est existimanda quam tempore, ubi panitentiam morienti minuit, & tribuit ipsi quasi jam ea functis.* Præcedit Innocentius ad Decentium. *Ceterum de pondere estimando delictorum, Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem Panitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigentis, ac tam debere dimitti cum videris congruum satisfactio-*

nem, ubi fletus & confessio considerandi; & ita Pontifices omnes efficere, cum Synodo Nicæna Silvester; cum Cypriano Cornelius, & ante Zephyrinus, etiam Tertulliani Hostis testimonio, & totius Ecclesiæ veneratione, adeo inoepti seculo decimo tertio, aut etiam longè posteriori spud Hostes, quod seculo secundo jam erat antiquum, concedentibus omnibus Catholicis & nec negante Tertulliano tunc Catholico. Præcedit Concilium Chartaginense, de penitentiam agentibus apud Hæreticos. De cum documentis certis hoc ipsam approbaverit sibi, pro qualitate peccati, sicut eidem Episcopo Catholico, visum fuerit, tempus penitentia vel reconciliationis decernat, & hoc est Concilium Generale Africæ totius, & penitentia tempus, in Episcopi Catholici manu reponit. Præcedit Concilium Ancyranum de Diacono immolante, & penitente. Cessare verò debere ab omni sacro, ita ut nec panem nec calicem offerant, nec pronuntians, nisi forte aliqui Episcoporum confecti suis laboribus eorum & humilitatis & mansuetudinis, & voluerint eis aliquid amplius tribuere vel adimere. Penes ipsos ergo erit de his potestas, & alibi. Episcopum autem hanc habere licentiam oportet &c. Hæc ut humanius agens, secundum vitam modum tempus alicui penitentia brevior, aut etiam prolixius, quod correctioni necessarium videns addere, ubi vides in aliquibus tantum indulgentiam, sic Laodicena Synodus canone secundo. Et Concilium Nicænum in omnibus primam; de sponte lapsa decernit. Placuit Sanctæ Synodo licet indigni sint misericordiam tamen aliquid circa eos humanitatis ostendi, & mox de ipsi in veritate penitentibus. Licet etiam Episcopo humanius circa eos aliquid vengatur, in tota Synodus, & Episcopi omnes, non initio decimi quarti seculi sed quarto, sic & Neo-

*Lib. 7. 2
ep. ad
scand. 2
ad Chil:
deh.*

Ep. 1.

Cap. 239

*C. 1. 2
7. 9. 16.*

cesariense Concilium. Sed conversatio. & fides eorum tempus abbreviat, si plerumque canonem trigesimo secundo.

Hæc ab antiquitate recipere Patres, & Viri Apostolici ab Apostolia, & sola sufficerent, cum aliquando antiquitas in evincenda dogmatibus sit sterilis, atque nulla prætenditur tota est, & sterilitas transit in somnam secunditatem. Extant epistolæ integræ Cypriani. Et credideram quidem Prebiteros & Diaconos, qui illic presentes sunt monere vos, & instruere plenissime circa Evongelii legem, sicut in præteritum semper sub Antecessoribus nostris factum est, ut Diaconi ad carceres commoantes Martyrum desideria consilii sint, & Scripturarum præceptis gubernarent, sed nunc &c. ubi semper vota Antecessoribus ducunt, martyrum vota Diaconi explorabant, ubi erat antiquissimum sub Cypriano, semper factum sub ejus Antecessoribus, quod Picenninus & mille alii recens & modernum clamant, an Cypriani Antecessores omnes, vel decimoquarto vel tertio decimo, vivere seculo potuerunt? Et infra, Cum vos ad me literas direxeritis, quibus examinari desideria vestra, & quibusdam lapsis dari pacem postulasitis, cum persecutione finita convenire in unum cum Clevo, & recolligi speremus. Et mox, Vel ex vobis itaque discant quod docere debuerant. Petitiones, & desideria vestra Episcopo servent, & ad pacem vobis presentibus dandam matrum & pacatum tempus expectent. Ante Domini pacem mater prior sumat, tunc secundum vestra desideria de filiorum pace tractetur. Et quoniam audio fortissimi & charissimi Fratres impudentia vos quorundam premi, & verendum vestram vim pati oro vos, quibus possunt precibus, ut Evangelii memores, & considerantes, qua & qualis in præteritum Antecessores vestri concesserint, quæ solliciti in omnibus fuerint, vos quoque solliciti, & caute potentium desideria ponderetis, usque amici Domini, & cum illo judicaturi. Et mox. Hoc autem potest fieri, si ea que ad vobis pertinet, religioso contemplatione moderentur intelligentes, & compromittentes eos, qui Personas accipientes in beneficiis vestris, aut gratificantes, aut illicite negotiationis mundanas occupantur. Et statim. Sed & illud ad diligentiâ vestram redigere, & emendare debetis, ut nominatim designetis eos, quibus pacem dare desideratis, audio enim à quibusdam sic libellos fieri, ut dicatur communicet ille cum suis, quod nunquam omnino à Martyribus factum est, ut incerta & cæca petito invidiam nobis postmodum confes, latè enim patet, quando dicitur ille cum suis, & possunt nobis Vicieni, Triceni, vel amplius offerri, ubi totus est Cyprianus, in satisfacienda Martyrum desideria, ea tantum admonitione ut determinata & juxta Scripturam designent, & rogat vota Martyrum examinari, quod & epistola sequenti congeniat, & alibi memorat nimios libellos. Examine ad Martyres passim, Confessores quoque importuna

& gravosa deprecatione corrumpere, ut sine ulla discrimine, atque examine singulorum darentur quoslibet libellorum millia, ubi videatur libellorum millia, & magnum infortunium est Ecclesiam, quod à tot millibus nec unum legerint Hostes. Quam manifesta fuerant indulgentiæ, Diaconia quorum consiliis dirigebantur, Episcopis à quibus petita, Confessoribus & Martyribus orantibus, reis pro quibus rogabantur, viris, feminis, & plebi, pro quibus millia libellorum conficiebantur, Cypriano & ipsius Antecessoribus, Adeo omnium testimonio Cyprianus, & docebat & promulgabat indulgentias, à majoribus latè acceptas.

Hæc maxima Indulgentiarum Doctor, & à Tertulliano Magistro acceperat. In libro ad Martyres commemorat, aliquos in idolatriam lapsos, & nondum Ecclesiam pacem fruente, solitos ipsam à Martyribus exorare, & ubi Martyres bellè appellat, vel in pace Demoni Victores, quia pax vestra bellum est illi, subdit, Quam pacem quidam in Ecclesia non habentes à Martyribus in carcere exorare consueverunt, & ideo etiam eam propterea in votis habere, & severo & casto dire debetis, ut si forte & aliis prestare possitis. Super qua verba Rhenanus, Papæ pacem Equam, ut non dicam iniquam. Alludit ad consuetudinem ejus temporis, qua etiam ante Cypriani in usu fuit, quemadmodum ex ejus Viri scriptis colligitur. Et mox. Proinde idem Sanctissimus Vir scribit sub Antecessoribus suis semper observatum. Imò magis prodest nobis Tertullianus hæretica quam Catholicus, quippe dum fidem Catholicam impugnat, eo tempore viguisse demonstrat. At in jam & in Martyres suos effundis banc potestatem, ut quisquis ex confessione vincula induit adduc mollis in novo cussiva nomine, statim ambiunt mæchi, statim adeunt fornicatores, jam preces circumsonant, jam laebryma circumspargunt maculas cæcæque, nec ulli magis aditum carceris redimus quàm qui Ecclesiam perdidit. Violantur Viri ac sumina in tenebris plandè ex usu libidinum notis, & pacem ab his quarunt qui de sua periclitantur. Alii ad metalla confugiunt, & inde communicatores revertuntur, ubi immensa indulgentiarum segetem, & Ecclesiam Catholicam dogma demonstrat.

Nimia altas radice jecere indulgentiæ, apud vetustissimos Patres vetustæ, ut minimo statu concuti valeant. Habent radices altas in Scripura, quæ citant Catholicos Patres, & primus impugnat Tertullianus eo nomine & titulo hæreticus, cujus de periclitia liber ex Hieronymo scriptus est contra Ecclesiam. Habent radices in facto Apostoli, quod memorat Augustina, Theodoretus, & alii Patres re uno quidem contrario. Habent in antiquitate ut vidimus summa. Habent in traditione Apostolica, ex postione unanimi Patrum, eo quod semper & ubique creditur, nec ullas peccata remittit nisi Christus, & idem est Hostia indul-

Ep. 11.

In com-
ment.De Pu-
dic.

indulgentiarum & fidei. Habent radices in Ecclesia vel per Hostes vera, in Conciliis vel apud Hostes legitimis, in Patribus innumeris Augustino, Theodoro, Basilio, & aliis, Habent in ipso nomine apud vetera, relaxationia, donationis &c. Habent in Pontificibus summis, non reluctantibus sed obsequente Ecclesia. Habent & in Hostibus ipsius ut cernemus.

Hic validissima arlete uno sternere se credunt Hostes nostri, eas indulgentias penam canonicam in foro tantum externo condonare, at aries iste hostes evertit; & mille sunt hic arma, & propugnacula. Hic sunt textus terram Matthaei. *Quodcumque solveritis super terram erit solutum & in caelis.* Et

Mat. 16.

Mat. 18.

Mat. 18. *Quaecumque solveritis super terram erit soluta & in caelis,* quem textum vel de Petro Tertullianus, etiam Montanista intellexit. (Qualis es evertens, atque commutans manifestam Domini intentionem, personaliter hoc Petro conferentem.) & in remittendis criminibus ut loquitur, quem essent delicta non monstra, & Ecclesia de gravibus etiam intellexit. Hic Paulus de se ipso loquitur. *Cui autem aliquid donastis, & ego. Nam & ego quod donavi, si quid donavi propter vos in Persona Christi,* ubi remissio facta est in Persona Christi, & ita in Christi iudicio valet. Hic Tertullianus non adulator sed Hostis. *Puta nunc sub gladio in capite librata, puta in patibulo jam corpore exposito, puta in stipite jam Leone concessio, puta in axe jam incendio adstricta, in ipsa dico securitate & possessione maturis quis permittit homini, que Deo inferenda sunt, ex qua ea sine excusatione damnari sunt, que nec A postoli quod sciam Martyres & ipsi donabilia indicaverunt.* Denique jam ad bestias depugnaverat Paulus Ephefi, cum interim donata inest; sufficiens Martyri propria delicta purgasse. Ingrati, & superbi est in alios quoque spargere, quod pro magno fuerit expertus. *Quis alienam mortem suas solvit, nisi solus Dei Filius. Nam & in ipsa passione liberavit larvalem.* Ad hoc enim venerat ut ipse de delicto parus, & omnimodè sanctus pro peccatoribus obediret. Proinde qui illum emularis donando delicta, si tibi ipse debuisti plane parere pro me. Si verò peccator et quomodo olem facula tua sufficere & sibi & tibi poterit. *Habeo etiam nunc qui prohibe Christum, si propter Christum in Martyre est, & machos & fornicatores Martyr abfolvat, occulta cordis edicas, & ita delicta concedat, & Christus est.* Et mox. *Cum tamen machis, & fornicatoribus à Martyre expostulas veniam, ipse confiteris huiusmodi crimina non nisi proprio Martyrio diluenda, qui presumpsit aliena; ubi multa praebet arma vel hostis, cum impugnat Ecclesiam scelosa remittentem, ubi in alios spargit Martyr quod à Christo ipso recepit, ubi ex Haeretico soli Deo, reservatur haec criminum remissio, quod de canonica pena nemo dicit, ubi Christo reservatum asserit, ubi Martyr per Catholicos Christus est, ubi fa-*

De Pud. c. ult.

tetur non posse Martyres, adhuc incertum posse verò securos, ubi fornicatores & Machos solum excipit, de aliis delictis confitetur, ubi fatetur Paulum donasse, at iam ad bestias damnatum. Hic adest & Martyr, & Doctor Cyprianus. *Nunc est Fratres clarissimi ut memores mei sitis, ut inter magnas atque divinas cogitationes vestras, nos quoque animo, ac mente voluistis, sinuque in precibus & orationibus vestris, cum vox illa purificatione confessionis illustri, & iugi honoris sui tenore laudabilis ad Dei aures penetrat, & aperto sibi caelo de his subacti mundi partibus ad superna transmissa impetrat de Domini voluntate quod postulat.* Et validissimam addit rationem. *Quod enim petitis de indulgentia Domini quod impetrare non mereamini, qui sic Domini mandata servastis, & repetit sermone de lapsis. Creditur quidem posse apud Iudicem plurimum valere Martyrum merita.* Et iterum validissimè scribit. *Postmodum erit cum quidam de lapsis sine sua sponte, sine aliqua incitatur audaci flagitatione prorumpent, ut pacem sibi à Martyribus & Confessoribus promissam extorqueere violento impetu niteretur, de hoc etiam bis ad Clerum literas feci, & legi eis mandavi, ut ad illorum violentiam interim quoquo modo mitigandam si qui libello à Martyribus accepto de seculo excederent exomologesi facta, & manu eis in poenitentiam imposita cum pace sibi à Martyribus promissa ad Dominum revertetur. Nec in hoc legem dedi, aut me autorem temerè constitui, sed cum videretur, & honor Martyribus habendus, ubi revertuntur ad Dominum, cum pace habita à Martyribus, quasi honor debetur.*

Ep. 15.

Ep. 14.

Hic Patres Augustinus, Theodoretus, Pauli factum referunt incestuosi penam, ex Persona Christi remittens. Hic Concilium Laodicenum de perfectè conversis. *Poenitentia tempus attribuendum est propter misericordiam, & bonitatem Dei.* Hic Pontifex Gregorius, Celestinus, de indulgentiis loquuntur apud Deum, denique indulgentia indigent illi, qui tamen canonicas penas subire non potuerant, ideoque penas apud Deum evitant. Uno verbo poenitentia Deo satisfaciunt, & voluntas pro facto reputatur, ubi factum excludit infirmitas, & canones humani aliqñd statuentes, crudelius se se gererent, ubi relicto Ecclesiae mihi foro, ad severissimum Dei iudicium ablegarent.

Cap. 11

Etiam Hostes negant, indulgentiarum articulum fundamentalem, ideoque malè discessit Lutherus ab Ecclesia, & pessimè ea de re non arguit Picenninus. Etiam Bernardus apud ipsos Sanctus, & indulgentias approbavit, & promulgavit, & miraculis etiam munivit, quod Deum mendacem designaret. Etiam Wicleph ab ipsis citatus, est errans in fundamentalibus, & haereticus. *Deus debet obedire Diabolo.* Etiam Pearsonus in vindictis Cypriani, ex eodem firmat orationem Martyrum vigentium, exaudiri post mortem pro peccatis tollentia. Etiam Molinæ de suis confitetur. *Ita docent, quod*

Art. 6.

Pa-

Pastores remittunt peccata, eo quod Deus ipsam in eorum remissione usatur. Et iterum. Remittunt ergo omnes & singuli peccata etiam quoad omnem penam, & hoc est indulgentiam fateri, plenariam & plenissimam, cum remittitur omnis pœna. Etiam apud ipsos post actum fidelis, opera pœnalis forent inutiliter, nisi pœnas temporales remitterent, quod & ipsi negare non audent; sicut nec Ecclesiam apud ipsos veram remittendo pœnas fidelibus, detrimentum attulisse non commodum. Addimus & Ministros remittere pœnas quas infligit eorum disciplina, ut ait Molinæus. Nulla remanente pœna, nec apud Homines nec apud Deum, quæ est indulgentia & quidem plenaria. Referunt etiam Walemburgici in regula fidei Meztretacium, & denique formam Hostium recitant. Ad impetrandam veniam utendum hæc orationis forma, ubi impetravit veniam propter te, quod idem est ac suffragium ferre cum ratione sicut & dicimus. Propter

Ps. 121. David servum tuum non avertas faciem Christi tuæ & longè fortius vel per Hostes de Christo.

licet hæc unum reflectere modernos Hostes ab antiqua arma fumpisse & arguenda, præcipuè à Tertulliano Montanista, ideoque videant quem impugnant, Ecclesiam vel apud ipsos Catholicam. Arguunt solum Deum remittere peccata & solum largiri indulgentiam, at hoc idem est Tertulliani Montanistæ. (Quis permittat Homini donare, quæ Deo reservanda sunt?) at Homini concessit Deus, quodcumque solveria super terram erit solutum & in cœlis, & hoc ultro fatebatur. Tertullianus, cum Ecclesia Catholica Catholicus, & hæreticus in multis delictis fatebatur, tribus tantum gravissimis exceptis, imò Petro datam potestatem concedebat. *Abs te quero unde hoc jus usurpes, si quis dixit Dominus super hæc Petram edificat Ecclesiam &c. qualis es everiens, atque consumens manifestam Dominus intensionem Personaliter hoc Petro conferentem, & de Paulo mox cernemus. Arguunt Martyres non remittere peccata, & serunt Leonem Magnum. Quamvis multorum Sanctorum in conspectu Domini pretiosa mors fuerit, nullius tamen infans occisio propitiatio suis mundo, & ex Augustino in Joannem. Et Fratres pro Fratibus moriamur, nullius tamen sanguis Martyris in remissionem peccatorum funditur, quod fecit Christus pro nobis. Et rursus. Sanguis ejus emundat nos ab omni peccato, & Calvinus exultans exclamavit. Indulgentia remissionem peccatorum per Petrum & Paulum, & Martyres largiuntur, & multi acerbe censurant, quod Dominum cum servis jungamus at idem habet Tertullianus Montanista. Merito itaque opponunt quod hujus quoque penitentia fructum idest veniam, in sua potestate usurpaverunt, quantum enim ad illos, à quibus pacem consequuntur, quantum autem ad nos, qui solum Dominum meminimus delicta concedere, at etiam per nos*

Deus peccata remittit, & ex Paciano dicitur ipse remittere, cum per Sacerdotes suos remittit, & sæpè resonat Cyprianus, Magistri non errantis discipulus non hæretici, at Tertullianus Catholicus docuit, remitti ab Ecclesia cuncta scelera, & hæreticus tria tantum excepit, sic & nos unicum dicimus Salvatorem, quamvis & per Sanctos salvemur. *Protegam urbem hæc & salvo eam propter me, & propter David servum meum, & post veterem legem & nova. Hoc mihi*

Phil. 1. proveniat ad salutem per vestram orationem, & per administrationem Spiritus Jesu, nec simul juncta per hoc equiparantur. Uno verbo Hostes nequeunt nos aggredi, nisi apertissima calumnia nos docere necessarium esse Sanctos, cum omnes uno ore dicant contrarium. Arguunt nos injuriam Christo facere, satisfactionem Christi minoere, at hæc est querela Tertulliani hæretici. Quis alienam mortem sua solvit nisi Christus? at Tertullianus vel hæreticus id fatebatur, in vulgariibus non gravissima delicta, & quis unquam dicat injuriam Christi, ubi ex meritis ipsius datur indulgentia, & merita ipsius dicuntur superexcedentia, copiosa apud

Ps. 129. eam redemptio? Uhi & nos & Sancti ipsi totum influxum novimus à capite. Arguunt ex illo Christi. Servi inutiles sumus, & Martyres habere delicta, ut hoc est Montanistæ argumentum. Suffici Martyri sua delicta purgasse, at Catholicus id fatebatur in omnibus, & tria excipiebat delicta hæreticus, & proprio telo configitur de martyrio. Omnia huic operi delicta donantur, ubi brevissimo martyrio delicta donantur quid gravissimo, & diuturno? Arguunt etiam libris integris, Papam vespillonem penitentia, eam cum Indulgentia tumulare, at eo titulo est hæreticus Tertullianus, quod eam indulgentiam negaret in tribus gravissimis delictis, nec hæreticus in aliis inficiabatur; at legant epistolam Cleri Romani, inter illas Cypriani trigessimam primam, ubi totus vigor penitentia sustinetur. Quid enim aut in pace tam aptum, aut in bello persecutionis tam necessarium, quam debitam severitatem divini vigoris tenere. Et infra. Absit enim ab Ecclesia Romana vigorem suum tam profana facilitate dimittere, ubi fuscè rigorem tenet Romæ Clerus, & Papæ opera imperant pietatis, nec est parvus labor Anno Jubilei triginta vicibus visitare quatuor distantissimas Ecclesias. Arguunt non esse puri hominis, aliorum peccata remittere, at hæc est ratio Tertulliani Montanistæ. Ingrati vel superbi est, in alios quoque spargere, quod pro magno fuerit confectus, at vel hæreticus in multis fatebatur, & si possunt Praefules à Christo instituti, peccata remittere, longè melius pœnas. Arguunt non esse sufficientia merita in sanctis pro se & pro aliis, ad fortè non sufficiat nobis & vobis, at hæc est querela Hæretici. Si peccator et quomodo oleum facula tua sufficere & tibi & mihi poterit, & hæreticus in multis sufficere credebat at Pro-

phetæ Sanctissimi gravissima sunt passi, & innocua Virgo, & Joannes; & impetratio tibi sufficit & mihi; imò Paulum id egisse confiteatur. *Quid hic de fornicatore, quid de paterni thori contaminatore. Quid de Christiano Ebraicorum impudentiam, supergresso, ubi fratrem excipit tantum delicta. Et frustra Kemnitius asserit Corinthios, indulgentiam dedisse incestuosum, quippe vel ipse sibi discors affirmat, eam causam Paulo Corinthios retulisse. Arguunt nec Apostolos nec Martyres id egisse, at Montanista quærens est. Nec Apostoli quod sciam nec Martyres & ipsi donabilia judicaverunt; at parum sui memor Tertullianus Apostolum Paulum id egisse commemorat, & Petro quamvis soli datam eam potestatem, & de Martyribus vel ipse queritur cum id agerent, & ante scriperat vel ipse Catholicus; & paulo ante sui immemor Tertullianus. Secundum enim Petri Personam spiritualibus potestas ista convenit, aut Apostolo aut Propheæ. Nam & ipsa Ecclesia propriè, & principaliter est ipse Spiritus, in quo est Trinitas unius Divinitatis, & mox. Ecclesia quidem delicta donabit. Sed Ecclesia Spiritus per spiritualium hominum non Ecclesia numerus Episcoporum, ubi Ecclesiam concedit delicta donare sed Ecclesiam spirituales, non carnalem, qualem vocabat veram, & Catholicam. Denique Tertullianus ex eo titulo indulgentias impugnat quod Martyres egeant ipsi. Quis enim in terris, & in carne sine culpa, quis Martyri scacuicula denarii supplex, medico obnoxius & feneratori, & probat post metalla peccasse, ubi impeccabilem in cælis credidisset posse apud Deum pœnas remittere, imò de Paulo ultracoecedit. Jam ad bestias depugnaverat Paulus Ephesi, cum inservitum decernit incesto, adeo vel hæretici cum Catholicis id confiterentur.*

Unum libris integra profequitur Sotilius, nullam remanere pœnam post remissionem, & numerosos scripturæ textus accumulat ex Isaiâ, Michæ & sit Calvinus, Alibi dicitur, projicere post tergum, delere instar nubis, demergere in profundum maris non imputare testumque habere, quod si punit recordatur; nec demerit. At hæc de iniquitate sola loquantur, & verbis manifestè Deus exponit, super vicem dealabor, & rufas. Si fueris peccato vestra ut coccinum quasi nix dealbaberis, atquin David peccatis ublutus. Tu remissisti iniquitatem peccati mei, millies peccatum suum punit. Loquor per singulas noctes lectum meum, & lechrymis meis fratrum meum rigabo. Et iterum. Peccatum meum contra me est, & super. Hinc errore Tertullianus, nec Catholicus nec Hæreticus tennit, sufficit Martyri propria delicta purgasse, adeo Martyr propria delicta, non aliena poterat purgare, adeo nec unus vel Catholicus vel Hæreticus fingere poterit cum errore. Hunc & scripturæ & Patribus obreemus. Primò loquitur millies Scriptura, & in primis Patribus,

quos Deus. *Eduxit à delicto tuo, exclamatur. Maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes eam cunctis diebus vita tua; & Spinæ & tribulos germinabit tibi, & comedes herbam terra, in sudore vultus tui vesceris pane, donec revertaris in terram, de qua sumpsit es, & nos filii miserlarum hæredes, & fide credimus, & experientia sentimus; & hoc. Quis audisti vocem uxoris tue, ad pœnam non ad futuram emendationem. Mulieri quoque dixit. Multiplicabo arumnas tuas, & conceptus tuos, in dolore paries filios, & sub viri potestate eris & ipse dominabitur tui. Legite mox acta populi electi. Qui visitat peccata Patrum in filios in terram, & quartam generationem, dimittite obscuro peccata populi hujus. Et mox. Dimitte Dominus dimisi juxta verbum tuum. Virgo ego & implebitur gloria Domini universa terra. Assument omnes homines, qui viderunt Majestatem meam, & signa quæ feci in Ægypto, & in solitudine, & sentaverunt me jam per decem vicar, nec obdierunt voci meæ nec viderunt terram, pro qua juravi Patribus vestris, ubi Deus jurat fè remississe peccatum, & tamen negat terram Israël juratam, & ex promissione debitam ipsi. Et rursus murmurantes orantur. Et apparet gloria Domini super eos. Et post alia. Dixitque Dominus ad Moysen, & Aaron. Quia non credidistis mihi ut sanctificaretis me coram filiis Israël, non introducatit hoc populus in terram, quam dabo eis, ubi pœna gravissima est, quam alibi Deus repetit, & exequitur. A' Moysè ad alium Prophetam descendimus. Et dixit David ad Nathan. Peccavi Domino. Dixitque Nathan ad David. Dominus quoque transiit peccatum tuum. Verumtamen quoniam blasphemare fecisti inimicos Domini propter verbum hoc, filius qui natus est tibi morte morietur. Et mox. Accidit autem die septima ut moreretur infans in pœna & Davidi amarissima; & rursus in numeratione populi. Peccavi valde in hoc scilicet sed precor Domine ut transferas iniquitatem servus tui, quia stultus ego nimis, & mortua sunt septuaginta millia virorum. Lege Historiam inobedientiam Prophetæ occisi, & Sancti, cum Leo staret juxta cadaver, lege Historiam Acab. Et factus est sermo Domini ad Eliam Thersyten dicens. Nonne vidisti Acab humiliatum coram me. Quia igitur humilitatus est mei causa non inducam malum in diebus tuis, sed in diebus filii tui insorram malum domui ejus, in pœna cujus moram supplicii gravitate compensat. Lege Historiam Mariæ sororis Moysis, quæ peccato remissa & orante Moysè, septem diebus stetit extra castra. Lege Paulum tonantem. Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, lege in Exodo multa millia occisa, quamvis veniam Moysi promississet Deus. Lege epistolam ad Corinthios, ubi multi occisi ob malam communionem, & simul salvi ex Paulo. A' Domino corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur.*

Legite Petrum post conversionem, & mare pec-

Gen. 3.

1. Re. 12

2. Re. 14

3. Re. 14

1. Re. 21.

Rom. 1.

Ex. 32.

Pf. 50.

Dr. Pnd. a. ult.

peccatum fuisse, legit Christum & Joannem. *Facite fructus dignos penitentia*, legit Publicanum peccus percutientem. Legite innumeros canones Conciliorum, qui penitentibus imponunt penitentias, quas Calvinus exclamat nimias. Legite non textus Patrum sed opera, Tertullianum de penitentia, Cyprianum de lapsis, Ambrosium de penitentia & ad Virginem lapsum, Pacianum parench ad penitentiam, epistolas Cleri Romani & Cypriani, S. Augustinum homilia quinquagesima, de peccatorum meritis & remissionem, præter innumera alia loca, Casarium Arelatensem in suis homiliis, Gregorium Nissenum, Neocesariensem, & Magnam Basilium in epistolis canonicis, Hieronymum epistolis integris, & alios. Et texta scripturæ quos cumulat, peccata tua elemosinis redime. Et rursus.

Luc. 11. Date elemosinam & omnia munda sunt vobis. Et multa tulimus contra Qænellum. Denique hoc idem fatentur & hostes. Sic ait Kennithus. *Nec verò nescitis jam veteres aliquando nimis largiter, & verbis nimium magnificis disciplinam illam canonicam, commendare, ut Tertullianus dicit satisfactoribus illis peccata expiari, Cyprianus dicit, peccata redimi, ablini, sanari, & Judicem placari, & Augustinus Deum illis de peccatis præteritis propitiari ubi Patres & traditionem nobis largitur, & antiquissimos contra Calvinum; qui & sibi discors, libro tertio institutionum. Postrema est vindicta, quo enim severiores in nos sumus, sic Illyricus & Centuriatores, in eenturiis numerant penè omnes Patres, sic Illyricus contra suum Lutherum refert. Nec obstant auctoritates à Lutherò allatæ.*

Cent. 3. 4.5. 6.4. *Impietas impiis non nocetis ei in quacunque die conversus fuerit, nec adultera Christus imposuit satisfactionem, nec quadragesima, & septena sunt in scriptura quippe innumera repugnant exempla, & immediatè antea deciditur, justitia justis non liberabit eam in quacunque die peccaverit, & tamen bona reportat temporalis, adultera à morte salvatur, nec ego te condemno ait Christus, & ratio distat penam sceleris correspondere.*

Deut. 21 *Pro mensura delicti erit & plagarum modus, & rursus. Quantum se glorificavit, & in delictis suis, tantum date ei tormentum, & infamiam, quod & Concilia & Patres decernunt. Nec obstat Melanctonem penam plures causas asserre, quippe una asseritur vel ab ipso punitio peccati. Uno verbo apud scripturam & Patres legitur quid sit penitentia, epistolas Cleri Romani, Cyprianum de lapsis, Pacianum, Ambrosium, & invenient punitionem & quidem longam, & Poætæ ipsi id sciunt, ex Ausonio de penitentia. Sum Dea quæ facti non factique exigo penas, & millies Ovidius de natura lumine. *Punitis & satto torquor ipsemeo.**

Ad Indulgentias in specie descendimus, & indulgentias asserimus etiam absolutio- nes. Quodcumque ligaveris, quoncumque alligaveris, & capite consulisti de peni-

tentiis &c. nemo potest concedere indulgentias, nisi propriis subditis, cum non possit solvere nisi proprius Index, & Martinus V., & Gregorius VII. utuntur verbo absolutio- nis, & quia ejus est solvere cujus ligare, nec defunctis Papa dat nisi per modum suffragii, cum solvere non possit nisi super terram. Nec obstat dari invito, quippe non requirit contritionem, & confessionem, nec rursus obstat dari sine cognitione causæ, quippe aliqua absolutio datur cum conditione, & sic Papa potest se absolvere ut in confessione per alium. Hic Papa dat indulgentias ut vidimus, & Cyprianus ipse scribit Cornelio, dant Episcopi quæcumque solveritis, non Concilium Generale quod non est Papa, sed jurisdictionem recipit à Papa, nec ullum Concilium dedit nisi Basileense, omnino illegitimum & damnatum, dat Archiepiscopus toti Provinciæ capite nostro de penitentia & remissionibus, cum sit nus ex casibus permis- sis, Legatus in sua legatione, non abbas, aut Parochus, & Episcopi dant quadraginta dies, & annum in consecratione Ecclesie b. l. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

Hic remittuntur penæ de injunctis, longè melius de injunctis, cum prima ex juro Divino ligent, & sint determinatæ. Et qui potest majus poterit & minus. Hic indulgentiæ dantur pro re temporali in ordine tamen ad spirituales, ita datæ sunt cruce signatis, & Innocentius Quartus pro fabrica Ecclesie. longè melius pro re tantum spirituali. Hic indulgentia plena est, plenaria, & plenissima, quam lucratur operans toto fervore ut bellè docet D. Thomas, si opus sit injunctum unus assis, ipsum tradens lucratur Pauper non dives, non exigitur tamen exemptio ab omni veniali, si quidem gratia non repugnat cum veniali, & indulgentiam septem Ecclesiarum nemo lucraretur vel ra-
rus.

rus. Hic requiruntur omnia opera inuncta cum omnia profus exigantur, nisi forte dans elemosinam per servum, de quo non sit suspicio, & ille sibi retineat, adhuc Dominus indulgentiam lucratur, cum servum semper invenierit fidelem. Hic indulgentiæ dantur, & pro defunctis, cum eos suffragia ut vidimus juvent, & Petrus Martyr in apologia dicat. Solet & nobis illud obijci Ecclesiam semper pro defunctis orasse, quod equidem non inficior. Et mox. Scimus veteres loqui de oratione pro mortuis, quam nos non prohibemus, & Joannes Hus apud hostes verus Martyr admittit; an verò proficit ex sola Dei benignitate, ardua questio est & valde agitata, & affirmantes valde arguunt; ubi preces benignitati nituntur, ubi nullum est pactum aut Dei promissio, nec Judex tenetur acceptare, ut unus se flagellet pro alio, ubi vel animæ apparentes, ex Petro Cluniacensi de miraculis, fatentur se Dei misericordia liberari, sicut epistola quinta scribit & Petrus Damianus, ubi Thomas citat Augustinum de Christo descendente ad inferos. Quod omnes illi, qui in purgatorio erant, fuerint à purgatorio liberati, sed quod aliquibus eorum fuerit hoc beneficium collatum illis nimirum, qui tum sufficienter purgati erant, vel etiam qui cum adhuc viverent meruerunt per fidem & devotionem ad mortem Christi, bene tamen notat Christianus Lupus, Papa ubi effundit magnam copiam thesauri, ibi credi posse certam Redemptionem.

Nunc aliqua sunt addenda de Jubilæo, de quo habetur figura vetus. *Sanctificabis annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terra. ipse enim est Jubilæum extraordinarium cum plerumque durat per quindecim dies, ubi adest potestas eligendi Confessorem, & commutandi vota, quam facultatem non habet Jubilæum anni Sancti quamvis in favoribus amplissimum; ut declaravit Clemens X. concedat id tantum Pœnitentiariis, qui tamen eo anno multiplicantur, Parochiis, & Regularibus à Vicegerente approbatis, & discrimen erat longitudo temporis. Bulla Jubilæi latissimè interpretanda, cum sit Principis beneficium. Datur etiam pro impeditis ex Bulla, debet esse confessi, cum in Bulla vocatur, confessi & contritis, & copulativè duæ res exiguntur, sic jejuniæ etiam tempore Paschali, nec possunt commutari nisi sit impeditum. Lucratur verò quis Jubilæum posita ultimâ conditione, cum dispositio conditionalis sortiatur effectum, posita conditione ita lege jubente, & optimè est ponere extremum vel confessionem vel sacram communionem, cum tunc probabilius sit & credat se esse in gratia. Debet & visitare quatuor Ecclesias eadem die in Anno Sancto, & septem extra illam ex Bulla. *Qui quatuor Ecclesias semel saltem in die venerit*, unde si tres, vel ter visitaverit, eam quoad Jubilæum deperdit, & satis est nocte, cum & nox sit pars diei.*

Et gaudet etiam peccans spe venie cum de tali spe ipsum pœnituerit, nisi in Bulla id expressè prohibebatur, lege etenim non distinguente, nulla faciendâ est distinctio. Gaudet etiam mors intervenierit Pontificibus, cum non esset causa finalis, nisi ponitur tantum pro salute Papæ, nec obstat cessare istam de salute Papæ, quippe manent adhuc à liæ causæ finales. Gaudet vel in una altera hebdomada, non tamen his lucratur ut est certum. Gaudet si non impleverit cuncta una hebdomada, dispensante ex justa causa Confessore. Vide alia apud Casuistas.

Remanet dicendum de Jubilæo Anni Sancti. Hic non incipit à Bonifacio Octavo, sed ab eo est inauguratus, habet enim idem Papa in bulla. *Antiquorum habet fida relatio, quod contentibus ad Venerabilem Basilicam Principis Apostolorum de urbe, magna sunt concessæ remissiones peccatorum; & Cardinalis S. Gregorii Papæ Nepos, id libello edito demonstrat, ubi magnæ concessæ fuerant indulgentiæ, & modò maximæ conceduntur, declarate Bonifacio ipso, quantum extendi possunt claves, ad remissionem peccatorum scilicet ponarum; ut sumitur in libris Machabeorum. Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur; ubi sub Bonifacio visitabantur Basilicæ, solùm Petri, & Pauli, & Clemens Sextus addidit S. Joannem, Gregorius XI. S. Mariam Majorem. Hujus causæ jam dicta est remissio peccatorum, ex Clemente Sexto additur ut Dei iustitia, sacra peregrinatione placetur, & devota Basilicarum visitatione, & Gregorio XIII., ut augeatur cultus Principum Apostolorum, ex Innocentio X., Clemente X., & Innocentio XI., ut unio ostendatur membrorum cum capite, non ergo est ut volunt aliqui Hostes, ambitio Bonificii Octavi, aut lucrum, cum innumeri sumptus fiant, & gravissima debita remaneant. Nec inventa est causa à modernis Pontificibus, Nicolaus Primus epistola ad Michaelem Imperatorem ait. *Tanta millia Hominum protectione, & intercessione B. Apostolorum Principis Petri en omnibus finibus terra propter eum se se quotidie confert, & Carolus Magnus ex Anastasio, omnes gradus singillatim ejusdem SS. Ecclesiæ B. Petri osculatus est, & Chryso-stomus in Epistolam ad Romanos. Romam que urbem est regalissima reliquit omnibus ad sepulchra Piscatoris, & Pellænis currus & Reges, & Praefides, & Milites, & Theodoratus de Roma eam commendat ob Petri, & Pauli sepulchra, que fidelium animas illuminans, ita Oriens, & Occidens cum Leone Magno.**

Præcedunt Jubilæum promulgatio die Ascensionis, post sit quarta Dominica Adventus, & assignitur Bulla in quatuor Basilicis. In Vigilia Nativitatis clauduntur manè portæ quatuor Basilicarum, & accedente Hora vespèraram sit sollemnissima Processio, Papa vestitus pluviali albo, comitatus Car-

Serm. de
ca. 50.

L. 1. c. 10

Ep. ad
Ezod.

Ho. 32.
Epist. ad
Lev.

434 De Potestate Papæ circa Indulgentias, & Ceremonias.

dinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, & Pœnitentiariis in habitu Sacerdotali, Legatis, & Principibus à Cappella paramentorum vadit ad Cappellam Xisti, ibique post brevem orationem intonat Veni creator Spiritus, quem prosequuntur Musici Cappelle. Deinde cùm processione pergit ad Basilicam Vaticanam, sedet in throno sub porticu, & sumpto à majori Pœnitentiaro malleo argenteo, percutit Portam Sanctam, ter dicens aperite mihi portas justitiæ, idem faciunt, Pœnitentiarius Major & minores duo & mox reversus Pontifex intonat actiones nostras, & cantantibus Musicis Psalmum Jubilate, interim Papa demolitur murum, quod artifices prosequuntur, & Papa genuflexus tenet in dextra Crucem hastatam, in sinistra facem accensam, intonat Te Deum laudamus, & vadit ad celebrandas vespèras, hoc idem faciunt Legati in ea re declarati à Latere.

Post hæc Roma evadit Jerusalem cœlestis, & Civitas Sancti, cives erogant eleemosynas ex Ambrosio quantum possunt, & plufquam possunt, & ut describit Chronicon Magnum Belgicum. *Innumerabilis Populus utriusque sexus perrexit sursum Romam*, & nos vidimus & testamur cum aliis, hospitalitas ipsa pauperum magnifica est, & viæ ipsæ sunt ædes orationis. Accurrunt Reges cum pio Ladislao Poloniæ, accurrunt Sancti cum S. Carolo, & Birgitta, & Principes inserviunt pauperibus, Cardinales sunt in Hospitalibus frequentes, & Majestas ipsa Papæ humanitate crescit. Non pauci conversi sunt infideles, & hæretici vel epistolis integris, cum Christophoro Ranzovio ad Georgium Calixtum, mirati sunt eam pietatem quam deridebant, & annum dixere placabilem Domino.

Finitur tandem eadem die, post celebratas Nativitatis vespèras, visa Lancea & Sudario intonat Papa. Cùm jucunditate exhibitis, & cùm gaudio deducemini, & colles exilient, expectantes uvas cum gaudio Alleluja, & Musicis canentibus. Nisi Dominus ædificaverit domum, processionaliter pergit ad portam, benedicit aquam & lapides, ter ponit calcem, & ponit varias icunculas auri & argenti supra petram quadratam, & alias ponunt Summus, & minores Pœnitentiarum, & cùm intus & foris ædificatur, Musici canunt cœlestis Urbis Jerusalem, Papa post orationes clausa porta sursum ascendit, dat benedictionem in forma Jubilæi, quod idem faciunt, & Legati Apostolici.

De pan. Olim celebrabatur quolibet centesimo, Clemens Sextus extravaganti Unigenitus in quinquagesimo anno ad instar Mosaici, Urbanus Sextus trigesimo tertio, ob annos totidem creditos Christi, Paulus Secundus in bulla ineffabilis, ob brevitatem vitæ reduxit ad quinque lustra. In eo cives per triginta vices visitant quatuor Ecclesias, peregrini per quindecim ob laborem itineris, &

expensas, quibus non existentibus tenentur triginta vicibus; cùm Papa abbreviat ad unam, supplet qui nullam fecit, & qui plures unam superaddere tenetur. In eo ex Bulla Innocentii Duodecimi dicitur. Et pro Sanctæ Ecclesiæ exaltatione, hærefum extirpatione, Catholicorum Principum concordia, & Christiani populi salute, & tranquillitate pias ad Deum preces effuderint. In eo certò suspenduntur indulgentiæ plenariæ, de partialibus negant quamplures, at cùm novæ bullæ sint editæ pro his indulgentiis evidens est, & eas fuisse sublatas; non tamen suspenduntur indulgentiæ pro defunctis, nec in articulo mortis, nec Inquisitorum, aut Missionariorum, nec personaliter comitantium S. Viaticum, nec visitantium Ecclesiam ubi adest expositio, & V. ex Paulo Quinto decima Maii, nec Assisi cum dicatur à Christo data, de Compoëllana est valde dubium apud Auctores; non tamen de bulla cruciatæ, ut constat ex praxi. In eo necesse non est ingredi per Portam Sanctam, cùm in bullis id non impereur, sicut nec pōnitur posse applicari pro defunctis, bene fumi pluribus vicibus ex Urbano VIII., quod faciliè possunt euntes processionaliter, cùm in Confratribus sufficientes tres vices, & quatuor Alumnis, & Conventoribus. Debent visitare per se ex Bulla, devotè visitaverint, potest fumi ex DD. pluribus vicibus, repetitis devotionibus ad id requisitis, sic suspenduntur facultates illæ tantùm, quæ concessæ sunt in ordine ad indulgentias, non verò aliq. ut facultas Religiosorum, ut absolvant casus Papæ reservatus, vel Episcoporum eligendi sibi Confessarium, approbatum tamen ab Ordinario Confessoris. Debent Confessarii imponere pœnas medicinales, quia Medici sunt, & in bullis additur, in juncta eis pœnitentia salutari, bene monet sed claves habet, de communione quamvis bullæ non meminerint, restè Filiuceus credit præsupponi. Denique de orationes ultra impositas, liberæ sunt, & variis varia suggerunt unum quod placet est Divi Caroli exemplum, continuis eleemosynis, & orationibus occupati, & S. Didaci infirmis, & proximis inservientis.

CAPUT II.

De Potestate Papæ quoad ceremonias.

In felicissima est in ceremonias pugna, vel etenim vincitur quis & fit hæreticus, si est pertinax, vel vincit & telum est sine ictu si victus non surgit.

Pugnat adversus Hostes Scriptura, & paucis verbis multa concludit. *Cætera cùm venero disponam*, ubi certè fidem servavit Paulus, ubi traditiones has non neglexit Ecclesia, ubi nullibi scriptas servavit, easque in specie designant Patres, ita Augustinus inter alias unam notat ut Eucharistiam sume-

An. 1695

Ep. 118.

merent tantum jejuni, & Apostolum eam legem promississe, cum ait. *Cetera cum venere disponam*, & de traditionibus multa expendimus. Pugnatur iterum invidua Paulus. *Omnia honeste, & secundum ordinem fiant*, quod argumentum evidens est vel Calvino, & ex eo evincit geniculonem, esse bonam, & divinam, cum in genere indicetur a Paulo, & hoc idem evidenter est nostrum. Pugnatur Scriptura cum Papa, & Ecclesia, leges novas edere queant, ut evicimus vel ex Hostiano testimonio. Denique quamplures Hostia impugnant, ceremonias & Apostolicas, & Divinas, a Scriptura præscriptas ut eernemus. Hic ergo, & Scriptura est, & Interpretes, hic Ecclesiam Apostolicam ea servantes, & mox non textus sed opera referimus.

Incipimus ab antiquissimo Irenæo, utriusque Ecclesie Doctore, Pothini nonagenarii auditore. In epistola integra in historia Eusebii scribit. *Non solum de die Pasche agitur controversia, sed de ipsa specie jejuniorum. Quidam enim putant non tantum die, observari debere jejunium, alii duobus, alii vero pluribus, nonnulli etiam quadraginta.* Et profertur, & tandem concludit. *Est tamen nihilominus omnes isti etiam cum in observantia variant inter semetipsos, & pacifici fuerant semper nobiscum, & suis, nec dissimulatio jejunii fidei consonantiam rapit, ubi ab initio varietas ceremoniarum, non induxit varietatem fidei, nec ceremonia illa erat in Scriptura, quod & vidimus, & fatentur Hostes, inter Polycarpum, & Anicetam Papam, nullum fuisse fidei dissidium, quod per integra duo capita habet Nicephorus; enumerata diversitatem in Paschate, & in multis aliis consuetudinibus, de quibus altum est in Scriptura silentium, ubi est antiquus Irenæus, & antiquior Polycarpus, imò, & Clemens Primus scriptus in libro vite, Apostolorum coequis ab ipse laudatus. Cum igitur hæc nobis sua manifesta, etiam in profunda divine cognitionis introspectientes, debemus ritè, & ordine facere, que Dominus peragere nos jussit, præstitit etiam temporibus oblationes, & officia sacra perficere, neque temerè, vel inordinatè volumus ista fieri sed statuit temporibus, & horis, ubi etiam, & à quibus peragi vult ipse excellentissima sua voluntate definitis, ut religioè omnia secundum ejus beneplacitum adimpleta, grata, & accepta ipsius voluntati essent. Quis igitur præstitit temporibus oblationes suas faciens, accepti, & beati sunt, Domini enim mandata sequentes non aberrant. Summo quippe Sacerdoti sua munera tributa sunt, Sacerdotibus locus proprius assignatus est, & Levitis sua ministeria incumbunt, Lucis præceptis Laicis constringitur. Unusquisque vestrum Fratres in suo ordine, & statione manent Deo in bona conscientia gratias agat, & cum decore intra prescriptum ministerii sui canonem se continet? Non in omni loco Fratres offeruntur sacrificia perpetua, & diurna, ubi vides ce-*

remontas Deo gratas, de quibus nihil est in Scriptura, de tempore, hora, & loco sacrificii. Extant & Ecclesie Smyrnenfis ceremonias, ubi colentes Polycarpum, & Martyrea. *Tanquam Domini discipulos & imitatores*, sic post martyrium descriptum concludunt. *Vident autem Centuria à Judæis ortam contentionem, corpus in medio ignis positum exulsi. Atque ita non postea ossa illius gemmis preciosissimis exquisitorum, & super aurum probatiora solentem, ubi decabat decessimus. Quo etiam loci nobis ut fieri poterit congregatis, in exultatione, ac gaudio præbebit Dominus natalem Martyris ejus diem celebrare, tum in memoriam eorum, qui certamina pertulerat, tum in venturorum hominum exercitationem, & alacritatem.* Hæc in Scriptura non sunt nec contra Scripturam Ecclesia purissima adhiberet.

Antiquissimi adhuc sunt Patres ut Iustinus. *Ap. x. Precibus finitis mutuis nos invocemus oculis saluamus.* Deinde ei, qui Fratres præst offeritur panis, & poculum aqua & vini, quibus ille acceptis laudem & gloriam verum universarum Patri, per nomen Filii, & Spiritus Sancti offert, & Eucharistiam sive gratiarum actionem, pro eo quod nos donis bis se suis dignatus sit prestare exequitur. Atque ubi ille preces, & gratiarum actiones absolvit, populus qui adest omnis assata approbatione exclamatur, dicens Amen; Amen autem voca Hebraea fiat significat, & fuscè prosequitur distributionem, ubi nihil est in Scriptura harum rerum, ubi Græci lingua clamantur Hæbræa, quod apud Hostes nostros est piazulum, & vituperant Hæretici quod nequenter Pagani, quos sidenter alloquebatur Iustinus. Est & Tertullianus vetustissimus. *L. de baptismo. Egressi de lavacro perungimur, benedicta unctioe de pristina disciplina, qua ungi oleo de cornu in Sacerdotibus solebant, ex quo Aaron à Moyse, unctus est, nude Christus dicitur à Christumate quod est unctio. Et mox. Sic in nobis carnaliter currit unctio, sed spiritualiter proficit, quomodo & Spiritus ipsius baptisimus carnalit actus quod in aqua mergimur, spiritualis effectus, quod delictis liberamur. De hinc manus imponitur, per benedictionem advocans & invisans Spiritum Sanctum, & probat ex Joseph, Ephrem, & Manasse. Et mox, Tunc ille Sanctissimus Spiritus supereminet &c., & ibi nominat sponsorem, & mox. Diem baptisima solemniorum Pasche præstat. Et infra. Exinde Penecoste ordinandis lavacris baptisimum spatium est, ubi videat traditionem vigentem, sic de corona militis, ubi expressè Scripturam excludit. Denique ne à baptisime ingrediatur, aquam additri, sed aliquando prius in Ecclesia sub Antistite, contestamur nos rennariare Diabolo, & pompa, & Angelis ejus. De hinc ter mergimur, amplius aliquid respondentem, quàm Dominus in Evangelio determinat, & alia evidenter præbet, quas evincit ceremonia non scriptas, denique in libro de penitentia est totus, in ceremoniis penitentium describenda,*

dis, de quibus ne verbum quidem in Scriptura, ad geniculari genibus Sacerdotum &c.

Est & Cyprianus Discipulus tanti Magistri. *Quando autem in calice vine aqua miscetur, Christo populus adunatur, & credentium plebs ei, in quem credit copulatur, & conjungitur. Quæ copulatio, & consuetudo aqua miscetur in calice Domini, ut commixtio illa non possit ab invicem separari. Unde Ecclesiam idest plebem in Ecclesia constitutam, fideliter, & firmiter in eo quod credidit perseverantem nulla res separare poterit à Christo, quominus hæreat semper & maneat individua dilectio, sic autem in sacrificando calice Domini, offerri aqua sola non potest, aut vinum solum, nisi utramque sibi miscatur, ubi antiquissimum ritum & præceptum describit, de quo altum silentium in Evangeliiis. Est & Polycrates in Epistola ad Viactorem de celebritate Paschæ indifferenti. Sunt & plures Cypriani, plures Dionysii de baptismo hæreticorum ad japhoro Justina de non festando genus tempore Paschali, quod & renovavit Concilium Nienum, Theodoretus in historia SS. Patrum, Isaac de mundi contemptu, & Patres de baptismo.*

Sequuntur quarti seculi Patres, qui discipuli extiteret præcedentium, & multi in tertio vixere. Sequitur Athanasius suæ agena de calice; & concludens, & hæc quidem à nobis ea dicuntur, non quod vel schismaticum poculum Marcarius fregerit, sed quod ibi omnino nullum fuerit. Qui enim fieri potuit, cum nec ipse locus dominicus esset, neque quispiam Ecclesiasticus, atque adeo ne tempus quidem mysteriorum ageretur, ubi videret ceremonias scripturæ ignotas.

Sequitur Concilium Nicenum. *Quoniam sunt in Dominica Die quidam ad orationes genuflectentes, & in diebus Pentecostes, propterea antique statutum est à Sancta Synodo, quoniam consensu & convocatis per omnes Ecclesias custodiendas observando est, ut stantes ad orationem vota Domino reddamus, ubi nihil est in scriptura, sicut & de Pascha, & baptismo hæreticorum, in tradenda penitentia, & communionem, sic Arelatense de Pascha ante Nicenum, Ut uno die, & tempore, per omnem orbem observetur, sic de Atris qui propria lege utuntur, sic ejus seculi Concilia frequenter.*

Sequitur Basilii post plura numerata. *Deficiet me dies si Ecclesie mysteria, circa scriptum tradita pergam recensere, ubi hostia nullam inveniunt, & Basilii Magnus innumera, quæ nec integra die possunt recenseri, & quidem absque scriptura, ubi urget. Quod si glorificandi modum veluti scripto non traditum rejiciamus, proferant nobis, & fidei professio, & cæterorum que commemoramus probationem è scripturis.* Sequitur Nyssenus oratione de baptismo, ubi altare servatum meminit & benedictum, & concludit ab Hæretico ad Catholicos. *Valens Imperator ingressus in Ecclesiam, ibi ordinem Psalmodie, ceremonias ritæ celebratas, aras omni decore, & reverentia cultas, populum denique*

divino cultui assistentem admiratus est; ubi miratus est Hæreticus antiqua, quod moderni execrantur, & contemunt; & Catholici, & Sancti exerebant. Sequitur Nazianzenus in sancta lumina. Ne peccatum enim confiteri groveris, sciens quo pacto Joannes baptizaverit. Et mox Ne exorcismo me dicinam sperneris, & rectè concludit de ceremoniis. Cæterum illud ex me intelligas velim, statio hæc, qua confestim à baptismo, ante magnam sacrarium stabis, futura visa gloriam præsignat. Psalmorum cantatio, cum qua accipies illius hymnodie præludium est, lampades, quas accendes illius luminum gestationis figuram gerens, cum qua splendidè & Virgines anime splendidè fidei lampadibus, Christo Sponso obviam prodibimus, ubi & ceremoniæ sunt, earumque expositio. Sequitur Ambrosius in libra de penitentia sæpè, & de publica agit, & privata, & earum modis & libro de iniquandi aperit mysteria. Nunc hæc festum dicere tempus admones, & exponit illud Ephpheta, quod est adaperire. Et espite secundo inchoat. Post hæc reservata tibi sunt sancta sanctorum, ingressus et regenerationis sacrarium, & recite quid interrogans sis, recognosce quid responderis. Reminiscisti Diabolo & operibus ejus, mundo, & luxuria ejus, ac voluptatibus. Et capite tertio. Quid vidisti? Aquas usque sed non solas, Levitas illic ministrantes summum Sacerdotem interrogantem, & consecrantem, & capite sexto unionem in capite, & pedum lotionem exponit, in septimo mysterium candidarum vestium, in octavo. & nono communionem, & de Sacramenta frequenter, & inchoat ab exorcismo, abrenuntiatione &c., ubi videret omnia fusè digesta. Sequitur Epiphanius frequenter, collocans ceremonias in dogmate, & contemptores ponens inter hæreticos ut Quartadecimanos, Aerianoa & alios. Tandem sufficere Cyrilus Hierosolimæ, præter catechesim integram de Confirmatione, catechesi secunda Mystagogia. Postea exiit nuntii estis oleo, exorcismis sanctificatis, à summo capillis ad infimos usque pedes peruncti estis, & participet effecti fructifera illius olea Jesu Christi. Illud verò exorcizatum oleam symbolum est pinguedinis Christi, nobiscum communicata, & quod omne vestigium diabolicæ operationis in nobis deletum sit, Nam ad infestationes sanctorum, & nominis Dei invocatio, tanquam vehementissima quedam flamma urit Demones, ubi non est magia, sed Dei virtus. Et rursum. Et nobis postquam ex aquis sacri lavacri ascendimus datum est Chrysmum quod imaginem gerit illius, quo unctus est Christus, & unctio sit in fronte, auribus, & pectore, & probat argumento à contrariis desumpto, sicut aqua pura per invocationem Demonis sit impura, sic impura sit omnino pura, per invocationem nominis Dei, adeo est magia, quod magiè est oppositum. Rursum hæc catechesi quinta Missam ponit. Deinde verò postquam consecratum est illud spirituale sacrificium, & ille cul-

Cæte. 3
myl.

tas incruentus, super ipsa propitiationis hostia obsecramus Deum pro communi Ecclesiarum, pace, pro tranquillitate mundi, pro Regibus, pro Militibus, pro sociis, pro egrotis, & afflictiis, & in summa pro his omnibus, qui egent auxilio, cum hoc sacrificium offerimus, postea fecerimus mentionem eorum, qui ante nos obdormierunt, maximam credentes, esse animarum iuvamen, pro quibus offerunt, obsecrationis sancti illius, & tremendi quod in altari possumus est sacrificii, ubi vides commemorationem etiam mortuorum, & iuvamen esse etiam illis hunc ritum, & de verbo ad verbum Missam nostram describit. Clamat Sacerdos sursum corda, verè enim circa illam maxime tremendam horam sursum ad Deum corda levare neesse. Vos deinde respondetis. Habemus ad Dominum. Nullus autem sic consistat, utare quidem dicas, Habemus ad Dominum, mente verò circa hujus vite curas vagetur, dicit deinde Sacerdos Gratias agamus Domino, & ita ad finem utque Missæ; adeò Cyrillus antiquam Missam recitat, & Ecclesia moderna eandem recitat fideliter. Uno verbo Liturgiam sufficit Basilii, & alia antiquiores, vel ab hostibus nostris admittæ, Chrysostomi ubi ceremoniæ sunt, penè sunt nimia.

Ep. 28.

Triumphant in quinto seculo Patres. Et primo triumphat Hieronymus. De Sabbato quod querunt virum jejunandum sit, & de Eucharistia an accipienda quotidie, quod Romana Ecclesia & Hispania observare prohibentur, scriptis quidem & Hippolytus vir doctissimus, & carissimi diversi scriptores ex variis auctoritatibus edidit, sed ego illud breviter adnotandum puto traditiones Ecclesiasticas, præsertim qua fidei non officiant ita observandas ut ad Majoribus tradita sunt, nec aliorum consuetudinem, aliorum contrario more subverta, ubi licitæ sunt consuetudinum varietates, quarum multas enumerat in Luciferianis. Triumphat epistolam integris Augustinus. In his rebus de quibus nihil certa statuit Scriptura Divina mos populi Dei, vel instituta Majorum pro lege tenenda sunt, de quibus si disputare voluerimus, & ex aliorum consuetudine alios improbare, orietur interminata luctatio. Et mox. Sit ergo una fides universa, que ubique dilatatur Ecclesie tanquam ius in membris etiam ipsa fidei unitas quibusdam diversi observationibus celebratur, quibus nullo modo quod in fide verum est impeditur, omnis enim paucitudo filie regis intrinsecus, ille autem observationes qua variè celebrantur in ejus veste intelliguntur, unde ibi dicitur in similibus aureis circumamictis varietate. Sed ea quoque vestis ita diversi celebrationibus varietur, us non adversis contentionibus dissipetur. Et postea. Si de hac re sententiam meam queris, Ego in Evangelicis & Apostolicis libris, totoque instrumento, quod appellatur testamentum novum, animo ad revolvens video præceptum esse jejunium. Quibus autem diebus non oporteat jejunare, & quibus oporteat præcepto Domini vel Apo-

P/L. 44.

stolorum non invenio definitum. Et mox ait se petiisse ab Ambrosio respondente. Quando hic sum non jejunio Sabbato, quando Romanum jejunio Sabbato, & ad quancumque Ecclesiam veneritis inquit ejus morem servate, si pati scandalum non vultis ante facere. Hoc responsum vetuli ad morem, etique satisfecit, nec dubitavit esse obediendum, hoc etiam nos sequenti sumus; ubi Ambrosius docet Magister, & Augustinus discipulus sequitur, & Sanctissima Monica obedit. Et ante inceperat. Illa autem qua non scripta, sed tradita custodimus, que quidem toto orbe observantur, dantur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata, atque statuta retineri, fecit quod Domini passio, & resurrectio, & ascensio in celum, & adventus Spiritus Sancti, anniversaria solemnitate celebrantur, & si quid aliud tale occurrerit, quod servatur ab universa quancumque se diffundit Ecclesia. Et in medio gravissimè decidit post Scripturam. Similiter etiam si quid horam tota per orbem frequenter Ecclesia, nam & hinc quin ita faciendum sit disputare insistentissimè insistant, si insania est disputare quid erit negare? Idem agit epistola sequenti, quam ob prolixitatem librum appellat. Triumphat Chrysostomus homilia ad baptizandos. Es vellem hoc quidem primum mea declarare sermone, car Majores nostri totius anni diebus præteritis hoc in tempore Ecclesia filios consecrare voluerunt, & carpest nostrum Magistrum imbuit pedibus nudis, uno tantum vestimento concessa, ad voces exorcizantium accedunt. Non enim remerè nec sine ratione & hunc habitum, & hoc tempore illi constituerant sed hoc utrumque habet mysticam, & secretam rationem, & ibi ostendit maximum discrimen, baptisimi nostri à Judaico, & triginta dies memorat preparationis. Triumphat Optatus contra Donatistas. Nam neminem fugit quod omnis homo qui nascitur, quamvis de Parentibus Christianis, nascatur sine spiritu mundi esse non possit, quem necesse sit ante salutare lavacrum ab homine excludi & separari. Hoc exorcizans operatur per quem spiritus immundus depellitur & in loca deserti fugatur. Fit domus vacua in pectore credentis fit domus munda, intras Deus & habitas Apostolo dicitur. Vos estis templum Dei, & in vobis Deus habitas, & cum Deo unusquisque plenus sit de quo ser Diabolus aliquid involare contendit vos rebaptizando exorcizatis hominem fidelem. & dicitur Deo habitanti. Maledicite eum foras, ubi & Donatistæ exorcismo utebantur, sed Deum vice Dæmonis expellebant. Triumphat Pacianus sermone de baptisimo; & omnia una linea complectitur. Hæc autem compleri alias nequeant, nisi lavacri & Chrysmatis & Antifisis Sacramento, & Patres probant ex ceremoniis dogmata etiam præcipua ut culpam originale exorcismo &c.

Ep. 118.

Lib. 4.

Venerantur aliqui ceremonias sed adia-phoras, at tria capita contrarium ostendunt, cau-

causa baptismi, & Paschatis & potestas Papæ in legibus ferendis, ita docet Cyprianus ad Cecilium, ita Concilia ponunt anathema, & hæreticos declarant opponunt oppositum tenentes, Tertullianus de corona militis, *gradisio pretenditur aulicis, consuetudo firmatrix*, & ibi multas enumerat necessarias, sic Cyprianus epistola allata expressè, sic Basiliius multa necessaria exponit, & Augustinus epistola allata, post multas ceremonias & festa addit, *Et si quid aliud tale occurrat, quod seruetur ab universo, quacumque se disfaudis Ecclesia, alia verò qua per loca terrarum regionisque variantur &c. totum hoc genus earum liberat habes observationes*, quoad non dicit de præcedentibus & plura tribuit universalibus quàm particularibus, quod & vidimus in baptismo hæreticorum & per caput integrum de traditionibus, sic Epiphanius multas collocat in dogmatibus, & earum Hostes declarat hæreticos; sic & Papæ reprehendunt earum ignorantiam, sic in Novato unionem reliquam, & Theodoretus in hæreticis fabulis addit; Patres unionem in iis geminasse, & tamen apud hostes est ceremonia baptismi. Tandem vel Hostes consistentes audimus, in usu diei Dominicæ, in baptismo non repetendo hæreticorum & alius, & ipsi consentunt etiam præceptas. Ita Confessio Argentinensis ait. *Traditiones quæ cum Scriptura consonant, & ad bonos mores, utilitatemque hominum consistunt sunt, tamen si in scripturis ad verbum expressè non sint, nihilominus cum ex præcepto dilectionis, quæ omnia quam decentissimè iustitius dimittant divina potius quàm humana merito habentur*; sic Confessio Augustana Lutheranorum. *De ritibus Ecclesiasticis qui sunt humana auctoritate constituti docent ritus illos servandos esse, qui sine peccato servari possunt, & ad tranquillitatem, & bonum ordinem in Ecclesia conducant ut certis feriis, certis cautiones pia, & alii similes ritus.* Sic & Calvinistæ cum Calvino præcipiunt, & deducunt ex Apostolo, omnia cum ordine fieri, quod si libera sunt consilio est non ordo.

In hac vastissima materia, quæ sexcenta volumina replet, imitari necesse est Geographos, qui in parva tabula regna, innuunt tantum ut Gallia, Hispania. Innuo tantum has novas non esse, si sub Tertulliano, Clemente fuerint antiquæ, nec esse theatrica gestus, qui ab Ecclesia Catholica in templis inter tremenda mysteria sunt adhibita. Innuo non esse Judaicas, & Gentiles, quippe Christus usus est, & Apostoli, Geucilium, & Hebræorum ceremoniis, quod olim pro nobis solvit Tertullianus.

De præst. c. 11. *Diabolus, cujus sunt partes inverrendi veritatem ipsas quoque Socramentorum Divinorum idolorum mysteriis amulatur, tingit & ipse quosdam utique credentes, & fideles suos, expositionem delictorum de lavacro repromittit, & si adhuc memini Mistra signat, in frontibus Milites suos. Celebrat, & panis oblationem, & imaginem resurrectionis inducit, ubi*

Diabolus Deum imitatur, quod & repetit Angustinus, Justinus, & alii, at falsum est ceremonias Christi, eisdem esse ac Gentilium. *Elevatis oculis ad Deum Patrem omnipotentem.* Et rursus. *Hæc cum dixisset 70. 20. insuflavit & dixit eis, accipite Spiritum Sanctum.* Et rursus. *Et accepto pauca gratias Mat. 26. egit, & fregit, & dedit eis, dicens hoc est corpus meum.* Et iterum. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Mat. 29.* sic nec Judaicæ sunt de Christo jam nato, quod & constat in aliis Ecclesiæ, ideoque frustra tentant in Christo, & Ecclesia. Innuo ceremonias non esse articulos fundamentales, ideoque tolerandas in Ecclesia. Innuo elevare cor ad Deum, & esse fidei professionem, ut Patrea omnes confitentur, vel experientia, non distrahere ut fingunt Hæretici. Sic Ambrosius de termino *Amen hoc est verum quod os loquitur, mens interius fateatur*, sic Basiliius vocat fidei confessionem, sic Cyprianus de oratione Domitica. *Cogitemus nos sub conspectu Dei stare, placendum est divinis oculis, & habitu corporis, & modo vocis*, quod verba ipsa altè clamant, *orate fratres, sistam corda, bobemus ad Dominum, Gratias agamus Domino Deo nostro*, quod olim sub Cypriano, & Augustino, jam toti populo erat manifestum. Innuo ceremonias frequentissimas extitisse, sic scribit Basiliius de signo crucis, & in Gordium Martyrem, & de Spiritu S., & Tertullianus nomine Catholicorum, Frontem cruceterimus, quod indicat penè omni momento fieri, ut de formica bellè canit Virgilius. *Et parvam formica terens iter, quod certè frequens est & assiduum.* Innuo dogmata primaria vel ex ceremoniis probata, ut divinitas Spiritus Sancti, à Basilii ex Doxologia, ex suffragiis ab Epiphano purgatorium, & invictè peccatum originale ab Augustino, ab exorcismo, & aliis ceremoniis, & libro sexto contra Julianum. *Ecclesia Filios fidelium nec exorcizaret, nec exsufflaret si non eos de potestate tenebrarum, & à Principe mortis erueret.* Et paulo post. *Id tu commemorare simulisti tanquam ipse ab orbe toto exsufflandus esset, si buic exsufflationi, qua Princeps mundi à porculari eiicitur foras, contradicere voluisset, & de nuptiis, & concupiscentia. Accusat Ecclesiam toto orbe disfusam, in qua ubique omnes baptizandi infantuli non ob aliud exsufflantur, nisi ut ab eis Princeps mundi eiicitur foras, & alibi affirmat Pelagianos flere, ne sandaliis mulierum contunderentur, & Calvinus agnoscat cum Augustino Patres, & ait Diabolus inter Evangelii exordia vidisse, receptas esse suas imposturas, ita de Ecclesia, & Patribus loquitur etiam Apostolicis, quibus debemus Scripturarum eccliam, & infallibilem, vel ex ipso earum expositionem; & Christus usus est exsufflationibus; & tamen Hunnius contra Exorcismum, edidit plures theses, & argumenta. Innuo propter contemptam ceremoniam, multos cum Hæreticis*

De Sp. S. c. 27.

L. 2. ad ux. c. 3. Et de cor. mil. c. 2.

Cap. 11

Cap. 15.

cis numerari, ita Vigilantius quod cereos negaret accendi, sic Manichæi ex Augustino contra Faustum, sic sunt plures canones in Concilio Gangrensi, sic in tertio Concilio actione tertia, ut hæretici damnantur quartadecimani, sic Aeriani, Petrobustiani, & alii, an ergo sunt Catholici eorum irrisores? Innuo majestatem è ceremoniis nasci, quod & in Valente hæretico vidimus, & Julianus contemneret Evangelia, adhuc veneratus est ceremonias, & voluit introducere in Paganismum, quæ Deo vero destitutæ, risum excitant non reverentiam. Innuo continere mille mysteria, quæ passim Patres exponunt, ut vidimus in Cypriano de aqua sacrificii, & de baptismo passim Patres sicut de exorcismo. Innuo apud Judæos, vel ex Dei jussu imperatas, & partem extitisse cultus Divini, & apud omnes gentes honorat fuisse, & probat Plato Dialogo de Regno, & Religionem juris gentium, & naturalis esse, evincit præter jus canonicum, & civile; & poætæ ipsi Theologi vocabantur, ut vetus Orpheus, quod hymnos, & ceremonias Deo dicarent. Innuo reprehensos olim, qui ceremonias negligerent, ut vidimus in hæreticis, & constat in Leone Magno, & Magno Basilio, & Innocentio Primo ad Decentium, Episcopos accusantibus, & argumentibus, quod ceremonias ignorarent. Denique in eo quod in nobis accusant se ipsos condemnant, cum ceremonias admittant sine Scriptura, & de Lutheranis constat in Missa, usque ad offertorium, nostras ceremonias admittere, & Calvinistæ Lutheranos socios agnoscent, & in libello de formula Sacramentorum ministrandorum, has ceremonias præscribit. *Ut infans adferatur ad Ecclesiam die Dominica, quando populus est frequens, in Ecclesia, ut afferentes spondeant se infansem, cum adoleverit instituturos, & nomen imponatur infanti baptizando, ut forma baptismi lingua patriæ recitetur, ut oratio Dominica, & Symbolus recitentur, & ne unum quidem istorum præcipitur à Domino, & in funere mortuorum aliqua addunt, de quibus Scriptura ne verbum quidem facit.* Adeo ceremonias Apostolicas relinquunt, & se se Apostolis anteponunt.

Ea verò quæ libris integris scribunt, & Hunnius, & Molinæus ita debilia sunt ut se ipsi cadant, & sæpe opprimant hostes. Nec Christus nec Apostoli instituerunt id potuit Calvinus, non Ecclesia, & Concilia, & multæ sunt Apostolicæ, imò Christi est exorcismus quoad potestatem. Dedit eis potestatem Spirituum immundorum ut elicerent eos, sic est Ecclesiæ quoad ceremoniam, dicit generare falsam opinionem, cum verum sit eiici Dæmonem cum peccato, fert illud omne quod non est ex fide peccatum esse, esse originem falsarum opinionum, cum primus textus ad rem nõ faciat, & exorcismus fuerit in Ecclesia vera. Alii exclamant contra sarraginem ceremoniarum, ut vidimus in Ecclesia veteri, & vera. Alii clamant nos aliquas reli-

quisse, ut lac, & mel in baptismo, ad juris humani sunt & variabiles, & innumeras ut ipsi opponunt retinemus, & ipsi non Apostolicas retinent sed Calvinisticas; & nos eas laudamus ipsi vituperant, & Magiam clamant antiquam Religionem. Imò cum Kementio irrident in Missa. *Sacrificium Missæ de quo Pontifices dimicant, ait irrisor in eo consistit quod sacrificium certis ornamentis, & instrumentis super panem & vinum Eucharistia, variis utitur gestibus, motibus & allibus, ut sepius geniculari, inclinari strictis manibus modò dispendere, modò reducere brachia, subinde se convertere, nunc esse clausum, nunc magno silentio quadam demurrare, suspicere in altum, esse prorum, consistere non uno in loco & similia.* Et primò manifestissima calumnia est, in iis consistere sacrificium missæ, ut docent cum Tridentino Theologi omnes. Iterum sunt contrarii & toti Ecclesiæ, & Conciliis, & Patribus, & Liturgiis & viris Apostolicis, & Apostolis & Christo, & Deo, & sibi ipsis ut evidenter ostendo in una genuflexione, quam arguunt. Hæc passim à Sanctis adhibetur, & in Liturgiis, sic Solomon contra univerfam multitudinem sic Paulus. *Positis genibus in litore aravitur, & Christus ipse. Positis genibus oravit, & Lutherani, Reformati, & Bohemi in Synodo generali Petracoviensi ita statuunt. Ceremonias libertati Christiana donamus, ac permitimus ut stantes, vel genuflectentes pii Sacramentum corporis, & sanguinis sumant, & Synodus Generalis Volo-diffavienfis. Ut administretur cæna Domini stantibus vel genuflectentibus.* Et tamen Synodus Dordacena comparat idololatriæ genuflexionem. Sic de elevatione manuum. *Cumque levaret Moyses manus vincebat Israel, sic David Sanctissimus. Elevatio manuum mearum sacrificium Vespertinum, sic Paulus. Volo vos orare in omni loco, levantes puras manus, & sæpè Solomon, & apud Gentiles est notum ex ratione. Sic intuitio in cælum, aspiciens in cælum benedixit, cum Christus egit miracula, & rursus. Suspiciens in cælum, & id egisse Christum in ultima cæna scribit Ambrosius de Sacramentis, & scribit Tertullianus, Christianos orare cælum intuentes, & de testimonio animæ evincit id naturale, cum anima idiotica verteretur ad cælum. Sic de vestibus sacris, quas Chrysostomus describit in liturgia, & Patres, & Concilia, Joannes Apostolus ex Eusebio Petalon sacerdotale gestabat, & caput est integrum Levitico. *Fecit vestes, quibus indueretur Aaron, quando ministrabat in Sanctis, sicut præcepit Dominus Moysi, & ratio dicitur & usus omnium nationum.* Sic Basilius meminit elevationis hostiæ, de Spiritu Sancto, ut traditionis Apostolicæ. *Verbo invocationis, cum ostenditur panis Eucharistia, & poculum benedictionis quis Sanctorum in scriptis nobis reliquit? & habetur elevatio Hostiæ in Levitico, sic est ut vidimus Apostolica mixtio aquæ. Sic est tuncio pe-**

Ab. 31.

Luc. 24.

An. 1573

Pf. 306.

Pf. 309.

Exod. 10

Pf. 140:

Mat. 24.

L. 4. c. 5.

Cap. 39.

Ver. Cap. 57.

Cap. 8. 9. *Horis. Publicanus percutebat pectus suam,* & ait Christus, *descendit hic justificatus in domum suam,* sic & templa in nova, & veteri lege, sic pax vobis & Dominus vobiscum, est in utroque testamento, sic Pater noster docetur à Christo, sic Amen prima ad Corinthios decimo quarto. *Qui supplet locum Idiotæ quomodo supplebis Amen;* sic alleluja Tobix decimo tertio, & Apocalypsis capite decimo nono, sic de Symbolo & Evangelio constat, sic canon ex verbis Christi, & Lutherus nil affert nisi calumnias, & mendacia, & Kemnitius nil affert nisi secrete male dici, cum & vetus Sacerdos intra Sanctuarium oraret, & indigna sunt argumenta quæ solvantur, cum dicitur Deo memento cum millies dicat id David, quod verba sint amplificativa &c.

Jam vidimus de jejuniis, de feriis, de Pascha, traditiones omnes esse Apostolicas, nunc videndum de aqua benedicta & signo crucis. Eam aquam Deus in veteri lege designat. *Tolle Levitas de medio filiorum Israel & purificabis eos.* Et rursus. *Peribit anima illius de medio Ecclesie quia Sanctuarium Domini polluit, & non est aqua lustrationis aspersus;* Eam ponit Basilus inter traditiones Apostolicas, *consecramus autem aquam baptismatis.* Et refert adversus hæreticos Epiphanius, esse incantationes dissipatas, & modò magia est apud hostes nostros, & ex virore Uticensi de percussione Wandalica, ex ea sanatus est cæcus, & Patres omnes cum laudè meminerit, apud Coeciium, Rhenanum, Bellarminum. Nec dicimus remittere peccata, nisi vel ex oratione Ecclesie deprecantis, vel quod sit actus penitentis ut confiteor, & Sacramentalia, cum dicatur. *Asperges me hyssopo & mundabor. Est & signum Crucis in signo Thau figuratum, quod ex Basilio traditio est Apostolica & de corona militis firmat Tertullianus, frontem Crucia signaculo terimus, & Brentius signum magicum appellat.*

Infinitum esset ire per singula, tractatus solum integros innumus, hic Cyrianus ultra epistolam ad Cecilium de aqua miscenda vino, epistolam habet ad Magnum de ritu quo Exorcistæ Dæmonem adjurabant antequam cathæcumenus baptismum reciperet. *Quod hodie etiam gerunt ut per Exorcistæ voce humano, & potestate divina flagellentur, & oratur, & iorqueatur Diabolus;* quem tamen acriter censurant Hæretici, sic & plures habet Epistolas de baptismo. Hic Cyrillus Hierosolymæ in suis catechesibus, ceremonias exponit in Ecclesia consuetas, & cum Cyriano potestatis divinæ, catechesi prima meminit ritus, quo Catechumini abrenuntiabant Diabolo, & pompis ejus, in secunda fusè describit, eorundem catechumenorum inunctionem, quam ceremoniam dicunt & adversarii, ut confirmationis Sacramentum rejiciant, catechesi quarta recenset vestem albam, quam baptizati per plures dies ferbant, ita smè exutis vestibus antiquis, &

iis, quæ sunt secundum Spiritum albae indutis, perpetuò jam in albis incidere oportet, quod etiam fusè profecquitur Augustinus, & catechesi quinta ita missam describit, ut nostram transcribere videatur; sic Tertullianus de baptismo meminit, & ritus Eucharistiam & alios, & de corona militis, & memorat secundo seculo, jam antiquos, & ita non nisi à prima institutos, sic Prudentius hymnos plures componit, hymnum quintum ad Cereum Paschalem, hymnum septimum jejunantium, hymnum octavum est jejunium, hymnum in exequiis defunctorum, Isidorus de Ecclesiasticis officiis, Hieronymus adversus Vigilantium, Paulinum Nolanum, & innumeros alios habemus.

Nec soli Patres, imò nec soli fideles, cum Justiniano & plebe cognoverunt ceremonias easque laudarunt, sed & Julianus Apostata eas voluit imitari, neque cælo inventas imitari potuit, ut constat ex Gregorio Nazianzeno, ex Sozomeno, & Juliano ipso epistola ad Arsacium, & Marcus Antoninus Gentilis, epistola ad Senatam de militibus Christianis, genueflexis & orantibus, & miracula Generantibus Gentilitati.

Denique & hostes nostri ceremonias habent, libros plenos ceremoniis adimplendis, hoc unum eos rogamus an videant utrum meliores sint ceremoniæ, Calvinii, Lutheri, an Apostolorum, & Hominum Apostolicorum ab Apostolis recipientium, & an ipsi corrigere possint Apostolos, & Deo ipso & Christo sint majores? *Trat. 1. in 7. fol. 15. c. 10.*

Ep. 76.

P A R S IV.

De Potestate Papæ in Clericos, & Monachos.

Impugnant acerrimè Clericorum continentiam, & Græci Moderni, & Hostes latini, & ita persequuntur Centuriatores, ut dicant hanc hæresim maximè pestiferam, quæ unquam Christianum regnum perturbavit, sic Beza, & Petrus Martyr, & post alias sèvisimus de Dominis, & Recentès adhuc Clerogamiam propugnant, eoque titulo Papam persequuntur.

CAPUT I.

De potestate Papæ in Clericos.

Legantissima phrasi Hieronymus Jovinianum, Epicurum vocat Christianorum, in pudicitiam Clericalem contumeliosum, ex Satyrico Epicuri de grege porcum, & tamen hostes nostri ut mox cerneamus, peiores sunt ipso Joviniano.

Fatetur hic Spalatenis cœlibatum, Ecclesiæ Ministris decre, tantum negat illam esse legem, quæ ipsius necessitatem imponat. Certè si legem divinam velit, & nos Catholici cum ipso convenimus, at de lege humana uti questio est, non unam tantum legem ferimus, quod tamen sufficeret questioni finiendæ, at innumeras ad Hostium usque fastidium.

Cap. 1. Lex est Concilii Neocæsariensis. Presbyter si uxorem duxerit deponatur, adeo grave crimen est uxorem ducere, ut eo titulo Presbyter deponatur. Lex est Elibertini Concilii.

Cap. 2. Placuit in totum Episcopis, Presbyteris Diaconibus, & Subdiaconibus positus in ministerio abstinere se à conjugibus, & non generare Filios, quod quicumque fecerit ab honore Clericatus exterminetur, adeo Clericus non abstinentia à conjugè, exterminatur ab honore Clericatus. Lex est Concilii Gangrensis.

Cap. 3. Quicumque discernit à Presbytero, qui uxorem habuit quod, non oportet eo ministro de oblatione percipere anatHEMA sit, ubi Presbyter uxorem habuit, non habet, & in Epistola Concilii conclusum est. Hæc autem scripturas, sanctum propositam continentia aliquis vituperantes, sed eos qui abstantur propositis in superbiis, ubi pulcherrima erat occasio, damnandi continentiam contra Eustathium, eam necessariam omnibus reddentem, & tamen advertunt sanctum esse pro-

positum, & secundum scripturas sanctas id approbantes.

Lex est secundi Concilii Chartagenensis. Episcopus, Presbyterus & Diaconus ita placuit, ut concedat Sacrosanctos Antistes, & Dei Sacerdotes, nec non & levitas, vel qui Sacramentis Divinis inservientes continentes esse in omnibus, quo possint simpliciter, quod à Deo postulant impetrare, ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque custodiamus. Ab universis Episcopis dictum est omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, & Diaconi, vel qui Sacramenta contrèstant pudicitie custodes, etiam ab uxoribus se abstinent, ubi vides Africam totam unanimes, in eam legem nitro convenire. Lex est in Concilio Teleptensi, ubi approbata est epistola Siricii, tota pro Sacerdotum cœlibatu. Lex est Chartagenensis tertie Synodi. Ut cum omnibus omnino Clericis extranea famina non cobabent, sed sola matres, Avie, Matertera, Amica, Sorores, & Filia Fratrum, aut sororum, ubi solæ illæ induuntur non uxor. Lex est Toletani primi. De Presbyteris, & Diaconis, si post ordinationem Filios genuerint ad aliorum gradum non ascendant, in parva gravis filios generant.

Cap. 1. Lex est Chartagenensis quinti. De Sacerdotibus, & Levitis, ut ab uxoribus se continent. Est Agathensis. Jam si conjugati juvenes confenserint ordinari, etiam uxorem voluntas ita requirenda est, ut sequestrato mansioni cubiculo; religione promissa, posteaquam pariter convenerint fuerint ordinentur ubi vides non ordinari nisi separatos. Lex est secundi Concilii Toletani. Illud præterea speciali ordinatione decrevimus, quod nec antiqua Concilia, in universis penè canonibus siverunt, ut nullus Clericorum à gradu subdiaconatus & supra, in consor-tio familiaritatem habeat mulierem, vel ingenuam, vel libertam, vel ancillam, sed si sine ei hujusmodi servitio matris, vel sorori vel alicui propinque contradat, & quidquid suis manibus perfecerit proprio Domino deseratur, aut si propinquitas memorato deest, alterius domus adærentis habitaculum requiratur, dummodo nulla occasio introeundi Domum Clerici, Femina permittatur, unde aut loquens possit incurere, aut noxialis fama innocentiæ possit oriri, ubi assignatis talibus excluduntur uxores. Lex est Concilii Arelateosis secundi. Si quis Clericus à gradu Diaconatus in solatio suo mulierem, præter uxorem matrem, sororem, Filiam, neptem, vel conversam secum uxorem habere presumpserit, à communione alienus habeatur, & iterum repetitur. Lex est Concilii tertii Aurelianensis. Ut nullus Clericorum à Subdiacono, & supra, quos uxores in proposito suo accipere invidetur propria (si fortè illam habeat) miscetur uxori. Quod si fecerit laica communione contentus, juxta priorum canonum statuta ab officio deponatur. Quem si sciens Episcopus suscipi, in hac vilitate permissionis vitentem, ad officium postea admiserit, & ipse Episcopus ad ogendam penitentiam tribus mensibus

fit in suo officio sequestratus; ubi nedum acriter punitur Clericus, sed & Episcopus eum Clericum non castigans. Lex est Concilii tertii Toletani. Comperitur est à Sancto Concilio Episcopus, Presbyteros, & Diaconos venientes ex heresi, carnali adhuc desiderio uxoribus copulari. Ne ergo de cætero hoc fiat præcipitur, quod & canonibus prioribus continetur, ut non liceat eis vivere libidinosa societate, sed manente inter eos conjugali lege, communem utilitatem habeant, & non sub uno conclavi maneant, & mox. In alia domo habitare facias. Lex est Turonensis secundi. Episcopus conjugem ut sororem habeat, & mox. Tam longè abstin mansueti propinquitate divisi. Lex est Canonis Apostolici, per multos Hostium etiam defensi. In nuptiis autem, qui ad Clerum proveñti sunt, si voluerint uxores accipiant, sed Lectores, cantoresque tantummodo, vides quinam capere possint uxores. Lex est Concilii Niceni ut ceremus. Lex est quarti numerosissimi Concilii. Quoniam in quibusdam Provinciis concessum est Psalmistis, & Lectoribus uxores ducere, ubi solis Psalmistis, & Lectoribus, permittum erat uxores ducere, & quidem in quibusdam provinciis tantum. Referunt & ipsi alia Concilia ut pila manantia pilis, referunt Concilium Gangrense ut vidimus contrarios, canones Apostolicos iidem contrarios, nec obstat alius canon Apostolicus. Episcopus, aut Presbyter uxorem propriam, nequaquam obtentu Religionis abiciat, quippe ibi loquitur de cura ut verba ipsa sonant, ne abiciat, & verba Græca sonant cautionem, quod & Concilium Trullanum exposuit, adversum nos ab hostibus citatum, & Turonense secundum, vult uxorem haberi ut sororem, sicut & canones quoad locum eos separantes. Nec obstat sextum Concilium, in eo reprehendens Romanam Ecclesiam, quippe vocat canones Trullani improbat, quod Beda vocat erraticam Synodum, nec juvat Lutheranos etiam post ordinationem, conjugum usum præcipientes, nec Græcos malè transferentes, Chartagenensis Concilii canonem, ubi in originali legitur, secundum priorum statuta, vel secundum propria statuta, & loquitur simili modo de Episcopis, ac de aliis Clericis illud Concilium, ideoque & aliis, & sibi contradicit, uno verbo Augustinus præfens, in Chartagenensi Concilio nobiscum sensit, adeò de una quidem Synodus est ipsorum; omnes contrariæ nulla fœderata. Exclament ergo vel in confessione Augustana, novam hanc Cleri continentiam, eum ultima Concilia allata, mille annos superent, & alias citent Synodos antiquiores. Exclament liberam esse continentiam, cum sub pœna depositionis, anathematis, & mille præceptis jubeatur. Exclament esse hæresim maximam, cum particularia, & Generalia Concilia, eam definierint Catholicam, eam ex antiquitate, & Apostolis derivarint; & quidem Concilia apud Gregorium, & alios

velut Evangelia honori habita. Exclament Papam id egisse absque Synodia, imò contra Synodos ipsas, eum sola Concilia & non Papam citemus. Denique Spalatenus juratus hostis, fatetur Ecclesiam suis Ministris, etiam interdum præcepisse continentiam, & ait commune decretum totius Ecclesie, per ipsum ergo est lex, semper ut vidimus, non interdum, & Ecclesie verè, & Catholicæ decretum.

Unum saltem vellet Calvinus Ancyranum. *Diaconi quicumque cum ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt, dicentes velle se habere uxores, nec posse se continere, bi postea si ad nuptias venerint, maneant in ministerio, propterea quod bis Episcopus licentiam dederit. Quicumque sanè tacuerint, & susceperunt manus impositionem, professi continentiam, si postea ad nuptias venerint à ministerio cessare debebunt, at Concilium istud protestant Calvinum, quicumque sanè tacuerint, quales sunt omnes nostri ordinati, si postea ad nuptias venerint, à ministerio cessare debebunt, & rursus. Si in ipsa ordinatione protestati sunt, se velle habere uxores, quod nemo ex nostris facit, ant protestatur, si protestati sunt se non posse continere, quod nemo ex nostris protestatur, & iterum. Maneant in ministerio, propterea quod his Episcopus licentiam dederit, ubi dispensatio legem ostendit jubentem, & rursus constat in canone decerni, de Diaconis, invitò à Præsulibus ordinatis, ob Ministrom extremam penuriam, præter totius Ecclesie morem, ut accidit Synesio Episcopatum fugienti, reliquos verò obligari omnes, quicumque sanè tacuerint. Ut deciderant numerosissima Concilia.*

Præcipuum inter canones locum Romanorum Pontificum tenent decreta, quæ passim canonum Collectores justè commendant. Extat decretum Innocentii primi. *Si concivili fuerint Presbyteri, in Presbyterio Filios procreasse à Sacerdotali removeantur officio, quia qui sancti non sunt sancta tractare non possunt, atque alieno afficiuntur ministerio, quod vivo illicite polluerunt, ubi nil est clarius quàm Filios procreasse. Extat decretum aliud ad Exuperium. Nec admittantur ad tale ministerium, quod sola continentia oportet impleri, & mox evincit à veteri lege. Ut fervientes sacris oblationibus pari, & ab omni labe mundati sibi vindicent divina mysteria, neque eos ad sacrificia fas sit admitti, qui exerceant, vel cum uxore carnale consortium, ubi rursus hoc repetit, & citat Siricum, quem vel cognoscit Legislatorem Calvinus, & frustra Pontifices accusant, quippe epistolæ ad Victricium, & Exuperium, primos canones Gallie tribuerunt, fidei primogenitz, & Catholicæ, & Siricius Ambrosio, & Ecclesie est admirationi, sic Leo, & Gregorius Magnus, & alii. Vocet Spalatenus duos hos, & immanes Legalatores, at Ecclesia commendavit non reprehendit et ipsos sequuta est, & imitata Pontifices.*

Quin etiam omnium seculorum Patres doctrinam hanc tradidere, & Interpretes Scripturæ in Paulo, & extra Scripturam Græci, & Latini. Tradidit Epiphanius contra hæreses. Ita enim professio se res habet, ut post Christi in orbem terrarum adventum eos omnes, qui secundum priores nuptias mortua uxore alteris sese nuptiis illigunt, Sanctissima Dei disciplina recipiat, propterea quod incredibile est Sacerdoti honor, & dignitas. Atque ipsum sacrosancta Dei Ecclesia cum omni provisione, diligentiaque servat. Quin aum insuper qui adhuc in matrimonio degit, ac liberis illas operam, tametsi sit unius uxoris vir nequaquam tamen ad Diaconum, Presbyteri, Episcopi, aut Hippodiamoni ordinem admittit. Sed eum damnat, qui ab unius uxoris consuetudine sese continerit, aut ea sit orbatus, quod in illis locis precipue fit, ubi Ecclesiastici canones accuratè servantur, ubi vides canones accuratè servari, cum Clerici majores uxore non utuntur; & in fine operis adversus hæreses. Sanctum Sacerdotium ex Virginitate, ut plurimum, aut ex solitariis, & si hi ad ministerium non successerint de his, qui se à propriis uxoris continent, & si quis ab initio continens viduus fuerit, habere potest locum Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Hippodiamoni, ubi vides Ecclesiam non sulcipere, nisi ordinatos celibes, aut ita viventis. Tradidit de patientia Job Chryostomus. Dixit unius uxoris virum non ea ratione ut id nunc in Ecclesia observetur. operes cuius omni profus castitate Sacerdotem ornatum esse, sic Eucumenius in eumdem Apostoli textum. Tradidit Cyrillus Hierosolimitæ. Si qui apud Jesum beno fungitur Sacerdotio, abstinet à muliere. Ipse Jesus quomodo ex vivo, & muliere profertur esse, ubi bene fungens Sacerdotio, abstinet se à muliere. Tradidit Gregorius Nyssenus de Virginitate. Quomodo Dei Sacerdotio fungeris, qui ad hec ipsum ut munus offerres unctus es? Quomodo hæc ipsa Deo offeras, qui legi non obtemperas prohibenti ne sacra impurus facias? Ac si Deum tibi apparere expectas quid causa est cur Moysen non audis, qui populo edicit ut à nuptiis purus sit qui Dei aspectum comprehendas, ubi legem expressit memorat. Tradidit Magnus Ambrosius libro primo de officis. Insuperfam exhibendum, & immaculatum ministerium, nec ullo conjugali coitu violandum cognoscitur, qui integro corpore incorrupto pudore alieni etiam ab ipso consorcio conjugali sacri ministerii gratiam recepistis, quod idem non prætervi, quia in plerisque abditioribus locis cum ministerium gerentes, vel etiam Sacerdotium, filios susceperunt, ubi admonet suos castos, & reprehendit abditiora loca, filios in Sacerdotio suscipiant. Tradidit Augustinus de adulterinis conjugiiis. Sele-

Tradidit Gregorius Turonensis sacris initiatum, ad uxorem redeuntem ab Episcopis excommunicatum, non ergo est libertas continentis, quod & in numerosis vidimus Conciliis. Tradidit Isidorus de Divinis officiis. Placuit Sanctis Patribus, ut qui sacra mysteria contrahant, casti sint, & continentis ab uxoriis, & ab omni casuali immunditia sint liberi, & repetit de Sacerdotibus, & Diaconis, & non se ipsum citat sed Sanctos Patres. Tandem contra Vigilantem, & Jovinianum, unus sufficeret Hieronymus.

Adeamque antiquitatem & Apostolos ipsos quos Chartaguenis Concilium memorat. Certè Joannes uxorem non habuit, nec Lucas ex Hieronymo. Vixit otloginta, & quatuor annos uxorem non habens. Certè Paulus epistola ad Titum. Oportet, inquit esse Episcopum hospitalem, sobrium, justum, sanctum, continentem, ubi & castum ponit, & continentem, nempe ab uxoris amplexibus ex Hieronymo, & epistola secunda ad Timotheum. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, quales esse nuptias constat, & rursus prima ad Corinthios septimo, jubet Paulus conjugatos ex consensu, vacare ad tempus ab opere nuptiarum, ut Orationi instare possint, ex quo loco Patres arguunt & Interpretes, Episcopos, & Homines sacros, semper vacare debere à nuptiis, ut latè orent, quod urget Hieronymus in caput primum ad Titum, & libro primo in Jovinianum, Origenes mox citandus, & Epiphanius in hæresibus Catharorum, sic Ambrosius in caput primum epistolæ ad Timotheum. Deinceps ab usu femina cobidentur. Et auctoritatem Pauli retorquet Hieronymus. Non dicit Paulus Eligatur Episcopus, qui unam ducat uxorem, & filios faciat, sed qui unam habuerit uxorem & filios in omni subditis disciplina, & iterum Petrus, & ceteri Apostoli, ut ex superstito interim concedam habuerunt quidem uxores, sed quas eo tempore acceperunt, quo Evangelium nesciebant, qui assumpti postea in Apostolatum relinquunt officium conjugale, quod & de Paulo narrat Clemens Alexandrinus, & cum iis Ambrosius ad Ecclesiam Vercellensem. Habentem filios dixit Apostolus non facientem; & Spaltenis tandem concedit de Apostolis, ne à predicatione verbi impeditur, quod & Sacerdoti convenire est manifestum. Jam de antiquitate actum, & de ea Eusebius.

Veruntamen eos, qui sacra sunt, atque in Dei ministerio, cultuque occupati, continere deinceps se ipsos à commercio uxoris decet, qui autem non ad tantam assumpti sunt Sacerdotis munus, ut idem sermo divine indulget, ubi de Evangelica demonstratione evincit consuetudinem, sicut & Clemens ut vidimus, & Origenes. Certum est quia impeditur sacrificium indefuens illi, qui conjugalibus necessitatibus serviant, nude videtur mihi, quod illius solus est offerre, qui indefuens, & perpetua se devoverit castitati, in indefinens & perpetua castitas, in antiquitate exemplum Centuriatores, sedulo quaesierunt nec invenerunt, solum

Har. 59.

Carb. 4. & 12.

Cap. 11. & 12.

Cap. 10.

L. 2. c. 59

De Scrip. Pt. Eccl.

Cap. 1.

Cap. ...

Cap. 7.

Ad. Ier.

Ep. 82.

L. 1. c. 99

Philippus fert exemplum Policratis, at deceptus est à versione Ruffini, nam vox syngeron cognatos non parentes significat, nec evincitur ad hæc usus conjugii, ubi nec iura nec facta ipsa inveniunt: & Concilia citant antiquitatem, & cum Patribus Apostolos ipsos.

Ex. 19. Quidquot vetustam legem fatigant Patres. Cum populus legem foret accepturus, *Esse parati in diem tertium, & ne appropinquetis uxoris vestris*, quo testimonio probant Ambrosius de officiis, continentiam nostram Clericorum, sic Abimelech panem sacrum non dedit Davidi, nisi prius sciret ab uxore se continuisse, quod argumentum probat à fortiore de corpore Christi, & co utitur Hieronymus pro coelibatu Sacerdotum; denique ex libro primo Paralipomenon, Sacerdotes per vires suas ministrantes, ab uxore, & domo abfuit, qua ratione utuntur Siricius, Innocentius, & alii. Et nodum stringit cum solvit Calvinus, Sacerdotes illos figuram esse Christi, cum longè melius sint nostri.

Ca. 6. Exciipiunt Græci orientem, & occidentem Spalatenfis, at orbem totum demonstramus, & consuetudo incepit à Concilio Trullano, quod antiquiorem canonem contra se tulit, à Apostoli in oriente florerunt, Eusebius, Origenes, Epiphanius, Basilus, Cyrillus, Græci sunt, sic Concilia Neocesariense, Ancyranum, & alia sunt in oriente, quarta Synodus Generalis sexcentos habuit Græcos & ait. *In nuptiis autem, qui ad Clerum profecti sunt præcipimus, ut si voluerint uxores accipiant, sed Lectores, cantoresque tantummodo.* Et totum orbem describit Hieronymus. *Quid facient orientis Ecclesie, quid Ægypti, & sedis Apostolicæ, que Virgines Clericos accipiunt aut continentes, aut si uxores habuerint, mori esse desistant, ubi oriens, & Ægyptus non sunt in occidente, nec Sedes Apostolica in oriente, imò tres Patriarchatus enumerat, orbem totum continentem, & maxima est confidentia ne pare occidentem, ubi tot Patres sunt, Concilia, & Pontifices.* Et Ecclesiam totam sæpè memorant Patres, & Arator Ligur Romæ auditus ut miraculum, *Ecclesia nunc alma fides sine sine pudicos, Pontifices jubet esse suos, & Hieronymus in Apologia contra Jovinianum, Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut Virgines eliguntur, aut certe post Sacerdotium pñdici, & pro toto Imperio lex Civilis Justiniani, & Leonis VI. vocantis traditionem, & id ab initio factum.*

Her. 55. Nec desunt Patrum rationes. Ambrosii de Virginitate, *Semper spectavit ad gratiam, Sacerdotum, jacere Semina integritatis, & Virginitatis studia promovere, an prædicabit uxoratos continentiam!* Epiphanius necessarium esse continentiam, *propter honorem Sacerdotii*, denique aliorum docentium repugnare, cum eorum pastoralis & prædicatione cum thesauro Ecclesiæ pauperibus erogando cum rebus Ecclesiæ non filiis accipiendis &c.

At. 100.

Denique Jovinianus pudicitie hostis pudicitiam in Episcopo fatebatur. *Certe confiteris non posse esse Episcopum, qui in Episcopatu filios faciat, alioquin si deprehensus fueris non quasi vir tenebitur, sed quasi adulter damnabitur*, erubescant moderni ab Epicuro vinci, in ipsa Episcoporum pudicitia, & opponere Ecclesiæ, quod quasi adulterum condemnet, cum in Ecclesia veteri id fieret, & Calvinus ita animosus est ut dicat Patres omnes conjugium Episcopis permisisse, cum nec Jovinianus fateretur hæreticus; & Concilium ipsum quinifextum, Romanæ Ecclesiæ infensissimum, post ordinationem prohibet conjugium.

Quis crederet id constat vel ex hostium argumentis. Illud asserunt uoies uxoris virum, at retorquent argumentum Ambrosius, Hieronymus, Chrysostomus, & Æcumenius, & alii, qui addit, quod qui habent uxores tanquam non habentes sunt. Constat ex illo Pauli unufquique suam uxorem habeat, quippe Gregorius errare docet eos, qui propter hæc verba Pauli putant licere Clericis uxores habere. Constat ex Petri Martyris ratione, inter dotes Episcopi Paulum hæc collocaat, quippe millies ad continentiam hortatur. *Qui nubit bene facit, qui non nubit melius facit*, & epistola integra fusè docet per integrum Caput, & ita Patres & Ecclesia intellexerunt. Constat ex Petro Martyre serente Leonem, ita scribentem contraria ad Anastasium. *Omnium Sacerdotum tam excellens est electio, ut hæc que aliis in membris Ecclesiæ vacant à culpa in illis talis habeantur illicita & prohibitis nuptiis Subdiacono subdit. Quod si in hoc ordine, quò quarunt exat à copite dignum esse custodiri, quanto magis in primo, vel in secundo, tertioque servandum est, ne aut leuicio ministerio, aut Presbyterali honore, aut Episcopali excellentia quisquam idoneus existimetur, qui se à voluptate uxoria nec dum transisse detegitur*, & epistola quam asserit dicit de muliere Sacerdotis eligendi non eligenda, quod sensus apertè dicit, *ut etiam*. Constat ex Apostolo, ubi dicit hæreticos prohibere ouptias, sicut & Manichæi ex Augustino, non prohibebant nuptias, nisi electis suis, at Patres, & Ecclesia iis verhis electis damari vetantes matrimonium, ut Tatiannum, Marcionem, & Manichæos, non Catholicos qui commendant, & volunt etiam esse Sacramentum, & inter hæreticos ponunt illud negantes, & certum est ipsos à Paulo damari, & de Tatiano constat dixisse ex Augustino. Matrimonium à Diabolo esse. Et Manichæi generationem execrabantur, & impediebant, ex Augustino de hæresibus, & libro decimo nono contra Faustum, & præcipuè libro decimoquinto, & libro trigesimo contra Faustum tolerabant. *Nec ideo vos dicatis non prohibere, quia multos vestros auditores in hoc obedi-*

1. Cor. 7.

Ep. 87.

Cap. 26.

Cap. 70.

C. 5. 6. 7.

nò contrarium. Constat ex initio apud ip-
 sos ex Siricio, quod est evidenter falsum,
 nec Centuriatores ante potuere, vel unum
 Sacerdotem uxorum ostendere, at demus
 hoc, tunc purissima erat Ecclesia, & Siricius
 ab Ambrosio summè laudatur. Constat ex
 toties repetita Uldarici Historia piscifatores
 sex millia capitum infantium, occisorum pro
 piscibus extraxisse, ex occultis fornicationi-
 bus Clericorum, at Centuriatores historici
 fabulam vendunt, quavis fabula magia inver-
 sifimilem, quippe S. Uldaricus creatus est
 decimo seculo post quinque penè lustra, ut
 docent Hermannus contractus, & Abbas
 Urspergensis, & Nicolaus obiit ante sexa-
 ginta annos, & hæc in una piscina, & insula
 quis credat? nec Gregorius retractavit de-
 cretum, sed dispensavit cum præteritis sub-
 diaconia, & obstrinxit strictè futuros, &
 Diaconos, & Sacerdotes voluit ligatos. De-
 nique est contrarius canon tertius Nicenus,
 cum in non suspectis uxorem non ponat, &
 ita exponunt, Basilii, Epiphanius, Hiero-
 nyms, Concilia etiam Æcumenica, Cœ-
 drenus Schismaticus Græcus, Lutherus
 Latinus, & Spalatenfis, & Soerates favet
 Græcis contrarius Latinis, at favet Nova-
 tianis suis, qui ex Epiphanio, Clericos in
 ea re Laicis æquabant. Vide & Arelatensem
 Synodum secundam Matifconensem, & alia.

Her. 59.

Can. 3.

Can. 2.

Post hæc legendum Tridentinum Con-
 cilium, jus de vita, & honestate Clericorum,
 & Conelliorum canones de Clericis. His di-
 ctum est usque à prima tonsura, *Dominus
 pars hereditatis mee.* & Clerici ex Isidoro
 nuncupantur, qui in Ecclesia Dei deserviunt,
 servi Domini non secularium, queia aliquan-
 do vel in vilibus deserviunt. Horum astrictioe
 cunctis adferant venerationem, ut vult Tri-
 dentina Synodus, non scandalum; Habitum
 ipse Clericum sonet, velut habitum sonabat
 Philosophum, tonsuram ferant non Cæsariem
 quam olim irridebat vel Rufinus, *ut sponsos
 magis astringat, quam Clericos,* & canones ipsi
 condemnant. Hi olim victu & vestitu con-
 tenti, Monachalis Religionis ex Chrystosto-
 mo, nunc aurum servant nunquam erogant,
 & aliqui ad id pervenerunt ut negotientur,
 quod acerrimè reprehenditur de Clerico ne-
 gotiatore. Hi non debent intendere mimis
 histrionibus, choris, comediis obscænia
 & similibus de vita, & honestate Clericorum,
 nec larvati incidere. Hi sub pœna priva-
 tionis beneficiorum & inhabilitatis ad alia
 obtinenda, auro chymico studere non pos-
 sunt, ubi pecunia pauperibus eroganda, in
 verum sumum abit, & aurum est chimericum
 non chymicum, ubi clavus aureus quo nos
 transfigebant, inventa est junctura cum al-
 chymia. His prohibita sunt arma, excepto
 itinere ob feras, & latrones; his ludus alea-
 rum capite inter dilectos, qui magis forte,
 quam arte regitur, ubi Doctores excipiunt
 innocuos, non lucri sed recreationis causa,
 C. 6. h. hora aliqua non tota nocte frequentatos.
 His prohibita sunt tabernæ extrahit, crapu-

Cap. duo
 sunt q. 1.
 l. 3. ad
 vitup. vii
 monall.

C. 6. h.

la, & ebrietas & convivia, exceptis honesta
 amicitia causa, qualia inter veteres erant
 Christianos, scholæ potius temperantia,
 quàm gulæ, quos tamen Hieronymus ad
 Nepotianum monet, ut potius sint consolato-
 res in mæroribus, quàm in prosperis Chri-
 stianorum convivæ, cum melius sit ire ad
 domum luctus, quam convivii, ubi nos ip-
 sos verè cognoscimus, & hic perdimus sepe
 nostri cognitionem. Hic conceditur fremi-
 næ tantum senes, vel primi, & secundi gra-
 dua consanguinitatis, com tamen vel ipsæ,
 vel pedisequæ, suspectæ sunt amoverunt, &
 ipse, (& canones aliquando omnes vetere)
 nec enim quæ cum sorore sunt, sorores sunt,
 & Clerici fæminas timeant non quærant.

Aggreditur iterum importuna Spalatenfis
 & Cypriani, Tertulliani facta commemo-
 rant, at facta juri contraria non evincunt, &
 dispensatio nonitur non transgressio; at
 nec factis valet se tueri, quippe Cyprianus
 contina vixit ex Pontio, Tertullianus
 scribit uxori. *Qui de consensu pari inesse*
matrimonii debitum tollerent, Paulnus ex
 Augustino professus est continentiam, Irenæus
 narrat Diaconum cum uxore sed ha-
 bentem fororis loco Gregorius conjugem
 agnoscit in Corsica, sed à Sacerdote *caste re-
 gendam,* ubi & decernit Turoense secun-
 dum *Episcopum conjugem ut fororem habeat,* &
 Apostolos abstinuisse uxoria, cognoscunt
 cum Hieronymo Latini, cum Isidoro, Epi-
 phanio, Græci, & vel Concilium Quini-
 sextum inimicum confirmat; Clemens Alex-
 andrinus & alii.

Deuot.
 Prælat.
 c. 14. h.

In ejus
 vita.

Innumera possent addi in ea re. Hic lex
 Codicæ de Episcopica & Clericis, & leges ci-
 viles post canonicas, & ita forum laicum &
 sacrum, hic plura alia Concilia, Arelaten-
 se tertium, Taurinense, & alia, que cogno-
 scit vel Spalatenfis, hic consuetudo Ecclesiæ
 Romanæ, de jure humano apud hostes Ca-
 pitales, confessæ vel ab inimica Synodo Tru-
 llana, consuetudo Orientis apud Epiphanium,
 Hieronymum ibi degentem, hic antiquitas
 ex Origene, Eustebio, Tertulliano, & ex
 Apostolicis canonibus, in antiqua Eccle-
 sia collectis, nisi & hostes ipsi faterentur,
 post Patres ex professo agentes, Sirieium,
 Hieronymum, Isidorum, sic Concilium Tru-
 llanum inimicum, sic Spalatenfis numero
 quadragesimo citato Patres, Pontifices &
 Concilia, numero sexto occidentem, duode-
 cimo orientem, adeo hostes ipsi sunt Judices,
 & Advocati.

CAPUT II.

De Potestate Papæ quoad Monachos.

SCRIBEBANT olim Hormisdæ Papæ, inu-
 meri penè Monachi secundæ Syriæ, ab
 orientis hæreticis divexati. *Quoniam Chri-*
stus Deus Noster Principem Pastorem, &
Doctorem, & Medicum animarum constituit,
vos &c. Deprecamur condoleatis juste pro con-
po-

Ep. ad
 Horn.

porre laniato, nam Caput estis omnium, & vindicetis fidem contemptam, ubi profitebantur veteres Monachi fidem, quam vel ex hostibus, & evidentiâ nunc profitentur, ideoque ut vult Calvinus ab Ecclesiis non discessere, quod & de se ipso Monacho Hieronymus, & de Monachis ipsis Damaso scribit.

Alii scribunt Philippicas in Monachatum, at jam vidimus Chrysofotum tribus libris, Cassianum, Ephrem textore panegyres. Vidimus etiam continentia vota à Deo præmiata, ideoque honesta, & laudabilia, & id in maxima antiquitate sub Cypriano, & Tertulliano, at cum libris integris, cum Hospiniano nos aggrediantur, numerosis hostibus acrius est resistendum.

Jer. 35. Incipiamus bellum à voto obedientia. Et primò adest exemplum Rechabitarum. Dixi ad eos. Bibite vinum, qui responderunt non bibemus vinum, quia Jonadab Filius Rechab Pater noster præcepit nobis dicens. Non bibetis vinum vos, & Filii vestri usque in sempiternum, & domum non edificabitis, & sementem non feceritis, & vineas non plantabitis, nec dicat Petrus Martyr præceptum esse dealogi, quippe Deus opponit vocem suam, non auditam voci hominis auditæ, nec filii tenentur in tam arduis Patri obedire. Est in

Mat. 16. nova lege cumulus consiliorum. Qui vult post me venire abneget semetipsum, & rursus.

Luc. 10. Qui vos audit me audit, & ad hebræos decimo tertio. Obedite præpositis vestris, constat autem posse esse votum, etiam ex hostibus, quod Deo placet. Id constat ex usu Ecclesiæ veræ. Sic Basilus in constitutionibus

Cap. 22. Monasticis. Nunc rursus sermonem de obedientia exerccamus, ostendentes quantum obedientiam ab exercitationibus erga præfectam exacta doctrina ratio exigat, & ibi docet non obedientem à salute æterna excidere, & ita liberum non esse offendit, sic Hieronymus epistola ad Eustochium, sic epistola ad Rusticum Monachum, Sulpitius de virtutibus S. Martini, Cassianus libro quarto de institutionibus Monachorum, Augustinus libro primo de moribus Ecclesiæ. Et alii passim, & expressè de voto. Gregorius homilia vigesima in Ezechielem. Cum quis suum aliquid Deo vovet, & aliquid non vovet sacrificium est, cum vero omne quod habet, omne quod vivit, omne quod sapit, omnipotenti Deo vovet holocaustum est, ubi de votis Monasticis loquitur, queis homo ne iudicium sibi vel retinet, sic

C. 23. & seq. c. 21. Cassianus libro quarto. Sicut immensa gloria fideliter servientibus Deo, ac secundum regulam institutionem ei adbeventibus reponitur in futurum ita pœna gravissima preparatur his, qui tepidè eam, negligenterque fuerint executi, & secundum hoc, quod professi sunt, vel quod ab hominibus esse credantur, fructus enim congruos sanctitatis eidè exhibere negligunt, melius est enim secundam scripturam sententiâ nos vovere quàm vovere & non reddere, quid clarius in peritissimo Monachorum? sic

Cap. 33. Augustinus & antiquos docet, & Modernos. *In Ps. 75* Nemo positus in Monasteriis Erater dicas rece-

do de Monasterio, neque enim soli, qui sunt in Monasterio perventuri suat ad regnum cælorum responderetur ei sed illi non voverunt tu vovisti. Et rursus. Dum non perseveraveris implere quod vovisti sit desertor tam sancti propasiti, & reus voti non redditi, ubi votum congenimatur: Et frustra Martyr refert illud Pauli. Nolite fieri servi hominum, aut Lutherus Abbatem liberum, quippe & Patri, & Duci subditi sumus, & Abbas non est liber à voto. Denique Spalatenfis ipse inimicus, & fateatur & evincit ex Casario. Tu Monache antequam mihi promitteres in tua erat voluntate facere quod velles, vox tua aliquid te mihi. Numquid te compulsi? Numquid ex necessitate sociasti? Nonne liber eras? In tua fuit potestate promittere: Promissisti & reus esse capisti. Et mox. Promittere tuum fuit, dimittere non est tuum. Et vocat. Certè fugitivum & prævaricatorem, ex libertas hostium.

Alterum est votum voluntaria paupertatis; quod Christus docet. Beati pauperes spiritu, & præmium est, quoniam ipsorum est regnum cælorum, & opponit ipsos divitibus. Veh vobis divitibus, & ita exponunt eum locum Ambrosius, Nyssenus, Hieronymus, S. Leo & alii Interpretes, ubi & sæpè divites reprehendit; Facilius est Camelum intrare per foramen acus, quàm divitem in regnum cælorum, ait difficile intrare in regnum cælorum, comparat divitias, spiritus ideoque, paupertas Deo placens, juxta hostes poterit voveri. Idem dat optimum Consilium. Si vis perfectus esse vade vende omnia, quæ habes & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis. Et ibi. Ecce nos reliquimus omnia & secuti sumus te, quid ergo erit nobis. Et mox.

In Psal. 103. con. ci. 3. Centuplum accipietis, ubi Augustinus totum ad professionem monasticam refert. Et Bernardus in ejus loci declamationem. (Hæc sunt verba, quæ contemptum mundi in universo mundo, voluntariam persuasere paupertatem.) Etiam discipuli secuti sunt Magistrum. Multitudinis autem credentium eras

Att. 4. cor unum, & anima una, nec quisquam eorum quæ possidebat aliquid suum esse dicebas, sed erant illis omnia communia; sic Augustinus de communi vita Clericorum, docet se cum suis in eo Apostolos imitatum, & repetit nemini licere habere aliquid proprium, idque ex professione facta à Deo. Extat & aliud testimonium de Anania. Fraudavit

Att. 5. preto agri conscia uxore sua, ubi non dicitur fraudare nisi promittens quod & indicat gravissima pœna, & Patres exponunt, Chrysofotus in acta, Hieronymus epistola ad Demetriadem, Augustinus de verbis Apostoli Arator libro primo in acta, & ibi Æcumenius S. Gregorius ad Venantium libro primo, Fulgentius & alii.

Idem repetit Augustinus de voto aliorum. Alius vovet relinquere ista, & ire in communem vitam in societate SS. magnum votum vovit, ubi est votum & magnum, & de civitate refundit in Deum. Dixerunt voventes il-

In Ps. 79

Mat. 5.

Mat. 10.

Mat. 19.

In Psal. 103. con. ci. 3.

Att. 4.

Att. 5.

Ho. 12.

Ep. 33.

li. ecce nos reliquimus omnia, & fecisti sumus te. Hoc autem potentissimè voverunt, sed nuda hoc eis, nisi ab illo de quo hinc consensio dictum est dat votum voverunt; sic Cassianus votum expressè meminit. Unde Brentius confutator quod inops nil habebat, & dives contra fidem facit, quippe Apostolis pauperibus dicitur, vos qui reliquistis omnia, etiam affectum possidendi ex Gregorio, & divites agunt ut Apostolico tempore Ananias, Zaphira, & alii locupletes, & Christus diviti ait vade & vende; & omnibus dicit servandum votum quod urget Cassianus enarrata, perfecta renuntiatio ut præcipua virtutum. Sicut immensa gloria fideliter servientibus Deo, ac secundum regnâ institutionem ei adhaerentibus reprobis in sumnum, ita poenæ gravissimæ præparantur his, qui tepidè eam, negligenterque fuerint exequuti, & secundum hoc quod professi sunt, vel quod ab hominibus esse creduntur, fractus etiam congruos sanctitatis eidem exhibere neglexerint, melius est enim secundum scripturam sententiam non vovete quomquam, quam vovete & non reddere, ubi & dicit, & convincit ex scriptura de verissimis votis loquente, sic passim Hieronymus & Patres, agentes de Monachis qui mundo renuntiarunt; nil habentibus præter corpora, & Spalatensis ipse confirmat. Qui se dedicat Monachatus vovetque votum, & professionem monachalem iste vovet etiam taliter, & consequenter omnia, que sunt substantialia Monachatus, ea verò sunt vera convectio, caliditas, & continentia, paupertas cum exclamatione proprietatis, & alibi præceptum hoc evincit.

Quot vero censuris transgressores paupertatis, Patres seriatim longum est dicere, ubi narrat Hieronymus ad Eustochium Monachum cum aliquibus solidis inventum, Macarii, Isidori, aliorumque votis, cum pecunia tumulato exclamantibus cunctis. Paucitas tua tecum sit in perditione, quod egit in simili casu Gregorius, ex Joanne Diacono in ejus vita, & Gregorio ipso in dialogis, ubi Concilium Aurelianense primum graviter punit, Monchos contra professionem aliquid retinentes, & arguit validissimè Gregorius. Considera quanto periculo in divino iudicio dignus eris, qui non numerus sed semetipsum Deo Omnipotenti, cui te monachali habito devoveras subtraxisti. Quod clarius?

Hic Basilus peccata in hoc maxima describit, probat hunc disciplinæ corruptorem, Deo dissidentem his Judam vocat. Alter Judas efficitur dum neglectis legibus Spiritus Sancti, & post hæc concludit. Quocirca omni modo fugiendum nobis est, ne privatim omnino quidquam possideamus, denique Spalatensis joratus hostis. Quid igitur ex vita Apostolica, quale est Apostoli, & presertim Paulus, & fideles primitivæ Ecclesiæ Hierosolimitarum magno fervore Spiritus duxerunt privati homines private studio exempla sumptuosa, & quod Paulus quod fideles non lege ulla non præcepto, sed liberè spontè pro-

pria voluntate observarunt, id sibi aliqui legem, & præceptum propria voluntate fecerunt, in lex & præceptum non liberum, in promissio & votum, ob quæ à Patribus anathemate, multis criminibus, & perditione ipsa, implicati passim describuntur. Describat Modernus contra Apostolos, sed scriptura & hæretici Apostolicam habent.

Ventum est ad votum illud castitatis, quod & verbo & exemplo impugnarunt, Lutherus, & plures alii Imitatores. Et jam Sanctissimum, & in B. Virgine & innumeris Virginitibus vidimus coronatum, & de B. Virgine constat iis verbis. Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco? quod non potuit solvere Calvinus, nisi blasphemando Virginem ex Evangelio Beatam, nec Petrus Martyr nisi reddendo stultam, quasi Virgo facta uxor non pareret, quod & constat ex Angeli responso. Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Sic Augustinus & asserit, & convincit de Sancta Virgine locutus. Quod profectio non diceret, nisi post votum virginitalis, sic Nyssenus de Nativitate Domini, interdixi tibi consuetudinem viri, & vocat Deo consecratam carnem, imò primam extitisse in voto virginitalis, cum Bernardo Patres innumeri confitentur.

Alter est textus Christi Domini. Sunt Eunuchi, qui se ipsos castraverunt propter regnum caelorum. Qui potest capere capias. Evidens est istos esse voluntarios Eunuchos, qui se ipsos castraverunt. Evidens est id relictum libero arbitrio. Qui potest capere capiat. Evidens est opponi Eunuchis per vim aut naturam Eunuchos. Et frustra vult Petrus Martyr parabolam, cum parabola non sit vana, intentum dicentis exponat, & Christus eam optimè exposuerit, & Patres omnes unanimes explicarint. Frustra de baptismo ait Christum loqui, cum in baptismo nemo promittat continentiam, & Petrus Martyr & alii ultrò fateantur, Christum ad castitatem hortari. Frustra fert parabolam villicis, quippe dicitur villicus iniquitatis, hic Eunuchus ob regnum caelorum; & Patres cum Augustino de S. Virginitate. Quid veracius, quid lucidius dici potest, Christus dicit veritas dicit, Virtus, & Sapientia Dei dicit eos, qui pio proposito ab uxore ducenda se continerint, castrare se propter regnum caelorum, & castra humana vanitas impia temeritate consentis eos, qui hoc faciunt presensent tantummodo necessitatem molestiarum conjugaliæ devotare, in regno caelorum amplius quidquam caeteris nihil habere, ubi Augustinus & dicit id & convincit, & Petrus Martyrem confutat antequam audiat, sic Epiphanius asserit expressè. Quinam hi fuerint, qui se castraverunt propter regnum caelorum, quam generosi Apostoli, ac monasticam vitam degentes, & deinceps Virgines, & post Apostolos innumeras describit. Post ipsos verò quos millia in mundo solitaria vitam agentes, & à Monasteriis, & Virgineis conventibus hujus

L. 4. r. 33

L. 1.

Cap. 4.

Ser. 2. in Cant.

Mat. 19.

Cap. 10.

Can. 2.

L. 1. r. 33.

Her. 53.

certaminis gloriam abstulerunt, sic Fulgentius de fide ad Petrum. Quisquis se ipsum castraverit propter regnum caelorum, & in corde suo continentiam Deo voverit, sic Hieronymus ibi, & adversus Jovinianum, & Spalantia ipse adductus confitetur, continentiam statui monachali, substantialem; imò & viduas voventes admittit, si senes, contra Ambrosium de Virginitate docentem.

Post Magistrum adest præco & discipulus.

1. Tim. 5. Adolescentiores viduas decita, cum enim inauriatæ fuerint in Christo nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt, ubi fides est Deo non conjugii mortuo ut constat, ubi fides non est in baptismo, sed ut clarè Paulus nubere volunt, ubi luxuriari & nubere, conjugium indicant non defectionem à fide, ubi damnatio est non accusatio, ut vult Bucerus, ubi non de scortatione arguatur, cum ob id nubere volentes laudentur. Id etiam clarè docent expositores, tum Græci Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Eucumenius & alii tum Latini Ambrosius Primasius, Augustinus & alii. Id exponunt Concilia, & Patres, & Chartaginense quartum cum ducentis Patribus. Si qua vidua quantumlibet in minoribus annis posita se deoverunt Domino, & veste laicali abjecta sub testimonio Episcopi, & Ecclesie religioso habitu apparuerint, postea verò ad nuptias seculares transferunt, secundum Apostolum damnationem habebunt, quoniam fidem castitatis, quam Domino voverunt irritam facere ausi sunt, ubi viduas quanam sit damnatio, & fides violata, sic Chrysostomus.

Ad Rom. 3. & 13. 7o. 3.

Ca. 104. (Cum illi se deoverint nubere volunt habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt) sic Innocentius primus epistola secunda, Gelasius epistola prima, Tertullianus de Monogamia, Basilus de virginitate, Hieronymus in Iovinianum, & Ezechielem exponens, Fulgentius epistola prima, Epiphanius, Augustinus de S. Virginitate, & de bono viduitatis capite octavo & nono, & in psalmum septuagesimum primum, & Spalantia ipse numero undecimo, excludit viduas tantum juvenes non alias à voto.

Cap. 17. Post Apostolum veniunt viri Apostolici. Ibi Ignatius ad Tarsetensibus jubet, honorari Virgines Deo sacras, & ad Antiochenes Virgines agnoscat eas se consecraverunt. Ibi Origenes in Numeros. Unde mihi videtur illius solius esse indefinitum offerre sacrificium, qui se indefinente, & perpetuo deoverit continentie. Ibi Clemens Alexandrinus de uxore. Qui autem professus est se nunquam deflaturum sine uxore perseverare. Ibi Cyprianus ad Pomponium. Christus Dominus, & Juxta nos, cum virginem suam sibi dicatam, & sanctitatis sua destinata facere cum altero carnalis, quàm indignatur & irascitur & quæ pœnas inestit ejusmodi conjugationis committitur. Et infra. Quæ hoc crimen admisit non mariti sed Christi adultera est. Ibi Tertullianus de velandis Virginibus. O sacrilegæ manus, quæ dicatum Deo habitum detrabere

Cap. 23. potuerat, & in fine libri. Nupisti Christo illi tradidisti carnem tuam illi sponsasti matritatem tuam, & ibi. Quid faciet ipsum continentiam votum. Ibi & de Epiphanius. Tradiderunt sancti Dei Apostoli peccatam esse post decretam virginitatem ad nuptias converti. An Lutherus & Calvinus prevaleant Apostolis? Annon loquitur Epiphanius nomine Ecclesie, ubi agit de hæresibus ideoque de fide. Vides hic traditionem Apostolicam expressam, vidua expositorea scripturæ Patres, etiam apud hostes exceptione majores, videt Ecclesiam purissimam id credere, ideoque antiquam eos reformasse Ecclesiam, vides traditionem quod ubique quod semper creditum, ut arguit Lyrenensis.

Cap. 23. Innumeri sunt textus Patrum præter adductos, ubi votum repugnat matrimonio, ubi Basilus in prohemio constitutionum Monasticarum docet. Itaque qui dicit mundum vinculis liber esse cupit, nuptias veluti pedicam quædam fugit, his liberè relicti vitam suam Deo consecrat, & castitatem proficitur, ut neque facultas ipsi sit conversionis ad nuptias, ubi nec facultas est post votum nuptiarum, & ad Virginem lapsam: Et quia impudens in profundum collapsus mala de cætero contemnit, etiam ipsa abnegat ad verum sponsum patia, neque esse virgo, neque unquam promississe clamas. Revoca in memoriam honestam professionem, quam professus coram Deo, & Angelis, & Homines, ubi Basilus professionem Deo factam memorat, & Virgo in profundum malorum lapsa, non negabat se promissis teneri, sed non promississe, ubi Optatus Milevitanus scribit. Spirituale hoc genus nubendi est in nuptias Sponsi iam voverant professione sua, ubi votum est; & Sponsa, ubi Chrysostomus in prima ad Timotheum. Ea vidua in viduitatis professione Christo confertis, id est Christo nubit, ubi Ambrosius de virginitate. Initiatus Sacris Mysteriis, & consecratur integritati puellarum nubere prohibet. Utinam potuissent revocare nuptiarum, nimirum potuissent flammam nuptiale pio integritatis velamine matare, an indignum videtur, ut sacratæ Virgines ab altaribus non abducatur ad nuptias, & quibus licet sponsum eligere non licet Deum præferre, cum nuptiarum prohibitio & Christi sponsalia, ubi sæpè Augustinus votum commemorat; libro primo de adulterina conjugii. Quod cuiquam antequam coivisset licebat, cum id se nunquam facturum voverit non licebit, si tamen id voverit, quod vocandum fuit sicut est perpetua virginitas, ubi Fulgentius de fide ad Petrum. Eis qui sive conjugati sive à conjugio liberi consentiam Deo voverunt admodum est damnabile, si illi conjugali opus voluerint appetere, en vel appetere tantum est damnabile, sic Hilarius, Athanasius de Virginitate, quem Petrus Martyr convicia onerat, sic Hieronymus quo nullum magis infestum Petrus Martyr confitetur, sic Epiphanius, sæpè citatus, Casarius, & alii multi quos vel Petrus Martyr confitetur, & dicit

lib. 6. se

Ho. 15. In 7. 6. se

Cap. 74. In 7. 6. se

se

se scripturam bene sequi non Patres, quasi melius ipse quam Patres eam exposuerit, quasi Patres in fundamentalibus, etiam apud ipsos non sint infallibiles. Innumeri sunt textus, ubi culpa exponitur in verbentibus Virginibus, & semper gravior, imò & gravissima. Audiat Concilium quartum ab hostibus admittum, & unum olim ex quatuor Evangelis. *Si ipsa Virgo se dedicaverit Deo, similiter & Monachus non licet eis nuptiis jungi. Si verò inveniri fuerint hoc facere excommunicantur*, ubi nec licet, & ultra debent excommunicari, sicut & Diaconissa & injuriam facit gratia Dei. Audiant antiquo Pontifices Siricium extantem legea civiles, & sacra, non permittente Monachis, aut Monialibus conjugia, Innocentium vocentem adulteras Christi, Leonem scelera reos agnoscentem, quod enim quis vovet Deo debet reddere; Gelasium vocentem incesta fradera, sacrilegaque, Gregorium jubentem eas separari, & ad Monasterium iterum remitti. Audiant legem civilem, eas nuptias capite plebentem ex Sozomeno, & adhuc extantem Codice de Episcopis & Clericis, & à Gelasio, Basilio & alia laudatam. Audiant Concilia totius orbis, Africæ ut jam vidimus, ubi de illa dicitur. *Que etiam nec in concilio cum Christianis communicent, & ante. Sine Christianorum communione maneat*. Quot saltem cadunt supra Lutherum & socios, mora & corpora, & spiritualis, in Europa Turonense secundum. *Nec (quod absit) nullas eorum conjugum ducere*. Et mox. *Si uxorem duxerit excommunicatur, & de uxoria male societatis consortio etiam Judicia auxilio separatur*. In Asia est Ancyranum decidens. *Quosquos Virginitatem pollicitam prævaricatis sunt professione contempta, inter dignos, id est qui ad secundas nuptias transierant haberi debebant.* Denique audiant Patres Basilium, *Supra scelus honesto conjugii nomine obtegere cupimus, & ante. Horrendo sacrilegio Christi sponsæ adulter efficitur*, ubi est horrendum sacrilegium, audiant Chryostomum ad Theodorum lapsam. *Quamvis frequenter hoc ipsum nuptias voces, ego tamen adulterio illud pejus existimo*, ubi non tantum adulteras ut Patres vocant, sed peiores adulteria quod & alii confirmant. Post Patres habemus Spalatensem etiam firmantem. *Es sanè nemo potest sine causa dispensare cum Monacho vere, ut non sit optimus Monachus. Quia sine causa hic non potest esse defertor sui propostis, neque licet sine damnatione fidem priorem irritam facere, & neque potest homo nullas concedere ei, ut licet faciat, & citat Apostolum, deinde Cæsarium; Tremenda sunt verba, quibus Cæsarius Arelatenis inducit Deum Monachum sic alloquentem. Vox tua ligavit se mihi. Et citat Chryostomum, & Augustinum dicentes, peiora adulteris ea matrimonia, & rursus. *Si fidem constituit in sua ordinatione promissam faciant irritam, reatu peccati fratris voti & promissionis incurrentes, & fuscè prosequitur.**

Innumeri sunt textus, quibus tale matrimonium irritum definitur, quamvis validum velit Spalatenſia, & primò citat Concilia & Patres, non dicentes ea matrimonia invalida, at sensu vocant quamvis non voce, ita Bacchiarus ab ipso adductus de lapsis, vocat stupra, adulteria, incestus, sic Innocentius vocat adulteria, & Spalatenſia fatetur de aliis Patribus, ita plura refert Concilia, Valentinum, Chaledonenſe, Monachos nubentes excommunicantia, usque dum satisfecerint nempe separati sint, mox agnoscat Patres, contrarium Basilium, Hieronymum, Ambrosium, Chryostomum, Gelasium, Gregorium, legea Justiniani, Cæsarium, & potuerat adducere alios Catholicos, imò & schismaticos Balsamonem, & Photium, ubi de peccatis Episcoporum scribit. *Si quis Virginem sacram uxorem accipere solum conatus fuerit, capitali supplicio puniatur, & Balsamon in Concilio Chaledonenſe, & Ancyranum. Unus, inquit, pugnat contra omnes Augustinus, at parum lucratur cum solo Augustino, ex more hereticorum adducendo contra omnes, contra Concilia Generalia, & Ecclesiam, adversa quam vel disputare ex Augustino insolentissimè insanix est. Augustinus ergo interius velut ingenium, quarto Chartaginensi Concilio, ubi videtur, si se devoverunt Domino, si nubant, sunt excommunicata damnationem habentia, & adulteræ. Iterum ipse Augustinus. *Alius ex munere Dei majus aliquid vovit, statuit nec nuptias pati, qui non damnaretur, si duxisset uxorem, post votum quoque Deo promisit. Si duxerit, damnabitur, cum hoc facias quod ille, qui non promiserat, tamen ille non damnatur, ille damnatur. Quare nisi quia iste respexit retro. Ille enim jam ante erat, iste nondum pervenerat. Sic Virgo que si nuberet non peccaret, Santimonialis si nupserit Christi adultera reputabitur. Respexit enim retro de loco quo accesserat, & ipse Spalatenſia agnoscat ex Augustino adulteram, & rursus de Monachis. (Spontè abierunt, spontè deseruerunt, nobis quantum potuimus pro eorum salute resistentibus.) In Monachos licet uxoratos, nempe contra ipsorum salutem, Monasterium Augustini relinquentea. Rursus nobis favet, cum nocet ex Augustino, sed ideo illi Hæretici sunt, quoniam se ab Ecclesia separantes nullam spem parant eos habere, qui utuntur his rebus, quibus ipsi carent, non enim hæretici sunt quia ab uxoribus se ablinent, cum ut ait Augustinus plurimos habeat Ecclesia Catholica, quod idem scribunt Epiphanius, & alii adversari hæreses, & Epiphanius æquiparat Apostolia & deducit ex Salvatore nil possidente. Et Concilium Gangrenſe Monachos laudat. Nos autem & Virginitatem cum humilitate admiramus, & continentiam cum castitate, & Religione, si Catholica admiratur hæretici sunt, qui spernent.**

Fallitur ergo Spalatenſia, cum refert Augustinum, matrimonia non reprobantem

Can. 16.

Char. 3. 22.

Cap. 16.

Lib. de Virg.

Can. 104

Psal. 6

Ep. 26.

Mar. 40

Monachorum, quippe loquitur Augustinus de promittentibus, non de votum habentibus, seu de voto simpliciter, & votum solemnè factum coram Episcopo, nec pueri ait Coefficientellus ignorant, & Innocentius, Ambrosius & alii memorant, & Virgines benè ornatæ cum viris habitantes, meminit Cyprianus, & susè probat Pamelius, & Innocentius comparat spoufalibus, & de iis etiam loquitur S. Epiphanius, & Spalatenfis ipse cognoscit irritum matrimonium. Non igitur votum, ut votum sed præceptum Ecclesiæ, ne voventes contrahant facit irritum matrimonium. Ex his solvitur illud hostium argumentum, *melius est nubere quam viri*, ubi expressè Patres votum excipiunt, sic Ambrosius ad Virginem lapsam. *Dicit aliquis melius est nubere, quam viri. Hoc dictum ad non polliciam pertinet ad nondum velatam*, sic Hieronymus in Jovinianum probat ex Paulo. *Virgines enim que post consecrationem nuperint, non tam adultera sunt, quam incesta*, sic Augustinus sæpè, Chryostomus & sæpè Theodoretus, Theophylactus, Æcumenius in eum locum, sic Epiphanius, Gregorius, & Clemens Alexandrinus eam excipitationem tribuit Basilidis discipulis.

Post textus innumeris superfluit & libri, & quidem plures in hac una materia, & jam multos attulimus de Virginitate, & voto continentie, & Virginitatis, & ipsius præmia sumus prosecuti; nunc remanent libri plures de laudibus continentie, & Virginitatis, Cypriani de habitu Virginum, Augustini de sancta Virginitate, Ambrosii quibusdam de Virginitate, Basilii de vera Virginitate, & alii, ubi Virgines sacras Angelis æquant, & sponsas Christi conclamant, quod vel hostis Spalatenfis agnoscit. Veteres Patres commendarunt, ac Petrus Martyr Ambrosium, & Patres de Virginitate scribentes distiteris lacerat & probris, ac lacerat scripturam, & Ecclesiam, cum qua es omnia scriperunt, & Christum ipsum docentem.

Mat. 22. *Erunt sicut Angeli Dei, non nubent, neque nubentur;* & ultra forum sacrum est & laicum, & Constantinus ex Eusebio in ejus vita Virgineum chorum tantum non adorabat, illic habitare Deum, cui se puellæ devoverunt arbitrabatur, ut Helena mater ex Ruffino, eorum mensa aliquando inserviebat, & Monachorum pedes oculari Imperatores ipsos libro sexto ceruemus, & quidem more consueto, adeo non est inconveniens in summo Pontificum.

Aliud volumen impleant Patres, non tantum tractatibus ipsis propositis, sed adducti ab ipsis ut hostes, ubi adducitur à Crocio Epiphanius, & millies armant in hostea Walemburgici, ubi docet votum inducere obligationem, Ecclesiam ab Apostolis accepisse post decretum Virginitatem ad nuptias sese conferre, scelere implicatum videri, ubi peccatum statuit matrimonium post votum, debere tunc Deo penitentiam agere, ut lapsam & fractam, & obligatione opus habentem,

tradit hoc ut dogma ad vitandum scelus, quæ omnia sunt opposita Calvinistis, sicut quod Ecclesia non recipit, uxoratos Episcopos, & Presbyteros, nec suasisse contra Apostolos nuptias post votum, sic Tertullianus, sic Cyprianus, Basilii, & alii plures, quoad tandem vel ipsi cognoscunt & Petrus Martyr dicit Basilium, & Epiphanius oblitos sui, Crocio Epiphanium plufculum, ipsi trihuere Virginitati, quod idem fouat ac hæresim maximam pro dogmate Catholico vendidisse. Tertium volumen ostendat & possibilè & actualem continentiam, nec obfarcire textus scripturæ. *Nemo potest esse continens nisi Deus det*. Et in Evangelio Veritas ipsa. *Non omnes capiunt verbum hoc, sed quibus datum est*, & infra. *Qui potest capere capiat*, sic Paulus. *Unusquisque proprium donum habet ex Deo, unus sic, alius autem sic*, & Hic Patres omnes dicunt hoc possibile, Tertullianus de Monogamia etiam probat, *elige quod bonum est, si non potes, est quia non vis*, sic Nazianzenus. *Cum audis quibus datum est, adde datum esse iis, qui volunt, & assentiantur*, sic Augustinus sexto Confessionum de continentia. *Visque daret si gemis interno pulsarem aures tuas*, sic in eum locum Interpretes copiosi, sic ex professo Augustinus de adulterinis conjugis, Basilii de Virginitate, Chryostomus ostendit Christum ex professo possibilitatem ostendisse, & si ex Petro Martyre hortatur sicut & Paulus, & Patres possibile est, sic præmiantur Virgines ideoque sunt liberæ, & argumentum millies retorquetur in uxoris, de quibus plures

Interpretes copiosi, sic ex professo Augustinus de adulterinis conjugis, Basilii de Virginitate, Chryostomus ostendit Christum ex professo possibilitatem ostendisse, & si ex Petro Martyre hortatur sicut & Paulus, & Patres possibile est, sic præmiantur Virgines ideoque sunt liberæ, & argumentum millies retorquetur in uxoris, de quibus plures

Interpretes copiosi, sic ex professo Augustinus de adulterinis conjugis, Basilii de Virginitate, Chryostomus ostendit Christum ex professo possibilitatem ostendisse, & si ex Petro Martyre hortatur sicut & Paulus, & Patres possibile est, sic præmiantur Virgines ideoque sunt liberæ, & argumentum millies retorquetur in uxoris, de quibus plures

Har. 61.

Lib. 4. de V. C. L. 10. c. 8. *Erunt sicut Angeli Dei, non nubent, neque nubentur;* & ultra forum sacrum est & laicum, & Constantinus ex Eusebio in ejus vita Virgineum chorum tantum non adorabat, illic habitare Deum, cui se puellæ devoverunt arbitrabatur, ut Helena mater ex Ruffino, eorum mensa aliquando inserviebat, & Monachorum pedes oculari Imperatores ipsos libro sexto ceruemus, & quidem more consueto, adeo non est inconveniens in summo Pontificum.

Sup. 2. Mat. 19. 1. Cor. 7.

Ho. 61. in Mal.

Sup. 2.

1. Th. 3.

P. 61. 75.

fic sapē, & Prophetæ cum Jacob, David, & alii, & Sancti cum Anna à Deo exauditi. *Dabo eum Domino omnibus diebus vite ejus*, sic innumerati Patres, & error, & injuria est dicere coactos agere, & non solum Sancti, sed & populi erant libentes. Letatus est populus eum spontè vota promitteret, & de votutibus plenè sunt vitæ Monachorum. Cudant alii librum de Monachia modernis, qui umbra vocantur antiquorum, cum & substantialia habeant vota, easdem regulas Basilii, Augustini, Benedicti, eodem habitu & ritu, & si velit eo libro tueri circa mores, etiam antiquos defendere debuit Chrysostronus adversus vituperatores vitæ monachicæ Hieronymus, Augustinus antiquum dictum & summè admirans, & resellens, quod non Monacho peccante, omnes dicantur peccasse ea phrasi. *Hi Monachi, hi Clerici sua relinquunt ut aliena rapiant*, quod non accidit in laicis furibus & adulteris. Quanta verò egerit Monachi infinitum est dicere contra Spalatensem vocantem eos inutiles, etiam si saltem contemplarentur. *Maria optimam partem elegit, quæ non auferretur ab ea*, at è Monachis innumerati Pontifices etiam summi Apostoli, Scriptores, mille & mille Sancti ex sola Religione Benedicti latè præmixti & semper digni mercede, & de nostra Religione Augustini, & Magni Basilii, & Antonii, qui soles astra illuminant, sequentia Sanctorum vestigia.

PARS ULT.

De Potestate Papæ quoad Infideles, & Hæreticos.

Infideles sunt nondum Ecclesiam ingressi, sique vel Pagani, vel Iudæi, Hæretici filii sunt sed rebelles.

CAPUT I.

De Potestate Papæ quoad Paganos, & Iudæos.

ILLUD est Romani Pontificis officium, quod mellissud scribit Bernardus, ut aversi convertantur; & Pastoris est oves adducere. *Alia oportet habere, quæ oportet adducere*, cum Petro dictum sit *Pascere oves meas*. Et rursus *Papæ Bernardus*. Exi in agrum Domini, exi inquam in mundum, ager enim est mundus.

Rugit Leo Magnus de Petro. *Jam populus qui ex circumcisione crediderant erudierat, jam Antiochenam Ecclesiam, ubi primum Christiani nominis dignitas est orta, fundavo-*

*rat, jam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam, atque Bithyniam legibus Evangelicæ prædicationis impleverat, nec nisi dubium de proventus operit, ans de spatio tunc ignovis atatis trophæam Crucis Romanis arcibus inferrebat, quo se Divinit præordinationibus ante ibant, & honor potestatis, & gloria passionis. Et ex Innocentio Primo Petrus. Italiani, Galliam, Hispaniam, Africam, Siciliam, per missos suos converterat, & Marco Alexandriam misso, eam erexerat Ecclesiam. Adeo tres Patriarchæ orbem dividentes, eorumque Ecclesias unus fundaverat, & de Cornelio bellè notat Hieronymus. *Primum ab Apostole baptizatus Jansen Gentium deditur*, & ipsi ostensum est linteum, in quod Gentiles ipsi colligerentur. Quod & egere, & agunt Pontifices, secuti Celestinum, Gregorium, & alios.*

Habet ergo Ecclesiæ potestatem prædicandi. *Evangelio docete omnes gentes*. Et rursus. *Ubi cumque prædicatum fuerit hoc Evangelium*. Et rursus. *Evangelio in mundum universum prædicatum Evangelium omni creatura*. Et Paulus. *Confundebat Iudæos, qui habitabant Damasci, affirmavit quoniam hic est Christus*. Et cum Apostolis Discipuli. *Segregate mihi Sanctum, & Barnabam*. Et mox. *Et ipsi quidem missi à Spiritu Sancto abierunt Seleuciam, & inde navigaverunt Cyprum. Et cum venissent Salaminam prædicabant verbum Dei in Synagogis Judæorum. Habebant autem, & Joannem in ministeria, ubi & Discipulis commissa est prædicatio, & Episcopis per Apostolos ordinatis, qui & plures Provincias converterent, & Deus illuminat omnem Hominem venientem in hunc mundum, nec satis providisset Gentilibus, & fide per omnes terras non promulgata, vel invidia Dæmonis extitisset, esse debuerant Prædicatores, qui vel sererent verbum vel excitarent, dicente Apostolo, & evincente. *Quomodo audient sine prædicante?* Potest ergo Papa compellere infideles ad audiendam prædicationem Verbi Dei. Ità Nicolaus Tertius decernit. *Viroz peritor deputent ad concionandum Judæis, si audire noluerint nobis rescribere non omittas, ut circa perinocet hujusmodi de salutarium eorum remedio, sicut expedire videbitur cogitemus*. Ità Gregorius Decimus Tertius Sancta Mster, decernit ut Iudæi in die Sabbathi, prædicationem audiant verbi Dei.*

Quod si facere neglexerint interditi cum Fidelibus commercii, & aliis penis arbitrio Ordinarii &c. compellantur, & rursus. Hortatur Reges, Principes, ac Imperatorem, ut ad hoc exequendum Patriarchis, Episcopis &c. auxilium impertiantur, & hoc idem quolibet Sabbatho fit Romæ, & decrevit Paulus Quartus tertia constitutione, & & Concilium primum Mediolani sub S. Carolo; Et ratio est eum audire Evangelium, non excedat vires naturæ. Nec obstat Christianos audire non posse, hæreticos aut paganos prædicantes, idem enim

foret ac prohibetur falsum ideoque, & veritas.

Non tamen compelli possunt ad credendum, ut constat in Samaritis non recipentibus Christum, *Cum vidisset autem Discipuli ejus Jacobus, & Joannes dixerunt. Domine vis dicimus, ut ignis descendat de Cælo, & consumat illos. Et conversus increpavit illos dicens. Nescitis cujus Spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere sed salvare.*

Luc. 9. *Et abiernit in aliud castellum.* Et rursum 2. Co. 10.

Paulus ad Corinthios. *Arma militiæ nostræ non carnalia sunt, ubi nulla vis adhibenda credere nolenti; ita respondet ad consulti*

Cap. 41. *Bulgarorum, allegans Nicolaus primus. De iis qui Christianitatis bonum suscipere renuunt, & idolis immolant, & genua caruunt nil aliud scribere possumus vobis, nisi ut eos ad fidem rectam monitis, & exhortationibus, & ratione illas potius quàm vi convincatis, & post plura. Porro illis violentia, ut credant nullatenus inferenda est, ubi nulla est violentia, & repetit. Idem de Baptismo scribit Gregorius. Qui extraneos à Christiana Religione cupient rectam perducere blandimentis non asperitatibus debent studere, Ex definitur capite sicut Judæis, & in Toletano quarto laudatur aclus, Religiosissimi Principia Sisebuti, & prohibetur ut amplius fieri. De*

Ca. 102. *Judæis præcepit Sancta Synodus nemini deinceps ad credendum vim inferri. Cui enim vult Deus miseretur, & quem vult indurat. Non enim tales invisi salvandi sunt, sed volentes ut integra sit forma justitiæ, sic ex Hieronymo Episcopus imperat volentibus, & ex Patribus quisque credit volens. Nec obstat promoveri bonum ipsorum, quippe malum est cogi, veluti si quis cogatur ad Evangelii consilia, bonum est coacti sed malum cogi.*

Vides Papæ Missionarios ut Apostolos destinatos nationibus Ministros, primum Spiritu Sancto plenos. Sint morea sine avaritia, contenti presentibus, ipse enim dixit non te deserm, ne se ipsos piscant non convertandos, & verum sit. Pauperes Evangelizantur, eant cum hamo ad piscandum aurum, cum rete magno ad piscandas animas, sint docentes servare omnia quæcumque mandavi vobis non aliqua, sint periti lingue, & docti, ut post Apostolos egere viri Apostolici, ne vice contentendi pervertantur, non mittantur Laici ex Leone Magno, nec semine jussa tacere in Ecclesia, nec juvenes nisi prudentia maturi, ut Joannes Apostolus, & Timotheus, de quo scribitur.

Ep. 61. *Nemo adolescentiam suam spernas, non teneantur inobedientes Prasuli, & Papæ, non utantur privilegiis, nisi in sua Provincia, non seminent rixas, & discordias, sed ingrediens dicat. Pax huic domui, & Christus ipse clamet. In hoc cognoscens omnes, quod Discipuli mei estis si dilectionem habueritis adinvicem; & hoc in privatis dissidiis membrorum, in publicis fidei, & morum membra capiti concordent, & omnis anima*

Heb. 13. *potestatis sublimioribus subdita sit. Uno verbo concludit Apostolorum Princeps. Reportantes finem fidei vestra, salutem animarum.*

Possunt autem hi, & alii communicare in temporalibus, in spiritualibus non, *molite jugum ducere cum infidelibus, excepta prædicatione verbi. Hæc de spirituali potestate mox de temporali. Potest Ecclesia privare antiquo dominio Infideles, respectu eorum subditorum qui sunt Christiani, si Domini subditi sint Principi Christiano, ita statuit servos Judæorum ad fidem conversos mox esse liberos, & si empti sunt ad mercatum, ut intra tres menses venum exponantur, ut in Principibus Christiania emi possint capite multorum de Judæis &c. Idem constat cum possit imponi iis tributum, sic & hoc onus poterit imponi, & potest Princeps iusta de causa, privare aliquem dominio, sicut & in bonum commune ut leges, & interpretet decernunt, & ita poterit servorum dominium tollere. An vero possit hæc cum non subiectis affirmat D. Thomas, cum ob inobedientiam digni sunt qui priventur. Potest & alia ratio referri, cum Ecclesia jurisdictionem habeat in conversos, & ita debeat eorum saluti consulere. Et ita consulit lex canonica, & civilis, capite primo de Judæis, & Saracenis, & toto titulo Cædicia. Ne Christianum mancipium Hæreticus, vel Judæus, vel Paganus habeat. Es circa filios infidelium conversos refert Joannes Honorius statuisse Paulum Tertium, eo ipso liberari à patria potestate, legitimam, & bona sibi competentia, etiam invitis parentibus posse retinere, & si ex usuris sint acquisita, & necessitant viri Domini posse tenere, cum alioquin piis causis applicari debuissent. Adeo in omni casu Ecclesia, providere potest omnibus conversis.*

Celeberrima lis est inter Doctores, & Theologos, & Canonistas, an liceat infidelibus bello expugnare, propter infidelitatem vel idololatram, aut alia peccata contra Jus Divinum, & concordant si tales infideles subditi fuerint Magistratui Christiano, vel injuriam intulerint Christianis, aut aliis innocentibus ut occidendo, vel immolando filios suos Idolia, aut servos, juxta monitum illud Proverbiorum. *Erue eos qui ducuntur ad mortem, & Ecclesiastici decimo septimo. Unicuique mandavit Deus de Proximo suo; & de fidelibus angustiatis constat, cum Pastor jus habet ut oves suas, è facibus luporum eripiat. Quod idem valet in tyrannide spirituali, ut si Princeps interdiceret ritus Christianos, sicut Pharao circumcissionem Israeli; & Doctores negativam dicunt probabiliorum. Verum ut notat Engel, affirmativa sententia videtur admodum probabilis, maxime si consensus Pontificis accedat, cujus est defendere Divinum jus, eique ratione peccati jurisdictione competat in omnes, si enim licet vindicare injuriam Homini illatam, quare non etiam Deo illatam*

2 Cor. 6;

Cap. 24.

per idololatriam, sicut ea de causa olim Judæis permiffum fuit multas gentes delere, ut in SS. Litteris habetur, ita citat aliquos apud Molinam, qui sunt Major, & Alphonsus de Castro, at longè plures citat Beccanus vel contrarius, Alphonsum præter, & Majorem, Hostienfem, Panormitanum, Alvarum Pelagium, Silvestrum, Genesium, Sepulvedam, ideoque gravissimos habet Auctores. Accedit, & Auctoritas Alexandri Sexti. *Auctoritate omnipotentis Dei, nobis in B. Petro concessa, ac Vicarius Jesu Christi, quo fungimur in terris cum omnibus illarum Provinciis, Civitatibus &c. vobis, heredibusque, & successoribus vestris (Castella, & Legionis Regibus) in perpetuum remore præsentium donamus, concedimus, & assignamus. Vosque, & heredes, ac successores præfatos illarum Dominos cum plena, libera, & omnimoda potestate, auctoritate, & jurisdictione, facimus, consequimur, & deputavimus. Decernentes nihilominus, per hujusmodi donationem, concessionem, assignationem nostram, ubi est donatio, & data auctoritas, uno verbo si hæc non sit vera sententia, quomodo piissimi Reges Hispaniam, Americam licitè cuperunt? & frustra susè respondet Laurea, nullam ibi auctoritatem intelligi, quippè donare, & facere Dominum, auctoritatem certè dicant, & potestatem. Frustra errasse in facto Papam asserit Beccanus, quippe jus in ea re ostendit, & in re tam gravi errasse Papam est erroneum, & quomodo piissimi Reges eas retinent? Frustra Israël Dominus est ex successione, quippe Deus vult ut Israël bella gerat propter idololatriam non ob usurpationem, & suarum urbium recuperationem. Frustra dicant nullam Papæ jurisdictionem, quippè ut Vicarius potest Christi summè idololatria offensæ, quam è terris venit repellere. Frustra dicant Papam punire non posse, alla scelera sic nec idololatriam, cum alia scelera contra jus naturale punire possit Paganus non idololatriam. Frustra dicunt Christum, & Apostolos non egisse, cum Christianos afflictos nec liberarint, nec haberent Reges propitios, & fideles.*

Potest & bellum indicere Ecclesia, si prædicationem infideles impediunt, cum ad eam jus habeat ut vidimus. Potest indicere bellum, si violet Legatos Papæ missos, cum tuæ violentiæ gentium naturale, at notat Cardinalis de Laurea, non expedit cum arma nostra non sint carnalia. Potest, & indirectè punire, à propriis aribus expellendo, negando commercium & similia, cum hoc possint & alii multo plus isti. Potest Ecclesia & Princeps, indirectè politicam jurisdictionem, exercere in non subiectos infideles, si per se vel per alios ulciscuntur injurias, secus directè id egere ut constat, cum ipsa tales infideles non sint subiecti. Potest nolle permittere ut infideles, acquirant dominium in Christianos, quod ante non habuerant, sicut Paulus vetuit ne fideles, co-

ram infidelibus contenderent judicio. *Sed Frater cum Fratre judicio consentit, & hoc apud infideles, quod & egere Sanctissimi Reges cum S. Ludovico, & numerosi & S. Patre in cruciatis, non tamen potest privare justo dominio, cum dominium non fundetur in fide, & Prophetæ obediunt Cyro, & Apostoli Augusto, nec obstat Christi argumentum, ergo liberi sunt Filii, cum loquatur de se ipso, Patres æterni Filio naturali; & Deus ipse regnum dederit Cyro, quod auferri nequit ab hominibus.*

Ad Judæos tandem ventum, quos Papa tolerat fremente Petro Molinæ, appellantes Christum seductorem teneri, & Christianos, & fideles expelli, at facilius seducunt hæretici, quam Judæi, & vix fidelia transiit ad Judæismum, ubi hæresim regna integra amplectuntur, & ex Augustino sunt nostri seriniarii. *Quid est aliud hodie gens ista nisi quedam seriniaria bajulans legem, & Prophetas ad testimonium asserentis Ecclesia, ut nos haberemus per Sacramentum, quod illa nuntiat per litteram, ubi in umbra cernimus veritatem, & testimonio hostium eam firmamus, ubi assidue convertuntur ad prædicationem, & trecenti ad conversionem Eliæ Synagoga Præfecti sub Pio V., fidem recipere & baptismum, & Clemens XI. aliquos baptizavit, & fideles, & Christianos hæreticos, Calvinus, Beza, Lutherus, mortis supplicio damnarunt, Hebræos verò Principes, & Respublicas etiam Calvinistæ, & Augustanæ Confessionis, in suis civitatibus admittunt, nec Ministri, ut Romæ prædicant, quo nescio studio alienæ salutis.*

Interim tamen scribit Engel quia nimia Judæorum in locis Christianis abundantia non caret periculo apud rudem plebem, nec fas sit ut ritus sint in tanto vigore, ideo capite consulit de Judæis, & Saracenis, permittitur Judæis veteres restaurare Synagogas, non novas ædificare, nec altiores, & capite nonnullis eodem præcipitur, ut distictum omnino habitum ferant; nec exeant ultimis diebus Passionis.

Propter idem periculum vetitum est Christianis, ne familiaritate Judæorum utantur, vel habitent in eadem domo, vel eo Medico utantur, ne Judæorum azima comedant, ne eorum festis, & ceremoniis intersint, quod Romæ valde in nuptiis extitit sanctum, cadente in nuptiarum ritu laqueari, mortalis non paucis Christianis, quos Innocentius XII. primo auditu nolebat in loco sacro sepeliri, ne nutrices Christianæ Hebræorum nutrias infantes, ne conjugia cum ipsis habeant, ne locent operam suam, nisi ad modicum tempus, & alia pluribus capitibus recensita. Præcipuè tamen prohibita est societas, & familiaritas assidua, non contractus, & necessitas corporis, aut animæ excusata.

Juvat hic aliqua Principes, & privatos monere. Advertant Judæos valedixisse decalogo, quoad secundum, sextum, & octavum præceptum. Advertant usuras apud ipsos

ipfos permittas, ideoque ne scrupulo quidem angî, iisque nimium vexari Christianos. Advertant plures fidem complecti, aut avaritia, aut amore obcæcatis, ideoque velut aurum probandos. Advertant res omnino obtritas, passim vendi pro novis, & ut in contractibus omni fallacia. Advertant amicitias ab eis utilitate probari, & inimicitias nobisefum à pueritia, cum iis in pulvere dormire. Advertant in rebus minimis observantissimos, in maximis maximè segnes, ut olim decimas dabant mentæ, & rutæ, & integros boves sibi reservabant. Uno verbo ex nova lege, semper Spiritui Sancto resistit, & in veteri Moysem omnium mitissimum, ad violentam iracundiam penè coegit.

Omnium pessimi, & aculeati sunt libri, ideoque Gregorius nonus ex Bernardo de Luxemburgo, prohibuit eorum libros Thalmudicos, deinde Innocentius quartus, Julius tertius, & Paulus quartus. Et justè damnari contra ipsos primum, deinde adversus hæreticos probamus. Et certè jus naturale distat, eos noxios, & Reipublicæ, & civibus. Certè narrat Valerius Maximus, libros Religionem solventes, à Prætoris auctoritate Senatus, coram populo crematos, & Tullius de natura Deorum narrat Protagoram Abderitem, quod libros Religionis noxios scripsisset, aqua & igne interdictum, librosque Atheniensium justè combustos, & Ædilibus hoc munus ex Tacito datum, & Plato docet de Republica, & docent J. C. etiam Pagani, imo libros ipsos sacros Canticorum, Judæi adolescentibus prohibent. Quod si vel infidelibus notum quid Christianis? Hæc extitit consuetudo Ecclesiæ Apostolorum, & SS. Hominum. *Multi autem ex eis, qui fuerant caviosa sectati intulerunt libros, & combusserunt coram omnibus, dubium quinam fuerint libri certè mali.* Hic Dionysius Episcopus Alexandriæ apud Aufebium, quod hæreticorum libros legeret à Fidelibus est reprehensus. Hic apud Socratem Marcellus Ancyranus, quod libros suos non combureret damnatur. Hinc in Niceno Concilio ex Nicephoro, libri Arii flammis sunt additi, in Ephesino libri Nestorii ex Liberato, in quarto Concilio libri Eutychetis, in quinto libri Anthimi, & Origenis. Hic Imperatores, Constantinus, occultanti libros Arii ex Socrate penam capitis imposuit, Theodosius Nestorii exuri justè lege damnato C. de hæreticis; contra Mathematicos Honorii, & Theodosii I. Mathematicos C. de Episcopali audientia, Valentinianus, & Marcianus I. quicumque C. de hæreticis, lex Justiniani contra Origenem & alios, & id consulentiibus Paulo, Ulpiano, & aliis. Hic Summi Pontifices vœvere. Leo ita vetat, ut Episcopos vocet hæreticos, permittentes teneri in domibus fidelium, sic Gelasius cum septuaginta Præsulibus, Gregorius librum Eutichii hæresi convicti, iussu Imperatoris cremavit. Hic Pater Hieronymus, Augustinus, qui ex ipsis Gentilibus

evinci, sic Epiphanius cum Concilio Cypriæ libros Origenis ex Socrate damnant, Prosper in Chronico laudat Leonem, quod hæreticorum libros damnaret, Origenes eos libros vocat ranas Ægypti. Iidem hæretici alios damnant. Calvinus fanaticos libros accusat. *Existimo nemini non esse prospiculum, quam sint fugiendi tales libri infestis opinionibus adeo fanatici,* sic Lutherus contra Erasmus & alii innumeri. Extat & lumen rationis, si vox transiens pessima est quid permaneat, si sermo eorum serpit ut cancer &c.

Nec obstat esse multa utilia, cum nemo staret illi convivio, ubi unicum epulum foret venenatum, quamvis reliqua forent utilia, nec pastor ducit oves in pratrum, vel unica herba noxia infestum, cum vel stilla veneni ad necem sufficiat, nec obstat citari à Dionysio, *omnia probate, quod bonum est tenete,* quippe vox de cælo dixit satis habes virium, & subdit Paulus *abstinenter ab omni specie mali,* Hieronymus est in contrarium. *Eorum dumtaxat tractatus lege quorum fides nota est, non necesse habet aurum in luro querere,* ipse erat doctissimus, & Episcopi poterant ex Synodo Chartagenfis in necessitate legere, libri infidelium oblinguam permittuntur, Tertulliani hæreses jam confutatae, imò & libri sybillini vetiti ex Tacito. *Quia multa vana sub nomine celebri vulgabantur.* Hæc nota Gentilibus, Hebræis, & Hæreticis, ab Apostolis Conciliis, & Patribus admitta, Giannonus acerrimè reprehendit, nec horret damnata à Concilio Tridentino, Constantiensi, & septima Synodo, at saltem venerari debuit Catholicus, ea Concilia quæ venerant Hæretici, & Doctor vel suas audire leges, vel naturæ.

Remanet brevissimè dicendum, & M. S. esse prohibita, cum alioquin per mille, & amplius annos; nulli libri hæretici forent damnati cum & M. S. sint libri, & adhuc hæretici suas hæreses disseminarent. Nec obstat in panalibus non fieri extensionem, quippe nulla extensio est sed par ratio, & periculum fidei, & contemptus Hæreticorum, & ita tenet Romana Ecclesia.

CAPUT II.

De Potestate Papæ in Hæreticos.

POST spiritualem tyrannidem Papæ, Hæretici vel asingunt corporalem, ubi pœna exilii, & mortis eum condemnat, at non est tota tyrannis sed iustitia, nec victima gratior est Deo, quam Hæreticus ob hæresim occisus, & iustus à Deo iusto interfici. Consulamus Dei oraculum in Deuteronomio. *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium esse perspexeris inter sanguinem, & sanguinem, lepram, & lepram.* Et mox. *Veniſque ad Sacerdotes Levitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicii veritatem.*

Et

L. 1. c. 1.

Lib. 1.

Lib. 4.

Lib. 7.

L. 1. c. 24.

Cap. 10.

Act. 1.

SS. Nal. li.

SS. Om. nri.

L. 1. c. 14. mo. c. 32.

L. 6. c. 9.

Encl. 7. c. 6.

Ep. 10.

4. Cor. 8.

Ann. 6.

Cap. 17.

*Et facies quodcumque dixerint tibi, qui præsunt loco quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus, sequere, iisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad sinistram. Qui autem superbius nolens obedire Sacerdoti imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo, ex decreto Judicis morietur Homo ille, & auferens malum de Israel, cunctusque populus audiens timebit, ut nullus deinceps insumescat superbia, ubi præceptum Domini est facies quodcumque dixerint, & qui superbius nolens obedire Sacerdoti, morte morietur Homo ille, & auferens malum de Israel, non excommunicando sed occidendo, & timebit Israel ob pœnam mortis, ubi si aliquis est maximè inobediens Sacerdoti, tunc est cum hæresis sequitur damnatam, quam totis viribus præcipit Sacerdos. Nec obstat leges esse judiciales, quippe si hæresis capitale crimen non foret, nunquam Deus pœnam capitis imponeret; & eadem ratio moralis est, sine iis pœnis conservari non posse Religionem, & si illa data est à Deo, & ista. Et rursus jubetur Propheta interfici, & quoad Apostasiam concedit & Gherardus. Constat, & innumeris exemplis laudatis, ubi Elias, Josias, Jehu, & alii falsos Prophetas occiderunt, & hæretici sunt Prophetæ falsi, & uterque exclamatur. Hæc dicit Dominus, cum Dominus ea non sit locutus, & id egerit Reges Sancti, & veri Vates, ubi Moyses eria millia ob idololatriam occidit, Matabethiam Judæum sacrificantem, Aza jubentem interfici quemcumque, ex corde Deo non adhærentem, sic Nabuchodonosor, & alii, nec constat de abrogatione, imò constat à Patribus citari cum laude; imò in novo testamento impleta sunt. *Et eris cum propheta-veris ultra quam dices illi pater, & mater ejus qui genuerunt eum. Non vivet quia mendacium locutus est in nomine Domini, & configet eum pater, & mater ejus genitores cum propheta-veris, ubi mater, & pater transeunt in carifices.**

Post vetus est, & novum testamentum. *Non enim sine causa gladium portat, minister enim Dei est vindex in iram, at hoc argumentum irridet Gherardus, sed non est Belharmini, sed Augustini, & Patrum, & ait gladium stringere sed non in omnes, quod etiam nos dicimus in pertinaces tantum? sic Petrus Ananiam, & Saphyræ, mortem inferens justam decernit.*

Satis nostra manu tela jecimus, è Scripturarum pharetris educta, nunc aliena manu validiùs pugnemus. Pugnatur Augustinus contra Gaudentium. *Quod autem vobis videtur invitare ob veritatem non esse cogendos. Erratis nescientes Scripturas, neque virtutem Dei, ubi nesciunt Scripturas, & Dei virtutem. Et ibi verba epistolæ sunt ad insinuandam fidem Piscatores non milites milit. Audite erga Prophetas sanctos, & sanctos piscatores, & molestè non patiuntur Religiosissimos Reges;* & libro secundo contra Petilianum.

Qui tamen adversas leges constituerunt nomine, de quibus dicit Apostolus. Quia non sine causa gladium portant, ministri enim Dei sunt vindices in iram ei, qui malè agit? ubi non agit de turbatoribus pacis civilis, sed de perturbantibus pacem Ecclesiæ, & applicat textum hæreticis non seditiosis.

Pugnatur iterum sæcundissima epistola. *Puas neminem debere cogi ad justitiam, cum legas Patrem familias dixisse. Quoscumque inveneritis cogite intrare, & avertit plura exempla, Moyses affixit populum, & occidit, Elias occidit Pseudopphetas, Paulus tradidit Satanæ quosdam, & de Nabuchodonosor, & aliis enarrat, & rursus de Regibus piis locutus. Quia homo est ei servus fideliter, quia verò etiam Rex est servus leges justas præcipientes, & contraria prohibentes, convenienti vigore sanciendo, sicut servus est Ezechieus lucos, & templa idolorum, & illa excelsa, que contra Dei præcepta fuerant constructa destruendo, sicut servus est Josias talia, & ipse faciendo, sic fert Regem Ninivitarum, & Nabuchodonosor, & alios. Sive alibi fusè Scripturas accumulatur. Pugnatur Optatus contra Donatistas, ægrè ferentes duos ex suis, & Macario Catholico occisos. Habentis hujusmodi res antiquos. Accuset primum Moysen ipsam Legiilatorem, qui cum de Sina Monte descenderet propè nec dum propositis tabulis legis, in quibus scriptum erat non occides, tria millia hominum uno momento justis occidi. Macarium diserte paulisper.*

Phineas Filium Sacerdotis in judicium provocate, si tamen inveneritis præter Deum aliquem iudicem. Nam quod accusatus in Persona ipsius à Deo laudatum est, quod in zelo Dei factum est. Suppiciate interim voces, quibus in Macarium dicitur invidia. Recurrite primò ad Eliam Prophetam, qui in viva Cydon, cum pareret voluntati Dei, quadraginta, & quadringentos occidit. Sed fortè dicitur illos merito occisos istos indignè. Et mox. Omnes confus in hoc vindicasse, à quibus justitia Divina contempta est. Nam non tibi facies sculptile Dei vox est, & non facies adulterium ejusdem Dei vox est. Non sacrificabis Idolis idem Deus locutus est, & non facies scibisma, & quare pacem, & consequraris eam ejusdem præceptum est, ubi non excusat factum Optatus, sed tuetur, & Scripturis numerosis confirmat, & rationibus ex ea deductis concludit. Ergo videtis à Moysè, & Phineo, & Elia, & Macario similia esse facta, quia ab omnibus unius Dei præcepto sunt vindicata.

Pugnatur innumeris Scripturis Lucifer, libro de non parcendo delinquentibus in Deum, ibi percutitur non ponens in poste sanguinem agni, ibi. Dixit Moysès ad Iudices Israel occidat unusquisque proximos suos, qui iniuriam sunt Beelphegor, & iratus Dominus ait ad Moysen ante. Tolle canticos principes populi, & suspende eos contra Solem in patibulis, illi Propheta ille aut fictor somniorum interficiet, & si aliquis dicat, sacrificemus Dis

Ep. 18.

1 sch. 13

Rom. 13.

L. 1. c. 21

Esp. 20.

Ep. 48.

Ep. 51:

Lib. 3.

En. 12.

Deut. 19

flor im interficiet eum, & mox. Percuties habitatores illius in ore gladii, & delebis eam, & omnia, quæ in ea sunt usque ad pecora, sic Josue septimo occisus est Achan, contra præceptum Domini sicula retinena, ibi percussus Amalech eo, quod resistisset Israel, ubi Percuties domum Achab Domini tui, ibi discedena Propheta, sicut inquit quod cogitaverit Deus occidere te, quia scicisti hoc malum, & insuper non acquievisti consilio meo, ibi Tobia sexto septem viri occiduntur, eo quod conjugium ob delectationem inierint, ibi Ezechielis tertio. Si dicente me ad impium morse morieris, non annunciaris ei, & adducto novo testamento, ubi mercenarius est, qui fugit, nec occidit ovium raptores, concludit summo Pontificis esse Pastores, qui venientes Lupos trucidant, & vicem Pastoris Petri gerant, adeò Scriptura omnis in hoc tota est, & Paulus sæpè citatur.

Pugnat detum per nobis vel Calvinus. Histius rbi illustre nobis exemplum Spiritus Dei proponit in Nabuchodonosor. Nam ejus edicium celebrat Daniel, quod capitale peccatum denunciat. Si quis in Deum Israel blasphemum fuerit, & mox. Quid? An Spiritus Sancti, & Prophetae elogio laudatur Nabuchodonosor, qui veri Dei gloriam pro imperio tuandam suscepit, ut ad impium ejus probationem convinceret pii Magistratus, an non potius hic Dominus sub profani Regis persona, quid agere ipsius doceat præscribit. Et iterum. Sed jam audiamus quid juris Dominus statuerit in suo Ecclesio. Postquam enim Prophetam, & somnatoriorem, qui populum abducere tentaverit ad vestro pietosis cultu jussit occidi, eandem penam ad singulos extendit his verbis. Si inveniaverit te Frater tuus filius matris tue, aut Filius tuus, aut Filla tua, aut uxor, quæ est in sinu tuo, aut proximus, quem bobes quasi aumam tuam secreta dicens, eamus, & servianus diis alienis, quod nec tu novisti, nec Patres tui, non acquiescas ei, nec odis eum, nec parces ei oculus tuus, nec ei propitius eris ut occultes eum. Quin potius occidendo occides eos, & manus tua primo sit, ut illum interficias, deinde manus totius populi, opprimer autem eum lapidibus donec moriatur. Eant nunc & crudelitatis Deum accusent, quibus inflat levitas, & venientis delicti est à pura fide, & Dei cultu desectio. Et postea. Adde quod eadem pena paulò post integros urbes constrinxit.

Post Scripturam, & interpretes, alii non desunt Interpretes, & Patres. Non desit Leo Magnus adversus Priscillianistas. Merito Patres nostri, sub quorum temporibus hæresis hæc nefanda prorupit, per totum mundum inflorere egerit, ut impius furor ob universa Ecclesia palleretur, quando etiam Principes mundi, ita bonæ sacrilegionis amentiam desestasi sunt, ut auctorem ejus, oclerosique discipulos legum publicarum esse prosternerent. Videbant enim omnem curam honestatis auferri, omnem conjugiorum copulam solvi, simulque divinum jus, humanamque subverti, si homi-

nibus usquam vivere cum tali professione licuisset, & profus diu sacra districtio Ecclesiastica lenitati, quæ est Sacrosancti contenta judicio cruentas refugit ultiones, severis tamen Christianorum Principum constitutionibus adiuvatur, cum ad spirituale nonnunquam recurrunt remedium, qui siment corporale supplicium, ubi vides Ecclesiam, Principe laudatos, & experientiam ipsam id evincere, & frustra de anathemate exponit Gerhardus, quo textui nihil magis oppositum, legum publicarum ense prosternerent, profus diu ista districtio Ecclesiastica lenitati, quæ cruentas refugit ultionea, & ibi nominat corporale supplicium, an anathema est cruentum, an est corporale supplicium? nec ob scelera sint damnati, ubi lex communis est non scelus, ubi nefandam hæresim Leo vocat, asserit ut hæreticos esse punitos, ita zizanias in triticum conversa, & ne comburantur in horreò redjisse. Non desit Gregorius ex professo, laudans Gennadium Aphricæ Exarchum, quod bellum hæreticis movisset. Non desit Hieronymus in illud ad Galatas, Medicum fermentum totum massam corruptipit. Igitur scintilla flammam ut apparuerit extinguenda est, & firmum in massa vicinia semovendum, secunda putrida carnes, & scabiosum animal à canis ovium repellendum, ne tata domus, massa, corpus, & pecora ardeat, corruptoripit, patrefcat, intereat. Arius una scintilla fuit, sed quia non statim oppressa est, totum orbem Arii flamma populosa est, ubi non exitium, quod Gerhardus agnoscit, sed dari debuit, quod non est datum, scintilla extinguenda carnea secunda sunt. Non desit Bernardus, in cantica. Melius proculdubio gladio coercerentur, illius videlicet qui non sine causa gladium portat, quam in suum errorem multos trajicere permittatur, Dei enim minister ille est vindex in iram ei, qui molè agit; nec refert non approbare factum à populo, cum populus non sit Dei minister. Nec desit Martinus, & Severus Sulpitius, quamvis ambo contra nos ferantur, ubi damnant causam Ecclesie deferentes ad Principem, & accusatores esse Præfules, & concludit. (Hoc modo homines luce indignissimi pessimo exemplo damnati sunt.) Non desit Optatus suo calamo, non Lucifer ab Athanasio laudatus, & alii.

Unus satis esset Augustinus in ea re veteranus, & Princeps. Is contra Parmenianus, & Donatistas. Quin etiam audet conqueri Parmenianus, quod eos Constantinus ad cummum idest ad supplicium duci jussit, ubi per Augustinum est audacia conqueri. Et mox. Quid enim isti non justè patiuntur, cum ea altissimi Dei præsentibus, & ad cavendum ignem æternum flagellis talibus admovebitur judicio patiuntur, & merito criminum, & ordine potestatum. Prius enim probeus se non esse hæreticos vel schismaticos, tunc demum de indignis panis suis lividam emittant vocem, ubi querit ab antiquis Augustinus, quod nos ab hæreticis querimus modernis. Et rursus validif-

8. R. 15.

4. R. 12. 9.

8. p. 25.

7c. 10.

7c. 21.

Deu. 13.

Ep. 91.

c. 11.

Lib. 2: cp. 72.

Cap. 9.

Ser. 46.

Ep. 48. lidissimè urget. *Quis ausem nostrum, quis vestrum non laudat leges ab Imperatoribus datas adversus sacrificia Paganorum, & rursus. Et tamen verè is, ne cum Imperialibus legibus ad unitatem cognimini, nomen Dei à Judæis, & Paganis diutius blasphemetur, quasi nescians subire, quemadmodum primus populus Israel etiam bello dulce voluerit duas illas tribus, & dimidiam, qua ultra Jordanem terras acceperat, quando eas putaverunt se ab unitate sui populi separari. Paganis verò magis nos blasphemare possunt de legibus, quas contra Idolorum cultores Christiani Imperatores tulerunt & tamen ex eis multo corvelli sunt, ad Deum vicum, verumque conversi sunt, & quotidie convertuntur.* Et ibi. *Illius impietatis crimen capitale est. Vide integras epistolas hac de re, vide integrum librum, de quo libro secundo retractationum. Eodem tempore scripsi librum de correctione Donatistarum propter eos, qui volebant illos legibus imperialibus corrigi, & ibi probat. Adulteria legibus puniuntur, & sacrilegia permittantur. An fidem non servare levius est animam Deo, quam seminum viro? Lege adversum Petilianum, ubi millics quærentibus de capitali supplicio, nunquam vel una vice dixit illicitum, sed latè justissimum offendit.*

De Heret. Cum Augustino veniunt, & Reges, ab ipso & Ecclesia laudati, & constat l. quicunque, ubi jubentur occidi omnes, quia prava docere tentant, quæ est Valentianis, & Martiani, & de edicto Theodosii fatetur, & Gerhardus, & de Constantino jam vidimus, & affirmat quod ante negaverat existere, at respondet latas ad terrorem, quod nemo vel finxit, & quod ait non constare quemquam, ob hæresim supplicio affectum fallum est ut vidimus, & millics constat in Donatistis ipsis testibus, & Catholicis omnibus; & justissimas eas leges, & Leo, Patres, & Catholici omnes clamaverunt.

Ab. 1. Cum foro laico, & Ecclesiasticum concordat, & cum Regibus Pontifices Leo, Gregorius, sic Hispania adversus Priscillianistas, Africa tota etiam in collatione, & Ecclesia vel in Conciliis collecta, vel per orbem totum diffusa. In Concilio Chalcedonensi omnium numerosissimo, dicebat nondum damnatus Dioscorus, & ipsius perpetuus defensor. *Si Eutyches præter Ecclesiæ dogmata sapit non solum pœna dignus est, sed & igne, ubi ne dum mors sed gravissima extat, & Reges promulgabant pro tota Ecclesia leges, & Leo, ait, Episcopos veteres, per totum mundum instanter egisse.*

Cap. 20. Eo tendunt accusationes Donatistarum, qui Catholicis crudeliter opponunt, & Catholici & facta affirmant & jura. Clamant Donatistæ in literis Petiliani. *Ne tetigeritis Christos meos, Sanctorum computate tot funera, & vivacem Christum toties occidistis. Postremo si sacrilegus non sit, Sanctus esse non potes homicida.* Et rursus. *Cum nostra corpora occiditis his baptismum facimus, sed baptismum nostro, ut sanguine baptizantur, ut*

Christus. *Erubescite erubescite persecutores similes Christi martyres facitis, quos post aquam veri baptismi sanguinis baptista perdidit. Et postea. Quasi sanguinem porcinum fundati scitote vestrum sacrificium, qui sanguinem humanum jam sudistis.* Et rursus. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabantur, vos vestri carnifices lugentes facitis non lugetis.* Et iterum. *I'os beati non estis, sed beatos martyres facitis, quorum scilicet animabus cæli repleti sunt, corporumque memoria terra floruerunt: & rursus. Ubi lex Dei, ubi Christianitas vestra est, si cædes & mortes facitis ac jubetis.* Et rursus. *Cur occiditis inimicos, at respondet Augustinus cum Catholicis. Quamquam vobis agamus invidiam, ex charitate tamen agimus; & se tuctur, & Catholicos, & argumenta in ipsos retorquet. Ex hoc libro Walemburgici multa extrahunt, sed totus legendus liber totus noster. Si ergo Armenianum ex inferis excitant, hæreticorum nomine agentem, nos è crelo advocamus Augustinum, Ecclesiæ totius jura defendentem.*

Ep. 93. Succedant Auctoritati rationes, & prima est evidens experientia, sic Augustinus, sic Leo, & legis deficientiã luget Hieronymus, & Leo.) Ex quo autem multas provincias hostilis occupavit irruptio, & executionem legum tempestates interdixere bellorum. Ex quo inter Sacerdotes Dei difficiles comæatus & rari cæperunt esse conventus, invenit ob publicam perturbationem secreta perfidia libertatem, & ad multarum mentem subversionem his malis est incitata quibus debuerat esse correcta. Et iterum. Non sit perversis liberum simulare,) & ita ob experientiam mutatus est Augustinus. Iterum urget Augustinus ex Idea justis. *Quis mente sobrius Regibus dicat. Nolite curare in regno vestro, & quod teneatur, vel oppugnetur Ecclesiæ? & arguit ab aliis criminibus ad sacrilegium. Iterum ex concessione Hostium, puniendos esse seditiosos evidentiã dicit, in Arianis, Donatistis, Eutychianis, & mille aliis antiquis, & modernis, & constat in Hispania, & Gallia.*

Rom. 2. Intolerabile est illud, ut Hostes nostri in se ipsi illud commendent, quod in Catholicis acerrimè reprehendunt. *Quis tulerit Græchos de seditione quærentes, & propter quod inexcusabilis es ò homo omnis qui judicas. In quo enim judicas alterum te ipsum condemnans, eadem enim agis quæ judicas: En antiqui quos urget Augustinus. (Defendite vos ipsos à persecutione, quem passi sunt à vestris, qui cum Maximiano se à vobis separaverunt, & illic invenietis defensionem nostram. Si enim dicitis vos non fecisse, gesta proconsularia, & municipalia recitamus. Si dicitis rectè vos illis fecisse, cur ipsi talia pati non vultis? & iterum Maximianistæ à quibusdam vestris ista passi sunt, & rursus amarissimè narrat de Crispino Calamensis non dubitavit &c. uno terroris impetu octoginta ferme animas miserabili gemitu mutantibus rebaptizando submergere, sic Donatistæ ac-*

cufarunt Cecilianum, & accidit iis ut Hostibus Danielis, ut laerarentur à legibus veluti leonibus, uno verbo. Si dicunt non licere cur ipsi faciunt? Hoc idem accidit Calvino in Servetum, & frustra seditionem ingeminat, cum Calvinus probet damnari posse hoc hæresim, sic Valentino Gentili, quamvis pœnitens appareret, sic nobis sub Henrico octavo, & aliis, & ipsi docent Reges hoc hæresim, non tantum deponi posse, sed & occidi, sic Calvinus tractatu integro docet de hæreticis, sic Lutherus voluit comburi Pontificem.

Ad confutationem descendimus cum Calvino. Dicit Servetus Christus ait adulteræ. *Vade, & posthac ne peccet*, ut qui nec per Servetum à pœna mortis exemit Christus adulterum. Opponit Hilarium de Synodis querentem in Ecclesia carceres esse, & exilia at loquitur de hæreticis veritate destitutus, cum non Catholicos persequatur. Opponit Apostolos non missos cum armis, at nec adulteria, nec furta permisere, & hoc jam solvit Augustinus. Opponit convertendos homines prædicatione, at non relinquenda inultam blasphemiam, quam si non castigat pœnis non erit inultus, longè minus Princeps. Opponit verbi gladio pugnare Apostolos, at Petrus gladium adhibuit in Sapphiram; opponit ne fortè colligentes zizania simul eradicetis, & triticum, at hoc omnem disciplinam tollit, & scelus omne deserit inultum. Opponunt non occidit in universo monte sancto meo, at hoc prohibet occidi maleficos, & constat sermonem esse de pace Ecclesiæ, alioquin darant enses, & exes. Opponit si ex hominibus consilium est dissolvetur, si vero ex Deo est non poterunt dissolvere, at hoc reos omnes absolvit etiam pessimos: sicut non eradicandum triticum, & alia.

A Serveto multa mutuatur Gerhardus & Lutherani, ut illud convertet gladios suos in vomeres, at pax est Ecclesiæ ex Zacharia. Succidentur arcus bellici & loquetur pacem gentibus, sic de zizaniis, & solum vitandis hæreticis. Addunt Christum noluisse eum discipulis, ignem è caelo descendere, at hoc episcopus Elias, & illi erant infideles non hæretici. Addunt fidem esse donum Spiritus Sancti, & opus liberi arbitrii, at vel ipsi in carcerem conjiciunt, & in exilium non credentes mittunt. Addunt Augustinum manichæum non castigatum, at ipsi castigant Manichæos, & si convertendum respiciunt, nec maleficos nec idolatras, aliquando convertendos punire possunt.

Frustra & rationibus pugnant veteres, & moderni duo libri Gallici, cum eos icitteret in exilium Rex Ludovicus, & jam in antiquos solvit Augustinus. Quod autem obijciunt, quod res eorum concupiscamus, & auferamus, utinam Catholici fierent, & non solum quæ dicunt sua, sed etiam nostra in pace nobiseum, & charitate possideant, & mox offendit e contraria loqui, quippe queruntur se cogi ad nostram communionem,

non ergo rerum gratia expellimus, & Moderni exilio castigant, & solum capitis supplicium condemnant, & Catholicorum res sibi diripiunt. Frustra asserunt fidem non cogendam, quippe & ipsi carere, & exilio cogunt, & Paulus Elymam percussit cecitate, & vivos schismaticos Deus, ad inferos usque destruit; sic saltem est spirituale delictum non posse corporis pœna puniri, quippe & ipsi in Apostata concedunt; & pœna exilii Arium percussit, & Donatistas in Ario multa cognoscunt, & nec Deus olim aliquem cogebat ad fidem, & tamen hæretici sunt morte multati. Frustra dicent charitatem cuncta tolerare, quippe nec Deus nec ipsi tolerant exilio, carere, & morte puniunt. Frustra dicunt se cum Apostata inicitare, at Apostoli etiam morte Ananiam, & Saphiram multarunt. Frustra asserunt fieri Catholicos fictos, at jam respondit Augustinus multos fuisse optimos Catholicos, & post Patrem fictum filium fidelem. Frustra asserunt aliquos convertendos ut accidit in Paulo, & bono latrone, at hoc vinceret nec blasphemos, nec adulteros, nec Apostatas aut idolatras puniendos. Denique frustra ferunt Concilium Toletanum, de Judæis agens non de hæreticis, sicut & infidelis liber est non hæreticus. Uno verbo rationes istæ sunt Donatistarum. (Charitas nunquam excidit, hoc est breviter dicitur non persequitur charitas.) *Cap. 79.* & capite sequenti. (Ego vero est contra respondet Augustinus Dominum neminem persecutum.) *Cap. 83.* Et rursus, (sed absit ahi à nostra conscientia, ut ad vestram fidem aliquem compellamus,) & iterum. (Numquid igitur eadem vel schismaticis Deus iussit inferri,) ubi eadem repetit Lutherani, quæ Donatistæ, & iis jam eximie respondit Augustinus.

Referunt Augustinum apud Judices intervenientem, ne pœna capitis punirentur Donatistæ, ut cognoscit etiam Bellarminus, at hoc dicimus, & retractasse sententiam. Et verè. *Tunc hoc nullatenus mihi placebat, quia nondum expertus eram, vel quantum in malis eorum auderet impietas, vel quantum eis melius mutandis conferre posses diligentia disciplina.* Imò eum mortem ab ipsis avertit, morte dignos expressè judicavit, allata enim lege Nahucdonolor. *Hanc legem si qui contempserunt id, quod fuerat constitutum merito perpeffi sunt.* Et tamen ibi docet. (Non tamen supplicio capitali propter servandum etiam circa indignos mansuetudinem,) & milles contra Parmenianum morte vult dignos, & tamen Hosium vult mitiora suggestisse, & rursus in verbis à Gherardo citatis.

Corrigi eos cupimus non necari, nec disciplinam circa eos negligi volumus, nec supplicio quibus digni sunt exarceri, imò sæpe orat pro Donatistis occidentibus. Referunt Hilarium, ut vidimus contra se ipsos. Referunt Chryostomum in caput decimum tertium Matthæi.

(Non prohibet Dominus conciliabula hæreticorum dissipare, ora obstruere, libertatem loquendi concidere, verum interficere, ac

tru-

trucidare,) at subdit. Certè aut quia si arma capiētis inquit necesse est, cum hæreticis trucidatis multos Sanctorum simul interimere,) quod idem docent Catholici omnes; reliquæ auctoritates sunt de privatis, vel de hæreticis excommunicandis. Unum remanet praxis Ecclesiæ veteris. at Constantinus inter baptizatos primus, hoc egit eo titulo laudatus, Apostoli sub Ethnico Magistratu, extraordinariè id in praxim redegerunt, & argumentum retorquet Augustinus. (Quod enim dicunt, qui contra suas impietates legea justas constitui nolant, nec petiisse à Regibus terræ Apostolos talia, non considerantes aliud fuisse tunc tempus, & omnia sua temporibus agi.) Et mox citat tempus prædicationis, servite Domino in timore, & mox. Et adorabunt eum omnes Reges terræ, en eadem est ratio Lutherani quæ Donatistis, & mille exempla eos confutat Augustinus, & ferre non deberent Lutherani, cum nec carcerem, nec exilia Apostoli petierint.

Exclament hic hæretici latè, & nostra annis Giannonus Catholicus, severitatem inquisitionis, & accuset, jungens se socioa Donatistis, & de iis cum Augustino in Joannem dicimus. Sempiternas mortes afficiunt, & temporales fe perpetui conseruntur, & experientia docet tribunal illud, nimis miere in Giannonum extitisse. Hoc tribunal mortem raro decernit, & carceres vel Lutherani admittunt, nec homines comburit, nisi defunctos, ideoque Ecclesiæ sunt propensores Hostes, quam sit Giannonus amicus.

Nec vituperari possunt Romæ Præsules, qui ad servandam fidem socios dedere Episcopis, hoc enim latè servatum est in antiquitate, ut Romani Pontifices Vicarios destinarent, ad videndum ne Ecclesia aliquid caperet detrimenti, ut toto capite de Legatis ostendimus, & hæretici ipsi non negant de jure saltem humano, & Vicarios ad tempus, vel perpetuos. Et Episcopos ipsos assessores habuisse aut Synodos, aut Presbyterium, immensa eruditionis seges apud Lauream, & apud antiquissimum constat Cyprianum, & Syricum scribit Ambrosio. Facto Presbyterio constitit doctrinæ nostræ, idest Catholicæ fidei esse contraria, sic & alii passim. Et major diligentia laudanda est non reprehendenda, & novi morbi novis exquirunt medicina, etiam si substantia nova foret, & necessitas introduxit pro Albigenibus, quos armatos & innumeros scimus, mox tenuit, & servavit, Episcoporum negligentia, maxima occupatio, morbi, & mille aliæ causæ, & Papam institutum jam vidimus ad supplendam Prælatorum negligentiam, ex Gregorio Magno & aliis. Nec abusus tollit usum ex ipsius hostibus, & si paucos malos invenia innumeri sunt fidei vindices, & egregii, & detractores ipsi ignorantiam exprobrant, raro & vix malitiam, ignaviam vocant Aristotelis doctrinam, & Theologiam scholasticam ut dicunt positivæ, & polemiciæ penè contrariam, &

si inquisitionem Hispanicam reprehendunt quod aliquando ex impiis fiant boni, hoc idem reprehendant in adulteris, blasphemis, errantibus in aliquo fundamentali articulo, cum leges de præfenti decernant, & scelus impunitum plerumque graviora producit.

Mirum non est hæreticos inquisitionia hostes, cum & fuerint Constantini Donatistæ, ipsos severè punientis & laudant Julianum Apostatam, præ Sanctissimo Constantino, laudantes accusandum, & accusantes laudandum, & cum Hæretici Albigenfes Catholicos, & avos suos conclament. Mirum est vituperari à Giannonio, & aliquibus aliis Catholicis, & modum procedendi accusari. Hanc primus exercuit Sanctissimus Dominicus, & virtutibus, & miraculis clarissimus, quem vel multi hostes commendant, & ipsi commissam est hoc munus ab Innocentio tertio Papa clarissimo, & à successore confirmatum recepit. Hoc exercuit Petrus Martyr, & ob ipsum martyr effectus, & simul propheta prædicens, post mortem surrecturos Inquisitores, & numero, & virtute validissimos, unde veluti alter Sampson plures hostes occidit moriens quam vivus, ut scribit Auctor ejus vite, & Ecclesia Inquisitionia Protectorem, & verbo, & exemplo potentem, in officiis commendat, & ipsum sequuti sunt Martyres alii, tum in Italia, tum in Hispania, encomiis dignis ritè celebratis. Hoc confirmavit Sanctissimus Pius V., diversis bullis & omnium prima, qualis debuit esse causa fidei, præcipiendo ut omnes obediant, & Principes favorem impendant. Hanc non modo Pontifices instituerunt, sed & piissimi Reges Hispaniæ petierunt, ut extant exemplaria apud Sallèles, neque negat ipse Giannonus, id protrahens usque ad Carolum secundum. Hoc Premissus Rex Bohemiæ, de quo Rainaldus ex Natali doctissimus scribit. *Premissus Rex Bohemiæ egregium Religionis exemplum, qui cum accepisset heresim in Bohemia, & Polonia confismissis pullulare ad eam excidendam pestem Alexandrum sollicitavit, ut strenuus defensores fidei præficeret. Commissa est provincia ea Bartholomeo Breuna, & Lamberto Theoronio Minoritis, quos pietatis professio in illius hostes zelo inflammabat.* Extat apud Sallèles Friderici Imperatoris, pro Inquisitione Siciliæ commendatio, sic diffusio pro Hispania tota, & novo orbe petita, sic pro Liguria, & Insubria ab Alexandro quarto, & innumeræ aliæ, sic in Gallia ad excidendos Albigenfes. Unum pro cunctis valet exemplum Ludovici noni Sanctissimi Gallis Regis; de quo narrat in ejus vita Gulielmus. *Quam veraciter, & humiliter erga S. Romanam Ecclesiam semper se habuit, quam devotè & obedienter & efficaciter sicut verus Filius obedientie adimplere, norus illi, qui ei familiaris adhibebat. Ipse enim negotio Maris Ecclesiæ plusquam propria reputans, ex totis affectibus promovere curabat. Inquisitores etiam hæreticorum pro negotio fidei, & Eccle-*

*ſua laborantes quancumque recurrerent ad ipſum, recipiebatur dulciter & benigne, diligenter exaudient, & celeriter expediens cum omni gratia & favore, poſtpoſitis aliis quantumcumque arduis negotiis, aſſerens negotium fidei debere omnibus aliis antepoſi. Et mox. Anna-liſta præclarè. Præclariffimè hæc exempla reliquit Rex optimus cæteris Regibus, quæ ſi imitarentur ut ait Jovilleus, magnæ gloriæ decus collecturi ſunt, ſi ſpernant infamiam ſibi paritari. Et tuſus. Inſtituiſſe Sanctiſſimi Regis veſtigium in tuendis fidei Cenſoribus in univerſo Francorum regno concurrenſe multo tempore, poſterus Rex viſuri ſunus, donec aliqui ab illa pietate degeneres ſublatis ſacris tribunalibus, quæ Sancti Regis ſtudio fuerant conſtituta, impietati liberæ habenæ infeliciter effuſere, ex quo quantum incendium paucorum cruore facilè veſtingendum excitatus ſis, tamdiu hæreticorum ferro, lanſata Francia reſtat, alterumque ſupporem Religione S. Ludovici, qui ſacra fidei tribunalia in Gallis reſtituat piorum vota expellant, en laudes Ludovici ſancti, ob tribunalia inquisitionis attributæ, en exemplum Sanctiſſimi Regis, en experientia nimium funebris, en reſponſum dandum Giannono, qui, & ipſe fidem in regno titubantem, veritate coactus aliquando eſt conſeſſus. Imò & Natalis Gallus & Gallis ſuis totus addiſtus, refert S. Ludovici legem ſecundam. *Ut Hæreſici per Episcopum loci, vel per aliam Eccleſiaſticam Perſonam, quæ poſteſtatem habeat condemnandi, indilate animadverſione debita puniantur.* Et poſt aliqua. *Urgente Henrico à Colonia ordinis Dominicani Profeſſore, verbi Dei Pracone illuſtri, libros Palmaticos, aliſque Judæorum Codices in Chriſtum Dominum, Deiparamque**

Virginem, ejus Matrem blaſphemis aſperſos comburi juſſis. Hoc & Sancti Pontifices promoverunt, etiam illi quos commendat Giannonus.

Nec valet aliquid ratio Giannoni, occultas vigere inimicitias, quippe via ordinaria procedendo, mille certiffimæ imminet inimicitia, & quidem perpetua odia, & cædes, & ſoccultè proceditur inquitus, interrogatur de inimicis quos habet, examen & inquitio ſit de accuſatoribus, & in Italia, ubi eſt amariffima Giannoni accuſatio, omnes proceſſus Romam mittuntur, & à Theologis Cardinalibus, & Papa, nullam habentibus in ea re paſſionem, iterum ad juſtitiæ trutinam expenduntur. Uno verbo Sanctiſſimi & Doctiſſimi, cum Beato Raimundo Canoniſta, & Theologo, virtutibus & meritibus emulato, Principibus ſuaſere inquititionem. (Jacobus Aragoniæ Regi Sacre Inquititionis oſſeii ſuis in regnis inſtituendi aucter fuit.) Et immediatè multa patravit miracula &c. cui fidendum eſt magis quàm Giannono, Principes, Pontifices, & ſanctos ipſos, ſalibus & diſcretis irridenti, ut oculari conſtat inſpectione. Exiit certè liber aliquis, contra inquititionis oſſeium ſcribens, ac calumniis pugnat non rationibus, hiſtoris plerumque ſalſis innixus, & ſi aliqua verè forent de aliquo Inquititore, argueret adverſus omnia tribunalia, & profana & ſacra vel à Deo inſtituta, ut in Aaron, Heli, Caiſa, Anna & aliis ex Scriptura conſtat, nec invenire eſt tribunal aliquod, ubi Magiſtratus omnes ſunt optimi, cum nec in Angelis nec in Apoſtoliſ, hoc ipſum invenire ſit datum, & homo apathos erit tantum in cælo.

In vita
ejuſdem.

In ejuſ
vita.

S. N. 13.
C. 14. ar.
tit. 3.

LIBER QUINTUS

*De Mutuo Honore, & utilitate inter Papam,
Imperia, & Regna.*

Jam satis egimus de Papa & Regibus, pro Primatu divinitus instituto; jam satis de Papa, & Concilio, ubi convocat Papa non Imperator, præsidet ipse, & confirmat, Regum brachio adjuvante. Jam satis de Papa, & Regibus, libro integro hac de re differuimus, at quò plura diximus, co plura superfunt.

PARS PRIMA.

DE MUTUO HONORE, ET UTILITATE
INTER PAPAM, ET IMPERIA.

Cùm Imperia duo fuerint Græcorum alteram, aliud Latinorum, ab antiquiore est inchoandum, ut saltem Græci suis Regibus credant.

CAPUT I.

*De Mutuo Honore, & utilitate inter Papam,
& Imperium Græcorum.*

EA est verè Religio-
nis Majestas, ut
Pontificem amici
Imperatores semper,
inimici aliquando
venerentur, sic Alexander
Jaddo Pontificem
adoravit, sic Pto-
lemeus Philadel-

phus à Pontifice sacra hibia expetiit, sic Darius, & Artaxerxes, & libertatem, & divitias donarunt, sic ob Oniæ Pontificis pietatem fiebat, ut *et ipsi Reges, & Principes locum summo honore dignum ducerent, & templum maximis manieribus illustrarent*, quod & in nova lege post veterem est factum, & Petri templo, & Summo Pontifici.

Certè nullum vidit Roma pejorem Maxentio tyranno, qui nec Christum ipsum in templis, longè minus Vicariū honoravit, imò & Christum ipsum è templis eiecit, & tamè Ecclesiæ Romanæ bona, & plura loca donavit, ut constat in actis Proconsularibus

apud Augustinum, in breviculo collationis tertiz diei. *Quibus peractis cum Cognitor miraretur aliud promissum, aliud recitatum. illi adhuc ejus patientiam deponentes gesta alia recitarant, in quibus legebatur Melchiodem misisse Diaconum cum literis Maxentii, & Præfeti Prætorio ad Præfetim urbis, ut ea reciperet, qua tempore persecutionis ablata memoratus Imperator Christianis jasterat reddi. Et rursus. Donastie dixerunt Stratagem Diaconum, quem cum abis Melchiodes ad recipienda bona Ecclesiastica miserat, esse traditorem, ubi Maxentius Papæ infestus, eidem reddi loca jussit, Sic Aurelianus Ethnienus jussit ex Eusebio, Paulo Samofateno damnato, domum Ecclesiæ iis reddi, quibus Romæ urbis Episcopi dicerent reddendam, & hoc Sanctissimè factum docet Eusebius, & bene nobis affectum Principem laudat, & eximie tandem concludit. Sic demum Paulus, de quo docuimus cum summo dedecore secularis Imperii, & potestatis auctoritate ab Ecclesia penitus extrudatur, ubi vel Pagani Papam venerabantur.*

Post Philippum ut vidimus Christianum, Papæ auctoritatem veneratum, primus baptismo lotus Constantinus, milies Papam est veneratus, ab eodem milies instructus. Et primò Lateranensem dem Romano Pontifici largitur, ut se demonstrasse contendit

Bar-

Baronius, & quamvis Macedo neget, id evincit, ex Concilio in ea celebrato, cum prima Synodus Nicena in Palatio Imperatoris fuerit celebrata, & alia in Trullo in æde Principis, nil respondet demonstrationi Baronii, antiquissimum esse templum Lateranense, nec ab alio quam à Constantino donatum, quod bellè canit Prudentius. *Cætibz aut magnis Lateranas carris ad ades, nec inficiari potuit Macedo saltem ædes Faustæ in Laterano donatas.* Hoc idem de Petri Basilica evincitur, eodem Prudentio canente, *Aus Vaticanus tumulum sub monte frequentas,* & de S. Pauli templo scribunt Valentinianus, Theodosius, & Arcadius A. A. A. Sallustio urbis Præfecto. *Desideravitibus vobis contemplatione Venerationis, antiquitatis jam Sacratam Basilicam Pauli Apostoli, præ sanctimoniam religiosè ornare,* ubi ea Basilica antiquitatis erat sacrata, & in actis Xilii tertii vocatur. Basilica S. Crucis Heleniana, & de aliis ædibus sacris adest libellus de magnificentia Constantinii, & liber Ciampini de ædificiis Constantinii, cujus exemplis Giannonus qui templa, & Monasteria reprehendit, quæ tamen totus orbis commendat, & hoc Neapoli ubi templa sunt pulchra, non tamen ullum est magnificentum, ut Solomonis, nullum amplum ut S. Petri Romæ, nec templum Alexandrinum ullum, quod totius civitatis cives caperet, ut enarrat ejus urbis Pastor Athanasius, nec templum ut Mahomet Meccæ, ubi quotidie ardent dhodecim millia lampadum, nec templum Dianæ Ephesinæ, ubi fuerant centum vigintiseptem columnæ à totidem Afæ Regibus erectæ, quæ Historici omnes laudibus evahunt, quisque pro sua Religione commendans. Et certè in veteri lege templum Deus ipse commendavit, & divina majestate replevit, & Josephus à Regibus Afæ veneratum, ob ejus majestatem scribit, & ob Oniæ pietatem Scriptura commemorat, & ultra templum augustum in Jerusalem, octoginta erectæ sunt synagogæ, ut advertunt Toletus, & Serarius, & aderant viginti duo millia Levitarum, & quadraginta & octo eorum civitates, nec unquam vel unus tentavit eripere, nec reges questi sunt de nimio numero.

Apol. 2. Certè Athanasius Constantem exultat, cujus donariis Ecclesie plena sunt. Certè Constantinii Panegyristes laudat. Meritò igitur augustissima illa delubra tantis donariis honestata, ut jam vetera non quarant, omnia avocare ad se templa videantur, & Eusebius reprehendit Paganos, & opponit ipsis liberalissimum Principem ait. *Illi sacras ades precibus destinatas funditus evertere, easque à sublimi disjectas solo aquare. hic tum eas que supererant altius erigere, tum novas sumptu ex ipsis regis thesauris suppeditato magnificè intruendo sancire, & mox. Lex præterea illud Lib. 2 c. 43. in vi est, in se complexa, ut pecuniis largiendis non parceretur, & auget panegyrum paucis verbis. Quibus neque quid præstantius, neque*

labor Deo grator, nec quod plus habet utilitatis, uno verbo Concilia, & Patres id repetunt, & Giannonus affert Salvianum ea docentem, & ea dona relinquunt pro animæ salute, & ipsùm irridet zelantissimum Præfulem, respectu cujus zeli ignis est frigidus, & Dei providentia excitatum ut eam tueretur, & cum Salviano Patres omnes irridet, & se solum cunctis antepont.

Illud etiam quod narrat Ammianus Marcellinus, de magnificentia, & Damasi divitiis, sub filio Constantini evenit, & verissimilius sub Constantino ipso. *Neque ego ab- Lib. 2: nuo ostentationem considerans rerum arbano- rum. Njus rei cupidus ob impetrandum, quod appetunt omni contentione laborum jurgari debere, cum id adveni futuri sint isa fecuri, ut dicitur oblationibus matronarum, procedantque vehiculis insidentet, circumspicit vestiti, opibus autem profusis, adeo ut eorum convivia regales superent mensas, ubi curules, & pretiosæ vestes, non nisi Imperatoris auxilio habentur, & apud Hieronymum Præfectus urbis ajebat. *Facite me Romana urbis Episcopum, & protinus ero Christianus,* adeo vel Paganorum oculos etiam Illustrium, ea regia magnificentia feribat.*

Nec in temporalibus tantum Constantinus, sed in spiritualibus veneratur Papam, ut Patrem, & supremum Judicem fidei. Is in causa Donatistarum scribit, Melchidem finem causæ impoluisse. *Finis debius fuisset impostus, & apud Augustinum ejus causæ peritissimum. *Deiit ille Arelatense Concilium, aliorum scilicet Episcoporum, non quia necesse erat, sed eorum perversitatibus cedens,* ubi nec Patriarchalis Synodus, post judicium Melchidiam necesse erat, longè minus plenarium Concilium, longèque minùs Eumenicum; & rursus Constantinus ipse ad Christum. *Nonnulli ut serò fiti & propriae salutis, & Venerationis, que Sanctissimi fidei debetur oblii, privatas adhuc simulatas prorogare non cessant, probata jam sententia acquiescere nolentes. Et infra. *Hec que post deproptum judicium jam finita esse debuerant, ubi Donatistæ ex Constantino oblii sunt, & propriae salutis, & fidei, & ea post deproptum judicium finita esse debuerant, uno verbo Rex calamo pugnat, & ense, ut contra epistolam Parmeniani Augustinus. *Audet conqueri Parmenianus, quod eos Constantinus duci jufferis ad campum ideo ad supplicium, adeo post judicium Melchidiam, absque ullo Generali Concilio non supererat Donatistis, nisi supplicium, etiam in veteri lege promulgatum. *Qui superbiertis nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministras Deo tuo, morte morietur Homo ille.* In Ofium Romani Pontificis Legatum, in Hispania merum suffraganeum, & nullius in Oriente Auctoritatis, præsidere vidit Alexandrino Concilio, ob ejus præsentiam generali vocato, vidit Concilii Eumenici Præfidem, vidit Synodum eo auctore convocatam, & audivit ut narrat Severus Sulpitius di-****

Epist. ad Aribi.

Ep. 162.

Cap. 7.

Deu. 17.

Lib. 2. dictare ipsum formulam fidei. Is in gravissima Paschatis causa, de qua gravis phrasi scribit Eusebius. Nemo erat qui huic malo remedium posset adhibere, scribit cum Arelateni Concilio, ante Nicenum ipsum celebrato. *Que decrevimus communi consilio, caritati tue significamus, ut omnes sciant quid in futurum observare debeant. De observatione Pasche Domini, ut uno die, & tempore Pascha observetur, & Constantinus ipse ad Ecclesias, ponit in numero bene sententium Ecclesiarum, nonnullos etiam Orientalium, & cum Aceso fatetur Apostolicam traditionem: Is de rebaptizantibus ex eadem Synodo scribit. De Afris, qui propria lege sua utuntur ut rebaptizent, placuit si ad Ecclesiam aliqui de hac heresi venerint, interrogent eos nostra fidei Sacerdotes symbolum. Et si perviderint in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto eos baptizatos, manus eis tantum imponatur, ut accipiant Spiritum Sanctum; & laudat judicium Melchiadis, ubi Optato Milevitano teste. In Donatum hæ sunt sententia late, quod confessus sit rebaptizasse, quod ab Ecclesia alienum est, ubi erat ultima decilio & Papæ, & Ecclesiæ. Is cum Silvestro primam Synodum convocavit, tanquam ut se vocat, Episcopus exterior, & Silvester Episcopus interior, & id teste sexto generali Concilio. Arius divisior Trinitatis insurgens, & consensu Constantinus semper Augustus, & Silvester laudabilis magnam, atque insignem in Nicæa Synodum congregabant. Is sextum Canonem laudavit, ubi Primatus vel apud Hostes elucet. Denique Aceso Novatianorum Præfuli, Cornelium Papam arguenti respondit. Erigito tibi scalam Aceso, & tu solus cælum ascende. Adeo unum Constantinus pro cunctis fufficeret.*

Successit Constans Patri, Hæres & solii, & pietatis, & Athanasium à Julio Papa restitutum, honorificentissimè recepit, & Fratri epistolas direxit, ut si pacificè non reciperet se præpararet ad bellum. Adeo Julium Fratri præposuit, & Hostem ita in Defensorem mutavit, ut Synodum Sardicensem convocaret, ubi appellationes ad Papam ex orbe toto, gemino canone decernuntur, ob memoriam Petri honorandam, & pluribus epistolis revocavit ad thronum, etiam post mortem Constantis, etiam invitit Arianis, etiam contra Concilia damnantia. Confessus Ecclesiam stetit sine Episcopo, & Romanam fidem sequendam Alexandrinis. Quod & Valens quamvis Arianus exequitur, ex Synodo in Illyrico celebrata. *Itaque coacti sumus Dominum, & Collegam nostrum Elpidium Roma, quæ est Caput imperii ad vos mittere, ut discat an vestra prædicatio ita se habeat, ubi Roma mittitur fidei regula, & ante decernit, De fide Trinitatis Catholicæ, quam etiam vestra celsitudo possim*

prædicari laudavit. Quin etiam Valentinianus, Valens, & Gratianus scribunt Præfesto urbis, ne Ursicino Romam accedat, adeo cum Catholicis vel Arianis, schisma ab Ecclesia Romana depulere, & Jovianus gratulatur Ursicino, de Ursicino tandem quiescente.

Maximus est Theodosius, & laudatus Gratianus, & ambo Catholicos ab hæreticis distinguunt. *Cunctos populos quos clementia nostra regis temperamentum, in tali volumus Religione versari, quam Divinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis, religio usque nunc ab ipso insinuata declarat, quamque Pontificem Damasum sequi clares, & mandato isti populi omnes parebant, & Hilaricus vocat Primitias Deo donatas. Quin etiam Maximus Tyrannus, scripsit Romano Pontifici, de fide Catholica integrè servanda, & de primatu ipsius ad Imperatorem, & de Theodosio scribit Hieronymus. Cùmque Orientis, & Occidentis Episcopos Imperiales litera Romam traxissent, ubi Papa per literas Imperatoris, Episcopos omnes cogit ad Synodum Generalem, ut scribit ipse Præfules apud Theodoretum, ita eo de re certi ac se vivere. Concilium voluntate Dei, & nun convocantes nos velus membra propria, per literas amatissimi Dei Imperatoris accersivisti. Idem in causa Flaviani Antiocheni Romanos Pontifices audit, & reprehensus libenter se corrigit; apud eundem Theodoretum. Sed cùm Episcopi Romani, non Damasus solum ille admirabilis, verum etiam post illum, & Anastasius Siricii successor, vehementibus in Imperatorem invectis essent, dixissentque eum illos, qui tyrannidem contra se molirentur opprimere, sed his qui per tyrannidem Christi leges evertere studerent impunitatem concedere, eum denuo accersit Imperator, Romamque sedulo, ut consenderet cogere laboras, ubi coactio effectum habuit missa à Flaviano amplissima legatione, nec ante sedere potuit in folio, quam Papa electioni consentiret, quamvis peractæ à Generali Concilio, & ab eodem confirmatæ, & hoc suadente, & cogente Imperatore. Et iterum Synodus Aquilejæ cum Ambrosio, Imperatorem rogat contra Ursicinum. *Es quomodo fieri potest, ut eum quem societati eorum infernum vidimus, non etiam assertorem perfidia judicamus, ubi Arianis mixtum Ursicinum accusant, Quod etiam si deseret, tamen totius orbis Romani Caput Romanam Ecclesiam atque illam, sacrosanctam fidem Apostolorum, ne surbari sine res obscrandæ sint clementia vestra, inde enim in omnes veneranda communimur jura dimanant. Et ideo petimus, & rogamus, ut obsecramus ei adimere dignetur facultatem, quod egregiè præstitit Imperator.**

A Patre ad Filios descendimus Arcadium nempe, & Honorium, & prius occurrit causa Chrysoptomi ex Palladio. Scribit Innocentius ad Honorium Imperatorem. *Quibus literis motus Princeps jubet Synodum, Occidentaliū Episcoporum congregari, & cùm*

Edib. ad pap. Cp.

Ep. 27.

Epist. ad Damas.

Lib. 5. e. 23.

An. 381.

in unam sententiam concurrissent ad se referre. Congregati Italiae Episcopi Imperatorem orant, ut scriberet Arcadio Fratri suo, ut juberet Thessalonica Concilium fieri, quo facilius possent utraque partes Orientis, Occidentisque convenire, Missi Legati cum epistolis Honorii, & Innocentii, & ea instructione non oportere Joannem judicium ingredi, nisi prius Ecclesia illi, communiq; redderetur, ubi Fratri literas mittit Honorius, & cum Innocentio pro Chrysofomo laborat. Et rursus. Tertiò scribo ad Mansuetudinem tuam orans, ut quæ contra Joannem Cp. malignè gesta essent corrigeres. Verùm id hæcenus ut video factum non est. Et de Legatis Papæ scribit. Quos ut cum omni honore excipias quæso; ubi tertiò scribit Fratri, & Patrem Fratri longè præponit.

Volumen impleteret causa Pelagii, de qua Prosper, & versu, & profa. Decernis quod Roma probes quod Regna sequantur, & contra Collatorem de Bonifacio. *Quantò B. memoria Papa Bonifacius piissimorum Imperatorum Catholica devotione gaudebat, & contra inimicis gratiæ, non solum Apostolicis, sed & regis utebatur editis, & de Sanctissimo Cælestino. Sciens damnatis non examen judicii, sed solum penitentia remedium esse præstandum, Cælestium quasi non discusso negotio audientiam postulante, totius Italia finibus justis extrudi, & in vita Augustini Possidius. At illi tanta sedis Antistes Innocentius, & Zozimus suis diversis temporibus eisdem notantes, atque à membris Ecclesiæ præcidentes datus literis ad Africanas orientis, atque occidentis Ecclesiæ eos anathematizandos, atque devotandos ab omnibus Catholicis censuerunt, atque hoc tale de illis Catholica Ecclesiæ judicium etiam piissimus Imperator audiens, & sequens, quod & faciendum monuerat Augustinus. Quid adhuc quæris examen, quod apud Apostolicam Sedem factum est, & mox. Ergo hæc ab Episcopis non adhuc examinanda, sed coercenda est potestatis Christianis, & Mercator in commonitorio. Julianus & reliqui complures, subscribere detestantes, non solum imperialibus statutis depositis, atque exanthematati sunt; quod & Honorius in occidente, & Theodosius in oriente complevit. Extant in Codice Ecclesiæ Romanæ, decreta Honorii, & aliorum Principum, adversus Pelagium & Cælestium, quæ & sua judicat Papa, & sua Princeps confederatus, quæ extant, & apud Goldastum, non Imperatoris auctoritatem firmitatem, sed Papæ auctoritatis obedientia, ut hic & alibi clarè perspeximus. Extant & plura decreta, pro schismate, Romanæ Ecclesiæ tollendo, quæ similiter exactè refert Goldastus ad Theodoricum Arianum recurrit, certè nullam auctoritatem habentem, imò & id expressè contententem. Ipsum quoque Papam in colligenda Synodo voluntatem suam demonstrasse. Et iterum. In Synodali esse arbitrio, in tanto negotio sequenda præscribere, nec aliquid ad se præter reverentiam de Ecclesiasticis negotiis*

pertinere. Sequitur Theodosius minor, & tempore, & cura erga Ecclesiam, quam in tertio, & quarto Concilio, in extremum discrimen adduxit, illie à Nestorianis deceptus, hic ab Eutyche, & Eutychanis, at justus est non vitia nescisse sed emendasse, quorum aliqua ex Nicephoro correxit. Deinde verò Theodosius tibi re secum perpena se Chrysostomii astutia deceptum esse comperit, per quam graviter & impietatem in Flavianum perpetrata, & aliis Episcopis nefariè illatam contumeliam & condemnationem tulit, & cum dolori suo mederi non potuit in Chrysostomii, legitimum, justumque effudit furorem. Itaque illum propria dignitate, mox etiam substantia unius spolians in Insulam quamdam relegavit, ubi se deceptum Theodosius vindicavit, Et Pulcheria Augusta ad Leonem. Anatolius in eadem fide permansit, atque religione, & suarum literarum Apostolicam confessionem complectitur, ubi ex eo cognoscit Pulcheria Catholicum, quod literis Leonis dederit assensum, & rursus de Theodosio Leo. Religiosa Clementissimi Principis fides Ep. 15: sciens ad suam Gloriam maximè pertinere, si intra Ecclesiam Catholicam nullius erroris germem exurgeret, banc reverentiam divinis detulit instituit, ut ad Sanctæ dispositionis effectum auctoritatem Apostolicæ Sedis adhiberet, tanquam ab ipso Beatissimo Petro cuperet declarari, quid in ejus confessione laudatum sit, ubi à Petro dicit fidem Theodosius. Et rursus. Acceptis Clementiæ vestre literis, & Ep. 16. multum universali Ecclesiæ gaudendum esse prospexi, quod Christianam fidem, qua divinitus honoratur, & colitur in nullo disjunctum in nullo vult esse discordem. Iterum rescribit Ep. 33: Theodosio pro Anatolio, ea conditione, ut subscribat epistolæ Cyrilli, quam Romanæ Ecclesiæ scriptura susceperunt, sic & alia rescribit Pulcheriæ, cum Leone Papa concordat.

Nobilissimæ sunt epistolæ Valentiniani, Gallæ Placidie, & Eudoxiæ ad Theodosium & Pulcheriam Augustam, sic scribit egregiè Valentiniana. Cum Sedis Apostolicæ Primatum S. Petri meritum, qui Princeps est Episcopalis coronæ, Synodi quoque firmavit auctoritas. Et rursus integra altera epistola. Tunc enim omnium Ecclesiarum pax ubique servabitur, si Rectorem suum cognoscas universitas. Et Galla Placidia scribit. Igitur tua Clementia secundum Catholicam fidem, quod semper nobiscum fecit, & nunc similiter conspici dignetur, ut quidquid in illo tumultuoso apud Ephesum Concilio constitutum est omni virtute removeatur, sic Eudoxia de atrociori Concilio, quod volunt à Papa in irritum mitti, quod & quartum Concilium, à Papa jam peractum commendat.

Nec minus religiosus Marcianus Primum reprobat Cp. Patriarchæ, vel à Concilio Generali approbatum, de qua re Leo Magnus ipsi scribit. Mibi autem multum fiduciam Deo per vos operante collatum est, quod probasse vos observantiam meam, & custodia canonum Paternorum Pietatis vestra assatibus

li 2. op. ult.

An. 501.

indicatis, & meritis geminatur gaudium meum, cum vobis Religiosissime placere cognosco, ut & fides Nicæna suam teneat firmitatem, & privilegia Ecclesiarum illibata permaneant, ubi approbat Marcianus, quod Leo scripserat, non de custodia canonum in genere, sed de custodia canonia Niceni, & privilegiis Ecclesiastici jura firmitate. Iterum Leoni scribit pro Anatolio. Christianissimus Princeps ad nos epistolam dedit interveniens pro Anatolio, ut nostri animi gratia illi præstetur, quoniam correctionem ejus promittit.

Iterum petit confirmationem quarti Concilii. *Quod verò piissimus Imperator ad omnes Episcopos, qui Chalcedonensi Synodo interfuere, voluit me scripta dirigere, quibus que illic sunt de regula fidei definita, firmam, libenter supplevi, libenter implevi, ne fallax cujusquam simulatione sententiam meam haberi vellet incertam, ubi fident firmat, & in ea Concilium confirmat. Iterum Concilium Ephesinum secundum, ex decreto Leonis invalidat Imperator. Marciani edictis Sedem Apostolicam secus Ephefina Synodus damnatur. Iterum aliud promulgat edictum. De cætero autem de Nativitate Domini, & Salvatoris nostri aliud disputari, præter quod Apostolicum proemium trecentorum decem, & octo Patrum conformia huic doctrina tradidisse noscuntur, sicut Sanctissimi Leonis Papa, qui Apostolicum gubernat thronum ad S. memorie Flaviani regis urbis Cp. quondam Episcopum testantur litera, ubi ex solo Leonis testimonio colligit infallibile quartum Concilium. Iterum ad Chalcedonense Concilium scribit. Nam & Episcopi Romani, qui vice Leonis Archiepiscopi urbis Romæ venerunt, à nostra tranquillitate petierunt, quatenus omnia nos adesse debeamus S. Concilio affirmantes, quoniam non paterentur illic abesse nos nostra pietate venire, ubi interfuit Princeps ex prece Legatorum, quod & iu Concilio protestatus est Imperator. Imperatores verò ad ornandum præsidebant. Etiam Leo Papa Manichæos edictis Principum exules reddidit, Attilam Dei flagellum placavit, & discedere ex Italia cogit teste Jornande, & Prospero in Chronico, & Genferico suavit urbem invadenti ut ferro & igne abstineret, non minus Religioni quam Imperio proficuum, sic & Leo Imperator quartum Concilium firmavit, nolente Papa aliud congregari, mittit Legatos ut doceant. *Quæ sit Apostolica fidei regula, licet ut dixi vobis bene sit nota demonstrare. Et mox. Neque S. Ecclesia Alexandrina lamentabilem captivitatem patiamini ulterius prolongari, cui oportet fidei vestrae justitiam præsidio suam restitui liberatam. Quod & egregiè Leo perfecit absque ullo alio Concilio.**

Ep. 73.

Ep. 77.

Ep. 14.

naretur, quod pro unica vice concedit Simplicius. Et ad Anastasium scribit Symmachus. *Dicit quod mecum conspirante Senatu excommunicaverim te. Ista quidem ego. Sed rationabiliter scilicet à decessoribus meis sine dubio subsequor. Et mox. Quid ad me inquit, quod egit Acacius? Recede ergo & nihil ad te. Nam si non recedat ab eo perveniet ad te. Et iterum. Nos non te excommunicavimus Imperator, sed Acacium. Tu recede ab Acacie, & ab illius excommunicatione recedis. Et post plura. Omnes Catholici Principes sive cum gubernacula imperii susceperunt, sive cum Apostolica Sedis novis agnovimus Præsules insistentes, ad eam sine protinus scripta miserunt, ut se docerent ejus esse consortes; ubi fatetur Anastasius se à Symmacho excommunicatum, fatetur Acacium à Papa damnatum, ubi Imperatores omnes Papæ fidei professionem direxere. Iterum Anastasius Hormisdæ. *Omnibus negotiis divina res præponenda sunt, Deo etenim omnipotente proposito Rempublicam, & conservandam, & meliorandam esse confidimus. Quia igitur dubitationes quadam de orthodoxa Religione in Scythia partibus, videntur esse commotæ, id specialiter Clementia nostra placuit, ut venerabilis Synodus in Heracleotana civitate Provincia Europa celebraretur, quatenus concordantibus animis, & omni veritate discussa vera fides nostra, omni orbi terrarum manifestis innotescat, ut deinceps nulla possit esse dubitatio vel discordia, & orat ut mittat Legatos. Et alia epistola. Nunc currens de vobis suavis opinio ad memoriam nostram bonitatem paternæ affectionis adduxit, ut illa requiramus, quæ Deus & Salvator noster Sanctos Apostolos divinis sermonibus edocuit, ac maxime B. Petrum, in quo fortitudinem Ecclesiæ suæ constituit. His igitur præfatis initiis hortamur, ut ad ea, quæ de Scythia partibus mota sunt, unde & Concilium fieri convenire perspeximus mediatorem se Apostolicus vester faciat. Cui respondet Hormisdæ collaudans, & concludit. *Præterea directis ad nos sacris assatibus commemorationem S. Concilii sacre Pietas vestra dignata est. De qua re tunc plenissimum poterimus præbere responsum, cum causam Congregationis nos voluerint evidenter agnoscere, & in alia Legatos mittit, ubi Anastasius Synodum à Papa expulsi, & Papa mox non concedit, & Legatos mittit optimè instructos. Rursus direxit Hormisdæ legationem, & ad Romæ Senatam scripsit, ut Papam pro communi bono sollicitent, & rursus fidei professionem transmittit, ubi sacras literas suas enumerat. Per quas objuravimus eum sibi non arbitrentur posse sufficere directam fidei doctrinam, recedentes ab anathemate Chalcedonensi Synodi, vel venerandæ memoriæ Leonis Episcopi, ubi Apostolum agit non Hæreticum, & maximum Papæ cultorem.***

Post hos verpellea inferi titionea, surrexere duo cæli luminaria, Justinus, & Justinianus Catholici. Et Primus Hormisdæ legatos ut ipsi scribunt, omni veneratione fu-

fecit, decimo ab urbe milliario occurrentibus magnificis viris. Et mox. *Oculusimus B. vestra literas, quas Clementissimus Imperator cum grandi veneratione recepit, & ita scribit Hormisdæ. Cætera clementiore quodam indigent moderamine, in nominibus Anathematum non eorum, qui specialiter enumerati sunt in epistola, quam Sanctitudo tua nobis destinasse videtur, ubi obedientiam exhibet pro specialiter enumeratis, & pro aliis specialiter exorat. Quapropter Legatis quidem tue Sanctitatis nulla fuit licentia mandati teuorem egrediendi, cum quo directi sunt, omnis autem fuit negotii vestro jam tantum pendet arbitrio, ut solus pacem concludere valeat, qui prima rei commovit exordia, ubi absque ullo Concilio Œcumenico, omnia solus providet Hormisdæ, & rursus Justinus scribit Hormisdæ, annuntians subscriptum à Patriarcha libellum, & tamen ea erat fidei confessio. Quia non potest prætermitti Domini sententia dicentis. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Hæc quæ dicta sunt verum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica inuolabilis semper Catholica custoditur Religio, ubi non aliquando sed semper Romæ Catholica custoditur Religio. Et rursus. Quidquid Hormisdæ per Beatissimos suos Sacerdotes annuit peragendum propitia divinitate effectus cuncta sociata sunt, & evasa dypticiis sunt nomina Sacerdotum, qui primi contra constituta venerunt Apostolica, vel successores erroris facti sunt, rursus pro pace mittit Legatos, & sociat suis literas Patriarchæ, iterum scribit & mittit Legatum. Non multo itaque post à nobis quidam desinuitur ad certiore faciendam Beatitudinem suam super omnibus, & insinuandis vobis supplicationes, quæ nobis oblate sunt, & responsum pietatis vestre referendum, quo possint refecari tandem dubitationes incongruæ, mittit Legatos, & alias epistolas, & in una orat pro aliquibus Præsulibus, & addit. Verum nec iudicio caret Sedis Apostolicæ, ut non magis venia dicenda sit, quam deliberata jam ac perspecta distinctione. Anastasius quidem Religiosissime memorie vestre culmen Religiosissime palam aperteque constituit, cum hoc idem scriberet negotium Prædecessori nostro, factis esse pacem afflictantibus, siuomen tantum retineatur Acacii, ubi Justinus Catholicus, & Anastasius Hæreticus loquuntur, nec sunt Papæ Philasteria dilatantes, ut de Sanctissimis decidunt Hæretici, & rursus scribit de Patriarcha Antiocheno, & numerosa sunt Epistolæ Justiniani, nondum Imperatoris & suo, & Justinij nomine scribentis. Unus manet Joannes Papa coactus, à Theodorico Rege Ariano legationem obire ad Justinum, ut à vexandis Arianis deterreret, in itinere cæco lumen restituit, & silia patravit miracula, ut refert in dialogis Gregorius, à Justino summo honore receptus. Occurrerunt B. Joanni Pope à milliario duodecimo omnis civitas cum ceretis, & crucibus, in honorem B. Apostolorum Petri, & Pauli. Et mox. Tunc Justi-*

nus Augustus dans bovem Deo humiliter se pronus in terram, & adoravit B. Joannem Papam gaudio repletus, quia mensis temporibus fuit Vicarium B. Petri Apostoli videre in regno suo, de cuius manibus cum gloria coronatus est Augustus, ita narrat Anastasius, qui in eo errat cum Auctore Miscellæ, quod dicat Justinum Ecclesias restituisse, & ab Ariariorum persecutione cessasse, cum epistola secunda ad Italiam Præsules dicat Papam Ecclesias omnes Ariariorum, ritu sacro consecrasset & Catholicis omnes tradidisse, eosque ad simile opus hortetur, & vincula, & miracula testentur, id noluisse petere à Justino.

Similia Justino egit Justinianus, & similem edidit professionem. Quia non potest prætermitti Domini sententia dicentis. Tu es Petrus; & aliam trium Imperatorum, in suo Codice inseruit. Cunctos populos, quos Clementia nostra regis imperamentum in tali volumus Religione versari, quam divinus Petrum Apostolum reliquit Romanis, Religio usque unuc ab ipso insinuatam declarat, & edictum habet ad Ioannem Papam. Reddentes bovem Apostolica Sedi, & ut decet Patrem honorantes vestrum beatitudinem, omnia, quæ ad Ecclesiarum statum pertinent festinavimus ad notitiam deferre vestra sanctitatis. Et mox. Ideoque omnes Sacerdotes universi orientis traheus, & subicere & unire sedi vestra sanctitatis properavimus. Et rursus, Nec cuius patimur quidquam quod ad Ecclesiarum statum pertinet, quamvis manifestum, & indubitatum sit, quod moceatur, ut non etiam vestre innotescat sanctitati, quæ Caput est omnium Sanctorum Ecclesiarum, ubi Justinianus honorat ut Patrem, & Papæ defert causas fidei, & unit omnes Sacerdotes cum capite. Is in causa Anthimi Agapetum, vel contra Augustum est veneratus ex Liberato. Denique petentibus Principibus ut Antimum Papa in salutationem, & communionem suscipere. Ille fieri inquit posse si se libello probares orthodoxum, & ad cathedram suam reverteretur. Impossibile esse aiebat translatitium hominem in illa sede permanere, & mox. Augusta verò promittente non movens multa, & Papa minas sustentante in hoc Papa persistit, ne ejus audiret petitionem; & de ipsa causa Anastasius. Tunc piissimus Augustus gaudio repletus, humiliter se Sedi Apostolicæ & adoravit Beatissimum Agapetum Papam. & iterum, Tunc piissimus Augustus Justinianum rogavit B. Papam Agapetum, ut in locum Antimi Episcopi Catholicæ ordinaret Meumam, & clarissimè Justinianus decedit enumerato inter hæreticos Antimio. Sicque divina, & humana pariter concurrentia, unam consensantiam rectis sententiis fecerunt, ubi divina est Agapeti sententia, humana tantum Imperatoris, & Anthimus à solo Papa damnatus, cum verissimis hæreticis numeratur, ab Ecclesia & Conciliis generalibus, quatuor ut Evangelii nota illa inultis, uno verbo & viventem Agapetum honoravit, & mortuum

Cap. 21.

Cap. 42.

ut Papam est veneratus. Is in causa trium Capitulorum. Ipse Vigilans non semel nec bis sed etiam sepius in scriptis, & sine scriptis anathematizavit impla tria capitala. Quod verò ejusdem voluntatis semper fuit de condemnatione vrinum capitulorum, & per plurima alia demonstravit, & per condemnationem Russici, & Sebastiani, & repetit alibi sæpè. Et sexta Synodus in Prophanetico Vigilans post hæc Justiniano piissimo consonavit, & quintum Concilium constitutum est, ut eorum opuscula quæ latentè reperta sunt repleta abominatione anathematizarentur, & in edicto fidei Origenem, ubique damnatum vult post anathema Anastasii, & Sardiensem Synodum proficitur Æcumenicam, quamvis solas quatuor velit Generales, uno verbo in causis Acumicorum, & aliis, sedem consulit Romanam, & ait. Nos credimus esse Catholicum, quod vestro Religioso responso fuerit inimitatum, adeò extremum, & supremum Judicem proficitur.

Remanent intra sex secula Mauritius, & Phocæ, & utrique imperio Gregorius invigilat. Ariasipus exercitum Autbaris, & Nordalpi habent eorum sibi dari precaria desiderat, ut nobiscum aliquid loqui de pace dignetur, & alibi. Breviter indico quia sicut in Ravenna partibus Dominorum Pietas, apud primum exercitum Italia Sacellarium habet, qui causis supervenientibus quotidianas expensas faciat, ita & in hac urbe in causis tabulis Sacellaris eorum ego sum. Et rursus. Mibi pax subdita est, quam cum Longobardis in Tuscia possitis sine ullo Republica dispendio fecerant. Interim dum pax fieret scribit Præfulibus. Sit Fratemitas vestra sollicita, ut nullam neque per nostrum vel Ecclesie nomen, aut quolibet alio modo defendi à vigiliis patiaris. Et Romam omnium indigam defendit, & simplicem non esse se se tuer, & pacem concludit, ut in responso ad Agilalphum, & in gratiarum actione ad Theodolindam, adeò defendit Pontifex imperium, quod Imperator, & Ministri devastabant, de qua re etiam Phocæ Principi scripsit. Hæc de cura corporum extat, & cura animarum, cum Mauritium deterreret, milites monasterium ingredi prohibentem. Quam constitutionem ego fateor Dominis meis vehementer expavi, quia per eam calorum regnum multis clauditur; & rursus in epistola vel citata à Maimburgo; inducit Christum Imperatoris Judicem; Sacerdotes meos tua manu commisit, & tu ex meo servitio milites tuos subtrahis. & epistola sequenti. Valde auserem mihi darum videtur, ut ab ejus servitio milites suos probebas, qui ei, & omnia tribuis. Quæ omnia ita feriant oculos Maimburgi, ut non tantum vexet acriter Baronium, sed Gregorium ipsum magnum, & mirabilem, veluti mendacem refellit, & evidentissimam rationem quod via tollitur salutis, quasi ejusdem sint sanctitatis castra, & Monasteria, nec castra vitia corrigunt, sed forcent. Etiam in causa Æcumenici est

victor. Vos eandem causam nullam esse dicere non debetis, & Imperatori scribit. Triste mihi aliquid Serenissimus Dominus innotuit, quod non ille corruptis sed me magis, & ab institutione mea declinare studuit; & Præfulum, & Principum animos vicit; etiam Phocæ quem maximè commendat, ubi titulum Æcumenici Papæ restituit, & abstulit à Græco Patriarcha, ubi Pantheon dedit Bonifacio Quarto, in honorem Martyrum vendendam, ubi fidei professionem Papæ transmissit, & Romanam Caput omnium Ecclesiarum, cum Justiniano, & aliis appellat.

Referunt Papæ Hostes Anastasium scribentem juberi non possumus, at malè scripta gloriosè retractat, quod & egit Theodosius minor deceptus. Referunt Silverium Pataram relegatum, at Patarem Præfule Deum obtestante, ab exilio est liberatus; sic & Vigilans prius afflictus mox veneratus. Referunt Zenonis impium Enoticum, at à Papa damnatum, & à Zenone ipso saltem sicut revocatum, & addere possunt, Zenonem, & Anastasium post mortem à Justino, & Justiniano condemnatos. Denique referunt Agapetum ita pauperem, ut pro itinere Cp. sacra vasa venderit, at ex Cassiodoro ea rursus recepit, & sub Damaso Papa erant ditissimi, & Symmachus duentos vigintiquinq. Præfules, in Sardinia exules aluit, & Gregorius prædia ubique terrarum enumerat, in Europa, Africa, & Oriente. Sublato à vivis Phocæ successit Heraclius, qui mox Ecthesim promulgat ubi duplicem in Christo negat operationem; at Sophronius Hierosolymorum Antistes, enyclicam mittit Honorio Papæ, ubi duas operationes proficitur, & Monothelitas anathemate configit, verum damnationem exhorret Heraclius, & edictum promulgat, ne quis unam, vel duas prædicet operationes, & Ecclesiam ex actis S. Maximi suam negat, sic & Constantium typum promulgavit, quo una vel duplex operatio sileatur, quam misit Severino Papæ firmendam, quam Pontifex vice firmandi damnavit, & Joannes Quartus Constantino filio rescripsit, ut Heraclii Ecthesim rescinderet, quam ex Synodo Romana etiam Theodorus Papa damnavit, & Martinus, Vitalianus tamen Constantem, Romanz urbi accedentem, quamvis impunitentem honorificè recepit. Denique Constantinus Pogonatius epistolam scripsit Domino Papæ de pace Ecclesie, & Synodi convocatione, & de ipso Imperatore Græci loquantur. Intersussit, & vos cum universali Principe Pastorum simul cum ipso divinitus loquentes. & mox. Tanguam ipsius Divini Petri vocem Agathonis supermirari sumus. Et rursus. Ac veluti Principem Apostolici obori, primique loci Pontificem Petram intuiti sumus, mentium nostrarum oculis totius dispensationis mysterium divinitus alloquentem, verbaque hæc per eas literas Christo facientem. Tu es Christus Filius Dei vivi, nam ipsum totum Christum Nobis sacra ejus litera dispen-

Lib. 6.
epist. 84.
ind. 15.
Lib. 4.
ep. 31.

Act. 1.

Coll. 7.

Lib. 2.
cp. 32.

Lib. 4.
cp. 34.
ind. 11.

Lib. 7.
epist. 20.
ind. 1.

Lib. 7.
epist. 42.
ind. 2.
cp. 42.

Lib. 2.
cp. 52.

yrudo exprimebant, quod omnes libensibus animis sincerèque accepimus. Et alia scribit egregia Papæ.

Post sextam celebrata est Synodus Trullana, quam approbati Reges à Papa petiere, & narrat in Sergii vita Anastasius. Hujus temporibus Justinianus Imperator Concilium in regia urbe jussit fieri, in quo & Legati Sedia Apostolica convenerunt, & decepti subscriperunt. *Compellebatur autem & ipse subscribere, sed nullatenus acquievit, & Venerabilis Beda de Justiniano. Hic B. memoria Pontificem Romanæ Ecclesiæ Sergium, quæserat se sua Synodo quam perfererat favore, & subscribere noluit. Et rursus misit ad Joannem septimum ex Anastasio. Illic ut palatium ingressus est, propriumque adeptus est Imperium totius que ante sub Domino Sergio Apostolica memoria Pontifice direxerat, in quibus diversa capitula Romanæ Ecclesiæ contraria scripta inerant per duos Metropolitanos Episcopos demandavit, dirigenes per eos & sacram, per quam Romanum Pontificem conjuravit & adorsatus est ut Apostolicæ Ecclesiæ Concilium aggregaret, ut quoque ei visa essent stabiles, & quæ adversa sentiendo excluderet, ubi post generale Concilium in manu Pontificis est firmare, vel in irritum mittere invalidum. Et in eadem re de Constantini adventu. Egredi si portu contingentes in Insula, que dicitur Lea, Theophylus Patrius, & strategus Cæsariensium, & cum summo honore sui suscepit, & amplectens ut jussu continebat iter absolutis peragere captem. At quo loco navigantes venerunt à se primo militario Cp. ubi egressus Tiberius Imperator Filius Christianus Augusti cum Patriis & omni Synclero (nempe Senatu) & Patriarcha cum Clero, & populi multitudine omnes lesantes. & diem festum agentes. Et mox. Dominus autem Justinianus Imperator audiens ejus adventum magno repletiis gaudio à Nicæa Byzantia missa sacram gratiarum actione plenam & ut deberet Pontifex occurrere Nicomediam & ipse veniret à Nicomedia. In Die autem quæ se invicem viderunt Augustus Christianissimus cum regno in capite se se prostravit, pedes osculans Pontificis, deinde in amplexum mutuum convernerunt, & salta est læticia magna in populo omnibus afficientibus tantam humilitatem boni Principis. Die vero Dominica missas Imperatori fecit, & communicans Princeps ab ejus manibus pro que suis delictis, ut deprecaretur Pontifici postulans, omnia privilegia Ecclesiæ renovavit.*

Iterum certum est Papam sextam Synodum tueri à Philippico rejectam, de quo Anastasius post reditum Constantini Papæ. *Post menses autem tres labore monstrum personuit quod Justinianus Christianissimus Imperator & orthodoxus Imperator trucidatus est, & Pbitippicus hæreticus in Imperiali procelus est vice. Cujus & Sacramentum præci dogmas Constantinus suscepit, sed cum Apostolicæ Sedis judicio respuit. Et mox. Unde nec ejus effigies in Ecclesiâ introducta est, nec su-*

um nomen ad Missarum solemnia proferebatur, ubi ex more confucto sacram misit, in eo reprobata in Anastasio admittam. Post ali- quod vero temporis Scholasticus cubicularius Patrius & Exarchus Italia veniens Roman detulit sacram Anastasio Principis, per quam vera, seu orthodoxa fidei prædicatorem, & S. sexti Concilii Confessorem esse omnibus declaravit, quam & Pontifici obtulit. Unde pacem habuit sexta Synodus, etiam à Theodoro Catholico restituta.

· A sexta ad septimam Synodum tranfimus, & primo Gregorium secundum Leonis lauri professionem recepit, ut scribit epistola prima ad eundem. *Religiosè confessionem inculpate & orthodoxe fidei nostre edidisti sed & scripsisti ad eum qui nesciebat & destruit terminos Patrum execratus esse. Et post plura. Scripsisti Concilium universale cogentur, & nobis inutilis ea res visa est. Ejusdem infamiam extitit Copronymus, qui tamen ex Anastasio Legatos Papæ honoravit. Post hæc requirens missos Apostolicæ Sedis, quos ibidem tempore persurbationis consigeras advenisse, eosque repertos ad Sedem absolutis Apostolicam, & juxta quod Beatissimus Pontifex postulaverat donationem in scriptis de ducatu Marfu, que Nimphas, & Normias appellantur jris existentes publici eidem Sanctissimo, ac Beatissimo Papæ S. Romanæ Ecclesiæ tum per suos directis possidendas, idem & controverfiam imaginum scripsit Gallis Legatis Papæ in ea Apostolica Sede constituta. Regnante postea Constantino & Irene literæ ad Episcopos convocatos prodierunt, ubi in fine concludunt. *Literas autem suscipimus intimas ab Hadriano Sanctissimo Papa veteris Rome. Et mox. Et in hunc secundum jus Synodicum in audientiam omnium recitari, & Imperatores cum Tharasio scriperant Papæ ut veniret aut Legatos mitteret ad Synodum, sic Michael Principe Michael, in vita Theodori Suditis scribit, de Patriarchis, & causa fidei. Placuit hoc in primis Romano Antistiti qui per literas, nuntiosque suos sententiam confirmavit, nam & illum sequentem pacis, & Leonem Pontificem eum ad devincendum Patris animos pius Imperator adhibuerat, en Imperator Catholicus eximie se gerit, imò & Michael Balhus hæreticus, jubena Synodum Catholicorum & Iconoclastarum, audita voce Episcoporum. *Quod si quid est hujusmodi de quo ambigas. Et mox Jubeat magna ipsius, & à Deo confirmata manus ad communem utilitatem à veteri Roma suscipi declarationem, prout olim & ab initio paterno traditione transmissus mos fuit. Hæc enim Christi emula Imperator suprema est Ecclesiarum Dei, in quo Petrus sedem primis tenuit, ad quem Dominus dixit. Tu es Petrus &c., & Imperator annuit postulatis, & tandem Theodorus & Michael tertius, Nicem Synodum confirmarunt.***

Post septimam est octava Synodus, ubi nuntii Basili Imperatoris fatentur. *Decretissimus Filius vester Basilius Imperator etiam*

*Patriarcha munera vestro restituit Ignatius dum Ecclesia Cp. per intercessionem vestram in-
vovorem Photium pepulisset, & scribit ipse
de Photio, & ab eo ordinatis, & subscribit
celebri fidei professioni. Primum solum estre-
fide fidei regulam custodire, & à Patrum con-
siliis deviare. Quia non potest Domini præ-
termitti sententia dicitur. Tu es Petrus &c.
& allata epistolam concludit. Ut autem
sanctitatis tuae divinum, & Apostolicum judi-
cium de SS. Patriarcha Ignatio, & infelicissimo
Photio, ac Photianis quoque palam fiet ab
utraque parte, atque alii à nobis ipsis missi sunt
Legati, ut presentibus illis causa à te definitur
Legati, tuncque Legatio unà cum nostris certissimam
totius Ecclesie fidem saluero mittantur, ubi
extremum & divinum est iudicium.*

Cap. 5. Syn. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

*Post octavam adest Synodus Lugdunensis
secunda, quam Græci octavam vocant ex
Gennadio. Post Nicolaum Summi Pontificis
per temporum vires non desisterunt scribere
& hortari Græcos ad conversionem, & obedientiam,
quosque coacta est Synodus apud Lugdunum,
quam Græci octavam vocant. De unione
agi captum cum Michaele Paleologo, sub
Urbano IV. & Clemente IV., erga quem
propensissima erat Imperator, unde ad
Gregorium X. successorem nuntium misit,
& Ludovicum IX. S. interponit, ut Gregorius
scribit eidem Imperatori, qui scribit
Papæ Gregorio. Sanctissimo & Beatissimo
Primo & Summo Pontifici Apostolicæ Sedis
V. Papæ, & communi Patri omnium Chris-
tianorum, & V. Patri imperii nostri, & ibi
profitetur divini juris primatum, rogat ut
serventur Græci ritus, & symbolum canatur
velut ante schisma, & lectæ sunt epistolæ
Græcorum conformes, Legatus Imperatoris
schisma ejuravit, Imperator & Andronicus
filius ipsius, literas gratulatorias Papæ mi-
serunt sub Nicolao III. scripsit Papæ se non in
ea re Economia, à Martino IV. excommuni-
catur, quamvis Jordanus, Ptolomeus Lu-
censis, & Paehimerca, dicant unionem pro-
curasse, & Eberardus asserit Martinum ana-
thema vibrasse, eo quod multorum cereret
defectionem.*

*A pace recessit Andronicus, at crucefi-
gnatos metuena, desiderio unionis exarsit
& Carolus IV. Francorum Regem concordie
sequestrem adhibuit, missis ad ipsum
oratoribus. De ipsius voluntate ut Rex cer-
tior fieret misit Benedictum à Conis, Romani
Pontificis beneplacito, ut scribit Regi Si-
ciliæ Joannes 22. Eandem optavit Andro-
nicus Junior ex Gregora, qui disputationem
inter Latinos, & Græcos variis rationibus
difusit. Mox Cantacuzenus de unione egit
cum Clemente VI., & Innocentio VI. ut ipse
narrat, & Legatos Apostolicos honorificè
cepit, & conditionem proposuit Concilii
& post multa subdit. Papa & ipse non se à
Synodo abhorre confessus. Mox Joannes
Paleologus cum Innocentio VI., contra Turcas
fidus pepigit, obedientiam pollicitus, & plura
privilegia quorum tabulæ extant apud Ray-*

*naldum obtinuit, misit deinde Innocentio VI.
Legato, deinde Urbano V., & professionem
prescriptam subscribit ex Raynaldo.*

*Ad hæc cum Balduinus Flandriæ Comes
Græcia pulsis Cp. & ipsius imperium foret
adeptus magna ex parte Græco ad unionem
Romanæ reduxit Ecclesie, & Martinus V.
pro unione laboravit, & Græci ipsi Basi-
leensibus relicta, enixè Græcos rogantibus
Ferrariam ad Eugenium IV. se contulere,
& Imperator genus flectere voluit, sed non
permisit piissimus Papa, sed sic ipsum hu-
maniter excepit, & adstantibus præter Cp.
Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolimæ Pa-
triarchas, Imperator cum Græcis unionem
est amplexus, & Joseph Patriarcha in puncto
mortis, ubi oculis corporis clausis aperiu-
tur lumina mentis Romanum Pontificem est
veneratus. Nam qua Domini Nostri Jesu
Christi Catholica, & Apostolica Ecclesia Ro-
ma veteris sentias ac celebrat omnia, me quo-
que sentire, credereque profiteor, ac ipsi pluri-
mum acquiesco. Beatissimum autem Patrum
Patrem, ac Summum Pontificem Romanæ ve-
teris Papam Domini Nostri Jesu Christi
Vicarium esse concedere, atque ignem Pur-
gatorium esse non inficior, ubi utrumque so-
rum in Græcis, Romanum Præfulem vene-
rari cernimus, imò & post Græcorum Pa-
triarcha Niphon Florentinam Synodum
commendat. Cur verò infeliciter acceiderit
scribit Nicolaus V. ad Constantem Paleologum
Fratrem. Nimium Joannis studium erga res
civiles effecit ut res ad optatum finem non
perveniret, ob quam rem similitudine arboris
infructuosæ, à Deo autem eradicandæ, post
triennium cladem indicit, & ob Joannis te-
piditatem pauca mittit auxilia.*

*Nec sub Turea ipso Tyranno defecit Papa
mittere captiva auxilia, ut à captivitate li-
berarentur, sic Pius II. expeditionem est
meditatus, sic & celeberrimæ sunt aliæ mis-
siones, imò & in animabus salvandis, quam-
vis filia prodigis cura patris non defecit, &
cum Lutherani venenum spargerent, sub Je-
remia Patriarcha Papa misit Legatos, qui
antidotum veneno ferrent, & Legationes in-
numeras transmisit, quæ vel hostes Latini
exaggerant, & Græci vel in suis Historia
agnoscunt & Ecclesiastica passim habet hi-
storia. Adeo vel invitæ Græcia Roma au-
xilium impendit.*

CAPUT II.

De Translatione Imperii.

*Est humanarum mentium diversitas, ut
alter suso calamo rem pertractet, alius
brevis periodo rem decidat, ita Bellarmus
tractatum edit de translatione Imperii contra
Illyricum, & doctissimus è contra Baro-
nius, relatis Eginharto, & Anastasio de col-
lata à Leone tertio Imperatoria dignitate
subdit. At non ipse tantum, & Anastasius de
collata per Romanum Pontificem Leonem im-*

periali dignitate Carolo Magno sunt testes, sed & fatentur idipsum (ut uno verbo dicam) Latini omnes, & Graeci Auctores, utpote de re non intra parietes domesticos gesta, sed in ipso orbis Theatro urbe Roma, in amplissima Basilica Vaticana, non solum Romanis ipsis praesentibus, sed quotquot ex toto Christiano orbe solerent illuc, Religionis causa constare, peregrinis & ipsis, quos ipse Carolus secum duxerat exercitiis, & addit id divino consilio factum, nec aliter potuisse fieri ut translatum fuerit, ut perferret. Addere poterat Reges ipsos, in causa sibi parum propitia, ultro confessos etiam hostes Pontificum, & omni genere testimonium rem firmatum.

Eam rem cum negare non posset Maimburgus, Romani Pontificis hostis infensissimus, in historia Iconoclastarum docet. Carolum Magnum imperium occidentale, & ipsam Italiani jure belli occupasse, Romam verò populi Romani donatione, nec aliud à Leone Papa quam coronam, hoc est non ipsum imperium sed insignia tantum, nudamque ceremoniam accepisse; imò nec istam nisi civium Romanorum precibus compulsam, cum sine fine Augustum acclamantium, tunc enim non prius à Leone coronatum. Favet partim Natalis Alexander, tomo primo dissertatione prima. Nec à Graecis ad Francos à Leone tertio translatum Imperium dici potest. si propterea illa translatio sumatur cum imperio spoliati Principes Graeci non sint nec ullas ab ipsis Provincias aut urbes Leo Pontifex abstulerit. Et mox. Neque si nominis Imperii ditiones intelligas, non est translatum Imperium à Leone à Graecis ad Francos. Et rursus. Quantaenamque provincias Carolus Magnus intra veteris occidentalis Imperii fines possidebat, eas partim hereditaria sibi successione devolutas partim legitimo bello partem accepit, & in sua potestate tenebat. Et ante hoc Illyricus secunda parte. Quod non fit facta per Papam Imperii translatio à Graecis ad Germanos. Et rursus donatum occidentali Imperium, Carolus ab Irene contendit, & moderni nihil Papam dedisse velint, & translationem penè irriserunt.

Rem brevissimè decidit Cedrenus, in vita Constantini, & Irenes. Venerunt etiam à Carolo, quem Leo Papa Roma coronaverat Legati ad Irenem, eam Carolo in uxorem ambientes. Hic Annalia Francorum. Ipse autem cum die Sacratissimo Natalis Domini ad Missarum solemnem Basilicam S. Petri Apostoli fuisset ingressus & coram altari, ubi ad orationem se inclinaverat assistens Leo Papa coronam capiti ejus imposuit, cuncto Romano populo acclamante Carolo Augusto à Deo coronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum vita & victoria, ubi mentio fit populi Romani, quae ab aliis praetermittitur, sed acclamantis post coronationem; Hic Aimoinus vivus sub Ludovico Pio libro quinto de gestis Francorum, describit iidem verbis exordium Imperii Caroli Magni nec populis Romae dat nisi acclamationes. Hic

Ado Episcopus Viennensis, vivens sub nepotibus Caroli Magni scribit. In die Sancti Nativitatis Domini ante confessionem S. Petri Apostoli, cum gloriosus Rex Carolus ab oratione surrexisset Leo Pontifex capiti ejus coronam imposuit. sicque ab universo populo acclamatum est Carolo Augusto à Deo coronato. magno, & pacifico Imperatori Romanorum vita, & victoria, ubi Auctor nullam habet mentionem aut Populi, aut Senatus, sic Rhegino Abbas Prumienis in Chronico, ejusdem Adonis verbis coronationem Caroli Magni describit, & Auctor iste dicit Imperatorem creatum. Arnulphus Civitatem ingressus à Formoso Apostolice Sedis Praefate magno honore susceptus, ante Confessionem S. Petri coronatus Imperator creatus est, & rursus. Otto Primus Romae favorabiliter susceptus acclamatione totius Romani Populi, & Cleri ab Apostolico Joanne Imperator, & Augustus vocatur, & ordinatur, ubi vides festivam populi acclamationem, sed à Papa Imperatorem dici, & ordinari. Hic Luitprandus Ticinensis sub Othone Primo. De

binc Romam festinus facturus adit, ubi miro ornatus, miraque apparatu susceptus ab eodem Summo Pontifice, & universali Papa Joanne unctioem suscepit Imperii; & infra, & unctioem, & dignitatem memorat. Piffius tunc Regi, nunc Augusto Casari Othoni, ubi ante coronationem Rex est, post coronationem Imperator. Hic Witichindus Rheginoni aequalis, libro tertio Regnum Saxonnicorum, Othonom Secundum inducit loquentem, & de eo loquitur. Licet jam olim unctus es in Regem, & à B. Apostolico designatus in Imperatorem, ubi distinguit Regnum Germaniae ab Imperio. Hic Hermanus Contractus nobilissimus, vivens sub S. Henrico Imperatore. Carolus Imperiali benedictione sublimatus Augustus, & Casar Romano more appellatur. Et rursus. Leo Papa obiit, & Ludovicus Imperator à Stephano Papa factus est, & anno 962. Otto Rex ab Othlavono Joanne Papa Imperator ordinatur. Et anno 1026. Conradus Rex Filium suum Henricum Regem fecit, & ipse Romano peregrini Imperator efficitur, ubi per coronationem sunt Imperatores. Hic Martinus Seotus. Carolus Romam perveniens datus Joanni Papa magnis numeribus Imperator factus est, & anno 896. Arnulphus urbem ingressus cum magno honore à Formoso Papa susceptus, & ante Confessionem S. Petri Imperator factus est, sic Dodechinus Mariani continuator, sic Lambertus Seafnaburgensis, sic Godericus Viterbiensis, Leopoldus Bambergensis de Juribus Imperii, Palmerius in Chronico, & alii quos citat Bellarminus, Joannes Nauclerus, Philippus Bergomensis libro supplementi, Polydorus Virgilius libro quarto de Inventoribus rerum, & alii apud Roccaebertum.

Ademas Principes ipsos quorum maxime interest, ultro gravissimè consentens, & primus fit ipse Carolus Magnus accipiens, & se

Cap. 92.

v. 21 &

Lib. 2.

An. 896.

An. 962.

L. 6. c. 6.

In Chr.

An. 805.

An. 816.

An. 875.

In Proc.

Gen. 17.

Lib. 11.

Str. 9.

Cap. 1.
Par. 49.

& se recepisse testatus, cum Imperium filiis divideret, rem à Papa voluit firmari, & ipsius manu subscribi, ut constat ex Aimoino in historia Francorum *Testamentum Caroli Leoni Papæ missum est, ut approbaretur quod factum est, & Ado Viennensis de eodem testamento, & Leoni Papæ missum ut sua manu subscriberet, & in antiquissimis Francorum annalibus.* Hæc omnia literis mandata sunt, & Leoni Papæ ut ipse sua manu subscriberet per Eginarthum missa. *Quibus Pontifex lætiss, & assensum præbuit, & propria manu subscripsit.* Alter est Lotharius Ludovici Filius, & Caroli Magni Nepos, de quo Ado. *Ludovicum Filium suum per se Regem Italia fecit, sed cum Imperatorem quoque illum fieri vellet Romam ad Pontificem misit per Dragoonem Patrum suum, atque eo modo Ludovicus Junior à Sergio Papa Imperator creatus est, ubi ex hac Lotharius confessione, Imperator potest Regem creare, Imperatorem solum Papa constituit, & Sergius creavit non Lotharius.* Tertius est Carolus Calvus, Ludovici Junioris in Imperio successor, qui in contentione de Imperio sibi viam ad Imperium muneribus patefecit ex Joanne Cuspiniano in Vita Caroli. *Ipsè omni mora objecta, summa cum festinatione Alpibus superavit in Longobardiam contendit, ut hinc rētid Romam proficiscatur pro corona Imperiali in Franciam Cæsarium nomen allaturus.* Ludovicus Germanice Rex Filium misit Carolum, ut iter prohibeat, & cum is cederet indignatus Pater Filium cum exercitu misit, qui Carolū avertat. *Sed cum copias præstaret, & potentiam ferre non posset, reversus ad Patrem misit in Franciam cum exercitu, diris incursionibus eam vexat.* Interim Carolus Italiam ingreditur, quem Joannes Othoon Summus Pontifex benignissimè accepit, *Diademate Imperiali, ac Augusti nomine adornat, ubi vides in uno plures Principes sic Rhegino in Chronico de ea re loquitur. Anno 877, Carolus Romam secundò profectus est, ubi jam pridem Imperatoris nomen à Prasule Sedis Apostolica Joanne ingenti pretio emerat.* Et Marianus Scotus in Chronico. *Carolus Romam perveniens datis Joanni Papæ magnis muneribus Imperator factus est.* Si solum nomen datur, cur bella vel inter Fratres, cur munera, cur permisso vassationis regnorum potius, quam Imperii coronam de manu Pontificis non accipere? Est & Albertus Imperator, in Chronico de illius vita, & factis. *Vehebementer contendit, ut Imperium sibi, & heredibus confirmaret, id quod minime imperavit. Voluit enim Summus Pontifex Imperatorem Romanum eligi non nasci, ubi vides absolutam potestatem quam fatebantur Reges ipsi, & Pontifex nollet hæreditariam in Principe; & hoc narrat Albertus Argentinensis eo tempore vivens, sic & Henricus VII. Alberti successor, ex Conrado Verzerio in ejus gestis. *Lucemburgus misit in oram Narbonensem, qui à Clemente Quarto postulens, ut ratam sibi facere sub-**

rogationem pro more dignaretur, ubi & subrogationem, & morem fatetur. Est & Ludovicus Quartus successor, perpetuus Papæ Hostis, de quo Albertus Argentinensis in Ludovici Quarti Historia scribit. Eundem Ludovicum defuncto Joanne Papa XXII. misisse ad Benedictum XII., qui Joanni successerat Legatos, qui demississimis precibus peterent abolitionem, & restitutionem. *In nem. Cap. 13.* Est & Carolus IV. ex Theodorico de Niem tractatu sexto, toto pro Imperio nullo pro Papa, procuravit talem qualem electionem dicti Vencislai Regis per Urbanum VI. orto jam schismate, ac in ejus principio fecit approbari, & per hoc acquisivit idem Urbanus, quod dictus Carolus Imperator adhebat eidem. Est & Fridericus I. ex Alberto Krantio, in historia Saxonie petens per Legatos à Papa Imperium. *Notum ergo tibi esse volumus R. P. quia omnis Ecclesia de fidelibus orbis ad honorem Regni collecto adduxit Principem suum ad tuam beatitudinem, provehendum per te ad cultum Imperii. Hoc meretur nobilitas, Prudentia, Fortitudo, Dei timor, & Catholica pacis amor in corde illius regnans & S. R. E. cultus non vulgaris. Ecce te venientem excepti venerabundus tuis sanctissimis vestigiis humiliter provoluit. Ergo venerande Pater tu circa ipsum peragas, ut qua est desunt de plenitudine Imperialis cultus per tua beatitudinis manifestantiam suppleantur, ubi ad imperiale culmen se provehendum, per Legatos dicit Fridericus, & prolixè rem Krantius enarrat. Est & Philippus Francorum Rex, vacante sede ob mortem Alberti, à Clemente V. in Galliis existente, petiit Imperium transferri à Germaniæ ad Gallos, cum Procuerum suorum consilio dicens hoc & alios fecisse Pontifices, at Papa mox scripsit Electoribus, ut electionem maturarent quod & egere, adeo notum erat Proceribus Gallia, & Regi, & Comitibus ipsis imperii, Papam imperia transferre, & hoc scribit Conradus Vergerius libro de gestis Henrici VII. & Electores mox Lucemburgium elegerunt.*

Sunt, & alii Reges à nobis allati Arnulphus, Othones, Ludovicus, & alios referemus defendentes Ecclesiam. Sunt & alii historici referentes: Chronicum Moytiacense ad annum DCCC. concludit. *Item primus ex genere Francorum Cæsar est appellatus, & Carolus Calvus ad Nicolaum Primum, de Ludovico Pio scribit. *Stephanus V. in imperii honorem consecravit, & Annales Bertiniani ad annum 888. de Lotharii filio Ludovico. *Lotharius filium suum Ludovicum Romanum misit. Quis à Leone Papa honorific susceptus & in Imperatorem unctus est, sic Luitprandus scribens Othoni vivente ipso Imperatoris historiam. De hinc Romam similis facturus adit, & Imperatoris dignitatem scribit accepisse. Denique numerosos adducit Bellarminus, & alios Jacobus Greslerus ubi non tantum Pontifices sed & Reges, Romam profecti ut potestatem, Imperatoris à Papa obtinerent, & quidem precibus, & sum-***

Lib. 4. c. 91.

Lib. 1.

Lib. 7.

In nem. Cap. 13.

Lib. 6. c. 16.

Lib. 1. c. 7

summo labore, & conatu. Ad eod fortis est hæc translatio, ut vel arma ab hoste Natali auferamus, & ipsius copiosis exuviis ditemus. Quid igitur in illa Imperii, ut vulgo vocant translatione, seu potius communicatione Carolus Magnus accepit? Imperiale nomen ac dignitatem, & imperialia insignia. Cujus Autoritate Leonis III. Pontificis Maximi, qui ipsum coronavit, & Romanis auctor fuit ut ipsum Imperatorem salutarent. Testis est Anastasius Bibliothecarius in vita Leonis III. Post hæc inquit adveniente die Natali D. N. J. C. in ipsa dicta Basilica B. Petri Apostoli omnes iterum congregati sunt, & tunc P. Almissus Pontifex manibus suis propriis pretiosissima corona coronavit eum, & mox ponit plastrum Romanorum. Testis est Eginhardus in vita Caroli Magni. Nec ille, inquit toto regni sui tempore quidquam dixit antiquius, quam ut nrbr Roma sua opera, suoque labore veteri polleret Autoritate, & Ecclesie S. Petri non solum per illum tota ac defensa sed etiam suis opibus pra omnibus Ecclesiis esset ornata atque ditata. Quam eum tanti penderet tamen intra xlvii. annorum, quibus regnaverat spatium quater tantum illud votorum solvendum, ac supplicandi causa profectus est. Ultimi adventus sui non solum hæc fuerunt cause, verum etiam quod Romani Leonem Papam multis affectum injuriis eratis videlicet oculis, linguaque amputata fidem Regit implorare compulerunt. Idcirco Romam veniens propter implorandum, qui nimis conturbatus erat Ecclesie statum, ibi totum byemis tempus protraxit. Quo tempore, & Imperatoris, & Augusti nomen accepit, quod primo in tantum overfatus est, ut affirmaret se eo die, quamvis præcipua festivitas esset Ecclesiam non intratum fuisse, si Pontificis consilium præscire potuisset. Cp. tamen Imperatoribus super hoc indignantibus magis tulit patientia, vicique eorum invidiam magnanimitate, qua eis proculdubio longè præstantior eras mittendo ad eos crebras legationes, & in epistolis Fratres eos appellando. Unius Pontificis non populi Romani consilium de Carolo constituendo, & coronando Imperatore Eginhardus commemorat. Testis est Paulus Diaconus libro XXXIII., ubi de Leone III. ita scribit. *As ille consugit ad Carolum Regem Francie, qui ultus est inimicos ejus amare, & restituit eum in sede sua. Cæterum vicem Carolo recompensans in Imperatorem coronavit eum.* Leonem III. grati animi vicem Carolo Magno rependisse palam asserit, tamque ipsi Auctorem fuisse Imperialis dignitatis, quam ipsi Auctor fuit Carolus restitutionis in sedem. Testes sunt annales Francorum Lavetfamenfes, qui sub Eginhardi nomine vulgati sunt, sic enim habent ad annum DCCCL. *Ipsi autem eum die sacratissima Natalis Domini ad Misfarum solemnem Basilicam B. Petri Apostoli fuisset ingressus, & coram altari, ubi ad orationem se inclinaverat assisteret, Leo Papa coronam capiti ejus imposuit cuncto Romanorum populo acclamante Carolo Augusto à Deo co-*

ronato, magno & pacifico Imperatori Romanorum vita, & victoria. Post quas laudes à Pontifice more antiquorum Principum adoratus est, ac deinde omisso Patritii nomine Imperator, & Augustus appellatus. Carolo Magno Imperatori coronato populus Romanus acclamavit, sed populi Romani iustitia, ut Carolum Imperatorem appellaret, atque coronaret Pontifex non rogavit. Eadem habent Annales Tiliiani, Loifelliani, Fuldenfes, Bertiniani, Ado Viennensis, & Regino Prumiensis in Chronico. Item testatur Chironon Hildensheimense, quod totum recitat Natalis. Favet Octo Frisingensis libro quinto. Anno inquit ab Incarnatione Domini DCCCL. Carolus Rex XXXIII. Regni sui anno à Summo Pontifice ablato Patritii nomine coronatus omni populo tunc acclamante Carolo Augusto à Deo coronato, & Pacifico Romanorum Imperatori vita & victoria. Et mox. Id omnibus districtimè asserit Conradus Abbas Urpergensis in Chronico. Anno Domini DCCXCVI. Leo Papa ordinatur. Hic Carolus fecit Imperatorem. Et ad annum DCCC., ubi de adventu Caroli Magni in urbem, & de purgatione Leonis III. ab impactis criminibus sermonem fecit hæc habet. *Hæc usque Romanum Imperium à temporibus Constantini Magni apud Cp. in Gregoriorum Imperatoribus mansit, ex hoc jam ad Reges Francorum, & ad Imperatores transit, & ad annum sequentem narrat copiosè coronationem; Non minus dicitur S. Antoninus in Chronico. Carolus Magnus primus Principum Romanorum imperium accepit, conferente sibi illud, seu confirmante Leone Papa.* Et mox. Græci quoque Kriptores et sententias frustrantur, quæ collatam Carolo Magno à Leone Papa Imperatoris dignitatem, & appellationem asserit. Ita Zonaras tomo III. annalium de Leone III. scribit. *Qui eum deinde se ad Carolum Francorum Regem coarctasset, ab illo sedi Romane restitutus inimicis suis ultus est, ab eoque tempore Roma prorsus Franci potius sunt Carolo à Leone coronato & Romanorum Imperatore appellato; & repetit, sic eiat caput venerabilem de electione. Apostolica Sedes inquit imperium in Personam Magnifici Caroli à Græcis transiit ad Germanos, sic Clemens V. in Clementina Romani Principes de jurejurando, & plures alios refert etiam Principes sub nomine tutorum Ecclesie. Et ait. *Oppidò itaque falluntur, qui nudum titulum Carolo Magno à Leone Papa collatum volunt, cum Imperator coronatus est, ubi Maimburgum & alios validè refellit.**

Nec occidena tantum sed & oriens, hæc translationem primò agrè tulit ut vidimus, deinde & ipse recepit vel contra se ipsum; ut narrat Ado Viennensis in Chronico. *Michael Imperator creatur, cujus Legati Aquigranum ad Imperatorem Carolum missi, laudes more suo dixerunt, Imperatorem & Basilicum illum appellantes, & pacis libello ad Imperatore accepto, & denuo à Leone Papa Ro-*

Cap. 31.

Ab. 14. 14.

me, reversi sunt. Et Rhegino Prumiensia Abbas in Chronico Anno 812. Legati Græcorum deinde libellam acceperunt à Carolo, & deinde à Leone Papa, & Emmanuel Commenus obtulit Alexandro Papa, bis magnum pecunia summam, ut iterum Orientis imperio saugeret orientali, à quo Fridericus Primus exciderat, ut Blondia enarrat & Blondi abbreviator, Aeneas Sylvius, & Platina, & Joannes Nauclerna in Chronico.

Post forum laicum venit & sacrum, & Pontifex post Imperatores, utrique in ea re confederati; sic de Gregorio IV. refert Paulus Æmilius, consilium Lugdunensium, Episcoporum abrogasse, de Ludovici depositione, quem & postea Galli restituerunt.

Hic Adrianus Secundus cum intelligeret, imperium Ludovici junioris à Carolo Calvo atnis tentari, plenas auctoritate literas misit, ex Aimoio etiam anathema denuntians. Et alibi narrat Papæ mandatum non contempsisse, & Legatos ad Papam cum muneribus destinasse. Hic Clemens V. universalis Synodo approbante, decretum edidit de juramento, quod ipsa præstituri sunt Imperatores, ubi Concilium totam repræsentat Ecclesiam. Hic Alexander Tertius apud Platinam, Imperatoris Græci Legatus respondit, querentibus utriusque Imperii unionem. *Se nolle id in unum conjungere, quod olim de industria Majores sui disjunctis-*

sens, ubi cum Papa consentitur & Græci. Hic Legatus Friderici respondit Papa. *Principes, qui ab Apostolica Sede imperiuli diadema petebant solvere aliquod speciale obsequium Ecclesie ab ipsis exhibitum allegare, ut Carolus Rex cum Longobardis domuit, Otho cum Berengaria devicit, Lotharius cum Normannos.* Et Legati id ultro sunt concessi dicentes. *Friderico nequam voluntatem & animum sed solum tempus defuisse.* Et mox. *Cessit Pontifex contentioni facturus spondens qua petentur, ubi Legati ultro cum Papa concordant.* Sunt hic epistolæ integræ Adriani, ubi non retractat jus ex Illirico sed confirmat. (Et tua quidem magnificentia liquidò recognoscit, quod non ita bene, & honorificè Imperialis dignitatis insignè capiti tuo imposuimus, ut bonum factum ab omnibus valet judicari), sic & alii Pontifices vel ab Adversariis adducti, & jura canonica pluribus in libris.

Hoc accedit univèrsa Ecclesia, huc universalis, & regionalis Concilia, hæc innumeris Sancti approbantes, huc eruditissimi & Sanctissimi Doctores, quæ vastissima volumina complectent. Accedunt Auctoritati rationes, & primò non transtulit Imperium, Senatua, aut Populus Romana, cum nec olim florentissimus id posset, & milites olim Imperatorem elegerunt, multò minus Senatus & populus nullius valoris, & Auctores populi acclamationem, non electionem meminerunt, & iidem quos avertit Illiricus sunt contrarii, imò & ipse sibimetipsi, cum affirmat datum à Leone vel Irene. Nec Imperator

factus est donatione Græcorum, quippe Græci ea re audita in iram versi sunt, & Carolus ut vidimus magna tulit patientia, quod præter Eginhartum testantur, Sigebertus in Chronico anno 805., Conradus Abbas Uspergensis in Chronico, Albertus Kranzius libro secundo. Uterius constat Græcos tandem pacem injisse cum Carolo & agnovisse ipsum Imperatorem, sed post Leonis coronationem, ut consentiunt Auctores omnes, qui & Carolo imperium non à pace Græcorum, sed à coronatione Leonis agnoscent, & primùm dicunt Michaelē ab Irene tertium vocantem Basileum. Nec factus est Imperator jure hæreditario, cui rationi innititur Maimburgus, at nil absurdum eum ne unus tantum Imperator, ante Carolum fuerit, quamvis regna ea hæreditate possiderent, cum nunquam Præcessores Caroli, dicti sint ab aliquo Imperatores, cum Carolus ipse per trigintatre annos, nunquam dictus fuerit Imperator, sed ab aliis omnibus, & à se ipso, semper Rex fuerit vocatus *Carolus gratia Dei Rex & defensor*

Ecclesie, & sequenti. Carolus gratia Dei Rex Francorum, & Longobardorum, ac Patrius Romanorum Leonis Papa perpetua Beatitudinis in Christo Jerusalem, sic in Conventu Aquifranensi, in aliis epistolis, & decretis, & passim Auctores referunt sub Leone, Patritii nomine deposito, Imperatoris, & Augusti assumpsisse. Nec potuit Carolus jure belli acquirere, ut Maimburgus, & Natalis contendunt, cum nunquam conflixerit cum Romanis, nec ad Romam capiendam advenerit, sed & in subsidium vocatus Papæ Leonia, cum nunquam nec trigintatre annos se Imperatorem subscripserit sed Regem, & post Leonem, vel Romania plaudentibus jure electus, cum post coronationem tantum, Imperatorem inscribant Auctores, cum prius contra Longobardos foret vocatus, non ut hostia fed socius, & defensor, & ut vidimus urbes Papæ restituerit antiquas, cum nullo legitimo titulo ea regna acquiserit, & à Græcorum Imperatore abstulerit, cum de fide sit nec invidendum perdere dominium nec verum est Longobardos imperium à Græcia, & Carolum à victis Longobardis accepisse, quippe Longobardi Imperatori Bella sævissima intulerunt, ut constat ex Paulo Discono de gestis Longobardorum, & apud Gregorium Magnum sæpè, & Paulus Diaconus in vita Justiniani senioria scribit. Longobardos in Italiam à Narsete invitatos fuisse, ut Imperatorem ejus Provincie possessione spoliarent, & bella crudelia id ostendunt, & Romanam, Campaniam, Apuliam, & Calabria nunquam potuerit Imperatori surripere. Uno verbo, quod faltem ponit ad radicem, Auctores gloriam hanc tribuunt Leoni, & populo tantum applausum, post coronationem ipsam subsequutum.

Inumeri sunt Legistæ cum textu, & glossa in capite pervecerabilem, & Cardi-

96. lib. nalis Alexandrina decidit. *Clarum est quod per Papam suis translatum Imperium, & Joannes Capistranus & doctus & Sanctus. Exemplo monstraverunt Imperatores approbationem Personæ ad Imperiali celsitudinis apicem assumendam, nec non unitionem, consecrationem, & Imperii coronam à Summo Pontifice accipere, sua submittere Capia non reputarunt indignum, sequi illi, & eidem Ecclesie, quæ à Græcis imperium transtulit in Germanos adstringere vinculo juramenti, in dicto capite unico de jurejurando, & Paulus Rubens in annotationibus ad decisionem secundam Rotæ. Romanus Pontifex in consesso est apud omnes, & castus textus in capite venerabilem extra de electione, Apostolica plenissima Auctoritate Imperium Romanum à Græcis in Germanos transtulit. Idem tenent cum B. Joanne Capistrano, piissimi & eruditissimi Auctores, S. Thomas de regimine Principum, S. Antoninus & alii Sancti. Idem firmant Sanctissimi Pontifices Innocentius Tertius capite venerabilem, Alexander III. ex Platina, & Adrianus quartus epistola apud Joannem Aventinum. Ideo imperium Græcum translatum est in Alemannos, ut Rex Theutonicorum non antea, quam à Pontifice Romano consecraretur Imperator vocaretur. & esset Augustus, sic Pius II. & alii de quibus nemo dubitat, & quos nemo non reprehensus reprehendit. Idem cum Pontificibus volunt Concilia Generalia à Pontifice confirmata, ita Adrianus ad Carolum Magnum, ea de re ita certus ac se vivere, ac de re sui temporis scribens, ita Clemens V. decretum, de Imperatoria jurejurando recitat. *Univerfali approbante Concilio.* Idem asserit seculorum praxis, ubi Imperator triplici corona cingitur, & extrema est Roma apud Pontificem. Et Caroli quinti celebrissima indicat cuncta coronatio, quæ extrema omnes alias præcessit. Idem tenent populi omnes, & vel inobstante evidentia vincuntur, ut scribit Paulus Diaconus. *Italia Gallia & Germania Christiano communi quodam desiderio separandum ab oriente occidentem censuerunt, & novo Imperatori occidentem committendum, eam tamen curam dantem Leoni asserit, ubi toti occidenti notissimum erat, & optatum. Idem tenuere Scriptores Galli cum Spondano. Haud vero ipse tantum Eginhardus, aus Anostafius de collata per Leonem Romanum Pontificem Imperiali corona Carolo Magno sunt testes, & omnes citat, & hoc notare jvat in Maimburgo, qui negat eam historiam veritatem, ne uno quidem adducto, qui jure belli dicat acquisitum, & historias in iis versatissi. ut ignorat, & egregie Imperator ipse Ludovicus Caroli Magni Nepos epistola ad Basilium Imperatorem, apud Baronium, & Andream Duchesne, ubi apologia gravissima est non Panegyris. Nam Francorum Principes primò Reges, deinde Imperatores dicti sunt, hi dumtaxat, qui à Romano Pontifice oleo sancto perfusi sunt. Cum non sit novum vel recens quod jam ab**

Avo nostro non usurpatum ut perhibes sed Dei unum, & Ecclesie judicio, summoque Pontifici per impositionem, & unitionem obtinuit, & addere poterat Carolum, à Græcia etiam acceptatum. Frustra verò addit Maimburg Carolum, Imperatorem antea extitisse, cum ne unus quidem hoc assermet, & omnes à Leone tertio incipient Carolum Imperatorem vocare, sic Abbas Ufpergensis cui ceteri subscribunt. Anno Dominica Incarnationis 802. ab urbe vero condita 1552. Carolus Magnus Rex Francorum Pippini Regis Filii Septuagesimus Quartus ab Augusto, Romanorum Imperator consecratus est anno regni sui trigesimo tertio, & infra. Hic esse annus regni ejus trigesimus tertius, Imperii verò primus, & paulo ante. Hancque Romanum Imperium à temporibus Constantini Magni Helena Filia apud Cp. in Græcorum Imperatoribus mansit, ex hoc jam ad Reges Francorum; & ad Imperatores per Carolum tranfit, ubi vides omnia concordare, de primo anno Imperii, & regni non Imperii trigesimo tertio. Sic Joannes Nauclerus volumine secundo auctor veridicus & Gallus. Carolus Imperator gloriosissimus in Palatia suo Aquigrani ubi per incipalem Regni Francorum Sedem consiliis finem vita sua Christianissime conclusit anno Regni Francorum 46. subjectus verò Italia 47. Imperii autem 14. cum ergo omnium consensu vitam finierit anno seculi noni decimo quarto, imperium incepit à coronatione Leonis; quod & alii Auctores concorditer statuunt. Denique sunt contrarii vel ab ipsis adducti, ut Lupoldus, de jure Imperatorum. Iso Papa consideratis omnibus, quæ dignè ac bene sufficiebant pro translatione Imperii de Imperatoribus Cp. ad Reges Francorum faciendam ipsum Carolum Romæ in Ecclesia S. Petri in die Natalis Domini 881. acclamatis ac petente populo Romano unxit, & coronavit Imperatorem, & Augustum, & capite primo ea unitione & coronatione prædictam translationem ait completam, & capite duodecimo negat eam potestatem quocumque alio populo majorem, sic Blondus translationem refert, & populo Romano tribuit preces. Pontifex populi Romani seito, precibusque Carolum Imperatorem Romanum declaratum diademate veiviso Imperatorum Capitis gestamine coronavit, ubi alii nec preces memorant & multi post factum populi acclamationem. Uno verbo Hæretici quamplures, vel ex professo translationem tuerunt, & passim sciunt in Hofmano in dictionario verbo Carolus Magna, unde non tantum Frater phrafi, sed & amicorum Illirici, & evidens liber ipsius est officina mendaciorum.

lib. 4.
ann.

Gen. 28.

Cap. 4.

lib. 4.
decis.

CAPUT III.

*De Munro Honore, & Utilitate inser Papam,
& Imperatores occidentis.*

E Resto in Imperatorem Carolo Magno, & Instituto Imperio occidentis inter cætera officia illud nobilissimum ipsis impostum est, & junctum, defensoris Ecclesiæ Romanæ, & quod aliqui pietate assumpserunt, hoc ex iustitia Imperatores exercent.

Fæcundam in hac re segetem, Natalis Alexander suppeditat. Hinc Ludovicus Pius anno Christi DCCCXXXV., ut Astronoms in ejus vita testatur. *Misit Legatos ad Lotharium, quem in consortium Imperii ante annos octo asciverat, & Italiæ Regno præfecerat, Monens ut memor esset, quia quando ei Regnum Italiæ donavit etiam curam S. R. E. simul commisit, quam ab Adversariis defendendam susceperat. Id munus, ut exequeretur idem Lotharius Augustus anno DCCCXXXIV. Romam jussu Patris se contulerat ut tumulose post mortem Paschalis Papa exortos sedaret, Urbisque, & Ecclesiæ Romana tranquillitate edita Constitutione consulat, cujus verbum caput his verbis conceptum est. Novissimè præcipimus & monemus, ut omnis homo sicut Dei gratiam, & nostram habere desiderat, ita præstes in omnibus obedientiam, atque reverentiam Romano Pontifici. Hoc officium tuenda Ecclesiæ præsertim Romanæ in quo maximè dignitatis Imperatoria splendor positus est, & quo jura ac privilegia cætera innixa sunt. Leo III. Carolo Magno contulit cum Imperatoris nomine, & insignibus. Id totum disertis verbis exprimit Chronicon Mussiacense ad annum DCCCL. Anno inquit DCCCL. cùm apud Romam moraretur Rex Carolus nuntii delati sunt, ad eum dicentes, quod apud Græcos nomen Imperatoris cæsetet, & semineum Imperium apud se haberent. Tunc visum est ipso Apostolico Leoni, & Universis S. Patribus, qui in eo Concilio aderant (melius in ea civitate) cùm nulla foret Synodus (seu reliquo Christiano populo) factum Leonis III. approbanti, & ejus auctoritati, ac mandatis obsequenti, ut ipsum Carolum Francorum Regem Imperatorem nominare debuissent, quia ipsam Romam matrem Imperii tenebat, abissemper Cæsares, & Imperatores sedere soliti fuerant, seu reliquas sedes, quas ipse in Italia, & Gallia, nec non in Germania tenebat. Quia Deus Omnipotens has omnes sedes in potestate ejus concessit, & ne Paganis insularent Christianis, & mox narrat coronationem. Idem tuendæ Ecclesiæ Ludovico Pio Caroli Magno Filio Stephanus V. confirmavit, cùm ipsum Remis in Imperii honorem consecravit, ut scribit Carolus Calvus ad Nicolaum Primum. Idem Lothario Ludovici Pii Filio confirmavit Paschalis Papa, tunc ipsum Romæ Imperatorem coronavit, teste Agobardo in Epistola ad Ludovicum Pium. Consortem inquit nominis vestri sa-*

lum Romam misistis, à Summo Pontifice gesta vestra probanda, & firmanda, Unde Paschalis in vita Walæ Abbatis Lotharium Ludovico patri dixisse refert. Ad eandem Sedem (nempè Romanam) clementer me vestra Imperialis Eximietas misit ad confirmandum in me quicquid pia dignatio vestra decreverat, ut essem socius, & consors non minus sanctificatione, quàm potestate, & womine, unde quia coram Sancto Altare, & coram S. corpore Beati Petri Principis Apostolorum à Summo Pontifice vestro, ex consensu & voluntate Benedictionem, honorem, & nomen suscepi Imperialis officii, insuper diademata Capitis, & gladium ad defensionem ipsius Ecclesiæ, & Imperii vestri, nemo vobiscum magis, qui eam quam ego defendere velis aut debeat. Et post aliqua. Illud munus Carolo Calvo promisit Hadrianus Secundus ad eum scribens in hæc verba. Vobis confitemur de vorando & notescimus affirmando salva fidelitate Imperatoris nostri, quid si superstes ei fuerit vestra nobilitas, vita nobis comite si dederit nobis quislibet malorum modiorum auri cumulum nunquam acquiescimus, exposcimus, aut spontè suscipiemus alium in Regnum & Imperium Romanum, nisi Te ipsum. . . Si contigerit te Imperatorem nostrum vivendo supergredi se, optamus, omnis Clerus, & Plebs, & nobilitas totius orbis, & urbis, non solum Ducem, & Regem Patritium, & Imperatorem, sed in præsentem Ecclesiæ defensorem &c. Id munus eidem Karolo commisit Joannes VIII. cùm ipsum Imperatorem creavit, & coronavit, ut constat ex Synodo Ticinensi, in qua Italici Regni Episcopi, & optimates sic novum Imperatorem allocuti sunt. Quia divina Pietas vos B. B. Principum Apostolorum Petri & Pauli interveniente per Vicarium ipsorum dominum videlicet Joannem Summum Pontificem, & universalem Papam spiritualemque Patrem vestrum ad præscitum S. Dei Ecclesiæ, nostrorumque omnium invitavit, & ad Imperiale culmen Sancti Spiritus judicio provexit. Nos unanimiter vos Protectorem Dominum, & defensorem omnium nostrum eligimus. Idem constat ex Synodo Pontigonensi, in qua Cisalpini Episcopi, & Proceres sic locuti sunt. Sicut Dominus Joannes Apostolicus & universalis Papa primò Romæ elegit, atque sacra unctioe constituit omnesque Italici Regni Episcopi, Abbates, & Comites, & reliqui omnes qui cum illis convenerunt Dominum nostrum gloriosum Imperatorem Karolum Augustum, unanimi devotione elegerunt sibi Protectorem, & defensionem esse, ita & nos pari consensu, ac concordâ devotione eligimus, & confirmamus. Idem constat ex Joanne VIII. in Romana Synodo de Carolo Calvo dicente. Non sic perpetuus Augustus ad tanta fastigia se velis improbus intulit, non tanquam importunus fraude aliqua vel prava machinatione, aut inbiantis ambitione ad imperiale apicem aspiravit, absit. Neque enim ibi honorem præsumptuosè adsumpsit, ut Imperator fieret sed tanquam deside-

rasus, optatus, postulat a nobis, & à Deo vocatus, & honorificatus ad defendendam Religionem & Christi usque servos tuendos, humiliter, atque obedienter accessit, & fuscè profectus.

Ad hoc defensoris Ecclesiam munus obendum eundem Imperatorem adhortabatur laudatus Pontifex epistola LIV. his verbis. *Divina ideo Majestas excellentiam vestram pra caeteris elegit Romani Imperii altitudinem sublimiore, Augustalique voluit diademate coronare, ut Deo nostro clementer auxiliante potentia vestra brachia triumphali Ecclesiam Christi vocem supra Patram verae fidei fundatam tueremini semper, & ab inmani Pagano infestatione pio mentis defenderitis intuita, & mox refert Carolus Craffum ex Regione Araulphum teste eodem, & Othone Frisingensi, sic Othonem Magnum ex Regione libro II. Chronic., & ex Luitprando coevo Auctore, idem asserit Ditarus libro secundo Chroniceorum. Insuper inquit benedictionem à Domino Apostolico Joanne, cujus rogatione hic venit cum sua conjuge, anno Regni ejus XX/III. promovit Imperialem, ac Patronum Romanam efficit Ecclesiam.*

Ante biennium Romanæ Ecclesie defensionem Legatus Apostolicus Otho juraverat hujus formula juramenti legitur apud Gratianum canone tibi Domino. Ad idem tuenda Ecclesie munus designatus est Otho II. à Joanne XIII. Pontifice Maximo anno nonagesimo sexagesimo septimo. Id testatur Witichindus libro tertio Annalium; sic pro Othone III. citat Lambertum Schafnaburgensem, & pro hac re Glabrum Rodolphum.

Adeo certum est, quod tot testimoniiis firmat, Natalis vel Papæ parum æquus. Et alia plura manent trilmonia in vi&ta, & Baronius refert testimonium ipsius Caroli, & juramentum mox ferendum, pro se, & successoribus solitum, & plures defenderant Papani, & plures in actu defensionis, ut mox cernemus sunt coronati. Adeo Romani Pontificis defensor, est Imperator electus occidentis.

Iterum de alia translatione Imperii, nobis est in præsentia agendum à Francis ad gentem Saxonum, facta per Romanum Pontificem, non ipso invito ut vellet Illyricus, & ante omnes extitit Otho Imperator, non Henricus, & Carolus, regio tantum nomine consenti, & de Henrico Witichindus sub ipso vivens, libro primo gestorum Saxoniorum scribit. *Cum ei offerretur unctio cum diademate, à Summo Pontifice, qui eo tempore Herigerus erat non sprevis, nec tamen suscepit satis inquitur mihi est, ut pra omni Majoribus Rex dicor & designer, divina annuente gratia, ac etiam pietate, penes meliores vero nobis unctio, & diademata sit tanto honore nos indignos arbitramur.* Hoc & firmat Abbas Uspergensis in Chronico. *Henricus venit diadema, & unctioem solo nomine Regis contentus.* Hoc & Albertus Krantius libro tertio Saxonie. *Henricus Dux Saxo-*

*nia Primus ex ea familia ad Romani regni culmen ascendit, quod ex domus per aliquot continuata secula perseveranter servavit ut docebimus, cui si in Italiam Prædecessorum mora venire dignaretur diadema cum consecratione ad Imperatoris dignitatem Joannes ejus nominis decimus Summus Pontifex repromisit. Henricus autem satis sibi videri respondit quod primus ad regni culmen immerito pervenerit diadema Imperii Majoribus debitum se non ambire, supra id quod accepisset etiam se majora quam obire possit sustulissent onera. Hoc & constat ex libris Onaphrii de comitiis imperialibus. S. Henricus, Chumradus, & tres alii Henrici, qui post Othonem tertium imperarunt in diplomatibus suis ita nomina inscribunt, ut nullo pacto Conradum, & Henricum inter Imperatores reponant, cum non se subscribunt Conradum Secundum, & Henricum Secundum, vel Tertium, & taxa ipsa vel clamant, in sepulchro Spire adhuc extanti & de Ludovico est clarum, cum Ludovicus Bavarus Papæ Hostia, se ipsum quartum nominet non quintum, & ita ab omnibus Auctoribus appellatur, & quod mirabile est ab Illyrico ipso, sæpius sui immemore id geminante in libro de translatione Imperii. Firmant & gravissimi Auctores, Lambertus Schafnaburgensis in historia Germaniæ. Anno 1024. inquit. *Henricus Primus Rex, Imperator obitus, ubi clarissimè primus fuit tantum Rex, Secundus Rex & Imperator, & Sigebertus, & Regino perpetuo ipsos Reges appellans. Firmat Otho Frisingensis libro sexto Historiæ. Iste de quo agimus Henricus oblatam sibi à Summo Pontifice dignitatem remisisse perhibetur, & alibi narrata Othonis coronatione subdit. Ex hinc Regnum Romanorum post Francos, & Longobardos ad Theutonicos, vel ut alii videntur iterum ad Francos, unde quodammodo elapsam fuerat translatus est, & repetit.* Firmat Luitprandus Ticiensis, cum Othoem ante coronationem Regem post Imperatorem Augustum dicat; & Philippus Bergomensis in supplemento Chroniceorum, docet à Ludovico Arnulphi Filio, usque ad Othonem primum non fuisse in Germania Imperatores sed Reges dumtaxat, & libro duodecimo addit in Othone Primo Imperium Germanie iterum restitutum & Lupoldus de juribus impeii Othonem Imperatorem primum ex gente Saxonum declarat, & Cuspinianus Illyrico gratissimus; in vita ejusdem Othonis: *Othonem plerique Scriptores primum Germanorum Imperatorem numerant, quod Imperium à justa sobole, agnationeque Caroli Magni ablatum, primus hic Otho justus Princeps, vir belli, pacisque insignis recuperavit Pontificis Maximi auctoritate, ubi Illyricus amicos historicos, sævisimios Hostes experitur, Pontificis Auctoritatem prædicantes, quam silere & obruere ipse conatur.* Etiam Sebastianus Munster Hostis libro tertio Cosmographiæ cum retulisset gravissimas injurias, à Romanis eo tempo-*

lib. 6. c. 13.

lib. 6. c. 6.

Dis. 63.

lib. 1. c. 5.

Cap. 17.

Cap. 22.

Cap. 2.

ris Pontifici factis subdit. Porro Gregorius, ut Casari, Germanisque gratificaretur, & acerrimam de accepta à Romanis injuria vindictam reciperet, novam fecit unà cum Casare de eligendo à Germanis Proceribus Rege sanctionem, formulamque ac lege creandi Imperatoris, ut hac electio perpetuo Germanis remaneret, & ut è suo corpore Casarem designarent. Quæ ad hoc usque nostrum ævum pervenit, debet autem virtute electionis, mox ab electione vocari Casar, & Rex Romanorum, & accepta corona à Romano Pontifice tunc habet titulum Imperatoris Augusti, & Auctor iste celeberrimum usum indicat, & dicit translatum ab Germanos, cum Caroli Magni stirps defecisset.

Prosequitur hic Bellarminus evincere, Othone primò à Papa ad Imperium vocatum, & proventum. Id verò Historicis omnes una voce tradunt, atque ut à Posterioribus sursùm versùm ascendamus Cuspinianum modò dicentem audivimus, ab Othone quidem recuperatum Imperium, sed Pontifici Maximi Auctoritate. Albertus Kranzius libro quarto Saxonie inquit. Cum appropinquaret urbi insigni pompa à Romanis est introductus, & Imperii coronam cum consecratione, & Imperatoris honore suscepit. Joannes Nauclerus in cronographia sua inquit. Otho à Joanne Papa Augustus vocatur, & ordinatur, unitione Imperiali, ac benedictione sublimatus. Idem quoque docent Blondus libro tertio, Platina in vita Joannis duodecimi, Philippus Bergomenis libro duodecimo supplementi, & Jacobus Wymphelingius in epitome rerum Germanicarum Sigebertus in Chronico. Anno inquit 963. Otho Primus à Joanne Papa coronatur. Lambertus Schafnaburgensis in historia Germanica ait. Otho Rex pervexit Romam, eumque Joannes Papa gratanter suscipiens, honorificè super Cathedram Augustatam posuit, & benedictione, atque consecratione sua Imperatorem fecit. Otho Frisingensis libro sexto scribit. Otho gloriosus Rex à Papa usque ad urbem procedens honorificè à Summo Pontifice Joanne, ac toto populo susceptus, applausibus cunctis Imperatoris, & Augusti nomen sortitur. Abbas Uspergensis in Chronico scribit. Ipse Romam veniens mirifico apparatu susceptus, & ab eodem Apostolico Joanne Imperiali unitione, & benedictione sublimatus, Imperator, & Augustus est appellatus. Marinus Scotus in Chronico inquit. Otho Rex Romam veniens Imperator efficitur à Joanne Papa. Regino Abbas libro secundo Chronici ait. Otho Romæ favorabiliter susceptus acclamatione totius populi, & Cleri, ab Apostolico Joanne Imperator, & Augustus vocatur, & ordinatur. Luitprandus Ticinensis Diaconus, qui tempore ipsius Othonis floruit libro sexto de rebus Europæ de Othone. Romam veniens viro ornato, minoque apparatu susceptus, ab eodem Summo Pontifice, & universali Papa Joanne unitionem suscepit Imperii. Post Bellarmi-

num sequitur Baronius, & semper, & in hæc ejus Panegiristes. Sequitur inquit annus 962. indictione quinta quo inquit Flodoardus sui temporis, res gestas per annos singulos dirigens. Otho Rex Romam pacificè adiit, & amabiliter exceptus atque honore illic Imperiali sublimatus est. Hæc ipse ait Baronius multa paucis restringens, quæ sic distinctè magis apud Reginonem invenies, & ipso citato ex eodem addit. Papa quoque multa illum secum charitate destinavit, & diebus vite sue nunquam ab eo deserviarum promissis. Idem habet Paulus Langius, in Cyzicensis Ecclesie Chronico, idem Martinus Polonus, Hermannus Contractus & alii. Ne potuit Illyricus citare, nisi contrarios sibi Nauclerum, & Cuspinianum, nec nisi nisi manifestis mendaciis, quod Papa nec scripserit sed Cardinalis, cum apud Luitprandum extet Luculentissima epistola, eo munita exordio. Joannes Summus Pontifex, & universalis Papa Legatus S. R. E. Joanne videlicet Cardinalem Diaconum, & Aronem Scriptorium Serenissimo atque piissimo tunc Regi, nunc Augusto Casari Othoni destinavit suppliciter literis, & regnum signis orant quæveus pro Dei amore, Sanctorumque Apostolorum Petri, & Pauli, quos desiderium suorum capevet esse remissiores, se sibi commissam S. R. E. ex illorum, Berengarii, & Alberti, saucibus liberaret, ac salutis, & libertati pristina restitueret, sic ille asserens ut vidimus, Othone literis acceptis Italianum advenisse, & ex Illyrico fide dignissimus assermet, & cum Abbate Uspergensis in Chronico, cum Othone Frisingensi, & aliis. Et oppositum evincit Duces Longobardos, à Papa coronam extorsisse, quippe id Papæ auctoritatem demonstrat, & certum est formosum Papam, Lambertum Longobardum Italia Regem, & vel Imperatorem coronatum & deinde Arnulphum Germanie Regem, Romam venientem coronatum. Nec denique potuit multos citare, nisi sibi omnino contrarios, ubi quatuor mendacia reperit Bellarminus, & totidem hostes habet quot Auctores. Etiam contra ipsum est exemplum Joannis ab Imperatore Othone depositi, quippe Imperator ipse benignè rescripsit, ut veniens setueretur, & in fine. Quamvis itaque paternitatem vestram omninè venire, atque ex his omnibus vos purgare non dissimuletis, scribit cum Archiepiscopis Liguriz, Tuscia, Saxonie, Francia, scribit Luitprandus citatus, id egisse sine ullo exemplo antiquitatis, & eo motivo, quod malus ligare non possit, excommunicationem Joannis contempnit, quæ est ipsa Donatitarum hæresis, nec ab Illyrico ipso admissa, nec Papa ut vidimus potest à Concilio, vel æcumenico, excepto casu hæresis deponi, longè minus à Concilio non Generali, & hoc agnovit Theodoricus vel Arianus, denique Leo electus deponitur, & Concilium Othonis ab illa Synodo vocatum. Profratribus fovens ad altero inayalori scilicet alic-

Lib. 6. c. 6.

An. 962.

Lib. 6. c. 21.

An. 804. A. 806.

alicuius sponsa. Denique quam invicta est veritas, que vel ob invito extorquet assensum, sic enim Illyricus ipse centuria decima capite **Col. 335.** te decimo. *Ipsè Joannes*, inquit, *Osbornem Imperatorem tum suo tum Romanorum nomine, missis ad eum Legatis ad Berengarii Tyrannidem avertebam in Italiam denuo accersivit.* Et infra. *Imperator externo verum statu aliquo modo in Italia pacato Romam adit, ac presilio prius Romanis juramento, de suo erga urbem, & Ecclesiam indefesso studio, in ara mania receptus est à Pontifice autem, totoque populo honorifice excipitur, & paulo post Imperii diademate una cum Filio septem vix annorum, accepto insuper Germaniæ, Pannoniæque titulo publico, & solenni vita in B. Petri Basilica ante altare à Joanne ornatur, ubi coronatio nec negatur ab impugnantibus ubi duplex in uno est coronatus, & juramentum de indefesso studio, erga Romam, & Ecclesiam demonstratur.*

Accedamus ad Principes ipsos, & primus est Carolus Magnus, in causa sua testis omni major exceptione, in quem translatus à Græcis Imperium, iterata ipsius confessione audivimus, & grandi Græcorum Hostium testimonio; *Carolus Magnus Michælis Imperatoris Legatos suscepit, & pace cum illis firmata Basilens, sive Imperator ab ipso appellatus est, ut veteres Annales testantur; adeo ne unus quidem eo tempore, Carolum Imperatorem ausus est inficiari. Is Saxones per colonias divisit, & coloniam propè Petri templum reposuit, unde adhuc regio in Saxia vocatur, & Saxoniam S. Petro donavit ut testatur, & convincit Gregorius Septimus. Nam Carolus Imperator sic legitur in tomo ejus, qui in Archivo B. Petri habetur, in multis locis annuatim colligebat mille, & decenas libras ad servitium Apostolicæ Sedis, idest Aquisgranis apud Podium S. Mariae, & apud S. Egidium, excepto hoc quod unusquisque propria devotione offerebat. Idem verè Imperator Saxoniam obtulit B. Petro, cujus eam devicit adjutorio, & posuit signum devotionis, & libertatis, sicut ipsi Saxones habent scriptum, & Prudentes illorum fasces sciunt, ubi probat ex tomo Caroli ejusdem, & testimonio Saxonum ipsorum. Is ex Anastasio post coronationem, præciosissima Papæ dona largitur, que & Eginhartus, in ejus vita commemorat. Is accepit epistolas à Leone Pontifice, conquirente de injuriis, per ejus Ministros commissis, & injuriam averfatus est & calumnias, ut scribit Pontifici. Qui per mendacium, & malis machinationes vult Filium separare à Matre judicium habebit cum ipso Clavigero regni carolorum B. Petro Apostolo, ubi optimam normam tradit in calumniis, occiduis Principibus ipsorum Primus. Is à servitute Græcorum liberat, Romani Pontificis electionem & ne dum summi, sed nec aliorum Præfulum electionem, sibi unquam assumpsit ex Ivone. Non licet Regibus sicut sanxit octava Synodus, quam Romana Ecclesia*

*commendat, & veneratur), electionibus Episcoporum se immiscere, vel aliqua eâ ratione impedire, Francorum etenim Reges Carolus & Ludovicus electiones Episcoporum Ecclesiis concesserant, & in Conciliis provincialibus sanciri permiserunt, & concludit hoc juris esse divini. Habeat ergo Deus in Ecclesia sua principaliter quod suum est, habeat Rex posteriori ordine post Deum, quod sibi à Deo concessum est. Is Concilium Aquisgranis celebrat, & ad Leonem Tertium mittit Legatos. Qui finitimum super ea questione sententiam proferret. Is in epistola ad Elipandum Ad Beatissimum Apostolicæ Sedis Pontificem de hac nova intentione ter quaterque direxit missos scire cupientes, quid S. R. E. Apostolicis edictis traditionibus de hac respondere voluisset inquisitione, & Jonas Aurelianensis in Claudium Taurinensem. Ejusdem Caroli Principit jussu in unum coacti Episcopi adhibita etiam S. R. E. auctoritate eundem Felicem damnaverunt, quod scribit in Claudium Dungalus, & alii. Is in coronatione juramentum præstat. In nomine Christi spondeo, & polliceor. Ego Carolus Imperator coram Deo, & B. Petro Apostolo me Protectorem, ac defensorem fore hujus P. R. E. in omnibus utilitatibus, quatenus divino saltus sacro adjutorio, prout sciero, poteruoque, & ita extat in veteri ordine Romano; is Legatos suos Papæ Legatis jungit, ut Reges expulsos restituat. Arduiphus Nordumbrorum Rex à suis regno, & Patria pulsus in Fraciam venit, indeque Romam profectus per Legatos Leonis III, & Imperatoris in Regnum restitutus est, ut vetusti Annales testantur. Is verè Catholicus decernit. In memoriam B. Petri honoramus S. Romanam, & Apostolicam Sedem, c. 2. *Dist. 19.* ut qua nobis Sacerdotalis mater est dignitatis esse debent Ecclesiastica Magistræ rationis. *Cap. 34.* *Us licet vix serendum ab illa S. Sede imponatur jugum tamen seramat, & pia devotione toleremus, & recitatur in Concilio Triburiensi. Is Leonem humanissimè recepit. Ut Annales Francorum in vita Caroli. Medio Novembrio allatum est à Carolo Ledem Papam Natalem Domini cum eo celebrare velle, ubi cumque hoc contingere potuisset. Quem statim missus ad S. Mauritium Carolo Filio suo, honorifice suscipere jussit. Ipse obviam illi ad Rhenorum civitatem profectus est, ibique suscepit eum. Primo Carniacum Villam, ubi Natole Domini celebravit, deinde Aquisgranum perduxit, & donatum magnis muneribus per Bajoriam ire volentem, reduci fecit usque Ravennam. Is ex Anastasio symbolum Romæ cantari volebat eum addito Filioque, & cum missis diu certatum & Papa vicit, Romanum innixus traditioni, & Carolus Magnus acquievit. Is à Romano Præfule cantum, & ceremonias, & Synodorum confirmationem recepit; & habet in Capitularibus. Auctoritas Ecclesiastica, atque canonica docet non debere absque sententia Romani Pontificis Concilia celebrari, Is ex Eginhartho. Nil habuit antiquius, quàm Romanam Ecclesiam dicere**

Is cor unum & animam unam habuit cum Papa, ideoque in antiqua litaniis à Patre Mabillonio editis dicebatur. *Adriano Summo Pontifici, & universali Papa viza Carolo Excellentissimo &c. Vita & victoria, & Poeta vetus utrumque in morte jungit, quoa in vita junctoa describit. Tandem in testamento suo Magnus Pater præcibit. Ipsis super amica coram, & defensionem Romanæ Ecclesiæ imperatoris, & testamentum factum est & iurejurando ab optimatibus Francorum confirmatum cum sanctionibus pacis conservanda causa factis, literis mandatum est, & ad Leonem Papam transmissum, qui essensum præbuit, & subseriis, ut annales Francorum, Loiffelliani, Laures hameses testantur, Chartam inquit Natalis Alexander seu testamentum Caroli Magni lego apud Baluzium tomo secundo, & in Capitularibus editionis Baluzianæ, nec de Imperio disposuit, utpote in Papæ manibus constituit.*

Hæc & alia plura non vident Hostes; nec solem vident, sed duos tantos defectua alterum quod Carolum Papa adoravit, alterum quod Carolus imagines non coluit, at in sole vel macula sunt lucida, quippe veneratna Imperatorem à se electum, quod nimis vel apud Hostem sonat auctoritatem, & ipsi tyrannicam, & plusquam humanam volunt, & Carolus ipse Leonem ut Patrem, ut Ecclesiæ Principem, & muneribus, & omni honoris tenore decoravit, ut evidenter tradunt Auctores, Imagines vero venerandas, multi ex ipsis Adversariis constant, ipsa in antiqua Ecclesia extitisse omnium historiaram testimonio cognoscant, & fori laici, & sacri, & Carolum cum suo Concilio deceptum, à Papa instructum Ecclesiam non deseruisse, sed paulatim omnes errantes, ad veritatem à Papa adductos, & alibi evincemus hanc rem ipsis non vobis esse damnosam.

Non omnia mortuus est Carolus, similem Pater filium reliquit, ut describitur Ludovicus à Thegano, qui eodem teste. *Maximam partem thesauri misit Romam, temporibus B. Leonis Papa, & in Conventu Aquigranensi omnia confirmat. Hic passum constitutionis, & confirmationis fecit B. Petro Apostolo, eiusque Vicario Domino Paschali, parentis sui Pipinum, & Carolum imitans manusque sua, ac filiarum subscriptione corroborans eo Episcopos octo Abbates, & Comes quindæcim Bivivobecarium Monasterium, & ostiatium suum subscribere fecit, & per Legatum S.R.E. Theodorum Nomenclatorem Domino Paschali Papa transmisit. & coronam recipit à Stephano ex Thegano. Eodem anno Leo Papa Romanus obiit, & Stephanus post Papa successit, qui statim postquam Pontificatum suscepit, iussit omnem populum Romanum fidelitatem, cum juramento promittere Ludovico, & dirigenes Legatos suos ad supradictam Principem nuncios et ut libenter cum videre voluisset in loco, obicamque sibi placuisset. Quod audiens magno tripudio repletus*

*capis gaudere, & confestim iussit missos suos obviam ire Sancto Pontifici cum salutationibus maximis, & servitio preparare. Perrexerit post Missos Dominus Ludovicus obviam supradictio Pontifici obviam ei in campo magno Rhe-menfiam. Descendit uterque de equo suo, & Princeps se prosteruens omni corpore in terram tribus vicibus unte pedes tanti Pontificis, & tertio vice erectus salutatvis Pontificem istis verbis. Benedixit qui venit in nomine Domini, Deus Dominus & illuxit nobis; Ex respondit Pontifex. Benedixit fit Dominus Deus noster, qui tribuit oculis nostris secundum David Regem videre. Amplexantes enim se & osculantes pacifice pervenerunt ad Ecclesiam. Qui cum duo araverunt, erexit se Pontifex, & excessit cruce cum Clero suo, fecit ei laudes regalar Postea Pontifex honoravit cum magnis honoribus, & multis, & Reginarum Irmingardem, & omnes Optimates, & Ministros ejus, & in proxima die Dominica, & in Ecclesia ante Misurum solemnia coram Clero, & omni populo consecravit eum, & unxit ad Imperatorem, & coronam auream mira pulchritudinis, & preciosissimis gemis ornata, quam secum asportaverat posuit super caput ejus, & Irmingardem Reginarum appellavit Augustam, & postea coronam auream super caput ejus. Quomodo ibi eras Beatissimus Pape quotidie colloquium habebas de utilitate S. Dei Ecclesiæ. Post quod Dominus Imperator eum honoravit magnis, & innumeris donis tripliciter, & amplius quam suscepisset ab eo, ubi vides maximam subjectionem Ludovici & quidem Regis pii, & liberalitatem, qua donatini adjunxit Corsicam, & Sardiniam, ubi & statuit liberam Papæ electionem, ideoque Spnrium est caput quia sancta, cum jam viderimus contrarium ex Jure, & Natalis addit Flori Magistris testimonium, qui in tractatu de electionibus Episcoporum sub Ludovico ipso scribens. *In Romana Ecclesia usque in presentem diem cernimus, absque interrogatione Principis solo dispositionis divinae iudicio, & Fidelium suffragiis legitime Pontificem consecrari. Idem misit Lotharium, ut sedaret diffensiones post obitum Paschalis exortas, ubi & constitutionem edidit Lotharius, ut in omnibus Papa iussa servaretur obedientia, seu ducibus ipsius, & iudicibus ut electioni Papa nullus impedimentum ali-quod offerret, & alia decrevit Papæ favorabilia. Idem cum audisset Lotharium, conditiones iustas violasse, maximeque vexare homines Romanæ Ecclesiæ, Legatos ad ipsum misit ex Astronomo. Monens, ut memor esses quia quando ei regnum Italie dandavit etiam curam S. R. E. senui commisit, & quam ab Adversariis defendendum suscepit neququam à suis diripi permittisset, & Ludovici Legatus à Lothario vè impeditus epistolam Papæ misit Ludovico, per famulum epeni persona indutum, unde nil assumpti auctoritatis, & sident Stephanus iuste voluit populum, ob tam crebras ejusdem seditiones. Idem firmari fecit capitula ut testatur**

tur Benedictus Levita in præfatione. *Agnoſcunt omnia hæc prædictorum Principum capitula, maximè Apoſtolice auctoritate fore firmata, & multa pro Papa. Nulli fas fit ſine ſtatu ſui periculo, vel divinis conſtitutionibus vel Apoſtolice Sedis decreta temerare,* quod eſt Synodi ſub Hilario decretum: etiam de imaginibus miſit quæſtionem, ut cum nunquam amplius inveniantur locuti, clarum eſt acquieviſſe Pontiſici. Tandem pacem inter Patrem & filios allaturus, in Galliam proceſſit Gregorius IV. ex Thegano. *Filii autem ejus perrexerunt obviam cum Gregorio Romano Pontiſice. Et mox. Non poſt multos dies venerunt ad colloquium Imperator & jam diſtus Pontiſex, ſic & Aſtronomus teſtatur Papam. Pacis amore veniſſe, & Thegano narrat Pontiſicem, à Ludovico Auguſto regalibus donis honeſtatum, imò Paulus Æmiliius narrat. Decretum abrogationis Imperii Ludovici ab ipſomet Gregorio Papa fuiſſe reſciſſam, & Marianus Scotus adjungit & Judith Auguſtam pariter voluntate Gregorii reſtitutam. Unde umbra diſſipatæ ſunt Præſulum Gallorum, quas tamea Papa ſprevit, & luce doctriinæ ſuæ diſſipavit.*

Epif. ad
Epiſco.
Gallia.

Sequitur Lotharius de quo Ado in Chronico. *Ludovicum Filium ſuum per ſe Regem Italia fecit, ſed cum Imperatore quoque illum fieri vellet Romam ad Pontiſicem miſit, ubi & Dragonem Patrum ſuum, atque eo modo Ludovicus junior à Sergio Papa Imperator creatus eſt, & hæc de filio, & de Filio Annales Bertiniani & de ipſo Auſtor vitæ Ludovici. Lutharius filius Domini Imperatoris &c. rogatur Paſchalis Papa Romano imminente S. Paſche ſolemnitate adit, atque ab eodem coriſſima ambitione ſuſcepit ipſo S. die Paſche apud S. Petrum diademata Imperiale cum nomine Auguſti ſuſcepit, & Auſtor de rebus Ludovici. Lutharius vero juxta Patris præceptum Romam proſeſſus ab Eugenio Pontiſice benignè ſuſcipitur, & ibi correxit abuſus, & dedit libertatem electionis in Pontiſice, volumus & ad electionem Pontiſicis nemo audeat venire, neque ſervus, qui aliquod impedimentum ingerat, exceptis iſtantum Romanis, quibus antiqua ſuis conſuetudine conceſſa per conſuetudinem S. S. Patrum eligent Pontiſicem.*

Eo mortuo Lotharii regnum injuſtè occupavit Carolus Calvus, quod ad Ludovicum II. Imperatorem Lotharii fratrem hæreditario jure pertinebat, à miſſis ad Patruos Legatis, & Hadriano ſecundo Pontiſice juſ ipſius tuente, vendicare ſibi voluit Ludovicus, & Hadrianus Pontiſicem Auſtoritatem, & cenſuras ſibi duxit adhibendas, ut injuriam Imperatori factam, & perjurium à Regibus Patruis commiſſum emendari prorfus euraret, cum olim juramenti formula, in ſcrinia Romana Eccleſiæ depoſita, ſc à regnorum invaſione viciffimè temperaturos promiſſerent. Ideo Papa literas dedit per Legatos, ad Epifcopos Franciæ, Germaniæ, & Lotharingiæ, quibus illius regni invaſio-

nem prohibuit. *Quod ſi quis præſumpſerit non ſolum per mediocritatis neſtæ miniſterium Deo Auſtore viribus infirmabitur, verum etiam vinculis anathematis obligatus, nomine Chriſtianitatis privatus, cum Diabolo, quem ſuper hoc inſitatus, omnia locabitur.* Minatus eſt etiam dejectionem Epifcopis, quæ tam neſaria invaſione Auſtore communionem ſua non repererunt. Hinemaro Archiepiſcopo Remenſi præcipuè juſſit ut Apoſtolicas literas ambobus Regibus Epifcopis, & Proceribus ſignificaret. Apoſtolicis mandatis parituris hiniturū porreſta in Synodo apud Attinacum ſchedula. Ludovicus Germaniæ Rex Pontiſicia minis perterritus, & ipſa rei æquitate adductus partem diſti regni, quam in diſiſione ſortitus erat Ludovico Imperatori nepoti ſuo reddidit, ut Annales Bertiniani teſtantur, qui & addunt. *Unde utriusque Sacramenta prioribus Sacramentis, qua cum Fratre ſuo præſterat, diverſa, & adverſa inter eos ſunt facta, ſcilicet mutuis Sacramentis ſe obſtrinxerunt duo Ludovici, patruus & nepos, ut partem alteram regni Lotharii, à Carolo uſurpante extorquerent. Et hic mirum eſt Natalem Alexandrum, rem conſeſſere injuſtam, Lotharii regnum injuſtè occupavit Carolus, agnoſcere injuriam manifeſtam, & perjurium, agnoſcere rei reſtituendæ æquitatem, & ea adduſtum Ludovicum reſtituiſſe, & Pontiſicem datis ad Carolum literis ſcribere, *Judicio Dei fieri, ut Carolus Filium rebellem patiatur, qui alienum regnum invaſit, &* tamen ſerre Hinemarum ea reprobantem, & excommunicationem ipſam Pontiſicem cum tamen cauſa ferat ne obediatur, nempe à regno bonis, & ſede exulet, ut obſecrat, & abſtineat ob damnum Religionis. Conſtat vero Ludovicum coronatum, ex ipſa ſepulchri inſcriptione, quamvis antea nec Roma nec Papa, voluerit ſiſſilitatem ibi promitti. *Hic ubi forma virtus mundo produxerunt acas, Imperii nomen ſubdito Roma dedit, &* ex Martino Polono ſuſcepit ad oſculum pedis, & fræna tenentem. Eo nuntio, de Imperatoris morte ſcepto, Carolus Calvus imperii cupidus, & ad cam dignitatem capeſſendam à Joanne VIII. invitatus ſtatim in Italiam contendit. Ipſum jam pridem Imperatoris nomen à Joanne Papa emiſſe Regino ſcripſit, qui in re & Pontiſici, & Carolo minus æquus fuit, ut rectè obſervat Natalis, Ludovicus Rex Germaniæ pari ſtudio inflammatus Carolum, & Carlomanum filios, qui iter Calvo impedirent magno cum exercitu miſit. Ex quibus cum Carolum in fugam compulſum, Carlomanum præteritum à Calvo auſiſſet ipſe cum tertio filio Ludovico magno impetu in Franciam irrupit, ipſamque hoſtiliter dilacerare inſtituit Tuſculani Comite Imperium pariter ambiant, ſed iis repulſis Joannes VIII. Carolum Calvum in Imperatorem unxit, & coronavit anno 875. die Natalis Chriſti. Inde Ticinum petens Synodum habuit menſe Februarii anno 876. in*

Lib. 4

qua Imperator ab Italici regni Episcopis, Proceribusque seclamatore est, & capitula 15. edidit. Tum in Franciam reversus Synodum eodem anno convocavit, in qua Imperium illi pariter confirmatum est. Anno 377. aliam Synodum Romæ habuit Joannes VIII. in eaque Carolo Imperium, quod à Germanis disceptabatur iterum confirmavit, & anno eodem Romam vocatur, ut Ecclesiæ contra Saracenos auxilium ferret, iter versus Alpes arripuit, quas cum attingisset febre correptus, veneno sublati à Sedecia Judæo, quo medico plurimum, & credulus utebatur.

Post obitum Caroli Calvi Carolomannus Rex Baviarum Italiæ regnum invasit, Ludovicus Balbus Patris morte audita &c. Anno 378. à Joanne VIII. Pontifice Maximo est coronatus, & Natalia vocat Regem non Imperatorem, & probat ex epistola septuagesima secunda ad Filios, Patri nomen tribuit Regis, & post coronationem Ludovicus ipse non nisi Regia nomine se appellat, Ludovicus misericordia Dei Rex, et cum Imperatorem nominet Sigonius, & alii ut cognoscit etiam Natalis, & Roccabertus refert, Othone Frisingensem libro sexto, Aimoino libro quinto, Nauclerum volumine secundo, Genebrardum libro quarto, Paulum Emilius libro tertio, Platina & alios, afferentes insignibus Augusti, & nomine Imperatoris à Joanne Octavo adornatam, cum Ludovicus Bavaria ut vidimus, se ipsum nominet quartum, res ipsa in medio posita est, & perspicua.

Anno 381. Carolus Crassus de Alemania egressus Longobardorum fines occupat, Italiamque totam in deditionem accipiens à Joanne Octavo Pontifice Maximo, & Senatu Romano Imperator creatus est, ut Regino testatur, & Aimoinus, & Nauclerus volumine secundo. Ejus coronationem in die Natalis factam, scribit Aimoinus libro sexto capite sexagesimo, & Joannes Papa rogat Imperatorem, ut Romam legatos suos mitteret, imò idem Papa varias epistolas fluctuans scribit, tandem supra Carolum Crassum, definitiva sententia concludit, præsertim cum Italiam, armata manu foret ingressus. Is primum annum enumerat à coronatione ut mos erat Imperatoribus occidentis, & extat diploma ipsius: In nomine S., & individui Trinitatis Carolus divina favente gratia Imperator Augustus. Et mox. Signum Domini Caroli, & repetit.

Post obitum Caroli Crassi usque ad Othone, Romæ confusus regnatum est, & Imperium occidentale multis modis scissum singulis Provinciis narrat Natalis, singulos Reges creare cupientes, Arnulpho tantum para maxima celsit inquit Otho Frisingensis. Pars Italarum Berengarium Eberhardum Foro-Julienis Ducis Filium, Widone altera spoletanum ducem elegit. Wido Berengarium bello persecutus est, victumque ad Arnulphum fugere coegit, ut testatur Luitpran-

us capite sexto. Fœdus ante inierant Wido, & Berengarius ut hic Italiam, Franciam ille sibi vindicaret. Sed Wido Francici Regni spe dejectus Berengario fidem secessit. Et infra. Wido qui regnum Italicum tenebat Mortuus est. Cujus Filii Lantbertus Imperatoria nomen usurpavit. Anno 886. Arnulphus à Formoso Papa Romani vocatus ut ipsi in gravi oppressione, quam à civibus patiebatur succurreret capta Roma, & Pontifice in libertatem offerret ab eodem Imperator creatus, & coronatus est, moxque omnes, qui adversari Formosum seditionem mouerant capite plebii fuisse, ut testatur Regino libro secundo Chronicorum, & Otho Frisingensis libro sexto. Nec Arnulphum tantum sed & alios Papa coronavit, Adriani tertii decreto subnixus, Berengarius, Rex Italiæ appellatur, ut Regino testatur libro secundo, Formosus Papa Widonem, Lamberti Spoleti Ducis Filium Imperatorem coronavit, ut docent Regino libro secundo, Otho Frisingensis libro sexto, Sigonius de regno Italiæ libro sexto, Luitpran-

us libro primo capite octavo, Frodoardus in Historia Rhemensis libro quarto, sic Stephanus Papa Septimus Lambertum Widonis Filium Imperio Romano præfecit, ut scribit Otho Frisingensis libro sexto, Sigonius libro sexto, Siebertus in Chronico, et Baronius non Stephano sed Formoso hanc coronationem attribuit. Rursus accerrime in Italia de Imperio decertatum, Berengario Foro-Julienis Duce, ac Ludovico Bosonici Comitis Filio, armis Imperiale Diadema poscentibus. Tandem Ludovicus Berengario fugato, Romam accedens à Summo Pontifice Imperator est creatus, quem alii Stephanum VII. fuisse volunt, alii Benedictum IV., ut Baronius Luitprandum secutus, & narrat Regino libro secundo. Sic Joannes Decimus Berengarium Imperatorem creavit, ut narrat Siebertus in Chronico, Sigonius libro sexto de Regno Italiæ. Sic & Illyricus ipse citat Nauclerum dicentem, & Henrici quosdam ad Imperium admisisse, quod ex Reginone constat in Lamberto, Italiæ Rege & Imperatore dicto, & aliis à solo Papa coronatis, & Onuphrius ab Illyrico citatus, honorifice loquitur de Imperiis Widonis, Lamberti, Ludovici, & Berengarii, quos passim vocat Augustos, & Imperatores, imò & Otho magnus Imperator jam factus in privilegio, quod Episcopo Patavii dedit, apud Sigonium libro septimo de Regno Italiæ Berengarium Imperatorem, ac Prædecessorem suum appellat, quod testimonium Magni est, & apud omnes magnam, sic supra vidimus à Papa, oblatam coronam Imperii Henrico primo, unde Illyricus Pseudo Imperatorum appellans, ab Imperatoribus ipsa dissentit, & ab orbe toto contrarium sentiente, imò Onuphrius Paviniensis ex professo demonstrat non coronatos à Papa, Imperatores non dici, & ex ipsorum Imperatorum diplomatibus, & fuscis, & evidentibus

Lib. 4.
c. 2. offendit. Etiam Wido ex Frodoardo coronatus Imperator invidiam aliis concitavit, Formosus Papa concitavit contra seipsum invidiam eorum, qui ejusdem Imperii curam cuperent, nempe Arnulphi, & Berengarii, ubi Papa aliis relictis, Widonem eligit Imperatorem.

An. 960. Versus in hostes Ecclesie defensoribus Papa vocavit in auxilium Othonem Primum, etenim ex Luitprando de Berengario, & Alberto scribit Joannes Papa Othoni Augusto. *Se fibique commissam Sanctam Romanam Ecclesiam ex illorum sancibus liberaret, ac saluti, & libertati pristina restitueret*, sic Ahhas Uspergensis in Chronico. *Otho rogatus Joannis Pape, & querimonia multorum de Berengario, & Filio proclamantium, Romam tendit, ibique Imperator ab eodem Papa factus Berengarium capis*, sic Otho Frisingensis libro sexto historiae, & jam vidimus Illyricum, & Centuriatores, & adventum, & coronationem describere, & Natalis Alexander concludit. *Anno demum nongentesimo sexagesimo primo à Legatis Sedis Apostolicæ, & Italici Proceribus invitatus Otho Italiam à Berengarii tyrannide liberavit, ipsumque post annos tres in Bavariam abduxit*, ut Regino Continuator testatur. Et Natalis Alexander enarrat. *Italica deinde expeditione suscepta Berengarium Tyrannum exautoravit totamque sibi subiecit Longobardiam. Tum Romam profectus anno Christi nongentesimo sexagesimo quarto à Joanne XII. Pontifice Maximo Imperator appellatus est. Qui antea se ad Romanam Ecclesiam defensionem Sacramento abstrinxerat à Summo Pontifice juramentum pariter exegit, quod Berengario, & Adelberto Tyrannis nunquam scoveret*, ut Luitprandus libro sexto capite sexto, & Regino libro secundo Chronicorum testantur. *Ecclesie Romanæ non solum ablata à Tyranno restituit, non solum Pippini Regis Francorum, & Caroli Magni Imperatoris donationes amplissimas confirmavit, verum etiam novos civitates adjecit, Reatum, Amiternam, Furcoven, Nursiam, Balvam, & Marsiam nec non civitatem Interamnem. Othonis I. Imperatoris diploma aureis exaratum literis Romæ in Castro S. Angeli asservatur. Ejus exemplar ex Vaticana bibliotheca descriptum, decimo Annali suorum Ecclesiasticorum tomo inseruit*, *doctissimus Cardinalis Baronius, & post ipsum exaratum subdit. Romani Pontificis electionem canonice fieri sanxit, vetnitque ne nullus impedimentum Romanis illi afferret. Quos ad hanc electionem per constitutionem S. Patrum antiqua admisse consuetudo, ubi est electio antiqua, fuisse verò ut Pontifex electus non ante consecraretur, quam promissione de Republicæ conservatione procurandis fecisset, presentibus Imperatoris Legatis, & omni populo instar ejus quam fecerat Leo III. & dicit gravissimè peccasse in Joannis depositione, & fines potestatis suæ prætergressum, at ignorantia excusat Laicos, reddit inexcusabiles Prælatos.*

Cap. 23. Othoni Magno in Imperium, ex Natali

successit Otho Filius eo vivente à Joanne XIII Romano Pontifice inauguratus anno nongentesimo sexagesimo, septimo. Et mox. Tandem celebrato Veronæ placito, in quo filium suum Othonem III. Regem eligi curavit, Romam perrexit, ubi tristis animi ægritudine tabefactus obiit anno nongentesimo octogesimo tertio die octava Decembris facta eorum Summo Pontifice, ceterisque Coepiscopis, atque Presbyteris publica peccatorum confessione, perceptaque indulgentia, ut Ditmarus libro tertio testatur. Et Gregorius V. Othonem Tertium una cum Maria conjugè Augustalibus insignibus decoravit, ex Othone Frisingensi libro sexto, Sigonio libro Septimo, Glabro libro primo capite quarto. A Gregorio V. ait Natalis, Imperator creatus est, ut Lambertus Scafnaburgensis testatur. Et mox. Crescentium Romæ per honorem Consulatus tyrannicè grassantem, & inexpugnabili septimo asce capitis condemnavit, ut Glaber Rodolphus libro primo historiarum, capite quarto fusè commemorat, & Genebrardus in Chronico privilegium notat. *Ut eam Majestatem vel ad suas, vel ad alienos suo arbitrio transferrent, verè magnum pro Germanis privilegium.*

Othone Tertio defuncto imperialis corona à Benedicto octavo Henricus Primus insignitus, qui ante acceptam à Papa coronam Imperator non habebatur, ut scribit Ptolemæus Lucentis, Genebrardus in Chronico libro quarto, Palmerius, & Sigebertus. Is recipit Benedictum Octavum, à propria Sede dejectum, & de ipso Ditmarus narrat, de Harduifo falso Longobardorum Rege. *Hoc solum ingemiscens, quod Rex ad majorem tunc vocatus accessit honorem*, nempe ad Imperium. Primo ergo ex Glabro Benedictum restituit, & coronationem præcessit decretum. *Ut ne quisquam audacter Imperii Romani sceptrum præperper gestare Præcepti appetat, seu Imperator dici, aut esse valeat, nisi quem Papa Sedis Romane morum probitate delegerit, aptum Republicæ, eique commiserit insignie imperiale.* Et pergit dare rationem. *Cum videlicet olim ubique Tyranni se se proceriter impellentes sapissimè sint Imperatores creati &c & assignat insignie Imperiale, pomum gemmatum cum orbe & cruce, & optimum cognovit Henricus Principibus, qui calcatis mundi pompis crucem sequerentur Salvatoris. Idem quæsit à Cleo Romano, cur ad instar aliorum Symbolum non haberent, & responsum est quod Romana Ecclesia, nulla unquam hæresis infecta, sed secundum S. Petri doctrinam in soliditate Catholice fidei permaneret inconcussa, ut narrat Berno Augiensis. Idem firmavit privilegium Romæ Ecclesie, ut in electione Papæ nullum foret impedimentum nec à libero, nec à servo, sic decretum de servando patrimonio S. Petri, Is Benedictum secum duxit in Germaniam, ubi ex Leone Ostiensi. *Idem Augustus ex sui patri-**

*An. 960.**Lib. 4.**Dr. 117.*

monii sumptibus construxit Ecclesiam ad honorem S. Georgii, quam adveniens Benedictio Papa consecrari fecit, Episcopalemque in ea sedem constituens B. Petro ex integro obtulit, statuta per annos singulos censu, equo uno optimo albo cum ornamento omnibus, & pbalis suis cantumque marchii argenti &c. Postmodum Leo Nonus Papa Vicariatus gratia Beneventum ab Henrico Conradi Filio accipiens prædictum Bambergensem Episcopatum sub ejus ditione dimittens remisit equo tantum quem prædiximus retento. Eum in SS. album retulit Eugenius Tertius.

Post Sanctissimum Virum Joannes vigesimus, Conradum Imperatorem creavit, ut testatur Nauclerus volumine secundo ita scribens. *Conradus Rex secundo Regni sui anno Filium suum adolescentem Henricum Regem designavit, potestateque regno in Italiam ad suscipiendam coronam ingreditur, magna comitante potentia veniens Romam, honorifice suscipitur, & in die Paschali inter duas Reges procedit ad Romanam Pontifice Joanne XX. est coronatus, Imperique dignitatem adeptus, & Nauclero subscribit Lambertus Schafnaburgensis, Marianus Scotus, Siegbertus ad eundem annum, Paulus Langius in Cytizzenii Chronico, Otho Frisingensis libro sexto. Glaber de ipso scribit, Sicque Romanæ deventiens coronam ex more sumpsit Imperii, & ante dispensationem à Papa, incestuosi conjugii, quod Imperium retardabat accepit.*

Ejus Filius Henricus Secundus à Gregorio VI. coronam habuit imperii, eo quod à Clemente VI. fuerat coronatus, in qua re eum Auctores discordant, in eam tamen conveniunt ut coronatum fateantur. Is Gregorio VI. sponte cedente, ne schisma fieret ex Leone Ostiensi. *Electio omnium Bambergensis Episcopus de gente Saxanum Papa Romanus eligitur. Is ab Andrea Hungarici Rege ad componendas lites evocatur ex Hermano oculato teste. Interim Dominus Leo Papa ab Andrea accitus eum, pro pace componenda intervenisset, Imperatorem ab oblatione evocavit, imò ex eodem Imperatorem per omnia sibi consentientem invenit, & Andrea non parenti excommunicationem minitans, cum eodem Imperatore discessit, aliam professionis causam dat Leo Ostiensis. Cumque idem Papa de Northmanorum violentis & injuriis, qui res S. Petri se invito retinebant multa conquestus esset, ad hoc etiam compellendus Imperator ei auxilia delegavit. Etiam Victor II. congregavit Turonense Concilium, ad quod misit Henricus Legatos, querentes Ferdinandum Magnum, Castellæ & Legionis Regem, nomen sibi Imperatoria assumere, & Papa excommunicationem minitatur Ferdinando, nisi à malè ceptis desisteret, ut refert Joannes Mariana, & Auctores. Denique teste Gregorio Septimo Henricus filium suum Victor commendavit. Ipse Henricus Imperator momentis Romana Ecclesie per V. memorie Popam Victorem prædictum*

filium suum commendavit. In qua re congregatum est Colonienſe Concilium, de quo Siegbertus. *Colonia generali Comento habito Baldainus, & Godofridus mediante Papa Victore ad gratiam Regis, & pacem redierunt, & omnes bellorum motus sedantur, & Natalis enarrat eos, ut excommunicatus, Imperatorem ad dedicationem compulſit.*

Malè tractavit Henricus tutorem suum, & coronari voluit sed ab Antipapa, & commisit delictum, de quo Petrus Damiani. *Eminere sicut per anaxim dicitur Sancta Sanctorum, & Cantica Cantorum, se Romanam Ecclesiam venaliter distracti peccatum est neque peccatorum, & de ipso Natalis Alexander. Propter Simoniam & Ecclesiasticam violationem libertatis à Gregorio VII. Sancto & Magnanimo Pontifice communionem privatus est, & simulata sequente anno penitentia reconciliatus est, sæpè accusatus est Rothæ, quod Othonem Bavaricæ ducem sub specie lesæ Majestatis deposuerit, & plures Episcopi accusant & Romæ citatur, excommunicatur à Gregorio & successore, de qua re scribit Bertoldus Conſtantiensis sententiam quoque anathematis à Prædecessore suo Papa Gregorio promulgatam discretionem confirmavit, ut in primo gradu Ravennatem hæresiarum, cum Henrico Rege anathematizaret, sic rursus ab scelera in uxorem commissa, ex Dodechino ipsum excommunicavit, at plura præbet infidelitatis Henrici argumenta quam fidelitas Matthildis, & Normanorum, qui ab Henricianis urbes abstulere, ut Gregorio VII. restituerent.*

Hic Petro Damiani Legato, uxorem quam repudiare conabatur, in gratiam urgente, Papa recepit. Hic ex Abbate Uspergensis i.e. Romani promisit. *Anno Domini millesimo centesimo secundo Imperator Henricus habito cum Principibus colloquio Romanæ se professurum, ad generale Concilium circa Kalendas Februarii inibi convocatum condixit, quatenus tam suam, quam Domini Apostolici causa canonicè ventilata Catholica inter regnum, & Sacerdotum confirmaretur unitas. Et iterum Abbas Uspergensis. Sed & pedibus Apostolici Legati advoluit orans, & obsecrans ut se à banno solveret, & communioni Ecclesie redderet. Laici misericordiam moti veniam dabant. Legatus autem Domini Apostolici absolute negabat asserens non hæc sua potestatis esse oportere, sed ab ipso Apostolico absolute solvendum esse expectandam, rursus Regi Celarum scribit. Primum quidem quodam solum vobis sed totis Christianæ professionis hominibus gravissimum ac intolerabile arbitramur, quod de Apostolica Sede unde asque ad memoriam nostri temporis salasser fratrum consolatorum dulcedinis, & saluationis antidotum eruebatur, modò persecutionis excommunicationis & omne perditionis flagellum emittitur, & mox. Cum obediens, & omnem subjectionem debitam sæpè obtulerim Apostolice Sedi. Et Filio pro Papa contra Patrem stanti. Te ergo rogamus pro honore*

agni, & tua & Paterna devotione, & per au-
 floritatem Romani Pontificis, & Romana Ec-
 clesie, ut de injuria nobis allata, & de his,
 que ad, & injuste abstulisti justitiam facias.
 Et Principibus ipsis scribit. Præterea scis
 Domino Papa in presentia Legati sui, & ve-
 stri obedire parati sumus omnino debitam reve-
 rentiam, & obedientiam sincero corde, & de-
 votione presentialiter exhibere; & omnes re-
 spondent deponi debere. Iterum Henricus
 alias literas scribit, ubi ait. Appellavimus,
 appellamus D. N. Paschalem. Uno verbo
 fraudulenter Princeps, vel post mortem
 quinquennio sterit insepultus, & de ipso
 Martinus Polonus, & Ptolomæus Lucensis,
 & Helmodus Presbyter Ecclesie Lucensis,
 qui vixit eodem tempore cum Gregorio scri-
 bit. Percussante Domino Apostolico quis-
 nam in Germania esset dignus tanto imperii
 culmine. Designatus est Rex Sueavorum Ru-
 dolphus eo quod esset ipse bonus, amator pacis,
 & circa cultum Sacerdotum, & Ecclesiarum
 maxime affectus. Cui Dominus Papa auream
 transmisit coronam hoc versu inscriptam, Petra
 dedit Romam Petro tibi Petra coronam. Etiam
 Patre vivente successit Henricus Quartus,
 Patrem utpote Papæ hostem depellens. In-
 ter hæc obortis lacrymis ipsum Regem celi,
 cuiusquam militiam celi testabatur, se vultu
 regnandi cupiditate paternam sibi regnum
 usurpare, neque Dominum, & Patrem à Ro-
 mano deponi Imperia exoptare, imò debitam
 pertinaciam & inobedientiam ejus semper compas-
 sionem exhibere, sicque S. Petro suisque succes-
 soribus subjici velis sive regno cadere, sive ser-
 viliter ipsi se subesse promiserit, Saxones Sedi
 Apostolicæ subjicit, Patris hæresim anathe-
 matizat, & promittens se investituram non
 amplius usurpaturum, à Paschali secundo
 coronatur. Et de Henrico V. canit Domni-
 zo. Desanti Regis querens ut jus sibi repni,
 concedat Sedi Sanctæ cupit esse fidelis, esse
 veluti Matri subjici vel quasi Patri, at jurans,
 & Papam decipiens, extorquet investituram
 beneficiorum, & sæpè in Conciliis damna-
 tur ut tandem gloriosè pro anima iis renun-
 tiat, & gratiis à Papa cumulat, ut suso
 calamo narrat Baronius, confessionem po-
 nens etiam, à Germanis Principibus esse sub-
 scriptam.

An. 1133.

Sub Innocentio II. Lotharius Germanie
 Rex & Imperator electus, in Italiam cum
 magno exercitu veniens, & Innocentium in
 Romanam urbem reducens, ac Petri Leonis,
 schisma extirpans, in solemnitate Paschali
 ab eodem coronam accepit, qui post coro-
 nationem Dei, & fidei zelo successus, imperii
 viros contra Rogerium excitavit, ut scri-
 bit Martinus Polonus, & Dodechinus. Et
 Innocentius gratitudinis ergo, quod in Pon-
 tificiam Sedem restituerit, Imperiali corona
 insignivit, eique aliodium Comitissæ
 Matthisis, quod ipsa Apostolicæ Sedi dona-
 verat in feudum concessit, retento censu
 centum librarum argenti, ita Palmerius in
 Chronico & Genebrardus, & orta ob Apu-

liæ ducem lite, & Papæ, & Imperatoris de-
 core diremit. Extat & Conradus ex Otho-
 ne Frisingensi præsentè Theodino Episcopo
 Cardinali, ac S. R. E. Legato Summi Pon-
 tificis, ac Totius Romæ populo, urbiumque
 Italie assensum promittente nonagesimum
 quartum ab Augusto Regem erant, cui
 scribit S. Bernardus (Legi omnia anima pote-
 statibus sublimioribus subdita sit, & qui po-
 testati resistit Dei ordinationi resistit.
 Quam tamen sententiam cupio vos, & om-
 nimodis moneo custodire in exhibenda reve-
 rentia Summæ, & Apostolicæ Sedi, & B.
 Petri Vicario sicut ipsam vobis vultis ab un-
 verso servari imperio), & rursum animatur ad
 defensionem Papæ, cui Bernardus securum
 spondet triumphum, & rursus expeditionem
 in terram Sanctam, ex Bernardi & Papæ
 consilio aggreditur, verè S. Bernardi consi-
 liis obsecutus.

Accessit Patrono Fridericus, ab Adriano
 Quarto coronatus, Quippe electus fuerat
 ipse in solum Alemanniæ Regem, ut tradunt
 Ptolomæus Lucensis, Otho Frisingensis de
 gestis Friderici, Dodechinus in appendice ad
 eum annum, & expressus Helmodus,
 Lubecensis Ecclesie Præsul, tunc florens in
 libro Francofurti edito, ubi narrat ejus ad-
 ventum, & orationem Episcopi Bambergensis
 habitam in postulatione coronæ. Is pæ-
 sulum inivit cum Eugenio & tales erant con-
 ditiones. Ut pacem cum Romanis, & cum
 Rogerio Sicilia Rege sine consensu Romani
 Pontificis non faceret, Ut Romanus Pon-
 tifici subjugaret, ut honorem Papatus, &
 regalia B. Petri tueretur, & ad eorum quem
 direpta fuerant recuperationem præberet
 auxilium, Græcum Imperatorem nullam in
 Italia terram concedere, & si quam invaderet
 ipsum ejicere totis regni viribus niteretur.
 Pontifex Regum Corona Imperatoris orna-
 ret, ejus Hostes ad satisfactionem compelle-
 ret, etiam armis spiritualibus. Sic & Cele-
 stinus Tertius Henricum Sextum, Friderici
 Enobarbi Filium, post præstitum de con-
 servandis Romanæ Ecclesie juribus Sacra-
 mentum, non cum uxore coronavit, ut in
 annalibus Angliæ describit Rogetius.

Prosequitur novum seculum Natalis.
 Duodecimo cadente seculo gravis inter Phi-
 lippum Svevum Ducem Henrici Sexti, Es-
 lium & Othonem Saxonie Ducem, de Im-
 perio contentio fuit: Philippo Rex Fran-
 ciz Othoni Rex Angliæ Richardus favebat
 in eumque Innocentius Tertius Pont. Max.
 propendebat, Eufordjè à majori Principum
 parte primus in Regem Romanorum electus
 Philippus est, ab aliis Otho Henrici quon-
 dam Saxonie Ducis Filius, Et mox. Dis-
 cussis electioibus utriusque, & electorum me-
 ritis Summus Pontifex Othoni regnum Ro-
 manorum confirmavit. Armis deinde jura
 sua tulit sunt, nunc in hanc nunc in illam
 partem inclinate victoria, donec Sedes
 Apostolicæ Legati absoluto ab anathemate
 Philippo inducias inter utraque conciliarunt

1307 Anno sequenti à Palatino quodam nefaria prodicione occisus est Philippus. Et infra Otho mortuo Competitore cum Beatrice eius Filium duxisset, ac Sacramento Sedi Apostolicæ obstrictus Ecclesiæ jura confirmasset ab Innocentio III. anno 1209. Romæ coronatus est. Sed cùm paulò post fidem datam violasset Romanæ Ecclesiæ jura, ditionemque invadens ejusdem sententia Pontificis à communione repulsus est, ejusque subditi Sacramento fidelitatis soluti. A Friderico Siciliæ Rege profugatus, & Germania inferiori multatus, eum denique passus amulum est, sensimque ab omnibus destitutus obiit anno Christi 1218. datis Christianæ penitentis non dubiis argumentis, ut Abbas Stadenfis, & Richardus à S. Germano in Chronico, Godefridus in annalibus, & Thomas Cantipratanus referunt Fridericus II. Henrici Sexti Filius Siciliæ Rege exauctorato, à Germanis Principibus electus ab Honorio Tertio est coronatus. Post solemnem inaugurationis suæ pompam, leges tulit pro tuenda Ecclesiæ dignitate. Et mox. Signum ad Hierosolimitanam expeditionem ex manu Hugolini Cardinalis Hostiensis accepit, seque ad professionem maturandam die à Summo Pontifice constituenda fore paratum juravit. At mox ex D. Antonino tertia parte, Ecclesiam momordit ut coluber, & Martinus Polonus Friderico coevis. Propter quod Honorius Papa, qui ipsum coronaverat sibi rebellem, & Ecclesiæ Romanæ Adversarium comperiens ipsum anathematizavit, & omnes Barones à sua fidelitate absolvit. Electus est Henricus Hassia, & Thuringiæ Lantgravius, cui stipendia ex ærario Romanæ Ecclesiæ Innocentius IV. suppeditavit, & ipsius exercitum cruce insignivit, & Legatum misit in Germaniam, ut Præfules, & Proceres, & populos ad ejus obsequium inclinarent. Ipsi septemviralibus Comitibus successus est Gulielmus Hollandiæ Comes, qui novus Cæsar Aquisgranum expugnavit, in ea urbe ritu solemnem inauguratus, Innocentio IV. Pontifici fidei Sacramento se devinxit, & concessa ab aliis Imperatoribus privilegia, Ecclesiæ Romanæ confirmavit, id eodem anno in historiis ex Natali confirmatur. ipse Fridericus Legatos ad Papam misit, qui in die eodem 1244. obedientiam Pontifici, nomine Imperatoris juraverunt, & satisfactionem pro damnis illatis, quas Matthæus Paris enumerat, ut Fridericus terras omnes restitueret ante dissidium Pontifici ditionis, & illas quas fœderatis eriperat, ut ad Principes Christianos scriberet, se sententiam Gregorii IX. non sprevisse sed sibi denuntiatam non auscultasse &c., at deposita penitentia larva negavit se pacta conventa servatorum, nisi prius anathemate solveretur, iterum in Concilii limine, promisit Friderico Legatus Thaddæus, & grandia, & splendida, & magnifica, se Græcos obedientis Pontificis revocaturum, terram sanctam

pristino decori restitutum, ditionis Papæ integram restitutionem, & damnorum, & injuriarum compensationem. In ea re Natalis disertationem habet, negat Concilium Lugdunense Generale contra Historicos Paulum Langium de Innocentio. Hic Concilium Generale Lugduni contra Fridericum Imperatorem congregavit, sic Mutius, convocavit Generalem Synodum, sic Catholicus Archiepiscoporum Rhemenfium. Interfuit Concilio Generali Lugdunensi, sic Spondanus, Bailius S. Antoninus, & innumeris, & Maimburgus, & quod magis mirandum Natalis ipse de Innocentio. Æcumenicam Synodum indixit. Negat Ludovicum questum de alio, quam de Papa, at in epistola ad Regem Galliæ apud Goldastum ait esto sine præjudicio nostro quod habeat hujusmodi potestatem esse illud à plenitudine potestatis, quod nullo prorsus ordine juris, ut ordinis jure servato, & de Papa queritur, & Concilio, & Parisius luce clarius affirmat, Fridericum esse jure damnatum, & à Concilio damnatum Parisius, in pleno Concilio, ait Nangius, sacro approbante Concilio, & Thaddæus ipse ad plenum Concilium appellavit, & Episcopi apposuerunt omnes signa sua, & candelas extinguentibus Prælati dixit Thaddæus. Verò dies ista dies iræ. Et Natalis ipse dicit de aliquibus prælati, & citat Parisium dicentem de omnibus; Dominus igitur Papa, & Prælati assistentes Concilio, candelis accensis in dictum Imperatorem Fridericum, qui Imperator non est nominandus, terribiliter recedentibus, & cassis ejus Procuratoribus fulgurarunt, & infra facetur Parisium loqui de omnibus. Tandem quamvis multi velint mortuum impenitentem, & veneno à Manfredi sublatum, Abbas tamen Stadenfis, Gulielmus de Podio Laurentii, & Matthæus Paris dicunt penituisse, & Manfredus ipse ac Conradum Regem, apud Baluzium tomo 2. Miscellaneorum ait. Sacrosanctam Romanam Ecclesiam matrem suam in corde contrito velut fidei orthodoxæ zelator humiliter recognovit, & damnumque dudum Ecclesiis invitus forsitan, vel potius provocatus intulerat, integrè restauranda sanavit.

Post obitum Wilelmi Batavi, Electores in varia studia distracti alii Richardum Cornubiæ Comitem, Henrici Anglorum Regis Fratrem, alii Alphonsum Castellæ, & Legionis Regem, in novum Imperatorem designarent, Richardi electio prior erat Alphonfi majorem numerum ferebat. Causa coram Apostolica Sede diu disceptata, sub Alexandro IV. Urbano IV., & Clemente IV. Richardo IX. Gregorius X., Alphonsum monuit ut suo juri cederet, & electus Rodolphus Comes Habspurgensis, quem ab Alberto occisum defendit, epistolam acerrimam scribens Bonifacius, dicens factum evidens nec acceptionis indigum. Nec tergiverfatione aliqua tegi potest, & penitus orbis ad Apostolicam Sedem undique con-

Anno
1325.

P. 473.

Lib. 7.
epist. 5.
arg.

486 De Mutuo Honore, & Utilitate inter Papam, & Imperia.

confluens detulit clamore sonoro, ubi perjuri, & læsæ majestatis crimen, adversus Adulphum exaggerat.

Post Adolphum in bello occisum Albertus electionem suam à septemviris ratam haberi voluit, & cum primum Bonifacius VIII firmare nollet, tandem ipsam approbavit, ut Colmarienſe Chronicon testatur. Alberto sufficit Principum electione, Henricus Comes Lutzeburgenſis. Missis ad Clementem V. Legatis, ei ac Sedi Apostolicæ ait Natalis, fidem & obedientiam pro more jurans electionis suæ confirmationem obtinuit, ea lege ut intra biennium Romam peteret, coronam Imperii ibi accepturus. Et infra. Henricus Rex Romanorum Romam pervenit, & à Cardinalibus, quibus Summus Pontifex hanc provinciam demandaverat ritu solemni inauguratus, Imperique coronam accepit die sacra Apostolis Petro, & Paulo ut ipse testatur in literis ad Joannem Wadſanenſem Abbatem datis, quas iste ejusdem Imperatoris à Conrado Vecerio scriptæ abjectas legere est tomo historicorum Germaniæ illustriam Urſini, Romanæ Ecclesiæ & Summo Pontifici coram Apostolicis Legatis Sacramento se obſtrinxit, secundam formam capituli tibi Domino, aliudque secundam formam præscriptam in Pontificali Romano Ego N. Romanorum Rex præstitit: In qua re orta dubitatione exiit Clementina Romani de jurejurando. Extant in historia Ecclesiastica plura juramenta Henrici, narrat imperiale decretum, de nullo inferendo Romanæ Ecclesiæ damno & prosequitur. Nos igitur Henricus Romanorum Imperator, quia exaltationem R. E. ubilibet affectamus, & ejusdem jura, & bonas consuetudines dimittere non intendimus sed augere, extat, & ipsius professio fidei, & alia monumenta.

Post mensem quatuordecim ab Henrici Septimi obitu interregnum plures Ludovicum Bavarie ducem alii Fredericum Austriacum Imperatorem designarunt. Ludovicus electo Joanne XXII. coronationem ab ipso rogavit nec obtinuit. Imò monitorium contra ipsum emisit, quod à Mutio, & Herverto recensetur, & Ludovicus termini protractionem ab ipso per oratores expetiit, ut constat ex ipsis Joannis epistolis, quas legere est apud Hervertum, at Papa Imperium Ludovico abrogavit, ob idque Ludovicus Joannem deposuit, de qua re Natalis ipse loquitur. Aeternum suo nomini decus inuſit, Joannes XXII. exaustorare præsumens, quod ad complacendum populo Romano, & ad suggestionem quorundam Clericorum, & Laicorum, attentasse Rehdorfius testatur. Innumera tamen sunt in favorem Pontificis, & quidem grandis pænitentia argumenta. Eodem anno Joannes Bohemix Rex, & Balduinus Trevirensium Archiepiscopus, ita volente Austriæ Duce Othone cum Ludovico Imperatore de pace ipsum inter Pontificemque concilianda ege-

re, & cum capita nonnulla utrique suo judicio non respicienda contulissent ad Joannem XXII. Avenionem misere ut ea probaret, quippe quæ ut loquebantur. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Joannis Papæ honorem, & utilitatem in omnibus respicerent. Quænam hæc capita fuerint, docet Joannes in sua epistola. Ludovicus cum effectu deponet suum hæreticum Antipapam. 2. Ludovicus penitus ab appellatione recedit. 3. Omnia quæ fecit seu attentavit contra S. Personam Domini nostri Papæ, Ecclesiamque Romanam revocabit cum effectu. 4. Recognitionem se excessisse, & sententias excommunicationis illum ligasse. 5. Gratia Pontificis se offerret ad misericordiam. 6. Omnes oblationes supradictæ intelliguntur, ut Ludovicus in statu suo, sive Imperio permaneat. Et mox Natalis. Extincto schismate Ludovicus Bavarus Joannem XXII. legitimum Pontificem agnovit, legationem ad eum misit, & literas omnia offerens, & spondens, quas Hevvertus cum mandatis fert Legatorum. Et mox. Benedicimus XII. Joannes XXII. successor, ut primum electus est Legatus ad Cæsarem destinavit, pro pace Imperii & Sacerdotii. Respondit ex Mutio Ludovicus se omnia posthabiturus Ecclesiæ, & Religioni Divinæ mox misit oratores & literas ad Papam, & Collegium Cardinalium, quibus veniæ à Pontifice flugitanda formulæ scribitur ex literis ejusdem Benedicti, & ex Alberto Argentincnsi & Ptolomeo Lucensi, & amplissimum promissit Pontifici, se revocare omnia facta contra Joannem, pœnas ab Henrico promulgatas, contra eos qui sibi non adhaerent, revocare donationes rerum Ecclesiæ, per ipsum aut alios factas, concedere facultatem remittendi injurias contra Imperium per annos quinquaginta factas, restituendi omnia, & si pacta violaret nec monitus pareret, liberum sit Romano Pontifici prout sibi expedire videbitur ad alias pœnas procedere contra nos, privando etiam nos si sibi videbitur Imperiali, Regia, & qualibet alia dignitate absque alia vocatione, vel juris solemnitate, & se Romam non venturum nisi ad diem statutum sibi ad recipienda Imperii insignia, & omnia contra Jurisdictionem Ecclesiæ rescisurum. Quas literas Ludovici refert Hevvertus. Rursus Germaniæ Præfules suasere Ludovico, ut se Benedicto XII. submitteret, quorum literæ extant apud Bzovium, at re infecta redeuntibus Præfulum Legatis, Ludovicus commotus excanduit, & verba in furore dicta Natalis, tanquam oracula grandibus verbis exſcribit. Rursus oratores ad Clementem VI. Ludovicus misit ex Redorfio, & Alberto Argentincnsi, & eas acceptavit conditiones ut conſideretur errores omnes, & hæreses, ut resignaret Imperium nec reassumeret nisi de licentia Papæ, iterum ex Alberto, & Nauclero aliam misit legationem gratiam Papæ, & aliorum articulorum mutationem poscens. An verò justè aut poliçicè sit depoi-

Anno
1320. in
historia
Cæſ.

Anno
1325.
Lib. 24.
c. 43.

A. 1308.

Diff. 82.
c. 33.

Anno
1318.

A. 1322.

An. 13.

Anno
1320.

tas dicit ex Alberto Argentinesis vel Filius & apud Raynaldum scribens. Nos Ludovicus de Bavaria primogenitus quondam Ludovici de Bavaria, qui pro Romanorum Imperatore dum viveret se gessit, sed iudicio Ecclesie reprobatus. Eo mortuo Carolus IV. Bohemias Rex, confirmato sibi à Papa regno plures sibi junxit civitates, Aquisgranum coronatus Romam venit, & die Paschali Imperii coronam accepit statimque juxta pacta conventa eam Papa, urbe ac tota Papæ ditione excessit, Orante Urbano V. venit Italiam, frangens audaciam Barnaburii Vicecomitis, fregit, Romam Ecclesie jura confirmavit, amplissimo diplomate apud Raynaldum, & Gregorii XI. consensu Wenceslaum, Romanorum Regem creavit, urbes insubrias in clientelam Papæ dedit, & sacre lanceæ, & clavorum Christi, ab Innocentio Sexto seorsum obtinuit.

Seculo quinto Robertus coronatur, & data sunt illi mandata, & postulata Sacramenti fides de tuenda ditione Ecclesiastica verè Papa & Ecclesia, & electionem confirmavit Bonifacius, cujus rei extant publica documenta, ubi & fuscè describitur coronatio, & promissio fidei, & petitio coronæ. Et ideo SS. Pater juxta ambaxiatam nobis impositam devotissimè supplicamur instantes, quatenus Sanctitas vestra de benignitate solita hujus præclarissimi Principis Personam, ejus fama gloriosa per universum redolet orbem dignetur approbare, & tempore congruenti ipsum ungere, consecrare, & ad Romanum Imperium & totius mundi Monarchiam solemniter sacris vestris manibus coronare. Idem ex Magno Chronico Belgico respondit Franciæ Regi exprocenti, ut Bonifacium cum Antipapa desereret, se curaturum ut Gallis Ecclesie premium panderetur, se verò nolle tanto scelere obstringi, ut Christi Vicarium gradu dimoveret. De ipso scribit Gobellinus: Bonifacius Papa IX. tertio Kalendas mensis Octobris Wenceslaum Rege Bonemias repudiato Robertum Regem approbavit, & Theodoricus à Niemi testatur, in Consistorio se præsentem approbatum. Idem mittit Oratores Synodo Pisana, ut Cardinales cum Papa conciliet, & ipsorum testimonio vincit, esse veram Papam hanc approbatum. Non minus coronatus à Romæ Sigismundus, ut narrat tertia parte D. Antoninus. In gradibus Ecclesie S. Petri cum solemnibus apparatu, & comitiva consistens Eugenius Imperatorem genibus flexis pedem osculantem, ad osculum oris reverenter excepit, & ultima Maii corona imperiali est motus, & Papa miserat Legatum, & scripserat, se coronam Aquisgranam aucturum, & Romæ ex Montretelo eum Papa, exercuit officium Stratoris. Scribit ipsi Papa, & decimas concedit, ipsi rosam auream transmittit; ipsum invitavit ad Synodum, & venit & primam audit Papæ missam. Is à Serenissimo Jacobo Angliæ Rege, Protector dicitur Ecclesie, & Conciliorum, at Ecclesie Ro-

manæ protector extitit, à qua dicitur schisma rejectit, & in ea sedentem coluit Martinum Quintum. Is mille preces apud Eugenium pro Basiliensi Concilio transmisit, resistente vel ipsi Eugenio Papa. Ipsi gratias agit Eugenius.

Etiam Albertus electus Imperator, ab Eugenio suadetur, ut Tuscas vincat, ut Inquisitionis juvet ministros, ut Basiliense Concilium non recognoscat, quod contra Raynaldum effectit, quamvis remissum aliqui dicant, cum & Papa ipsum commendet tot Imperatoribus extremam manum, & coronam imponet Austriacæ Domus. Ibi Fridericus ex Naucero in Chronographia coronatur. Nicolaus V. Romæ in Basilica Principis Apostolorum Fridericum Tertium Imperatorem una cum Eleonora conjuge coronavit, estque Nicolai constitutio quarta, cujus aliqua verba sunt reflectenda. Cùm itaque dudum sacrum Romanum imperium per obitum claræ memoriæ Alberti Regis Romanorum, qui illius gubernacula gessit fore solatio viduatum V. Fratres nostri, & dilecti filii nobiles viri ipsius Imperatoris Electores ad incolatam domum Austriacam, quæ Regem prædictum elegerunt, & quod ejusdem Alberti quem Catholicum, & pium Principem justitiæ protectorem, fidei & Ecclesie fidelissimum Protectorem, & omnium virtutum plenitudine redimitam universa commemorat Ecclesia. Et mox. Nos igitur votis suis non immerito benignum conferentes auditum &c. ad suscipiendum Imperiales dignitates dignum, & idoneum declaravimus, & electionem approbantes eandem sibi per manus V. Fratris nostri Francisci Episcopi Portuensis unionem hujusmodi imponendi. Et voti causa Romam venit, & ex Naucero Papæ pedes osculatur. Ibi Nicolaus Pontifex sede sedens eburnea Pontificalibus indutus Senatu Cardinalium circumstante verbis Paternis, & supramodum benignis Fridericum suscipit, qui pedibus suis exosculatus auri massam obtulit. Tum quoque Ladislaus, & Albertus ac demum Imperatrix pedes basiauerunt. Nicolaum deinde rogat Fridericus, ut plenitudine potestatis se Romæ Longobardorum Regem coronet. Is Papam audit ex Joanne Gobellino. Gravissima quidem Germanos exagitare Principes discordia cepit. Ludovicus Bajoariæ Dux auro, & amicitiiis potens Verdeam imperiale oppidum armis invaserat, atque in ditionem acceperat. Id ægrè tulit Fridericus Imperator, justitque Marchionem Albertum Brandeburgensem arma capere. Et mox. Germanorum querelas refert. Nisi Papa succurreret alium non esse, qui tantum ignem extinguere posset. Et mox. Verùm Legatis Papæ plus fidei, atque auctoritatis inerat minus suspitionis, en necessitas Papæ, & facta, & jura. Is Papam sollicitat ut tutelam Ladislai pueri suscipiat, at Papa reponit ipsam Austriacam domum hujus rei, & tutelæ causam respicere.

Ibi Maximilianus Pape, & hæresim Bohemorum, & Lutheri sicut scribit Julius Secundus, sicut charissimus in Christo Filius noster Maximilianus Romanorum Rex Illustris &c. nuper exponi fecit, & vocat Concilium contra Julium Conciliabulum, & per oratores adhæret Lateranensi, & monet Lutherum jam tunc ab universâ Ecclesia defecisse.

Ibi est Carolus V. de cujus coronatione, Paulus Jovius, & alii tractatus integros edunt. Electus Imperator genuflexit tum ad gradus solii inde pedes Pontificis genuflexus est, & osculatus est pedem suæ sanctitatis, & benignissimè recepit ad osculum oris, & Papa in eo aestu aliquantulum surrexit, cumque amplexatus fuit, habueruntque verba gratulatoria inter se, sollicitatur à Papa ut congreget classem, & ipse intrepidè prosequitur, non sine grandi vitæ discrimine & Goletam ipse expugnat, orat Papam, ut citò congreget Concilium, recipit ex decreto Pontificis dispensationem, ut simul Imperator, & Rex Neapolis valeat permanere, proficitur se Papæ captivitatem noluisse ob eamque rem mestissimus apparet, Lutheri librum post decretum Pontificis jubet ultro comburi, & mille alia.

Renuntiat Carolus Ferdinando, at Pontifex nullam dicit renuntiationem; nec Carolum ait jus habuisse transferendi, ideoque Martinum Gusmanum, quem Ferdinandus ad Papam legaverat noluit Romam ingredi nisi prius cum Cardinalibus consultaret, & Thuanus Cardinalium refert rationes, Carolum prius Papam monere debuisse, ne quis in hæreticum transferret imperium & Ferdinandus allato nuntio de approbatione, gratias agit ut ferunt acta consistorialia, petit à Papa, & impetrat Concilium, & innumera pro ipso agit, & Pontificis auctoritatem tuetur, tanquam Advocatus & defensor, & Procurator auctoritatis, & Jurium Apostolicæ Sedis. Et mox. Sanctæque Sedi quod suum fuit, semper, & est integrè servetur.

Non est assensus Papa electioni Maximiliani, at coacta Cardinalium Congregatione professus est magno in periculo fuisse, ne Romanorum Rex hæreticus legeretur, quippe nominatus dicebat Regem Danimarchæ, ducem Saxonie, ac Regem Navarræ, & Dei beneficio ab hoc periculo liberatus electo Maximiliano Bohemice Rege ex familia Catholica in primis, deque sede optimè merita. Addidit Pontifex Maximilianum tum per oratorem suum polliceri se fidei Catholicæ hujus Sedis ejusque ditionis defensorem perpetuum fore, & addidit mississe oratorem qui confirmationem peteret electionis, & Pio IV. de ejus salute sollicito, gratias effusas egit. Post ipsum Rodolphus II. primo Hungariæ deinde Romanorum Rex creatus, Imperium pacificè administravit, & bellum Turcicum annuente Pontifice, cum scdisfragis Barbaris feliciter gessit, & inter suos teste vel hoste Hofmano Calendarium Grego-

rianum ex Anonymo teste oculato exhibuit cum vellet inter Polonos, Anstriacos, & Germanos pacem stabilire; & cum intelligeret Pragæ decretum bellum, Legatus Pragam iter agere cepit, & propè illum in amena Cæsaris villa (Brandaisum ea dicebatur) confedit, cum inde 6. Idus Decembris Pragæ Præsulibus Proceribusque nonnullis comitantibus procedentem Rodolphus Cæsar mille equitibus torquatis præcuntibus extra urbem obviam profectus, Pontifici amictum ornatu, phaleratoque equo insidentem humanissimè excepit, ambo descenderunt ex equis, dexteras junxerunt, humanitatis officii mutuo decerantur. Cæsar in equitando dexteram tenuit, innumeri ex ea urbe, ex suburbiiis è pagis Legatum spectatum properarunt Hæretici eos honores Legato delatos à Cæsare, quos ipsi delatum iri nunquam existimarent ægrè tulerunt, sed id Catholicis lætitiis ex Legati veterum Patrum pietatem, & sanctimoniam referentis adventu perceptam majorem reddidit Cæsar Pragensis Antistitis ædes ne quid ad magnificentiam, splendoremque Hospitii. Legati Pontificis deest insigni cultu instrui jussit, argentea vasa quamplurima, aurea auro, sericoque contexta, & singulo in cubiculo nobile folium appensa umbrellæ decoratum vidisses. Cæsar Legato illic deducto ad arcem se contulit, Legatus equo vestitus consalutatus, & invitatus à Clero, ad ædem Principem, & deinde ad hospitium accessit. Successit Matthias jam ante Hungariæ Bohemique Rex creatus, Papæ maxime propitiis, & hæreticis parum gratus, qui offensos apud Hofmanum se testantur, & bellum Bohemicum volunt excitatum, injuriis Evangelicorum maturè non vindicatis. Successit Ferdinandus secundo consobrinus suo, de quo satis est elogium Hofstium apud Hofmanum, Religionis purioris cultu ubique abolito in Confessores sævus, adeo cum Carolo Magno Imperator Religionis opus implevit, & penè Pontifex Pontifici charissimus. Successit Ferdinandus III qui contra Svecos victor pacem, & Imperio & Religioni restituit, à quo Innocentius X. Apostolicæ fortitudinis vi obtinuit; ut Archiepiscopus Treverensis S. R. P. Elector, qui ab inde ab annis captivus, ab Hispanis in sua urbe factus, eo quod videretur Galliarum partium studiosus, & fautor suæ redderetur sedi, & libertati, hæc autem restituta libertas, à Cæsare constantissimè denegata potissimum ixit ad pacem Germaniæ, reddendam. Quia autem inter conventiones ejusdem pacis, quæ ab urbe ubi fuit inita Monasteriensis dicta fuit, multa fuerunt, quæ gravissimè violabant jura sacra, & Religioni Catholicæ erant multo perniciosiora sui Pontificis muneris duxit Innocentius, ut per suum Apostolicum Legatum Fabium Ghisium qui postea ei in Pontificatu successit, & Alexander VII. vocatus est pacem illam tanquam Sedi Apostolicæ injuriosam,

In Altr.

& Catholicæ Religionis dissonantem refelleret. Etiam sub Alexandro VII. Hungarum Turca aggresso, expugnatoque Varadino, cum grave ex ea quoque parte toti rei Christianæ periculum immineret, Alexander quantum ex Apostolice ærariæ expirare auri potuit Cæsari statim misit, eumque sex decimis Clero Italiæ impositis strenuè iuvit. Et mox facta pace inter Papatum, & Galliarum Regem subdit. Itaque reconciliatis animis arma non posita, sed Cæsari tradita ad sustinendum Turcarum impetum, qui magno si unquam antea apparatu in Hungariam Iruebant. Et victoriam iuvit clarissimam de turcica classe apud Tœnedum Venetorum, ubi hostium ad novem millia cæsi, captiva septem millia, Christiani crepti quinque mille, triremes centum captæ, aliique naves, aut submersis, aut disiectis vix trecentis è Christianis Victoribus desideratis.

Coronet Imperatorem diademata cum filiis suis, Leopoldus Imperator Romanorum succedens Ferdinando III. Patri, designatus Bohemiarum Rex, mox Hungarum, & deinde Imperator coronatus. In Turcarum ante induciarum terminum impletum, nova subitaque in Hungariam irruptione infestatus, ipsum ab illis acerrimè oppugnari vidit, ab urbe Viennæ spontè exul, sed Joanni Poloniæ Regi, & Bavaro Duci iunctus, animo, & successu stupendo, ut loquitur cum Innocentio XI. Sanctissimo, vel hostia Catholicorum Hofmannus Vezirium Magnum, qui obsidioni præerat aggressus fudit, & ab urbe immanè quantum rejecit, Turcisque aliquot præliis sequenti tempore per Ducem Lotharingium profligatis, sequenti tempore per Ducem Lotharingium Budam expugnavit. A. C. 1687. alioque plurima occupavit Hungaricæ munimenta. Et mox. Turcas denuò ingenti pugna per Ludovicum Badensem Marchesillum Heroem fortissimum ad Salan Hemen fudit, castrò exiit, ac profligavit.

Ad ipsum Clemens IX. Sanctissimus, pacis inter Christianos Principes avidissimus, legavit Galeatum Marefcottum Corinthi Archiepiscopum, cum paulo ante Augustino Franciotto Trapezzintii Archiepiscopo, qui Colonia Agrippinæ Apostolici nuntii munus gerebat dedisset in mandatis, ut conventui de pace componenda Aquisgranensi habendo Sanctæ Sedis nomine interesset. Jam enim tunc Gallus, Hispanusque consenserant ut Clemens totius controversiæ dirimendæ sequester esset. Neque tam bene instituto verum exordio exitus vel longinquus vel dispar fuit, Galliarum enim Rex in medio non tam belli, quam victoriarum cursu exorari se passus Clementi per literas significavit, se ejus officii, & desiderii obsecutum arma inhibuisse, ut de pace agi posset, & ponit Ciaconium epistolam integram, & subdit. Paucis post diebus aliis literis parisi obsequii & filialis observantiæ plenè idem Rex Clementi significavit pacis conditiones in Coenventu Aquisgranensi per eos dies latas

jam à se, & ab Hispaniæ Regina scripto comprobatas fuisse. Porro in tribuenda Clementi tanti confecti operis gloria à regniæ literis minimè discreparunt, verba præfixa eisdem conditionibus. Ita enim habent. *Notum sit omnibus &c. Auctoritate, & curis Paternis A. D. N. Clementis Papa IX. assidue, & ferventibus sollicitudinis sue corroborationibus, & officiis cum per plurimas manus sua scriptas literas, tum per operam à Felice Cardinali Rospiglioso Nepote suo ad nos allegato, & ab extraordinariis suis Nuntiis egregiè navatam. Et mox ad opem Cretam allatam transit, & narratis innumeris sumptibus addit. Verum supplicia hujusmodi bandi futura videbantur tanto hosti repellendo satis, nisi eorum qui in Christiana Republica primas ferunt, volenti conatus accedissent. Leopoldus Cæsar, & Hispaniæ Regina proximiores periculo, & pro veteri instituto Austriacæ domus ingentibus copiis assidue, nisi id ipsum fines suos firmis præstitis munire, & arctis superioribus bellis oper in proprios usus fervore cogissent. Neuter tamen quantum per præsentem fortunam licuit causa publica defuit. Nam, & Cæsar magnam militum manum obtulit. Is cum Innocentio undecimo extitit, velut Adrianus, & Carolus Magna, unica penè Filii tanti Patris quem penè rebus in omnibus audierat, non tantum spiritualibus sed & temporalis Domini quod supra Parmam, & Placentinam, ut vidimus & D. Fontaninus evincit, Papæ iustum, & debitum est confessus.*

Nec defuit Imperatori Innocentius XI. de quo Maimburgus Papæ certè non adulator, in sine vitæ S. Gregorii scribit, & protesta- tum se nolle aliquid à curia Romanæ, nec ad ea aliquid in statu suo timere, sed veritatis amore coactum scribere, quæ orbi ab ipso non expectet. Ea fuit inquit Divinæ providentiæ mens, ut videns magna, & magnificas liberalitates, quas ostendit nostris diebus Papa Innocentius XI., qui ita sanctæ Cameræ Apostolicæ ærariæ, penitus evacuavit, & exhanst ut subveniret Principibus Collegatis, in bello contra infideles, & ipsos vicit armis spiritualibus, & precum, & lachrymarum suarum, ipsum elevavit ad Apostolicum solium, è quo effudit super Hungarum, & Polonium, cum thesauris celestibus indulgentiarum etiam pluviam auream & nasci facientem, & crescere palmas, tot victoriarum contra Turcas in eo imitata Magnum Gregorium, in Sancta profusione thesaurorum Ecclesiæ, hæc non adulator sed Catholicus, & Catholicis oppositus Hofmannus. *Imperatorem contra Turcas pecuniarè largiter summisso iuvit, adeo etiam Hostia pecuniam largam consententur. In liberata Vienna quamvis infirmus, pedes petiit S. Mariam Majorem, infinito populo comitante lachrymis lætia potius quam hymnis, Deo gratias agens & ad omnem Ecclesiam etiam futuram talem memoriam extendit, in festi- vitate nominis Mariæ. Quod quidem Vene-*

abile nomen jam pridem in quibusdam Christiani orbis partibus speciali ritu cultum Innocentius XI. Romanus Pontifex ob insignem victoriam sub eisdem Virginis Mariae praesidio de immanissimo Turcorum tyranno cervici populi Christiani insultante Vienna in Austria partem, & in perenne tantum beneficii monumentum in Ecclesia universalis singulis annis Dominica infra Octavam Nativitatis B. V. Mariae celebrari praecipit. Sicut & aliam innoem victoriam in Stephani Ungarorum Regia festivitatem. Ejus autem Festum Innocentius Undecimus Pontifex Maximus quarto nonas Septembris ob insignem victoriam ab exercitu Leopoldi Primi Romanorum electi Imperatoris, & Hungariae Regis eadem die in Budam expugnatione ope divina à Turcis reportatam, celebrandum instituit. Is Sanctitatis summam Papa obtinuit, quamvis nondum inter Beatos colamus, & inter Imperatores Leopoldus, ex Hofmano, terrae felicitatis summam, Josepho primogenito ad Regnum Romanorum erecto, coronamque A. C. 1690. adeptus. Vide Leopoldi I. Magni Elogium triumphale, concinatum ab amplissimo Jacobo Oyhone J. C., & notia ad B. Rhenanum insertum. De quo idem Hofmanus Josephus Leopoldi Augusti Filius primogenitus vix duodenis Romanorum Rex electus, coronatusque incredibili totius Germaniae laetitia, faustisque acclamationibus Augustae Windelicorum A. C. 1690. mense Novembri, de quo vide amplissimum Othonis J. C. Ulmensis coronam triumphalem, quam Leopoldus I. Caesar II. (ex Austriae) Josepho I. Romanorum Regi XIII. divina assulente gratia, & unanimi Electorum S. R. Imperii consensu imposuit. Is Pontifici certe obaudiens Turcae pluries vicit, & securus erat plus victoriam quam pugnae, pugnans plus oratione quam ferro, & vel ultimo orienti tam horribile, nomen erat Leopoldi primi, quam amabile & laetum Christianis, & tam Catholicis notum, & clarum quam nimis Haereticis formidandum. Uno verbo paucis lincis laudari non potest, cuius vita tomis integris exponitur, quamvis toties laudatus, numquam satis vel bellica virtute, vel Christiana pietate commendatus.

Successere Leopoldo magnarum alarum Aquilae duo non degeneres partus, & primus, & in Ecclesiae pace, & in ipsius turbine velut Iris effulsit, semper laetæ symbolum pacis, & Josephi filius accrescens à magna & agentem, & majora meditantem, mors absulit immatura, & Josephus Carolus successit, inter Imperatores invidus, Religiois maxime propagator, Innocentio, & Benedicto XIII. addictissimus, & extremi feliciter regnantis consilio Comacenum restituit Papae, & Hispano Regi Filippo V., consideratus terrori est haereticis, & Catholicorum praesidium, & decus, cujus encomium non cepit angustus titulus, cuius gesta miratur orbis, & alibi speramus nos saltem le-

viter insinuatuos, eo titulo ut extremam Imperatoribus manum, tanto sub Imperatore imponamus.

P A R S II.

De Mutuo Honore, & Utilitate inter Papam, & Regna.

Post Imperia Regna prosequemur, & quidem ordine alphabetico, & de Bohemia agemus cum de Hungaria.

C A P U T I.

De Mutuo Honore, & Utilitate inter Papam, & Angliam.

QUA non est conditio illa Serenissimi Regia Jacobi, ut Praeflores se qui vellet Successor, non in regnando tantum sed & in credendo, quippe si id egisset Constantinus, Idola Christo praetulisset. Confisi nihilominus aequissimam causam, cum libenti animo acceptamus, & pacto stabit aequus Rex quod promissum.

Incipiamus ab eo, quod Beda Anglus enarrat, nec Hostis Accleros distinetur, ubi Lucius Britanicae Rex fide Christi recepta, misit Papae Eleuterio, ut ejus mandato Christianus fieret, ita enarrat Venerabilis Anglus. *Sub M. Antonino Vero, & Aurelio Commodio. Quorum temporibus cum Eleuterius vir Sanctus Pontificatus Romana Ecclesia praefectus misit ad eum Lucius Britanorum Rex epistolam obsecrans, ut per ejus mandatum Christianus efficeretur. Et mox. Effectum pia postulationis consecutus est, susceptamque fidem Britannia, usque in tempore Diocletiani Principis simulatam, integramque quietam pace servabans. Huc agnoscit Acclerus & eludit, quasi ad vicinum Episcopum accursisset, eum ex irenono iis diebus scribente constat alios viciniore existisse. Et neque hic, qua in Germania sunt fundata Ecclesiae aliter erudunt, neque qua in Iberis sunt, neque haec qua in Celtis, & totus orbis agnoscit, Germaniam viciniorem Angliae Roma Hispaniam, & Galliam quam Romanam, & Lugdunum ante Irenonum habuit Pothinnum, & quidem non agevarium Praefectorem. Denique nec sibi fidens Acclerus, epistolam citat Elentherii ad Lucium, in qua regem vocat Dei Vicarium, adeo carena veris citat falsas epistolas. Nec obstat regnum illud subiectum esse Romanis, quippe magnam partem Regibus relictam, probat Baronius ex Julio Capitolino, Dione, Lampridio, Svetonio, & de fide percepta narrat Tertullianus, adversus obstinatissimos*

Lib. I. 4.

Lib. I. 4.

mos Julios. *Britannorum inuessa Romanis*
Taga Christo sunt subdita. Et mox. Quid de
Romanis dicam, qui legem suarum praesidiis
Imperium suum munimus, neque trans istos
gentes porrigere vires vni sui possunt, & scri-
ptores Angli vel Hostes, hoc factum de
Eleuthero Papa testantur.

Cap. 7.

Ante Constantinum extitit Pater Con-
 stantini, qui nunquam Catholicus est per-
 secutus, ut narrat integro capite Eusebius,
 Constantini vitam ex professo describens.
 Extitit & Constantini Mater, quae crucia
 vexillum extulit, quod Angli Moderni evertunt,
 & de ipsa scribit antiquus Rufinus,
 eodem seculo vivens. *Per idam tempus He-*
lena Constantini Mater Famina incomparabilis
fide, & Religione animi, ac magnificencia
singulari, cetera iure Constantinus, & ipse
Filius, & crederetur, diuinis admonita visi-
onibus Hierosolymam petiit, atque ibi locum in
quo sacrosanctum corpus pasibulo affixum pe-
penderat ab Incalceis exquiris. Et in fine capi-
tis de Macario. Er ingresses tuam Regina pa-
riser, & pupulis ad eam, qua decembebas de-
fixis genibus huiusmodi ad Deum precem pro-
fadis, & capite sequenti enarrat. Ut verb
admodum tertiam repandit adaperitis oculis mi-
ser confarrentis, & stabilitate virium recepta,
alacriter multo qudm cum sana fueras tota do-
mo discurrete. & magnificare Dei potentiam
capis, sic evidenti iudicio Regina vni compos
efficit templam mirificum in eo loco, in quo cru-
cem reperit regia ambitione constructa. Par-
tem vero stebis argenteis conditam derelliquit
in loco, quae etiam nunc ad memoriam sollicita
veneracione seruat. Reliquit etiam hoc in-
dicium religiosi animi Regina venerabilis Vir-
gines, quas ibi reperit Deo sacratas inuistate
ad prandiam, & tanta eae deuotione curassi
dicatur, ne indignum crederet si famulorum
aterentur officis, sed ipso manibus suis famu-
le habitu succipia cibum apponeret, poculum
porrigeret, aquam manibus infunderet, & Re-
gina urbis, & Mater Imperii famularum Chri-
sti si famulas deputaret. Idem de cruce nar-
rat Soerates. In somniis diuinitus admonita
Hierosolymam iter cepit, multa item Ecclesiis
& oculatus testis. Etate iam ingrovescente
singulari quadum consilio, & provida animi
cusigatione veraque regia adducta, propeit
instar adolescentale venit sum sacrosanctam
terram oculis lustrare, & prosequitur duo-
rum temporum adificationem, & in zedeas fa-
cras ornatum. Hac Helenianam Basilicam
Rome magnifice construxit, ut vidimus, &
de ipsa Poidorus Virgilius. Ille priusquam
Romam concederet ita fuerat institutus ab He-
lena Matre. Adeo Mater & mundo, & celo
geniuit, & ante Patrem Pontificem instruxit
Utianam & suos Anglos instruat, de veneratione
erga imagines, de Sanctorum loeorum
visitatione, etiam diuine visionibus confir-
matas, de temporum erectione, & ornatu,
de veneratione erga Virgines Deo sacratas,
& de aliis Catholicae Religionis mysteriis.

lib. 4. p. 7.

Primus Christianorum Imperatorum re-
 gnauit in Anglia Constantinus, & solus es-
 set satis huic veritati firmandae, ubi scribit
 Melehiadi, donatum ab ipso Romae iudican-
 dum, *prois sanctissima legi conueniebat*, ubi
 ut vidimus Donatistarum appellationem a
 Melehiadi iudicio execratur, ubi e Conci-
 lio Arelateni scribit Siluestro, ut in causa
 Paschatis literas cunctis dirigat, *ut uno die*
Pascha per orbem celebretur, ubi canonem
 approbat contra rebaptizantes, Stephanum
 Papam secutus, ubi conuoctat Synodum Ni-
 cenam, ubi in eaus Paschatis de Afanis
 scribit. *Secuturi sunt Romanos*, ubi Nova-
 tianis opponit Cornelium Papam, ubi videt
 Cecilianum a Papa absolutum, sedere iudi-
 cem in Concilio Niceno, & Aphricam to-
 tam representare, ubi Hosium Romani Pon-
 tificis Legatum, & Alexandrini, & Conci-
 lii Niceni Magnum Praesidem veneratur, ubi
 canones illos promulgat, ita Romano Ponti-
 fici propitios, & in generalibus Conciliis
 adhaerens, haereses omnes profernit, veluti
 tonat in Vigilantium Hieronymus. *Male fa-*
cit ergo Romanus Episcopus, qui super mor-
tuorum Hominum, Petri, & Pauli secundum
nos oia veneranda secundum se vitem puluis-
culum offert Domino sacrificio, & sumulos
eorum Christi arbitratu altaria, & post ali-
qua refert Constantinum. Sacriligus fuit
Constantinus Imperator, qui S. reliquias An-
dreae, Lucae, & Thimothaei transtulit Cp. apud
quos Danones rugimus, en religio miracula
confirmata, ubi reliquias veneratur Constant-
inus, apud omnes Catholicus, ex Graecis
sanctus, & in generalibus Conciliis accla-
matas, velut Idem Principum. Novo Con-
stantino, & errores confutat Anglie nondum
notos. Idem festos dies Martyrum iussa
Principis obseruabant, nempe Praesides, &
de Episcopis ait. Vos Dii estis, & sola
Constantini vita speculum est Catholicae
Religionis, in quo vetustae fidei imago, & no-
va haeresis deformata apparet.

Epist ad Silu

Epist ad Ed.

Cap. 8. Epist ad Jul.

D. V. C. Cap. 41. lib. 3.

Cap. 42. Cap. 44.

Adfuerunt Britanni Concilio Arelateni,
 ita Papa, & verae fidei amico, adfuerunt
 Concilio Niceno ex Athanasio, ubi uniuersis
 orbis adfuit, & a Constantino Britanni
 specialiter vocati, & bis Britannia, Britanni
 ex Athanasio adfuerunt Concilio Sardensium,
 ubi cum tercentum, & amplius Praesulibus,
 appellationes omnes Papae deferendas, ge-
 mino canone definire, ob memoriam S. Pe-
 tri honorandam, relationes fidei Julio mis-
 sere, & Athanasium a Synodo Tyria ex om-
 nibus gentibus coacta damnatum, & ab An-
 tioehena apud Hostes Aemenicis, a ratione
 & titulo reslituerunt, quod in communio-
 nem Juliae recepisset. Denique sub Catho-
 licis Principibus, obedientiam Papae debi-
 tam vel ex iure divino, in professione fidei
 sunt confessi. *Canentes populos, quos Cleme-*
ntia nostra regis temperamentum, in tali volu-
ntus religione versari. qudm Diuinum Petrum
Apostolum tradidisse Romanis, Religio usque
nunc ab ipso insinuat declaratur, quomque Poe-

Ed. H. ad Pontium Cp.

tificam Damasum sequi claret, & hoc mandatum apud singula gentes sine contentione conscribatur a Theodoro.

Nec tantum in Ecclesie pace, sed & in bello victorias retulit Papa, in hæresi Pelagii sub Honorio ex Beda. *Cujus eemporibus Pelagius Brito contra auxilium gratie superna venena sua perfidia longè, latèpne disperserit, utens Cooperatore Juliano de Campania, quem dudum amissi Episcopatus intemperans cupido exagitabat. Quibus S. Augustinus, & ceteri Patres orthodoxi multis Catholicarum sententiarum millibus responderunt, nec eorum tantum demerentiam corrigere volebant, sed quod gravius est correpta eorum sententia magis auferere contradicendo quàm favendo veritati noluit emendari, quod pulchrè veribus heroicis Prosper Rhetor insinuat cum ait. Contra Augustinum narratur serpere quidam Scriptor, quem dudum livor adaruit edax. Qui cupit obfusis contentum tamque cavernis tollere humo miserum protrahit anguiculam. Aut tunc frange sua equorei povere Britanni, aut hinc campo granine corda tament. Hæc Beda, & alia dicat Prosper. Decernis quod Roma probet, quid Regno sequantur. Et in Chronico. Ad Pontificem Zozimum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est, & de istè Synodia contra Collatorem. Papa Zozimus sententia sue robur adnexuit, & ad impiorum detractionem gladio Petri, dexteris amniis armavit Antistitem, & Possidius in vita Augustini. Innocentius, & Zozimus Apostolica Sedis Antistites suis diversis temporibus datis literis ad Africanam Orientis, & Occidentis Ecclesias, eos anathematizandos ab omnibus Catholicis censuerunt, & hoc tale de illis Ecclesie Catholicae prolatum iudicium etiam piissimus Imperator Honorius audiens, & sequens suis eos legibus damnatos inter hæreticos haberi debere constituit; & Cennadius de vitiis Illustribus addit. Innocentius urbis Roma Episcopus scripsit decretum occidentaliæ Ecclesiarum, & orientaliæ adversus Pelagianum datum, quod postea successor ejus Papa Zozimus latius promulgavit. Hæc de omnibus, & sic Angli in Pelsium Anglum, & specialiter Prosper scribit de Angliis. Nec verò segniore cura, ab hoc eodem morbo Britannias liberavit, quando quosdam inimicos gratie solum sua originis occupantes, ab illo secreto exclusit oceanus. & ordinario Scotis Episcopo, dum Romanam insulam studet servare Catholicam fecit etiam barbaram Christianam, ubi Pastor Celestinus morboſus curat, & alius oves in ovile conduit, & Beda sub Theodosio Juniorè. Cujus anno Imperii octavo Palladius ad Scotos jam in Christum credentes à Pontifice Romane Ecclesie Celestino primus missus Episcopus, quod & ait Prosper, ordinario Scotis Episcopo, sic Pelagius ipse licet Hæresiarcha. Innocentii literis non est ausus resistere, & ipsi fidei professionem transmittit. Hæc est fides Papa Beatissimè,*

quàm in Ecclesia Catholica didicimus, quomque semper tenuimus, & tenemus. In qua si minus peritè, aut porum caute aliquid fortè positum est emendari cupimus à te, qui Petri, & fidem, & sedem tenes, ubi vel Hæretici ipsi fidem fatentur, & Papam judicem controverſarum, & Petri sedis, & fidei hæredem, vel in Anglia Catholica profitentur, & ne vovus quidem vel inter hostes hostis est. Etiam ad Scotos venientes ab Hibernia, ubi jam receperant fidem Christianam, S. Papa Celestinus misit Palladium, qui fuit primus ex Beda Scotis Præsul, sic Picti habitantes partem meridionalem, conversi sunt prædicatione Episcopi Ninivi, qui Romam discens ipsis prædicavit Evangelium, & Hibernis misit Celestinum S. Patricium, & prædicatione, & Sanctitate insignem eam Insulam convertentem, è qua exiens Abbas Columbanus, alios Pictones ab Idolatria retraxit, & fidem Christianam edocuit.

Amplissimus panditur campus sub Gregorio, quem Magnum Ecclesia commendat, & Beda vocat Apostolum Anglorum, & per plura capita commemorat, ubi Augustinum urget ne à labore cesset, ubi Arelatensi Episcopo commendat, ubi Edibertus Rex concedit prædicationem, ubi in es describit miracula, ubi sedem accipit Episcopatus, ubi responsa petit Augustinus à Papa. Præterea idem Papa Gregorius Augustino Episcopo, qui suggererat ei multam quidem sibi esse messem, sed operarios paucos, misit ei cum præfatis Legatoriis suis plures cooperatores, & verbi ministros, in quibus præcipit grandæ Mellitus, Juslus, Paulinus, Rufinianus, & per eos generaliter universa, quæ ad cultum erant, ac ministerium Ecclesie necessaria vasa videlicet sacra, & vestimenta aliorum, ornamenta quoque Ecclesiarum, & sacerdotalia, vel Clericalia indumenta. Senſiorum etiam Apostolorum, ac Martyrum reliquias, nec non & codices plurimos. Misit etiam literas, in quibus significabat se pallium direxisset, senuit & infansit qualiter Episcopus in Britanniam constituere debuisset. Et mox. leons per loco singula duodecim Episcopos ordines, qui tua subjacent ditioni, quomvis Londinensis civitatis Episcopus semper in posterum à Synodo propria debeat consecrari. Et mox. Idem status de Eboracensi. Rurba præcipit ut sana confecturæ, & narat ubi plura miracula. Et mox. Misit & idem B. Papa Gregorius eodem tempore, etiam Regi Ediberto epistolam, simul & dona in diversis speciebus pulchra. Et libri secundi initio Gregorium, augustis elogiis Beda cohonestat. Quia estis alius non est nobis est, ubi Apostolus est, non Apollata, ut dicere coguntur Moderni, & totum describit in sinistrum luco. Et rursum. B. Papa Gregorius cum primum in tota orbe gereret Pontificatum, & conversis jam dudum ad fidem veritatis gentibus esset Præsul Ecclesie Anglorum Centem eorum Idolis mancipatam, Christi fecit Ecclesiam, quod & tradit Balæus cæcunia prima in ætatis

Lib. 1. c. 10.

Cap. 41.

Cap. 18.

Cap. 43.

Lib. 1. c. 13.

Lib. 1. c. 12.

L. 3. c. 8.

L. 10. c. 12.

Cap. 19.

Romanorum Pontificum, *Augustinus à Gregorio missus, Anglo Saxones fide papistica imbuedos, curat, & Edelbertus Rex moximè eum adiuvit, qui anno wigefimo primo post susceptum baptismum mortuus est;* sic Foxus Protestans & alii vel hostes, rerum Anglicarum Scriptores, & papistica ea fides est Catholica, quæ reddidit Gregorium Sanctum, & Magnum, quæ abundavit veris miraculis, & à Gregorio accepta est à Pontificibus, & vetustis, & sanctis vel ab Eleutherio, primo illius gentis Apostolo.

Attaxamus hic historiam Gregorii pro Anglia, qui adhuc Monachus videns captivus, & idolatras elegantes juvenes Anglos, factus Papa scripsit Candido Presbytero, ut patrimonio Romanæ Ecclesiæ in Gallia, redderet Anglos venditos Massilia, & voluit eos instrui Romæ; et zelus ardens moram non est passus, & misit ante Augustinum. In Galliam vix attigens rediit, difficultatis magnitudine oppressus, et in Gregorio crevit ardor ex difficultate, & innumeras ea de re scripsit epistolas, ut gentem converterent penè impossibili conatu. *Quin inter alia inenarrabilia scelerum facta, & hoc addebat ut nunquam genti Saxonum sive Anglorum, secum Britanniam incolenti, verbum fidei predicandum committeret, adeo nec poterat iis fides prædicari ex Beda. Scripsit Regi Theodorico, & Theodeberto, Regibus, & Gubernatoribus, & Præsulibus, quos & urget, & acriter reprehendit. Sacerdotes vestros è vicino negligere, Anglorum gentem Deo annuente velle fieri Christianam, sed Sacerdotes qui in vicino sunt Pastorem erga eos sollicitudinem non habere, Augustinum, & socios ad iter quasi compellit, Predicatorum agmen coegit, & transmissit, in fide & moribus omnes instruxit, misit omnia novæ Ecclesiæ necessaria, & sterili terra ita fecunditatem impertit, ut sole die Nativitatis Domini, decem millia animarum baptizarentur, & in ea Ecclesia miracula veteris renovarentur. Eo Nuntio exera se raptus Gregorius, scripsit Augustino totum orbem exultare, vanæ gloriæ timorem ipsi iniecit, cum miracula fiant per bonos, & malos, grates agit Regibus jam olim Christianis, vocat novam Helenam, imò majorem in ea re predicare poterat, quæ maritum ad veram fidem pertraxerat, scribit & converso Regi Gregorio, imò & Imperatori ipsi de tali conversione, & qualis Agricola tot fructibus hilaris, ut plures colligat plus laborat. Unus mater fructus, ut rectè monet Maimburgus, Sapientissimos hujusce nationis, ubique terrarum scriptis celebres hortari, ut antiquam restituant Religionem, altaria, missam, cruces, imagines, processiones, vota monastica, auctoritatem Papæ, Monachos diu ab ipsis dilectos de quibus Odoricus Vitalis. *Angli Monachos quia per eos ad Deum conversi sunt, inde fuerunt diligentes honoraverunt, ipsique Clerici reverentes, & benignè sibi Monachos**

præferri gavisi sunt, & saltem non evertant Religionem in Gregorio Magno antiquam, in Constantino Magno antiquiorem, & vetustissimam in Eleutherio Papa, uno verbo solus Gregorius, restituentæ Religioni sufficeret, ut vel oculis ipsis constat, & iterum Angliam vel mortuus doceret.

Vides hic quanta egerit pro Angliæ conversione Gregorius, cui Baronius addit curam Pastoralem, ipsam etiam in Hiberniam extendisse, circa Nestorianum baptismum, at evidens est inquit Maimburgus hunc Cardinalem inscriptione communi deceptum, à sapientibus pluribus correcta ad Episcopos Iberiæ non Hiberniæ, nunc distos Georgianos, cum Nestoriana hæresis extra orientem nunquam fuerit diffusâ, & plura M. S. dicant Iberiæ, & constat ex itinere ibi descripto. *Lator presensium ad S. Petri Apostolorum Principis livina veniens Fraternitatis vestra se aperit ad nos epistolas accepisse, eoque in Hierosolymorum urbe, cum rebus quoque aliis perdidisse, ubi ridiculum est venientem ad urbem, ex Angliâ transire per Hierosolimam, quæ ab Iberis non multum distat, et curam istam Maimburgus poterat, ex aliis ceteris epistolis evincere, ubi plures libros in Gregorii vita conscribit. Universis Episcopis per Hiberniam. Scripta vestra summa cum gratulatione suscepi, sed eris in me uberior valde letitia, si mihi de vestra consigerit reversione gaudere. Prima itaque epistola vestra frons gravem vos pati persecutionem innouit, que quidem persecutio, duos non rationaliter susciatur, nequaquam proficit ad salutem. Et ante. Unde iterum habita locutione Chazarum vestram admonet, ut quoniam Deo suffragante fidei vestra integritas, in causâ trium capitulorum inviolata permanet, mentis timore deposito, tantò citius ad Matrem vestram, que Filios suos expectat, & invitata Ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie expectari cognoscitis. Et ibi. *Ut de tribus capitulis animis vestris ablata dubitate possit satisfactio abundanter infundi librum quem de hac re Deceptor meus Pelagius Papa scripserat, vobis utile iudicamus transmittere. Id verò feliciter ætum evincit, Synodus Cantuariensis sub Theodoro itidem Episcopo Cantuariensi, quippe amplectitur quinque Synodos, & ita quintam in materia trium capitulorum, quæ gloria soli Papæ debetur, & Gregorio, & Pelagio, integris epistolis, & libris defundat.**

Post Gregorium, & Augustinum, de Laurentio Successore scribit Beda. *Denique solus nova, que de Angliâ erat Ecclesiæ curâ gerebat, sed & veterum Britannicæ incolarum, nec non & Scotorum, qui Hiberniam insulam Britannia proximam incolunt populos pastorali sollicitudine curabat. Et rursus. Hoc tempore venit Mellitus Londoniæ Episcopus Romanæ de necessitate Ecclesiæ Anglorum causis, cum Apostolico Papa Bonifacio tractaturus. Et post Mellitum succedit Iustus, ad quem extat Bonifacii epistola pallium mitentis.*

Et

Libro 5. epist. 10. loc. 14.

Libro 5. epist. 12. loc. 14.

Libro 5. epist. 12. loc. 14.

Epist. 5.

Lib. 12.

Libro 4. epist. 91. loc. 14.

Libro 2. epist. 36.

L. 2. c. 4.

Et mox Concedentes etiam tibi Episcoporum ordinationes, & scripsit ad Eduvinnum, ut converteretur, & ad Edelburgam jam Christianam; & iteram. Quo tempore Præsulum Sedis Apostolicae Hunarum, Bonifacius Papa successor habebat, qui ubi gentem Nord-Humbrorum cum suo Rege ad fidem, confessionemque Christi Paulino evangelizante convertere fecisset, misit eidem Paulino palliū, misit & Regi Eduvino literas, ubi indicat Gregorii doctrinam. Prædicatoris igitur vestri Domini mei Apostolica memoriae Gregorii frequenter occupati, præ oculis affectum doctrinæ ipsius, quem pro vestris animabus libenter exercuit habetote. Denique ipsi Episcopo misit pallium, & pro Paschæ observatione, & contra hæresim Pelagii, epistolam salutarem transmissit.

Celeberrima in Anglia viguit causa Paschatis, ubi Wilfridus multis de ipsa differit, omnes Sancti Joannis Successores, post obitum ipsius conversos, & omnem per orbem Ecclesiam, sententia illi ad hæresim, & concluditur sequenda Apostolica Sedis decreta, imò & universalis Ecclesie, & neminem præferendum Petro, cui principaliter Axiom est. Tu es Petrus, & super hoc petram ædificabo Ecclesiam meam. Et Beda libro de sex matibus. Victor datus latè libellus constituit Pascha die Dominico celebrari, sicut & Prædecessor ejus Eleutherius, cujus decretis favens Theophylus Caserta Palestina Episcopus scripsit cum cæteris in eodem Concilio Episcopis Syndicam, & valde usitam epistolam. Et rursum. Hac perorans Wilfrido Rex Snonum Ostri dixit. Anotrique nostrum in hoc consentis, quod hac principaliter Petro, dicta & ei claves regni caelorum sine dote à Domino responderunt etiam utrique. At illa ita conclusit. Et ego dico vobis quod hic est Ostriarius ille, cui contradicere nolo, sed in quantum mori, & vobis hinc cupio in omnibus obedire, &c., ubi Petrum in successore viventem, & dogmata dictantem audit. Et urgentibus aliquibus Sanctitatem Columbæ, eam ultra largiuntur Præsules, & reponunt. Numquid præferri potius Beatissimo Apostolorum Principi cui Dominus vis. Tu es Petrus & Curata de eodem Rege Beda. Ostrius Veraciter intellexit quia Romana esset Catholica, & Apostolica Ecclesia, & tam ipse, quam Egbertus Cantuariorum Rex Wigandam Romanum miserunt, ut accepto gradu Archiepiscopali Catholici, Anglorum Ecclesiam per omnem Britanniam ordinare possent Episcopus, & de iisdem scribit Beda. His temporibus Reges Anglia rebellissimi Ostri provinciam Nordan Humbrorum, & Egbertus Cantuariorum habito inter se consilio, quod de statu Ecclesie Anglorum esset agendum, intellexerunt enit veraciter Ostri quamvis eductus à Scotis, quod Romana esset Catholica, & Apostolica Ecclesia. Et rursum. Ostri Rex Nordan Humbrorum presens est infirmitate, qua & mortuus est antea etatis sue quinquagesimo octavo, qui tantum eo tempore tenebatur amore Romanæ

Apostolica visitationis, ut si ab infirmitate sanaretur, etiam Romam venire, ibique ad locum Sanctæ vitæ finire disponeret. Rursus Beda. Anno autem regni Alfridi tertio Cæduallo Rex occidentalium Saxorum, cum gens sua duobus annis strenuissimè præfessis velle Imperio præter Dominum, regnumque perpetuè vetus Romam, hoc sibi gloria singulari desiderans adipisci, us ad limina Beatorum Apostolorum fonte Chrisimatis oblaeretur, & ibi narrat à Sergio Papa baptizatum, de quo extat grande elogium. Culmen, apex solentem, pellicia regna, triumphos, exuvias, præcæta mania, castira, Laret. Quæque Patrum virtus, vel que congestis ipse Cædual, Armipotens, liquis amore Dei, sic Merciorum Rex Ossa, vitam Romæ finivit, adeo Romanam venerabantur, Jacobi Regia Præcæstora, omni laudum genere cumulati.

Etiam ex eodem Beda Reges Præsulem à Papa restitutum recipiunt; Wilhelmus Nordan Humbrorum Episcopus, cum regnante Elfrido pulsus esset Episcopatu reclamavit ad Papam, qui remisit ad Regem præcipiens recipi, & Ecclesiam suæ est restituta.

Extat, & illud celeberrimum Concilium, ubi Anglia quintum recipit Concilium, & Martini Papæ Synodum, ubi bis triumphat Apostolica Sedes, & in quinta confirmatione Concilii, quæ tota debita est Pontificibus, nolentibus Angliæ recipere, & in Synodo Martini sexta duce, & maxima in Ecclesia Autoritatis, & primum capitulum sub Theodoro. Ut sanctum diem Paschæ in commune omnes servemus, Dominico post decimam quartam Lanam primi mensis, & Huesca Monachi, Pascha cum Catholicis celebrarunt, & in occiduo centum & amplius Præsulum Concilio, maxima fama in sexto Generali, admittere Britanni Præsules & Agatho ipse scribit sexto Concilio, se inopia sapientum Sacrosdotum, Philosophum ex Angliæ vocasse, adeo Angliæ Legatos Papæ ministrabat. Postremo Beda historiam suam, Regi Ceolulpho dicit, & ait. A Florante omnes, atque adjutor opusculi hujus Albinus Abbas Reverendissimus vir per omnium doctissimus ecclesiæ, qui in Ecclesia Cantuariorum à B. M. Theodoro Episcopo, & Nibelmo Abbate viri. V. atque eruditissimis institutus diligenter omnia, que in ipsa Cantuariensi provincia, vel etiam in contiguis ejusdem regionibus, à discipulis B. Papa Grigorii gesta fuerunt, vel monitionis, vel scriptis vel sermone traditis cognoverunt ea transmissit. Qui videlicet Nibelmus postea Romanam veniens nonnulla ibi B. Gregorii Pontificis invenit, reverfusque ab his nostram histèria inserendas, cum consilio præfati Albinus R. Parisi ussisset, ubi videt epistolam Gregorii, & aliorum Pontificum Romæ, olim in Angliam custoditas, & publice lucet, & utilitati expositas. Uuo verbo solus Beda. Venerabilia, & Historica, & Magnus Pater hæresibus cunctis evelledis, in Angliæ vel Angliis fuisse, ut eius opera legenti erit conspicuum.

lib. 1.

Post Bedam alii prosequuntur Auctores, & Polydorus Virgilius de rebus Anglicis, & de Ina. *Officia Regis pietatis plena infinita panantur, quod regnum suum Romani Pontificis vestigial fecere singulis argenteis nummis, quos denarios vocant in singulos annos imposuit. Idem fecit ejus exemplo qui non multum post idem tempus regnavit Offa, qui fuit anno salutaris 760. Hoc vestigial prout quidam scribunt auisit postea Aculphus Rex, qui in proximo libro demonstrabitur totius ferè insula imperium tenuit. Et iterum. Cheneredus patris virtutes noviter per omnia amulatos demum anno quato post Romam, cum Offa Rege orientaliun Saxonom proficiscitur, ubi Monachos sanctus, cum socio de vita decessit, & de ipso mentionem facit Platina, in vita Constantini Pontificis, qui voti causa Romam ierat. Et prosequitur Polydorus. Offa tamen, quem veri suorum delictorum penitentia, visus sibi nequaquam plena manu, de commissis Deo satisfecisse, trajecit propter uocano Romam se consulti venia consequenda causa, Romanoque Pontifici Hadriano primo, regnum suum vestigiale fuit, imposita tributo ex singulis unum argenteis, quos denarios vocant domesticatis in annos singulos conferendos, qui fuit annus salutaris humane 775. De isto vestigiali plura commemorabo infra in vita Ina Regis occidentalis, qui per id fere tempus vel ante primum eo maneris genere Romanum Pontificem donavit. Est & Kenulphus Rex Merciorum epistola ad Leonem Tertium, ubi vocat Dominici Gregis Pastorem, & exaltationem ipsius fasm vocat salutem. Quid unde tibi Apostolica dignitas, inde nobis fidei veritas innotuit. Et mox. Quapropter opportunum arbitror suis fratris iustionibus, a nem obediens humiliter inclinari, & que tua pietatis ritè nobis sequenda videatur toto mixu implenda, que rationi contraria inventa fuerint citius delenda, ac interm nobis referenda, & Patrem vocat & se filium obediendam. Totis obediens viribus seuper amplector. Extat & Eduardus Tertius obediendum, Romano Pontifici professus ad Nicholaum secundam scribit. Summo universalis Ecclesie Patri Nicolas Eduardus Dei gratia Anglorum Rex debitor, & subjectionem, & obediendam. Et mox. Quapropter iustam iudicavimus apud vos velas ad solidam petram accurrere, & probare omnes bonas actiones nostras, quateur eas donationes, & privilegia, que obtinimus apud Prædecessorem vestrum, renovatis, & augeatis nobis. Ego quoque promissulo meo confirmo donationes, & consuetudines, quas habet S. Petrus in Anglia. Extat Ethelvulphus seculo nono, qui campassit regi rebus Romam Religioni ergo se consultit & à Leone Quarto benignè acceptus Ecclesie Romane vestigiale fecit eam partem insule, quam Egbertus Pater regno adjuverat. Iam secutus exemplum ut notat Natalis, qui West Saxie regnum tributo, quod S. Petri densium vocant fecerat obnoxium. Testamento cavet, ut singulis annis trecentæ auri*

marcæ Romam mitterentur, ita dividendæ, ut centum Basilicæ S. Petri, totidem S. Pauli ad luminaria concinanda, centum reliquæ Papæ darentur, & missis celebrari præcipit, referatur à Willelmo Malmesburienfi, libro secundo de gestis Anglorum, & refert Simeon Dunelmensis de Gestis Regum Anglorum, & Ethelredus Abbas Rievallii. Extat Ælfredus, vel Alfredus filius Ethelvulphi, natu minor Romam missus, & à Leone Quarto Rex inauguratus, Pastorale S. Gregorii, & Bedæ historiam Anglorum Saxonice lingua donavit, & ex Willelmo Malmesburienfi, & Alfredo Abbate Rievallii. Quod nunc raro invenitur in terris illam maximum Regis creditur dignitatem nullam in Ecclesiis Christi habere potestatem. Illa regnante dignitas, si se in regno Christi que est Ecclesia, non Regem, sed civem cognoscas si non in Sacerdotes legibus dominetur, sed Christi legibus quas promulgaverunt Sacerdotes, humiliter subiciatur; an Anglicanæ Rex est caput Ecclesie? An Successor Rex Jacobus, an Præcessores imitator, sic, & leges sanctissimas condidit de junio quadragesimali, juniunis quatuor temporum, festis SS. religiosè observandas, adeo voluminis fierent vasta de Anglia à se ipsa diversa, & Regibus in Religione diversis, & multos afferat Natalis Alexændee. Extat & Ethelstanus ab Alfredo quodam regno, & oculis privandus, qui detectis insidiis remisit ad Joannem X., ut coram ipso iuramento se purgaret, quoniam certis documentis convinci non poterat, & cum ad sctre S. Petri perjurasset coram ara ipsa occidit, & tertia die animam efflavit, & bonis Regi, & optimatibus concessis ea S. Petro Rex donavit, & donatis extat apud Malmesburiensem, & ait. Sapientes regionis nostre non has præfatas terras, me iniuste rapuisse, ratinamque Deo dedisse, sed sic eas accipi, quem admodum iudicaverunt omnes optimates Regni Anglorum, insuper & Apostolicus Papa Romana Ecclesie Joannes. Etiam extat Egdardus, Glastoniense Monasterium, amplissimo privilegio donavit, omnium causarum etiam civilium jus Abbati latè permittens, & privilegii confirmationem precibus à Joanne Decimo tertio obtinuit, assistit variis Conciliis, & in Codice M. S. Saxonico extant Canones. Denarius in domos singulari impostus, ante festum D. Petri redditur, & pænas gravissimas imponit. Sin teritio deliquerit rebus suis omnibus excurat, & Monachos obtinuit Clericis non casis, ex Papæ concessione Episcopis concessa, & Joannes Decimus ex Polydoro, Regem movuit de negligentia Præfulum, & Cantuariensis Romæ se purgavit.

Inciplmus secundam ætatem, & prima duo secula, ubi ex Willelmo Malmesburienfi. Cuncto Rex epistolam scribit Anglia, & Danamarchie, & Novergie, & cantibus Præfulibus, & populo, se Romam isse in redemptionem suorum scelerum. Ex hoc maxime patet, quia à sapientibus didici S. Pe-

Cap. 11.
de 355.

Lib. 6.

rum Apostolorum magnam potentiam accepisse à Domino ligandi, atque solvendi, clavigerumque esse regni caelestis. Et mox. Nunc igitur obsecro annes Episcopos. & regni mei Praepositos per fidem, quam mihi debetis, & Deo, quatenus faciat ut antequam Angliam veniam, omnia debita, quae secundum legem unigenitum debemus sine praesulata, scilicet elemosyna pro aravis, & decima animalium ipso anno proceperam, & denarii, quos Romam ad Sanctum Petrum debetis, imò regnum ipsum est S. Petri ut ex Wilhelmo Brituuldu Victorienfis Episcopus, de regno meditant mirè vidit. Et ecce in suprema scriptis videt Apostolorum Principem Petrum ipsum Eduardum, qui tunc in Northmonnia exulabat in regem consecrare. Ob ipsius reverentiam scribit Eduardus Tertius. Summo universalis Ecclesiae Patri Nicolao Eduardus Dei gratia Anglorum Rex debitum, & subjectionem, & obedientiam. Et mox. Quapropter iudicavimus apud vos velut ad solidam petram accedere, & petit privilegiorum confirmationem cui reponit dicenti Nicolao. Ego quoque pro modo meo audeo, & confirmo, donationes, & consuetudines quas habet S. Petrus in Angliis. Et Papa. Renovamus ergo & confirmamus, ac augeamus vobis privilegia vestra, scilicet ut absoluti sitis ab illo voto &c. Etiam Urbanum II. Scotias Regiam dignitatem elargitur, testatur Lesleus in historia Scottorum, & Genebrardus. Etiam Edgarus Rex ex Polydoro Clericis conjugatis Monachos praetuli, ex concessione Romani Pontificis, Bene multis fatigavit precibus Joannem Tertium Decimum. Et mox. Quid & impetravit. Et rursus. Carissimi Legati ab Alexandro Secundo ad statum rei Christianae apud Anglos cognoscendum mittuntur, & Stiganum deponunt Episcopum Cantuariensem. Et iterum. Vendente Rege beneficia Sacerdotes, qui quercioniam de his rebus pessimum apud Urbanum II. R. I. habuerant. Et iterum investitos à Rege. Hos Anselmus Cantuariensis Antistes, ut abortivos Religionis Filios consecrare recusavit, & regem perpulit, ut spontè dixerit se rem omnem cognoscendam ad Paschalem R. P. relictorum, ejusque decreto pariturum. Et rursus. His temporibus Honorius Secundus R. P. misit in Angliam Cardinalem quemdam &c. Legatum ad cognoscendum in Sacerdotalis ordinis statum, qui & Synodum Londini coegit. Etiam Richardus Papae scribit. Justiore exitum facta Principum serviantur, cum ab Apostolica Sede roboretur, & favores accipiunt, & de conjugio hoc factum concessimus, si Sancta Romana Ecclesia decreverit similiter dispensos.

Solus Henricus secundus sufficeret, ubi Adrianus Quartus Hiberniam regnum sub annuo censu ipso concedit, ex Mattheo Parisio, & Sanderò de schismate Anglicano, ubi Alexander III. in regnum Hiberniam erigit. Ex Rogerio in annalibus Anglicanis. Et hi omnes tam Archiepiscopi, quam

Episcopi, receperunt sibi Henricum Regem Angliae, & haeredes suos in Reges & Dominos in perpetuum, quod & chartis confirmaverunt. Et post aliqua. Rex verò Angliae missi transscriptum chartarum universarum Archiepiscoporum, & Episcoporum Hiberniae ad Alexandrum Papam. Et ipse Auctoritate Apostolica confirmavit illi, & haeredibus suis regnum Hiberniae. Et post acceptam à Legatis praesentiam ex Nauclero. Titulum in se, atque in haeredes suos transferri meruit, ubi Blondus libro quinto extimie scribit. Sponte regnum Angliae Pontifice abstinuit, ut nemo post hac Rex Angliae declararetur, qui à Romano Pontifice non esset appellatus. Hinc observatum ajunt, ut omnes Anglici Reges à Romano Pontifice regni jura recognoscant, ubi Urbanus Tertius ab eo rogatus, plura concessit à Praedeceffore negata, inter quae ex Rogerio de rebus anglicis, ut quem vellet Filium Hiberniae praeficeret, ubi ex Petro Blesensi scribit Alexandro. Vestra Magnitudini promitto me vestrae dispositioni in omnibus pariturum, & Deus extans vos in eminentiori officii pastoralis ad dandum scientiam salutis plebi ejus, & regnum fatetur esse Papae vetitigal, & Eleonora regina, & uxor Celestino. Quem constituit Deus super gentes, & regna in omni plenitudine potestatis &c. Cum sit Vicarius Christi successore Petri, Sacerdos Christi, Christus Domini, Deus etiam Pharaonis &c. Scriptum est enim qui vos spernit, me spernit &c. Non Rex non Imperator à vestra jurisdictionis iugo eximitur. Et rursus. Pulchre equidem Christi, Crux antecellis Caesaris Aquilas, gladius Petri gladium Constantini, & Apostolica Sedes praedictis Imperatoris potestati. Is in causa S. Thomae misit ad Papam Legatos ex Polydoro, Misit in Galliam ad eundem Romanum Pontificem Legatos, qui apud eum causam suerunt, sed cum nihil proficerent, & in eadem causa idem scribit. Ceterum Legati panam ei indixerant, ut ducentas milites Hierosolymam mitteret ad rem Christianam tuendam, atque intra triennium ipse in Syriam cum aliis Christianis Principibus exercitum duceret salutaris, communi hosti bellum, quod postea Richardus ejus Filius fecit, & de Sacerdotali ordine deinceps optionem promereri studeret. Quae omnia citò se praetaturum iurejurando affirmavit.

His Hibernos sub ditione reponens, illud habuit responsum. Post se fieri nisi auctoritate Romani Pontificis negabant, quod jam inde ab initio, post Christianam Religionem acceptam se se, ac omnia sua in ejus ditionem dedidissent atque constanter affirmabant, adeo Hiberni credebant se, vel ab initio Romano Pontifici traditos, & ipsum volunt esse libera subiecta, nec tantum hoc credere, sed, & Rex ipse Angliae confirmavit. His auditis Rex per Legatos Alexandrum oravit, ut Hiberniam, quam ipse nuper domerat ad regnum Angliae suo Auctoritate adjungeret, quod baud gravotè non fecit Pontifex. Iterum de ipso. Ludovicus Rex dies noctesque non cessabas literis,

nuntiis modo Henricum hortari ad pacem consulendum, modo Romanum Pontificem rogare, ut sua Auctoritate Regem cogeret, ad id quod æquum, & iustum est descendere. Sanè Francus currentem, ut dicunt, incidit, nam Pontifex spondit in rem sedulo incumbens, qui tandem partim multis nuntiis ultrò citròque missis, partim sacrorum interditione per literas, & ipsos nuncios ad ipsum missos Henrici ed traxit, ut pacificatoria monita jam non sperneret. Et rursus de eodem Principe. Henricus in Normania postquam omnia cum Legatis Alexandri Pontificis peregerat, adfuit Hugo Romani Pontificis Legatus paulo ante ab Alexandro missus ad iudicandas, dirimendasque controversias inter Cantuariensem, & Eboracensem Archiepiscopos, & ibi decidit eam causam jam iudicatam, à Paschali, Calisto Secundo, Honorio, Eugenio Tertio, Adriano Quarto, & aliis, & addere poterat veterem Gregorium Magnum. Ibi eum Legato egit Henricus, ut præserrer Regulares secularibus Canonice. Rursus Legatus à Clemente missus, Reges Angliæ, & Gallia ad pacem redegit. Iterum in casu solemini sub ipso statuto extat ut teneatur promissis, sed ab Adriano Quarto, Homine Anglo, ex Polydoro. In promissione est abfolutus, & ibi axioma erat in Anglia, nimis turpe est semina parere, quod jaçant Angli sub Elisabetha.

Lib. 2.

Adiit, & alia gravissima causa Richardi Regis, pro liberatione ipsius ab Henrico Imperatore, ibi pulsantibus fores Apostolicæ Sedis, Eleonora ejusdem Regis matre, & iterum, atque iterum urgente, ut auctoritate sibi à Deo tradita liberaret, & Episcopis Angliæ urgentibus Celestinus Tertius, Leopoldum Austriæ Ducem, Henricum Sextum Imperatorem, Regemque Gallia: censuris perstringit, ut enarrat fuso calamo Rogerius. Tandem Pontifex præviis legitimis denuntiationibus sententia excommunicationis perculis Leopoldum Austriæ Ducem, qui Richardum caperat. Et rursus. Præcepit Imperatorem cum universa ejus terra subijci anatematam, nisi Regem Angliæ liberaret, & divina in Leopoldo extitit vindicta. Cum Leopoldus Dux Austriæ ad hæc remaneret, & sententia excommunicationis, quam Dominus Papa, in eum tulerat, propter captivum Richardi Regis Angliæ, nec puniret; flagellavit Dominus terram suam, & ibi incendia, inundatio danubij, semina in vermes versa, pestis, & mortuus equo pedem offendentem absque remedio. Et Polydorus de tali facto enarrat. Celestinus Romanus Pontifex, qui Clementi successerat Philippum redeuntem ex Syria, dum Roma suis majestatem in modum rogavit, ut nihil in Richardum, in quem infesto perspexerat esse animo postquam se in Galliam recepisset moliretur. Et rursus sparsa fama. Quandoquidem Romanus Pontifex in primis juberes, ut illum dimitteret. Et iterum. Interea Celestinus Pontifex gravissimè serens Richar-

Lib. 14.

dum, qui pro re Christiana intanda tam grave bellum procal domo paulo ante gessisset custodia teneri tam Duci Austriæ, quam ipsi Imperatori mandat, ut quamprimum eum dimittant, & ex Polydoro militi pro Agis rebus, & obtinuit Innocentius Tertius feliciter.

Piura adhuc suggerit Henricus Primus. Rursus igitur scribit Polydorus communi edicto mittuntur Legati Romam, qui tam diva præcepta tentent, vel lenire, vel rescindere, nempe de investituris à Rege datis, ut scribit Wilhelmus Malmesburiensis. Et mox. *Lib. 1.* Conjuncti corripuit viam, Papæque obtulit præsentantur quidquid poterant proniis, & muneribus agunt, ut Regis voluntatem effectum mancipare possint, sed nequicquam. Stas ille inflexibilis. Et Legatus post multa eo concluderebat Epiphonemate. Hæc est summa, quod Dominus meus, nec pro amissione regni parietur sibi Ecclesiarum investituram auferri. Nec ego inquit Papa pro Capituli mei redemptione, cum investituram permittam impune habere, sic Anselmum. Romam mittit Convencus à Rege, & Episcopis, & Magnatibus, ut ipse Romam dignetur proficisci. Et rursus. Rex occultis epistulas Papa & spargit. Apostolicum Regis investituram æquanimiter ferre, si cætera boni Principis officia exequatur. Ideo autem noluit literis hæc credere, ne accepta occasione cæteri Principes in eum inclamarent, at Legato confusus obmutuit, & Rex cessit Pontifici. Sic Wilhelmus Cantuariensis electus à Rege, à Papa est depositus, sic Cantuariensem promovens Primatum non obtinuit, & noluit aliquem ex his præjudicium pati, sic in Concilio Rhemensis præfens Henricus, multa à Papa impetravit. Ut omnes consuecudines, quas Pater suus in Anglia, & in Northmannia habuerit sibi concedi. Sic Paschalis primus sub ipso, in Eliensi Diocesi novum Episcopatum instituit, & de sua auctoritate comprobavit, & Honorius Secundus Cardinalem quemdam in Angliam misit, qui Synodum coegit pro moribus Sacerdotum corrigendis, ut vidimus, & egregio correxit. *Anna 1120.*

Hæc de Richardo vidimus, & Henrico, postea de Joanne Rege visuro. Hic Innocentius Tertius ex Polydoro misit ad Richardum pro Agis rebus, adeo Richardum conjunctum cernebat. Interea Joannes videns Hostis malitiam sibi fringere, idque longè secus esse, atque sperabat, Dei, ac Humanam silem implorat, & in primis cum Innocentio Pontifice de injuriis à Franco hostiliter sibi factis queritur, Pontifex querelas Angli non aspernatur, Franco per literas, & Oratores jubet, ut à bello tam nefaria manus abstinere, quo sedatis domesticis factionibus Christiani Principes cõmuniter bello Asiatico tandem aliquando conveniant. Rursus Joannes jurans privilegia Procera, à Papa obtinet dispensationem, & post aliqua. Joannes ibi cognovit Principes contempto Pontificis præscripto magis sibi, quam antea infestis,

Lib. 14.

Lib. 14.

citatosque factos esse iterum Legatos Romanos misit. Et mox. Per idem temporis Pontifex Innocentius Tertius, quod Principes suo præscripto non paruisent omnes, qui contra Joannem arma tulerint, Religionis hostes judicavit, & Proceres Pontificem dieunt, quod Joannis, & Antistitem, qui ei in consiliis erat circumventus dolis ita exercuisset.

Eib. 16.

Scribit in ea re Polidorus Virgilius de Anglis. Item nonnihil terrebantur quod ipsi undecum Ludovico, qui contra præceptum Apostolicum eis adjuvamento fuisset de Christianorum eorum à Romano Pontifice eieci essent. Et mox. Interea reclamante Pontifice Romano, ac desistente tam nefarium bellum, quod Principibus regni iuxta cum Principibus, atque Amicis cum Amicis intercederet, inter Regem Henricum, & Ludovicum in aliquot dies inducitur pacis fuit. Et rebus malè succedentibus dicebant. Et poena peccati, quia contra ipsius Romani Pontificis venerat decretum. Et rursus. Item Ordo Cardinalis divi Nicolai in carcere Tulliano vir summa doctrina, & integritate missus ab Honorio Pontifice Romano Legatus ad ipsam Henricum Regem in Angliam pervenit. Is Sacerdotum conventum celebravit, in quo multa cum rei Sacerdotalis correctione cogitare cepit, ut illi generatim in annos singulis Romano Pontifici aliquid vestigialis penderent, quod ab omnibus negatum est, sed ut aliis placet, quibus magis credo solum petitis decimas Sacerdotiorum pro bello gerendo contra Saracenos, quas facillè impetravit, ubi non solum decimas impetravit, contra id, quod scribit Serenissimus Jacobus, sed & facillè eas impetravit. Sub idem tempus missi à Gregorio Pontifice Romano per Europam Viris quam multis præstantibus, qui concionando Christianos ad arma contra Saracenos concitarent tanta militum multitudine illorum opere brevi tempore comparata est quanta nunquam ferè autem, inter quos quadraginta millia Anglorum fuisse, serunt; ubi vel oculis vides Anglorum devotionem, & Romanæ fedi maximam reverentiam. Anno eo ipso Gregorius Nonus Rege non invito misit Othobem Cardinalem in Angliam Legatum, qui sacerdotalis ordinis statum recognosceret, ac quatenus opus esset corrigeret. Is cuius jam virtus omnibus longè-notissima erat, quippe qui superioribus annis eo maneris summa enim laude sanctus fuerat, postquam de rebus agendis probè doctus in Angliam missus, ab omnibus Sacerdotum conventu Londini celebrem fecit, in quo post longam consultationem de Patrum sententia leges plurimas tulit, que deinceps Sacerdotalem dignitatem maximè juvant. Post hæc causa juvandi Asiaticè belli imperandas Sacerdotibus decimas nona Sacerdotiorum curavit. Rursus ibi narrat. Edmundus Cantuariensis Archiepiscopus Romanam perrexit. Edmundus autem Archiepiscopus interea Roma sibi ex eis, que petierat à Pontifice impetravit, & infra Gregorius Pontifex Romanus Robertum surrogavit, quod de Archiepiscopus, Anglis sæpè re-

Ibidem

petitur. Et ibi de Innocentio Quarto Pontifice. Is vir egregius, constant, diligens Republicæ amator, cum impotenti Frederici libidini mature resistendum putaret à Principibus Christianis opem, & auxilium petiit, quem Henricus antebere Othone Legato, quantum per affinitatem licuit, que ipsi cum Fridrico intercedebat pecunia adjovit. Itidem fecere Episcopi, ac reliqui Sacerdotes. Quod Fredericus audiens celeriter Regem per literas summè rogat, ut ne opem Pontifici ferret, sed solertia, & industria Othonis amice promissa pecunia penè jam ipsi Pontifici ante missa frustra suere Imperatoris preces, ubi Rex Religionem plusquam sanguinem respexit. Rursus Richardus Regis Frater parato classe id temporis Syriam petiit, qui mirandum in modum rem Christianam juvit. Et ibi decernitur pecunia. Et rursus. Henricus percipit, serendi opem Christianis laborantibus in Egypto, primo quoque tempore bellum sibi suscipiendum statuit, qui non multo post cum paratus esset ad iter perspicuum à Pontifice Innocentio per literas retardatur, en in re magna major obedientia. Iterum Henricus. Itaque primo per Legatos cum Alexandro IV. R. P. agit, ut ejus auctoritate fiat, ne jurjurando teneatur, en solutio juramenti petita à Regibus, & de Othobono Papæ Legato. Legesque tulerat, quibus etiam nunc Anglia utitur, en leges servatæ Pontifici, & Legatorum.

Tres manent Eduardi, & primus intra pacem à Papa impetratâ, ea habuit ex Walsingham pacta. Interim Aquitanie Ducatus Pontifici custodia traderetur, quousque discussa utriusque Regis iustitia legitimo Domino redderetur. Alter est à Bonifacio VIII. defensus, & pacis sequestratus per Legatos. Et plura sunt de Eduardo tertio. Is successione jus in regnum Galie præ Philippo Valoisio prætendens illud scriptis literis ad Benedictum Duodecimum exposuit. Initio insequentis anni Benedictus Pontifex Romanus, audierit tantam belli molem impendere inter Angliam, & Franciam, misit duos Legatos ad Edwardum Regem in Angliam, & misit ad Franciam, & mox. Edwardus ubi cognovit Franciam ad nullas per pontificatoriam Pontifici Legationem aquas passionis descendere tum denum armis repetendum iudicavit, quod ab Hæste contra jus, fasque negabatur. Et rursus. Cum fortuna ita rei francæ affluerat, & alioque Edwardus Caleis moveretur veniunt à Clemente R. P., quibus denum auctoribus iudicavit in duodecim menses inter Reges pacis fuit. Et post. Edwardus primo quoque tempore Henricum Lancastrum Ducem Avenionem misit, qui Pontificem de ista ei controversia doceret, rogareturque, ut sua auctoritate litem terminaret, ubi vides auctoritatem Papæ apud Anglos. Idem eum Ludovico Bavaro, sic agit. Ut Eduardo gratiam facias, eum Vicarium imperii facis, quod minus Anglis non abnuat, sed obire no-luit, ne Benedicto Pontifici displiceres, quia

Lib. 17.

Bogrus ejus inimicus erat, ad eum ne Pontifici obstitit sibi nocet. Is Viterbii benignissime exceptus, conforbrii necem rogat puniri, quod & Papa censuris effecit. Is scribit Papae. Beatissimo in Christo Patri Domino Nicolao divina providentia S. Romanae, & Universalis Ecclesiae Summo Pontifici Rex Angliae &c. cum omni recommendatione devota pelum oscula; cui Papa multa privilegia largitur. Is à Bonifacio Octavo medietatem approbat decimarum, quamvis omnes petierit. Is petit confirmationem à Sede Apostolica Scotiae, quam Papa dare noluit, ne Romanae Ecclesiae jus laderet, unde contra se testimonium dicunt Proceres, cum dicunt nullum jus Papae in Scotia, quod cum Rege suo quarant. Is multa flagitat à Nicolao Tertio, & pauca ab ipso recepit. Is à Bonifacio medietatem recipit decimarum, aliam sibi reservante Pontifice. Is pro bello sacro & per plura impetrat, & alia plura. Denique Urbanus contra Clementem Septimum, à Gallis in Papam receptum. Rogavit Richardum Regem Angliae, ut pro sua in Romanum Pontificem observantia vellet se gratia, consilio, opibus juvare, & quo id facilius faceret decimas ei sacras concessit, veniamque, & remissionem peccatorum. Rex Pontificis rogatus continet milia pedum quindecim, equitum amplius duo milia coegit.

Accedunt seculum decimum tertium, & decimum quartum, ubi Innocentius Tertia Joannem Angliae Regem, Ecclesiae jura violenter reprehendit. Illud autem gravissimum reprobans, quod cum in regno tuo causas Ecclesiasticas committimus cognoscendas in prohibet de Legatis, ne in eorum cognitione procedant jurisdictionem nostram impediens, cum nos si bene meminerit jurisdictionem tuam curavimus confovere, ubi beneficia commemorat ipsi collata. Ita ad satisfactionem compulsi ex Parisio. Quod sic de nique factum Domino mirabiliter operante, ut per totum Regnum Angliae simul; & semel currat interdictum, quod tunc distribuit servabatur ubique, ut praeter poenitentiam morientium, & baptismum parvulorum nusquam celebraretur divinum officium, aut exhiberetur Ecclesiasticum Sacramentum. Ita quod non solum Monachorum, & Clericorum, aut quorumlibet Regularium, sed etiam Episcoporum cadavera servarentur extra cimiterium inhumata, Quod demum Rex propter generale clamorem sustinere non prevalens satisfactionem obtulit per nuntios, & literas suas, quas Archiepiscopo in Flandria exspectanti denuntiavit, ubi vides Angliam obedientem, & Regem, de quo sceleribus inquit scribit Genebrardus. Joannes Rex Angliae Vir impius post sacras aedes à se expoliatas, & Sacerdotes pulsi regno, & reditibus Ecclesiae per sex annos retentis in panem Religionis contempta excommunicatus à Pontifice Romano non antea absolvitur, quam diadema Capiti adeptum Pandulpho Legato Apostolico traderet nunquam id ipse accepturus, aut haerediti à Pontifice Roma-

no, Angliam item, & Hiberniam reddidit feudatarias Romanae Ecclesiae promittens pro Anglia 700. marcas anni, & pro Hibernia 300. Hoc Natalis reprehendit, & factum confirmat à Filio, & de Patre narrat. Joannes Ecclesiasticos omnes reditus invasit. Excommunicatio sententia hanc injuriam nitus Innocentius est. Quin etiam Regem Christianissimum bortatus est, ut Ecclesiae injuriam armis ulcisceretur, & Rege Anglorum à solio Regni expulso, ipse & successores ejus regnum Angliae jure perpetuo possiderent. Gallici belli terribis apparatu, & Pandulphi Legati Apostolici suasionem Joanes, Ecclesiae facturum se satis juravit, & Cantuariensi Archiepiscopo, Episcopis, & Monachis paem concessit. Formulam pacis apud Matthaeum Parisiense legere est. Regna etiam sua Anglia, & Hibernia Ecclesiae Romanae, & Innocentio III. ejusque successoribus resignavit, & contulit datus ea de re in domo militum templi juxta Doveram literis, quas idem Parisius describit, sicut & Homagii formulam ab eodem Rege Innocentio praestitum in Legati manibus. Idem jurans privilegia Baronibus, mox concessionem irritari voluit ab Innocentio, ejus diploma extat apud Parisium, & extat excommunicatio in Concilio Lateranensi, & in Stephanum Cantuariensem accusatio, & Procuratoribus Joannis Regis, & suspensio à Delegatis Papae data, ex Parisio à Papa est confirmata.

Post obitum Joannis ex Parisio scribit Natalis, Henricus Filius ipsius primogenitus presente Galone Papa Legato fecit homagium S. R. E., & Innocentio Papa de regno Angliae, & Hiberniae, & juravit quod mille marcas, quas Pater ejus Romanae contulerat Ecclesiae fideliter persolveret quandiu praedicta regna teneret, & narrat Parisius Legatum in convivio. In Eminentiore loco mensa scilicet in Regali Sede, quae in medio mensa est, non sine multorum obligationibus oculis collocatum, Tantus honor addit Epiphonema Natalis, Apostolica legationi habebatur, Idem coactus firmare juramento statuta. Juramenti vineulo ab Alexandro Quarto est solutus, & Proceres ad obedientiam Regis, censuris ex continuatore Parisius coegit. Inter Philippum Pulchrum, & Eduardum primum pacis sancita, & duplici affinitate confirmata est, agente Bonifacio Octavo, ex Natali, & sub Eduardo Secundo Joannes vigesimus Secundus, proceres à Rege deficientes censuris Ecclesiasticis est persecutus.

Extat gravissima censura in Anglia, in Auctores necis Archiepiscopi Eboracensis, qui monito saepius Henrico ob invasionem Angliae Regni, vitam Richardo Regi ablatam, Procerum innocentum sanguinem effusum, Sacerdotes, & Monachos occisos, nec proficiens arma sumpsit cum Proceribus, & proditus capite damnatur, recusante Joanne Gascono, summo capitalium casuum Praeside, in Ecclesiasticum capitis cognitionem movere, & Archiepiscopo Cantuariensi rogante, ut ipsius causa Papa reservaretur, Pontifex autem Innocentius Archiepiscopi,

Lib. 3. cap. 47. et 48.

Lib. 7. cap. 71. et 72.

Lib. 6. cap. 60.

Lib. 4. in Cap.

Ann. 1213.

Pa. 184.

Pa. 189.

Ann. 1241.

Ann. 1265.

necē audita anathemate ejus Auctores devovit, mandavitque Cantuariensi illud publicare, quod ne heret Rex intercessit, excusans apud Innocentium Septimum, haud aliter tutum esse potuisse. Comque etiam misisset militarem ejus tunicam, dictum usurpando fratrem Josephi, ut videret Pater an esset tunica Filii. Respondit Pontifex, *quamvis esset tunica Filii sui (quam, re nonnunquam ita posthabeat possit sine graviore nota inducere) satis se scire ab immitis sera discretam esse, Quod enarrat in Henrico Quarto Wallingamus, & alij; & quamvis successores Gregorius XII. veniam postulantes, & penitentes absolverit in diplomate tamen 2. Idus Aprilis Romæ ait.*

Anno 1. Propter quod etiam devotum fuit ad hoc, quod idem Archiepiscopus, & aliqui secum capti ex supradictis causis iudicium capitale subiret, quod proculdubio provis, & improbat exempli fuisse constat, cum licet Archiepiscopus prefatus deliquerit correctio tamen, & punio secundum canonicam instituta Ecclesiasticæ Jædici fuerat relinquenda. Etiam pro immunitate Ecclesiastica Eugenius IV. libro tertio brevium in regeſto ſcribit. Henrico Regi Angliæ salutem &c. Circumſpice omnia Regna Chriſtianorum eorumque erga Sedem Apoſtolicam obedientiam, & devotionem conſidera nullum reperies in quo non plamè parcatur Romano Pontifici Vicario Jeſu Chriſti, ſuo duntaxat excepto. Quæ res quantum notam, quantum maculam inferat tibi, & Regno cogites, & tua, & eorum, qui tibi conſulas ſapientia. Hoc olim animadvertens inclita memoriæ Pater tuus decreverat ſelicis recordationis Martino Papa Quinto Prædeceſſori noſtro tribuere plenam beneficioꝝ conferendi libertatem, prout plures ſunt ſceſtes ſui laudabilis propoſiti, mors ſuperveniens rei perfectionem diremit. Verùm ut benevolentiam Regni tibi reliquit, da etiam operam, ut virtutis quoque, & devotionis paternæ heres exiſtas. Fuit in eo ſumma ſapientia, ſumma fides, ſumma Religio, ſumma erga Sedem Apoſtolicam, & Romanum Pontificem devotio &c. Idem ſcribit Regiis Adminiſtra. Nos quidem, ut Deus novis nullam commodam, nulla utilitas ad hoc moveret, ſed honor noſter, & dignitas Sedis Apoſtolice, quam in ſolo Regno Angliæ coculari non ſolum in ipſius Sedis contemptum reddendat, ſed in dedecus veſtrum, & Regni totius. Hic etiam memoratur prædeceſſor Martinus, qui, & graviffimam epistolam Wintonienſi Archiepſcopo, ut Regis aulam adeat, ſcribit, moenent revocari ſtatutum in Parlamento, alioquin anathema incurriſſe declarat. Venerabilis Fratri Henrico Epſcopo Wintonienſi. Si quam in diſtrictio Dei iudicio de commiſſis tibi oibibus rationem reddidurus es aliquando cogitates, ſi meminiſtes, & tu, quæ Paſtoralis officii cura eſſe debeat, quamque Eccleſia Romana, à qua dignitates, & auctoritatem vendicatas hæc, atque honorem tueri obligatus es in conſideratione duceres proſectò non aſſue adeo dormitares, neque negligeres. Et poſt aliqua.

Jaces tanquam canis mutus non valetis latrare, aspicias ſumit, & Chriſti, & Eccleſiæ, ac Sedis Apoſtolice mandata, Auctoritatem, Reverentiamque contemni, ne vel unum murmuratum verbum, clanculum ſaltem ſi nolles palam. Et mox. Perlege ſtatutum illud regium, ſi tamen ſtatutum, ſi tamen, & regium dici ſas eſt, nam quomodo ſtatutum, quod ſtatuta Dei? & Eccleſiæ deſtruit? Quomodo regium quod juſtitiam perimit contra id, quod ſcriptum eſt. Honor Regis judicium diligis, & reprehendit quaſi Chriſtus non Petro, ſed Regi claves, & oves dederit paſcendas. Et Martyrem B. Thomam commemoras. Rurſus Eugenius Wilhelmum Legatum ſuum, lege Majeſtatis poſtulatam abſolvit, & ſcripſit Regi Scotiæ Jacobo, ut ſuſciperet, & annullat omnia circa ipſum geſta, & præmio dignum non pœna decernit.

Sub Henrico igitur Quarto, miſſa eſt facultas ampla abſolvendi excommunicatos, cum ea tamen limitatione. Ita tamen, quod hujusmodi facultas vobis conceſſa ad abſolutionem Clericorum nullatenus ſe extendat; & ſub eodem Wallinghamo. Factum eſt parlamentum Londoniæ, in quo ſtatutum fuit de Lælaribus &c. degradarentur, & juſdictioni ſeculari committerentur, præſertimque fuit hæc lex in Pſcndo præbiterum, qui apud Smeſſe multis aſpectantibus eſt combuſtus, & hæc lex non nova, ſed vetuſta, apud Angliæ Reges demonſtrator, adeo Angliæ à ſe ipſa diſſentit, ut quod olim decideret nunc condemnet, & in ex Polydoro de Hieroſolymis, aliquando ſuadendi cogitabat, & ex Wallinghamo ſuadentibus perverſa, ut opes Eccleſiaſticas ſumeret ad inopiam urarii ſublevandam, ut memorante Thoma Cantuarienſi, ejuſ juramentum, & Dei metum, antiquæ Eccleſiæ libertates reliquit. Etiam Henricus Quintus ex Cocleo de Huſſitia, poſt duos Conſtantiaꝝ ocellis, vita ob fidem periclitatur. Quod ubi reliquit conſciis, qui etiam tunc in Angliæ erant poteſte tanquam ſuriis agitati primam conſurationes, in omnes Sacerdotes deinde in Regem quod pini eſſet cultor Religionis, nempe facienti in Regem ut pote Religioſum, & promittit ſe immunitatem Eccleſiæ ſervaturum. Inſtrutione ipſius ſibi data in ſcriptis, & Sigillo ſuo roborata cognovimus optamam, & ſinceram diſpoſitionem voluntatis ſuæ in juriſdictione, & libertatibus Sedis Apoſtolice conſervandis. Ad eundem Papam pro pace mittit Legatum, & commendat Franciæ Delphino. Deinde cum chariſſimo in Chriſte Filio noſtro Henrico Rege Angliæ illuſtri pacificè, & quietè vivas. Etiam Henricus Sextus juſtè ſe geſſit. Bobemi, qui aliam ſectam habent, ac cæteri Chriſtiani propterea quod Romano Pontifici non parant, cu non parens Papæ, nec eſt Chriſtianus. Et mox. Item Henricum Divi Enſebii Cardinalem Vinſonienſem Epſcopum legatum ſecit, qui ad id bellum gerendum, ex Angliæ cum aliqua armatarum manu proficiſſeretur, cui

Poly. in
Herr.

fmul juſti, ut Religionis juvanda gratia ſua Auctoritate decimam Sacerdotiorum imperaret Sacerdotibus. Henricus communicatis Pontificis mandatis cum ſenatu Regio, & illo nihil huic rei prævertendam decernente pecuniam exegit, & non modicum militum numerum conſecit, & ait rem Chriſtianam fortiter juviſſe, idem teſtatur ſe nolle jura, & Sedis Apoſtolicæ privilegia violare, & contra Baſilicenſis invehitur, pro qua re Papa ipſi grates agit egregias. Primum reprehendiſſi ipſorum ſacrilegas operationes, dum habuiſſi eos, tanquam Ethnicos, & publicanos, & devotionem laudat erga Sedem Apoſtolicam: Etiam Eduardus Quartus id novit. Sixtus Quartus Romanus Pontifex certior factus à Jacobo Tertio Rege Scotia Episcopum Scotos non habere Primatem, quem eis liceret per civilia Anglorum bella conſulere de his, quæ ad Religionem perſuaderent, & rogatus ut provideret oportunitate creavit Episcopum S. Andree Scotia Primatem; & Eduardus Papam appellat, univerſalis Eccleſiæ Pontificem, & ofcula pedum tranſmittit; & rursus, Jacobus Rex Scotia ex Polydoro ſimul etiam ad Innocentium R. P. literas eodem exemplo dedit, quibus orabat, ut pro ſua fide, gratia, probitate, quam celerrimè poſſet Legatum aliquem mitteret, ad rebelles Principes, qui eos ſuo nomine juberet impia arma de manibus depone, & Papa rogavit.

lib. 26.

Est, & Henricus Septimus Angliæ Solomon, qui petit diſpenſationem legis Eccleſiaſticæ, prohibentis nuptiis inter uxorem demortui Fratris, & ſuperſtitem, & hoc ultro fatente Accleero Rex petit non dat diſpenſationes. Est, & Henricus Octavus fidei defenſor, ex conſtitutione adhuc extante Leonis X, ubi Primatum ex Luthero ipſo convincit. *Negare non poteſt Lutherus, quia omnis Eccleſia fidelium S. Romanæ velut matricem Primus recognoscit, & veneratur, & probat ex omni orbe terrarum, & Sacramenta ſeptem convincit, & utitur argumento Lyrenſis inviſto. Quod ubique, & ſemper creditum id verum, & mille beneficia à Papa recepit, at unum diſpenſationis recipere nequiens, ſe caput Eccleſiæ inſtituit, & definiit, quod in Anglia ante ipſum, & ſub ipſo inauditum, & nil mirum contra Papam ſe erexiſſe, qui vel contra Deum ſe erexit mutando uxores, & tribus annis expectatus, & Anathema promulgatum in regnis Catholicorum, ipſis non horrentibus, ſed juvantibus, decretum, & Henricus ipſe novem articulis, imagines, & dogmata antiqua firmavit. Poſt ipſum Eduardus puer, & juvenis, mille hæreſes introduxit, & tenuit jejunia, & feſta Sanctorum. Sub Maria rursus rediit fides Catholica; & Parlamentum unionem Ejus approbat, at ſuccedens Eliſabet ſcripſit Papæ, ſe Religioni non obſtuturam, at non attentis ejus fraudibus revocavit pro Catholicis ediſta, & hæreſes, vel primis contrarias admittit, & ſub Jacobo Rege ſcripta ſunt ab*

ipſo aliqua contra Papam, & coegit Catholicos ad juramentum fidelium ſubſcribendum, & Paulus quintus prohibuit.

Post tot Reges Angliæ noſtros, Sereniſſimus Jacobus vult aliquos eripere, & ait. Henricus Primus Episcopatum Wintonienſem, Wilhelmo Gifford conceſſit, de redditibus Episcopatus eum inveſtivit, dedit Rodulpho Cantuarienſem Sedem, eumque per anulum, & Baculum inveſtavit, deſtinavit Episcopos ad Concilium Rhemis, quod tenebat Papa Caliſtus. Etiam Turſtanus Eboracenſis Paſtor electus, ea conditione, ut à Synodo non benediceretur, ad illud ivit Concilium, & à Papa conſecratus à Regis ditione expellitur. Etiam Eduardus Primus præcepit Abbati de Waltham, & Decano Eccleſiæ Sancti Pauli, ne decimas darent pro bello Hieroſolimæ, etiamſi Papa id præcepiſſet, & Decanus mortuo Abbate, promiſiſe ſe Regis mandata ſervaturum. Denique cum Abbas de Walden Romam citaffet Abbatem S. Albani, ab Eduardo Secundo in judicium vocatur, & quod plus eſt vinculis oneratur, & Eduardus Tertius præceſſores ſecutus, legem ſtatuit, ne quis in poſterum, à Papa Sacerdotia obtineret, niſi per appellationem ad ipſum ea deberet, & pœnam tranſgreſſoribus irrogavit; & Richardus Secundus decrevit, ne beneficia obtinerentur à Papa, ſub pœna amitendæ Regiæ tutelæ.

At jam Reges ipſos noſtros vidimus, & facta ipſa contraria demonſtrant. Uſurpat quidem Henricus Primus, ex Rogerio prima parte Annalium inveſtituras, at obſtat forti peſtore, Sanctus Præful Cantuarienſis Anſelmus, & recuſat validè ſe communicare, cum hujſmodi proviſis à Rege. Etiam Gerardus Eboracenſis mandato Regis obediens, ordinar Giffordum, & Rogerium, ſed Giffordus ſpernit unionem Eboracenſis, & potius exilium patitur pro veritate, & alii manent abſque conſecratione, unde Hiſtoria ipſi nocet ſerenti. Etiam Rodulphus Rege annuente, communi ſuffragio eligitur, & pallium ipſi tulit à Papa Anſelmus, Nepos Archiepiſcopi Anſelmi, & Rex petit à Papa inveſtituras, at Papa ſolum conceſſit, ab electis homagia excipere, non per anulum, & baculum inveſtire, ut egregiè teſtatur Wilhelmus Malmesburienſis, & ad Concilium Præſules Caliſtus vocavit, ubi inveſtitura eſt vetita laicis per anathema, & Clericis per gradus privationem. Etiam Turſtano ad Synodum eunte, Rex Papam per legatum prævenit, ne ab alio ille ordinaretur, quam ab Epifcopo Cantuarienſi, at ordinatum à Papa ipſo nolente alicui injuriam inferre, noluit Rex recipere per Papæ preces, & per interdictum punitus recepit, ideoque obediit Papæ non repugnavit. Etiam Clemens Quartus ſimiles decimas contra Saracenos à Scotia exegit, & Alexander Secundus Rex tranſmiſit, Ludovico Galliæ Regi cruceſi ſerenti mille marchas

argenti mille milites, & aliquos Principales, & frequenter exceperunt decimas vidimus & de Eduardo Secundo millia Papæ propitia enarrat Polydorus de rebus Angliæ, ubi mole Auctoritatis, & veritatis, unius facti tollitur omnis suspicio.

Etiam Eduardus Tertius favet Pontifici, cum ipsum appellationis tribunal, & ita supremum ex omni jure decidit, quamquam à Gregorio undecimo totis viribus, & Martino Quinto ea lex sit eversa, & in pluribus favorit Pontifici. Nec Richardus Secundus obest violator acerimus Ecclesiasticæ immunitatis, imò vel nunquam id statuit, vel penituit, quippe ipse victo datum est, ut constat tomo secundo veterum Historiarum, post Chronica Henrici de Nuygton, quod Papæ nimium tribuisset. Etiam Jacobus Rex se asserit Catholicum, quod baptizatus sit in nomine SS. Trinitatis, at innumeri in catalogo hæresum sunt hæretici, & per Jacobum ipsum Donatistæ, & innumeri alii ita sunt baptizati, & tamen apud ipsum sunt veri hæretici, & ipsum à Catholica Matre admonitum, Matris epistolæ, & vita vincunt. Nec obstat juramentum de fide Angliæ tenenda, quippe juramentum non est vinculum iniquitatis, & Catholicos Reges ipse hortatur, ut vel post juramentum fidem mutant, & frustra Catholicis proditoribus irascitur, quippe ipso teste Puritani, persecuti sunt ad necem in utero, in pueritia, & post eo solo titulo, eo quod Rex esset, en scelus. Non obstitit hæresis quin Paulus Quintus Catholicorum Angliæ curam gereret, missis duobus brevibus super juramento, mox Gregorius Decimus Quintus misit in Angliam, Gulielmum Bishopium doctorem Sorbonæ ordinatum Præfulem, & in eo regno Apostolicæ Sedis Legatum, eo mortuo Urbanus Octavus misit Richardum Smith. Anglum Episcopum Chalcedonis, cum potestate ordinaria, ut declaravit Urbanus IV. Februarii, at inter regulares, & Clerum, orta discordia, & editis ex utraque parte libris etiam lividis, S. Congregatio indicis suppressit omnes, in Hiberniam misit Innocentius X. Jo. Baptistam Rinuccinum cum auro, & argento, per centum miliaria exagitatus, omnium votis feliciter ingressus in regnum illud, & multa millia misit Henricæ Borbonicæ. Hinc Carolus I. post Patrem Jacobum 1625. Falsificare, & Cromwellio admittente eorum Parlamento accusatus, & inaudito ab omni memoria exemplo manu carnificis, in publica panegyri capite plexus est, Jacobo Hofmano referente, & ex Gualdo fidei contaminatæ est accusatus, inde Carolus Secundus decennio exul rediit, quem Pontifici ex Gualdo suum effecissent, si politicam non Religionem consuluissent, & Cromwellus ex Hofmano fecit, Religionem infervere Politicæ, denique Jacobus Septimus Rex Scotiæ, & Secundus Magnæ Britannicæ, Fratri Carolo I. Regi successit. Post quæ quidvis credendi

licentia, cujus permisso, liberio rem latinitate ceremoniis, ut loquitur Hofmano editum fecit, Legatum Papæ ab Abdu recepit, & Romam Legatum amplissimum destinavit, à populis Angliæ Rex acceptatus, eorum testimonio Angliæ Rex, hæreditarium posteris regnum reliquit.

Recognoscat ergo Angliæ, vel seipsum Reges suos, vel ante Constantinum, & Helenam Apostolos suos Gregorium, Palladium Patritium, Doctores Bedam, Anselmum, & Parisienses, legant Henricum Spelman in opere, ad decreta Leges Britannicæ; ibi inveniunt in Arelateni Concilio primo, & Sardiceni Britannos, Synodum S. Patritii, S. Germani, S. Augustini eorum Apostoli, & in Ecclesia etiam per ipsa vera, dogmata nostra Catholica, ut oblationem pro defunctis, & alia inveniunt.

C A P I T U L U M

Galliæ Regnum.

NON indiget nostris elogiis Gallia, quæ oraculis abundat Pontificum, & antiquis sub Gregorio Magno, & Modernioribus sub Gregorio Quinto, & omnium potest Pontificum. Scribit Brunichildi Pontifex verè Mignus. Unde non immerito contigit, ut cuncta Gentium regna præcelleret, quippe qua caritatem gentium creatorem, & purè colit, & veraciter consistit. Et sequenti epistola excellentius. Quanta ceteros Homines regia dignitas antecedit, tanta ceterorum gentium regna regni vestri cultum. Et mox: Quia igitur sinceritatem fidei, & mente seroanis, & opere B. Petri Apostolorum Principis amor evidenter ostendit, & apud Rainaldum Gregorius Quintus. Recognoscimus, & fatemur, quod Ecclesie Gallicane post Apostolicam Sedem, quoddam quasi Christianitatis est speculum, & immortuus fidei firmamentum, suppone qua in favore fidei Christiana, & devotione Sedis Apostolicæ non sequitur alias, sed ut aliarum potest diveris antecedit. Cujus devotionem verbis extollere superfluum reputamus, cum sit claris operibus manifesta, ubi à Papæ oraculo discimus, superfluum ipsam verba extollere, & ipsius opera sint manifesta, quorum aliqua vix inuenimus.

Quod primum est, & præcipuum, Gallia à Romano Pontifice fidem accepit. Ita Zozimus Episcopus Gallicæ scribit. Ad urbem Arelatensem primum ex hac Sede, Trophimus Summus Antistes, ex cujus fonte tota Gallia fidei rivulus accepit, directus est. Et ipsi Viennensis provincie Præsules, ad Leonem Papam referunt. Omnibus Gallicanis Ecclesiis notam est, quod inter Gallicas Arelatensis urbs missus à B. Petro Apostolo S. Trophimum habere meruit Sacerdotem, exinde alii paalatim regionibus Galliarum, hanc fidei, & Religionis infusum. Ita in Concilio Parisiensi sub Ludovico Pio, scribant Præs-

In Ede- ardo 2.

Pagina. 2743.

Easius Dem. 1. 2.

1615. 10 Mar 11 1633

Anno 1649.

1685.

L. 5. ep. 5. adice 14.

1127. num. 19.

Epist. 5.

An. 524

foles Galli Eugenio Secundo. *Nec vobis eadem fiat, si se paulo longius sermo protraxerit, dummodo linea veritatis, qua ab antiquis Patribus nostris, usque ad nos inflexibiliter ducta est à B. Dioniso, qui à S. Clemente in Gallias, cum duodenario nostro primus Praedicator directus, est. Idem habet Ado Viennensis in Martyrologio. Apud Arelatensium Natalis S. Trophimi Episcopi, & Confessoris discipuli Apostolorum Petri, & Pauli, & libro de festivitatibus Apostolorum. Natalis S. Trophimi de quo scribit Apostolus ad Timotheum. Trophimum autem reliqui infirmum Mileti. Hic ab Apostolis Romae ordinatus Episcopus primus ad Arelatensem urbem Galliae ad Christi Evangelium predicandum directus est. Et hæc à Launojo impugnata defendunt, & Quenellius, & Natalis, qui & evincit à Clemente Papa missum in Gallias Dionysium. Sic Innocentius primus de Gallia, & Hispania. Legant si in his provinciis alius Apostolorum invenitur, aut legatur docuisse. Quod si non legant, quia nasquam invenitur, oportet eos sequi, quod Romana Ecclesia enstodit, de qua eos principium accepisse non dubium est. Ita accepit fidem à Paulo ex Eusebio. Inter alios Pauli discipulos Crescens in Gallia ab ipso missus dicitur, ut M. S. Gallica, & vertit Valelius, & Sanctum Dionysium, à Clemente missum, integra disertatione tuetur Natalis. Imò Gregorius Turonensis in contrarium allatus libro primo de miraculis scribit. Saturninus Martyr ab Apostolorum discipulis ordinatus, (ut fertur) in urbem Tolosam est directus. Et de gloria Confessorum scribit. Biturica verò urbs primùm à S. Desiderio, qui à discipulis Apostolorum Episcopus ordinatus in Gallias destinatus est, verbum salutis accepit, & libro primo miraculorum ait. Eutropium sanctum Episcopum missum à S. Clemente in Gallias. Est, & Epiphanius loquens de S. Luca. Huc igitur predicandi Evangelium munus creditum est, quod ipse primùm in Dalmatia, in Gallia, in Italia, & in Macedonia præstitit sed in Gallia præ cæteris. ut de nonnullis comitibus suis Paulus in epistolis testatur, Crescens inquit in Gallia, non enim in Galatia legendum est, ut quibusdam immeritò placuit, sed in Gallia, & Theodoretus in caput quartum primæ ad Timotheum. Crescens in Galatiam, Gallias enim inquit, sic appellavit. Ita enim appellabantur antiquitus. Ita enim nunc nominantur, qui sunt eadem doctrina participet. Extat, & hymnus Fortunati de Clemente, ubi canit, Clemente Roma Præsule, ab urbe missus ad nos, verbi superis feminis, ut fructus esset Gallie, & fructu Launojos suppositum vocat, cum extet in M. S. antiquis, sic refert Natalis Sophromium. Crescens in Galliis Evangelium prædicavit; sic Chronicum Alexandrinum, & frustra refertur Severus Sulpitius. asserens. Sub Aurelio Antonini Filio persecutio quantæ agitata, ac tunc primùm intra Galliis martyria visa ferius trans Alpes Dei Religione*

suscepta, sit enim ferius præ oriente, & Italia, alioquin Irenæo, Tertulliano, & aliis constat oppositum.

Jam sub Imperatoribus vidimus Galliam, millies de Papa benemeritam, & solum factis esse Valentiniani decretum. Certum est nobis, & inspecto nostro numero esse præfidium in superis Divinitatis favore, ad quem promerendum præcipuè Christiana fides, & veneranda nobis Religio suffragatur. Cùm igitur Sedit Apostolicæ Primatum S. Petri meritum, & Romana dignitas civitatis, & Synodi firmarier Auctoritas. Et mox contra Hilarium Arelatensem Ausibus enim talibus fides, & reverentia nostri violatur imperii. Nec hoc solum, quod est maximi criminis submoveat. Verùm ne levit saltem inter Ecclesias turba nascatur; vel in aliquo minus Religiosis disciplina videatur hoc perenni sanctionis decernimus, ne quid tam Episcopis Galliarum quam aliarum Provinciarum contra consuetudinem veterem liceat sine viri V. Papæ urbis aeternæ Auctoritate tentare, sed illis, omnibusque pro lege sit quicquid sanxit, vel sanxerit Apostolica Sedis Auctoritas, & foro laico sacrum confederatum, & Valentiniano Principi Leo Papa, ubi Hilarium eo titulo reprehendit. Quod accepit à veteribus non sequendo. Et mox. A vestro, nostroque per nova usurpationis ambitum more discedens; & iterum. Non nova insistentes, sed vetera renovantes. Et rursus. Nobisum itaque vestra Fraternaliter recognoscat Apostolicam Sedem pro sui Reverentia à vestre etiam Provincia Sacerdotibus innumeris relationibus esse consultam, & pro diversarum (quemadmodum vetus consuetudo poscebat) appellatione causarum, aut revocata, aut confirmata esse iudicia, ubi in una Gallia Provincia, quid in tot aliis, innumeræ sunt relationes, & iudicia, vel recifa, vel firmata.

Ab Imperatoribus ad Reges transeundum de qua re seculo quinto Natalis. In Francorum regno Childerico successit filius Clodoveus annos duntaxat quindecim natus. Hic anno regni sui quinto Siagrium Ægidil Comitis filium, qui Svevionibus regnabat vicit. occiditque. Quo bello potestas omnis Romanorum in Gallias deficit. Legatur Gregorius Turonensis libro secundo. Et post plura. In Clodovei baptismo Baptiste simul, ac susceptoris munus explevit S. Remigius, ut constat ex Hincmaro, & Flodoardo. Anastasius Romanus Pontifex, cùm Clodoveum baptismo regeneratum accepit, statim gratulatorias ei literas, per Eumerium Presbyterum misit, quas D. Lucas Dacherius Congregationis S. Mauri Benedictinus tomo 5. spicilegii edidit. Et post plura. Coronam auream gemmis ornatam Romano Pontifici Symmaco misit Clodoveus teste Hincmaro. Recentiores volunt eam coronam fuisse, quam ab Anastasio Augusto haud pridem acceperat. Quo facto iusigna pietatis, & venerationis erga S. Petri Sedem posteris exemplum dedit. Idem narrat in Hormisda.

1. Kalen
da Jul
narib.

Lib. 2.

Cap. 27.

Num. 23.

Ep. 89.

Cap. 27.

1. lib. de
Scriptu.
ra Ecclie
1. de Oly.
mp. 120.

504 De Mutuo Honore, & Utilitate inter Papam, & Regna.

Non est Hormisdæ, quæ illius nomen præfert epistola ad S. Remigium Remensem Archiepiscopum, quæ Sedis Apostolicæ vices per omne Regnum Clodovei, quem cum Gente integra converterat, & baptizaverat, conferuntur. Cum enim anno Christi quingentesimo undecimo obierit Clodoveus, Symmacus verò anno tantum quingentesimo decimo quarto evidens est à Symmaco non ab Hormisdæ illius Successore S. Remigium super omnes Ecclesias Regni Clodovei secessus ad fidem conversi, Primatei fuisse constitutum. Quamobrem Symmaco restituenda est hæc epistola, ut bene habet, dicere poterat Flodoardus.

L. 2. c. 19

Unum addit Natalis Clodoveum, Synodum Auzeliensem convocasse, at nec Ariani ipsi ex eodem Natali hoc jus, vel protectionem assumpserunt, & in margine scribit de Symmacho. *Synodus in causa Symmaci legitima non fuisse, nisi ejus convocatiōne ipse præbisset assensum, & subdit. Id ex alio perspicuum est Memorati Pontificis inquit, quibus allegandi imminet occasio suggererunt ipsum, qui dicebatur impetitor debuisse Synodum convocare. Et mox. Sed potentissimus Princeps ipsum quoque Papam in colligenda Synodo voluntatem suam literis demonstrasse significavit; & innumera sunt facta pro Episcopis, & quod plus est canones, & jus divinum, & in actis Apostolorum, & in lege veteri, & Reges Galliarum Imperatores imitantur, in Synodis ad ornandum assistentes, & in fidei religione conformes, ut scribit Pelagius Secundus, ad Aunacharium Antifiodorem Episcopum. Nec enim credimus otiosam, nec sine magna divina Providentiæ admiratione dispositam, quod vestri Reges Romano Imperio, in orthodoxæ fidei confessione sunt similes, nisi usque huic urbi ex qua fuerat oriunda, vel universa Italia finitimos, adjutoresque præstaret. Cavete igitur charissime Frater, ne dum Regibus vestris invocandi nos virtus sit data divinitus charitatis vestra circa nos levitas arguatur. Etiam Primatus, & vices Papæ, potentibus Regibus sunt Galliarum Episcopis concessæ, ita Vigilii epistolæ prima, & secunda. Sicut nos pro tua Charitatis affectu, & pro gloriosissimi Filii nostri Rege Childeberti Christiana devotione mandatis vices nostras libentissimam voluntate contulimus, sic Aureliano epistola quinta concedit, & gloriosissimi Childeberti Francorum Regi Christiano, & Deo placeat in perhibendo vobis testimonio voluntas accessit, & notat seculo quinto Natalis. Secundo concessa non fuisse potentibus, & ad Regis Christianissimi commendationem.*

Cap. ult.

Etiam Laiæ Synodo Arausicæ subscribitur à Bonifacio Secundo approbatæ. *Quam definitionem antiquorum Patrum, nostramque, quæ supra scripta est non solum Religiosæ, sed etiam laicis medicamentum esse, & desideramus, & cupimus. Placuit ut eam etiam Illustræ, & magnifici viri, qui nobiscum ad præfatam festivitatem convenerunt propria manu*

subscriberent, & dicunt. Capitula ab Apostolica Sede transmissa, quæ ab antiquis Patribus de SS. Scripturarum voluminibus in hac præcipuè causâ collecta sunt ab omnibus observanda præferuntur, & subscribenda, etiam Avitus, nomine totius Galliarum scribit. A conciliis Gallicanis Fratribus meis ad hoc ipsum, non minus per mandata, quam per literas oneratus, quæcumque à vobis omnes audimus, unus suggerendo suscepit. Etiam Johannes Secundus firmavit Contumeliosæ Rejentis dejectionem, ut constat epistolis ipsius ad Casarium, & ad Episcopos Galliarum datis. Etiam Gallia univerfa communionem cum Sede Apostolica, in causa trium capitulorum retinuit. Etiam Pelagius Primus regni Galliarum claritatem, obsequiis erga Ecclesiam tribuit. Cùm Celsitudini vestra multa dona misericordia divina consuleris pro amore tamen quem Ecclesiæ ejus sinceriter exhibebis fecit vos multis regnantibus elariorer. Quoniam inter alios Reges vestri curas, pro tranquillitate S. Ecclesiæ præcipuam sollicitudinem vos certum est exhibere, & Protectionem in Ecclesiis Galliarum agnovit monens. Et hujusmodi causis sollicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra Ecclesiasticas regulas potentibus concedatis. Etiam Pelagius Secundus ad Aunacharium scribit, ut Reges Francorum à sedere cum Longobardis detestret, si adeantque ut Italiam, & urbi succurrat. Et, & Pelagii primi dispensatio ad Childebertum, & totius Galliarum dispensatio Episcopos. Cp. quedam capitula extra fidem fuisse agitata, de quibus longum est ut epistolari possint completi sermone. Hoc breviter ad sanandam animam vestram, vel omnium Fratrum, & Conciliorum nostrorum in Gallia regionibus consensuum, sciendum esse perspeximus, dicentes anathematizare nos quicumque ab illa sede declinaverit, quam Papa Leo, & Concilium Chalcedonense suscepit, & tamen noluit cum illis dispensare, & aliis.

Ep. 31.

de 314.

Ep. 14.

Ep. 12.

Solus Gregorius Magnus grandia suppeditat. Is ad Brunichildem contra simoniam, in Gallis maxime vigentem scribit. *Christianitatis vestra sollicitudo diligenter invigilet & nullum, qui sub regno vestro ad sacrum ordinem ex donatione, pecunia, vel quarumlibet patrocinio personarum, seu proximitatis jure patitur accedere, & vocat hæresim à S. Petro damnatum, & eodem libro scribit Theodosio, & Theodeberto. Hinc sic etiam, ut infantes, & pauperes à sacris ordinibus prohibitis respectivo resiliant. Et dum innocentia pauperis displicet, dubium non est, quod premium illic delicta commendet, qui ubi aurum placet, ibi & vitium, & sacres Christianissimis Regibus, ut Synodum in Gallia cogi jubeant, ubi præsentæ Sedis Apostolicæ Legato, simoniacæ anathematizentur ordinationes, & eam scribit quatuor Episcopos Galliarum, & hæresim appellat, & ita illicitam, ut elemosynæ faciendæ nec inferat. Is bono Gallicæ Eccle-*

L. 7. c. 5

prospiciens, Sedia Apostolica vices, Virgilio Arelatenſi Epifcopo commiſſit, Childberto Rege poſtulate, & Syagrio Auguſtodunenſi Epifcopo, pallium etiam conſeſſit

tunc extitiſſe rectam, & ex Almoino magnificas ades conſtruxiſſe.

Poſt Gregorium ſub Martino I., congregat ipſe Synodum contra Monothelitas, & mittit in Gallias, tum ad Sigebertum Regis Dagoberti Filium, qui in Auſtraſia regnabat, tum ad Clodoveum Sigeberti Fratris, qui in Neuftria, & Burgundia imperabat, ut viros doctos, & Sanctos adverſus eam hæreſim pugnaturos Romam ad Papam mitterent, ut teſtatur epiſtola S. Amandi, & vita S. Eligii, & S. Audoenus Rotomogenſis Epifcopus, Martyrem verum appellat. Idem Gallicanis Epifcopis ſelectis legationem ad Imperatorem committere decreverat ut fidei cauſam in oriente tuerentur, & Conſtantiem ad hæreſim damnandam adducerent adeo conſeſſabat de virtute Præfulum Gallieſorum. Etiam Adeodatus Papa, Monafterio Turonenſi S. Martini, privilegium contulit exemptionis, ab omni Epifcoporum iuriſdictione, Crotberto Archiepiſcopo Turonenſi, aliſque Gallie Præfulibus conſentientibus, quorum ſubſcriptiones Egiptius Abbas protulit, & contra propriæ Eccleſiæ id egit conſuetudinem. Etiam Audoenus cum aliis Romam venit, ad limina Apoſtolorum inviſenda, & plures reliquias attulit in Galliam ab Adeodato Papa donatas, & Papa mox citandus contra Leonem Iſaurum ſædnam egit cum Carolo Martello.

Accedit his Gregorius II., qui Carolo Martello Pippini Regis Fratri, conſulatum Romanum conſeſſit, ut appareat ex appendice Hiſtoriæ Gregorii Secundi poſt Gregorium Turonenſem. Et Stephanus Pippino largitur Patriatus dignitatem Imperatori ſecundam, quam Carolus Magnus nunquam depoſuit, niſi impoſita ab Imprii dignitate, ut notat Petrus de Marca Archiepiſcopus Gallus. Accedit Chriſtianiſſimi nomen Regibus Gallie donatum à Gregorio Tertio ſub Carolo Martello ob præſtita Romanæ Sedi obſequia, & liberationem à Luitprando præſtitam, acriter Romanam Eccleſiam inſequentem, ubi Papa Epifcopum Anaſtaſium, & Sergium Preſbyterum legavit, cum munere clavium S. Petri, & repetito Chriſtianiſſimi titulo, quod memoria Martyrologium Gallicanum, & colligit Baronius ex Anaſtaſio Bibliothecario, & ex epiſtola prima hortatur, ut ſubveniat Eccleſiæ S. Petri, ob animæ ſalutem, & ne poſtponat S. Petrum Longobardis.

Regnabant in Gallia Merovingi umbra Regum, quorum ultimus Childericus depoſuit, & quidem omnium penè Auſtorum teſtimonio, auctoritate Romanorum Pontificum, antiquis cunctis ſatentibus, quamvis Moderni totis viribus negent, & ſabulum appellet Natalis Alexander, & ſequuntur Launojus ſexta parte, & Ludovicus Eliſius Dupinius de antiqua Eccleſiæ diſciplina & Maimburgus de Eccleſia Romæ, in translatione dicat Papam tantum conſuluiſſe. Incipiamus ab Eginardo aſſiduæ Caroli

Cap. 119

25. 9. 10
Iulit.

ſeculo 8
diſt. 2.
Ep. 9.
Diſt. 7.

Cap. 29

Lib. 4.
epiſt. 50.
52. 53.

Lib. 7.
epiſt. 120.
& 121.
Lib. 7.
ep. 116.
Lib. 11.
epiſt. 8.
9. 10.

Lib. 7.
epiſt. 52.
54. 59. &
59. 60.
ad 60.

Lib. 5.
ep. 58.
Lib. 7.
epiſt. 10.
indit. 11.

Ep. 128.

Lib. 1. c.
43.

Lib. 7.
epiſt. 5.
& 116.
& 117.

Lib. 9.
ep. 64.

Lib. 7.
ep. 109
indit. 2.

Lib. 5.
ep. 56.

Is Segusienſes Parochias Taurinenſi Eccleſiæ, à Gunthramno Rege ſubtraſtas, & Mauriennenſi ad dictas reſtitui juſſit Epifcopo Taurinenſi, datis ad Syagrum Auguſtodunenſem, & ad Reges Francorum literis, ut ille precibus hi imperio exequerentur. Is confirmat privilegium Arelatenſi Monafterio à Virgilio Papa conſeſſum, & Theodorico, & Brunichildæ rogantibus, privilegium concedit Auguſtodunenſi Monafterio, ſic ſcribens ad Reſpectam Abbatiffam, dat privilegia Monafterio S. Caſſiani. Is ſcribit Theodorico Regi, de pace in Eccleſia faciendâ. Is Theodorico, & Theodeberto Urſicinum Taurinenſem commendat, & Hilarium commendat Brunichildi. Is ſcribit numerosas epiſtolas, Theodorico, Theodeberto, Brunichildi quamplurimis Epifcopis, & Patrio Arigio, ut omnes contribuant Angliæ conversioni, & reprehendit Epifcopos Gallie tardos. *Sacerdotes veſtros à vicino negligere, dat Gallis poteſtatem, ut conſecrent, gratias agit ipſius Regibus, omni genere liberalitatis ſunctis, ſic & ſcribit Clotario de ſociis Auguſtini recipiendis, ſcribit Aldibergæ Regiſ Anglorum, ſed Gallæ, de conversione viri promovenda. Is à Rege Gallo recipit munera, & mittit clavim in munus. B. verò Petrus Apoſtolorum Princeps, quam libenter munera Excellentie veſtre ſuſceperit ipſo cunctis liquido vita veſtra teſtatur. Is ſcripſit ex Joanne Diacono, & Virgilio Arelatenſi, & Theodoro Maſſilienſi ut integram libertatem Judæis relinquerent. Inde deterius moritur, unde renatus eſſe videbatur, & pluribus ſcandalis medetur, plures epiſtolas ſcribens. Brunichildi, & ſchiſmatici trium capitulorum in nonnullis. Is ſcribit Sereno Maſſilienſi, quod ſolus contra omnes, imagines comburreret, & prohibet ſolum ligni adorationem aut marmoris cum & ipſe Secundino recluso eas miſerit, Is Galliam regnis omnibus præfert. *Sicut enim lampadis magna ſplendor in terra noſtris obſcuritate luminis ſui claritate fulgeſcit, ita fidei veſtre claritas inter aliarum gentium obſcuram perfidiam ruſtilat, & coruſcat. Quicquid autem Reges ſe ceteri gloriam habere habetis. Sed ipſi jure hac vehebenter ſuperantur, quoniam hoc principale bonum non habent quod habetis. Cui addit in vita Gregorii Maimburgus. Cum tempore junioris Childberti ceteri Reges, & Imperator ipſe, hæretici forent, aut infideles, ſic Rex Viſigothorum in Hiſpania, Longobardorum in Italia, ideoque filii ſunt Galli Reges Primogeniti. Is Regiſ Brunichildem exaltat. *Præ aliis gentibus gentem Francorum aſſerimus, ſelicem, qua ſic bonis omnibus præditam neriuit habere Regiſſam, cur autem Gregorius pravam collaudet, ea cauſa eſt***

Magni Comite, eique à secretis, & audita, & visa scribente, exactè, & sincerè scribente, in vita Caroli Magni narrante. *Gens Merovingorum usque in Childericam Regem, qui iussu Stephani Romani Pontificis depositus, ac detonsus durasse putatur, ubi translatio est, & iussus non consilium, & in annalibus hæc scribit. Pipinus autem per iussu-
nem Romani Pontificis, ex Præfecto Palatii Rex constitutus est, ubi rursus audit iussu-
nem. Et infra. Burchardus Wirtburgensis Episcopus, & Solradus Presbyter Cappellanus, missi sunt Romam ad Zachariam Papam, ut consulerent Papam de causa Regum, per quos prædictus Pontifex mandavit melius esse illum vocari Regem, apud quem Summa potestas consisteret, dataque Auctoritate sua iussit Pipinum Regem constitui, in rursus iussio, & auctoritas in translatione. Et iterum. Hoc anno secundum Romani Pontificis sanctionem, & Solradus Rex Francorum appellatus est, in Papæ sanctio, & regis appellatio. In hac re Launojus Eginhardum, cum mendacem dicere non possit, sibi discordem appellat, quod destitutionem tribuat Stephano, Zachariæ, & Auctor ipse se se elare manifestat. Denique Zacharia defuncto Stephanus succedit, qui in Franciam ad Pipinum urgente necessitate venit, eoque, ac duos Filios ejus Corolum, & Carlomanum, pariter sua benedictionis oleo perunxit, adeo Eginhardus interceptus est sui, & constat rem à Zacharia inchoatam, eo moriente à Stephano perfectam. Hæc in aula Principum scribit Eginhardus, & Otto Frisingensis tot Imperatorum consanguineus, sæpe cum Papa contendebit. Anno ab Incarnatione Domini 752. reversis à Roma nuntiis auctoritate Papæ, Pipinus à B. Bonifacio Moguntino Archiepiscopo, aliisque Regni Principibus in Sueffione civitate ad regnum eligitur. Et rursus. Anno Domini 754. Pipinus à Stephano Papa à fidelitatis Sacramento, quod Hildrico promiserat cum alii Regni Francorum Proceribus absolvitur, ac detonso Hildrico, & in Monasterium detruso, postmodum in Regem inauguratur, ubi evanescit contradictio Launoii, quæ vix ex ipso dilui possit, ubi non consilium, sed est juramenti absolutio, ubi non sine examine sed maturè concludit, ac hoc Romani Pontificis regna mandandi auctoritatem trahunt. Hæc scribit Conradus Abbas Urspergensis, Gregorii Noni Magni Accusator, ut Friderico Secundo patrocinetur in Chronico. Zacharias verò Papa super bujusmodi negotio consultus remandavit melius esse illum vocari Regem, apud quem summa potestas consisteret, dataque auctoritate sua Pipinum Regem constituit iussit. Anno Domini 752. Pipinus per auctoritatem Zachariæ Papæ more Francorum electus ad Regnum per manus S. Bonifacii Archiepiscopi Moguntiacensis elevatus est in regni solium in Sueffionum civitate. Et post plura. Pipinus ex præfecto Palatii auctoritate Apostolica sublimatus, & anticus in sedem*

regni postea regnavit annis quindecim absolutus per Papam Stephanum à juramento, quod Regni Primoribus fecerat, ubi conciliatur pugna de Stephano, & Zacharia, ubi Zacharias remandavit, & iussit, ubi fit per auctoritatem Zachariæ electio, ubi auctoritate Apostolica sublimatur, & à fidelitatis absolvitur juramento. Hæc scribit Siegeberdus Gregorii Septimi inimicus. Pipinus verò Princeps Apostolica Auctoritate electione à S. Bonifacio Moguntino Archiepiscopo in Regem ungitur, & consecratur, ubi est Apostolica Auctoritas, & quidem prolata ab ipsius mortali hoste.

Nec desunt gravissimi Auctores. Non desest Fredegaricus seculo florens octavo. Quo tempore unà cum consilio, & consensu omnium Francorum, missa relatione à Sede Apostolica, auctoritate percepta præcessit Pipinus, electione totius Franciæ in sedem regni sublimatur, ubi audis illud auctoritate percepta. Non desest Regino decimi seculi Auctor. Iussit Papa per Auctoritatem Apostolicam, Pipinum Regem creati, ne perturbaretur Christianitatis ordo. Non desest Imperator Ludovicus Caroli Magni Pronepos, certè de sua familiæ bene instructus apologetico ad Basilium Imperatorem, apud Baronium, & Duchesnum tomo tertio. Matrem omnium Ecclesiarum defendendam suscepimus, ex qua & regnandi prius, & postea imperandi auctoritatem prospiciam nostræ seminarium sumpsit, nam Francorum Reges primò Reges, deinde verò Imperatores dicti sunt bi duntaxat, qui à Romano Pontifice ad hoc oleo sancto perfusi sunt, hoc certè non est consilium, sed summa Auctoritas. Non desest Lambertus Scafnaburgensis in historia Germaniæ. Pipinus decreto Zachariæ Papæ per unionem S. Bonifacii Rex appellatus est, ubi ex Launojo legendum consilio. Non desest Hermanus Contractus. Pipinus auctoritate Stephani Papæ detonso, ac deposito Hildrico Rex Francorum factus est, auctoritate scribit non consilio. Non desest Albertus Krantzius libro primo. Capite 14. Merito Summus Pontifex, & Galliarum Rex mutuis se attollunt favoribus, quando ab initio hæc Sedes domui Caroli hoc præstitit, ut regiam haberet dignitatem, ubi Papa prælitit non Gallia, ideoque favoribus certant. Non desest Paulus Æmilius, accuratissimus rerum Gallicarum scriptor. Pipinus Burchardum Witeburgensium Episcopum, ad Zachariam Pontificem Maximum Oratorem mittit, ut Franci solverentur jurejurandi Religione, qua se Childerico devinxerant. Oratione Episcopi motus Zachariæ initio minimè audebat tam magni momenti cogitationem suscipere, sed tandem Francos Sacramento Regi Childerico dicto solvit; ubi non consilium, sed rem arduam, & juramenti audimus solutionem. Non desest Martyr Theophanes scribens ad octavum Leonis Isaurici annum. Pipinus primus extitit, qui regio non oriunda sanguine, Imperium in gentem illam obtinuit, cum

749-752

An. 750.

Ad ann. 75.

In Chr.

Lib. 15. c. 12.

In Chr. anno 752

Lib. I.

interim ipse Stephanus enim de perjurio in Rege-
gem aduulso abfoluisset, Regemque ipsam Pi-
pini Decessoris detonsis ejus capillis in Monas-
terium omni honore, & quiete conuulatum re-
legasset, ubi Stephanus juramentum abfoluit,
& Childericus in Monasterium relega-
uit; & iterum repetit, & cum eo Cedrenus.
Non deest Blondus decade prima alios ci-
tans. Inuenio apud Alcinium, Paulanque,
& plerisque alios qui Francorum gesta scripse-
re, populoseque ejus gentis Pipini uirtutem,
& contra Childerici Regis amentiam, debi-
tis pensantes meritis, Zachariam Pontificem
Romanum consuluisse, inceptam ne Regem ul-
tra tolerandum, an Pipinum merito frandan-
dum Regia dignitate conferret? Cuiusque re-
spondisset Pontifex eum, qui regia melius ob-
uenerat nosset habendam Regem. Francos
publico totius gentis consilio Pipinum decla-
rasset Regem, Childerico in Clericum transfusa-
to. Non deest Anonymus in appendice hi-
storice jussu Childebrandi conscriptæ. Quie-
vit terra à præliis, quo tempore unà cum con-
silio, & consensu eunius Francorum missa re-
lutione à Sede Apostolica auctoritate præcepto
præcessit Pipinus, de electione totius Francia
in Sedem regni cum consecratione Episcoporum
& subjectione Principum unà cum Regina
Bertrudano, ut antiquus ordo deposcit subli-
matur in regno. Non deest Anonymus in
opere historico. Pipinus missis Romanum
Legatis Zachariam Papam de regno Francorum
& ignouit ejus Regibus consulens, cujus Au-
thoritate, & nun multo post jussu Stephani
Pontificis Romani Childerico, qui tunc tem-
poris regionem Francorum tenebat deposito,
aque in Monasterium detrans Pipinus usur-
dantis Rex Francorum electus, & Sueuonius à
Bonifacio Mogantiensi Archiepiscopo unctus
est. Anno Domini 752, ubi uides pugnam
de duobus Pontificibus, in summam pacem
transire, uides cum consilio jungi auctori-
tatem, idem scribit Gulielmus Nangias de
Pipino. Qui Pipini jussu, & auctoritate
Zacharia Papa Sueuonius ciuitate à Bonifacio
Mogantia Episcopo in Regem Francorum in-
ungitur, & Joannes Auenticus in annalibus
Bojorum, literas fert Zachariæ ad Bonifa-
cium, cui & uices suas in eam committit.
Denique Genebrardus actione Gallus, &
clarus libro tertio in suo Chronico de Chil-
derico, quem stupidum uocat, & insensatum.
De Childerico deponendo, regioque no-
mine in Pipinum transferendo agitur, legatio-
ne ad Romanum Pontificem decreta. Quare
ejus auctoritate, indulgentique Childerico
regno exiuit, & Pipinus Rex iunctatur,
adco Legatio ad Papam decernitur, & res
fit Papæ indulgentia, & auctoritate.

Addunt testes testibus eximii, & Au-
thoribus uniuertus annales. Uniuntur An-
nales Loystellani 749. Burgardus Wisbur-
genfis Episcopus, & Fulradus Capellanus wis-
si fuerunt ad Zachariam Papam interrogando
de Regibus in Francia, qui illis temporibus
non habentes regule potestatem, se bene iuis-

set an nos. Et Zacharias Papa mandauit
Pipino, ut melius esset illius Regem uocari,
qui potestatem haberet, quam illum, qui sine
regali potestate manebant, ut non conturbar-
retur ordo. Per auctoritatem ergo Apostoli-
cam ergo jussu Pipinum Regem fieri; ubi au-
thoritas resonat, & causa regni transferendi
Uniuntur DD. Annales Lauresthamenses,
quos Eginhardo adscribit Duchesnius, De
Legatis. Dataque Auctoritate sua jussu Pi-
pinum Regem constituit, ubi Pontifex jubet,
non dat consilium. Uniuntur, & Annales
Fuldenses descripta legatione. Zacharius
Papa ex auctoritate S. Petri Apostoli man-
dat populo Francorum, ut Pipinus qui potesta-
te regia utebatur nominis quoque dignitate
frueretur, ubi Zacharias mandat, non sua-
det. Uniuntur, & Annales Galli à Pythæo
editi. Zacharias Papa ex auctoritate Petri
Apostoli mandat populo Francorum, ut Pi-
pinus qui potestatem regia utebatur, nominis
quoque dignitate frueretur. Sic Bertiniani,
Metenses, & alii.

Aliqua reflectere iuvat. Id affirmare San-
ctissimos Auctores cum Martyre Theopha-
ne, S. Antonium tertia parte historice titulo
tertio, S. Raymundum, S. Joannem Capi-
stranum, & alios. Id testantur, & decretis
& decretales, & cum eo doctissimi Cano-
nicæ, 15. q. 6. capite alius, ubi Zacharias
Papa Regem Francorum deposuit, & ibi, &
alibi glossas, & cum Gregorio Septimo ad
Herimannum. Considerent cur Zacharias Pa-
pa Regem Francorum deposuerit, & omnes
Francigenas à vinculo iuramenti, quod sibi se-
cerant abfoluit; & alibi. Alius item Roma-
nus Pontifex Regem Francorum, non tam præ-
suis iniquitatibus, quàm eo, quod tanta po-
testati non erat utilis, à regno deposuit. & Pi-
pinum Caroli Magni Imperatoris Patrem in
ejus loco substituit, omnesque Francigenas à
iuramento fidelitatis abfoluit. Id testantur
Historici, & Doctores Galli innumeri, &
Petrus de Marca in Marca hispanica, descri-
pta Childerici depositione concludit. Etia
post citatum Eginhardum in annalibus. Qui
ne populi permittis suo arbitrio potens Regis
mutationes, Sedis Apostolica auctoritatem ad-
iungit, & certè Petrus de Marca Gallus est
gratus, id testantur Historici ex omni na-
tione, id Auctores, & Latini, & Græci,
& Bellarminus acutè concludit. Hanc historiam
scribunt tam Græci, quàm Latini exceptis
Magdeburgensibus, at ut bene notat Rocca-
bertus, & ipsi testantur, Magdeburgenses tes-
tantur saltem, at in iuriosis uerbis infestantur.
Diuinam quamdam potestatem sibi arra-
gari ponendi, & deponendi Reges proteruè as-
sumpsit, & à fidelitatis iuramento subditos
eorum primus abfoluit, ita de piissimo Zacharia
loquuntur, & Galliam totam id quaerentem
& idolatram gratis conueniant.

Ex his nullo negotio soluentur, & Ma-
imburgi, & Natalis oppositiones, nec indi-
get consultatione Maimburgus, Consuluit
Papa Zacharia non imperavit, & sic id ne-
gan-

gantes extremam ignorantiam, habere historiam Francorum, cum omnes proavis contrarium testentur, sic præter allatos B. Raymond ait, deposuit, sic S. Antoninus, & Capistranus eodem verbo utuntur deposuit, & innumeri alii, & multirepetunt cum Gulielmo Nangio. *Qui Pipinum jussu, & auctoritate Zachariae Papae Suesonis civitate, à Bonifacio Mogaxia Episcopo in Regem Francorum inauguravit.* Et jussum repetunt, & juramenti solutionem. Cadit ex se ipso ratio, quod duo Auctores ejus rei non meminerint, eam argumentum negativum nullius sit valoris, ut pro summa S. Thomæ tuenda, respondet Launojo ipse Natalis, & Auctores etiam Sacri, & quatuor in vita Christi aliqui silent, ut illud Beatus eic magis dare, quam accipere, & unus dicit quod tres tacent aliquando. Rursus cadit Merovingos non fuisse incertes, quippe auctoribus antiquis compertum est oppositum, ut annales Fuldenses, Laureshamenses, Martyr Theophanes, & Cedrenus, Author catalogi majorum domus regni Franciæ, author operis Historici à Dagoberto I. usque ad Pipinum Regem scripti, Otho Frisingensis, Heuricus Spondanus Gallus, Robertus Gaguinus de Gestis Francorum. *Pipinus Regum Franciæ inertia perspecta, cum domi delitesceret, nec reipublice procuracionem ullam suscipere.* Papyrius Massonus annalium Francorum. *Jamque Francos præbebat ignavia Regum suorum propter recentis Gallie periculum, quò Theodorico Rege in Saracorum potestate ventura erat.* Paulus Diaconus magna fidei scribit. *Dominum idem Regem secundam genus principia, & nihil aliud agere, vel dispo- nere, quam irrationabiliter edere, ac bibere denique honorari,* & alia similia tradit, Gotfridus Viterbiensis inquit. *Anno ab Incarnatione Domini, cum in regno Francorum Regibus solo nomine regnarentibus, Major domus omnem regni administrationem, ac potestatem haberet,* sic & Abbas Stadenis fuscè, solo nomine Reges appellat, sic Genehrardus stupidum, & insensatum vocat. Sic Joannes Naclerus generatione 76., Raphael Volaterranus. *Hic ultimus cum esset natura segnis, populisque male perenni confuleretur abdicatus regno, in exilio Monachum egit, & Pipinus tunc Major domus hortante, acprobante Zacharia Summo Pontifice Rex subrogatus,* sic Philippus Burgomas in supplemento Chronicorum libro decimo, Robertus Guaguinus de Gestis Francorum, & ipse Dupinius ait hoc Constanti Scripserunt omnium testimonio liquet, unde Auctores omnes Natali respondent depositum, non ob avos inertes, sed & propter ipsum, & cum solum Regis nomen haberet, & hoc est nullo Auctore citato, Auctores omnes contemnere, & historiam innumerorum fabulam appellare.

Prosequamur Natalem in seculo octavo. *Pipinus postquam Major domus annis decem tenuisset, Rex à Francis creatus adver-*

si Saxones perditelles duxit exercitum, et subitè sibi discors de optima Merovingis Regibus. Et mox. Stephanum III. Pontificem Maximum, qui ad ipsum in Gallias confugerat, auxilium contra Longobardos petentibus honorificentissime suscepit, ab eoque cum uxore Bertrada, & filiiis Carolo, & Carolomanno in Sandicofiano Monasterio unctus est. Et iterum. Stephanum Papam anno Christi septingentesimo quinquagesimo quarto in Italiam rediit, & rursus, decreverat Exarchatum reddere Constantino Imperatori. Sed mutata sententia demegavit Imperatori, tradere decrevit Sedi Apostolica, scilicet in scriptis donationem transmissit Romam. Reliquis autem in Italia Fulradum Abbatem, qui civitatis in partem contentos ab Astalpis recipere, receptamque mox in possessionem Romani Pontificis transferret, & donationem Anastasii Bibliothecarii exponit. Eodem anno Remedium sive Remigium Archiepiscopum Rotomagensis Fratrem suum, & Authariam, sive Audegarium Ducem Pipinus Rex ad desiderium Longobardorum Regem oratores misit, ut eum ad implenda posita, & reliquis civitatibus Romano Pontifici reddendas compellerent, quibus ille spontis, se omnia jura, & patrimonia, & loca Sedi Apostolica plenissime restituerunt. Id constat ex epistola Pauli I. ad Pipinum, quæ vigesima prima legitur in Codice Carolino, Et post plura. Eodem anno Pipinus, ut suam studium erga Apostolicam magis, ac magis comprobaret, Constantini Copronymi Imperatoris oratores audire noluit, nisi presentibus Sedi Apostolicæ Legatis. Disputationibus inter- fuit, quas de fide orthodoxa, & pia Patrum traditione habuerunt, ac de tota rei gestæ serie Summum Pontificem certiorum fecit. Et constat ex litera Pauli Primi ad Pipinum datis, quæ in Codice Carolino numero vigesimo leguntur. Et de eadem rursus. Ad- suere trium millium spatio descendens de equo suo cum magna humilitate terra prostratus und cum Coniugo, & Filii, & optinatis eundem SS. Papam suscepit. Cui, & vice- stratoris usque aliquantum locum iuncta sella- rum prop juxta Anastasium. Hinc ex Luo- po Ferraricensi concessa sunt privilegia nomi- nationes scilicet Episcoporum; in ipsius regno existentium, & is debuit obedientiam & subjectionem exhibuit Romano Pontifici idem & Gallia sacros oæctus, & cantus edo- cetur. Adeo vel Auctore Natali Pipinus Rex à Francis creatur, & Childericus amplius non regnant, non avorum segnitie quam nemo nominat, sed ex ipsiusignavia, cum ex Historicis, solum Regis nomen haberet.

Jam Carolum Imperatorem aspeximus, nunc eundem Regem contemplerum cum Natali Carolus Rex mortuo Fratre Mosar- cha totius Franciæ factus, Hadriano Primo Pontifici Maximo, ejus auxilium adversus Longobardos imploranti succurrere statuit, paternam erga Sedem Apostolicam pietatis ha-

In Cbr.

Lib. 3:

Lib. 2.

Lib. 22.

Tomo 2. Chroni- corum.

Ac. 748

Lib. 2.

760.

762.

Eg. 51.

ha-

hæres. Misit primùm Legatos ad Desiderium Regem ipsum precibus, muneribusque invitatus ad restituendas Pontificiæ ditionis civitates, ipsique quatuordecim millia auri solidorum obtulit, si pacificè rem componere statueret. Et mox. Et castris ad Papiam positis Romam profectus est anno Christi 774., ut Pascha cum Hadriano Papa celebraret, à quo honorificentissimo apparatu susceptus est, missis ejus in occursum universis Judicibus ad triginta ferè millia cum Bandora idest militari signo missis item omnis militia ordinibus, Matronis, & pueris ramos palmarum. & olivatum ferentibus ad unum milliari directis etiam crucibus, & signis, ut mos erat ad Exarchum, aut Patrium suscipiendum. Carolus, ut cruce conspexit desiluit ex equo, & pedes pergens gradus S. Petri exosculatus est, ut suam erga Principem Apostolorum devotionem testaretur. Stabat in supremo gradu Pontifex qui ipsum complexus ad Confessionem Sancti Petri deduxit, universo Clero præeunte, & carente. Benedictus qui venit in nomine Domini. Ibi donationem Romanæ Ecclesiæ à Pippino Rege. Patre suo factam confirmavit addico Spoletano Ducatu. Id constat ex Anastasio Bibliothecario, & ex epistola 58. Hadriani Papæ ad Carolum Magnum. Nec non ex epistola dedicatoria ab eodem Pontifice præfixa, quem Carolo Magno obtulit, cum primum Romam profectus est. *In banc Sanctam Sedem Magnus Rex Carolus splendens, omnibus per eam ditata bonis triumphat ubique.* Et mox. *Gaudens celer venit ad limina Apostolorum sospes, nimis laudibus, hymnisque populo celebratur ab omni.* Et post plura. Anno Christi 781. Romam secundo profectus est Carolus Magnus, ubi Carolomannus ejus Filius, ab Hadriano Pontifice baptizatus est in festo Paschatis, & mutato nomine Pippinus vocatus. Pippinum, & Ludovicum filios Carolus tunc Reges creavit, illum Italiæ, hunc Aquitanie. Utrumque unxit Adrianus, ut constat ex appendice ad Chronicon Nibelungi Comitibus, ex vita Caroli Magni ab incerto Auctore conscripta, & ex Annalibus Lareshamensibus. Sabincense territorium Sedi Apostolicæ dono dedit. Et postea de expeditione contra Aragum Beneventi Ducem. Hujus expeditionis tempore tertio Romam profectus celebrato ibi Paschate cum Hadriano Papa Sedem Apostolicam nova donatione ditavit, & fusè enumerat ut constat ex Constitutione Ludovici Pii, qua donationes avi Pippini; & Patris Caroli confirmavit, auxitque, & Roma discendens Cantores Romanos, qui cantum Gregorianum Gallos edocerent, & Gallicanarum Ecclesiarum Antiphonarios emendarent secum adduxit, nec non Grammaticos, & Calculatores peritissimos ad institutas in Galliis scholas publicas, quod antea inauditum fuerat, & studia, literarum instauranda. Is Hadriano Pontifici Maximo cujus ceu Patris mortem deservit, cuique

conjuracione penè excæcatus, & semivivum in platea relictum, cum singulati Dei beneficio valetudinem paulò post recuperasset. Carolus ad se adduci jussit, eumque honorificentissimè suscepit Padibornæ, utlusque est ejus inimicos, & vicissim ut vidimus ab eo Imperator eligitur. Is Eginharto teste in ejus vita, Thefaurorum ex Hunnis, sive Araribus justè repletorum partem ille gratiam Deo referens ad memoriam SS. Apostolorum, inde misit; denique innumera Romæ trastravit, munera accepit clavem S. Petri, & vexillum, & innumera dedit, & fidei dogmata Papæ retulit, tum in Conciliis, & extra ipsa Concilia, & indulgentias Aquisgrani à Papa recepit.

Jam de Ludovico Pio actum cum Imperatoribus, sed Lotharius Ludovici Pii filius à Paschali Romano Pontifice, Rex Longobardorum, & Imperator coronatus est, ut Astronomus in vita Ludovici Pii, & Annales Lareshamenses testantur, & anno 824. à Ludovico Augusto Romano missus est, ut sedaret dissensionem, quæ post obitum Paschalis Papæ, in novi Pontificis electione exorta fuerat. Ab Eugenio II. Paschalis Successore honorificè susceptus est. Etiam Ludovicus Princeps in Regem à Sergio Papa, hujus nominis secundo consecratus est. Rursus anno 850. Lotharius filium suum Ludovicum Romam misit, ubi à Leone IV. Pontifice Maximo in Imperatorem unctus est, ut referunt Annales Bertiniani, & jam ante Ludovico Pio privato, & filiis contra Patrem armatis ivit Papa in Galliam, & quidem teste Spondano Gallo. Contestatus autem Romanus Pontifex se non aliam ob causam esse Romam profectum, quam ut pacem conciliaret, & in pleno Gallorum Concilio, cum Ludovico Pio Patri, imperium esset ademptum decretum illud rescidit & Lotharius, Ludovicus, & Pippinus adversus Ludovicum, cum ingenti exercitu processere, assumpto secum Gregorio Romano Pontifice, quod & primum suspicionem movit, mox visa paterna Charitate Papæ, omnibus vel inter se certantibus placuit Etiam Stephanus IX. per suos Legatos, præcepit Principibus, ac Comitibus Regni Gallie, & Burgundie rebellantibus, ut obedirent Ludovico Quarto, filio Caroli simplicis, minatus illis anathema ni parent, & Regem usque ad Nativitatem Domini reciperent, & Legatos Romam dirigerent, ex Massono libro secundo annalium, Frodoardo apud Baronium. Etiam Agapetus Secundus Hugone Duce de regno cum Ludovico certante, per Marinum Apostolicæ Sedis Legatum, coacta Synodo Engolismensi auditis utriusque partis juribus excommunicavit Hugonem Comitem, & regnum Ludovico firmavit ex Genebrardo libro quarto Chronicorum. Papyrio Massono libro secundo. Denique in causa Hincmari Rhemensis petente Rege Carolo Calvo depositionem Rothaldi cum Præsulibus, Pa-

Papa toto regno obediens, & Principe, & Præfulibus etiam Hinemaro, Rothaldum depositum restituit.

Prosequitur Natalis Alexander. Anno 856. mense Augusto. Carolus Calvus apud Bonouille, Parisiensis agrorum, placitum habuit, in quo Episcopi saluberrimum ipsi consilium dedere, ut monitis, & increpationi Benedicti tertii, Pontificis Maximi acquiesceret, ac monitis Apollolicis sua ad junxere, seque increpationis Papæ literis, non tangi professi sunt, quia suo jam functi erant officio in commoneo Rege. *Increpationi inquit quam in epistola Domini Apollolici vobiscum, & cum aliis fidelibus vestris audimus, feruissimè nos tangeret, si nos aliter non egissemus, quam istem Dominus Apollolicus nos egisse secundum quod ipse audiverat, cum magna auctoritate mandavit. Nam quia nos in isto facto, unde nos specialiter redarguit contentiones non stiamus, & vos ac Fideles vestros, quos inde admonere convenit, & verbis, & scriptis, sicque ipsi scitis, & manentia scripta testantur frequenter, & salubriter commovimus, ut quo contra salutem, & auctoritatem factum erat emendaretur & ne deinceps committeret omnimodis coereretur, damnablem ista increpatione non tangimur, sed & nunc nostris monitis illius monita conjungentes, & illius monitis nostra monita subjungentes, hortamur, ut statutum Monasteriorum in Regno vestro consentium, aliter quam deceat perversum, & confusum, quanto citius, & melius, & possibilis, atque rationabilis potuerit restituere, & corrigere studeatis, ubi forum Laicum, & Ecclesiasticum Benedictus Papa increpat, & monet, & Episcopi obediens se præbent, & Regem, ut pareat acriter urgent, & fatentur de Papa. Cuius magna Auctoritate mandavit. Et Ecclesie Rhemensis privilegia confirmavit, rogante Hinemaro ea clausula salvo in omnibus jure Apollolica Sedis, ut constat è tomo tertio Conciliorum Gallie.*

Anno 862. Balduinus Flandrie Comes Juditham Caroli Calvi filiam, Edilulphi Regis Anglorum viduam, Silvanesti degentem furatus est, idest sine Patris assensu uxorem duxit, quæ tamen ipsum volens secuta est. Ludovico Fratre consentiente, ut Annales Bertiniani testantur, & Nicolaus I scribit epistola secunda ad Carolum Regem. *Qui vestram se habere indignationem, eo quod Judib filiam vestram, illam pro cæteris diligentem, sine vestra voluntatis consensu in conjugium elegerit, eamque volentem accepit, ore proprio retulit, Balduinus ab Episcopis excommunicatus Romam adiit, & Nicolai primi Summi Pontificis intercessionem, apud Carolum Calvum supplicavit, ac impetravit. Rex precibus Pontificis indexus annuit, ut nuptiæ legitimæ Antifodori conjungerentur sub exitu anni. Iis tamen adesse noluit, ut Hinemarus testatur epistola XVII. ad Nicolaum Papam. Dominus etiam noster Rex filius vester despon-*

fatians, & communionis interesse non voluit, sed nullis publicæ rei ministris, sicut vobis proposuit, secundum leges seculi eos uxoria communionem ad invicem copulari permisit. & bonores Balduino pro vestra solammodo petitione donavit, ubi honores donavit Rex Balduino ob solam Nicolai petitionem, & Papa recepit ipsum ab Episcopis Gallis excommunicatum, & intercessor impetravit omnia.

Anno 865. Februario mense Carolus Francorum, & Ludovicus Germaniæ Rex placitum, in Tussiaci Villa habuere, in quo legationem ad Lotharium Alfrido, & Erchanrato Episcopis obendum comiserunt, ut eum ad crimen emendandum, & Ecclesie cui scandalo fuerat satisfaciendum hortarentur, priusquam Rumam ad obtinendam absolutionem, & indulgentiam properaret. Anno 868. inter Ludovicum Germaniæ, & Carolum Calvum Reges pactio firmata est in Monasterio S. Arnulphi in Suburbio Metensi Haec legere est titulo XXXIX. Capitularium Caroli Calvi. In ea defensionem S. R. Ecclesie pariter jurarunt. Anno 870. Lotharii regnum in justis occupavit Carolus, quod ad Ludovicum Imperatorem Lotharii Fratrem, hereditario jure spectabat. Hadrianus Pontificis auctoritatem, & Ecclesie censuras adhibens duxit, ut injuriam manifestam Imperatori factam, & perjurium à Regibus ipsi patris commissum emendari curaret. Olim quippe juramenti formula in scrinio Romane Ecclesie deposita spondereant se à Regnorum invasione vicissim temperaturos. & post plura Ludovicus Germaniæ Rex Pontificis minis perterritus, & ipsa rei ad lucus æquitate partem dicti regni, quam in divisione sortitus erat Ludovico Imperatori nepoti suo reddidit, ut Annales Bertiniani testantur; Anno 873. Carolomannus ob infideli in Patrem, finibus pulsus, & excommunicatus; Missis ad Sedem Apostolicam Legatis Hadriano II. obrepsit. Pontifex datis ad Carolum literis eum adhortatus est, ut à filio vexando cessaret, donec Legatos ipse mitteret, qui illorum dissidium salvo utriusque debito honore componeret. Excommunicationem in super minatus est Proceribus, qui Patre jubente arma fumerent adversus Filium, Episcopis vetuit ne excommunicationem ferrent in Carolomannum, quæ nullius alioquin futura esset pondera. Anno 814. Ludovicus Germaniæ Rex, ut Carolus Calvus imperii. Carolus, & Carolomannus filios, qui iter Calvum impediunt, magno cum exercitu misit, ubi uni Calvo dedit Papa reliquis exclusa. Anno 890. Alauus dux Britonum tantam Normannorum stragem egit, ut vix quadringenti ex quindecim millibus superstitis fuerint Pio illius, Britonumque voto reportasset de Barbaris victoriam, Regino, alique Historici tribunt, quo scilicet se obstrinxerant decimam omnium bonorum suorum partem Deo, & S.

Petro se ablaturos, & Romanam transmisuros. Etiam in vita Eugenii Secundi scribit. *Eius permissu Gallicani Episcopi Parisiis anno Christi 824. convenere de sacrarum imaginum cultu collaturi. Ad Eugenium post istam collationem Ludovicus, & Lotharius Imperatores scripserunt, & collectas ab Episcopis SS. Patrum sententias controversiam illam spectantes misero per Legatos Jeremiam Sennonesem Archiepiscopo, & Yonam Episcopum Aurelianensem, qui Sedis Apostolica officia sua offerrent non docendi Romanam Ecclesiam ac Pontificem auctoritatem sibi arrogando, ut Ludovicus Pius in epistolam sua profiteretur.*

Post Gregorius IV. ad Episcopos Galliarum gravissimas dedit epistolas, qui ipsum pacificè venientem coluere, ut Patrem, & Magistrum omnium Ecclesiarum. Ad Episcopos per Galliam, Germaniam, & universas Provincias constitutos epistolam dedit anno 835. de causa Aldrici Cenomanensis Episcopi, ad Sedem Apostolicam deferenda, & de appellationis facultate ipsi, & alia Episcopis in similibus causis non neganda. *Ut honoretur B. Petri Apostolorum Principis memoria Ecclesieque Romana, cui præfatus privilegium, & nostri nominis Auctoritas, & dicitur iudicium Episcoporum inter majores causas, ab Apostolica Sede faciendas reponit.* Etiam Sergius Secundus Ludovicum Lotharii Imperatoris filium, Romam venientem honorificè suscepit, missis obviam venerandis crucibus, ac signis, Romanisque iudicibus, ac scholis Regem cum universo Clero Pontifex ad gradus Ecclesie S. Petri expectabat. *Ibi mutua osculo, munusque salute data, & accepta atrium inpressi ad portas argenteas pervenire Ludovicus dexteram Pontificis tenebat, & Anastasius refert in templum Petri perductum.* Post etiam Leo IV. urbem facit Leoniam, Lotharius Imperator, ejusque Fratres Reges Christianissimi, non modicam pecunie vim ad tantæ molis ædificium contulere, scripsit Lotharius se capitularia venerari. Etiam post Nicolaus I Balduino, nullam pœnitentiam imposuit, eedentibus, & obedientibus Gallie Præsulibus, & innumera egit in causa divortii, Lotharii, & Teutbergæ Reginae cognoscenda. Legatos misit pro pace inter Carolum Calvum, & Ludovicum Imperatorem retinenda. Etiam post Hadrianum Lothario Regi permisit, ut Romam veniret, ac assentem se omnia impleturam, quæ jusserrat Nicolaus I. & Waldradam pellicem eiecisse Ecclesiasticæ communioni restituit, ut Regino in Chronico testatur ad annum 869. & magna egit pro regno Lotharii. Etiam post Joannes VIII., scripsit Præsulibus Gallia, ut sub anathematis pœna Regem suum, ab invadendo Caroli regno detererent, & ipse Legatos misit is causæ finiendæ, & in Synodo Trecenti præsentem Rege Ludovico, damnato Papa Lambertum, & Adalbertum, Hincmarus Rhenensis suffragantibus Præsu-

libus ait. *Secundum sacros canones Spiritus Dei conditos, & totius mundi reverentia consecratos, quos Apostolica Sedes per B., & dominum nostrum Papam, & S. R. Ecclesia omnium Ecclesiarum mater privilegio S. Petri damnat damno &c.*

Post fecundissimum nonum seculum, advenit sterilissimum decimum, ubi Ludovicus Rex victura vix evasit. Stephanus VIII. R. Pontifex, Damasum Episcopum à latere suo Legatum, ad Principes Francorum, & Burgundie misit jubens sub anathematis pœna, ut Ludovico Regi suo adhererent, & obtemperarent. Et rursus. Annis quatuor decimi seculi reliquis Francorum Regnum pacatissimum habuit Robertus Rex Christianissimus, domum non ita tranquillam ob incestas cum Bertha cognata, & commatre sua nuptias, quæ Gregorii Quinti Pontificis Maximi sententia, in Romana Synodo diremptæ sunt Regem Pontifici non statim parentem editum, à Bertha monstruè interdicti pœna in regnum decreta, & Subditorum, atque Aulicorum summa Religio ad illam dimittebam induxere, & Gallicanorum Episcoporum præsertim, qui melioribus uti consiliis approbatum prius matrimonium exeerati, & à Regis ipsius communiōne se subtraxere, ut eum ad pœnitentiam & ad obediendum Sedis Apostolicæ, & Romanæ Synodi sententiæ in re tam æqua hac severitate cogere. Rem ita narrat B. Petrus Damiani suppar Auctor opusculo 34., & concludit. *Hic tandem Rex coactus angustiis, ad sanum consilium rediens divertiè incestum veniique legale connubium.* Et de Leone VII. post Joannem X. *Ipsi successit Leo VII., qui Odonem Cluniacensem Abbatem Sanctissimum Romam vocavit, ut eum pacis inter Hugonem Regem Italie, & Albericum Romæ Principem conciliandæ sequestrem adhiberet, & de Agapito Secundo.* Misit Polymartensem Episcopum Legatum in Gallias, cum ut perduelles Ludovico Trasmirino Regi Christianissimo ad officium, & obedientiam revocaret, tum ut causam Rhenensis Ecclesiæ cognosceret, & plura agit auctoritatis in Gallia, & de Joanne XV. scribit. *Misso in Gallias Leone Legato Arnulphum Remensem Episcopum Sedi suæ restitui iussit. Et mox Synodali iudicio eum subijcere cogitavit Rex Hugo, negavit Arnulphus ab alio, quam à Romano Pontifice posse iudicari.* Misit utrique ad Joannem XV. Pontificem Maximum Legati graves contra Arnulphum scripserunt ad eum literas com Rex Hugo, tum diocesis Rhenensis Episcopi, & post iudicatum Arnulphum. Quod ubi renuntiatum fuit Joanni XV. Episcopis omnibus, qui Concilio interfuerunt sacris interdixit, quod se inconsulto id ausi essent. Scripsit ad ipsum Hugo rogans, ut veniret in Gallias, & hanc causam præsentem iudicaret, nec enim se, nec Episcopos Gallicanos declinare velle Sedis Apostolicæ iudicium. Et Gregorius Quintus Arnulphum

Cap. 6.

512 De Mutuo Honore, & Utilitate inter Papam, & Regna.

phum solvi iussit Roberto Regi, totique regno anathema cominatus. Misit Rex Abbonem Floriacensem Abbatem, ut Pontificem placaret. Et mox. Reversus Abbas mandata Pontificis diligenter executus est; & apud Regem effecit, ut Arnulphus carcer solveretur, & in suam Ecclesiam remitteretur juxta Synodi Remensis, & Sedis Apostolicæ sententiam, eidemque Archiepiscopi pallium à Summo Pontifice transmissum reddidit. Id constat ex Aimoino in vita S. Abbonis Abbatis Floriacensis; & ex ipsius Abbonis epistola ad Gregorium XV., quam ibi describit. Etiam ante Stephanus Nonus Damasum Episcopum Legatum in Gallias, misit ad Proceres Regni, qui Ludovicum IV. Regem Christianissimum Ultramarinum dictum, vel nondum susceperant, vel in eum rebellabant, in quibus precipui Hugo, & Heribortus Comites, adjecta excommunicationis pœna, nisi ante Natale Domini Regi adhererent Legatosque suos Romam dirigerent, teste Frodoardo in Chronico. Denique Joannes IX. interrogatus ab Herveo Archiepiscopo Rhemensis de modo tractandi recens conversos, multas jungit decisiones, quas sapientissimas appellat, vel ipse Dupinius, & non solum iis usus est Herveus, sed & aliis Galliarum Episcopis transmisit, quibus, & ipsi providentissimi sunt ius.

Accedunt seculum undecimum, & sequens ubi Urbanus II. certior factus de crimine Regis scripsit ad Gallicanos Episcopos, ut severitate in ipsum, imò Ivo Carnotensis quaesitus à Rege ire noluit ad ipsius aulam scribens. *Quod facere in praesens, magne, & multa cause me prohibent. Prima quia Dominus Papa Urbanus intentatis vobis Auctoritate Apostolica iborum mulieris, quam pro uxore haberis, & quia Sacramentum de severitate Concilii, quod vobis mandaverat fieri venistis.* Et mox. *A cuius communionem si amodo non cessaveritis separari vos eadem austeritate à participatione corporis, & sanguinis Domini. Interdicit etiam omnibus Episcopis, ne capiti illius mulieris coronam imponant.*

Iterum misit Urbanus Legatum, quem meuentem Ivo corrobora, & Regem excommunicationum, scribit Bernaldus Constantiensis, quem tamen non vult excommunicationem Natalis, & Rex poposcit inducias, & cum iterum dimissam reassumeret, à Papæ Legatis est excommunicatus, in qua re Ivo postea Papæ scribit, ut de severitate remittat. Etiam Paschalis ex Sugerio in vita Ludovici Grossi, venit in Gallias de investituris consulens. *Ipsi ad S. Dionysii Pater, & Filius Reges occurrerunt, amore Dei Majestatem regiam pedibus ejus incurvaverunt quem admodum consueverunt ad sepulchrum Piscatoris Petri Reges submissis diademate.* Etiam Urbanus Secundus collegit in Gallia plura Concilia, & in pluribus confirmavit, Ecclesie Lugdunensis Primatum, sic Eugenius Tertius à Romanis vexatus, Tiburem mox

Pisas petiit, & Galliam, ubi à Ludovico benignè acceptus, anno integroset moratus Etiam Innocentius Secundus Filium Regis, ipso poscente Remis inaurigavit, & deinde regnum universum triennium interdictione supposuit, notante Papyrio Massono. *Tantum Religio illis temporibus, & Romani Pontificis nomen, apud Gallos poterant.* Etiam Alexander contra Victorem in Gallias suum se recepit. Etiam Canutus Rex Danorum quous de matrimonio soluto cum sorore ad Celestinum Tertium recurrit. Is misit in Galliam duos Legatos, monens Regem ut temperaret à consuetudine superinductæ, & Galli ex Rigordo erant canes muti. Etiam Innocentius Tertius misit Petrum Capuañ, sed ii provocarunt à Legato ad Papam, & Legatus totum regnum interdixit, mox missus Octavianus absolvit, & de Bernardo quatuor epistolas fert Natalia, & ad Honorium Secundum scribit. *Fidenter, provide, atque fideliter vestra Paternitati suggerimus, que in regno vestro eidem Matri nostra dolentes cornibus adversari. Quantum quidem nos sentimus, qui vicini sumus Rex Ludovicus, non tam Episcopos, quam in ipsis iustitia persequitur zelum, prestat cultum, bobitumque Religionis.* Et mox de Episcopo Parisiensi. *Innocentia pulsata est, sed non quassata, quin Dominus supposuit manum suam, cum vestra superposuit.* Et in alia. *Id solum à vestra Pater pietate deposcitur omnium, qui apud nos esse videntur Religionum humilitas, ut sese ad cultum forte potestas ut afoles severis gravi confusione sibi liceat ad viscera Patris, quod utique hactenus oppresso nemini negatum audivimus.* Et veritatem Regi ipsi Antianæ scribit. *Et ego quidem, qui memini præter quotidianas preces, quas pro pace, & salute vestra, atque regno supplicem pro vestro fundebam etiam apud Sedem Apostolicam literis, & mentis causam vestram egisse fateor, usque penè ad conscientie propria lesionem, & ipsius Summi Pontificis iustam quid diffidisse non debeo contra me indignationem, adeo Sancti Regum facta non adulati, in jus non vertunt, sed corrigunt. Et prosequitur. Ego inquam assiduis vestris, que innovare non cessatis excessibus provocatus, dico vobis, incipio panitere super insipientia meo priori, qua plus justo vestra adolescentia mecumque savi.* Et rursus. *Cæterum quod vestra humilitati querimini super austeritate mox innovando à Comitum Radniphum, & vultis me deere operam omnimodis, ut non fiat. Ob multa mala, que secuturo inde paratis, providi non video quomodo implere possint, & mandato obviare Apostolico.*

Quanta regum vitia correxerat Papæ constat ex Gregorio Septimo contra Philippum, Simonie reum in admittendis Episcopis ut Episcopatus dono gratis, ut decess concessio præfici patiat. *Quod si facere nolueris inhabitanter noveris nos hanc Ecclesie ruinam nequaquam diutius toleraturus, & ex austeritate BB. Apostolorum Petri, & Pauli*

Ep. 49.

Ep. 151.

Ep. 210.

Ep. 1.

Ep. 35.

Ant. 10.
ft. gen.
10.

942.

Ep. 28.

Ep. 24.

Ep. 46.

duram inobedientia contumaciam coercituros. Nam aut Rex ipse repudiato impi simoniaca heresis mercimonio idoneo ad sacrum regimen Personarum promoveri permisit, aut Franci pro certa (nisi filiam Christianam abjicere uoluerint) generalis anathematis muncrone percussi illi ulterius obtemperare recusabant. Item incontinentiam Philippi rejecta Berta, Beltradam ducentis mulctavit, & Concilium Augustodunense, & Claramontanum, ambo Gallica eximie confirmarunt. Nec vitia tantum expulit, sed & præmia donavit.

An. 1064.

An. 1095.

Anno

1164.

1119.

11.

L. 175

Cap. 119

Anno

1095.

Ep. 124.

ex D. Antonino, Ricordano, Villano libro sexto capite nonagesimo, & Clemens quartus investivit, & inunxit simul cum uxore Beatrice, ex Nauelero, Blondo, Paulo Æmilio, cum quadraginta millium aureorum annuo vestigali, sic & Nicolaus Quartus, cui fecit homagium, filium investivit Carolum Secundum ex Villano libro septimo. Item Philippus anathemate percutitur, cum enim sub Urbano Secundo, ex Bertholdo Constantiensi foret excommunicatus. *Insuper & Philippum Regem Galliarum excommunicavit, eo quod propria uxore dimissa militis sui uxorem sibi in conjugium sociavit, & Urbanus penitentiam promittentem absolvisset, audita morte Urbani, rursus pellicem revocasset, Paschalis sacrarum legum vindex, Legatos in Galliam misit, Joannem & Benedictum Cardinales, in Concilio Pictaviensi ipsum damnantes, ut reserunt Ivo Carnotensis. Hugo Flaviniacensis in Chronico & alii, imò Annales Aquitanici à Botcheto editi, adituisse Legato S. Hilarium, ne minis cederet Gulielmi Ducis Aquitanie literis Philippi Regis permoti, ut Episcopos & Legatum expelleret, non enim passurus est Deus, ut ea res malè succederet, & visione patefacta Gulielmus, cuncta arbitrio Legati remisit, ut etiam narrant Spondanus; & Baillius Galli.*

Est Alexander Tertius Romæ non tutus, quod Fridericus penè totam ejus ditionem occupaverat, ex Platina in Galliam est profectus. *Quare Alexander Abothane etiam Philippo Francorum Rege, Tarracinam profectus consensu novigio ad eam rem mandato, Gulielmi Regis Sicilia parato in Franciam concessit, conventuque in Claramonte habito Anathema in Imperatorem, & Octavianum factum enuntiavit, sic & Tronenſe concilium, sic Celestinus Tertius ex Rogerio, minatur anathema, Regi Francorum, si desisteret ab Anglo persequendo, & Innocentius III. excommunicat Philippum.*

Anno

1164.

Anno

1199.

Occurrunt Seculum decimum tertium, & quartum. Anno MCCII. Innocentius III. misit Joannem Abbatem Casemarii ordinis Cisterciensis, ad Reges Francorum, & Anglorum, ad pacem inter eos conciliandam. Qui adjuncto sibi de mandato Summi Pontificis, Abbate trium fontium mandatum Apostolicum, utrique Regi proposuerunt.

*Præcipientes quod convocatis Archiepiscopis, Episcopis, totisque Regni Principibus salva utriusque Regis justitia pacem facerent & Abbatum Monachorum, seu monialium, & alias Ecclesiarum propter guerras eorum destruktas ad pristinum reformarent statum. Audito apud Medoniam bujusmodi mandato in octavis Assumptionis B. Virginis Mariae à Domino Rege appellatione interposita, conventibus Episcopis Abbatibus, & Baronibus ad examen futurum Pontifici ejusmodi causam revocaverunt, ita refert Rigordus apud Natalem Philippi Augusti Chronographus. Et mox narrat Philippi Augusti victoriam, adversus Othonem Imperatorem, & Rigordus in ipso exercitu à sacris, orationem narrat Regis ad milites. *In Deo tota spes, & fiducia nostra est posita. Rex Otto, & exercitus suus à Domino Papa excommunicati sunt, qui sunt inimici, & destructores rerum S. Ecclesie. Et mox. Nos autem Christiani sumus, & commanone, & pace S. Ecclesie sumus, & quavis peccatores simus, tamen Ecclesie Dei consentimus, ubi celeberrimà habuit victoriam, & Abbatiam à victoriam dicitam vovit. Eo tempore Joannes Rex Angliæ, à Pictonibus expulsus à Philippo Augusto ad Innocentium Tertium recurrit, ob violatam juramenti Religionem, & Papa Regi ipsi scribit. *Novis ille, qui nihil ignorat, qui servator est cordium, ac conscius secretorum, quod Carissimum in Christo filium nostrum Philippum Regem Francorum Illustrum de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta diligimus, & ad honorem, & profectum, & incrementum ipsius, efficaciter aspiramus. Exaltationem Regni Francorum, sublimationem Apostolica Sedit reputantes, cum hoc regnum benedictum à Deo semper in ipsum devotione permauerit, & ab ejus devotione nullo unquam sicut credimus sit tempore discediturum, & dicit ad se spectare iudicium ob peccatum; sic Episcopi dixerunt Legato, Angliæ Regem obrepisse Pontifici, & appellarunt ad Papam ab ipso laudati, & so multi coram Papa defenderunt, & Rex misit Oratores Papæ, ut se tenerent, denique Papæ mortem ipsius, miraculo & viso celesti revelatam docet Gulielmus Brito Philippiidos libro 12. Sub Ludovico Octavo conventus exitit Parisiis, cum Romano S. Angeli Cardinali Sedis Apostolice in Gallis Legato, ubi de Tolosano Comitatu Almaricus Montfortis, jus suum probavit, ex collatione ditionis, Ab Innocentio Papa, & Philippo Augusto Rege, & addidit Comitem Raymundum adjudicatum fuisse in Concilio Generali propter hæresim Albigenſium ad minus à parte majori terræ, quam tenet. E contra Comes Raymundus obtulit se statum erga Regem Francorum, & Ecclesiam Romanam quidquid facere deberet pro hæreditate sua. Inde S. Ludovici inquisitionem est veneratus, Gulielmus Carnotensis ipsius Cræpellanus scribit, sanè quam reverenter, & humiliter Sacrosanctam R. E.***

semper se habuit, quam devotè, & obedienter referipta, & mandata Apostolica consuetus erat suscipere, quam devotè, & efficaciter, sicut verus filius obedientiè adimplere norunt illi, qui ei familiarius adhærebant. Ipse enim negotia matris Ecclesiæ plusquam propria reputans ea totis affectibus promoveri curabat. Et in testamento filio imperavit. *Sis devotus, & obediens Matri nostræ Romanæ Ecclesiæ, & Summo Pontifici tanquam Patris spirituali.* Sub Philippo III. Ante Lugdunensè Concilium, Rex Gregorium X. adiit, eique milites ad suam, & Patrum custodiam, Ministros ad officia dedit, & apud ejus sanctitatem de negotiis Regni sui habito tractatu, ejus accepta benedictione Parisios rediit, & occupante Siciliam Aragonio, Papa omni honore Regno, & dignitate abjectum ostendit, & sententiando privat, Regnum Aragonie, Carolo Comiti dat Valdesio Philippi Regis Franciæ Filio. Anno 1283. Rex Philippus circa Natale Domini grande tenet Parisiis Parliamentum, Regnū Aragoniæ oblatum sibi pro Filio suo Carolo ab Ecclesiâ tunc recepit. Et concessa fuit sibi Ecclesiæ decima ad expeditionem dicti Regni Aragoniæ conquirendi. Prædicavit etiam Cardinalis Joannes Coleti de cruce, ut irent Homines super Petrum Aragoniæ condemnatum. Et tunc Rege Franciæ cruce signato multi tam nobiles, quam ignobiles ad hujus expeditionem itineris consimiliter crucis signaculum assumpserunt ita refert Gulielmus Nangius, in Gestis Philipp III. ubi factum à tota Gallia laudatum, dicit Natalis contra Scripturam, & traditionem, & contrarios Historicos, quos ipse refert, asserit ob alia motiva bellum egisse oblatum sibi pro filio suo Carolo ab Ecclesiâ tunc recepit, & decimæ causam Religionis, sicut & cruce signati evidenter ostendunt. Et Philippus ex Nangio Joannam consanguineam suam, dispensatione R. Ecclesiæ uxorem duxit, denique Martinus Quartus apud Duchesvium epistola ad Guidonē de Monteforti. *Quam sit excessiva devotio & affectio quam sublimis, quibus inter ceteros mundi Reges imò inter ceteros Proceres, carissimus in Christo Filius noster Philippus Rex Francorum illustris, clarus Progenitorum suorum inherendo vestigiis erga Romanam Ecclesiâ Matrem suam fervore dignificum crebris liquet iudiciis, multimodis aperitur operibus, & frequentibus altibus declaratur &c.* Sub Philippo Pulchro dissidium jam allatum, & is apud Clementem Quintum egit, ut Templariorum error subverteretur. Et rursus. Sacram expeditionem contra Saracenos vocit, cruce de manu Nicolai Sedis Apostolicæ Legati accepta. Sub Philippo Longo pax cum Flandriis acta, Summo Pontifice per Legatos agente. Sub Carolo Quarto. Suum cum Blanda olim adulterii convicta matrimonium à Summo Pontifice dirimi obtinuit, non quidem adulterii ratione, sed spiritualis affinitatis, & mox.

Joannæ filix Ludovici Comitis Ebroicensis patri sui, Pontificia dispensatione conjunctus est. Sub Philippo Valdesio ultro testante jura Ecclesiæ aucta enim potius, quam imminuta velim, Joannes XXI. Regi apud Raynaldum gratulatur. Literas Regiæ fervorem magnæ devotionis, & fidei quibus erga Deum, & Ecclesiâ præfulgere Regalis serenitas noscitur recententes desestabiliter, & responsum perveris detractoribus lædere sinceritatem regiam circa præmissa molientibus factam, sicut Catholicum, & orthodoxum decebat Principem describentes recepimus læta manu, ab Humberto Principe Delphinatum accepit, donationem firmante Clemente VI., decimas auctoritate Papæ imperavit Clero. Sub Joanne Rege. Anno 1363. Avenionem Rex profectus est Summum Pontificem Urbanum V. invisurus, ibique sacre contra Turcas expeditionis Dux ab ejus sanctitate renuntiatus cruce de manibus ejus accepta, cum Cypri, Danique Regibus, Proceribusque plurimis, ad transfretandum infra biennium se obstrinxit. Sub Carolo V. Rex editio vetuit ne quis Romam proficisceretur, aut pecunias afferret occasio Jubilæi in annum sequentem incidentis, quod Bonifacius VI. Romæ sedens Pseudo Pontifex à Gallicana Ecclesiâ haberetur. Frequentem nihilominus eo fuisse Gallorum concursum Religionis causâ J. Juvenalis de Urinis testatur.

Nihil addere præstaret tot exemplis, at divitis est non numerare pecus. Hic Gregorius X. Philippo Regi, sexennales decimas concedit, bello in Barbaros profectendo apud Raynaldum, & apud eundem Martinum V., ob cæsos in sæva conjuratione Gallos, Panormitanos anathemate percellit, mittitque Cardinalem Sabinensem ad Siciliam, in Gallorum obsequium revocandam. Hic Bonifacius Octavus Carolum Valdesium Philippi Pulchri Fratrem Anagninæ cum conjuge, magno apparatu excepit, univere ditionis Ecclesiasticæ Præfectum, Imperique quod vacabat Vicarium constituit, & utrique Imperio orientis, & occidentis, præficiendum destinat ex Spondano, & hic Adolphum Imperatorem Principibus Germaniæ in eum concitatis minatur, ne cum Angliæ Rege Gallorum hoste, arma in Belgio conjungat, quod sanè regno Galliæ erat fatale futurum, & idem S. Ludovicum ex Raynaldo sanctificat. Hic Benedictus XI. Regnum Galliæ interdicto liberat, Regem Philippum Pulchrum supplicentem absolvit, omnia privilegia confirmat, Academiis Galliæ juribus suis restituit, reservationes vacantium Ecclesiarum revocat, contributiones è bonis Ecclesiasticis, ubi bona Laicorum non sufficiunt, Philippo Regi relinquit, & in ejus gratiam Colummenfes venia donat, totamque familiam in integrum restituit, ut loquitur, & narrat Spondanus, qui & addit privilegium illud, dictum magnum, & verè maximum. Clemens V. in gratiam Philippi

Regis in Gallias transfert Sedem, mansitque illic amplius septuaginta annos, in quibus difficillimum est enarrare quot beneficia in media Gallia Gallis contulerint, adeo ut Archiepiscopus de Marca scripserit in libello Barchinonæ edito. Quod quidquid contra canonum, & decretalium mentem in Gallia circa res Ecclesiasticas agitur ex privilegio Apostolico, non autem mero jure Regis factum esse credatur. Extant literæ Urbani Quarti S. Ludovico, plenz elogia Regis Gallia, sublime regnum Franciæ folium præminentia coruscantia titulia, generositate magnanimitate, ac strenuitate, clarius cæteris, & excelsius innotescit, sed dum fidei suæ folium devotionis, & speculum operum, quibus præfulget ostendimus ipsum his tribus luminariis copiosius radiare. Et precibus ejus facit, ut nullus ordinarius, nec Apostolicæ Sedis Legatus possit Regem devincire censuris, & concedit indulgentias orantibus pro eo, ut possit vel in interdicto interesse sacro, & agit innumeras grates. Hoc est regnum, cujus potentia eidem Ecclesiæ contra ejus persecutionem in cunctis ipsius tribulationibus constanter semper affuit concessa. De hoc etiam Regno semper Reges prodire Catholicis, qui claris fidei, & devotionis titulia præsigniti Deo se gratos per sanctæ conversationis merita, & Ecclesiæ prædictæ acceptos per obedientiæ promptitudinem exhibere multipliciter curarunt. Adeo inverisimile ne dum fabulosum est S. Ludovicum, Romanæ curiæ avaritiæ taxasse. Etiam Philippus Filius elogia ornatur, ab Alexandro Quarto, & eo præcipuo, quod Patria vestigia sit secutus, & Martinus Quartus indulgentiam dederit, pro orantibus in ejus utilitatem, & terræ sanctæ missionem suscipit, & de omnibus Regibus scribit Alexander Quartus. *Quin cum omnes Prædecessores nostri Romani Pontifices inclitos Reges Franciæ Progenitores tuos, speciali quodam privilegio, usque speciales Defensores fidei, & libertatis Ecclesiasticæ.* Extant Clementis Quarti plures epistolæ, quæ legentibus lachrymas extorquent, ubi auxilium ab ipso in hostes requirit, & Rex ipse Alphonsi fugit consortium, quod se ab ipse Rege fore commiserat.

Unum exclamant Galli contrarium, nempe Bonifacium Octavum Philippi Pulchri, at jam vidimus Bonifacium omnino innocuum. contristatorem quidem Philippi, at contristatorem ipsius ad penitentiam, quippe indignator ob reprimendam Laicorum erga Clericos extortionem, ubi Bonifacius exprobrat Philippo Regi innumera beneficia, & Præsule ipsi Galli scribant Pontifici, adversus ipsum Galliam Regem, articuli ad Regem transmissi ostendunt, zizaniam repletum Gallia regnum, nec voluit Rex Præsules Romam proficisci, certè Gallia regni non proditores. Denique hominum, & Dei testimonio, justissimè, & utiliter egit Bonifacius, sic enim de auctoribus ait Genebrar-

us Gallus, unde & exim laudans tanquam Ecclesiasticæ libertatis avium, Imperatoribus, Regibusque sua potestate abutentibus formidabilem, & mox divinam ultionem commemorat, Deo unctum suum ulcensentem nunquam deinceps prosperè se habuit, ut ab aliquo Episcopo prædictum fuerat, sic repetit S. Antoninus, Sanderus & alii.

Prosequitur Natalis seculum decimum quintum, & sexagesimum. In eo Carolus Sextus obtinuit Urbani quinti constitutionem, qua excommunicantur omnes, qui contra Regem coitiones faciunt, vel arma sumunt. In eo pax per Legatos Papæ est facta. In eo Carolus Septimus semper adhæsit Christi Vicario, Eugenio Quarto, & Nicolao Quinto, & verbo, & exemplo id alii persuasit. In eo Ludovicus XI. pragmaticam sustulit sanctionem, ut ejus literæ & Pii Secundi ad ipsum testantur apud Aencam Sylvium, splendendam legationem ad ipsum destinavit, obedientiam promissit, & abrogationem confirmavit. In eo Ludovicus IV. Neapolim occupavit, Alexandro sexto pacta firmante. In eo Franciscus Primus congressus est cum Leone X. & cum eo epir concordata, cum Clemente Septimo Massiliæ cum Paulo III. Niclæ, & cum Henrico Octavo noluit uniri post Papæ excommunicationem eidem inflictam. In eo Henricus II. floruit de quo Hofmanus. In Evangelicis à Valentina strige accensus, nempe hæreticos est persecutus. In eo Carolus IX. edicta edidit de Catholica Religione, quam Reges Gallia semper asserit tenuisse, & post ea victoriam celeberrimam retulit. In eo Pius V. quinque millia Germanorum Duce Sfortia Comite S. Floræ mille insuper pedites, & equites ducenti à Cosmo Florentiæ duce eodem Pontifice auctore directi militabant, & magno numero perduelles cæsi. In eo Henricus Tertius privilegium à Gregorio XIII. obtinuit, alienando bona Ecclesiæ ad reditus 50. millium aureorum diplomate dato prima Septembris cum ad externas copias emittendas, magna foret opus pecunia, & in Comitibus Blesensibus universi, promulgationem Concilii petiere.

Subsequuntur ad hæc memoranda facta, quippe post Franciscum Secundum, violentem ex integro Calvinistas destruere, & Regem Navarra captivantem, Carolus Nonus mitius cum ipso egit, utpote affinitate, & sanguine proximum, & opera Hugonis Sorrelli Ministri Aurelianensis, hæresi deserta fidem Catholicam amplectentis, & contra Navarra Regem probante ipse Rex hæresim ejurans, Ecclesiæ reconciliatus sacris interfuit, ad Pontificem literas dedit die 3. Octobris, ut in Ecclesiæ gremium reciperetur, & impedimentum consanguinitatis amoveret. Annuit Gregorius XIII. Kalendis Novembris, laudata ipsius fide, & pietate, & commissio dispensationis diplomate, ubi deinde misit Henricus Legatos ad reddendam obedientiam Papæ, ut constat apud Ossatum, no 1585.

Ep. 107
G 385

Ep. 92
ad Villa
ref. 17.
Kalend.
Ep. 107
bris an.
no 1585.

& confirmavit diplomate ad Navaros, & Bearneses. Nihilominus Sixtus Quintus relapsus excommunicat ex Spondano. Idem Pontifex tempus opportunum nactus, quo Rex Francorum fuderatis in gratiam recepta hæreticos toto regno præseripserat sollicitationibus, quæ apud Gregorium mitiora ingenii virum locum invenire non poterant patulas aures præbens, ut erat fervidiori zelo, & magni nominis appetens Henrici Regis Navaræ, & alterius Henrici ipsius Patruelis Principis Condæ Borboniorum, hæresis Calvinianæ Corypheorum causa examini iusta, eidem edito diplomate S. Idus Septembris, cui unâ cum ipso subscripserat 25. Cardinalia Anathemate percussit, eo quod cum errores in quibus enutriti fuissent semel abjurassent. Idem Henricum Tertium ob necem Cardinalis Guisii, ossa cremata, & cineres sparsoa excommunicat, jam ante Cardinali Mauroceno indicente, Regem in excommunicationis sententiam incidisse, frustra benedictionem Papæ petentem, & excusantem se ad salutem propriam id egisse. Accurrit Mayenus Dux contra Regem, suo & Principum adhaerentium nomine, & Cives Parisienses nomine Catholicorum. Afferunt à Gregorio XIII. Ducem Guyssium excitatum ut videret, ne quid Religio Catholica in Gallia detrimenti caperet, proditoriè occisum post juramenta, & adversa Religionem delicta commemorant. Et mox. *Nisi verò qui toties pejeravit, qui scilicet promissione Catholicos Principes, & Sedem Apostolicam eliserit, qui publicam fidem tam humanam, quam divinam violaverit, qui sacrosanctæ Eucharistiæ toties illuserit &c.* Et rursus. *Adde vestram P. B., & totius sanctæ Sedis læsam dignitatem, cum & præsentem Sanctitatis vestræ Legato scelus tantum parricida defignaret, & moventi audientiam denegaret.* Et Sexta bulla inscrutabilis excommunicat, & Parisienses hoc primum à Papa petierant. *Primum ut jvramentum, quos nos Henrico Tertio quondam obstrinximus, & soluti declinemur.* Et rursus. *Tum verò in præcipiti negotio, cum responsum Beatitudinis vestræ expectandi tempus non esset, nec tamen quicquid dubia, & fluctuante conscientia facere certum esset gravissimo adhibito Theologorum Sorbonæ Parisiensis judicio, qui iteram, & tertio rogatu nostro magno numero ad 70. usque, & rem accuratissime disceptarunt, securè nos in utroque agere, & tuto à V. B. caput utrumque postulare, ac sperare debere ab ipsidem didicimus, en Sorbona, & Galli quid doceant & sic Natalis contra Sorbonam conatur. Imò contra plures à Gallis allatos. Ipsa nos dudum ratio, & vetus traditio docuerit, cum Gallia ipsa Reges quondam isto (quo pejore nunquam habuit) longè tolerabiliores auctoritate vestra excluderit, en etiam ex Gallia traditio.*

Etiam Gregorius XIV. exercitum misit in Gallias, contra Henricum Quartum nondum conversum, & quolibet mense ex ara-

rio Apostolico, quindecim aureorum millia spondidit; excommunicatur Henricus, nisi hæresim deserat, & deponuntur Ecclesiastici à dignitatibus, & Laicis censuræ indicuntur, at divina clementia actum, ut Henricus ad Clementem Octavum suppliciter accederet, & Legatum destinaret Jacobum Perronium, Ebroicensem Episcopum designatum simul cum Offatio Romæ degente, qui & libellum supplicem Papæ dedere, & instructionem, & absolutionem petentes, Clemens se respondit deliberaturum, quod & egit maxima consultatione, & precibus indictis tota urbe, & nudis pedibus eundo à Quirinali ad S. Mariam Majorem, demisso capite stena nullumque respiciens, & impositis sexdecim conditionibus, & fidei, & Ecclesiæ Romanæ propitiis, omnibus constitutis, dubiisque sublatis 17. Septembris Rex est absolutus, & integra acta à Notaria, in publicum instrumentum sunt redacta, Perronium in suis relationibus exposuit, extatque in memoriam columna in exquiliis. *D.O.M. Clemente IX. P.M. ad memoriam absolutionis Henrici IV. Fræce, & Navor. Reg. Christianissimi &c. F. A. D. IV. Kalendar Octobris M. D. XIV. Adest, & alia. Restituta Ecclesiæ Romanæ Henrico Borbonio Rege, & nunquamo ad æternam memoriam excisa, altera parte expressas. Clemens VIII. P.M. anno 4., ex altera Henricus IV. D. G. Francia, & Navarra Rex Christianissimus.*

Quam vero gratus extiterit, Henrico Magno Paulus V. constat ex epistola Cardinalis Perronii ad ipsum Regem decimaquinta Junii, ubi iustitiam Regia exponit, & Pauli virtutes enumerat. Multa etiam sunt Pauli beneficentia insignia, inter Ludovicum Decimum tertium, & Pontifices. Scripsit Gregorius Decimus quintus ipsi, ut reliquias hæreticorum in Gallia funditus dederet, quod Ciacconius, & Regi, & Papæ ait propitium. Nam redintegrato utrinque bello, & Galliæ Rex quamplurimis urbibus quibusque, vi, ac deditione capcis rebelles propemodum omnia Incredibili celeritate perdomuit. Etiam Urbanus Octavus Franciscum Cardinalem Barberini, Legatum Apostolicum, quem Galliæ Rex Ludovicus omni officiorum genere fuerat persecutus ex Galliæ Legatione reducere lætis oculis excepit, ut in Urbano Octavo narrat Ciacconius, & rursus Ludovicum Galliæ Regem Jubilæi munere affecti, & Rupellam captam tribuit, & magnæ Regis pietati, & consilio Cardinalia Richelii, & sæpè pergens ad S. Ludovicum, pro tanto beneficio multiplicata gratias egit. Etiam prescripto Romæ Richerii libro, doctor ille iussu Regis à Syndicatu tunc perpetuo est depositus, & abstulit ab omni conventu sculcratis, & coactua est in sine vitæ, apologias aliquas, & declarationes, ob suam iustificacionem contextere. Etiam à Gregorio 15. die 20. Octobris, existente simplici Episcopatu Psrisiis, pri-

1605.

1622.

mò electus est Archiepiscopus Parisiis. Etiam inter Ducem Parmensem, & Papam, pax perfecta est, ope Regis ipsius Galliarum, cum etenim ipsi junctæ forent plures copię auxiliares Venetorum, Etruscorum, & Mutinensium, & ex utraque parte belligeratum Rex misit Alexandrum titulo S. Sabiniæ Cardinalem Bichium Episcopum Capentorastensem, acturum de pacis conditionibus cum Joanne Stephano Donghio, Cardinali Diacono titulo D. Georgii in Velabro agente Ferrasiæ nomine Pontificis, ita pacem reddidit temporalem Ludovicus, ei qui spirituales dederat Gallis plenam, quam plenissimam, mox daturus erat Successor.

Sub Ludovico XIV. à Deo dato, sæcundissima sunt hujusce rei exempla, & prima est celeberrima causa Jansenii ab Innocentio X. definita, qui & Regi mittit constitutionem. Charissime in Christo Fili noster salutem, & Apostolicam Benedictionem. Constitutionem, qua post longam accuratam examinationem, & Spiritus S. Lumine publicè, ac privatim sæpius implorato, quid sentiendum sit de quibusdam propositionibus declaravimus, & definitivimus Majestati tuæ, cum his literis mittimus. Ex ea sententiam Catholicæ fidei in gravi hoc negotio, à nobis audies, nec dubitamus, quin eadem futura sit cum populis Christianis salutaris, tum summopere grata pietati tuæ, cum præsertim, & ipse per oratorem tuum pro salubri hujus Sedi super his decisionibus apud nos insisterit. Et rursum Illustrissimus Nuncius tradidit interpellatam quoque Regi Majestatis prædicto nos ad hujus decreti executionem prædicto suo ad nos dato pro ea, quam debet Ecclesiæ constitutionis tuitione constanter hortetur. Misit & Innocentius Brevis duo unum ad Archiepiscopos Gallias, alterum ad Regem, qui subito epistolas expedit ad omnes Præsules Gallos, qui & sanctam impatientiam testati sunt, & mentis obsequium promiserunt, & alicubi eas suse attulimus, sed forum Ecclesiasticum, & Laicum, unam in omnibus harmoniam effecere, & Innocentius X. de executione, prætius effusus egit Præsulibus, & hoc extitit fundamentum formularii, ubi inter cætera dicitur. Confiteor me teneri in conscientia obedire illi Constitutioni, & condemno eorunde, & ore doctrinam quinque propositionum, contentam in ejus libro inscripto Augustinus, quæ doctrina non est illa S. Augustini, ad Jansenio male explicata, contra verum sensum illius Authoris; quod iterum confirmatum est in Conventu Cleri Parisiis, & confirmat deliberatum à tribus conventibus, & Rex decretum edidit, asserens suam intentionem esse, ut omnes subscriberent formulario, & relata Episcopo, deliberatione cum epistola Regis secunda Maii, jussit omnibus Doctoribus Baccalareis, & Candidatis, ut subscriberent omnes Formulario.

Epistola quoque Domini Arnaldæ pensata est, juxta regionem præceptum, ut breviter & pacificè examinata, & damnata est tota, & propositio Arnaldi de Petro, impia, blasphemata, & hæretica est declarata, quippe unam è quinque propositionibus Jansenii excidebat, sic Parisiis, & Romæ damnata est moralis laxa, & nunquam epistolæ, ita Papæ propositæ, missæ sunt, ac ad Innocentium decimum, quos alicubi suse attulimus.

Post Innocentium Præsules Galli scripsere Alexandro Septimo, se iterum approbasse formularium, & orant, ut ea omnia confirmet, ob subscriptionem formularii necessaria, & acta retulere Regi, & Regiæ. His acceptis decretis Alexander, bullam mox edidit decima sexta Octobris, qua confirmat Constitutionem sui Prædecessoris, & vult damnari eandem in sensu ab eodem Jansenio intento, sic & Episcopi eam firmarunt, & scholas Theologica Parisiis recepit, & Rex sæpe præcepit bellè subscriptionem, & Dupinius ipse concludit. Fuit, postea formularium receptum, & subscriptum absque ulla contradictione, & Episcopi jusserunt in diocesi subscribi. Quatuor tantum Episcopi accusantur, quod contravenissent bullæ Papæ, at decemovem Episcopi scripserunt Papæ, ballas Innocentii X., & Alexandri Septimi receptas, & omni honore promulgatis, nec bene, & jussit accensas aliquas, quod reverentiam defuerint erga Constitutiones, & Episcopi ipsi scripsere Pontifici, se subscripsisse sincerè decretis, & formulario Clerum suum subscripsisse, ideoque Papa breve direxit Regi testatum læticiam circa quatuor Episcopos, purè, & simpliciter formulario subscripentes, & Rex ipse scribens quatuor Episcopis, testatur extremum se gaudium recepisse, cum paci Ecclesiæ consuluissent, & se plenissimè satisfactum esse, ex Brevis Papæ receptis, quod ipsi formulario subscripsissent. Et Cardinalem Mazzarinum à Parlamento damnatum, & Gallias apud Papam querente, decreto suo restituit.

Accedit Clementis IX. Pontificatus, qui & Hispanos Gallis conciliavit, & Regi Galliarum manu sua scripsit, se iterum etiam senem in Gallias, si Ecclesiæ necessitas exegisset. Is à Nepote frequenter edoctus, de pia erga Papam affectione, extra ordinem ipsi legavit Petrum Bargellinum Thebarum Episcopum, & Galeatum Marefcottum Coloniam Nuntium, ut Aquilgrani in Conventu præsens adesset. Jam tunc enim Gallus, Hispanusque consenserant, ut Clemens sequeretur esset totius controversiæ finienda. Neque enim bene instituto rerum exordio, exitus vel longinquus, vel disparfuit, Galliarum etenim Rex in medio non tam belli, quàm victoriarum cursu exorari se passus est à Clemente, eidemque per literas significavit se ejus officii, & desiderio obsecutum, arma Gallica inhibuisse, ut de pace agi posset, & inter alia scribit. Interim sufficere affirmare possumus S. V. quidquid nos operæ impend-

1650.

Apud
Quint.1652. 4
Julii.1654. 7
Septem.

1655.

1751.

1654.

1655.

A. 1661.

dimus, quidquid de nostro jure remisimus, ut gravissimum illud opus ad statum, in quo nunc est perducareremus, respexisse in primis sanctitatis vestrae voluntatem, quam probè novimus nihil in hac vita flagrantius cupere quam exitum, & deinde. Notum sit omnibus &c. Auctoritate, & curis paternis S. S. D. N. Clementis Papæ IX., assiduisque, & ferventibus sanctitatis sue cohortationibus, & officiis, cum per plurimas manu sua scriptas literas, tum per operam à Jacobo Cardinali Rospioglio Nepote suo ad nos allegato, & ab extraordinariis suis Nuntiis egregiè navavit.

Et in auxilio Græcæ adversum Turcas. Comiti Bellisortio viro impigro, & militi claro cum sub Pontificis vexillis militaret Rex Gallis mille quingentos pedites dederat, & Clemens concessit indulta nominandi Ecclesiis, & Monasteriis Abbatibus, aliaque beneficia in Provinciis nuper adjectis, & Rex liberandam Græcæ ingentem classem transmissit, quæ sola sufficere illi insulæ, & soli illi Grætam liberare sunt aggressi, at casu sæpè in bellis dominante, tantus apparatus in vacuum cecidit.

Ecclesiam regente Innocentio XI., actum est de regalibus, & negantibus aliquibus Episcopis ipsa, Papa sustinuit eorum jus, & scripsit tria brevina Regis; & in extremo asserit se usum sua auctoritate, nisi Paternis monitis pareret, & eodem tempore Conventus Cleri Galliei, quatuor celeberrimos articulos promulgavit, quos tunc primo confutavimus, & Rex ipsius confirmavit diplomate apud Eugenium Lombardum extenso & iussit ipsos ubique doceri in regno, at illud edictum gloriosius correxit, alio edicto, ubi edictum non est amplius canonicum, nec primum considerat etiam Nuntius, sed gloriosus extitit Ludovicus, veluti gloriosus magis extitit Augustinus, in suis retractationibus, quam in multis operibus. Et si aliquid displicuit Innocentio, Minister est arguendus non Princeps, ut videre est apud C. Sfondratum, & sub Innocentio XII. Episcopus Cameracensis, & Parisiensis, Roman scripsere pro libro inscripto. Explicatio Maximarum Sanctorum super vitam interiorum, & Papa damnavit cum librario, & missum est decretum Regi brevi particulari, & Rex omnibus Metropolitans misit, & omnes subscribere etiam Cameracensis, & Rex declarationem edidit, qua iussit constitutionem executioni mandandam, & causa finita est post Papæ decretum.

In leg.
Lan.

1609. 12
Martii.

1609. 14
Juncii.

1701. 13
Februarii.

1705. 15
Juli.

Revixit sub Clemente XI. formularium, in factu casus conscientie, ubi dicebatur satis esse silentium, & quadraginta DD. Parisenses subscripserant, at Papa scripsit, & contra subscribentes, & petente Rege Christianissimo sicut, & Catholico, constitutionem quæ lites finiret, Papa edidit Vineam Domini Sabaoth, non satis esse respectuosum silentium, & Rex misit ad Conventum generalem Gallie, qui & unanimiter recipiens

gratias egit, & gratulatus est Pontifici, sic & Gallia venerata est Papæ decretum, contra ceremonias Sineses superstitiones, promulgatum in Europa post quinque annos. Denique in celeberrima bulla Unigenitus oraculum ipsum Papæ loquitur. Idipsum maximè è re Catholica futurum, & sedandis præsertim in florentissimo Gallie Regno exortis ingeniorum varis opinantium, jamque in acerbiores scissuras protendentium distidiis apprimè proficuum, conscientiarum denique tranquillitatis perutile, & propemodum necessarium non modo præfati Episcopi; sed & ipse in primis Charissimus in Christo Filius noster Ludovicus Francorum Rex Christianissimus cujus eximium in tuenda Catholica fidei puritate, extirpandisque erroribus zelum satis laudare non possumus sapius nobis est contestatus, & repetitis propterea verè piis, & Christianissimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis, à nobis efflagitans, ut instanti animarum necessitati prolata quanto citius Apostolice censura Judicii consuleremus. Et quod ore complevit ita opere est exequutus, ut fervorem nimium aliqui immeritò accufent.

1709.

Manet adhuc grande illud germen Bourbonium, & uno avulso non deficit alter aureus, quæ secum ab infantia crascit Religio, Ludovicus Decimus quintus, decimi quarti successor, plus in virtute, quam in regno, qui vix regno fulgens, lumen direxit in naviculam Petri, an præfenti tempore fluctuantem, & regno prætulit Religionem.

Remanent vasta volumina in hoc argumento; Maneret volumen integrum de cruciatis, quod habent Galli idiomate proprio à Maimburgo editum de Cruciatibus. Manerent itinera describenda Pontificum, qui passim Roma in Galliam sunt profecti, unde vocat Galliam Baronis portam Romanam Pontificum, ubi insurgente procella aliqua, portum illum attigerunt. Manerent ut revera est imprassum volumen, de Pontificibus Avenionensibus, nempe Avenione degentibus per septuaginta annos, & ex eo fonte fœrent rivi describendi, unde gratiæ per totam Galliam sunt dispersæ. Manerent innumera epistolæ ad Gallie Reges transmissæ, vel gratiarum plurium pctiores vel gratias pro his acceptis referentes. Denique manerent Concilia Gallie, Papæ maximè propitia, & Papæ ipsi recurrentia, & Doctores cum S. Bernardo, ab Irenæo, usque ad nostra tempora, & lilia semper florere odore gratissimo, etiam inter spicas summè decora.

C A P U T III.

Genuensis Republica.

CUM nihil habeat Auctor, commendabile præter Patriam, tam laudibus asserre necesse est, cum & Patriæ præcipue Lib 3 f. na-

nascamur, & ex Ulpiano J. C. naturali lege non minus patris nascimur, quam Parentibus, & Pomponius patriam Nobis antepo-

nit. Unum satis esset singulare elogium, quod mundo alium orbem addiderit, & Ecclesie, & Religioni Americam universam, & Sedi Apostolicæ tot populos subjugarit, Duce primum Columbo Ligure, infatum per iter & tentante, & perficiente, quod, & orbis universus agnoscat. Hoc non stylo nostro prosequemur, sed oraculo Papæ Alexandri Sexti. Sanè accepimus, quod vos dudum animum proposueritis, aliquas insulas, & terras firmas, remotas, & incognitas, ac per alios bællenis non reperitas querere, & invenire, ut illorum incolæ, & Habitatores ad colendam Redemptorem nostrum, & fidelem Catholicam proficiendam perduceretis, bællenis in expagnatione, & recuperatione ipsius Regni Granate plurimum occupati, bujusmodi sanctum, & laudabile propositum vestram, ad optatum finem perducere nequivistis, sed tandem, ut Domino placuit, regno prædicta recuperato volentes desiderium adimplere vestram dilectum filium Christophorum Columbum, Virum atque dignum, & plurimum commendentum, ac tanto negotio optum eam novigiis, & Hominiibus ad similia instruitis, non sine maximis laboribus, & periculis, ac expensis destinatis, ut terras firmas, & insulas remotas, & incognitas bujusmodi per mare, ubi bællenis navigatum non fuerat diligenter inquireret. Qui tandem divino auxilio scilicet exirent diligentia in mare Oceana novigantes, certas insulas, remansissimas, & etiam terras firmas, quæ per alios bællenis reperire non fuerant invenierunt. Et mox. Ac præfatus Christophorus, in una ex principalibus insulis prædictis, eum unam turrim satis munitam, in qua certos Christianos, qui se cum inerant in custodia, & ut alias insulas, & terras firmas, remotas, & incognitas inquirerent construi, & edificare cepit, Ad hæc Papa ipse civem Ligurem laudat, tanto negotio aptum, virum dignum, & commendatum, & maxima donat Regi Catholico, cui scribit, tanti viri intuitu. Ad hæc non casu, sed arte maxima, ultra Romanas Aquilas volitavit, & invenit miro ingenio, & extrema diligentia, quod alii nescierunt, & unus omnes superavit artificio; & rerum maximos Juventores.

A privato eive ad Rempublicam ascendimus, Pontificum privilegii exornatam, & plenissima est Alexandri Tertii bulla. Alexander Episcopus, Servus Servorum Dei Venerabili Fratri Sro Archiepiscopo, & dilectis Filiis Canonicis, Consultibus, & universo Clero, & populo Januensium salutem, & Apostolicam benedictionem. Quod non prius Apostolica salutationis alloquium, per nostra vobis scripta dependimus, non negligentia ullatenus adscribendam, sed manifeste necessitati noverritis impetandam. Nam sicut per dilectos Filios nostros nobiles Concives vestros, qui

ad servitium nostrum de gratia vestra venerunt novisse vos credimus, eius parte Familia nostra, in Insula Liguric barca nostra remanserat, nec tam propter inconvenientiam temporis, recipere aliquatenus poteramus. Nunc autem vos tanquam carissimos, & speciales Ecclesie Filios, literis Apostolicis visitantes, omnimodas gratiarum actiones vestra sinceritati referimus, quod ita vos in obsequio B. Petri, ac nostro constanter exposuistis, ut sacrosancta Mater vestra Romana Ecclesia, sicut plurima jam de vobis commoda, & incrementa suscepit, ita, & de cetero in vestra securis probitate confidas, ac inter ceteros Catholicæ Veritatis filios præcipue vobis, & specialiter amiat, vos enim non eam labiis tantum honorantes, & verbo, imò ipsam opere, & veritate diligere, & plenius viribus magnificè vitæ exaltare. Licet ergo hæc sinceritatis constantiam, hæc vestre devotionis fervorem nec frangi posse, nec tepescere cogitemus, eam tamen presensibus literis duximus confortandam per Apostolica scripta rogantes, moneutes, & exhortantes in Domino, quotenus de Summi Regis auxilio confidentes nullius terrori formidæ, nullius quæ comminationis impetu desistoris, quod minus tanquam Viri Catholici, & strenui Defensores Ecclesie in devotione ipsius, vestraque libertatis tuenda professo persistatis, confidimus enim, atque speramus, quod illa superni dextera Conditoris, quæ semper Ecclesiam suam regit, & protegit, & sub pedibus ejus universos ceteris inimicos vobissem erit semper, & operabitur, ut cum filios Adversarios vestros, ejus auxilio potissimum suberret, Nos autem Ecclesiam, & Civitatem vestram tanquam propriam, & specialem Camera B. Petri, ac nostram dirigere, honorare, ac modis omnibus exaltare volentes pro Rege, & Principes terra, atque alios Ecclesie Filios efficere non cessabimus, ut omne consilium, & auxilium, quod nobis gratia divina concesserit vobis amplissimè conferatur. Datum apud Montem Pessulanum IX. Kalen. Maii 1559. ubi appellat speciales Ecclesie Filios, gratias agit de obsequio Petri, & Papæ, ubi inter ceteros Catholicæ veritatis Filios Romana Ecclesia Genue specialiter unitor, ubi nec fervor valet tepescere, ubi sunt strenui Defensores Ecclesie, ubi Ecclesia, & Civitas Genue sua propria, & specialis Camera B. Petri, & præ Regibus aliis amplissimè honoratur.

Extrat. & aliud Breve Alexandri Quarti, citans & Innocentium Papam. Alexander Episcopus &c. Potestati, & populo Januensium salutem, & Apostolicam benedictionem. Ecclesia Dei olim persecutiones multipliciter, & gravissimas patienter &c. Et post multa. Vos in fide, & devotione ipsius constantiam firmissimam, & clarissimam habuistis, ita pro omni virtute resplendo ejus Hostibus, plurima rerum incurristis dispendia, & discrimina Personarum, multis materiam admirationis, habentibus, quod inter tot Adversorum fulmina tanta suis animi firmitate conspicui, & tandem

dem per Dei gratiam victoria præclara famosi. His etenim magnis meritis, quadam alia magnifica indefesso spiritu adiecisti, quod videlicet transmarinis partibus, illa quæ honorem Ecclesie, ac robur Ecclesiasticæ libertatis, nec non defensionem, ampliationem Catholicæ fidei respicere videbantur, sub innumeris expensis, & laboribus grandi studio, & vigilantissimi sollicitudine promovisti. Meritorum sequidem præmiorum cumulus quasi quoddam Sydus in conspectu Sedis Apostolicæ resurgens eam reddidit sæpè felicitem, ut vos talibus extollat honoribus, & gratiam ubertate conferat, quod exinde vobis, & Posteris vestris perpetua jucunditatis materia producautur. Cum itaque sel. record. Innocentius Papa Prædecessor noster, cum Fratribus suis per civitatem vestram personaliter transiens, fuerit in multis de præmissis meritis informatus, & gavisus per evidentiam operis agnovisse, quam sinceram, & obsequiosam devotivam circa dilectam Sedem haberet, in vobis dignum esse providit, ut juxta vestrorum desiderium vos sine gratia privilegii muniret, per quod in vobis exinde reverenter in Sedem sæpè crescat affectio, & in generalem deducatur notitiam, quod inter caros vos memorata Sedes reputat sibi carissimos, & quod eidem in affectu potissimum, ut assisistis pro ipsa civitate, retribuere magnitudinem præmiorum. Unde idem Prædecessor per suas concessit literas, ut vestris inclinatis precibus, nos quatenus de gratia plenitudine reputamus favoris universitati vestrae adinstar Prædecessoris ipsius auctoritate Pontificia indulgemus. Quod in Regno Siciliae pertinet ad jus, & proprietatem Sedis ejusdem, ac Ducatu Spoletii, Marchie Anconitanae, Patrimonio B. Petri in Tuscia, & omnibus terris Ecclesie Romane à datus excellentibus, ac collectis, seu pedaggiis ad vos pertinentibus, & cujuslibet onere servitutis sitis in perpetuum liberi penitus, & immunes. Nulli jugo vestra concessio. *Datum Neapoli V. Id. Januarii 1255. Pontificatus nostri anno 1.* Vides hic constantiam firmissimam, & clarissimam in fide, & devotione Ecclesie, vides miram inter adversa firmitatem, & per Dei gratiam præclaram victoriam, vides in transmarinis partibus defensionem, & ampliationem Catholicæ fidei, & quidem sub innumeris laboribus, & expensis, vides cumulum meritorum fulgere, ut Sydus in conspectu Apostolicæ Sedis, vides Apostolicam Sedem, cum honoribus extollere, & gratiis vides inter Filias carissimam, & spiritalibus, & temporalibus gratiis, à pluribus etiam Pontificibus adovatum.

Non minora laudum Encomia, tribuunt Genuensibus alii Pontifices. Ita loquitur Innocentius Secundus in suo brevi, in Archivis Genuensibus authenticum. *Ur Januensium civitas, quæ favore celestis Numinis, de inimicis Christiani nominis Victoriam frequenter obtinuit, & eorum urbes plurimas subjugavit, & Celestinus Tertius in alio brevi. Ur Januensis civitas, quæ de inimicis*

crucis Christi triumphum frequenter, & victoriam reportavit, & plurimas eorum urbes viro quadam, & invincibili potentia subjugavit. Scripsit Honorius Tertius ad fideles. Accingantur Fideles, & sint Filii potentes. Et mox subditur in Ecclesiastica Historia, Simillima ad Januenses, & Pisanos, quos mutua potentia livor vexabat scripsit ut bello sacro strenuè se accingerent, partarumque eius de infidelibus victoriarum memoria odium omne in Christiani Hostes nominis effunderent, adèd memorat ipsorum victorias, & laudat. Ita scribit Genuensibus Clemens Quartus. Scire vos volumus, quod Veneti nuntii Filii nostri charissimum Illustris Francorum Regis dederunt responsum, quod cum eis nullam poterant conventionem facere, timentes ne Saldanus Babylonia quicquid habebat in Alexandria exponat inde consilium, & monemus, quod Vos ad eundem Regem, solemnes nuntios destinare, ut vobiscum passagium suum faciat, & exponatis vos tam liberaliter, quod obsequium vestrum debeat acceptare. Datum Viterbii 15. Kalendas Octobris anno quarto, adeo voluit Sanctissimo Regi, & caeteris publicè faventes, & ultroneos sacri belli defensores. Ita alloquitur Genuensem Archiepiscopum, iterum Honorius Tertius Prætereantem sinceritatem devotionem tantam, quam Civitatis tuæ multummodo obsequiorum servitio quæ Romana Ecclesia fideliter, ac liberaliter impendit in memoria retinemus, quod & alii Papæ sæpè repetunt. Ita scribit Genuensibus Nicolaus IV., ut dent subsidium Carolo Siculo, & rursus iidem acrius scribit, ut nullum dent Favorem Frederico, utpote Ecclesie Romanæ Hosti, & juvent Carolum Siculum fidelem. Nobis, & ipsi, tanquam Filii benedictionis, & gratie promptis studiis, & efficacibus auxiliis assistatis; Mox imitatus Gregorium Nonum, & Innocentium Quartum Prædecessores, privilegium illud concedit, ut sine Pontificis Imperio non possent anathemate petcelli. Denique Genuenses in re maritima, cunctis populis excellentiores extitisse clare decidit in brevi Innocentii IV. in archivo Genuensi, & apud Justinianum, quod oraculum confirmant historici Joannes Villanus libro nono, S. Antoninus, Jovius libro secundo, Foliata in Historia Genuensi, Natalis Comes in historiis, & Ludovicus Dominici. Uno verbo Romanorum Pontificum epistolæ, elogia sunt Genuensium perpetua.

Post Pontifices privilegia Genue donantes, accedit & srom laicum, & sacrum, quippe Baldinus plura præbet privilegia, & ea renovat Papa Urbanus. Adest decretum Balduni. *Ego Baldinus Rex Judeæ, & Hierusalem, ac defensor S. Sepulchri Domini nostri Jesu Christi, jurando trado Januensi Ecclesie B. Laurentii Plateam unam in civitate S. Hierusalem, & in Soppe aliam, juxta gratiam voluntatem tam mei, quam Januensium, & tertiam portem Civitatis*

Cap. 116
Ann.
1250.

Cap. 9.

Azur

Cap. 76.

Cap. 204.

Aut, & innumera alia largitur, & inter ipsa illudrum inscriptionem, super ipsum Domini sepulchrum litris aureis exaratam & per plura secula conservatam, quod contra volentes delere Urbanus Papa simili decreto, conservandam omnino præcepit. Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei dilectis Filiis, Priori, & Canonici Domini, Sepulchri solatem, & Apostolicam benedictionem. Graviter, & culpabilis presumptionis enormitas ad audientiam nostram Januensem Civitatem conquestione pervenit, quod quidam de Canonici vestris Auream Scripturam, qua sancta bona memorie Baldvini Regis inter eum, & ipsos Januenses continetur de circuitu altaris, ubi presate literæ radiabant damnabilis presumptionis iniquitate delere, ut rei gesta memoriam tollerent, & presatis Januensibus dissensionis, & scandalis materiam generaverint, cum nulla feret portio Christiani orbis ignoret, quod sicut de ipsorum concordia Terra Hierosolimitana multis modis commotum, ex discordia, turbatione ipsorum grave potest accidere detrimentum. Quapropter discretioni vestre per Apostolica scripta precipiendo mandavimus, quatenus eos, qui prædicta fuerant oblitii rationis Auctores Scripturam, quam diximus rescivere compellatis, aut si illi morati fuerint, vel alius forsitan non compareret. Vos ad restitutionem ejus impensas adonatis, & communiudis fiscalitatibus ministratis, & prædictis Januensibus eam restitue volentibus, nullum omnino præstetis obsequium, quo minus in literis denno reparatis, consuetudinibus antiquæ renovent morantentiam, quod cum sacris Auctore Domino renovatum coventis omnimode, ne in prædicta scriptura simul præsumptionis innoteret excessus. Datum Veruæ 3. Idus Martii anno 1186.

Alia privilegia donarunt Genue, & summo cum encomio Summi Pontifices. Donavit Alexander Tertius Episcopo Genuensi, legationem ultra mare, & in Archivo Genuensi hulla servatur, in qua magna potentia Genuensium, eorumque facta illustria commemorantur. *Potentissima, ac gloriose Crocatis Janua, & merita recensentur ipsius erga S. Apostolicam Sedem, quæ bulla extensa cernitur, & Folietta in historiis Genue, & à Celebri Jacobo Varaginis, in Vita Hugonis Archiepiscopi Genuensis. Donavit Adrianus Quartus, annulum Genuensibus in signum perpetui sponfalitii. Dum præfatus Legatus Januensem ab Apostolico postulare licentiam, Apostolicus quendam tradens annulum, sic dixit. *Idnd sit signum dilectionis, & gratie nostræ, & Apostolicæ Sedis, inter nos, & Januenses in perpetuum, & tibi Legato prædictum annulum habenti sit pignus Apostolicæ amicitie, & gratie, ita ad litteram scribit Cassanus eo anno vivens, & Justinianus, & Folietta errans in nomine Papæ Anastasii, quem dicere debuerat Adrianum. Donavit Innocentius Quartus illud privilegium, ut à solo Papa, & imme-**

diatè interdicti posset. Respublica ut narrat in vita Innocentii Quarti Panza, & omnes Historici Genuenses, & servatur in Archivio breve, enuntiatum etiam per Justinianum Donavit etiam Papa titulum Archiepiscopi, cum olim Italia non haberet nisi tres metropolitans, Romanum, Mediolanensem, & Aquilejæ, & Episcopus Genuensis quinto seculo, & sub Leone Magno adhuc esset, Ecclesiæ Mediolanensis suffraganeus, ut constat in subscriptione epistolæ Leonis. Ego Paschalis Episcopus, Ecclesiæ Genuensis in omnia superscripta consensu, & subscripsi, antequam diceret bis, qui de Incarnationis Dominicæ Sacramento impia senserunt, & cum aliis Catholicis, & doctè scribit, & veneranter pro Apostolica Sede. *Nec miram quod Dominus Noster Jesus Christus Catholica fidei, quam tenemus, Majestatis sue gratiam, custodiamque præstiterit, quando vos veros cultus sui Auctores in Apostoli sui Sedem collocavit, qui & recta sentie de Incarnationis Dominicæ Sacramento, & eadem potestis verius custodire. Et de epistola Leonis decernunt. *Carum eam plenam fidei simplicitate fulgere, Prophetarum etiam asserionibus, Evangelicis Auctoritatibus, & Apostolica doctrina testimonio nitore quodam incis ad veritatis splendorem radiare, & concludunt contraria sentientes se damnare. Donavit & Papa Præpotentibus Populis, ut vocat Blondus, Venetos, & Genuenses, in favorem ipsorum excommunicationem, quip; e sub Ducatu Jacobi Tiepoli, convenerunt Genua, & Venetia, ut super singulas eorum naves ferrent à dextra vexillum proprium, à sinistra vexillum alterius Respublicæ. Sub pena decem milliorum aureorum, & excommunicationis Papalis, quam Papa ex tunc fulminavit contra inobedientes dicit faderi, autenticum in Archivio Genuensi servatur, quod & pluribus vicibus egere, ut discordes unirent in bello sacro, exclamantibus ubique Pontificibus, eorum discordia Hostes triumphare.**

Audiamus resonantia privilegia, ex ore Pontificum apud Baronium. *Interca Rex Lotharius sicut promiserat in Longobardiam cum exercitu venit, & in Roncalis cum eodem Papa, & Longobardis generale colloquium de statu Ecclesiæ, atque Imperii habuit. Præterit igitur Regem Pontifex, & per montem Bofonis in Tusciam transiens reversus est Pisam ibique convocatis Genuensibus, & receptis ab utraque civitate sufficientibus juramentis, quod de guerra, quæ inter ipsas civitates excitabatur suo deberet sine contradictione stare mandato, præcepit, & de cætero pacem inter se firmam tenerent, & custodirent. Et mox subdit Baronius. *Quibus autem privilegiis essent honestatis civitates ob merita erga Sedem Apostolicam impensa ita eadem insinuant alia verbis istis. *Attendens ergo Beatus Pontifex filialem devotionem, & plurima appropinquata obsequia, quæ in multis Ecclesiæ necessitatibus prædicta Ecclesiæ Romanæ Pontificibus***

1186.

Cap. 43.

his grata exhiberant eas honorare dignum duxit, & speciali prerogativa exaltare de consuetudine Apostolica Sedis. Igitur Praesulatum Ecclesiae Pisanæ concessit Super Sardinia insulam subiciens ei, & Populonium Episcopum, & tres alios Episcopos Insulae Corsicae, Aleriensis, Antensem... Genuensem vero Episcopum à subjectione Mediolanensis Archiepiscopi emancipavit, & specialem de novo Metropolitanum... Sedis Apostolicae Episcopum constituit, cui Bobiensem Episcopum, & Pontinacensem Abbatem, quos creavit Episcopum subiacere præcepit. In eadem quoque Corsica Insula tres Episcopos eidem nihilominus concessit, ubi vides iteratum superius privilegium.

Ampliora sunt ab Honorio Tertio privilegia, ubi primum post multos confirmat, & auget. Ad exemplar tam ipsius Innocentii, quàm solliciti recordationis Alexandri, Clementis, Celestini, & Innocentii Prædecessorum vestrorum duximus confirmandam. Et infra. Præterea istam sincerissimam devotionem tuam, quàm Civitatis tuæ multimoda obsequiorum servitia, quæ Romana Ecclesie fideliter, ac liberè impendistis, in memoria retinere, ut Jannensis Clerus, & populus ad ferventius, & bonorem Ecclesie tanto ferventius accendatur, quanto Ecclesiam, & Civitatem Iannensem à Sede Apostolica cognoverit amplius honorari, communicato Fratris consilio ad exemplaria ditorum Alexandri, Clementis, Celestini, & Innocentii Prædecessorum vestrorum Legationem transmarinam tibi, tuisque successoribus in perpetuum duximus concedendam, denique ut Jannensis civitas ampliori honoretur fastigio dignitatis, eoque albo cum nostro albo in Processionibus uti, & crucem vexillum videlicet Dominicæ per subiectâ vobis Provinciâ portandi, sicut prænominati Antecessores nostri concessisse voluerunt, uti tuisque successoribus licentiâ damus, & liberam vobis concedimus facultatem. Ad hæc Iannensis civitati medietatè Insula Corsica, ad exemplar eorundem Prædecessorum vestrorum concedimus. Ita scilicet ut nobis, tuisque successoribus Jannensis populus, cum exinde fuerit requisitus fidelitatem juret, & pro pensione unam libram auri singulis annis nobis, & successoribus nostris solvat. Datum Laterani per manum Ranerij S. R. E. Vice-Cancellarij 8. Kalendas Maii.

Jam vidimus Alexandri Tertij laudes, & circa Jannensem urbem gratiarum actiones, at modo privilegiorum causa sunt expendenda, narrat literis ad S. Thomam datis de Domino Papa apud Historiam Calvi. Vobis innotuit postquam reversurus Romam venit ad montem Pessulanam. Dehinc autem de eo audire prospera, eo magis quod illi ex magna parte inter quos moror vocitantur adversa. Dicunt enim quod Pisanis, & Genuensibus, & etiam Arelatenfibus mare ingressi sunt ex mandato Teutonici Tyranni, ut ei tendant insidias, & piraticam exercent, ut sine manu ditione eorum nulli omnino liceat navigare in illo mari. Post hæc audienda sunt literæ

Othonis Cardinalis ad ipsum S. Thomam. De his ista scribentes hoc eodem tempore perfectionis Papa Alexandri Italiam verius, sic se habens, significamus vobis Dominum Papam Curiam totam, & nos bene per Dei gratiam valere, literæ nuper venerunt ad Curiam de Janua. Dicunt quia Guido Cremonensis Pistr receptus est, Archiepiscopus recessit, Clerus an fugit, populus totum ipsum Guidonem contemnit, Dominus Papa mandaverat Januæ pro Galeis, & quidem Jannenses ipsi fideles, & devoti sunt Domino Papa, & Curia, sed quia putant, & timent Imperatorem cum Pisanis pro receptione Guidonis Cremonensis, magnas conventiones, & promissiones fecisse dubitant. Ita fultit Genuensis devotio, in comparatione Pisanorum infidelitatis, qui Imperatori contra Papam favent, & cum magnis promissionibus, & ex parte Imperatoris conventionibus Domino Papæ sunt fideles, & Papæ milles vocant fideles, & devotos Ecclesie filios, & devotos, speciales Ecclesie filios, & videbimus in operibus ipsi devotos, & in subsidium Papæ obediētes.

Ad facta ipsa transcamus dictis meliora, quæ & vocem suam grandem emittunt. Extat testis omni major exceptione Bernardus ita dicit illi certus re ac fide vivere, & mendaciam incapax, & adulationis, Jannensibus suis consiliis, cum consiliariis, & crebris Ep. 129. universis Bernardus Abbas dicit de Clavalle pacem, & salutem, & vitam æternam. Quod advenit noster et vos anno præterito non fuerit ociosus, Ecclesia paulò post in sua necessitate probavit, à qua & missi fueramus, Honorificè nos & suscepistis, & remissis exiguum, quod apud vos sumus, & quidem dignè vobis sed supra nostræ humilitatis modum. Profecit ut non immemores sic non ingrati sumus. Vicem rependat qui potest, & qui in causa fait Deus. Nos enim unde illum recompensamus venerationis cultum, sed obsequium, sed affectum plenum amoris, & gratia? Non quod nostro deteleum favore, sed vestra devotio collatamur. O mibi dies illos festivos, sed paucos. In æternum non obliviscar tui plebs devota, honorabilis gens, civitas illastris. Vesperè & mane, & meridie (more utique propheta) narrabam, & annuntiabam, & eras tanta audiendi aviditas quanta, & audientiam ebaritas. Portabamus verbum pacis, eumque invenissemus filios pacis, requievit super eos pax nostra. Exieram planè seminare semen non meum, sed Dei & eadem in terram bonam semen bonum fructum fecit centuplum, & tempestivum. Mira celebritas quia magna necessitas. Nec tarditatem passus sum, nec difficultatem, uno penè die & serent, & merens, & reportans cum exultatione manipulos pacis. Hæc quippe mesuri, exilibus, captivis, compeditis, & incarcerationis, evadendi, atque reportandi letam reportamus spem, metum hostibus, confusionem scismaticis, gloriam Ecclesie, orbi læticiam. Et nunc quid restat Cbarissimi, ut admoveamini de

de perseverantia, qua sola mereatur viris gloriam, coronam virtutibus. Et post laudes perseverantiam subdit. *Audivimus venisse ad vos nuncios Regis Rogerii, quid ostulerint, quid se resulerint, nos nescimus. Verum ego juxta illud poeta ut verum fateor, semper tuisi da-mnos & dona ferentes. Si quis forte in vobis (quod Deus avertat) rem tam factam committere deprehendatur, extendere videlicet manam ad turpe lucrum, hanc prolium notat, & judicare Hostem nominis vestri, civium proditorem, ac venditorem communis honoris, & honestatis, Et rursus. Quod si militare placet, & vestra fortitudinis, ac strenuitatis iterum experiri vires arma probare delectat, non equidem id presumentium adversus vicini, & amicos, cum magis Ecclesia inimicos expugnare deceret, sed & Regni vestri invasam à fiscalis defendere coronam. Quot pulchra, & vera sunt elogia, Genuenses Sanctorum veneratores, nec illorum unquam oblitiscitur Bernardus, quod & eventu post mortem firmavit, nunquam obitus illorum in necessitate, cujus memoria quot annis agitur, dum alienos filios, ut suos adjuvit. Quam bellè, & verè dicitur plebs devota, & gens honorabilis, avissimam Domini sermonis, filii pacis supra quos descendit, semen bonum bona terra, fructum producens centuplicatum, ubi una die, & scribitur, & metitur, ubi est confusio schismaticis, gloria Ecclesie. Et ne Januenses à Januensibus laudentur, præter SS. Bernardum Gallum, audiatur & eruditissimus, & piissimus Baronius. Quo pariter anno, nempe anno sequenti rediit ab Italia idem scripsit ad Januenses epistolam, dignam tam sancto, tamque mirifico viro, à quo scripta, & ad quam scripta, religiosissimam Rempublicam Januensem, quam hic describendam jure putamus perpetuum monumentum summa gloria ejusdem Civitatis. Quod enim Rogerius Dux Sicilia (sic ipse Bernardus nunquam eum vocare Regem, quem Schismaticus Papa tali esse dignatus honore) Legatus ad Januenses misisset cum muneribus, timens ne fidelis populus dolo schismatici Principis à rectitudine abduceretur in præceptis, his eos voluit liberis admonuisse. At sicut obitatus in Anacleto defensione exitit Dux Rogerius, & tyrannus ita in Innocentii defensione constantes, semper extitere Genuenses, nec minis nullis deterriti, nec munerum splendore obæcsti.*

Ejusdem Innocentii jussu pacem cum Pisanis egero. Interea Rex Lotharius sicut promiserat in Longobardiam cum eodem Papa, & Longobardis generalia colloquium de statu Ecclesie, atque Imperii habuit. Præteriens igitur Regem Pontifex, & per montem Bardoni in Tusciam transiens reversus est Pisas, ibique convocatis Genuensibus, & receptis ab atraque civitate sufficientibus juramentis, quod de guerra, que inter ipsas civitates excitabatur suo deberent sine contradictione stare mandato, præcepit, ut de cætero pacem inter se firmam

tenerent, & custodirent, quod ut vidimus præmiatum est ab Innocentio, & pacem victoria firmarunt. Tunc Pisani, & Genuenses in auxilium Papæ Innocentii cum novelli exercitus Romanæ venientes civitatem veterem turrim polioerant, & totam Marmoratam eisdem Pontifici subegerunt, ut Auctores illius temporis testantur nempe Auctor Chronici Beneventani, & Fulconis, & Hugo in vita S. Noberti.

Etiam Alexander III. humanissimè suscipitur, & quidem contra prohibitionem Friderici Imperatoris, magis timentes Deum quam homines, & magis amore Dei, quam timore Principum urgente, sic ergo apud Baronium acta enarrant. Præterea depositum iter Pontificis eo tempore, sic disturbatum & impeditum est, sed modico spatio temporis reparatis omnibus, & preparatis aliis, qua ad ipsum iter necessaria videbantur infra octavas Nativitatis Dominicæ, juxta Montem Circum in faucibus Regula cum Fratribus suis mare intravit, & in festo S. Agnetis remigante Domino apud Genuam applicuit. Ubi contra prohibitionem Friderici Imperatoris, ac persecutoris Ecclesie ab universo Clero & populo cum honore, & gloria susceptus est, atque tractatus. Exiit ergo à Genua in Dominica Passione, & cum omni juvenitute navigans venit ad Insulam de Liguria in Sabbato Palmarum, ubi præ nimia tempestate maris coactus est Resurrectionem Domini celebrare.

Magnifica est Innocentii Quarti liberatio & solemnitas Genuæ exceptio, & acclamatio. Cum enim Tiferi maneret Innocentius, Fridericus deposita pœnitentiæ læva scripsit, se prius anathemate solvendum, alioquin certo promissis non servaturum, quod cum ab æquitate abhorreret gravior contentio inter eos est orta, & tum certo nuntio accepto, constans sibi ab Imperatore insidias, & satellites ab eo contra Papam missos Innocentius Centumcellas noctu se proripuit. Cujus fugam Parisius non sine asperis improbè Pontifici salibus, sic loquente Raynaldo describit. Eodem die videlicet Vigilia Apostolorum significatum fuit Domino Papa, ut idem postea asserbat quod trecenti milites Thusi erant, in veniendo ipsa nocte, ut eum apprehenderent. Dominus igitur Papa non mediocriter attonitus, & perturbatus nullam præferens in hora primi somnii resistit papalibus ornamentis, veterem induit Semibaldum, & levis armatis equum ascendit velocissimum, manu non vacua, & vix cubicularii conscii, clam fabrique discedens non equivis pepercit lateribus, ita quod ante primam triginta quatuor millioria pervenisset, nemine consitante vel ipsum sequente. Media autem nocte clamor factus. Ecce Papa recessit, nescientibus aliquibus nisi aliquot sed paucis Cardinalibus. Petrus verò de Capua cum uno solo Comite, non sine viarum discrimine secutus invenit Papam ipso die apud Castrum supra mare, quod dicitur Civitas vetus, venerant autem ibidem in occursum.

Papæ viginti tres Galeæ, quarum unaqueque sexaginta viros bene ferro armatos, & centum quatuor remiges assignatos continebat exceptis navis, & sexdecim bargæ. Propter quod argumentosi suspicabantur hæc omnia diu ante prævisâ Dominum Papam desiderasse. Fuerunt autem cum ornatis, & eis præfuerunt potestas Januæ, quem Admiratum vocant, & Majores Civitatis, qui se omnes jubabant esse vel assensu, vel consanguinei Papæ propter retributionem. Intravit igitur navam galearum illarum Dominus Papa sed cum septem Cardinalibus, & paucis aliis comitantibus, & vix magnum mare introverant navigantes, ecce occupat ipsos tempestas validissima non tamen ex adverso, & erectis velle non sine maximo periculo, & timore eadem via, qua navigantes capti erant prælati per centum milliaria die venerit sequenti compellente tempestate rapti applicuerunt in portu Insule cajusdam Pisanorum ibidem pervolantes. In crastino verò omnibus à peccatis suis absolutis, & audita missa de B. Virgine timentes vehementer Pisonos, raptim se ad Insulam Januensem provehebant scilicet centum & viginti quatuor milliariis ipso die peractis & vix prætempestate evadentes venerunt ad portum Veneris, ubi moram fecerunt die dominica, & die Lunæ, die verò Martii pervenerunt Januam letabundi, disabat autem Dominus Papa ab urbe jam quindecim diebus. Receptus est autem à Concivibus, consanguineis, & affinis suis in urbe ipso, qua natus est in campanarum classico, in concitibus & Musicis instrumentis, decantibus omnibus, & conclamantibus. Benedictus, qui venit in nomine Domini. Quibus & ipsi responderunt Avium nostræ sicut passet erepta est de laqueo venantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus. Et subdit Historicus. Ubi Pontificem Fridericum ipsius favori se se subdixisse accepit, excanduit illico, nec levium curarunt accipere astu fluctuabat, cum antea redatio in suam potestatem Pontifice, meditatus esset leges Ecclesiæ, quos vellet imponere, spesque suas evanuisse videret. Et post aliqua. Ceteram cum Januæ diatini tuto manere non posset, periculumque foret, ne Fridericum ferocem animis, atque armis potentem ad eum urbem opprimendam alliceret, Astam fortissimo Januensem exercitum stipatus pernix. Ubi Genam salutem, & animi lætitudinem percepit, & Astam petrexit adhuc fortissimo Januensem exercitum, adeo & in Patria, & extra, contra Imperatorem Pontificem defendit, nec certam Principis iram metuat nec oppressionem certò metuendam civitatis, quod non semel fecisse Historiæ authenticæ testantur.

Hic adest Joannes Octavus Papa, qui oppressus à Principe Spoleti, jungente fœdus cum Saracenis, & ob id à Papa diris devoto, potenti Genuensium classe liberatur, ut narrat in vita Innocentii IV. Panza

Cap. 17.

Hic Gelasius Secundus eum decem triremibus, per Legatum suum requisitis abstrit-

tus est ab obsidione Cajetæ, incolumis Genam transfertur, ubi novæ Cathedrali translatae maximas donavit indulgentias, ab ipso eo tempore consecratæ, ut affirmat Cassarus de visu, & Jacobus de Varagine, & bulla ipsa, & Sigonius de regno Italiæ, & marmora ipsa inculcata confirmant. Hic Innocentius Secundus cum sexdecim triremibus, Romæ redux restituitur, quibus armatus Naclæum Antipapam expulit, ut Cassarus testatur de visu, Jacobus de Varagine, Sigonius de regno Italiæ, & alii Historici anno 1132., & Baronius de Pisanis, & Genuensibus. Tunc Pisani, & Genuenses in auxilium Papæ Innocentii cum navali exercitu Romam venientes Civitatem Veterem sarum pulvererant, & totam Marmoratam eidem Pontifici subjugarunt. Et de eodem Pontifice Pili commorantur. Ubi aliquandiu moram faciens de guerra, quæ inter Pisonos, & Genuenses agitabatur firmam trequentum Domino cooperante constituit. Sed hæc addit Baronius in secundo potius adventu. Hic adest Urbanus Sextus, à Luceriæ obsidione liberatus, potenti Genuensium classe, non numero sed virtute militum, & ductus est incolumis Genam, ubi auctoritatem Pontificiam firmavit, pœna Cardinalium schismaticorum, & concessit indulgentias omnino similes, S. Marco Venetiis concessis, ut manifestum est in ejus brevi, & in vita ipsius apud Platnam, & in Historiæ equitum Rhodiensium ex Bossio, & Historiæ enarrat Gobellinus ætate sexta capite septagesimo octavo. Multiplicato inter hæc exercitum Papam obsidente capta est civitas Luceriæ, non sine Papa fidelium cade, & deinde erectæ machinis, bombardisque oppositis, ingentia saxa emittentibus, nec non crebris Ballistarum sagittis castrum impugnavit, & capto exteriori muro castri hortus magni ipsius castri, per Adversarios Papæ occupatur. Erat autem castrum alto quodam muro alto, quo vix præ vulgò Rucho dicitur defendebatur undique circum. Cum verò Papo, ut sic plurimum suorum destitueret auxilio, licet speraret in Domino, & hoc ditam sapientis, nullas speravit in eo, & confusus est, verum esse non dubitaret, tamen ne Deum tentare videretur, humana subsidia ex locis diversis, epistolaram secretarum ministerio, sibi procurare non distulit, unde Januenses Papæ fideles, prænt temporibus retrahitis sepies Ecclesiæ auxiliis adfiterunt, decem galeas armatas sibi destinare festinabant, ubi vides Januenses sapienter Ecclesiæ auxiliis adfiterunt, in subsidium Papæ venisse, & hujus rei à nemine controversæ extant in Archivo Genuensi authenticæ scripturæ, & apud Baronium ipsum in historia Ecclesiastica.

Iterum nova conflata in ipsum seditione, & conjuratione Gallorum volentium prode Antipapa succurrunt ipsi Genuenses. Agente Beneventi Urbano submissis à Genuensibus triremes decem Neapolitanam portum ingressæ sunt, de quo fidei Carolus in-

Cap. 19.

Cap. 21.

Anno 1450.

Cap. 95.

14 Com. 42.

ser & Pontificem redintegrando aſſum ſed ir-
ritu ſucceſſu, ac demum cum infernum mare
ſulcare Pontifici tutum non eſſet, ad ſuperi-
oris littora ſe contulit Auguſto menſe, pluri-
busque in itinere difficultatibus, & periculis
ſuperatis Baroldum inter & Trannum, trivremet
Genueſes conſcendit, ac Meſſaniam incoluntis
appulit. Quod verò Genueſi non receperit
omnes Honores, & prodicionem & conjura-
tionem ſubjierit, id inimicis ſuis, & ſchiſ-
maticis, experientis teſte eſt ſtrictum,
& crudelitatis ipſius in Cardinales ſchiſmaticos,
quos carcere prius conſtrinxit, & mox
neceſvit.

Ante Urbem Sextum quintum eſt ve-
neris; apud Boſquetum, & Hiftoriam Ec-
cleſiaſticam. Die 20. diſti menſis Maii idem
Urbanus Papa de Maſſilia venetus introcor
mare cum mirabili apparatu Galearum, &
aliorum navigiorum, de quibus honorificè val-
de ſibi providerat Joanna Regia Sicilia, Ve-
neti, Janueſes, & Piſani, iterque ſuum per-
ſequens die quarta ſequenti proſperè applicuit
Janua, ubi ſuis tam in portu, quam in ci-
vitate, per ducent, & cives ſolemmiter recepta,
& Lebis honoratur, & quia pro tunc erant di-
es rogationum, iſtaſque dies aſcenſionis
Domini, ibidem per illos remanere decrevit,
& interim equitatum per diſtans Civitatem,
Ecclēſiam majorem viſitavit, & demum pro
ſua manſione deſcendit ad demum S. Jo. Hiero-
ſolimitani, in cujus Ecclēſia in diſta die Af-
cenſionis Domini ſolemmiter celebravit, & ibi
poſuit inter Genueſes, & Bernabovum Vi-
cecomitem pacem.

Innumera ſunt opera egregia in expedi-
tione terræ ſanctæ, & quidem per Genueſes
ſenio peractis, vel in Chriſtianorum ſu-
xilio, promovente Romano Pontifice. Et
quidem extiſſe primos Genueſes, secur-
rentes ad terram ſacram liberandam, teſta-
tur Gulielmus Tyrius, & Blondus decade
ſeconda libro quarto, & amplum Balduini
privilegium, imò Jacobus Vitricus Cardi-
nalis, in ſua Hieroſolimæ Hiftoria non ſol-
um ſerit extiſſe primos, ſed ab initio
alios non innum aſi Genueſes, quamvis
ſequentibus annis nominet, & Piſanos, &
Venetos, & Rex Angliæ, & Marchio Mont-
iſterati, & Henricus Dominus Tyri ſcri-
pere Genueſibus ipſis, quaſi Auctoribus
eius ſequiſitionis, & viribus, & machinis
invenit, & vocat ipſos viros Meſchabzos,
nempe præſtantes belli Domini, & ſacræ Jo-
ſuſſem recuperatores, & literæ extant in
Archivo, Genueſis, & idem arguitur ex
Gulielmo Tyrio. Ad hoc bellum incitati
ſunt Genueſes, non tantum Urbani Secun-
di literis, ſed & Legato ſpecialiter miſſo,
ut ſcribit V. Jacobus à Vaſſigne, in vita
Cyriaci Epilcopi Genueſis his verbis.
Pontifex autem ſcripſit, & Legatus Janua
deſtinavit, rogans Janueſes tanquam Ecclē-
ſia Filios, & devotos, ut terra ſanctæ ſubve-
niant, quod & egilſe inſcripto S. Sepul-
chri, in ſuro incita demonſtrat, confeſta-

tum per plura ſecula, etiam præceptis, &
oraculis Apoſtolicis. Præpoſiti Genueſium
Præſidium. Audimus, & proſequimur
privilegium Balduini Regis Judææ, &
Jeruſalem, ubi donat tertiam partem Civita-
tis Anar interioris, cum tertia parte illius ter-
ritorii, uſquequo diſtenditur Lengua una, &
unum Caſale in eodem, & civitate Caſarea.
Similiter & tertiam partem Civitatis Acla-
ron, cum tertia parte redditus Portus, & ci-
vitatibus, & illius territorii uſquequo diſtendi-
tur lengua una, ac trecentos Biſantios commu-
tatione Caſalium in unoquoque anno, & ter-
tiam partem unius cujusvis Civitatis, quas
Deo juvante auxilio Janueſium quinquaginta,
vel plurimorum cum tertia parte redditus
terra illarum civitatum, uſquequo diſtendi-
tur lengua una, & Caſale unum in unoquoque,
quod melius elegerit exceptis duobus, & ter-
tiam partem Civitatis Babilonie, cum tribus
melioribus Caſalibus, que elegerit, ſi ea an-
xilio Januen. capero, & acquiſivero. Et vo-
bis Janueſibus juro, quia nec ego nec aliquis
bono meo conſilio auferre vobis vitam, aut
membrum, vel captivum faciet, aut aliquid
de veſtro. & ſi forte contingit me, vel aliquem
meorum hominum in his delinquere infra tri-
ginta dierum ſpatium, à veſtro Legato præmo-
nient nulla præpeditente inexcufabili cauſa vo-
bis ſatisfacere non renuam. Commertium uni-
lum dabitis in tota terra quam habeo, vel ac-
quirere poterò, neque Sugonenſes, neque No-
lenſes, neque Albiugamenſes, neque domus
Gandulphi Piſani filii Topia. Item jurant
Balduino Janueſes. Patet univerſo orbi
Terrarum, quoniam nos Januen. Conſules, ju-
ramus tibi Balduino Regi, ac Deſenſori Ci-
vitatibus Sanctæ Hieruſalem, quia neque eos,
nec aliquis Homo noſtro conſilio auferet tibi
vitam, aut membrum, aut capiſociet, vel
aliquid de honore Regni, quod modo habet,
vel acquirere poteris in maritimis Regionibus
à Civitate Sydonia, uſquequo verſus orienta-
liter, & Meridianas plagas dilatabitur. Et ſi
(quod abſt) aliquis homo in prædictis regio-
nibus Regnum tuum uſurpare tentaverit, qui
eo tempore in partibus tuis ex noſtris fuerit
contra omnes mortales à te vel aliquo tuorum
permonitis adjutores, ac deſenſores fieri non
recuſabunt, & bonæ ſanctæ ſecuritatem faci-
mus cuiſcumque dederit prænominatam terram.
Et poſtes ſequitur aliud privilegium Beltra-
mi. Notum ſit Filiis univerſalis Ecclēſie,
tam præſentibus, quam poſteris, quod ego
Beltramus Sancti Egidii Comes, dono, &
concedo Ecclēſiam S. Laurentii Januen. &
communi lonæ totum Gibelles cum omnibus
pertinentiis ipſius, & Caſtrum Rogerii, & ſta-
bularii cum omnibus pertinentiis ipſius, & ter-
tiam partem Tripolis ab uno mare uſque ad
aliud, prout Regis Buſſimaria determinat cum
Inſultis ipſius Civitatis, Portu in maribus Gu-
lielmi cognomine Embriaci, Oberis Uſo de
mor, Inganis de Pedegola, Anſaldi Caput
Burgi, & hoc in præſentia Regis Balduini
Hieroſolimitani, à me factum eſt, & ab ipſis

1190.

1188. c.
9.

recepta, promissi autem eis quocumque hoc donum tyrannica persuasione, aut qualibet fraudulenta occasione, seu quolibet modo cassare præsumente me illi adiutorium dare, & pro posse meo remota omni occasione defendere. Insuper concessi ei, ut nullis Ianuensium, nec aliquis Saonenfis, sive Napolitanis, aut Albiganensibus, à Nizza usque ad portum Veneris, nec etiam quilibet Lombardus eis in societate adjuvantiis, ullum tributum donec in mea terra, præter illos, qui hinc alicubi debent transfratere peregrinos, & hæc de ipsis tantum peregrinis populi etiam illis. Et in fine. Ego Beltramus Comes S. Egidii propria manu iuro sine omni fraude observare, & cætera, quæ à me in terra mea acquirere poterint, hæc & ipsam eis in pactum posui pro me, & hereditas meis. Anno M.C.IX. sexto Kalendas Julius indictione secunda.

Hæc Balduinus, qui noluit acceptare regnum, nisi de subsidio Genuesium securus, & extant conventiones expressæ, apud Guilielmum Tyrium, & Foliettam, aliosque Historicos Ianuenses, imò ut honoraret Genueses, usque ad mare obviam perexit, ut testatur Cassarus ibi præfens, & Folietta, & alii Auctores, & privilegium ab ipso datum clarè loquitur.

Potiti sunt ergo Genueses variis urbibus & arcibus in Syria ex Godifredo Monacho, & Cassaro, & sub obsidione Pelusii ita validè, Christianos obfidentes confirmarunt, ut tandem captum fuerit, veluti scribit Pelagius Cardinalis Legatus Januensis Reipublicæ. Nos autem enim toto exercitu infinitas vobis grates referimus, pro eo quod Galeas, quas terra sancta subsidium transfussistis nobis necessitatis articulo subvenimus, in adventu quarum exercitus, qui propter infortunium, quod nobis in festo decollationis B. Joannis contigerat, animam, & virtutem amiserat plurimum confortatus quasi nihil mali sustinuisset, in servitio Christi resumpsit omnibus steris viriliter, ac prudenter, ubi solus Genuesium adventus, animum addidit, & virtutem, & è victo reddidit victorem Christianum. Etiam misere classem cum exercitu, queis Tortosam acquirere, ut narrat Cassarus testis oculatus in ea regione tunc degens, & Jacobus de Varagine, Folietta, Justinianus Bizarrus, & alii. Rursus cum quadraginta triremibus, littora Antiochiæ occuparunt, exercitum Christianum sublevantes, & felici errore pro S. Nicolai reliquiis, cineres S. Joannis Baptistæ recuperare, ut Historici omnes Ligures concordant, & officium cinerum testatur, ex auctoritate Summi Pontificis approbatum, & quotidianis miraculis in procellis, Deo in sanctis suis mirabili, exclamante quolibet fideli. Quis est hic quia venti, & mare obediunt ei, & donante Præcuratori suo Christo eam virtutem, vel mortuo quam ipse habuit vivens. Etiam in expugnatione Casaræ, solo Genuesium robore peracta, vas illud smaragdinum lucrati sunt Ianuenses, & Genuam exportarunt

quod adhuc servant, ut testatur Paulus Æmilius libro quinto, Jacobus de Varagine, Sigonius de regno Italiæ, & Guilielmus Tyrius libro decimo, & Stella, & Historici omnes Ligures. Iterum classis septuaginta triremium, expugnauerunt Ianuenses Ptolemaidem, ut testatur Guilielmus Tyrius libro decimo, Paulus Æmilius, & Ligures Historici. Etiam Tripolis, & aliæ urbes captæ sunt, sub Ansaldo, & Ugone Embriachis, Ammiratis 70. triremium, ut habet Guilielmus Tyrius, & Paulus Æmilius libro quinto. Etiam Paulus Fregosus Dux, & Archiepiscopus Genuesis, Cardinalis Legatus Papæ, maximam classem in Turcas duxit, ut Historici, & Genueses, & alii testantur. Etiam cum 40. triremibus ceperunt Acon, & Gibellum, & Ansaldo, & Ugoni Embriachis Gibellum datum est in feudum, ut constat ex elogiis Foliætæ, & in archivo publico, ubi adest privilegium hoc authenticum. Anno ab Incarnatione Domini 1105. septimo Kalendas Junii præfidente Hierosolimitana Ecclesia Domino Deiverto Patriarcha regnante Balduino tradidit Douinus Civitatem Acon per manus suorum servorum Ianuensium suo glorioso sepulchra, qui in exercitu Francorum primi venientes viriliter præfuerunt acquisitionis Hierusalem, Antiochiæ, & Landicæ, ac Tortosæ, solium autem Gibellum, Casaream, & Azur per se ceperunt, & Hierosolimitano Imperio addiderunt. Hinc igitur tam gloriosæ Genti Baldinus Rex invictissimus dedit in Ierusalem civitatem unam perpetuo jure possidendam, in septem autem aliis, tertiam verò partem, tam Casareæ, & Azur, quam Acrofiæ, & Gibellum in totum liberè dimisit, ubi videt antiquissimum privilegium, Historiis cævis conforme. Etiam Guido Spinula extitit Generalis, potentis classis collegatæ ob recuperationem terræ sanctæ, ut in suis elogiis conarrat Folietta, & in historia equitum Rhodiensium Bossius parte prima, & Sigonius de Regno Italiæ libro decimo quinto, & Historiæ omnes Genueses. Etiam Tassus describit naves, quas misit Georgius, & Marcus, nempe Ligures, & Veneti, & ducem Ligurem appellat, Dominum Maris iis vocibus Guiliemo is Duce Ligure Signor del Mare, a deo profa & versu ea res celebratur ab Historicis ipsis & Poetis. Concludamus hanc furtissimam materiam, cum Baronio de bellis sacris loquuto. Sed & Wilbelmus Tyrius libro decimo ex eis aliqua attigit, qui & de Ianuensium classis appulsi, quarum ope capta Antipatrida, & Casarea Moristia, ubi iidem Ianuenses potiti sunt vase smaragdino, aliisque munitionibus expugnatis, historiam texnit, quem majori orio pro arbitrio consulat, attigisse nobis satis est pro instanto. In hac una materia possent fieri libri, describentes innumeras victorias urbium, & poni bullæ Pontificum, & brevia id expolulantia à Genuesibus, & sæpè gratias agentia pro victoriis.

Cap. 16.

Cap. 25.

Cap. 37.

Lib. 11.

9.

Cap. 16.

1451.

Lib. 10 e
14.Anno
1189.

Cap. 131

Cap. 569

Cap. 13
15.16.

Miraculum penè accidit in hac expeditione, ut Historici Ecclesiasticæ hia verbia enarrant. At Principibus occidentalibus Syria recuperatione, amplificationemque Religionis non curantibus miraculo, ac prodigio fuit imbelles muliereæ divino amore incensas Christi cultum Pælerinæ restituere aggressas esse. Fnerunt & Genuenseæ Matronæ prænobiles A. de Carmandino J. de Chifulphis M. de Grimaldis C. Franetæ A. de Auria S. Spinulæ S. & P. de Gibo P. de de Caris, quarum nomina indicanda censuimus, cum ob tam præclarum facinus dignissimæ sint, ut earum memoria nulla unquam temporis oblivione deleatur. Ad constandam enim classè bona sua contulere, atque etiam ipsarum aliquæ, exaggerata quadam mentia constantia, ut se militum obsequiis devoverent obvia omnia pericula penetrarunt. Traxere alias etiam mulieres præclaro illo exemplo, quæ monilia, & gemmas distraxere, ut militem ad descendendam Christi causam in Saracenum ardeant, quarum consilium Bonifacieu subiecta verbis collaudarit. *Percepimus quod vos, & alie quamplurime mulieres civitatis launensis, divino spiritu inflammatae providè attendentes, quod Casanus magnus Tartarorum Imperator, cum multitudine sui exercitus regnum Hierosolymitanum intraverat ad expellendos de terra sancta Solanum Babylonicum, ejusque sequaces incredulos, ut ea Christiano cultui restituta, cantica Domini decantarentur in ipsa exultationis, & laudis, quadque Reges, & Principes, & Christiani alii potentes, & ad arma doctissimi ad subveniendam dictæ terræ pietatis quodammodo viscera clausisse, obturantes aures suas clamoribus exultant, qui terram ipsam sanctam hostibus habitarent, quorum rauce facile sunt fauces in expectanda lacrymabiliter dictæ terræ succurrunt, induisti mente viros in corpore fragili, decerentes sibi vestrorum largitione bonorum per viam marini stolis subvenire.* Præfecti illius classis fuere Benedictus Zachariæ, Lanfrancus Tartarus, Jacobus Lomellinus, & Joannes Blaneua, ad quos Pontifex hæc scripsit. *Nobilitatem vestram vovemus, rogamus, hortamur attentè observantes in Filio Dei Patris, quatenus cum dilectorum mulierum subsidio, aperiatis viscera pietatis ad dictæ terræ succursum, sicut Atlidæ strenni Crucifixi, ut in presenti diviniæ consequamini gratiam, & in futuro gloriam sempiternam, ubi vides Amazones Crucifixi & armatas mulieres inermes, quarum hætenus arma ferrea, Genuæ videntur, & admirantur videntes, & bona & vitam prodigere pro Christo, cum alii tenacissimi eorum apparerent, & Papa eam provinciam demandavit, Porchetto Spinulæ Minoritæ Ecclesiæ Genuenseis Administratori, post ob præclara merita erga Papam, Episcopatu cui cesserat restituito, ut Apostolica Auctoritate Viroz, & Matronaz illaz cruce insigniret, & indulgentiarum fontem aperiret iniquena. Qui fecit salutem in manū femina, & per eam Ca-*

pite olofernis abscisso Civitatem sanctam Ierusalem de manu hostium liberavit creditur novullis nobilibus mulieribus Jansenibus, earumque sociabus seu sequacibus inspirasse, ut de Terra Sanctæ succursu, cui Reges, & Principes, & alii Christiani potentes, & ad arma doctissimi obstaris cordibus non succurrant efficaciter cogitarent, quæ per marinum estuam & quasi particulare passaggio ad partes illas Duce Dei perventuram in brevi eadem terræ succurrere decreverunt, ad hoc bona propria expendendo, & earum aliqua disponunt personliter transfretare ad impendendum humanitatis obsequia bellatoribus Crucifixi. Talium itaque devotis fervoribus, & charitativis affectibus libenter occurrimus, & earum pium propositum dignis favoribus conservemus, in feminæ singulares encomiis Pontificiis exaltate. Adeo tanti dux femina facti.

Ab oriente in occidentem transiit, ubi Genuenses contra Mauros classè armarunt, ita narrante eum aliis Baronio. *Genuenses & alii multæ Italia Africanam Regem Paganum hostiliter invaserunt, & depredata ejus terra ipsam compulserunt, & eum deinceps Apostolica Sedi tributarium effecerunt, quod & narrat Bertoldus Constantinensis, & Leo Ostiensis, & Sigonius de regno Italiz. In hac expeditione Genuenseæ eum validissima classè septuaginta, & octo triraminum, & 163 navibus fumpserunt Minoricam, Almeriam, & eorum ditione sunt potiti, & expugnante Majorica captivum duxerunt Regem Saracenum, ut narrat Caffarus, & Sigonius de regno Italiz, & Historici Hispani, & Genuenses, & deinde tot bella gessere, tot insignes victorias reportarunt, quas legere est in Zurit, & auctoribus ipsa Hispani, & hæc sub Ammiratis Zacharia, Bucca Nigria & Ammirato è Familia Passana. Anno 1147 Genuenses miserant classem ita de armis, & tentoriis, & de omnibus rebus necessariis instruentem, quod à mille annis insursum pulcra, & honesta, & tanta in una Hoste visa, nec audita fuerit, ut narrat Caffarus in Chronico, & Sigonius de regno Italiz libro undecimo, & celebrant pugnam, & nobilem victoriam, Historici Genuenseæ, & Hispani, & civitates acquisitæ datæ sunt, Ottoni Bonvillano Patritio Genuensi, ut in authentico Archivi scripturis, & Dertosa vulgò Tortosa urbs Cataluniz, vendita est Comitibus Barchinonia, ut constat ex Historiis Pauli Anteriani. Anno 1339. Benedictus XII orat Genuenseæ, ut Regem adjuvent Castellæ, ad conducendaz naves, & conficiendam classem, qua Mauros ab Hispania arecat, & ita se gerant ut à Deo gratiâ, & ab hominibus laudem colligant, ut extat epistola integra apud Raynaldum. In eadem historia Ecclesiastica Clemens VI., sollicitat, & urget Genuenseæ, ut in Hispaniâ classè mittant epistola integra apud Raynaldū, nec tantū Matrè urget Gennam, sed & Filios Grimaldos, tenentes arcè Monæcij arte maritima celebra, ut assistēt Hispaniæ subveniant, & ab ea numerosos Mauros expellant.*

Lib. 7. p. 61.

Ep. 107. p. 59.

Cap. 16.

Illud etiam insigne donum est octo Pontificum, quos excellentissimos filios Mater hæc peperit, hic est Eutychnianus, & Martyr, & sanctissimus. *Roma* scribit Baronius. *B. Eutychniani Papa, qui per diversa loca 342. martyris manu sua sepelivit, quibus & ipse sociatus sub Nemeriano Imperatore, martyrio coronatus est, & Manichæos mille hæresum hydras decretis suis confixit, quos ut jam damnatos notante Hieronymo, Synodus Nicæna nou tetigit. Unus est Innocentius Quartus, luminare mundi appellatus, excitat Hierosolymæ propugnacula, orientis imperium magno studio fulcit, occidentis Imperatorem excommunicat, barbaros Tartaros ad fidem vocat, Concilium Ecumenicum Lugdunense cogit, & innumera peragit laudabilia, cujus extat Neapoli sepulchrum. Innocentius IV. P. M. de omni Christiana republica optimè meritus, qui anno MCCXLI. Pontifex renunciatus cum purpureo pileo primus Cardinalis exortusset Neapolim à Conrado versum S. Petre restituentiam curasset, in-nebris ne aliis preclavè, ac propè disingestis Pontificatum suum quàm maximè illustrè reddidisset &c. Unus est Julius Secundus, qui recuperavit Marcam Anconitanam, Exarcatum Ravennæ, & illustriores civitates, quas modo Papa possidet, velut Judas Machabæus magnus Papa, & magnus Bellator, & magnificus in ædificiis S. Petri capPELLA celeberrima S. Petri fabrica, Hospitali amplissimo S. Spiritus, via ex ipsius nomine Julia, & hæc pauca Giacconii sufficiant. Tandem post Ecclesiæ ditionis propagationem, & assertam Pontificis amplitudinis libertatem Julius tot superatis difficultatibus fluctibus victor emergens ut hoc etiã trophæum suis victoriis adiceret, delenda rebellium Sacerdotum Pseudosynodo Lateranensi Concilii auctoritatem animum, & vires intendit, sic Antecessor Sixtus Quartus, cujus elogium sæpè peragit Cardinalis Papiensis, & in una affirmat verè in ipso Sixto laudari, Religionem, integritatem, mansuetudinem, bonorum operum studium doctrinam ingentem, qua ætate major non fuit; & alibi Reges amabantur à Sixto, Catholicæ Religionis propagatore, ubi ferro, & calamo fidem defendit, & bibliothecam fidei armamentarium, in Vaticano publicavit, reges magnificè recepit, ædes, & templa pulcherrimè extruxit. Unus est Innocentius Octavus de quo Angelus Politianus ad Jo. Petrum Urbanatensem inquit. *Videri mihi Innocentium Pontificem Maximum via quadam regia ad immortalem gloriam contendere qui viros augeat honoribus, & eruditos & graves, nec delitescere sub modio. quod dicitur præclarum virtutis lumen patitur, & Bossius Canonicus Veronensis appellat, omnium Pontificum mitissimum, & suavissimum, adversus Turcas promptissimum, & incitantem Christianos Principes, & Ferdinandum Neapolitani regni Principem, & excommunicat, & regno privat, & ad justam obedi-**

tiam adigit. Unus est Nicolaus V., de quo interrogatus Cardinalis Portugallicus, & Conclavi prodians quem elegissent respondit. *Nos non Nicolaum sed Deus Pontificem elegit, & destinavit, schisma, & bellum inter Christianos ablutit, stationes quotidie cum Cardinalium cætu visitans, Pantheon, & S. Mariam ad præsepè restituit, & S. Petri erexit titulidinem vulgò Tribunam, & quamvis ad annum quinquagesimum, non trigessimum tertium, cum Clemente Quinto Jubilæum celebravit, nunquam vidit majorem Hominum multitudinem, uno verbo Cardinalis Egidius liberalitatem, & S. Antoninus facundiam, & eloquentium commendat, asserens pervenisse ad apicem Philosophiæ, & Theologiæ. Unus est Adrianus V. ostensus non datus, nec quadraginta dierum Papa, & tamen Sanutus hoc elogio condecorat. *Adrianus Pape magnum ostendit assellum ad succursum terra (sanctæ) per Gregorium inchoatum, & misit Patriarchæ XII. millia librarum Turonensium pro galeis construendis, vel aliis magis bonorum virorum judicio opportunis, suisque literis multum confortavit incolæ terra sanctæ, & ad spem erexit magni auxilii. Sed in Pontificatu vixit non amplius 39. diebus. Etiam misit Episcopum Sabinenlem, & Joannem Cajetanum S. Nicolai in carcere Tulliano, & Jacobum S. Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardinales Viterbium, ut cum Rege Carolo, quem ut eò se conferret permoverat, controversias inter ipsum, ac Regem Romanorum subortas componeret, ut testatur Joannes Cajetanus Nicolai III. nomine in Pontificatu insignitus, addit de eodem Pontifice Jordanus. *Hic statim post suam creationem constitutionem Gregorii de restrictionibus Cardinalium, in electione Pape suspendit, intendens eam aliter ordinare. Alia id exitit vel ubi in initio totus. Est denique Urbanus Septimus, prius Papa quam foret, prædictus Papa à Sixto V. qui undecim dies Pontificatum tantum tenuit, & communis 12. incepta à Sixto perferre meditans, noctu diuque Deum meditans, omnia sua B. Virgini legavit, maximum sui reliquit desiderium.***

Hæc partim prosequuti sunt duodecim oratores ex præcipua nobilitate selecti, coram Innocentio Octavo Genuensi, ubi laudato Sixto IV. Præcessore, asserunt novum Sydes lucem intulisse, & subdunt. *Assulsi hæc lex omnibus Christianis fateor, sed & patria tue potissimum, quæ estis dono Dei Pontifices Maximos plures ex suo secundum carnem sanguine suscepere Innocentium illum IV. civilis, & canonice scientiæ Illustratorem eminentissimum, qui non modo Genuensium gloria sed totius orbis, & terræ decus, & lumen fuit. Et cujus ea fuit animi sapientia, & magnitudo Principum maximè secularium Romanæ Ecclesiæ adversantium, deprimendo potentiam, gravium verò virorum literis, ac moribus oratorum sublimando virtutem, ut Apostolica Sedis Auctoritas eisdem Principibus Au-*

3 p. tit.
22. c. 12.
Lib. 3. p.
12. c. 15.

Anno
1276 Ra
in. num.
16.

Ep. 462.

Ep. 669.

Ep. 33.

gnali quoque dignitate surgentibus suo tempore formidini esset, quibus antea ludibria fuerat. Itaque solus omnium in puro Pontificum dno maxima munera, & difficillima adimplevit, ut in Republica orbis terrarum moderate occupatissimus meliora scripseris, quam excellentissimi S. C. in otio solummodo studio viventes, & rursus studio libris scribendis, legionibus condendis maxime occupatus, majora negotia objeris, quam hi, qui vacui sunt ab omni cura literarum. Adriano deinde quinto presati Innocentii ex Fratre Nepotem, qui Patrum vestigia imitatus, fuit literatorum virorum amator fuit, & cultor, ita ab eis exstitit summi honoribus celebratus. Hic Adrianus ille Pontifex fuit, cui Octobono Cardinali Guilielmo durandi speculum aureum opus dedicavit, & Joannes Andrea cuius vas canonum nomen est, specialatoris, & aliorum doctrina excellentium virorum spem ad Cardinalatum cum ipso Adriano ante coronationis diem summo sepelitam fuisse scribis, & cujus etiam maximis conatibus in tenenda à tyrannicis Romanae Ecclesiae ditione mors obstitit iuncta, & immatura; Nicolaum etiam P. sacrae Theologiae peritissimum, quo in concione cum Graecis babilis in Synodo Ferrariensi, Catholica fides nullam habuit majorem defensorem. Sextum pariter proximum Praefectorem tuum, qui ultra literarum studia tanta fuit animi magnitudine, & gloria, ut nemo aequare eum sua aetate crederetur.

Post plura & alia majora subdit. Illud tamen sine cuiusquam iniuria palam sateri licet, urbem tuam Genuam inter ceteras Christianorum Civitates fuisse semper Christianissimam, & Apostolicae Sedis observantissimam. Fuere namque Genuenses inter primos Christianorum Italiae populos, qui sacrum corporis Christi sacrificium publice susceperunt apud Patriam tuam nulla nequam heresis deprehensa est in ea usque ad haec tempora propter Christianam Religionem, & Dominicam Passionem reverentiam Hebraei nunquam habitore potuerunt, adversus Romanam Ecclesiam Genuenses arma iussisse nusquam compertum est. Quae vero pro Christiana Religione dignitate agenda, & huius sanctae Sedis auctoritate tenenda, & multa & praeterea egeris, ac memoranda testis est Hierosolimitana civitas, quae à Duce Gotifredo cum Genuensi classe capta est, testis Rhodiana Insula è manibus Turcarum cum nostra classe erepta, ac postmodum etiam defensa. Testis Hydruntina in Italia Metropolis, testes infiniti populi Graeci, Scythiae, Armenii, Cappadocae, de quibus pro religione Christiana Patria tua saepe numero triumphavit. Testes inquam innumeri Romanorum Pontifices, quos à Tyrannorum obsidione Civitas tua liberavit, ut pulsus Pontificibus hospitium praebuit, & rursus eos in sede sua opè divino favente numine collocavit. Quo fit ut nomen Indignum videri possit, si Patria tua apud Sedem Apostolicam, in dignitatibus Ecclesiasticis tanti habitata fuerit, quod ne dicam ex patria, aut urbe, sed una tantum tua

civitas familia plures Pontifices Maximos duos supra septuaginta Cardinales, & favores Ecclesiae etiam Sicilia Regem habere merueris, & quod aetas nostra nunquam vidit, non deficiente alterum immediatum successorem Pontificem Maximum Patria tua nunc habere gloriatur. Haec Hector Flifcus & verè, & facundè peroravit.

Ita verò existeret Papae obediens, quamvis ut discordes in eo convenienter Januensis, ut Henricum Imperatorem reciperent, pro reverentia Clementis V. scribentis. Clemens Quintus Dilectis Filiis Potestati, Capitaneo, Prioribus, consilio, & communi Januensi, & post laudatum eximie Henricum concludit. *Vestros animos pro Divina, & Apostolicae Sedis, ac nostra Reverentia convertatis ad pacem, quod & scripsit ad Praefules magis Illustres, Aquileiensem, Genuensem, Florentinum, Pisenum, & Mediolanensem.* Porro Henricus Genuam se contulit, atque à civibus magnis honoribus resistente nullo, mense Octobri exceptus est, ex Justiniano libro quarto, & Bizarro. *Spinolam, illiusque studiosior in urbe devota, & inter Oras, & Spinulae stirpes clarissimas concordiam redintegravit.* At hoc officium extitit Papae, per quatuor missos Cardinales, inter quos celebris erat Cardinalis Flifcus, & morante Henrico Genuae ait Justinianus Secuta Henricum Regem praetularis perpoluta moribus, non multo post Genua defuncta, in Minoritarum adeo tumulo condita est in scilo S. Luciae. At Henrico mortuo Clemens V. Roberto Siciliae Duci, Vicarium Imperii titulum concessit, exceptis Genuensibus variis de causis, qui tamen ultrò liberi facti sunt, asserentes se nulla servitute Imperiali teneri, adeo Papae, contra se ipsos favorunt ita Honorio Tertio obediunt, scribenti ad Januensem Archiepiscopum, ut Januam Principes congregatos secum duceret in Cyprum, adversus communes inimicos.

Significavit Hungariae Regem, Duceque Austriae, atque alios Proceres eructignatos proximo Natalis D. Virginis festo in Cypro conventaros eoque Patriarcham Hierosolimitanam, & Templariorum Magistrum proficisci iussos, ut de invadendo Hulle, quove parte in illius terras irampendum esset deliberarent, atque pro ea qua volebat sacra eloquentia, qui Janna corfluserant moveret, ut Cyprum peterent conjunctis armis, ac viribus navigarent, ne à pyraei inciperentur, ita invitati à Summis Pontificibus, currunt ad Asia bella, proferant in Africam contra Mauros, ad Hispaniam ab Hostibus tuendam imò fidelium adeo extiteret Romano Pontifici, ut ab eo etiam in temporalibus, nequeverat unquam divelli etiam promissionibus Regum, & Imperatorum, & auri & dominiorum, ut praeter Sanctissimum Abbatem Beruardum loquitur Petrus Bizarro, & repetunt aullæ ipsae Pontificum, quae cum Honorio Tertio damnant amplissima diplomate ut loquitur Historia Ecclesiastica. Extat &

Apud
Diac. Ol
doctum.

Lib 5.

Lib 4.

Cap. 75.

A 129.

illud Galiti III., ubi pacem cum Alphonso Rege postulavit, & scribit Bizarrus libro I., & Raynaldus. *Morem gessere Pontifici Genuenses, ac duos oratores viros prudentia laude praestantes, Senatus decreto misere, ut de faciendo sudere cum Alphonso, Interprete Calisto agerant, seque ad concordiam conseruandam, versandaque in Turcas arma paratissimos ostendere. Quibus gratulatur Pontifex. Laudamus itaque & mentis laudibus promptitudinem, & devotionem vestram extollimus. Quod & passim repetunt alii Summi Pontifices,*

Illud est maxime memorandum, quod anno quinto post millesimum, cum à Saracenis Ecclesiam status opprimeretur, & iam Oslim, & ea litura cepissent, & Romam ipsam depopulati essent, Silvester Papa, ut ipsos expelleret à Dominio Corsicæ, & Sardiniae, unde maria Italiam infestabant, concessit Genuensibus, ut expulsis Saracenis eo regno pacificè potirentur, ut testatur Sigonius de regno Italiae in dicto anno; Id feliciter im egere Genuenses, ut expulsis Saracenis, & habito eorum Rege Muzzato captivo, eorum insularum potirentur, ut in historiis Folietæ legitur, & in Sigonio de regno Italiae, quamvis Sardiniam diuiserint inter Pisanos, in eo contamine collegatos, & ipsi Corsicam tenuerint, viribus tantum suis acquisitam. Quamvis ob discordias inter Pisanos, & Genuenses, Fidelicus Secundus inuestierit Eutium, filium suum naturalem de Sardinia, & Bonifacius VIII. Jacobum Regem Aragonie, ut historiam testatur, & bullæ ipsæ, quamvis id non potuerit legitime, cum ante, & sæpè Romani Pontifices, Corsicam inuestierint populo Genuensi, qui & per septem secula legitime possidet, & defendit contra Turcas, & alios. Quia etiam Sardiniam Genuis tributariam, Reges ipsi sint concessi, & habetur authenticum instrumentum, in Archiepiscopo Genuensi extensum, & manu contraheptium firmatum. Anno 1164. 16. Septembris. Ego Baresonus Rex Sardinie, Universitatis Iannensium amicitiam requirens, experius etiam quod amonere, & efficaciter me adjuverunt in mee perceptione corone, & in confirmatione ipsius iuro honorem, in perpetuum communi ac civitati Iannæ, & quod pro exercitiis, ac guerris, quos commune Iannæ deinceps fecerit, dabo ei pro centum millibus libris, & singulis annis dabo communi Iannæ ad Natale Domini quadringentas marcas argenti, pro quibus assignabo communi Iannæ tot introitus in uno, vel pluribus Iudicatis Sardinie, ut praelegerit. Dabo etiam operi S. Laurentii duas Curias, quas Consules Iannæ praelegerint in tota Sardinia, ex quarum redditibus ipsa Ecclesia perficiatur, quo expleta unam habeat Archiepiscopum Iannæ, & alteram Canonica B. Laurentii, sicut Consules Iannæ ordinauerint, & edificabo mibi Iannæ palatium regium infra triennium, postquam Consules prædixit aream mibi de communi, volue-

rint providere, & in omni triennio semel Iannam visitabo in mea Persona, nisi remanserit licentia Consulium communis Iannæ, ac etiam iuro, quod si Iannenses voluerint laborare, ut Archiepiscopus eorum obtineat Primatum, & legationes Sardinie bona fide, inde sibi auxiliabor. Item dabo Castrum Arculenti, & Mannille, & tantum terra in aureo stagno, qua bene sufficiat Iannensibus negotiatoribus ad mansionem centum, ubi bonificè maneat, & negotiationes suas exerceant. Hec omnia convenio, & promitto. Ego Baresonus Rex per me, & Haeredes meos sine fraude observanda in perpetuum, & iuro corporaliter tacitis S. Evangelium complectere sub pena dupli, pro qua & Arboreæ, & omnia regnum meum commune Iannæ habeat deinceps pigmori obligatum, & quod à me, & successoribus meis perpetuo observetur, & faciam jurare Archiepiscopum de Ardesagno, & Episcopos omnes regni mei, & Prelatos Ecclesiarum, & usque in centum de melioribus, & nobilioribus terre mee firmamentum patris regis, & ab omnibus Filiis meis, postquam ad duodecim annos pervenerint, & similiter ab omnibus illis, ad quos credidero Regni mei successorem venturum.

Ad hoc Ego Ar. Regis iuro ad sanctis Dei Evangelia, quod non ero in opere falso, vel consensu, quod omnia mea Baresonus Rex, contra aliquos de prædictis faciat, & faciam jurare illum ex iuribus meis, quos habes, vel habebo cui regnum daturus eris antequam Regem Bolham accipis, quod præscripta omnia adimpleat, & in omnia perpetuo observet. Actum &c. anno Domini 1164. 16. Septembris.

Ego Nicolaus Lecanaptias specialis nuntius & Procurator Domini Petri Arboreensis, iudicis, & Regis, iuro ad sanctis Dei Evangelia, sicut antequam Dominus Rex, & de eius specialis mandato, quod ipse à modo tenebitur juramento Campanie Iannensis, usque ad extremum vite sue diem servandum quod in brevi emendatum est per emendatores Iannenses, & quod erit ipse Rex deinceps, & fidelis communis Iannæ. Anno 1189 Kalendas Maii.

Nos Iannæ Consules recipimus in Campaniam Iannensem, & fidelitatem communis Iannæ Petrum Arboreæ Filium R. Baresonis Iudicis, & Regis Arboreæ per te Nicolaum Lecanaptias specialem Missum, & Procuratorem ejus Promittimus itaque tibi ejusdem Regis Procuratori, quod per emendatores Brevis faciemus collocari, & scribi in brevi Consulium Communis, & Placitorum, atque Campanie, quod Consules Iannæ, qui deinceps pro tempore fuerint ipsam Petrum Regem Civitatem Iannæ habeant, & communis Iannæ vasallum teneant. Aliam ut supra.

Ego Petrus Rex, & Iudex Arboreæ, & Vasallus Iannensis civitatis, dono vobis Consulibus civitatis Iannæ in perpetuum tantam terram in Arestano Majori, in quo fabricari possint centi mansiones. Actum &c. anno prædicto.

Post hæc Branca de Auria filius Bernabovis q. Nicolai, Gener dicitur Regis Barifonia, coronari debebat Rex Sardinia, nisi facta immaturè rapuissent, ut constat in actis Guilielmi Caligepalis, in Archivo Naxviorum, & notat Stella, & Zurita in Annalibus Aragoniorum, in Bracello de claris liguribus, in Alphonso Cezareello, & Elogiis Foliectæ. Sic & vicerat ipfos, ita ut domus ipsorum usque ad primum planum, à civibus ipsi sternerentur ex pacto, ex Volaterrano, Leandro Alberto, & aliis Historicis, & rursus Ubertus de Auria ita vicit, & duodecim captivorum millia redderet, cum tota Pisarum nobilitate, ita ut transfret in Proverbium tritum. Qui cernere vult Pisam Genuam adeat, ex S. Antonino, Blondo, & aliis, & tandem se Subditos Reipublicæ, ex Guicciardino libro sexto, Botero, Foliectæ, & alii.

Hinc Corsica Regnum appellatur, à Joanne XII., & Nicolao V., in bullis ipsorum servatis in Vaticano, & ob ceremoniale Pontificium Corsicæ Rex, præcedere debet Regem Cypræ, & S. Bernardus appellat Genuense regnum, sicut & habuit regnum Cypræ, ut in commentariis Aeneæ Sylvi, in Blondo deæde secunda, & Platina, sic insula Cretæ capta est à Genuensibus, ut constat ex Niceta, & aliis Historicis.

Quin etiam Genuenses Papam repræsentarunt, Generales ipsorum legati, & inter omnes effulget Paulus Gregorius, Dux, & Archiepiscopus Genuensis, Cardinalis, & Papæ Legatus, ingentis classis contra Turcos, ut in historicis Genuensibus, & aliis, Guilielmus Filius Cardinalis, & Nepos Innocentii Quarti, extitit ipse Legatus pro recuperatione regni Neapolitani, ut Cassarius narrat, & Panzi in vita Innocentii IV. sic Albertus Filius ejusdem Frater Generalis electus est S. Ecclesiæ, Guido Spinula Generalis, potentis classis adversus Turcos, ob acquirendas terræ sanctæ urbes, ut in Historicis equitum Rhodiorum Bossii, Sigonio de regno Italiæ libro quinto decimo, & alii, & urbes Papæ ipsi dedere, ita Ducatum Urbini, Pisauri, & Senogallia possederunt duo Nobiles Roborei, & Hieronymus Riarius nepos Sixti IV., Comes extitit Imola, & Faventia, & Vercellæ à Papa traditæ sunt Joanni Cardinali, & ejus urbis Præsuli, ut eas defenderet à Vicecomitibus, tunc rebellibus Apostolicæ Sedis.

Celeberrima est longa conservatio Imperii Græci Genuensium subsidio, urgentibus plerumque Pontificibus, ob quam rem variis statibus sunt honorati. Emmanuel Imperator concordat, se Genuensibus soluturum quingentos perperos, & tria in singulis annos pallia, & mille privilegia concedit, ut narrat Justinianus, & Ubertus Foliectæ in elogiis, sic Peræ concessa est Genuensibus, ut narrat Joannes Villanus libro sexto, Nicephorus Gregorius libro quarto capite undecimo, S. Antoninus in suis Hi-

storis, & Boterus, sic Tenedus Genuensibus donatur, ut constat ex Foliectæ, & Januæ Historicis, sic Dominico Cattaneo, & Francisco Gatiluso cognatis, donata est Insula Mytilenæ, ut observat Cantæzenus libro secundo, & Benedictus Zacharias habuit Insulam Cniensem, & Principatum Achajæ, ut Cantæzenus libro 2., capite octavo, & narrat Jacobus de Varginæ, & Historici Genuenses, sic Innocentius Sextus scripsit Genuensibus, ut copias mitteret Joanni Paleologo unionem eum Latinis approbanti, sic Genuenses præviderunt lapsum Cp., & se paratissimos ad arma profecti sunt, & scripsere Alphonso Siciliæ Regi, cum Græci in ruinas suas proni, arceem ab Hoste extroctam juvarent, & tres Ligusticæ naves cum una Sicula, Cp. à daeentis obsessam intraverunt, & Justinianus suis expensis ejus mania defendit, & tandem stetit urbs quamdiu ipse, qui graviter vulneratus interit. Certant beneficiis Papæ, & Genuenses. Certat Papa cum iis confederatus, ut Innocentius Octavus & alii certant Genuenses beneficiis cum Papa, cum ab ejus defensione avelli nequiret, ne quidem regionibus promissis, ut cum S. Bernardus notat Historici. Certant Papæ pro favore Genuenium, cum Pius II. ipfos admonuit de libertate recuperanda, & de Insula Chio monenda. Certant Genuenses favore Pontificum, cum Trapesi, & in Tartaria colonias, & Pontificiam auctoritatem deserunt, ubi ampla regna formari possent. Certat Papa Genuensium commodis, cum ex Baronio Genuæ sanctos ingeminat S. Eutychianum, Solomonem, Felicem, Syrum, Romulum, Valentinum, Ursicinum, Secundinum, Desiderium, Joannem Bonum, Limbaniam, pluresque Beatos, & Venerabiles. Certat Genua cum in antiquis inscriptionibus, & sepulchris labarum sit Constantinii, sub quo ex Baronio capere formari, & hdes semel à Barnaba, & S. Nazario accepta semper floruerit.

Unum remanet quo triumphat Respublica Genuensis, nunquam manum dedisse perfidie, imò tutissimum fidei portum excivisse. Nunquam in ea extitit tyrannus aliquis, qui martyrem ibi efficeret, nunquam legitur hæresis ibi nata, quippe in dubiis consulere doctores, & in hæresi ipsa semipelagiana, nondum damnata, sanctis ipsis secunda, Prosperum Augustini discipulum consulunt, qui ad excerpta Genuensium respondet. Nunquam Ariana perfidia, quæ totum orbem penè incendit, eam urbem, & republicam fœdavit, imò Archiepiscopi Mediolanenses, & nobiles, per 70. annos Genuæ steterunt, ut Ariam pestem effugerent, velut narrat Historici, & Januæ, & Mediolani. Unam egrè ferunt Januenses calumniam, Turcas advexisse in Europam, ac Historia ipsa Ecclesiastica, distinguere nescit an sit factum casus, & Bernardus Venerosus in Genio Liguræ excitato, per tri-

Cap. 17.

Anno 1504. Cap. 68.

Ep. 10.

Anno 1306. Cap. 100.

Anno 1452.

Cap. 135. Cap. 92.

1189. Pag. 106. 121.

Anno 1555.

Cap. 42. Cap. 51.

Cap. 77.

Anno 1376.

Cap. 29.

Cap. 64.

Anno 1163.

Anno 316.

folia classicis Auctoribus, eam ostendit apertam calumniam, & Alphonso I. Neapolis Regi, eam calumniam opposuit, respondit Petrus Campofregius Dux, & Jacobus Braccellus doctissimus, tunc dignissimus Reipublicæ Cancellarius, editus Romæ apud hæredes Antonii Blodii Impressoris Cameralis, de bello Hispaniensi libris quinque, & in ea re laudant Summi Pontifices Innocentius Secundus, Celestinus Tertius, & alii, plenè sunt Historiæ Ecclesiasticæ, quæ & de donationibus Balduini loquuntur, clamant marmora ipsa, & inscriptiones; persecuti sunt Genuenses Turcas in Asia ut constat, in Africa capta tripoli, ut Stella narrat, Folietta, & Justinianus, in Hispania, in Italia, & terra, & mari, nec olim tantùm, sed togante Inuocentio XI., in turcas misere tridentes, ob quas Mille Papa gratias egit, & plura contulit privilegia, & in epistola panegyrim formavit, sedulæ navigationis, inventionis Americæ, denique sub Clemente XI. Venetiis auxilia non pauca dedere, peritorum præcipuè Nautarum, ex qua ipsorum orator eiecit à Turcis, & navigatio magno damno vetita, sed ea re publica damna ob religionem habita luera putat non detrimenta.

CAPUT IV.

Hispania Regnum.

Singulare illud encomium est, ubi nec Hispania Primum ante habuit, aut sequentem, cum eodem ævo Imperium regeret Theodosius Hispanus, & Magnus, & Ecclesiam universam Damasus Hispanus, ille Maximus, hic admirabilis, & fidei adamas ut decidit sextum Generale Concilium. Macedonius Spiritus denegabat Deitatem, sed Maximus Imperator Theodosius, & Damasus fidei adamas prostratus obstitit, ubi virtutes omnes sunt in Theodosio, ut discretè ostendit vita ipsius, Gallico sermone conscripta, & Damasus à Theodoro describitur. *Omni virtutum genere florentissimus, adeo duo Hispani nobilitarunt Ecclesiam, & pro Apostolica Sede honoranda mutuo subsidio certarunt.*

Præter hoc singulare privilegium, & alia fulgent duos maximos Apostolos in ea fundanda elaborasse. Petrum, & Paulum Ecclesiam statuisse. Et de S. Petro constat, ex epistola Innocentii Primi ad Decertium. *Legam si in his provinciis alius Apostolorum invenitur, aut legitur docuisse. Quod si non legunt quia nusquam invenitur, oportet eos hoc sequi, quod Romana Ecclesia custodit, & qua eos principium accepisse non dubium est,* sic Gregorius VII. libro primo registricatis Hormisdæ epistolæ ad Præfulem Hispanensè, & Concilium Braccarense, & Toletanum. Constat etiam in epistola ad Romanos, Paulum deliberasse iter in Hispaniam, ut Evangelica doctrina populos imbueret, & simul

ex traditione iter peregrisse. *Cum in Hispaniam proficisci cœpero, spero quod præteritis videam eos, & à vobis deducar illuc, si vobis primus ex parte fratris fuero. Et infra. Per vos proficiscar in Hispaniam. Constat etiam Hispaniam petiisse, ita Athanasius epistola ad Draconium de S. Paulo scribens ait. *Strandum fuit Sano Viro, usque ad Illyricum Evangelium predicare, neque segnescere, neque omittere quin Romam iret, in Hispanias ascenderet, ut pro graviore labore majori fruere mercede laboris.* Ita Cyrillus Hierosolymus de Paulo. *A Hierosolymis usque ad Illyricam disseminavit Evangelium, qui regiam quoque Romam instituebat, & in Hispaniam usque promptitudinem prædicationis extendit.* Ita Epiphanius de hæresibus scribit. *Paulus in Hispaniam profectus est, Petrus vero septè Pontum, & Bythiniam visitavit.* Ita Joannes Chrysostomus in Matthæi de Paulo. *Cum igitur biennium Roma exegisset in vinculis tandem dimissus est, deinde in Hispaniam profectus inivit illic Iudeos quoque, ac tunc fortasse Romam reversus est, quando & supplicium iussu Neronis percutit.* Ita Theodoretus in caput primum epistolæ ad Philippenses. *Qua Altorum non docuit Historia, quod duobus annis, primum Roma per se legitur. per se habitans in suo conducto, cum autem illuc profectus esset in Hispaniam & illis etiam divinum Evangelium tradidisset reversus est, & tunc suis truncatus Capite.* Ita Hieronymus in Itajam de Paulo. *In Hispaniam Alienigenarum portatus est nobis.* Ita Gregorius trigesimo primo Moralium. *Ecce ipse quam ad testimonium jam sæpè deduximus Paulus, cum nunc Judæam, nunc Corinthos, nunc Ephesam, nunc Romam, nunc Hispaniam peteret? Nec obstat imò juvat Pelagius apud Gratianum, 12. quæstione secunda canonè beatus, asserens Paulum impeditum ab itinere, quippe promiserat post collectas Romam, indeque in Hispaniam venturum, quod prohibuerant angustia, & carcer, sic & juvat illud allatum Innocentii, quippe Paulum includit non excludit, uti rectè Gregorius Septimus exponit. *Cum Beatus Apostolus Paulus Hispaniam se idisse significet, ac postea septem Episcopos ab urbe Roma, ad instruendum Hispania populos à Petro, & Paulo directos fuisse; & evincit, ut debere ritibus suæ Ecclesiæ, à Petro & Paulo fundatæ; imò neque præjudicat Jacobi adventui, quem Baronius, & Bullæ apostolicæ confirmant, & Innocentius loquitur de fundatione Ecclesiæ, à qua eos principium accepisse non dubium est, & Jacobus tantùm ibi prædicavit, & sicut prædicare potuit per Judæam, & Samaritam, cum Apostoli ex Chrysostomo de Paulo, fuerint agricolæ pennati. Curiosa vero ratio est Natalis, à sub Innocentio Tertio id dictum, à piis mulieribus tantum, cum mox ait. *Respondet hanc opinionem invaluisse post octavum seculum, quam omnes Auctores præfati indistinctam amplexi sunt, an Freculphus Lexovien-****

Anno 1850. Gr. nu.

Anno 1571.

Anno 1355.

An. 18.

Ep. 64.

Cap. 15.

Catech.

7.

Her. 17.

Her. 76.

Cap. 11.

Cap. 12.

vienſis, Walfridus Strabo, Notkerus ſunt
 pia ſumina, & quomodo citat, ut ignotum
 poſt annum milleſimum, & amplius, ſi ſecu-
 lo nono erat notiffimum, & recitabatur, in
 breviario Toletano inſtitutionis S. Iſidori,
 denique negare non potuit hanc gloriam Hi-
 ſpaniſ, Jacobum pro Hiſpania deſtinatum,
 ex Hieronymo in Iſajam, & ex Xeminio
 contrario. Ea vero ratio de temporis defi-
 cientia ita vana eſt, ut nec indigeat ſolutio-
 ne, & ſi quis eam velit, legat Cornelium
 à lapide, qui controverſiam hanc putat apud
 omnes certam omnino eſſe debere. Altera
 etiam infirmior eſt ratio, quod Eccleſiam
 hiſpanicam non fundavit, quippe loquuntur
 omnes de fundatione, & Joannes Apoſtoloſ
 predicavit Romæ, nec tamen Romanam Ec-
 cleſiam fundavit.

His Apoſtoliſ armati Hiſpani, Apoſtoli-
 cam fidem ſunt tutati, & in Concilio Illi-
 beritano, & Arelatenſi primo-ducentis oc-
 ciduis Episcopis orato, ubi Silveſtro Romano
 Pontifici ſcriptum eſt de cauſa Paſcha-
 tiſ, *ut uno die per orbem totum celebra-
 tur*, ubi Jeciſa eſt rebaptizantium cauſa, &
 Stephani decretum confirmatum. Extat &
 aliud Hiſpania Concilium in cauſa Baſilidiſ,
 & Martialis Episcoporum, qui ab iſſ' n de-
 poſiti, Romam appellantes ſunt reſtituti,
 etiam idolatriæ criminis rei, Stephano Pa-
 pæ obrepentes, de qua conſultus Cyprianus
 reſpondit. *Nec reſcindere Sabini ordi-
 nationem jure perfectam poſſe, quod Baſilides
 poſt crimina ſua deteſta, & conſcientiam
 etiam propria confeſſione mundatam, Romam
 pergentem Stephanum Colligam noſtrum longe
 poſitum, & geſta rei, ac tacita veritate igno-
 ram ſeſſit, ut ex ambireſ ſe in aſte reponi in
 Episcopatum, de quo fuerat juſſe lepofitus.*

Hæc eò pertinent, ut Baſilidiſ, non tam abo-
 lita ſint, quàm canuſata delicta. Ut ad ſupe-
 riora ejus peccata etiam fallacia, & circum-
 ventioſis crimen acceſſerit. Neque enim tam
 culpandus eſt ille, cui negligenter obreptum
 eſt, quàm hic exoranſus, qui fraudulenter
 obreptiſ, obrepere Hominiſ Baſilidiſ poſſeſſi
 Deo non poſſeſſi. Similia aſ' jungit adverſus
 Martialem, ubi Martialis, & Baſilidiſ in-
 vocant Stephanum, & Romam pro abſolu-
 tione accedunt, ubi poſt Synodalem damna-
 tionem, in Episcopatum petunt reſtitui, nec
 Cyprianus Hiſpaniſ reſcribens de canone
 aliquo violato, ſed tantum de obreptione
 reprehendit, & crimen in Episcopos non in
 Papam transfert, ubi appellationem nullam
 ex vicio obreptionis contendit.

Hæc eſt gloria Hiſpanorum Præſulum,
 rectè Episcopos in antiquitate judicaffe, at
 non minor eſt Hiſpania gloria oſiſ, in Con-
 cilio Illiberitano gregaliſ, in Conciliis etiam
 Ecumenicis Princeps. De ipſo in ſua apo-
 logia magnus habet Athanaſius. *In qua Syno-
 do non ille Dux & Antefignanus fuit? Quæ
 non ille veſta tuendo, in ſententiam ſuam per-
 traxit? Quæ Eccleſia non illius præſidentia
 pulcherrima ornamento retinet?* Ex in episto-

la ad ſolitarios. *Hic Princeps eſt Synodo-
 rum, & ſi quid ſcribit ubique auditur. Hic
 formulam fidei in Nicæna Synodo concepit, &
 Ariam ubique pro hæreticis traduxit, & Se-
 verus Sulphitius in hiſtoria, Nicæna Synodus
 antioche Hiſto confeſſa habetur, & Alexan-
 dria ante Nicænam Synodus, ob ejus præſen-
 tiam dicta eſt generalis ab Athanaſio, &
 Concilio Nicæno præſidiſſe jam vidimus, &
 Sardicenſes canones dictaſſe de appellatio-
 nibus, ob memoriam Petri honorandam.
 Adeo Papæ præſtitit tantum unus Hiſpanus,
 quantum plures non præſtitiffent Prælati.*

Quam bellè convenere Papæ, & Hiſpani,
 ubi damnate Concilio Cæſarauguſtano
 Præſillianum, & ſocios ejuſdem, Romam
 venientes ut vidimus nec ad Damaf conſe-
 ptum ſunt admiffi, ſerente Damaf illud
 Concilium, ubi Siricius ad Himerium Tar-
 raconenſem, & temeritatiſ arguit baptiſma
 donantes, in Apoſolorum, & Martyrum
 feſtiſ, & variis decretis ipſoſ illuſtrat, ſicut
 & Leo adverſus Præſillianiſtaſ ait Synodi
 Generalis Concilium indiximus, & ibi Præ-
 ſillianarum mores deſcribit, ſicut & epi-
 ſtolarum ſuam dogmaticam ſubſcribendam,
 ad Galloſ, & Hiſpanoſ direxit, & in Con-
 cilio Bratharenſi primo ſubſcribitur epiſtola
 Leonis, & ibi ſubſcribunt Tarraconenſes,
 Chartaginenſes, Episcopos, Luſitani quoque
 & Beticos, & Tolitanum primum conclu-
 ſiſ. *Si quis in errore Præſillianſi ſeſſam ſequatur,
 vel profiſſetur, ut aliud in ſalubri baptiſmo
 contra Sedem Petri factuſ anatHEMA ſit,* ubi
 idem eſt agere contra Sedem Petri, ac con-
 tra univerſalem Eccleſiam, & Petri Sedes
 eſt regula fidei, & agendi in re Sacramenti
 neceſſariſ.

Innumera dicenda forent in Catholicis
 Hiſpania Regniſ, at tria ſecundiffima ca-
 pita ſufficiunt. Primum eſt magnus Con-
 ciliarum Catalogus, & ſola Toletana ſuffice-
 rent, ubi plura dogmata à Romana Sede,
 & mille diſciplinæ capita mutantur. Aliud
 Caput amplum ſubminiſtrat epiſtolaſ Ro-
 manorum Pontificum, in Hiſpania tota ſub-
 ſcriptæ, & Hiſpaniaſ dogmataſ tribuentes,
 & fidem & morum normam exponantes, ut
 jam vidimus de epiſtola Leonis, & conſtat
 de alia epiſtola ejuſdem, ad Thuribium Epi-
 ſcopom Aſturicenſem, ubi ſexdecim capita
 explanat, & quidem omnia proſuſ, in ma-
 teria graviffimi dogmatis, contra Præſillian-
 niſtaſ, qui Sanctam Trinitatem non Perſon-
 niſ, ſe tantum nominibus diſtinguunt, ad-
 verſus eos, qui filium Dei poſteriorum cre-
 dunt quàm Patrem, adverſus eos, qui di-
 cunt filium unigenitum, quia ſolus de Vir-
 gine natus eſt, &c, ſic de epiſtola Hormidaſ
 in hiſpaniſ ſubſcripta, & aliis. Conſtat &
 epiſtoliſ Hiſpanorum ad Sedem Romanam,
 ut Tarraconenſes ad Hilaram. *Eſſi nulla
 exararet neceſſariſ Eccleſiaſtiſ diſcipline ex-
 pectandum revera nobiſ fuerat illud privile-
 gium Sedis veſtræ, quo ſuſceptiſ regni clavi-
 bus poſt Reſurrexionem Salvatoris, per totum
 or-*

Ep. 57. eas quas Lutherus combussit, & alii se tarii facit irritent.

Plura addit de additione in hispania, Natalis in seculum nonum, & decimum. Legitur ut diximus in Concilio Toletano tertio sub Reccharedo Rege, anno Christi quingentesimo octogesimo nono, in quo symbolum Constantinopolitanum à Rege cum hac additione recitatur. In Concilio Toletano quarto anno Christi sexcentesimo trigesimo tertio legitur non quidem in symbolo sed in expositione fidei capite 1., in Concilio Toletano Sexto legitur pariter non in symbolo sed capite primo, quo explicatur doctrina fidei. In Concilio Toletano VIII. sub Recesvinto Rege anno Christi sexcentesimo quinquagesimo tertio non tertio symbolum recensetur, prout in sacris Missarum solemnibus in Ecclesiis hispaniæ recitari consueverat in eoque hæc habentur de Spiritu Sancto, *Credimus in spiritum sanctum Dominum vivificantem ex Patre, & Filio procedentem.* Legitur & in professione fidei edita à Patribus Concilii Toletani XI. in symbolo recensito à Patribus Concilii Toletani XII. anno Christi sexcentesimo octogesimo octavo, & XVII. anno sexcentesimo nonagesimo quarto, ubi gloria maxima est Hispaniæ addidisse symbolo particulam Filioque & toties in professione fidei congeminaisse, ex solo Leone desumptam, ubi sola satis est Græcis convincendis, cum vel eorum ultronea confessione, Hispania fuerit Catholica, & addidisse symbolo oculis constat, & fidei dogma credidisse, multiplices Conciliorum elate demonstratur.

Iterum Toletanum IV. veneratur, S. Gregorii ad Leandrum responsam. *Utrumque movens merito merendum re vera esse ac legitimum. Ceterum propter quod dulum subsistantis scandalum, vel hereticis arguitur alicam in Ecclesiis Hispaniæ re vera esse merentem.* Accedit Toletanum septimum in fine, sub Rege Gundisvindo narrans, petita à Martino mortalia S. Gregorii. *Hic Tajorem Cesarangustinum Episcopum ordinis literaturæ satis invidiosum, & avarum scripturam Romanam suam petitionem pro restituis libris Moralium cavilliter porrigit desinatam. Qui dum à Papa Romanense de die in diem differretur, quasi in archivo Romano Ecclesiæ, præ multitudinem quaesitum facillè nequaquam reperirent libellam, Dominum perveniens, & ejus misericordiam ad vestigia Beati Petri Apostolorum Principis descendens ei scribitum in quo tegebatur ab Angelo manet ostensum. Quo mox se Papa ut prævidit. reprehensum, cum nimia veneratione ei adjutoria tribuit ad confribendum, & Hispaniæ eum transfudit ad referendum, quia hoc solum ex Beati Job libris expostum retentabant, quod per B. Leandrum Hispanensem Episcopum sacras advenit, & olim honorifice deportatum, & Tajuus narrat à Petro se divinitus edoctum. Insuper de eodem Rege hæc, enarrat Rodericus Toletanus de rebus Hispaniæ. *Iste à Ro-**

*mano Pontifice obtinuit privilegium, ut secundum beneplacitum Pontificum Hispaniarum primaria dignitas esset Toletæ, sicut fuerat ab antiquo, & per multas Synodos cum Episcopis celebratas Ecclesiæ erudit, adeo meruit esse ita felix ut nemo in hispania hæreticus, nullus inveiretur rebellis. Etiam Hispaniarum Præsules, imò & Rex ipse voluit, ut Romano Præsuli subjecerentur veluti metropolitæ ex Luca Tudenti. Multa cum Episcopis apud Toletum egit, leges, quæ à Prædecessoribus suis conditæ fuerant, ex parte corripuit, & ex parte correxit, & ab Ilidoro Hispanensi Episcopo Hispaniarum Primite traditis ex nomine suo adnotare præcepit, vel antiquas vocavit, vel nomine Ecclesiæ forum judiciale agi videretur, & Romani Pontificis assensu statuit, ut nullus Archiepiscopus Hispaniarum subderetur alicui Primati, nisi Romano, hæc Herrizius quamvis iniquus Princeps, pro Romano Pontifice statuit. Iterum Episcopi Toletanæ decimæ quintæ à Benedicto Pontifice se instructos fatentur. *Post hujus igitur pie confessionis prolatus devotus vocibus regalant ad illa nos illico convertimus constituenda capitula, pro quibus manendis ante hoc biennium beata memoria Romanus Papi Benedictus nos literarum suarum significatione monuerat.. Et mox. De libro Juliani Episcopi Toletani. *Ejus tempore librum de tribus substantiis, quem dulum Romanus in seras Sanctissimus Julianus, & minus contèrstantulo Benedictus Papi Romanus inlixerat reprobandam ob id quod Voluntas genuit voluntatem S. Julianus veridicis testimoniis in hoc Concilio ad exaltationem præfati Principis per oracula eorum, que Romanus transfert verum esse firmavit, & apologeticum fecit, & Romanus missi per suos Legatos presbyteros, Diaconum, Subdiaconum viros eruditissimos. Vides ergo Romanum Episcopum Catholica fidei custodem, corrigere fidei errores, & declarare voces ambiguas, & elucidari ipsas ambages cum igitur tres afferent Hispani, in Christi Domino esse substantias, veritas ne secundum numerum substantiarum, numerum proerent, & voluntatum, divinam, rationalem, & sensualem, ne quid novi vel in verbis prædicaretur, cito occurrere voluit initis morbi, & quamvis iidem Patres asseruerint, ea posse defendi emendarent.***

Extant Epistolæ quatuor Leonis Secundi datæ ad Hispanos tantum, prima est ad omnes Hispaniæ Præsules, secunda ad Quiricum Episcopum, tertia ad simplicium Comitum, quarta ad Ervigium Regem, & omnes ejusdem prorsus argumenti, nempe quod absoluta Ecumenica Synodo mittat ipsius definitionem in Hispaniam, & acclamatorum Synodi sermonem, & ipsius Imperatoris edictum, & omnium Præsulum subscriptiones, & receperunt epistolas illas in Concilio, & ante Concilium ipsum. *Ne autem istiusmodi mora aliquam inobediencie suspitionem posset asserre, consultum fuit, ut*

interim caper Ecclesiam admitterentur, ut confirmatio verum in Ecumenico Consensu gestarum fieret. Et iterum. Sed licet in unum generaliter colligi per idem tempus Hispanorum omnium Praesulum societas nequiverit, sparsus tamen sedibus, atque locis praefatas gestorum regulas pertractandas suscepimus, suscepit perlegimus, approbantes in his de utrarumque Jesu Christi Filii Dei differentia naturarum, quo gemina in eo voluntas, & operatio praedicator recti dogmatis sensum inculpatae disputationis editum, Apostolica traditionis stilum i Placuit proinde illo tunc tempore apologeticae defensionis nostrae responsu satisfaciens Romano Pontifici, ea ipsa gestu firmare, nostraeque fidei assensum purissima verborum enodatione deponere, & ipsi mittunt Romam Legatum, ea omnia praesentialiter exponente extant & epistolae duae Gregorii septimi, ubi regnum Hispaniae affirmat, olim Apostolica Sedi dedicatum. Non latere vos credimus regnum Hispaniae ab antiquo proprii juris Sancti Petri fuisse, & adhuc (licet diu à Pagonia sit occupatum. Non latere vos credimus regnum Hispaniae ab antiquo proprii juris Sancti Petri fuisse, & adhuc (licet diu à Pagonia sit occupatum) lege tamen iustitia non evacuatum nulli mortalium, sed soli Apostolicae Sedi ex quo pertinere. Quod enim auctore Deo semel in proprietates Ecclesiarum jure pervenerit manente eo ab usu quidem sed ab earum jure occasione transiens temporis sine legitima concessione divelli non poterit, sic & post vindicata à Saracenis jura scribit. Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei Regibus, Comitibus, ceterisque Principibus Hispaniae salutem, & Apostolicam benedictionem. Et mox. Praeterea notum vobis fieri volumus quod nobis quidem tacere non est liberum, vobis autem non solum ad futuram, sed etiam ad presentem gloriam valde necessarium videlicet regnum Hispaniae ex antiquis constitutionibus B. Petro, & S. Romanae Ecclesiae in jus, & proprietatem esse traditum, ubi vides urget Baronius, fuisse traditum, à Gothis maxime piis, non ut illo careret regno, sed ut illo careret regno, sed ut Petri nomine possiderent.

Post haec ait Baronius Scriptores omnes qui res Hispaniarum sunt prosequuti (haud singulos recitare morabor) eque testantur hujus auctoritate Pontificis factum, ut Sedes Episcopalis Hiriensis Ecclesiae transferretur Compostellam, id exposcente Alfonso Rege cognomento Casto, per Carolum Magnum ab eodem Leone Romano Pontifice. Rerum autem nevarandarum illam omnes pariter causam astruunt, quod reperito Compostellae venerando corpore S. Jacobi Apostoli Fratris Joannis, atque miraculis insigniter, illustrato, Apostolici culminis reverentia dignum visum, ut locus ille Episcopalis Sedes insigniri deberet honore, quod per eundem Leonem Tertium Romanum Pontificem feliciter impletum affirmant. Et rursum. Quod vero spectat ad nobilem insignem, & egregium gloriae titulum, ut dici voluerit Rex Alphonso co-

gnomento Catholicus, sic accipe. Qui à Reccaredo Catholico Rege ducebat originem, ejus quoque gloriae simul, quam ille sibi iuste peperit, ex propagata Catholica fide in Gothos Gentiles suos, ob quam causam in Episcoporum Concilio Rex Catholicus est acclamatus, iste sicut regni ita & tituli voluit esse Successor, atque dici cognomento Catholicus quod intermissum à successoribus Ferdinandus Aragonis Hispaniae Rex cum ex omnibus titulis, Regumque coronis nil gloriosius fulgere sciret quam ex illibata custodita Religione comparatum Catholicum cognomen cum enixis precibus à Julio ejus nominis secundo R. P. impetravit, ut ejusmodi titulus haereditarius esset omnium Regum Hispaniarum, quod Dei benignitate etiam cum augmento dominii feliciter in posteris perseveraret.

Eodem seculo nono bellum saepe gestum contra Mauros, quorum 60. millia ad Clavigerum caesa, ipsique accepta Alvela, & Calagurris Sancti Jacobi auspiciis haec parata victoria, qui in eo praelio visus est in eoque candido, niveum vexillum praeferre, quod rubrae crucis figura distinctum erat. Ab hoc tempore in morem abiit, ut Hispani militibus sit pro tessera militari S. Jacobi invocato Victor exercitus S. Jacobi, cujus praesidio victoria consistit Compostellano templo voti ream universam Hispaniam fecit, ex singulis jugeris agri, vineaeque modium singulis annis frumenti, aut vini pendendi. Quod votum Paschalis Papa confirmavit. Etiam Alphonso Magnus Romani concessione Pontificis, aretensis sedes in Metropoli erecta, Synodus ejusdem Regni iussu, ad Archiepiscopum constituendum celebratur, ut constat ex epistola Joannis Octavi, ad Adelphonsum Hispaniae Regem, sic Joannes X. legationem Compostellam, misit orationis gratia, & aliam recepit ab Ordonio Rege Legatus, & Sisenando Episcopo Compostellae, ex Ambrosio Morales in Chronico, & Baronio eas legationes referente.

Transacta prima aetate, tres Episcopi Hispani, in Mantuanum Concilium venere. Post haec autem Episcopi Hispani Legati, qui Mantuano Concilio interfuerunt reversuri in Hispaniam duxerunt secum ab Alexandro Papa decretum Legatum à latere Hugonem Cardinalem, cujus auctoritate Barcinone Concilium congregatum est, in quo leges Gothicae, quibus Catalauni utebantur, penitus idem Legatus Apostolicus abrogavit, novaeque sanxit, quibus haecenus populus utitur. Ut autem Gothici ritus adhiberi in sacris soliti abrogarentur, ab illis obtinere non potuit, nec cogere voluit cum iisdem in Concilio Mantuano cognitis fuissent Catholicis. Porro cum legatione Hugonis, is qui miserat Alexander Papa, ibi ut Germanus est receptus & Catalous omnium votis exhibitus scribit & Gregorius Septimus Hispania. Non latere vos credimus regnum Hispaniae ab an-

Lib. 4. 7
9.Lib. 4. 19
ult.

an. 816.

an. 846.

Ep. 191

Lib. 15.
an. 918.

signo proprii iuris S. Petri. Et mox, Itaque Comes Evulus de Rocejo, cujus sumam apud vos observam esse non putamus terram illam ad honorem S. Petri ingredi, & à Paganorum manibus eripere cupiens hanc concessionem ab Apostolica Sede obtinuit, usque partem illam unde Paganos suo studio expulerat, possideret. Quod & confirmat donatio Berengarii Comitis, ubi Berengarius Aufonensis Episcopus Romam veniens, translatus in Archiepiscopatum Tarraconensem, accipit pallium ab Urbano Secundo, & plura pro sua Ecclesia privilegia, & refert Berengarii Comitis donationem, ut Cincius Cameracensis in Bibliotheca Vaticana. Instrumentum donationis factæ de Civitate Tarraconensi, hanc chartam obtulit per manus Sc. Raynerii Romane Ecclesie Cardinalis, qui nunc legatione fungitur in partibus nostris. Extat Urbani Secundi diploma, ad Berengarium Aufonensem Episcopum, ubi talem memorat donationem. Eadem die qua Hugonem mittit Legatum, confirmat missos ab Alexandro Præceptore, Hobertum, & Albertum Legatos ad quos litteras mittit eo initio. Obiit Dominus Alexandri Papæ. Et rursus cum Papæ Legati, ex Gallia transissent in Hispaniam, & Episcopus aliquos degradasset, & plurimi apud Papam forent conquesti, accerrimis exarat epistolas. Miramur & multum anxius sumus. Iterum in Romana Synodo sancitur, ut Hispanica Ecclesie recipiat, Romanum ordinem, atque officium, & id testantur Gregorii Septimi epistolæ, & Hispani præfentes promiserunt.

Cum Victor Secundus per Legatum, Hildebrandum, Turonense Concilium congregaret, missi sunt ab Henrico Imperatore Legati, conquesti adversus Ferdinandum Magnum, detrectantem parere Romano Imperio, & nomen Imperatoris assumentem, contra jura, moremque majorum, & Victor monuit Regem, ut ab injustis cæptis desisteret, qua occasione coacta est in Hispania Synodus, ubi inter varios sensus prævaluit pars illa, ut Romano obtemperaret Pontifici, adeo vel in re sibi infesta. & noxia obedire Pontifici Hispani, quod enarrat Mariana, Baronius & alii.

Extat causa Alphonsi Castellæ Regis qui cum nollet recipere ordinem Romanum, & consanguineam uxoris ducere cuperet, cuiusdam Monachi suggestionem, à Richardo Apostolica Sedis Legato est reprehensus, ob id multa aspera tolerante, quem consolatus est Gregorius iis litteris. *Quia missi litteris significasti, & Rex à Gregorio admonitus etiam censuris. Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei dilectissimo in Christo Filio Regi Adalphonso salutem, & Apostolicam benedictionem, si nobis obedierit. Dici non potest Filii Charissime quantum nos reserente filio nostro Apostolica Sedis Legato Richardo nobis cognita tua præclara obedientia sacrificaveras. In enim coram Deo semper in scribis nostris eras, Tu apud Homines maximum nobis exemplam egregie virtutis eras de Te apud cæteros Reges gloriabamur, & mi-*

natur ipsi excommunicationem, & se eam ob rem in Hispaniam iturum, & prohibet Judæos dominari Christianis, & hæc magno fructu peregit, scribente rursus Pontifice. Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei Alphonso glorioso Regi Hispanie salutem, & Apostolicam benedictionem, ubi non amplius inobedientem benedicit. *Quæ cum relinquere & ad pristinam consuetudinem scilicet hujus Ecclesie reverti deliberasti non dubitasti B. Petrum Patronum optore, & subditorum tuorum salutem celestis gratia inspirante, sicut Regem decet curare monstrasti. Mox grates agit de missis munericibus. De cætera Regie magnificentie tua gravulamur, cujus animi devotione in eo plane satis agnosimus, atque agnoscentes amplectimur, quod quanti B. Petrum feceris, ex dono patenter expresseris. Et mox. Et quidem licet illud munus tam amplum & magnificentum fuerit, ut & te Regem dare, & B. Petrum recipere convenienter ostenderes, ubi vides magnificentiam obedientie jungi.*

Hic narrat de Urhano Secundo in ejus vita Platina. Regem Gallie cum omni digressi S. Jacobi anathematis vinculo illigavit, quia Provincie Episcopum in carcerem, inaudita causa conjecerat; adeo Papa contra Reges Episcopum, vel unum Hispanie tuebatur. Hic aliud anathema enarrat ex Joanne Mariano Baronius. Paschalis Papa audito incestuoso conjugio inter Uracam Reginam filiam Alphonsi Regis Castellæ, nuper eodem anno defuncti Kalen. Julii, & Alphonsum Aragonie Regem tertio gradu consanguinitatis conjunctos, Apostolica Auctoritate pœna excommunicationis, atque regni privatione indixit, ejusmodi conjunctionem statuit divellendam, datis litteris ad Didacum Compostellanum Episcopum his verbis. Paschalis &c. *Ad hoc se omnipotens Deus populo suo præesse constituit, ut eorum peccata corrigat, & Domini annunciet voluntatem. Et iusta. Adeo igitur secundum datam tibi divinitus facultatem tantum incesti facinus, quod à Regis Filia perpetratum est debita ultione corrigere, ut vel à tanta presumptione desistas, vel Ecclesie consortio, & seculari potestate privetur, Uraca morte subitanea moritur, Rex ex Roderico à Saracenis occiditur, adeo & corpori, & regno, & animæ proderat Papæ merito.*

Etiam Gregorius Septimus missi Legatos ad Alphonsum Regem Hispaniarum cui dono mittit claviculum more Majorum S. Petri catenas ramentis refertam, & ipsi gravibus verbis scribit. *Omnipotenti Deo laudes & gratias agimus, qui gloriam vestram gratia sue visitationis illustrans B. Petra Apostolorum Principi fide ac devotione conjunxit. Et mox. Quia sicut certa spes salutis est in his, qui in observatione fidei, & doctrine hujus Sanctæ Sedis Apostolicæ permanent, ita illis, qui ab ejus concordia, & unitate exorbitaverint haud dubie damnationis, terror imminet. Et quidem de vobis bene speramus, quoniam relatione dilecti Filij nostri Richardi Cardinalis Presbyteri S. R. E. quem*

*quem nunc secundò ad Vos mittimus bonam voluntatem vos habere intelleximus. Et hortari ad mundi contemptum & subdit. Ut autem nostra adhortatio cordi vestro altius imprimatur ex more. Sanctorum misimus vobis claviculum aureum, in qua de catenis B. Petri benedictio continetur, quatenus per ejus presentia Parrocina, alteriora erga vos beneficia sentiasis, ubi & reliquias B. Petri, & duplicem Legationem transmittit. Iterum Gregorius Septimus mittit Legatum in Hispaniam. Cum enim Mauris ipsam occupantibus, res Ecclesie malè gererentur, eas restituendas procurat, & Legato in Gallia degenti scribit. *Extra Hispaniam verò nullius unquam publici negotii rerum Ecclesiasticarum sine vestro consensu, quamvis vos in Gallia fueritis licentiam sibi dedimus faciendi, ubi solus Legatus agit in Hispania, nec absque ejus consensu aliquid est licitum, & habet in commissionem Pontificis, ut corrigat quæ essent corrigenda. Cum autem Gregorius hortaretur Principes ad succurrendum Hispaniis oppressis, Porro Gallos scribit Baroniis sive sponte sive vocato ab Hispaniarum Regibus expeditionem parasse contra Saracenos, Francorum antiqua monumenta testantur; & quoad hæc tempora spectat fragmentum nuper editum ex Codice Floriacensi una cum Gisbro habet plura de Francorum expeditionibus in Hispanias cum ab Hispaniarum Regibus vocarentur, quæ quidem præterita esse noscuntur ab his, qui rea Hispania sunt profecuti, quæ ad hæc quæ Gregorius tradit intelligentiam magnopere conferunt, & evincit ex actis Legatorum in Hispaniis.**

Hoc tempore narrat Baroniis, de Petro Aragoniæ, & Regibus illa. Petrus enim Aragoniæ Rex qui cæsis Francia Siciliam Insulam occupavit, cum antiqua jura hætenus possessa ab Ecclesia Romana recognoscere nollet, nec ab ea vellet investituram accipere, ipsique censum pendere juramentum fidelitatis præstare, & homagium exhibere à Martino Quarto excommunicatur, ipsamque Regnum interdicto subiacent. Extant de his literis Apostolicæ apud Everardum in Chronico. Duxerit is Constantiam Filiam Manfredi Nothi Filij Friderici in matrimonium, quo putavit conjugio ad se Regnum Sicilia pertinere. At quid? Non enim propterea soluta ut non accipere deberet ab Apostolica Sede, nam & Gulielmus quantumlibet malus accepit eam ab Hadriano, ipsique Constantia major Friderici Mater, ipsique Fridericus, ac denique præter tyrannum Manfredum Investituram omnes acceperunt, & Petrus ipso alienum invidens proprium regnum Papæ tribuit, sic & successores ut in Sicilia cernemus.

Fæcunda sunt hæc duo secula. Hic Urbanus Secundus, Toletanum Episcopum, totius Hispaniæ Primate constituit, petentibus Hispaniæ Principibus. Hic Calixtus II. constituit Metropolitanum Compostellanum Episcopum ob S. Jacobum, & concessit

Anglis bis petere Compostellam, pro uno ad S. Petrum adventa, ad eò coluit S. Jacobum tunc & miraculis, & victoriis illustrem, & centum milia armatorum coegit, Hispania multa doctante, qui & celeberrimis Civitates expugnarent, in pugna à Torquato Tasso celebrata. Hic Paschalis Secundus dat pallium Compostellanos, & septem Presbyteria Cardinalibus coram committit custodiendum, mitram & anulum concedit in solemnioribus anni solemnitatibus, diplomate dato trigesimo Octobris, & Calixtus II. scripsit de S. Jacobi Apostoli miraculis volumen unum, cujus aliqua fragmente recitantur in speculo historiali Vincentij Bellocensis. Hic Celestinus Tertius concessit, ut Sacerdotes Toleti instar Episcoporum mitra uterentur cum rea agitur Divina, & ejus Ecclesie auxilij privilegia. Hic Hispani Innocentium Secundum, schisma horrentes agnuere, & Eugenio Tertio sunt gratulati. Denique sub Celestino Tertio enatrat ex Rogerio Batoniis. Eodem anno suis laborandis eidem Celestino Papa in dissolutione matrimonij inter Reges Hispaniarum, cum videlicet Sancius Rex Portugallensis dedit Tursiam Filiam suam Adelphonso Regi Gallie Nepoti suo in uxorem, de qua genus eret Filios. & licet post Clementem Celestinus Papa multum laborasset, ut separarentur tamen tenuis ipse tam contra Deum, & prohibitionem Domini Papæ per quinque annos, & D. Papa Celestinus præfatum Regem de S. Jacobo excommunicavit, & totam terram suam sub interdicto posuit, & ita permansit per quinque annos. Interim surrexit in prædictum Regem de S. Jacobo Adelphonso Rex Castella, & coegit eam relinquere uxorem suam Filiam Regis Portugallensis, & dedit ei propriam Filiam in uxorem. Hæc Rogerius in annalibus hoc anno nono. Concludamus cum Hofmanno Papæ Hoste. Religionis Pontificis teneberrimi, & Pontificia Romani observantissimi, quamvis non destiterint Hispaniæ Reges rebus Pontificiis subinde molestiam inferre. Hinc olim Witiza sub mortis pena, ne quia Pontifici obediret prohibent, ita Baroniis anno septingentesimo primo, sic Carolus Quintus Papa habet captivum, sic Philippus Papam vexavit, at jam de Carolo diximus mox de Philippo, & witiza omnium Religionum contemptor Deum nihil aestimans plurimum simul uxorum maritus, ex Luca Tudenis vitiosissimus, fertur contra Papam & ferrè potest contra Deum & Christum, sic ferunt in Papa monstra non Homines.

Adest seculo decimo tertio apud Bzovium Petri Aragonij coronatio solemniss. Romæ solemnè ritu Petrum Aragonum Regem coronavit, loquitur de magno Innocentio III. Ex hac autem formula Rex Petrus Innocentio juravit. *Ego Petrus Rex Aragonum profiteor, & polliceor, quod semper ero fidelis & obediens Domino Papæ Innocentio, ejusque Catholicis Successoribus, & Ecclesie Romanae, regnumque meum in ipsius obedientia*

fideliter conseruabo, defendent iidem Catholicam, & persequens hereticam parricitatem, libertatem, & immunitatem Ecclesie custodiam, & eius iura defendam in omni terra mee Potestati subiecta, pacem, & iustitiam feruare studebo. Sic me Deus adiuuet, & hac sancta Dei Evangelia.

Præfatio juramento prædictus Rex coronatus rediit, iuxta Summum Pontificem, ad Basilicam S. Petri, super cuius altare Sceptrum, & diadema deposuit, & demum ab Innocentio militare ensẽm accepit, regnumque suum S. Petro Apostolorum Principi obtulit, illudque censuale ei constituit, dato privilegio subsequenti. *Cum corde credatur, & ore confiteatur, quod Romanus Pontifex, qui est B. Petri Successor, & Vicarius sit illius, per quem Reges regnant, & Principes principantur, qui dominatur in regno Hominum, & cui volueris donabis illud. Ego Petrus Dei gratia Rex Aragonum Comes Barcionensis, & Dominus Montis Pessulani capiens principaliter Dei, & postea B. Petri, & Apostolica Sedis proteccionem manui, tibi Reverendissime Pater, & Domine Summe Pontifex Innocentii, & per te S. R. E. offero Regnum meum, illudque tibi & successoribus tuis in perpetuum Divini amoris intuitu, pro remedio anime mee, & Progenitorum meorum consilio censuale, ut auctori de Camera Regis 250. Maccennum Apostolica Sedi reddantur, ac ego sicut & successores mei specialiter & Fideles & obnoxii teneantur, ac lege perpetua servandam fore decerno, quia spero firmiter, quod tu & successores tui me ac successores meos, ac Regnum prædictum Auctoritate Apostolica defendetis, præsertim cum ex multo devotioris affectu me ad Apostolicam sedem accedente tuis, quasi B. Petri matris, in Regem duxeris solemniter coronandam quod & Genebrardus enarrat, & Zuritza in indice rerum Aragonie, & Mariana de rebus Hispanorum, Et Innocentius ad eundem eximie. Cum quanta gloria, & honore impeudit, & applausa Regium Roma de manu nostra in Monasterio B. Pancratii suscepit diadema, postquam per V. Fratrem nostrum, Petrum Portuensem Episcopum in Regem te fecimus coronari, tua sublimitas non ignorat. Ut autem dilectionis affectum, quem ad tuam habemus Personam, per exhibitionem operis evidentius monstravimus regalia insignia universa, Mantum videlicet, Calabium sceptrum, & pomum, coronam, & mitram ad opus non minus prætiosa, quam speciosa fecimus preparari, & ea liberaliter tibi donavimus, in signum gratia specialis. Tu vero tanquam Principis, & Catholicæ Rex super altare B. Petri Apostolorum Principis Regnum tuum nobis, & per nos Apostolicæ Sedi cum multo devotioris affectu, per privilegii paginam obtulisti, illud ei constituens in perpetuum censuale firmiter promittenda quod juramentum fidelitatis, & obedientie in coronatione tua nobis exhibitis, inviolabiliter observabis, & ad illud exhibendam, & con-*

servandam successores tuos obligari volebas. Non igitur gratiam tibi à nobis exhibitam ad successores tuos derivari volentes, præsentium auctoritate concedimus. ut cum ipsi decreverint coronari, coronam à Sede Apostolica requirentes, de speciali mandato per Terracoensem Archiepiscopum, apud Casaraugustam solemniter coronentur, præfata super prædictis idonea cautione. Et quoniam iure civili statutum est, ut mulieres maritorum honoribus decorentur, præsentium auctoritate concedimus, ut per manus ipsius Archiepiscopi eas liceat coronari. Divortium factæ conatus est à Maria Montis pessulani Comitatus hærede, quam duxerat uxorem, & ex qua filium susceperat, causa coram Innocentio Tertio disceptam, Matrimonium ratum Pontifex decidit, iussitque Reginam in gratiam susceperet, & affectu maritali tractaret.

Hanc Petri coronationem describit Natalis. Anno MCCIV. Romam profectus à Petro Portuensi Episcopo inunctus est, & ab Innocentio III. P. M. regio diademate insignitus. Id ex azimo panis consecutum ferunt, idque voluisse Regem, quod cum Romanos Pontifices intellexisset, pedibus coronam Regibus imponere voluisse sibi ob reverentiam pacis non pedibus sed manibus imponendum sit arbitratus. Ita refert Hieronymus Blanca, idque ex Ferdinandi Casaraugustani scriptis se didicisse profitetur. Quod sanè mihi fabulam olet, cum nulla Historia Ecclesiastica Monumenta id testentur id Innocentius III. gella non innuat, nec absque fundamento afferenda sit res tam inepta, & Summorum Pontificum non modum humilitate, sed urbanitate, & honestate tam indigna addere poterat Regum coronationes, non factas in angulo aliquo, aut latibulo, sed in augustissimis templis, ab Historicis fusè descriptas omnium manibus teri, non faciliè Reges credere, & consiliarios, aniles has fabulas imò plusquam aniles, Regibus suis representare. Adit Natalis Regis sacramenti, & privilegii Pontificis exemplar, à Zurita in Aragonie Regibus describi. Subdit Idem Auctor, quod nequaquam silentio prætereundum est. Graviter Procere mox populique conqueuntur, quod ex libero regno, & ab omni munere soluto Rex stipendiarum constituerit, at hoc ab Hispana pietate est alienum, nec dedisset Petrus ex Natali, gloriæ singularis Princeps, nec recepisset laudatissimus Innocentius, nec id egisset S. Stephanus Ungariz Rex, nec Sanctissimi Angliæ Reges, & eo titulo ab Ecclesia laudati tributarium S. Petro regnum effecissent, & id devotione maxima urgente, cum ob rem gloriosi non reprehensi; pro salute, ut ajunt animæ suæ.

Prosequitur Natalis historiam, & decimi tertii, & sequentis seculi, & de Alphonso Octavo narrat. Id Marianus Beticæ montes, quos Sierra Marena vocant Hispani,

quibus *Loſæ* nomen erat ſigno crucis Domini-
cæ præunte & vexillo, in quo imago
Deiparæ Virginis delineata erat nobiliſſi-
mam adepti ſunt victoriam Saraceni ad cen-
tum millia in prælio occidere, Chriſtiani
viginti quinque, aut triginta dumtaxat.
Legendus qui hujus expeditionis pars ma-
gna fuit Rodericus Toletanus Archiepiſco-
pus, libro octavo de rebus Hiſpaniæ
ſcribit Mariana libro decimo capite vigefimo
tertio, ſed maximè legenda ipſius Alphonſi
Caſtellæ Regis ad Innocentium Tertium re-
rum geſtarum relationem continens apud
eundem Auſtorem capite vigefimo quinto,
ubi perſequitur unus mirè pluſquam mille.

Poſt Alphonſi Patris obitum Caſtellæ
Rex ſalutatus eſt Henricus undecim anno-
rum puer ſub Berengariæ Sororis Legionis
Reginæ, ab Alphonſo repudiatæ turela, &
inſtitutione. Et mox Malſadum Alphonſi
Luſitani Sororem, Regi adoleſcenti conju-
gem tradidit, conjugium exceptione pro-
propinquitatæ diſſolvit Innocentius Tertius
agente Berengario Regina. Et poſt plura
Jacobus Primus Septimum ætatis annum
æbat, cum patre orbatus eſt in obſidione
Murelli interempto. Degebat apud Simo-
nem Comitem Monfortium, cui annuente
Matre Maria Regina Romæ deſuncta, ejus
educationem, ac inſtitutionem Honorius
III. P. M. commendaverat Innocentio Tertio
juſſu Petro Beneventano Cardinali Apoſto-
licæ Sedis Legato traditus, Ilerdam delatus
eſt, ibique à Regni ordinibus Rex ſalutatus
juſſuranda religione fidem ipſi obſtrinxere
quod antea non ſolebant Aragonii. Adver-
ſus artes Sanctis Roſconenſis Comitis, &
Ferdinandi Regis Patruorum, à quibus res
negæ metuebantur hæc adhibita cautio. Et
mox Eleonoram primam, Alphonſi Regis
Caſtellæ filiam uxorem duxit, ex qua filium
unicum ſuſcepit Alphonſum. Verùm cum
abſque venia Sedis Apoſtolicæ cognitione
licet conjuncti contraxiſſent matrimonium
auctoritate Pontificia diremptum eſt. Et
poſt aliquam. A Therafi Vidaura nobili ſu-
mina, cujus amoribus junior addiſtus fue-
rat, lege de conjugis poſtulat, quaſi da-
tam ipſi fidem, injuſtiſſe uſuſque violaret,
cauſam apud Romanos Pontifices dixit lite
conteſtata viſta Theraſia eſt Gerundenſis
Epiſcopus Innocentio IV. renuntiavit, Re-
gem ſibi areano conſeſſum ſe Theraſiam fidem
dediſſe, proinde æquitatis eſſe ut poſterius
conjugium reſcinderetur. Id ad Regis no-
ticiam peruenit, aut certè ex Romani Pon-
tificis, in Theraſiæ cauſam propenſione ſu-
ſpicatus eſt Epiſcopo in curiam evocato lin-
guam abſcindi juſſit; Innocentius IV. Re-
gem anathemate conſixit, Aragonia tota
ſacrificiis interdixit. Tandem Rex Valen-
tino Epiſcopo, ad Summum Pontificem Le-
gato veniam rogavit. Legatos miſit Inno-
centius Camerinum Epiſcopum, & Deſide-
rium Penitentiarum Apoſtolicum, qui
Conventu Epiſcoporum, ac Procerum Iler-

dæ habito, Regem graviffima verba caſti-
gatum, atque in genus procurrentem, Ec-
cleſiæ communi reſtituerunt XIV. Kalendas
Novembris anno 1266. literas quibus ipſum
ad penitentiam hortatus eſt, apud Odo-
ricum Raynaldum legere eſt ad eundem an-
num n. 44. conditiones verò ſatisfactionis
ipſi impoſitas referunt Mariana libro XIII.
capite ſexto, & Bernardinus Gomceſus li-
bro decimo quarto de vita ipſius, & de re-
bus geſtis.

Proſequitur de Alphonſo decimo Caſtellæ Pa 511.
& 512.
Delatum à majori parte Electorum, Impe-
rium tueri non potuit, cauſaque ſub Ale-
xandro IV., Urbani IV., & Clementia IV.
Pontificatu extracta demum ſub Gregorio
X. jure cedere coactus eſt, & mox orto bello
inter ipſum, & Philippum Tertium. Pa-
cem Regibus imperavit Nicolaus Tertius
Romanus Pontifex, nec ab ipſa Philippus
alienus erat, modo Nepotes in libertatem
aſſerentur. Orta inter ipſum & Sanctium
Filium ſimulata, Sanctius cum Proceribus
rebellavit. Sanctius apud Martinum IV.
D. M. de impietate, & ingrati animi noxa
poſtulat. Diris univerſos devovit Ponti-
fex, qui reſiſto Alphonſo filii partes ſeque-
rentur & ſub Sanctio. Bellia civilibus agi-
tata eſt Caſtella regnante Sanctio, Alphon-
ſo Cerda nepote ipſius Sanctii ex Fratre
Ferdinando primogenito, Alphonſi X. Ca-
ſtellæ Regnum pro jure ſuo repente, ac
Regium nomen ſumente. Tandem à Summi
Pontificis Legato, & Chriſtianiffimi Regis
oratoribus ſædus ſub conditionibus procur-
ratum eſt. Et mox. Mariam filiam Alphonſi
Infantis, de Molina, nepem ſuam uxorem
duxit. Inceſtum matrimonium reſcidiſt
Martinus IV. ſub Alphonſo pax inter ipſum, &
Proceres, iis conditionibus peracta. Reges
Aragonie quotannis auri XXX. unias Ro-
manæ Eccleſiæ pendunt. Et mox. Feſto
Nativitatis Domini proximo Rex Romam
adito, exercitum adverſus Eccleſiæ Hoſtes
conduco, & de Jacobo ſecundo inter Ara-
gonios. Iſ ſedere into cum Carolo Nea-
politano Rege reſtitutionem Sicilia, & ma-
trimonium cum Blorica filia Caroli pepigit
Dux, præſectusque Eccleſiaſticæ Claſſis, in
terris ſauſtæ ſubſidium à Bonifacio Octavo
inſigni laudis teſtimonio creatus eſt anno
MCCXIV. & mox. Ipſi Sardinie & Corſi-
cæ Regnum, ad poſteros hæreditario jure
transmittendum, ſuduciaro tamen nomine,
& vi ſummæ poteſtatis ſibi, ac Succellori-
bus ſervata Bonifacio VIII. Pontifex Ma-
ximus attribuit. Cum inſtruſſiſſima claſſe
transmiſit in Italiam Fredericum Fratrem ut
ſeculo regno pelleret, quod contra juſſu ſa-
ſque occupabat, Pontificiis execrationibus
inſuper habitis Frideicii claſſem ſudit & diſ-
ſipavit. Et infra. Rocaberto Taraconenſi
Præſule deſuncto Joanne Aragonii Regis
Filii ſubſtitutus eſt anno 1316. Electionem
ut Joannes XXII. Summus Pontifex ratam
haberet impetrari non potuit. Cauſæ me-
mo-

Lib. 10.
49.
Lib. 11.
Lib. 18.
6. 15.

moriz non sunt proditæ Simoniaci fortè ambitus vitium obtendebatur, aut minoris etatis. Mondum inquit Marianus solvenda- rum legum ad Principum gratiam usus percreebrat. In Pontificibus erat ea animi magnitudo, ut manimorum sapè Regum cupiditatibus obfistere non dubitarent. Et infra, Joannes Regis Filius Toletanus Episcopus creatus fuerat Magna inter eum, & Tarraconensem, Cæsaraugustamque contentio fait, ob crucem à Toletano prælatam infra eorum Provinciam. Ipsum Cæsaraugustæ Conventus, à Rege habebatur. Joannes XXII. Pontifex Maximus Regis iram, filium sub oculis suis violari indignè serentis delinivit, datis ad ejus Majestatem literis. Causæ cognitionem Sedi Apostolicæ servavit, Archipræsulem Toletanum ad cautelam à censuris absolvit. Lutheras exhibet Zurita in Indicibus rerum Aragonensium.

Anno MCCCXC. Regni conventus Caracæ habitus, & ibi plures abusus enumerat Mariana. Communi consensu consistunt Clementem Pontificem de eare appellandum. Et de Joanne Filio Petri Ceremoniosus. Id in Aragonio laude dignum quod sapientium monita libenter audiret, & si quando à recta legum via aberrasset facillimè se ad rationem, & æquitatem revocari pateretur. Clementem VII., & Benedictum XIII. Avenionensium Pontifices veneratus est, Beoediicti recens creati literas ad ipsum dadas, exhibet Zurita in Indicibus.

Fa. 157.
1206.
1344.

Iterum aliqua juvat addere, extare literas Alphonsi Regis Castellæ, ad Clementem Quartum transmissas, ut ejus electionem admitteret, eontra Richardum Comitem Cornubiz, à Principibus Germaniæ etiam electum, & Papa neutram voluit firmare, ex Paulo Langio in Chronico, Spondano, Bzovio, & aliis. Iterum Clemens Quintus Jacobo Aragonio, Sardiniam seu di titulo dedit, ut singulis annis in festo S. Petri, octo millia unciarum auri, Romano Pontifici tribueret, & ex ipsa pelleret Saracenos, ut Platina narrat in Clemente V. & in eo anno Raynaldus & alii. Iterum Clemens VI. Regum Insularum felicius elegit, Ludovicum Comitem Claromontanum cum Insularos ad fidem adducere vellet, & Mahumetanos ex iis insulis depellere Hispania fecerat, atque coronaverat de regno Insularum fortunatarum, quod & refert Natalis Alexander. Hic ab Eugenio Quarto laudatur Ferdinandus Alphonsi Genitor. Nos tam celebris recordationis Regis Ferdinandi Genitoris sui maximè in extirpando à Dei Ecclesia, tum vigente pestifero schismate. Hic Archiepiscopus Hispaniensis Urbanum IV. exorat, etiam intercedente Rege, ut crucem per totam Hispaniam, ex decreto Summi Pontificis ferre possit, & Archiepiscopo, & Regi Papa satisfecit. Hic decempeus Aragoniæ Rex apud Papam, pro Manfredi peccatis & intercessorem Papa collaudat & nequissimum Manfredum condemnat. Sa-

ad Fill charissime tuam, Tuorumque Progenitorum devotionem, ad memoratam Ecclesiam frequenter operis exhibitione probatam, Fratrum nostrorum, & communis testimonio novimus, ipsamque, ac tuam & eorumdem Progenitorum facta magnifica, que ad exaltationem sui nominis, & Christiani cultus ampliationem dignata est Dextera Domini, tuo & ipsarum ministerio misericorditer operari, ubi verè hereditaria est Hispani pietas, & Dextera Domini mirabiliter est operata. Hic Joannes Villanus, aliique Florentini, narrat Papam Petro regis nomen & communionem Fidelium interdixisse, & Martinum certamen cum Gallis laudasse vulgato nuncio Petrum Aragonium non comparuisse delixisse illum unathemate, ac perjurum promulgasse, extitisse honore regum Fidelium, cætu eos submovisse qui Petrum regem appellarent, Petrum, verò facere se Aragonium equitem, duorum Regum Patrem, ac nunc Dominum, quod & per ludibrium appellat Natalis Alexander. Poterat tamen historiam Ecclesiæ consulere dicentem quam vero in eo labantur inde patet, cum pugna ad primum Junii diem denuntiata esset sententia vero adversus Petrum Aragonium, mense Martio vibrata fuerit, unde perpende Lector quanti momenti sit ad detegendos Historicorum errores temporum rationem ducere. Etiam Innocentius Quintus laboranti Hispaniæ succurrit, ut constat geminis ipsius epistolis. Saracenis de partibus Africanis egressis regna & terras Charissimi in Christo Filii nostri Regis Castellæ, ac Legionis illustris dudum hostiliter invadentibus felicitis recordationis Gregorius Papa Prædecessor noster paternò sibi super hoc affectu compatiens, ac diligenter attendens quod Saracenorum impugnatione ipsarum partium cedit in favorem non modicum, & Zyande subsidium terre sanctæ cum à Saracenis eisdem magnam solent babylonice Persecutoribus terra ipsius infestis suffragium exhiberi præfatos Regi omnium Ecclesiasticorum procuratorum prædictorum Regnorum, & terrarum prout ipsi Terra Sancta concessa fuerat, auxilii per suas literas concedendam. Unde cum propter necessitatem omnino expedit, ut decima prædicta collectio præfatos Regi efficaciter suffragetur, & nostra intentionis existat, quod Item Rex ex concessione hujusmodi fructus consequatur optatum collectionem ipsius decima in regnis, & terris eisdem tibi presentium auctoritate committimus. Hæc scribit Episcopo Oretensi, & alia Archiepiscopo Hispaniensis committat, ut crucelignatos coarcevet, & indulgentiis ab eo missis communiat.

Etiam Martinus Quartus principatum Cataloniæ, Aragoniæ, & Valentis regna Petro Aragoniæ Regi adeptam, in unum è Philippo Tertio Filio; Carolum videlicet Valelium transfert, eique triennales Cleri decimas assignat, subitoque Parisiis è Pontificis manu, celeberrima conventu celebra-

Tomo 1.
2. p. 45.

to, è Pontificis manu regium fertum acceptat, ut exponit Raynaldus Anno 1283.

Peragrato seculo decimo quarto duo frequentia aggredimur, apud Natalem sterilia quæd nos fecunda. Et primo apparet Alphonsus Aragoniæ, sub Martino, & mox sub Eugenio IV. Is ob varia crimina in iudicium vocatus, nec comparas sententias ex Bzovio incurrit. Eodem enim tempore ilem Pontifex Alphonsum iudicatum anathemate percusserat, quia is Rex ægrè ferens favores à Romana Ecclesiâ præstitos Joannæ, II. tum Regni Siciliae citra fretum Regniæ, & Ludovico Andegavensi illius adoptivo Antipapam Idolum in Panifeolæ Aragoniæ promotorio constituerat. Et Spondanus. *Adversit quod protestatus Legatus de panis, sententiis, & censuris tam à jure, quam ab Homine in talis ordinatus, mandantes sicientes &c. Pontifex autem his auditis processus contra Regem de onere conficiendis ob servens sibi suavitatis Idibus Julii gravissimum, ac severissimum in eum, ejusque regna, ac Personam sententiam promulgavit, qua licet non extet sit tamen ejus mentio in conventis inter ipsum Regem, & Legatum anno sequenti. Quibus Rex petiit eam revocari, ac de regestis Apostolicis tolli. & ibi agens de conventis inter Regem, & Cardinalem Fuxensem Legatum, postulata est, inquit à Rege. Remissio omnium injuriarum, damnorum, & expensarum Papæ, & Sedi Apostolicæ illatarum, nnd cum absoluteione à quacunque excommunicatione, aut aliis censuris Ecclesiasticis à jure, vel ab Homine latas dispensationibus, habilitationibus &c. Super quibus omnibus factum est instrumentum publicum 25. Octobris presentis anni ibidem Valentia, quo præter prædicta utrinque postulata Rex petiit per Bullam publicam revocari, & omnino aboleri, atque à Regestis Pontificiis, aliisque scriptis, & archivis publicis, & privatis abrius processus, & sententias contra ipsum Regem, ejusque ditiones, & subditos tanquam ex falsis in ipsum Regem suggestionibus per suoreptionem prolatis. Hisque peractis Legatus continuo ad Pontificem reversus est. Et ad annum 1429. subditur. Solutis tandem difficultatibus concordia inter Martinum, Papam, & Alphonsum Aragonie Regem ultimo complemento sibi suavitatis quinquagenarii 5. Kalendas Februarii Petrus Cardinalis Fuxensis vultus mixtus est à Pontifice ad Regem Legatus à latere, terrestri itinere pervenit Barcinonem die 12. Maii, exceptis ibi honorificis à Archiepiscopo Patriarcha Hierosolimitano, aliisque plurimis Prælatiis, ac Clero universo, populoque denique ab ipso Rege extra civitatem obviam ei procedente. Et mox natis novis impedimentis suis lobores narrante Legato. Rex momento in alteram divinitus mutatus, præoccupans ejus verba dixit. Scire se quanta Legatus pro honore Dei, & Ecclesiæ ac pro ipso Rege fideliter egisset, ac passus esset, ideoque ab reverentiam Dei, & Ecclesiæ, atque ipsius Le-*

gati (erat enim Regis consanguineus) offerre se omnia jurata servare, & quacunque Legatus vellet præstare, cunctisq; mirantibus, ac præ gaudio lacrymas effundentibus, ambo Reges (Arabonæ & Navarra) Fratres Legati latera tegetes ad Ecclesiam perrexerunt ac gratiis Deo redditis, acceptaque Legati benedictione iter in Castellam accelerarunt. Et infra. Die verò sequenti ab habitu Regis promulgata est revocatio decretorum regiorum, missique à Rege Paniscolam duo precipui ipsius Consiliarii, qui res ad voluntatem Legati disponent, sic Egidius spontè Papatum disserat, & acclamatus Martinus V.

Post Martinum V. Eugenio IV., vulgavejus Alphonsum in regnum Neapolis contra ejus voluntatem irrupisse bulla inter cæteras curas, & ad ulteriora progressus, decrevit adversus Alphonsum Legationem, peractam à Joanne SS. Neri, & Achillei, eique præcepit, ut Regem Apostolica jura invadentem, in iudicium vocaret, & diem constitueret, ut constat ex Apostolicis literis Florentiæ, datis anno 11., at Petri navis agitata tot snctibus, & electo Antipapa Amedeo, ultro regnum Alphonso Regi offerente coegit Eugenio diversâ sentire, & Alphonsus ipso volens à vero Papa, non à schismatico regnum accipere, in melius Papam mutarunt. Adhibitus est ad sædus peragendum Ludovici S. Laurentii in Damasco Cardinalis, qui plura capitula extendit, Alphonsum debere Eugenio recognoscere & subditos continere in ejus obsequium, libertatem Ecclesiæ servare, Oppida S. Feliceis, & Eruboni restituere, sex naves in Turcas armare, adversus Franciscum Sfortiam in Piceno, pedites mille, & quatuor millia equitum mittere, & vicissim Eugeniû investire regno quod beneficiario jure Rex reciperet, & ea pacta firmavit Eugenio ea bulla. *Dilectus Filius Tit. S. Laurentii. Et mox. Ut quieti, & tranquillitati subditorum nostrorum, & Ecclesiæ Romane consuleret, nomine nostro cum Cbarissimo in Christo Filio nostro Alphonso utrinque Sicilia Rege illustri nonnulla concordia capitula inivit, atque firmavit, & ea enumerata addit. De V. Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Consilio, & consensu confirmamus, approbamus, & omologamus, eisque robur plenissimum premissimum presentium tenore adjicimus, ac patet, & conditiones illas, quæ ad nos speciales executioni mandavimus, quod & fideliter egit. Memorat & Eugenio Alphonso beneficentia. Tum dicti Regis Alphonso in acquirenda, restituendaque ipsi Ecclesiæ Marchio Anconitana præstita obsequia. Memorat Papa Hispanorum Regum assiduos labores. cum Regi Galliz scribit & excitat ad subsidium terra sanæ. Nemo est quoque, cui hæc admirationi non sint Cbarissimos in Christo Filios nostros Castelle, & Legionis Regem Illustrum assidè cum Mauris bellare, Regem Aragonum signum, cum tota ferè nobilitate sua capisse. Memorat & Zurita, & Mariana*

T. 4. pacem inter Alphonsum Neapolitanum, &
lib. 102. Papam, Interprete Hispaniarum Rege con-
lib. 15. clusam. Memoratur in actis Concilii Con-
c. 18. stantienfis, deinde die tertia Novembris an-
 ni prædicti 1415, tradita fuit eidem Domino
 nostro Papa ex parte dilecti Domini Regis
 Aragonum quædam scheda tenoris sequen-
 tis, ut nempe Benedictus renuntiet Papatus,
 quod Petrus de Luna fallaci elusit responso,
 iterum alio libello eundem interpellat, ut
 liberè renuntiet Papatum, turpiter mentitur
 à se propositas pacis iustas condiciones, & sibi
 metuens Constantia aufugit Illiberim, ubi
 ab ipsius Aragonis obfeditur, & alium
 supplicem dat ipsi libellum, & rursus illi
 nuntiant, se ipsius jugum excussuros, & con-
 sultato B. Vincentio Ferrerio Hispani, ut
 seductorem relinquunt; & penè omnes His-
 pani judicio condemnant. Etiam Sixtus
 IV. Ferdinandus, & Isabellæ Hispaniarum
 Regibus ex Ciacconio, Catholici nomen
 concessit.

1471. Celeberrima est Alexandri Sexti Bulla.
 Charissimo in Christo Filio Ferdinando Regi
 & Charissima in Christo Filia Elisabethe,
 Regina Castellæ, Legionis, Aragonum, Sicilia
 & Granatæ illustribus salutem, & Apostoli-
 cam benedictionem. Inter cætera Divina Ma-
 jestati beneplacita opera, & cordis vestri de-
 siderabilia illud profecto potissimum existit, ut
 fides Catholica, & Christiana Religio, in
 vestris præsertim temporibus exaltetur, ac ubi-
 libet amplectitur, & dilatetur, animarumque
 salus procuratur, ac barbæ nationes depri-
 mantur, & ad fidem ipsam redactantur. Un-
 de cum ad banc sacram Petri sedem, Divina
 favente Clementia (meritis licet imparibus)
 evecti fuerimus cognoscere, vos tanquam ve-
 ros, & Catholicos Reges, & Principes, qua-
 les semper fuisse novimus, & vobis præclare
 gesta, toti penè jam orbi notissima demon-
 strant, ne dum id exoptare sed omni conatu
 studio, & diligentia nullis laboribus, nullis
 impensis, nullisque parcendo periculis etiam
 proprium sanguinem effundendo efficere, ut
 omnem animum vestrum, omnesque conatus,
 ad hoc jam dudum dedicasse quemadmodum
 recuperatio regni Granatæ à Tyrannide Sara-
 cenorum hæceteris temporibus per vos, cum
 tanta Divini nominis gloria facta testatur, di-
 gnè ducimus non immerito, & debemus, illa
 vobis etiam spontè, & favorabiliter concedere
 per quæ hujusmodi sanctum, & laudabile ab
 immortalis Deo captum propositum, in dies
 ferventiori animo, ad ipsius Dei honorem, &
 Imperii Christiani propagationem prosequi va-
 leatis. & postea prosequitur de inquisitione
 America, & inventionem per Columbum
 peracta. Nos igitur hujusmodi vestrum san-
 ctum, & laudabile propositum, plurimum in
 Domino commendantes, ac capientes, ut il-
 lud ad debitum finem perducat. Et ut tan-
 ti negotii provinciam Apostolicæ gratiæ largi-
 tate donati liberiat, & audacius assamatis,
 motu proprio non ad vestram, vel alterius pro-

vobis super hoc nobis oblata petitionis instan-
 tiam, sed de nostra mera liberalitate, & ex
 certa scientia, & de Apostolicæ potestatis plen-
 tudine, omnes insulas, & terras firmas in-
 ventas & invenendas, detentas & desegendas
 versus occidentem, & meridiem fabricando,
 & construendo unam lineam à polo arctico,
 scilicet septentrione ad polum antarcticam sci-
 pites meridiem, sive terræ firmæ, & insula in-
 venta, & invenienda sint versus Indiam, aut
 versus aliam quamcumque partem. Autoritate
 Omnipotentis Dei nobis in B. Petro con-
 cessa, ac Vicariatus Jesu Christi, qua sumi-
 mur in terris cum omnibus illarum Dominiis
 Civitatibus Castris, locis, & Villis, juri-
 busque, & iudicantibus, ac pertinentiis uni-
 versis, vobis Hæredibusque, & Successoribus
 vestris (Castellæ, & Legionis Regibus) in
 perpetuum tenore præsentium donamus, con-
 cedimus, & assignamus. P'sq; & Hære-
 des ac Successores præfatos illarum Dominos,
 cum plena, libera, & omnimoda potestate,
 auctoritate, & jurisdictione facimus, consti-
 tuimus, & deputamus. Et excommunicat
 lata sententia occupantes. Hanc amplissi-
 mam donationem uno verbo insic Natalis
 ea jure belli acquisivisse, & sic inanis est
 amplissima bulla, at Antonia Herrera, li-
 bro 2. capite quarto, suse recentet qualiter
 Ferdinandus, & Elisabeth, donationem Pa-
 pæ retulerint, & confirmationem ipsius re-
 quierint, quo tutius recepta possiderent.
 Adeo melius instructi erant de sua re Prin-
 cipes, quam de re aliena Natalia, & Con-
 siliarii Regnum à Papa, rem sibi ex Natali
 infestam nunquam petiissent incauti, & stulti.

Eam bullam refert Petrus Matthæus, &
 refert veram controversiam, cum Lusitanis
 Regibus ortam, & ab eodem Alexandro VI
 compositam, prædictis centum à linea len-
 cam ad trecentensimam ferè, & quadagesimam
 leucam extensis cõmissis, atque ita orbem ex
 æquo hisariam divisum, ut Petrus Joannes
 Massæus libro primo in rebus indicis, cum
 mille aliis enarrat, & ita concessit sub ea
 conditione, ut Religioni, & fidei prædicandæ,
 sedulam inter se operam navarent.
 Juvant, & alim dum ejusdem constitutiones
 quæ potestatem, & privilegium Papæ in
 earum provinciarum concessione ostendunt,
 alia qua Catholicis Regibus, ea omnia pri-
 vilegia largitur, quæ Lusitania concessa
 sunt, in Guineæ, & Indiæ orientalis acqui-
 sitione, alia qua Regibus Hispania elargi-
 tur terras, versus orientem à sua acqui-
 rendas.

Alia enarrat Panvinus in Julio Secundo.
 Julius ubi vidit se à Gallia tam aperta vi,
 & tantis insidiis oppugnari ab Anglorum, &
 Hispaniæ Regibus Henrico, & Ferdinando
 auxilium imploravit, qui Pontificis inju-
 rias tuendæ cum susceperent arma in Gal-
 los movent, Anglus quidem contra Aquita-
 nos, Hispanus verò contra Joannem Navar-

re Regem, sedere Gallis Conciuibus junctū, à Pontifice sacris & interdicitum. Idem Ferdinandum Aragoniæ, & Siciliæ investivit Neapolis regno, pro se suisque Hæredibus, & Successoribus, tam masculis, quam feminis etiam nascituris, ex recta linea in feudum perpetuum, ut narrant Marianus, & Raynaldus. Idem Ferdinando Hispaniarum Regi, regna Navarra, & Granatæ concessit, si ab uno Mauro, & ab altero ejiceret Petrum de Albret, Ludovico XII., ipsi confederatum licet Ecclesiæ Hostem, de qua re traditus edidit Joannes Lupus de hac particulari materia. Hoc idem LenX. effecit, ut Carolus Quintus Austriacum in regnis Siciliæ, Jerusalem, & Neapolis investiret, & Imperatoris titulum jungeret, & cum eo in ea re dispenfaret, ut Natalis Alexander, & Spondanus, & alii Historici narrant. Etiam Julius Tertius Philippo Secundo, Hispaniarum Regi Austriaco, investituram dedit, pro se suisque hæredibus & Aragoniæ Regibus succedentibus, tam masculis quam feminis ex recta linea descendentibus, tam natis, quam nascituris, atque aliis Personis in concessionibus Julii, & Leonis X. Præcessorum suorum comprehensis, & per eosdem vocatis in feudum perpetuum, pro solito annuo censu septem milium ducatorum similium, & unius Palafreni albi ut profertur solvendo, sub conditionibus & pactis, prout in literis Julii secundi continetur, & post felicem novem penè lustrorum, regni hispanici statum. Philippus Tertius unicus ipsius Filius, prædicti Regni investituram accepit, anno salutis 1598., à Clemente Octavo tunc regnante, cui Philippi nomine D. Antonius à Corduba Sinueslanus Dux juramentum, & homagium præstitit Romæ Mensè Julii. Anno 1599.

Omnium ore celebratur victoria Pii V., ubi Solimano mox. ejus filio Selinio, Cypram expugnare nitentibus, quam Selinus victor occupavit, S. Papa cum Hispano Rege, & Veneto Senatu sædus inivit, pugnae navalis Duce Joanne de Austria, Philippi Regis Fratre, & Pontificis classis M. Antonius Columna, à Pio Quinto præficitur, qui & clausè benedixit, & ait. *Ite victoriam relaturi, si ipsæ in Christo habueritis, & precibus postquam armis pugnavit, & eodem memento victoriæ agnovit, & majora vivens meditabatur.* Idem egit Gregorius XIII., qui Legatos à Hispaniæ & Galliæ destinavit, ut constantes jurent Catholicos, & ipse magno ære ipsos adjuvavit misit & in Hispaniam Legatum, ut Regem hortaretur ad perseverandū in fœdere, & pacem inter Henricum Quartum, & Philippum mensè Maio constituit. Clemens Octavus, & Philippo Quarto pro pace Legatum misit C. Barberinum, Nec relinquenda est Nuntii Apostolici, maxima cura, & intercessio, pro pace inter Joannem Austriæ, & Præsidentem Ca-

stellæ, & Paulus Quartus Filippo extitit acceptissimus, solis Ducis Albæ impropria gestis turbatus, quem ante pacem voluit è statu suo discedere.

Fœcundissima sunt hæc extrema tempora, ubi mortuus Philippus Quartus Successoræm reliquit tenere ætatis sub unius mulieris regimine, at Clemens Nonus in Hispaniam, ubi Nuntius extiterat valde ponus, mille beneficiis sibi devinxit, & ubicunque se obtulisset occasio, de regina semper est benemeritus, & facultatem ei tribuit ex tota Hispania decies centena aureorum millia sumendi, & Hispanos cum Lusitanis composuit, & Rex Gallis in Clementis gratiam se nullam Hispaniarum Regi injuriam illaturum promisit, nec arma laturum in Italiam, & Rex ipse ab Alexandro Septimo, regni Neapolitani investituram recepit, ut testatur Giannonus parum Pape æquus, & ait, Cujus originalis Bulla servatur in magno Archivo regiæ Cameræ.

Extat & celeberrima condemnatio Michaelis Molinos Hispani, auctoris hæresis Quietismi, quam desumpserat à Beguardis & Beguinis, olim in Concilio Viennensi damnatis, cujus liber ab Hispana Inquisitione damnatus, etiam Romæ est condemnatus, postquam detectus est vaferissimus Auctor, & in suis instructionibus bilinguis, tandem redditus suspectus jussu Congregationis S. Officii, detectus ad carceres ductus, convictus de falsis dogmatibus abjuravit, & reductus ad carceres mortuus est anno 1692 & Papa Innocentius XI. bulla confirmavit omnia, & sexaginta octo theses damnavit, ubi status merè passivus docetur, in quo amplius non peccatur, nec homo indiget oratione, aut Sacramentis, quo res sensui accomoda affectus habuit in Gallia, & Italia. Notissima sunt Modernorum Pontificum beneficia, & invicem data & accepta, & Innocentius XII. pacem Italiæ restituit, prudentissimus usus consilii, & innata pietate & amore & exteros Hispanos retentis, non modico auro erogato, etiam libentes ex Italia dimisit, & regna Hispania quæta vel effecit, ubi Clemens XI. in asperrimo contra Turcas discrimine & in pugna tum mari tum terris peracta, Hispanorum auxilium impetravit, & robustissimas naves obtinuit, quæ Turcas plus securus de victoriâ, quàm de pugna, sensit infirmas suas vires, & è victore victus, speratam victoriâ deservit. Ubi electus juvenis Hispaniæ juvenæ causa, nullo successore munus in ea necessitate extrema, penè cadentem monarchiam, & consilio & ope sustinuit, ubi Hispanorum classem in hæreticos paratam non semel & ferro, & auro armavit, ubi Clemens XI. & Philippus V. mutuis certarunt beneficiis, ubi scripsit Episcopis Hispaniæ ultrò recipientibus Pape mandata, in suam utilitatem transmissa, & in bulla cruciatæ,

ciatæ, quam ad beneplacitum suum per tot annos Hispanis concedit, & prohibuit in bullis suis, librum de bulla cruciatæ agentem; & scripsit pro libertate Ecclesiæ.

Adfunt & piissimi Reges Hispaniæ, post Carolum Secundum Philippus V., non minus renuntiatione regnorum, quam necessaria receptione magnus, qui Romano scripsit Pontifici, plenas & subjectione laudabili, & verè Hispaniæ devotione epistolæ, & sub Clemente XI. maximè devotus, & sub Innocentio XIII., de quo Giannonus vel parum æquus affirmet, cum Regibus æquilibrium servasse, & Ecclesiasticam & regiam potestatem, veluti unam & eandem servasse. Is in pietatem Hispani Regis, maximè vixit propensus. Deoique Benedictus XIII. & precibus assiduus, & autoritate apud omnes, præcipuè devotissimum Imperatorem potens, divisionem illam abstulit inter Hispaniæ Regem Philippum V. & Imperatores Austriacæ domus, & inhabitare videt unanimes in domo Domini, & Catholicos Reges jungere dextra, non armatas invicem sævire.

CAPUT V.

Hungariæ, & Bohemiæ Regna.

UNita sub felicissimo domus Austriæ Imperio, Hungariæ, & Bohemiæ regna, dividere decorum non fovet, præcipuè cum integra ætate prima, regna non extiterint, sed in hac secunda, & pauca secula commemorent.

Hæc nobilissima scribit de Hungaria Natalis. Stephanum Hungarorum Regem SS. qui Pannoniam ad Christi fidem perduxerat, Regis nomine, regioque diademate Silvester Secundus ecohonestavit, Crucem ante idum, ceo Apostolus in sine gestari jussit, Ecclesiæ in ejus ditionibus constitutas, ipsi ordinandas reliquit Strigoniensem Ecclesiam eo rogante Metropolita constituit, cæteros Episcopos, geotemque totam Apostolica benedictione confirmavit, ut testatur Cartuistius in vita disci sancti, apud Sacrum die vigesima Augusti, ubi addit Pontificem ab Angelo, in somniis admootum id egisse, cum è bello pro fide inito, Victor, & triumphans rediret. Hoc longè verius est, quam hunc Hungariæ Principem ad Benedictum Septimum legationem misisse, ut regum titulum impetraret, quem ab eodem faciliè obtinuit, ut narrat Chromerus, & Genebrardus. Hic Sanctissimus Rex & Apostolus Ungariæ regnum Sedi Apostolicæ spontè, tributarium fecit & devotum. Quod apud Augustinum Steuchum Bibliothecarium Apostolicum libro secundo constat, ex Gregorii Septimi rescripto, ad Solomonem Hungariæ Regem. *Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei dilecto Filio Solomoni Hungariæ Regi salutem. Sicut à Majoribus Patria tua cognoscere potes Re-*

gnam Ungariæ Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ proprium est à Rege Stephano olim B. Petro cum omni jure, ac potestate oblatum, & de quò traditum. Et idem Gregorius ad Geuseum Ungariæ Regem. Notum tibi esse credimus Regnum Ungariæ sicut & alia nobilissima regna in proprio libertatis statu debere esse, & nulli Regi alterius Regni subiecti, nisi sanctæ, & universalis Ecclesiæ Romanæ, quod è præteritis arguimus, & ex dicendis constabit.

Rem gestam à Cartuio Episcopo fert Baroius. Deinde quarto à Patris obitu anno divinitus permotus, eundem Astrum Præfulem, qui etiam Anastasius dictus est ad sanctorum Apostolorum limina misit, à Petri Apostolorum Principis successore petitum, ut recens conversæ Pannoniæ largam benedictionem impertiret, Strigoniensem Ecclesiam sua auctoritate Metropolim constitueret, reliquos Episcopos sua benedictione firmaret, & ipsum Ducem regio diademate ecohonestaret, & eo fultus honores quæ Divinæ gratiæ adjutorio cõpisset, ea magis, magisque promovere stabilire possit Per idem tempus etiam Meisca (melius Meisca Filius Boleslaus) Polonorum Dux Christianam complexus fidem, Legatos suos Romam miserat, ut Pontificis benedictionem, & regium ipsi titulum impetrarenti. Assenserat quidem Pontifex, & jam coronam egregio opere confici curaverat quam ei mitteret sua benedictione adjuncta Sed quia novit Dominus qui sunt ejus, qui etiam duobus Apostolis propostis, Matthiam socio suo prætulit, & cum Apostolis annumerandum curavit illa corona Srephanum ornari voluit, postea felicis gloria sempiterna coronandum. Nocte enim ejus diei, quo statuerat Pontifex coronam Polonorum Principi dare perferendam, apparuit ei Angelus Domini, atque ad eum. Novis cras hora diei prima, ignotæ gentis nuntias ad te venturos suo Duci coronam regiam, & Apostolicæ benedictionis munus abs te expedituros. Eam ergo coronam, quam parari jussisti illis incunctanter tribue ad ipsorum Ducem eam apportaturis, nec dubites illi eam cum Regni Gloria, pro vitæ ejus meritis debere. Itaque crassina luce ea hora qua prædictum erat, præsul Africus ad Pontificem venit, demandatumque sibi officium prudenter exequens, Sanctique Ducis res gestas ordine referens, à Sede Apostolica coronam petiit, ostendens dignum esse ducem eo honore & dignitate, quippe qui Divina fretus ope multos sibi populos subjuggasset, multosque infideles sua potentia ad Christum convertisset. His auditis mirè exhiberatus Pontifex precibus illius libenter annuit, cruceemque ante Regem, ceu Apostolatus insignie gestandum adjunxit. Ego inquit sum Apostolicus, at ille meritò Christi Apostolus dici potest, cujus opera tantum populom sibi Christus acquisivit. Atque ea causâ quemadmodum

Divina gratia ipsum docebit Ecclesias Dei unâ cum populo nostra vice ei ordinandas relinquimus. Omnibus impetratis quæ postularat Antistes Astricus latus ad suos revertitur illud secum ferens, cujus causa iter illud emensus erat. Allatis verò Apostolicæ benedictionis literis, cum corona, & cruce Præfules cum Clero Comites cum populo in laudes Dei prorumpunt, & Deo dilectus Stephanus ungitur in Regem, & diademate regio feliciter coronatur.

Rursus de Sanctissimo Rege narrat. Ea tempestate in Monasterio S. Martini erat Monachus quidam Sebastianus nomine, cujus vita probabilis, & in Deo cultu religioſa devotio habebatur. Eam V. Rex miro cæpit amore complecti, quanto eam quifque esset Religioſior, tanto illi quoque charior erat, atque ob vitæ ejus merita dignum eum censens, qui Episcopi dignitate pelletur, Strigoniensis Ecclesiæ Archiepiscopum esse voluit. Sed quia flagellet Deus omnem filium quem recipit Sebastianum illum, ut ejus patientia probaretur ad tempus, utriusque luminis, orbitate afflixit. Ne vero nevellus grex Pastoris gubernatione destitutus à recto itinere deſecteret, & aberraret Romano Pontifice assentiente, Astricum Colocensem Episcopum, cujus jam crebro est habita mentio, in ejus locum Rex substituit Triennio inde evoluto Sebastianus ea Dei benignitate recuperavit visum, & Pontifice Romano approbante Astricus cum pallio rediit ad suam Colocensem Ecclesiam, Sebastianum Strigoniensem gubernandam recepit.

Et rursus Romæ quoque quæ est mundi Caput sub Protomartyris Stephani titulo, duodecim Canonicorum Collegium condidit, rebus necessariis, & ad ejuſmodi Collegium abundans, domos quosdam & Hospitalia Hungarorum, qui orationis causa Romam ad B. Petri Apostolorum Principis limina venirent exædificavit muro ea lapide circumdans.

Cum Stephano conjugæ & uxorem, Papa Coconatis Giselam de qua Chartuicius. Porro consortem regni præcipuè prolis propagandæ causa sibi adſcivit, Henrici Imperatoris filiam Giselam, qui Imperator ob morum comitatem, & mansuetudinem Pius est appellatus. Ea autem Gisela chrismate unctâ, & corona regia insignita, qualem se præbuerit erga Dei cultum omanum, quam frequens & benigna & liberalis erga Christi servientium congregationes fuerit multarum Ecclesiarum cruces in hunc usque diem testantur, & Ecclesia Vesprinienſis, quam illa à fundamentis constructam rebus omnibus, quæ ad Dei ministerium sufficiant in auro argento nubigenisque vestibus præclare ornavit.

Hoc eodem anno Andræ Rege ejecto, & excecato, Bela Rex est inſunctus, & à populo Idololatriæ restituentis requisitus, capita seditionis recidit, & ita Religionem Catholicam restituit.

Accidit hoc sæculo, ut Salomon Rex Hungarorum, à Geiſa prælio victus, amisso exercitu vix fugam sibi consulens, per Legatos adiret Henricum, cujus sororem duxerat sponſam, maxima ei sponderet, ut se tributarium, & arces ipsi in pignus traditurum, at Gregorius juris suæ Sedis Zelotypus, hæc primum Regi scripsit. Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei Solomoni Regi Hungarorum salutem, & Apostolicam benedictionem. *Litera tue ad nos tardè propter moram Nuntii tui allata sunt, quas quidem multò benignus monus nostra suscepisset, si tua incanta conditio non adeo B. Petro offendisset. Nam sicut à majoribus Patriæ tuæ cognoscere potes, Regnum Hungariæ S. R. E. proprium est, à Rege Stephano olim B. Petro cum omni jure, & potestate sua oblatum, & devotè traditum. Præterea Henricus piæ memoriæ Imperator ad honorem S. Petri regnum illud expugnans, victo Rege, & factâ victoria ad corpus B. Petri Canceam, coronamque transmisit, & pro gloriâ triumphæ sui illac Regni direxit insignia, quo Principatum dignitatis ejus attingere cognovit. Quæ cum ita sint non tamen in cæteris quoque à regia virtute, & moribus longè discedens, jus & honorem S. Petri (quantum ad te) inminuisti, & alienasti, dum ejus regnum à Rege Teutonicorum in beneficium (sicut audivimus) suscepisti. Quod si verum est quodvis gratiam B. Petri, aut nostram benevolentiam sperare debeas tu ipse si justitiam vis autendere non ignoras videlicet te non aliter eam habiturum, nec sine apostolica animadversione diu regnaturum, nisi sceptrum regni, quod tenes, correcto suo Apostolica, non Regiæ Majestatis beneficium recognoscas. Neque enim nos timore, vel amare, aut aliqua personali acceptione (quantum Deo adjuvante poterimus) debitam honorem ejus, cujus servi sumus irrequiritum relinquemus. Verùm si hæc emendare, & vitam tuam (ut Regem decet) instituere, & Deo miserante adorare volueris prucul dubio dilectionem S. R. E. sicut Matris dilectus Filius, & nostram amicitiam in Christo, plene habere poteris. Datum Romæ quinto Kalendas Novembris ind. XIII.*

Accidit autem & divino judicio, ut qui ab alio, quam à Sede Apostolica regnum Hungariæ accipere vellet illud merito perderet, cum tamen Gregorius Septimus pacis accederet sequenter, & Roginam cum conjugæ extorem, Agnetis Imperatricis filiam, literis ejus provocatus consolaretur. *Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei Judicibus Hungarorum Regiæ salutem, & benedictionem Apostolicam. Multa, ac diversa cause sunt propter quas intimo, & sincero cordis affectu te diligimus. Primo quoniam ex universalitate suscepti regiminis omnibus, qui in Christo sunt debitores sumus. Deinde quoniam clarissimus Imperator Henricus pater tuus, & Agnes Mater tua (jam nunc non humanis sed Dei misericordia calitus Impera-*

1b. ep. 63

1b. ep. 7

1b. ep. 44

varix Angusta) ex quo me cognoverunt pro sua magnitudine honorifici, & praeter ceteris, S. R. E. filiiis cbaritati habuerunt, & maxime quia unuc eadem Mater, & Domina tua postpositis secularibus causis, & oneribus Apostolorum limina, tota devotione, & veneratione complectitur, ex cuius quidem praesentia inter hujus seculi nequias perturbationes, saepe nobis accepta solatia conferuntur. Praeterea multum te commendat nobis sua praecara, & inclita fama, quod in tam senata aetate inter aspera, & incognitans gentem generis tui gloriam decorasti, quippe qua in excessu nata Imperio nihil in actibus, & habitudine tua, nisi decus Imperiale habere demonstrasti. His inquam de causis nos, quibus fallere quemquam nefas est, in loco germana fororis te diligimus, & si quid orationes a nostra apud Deum valent, non infructuosam erga te nostram fore amicitiam in Dei pietate confidimus scias etiam quod de tribulationibus & angustiis, quas te sustinere cognovimus valde dolemus, & divinam Clementiam pro quiete & letitia tua frequenter, & suppliciter imploramus. Et si quando locus, aut tempus opportunitatem dederit temporalibus quoque subsidiis te honorare, quam maxime cupimus.

Sedente Innocentio Tertio, cum Hungaria bello intestino laboraret, Fratre Regia adversa illum insurgente, ut his moribus Papa mederetur, Archiepiscopum Strigoniensem, ex voto paratum Hierosolymam proficisci retinuit in Ecclesia sua, Fratremque Regis sub comminatione censurae, & privationis successione Regni cohibuit, ut constat ejusdem Innocentii epistolis, & Raynaldus in historia recenset. Nec pacate adhaerere in Hungaria res, quamvis enim in suscepto primum, ut vidimus Pontificatus euras Innocentium in eo regno ad pacem adducendo posuisset, mota tamen inter Regem, Fratremque discordia nondum sedata erat, quo circa literas Apostolicas ad Andream Duem scripsit, quibus post exortatum multa laudibus Regnum illud, quod semper Sedi Apostolicae fideissimum extitisset, atque etiam ipsius Bela Pater, cum schismatis funesti tempestate concuteretur Ecclesia, pro illius dignitate periculosissimum bellum in schismaticis suscipere, non veritus esset, significavit incredibili se conciliandae inter ipsum, & Regem pacia cupiditate ardere, atque ad eam complectendam paternè adhortari, quam si respueret sciret se Strigoniensem, & Colloensem Archiepiscopis in provinciam dedisse, ut in ipsum Fautoresque Anathematis sententiam ferrent. Habentur haec in epistola Innocentii 270. libro primo; Et ob hoc tumultus Innocentius permittit, ut Comitem Mozonem, atque alios viginti nobiles Viros, jam crucesignatos, & voto adstrictos Rex retinere possit, ad servandam in Hungaria pacem, & frangendam rebellium audaciam.

Invaluerat similis malorum colluvies, &

abusus innumeri Hungariam, & Gregorius Nonus iteratis literis, ea evellere Zizania voluerat, at Rege connivente nil actum fuerat, cum Episcopi auctoritate Apostolica regnum interdicto suppovere. Cùm Dominus Rex Andreas saepe per nos admonitus ad piam, & paternam admonitionem Summi Pontificis, supra Clericos excessus corrigere noluerit, nos mandatum Apostolicum exequendo auctoritate Domini Papae, qua fungimur in hac parte, totum Regnum Hungariae supponimus interdito. Ita Archiepiscopus Strigoniensis cum Rex foret segnis item auctoritate Dei, & Domini Papae prohibemus. Quo fulmine excitatus Rex edidit constitutionem latam, de emendandis regni abusibus, quam latè refert Raynaldus in historia.

Nec Papae tantum disciplinam Ecclesiae, sed & debet Hungaria suam liberatam. Proposuit Sedi Apostolicae Hungariae Rex, se quo tempore Pannoniae, Tartarorum excursibus vastatae sunt, ne penitus excinderentur populi, ea conditione fiduciaro jure Ungariam Imperio subdidisse, si certo tempore Fridericus, vel ipsius Filius ad defendendam Pannoniam succurreret, fortissimo exercitu accessissent, quo non impleto recurrit Rex ad Innocentium Quartum, ut statueret Hungariam non esse subjectam Friderico, & ita Innocentius legitime statuit. Ex parte sua fuit propositum coram nobis, quod olim Regno Hungariae depulato à Barbaris nationibus, & Tartarorum tyrannide penè penitus devastato permittente Domino, vel jubente timentis ne Regnum ipsum ad examinationem ultimam deveniret, ac desiderans, ut ipsius reliquia salva forent, Friderico, quondam Imperatori sub ea conditione praestiterit bonagii juramentum, ut idem in regnum ipsum ad defendendum ipsum contra praedictorum Tartarorum impetum infra certum terminum potenter accederet, vel illuc suum Filium destinaret, idem Fridericus expectatus post terminum, nec venit, nec illuc Filium suum, ut promiserat destinavit. Ex quo resellitur Parisius, qui ait Fridericum Imperatorem, Tartaros ex Hungaria depulisse, & post varias causas allatas concludit. *Te hujusmodi juramento, & bonagio de Fratrum nostrorum consilio denuntiamus, auctoritate praesentium non teneri, ita quoque hac occasione nihil in te, vel tuos successores, aut regnum possit ab aliquo nullo unquam tempore vendicari, ubi Ungaria nulli subiecta, ex Papae decreto declarat.* Simili etiam privilegio Nicolaus IV. ad comprimensam pro successione turbas, & coercendos Germanos Rodulphum Regem, & Albertum Austriae Ducem, assistentes Hungariae Regnum, Legato provinciam demandavit, ut Apostolicae Sedis nomine, illis denuntiaret illud regnum Ecclesiae Romanae esse fiduciarium, qua in re Papa plures scripsit epistolas *Cbarissimo in Christi Filio Rodulpho Regi Romanorum, Licet Fili charissime intentionis nostrae non sit,*

Epist. ar. 119. Ep. 122.

Lib. 1. Ep. 5.

Lib. 1. Ep. 30.

nisi quod in regno ipso competit derogare, nolunt tamen ignorare *Castitudinem Regiam*, quod regnum ad Romanam Ecclesiam Matrem tuam etiam ab initio visetur pertinere. Et orat, ut patrocinetur servare se convenit, utpote speciale ac Advocatum ejusdem Ecclesie &c. præcipuum defensorum, scribit & Alberto Austriae Duci, & ad Episcopum Strigoniensem cui addit. Cum autem præfatum Regnum ad Romanam Ecclesiam ab antiquo etiam spectare videatur, & laudat mittentem Literas Rege vivo, eoque defuncto & regni & fidei causas, non amplius ad Papam referre, sic idem Papa præcipit Episcopo Strigoniensi, si Religio in discrimen adducatur, bellum sacrum indicat. Ipse Rex Bello implorat Papæ auxilia & Papa illi præmittit & obediens ipsi Pontifici, cædit quinquaginta duo millia Tartarorum, & Alexander Quartus pro Ungaria sollicitus, cogit ubique Concilia, scribit ad omnes Episcopos, & Reges, ut tanto regno subveniunt.

Anno
1299. ubi
2. n. 40.

Rursus intestino bello flagrante Hungaria ardentem ignem extinxit Bonifacius Octavus. Cum etenim Ungari alii Carolum Neotem Caroli Secundi, Siciliae Regi ex Carolo Martello primogenito defuncto, cui Archiepiscopus Strigoniensis Regis coronam imposuerat, alii Regis Bohemiae Filium salutassent, illumque à Colocensi Archiepiscopo corona inligari fecissent, ut scribunt Henricus Redorsius in annualibus, Dubravius in historia Bohemorum Bonifacius decade secunda libro nono, atque

Lib. 18.

ita Hungaria domestica bella sentiret, & Barbarorum insidia pateret Bonifacius Ostiensis Episcopum, Legati à latere digentate ornatum, in Pannoniam ultro misit, munusque illud etiam in Polonia, Dalmatia, Croatia, Rascia, Servia, Lodomeria, Halatia, & Comunia ita gerere iussit, ut tantum in Hungaria iis insignibus uteretur, quibus in transmarina expeditione Cardinales Legati ornari solerent. Perveniens in Pannoniam Legatus, cum jam regnum foret ingressus, Colocensis Archiepiscopus wenceslao juniore, corona Ungaricæ cingere est ausus. Quo accepto facinore Bonifacius, Legato acriter iussit, ut incusso amittendæ dignitatis terrore, Sedi Apostolicæ se fideri illum juberet, ut objecta sibi crimina dilueret, nempe coronandi Regis munus sibi non debitum invasisse, illum diademate ornasse, qui successionis nullo titulo gauderet, & in dubio Papam non consulisset, rem tentasset, cum Carolus Siciliae Regis Nepos, à Strigoniensi foret coronatus, & infregisset jura Sedis Apostolicæ, cui Ungaria ex Stephani Primi concessione, jure stipendiario pertineret. Similes querelas apud Regem Bohemiam, idem Pontifex ardentem effudit, urgens ut revocaret imprudenter acta, & si quæ jura tuenda, sed coram Apostolica Sede disceptet; quod & egit oratoribus missis, non ad

Episcop.
15. 1.7.

fura jura tuenda, sed ad eludendum declinandumque judicium, cum Maria Regina & Carolus Romæ jus suum acriter tuerentur, & Bonifacius pro Carolo pronuntiavit. Spectator omnium casuum præfatus &c. Et infra. *Jaus dicti verò Bohemia Rex, & natus non comparuerunt per se, vel per alium in termino præfatis, nec postea, sed sub ejusdem palliationis astutia excusatione miserunt ad nostram præfatiam* Et sententiam fert Papa in Bohemias. Nos verò habita super his cum Fratibus nostris examinatione solemnè, profunda maximè meditatione pensantes statum præfati regni miserabilem. Prædicta Regina Sicilia, sicut primogenita & jus obtineat clara memoria Stephani Regis Ungarie Patris sui in eodem regno propinquior est Successor, & heres quondam Ladislo Regi Ungarie Fratri suo ex utroque parente, per quod opitulatur eidem communis juris præsumptio, quæ tali casu probandi onus in adversarium justè transferi. Quia etiam quondam Carolus ipsius Regina Primogenitus dicti Caroli genitor habitus est, quasi communiter, & præcipuè per Romanam Ecclesiam pro Ungarie Rege dum vixit, nec ex parte dictorum Bohemiae Regis, & Filii de jure competente ipsius in Ungarie Regno prædicto allegatum est aliquid, vel assertum, nisi sola electio. Et decernit pro Carolo, & à juramento pro Bohemia Filio cunctos absolvit, & de possessorio non amplius vult queri. Super possessorio tamen ejusdemque speciei, vel generis pro dicto regno Ungarie memorato Regi Babemia vel Filio competente propter eorum contumaciam sic contractam perpetuum solentium eis duximus imponendum.

Inter hæc visa est tristissima tragedia, mors Andreae Ungaricæ Regis Fratris. Hunc adhuc puerum Neapolim evocavit, Robertus Siciliae Rex, & patrua, Andreae Caroli Ungaricæ Regis Filii, & Joanne ex Carolo Duce Calabriae nepoti dependerat, cum spe succedendi in Sicilia regnum, ex concessione Romanæ Ecclesie, cujus est hæreditarium regnum, & jam Joanna beneficio Romani Pontificis possessionem, & diadema suscepisset, & Ludovicus Hungaricæ Rex pro Andrea Fratre, apud Clementem Pontificem interpellabat Aut non tantum thori sed & regni, constitueret Andream participem Carolo Duratii Duce apud Papam, Andream adolescentem multum obstabat. Papa Cardinalibus rem comisit, rem maturè ponderantibus, cum Carolus propinquos multos gereret, & Gallie Regis intercessionem gauderet, non ut vult Regibus Cardinalibus opulentissimam causam fortis, & tandem Clemens Andreae Siciliae regnum decrevit, & Episcopum Carnotensem destinavit; qui sacro Chrismate inungeret, & coronaret teste Bonifacio libro decimo; at vel Caroli Duratii ambitione, vel Catharinae Philippi Tarrentini, Roberti Fratris jam defuncti uxore, vel ut aliqui volunt incontinentia Joannæ, voce conjuratorum noctu apud Averfam, &

Decret. 1

re-

regio thalamo evocatus, ab eisdem laqueo diem claudere coactus est. Quod execrabile facinus Petrarcha, Barbaro Sulmonensi scribens deplorat. *Tulit ista feracissima sceleratae aetatis nostra, quo gloriatur Antiquitas, quo se posteritas confoletur, atque omne evum fiat excusabile hoc in tempus summa scivitia, ac totius insensibilis erupit. O brevi multum mutata Neapolis. O infelix Aversa verè averfa. Nomen ex re sumptum averfa, inquam profus ab immanitate, & fide, quarum prima Homini, secunda Regi, & iusto Domino debebatur &c.* Idem scelus atrocissimis penis est punitum, & in viris, & imbellibus in feminis, quales describit Bocaccius, de casibus virorum illustrium.

Lib. III.

Ex eo factò gravissimis cladibus, affligitur Neapolitanum regnum, à Ludovico Ungariae Rege, Conradus Ducis opera, ad quem Guido tituli S. Cecilii mittitur, ut cepto abduceret bello & oppositis ab ipso rationibus Papa respondet. *Guidoni titulo S. Cecilii Presbytero Cardinali A. S. L. Dilecti Filii Nicolani electi Narnensis & nobilit vir Georgius de Evanesumar nunciis charissimis in Christo Filii nostri Ludovici Regis Ungariae illustris, ad Sedem Apostolicam venientes quasdam nobis ex parte ipsius Regis de credentia literarum detulerunt, nulla sub huiusmodi credentia proponentes. Et primò quod Rex idem mirabatur nos, sicut datum erat intelligi adveniens ipsum pro eo, quod regnum Siciliae sine licentia nostra introcerat iure triflati, cum sibi in prefatum Regnum non prohibuissent ingressum &c. Secundo quod mirabatur etiam Prefatus Rex quod (sicut audiverat) nos de morte quondam Caroli Duranii, conceperamus causam amaritudinis contra eum, cum ipse Rex Ungariae iuste motus contra prefatum Ducem pro eo quod (ut dicebant) confisus fuerat huiusmodi mortis Regis Siciliae, illique consenserat &c. Tertio quod idem Rex paratus erat, sicut andum nobis intimaverat per dilectum Filium Carolum Foris, servientem nostrum armorum, quem fecit nos ad eundem Regem battenni missum, super liberatione didorum Regalium, recepto tamen prius ab eis, seu pro eis securitate idonea condescendere votis nostris. Quarto quod prefatus Rex mirabatur, & conque, rebatur quod nos prefatam Reginam dudum, ad sedem venientem eandem festinaveramus Romnam mirare curiam, eamque fueramus sic benignè sique honorabiliter profecti, cum ipsa Regina contra quam Viricide verbum sapienter iterabant rea conviceretur &c. Quinto & ultimo petierunt, quod nos Prefatum Regnum, ut verbis statim ipsorum, dicto Regi confirmare vellemus cum ipse paratus semper fuisset, & esset pro dicto regno eadem Ecclesia facere, quacumque Prædecessores sui, predicti facere consueverunt Ecclesia, & aiam ultra illa. Post maturam cum Cardinalibus deliberationem ait. Ad primum quod prefatus Rex mirari non debuit, nec*

debebat, si ingressus ejus in idem regnum nobis displicerent, ac nos & Romanam Ecclesiam, neque quibus in eo magna fuerat irrogata injuria conturbaret, & post plura ait se prohibuisse ingressum. *Quod si diligenter impexisset literas nostras multas, quas eidem Regi, ut eum ab ingressu retraberemus huiusmodi miseramus, honestius erat eis super hoc tacere, quàm loqui, & probat se viis omnibus id negasse Nuntio dicti Ludovici Regis, & ostendisse constitutionem perpetuam Jo. XI., & processus in ea re factos. Ad secundum respondimus, quod de occasione prefati Ducis, turbati merito fueramus, & quod nec ipse Rex Ludovicus, circa hoc aliquid rationabiliter, ad executionis suae velamen, seu pallium poterat allegare, cum ipse privatus Persona, eundem Ducem, in quem jurisdictionem, aut potestatem ordinariam vel delegatam aliquam non habebat &c. scilicet occidit; ubi nullus juris ordo nec confessio nec convictum nisi ex illatis tormentis, nec armatum obviam Ludovico procedentem. Ad tertium ipse Ludovicus responderet nullam fore sibi unquam securitatem, liberis ipsis regalibus detentis. Ad quartum quoque respondimus quod nunquam nobis placuerat, imò displicerat, quod eadem Regina curiam intraret eandem, & quod nos eandem Reginae desuaseramus per nuncios, & literas, ut ab ingressu in dictam curiam penitus abstineret, & quod eandem cum ab ingressum omnino voluntarius videretur, te ac bona memoria Petrus tit. S. Clementis presbyterum C. tunc in humanis agentem miseramus ad ipsam, ut eam ab intrandi proposito retraberetur indulgentibus opportunis, ubi dicit nec confectam, nec convictam, & citatam comparere debuisset. Denique ad quintum & ultimum respondimus quod nos dictum regnum prefato Ludovico Regi confirmare, aut quovis alio modo concedere nullatenus poterimus, & quod mirabamur admodum, quod ipse Rex nescire quem credebamus, & credimus circumspicuum Principem, & prudentem, & prudentem uti consilio talia petere, quibus contrarietur omnia iura, & equitas penitus defuisset, cum ipsa Regina, qua regnum predictum tanquam prefati Roberti Regis heres legitima, tenet, & possidet, & per multa tempora tenuit, & possedit quoque pro illo dilecto Filio nostro Aymerico tit. S. Martini in montibus presbytero C. tunc A. S. L. habenti super specialiter nostras literas potestatem nomine nostro, & ipsius Ecclesiae recipienti legitimum fecit homagium, & fidelitatis debita praestitis iuramentum.*

Nec tamen Clemens VI. defendendo Johannam, desuit officio suo, ut Andream occidit persequeretur ejus iustitiam vindicem implorant Massilienses. *Ad pedes Sanctissimi, & Beatissimi in Christo Patris, & Domini nostri Domini Clementis, digna Dei Providentia Sacrosanctae, ac universalis Ecclesiae Summi Pontificis &c.* Nominant legatos plu-

plures, & addunt. *Et Generale Consilium nomine, & pro parte totius Universitatis Treccomitatus Massilie mœstis expositionibus, & dira punitionis flagellis diete Pontificali Beatitudini flexis genibus denuntiarunt humiliter, & devotè, quod sicut mœra: præauxians Personæ universas diete Civitatis Reginalis fideles plantibus & ulularibus tristitia fauciatæ est. Vir altissimus memorie recolende D. Andree Jerusalem, & Sicilia Rex Reverendissimus Domina nostra Regina maximus fuit noviter in partibus regni proditorialiter, inhumaniter, & nefandissimè interceptus, quo eventu tristissimo Reginaliter honor, & fidelitatis Mussiliensis, & aliorum Reginalium Fidelium radicata devotio, plusquam exprimerè valeant injuriatur, leduntur, & doloribus, quippe afficiuntur de tanto Innocente morti dato. Unde eidem sanctitati devotè & humiliter supplicans, quatenus fratari, & reperiri mandare dignetur de casu tam horribili veritatem, & reperta tanquam universalis Domini providentia punitionem acerbam tali effectum fieri rigiditatis metæ extendendo, ut convenit, & atroci. Alia persequuntur; quæ extant in Pontificiis literis, nono Kalendas Decembris datis. His auditis Papa, & spirituales pœnas, & temporales quas potuit inflixit, scribens libro tertio epistolarum. *Detestanda nimium, & horrenda nequitia, & insandi nefandique sceleris immanitas per viros sanguinum ac dolosorum innoxium sanguinem stantes in personam clara memoria Andree Regis Sicilia proditorialiter perpetrata Nos (qui propterea divinis dolorum oculis punimur) inducit pariter & compellit, & communis utilitas fidelium (quorum interest peccata nocentium nota existere, & criminosa pœnas debitas luere) perfundet, ut quod apud multos est infausto rumore perlato longe, lateque dispersum, nos silentio innocentis sanguinis, clamante ad Dominum non tradamus, sed potius enormitatem sceleris, & acerbissimam flagitii in notitiam publicam deducamus, & ipsius detestabilis crudelitatis acerbissimam, & acerbissimam facinoris crudelitatem Deo, & Honoribus abominabilem impunitam nullatenus sicut salvo conscientia possimus, relinquamus, ubi enarrat titulum regium a se datum, jussisse inungi, & coronam & versam in luctum lætitiæ, vocat impietatem Herodianam, & effrenatam temeritatem inauditam scelus egit, & Divinam & Papæ reverentiam violatam, jubet ut pœna multiplici feriantur, jubet ut sint infame, intestabiles, sit ipsorum domus, in perpetuum ruinam omnibus profusus spoliata, & alia quamplura terribilia dicit. Nec hinc contentus Clemens ad damnanos reos severissimis supplicia auctoritatem dedit Bertrando Cardinali, & Baucio Comiti Montia caveosi, ut in eus severitatem legem exererent, ut narrat Papa & Joannes Villanus, & acerbissima supplicia sunt illata. Scripsit cœ lachrymia ad Papam**

Tom. 4.
Ep. fecr.
559 Ep.
607.9.

Tom. 5.
F. 45.
HA. 12.
cap. 51.

Joanna, scripsit & Ludovicus Rex Hungariæ aculeatas ad Papam epistolæ, imò postulat Rex eo criminè reum, puniri Carolum Dyrrachij Comitem, cùm Andree coronationem retardasset, & Robertum Tarentinum Principem, spe nuptiarum cum Joanna illectum damnari, ut in necem Andree conspirantem. In hac re scribit D. Antoninus. *Ea seditas Ludovicum Ungariæ Regem permovet, ut cum exercitu in Italiam veniens, & fratris necem indignum, & regium quasi sibi debitum vindicaret, Regina Joanna metu exterrita in Narbonensem an fugit provinciam, nec multo post eam sequatur, novus conjux (erat enim quæque Patruelli) parvo comitatu, qui in agrum Florentinum advenerat, fugiebat enim, & ipso Ludovicum Ungariæ Regem, Apoliam cum magno comitatu ingressam. Arguebat Ludovicus Rex Papam, quod Joannam innoxiam relinqueret, at immeritò cùm & Legatus in mandatis haberet, Regiam ipsam ream puniendam, & dolore furens ob Fratris necem, immergorem in aliquibus ostendit, at à Papa monitus cessit, & præter tercentum mille aureos, Principes Regni in Ungariam deportati, libertate à Rege sunt donati, & pacem restituit Regno, cui Pontifex ob tot amoris signa, eximias agit grates, ipsumque rogat ut Oratores mittat, ad finem controversiæ imponendum, hortatur ut arma in Tartaros vertat, sicut Rex ipse meditabatur, & Siciliam non infeliceret, quod & fecit, Siciliam relinquens in barbaros iturus, & de his plures epistolæ scripsit Papa; qui & pro bello sacro legatæ in Hungariam etiam misit, & Ludovicum Romam pro jubileo venientem, honorificè excepit & pium laudavit.*

Quod ad Ludovicum Regem Ungariæ attinet, licet superiori fœdere præsentia ante in Sicilia Regnum jura, quod è Carolo Martello majore natu Filio genus traheret dimiserit, is tamen Salernitanum Principatum, & Honorem montis S. Angeli, quem Avus ac Pater tum etiam ipse gesserat retinuit, quod etiam ejus Oratores contestati sunt coram Clemente Papa. Quo de re diploma divulgatum est quod refert Reynaldus in historia, qui & plura refert de Ludovico Hungariæ Rege.

Alias concordie leges Rex Ludovicus proposuit, quas Clemens Guidoni Legato scribens non admittit. *Ad optatum, in quo præfatus Rex petit, ut dilecta in Christo Filia nobilis mulier Maria Duciſſa Darratii, aut aliqui filiarum ipsius dilecto Filio nobili Viro Duci Transylvano, cum dote juris Siciliæ matrimonio copuletur, tibi sub compendio respondentes, scire te volumus, quod de petitione hujusmodi quantum ad Matrimonium copulam, utpote grata nobis plurimum contentamur. Et mox. Sed quoad dorem juris regi ipsius de-*

Tom. 10.
Ep. fecr.
pag. 47.

Tom. 10.
Ep. fecr.
pag. 154
Anno
1534.
n. 6.

terminanter non possumus respondere, & rationes asserti Joannam Roberti filiam, scriptum paternum diu tenuisse, stipendiarum Papæ se devinxisse exhibituram omnino officia Papæ, & de morte Andree accusatam non tamen convictam, aut damnatam, nec ciatum Ungariæ Regem comparuisse, & Regem plura offerre, Ministros raro exequi in proprium commodum semper intentos, in alienum aut raro vetit nunquam.

Nec minus favens Joannæ causæ, Clemens scripsit Elisabeth Ungariæ Regina favens ipsi, cum Elisabeth de Joanna supplicium postularet. Clemens &c. *Charissima in Christo Filia Elisabeth Regina Ungariæ illustris. Quia sicut alias scripsisse Magnitudini tuæ meminimus jure non putitur equitas, nec ratio persuadit quod executio cognitionem præcedat mirari non debet tua circumspèctio, nec est horrenda auditui, si Joanna donec conjuncta, & condemnata de jure fuerit nominetur Regina, imò & fieret aliter, zel Regni administratio, quousque per sententiam illo prius extiteret anoretretur ab ipsa, & concederetur alteri eidem irrogaretur proculdubio injuria manifestas, & asserit id difficile non esse, & ex præsumptionibus nunquam Papam judicare. Ideoque scribit Natalis Alexander. Joannam Sicilia Reginam, ac Provincia Comitissam, regno pulsam ab Ungariæ Rege, pœnas de nece Andree Regis fratris sui, ejusdemque Joannæ Mariti cujus illa suspicione laborabat repente, Avensione honorificè suscepit, eamque ab immani crimine infontem dixit, cum innocentiam suam in Consistorio probasset. Quia & ejus Matrimonium cum Ludovico, Tarentino Principe confirmavit indulta dispensatione, imò id admisit Rex Pontifici amicus, & trecenta aureorum millia remisit ob sumptus bello expetitos, asserens se non ex ambitione, aut avaricia, sed ulciscendi fratris gratia bellum suscepisse.*

Vides hic defensionem Joannam à Papa, adversus Ungariæ Regem, mox Hungariæ Regis auxilium, adversus ipsam evocatum, & regno, & vita spoliari, ob schisma, & alia crimina, tuente Urbanum Sextum Hungaria, & Joanna ipsam acriter insectante. Audiamus inter multos Gobellinum. *Rex Ungariæ jam arduum contra prædictam Reginam ægram gestans animum, ex eo quod quondam Rex Andreas Frater ejusdem Regis ipsius Joannæ mortuus, in Averjana civitate nocte in palatio strangulatus, & de fenestra projectus, & de mane reperiens in vorto surat, cujus sceleris ipsam Reginam communis fama consciant prædicabat, licet eundem Fratrem suum magnificè vindicasset, ad ipsius, Regina exterminium ferventius anelabat, unde Carolus collectio exercitus de Ungaria, ut pariter, profectus Italia, Romanam pervenit ad urbem, ubi à Papa Debono præstitis sibi jure homagii fidelitatis Sacramentis Regni Sicilia diadema recepit, quod & prosequitur S. Antoninus in Chronico. Indignatusque contra Reginam*

Joannam, quia locum præstiterat ad faciendum schisma, & Clementi obedientiam exhibueret, & olivæ causis superinductis criminibus eam regno Apulia perovavit, & Carolum de Francorum prosequia Regem genitum ex Ungaria assumptum, ad urbem accedentem, in Regem Apulia inunxit. Qui adjutus à Ludovico Rege Ungariæ germano Andree conjugis olim ipsius Joannæ, quem illa necari fecerat in pecuniis & bellatoribus intravit Apuliam, regnum obtinens sine multa resistèntia. Et hanc victoriam tribuit Antoninus, potentia Dei, quam humanæ. Totum regnum sub dominio hujus Caroli Tertii scio operante Deo magis, quam virtute humana, & Summontius libro quarto historici Neapolis, quamvis excuset ipsam à nece Mariti & à labe ipsi illatae impudicitia, ob schisma justè punitam affirmat, vel strangulatam, vel in vinculis suffocatum.

Plurima sunt sub Carolo, & Ludovico Ungariæ Regibus privilegia. Sub Carolo Benedictus XII., votum ipsi exolvit, & Ungaris indulgentias magnas largitur. Innotuit nobis ex insinuatione humili, & devota charissimi in Christo Filii nostri Caroli Regis Ungariæ illustris, quod cum paganis, & schismaticis, regno, & terris suis contiguis & vicinis guerram quasi continuè, ipsum cum Gentibus suis exercere contingit, & Specialiter cum quibusdam schismaticis, à devotione S.R.E. devianibus, ac insuper subintelligens plenius fide digna quod à schismaticis, & infidelium nationibus circumpositarum regionum persecutiones personales reales, & periculosas, & damnosas dictum regnum perpeffum extitit temporibus retroactis, & talis persecutio recipit modica intervalla, quodque idem Rex vestro stipatus præsidio una vobiscum præstatis schismaticis, & infidelibus se murum persecutionis ad honorem, & robur diæa fidei opposuit, & opponere satagit votum ipsi exolvit, & Ungaros alloquens, plenam concedimus veniam peccatorum, & recurrentibus Episcopis adversus ipsum, precibus imperiam miscet, & victorias ipsi memorat & æquitatem scribit & Benedictus Giraldo. *Quod bonam voluntatem gerit ad extirpandum de principatu Bosniæ cunctos Hæreticos degentes ibidem, dummodo nos & Sedes Apostolica, & idem Rex Ungariæ sibi super bis favorabiliter assistamus, ubi Bano Croatia pro fide assistebant. Scribit & Urbanus V. Ludovico de Rege Cypri. Et quia dicto Regi aliquo subsidio in tuo regno concessimus, in eorum receptione Nuntius, & Procuratoribus suis ad hoc deputandis velis favorem regium exhibere, & Carolo Joanni Imperatori scribit. A parte siquidem terræ charissimum in Christo, filium nostrum corundem Hostiam exterminium aspirantem, eisdem finibus vicinasse cognovimus, ubi Turcarum Hostem conclamat, & Grægorium suam Pontificis præsidium. Idem Ludovicus quem signiferum Romanæ Ecclesiæ Innocentius Papa creavit ad Bernabovem tyrannidem comprimendam regias*

anathemate, & maledictione æterna præcipimus, & mandamus non enim pax petitur ab illis, quam inſita animis perfidia nunquam ſervarent, ubi Hungariæ pax reddita. Diſcordiæque & diſſenſiones privatæ Primatum in eodem regno, & Alemanniæ ſedatæ ſunt. Eadem ſcripſerat Polonia Regi poſt plura, queis id vel ſub cenſuris præcepit. *Melius itaque & laudabilis erit, ſi tuas vires excitavis, & ut Catholicam Regem decet, cum Chariſſimo in Chriſto Filio Regi Ungariæ illuſtri, cæteriſque Chriſtianis poteſtatibus unanimi Conſilio, & unitis viribus in hoſtes fidei viriliter pergas, de quibus certiffimam viſtoriam omnipotens concedet. Datum die 13 Martii anno 1458.*

436.440.

Eodem ſeculo Sixtus Quartus Friderico Imperatori ſcripſit, ut ſe advocatum oſtendat Eccleſiæ, & Republicæ Chaiſtianiæ defenſorem, adverſus Turcam Hungariæ inhiantem, & mandatum hoc dedit Marco Cardinali Aquilejenſi, de cujus diſceſſu ſunt Cardinalis Papienſis epitolæ, & ad Reges Poloniæ, & Hungariæ, de Bohemiæ regno certantes, ut eos ad concordiam revocaret, quatum cum Majeſtate Imperatoris, & Români Eccleſiæ dignitate poſſet, & ſcripſit ad Matthiam Ungariæ Regem, ne timeret ſe deſertum iri à Papa, & ab Imperatore ipſo, ad bellum, adverſus Bohemos ipſum excitante, nec Sedem Apoſtolicam electiorem Bohemorum de Polono Rege approbaſſe, ſanciendam tamen cum illo pacem, Imperatoris, & Papæ arbitror, cum procliviores forent ad Polonum Bohemi curaturum denique utrumque, ut inſtanti Hungariæ motus quietem haberent. Et Raynaldus de alio, diplomate ſcribit. Editum eſt à Sixto inſigne aliud diploma, quo Bohemos, Sileſios, & Moravos, Waldiſlai partium ſectatores, Matthiæ Regi juſſit obſequi, ut ille ritè electus ejuſdemque electio confirmata ab Apoſtolica Sede fuiſſet, qui à Catholicis primum designatus Rex, ut Bohemiam ex Georgii Podibrachis tyrannide liberaret electionem non admiſiſſet. Cum autem à Marco Cardinale Legato, de pace inter Polonum, & Hungarum agi cœptum eſſet pactæ denum fuerit induciæ, quod idem narrat Matthias Microſius, Martinus Cromerus, & Natalis, & Sixti diplomata à Raynaldo exhibentur.

I. b. 4. c. 63. I. b. 10. 27.

Anno 1472. n. 32. (v. 35)

In Conventu quoque Cameraci, ubi uniti ſunt Gallia, Hispania, & Papa ſcribit Gricciardinus libro ſeptimo Rege quoque Hungariæ ad idem per Pontificem, & Cæſarem invitato ob ſublata Regno Ungarico à Venetiis Dalmatiam facitè conſentiente, & Uladiſlavo Venetos monet, ut ſua reſtituant Eccleſiæ, pro qua re Julius Secundus grates agit ipſi Uladiſlavo.

XXII 1415. n. 5

In hoc eodem ſeculo Joannes, dat ampliffimam poteſtatem poteſtatem Sigifmundo, paſcendi cum Petro de Luna apud Raynaldum, & largitur magna quæpetit Sigifmundus. *Petiſio pro parte chariſſimi in Chri-*

ſto Filii noſtri Sigifmundi Regis Hungariæ illuſtris, per dilectum Filium nobilem virum Piponem Comitem Theſſonienſem, oratorem commiſſarium, ac Procuratorem ſuum nobis nuper exhibita, & poſt varias querelas de ſui vexatione. Nobis ſuit humiliter ſupplicatum ut in præmiſſi, no ea vel ſimilia contingant de cætero, ſtatuique ſuo regnorum, & ſubditorum ac deſcendentium, & ſucceſſorem ſuorum de domo ſua providere de benignitate Apoſtolica dignaremur, ubi laudat, & exaudit Regem qui promittit ſe reſtituram Eccleſias, & mores Hiſpanos, & alios Principes ad relinquendum adhuc retentum Antipapam.

Innumera forent de ſolo Matthia Rege, cui Pius Secundus è Mantuæ Synodo ſcribit. *Laboraviſſimus ſupra vires, & penè totum orbem deſiderio noſtro impleviſſimus.* Et infra. *Sunt tamen, quæ Principes, Potentatque obtinuerunt huiſmodi, ut ſi in eis permanſerint ſicut confiſimus, explorata pene ſi ſpes omnia ad honorem Dei feliciter evaſura, & miſit Cardinalem Legatum S. Angeli, ad pacem inter Hungaros, & Germanos conciliandum, juſſit & cum Beſſarione Cardinale agere, unire Germanos adverſus Turcas, jubet Matthiam in regno præferri, & plura imperat pro Rege Beſſarioni, ſpondet Regi 12. millia equitum, dat eidem nummarium ſubſidium, pacem cum Imperatore per Legatos conciliat, ſuſcipit ejus Legatum & dat ſtipendia, confirmat in ipſum in regno Bohemiæ, & alia plura ipſi cumulat.*

Multa ſunt in decimo ſexto ſeculo, ubi Uladiſlaus poſcit auxilium in Turcas, à Julio Secundo, & Leonè X., & Leo quinquaginta aureorum annis, in ſingulos annos permittit, ubi Ludovicum Filium in teſtamento, Pontificiæ Clientelæ committit, ubi Julius Tertius ſtudet componere exortos in Hungaria tumultus, & in Hungariam Legatum tranſmittit, ubi Paulus Tertius intruſos, ſuppreſſo Epicoſorum nomine vocat ad Concilium Tridentinum, & Aleandrum Cardinalem in Hungariam mittit, ut confirmet pactiones actos inter Joannem, & Ferdinandum, & epitolam ſcribit ipſi Legato, ubi Joannes Rex Hungariæ, auxilium, petit à Pontifice, ubi pro Stephano Filio Joannis mittunt Hungari ad Solimanum, quæ miſſio damnatur à Paulo, & non obediſſe extitit exitium Hungariæ, ubi Maximilianus pro Hungaria poſcit auxilium, ut fidem adverſus hoſtes tueatur, ubi Clemens Octavus Hungariam defendit, & quidem victoricibus armis, ut vel marmora loquuntur. Fugatis de Pannonia Turcis, & alia plura jungi poſſunt.

Frecundiſſima bellorum extitit ſeculum extremum, in quo exclamant Hæretici, & Papæ Hoſtes, omnia Romæ venalia, & ſarcinam aurum Hungaricum pergratum, at ob bella Hungariæ, & Germaniæ, novus mons erectus eſt à Paulo Quinto, quem inſcripſit Religionem ſecondam, ducentorum millium aureorum, cujus adhuc fructus ſolvuntur.

ut æterna sitanti operis memoria, & Innocentius XI. pro Hungaria, & Germania, & spiritualium, & temporalium thesaurorum, vastissima aperuit æraria, ut confitentur vel ipsi Papæ Hostes, & Clemens XI. in ultimo bello liberalem operam insumpsit, & in vexillis non amplius, ut non quondam eniuit, Emcrius Techeli Princeps Ungaræ, sed Maximus Leopoldus Imperator. Ad eam Ecclesia Romana aurum servat, ut croget, & maximam in tot victoriis partem, omnium fidelium testimonio obtinuit.

Ab Hungaria ad Bohemiam transfimus, & de ipsa in theatro vitæ humaræ, Begrerlinch verbo Pontifex caerrat Septimum Bohemiæ Principem, regali corpora donatum, à Nisilao Secunpo Summo Pontifice. Et Innocentius Tertius in Othocarum Bohemiæ Ducem propensus, quod Philippo Suevo relicto, Othoni Regi Romanorum adhereret, titulum ipsi Regis, nomenque regium concessit, & monuit, ut ab Othone Rege regium diadema solemniter ritu reciperet. Ex more ab eodem inauguratus, omnia privilegia ipsi concessa, auctoritate Apostolica confirmavit, dato diplomate 17 Kal. Maii, & constant hæc ex Bzovio, & Spondano, & est ea de re constitutio inter ipsas Innocentii sexta. *Licet ante tuæ promotionis tempora, multi fuerint in Bobemia regio diademate insigniti, nunquam tamen potuerunt à Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus obtinere, ut Reges eos in suis literis nominarent. Nos quoque tum Prædecessorum nostrorum vestigiis inhaerentes, tum considerantes sollicitudinem quod à Nobili Viro Philippo Duce Sueviæ te feceris coronari, qui cum coronatus legitime non fuisset, nec Te, nec Alium poterat legitime coronare, Regem te basilenus non duximus nominandum, Verum cum ad communionem Apostolicæ Sedis, & nostrum, relicto Duce Sueviæ ad Charissimum in Christo Filium nostrum Illustrissimum Regem Ottonem, in Romanum Imperatorem electo te convertentes usum consilio Juniori, & ipse babeat se pro Rege, tam intuitu precum ejus, quam tuæ devotionis obtentu Regem te de cætero reputare volumus, & vocare. Tu igitur taliter gratiam tibi satiam agnoscas, & sic ingratitudinis vitium studeas evitare, ut tua devotio mereatur, quod & gratia tibi detur ex gratia, & data gratis perpetuo conservetur provisurus assensius, ut quam citius poteris ab eodem Rege Othone te facias solemniter coronari, ubi ante Innocentium Tertium Reges Bohemiæ erant et à Papa nec vocabantur Reges, nec ut Reges ab ipso agnoscebantur.*

Id longè ante noverant Bohemiæ Principes, Poloniae Regnis, ex Longino infensis. Interea autem in tesregno durante Brzetislaus Bohemiæ Dux desititum Rege Provinciam dilaceratamque bello civili pervadit; spoliatur, & prædatur, non parcens facris, quæ adhuc intacta reperit nondum aufferant manu Deo dicata dona pertingere quibus tam in auro, quam gemmis ex Re-

gum priorum munificencia abundabat illæ Ecclesiæ. Hæc omnia ausus Rex impulsare Scvero Prægeni Episcopo, cujus suasus ab eodem corporibus SS. Gnesnensis Ecclesia est spoliata. Nam S. Gaudentio loco S. Adalberti, & S. Martyribus quinque Fratibus illuc à Boleslao Rege translata, eadem magno honore, in Pragensem Ecclesiam transtulere. Insuper imaginem crucifixi ex auro puro, trecentarum pondo librarum, cum imagine Christi pendens in cruce triplicis ponderis, tres insuper tabulas primarii altaris, ex auro purissimo gemmis ornatus, tunc item ab Ecclesia Gnesnensi per eisdem sublata, Pragamque translata in Ecclesia Cathedrali fuisse repositas.

Hæc & alia innumera Auctor describit, à Bohemis in Bohemiam translata. Accusantur Boemii à Polonis Romæ, & quoniam Sedes Apostolica parte inaudita altera non decidit, personaliter Romam citantur Bohemi. Quorum nuntii dum Romam advenissent, & pro scelere sacrilegii diluendo, verba coram Summo Pontifice facerent seculum illud, de quo per Ecclesiam Polonicam accusabantur non distiterunt, Ducem Præstulolum, & Episcopum Severum admisisse non tamen temeritate inquit impia, sed devotione & pietate forsitan stulta sanctorum ossa, cæteraque Sanctuariorum vasa ex Gnesnensi sublata, & Pragam relata esse, & Papa impetrat, ut obediatur, & rapta cuncta restituant, & Legati conantur auro, & muneribus obcæcare Cardinales, ut decretum illud invaleret apud Papam, vel saltem executionem suspendant.

Rursus in Bohemia cum Rex othacherus regia inunctione liniri optaret, atque ad Maguntinum Archiepiscopum Archiepiscopum spectaret, qui tamen ab Hugone titulo S. Sabinæ Præbytero Cardinali devinctus anathemate obire munus non posset rogatus Papa à Bohemo Rege, ut illi rei confareret Neapolitano electo hanc provinciam dedit. *Cum charissimus in Christo Filius noster Othacherus Rex Bohemiæ illustris, sicut eo insinuante accepimus regni diademate cupiat coronari, quia Maguntinus Archiepiscopus de cuius manibus deberes idem Rex coronam suscipere per dilectum in Christo Filium nostrum H. . . titulo S. Sabinæ Presbyterum Cardinalem tunc Legatum Apostolicæ Sedis excommunicationis vinculo dicitur innodatus, volumus & presentium tibi Auctoritate mandamus, quod eisdem Archiepiscopo ut liberè ad coronationem ipsius Regis possit procedere absolutiois beneficium, dummodo satisfacias super eis, pro quibus excommunicatus habetur iuxta Ecclesiæ formam exhibere procurer. Quod si recusaverit satisfacere. Tu dilecto filio Capitulo Maguntino auctoritate nostra præcipias, ut ipsi loco Archiepiscopi, & Ecclesiæ Maguntina nomine per aliquem suffraganeum ipsius Ecclesiæ Regem eundem coronari facias, & præcipit rursus eidem nolente Capitulo, ut ipse aliquem Pontificem coronet.*

In hoc seculo plura sunt Papæ privilegia. Hic Rex Bohemiæ uxorem dimittit, ob consanguinitatis impedimentum, & mittens in carcerem, ultrò Nicolaum Episcopum Pragensem, regnum videt suppositum interdito, & Episcopum donat libertate. Hic Rex voluntati Papæ conjunctus, videt Proceres censuris impetitos, & interdito Ecclesiastico fulminatos, & Filium ipsum Patri rebellem, at Pater & Filius punit, & subditos domat rebelles. Hic Innocentius mittit ad Regem Velasum Pœnitentiarium suum, ut inter Othocharum Regem, & Belam pacem reconciliaret, quod per Legatum suum eximie obtinuit. Hic Innocentius privilegia omnia, ab Othone Regi Bohemio concessa, & rata, & firma esse jubet, & rursus scribit Episcopo Pragensi, & Olmucensi, ut si quis damnum aliquod inferre tentasset censuris Ecclesiasticis compesceret. Hic Othochari Filius duxit Margaritam Austriæ Ducissam, & Papa consanguinitatis gradum dispulcat.

Post hæc litigantibus de Ungariæ regno, Carolo Secundo Siciliæ Rege, cui Strigoniensis Archiepiscopus, regiam coronam inposuerat, & Wenceslao Bohemiæ Regis Filio per Colocensem Archiepiscopum coronato, cujus temeritatem reprehendit Papæ Legatus à latere, & idem Papa Bonifacius approbavit, & jura ipsius tantum servavit. *Et si qua jura sibi in Pannonia compererent coram Sede Apostolica disceptet, ea omnia integra, ac libata servatum iri.* Et Papa causam cur ipsum non elegerit assignat. *Jam dicti vero Bohemiæ Rex, & natus, non comparuerunt per se, vel per alium in termino præfixo, nec postea, sed sub cujusdam palliationis astutia excusatores miserum ad nostram præsentiam.* Et infra. *Dato Bohemiæ Regi ejusque Filio quatuor mensium tempore, ac peremptorio termino ad jura sua de proprietate dicti Regni apud Sedem Apostolicam producenda.* Etiam Martinus Quintus Sigismundum è Lithuana stirpe exortum, Regis Poloniæ Nepotem, capessens regni Bohemiæ cupidum, qui contracto exercitu hæreticorum patrocinium susceperat per Legatum suum Brandam Cardinalem, Presulum celebrato conventu, ut hæresis macula infectum damnat, omnesque cum ipso sentientes, & Martinus Quintus damnationem confirmat, & scribit Archiepiscopis, & cæteris Præsulibus, Bohemis, Hungaris, & Polonis, & Germanis, ut sub censuris Sigismundum eiciant. Et mox. *Ut alii hujusmodi metu pœnarum à tanto scelere compescantur prædictam excommunicationis sententiam aggravantes vobis, & vestrum cuilibet in virtute S. Obedientiæ, & sub excommunicationis pœna districtè præcipiendo mandamus, quatenus ad dictæ sententiæ celerem, & debitam executionem procedentes præfatū Sigismundum notum hæreticū ipsumque & prædictos, vel complices ad hærentes, particeps, & ad dictam hæresim*

sustinendam auxilium dantes in Ecclesiis vestris singulis diebus maximè dominicis, & aliis festivis, infra Missarum solemniam, dum ibidem major aderit & convenerit populi multitudo campania pulsatis, candelis accensis, & demum exinctis, ac in terram projectis excommunicatos, infames, sacrilegos, & fidei Catholicæ hostes, & aliis pœnis declaratis innodatos, & privatos officiis, & beneficiis.

Celeberrima extitit damnatio Georgii Podibrachii Bohemiæ Regis, de quo Platina in Pio Secundo tradit. Quod reversus Senis Romam vocatis Cardinalibus Georgio Podibrachio male de fide Catholica sententiæ diem dixit, & Cardinalis Papiensis libro sexto commentarius. In folio residens longa oratione Hufitanorum deslevit errores, astum, inde Georgii maleficia assidua, Catholicorum ærumnas, manifestum perjurium, relapsum in hæresim, intercessores elosos, patientiam suam magnis lamentationibus præferens vindictæ nimium tardatæ, adesse jam tempus ostendens diem dicendæ ante se causæ centesimum octuagesimum ab illo constituit. Et Coelius in historia Hufitarum, legationem Georgii ad Papam describit. *Qua legatione volebat Rex ut circa fidem Ecclesiæ minus suspectus esset Catholicis, Sedi Apostolicæ uti Princeps Catholicus obedientiam præstare, volebat tamen compactata vel ex Gobellino, & Legatos alios misit ad excusanda Concilii Pragenfis acta, & ut Uratislavienfem ad obedientiam suam compelleret, quos Papa ab ejus obedientia absolvit, & Paulus I. regno privavit ex Cardinale Papiensi, Nauclero, Dubravio, & petentibus Bohemis Catholicis, Laurentio Roverelle Episcopo commisit, ut fideles ad crucis signa, contra Bohemos hæreticos vocaret, & scribit Krantzius libro 12. capite 19. Georgium monitum à Friderico Augusto, ut se ob hæresim depositum agnosceret, & Ecclesiæ Romæ pareret, ira ascensum in Austriam exercitum immisisse, adversus quem Papa Germanos, in arma sacra concitavit. Etiam Sixtus Quartus in gratiam Matthiæ dinloma confirmationis regni Bohemiæ, ex Codice expeditionis ejus promulgavit, & constat ex Bzovio, Spodano, & aliis, imò editum est diploma aliud apud Raynaldum, quo Bohemos, Silesios, & Moravia Udaldislai sectatores censuris subdit, & Matthiæ Regi jubet obedire.*

Infinium esset describere bella, & Catholicorum supra Hæreticos Victórias, & recentem sub Paulo Quinto, ob quam templum est erectum S. Mariæ de Victoria, & antiquam sub Eugenio Quarto, qui Bohemorum devotionem commendat. *Quodque virtus & devotio vestra lucebit in Dei Ecclesia, & erga Summum Pontificem &c.* Infinium describere quæstionem, de utraque specie apud Bohemos, quod privilegium aliquando concessit Papa, aliquando conce-

Lib. 12.

In comm. lib. 7.

Lib. a. p. 16.

Hist. 90

Lib. 5. p. 151.

1557. n.
27.

dere noluit, præcipuè sub Ferdinando, quamvis è Bohemia eiecisset Pighardorum, & Calixtanorum reliquias, & deleret. Ferdinandus impetrare non potuit. Infinitum describere in Palatinu rebellem victorias, tumque Palatinu privatam. Infinitum sub piissima Austriaca familia, illius regni Religionem propagatam, & Romania Pontificibus devotam describere.

CAPUT VI.

Neapolitanum & Siculum Regnum.

Hæc duo florentissima Regna, sæpè sepius sub uno rege constituta, & adhuc unita sub Augustissimo Imperatore, sicut & sub piissimis Catholicis Regibus, & ambo Romanæ Ecclesiæ feuda, separare nullatenus possumus, ne sub Siciliæ titulo repetere cogamur, quod in Neapolitano Regno necesse est exponere.

Primum Neapolis regnum, Apostolica concessione latè obtentum, probat doctissimam Marthæ de iurisdictione. Prohemus successorem huius regni, sæpè fuisse factam de consensu Pontificia. Roberto successit Rogerius secundo genitus. Et post aliqua. Et Rogerio Gulielmus, qui dux Apuliæ, & Calabriæ vocabatur, atque Comes Siciliæ, cui successit Rogerius Tertius, qui ab Innocentio Papa Secundo in statibus & prædictis titulis confirmatus est, & postea ex eodem Summo Pontifice anno 1125. Regis titulo decoratus est. Primus Neapolim in sua ditone cepit, quæ eo usque sub Imperatore Cp. regebatur, & Neapoli perstitit cum Pontifice Maximo ad biennium, Gulielmus agnomine malus, tandem purgata vita fuit investitus ab Innocentio IV. anno 1149., cui successit Gulielmus Filius. & vocatus est bonus, & hic ab Alexandro III. Papa investituram habuit anno 1164. Hoc igitur sine Filiis decedente, Siculi elegerunt in Regem Tancredum, ex genere Guiscardi natum, & illegitimum. Sed quia Regnum est Ecclesiæ, ideo Celestinus Papa III. anno 1191. investivit Henricum Suevum filium Friderici Primi vocatum Barbaroffam cui tradidit nuptias Constantiam Monialem &c. cum dispensatione, quæ jam erat sexagenaria, & dumtaxat supererat ex vera stirpe Normanorum, cum pacto ut recuperaret Regnum à manibus Tancredi, & Sedi Apostolicæ, censum annualem solveret. Henricus Tancredum bello persequens interfecit uxorem, & Filios Barbaricè occidi iussit, sic extincta est Normanorum linea masculina, sed ex illa Constantia jam sexagenaria Fridericus II. natus est. Hic Fridericus successit ad Regnum, & fuit investitus, & Imperiali corona donatus ab Honorio Papa III. anno 1200. Princeps fuit magni valoris, qui recuperavit terram Sanctam Civitatem Jerusalem, de qua anno 1229. coronatus est & ex eo Reges Regni cæperunt vocari, &

usque ad præsens tempus vocantur Rêges Jerusalem, & utrunque Regis titulum Sîmus Pontifex, simul Regi Neapoliæ concedit. Clemens IV. Carolum Andegavensem Provinciarum Comitem, & Regis Francorum Fratrem, regno Neapoliæ vacanti regem præfecit, quem esse morte præventus coronare non valuerit tamen regium diadema re ipsa imposuit, & regis Siciliæ, & Apuliæ, & Neapolis investituram præbuit Urbano Quartuo anno 1265. Carolus II. Caroli Andegavensis Filius Regni Siciliæ, & Neapolitanam investituram sibi, suisque Successoribus ab Eugenio V. accepit, quod & Nicolaus Papa Quintus approbavit. Mortuo Alfonso Rege Ferdinando ejus Filio naturali, legitimatus fuit ab Eugenio IV. etiam ad Regni successorem, & qui ante Alphonsi mortè regnare cepit, fuit à Pio II. confirmatus, & investitura donatus anno 1458. Et quamvis Calixtus Pontifex, mortuo Alfonso Ferdinandi Patre declaravit Neapolitanum regnum, fuisse ad Apostolicam Sedem devolutum, nihilominus Sigis IV., & Innocentius VIII. prædicti Regni investituram, quam Pius II. pro D. Ferdinando Regis Alphonsi naturali Filio concesserat confirmarunt. Carolus V. Archidux Austriæ Regni Neapolis investituram à Leone X. accepit, & rursus. Et à Clemente Septimo investitura donatur pro se, suisque hæredibus Aragoniarum Regibus, tam masculinis, quam femininis ex recta linea descendentibus, natis, & nascituris, atque alii Personis in concessione Julii, & Leonis Prædecessorum suorum comprehensis in feudum perpetuum pro solito annuo censu septem millium Ducatorum, & unius Palafransi albi pro conditionibus, & pactis solvendo, ut in præfato Julio III. præfatur.

Hic autem Philippus II. 44. annos feliciter gubernavit, post cuius obitum Philippus Tertius unicus Filius illius prædicti Regni investituram anno salutis 1598. à Clemente Octavo obtinuit, cui Philippi nomine D. Antonius à Corduba Sinuesanus Dux iuramentum, & homagium præstitit Romæ mensis Julio anno 1599. Mox assert & Cancelleriam Apostolicam, ubi investitura continetur his verbis. *Pontifex Maximus de Fratrum suorum consensu dat in feudum.* Et infra. *Per capam asaram se presentialiter investimus, ita tamen, quod tu & Successores tui præstabis homagium in lignum, & sallagiæ plenum, & fidelitatis iuramentum.* Pariter D. O. Jacobus Aragonum Rex homagium pro prædictis regniæ penes Apostolicum Legatum juravit Valentia anno 1553. Idipsum præstitit D. Ferdinandus Rex, & postea Alphonsus anno 1245.

Hoc sub aliis Hispaniarum Regibus, & toto Caroli Secundi regno feliciter est continuatum, ut sæpè oculis nostris aspectimus, & auribus audivimus, & in atrocissima feculi incipientis pugna, uterque de regni illis certans, voluit investituram petere, at

sub

sub Innocentio XIII. rursus res est restituta, & investitura iterum revocata, quod jam bis vidimus renovatum, sub Benedicto XIII. feliciter regnante, Contestabili Columna deferente, equali pompa ac magnificentia, & quamvis vellet Giannonus non extare, aut tollere si posset, nihilominus ad nostra usque tempora, Reges omnes & Imperatores petiisse demonstrat.

A temporalibus ad spiritalia descendimus, & antiquissimam Ecclesiam nos Hospites tuemur, quam recentem vult Civis Giannonus; & sub Damaso Papa nondum ortam. Et incipimus à Gregorio Magno, qui scribit Demetrio Episcopo Neapolitano & Stephanum in fide dubium libro primo præcipit suscipere. *Sed quia eum quosdam dubietatis sue socios ibidem, in Neapolitana Civitate habere conperimus, hoc nobis de his quoque præfatus Stephanus, pollicitus esse dignoscitur, ut si eorum ambiguitatē animæ nostræ interpositionis periculo sanarem ipsos etiam ad communionem Catholicam, sine mora posse vel cunctatione converti. Pro qua re præsentibus epistolis ad monemus nostra fide, nostrosque sicut ipsi videntur poposcisse periculo eos in fidem Catholicam, communionemque suscipite, quibus potestis modis ad lucem de tenebris revocate*, ubi sub animæ periculo mandat in fide dubios suscipere. Et libro secundo Clero, & nobilibus Neapolis, scribit Demetrium Episcopatu privandum, & aptum illi Ecclesiæ præficiendum, & mox scribit de Paulo eligendo, cui scribit de Sacerdotali officio, & ait. *Quosque verò de iis, quæ à nobis prædicti Filii nostri fienda de postulante revelante Dominis deliberare possimus Clericos, ex Laicis ordinari, nec non, & manumissiones apud te in eadem Ecclesia solemniter celebrari permittimus*. Et rursus Paulo Episcopo Ecclesiam Neapolitanam committit, & libro quarto Synodo Romanæ subseribit. Fortunatus Episcopus Neapolitanus, cui scribit de Gratiano, ut possit. Diaconum illum nostra interveniente Auctoritate Ecclesiæ tuæ, Deo propitio constituere Cardinalem. Et libro quinto eidem mandat. Ne det licentiam ut convertendi captivi vendantur Judæis, imò nec pagani ipsi ut non circumcidantur. Iterum libro sexto mandat. Ut uxorem liberam à se inventam primo marito conjugat. *Nam si de vobis quod non credimus minimè fueris adimpletum, & eamque recipere forte distuleris nos istam cognoscatis cum distrieta vindicta correcturos*. Rursus eidem præcipit ne desponsatam, in monasterio conversam molestet, & libro septimo imponit, vilitationem Militenensis Ecclesiæ, & Abbatem instituendum & ordinandum, & distinguendos servos emptos vel à Judæis, vel à Christianis. Iterum mandat de Monachis lapsis, & ne milites absque licentia Papæ in Monasteriis recipiantur, & reprehendit de Petro in justè damnato. Iterum scribit Clero, & nobilibus, ne Filios habens aut simplex, ut usurarius

in Episcopum Neapolis eligatur, denique libro undecimo scribit ei Præsuli. Ne Judæos opprimat, sed iisdem, solemnitates suas agere permittat. Hæc multa Gregorius & pauca Joannes Diaconus de Fortunato Episcopo Sancto scribit.

Eo argumento Giannonus Neapolitanus sub Damaso Gentiles agnoscit, quod ipsos in epistolis suis commendat, ad Symmachum ipse in Severo laudando, Sanctissimo Neapolis Præsule totus, & Damasum etiam commendat, & sanctissimum apud omnes, & omnium virtutum genere florentissimum, & alios plures Catholicos & Sanctos. Fuit ergo Severus mortuorum suscitator, & inter ipsum, & S. Ambrosium, extitit magnum pignus amicitiae, ex libro septimo ubi laudat Campaniæ amenitatem. Etiam S. Maximus Neapolis Præsul, à Valente exilium sustinuit, cum Zozimum Arianum è Sede pelleret, coactum Episcopatu cedere, cum lingua extra os posita loqui non posset, ut constat è Marcellino de schismate Ursicini, & ex eo Baronius, & alii cognoscunt. Obiit autem SS. Christi Confessor in loco exilii, ut apertè exponit epistola scripta ad Augustos, de schismate Ursicini per Faustinum, & Marcellinum.

Ante ea tempora Calepodius Neapolitanus Episcopus subscripsit Concilio Sardinensi, sub Julii Papæ Pontificatu, ut ejusdem Synodi acta testantur, & cum eo Concilio canones formavit, appellationes ad Papam concedentes, ex orbe prorsus universo ob memoriam Petri honorandam. Eodem tempore Concilium Philippopolitanum, ex solis Arianis coactum, gens se universale omnibus scripsit, & præcipuè nobilissimis Episcopis. Gregorio Alexandriæ Episcopo, Amphionii Nicomedie Episcopo, Donato Charthaginis Episcopo, Desiderio Campaniæ Episcopo, Maximo Salonitarum Dalmatiæ Episcopo, Fortunato Neapoli Campaniæ.

Sub Constantino ipso Ecclesiam Neapoli ædificatam evincit Giampinus de ædificiis sacris capite vigesimo, & nrimò ex libro Pontificali, & vita Silvestri, at ii libri non sunt valde antiqui melior est Ado Episcopus Viennensis nono seculo ætate sexta, ubi ait Constantinum Neapoli Ecclesiam miro opere, & in SS. Apostolorum, & Martyrum honorem exornasse. Et Paulus Diaconus in M. S. Chronico, quod non tantum in Neapolitana Bibliotheca, sed etiam in Vaticana aservatur, in Zozimo Episcopo de Constantino ait. Quique inter alias constructas Ecclesias Neapoli Basilicam fecit, asserentibus multis S. Restituta fuisse.

Sub Siricio, & Valentiniano, Theodosioque Imperatoribus habitum est Concilium

Ind. 9 ep. 14.

Indi. 10. ep. 3. 6. 7.

Indi. 13. ep. 44. Indi. 14. Ep. 24.

Ep. 31.

Epist. 11.

Ep. 51. Ep. 20. Indi. 12. ep. 25. 26.

Ep. 3.

Indi. 11b 3 ep. 23.

Epist. 22. 25. 26. 27. Ep. 19.

ium Capuanum anno Christi 389. & juxta quosdam 391. Locus est Capua urbs Italiae, ob Annibalia mortem funebrem, ut pote nimis lætam celeberrima, in Campania Felice juxta Volturnum flumen, pro delitiis, quibus tota regio abundabat celebra. A Longobardis everfa ex eja ruinis hodierna Urbs Capua, in monte Pifisco adiacens est excitata, fed flammia iteram diruta, ad Pontem Caſilinum translata eſt. Hujus cauſa extitit Concilij, quod mortuo tandem Paulino Antiochiæ in ejus locum Flaviano adhuc vivente Evagrius fuſſectus fuerat, proinde ſchiſma adhuc perſeverabat, pro quo extingendo coacta eſt illa Synodus, ad quam Flavianus invitatus non venit. Decretum eſt ut tam Flaviani quam Evagrii communicatores, in Eccleſie communionem recipiantur, dummodo Fidem Catholicam ſint profeſſi. Item Bonofus hæreſis Photini ſuſpectus, Anyſio Theſſalonienſi demandatur, & ipſi ſubjecta Epifcopia, qui ipſum tandem ut hæreticum damnarunt. Denique prohibent rebaptizationes, reordinationes, & Epifcoporum translationes. Hoc Concilium celeberrimum exiſtit Præſulibus evocatis ex varia provinciæ, etiam ex oriente ipſo, & Africane Eccleſie Canonibus Concilium hoc appellatur Plenarium, & merito cum ageretur de cauſis Patriarcharum, & de cauſa extra Occidentem natis, & creditur Evagrius ipſe veniſſe; & Ambroſius Epifcopia integra vult, ad Romanum Pontificem referri, quod & factum eſt ut vidimus de Patriarchis mittente Flaviano legationem ampliffimam, & Sacerdotum & Præſulum, cogente ipſum eodem Imperatore.

Ep. 78.

4. Conc. aſ. 1.

Ep. 25.

Hic Neapolitanum Regnum, Sanctis & Magnis Præſulibus ſecundum, & ſacris Heroibus abundans, inter quos fuſſerit Julinus Epifcopus Puteolanus miſſus ad præſidendum Ephelino Concilio, cum Renato Presbytero S. Clementis, atque Hilario S. R. E. Diacono Cardinali, ubi ſolus Epifcopus ſuſtinere debuit fidem, ut narrat Marianus Scotus in Chronico, & data eſt ipſis Epifcopia Leonis, docena univerſam Eccleſiam, qua non læta univerſa Eccleſie, graviffimum dampnum eſt perpeſſa, & quam Dioſcora juravit ſepties legere, & urſi Legatus ſectioem, & Leo reclamantem collaudat, nec vincula aut mortes metuentem. Volunt ergo intrudere Urſinum, & ſchiſmaticum, nec Imperatori, nec Papæ parentem, quatuor Imperatorum editis damnatum, & Auſtorca iſti ſunt multi, Anaſtaſius Bibliothecarina, Luitprandus, Abbo Floriacenſis, S. Antoninus, Platina, & alij, at Baronius, locum Anaſtaſii habet ſuſpectum, & Hiſtorici veritati non conſonat, quippe Marcellinus Urſicini ſautor, nec cum Epifcopatum nominat, & Gratianus Im-

perator in Galliam relegavit, nec Eccleſia Neapolitana eum habet Epifcopum, bene Urſum Neapolitanum S. Severi Nepotem, & diu diſtantem ab hoc Urſicino, & forſan nominum ſimilitudo decepit Anaſtaſium Neapoli degentem, cum Urſicinus & Urſus nominetur.

Sub Anaſtaſio Papa ſcripta eſt Epifcopia dogmatica ad Epifcopolos Campaniæ, imò potius officium ad Paulinum Nolæ exiſtentem, de qua ſcribit Paulinus ipſe ad Delphinum. *Scias veneratio tua, Sanctum Fratrem tuum Papam Urbis Antiſtitem Anaſtaſium amantiffimum eſſe buſilitatis noſtre, nam ubi primum poſſibilem charitatis ſua nobis offerenda habere cepit, non modo ſuſcipere eam nobis ſed ingere nobis piſſima affectu proſperavi, nam brevi poſt ordinationem ſuam epifcopolas de nomine noſtro plenas, & religioſas & pietatis & pacis ad Epifcopolos Campaniæ miſit, quibus & ſuam declaravit affectum, & alii benignitatis ſua præberet exemplam deinde nos ipſos Roma cum ſolemni conſueſudine ad Beatorum Apoſtolorum Natalem veniſſemus, tam blandè tam honorificè accepit.*

Plura in antiquitate egere Pontifices, ubi Felix Tertiua Joannem Alexandrinæ Eccleſie Patriarcham, ab Hæreticis, & Acacio depulſum, in Nolana Eccleſia Epifcopum ſtatuit, ubi Gelaſius ſcribit ad Epifcopolos Lucaniæ, & Eccleſiaſtica inſtituta exponit, ubi innumeri Præſulea in Conciliis Romanis ſuſſcripti reperiuntur, eo regno pro Eccleſia laborante, ubi Legati Pontificum multi, vel in Orientem miſſi, ad res fidei exequendas, ubi demum numeroſi Pontifices, & multi in Antiquitate, & ad hæc uſque noviffima tempora, cum ſumma gloria Eccleſie præſederunt, quales ſunt Soter fundanus, Felix Tertiua Beneventanus Bonifacius V. Neapolitanus, Viſtor III., Gregorius VIII., Gregorius IX., Celeſtinus V., Urbanus VI., Bonifacius IX., Innocentius VII., Paulus IV., & noviffimè Innocentius XII., tot glorioſis operibus inſignis ſub quo felicitas erat vel eſſe miſerum, & ſingularis Celeſtinus Papatum cedens, & cum ijs numeroſi Cardinales, & Soter Sanctus, & antiquus. Et de Neapoli regno ſcribit Paulus. *Inde circumlegentes devenimus Reginum, & poſt unum diem ſtante Aſtro ſecunda die venimus Pateol, ubi inventis Fratribus rogati ſumus manere apud eos dies ſeptem, & ibi annuntiaſſe Evangelium eorum, & ibi aliquando conjun-*

Ep. 11.

Ab. 17.

Rursus Neapolim memorant Luciferum, ſcribit enim Baronius & evincit. *Sed jam Luciferus Antiochia redeuntem, & in Italiam redeuntem aſſectum. In his autem, que ſcribit Marcellinus Presbyter, & ipſe ſchiſmaticus ſecta Luciferianus planè intelligitur eam veniſſe Romam, execratumque eſſe communionem eorum, qui aliquando conjun-*

*Et suisque Ariacis, ut cum Neapoli fuit sal-
fo declaravit, vicinis communionem Maximam,
qui in Zozimi locum fuerat successit.*

Scritbit de Fortunato Joannes Diaconus,
in vita Gregorii Magni. *Fortunatus Episcopus
Novus sanctissimus exitis vita sanctif-
simi orationibus, die noctisque indefessenter
agent regna caloram, sine desideraverat ade-
ptus est, qui sepultus fidei arbitri, quasi ad
studia quatuor, deinde post longo tempore Po-
puli parociniam ejus petentes ab Ecclesia suo
nomini consecrata transferentes per manum
Pontificis collocarunt in Ecclesia Stephani ex
partis dextera introducibentibus seorsam, ubi
& oratorium ibi in caput catacumbæ &c., nec
est Fortunatus ille sub Gregorio Romano
presens Concilio, quippe ille nonus est, &
miraculis clarus non iste, nec clarus, nec
miraculis clarus, nec templa ipsi sunt ere-
cta.*

Scritbit velut Ecclesie antiquæ Leo Ma-
gnus, & primam iis dicitur epistolam, &
variis in rebus ipsos instruit. *Leo Episcopus
urbis Romæ Universis Episcopis per Campa-
niam & Picenum Tusciam, & universas Pro-
vincias constitutis in Domino salutem. De no-
bis gratulationem facit Ecclesiarum status,
salubri dispositione compositus, ita non levi-
no merore contristat, quoribus aliqua contra
statuta canonum, Ecclesiasticamque discipli-
nam presumpta, vel commissa cognoscimus,
& primo jubet, ut nullus Episcopus Ser-
vum alterius Clericum efficiat, alterum de-
cretum bigamos tum veros, tum viduarum
maritos prohibet ordinari, aliud usurat
cunctis pro ibet, & ne Clerici vel suo, vel
aliorum nomine, sacras possint exereare, &
extremo denuntiat penas transgressori.
Hoc itaque admonitio nostra denuntiat, quod
si quis Fratram contra hæc constituta venerit,
vel venire tentaverit, & prohibita fuerit ausu
admittere, à suo se noverit officio submo-
vendam, nec eum communionis nostre sum-
mum esse consortem, qui sociari noluit esse di-
sciplina. Ne quid verò sit quod prætermis-
sum à nobis forte credatur, omnia decretalia
constituta tam beata recordationis Innocentii
quam omnium Prædecessorum nostrorum, que
de Ecclesiasticis ordinationibus, canonum or-
dinata sunt disciplinis, ita vestram dilectio-
nem custodire debent mandamus, ut si quis il-
la contempserit, veniam sibi deinceps noverit
denegari. Adest & alia ad universos Episco-
pos per Campaniam Samnium, & Picenum
constitutos, ubi signant Apostolicam tradi-
tionem contemni, quæ solemne baptisma
largitur, non in natalibus martyrum, sed
in solo Pascha & Pentecoste, & confessione
nomina bella docet secretam. Illam etiam con-
tra Apostolicam regulam presumptionem,
quam insuper agnovit à quibusdam illius
injuriam commisit amicis omnibus consilio
submoveri, de penitentia videlicet, que ita à
Fidelibus postulat, ne de singularum pecca-
torum genere libellis, scripta professio publicè
recitetur, cum reatus conscientiarum sufficiat*

*solis indicari confessione secreta. Et mox:
Sufficit enim illa Confessio, qua primam Deo
offertur, tunc etiam Sacerdoti, qui pro delin-
tibus penitentium precator accedit, ubi tradi-
tionem Apostolicam designat, & confesio-
nem secretam congenitam exclusa publica
confessione, quam Hostes nostri firmam rigu-
isse, in vera Ecclesia volunt, & tamen ipi ea
exclusam, à Leone Magno, populos instru-
ente reperierunt.*

Interfuit etiam S. Stephanus Romano
Concilio, sub Symmaco anno 499., & al-
teri palmari dicto 502., ubi cum illis Pa-
tribus declaravit, Papam à nemine posse ju-
dicari, & passim Neapolitani Præfules Ro-
mani aderant Conciliis, ut hic & sub Gre-
gorio Magno constat:

Etiam Gregorius Magnus Neapolis cu-
ram gessit temporalem, & Constantium
Tribunum illac misit, ut Civitatem illam
tueretur, ut scribit epistola ad Neapolita-
nos Milites data. *Summa milita laas inter*
alia bona merita hæc est obedientiam Sanctæ
Reipublice utilitatibus exhibere, sicut &
nam devotionem vestram fecisse didicimus,
qua epistolis nostris, quibus magnificum virum
Constantium Tribunum custodie Civitatis
deputavimus præse paruit, & congruam
*militaris devotionis obedientiam demonstra-
vit, ubi & regnorum & animarum cura Pa-
pam urget.*

Multi paucis perstringimus, hic Agnel-
lus Secundus subseripit, Concilio sub Aga-
thonis Pontificato, adeo à sexta Synodo
commendato. Hic anno Christi 850. ex
Baronio, melius 849. ex Ughello, Athana-
sius Præsul Neapolitanus Romæ veniens,
à Leone Quarto consecratur, & Hadrianus
Secundus contra Sergium Nepotem ipsius,
qui ipsum vexabat defensionem suscepit,
plebique Neapolitis nolenti recipere, sacris
omnibus interdixit, ex Petra Diacono in
ejus vita, & Joannes Octavus eundem, à
communione Ecclesie suspendit, sicut &
plebem Analphitanam, & Cajetanum, do-
nec sedus cum Saracenis dirrumperet, &
laudentur Neapolitani eo titulo, quod
Athanasii injurias fuissent ulti, & Sergius
misi Aporcissarios suos Romam, ut anathe-
mato à Papa absolveretur, & Papa noluit
absolvere. Hic Nicetus Præsul Neapolis
monetur, ne auxilium ferat excommunicatis;
Sergius Archiepiscopus factus, à Pa-
triarcha Cp. tum florente, à Gregorio Se-
cundo correptus respuit, & Paulus oppres-
sus à Græcis Romam adit; Tiberius à Pa-
schali Papa consecratur. Hic Sergius Se-
cundo subscript Nicolai Papæ diplomate
iuv favorem S. Vincentii de Ultimo. Hic vi-
dozias duas referunt Neapolitani, aliam
qua subveniunt urbi, ubi Papa. *Omnisque*
*Neapolitanos gratias, & eximia devotione su-
scipit, aliam sub Gregorio Secundo. In*
*Munitione Ducis Neapolitani, & populi vo-
cans Ducatum eis qualiter agerent quotidie*
*scribendo presentabat. Et mox narrat Lon-
go-*

gobardas. *Penè trecentes cum eorum Castellum interfecerunt, viros autem amplius 500. comprehenderunt, captos Neapolim adduxerunt, & Papa 70. libras auri donavit ex Anastasio, & Paulo Diacono.*

Ad secula devenimus decimum secundum & tertium, ubi Innocentius Secundus cum Cardinalibus captus à Rogerio III. Sicilia Comite, ab eoque mira modestia liber dimissus, eidem in genus provolutus, plura rogatus concessit Regis tamen titulum affequi non potuit, quem magnis præmiis, & pollicitationibus petebat, ut narrat Platina

A. 1129.

in Innocentio Secundo, cui tamen refragatur Baronius, qui ex diplomate Vaticanæ Bibliothecæ scribit Regis titulum male ab Anacleto, receptum, ut à Pseudopontifice, à legitimo Papa Innocentio impetrasse, cui

Lib. 7. c.

24.

subscribunt Otho Prifingenfis, Gotfridus Viterbiensis in Chronico, Nauclerus generatione trigesima octava, ubi Anacletus Regis

A. 1130.

titulum pro Sicilia, Calabria, & Apulia, apud Baronium dederat Rogerio, quem titulum Innocentius confirmavit. Hic Lucius II. Papa vel juxta quosdam Celestinus Secundus, Regis titulum utriusque Siciliae

Lib. 4.

citra, & ultra Pharam, Rogerio Apuliae, & Calabriae Duci, ex Genebrando in Chronico concessit. Hic Adrianus Papa Quartus, Gulielmo Quarto Rogerii Filio, qui armia magna Apuliae, Calabriaeque partem occupaverat, regis titulum utriusque Siciliae, & Neapolis rogatus concessit, quamvis Constantini Imperatoris Nrator, Beneventum ad Pontificem veniens, ne id fieret vehementer urgeret, ut scribit Albertus

L. 8. c. 2

Krentzius in Wandalia, Platina in Adriano IV., Genebrardus libro quarto Chronicorum. Hic Innocentius Tertius Siciliae Regnum, Apuliae, Calabriae, Campaniaeque Ducatus Constantiae Imperatrici in sedum, ejusque Filio Friderico dedit, ut

lib. 4. 12.

constat epistola Papæ ad eisdem. *Super gentes, & Regna Divina providentia constituti. Et mox. Porro specialiter, & precipue specialem, ac precipuam sollicitudinem circa Regnum Siciliae nos concernit addibere quod in Apostolica Sedis ferventius adhuc devotione permansit, ad quod etiam inclusa recordationis quondam Patris Wilhelmi senioris Fratris, & Wilhelmi junioris Nepotis, suorum Regum Siciliae Filia Imperatrix grata memoria inducit, qui in Apostolica Sedis ac Praedecessorum nostrorum dilectione firmis persistentes, ab ejus non potuerunt unitatis firmitate divelli, quin tanto fortius in ipsius obsequio permaneret, quanto advertit eam se amplius impetus extolleret tempestatis. Hac igitur consideratione diligenter induiti ac credentes quod praedictorum Regnum vestigia, vestro Regia Serenitate in devotione, ac obsequiis Ecclesiae imitetur, vobis & Haereditibus vestris, qui sicut dicitur Rex Wilhelmus quondam Frater tuus felicitis memoriae, Adriano Papa Praedecessori nostro exhibuit nobis, & Successoribus nostris, & Ecclesiae Romanae*

fidelitatem, & Homagium exhibere, ac quae subscribuntur voluerint observare, concedimus regnum Siciliae, Ducatum Apuliae, & Principatum Capuae cum omnibus pertinentiis suis, Neapolim, Salernum, & Amalphitaniam cum pertinentiis suis, Maritima, & alia, quae ultra Maritima habere debetis, & reliqua venientia, quae tenetis à Praedecessoribus nostris hominibus S. Romanae Ecclesiae jure detenta, & contra omnes Homines adjuvabimus dovificè manere tenere, quod & Nauclerus enareant Bzovius, & Spondanus

Hic Urbanus Quartus elegit Carolum Andegaviam, & Provinciam comitem, utrum

Gen. 40.

opibus virtute, & militari clarum in Regem Siciliae, Apuliae, & Neapolis, ut testatur Ricordanus, & D. Antoninus, Nangius in vita S. Ludovici Martinus Polonus

A. 1262.

Cap. 175

in Urbano IV., & de Nicolao Papa Quarto Baronius. Hoc anno Carolus Rex Siciliae, fecit homagium de ipso regno, cum iisdem conditionibus, quas statuerat Clemens Patri ejusdem, quas jurat, quod & firmant Villanus libro septimo, & Chronicum

Tit. 100.

124

Cap. 159

Sveffanum & Hilborici alii, & de Clemente Quarto is curavit, Carolum Andegavensem, jam antea ab Urbano designatum, Siciliaeque, Neapolitae Regem eodem regno

investiri, jungendumque cum uxore Beatrice, imposto quadragesimo millium aureorum

Chr. Br.

necrui.

ipsis annuo vectigali, ut Martinus Polonus in Friderico Secundo, Graguinus libro septimo enarrant. Hic & Innocentius II. in Concilio mille Episcoporum, damnavit Rogerium tyrannum, sibi Regia nomen usurpantem. Hic Gulielmum Siciliae Regem, literis Pontificiis obedire volentem, eo

quod Regis titulum ipsi non præberent, anathematis vinculo innodavit. Adrianus Quartus, ut narrat Scriptor vitæ ipsius, & Baronius vincit ex plaribus Historicis, & his duobus regibus, medicinalis exitit censura, & adeo hæc iusta fuerant, ut S. Bernardus intenteque Papa Rogerium Regem diceret, nunquam voluerit Regem inscribere. Hic vidimus Fridericum sapè ex-

Gen. 47

communicatum, & de anathemate ab Honorio Tertio Nauclerus. Multa & quidem enoemia aggressus, ditionem vexavit Pontificiam, Episcopos in Apulia, & Sicilia suo modo constituit, institutos à Papa expellens collectasque ab Ecclesia exegit, quasi hoc jus ab antiquo Regibus Siciliae competeret, en crimina ipsius, & de illo jam egimus. Hic Gregorius Septimus Guiscardum

Ducem Apuliae, Calabriae, & Siciliae, primum armis spiritualibus, mox exercitu, cedere Pontifici coegit, ut variè sunt in ea

Lib. 1. ep

25. 46

re epistole Gregorii. Hic Innocentius IV. scripsit Conrado, ne urbem in Sedis Apostolicæ, potestate sitam invaderet, & si quid juris haberet Papæ referret à Fratre occisus, & templo facibus ardente, serio lusit Poeta

eo disticho. Funere Conradus caruit tumuloque rebelli, utraque namque negat muneris Religio, & de Manfredi Platina in

Alexandro IV. *Inter eo quidem Alexander Pontifex excommunicato Manfredi Anagnini profectus Oslavianum Ubaldina gente ortum Ecclesie Romane Cardinales Neapolim mittit, qui Neapolitanos contra Manfredum in fide confirmaret, pollicitus se brevi Campaniam omnibus, ac Neapolitanis auxilium allaturum, & bellum sacrum indixit, sicut & in Conradum.*

Aggredimur alia duo secula. In iis Clemens Quintus Papa, Robertum Caroli II. filium, Neapolitano regno inveltivit, ex Joanne Villano, Natali Alexandro, & aliis Historicis. In iis Bonifacius Nonus Ladislaum, in paternum regnum restituit, annullata penitus privatione, qua Carolus ejus pater eo fuerat exutus, ita Summontius libro quarto, S. Antoninus titulo vigesimo secundo. In iis Eugenius Quartus post variam Alphonso Primo, Neapolitanorum Rege dissidia, pacandæ Italiae cupidus eidem regnum fiduciario jure concessit, hisdem serè legibus, quibus Clemens Quartus, illud Carolo Primo concesserat, editumque ea de re Apostolicum diploma, & cum Alphonso exspectaret adoptionem à Regina Joanna factam, Apostolica Auctoritate muniri, idque inter ipsos jam foret conventum, demum lahente anno Papa, qui promissa ab eo impleri voluerat, insigni alio diplomate satisfecit, ut in Regno Neapolitano succederet, non solum Filii, ejusque Posteris, & non solum generis directi sed & transversi. In iis Calixtus Tertius, accepto de Alphonso Regis obitu nuntio, tueri voluit Romanæ Ecclesiæ jura, regnumque Neapolitanum, ad Sedem Apostolicam revertem pronuntiavit, cum Alphonso illud in Filium spurium transmittere non potuisset, quod armorum vi occupaverat, & Ferdinando suh anathemate imperavit, ne regios sibi titulos assumeret, & si quid controversiæ haberet, discerneret jure & æquitate, ut narrat Monstreletus, & S. Antoninus. In iis Pius Secundus seculis. Ferdinando Alphonso Filio Neapolitanum Regnum confirmavit, ex S. Antonino tercia parte, ex Zurita, Mariana, Collenutio. In iis Sixtus Quartus Ferdinando, Neapolitano regi Aragoniæ ad jubileum cum magno comitatu venienti, regio apparat officia præstitit & annuum cenium, remisit quem titulo regi solvebat, equo tantum phalerato contentus, ex Panvino in Sixto Quarto, quod & hodie adhuc servatur, equo uno & paucis aureorum millibus solutus, pro vasto Regno Neapolis, quod Sixtus Quintus capere non poterat.

Extant in his seculis sanctissima exempla, & Andree Neapolis, & Siciliae Regis, & mors ipsius Reginae Joannæ. Hæc est funestissimi facti series. Robertus Siciliae Rex Andree Caroli Ungariæ Regis Filij patris, illum adhuc puerum Neapolim evocaverat, & Joannæ ex Carolo Duce Calabriae Nepoti desponderat, cum spe succedendi in Regno Siciliae, concessu, & beneficio Ro-

manæ Ecclesiæ. Jam Joanna beneficio Patris, possessionem, & diadema susceperat, & Ludovicus Ungaricus Rex pro Andrea Fratris, apud Clementem Pontificem interpellabat, ut non tantum thori sed & regni, confortem Andream esse juberet. Carolus Duratij Dux Andree, apud Sedem Apostolicam obstat, & consanguineorum, & Gallie Regis intercessione, & cætu Cardinalium coactus ea in re lenè agebat ad distas causas, non ut suspicatur Bonifacius, sortiti opulentissimam causam, cum res ipsa ex se evidentiâ ostendat, & tandem Clemens coronam decernit, & Gulielmum Episcopum Carnotensem, Neapolim misit ut Andream coronaret, teste Bonifacio libro decimo, ad dolo conjuratorum timentium debitas pœnas, noctu apud Averfam esse strangulatus. Ea res descripta à Petrarcha de rebus familiaribus, & à Boccacio de casibus virorum illustrium, omnibus horrori fuit, & accusarunt Masilienses apud Papam eos, libello supplici nono Kalendas Decembris; *proditionaliter, indumaniter, & nefandissime interceptus. Et mox. Pysquam exprime valeant injuriantur, ledantur. Et iterum. Undè eidem Sanctitati devotè, & humiliter supplicans, quatenus frustari, & repeniri mandare dignetur, De casu tam horribili veritatem, & reperta tanquam universalis Dominus providens punitorem acerbam, tali effectu fieri, rigiditatis metas excedendo. Mox Papa scribit in ea verba. Desestanda nimium, & horrenda nequicia. Et mox. O impietas Herodiana. Et mox. O effrenata temeritas &c. O inaudirum scelus, & pociolare flagitium. Debet divinam offensam, & suæ Sedis, & decernit perpetuo infames, intestabiles, nullo tempore reparandos, ut ubique capti rapiantur ad Papam, ut omnes cogantur revelare, & mandat Clementi Bertrando Cardinali, & Baucio montis Lavœoli, ut severitatem legum in ipsos exerceant, & Joannes Villanus affirmat castigatos. Suspecta apud Joannæ Regem, ipsi amarè rescribentem fuit Joanna, at Clemens scribens Ludovico, volenti Fratrem Regem Siciliae, asseruit se libentissimè id acturum, ad nondum convictam, & confessam, se juxta lege damnare non posse, & Reginae Ungariæ reponit. *Quia sicut alibi scripsisse magnitudini tuae meminimus juris non patitur agnitar, nec ratio persuadet, quod executio cognitionem præcedat, & Ludovicus ipse Pontifici assensit, pollicitus se restitutum pacem Regno Neapolis, cui Papa ob ejusmodi muus gratias egit. Agere debuerat grates Joanna, pro tam eximio beneficio Sedi Apostolicæ, at ipsa contra Urbanum Sextum schisma fovit, ob quam rem & alia crimina, Urbanus Sextus eam exagitavit, ut narrat Theodoricus à Niem. Incipit facere atroces processus contra Dominam Joannam Reginam, nec non Angelum Præfectum; & Honoratum Comitem Fundorum, ac Joannem, & Raynaldum de Ursinis prædictos, pro eo**

Lib. 8. c. 112.

Cap. 2. Cap. 1.

Raynaldus annis 1512.

Tit. 22. c. 17. Lib. 16. c. 50. Lib. 22. c. 19. Lib. 6.

Doc. a.

Lib. ep. Lib. ult. Tom. 4. ep. fecer. 550.

Tom. 5. ep. fecer. 41. Lib. 12. c. 51.

Pag. 448 ep. fecer.

Lib. 1. c.

quod Clementi & ejus Cardinalibus adhaerebant nec non etiam eodem Clementem & Cardinales, ac ipsorum auxiliores, complices, & fautores, illosque in diversis mundi partibus fecerat publicari, privando in illis Regnam regno Siciliae ac feudis &c., & scribit populo Neapolitano ut Reginae jugum excutiat, & praecipua sententiae capita recenset. Deinde Papa regnum tradit Carolo Dyrrachino. Unde Carolus collecto Exercitu de Ungaria per partes profectus Italiae; Romanam perenit ad Urbem, ubi à Papa Urbano praestitit sibi jure homagii fidelitatis Sacramentis regni Siciliae diadema recepit, ut innumeri narrant, & visor existens Joannam jussit suspendi, vel suffocari.

Idem Urbanus Ludovicum Andegavensum, à Joanna Neapolitana in filium adoptatum, in regnum Neapolis arma ferentem, anathematis mucrone percussit, & bellum sacrum adversus ipsum indixit, ob crimen schismatis & invasionis, Carolum Regem ipsi praefecit, vexillo, clavibus, & imagine S. Petri ornato. Extant duo Urbani diplomata, ubi in primo indulgentiam pro Papa militantibus, eadem donat, ac militibus terrae sanctae, in altero excommunicat omnes illos, & gradibus dignitatis depositos declarat; & ita mirabili eventu ait Bzovius, adeo ut vix duos simul reperires, qui in Galliam reduces, mendicatio stipem quaerentes redibant; & tamen sexaginta millia militum tulerat, & quodecim millia equitum expectabat, de quo Theodoricus Niem coequis ait. Ludovicum in angustiis ob commatum maximam inopiam adductum, & post multa leviora conferta praelia, bellicis atrium laboribus, morbo epidemico oppressum esse, & Surmontium in historia Neapolitana ait. Congressum cum Alherico Pontificio Duce, aliquot vulneribus fauciatum, in furore multo cruce, quamvis lethalia non essent ageritudo animi consumptum. Et Wallingamus ejusdem temporis Scriptor.

Dux Andegavia post longam & procul positam à Patria peregrinationem, post apum indicibilem, & expensuram professionem, post Magnanimum suorum morte peremptum amissionem, spe sua frustratus decidit in letho ageritudinis, & simili forte perijt in magna mentis amaritudine, moriens in terra aliena, & Bzovius similat Antiocho, in terra aliena sine gloria morientis. Et notat Raynaldus Pontificias execrationes, in irritum certò non cecidisse, & Auctor ipse vitam Clementis Pseudopapae, apud Bosquetum ita flet Ludovici mortem; Qui balneum dicit, & abandans nixit exstitit factis pauper & indigens.

Idem detectis insidiis sex Cardinalium, volentium ipsum clam occidere, & Regis Caroli vincula preparantis Nuceriam se transtulit cum Cardinalibus, quos acriter tortos castigavit, & ibi Regem excommunicavit regno privans, at ibi per sex menses obsessus, praesidio arci relicto discedere cu-

pererat; Nec tamen poterat intercedentibus Neapolitanis, ut interim Papa, & Rex convenirent, quippe movebat ipsos anathema in singulos dies intortum, in Regem, Regnam & Exercitum, movebant Sacramenta urbi sublata, Ecclesiae squalentes, & populi divisi. Ideoque Regem aduntes hoc impetrant responsum; se filium Romanae Ecclesiae obsequentissimum, nil magis optare quam concordiam & pacem, at non cessante conjuratorum perfidia, Papa Trinacriam, mox Genuam petiit, & Rex Ungaricum regnum invadens utroque carnit, ut rectè attate sexta Gobelinus. *Quis benedictionem Domini Urbani Pape, qua alias Regnum Siciliae adeptus erat devenit benedictio elongata est ab eo, & maledictio ejusdem D. Urbani, sicut aqua ingressa est in interiora ipsius, facta est ei sicut vestimentum, quo operitur in vita, nec morte quidem interveniente exutus est, nam postquam magnam Ungariae partem, contra Sigismundum sibi vindicaverat, ab Adversariis Sigismundo serventibus, inter fideles sibi commiseris in Castro quodam sibi subdito dum se securum crediti gladii subitò percussus interit. Quid plura. Corpas in claustrò S. Andreae sine pompa reconditum, paulò post effossus multo annos interminatim ostendit, quàm male Papam, & Neapolitanos suos noluerit audire.*

Nec solum Patrem Papa regno privavit, sed et Ludovicum secundum ipsum Filium, quippe Bonifacius Nonus cum sciret, aliquos subditos praestare ipsi ut haeredi, adversus Ladislaum legitimum, à Pontifice ejusdem regni corona donatum, deff mandato Archiepiscopo Panormitano, Mestanenſi, & Montis regalis, ut ipsos in missa solemnè excommunicaret. *Mandamus quatenus in Ecclesiis vestris singulis diebus Dominica, & festis, infra Missarum solennia, dum major aderit populi multitudo praesentes literas publicare curetis, & nihilominus transpseret inhibitionis hujusmodi campanis pulsatis, & candelis accensis, ac demum extinguitis, & in terram projectis excommunicator publicè nuntietis & mandetis ab omnibus artibus evitari, donec de transgresso satisfecerint competenter. Datum Rome apud S. Petrum nonis Julii P. N. anno II.*

Quin & Ladislaum ipsum Innocentium Septimum, prius regno privavit, subditos juramento fidelitatis absolvit, & in ipsum Proceres Neapolitanos armavit; & tandem extremo anathemate percussit, quod constat ex libro secundo epistolarum curialium, ubi ponit ob urbes Ecclesiae occupatas, & supra in alia epistola legitur. Citatio contra Regem Siciliae; sic Gregorius XII. anathema confirmat, aliasque penas temporales adjungit, idem confirmavit Alexander Quintus, & Ludovico Andegavensi contulit regnum, ut Auctor vitae Alexandri Quinti, quod & prosequitur Joannes XXIII., & bellum sacrum adversus ipsos indixit; ut Platina, Bonfinius de rebus gestis magni Sfortiae, quem

Lib. 3. ep. cur. p. 7.

Lib. 1. c. 35.

Lib. 5.

Hist. Angl. in Ricb. 2.

In Cas. med. c. 81.

Lib. 2. c. 41.

Pagind. 159.

Ep. ferr. p. 118.

quem ducem belli Papa elegerat.

Alia excitata est pugna pro Neapolis regno, post mortem Joannæ Secundæ Reginæ, inter Renatum Ludovici Andegavensis Fratrem, & Alphonsum Aragoniæ Regem, qui cum valida classe adfuit, & Cajam obsidione cinxit, & cum Carolus Galliarum Rex & Renatus, auctoritate Eugenii factum opinarentur, vulgavit Papa id factum invito ipso, jussitque Alphonso ut recederet à regno, & misit ad ipsum legationem; at cum Petri navis periclitaretur, & Amedeus Felix Quintus Alphonso, Joannæ adoptionem promitteret, & Neapolitani regni titulum, & ducenta aureorum millia, Alphonso regnum concessit, variis capitulis firmatis, quod Eugenium recognosceret in Papâ, terras Ecclesiæ non aggrediretur, regnum recipiet per infestationem, & post ipsam juramentum, & Homagium in manum Legati præstabit, quæ subscriptæ Legatus & Alphonfus, & Papa ipse confirmavit.

Nondum turbinibus & bellis finis, quippe Innocentius Octavus & armis, & mucrone spiritali percussit, Ferdinandum Neapolitani Regem, Præbuit occasionem teste Volaterrano, ut in illum Pontificium jus proterentem, inque suos tyrannidem exercentem, bellum justum susciperet, quippe Mariana teste libro vigesimo quinto, & Alphonso Calabriæ Ducis, & Procerum divitiarum invadere meditatus, Comitum Montorij ad se venientem, calumniis oppressum cum uxore, ad se Neapolim vincitum duci jussit, ob quam rem Aquilani in Ferdinando rebellarunt, & ad Papam supremum Dominum; Panvino teste recurrerunt, qui eorum & Ecclesiæ injurias vindicaret. Ea de re iratus Alphonfus Virginium Ursinum in suas partes traxit, qui prædas usque ad Romæ portas abduxit, & Papa eos repulit per Julianum Roborem Cardinalem, & ex Comines Lotharingiæ Ducem Renatum, Senioris Renati Regis Neapolitani ex Joannis filij nata pronepotem, ad hæreditarium solium evocavit, quod bellum magnum accendit in Italia, Ferdinando vocante Laurentium Medicem, & Sfortiam Ducem Mediolanensem, & Papa Guenenses simul & Venetos. Hoc interventu Cardinalium bellum finitur, non indecora pace ut vult Onuphrius, quippe octo mille uncias quot annis, præter equum Rex solvere debuit, Proceres servare incolumes, & Aquilanos relinquere liberos, ut etiam Papæ servire possent & alia; quod & indieat pactorum violatio, quamvis Hispaniarum Rex, Sfortia, Medicem vades essent. Quo factio Papa ipsum excommunicavit, regno privavit, & bellum sacrum indicens, & vocans Regem Francorum, qui ad se regnum pertinere asserbat, & decedit Regnum ad se reverterum. At hæc omnia insaufa felici pace Interprete Hispano Rege sunt composita, ut Zurita tomo quarto, & Mariana testantur; sic Ferdinandus redintegrat pristinum fœdus, &

annuum vectigal more veteri, & clientelæ sponsonis originale in Bibliotheca Vaticana asservatur.

Non minus impigrè Alexander Quintus, Ladislauus Neapolis Regem, cum Romam occuparet & alias Papæ urbes, & Gregorio Antipapæ faveret, & excommunicat, & regno privat; ita Platina in Alexandro Quinto. *Tanti præterea animi Alexander fuit, ut Ladislauum Regem tum potentissimum, qui ditionem Ecclesiæ Pontificibus abjensibus, diu multumque vexaverat, oppidum aliquot die occupaverat in Concilio Pisano approbantibus, qui tum aderant regno privaverit, jussitque illud Ludovico Andegavensi Duci competere declaraverit, ut consentit Author vita Alexandri apud Binium.* Hoc decretum à Joanne 23. est confirmatum, & non minus est prosequutus quam Auctor, & Ludovicum bono jussit esse animo, & ratam habuit Ladislai damnationem, & creatis Ducibus Paulo Ursino, & Magno Sfortia, bellum sacrum in Ladislauo indixit, ita Bonfinus libro secundo de gestis Sfortia, Bzovius, Spondanus & Giacconius, & narrat Bzovius id egisse, 17. Cardinalium Consilio, & Subditos abfolvisse à fidelitatis iuramento, cum ipse juramentum fidelitatis non observaret. Etiam Eugenius Quartus primò nec Gallis, nec Alphonso favit Aragoniæ Regi, mox secundo dedit investituram petenti, ut in actis Patritianis, & regesto Eugenii. Denique sub Austriaci Clemens VII., humanissimè à Carolo Quinto tractatus, ab eo petente novam investituram Neapolis, & transitum per Pontificiam ditionem, cum vellet discedere Neapoli, & ita Guicciardinus, & Summontius dicunt concordatum, & nominationem habuit viginti quatuor Ecclesiarum, & Tribunal fabricæ S. Petri Neapolim introduxit etiam ex Giannono, qui & piissimos Reges Hispanos cum Carolo Secundo tribunal inquisitionis Neapolim, introducere, & retinere voluisse commemorat, & Reges ipsos Sanctissimos vocat, & Pontifices cum Pio Quinto Sanctos vocat, & omnes accusat usurpationis, Reges inertis maximæ, & defidæ.

Legimus his ultimis temporibus Giannonomum, ex mille titulis interdictum. Is Clementem Undecimum acriter accusat, ab hæreticis ipsis commendatum. Is nollet Nuntium Neapolis, at restitutum à piissimo Cæsare vel ipse narrat. Is Normannorum Regum pietatem in Ecclesiis ædificandis vituperat, & tamen Austriaci eam pietatem profitentur, legat Alphonsum Catholicum, in cuius funere cælestes voces audita, tollitur justus nemine considerante, qui & innúmeras Ecclesiis erexit, easque sacra suppellestille ditavit, sic Pelagius, legat Jacobum Primum expugnatorem trigentes pugnantem trigentes Victorem, qui sacra delubra ad bis mille in honorem Deiparæ Virginis; cui se sapius devoverat excitasse fertur, ex Natali Alexandro referente; quid diceret hoc de

Lib. 25.
antr.
Cap. 7.

Lib. 26.
pag. 1.

Lib. 20.
e. n. l.
Lib. 25.
e. 18.

Sec. 13.
e. 14.

564 De Mutuo Honore, & Utilitate inter Papam, & Regna.

uno tantum Excitante, & de folis B. Virginis templis? Is afferit Carolum Secundum investituram & petiisse & impetrasse, & Carolum, & Philippum ambos petiisse, & tamen vanam credidit nec petendam, quod nec unquam amici vel Hostes, Catholici vel hæretici negarunt. Credebatur ob competentiam & litem, nunc ufum in defuetudinem abiturum & mox. Nihilominus mortuo Papa Clemente, & electo in ejus locum Innocentio Decimo tertio, cum Imperator nosster investituram quæssisset concessit Papa, non aliter ac egit Leo Decimus cum Carolo Quinto, debuit dispensare legibus antiquæ investituræ, quæ prohibent Regibus Neapolis, tenere cum regno Imperium, aut eligi in Reges Romanorum, & hanc petitionem investituræ, vocat altum finem forsitan, & prudentem nostris ingeniis celatum cum uno verbo dicere potuisset, jus & morem usitatissimum, & antiquum. Non potuit tamen non laudare Innocentium Tertium decimum, Innocentij Tertij, & virtutis, & sanguinis hæredem, qui & sustinuit dignitatem Pontificiam, & æquæ regiam æqua lance, quod & in Moderno SS. Pontifice, omnes intuentur & admittantur.

Ad Siciliæ regnum descendimus, cujus antiquissimam Religionem, à Petro Apostolo habitam cognoscimus, quippe ante Concilium Nicenum, scribit Constantinus ipse Chresto Episcopo Siracusano, ut ad Arelatense Concilium contendat, & quamvis aliis Metropolitans id scriptum, contendat Eminentissimus Baronius, id tamen expressè uni Chresto servatum, & solum ab Eusebio relatam magnæ gloriæ extat, ideoque in Concilio Arelateni celebris refedit, ubi præsentibus Papæ Legatis, Donatistarum causa est judicata, ubi causa Paschatis finita, & scriptum est ab ea Synodo Silvestro, ut literas ad omnes dirigat, ut uno die Pascha per orbem celebretur, ubi prohibiti sunt Afri rebaptizare, & Stephani sententia confirmata. Quin imò sub Alexandro Papa, ut bene notat Baluzius, Siculum Concilium celebratur ea de causa. *Heracleon quidam Valentini discipulus, cum doceret hominem semel baptizatum, amplius peccare non posse, licet opus peccaminosum efficeret, & cum Siculi Papam Alexandrum consulissent, & ille Sabinum presbyterum ad eos mitteret, collecti omnes Heracleonem, qui tamen ut reus à Sicilia fugerat, anathemate divo damnarunt, & inter eos nominantur Eustachius Ilibecorum, & Theodorus Panormæorum, quod extat apud Auclorem de hæresibus, qui creditur esse Primasius. Etiam in Concilio Sardicensi Siculi, ob memoriam Petri honorandam, appellationes ex orbe toto ad Papam, debitas esse cõfirmarunt, & Athanasius exultans in sui defensionem, Catholicam inclamat Siciliam. Etiam sub Liberio, Valentiniano, & Valente, alterum Siculum extat Concilium, ubi Eustathius Sebastenus cum Sylvano, & Theophilo, Lampfaceni Concilij nomine,*

Legatis in varias regiones missis, ut exponens assertam Lampfaci fidem, quæ confubstantialis nomen admiserat, non tamen sine verbis ambiguis, ut Ecclesias omnes confederaret, in Siciliam etiam venit, ubi convocato Episcoporum Concilio, fidem Omouision petiit confirmari, & acceptis à Liberio epistolis, eidem Synodo communionem exhibuit, ex quibus admissus Eustathius, & aliorum Legatorum concordia, quod factum in Oriente etiam vidimus, tomo precedente de appellationibus, adeo Siculi Papæ literis deserebant. Etiam Papa Leo Magnus Siculos instruit, ad universos Episcopos per Siciliam constitutos. *Cum ergo mihi de charitatis vestræ actibus fraternæ affectione sollicito, certis iudiciis innoverit vos in eo quod inter Sacramenta Ecclesie principale est, ab Apostolica institutionis consuetudine discrepare, ita ut baptismi Sacramentum numerosius in die Epiphaniæ quàm Paschali tempore celebretis, miror vos vel Præcessores vestros tam irrationabilem novitatem usurpare potuisse, ut consuso temporis utriusque mysterio, nullam esse differentiam crederetis inter diem, quo adoratus est Christus, & illum quo resurrexit à mortuis. Quam culpam nullo modo potuissetis incidere, si unde consecrationem honoris accepistis, inde legem totius observatiæ sumeretis, & B. Petri Apostoli Sedes, quæ vobis Sacerdotalis Mater est dignitatis esset Ecclesiasticæ Magistræ rationis. A cæjus vos regulis recessisse minus potest equanimiter tolerari, si aliqua commotionis nostræ increpatio non præcessisset. Nanc autem quia non desperatur correctio mansuetudo servanda est. Et licet vix ferenda sit in Sacerdotibus excessatio, quæ pretendat inficitiam, malivimus tamen, & censuram necessariam temperare. Et ratione vos apertissima veritatis intrudere. Et rursus. Apostolicam Petri traditionem injungit, & Capite septimo concludit. Quare illud primivus pro custodia concordissimæ veritatis exigimus, ut quia soluberrimè à Sanctis Patribus constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conventus terni semper ex vobis ad diem tertium Kalendarum Octobrium Romam fratrem Concilio sociandi occurrant, & indifimulanter à vobis hæc consuetudo servetur. Quoniam adjuvante gratia Dei facilis poterit provideri, ut in Ecclesiis Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, cum coram Beatissimo Apostolo Petro semper in communionem tractatum fuerit; ut omnia instituta, canonumque decreta upud omnes Domini Sacerdotes inviolata permaneant; ubi vides antiquas in Sicilia consuetudines, & unum cum Pontifice Diocæsi Concilium quo inviolata permanent canonum statuta. Etiam unus sufficeret Siculorum gloria, Paschalius Episcopus Lilybetanus, qui Papæ Leonis referipit de suppositione festi Paschalis, quod eruditissimè præstat, & miraculum additaquæ, eo die miraculosè surgentis. Cujus elogium & patriæ Leo efformat. Sed quia ad Mar-*

Bulla
1722.

Apud
Euseb.

Ep. ad
solit.
An. 365.
vel 366.

Ep. 4. c. 2

Cap. 4.

Epist. 19.

ad Mar-

tanum.

nunc

hunc fieri voluistis, ne devoto obviare videret arbitrio, Fratrem & Capiscopum meum Paschasium. De ea provincia, qua videtur esse securior evocatum, qui vicem presentie mea possit implere, direxi, & quanta egerit & egregia, quantum numerosissimum Concilium ostendit, & Gelasius Episcopis Lucaniae, Brutorum, & Sicilie. Indignum est quemquam Pontificum hanc observantiam refutare quam B. Petri Sedem, & sequi vident, & docere, satisque conveniens est, ut totum corpus Ecclesie in hac sibi observantia concordet, quam illic vigere conspiciat, ubi Dominus Ecclesie totius posuit Principatum.

Etiam Sanctissimus Agapetus, ad Justinianum Imperatorem est missus, à Theodato Rege Gothorum, acturus apud ipsum Principem, ut exercitum suum Duce Belisario Sicilie insulae potitum, & in Italiam post hyemem revocandum, impediret ne ad eam insulam regrederetur, verum Justinianus barbaro Regi, pacem nolens impertiri, Legationem Christi obeuntem, & in Patriarcha Anthimo degradando, & in fide Catholica firmanda, libenti animo recepit.

Mirum est quanta scripserit solis Siculis Gregorius Magnus, non epistolas sed epistolarem volumem, & primam ipsam epistolam Siculis suis transmittit. *Univeris Episcopis per Siciliam constitutis. Valde necessarium esse perspeximus, ut sicut Prædecessorum nostrorum fuit judicium, sic uni, eidemque Personæ omnia committamus, & ubi nos presentes esse non possumus nostra per eum, cui præcipimus representetur Auctoritas. Quamobrem Petro Subdiacono Sedis nostræ, intra Provinciam Siciliam vicis nostras Deo auxiliante commisimus. Illud quoque fieri debere perspeximus, ut semel per annum ad Syracusanam, sive Catanensem Civitatem universalius honore quo dignum est, sicut eidem jus-*

Epif. 2. sinus Fraternitas vestra conveniat. Rursus Justinum reprehendit ob frumentum non integre transmissum. Quia si quid minus hoc transmittitur, non unus quilibet homo, sed cunctus simul populus cruciatur, adeo Sicilia Romæ toti subveniebat. Hic Possessori quadraginta annorum, possessionem adjudicat in Sicilia, etiam si possessio sit Romanæ Ecclesie. Hic scribit Episcopo Messanensi, ut ordinet monasterium S. Theodori, Petro Subdiacono multa præcipit, & ab eadem die continentiam Subdiaconorum, Eidem Felici Episcopo Messanensi mandat, ut antiquas consuetudines observet, Episcopis Siculis ne credant Legatis Papæ, nisi scriptis Pontificiis munitis, mandat ut Episcopi veniant Romam ante hyemem. Hic scribit Maximiano Episcopo Syracusano, ut Episcopos dignos examinet, ut à se possint ordinari, Ecclesie Liparitanæ præficiat. Et rursus. Pridem quidem Fraternitati vestre scripseram, ut eas qui adversus Gregorium Episcopum Agvrentinæ Civitatis, aliqua dixerint ad Romanam Civitatem transmissere de-

Ep. 4. 26.

Lib. 2. ep. 37. ind. 2. Ep. 53.

*beat. Quod nunc ut instantius fieri debeat, presentibus advertamur epistolis. Hic scribit Libertino Præfecto Sicilie, ut castiget Nasan Judæum, sub nomine Eliæ aras erigentem, & Christianorum Hominum emptorem. Hic scribit Maximiano Episcopo Syracusano, ut Agathon Episcopo alimenta subministraret, quamvis post sententiam damnato, eidem præcipit nullam fieri Virginem, nisi sexaginta annos habentem, & prohibet Clericos fieri Abbates, & juvenculas eligi Abbatissas, eidem promulgat ut Adeodatum presbyterum, & Felicem Diaconum suscipiat, & Puplo bona Patris restituat, & plura injusta rescindit. Etiam præcipit Clericos dispersos suo Episcopo transmittendos, etiam ut Gregorium Abbatem patientem, in suam revocet Abbatiam. Hic scribit Cypriano Diacono, de Manichæis hæreticis comprimendis, & Judæi conversi minuanti oneribus, eidem Episcopum eligendum imponit. Hic scribit nobilibus Syracusarum de Episcopo eligendo Successore, Præcessoris vestigia imituro, & ipsi donat Maximinianum. Hic Dono Messanensi mittit pallium, quamvis Archiepiscopis tantum conveniret, & Cypriano Diacono scribit, ut vigilet in Episcopo eligendo Lilybetano. Scribit Leoni Episcopo Catanensi, de Samaritis pagana mancipia ementibus, scribit Victori Episcopo Messanensi, ut ordinet Episcopos in Monasterio, & concordat Episcopum cum Prætere. Scribit Cypriano Diacono. *Novit dilectio tua banc olim consuetudinem tenuisse, ut Fratres, & Coepiscopi nostri Romam semel in triennio de Sicilia convenirent, sed nos eorum labori consulentes constituisse, ut suam hic semel in quinquennio præsent presentiam. Scribit Bono Episcopo Messanensi, de sacris vasis, etiam pro redemptione captivorum distrahendis, & ut lites agrorum fiantur. Scribit Cypriano Rectori, de Præfule Ecclesie Locrensi ordinando, scribit de nil recipiendo pro sepultura, scribit de portionibus Clericorum. Scribit omnibus Episcopis Sicilie, quod nullus è militia Monachus fiat, nisi per triennium probetur. Scribit Faustino de conversatione Judæorum, rursus de Judæis injustè non opprimendis, scribit Joanni Syracusano de sacris vasis non vendendis, scribit de præsumptione Clericorum, qui calcæati compagis in Ecclesia incederent, scribit Tauromitano ut protegat Monachos, & plura de querimonia Leontij adversus Leonem Episcopum, plura scribit de Felice, ejusque possessionibus. Hic scribit de Ecclesiasticis consuetudinibus. *Unde habet ergo bodie, ut Subdiaconi lineis in tunicis procedant, nisi quia hoc à Matre sua Romana Ecclesia perceperunt, scribit Joanni Syracusano. Nam quod se dicit Sedis Apostolicæ Subiici, si qua culpa in Episcopis invenitur nescio quis è Episcopis Subiicitus non sit, ubi e ipsorum Confessione Græcorum, se in Ecclesia Pastorem evincit, rursus jubet ordinari Sacerdotes.***

Lib. 8. ep. 11. 12. Ep. 12. 13. 14. Ep. 16. Ep. 36. Ep. 46. Lib. 4. ep. 6. 19. Ep. 47. Lib. 5. ep. 8. 13.

Ep. 32.

Ep. 43.

Lib. 6. ep. 19. Ep. 35.

Lib. 7. ep. 4. 8.

Ep. 26. 27. 28.

Ep. 64. 65.

Lib. 8. ep. 1. 11. Ep. 21. 22. 23.

566 De Mutuo Honore, & Utilitate inter Papam, & Regna.

Rurfus jubet Romano Defensori, ut Basilium Episcopum coerceat, causis forensibus occupatum, jubet Leoni Episcopo Catanensi, ut Monachos male viventes emendet, ut Agathosæ maritum reddat licet Monachum, jubet Episcopo Panormitano ut redditus Ecclesiæ, ubique suscipiat, & de Episcopo ad nos veniat ordinandus. Jubet Episcopis Siciliae, ne gravent infantes, cum eos christamete inungunt, jubet Joanni Panormitano, ut statutis temporibus tantum concessio pallio utatur, rursus eidem licentiam tradit, res Ecclesiæ suæ transfundendi, & alia plura in Sicilia operatur, & ibi Monasteria edificat.

Unus solus est Siculis decor, Agatho Papa Sanctissimus, qui sextam Synodum coegit, ab eadem summè laudatus, & solus sufficeret Primatu, & superioritati Papæ supra Concilium, & infallibilitati Papæ in rebus juris, unde Heideggerus Hostis ponit in margine. Agathonis Siculi superbissima effata, cum tamen ea à sexto Concilio commendentur, & dicatur Petrus in eo locutus, & epistolæ dictatæ dicantur à Spiritu Sancto per os B. Petri, & Ecclesia universa Agathonem, inter Sanctos retulerit, non recitatur alicquem superbum, longè minus superbissimum, & Leo Secundus, & Siculus, & Sanctus, sextam Synodum confirmavit, quam & Hostes ipsi legitimam appellant, sicut & Græci etiam hæretici ut Nilus, Agathonem ut Sanctum venerantur, ejusque Autoritates cupiunt evitare, explicando semper pro aliquando, nunquam succubuit pro raro, quod tamen & sermoni, & Evangelio ipsi repugnat, ubi portæ inferi nunquam prævalebunt, quod ibi expressè citatur.

A spiritualibus ad temporalia transmissis, infundatione nempe Siciliae, cum aliquibus sibi reservatis; & pluribus aliis concessis. Primus Urbanus Sextus Rogerio, titulum Præmissis concessit, reservatis appellationibus ad Sedem Apostolicam, ut testatur vel Hostis Gaufridus in sua recognitione, sic Adrianus Quartus Wilhelmo Rogerij Filio, Innocentius Tertius Constantiæ Imperatrici, ac Friderico Regi Siciliae, regnum debere exigentes fidelitatem, & obedientiam, decernentes electionem Canonicam fieri, & Fridericus ea pacta juravit, & postea perjurus à Gregorio Nono, & Innocentio IV. anathemate est percussus, sicut & Conradus, & Manfredus, & Edmundus filius Villelmi, adhuc vivente Manfredo, non aliis pactis investituram accepit nisi salvatis juribus Ecclesiæ Romanæ. Certè Carolus Andegavensis in feudum accipiens Siciliam hæc juravit. *Omnes in super Ecclesia tam Cathedralis, quàm aliæ regulares, nec non & omnes Prælati, & Clerici, & omnes Personæ Ecclesiasticæ seculares, & Religiosæ, ac quæcumque Religionis loca cum omnibus bonis suis in electionibus, & omnibus aliis plena libertate gaudebunt. Et mox. Salvo mihi, meisque in Regno hereditibus jure patronatus in Ecclesia, in tantum quantum in hac parte, Patronis Ecclesiarum*

canonica instituta concedunt, ubi antiqui Reges Siciliae hujusmodi jus patronatus in ipsis Ecclesiis habuerunt, ubi retinet antiqua jura, nec contra libertatem Ecclesiæ aliquid usurpat. Etiam Fridericus Tertius regnum Siciliae obtinuit, cum juramento jura electionum, & nominationem tuendi, & appellationes ad Papam, & Alphonsus ab Eugenio Quarto, utramque Siciliam consecutus jurat. Ego Alphonsus Dei gratia Rex Siciliae plenum homagium ligium, & vassallagium faciens vobis Domino meo Eugenio Papæ IV. & Ecclesiæ Romanæ pro regno Siciliae, & tota terra ipsius, quæ est circa Pharam, usque ad confinium terrarum ipsius Ecclesiæ, & jurat fidelitatem & mox. Univerfas, & singulas condiciones superscriptas & contentas in præsentibus literis Apostolicis super ipsarum Regni, & terræ concessionem confectis, & omnia, & singula, quæ continentur in eisdem literis plenariè adimplebo, & nullo unquam tempore veniam contra illa, & hujusmodi juramentum tam Pius Secundus, quam Nicolaus Quintus, & Sixtus Quartus Ferdinando Alphonsi filio, & Julius Secundus Ferdinando, cognomento Catholico detulerat, & ipsi ultrò jurarunt.

Amplissimas item Legationes in Siciliam, ad providendum Ecclesiis misere Pontifices. Misit Innocentius Tertius Visitatorem Episcopum Ostiensem, cum plenissima facultate in utraque Sicilia, cui datæ extant literæ Apostolicæ tomo primo, & quinto anno Pontificatus misit Presbyterum Cardinalem S. Marcelli, cum amplissima potestate tomo tertio, & anno septimo misit Legatum Diaconum Cardinalem S. Adriani, cui vices suas tribuit amplissimas, non in spiritualibus tantum sed & in temporalibus, & literæ incipiunt egressus Satan, ut provideat toti regno; & ad Fridericum Siciliae Regem, ut acquiescat Legati moniti, & Legato ipsi scribit, de optimo statu regni instituido. Etiam Honorius Tertius Fridericum arguit, quod se electionibus immiseret, & ipse respondet ne quidem cogitasse.

Idem Legationem mittit pro subsidio terræ sanctæ, & aliam collectam pro templariis indixit. Etiam Innocentius Quartus duos misit legatos, cum amplissima potestate in Siciliam. Etiam Bonifacius Nonus, Nuntio Papæ in Sicilia mandat, ut rebelles restitueret anno primo Pontificatus, & exigit Caritativum subfidium pro supportandis Sedis Apostolicæ oneribus; auctoritate data dispensandi nothos.

Idem anno secundo misit Nicolaum de summa Ripa, ad componendas controversias Siciliae.

Idem Commissarios deputavit, contra occupantes bona Ecclesiæ Panormitanæ, & bona Sedis Apostolicæ. Datam Romæ Idibus Novembris. Etiam Clemens Sextus deputavit, Gulielmum Episcopum Nazarenum, Apostolicæ Sedis Nuntium & Collectorem, in regno Siciliae ultra Pharam loco Theo-

*Lib. 9. ep. 44.
Ind. 5. l. 1.
Ep. 19. 48
ind. 6. c. 22.
Ep. 44.*

Lib. 1. ep. 415.

Lib. 7.

*Ep. 11, & 14.
Kal. Feb.*

Theobaldi Archiepiscopi Panormitani defuncti. Datum Avenione 3. Kalendas Februarij, anno tertio Pontificatus Avenione. Etiam Innocentius Sextus exactionem mandati spoliatorum in Sicilia commoranti, in morte Episcopi Agrigencini. Datum 11. Kalendas Februarij anno quarto Pontificatus, & omnium spoliatorum Sicilia, data 12. Kalendas Martij eodem anno, quo tempore Nicolaus de Aragonia, scripsit librum de quadruplici demonstrata jurisdictione, Romæ Ecclesiæ in Siciliam. Etiam Urbanus Quintus misit Nuntium, & Collectorem decimarum in Siciliam ultra Pharam, Dominicum de Salfonio Canonicum Beneventanum. Datum 16. Maii Pontificatus 6. anno Domini 1365. Etiam Joannes Papa XXIII. misit in Siciliam, Aragonem de Malaspina, reformatorem in temporalibus, concessitque eidem facultatem, conferendi Canonatus, & alia beneficia. Datum Kalendis Novembris Pontificatus anno 2. Etiam Martinus Quintus Lucretium Balaverium, collectorem reddituum deputavit. Datum Constantiæ 20. Kalendas Octobris anno 2. Etiam Paulus Tertius Julium Pallavicinum, & Lucam Justinianum deputavit per totam Italiam & Siciliam, Collectores medietatis veri valoris annui fructuum omnium beneficiorum Ecclesiæ. Datum ultimo Februarij anno 1543. Pontificatus anno 9., & quoties Tyranni aliquid tentarunt toties dirisunt à Papa percussi, ut eruditissimus Bzovius ostendit; & dicenda mox ostendentur.

Aggrediamur seculum undecimum & sequens, amplissimis factis, & juribus secundæ. Hic Gregorius Septimus in Synodo Romana, excommunicat Robertum Guiscardum, de quo in fine episcolarum libro primo. Celebravit Romæ Synodum, in qua inter cætera quæ ibi gesta sunt excommunicavit, atque anathematizavit Robertum Guiscardum Ducem Apuliæ, & Calabriæ, atque Siciliae cum omnibus Fautoribus suis quousque respiceret, & de hac re scribit libro primo, & Spondanus post Baronium addit. Contra quem etiam Gregorius exercitum collegit, eundemque militari potentia cedere coegit, qui spirituales contemnebat. Patent enim ista ex diversis ejusdem Pontificis epistolis, & Leone Ostiensis libro tertio, ubi Gregorius contra turbantem jura Ecclesiæ, omnia arma impugnat; & cedere cogit temporalibus armis; cum spiritualia parum curaret. Hic Innocentius Secundus Rogerium, prætersum Siciliae Regem, in Concilio Romano excommunicavit, ut scribit Otho Frisingensis. Proxima media Quadragesima Synodus magna circiter mille Episcoporum Romæ, præsidente Summo Pontifice Innocentio celebratur, ibique post multa salutifera decreta promulgata Schismatici, qui parti Petri Leonis favorant damnantur, & Chronicon Beneventanum subdit, de Synodo. Ibi inter cætera quæ Spiritu Sancto mediante, statuta sunt vin-

culis excommunicationis alligant Regem Rogerium prædictus Apostolicus Innocentius, quod & Baronius, Spondanus, & Natalis referunt. Hic Adrianus Quartus, Gulielmum Siciliae Regem anathematis vinculo innodavit, quod literis Papæ obtemperare nollet, silentibus regis titulum, ut tradit Scriptor vitæ Adriani, & Codex Vaticanus. Otho Frisingensis, Martinus Polonus, S. Antoninus, Aucltor verò vitæ, & Chronicon Fossanovæ, & Codex Vaticanus & S. Antoninus, narrat id actum eo titulo quod. Congregato exercitu terram B. Petri fecit hostiliter invadi. Beneventanam itaque Civitatem aliquantum ejus exercitus obsedit, & burgos ejus incendit. Hic Innocentius Secundus à Rogerio captus in bello cum Cardinalibus, plura concessit Rogerio liberum ipsum dimittente, & ad genua ipsius provoluto, at Regis titulum largiri noluit, quem maximis præmiis, & pollicitationibus, ab eo impetrare contenderat, ut Platina contendit in Innocentio Secundo, cui nihilominus refragatur Baronius, qui ex diplomate in Vaticana Bibliotheca servato, contrarium omnino evincit, scribitque titulum Regis Siciliae, quem malè acceperat à Pseudo Pontifice Anacleto, ab Innocentio legitimo Papa impetrasse, quod & alij Aucltores affirmant, Otho Frisingensis libro septimo, Nauclerus, Gosfridus Viterbiensis in Chronico Spondanus, Bzovius & alij. Hic Lucius Secundus, vel juxta alios Celestinus Secundus, Regis titulum utriusque Siciliae citrà & ultra Pharam, Rogerio Apuliæ, & Calabriæ Duci concessit, ex Genebrardo in Chronico. Hic Adrianus Quartus Gulielmo Quarto Rogerij Filio titulum Regis concessit, cum armis magnam partem, & Apuliæ & Calabriæ occupasset, quamvis Constantinus Imperator Græcus, Oratores Beneventum ad Papam misisset, ne id fieret enixè postulantes ex Alberto Krantzio in Wandalia, Genebrardo libro quarto Chronicorum. Hic Clemens Tertius Tancredo Gulielmi Siciliae, Consanguineo Regis defuncti, investituram regni concessit, ex Neubrigenfi, Baronio, Spondano, & Arnaldo Abbate Lubecensi. Hic Celestinus Tertius egrè serens, Tancredum regno Siciliae potiri, Constantiam Rogerij Regis Filiam, occultè è monasterio eduxit, & Henrico Sexto in matrimonium junxit, Fridericus Secundo Barbarossæ Filio, hac conditione ut regnum Siciliae eis & ultra Pharam dotis nomine repeteret, reservato censu Pontifici, quotannis feudatario jure solvendo, ex Nauclero in Chronographia. Hic Innocentius Tertius Siciliae regnum Constantiæ Imperatrici dat in feudum, ejusque Filio Fridericus, ut constat epistola ad eundem, & laudat ipsum, & Præcessores. *Hac igitur consideratione diligenter induiti, ac credentes, quod prædictorum Regum vestigia vestra Regia Serenitas in devotione ac obsequiis Ecclesiæ incitetur. Vos, & Heredi-*

L.4. Chr
2. p. tit.
17. c. 1.

A. 1074.

Ep. 35.
& 46.

Cap. 34.

L. 7. c. 13

bas vestis, qui sicut dicitur Rex Wilhelmus quondam Frater tuus felicitis memoria Adriano Papa Prædecessori nostro exhibuit nobis, & Successoribus nostris, & Ecclesie Romanae fidelitatem, & homagium exhibere, ac qua sub scribuntur volueris observare, concedimus Regno Siciliae &c. Hic ex Arnol'do Lubecensi, tria petit à Papa Fridericus Tertius, & Fridericus Præfati Imperatoris Filius, coronaretur de regno Siciliae. Et mox. *Ad tertiam petitionem respondit Dominus Papa, quod consentiret si Fratribus suis Cardinalibus placere, ut Fridericus præfati Imperatoris Filius coronaretur in regno Siciliae, & factum est ita, datus Dominus Papa mille Marcis argenti ad opus ipsius, & mille Marcis argenti ad opus Cardinalium, ubi vides petitionem Friderici, & assensum Papæ, & Cardinalium. Hic mortuo Imperatore Henrico, de Celestino Papa narrat Rogerius. *Redditaque sunt ei Sicilia, Calabria, Apulia, & omnes terra, quæ fuerunt de Regno Siciliae, ad eum erant Ecclesie Romanæ, & eidem post usurpationem sunt restituta. Hic Bonifacius Octavus diplomate Rex pacificus enumerat Fridericum Secundum, & Tertium, & extremum cum Joana Regina, pro Sicilia iis pactis convenientem. *Ac pro ea fidelitatem, & homagium illis jurarent, & quatuordecim in festo Apostolorum Petri, & Pauli, Regina ejusque Successoribus auri unciarum mille Neapoli persolveret, quæ congruentem infra partem conficiebant octo milium, quæ a Sicilia Regibus totius Regni nomine quot annis Sedi Apostolicae debebantur. Cùm his itaque aliisque de mutua inter utroque consideratione, & auxilio legibus sub Pontificis Ecclesieque Romanae, ad quem directum ejus regni dominium spectabat convenissent Gregorius tunc regnans volebat acquiescere, sed tandem acquiescit.***

Post Innocentium acriter reprehendentem inobedientes, alter Innocentius Quartus Fridericum excommunicavit, & regno Siciliae, & Apuliae exiit, quod & egerant Honorius Tertius, & Gregorius Nonus. Idem audita nece Friderici, Gulielmum Germaniam Regem elegit, misso in Germaniam Hugone, Presbytero Cardinali Legato, & Conradum ad Regni Siculi, jura regia capessenda venientem, & excommunicavit & in eum prædicavit Crucem, ita Platina in Innocentio Tertio, S. Antoninus tertia parte titulo decimonono, qui à Gulielmo à Germania pulsus, & in Italia à Manfredo fratre Notho, & versipelli veneno extinctus moritur. Post quem Manfredus ipse teste Emilio in Ludovico Nono, procuracionem regni Siculi suscepit, nomine pupilli Conradini, re ipsa & facto regnum affectans, adversus quem Papa Angliæ Regem incitavit, & cùm Carolus regnum sibi oblatum respuerit, ut habeat in epistolis Pontificis, misso Othone in Angliam Legato, ipsum juniore Filio Henrici Edmundo Comiti Lancastriensi certis conditionibus concedere de-

signavit, & plures tyrannos Siciliam infestantes, ad Romæ subfellia eitavit, & Legatum misit ad Siculos, ut se subiectos Ecclesie neminissent, neque alteri obedire præsumerent, ita S. Antoninus, & regulum Vaticanum. Idem egit in Manfredum Alexander Quartus, ex Martino Polono & ex M. S. Codicæ Papebrochius Alexander Quartus Manfredum Friderici II. filium parricidam & nothum, qui qua vi qua dolo cæteris extinctis aut expulsi utriusque Siciliae Regem se constituerat, excommunicavit, denuntiansque cum Ecclesie Hostem særum bellum indixit. Quod verò de Conrado diximus, Conradinum alij plures conclamant. Post hoc Martinus Quartus auditis vesperis Siculis, rem pacificandam non armis prosequendam opinans; fulminavit Panormitanos ob rebellionem, & omnes Siciliam invadentem Ecclesie Romanæ fiduciarium, vel auxilium conjunctis præbentes, mox & Petrum Aragoniæ Regem, & complices, & prohibuit ipsi titulum Regis Siciliae, sic & Paleologum ejus procellæ excitatorem, quæ fuscè apud Raynaldum narratur. In eadem causa Nicolaus Quartus, Alphonsum Tertium deterruit Siculi regni jura invadentem, & Caroli captivi liberationem promovit, & iniquas, & duras condiciones remisit. Rursus in eadem causa Bonifacius VIII. Fridericum Aragoniæ Regis Fratrem Siculi regni diadema usurpantem, & anathemate & aliis pœnis mulcavit; & de Andrea Rege Siciliae, & Apuliae, jam supra diximus cum de Regina Joana, & Ludovico Rege Ungariæ Siciliam mandato Papæ relinquentem, & Regina Joana Siciliae ab Urbano Sexto damnata & deposita, & Ludovico Andegavensi intulit anathema. Si regnum Siciliae, & alias terras, & jura dicitur Romanæ Ecclesie invaderent; in ead. causa Bonifacius Nonus contra Ludovicum II. Andegavensem pro Carolo Tertio scripsit, ut ipsum solemniter anathemate fulminaret. Denique in his seculis Innocentius Tertius, suscipit Siciliae administrationem, & Legatum in pueritia Friderici præficit, & sub ipso Siculi ab eo excitati, à Friderico Secundo deficiunt, quibus gratias agit Papa, & misit duos Cardinales cum subsidio, & Friderico queritur apud Petrum de Vineis, ibi Rodolphus cum juramento affirmat, *Adjutores sumus ad retinendum, & defendendum Ecclesie Romanæ regnum Siciliae.* Et mox. *Nec offendemus Carolum Regem Siciliae, & statim. Nec regnum Siciliae, quod idem Carolus à Romana tenet Ecclesie.*

Causam concludant secula sequentia, ubi Innocentius VII. Ladislaum excommunicat, & à regno & seodis expellit ex Niemo & vocat, Ladislaum olim Jerusalem, & Siciliae Regem; quod & egit Gregorius XII. sic Alexander Quintus ex Volaterano libro vigesimo, & factum cum Concilio feribit Platina, & Author vitæ Alexandri Quarti, & hoc confirmavit Joannes XXIII. Scribit Ca-

In consuetudine Christiana in vita Alex. 200.4.

Datum apud urbem viterb. an. 1202.

A. 1282. Ep. 137. 30. h. 1. Ep. 450. Lib. 1. cur. 14.

Lib. 7. post sup. ep. 11.

Lib. 3. ep. cur. 17. 1. 13.

L. 2. c. 1. Lib. 2. ep. cur. p. 2. 159.

Ep. 1. 1. 13.

C. 47.

Ep. 113.

15. 1. 13.

rolus Secundus & proficitur. *Nos Ligiu bonagiu, & fidelitatis debita juramentu pro regno Sicilia. & tota terra citra Phara, que dicitur Dominu Genitor nosser à Romana Ecclesia tenet in feudu &c.* Et Robertus Rex in sua professione. *Ego Robertus Dei gratia Rex Sicilia &c. Ecclesia Romanæ ligium bonagium facio tibi Domino meo Clementi Papa V. tuisque successoribus canonicè intransibis, & ipsi R. Ecclesia pro regno Sicilia.* Etiam inest formularium inscriptum, *Modus faciendi bamogium D. Pape de regno Sicilia, quando confertur Regi.* ad eam erat consuetum ceremoniale. Panormitani petunt absolvi à censuris, & Fridericus concordat eum quibusdam conditionibus, inter quas ea præcipua imponitur. *Tenebis & possidebis à nobis, & sub Nobis & eodem Ecclesia, asiam vassallus & censurarius ipsius Ecclesia.* Et pænas alias vel temporales minuitur. Etiam Martinus Quintus scribit Siculis omnibus, ne Regina Joannæ Vestigila pendat, aut obsequantur, eo quod censum Papæ solvere recusat, & de Alphonso diximus supra. Etiam Paulus Quartus regnum, transferre voluit ad Hispania, quo exemplo triumphat Hofmanus, & latè perpendit Giannonus, qui privatas similtates fingit, cum publicas causas Sedis Apostolicæ, Historiæ Ecclesiasticæ commemorent, quas consulere debuerat non se ipsum, & veniam quam Prorex petijt, etiam Catholici Regia jussu indicat peccatum ex parte Prorogis, & absolutio à Censuris culpam significat. Etiam in variis jurisdictionis litibus Philippus II. misit Romam Legatos, & Giannonus Regem ipsum reprehendit. (Rex Philippus non bene intelligens arcanum, aut volens placere Pontifici) Etiam sub Philippo Tertio, & Quarto ex Giannono, Papæ ut Patres communes, negotia belli, & pacis tractabant, sic & sub piissimo Carolo Secundo. Etiam Sabaudus Dux nunquam potuit, veluti Rex Sicilia à Papa recognosci, imò Clemens XI. Archiepiscopum Panormitanum Regis titulo utentem, gravissima oratione reprehendit, quod Episcopum supra Papam saperet, & Giannono optimo in ea re teste, à Papa Siciliam Principes recognoscunt. De bulla Monarchiz, in qua sunt innumera scripta, actum est iam libro precedente & sub feliciter regnante Benedicto Papa, ne silentium induceret præsumptionem, promotæ est executio Bullæ Clementis XI.

CAPUT VII.

Polonia Regnum.

Quod olim accidit Nasamonum populis ut cernerent sua regna everti vento, accidit & Poloniæ regno, omnium ventorum furia everso, nunc spirante Catholica Fide, nunc stante pagana perfidia, nunc hæresum fluctibus agitato, ubi tamen Petri navis Nauclerus, peritiam suam latè ostendit.

Illud est elogium Poloniæ pietatis. *Epi-*

*scopi in ordine Senatorio omnes seculares precedunt. Ea namque fuit Regum Polonia pietas, & statim à receptione fidei Christianæ Catholice Orthodoxæ Romana redactio Regni sui ad imitationem aliarum, qua fidei iam susceperant provinciarum regimine omne illud insuper addiderunt, quod Ecclesiarum Antistes primum debeant perpetuo in Senatu regni obtinere locum. Ita de origine Poloniarum Martinus Cruserus, & addit. De Religionibus prius pauca assignamus. Christianam Religionem Polonica gens, abietio semel impio Demonum cultu, sexcentis amplius annis tenet, religiosèque colit, in hevesicorum Novationum insulens, & impatiens, ante nostram ætatem. Nuper adeo nostra ætate novum Lutheranismum primum, mox etiam Berengarianum, seu Calvinianorum labes à Mercatoribus & bonarum literarum studiosis juvenibus lenitate animorum & curioso studio adductis peregrè infecta, multorum animos infectis. Quod olim quoque Hasslica, Viclepi in extremis Vladislai Jagellianis. Regis, & prius Filiorum ejus Vladislai. & Casimiri temporibus, cum Horum iuxta, ac illius ætas contemneretur sive venire ceperat. Sed Principum, & Episcoporum virute, studio, & diligentia, ceterorumque Procerum pietate, gravitate, & constanti malum alius radices agere non est permittum, ubi Episcopi, & inter eos primus ut cernentes, radices venetas compressit. Et rursus. *Nec nullum in peculiare habent, in Polonia præ ceteris nationibus, nisi quod Archiepiscopus Gnesensis perpetuo quidam Pontifici Maximi Legatione fungitur & legatus natus Sedis Apostolicæ appellatur.**

Idem de Russis enarrat. *Plurimi sunt ex illis, ex quo tempore Polonorum divisione tenebantur ad Nos, & ad Romanæ Ecclesiæ societatem transferunt, eodemque cum Polonis iure sunt. Armeni oppida quedam Russie, Podolique incolentes sunt, & ipsi ritibus, suaque lingua in sacris utuntur. Non abhorrent si tamen, sicut accepimus à Romano Ecclesia, & à Romano Pontifice. Denique de Ecclesiasticis judiciis scribit. *Ab Episcopis, eorumque Vicegerentibus provocatio est ad Archiepiscopos, & ad Gnesensem quidem ab ipso Leopoldensi Archiepiscopo, idque eo nomine quod ille est Legatus perpetuus, sive ut vulgo loquuntur natus Sedis Apostolicæ. Et mox. Extrema tandem provocatio est ad Pontificem maximum, antiquissimo Christianæ Religionis instituto ubi vides provocationem ultimam ad Papam, ex antiquissimo Christianæ Religionis instituto natam.**

Audiamus nunc Baronium de Polonia. Hic ipse citatus annus, quo Accole antiquæ Sarmatiz Slavorum propago, recentiori nomine Poloni nuncupati, Christo nomen feliciter dantes, Christiano sunt nomine insigniti. Cum alioqui ad Sarmatas antiquos Christi Evangelium penetrasset, Veteræ Scripturæ testati sunt, id namque tradit Tertullianus adversus Judæos. *quòbrè vinea deserta*

repositanda fuit. Quonam autem Evangelium predicante isti crediderint nemo satis exploratum habere potest. Sed illud *Evangelium* indubitatam, per Mulierem fidelem. & Principe ipso ad fidem Christi converso, eodem fatagente fides Christiana, ubique locorum sui Domini propagata, & quasi momento subditi omnes, ad Religionem sunt Christianam perduci, etenim commercio propinquo Christianorum Bohemorum, & aliorum Miezilus ad meliorem frugem conversus abdicatis à se concubinam septem, à quibus nullam prolem consequi potuisset, duxit legitimam uxorem Boleslai primi Bohemorum Ducis Filiam Virginem, eandemque Christianam, nomine Pambronuolam, ea lege ut ipse feret Christianus, quod & perfecit, & alios sibi subditos idipsum praeare juravit cujus rei gratia opus habuit, de his omnibus certiorum reddere Romanum Pontificem, quaerens ab eo aliquem mitti qui eam provinciam Christiano ritu cultam, feracem redderet ad salutem inhabitantium. Ubi ista tam laeta accepit Joannes Pontifex, spore, simul & gaudio affectus continuò ad ipsos decernens Legatum à latere, misit Aegidium Tusculanum Episcopum, qui credentem Regem cum populo stabiliret in fide, & Episcopatus diversos erigeret, Sacerdotesque, & Ministros reliquos, in iisdem ad omnes erudiendos constitueret. His Felix Miezislaus, qui cæcæ natus septimo ætatis anno, lumen mirabiliter recepit, & Rex constitutus illustratur, longè meliori lumine fidei. Id insinuat in suo Lexico Hofmanus, & ea phrasi hæc enarrat. *Hic Gnesnensem, & Cracoviensem Episcopos instituit, quasi Rex Episcopos constituerit, non verò Papa, ejusque Legatus, & Gnesnensem tantum numerat, & Episcopatum Cracoviensem, quasi duos tantum instituerit, & reliquos omnes silentio celat.*

Etiã ab initio Christianæ fidei Polonia, censum Papæ & S. Petro persolvit, teste Principe ipso Poloniæ nempe Boleslao ex Ditmaro. *Insuper autem Domino Pope questus est per epistolare potentiorum, quod non liceret sibi propter latentes Regis insidias, promissum Principi Apostolorum persolvere censum, ubi, jam consueta erat solutio census, qui & eodem seculo invenitur, à Gregorio septimo exactus in epistola ejusdem ad Wladislaum Poloniæ Ducem. Pervenit ad Nos Nuntius vester, qui Magne devotionis, & fidelitatis vestra exhibitionem nobis retulit, & que B. Petro sub nomine census misistis, videlicet centum marcas argenti ad mensuram vestri ponderis fideliter presentavit. Quod quidem gratanter accepimus, sed charitatem vestram multò ardentius, ampliusque quasi quibusdam animi brachiis, ad vos usque porrectis amplectimur, quam mentem vestram, ac desiderium magis, ac magis erga reverentiam Apostolicæ Sedis accendi perpendimus. Beatus autem Petrus, quem vos diligitis, & cui Celsitudinem potentia vestra humilitatis, copio-*

sa vobis procul dabo retributionis munera preparabit, & suo vos munimine tam in presentem, quam in futuro seculo iustificabit.

Voluit aliqui cum Genebrardo, petente Miezislaus Polonorum Principe, à Benedicto septimo concessum Poloniæ & regum titulum, & regis diadema, at ab eodem negatum referret Baronius, ex Cartuio in vita Stephani Regis Hungariæ. *Per idem tempus etiam Meisla (melius filius Boleslai) Christianam complexus fidem Legatos suos Romanam misit, ut Pontificis benedictionem, & regium ipsi titulum impetverent. Assenserat quidem Pontifex, & iam coronam egregie opere confici curaverat, quam ei mitteret sua benedictione adiuncta. At mox narrat ex Angeli monito, datam Stephano Ungariæ Regi, velut olim præ Joseph electus est Matthias. Indignè id ferunt Poloniæ Scriptores, coronam nempe datam Ungaris non Poloniis, & asserunt Poloniæ regis coronam ab Otthone Tertio recepisse, quod avidissimè defumit Hofmanus, at invictum est Baronii argumentum. Si Poloni ab Otthone tertio, diadema regium recepissent, non à Papa iterum quaererent, & quidè invita addidit argumenta, auro magno, & muneribus, ad eundem Pontificem missis, & rursus vis additur rationi. Henricus Secundus regia titulum, à Prædecessoribus suis collatum, tanto studio & violentia non impedit. Et saltem quaereret a se recipi, & tamen Petrus Damiani veridicus de fratribus in Poloniã missis enarrat, *Bisclavus autem volens coronam sui regni, ex Romano Auctoritate suscipere, prædictos venerabiles fratres, obnoxia capis deprecatione deposcere, ut ipsi plurima ejus dona Papa deserviret, & coronam sibi à Sede Apostolica reportaret. Qui regia petitioni assensus penitus denegantes dixerunt, nos in Sacro Ordine possit troflare nobis secularium negotia nimis licet. Et mox. Imperator autem Henricus Bisclavi consilium non ignorans, nullique vias custodiri precepit, ut si Bisclavus Romanam nuntios mitteret, in ejus illico manus devenirent.* En auctore Petro Damiani, & in vita Stephani Regis Cartuio. non habuit Polonia titulum Regis, nec regiam coronam ab Otthone Tertio, nec injuria ulla est Poloniæ, Stephanum Regem præponi Bisclavo, sicuti nec dedecus fuit iusto Joseph, ipsi in Apostolatu præferri Matthias, a quo Apostoli vel simul collecti, distinguere nescierant in merito; & sanctiorem Bisclavo Stephanum agnoscentes. En in ipsa discordia conveniunt Auctores, cum Benedictus septimus Poloniæ in corona danda consensisset, imò & artificiosè factam præparasset, non Ottho, cui Hofmanus gratis, & fidei, tributariam facit Poloniã & verisimiliã referret Stanislaus Lubienki, in vita Martialis secundi Episcopi Ploccensis, coronam confirmatam a Silvestro Secundo.*

Ejusdem seculi anno 1039. narrat Baronius. Hoc anno ut Longinus est Auctor, missa est Legatio ab Ecclesia Polonorum,

10 Vita
& Romæ
mensis
cap. 24

ad Benedictum Romanum Pontificem, quam occasione sic aperit idem Auctor. *Sub hoc Redemptionis anno gravem, & enormem Gnesnensi Ecclesie degradationem per impium Brzetislavum Bohemiam Ducem, & suum exercitum in sacras, & Deo dedicatas rerum sublatione, & in Bohemiam asportatione commissam Metropolitanus Gnesnensis, Stephanus Primus, qui successit Bossutusq; molesto, & amaro animo serent Rocbelui Archiepiscopi Cantuariensis, caterorumque Episcoporum Polonie communicato consilio Nuntios notabiles Romam, mittit, coram summo Pontifice, & Cardinalibus de perpetrato per Ducem Brzetislavum & Bohemos sacrilegio questiones. Qui cum ad urbem accessisset, & coram Benedicto Papa Nono audientia obtenta, nefanda Ducis Brzetislavi, & Bohemorum sacrosancta sacrilegia in Deum & Sanctos Ejus in Sacra, & Tempia, eadem & captivitatem in Orthodoxos, & Fideles rapinam in omnes fideles narratione exposuissent. Severum quoque Pragensem Episcopum, omnium sacrilegiorum hujusmodi participem, & consilium fuisse, sacrilegiaque singula ejus iustus & consilio fuisse patrata significassent Pontifex Romanus non secus quam iustum erat motus longam eorum Cardinalibus, Aliisque, qui tunc in urbe astantes Pralatis tenens deliberationem, & cum omnium pari unanimique sententia execrabile scelus in Gnesnensem Ecclesiam commissum nuncro Ecclesiastico vindicandum censeresat diversis tamen edebantur in modo ultionis inferenda vota. Et aliqua enumerat & subdit. Alii tam Ducem Brzetislavum, quàm Severum Pragensem Episcopum, usque ad pleam omnium sacrorum restitutionem anathematizandum fore. Hec ultima sententia veluti mitior, & media ab omnibus accepta est; verùm quoniam Sedes Apostolica parte altera non audita, decreta sua promulgare non consuevit personali contra Ducem Brzetislavum, & Severum Episcopum Pragensem citatio promulgata est. Quorum Nuntii dum Romam advenissent, & pro scelere sacrilegii diluendo verba coram summo Pontifice facerens scelus illud, de quo per Ecclesiam Polonicam accensabantur non diffiteatur Ducem Brzetislavum, & Severum Episcopum admisisse, non tamen temeritate iniquis impia, sed devocione, & pietate forsitan stulta, Sanctorum estis. Cateraque Sanctorum vasa ex Gnesna sublata & Pragam relata esse, Ubi vides utramque partem, sub Papæ judicio litigare, alteram accusare, alteram se tueri, & mox Papa cogit Bohemum ad restitutionem, quod Rex Bohemiam per Nuntios promittit. Idem Gregorius legatum mittit ad componendas Poloniam Ecclesias, & constituendam Metropolitim, & ordinandas Episcoporum Sedes.*

Rursus sub Gregorio Septimo invictus fortitudinis Stanislaus, pro zelo Dei, & Ecclesie, à Rege ipso ad altare obtruncatur, inaudito crudelitatis genere, quo Rex ipse transit in Carnificem, quod factum successè refert Spondaus. Eodem anno Stanislaus

Cracovienfis Episcopus quod Boleslavum Polonia Regem, de gravissimis delictis sepius redarguit, ut vitam emendare contemnerem, sententia excommunicationis, percussisset, ab eo crudelissimè casus est, dum in altari Dei mixta Sacrificia offerret. Cum vero ipse cedes ad Gregorium Papam pervenisset, idem post maturam deliberationem, universam Gnesnensem Provinciam, sub cuius Metropoli Cracovia erat generali interdictio suspensus, ipsi quoque Regem Boleslavum, & Poloniam Regnum omni honore, & dignitate regali privavit, omnesque subditos obedientiam ei exhibere vetuit. En quanta egit per Stanislaus, quem Innocentius quartus publicè venerandum proposuit, Hanc eandem tragediam recenset Longinus. Iam lugubri, & crudeli, in Sanctum Dei, per Boleslavum Polonia Regem, de prompta occasione ad nostrum Summi Pontificis Gregorii Septimi variis nuntiis, & literis perlata, summus ipse Pontifex Gregorius, & non suorum tunc Cardinalium ceteris in flebilis lamentationem rucis, qua rigiditate Boleslav Regis, tam insolens parricidum plerendum est. matris deliberatione tempus terens, tandem Petro Gnesnensi Archiepiscopo, & omnibus Poloniam Ecclesiarum Episcopis, per specialia scripta dedit in mandatis, quatenus in parati per Regem Boleslavum, & suos Milites facinoris execrationem, & pavam, generale interdictum in universa Gnesnensi provincia observare Regem insuper Boleslavum, & Poloniam Regnum omni honore, & dignitate, & excellentia regali privavit, & omnes Principes, Barones, Vassalios, & Subditos ab ejus ditione absolvent, obedientiam, & subjectionem saltem ipsi exhibere vetuit, Filius insuper eorum Militum, qui Boleslav Regi auxilium, consilium, & assensum in factum prædictum dederint, assensum ad quodlibet officium beneficium, dignitates, & honores usque ad quartam generationem prohibet. Et hanc Vicarii sui sententiam sequutus est in caelesti judicio Christus, dum Rex impius alter Cain profugus, in summam demerentiam incidit, à canibus ipsis laceratur. Defuncto Boleslav suffectus est Uladislaus Frater, qui & Hermannus dicebatur, nec Regem se appellari permisit, donec per Lampertum Canonicum Cracoviensem, & equestri ortum familia, missum ad Gregorium Septimum oratorem, Polonia communicatione est restituta. Tanta fuerat Papæ reverentia, & adhuc arma alia præter excommunicationem, ipsi Papæ relinquabantur impugnanda.

Miserrimum simul, & felix succedit aliud Poloniam exemplum, cum defuncto Miecislao Rege variis populi à Polonia deficerent, & divisi Principibus in eligendo Rege septem annis duraret interregnum, & Regina in Germaniam fugeret, & legitimus hæres saculo renuntians, Cluniaci solemniter Religionem profiteretur, quod furè profequitur Longinus. Poloniam Republicam deficiente Procerea, & Barones Polonici cre-

bris tractatibus, exiguas ejus Reliquias solve cupientes de summa rerum, & ut quoniam modo status primi & facies reipublicæ reddi posset consultabant, & omnium quidem sententia congruebant, sine Rege, & Principe, neque mala exorta depelli, neque ad debitum ordinem posse regnum reduci. In eligendo tamen, & affumendo Principe erant varii & diversi. Et enumerat Auctor varias opiniones. *Post multos itaque tractatus post varias jactationes, simulatet, & tumultus finem dissiliis, ad hunc modum placuit ponere.* Et mox. *Solaspone Casimirus dignus visus est, qui regnum legalia communia vota eligendi deferrentur.*

Mox mittunt ad Reginam in Germania profugam, ut electum Casimirum annuntia- ret, adeunt electum, & pro dispensatione, & Monachatus, & Diaconatus, Romam adeunt & Papam ita urgent. *Ex te Sanctissime Pater, nostra, & totius Regni Polonorum salus, & restauratio pendet. Tu salus Patrie nostræ potes sanare discrimen, Tu bellicum furorē inhibere, Te patria nostra invocat, Te iuratur. Ad te fiducialibus precibus recerit.* Ad eò Poloni universa venerat Papam posse de Monacho facere non Monachum. & hoc enixis precibus à Papa petebat. Ad eò non erat Casimirus votifragus, nec unquam id ipsi objectum, sicut quotidie clamatur contra Bellarminum. Nec semel Papam, & Cardinales petiisse contenti frequentius petere, & inflare perseverabant rogantes &c. Et Benedictus Nonus cum Cardinalibus, & Jurisperitis, & timoratis conscientie viris deliberat, & inter inextricabiles vias hanc eligit maturo consilio, & à Polonorum Legatis recipitur, & Poloniis.

Jam firmato, & stabilito Poloniæ regno, prudentia & industria Casimiri Summus Pontifex Benedictus Nonus id plurimorum relatione percipiens, gratularitur singularitèr Regi, & simul censum S. Petri exposcit. Volens Casimirus Rex Poloniæ parere pæctis, Summo Pontifici Benedicto, primum pro Legato Polonorum, deinde pro fe promissis generalem omnium suarum Provinciarum indicit conventum, in quo & pollicitatu Apostolicæ Sedi per Legatos Polonorum factò concordia omnium devotione & consensu decreta & innovata est, & universalis mandata solutio unius usualis oboli de capite, tam civitate quàm oppido, vicisque, & rura colentium duabus provinciis videlicet Gesnensis, & Cracoviensis, & indixit eisdem subiectis; & exposito censu narrat quoddam mirabile, prius hunc censum visum incommodum, sed postea multum fructus germinasse, & ipsas terras occupatas ab Hostibus, adhuc solve voluisse eum censum, & appellatum denarium S. Petri. Et tamen hodie lucrum maximum æstimatur, si pecunia à Papa eripiat, nec cogitant quod & devotio, & experientia ipsa edocuit, à S. Petro pecuniam multiplicari. Et adhuc tria onera retinent, in signum Apostolicæ gratiæ

Poloni annuum censum solvant, ut Casarem tondent instar Religiosorum occidentis, et in præcipuis solemnitatibus linei panni instar stolæ utantur, quæ symbola sunt tanti beneficii.

Ad duodecimum secundum accedimus, ubi Paschalis secundus scribit Archiepiscopo Poloniæ. *Paschalis Episcopus Severus Severorum Dei N. Polonorum Archiepiscopo. Significasti Frater Charissime Regem & Regni Maiores admiratione permotos, quod pallium tibi ab Apocrisariis nostris, tali conditione oblatum fueris si Sacramentum quod à nobis scriptum detulatur jurares, & convincit ipsum, & omnes ex textu Joannis & Lucæ, ubi non solum habet Auctoritatem, sed & fidei robur invictum, & subdit. Cum igitur à Sede Apostolica vestra insignia dignitatis exigitis, ubi Papa juramenta Episcopis defert, & quidem ut vidimus ex Antiquitate, in causa trium capitulorum, in damnatione vel post mortem Acacii; & in aliis causis cum aliter fieri non possit.*

Idem dispensat in consanguinitatis impedimento, inter Boleslaum Poloniæ Regem, & filiam Regis Prussiæ Shislavam, in quarto consanguinitatis gradu. Hæc Looginus ait Baronius, cæteris & antiquitate, & veritati præstans. Idem misit Poloniam Qualidam, alias Walonem Episcopum Bellouacensem cum potestate Legati à latere, qui à Boleslao comiter exceptus prout à Summo Pontifice iussus, Polonia visitata, prout iustitia exigebat, duos Episcopos Boleslao ipsum juvante, ob culpam damnavit, & depulsit.

Hoc eodem seculo habita est Synodus Lorniciensis, ubi proscriptæ sunt rapinæ, & ne robur haberent incertum firmitatem decreta à Pontifice obtinere. Idem egit ex Longino de suis decretis Casimirus Rex Poloniæ. *Ut autem tam saluberrime constitutiones in futuras generationes majus haberent duramentum solerti Ducis Casimiri ordinatione Nuntii ex utroque statu Romam ad summum Pontificem Alexandrum tertium mittendis, delignantur confirmationem papalem, quæ confirmationes ipsas, & in scriptam redactas & Ducis Casimiri, Pontificumque, Principum, & Baronum sigillis manus firmitate Apostolica perennis & corpus, obaque alionjus Sancti, quo Cracoviensis insigniretur Ecclesia obtentari, Et Nuntii quidem Polonorum in Insulano Alexandro Papa degente benigne habiti & auditi sunt, gratiaque presente Cardinalium tactu ab Alexandro Polonia habito, quod pessifero durante schismate nationibus, & regnis vicinis, aut claudicantibus, aut obedientiam Antipapam profitentibus ipsi constanti perseverantia ab ejus obedientia non recesserunt. Constitutionem deinde Polonorum velus justitia & Religione plenam confirmat. Extat & Concilium Poloniæ quo rapinæ prohibita sunt, & ut vi perpetua polliceret, auctoritate Papæ firmantur, quæ confirmatio stat vel apud Baronium. Extat & apud Steurolfium*

Synodus Polonica, quæ solæ à Labæo laudantur in eo Auctore, firmata à Petro Legato S. Marie in Vialata, qui sedulus visitans Poloniæ dioceses, reformavit plura in sacro & profano, Religionis & sacris canonibus aduersa, & facta Synodo provinciali Sacerdotibus, imposuit, ut concilians dimitterent & uxores, queis tunc passim utebantur, & illud præterea constituit, ut Laicorum matrimonium in Ecclesia celebrarentur.

Celeberimum est tertium decimum seculum, ubi Innocentius tertius Poloniam sub protectione S. Petri constituit. *Cum à vobis petitur, quod iustum est & honestum tam vigor aequitatis quam ordo exigit rationis. ut per sollicitudinem officii nostri, ad debitum perdatur effectum* Et mox. *Sub S. Petri, & nostra Protectione suscipimus, & presentis scripti patrocinio communitus. Ad iudicium autem huius à Sede Apostolica protectionis præcepta, quatuor marcas gratis oblatas singulis triennium, Nobis, nostrisque successoribus, ad Poloniæ pondus persoluet.* Ad hæc ingens res erat & privilegium, Petri, & Papæ protectione gaudere. Idem iubet ut recens conuersi in Polonia, magnis non grauentur oneribus. *Per Apostolicam vobis scripta mandantes, quatenus iustitiam ejus, qui venit Salvum facere quod perierat, & dare animam suam redemptionem pro multis, ejusmodi uouellas plantationes amplius non grauetis.*

In hoc seculo extat Synodus Wratislaviensis Præsidi Jacobo Leodiensi Archidiacono Sedis Apostolicæ Legato. Scribunt de hac Michovius, & Cromerus apud Spondanum. Anno 1246. *Ab Episcopis Polonia, & Jacobo Archidiacono Leodiensi, quem Innocentius Quartus recens in Poloniam miserat, tum ad motus regni compescendos, tum ut Pontifici à Frederico Imperatore vehementer exagitato, aliquid subsidii obtineret. Poloni autem prompta liberalitate erga Pontificem quintam partem reddituum Ecclesiasticorum ex tota Polonia in triennium obtulisse, ac citò transmississe, remittere autem Legatum tum Poloniæ partem ejus ieiunii quod est solemnè aucti Christianis ante Pascha ut videlicet cum id à Septuagesima totis novem hebdomadis veterum Patri instituit vulgò serbaverunt in frequentè prævaricatione, & gravè discordia inter Clerum, & Laicos esse deinceps, ut aliis locis hebdomade sex, & dimidia.* In hoc eodem seculo Alexander Quartus, audita Lithuaniae Jaquingeriorum, aliorumque Infidelium intra Poloniam irruptione, mox pro ejus subsidio classum cecinit. Etiam ardente bello inter Polonos, & Pomeraniam Ducem & Socios Innocentius Quartus Legatum, misit Archidiaconum Leodiensem Jacobum & Papa ipsi scribit pro pace, extant & aliæ ad Legatum Gnesensem, & Prussiam Archiepiscopos, & Prælatos.

Prosequitur seculum decimumquartum, ubi anno 1324. scribitur. Inter ea confirmata sunt à Pontifice hoc anno fœderis inter Gedemenium, & Livoniam in initio super-

ratori anno leges, ac sedifragis censurarum incussa Religio. Et rursus eodem anno. In Polonia Henricus Dux Halæciæ, & Positanæ, idemque Poloniæ hæredem se gerens datus à Pontifice literis Cracoviæ pervigilio S. Ioannis huius anni profectus est, à se clientelæ nomine Romana Ecclesiæ censum perfolutum iri, quæ literæ in M. S. Nicolai Cardinalis Aragoniæ extant hisque aliæ adjectæ Ladislai Regis Poloniæ, datæ Cracoviæ in pervigilio S. Trinitatis, quibus denarium S. Petri penitentium pollicetur, posticque ut Apostolica Auctoritate Poloni, ad profectum in Tartaros crucis accepto symbolo, religiosam militiam comitentur, atque auxilium ad eorum retundendos conatus efflagitant. anno 1341. Benedictus XII. privilegia confirmat, olim à Boleslao Rege, Ecclesiæ Cracoviensis concessa. An. 1365. scripsit Urbanus Quintus. Casimiro, ut recepta uxore superinductam abiciat, alioquin procedat ex iustitia. *Magnitudinem suam momentum & hortamur in Domino nihilominus tibi per Apostolicam scripta precipiendo mandantes quatenus ipse tue salutis, & bonori (quodnegligit) consulens incunctanter eodem superinductis ex toto dimittere, presertimque à thaidem præcedentibus securizationibus debitis ad tuam cobabitacionem recipere, eamque tractare maritali affectione, & congruis honoribus non postponat. Atque Dilecto Filio nostro Egidio S. Martini in montibus. Presbytero Cardinali coram quod dicta causa pendet vos commississe cognoscat, ut super huiusmodi toto excessu contra te procedat. prout iustitia sua debet.* Idem Rex petiit à Papa, ut Præsules Poloni per Procuratores, Romam accedere possent nec imperaret. Rursus cum Caroli Imperatoris consilio, factum crederet Wratislaviensem Ecclesiam à Prageni divulsam, respondit Papa non ad Caroli gratiam, sed iustis de causis id peractum. Iterum expetiit Hungaria Rex à Papa ut Poloniæ Regno à Barbaris, rupto induciarum fœdere multis cladibus atrico, subsidium liberaliter ferret & id lætiter Archiepiscopo Gnesensi, ut visitatæ à Barbaris arces resciantur, & misit integrum subsidium & certè magna damna magnum indicant auxilium, & inter alia mala & damna, que in dicto Regno, patravenerunt, & intulerunt castrum Veteris Poloniæ, Rotemburk, & Pulchota Cracoviensis diocesis funditus destruxerant, & alia mala innumera commiserunt. Et Papa iubet ut cuncta resarciant, iterum in Concilio Unieroviensi sub Gregorio X. præter reformationem Ecclesiasticæ discipline, statutum est ut bingrossi de cuiusque Marsæ proventus Sacerdotum, in sumptus belli Turci converterentur, quippe metuens Papa Poloniæ & Italiæ, ab Amurathe Imperatore Turcarum, quod iam magna strago Bulgaros, servios, Macedones & Albanos pro-

Ep. 44.

Ep. 114.

A. 1247.

Lib. 5. 19
cap. 29.

A. 1324.

A. 1369.

A. 1395.

profligasset, undique subsidia corrogabat, & in Poloniae mittens cum nuntio, Nicolaum Episcopum Maioricensem, ut ea in causa tota esset.

Post hæc Uladislaus Rex Poloniae, & militia, & sine clarissima, in conciliandis cum Papa Graecis assiduis, petiit confirmari amplissima privilegia, nondam extincto schismate impetrata, & Martinus Quintus ultro firmavit, eo nobilissimo usus exordio. *Iussit, & honestis supplicationibus libenter annuimus, illaque favoribus opportunis prosequimur.* Et enumeratis Uladislai meritis sublit. *Huiusmodi privilegia gratias, & indulta auctoritate nostris, & per Nos generaliter confirmari pro parte ipsius Regis nobis suis humiliter supplicatum.* Etiam Benedictus XII. sedula iungit, inter Ioannem Bohemiam, & Poloniae Regem ex Bonifacio, ita ut Bohemi regis Poloniae nomen, quod hæcenus usurpaverat deponeret. Etiam à Papa sunt data decimæ Regi Poloniae ut constat ex historia Ecclesiastica, & seculo decimoquinto Martinus V. præcipit Poloniae ne recipiant Sigismundum, quamvis Regis Poloniae Nepotem hæresis fautorem, & Calixtus Casimiro præcipit, nea turcis oblatas inducias recipiat, & ipsi scribit, & de Uladislaio iam vidimus.

Lib. 9
decad. 3.

A. 1369.

num. 3.

Lib. 8.
pag. 171.

Lib. 5.
pag. 114.

Ad illud seculum decimum sextum accedimus, in quo florentes Ecclesias jaçtat Hofmanus, at si Calvinum iactant & Lutherum, jaçtare possunt & alias sectas, in articulis fundamentalibus divisas, & apud ipsos etiam hæreticas in eo seculo in Polonia floruisse. & primum bella in Turcas enarrens, ut narrat primò Jodocus. *Maximilioni Legatis apud Cracoviam postulavit, die 6. Januarii Jacobi Pisci Vir doctum, à Julo II. Pontifice Maximo, ad Sigismundum Legatus missus Cracoviam venit, Huius Legationis summa fuit, quod Romanus Pontifex totum ferme Europæ Principes ad Pacem revocasset, ut ea arma, quæ jam pridem in domesticam cladem sumpta essent ad Christianam Reipublicam Hostem ferre statuisset, quare & Sigismundum perfidem ad hortatus ut domi consilio rebus pacatis copias Wadislao jungeret, atque ex Hungaria, Bohemia, Poloniaque regnis legionibus propriis in Thraciam bellum moveret, ubi vides quanta Papa fecerit, quamvis se excusarent Poloni non posse, cùm juramenti Religione tenerentur, & dicerent se ad futuros cùm aliis, cum omnia viderent confederatos. Etiam Polonici oratores, ad Concilium Lateranense venerunt, de quibus enarrat Paris de Grassis. Die Luna XIII. mensis Junii, que fuit festum S. Antonii de Padua, Pontifex iussit teneri consistorium publicum pro obedientia per Regem Poloniae tenenda. Et iuxta. Orationem habuit Archiepiscopus Iovianus, nec aliud quàm plagas, & strages scythicas & Turcicas continentem, in qua etiam inci-*

*tavit Papam, omnesque Christianos Principes ad resistendum paratos, exercitum magno Turcarum contra Reges Poloniae & Hungarie & in ea oratione, quia ex corde loquebatur pluries lacrymatosus est, & pene desecit, præ lacrymis. Sed ego qui semper propter pietatem, huiusmodi ad lacrymas ipsum pronum videntem, hortatus sum ut bonum cor haberet, & sic animum sumptis, perseverantique factis firmè usque ad finem. Papa ex multum respondit, obtulit se cum Principibus operaturum, ut satisfiat petitioni regie, & universæ Reipublicæ Christianæ. Et Jodocus in ea re concludit. Summa Legationis tunc fuit, ut ad Concilium Lateranense nuper à Julo institutum Regis nomine orator iret, tum res Præbenicæ apud Papam tractaretur. & Papa scripsit Sigismundo, pro rebus iis componendis dicens. Decernimus enim vestros Legatos Viros Magnos, sic Leo Decimus Hungaro, & Bohemo, aurum subsidiarium mittit, & scribit Poloniae Regno. *Scribitis subsidium nostrum pecuniarium, ad Charissimum in Christo Filium nostrum, Bohemiae tum Hungariae Regem illustrem, pro regni sui revocatione, atque tutela missum gratum sibi admodum fuisse, fecimus profecto libenter quod posuimus.* Etiam Historici & vates commendant Conventus illos, quibus unà cum Cæsare tres Reges Sigismundus Poloniae, Ludovicus Bohemiam, Wladislaus Hungariae, & Thomas Strigoniensis Cardinalis, Sædis Apostolica Legatus, cui Sacerdotem argenteam crucem narret Cuspinianus prætulisse, pacem inter se conciliarunt, & expeditionem in Turcas decrevit, de qua oratores Poloniae, Bohemiae, & Hungariae, primis diebus orationem habuere. Iterum Leo Sigismundum urget pro expeditione in Turcas. Rurfus Clemens Septimus unire conatur Reges omnes Christianos, & scribit Regi Poloniae, imò & litteras Encyclicas pro toto orbe, & mittit decem aureorum nullia, pro subsidio contra Turcas, & passim Leo, & Clemens Regem Poloniae, ad subveniendum Christianis Principibus adversus immanes Turcas sollicitant.*

Nec acria minus bella egere in hæreticos & tandem vel de iis triumpharunt. Hic pulcherrimum elogium Poloniae Regi, ipsi scribens tribuit Paulus Tertius. *Omnes hæreses à tuo regno, Dominio (quamquam vicinas, & validas ita propulsas, in nemo Straverans te sciente, in tuaditione diem unum vivere potuerunt, ubi certa ea verba, & facta non conveniunt cum Ecclesia florente, ubi nec dies una ne dum seculum hæreticis statio Poloniae conceditur. Idem solemne promulgat decretum pro Catholica Religione, tuenda & asserit novitates comprimendas, æquibus ut multis constat exempla nascuntur seditiones in regnis. Nos pro officio Christiani Principis, eam ipsam Religionem à Sanctis Patribus ordinatam, ac per S. Romanam Ecclesiam directam, nobisque, & Majoribus nostris per manus traditam, ac per nos denique Genes nostras, multo sanguine. & clarissimi*

mi. De gratia victoris bohemensium defensionem etiã à labe heretica, his temporibus in vicinia emergente, integram, & immaculatam in regno, & dominio conservare volentes, publicis edictis mandavimus, ne qui libri Lutheri cujusdam, eiusque sequacium quorumcumque, quos in sua insulenta in reprobam egit sensam, legere, approbare &c. sub pena Capitis, & confiscatione bonorum omnium &c. Et delegat executores edicti, & Laicos, Ecclesiasticos, & punit impressores librorum. Iterum aliam Synodum cogit adversus Lutheranos ipsos. Iterum relictis gravissimis negotiis Sedanum se confert, ubi de Catholica Religione restituenda, consilia prudentissimã inicit, & sumptus de Lutheranis supplicio, tresdecim capite cædi iussit, & reliquos exilio multari, quo egregio facto omnia restituit, & fidelitatis juramento recepto, Lutheranam pestem expulit à Polonia.

Iterum petit Sigismundus à Papa, ut oppida Poloniæ olim possessa, ab Erardo ingeni hæretico ipsi Regi ut Catholico traderentur, & Clemens ipsi satisfactorius in iudicium vocat Erardum, & Epistolam scribit Clemens, Petro Episcopo Cracoviensis, & Archiepiscopo etiam Gnesnensi Apostolicæ Sedis Legato.

Scriptor
Poloniæ
apud Ka
m.

Rursus Gullavo ipsius Filiam petenti, eam conditionem præscribit, ut ipse cum toto regno, Catholicam fidem complectatur. Idem per Legatos suos Lateranense approbavit Concilium; ut Paris de Grassis enarrat. *Oratores aliqui videlicet Poloniæ, & Mediolani, & Ducis Posnaniæ in regno Poloniæ, accesserunt ad Papam, & obtulerunt literas super eorum adhesionem ad Concilium Lateranense.* Et mox de Pbedro Segregatio Concilii. *Itaque Pbedrum ascenso pulpita legit primò literas Regis Poloniæ super adhesionem Concilii. Extant literæ. Sigismundus &c. Notum facimus universis, & singulis harum seriem inscripturis, lecturis, seu audientibus, quod postquam accepimus Dominum olim felicis recordationis Julium II. Divina Providentia S. Romanæ, & universalis Ecclesiæ Romanæ, Pontificem pro defendenda S. Romanæ Ecclesiæ unitate, & Sanctissima Catholica fidei, & Crucis Jesu hostes expeditione suscipienda, Concilium generale in Laterana indixisse memores officii, ac debiti nostri, quo S. Romana Ecclesiæ Matri nostræ sumus adstricti pro cuius bonore, & tranquillitate statu omnes vires nostras effundere, semper parati sumus, de certis nostris scientia, ac universorum regum, & dominiorum nostrorum Principum spirituum, & secularium, Procerum Cammunitatum ac militarium consilio, & consensu. R. in Christo Patrem D. Iovannem Ecclesiæ Metropolitanam Gnesnensem Archiepiscopum &c. Et potestatem. Coram eadem Sanctitate D. N. D. Leonis Papæ moderni comparandi, itidemque obedientiam, iuxta majorum neorum consuetudinem, præfato S. S. Domino nostro novo præfandi, & recognoscendi cam S. S. D. N. Papam esse veram unicam, & indubitatam Pausificam, & Dominici gre-*

gis Pastorem, Et Polonis suis prohibet, ne Witembergam adeant, nempe hæresis pæste infectam, & Polonos facile infecturam.

Nec pigri exitere Pastores Ecclesiæ, ad pellendos è Polonia Lupos, quippe præter Clementem Septimum, & Paulus Tertius Sigismundum Imperatorem hortatur, ne Lutheranos sinat è Germania, in Poloniæ regnum transire, scribit universis Poloniæ Præsulibus, eosque ad impietatem vitandam urget, ex furente Germaniæ casu, & rursus Julius Tertius Episcopum Colocensem. fidei inquietorem constituit, ob Episcopum Posnaniensem in Lupum convertum, hortatur Proceres ad fidem, intenditque non minùs esse contra Ecclesiam, ac contra Regnum libertatem credendi. Finixit Paulus Quintus ad laborat, & Ariana hæresi, & Macedonianæ, in Poloniæ regno vigentibus mittit Internuntium suum Aloygium Lippomanum Præfulem Veronæ. *P. Fratri salutem, & Apostolicam benedictionem. Fortasse Fratemitas tua perpetuam, suam pro Religione Christiana, fideque Catholica in rebus his vigilantiam non minas quàm Nos audius, in Poloniæ regnum nobilissimum, nullaque antea macula infectum provitatis hæreticæ contaginem, ita nonnullis in locis serpere cepisse, ut nisi aliquod remedium, atque illud quidem præsent adhibeamus vehementer timendum sit, ne natio illa universa corruampatur.* Et significat se non mirari, ac Julius Tertius, & Marcellus Secundus zelo ardere. Scribit, & Sigismundo Augusto Regi Poloniæ pro Nuntio, scribit Bonæ Reginæ Viduæ pro eodem, scribit universis Episcopis, & Metropolitanis. scribit Marcellum Secundum morte præventum, mittere non potuisse Legatum, scribit ad Proceres omnes, iterum scribit Præsuli Gnesnensi, præscribit Generale non regionale Concilium, scribit iterum Sigismundo ut Joannem à Lasco hæresiarcham, & Petrum Vergerium regno eiciat, iterum gravissimis epistolis urget, ut de regno tot hæreticos expellat.

Pauca sunt hæc quamvis maxima, Paulus etiam Quartus successor, Pius IV., qui Franciscum Commendonum misit in Poloniã, & hortatur Regem ad Generale Concilium, ad quod Oratores Rex ipse misit, ubi sermone habuere Concilio, & à Concilio ipsa est responsum &, Rex Papam certum reddidit, de Concilio illo in Polonia admisso, ubi edictum exit contra hæreticos omnes, in Variensi Concilio celebrato, ubi Okimus infamis Poloniæ eicitur, & sub Sigismundi Filio divisus Præsulibus, Pius Quartus ad concordiam est exhortatus, ubi Stephanus Battorius, Transilvaniæ primum, mox Poloniæ Princeps optimus, Livoniæ populos convertit à Papa donis magnificè cumulatus, & ita Pontificiæ obedientiæ addictus, ut Hofmano hoste Pontificis teste vel in minimis & extra fidem obediret. Tandem Moscovitico bello reversus adversus Rigenfes, qui Kaleudarium novum respuerant sic excoaduit,

A. 1587. ut in morbum prolapsus obierit. Etiam inter trophæa Clementis Octavi illud maxime elucet. Quodque Gallia, & Poloniae Reges, Hispaniæ Reginam, omnibus pacem dederit S. P. Q. R.

Felicissimum est ultimum seculum, & felix reddidit Paulus Quintus Burghesius, duabus hullis contra Hæreticos omnes, altera, *Cùm secundum Apostolum*, & secunda contra Antitrinitarios Poloniae regnum infestantes. *Cùm quorundam*, terrore simul- & indulgentiam miscente, pro induratis, & pro penitentia funditis. Nec degener Gregorius Decimus quintus, Sigismundo Regi in Polonia, multâ auri summâ transmisi, opæque aliorum Principum fœderata contra Imperatorem Turcarum immenso exercitu minitantem, & fœdus cum aliis instituisse, nisi parta à Nostris Victoria, pax inter Christianos, & Turcas extitisset. Eius anno primo Pontificatus, habitum est Concilium Petrocoviense, pro Ecclesiæ immunitate celebratum, & pro moribus Clericorum restaurandis, cui præfuit Laurentius Gembiczius Archiepiscopus tunc Gnesnensis, cuius constitutiones Gregorius confirmavit. Etiam Urbanus VIII. hanc gloriam obtinuit, ut Udislam Sigismundi inuesti Filium, in Apostolicis ædibus reciperet, & regio aleret sumptu, illoque Turcarum Victore velut maximo Hospite gloriaretur.

In hoc eodem seculo Poloniae felicissimo, Sigismundus Tertius Joannis Tertii Sueviae Regis Filius, omnes hæreses reliquas delevit, & Catholicam fidem restituit, querente Hofmanno obscuratas, sed non extinctas suas Ecclesias, at florentissimam Ecclesiam Catholicam, sub piissimo Rege negare non potuit, imò igne servidorem vel ipse ostendit, cum regnum paternum perdere voluerit, eò quod intemptivè ut loquitur Hofmannus, fidem Pontificiæ oppositam, eo in regno iam radicatam, mox evellere conaretur, à Petro ipso regno expulsus, adeò fidem regno præposuit. In hoc Casimirus succedit, Joanni Ladislao Quarto Fratri, ex Religioso societatis Rex electus, Mariæ uxori fratris sui nupsit, è qua Filium suscepit. In hoc Clemens Novus scripsit Poloniae, ut Cretæ obsessæ auxilium ferret, & Innocentius XI. Joannem, precibus, & subsidio movit, ad Viennæ Austriæ pretiosam salutem, & post Reges Catholicos Papæ confœderatos, & Clemens XI. vestigia Præcessorum est sectatus, in subsidio contra Turcas subministrando.

Denique duos extremos numeramus, ambos inclytos, & magnanimos. Alter est Joannes Subjeshi, iam victor Turcarum ante Viennæ pugnam, quem ad Viennæ subsidium movit, omni subsidiorum genere Innocentius Undecimus; & cuius inuesti hæthio, Imperii, salutem debemus, & tot victoriarum nobilissimam initiis. Interea nata est magna lis inter Sapievam, & Marefcallum campi Lithuaniz, ob quam rem Nuntius Papæ acriter laboravit, & Marefchallo absolutionem impetivit, & aliquas satisfactions impofuit, quippe ex-

titit inter ipsum, & Episcopum Viennensem, magna lis, & præjudicium, eo quod aggravata forent bona Ecclesiæ, & in iis hyemalis statio constituta. Alter est Dux Augustus Saxoniz, Rex electus regni Poloniae, è secta Lutherana conversus, ad quem lacrymans Innocentius XII., sed gaudii lacrymis scripsit. *Paterno Apostolicae caritatis ordine accensi, atque animo exultantes occurrunt in amplexum Majestatis tuae, qua supremo lumine ducta in portum se recepit salutis, nec sanè lacrymas cobibere potuimus, cogitantes a-tatem nostram ab Antihore bonorum omnium Deo usque adeo fuisse prostratam, ut te viderent oculi nostri, semitam veritatis tenentem, adeoque Pontificia nosse Dilectionis in finium merito excipere voleverimus. Cum enim excedat quodcumque terrena dignitatis fastidium, hæreditas præclara nimis, quam consuevit Deus inquirentibus se, inde potissimum ducendum esse arbitramur sincera nostra gratulationis officium, unde sibi factum esse cognoscimus vera, & sincera felicitatis auspiciam.* Et addit se scivisse ex fama, à literis Baronis de Faye, & ex operibus ipsis, & literis ejusdem. *Ex quibus omnibus certam in spem adducimur splendidissimam Polonici Regni coronam, æterna sapientia Consilio, tuo Capiti ideo suis impositam, ut in Catholica fidei cujus modo Professor agnosceris, non multò post Vindex, & Assertor egregius evaderes. Ad idem opus cooperatus est Clemens XI. ut in eius vita ante bullas eius legitur, & Regem ut dicitur properè currente, ut sit properanti ad pallium sollicitavit ut Filium in Catholica Religione educaret, & populos suos eadem ardirent.*

Superfunt post innumera lumina maculæ alique, Legatum Poloniae, & nationem Poloniam, appellasse à Papa ad Concilium Constantiæ, eòdè ubi nollet Martinus, hæresis damnare, libellum famosum contra Regem, & Polonos, at nil magis ostendit id Papam supra Concilia, decidit, silentibus, & acquiescentibus Polonis, Asserunt Casimirus Regem Poloniae certasse cum Papa ob beneficia & ius suum tueri voluisse, at pro Papa nemo magis ipso pugnat, quippe ex Historia Ecclesiastica, mittit oratores ad Paulum Secundum, ut pacem initam confirmet, Legato Apostolico munera præbet, qui tamen eximè ipsa recusat, totis viribus, Georgium Podibrachium urget, ut obediat Romano Pontifici audit Legatum à Sixto Quarto nissum pro pace inter ipsum & Matthiam, Marcum Cardinalem honorificentissimè excepit. Denique Concilium Basiliense, ab ipso Rege referunt, receptum à Papa còtrariè omnino scribit, nec Regem reprehendit, sed commendat. *Post recessum dilecti Filii Nicolai Oratoris, & Procuratoris tui nullas literas recipimas à Tua serenitate, audivimus tamen de sospitate tua, & bono statu, quod fuit nobis, & est audire incundissimum, diligimus enim tuam personam sincera animi affectione, ac precipuè quadam charitate complectimur, propter*

nam singularem erga nos, & studium nostrum, & Ecclesie affectionem pariter, & devotionem Intelligitur quanta cum maturitate consilii procedat circa factum Concilii Basiliensis, ubi laudat maturitatem consilii, & quantum reprehendit Basilienses, tantum Sigismundum Regem exaltat.

CAPUT VIII.

Portugallie Regnum.

Quod de Portugallie regno scribit Modernus, & experientia ipsa confirmat, fertilitate, & opulentia vix esse ulli secundum, hoc de fide, & Papæ obedientia experientia teste comprobamus.

Scribunt aliqui Portugalliam vix notam, sub Hispaniæ nomine latuisse, nec ab ea unquam separatam, at notissimum regnum orbis univversus, & cælum ipsum miraculis comprobavit.

Audiamus hæc à Gregorio Turonensi, enarrante Theodegiscum Regem inter epulas fuisse occisum, eo quod curiosè nimis divinam virtutem, in perpetrandis miraculis apud Catholicos, impius & Arianus investigavit, & alter veluti Pharao, miraculis sit induratus non conversis, & deinde miraculum aliud enarrat. Est & illud illustre miraculum de fontibus Hispaniæ, quos Lusitania provincia profert. Piscina namque est apud osten, melius oster Campum antiquitus sculpta, & ex marmore vario, in modum crucis miro composita opere, sed & ades magna claritatis, ac celsitudinis desuper à Christianis constructa est. Igitur cum dies sacer post curriculum anni antecedentis adveniret, quo Dominus confuso proditore mysticam discipulis suis præbuit cenam, conveniunt in locum illum cum Pontifice cives, jam odorem sacri persentientes aromatis, Tunc dicta oratione Sacerdos ostia templi simul jubet maniri signaculis adventum virtutis Dominica præstolantes. Die autem tertia (quod est Sabbato) convenientibus ad baptizandum populis, Episcopus cum civibus suis inspectis signaculis ostii reseat clausa. Ac mirum dictum, piscinam quam reliquerat vacuam, reperivnt plenam, sed ita cumulo altiore refertam, ut solet super ora modiorum triticum aggregari, videasque huc illucque latices fluctuare, nec partem in diversam defluere. Tunc cum exorcismo sanctificationum conspersum desuper Chrisma, omnis populus pro devotione baurit, & vas plenum domi pro salvatione reportat, agros vineasque aspersione saluberrima tutaturus. Et cum eximio multitudine ampborarum sine collecto numero bauriatur, nunquam tamen, vel cumulum minuit, licet ubi insans primò tintillus fuerit mox aqua reducitur, & baptizatis omnibus lymphis in se revertis, ut initio producatur nescio, ita & sine claudantur ignaro. Et narrat incredulum venisse cum equis, & subita febris correptum, sedentibus lacerasse, & concludit. Denique Theodegiscus huius Rex regio-

nis, cum iam vidisset hoc miraculum, quod in his sacratis Deo fontibus gerebatur cogitavit intra se dicens. Quia ingenium est Romanorum (Romanos enim vocitant Homines nostræ Religionis) ut ita accidat, & non est Dei virtus. Veniens verò ad annum sequentem ostium cum sigillis, & cum Episcopi sigillo munivit, posuitque custodes in circuitu templi, si forte aliquem deprehendere posset fraudis conscium, per cuius ingenium fontibus aqua succresceret. Similiter & alio fecit anno. Tertiò verò convocata virorum multitudine fossas in circuitu Basilicæ fieri iussit, ne forte lucis occultis lymphae ingrederentur, fueruntque fossæ in profundum viceniū quinum pedum in latitudinem verò quindecim, sed nihil abditum potuit reperiri.

Ubi vides in Lusitania ea miracula, ubi audis Catholicos dici Romanos, ubi in sola Ecclesia ea sunt Romano Pontifici subiecta, ubi vides notas Ecclesiæ Catholicæ, & miracula distinguere ipsam ab Arianis, ubi vides Lusitanos ipsos, sub Rege Ariano esse Catholicos.

Ea fuit certè regnandi varietas, ut vix ulla in aliis regionibus extiterit, & primè sub Imperatoribus extitere, & cum illis Papæ Præmatus sunt confessi, eique reverentiam, & venerationem detuler. Et de Hispaniis Natalis seculo quinto. Divisæ erant Gothos inter Suevos; & Romanos Hispaniæ. Suevi imperabat Hermericus, quos diuturno morbo sublato, Anno 440. successit Rechilas Filius, qui Betica abacta, redustaque in potestatem Hispani, conversis deinde in Lusitaniam armis, Emeritam expugnavit, deletis Alanorum reliquiis. Et mox. Obiit Rechila anno 448. Recciarium Filio Regni successore relicto qui primus Suevorum Regum Christo nomen dedit. Et infra de Thurismundo. Avito Augusto suadente Recciarium Suevorum Regem bello aggressus est, & ad Urbicum flumen Iberiam prætersuens, atque Asturicam in Gallaciæ finibus commisso prælio Recciarium interfecit, ingentemque Suevorum edidit cladem Bracaram diripuit, arma vertit in Lusitaniam. Et infra de Remismundo. Lusitaniam ad Romanorum ditionem revocatam, igne, ferroque depopulatus, subjugare proflus non valuit, Et mox. Remismundus universam ditionem, gentemque Suevorum armis invasit, obtinuitque, Frumario interim ex morbo defuncto. Mox Lusitaniam subegit, & inito cum Theodorico Rege Gothorum fœdere, acceptaque in coniugem ejus Filia regnum firmavit. Arianz uxoris blanditiis, & Acacii hominis Ariani, quem filiaz comitem Theodoricus dederat calliditate Remismundus, & per eum Suevorum gens universa; lethali hæresios veneno contaminata est, Et post plura. Suevi ab Ariana secta, ad Catholicam Religionem traducti sunt, Theodomiro genti imperante. Qui filium ex morbo gravi decumbentem S. Martino commendans sanum habuit, & gentem univversam convertit Martino Dumientis adiutore. Et

post plura Leovigildna occisio filio, Marfo-
nam Episcopum Emeritensem in exilium
expulit, ut filio additum, Recaredus per
Claudium Ducem, cui Lusitania univerfa
fuerat commissa rebelles in regem domuit ;
Papæ ut videbimus addiditissimus. Uno verbo
post reges, & Turcæ, iterum Reges pro-
prii, deinde Hispani, tandem per suos felici-
ter regnat, & Papæ maximos tribuit hono-
res, præcipuè sub ipsorum Regibus. Aliud
est ex Baronio in Lusitania mirabile. Sed
quid accidit, ait ipse, dum Imperator in Ori-
ente à Catholica fide deficiens, insequitur Or-
thodoxos (ò mirabile Divinæ Providentiæ
signum) in Occidente, qui erat hæretica
ad fidem conversus Princeps, colligit Ca-
tholicos Episcopos, per quos Concilium
celebrat, quo damnetur hæresis, cum Hæ-
reticus. Hoc enim ipso anno, qui tertius
Theodemiri Suevorum Regia numeratur,
idem Princeps celebrari curavit Concilium
Bracharense, in totius Gallicæ Metropoli
civitate. Porro in editis ibi canonibus loco
Theodomiri Ariamirus posita est, qui Fi-
lius ejus fuit. Præsuit autem Synodo Lucreti-
us Bracharenfis Episcopus, qui successit
Profuturo, præcessit autem Martinum. Est
ipsius Synodi ejusmodi exordium. *Anno ter-
tio Ariamiri Regis Kalendis Maii, cum Gal-
licia Provincia Episcopi.* In hoc autem Con-
cilio primum omnium ex præscripto Sedia
Apostolicæ damnata est hæresis Priscillianis-
tarum, & aliorum Hæreticorum errorae,
capitulis decem, & septem, & non solum fi-
dei, sed & disciplinæ, ex epistola data ad
Profuturum, norma à Lusitania est desum-
pta, quod ibi expressè Patres testantur. *Si
quid est illud magnum, vel parvum, quo va-
riari videmur ad unam sicut distans est formu-
lam, præfixis racionabiliter capitulis revocatur,
præcipuè cum & de certis quibusdam cano-
nis instructionem, apud Nos Sedis Apostolica
habeamus, qua ad interrogationes suas quon-
dam V. M. Prædecessoris nostri Profuturi præ-
denter ab ipsa Beatissimi Petri Cathedra dire-
cta est.* En ipsius canones. *Item placuit, ut
eodem ordine missa celebrarentur ab omnibus,
quem Profuturus quondam hujus Metropolitanæ
Ecclesie Episcopus, ab ipsa Apostolica Sedis
Auctoritate susceptis scriptum.* Exkursua.
*Item placuit ut nullus enim baptizandi ordinè
prætermittit, quem & antea tenuit Metro-
politana Bracharenfis Ecclesie, & pro amputan-
da aliquorum dubietate prædictus Profuturus
Episcopus scriptum sibi & directum à Sede Be-
atissimi Petri suscepit.* Et iterum Papam Ju-
dicem fidei testatur, & quidem Apostolica
doctrina infallibilem. *Relecta est auctori-
tas Sedis Apostolicæ, ad quemdam Profutu-
rum directa Episcopum, qua propter prolixita-
tem his gestis minimè est inserta, post cuius
lectionem Lucretius Episcopus dicit. Manife-
stus patet Apostolicam nobis opulari doctrina-
m, & idem sicut Fraternitas vestra prædixit
&c. ad unam formulam concordie regula præ-
scriptis inter Nos Capitalis adstringamus.* Et

ad canonem quintum Interpretes notant,
ritualia pro variis Ecclesiis varia, apud His-
panos Ecclesie Romanæ conformia, sicut ut
plurimum, & alia, Romanum ordinem secu-
ta; unde ordo ad Profuturum directus for-
san idem est ac ordo Romanus. Etiam pro-
posita sunt in eo Concilio, & relecta capitu-
la contra Priscillianistas, desumpta ex epi-
stola Leonis ad Thauribum, eadem profus
numero & sensu, adeo Judicem fidei & do-
gmatum Romanum Pontificem credere, &
factum esse Concilium generate, Lucretius
ipse Præses testatur. *Contra impiam Priscil-
lianæ hæresis sectam, Leo scripta sua direxit.
Cuius etiam præcepto Tarraconenses, & Char-
taginenses Episcopi, Lusitania quoque, & Be-
tica solito inter se Concilio hæresim cum ali-
quis capitulis conscribentes, ad Balconium tunc
huius Bracharenfis Ecclesie Præsulem direxe-
runt.* De his verò capitulis subduunt. *Valde
necessaria est horum capitulorum lectio, ut dum
simplicioribus quibusque pristina Sanctorum in-
stitutis panitentur abhominata iam omnè à Se-
de Sanctissimi Petri Apostoli, & damnata
Priscillianæ hæresis signamenta cognoscantur,
ubi Leo damnat Priscillianum, & ex eo hæ-
resis signamenta cognoscuntur, ubi abhomi-
nata est olim ea hæresis, & Damasus ipse hæreti-
cos illos, ne ad conspectum quidem admittit.
Denique clamat epistola Leonis, in fidei
normam à Lusitanis recepta. Frustra autem
utuntur Catholicis nomine, qui istis impietati-
bus non resistunt. Possunt hoc credere, qui pos-
sunt talia, patienter audire. Deditimus itaque
litteras ad Fratres, & Capiscopos nostros Tar-
raconenses, Carthaginenses, Lusitanos, atque
Gallicos, eisque Concilium Synodi generalis
indiximus. Ad tuæ dilectionis sollicitudinem
pertinebit ut nostræ ordinationis auctoritas,
ad prædictarum Provinciarum Episcopos de-
feratur.*

Extat & epistola nonagesima quinta, ad
Episcopos Galliarum, & Hispaniarum, de
Pascha octavo Kalendæ Maii celebrando.
*Quia ergo studio unitatis & pacis malis orien-
talium divisioni acquiescere, quàm in tanta
sestivitate observantia diffidere, moveris fra-
ternitas vestra de octava Kalendarum Mai-
arum ab omnibus Resurrectionem Dominicam ce-
lebrandum, & hoc ipsum per vos alius esse Fra-
tribus intimandum, ut divina pacis consortio,
sicut una fide iungimur, ita una solemnitate
seriemur,* Et hæc directæ est universis Episco-
pis Catholicis, per Galliam, & Hispaniam
constitutæ, & specialius in alio Concilio
Bracharensi Priscillianis reliquiæ delentur,
sicut in collectione canonum, eruditi Marti-
ni Bracharenfis. Post Leonem Hormidas,
Joanni Tarraconensi Episcopo vices suæ ad
custodiam canonum in Hispaniarum Provin-
cia (Bæticæ, & Lusitanie exceptis) commi-
sit, servatis privilegiis Metropolitanorum,
Sallustio verò Hispanensi Episcopo eandem,
per Bæticam & Lusitaniam mandavit, sal-
via etiam privilegiis, quæ Metropolitanis
Episcopis decrevit antiquitas, sicut & scri-
puit

cap. 4.

cap. 5.

cap. 17.

cap. 92.

Can. X.

Can. 45.

cap. 24.

cp. 16. pñt ad Hispaniæ Præsules, ut neminem as-
sumerent à Laicis. Discere enim prius quif-
que debet antequam doceat, ut Metropoli-
tani invigilent supra simoniam, & bis in an-
no celebratur Concilium.

An. 569. Celebrata sunt duo Concilia in Lusitania
alterum Lucente, in quo Lucentis civitas
facta est Metropolis ut dum essent Braca-
ra, & Lueum, & rationem Rex ipse adduxit.

An. 572. Quia in tota Gallacia regione, spatiosa satis
diaceses à paucis Episcopis tenentur, ita ut ali-
quantæ Ecclesie per singulos annos vix possint
à suo Episcopo visitari, insuper tanta Provin-
cia unus tantum Metropolitanius est, & de extre-
mis quibusque Parochiis longum est singulis
annis ad Concilium convenire. Alterum Prif-
cialinitas eodem modo, iam ex Leone Ma-
gno damnatas.

Extat celeberrimum Concilium tertium,
sub Reeharedo Rege Toleti celebratum, ubi
primus canon egregie decessit Conciliorum
omnium statuta, & Synodicas SS. Præsulum
Romanorum, epistolas observandas ab His-
panis, qui unicus canon hæreses innumeras
sternit, & veritates Catholicas confirmat in
ijs epistolis, & sparsas, & edoctas. Nec va-
let nominari Ecclesias Hispaniæ, & Galliz,
nec Lusitanos expressè haberi, quippe in se-
cundo canonè deciditur. *Us per omnes Ec-
clesias Hispaniæ, vel Gallie secundum formam
Orientalium Ecclesiarum Concilii Cp. Symbo-
licam fidei recitentur*, ubi omnes Ecclesie His-
paniæ nominantur, & huic subscribere lex
Metropolitani, quos inter celeberrimus S.
Leander Hispanensis, Plantardus Metro-
politanius Bracarenfis, tam suo quàm Nin-
gesij Lucentis, etiam Metropolitani nomine
subscripsit, adeo unos Plantardus Braesren-
fis, pro duobus Metropolitani subscripsit.
Denique testis est Reeharedus ipse, de suo-
rum fuditorum noticia. *Nec sola Gothorum
conversio ad cumulum nostra mercedis accessit,
quinimò & Suevorum gens innumera multitu-
do, quam præsidio caelesti nostro regno subjeci-
mus alieno licet vitio in hæresim deductam, no-
stro sames ad veritatis originem studio revoca-
vimus*. ubi Suevorum in Lusitania degen-
tium, innumera multitudo veritatem agnoscit
& hæresim per geminos Metropolitani ultra
Episcopos, in ea Toletana Synodo damnavit,
& libellum detestabilem de traductione ad fide-
m Catholicam Romanorum, adhaerentium
nempe Pontifici, & damnant Ariminenfe Con-
cilium, à Liberio & Damaso prædicatorum.

Adest etiam Concilium Toletanum secun-
dum, non primum ante Leonis Pontificatum
quod ostendit Epigraphæ post Conciliares
canones posita in editione Garziæ Loayse.
Explicit constitutio Toletani Concilii, quæ
verba primum à secundo distinguunt. Sequi-
tur verò continuò. *Incipit regula fidei Ca-
tholica contra omnes hæreses, & quædam maxi-
mè contra Priscilianos, quam Episcopi Tar-
raconenses, Corsagiacenses, Lusitani, & Bati-
ci fecerunt. & cum præcepto Pape urbis Roma
Leonis ad Balconium Episcopum Galliciae trans-*

miserunt. Etiam in Concilio Toletano, sub
Pontificatu S. Gregorii Magni, tres Metro-
politani interfuerunt, Emeritenfis, Narbonen-
sis, & Toletanus, ubi vides, & Emeritensem,
Metropolitanum. Extat & Concilium Eme-
ritense, sub Vitaliano Papa in Lusitania, die
octava Iduum Novembris, anno 18, Reehar-
suinti Regis, & fuit confirmatum ab Inno-
centio Tertio, in epistola ad Petrum Com-
postellanum, quæ incipit *Licet unum sis*, &
apud Binium integra servatur.

Hic lis oritur de Primate Toletano in His-
paniæ, & Metropolitano Chartagenensis Pro-
vinciæ anno 600 Synodus Toletana firmavit,
& Primatem in seipsum Synodus Toleti duo-
decima, quæ ipsi tribuit jus probandi, & or-
dinandi omnes Hispaniarum Episcopos, quos
Gothorum Reges elegerunt, sed nulla à Metro-
politani concessa appellatio, & Roderica
libro secundo capite secundo, scribit id actum
sub Cindasvintho Rege, & sub Urbano se-
cundo id non firmatum, at sub Toletano
646. præfuit Oroncius Emeritenfis Episcopus,
adeo vel Toleti præfuit Præsul Emeritz.

Extat Leonis Secundi epistola ad Epi-
scopos Hispaniæ, ubi eos commendat.
*Scientes igitur, ac satisfacti, quia est in vobis
Christiane Religionis flagrans studium, ni-
misque spiritualibus amplectimini semina cele-
stis doctrina, & Evangelii, atque Apostolica
traditionis in vobis fructificat, fervor, & pu-
ritas, pro qua hæc Sancta Ecclesiarum omnium
Mater Apostolica Sedes desudavit semper &
desudat, & prius (si Divina Majestas hoc
consulerit) animam à corpore temporaliter deli-
git sequestrari, quàm proditorie sacrilegæ, se
à confessione veridicæ pro temporali delectatione
vel afflictione se junxi. Et de hac re Concilium
Toletanum 14. decessit. Clara omnes notio po-
pulis Hispania implet, quod decurrentis evoluit
temporis serie per Romani Præsulis Bajulam
gesta Synodalia societati nostra aduella sunt,
quibus Cp. Conflantino pio, & Religioso Prin-
cipe mediante, magna, & sublimi copia ag-
gregata Pontificum, Appollinaris dogma com-
periosius fuisse destructum. Cum quibus etiam
gestis, Leonis quoque antiquæ Romæ Pouti-
ficis invitatorio, epistolæ gratiæ consula
suscepimus, per quæ omnis ordo gestorum, ge-
staque omnium dilucidè, ut acta sunt nostris
sensibus potuerunt. In cujus etiam gratiosa
epistola tractu, ad hoc omnes Præsules Hispani-
æ invitati sunt, ut prædicta synodalia insti-
tuta quæ miseris, nostri etiam vigoris manerent
auctoritate suffulta, omnibusque per nos sub
regno Hispania consistentibus patefcerent di-
vulganda, ubi Toletum, mittit acta sextæ
Synodi, sed per Toletanos omnibus Hispani-
æ consistentibus vult patefere, & divul-
gari. Adest & Alphonfus Catholicus, qui
Mauris in Lusitania eripuit, Portum Cale
ad Durii ostium, pacem Juliam, Bræzaram
Viseum, Flaviam Bletifam, & sentiam, quæ
dum habet hodie Ledesma, & Zamora sunt,
& sub eo Lusitani Papam sunt venerati &
Froila Pacem Juliam defendit, & Alphon-
sus*

An. 606.

An. 624.

sus Castus Episcopalem Sedem, Iria Flaviz dedit Bracharenfis Metropolis iure servato. Uno verbo quintum, sextum, & septimum Concilium, à Pontifice Romano Lusitani acceperunt. Scribit Gregorius Septimus Hispania omnibus. Cùm *Beatus Apostolus Paulus, Hispaniam se adisse significet, ac postea septem Episcopos ab urbe Roma, ad instruendos Hispania populos, à Petro, Paulo Apostolis directos fuisse, qui destructa Idololatria Christianitatem fundaverunt, Religionem plantaverunt, ordinem, & officium in divinis cultibus agendis ostenderunt, & sanguine sua Ecclesias dedicaverit, vestra Diligentia non ignoret quantam concordiam cum Romana urbe Hispania in Religione, & ordine Divini officii habuisse satis patet, & vult ipso sequi ordinem Romanum, & probat. Quod Tolezanum, & Bracarense monstrant Concilia, ubi iam vidimus Lusitanos Romanæ Ecclesie, & fidem sequi, & disciplinam. Idem Legatos in Hispaniam misit Amatium Episcopum Elionensem, & Abbatem quemdam S. Pontii, quibus literas dedit 4. Kal. Julii ad omnes Reges, & Comites, aliosque Principes in Hispania dominantes, pro iuribus Romanæ Ecclesie in provinciis, illis S. Petro oblatis antequam Saraceni Hispaniis potirentur, quod aliis epistolis etiam rescripsit, & tandem receptum gaudet in cunctis Hispaniæ regnis, ut erat in votis ordinem Romanum.*

A Gregorio ad Calixtum Secundum recurrimus, de quo ex Baronio habet vetus Codex, de Romanis agens Pontificibus, ab Auctore temporis huius scriptus. *Idem Pontifex Composellanum Episcopum, pro reverentia corporis B. Apostoli, quod ibi repositum esse dignoscitur de novo Metropolitanum constituit substituit ei totam illam provinciam, tunc ab Saracenum hostilitatem penitus desolatam. Lucanum quoque Episcopum quoniam ipsa Ecclesie gratiam Sedis Apostolicæ promoverat, ampliori dignitate pallii decoravit. Et proseguitur. Sed id confirmavit restitutionem Ecclesie Bracharenfis factam per Pascha-lem Romanum Pontificem, auxitque eandem Ecclesiam ejusmodi privilegio literis Apostolicis datis, ad Pelagium eiusdem Ecclesie Archiepiscopum, his verbis apud Joannem Mariana in historia Hispaniæ. Bracarensem Metropolitum insignem quondam fuisse, atque inter Hispaniarum regna multum, & dignitatis, & gloriæ titulis claruisse, tam antiquæ nobilitatis indicia, quàm & veterum Scripturarum testimonia clarificant. Verùm quid consistens in ea populi peccata corrigere, Divina dispositioni complacuit, irremittibus Mauris, seu Moabitibus, & Metropolitum dignitas immutata, & parochiarum termini sum confusi. Tamen post longa temporum interstitia Divina rursus Misericordia Metropolitum restituere, atque parochias ex parte maximo dignatus est, ut Infidelium tyrannidem liberare. Unde Dominus Prædecessor noster S. memorie Paschalis Papa pristinam ei dignitatem redintegravit, sua quoque membra ei per Apostolica Sedis*

privilegii conservavit. Eius itaque nos vestigia subsequentes, charissime Frater, & Coepiscope Pelagi Bracharenfis Ecclesie, cui Deo auctore præfides que ibi continentur presentis privilegii pagina confirmamus, & eidem Bracarenfis Metropoli Calliciam primam, & in ea Episcopatum Casbedrarum urbes redintegravimus. Item Asturicam, Lucanæ Tadolam, Minduniam, Avriam, Portugalliam, Golumbariam, & Episcopalis nominis nunc oppida Viscum, Lanecum, Egitanam, Britoveem cum parochiis suis Hæc Calixtus, Metropolitum Bracharam, insignem gloria, & titulis commendavit.

Sub Lucio Secundo pietas reulit Alphonfi Portugalliæ Ducis apud Baronium. A. 1144
Huius Pontificis tempore Alphonfus Portugalliæ Dux pietatis ergo, suum Ducatum constituit, Romanæ Ecclesie vigesimo anno censu annuarum auri quatuor. Testatur id Innocentius Papa Tertius epistola centesima libri primi. Et sub Alexandro de Duce transit in Regem; ob res præclarè gestas in Arabes, quæ cuncta referens Divinæ gratiæ, obtulit regnum Romanæ Ecclesie, sic cuius protectione consisteret, perfoluturus singulis annis duas auri marchas pro censu. Extat de his diploma eiusdem Alexandri Papæ, in turri de Tomba dicta, ubi asservantur monumenta Regum, idemque datum hoc Redemptoris anno, & Pontificis ipsius vigesima. Est de his mentio in epistolis Innocentii Papæ Tertii, quæ ex scripto Codice Vaticano, hic describendas curavimus sic se habentes. *Innocentius Sc. Sancio Illustri Regi Portugalliæ. Serenitatem regium volumus non latere, nos in Regestis bonæ memoriæ Lucii Secundi Romani Pontificis reperisse, quod recolenda memoriæ Alphonfus Pater tuus, quatuor auri uncias annuatim Romanæ Ecclesie constituit censuales, ad quarum solutionem, & Heredes sui in posterum obligavit. Ceterum cum Idem Pater tuus, usque ad tempora felicis memoriæ Alexandri Papæ Prædecessorii nostri, Ducis effect nonius appellatus ab eodem meruit obtinere, ut tam ipse, quàm eius heredes regio nomine vacarentur. Ut autem idem Pater tuus sacrosanctam à Romanam Ecclesiam matrem suam bonove debito præveniret, & ut devotionem quàm circa ipsam debebat ostenderet in effectu centum Byzantot annuatim Romanæ Ecclesie constituit censuales, quos post susceptionem regis nominis, nec ipse solvit, nec tu postmodum solvere curavisti. Cumque id felicitis recordationis Clementi Papæ Prædecessorii nostro reletum fuisset Magistro Michaeli, tunc Ecclesie Romanæ Notario, quem ad partes Hispaniæ destinaverat per duas dedit literas in mandatis, ut te ad solvendum censum annuum movere diligenter, & iuducere procurares, & si opus esset Auctoritate fretus Apostolica, compellere non differret. Tu autem eidem utinibi placuit respondisti. Quod dicitur Pater tuus prefato Alexandro Antecessari nostro pro annuali censu decem aureorum mille antea miserot, & cùm nondum illi decem anni expleti ipsos centum aureos iterum*

*solvere minimè teneboris, licet illos eidem Prædecessori nostro, non pro casu sed ex Devotione quam ad eum habebat liberaliter donavisset Rogamus igitur Regiam severitatem tuam, monemus, consulimus, & hortamur per Apostolica scripta mandantes, quotenus prædictum censum dilecto Filio Fratri Rainerio persolvere non possinas, alioquin noveris nos eidem firmiter dedisse in mandatis, ut te ad solutionem illius diligenter moveat, & inducat, sicut expedire viderit, appellatione remota compellat. In huius tituli & privilegii confirmationem, extat aliud diploma Honorii Tertii, alix etiam epistula, Alexandri, aliud etiam diploma confirmationis Innocentii Tertii, assert Bernardus de Brito in Chronico Cisterciensi, sic Vericellus disputatione Secunda post centesimam octuagesimam, ubi soluit in contrarium adducta, & alios Auctores fert Roccaberti Hispanus, & meritum Regis addit, quod Eboram regiam urbem, & Ulisiponem à Saracenis eriperit, & caelesti visione recreatus, oblata Chisili Cencifixi specie, cum Saracenis regibus, pugnavit, & divinitus victor extiterit. Præter hæc Innocentius Regem, & regnum, sub S. Petri & Romani Pontificia speciali protectione constituit. Innocentius & Illustri Regi Portugallie & Haredibus eius in perpetuum. *Manifesti, probatum est argumentis, quod iuclysa recordationis Alphonfus avus tuus per sudores bellico, & certamina militaria inimicorum Christiani nominis insperidus extirpator, & propagator diligens fidei orthodoxe. Sicut devotus filius, & Princeps Catholicus multimoda obsequia impendit Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Matri suæ dignum nomen, & exemplum imitabile posteris derelinquens. Iustus est autem in quos ad populi regimen & salutem dispensatio caelestis elegit Apostolica Sedes sinitero persequatur affectu, & in iustis postulationibus studens efficaciter exaudire. Proinde Nos attendentes tuam Personam ornatam prudentia iustitia præditam, atque ad regni gubernationem idoneam, eam sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & regnum Portugallense eum integritate honoris regni & dignitate, que ad Reges pertinet, nec non & alio loco, que cum auxilio caelestis gratiæ de Saraceno manibus eriperit, in quibus ius suum non possint Christiani Principes circumpositi vendicare ad exemplar sci. mem. Alexandri Papa Prædecessoris nostri, qui hæc præfato Avo tuo per privilegii paginam concessisse dignoscitur tua sublimitati concedimus, & Autoritate Apostolica confirmamus. Ut ausem ad devotionem, & obsequium B. Petri Apostolorum Principis, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ vehementius accendaris hæc ipso Haredibus tuis duximus concedenda, easque super iis, que concessa sunt Deo propiciis pro iniuncto nobis Apostolatus officio defendemus. Tua itaque intererit Filii charissime. ita circa honorem & obsequium Matri tuæ Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ humilem, & devotam existere, & sic te ipsum in eius opportunitatibus**

dilatandis Christianæ fidei subibus exerceere, ut de tam devota & glorioso Filio Seder Apostolica gratuletur, & in eius amore quiescat. Ad iudicium autem quod prescriptum Regni B. Petri inris existas pro amplioris reverentia argumento Progenitorum tuorum vestigiis inhaerendo statisti duat marchas auri omnis singulis nobis, nostrisque successoribus persolvendas, quem atique censum ad utilitatem nostram, & successorum, nostrarum Archiepiscopi, qui pro tempore fuerit Tu, & successores tui curabis assignare. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat Personam tuam, aut Haredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temere perturbare, aut eas possessiones auferre, aut oblatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare, &c. & districta ultioni subiacere cunctis autem eidem regno &c. Ubi regnum illud benedictionibus implet, & cumulat. Aliud insuper est diploma sit Baronius, paucis ab hoc mutatis & variis, quod in Vaticanis monumentis asseruntur. ut diximus. & Pius V. apud Bzovium renovat bullas Alexandri III. Innocentii III. & Pauli IV. de regno Portugallie titulo.

Jam Alphonsum vidimus à devictis quinque Maurorum Regibus, per sacre Militiæ socios, in Lusitanis Regnum & fidem, & Papæ venerationem inexistisse, & Galli ipsi Catholici, quod notat eximie Baronius, auxiliares copias Hispaniæ toti, & fidei Catholice dederunt, suamque Papæ diocesim restituerunt. Denique Innocentius Tertius audiens Regem Legionensem, sibi Filium Regis Portugallie, consobrinam suam copulasse, tam ipsum Regem Portugallie, quam ipsos illegitimè conianctos, ense spiritali percussit, & eorum regna suppositit interdicto, & hæc sententia Portugallie piissimæ, extitit omnino medicinalis, quippe quod illegitimè factum fuerat à Lusitano Rege iure fuit revocatum, & Hispano Regi pietatis præbuit exemplum, & scribit Innocentius Raynerio, cui ex Odorico Raynaldo, & Mariana, iussit ut sub censura terrore, pacem omnino conciliare inter Castellæ & Lusitanie Reges, & scribit Innocentius III.

Accedimus ad seculum decimum tertium & quartum, ubi Natalla Alexander in eorum Historia scribit. Alphonfus II. Lusitanie Rex Sanctio Patri successit. Animo fuit in Frates non satis fraterno, aut liberali. Sororibus oppida testamento Patris attributa eripere conatus, Legionensis Regis armis & Pontificijs interminationibus, atque sacrorum interdicto ab earum patrimonio temperare coactus est, ubi iustitiam tandem præbuit armis, & temporalibus & spiritalibus coactus. Rursus. Alphonso II. in Lusitanie regnum Sanctius II. eius filius successit, Regno tamen ineptus Princeps cuculoque dignior quam disdemate. Duxit Mitiam Lapidem ab Hara, filiam Diodori Lupi Cantabrii Dyastæ, matrimonium ob vinculum

A. 1569.

A. 1198.

A. 1198,
n. 2. l. 11
2. 19. c. 26.
268.

culum cognationis auctoritate Pontificia diremptum est. Huic Regi ob scordiam, & negligentiam in publicis rebus gerendis Innocentium IV. Vicarium dedidit Alphonsum Comitem eius Fratrem, & legitimum successorem, qui regnum procuraret, regio tamen nomine, cultuque Sancti servatis, tradit Duardus Nonius in libro, de vera Regum Portugalliæ Genealogia. Frustra sunt qui ipsum ab Innocentio IV. scribunt abdicatum, & ipsis Pontificiæ Constitutionis Verbis, quæ inserta est sexto decretalium capite grandi de supplenda negligentia, Prælatorum refelluntur; ex qua etiam intelligitur id præstitisse Pontificem à Regni ordinibus exortum, qui Comitem Alphonsum Restorem. ac Procuratorem Regni elegerant, & referret totam Constitutionem, & verbis maiusculis ea verba. *Non intendimus memovato Regi, vel ipsius legitimo Filio, si quem habueris prædictum regnum auferre, & mox. Innocentii IV. mentem attingit Mariana, eumque satis à calumnia purgat bis verbis. Episcopi Bracharensis, Conimbricensis ad Innocentium Pontificem, qui hoc tempore Lugduni conventus Ecclesiasticos agitabat à Lusitanis Proceribus amandari, & mox. Ut Sanctius Regno pelleretur impetrari non potuit. Id modò concessum est, ut Alphonfus ejus nomine, dum viveret Rempublicam gubernaret. Extant de hac re ipsius Innocentii literæ ad Proceres Lusitanicæ datæ, at dum Natalis absurdum minus vitat, in aliud maius incidit, ut Reges deponi doceat per Proceres, cum ne quidem Rex Gallicæ, velit totius Regni parlamento subiacere, & argumenta fert ipsum Jugulantia, cum Innocentius ab ipso allatus decidat. Fidelitate, homagio, juramento, seu pacto, si aliquibus forte præfato Regi, vel cuiusque alii Personæ tenemini, aut etiam ipsius Regis prohibitione, dummodo personam ejus, & vitam, ac legitimi sui Filii, si aliquem ipsum habere contigerit fideliter conservetis, debitum ei exhibentes honorem, nequaquam obstantibus, ubi soluit subdito juramento fidelitatis homagio, pacto &c. Et Proceres ipsi regni electionem petebant. Ut Sanctius regno pelleretur impetrari non potuit, ideoque Papa noluit, non verò non potuit, quod ne dum nostræ Historiæ probant, sed ab ipso adductæ. Prosequitur Alphonfus III. Sancti Fratri successit in regnum, Mathildem Boloniæ Comitissam legitimam uxorem repudiavit, & Beatricem Notham Alphonfi Castellæ Regis superduxit, Ecclesiasticam immunitatem ac iurisdictionem violavit. Quapropter sacrorum iuslitium, ab Archiepiscopo Bracharensi, cæterisque Præsulibus toto regno indictum. Sed & à Summis Pontificibus Clemente IV. Gregorio X., & Joanne XXI. acerrimè correptus est. Algarbii regnum à Socero Alphonso iure clientelæ concessum, cujus partem Saraceni occupabant, ab eorum jugo liberū effecit. E vivis sublatas est anno MCCLXXIX. martio mense, acta in suprema ægritudine penitentia, Nam se Romanæ Ecclesiæ manda-*

tis simpliciter, & sine restrictione prorsus ulla, parere professus est, quæ occupaverat Ecclesiæ bona è vestigio restitui iussit, filiumque Dionysium Lusitanum sceptri heredem, ad faciendas iniurias Ecclesiæ illatas obstrinxit, ut testantur publicæ literæ, quas ex Ulyssiponenfis Ecclesiæ tabulario profert Brandanus. Rursus ab Alphonso Tertio ad Dionysium ejus Filium Lusitanicæ regnum, hæreditario iure pervenit. Et mox. Ob violentum ius Ecclesiasticum, anathemate devinctus, conditiones subijt à Nicolao IV. Pontifice Maximo præscriptas, ut publicæ tabulæ testantur ab Odorico Raynaldo, ex Codice Vaticano descriptæ, ad annum MCCLXXXIX. Et iterum. Ordinem Militiæ Jesu Christi ex bonis templariorum Summo Pontifice approbante instituit. Rursus. Post Dionysium Alphonfus Quartus ferox, Petrus erudelis succedere, & Ferdinandus solutus à Summo Pontifice affinitatis legibus in matrimonio. Refert & Natalis in Henrico Castellæ Rege, Authore Guidone Cardinale Bononiensi, pacem cum Lusitano Rege, deinde cum Aragonio fanxit Henricus affinitate confirmatam.

Quod brevissimè narrat Natalis, de Lusitanorum Regum litibus, hoc fuso calamo recitat Roccaberti de Romani Pontificis temporali potestate coactiva, & nos brevius expendemus ordine distincto Anno 1268. incitatus zelo Clemens Quartus, afflictum Lusitanum clerum adiuvit, cum non pauci, & insignes Præsules, ab Alphonso exagitati profugerent, & primò lenia abhibuit fomentum hortatus, ut tantam maculam deleret, & læsum nomen placaret, mox Apostolicæ Sedis nuntium mittit Folchinum Canonicum Narbonensem, qui & Sacrorum usum restituit, & censuras ab Episcopis Lusitanis incussas, ad semestre in Lusitania solvit, & hoc factum constat epistolis Clementis. Rursus Gregorius X. coactivus est, libertati Ecclesiæ in Lusitania consulere, & Alphonsum Regem ipsius violatorem, gravissimis literis monuit, apud Odoricum Raynaldum hoc anno, ut eam in pristinum splendorem restitueret, quippe inter alias graves iniurias. Regis Ministri Sacerdotum causas ad Regium tribunal trahebant, & Judæorum, & Saracenorum bona si Christiani fierent sisco addebant. Hinc Religiosos Præsules Minorum, & Prædicatorum, misit ad Regem ut se corrigeret, quod si ageret interdictum à Præsulibus latum, per septem menses amoverent, ea tamen lege ut intra quatuor menses, ad Papam mitteret Oratores, si verò parere respiceret, Regnum ipso iure lapsis septem mensibus, pristino interdicto subiceretur. Iterum recruduit hoc malum, siquidem orta est inter Clerum, & Regem, pro libertate Ecclesiastica gravis contentio, cum Alphonfi Patris Sanctius Filius, sequeretur iniqua vestigia, & quamvis Alphonfus Bononiensis Comes, Sanctij Frater spondisset, datas ab Innocentio quarto Leges, pro

Ecclesiastica libertate servaturum, tamen regno positus fidei deseruat. ideoque Gregorius X. iussit ut Alphonfus novo se obstringeret iuramento, servaturum se omnia in ea causa. ab Honorio Tertio, Gregorio Nono, & Innocentio Quarto constituta, eodemque devinxit Procures, & Magistratus, quod ob Gregorii mortem fieri non potuit, demum extincto Alphonso à Nicolao Quarto, cum Dionysio succedere lites finiuntur. Is à Præfulibus Lusitaniz apud Papam accusatus, & quidem multis, & gravibus criminibus, misis cum plena facultate internuntia Martino Petri cantore Eborensi, & Joanne Martini Canonico Conimbricensi, Archiepiscopos, Episcopos, & Clerum accusabat, seque in justis cætu fidelium separatum, & regnum interdicho iniquè snppositum, apud ipsum Nicolaum criminabatur, qui controversiz præfecit Latinum, Hostiensium, & Vellitrensem Episcopum, & alios duos Ecclesiæ Cardinalia, & coram ipsa agitata est utrinque causa; & Prælatis nomine totius Cleri multa proposerant apud Roccabertum extensa. Quod graviter erat, duæ, & quadraginta constitutiones contra libertatem Ecclesiæ editæ, variis censuris erant inustæ, ob quas Internuntii Regia metuentes, nè Papa Pontificio decreto abrogaret, & Rex gravius inde puniretur, permittente Nicolao Papa, & arbitrantibus Legatis antiquatae sunt, & libertas Ecclesiæ in Lusitaniam revocata, venia errorum habita, & diris devoti à Papa, & à fœmetipsis qui Ecclesiæ iura violarent, & hoc actum apud S. Mariam anno Domini 1289. indict. 2. die 12. Februarii Pontificatus anno 1. exeunte præsentibus Gulielmo Mimateni & pluribus aliis testibus, ut constat epistola 49. Nicolai Quarti; & omnia ex consensu partium acta Nicolaus Papa dato apud S. Mariam Mitiorem nonis Martii Pontificatus anno 2. diplomate auctoritate Apostolica approbavit, & Prioribus Prædicatorum, & Minorum iussit, ut iuramentum à Rege & reis reciperent, de parendo Ecclesiæ mandatis, & observandis conditionibus appositis, & regnum interdicho liberarent, monuitque severè Papa Regem, ne amplius Ecclesiasticas res, aut Personas, auderet illo tempore violare, & regnum à contemptu sacrorum purgare. Quæ acta sunt apud Bzovium, Raynaldum, Spondanum, & alios.

Mirum est quanta egerit Joannes 22., ut fluctuantem Lusitaniam pacaret, in qua Dionysius ob effusum ad filii Nothum studium, & contemptum Alphonfi legitimi, & hæredis, principum odia in se concitaverat, & Sanctam Elisabeth uxorem instetabatur. Mittit illic Archiepiscopum Compostellanum, ad redintegrandam concordiam, rescindendam iniusta sacramenta. & consolidandum quidquid erat contrafactum, monet Præsules omnes Lusitanos, ut illi Archiepiscopo se submittant, ad Deum placandis indulgentiis transmittit, scribit Dionysio ut Archiepiscopo obediat, scribit Fratri Notho, ut Fra-

trem, & Dominum suum recognoscat, scribit legitimo ut patienter ferat. illegitimum Fratrem ditari, scribit Reginz ut fratrem, uniat, præter Episcopum Compostellanum, mittit & Gulielmum Sabinensem, Apostolicæ Sedis Legatum, & omnia felicissimè succedunt & Archiepiscopo honorificè excepto, revocatur pax & concordia, & quot Papa scripserat pro concordia, tot scribit pro gratiarum actione. Aded insidavit Papa in hac sola causa, sicut & in precedenti sudarunt, quam plures Romani Pontifices, Clemens Quartus, Gregorius X. Innocentius V. Adrianus V., Joannes XX. Nicolaus Tertius, Martinus Quartus, qui nihil frequentius audiebant, quam querelam Archiepiscopi Bracharenfis, & Episcoporum Conimbricensis, Lamecensis, & Sylvensis, nomine totius Cleri Regem, actione iniuriarum apud Papam postulante. Denique Alphonsum Lusitaniz Regem, Benedictus XII. ad pacem revocavit quamvis iusta indignatione offensus, Rursus Generum suum, quod Reginam Mariam Ludibrio haberet, & pellicem Gufmaniam haberet in delicta, & ad fastigium pene regium evexisset, sic etenim Alphonso scribit. *Sic se Filii Benedictonis, & gratia, super iis habiturus, quod merito Rex dici debeas pacificus, & illam benedictionem, quam veritas nepromissis pacificis sub nomine Dei Filii merearis.* ubi duo bona Pontifex habuit, Lusitanis ad pacem trahens & Regem Castellæ paratissimum invenit, ad pacem cum Lusitano Socero iungendam, & quid optimum fuerat ad uniendo arma contra Saracenos.

Singulare est privilegium illud, non ab uno sed pluribus à Pontificibus Lusitaniam concessam, circa Guineam & India Orientalia, ut solæ ea regione acquirant, & possideant. Cum ergo Henricus Portugalliz Infans, Alphonfi Regia Patruus, felicibus ausis, & auspiciis, novas & periculosas navigationes per vastum Oceanum instituisset, & novæ insulæ inventæ forent, & Christianæ fidei aditus ad Echiopes, aliasque ignotas nationes late esset patefactus ne querendæ ardor in posteria teperet, seculo decimoquinto Lusitani, à Martino quinto impetrant ut quidquid à Canariis promontorio vulgo dicto ad ultimum usque indiam pateficeret, id quam optimo iure Lusitanis foret ditionis. Quod ipsum ab aliis Pontificibus, Nicolao Quinto, & Callisto Tertio postea est confirmatum, & ad plures alias regiones, Africam, & Afiam est extensum, quas Lusitaniz Reges, & virtute, & bellica industria & Navali ubi plurimum semper polent, ut latè Petrus Joannes Mafficus, in historia Indica enarrat, & in sine bullæ Callisti Tertius rogat, & hortatur omnes Personas cuiuscumque qualitatis etiam Impetoria, & regiz, & districtè prohibet omnibus, ne ad præfatas Provincias, portus, & loca deferant nec deferre faciant merceas ulla, absque speciali licentia præfati Regis, vel

Tom. I.
sect.

191.

50.

133.

Infantis, vel eorum ad quos ipsa conquestio pertineret, nec ulla ratione se intromittant, in præfata maria vel regiones, quod si contra fecerint, si fuerint Personæ particulares ipso iure sententiam excommunicationis incurant, si verò fuerit Civitas vel universitas, sive communitas ipso iure subiacerent interdictioni Ecclesiastico, à quibus censuris nulla Apostolica Autoritate, valcant absolviante satisfactionem, vel compositionem cum præfato Rege Infante, vel successoribus factam. Extat bulla allata in Regibus Hispaniæ. Quæ verò ad Orientem spectaret iuris Regis Lusitanicæ conferretur, ne occasione huius novæ gratiæ præiudicium aliquod fieret, & Reges nova controversia exorta, inter Castellanos, & Lusitanos, composita est ab Alexandro Sexto. Prædictis centum à linea leucis ad trecentessimam ferè & quadagesimam Leucam extenso circulo, atque ita toto terrarum orbe, ex æquo bifariam diviso, & idem Alexander Sextus concedit ea privilegia Hispanis, quæ Lusitanis in Guinæ, & Indiæ Orientalis conquestione sunt concessa.

Adversus hæc privilegia insurgit Caramuel, in suo Philippo, disputatione prima libro quarto, ubi probare nititur Reges Portugalliæ non temporaliter, sed spiritualiter Reges, contra quem scribit Antoninus de Sousa, typis mandatus Londini sub hoc titulo Joannes Caramuel conviſtus. Ipsi Pontifices Innocentius Secundus anno 1142. Alexander Tertius anno 1178. & aliis post ipsos Alphonso, eiusque successoribus Regis titulum concesserunt, & auctoritate sua confirmarunt, & Caramuel ipse fatetur in præiudicio sui Philippi, & variis evasioneibus conatur effugere. Bellus, & facetus loquendi modus regum titulum, in indulgentiarum Confraternitatem vertere. Si nihil est aliud quam indulgentia, & spirituale privilegium Alphonſi, ut quid Legionis. Reges ipsi, Romam Legatos miserunt, ne regius titulus à Papa concederetur, ut ipsemet Caramuel testatur. Satis sunt aperta Innocentii verba in Pontificio suo diplomate. *Et Regem Portugalliæ cum integritate honoris, & Regniæ dignitate, quæ ad Reges pertinet, & alia loca Excellentia tuæ concedimus, & Autoritate Apostolica confirmamus.* In bulla Alexandri Tertii ea leguntur. *Proinde nos attendentes Personam tuam, prudentia ornatam, iustitia præditam, atque ad populæ regionem idoneam. Ex mox. Regnum Portugallense cum integritate honoris, Regni dignitate quæ ad Reges pertinet, nec non omnia loca, quæ cum auxilio cælestis gratiæ de Sarracenos manibus evipietis, in quibus sibi non postunt Christiani Principes circumpositi ius vindicare Excellentia tuæ concedimus, & Autoritate Apostolica confirmamus.* Et infra. *Decernimus ergo ut nulli hominum licent Personam tuam, aut Heredum tuorum, vel etiam præfatum Regnum temerè perturbari aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere,*

aut aliquibus vexationibus fatigare. Idem habetur in aliis Pontificum confirmationibus, & miserandum est ait prædictus de Sousa, hunc Auctorem sic scripsisse, ut ad illum convincendum non aliud opus sit, quam Pontificum diplomatum ab ipso allatis, ibi enim dicitur. Regium titulum, & dignitatem cum honoribus, terris, & iurisdictione à Papa datis, quæ procul dubio temporalia sunt non spiritalia. Sic & Ferdinandus de Castro in Lusitania convicta acriter invehitur in hoc Jus spirituale regum, in communicatione sacrificiorum, & indulgentiarum nec timere debuit Caramuel Hispanus, se Hispaniam suam offerendum, quippe Jo: Thomas de Rocaberti Hispanus, Episcopus Valentiniæ in Hispania, Inquisitor Generalis Hispaniæ, & Hispanis suis gratissimus, & in Hispania ipsa scribens, ista fuso calamo approbavit, velut iustissimis Hispanis non ingrata. Mox prosequitur censum S. Petri. *Ad iudicium autem quod præscriptum Regum S. Petri iuris existat, pro amplioris reverentia argumento Progenitorum tuorum vestigiis inbregeto statuisſi duas marcas auri annis singulis nobis, nostrisque successoribus perſolvendas, quem utique censum ad utilitatem nostram, & successorum nostrorum Bracharenſi Archiepiscopo, qui pro tempore fuerit, Tu, & successores tui curabitis assignare. Decernimus ergo, ut nulli omnino licent Personam tuam, aut Heredum tuorum, vel etiam præfatum regnum temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, nec ablatas retinere, minueri, aut aliquibus vexationibus fatigare.* Aliud simile paucis mutatis privilegium, in bibliotheca Vaticana asservatur, ubi de regno agitur non indulgentia; in historia Ecclesiastica recenfetur.

Fecundissima sunt secula decimumquintum & sequens, & Martinus Quintus Joannem Lusitanicæ Regem, errantem ad rectam viam perducit, & laudat, & iuvat, & auxiliatur, pro fide Catholica pugnanti. Audiamus primò momentem errorum, quod libertatem Ecclesiæ lædat, vectigalia Clero imponat, ad tribunal Laicum Ecclesiasticos trahat, & dolo possessiones eripiat, & tres epistolas transmittit, primam Ferdinando Archiepiscopo Bracharenſi. *Non sine magna admiratione, & gravi mentis nostre perturbatione accepimus, quod Charissimus in Christo Filius noster Joannes Portugalliæ, Algarbiæ Rex illustris dudum posuit, & quotidie ponere falcè suam in Messum Ecclesiæ non desistit, multis & diversis modis vexando Ecclesiasticas in suo temporali dominio constitutas, & eisdem imponendo leges, penas, atque gravamina, quasi sibi licent uti potestatis regio in Prælatos, & Clericos tanquam in laicos suæ ditioni subiectos, & prosequitur læsionem Ecclesiæ narrare. Et post plura. Fratemitati tuæ per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus convocatis suffraganeis tuis quibus super hoc scribimus opportunè & dilectis Filiis Capitulo Ecclesiæ tuæ, ceterisque*

Præmissis sua Civitatis, & Diocesis, in & ipsi suscipiant consensu hunc libertatis Ecclesiasticae viriliter in Romana Curia defendendam, sicut ex Pontificali Officio estis adstricti, & pro ipsius causæ ad Curiam eandem communibus Consilio, & expensis usque ad menses &c. Personæ idoneas transmittatis, omni excusatione remota sub pena excommunicationis, quam unusquisque vestrum, qui negligens fuerit incurras, tibique notam facimus, quod præfato Regi per vestras literas, intimata, serie gravissimum prædictorum eandem requirimus & monemus, ut ad dictum terminum Procuratores, & Nuntios suos transmittat ad Curiam ipsam sub hac materia responsurus quod si non fecerit nibitionibus contra contrarietatem Juridicè procedet. In eadem forma scribitur V. Fratri Nostro Archiepiscopo Vilibonensi, cum quo participato Consilio ad executionem hujus beneficii, salutaris, & sancti Negotii vigilanter intendas, Ubi Papa scripsit Regi, duobus Archiepiscopis, & Suffraganeo. Eodem modo scribit Eugenius Quartus Eduardo Regi. Cbarissimo in Christo Filio Eduardo Portugallie, & Algarvia Regi Illustri salutem. Nonnullorum querelis per vos Dies passati sumus Jervositatem inam quibusdam se Negotium in Regno tuo ingressisse, atque etiam quotidie ingerere, quæ si vera essent procul dubio convergerent in magnum dispendium Ecclesiastica Libertatis, estimatioremque sublimitatis tue non levi infamia sugillarent; quod sane intelligimus nonnunquam usu venire, cum vel improborum Consilio, etiam egregie ani Principes fruuntur, vel cum imprudentia quadam ducili, retit illa ad se pertinere existimant. Audiamus post Filiorum correctionem extimas laudes, & impensum auxilium, ita eidem adversus Meridionales Afros, expeditionem paranti Martinus V. & crepta Mauris Cepta Christianam Religionem propaganti, auxilium ubique querit, & scribit omnibus ut subsidia mittant, & antistites id facere jubet, Symbolum Crucis donat militaturis, in clientelam sumit Apostolicæ Sedis, simplissimas donat facultates, & privilegia. Idem præstat Eugenius IV. & Regi Lusitano pro expeditione Africæ, & pro recuperandis Urbibus, & Terris, dedit Cruciatam, & certas Insulas Canariæ. Ecum Joannes Castellæ Rex & Legionis, de nimia concessione quereretur, concedit Eugenius ea Privilegia, absque Castellæ Regis præjudicio, & ubi concedit ea Privilegia laudat Eduardi Patrem, ejusque natum, & magnum textit elogium idem consultatur Lusitanæ, Rege defuncto, Petrum Principem Ducem Conimbricæ hortatus est, ut prudens Procurator foret in Regno. Hortamur inquit Excellentiam tuam in Domino, quatenus ea justitia moderatiore, & prudentia in regimine te habere velis, ut tibi dignè tibi objici possis, ex quo aut Regina justè congeri, quod suam sinceram, & optimam estimationem perfringere possit. Huic similitatem aliquid eum Regina Leonora indicant alie literæ

ad ipsam, in quibus Regnum Portugalliam describit. Equidem scimus Regnum Portugallia & Algarbii, licet non sit amplum territorium, tamen viribus magnam, & potentiam extitisse, ut non solum sua defensione, sed præteritis vires suas usque ad Lusitaniam oppugnationem, id primum gratia Dei, tum unitati, & concordie tribuendum est. Extant & Literæ ad Lusitaniam Proceres. Extant & duæ Epistolæ ad Alphonsum Portugalliam, ubi evincit spectare ad Papam. præficere Populis Episcopos, & vult Ludovicum Schismaticum deponi, imò & in carcerem trudi, quamvis Rex peteret restitui & laudat Regem unitati Studentem, imò & Patrem ipsius stantem, pro Papa contra Basilicenses.

Succedit Nicolaus Quintus Regi auream rosm ex Mariana mittens, in signum defensionis Ecclesiæ & scribit. Considerantes præclara opera tua, & singularem in nos, & Romanam Ecclesiam Fidem, & devotionem tuam, & ad perpetuum rei memoriam vocatur Insans, verus omnium Creatoris miles Insans. Fidei acerrimus, & fortissimus defensor & intrepidus pugil, ejusdem Creatoris gloriosissimi Nomen per universum Terrarum Orbem, etiam in remotissimis, & incognitis Locis per ipsum divulgari, Extolli, & venerari, & ibi prohibet ullum navigare, præter Regis Lusitanie consensum & vetat ibi aliquid in ipsum moliri. Rursus concedit Terras, acquiritas, & hortatur. In hujusmodi negotio potentiam virtutis tue extendas, ut Fides Catholicæ per tuam Regiam Majestatem, contra inimicos Christi Triumphum se reportasse sentias, & concedit Plenarium Remissionem, & absolvit exactores auri, inconsulto Pontifice donati, & exactè largitur Regnum Guineæ, & absolvit Petri tyranni sequaces. Ejusdem meminit extitit Calixtus Tertius, qui belli sacri votum emisit, & pius Alphoni desiderium intelligens, Legatum à latere ipsi legavit Alvarum Episcopem Syluensem & Regi Decimas largitur, ad eum animavit Lusitanos, ut Regis Patruus Fernandus, & cum aliis Rex ipse se obtulit bello, & exemplar omnium Regum extitit, & Calixtus eo exemplo ceteros armavit; Ad eum in tuenda Christi Religione Portugallie Rex in exemplum fertur.

Laudemus viros gloriosos Reges Portugallie. Laudemus piissimum Emmanuelem, in Mauritania expeditione totum, ubi Papa Fideles Indulgentias sollicitat, ad ipsius signa sequenda, ubi Papa ipse Leges confirmat pro recta Disciplina constituenda, ubi mittens Oratores pro subsidio impetrat à Papa cruciatam, ubi Pontificem ipsum urget ut Domini recuperet Sepulchrum, & Sanguinem suum etiam spondet, ubi Papa Alphonsum Filium Septemnem vel eligit in Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, ubi grandi Miraculo per duces suos, Sexcenta Millia Maurorum repellit & tardè fugientes trucidat, ubi Papa Militie Jesu in Portugallia, E e e e ple-

L. 11. p. 5.

L. 11. p. 5.

plera largitur Privilegia, & Regem, imo & Lusitanis Reges commendat. *Sicut fuit evidenti demonstrat, & toti Christiano Orbi notissimum est clara memorie Portugalliæ Reges, qui pro tempore fuerunt, ex innata eorum erga Christianam Religionem devotione, ubi innata est pene devotio iis Regibus, & Sanguine ut ibi dicitur fidem obligarunt. Laudemus Joannem Tertium præcunctis Regibus à Papa commendatum. Te Fili in Christo charissime inter ceteros Christianos Reges impentè diligimus, & maximi facimus, non solum ob inclytam erga Deum pietatem, atque erga hanc Sanctam Solem observantiam &c. Sed etiam quod tuo tempore Progenitorum beneficio, & navigantibus Orbit Terrarum antea ignotam magna ex parte cognitur est, & quod plus est Deo, ac vobis per agnitionem Christianam veritatis acquisitum est, ut illud tandem expellatum videre nostris temporibus cepimus. In omnem Terram extitit fontem eorum, & in fines Orbit Terra verba eorum ubi cum postulasset aliquot Societatis Patres, S. Ignatii hortatu à Paulo III. eligitur Xaverius Apostolicus Nuntius, quod & Hofmanus hostis enarrat, Xaverium aliosque Jhesuitas in Indiam misit, ubi exhibet suum & Ethiopiz Legatum, ut enarrat Damianus de Goar. Duo Oratores Portugalliæ & Ethiopia magno comitatu in Consistorium venerunt, amboque venerabundi & genu flexo, ubi reddidit duas literas Romano Pontifici, munusculumque antea Crucis libera servè ponderè nomine sui Regis obtulit primum pedem, deinde manum Sanctitatis sue osculatus. Ubi obtinet à Papa Cathedram in Brasilia, ubi Papa grates agit de Portugalliæ Præsulibus ad Concilium Tridentinum sollicitè missis, ubi decimè imponuntur Lusitanis, & Papa pro ipsis scribit Joanni, sic ante ipsum Joannes Secundus, vidit confirmari ab Innocentio Octavo privilegia, nec bellum habuit ut injustè susceptum à Papa, cum se Papa & alii contra Carolum tuerentur, & in eo essent Rex Hispaniæ, Imperator, Veneti & alii. Laudemus denique Sebastianum, in bello Africæ pugnantem, & subsidium à Papa petentem, qui plures ipsi scribit Epistolas, & ipse in Historia Ecclesiastica duas, ubi Abyssinis procurat auxilium, & eo habito grates agit Sebastiano. Post Sebastiani obitum tumultu in Lusitaniam se exorta, nolente Philippum Secundum Regem Hispaniæ, Gregorius Decimus Tertius, misit Cardinalem Riarium, in favorem Philippi Regis, & ob Plebis tumultum sedandum ante cuius adventum regius exercitus, Antonium Nothum depulit, Regem à viliori Plebe nominatum, idem excitat Lusitanos in Turcas, & Albertum Austriacum pro biennio designat, in Lusitanos à latere Legatum.*

Rediit ad Lusitaniam Reges Portugalliæ, at bella horrida exorta, at de Clemente Nono Ciaconius scribit. Desideratam pacem tandem cum Hispano compositam

exceptit, & spiritali Populum penuria laborantem recreans attribuitis Episcopis quibus jampridem carebat, & Ecclesiasticæ Disciplina imperata, cumque Alphonso Regi abdicato Regimine Petrus ejus Frater unamini totius Gentis consensu ad Regni gubernacula, & Successionem adscitus, ejusdem Alphonso Uxorem sibi matrimonio junxisset prioribus Nuptiis eo nomine solutus, quod maritus iisdem natura imparrem, magni ex e re motus, & pericula & diffidia metuebantur, nisi Clemens curæ cogitatione sibi assumpta, adhibitis Virorum doctissimorum Congiliis solum invenisset ex eo labyrintho egrediendi salva Ecclesiæ Disciplina. Et post Petrum Ferdinandus, Petri Successor initio rem habuit, cum Henrico Notho Castellani, sed Papa interveniente res est placata. Denique coronat Reges omnes, nunc feliciter regnans, qui sub Clemente Undecimo, misit sex validissimas naves, & quidem geminata vice, maximè Turcæ formidabiles, & Patriarchatum Ulypponenis Archiepiscopo promeruit, & alia plura Privilegia, pro qua re extat Bulla Clementis, sub Innocentio Decimo Tertio, magna exultatione repletur, cum in Portugalliæ Nuntius extitisset, & foret Cardinalis Regni Protector & Regis magnus Panegyristes. Is in Lusitaniam Romam transtulit, & Vaticanum Templum & Palatium, & magnificentia præclarissimus, Thesaurus Romæ profudit, & per subditos suos Romæ Ecclesiæ ditavit, & in amplam formam restituit, libris Roma, & ex omnibus Terra partibus extractis, & Bibliothecam amplissimam, & ampliore mentem ditavit. Non minus charus regnanti Pontifici, qui & Patriarchæ munera misit, caput & pectus ornatura, & prosequitur novis insignire Beneficiis.

C A P U T. Ultimam.

Venerorum Respublica.

EX infelicitate Attilæ scribit Baronius, felicissima jacta sunt fundamenta, ut divino planè nutu accideret, ne Italia relinqueretur sine republica, quæ olim florentissima, dominatum vi oppressa jam cum Imperio collabente profus videretur extingta. Hæc ab initio penè tota, nobilissimis orta natalibus, non ut Roma à villi turba Pastorum, primum salutem suam debuit undis, mox Leonis Pontificis auxilio, ab Attila liberatur in Pannoniam reverso.

Floruit ea respublica, non minus Dominio quam Religione, Romanos Pontifices latè venerata, solum sub Vigilio restituit Pontifici, in causa celeberrima trium Capitoliorum, & Veneti contra Quintam Synodum, astitore Aquileiensi Concilio, ut opera Romanorum Pontificum Pelagii, Gregorii, & aliorum, pacem Ecclesiæ sui amplexati, ut scribit Anastasius Bibliothecarius in Sergio, ubi

ubi ait rediisse Aquileienses ad unitatem Ecclesiæ, qui prius errantes prius sub erroris vitio tenebantur. *Hujus temporibus Aquileiensis Ecclesiæ Archiepiscopus, & Synodus quæ sub eo congregata est, qui Sanctum Quintum universale Concilium, utpote errantes suscipere diffidebant ejusdem beatissimi Papæ monitis, atque Doctrinis instructi conversi sunt, juxtaque venerabile Concilium cum Satisfactione susceperunt. Et qui prius sub erroris vitio tenebantur Doctrina Apostolica Sedis, illuminati, cum pace consonantes veritati ad propria relaxati sunt,* ubi vides Venetos cum Synodo Aquileiensi monitis Papæ & Doctrinis instructos, Doctrina Apostolicæ Sedis illuminatos ipsi consonare veritati, & Concilium agnoscere legitimum, ex sola Papæ Doctrina, quamvis contrarii fuerant Galli, Hispani, Istri, Ligures, & alii.

Eodem tempore cum Imperator Orientis Gregorium Secundum persequeretur ad mortem, & jam sæpe ipsi tentasset vitam auferre Veneti ex Anastasio sunt auxiliati: *Igitur permoti Pentapolesium, & Venetorum exercitus jussu Imperatoris resistere, & nunquam se ejus Pontificis concedere neci dicebant, sed quod pro ejus defensione viriliter decertarent.* Ita subdit Baronius ingenti præstantique animo Veneti licet terra, marique essent proximi Imperatori, à quo deleri timere potuissent, suis adhuc viribus non adeo fortes pro Pontifice certamen inire adversus ipsum aliquo modo præfererent. Sed ubi pro Religione scirent esse certamen cuncta ei posthabenda merito censerunt. Sic enim crevere Respublicæ, cum Religionem cæteris omnibus præterere.

Anno 630 scribit Baronius. Hoc anno Honorius Papa dejecto Fortunato hæretico Gradeni Patriarcham subrogavit in ejus locum Primumgenitum, quod extat in M. S. Andrea Danduli, & Papa eam vocat *Christianissimam Respublicam*, & merito cum relictis Schismaticis, Romanæ adhæsisset Ecclesiæ, peteret Episcopum a Papa, ideoque Gradenis Ecclesiæ Aquileensis non cedens, Patriarcham habuit & pallium, quod extitit Aquileensi maxime ingratum, & Seminarium inter ipsos rixarum, ob æmulationem, & invidiam Aquileensis, ut testantur Gregorii Secundi, & Tertii Epistolæ, & Patriarchatus ille non à Schismaticis ut Aquileiensi, sed à Legitimis Pontificibus Veneti derivant, utpote semper parati, insurgere in Longobardos teste Gregorio Udecimo. Hic scripsit dilectio Filio Urso, ut Ravennam restituerent, & Exarchatum quod memorant ultra Papæ Epistolam, Scriptores Veneti cum Andrea Dandulo, ubi Baronius ponit tubas in manu Sacerdotis, & Venetos victores celebrat. Quod factum evidenter indicat, se subiectos non extitisse Græcis, cum spontè sua id egissent non Papæ suavis, neque Gallis cum Carolus Magnus, occupatas tres insulas à Pippino redderet, & Venetia tunc Rivoaltus nuncupata, nulli un-

quam subiacuerit, ideoque inter Respublicas Virgo.

Vicissim ad Stephanum Papam, Legatos Veneti misere, & ipso defuncto ad Hadrianum, Gradensem Antileitem Magnam Prefbyterum, atque Constantinum Tribunalum, adversus vexationem Joannis Episcopi Aquileiensiis, Longobardorum auxiliis fulto, Episcopos Istriæ à Gradeni Patriarcha, latè alienare student contra præcepta Romanorum Pontificum etiam præcessorum, quem Adriano Pontifice Rivoalto, ubi ipsi Populi frequentiores convenerant Episcopum petere, primusque Antistes illi datus Obelitus nomine, Filius Encagri tribuni, ut narrat Sabellicus Libro Octavo Æneadum.

Post hæc Gregorius Septimus Sanctissimus, magnis Elogiis Venetos condecorat, ubi hortatus ut Ecclesiæ Gradeni subveniant. *Scitis eam quoniam prænullis Terrarum partibus, Divina dispensatio Terram vestram Patriarchali honore sublimavit, cujus dignitatis eminentia ex sui ipsius nominis, & officii prerogativa adeo angusto & rara est, ut non amplius quam quatuor in toto Mundo reperiantur. Et mox. Unde post Apostolicam Sedem omnibus, quæ sunt in Occidente Gentibus clariore existit. Et S. Petrus Damianus ob S. Marci Corpus vocat Sedem Apostolicam. Ipsa quodammodo Seder Apostolica fieri inveniit. Adeo post Romanam in Occidente est prima.*

Nec in Occidentis oris solum, sed in Oriente clarissima fuit. Quod ad res pertinet Orientis narrat Baronius, eum jam capto in itinere à Turcis, Baldvino Rege Hierosolymorum, lucuosus admodum esset status Christianorum, Dei misericordia factum est, ut inexpectato classis Venetorum adventu, res in meliorem statum statim collocarentur, cum videlicet Veneti suo adventu Egyptianorum classem infestantem littora Palæstinæ apud Joppem in obsidione ejus Civitatis repertam, quamvis navibus superiorem magnis animis aggressi gloriosè viceerunt, ex qua victoria ingentem sibi, immortalæque laudem pepererunt. Qui magno amore ab indigenis accepti ut Libratores Terra Sanctæ Hierosolymis dignè sunt habiti, plurimisque Privilegiis aucti, quorum diploma adhuc integrum stat apud Tyrium. Et mox. *Porro coramdem Venetorum auxilio capta est anno sequenti Tertio Kalendas Julii Tyrus inexpugnabilis Civitas, adeo promote Sede Apostolica, inexpugnabile Veneti expugnant.*

Celeberrima Alexandri Tertii Historia, nobis est ad Venetiarum gloriam repetenda, ubi Papa non mentito habitu ait Baronius, sed triumphantis more est receptus, tot tantisque exhibitis erga eum Officiis, impensis dignis obsequiis, effusa munificentia Christi Vicario, Gloriam dignè promeruit.

Postea describit iter Alexandri, & appisum ipsius ad Jaderam subdit. Anno igitur sui Pontificatus Decimo Octavo, X. alias XI. Kalendis Aprilis Indictione Decima Beatus Pontifex Alexander cum ingenti honorificentia Venetias primum intravit, occurrente sibi Duce cum Patriarcha super rivoalto deducto, prædicitus Magdeburgensis Episcopus, cum electo Wormaciensi Protonotarioque accesserunt ad eum dicentes. Dominus noster Imperator cuncta, quæ inter vos, & eum de pace nobis mediandis Tractata sunt, & conscripta paratus est adimplere. Sed in Civitate Bononiensi, quam ejus Principes nimis habent suspectam convenire nullatenus potest. Unde Clementiam ipsam vestram suppliciter exoramus, quatenus alium locum ipsi, & vobis congruum Ravennam videlicet, vel Venetias eligere satagatis. Quibus Beatus Pontifex constanter sine mora respondit. Diu est quod mediandis Fratribus nostris, Humbaldo Ostiensi Episcopo, & Rainerio Diacono Cardinali, cum Lombardis Imperator convenit, ut ipse in Imola, & nos in Bononia debeamus puriter convenire. Ideo nos absque Lombardis, & Consilio Fratrum nostrorum, qui circa partes Bononia nostrum præstolantur adventum locum ipsum mutare non possumus, nec debemus. Si ergo minimè displicet, quod prius sibi sponte consensit, sibi debet non nobis talem conditionem sæpe postam imputare. Veruntamen ut inceptum bonum pacis ad desideratam consummationem celerius valeat operante Domino pervenire, nos usque Ferrariam sine mora venire studebimus, quatenus ibi cum Fratribus nostris, & Rectoribus Lombardis deliberare, & eligere plenariè possimus, quod pro utraque parte congruentius fuerit faciendum. Quod verbum quia Legatis bene complacuit, per Literas Apostolicas universis Episcopis, & Rectoribus Civitatum Lombardicæ mandavit, ut in Dominica Die Passionis ad ejus præsentiam in ipsa Civitate Deo favente conveniant. Interim verò cum turba multa irruerent in eum, & ex Civitatibus circumpositis multitudo Nobilium properaret ad ejus præsentiam, ut viderent illum, & audirent tanquam Angelum à Deo missum, dignum duxit in proxima Dominica letare Jerusalem ad Ecclesiam B. Marci solemniter missam celebraturus accedere. Indutus ergo sacris vestibus, & de consuetudine auream ferens rosam cum Episcopis & Cardinalibus ad Altare majus processit. Post Evangelicam Lektionem Populo Dei ex diversis partibus congregato pastoraliter predicavit. Et completis Missarum Officiis Rosam, quam detulerat Duci Venetiarum, in signum gratiæ Sedis Apostolicæ contulit. Et mox. In eadem quoque Septimana cum glorioso galearù exercitu (quod erat delectabile visu,) exivit Venetiis, & per fauces Padi ascendens cum gloria, & honore venit in Civitatem suam Ferrariam. In sequenti verò die principales Personæ, quæ inferius annotantur ab utraque parte, ad præsentiam Pontificis convenerunt. Et eos enu-

merat, & concludit Pontifex cum Nuntiis Regis Sicilia Venetias in hunc modum elegit. Ut si Dux cum Populo Veneto juratoriam cautionem præstaret, quod antequam pax firmiter confirmata esset sine consensu Papæ Imperatorem intrare Venetias nullatenus permitterent, & venientes illos sine redeuntibus nullo modo impedirent, tunc pars utraque ad locum ipsum accederet, quod ad verbum Pontificis factum est. Exiit ergo Alexander Papa Ferraria cum Episcopis, & Cardinalibus Septimo Idus Maii, & sine mora Venetias remeavit, cujus vestigia partes utraque celeriter sunt subsequatæ. Constitutus itaque Principibus & Lombardis in conspectu Principis de reconciliatione pacis inter alterutro tractare ceperunt. Sed quia de feudis maxima inter eos controversia vertebatur, & pax Ecclesie absque illorum pace, quia cum Ecclesia contra Imperium firmiter fieri non debebat, tractatus ipse multis intervenientibus induciis usque ad Apostolorum Petri & Pauli Octavas processit. Eo igitur die pax Ecclesie in ea forma, quæ de consensu partium ordinata fuerat, & scripto firmata de consensu Principum, qui præsentem avertant Imperatoris assensu est roborata. Pax quoque Sicilia Regi proximis Kalendis Augusti usque ad quindecim annos eodem modo approbata est. Super quibus chartæ hinc inde concorditer factæ, & à singulis partibus, in bona voluntate receptæ sunt. Quibus ita peractis ad instantiam Principum Imperatori licentiam dedit Pontifex, veniendi usque Chiogiam, quatenus in loco ipsi à Pontifice parum distante, constituit in ejus præsentia Cardinalibus illis, & Principibus, qui cursum pacis, & irregularum seve jam consummaverant, cum ipsa Imperiali Auctoritate Domino cooperante, plenum sortiretur effectum, & immutabile firmamentum. Venit ergo illuc Imperator, & ad ejus præsentiam Cardinales & Principes pariter convenerunt, omnia quæ de pacis bono ejus consensu fuerant, ibi concorditer transacta ostendentes. Auditibus itaque omnibus, quæ gesta fuerant, & plenariè intellectis, licet ab his qui pacem oderant valde turbatus fuerit, & commotus, quatenus Principes in facie ipsi vestiterunt omnia tandem sicut in præsentia Pontificis gesta fuerant & conscripta rata habuit, & ea confirmare spontè promisit. Et mox jurare fecit Comitibus Driedoni & Sigilbotb Camerario suo. Ad hæc comprobanda Baronius, asserti authenticum diploma Papæ, datum Venetiis Sexto Idus Julii, quod Papa concedit Monasterio S. Mariæ in Organo Ordinis Benedictini, exemptionem & alia Privilegia, & datum est ad ipsomet Abbatem, & subscripti sunt Cardinales ibi præsentem. Et post aliqua. His ita hoc modo completis Pontifex Ducem, & Populum Venetum à juramento quo tenebatur absolvit, & ut Dominum Imperatorem honorificè Venetias ducerent eis præcepit. Quod Dux desideranter implere festinans in præparatis sex Galeis eundem Imperatorem usque ad Monasterium S. Nicolai, quod est

fitum in Capite rivaliti cum gloria & honore condare fecit. Post renuntiavit schisma O&aviani, promissit obedientiam Papæ, & successuribus, ab excommunicatione absolvitur cum principibus & mox. Exiade Imperator tanquam Catholicus Princeps, accessit ad presentiam ipsius Pontificis, qui ante fores Ecclesie S. Marci cum Fratribus suis Cardinalibus residebat in communi unionem pacis expectantibus, & deposita Clamyde prostravit se in Terram, & desolata Pontificis tanquam Principis Apostolorum pedibus, vora pacis osculum ipsi devotissime dedit. Tunc repleti sunt omnes gaudro magno, & proximis leticia vox clamantium Te Deum laudamus, insuavit usque ad Sydera, statimque Augustinus approbens Pontificis dextera, cum canticis, & laudibus usque ad eborum Ecclesie ipsam deduxit, & inclinatum capite Benedictionem ipsius reverenter suscepit. Post exponit cantum mixæ & subdit. Decantatu itaque missa dexteram Pontificis apprehendit, & extra Ecclesiam, usque ad album caballum conduxit ipsum, & stregram, stappam scilicet fortiter tenuit. Cum vellet frænum acciperet & stratoris officium vellet adimplere, Pontifex, quia iter ad mare nimis vissebatur proximæ pro facto habuit, quod officiosè voluit adimplere. Hæc eadem scribit Alexander Petro Abbati Casinensi, & tunc Capuano Archiepiscopo, & Richardo Cantuariensi Episcopo & suffraganeis, & data est Venetiis in rivo alto, & alias dedit Rogerio Eboracensi, similes ac datas Petro Casinensi, sic Venetiis scriptis Indorum Regi, & hæc & alia enarrat Romoaldus, Regis Siciliæ Legatus, & præfens. Extat & apud Baronium privilegium sigilli autem impressione munitum, & Venetiis visitur diarium M. S. quod notat hæc die ingressus est Venetiis Alexander Tertius. Ex quibus evincitur falsitatis & erroris, Papam occultum ingressum Venetiis, cum etiam victor esset cum Lombardis, & Imperator victus non triumphans. Ex his etiam indecorum illud rejicitur quod humiliatum ad pedes Pontificis caput Imperatoris pede ipse presserit, atque insultaverit, verbis illis ex psalmo peritis, super Aspidem & Basilicum ambulabis, & conculcabis Leonem & Draconem, & quod læsus Imperator in ipsum illud intorserit non tibi sed Petro, cui retorserit Alexander & mihi & Petro, quippe Historici minima narrantes, hoc tacere non possent, & Alexander maximæ fuit humilitatis, & maximæ Charitatis ad alliciendos peccatores & noluit Imperatorem ipsum stratoris officium exercere, denique quod rem uno verbo deciderit, saltem Alexandri hostes opposuissent; unde contra Mornæum in mysterio iniquitatis, Ludovicus Coqueus in Antimornæo, Gretserus in examine mysterii Plesiciani, Maccdo de osculatione pedum sibilum credunt. Concludamus in hoc facto cum Giacconio, *Quam ob rem Venetorum Republica magnopere laudanda est, qua humanissime*

Alexandrum Pontificem, & Fredericum Cæsarem excepit.

Plura sunt Venetorum encomia, in hac eadem causa Friderici, de quibus acta Alexandri apud Baronium *Aggregata sunt ergo per Venetos Veronenfibus de Civitates, in primis Cremona, insuper Populus Mediolanensis, extra membra sua diruta civitatis ad ipsa Imperatore positus, Placentia, Brixia quoque & Bergomum. Crevis Igitur repente societas ipsa in immensum, & facta est firma, & fortis. Et Paulò ante. Et contra Veronenfium societas cum maxima armatorum multitudine de sua iustitia plene conficiens extra Civitatem irrepeditè exiit, & tentoria sua non longè à pabilionibus adversè parvis andæter collocavit. Cum autem interim ad prælium committendum parati existerent, Imperator animos Lombardorum, qui secum venerant propitios adversè parti cognoscens non mediocriter timuit, & non sine verecundia, & multa confusione de Campo exiit, nec certamen cum illis intravit, sed terga vertens onfugit.*

Aliud accidit in facto Friderici, ubi aliqui seditiosus Imperatorem, intra Venetiis contra Juramentum vocabant, & Nuntii Regis Siciliæ, mox ex ea Urbe discedere proposuerant, unde Dux misit Nobiliores ad Papam, rogantes ut plebi ignosceret, & Nuntios Regis Siciliæ, à proposito itineris revocaret. Quibus Alexander Papa more solito satis benignè respondit. Ego quidem cni Sanctitas, & Officium ignoscendi gloriam reliquit, injuriam meam ad mentem non revoco, offensam meam pro Dei amore dimitto, sed Nuntios Regis Siciliæ, tanquam viros Nobiles, & potentes rogare quidem valeo, sed iavitos detinere non potero. Tandem Venetiis multum rogantibus, & petentibus, ut ad hoc succedant partes suas interponere dignarentur, motus Papæ coram petitionibus per Rogerium de Pifa Subdiaconum, & Senescalchum suum simul cum Venetiis, Nuntius Regis Siciliæ preces, affectuosè porrexit. Et mox. Altera autem die Dux suo usque Consilio apud Rivam altam sub voce Praconis fecit publicè declamare, ut nullus de adventu Imperatoris auderet verbum facere, nisi cum Alexander Papa præcepisset. Cum autem ea, que apud Venetiis dicta & facta fuerant ad Imperatoris ad Civitatem demorantis adientiam pervenissent suo ipse & intentione frustratus caput de suo rigore mollescere & Cardinalibus, qui ibi erant de verbo pacis benignitè respondere, ubi optimè segesit Dux & Respublica.

Geminæ sunt asperæ contentiones, in quibus Veneti sunt censuris irretiti, at à successore mox absoluti, imò & ab eodem Pontifice restituti. Altera est sub Xisto Quarto, ubi cum sacre in Turcas expeditionis avidus, & jungendi cum Christianis Principibus vires, nec Venetos prece, aut promissis posset, ab oppugnanda Civitate Ferrariz, Romanæ Ecclesie vestigali evellere, in iudicio agere constituit, ac Friderico Imperatori scri-

scripsit, quanto studio pacem inter Principes Italos conciliaret, precesque addidit, ut Joannem Mocenigum Ducem, ab opprimenda Ferraria revocaret, ejusdemque argumenti ad alios Principes plures scripsit Epistolas, quæ sunt primam adhuc habentur in regesto. Quæ cum nihil proficerent, factus junxit cum Ferdinando Rege Neapolitano, Joanne Galeatio Mediolani Duce, Florentinis, Friderico Duce Mantuæ, Hercule Duce Ferrariensi ad propulsandam vim sibi illatam, & post arma judicium dedit Edictum, à quo Veneti ad Concilium appellarunt; Xistus verò Pii Secundi Bullam renovavit, & se supra Concilium ostendit ex Gelasio. *Ipsi sunt canonici qui appellationem totius Ecclesie ad hujus sedis examen volvere deserunt, ab ipsa autem nunquam appellari debere, & ipsam de tota Ecclesie judicare, de ipsius autem judicio nunquam judicari seferunt, & probat id longa Orientalium inductione.* Successit Xisto Innocentius Octavus, & videna Venetos justo Bello, Hercule Duce petiisse, eoque jura Sedis Apostolicæ reveritis, ab incepto Bello desistisse, in communionem & amicitiam recepit, ut constat ex Libro secundo Brevium, ex Panvino in Innocentio Octavo, ex Philippo Bergomensis Libro Decimo Sexto, ex Odorico Raynaldo, & aliis. Alius est Papa Julius Secundus, qui primum in Venetos strinxit censuras, & mox junctissimum factus univit. Ea est celeberrimi facti series. Cum anno præcedenti Maximilianus Imperator, Gallia, & Hispania Reges, cum Julio Papa factus inirent, pro tuenda singularum juribus, conventum Cameraci habuere, quo de communibus rebus tractaretur, reque intra decem dies finita, expositum generatim est factus perpetuum inter Pontificem Romanum, & Cæsarem, Regesque Christianissimum, & Catholicum. In arcanis verò Capitibus res magni momenti speciosis verbis continebantur, supremos nempe Principes illos, sacro Bello in Turcas suscepto, primum tollere velle impedimenta, ac præcipue repetere à Venetis, Civitates ereptas Imperii, Regni Neapolitani, & Ducatus Mediolanensis. Mox Julius promulgavit Edictum, ut nisi Urbes cum redditibus restituerent, etiam ante percepta sacro Interdicto subicerent, adversus quod Edictum datus est libellus, ab ignotis profus Hominibus, quo post acerbissimas querelas, in Regem Gallia, & Pontificem, ad futurum Concilium provocabant, unde coactus est Papa Bullam edere, & veteres Bullas renovare, de provocantibus ad futurum Concilium. Nihilominus Papa idem, Venetos veniam postulantes, provocationem ad Concilium exccratos, & promittentes se Papæ mandata servaturos, benignissimi Patris admittat excepit. Cum & Fœderatorum terrorer potentia, Patavium, Tarvisum, Vicentiam exigentium. De quibus confectas in confi-

storie tabulas, narrat Guicciardinus Libro Octavo, Mariana & alii.

His addit Alphonfus Ciaconius, qui suo calamo rem describit. *Anno eodem expiatis ante Petri Basilicam cum supplicatione solemniter Venetis Oratoribus factus cum eis percussit quo maris Imperium ejuratum, & Beneficia Ecclesiastica Pontificis voluntate conferenda fore constitutum fuit. Quibus peractis diligenter curavit amicitiam inter Maximilianum, & Venetos, relinquere inisi fœderis Principes componere, quos heretis etiam monuit, ut ab indigna Venetorum pernicie abstinerent, se bono æquo animo laturnum tam præclare Reipublicæ nomen obscurari, quod pene jam obrutum, & suppressum tot fluctibus videretur. Ferdinandus liberent Pontifici sua etiam cum recuperasset obsequitur. Et post multa infine. Interim Pontifex tot laboribus fatigatus, aut ut alii volunt quod Venetos in amicitiam, cum Maximiliano Cæsare redocere frustra tentasset, lenta, tenacique febri fluente sensum alio correptus, septuagesario major 9. Kalendas Martii hora 11. Romæ in Vasicano decubans, domi, bellique clarissimus, ubi non tantum factus iniiit cum Venetis, sed ex dolore animi obiit quod Cæsarem, & Venetos conciliare nequirit. Ad dit & in vita Julii mandatum Victorcellus, quod extat in Concilio Lateranensi sub Julio. Demandamus Francisco Foscaro Equiti, Sesi 2. Oratori nostro, ut Sacrosancto Concilio Lateranensi Nostro Nomine interfit. Et post plura. Et ea omnia præstat, que à Nobis quomodo addiberi possent, aut incumberent ad honorem, decus, dignitatem, tutelam, & conservatiorem, amplitudinemque, & exaltationem, Personæ ejusdem S. S. D. N. Julii 11. summi Pontificis, nec non S. R. E. ac universalis venerandi Lateranensis Concilii. Quo nil amplius, & nobilius.*

Ventum est ad asperrium locum, in quo cogor dolorem veterem renovare, interdicti Pauli Quinti, de quo altum custodiendum foret arcanum, & Victor Ludovicus Decimus Quartus, cum Parisiis iterum ederet, in Carcerem Editorem coniecit, combustis illius litis exemplaribus, at cum Adversarii Ponticum, arma ista pertraherent, necesse est ex Hieronymo Clypeum impugnare, & quæ defendi possunt tueri. Nec novum est ex mille Historiis, lites intercessisse etiam inter Sanctos, ut inter Victorem, & Polycratem, Stephanum, & Cyprianum, Chrysostrum, & Theophylum, & alios, sed tandem amica pace composita. Hanc litem nostris verbis non referemus, sed Roccaberti Valentini Episcopi, & Inquisitoris Generalis Hispania, cui consonat etiam Ciaconius, imò & Dupinius Papæ parum æquus. Sic igitur Libro Undecimo, Capite Tertio habet. *Tandem summus Pontifex Paulus Quintus, ob violatam Ecclesiasticam immunitatem, ac libertatem, Venetas Reipublicam censuris percussit. Anno enim Christi 1606 cum Repu-*

St. 21. 11
R. P. 11
um. pt.

blica Veneta, feverius agens, ob Leges à Senatu latas, quibus in Ordinem Ecclesiasticum sibi potestatem in puniendis quibusvis delictis arrogaret, ac fundos, prædiq̄, & alia stabilia bona Ecclesis addidi, & donatione, aut testamento relinquere, vel ab his ulla titulo acquiri, sacræque illas ades, atque etiam Xenodochia edificare, absque Senatus permisso vetasset, postquam sæpius monitas Senatus minime iussisset, quinimò licet id à se fieri posse absque ulla Religione, aut immunitatis Ecclesiasticæ Lesione contenderet, demum 17. Aprilis diploma ad omnes Præsules ditionis Venetæ, ab his publicandum direxit, quo nisi intra 24. dies Senatus satisfaceret Ducem, & Senatum excommunicatos Pontifex declarabat, totamque ditionem Venetam interdito supponebat. Quod ut plenius conspici posset, placuit hic verbatim Pontificium diploma inferre, ut clarus appareat, quanta cum maturitate, & fundamento in censuris ferendis, in Venetis Pontifex processerit. Paulus Papa Quintus, venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis per universum Dominium Reipublicæ Venetorum constitutis. Ubi ponit illa duo decreta Roccaberti, & duas Ecclesiasticas Personas, à Laico Judicè castigatas. Post Bullam concludit iterum Roccabertus. Tandem hæc controversia anno 1607. interuentu Henrici Quarto, Francorum Regis, Christianissimi, & Ministerio Francisci Cardinalis Joiseæ, ad hoc ab ipso ad partes Legati, & Cardinalis Perronii tunc Romæ Agentis ope composita est, ita ut Veneti legibus controversis, se non istos promiserint quousque inter partes de his convenisset, qui coercere ab his desinebantur, in manus Delegati Pontificis traderentur, Edictum contra interdita facta revocarentur, cuncti qui aut spontè obierant aut dimissi fuerant restituerentur, vicissim Pontifex interdictum revocaret, & pacem cum Republica coleret. Quibus sic stabilitis Joiosa Venetis 21. Aprilis coram Duce, & Vigintiquinque primariis Senatoribus valuit clausis voce Praconis interdictionem, Autoritate Apostolica revocavit, & Senatam, universisque subditos, & Ordines, qui in Censuris incurverant ab iis absolutos. Quod presentibus secessibus actum, & instrumentum ea de re à Joiosa consecutum ad Pontificem Romam consensum missum. Bulengerus Libro 12. Histor. Bzovius, Nicolini in vita Pauli Quinti, & alii. Audiamus Dupinulum dicentem, Oratores Hispaniæ, & Galliæ Romæ, non potuissent concordare Papam, & Rempublicam. Cardinalis Joiosa ad hoc specialiter est missa & Papa potestatem concessit, censuras auferendi ea conditione, ut carcerati ponerentur in potestate Oratoria Galli, & Religiosi, ob interdictum expulsi restituerentur. Senatus est assensus exceptis Jesuita, adversus quos erat speciale Senat. C. Cardinalis Joiosa ivit Venetias, & manifestavit Senatui censuras jam ablatas esse, & ipsum aufere, carcerati

traditi sunt Oratori Gallo, qui juxta iussum Cardinalis Joiseæ, tradidit in potestate Montani, ad hoc specialiter à Papa transmissi. Eodem tempore Respublica dedit Cardinali, revocationem protestationis factæ contra Bullam, Monitoriale Papæ & assensus est revocationi Religiosorum, interdici causa exulum, exceptis Jesuitis, & Quatuordecim aliis Religiosis, variorum criminum accusatis. Hæc concordia conclusa est, & executioni mandata, 21. Aprilis an. 1607. Poterat tamen Dupinius addere, Jesuitas deinde specialiter restitutos.

Hæc ab Hæretica fusè descripta, hæreticis nullo pacto sunt propicia, cum lis non fuerit de fide, in qua floruisse Venetam Rempublicam, omnia Secula manifestant. Hæc omnia brevibus complectitur Ciacconius. *Panti animam mirum in modum afflixit dissidium cum Venetis, natum pro jurisdictione Ecclesiastica, Paulus contra Rempublicam Censuris egit, sed paulò post re composita antiquum Italiam pacem experta est.* Cum autem Jacobus Rex Angliæ, aliam juarandi formulam Angliis, cæterisque subditis præscripsisset, quæ multa Catholicæ fidei, & Auctoritati Sedis Apostolicæ contraria continebat Littera ad Catholicos Anglos 17. Kalendas Octobris Anno 1606. scriptis Paulus monuit, tale iuramentum ab eis præstari non posse, ubi inter Catholicos, & Hæreticos, ea est maxima disparitas, ut Filii Catholici à Patre moneantur, & ad Patrem ipsum mox redeant, è contra Filii rebelles Patria obliviscantur, nec unquam ad ipsum redeant, & è Filiis transeat in Hostes.

Vastissimum opus foret volumen, in Venetorum privilegia describerentur, etiam eo relicto, quo Papa Adeodatus, Rempublicam ad gradum ducalem evexit, ex Petro Justiniano de rebus Venetis, plura etiam regna numerantem, ubi Urbanus Tertius amissa Hierosolymæ, Venetias proficiscens ad comparandam classem, dolore animi Ferrariæ moritur, ubi Gregorius Nonus flagitante Duce, in specialem clientelam Venetos recipit. *Cum igitur Civitas Venetorum ergo Romanam Ecclesiam Matrem suam, sicut certo verum experimento probatur re erentiam, devotionem, & Fidem semper habuerit, & habeat specialem &c. & Ferraria à Legato Apostolico recuperatur, auxilio Venetorum ex Monaco Paduano; Ubi Innocentius IV. Pantaleonem Patritium Venetum eligit Patriarcham Cp. per eum vult Venetos crucem induere, dat ipsi amplissimas indulgentias, & permittit ipsi Patriarchæ, ut per mille marchas Sterlingorum, mutuo ab aliis sumendæ oppignoraret bona Ecclesiæ; Ubi Alexander Quartus Patriarchæ Gradeni, auctoritatem amplam largitur, ut in communibus Ecclesiis Orientis, quæ Veneti in ea regione obtinerent, Episcopos præficere posset & alia non vulgaria privilegia, & Patriarchatum confirmat. Igitur Prædecesso-*

vultu Nostrorum F. M. Pelagii, Alexandri, Urbani Secundi, Adriani, Alexandri, Lucis, Urbani Tertius, Clementis & Innocentii Tertii vestigiis inhaerentes Patriarcham &c. dat crucem gerendam, & Primatum super Jadertinum; ubi Nicolaus Quartus obtinuit à Venetis, cum majori, & minori Consilio, opem dandam ad plestendos Hæreticos, eo privilegio ut bona ipsorum, publico fisco addicerentur, de quare extant, & publicæ tabulæ ubi Joannes XXII. grates agit Venetis, quod ipsorum ope Ferrariam recuperaverit, & certiores ipsos facti, de Bello sacro in Raynaldum, & Opizonem & precatur ut magno animo insurgant. Eam gerit de vobis veluti devotis Filiis Ecclesie Maser vestra Fiduciam, quod ipsius rebelles & Hostes tamquam proprios abhorrentes ipsam curabitis, sicut basiliens in omnibus tnevi, & Raynaldus in Historia Ecclesiastica evincit, de Romana Ecclesia optimè meritis, cum ad recuperandam Ferrariam, classem Æmilie prædici obtulere, & Joannes ipse commendat, quod Hosti pecuniam mutuam denegaront, quod eosdem hortati sunt ut redirent ad Ecclesiam, grates ipsis agit, & dicit ipsos, clarere sincero obsequio. Et refert Bosius Venetos, instructissimam classem misisse, in qua quatuor millia pugnantorum veherentur, præter centum alias naves, ad tormenta Bellicæ transfrenda, & Joanni scripsere de clade Orientis, qui statim misit Oratorem fœderum, & Veneti cum Papa Fœderati, & Roberto Siciliæ Rege, & Hugone Cypræ, & Græcis, victoriam, è Turcis referunt; Ubi Clemens Quintus excitat Venetos, ad eripiendum Imperium à Græcis, cum ad ipsos spectiaret quarta pars, & alteria quarta dimidia pars ex conventis olim cum Balduino, & pulcherrima urget mævia, & ipsos confederat cum Duce Valerio, & componit Venetos, cum Carolo Rege Hungariæ ex appendice Andree Danduli, ubi Joannes Gradenicus Dux Venetorum, promissit se redintegraturum fœdus cum Innocentio Sexto, qui grates ipsi agit, & hortatur ut mittat Oratorem. Nuntios tuos mittas, sicut liberaliter promissit, ubi Urbanus Quintus commendat. Inter omnes Populos, qui sub professione Christiani censentur, Populus cui præce de zelo sacra Fidei devotione ac S. R. E. Cultu justitiae singularique in suis otibus gravibus gravitate ac prudentia commendatur & repetit Laudes & Epistolæ, ubi Martinus Quintus conciliavit Venetos, cum Philippo Maria Duce Mediolanensi, qui restituit ipsa Brixiam & Bergomum, & plures arces in Cremonensi, & ipsis misit Legatum B. Nicolaum Albergatum, ubi Nicolaus Quintus Patriarchatum Gradensem, transtulit Venetias ex Bernardo Justiniano, laudante S. Ipso Laurentio Justiniano; ubi Pio Secundo scripserunt Veneti, & spondent se nunquam defuturos, ubi Sixtus Quartus armavit cum Venetis, & simul Smyrnam potiti sunt, & Veneti junc-

re quinquaginta triremes, & tradidit Dea victoriam Terra, & Mari, ubi Alexander Sextus Venetis fœderatis tresdecim Naves submitit; ubi Innocentius Octavus cum Venetis, fœdus iussit, sicut & Julius Secundus, sicut & Clemens Septimus adversus Cæsarem, ubi Veneti Vicentiam Papæ pro Synodo congreganda concessere, & post Synodi confirmationem à Papa Editam, mox adhæserunt Tridentino Concilio, ubi Pius IV. in Consistorio Venetorum legem laudavit, qua cavetur ne quis Venetus Patrius honorem, aut commodum ab alio Principe, non consentiente Republica recipiat, & Palatium S. Marci donavit, extante ea inscriptione. *Pius Quartus Medicus P. M. has ades Reipublice Venete argumentum amoris & studii sponte donavit 1564.* & Pius V. Venetis fœdus junxit, ubi Gregorius Decimus Tertius Venetam Rempublicam & dilexit & beneficiis auxit, rosam auream dedit Duci Mocenigo, & primum Episcopum Cremonæ. Tandem Clemens Octavus pergens Ferrariam, nonnullas triremes Venetas habuit, nutui ejus parituras & prætoriam ferlicis carbasis fulgentem, & Clemens Justinianum gemmata sui imagine decoravit.

Infinium esset describere amplas indulgentias, S. Marco Venetiarum à Papis concessas. Infinium exponere literas Pontificum, gratiarum activas pro beneficiis, ut Alexandri Sexti quod Veneti Gallos ab Italia expulerint, & pro victoriis Orientis numerosas, Infinium foret describere fœdera, & contra inimicos communes, & contra Hostes particulares Papæ, & penè necessarium foret illas describere, sub Sanctissimo Pio V. habitum, in quo Veneti maxima pars extitere victoriz vel positus in medio Hostiam Myoparonibus, Navibus Venetorum propriis vulgo Galeazze. Infinium foret exponere, quoties Papæ pacem inter ipsos, & alios Christianos Principes, Genueses præcipuè æmulos, ponere tentarint, & quoties posuerint, & quamplurimi Pontifices confessi sunt & experti eorum concordia res Orientis crescere, discordia minui & in nihilum redigi denique immensum est describere privilegia, in Græco Patriarchatu habita, & in Oriente, & Occidente impetrata.

Maxima & numerosa in uno subsidio Crete, præbuit subsidia Venetis Clemens Nonus, que suo calamo describit Ciaccconius. *Papstex totus incubuit, sollicitandis Europæ Principibus ad opem Crete ferendam-omissa est tamen sacri fœderis mentio, quod velint magna molis Opus, multique impeditum difficultatibus longiare tempore, Crete verò periculum præfenti auxilio indigeret, cum præsertim superiorem temporum exempla ostenderent hujusmodi fœdera, plus apud posteros gloria, quam apud socios præfidi habere. Utinius, expeditisq; visum est, unumquemque pro virili suppetias ferre. Incredibili*

le dictu est, quanto ardere animum pro se quisque Clementis vocabitur, quasi classico quodam excitati ad commune periculum propulsandum occurrerint, uno vel altero excepto, quos vel angusta domus rei, vel recens orta dissidia retardarunt. Qua in re planè constitit quam angusta, apud omnes Geites Pontificii nominis Majestas sit, quantumque eo Principum animi dominetur, ubi uni Dei gloria feruit. Pra aliis enitit Caroli Lotboringia Ducis pietas, & animi magnitudo, qui annulatores iuncta laudis in expeditionibus transfumaris pro Christiani nominis gloria suscepit, quatuor milia pedum obtulit se Duce, ac sumptibus suis sub Pontificio vexillo militatura, nisi exortum paulo post cum Comite Palatino Bellum ab inclyto conatu Carolum averteret. Ceterum obtulere certatim suppeditis, & re ipsa contulere, Sabaudia Dux plurimos, & fortissimos milites, omni bellico ve instructos sub egregiis belli Ducibus; Ferdinandus Æturiæ magnus Dux copias, quare suo in Dalmatia militabunt, novo supplemento militum auctas, Ferdinandus Bavaria Dux, & natus à Septemviris Electoribus, mille ferme pedes suis stipendiis, omnes ad exitum Belli alendos. Joannes Philippus Archiepiscopus Moguntinus, quadringentos delectos pedes, totidem Maximilianus, Henricus Archiepiscopus Colonienfis, magnum insuper nomenque pulveris tormentarii. Joannes Fridericus Braunsuicensis, tria lesissimums militum milia. Franciscus Egon Fransenbergias Episcopus Argentinenfis sexcentos per sex menses sumptibus suis Stipendia futurus. Ferdinandus Fransenbergias Episcopus Paderbornenfis, Coadjutor Monasterienfis decem aureorum milia Veneta Republica misit, professus se in Clementis gratiam idem quotannis futurum, dum Veneti Turcico Bello implicentur. Iste Monasterienfis Episcopus Christophorus Bernardus à Galeo, præter oblatam dextram, caputque suum militari gloria illustre, ingentem pulveris capiam suppeditavit, sicut & Gnidobaldus à Thon Archiepiscopus Salsburgensis, Joachimus Abbas Faldensis quanta potuit pecunia Bellum jovit. Parma præterea, Mutinæ, Mantuæque Ducet, & Lucensis Republica liberali subsidio in tanta gloria partem venire addacti omnes Officiis, argue autoritate Clementis, & viva voce Caroli Francisci Avoldi Patritii Mediolanensis Abbatis S. Abundii, Comitis Lewi spectatis Fidei dexterarum ac prudenstia Viri, in id à Pontifice ad Italie, Germanique Principes allegati. Gallia, præterea, Hispanique Clerus egregio pietatis exemplo, collatis in Capita numeris magnum auri numerum præbuerit, Milites Hierosolimitani quadringentos ferme probate fortitudinis juvenes, & plurimum mirati pulveris. Neque defære à Sacro Cardinalium Collegio, qui in publica cause defensionem, præter studia, processus, opes, & subsidia conferrent. Inter quos Franciscus Barberinus piis erogationibus assuetus, sexcentos pedes partim in ditione Ec-

clesiastica annuente Pontifice, partim in Æturiæ magni Ducis permissu conscriptos sub expertis Ducibus, pecunia sua, dum Bellum arderet nutriendis in Cretam misit. Ipse Pontifex nihil omisit, quo tanti belli molem, pecunia & copiis juvaret, ne plus Officiis quàm exemplo iucitare ceteros videretur, nam simul ac renuntiatus est Pontifex, delectum singulgentorum pedum in ditione Pontificis Veneta Republicæ concessum ab Alexandro, haberi jussit totidemque ipse addidit. Quingenta aureorum milia, ingentem pro egestate ararii summas, & magnum nitrati ponderi pondus paulo post eidem Republicæ donavit. Quingentos pedes sub fisci Apostolici Stipendiis in Cretam misit, atque una Yvremes Pontificis cum Melitenfis classe conjunctas Vincentio Raspioglioso Camilli Filio Duce, cui triginta aureorum milia tradidit, militibus, qui in præsidia arcto Crete erant distribuenda. Alia viginti milia expendit traducendo Neapoli Veneticis exercitum Cesario, cui Stavenbergias præerat. Ordines S. Georgii in Alga, S. Hieronymi Fesulani, & Jesuatorum jussu de Casus suppressit, eorumque fundos in Veneta ditione posuit, ad usum Crete Belli Venetis dedit. Mirandula Ducem copias Pontificis præfecit, eique triginta aureorum milia, conducendo militi tribuit. Comiti Bellifortio viro impigro, & militia claro, cui sub Pontificis vexillis stipendisque militaturo, Rex Gallus mille quingentos pedes dederat, triginta aureorum milia, alio scribendo militi, persoluit, præter multa alia, qua nimis longam esset enumerare. Et post enumerata auxilia Domus Austriacæ subdit. Maxima in Ludovici Gallorum Regis præsidio reposita spes erat, qui cum propter Florentissimum Regni opes, & paratum exercitum posset, tam propter egregiam indolem, ac pietatem vellet periclitanti Ecclesie opitulari. Ejus sanè perpetua felicitas, & præclari ad laudem impetus pium Flaminum vota, & totius Europa oculos jam pridem exereant, in expectatione rerum maximorum. Quem propterea Clementis omnibus paterni animi Officiis, sibi devinciendum ratus, nihil omisit, in quo gratificari ipsi posset, quod in primis apparuit in concessione indulgentiarum nominandi ad Ecclesias, & Monasteria, aliqua beneficia suo in Provinciis Gallia nuper adjectis. Quibus continentur Ecclesie, & Dioceses Metensis, Tulensis, Verdanenfis, Oimensis, Tornacenensis, Arelatenfis. Quæ de re Ludovicus Clementis in se meritum, literis Officiosissimè scripsit, & multo uberius Cretenfisbus suppeditis professus est. Non est hic locus singuliatim referendi, quo apparatu quibus copiis Ludovicus Veneto opem tulere, neque deorum, qui ad posteros tradant. Ita profectio se gessit in non publicam rei Christiana, sed privatam suam tueri videretur. Et prosequitur enumerare Gallorum subsidium, & Pontificis Clementis munera, & artes, ut in Turcas uniret fideles. Ex mox ab vanum metum describit omnia in nihilum redacta. Verso in nostros

metu, fortuita mirati pulveris conflagratione, ex qua suspicari se in Hostium insidias incidisse terga venterunt, frustra inclamante Bellisortio fugam sifterent, vanum terrorem, vitiorum in monu esse. Quo cognito Turcæ animis, viribusque collectis magno numero pedem in nostros intulere, & ad unum omnes fortissimè dimicantes interfecerunt. Hic Cretici Belli finis fuit. Amisso enim tanto Duce, & Gallici roboris flore reliquo Gallorum exercitu, in quo spes omnis sita erat, insausam expeditionem overfante, Veneti pacis Conditiones accepere satis pro eo rerum statum equas, & honestas, ut inde conficere facile possumus, quàm secundos ejus Belli exitus sperare licuisset, nisi omnia à Clemente tam sapienter disposita fortuna temeritas everuisset. Incredibili dolore Clementem percussit male gesta rei Nuntius. Neque dissimulare illum potuit, in omni Sermone deplorans publicam calamitatem. Et post plura de Clemente impavido. Jamque Gallia Rex novas copias classe validiore quàm ante apparatam pollicebatur, eoque exemplo permoti alii Clementis animum erigebant. Inter quos Lotharingæ Dux, omnes ditionis suæ vires, suamque band in gloriam Bello dexteram offerebat. Verùm hæc animo agitantem Clementem subita vis morbi corripuit. Hæc & alia plura Ciacconius.

Notissima sunt subsidia illa, quæ Innocentius XI. beatæ memoriæ, à Catholica maximè veneratus, & ab Hæreticis ipsis laudatus, si non in Sanctitate de qua Hofmanus, circa Sacra non illaudatus in munificentia erga Imperatorem, & narrante in vita Gregorii Maimburgo, Authore Pontificibus contrario, Sanctitè Prodigium etiam in confederatos effulsit. Notissima sunt à sta Alexandri Octavi Veneti, qui paucis annis immò mensibus, perfecit quod alii pluribus annis nequiere, tot Errorum & Hæresum monstra recidit, vivens & moriens maximè præclarus, vel in extremo vite pro Ecclesia pugnans, plus de Religione quàm de se cogitans, patriam Fide, & Religione illustravit, & temporalem Romæ auxit splendorem, nec voluit minores esse majestate, cùm æquales videret in Regno, nec voluit dispares in munificentia, quos pares noverat in potestate. Notissima sunt Clementis XI. subsidia, ubique locorum con-

quisita, à piissimis Hispanis obtenta, à Lusitanis habitas validissimas naves, Turcarum impetum & audaciam eludentes, & ita præmiatis ac si pro se ipso pugnascent, imò plusquam pro sui Ditione, cùm pro Catholica Religione certarent, præter alia auxiliaria Navigia, plus sollicitus de Venetorumpericulo, quàm de suo, cùm & mare Pontificium Turcæ turbarent. Ipse etiam Sculemburgium, invictum Corcyræ defensorem, Romam usque venientem, magna Honoris exultatione maximo laudum cumulo, eloquentia qua pollebat exornatum, muneribus non paucis decoravit, & perpetuam Venetorum custodiam, abeunti sollicitè mandavit. Notissima denique sunt gaudia, & exultantium animorum affectus, cùm electus est Benedictus XIII. juvenis adhuc & Religiosus Venetiis degens, cujus Familiam venerata est Respublica, & Titulis perpetuis decoravit, amicitia & gratitudinis Gratia, invicem ab eodem S. Pontifice largis gratiarum actionibus commendata.

Hæc pauca attingisse sufficiat de Republica illa præcedente Romanam, cùm nonquam victa fuerit ab aliquo, semper Virgo intacta, longius Romam & diutius regnans, & Religione vera longè illustrior; & præcipua in Romanum Pontificem reverentia. Hæc Vicentiam ut diximus Papæ præbuit, Concilio Tridentino proseguendo. Hæc Matthiam Flaccum Illiricum, civem suum, librum de appellationibus Africæ, Papæ creditum contrarium offerentem, civem suum rejecit, & noluit tale opus sibi dedicari, hostem Papæ suum esse credens, hæc veteres Hæreticos & modernos unita cum Pontifice Causa, post Decisionem Pontificis Romani, etiam corporalibus pænis affixit, & validum Brachium auxiliatum est Capiti. Hæc habuit tres Pontifices maximos Gregorium XII. Eugenium Quartum & Paulum II. Cardinales & Episcopos plures, quàm ulla urbis Italici, velut Ughellus testatur in Italia sacra. Hæc habuit doctissimos Papæ Defensores, Cardinalem Contarenum, Christophorum Marcellum & alios. Denique talia sunt Privilegia & Elogia, quæ Veneti decorantur à Papa, ut vix sufficeret integrum volumen.

LIBER SEXTUS

De Reliquis spectantibus ad Papam.

Post innumera penè scripta de Papa, adhuc remanent alia, brevibus paginis restringenda.

PARS PRIMA.

De Osculatione Pedum, & Adoratione Papæ, ejusque Ornatu.

EX osculo Pedum, Adoratione, & Ornatu, Papam nomen inclamant Hostes, ut nos Idololatrias efficiant.

CAPUT I.

De Osculatione Pedum.

Laxgerant Lutherani, & Calvinistæ, maximam in Osculatione Pedum impudentiam. Quid autem tam impudens quam coronatos Reges, & Diadematos Imperatores ad oscula cogere, & si inviti accedant eos refractarios, rebellesque vocare, & interdum genibus advolutos prosternere & imposito ceticibus pede violentius premere, & capita calcare, & tumida insultare voce. Super Aspidem, & Basiliscum ambulabis, & conculcabis Leonem, & Draconem, cum insigni Majestatis injuria, dolore modestiæ, gemitu Scripturarum; ita loquuntur apud Macedo de Osculatione Pedum, & Petrus Molinæus queritur, de Invasione Romanorum Pontificum, qui Reges adigunt ad crepidarum suarum oscula. *Qui levis sunt basifer levis Panofset, & Mornæus in mysterio iniquitatis. Papas inquit perpetuo, quales adoratis vobis ne fingant, denique Patriarcha Græcus Ferrariæ, provocantibus Legatis ad hanc consuetudinem. Novitia reposuit est hæc consuetudo, qua me imbuti nunquam pariter. Quod si cupiat Papa, ut sicut Fratres fraterno more in mutuos ruanus amplexus, quemadmodum apud nos ab æterno invaluit consuetudo, libentissimè ad eum accedam, sin ultra quid possulare perseveret, oro me excusatum habeat, revertor unde veni.* Etiam Antonius Heraclensis, & Dositheua Metropolitæ Monembasiensis pedem osculari, imò & Genua flectere coram Eugenio,

constanti animo recusarunt; ut in Synodi Historia latè Sylvester Sguropolus enarrat. His responderunt Libria integris Sausius de Osculatione Pedum, Diana, Macedo, Christianus Lupus, & alii. Nos brevissimè rem expediemus ostendentes hunc honorem justum, & consuetum, Romanis olim Pontificibus, imò & cunctis Præfulibus, & Monachis, & Imperatoribus, & aliis Homini-bus concessum.

Incipiamus ab Isaia Prophete, & Evangelista. *Et veniens ad te curvi Filii eorum, qui humilitaverunt te, & adorabunt vestigia Pedum tuorum omnes, qui detrabebant tibi, & vocabant te Civitatem Domini Sion Sancti Israel. Pro eo quod fuisti derelicta, & odio habita, ponam te in superbiæ Seculorum, ubi manifestissimus est locus, de Gloria Ecclesiæ in Gentibus futuræ, & integrum caput illud ostendit, soli conveniens Ecclesiæ, & nuntiat qualiter inimici, vestigia Pedum ipsius adorent, quod necesse est eis accidat, qui Ecclesiæ sustinent Personam, quales sunt Summi Pontifices, & Præfules, & si id convenit Præfulibus, conveniet & Papæ, Præfuli, & longè validius ipsi, utpote ex Hostibus, Episcoporum saltem in ordine loci primo, alioquin si honor iste non exhibetur, aut Præfulibus, aut Papæ, Ecclesiæ exhiberi non poterit, præcipuè cum ex Cypriano id repente, Ecclesiæ ipsa in Episcopo consistat.*

Antiquissimum foret exemplum, à Baronio allatum de Præpedigna, quæ osculata est Pedes Cæii Pontificis, at Hæretici ea àstra irradient, & Critici Legitima non agnoscent, sicut, dubium est, quod assert Sylvester Petrasancta. *Prætermisso esse multorum*

gravem Sententiam primos Christianos, cum ad Pedes Apostolorum sua contulerunt bona pedibus eorumdem Osculum dedisse. Et natum inde morem, de quo jam agimus. Est & dubium quod assertit Macedo. Ex Historiis Ecclesiasticis constat ad Pedes Apostolorum, sæpe se Homines abiecit, unde deduci rectè potest, & Oscula obtulisse. Ita de Clemente Romano, & Stephano Lemovicensium Duce erga Petrum. Utendum ergo certis non dubiis Argumentis. Extat Epistola Orientalium ad Symmachum, quam legitimam jam ostendimus, scribentium. *Quod si parca existeret ægrotudo, nos forsitan ad Spirituales nostrum Medicum curveremus, quatenus & passiones honorum Medicorum, id est gloriosorum Christi Discipulorum, & vtriusque Doctorum, & Sancti adoravimus tua Vestigia, ut prævaricationis medicinam, & solutionem vinculorum, & delicti remissionem de tuo Sancto ore susciperemus* ubi cum Baronio ex hoc arguimus. Sed ne Lecturam istam absque consideratione transilias, verum observa quod dicunt Episcopi, si liceret venire Romam, ab ipsis fore exhibendum obsequium, nempe adorare ut aiunt ipsius Pontificis Pedes, quibus veterem accipias erga ipsum Primarium Ecclesie universalis Antistitem observantiam, eum illum convenientes Episcopi ad ejus Pedes solerent accedere, atque ipsa ejus Vestigia venerari. At tanta hæc cum audis ab Episcopis præstari solita, tecum cogita quæ à reliquis Fidelibus eadem solerent exhiberi venerationis obsequia, ubi in uno Testimonio sunt plures, & elucet totius Ecclesie consuetudo. Extant & alii Præsules ad Hormisdam. Andreas suis literis in principio. *Commendans me Vestigia vestris piissimis, & Theodoretus Episcopus Lignidii Vestris prædicantibus, & adorantibus me præsentare Vestigia, ubi non solum se præsentat Vestigiis; sed prædicandis & quod plus est adorandis, quod ex Hostius nostris est Idololatria, & tamen repetunt Tarraconenses, apud Inimicos nostros Catholici. Esti*

Epist. ad
Iul.

nulla exores necessitas Ecclesiastica Disciplinæ, expetendum revera nobis fuerat illud privilegium Sedis vestre, quo suscepti Regni clavibus post Resurrectionem Salvatoris, per totum Orbem Beatissimi Petri singularis prædicatio, universorum illuminationis prospexit. Cujus Vicarii Principatus sent emines ita merendus est ab omnibus, & amandus. Proinde nos Deum in vobis penitus Adorantes, cui sine querela servitis, ubi Deum in Hilario adorant, quod & capite sequenti ostendimus. Et Petrus in Successore vivens, ut passim docent Concilia hæc admittit, de quo Gregorius Magnus Libro primo Regestri. Petrus autem Antebere Deo Sancta Ecclesia principatum tenent de bene agente Concilio se se ei humiliter prosteruente, immoderantius honorari recusat, ubi rectè agit Cornelius, & Gregorius humillimus approbat & Chrysostomus Græciæ Doctor in acta.

cap. 24.
Rom. 24.
C. 44.

Hoc faciens humilitatem suam ostendit, & alia docuit ubi non tantum ostendit humilitatem, sed alios omnes edocuit, Magister alter humiliter post Christum dicentem. Discite à me quia sum mitis & humilis corde. Et mox ex Augustino. B. Petrum Piscatorem modò genibus provoluit, adorat multitudo credentium, nec adoratio aut genuflexio est Idololatria.

ser. 15.
cap. 17.

Ratio etiam suffragatur Innocentii III. Libro Secundo mysteriorum Missæ, loquentis de Adoratione Pedum à Diacono, & Subdiacono faciendi. *Non Manu sed Pedes Romani Pontificis Osculantur, ut summo Pontifici summam exhibeant reverentiam, & eam illius ostendant esse Vicarium, cujus Pedes Osculantur mulier illa, que erat in Civitate peccatrix. Adorandum est enim scabellum Pedum ejus, at in Vicario recognoscit Episcopum Christum, & Episcopum quemlibet Vicarium Christi, continentur vel Adversarii ipsi, & probat ex professo Spalatenfis adversus quem ex Bernardo & aliis evicimus Papam, unicum Christi Vicarium, & ratio omnium evidentissima ea est; posse honorem illum tribui Papæ, qui datus est Episcopis, Monachis, & Laicis.*

Longum hic exere Catalogum possemus, Regum, & Principum ad Pedes Papæ procumbentium, vel eorum Pedes Osculantium sic Carolus Magnus adhuc Rex ne dum Papam, sed omnes gradus atriæ est Osculatus, ubi solum Pontificis spectabatur, quod est præstantius quàm Osculari Pedes Pontificis, & ante ipsum Pippinus Stephano Secundo, & Leoni Tertio Ludovicus Primus, & Sergio II. alter Ludovicus, et apud Baronium, & Spontanam constat, & nos jam vidimus, & cognoscit Hostes ipsi, at aliquid notare fas est, hanc Idololatriam commississe Carolum Magnum, quem tanti estimant in materia Imaginum, ut librum scripserint de Religione Caroli Magni, & contra se ipsos preponunt, Regibus quarti, quinti, & sexti Seculi, ubi imagines Milites visabantur, & notare fas est Reges Angliæ id erubescere, quod honorabile Antiqui judicaverit & Sanctum. imò & Joannes Rex Angliæ, humi stratus Legatum Papæ exceptit.

Post Latinos & Græci id affirmant, & unus sufficeret Photius apud Græcos, & Latinos ipsos gratissimus Nicolao scribens. *Oportet de vestra omnibus quàm gratissimum Sanctitate, optimum ordinem Ecclesiasticum abique servari, & Canonum rectitudinem custodiri, ne Aitiqui hinc sine literis communitatis ad Ecclesiam Romanam accedentes familiariter suscipiantur, neve sub Hospitalitatis specie inimicitiarum semina diffundant. Quod si quilibet nostrum ad tuam paternam Beatitudinem proficisci, & tuis venerabilibus Pedum vestigiis frui literis, mihi quàm maxime jucundum erit, ubi non tantum non horret, sed jucundum quàm maxime est, & frui vult in Pedum vestigiis colendis; & in ipsa Osculi*

lit.

lite scribit de Joanne Secundo Paleologo, Gregorius Franzcz Imperator cum in genua vellet procumbere, non ita Papa permisit, Sedem complexus, porrectaque dextera Osculatus est, & ad sinistram suam collocavit, adeo vel Imperator ipse Græcus, voluit in genua procumbere; etiam Constantinus Papa, ubi Nicæam Bythinæ se contulit, ab Imperatore Justiniano fuit Osculo Pedum, post ipsius Coronationem donatus, Imperatore ad ipsius genua procumbente. Etiam Justinus Imperator Joanni Secundo ad Pedes procubuit. Et quod plus est Justinus piissimus, humiliavit se coram B. Joanne Papa. *Justinus Augustus dant honorem Deo humiliavit se prout in Terram, & adoravit Beatissimum Joannem Papam*, ubi nec Osculatio Pedum, nec Adoratio ipsa Papa abest à serva etiam per Hostes Ecclesiæ, à piissimis Imperatoribus exercita. Et hanc Theodorici Regis in ipsum invidiam primam exticisse disertè testatur Eutropius, imò & Theodorus Calliopas impius Satelles Martini Primi, mentitus est Clero, cum capere vellet. *Volumus eum adorare*, ut asserit Sanctus ipse Papa ad Eliterum.

Uno Verbo Papam Principem Episcoporum, & Latini & Græci confitentur, ex Conciliis & jure humano constitutum & ita Scriptura teste convincimus. Et adoraverunt prout in Terram, & aliud, natus est homo Princeps Fratrum saorum, & alibi. *Clamante præcave ut omnes coram eo genuflecterent, & præpositum esse sciens universa Terra Egypti.*

A Summo Pontifice ad Episcopos descendimus, & exemplis relictiis apud Metaphrastè, nullius apud Hostes Antoritatis, alias historiam ferimus & antiquas, adest celeberrimè exemplū S. Epiphaniū & enarratū à S. Hieronymo, ipsius rei gestæ peritissimo. *Nonne ad eam omnis ætatis, & sexus turba confluebat, Pedes deosculant?* Et hoc scribit Hieronymus adversus Præfulerum, in cuius Urbe hæc acciderant, ubi non solus Romanus Episcopus, sed & alii etiam non sum Civitatis, Osculationem Pedum non prohibebant, ubi hoc narrat Hieronymus Latinus, & Orientis longus habitator, & Græcus Epiphanius id admittebat, ubi non tantum notum id erat Populis, sed omnibus jusqueque metatis & sexus Adeo omnes Hostes hoc reprobant quod ne usus quidam in antiquitate reprehendit, imò omnes prorsus in consuetudine habuerant. Adest Valentiniani, & Ambrosii exemplum, de quo scribit in ipsius Vita Paulinus. *Cbristianissimus Imperator provalens Pedibus Sacerdotis testabatur Meritis, & Orationibus ejus, se esse servosam, & idem de Dignitate Sacerdotali, Regum inquit colla, ac Principum submittuntur genibus Sacerdotum, si autem holoiastra ea foret, aut Tyrannis, Ambrosius eam Dignitatem reprehenderet non laudaret, & Tyrannos describeret non*

maximos exponeret; Extat & Augustinus de Verbis Apostoli *Ad Ecclesiam carnis, Episcopum videre desiliterat, ad Pedes ejus volutariis*, in consuetudo verè Ecclesiæ, non Tyrannis Ecclesiæ mendacis. Extat & Joannes Chrysothomus, in Historia Ecclesiastica relatus, de Eudoxia Imperatrice ipsum deprecante. *Imperatrix Fritum suam Theodosium jam tunc Imperii vicem quamquam admodum adoleverent effes feliciter gubernantem ad genua Joannis abiecit*, ubi & Imperatrix abiecit, & Imperator genua est amplexus, & Theodoretus Magnus Historicus refert Gainam vel Arianum, & ab Joanne offensum. *Quin etiam liberos suos Sanctus illius genibus admovisse*, ubi Gaina Dux id egit cum Joanne sicut gloriosus Dux Mafcezi, ex Paulino egit cum Ambrosio. Et de Abrahamo Carrarum in Mesopotamia Episcopo scribit in Religiosa Historia Theodoretus. *Reginarum cohoris, & manus ejus prebendebat, & genua*, Quot testimonia in paucis, hic Doctores Latini & Græci, Principes, Regum, Duces, Historiæ & omnes tellantur.

Quin etiam in Generalibus Conciliis, id fuerat apertè consuetum, etenim de suis in Ephesio Iatrocinio actis, cui Dioscorus Alexandriæ Præsul præfuit, dixit ad Chalcedonensem Synodum Onesiphorus Iconii Episcopus Metropolita Lycaoniæ. *Tolleus ego alios Episcopos surrexi, & tenui genua Dioscori & dixi, Noli damnare Flavianum Episcopum per vestigia Reverentia Vestra. Nihil dignum Damnatione egit.* Et Martinianus Synnadenfis Episcopus Metropolita Phrygiæ Pacatianæ, cum Dioscorus vellet profere Sententiam, surrexi ego. *& Domnus Onesiphorus, & Domnus Nonnechus Laodicensis, & alii & tenuimus Pedes ejus dicentes. Quis & tu Presbyteros habet, non debet propter Presbyterum damnari Domnus Episcopus*, adeo non unus tantum Episcopus, sed duo tres, & plures, advoluti sunt genibus Episcoporum.

Solus sufficeret Martinus ille, trium mortuorum suscitator magnificus, in eo maximus Christi imitator, propè admirabilis dictus, de quo Severus Sulpitius in ejus Vita. *Ibi inspestante Populo, multisque aliis Episcopis, ejulans senex genua ejus amplectitur, & de se ipso Epistola Secunda. Ego Sancta ejus Genua amplexus, & rursus. Postremò cautè cateruatiis ad Genua B. Viri ruere cæperunt, & Dialogo tertio de Regina. Evangelica illa non inferior exemplo, Pedes Sancti stetit rigabat, crine tergebos.* Et mox. *Divelli à Martini Pedibus substrato non poterat*, ubi non contra Evangelium sed juxta illud, Regina Pedes Martini Osculatur, & iterum de Virginibus Adiabanes singula loca, ubi aut federat Vir Beatus, aut ferebat. Et de Amnone. *Nolente illo dicere, qua acciderant, amplexus est Pedes S. Martini*, ubi vides ad Martini complexus corruif-

I. x. c. 15.

Am. 711.

Ep. 11.

Ser. 42.

e. 19. c. 4.

Ser. 4.

Ep. 61.

Ser. 18.

16. c. 10.

C. 17.

off. 1. 4 Conc.

Lib. 1.

In 171a S. Mart.

rūtile, & sæpe Homines prostratos, ideoque & Osculatus, quod expressè Severus facit in præfatione de Posthumiano Gallo & se ipso locutus. *Complexi Hominem amantissimum, exosculatque genus, & Pedes ejus*, ubi videat ad Episcoporum Pedes, eorumque Exosculationem fideles descendisse. Quod & de Uxorē Mæximi canit Fortunata. Libro tertio Vitæ S. Martini, *Nec Regina Pedes cessat lacrymosa rigore, Sternens membra solo, suspendens gaudia voto*. Ubi tale factum commendat, & Regina id egit piissima, quæ convivium Martino parat, & Ministrat initas ancillæ, solasque de prædiorum reliquiis, avidissimè, & religiosè edit. Et cum Regina Rex ipse ex Venantio, coactus miraculo desere Martino reverentiam. *Hinc celer exhibit raptens se Cæsar, & ardens Martini genua amplectens, pedibusque volatans*. Sicque superbum Hominem se agnoscere pœna coegit. Vilia regna probans, & celsa cacumina curvans, Imperiale Caput Sancti ad Vestigia curvans: Major bonos deferrebat Episcopio, quorum Pedes discalecare certatim, primi Fideles studebant, ideoque res nova, & digna ploratu visa est, cum Sanctus Polycarpus ante rogum extructum soluto cingulo, & exutia vestibus, calecamenta ipse sibi detraxit, prohibens Christianis ne ad ipsum accederent, ut acta Martyrii ejus perhibent. *Qui cum laetus Christianorum suis, qui dolor amicos, cum se id Officium prestare Sancto seni, quod antea semper præstare soliti erant, & certatim omnes appetebant, jam non posse conflexerunt.* Et Thomas Hitigius Lutheranus transfert. *Quando antem rogus apparatus est, Polycarpus sibi detraxit omnibus Vestimentis & cingulo soluto, conabatur etiam se excalecare, quod prius non faciebat, quantum semper singuli fidelium contendebant, quisnam celerius corpus ejus tangeret. Omni liquidem honore propter Sanctos mores etiam ante Martyrium honestabatur: Et de Santo Fructuoso Episcopo & Martire, Prudentius egregie cecinit. *Certans Officium pii sodales, Plantis calecamenta dissolvit, Pronus detrabere studebat unus, sed Sanctus vetas ora Fructuosus, Inclinata premi, successit inquit, ne nostram procer obsequela mortem. At quin ipse meos Pedes resolvit, ne Vestigia præpedita vincit, tardis gressibus errant in ignem, & tamen vilissimum id erat ob equum, & ultimus humilitatis gradus est corrigiam folvæ calecamenti, cujus non fuit dignus corrigiam calecamenti solvere, ita Joanne Messias creditus, & penè Deus, infra omnia Homines se depressit.**

Hoc & accidit in penitentibus, quos asserit antiquissimus Tertullianus. *Ad geniculari Pedibus Sacerdotum & inter penitentes Philippum Imperatorem coram Fabiano Papa reponunt Nicephorus secens, & Eusebius antiquus, ideoque Fahianus genibus ad geniculatum. Uno Verbo vel Theatrum Vitæ humanæ, narrat ex Plutarcho olim*

Populos solitos, osculari Pedes Sacerdotum, quid ergo Sacerdotia summi, & Pontificum omnium primi?

Accedunt Sacerdotibus Monachi non semper olim Sacerdotes, eamque consuetudinem refert Chrysostomus, Presbyter, non Monachus adulans Monachia, & non tantum morem refert, sed & hortatur, & docet id agere. *Ad eos abi, hospitare, accede, Sanctos tange Pedes. Multo namque honestius est illorum Pedes tangere, quàm aliorum Caput*. *Dic enim mihi si quidam statuarum Pedes apprehenderunt, quoniam tantum Regiam habeat figuram, tu ipsum habentem in se ipso Christum non Pedibus tenebis, & saluus eris. Sancti sunt Pedes licet viles sint, inquinatorum verò neque Caput venerandum est. Sanctorum namque Pedes magna potuerunt, quamobrem & ulciscuntur cum Pedibus pulverem excasserunt. Cum sancti sint apud nos nihil ejus nos confundat. Sancti verò sunt omnes, quotquot eum V'ita reſtam fidem habent, licet signa non faciant, licet damnos non eiciant Sancti sunt si sanctorum inquit Pedes laus. Sic supra vidimus de Posthumiano, & narrat in Vita S. Antonii Athanasius, & in Vita Monachorum ut notat Macedo occurrit, etiam in Vita legitime scripta.*

A Monachia gradum facimus ad Principes, & Joannes Cuspinianus crimini Papæ vestit, quod exemplo Diocletisni calceos ornaverit, & tyrannicum hunc morem induxerit, at ante Diocletianum sunt innumera exempla, ideoque non nisi per mendacia manifestis, reprehendere nos possunt Hostes nostri, ita Suetonius de Nerone Augusto *Turridatem Armenia Regem admisit ad Genua, & in Adriano Ælius Spartianus. Supervenit quadam mulier quæ diceret somnio se nominat, ut Adriani Genua oscularetur, receptura visum si id fecisset, quod in somnio eum impleſset oculos recepit, & de Maximino Secundo Julius Capitolinus; Genua sibi osculari patiebatur & nonnunquam etiam Pedes, Caius Caligula Dione teste Pompeio Pæno absoluto gratiaque agenti porrexit ad osculandum Pedem sinitrum & tradit Zonaras Libro secundo, Senatoribus aut Manum, aut Pedem porrexisse, Sic Otho & alii & mos ex Xenophonte exitit Perſarum, & Parthorum, & Plutarchus narrat in Themistocle, & Alcibiade; & alia plura, & linguimus exempla superborum, violentium se adorari ut numina, & modestiam in tanta Majestete veneramus, ubi Trajanus de quo narrat Plinius; *Cui gratias aliturus non tam vereor ne me in laudibus suis porcum quàm ne nimium potet, a Decembaro Dacorum Rege ad Pedes procumbente, adorari se est passus, ubi apud Suetonium pietatis est. Milites Manu & Pedes jacentia Othonia osculati sunt, ubi Justinianus Gelimerum ad Osculandum Pedum, Belisarius suadente admisit, Quod moris esset ita adorari Imperatorem Romanorum, & ipse firmavit verbo, & exemplo,**

Zonar. Lib. 2.

de rivo-
nis Sym.
d.

de r. 1. p.

ad Pap.
A. 6. 59.

17im. 5.

Cap. 27.

Lib. 5.

& Justinianus & aliis plures fuere humiles, & superbia omnino sieni. Ubi de Ludovico Quarto Impatore, & Eduardo Tertio Anglorum Rege scribit Thomæ Wallingamensis. *Intra Coloniam cum maximo apparatu, & gloria se invicem soltantant. Quod autem scribunt, quod Bavaria indignè ferebat, quod Rex Anglia non se submisit ad Oscula Pedum suorum. Cui responsum fuit, quod Rex Anglia rex erat innocens, & habet Vitam, & Membra in potestate sua, & idcirco non debet se submittere tantum, sicut Rex alius non innocens, adeo ex Imperatore Reges omnes, ex Eduardo Rege non inuncti id agere debuerant, ubi de Frederico Secundo Mattheus Parisiensis. Templarii, & Hospitalarii flexis genibus adoraverunt eum, genua ejus osculantes, adeo idololatram non fuissent pii Templarii, ubi Joannes Cantacuzenus dicit morem extitisse, in Nepotibus & Principibus claris, & iustus. Prostrator adiens Imperatoris Pedem est Osculatus, idem & ceteri ordine praestiterunt. Ex mox. Valedicebant Proceres, & Imperatoris Pedem Osculantes recedebant, & de picno Turcarum exercitu. Circumsus Imperatorem adorant, eique Pedes Osculati sunt, adeo in Oriente cunctis erat familiare, & in Occidentem transtulit Casolus Calvus, ut notant antiqui Galliarum Scriptores, ubi Georgius Codinus in Patris Officio, narat. Proceres omnes usque ad novissimum ingressi, Osculantur primo Pedem Imperatoris, & asserit Genuenses Osculari non Venetos, adeo erat Beneficium, & Privilegium Osculari. Cùm Genuenses amici farent non Veneti, ubi Episcopi Principum Pedes Osculabantur, & ad Anastasium dicit Saneius Sabbas. *Vestra Pietatis Vestigia adoraturus veni, & ad Imperatorem Martianum Eustathius Tyriorum Metropolis oro ad vestrorum Pedum Vestigia revolatus, ubi de Latino Achaiz Principe accedente ad Michaelem Palaeologum post ereptam Latinis Cp. scribit Georgius Pachymeres Princeps affirmavit se jam minimè dubitatorum procedere ad Pedes Michaeles, eique se subjicere ut iusto Imperatori, adeo minimè dubitabat Princeps Latinus, & consuetum habebat Imperator Græcus. Uno verbo non tantum Persarum mos erat, ut affirmant Pomponius Lætus & Justinus sed & Romanorum veterum, & Græcorum, & Latinorum, quod etiam Franci, & Germani consueverunt.**

Etiam Minores Principibus hoc habere, ita Tertullianus ait solitos Pœnitentes Ismbere omnium qui aderant Vestigia, & Australis Navigatio Jacobi Le Msire edita Lugduni Batavorum narat. *Qui intrabant navem nostram in genua procedentes Pedibus nostris oscula figebant, & de illorum Regia Aulicis. Comes illius Pedes nostros osculabatur, & de Patre & Filio Sidonius Apollinensis. Deus Magne, quàm lætus oritur mihi Nuntius, animus illi cùm patrum Pedibus affatus, ex illo ore lesso, ore terribili cor-*

rectionem expectans osculum exceperis, ubi non tyrannus excipit osculum sed Pater & consuetudo est osculandi Pedes paternos. Et de Tiberio Cæsare Suetonius scribit. *Priusquam triumphatura in Cæsitalium secleret descendit, è curru seque praesidenti Patri ad Genus misit, & Papa Pater est ut vidimus.*

Denique Hostes nostri sunt confederati, cùm docent & evincunt vel Monachia Pedes olim exosculatos, & insola Paula Nobilissima constat, narrante Hieronymo teste praesente, *Savelli ac P. Epiphanii Pedibus provoluta, & enumerat plures, mox innumeros Monachos ait. Quorum Pedibus non adoluta est? Per sinusque Sanctos Christum se videre credebat, & quidquid in illos conlulerat in Dominum se continuisse letabatur. Iterum sunt confederati, cùm referunt Papam Imperatoria Pedem Osculatum, ut in precibus Justiniano exhibitis in Synodo Menæ Patriarchæ, narrante Orientis Episcopi & Manschi. Archiepiscopus veteris Roma Agapetus, qui ad piorum vestrorum Vestigia Pedum admissus est. Et Agatho scribit Constantino Quarto. Tamquam praesensider prostratus, & vestris Vestigiis provolatus quasso; et Felix Tertius apud Sirmondum respondet, in Appendice Codicis Theodosiani. *Putasne me Venerabilis Imperator non cum Lacrymis ista profunderere, & velat praesentem ad tua pietatis Vestigia. Non enim piget in tali maxime causa, Imperialibus inclinari Vestigiis, cùm se Apostolorum omnium dicat scilum peripissima, ubi in extremo fidelis periculo, descendunt Papæ è folio, ut in illud scendant fides, quod & egit tertium totum Concilium, scribens Imperatori decepto, in extremo Fidei discrimine. Uno verbo & ipsi Hostes nostri, Principum Pedes Osculantur, & à Gerlachio Prædicante Lutherano scitum Martinus Crusius affirmat in Turcorum, & Confederati Belgii Legatus, Turciti Imperatoris vestem, flexis genibus est osculatus Anno Duodecimo Seculi præteriti, ut narat Ecclesiasticopolitica Chronologia, addita tomo Octavo Chronici Chronicorum, & id in Turcarum Rege exigitur à quovis, & tamen Tyrannus est Turca non Princeps, ubi Papa jure Canonico vel apud ipsos, & Concilio Romano Decretis saltem est Papa.**

Reclamant Græci id nunquam consuetum, at vidimus morem extitisse vel in Græcia, & refert Nicetas Coniatae Patriarchia exosculata esse Pedes etiam à Principe Andronico. *Qui cùm Pontificem ad sanum tentorium accedere audivisset, statim è obviam procedit, & quantus erat se ad equi angulas prostravit. Paulò post adsurgit, & Patriarcha plantas osculatur, & in Historia Emmanuelis Malaxi Patriarchali, de Dionysio Patriarcha legitur. Tunc confestim Synodus accurrens osculata est Pedes ejus, & ibi narat frequentissima extitisse, & Episcopos, Archiepiscopos, & Metropolitans, & olim Patriarchæ*

Cap. 2.

Ep. 27.

11.c.36.
& 14.
Lib. 3.

Cap. 19.

13.c.13.

Lib. 6.

19.c.13.

Cap. 12.

chæ Pedem Ofculabantur, & à Mahumete Secundo Privilegium est, more Patriarchico ofculari Manus. Reclamant plures Reges noluisse, at etiam Eugenius Quartus Græcis, ob concordiam habendam remisit, & Petrus ipse Cornelio Centurioni. Reclamant non debere Papam exigere, at quod licitum est exigi potest, & pietas Principum id scit debitum, & consuetudo vim habet legis alterius, sic ofculum Manus exigunt Reges, & morem ofculandi Pedes voluere, sic & Christus creditus à Phariseo Prophetes.

Luc. 7. *Hic sieset propheta scires, quæ & qualis est malter, exegit ab ipso Ofculum Pedum, Ofculum Pedibus Meis non dedisti:* Et Eugenius Quartus Ofculum dispensavit Patriarchæ & Metropolitibus, clauso Palatio coram solis Cardinalibus, ne Latinus Orbis scandalum pateretur, ut narrat in Historia ipsius Concilii, suso calamo Sylvester Sguropolus, ita imponit Ordo Romanus, antiquus Diaconus Ofculatur Pedes Pontificis, & Veronense Rathierum Episcopum suum, eo titulo indignum throno judicaverunt. *Pedem si vult quis ofculari illius cum magno eum repellit clamore,* ut apud Lucam Dacherium narratur opusculo inscripto qualitatibus conjectura. Et veteres Ethnici illud sciebant. Non tibi sed Religioni. Reclamant esse in Papa grandem Superbiam, at ipsi in Cæna Domini, Pedes Ofculantur Pauperibus, & extra eum diem multi id egere, & Martinus ad Pedes procumbentia habet plures, & ipse Pedes lavabat Hospitibus, ex teste oculato Severo Sulpitio. Reclamant de Officio Stratoris in Regibus, at non adeo humiliantur Reges ut in ofculo, & in Libro Esther Regina. Primus de Regiis Principibus ac Tyrannis teneat equum ejus, & exercere SS. Reges ut vidimus & ipsi Reges Angliæ nunc detrahentes, & Dionysius auriga extitit Platonis, quod si Sapientis longè melius Sancti Pontificis.

In tanta Majestate laudanda esset humilitas, qua Papa non sibi sed cruci vult ofcula, at Crucem contemptam queruntur Hostia quod verum foret sub Pede non in Pede, ubi in Cantico dicitur. *Quam pulchri sunt gressus tui in calcamentis Filia Principis,* & Isaia Tertio enumerantur ornamenta calcamentorum, & Ezechiel. *Calceavi te Hyacinthis, & Sandalia resperserunt Oculos Holofernis,* ubi Reges gemmas in calcæis gestarunt, de Carino narrat Vopiscus gemmeis in calcamento fibulis usum de Eliogabalo Aelius Fampridius. *Habit in Calcamentis gemmas, & quidem sculptas,* & idem de Alexandro Severo, gemmas in calcamenti & vestibus tulit, & de Tiberio Seneca de Beneficijs seculo aurato imò & Aureo Margaritis distincto incessit, & ex Plinio Caligulâ Libro Nono Caligulam focco muliebriter ornatum gestasse, sic Carolus Magnus Rex ex Eginhardo, & alii. Crux verò ponebatur in Viis, in Terminis, in Monetis, in Vestibus.

Vehementissimè irascuntur Papæ Hostes Adorationi, ut quod nemo in cubante Dioclesiano tentavit, Pontifices omnes sibi arrogare sint ausi, & Divinos velint honore, cum omnium Vox sic solum Deum adorandum, Quamvis ergo Sanctis Adorationem debitam evicerimus, nihilominus non modica eruditione, hanc aliis à Deo datam ostendimus.

Consultamus Divinam Scripturam, & millies inveniemus hoc docentem. Et primò Abraham Pater credentium, Filios ejus omnes edocet. *Cumque elevasset Oculos aspexerunt ei tres Viri, stantes prope eam, quos cum vidisset, cecurrit in occursum eorum de ostio Tabernaculi, & adoravit in Terram.* Et rursus. *Surrexit Abraham, & adoravit Populum Terræ, Filios videlicet Sethi,* Non ergo Abraham laudatus in Fide, ex veteri, & Novo Testamento, Idololatra potest appellari quod idem egit Loth erga Angelos. *Adoravitque populus in Terram.* Et de Joseph Pater Prophetizans ait, *Et servians tibi Populi, & adoret te Tribus.* Et rursus. *Vidi per somnium quasi Solem, & Lunam, & Stellæ vadebam adorare me.* Et iterum. *Cumque adorasset illam Fratres sui.* Et rursus. *Adoraverunt prout in Terram, & ibi. Et incurvati adoraverunt eum.* Post Abraham, Lot, Joseph, & Moyses. *Qui egressus in occursum Cognati sui adoravit, & ofculatus est eum, & Balaam Propheta de Angelo, Adoravitque calæ prout in Terram.* Et David Propheta Sanctissimus. *Et respexit Saul post se, & inclinatus se David prout in Terram adoravit, & Abigail. Procepit coram David super faciem suam, & adoravit super Terram, & Saul adoravit Samuelem. Insuper lexit Saul quod Samuel esset, & inclinatus se super faciem suam in Terra, & adoravit, & post Patrem Filium ipsius. Cum autem venisset Miphiboset, Filias Jonathan Filii Saul ad David, corruit in faciem suam & adoravit.* Et Capite Decimo Quarto. *Cadensque Joab super faciem suam in Terram adoravit, & benedixit Regi.* Et Tertio Regum primo. *Inclinavit se Besabee & adoravit, & Nathan Propheta tunc à Deo missus, ut Solomonem Regem promoveret. Cumque intrasset in conspectu Regis & adorasset eum prout in Terra, & Adonias Ingressus adoravit Regem Solomonem.* Et Filii Prophetarum Eliensem adorant. *Et venientes in occursum ejus adoraverunt eum prout in Terram, & Judith Holofernem. Adoravit eum prosternens se super Terram, & Rex Nabucodonosor Danielè Tunc Rex Nabulodonosor cecidit in faciem suam & Danielem adoravit.* Et Petrum Cornelius adoravit. *Procidens ad Pedes ejus adoravit, & Joannes semel reprehensus ne adoraret adoravit. Cecidi ut adorarem ante Pedes*

Gen. 18.

Cap. 27.

Cap. 27.

Cap. 27.

Ex. 13.

1 Reg. 24.

1 Reg. 25.

Ag. 10.

Ap. 21.

Angeli, sic alios de Invocatione Sanctorum vidimus, ut Josue Sanctus Principem exercitus Domini adoravit, Cecidit Josue pronus in Terram, & adorans ait.

Post Scripturam Interpretes duplicem Adorationem cognoscunt, & illi ipsi, qui asserunt Deum solum adorandum, Sanctos adorandos confitentur ut vidimus, & Adorationem Sanctorum vocant duliam, Adorationem Dei Latriam, velut Augustinus decimo de Civitate, & Libro Vigesimo contra Faustum, & Primo de Trinitate Capite Sexto, & Isidorus Octavo Æthimologiarum Capite extremo, & id necesse est confiteri, ut Scripturam veritas confitetur, Adorationem tribuens etiam Creaturis, ideoque argumenta Hostium nostrorum, Patres solverunt antequam audirent.

Intueamur primò Romanos Pontifices, in vera per Hostes Ecclesia adoratos, & minores deinde dignitates expendemus. Jam Tarraconenses ad Hilarum scribunt, *Proinde nos Deum in vobis penitus adorantes, cui sine querela servitis, ubi Deum in Papa Catholici adorant, & Episcopus Lignidi ad Hormisdam proficetur se suis predicandis & adorandis me presentabo Vestigiis.* Extat. & gravissimum argumentum ex tertio Concilio Primo Ephesino, ubi cum Arcadius & Projectus, duo Celestini Pontificis Legati, litteras Celestini ad Synodum ferrent, & legi postularent Arcadius dixit. *Præcipias Sanctissimæ vestrae Litteras Sanctissimi, & cum omni Adoratione nominandi Papæ Apostolicæ Sedis Episcopi legi, ita arguit Macedo, forsitan ex Græco, vel cum textus dicat omni Veneratione nominandi, etiam Adorationem includit, quæ species est Adorationis humanæ, & creatæ.* Extat. & Adoratio infra facta Gregorio Magno, omnium quamvis Hominum humillimo. Extat & Adoratio Justiniani erga Agapitum. *Piissimus Augustus Justinianus humiliavit se Sedi Apostolicæ, & adoravit Sanctissimum Agapetum Papam.* Extat apud eundem Anastasium, adoratio Iuliani Imperatoris erga Joannem. *Tunc Justinus Imperator dans honorem Deo humiliavit se pronus in Terram, & adoravit Beatissimum Joannem Papam.* Deique quod potior ratione Adorationem istam confirmat, est Adoratio veteris Pontificis, ab Alexandro Magno peracta, & à Josepho Hebræo recitata. *Alexander us vidit à longinquo candidatum Populum, & Sacerdotes ante agmen in amictu Byssino, Pontificemque in stola Hyacinthina auro distincta, tiaram in capite gestantem cum præfixa aurea lamina, ad eum accedens nomen illud adoravit.* Et reprehensus à Parmenione respondit. *At Alexander non hunc se adorasse respondit, at Deo cujus Pontifex esset, honorem eum exhibuisse.* Si ergo Synagogæ Pontifex adorari potuit, cur non poterit Pontifex totius Ecclesiæ, longè melioribus promissionibus confirmatæ, & ubi Sacratior est Unctio Sacerdotum, & Papa ex Bernardo est Unctio Christi?

Nec obstat Alexandrum honorem illum, exhibuisse Deo, cujus ille Pontifex erat, quippe hoc idem & longè validius de totius Ecclesiæ Pontifice narratur, ut aiunt Tarraconenses ad Hilarum. Deum in vobis primitus adorantes, & de piissimo Justino dictum est. Tunc Justinus Imperator dans honorem Deo, humiliavit se pronus in Terram, & adoravit B. Joannem Papam, & Christus factus Pontifex à Patre, melius & expressius repræsentatur, ab omni sequenti Pontifice, quam Deus in veteri lege, nunquam in ordine Pontificum electus.

Innumera de Adoratione Hominum sunt documenta, aliqua tantum referemus quamvis non pauca. Hic Alexander Libro Secundo testatur Perfas, Medos, & Indos, Reges suos quemlibet adorare, adeò in uno Testimonio est medius Orbis. Hic de Ecclesia universa prædicit *Isaias Erant Reges nutriti tui, & Regina nutritia tua, & cultu in Terram demisso adorabunt te,* quod necesse vel in Papa compleri, vel in Episcopo, & longè validius in Papa. Hic vel à Principibus adoratos Prophetas vidimus, & Ministros Regum ut Jacobin Josepho, *adoravit sustulgem virge ejus.* Hic adorari Sanctos vel mortuos vidimus, & Sulpitius Severus Sanctos asserit. *Ad Sepulchrum Cypriani Martyris adorare.* Hoc & docuit Vegetius Christianus Auctor, de ratione adorandi Imperatores, etiam Christianos à Christianis dicens. *Jurant autem per Deum, per Christum, per Spiritum Sanctum, & per Majestatem Imperatoris, quæ secundum Deum generi humano diligenda est & calenda, nam Imperator cum Augusti nomen accepit, tanquam presentis & corporali numini fidelis est præstando devotio, & impendendus pervigil famulatus; Deo enim vel privatus vel militaris servit eum fideliter eum diligit, qui Deo regnat Aurore, ubi vides jurari & per Deum & per Majestatem Imperatoris.* Hic innumera coærcvat Macedo Si erat illa adoratio Latriæ, aut non erat? Aut dent esse Latriam, qui Creaturis delata? Cur à Sanctis Angelis, Hominibusque admittitur? Sin Latriam non erat quod prorsus dicendum, quid obstat quominus ea Pontificibus nostris præstari queat? Jam verò in prophana literatura quot exempla hujusce cultus, & Adorationis suppeditantur? Agamemnon apud Euripidem in Hecuba, & Achilles apud Homerum adorantur. Persarum, Parthorumque Regibus eum honorem exhibitum, & Herodotus, & Plutarchus, & Curtius, & disertè Cassiodorus Authores sunt. Quem sibi Alexander in summa fortuna haberi voluit, teste Plutarcho Libro de Fortuna Alexandri. *Quin ipse Perseus, & Rex & Macedo Paulum Emilianum Romanum Imperatorem supplicem adoravit.* At superbus Alexander fuit ut fuerit. Certè Paulus fuit Emilius moderatus. Quid Trajanus, qui nemo moderator Princeps extitit? Hic à Decebalò Dacorum Re-

Act. n. an. 1.3. n. 7.

Ex Ana. in Jus.

7. 11. c. 8.

1.3. 447. trip.

ge adorari se passus est. Hadrianus Imperator em idem adorationis genus admisit Spartianus scribit, Antonino optimo Principi placuit adorari more Perfarum teste Lampridio. Idem probavit Sylvanus Auctore Ammiano Marcellino. Ne Maximinum Juniorem, aliosque commemorem, qui ob infamam, & ferociam, & impotentiam honoris illud genus suspectum reddere poterunt. Omnibus teste Tullio Epistola ad Ligarium Julius Cæsar dictator faciem prætulit.

15. lib.

Ad cujus Pedes Fratres, & propinqui Ligarii junctuerunt. Et quidem nisi hujusmodi adoratione liceret, in consuetudinem solemnem minimè veniret, ex qua non Imperatores modò, uti & Constantius apud Zonaram, & Theodosius apud Pacatum, & Valentinianus apud Ammianum, sed etià Magistratus inferiores adorari consueverunt. Nam Præfesto Prætorii cultus delatus scribitur de Cassiodoro *Ingressus Palatium nostra consuetudine frequenter aderatur Cassiodorus.* Quid ergo malum nos reprehendunt Angli, quod Romanorum Pontificem adoremus, quasi id insolens & absonum sit, cum nihil magis in Historiis tritum inveniamus, quàm illud ad cultum Hominum, qui in dignitate sunt culmine constituti, iter in quod videmus adorantium impressa vestigia?

1. 3. 2.

His addo quæ major dignitas in Papa, Episcopus est per ipsos, & Patriarcha, omnium Sacerdotum primus, Vicarius S. Petri ex Spalateni, & ex jure Ecclesiastico omnium Pastor; & Cassiodorus adoratus Papam exornat.

12. ad Jo.

Securitas ergo plebis ad vestram respicit sanam, cui divinitus est commissio custodia. Et de se ipso. Difficilius errat oris, quæ vocem desiderat audire Pastoris. Sum Judex Palatinus sed vester non desinam esse discipulus. Sedes illa toto orbe mirabilis. Hic Gregorius Magnus omnium humilissimè à Joanne Perfidis Abbate, in terram prostratus est adoratus, ex Joanne Diacono in ejus Vita, quem actum prævenit Gregorius se prosternens, coram Sanctissimo illo Abbate. Tandem ne res crescat in immensum, post Patres, Oratores & J. C. etiam Grammatici, vocabuli vim & sensum adorandi, in Thesuro Linguæ Latinæ exponunt. *Hoc autem Verbum in sacris Literis pro ea etiam inclinatione ad Homines refertur, & probat ex Plinio Libro Vigesimo Septimo. Quantoque major copia verbarum dicenda restat magis adorare Prætorum, in inveniendo curam in tradendo benignitatem subit;* quod & Patres cum Augustino, & Albertinus ipse Hostis in Eucharistia, Verbum adorandi ad Creaturas referri, numerosis evincit exemplis.

14. p. 1.

Textus ipsi sunt in contrarium, *Dominiuum Deum tuum adorabis,* ubi in Græco est lauteus propria Dei, & particula soli ponitur in servitute, & si ponitur in alio textu. Soli Deo honor & gloria, adhuc non evincit Creaturas non honorandas, cum dicatur Honora Patrem & Matrem. Et rursus, Regem honorificate. &c. Qui bene

præfunt duplici honore digni sunt, & alibi sæpe. Hoc totum ab invicè Augustino deciditur, per integrum Caput de Civitate Dei. *Hæc nos servitutum, quæ Latvia Græcè dicitur sive in quibusdamque Sacramentis, sive in nobis ipsi debemus.* Et prosequens toto capite concludit. *Multa denique de cultu Divino usurpata sunt, quæ honoribus deferuntur humanis, sive humilitate nimia, sive adulatione pestifera, ita tamen ut quibus ea deferuntur Homines haberentur, qui dicuntur colendi, & venerandi, si antem eis multum additur & adorandi, & vim addit D. Thomas, nam ad omnes dicuntur homines & in Sacra Scriptura, & præter allata sunt alia, Judith Decimo Capite. *Prosternens se adoravit Holofernem. Adoravit eum prosternens se super Terram, & Ruth Secundo. Quæ cadens in faciem suam, & adorans super Terram dixit ad eum.* Et alibi & apud Scriptores frequenter, qui & solvunt hoc hostium argumentum, & duplicem docent Adorationem.*

Post Adorationem Hostes vestim�ntum, ut contrarium Christi paupertati persequuntur, & Mundo muliebri assimilant, at cum invehuntur in Papam, in Deum ipsum insurgunt ea præcipientem. *Faciteque vestem Sanctam Aaron Fratri tuo, in Gloriam, & Decorem. Et loqueris cunctis sapientibus Corde, & quos replevi Spiritu prudentia, ut faciant Vestes Aaron, in quibus Sanctificatus ministrat tibi. Hæc autem erunt Vestimenta quæ facient, Rationale, superhumeralè, Tunicam & Lineam strivillam, Cidarim, & Balteum. Et mox. Accipiteque Aurum, & Hyacinthum, & Purpuram, Coccoque bis Tintum, & Bisum. Facient autem superhumeralè de Auro, & Hyacinto, & Purpura, Coccoque bis Tintulo, & Byssu retorta opere polymito; Ex mox. Ipsa quoque textura, & cuncta Operis varietat erit de Auro, & Hyacinto, & Purpura, Coccoque bis Tintulo, & Byssu retorta. Sumesque duos Lapides onychinos, & sculpsit in eis nomina Filiorum Israel, & statim. Inclusos Auro, atque circumdatos. Et statim. Faciet & uncinos ex Auro, & duas catenas ex Auro purissimo sibi invicem cabarentes, quas inferet uncinis. Rationale quoque judicii facies opere polymito juxta texturam superhumeralis, ex Auro, Hyacinto, & Purpura coccoque bis Tintulo & Byssu retorta. Quadrangulum erit & duplicem mensuram palmi habebit, tam in longitudine, quàm in latitudine. Ponesque in eo quatuor Ordines Lapidum. Et Leviticus octavo. Cidari quoque textis Caput, & super eam contra frontem positis laminam auream, consecratam in Sanctificationem, sicut preceperat ei Dominus. Ea repetit Ecclesiasticus, 14. p. 49. & concludit. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt talia, usque ad originem. Non est indutus illa alienigena aliquis, sed tantum Filii ipsius soli. & Nepotes ejus per omne tempus, ubi vides in Pontifice unia Judææ, majorem ornatum quàm in Pontifice Orbis,*

10. 11.

Evo. 11.

ubi Deus est qui iussit & artem inspiravit, ubi auro purissimo, & gemmis ornatur, ubi Pontifex vetus Hyacinthum fert & purpuram, & contra Deum est illud Satyrici, in facria quid facit aurum? & Christus ipse pauper, & humilia, adoratur à Regibus, & in Thabor triumphat, & inter palmas ovans properat, & curuli vetum Damasum, ex Theodoro virtutum omni genere Florentissimum scimus.

Frustra igitur Papæ Hostes stolam, mulieria indumentum appellant, ex Varrone de Lingua Latina, Stolum mulieri Viro Togam assignante, ex Isidoro in originibus, quippe Viris, & Pontifici Scriptura assignat. Ita Genesis quadragesimo quinto Joseph Fratris sui iubet dari stolas binas, & Christus Isaiæ sexagesimo tertio prædicitur formosus in stola sua, & Pater prodigii Filii iubet. *Cito proferte stolum primam.* Et de

lib. 15. c. 15.

Luc. 15. Summo Pontifice Ecclesiasticus: *Induit eum stola glorie*, nempe Deus ipse stola vestivit. Et de Simone Summo Pontifice *Quasi oliva pullulans, & cupressus in altitudinem se extollens, in accipiendo ipsius stolum gloria.* Et

cap. 45.

cap. 50. primo Machabæorum decimo. *Et induit se Ionathas Stola Sancta* & de Stola Episcopali Christiana Lupus. Quomodo suam ex aureis Filis contextam Stolum ad celebrandum Baptismatis Sacramentum, & hono-

cap. 8. in d.

randam Hierosolymam Ecclesiam Mascario Episcopo dederit laudatus Constantinus, lucidè enarrant antiqui Ecclesie Scriptores. Frustra mitram reprehendunt Adversarii, cum ipsam Ecclesiasticam commemoet. *Corona Aurea super mitram ejus*, & antiquissimus usus extat in Ecclesia, cum de Mitra sua loquatur Nazianzenus & de Mitra S. Ambrosii Ennodius, & de Mitra missa Cy-

c. 45. in Apul.

rillo Alexandrino, à Celestino Papa loquitur Nicephorus, & Angli in Episcopis anterioribus cognoscunt. Frustra cingulum Hostes impugnant, cum de eo sub Balthei nomine sæpè loquatur Scriptura, *faciesque &c.*

epist. 77.

lib. 12. c. 34.

Exo. 28.

balteum, & *balteum opere plumario*, & alibi, sicut & lineavestiti Pontificis geminatur. Sic meminit superhumeralis sæpè, figuram pluvialis Sacerdotalis, & planetæ antiquus mos est ut evincit Baronius ex numismate antiquo Theodosii, & Historia Theodoretii referentis Theodosium, vidisse Joannem, & Philippum Apostolos, quorum ope de Eugenio triumphaverat, Sacerdotali plaveta indutos.

l. 5. c. 24.

Unum maximè tentant è capite Pontificis, unam, & tergemnam Coronam deicere, cum ex Chrysostomo in Commentaria Epistolæ primæ ad Corinthios, aureæ Vestes, aurei Calcei, Purpura, & Diadema sint Regum propria, at liquido falluntur &

hom. 37.

errant. *Corona Aurea super Mitram ejus*, inquit mox citatus Ecclesiasticus. Neque trea dedecent Coronæ, cum id ostendat Pontificem, Rege majorem vel in Vestimentis, quod evincit Beccanus de Pontifice. Ex Ecclesiastico. *Sic plebea ante ipsum non fuerunt talia usque ad Originem, non est indutus illa Athenigena aliquis*, nam Rex *Coronam* solam habebat, Pontifex in Vestem Pontificali, Aurum, Purpuram, Hyacinthum, Tintinnabula Aurea, & Laminam auri, & duodecim gemmas, & lapidea onychinos. Imò & habuit plures Coronas Aaron. *Fecerunt & Tunicas Byssinas opere textili Aaron, & Filis ejus, & Mitras cum Coronis suis.* Et Joseph videna milicia Pontificem. *Pileolo equalis ut ceteri Sacerdotes utebantur, super quem alius extabat ex Hyacintho variatus, hunc aurea Corona triplici ordine circumdabat, in qua spectantur calygnæ, videlicet Folliculi Florum.* Sic Isidorus Pelusota ad Theodosium Episcopum ait Sacerdotium regno præstantia est, & inter Hebræos confirmat Philo & Hebræus; sic de Regibus Perfarum ait Pomponius Lætus. *Tiaram, qua utebantur Tribuni Coronis* exornabant, idque ut Reges Regum se designarent, quod & in Spiritualibus competit Pontifici, ita ex Pierio Mater Simandii Regina Ægypti tres habuit Coronas, utpote Filia, Uxor, & Mater Regum. Quid vetò significet triplex Diadema, variè Auctores exponunt. Hic Theodorus Lazzius credit tres præcipuas Patriarchatus partes exprimere, Italiam, Africam, Illyricum, & à Papa præsidet aliis Provinciis, & Hispania, & Gallia non sunt, inferiora partea Patriarchatus, Alii penè communiter ob triplicem potestatem, in Cælo, in Terris, & Infernis, at potestata ejus non extenditur ad aliam Vitam, & utitur suffragiis non Clavibus pro Purgatorio. Melius ergo dicerem exponere, Europam, Africam & Asiam, nondum tunc detecta America. Quando verò inceperit usus, Morinus, & Saufajna affirmat, primò Coronam gestatam à Nicolao I. at Clodoveo antiquior Papæ donavit, Et duas tulisse Bonifacium Octavum, tres Clementem Quintum, & addunt aliqui eam rationem, ne Papa temporalem simul, & spirituales, non ostenderet se habere potestatem, at ex nummis apparet usus antiquior ut notat Macedo in Adriano Primo, Julio Secundo, Paulo Secundo, Pio Secundo, Calixto Tertio, Nicolao Quinto, Joanne Vigesimo Tertio, Innocentio Quarto, Nicolao Quarto, Honorio Quarto, Gregorio Nono, & putat sub Innocentio Tertio exipisse, qui ait de Papa. *Vitæ regna.*

Reg.

Exo. 19.

1. 2. 4. 20.

Lib. 4.

P A R S II.

De Ceremoniis Papæ, Cardinalibus, Peregrinationibus &c.

Papæ Ceremoniæ sunt Crux, & Eucharistia prælata, Ceremoniæ Missæ, Benedictio Rosæ, Cercorum, Ensis, & Pilei, donatio Pilei Rubri,

C A P U T I.

De Ceremoniis Papæ.

Uod alii Libris integris exposuere, ut Cartarus de Rosa aurea, Angelus Rocca de Corpore Christi, ante Papam ferendo, & de Papæ Missa, Augustinus Patritius & alii nos brevibus exponemus, necessaria tantum annuentes.

Primum agimus de Cruce, quæ post persecutionem præcedebat Constantinum, ut constat ex ipsius Labaro apud Sozomenum, Constantinus in Crucis imaginem commutavit, & Prudentius Libro primo contra Symmachum. *Agnoscat Regina libens mea signa necesse est. In quibus effigies Crucis, aut gemmata resulget. Aut longis Solido ex auro præfertur in Hastis.* Et rursus, *Christus Purpuream gemmanti textus in Auro; Signabat Labarum, Clypeorum insignia Christi scripserat. ardebat summis Crux addita Christi;* Et Labari forma apud Baronium cernitur. Nec iste honor est solius Papæ, sed & Patriarcharum omnium ex capite antiqua. Præcedit ergo Pontificem veluti Moysi præcedebat olim columna, & aquilæ, & fasces suis dignitatibus, & crucem ubique celebrandam, in demonstratione contra Gentes ait Chrysothomus. *In viis in montibus in collibus.* Et Papa Successor est Petri, qui ex Leone trophæum Crucis, Romanis arcibus inserebat, ut meminerit in omni passu ubique planandum.

Acrius arguunt Hostes Papam, quod in itinere præferat Eucharistiam, & Christum teneat loco servi, at jam vidimus & Hostes probè sciunt, olim Eucharistiam in itinere latam, & Christum optimam viam, & Ducem; ubi manifestum est illud Satyri S. Ambrosii Sanctissimi Fratris, in naufragio ab Eucharistia saluati, & à Christo manum extendente, velut olim egit in Simone Petro, ita & Maximus Siracusæ Episcopus tempestate validissima jactatus Eucharisti-

am ut Viaticum sumpsit ex Gregorio Magno in Dialogis, ita Hieronymus in Epistola ad Rusticum de Exuperio. *Nihil ditius quam qui Corpus Domini canistro vimineo, & Sanguinem portat in vitro,* & Eucharistiæ Symbolum est Panis subcinericius, quo munus Elias Olim pervenit ad Montem Dei Oreb, & velut Arca Aaron præcedebat; & quidem honorificentissimè præcedit, cum equitatu, aula, & satellitio, vesta candido ac miti equo, supra ephippium purpura & auro ornatum, & longè nobilissimam quam Christus in jumento, aut Eucharistia manu puerorum, ac vilis turbæ transmissa.

Acerrimè Papam Hostes reprehendunt, cum ad folium ferri sciunt Eucharistiam, quod ta men olim fiebat non tantum infirmis, sed etiam ad sanos absentes, & ferebatur etiam à pueris, & hic deserunt Subdiaconus, & Diaconus, quippe Cardinalis Diaconus dat Hostiam deferendam Subdiacono Papæ, & ipse Diaconus Sanguinem fert ad Papam, sicut olim Diaconi Sanguinem dispensabant, ita Ceremoniale Romanum, & praxis. Sumit ergo communionem in folio reverenter tamen, ut representent etiam Sacrificium incruentum, coram omnibus peractum, sumit Sanguinem ad dextrum latus, cum ex Nazianeno, & Bernardo, dextrum latus fuerit percussum, dividit cum Diacono & Subdiacono, ut Cænam Domini inter Apostolos representent; & fugit clamor illum Christi representans, portectum in cruce ad potandum.

Blasphemum afferunt Hostes illud, quod de imagine cerea canitur. *Peccatum frangit ut Christi Sanguis, & angit,* at oprime sciunt particulam ut sicut, non semper æqualitatem exprimere, imò infinitam distantiam vel importare. *Estote perfecti sicut & Pater vester perfectus est,* & docent Theologi tollere peccatum, ex Benedictiōne, & Oratione Ecclesiæ,

Sabbato ergo in Albis Anni primi aut septimi, imagines cereas Papa benedicit, dictas communiter Agnus Dei ex figura Agni illis impressa, illiusque memoriam revocant, & fugant fulgura, Dæmonem, & procellas, & figura Agni in antiquissimis Basilicis, & videtur adhuc & legitur existisse.

Minus carpunt Benedictiōnem Rosæ aureæ. Hanc quotannis Papa benedicit, quarta quadragesimæ Dominica, ex formula in ceremoniali recensita, quæ Principi magni nominis de Ecclesia bene merito mittitur. Sunt qui hujus Ceremoniæ Auctorem Urbanum Quintum constituunt, sed Alexander Tertius longè ante Urbanum, Venetiis existens rosam benedixit, & Ducij donavit, & Sermonem habuit, & refert Joannes Piccardus in notis ad quartum Caput Wilhelmi Neubrigenis de rebus Anglicis, eundem Papam misisse Francorum Regi, nec ipse instituit cum scribat, *Alexander Papa Tertius illustri Francorum Regi. Romanorum Pontificum Institutione noscitur processisse,*
quod

quod media Quadragesima in Dominica, qua cantatur *Lacere Jerusalem cussiverunt ipsi florem aureum, non gratia temporalis elationis propriis manibus, annua semper revolutione gestare, ea ubique in factis hujusmodi designantes, qua tam ad decorem Ecclesie, quam ad fidelium nostrorum instructionem spectare. Unde eum nos Antecessorum nostrorum Vestigia subsequentes, similem florem eo die, quo constitutum est nuper in manibus gestare non invenimus, cui tam dignè, sicut excellentie sue florem hujusmodi debeamus offerre, quem & devotione circa Ecclesiam Dei. & nos ipsos, & dignitatis honore cognoscimus prae-minere. Hanc antiquam memorat Petrus Blesensis, & donata est a Nicolao V. Fridrico Imperatori Romæ, sic Regibus & Reginis & Ducibus, à Pio V. Christo, à Paulo V. B. Virgini Mariæ.*

Huc spectat Benedictio ensis & pilei, quem Urbanus VIII. donavit Poloniæ Principi. Paulus II. Friderico III. Pius II. Burgundia Ducem, & Ludovico Gallia Regi, & id notat defensionem, & Ecclesie libertatem ut Lucentes eo donato adverteant, & Sanctus Gladius vocari potest, quo veluti Machabæi sicuti hostem impugnant.

Denique vestis rubra Oregio Cardinali teste, Sanguinis effusionem exponit, & pileus ipse Sanguinem notat, accipe Capellum intinctum Sanguine Agni, estque clamyds purpurea Christi, Sanguine exundans non Regis murice tincta.

Post hæc plura de Papa & Cardinalibus, agentes concludimus, non indiguit alio gladio David, ut magnus Goliath confoderet nisi ipsius, sic & nos Spalatensem suis prosterminimus in Cardinalium Collegium insurgentem, quem sicuti calamo Coeffetellum impugnant, & eum Bernardo & aliis optime defendit Cardinales.

Ut Spalatensis Cardinales esse Laicos, & tamen subdit. *Sed alios faciunt Episcopos Cardinales, alios Presbyteros item Cardinales, & alios demum Diaconos Cardinales, & debent ordines sacros recipere constat. Vult dici Cardinatos non Cardines, & in ordinem cogi à Basiliensi Concilio, & tamen fert idem Concilium deciders. Necessè est ut tales instituuntur, qui sicut nomine, ita re ipsa Cardines sint, super quos estia universalis versetur. & sustententur Ecclesia, & rursus ibi: Cum summo Pontifici S. R. E. Cardinales in dirigenda Christiana Republica collaterales assistant. Vult Cardinales nihil agere in Ecclesia, & fert ipsorum juramentum, circa Ecclesiarum titulorum conservationem, circa visitationes suorum Titulorum, & Cleri in iisdem titulis servientis, circa curam & vigilantiam contra Hæreses, & Superstitiones, & circa alia servitium, & unum est correctio Papæ, reverenter ab uno, pluribus, & cunctis, Nec pro salute ipsius summi Pontificis, & bono publico ejus ordinem, vel quicquam aliud timeant, quod & evincunt frequentes & diuturnæ Congrega-*

tiones. Vult inferiores Episcopos & tamen agnoscit, Presbyteros Papæ Legatos, ubique præcellere vel Patriarchis, ut in Philippo Presbytero novit tertia Synodus. Vult Cardinales poni imperitos, at Baronios, Bellarminos, Perronios, Borromeos, novit & pios & eruditos & motuit. Vult paulatim crevisse quod & nos facemur. Denique invenitur in aliquorum lxxom, quod & Bernardus, & Leo Decimus, cum Synodo faciunt.

Non audeo solo nomine Bernardus, Papam movere & Cardinales, at monet Sanctus & Doctus Bernardus. *Tuum est undecumque evocare, & aspicere tibi exemplo Moysi, senes non juvenes, sed senes non tantæ ætate quàm moribus, quos tu nosti quia senes populi sunt. Annon eligendi de toto Orbe Orbem judicatum? Sane huic negotio non se ingerat rogans, consilio non prece agendum est, & Epistola extat integra ad ipsos, & in Septuaginta Spiritus Dei est non Hominum, quem in Electione Pontificis, aut fidei articulis, si miscant Divino, Scandalum est Ecclesie totius. Monet Concilium Basiliense, in hoc à Leone X. laudatum, monet Leo X. cum Concilio stans, ut non solum à malo sed ab omni specie etiam mali abstinent coram Hominiibus liceat, Deumque in primis operibus honorificet. Sicut omnes vigilas, ac Divinis Officiis, Mystarumque Celebrationibus, intenti, sicque eorum domus familia, mensa, suppellexque non fastus, aut pompa neque aliquo modo reprehensibilis. Et mox. Monet in Ecclesia commendatas bene cultas teneat, in familia impensas molestantur fastum, luxum & prodigalitatem fiant. Et rursus. Per se & non per Officiales negotia peragant. Monet Sixtus V. in eo Senatu ponendos Theologos, si etenim Doctor ex Paulo est Episcopus, unam Regens Ecclesiam quid omnes, ne Hæretici verò voceant Leguleios non Theologos. Quod falsò & contra evidentiam, & sui temporis experientiam opponerat Spalatensis.*

Quid verò agere debeant Cardinales, facris Verbis & exemplis ostendemus, ita enim aptissime loquitur Pontifex Moyses. *Non valeo solus negotia vestra sustinere, & poudus, & jurgia. Date ex vobis viros Sapientes, & gnaros, & quorum conversatio sit probata in tribubus vestris. Et ponam eos vobis Principes. Tunc respondistis mihi bona res est quam vis facere. Tulique de tribubus vestris viros Sapientes &c. qui docerent vos singula. Præcepitque eis dicens audire illos, & quod justum est judicate sive civis sit ille, sive peregrinus. Nulla eris distantia Personarum ita parvum audientes ut magnum, nec accipietis cuiusquam Personam, quia Dei iudicium est. Quod si difficile vobis visum aliquid fuerit referre ad me, & ego audiam, ubi bis repetit Visos Sapientes, & gnaros, ubi præcipit ut audiant illos, parvum & magnum absque acceptatione, ubi Dei iudicium est maxime in Causa Fidei, & universum in omni-*

Ep. 158.

Sesi. 9.

Dent. 1.

omnibus Causis. Post dicta sunt & exempla domesticæ, tot virtute Eminentissimorum Cardinalium, Petri Damiani, Petri Ignei, D. Bonaventuræ, Bernardi Episcopi, Joannis Rossensis, Caroli Borromei, Raymundi Nonnati, Caroli de Tornon & aliorum qui vel proprio Sanguine purpuram tinxere, vel aliorum vulnera purpura cum Alexandro alligaverunt.

Manet declaranda & potestas & privilegia; quæ non modica sunt nec mediocria. Hi etenim in suis titulis, vel Ecclesiis eorum titulo subjectis, jurisdictionem habent Episcopalem. Possunt ex communi sententia in suis titulis, ordines minores conferre, & sibi subjectis, & famulis. Possunt orto Schismate congregare Concilium, & si inveteratum sit Schisma, ut probat Jacobatus ex Cardinali, & Alexandro & aliis J. C. Possunt eligere Papam non tamen Cardinales: cum eligere Senatores spectet ad Principem, nec unquam id vel fuerit auditum. Possunt interpretari Concilium Tridentinum, & ea æquiparantur prudentum responsis, quæ tria requirunt ad propriam firmitatem, primò ut Papa consulatur, cum asserat Sixtus V. in Bulla. *Non tamen consulant*, quod declarent non dispendent, & in authentica forma proponant, quippe Urbanus VIII. mandavit, aliter nullam Fidem ipsi habendam. Possunt Sede vacante docere Episcopos, Romanæ Ecclesiæ traditiones, non tamen aliquid Fideli decidere, aut circa mores discernere, ut scribit Clerus Romanus Cypriano; expectandum Papam in Causa lapsoræ, qui possit eum Auctoritate disponere. Possunt & debent Papam monere, & arguere, ut in errante Petro egit Paulus. Possunt & debent gerere omnium Ecclesiarum sollicitudinem, & frequentissimè assistere Papæ, nec discedere Roma absque Papæ permissu, cum sit Papæ collaterales, & juxta Fagnanum alas habeant ligatas. Possunt collecti ex eodem Fagnano, Legatum mittere ad Papam, cum idem electus est absens, non aliis in causa, aut temporibus. Possunt respondere in rebus probabilibus, non tamen juxta opinionem minus probabilem, ut ex assidua praxi evincit Fagnanus, & eum sint cum Papa Judices, necessario pronuntiant juxta probabiliorem, damante eam Theſim Innocentio XI. *Probabiliter existimo judicem posse judicare, juxta opinionem etiam minus probabilem.*

Id. a. Vide de Cardinalibus Concilium Tridentinum, Bullam Sexti V. amplissimam, Hieronymum Plati de Cardinalibus, Augustinum Barbsam de iisdem, Antonium Paulutium de Cardinalibus, Ciaconium Tomo primo,

CAPUT II.

De Peregrinationibus ad Loca Sancta, Exaltationibus &c.

Actum rursus agimus, cum Sanctorum Tempia adeunda, & Beneficia in iis recepta recensuimus, at cum peregrinationes istas insanas, Petrus Molinæus inscripserit, & summæ impietatis Calvinus, rursus sunt validis Armis defendendæ.

Irridet Petrus Molinæus peregrinationes, eum per leues Decentas, aut Trecentas quaritur remissio peccatorum, quæ domi ex Evangelii prædicatione habetur, at solum Caput Oſtavum Tertii Regum, Irrisionem removet, nisi & Deus irideatur, ubi visitantibus templum mille bona promittuntur, non domi per Evangelii, & orationis prædicationem. Et rursus. *Insuper & Alienigena, qui non est de Populo suo Israel, cum venerit de Terra longinqua propter Nomen Tuum.* (audietur Nomen Tuum magnum, & Manus Tuas fortis, & Brachium Tuum extensum ubique) Cum venerit ergo, & oraverit in hoc loco, Tu exaudies in Cælo, Hic Molinæus & alii dicent, exaudiri Alienigenam Domi, & tamen optima donatur visitantibus Templum, teste Solomone Propheta, in ædificatione Templi per Deum laudato. Et David Prophetes exclamat.

Populum Tuum, qui hic repertus est, vidi cum ingenti gaudio, offerre donaria. Domine Deus Abraham, & Isaac, & Israel, & Patrum nostrorum, cessasti in æternum hanc voluntatem Cordis eorum, ubi laudat eam voluntatem, & Deum orat ut in æternum custodiat, quam voluntatem Petrus Molinæus vocat farorem, & Calvinus impietatem. Iterum Deus ipse imperat. Septem diebus Domino Deo Tuo Festa celebrabis in loco, quem elegerit Dominus, benedictique Tibi Dominus Deus Tuus in cantibus fragibus Tuis, & in omni opere Manuum Tuarum, erisque in latitia. Tribus vicibus per annum apparebis omne masculinum Tuum, in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit, ubi vides unicum locum à Deo imperari, euntes ad eum locum ire juberi, eoque titulo Benedictionem lucrari. Quem morem servavit Elcana cum Uxore sua, & Christus Dominus cum Matre. Ascendensibus illis Hierosolymam secundum consuetudinem dies festi, consumatisque diebus cum rediret, remansit Puer Jesus in Jerusalem, & non cognoverunt Parentes ejus, existimantes autem illum esse in comitatu venerunt iter diei, ubi longum iter erat peragendum, etiam à teneris Mulieribus, teneris parvulis ultra parentes. Sic Ethlops Regina Candacis. Venerat adorare in Jerusalem, & revertebatur sedens super currum suum, & Paulus ipse Doctor Gentium, non Doctores erant impietatem. Festinabat autem si possibile sibi esset, ut diem Pentecostes faceret Hierosolymæ.

3 Reg. 8.

1 Pet. 29.

Mat. Luc. 2.

Mt. 8.

Ab. 19. *me*, sic & turba ipsa Fidelis id noverat. In
 & 20. *crastinum autem turba multa, que venerat*
 To. 1. *ad diem Festi, imò & Gentiles cæci hanc lucē*
 viderant. Erant autem quidem Gentiles ex
 his qui ascenderant, ut adorarent in die Fe-
 sto. Ad cœ & Judæi, & Gentiles in eo con-
 venerant.

Post Scripturam adfunt Interpretes, qui
 cum Hieronymo, & aliis, utramque Scri-
 pturam fatigant, adfunt Patres omnes una-
 mines. Adest antiquissimus Auctôr & Histo-
 ricus, Eusebius de preparatione Evangelica
 scribens. *Nos Christiani veræ pietatis Milites*,
 ut Dei amicos honorantes, ad monu-
 menta ipsorum accedimus, vota que ipsi faci-
 mus, tanquam Viris Sanctis, quorum inter-
 cessione ad Deum non parum adjuvari profite-
 mur. Quinam verò sunt isti, qui accedunt
 Fideles, & Christiani veræ pietatis Milites,
 ubi in uno Exemplo sunt omnes Christiani,
 ubi est confessio Fidei pro cunctis, ubi sunt
 Milites veræ pietatis, non impietatis ut vocat
 Calvinus, & si Auctores hoc modo ex-
 ponit, omnes prorsus suos confitemur. Ite-
 rum Libro Tertio de Vita Constantini, mi-
 rificè laudat Helenam, quod Religionis
 causa ierit Hierosolymam. Adest Magnus
 Basilius; docens, in regulis fusiis disputa-
 tis. *Verum enim verò neque undationes*
illæ, que ad Sepulchra Martyrum celebrari
solitæ sunt convenire nobis putanda sunt,
*neque enim ullam ab aliâ ob causam adesse de-
 cet Christianis ad Martyrum conditorio, aut*
*istis contigua loca invisere, quàm orandi cau-
 sa, & ut Santiorum constantia admoniti, in*
*qua illi ne pietatem amitterent, ad necem us-
 que fortiter perseverarunt, ipsi quoque ad si-
 militudinis emulationem incitentur, ubi*
vides profectiopem ad Loca Martyrum, ubi
vides profectum & quidem egregium, &
Orationes & Martyrum imitationem. Adest
& Nyssenus Epistola ad Olympium Monachum.
Omniò consuetudinis illius oblitus
esse non debes, loquitur de Mærina, cùm
ad urbem Antiochi congressi sumus, quo tempore
petebas Hierosolymam, ut monumenta
Christi peregrinationis dum adhuc in Carne
*esset inviseres, eorumque sermonum quos va-
 riis de rebus inter nos contulimus. Unde cum*
Magdeburgensis integram Orationem, id
vetantem recensent, unum Patrem integram
referre non possunt, & alibi sibi discordem
& sui immemorem, imò neque dimidium
*jaflare queunt, quippe ibi loquitur de Mo-
 nachis & feminis ut constat, quibus peregrinatio*
interdicitur, utpote solitariis, &
ante nos eximie arguit Baronius. Illud igitur
primùm scias Gregorium, eas scribere
Litteras ad Monachum quemdam, imò &
Monachorum Abbatem, nam hæc habentur
in fine. Consule ergo dilectè Fratris, ut è
Corpore peregrinetur ad Dominum, non ut
è Cappadocia in Palestinam. Et mox ait ad-
hoc non teneri cùm crederent, de consuetu-
dine obli gari, indicat pudoris & verecundie
dispensium, & plura alia à Monachis vi-

tanda: Nec mirum cum Germanus ipsius
 Basilius, ex eo Monachum lapsum fugillet.
 Totus inquit sublimis, & ad transitum con-
 versus velut peregrinus eremos agros, & ur-
 bes permittens ad Hierosolymam decurrebas,
 sic & Hieronymus Monachos Hierosolymam
 invitans, S. Paulinum ab ea deterret, &
 concludit. *Quod loquor non de presbyteris,*
non de Clericis loquor, quorum aliud officium
est sed de Monacho, & Monacho apud secu-
lum nibili, sic Antonius nunquam iit
 Hierosolymam, & Hilarion semel, tamen ubi
 presbyteros Clericos includit, & Monachum
 excludit & quidem Nobilem, imò
 Monachos ut mox constat invitat. Adde
 plurimos de ea Epistola dubitare, cum scri-
 ret Gregorius factum ab Alexandro sue Re-
 gionis, doceri, & fieri ab omnibus.

Epist ad
 Paulin.

Uniti sunt Patres omnes in quarto Seculo.
 In hoc Ambrosius Sermone Tertio, & de obitu Theodosii Helenam
 laudat, Religionis causa Hierosolymam
 profectam. In hoc Seculo Eusebius Vercel-
 lensis, Epistola in exilio scripta, memorat
 se misisse Epistolam per Syrum Diaconum,
 eo tempore, ad videnda Loca Sancta acceden-
 dentem. In hoc Seculo Gaudentius Episcopus
 de se ipso, in die Dedicationis Basilicae.
Jam quid post ipsos docens de Quadra-
ginta Martyribus dignum loquar, qui se iu-
neri meo, cùm per urbes Cappadocie Hieru-
salem peterem Fideles comites præbere digna-
tu sunt, ubi petiit ipse Hierusalem, & Fi-
deles comites eos idest reliquias habuit. Ita
 hoc Seculo Paulinus Epistola ad Severum.
Non aliter inquit affectus Homines ad Hiero-
solymam rapit, nisi ut loca, in quibus cor-
poraliter præsens fuit Christus videant, atque
contingant. Et Natali tertio S. Felicis tur-
 bas innumerabiles enumerat, ex remotissi-
 mis locis peregrinantes, ad Corpus S. Mar-
 tyris Felicis, & cùm in Hispania foret in
 Natali primo quærit ædes S. Felicis. *Pan-*
de vias faciles, da currere mollibus undis, &
famulis famulos à puppi suggere ventos, In-
que tuo placidus nobis sit limine portus. Illic
dulce jugum, leve onus, blandumque fere-
mus, servitium sub Te Domino, & hortat
 Ep. 1.
 Sulpitium ut veniat ad S. Felicis. In eo
 Seculo Prudentius in Hymno de S. Hemi-
 terio, & Chelidonio. *Exteri nec non & orbis,*
buc colonus advenit, fama nam terras in om-
nes præcurrit, præditrix, hic patronos
esse mundi, quos precantes audiunt, ubi vi-
des mundi patronos, & famam ubique &
externos, ad Sepulchra Martyrum eorum
accurrere, quod etiam Hymno de S. Hyppo-
lito narrat. In hoc Seculo Sulpitius Seve-
rus mirabilia narrat de Heleno & ait. Et
cum quotidie confluentium Fides, certatim
Domino calcata diripit, ad eò quotidie via-
tores Jerusalem accurrebant.

Ep. 11.

Ep. 1.

Ep. 7.

Solus Hieronymus sufficeret huic rei fini-
 endæ. Extat Epistola integra, qua Pau-
 la, & Eustochium Marcellam rogant, ut
 Jerusalem conveniret, ubi & Romam
 com-

commendant. Et quomodo benedicta Loca purant, in quibus Petrus, & Paulus, Christiani exercitus Duces, Sanguinem sudere pro Christo. Si ferrorum, & Hominum gloriosa confessio est, cur Domini & Dei non sit gloriosa confessio, ubi & vetus & novum testamentum fatigat, & totum Orbem inducit peregrinationi. Quicumque in Gallia fuerit primus huc properat, dicitur ab orbe Britannus. si in Religione properaverit occiduo sole dimisso quatit Locum sibi Sanctum, & Scripturarum relatione cognitus. Quid referamus Armenios, quid Persas, quid Indos, quid Ethiopum Populorum, ipsamque juxta Aegyptum fertilem Cyrenem, Pontum, & Cappadociam, Syriam, Celemem, & Mesopotamiam, cunctaque Orientis examina. Et de obitu Paulæ Sanctæ. Cujus Genitis Homines ad Loca Sancta non veniunt? ubi totus Orbis Hierosolymam conluit. Et rursus Epistola ad Desiderium. Itaque quod Venerabilis Paula est deprecata, ut facerem sponte facio, hortorque eos & precor per Domini charitatem, ut nobis vestros tribuatis aspectus & per occasionem Sanctorum Locorum tanto nos ditatis munerere. Certe si consortia nostra displicerent adorasse vos steterunt Petrus Domini, pars fidei est, & quasi recentia Nativitatis, & Crucis, ac Passionis vidisse Velligia. Et iterum Rusticum hortatur ut penitentiam agat, & Loca Sancta invisat. Redde quid presentis Deo spondidisti, an hortatur Hieronymus Rusticum ad impietatem, & laudat Uxorem impiæ Hierosolymæ manentem?

Post quartum Seculum sæcundus est quintum, ubi Chrysostomus in Epistolam ad Romanos. Quis mihi nunc dabit circumfundam Corpori Pauli, affigi Sepulchro, videre pulverem Corporis illius; Et in Epistola ad Ephesios de Petri Vinculis. Si ab Ecclesiasticis curis essem remotus, & esset mihi Corpus sanum, & validum, non recusarem hanc suscipere Peregrinationem. ut solum viderem catenas, ut carcerem ubi fuit vinculus, & Sermo

ne de S. Juventio & Maximo. Sape nos Christiani capsulam attingimus, magna que fide reliquias eorum complectimur, ut inde Benedictionem aliquam assequamur. Ita Cassianus meminit peregrinationis ad Loca Sancta, ita Synesius Hymno Tertio, ita Theodoretus de Græcorum affectionibus Martyrum Tem-

plu per Annum non semel. Ità Augustinus ad Madaurensem Idololâtras; narrat Reges accedere ad Sepulchrum Piscatoris, & submissio Diademate supplicare, & ad Clerum & Populum Hyponensem. Elegi aliquod medium, ut certo placito se ambo constringerent ad Locam Sanctam se peregrinatos, ubi terribiliora Opera Dei non sanam utriusque conscientiam multò facilius aperirent; & ad confessionem vel pœna vel timore compelleret ubique quidem Deus est, & nullo continetur, vel incinditur loco, qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in Spiritu & veritate oportet adorari, ut in oculo exaudiens, in

oculo etiam justificet & coronet, verum tamen id ista que visibiliter nota sunt, quis potest ejus Consilium perstrutari, quare in aliis non fiant? Multis enim notissimum est Sanctitas Loca, ubi B. Felicis Nolensis Corpus conditum est, quo volui ut pergerent, quia inde indubiis facilius fideliusque scribi potest, quid in eorum aliquo fuerit devotius propalatum, ubi hortatur Augustinus, & Deus mirè confirmat.

Ita Gennadius de Ecclesiasticis dogmatibus de Sanctis. Basilicas eorum nominibus appellatas velut Loca Sancta Divino cultui mancipata, affectu piissimo, & devotione fidelissima aedeuatur credimus. Si quis contra hanc sententiam venerit non Christianus sed Eunomianus, & Vigilantianus creditur, ea qui non sunt Christiani sed heretici, Eunomii & Vigilantii discipuli & Isidorus Pelusota irridentes hoc irridet, & evincit ex Beneficiis per ipsos obtentis, adfunt & historici de Eudoxia & aliis.

Volumina impletet Historia Religiosa Theodoretus, ubi multæ narratur cum laude peregrinationes, Chrysostomus ubi sæpè desiderat Romam ire, ob videndum Pauli Sepulchrum, ejusdem de S. Babila Martire, ejusdem quod Christus sit Deus, & Sepulchrum Christi & Petri, regum Sepulchris præponit ex multis. Sed quod multò majus est convenientium studio, S. Augustinus Miracula enumerans, ad memorias Felicis, Stephani & aliorum, sic & ibi Chrysostomus, Sulpitius Severus, & alii.

Post hæc superfluum est sextum Seculum, ubi frequentes Hostes nostri visitationes agnoscunt, & à quarto Seculo inchoatas & Henricus VIII. suos Prædecessores, sequi volens habet Gedollam, Coenredum, unum satis erit Homines SS. eosque innumeros peregrinationes laudasse ad eas hortatus, & Deum ipsum miraculis confirmasse, narrantibus Viris vel apud Hostes Fide dignis.

Fatentur quarto Hostes nostri, peregrinationes ultra Seculo incæpisse, ideoque tribus primis Seculis inauditas, at Patres quarti Seculi citant Patres tertii, ab iis audire, eorum scripta viderunt, & sine miraculo falli non poterant, imò nec miraculum falsitatem induxisset; Nemo ex iis Patribus reprehendit antiquos, ne unus quidem novitatem advertit, imò Scripturam ipsam citant, Vigilantium, & Eunomium hæreticos ea de causa omnes notant, ideoque vel traditioni, vel Scripturæ adversos. Quid plura? Florentissima extitit ea Ecclesia, tempore Nicensi Concilii, Ecclesia & Concilium etiam per ipsos, in Fundamentalibus errare non poterant, sicut nec Patres omnes eorum Seculorum, & uno Verbo exclamare debent, impii & stulti, Hieronymus, Basilus, Ambrosius, Eusebius Vercellensis & innumeri alii. Cum Principibus, Repinis, & omni Ecclesia. His omnibus additur & manifestus error, incæpisse peregrinationes quarto Seculo, ubi ex Eusebio

hom. 66.
ad Par.
antioch.

Alc-

Alexander Hierosolymam adorandi, & Locorum Sanctorum videndi causa properavit, & hic exiit Martyr Sanctissimus, & mirificè à Centurionibus laudatur, & Eusebius narrat ab iis populis, ipsum humanissimè exceptum, adè ante quartum Seculum Martyres & Hierosolyma incolæ id optinè sciebant; & Hieronymus de Scrip-
toribus in Alexandro. *Alexander Episcopus Cappadocie cum desiderio Sanctorum Locorum Hierosolymam pergerat.* Et rursus de ipso narrat. *Qui cum hoc venisset juxta providentiam & visitationem Dei*, ubi etiam S. Firmilianus ea Loca invisit, ex Hieronymo de Scrip-
toribus in Origene. *Postea sub occasione Sanctorum Locorum Palaestinae venit in Casarea in S. Scriptura ob eo eruditus est*, ubi Origenes contra Iudeum sumit argumenta post Evangelium, & Micham Prophetem. Convenienter Evangelicæ Historiæ. *Ostendi in Betleem speluncam, ubi Christus natus est & presepit, ubi foveis involutus, idque quod ostenditur etiam in locis, ubi aheni a fide habitant celebratum, ac decantatum esse, eo visitata sacra spelunca, ubi Hieronymus peregrinationem inchoat à Christo. Longum est nunc ab Ascensu Domini, usque ad presentem diem per singulas aetates currere, qui Episcoporum qui Martyrum, qui eloquentium, & inductione longa confirmat, rerum Hierosolymæ peritissimus, ubi Cyrillus Hierosolymæ ibi Praesul. Non enim nunc inceptis hæc exterminare gentium multitudine undique congregari, sed jam olim, & vivebat in quarto Seculo & alia repetit, ubi Caius antiquissimus Theologus, Trophæa Apostolorum ostendere nitetur, ubi Helena Adiabeno-
rum Regina Loca Sancta invisens cum Filio, longè probabilis erat Christiana non Judæa, cum disceptaret de necessitate Circumcisionis, & offensa sit S. Paulæ ab Hieronymo, quod non egisset in Famina Judæa, tandem Chryostomus cum aliis, de Sepulchro Petri & Christi scribit. *Quid dico Discipulus? Nam & eorum Loca & Sepulchra simul & tempore perenni memoria celebrari juravit, & probat à morte Petri durasse, quæ certè quarto Seculo non eveni-**

ipse miraculis sæpè testatur, & passim Greci Patres & Latini narrant, etiam de visu Sancti fallere nescientes, & demones ipsi coacti sunt confiteri, sicut & coacti Christi Divinitatem agnoscere. Præcipua verò Hostium ratio Deum esse præsentem ubique, & salutem obviam esse in omni Loco, soluta est Millies à Patribus, uti vidimus ex Augustino, & Hieronymus *Nec hoc dicimus Ep. 17. quod nesciamus Regnum Dei intra nos esse, & Sanctos Viros etiam esse in aliis, & plures alii, & Josephus narrat Jeroboam ad apostasiam Populum trahere conantem, eo argumento plicbeios decepisse. Notum vobis existivo quod nullus est Locus Deo vacans, & quod in nullo certo Loco includitur, sed ubique vota exaudit*, en ratio apostasiam inducit.

Post peregrinationes ad Loca Sancta Petrus Molinæus cum aliis, exactiones & oblationes reprehendit in Papa, & ait. Ex Capite Vitiatum morbum defluisse in corpus Cleri universum, atque adeo esse constitutas rursus in Templo Dei mensas nummulariorum, ex eoque oriri ut Romæ cuncta sint venalis Deus ipse, & peccatorum remissio, & alibi de Roma. Ubi exerceatur undinæ perpetuæ annatarum, Sacerdotiorum, dispensationum, atque absolutionum. In hoc mendaciorum & calumniarum cumulo, satis est Doctrina Pauli se ipsum tuentis, *Quis militas suis stipendiis nunquam? Quis plantat vineam & de fructu ejus non comedit? Quis pascit gregem & de lacte gregis non manducat? Et mox. Si nos vobis Spirituales servimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus.* Et rursus. *Nescitis quoniam qui in sacrorum operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui Altari deserviant cum Altari participant? Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere, ubi Lex naturalis est & recta ratio, & omnium gentium praxis docet, pro cunctis laborantem à cunctis alii, ut constat inductione Principum, & Pastorum, & Christus in novo Testamento, & Deus veteri decimas assignabat Pontifici, & Pontifici veteri decimas decimarum, & oblationes necessarias & graves. Decimas tuas & primitias tuas non sordabis reddere, primo-*
genitum Filiorum suorum dabis mihi, de bobus quoque, & ovibus similiter facies. Et in pluribus Leviticis capitibus, & annas nec sunt anni dimidius redditus. Pulchrum quidem quod arguunt, & ipsi sciunt, quippe Rex Angliæ fructus anni anni exigit, & cum transeat Episcopi ad Sedem ditiorem, sæpe sumit fructus omnium Episcopatum, & pro dispensationibus exigit millia. Manifesta verò calumnia est, peccatorum remissionem Romæ vendi, & dispensationes omnes in foro conscientie, tribuantur his verba adscripta, gratis ubique etiam quoad Scripturam, sic gratis dantur indulgentiæ; & penitentiarum arario Papæ sustentantur, imò nec spontè oblata recipere possunt.

sunt. Silvester vero Petrasancta in Britan-
nia, ostendit. Clerum exhauriri ab Episco-
pis, at nos defensionem querimus non of-
fensionem. Quod si querat exemplum foret
in Scriptura. *Pecuniam vero pro delicto, &*
Pecuniam pro Peccatis non inferebatur in
Templum Domini, quia Sacerdotum erat, &
*Marcion ejectionis est ab Ecclesia, cum ducen-
tis Serfiteriis que intulerat, ut jam vidimus*
ne uno quidem eam rem reprehendente, imò
SS. Ecclesiam laudantibus eunetis.

Etiam calumnia est Missam non dici abs-
que Pecunia, ut videre est in Rubrica
Missalis, imò Religiones integre cum Jesui-
ta, & Capuceinis nullam prorsus Eleemosi-
nam recipiunt pro Missis aliquibus dicen-
da. Oblationes vero quis reprehendit, quia
laudat Deus ponens in Templo gazophyl-
lacium, & Christus ipse videns donantem.
Duo minuta laudat, sic olim fiebant collectæ,
de quibus agit S. Paulus, Tertullianus in A-
pologético, Leo sæpe in suis Sermonibus, &
S. Hieronymus exemplo Pauli, ex professo
eas licitas propugnat, & olim Pontifices
ditatos Oblationibus Matronarum narrat
Ammianus Marcellinus, & Historiæ veteres
testantur, & Christus ipse cum Discipulis,
ex Oblationibus Vitam produxit. Et in-
numeræ spontaneæ sunt in veteri lege. Adcò
aliqui ut Pontificem arguant, & Christum,
& Deum ipsum reprehendunt.

Atque ipsum ut putat nos pungit circa Ru-
bricas Missalis Romani. Quibus instruitur
Sacerdos ut sciat quid factò opus quando,
aut Ventus Deum auferat, aut edant mures
Jesum Christum, aut eum insuper Pres-
byteri evomant, at hoc docetur Sacerdos, ut
povam Hostiam substituat, alioquin in In-
carnatione militant hæc & pro ipso, non in
Eucharistia ubi Christus est impassibilis, nec
à casus naturalibus potest alterari, & in
Juto etiam mundus est ut Sol, & instar lu-
cis adhuc effulget.

Iterum opes aggreditur Ecclesiæ Roma-
næ, & Papam, quia dicere nequit cum S.
Petro, Argentum & Aurum non est mihi,
retibus suis ad mercaturam uti, & Aureum
numerum Litera Dominicali posthabita
festari, & alij affert professionem suam
& Ministrorum, paupertatem esse & con-
temptum, at si contemnuntur vel a suis
quid à nostris? & Jeroboam à Deo recedens.

*Fecit sana in Excelsis, & Sacerdotes de ex-
tremis Populi, qui non erant de Filii Levi,*
Cardinales autem, & Episcopi sunt Filii
*& consanguinei Regum, Consules, & Vi-
ri consulares, & Aaron & Filii non erant*
contempti. Etiam ipsi erant ditissimi, &
*Levitæ quadraginta octo Civitates, Præ-
ter decimas Populi possidebant, & Joannes*
Evangelistæ Petalon Aurum gerebat, &
Damasus epulas regales parabat, & eoruli
*magnificos insidebat, & Symmachus præ-
sules in Sardinia exulea, in magno numero*
*aluit, & antiquissimus Soter apud Euse-
bium, teste Dionysio Episcopo Corinthip*

omnes Fratres adjovit. *Apud vos nos jam*
*inveteravit, ut omnes Fratres variis affere-
ntis Beneficiis, & Ecclesiis permultis, que in*
quaque Civitate sunt vitæ miseris subsidia.
*Sic planè non solum egentiam sublevatis inopi-
am, verum etiam Fratribus, qui sunt ad me-
talla damnati opem feritis, sicque perca Bene-
ficentia subsidia, que jam à primis Ecclesiæ vi-
stra factis fundamentis mittere ceteris consue-
vistis, cum suis Romani Romanorū consuetudi-
nè à Patribus traditam sedulo observatis. Quò*
quidem certè B. Soter Episcopus, & bullentis
custodiis diligenter, & mirum in modum
suo proposito studio auxit, idque non modò
opes in Sanctis rescicendo delegatis benignè
*subministrando, ubi ab initio Pontificis e-
gere, & Soter mirum in modum auxit,*
*quod & agunt Moderni Pontifices pro Ca-
tholicis & eorum sunt Adiutores.*

In eo etiam damnat Papam Molinæus,
quod Romæ Judæos permittat, quod tamen
agit ob ipsorum conversionem, & quia sunt
seriniarii nostri, Scripturam Sacram feren-
tes, & tamen Hostes tolerant in suis urbi-
bus, nec iis omni Sabbato, ut Romæ con-
cionantur. Damnât Papam eo quod mece-
trices permittat, cum in Scriptura fiat ea-
rum mentio, & permisso, in Thamar, So-
lomone, Osea, & eum referat Thuanus
Romæ a Pio V. Sanctissimo relictas, eum
initio eiecerit ipsas statuisse, & minus ma-
lum permittendum ut majus vitetur teslan-
te cum experientia Augustino, *Aufer meo Lib. 4*
retrices de rebus humanis, & turbaveris o-
mnia libidinis, eaque Papa etiam ponit
pænis Spiritualibus & Corporeis, priva-
tionem Sacramentorum, infamia, privatione
Sepulture Ecclesiasticæ, & mille aliis pæ-
nia etiam gravibus. Accusat Papam quod
Romæ Sancti Recentes, venerationem tol-
lant antiquis à Basilica video Salvatoris,
S. Petri, S. Pauli, S. Laurentii, S. Se-
bastiani, S. Mariæ, & omnes Sanctos an-
tiquos, sic Trinitatis, & Jesu plura Tempa,
damnât Romæ publicas pœnitentias, at Pe-
trus, peccatrix in Evangelio id conveiunt,
& factum Theodosii pœnitentia apud Am-
brosium, factum Fabiolæ apud Hierony-
num, & innumeri Canones pœnitentiales
& Oxonii defensæ Theses concludunt. De-
licti veniam gratias post fluxina Sacra, pec-
canti solum pœnituisse debet.

Integra efformant volumina Hostia nostri,
ut vitia Pontificum amplificent, ut Mox-
næus, Centuriatores, Heideggerus, imò
sæpè libros efformant de uno Papa, quia
est apud ipsos Gregorius VII. & nostrorum
aliqui par pari repeedunt, ostendentes Lu-
theranorum vitia & Calvinistarum, ex eor-
undem Hostium testimonia, quæ suo ca-
lamo pertractant, & Epistolas integras E-
rasmi, & aliorum plurimum referunt, at nos
clypeum non essem impugnamus, & ipsi
su vitia recognoscant, & non esse impecca-
bilem Papam.

Unumdicimus Sanctos consistere innu-
meros

meros extitisse, & quidem per integra plura Secula, præcipuè inter antiquos & in Modernis, plures extitisse pios, & ab Hostibus ipsis laudatos, Pium V. Innocentium XI. etiam laudandus quis foret nonnisi post mortem, etiam viventem ferre possemus. Demus tamen Hostibus verum esse quod tot mendaciis ultrò abundat, adhuc Papa malus est verus Papa, nisi Donatistæ esse velimus, & nisi Scripturam totam negare velimus, ubi scelesti Sacerdotes sunt veri Pontifices, ut cognoscit & fatetur etiam Calvinus. Nihil hic lucrantur, ubi Sanctissimus Innocentius, & S. Bonifacius, vocantur Nocentii & Malefacii apud Magdeburgenses, & Damasus omni virtutum genere Florentissimus, & apud Theodoretum admirabilis, multo vitiorum cæno sedatus desinitur, Agatho vel apud Nilum Hostem

Sanctissimus, superbissimus appellatur ab Heideggero, & Fidei defensores mutantur in hæreticos, & Sanctissimi in pessimos transeunt apud Hostes; & Mornæus incipit à Sanctissimo Victore, & reliquos Pontifices accerrimè accusat, ita Carolus Molinæus Libros implet, & vitia Pontificum accusat, at in iis sunt calumniæ manifestæ, quales passim legimus in aliis, & mendacia oculis ipsis patentia. Uno Verbo. *Super Cathedralam Moysi sederunt Scribae, & Pharisei quaecumque dixerint vobis facite, secundùm verè opera eorum nolite facere, & id dicit Christus etiam in veris vitiis non in falsis, qualia sæpè opponunt Hostes. Unde in tota Scriptura & vetere, & nova vitia abundant in Pontifice veteris Legis, & hæreticorum Pastoribus, at consulendum brevitati, & pudori.*

Mat. 23.

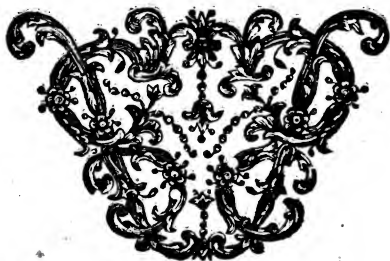

DE SYMBOLO

PARS ALTERA,

Duodecim in Libros divisa.

- I. Est de Deo, Angelis, Deique Proprietatibus, & Visione.
- II. Est de Æterna Processione Filii à Patre.
- III. De B. Virgine, & Dei Matre.
- IV. De Christi Conceptione, Nativitate, Vita, & Morte.
- V. De Descensu Christi ad Inferos, ejusque Resurrectione.
- VI. De Christi Ascensione, ejusque Sessione ad Dextram Patris.
- VII. De Quatuor Novissimis.
- VIII. De Spiritu Sancto.
- IX. De Sancta Ecclesia,
- X. De Sanctorum Communione, & Remissione Peccatorum.
- XI. De Carnis Resurrectione.
- XII. De Vita Æterna.

LIBER PRIMUS.

I. 615 7

Hinc
Jos A-
Cle-
atum,
utio-
con-

De Primo Symboli Articulo.

IN Symbolo, quod ex Rufino & Isidoro, collationem, vel indicium significat, tot Libros ponimus quot articulos. Et primo considerandum est illud, credere esse firmiter tenere, quod singulis Capitum initiis repetit, Fulgentius de Fide ad Petrum iis verbis *Firmissime tene*. Et rursus. *Firmissime tene; & nullatenus dubites*; Et in Sym-

bolo Athanasii concluditur. *Hæc est Fides Catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit salvus esse non poterit*; Et Doctor Gentium exemplo docet & verbo. Scio cui credidi, *& certus sum*. Immo Fides certior est ipsa scientia. *Si Angelus de Cælo Evangelizet vobis præter id quod accepistis anathema sit*, & tamen Angelus de Cælo nullatenus nec metaphysicè falli potest, & cum Latinis Patribus Augustinus. *Facilius dubitarem vivere, quam non esse vera, que audiui*, cum tamen vivere sit primum cognitum, & omnium prorsus evidentissimum, & cum Græcis aureus Chrysostomus. *Neque Fides dari potest nisi circa ea, que non videntur amplius quàm circa ea que videntur certitudinem habeat*. Nec obstat aliquando Fideles imprudenter à Fide recedere, nunquam vel imprudenter à scientia, quippe scientia evidens est non Fides, & evidens apparentia ostendit, lumen minus veluti majus, ut constat in Luna Astris minore, & apparenter longè majori, ut canit Lyricus de Cæsare. Micat inter omnes Julium Sydus velut inter ignes Luna minores. Etiam illud est expendendum, aliud esse credere in Deum, aliud credere Deo, aliud credere Deum. Credere Deum est credere Deum esse, quod necessarium medium docet Apostolus. *Accedentem ad Deum oportet credere quod est*. Credere Deo est credere loquenti, juxta illud illuminati Apostoli, & dilecti. *Si Deo non credimus cui credemus?* sicut & Magistro credebant Pythagorici, quæis fati erat. Ipse dixit. Credere in Deum est Fidem & spem in Deo ponere. Scio cui credidi, *& certus sum, quia potest est depositum meum servare in illum diem*; & Abraham credidit in spem contra spem, Filium occisum gentium Patrem, quem credebatur à Deo refuscitandum. Denique nomen illud Patris tres gerit diversas Notiones. Alia qua Pater refertur ad Filium, & de hac agimus Libro secundo. *Caro & Sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in Cælis est, & Paulus de Christi Divinitate. Cui enim dixit aliquando Angelorum Filius Meus es tu, Ego bodie genui te, ubi Pater est solius Filii, & hic Angeli Filii Dei non appellantur, sed Filius ab Angelis adoratur. Alia notio est Pater omnium. Numquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te & fecit te, & creavit te, ubi excluditur Filius increatus, & Malachie Secundo clarissimè. Numquid non Pater omnium nostrum? Numquid non Deus unus creavit nos; & quotidie Pater noster congeminas. Tertia notio est Patris Filios adoptantis. Ut suis Filii Patris vestri. Et rursus. In quo clamamus Abba Pater, Ipse enim testimonium reddit Spiritui nostro, quod sumus Filii Dei. Et iterum. Si Filii, & heredes.*

CAPUT I.

Existentia, Essentia, Unitate, & Omnipotentia Dei.

Bellè in Marcionem perorat Tertullianus. Nemo enim negabit Deum summum magnum, Aded nemo notionem Dei negabit, & Atheistæ ipsi id tantum inficiantur existere hoc summum magnum.

Jam de Sanctitate Ecclesiam agentes, evicimus Deum existere ex Legge naturali mentibus infusa, ex ipsa Atheistarum confessione, Legem hanc à Legislatore aliquo infusam, qualem esse Deum fatentur, ne vocabulum ipsum rejicere videantur, ex Natura casus semper incerti, quippe spuma equi apud Nealeem, una tantum vice apparatus depicta, etiamsi foreat & penicillus & colores, & res ante causam suam non existunt. Rursus demonstrandus Atheistis Deus, ex Integro Tertulliani Libro de Testimonio Animæ vel Idiotiarum, quod & experientia ipsa convincit, in periculis Deum invocari & Homines verti ad Cælum non ad Capitollum, & Deum millies repetere; rursus demonstrandus ex Prophetis, ubi Deus tot habet Testes quot Prophetas, ex Sybillis toti Orbi notissimis, ex Miraculis ubique diffusis, nec obstat Protogoræ responsum, multos exauditos non fuisse, quippe in audiendo Deus liber est, & unicum miraculum vel Deum ostendit, nedum plura, vel à Protogora confessi. Rursus evincendus Deus rationalis, vel enim collectio illa à se est & ita Deus, vel ab alio quod fieri non potest, cum vel tota, vel pars, causa foret sui ipsius, & foret antequam existeret, nec argumentum est à collectivo ad distributivum, veluti Senatus est immortalis igitur immortales sunt & Senatores, quippe agimus de collectione, & de uno tantum. Rursus naturam rerum ignorent Atheistæ, & ipsos reprehendit Seneca de Beneficiis. Quid aliud est natura quam Deus, & Divinum, & Divina ratio rebus insita, nec natura & Deus distant Officio, quippe Opus naturæ Opus est intelligentiæ, ut mille constat experientis, & ex solo Corpore Deum novit Galenus, ex ordine universi Philosophi, ex minimis ipsis animalibus ex Tertulliano animalculis unius puncti, quorum exercitus in momento sicut, ex apibus eorumque artificio Virgilius, ex providentia formicæ, vermium, & voluerum artificis, unde vel apud Philosophos natura Deus est, vel apud Patres cum Chrylologo. *Cum naturam dico Deum dico, qui est nostra opifex.* Rursus nunquam omnes fallere aut falli possunt, & sola natura à nullo instructos docuit. Nec obstat tres à Tullio ponit Atheistas, quippe ne unum quidem unquam extitit, & de Theodoro

scribit Laertius in Aristippo, *A quo Theodorus est, qui Ateus primò, deinde Deus cognomen fuit.* Et de ipso rursus Laertius. *In ejusque Librum, qui de Diis inscribitur est incidimus bond contemendum, ubi Deus est cognominatus, & liber non est contemendus, & Atheistæ Deos tantum falsos sunt exocrati, ut scribit cum Latinis Augustinus, & cum Græcis evocit Clemens Alexandrinus. Ex quibus unus quidem præceptis Ægyptiis. Si existimat Deos, ne ipso Ingentis neque plangatis, si Ingentis ne eos Deos esse putatis.* Et mox de Diogora-dicho Athysita, Herculeum ut lignum comburèntie narrat. Etiam ablato Deo aufertur recta ratio, & ita Protogoras negans aliquando Deos, hortabatur omnes ad furta, & perisris. Etiam Modernus Scriptor Atheistæ, omnia reducit ad consuetudinem, & ita licita facit Spartania furta, Tibarenis homicidia, Crotensibus mendacia, & Pentapolitanis ea crimina vel dicta nefanda. Etiam ablato Deo aufertur Lex superior, quæ subditos aut Principes liget, vel enim Divina est & Deus est Auctor, vel humana & ita Reges non obligat, & subditi per contrariam consuetudinem, eam legem humanam abrogare possunt, & ita actum de justitia, & de omni virtute. Etiam sublato Deo vitium est via ad felicitatem virtus ad infortania, eum Libris integris evineat Lucretius, & tot secula manifestent, florere nocentia, & innoceus arescere. Denique ritus tenendus eum dicant, Rempublicam Regi opinione Deorum, quippe non timebunt Sapientes fabulam, nec rudes à Sapientibus instructi, & Homines spernunt Deum quem erudunt, & timebunt quem non credunt? Nec tanta luei umbram fert Claudianus. *Sæpe mihi dubiam tranis sententia mentem, curare super Terras, an nullus inesse Restor, quippe vel ipse umbram discit. Absolutis hunc tandem Rursus pena sumultam, absolutique Deos, quod & mille experientia constat, & axioma est apud Valerium Maximum Deus cæditatem supplicii gravitate compensat, & poterat reponere Reos in hac vita delicias, in alia graviora experiri tormenta, quod & Christiani docent & Gentiles.*

Eadem argumenta Deum, & Deum unum ostendunt, & id agit liber Integer Tertulliani, ubi anima à nullo edocta Deum invocari in periculis, adducit in Testem veritatis, Illud latè usurpat Deus novit, & e. ubi esse nequeunt duo summæ Magni, ubi Notio Dei est primi principii & causa, ubi repugnant duo summæ perfecti, eum uni desit perfectio alterius, ubi Omnipotentes esse non possunt divisa in duobus Potentia, imò impotentes reperitur repugnantæ unum voluntate, ut accidit Diis Gentilium ipsa fatentibus, Muciber in Trojam pro Troia Rabat Apollo, Egua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit, eaque tuente sicut & Apolline, Troja cecidit combusta, & Juno

Lib. 2.

Eubori ad Graecis.

In Inf.

En. 1. voluit Chartaginem primam, *Si qua facta* finant nec permiscere, & Tybris Jovem sperat. Et sinistra labitur ripa, Jove non probante Uxoribus amnis, ubi bellè arguit Prudentius. *Quæ duo sunt minuantur dispare forma*, ubi si duo sunt, plures esse possunt, & innumeris enarrat esse Augustinus, imò in uno Deo sunt plures, & tertentum Jove citat Tertullianus, & triginti millia Deorum Hesiodus, & alios Mythologia Natalis Comitit, ubi duo necessaria certè esse non possunt, ubi duo repugnant in omni genere infiniti, ubi cum liberi sint possunt esse contrarii, ubi si secreta pateant non est arcanus, si non pateant non est omniscius, ubi aliquid majus excogitari posset, nempe potestas duorum in uno.

Accedunt rationi Scripturæ frequentes. *Audi Israel, Dominus Deus noster, Dominus unus est.* Et rursus. *Neque enim est alius extra se.* Et iterum. *Videte quod Ego sum solus, & non sit alius Deus præter me.*

Deu. 32. Et rursus. *Quænam quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum nostrum?* Et Ecclésiastici primo *Unus est Altissimus Creator Omnipotens.* Et apud Isaiam Prophetam. *Absque me non est Deus.* Et nova Lex citans veterem. *Audi Israel Dominus Deus tuus unus est.* Et mox. *Bene Magister in veritate dixisti, quia unus est Deus, & non est alius præter eum.* Et ad Galatas tertio. *Deus unus,* & ad Ephesios quarto. *Unus Dominus,* & prima ad Timotheum secundo. *Unus enim Deus,* & pluribus textibus congeminitur Osæ 13, Lucæ 18, & alibi sæpè, ideoque excluduntur Dii omnes, cum Deus sit solus, & nullus præter ipsum. Et rursus. *Omnes Dii Gentium Dæmonia, Dominus autem Calos facis,* & Doctor Gentium expressè. *Scimus quia Idolum nihil est, Deus autem unus est.* & Psalms integris Deus eos irridet, & similes illis optat Homines, *Similes illis factus, qui confidens in eis;* quod & egere cum Elia Prophetæ. Aliquando & Homines egregii, Deorum nomine honestantur, at Deos nomine tenus vocat Tertullianus, & Deus fe ab Homines distinguat. *Deus stetit in Synagoga Deorum, in medio autem Deus judicat.* Et rursus. *Ego dixi Dii estis. Vos autem sicut Homines meremini,* & ita passim. Scripturam sequuntur Interpretes omnes, Symbola, Concilia, Patres scribentes pro Fide, & Fidei professiones.

Mirabile penè foret in totius Orbis Polytheismo, inventiri aliquos veritatem hæc tuentes, cum defendi deberet & Sanguine, at mirabilius reperiri innumeris. Hinc Eusebius de præparatione Evangelica citat Xenophonem Colophonium. *Maximus idem Hominum, ac Superum Deus unicus Ille est;* citat Sophoclem dicentem, *Unus profecto est unus hic tantum Deus;* citat Euripidem in Pirithonio. *Tu qui te ipse es,* citat Cleanthem Stoicum, *Æschilum Euphori-*

onis Filium, Bæchylidem Lyricum. Hinc alios refert, Justinus Martyr, alios Athenagoras Oratione pro Christianis, Clemens Alexandrinus libro primo Stromatum, Lactantius in libris Divinarum Institutionum, Cyrillus Alexandrinus libro primo contra Julianum. Hinc Plato milles unam mentem evincit, Aristoteles in Metaphysica ex professo, primum motorem demonstrat, Socrates pro Dei unitate est occisus, dictus quasi Martyr Divinitatis. Hinc Minutius Felix in Octavio, adducit Principes omnium Sectarum, Zoroastrum Principem Sectæ Barbaricæ, Ægyptiorum Principem Trismegistum, Italicæ Sectæ Pithagoram, & alios; & cum Præceptoribus veniunt & Discipuli. Hinc urget Tertullianus. Reseissa Sententia Testimonium Soerati reddidit, adeò Atheniensis reseidere Sententiam, & Dei unitatem cum Socrate sunt professi, & Gentiles omnes Idem urget. Nos unum Deum colimus, quem omnes naturaliter nostis, adeò ne unum quidem excipit Tertullianus, & Veteres apud Horum pro Dei Symbolo, oculum pinxere, & spud alios circulum. Hinc Pnetarum Princeps. *Spiritus inus agit, totamque infusa per artus mens agit molens, & magno se corpore misceat,* sic Poetæ omnes disti Theologi, Orpheus, Linus, Musæus, & vox omnium una, *Tum Pater Omnipotens, Rex Hominumque Deumque,* & Orphæus omnium verum Princeps; in suo Testamento unum Deum testatur.

Parva sunt hæc, quotquot Deus alios assignarunt, argumentis evidentibus sunt convicti, ut constat ex Cypriano de vanitate Idolorum. Athenagora, Lactantio, Tertulliano, Cyrillo & aliis, & quod mirum est vel ipsi numina sprevere quæ adorabant. Audiamus Satyricum de Diis Ægyptiis. *O Sanctas Gentes, quibus hæc nascuntur in herbis numina,* & de Diis suis & Romanorum. *Quid loquar Antinomum Calestis Sede receptum,* quod & de Ganymede & aliis, Imperatorum, & Numinum delitias valet. Audiamus Junnæm ipsam apud Tragicum. *Tellus colenda est, Cælum pellices habens.* Audiamus Plutarchum de Superstitione. *Annon satius erat Galatis illis, & Scythiis, si nullam omnium rationem haberent Deorum vel imaginationem vel cognitionem, quam quod Deos existimarent, qui Hominum malitatorum crimine uniceantur.* Et rursus. *Cum caneret Athenis Timotheus Dianam, diceretque Thyadem, Phæbadem, Menadem, Lyphadem, Poeta Synefius in Theatro evurgens talis sibi inquit Sicilia nascatur,* ubi videt minus malum esse nullum Deum, quam Deos istos crudeles, & Deum quolibet Homine peiorem. Audiamus Tertullianum de Vulcanico, & Venere in rete Missis. *Iridentibus, & subsannantibus irident,* ubi vel Adoratores subsannant & irident, tanta erat Deorum Majestas, ut scurræ laudarentur, & Dii iridirentur. Quod & Plutarchus de

Lit. 13. Xenophonem Colophonium. *Maximus idem Hominum, ac Superum Deus unicus Ille est;* citat Sophoclem dicentem, *Unus profecto est unus hic tantum Deus;* citat Euripidem in Pirithonio. *Tu qui te ipse es,* citat Cleanthem Stoicum, *Æschilum Euphori-*

commendant. *Et quomodo benedicta Loca putant, in quibus Petrus, & Paulus, Christiani exercitum Ducet, Sanguinem sudare pro Christo. Si sercorum, & Hominum gloria confesso est, cur Domini & Dei non sit gloria confesso, ubi & vetus & novum testamentum fatigat, & totum Orbem inducit peregrinationi. Quicumque in Gallia fueris primus hoc properat, divisus ab orbe Britannus. si in Religione processerit occiduo sole dimisso querit Locum sibi Sanctum, & Scripturarum relatione cognitum. Quid referamus Armenios, quid Persas, quid Indas, quid Ethiopum Populorum, ipsamque juxta Aegyptum fertilem Cyrenem, Pontum, & Cappadociam, Syriam, Celestem, & Mesopotamiam, cunctaque Orientis examina. Et de obitu Paulæ Sanctæ. Cujus Gentis Homines ad Loca Sancta non veniunt? ubi totus Orbis Hierosolymam confluit. Et rursus Epistola ad Desiderium. Itaque quod Venerabilis Paula est deprecata, ut facerem sponte facio, hortorque eos & precor per Domini charitatem, ut nobis vestros tribuatis aspectus & per occasionem Sanctorum Locorum tanto nos detetis manere. Certè si confortia nostra displicerent adorasse nos steterunt Petrus Domini, pars fides est, & quasi recentia Nutritatis, & Crucis, ac Passus vidisse Vestigia. Et iterum Rusticum hortatur ut penitentiam agat, & Loca Sancta invisit. Redde quid presente Deo spondidisti, an hortatur Hieronymus Rusticum ad impietatem, & laudat Uxorem impiè Hierosolymam manentem?*

Post quartum Seculum fecunditas est quintum, ubi Chrysostrum in Epistolam ad Romanos. *Quis mihi nunc dabit circumfundam Corpori Pauli, affigi Sepulchro, videre pulchrum Corporis illius; Et in Epistola ad Ephesios de Petri Vinculis. Si ab ecclesiasticis caris esse removens, & esse mihi Corpus sanum, & validum, non recusarem hanc suscipere Peregrinationem. Et solum viderem sermones, ut carcerem ubi sunt vincula, & Sermones de S. Juventio & Maximo. Sape nos Christiani capsulam attingamus, magnaque fide reliquias eorum completimur, ut inde Benedictionem aliquam assequamur. Ita Cassianus meminit peregrinationis ad Loca Sancta, ita Synesius Hymno Tertio, ita Theodoretus de Græcorum affectionibus Martyrum Tempora per Annum non semel. Ità Augustinus ad Madagascenses Idololâtras; narrat Reges accedere ad Sepulchrum Piscatoris, & submissio Diademate supplicare, & ad Clerum & Populum Hypponensem. Elepi aliquid medium, ut certo placito se ambo constringerent ad Locum Sanctum se peregrinarent, ubi terribiliora Opera Dei nan sanam utrisque conscientiam multò facilius aperirent; & ad confessionem vel pena vel timore compellerent ubique quidem Deus est, & nullo continetur, vel includitur loco, qui condidit omnia, & eum à veris adoratoribus in Spiritu & veritate oportet adorari, ut in occulto enaudiens, in*

oculto etiam iustificet & coronet, verum tamen id ista que visibiliter nota sunt, quis potest ejus Consilia perscrutari, quare in aliis non fiant? Multis enim notissimum est Sanctitas Loca, ubi B. Felicitus Nolens Corpus conditam est, que voluit ut pergerent, quia inde indubius facilius fidelisque scribi potest, quid in eorum aliquo fuerit divinitus propalatum, ubi hortatur Augustinus, & Deus mirè confirmat.

Ita Gennadius de Ecclesiasticis dogmatibus de Sanctis. Basilicas eorum nominibus appellatas velut Loca Sancta Divino cultui mancipata, affectu piissimo, & devotione fidelissima adendas credimus. Si quis contra hanc sententiam venerit non Christianus sed Eunomianus, & Vigilantianus creditur, en qui non sunt Christiani sed heretici, Eunomii & Vigilantii discipuli & Ilydorus Pelusiota irridentes hoc irridet, & evincit ex Beneficiis per ipsos obtentis, adfunt & historici de Euloxia & aliis.

Volumenta implect Historia Religiosa Theodoretus, ubi multæ narratur cum laude peregrinationes, Chrysostrum ubi sæpè desiderat Romam ire, ob videndum Pauli Sepulchrum, ejusdem de S. Babila Martyre, ejusdem quod Christus sit Deus, & Sepulchrum Christi & Petri, regum Sepulchris præponit ex multis. *Sed quod multò majus est convenientium studio, S. Augustinus Miracula enumerans, ad memorias Felicitis, Stephani & aliorum, sic & ibi Chrysostrum, Sulpitius Severus, & alii.*

Post hæc superfluum est sextum Seculum, ubi frequentes Hostes nostri visitationes agnoscent, & à quarto Seculo inchoatas & Henricus VIII. suos Prædecessores, sequi volens habet Cedoallam, Coenredum, unum satis erit Homines SS. eosque innumeros peregrinationes laudasse ad eas hortatus, & Deum ipsum miraculis confirmasse, narrantibus Viris vel apud Hostes Fide dignis.

Fatentur quarto Hostes nostri, peregrinationes ultra Seculo incæpisse, ideoque tribus primis Seculis inauditas, at Patres quarti Seculi citant Patres tertii, ad iis audire, eorum scripta videntur, & sine miraculo falli non poterant, imò nec miraculum falsitatem induxisset; Nemo ex iis Patrius reprehendit antiquos, ne unus quidem novitatem advertit, imò Scripturam ipsam citant, Vigilantium, & Eunomium hæreticos ea de causa omnes notant, ideoque vel traditioni, vel Scripturæ aduersos. Quid plura? Florentissima exitit ea Ecclesia, tempore Niceni Concilii, Ecclesia & Concilium etiam per ipsos, in Fundamentalibus errare non poterant, sicut nec Patres omnes eorum Seculorum, & uno Verbo exclamare debent, impii & stulti, Hieronymus, Basilii, Ambrosii, Eusebii Vercellensis & innumeri alii. Cum Principibus, Repinis, & omni Ecclesia. His omnibus additur & manifestus error, incæpisse peregrinationes quarto Seculo, ubi ex Eusebio

hem 66.
ad Pa.
actus.

Ep. 154.

Ep. 46.

lib. 4. de

1.

Ep. 137.

Alexander Hierosolymam adorandi, & Locorum Sanctorum videndi causa properavit, & hic extitit Martyr Sanctissimus, & miracula à Centuriatoribus laudatur, & Eusebius narrat ab iis populis, ipsum humanissimè exceptum, adeò ante quartum Seculum Martyres & Hierosolymæ incolæ id optimè sciebant; & Hieronymus de Scrip- toribus in Alexandro. *Alexander Episcopus Cappadociæ cum desiderio Sanctorum Locorum Hierosolymam pergeret.* Et rursus de ipso narrat. *Qui cum huc venisset juxta providentiam & visitationem Dei,* ubi etiam S. Firmilianus ea Loca invisit, ex Hiero- nymo de Scrip- toribus in Origene. *Postea sub occasione Sanctorum Locorum Palaesti- nam veniens diu Casarea in S. Scriptura ob eo eruditus est,* ubi Origenes contra Celsum sumit argumenta post Evangelium, & Micham Prophetem. Convenienter Evan- gelicæ Historiæ. *Ostendit in Betleem spelun- cam, ubi Christus natus est & præsepè, ubi fuscis involutus, idque quod offenditur etiam iis in locis, ubi alieni a fide habitant celebra- tum, ac decantatum esse,* in visitata sacra spelunca, ubi Hieronymus peregrinatio- nem inchoat a Christo. *Longum est nunc ab Ascensu Domini, usque ad præsentem diem per singulas etates currere, qui Episcoporum qui Martyrum, qui eloquentium, & indu- ctione longa confirmat, rerum Hierosoly- mæ peritissimum, ubi Cyrillus Hierosolymæ ibi Præful. Non enim nunc incipit hæc exter- narum gentium multitudo undique congre- gari, sed jam olim, & vivebat in quarto Se- culo & alia repetit, ubi Caius antiquissi- mus Theologus, Trophæa Apostolorum os- tendere nitebatur, ubi Helena Adiabeno- rum Regina Loca Sancta invisens cum Filio, longè probabilius erat Christiana non Ju- dæa, cum disciperat de necessitate Cir- cumcisionis, & ostensa sit S. Paulæ ab Hiero- nymo, quod non egisset in Fœmina Ju- dæa, tandem Chrysofomus cum aliis, de Sepulchro Petri & Christi scribit. *Quod dico Discipulos? Nam eorum Loca & Sepulchra simul & tempore perenni memoria celebrari juravit, & probat à morte Petri durasse, quæ certè quarto Secula non even- nit.**

In uno Articulo omnia sunt probationum genera, hic Scriptura, ut vidimus & testatur Augustinus. *Videris Imperii Nobilissi- mi Eminentissimum calmen ad Sepulchrum Piscatoris Petri submisso Diademate suppli- care.* Hæc omnia Scriptura, quæ in manus omnium jam venerunt ante longissima tempo- ra futura esse testata sunt, hic Traditio, & Antiquitas, ubi Vigilantis non testis veritatis apud Hostes, sed hæreticus apud Hieronymum, Augustinum, & alios, & Eunomius ex Concilio Gangrensi; hic testibus vel contrariis Patres, Concilia, & Ecclesia, hæc rationes nullæ apud Patres, vel penitentiae vel memorations virtutum, vel impetitionis Beneficiorum, ut Deus

ipse miraculis sæpè testatur, & passim Gre- ci Patres & Latini narrant, etiam de viis Sancti fallere neficientes & demones ipsi coacti sunt confiteri, sicut & coacti Christi Divinitatem agnoscere. Præcipua verò Hos- tium ratio Deum esse præsentem ubique, & salutem obviam esse in omni Loco, soluta est Millies à Patribus, uti vidimus ex Au- gustino, & Hieronymus *Nec hoc dicimus Ep. 17. quod nesciamus Regnum Dei intra nos esse, & Sanctos Viros etiam esse in aliis, & plures alii, & Josephus narrat Jeroboam ad apo- stasiam Populum trahere conantem, eo ar- gumento plebeios decepisse. Notum vobis existimo quod nullus est Locus Deo vanus, & quod in nullo certo Loco includitur, sed ubique vota exaudit,* en ratio apostasiam inducit.

Post peregrinationes ad Loca Sancta Petrus Molinaus cum aliis, exactiones & ob- lationes reprehendit in Papa, & ait. Ex Capite Vitiato morbum defluxisse in corpus Cleri univèrsam, atque adeo esse constitutas rursus in Templo Dei mensas nummulariorum, ex eoque oriri ut Romæ cuncta sint venalia Deus ipse, & peccato- rum remissio, & alibi de Roma. Ubi ex- ercentur undinæ perpetuè annatarum; Sacerdotiorum, dispensationum, atque ab- solutionum. In hoc mendaciorum & calu- mniarum cumulo, satis est Doctrina Pauli se ipsum tuentis, *Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam & de fructu eius non comedit? Quis pascit gregem & de lacte gregis non manducat?* Et mox. *Si nos vobis Spiritualia seminavimus, magnum est si nos carnalia vestra metamus.* Et rursus. *Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui Altari deservio- rum cum Altari participant? Ita & Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annuntiant de Evangelio vivere, & Lex naturalis est & recta ratio, & omnium gentium praxis docet, pro cunctis laborantem à cunctis ali, ut constat inductione Principum, & Pasto- rum, & Christus in novo Testamento, & Deus inveteri decimas assignabat Pontifici, & Pontifici veteri decimas decimarum, & oblationes necessarias & graves. Decimas tu- as & primitias tuas non tardabis reddere, primo- genitum Filiorum tuorum dabis mihi, de bobus quoque, & ovibus similiter facies.* Et in pluribus Leviticis capitibus, & annatæ nec sunt anni dimidius redditus. Pulchrum quidem quod arguunt, & ipsi faciunt, quip- pe Rex Angliæ fructus unius anni exigit, & cum transeunt Episcopi ad Sedem ditiores, sæpè sumit fructus omnium Episcopatum, & pro dispensationibus exigit millia. Mani- festa verò calumnia est, peccatorum remis- sionem Romæ vendi, & dispensationes om- nes in foro conscientiarum, tribuuntur his verbis adscriptis, gratis ubique etiam quo- ad Scripturam, sic gratis dantur indulgentiæ, & penitentiarum ærario Papæ susten- tantur, imò nec spontè oblata recipere pos- sunt,

1.6 b. p. 9

Lib. 1.

Ep. 17.

Ep. 17.
3 reg. 12.

1 Cor. 9.

Deut.
22.
Levit. 4.
5. 7.

Ep. 42.
ad Ma-
caur.

funt. Silvester vero Petrasancta in Britannia, ostendit. Clerum exhauriri ab Episcopis, at nos defensionem quarimus non offensionem. Quod si querat exemplum foret in Scriptura. *Poenitentiam vero pro delicto, & Penitentiam pro Peccatis non inferebant in Templo Domini, quia Sacerdotum erat, & Marcion eiecitus est ab Ecclesia, cum duceret Scissertius qua intulerat, ut jam vidimus ne uno quidem eam rem reprehendente, imò SS. Ecclesiam laudantibus eunetis.*

Etiā calumnia est Missam non dici absque Pecunia, ut videtur est in Rubricis Missalis, imò Religiones integræ cum Jesuitis, & Capuccinis nullam prorsus Eleemosinam recipiant pro Missis aliquibus dicendis. Oblationes vero quis reprehendit, quas laudat Deus ponens in Templo gazophylacium, & Christus ipse viduam donantem, Duo minuta laudat, sic olim fiebant collectæ, de quibus agit S. Paulus, Tertullianus in Apologetico, Leo sæpe in suis Sermonibus, & S. Hieronymus exemplo Pauli, ex professo eas licitas propugnat, & olim Pontifices ditatos Oblationibus Matronarum narrat Ammianus Marcellinus, & Historiæ veteres testantur, & Christus ipse cum Discipulis, ex Oblationibus Vitam produxit. Et innumeræ spontaneæ sunt in veteri lege. Adcò aliqui ut Pontificem arguant, & Christum, & Deum ipsum reprehendunt.

Acutissimè ut putat nos pungit circa Rubricas Missalis Romani. Quibus instruitur Sacerdos ut sciat quid factò opus quando, aut Vetus Deum auferat, aut edant mures Jesum Christum, aut eum insuper Presbyteri eromunt, at hoc docetur Sacerdos, ut povam Hostiam substituatur, alioquin in Incarnatione militant hæc & pro ipso, non in Eucharistia ubi Christus est impassibilis, nec à causis naturalibus potest alterari, & in Iusto etiam mundus est ut Sol, & instar lucis adhuc effulget.

Iterum opes aggregit Ecclesiæ Romanæ, & Papam, quia dicere nequit cum S. Petro, Argentum & Aurum non est mihi, retibus suis ad mercaturam uti, & Aureum numerum Litera Dominicali posthabita sectari, & alij afferit professionem suam & Ministrorum, paupertatem esse & contemptum, at si contemnantur vel a suis quicquid à nostris? & Jeroboam à Deo recedens. *Fecit sana in Excelis, & Sacerdotes de extraneis Populi, qui non erant de Filii Levi, Cardinales autem, & Episcopi sunt Filii & consanguinei Regum, Consules, & Viri consulares, & Aaron & Filii non erant contempti, Etiam ipsi erant ditissimi, & Levitæ quadraginta octo Civitates, Præter decimas Populi possidebant, & Joannes Evangelistes Petalio Aureum gerebat, & Damasus epulas regales parabat, & curuli magnificus insidebat, & Symmachus præfules in Sardinia exules, in magno numero aluit, & antiquissimus Soter apud Eusebium, teste Dionysio Episcopo Corinthio*

omnes Fratres adjuvit. *Apud vos mos jam inveteravit, ut omnes Fratres variis officere Beneficiis, & Ecclesiis permittitis, quæ in quaque Civitate sunt quæ mitteretis subsidia. Sic plerè non sunt egentium subtervatis inopiam, verum etiam Fratribus, qui sunt ad metallo damnati opem feritis, sicque per ea Beneficentia subsidia, quæ jam à primis Ecclesiæ vestra jactis fundamentis mittere cæteris consueverunt cum suis Romanis Romanorū consuetudinè à Patribus traditam sedulo observant. Quæ quidem ceterè B. Soter Episcopus, & balficent custodivit diligenter, & miram in modum suo propenso studio auxit, idque non modò operi in Sanctis reficiendo delegatis benignè subministrando, ubi ab initio Pontificis egeret, & Soter mirum in modum auxit, quod & agunt Moderni Pontifices pro Catholicis & eorum sunt Adjuutores.*

In eo etiam damnat Papam Molinæ, quod Romæ Judæos permittit, quod tamen agit ob ipsorum conversionem, & quia sunt serinarii nostri, Scripturam Sacram ferentes, & tamen Hostes tolerant in suis urbibus, nec iis omni Sabbatho, ut Romæ concionantur. Damnatur Papam eo quod meretrices permittat, cum in Scriptura fiat eorum mentio, & permisso, in Thamar, Solomone, Osea, & cum referat Thuanus Romæ à Pio V. Sanctissimo restitutas, cum initio eijcere ipsas statuisset, & minus malum permittendum ut majus vitetur testante eum experientia Augustino, *Aufer me-
retrices de robis humanis, & turbaverit
omnia libidinis, cuique Papa etiam punit
pænis Spiritualibus & Corporeis, priva-
tione Sacramentorum, infamia, privatione
Sepulture Ecclesiasticæ, & mille aliis pæ-
nis etiam gravibus. Accusat Papam quod
Romæ Sancti Recentens, venerationem tol-
lant antiquis: in Basilicas video Salvatoris,
S. Petri, S. Pauli, S. Laurentii, S. Se-
bastiani, S. Mariæ, & omnes Sanctos an-
tiquos, sic Trinitatis, & Jesu plura Tempa,
& damnat Romæ publicas pœnitentias, at Petrus,
pœceatrix in Evangelio id convincunt,
& factum Theodosii pœnitentis apud Am-
brosum, factum Fabiolæ apud Hieronymum,
& innumeri Canones pœnitentiales
& Oxonii defensæ Theses concludunt. *De-
litti veniam gravius post flumina Sacra, pec-
catis solum pœnituisse dabit.**

Integræ efformant volumina Hostes nostri, ut vitia Pontificum amplificent, ut Mornæus, Centuriatores, Heideggerus, imò sæpè libros efformant de uno Papa, qualis est apud ipsos Gregorius VII. & nostrorum aliqui par pari reequent, ostendentes Lutherianorum vitia & Calvinistarum, ex eorundem Hostium testimoniis, quæ suso calamo pertractant, & Epistolas integras Erasmi, & aliorum plurimum referunt, at nos clypeum non enssem impugnamus, & ipsi sui vitia recognoscant, & non esse impeccabilem Papam.

Unumdicimus Sanctos constare inno-
mros

meros extitisse, & quidem per integra plura Secula, præcipuè inter antiquos & in Modernis, plures extitisse pios, & ab Hostibus ipsi laudatos, Pium V. Innocentium XI. etsi laudandus quis foret nonnisi post mortem, etiam viventem ferre possemus. Demus tamen Hostibus verum esse quod tot mendacii ultrò abundat, adhuc Papa malus est verus Papa, nisi Donatistæ esse velimus, & nisi Scripturam totam negare velimus, ubi scelesti Sacerdotes sunt veri Pontifices, ut cognoscit & fatetur etiam Calvinus. Nihil hic lucrantur, ubi Sanctissimus Innocentius, & S. Bonifacius, vocantur Nocentii & Malefacii apud Magdeburgenses, & Damasus omni virtutum genere Florentissimus, & apud Theodoretum admirabilis, multo vitiorum cæno sedatus desinitur, Agatho vel apud Nilum Hostem

Sanctissimus, superbissimus appellatur ab Heidegero, & Fidei defensores mutantur in hæreticos, & Sanctissimi in pessimos transeunt apud Hostes; & Mornæus incipit à Sanctissimo Victore, & reliquos Pontifices acerrimè accusat, ita Carolus Molinæus Libros implet, & vitia Pontificum accusat, at in iis sunt calumniæ manifestæ, quales passim legimus in aliis, & mendacia oculis ipsis patentia. Uno Verbo. *Super Cathedralam Moysi sederunt Scriba, & Pharisei quacumque dixerint vobis facite, secundum verè opera eorum nolite facere, & id dicit Christus etiam in veris vitiiis non in falsis, qualia sæpè opponunt Hostes. Vnde in tota Scriptura & vetere, & nova vitia abundant in Pontifice veteris Legis, & hæreticorum Pastoribus, at consulendum brevitati, & pudori.*

Mat. 23.

DE SYMBOLO

PARS ALTERA,

Duodecim in Libros divisa.

I. Est de Deo, Angelis, Deique Proprietatibus, & Visione.

II. Est de Æternâ Processione Filii à Patre.

III. De B. Virgine, & Dei Matre.

IV. De Christi Conceptione, Nativitate, Vita, & Morte.

V. De Descensu Christi ad Inferos, ejusque Resurrectione.

VI. De Christi Ascensione, ejusque Sessione ad Dextram Patris.

VII. De Quatuor Novissimis.

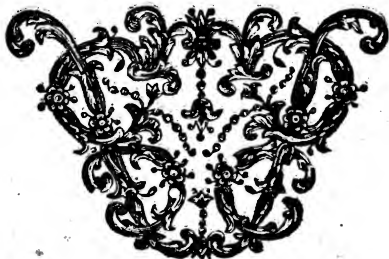
VIII. De Spiritu Sancto.

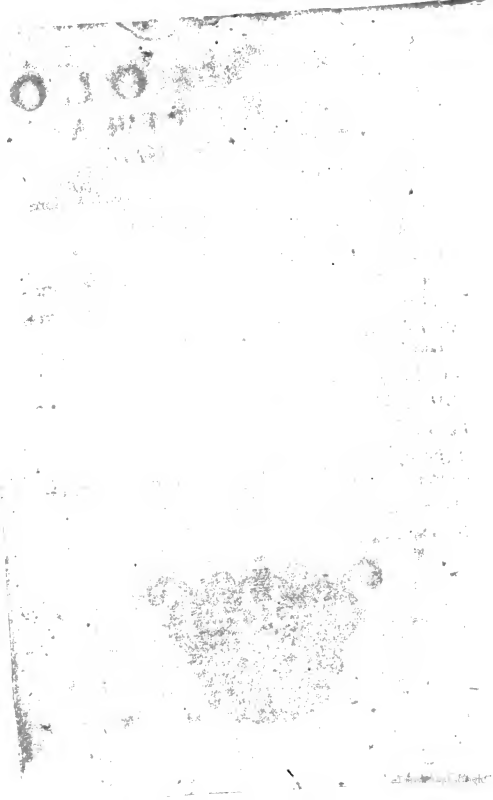
IX. De Sancta Ecclesia,

X. De Sanctorum Communione, & Remissione Peccatorum.

XI. De Carnis Resurrectione.

XII. De Vita Æternâ.

LIBER PRIMUS.

De Primo Symboli Articulo.

IN Symbolo, quod ex Rufino & Isidoro, collationem, vel indicium significat, tot Libros ponimus quot articulos. Et primo considerandum est illud, credere esse firmiter tenere, quod singulis Capitum initiis repetit, Fulgentius de Fide ad Petrum iis verbis *Firmissimè tene*. Et rursus. *Firmissimè tene; & nullatenus dubites*; Et in Symbolo Athanasii concluditur. *Hæc est Fides Catholicæ, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit salvus esse non poterit*; Et Doctor Gentium exemplo docet & verbo. Scio cui credidi, *et certus sum*. Immo Fides certior est ipsa scientia. *Si Angelus de Cælo Evangelizet vobis præter id quod accepistis anathema sit*, & tamen Angelus de Cælo nullatenus nec metaphysicè falli potest, & cum Latinis Patribus Augustinus. *Facilius dubitare vivere me, quàm non esse vera, quæ audi vi*, cum tamen vivere sit primum cognitum, & omnium profus evidentissimum, & cum Græcis aureus Chrysostomus, *Næque Fides dari potest nisi circa ea, quæ non videntur amplius quàm circa ea quæ videntur certitudinem habeat*. Nec obstat aliquando Fideles imprudenter à Fide recedere, nunquam vel imprudenter à scientia, quippe scientia evidens est non Fides, & evidens apparentia ostendit, lumen minus veluti majus, ut constat in Luna Astris minore, & apparenter longè majori, ut canit Lyricus de Cæsare. Micat inter omnes Julium Sydus velut inter ignes Luna minores. Etiam illud est expendendum, aliud esse credere in Deum, aliud credere Deo, aliud credere Deum. Credere Deum est credere Deum esse, quod necessarium medium docet Apostolus. *Accedentem ad Deum oportet credere quod est*. Credere Deo est credere loquenti, juxta illud illuminati Apostoli, & dilecti. *Si Deo non credimus cui credemus?* sicut & Magistro credebant Pythagorici, quæ fatis erat. Ipse dixit. Credere in Deum est Fidem & spem in Deo ponere. Scio cui credidi *et certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem*; & Abraham credidit in spem contra spem, Filium occisum gentium Patrem, quem credebatur à Deo resuscitandum. Denique nomen illud Patris tres gerit diversas Notiones. Alia qua Pater refertur ad Filium, & de hac agit in Libro secundo. *Caro et Sanguis non revelavit tibi, sed Pater Meus, qui in Cælis est, & Paulus de Christi Divinitate. Cui enim dixit aliquando Angelorum Filius Meus es tu, Ego bodie genui te*, ubi Pater est solius Filii, & hic Angeli Filii Dei non appellantur, sed Filius ab Angelis adoratur. Alia notio est Pater omnium. *Numquid non ipse est Pater tuus, qui possidet te et fecit te, et creavit te*, ubi excluditur Filius increatus, & Malachiæ Secundo clarissimè. *Numquid non Pater omnium nostrum? Numquid non Deus unus creavit nos; & quotidie Pater noster congeminamus*. Tertia notio est Patris Filios adoptantis. *Ut sitis Filii Patris vestri*. Et rursus. *In quo clamamus Abba Pater, Ipse enim testimonium reddit Spiritui nostro, quod sumus Filii Dei*. Et iterum. *Si Filii et hæredes*.

CAPUT I.

de Existentia, Essentia, Unitate, & Omnipotentia Dei.

Bellè in Marcionem perorat Tertullianus. Nemo enim negabit Deum summum magnum. Adè nemo notionem Dei negabit, & Atheistæ ipsi id tantum inficiantur existere hoc summum magnum.

Jam de Sanctitate Ecclesiarum agentes, evincimus Deum existere ex Lege naturali mentibus infusa, ex ipsa Atheistarum confessione, Legem hæc à Legislatorè aliquo infusam, qualem esse Deum fatentur, ne vobis ipsum seipsum rejicere videantur, ex Naturæ casus semper incerti, quippe spuma equi apud Nealcem, una tantum vice apparuit depicta, etiamsi forent & penicillus & colores, & res ante causam suam non existunt. Rursus demonstrandus Atheistis Deus, ex integro Tertulliani Libro de Testimonio Animæ vel Idiotice, quod & experientia ipsa convincit, in periculis Deum invocari & Homines verti ad Cælum non ad Capitolium, & Deum milites repetere; rursus demonstrandus ex Prophetia, ubi Deus tot habet Testes quot Prophetas, ex Sybillis toti Orbi notissimis, ex Miraculis ubique diffusis, nec obstat Protagoræ responsum, multas exauditos non fuisse, quippe in audiendo Deus liber est, & unicum miraculum vel Deum ostendit, sedam plura vel à Protagoras confessa. Rursus evincendus Deus rationibus, vel enim collectio illa à se est & ita Deus, vel ab alio quod fieri non potest, cum vel tota, vel pars, causa foret sui ipsius, & foret antequam existeret, nec argumentum est à collectivo ad distributivum, veluti Senatus est immortalis igitur immortales sunt & Senatores, quippe agimus de collectione, & de uno tantum. Rursus naturam rerum agnoscunt Atheistæ, & ipsos reprehendit Seneca de Beneficiis. Quid aliud est natura quam Deus, & Divinum, & Divina ratio rebus insita, nec naturæ & Deus distans Officio, quippe Opus naturæ Opus est intelligentiæ, ut mille constat experientiis, & ex solo Corpore Deum novit Galenus, ex ordine universi Philosophi, ex minimis ipsis animalibus ex Tertulliano animalculis unius puncti, quorum exercitus in momento fient, ex apibus eorumque artificio Virgilius, ex providentia formicæ, vermium, & volucrum artificio, unde vel apud Philosophos natura Deus est, vel apud Patres cum Chrysolomo. *Cùm naturam dico Deum dico, qui est natura opifex.* Rursus nunquam omnes fallere aut falli possunt, & sola natura à nullo instructos docuit. Nec obstat tres à Tullio poni Atheistas, quippe ne unus quidem unquam extitit, & de Theodoro

scribit Laertius in Aristippo, *A quo Theodoros est, qui Atheus primò, deinde Deus cognomen fuit.* Et de ipso rursus Laertius. *In ejusque Librum, qui de Diis inscribitur est incidimus hæc contemnendum, ubi Deus est cognominatus, & liber non est contemnendus, & Atheistæ Deos tantum falsos sunt execrati, ut scribit cum Latinis Augustinus, & cum Græcis evincit Clemens Alexandrinus. Ex quibus unus quidem præcipit Ægyptiis. Si existimatis Deos, ne ipsos ingentis neque plangatis, si ingentis ne eos Deos esse putatis.* Et mox de Disgora dicto Atheista, Hærculeum ut lignum comburente narrat. Etiam ablato Deo aufertur restæ ratio, & ita Protagoras negans aliquando Deos, hortabatur omnes ad furta, & peruria. Etiam Modernus Scriptor Atheista, omnia reducit ad consuetudinem, & ita licita facit Spartanis furta, Tiberenis homicidia, Cretensibus mendacia, & Pentapolitanis ea crimina vel dicta nefanda. Etiam ablato Deo aufertur Lex superior, quæ subditos aut Principes liget, vel enim Divinus est & Deus est Auctor, vel humana & ita Reges non obligat, & subditi per contrariam consuetudinem, eam legem humanam abrogare possunt, & ita scdm de justitiis, & de omni virtute. Etiam sublato Deo vitium est vis ad felicitatem virtus ad infortunia, cùm Libris integris evincat Lucifer, & tot secula manserunt, florere nocentes, & innocuos arescere. Denique risus tenendus cùm dicant, Republicam Regl opinione Deorum, quippe non timebunt Sapientes fabulam, nec rudes à Sapientibus instructi, & Homines spernent Deum quem credunt, & timebunt quem non credunt? Nec tantæ luci umbram fert Claudianus. *Sæpe mihi dubiam traxit sensu sentio mentem, curarum superi Terras, an nullus inesset Rector, quippe vel ipse umbram disicet. Absulit hunc tandem Rufini pæna tumultum, absolvitque Deos, quod & mille experientiis constat, & axioma est apud Valerium Maximum Deum tarditatem supplicii gravitate compensat, & poterat reponere Reos in hac vita delicias, in alia graviora experiri tormenta, quod & Christiani docent & Gentiles.*

Eadem arguments Deum, & Deum unum ostendunt, & id agit liber integer Tertulliani, ubi anima à nullo edocita Deum invocat in periculis, adducit in Testem veritatis, illud latè usurpat Deus novit, &c. ubi esse nequeunt duo summæ Magni, ubi Notio Dei est primæ principii & causæ, ubi repugnant duo summæ perfecti, cùm unum desit perfectio alterius, ubi Omnipotentes esse non possunt divisa in duobus Potentia, imò impotentes reperitur repugnante unius voluntate, ut accidit Diis Gentilium ipsis fatentibus, Mulciber in Trojam pro Troia stabat Apollo, Ægva Venens Teucris, Pallas iniqua fuit, eaque tenens sicut & Apolline, Troja cecidit combusta, & Juno

Lib. 2.

Exhort. ad Gen. 171.

In Ruf.

11. Ca.

11.

En. 1. voluit Chartaginem primam, Si qua facta fuerint nec permifere, & Tybris Jovem superat. Et finiftra labitur rips, Jove noo probante Uxorinis amnis, ubi bellè arguit Prudentios. *Quæ duo sunt minuantur difpare forma*, ubi fi duo funt, plures effe poffunt, & innumerò enarrat affe Auguftinus, imò in uno Deo funt plures, & tertentum Joves citat Tertullianus, & triginta millia Deorum Hefiodus, & alios Mythologia Natalis Comitiss, ubi duo neceffaria certè effe non poffunt, ubi duo repugnant in omni genere infiniti, ubi cum liberi funt poffunt effe contrarii, ubi fi secreta pteant non efl arguanus, fi non pateant non efl omifficius, ubi aliquid majus excogitari poffet, nempe potellas duorum in uno.

Accedunt rationi Scripturæ frequentes. *Audi Ifrael, Dominus Deus noster, Dominus unus est.* Et rursus. *Negue enim est alius extra se.* Et iterum. *Videte quod Ego fim solus, & non fit alius Deus præter me.* Et rursus. *Quantum quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum nostrum?* Et Ecclesiastici primo *Vnus est Altissimus Creator Omnipotens.* Et apud Ifaiam Prophetam. *Abfque me non est Deus.* Et nova

Lex citans veterem. *Audi Ifrael Dominus Deus tuus unus est.* Et mox. *Bene Magifter in veritate dixifti, quia unus est Deus, & non est alius præter Eum.* Et ad Galatas tertio. *Deus unus,* & ad Ephesios quarto. *Deus Dominus,* & prima ad Timotheum fecundo. *Unus enim Deus,* & pluribus textibus congeminarur Ofem 13, Lucæ 18, & alibi sæpè, ideoque excluduntur Dii omnes, ehm Deus fit folus, & nullus præter Ipfum.

Et rursus. *Omnes Dii Gentium Dæmonia.* Dominus autem Calos fecit, & Doctos Gentium exprefit. *Sciunt quia Idolum nihil est, Deus autem unus est,* & Pfalmis integris Deus eos irridet, & fimiles illis optat Homines, *Similes illis fiant, qui confidunt in eis;* quod & egere cum Elia Prophetæ. Aliquando & Homines egregii, Deorum nomine honestantur, at Deos nomine tenus vocat Tertullianus, & Deus fe ab Homibus diftinguit. *Deus fletus in Synagoga Deorum, in medio autem Deus judicat.* Et rursus. *Ego dixi Dii eflis. Vos autem ficut Homines marientis,* & ita paffim. Scripturam fequuntur Interpretes omnes, Symbola, Concilia, Patres feribentes pro Fide, & Fidei profefiones.

Mirabile pene foret in totius Orbis Polytheifimo, inventiri aliquos veritate hæc tuentes, cum defendi deberet & Sanguine, at mirabilis reperiri inanemeros. Hinc Eusebius de præparatione Evangelica citat

Lib. 13. Xenophanem Colophonium. *Maximus idem Hominum, ac Superum Deus nascens Ille est;* citat Sophoclem dicentem, *Unus profecto est unus hic tantum Deus,* citat Euripidem in Pirithonio. *Tu qui te ipfo es,* citat Clesanem Stoicum, *Æchillum Euphori-*

onis Filium, Bacchylidem Lyricum. Hinc alios refert, Justinum Martyr, alios Atheogoras Oracione pro Christianis, Clemens Alexandrinus libro primo Stromatum, Laftantius in libris Divinarum Institutionum, Cyrillus Alexandrinus libro primo contra Julianum. Hinc Plato milies unam mentem evincit, Aristoteles in Metaphysica ex professo, 'primom motorem demonstrat, Socrates pro Dei unitate est occifus, dictus quasi Martyr Divinitatis. Hinc Minutius Felix in Oëtavio, adducit Principes omnium Sectarum, Zoroastrom Principem Sectæ Barbaricæ, Ægyptiorum Principem Trismegistum, Italicæ Sectæ Pithagorism. & alios; & cum Præceptoribus veniunt & Discipuli. Hinc urget Tertullianus. Resciffis Sententia Testimonium Socrati reddidit, adeò Athenienses rescidere Sententiam, & Dei unitatem cum Socrate funt profefsi, & Gentiles omnes Idem urget. Nos unom Deum colimus, quem omnes naturaliter noflis, adeò ne unum quidem excipit Tertullianus, & Veteres apud Horum pro Dei Symbolo, oculum pinxere, & spud alios circulum. Hinc Poetarum Princeps. *Spiritus intus agit, totamque insula pro arvis mens agitans molem, & magno se corpore utifcet,* sic Poetæ omnes dicti Theologi, Orpheus, Linus, Mofifus, & vox omnium una, *Tum Pater Omnipotens, Rex Humanæque Deumque,* & Orpheus omnium vatum Princeps, in suo Testamento unom Deom testatur.

Parva funt hæc, quotquot Deos alios assignarunt, argumentis evidentibus funt cooivi, ut constat ex Cypriano de vanitate Idolorum, Athenagora, Laftantio, Tertulliano, Cyrillo & aliis, & quod mfram est vel ipsi numina sprevere qui adorabant. Audiamus Satyricum de Diis Ægyptiis. *O Sanctas Gentes, quibus hæc nascuntur in borsis numina,* & de Diis suis & Romanorum. *Quid loquar Antonium Cælesti Sede receptum,* quod & de Ganymede & aliis, Imperatorum, & Numinum delitiis valet. Audiamus Junonem ipsam apud Tragicum. *Tellus colenda est, Calum pellices habent.* Audiamus Plutarchum de Superfitione. *Annon fatius erat Galatis illis, & Scythiæ, si nullam omninò nationem haberent Deorum vel imaginationem vel cognitionem, quam quod Deos existimarent, qui Hominum malarum crure malarantur.* Et rursus. *Cùm caneret Athenis Timotheus Dianam, diceretque Thyadem, Phobadem, Menadem, Lypfadem, Poeta Synesius in Theatro eurgens talis tibi inquit Filii nascatur,* ubi vides minus malam effe nullum Deum, quam Deos istos crudeles, & Deum quolibet Homine peiorem. Audiamus Tertullianum de Vulcanico, & Vanere in rete Missis. *Irridentibus, & subsannantibus vobis,* ubi vel Adoratores subsannant & irrident, tanta erat Deorum Mæstas, ut securæ laudarentur, & Dii irriderentur. Quod & Plutarchus de

Oraculis agit, quarens an partus defecerit in Junone. Hinc Homerus de Marte canit. *Mars Mars pernicies Hominum*, & Alcidem Hominem describit. Hinc Lucianus de Satyris & Diis Silveſtribus. Facite primum Homines postea facietis Deos, adeo & bel- lare adorantur ut animas. & Cicero de Natra Deorum, suosmet Deos irridet, & Plato de Republica inscribit Poetis, quod suos Deos Scetestos in medium adducant; & cum Clemente Alexandrino Alii, passim hæc exempla congeminant.

Hoc eodem telo configuntur Manichæi, duos Deos venerati & bonum & malum, contra quos egregie scripsere Serapion Præful Thumeos, Titus Bostrensis, Zacharias Mytilenensis, Diodorus Tharſensis, Georgius Laodicensis quamvis Arianus, & om- nialum acerrimè Augustinus, ubi notio ipsa Dei malum excludit, ubi existentes in loco diverso ex Manichæis, immensè esse non pos- sunt, ubi Dæmon est mali consiliarius non Deus, ubi Deus summè malus esse non pos- set, eum vivat, intelligat, & producat, ubi mala Physica qualis sunt pestes, sunt optima ad supplicia pro reis, ubi Deus bonus excluderet malum sua virtute, ubi ne Verbum quidem in Scripturis de hoc Deo, cum unus semper exprimitur, ubi bonus ille laudat res ex Manichæis malas ut Vi- rum, ubi Plato, Aristoteles, & Philosophi omnes, mala omnia à Deo repellunt. Nec urget inveniendam originem mali, quippe Sallustius de Diis affirmat, malum esse ex absentia boni, & omnia Mundi tribunalia decidunt, malum ex libertate nostra oriri.

Unus itaque Deus est & solus, cujus igno- rantia invincibilis non datur, nec apud Sapientes ut vidimus & Paulus docet ar- guens Philosophos. *Qui enim cognovissent Deum, non fecit Deum glorificaverunt*, sed & apud Idiotas contra Catholicos aliquos, Et Scriptura vocat hunc insipientem, nec animum eam rem promulgare. *Dixit Insipiens in corde suo, Non est Deus*, & de omnibus Gentibus cœnit Psalmista. *Effunde iram tuam in Gentes quæ te non noverunt*. Et de omni- bus loquitur Sapiens. *Vani sunt sensus Homini- um, in quibus non subest scientia Dei*; & ex professo Paulus ad Romanos. *Revelatur enim ira Dei de Cælo super omnem impietatem, & injustitiam Hominum eorum, qui veritatem Dei in justitia detinent, quia quod notum est Dei manifestum est in illis, Deus enim illis manifestavit, Invisibilia enim ipsius à Creatura Mundi per ea quæ facta sunt intel- lecta conspiciantur. Sempiterna quoque ejus virtus & Divinitas, ita ut sint inexcusabiles, ubi nota Dei manifesta sunt illis, & Deus ea manifestavit, non per gratiam, sed per visibilia, & ea quæ facta sunt, & ita manifestavit ut sint inexcusabiles & subdit. *Obscuratum est insipientes cor eorum*, ubi culpa sua obscuratur insipientes denique Psalmista Idiotæ Interroganti. *Quis ostendit vobis hæc? respondet. Signarentur est supernos lu-**

men vultus tui Domine. Aded & docti de- ducunt evidentem, & Idiotæ audiunt à con- scientia distante.

Accedunt & Patres innumeri & omnes, Tertullianus Libro de Testimonio animæ vult animam rudem & Idioticam, & in Ap- pologetico docet. *Summa est delicti volen- tium recognoscere, quem ignorare non possunt, & adversus Marcionem. Prima Anima rationalis dei Dei notitia est, & evincit ani- mam unam in Ægypto & Ponto, ubi Populi sunt penitus rudes. Accedit Clemens Alex- andrinus ubi ait *Quæstiones quasdam pa- nam mereri, qualis est de monstrare sibi peccare Deum esse*, ubi pœna nonnisi culpam, & alibi vocat *anticipatam notionem*, quam Nazianzenus vocat *instiam*, quam accipit à Justino Apologia secunda, & ab utroque Damascenus. *Notitia Dei omnibus à natura est insita, nequid aliis ratione nequid ignora- re potest*. Accedit Hieronymus ad Negotia- num. *Perſa, Gothus, Ægyptius ipsam a- guoscant, Bessorum seritas, & pellitorum tarba Populorum fridorem suum in dactis ejus melos fregimus, & totius Mundi vox est Deus est*, ubi Bessi, & pelliti Populi sunt indocti, & tamen Deum à Natura edocen- tur. Accedit Paulinus Epistola ad Severum de Deo. *Hoc omnis Anima videt, in hoc nulla mens caligat, hoc etiam infidelium mens recipit*, ubi nulla mens caligat, & infide- les veluti noctus adhuc vident. Accedit Gregorius in moralibus super illud Job om- nes Homines videt eum, & Bernardus pulchrè scribit. *Labor est potius aures obtu- rare ne audias*. Accedit Paulus Orosius. *Deum quilibet Hominum ad Tempus con- mueri potest, nescire autem non potest*, ubi Sermo est de quolibet Homine, & tamen nequit Deum nescire. Accedit Augustinus de Doctrina Christiana. & in Joannem, *Quod Deus dicitur universa Creatura, & omnibus Gentibus antequam in Christum cre- derent non omnimodo esse, potuit hoc nomen ignotum, hæc est enim vis vera Divinitatis ut Creatura rationalis jure ratione utenti non omnino ac penitus possit abscondi. Exceptis enim paucis in quibus natura minimè deprava- ta est, universum Genus humanum Deum Mundi hujus fatetur Auctorem*. Quæ Verba P. Arriaga conticuit. Id constat & ratione & infidelium Confessione, quippe ignorari nequit jus Naturæ. ideoque nec ipsius Le- gislator, nec potest ignorata Lex quis peccare, ubi enim non est Lex nec prævari- catio, & invincibilis foret adoratio Idolo- rum. Sic Cicero scribit de Natra Deorum. *Quæ gens unquam fuit vel est, aut quod gens Hominum est, quod non habeat sine Do-ctrina anticipatorem quædam Deorum, ideoque Lex civilis Religionem juris gen- tium constituit. Et rursus Tullius. *Essi igitur Deum perspicuam est, ut eum qui no- gat compotem vis sua mentis existimem, & si Petavius textum Tullii assertit apud Bar- baros nec esse suspensionem Deorum, loqui- tur***

III. 2. O.
Ely. 9.

Tom. 4
Bibi. pp.

Rom. 1.

P/a 52.

P/a 78.

Sap. 13.

Cap. 1.

P/a. 4.

Cap. 17.

1. 2. 10.

1. 2. 11.

L. 1. 2.

Epist. 3.

Lib. 6.

Trall.
Sub.

Lib. 1.

Lib. 3.

tur de Romanorum Diis Jove Mercurio, cum Barbari ignem & sanguinem venerentur. Sic Jamblicus de Myſteria. Ante omnem rationis uſum ineſt naturaliter inſita Deorum notio, & alludit capiti quarto Pimandri. *Deus tuus expertis invidia, per fingulas particularis ſplendet, atque adeo ſe notum præſtat, ut non intelligere modò ſed manibus etiam ipſa liceat attreſtare*), ſic Paulus citat Poctam Gentilem. *Quæſis non longe ſis ab unoquoque noſtrum, in ipſo enim vivimus, movemur & ſumus*, ſic allatus Oroſius Fidem ponit in Inſidelibus, naturalem Dei non gratuitam Chæiſti, ſic & allatus Tertullianus ad Scapulum, docet vel Inſideles naturaliter agnoscere. *Non unum colimus, quem omnes naturaliter noſtris, ad eò vel apud cæca Inſidele orta eſt ea lux, quod & proſequuntur Patres, volumina adverſus Inſideles exarantes, ideòque Alexander Oclævus reddidit Fidelibus certum, quod jam erat Inſidelibus manifeſtum. Peccatum Philoſophicum ſeu morale eſt actus humanus diſconveniens natura rationali & rectæ rationi. Theologicum verò morale eſt transgreſſio Divinæ Legiſ. Philoſophicum quantumvis in illo qui Deum eſte ignorat, vel de eo actus nos cogitat eſt græve peccatum, ſed non eſt offenſa Dei, neque peccatum mortale diſſolvens amicitiam Dei, neque æterna pena dignum. Et hic error ut notant doctiſſimi Paſilienſes, innumeris criminibus viam aperit, & Atheiſta ſe excuſant Deum ignorare, & alii ſe Deum actum non cogitaſſe. Nec obſtat Deum difficile demonſtrari, quippe à Creaturis Creator viſibiliter arguitur, & inviſibilia per viſibilia cognoscuntur, ita ut non agnoscendos ſint inexcusableſ, & ſignatum eſt ſuper nos lumen vultus Dei, & id capitibus integris Job evincit & concludit. *Loquere terra & respondebis tibi, & narrabunt Peſces Mariſ. Quis ignorat quod omnia hæc Manus Domini fecerit?* Et Cæli enarrant Gloriam Dei, & Mundua ex Patribus & Philoſophia idem præſtat, & volut arguit Chryſoſtomus. Nemo pulcherrimam Civitatem, creditit unquam caſu factam bene latè ab artifice perito. Fruſtra verò Peruanos afferunt nihil de Deo ſciſſe, quippe explicata terminis illum didicere, vel in primis principia evenit, ut ſciantur explicata inſorum notione.*

Post existentiam & unitatem, quaerenda eſt Dei Eſſentia, & quidem Phyſica eſt cumula omniùm perfectionum, ut infra de ſimplicitate cernemus, Eſſentia verò Meta-phyſica eſt prædicatum illud, ex quo cætera oriri intelliguntur, eſtque non Intellectio & cognitio, quæ oritur à ſubſtantia, & inter attributa à Patribus collocatur, non diſtinguentibus duplex in uſo attributum, nec in Deo eſt potentia ſed actio, ut conſtat in volitione ipſa, & docet Angelica contra Gentes. In Deo non ſunt ut Potentiæ ſed ſolum ut Actiones, & imperſectio eſt concipere mentem, abſque ipſius ultima per-

fectione. Eſt ergo Divina Eſſentia, principium radix & omniùm origo, Perſonarum, proprietatum & Creatorum, ſona omniùm principium ſine principio; eſſe omniùm etiam proprietatum. Ita Chriſtus de ſua Divinitate locutus, *Ego Principium, qui & Job. 8. loquor vobis, & Doctor Gentium promulgat. Ex quo omnis, per quem omnia, in quo omnia*. Et poſt Scripturam cum Sedulio Interpretere *Quia ab Ipſo ſunt omnia, & Author de Divinis nominibus vocat Deum eus, & omnibus que ſunt eſſentiam tribuens*. Et rursus. *Sed ipſum eſte eſte iis, que ſunt, eſtque ipſum eſte per ſe antiquius, quam ipſiſſimam vitam, & ipſiſſimam eſte Sapientem*, ubi naturam ponit per Intellectum, cum dicat antiquiorem Vita & Sapientia, quam ut poſtiorẽ ab Eſſentia excludit, Hoc Phraſi ſimili exponit Nazianzenus. *Deus unus originis expertis, unde ſunt Deitatis oper, ubi ſine Origine Origo eſt opum Deitatis*. Hoc & meliſſuè dicit Bernardus. *Quid igitur Deus ſine quo nihil eſt Quid Deus? principium, & probat ab eo fluere proprietates. Si Bonum, ſi Magnum, ſi Sapientem, vel quidquid tale de Deo dixeris in hoc verbo iſtauratur quod eſt principium, & eſt rerum omniùm & Origo. Nec obſtat Omnipotentiam eſte rerum principium, quippe eſt ſolum Creaturarum cauſa, & Potentia voluntæ eſt, cujus Potentia voluntas, eſt proprietæ ſubſequeſ naturam. Fruſtra repetunt Deum ipſum, Naturam ſuam expoſuiſſe. *Sum qui ſum*, hoc enim noſtra eſt iſta Sententia, ſic Damascenus videri ait omniùm quæ de Deo dicuntur nominum maximè proprium ens, quemadmodum Moſi reſpondens in monte dixit. *Die Filiis Iſrael qui eſt miſiſ me. Totum enim in ſe ipſo comprehendens habet eſte velut quoddam Eſſentia Pelagus inſinitum, & interminatum*. Ubi videt Eſſentiæ Pelagus inſinitum, unde ſunt rivi omnes, & hæc Eſſentiam Dei Meta-phyſicam, & maximè proprium nomen præ Sapiente & aliis, ſic Bernardus allatus, eſt Author de Divinis nominibus evincit primas illas participationes Vitæ; ab ipſo ente primo haberi, cum ante habeat Vita ut ſit quàm ut Vita ſit, & Auſtore entis a ſe, Dei naturam exponunt, quæ non ſit ab alio tanquam à radice, & non poſitivam addimus perfectionem, quod ſit radix omniùm ut eam vocat Orpheus, & perfectionum omniùm Pelagus, implicite non clarè ut Eſſentia Phyſica; à quo evidena eſt derivari perfectiones omnes, quod in aſſicitate arduum eſt evincere; & quilibet faciliſſimè deducit, Eſſentia Dei eſt radix omniùm proprietatum, ita aſſicitatis, intellectioſis, voluntatis &c. nec nobis opponi poteſt Dei naturam, Vitam, & mentem non includere, quippe radix eſt mentis, & Vitæ, Plato Eſſentiam Dei demonſtrat, primò mentem mox Verbum, mox gigni amorè, & Naturâ ipſam appellat omne ena, vel per antonomiaſiam ens, quod à Moſe ipſo didicit, ſic Orpheus Deum*

P.P. 7.

Cap. 12.

22.10.

Rom. 15.

14 epiſt.

Rom. 6.

11.

cap. 11.

in Cor.

L. 1. c. 5.

de conf.

En. c. 4.

Deum vocat Protogonum, idest primò intellectum, sic Cyrillus Hierosolyma Catechese Quarta *Deus unum est ingenitus sine Principio*, & Arnobius; *Ingenitum nihilque ante illum*, quod & Theodoretus & alii affirmant, nec obstat Patrem dici ingenitum, quippe ingenitus est respectu Personarum, ut constat in Symbolo Athanasii, Deus ingenitus respectu Paternitatis, quæ ab ipso fluit, sicut & Divinæ omnes proprietates, & aute Paternitatem est natura, aute essentiam nihil est Patrum Testimonio.

Remanet exponenda Omnipotentia, qua nil magis est certum, à nemine ex Boetio negata, & tamen Hostes habet & veteres & Modernos, & Gentiles, & Christianos, & Hebræos. Antiquissimi sub Moysæ Hebræi dubitarunt, *Numquid & Panem poterit dare & parare mensam Populo suo*, & hi nec semel tantum fuerunt increduli, & positus in fornace Babylonis Pueris Israhel ea verba Nabuodonosor Rex. *Et quis est Deus qui poterit vos de Manu Mæa liberare?* & Danielis sexto dubitat Darius. *Deus tuus cui servitis semper subsistat valuit te liberare à Leonibus?* Etiam Plutarchus de placitis Philosophorum docet. *Deus omnia facere non potest, quandoquidem si jus erit faciet niveam nigram*. Etiam Moyses Barcephæ de Paradiso Deum negat Omnipotentem, quia facere non potuit, quod Adam duraverit in Paradiso, imò in actionibus liberis docent Hebræi, Deum nolentes convertere non posse, & omnia relinquere libertati, & ut Hominem faciant liberum Deum reddunt infirmum. Etiam Plinius eo Titulo negat

l. 1. hist. nat. 1.

Omnipotentem, quod Deus mori non possit. Etiam Wicleph ex Thoma Waldensi, negat Deum Omnipotentem, & asserit tantum posse quæ potuit, & Vorstius Calvinista negat Omnipotentem, eum impossibilia facere non possit. Citat & alios negantes Jodocus Coccius, at in multis fallitur negantibus Deum, repugnantia facere posse, quale est triangulum absque tribus angulis, Hominem non rationalem.

Unum statimus Deum Omnipotentem, quod quod omnia possit, & eo Titulo quod nihil non possit, dicatur ideo Omnipotens. Hinc in Scripturis octoginta & amplius vicibus, Deus congemnatur Omnipotens, Hinc Prophete passim exclamant *Hæc dicit Dominus Omnipotens*, hinc Omnipotens nomen ejus, hinc milies congemnatur in

Mat. 3.

Scripturis Deum posse de lapidibus suscitare Filios Israhel, potest facere ut camelus transeat per foramen acus, vocat es qui non sunt tanquam es qui sunt, & Stelle vocata respondent adsumus, nec est Deo impossibile ullum verbum. Quinimò nihil est Deo difficile, & cuncta sunt ipsi facilia, & Tertullianus adversus Praxeam evincit.

cap. 10.

Nihil Deo difficile quæ hoc nesciat? & Gentiles ipsi fatentur, & ratio ipsa convincit in Deo insinuat perfectio, quo nil majus exco-

gitari valet, & Boetius bene dixit neminem negare, quippe negantes Omnipotentiam, in periculis ad Omnipotentem recurrunt.

Eadem non posse opponit Hostes, Deum multa non quæ non juvant. Ita Augustinus de Civitate Dei evincit. *Dei potestas non minuitur cum dicitur, mori salique non posse, sic enim hoc non potest ut si posset minoris esset utique potestatis*. Rectè quippe Omnipotens dicitur, qui mori & salui non potest, dicitur enim Omnipotens faciendo quod vult non patiendo quod non vult. *Quod si accideret non esset Omnipotens, propterea quædam non potest quia est Omnipotens, ubi expressa est nostra Sententia, propterea quædam non potest quia est Omnipotens*. Et Isidorus Pelusiota Libro tertio, *Apostolorum de Deo dicitur. In quibus impossibile est mentiri Deum, quibus verbis non imbecillitatis cujusdam illam vim coarguit. Verum contra summum ipsum robur indicat, quod ille veritatis Pater mendacii minime capax sit. Atque alio rursus loco eandem Sententiam manens his verbis usus est si negaverimus eum ipse scilicet manet negare enim se ipsum non potest. Nam hoc quoque non infirmitatis sed singularis, atque insuperabilis Potentie argumentum est, ubi robur sum-nom & Potentia indicantur*. Et Ambrrosius super illud ad Hebræos sexto. *Interposuit Deus insurandum, ut per duas res immobilis, quibus impossibile est mentiri Deum firmissimum solatium haberemus, impossibile hoc non infirmitatis est sed virtutis & majestatis, impossibile enim est Deo quod nature ejus repugnat, & Auctor de Divinis nominibus evincit, eum esse perfectissimum in arte aliqua, cum nullo pacto potest errare & Tertullianus Deum eximie commen-*

1-5 c. 10.

115-

lib. 1. ep.

117.

cap. 8.

1 Joh. 1.

1 Joh. 1.

1 Joh. 1.

num 73.

dat, de fallacia solum infirmum, & laus maxima Trajani ex Plinio, ipsi existattem necessarium, inter que ea quæ imputare non possis, & urbana loquendi Phrasæ, Inurbanitatis omnis est incapax. Et Plinius ipse infirmos Homines agnoscit, duræ morti subiectos, ideoque Omnipotentem mortis victorem, & passim Scripturæ confirmant. *Mendacium ex veritate non est*. Et rursus. *Deus Lux est & Tenebræ, in eo non sunt ullæ, Et Paulus ex iis Divinitatem Christi evincit de Calis. Ipsi peribunt tu autem permanebis*. Et se se Deus opponit Homini. *Non est Deus ut Homo ut mensiatur, nec ut Filius Hominis ut mutetur*. Et Angelicus contra Gentes fustæ querit, quomodo Deus Omnipotens quædam non possit, & omnia refundi probat in summam virtutem, quæ indeficiens desicere non potest, invicta fatigari non potest, omnia oblivisci non potest, singularis Deum alium non produxit, prima causa nil sine ipsa conservatur; & ita de omnibus procedit. Summum bonum est, ideo summè amandum, nec potest odium sui præcipere, summa Majestas sui contemptum, aut consulere aut præcipere requirit, nec summa Sanctitas peccatum. Et Gentiles ipsi apud Plautum, in proverbium illud

ufurpaverat, Deum factum inſectum facere non poſſent, cum Omnipotentia vera non poſſit. Chimæras & Fictas res producere, & ipſa Dei notio, ſimul magni & perfecti, malum omne excludit, ideoque Job aiebat,

cap. 47. Scio quia curſus potes.

CAPUT II.

De Deo Creatore, & de Angelis.

Illud evidens eſt Deum creare poſſe, cum omnia poſſit Omnipotens, ideoque Eccleſiaſticus ea duo conſiderat, *Unus eſt Altiffimus Creator Omnipotens*. Evidens eſt & Creatio ex Scripturis cum ſit primum cognitum legia veteris, *In Principio Deus creavit Calum & Terram*, & ſuo calamo deſcribitur, & initio Evangelii Joannis legitur. *Et Deus erat Verbum*. Omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil, & millia id in ſacris paginis congeminctur, & Patres tractatus integros edunt, in Geneſim, & Hexameron, per quæ mille vulneribus feriuntur, Menander, Simon, Baſilides, Carpocratea, Caiani, Sethiani, Archontici, Bogomili & alii dicentes Mundum à Deo non Creatum, ſed ſb Angelis, Potestatibus, Æonibus, qui ex Epiphonio & plures Deos inducunt, & quod horrendum eſt ex Auguſtino Valentinus ait. *A Diabolo alius natus, qui fecerunt hunc Mundum*. Et Deus ipſe fecit per Verbum non per Angelos, & opera Manuum ejus annuntiat Firmamentum.

Hoc profeſſi ſunt Sapientes, Hoc Orpheus antiquus apud Alexandrinum Clementem, *Unus eſt per ſe exiſtens qui cuncta creavit*, & apud Juſtinum oratione contra Græcos, *Calum juro Deo à Magno, & Sapiente Creatum*. *Vocem juro Patris primum quam prodidit ore, Conſilio ipſe ſuo, Mundum cum condere omnem, ubi Deum non Mundum ſed vult ejus Conditorum*. Hoc Sophocles & fatetur verè dictum, *In veritate eſt unus Deus, Calumque terramque ſpatioſam is condidit, Ponti, truceſque ſtætiæ, quinq;e fluminum*. Hoc Aræus apud Clementem Alexandrinum de Deo. *Namque ipſe hæc ſigna locavit, aſtra & diſtinguens claris annoſque coronans, ſtellis quæ Homini ceſſiſſima ſigna darentur*. Hoc poſt Orpheum ſuſè diſferentem Ovidius, creationes eximie deſcribit, & Poetrum Princeps Virgilius. *Denm namque ira per omnes, Terrasque, traxiſſeque moris Calumque profundum*. *Hinc pecudes, armenta, Viros, genus omne ferarum*. *Quique ſibi tenues naſcentem arceſcere vias*. Hoc & apud Clementem Alexandrinum Homerus, apud quem & alios vates Græcos ſeptima dies ſacra eſt, *Septima ſacra ſuis, ſepſennisque dies ſuis, in quo cuncta peracta, ſic Heſiodi Septima ſacra, ſic Calimachi*. *Omnia ſeptena que die perfectæ fuerunt*. Hoc ſexcentia vicibus Plato, apud Patres Sybillæ, & alii Sa-

pientes. Unus in dubium adducitur Ariſtotela, Mundum ponens ab æterno, ac nec Mundum poſuit ab æterno, ut certum multi credunt, ſed intendit deſtruere poſitiones, & falſas & impoſſibiles quorumdam Philoſophorum aſſertionem pravis modis Mundum incæpiſſe, alioquin inter problemata dialectica hoc enumerat & Libro 12. *Meta-1 Top.9*. phica unum rerum principium evincit, & unam de Deo movente demonstrationem, vel inimici & Hoſtes Ariſtotelia fatentur, & evincit animam noſtram ab extra venire, ideoque à Deo creati, nec unquam aliquis in ea re de Deo, ipſum accuſavit Deum demonſtrantem. Nec obſtat Sapientum axioma, ex nihilo nihil fit, quippe ut bene advertit Angelicus, loquuntur in tranſmutatione non in Creatione, ubi dicunt Deum cauſam cauſarum, primum rerum principium, ante quem Deum nihil eſt, & Platonicus evincunt Deum, primum producere Ideas poſtes res, & ſi daretur materies aliqua neceſſaria, jam illa Deus eſſet, jam forent duo Dii, nec Deus primum ens foret, nec materia ens participatum. Enim errorem reſellit Eufebius Libro ſeptimo de Præparatione Evangelica, Dionyſius in Libro contra Sabellium, & Tertullianus contra Hermogenem.

Hinc Deus creavit omnia, etiam minima animalcula, in quibus ex Plinio natura eſt tota, etiam Serpentes & Venena, melius enim ſcit loqui cæteris. *Ego Deus creavit malum*, ſic pelles terremotus & ſimilia cum Serpentes phyſicè ſint aliquid & bonum. *Didit enim Deus quæ fecerat & erat valde bona*, & quod venenum eſt Homini, cibum eſt aliquando animalium, & venena ipſa tranſeunt in antidotum & hæc omnia inſerviunt reorum panæ, velut evidens eſt in recto Judice. Hinc creavit prima die lucem & quarta die Solem accendit, nempe prima die Solem adhuc informem, ſicut & eodem pacto egit cum terra. Hinc primum Hominem creavit Adam, ut conſtat evidenter ex textu, ideoque convincentur Præadamitæ, Homines ante Adamum fingentes, cujus hæreſis Auſtorem pænuit. Hinc contra Gnoſticos, Manichæos, & Mahumetem, Deus fecit Hominem non Deum, de Subſtantia ipſius Dei, cum anima nullam habet Dei Attributum, nec Subſtantiam inſinitam, immutabilem, &c. Denique expreſſè memorantur ſex dies, & ſeptimo requievit Deus ab omni opere, ut ſuo calamo in Geneſi legitur & Sabbathum ob eam quietem Sanctificatum, & Chriſtiani, & Judæi conſtitentur, quod unum omnino foret, ſi omnis unico die perfectiſſet, & ſex dies expreſſè memorantur in Exodo. *Sex enim diebus fecit Dominus Calum & cap. 20*. *Terram*. Unus contrarius eſt Auguſtinus, quippe illud Eccleſiaſtici creavit omnia ſimul non obſtat, cum ſimul non referatur ad creavit ſed ad omnia, & Græcè, legitur communiter, ac Auguſtinus diſputative loquitur,

cap. 18. tur, in questione ut ipse ait difficillima, in quo loquitur mysticè, cum vocet cognitionem Angelorum vespertinam, & per Vespertinam eam sumit cognitionem in quo secutus est Philonem de Allegoriis.

Ad Angelos perfectiores creaturas accedimus, quas negant esse Sadducei ex Hebraeis. *Sadducei enim dicunt non esse Resurrectionem, neque Angelum, neque Spiritum.* Et hoc mirabile in admittentibus Pentateuchum. Nam in Genesi apparuit Agar. *Cumque invenisset eam Angelus Domini juxta fontem aquae in solitudine* & ibi non est una Vox sed Sermo prolixus, adeo vel Ancillae Angelos sciebant, Capite sequenti Abraham in domo recipit. Rursus duo Angeli

cap. 19. Lot liberant. Rursus. *Vocavitque Angelus Dei Agar de Caelo.* Iterum liberavit Isaac. *Angelus de Caelo clamavit dicens.* Iterum visit Jacob plures Angelos. *Angelus quoque Dei ascendentes, & descendentes, & docet ipsum de signa. Dixitque Angelus Dei ad me.* Et rursus pugnat cum Angelo.

cap. 21. Et adfuit testimonium magna in Exodo. *Ece ego mittam Angelum meum, qui praecedat te, & custodiat in Via, &c.* Vanissima verò sunt quae opponuntur, Angelos esse inspirationes, quippe Scripturae omnes de his loquuntur ut Personis, & irridendum est inspirationes excipi convivio, obsecrare Populos integros, introducere in Urbes & similia. Vanum est Moysem eoa non memorasse, quippe ut vidimus saepe memorat, & initio cum ait, In Principio creavit Deus, Caelum & Terram, & de Terra ait erat inanis non de Caelo, & rursus. *Igitur perfectissimi sunt Caeli, & omnis ornatus eorum, & clarius in Exodo, Sex enim diebus fecit Dominus Caelum & Terram, & Mare, & omnia quae in eis sunt, Vanum est esse Nuntios, cum & Nuntii Personae sint rationales. Denique Philosophi innumeri Angelos ponunt, quos Intelligentias appellant, & per eos Astra moveri docet Aristoteles, & Magos & Genios universi intellexere, nec Deum esse potest impellens ad scelera & Idololatriam, nec anima impotens ea scire & agere ut linguam omnium loqui, montes movere, nocere Terrae & Mari, applicare activa passivis, quod fieri nequit absque maxima scientia, ut constat in Magis Aegypti, in Magis ut numinibus aërmatis & veluti Dei virtus.*

cap. 22. Post Angelorum existentiam queritur, quando nam sint creati, non ab aeterno, cum ex eo Verbi Divinitas comprobetur, sed aliqui Patres ponere videntur, ante Caelum ipsum creatos at jam vidimus initio creatos, cum sint Angeli in his quae sunt in Caelo, & ex Concilio Lateranensi tertio, *Deus sua Omnipotenti virtute simul ab initio temporis utrumque de nihilo condidit creaturam Spiritualem, & Corpoream, Angelicam & Mundanam, si autem creavit ante Angelos non creavit simul ab initio temporis, & arguit Augustinus ex Psalmo. Laudate cum omnes Angeli ejus, quoniam ipse dixit & facta sunt,*

ubi per Verbum fiat & Angelos creavit & Libro vigesimo secundo contra Faustum, docet primum die creatos, quod & asserunt alii Patres Latini, & ubi legitur, *Igitur formati sunt Caeli, & omnis ornatus eorum, in Hebraico legitur Exercitus eorum idem Angeli, qui Lucæ secundo vocantur Caestras Exercitus, & Apocalypsa duodecimo. Draco pugnabat & Angeli ejus, at simul sunt & Graeci ut Epiphanius, Illud enim evidenter Divinus Sermo declarat, neque post sidera productus Angelos, neque ante Caelum & probat ex Genesis primo, sic Theodoretus & ipsi contrarii sunt nostri asserentes, primum in Creatione Angelum, Isidorus de summo Bono. *Anse omnem Creaturam facti sunt Angeli dictum est fiat Lux, ubi in ipsa Caeli Creatione conduntur, & Anastasius Syriacus. Ante universam Creaturam mente concipit, & creat Caestras & Angelicos Potestates, & Lucifer in Scripturis vocatur, Principium viarum Dei.* Nec est contrarius Basilus in Hexameron quia loquitur de Verbo. *Erat quidem Mandi productione status antiquior sempiternus perpetuus, Theodoretus expressè dicit & probat. Quo ministerioangebantur Angeli, qui creaturam praecedebant, cum nullus esset qui indigeret ut eorum opera adjuvaretur, sic Chryostomus immèditè ponit Orbis Creationem, nec obstat esse nobiliores, idèque prius creatos, cum bellum nobiliores Homine prius sint creati.**

Post Angelorum tempus videndus est locus, & certum est exiisse Caelum. Videmus Satanam sicut fulgur de Caelo eadentem, & apud Isaiam. *Quomodo cecidisti de Caelo Lucifer, & in Apocalypsi. Factum est praelium magnum in Caelo, & Augustinus de Civitate vocat. In Caelis Calorum habitantem, & apud Ezechielem, de primo Angelo. In Deliciis Paradisi Dei stitisti, quos omnia verum Caelum notant & Empireum, & cum ceciderunt de Caelo oportuit ipsos esse in Caelo. Nec obstat illud, In Caelum ascendam, quod exponit Angelicus de Throno Dei, seu Caelum quo penetravit Christus ut loqueretur cum S. Leone Patre Nisi aeterni Patris recepto confessa illius gloria sociaretur in Throno, cuius Natura copulabatur in Filio.*

Ex eo dejecti sunt ob superbiam, ut testis est eximus Scotista, Laurentius à S. Laurentio id evincens. Neque sanè primum peccatum Angelorum delictorum fuit effrenata erga mulieres libido, vel invidia ut aliquibus placet, vel verius Superbia, ut tradunt Athanasius in Libro de Virginitate, & in Questionibus S. Scripturae, Quest. 6. Gregorius Nazianzenus Orat. 1. de Pace, Chryostomus ii in Jo. & Homilia de Adam & Eva, Ambrosius in Epist. 84. quae est de Demetriadem, Hieronymus Epist. ad Antonium, Augustinus Tract. 49. in Joannem, Lib. 11. de Civitate Cap. 13. & Lib. 14. Cap. 11. & alibi. Leo Magnus, Serm.

cap. 19. *cap. 21. Gen. 2. bar. 65. quest. 15. Gen. 5. 4. Job 40. Gen. 11. quest. 4. cap. 14. cap. 12. Exek. 28. Str. 1. 1. Affect.*

Serm. 4. de Collect. Eleemosyn. Prosper Lib. 3. de Vita Contemplativa, Primasius in Cap. 1. Epist. ad Rom. & ibidem Sedulius, Fulgentius, Lib. 1. ad Monium, Gregorius Magna in cap. 2. & 7. Lib. 1. Regum, & alii Patres passim communiter. Quod consonat Scriptura, Ezechiel, *Elevatum est Cor tuum in decore tuo, Isaiam. Detrahitur est ad Inferos Superbia tua, & de Superbia loquens Tobias Senior, In ipsa enim sumptis initium omnis perditio, & in eos Textus Interprete unanimes, & Verba ipsa Superbiam spirant, super Astra Dei exaltabo solum meum, & si in Tormentis voluit adorari, Si cadens adoraveris me quid in Delitiis? & Michael reprehendit, Quia ut Dea? Quæ verò fuerit culpa Superbia & Species, non ea fuit ut Deus esse vellet, quod iudicabit evidenter impossibile & impossibile efficaciter nequit optari, sed Adorationem, & in Homines Dominium, & primam à Christo petiti, & ab Orbe pene toto impetravit, & Angelus bonus Demoni inimicus noluit à Joanne adorari, vide ne feceris servus tuus sum, & quis ut Dea adorandus? Alterum genus Superbiæ est Dominium, unde Christo promissit omnia Regna Mundi, & indicant ea Verba, exaltabo solum meum, & bellè ad rem nostram Augustinus, Quasi quodam tyrannico fastu gaudere subditis, quam esse subditus eligena de Spirituali Paradiso cecidit & Basilus. Etiam se ipsum supra Homines extulit, & infra omnes Homines cecidit, Gregorius in Libris Moralium, Quod jus perverfa libertatis appetit, ut præsert cæteris, & alii passim Patres, quod ex Scripturis deducitur ubi solum deferbitur vel ponens sum ad Aquilonem, vel in corde Maris. *Elevatum est Cor tuum, & dixisti Deus Ego sum, & in Cæthoda Dei sedi in corde Maris, Et rursus. Elevatum est Cor tuum in robore tuo, ubi Dominum robore extendere volebat, & rursus. Sedito in monte Testamenti, in lateribus Aquilonia & describena acquirentè Dominium Orbis; Quomodo cecidisti in Terram, qui vulnerabas Gentes. Et rursus. Numquid iste est Vir qui conturbavit Terram? Quæ verò ratione traxerit tertiam partem facile est, cum divideret & imperium cum conjuratis, sicut etiam tertia pars sequebatur Pompeium.**

Gravissima difficultas est, quod Angeli sint incorporei, cum multi Patres corporeos appellent, Ambrosina, Hilarius, Tertulianus, & alii antiqui; & frustra aliqui respondent illos Platoniam Philosophiam secutos, quippe Ecclesiam Doctores nequeunt, Platoniam Errores vendere per veris Ecclesiam dogmatibus. Frustra cum Petavio sustinent hanc non esse Hæresim, quippe adhuc Ecclesiam Patres censurant; & Hæresim proximam conclamant. Expendendæ sunt ergo Scripturæ & Patres, Primus ergo Paulus cum Psalmista ait. *Qui fecit Angelos sui Spiritus, & Paulus solus. Nonne omnes*

*sunt administratores Spiritus in Ministerium missi propter eos qui hereditatem copius suscipiunt, Et ante Discipulum Magister. Cùm Luc. 11. immundus Spiritus exierit ab Homine, & in ipsius Vita idem Evangelista. Es qui vexabatur a Spiritu immundis curabatur, & in Apocalypsi sunt septem Spiritus & alibi; At Spiritus ex genere suo opponitur Corpori, sic ratiocinante Christo ipso. *Visider Luc. 24. Monus & Pedes quia ego ipse sum, palpate & videte quia Spiritus Carnem & Ossis non habet, sicut me videtis habere, & ad Ephesios sexto. Non est nobis colluctatio adversus Carnem, & Sanguinem, sed adversus Principes, & Potestates adversi Mundi Retiores tenebrarum barum contra Spirituales nequitiæ, ubi Spiritum opponit Carni & Sanguini, & Christus opponit Homines Angelis. Non habent neque nubentur sicut Angeli Dei. Et Lucæ Octavo legio Dæmonum, in uno tantum statat oblesio, ubi corpus naturaliter est extensum, nec corpora se se penetrant,**

Post Scripturam est & Traditio. Et primò Ecclesia Hæreticis enumerat, donantes Corpus Angelis ut Sethianos dicentes Angelos, in corpora missos ob peccatum, sic Claudius Mamertus agit contra Faustum, Animas & Angelos credentem corporeos, & pro Anima Patres etiam & Philosophos, & Concilium Lateranense sub Innocentio III. *Firmiter credimus & simpliciter confitemur quod unus solus est verus Deus. Et mox. Creator omnium invisibilem & visibilem, Spiritualem & Corporalem, qui sua Omnipotentis Virtute sicut ab initio temporis utramque de nibilo condidit creaturam Spiritualem, & Corporalem, ubi propriè loqui debet Concilium, in professione præcipuè fidei, & Corpus opponit Spiritui, & sicut propriè loquitur de Anima, sic & propriè loquitur de Angelis, denique Pius II. apud Coecium, *Nec subjectam corruptioni Angelicam Naturam arbitramur, in qua non est materia, qua separari possit à forma,**

Accedunt & rationes Mameri & aliorum, qui ante Pinm Secundum fert Philosophia, viventes Angelos & intelligentias incorporeas. Evincit ut Imagines Dei Spirituales, ex eo quod sint illocales, plurimi in parvo, inextensi locum non occupantes, & alia multas rationes, quas etiam serunt Philosophi appellantes intelligentias, & mentea creatae.

Progredimur & Rationea & Traditionem ferre, ex Ecclesie Patribus in hoc non suspectis. Adest Nyssenus de Oratione Dominica. *Quod autem dico tale est omnis Creatura rationalis partim in incorpoream partim in corpoream Naturam divisa est, Est autem Angelica quidem incorporea, altera vero species nos Homines sumus, Atque illa quidem qua incorporea cum sic sola mente comprehenditur, & repetit & contra Eunomium, vocat incorpoream naturam; Adest Nazianzenus Or. 34. *expresat, Hic dicendi finem faciemus, nec ultra res eas, qua materia constant verbisque**

Exhib.

28.

cap. 14.

cap. 14.

lib. 1 de

Civ. cap.

11.

cap. 17.

cap. 17.

Exhib.

28.

lib. 14.

ad Ezech.

1.

corporeis cernuntur Orationem diffundemus. Et prosequitur. *Spiritus porro atque ignis Angelus appellatur, quia intellectuali natura est praeditus*, ubi ex professo de Angelorum

L. a. c. 1. Spiritualitate, quod & agit Eusebius de demonstratione Evangelica, ubi describit creaturas, incorporeas videlicet quasdam, atque intelligentes & Divinas Potestates Angelosque, atque Archangelos, materiaeque expertes, & ab omni parte puros Spiritus ubi vocat materiae expertes & puros Spiritus, & Libro septimo de Preparatione Evangelica fusè prolat vel ex Scriptura, & apud Sozomenum docet *Homosion dici in rebus Spiritualibus, quales sunt Deus, & Angeli*; Adest Theodoretus in Genesim, ubi vocat naturas Sanctas & incorporeas, utpote à corporibus proflus liberatas, & rursus in Librum Exodi. *Incorporea Natura cibo non indiget*, ubi Manna est cibus ab Angelis paratus. Adest Athanasius de communi essentia Personarum trium divinarum. *Angelus est expertis materiae sic Siphrem de iis qui scrutari volunt naturam Verbi. Invisibilis est Natura conditionis Angelicae*, sic Cyrillus Alexandrinus contra Julianum vocat. *Virtutes Sanctas, ac Rationales*. Adest Chrysolomus ad Caput sextum Isaia. *Servaphim Spiritus dicuntur, Virtutes incorporeae*, sic Joannes Raithu apud Climacum, sic Leo ad Thuribium vocat Spirituales & divinas ab omnibus corporeis, sic Gregorius

Magnum Quarto Moralium. *Angeli namque solammodo Spiritus, Homo verò & Spiritus & Caro*, & rursus docet Angelos aliquando assumere corpus ex aere; sic Hieronymus ait Homines, futuros similes Angelis non Angelos quippe corporeos & Homines, sic Fulgentius de Fide ad Petrum Cap. tertio, denique ex professo Author de Caelesti Hierarchia vetus, & Claudiua Mamertua Libris tribus.

Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

vocat ignem sed immaterialem sicut & alii Patres cum Caesario Dialogo quarto, & Homilis nona ex undecim de Diabolo. *Natura autem ipsius incorporea est secundum Apostolum dicentem. Non est vobis cultus aduersus Carnem & Sanguinem, sed aduersus Spiritualem nequitiam*, & Libro quarto contra Eunomium docet, Angelum Corpore carentem. Ita Augustinus secundo de Trinitate ait. *Affluentem corporealem Speciem de Creatura corporea, ut usum ministrarii sui sicut atque opus esset, aut ipsum Corpus suum cui non subduntur sed subditum regnas*, ubi assumunt corporealem speciem Ideoque non habent, & vocat Corpus suum assumptum ex aere puro, quod non convenit Daemonibus in aere infecto, Et Libro octavo de Genesi ad litteram, probat Angelos Spirituales. *Creatura ergo Spirituales & Intellectualis, & beata qualis Angelorum est; & capite vigesimo sexto & alibi. Ita Origenes Libro primo Periarchoo vocat. Incorporeas, Spiritualesque Virtutes*, sic saepe Libro secundo capite secundo, in Genesim Homilis prima & alibi. Ita Hilarius Canon quinto in Matthaeum. *Omnis quod creatum est in aliquo sit necesse est*, ubi extra rem fertur, cum sumat corporeum, pro esse in Loco determinato, tamen sumit corporeum respectu Dei, alioquin incorporeum à Deo distinguit. Denique septima Synodus expressè asserit, Angelos Spirituales pingi posse eo quod in corpore apparuerint & sint circumscripti. Adeo non unus quidem est in contrarium. Nec obstant ut vidimus quod nuper sit, cum sit expressè contra Evangelium, non nubent neque videntur sicut Angeli Dei, & Augustinus evidenter evincit ex textu, eos Homines fuisse & Filios Seth, & Homioea conitit saepe vocari Angelos, & Angelos longè ante peccasse; ante peccatum Adm non possit plura Secula. Nec rursus contrarium est placari Pfalterio, quippe ea res sacra erat, & Oratione conjuncta, ut Ecclesis sacro Sono expellit, & exorcismis. Denique non habent corpus ullum nec aerium eum ex Patribus illud assumant cum vocent incorporeos, cum penetrant quod in aere feri nequit, cum opponant corpori Patres adducti, & alii; Damascenus Libro quarto de Fide, capite tertio.

Unum mihi est Spirituales igne torqueri veria sed miris modis ex Augustino, non ergo sola apprehensione quæ vera non est, nec aliquis sola opinione sit miser, & Angeli Sapientes sunt nimis ut decipiantur. Primum ergo facile solvitur hic nodus, Demone alligari Inferis. *Et apprehendit Draconem Serpentem antiquum qui est Diabolus & Satanus, & ligavit eum per Annos Mille, & misit eum in Abyssum & Clavisit & Signavit super illum*, ubi clarè videt alligationem, quam horret vel ipsi Leones, & Tamerlanes in caves positus, & iis praecipue, qui peragravit Terram & Caelos. Alter

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

1.7 c. 21. Quod praecipuum est adducti in contrarium nostram tuentur Sententiam. Ita Lactantius in Divinis Institutionibus Angelos inter incorporalia constituit, & fusè ponit discrimen inter Angelos & Verbum, dicens esse Spiritus ad Ministerium, sic Tertullianus in Apologetico. *Omnis Spiritus aies & hic Angelus & Demones*, sic Justinus Dialogue cum Triphone, Operationes corporeas in Angelis exponit dicenda Metaphoricè, ubi Patres isti dicentes Angelos dixisse Uxores, exponunt se Metaphoricè in Corpore assumpto, quod ex Tobia desumpserit, *Videbar manducare*: Ita Cassianus dicens solum Deum incorporeum se exponit, quippe est ubique & omnia penetrat, & alibi. Spiritum generali nomen incorporeum appellat, & Damascenus in eodem proflus textu de Angelis. *Hi enim per manifestò Intellectualis sunt & incorporea natura. Incorpoream autem dico comparatam ad Materiae crassitatem, nam solus revera Deus immaterialis & incorporeus*, ubi dicit per manifestum id esse. Ita Basilus de Spiritu Sancto,

ter facilis modus est ignem torquere, sicut aqua mundat Animam, estque similitudo cum actione torquendi, cum ignis sit violentissimum agens. Alter perspicuus modus est, alligatam esse mentem Dæmonum, ad cogitandum ignem, seu in igne Mantum Dei gravissimam, & ad alia pauca objecta restrictam, quod omnia tormenta superat, in mente cogitante vel infinitum & vel unico actu mille objecta. Id explicat S. Scripturæ Phrasis. *Quis vestrum habitabit cum igne devorante? ubi ignis devorat Dæmonem, ubi totum absorbet Diabolum, sicut cæcus Jonan devoravit & Leones accusatores Danielis, quod & natura violentissimi supplicii, secum ferre videtur, cum nil aliud cogitare possimus; nec consolationis ipsius sumus capaces, quod accidit patientissimo*

yob. 33.

Cap. 2.

Job & amicis. Et sederunt cum eo in Terra septem diebus, & septem noctibus & nemo loquebatur ei Verbum, videbant enim dolorem esse vehementem, adeo in vehementi dolore, nec loquitur patiens nec audit, & cogitur dolorem suum agnoscere, & sentire quotidie se mori, imò cupere mortem latè fugientem.

Ex his sequitur Angelos immortales, & quidem per naturam existerent, cum non habeant principium corruptionis, nec obstat dici de Deo. Qui solus habet immortalitatem, solvunt enim cum Hieronymo Patres, Animas & Angelos habere participatam, & ita aliquando dici per gratiam Creationis, Deum verò per Essentiam esse immortalem.

Isti omnesque mittuntur ex omni ordine. *Nonne omnes sunt administratorii Spiritus in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis, ubi Paulus loquitur de omnibus profusis. Et adorent eum omnes Angeli Dei, & Nyssenius Libro primo contra Eunomium eos qui caneant. Trisagium docet esse missos propter salutem eorum qui salvantur, sic Bernardus Sermone de S. Benedicto, idem docet de Cherubim & Seraphim, sic Cyrillus de recta Fide ad Reginas, sic Hieronymus in Cap. sextum Isaïæ, Chrysostronus in cap. primum ad Hebræos. In contrarium est Gregorius in Moralibus, ubi docet Angelos majores non mitti, & aliud esse assistere aliud mitti, at primum alii Patres sunt oppositi. Athanasius vocat assistentes & missos, Hieronymus quemlibet ait de Cælo assistentem ante Faciem Dei ad Hominum utilitates mitti, & præter Patres loquuntur Scripturæ, sic Raphael unus ex septem mittitur ad Tobiam, Gabriel ad B. Virginem, sic Michael ad Regem Persarum, & dicitur unus de Principibus primis, & concesso mari descendit de Cælo, & significavit in Apocalypsi quæ oportet fieri cito, metum tollit Danieli, & Gregorius ipse se exponit. Et quoties mira virtutis aliquid agit Michael mitti perhibetur, & ante dixerat, Archangelos ad magna mitti, non mittuntur ergo majores ordines nisi extraordinariè ad magna. Nec dèdecet Angelos*

primos & Seraphim, ad Hominum Custodiam destinari cum ad hanc destinatus sit Christus, Filii Naturalis non Servus. Qui propter nostram Salutem descendit de Cælis.

Ex hac veritate & alia inferunt singulis Hominibus Angelum assignari cum omnes sint administratorii Spiritus, & Christus ipse de pueris. *Angeli eorum semper vident Faciem Patris Mei qui in Cælis est, ubi sunt Angeli eorum Puerorum, & liberato è carcere Petro. Illi autem dicebant Angelus ejus est, ubi Angelus Petri dicebatur, & Ecclesia tunc credebatur Angelos assignatos Hominibus. Et de omnibus justis loquitur Psaltes. Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus Viis tuis. Et isti & alii textus citantur à Patribus. Ipsorum aliqui cum Chrysostrono certum dicunt. Hic manifestum est quia omnes Sancti Angelos habeant, nempe per textu allato Matthæi, Alii cum Hilario fusè proponunt. Puffillorum enim Angeli quotidie Deum vident. Et mox. Et Angeli Puffillorum præsum fideiium Orationibus; & Bernardus fusè in psalium qui habitat, & Magnus Augustinus in Soliloquiis. Magna cura & vigilantia studio adfunt nobis omnibus horis, & curas fuso calamo describit, & cum Augustino concors Hieronymus. Magna dignitas animarum ut unaquæque habeat abortu Nativitatis in custodiam sui Angelum delegatum. Unde legimus in Apocalypsi Joannes Angelo Ephefi & reliquarum Ecclesiarum scribe &c. Apostolus quoque præcipit velari capita in Ecclesijs Feminarum propter Angelos. Nec dicas Deum per se custodire, nam dat gratiam & virtutes, at per Angelos juvare mille probant Scripturæ. Et Chrysostronus omnibus dari Angelum, melius necnon D. Paulo vincit de ipsius laudibus. Si enim propriam vitam regentibus tantummodo, nibilque pro communi Utilitate scientibus Angeli ab omnium Domino deputati sunt, sicut ait unus ex justis, Angelus qui eruit me à juventute mea, multo magis bis quibus totius Orbis cura commissus est, saliumque donorum onera portantibus virtutes adfunt supernæ. Quæ ratio de Papa evidenter prædicatur. Et Origenes probat ex Scriptura illa Angelus Petri est & subdit. Similiter ergo intelligitur esse & alius Pauli Angelus, sicut & Petri, & alius alterius Apostoli, & postea subdit alios. Adest unicuique nostrum etiam minimis, qui sunt in Ecclesia Dei Angelus bonus, Angelus Domini qui regat, sic Basilius fusè describit in Psalmis, & Libro tertio contra Eunomium, & Libro de vera Virginitate, & Theodoretus Quæstione tertia in Genesim. Primasius in Cap. 1. ad Hebræos, Gregorius Thaumaturgus in Panegyri ad Origenem, & multi alii & dari constat etiam Infidelibus, cum datur ipsis ut Hominibus, ut & ipsi hæreditatem capiant salutis.*

Ma. 16.

Ab. 12.

Ps. 90.

Cap. 27.

Hom. 7.

hom. 11.

in num.

hom. 20.

in Psal.

33. & 38.

hom. 34.
in Eos.

Ad altiora conscendimus, & mentem ipsam Angelorum intuemur, & primò constat

K k k k

stat

fiat ipsos futura non cognoscere Annuntiate quæ ventura sunt, & ego dicam Dii estis vos, & Prophetæ testes sunt Divinitatis; & inclinationes & astræ dant conjecturas. Constat cognoscere per imagines universales, cum sit major perfectio, & dispersa in inferioribus innotent in superiori, easque imagines à Deo recipere, cum dicatur Angelus ab Ezechiele. Tu signaculum similitudinis plenus Sapiencia & perfectus decore in die quo creatus es, & quia medius est Angelus inter Deum & Hominem. Nec obstat illud ad Ephesios tertio. *De innotescat Principibus & Possessibus per Ecclesiam multiformis Sapiencia Dei* & illud Hieronymi Angelos multa didicisse ab Apostolis, quippe supernaturalia omnia non sunt revelata, sicut nec dies Judicii utpote inedita. Sic etiam ignorant Angeli voluntatem Dei, & sibi invicem resistunt pro locis & Hominibus, unde Isidorus Hispalensis lib.

Cap. de Angelis
septimo originum. *Quod Angeli & Locis & Hominibus præsent per Prophetam testatur Angelus dicens. Princeps regni Persarum resistit mihi.* Unde Angeli vel pacifici cum Angelo pugnant.

Omnia ergo revelata sunt naturalia, præter futura & secreta cordium, ut de secretis arguimus contra Scotam, Henricum, Hervæum & alios de Deo. *Tu solus nosti corda omnium*, si solus Deus non Angeli. Et rursus. *Tu solus nosti Corda Filiorum Hominum*. Et iterum. *Præsumptus est Cor Hominis & inscrutabile quis cognoscat illud?* In quem Locum Hieronymus nullus cogitationum secreta cognoscit nisi solus Deus, & ex cognitione Secretorum Deum deducunt Hieronymus, Augustinus, Chrysolomus, Ambrosius, Beda, & alii, nec valet responsio Scoti, Deum cognoscere ut Judicem. Scrutans Corda, & probans renes, quippe hæc duo Patres distinguunt, ita Tertullianus contra Marcionem provocat ipsius Deum, ut & futura prænuntiet & secreta

1. 5. 15. Cordis revelet, ita Isidorus Pelusiota. *Que cogitatione voluntur nec Diabolo cognita, hoc enim Divina damtaxat potentia, que*

1. 3. ep. 150. *Corda nostra singillatim fluxit, peculiare est sic & alii, & foret argumentum inutile ad Divinitatem, cum responderent Judæi, scivisse à Diabolo, quem habere non semel dicitabant. Adde voluntatem Dominam sui sætus, & Prophetia ex Apostolo ad convincendos infideles aptior est locutione linguarum & Prophetia versatur etiam circa occulta, & Angeli ex Patribus non nisi, cordis dispositiones cognoscunt, nec obstat arcana hæc Angelis proportionata, & præsentia, quippe nullam habent connexionem cum effectu, cum voluntas libera possit utrumque, & sæpe in Christo deceptus est Dæmon, putans de communi Fæmina generatum, non specissiter genitum a Virgine, cum voluntas sit Domina sui actus. Nec obstat responsum illud hoc spectare ad Providentiam Dei, quippe Dei Providentiam*

1. Cor. 11.

Naturalis se se accomodat existentiam rerum & Naturæ.

Ex his soluta est alia difficultas ex Augustino, quomodo Angeli colloquantur, & solutio facilis est cum sua produunt secreta ut vel in Hominibus constat respectu Dæmonum.

Ab Intellectu ad voluntatem progredimur, & constat esse mutabiles cum sint mutati, constat plures longè stetit cum tertia pars solum ceciderit, constat non fuisse perfectè beatos, cum peccare potuerint & peccaverint; constat non posse vera miracula facere, Deus enim est qui facit mirabilia solus, & Antichristus ager miracula mendacia & Magi Egyptii dixere digitus Dei hic est, constat etiam contra aliquos dari Principatum, *In Beelzebub Principe Dæmoniorum elicit Dæmonia*, & à Paulo dicitur Rector tenebrarum, nec obstat illud ubi nullus ordo, nam in Tyrannide nullus est ordo, cum subditi simul obediant & non obediant. Major difficultas est utrum sint inflexibiles, ut contendunt acriter Thomista, & certum est esse inflexibiles ratione status. *Ubiicumque ceciderit lignum ibi erit frons ad Austrum, frons ad Aquilonem* & alibi ignis eorum non extinguetur, & vermis eorum non morietur, & in Inferno nulla est redemptio. Neutra placet Sententia sed asserimus, Dæmones esse moraliter inflexibiles non Physicè, & hoc à Basilio Magno didicimus, ubi vocat Angelos immutabiles, & simul asserit id esse difficile, quod indicat impossibilitatem moralem, & certè Patres vocant Dæmones obstinatos, quod non dicunt de Homine damnato, & Dæmones nec adhuc Superbiam reliquero, nec audaciam qua orbem in Adamo vicere, sic Damascenus asserit inflexibiles quia corpore vacant, quod est difficile, alioquin & anima separata, etiam ipsa foret inflexibilis, sicut Laurentius Justinianus refundit in magnam ipsorum scientiam, cum quo difficilè mutantur non impossibilitè, cum & Salomon Sapientissimus Idolis Tempa crexerit post Dei locutionem, sic & consideratio motivorum difficultatem inducit. Physicè verò sunt liberi, & ad perseverandum gratia indiguere ex Augustino, & post electionem & motiva adhuc est liber, nec obiectum necessitat unquam, sub ratione boni & mali propositum. Frustra verò fertur Fulgentius de Fide, quippe reducit ad Divinam Dispositionem. Frustra dicunt assimilari Deo, quippe est medius inter ipsum & Hominem, ideoque moraliter tantum immutabilis. Frustra ferunt motiva perpensa, quippe sunt sub ratione boni & mali, & cum erravit potest errorem detegere, nec Angelus est sicut Deus omniscius, ut omnia simul motiva penetret ideoque possunt validiora succedere, & alia minus intensè considerat & adhuc ex Patribus indiguere gratia non ad iniquum tantum, sed ad perseverandum ut etiam Damascenus de Fide affirmat, nec obstat dicere

Luc. 11.

Gal. 11.

1/56.

1. 1. 1.

1. 1. 1.

CAPUT III.

De Variis Dei Attributis, & Proprietatibus.

ipsum Dæmones pœnitentiæ incapaces, quia corpore carent, hoc enim est impossibile morale alioquin nec ista ratio est Thomistarum.

Ex quo solvitur & alia quæstio, quod nempe potuerit in primo instanti peccare, cum fuerit liber ad merendum vel peccandum, sic Augustinus, de Civitate docet non sentire eum Manichæis eos, qui dicunt Angelos in primo instanti malos ex pravo usu libertatis, & Libro undecimo de Genesi ad Literam disputat in utramque partem, ideoque hoc supponit possibile, non ergo tribueretur Deo Peccatum, cum etiam concurrerit ut causa universalis & prohibens, sic potuit mereri ideoque peccare, quod non potuit Christus utpote comprehensor, & eum esset indifferens Angelus, & objectum sub ratione Boni & Mali. Frustra dicunt priorem naturam libertate, quippe prior est prioritate Naturæ, & hoc militat etiam in merito. Frustra dicunt peccatum procedere à Dæmone ut malo, quippe procedit ab ipso ut libero & limitato. Frustra dicunt nullum peccasse, quippe miras talorum non venit sub eadem numero, & tamen potest venire. Frustra dicunt neminem peccare nisi ignorantem, quippe video meliora prohoque deteriora sequor, & furana Catholicus scit furtum esse peccatum, dicitur ergo peccans ignorans practicè, cum præponat Bonum falsum veraci. Frustra dicunt impelli à Deo ad peccandum, quippe Deus retrahit, & dat gratiam ne peccet, ex sua Libertate prava peccaret. Frustra congeminant peccantem, intellectum habere pravam, quod in Angelis erat omnino relictum, quippe superbia est omnino facilis, habentur dona grandia, & Deus miratur superbum Pauperem, & quod superbiat Terra & Cinis, non Intelligentiæ illæ donis ornata, & Naturæ & Gratia & Naturaliter Beata.

Reliqua facilia sunt vel Philosophica, ut an specie differant Angeli, spectat ad principium Individuationis, an sint in loco per Operationem cum agitur de Loco. Sunt etiam virtualiter discursivi, per unicum nempe actum, non per tres actus formaliter ut Homines. Non tamen omnia simul penetrant. Fuere in Gratia creati, Deus describit primum Angelum, perfectum decore, non tamen exultare Supernaturaliter Beati, cum argumentum sit ineluctabile, cum beatitudine Cælesti non stat peccatum, qua ratione innumeræ Austeritates, allata à Thomasinò de Adam rruunt, & tantum significant copiosa dona. Etiam Angeli peragravit Terram ut in Job in Christo, & Patriarchis, damnati in Inferno à Deo tradidit cruciandos in Tartarum ex Juda, in Cælo sunt Beati. Ex quo apparuit Christo Angelus de Cælo è quo tertia pars cecidit, *traxit tertiam partem stellarum.*

UM Deus sit summum Magnum, & ens ipsum, non tantum Omnipotens est & Creator, sed & plures alia exhibet proprietates, simplicitatem, & Attributa immensi, æterni, immortalis &c. Et varia nominibus insignitur.

Simplicitas est carentia Compositionis, quæ Compositio in Deum non cadit, vel ceterum est Metaphysica ex genere, & differentia, qualis est in Homine animal rationale, & hæc in Deo non invenitur, cum sit supra omnem Substantiam, & nullis includatur limitibus. Alia Physica ex Materia, & forma, qualia est in Corpore & Anima, quæ ex Concilio Viennensi est forma Corporis, vel ex Natura, & subsistentia, quæ vocatur in Natura rationali Persona, in aliis vero suppositum, alia ex partibus integranibus, qualis est in Homine Pes, Brachium, & Caput, alia denique ex Substantia, & Accidente, qualia est paries albus, aut niger.

In hoc argumento David Dedinando, Deum vocavit Materiam primam; Antropomorphitæ Deum volunt Corporeum, sicut & Monachæ Egyptii sub Theophylo, & Stoici ex Plutarcho de placitis Philosophorum, & Gentiles numina Corporea inducunt; at excludenda est à Deo Materia prima, quæ ex Augustino est propè nihilum, neque quid neque quale ex Aristotele, & ex ipsa sui Notione pars, & imperfecta, Dei Notionis omnino contraria.

Nec Deus potest esse Corpus, cum sit ex Apostolo invisibilis. *Regi Secularum immortalis, & invisibilis, & Christus ipse etiam Deus testatur Spiritus est Deus, & Paulus Athenienses erudiens. Hic cæli Celi, & Jo. 4. Terra sit Dominus, non in manifestis habitant Temples, nec Manibus Humanis colitur.* Et post plura. *Genus ergo cum finis Dei non debemus assequere, Auro, aut Argento, aut lapidi Sculptura Artis, & Cogitationis Hominis Divinum esse simile, & rursus ante Discipulum Magister docet, Deum adorandum in Spiritu, & Veritate, & Deu Millies vocatur Sapientia, Justitia, Charitas, quæ omnia Spiritualia sunt sine Corpore. Nec obstat Hominem factum ad imaginem Dei, & in Scripturis Deo tribui Oculos, Manua, quippe de Anima Sapiente Sermo est, & textus ipse nos erudit. Ut præsit piscibus Maris, & volatilibus Cæli.* quod agit tantum secundum Animam, qua piscibus, & volucris præstat, & Manua significat Potentiam, Oculi verò notant Providentiam, quod Patres docent Augustinus citans Hieronymum, *Qui fecit Anrem non audiet nos, dici non debet An-* Kkkk 2 rem,

Ex. 28.

Job. 1.
Luc. 22.
Apo. 8.

rem, & Scriptura ipsa excludit has voces, non tantum vocando Deum Spiritum, sed expressè ea Verba removendo; sic exponit *Lucæ 1.* Dei Brachium Virgo & Prophetissa. *Fecit Potentiam in Brachio Svo, dispersit superbos mente Cordis Sui, Et Job. Numquid Oculi Carnei Tibi sunt, aut sicut videt Homo & Tu videbis?* Et Patres cum Nysseno eas voces dicunt vulgares, imperitas, & Stultas, queis titulis excusati sunt ab Hæresi, Monachi Ægypti velut omnium ignavissimi, nec le ipsos quidem capientes Spirituales. Hoc idem Patres evincunt rationibus. Cyrillus Alexandrinus ex Christo ipso, *Spiritus est Deus,* & Damascenus validissimè. *Quo enim modo Corpus esse potest, quod infinitum, & interminatum est. & figura caret?* Et *18. r. 8.* Cassianus eximie. *Itaque ut hæc que Deo Corpus, aures, Oblivionem tribuunt secundam Literam nos absque nefario Sacrilegio, possunt intelligi super eo, qui invisibilis, inefabilis, incomprehensibilis, simplex.* Ita cæteri Patres & solus adducitur Tertullianus, at ipse nomine Corporis vocat Substantiam, subdit enim *quantò magis quod ex ipsa Substantia missum est, sine Substantia non erit,* quod ex professo evincit in Marcionem, & de Carne Christi, & de Trinitate, adeò ut verum unum obscuro, per mille clarissima exponit. Hoc & Philosophi apud Minusium testantur. Quid est Deus respondit Pythagoras. Est Animus & mens rationalis, & hæc sunt Spiritus, Thales, est mens, Xenophanes Deus est infinitum omne cum mente, Democritus Deus est Natura, & Intelligentia, Aristoteles Deus est mens, Heraclides Deus est Divina mens, Zeno Deus est una mentis Providentia, Chrypsipus Deus est vis divina, rationalis Natura, Plato in Timæo Deus est Mundi Parens, artifex Anima, & millies docet Idæam rerum, Plotinus Æneade Nona. *Est enim radix quedam rationis suapte Natura.* Et rursus. *Et quod amabilissimum est velut Intellectus existens,* Plutarchus de Oraculis irridet Deas Parturientes. An partus in Junone defecit? His addit alios Arnobius contra Gentes; Anaxagoram ita loquentem. *Descriptio, & Modus infinitus mentis dicitur Deus,* Theophrastum, & Cleanthem dicentes. *Ad unitatem Providentia omnes recognoscuntur,* & Providentiam Philosophi tenent innumeri, sic addit alios & Poetas. Hesiodum, Homerum, Sophoclem, & cum Græcis addi possunt Latini, eorumque Princeps. Virgilius. *Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.* Et alibi. *Deum namque ire per omnes, terrasque, tractusque Maris, Cælumque profundum,* Adeo nec Zeno motum sensibilem negans, potuit invisibilem Deum negare. Adeò Poetæ incredibilia fingentes, & Deos ipsos scelestissimos, verum Deum agnoscere poterunt. Adeò communis loquendi modus Deum vocavit mentem universi, ut antiquissimi cum mentem depingere non possent in Hieroglyphicis oculum depictabant, Deum vocantes Oculum, & in Oculo mentem consistentes.

Excludenda etiam à Deo quævis compositio, cum unaquaque imperfectionem ferat, cum una pars careat perfectione alterius; & subjectum careat perfectione quam recipit. Id verò definitur in Concilio Rheimense, sub Eugenio Tertio Pontifice, in Florentino, in Toletano XI. & Lateranensi Quarto, ubi deciditur Deum omnino simplicem esse, alioquin quaternitas foret in Deo non Trinitas, & Deus foret limitatus, carens perfectione alieius proprietatis, ubi Attributa fluere ab Essentia, & ita forent ab alio & creata, ubi in Scriptura, & Patribus proprietates dicuntur in abstracto, quod stare nequit absque identitate reali. *Ego sum Via, Veritas, & Vita. Jo. 14.* Et Paulus gentibus Evangelium promulgat. *Prædicamus Christum Dei virtutem, & Dei Rom. 1. Sapientiam.* Et rursus. *Deus Charitas est, & Joannes decimo. Ego & Pater unum sumus, & Proverbiorum octavo. Ego Sapientia habito in Consilio.* Hinc Patres passim docent, Athanasius contra Iudæ. *Per se est illa possessus Patris, illa Loxa, illa Veritas, illa Iustitia.* Hilarius octavo de Trinitate. *Simplex est Deus.* Nazianzenus de Fide. *Non enim habet in se divisionem.* Cyrillus Alexandria Libro quinto in Joannem. *Simplex est Natura Dei, & Compositioe omni caret.* Nyssenus de Fide eximie. *Quid est Substantia Dei est ipsa quod Deus simplex,* Damascenus de Fide etiam convincit. *Quod simplex Compositiois sine, ac Corporis expert simplex profectus est,* Rufinus in expositione Symboli. *Deum cum audis Substantiam intellige sine initio, sine fine, simplicem sine ulla admixtione,* Ambrosius Libro primo de Fide, *Deus Naturæ simplicis est, non conjunctus, atque compositus,* sic Athenagoras Apologia pro Christianis, sic Basilus, Nazianzenus, Nyssenus & alii repetunt proprietates, sola Intelligentia distingui & sic Augustinus in Libris de Trinitate, & Bernardus ex professo contra Gilbertum, quem confutat, & irridet depravantem Scripturas, ubi Deus dici debet verus non veritas, & dicitur Sapientia id est Sapiens, cum tamen id non dicatur de ullo alio Sapiente; & Gilbertus ipse dicebat proprietates distingui, intelligendum nempe Personas, ut etiam tueri videtur Otho Frisingensis, adeò se Judæe erat Hæreticus ea docens. Ipsi denique Philosophi Dei Simpliciter, & latentur, & probant, ex eo evincit Plotinus, quod nihil Deo sit antè, quod in rebus compositis esse non potest, & Plato Idæas à Deo ponit non distinctas, & Verbum cum Deo ipso unum, & volunt Platonici Deum esse ipsum ens, & omne ens, ideoque sibi omnia copulare, & Deum esse omne ens per Essentiam, & Nyssenus contra Eunomium asserit, neminem vel stupidum id negare. Nec obstat in Deo esse prædicata opposita, qualia sunt Patet-

nitas generat non Essentia, & poni in diversis Prædicamentis, ideoque realiter distinguui, quippe ea prædicata salvantur à Patribus per solam distinctionem mentis, & Essentia non generat sola, bene generat affecta Paternitate, sicut & Essentia producit Creaturas, affecta Omnipotentis Attribute, & falsum est realiter distinguere diversa prædicamenta, ut constat in Actione & Passione longè minus in Divinis, ubi dispersa in aliis in ipso colliguntur. Etiam D. Thomas contra Gentes citat Augustinum dicentem in Deo nullum esse Accidens, unde error quorundam Saracennorum loquentium confutatur, qui ponunt quasdam intentiones Divinas Essentiæ Superadditas, & præterea Accidens potest abesse à Deo, & ita Deus foret mutabilis, & illas intentiones forent Creatæ.

Idem telis vulneratur & Palamas, admittens operationes à Deo distinctas, imò ut notat Petavius etiam proprietates, ubi Deus simplex non esset, ubi repugnat ens nec Creatum nec Increatum, ubi si operatio à se est Deus est, si ab alio est profusus Creatura, ubi Operationes aliquæ ut Spiratio, etiam ex Palama sunt in Deo necessario, ideoque etiam per ipsum sunt Deus. Neque in Creaturis ipsis valet hoc principium ubi diversa sunt Operationes, & principia diversa, quippe ab eadem mente provenit error & Scientia. Assensus & dissensus, ab eadem voluntate amor, & odium Frustra citat Basilium dicentem, in Divinis dari ordinem, quippe loquitur de ordine Personarum, alioquin etiam apud Græcos una est trium Personarum operatio ad extra. Frustra citat Chrysolomum dicentem, Philippum non vidisse Essentiam sed Attributionem quippe ex operibus agnoscitur potentia. Frustra citat Dionysium de Divinis nominibus, ubi datur unitas & distinctio, quippe ubi Sermo est de relationibus & Essentia, ubi una est Essentia triplex relatio, & capite undecimo agit de Idæis, at in contrarium sunt numerosi Textus, apud eum videndi, & aliquos fort Petavius. Frustra citant Patres dicentes Naturam non generare bene Paternitatem, at hic est error Abbatis Joachim inducens Quaternitatem & Natura generat junctâ Paternitati Tandem Arcudius narrat, à se errantes Græcos edoctos respicisse, ideoque erraverunt, in Synodo Cp. apud ipsos Æcumenica, edita Parisiis, & ex Testimonio Nicephori Gregoræ.

Etiam inter Catholicos Erronea est Sententia Durandi, ponentis inter proprietates Divinas, Distinctionem tantum modalem, quippe in Deo modi dari non possunt, omnino imperfecti minime entitatis, & Essentialiter affixi subjectis, quod in Deo ut vidimus repugnat, & voluntas & mens non sunt modi, sed perfectiones omnino absolutæ, & per innumeros Philosophos, & Theologos, modi in rerum Natura non admittantur; ideoque adversus Theologos

omnes durandos, hanc distinctionem modalem in Deo posuit; & Augustinus de Trinitate convincit. *Nullatenus aliud est in 1.7. c.7. Deo esse aliud vivere, vel intelligere, vel aliud posse & dat causam quia simplex Deitatis Natura unum habet esse.* In nullatenus.

Celeberrima est Scotistarum Sententia, quæ cum identitate reali unit distinctionem formalem ex Natura rei, quæ pessimè confunditur ab Aliquibus cum distinctione reali Gilberti, cum Gilbertus negaret identitatem realem, & Scotistæ ultro fateantur & præbent, & cum Sententiæ Scotistarum in Concilio Tridentino sint dictæ Catholicæ; & irridendum est argumentum illud, quod neque scopum questionis attingit, hæc distinctio est ante operis mentis igitur realis, cum non sit inter res sed inter formalitates. Hæc tamen in Deo admitti non potest, ubi Patres, & Concilia, Attributiona, sola mente distinguunt. Hinc Concilium Florentinum definit. *Divinam Personam, & Substantiam esse quidem re Deum, secundum eorundem modum Intellectionis nostræ videntur differre.* Et Sessione sequenti concludit. *Haud quaquam putare debet quod se differant, quandoquidem sola Ratione & Intelligentia differre credantur.* Et frustra ingeminant Scotistæ Concilia, damnare tantum distinctionem realem, contra Hæreticos non adversus Catholicos, quippe ultra hanc definitionem ter addit Concilium, differre secundum modum Intellectionis, differre sola ratione, differre sola Intelligentia, & ita credi. Idem confirmant Ecclesie Patres, Augustinus de Trinitate eccidit. *Magnitudinem, Bonitatem, Justitiam, pluribus vocabulis in eadem Sapientia intelligi; Bernardus de Consideratione. Voces diversæ sentite multæ sed unum per eas significatur; Damascenus de Fide docet, differre sola consideratione; Basilium, Nyssenum, & Græci has differentias vocant mentis adjectives, nec ullus est Pater ponens ante mentis Intelligentiam. Præterea ea distinctio inventa est, ad salvanda prædicata in specie contraria, nec tamen hæc distinctio salvat prædicata realia, ut produci & non produci, & si asserunt salvari tantum in Divinis, idem militat de distinctione virtuali, quæ salvat hæc prædicata tantum in Divinis. Hæc eadem Sententia ex Mastro Scotista, graves habet difficultates in Prædicatis Essentialibus, qualia sunt ens, Substantia, vita, mens, ubi sunt definitiones, & reduplicationes diversæ, nec enim Deus qua ens est Substantia, nec quæ Substantia est vivens, & tamen nulla in his est distinctio formalis. Hæc opposita est Sententiæ Patrum, qui respondent Hæreticis in Trinitate, per solam distinctionem Rationis, nunquam verò ante mentis Intelligentiam, nec ea quasi facili usi sunt Patres, ita Basilium cum Græcis proprietates vocat Characteres, & actus, quæ in Substantia ipsa considerantur. Et quod plus est considerationes*

1.1. c.12.

2.7. 73.

cap. 2

Tom 3. lib. pp.

1. 2. & 5. c. 10.

lib. 5.

Advers. 2. an.

tiones diversæ, & reduplicaciones nec in creatis arguunt distinctionem formalem, ubi Sol qua calefactivus non est inflammans, multo minus arguunt in Divinis. Frustra reponunt Scotista diversas emanationes, arguere diversa principia, quippe ab eadem voluntate proveniunt amor & odium contraria, Justitia in Deo, & Misericordia. Frustra repetunt à Patribus proprietates vocari qualitates, quippe Titus Bostrensis re-

Lib. 1. spondet, malè in Deo poni qualitates. *Esse non decet nominare in Deo qualitates, tamen prius est cogitare esse, quàm tale esse, ubi qualitates appellat solius rationis, quales sunt qualitates entis bonum unum &c.* Frustra fertur Augustinus contra Maximinum. *Si ergo in una Persona Patris & plura invenis & partes non invenis quantò magis & Filius, & Spiritus Sanctus propter individuum unitatem sunt unus, quæ ratio non valet in distinctione rationis, quippe probat de distinctione verè reali, quæ sola numerum facit & ibi Augustinus ad Hominem arguit. Si quatuor in Patre à te postea Paternitas, Sapientia, Essentia, & Potentia, Deum non component, multò minus tria component. Frustra congeminant Filiationem, & Spiritationem passivam esse relationes distinctas, ideoque & distinguuntur ex se ipsis, quippe distinguuntur ex se ipsis, cum sint relationes transcendentales. Frustra repetunt Sapientiam, qua Sapientiam non esse bonitatem, quippe nec ens quæ ens est Substantia, nec Substantia qua Substantia est vivens, & tamen nulla est ibi distinctio formalis. Frustra opponunt Attributa non esse Synonyma, quippe & nos hoc cum Basilio fatemur, & D. Thomas contra Gentem per integrum Caput hoc evincit, quod non significant sub eadem ratione, sed & secundum diversas conceptiones, quod & affirmant Nominales, malè de Eunomii errore accusati, & nostra distinctio virtualis, ex parte objecti, ex iisdem Scoti rationibus evincitur, reduplicationis, & prædicationis in prædicatis contrariis, & ex Aristotele ipso docente cum experientia Intellectus natus est dividere ea quæ unita sunt, & unire divisa, & species unius non est species alterius, ut imago æternitatis non est imago Sapientie, ideoque idem nequit inadæquatè produci, benè per speciem inadæquatè cognosci; & inadæquatè simili alteri; & indivisibile virtualiter dividitur. Quod eleganter Augustinus exponit, vocans multiplicem unitatem et rursus de*

17. c. 6. Trinitate ait, *Substantiam Patris ipsum esse Patrem non quia Pater est sed quo est.* Et Basilius de recta Fide. *Si quis dicat Deus non hoc ipsum quod Pater est exponant, adeò in eo Græci & Latini conveniunt.*

Neque tantùm simplex sed immensus est Deus, quod malè firmatur ex illo Jeremia: *Cælum & Terram Ego impleo, sicut & ex Psalmo. Si ascendero in Cælum Tu illic es, si descendero in Infernum ades.* Et alibi. *Spi-*

ritus Domini replevit Orbem Terrarum, qui Textus non offendunt Deum immensum, cum occupet Deus Locum finitum, & Augustinus eos fatuos judicat, qui credunt Deum Mundo tantum contineri. Melius ergo evincitur tertio Regum. *Calci Calorum Te non capiunt, & ex Job. Excelsor Cælo,*

1. 11. c. 1. de Trin. c. 8. & 2. par. 6. c. 11.

profundior Inferno, latior Mari, quod & Patres sæpè congeminant, Chrysolomus in ea Verba, Surrexit non est hic, ubi in Cælo, ultra Cælos est, in Terra ultra Terram, Hilarius Libro primo de Trinitate. Ultra Maria est inest interior, excedit exterior, Prudentius Hymno de S. Romano. Euxragus, & intus implet, & superfluit. Eucherius de Spiritualibus Formulis. *Ubique totus, & immensus est.* Basilius ad ea Verba in Principio erat Verbum. *Ubi erat Verbum non in Loco, non enim in Locis quæ sunt incircumscrip-ta continentur, sed ubi apud Deum;* Boetius Lib. primo de Trinitate. *Quod Deus ubique sit ita dici videtur, quod omni sit in Loco (mens erit omni in Loco esse non potest), sed quod ei omnis locus adsit, sed non capitur, cum ipse non inscripatur à Loco, Arnobius Rhetor Libro primo. Prima enim tu causa es, Locis rerum, ac Spatiis, Minutius Felix in Octavio. Qui ante Mundum foret sibi ipse pro Mundo, quod desumpsit ab antiquissimo Tertulliano. Deus ante Mundum erat sibi Mundus, Locus, & omnia,*

adv. Prax. c. 5.

Gregorius Libro secundo in Job. *Quia Deus manet inter omnia, ipse extra omnia, ipse super omnia, Isidorus Hispalensis de univertitatis Dispositione Deus, &c. Sine Loco ubique totus.* Petrus Damianus hellè ait. *Est autem ut ita dicam Locus illocalis, quia sicut in se omnia continet Loco, ut non moveatur ipse per Loco & mox. Nec per ampliora Loco diffusior, nec per angustiora contractior, Augustinus de Trinitate. Intellegamus sine Loco ubique totum, Anselmus evincit Deum esse non in Loco sed in rebus, & Bonaventura fatuum judicat, Deum ponere in spatiis imaginariis & Deum facere nihilo realiter præsentem. Ubi vides Deum esse nunc, ubi erat ante Mundum, Deum esse sibi Locum & omnia, esse in se ipso ultra Cælos, & sicuti hodie non coexistit Petro cras nascituro ob defectum ipsius, ita Deus existit sed Loco non coexistit, nondum per Deum creato, correspondet tamen ejus immensitas non nihilo sed Locis possibilibus infinitis, non fictis ut urget Augustinus.*

Epist. 4.

1. 5. c. 1.

7 Conf. c. 5.

Hoc evincit Fulgentius contra Sermonem Fastidiosæ ex paritate æternitatis Divinæ, sicut ante Tempus Deus aderat Æternitati, ita ante Locum Deus erat immensus, ejusque Æternitas correspondet, innumeris ætatibus possibilibus, sic & immensitas Locis infinitis. Esse verò Deum æternum, ratio manifesta convincit, cum sit ens in existendo necessarium, & Scripturæ clarè demonstrant. *Egressus ejus à diebus æternitatis, & in æternitate Verbum gignit. Ego hodie genui te.*

Micks. P. 109.

Et Minutius Felia in Oſtavo. *Palam eſt Parentem omnium Deum, nec principium habet*, & Tertullianus æternitatem pulchrè vocat Dei cenſum, & Rufinus in Symbolo, *Deum cum audis intelligi ſive initio*, & Thales interrogatus quid eſſet Deus, *antiſſimum* inquit, & Fulgentius de Fide ad Petrum, *Firmiſſimè tene & nullatenus dubites Deum æternum*, & Sapientiſſimus Philoſophus urgebat, ita eſſe ſultos affirmantes, Deum natum, aut mortuum, cum uterque ſupponat Deum aliquando non exiſtere; & primo Machabæorum Libro ſecundo. *Solus Juſtus, & Omnipotens, & Æternus*. Nec obſtat Creaturæ probabiliter poſſe eſſe Æternam, quippe reſpondet Auguſtinus. *Æternitatis participatione fit*, nempe æterna, unde probant Patres divinitatem Verbi ab æternitate, *In Principio creatus Deus Cælum & Terram*, non ex repugnantiaquam vix exiſtat.

Quinimodò uniunt Patres æternitatem cum immortalitate, unde Ægyptii circum pinxere pro Deo, quippe ſine caret & principio, & eadem pugnat ratio, cum Deus neceſſariò exiſtat. Eſt vero immortalis *Regi ſeculorum immortalis*, imò ſolus habet immortalitatem, non ſolum eo titulo quod à ſe habeat ſed ex eo quod ſimul totam habeat, cum ipſius æternitatis notio, ex Boetio & omnium conſenſu fit illa. *Tota ſua & perfectè poſſeſſo*, ubi Creaturæ actu infinitam non habent. Quod exprimere videtur emphasiſ Moysi *Dominus regnabit in Æternum & ultra*. Quod autem aliquando dicitur animam eſſe immortalẽ per gratiam, explicant aliqui eo Titulo, quod à Deo non anihiletur, at hoc pacto gratia foret, etiam ignem comburere melius ergo gratia dicitur Creationis, quo nomine utuntur etiam Patres Aphri; Sic ergo etiam dicitur Deus ſolus habere immortalitatem ſicuti dicitur ſolus Deus Bonus, bonitate ſcilicet principii, bonitate imparticipata, & independente, quod etiam conſtat in Attributo immortalitatis. Et quamvis aliquando ponantur anni in Deo, additur elogium illud ſine defectu, quod Libro ſecundo de Libero Arbitrio, acutè advertit Auguſtinus *Annus ſine defectu pro æternitate poſuit prophetica lætatio*, quod præter veterem legem etiam in nova congeminant Paulus. *Et anni tui non deficient*; ita exiſtentia per Eſſentiam, infinitas, perfectio qua nulla major, Omnipotentia, & alia multa id evincunt; & uno Verbo de Sapientia, *nua manent omnia innovat*.

Jam vidimus Deum ſæpius infinitum, in duratione, potentia, & immenſitate, nunc remanent infinitas perfectionis de qua loquitur regius Vates. *Magnus Dominus & Magnitudinis ejus non eſt ſinis*, & Baruch tertio. *Magnus eſt & non habet ſinem*, eſtque majus illud quod excogitari valeat, ita Theodoretus de Natura Dei. *Naturam Dei infinitam credimus*, & Angelicus Doctõr

contra Gentes, oſtendit id notum antiquis Philoſophis Democrito, Anaxagoræ, & aliis, ſic ex Meliſſo apud Simplicium, & apud Platonicos Deus eſt omne ens, & ex Patribus Pelagus immenſum perfectiõnem. Nec obſtat Deum futurum, rerum omnium Eſſentiam, quippe eminenter continet omnia, unde ait. *Pulchrè tunc agri mecum eſt*, nec auget aut minuit Creaturæ perfectio, quippe cum Deo Creaturæ, conſtituunt quid majus extenſivè non intenſè, veluti lumen Solis, & Lunæ, aut unda alvei & fontis nec Deo nocet perfectio Creaturæ, utpote ex nihilo creatæ habentis defectus, unde Anſelmus quærens cur Deus, non creaverit Hominem impeccabilem, reſtè reſpondet Deum, alterum Deum creare non potuiſſe. Hinc ſequitur Deum eſſe perfectiſſimum, & ipſe Moysi promittit. *Ego oſtendam tibi omne Bonum*, & de Sapientia capite ſæptimo affirmatur. *Venerunt autem mihi omnia Bona cum illa*, & Deus eſt beatitudo Bonorum cauſa, ſicut & ſons omnium perfectiõnum. Certum autem eſt Deum habere perfectiones ſimpliciter ſimplices, quæ nullam includunt imperfectionem, ut eſſe, vivere, intelligere, eſſe Subſtantiam ſpiritualem, liberam, volentem, perfectiones ſimplices ſecundùm quod ideſt imperfectionem aliquam involventes non ſunt in deo, ideoque non datur in deo memoria, cum omnia ſint ipſi præſentia, nec diſcurſus formalis, nec reflexio, cum uno cuncta videat intuitu, & uno Verbo omnia loquatur, nec datur in ipſo ignorantia, aut neſcientia, cum ad ipſum omnia pertineant.

Hæc omnia certa ſunt, at Vorſius Calviniſta tollit immutabilitatem, poſt ablatam dei Omnipotentiam, & ſaltem moraliter vult poſſe mutari. *Ego Deus & non mutar*, & in Numeris. *Non eſt Deus quaſi Homo mentiatur, nec ut Filius Hominis ut mutetur*, adeò Vorſius deum in Hominem mutat, & Jacobi primo. Apud quem non eſt tranſmutatio, & Nicæna Synodus de Filio. *Eos qui dicunt mutabilem, & convertibilem Filium Dei anathematizat Catholica, & Apoſtolica Eccleſia*, & Philo de incircumſcripta vel Natura, negantes dei immutabilitatem ſeculariſſimos Homines appellat, adeò non erubeſcit Chriſtianus doceri à Judæo. Imò vel ipſi Gentiles convincunt Vorſium Chriſtianum, Plotinus Æneſadum 3. probat deum immutabilem, quia nihil ipſi addi poteſt, Salluſtius Libro de piis, ita fermocinatur, vel mutatur in peius & ita fit pravus vel in melius & ita non erat perfectus. Et egregiè Auguſtinus de moribus Eccleſiæ. *Jam verd aliquid ejus ſubſtantia atque Nature commutationem, vel conversionem quolibet modo paſſi poſſe, ſi quis opinetur mirè dementia, impietatiſque damnabit*.

Nec mutatur deus agendo, quippe cauſa efficiens non mutatur agendo ſicuti quod caſeſtat tellus, eſt mutatio in tellure non in ſole, nec propriè accipi poteſt præntentia.

123-44
23.

Gen. 1.

1 Tim. 1.
1 Tim. 6.
proſa 5.

Eu. 15.

1 Ep. ad
Rom.Pf. 102
11. h. 1. c.
17.

cap. 1.

Pf. 149.

Sv. 10.

Lib. 2.
cur deus
homo.

dent. 33.

Cap. 30.

Mat. 3.
num. 13.In Sym-
bolo.

cap. 10.

Pœnitet me fecisse Hominem, ut exponunt cum Ambrosio Patres. *Neque enim Deus cogitat sicut Homines, ut aliqua ei nova sacerdat Sententia, neque irascitur quasi instabilis, sed ides hoc leguntur ut exprimat peccatorum nostrorum acerbitas, que Divinam meruerit offensam tanquam eo usque increverit culpa ut etiam Deus, qui naturaliter non movetur aut ira, aut odio, aut passione ulla provocatus videatur ad iracundiam, & Scriptura ipsa. Pœnitendine non flectitur.* Nec mutatus est ut volunt Hebræi in nova Lege, sicut non mutatur Pater decernens infanti lac Panem adulto, imò mutatus foret si novam Legem promittens. *Feriam vobiscum sedes novam*, vetus tantum dedisset.

Post Atributa veniunt Nomina multa, nec enim unum Nomen potest, Tot perfectiones significare, ut evincit Nyssenus Epistola ad Ablavium, *unum etenim Nomen unam tantum exprimit perfectionem.* Decem Dei Nomina exprimit Hieronymus ad Marcellam. El idem est ac Deus fortis, Eloha Deum gubernantem significat, vindicem & providentem, Elohim plurale est Eloha, Sabaoth Deum exercituum, estque potius cognomen quam nomen, cum alteri Nomi ni jungatur, Adonai significat Dominus Jah significat Deum alleluia laudate Deum, Saddai munificus, liberalis, Omnipotens, qui est Exodi tertio sum qui sum, Qui est misit me ad vos, Jehova, & Tetragrammaton quod vulgo Jehova dicitur, & in Sacrificiis tantum solemnibus, Pontifex nomine confueverat ex Philone de Vita Moysis, & si occurreret cum Adonai legebant Elohim, estque illud quod Pontifex, gestabat in capite & tiara, quod Alexander Macedo etiam Vislor pronus in Terram adoravit.

Ex his explicantur Verba illa Dei. *Ego Dominus, qui apparui Abraham, Isaac, & Jacob, in Deo Omnipotente & Nomen Meum Adonai non indicavi eis, & pro Adonai est nomen aliud, quod Jehova legunt* Aben Hezra, & Rabbi Jesuach, nam nomen Adonai revelavit. *Ego Dominus qui eduxi te de Ægypto*, Unde clarè exprimitur nomen, *Sum qui Sum. Qui est, quod indicavit primùm Moyse, nulli antea Patriarchæ, estque nomen omnino mirabile, cum omnia contineat Atributa, imò & Majestatem ipsam terribilem, & reddat Deum omnium, imò impossibilem ad nominandum, cum una Voce omnia exponi non possint.*

Gen. 15. *Ego Dominus qui eduxi te de Ægypto*, Unde clarè exprimitur nomen, *Sum qui Sum. Qui est, quod indicavit primùm Moyse, nulli antea Patriarchæ, estque nomen omnino mirabile, cum omnia contineat Atributa, imò & Majestatem ipsam terribilem, & reddat Deum omnium, imò impossibilem ad nominandum, cum una Voce omnia exponi non possint.*

Exod. 3. *Ego Dominus qui eduxi te de Ægypto*, Unde clarè exprimitur nomen, *Sum qui Sum. Qui est, quod indicavit primùm Moyse, nulli antea Patriarchæ, estque nomen omnino mirabile, cum omnia contineat Atributa, imò & Majestatem ipsam terribilem, & reddat Deum omnium, imò impossibilem ad nominandum, cum una Voce omnia exponi non possint.*

CAPUT IV.

De Visione Dei.

Invisibilis per Naturam Deus, visibilis fit per Gratiã, à Theologo creditur, à Beato Visione possidetur, Primus Error est Porphyrii, citati ab Augustino de Civitate, volentis *Animam rationalem superna posse evadere, etiamsi nulla theurgica arte*

purgetur. Est etiam Beguardorum, & Beguinarum, quos Concilium Generale Viennense, sub Clemente Quinto, damnat ut Hæreticos, & constat Clementina ad nostrum de Hæreticis, assensum naturaliter Deum videri, & viribus folis Naturæ. Est contra Anomæos jaçantia, se lumine tantum naturali, Deum ipsum comprehendere, & ita perfectè ac Deus noscit se ipsum, ut contra ipsos scribunt Basilius, & Chrysostomus. At clari sunt Scripturæ textus. *Quoniam apud te est fons vita, & in Lumine tuo videbimus Lumen; ubi videbimus in Dei Lumine non nostro.* Et id per caput integrum evincit Paulus *est autem fides sperandarum Substantia rerum argumentum non apparentium.* In hac enim testimonium confecti sunt fenes, & longa SS. inductione confirmat. Et rursus alio capite confirmat. *Sapientiam verò loquimur, inter perfectos Sapientiam verò non hujus Seculi, neque Principi hujus Seculi, qui destruantur, sed loquimur Dei Sapientiam in mysterio, que abscondita est, quam predestinavit Deus ante Secula in Gloriam nostram, quam nemo principum hujus Seculi cognovit, si eum cognovissent nunquam Dominum Gloria crucifixissent. Sed sicut scriptum est; Quod oculis non vidit, nec auris audivit, nec in cor Hominis ascendit, que preparavit Deus iis, qui diligunt illum, ubi que paravit Deus diligentibus se, in cor Hominis non ascendit, & abscondita sunt in mysterio.* Et sæpe dicitur. *Gratia Dei Vita aeterna, que nempe gratiam ut semen supponit, ideoque ista est hæresis Pelagii, & ratio assistit cum natura non possit, assequi finem supra Naturam, & noscit Deum tantum ut Auctorem naturæ, quo arguitur errantium occurratur, & Apostolus addit cum experientia. Nunc videmus per speculum, & in enigmate, tunc facie ad faciem nunc cognoscimus ex parte.*

Immo nec datur naturalis appetitus ad illum, ut contendunt subtilissimi Scotistæ, cum nulla detur cognitio nec appetitus, ut evincemus agentes de Trinitate, interim contenti Augustino de Trinitate. *Videri autem Trinitas humano visu, nullo modo potest, sed eo visu videtur, quod jam qui vident non Homines sed ultra Homines sunt.* Immo nec divinitus fieri potest, ut Visio alicui mentis naturalis, quippe mens illa foret naturalis, & simul esset supernaturalis, cui debita foret Visio supernaturalis esset ipsi gratia debita, & simul esset indebita, utpote si gratia non ex natura sut operibus, quod constat ex ipsa notione supernaturalis, quod est indebitum cuiusque naturæ, & creatæ, & simul creabilis, & ex D. Petro describitur, participatio divinx Naturæ. Hac etiam creatura foret impeccabilis, quod ex professo impugnant Patres, Anselmus de Casu Diaboli, Augustinus contra Maximinum, & contra Pelagianos, sicut & Hieronymus, & ex eo evincunt quod creatura è nihilo educta fit defectibilis denique

que Creatura ipsa foret Filia naturalis Dei, quod soli Christo convenit, ratione Personæ Divinæ. Frustra dicunt complexum ex mente, & Lumine Gloriæ esse quid finitum, quippe etiam complexum ex mente, & Charitate, est quid finitum & repugnat, ut inquit Homo naturaliter mereretur, sic complexum ex mente, & operatione, & itæius hæc se se mutuo excludunt. Frustra etiam dari accidentia supernaturalia, ideoque requirere proprium subiectum, quippe hoc evinceret de facto, & oppositum omnino convincit, cum sint accidentia omnibus inhæbita, quod & constat in accidentibus viænter, vel miraculosè è subiecto educitis. Frustra congeminant non repugnat, nec una supernaturalem, cum dentur accidenti supernaturalia, nec qua substantia cum eatur in Deo, quippe repugnat unio illa, supernaturalis, & Substantiæ creatæ, & naturalis, & supra Naturam, & Patres Fulgentius de Fide ad Petrum, Gregorius Lib. primo Moralium,

Cap. 35. Augustinus, & alii Creaturam, ex nihilo factam probant, in nihilum endere, & multi Theologi, cum Vasquez vocant ineptam, cum Nazario temerariam, cum Bannez insignem ignorantiam, quamvis nos nullo modo accusemus, ob reverentiam Theologorum oppositam Sententiam tenentium; dicimus tamen etiam esse contra Scripturam, *Omnis Homo mendax, non est Deus quasi Homo ut mentiatur*, & soli Deo ut vidimus, perfectio ista tribuitur, & Hæresis est posse hominem, pervenire ad tantam perfectionem ut peccare non possit, quod asserunt Beguardi & Quietistæ, imò Philosophi ipsi Lumine naturali, & testantur, & convincunt, Hominem errare, & peccare posse, & deducere posse a lege.

Constat ergo Deum per Gratiam, nunquam videri per Naturam, at occurrit prima difficultas, utrum Oculis corporeis, possit elevatus Deum videre; nec id tenentes errant cum Antropomorphitis, quippe illi affirmabant naturam oculo, isti oculo elevato volunt Deum videri; de qua re aliquando dubitavit Augustinus; imò meminit Gennadius in Catalogo, cuiusdam Episcopi, quem Secvum Dei vocat scribentis. *Adversis eos qui dicunt Christum in hac Vita degentem non vidisse carnis suis Oculis Patrem, sed post Resurrectionem ex Mortuis, & Ascensionem in Cælis*. Et dicit contra hos probasse. *Ipsam Hominem factam Deum semper carnis sue Oculis, & Patrem vidisse, & Spiritum Sanctum, per specialem & unitatem Dei, & Hominis societatem*, Cui opinioni suffragatur Gennadius, & Petavius vult Augustinum non dubitative, sed affirmative sensitse de Oculo Beato. Verum nec modo in Via, nec in Patria, Deum Oculis corporeis cerni posse, constat Antiochæ Augustini, & Ambrosii, Hieronymi, Athanasii, Nazianzeni apud eundem Augustinum. Præter hæc adducit Pe-

tavius Origenem, ita id pro certo habentem, & ex eo quod anima res spirituales intelligat, manifestò incorporeum à corporeo, utpote inferiori percipi non posse, Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi nona. *Carnis quidem Oculis contemplari Deum impossibile est. Quod enim corporis est experi, in carnis Oculis cadere nequit; atque eo spectare credit illud Deum nemo vidit unquam, sic Chrysostomus in Genesim de Abraham, qui Deum vidisse dicitur, mente non oculis corporeis, sit Philo de Nominum Commutatione, & de Cherubim. Sensus percipi non potest intelligibilis Naturæ, sic Judæus Maimonides, & Christianus Mamertus. Adde possimus Athanasium, hoc vocare *irrationabilem vecordiam & Augustinum ipsum dicere insipientiam, & dementiam*. Et ratio jam est allata, & Deus ex Augustino charitas est, nec charitas videri potest Oculis corporeis, & validè Ambrosius. *Sonus ergo eris Deus, ut possis etiam auribus percipi? Et balisus eris ut sentiri possis olfactu? Et liquor aliquis eris ut possis tibi? Et moles eris, ut possis tangi*, quod & idem dicit Augustinus, sic Fulgentius probat cum Deus sit Veritas, & Sapientia, denique prebent Theologi ea ratione, quod spirituale est extra objectum & quidem adæquatum rei Materialia; cuiusmodi non est infinitum, cum mens omne intelligibile respiciat. Facile est exponere Visionem Isaac, quippe vidit Oculo mentis, juxta illud *non videbit me Homo & vires*, & de Visione in imagine ut passim fiebat. Facile est solvere illud Job. *Et in Carne mea videbo Deum Salvatorem meum*, ut enim benè advertit Augustinus, non dixit per Carnem meam, & loqui de Christo Judice prophetica Verba demonstrant, *In novissimo die de Terra surrecturus sum*, longè facilius est alius textus. *Audisti auris audivi te, nunc Oculis meis vides te*, ubi loquitur de Providentia oivina, quam viderat ex his quæ acciderant. Facile est solvere paritatem, de Aqua, & Igne elevatis ad Spiritualia, quippe instrumentaliter elevantur, Potentia verò visiva est Principalis, agens in Virtute sua non alterius. Facile est Visiones ad Oculum Cordis transferte *Dens det vobis illuminatos Oculum Cordis vestri*, & Patres cum Bernardus vocat *Fidem Oculatam*. Facile est solvere exemplum Animæ, unitæ corpori materialis, vel Christi modo inextenso adhuc visibilis, quippe corpus non est agena sed subiectum, nec anima ab eo sustentatur, & Christus in Eucharistia adhuc est corporena. Facile est retundere Oculum etiam vitalem, nam vitalis est corporens non spiritualis. Facile est illud videri *Corpora Spiritu*, sic etiam Spiritum Oculo corporeo, quippe omne intelligibile & ita corporeum, objectum est mentis Spiritualis, objectum Oculi sola Lux, & Color. denique facilis etiam concordia S. Augustini cum se ipso, & primò asserit de Oculo Beato, in ea Sup-*

Lib. 1. de Prov. c. 1.

Lib. 1.

hom. 39.

Orat. cont. Id.

Ep. 6.

Ep. 111.

En 33.

Cap. 12.

cap. 47.

Ep. 1.

Serm. 2. de Epip.

Ep. 112.

cap. 30.

cap. 3.

positione quod sit Spiritualis, ideoque Spiritus non Caro Deum videret. Idem exponens Verba Christi & Pauli. *Beati Mundo Corde quoniam ipsi Deum videbant, videmus nunc per speculum in enigmate, ait. Hoc autem utrumque interioris Hominis munus est, & super Verba Joannis, Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbitur eum, sicuti est. In tantum ergo videbitur in quantum similes ei erimus.*

cap. 14. lib. 5.

Et mox. *Quis autem dementissimus dixerit, Corpore nos vel esse, vel futuros esse similes Deo? Et de Oculo etiam Beato negat, & confirmat Sententiam Patrum & addit. Mephus movet & illius Sententia, qui nec in ipsa Resurrectione hoc corporalibus Oculis sed Mandis cordibus tribuit, sic de Genesi ad literam dicit, & probat alioquin Deus, ab Oculo pecorum posset videri, & de Civitate Dei principio dubitat posse solvit obiectiones ab Auctoritate desumptas. *Aut ergo per illos Oculos sic videbitur Deus, ut aliquid habeat in tanta Excellentia menti simile, qua & incorporea natura cernatur, quod nulli exemplis sine Scripturarum Testimoniis Divinarum, vel difficile, vel impossibile est ostendere, aut quod est ad intelligendum facilius, ita Deus nobis erit notus, atque conspicuus, ut videatur spiritui in singulis nobis in singulis nobis, videatur ab altero in altero videatur in se ipsa videatur in Caelo novo, & in Terra nova, atque in omni qua tunc fuerit Creatura, videatur & per Corpora in omni Corpore, quocumque fuerint, Spiritualis Oculi acie perveniente directi, patebunt etiam Cogitationis nostrae. In Sententia Augustini, & de Trinitate & alibi solvit argumentum de Oculo glorificato; & ait. *Nec hoc ipsum quod Corpus est per Gloriam Resurrectionis amittet, & Epistola sexta restringit asserentes eos Christum potuisse, Oculis Patrem cernere, & ait. *Magis despicere, quam qui Cornem afferens conversus iri in Substantiam Dei, & hoc futurum esse quod Deus est, ut sic eam saltem videndo Deo, facians idem eam, non tanta diversitate dissimilem; quem Locum citat Fulgentius, evincens Deum Oculis corporis non patere.****

lib. 22. cap. 20.

lib. 3. cap. 18. Ep. 112.

In resp. ad 3. g.

lib. 15. cap. 18.

cap. 33.

1. Cor. 13.

Ab Oculo transit ad mentem, de qua quærimus, utrum Deum videri possit. Aliqui apud Gregorium in Moralibus asserunt Deum videri in quadam claritate & fulgore. Sic Abailardus apud D. Bernardum & Almainus ejus Errores constitavit in Concilio Lateranensi S. Dominicus, sic S. Hieronymus in Caput secundum Isaiæ ait Judæos interfecisse Prophetam illum, eo quod dixisset se vidisse faciem ad faciem Deum contra Exodum, *Non videbit me Homo, & videri, sic Armeni, sic Palamas asserunt, Deum videri in quadam Imagine. At clari sunt Scripturæ Textus. Ex parte cognoscimus & ex parte prophetamus. Cum ergo venerit quod perfectum est evocabitur quod ex parte est. Et rursus. Videmus nunc per speculum & in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc*

cognosco ex parte, tunc autem cognoscam faciem & cognitus sum. Et Joannes Apostolus. *Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbitur eum sicuti est. Ex Christi ipse de puerilis. Angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in Cælo est. Et rursus. Beati Mundo Corde, quoniam ipsi Deum videbant. Et iterum. *No autem omnes revelata facie Gloriam Domini speculantes in eodem imagine transfremur à Gloria in Gloriam, ubi sic arguit Hieronymus. In his Verbis Domini Di multa consideranda sunt, primum quis secundum apertissimam Domini Sententiam, etiam ipsi sentit, tunc nos visuros faciem Dei cum in Angelos profecerimus, ubi videri quod perfectum est, ubi vidimus faciem ad faciem, non ergo in quadam claritate, ubi cognoscemus sicut & cogniti sumus, in se non in aliquo fulgore, ubi Deo similes erimus videndo, ubi revelata facie cernemus.**

Hæc de Scripturis quas ita exponunt Interpretes, & Patres omnes unanimes, & Augustinus tractans per Epistolas duas questionem, citat S. Hieronymum, S. Athanasium, S. Ambrosium, & ait hæc se commemorasse de Literis Latinorum, & Gregoriorum, qui se priores in Ecclesia Catholica, Divina Eloquia tractaverunt. Et certè Irenæus libro quarto. *Quemadmodum enim videntes Lumen intra Lumen sunt, & claritatem ejus percipiunt, sic & qui vident Deum intra Deum sunt, percipiunt ejus claritatem vident autem eas claritas, ubi clara Dei visio, & exemplis explicatur, & clarè proponitur. Certè Clemens Alexandrinus Libro quinto Stromatum, super ea Verba, *Nemo videbit faciem meam. Perspicuum est enim tallum nunquam posse Deum perspicuè comprehendere. Qui autem sunt Mundi Corde Deum videbunt, postquam extremam perfectionem attigerint; Ubi post Mortem perspicuè Deus comprehenditur, qui perspicuè in Vita comprehendendi non poterat. Certè Epiphanius Divinam exaltat Potentiam, ut invisibilis videatur, quod in fulgore non est necesse; sic Oratione integra Nazianzenus, & probat. Nos aliquando tantum cognituros, quantum cogniti sumus, & Gregorius Magnus decimo octavo Moralium, ex professo eum Errorem confutat, Certè Auctor de Vita Contemplativa. *Tam rem omnium Notitia, quam ipsa Dei Substantia plenè & perfectè videbitur, sic Auctor de Cælesti Hierarchia, & Patres numerosos feremus de Beatitudine Sanctorum, & de Futura post Resurrectionem, in Visione clara Dei conveniunt omnes. Certè ratio suadet Hominem, posse finem suum consequi, & elevatum eam Visionem exigere, & supernaturale objectum continere, intra vires elevatæ mentis.***

Nec obstat infinitum objectum, require-re infinitam Cognitionem, & de Moyse dici quod viderit, faciem ad faciem Deum, nec tamen clarè cognoverit, quinque primum

Ep. 111. 112.

Cap. 37.

Her. 70.

Orat. 34.

cap. 15.

cap. 43.

fal.

falsum est in Deo, cognito ut Autore naturæ & infinito, quod etiam constat in actu amoris Dei, cognoscitur ergo infinitum, sed non attingitur infinito conatu, & sic Philosophi vel loquuntur de infinito, & secundum eum contrarium cum dicitur ipsi *Faciem autem meam non videbis*. Quod verò ferunt, Deum nemo vidit unquam, sed nec videre potest textu ipso manifestat *Unigenitus qui est in sinu Patris ipse enarravit*, loquitur de

etiam Deum; quod etiam ex errore Eunomii constat, de quo Theodoretus hæreticarum fabularum libro quarto. *Ansus est dicere Eunomius, se nihil de Divinis rebus ignorare sed ipsam Dei substantiam & actum scire, eamque habere cognitionem, quam Deus habet de se*, & hos Chrysofostomus vocat amentes, & stolidos. Uno verbo comprehenditur aliquod cum cognoscitur quantum exigit cognosci, & ideo à mente infinita perfectæ.

Ex his etiam constat nemini concessam, visionem beatam in hac vita, excepta B. Virgine, ubi omnia sunt singularia, & Joannes scribens post omnes ait. *Deum nemo vidit unquam*, nec valet illud, *ostendam tibi omne bonum*, at faciem suam Moysi negat; & etiam Israelitis dicitur Deus locutus facie ad faciem.

CAPUT V.

De Proprietatibus Visionis Beate, & vite æternæ.

UNICO verbo vitam æternam describit Abraham Deus ego eri merces tua magna nimis, ubi Deus est merces, & magna nimis, nempe Beatitudo ipsa omnium bonorum cúmulo dives.

Præter Dei unitatem vident Beati, & Trinitatem. *Qui videt me*, inquit Christus Philippo *videt, & Patrem meum*, & rursus, *Videbitis eum sicuti est*, & decidit Concilium Florentinum. Dicens Deum unum videri & trinum, & Augustinus nos visuros ea quæ credimus; estque in Psalmo. *Sicut Andromæus sic vidimus in Civitate Dei nostri in Monte Sancto ejus*. An verò videri potest essentia sine personis, & una persona sine aliis iis est, Scotistæ affirmant, negant Thomistæ, qui bus adhæret S. Augustinus. *Nescitis quia ego in Patre, & Pater in me est; id est, & me viso videtur, & Pater, & Patre viso videtur & Filius Patris, & Filii separari non potest viso*. Ubi non unius separatur natura, & substantia viso separari non potest.

Revera tamen quæstio ita conciliatur; si visio dicatur intuitiva eo quod objectum ut est in se respiciat, tunc separari non potest ab attributis essentia, alioquin Deus ut in se est non cerneretur, si sufficit visioni intuitivæ, ut fiat per species proprias, tunc præscindi potest essentia ab attributis, cum Beatus per species proprias, essentiam percipit absque attributis. Revera tamen visio hæc sine personis non fatiaret mentem, quæ cupit abstracta magis intueri, quale sit Trinitatis mysterium, & visio fonte etiam sivilos sitit, & explicitè intueri in proprietatibus, quod obscure in essentia intuebatur.

Præter Deum & creaturas intuentur, in mente Divina ut in speculo Beati, & penetrantes omnipotentiam penetrant quæ potest producere, ideoque Augustinus dat duplicem cognitionem aliam matutinam in verbo

Eunomii

33.

cap. 9.

cap. 9.

lib. 1.

cap. 20.

Rom. 4.

Jer. 37.

Rom. 11.

1. Cor. 2.

Ex his habes Deum incomprehensibilem. *Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu*. Et Paulus. *Quædam incomprehensibilia sunt judicio ejus, & investigabiles viæ ejus*; quod & Ecclesia sensit contra Anomæos, & Patres integris libris defenderunt. Nunc quærenda est demonstratio hujus veritatis, multi enim tenent Deum comprehendi non posse, cum omnia possibilia cognoscei nequeant, at hoc est eertum per incertum probare, cum probabile sit posse cognoscei, sicut cognoscitur essentia Dei infinita. Melius ergo vincitur ex scripture & Patribus. Et scriptura id habet. *Spiritus enim omnia scrutatur etiam profunda Dei. Quis enim hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est. Ita & quæ Dei sunt nemo cognoscit, nisi Spiritus Dei*, sic Epiphanius in Anchorato & ibi in eo textu alii interpretentur, ideoque probant ex eo Spiritum San-

1. Jo. 4.

Deut. 5.

& 34.

Gen. 19

Jo. 14:

1. Cor.

13.

Psal 47

In Psal.

85.

clariorem, aliam in rebus vespertinam non ita claram; & in Deo tanquam in speculo clarissimo creaturas Beatus contemplantur.

Denique revelat iis Deus quæ ad proprium pertinent statum, ut ait D. Thomas. *Nulli intellectui Beato deest quia cognoscat in Verbo omnia, quæ ad ipsum spectant, & rursus.* Maximè excellentiam eorum docet ut cognoscant petitiones a Deo factas vel voce vel corde. Sic Ambrosius in oratione fanebri Theodosii docet Theodosium susceptorum patrociniū Arcadii, & Honorii, Gregorius in moralibus docet, Sanctos Fratres perlicitantibus opem ferre, sic Onias opem tulit Judæis, & plura vidimus de Invocatione Sanctorum, aliqua tamen non vident cum verbum sit speculum voluntarium, & ita nesciant diem iudicii, nec quando pugnabant simul voluntatem Dei exploraverant.

Hæc vident Beati non tamen æqualiter, ut hæresis fuit Joviniani, & Christus ipse decidit. *In Domo Patris mei mansiones multæ sunt,* quod intelligitur expressè de Cælo. *Si quisquis dixisset vobis vado vobis parare locum,* & ibi Tertullianus in Scorpiaco. *Nam quomodo multæ mansiones apud Patrem si non pro diversitate meritum,* sic Gregorius libro quarto moralium. Rursus post Magistrum Paulus discipulus. *Alia claritas Luna, & alia claritas Stellarum. Stella autem, à stella differt, in claritate, sic & resurrexerit mortuorum,* Jovinianum damnavit Synodus sub Siricio, & quod evidens est docet Paulus. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem,* at labor est inter homines inæqualis nec enim laboraverunt Sancti sicut laboravit Paulus Apostolus, ita sæpè in Scripturis Cælum dicitur merces, bravium, corona, quæ major datur magis laborantibus, & innumeris vicibus Deus hortatur Sanctos, ut proficiant in via sanctitatis. *Qui sanctus est sanctificetur adhuc, qui iustus est iustificetur adhuc,* quæ ad nihilum infervirent, si eadem merces omnibus donaretur, nec Sancti augere merita deberent, & multiplicare actus virtutum. Frustra Jovinianus asserit Deum simplicem plus videri non posse, quippe, ex parte intellectus, semper augetur intellectio, & ex parte objecti nunquam exauriri potest objectum infinitum. Frustra ferunt minimè beatos, optaturos autem majorem beatitudinem, quippe beatitudo datur juxta lumen, & hoc militat etiam in sententia Joviniani ubi beati quoad tres gradus cuperent beatitudinis plures gradus. Frustra ferunt parabolam Patrisfamilias donantis æqualem mercedem inæqualiter in vinea laborantibus. *Cum venissent ergo qui circa undecimam horam venerant acceperunt singulos denarios. Venientes autem & primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi, acceperunt autem, & ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant adversus Patremfamilias dicens. Hi novissimi*

*una hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portavimus pondus diei & æstus, quippe respondet Augustinus de verbis Domini. Denarius ille vita æterna est, & in vita æterna omnes æquales erunt. Quamvis enim meritum diverſitate fulgebunt alius magis alius minus, quod tamen ad vitam æternam pertinet æqualis erit omnibus, non enim alteri longius alteri brevius quod pariter sempiternum est, ubi oppositum evincit Augustinus in Jovinianum. Et Nazianzenus exponit, plus extremos laborasse, quantum ad voluntatis modum; & Ambrosius ait. *Æqualem mercedem vitam non glorie, sic Hieronymus. Ideo æqualem consequentur salutem, licet salutis pro labore diversa sit gloria.* Et Augustinus de peccatorum meritis, & remissione primò vocatos reprobos vocat, alios extremos electos, & Gregorius vocatos ante legem, in lege, & in Evangelio exponit. Post tot Patres addendum est, & aliquid minutum, aliquos circa undecimam horam venientes, æqualem mercedem cum aliis recepisse, ut in bono Latrone constat, & in pluribus martyribus in morte conversis. Tandem scopum etiam parabolæ explicare gratiam, ita verbum conducere operarios, gratiam prævenientem significat, à Deo solo vocante datam, simile est regnum calorum Homini Patrisfamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam, conventio facta exponit, post gratiam deberi mercedem, & vocatio expressè ponitur; & dixit illis ite & vos in vineam meam, & ipsi stantes respondent ferre non vocatos. *Quia nempe nos condaxit, eosque vocat circa undecimam horam, cum alios vocat circa tertiam, & nonam, sic illud tolle quod tuum est, & vade, gratiam sufficientem exprimit, datam illis omnibus, & gratuita voluntas exprimitur. Aut non licet mihi quod volo facere? Sic Patriarchæ vocati sunt hora tertia, hora nona Judæi, hora undecima Christiani, & acceperunt omnes singulos denarios quod & nutant Hieronymus, Augustinus, Gregorius, & alii.**

Hinc difficile est Scotistas tueri, volentes mentem perfectiorem, vel magis perfectam producere visionem, cum ex Apostolo quisque mercedem recipiat, secundum suum laborem, & juxta Concilia, & Patres secundum meritum, nec obstat ipso reponere gratiam concurrere ad hæc opera, quippe concurret ad initium non ad augmentum, neque necesse est merita augere, sed solum perfectionem mentis quod idem valet de prædestinatione, Deus enim prædestinat ad tantam gloriam, postquam prædestinavit ad tantam gratiam. Quin etiam hæc sententia concordare nequit Augustino, qui ex orationibus arguit necessitatem gratiæ, ut constat toto libro de dono perseverantiæ, & Ecclesia ipsa orat Deum. *Da nobis fidei, spei & charitatis augmentum,* & Augustinus ipse convincit. Nemo ab alio potest quod ipse habet, in potestate, Scotista verò petere non

Matth. 20.

Serm. 59

Orat. 40

Ep. 146

Hom. 9. in Ezech.

Matth. 20.

non debent, cum satis sit ipsis pericere intellectum. Adde visionem illam ita correspondere Deo Creatori non Auctori gratiæ. Adde Angelum perfectiorem cum longè minori merito receptorum longè majus præmium, quod est dissonum, & meritum non correspondere præmio. Et frustra dicitur lumen plus influere cum lumen parvum ut duo influere non possit in visionem ut quatuor. Adde ex gratia non ex natura emanare charitatem, eosque perfectiores & majores, majus & perfectius præmium exigere, non naturalem potentiam quæ id non exigit, & ad visionem concurrere solam vim obedientialem. Denique merces hæc proveniens à mente, non correspondet meritis Christi. Afferant Scotistæ majorem perfectionem, fore in patria otiosam, quippe otiosa non erit quoad alias operationes. Afferant crescente lumine crescere visionem, & ita crescente mentis perfectione, at lumen est supernaturale potentia naturalis & supernaturalis vis tantum concurrat, sicut sigillum concurrat ut impressivum, non ut aureum ad imaginem efformandam. Afferant Theologum facilius credere quam rusticum, hoc enim falsum est de indoctis, quos credendi simplicitas, ex Augustino tutissimos facit melius Theologus penetrat motiva credendi. Afferant quod causa perfectior eo quod perfectior, effectum producit perfectiorem, hoc enim verum est si concurrat ea perfectione, falsum si non concurrat, ut constat in sigillo, & mens concurrat potentia obedientialiter, Deo juvante ut Auctore gratia non naturæ.

Ad videndum ergo Deum requiritur lumen, ut definitur in Concilio Viennensi, relato in Clementina ad nostrum de hæreticis ubi damnantur Beguardi, & Beguinæ dicentes, quod quilibet intellectualis natura in se ipsa est naturaliter beata, & quod anima non indiget lumine gloriæ, ipsam elevante ad Deum videndum. Sicut ergo requiritur habitus fidei, & charitatis validiori ratione lumen gloriæ, & mens est improporcionata tanto objecto, & fidem supplere debet lumen gloriæ nec obstat lucem non indigere alia luce, & Patres dicere lumen sed indistinctum à Deo, nam indiget potentia non objectum, quæ ex Concilio elevatur, & Patres dicunt supplere habitum fidei & quamvis objectum sit præsens, debet principium esse supernaturale, & ut dicit Concilium elevare. Nam tamen lumen est tota ratio agendi, ut contra reliquos vellet Thomistæ; quippè mens merè passivè non se gerit, & Apostolo teste *Abundantius illis omnibus laboravi non ego autem sed gratia Dei mecum*, ubi Augustinus de gratia, & libero arbitrio. *Non ego autem sed gratia Dei mecum, ac per hoc nec gratia Dei sola nec ipse solus sed gratia Dei cum illo*. S. Bernardus de gratia, & libero arbitrio, & Patres alii apud Ripaldam, non ergo sola gratia aut lumen, etiam mens est vitalis in Cælo, & libera in Terris, & ita concurrat,

& dicere lumen vitale est liberum ut quo non excludit veram vitalitatem, & libertatem, & frustra dicitur voluntas influere, medio lumine gloriæ, & habitibus, quippè voluntas in habitu merè passivè se gerit. Etiam ratio evincit tunc potentiam, in ordine superiori collocari, cum jungitur principio superiori, ut constat in telescopio, in perspicillis quæ certè non sunt tota ratio agendi sic actus vitalis procedit à specie & imagine. Nec obstat mentem non esse supernaturalem, & supernaturalitatem identificari cum vitalitate, mentem ad eam robur non habere, esse superiorem, & fieri æqualem per lumen, totum solvitur ratione adducta, quod ut causa ponatur in ordine superiori, satis est unum principium, sicut lumen concurrat per ipsos ad vitalitatem, & mens cum alio principio est proportionata, ut potentia cum imagine objecti, oculus cum telescopio videt distantia. An verò possit suppleri lumen per assentiam Dei specialem negant Thomistæ contra Scotistas, & moderni quidam errant, quorum libri prohibiti sunt dicentes id accidere de facto, quippè lumen gloriæ & habitus ex Concilio Viennensi definiuntur, imò nec divinitus id fieri valet, quippe assentia nihil ponit in mente, & ita remanet sicut prius impotens, nec habet intrinsicam virtutem necessariam, nec est deificatus ut loquitur Auctor de Divinis nominibus, nec habet nec recipit virtutem intrinsicam. Nec dicas etiam calorem esse extrinsecum, quippe communicatus subiecto, & in eo recipitur. Conantur Scotistæ quidam hoc evincere, cum Deus ex se solo possit, quidquid potest cum causis secundis, & cum assentia Dei sit quid supernaturale, & reddat mentem Deo proportionatam, ut non est Deus qui videt solus sed potentia vitalis quæ foret impotens, & quamvis assentia specialis sit supernaturalis, nihil tamen ponit intrinsicum in mente, sed eam relinquit in sua sola virtute, & dat solum principium extrinsecum quod non ponit potentiam in vidente internam. Etiam repugnat species impressa, & imago à Deo distincta, quippe imago ordinaratur ad perficiendum objectum, Deus autem perfici non potest repugnat objectum perfici, repugnat accidens ipsius perfectivum, & contra Scotistas species representans infinita objecta esset infinitæ virtutis, & ita Deum infinitum representans, & de essentia speciei est reddere objectum, proxime à nobis intelligibile, quod omnino Deo repugnat, & species supponit objectum, in ratione intelligibilis incompletum, at Deus ex Augustino est lux intelligibilis, & passim Patres vocant lucem immensam, & defectus est ex parte potentia non objecti; Frustra dicunt ablata specie Deum concurrere necessario, quippe hoc idem retorqueri potest in specie, & aliqua requirunt libertatem ut arcana Dei. Frustra dicunt speciem hanc purgari posse ab imperfectionibus nam est essentia ipsius speciei. Frustra dicunt relationes immediatè

videri non posse, quippe in visione intuitiva essentia, cernitur quidquid est idem cum illa. Frustra citant Augustinus de Trinitate.

I. ib. 14.
Ep. 1. 4. 3
Lib. 14. cap. 78.
Est. 7.
St. 1. Opus. 6. c. 9. lib. 3.
Cap. 10. St. 10. Sc. 6.

In hac quippe imagine perfecta erit Dei similitudo, quando Dei perfecta erit visio de qua dicit Apostolus Paulus. Videmus nunc per speculum &c. apparet tunc in ista imagine Dei, fieri ejus plenam similitudinem, quando ejus plenam perceperit visionem, quippe asserit visionem producere similitudinem, & fundatur in textu Joannis similes ei erimus, quoniam videbimus eum, ubi ponit similitudinem pro effectu, & causam quoniam videbimus eum. Frustra dicunt dari lumen, visionem, & cognitionem Dei finitas, quippe illæ se tenent ex parte mentis quam perficiunt, & à qua limitantur, hæc ex parte objecti infiniti, & non perfectibilis.

Huc spectat sententia illa visionem à solo Deo produci non posse ut pote quæ est actio immanens; et in principio manens à quo producitur, velut Idæa in mente artificis, ut notat etiam Augustinus de Trinitate, & per hoc distinguitur ab actione transeunte, nec sufficit in mente recipi ut constat. Ex eo etiam liquet quod actio denominat agentem ideoque Deum intelligentem diceret, & libertas, & vitalitas est in creatura, nec Deus in causis vitalibus potest se solo agere cum sint actiones immanentes, nec creatio, nec gratia est actio immanens, nec lumen supernaturale tollit vitalitatem, nam ex Concilio Tridentino voluntas, cooperatur gratiæ ut vidimus vel ex Paulo, & suprema vita ex intellectu traducitur ex Philosopho, & vivencia moventur ex se ipsis.

Celesterrima est sententia apud Bellarminum prima, Sanctos mox defunctos, ut Martyres Cælo frui, & alias plenè purgatos quod negant Hæretici, & confirmant Auctoritate multorum Patrum, ideoque cum Benedicto XII docent nos errare. Primus negans fuit Tertullianus in Marcionem, & libro de anima ultimis duobus capitibus, sic Vigilantius apud Hieronymum, sic Armeni ut ait Guido in summa, sic Græci in Concilio Florentino, & apud Angelicum, sic Lutherus prælectionibus in Genesim, sic Cornelius Agrippa de occultis Philosophia, sic Joannes Calvinus libro quarto institutionum, ubi asserit Christum solum ingressum Cælos, reliquos verò expectare in atrio, & capite vigesimo quinto ait. *Stultum, & temerarium est inquirere quo tu loco sint anime justorum, & an gloria fruatur nec ne, ubi dicit stultum & temerarium, & tamen ipse definit non esse in gloria, ideoque se iudice condemnatur. Non imitatio doctissimum Modernum, per singula secula traditionem ostendemus.*

Primum ergo seculum est ex Paulo. *Sciatis quia si terrestris domus nostra, hujus habitationis dissolvatur, ædificationem ex Deo habebimus, domum non manufactam, æternam in Cælis, nam, & in hoc ingemiscimus habitationem nostram quæ de Cælo est superiudici*

*cupientes, si tamen vestiti, & non nudi inveniamur, nam & qui sumus in hoc Tabernaculo ingemiscimus, gravati eo quod volumus expoliari sed supervestiri ut absorbeat quod mortale est à vita, ubi communis expositio Gregoriorum, & Latinorum pro domo terrestris exponit cotpus, & Paulus ipse dixit. Si interior homo noster corrumpitur, interior renovatur de die in diem, & clarior infra exponit, & ibi ait. *Æternam Gloria pondus operatur in nobis, & rursus. Nam in hoc ingemiscimus habitationem nostram, quæ de Cælo est superiudici cupientes.* Si autem expectatur finale iudicium, nil juvat ingemiscere, & Cælum cupere. Endem in capite validius loquitur. *Nam & qui sumus in hoc tabernaculo ingemiscimus gravati, eo quod volumus expoliari sed supervestiri, ut absorbeat quod mortale est à vita.* Et mox. *Ascendentes igitur semper scientes quoniam domus sumus in corpore peregrinamur à Domino.* Et mox. *Ascendens autem, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & presentes esse ad Dominum,* ubi optat esse præsentem Domino, quod frustra optaret dilata præsentia in fine Mundi, ubi opponit ambulare per speciem fidei, quæ ad huc durat vivo & esse tantum cum Christo, & optat ambulare per speciem, & magis peregrinari à corpore quam à Domino desiderat.*

Excipit discipulum quem erudierat Magister, *Hodie mecum eris in Paradiso,* quo utitur Benedictus XI, & clarè significat hodie, frueris mecum visione beatæ & quamvis Pater aliquis exponat locum deliciarum huic sensus nullo modo est oppositus; ubi Christus promisit consortium suæ Beatitudinis quæ Cælum est non terrestris locus deliciarum, ubi promittit quod petierat regnum, ubi Ambrosius, Theophylactus, Beda, verum Paradisum intelligunt, ubi nulla est vis in sensu literali.

Rursus Paulus gentes docet. *Christus ascendens in altum captivam duxit captivitatem, & altum significat Empireum. Qui descendit ipse est, qui ascendit super omnes Cælos,* ubi animas captivas redemit ut ait Ambrosius nec captivam aliam duxit captivitatem. Iterum. *Cupio dissolvi, & esse cum Christo,* quod frustra cuperet Paulus expectans iudicium. Rursus in actis Stephanus vidit Cælos apertos & exclamavit. *Domine Jesu suscipe Spiritum meum.* Iterum Apocalypsis sexto de Martyribus. *Et data sunt illis singule stolle alba & dicitur est illis ut requiescerent, & erant ubi erat agnus, & clarior. Post hæc vidimus magnam, quam dinumerare nemo poterat, ex omnibus Gentibus, & tribubus, & populis, & linguis, stantes ante thronum, in conspectu agni amittit stolis albis, ubi stant ante thronum non in atrio, stant in conspectu agni etiam ex Calvino in Cælis existentis, sunt ut beati amittit stolis albis, & rursus. *Ideo sunt ante thronum Dei, & servant et die ac nocte in templo ejus, dicat scriptura in templo Calvinus in atrio, an-**

te thronum Dei ipse longe à throno. Adest
 Luc. 8. & clarissima Christi parabola. *Moxnus est di-
 ves, & sepultus est in Inferno non sepelietur sed
 sepultus est, & tormenta indicant, & Abrahæ
 sinu exceptus est pauper, quem liberatum
 vidimus de descensu ad Inferos, sic ait ve-
 tua Scriptura. In momento ad Inferos descen-
 dit, an momentum constat pluribus æta-
 tibus? Quod, & Apocalypsis sæpe describit.
 Ap. 20. De Millia in stagnum ignis, de Fratribus
 ipsius divitis, in Inferno positi, & optan-
 tis ne Fratrea, ad ea tormenta accederent
 Des. 32. sic Datan, & Abiron Infernus vivos absor-
 buit, & alibi.*

Accedunt Patres primi seculi Clemens
 Epistola prima celeberrima. *Propter aemula-
 tionem iniquam Petrus martyrium passus, in
 debitum gloria locum descendit. Sic Paulus,
 patientie præmium reportavit. Et mox. In
 locum sanctum alius. Sic de aliis. Nobile tol-
 rantie præmium accepimus. Sic Hermas ad eò
 laudatus à primis Patribus, ut collocaret
 librum aliqui inter canonicos, sic Dionysius
 quem primi seculi evincit Natalis Alexander
 de cælesti Hierarchia confirmat & Hermas
 libro tertio, ubi in primo seculo ne unus qui-
 dem est contrarius; Sed omnes unius labii
 & linguæ.*

Habemus secundo seculo Ignatium. *Bom-
 num est à Mundo ad Deum accedere ut in ipso
 oriar. ubi à Mundo ad Deum accedit. Et mox.
 Sino te me ferarum cibum esse, per quos Deum
 consequi licet. Referunt multi illud. Aqua
 autem alia vita manes in me immiscens dicens
 venit ad Patrem, sed ea epistola videtur in-
 terpolata. Rursus ad Bovina scribit. Tran-
 satus esis coram, qui ob Deum interficiuntur
 Pauli Symonista, qui sanctificatus martyrium
 confectus & dignè beatus est, ad cujus vestigia
 contingat mihi ne inveniar, ubi Deus po-
 situs fuerit ubi Prius iam est beatus, &
 ipse brevi sperat Deo potiri & aëta S. Ignatii.
 Quippe qui à Mundo citius descendere propa-
 retis ut ad Dominum quem amabat perveni-
 ret. Ridiculum hic foret pervenire.*

Adest & Polycarpus tuius Asiæ Princeps,
 apud Eusebium de Paulo & Apostolis locu-
 tus. *Non frustra crediderunt, sed in fide &
 iustitia digressi, ad locum sibi à Deo debitum
 pervenerunt. Et Ecclesia Smyrnenfis de ipsa.
 Nam per tolerantiam devotè injusto Præside,
 sicque immortalitatis corona recepta, cum
 Apostoli, omnibusque iustis exultans, Deum
 ac Patrem glorificat, ubi non recipienda sed
 recepta est corona, & Deum Patrem glorifi-
 cat. Adest Athenagoras apologia pro Chri-
 stianis, ubi omnium nomine loquitur. *Per-
 suasi sumus in hac mortali vita desinita alter-
 nam, ac terrestri longè meliorem nempe cele-
 stem nos vidituros, ut apud Deum & cum ipso
 stamus, ubi post vitam hanc vita est cum Deo.
 Adest & Cajus Romæ degens, qui ex pro-
 fesso scriptis contra Millenarios. Ad sunt aëta
 Symphorose, scripta ante mille & amplius
 annos. *Passi mortem inter Angelos cum Re-
 ge aëta vite fruuntur in Cæli. Adest Ier-***

nam. *Iustus ait, & aequit et præcepta ejus
 servavitibus, & in dilectione ejus perseverantibus
 quibusdam quidem ab initio, quorundam
 autem ex penitentiæ vitam donans incor-
 ruptelam loco muneris confert, & claritatem
 æternam circumdat, ubi ait quibusdam ut
 martyribus, & infantibus mortuis post bap-
 tismum, Pctavius asserit Irenæum non assi-
 gnare tempus, à optimè distinguunt inter
 martyres & penitentes, quod illis statim &
 initio vita donatur, penitentibus non nisi post
 longum tempus. Adest Iustinus quæstiones
 septuagesima quinta at licet dubis sint quæ-
 stiones illæ tamen non dicit sed probat, ex
 textu Pauli, peregrinamur à Domino. Adest
 Tertullianus Martyrea evincens mox in Cæ-
 lum ascendere; sicut & Iustinus certo ait tes-
 timonio ex Eusebio de Lucio Martyre. *Ista
 per magnam se ei debere gratiam fatebatur
 nam ita se non iniquis solvit, & improbis ejus-
 modi Domini liberatum fore dixit, sed etiam
 ad bonum Patrem, & Clementem Regem
 Deum rectè professuram, ubi vides ad Deum
 Martyrem rectè professuram, & Eusebio de
 eodem Martyre. Invidus igitur adiosus & ju-
 storum hominum generum semper injestis Dia-
 bolus, cum Martyrij ejus amplissimum, cum-
 que incorruptum, & integram usque à teneris
 angelicis vivendi rationem, immortalitatis
 corona remuneratam eumque ipsum propterea
 stabili at certo premio vite æternæ donatum
 cerneret, ubi legis corona remuneratum &
 præmio. Unus manet Papias non Doctior sed
 fabularum venditor ex Eusebio. *Alia præ-
 terea idem Auctor quasi traditione non scripta
 ad se pervenisse commemorat, qua peregrinas
 quasdam Servatoris parabolas, & voces ejus
 doctrinæ, aliæque nonnulla commentariis fa-
 bulis resecta continent. Neque dicebat se ac-
 cepisse ab Apostolis, ideoque & fons, & ri-
 vus erat impurus; nec inter Patres honoran-
 dus.***

Secundissimum est tertium seculum. Hic
 Origenes contra Cæsum. *Post exortus labo-
 res hujusmodi & certamina speramus nos in
 Cælum evasuros, & de principis ex professo
 impugnat Millenarios. Hic S. Dionysius Alex-
 andrinus edidit opusculum in millenario,
 & duos libros adversus Nepotem, & S. Me-
 thodius apud Photium scribit. *Fluxa hæc
 brevique vita dissoluta habebimus ad Deum
 habitationem ad Deum habitationem ante re-
 surrectionem. Hic Cypriana futo calamo
 evincit, ad finem libri de exhortatione Mar-
 tyrii. *Quantum est dignitas & quanta securitas
 exire hinc latum exire inter pressuras, & an-
 gustias gloriosum claudere in momento oculos
 quibus homines videbantur & Mandus. & ap-
 pèrire eisdem statim ut Deus videatur & Chri-
 stus? Tam feliciter migrando quanto velocitatis
 Terris repente subtrahens, ut regni celestium
 reponaris, ubi & habitatio in Cæli, & subita
 visio describuntur. Sic repetit fasè libro
 de mortalitate. *Ad horum conspectum & com-
 plexum venire, quanta & illis & nobis in com-
 mune læticia est, & enumerat omnium Be-****

Lib. 4.
cap. 16.Lib. 4.
cap. 24.Lib. 3.
cap. 33.Lib. 2.
& hom.
7. in le-
vis.Lib. 2.
cap. 12.Lib. 4.
ep. 3.

torum

torum classes; & epistola ad Antonianum scribit: *Aliud statim fidei & virtutis mercedem accipere*; sic Clemens libro quinto Stromatum, sic Eusebius eo etiam seculo vivens, Papiæ fabulam de mille annis irridet, imò Justinus dialogo cum Triphone, ait multos ante se. *Malesque etiam qui puræ piæque Christianæ, sunt sententiæ, hoc non agnoscere*, cui textui reens hæreticus addidit non puræ, adeò & Patres omnes, & piæ sententiæ oppositum sentiebant; sic acta authentica SS. Perpetuæ, Felicitatis, Syncreticæ &c.

In quarto seculo non textus, sed opera integræ cumulamus, Nyssenus oratione funebri in Polcheriam, oratione in quadraginta Martyres, Nazianzenus oratione vigesima pro Basilio, oratione decima in Fratrem Cæsarium, oratione undecima in Gorgoniam, oratione in S. Cyprianum, & alibi, Basilius, oratione in quadraginta Martyres, Prudentius carmine de S. Agnetæ & alibi passim. Hieronymus in epistola ad Marcellam, in Epitaphio Nepotiani, Paulæ, Blefillæ, & in aliorum, Paulinus de S. Felice, Asterius Amasæ de Sanctis, & alii; sic Ambrosius de SS. Gervasio & Protasio, de obitu Theodosii, sic vita Martini & alia plura.

In quinto est Chrysothomus panegyri de S. Philogonio, & de aliis Sanctis & de laudibus Pauli, de SS. Berenice Prodoce, & Domina, Augustinus passim contra Pelagianos evincit non dari locum, & statuit maximam de peccatorum meritis, & remissione. Non esse nisi cum Diabolo qui non est cum Christo, & tractatu in Joannem evincit Joannem esse mortuum, eo quod charissimo Discipulo *Christus sandin non distulisset Beatitudinem*, sic legendus Petrus Ravennas de Lazaro, ubi ut notat Petavina, nil differtus, & sermones de Sanctis, sicut & Maximi Turinensis. Adeo ut ex solis duobus seculis volumina fierent. Ut taceam alia sæcunda, de S. Fulgentij sermonibus, de S. Bernardi, & aliorum innumerorum. Quod bis fusè profecuti sumus de Invocatione Sanctorum tomo præcedenti, & de eorundem canonizatione in isto, ubi retulimus ex Eusebio non tantum quartum seculum, sed & tertium & secundum de S. Potamiana, alisque Sanctis martyribus, & miracula vidimus & Cælo, Sanctos & invocatos & Cælis. Quin etiam Patres expressè convincunt veteres justos in sinu Abrahæ extitisse, & a Christo liberatos, & fideles novæ legis in Paradiso degere Chrysothomus, Cyrillus libro ad Reginas, Ambrosius, & alii.

Opponunt multa Adversarii, & primò caput vigesimum Apocalypsis, ubi interfecti ob fidem stant sub Altari, & Diabulus per mille annos ligatur, & datur resurrectio prima, & secunda, at nil clarius quàm in Cælo extitisse Sanctos, & præter altatos textus, subitus Altare non est locus subterraneus, & Altare ipsum est in Cælo, & Tertullianus allatus à contrariis Martyres interfectos, ob Christum ponit in Cælo regnantes. capite

quarto, & super thronos viginti quatuor seniores, & capite sequenti iterum commemorat, & capite sexto stantes subtus Altare. *Clamabant voce magna dicentes. Usquequo Domine Sanctus, & verus non judicatis & non vindicatis sanguinem nostrum*, capite septimo vidit stantes ante thronum, & rursus. *Signum magnum apparuit in Cælo mulier annuilla Sole*. Et rursus cum Agno. *Erant centum quadraginta quatuor millia*. Et mox. *Hi sequuntur agnum quocumquejerit*, denique caput vigesimum exponit Augustinus de Diabolo ligato per Christum, & per Antichristum soluto, quod textui consonum esse constat, at discipulus post Magistrum addo, nil melius evincere eo textu nostrum sensum, quippe duplicem mortem ponit, aliam in extremo iudicio. *Hæc est mors secunda. Et qui non est inventus in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum igni*, altera est. *Et descendit ignis à Deo de Cælo & devoravit eos, & Diabulus qui sedebat eos missus est in stagnum ignis, & sulphuris*, similiter prima resurrectio habet. *Et regnoverunt cum Christo mille annis*, nempe ante diem iudicii & mox. *In his secunda mors non habet potestatem*, utpote jam à Domino glorificati. Opponent illud. *Venite benedicti*, at de beatitudinæ completa exponit Gregorius, & corporum resuscitatio manifestat. Opponent Patres mortuos, non acceptis remissionibus, at hoc Patres exponunt de Patriarchis, in sinu Abrahæ positos, & mortuos Christianos in Cælis agnoscentes. Opponent mercedem datam in extremia, at melius exponitur per mortem, cum post undecimam horam nemo queat operari, sicut nec post mortem. *Venit etiam non quando nemo potest operari*. Opponent. *Cum apparuerit similes ei erimus*, at non significat Christum apparere, sed cum apparuerit quid erimus, dixerat etenim nondum apparuit quid erimus. Opponent primam ad Corinthios decimo quinto, at ibi probat resurrectionem mortuorum.

Referunt Ambrosius de bono mortis dicentem *animas esse in quibusdam mansionibus*, at ibi dicit in Cælo, & alii textus non sunt ad rem, in primo ait Sanctos nescire diem iudicii, alioquin epistola quinquagesima nona ait *Actibus superiorum incolæ possessores Civitatis æternæ, Hierusalem que in lib. 7. Cælo est*, & vidimus id ex professo docentem. Referunt Hilarius docentem, *Animas ad Inferos descendere*, at loquitur de animabus ante Christum, cum ibi loquatur de Christo tunc descendente, alioquin docet. *Beati quidem sunt qui jam a Deo ad habitandum in tabernaculis ejus electi sunt*, & ibi tabernacula vocat æthereas mansiones. Rursus in psalmum bo docet Sanctos esse Reges, & perpetuo cum Deo habitare. Iterum de Apostolis, & aliis Sanctis. *Gloriosi jam in Dei rebus exaltant*. Referunt Augustinum dicentem *esse in sinu Abrahæ*; at corrigat quod in psalmo trigesimo sexto dixerat; esse apud inferos Christianos, & libro primo questio-

Lib. 1. c. 12. r. 124. ferm. 66.

Cap. 6.

Cap. 17.

Mat. 25. Hebr. 11.

1. 7o 3.

Lib. 7. c. 2. Cain. c. 2.

Psal. 64.

In Psal. 124. 9. c. 7. c. 5. lib. 2.

nium Evangelicarum, qui libri ex libro re-
tractationum sunt posteriores *Abrabe re-
quies erit beatorum pauperum, quorum est Re-
gnum Caelorum, in quo post hanc vitam reci-
piuntur.* Et infra. *Sinus Abrabe intelligi-
tur secretum Patris, & alibi millies docet in
Genesi, dicit esse in Caelo ubi vident; Ipsam
Dei substantiam, verbanque Deum.* Rursus.

Lib. 12.
c. 34. in
psal. 116
cap. 22.

*Faciem Dei illi cernunt, sic in libro medita-
tionis de anima. Habes presentem cernit-
que indefinenter pulcherrimum Dominum cui
servo; sic vigeimo de Civitate capite
decimo tertio. Referunt Chryostomum do-
centem animam non frui bonis ante resurre-
ctionem, at ibi dicit non frui si caro non
resurgat, est itaque de gloria corporis, sic Theo-
phylactus etiam clarius exponit, Eucumenius,
& Theodoretus ejus discipuli, alioquin bea-
tudo homilia decima vocatur ipsa compre-
hensio. Beati & ter beati, qui illis bonis fru-
antur, & de Paulo ait *versari cum Cberubim
& Seraphim, & volumem fieri posset, sic &
alii idem sentiunt. Quod si adducti à Con-
trariis sunt nostri, quid erunt ab ipsis non
adducti? Athanasius in vita Antonii dicens,
animam Antonii in Caelo delatam, Cyrillus
Hierosolymæ docens *primum Latronem Ce-
los ingressum, Epiphanius har. 78. dicens
tripudium agere cum Angelis, Cyrillus Ale-
xandrinus docens animas, evolare in manu
Dei Patris, Damascenus in historia Barlaa-
mi, Theophylactus in Lucam capite vige-
simo tertio, Eucumenius in caput nonum ad
hebræos, Prudentius docens animas esse &
in sinu Abrabæ, & in Paradiso, Prosper de
vita contemplativa libro primo, Leo primus
sermone de S. Laurentio, Antoninus ad Ar-
cadium tomo tertio bibliothecæ Patrum.***

In 2. ad
Cor.

Gatech.
13.

Lib. 11.
in 7o. c.
36

*Imò & solvunt Patres argumenta Hostium
quod sine corpore non detur gloria. Accep-
erunt ait Bernardus jam singulas sed non
vestiunt dupliciter donec vestiamur & nos, Stro-
la enim prima ipsa est felicitas, & requies ani-
marum, secundo verò immortalitas & gloria
corporum, & solvere tenentur ipsi, cum po-
nunt animas iustas in carcere, nec ante judi-
cium sint anni tantum mille.*

Serm. 3.
de festo
annium
SS.

Psal. 83.

Tandem facillimè solvuntur alia, visionem
esse æternam, imò securus esse beatos, alio-
quin cum metu nec esset beatitudo; *Beati
qui habitant in domo tua Domine, in secula se-
culorum laudabunt te, & pulchrè Cyprianus
de mortalitate. Qualis illic celestium regno-
rum voluptas sine timore moriendi, & cum
æternitate vivendi? Quam summa & perpe-
tua felicitas.* Sunt etiam impeccabiles bea-
ti; vel ab intrinseco, cum repugnet summa
felicitas, & summa calamitas qualis est cul-
pa, cum beatitudo à D. Petro vocetur in-
corruptibilis, & incontaminata hæreditas,
cum beati necessitentur ad amandum Deum,
ideoque ipsum odisse non possint, cum Au-
gustinus ostendat simul esse non posse, Civi-
tatem Dei, & Civitatem Diaboli cum ne-
queat beatus habere duos ultimos fines. Nec
obstat posse divinitus, stare visionem Dei &

tristitiam & posse Deum efficax auxilium de-
negare, & aliquid posse præcipere, quippe
visio & dolor repugnant ratione proprietatis
non essentis, sic visio beatitudinis & pecca-
tum, nec Deus potest eam gratiam denega-
re, alioquin anxia esset beatitudo, & præ-
ceptum semper impletit Beatus, ad amorem
Dei necessitatus. Illud etiam facillè solvitur,
Sanctos cupere amorem corporis, cum velint
sodium meriti & laboris, solum prægii &
felicitatis, at parum curare de gloria tem-
porali, bene scribente & mellissuè Bernardo.
*Ad quid Sanctis laus nostra, quandoque tam-
men vult ipsis Deus ut constat.*

CAPUT VI.

De Scientia Dei.

apientiam Dei enarrantes, Sa-
pientia eadem indigemus. *Apud Sep. 7.
ipsum est sapientia, ipse habet
consilium & intelligentiam, &
rursus. Quoniam ipse Sapientia Jacobi 1*

*Dux est; Et iterum. Si quis indiget sapientia
postulet à Deo.*

Superfluum est Deum scientem evincere,
cum id evincat ipsa Dei notio, quo nil me-
lius valet excogitari, ipsa Dei natura per-
fectiones omnes includens, ipsa creatio An-
geli, & Hominis sapientis, omnipoten-
tia potens omnia, & ita intelligere, ipsa
insufio in nos legis naturalis, ipsa Dei bea-
tudo in contemplatione consistens, ipsum
animæ rudis testimonium, Deus scit sem-
per ingeniantis, ipse Deus mens non cor-
pus, ipsa Dei voluntas mentem supponens,
ipsa perfecta Dei operatio. Id Philosophi
omnes, & testantur, & coconvincunt, Plato
ex idæis Dei menti insitâ, Aristoteles ex
Dei beatitudinis, quæ in mentis operatione
consistit, quod ex Simoide desumpsit, Ploti-
nus Enacudum tertio ex providentia, cum
pluribus aliis, & ex præscientia, Seneca
cum innumeris aliis ex ordine universi, &
sapientis dispositione. Denique ex summa
immaterialitate, evincit Deum scientem
Angelicum, quippe bruta materialia minus
cognoscunt, magis animæ spirituales, &
perfectius Angeli spiritus perfectiores, ideo-
que magis Deus summè immaterialis; &
hoc etiam dari possit, substantia immat-
erialis non intelligens, radix habituum, &
characteris, quod probabiliter tenent aliqui
Doctores, non tamen substantia summè im-
materialis, cum minus immaterialis sit sa-
piens. At largiamur quod est falsum Deum
esse naturam, non naturæ ipsius Dominum,
adhuc opus naturæ opus est intelligentiæ,
ut oculis constat, & menti, & ita provenit
ab intellectu sapientis, largiamur Deum
parem homini, adhuc intelligeret ut homo.
Largiamur solum universa ordinasse, adhuc
ordinare sapientis est munus.

Lib. 2.
cap. 9.

Certa est Dei scientia ex ratione, certior
ex Sacris Scripturis. Exclamat Re gius Va-
tes.

Pf. 146. PP. 138. Cap. 40. tes. *Es sapientia ejus non est numerus. Et rursus. Tu cognovisti omnia novissima, & antiqua, & Isaias in veteri lege. Nec est investigatio sapientie ejus, & in nova Doctor Gentium. O altitudo sapientie, & scientia Dei, quam incomprehensibilis sunt iudicia ejus, & investigabiles vias ejus, & Joannes in Christi sinu illuminatus. Major est corde nostro, & novit omnia, & Job sciens potius quam credens. Scio quia omnia potes, & nulla te latet cogitatio, & feminina ipse reddite sapientes. Domine qui habes omnium scientiam. Quin etiam capita sunt, & libri integri, ubi Baruch excludit omnes preter Deum. Non est qui possit scire vias ejus. Et max. Sed qui scit universa novis eam, & advenit eam prudentia sua, que Job ante protulerat. Sapientia ubi invenitur, & quis est locus intelligentie? Et post plura. Deus intelligit vias ejus, & ipse novit locum illius ipse enim fines Mundi intraret, sic sunt plura capita Proverbiorum, & pene liber integer Sapientie, imò ut notat Petavius tota Scriptura, ubi scientiam Deus ubique demonstrat.*

Lib. 9. c. 5. E. 5. Hæc omnia novit Deus in se ipso, quod intellexere & Philosophi, ita Plato evincit Deum, omnia nosse in suis Idæis, Plotinus docet Deum cuncta in se cognoscere, quoniam in se cuncta continet, & quia sunt in ipso. *Igitur ante Mundum illa sunt oportet, non tanquam figura impressæ ab aliis, sed tanquam archetypi, & prime. Si Alcinoüs de dogmatibus Platonici. Cum sit prima mens omnium prestantissima, oportet prestantissimam etiam intelligibile illi esse propositum. Nihil autem potest habere se ipsa prestantius. Se ipsam igitur, & sui ipsius notiones semper intelligit.* Sic Ammonius commentator Aristotelis, docet causam agnoscere proprios effectus, nempe causam omnium cuncta cognoscere. Sic Dionysius de divinis nominibus, *Divina mens omnia continens, antecellit omnium cognitione ratione illa, que causa est omnium, ubi videt Deus cuncta in omnipotentia sua.* Sic Aristoteles evincit à Beatitudine Dei, quæ est contemplatio summi boni in ipso. Nec obstat idem fore cognitum, & cognoscentem, quippe anima cognoscit etiam se ipsam, & cognitio reflexiva supra se reflectit; & Deus cognoscit tenebras per lucem, & negationes omnes per positivum, sic agnoscens veritatem cognoscit, & mendacium ab ea destructum, & in sua sanctitate oppositum ipsi peccatum, sic Author de Divinis nominibus. *Non aliunde tenebras quam ex luce agnoscent.*

Cap. 7. Nec tantum Deus cuncta in se cognoscit, sed nihil extra se noscit, *Non enim ait Dionysius, ex his que sunt ea que sunt addiscens Divina mens, sed ex se ipso, & in se ipso secundum eam scientiam, que omnium est causa.* Et rursus. *Etenim semetipsam que causa est omnium cognoscent, non utique à se producuntur, quorum causa est ignorare poteris. Ad hanc itaque modum Deus ea cognoscit non co-*

*rum scientia, sed semetipsus. Nec reponat Vasquez velle Dionysium, Deum non recipere species à creaturis, quippe nec Angeli eas recipiunt, à creaturis, nec tamen eos asserit esse causas, nec nosse cognitione sui, non creaturarum scientia. Idem testatur Ambrosius de symbolo. Licet omnia caelestia, & terrestria, ac minima quæque perspicias Deas, nihil tamen extra se intelligere, sed singula in se intueri dicitur, nihil ergo ex Ambrosio Deus extra se cognoscit, cui consonat Magnus Discipulus Augustinus libro quinto de Genesi ad litteram, ubi quod factum est vitam vocat in verbo, & ait. In qua visa vidit omnia quando fecit, & sicut vidit ea ita fecit, non prater se ipsum videns sed in se ipso enumeravit omnia, que fecit, & in libro octoginta trium questionum questione sexta, & quadragesimo. Non enim extra se quidquam possumus intueri, quod accepit Pselus ponens in libro questionum ubi ait. Deum non sic res cognoscere quomodo sunt in se ipsi, sed quomodo est ipse secundum substantiam, quod similibus verbis repetit Anselmus. Cùm ipse scimus spiritus dicit se ipsum dicit omnia que facta sunt. Nam & antequam fierent & cùm jam facta sunt & cùm corruptuuntur, sed aliquo modo variantur, semper in ipso sunt, non quod sunt in se ipsis, sed quod est idem ipse. Sic Maximus Martyr capitulis de charitate. Deus quidem semetipsum cognoscit ex beata sua substantia, que verò ab ipso producta sunt ex sapientia sua per quam, & in qua sunt omnia; & apud Euthymium in panoplia. Fieri non potest, ut qui omnia que sunt excedat, secundum ea que sunt hæc ipsa percipias, ubi rationem addit cur nequeat cognoscere, quam desumpsit ex Augustino undecimo de Civitate; ubi assignat cognitionem matutinam, & vespertinam. *Cognitio creature in se ipsa decolorator est ut ita dicam, quàm cùm in Dei sapientia cognoscitur velut in arte que facta est, & capite nono ac vigesimo de Angelis ait. Ipsam quoque creaturam melius ubi hoc est in sapientia Dei tanquam in arte que facta est, quàm in ea ipso sciunt, ac per hoc & se ipsos ubi melius quam in se ipsa, & probat quia sunt incommutabiliter, & Anselmus quia sunt creatrix essentia. Ex quo constat Deum non posse imperfectè cognoscere, nec cognitionem claram, & perfectam deserere, ideoque licet in se sint creaturæ cognoscibiles, eas in se Deus perfectus nequit videre. Et frustra exemplum speculi referunt omnino contrarium evincentis, quippe in speculo creato, minus perfectè res cernuntur, in speculo increato clarior est visio ut docent, & demonstrant Patres, imò & Philosophi sapientiam vocantes, quæ habet per altissimas causas maximè finalem, & quamvis cognoscit creaturas ut à se producibiles, cognoscit in omnipotentia valente producere. Nec valet paritas in Christo, cùm in Christo homine possit dari hæc imperfectio, non in Deo infinite perfectio, ubi**

Cap. 7. *scit.*

Cap. 11. *Cap. 15.* *Cent. 4. Cap. 12.* *Cap. 7.*

ficut amat tantum bonitatem suam, sic & attingit tantum veritatem in se ipso, ubi & cognoscit quod omne esse, & quidem clarius ut probat Patres.

A possibilibus ad futura libera transimus, & quidem Deum ea noscere est perspicuum. *Sed ego scio*, inquit Deus, *quod non dimittes nos Rex Egypti*, & Daniel. *Qui vestri omnia antequam fiant*, & Sapientia octavo, *scit signa*, & *monstra antequam fiant*, & apud Isaiam. *Prædixi tibi ex tunc antequam venirent indicavi tibi*, & Deus tot habet testes quot Prophetas, incipiendo ab Adam, Iacob, mox à Moysè, Samuele, & Prophetis, imò inter Gentiles etiam Sybillas, & eum Deus sciat omnia etiam futura, & cum æternus existat, habet omnia præsentia, quæ ratio est Plotini, Jamblichi, & Philosophorum. Nec obstat Auctoritas Hieronymi, negantis Deum cernere omnia existentia.

Prodi. 3.
Cap. 17.
Cap. 48.

In cap. 1.
Nac.

Absurdum est ad hoc Dei deducere Majestatem, ut sciat per momenta singula, quot nascantur calices quot ve moriantur, quot pulicibus & muscarum in terra sit multitudo, quippe eadem auctoritas, se se exponit, ut sciat per momenta singula, eum ab æterno omnia præscierit, & clarè loquitur de providentia eum subdat. Non simus tam fatui adulatores Dei, ut dum potentiam ejus etiam ad minora detrahimus, in nos ipsi injuriiosi fiamus eandem rationalium, quam in rationabilium providentiam esse dicentes; nec tollitur casus ut arguit Cicero, quippe casus est respectu creaturarum non Dei, sicut Consul mittens milites, aut servos, in diversas vias si in una convenient, scientia est Consul casus servorum, undè Agustinus de Cicero locutus. Multo sunt tolerabiliores, qui vel sidera fata constituent, quàm iste qui solit præscientiam futurorum, & confiteri esse Deum, & negare præcium futurorum aperitissima insania est. Cum hac præsentia fiat perfecta libertas, quippe intuitus non immutat objectum, & si omnes Homines in meridie viderent Hominem se liberè occidènte, quamvis occisio sit moraliter, & physicè certa adhuc ipsi Homini est libera, & si se non occidisset, vidissent ipsum se se non occidere, & sicut memoria non infert necessitatem præteritis, sic neque præsentia futuris, imò falleretur Dei scientia, si libera videret ut necessaria. Nec obstat ea necessariò eventura nec scientiam Dei posse falli, quippe necessitas ista est consequens, & necessitas consequens, est libertas eum supponat electionem voluntatis, veluti se liberè conjiciens in ignem liberè comburitur, liberè se projiciens è fenestra liberè moritur, liberè se inebrians liberè mentem perdidit, quod explicat dilucidè Anselmus *erit si eris*, & sicut ex suppositione quod Petrus se liberè prociat è fenestra, videt totus orbis se procièntem, nec videret si non se projiceret, ita evenit in Dei æternitate, cui omnia sunt præsentia, quod etiam constat quia Deus videt, se liberè præcipitan-

Lib. 5. de
Civ. 5. 9.

tem, eo quia se liberè præcipitat, non se præcipitat quia Deus videt. Ex quo corrui argumentum rusticorum, quod rusticum est & rude, vel Deus prævidit me moriturum in gratia vel non, si non etiam cum bonis operibus damnabor, si prævidit etiam si malè vivam salvabor, quippe idem argumentum fieri potest, vel rusticus prævidit est fame moriturus vel non, si fame moriturus morietur etiam si manducet, si non etiam non manducans non morietur, quod idem est de fertilitate terræ, non ergo terram colat, aut manducet. Cicero in aliena Persona præscientiam negavit, & ut hominea faceret liberos fecit sacrilogos, at in sua admisit oracula, Sybillas.

Jam certum est Deum scire futura, dubium tantum est modus quo intuetur. Alii volunt eum Alvarez, Gonzales, Ripa, Deum intueri in causis liberis, vel in earum dispositione, at nequit effectus infallibiliter videri, nisi connexus infallibiliter cum causa, quod repugnat notioni causæ liberæ, Præterea vel hæc dispositio tantum inclinatur, & certè non videtur talis effectus, eum libera voluntas agat contra inclinationem, ut Socrates maximè inclinatus ad iram, sæpè patiens foret, & cum habitu intenso convertatur peccator, vel necessitat, & non est libera voluntas. Etiam homo posita quacumque inclinatione, adhuc liber manet, & potest vel ad aquam vel ad ignem manum extendere, & in causa indifferenti dereterminus effectus, nec comprehendi nec supercomprehendi valet; ideoque frustra dicitur Deus supercomprehendere, & exemplum Demonia evincit oppositum, quippe conjecturaliter tantum cognoscit, & sæpè fallitur ut in Jobi constantia, quam credidit in flagella trepidantem, denique frustra habitum opponunt, quippe Diabolus ab origine mendax sæpè est vera locutus, & Nabucodonosor infidelis, & idololatra, legem pro vero Deo promulgavit.

Alii volunt Deum futura in Idæis intueri ut Bannez, Alvarez, & alii, adversus Nominales, & Scotistas at constat ex notione Idææ, ipsam non repræsentare rem nisi factibilem non futuram, & definitio est expressa Augustini. *Idea est ratio æterno secundum quam aliquid est factibile ad extra.* Nec Idæa Architekti exprimit rem futuram sed possibilem, quod constat in quamplurimis Mathematicis arces multas formantibus in mente, ne unam quidem terræ commendatam. Uno verbo Idæa est necessaria non libera, qualis esse debet futurorum notitia. Et si dicant repræsentare libera post decretum, questio erit de solo nomine, & voluntas erit causa præcisæ & sola, qua posita ponetur effectus, & frustra repetunt Idæam participationem fore divinæ essentia, quippe futurum est tantum post Dei voluntatem.

Vult Cajetanus cum aliis futura libera, physicè præsentia æternitati, quæ omne tempus una complectitur at æternitate indivisibi-

Lib. 83.
9. 9. 46.

lia est virtualiter multiplex, ideoque futura illi non coexistunt, nisi in proprii temporis differentia, sicut essentia, & scientia Dei est indivisibilis, nec participatur tota à Creaturis, sic immetitas una est & indivisibilis neque creaturæ coexistunt ipsi ubique, nec obstat immetitatem includere ætæm transeuntem, quem non involvit æternitas, quippe Deus immensus est absque ullo ætæ, sicut æternus absque ullo tempore, & ita creaturæ ipsi coexistunt in tempore. Vel etenim coexistunt objectivè, & ita sunt in mente tantum & præscientia, vel realiter quod negant Adversarii ipsi, & arguit Augustinus de Verbis Domini. *Quid ergo possumus Fratres mei in creaturo invenire æternum, quando in creatura nihil invenimus æternum?* Illud mirabile est Auctoritates contrarias, omnino contrarium evincere. Referunt illud Job. *Numerus mensium ejus apud Te est*, at ibi agit de præscientia Dei, numerante menses ipsius, & ipso numerum ignorante, ut exponunt interpretes passim, & Gregorius ex eo textu concludit, præteritæ apud Deum manere, quod de præteritis valet non futuris. Referunt pro se Ambrosium expressè contrarium. *Quomodo ergo facta sunt quæ futura sunt, nisi quis operatoria Virtus & scientia comprehendit numerum omnium seculorum.* Et rursus. *Ut quæ futuro sunt vel quasi præsentia, vel quasi facta dicantur* Sc. Deo enim quæ sunt futura præsentia sunt & Ei cui præcognita sunt omnia ventura perfectæ sunt sicut scriptum est. *Qui facit quæ ventura sunt, qui textus est in editione septuaginta.* Referunt Augustinum de cognitione veræ vitæ. *Nihil præteriti ei decidit, nihil futuri accedit, sed quidquid est vel fuit totum sibi præsens adest, ubi ponit præsentia etiam præterita, & de Genesi ad litteram. Proinde antequam fierent, & erant & non erant, erant in Dei scientia non erant in natura sua, ubi ides in Dei scientia extitit, non in natura sua aut mensura aliena, quam ne unus quidem Pater commemorat, & sermone undecimo de Verbis Apostoli. Habet Deus omnia præsentia non in natura sua, sed in præscientia sua, & alibi. Quod si Patres ab ipsis adducti sunt nostri, quales erint ab ipsis non adducti? Ita exempla ipsorum nostra sunt, Carolum non tepè nisi præsentia, speculator non cernit nisi sibi præsens, nec arbor in fluvio coexistit omnibus undis, & lineæ centro coexistunt, in suo tantum situ & loco; sic Deus videt omnia præsentia & inæter, in æternitate adæquatè sumpta, sicut ut notant Patres inæter præterita, & sicut novit de præsentibus præterita, ita novit de futuris præsentia reali. Possunt adduci alii Patres pro nostra sententia, ubi Gregorius trigésimo moralium ait. *Omne quod nobis fuit & erit in ejus prospectu præsto est, ubi Basiliius in 1ta an apud Damascenum. Nihil enim ipsum præteritæ aut futuræ est, sed omnia præsentia sunt, & quæ à nobis è longinquo expectantur velut in præsen-**

tia Divino oculo prospiciantur ubi Theodoretus in Genesim. *Univerforum Deus natura quidem est immutabilis, novis autem ea quæ nondum facta sunt tanquam jam facta sint*, sic Boetius libro quarto de consolatione Philosophiæ, ait in simplicitate scientiæ infinitæque præteriti an futuri spatia complectens omnia quasi jam geratur infra simplici cognitione considerat, si Hilarius 12. de Trinitate dicit jam facta esse, & cum in Divina virtuti, & præscientia efficientia sint creata, sic Fulgentius de prædestinatione & gratia capite tertio, sic Nyssenius libro secundo contra Eononium, Petrus Damianus opusculo trigésimo, & alii. Docent hic Thomista Deum, futura libera intueri in sua scientia, quæ sit scientia visionis non simplicis intelligentiæ, futurorum non possibilium, vel rerum idæam ut volunt alii, adjuncto voluntatis decreto, & quippe de sui scientia Scripturas exponit. *Omnia in sapientia fecisti, & de sapientia Proverbiorum octavo, Cum eo eram cunctis componens, & sapientia omnium artifex dicitur.* At scientia futurorum & visionis, causa rerum esse non potest, quippe contemplatur res jam factas, nec rerum præexistentium causa esse valet. *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona, & idæa in Deo est directiva, & voluntas divina exequitur, ideoque scientia visionis non concurret.* Ita videt Deus innumeros orbis, eorumque varias dispositiones, & per actum voluntatis unum eligit, sicut sapiens Architectus ex pluribus palatiis, in idæa sua firmatis unum decernit; & in Deo visus pluribus Cælis, eorumque modis diversis fati est dicat. *Fiat firmamentum, vox ipsa exequitur quod jubet, ut bellè Arator Ligur expressit. Et vox semen erat, cum nempe diceret. Germinet terra herbas viventem, denique mox evincemus rerum causas, idæas divinas merito vocari. Sunt & Patres id affirmantes.* Hieronymus in Jeremiam eximè. *Non enim ex eo quia Deus scit futurum aliquid, futurum ideo est, sed quia futurum est ideo scit, Justinus. Nec causi est ejus quod futurum est prænotio, sed quod futurum est prænotio, & Augustinus de Genesi ad litteram. Neque enim cognitio fieri potest nisi cognoscendo præcedens, sic decimo quarto de Trinitate. Præcedit cognitionem quidquid cognosci potest, nisi enim prius sit quod cognoscatur cognosci non potest, sic & alii Patres loquuntur, nec de peccatis tantum sed universaliter omnia complectuntur, & Origenes in epistolam ad Romanos id evincit, cum etiam Deus non cognosceret, adhuc futurum foret futurum.*

Neque scopum attingunt rationes illæ, quod scientia simplici intelligentiæ, necessaria est non libera, speculativa non practica, nec dirigit ad opus & similis, quippe adjuncto voluntatis imperio, sit è necessaria libera, & practica, & directivè concurret ad opus, ut constat in artificii idæa. Nec obstat Augustinus de nostra voluntate.

Quod

Ser. 18.
Cap. 11.

1^{lib. 1. de}
Hæc 1. 7.

Cap. 2.

Lib. 2.

Cap. 2.

Cap. 21.

24. 17

Prosa 5.

Pf. 103.

Ser. 12.

Gen. 1.

Gen. 1.

in com. 1

24. 59.

1^{lib. 4.}

cap. 12.

Cap. 8.

Lib. 5. de Civ. d. 17. & 21. **Quod factura sunt ipsa omnino factura sunt quis voluitur atque facturas, illa presciunt ejus presentia falli non potest, quippe loquitur de scientia simpliciter intelligentiam adjuncto Divino beneplacito & approbatione. In ejus voluntate summa potestas est quæ creaturam spirituum voluntates bonas adjuvat malas punit, omnes ordinat, & ibi vult Deum cognoscere nostras voluntates ut causas nostrorum operum, ubi ordinat, & disponit, & in voluntate causam operum agnoscit. Et argumenta opposita, artem concurrere effectivè ad opus. Deum agere per mentem, quæ ipsi natura est, evincunt oppositum, eum ars concurrat tantum directivè, sicut & mens, & posito actu voluntatis sit opus, & scientia possibilem dirigens sit effectum, & post scientiam dirigentem voluntas, & determinat opus, & ipsum exequitur.**

Cap. 12. **Hoc idem constat ex Augustino inter Theologos, & Platone divino inter Philosophos dari in Deo idæas, & in eis Deum futura intueri, post Divinæ voluntatis imperium. Ita libro quinto de Genesi ad litteram, vocat Augustinus, incommutabiles rationes. Et capite decimo tertio ejusdem libri. De primis ergo illis Divinis incommutabilibus, æternisque rationibus, & capite sequenti de creaturis. Præsertim fierent apud illum erant eo modo, quo sempiternè, atque incommutabiliter vivunt, & libro quarto concludit. Cùm simul universam creaturam sicut facta est in primis atque incommutabilibus rationibus per quas facta est contempleretur, ubi vides quo medio Deus intueatur, in creaturarum prima & incommutabili ratione, & de se, & de Platone testatur Divinum artificem opticum eum idæis; & probat quin omnia condidit cognoscens.**

de Gen. cap. 24. **Post Augustinum est Plato ab eodem laudatus, qui non separatas asseruit substantias, sed idæas à Deo iisdem utente non distinctas. Ita ille loquitur in Tymeo. Necessè esse speciem esse, quæ per se ipsa sint, & intelligentia potius, quam sensibus comprehendantur. Et mox. Illud nulla persuasione mutabile, & mox quæ cum ita se habeant sicut oportet esse speciem, quæ semper idem sit sine actu; & æternitas, quæ nec in se accipit aliunde quicquam aliud. Ea vero apud nos sententia semper rata indubique præ cæteris habetur, quod Deus cum talis non essent quæ pulcherrimè, optimè quæ fieri poterant ordinavit. Et de Republica. Sin verò ipsum nesciens, & sine ipsa alia quæcumque noverimus, scito nullam ex aliis nobis unitatem fore, sicut neque prædare nobis quicquam, quod sine bona possidemus. An magis quid esse putes sine possessione boni alienam possidere, quam sine boni ipsius, & pulchri intelligentia, cæterarum intelligentiarum non habere. Et in Phædone probat immutabile, & pulchrum, & bonum, bonum, & magnum, & cætera omnia. Et hæc manifestè probant, idæas illas esse divinas, immutabiles, sine motu, & ortu, ex nulla parte aliquid accipientes, semper ra-**

ta, latè certa, ut optimè intellexit S. Augustinus, & alii Patres, & Philosophi Platonici, imò Thomasinus plures textus accumulat, evidenter de Deo ipso locutus. Et si Aristoteles impoſuit Platoni, id agit ut gloriam Magistri minueret, in ea sententia præcipuè omnium sapientum planibus excepta. Nec potuit ponere à Deo creatas primum cùm ea omnia nomina, elogia soli Deo conveniant; omnis bonis immutabilis &c.

Lib. 9. **Ex his constat Deum in suo decreto, futura intueri & in sua voluntate sicut possiblem videt in essentia & omnipotentem, quod paucis expressit Hilarius de Trinitate. Quæ Deus facere decrevit in sua voluntate cognovit, & ab æterno libera decernit, quæ moraliter prædeterminat in tempore, cùm Deus magis habeat ex Augustino, in potestate voluntates nostras, quas ipsi nos nostras, cùm sicut divisiones aquarum, ita cor Regis in manu Domini, quocumque voluerit vertet illud, & si cor regis longè melius cor aliorum.**

Brevissimè memoranda est scientia media, quæ requireret amplissimum volumen, sicut Pater Henao de ipsa duo amplissima edidit volumina, & primo dicimus sententiam hanc omninò Catholicam, & toto Cælo distare à Semipelagianis, quippe Semipelagiani utebantur hac scientia, ad meritum & culpam, ut constat apud Augustinum, Hilarium, & Prosperum, Patres verò doctissimi societatis asserunt, non dari merita aut peccata conditionata, eaque in suis operibus omnes confutant, & tantum eam scientiam admittunt; ut Deus habeat certitudinem in suis operationibus. Altera amplissimum discrimen est, Semipelagianos negasse gratiam ad initia operum, & Patres societatis omnino affirmant, & probant ad fidem, & initium dare gratiam Dei, & fide tenent.

Non placet ex alio capite hæc scientia, quam si necessaria foret Deus revelasset, propugnantis Fidem Catholicam quod non egit. Hæc Deum omnipotentem cogit, ad explorandam peccatoris voluntatem, & si peccator omnibus auxiliis resistat, quod physicè, vel moraliter potest, Deus ipsum convertere non poterit, ubi non est verum Deum plus habere in potestate sua, voluntates nostras quas nos ipsi nostras, cùm indigeat aliorum voluntates explorare; quod nos in nostra voluntate non agimus; ubi decreta actualia admitti debent in Deo, nec enim dicitur Deus vellet, sed Deus vult omnes salvos fieri, si nempe per ipsos non steterit, ubi promissiones sunt actualis, sto ad ostium & pulso, vult omnes homines salvos fieri, ubi gratia communis est bonis & reprobis, & solum liberum arbitrium se discernit, & quamvis Deus donat in optimis circumstantiis, libertas tamen sola facit gratiam efficacem; ubi resistens miriadi vocationum, & uni tantum assentiens non potest laudari, nec reprehendi uni dissentiens tantum,

tm, & tota causa earum circumstantiarum, est solus Deus hominem in iis constituens, ubi causa operis præcipua foret homo, cum ipse determinet Deum ad opus, ubi non esset invidiâ omnipotentia si respicere deberet genium & mores, sicut nec Dux invictus est, nec Orator, considerans circumstantias vincendi; ubi effectus in actu causam exigit in actu non causam quæ foret si, quæ nihil est; nec decretum conditionatè futurum, potest actu influere in effectum. Denique Augustinus in hæc re celebratus ex professo reiicit hanc scientiam, ubi proponens sibi sententiam Porphyrii, quare Christus tandiu adventum suum distulerit adhivuit scientiam mediam, quod urgent Contrarii, at videns eam erroneam correxit de prædestinatione SS. ubi ait. *Sine præiudicio latentis consilii Dei, & aliarum causarum hoc de præsentia Dei dicere volui, quod convincenda Paganorum infidelitatis qui obijcerant questionem sufficere videretur, & ibi explicat de Dei voluntate, & decreto, & capite decimo octavo & sequenti reiicit omnem præscientiam ante decretum, & Scimpelagiani abutebantur ea auctoritate, quibus respondet retractans de prædestinatione SS., & nunquam adhivuit eam scientiam, ad conciliandam gratiam & liberum arbitrium, & poterat facillimè cum ea respondere quod unus non alter sit prævisus consentiens; imò textus allati de congruitate nostri sunt. *Quis habes in potestate, ut vel occurrat quod cum deletare possit aut deletet eum occurrat. Cum ergo non ea deletetis, quibus proficiamus ad Deum inspiratur hoc, & præbetur gratia Dei; nec unquam amplius eam scientiam adhivuit.**

Ep. 49.
cap. 9.

Cap. 18.
& 19.

Cap. 18.

Frustra reponunt Augustinum de dono perseverantia, ubi approbat sententiam Doctoris dicentis ideo non prædicat um Tyrillis, utpote recessuris à fide, quippe respondet Pennottus contrarius, aliam rationem tradere Augustinum, quia non erant altiori Dei iudicio ex massa perditionis discreti: Frustra ferunt Patres docentes, Christum venisse cum noverat consensus, quippe Patres loquuntur de futuris absolutis, & Chryostomo respondet Toletus è societate, tunc venisse cum præcivit se hoc determinatum ut constat ex ipso Chryostomo, & Augustino. Frustra reponunt superflua decreta, quippe possibilia admittit Suarez contrarius, & de disparatis certum est, ut si percussisses quinque terram percussisses quinque hostes, & Deus ordinavit ad salutem etiam casualia, & ad ipsum spectat omnia disponere. Frustra dicunt dari triplex objectum & ita scientiam, quippe triplex objectum admittunt omnes, nec ullus ante Molinam meminisse scientiæ mediæ. Et Cardinales uno vel altero excepto, dixerunt ab antiquis ignoratam, quod etiam Erice ultrò confitetur. Frustra asserit Fasolus Patres non meminisse decreti, quippe ad Romanos scribitur. *Quæcumque ordinata sunt à Deo ordinata sunt, & ad Ephesios primo. Opera-*

Cap. 13.

tur omnia secundùm consilium voluntatis sue, & Jacobus semper docet dicendum, si Deus hoc vel illud voluerit, & quamvis aliqui excludant præscientiam, nunquam excludunt Dei voluntatem, & Fasolus ipse tandem confitetur. Frustra subdunt in futuris absolutia, suam veritatem à consensu & ita in conditionatis, quippe semper sumitur à decreto, & ulterius discernim illud esse posse absoluta libera cognosci in æternitate, non futura conditionata, quæ ibi non extant. Frustra asserunt absque scientia mediæ, salvari non posse libertatem, quippe absque illa salvamus, per solam prædeterminationem moralem, cum quæ Patres omnes salvaverunt; & salvari debet omnino & Dei potentia, qui ex se ipso possit peccatorem convertere etiam si foret ita perversus, ut nollet ulli vocationi consentire, utpote liber. Denique non valet paritas de futuro absoluto quippe est præsens æternitati adæquatè sumptæ, futurum verò scientiæ mediæ non est præsens, neque scitur potius electio quam non electio.

Manet ultima conditionatorum difficultas, an certò cognoscantur à Deo, quod à Recentioribus non paucis negatur. At Scripturæ textus sunt in contrarium. *Va tibi Corozaim, va tibi Betsaida, quia si in Tyro, & Sidone facte essent virtutes, quæ facte sunt in vobis, olim in iudicio. & cinere penitentiam egissent.* Rursus tertio Regum undecimo. *Rex autem Solomon audivit mulieres alienigenas multas &c. De Gentibus super quibus dicit Dominus Filius Israel. Non ingrediemini ad eas, neque de illis ingrediamur ad vestras, certissimè enim evertent corda vestra, ut sequamini Deos earum.* Et alibi Deus alloquitur Ezechielem. *Non eritis ad populum profundi sermonis, & ignota lingua tu miseris ad domum Israel, neque ad populos multos profundi sermonis, & ignota lingue, quorum non possis audire sermones, & si ad illos misseveris, ipsi audient te.* Iterum Deus consultur de his futuris. *Si tradent me viri Ceila in manus ejus, & si descendet Saul, sicut audivit servus tuus. Domine Deus Israel indica servo tuo. Et ait Dominus descendet. Dixitque David si tradent me Viri Ceila, & Virus qui sunt mecum in manus Saulis. Et dixit Dominus tradent.* Nec valet responsa Deum novisse, conjecturaliter, & in dispositione causarum, vel per quamdam exaggerationem malitiam, quod tenent Janfenius Gandavensis & Catherinus, quibus similem phrasim addit Thomassinus, & si tacebunt lapides clamabunt, at in Deo non est conjectura aliqua, aut notitia qui possit subesse falsum, & Deus absolutè asserit tradent, & per modum Prophetiæ certè respondet, & Interpretes scripturæ demonstrant, & particula illa certissimè, omne dubium radicitus tollit, unde reiicitur dubia illa dispositio causæ, imò Christus contra dispositionem prædixit, penitentiam aëuros Idoloratras non Fideles, nec est exaggeratio Prophetiæ, &

Mat. 11.

Cap. 3.

1. Reg. 15.

Tytil penitentiam rectè peregerunt.

Scripturam sequuntur Interpretes & Patres, & primus copiosè asserit Augustinus, ex multis textibus, & ex Sapientia quarto.

Cap. 9. *Raptus est ne malitia mutaret Intellectum ejus, aut ne scitio deciperet animam illius, ubi docet de correptione & gratia hoc donum Dei esse, ut finiat homo vitam istam antequam ex bono mutetur in malum. Cur autem tamen aliis donetur, aliis non donetur ignorari, ubi notum erit Deo quod contigisset si viverent. Rursus de dono perseverantia scribit. *Hic quos praevidit, si apud eos facta essent suis miraculis credituros, quibus voluit subvenire non subvenisse, de quibus in sua praedestinatione occultis quidem, sed justè aliud judicavit,* ubi certò praevidit credituros; & toto capite nono, & decimo decidit. Et in tribus capitibus addito undecimo, in ea scientia donum fundat perseverantia. Et rursus docet reprobos potuisse justificari, libro primo quaestionum ad Simplicitiam.*

Cap. 11. *Quis audeat dicere desuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret voluntatemque conjungeret, in qua Jacob justificatus est, ubi nec unum credit id auctore fateri; & de praedestinatione SS. probat reprobum salvum, si tunc esset mortuus, quando erat justus, si de dono perseverantia ait potuisse Deum. In eorum cordibus operari, ut nullis adversitatibus cederent, nec ab ipso aliqua superari tentatione discederent, cum possent & quod ait Apostolus facere ut non eos permitteret sentari super id quod poterant. Certè poterat illos Deus, praesciens esse lapsuros, antequam id fieret auferre de hac vita, ubi certè Deus hoc poterat & de correptione & gratia. De his enim discernimus, qui perseverantiam bonitatis non habent sed ex bono in malum deficientes bona voluntate moriuntur, respondeant si postulat cur illos Deus cum fideliter & piè viverent, non tunc de vita hujus periculum rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne scitio deciperet animas eorum. Verùm hoc in potestate non habuit, au eorum mala futura nesciret? Nempe nihil horum nisi perverissimè, atque infamissimè dicitur, ubi dicentes nescire vocat insanos, uno verbo contra Semipelagianos probat praescientiam, & negat in iis praemium aut poenam. Sufficere video ut secundum istum quoque sententiam demonstrentur homines non judicari de his quae non fecerunt etiam si scitari fuisse praevisum, & reducit frequentissimè hoc ad altiora Dei judicia. Idem habet Prosper ad excerpta Genuensium. De Tyritis autem & Sidoniis quid aliud possumus dicere, quàm non esse eis datum ut crederent, quos etiam credituros fuisse ipsa veritas dicit, ubi veritas ipsa dicit, & ait non credidisse utpote ipsius non datum.*

Cap. 9. *Quis audeat dicere desuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret voluntatemque conjungeret, in qua Jacob justificatus est, ubi nec unum credit id auctore fateri; & de praedestinatione SS. probat reprobum salvum, si tunc esset mortuus, quando erat justus, si de dono perseverantia ait potuisse Deum. In eorum cordibus operari, ut nullis adversitatibus cederent, nec ab ipso aliqua superari tentatione discederent, cum possent & quod ait Apostolus facere ut non eos permitteret sentari super id quod poterant. Certè poterat illos Deus, praesciens esse lapsuros, antequam id fieret auferre de hac vita, ubi certè Deus hoc poterat & de correptione & gratia. De his enim discernimus, qui perseverantiam bonitatis non habent sed ex bono in malum deficientes bona voluntate moriuntur, respondeant si postulat cur illos Deus cum fideliter & piè viverent, non tunc de vita hujus periculum rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne scitio deciperet animas eorum. Verùm hoc in potestate non habuit, au eorum mala futura nesciret? Nempe nihil horum nisi perverissimè, atque infamissimè dicitur, ubi dicentes nescire vocat insanos, uno verbo contra Semipelagianos probat praescientiam, & negat in iis praemium aut poenam. Sufficere video ut secundum istum quoque sententiam demonstrentur homines non judicari de his quae non fecerunt etiam si scitari fuisse praevisum, & reducit frequentissimè hoc ad altiora Dei judicia. Idem habet Prosper ad excerpta Genuensium. De Tyritis autem & Sidoniis quid aliud possumus dicere, quàm non esse eis datum ut crederent, quos etiam credituros fuisse ipsa veritas dicit, ubi veritas ipsa dicit, & ait non credidisse utpote ipsius non datum.*

Cap. 9. *Quis audeat dicere desuisse Deo modum vocandi, quo etiam Esau ad eam fidem mentem applicaret voluntatemque conjungeret, in qua Jacob justificatus est, ubi nec unum credit id auctore fateri; & de praedestinatione SS. probat reprobum salvum, si tunc esset mortuus, quando erat justus, si de dono perseverantia ait potuisse Deum. In eorum cordibus operari, ut nullis adversitatibus cederent, nec ab ipso aliqua superari tentatione discederent, cum possent & quod ait Apostolus facere ut non eos permitteret sentari super id quod poterant. Certè poterat illos Deus, praesciens esse lapsuros, antequam id fieret auferre de hac vita, ubi certè Deus hoc poterat & de correptione & gratia. De his enim discernimus, qui perseverantiam bonitatis non habent sed ex bono in malum deficientes bona voluntate moriuntur, respondeant si postulat cur illos Deus cum fideliter & piè viverent, non tunc de vita hujus periculum rapuit, ne malitia mutaret intellectum eorum, & ne scitio deciperet animas eorum. Verùm hoc in potestate non habuit, au eorum mala futura nesciret? Nempe nihil horum nisi perverissimè, atque infamissimè dicitur, ubi dicentes nescire vocat insanos, uno verbo contra Semipelagianos probat praescientiam, & negat in iis praemium aut poenam. Sufficere video ut secundum istum quoque sententiam demonstrentur homines non judicari de his quae non fecerunt etiam si scitari fuisse praevisum, & reducit frequentissimè hoc ad altiora Dei judicia. Idem habet Prosper ad excerpta Genuensium. De Tyritis autem & Sidoniis quid aliud possumus dicere, quàm non esse eis datum ut crederent, quos etiam credituros fuisse ipsa veritas dicit, ubi veritas ipsa dicit, & ait non credidisse utpote ipsius non datum.*

Cap. 8. *Post Augustinum & Prosperum sunt alii Patres. Est Nyssenens oratione de infantibus, immatura morte præreptis. Ut ait ob ipsorum à peccatis præservationem. Est enim consentaneum ab illo, qui peraeque futu-*

rari novis ac præteritum prohiberi parvuli progressivem, ad perfectam aetatem, ne malum illud quod praesciens illa vis & facultas cognoverit in eo, qui victurus esset materia nequa vita fiat, ubi certum supponit praescire, & ita certum sc futurum & praeteritum, quod idem ait Nemesius de natura hominis, addens Deo verò etiam futura perinde sunt ac praesentia, sic Chryostomus libro primo ad Stagiriam, sic Bernardus sermone de infantibus & alii. Idem asserunt Patres de Adami lapsu, ita Chryostomus libro primo ad Stagiriam. Ideo à Paradiso primum Parentem initio statim ejecit, quoniam honor iste tributus illi deteriorum eum fecisset, si immortuus, & stabilis ille maneret violato præcepto, sic Cyrillus Alexandrinus libro tertio contra Julianum, laudat sententiam Porphyrii, idem tradentis quod Nyssenens, & Patres, de Adæ lapsu & poena ac de infantibus. Plurimæ quoque sunt quaestiones, ubi certa supponitur horum futurorum scientia, ut cur Deus creaverit Angelos, cur Adam, quos praesciebat esse lapsuros, cur Judam elegerit Apostolum, quem praesciebat futurum proditorem, cur puniat Tyrios, & Sidonios, quos ob penitentiam praemiarè debuisse &c. Et hac de re legi possunt Damascenus dialogo contra Manichæos, Basilii homilia integra. Quod Deus non sit Auctor malorum, Hieronymus dialogo contra Pelagianos, Tertullianus libro secundo contra Marcionem per septem integra capita, Augustinus, & discipuli contra Massilienses, denique in aliis quaestionibus & textibus scripturæ.

Accedit auctoritati ratio, cum interrogati homines de his materiis, una voce respondent Deus scit, item à Deo quaerunt & Prophetis, & necessarius est ea scientia Deo, ad regimen universi ut vidimus in David, & ad Dei providentiam ab ea directam, ut Patres ostendunt de providentia, nec Deus unquam nescius esse potest.

Frustrà verò opponitur Scriptura, his futuris dubitationem conjungens. *De fructu vero ligni quod est in medio Paradisi, præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus illud ne forte moriamur, & post mulierem Deus ipse. Nunc ergo ne forte mistat manum suam, & sumat etiam de ligno vite.* Et Exodi vigesimo tertio. *Noli subtrahere verbum, si forte audiant & convertantur, ubi dubitat & de auditu, & de conversione, Ezechielis secundo. Dicit ad eos. Hac dicit Dominus Deus, si forte vel ipsi audiant, & si forte quaerant.* Deuteronomii quarto. *Considite igitur sollicitè animas vestras &c. ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem;* quippe hoc evinceret dubitationem in absolutis, *Adam Adam ubi es, & docet Hieronymus hoc verbum ambiguum & opinabile Divinam Maculatum dedecere, & argumentum eximè solvit Augustinus. Ille qui omnia scit quando dicit forsitan non dubitat sed increpat.* Et mox.

Cap. 4.

Gen. 1.

FRAN. 37. in J.

mox. sed dubitationis verbum est quando dicitur ab Homine, ideo dubitante quia nesciente, cumverò dicitur à Deo verbum dubitationis, cum Deum nihil lateat illa dubitatione arguitur infidelitas, non opinatur divinitas. Et mox. Hinc & Apostolus ad quosdam contemptores sui loquens ait puto aurem quod & ego Spiritum Dei habeam, qui dicit puto dubitare videtur sed ille increpabat non dubitabat. Est & illud Joannis octavo. Si me scieritis forsitan & Patrem meum sciretis, quod tamen est certum, denique expressa per dubitationem alibi certò affirmantur, & in Græco loco forsitan est utique. Frustra ferunt

Cap. 24. Augustinum de predestinatione SS. ubi exponens illud sapientie quarto. Raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus, ait dictum est hoc secundum pericula hujus vite, non secundum præscientiam Dei, qui hoc præscivit quod futurum erat non quod futurum non erat,

Cap. 17. sic de anima, & ejus origine, & Prosper epistola ad Augustinum, Damascenus dialogo contra Manichæos, quippe sequentia verba omittuntur, id est quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset, & rursus de dono perseverantiæ. Ego

Cap. 10. verò quantum ad hoc quod attinet sufficere video, ut secundum istam quoque sententiam demonstraretur Homines non judicari de ipsis, quæ non fecerunt, etiamsi futuri prævisi sint, & hoc est genus illud absurditatis, quod exaggerat Prosper, cum vellent Semipelagiani non esse futura, & tamen premiari ut futura; & præscientiam Dei negant Patres, ut pote cum Deus habent omnia præsentia; Frustra repetunt scientiam Dei præticam, dirigere Deum ad opus, quippe scientia Dei Deum dirigit, etiam ad alios orbis efficiendos. Frustra similitudinem petunt ex discursu, qui in Deo non admittitur, quippe discursus est cursus ab ignoto ad cognitum quod Deo repugnat, non verò scientia non ita progrediens. Et cum certa sit, & nota, solam importat certitudinem, & perfectionem. Frustra repetunt scientiam hanc Deo inutilem, quippe vidimus Deo inservire, ut in David, & aliis. Frustra repetunt non esse certam, quippe per nos certa est in decretis, per alios in veritate futurorum. Frustra repetunt decreta superflua, in rebus nunquam extituras, quippe multa sunt ex his decretis in Scriptura, & superflua non esse jam vidimus. Frustra volunt dari in Deo eminenter, quippe Scripturæ tribuunt actualem cognitionem, & cum hæc imperfectiorem includat posset & Deus vocari, eminenter dubitans, eminenter fallibilis; frustra clamant cum maxima difficultate, defendi hujus scientie certitudinem, quippe hoc etiam dato & concessio, argumentum nullum omnino foret, & deberemus etiam negare continuum, actus liberis Dei, & innumera alia. Frustra exhibet Thomassinus eam phrasim, & si tacerent lapides clamarent, quippe hoc genus est emphasis, nec inseruit regimini Dei, velut in-

servit hæc scientia conditionatorum, & ea phrasi etiam utuntur homines, qui tamen ultro fatentur se hæc futura ignorare, & Deum tantum ea scire, à quo petunt. Frustra idem Thomassinus exclamat, satis est Deum videre futura absoluta, nec necesse est videre nunquam extitura, quippe hæc scientia ut constat in Davide, inservit futuris absolutis, & ne Deus cogatur dicere nescio, & plura decreta super hæc futura, extant in Sacris Scripturis ut vidimus, denique falsum est quod opponunt non dari in Deo voluntatem conditionatam, quippe voluntas conditionata est per Patres, Deus vult omnes homines salvos fieri, & illud *Concertimini ad me, & Zac. 2. ego convertar ad vos, & similia*

CAPUT VII.

De Voluntate Dei, & Prædestinatione

Satis est Deum scientem novisse, ut sciamus ipsius voluntatem, cum mens sit cum voluntate connexa, ut jam vidimus in Deo, voluntatem efficacem semper impleri, & Deum velle omnium salutem.

Et primum occurrit gravissima difficultas, quomodo libertas sit idem cum Deo, & simul actus liber, est Deus, & abesse potest à Deo. Cum enim liber sit actus potest, vel poterat in Deo non esse, & cum Deus sit à Deo abesse non potest, quippe Deus absque se ipso esse non potest, & sine perfectionibus secum identificatis. Aliqui solvunt ænigma alio ænigmate, in obscurissimo Trinitatis mysterio, ubi Paternitas non est in filio, nec Filiatio in Patre, & tamen æqualis uterque est perfectionis, & ita se habet velle separatam à Deo, & in ipsius voluntate non existens, ut hoc est nodum nodo solvere, & obscurum per obscurius declarare, cum saltem Personæ in Divinis, nequeant separari ut actus liber à Deo. Alii actum liberum constituunt, partim in effectu, & denominatione extrinseca, at actus liber intrinsecus est totus, nec ideo Deus liber est quia producit, sed ideo producit quia liber est, & ante opus liberum est liber: & in sola potentia ad utramque partem tota libertas consistit. Alii cum Scottis Deum volunt eminenter simul volentem, & nolentem, at perfectio illa intrinseca Dei à Deo ipso potest abesse, nec eadem prædicata competere possunt actui libero & necessario, eademque difficultas est, de nolitone libera ac de volitione, & in Trinitate Paternitas est æquivalenter Filiatio, quippe Personæ in relativis, secundum esse ad ut loquuntur, vel nullam dicunt perfectionem ut evincemus, vel relativam non positivam, & essentia & actus liber eandem profusus cum Deo, includit in suo conceptu perfectionem. Nos ergo decidimus actum liberum Dei, respicere duo objecta, nempe se ipsum & creaturas, & in primo objecto esse solam bonitatem, in altero bonitatem malo mixtam, eundemque actum necessarium esse, prout

Deus respicit se ipsum, cum se ipsum necessariò amet, esse liberum prout respicit creaturam. Et ita clarè libertas Dei exponitur, quippe objectum sub tota ratione boni, necessitatè voluntatem amantia, ut constat in Deo, & Beatis, & docent Philosophi ipsi, objectum verò bonum & malum, hominem relinquit in suo arbitrio, cùm hinc trahat bonum voluntatem, inde retrahat malum. Ex his solvitur nodus propositus, ubi actus liber Deus est, cùm sit idem actus ac necessarius, in Deo necessariò existens, & potest à Deo abesse cùm objectum, & bono & malo mixtum, trahat simul, & retrahat voluntatem ideoque indifferentem omninò relinquat. Hoc idem cernitur in actu creato, includente duo objecta unum abque mixtura mali, alterum malo commixtum, ille actus ex diversa objectis, simul liber est & necessarius, respectu objecti abque malo necessarius, respectu objecti mixti liber apparet. Hoc idem constat in actu necessario, in media, & finem optimum tendente, qui respicit media liberè, cùm possit diversa media eligere, & respectu finis optimi necessariò, & ita Dei actus in Deum tendens, utpote optimum est necessarius, ad creaturas directus non optimas est liber. Hoc idem significat notio amoris, ubi amor meus pondus meum, illo feror quocumque feror, & pondus infinitum infinitè trahit, pondus finitum non trahit infinitè, sed vires ad resistendum relinquit, Deo & infinito, & omnipotenti, cùm pondus hoc neque necessitatè creaturam, nec illam necessariò trahat. Est & aliud exemplum de Verbo hypostaticè unito humanitati, & secundum eam terminationem potest deficere. In hac ergo sententia salvatur, actum liberum esse intrinsecum, cùm sit ipsa cognitio, & tendentia Dei, & ipsius scientia & amor, salvatur quod sit Deus, cùm actus ille sit Deo necessarius, quod sit immanens quippe manet in ipso Deo, & deficere possit erga objectum bonum, & malum, & ex parte voluntatis non necessitatè ad optimum, ita in voluntate Divina Deus se necessariò amat, & trahitur à bonitate sua ad creando homines & retrahitur à peccatis ipsorum futuris, amat ipsas ut sui imaginea, odit futuras sæpè rebelles, denique objectum primarium, quale est Deus necessitatè Deum ad se amandum objectum verò secundarium quale est creatura, non reddit perfectam potentiam & artem, imò aliquando caret objecto secundario. Nec obstat libertatem debere esse intrinsecam cùm forma constituatur per intrinsecum, & electionem distinguat ab actu necessario, quippe aliquando intrinseca respiciunt extrinsecum, ut scientia objectum, conservatio tempus, & in nostra sententia totum est intrinsecum, totum apparet in voluntate Divina, & amor Dei inclinatus ad utramque partem, & electio est in objecto bono & malo, ubi amor est modicum pondus nõ infinitum, nec rea est optima sed indifferens ad trahendum vel retrahendum juxta tritum illud. Hinc

trahit hinc retrahit, sicut credens propter Dei revelationem, moriendum & propter auctoritatem Hypocritarum, habet actum ex parte Dei certum, ex parte hominis desicientem.

Sequitur alia celeberrima questio, an Deus obligetur justis ex rigorosa justitia & nobis placet obligari ex fidelitate, & ante Theologos docet Philosophus. Ad justitiam requiri æqualitatem dati & accepti. Et rursus. *Inter Patrem & Filium, inter Dominum & Filium, & servum non est justitia, quia bona ita sunt vit.* *Fili, & mancipii, ut verè sint sub domino Patrie, & Domini, quod validius militat in primo Domino, qui nec potest ab se abdicare dominium, imò nec est æqualitas dati & accepti, Non enim suis condigne passiones hujus temporis ad futuram gloriam que revelabitur in nobis, nec dicas non esse condignas abque gratia, quippe aliam causam affert Apostolus. Id enim quod in presentem est momentaneum, & leve tribulationis nostre supra modum operatur in sublimitate æternam gloria pondus operatur in nobis, & momentanea capitis abscissio æternam gloriæ pondus operatur; & rursus; Dabit. Mensuram bonam & conflertam, & cogitatum & superfluentem dabunt in finem vestrum, sic una hora laborantes, ceperere totius diei mercedem, & servo bono præter decem civitates, donata est mna servi infidelis, sic Basilus verè magnus affirmat. Proposito est æterna merces iis, qui in hac vita decertarunt, qua non secundum operum debitum, ac meritum retribuitur sed juxta magnificentiam Dei, & Hilarius subdit Per misericordiam Dei plus meriti consequetur, & magna emphasi Fulgentius ad Monimum. Tantum etiam tibi gratia Divina retribuitur exuberat, ut incomparabiliter, atque ineffabiliter omne meritum quantumvis bona, & ex Deo data voluntatis excedat, quod & figuratur in convivio Assueri. Ut ostenderet divitias regni sui. Hoc de justitia fert lex in Domino & servo, quicquid enim acquirit servus, Domino acquirit vel ignoranti & invito; quod & evincit cum I. C. Lessius, cùm servus sibi possessio Domini. Hocidem tenent, Patres, ut Bernardus. Neque talia sunt Hominum merita, ut propterea vita æterna debeatur ex jure, aut propterea Deus injuriam aliquam faceret, nisi eam donaret ut Anselmus in prologo. Jus est non quia reddis debitum, sed quia facis quod decet te summè bonum ut Augustinus. Debitorem Dominus ipse fecit se non accipiendo sed promittendo. Non ei dicitur reddere quod accepisti, sed reddere quod promissisti, & rursus de Verbis Apostoli. Debitor cuius factus est non aliquid à nobis accipiendo, sed quod ei placuit promittendo. Et mox ait Domino. Redde quod promissisti & Fulgentius in prefatione libri ad Monimum. Ille Auctor est debiti, qui Auctor est doni, nam & se ipsum sua largitate dignatus est facere debitorem; imo & Patres à Contrariis adducti hoc docent; & præter Augustinum Bernardus, Promissum quidem ex misericordia, sed jam ex justitia.*

1. Erb. 5

8. Erb.

Rom. 8.

Lucæ 6.

Matth. 30.

1. neq. 19.

in ps. 51.

L. t. c. 10

de grat.

lib. 8.

arb.

C. 10.

ser. 16

L. de

gratia.

lib. 26.

justitia persolvendum mox adiungit. Justum quippe est ut reddas quod debes, debet autem quod pollicitus est. Hoc idem ante Patres docet Scriptura, Nonne ex pacto convenisti mecum. Et alibi. Si sustinebimus & convregnabimus; Et mox, fidelis est & se ipsam negare non potest, & sæpe dicitur remunerari Deus fidelis, quod & textus à contrariis adductus evincit. Et autem qui operatur merces non impatur secundum gratiam sed secundum debitum, & ibi de eodem Abraham enclaudit. In repro-

missione etiam Dei non deservit diffidentia, sed confortatus est fide dant gloriam Deo plenissime sciens, quia quæcumque promissis potens est & facere. Ideo & reputatum est ei ad justitiam. Denique sunt rationes, cum creatura jus in Deum habere nequeat, nec Deus ulli possit obligari, & rationes ipsæ Contrariorum nostræ sunt, quod Justitia sit constans & perpetua voluntas jus suum unicuique tribuens, quippe jus Dei est omne jus creaturæ, quod promissum est debitum ex justitia, quippe Infidelis est non observans promissâ, non injustus, præcipue Dominus erga servum, inter quos ex Philosopho & D. Thoma, non datur rigorosa justitia, sic etiam facillimè eluduntur Hæretici, esse gloriam gratiam, Deum nil à nobis prius accepisse, non dari mercedem prore debita, nullam esse proportionem, inter merita & gloriam & similia, quæ in hac sententia frustra feruntur, imò Concilium Tridentinum meminit fidelitatis, mercedem fideliter reddendam, ex justitia nunquam dixit, & Concilii fides est Catholica non alicujus privati. Ferunt quidem multa contrarii, Inreliquo reposita est mihi corona justitiae, quam reddes mihi Dominus in illa die justus Jndex, Et rursus. Non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri & laboris, ferunt Augustinum de natura & gratia.

Non enim injustus Deus qui justos fraudet mercede justitiae, & libro quarto contra Julianum. Deus namque ipse quod abisti eris injustus si ad tui regnum verus non admittitur justus, at respondent Nolite non esse justitiam rigorosam, qui videntur sine fundamento respondere, melius ergo solvimus ex Scriptura & Patribus, & certè dicitur, quod justum fuerit dabo vobis, & post. Nonne ex pacto convenisti mecum, & quod referunt Adversarii ipsi. Si confiteamur peccata nostra

fidelis & justus est ut remittat nobis peccata nostra, nec remittit ex justitia sed ex promissione, Quis scit si convertatur & ignoret, & dicitur benignus & multæ misericordie & clarissimè præter Bernardum & alios Augustinus, solvit illud de corona justitiæ, ubi ait Debitorem se fecit. Et mox. Ille qui prærogavit misericordiam negare poterit debitum? Et rursus. Debitorem se fecit promittenda

Ex his vides probatum meritum non destrutum, ubi Deus evincitur debitor, ubi mille sunt textus coronæ, mercedis, bravii, & quidem propter opera, Venite benedicti Patris mei. Esurivi enim & dedistis mihi manducare &c. ubi milles justus dicuntur Beati, ubi

legitur meritum in Scriptura, omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum eorum, nec dicat Calvinus haberi secundum opera, idem enim ait & ita vertit Hieronymus. Beneficentiæ & communitatis nolite oblivisci talibus enim hostiis promeretur Deus, & si Græcè est delectatur, adiunctum cum hostiis, quod inducat ac benefaciendum quod idem est ac mereri in Græco dictum dignum esse, quod in Scripturis frequenter invenitur ubi eam sententiam tenet Joannes Hus, & Ecclesiæ Orientis apud ipsos Catholicæ, ubi Dallæus non solum agnoscit meritum ex fidelitate, sed ait justum esse ut Deus fidem servet, ubi impugnant justitiæ meritum non fidelitatis, ubi Lutherani, & confesso Augustina, dicunt opera bona iustorum, placere Deo & esse meritoria præmiorum, sed non per propriam dignitatem, quod etiam negant Scotista, ubi Gherardus ait Deum eos tantum, dignos invenire quos facit, quod & dicunt Catholici, ubi dicunt fidem justam charitati mereri. & opera per Christum esse digna, quæ sunt sententiæ omnino Catholicæ, ubi Calvinus loco meriti ponit remunerationem, & similia. Nec obstat Paulum docere, nos non justificari ex operibus, nam ex professo docet de operibus legis, & per capita integra de fide & charitate, docet per eas gloriam haberi. Et illud servi inutiles sumus, & ab ipsis est etiam solvendum, cum dicant opera mereri præmia spiritualia, & in sententiâ fidelitatis nec per ipsos nocet.

A justitia generali ad providentiam descendimus, quam in Deo recognoscunt Scripturæ. Attingit à sine usque ad finem fortiter & disponit omnia suaviter, & paulò ante. Quoniam pusillius & magnum ipse fecit & equaliter illi cura est de omnibus, Et post. Tu autem Pater gubernas omnia providentia, & Christus & dicit & probat. Respiciat volentia Cæli quoniam non serunt neque metunt, neque congregant in horreo, & Pater vester Celestis passus illa. Et de vestimentis quid sollicitus estis, considerate lilia agri quomodo crescunt non laborant, neque nent. Dico autem vobis quoniam nec Salomon in omni gloria sua cooperatus est sicus unum ex istis, sic innumera sunt in Psalmis, & plura capita in Job, imò adest Scriptura tota in eo collimans, ut præceptis, consiliis ad finem perducat, & de Patribus imò & hominibus ita est certum, ut Clemens Alexandrinus rectè docuerit, sunt quæstiones quædam dignæ quæ puniantur ejusmodi est quærere probationes an sit providentia, & Picens Mirandulanus affirmet se legisse Philosophos omnes, & ne unum quidem negare providentiam nec verum est fuisse aliquos id firmantes, Nubes latibulum ejus, nec nostra considerat, & circa cardines Cæli perambulat, quippe extitit calumnia stulta contra Job, ab Elphaz Themanite ibi loquente, qui & pejorem imposuit calumniam Job Deo ignorantiam tribuere, Et dicit quid enim novis Deus,

Sup. 6.

Matth. 6. & 10.

Luce 19.

Heb. 12.

Matth. 6. & 10.

Luce 5.

Strum.

Job. 22.

*Deus, & quasi per caliginem iudicat, & confutat hanc insaniam Eliphaz & Job ipse se purgat eloquentissimè & quando vera foret ea stulta opinio, adhuc non negaret providentiam, cælestium rerù. Constat verò providentia ex libro Tertulliani, de testimonio animæ inscripto, ubi anima in periculis Deum invocat, vel Deum in testem adducit, per eum jurat. Constat ex innumeris argumentis Scripturæ, præcipuè in pluribus Psalmis, *Qui operit cælum nubibus, & parat terra pluviam, qui producit in montibus fœnum, & herbam servituti hominum, qui dat jumentis escam ipsorum, & pullis Corvorum invocantibus eum.* Constat vel iniquos irasci in Deum, quod ipsis non provideat sed aliis, certo argumento Deum esse providentem. Constat nunquam casum longo tempore, media ad finem re suum ordinare. Constat ex innumeris dispositionibus universi, ubi Deus vel in deserto providet, struthionibus à Genitore deservit, Ægypto providet per pluvias in montibus Lunæ, ut constat ex foliis à Nilo delatis, & per sapientem naturam res ordinatur. Constat ex solertia & arte animalium, ex diversitate mirabili vultuum, ex concordia elementorum discordia, ex rerum caducarum perpetuitate, & denique rationibus Davidis & Jobi in extremis præcipuè capitibus. At duo sunt arietes in providentiam immixti, alter monstrorum, & criminum, alter innocentia sæpè infelix, at monstra providentiam ostendunt, cum monstrum per accidens deviat à fine, per naturæ sapientiam intento & crimina libertatem hominis ostendunt, & Deum auctorem naturæ, se rerum exigentia accomodantem, cum nemo sine miraculo sine crimine vivat, & de his scribit Augustinus in Enchiridio *Deus omnipotens nullo modo fineret malum aliquod esse in operibus suis, nisi usque ad eum esset omnipotens & bonus, ut beneficeret etiam de malo.* Et rursus, *Melius enim iudicavit de malis benefacere, quam mala nulla esse permittere, & mali honos exercent, & velut umbræ picturam decorant, ut spinæ rosas custodiunt, & liliis indecora augent decorem, & velut venena transunt in antidotum.* Alter est cum innocentes opprimuntur experientia teste, at permittit Deus ut fortiores evadant velut Abraham, Job, & Paulus, nam virtus in infirmitate perficitur, vel ob ingens ipsorum bonum & experimentum, quippe aurum in fornace perficitur, & tempestas probat nautam, bella militem manifestant, & graves morbi Medicum, & fortis quisque tentatur. At de his satisfegimus, videndi sunt Authores, Salvianus libra duobus de providentia, Theodoretus in libris quique postremis de providentia, Chrysostomus in libris de providentia, Plotinus in libris duobus de providentia, Titus Bostrensis de providentia, Seneca & de providentia, & quare bonis viris malè accidat, cum sit in hoc mundo providentia, Eucherius in octavo libro de providentia, Prosper ipse de providentia, Phi-*

lo Judæus suo calamo & alii, ex quibus discas impios prosperari, vel ut præmia in hac vita recipiant, vel ut morientibus & desperatis donatur omnia quæ placent, vel in iis obvirtutes aliquas, donantur hæc bona fluxa, & transitura &c.

A providentia generali ad particularem transimus, qualis est prædestinatio ab Augustino definita. *Prædestinatio est prescientia & preparatio beneficiorum Dei, quibus certissimè liberantur quicumque liberantur.* Et incipimus ab effectibus prædestinationis; quorum alii sunt elicitii, nempe proprii & speciales Prædestinationis alii ab ipsa Prædestinatione imperati. Proprii sunt quos enumerat Apollolus. *Quos autem prædestinavit hos & vocavit, quos vocavit hos & iustificavit, quos autem iustificavit hos & glorificavit, ubi Prædestinatio præcedit vocationem, vocatio saltem efficax justificationem, justificationem verò glorificationem, & sicuti sanitas prima est in mente, extrema verò in executione, ita & gloria primùm intenditur, & tandem post mortem confertur. Nec tantum vocatio efficax, sed & inefficax est effectus prædestinationis, vel etenim transit in efficacem & eadem est, & sic est effectus prædestinationis, vel diversa & cor emollit & disponit, & Augustinus in libris confessionum gratias agit Deo pro vocationibus, quibus sæpè repugnavit, & quas reject, sic & effectus prædestinationis sunt & naturalia; nempe effectus intenti in ordine ad salutem. *Propter electos breviamur dies illi, & sapientia quarto. Raptus est ne malitia mutares intellectum illius, aut ne fictio deciperet animam illius, & lectio librorum sæpè homines convertit, ut Antonium, Augustinum, Ignatium Lojolam, vel visus cadaverum Franciscum Borgiam, sic & ipsa substantia prædestinati, prout ordinatur ad gloriam est effectus etiam prædestinationis, quamvis secundùm se sit subiectum jam suppositum, alioquin ex Augustino. *Christus pro nullis ut homines cunderentur, sed pro impiis mortuus est ut iustificarentur, sic & gratia interrupta per peccatum, cum restituatur est effectus prædestinationis, non tamen ut interrupta, quippe tunc est effectus reprobationis, sicut & peccata utpote mala non beneficia, nec à Sanctissimo Deo preparata, utpote Auctore honorum non scelerum. Major est difficultas de permissione peccati, quod Thomistæ communiter affirmant, & alii negant variè sentiendo. At nos asserimus Deum permittere posse peccatum, cum peccatū avertit ab æteris damnatione, quippe potest permitti minus malum, ut evitetur majus malum, cum tunc minus malum induat rationem boni, & ita leges & Principes permittunt, at in tali eventu evitatur majus malum, nempe peccatum perpetuum in Inferno, imò pro uno peccato sunt innumera, alioquin non sunt permittenda mala, at evitiant bona ex Theologis, nec pro humilitate, aut gratiarum actione &c., ita nec Medicus***

Pf. 146.

Euch. 7.
27.De bono
pres. sit.
14.

Rom. 9.

Matth.
24.

dicua potest permittere morbum, ad gloriam suam vel ut aliquis melius valeat, nec possumus à Deo hoc petere, neque Christus nobis meruit, ut incidereamus in peccatum aliquod, sed supposito ex nobis lapsu, petiit Christus & meruit ut subleuemur, sicut & supposito morbo potest Medicus, peritiam suam ostendere, & nos supposito peccato petere à Deo, ut peccatum illud non inferviat ad ruinam, sed ex lapsu validiore erigamur. Nec juvat adducere Patres docentes, Deum permittere peccatum ad bonum nostrum, juxta, illud *diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum*, quippe hoc asserunt supposito peccato, & quidem ex parte peccatoria. Priusquam humiliarer ego deliqui, sic Augustinus de natura & gratia docet medicinale fuisse Davidi quod dicebat. Avertisti faciem tuam à me, dixerat enim in abundantia sua non movebor in æternum, sic solvuntur alia argumenta quod permissio peccati conducat ad finem prædeterminationis justificati, solvet &c. hæc enim intelliguntur supposito peccato.

Post effectus certa sunt signa prædeterminationis, primum audire verbum Dei. *Oves meæ vocem meam audiunt*. Et mox. *Et ego vitam æternam do eis & non peribunt in æternum. & non rapiet eas quisquam de manibus meis, et Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud. A iud signum est humilitatis. Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum*. Aliud est inimicorum dilectio. *Diligite inimicos vestros, ut sitis Filii Patris vestri*. Probabile signum est devotio B. Virginis, cum sit apud Filium potius Advocata, & bene viventem probabile est bene mori, cum in Concilio Tridentino solum designatur, neminem certum esse de sua prædeterminatione, certitudine fidei cui non potest subesse falsum, nisi per revelationem etiam privatam, cum Deus privatam alloquens nullo pacto possit mentiri. Nec obstat illud Augustini. *si evangelio non crederem, nisi me Catholicæ Ecclesiæ commoveret Auctoritas*, quippe nullam ea de re Augustinus, auctoritatem privatam habuerat & revelationem; alioquin monet Apostolus. *Cum timore & tremore operamini vestram salutem*, potest tamen quis certo scire reprobationem, cum in puncto mortis grave sentiat peccatum, & blasphemando Deum moriatur. Irridenda vero est fiducia hereticorum. *Spei Hypocrite peribit. Non ei placebit recordis sua, et sicut tela aranearum fiducia est*, ubi nec placebit ei reo ante osferum iudicem apparere. Irridenda est & coram infamia, qui asserunt religiosum certo salvandum, si in ea Religione recipiatur aut perseveret, cum nec in Schola Christi omnes sint salvati; sicut & recitantes aliquam devotionem, aut ferentes habitum aliquem credunt se certo salvos, cum non omnis qui dixerit Domine Domine intrabis in regnum Cælorum, nec habitus Philosophum faciat, aut Monachum.

Ab effectibus & signa ad causas properamus, & causa efficiens est Dea, finalis ostensio Divinarum perfectionum, formalis actus Divinæ mentis, & voluntatis cum sit providentia & amor, materialia Angelus & homo. Duo vero sunt certa alterum in ordine saltem executionis, Cælum dari ut præmium & coronam ut vidimus. Alterum electionem ad primam gratiam, esse omnino gratuitam, contra Pelagianos & Semipelagianos, quorum primi ad opera, alii ad initium operum, solam dicebant satis esse naturam.

Pelagius ergo ex Augustino Britannus, ex Prospero Brito, ex Hieronymo Scythia, & Monachus Romæ diu vixit, non medicrem sanctitatis samam adeptus ex Augustino de peccatorum meritis & remissione. *Legi Pelagii quedam scripta viri ut audio Sancti, & non parum perfecti Christiani*, & rursus vocat. *Bonum & predicandum Virum*, & libro secundo retractationum ait. *Ille fecisse, cum vita ejus à multis predicabatur, & subdit se libros illos scripsisse, cum jam Cælestius Pelagii Discipulus propter talia assertionem, Chartagine excommunicationem ineuraisset, quod accidit anno undecimo quincti seculi, ut constat ex Epistola Synodica Concilii Chartaginensis, ubi dicitur Cælestius ante quinque annos datus, unde falsa est sententia illorum dicentium esse eundem cum Pelagio Monacho, reprehensi ab Joanne Chrysolomo Episcopa decima quarta; *Valde moleste tuli de Pelagio Monacho*, cum Pelagius nondum tunc foret detectus, imò post quatuor vel quinque annos, adhuc Romæ dubitauer & inquisitivè loqueretur, & Cælestius extra Africam foret ignotus. Damascio Cælestio scripsit Augustinus, opus de peccatorum meritis & remissione, laudans adhuc Pelagium, quem reprehendit Orosius in Apologia. *Sed quid ego hæc à confessione tua exigo, cum conversationem tuam vulgus agnoscat, & ibi plura congerit. & Hieronymus in dialogia, ob nimiam licentiam reprehendit. Deinde S. Doctor adversus quemdam Pelagii librum, edidit librum de spiritu & litera, alterum de natura & gratia, cum Pelagii hæresis Aphricam insiceret. Discessit Roma Pelagius in Palestinam pergens, ubi Hieronymus ibi deprecans ipsum impugnavit, & duo Episcopi Galli accusant in Synodo Diospolitana, & duodecim errores detexere, quos vel subdole recitans vel retractans, ex Augustino libro de gestis Pelagii, & alibi est plene absolutus, quoquam absolutionem Pelagius in Hieronymum, e jusque Monasteria sunt grassati. Eam Synodum Innocentius apud Augustinum vocat miserabilem, quamvis aliqui defendant, & Augustinus excuset ob doctrinam ibi Catholicam, at ibi Cælestius non fuit Orosius, serena literas Hieronici, & Lazari Episcoporum Gallie, accusantium gravissimè Pelagium, quas tulit in Aphricam & effecit, ut duo Concilia cogerentur, alterum**

Ep. 106.
Præf. in
Jer.

Cap. 1.

Cap. 23.

As 416.

Ep. 79.

Rom. 8.

1y. 10.

Luce 11.

Luce 12.

Mat. 5.

Contr.
ep. fund.
cap. 4.

Job. 8.

Mat. 7.

Chartagine sub Aurelio bo Præfulum, alterum Mileui in Numidia sub Sylvano, & utrumque scripsit Innocentio Papæ, & ipse utrique apud Augustinum respondit. *Pelagianus, & Celestinus idest inventores vocem novorum, que sicut dicit Apostolus aificationis nihilum sed magis vanissimas confueverunt parere quaestiones Ecclesiastica communione privati Apostolici vigoris auctoritate censentur.* Cùm Pelagius, & Celestinus novissimum, se ab Innocentio damnatos ipsi scripsere, at Epistola eo mortuo tradita sunt Zozimo, qui libellum Celestini ut Catholicum approbavit, cùm se Apostolicæ Sedi subiliceret, & literis Innocentii assentiretur, at dum acrius judicaretur Roma fugit, & Zozimus ubique damnavit, & post ipsum Concilium Africæ plenarium, ad quod spectant octo canones in Pelagium, non ad Milevitanum secundum, damnata enim est hæresis post Zozimi decretum. Ita Prosper in Chronico scribit. *Concilio apud Chartaginam habito ducentorum quatuordecim Episcoporum, ad Papam Zozimum Synodalia decreta perlato sunt, quibus probatis per totum orbem hæresis Pelagiana damnata est.* Post eam damnationem Augustinus scripsit de gratia Christi, & de peccato originali, & libros duos de nuptiis & concupiscentia, ut ipse testatur libro secundo retractationum. & sub Bonifacio libros quatuor contra duas Epistolas Pelagianorum, & acceptis Juliani libris scripsit sex contra ipsos, & quosdam alios vocatos opus imperfectum, quos Joseph Maria Suarezius, Christianus Lupus & Cardinalis de Noris, ostendunt esse libros Augustini. Post Zozimum & Bonifacium, electus Celestinus, noluit Celestini causam vel audire ex Prospero. *Celestinus Pelagianum quasi non discusso negotio audientium confessionem totius Italiae extraxit iussit, & Julianus Filius Memorii Episcopi Capuani, noluit Zozimi tractatorem subscribere, & pulsus Italia Ciliciam contendit ad Theodorum Mopsuestenum Episcopum, mox Cp. ad Nestorium & est ubique etiam à tertia Synodo damnatus.* Hanc Historiam Augustinus & discipuli, Janfenius Iprensis libro primo, Jacobus Usserius, in commentariis de antiquitate Ecclesiæ Britanicæ, Jo. Vossius, Joannes Villus, Cardinalis de Noris, Petavius Lemos, Suarez & alii scripsere. Una manet gravis difficultas an Pelagius gratiam veram admiserit, at facilissima est decisio admisisse, quæ daret tantum facile posse. Et ita Pelagius apud Augustinum ajechat. *Ideo Dei gratiam dari hominibus, ut quod facere jubentur per liberum arbitrium facilius possunt adimplere per gratiam, & in fine. Et cum dicitur facilius.*

Nil autem est clarius Scriptura, quam sine gratia nihil posse fieri, & textus innumeros referunt Augustinus, & Hieronymus, aliquos innuimus. Et Magister noster excellentissimus docet. *Sine me nihil potestis facere, & rursus. Vigilate, & orate ne intretis in tentationem, & in oratione Dominica ab ipso*

petitur. *Et ne nos inducas in tentationem, & Paulus Doctor gentium. Gratia Dei dat nobis victoriam per Dominum Jesum Christum.* Et rursus. *Si gratia jam non ex operibus, alioquin gratia non est gratia, & iterum ad Galatas secundo. Si enim per legem iustitia ergo gratis Christus mortuus est, tum in veteri lege petimus, & Deo dicimus converte nos. Adeo opponitur Scripturæ Pelagius, ut afferat sine Christo posse operari, posse fructum ferre palmitem sine vite, posse sine oratione vinci tentationem, gratiam esse ex operibus, & Christum gratis esse mortuum, nec à Deo petendam conversionem. Adeo meruerunt ab orbe toto damari à Concilio Æcumenicis, & pluribus Pontificibus, imò & à se ipsis, ut constat in Pelagio, Celestino, & Juliano. Frustra arguunt Deum fore acceptorem Personarum, quippe Personarum acceptio est in re iustitiæ, non in materia gratiæ & liberalitatis, & militat contra Pelagium in gratia creationis, in donatione Patris huic infanti non alteri. Frustra sublit aliquam gratiam dari ex merito. *Gratia Dei vita æterna,* quippe gratiæ hæc supponit aliam gratiam, & gratia est antidotalis idest remuneratoria, & vocatur millies merces, corona, quod de prima gratia nunquam vel innuitur. Frustra dicunt nos admodum liberatis, quippe utriusque admodum. *Convertite nos & convertemur, & rursus. Non ego solus sed gratia Dei mecum, & nobis vigilandum, & orandum.* Frustra repetunt Deum hortari ad bona opera, quippe millies hortatur ad petendam gratiam, millies querimus à Deo adiutorium. Denique Pelagius ipse multa in Concilio Diospolitano retractavit, & sus solvit argumenta verum agnoscent, nec Deum præcipere impossibilia, cùm præcipit actus meritorios, nempe per gratiam Dei ponendos, & præter adductos videantur Paulus Orosius, & S. Paulus in Epistolis ad Romanos & Galatas, ubi negat satis esse gratiam legis.*

Pelagii cineres inimicum ignem seculo integro servarunt in Gallia, & adhuc servant in Hispania. Et plures ante Semipelagianos fuere Semipelagiani, Valentiniani, Basilidiani, Manichæi ac Clemente Alexandrino dicebant, se naturaliter Christianos, & alii servarunt in Africæ ex Prospero, & Vitalis apud Augustinum, & Augustinus ipse. Huic errori nomen dedit Cassianus Gallus non Ægyptius ut ipse fatetur, asserens avitam regionem non fuisse hospitium solitarii, Ægyptius tamen domicillo, Cp. Diaconus, & Romæ defensor Joannis Chrysolomi, eoque mortuo cenobii fundator Missilia, ubi rogatus à Castore Aptensium Episcopo, ut commentaria Ve Institutis Monachorum sibi diu notis eleret assensus est, & mortuo Castore dicavit Leontio Episcopo & Claudio Monacho. Hoc volumen cum sum Cassiani divulgatum, navigavit in Insulam Lerinensem & Monachis tum Sanctitate notis, deinde Pontificatu notioribus, Honorato Cano-

Rom. 4. & 11.

Psal. 84.

Zach. 2. 1. Cor. 13.

7o. 15. Math. 25. 1. Cor. 13.

liti conditori Eucherio, Maximo, Hilario, Fausto, Lupo tantam scim accendit, ut septem alia collationes extorserint; ubi initio optimam tenet sententiam, omnia Deo tribuens, ac collatione decima tertia affirmat, hominem inchoare bonum opus. Primi errore detexere Prosper tunc Presbyter, vel ex Beda uxorata, ex Gennadio & aliis laicus, cum nullo nobilitent titulo, & Hilarius in Aphrica Augustini discipulus, & Augustinum consulenter Magistrum, qui posthabita omnibus scripsit libros de prædestinatione Sanctorum. Eos laudat Celestinus Papa, ac Massiliensis interpretati sunt Celestinum, laudasse Augustinum primis in libris sapientem, non in extremis pene delirantem, ita ut necesse fuerit Prospero, scribere contra Collatorem, quem Faustus factus Rejorum Episcopus impugnat, de gratia scribens & libero arbitrio, ac Gennadius Fausti Panegyrista & Honoratus in suspitionem adductus, Gelasio cogentis Romam misere sinceræ fidei libellum. Epistola verò Gennadius excusat Cassianum, & tutum de dispositione remota, reclamantibus ipsius Cassiani libris, vel locutum in persona Cheremonis cum Cheremon sit Cassianus ipse, & confutetur à S. Fulgentio, & Avito Viennensi. Magnus ardor est de Vincentio Lyrinensi, cum Cardinalis de Noris velit Semipelagianum ex eodem commonitorio, & validè Paphrochius tueatur, quam litem quisque decidere valet, ex diligenti commonitorio lectione. Cùm autem Cassianus scripserit ante litem motam vel decisam, Sanctus certò est, & Gregoria Magna ad Respectam Abbatissam, laudat Monasterium S. Cassiani; ac Cæsarius occasione dedicationis Basilicæ quædam capitula à Papa recepit, quæ transferunt in Fidem Ecclesiæ, ex acceptatione ejusdem ex Suarez, & melius ex Epistola Bonifacii Papæ apud Sirmondum, & Lucam d'Acherium. Questio manet an hi posuerint initium, in natura pura vel cum gratia, & dico aliquos posuisse in sola natura, ut scribit Prosper ad Augustinum. Per naturalem scilicet facultatem petendo. Et mox dicit accipere quia bono naturæ bene usua, & ita Synodus Arausiana loquitur. *Si quis sine gratia Dei credentibus, volentibus, desiderantibus, & passantibus nobis misericordiam conferri dicit.* Alii ponebant ex Prospero gratiam sed pedisequam. *Non præviam volunt esse meritum, etiam illis voluntatibus subdere, quas ab ea secundum suam præstantiam non negant esse præsentas,* sic Gennadius de Ecclesiasticis dogmatibus. *Initium ergo salutis nostræ Deo miserante habemus, ut agnoscamus salutiferæ inspirationis vestra potestatis esse, en ut loquitur.* Auctor Semipelagianus, & Augustinus in eo errore tunc versatus. *Parnum est velle, nisi Deus miseretur,* & Hilarius ad Augustinum scribit Semipelagianos de hoc queri, quod Augustinus assereret solam gratiam sufficere, ideoque gratiam admittere. Nec obstat damnatum ab Inno-

centio Decimo eam Thesim in Janfenio, quippe damnatur ob copulativam, & hoc non omnes dicebant, & illa gratia comitans erat ex Prospero, & subjecta naturali voluntati, ideoque gratia verè erat natura, & natura necessaria non gratia.

Tonat in hac causa Paulus & urget. *Quis prior dedit illi & retribuatur ei? Quoniam ex ipso & per ipsum, & in ipsa sunt omnia,* ac Massilienses dant Deo voluntatem credendi, ut retribuatur ipsis gratia. Rursus ait Paulus. *Vobis datum est, ut non solum in eum credatis sed etiam in pro illo patientissimi,* ubi datum est ut in eum credamus. Et infra. *Qui capit in vobis opus bonum ipse perficies,* ubi Deus inchoat opus bonum, nec tantum perficit, ut volunt Massiliensia. Et iterum. *Misericordiam consecutus? Dominus ut sim fidelis,* quod sæpe Scriptura commemorat. *Dominus aperuit illis cor ut crederent.* Extat & fulmen illud quod & Augustinum prostravit. *Non quod finis sufficientes cogitare aliquid ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est,* ubi validissimè arguit Augustinus. Prius est cogitare quam credere, si ergo cogitare non possumus quid credere; & validius adhuc in se ipso expertus. Quia enim te discernit, & tamen infidelis te discerneret, ponens voluntatem credendi & infra. *Quid autem habes quod non accepisti?* Et infidelis non accepit fidem; denique nec ipsi in multis merita inveniebant, & frustra conditionata stabantur, quippe prædicatur Evangelium non credituris, & certò credituris non prædicatur. *Si mittereris audirent te.* Et alibi. *Si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes bæ egissent penitentiam,* & tamen puniuntur eùm addatur. *Dico vobis Tyro & Sidoni remissus erit in die judicii,* & ad Romanos secundo de Jacob & Esau. *Cùm nondum nati fuissent, ac boni aliquid egissent Jacob dilexi Esau autem odia habui,* sic raptus est ne malitia mutaret intellectum ejus, adhuc ob delictum puniretur, denique Pelagius interrogatus cur hominem prævisum peccatorem Deus creaverit, iniquum esse ait penam absolutam pro peccato conditionato irrogare, ideoque justior erat Massiliensibus Pelagius. Frustra opponunt Massilienses Cornelium, per orationes & elemosinas conversum, quippe non orabat sine fide, quomodo enim invocabunt in quem non crediderunt? Sic solvit post Augustinum Synodus Arausiana. Frustra urgent ægrum posse cupere Medicum, quippe non valet in phrenesi & letargo, & cogitare Medicum est quid naturale, non cogitare fidem, non enim finis sufficientes cogitare aliquid ex nobis. Frustra referunt si credideris saluus eris, ubi unum exigitur alterum offertur, ubi idem est argumentum Pelagii per ipsos Hæretici. *Si vis ad vitam ingredi serua mandata.* Frustra opponunt Chrysolomum. *Oportet nos eligere priusquam bona sint.* Et rursus. *Admoveri possunt Deus in nos beneficiis nostras non prevenire voluntates, sed à nobis incipientes;* quippe Vasquez accusans à Pe-

Rom. 2. Phil. 2.

1. Cor. 7.

2. Cor. 3.

Mat. 11.

Rom. 9.

Ep. 4.

Rom. 10.

1. Cor. 3.

Rom. 15.

1. Tim. 12.

ad bur.

1. Tim. 17.

10. Jo.

Cap. 6.

Ep. ad Aug. 2.

1. ib. 83.

9. g. 66.

ratio reprehensus poterat cum Augustino excusare, Patres ante hæreses confidenter locutos, at non indiget apologia Chrysolomus sed panegyri. Is homilia de Adam & Eva ait. *Omnium bonorum affectionum atque operum. Et omnium studiorum, omniumque virtutum, quibus ab initio fidei ad Deum tenditur Deum profiteamur Antorem, & non dubitemus ad ipsius gratia omnia hominis opera provenire, per quam etiam fit, ut aliquid boni, & velle incipiamus & facere, sic clarissime homilia duodecima in primam ad Corinthios super verba. Quid habes quod non accepisti, & homilia trigesima octava ad populum; & Petavius offendit loqui Chrysolomum, de electione ad gloriam non ad gratiam, ait enim de Jacob dignus coronari, genitoris sui virtuti respondens, animi virtute præditus & concludit. Qui novit animus hic probare posse quis sit salute dignus, alias contra Vasquez Chrysolomus, effect perfectè Pelagianus & expressè alibi loquitur de salute. Quod enim non est salvatus totum id illius voluntati irribuendum est quis quod ad Deum pertinet nihil sumus, quam is qui salvati sunt, est adeptus, ita de peccatoribus & Pharaone.*

Impugnant aliqui Prædestinatianos, at hi nonquam scilicet fecere, sunt etenim calumnie Semipelagianorum & objectiones ipsæ oppositæ Augustino, prima etenim ea erat nullum exigi laborem ad salutem, sic secundum errorem affirmabant sequi ex doctrina Augustini, tertius habetur capite nono, & articulo primo objectionum Vincentianarum, quartus est prima objectio Gallorum, quintus est objectio capitis secundi.

Et alios enumerat Cardinalis de Noris, & consistit per singulos decurrenti, nec Prosper unquam vel leviter insinuat eos errores ab aliquo defendi & quod saltem ponit ad radicem, Synodus Arausina eam causam pertractans ait. *Aliquis verò ad malum divina potestate prædestinatos esse non solum non credimus, sed etiam si sunt qui tantum malum credere possunt cum omni desperatione illis ambrosius dicimus Ubi irridendi forent ii doctissimi Patres, si de facta locuti dicerent. Si qui sunt, & Prudentius Tricassinus in Joannem Erigenam scribit. Nec legimus nec audimus, sic S. Remigius cum Ecclesia sua Lugdunensi in eundem. Quod verò citetur Genadius & Paulus, est citare ipsos satholæ Augustores, & Lyriensis dubius est, & Monachus Goteschalchus defenditur, à Remigio, Ecclesia Lugdunensi, à Rothaldo Episcopo Sueffionensi, à Concilio Valentino, & Goteschalchus ajebat. Prædestinavit Deus ad interitum non ad peccata ex Herimanno contrario. Expõsitis quæstionibus contra hæreticos, aliam decidimus inter Catholicos, prædestinationem fieri ante prævisa merita, quam tenebat Thomistæ, & Scotus, & innumeri. Augustini Additores, & multi præcipui ex societate, cum Bellarmino, Petavio & Aliis, ubi ex hoc solo amplectenda est hæc opinio, cum totauctoritates variat in aliis quæstionibus*

latè divisi. Evincitur id Lucæ duodecimo. *Nolite timere pusillus grex, quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum, ubi regnum dicitur non gratia, ubi est affectus efficacæ operi conjunctus ubi nomen Patris est non Judicis, ubi in Græco complacuit idem est, ac benignissima voluntate disposuit, quod de affectu inefficaci dici nequit; ubi cum affectu inefficaci dici non potest, nolite timere, eum adhuc debeant timere. Est & illud ad Romanos nono. Cùm nondum nati fuissetis aut aliquid boni egissetis aut mali, ut secundum electionem propositum Dei maneret non ex operibus sed ex vocante dictum est ei. Quia major serviet minoris sicut scriptum est Jacob dilexi Esau autem odio habui, ubi excludit opera non includit, nec responsio valet Argentinæ, loqui Paulum de operibus factis, quam confutat Augustinus in Enchiridio, & displicet ipsis nostris Contrariis, neque principalis esse ex Deo quippe excluduntur omnino merita, nondum boni aliquid egissent, & expressus, Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei, ubi excluditur voluntas hominis, & ejusdem cursus ad bravium, & frustra de primo genitura exponunt, ubi Apostolus de prædestinatione loquitur, aliud quidem vas in honorem & mox, Ut ostenderet diversitas gloriæ suæ in vasa misericordiz quæ preparavit in gloriam. Rursus. *Crediderunt quoque erant præordinati ad vitam æternam, & vita æterna in Scripturis est; aradis non fides, quæ dicatur vita æterna inchoata. Rursus Christus ipse non edocet. Et nisi brevitati fuisse ad dies illi non, feret salvo omni cura, sed propter electos breviantur dies illi, ubi media congrua donatur electis & breviatione dierum & perseverantia, & frustra recurrit ad merita, quæ perseverantiam certò non obtinent, & beneficium hoc donatur propter electos. Item Doctor gentium & gratiæ. Elegit nos ante mundi constitutionem ut effemus sancti, & immaculati Et mox. In quo etiam & nos sorte vocati sumus prædestinati secundum propositum ejus qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ, ubi propositum sæpè in Scripturis expressum, non significat: simplex desiderium, & in reprobis omnino inutile, & Adversarii ipsi propositum ad primam gratiam, vocant non desiderium simplex, sed firmum & solidum. Extat & illud Apostoli dilecti. *Si fuissetis ex nobis permanentes utique nobiscum sed ut manifesti sint quoniam non sunt omnes ex nobis, ubi arguit & Augustinus. Illud tamen fidelibus debet esse certissimum hunc esse ex prædestinatione illum non esse, nam si fuissent ex nobis ait unus Prædestinatorum qui de pectore Domini biberat hoc secretum manifestent utique nobiscum (ubi videt & Scripturam & interpretes.***

Inter hos eminet invictissimus Augustinus, ejus doctrina ait Celestinus Papa eadem est quæ Apostolicæ sedis, in hac re maximus Bellator & Victor. Et noster est etiam ex

Cap. 25.

act. 13.

Mat. 14.

Eph. 1.

1. Jo. 1.

Multis Adversariorum, & constat primò ex objectionibus contra ipsius doctrinam, ubi torpor obicitur, desperatio, segnitias, & quidem à Doctissimis Massiliensibus, in prævisione verò meritorum, vix rudis aliquis eas ferret oppositiones. Est & apud Augustinum illud decantatum, per propositum Deum eligere quos eligit; de correptione & gratia scribit. *In Dei propositum referendi electionem ad gloriam.* Et rursus *Nec moveas quòd Filiis suis quibusdam Deus non dat istam perseverantiam; absit enim ut ita esset si essent ex illis secundum propositum vocati;* Et mox. *Ipsi sunt illi prædestinati, & secundum propositum vocati,* an hoc est simplex desiderium, an non ponit facultatem ut effectum. sic de prædestinatione SS. & alibi. Iterum frequentissima est regula prædestinationem esse causam salutis, non prædestinationem causam esse cadendi, de bono perseverantia suo calamo.

Cap. 5.

De bono
Prof. 31.
14. & 15.

Cap. 18.

Non erant ex ejs quia non erant secundum propositum vocati, non erant in Christo electi ante constitutionem mundi, non erant in eo sortem consecuti non erant prædestinati secundum propositum; & de correptione & gratia. *Ipsi sunt illi prædestinati & secundum propositum vocati, quorum nullus perit,* an ubi nullus perit est simplex desiderium salutis, an sunt merita causa salutis vel propositum. Rursus doctissimè arguit Petavius, non potuit Augustinus loqui de prædestinatione ad gratiam, quam Pelagiani non admittebant, & dico & ego idem de Sempelagianis, non admittentibus prædestinationem ad fidem & primam gratiam: sunt & innumeralia apud Petavium & alios, & textus contrariorum fundamentum est nostrum. *Non tamen electio præcedit justificationem sed electionem justificationis, nemo enim eligitur nisi jam distans ab illo qui reicitur,* nam Vasquez ipse fatetur Augustinum in Jacob & Esau locutum de regno, & ait Augustinus Esau nec damnatum à se ipso, & Jacob immeritò & gratis; & hanc retractat de prædestinatione SS., & in retractationibus ait se nondum diligentius quævisse, nec adhuc invenisse qualis sit electio gratiæ, imò electionem duplicem ponit, aliam liberalem primam, Aliam ex meritis in executione, & præsentiam semper ponit à prædestinatione, & docet id ab omnibus ita exponendum.

f. 1. ad
simpl. q. 2.De bono
Prof. 6.
18.C. 1. 3. 7.
12.

Sequentur Discipuli Magistrum, & Profper ad capitula Gallorum scribit. *Deus his quos eligit sine meritis dat unde orientur ex meritis,* & Fulgentius de fide ad Petrum. *Illi cum Christo regnabant quos Deus sua gratuita bonitate prædestinavit ad regnum;* & ipsi respondent calumnios Hostium, in Augustinum sæpè cumulat.

Præter Auctoritatem sunt rationes, quippe gloria vocatur fors, quæ omne meritum etiam ex gratia ortum excludit & terra promissa per gratiam Dei dicitur fors. Etiam voluntas Divina dat bonitatem non invenit. Etiam ordinatò volens prius vult finem quam media, etiam alteri cõtra Vasquez, nec

obstat Patrem velle filiis præmia, quippe Deus non Pater habet in manu sua, ipsos Filii libertatem & meritum.

Ut verò solvantur plura Hostium argumenta, advertè in ordine intentionis gratitatem, in executione onerosam esse prædestinationem, velut Deus ex gratia vult secunditatem agricolis, per ipsorum labores habendam, Rex ex gratia eligit Ducem ad pugnandum, & sic Augustinus Deus eligendo facit divites, ex Prospero, Deas his quos eligit sine meritis dat unde orientur ex meritis, & Scriptura. Placita enim erat anima illius propter hoc proparavit educere illum &c. Ex hac reflexione corrunt innumera argumenta, Venite benedicti Patris mei! Esurivi enim & dedistis mihi manducare &c., sic numerosi Patres explicantur, sic voluntas efficax impletur per diversa media, ut Philippus Macedo de urbe pulchra aiebat, volo ut hæc urbs sit mea vel auro vel ferro, sic est gratuita voluntas in intentione, non in executione ut in securitate rusticorum & similia; sic intendit Deus gratis ubertatem, non dat gratis per otium rusticis, sic per Christi merita in executione & ita in executione est corona, nec dat sine meritis sed merita, ut loquentur Patres sunt effectus voluntatis gratitæ.

Frustra repetunt non esse prædicandam hanc sententiam, quippe prædicavit Augustinus cum discipulis, nec est prædicanda præscientia, nec quod Christus posset assumere lapidem. Frustra dicitur voluntas antecedens & necessitans, quippe etiam in scientia media, relinquit Prædestinato libertatem, ubi ponit Deus in circumstantiis quibus assentitur. Frustra serunt paritatem reprobationis, quippe Deus justus non potest punire sine peccato, magnificus potest præmiare sine merito, ut respondet Augustinus & constat in missilibus. Frustra dicunt inferri fatalem necessitatem, quippe eę sunt calumniæ adversus Augustinum & Deus prædestinatis salvat libertatem. Frustra dicunt nil laborandum, quippe hoc idem dici potest, de vocatione congrua & laboribus rusticorum, & nemo magis laboravit quam certò prædestinati, Paulus, Præcursor, & B. Virgo. Frustra dicunt etiam Calvinum se tueri posse, dicentem reprobationem post prævisa peccata, quippe Evangelium ipsum respondet Venite benedicti Patris mei, non ite maledicti Patris mei, & potest Deus misericors eligere ad caelum, non Deus justus velle infernum, & culpam. Denique frustra serunt Patres etiam sine delecto, cum multi loquantur de electione ad gratiam & facile explicantur de ordine executionis, sicut explicant Augustinus & discipuli, & Patres sæpè exponunt se ipsos, & alii sunt nostri.

A prædestinatione descendimus ad reprobationem, quam Calvinus voluit ante prævisa peccata, etiam positivè intentam à Deo, & plures Calvini textus fert Beccanus & claros Petavius contra Anonymum ejus Defen-

Defen-

L. 11. 11.
6. 57.

Defensores, ita enim libro tertio institutionum loquitur. *Si non possant rationem assignare cur suos in misericordia dignetur, nisi quoniam ita illi placeat, neque etiam in aliis reprobis aliud habebimus, quàm ejus voluntatem.* Et rursus scripsit. *Non alia de causa reprobare Deum, nisi quod ab hereditate quam Filii suis prædestinas illos vult excludere.* Et mox ait. *Minimè consentaneum esse præparationem ad interitum aliò transferre, quàm ad arcum consilium Dei.* & ihì condemnat reiicientes in peccatum. Nec valida defensio est, alibi initium loqui & vocare ad penitentiam, quippe foret id insultare damnatis, & ita Dæmones posset etiam vocare; nec rursus obest esse Judicem, quippe punire sine culpa, & innocentes. Hoc idem tenuit Pifator, scribens ex professo contra Vorstium, sic Beza libro de æterna Dei prædestinatione. *Consilium enim causam nullam aliam intelligimus, quàm ipsam Dei voluntatem, ubi consilium Dei iræ vasa destinauit.* Quæ opinio horribilis destruit, Dei bonitatem, justitiam, sanctitatem, veracitatem, voluntatem qua odit iniquitatem, & Deum ipsum in nihilum reducit.

At cum Fratres Valemburgici notent, nunc extinctam quidquid olim fuerit, subjiciamus causam reprobationis negativæ, esse Adm peccatum in posterum transfusum. Et Calvinus ipse vocat decretum horribile.

Post Augustinum libros integros, de peccato originali scribens, superfluum est illud evincere, at eùm viget adhuc in modernis hæreticis, qui ex eo se ostendunt veterum successores, aliqua sunt monenda & primum, jam vidimus concupiscentiam, non idem esse ac peccatum originale, imò nullam esse peccatum. Et certè error ille omnium telis est confixus, à summis Pontificibus Innocentio, Zozimo, Bonifacio, Celestino, ab Ecclesiis. & Conciliis totius orbis, à tertio Generali Concilio, à Patribus Augustino posterioribus ut constat, & ipsum præcedentibus ut fusè evincitur, à Catholicis omnibus & præterea ex feminis ipsa apud Augustinum, fractura caput negantium exorcismum, quod & fatabatur Pelagiani, ideoque peccatum, & Dæmonem esse in parvulis, ex Pelagio se retractante in Synodo Diopolitana, ex Celestio assentiente epistolæ Innocentii, ubi clarè peccatum hoc erat definitum, ex Juliano ad Ecclesiam redire conante, ipso nomine & nozione baptismi, ex ipsius necessitate apud Scriptoram & Patres ex Calvino ipso dicente *Floris fidelium, non omnes liberat, sed quos Deus elegit*, quamvis velit alibi in utroque sanctificari. Denique nulla ut notant Valemburgici est questio. Docent cum Catholicis Protestantes primò derivari ex peccato Adami in posteros ejus veri nominis peccatum. Docent cum Catholicis Protestantes secundo peccatum originale traduci ad ejus posteros per generationem. Docent cū Catholicis Protestantes tertio peccatum originale non tantum pertinere

ad Filios infidelium sed etiam ad Filios fidelium, quamvis velint Filia fidelium illud peccatum non imputari. Et mox. *Consequenter in tribus præditis nihil est cur à communiōne Catholica ablineant Protestantes & capite sequenti in compendio. Docent cum Catholicis peccatum originale dicere privationem justitiæ debite inesse. Et post aliqua. Quapropter si nobiscum doceant Protestantes in baptismo tolli formale peccati originalis constitutus mentem à Deo averfam, abolerè reatum & offensam Dei, assensumur definitioni Concilii Tridentini ubi & ipsi tenent reatum, & offensam Dei in baptismo condonari. Immo nec est pugna in imputatione, ex Bernardo etenim ad Innocentium habetur. *Nam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt.* Ut videlicet satisfactio unius omnibus imputetur, si omnium peccatum unus ille portavit, sic Bellarminus, sic Hofius, sic contrarii ipsi Gerhardus & Amesius, & volunt Protestantes id fieri, ex communicatione Spiritus sancti, qua membra junguntur capiti Christo. Adeò clarum est dari peccatum originis, cùm & ipsi Pelagium dicant hæreticum. Adeò & Catholici & Protestantes, clarè explicant peccatum originis, privationem esse justitiæ debite inesse, & reatum ad penam exclusionis à gloria, quod & competit peccato habituali. Nec obstat in pura natura peccatum, non fore privationem justitiæ originalis, quippe privatio foret justitiæ naturalis, imò & reatus esset ad penam, etiam si Deus non condidisset infernum, quippe semper peccatum dignum est pœna, etiam si Judex non castiget; & lex æterna Dei est ut animus inordinatus pœna sit sui metipsum & nemo nocere ait Satyricon, vel se Judice tuetur; & absolvitur.*

Contra Albigenes, Anabaptistas & alios, brevissimè comprobamus dari hoc peccatum. *Nemo mundus à sordè, nec insans, cujus est unius diei vita super terram* Et rursus. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine?* Et iterum. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum.* Et rursus. *Per unum hominem peccatum intravit in mundum* & sicut Adm injustitia infecit omnes, ita Christi justitia omnes salvat. Et hanc januam latam signat Augustinus, qui & fert traditionem, & rationes & solvit argumenta Recentium vel in antiquis, nec post Homerum illius est scribenda.

Hoc peccatum causam esse reprobationis, constat Exodi trigesimo tertio. *Misereror cui volnero, & clemens ero in quo mihi placueris.* & ad Romanos nono. *Cùm mundum nasci essent, aut aliqui boni essent aut mali* Et mox Jacob dilexi Esau autem odio habui ad Deum nihil odit eorum quæ fecit, ideoque debuit odisse peccatum non actuale, anquam aliqui boni aut mali essent, remanet ergo peccatum originis. Quod millies & docet & convincit Augustinus. *Quis enim nisi insipiens Deum iniquum putet, sive judicium penale ingerat digno sive misericordiam*

Cap. 19.

7ob. 14.
Pf. 50
Rom. 5.L. 2. 8
Bonif. c.

præfets indigno. Denique infert & dicit. Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei. Ambo itaque gemini natura filii ira nascebantur, nullis quidem operibus propriis, sed originaliter ex Adam vinculo damnationis obstricti. Sed qui dixit, miserabor cui miseretur ero, & misericordiam præstabo cui miseretur fuero Jacob dilexit per misericordiam gratitutum, Esau autem odio habuit per iudicium debitum, quod cum deberetur ambobus in altero alter agnovit non de suis distantibus meritis sibi esse gloriantium, quod in eadem causa idem supplicium non incurrit, sed de Divina gratia largitate, quia non volentis neque currentis sed miserentis est Dei, ubi de exclusione à gloria cum ait iudicium pœnæ ingeri & supplicium incussit, & vinculo damnationis obstricti, idem clarius docet capite sequenti. Miseretur magna bonitate obdurat nulla iniquitate, nec liberatur de suis meritis conquerratur. Sola enim gratia redemptos discernit à perditis, quos in unam perditionis concreverat massam ab origine ducta causa communis; Et rursum. Illos debitum Dei iudicium duceret, nisi ejus indebita misericordia subveniret, sic libro quarto contra Julianum & quinto & sexto probat. Non esse iniquitatem apud Deum, quia quemquam sine malis meritis damnet, nec damnatum posse queri de supplicio debito, sic de natura & gratia, & ad Simplicianum. Et alibi. Sed injustum est in una eademque causa hunc liberari illum puniri. Nempe ergo justum est utrumque puniri, & de E-au & Jacob. Rei tamen ex origine nascebantur, & libro secundo ad Bonifacium Deum liberat ab acceptione Personarum. Nec illa est acceptio Personarum in duobus debitoribus æqualiter reis si alteri dimittitur alteri exigitur, quod pariter ab utroque debetur, & de dono perseverantiam validissimè. Multos liberat Deus de tam debita perditione non si inde neminem liberaret non esset injustus, & concludit. Qui ergo liberatur gratiam diligit, non liberatur debitum agnoscat sic sæpe Augustinus vocat non discretionem à massa, sic D. Thomas docet; nec obstat paucos tenere, vel ex Tridentino in baptismo remitti peccatum originale, & ad Romanos octavo dici. Nilil esse damnationis: his qui verè conspulti sunt cum Christo per baptismum in mortem, & addit Tridentinum nil esse quod nos remoretur ab ingressu Cœli, quippe plures citat Gonet, & Patres societatis præcipiuntur id tenere à Claudio Aquaviva Generali, sic Augustinus sæpè, Fulgentius de veritate prædeterminationis & gratiæ, Prosper ad septimam objectionem Gallorum, & non remanet culpa sed concupiscentia ex Concilio, sic respondet Augustinus non perseverare aliquos. Ex uno quippe omnes in condemnationem, sic Prosper solvit secundam objectionem Gallorum, sic Patres in sardinia exules, & Augustinus habet innumeros textus, & plures citat Petavius.

Falsa est ergo aliorum Thomistarum sententia, Deum excludere à gloria ut bene-

ficio indebito, quippe excludit ob peccatum originis, & cum omnes vocaverit ad gloriam & velit omnes salvos fieri non potest ipsos à salute ascerere. Nec obstat voluntatem salvandi omnes, non esse absolutam & efficacem, quippe voluntas vera est & repugnant, dum voluntates veræ una verè volens includere, altera verè volens excludere, veluti si Rex vocet verè servum ad convivium, & venienti claudat januam, & quis capiat Deum verè velle & verè nolle?

Remanet explicanda pœna debita originali, & certum est siue baptismo non ingredi Cœlum, quod & Pelagius ipse affirmabat, at præter hanc dicitur igne torqueri. Et certè in Scriptura judicante Christo non erit nisi dextera vel sinistra, & cum certò pueri non sint in dextera, erunt in sinistra iisque dicitur. Ite in ignem æternum, nec dicas pueros non iudicandos, nam Apocalypsis vigesimo legitur. *Et vidi mortuos magnos & pusillos stantes in conspectu Throni, & libri aperti sunt, & alius liber apertus est qui est vita.* Et concludit. *Et qui non est inventus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis,* ubi certum est pueros non esse in libro vite, ideoque missi sunt in stagnum ignis, sic apud Scripturas & Interpretes, Christus est iudex omnium hominum & de pueris dicitur. Nunquid pueri homines non sunt? Sic Joannis tertio post ea verba *nisi quis renatus fuerit ex aqua subditur. Qui credit in filium* Jo. 3.

habet vitam æternam, qui autem incredulus est non videbit vitam sed ita Dei manet super ipsum, idemque dicitur de peccato originali. Erasmus natura Filii iræ, quod repugnat cum beatitudine naturali, vel cum privatione doloris à Cœlo amisso, quod sine miraculo fieri non potest, denique in tota Scriptura ne vestigium quidem, de limbo pueros bene de limbo Patrum, qui & Abrahæ sinus vocatus, & locus Patrum aliquando beatificandorum, imò nec per sexaginta secula invenitur. Hoc idem firmat Concilium Florentinum. Illorum animas, qui in actuali mortali peccato vel originali decedunt mox in infernum descendere pœnis tamen disparibus puniendas, ubi eundem locum assignat pro utroque peccato, & si nomine infanti intelligitur tribulatio, pro utroque ita debet intelligi, sic Concilium Milevitanum apud Prosperum, pueros ait flammis infernalibus comburendos, quæ verba literis majusculis scribit de Noris. Id etiam constat ex lege civili & canonicaque filios rebellium reddunt infames, inhæbiles ad beneficia & officia, & l. quisquis Codice ad legem Juliam Majestatis. *Filii verò ejus quibus visum Imperatoria specialiter lenitate concedimus (puterno enim deberent perire suspicio) sint perpetuo egenet & pauperet, infamia eos paterna semper comiteat.* Et mox. *Sint postremo tales, ut iis perpetua egestate sordentibus: Et & mors solatium & vita supplicium.* An hæc non sunt pœnæ sensus & quidem truces & multæ? Et frustra legem vitant civilem, quippe à S. Pio

Ep. 105.
Et Joh.

Cap. 7.

2. 1. 7. 3.
art. 5.

Jos. 6. c.
4.

Ep. 7.
Synodus

Ep. 23

S. Pio V. firmata est hæc lex, certè justè pro Filiis Hæreticorum.

Id constat ex Augustino penè communiter hujus sententiæ credito Auctore, ut bene notat Pontius, & sermonem habet integrum de Verbis Apostoli, ubi ite in ignem æternum exponit & de parvulis, & nullum alium locum probat relictum, & clarissimè. *Tunc abibunt isti in ambrosionem æternam, ubi & ignem & infernum evincit & tractatu quadragesimo quarto in Joannem. Fuimus & nos aliquando filii iræ sicut & ceteri si filii iræ sicut vindicta, filii gehennæ, sic post Augustinum Prosper ut vidimus, sic validissimè Fulgentius firmissimè tenet & nullatenus dubitet non solum hinc jam ratione nentes, verum etiam parvulos, qui sive in utero matris vivere incipiunt, & ibi moriantur, sive cum de matris utero sine Sacramento Sancti baptismatis quod datur in nomine Patris & Filii & Spiritus S. de hoc seculo transierint ignis æterni pœna sempiterno puniendos quia est propria alicuius peccatum nullum habuerunt, originalitatem peccati damnationis carnali conceptione, & natiuitate traxerunt, ubi firmissimè tenendum & libro primo de veritate prædestinationis ait matris. Quorum tamen filios, antequam baptizarentur morte præteritis æternis est ignibus deputatis, & Avitus in carmine ad Fulcinum fororem. omnibus id verò gravius si forte lovacri, Divini expertem tenerum mox invidia natum præcipitæ dura generatum sorte gehennæ, Quis mox ut matris cessavit filius esse perditionis eris tristis tunc edicia nolens, Quæ flammis tantum genuerunt pignora matres, an nos fumus qui matrum filios, ad ignem deputamus, an Concilia & Sancti Patres, id certum prædicantes & hemissimum? Ita Gregorius libro nono moralium de parvulis.*

Gram. 14

Cap. 13. Perpetua quippe tormenta percipiunt qui nihil ex propria voluntate peccaverunt sic Iliodorus libro primo sententiarum, Pro solo originali reatu solvantur in inferno super nati pœnas si renovati per lavacrum nõ fuerint Frustra verò respondent eos Sanctos Patres excessivè locutos, quippè eo posito responso actum est de eundem Patribus, & ita respondent Hæretici in causa gratiæ, in causa libertatis & aliis, Id etiam evincit, cum clarissimè cognoscant se Cæsum perdidisse, nec juvat perdidisse aliena negligentia, quippe magnus dolor est grande aliquid perdidisse aliena aut ignavia aut malitia, ita Cardinalis Bessarion maximè doluit, se amisisse Papatum ob incuriam servientis, non excitantem ipsum à somno utpotè fessum & ait. Hoc responsum tibi abstulit pileum rubrum & mihi tiaram, sic Esau irrogavit ob benedictionem ablatam, ob astutiam damnatam generitricis, sic cum Rex ob ignaviam militum, non acquirat civitatem & longè meliùs regnum. Demù ait & Augustinus parvulos torqueri à dæmone & nõ nisi ob peccatum originis, sic pueri cupient Cælum, ideoque ex illius absentia torquebuntur, ut arguit Augustinus de moribus Ecclesiæ. Quis enim appetit

Cap. 13.

Cap. 3. quod adipisci non potest cruciatur, sic multi Adversarii admittunt carcerem, tristitiam, ideoque & pœnam sensus & ignis, Tandem ex Apostolo sunt filii iræ, ex Augustino filii gehennæ, judicent ergo vel Adversarii an debeant esse naturaliter beati, vel absque tristitia, & absque pœna sensus.

Frustra citant illud Apocalypsis decimo octavo. Quantum se glorificaverit, & in delictis suis tantum date illi tormenta, & lacrimam & rationem dant, cum pœna sensus sit debita voluptati tantum inordinata, quippe retorquetur argumentum, in pœna positiva carceris, & doloris, & parvuli se glorificaverunt in Adam, & cum illo in illo fuerit in delictis, & textus loquitur tantum de adultis) Duplicate duplicia secundum opera ejus (Frustra dicunt nullam huic sceleris, imponi pœnitentiam, ut vel est thesis damnata, quippe retorquetur in pœna carceris, & doloris, & satis dolemus absque novo dolore. Frustra citant caput majores de baptismo. Præterea pœna originalitatis peccati est carentia visionis Dei actualis verò gehennæ ignis, quippè textus est ad oppositum, vel eum ponitur particula solum, & sit sensus hæreticus, cum pœna actualis peccati sit etiam carentia visionis Dei, vel non ponitur & nihil evincit, uterius textus arguit ad hominem pro dubitantibus, posse salvari adultum dormientem si baptizetur, per baptismum enim jam daretur visio beatifica, per peccatum originis tolleretur quæ repugnant. Frustra citant Augustinum de libero arbitrio. Non metendum L. 3. c. 13 est ne visa poterit esse media inter relictum factum atque peccatum & sententia Judicis media non possit esse inter præmium & supplicium, & libro quinto in Julianum de hoc dubitat; quippe Augustinus sui Interpres sibi respondet Ep. 13. ibi nil docuisse de damnatione parvulorum & libro secundo de anima & ejus origine, hunc medium locum confutat, nec dubitat de pœna quam confirmat, sed an melius extitisset non nasci aie enim. In damnatione Epist. 43 omnium levissima futurus. Quæ qualis & quanta eris quamvis definire non possim non tamen audeo dicere quod sis, ut nulli essent, quam ut ibi essent potius expodires, & asserit id dici de scelestissimis & impiissimis, & Christus dixit de iniquissimo Proditore; quod clarius de peccatorum meritis & remissione docet. Potest proinde rectè dici parvulorum sive baptismi de corpore euentes in damnatione omnium mitissima futurus. Multum autem solus & salutaris qui in damnatione prædicat non futurus, ubi ergo mitissima est damnatio, pessimè nos vocant tortores puerorum, cum longè major sit pœna carcer & tristitia, & ignis agit juxta culpam & aliquando vix comburit, ut constat in vaporibus accensis & igne fatuo. Frustra citant Bernardum docentem quod solum ardet in inferno propria voluntas, quippe hoc peccatum ex synodo Tridentina inest unicuique proprium. Frustra vult quis parvulicos beatos, & lætos eo quod non offenderint Deum personaliter & quippe sunt phra-

Cap. 3.

L. 5. con. tra 7ul. c. 8. c. 16

O o o o

tes

rates oppositæ Patribus & Scripturæ, & beatitudo aliquando super terram, & quod inundata tellure, veluti pisces in aqua natabunt, sunt doctæ fabulæ sine fundamento factæ. Denique unum Patrem antiquum opponunt, & plures Auctores modernos; Nazianzenus enim oratione in S. Lavacrum, de his qui sine defectu proprio carent baptismo ait. *Nec Cælesti gloria nec supplicio à Justo Judice efficiuntur, ar non est ad rem, dicit etenim non puniendos ob defectum baptismi quod & nos ultro fatemur, cum quo bene stat puniri ob originale. Sicuti sine defectu proprio non credentes Evangelio, nec Cæli gloriam nec supplicio à justo Judice puniuntur, cum ignorantia invincibilis excuset à peccato, & ubi non est defectus nec supplicium, aliunde tamen & ipsi puniuntur, sicut nec filii parvuli rebellium, privantur à justo*

Judice, ut consentientes paterno crimini, cum id sit sine proprio defectu, justè tamen utpotè filii rebellium, queis ex lege competit illias malorum; Ambrosius in epistola ad Romanos non est Ambrosius, sed Hæreticus ut notant Critici & constat ex lectione; & non modici sunt tenentes hanc sententiam, & longus fieret & copiosus Catalogus, Uno verbo inveniunt vel unum antiquum, qui istis filiis iræ, & ut arguit Augustinus filia Gehennæ, vel istis in Adamo peccantibus, Beatitudinem vel donet vel unico verbo inuauat, ut invenimus nos expressè flammam infernales, & de loco Inferni, in quo certè non est beatitudo vel etiã contrarii aliqui tenere at nec unus Nazianzenus est contrarius, dicit enim quia impietate carent, nec originalem excludit ut constat, & ostendit fusè Augustinus.

LIBER SECUNDUS

In Secundum Symboli articulum

De Divinitate Christi actum est, Tomo præcedente, in quinta Ecclesiæ nota & Libro Quarto. Parte quinta. De reliquis ad Filium Divinum, & Patrem spectantibus agitur in Præfatione ad Symbolum.

LIBER TERTIUM

In Tertium Symboli articulum
De B. VIRGINE

*Habuit Christus solum in Cælo Patrem, habuit in terra solum Matrem;
Natus ex Maria Virgine de qua Quartus est hic Liber.*

CAPUT I.

De Conceptione, & Nativitate B. V.

ISDEM prorsus sermonibus eodem prorsus officio, sanctus utitur Ecclesia, in Conceptione Virginis & Nativitate, ideoque ita sanctam supponit in Conceptione, sicut sanctam credit in Nativitate.

in Opus. In hac quæstione subtilissime scripsere Jacobus Grandsus de Immaculata Conceptione, P. Hieronymus Florentia Hispanicè sermones quatuordecim, P. Lessus librum apologeticum de Immaculata Conceptione, Ferdinandus Salazar integrum volumen, Pater de Angelis. Cardinalis Sfondratus, & alii multi in Bibliotheca Hispanica, inter eos Edmondus Richerius in historia Concilii Basiliensis probat hunc articulū esse de fide, sed malè cum Synodus Tridentina reduxerit ad bullas Pontificum, quæ nec adhuc rem definiere, & adhuc definitionem Principes exposcunt.

Gen. 3. Evincitur itaque Immaculata ex Genesia tertio. *Inimicitias ponam inter te & mulierem & semen tuum & semen illius, & ipsa conteret caput tuum,* quem textum de B. V. Patres exponunt, & textus ipse clarè loquitur, ideoque inimicitia extitit, inter B. V. & Disbolum, & ipsa contrivit caput serpentis, non serpens caput Mulieris, quod acidisset in eontracto originis peccato.

Cant. 4. Idem repetit celestis sponfus in Canticis, *Tota pulchra es amica mea & macula non est in te,* si autem in Adam peccasset, nec foret tota pulchra, & macula foret gravissima reddens deformem coram Deo, & certò à Cælis exclusam. Idem confirmat Ecclesiasticus. *Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam,* quæ de Sapientia increata diemtor, & de Virgine exponunt Ecclesia & Patres, ideoque insci non potuit peccato creaturæ, & plus dilecta est Adamo & Eva.

Cap. 14. *Pf. 45.* & illud Davidicum. *Sanctificavit Tabernaculum suum Altissimus,* & claræ sunt figuræ Virginis Judith esput Holofernis recidens, & Esther pro qua non erat lex pænalis imò præceptor Angelicus ipse in libros sententiarum, & in lectionibus super Paulum, vult sine peccato conceptam,

Ille ille ipse textus præcipuus, à contrariis adductus in quo omnes peccaverunt noster omnino est & nobis propitius, quippe locutiones generales in pœnis pro Virgine omnes excluduntur, in dolore pariet filios Amistate nobis debita nostra. *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus ipsi nos seducimus & veritas in nobis non est,* & lex ipsa nos docet, in obligatione generali non intelligi subjecta pignori, quæ quis verisimiliter nõ subiecisset, & in ipsa Virginis figura. Non morieris non enim pro te sed pro omnibus, hæc lex cõstituta est, ubi pro omnibus lex est non pro Regina, & sicut dicitur. In quo omnes peccaverunt, ita dicitur pro omnibus lex constituta est, idest pro omnibus aliis, imò ut constat ex Scripturis & interpretibus longè validiores sunt phrasæ negativæ quàm affirmantes, cum omnes per exceptionem accomodatam explicentur & tamen etiam à negativis excipitur Virgo. *Non est homo qui non peccet & rursus. Nemo mundus a forde nec infans, cuius est vita unius diei super terram.* & tamen Virgo nata est & vixit, sine peccato.

Post Scripturam accedit Ecclesia, quæ celebrat Conceptionem Virginis, & quidem iidem laudibus ac Nativitatem ut diximus, nec celebratur festum nisi de Sancto. Nec respondeant celebrari festum sanctificationis, quippe id est contra mentem Pontificum, nec salvari possunt bullæ Xisti IV. Jolis Secundi Pauli V. & aliorum, qui expressè nominant Conceptionem, & Canonici Lugdunenses scilicet poterant respondere D. Bernardo se celebrare festum sanctificationis, longè minus verum est hoc festum, in gratiarum actionem celebrari, quippe D. Bernardus & D. Thomas probant rectè Nativitatem sanctam, eo tantum argumento quod Ecclesia, festum celebrat Nativitatis, quod agit in solis Christi & Joannis, non in aliis Sanctis Virgine excepta. Uno verbo Natalis Alexander Dominicanus fatetur Ecclesiam in hanc nostram inolinare.

Etiam ratio dicitur in quovis prudente, si deberet eligere sibi matrem, is eligeret sibi potissimum, si posset præservare servaret, longè id validius est in sanctitate ipsa, & Deus ipse dicitur, Gloria Filiorum Patres corum, & honorem esse Christi cõm de Matre agitur nullam peccati habere mentionem, docet Augustinus & Concilium Tridentinum. Quin immò Legistæ docent filium, matris infamis

Rom. 3.

1. Jo. 1.

ff. de
pign.

3. par. 6.

7. Jo. 14.

mix prævisorem, teneri ipsam ab infamia liberare, & quid erit in illa infamia Virginitas, qua serva Diaboli ab eo possessa describetur eadem lex in pœnalibus matrem eximit Regis. etiam virgo præservata est a venialibus, cum quibus stat etiam Dei amicitia, longè melius ab originali, cum quo non stat Dei amicitia sed ira, frustra dicunt originale minus esse liberum, quippe magia liberum est mortale quam veniale, cum illud sit ex plena advertentia hoc mixtum aliquando ex inadvertentia, & illud etiam sit unicuique proprium. Etiam Diabolus gloriari posset, se Dei matrem servam habuisse. Etiam Maternitas Dei ex Patribus, omnia continet privilegia, ideoque & hanc exemptionem; est privilegium superexcedens aliis, ideoque non æquale Jeremiæ sicut Joanni nec æqualis esse debet Mater serva. Etiam in Virgine nullus est effectus hujus culpe ideoque nec causa, cum in nobis vel remissum, ipsius magna relinquat vestigia.

Frustra opponunt Adversarii, non peccante Virgine Christum non futurum Redemptorem, quippe foret perfectior Redemptor, cum Virginem præservasset à debito lapsu, sicut de se David Deo dicebat, eruisi animam meam ex Inferno inferiori, in quem ire debuerat & non jerat, sic melius redimit captivum ante carcerem, quam post pœnam & infamiam carceris, ideoque Scotus argumentum retorquet, ubi Christus non foret perfectissimus Redemptor, & careret nobilissimo modo redimendi. Frustra urgent in eo eventus, Christi conceptionem non futuram singularem, quippe singularia foret ex vi conceptionis, absque debito contrahendi peccatum, sic nativitas Christi à Leone Magno singularia dicitur quamvis tres nati sint sancti. Frustra citant illud Pauli, sicut in Christo omnia vivificantur, ita in Adam omnes moriuntur, quippe meritum Christi est majora efficaciam, & præservavit excellentius Matrem, custodiens ipsam antequam caderet. Frustra clamant Pium V. solum officium conceptionis, & reliquisse solum officium Nativitatis, quippe abstulit ut morem antiquum restitueret, sicut abstulit officium S. Annæ, nec pro hoc festivitas ipsius est ablata, sic restitutum est officium Conceptionis, & festivitas instituta de præcepto, & verba Conceptionis sunt & Nativitatis eadem, & Ecclesiam inclinare in Conceptionem Immaculatam, fatetur ut diximus vel Natalis Dominicanus. Frustra clamant filiam Adæ, quippe & Esther Judæa erat nec tamen occidenda, nec pro ipsa facta erat lex, cum esset Augusta, sicut est & Virgo, quæ in legibus pœnalibus non includitur ob honorem Christi ut loquitur Augustinus. Frustra clamant id fieri non potuisse, quippe clarum est Deum potuisse, ut vidimus in omni lege pœnali, & Deus videns Serpentem, insidiari calcaneo ejus, egit ut contereret Caput Serpentis, & videns casuram in manibus portavit, ne offenderet ad lapidem pedem suum.

Frustra addunt in Christo omnes vivificari, quippe vivificatur excellentius moriturus, antequam permittatur mori. Denique aliqui dicunt Deum non potuisse, & multi tenent Deum omnino potuisse, & nullus est vel minima difficultas, & voluisse constat ex Scriptura, Patribus, Ecclesia.

Opponunt ultimò Auctoritatum Illiadem, & sexcentos Patres refert parvus liber in Bibliotheca Principia Pamphili. Prima Patrum classis asserit omnia peccasse originaliter præter Christum. Secunda asserit solum Christum liberum à peccato & nullum alium. Tertia refert Patres in particulari Augustinum asserentem. *Mariam mortuam propter peccatum*, Ambrosium sermone sexto dicentem. *Carnem Christi in Matre fuisse obnoxiam peccato*, Anselmum libro secundo. *Cnr Deus homo. Virgo in iniquitatis concepta est, & in originali peccato nota est, quia & ipsa in Adam peccavit*; sic Bernardum D. Thomam. Verum Patres isti sunt amici non Hostes, quippe Patres illi dicentes Virginem, peccasse in Adam non excludunt privilegium, cum regula generales illud non destruant, ut constat in omni jure, & Scriptura ubi dicit Assuerus Reginæ Esther. Non pro te facta est hæc lex sed pro omnibus, cum dicere debuisset pro reliquis. Et ratio est eo quod dispensatio, legem generalem confirmat. Altera classis non potest exponi, ut exponunt Adversarii nostri, cum non solum id asserant de Conceptione Virginis, sed & de Nativitate ut docet Leo Magnus ex Job confirmans. *Alienum quippe ab hac Nativitate est quod de omnibus legitur nemo Mundus à corde nec infans cujus est unius diei vita super terram*, ubi nemo Mundus & legitur de omnibus, & tamen excipimus exemptos & liberos; sicut ergo exponuntur Patres ex vi nativitatis sic & Conceptionis. Ad reliquas facilia est responso Bernardus, & D. Thomas ideo negarunt, eo quod Ecclesia Romana Festum non celebraret, cum ergo celebrat asserunt, imò D. Thomas tertia parte quæstione 27. docet, non esse totaliter reprobandum festum, eo quod Ecclesia Romani toleraret, quid ergo dicendum si jubet? Sic alibi, & in primo sententiarum & dicit & probat, quia habuit sanctitatem majorem possibilem sub Deo; Nescio vtrò quomodo adducatur Augustinus qui noluit in Virgine de peccatis habere sermonem, teste Augustino, & Concilio Tridentino, quomodo adducatur Anselmus, qui non credit Amatores Virginis, credentem ipsam in originali conceptam, & se ipsum explicat natam Virginem in originali & purgatam, quomodo adducatur Ambrosius; omnino ut infra oppositis, quomodo adducatur Bernardus Senensis, & alii omnino contrarii.

Evidens itaque est Mariam contraxisse debitum, ut filia Adæ, & quia gloriosus redempta est à peccato sicuti gloriosus redimitur à trime, qui, non permittitur ire ia

In Psal. tritemem, & quia docet Augustinus mortuam propter peccatum, & sæpe docet Augustinus, & præcipue libro secundo contra duas epistolas Pelagianorum. *Pati mortem sine mortis debito, de uno solo mediatore Catholica Fides docet,* & tamen non vult in Virgine vel nominare peccatum, & Clarus Anselmus de conceptu Virginis dicit posse dici conceptam in peccato, quia habuit necessitatem peccati contrahendi; sicut & explicare debent contrarii ea similia. *Grave jugum super filios Adam à die exitus eorum de ventre matris,* quod & evidenter constat cum Patres multi, dicant in peccato conceptam, qui puram vocant & purgatam à tali peccato. Sic fuso calamo ostendunt doctissimi Salmanticenses.

Si ergo Patres in nos ab Hostibus armati, Hostes non sunt sed confederati, quid erunt ab Hostibus non adducti? In prima classe adduci possunt omnes, qui docent Virginem liberam ab omni peccato, & si ab omni certo ab originali. In secundo ferri possunt omnes, docentes Virginem semper incontaminatam, puriorem Angelis & jub Deo quovis majorem, & si semper incontaminata etiam in primo instanti, si Angelis purior, & major sub Deo, debuit vincere Dæmonem non ab eo vinci. In tertia classe referuntur Patres, docentes à Virgine originale peccatum destructum. Ita Damascenus oratione tertia ait. *Conceptionem Virginis fuisse collapsi generis humani excitationem, & integræ restitutionem,* ubi non solum dicit de Virgine, sed de ipsa Virginis Conceptione, & innumeri Patres Mariam Evæ in omnibus anteposunt, quod fieri non posset, nisi crederent, Mariam Evæ puriorem, alioquin in puritate Evam præpuriorem; Denique Patres expressè id exponentes. Hic Cyrillus homilia sexta in Concilio Ephesino. *Salve sancta deipara pretiosius totius orbis thesaurum, lampas inextinguibilis per quam Diabolus Cælo cecidit, & prolapsus in Cælum recipitur.* Et infra. *Quis unquam de Architecto audivit, quod suum ipsius templum construxerit, & in eo habitare prohibitus sit, & per peccatum originis fuisset prohibitus.* Hic Ambrosius de institutione Virginis. *Non de Terra, sed de Cælo vas sibi hoc per quod descendere Christus elegit, & sacrovis Templum pudoris,* ubi non de Terra sed de Cælo cælestis. Hic Hieronymus in Ecclesiastici decimum vocat Virginem, *liberam ab omni peccato, & cortice peccati.* Et si à cortice longe melius à peccato. Hic Augustinus de natura & gratia testatur. *Cum de B. Virgine agitur nolo de peccatis habere questionem, neque loquitur Augustinus de peccato actuali, cum ibi clarè loquatur de originali, & concludat, neminem esse sine peccato, etiam infantes quod est certè originale, & Tridentinum citat eadem omnino verba, & citat pro originali peccato, & sequitur & laudat Augustinum, sicut tertia Synodus laudavit Cyrillum; & Augustini auctoritas est maximi*

momenti cum ferre posset argumentum invictum, ubi nec culpa Dei Matrem reliquit intactam, & ita evidens erit peccatum originale. Hic Sedulius quo sæpe utitur Ecclesia canit. *Unde culpa dedit mortem pietas daret inde salutem, & velut in spinis mollis rosa surgit acutis nil quod lædit habens,* ubi salus à Virgine non culpa, & Virgini augeat indecora decorem. Hic Damascenus de Nativitate Virginis. *Natura gratiam antevertere non est ausa sed tantisper expectavit,* & capite septimo excipit Christum & Matrem, & Damascenus in manu est omnium Græcorum. Hic Vincentius Ferrerius Dominicanus, sermone secundo de Nativitate Virginis. *Non credatis quia facit sicut in vobis, sed statim ac anima fuit creata fuit sanctificata,* sic S. Laurentius Justinianus de casto connubio Dei, & animæ. Hic Petrus Damianus sermone de assumptione ait. *Caro Virginis ex Adam assumpta maculas Adæ non admisit.* Hic Arator Ligur olim Romæ miraculum. *Nato fortunata suo mala criminis Evæ Virgo secunda fugat, nulla est injuria sexus, restituit quod prima tulit.* Hic rusus Augustinus libro quinto contra Julianum, *regulam tradit generalem. Eum qui in adulta ætate peccatum non fecit in infantili ætate peccatum non contraxisset, quod argumentum est ita validum, ut Anctor antiquus à Suarez citatus, ultrà admisit Virginem peccasse venialiter, & ut sustineret sententiam de Conceptione non Immaculata, quæ nullo modo erat contraria Fidei, hanc substituit contra fidem.* Hic Anselmus, quem exponens Angelicus dicit. *B. Virginem habuisse tantam puritatem, ut ab actuali, & originali peccato foret immunis, ut eximie Suarez in Thoma notavit, & Anselmus ex professo id evincit, sicut & Damascenus, & Laurentius Justinianus de casto connubio, & de gradibus perfectionis concludit. Ab originali peccato nullus excipitur præter illam, quæ genuit Mundi Salvatorem.* sic ex professo doctissimus Idiota de contemplatione Virginis capite secundo, & sexto. Hoc tenent Legistæ cum textu. *Princeps legibus subditus liber non est, Augusta verò licet sit subdita tamen eadem privilegia illi concedi quæ ipse habet, & Canonistæ & cum ipsis Theologi, imò & Pontifices cum Xisto Quarto decidunt extravaganti Grave nimis dicente. Conceptionem puram, & Immaculatam, & Papæ prohibent defendi contrarium, & cum Julio Secundo & Leone Decimo, approbant Religionem Immaculatæ Conceptionis. Hic Patres id ex professo probant, ut Idelphonus de perpetua B. Mariæ Virginitate. Constat eam ab omni peccato originali immunem fuisse, & egregiam assignat rationem. Alioquin quid est quod legem naturæ requirunt in Maria, ubi totum quod in ea est possidet Spiritus Sanctus, ubi non tantum subtilis Scotus, sed Dominicanus Antoninus evincit. Nobiliss & melius liberatur & redimitur, cui providetur ne cadat, nobilior ergo & melior est Redemptor, qui*

Cap. 15.

70. 44. prun. ar. sic. 3.

L. Princeps lib. de pecc. orig. c. 2.

Cap. 36.

qui Virgini providit ne caderet, ut Damascenus, ex illo evincit *Thronus ejus sicut Sol*, & Patres multi evincunt Christum, templum suum in quo habitare sanctificasse. Denique superfluum est plures enumerasse, cum è familia Francisci devotissimus Vir, vastum volumen Auctorum impleverit immaculatam Conceptionem tuentium, & variis ipsam sanctificantium argumentis.

Sanctificata ergo in utero Virgo, ut fuisse Jeremias & Præursor, quibus ut famulis præcedere debuit Regina, nullum potuit peccatum committere, ut D. Thomas probat ex Augustino, de Sancta Virginitate. *De Maria propter honorem Christi nullam profluxit cum de peccatis agitur habere volo quaestionem. Unde etiam scimus quod ei plus gratia collata fuerit, ad vincendum ex omni parte peccatum quod concipere ac parere meruit eam, quem constat nullum habuisse peccatum.* Et subdit. *Et quos Deus eligit ita præparat & disponit ut ad id ad quod eliguntur inveniantur idonei secundum illud 2. ad Corinthios tertio. Idoneos vos fecit Ministros novi testamenti. Beata autem Virgo suis electa dicitur ut esset Mater Dei, & ideo non est dubitandum, quod Angelus ad eam dicit, invenisti gratiam apud Deum ecce concipies, &c. Non autem fuisset idonea Mater Dei si peccasset aliquando, tum quia honor parentum redundat in filios, & eximie profequitur etiam de culpa. Adeo rectè Angelicus dixit non esse dubitandum, & ante dixerat Bernardus. Decuit Regiam Virginum singulari privilegio Sanctificavit absque omni peccato ducere vitam, ideoque Concilium Tridentinum non definit sed certam supponit eam veritatem, citans Augustinum & Ecclesiam, & Patres innumeris peccatum excludunt. Et contra Hæretici nec Virgini parentes, nec Matri Dei ipse opponunt. Et primo dubitasse. *Quomodo fiet istud?* at ex ipso textu certa est de mysterio, & solum modum inquit quomodo & Elisabeth plena Spiritu Sancto ait *Beata que credidisti*, & Patres mirificè in eo Virginem commendant; Ambrosius libro secundo de Abraham docet ipsam superasse fidem Abraham, & quidem mortuum posse à Deo resuscitari tenere multi Philosophi Virginem Deum parere ne unus quidem. Irenæus ait sine mora obediendo consentit, Chryostomus ait dubitasse de modo, alioquin eam commendat. & alii. Opponent filium perdidisse, at Evangelista ipse excusat, existimantes eum esse in comitatu, & Filius ipse ultrò eos relinquit, *An nesciebatis quia in his que Patris mei sunt oportet me esse.**

Lucæ 2. Opponent in Cana Galilee ex Chryostomo quaesivisse miraculum obvanitatem, at Patres innumeris in eo ipsam commendant. Cyrillus libro secundo in Joannem laudat fidem qua creditit Christi potentiam, Bernardus in cautela laudat prudentiam, Justinus bellè arguit. Non verbo matrem oburgavit qui factò honoravit, nec de miraculo quaesitò sermo est, sed de ipso accelerato, nondum venit

hora mea, ideoque Christus ipse approbat petitionem, & alii Patres laudant charitatem unus videtur contrarius Chryostomus, cui respondent excessivè locutum, at videtur aspera responsio Patribus, locutum quod ita crederent alii, at responsio est contraria textui; dicit enim ipse fortasse egisse obvanitatem, & ob eam rem reprehensam à Christo. Clarius responsum est fortasse illud corruisse, & dubium ipsum emendasse. *Non sunt igitur hæc liberius ad matrem loquentis sed Divina dispensationis verba, ut adverteres pro dignitate miracula faciendâ, notat Matri obtinuisse non ergo vanæ. Immensum verò volumen feret, de gratia, sanctitate, & beatitudine ipsius. Extat volumen integrum Franciscani Patris, ubi per numerosa capita sanctam & beatam evincit. Id evincit ex Angelo. Ne times Maria invenisti enim gratiam apud Deum, & quidem gratiam altissima Matræ Dei, & ingressum Angelus ad eam dixit Ave gratia plena Dominus tecum benedicta tu in mulieribus. Id evincit ex Elisabeth repleta Spiritu Sancto benedicta tu inter mulieres & benedictus fructus ventris tui. Id evincit ex matre & filio Joanne Ecce enim ut facta est vox salutationis tua auribus in meis exultavit in gaudio infans in utero meo. Id evincit ex pia illa muliere, Beatus venter qui te portavit & ubera que suxisti, id ex Maria ipsa prophætante Beata me dicitur omnes generationes Id ex Prophetis Ezechiele, Isaiâ & aliis, id ex innumeris Patribus & à Deo ipso. Spiritus Sanctus superveniet in te virtus Altissimi obembrabit tibi, & rursus. Perficientur ex que dicta sunt tibi à Domino, Et mox. Quia fecit mihi magna qui potens est. Innumera sunt apud Patres Virginis laudes queis supra Homines & Angelos evehitur, sic ait Epiphanius. Solo Deo excepto cunctis aliis superior existit Ephrem vocat. *Præcellentissimâ sublimiorem cælestibus honorationem Cberubim Seraphim sanctiorem, & incomparabiliter cunctis aliis superis exercitiis superior, S. Ambrosius. Beati gratia plena dicitur que sola gratiam quam nulla alia meruerat consecuta est, ut gratis repleatur Authore, Chryostomus. Bene gratia plena quia ceteris per partes tribuitur, Maria verò simul se totam infundit gratie plenitudo. Gregorius Papa exponens, illud Isaiæ secundo. Erit in novissimis diebus preparatus mons Domini in vertice montium. Patebit hujus montis nomen semper Virgo Maria designari, mons quippe suis que omnem ecclêsia creatura altitudinem electionis sue dignitate transcendit; at non minus sublimis Maria! que ut ad Conceptionem Verbi æterni peringeret meritum verticem super omnes Angelorum choros usque ad solium deitatis crexit, Hieronymus. Hæc est porta Orientalis ut ait Ezechiel semper clausa & lucida, operiemus in se vel ex se vel ex se proferent Sancta Sanctorum, de Augustino jam vidimus & alii sunt innumeri, Jam veteres ex professo agentes vidimus, Irenæum adversus hæreses, & Epiphanium, ipsum**

Hom. 20

Hom. 21

Lucæ 1.

Lucæ 11.

Lucæ 1.

Scim. de

Card.

Dep. in

e. 2. Lu-

cæ. Ser-

142.

in Ue. 2

e. 1. S.

Hæ. 10.

ipsumque de laudibus Deiparę, Ephrem orationem de laudibus ejusdem, Chryfologum, Cyrillum & totum Concilium Ephesinum, Siricium ad Ambrosium & Ambrosiũ ad Siricium, millicia Bernardum, Chryfostomum de Virginibus, Augustinum, Damascenum & innumeros alios.

CAPUT II.

De B. Maria Virgine, & Matre.

Millisimum est Bernardi de Virgine Elogium. Unum est in quo nec primam similem visa est nec habere sequentem, gaudia Matris habens cum Virginitatis honore.

Jam vidimus vel ex veteri testamento ex Isaia Evangelista potius quàm Propheta Signum quod Virgo concepit *Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum, ecce virgo concipiet, & pariet Filium, & vocabitur nomen ejus Emmanuel* & irridenda est non confutanda Judæorum penè omnium responsio, legentium loco Virginis juvenulam, quasi sit signum juvenulam concipere, & hoc signum dari à Deo, quod tantum pro signo vix daretur à stulto; & ne unum quidem in toto orbe vel finxit, signum esse juvenulam concipere, & urget eam prophetiam Jurinus Martyr in apologia ad Antoninum Pium *Illud igitur ecce virgo in utero habebit significat non concubitu Virginem esse concepturam (si enim quispiam cum ea concubuisse non jam Virgo fuisse) sed Deus ad Virginem adveniens ei adumbravit.*

Validiori jure Virgo est in novo testamento; ubi Angelus Virginem alloquitur. *Ecce concipies & paries Filium & Maria Angelus respondet. Quomodo fiet istud quoniam virum non cognosco, cui Angelus de Cælo reponit. Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, & quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei. Et ecce Elisabet cognata tua, & ipsa concepit Filium in senectute sua, & hic mensis est sextus est illi quę vocatur sterilis, quia non erit impossibile apud Deum omne verbum. Si enim ex humano femine concipere debuisset, certè non interrogasset quomodo hoc fieri potuisset, nec addidisset quoniam virum non cognosco, nec Angelica proponeret Spiritus Sanctus superveniet inte, nec exemplum Elisabet parientis in senectute, nec non erit impossibile apud Deum omne verbum, nihil enim ex his ad Conceptionem exigitur. Ubi etiam de S. Virginitate arguit Augustinus, Quamquam etiam si hoc solum dixisset. Quomodo fiet istud nec addidisset quoniam virum non cognosco, non quæsisset utique promissum sibi filium quomodo feminæ paritura esset si concubitu nupsisset, ubi duplex argumentum ex uno textu deducit, secundum validius primo. Et rursus. Antequam convenirent inventa est in utero habens de Spiritu Sancto;*

ubi validissimè arguit Epiphanius in Cherrinthianos. Non ac illorum ex eo stulticia facile convincitur quod disertè in Evangelio scriptum est? *Inventa est in utero habens antequam convenirent, ubi occultè voluit eam Joseph dimittere, ubi Angelus de Cælo dubium tollit. Joseph fili David noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Quod enim in ea notum est de Spiritu Sancto est. Spiritus autem filium, & vocabis nomen ejus. Jesu.* Imò argumenta Hostium oppositè evincunt, Joseph dici Patrem Ego & Pater tuus, & Virginem fuisse desponsatam, quippe solvit Evangelista ipse *Filius ut patet Joseph, & eum esset desponsata antequam convenirent; idem habet symbolum & qui illud citant, idem ex professo probat Jrenęus adversus hæreses, Origenes homilia octava in Leviticum, & prima de diversis, Lactantius de vera sapientia, Justinus in apologia ad Antoninum Pium, Cyillus Hierosolimę catechesi decima secunda, Augustinus de Virginitate, Hieronymus adversus Helvidium & seribentes adversus hæreses Theodori, ubi nominant præter adductos Ignatium, Polycarpum, & plures alios, & ratio afficit ne Christus peccandi debitum incurreret, & reliqua tenuissima argumenta, solvunt Patres enumerati, Idem perpetuum probant Virginitatem, & expressè contra Helvidium Hieronymus. Et ita prophetice loquitur Ezechiel. Et dixit Dominus ad me *Porta hæc clausa erit, non aperietur & vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa Principi;* sic Joseph tantum patet Pater, sic constat ex voto & proposito Virginitatis, quod Sanctissima Virgo nunquam violasse, sic ex ipso Evangelii textu Patres, arguunt omninò contrarium. Et non cognoscebat eam, donec peperit Filium sum primogenitum, cum ex hoc deducatur nunquam cognovisse. *Camque transissent quatuordecim dies aperuit Noë fenestram arca quam fecerat dimisit Corvum, qui egrediebatur & non revertebatur donec, sicarentur aqua super terram sic & alibi, si ergo non est reversus cum nondum sicatæ sunt aquę, validiori ratione cum sicatæ sunt aquę, sic & arguunt Patres si non cognovit ante partum, longè validiori ratione nec post partum. Sic Apostolicum Symbolum & alia ponunt Conconceptus de Spiritu S. natus ex Maria Virgine, sic de quovis seculo arguit Epiphanius, Quis anquam ant quo seculo ausus est proferre Maria nomen, & interrogatus non statim intulit Virginis vocem? ubi & primum seculum fert & genua humanum, & Basilius eam rem affirmat, omnium Christianorum amari offendentem. Verum tamen ne hoc coram qui Christum amant servè cogantur aver, quod Genitrix Dei aliquando desierit esse Virgo, sic Siricius arguit Virginem non potuisse Sacramentum Spiritus S. suscipere, sic Patres asserunt Joseph custodem, non Patrem & laudant ex castitate Virginali, custodita & servata in B. Virgine, & Evangelium dicit pu-**

C. 7.

Lucæ 1.

Mat. 1.

Cap. 44.

I. uca 2.

Mat. 1.

Gen. 8.

Mat. 77.

statum Patrem, sic Patres omnes & in figura Ezechielis, & in symbolo, & passim affirmant cum V. Synodo. *Gloriosa Dei genitrix, semper Virgine Maria*, & negantes ponunt inter Hæreticos. Argumenta verò sunt ita miseranda, ut nec indigerent responso Christi dici primogenitum, at omnes primi dicuntur primogeniti, etiam si alii non nascantur, & irridendum foret primogenitū ferri ad templum, cū post 60 annos alius naceretur, cū deberet ferri ante quadraginta dies. Miserandum est quod est præcipuum argumentum, nominari Fratres Christi in Evangelio, cū Fratres passim vocentur Germani consobrii, at clarior est eos ex Evangelio constare non esse Fratres, cū unus Jacobus dicatur Filius Zebedæi, alter *Filius* Alphæi vocet Evangelista, actorum primò. *Jacobus* Alphæi. Legatur Hieronymus ex professo id petrastrans.

Lucæ 6.

A Virginitate ad Maternitatem transimus, & quidem Virginem matrem esse Christi, & vetus & novum testamentum perhibent, & novum describit Christi Nativitatem, millies vocat Virginem Christi Matrem, millies Christum Filium Hominis, millies factum ex semine David, & symbola & Concilia & Patres ingeminant & Theodoretus Dialogo secundo inconfusus, citat numerosos Patres, & ne unus quidem est in contrarium, & omnes damnarunt Simonem, Basilidianos, Gnosticos, Cerdonianos, Marcionistas, Manichæos, Appellitas, Valentianos quam heresim eruditè refellit Tertullianus, & refert alios P. Laurentius Cozza; & volumina vasta ferent. Hæresis recentior extitit Nestorii, Virginem esse Christi Matre non Deiparam, que citò à nobis confutatur, cū ostenderimus Christum esse Deum, ideoque matrem ipsius deiparam; ut fuso calamo agit Cyrillus, at nonnulli contendunt hoc prælium nominis, & sensum illius vocis à Nestorio prædicatum, imò & vocem Theotocon ab ipso admittam, & apud Petaviū de Incarnatione liber integer existit Nestorium abolvens, & damnans Cyrillum & Synodum primam Ephesinam. Et primò citant Socratem de Nestorio dicentem. *Ego verò dum ejus libros lustro hominem imperitum reperio. Et post aliqua. Nec tamen mihi videtur imitari Paulum Samosatenum, aut Photinum, & Dominum omnino simplicem Hominem dicere sed solum Deiparæ vocem tanquam larvam reformidare, sic Joannes Antiochenus Nestorio additus & Cyrilli Synodum defendentis inimicus, hortatur ut vocem Deiparæ admittat quamvis sensum ipsius teneat. Neque id nunc apud se cogitet tæpe esse sibi pugnansia docere. Si enim mens tua eadem sapit, & sentis, quæ Sancti Patres Ecclesiæque Doctores sentiunt, & sapiant (nam hoc Domine mi & ex multis, & ex communibus Amicis de te acceptinus) quorsum vereris piam sensum convenienti voce publicare & post aliqua. Quis laudibus non esseret si nomen cujus sensum Pietas tua ut cognovimus*

Ep. ad inest.

possides propter publicam quietem, communemque orbis pacem admittit. Et mox. *Multi ut intelligo non infrequenter ex te audierunt quod ipsam solum vocem non piam quodque ipsius vocis notionem averferis* sic Theodoretus ad Alexandrum Hieropolitanum conqueritur Joannem Antiochenum, pacem & fædus ineuntem cum Cyrillo, obliquè illius dogmata condemnasse. Quidquod Nestorius ipse eam vocem admittit. *Si quis inter vos simpliciter voce Theotochos gaudet apud me nulla est de voce invidia, tantum ne Virginem Deam.* & in epistola ad Celestinum. *Ferri tamen poteris hoc vocabulum, Et rursus. Damna eos qui dicunt secundum Apollinaris & Arii sensum Dei Genitricem, & ego unà tecum clamo Theotocon, & rationem dat. Filius Dei natus, est Deus verbum & homo. Ergo que peperit propter unitatem dicatur Dei Genitrix Theotochos.* Sed hæc omnia repugnant Celestino dicto novo Paulo a tertia Synodo, ab omnibus in fide laudato, qui ante Concilium in Concilio & post Concilium, hæreticum dogma Nestorius damnavit, repugnat tertio Concilio Generali, uni velut ex quatuor Evangelii ex Gregorio, repugnat Vincentio Lyrensi in communitario eo tempore illud scribenti, Evagrius eam historiam textenti & Liberato, in breviario Eutychiæ causæ & Nestorianæ, ubi rem ex professo describit, repugnat Casiano, Facundo Hermianensi, repugnat S. Leoni magno, repugnat quarto & quinto Concilio, repugnat ipsis C. p. civibus, Pastorem suum accusantibus hæreticis Samosateni, repugnat Prospero scribenti, *Nestoriana lues successit Pelagiane*, repugnat penè omnibus postea scribentibus, repugnat Principibus Nestorium damnantibus, repugnat Cyrillo & Alexandrinæ Synodo, repugnat Romanæ & universalis Ecclesiæ. *Nestoriam doctrinam suam anathematizet & scribit Celestinus Cyrillo de Nestorio, eamque de Christi Dei nostri generatione fidem in posterum confessurum se spondeat, quam & Rouana, & tunc Sanctisatis Ecclesia, & universi denique Religio Christiana predicat, ubi est Religio & fidei Catholicae professiones. Sed credamus amicis & Fautoribus Nestorii Joannes Antiochenus detecta fraude ipsum damnavit, Theodoretus inter hæreticos reposuit, & in quarto Concilio sæpe damnavit. Dixit anathema Nestorio, & Patres totius concilii sexcenti & amplius absolvunt. (Quippe & Nestorium coram nobis anathematizavit)*

Serm. 6.

Serm. 12

Ep. 67.

Carm. contra Inf.

Act. 8.

At credamus vel ipsi Nestorio de se ipso Namque Dorotheus probante eo & commendante ait, *Si qui Mariam Deiparam dixeris anathema sit*, & de Catholicis epistola ad Celestinum. *Sed & Virginem Christorocon ausi cum modo quodam Theotocon dicere.* Et rursus. *& taceo scripturam, que ubique Virginem matrem Christi non Dei Verbi, & per Apostolos predicantur; & anathematismo primo. Si quis Mariam matrem etiam Dei Verbi, & non potius ejus qui Emmanuel ex*

nancupaverit & mox. anathema sit. Et iterum ad Celestinum. *Ferri tanten potest hoc vocabulum propter ipsa considerationem & quod solum nominetur de Virgine hoc propter inseparabile templum Dei Verbi ex ipsa, non quia ipsa sit Mater Dei Verbi, nemo enim antiquorem se parit* Et iterum. *Dicimus quidem hoc vocabulum in ea que peperit non esse conveniens, oportet enim veram matrem de eadem esse essentia qua ex se natum, Et rursus. Vocat pestem Cyriil, & Apollinaris sicut & scribit Cyriil ponit ergo unionem dignitatis hominis & Verbi, & millic negat Deum tumulatum, passum, bimestrem & trimestrem, ideoque negat Mariam Dei Matrem, quod tenuerunt Orientales & Catholicis, & Nestoriani ipsi tria capitula sparere videntes se ubique exosos, & damnatos. Ea veritas decisa est ex Evangelio. Et unde hoc mihi ut Mater Domini mei veniat ad me Et rursus. Ecce concipies in utero, & paries filium & vocabis nomen ejus Jesum, hic erit Magnus & filius Altissimi vocabitur Et rursus. Quod nasterur ex Te sanctum vocabitur Filius Dei & ratio facillima est, cum dicatur Mater parere filium, & sit vera mater licet non generet animam, imò nec corpus ipsum producat, sed unionem animæ cum corpore, ita & B. Virgo unionem produxit, animæ Christi cum corpore, & unionem corporis cum Divinitate.*

Historiam vero Nestorii reticemus, cum ante Concilium Ephesinum legatur in centum libris. An verò promerita sit tantum gradum, de condigno non meruit, nimium enim foret, sed de congruo Patres affirmant. Ita S. Hieronymus ad Eustochium docet. *Tanta puritatis existit Maria, ut Filii Dei mater effici mereretur*, Ambrosius libro secundo de Virginitate *Maria digna existit, ex qua Filius Dei nasceretur*. Et Ecclesia in Antiphona Regina Cæli. *Quem meruisti portare* Augustinus de natura & gratia. Inde novimus tantam gratiam illi esse collatam quia Deum concipere meruit, ac parere, sic Epiphanius hæresi septuagesima octava, sic Venantius Fortunatus. Quæ meruit Dominum progenerare suum; nec obstat Incarnationem esse principium meriti, nec principium merendi cadere sub merito, quippe principium meriti est Incarnatio præscindens ab hac vel illa matre in executione, & ita meruit præ aliis Virgo esse mater, sicut meruit Abraham ex obedientia Christum nasci ex sua familia.

Ex his sequitur B. Virginem venerandam cultu hyperdulæ ut docet Angelicus & Theologi, cum enim veneratio respiciat sanctitatem & dignitatem, & sancta sit super omnes Sanctos, & mater sit super omnes sanctos, ideo super omnes veneranda. Hæresis tamen est venerandam latria, quippe Epiphanius arguit hæreses, aliquas mulieres in Syria, quæ B. Virgini in signum adorationis libationes quasdam offerbant, & Deam ut ipse refert vocabant, quo errore & hæresi Catholicos, Nestorius ut vidimus calumniabatur, & ipsi calumniam à se depellebant.

Hinc S. Congregatio prohibuit quibusdam fidelibus, ne ferrent in uicibus ferreas & vocarent se mancipia Virginis. Hinc cogitandum inter Deum & Virginem, interesse infinitam distantiam, & habendum præ oculis illud Ecclesiæ. *Non borruisti Virginis uterum, & inter Christum & Matrem ut respondeamus Hæreticis, esse discrimen ut inter Dominum & servum, Christe audi nos, Sancta Maria ora pro nobis.* Hinc veneranda est modestè ut Mater, imò ut Maria cum sit sancta, ideoque Alexander octavus eam Thefim proscriptit. *Laus que desertur Mariæ ut Mariæ vana est; cum præter dignitatem maternitatis Heroicas habeat virtutes, virginitatem. humilitatem vel alias, quas describitur Ambrosius, Bernardus & alii.*

CAPUT ULTIMUM

De reliquis spectantibus ad B. Virginem

Quo plura dixeris de Virgine eo plura manent, & quamvis multa superaddat, nova lex, partu Christi, visitationem Elisabeth purificationem sine necessitate purgationis, tranfitionem, receptionem Spiritus Sancti tamen majora manent exponenda & saltem plura.

Et primò quæritur an B. Virgo, nata sit miraculosè, & dicimus ex conjugio, cum nasci de Virgine sit proprium Christi, & Epiphanius quamvis dicat ab Angelo, parentibus sterilibus annuntiatam, non tamen sine conjugio. Quamvis dicat habebis Filium non tamen sine conjugio, sicut & parenti sterili nunciatus est Præcursor. Sic Nyssen dicit divinitus datam, & Epiphanius asserit Annam cum prolem à Deo postulare, nutu Divino fuisse confirmatam, ex sterili ergo non ex Virgine nata & parentem habuit Joachim. Adde inquit Bernardus: *quod generationis illi ob singulare privilegium sanctitatis, divinitus noscitur esse concessa, quod longè ante eisdem Patribus cælitus repromissa, quod Mysticis præfigurata miraculis, quod oraculis prænuntiata prophetis. Hanc enim Sacerdotalis Virga, dum sine radice floruit. Hanc Gedeonis vellus dum in medio sicca arca maduit, hanc in Ezechielis visione orientalis porta, que nulli unquam patuit præfigurabat, & poterat mille alias figuras ferre Virgæ Jesse, Sponsæ Cantorum, Judith, Esther, Deborah sub palma sedentis, & promissionem à Deo factam initio Mundi. Ipsa conteres Caput tuum.* Et ex his figuris validissima ferunt argumenta Patres, ut Hieronymus contra Helvidium, de perpetua Virginitate B. Mariæ, ex radice Jesse, ex Virga Aaron, ex Stella orta ex Jacob &c.

Rursus interrogat Bernardus eodem in textu. *Quid ergo sydereum micat in generatione Mariæ? Planè quod ex Regibus orta, quod ex semine Abrahæ, quod generosa ex stirpe David.* Quæ vera sunt contra Faustum apud Augustinum, ita de Christo ar-

Luce 1.

Ep. 22

Cap 36.

ibi c. 11.

Apo.

Gen. 3.

quentem non esse ex stirpe David si non fuit
genitus ex Joseph, & Gnostici de stirpe Ma-
riæ portentosum librum edidere, quem con-
futat Epiphanius hæresi secunda. Constat
verò Christum verum Filium David. De

*Pf. 131.
Iciv.
Mat. 1.* *fructu ventris tui ponam super sedem tuam, &
Ihsias. Egredietur Virgo de radice Jesse, &
stir de radice ejus ascendet, & in libro ipso
generationis est exordium. Liber generatio-*

Luc. 18 *nes Jesu Christi Filii David, & dicitur Jesu
Fili David miserere mei, si autem Maria Virgo
non est ex stirpe David, nec Christus, &
frustra dicitur desponsata Joseph, quippe
cum sit Pater Christi putativus, etiam pu-*

Luc. 1. *tativa foret origo à Davide, quam tamen
veram vel Judæi consenserunt. Et Rufus. Ascen-*

Serm. 1. *dit autem & Joseph à Galilea de Civitate Na-*

*zareth in Judæam in Civitate David, que
vocatur Bethleem, eo quod esset de Domo &
familia David, ut profiteretur cum Maria*

*desponsata sibi, ubi Bethleem ascendit Joseph
de domo & familia Davida & ita B. Virgo ob*

*eamdem rationem; sic Patres cum Magno
Leone, Virgo regis Davidica stirpis eligitur.*

Nec obstat Virginis Cognata Elisabeth, quip-

*pe trihus Levi sola ducere poterat uxorem à
tribu Juda, ut constat in Filiis Aaron, ex
utroque autem parte Joseph est Filius Da-*

vid, ut filius naturalis Jacob Matan, & de-

scendentium Solomonis, & Solomonis Fi-

*lii David. Ut Filius Legalis Eli Melchi vel
potius Mathat, descendendum Nathan &
ipsum Nathan, & sic adversus Julianum Hi-*

*eronymus, hanc genealogiam optimè tuetur,
& inscitiam notat Julianum. Non intelligens*

consuetudinem Scriptura, quod alter secun-

dum naturum, alter secundum legem è Pa-

ter sit.

Jungit novæ prerogativæ aliam Epiphanius.
De radice Jesse ortus est Rex David &
de tribu Regis David Sancta Virgo, Sancta
inquam, & Sanctiorum Virorum Filia, cujus
parentes fuerunt Joachim, & Anna, qui eundem
in vita sua Deo placerunt, atque etiam fru-

*Orat. de
laud. V.* *Et cum ejusmodi geminaverunt Sanctam Virgi-*

nem Mariam templum sicut, & Matrem; Jo-

*achim porro Anno, & Maria bi tres Trinitati
palam sacrificium laudis offerrebat. Joachim
enim interpretatur preparatio Domini, eo quod
ex illo preparatum sit templum Domini nempe
Virgo, Anna similiter gratia interpreta-*

tur, propterea quod Joachim & Anna gra-

tiam acceperunt ut accedentibus precibus sa-

lem Virginem germinarent & Virginem ade-

*pti. Idem fusc narrat Joannes Damascenus
& addit. O par Beatam Joachim, & Anna,
de vobis omnis creatura obstricta est. Per vos
enim donum omnium donorum præstantissimum
Creatori obtulit, nempe castam Matrem qua
sola Creatore digna erat. Et infra. Mea non
est hæc oratio quæquam aliqui mea hæc enim
divinissimam hereditatem à Theologo Patre
Gregorio accipi. O beatam par Joachim, &
Anno. Ac profecto ex ventris vestri fructu
Immaculati agnoscimini, quemadmodum Cbristi
quædam loco dixit. Ex fructibus eorum*

coguscetis eos. Ut Deo gratum erat ac di-

gnam ea, que à vobis orta est vite vestra ra-

*tiones inflatus. Cassi enim ac sobrie munere
vestro sancti, Virginitatis thesaurum pro-*

*duxistis, ubi post Epiphanius Damascenus,
Gregorius Theologus habet Antecessorem,
& rursus Annam novam comparat veteri, è*

sterili divinitus fecundat, & hæcissimam præ-

*dicat iis verbis. Quædam beata Domus David,
ex qua prodixit & venit in quo Deus sanctifi-*

*cationis arcem, hoc est eam, à quo ipse sine
semine conceptus est fabricavit, ubi sunt Da-*

mascenus, Gregorius Theologus, Epiphani-

*us, & quidem scribens contra hæreses. Etiam
Gregorius Nyssenus oratione de Nativitate
Domini, etiam Gregorius Magnus in primis
Regum capite primo, sic Theophylactus,
Euthymius, Nicephorus, & Greci. Nec obstat
Augustinus contra Faustum, ubi reicit Vir-*

*ginis genealogiam, quippe solum dicit in sacris
litteris non inveni, unde utentes hoc argu-*

mento Centuriatores, contra se ipsos testi-

*monium dicunt, innumera narrantes in S. Litteris non inventa, imò Patrem
Virginis Joachim in Scriptura inveni, probant
vel Hollev ipsi, dicentes Eli quod idem est,
ac Eliscim per abbreviationem, eundem esse
ac Joachim, & probant hoc ex Scripturis
ipsis. Constituitur pro eo Regem Eliahim
fratrem ejus suorum. Jalam, & Jerusalem,
& vertis nomen ejus Joachim. At demus
Annæ nomen non extitisse, Sanctissimam
vocant Patres, ejus Festum celebrat Ec-*

*clesia, etiam hostes Brentius, & Bullingerus,
Matrem Virginis Annam Sanctam prædicant;
nonne Virgo in utero Sanctificata, etiam
Matrem ipsam Sanctam efficit, quod in
Elisabeth præstitit Joannes.*

Post Sanctos Genitores succedit Superior
Filia, de qua queritur an in utero Matris,
usum habuerit rationis, & Bernardinus Sen-
ensis affirmat, argumento valido Joannis, si
etenim in eo fuit, longè validius in Virgine,
& frustra aliqui in Joanne saltem exponunt
non sensum, quippe exultavit in gaudio
infans, & Ambrosius. Habebat intelligen-

*di sensum, qui exultandi habebat affectum,
sic Leo Papa de Nativitate & alii apud Suarez,
& Canisium. Ita Virgo potuit Deum
agnoscere, & ex Fide gloriam mereri, iuxta
Elisabeth, Beata que credidisti. Et post
Sanctam Nativitatem, qualis fuit etiam in
Jeremia, idem dicimus de Maria quod de
Joanne. Et ideo tempus fletus infantia, eo
quia infantia impedimenta nescivit. Quod
tamen siluit Scriptura clamet Ecclesia, que
Festum celebrat Præsentationis in templo,
& Patres teneram Virginem commendant.*

Et primò Damascenus de Fide. In lucem
autem editur in Domo probatice Joachim, atque
ad templum adducitur, ac deinde in domo Dei
plantata, atque per Spiritum saginata, inflat
oliva frugifera virtutum omnium domieium
efficitur, ut que videlicet ab omni hujusce
vite, & carnis concupiscentia mentem abstraxisset,
atque ita Virginem unâ cum corpo-

Lib. 23.
cap. 29.

2 par. 36

In cap. 1.
Luc. 4.

Luc. 1.

Ambr.
lib. 1.

Lib. 4.
cap. 15.

re animam conservasset, *ut eam decebat, que Deum sine suo exceptura erat;* & hunc in officio citat Ecclesia, sicut fuso calamo S. Ambrosius. Nec obstat dubium esse Virgines, apud Hebræos solitas in templo præsentari, & quod assertit Baronius ex Machabæis. *Et Virgines que clausi erant procurresant ad Oziam,* exponi de clausis in domo paterna, quippe, & de clausis in templo etiam exponitur, ut bene advertit Cornelius à Lapide, & Josaba Filia Joram furata est Joas Filium Okozix, & sex annis in templo fœvit, & Joseph testatur in templo, plures cellulas exitisse, & Nyssenus de Nativitate Christi docet, Sacerdotes Virgines Sponsis tradidisse; ideoque Moderni Critici sunt damnati, cum Præsentationem tollerent à medio, sic Andreas Cretensis antiquus, & ante ipsum antiquissimus Origenes, sic Cyrillus Alexandrinus in Antropomorphitas, sic & Judæi cum Abenezra Virgines agnoscunt in templo conservatas, & Deo dicari teneras, Virgines, innumeri Patres apud Canisium commendant.

Tradita ergo Sponso Joseph à Sacerdotibus non octuagenario ut aliqui volunt, cum Christus crederetur Filius ipsius, & Græci senem non credant, sed Viro moribus, & ætate maturo, & factum est verum matrimonium.

Joseph Fili David, noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Et rursus. *Cum esset desponsata Mater ejus Maria Joseph, antequam conveniret inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.* Cur verò Christus concipiatur à desponsata, quatuor causas refert Hieronymus, & una etiam Ambrosii est obscura, ne lapidaretur à Judæis ut adultera, nempe pœna adulteræ multabatur, id est lapidationis ut lex præscribit, si filia Sacerdotis comburebatur, sic est alia Ignatii ut celaretur Diabolo, nempe Deo ita volente ut divinitas celata est Christi, sic & altera Hieronymi ut fugiens in Ægyptum, haberet Virgo solatium, nempe sola non fugeret absque fido comite, & aliam addit Angelicus ut in Persona ipsius, contra hæreticos colerentur & nuptiæ, & Virginitas. Cur verò voluit Joseph occultè dimittere, exponit mirabiliter Hieronymus. *Sed hoc est testimonium quod Joseph sciens illius castitatem, & admirans quod evoerat celat silentio, cujus mysterium nesciebat.* & Ambrosius in caput primum Lucæ. *Maluit Dominus quosdam de sua generatione quàm de Matris pudore dubitare.* Quomodo verò cum voto virginitatis concordare possit verum matrimonium ut diximus, cum etiam Lucas vocet Virginem uxorem, & Augustinus libro quinto contra Julianum, ostendat verum esse matrimonium, facile est nodum solvere ex Ambrosio. *Non enim destitatio Virginitatis facit matrimonium, sed pœlio conjugalis, & lex. Nuptias consensus non concubitus facit, & Concilium Florentinum definit solo consensu perfici matrimonium, quod in matrimonio tantum rati constat.* In alio verò

Patres negant esse conjugium, sic Hieronymus vocat. *Nur-tianum non maritum,* Chrysostomus ait. Maritus solo nomine conscientia sponsas, Hilarius vocat sponsam non conjugem, sic rursus Hieronymus probat ex Scriptura Sponsam, sic Augustinus de nuptiis & concupiscentia. *Coniux enim vocatur ex prima file desponsationis.* Alii cum Nysseno, & Bonaventura, dicunt id factum ex revelatione Divina. Immo desponsatio est renovatio voti Virginitatis, cum se tradiderit custodi Virginitatis. Ità Augustianus de S. Virginitate. *Sed quia hoc Israelitarum mores adhuc recusabant, desponsata est viro justo, non violenter ablaturo sed potius custodituro, quod ipsa jam voverat,* ubi suadet auctoritate & persuadet ratione. Ita Nyssenus de nativitate confirmat. *Quoniam Deo dicatum, & consecratam carnem veluti sanctum quiddam donum intactum servari oportet, & si noluit Joseph justus sponsam Hominis longè minus hic justus Dei sponsam;* sic Bernardus. Fideliter custodivit; quod & Evangelistæ & Patres fatentur.

Post desponsationem scribit Lucas. *Misus est Angelus Gabriel à Deo in Civitatem Galilee, cui nomen Nazareth ad Virginem desponsatam.* Et modum ab Angelo intelligit. *Spiritus S. supervenit in te,* nec ut ait Leo *damnum credit pudoris Dei genitrix mox defutura,* & turbata est in sermone ob nimiam humilitatem cum saluatur gratia plena, & quamvis Angelus sæpe videret, semper ad eorum conspectum tremuit, unde Ambrosius. *Disce Virginem verecundia,* & cum nunquam tam mira vel legisset; & posito consensu Virginis. *Fiat mihi secundum verbum tuum, statim Verbum caro factum est* vide est, pulchrum illud monoflichon. *Quid mirum repararet fiat si condidit orbem,* & olim Annuntiatio inscribatur Incarnatio, sic & Patres de Conceptione testantur; & antiquissimum esse festum constat, & meminit antiquissimum Concilium Laodicenum Canone quinquagesimo primo.

Hinc Deo plena ait Ambrosius ad Superiora cum festinatione contendit, *Nescit tarda molimina Spiritus S. gratia,* & adeo potens extitit vel sola voce ut Matrem, & Filium Spiritu Sancto replet. *Et factum est ut audivis salutationem Mariæ Elisabeth, exultavit infans in utero ejus, & repleta est Spiritu Sancto,* & Elisabeth plena Spiritu Sancto respondit. *Beata es qua credidisti perscipientur in te, que dicta sunt tibi à Domino,* ubi promissa Virgini à Domino, in nova, & veteri lege perscipientur, & ubi vel ancillam se vocat virgo, magna Dei beneficia recenset. *Quia fecit mihi magna qui potens est;* & implentur Angelorum, & vatum promissa. (Mansit autem Maria cum illa quasi mensibus tribus), & usque ad nativitatem Joannis, cum sexto mense intellexerit ab Angelo, & tribus mensibus cum Elisabeth sit morata. Et reversa est in domum suam, & profecta in Bethleem cum Joseph. *Factum est autem cum*

Matt. 1. Ser. 175.

Cap. 1.

Cap. 14.

Hom. 2. in Mis. & si.

Cap. 1.

Serm. 1. de Na. 170.

Lib. 2. in Luc.

Lib. 2. in Luc. c. 1.

Lucæ 1.

Lucæ 1.

Tra. 26. in Matth. cap. 27. in cap. 3. Exod.

Matt. 1.

In cap. 1. Matth.

Cap. 9.

De reg. jur. in decr. Armen.

Lucæ 2. cum effens ibi, impleti sunt dies ut pareret, Et peperit Filium suum primogenitum, pannis cum involuit, & reclinavit eum in præsepio quia non erat ei locus in diversorio, ubi legis Virginem ipsam, involuitis pannis infantem nulla adhibita nutrice, sic & absque illa puerum, lactabat ubere de caela pleno. Etiam quem genuit adoravit contra Erasmus pessimè dicentem, necessariè ipsum esse Deum, cum audierit ab Angelo, ab Elisabeth, & ipsa ultrò fuerit ante confessã. Etiam miraculosè, & singulariter peperit, & Ambrosius præfert miraculo resurrectionis Christi, & Cyrillus homilia contra Nestorium. *O rem admirandam, miraculum hoc, stupidum meo reddit, & comparat Christo exeunti de sepulchro, & januis clausis exnaculum ingredienti, sic Cryfologus alloquens Virginem.* In tuo conceptu, in tuo partu crevit pudor, aucta est castitas, sic Gregorius homilia vigesima sexta in Evangelia, sic Auditor sermonum de tempore vel Augustinus, rursus vocat partum Virginis servata Virginitate mirabili, sic Leo *nec damnatum credit parturiri Dei Genitrix mox futura, & sermone secundo confirmat, & alii Patres, qui & docent partum fuisse absque dolore, cum & Lucæ secundo absque auxilio, pannis eum involuerit, & id passim fateantur Patres, Nyssenus oratione prima de resurrectione, & Bernardus sermone super signum magnum. Illud molestam talium quoannes gravida laborasse noscuntur solum illam non sensit, quæ sola sine voluptate concepit, & opponunt Patres Evæ parenti cum dolore, nam ista cum lætitia Dominum peperit.*

Unus difficilis est Hieronymus & adversus hæreticos, & in epistola ad Eustochium, ubi de Christo ait crevissent egreditur & prima Autoritas facile solvitur ex ipso. *Sed ut hac quæ scripta sunt non negamus, ita illa quæ non sunt scripta renuimus, ubi non scripta renuit ab Hostibus non admittit, at in secunda Suarez ingenue fatetur se nullam invenire expositionem, at ex ipso Hieronymo ea refert Suarez. Solum Christus clausus portas vulva virginis aperuit, quæ tamen clausa jugiter manserant, ubi non asserit assuisse sed ex utero egressum, sicut aqua exivit de petra, ut loquitur Ambrosius utens eadem phrasi, & adversus Helvidium negat in Virgine, accidisse ut in aliis puerperis, nec memorat in Scripturis non recitata, imò Tertullianus quem citat Hieronymus, tanquam non existentem hominem Ecclesiam, Suarez ostendit confederatum de carne Christi. Quomodo verò sine femine conceperit id ostendit Angelus. Non erit impossibile apud Deum omne verbum, & Elisabeth sterilis, & senex concepit, & Anna Mater Samuelis, sine femine dixit Deus. Germinat terra herbam viventem, & rursus. Producant aquæ reptile animæ viventis & volatile super terram, & rursus. Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terra. Et rursus. Et edificavit Dominus Deus collem quam tolerat de Alam in mulierem, & Propheta prædicit ante ortum, Ecce Virgo concipiet, & pariet, & Gentiles omnes admittunt creationem, longè melius mutationem sanguinis in carnem, & Ambrósios probat ex Symbolo, & Angelo, & Prophetis. Hoc etiam tenet Ecclesia, natum Christum in medio duorum animalium. *O magnum mysterium & admirabile Sacramentum ut animalia viderent Dominum natum in præsepio jacentem, & iterum. Domine audis auditum tuum, & timui, consideravi opera tua & exavi in medio duorum animalium, jacebat in præsepio, & fulgebat in Cælo.* Hanc revereri deberent saltem Catholici sed contra Calvinum vocantem Ainoa, qui credunt in præsepio extitisse Asinum Militat Nyssenus oratione de Nativitate. *Præseppe bestiarum est domus, in qua verbum nascitur, ut cognoscit hoc possessorem, & Asinus præseppe Domini sui.* sic S. Hieronymus, Nazianzenus, Cyrillus, Paulinus, Prudentius, & alii apud Baronium. *Ser. 141.* Sic Chryfologus. *Pecora cognoscunt attestante Propheeta cognovit bos possessorem suum, & Asinus præseppe Domini sui. Tu homo si non mox cum Angelis agnosce vel traditione cum jumentis & sæpe repetit.* Sic Chryfostomus, sic S. Ambrosius libro secundo in Lucam capite secundo, sic Origenes homilia decima tertia, alii Interpretes in vetus testamentum, ideoque conjuncti sunt cum Evangelistis, Prophetis & isti, & alii Patres sunt apud Calvinum Aini, cum tamen non solum asserunt, interpretentur scripturam, & non unam tantum sed plures, duas ex Abacque Hieronymus, ex Isaiã penit omnes & multi ex psalmis, & apud Calvinistas sunt infallibiles Patres, quando Sacras Scripturas exponunt. Temerarium autem est Catholico dicta SS. Patrum, & expositiones Sacrarum Scripturarum, & Ecclesiam & Patres cum Bonaventura, spernere, eorumque doctrinam dicere pias fabellas, quod mirum non est in iis, qui Sanctorum historias apud Augustinum alioque doctos & SS. Patres inventas, ad Poetarum figmenta reducant, uti pluribus nostro tempore est ostensum. Denique peperit Virgo in Præsepio. *Et reclinavit eum in Præsepio, & quavis oculatus testis Hieronymus dicat extitisse speluncam, tamen & idem mox appellat stabulum. Et in eo Virgo Magos recepit. Et intrantes domum invenerunt puerum cum Maria Matre ejus.* Et hos extitisse Reges negant & aliqui Catholici, & ita ait Dupinius, creditur communiter extitisse Reges, at nomen Magorum quod Evangelista onice tribuit, nomen Regis secum non deserit, at Patres numerosi etiam Interpretes Scripturæ, hoc unanimes asserunt, Tertullianus libro tertio contra Judæos, ita interpretatur caput octavarum Isaiæ, & Psalmum septuagesimum primum, qui expressè est de Christo. *Reges Tharsis & insule munera offerent, Reges Arabum, & Sabæ dona adducent,* sic S. Cyprilianus, S. Basilus,*

Vtr. 1. de Nat.

In Hebr.

Gen. 1.

Matt. 2.

In P. 21. 71.

lius, S. Hieronymus vocans eos typum Gentium & Regum, sic Chryfostomus humilia prima in Matthæo citans textum Iſaie Prophetæ, sic alios citat Caniſius, inò non tantum eum morem ut Reges Magi eſſent, narrat Tertullianus Chriſtianus, ſed Tullius Ethnicus libro de natura Deorum; & munera oblata, & gloria quam prædicat Pfalmiſta, ſatis oſtendunt exiſtiſſe Reges nec nomine Regis juſti dici poſſunt, cùm forent Magi gentiles.

Post dies quadraginta ivit ad templum Virgo, & quamvis purificationem aliqui vocent, nullius purificationis indiguit, ut Deus ipſe exceptionem propoſuit. *Mulier ſi ſuſcepto ſemine*, at quod non potuit Dei præceptum potuit Mariæ humilitas, ut purificationem quaereret cum non indigeret; ut contra Arianos tonat Cyrillus. *Clarè patet in quantum impietatem prolabantur Ariani qui Dei parvam Mariam iis ſacrificiis, que pro puerperis ex lege offerri mos erat opus habuiſſe afferunt*, ſic Bernardus ſermone tertio de purificatione. *Nimirum cum proles iſta ſons puritatis ſit, & purgationem venerit ſocere delictorum, quod in me legalis proficiet obſeruantia?* & alii ideoque Virgo purificata dici non debet, cùm purificata ſupponatur quando non eſt, & præbet ſimplicibus ſcandalum, quamvis aliqui Patres ea phraſi utantur, in ſenſu tamen voluntariæ purificationis, ex maxima humilitate non eſt aliquo præcepto. Hinc etiam feſtum hoc eſt antiquum, de quo Cyrillus Hieroſolymæ ſcribit. *Lætas hodie lampades ornemus*. Et Auguſtinus ſeptimo de civitate vult inſtitutum, ut Romanorum februa tollerentur. Et ibi martyrium Virginis annuntiatur. *Et tuam ipſius animam pertranſiſit gladius. Tuam ergo inquit Bernardus pertranſiſit animam vis doloris ni pluraquam Martyrem non immeritò prædicemus, in qua nimirum corporea ſenſum paſſionis exceſſerit compaſſionis affectus. Aut non tibi pluraquam gladius ſuit ſermo ille reverè pertranſiens animam, & pertingens aſque ad diviſionem anime & Spiritus. Mulier ecce Filius tuus. O commutationem. Ioannes tibi pro Jeſu tradidit ſervus pro Domino. Diſcipulus pro Magiſtro, filius Zebedæ pro Filio Dei, homo parus pro Deo vero. Quomodo non tuam affectuoſiſſimam animam pertranſiret hæc auditio, quando & noſtra licet ſaxea, licet ferrea peſtora ſola recordatio ſcandit, ubi nec matrem nominat Chriſtus, ne ſummum augeat dolorem, ubi audit Filium ſignum cui contradicetur; ubi præſens extat maſtiffimæ crucifixioni, ubi morientem natum debuit inueniri, cùm è contra Agar hoc ſolatium habuerit *Non video morientem pueram*, ubi inter ſummos dolores ſummè conſtans, nulum paſſa eſt ſpaſmum, ubi velut in ſpeculo in corda, omnia filii tormenta ſunt unita, ubi filio non amplius patiente ad huc paſſa eſt.*

Es quidem poſteaquam emiſiſt ſpiritum tuum ille Jeſus, ipſius plantè non atigit animam crudelis lancea, que ipſius aperuit latus ſed

tuam atique animam pertranſiſcit, ipſius nimirum animæ tibi non eras ſed tua plantè inde egrediebatur avelli, ubi poſt miracula & virtutes audiebat ſed uctorem appellari. ſed aſtor ille dixit poſt tres dies reſurgam; ubi reſurrexio Apoſtoli ipſis. Et viſa ſunt ante illos ſicut deliramentum.

Post reſurrexionem, & aſcenſionem, Virgo triumphans ingreſſa eſt canaculum. *Et ſines erant perfeverantes unanimiter in oratione cum mulieribus, & Maria Matre Jeſu, & in die Pentecoſteæ Spiritus Sanctus. Replevit rotam domum ubi erant ſedentes, & rurus repleta eſt gratia quamvis plena; & plus merita quàm annis matura, aſcendit deliciis affluens, amore languens cum ſponſa Canticorum. Et de ipſa in huius Eſter prædicatur. *Et adamorit eam Rex plagarum omnes mulieres, habuitque gratiam & miſericordiam coram eo ſuper omnes mulieres, & poſuit diadema regi in capite ipſa, quod & Eliſabet vicinius prædixerat. Benedicito tu inter mulieres.* Nunc manet quaſtio quando primum, credita fuerit aſſumpta etiam cum corpore. Et certè Eccleſia celebravit Aſſumptionem, ut conſtat ex aliquibus Martyrologiis, nec unquam ſancti alieuius celebravi, argumento claro non eſſe ſolius anime aſſumptionem, ſic ipſa recitat ſermonem Damasceni, expreſſè corporis reſurrexionem firmantis, & citat antiquam traditionem, ſic Dionyſius vel Author de Divinis nominibus, ſic Gregorius Turonenſis, ſic Ephreſinum Concilium miratum, quod nec inveniretur corpus in tertis, ſic ſub Carolo Magno in capitularibus legitur, & Nicolaus primus ad conſulta Bulgarorum, ut feſtum antiquum commemorat, & Petrus Bleſenſis dicit non eſſe de fide, ſed non dubitandum. Aliqui tamen ſervant ſilentium quod aſcenſa Suarez alii cum Lunoio diſputant de libro Melitoniſ ſcribentia de aſſumptione Virginis, & dubitatur de Chronico Eufebii, Hieronymi, cùm hoc non ſit in vetuſtiſ M. S.*

Quo plura dixeris & plura manent de Virgine. Manet liber de nomine Mariæ, ſuper quo ſcripſere Bernardus, & Epiphanius, & hoc unum olim fuiſſe probavimus, privilegia conceſſa omnia huic nomini, quæ ex natura ſua habet nomen Jeſu, quod numeroſi Patres confirmant. Manent homilia & ſermones ſuper miſſus, ſuper pſalmum magnificat, ſuper ſalutationem Angelicam, ut egeret Bernardus, Chryſoſtomus, S. Ambroſius de virginibus, S. Ephemus, S. Epiphanius & alii cum Andrea Cretenſi manet vaſtiſſimum volumen expoſitorum virtutes omnes tantæ Virginis, quod numeroſiſſimi Patres efficiunt, & Evangelium ipſum oſtendit, de Virginitate, qua nec ſimilem, nec unquam viſa eſt habere ſequentem, de humilitate quam Deus ipſe reſpexit, de qua mirata eſt Eliſabet, & poſt Patres piè proſequitur Drexellius. Miſet liber de privilegiis Virginis, ubi prophetiſſam deducit Baſilius, ex dictis illis Beatam me dicent, ubi ſermo ſapientia & ſcien-

Lucia 1. ab 1. ab 2.

Cap. 2.

Lucia 1.

Orat. 2. de ſerm. diſcip. 2.

De fide ad Jeſ.

Cap. 7

Serm. de 12. Stellis

Gen. 11.

Ibi Bern

scientiæ, qui constat ex sermone cum Angelo, ex citatione sanctarum scripturarum, *sicut locus est ad Abraham & Patres nostros*, & ex Patribus vocantibus Magistram Apostolorum &c. sic habuit donum miraculorum, per impetrationem ut in cana Galilee, & per se ipsam in visitatione Elisabet, ubi sola vox Joannem fecit prophetam; & alia in veris historiis enarrata. Manet liber integer de privilegiis, quæ Dei Maternitatem consequuntur, à D. Thoma & Patribus enumeratis. Manet integrum volumen de intercessione, ejusque potenti invocatione, & sæpè ingeminat

Bernardus, respice illam, voca Mariam, respice ad Mariam, cogita Mariam, sic Andreas Cretensis, sic Ephrem Syrus sic Irenæus Hell. etiam Evq̄ facit advocatam, *us Virginis Eva* *L. 5. c. 13*
Virgo Maria feret advocata Cyrillus, Ambrosius & alii. Tandem remanet volumen de gloria Virginis, qua post Assumptionem evehitur super choros Angelorum exaltata, & de his fusè loquitur Bernardus, & Damascenus de dormitione Virginis, & in Patrum encomiis passim, ideoque nil mirum si solæ Virginis laudes, integras implent Bibliothecas.

LIBER QUARTUS

In quartum Symboli articulum de Christi
Nativitate, vita, & morte.

A Matre ad Filium descendimus, & quidem ut Filius hominis, cum in secundo articulo Filius Dei ostendatur.

CAPUT I.

De Christi Incarnatione, vita, & morte

MPLETUM est Simeonis oraculum de Christo. *Eccē postus est hic &c. in signum cui contradicetur*, quippe suicum non receperunt, & Judæi alios præter ipsum recepere, & cum venerit

Messias adhuc expectant, & gentiles neque credunt posse fieri, quod jam factum prædicamus, & Hæretici aliqui Christum credunt phantasma. Et certè possibile est quod factum ostendimus, in tractatu de notis Ecclesiæ, ubi vidimus Deum venturum & venisse ex sanctitate, miraculis, & missione. Interim solvenda sunt Hostium argumenta, contententium Incarnationem neque possibilem. Exclamant Judæi, & Paganæ, Deum mori non posse nec pati, at Christus quæ Deus non moritur, nec Divinitas pati potest aut mori, cum & apud nos hæc hæresis sit & stulticia, cum irridemus & aliquem dicentem Michaelem Archangelum defunctum, cum Spiritus puri mori non possint, & sicut anima non est corpus cum ab eo separetur, cum spiritualis sit & corpus materiale, & tamen anima unitur corpori, sic & Divinitas unitur humanitati; & in symbolo Athanasij Ecclesiæ confitetur. *Sicut anima rationalis, & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus*, Et ante. *Unus autem non conversione Divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum*. Exclamant unum per se non fieri, ex duobus entibus completis, et humanitas caret ultima perfectione, qualis est suppositum & Persona, cui attribuunt Philosophi operationes, dicentes operationes sunt suppositorum, & nos confitemur cum Athanasio & Ecclesia. *Non duo tamen sed unus est Christus*. Frustra dicunt cum Socino non credendum quod captum nostrum superat, quippe non est impossibile apud Deum omne verbum & Deus est major corde nostro. Exclamant Deum mutari non posse, & ita mutandum si fieret homo, quia non mutatur qui nihil recipit, nec Verbum ut Deus capax est mutationis, aut perfectionis alicujus de novo advenientis, ut pote Persona infinitè perfecta. Exclamant id Deo indignum,

nec aliquem simul esse passibilem & impassibilem, at distinguenda est duplex natura, & in humana collocandi sunt dolores, velut in homine corrumpitur corpus non anima, & olim Deus invisibilis, in corpore assumpto visibilis apparuit, & Angeli etiam corpus assumunt visibile. Exclamant Deum nec in alio mori posse, sicut nec per alium valet mentiri, at mori malum est physicum, cujus auctor est Deus, mentiri est malum morale quod Deo repugnat, & mori corporis est, mentiri Dei foret, cum Deus esset causa moralis præcipiens, & Prophætæ dicant. *Hæc dicit Dominus*. Exclamant cum Paulo Deum crucifixum, Judæis scandalum, gentibus stultitiam, at scandalum deponant cum Prophætis. *Verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit*. Et mox *Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra*, Et rursus. *Propter scelus populi mei percussit eum*, Et mox *Ipse peccata multorum tulit*. Et rursus. *Foderunt manus meas, & pedes meos*. Et mox. *Cum clamarem ad eum exaudivit me & unum pro amico vitam exhibentem, mirantur & laudant in Pilate & Oreste, & Poetæ ipsi in theatris representant, denique exclamant spirituale, uniri non posse rei corporeæ, at animæ testimonium ipsos convincit*.

Nihil ergo impossibile est in hoc mysterio, ubi non eundem esse dicimus Deum & hominem, sicut de Jove suo credebant Gentiles sed Divinitatem humanitati uniri, at rursus firmata tanti, Mysteriorum existentia, & primè Epistola Pauli ad hebræos. Certè sunt sancti apud Josephum Jacobus Frater Domini, ob quem dicit eversam Jerusalem, & sanctissimus est Baptista ex utroque Josepho, non ergo fuerunt idololatæ adorantes hominem pro Deo. Certè Prophætæ non posse mentiri constat, cum in ipsis loquatur Deus, & veri Prophætæ cognoscuntur ex prophetiis impletis, ut constat omnium Prophætaram inductione, & prophetiæ Christi impletæ sunt vel oculo teste, & scriptas ante longum tempus constat, cum à Julio, Porphyrio, Cælio sint impugnatæ, ideoque Christus est Messias, cum coram Judicibus & Sacerdotibus, & palam ubique hoc sit professus. Certè hebdomadas Danielis impletas, constat; certè Prophætia Jacob de Messia. *Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est & ipse erig. Gen. 49.*

Elatio gentium est impleta, quippe sceptrum in Scriptura virgam & quidem regnantis significat, non verò tribulationem quæ nec fuit tribu Juda diu regnante, nec expectatio Gentium convenit Messis Judæorum, cum gentes non expectent, Judæorum liberationem, certè Prophetia clara fuit apud Gentiles, & Mahomet Christum agnovit Prophetam, & nullus Propheta ita claras habet Prophetias; & si Judæi non agnoscent duplicem adventum, alterum pauperis & occisi, alterum Judicis & regnantis, cogentur duplicem dicere messiam, & contra Scripturas omnes & contra se ipsos. Quod modernus Rabbi agit adversus omnes. Certe inermes, & Piscatores, restitit per tria secula Imperatoribus armatis, & totius orbis Dominis ipsos persequentibus, & convertisse Philosophos ipsos, magnum miraculum est, & à Christo prædictum. Certè miracula Christi confessi sunt vel Hostes & silentium oraculorum manifestat, nec arte magica id factum, cum Diabolum Christus ex idolis deiecerit & Petrus Simonem Magum occidit, Paulus Elimum magum excæcavit, & veterem Christianos fuisse sanctissimos refert Trajano Plinius Christianorum Hostis, & Christum inter Deos ponit Alexander Severus Imperator, denique quod saltem ponit ad radicem, venire debuit Messias pro gentibus.

*Enf. ad
Trai.*

Erit expectatio gentium Genes. 49. Ecce stessem dedi cum Duces ac Præceptores gentibus. Isaia 55. Et ambulabunt gentes in lumine tuo. Et rursus. *In illa die radix Jesse, qui in signum populorum, ipsum gentes deprecabuntur, sic eam gentes deprecabuntur, sic in eam gentes sperabunt* sic in omni loco offertur oblatio mundi nomini meo, & millies & de lege & Ecclesia per orbem statuenda, sic & Sybillæ.

*Malach.
2.*

Hanc etiam fuisse convenientem ostenditur, ubi honum est sui diffusum ex Philosophis, ubi amor est vitam pro alio largiri, ubi martyres animavit exemplo, ubi omnipotens maximè respicendit, utiendi extrema tam disparata, & miracula facit Deus in digito suo, dicentibus Magis. *Digitus Dei hic est*, in hoc mysterio dicente Maria Prophetissa *Fecit potentiam in brachio suo*, ubi nihil tam Deo conveniens quam salus hominum, ubi iustitia elucet erga Deum & summa bonitas erga homines, ubi habemus Pontificem infirmum, *Qui potest composi infirmitatibus nostris* ubi ex Isaia testis est populus, dux & præceptor gentibus, & per Visibilia ad invisibilia perducimur. Nec obstat ex Socino prodigalitas, utpote in amore virtus est non vitium, sic nimiam charitatem Christi profitemur & Paulus cupit esse anathema pro Fratribus, & Moyses alloquitur Deum ipsum. *Ane dimitte eis hanc vocem, aut si non facit dele me de libro tuo quem scripsisti.* Bonus Pastor dat animam suam pro ovibus suis. nec obstat seclere peractam mortem, quippe & hoc de Prophetis etiam valeret, & iustitia plenè seclus multavit.

Exod. 8.

*Lucæ 5.
Hebr. 4.*

Pf. 55.

Cardi. 2.

Jo. 10.

Nulla quidem est Incarnationis Deo necessitas, cum opera ad extra Deo sint libera, & si potuit non creare Innocentes, melius potuit non liberare rebelles. Imò nec necessaria fuit supposito peccato. *Secundam misericordiam suam salvos nos fecit*, & gratia debitum excludit *Et misericordia ejus à progenio in progenies*, Et rursus. *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* Et validius. *Quis tibi imputabit si perierint nationes quas in se fecisti?* sic Athanasius contra Arianos. *Poterat sine ullo adventu Christi solummodo loqui Deus, & solvere maledictionem*, sic Augustinus de Trinitate ait Deo non defuisse modos alios, sed hunc præ aliis convenientiorem & quidem constat Deum potuisse, peccatum illud hominibus dimittere, exigere ab iis solam penitentiam, vel panam aliquam, aut sacrificium, imò Augustinus de agone Christi totus est emphasis. *Sans fluit, qui dicunt non poterat aliter sapientia Dei homines liberare, nisi suscipere hominem.* Et posita Incarnatione poterat assumere Angelum. *Nusquam enim Angelos apprehendit sed semen Abrahæ apprehendit.* etiam certum est necessariam fuisse Incarnationem ad redimendum hominem satisfactionem super excedente. *Sed non fecit delictum ita & donum, sicut inquit delicto multi mortui sunt multo magis gratia Dei unius hominis Jesu Christi in plures abundavit*, Chryostomus comparat debitum Adæ decem obolis, satisfactionem Christi innumeris auri talentis & ait tanquam scintillam satisfactionem quam exhibuit tanquã super effuso mari solutam & extinguit. Nec dicas Christum satisfecisse ut hominem & orasse, quippe satisfecit actionibus à Verbo dignificatis, & ita valoris simpliciter infiniti, & inter eas esse orationem; & pro transgressoribus oravit. Manet ergo quæstio de necessitate Incarnationis, ad condignam satisfactionem. Deo præstendam, & ob eum finem dicimus necessariam cum Patribus. Dicimus cum Basilio. *Ne igitur Fratrem quare in Redemptionem sed cum qui excedit naturam tuam, neque hominem naturam sed hominem cum Jesum Christum, qui solus placationem Deo dare potest pro omnibus nobis & dicit solus & de placatione non excessu Dicimus cum Leone Magno de Christo. Nisi esset Deus non afferret remedium, nisi esset homo non præberet exemplum.* Dicimus cum Augustino. *Neque per ipsum liberaretur mediatorum Christum nisi esset Deus, & alibi sic ille non esset homo non liberaretur homo*, ubi adhuc per condignam satisfactionem, liberaretur homo ut constat. Dicimus eum Fulgentio de Incarnatione. *Nullatenus humana natura ad auferendum peccatum mundi sufficient, atque idonea fieret, nisi unione Verbi Dei.* Dicimus cum Cytillo Alexandrino in tertio Concilio. *Quo peccato unius pro omnibus mortuus, ipsum pro gentibus pretium exolvere potuit, si perperam illam puri cuispiam hominis esse dicamus.* Dicimus cum numerosis aliis Patribus Gregorio vigesimo

*Tot. 3.
Lucæ 1.
Jo. 3.
Sap. 12.
Serm. 3.
L. 13.
c. 10. e. 11*

Hebr. 1.

Rom. 5.

*Hier. 10.
in c. 5.
Ep. ad Rom.*

U. 52.

In Pf. 48

*Serm. 2.
de Nat.*

*Edh. 6.
108.*

In Pf. 53

c. 4.

c. 7.

mora-

moralium, Bernardo, Proclo homilia in tertia Synodo parte tertia, Eusebio adversus Apollinarem, Athanasio in eundem, Anselmo contra Deum homo & alii, imò Fulgentius libro secundo ad Traimumdum ait. *Sed nec Angelico subsidio reparacionis, hoc minus adipisci potest, adeo & hominem & Angelos excludit & ratio & auctoritas est in Paulo.* Et omnis quidem Sacerdos praesto est quotidie ministrans & easdem saepe offerens hostias, quae nunquam possunt auferre peccata, hic autem unam pro peccatis offerens hostiam una oblatione consummavit in aeternum sanctificatos.

Ea verò ratio est SS. Anselmi & Thomae, in peccato mortali esse injuriam infinitam, & gratiam creaturae semper finitam, cum etenim gravitas fumatur ab excellentia Personae offensae, infinita debet esse offensae, & crescere debet ad aequalitatem, cum tota defumatur à Persona offensae. Nec valet responsum Scotistarum, nos perfectè Deum non cognoscere, quippe ut incurratur crimen laesae majestatis, facta est si cognoscatur esse Rex simili modo si cognoscatur esse Deus. Et certè poena aeterna & infinita, non arguit peccati offensam finitam. Hoc idem constat ex scriptura & Patribus, ubi peccatum crucifigit Filium Dei, ubi Deus expellitur cum Dæmone à throno suo, ubi Filius Dei ex Paulo conculcatur, ubi Spiritui gratiae contumeliam faciunt, ubi Chrysostomus docet in Matthaeum. *Omni homo malus quantum*

Thomas, & Suarez, Cornelius à Lapide & alii, unde aliqua tantum innuimus. Et primò conceptus est Christus de Spiritu Sancto, non solum ex Apostolico Symbolo & aliis, sed ex Evangelio ipso & Archangelo Gabriele. *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virum Altissimi obumbrabit tibi,* quod opus commune toti Trinitati Spiritui Sancto per appropriationem tribuitur, filius tamen Spiritus Sancti non dicitur, cum Christus ut homo non habeat, sed exigitur similitudinem naturae, & generatio sit origo viventia à vivente, principio conjuncto in similitudinem naturae. Ejus conceptio ex Ambrosio de Incarnatione partim est naturalis ut potè muliere interveniente, partim miraculosa ex Virgine, juxta prophetam *Ecce Virgo concipiet,* & Christi corpus formatum est ex purissimo Virginis sanguine, & simul perfectè organizatum, & cum usurationis, & in ipsa Conceptione homo & Deus, urgente adversus Judaeos Apostolo. *Et cum aeternum introducit primogenitum in orbem terra dicit. Et adoret eum omnes Angeli Dei.* Unde optimè S. Thomas docet esse contra idem dicere quod caro Christi prius fuerit concepta & postmodum à Christo assumpta, cum etiam in sexta Synodo decidatur in epistola Sophronii à Concilio laudata. *Simul quippe caro simul verbi Dei caro animata rationalis.* Etiam Christus non horruit Virginia uterum at ex eo sanctificavit Joannem; & natus est in Bethleem juxta Prophetam *Et tu Bethleem terra Juda, nequaquam minima es in principibus Juda, ex te enim exiit Dux qui regat populum meum Israel,* ut agnosceretur ex familia David, & impleteret praedictus locua vel notus Judaeis, & ibi facta est descriptio universi orbis. *Hac descriptio prima facta est à Praefide Syria Cyrino,* & quamvis Tertullianus asserat sub Senzio Saturnino, exponitur à Saturnino incepta, à Quirinio verò terminata, cum ipse missus sit post exilium Archelai. Quo verò die Christus sit natus, communis penè opinio est die vigesima quinta Decembria, & quamvis Epiphanius dicat natum die sexta Januarii in eo refellitur à Hieronymo super caput primum Ezechieli, cum natali in die sit absconditua, & apparuit in die Epiphaniae, sic etiam in eo errarunt Egyptii ex Cassiano, at Chrysostomus homilia de Nativitate confutat & Paulus Emisenus in tertio Concilio distinguit, cum dicat tunc exclamatum Gloriam in excelsis Deo, at faciliè est partes concordare cum duas celebrant Epiphaniae. unam Pastorbibus factam, aliam Magia, ut Rufinus duas distinguit Epiphaniae & Ambrosius

Luce 1.

Cap. 6.

Heb. 1.

11. 12.

Mat. 2.

Luce 1.

3. P. c. 31.

Ser. 18.

Heb. 10.

11. 12.

Serm. 3. hora 2a. 2b. h. quia quilibet 7a. Malic.

ad voluntatem & mistat manum in Deum occidit eum, & Tertullianus adversus Herogenem. *Totum quod Deus est aufers.* Et Bernardus. *omnia quae Dei sunt tollis.* Et rursum. *Cruclis planti & omnino execrandae malitia, quae Dei potentiam sapientiae perire desiderat.* Nec obstat id tantum esse per affectum, nam. *Affectus sine effectu in crimine laesae majestatis puniunt;* & similia Patris retribuit. Nec juvat paritas peccati venialis, quippe ea culpa nec Filium Dei crucifigit, nec vult Deum ipsum perire utpote adhuc amicum. Nec obstat creaturam reddere Deo rationem ultimi finis ab ipso ablatam, quippe & Rusticus reddit honorem ablatum Regi, nec tamen restituit honorem ablatum & id etiam evincit pro satisfatione offensus, etiam finitas sed in ordine superiori & frustra repeti posse actus charitatis usque dum aequet offensam repetunt subtiles scoticæ quippe opus dignitatem habet à gratia, offensae verò tota fumitur ex persona offensae, unde nihil influit in meritum operis & quantumlibet plebejus amet Regem, quem occidere voluit & non occidit, forsitan Rege subtus armato non tamen satisfecit injuriae, nec gratia puri hominia licet augeatur; gratiam capitia aequabit utpote in gradu superiori, & certè nunquam aequabit si sit infinita.

Ingredivimur amplissimam & triplicem viam, de ingressu Christi in hunc mundum, devota ejusque egressu, at quatuor Evangelista viam demonstrant, & suo calamo S.

Thomas, & Suarez, Cornelius à Lapide & alii, unde aliqua tantum innuimus. Et primò conceptus est Christus de Spiritu Sancto, non solum ex Apostolico Symbolo & aliis, sed ex Evangelio ipso & Archangelo Gabriele. *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virum Altissimi obumbrabit tibi,* quod opus commune toti Trinitati Spiritui Sancto per appropriationem tribuitur, filius tamen Spiritus Sancti non dicitur, cum Christus ut homo non habeat, sed exigitur similitudinem naturae, & generatio sit origo viventia à vivente, principio conjuncto in similitudinem naturae. Ejus conceptio ex Ambrosio de Incarnatione partim est naturalis ut potè muliere interveniente, partim miraculosa ex Virgine, juxta prophetam *Ecce Virgo concipiet,* & Christi corpus formatum est ex purissimo Virginis sanguine, & simul perfectè organizatum, & cum usurationis, & in ipsa Conceptione homo & Deus, urgente adversus Judaeos Apostolo. *Et cum aeternum introducit primogenitum in orbem terra dicit. Et adoret eum omnes Angeli Dei.* Unde optimè S. Thomas docet esse contra idem dicere quod caro Christi prius fuerit concepta & postmodum à Christo assumpta, cum etiam in sexta Synodo decidatur in epistola Sophronii à Concilio laudata. *Simul quippe caro simul verbi Dei caro animata rationalis.* Etiam Christus non horruit Virginia uterum at ex eo sanctificavit Joannem; & natus est in Bethleem juxta Prophetam *Et tu Bethleem terra Juda, nequaquam minima es in principibus Juda, ex te enim exiit Dux qui regat populum meum Israel,* ut agnosceretur ex familia David, & impleteret praedictus locua vel notus Judaeis, & ibi facta est descriptio universi orbis. *Hac descriptio prima facta est à Praefide Syria Cyrino,* & quamvis Tertullianus asserat sub Senzio Saturnino, exponitur à Saturnino incepta, à Quirinio verò terminata, cum ipse missus sit post exilium Archelai. Quo verò die Christus sit natus, communis penè opinio est die vigesima quinta Decembria, & quamvis Epiphanius dicat natum die sexta Januarii in eo refellitur à Hieronymo super caput primum Ezechieli, cum natali in die sit absconditua, & apparuit in die Epiphaniae, sic etiam in eo errarunt Egyptii ex Cassiano, at Chrysostomus homilia de Nativitate confutat & Paulus Emisenus in tertio Concilio distinguit, cum dicat tunc exclamatum Gloriam in excelsis Deo, at faciliè est partes concordare cum duas celebrant Epiphaniae. unam Pastorbibus factam, aliam Magia, ut Rufinus duas distinguit Epiphaniae & Ambrosius Epiphaniam vocat Natalem. Major longè difficultas est de anno Nativitatis, in quare sunt decem diversae sententiae & multas enumerat P. à S. Laurentio, probabilior est sententia natum anno quadragesimo secundo vel tertio, cum Herodes regnaverit annis triginta septem, & fuerit declaratus Rex anno sexto Juliano, ideoque scitem ante tres

refirmationem accensantiam, & damnatus est cum
le diceret Filium Dei quid adhuc desideramus
testes, audistis blasphemiam. Quid vobis vide-
tur. Qui omnes responderunt veni esse mortis.

Extiterunt libri duo quorum unus impugnat
apparitionem Crucis, sed Matheus Fagius
Cancellarius Tubingensis ipsum confutat
Jacobum Teller, tamen & ipse inventionem
crucis, ejusque exaltationem sibi appella-
t, sicut & olim Centuriatores, & Joac-
hynus Longius dicit novum Constantini,
& superflitionem in usu crucis, at Eusebius in
Chronico scribit. Anno Domini 326. Imperii
Constantini 16. Helena Constantini Mater,
Divinus monita visionibus Beatissima Crucis
signum, in quo salus mundi pendit apud
Hierosolimam reperit, sic Socrates. Helena
na Constantini Mater in somnis divinitus admon-
ita Hierosolimam iter cepit Et mox. Deo
illi opem ferente, & narrata historiis concludit
Ad hunc modum lignum Crucis Christi inven-
tum est, idem Sozomenus narrat, idem Cyril-
lus Hierosolymx epistola ad Constantium.
Semper Deus dilectissimi & B. memoria Con-
stantini Patris tui salutare Crucis lignum
Hierosolymis reperitum est, Divina gratia con-
cedente ei, qui recte querebas pietatem etiam
abstrusam Sanctiorum locorum inventionem &c.
etiam Ambrosius oratione de obitu Theodosii.
Quod ille Sancte memoria Mater ejus infuso
sibi Spiritu Sancto revelavit, sic Rufinus, Eu-
trophius, Paulinus epistola undecima, Sulpitius
libro secundo historiæ, Theodoretus, & nar-
rat miracula infirmæ desperatæ, ex conta-
ctu tertiz Crucis sanctæ, & viri mortui ad
vitam resistenti, idem habet Justinianus in
authentica capite primo, idem constat Pa-
ganis Crucem tumulantibus, at ex Ambrosio
Helena. Aperit humus loppe decutit pulvere
tria partibula confusa reperi que vinum con-
tererat inimicis absconderat sed non potuit
obliuari Christi triumphus, & hoc desump-
sit à Paulo. Cbirurgicum decreti quod
erat contrarium nobis, & illud tuis de medio,
affigens illud Crucis, & expoliens Principatus &
possesses traduxit confidenter palam trium-
phant illas in semetipso, & certè virga Moyfis
nunquam de morte, at Demone unquam
triumphavit. Nec obstat Centuriatores ora-
tionem illam, non esse Ambrosii jactare,
quippe & ipsi sui immemores dicunt esse
Ambrosii, & frustra Helenam vocant super-
stitionem, ubi Ambrosius non insistentia ista,
sed pietas est, cum deseritur sacra Redemptoris
& ipsi ferunt illud. Non adoravit lignum, &
ait infuso sibi Spiritu Sancto, sic Cyrillus
Hierosolymx vocat Beatum montem Golgotha
& Chryostomus ex eo probat divinitatem
Christi, Hieronymus desiderat lambere lignum
& Constantinus apud Socratem de Cruce.
Ratus civitatem in qua illa servaretur omnino
salvato, & inclumen fore, sic fusc Paulinus, Ru-
finus, Gregorius mittens Recharedo Regi.
Frustra asserunt Eusebium non meminisse, &
primum extitisse Ambrosium, at meminit in
Chronico, & etiam in vita. Sancti Servatoris

nostri erga nos benignitas declarat &c. Nam ut
insigne illud Santissime illius passionis monu-
mentum quod terræ videretur absconditum tot
tamque multis annorum converfationibus jam de-
lituisset tum illucesceret seruis Dei, cum illi
hoste devotio in libertatem essent vindicati,
annam profecto hominum admirationem superat,
& Ambrosio antiquiores Eusebius & Cyril-
lus. Quod ergo narrat historiis omnes nevino
quidem repugnant modo est salum, quod
laudant Patres etiam apud ipsos infallibiles,
modo est hæreticum & reprehensionem dignum,
quod confessi sunt palam Principes, Constanti-
nus, Iustinianus, Theodosius, modo evadit fa-
bulosum, & apochryphum, quod per totum orbem
spatum est ex Andrea Cretensi. Crucis exalta-
tio quæ est magna & super mundana & ejus
inventio celebratur in Dei Ecclesiis. Quæ sunt
in univèrsa terra, & ante Paulinus asserens
innumerabiles id fateri, & etiam ante Cyril-
lus Hierosolymx. Signo crucis univèrsus ter-
rarum orbis per partes replentus est, sic palam
extitit templum S. Crucis apud Eusebium,
sic Deus innumeris miraculis firmavit, apud
plures Auctores, omni exceptione majores,
sic pagani ipsi tumulaverant, sic Demones ipsi
timuere & mora. Soli aliqui moderni nec ap-
paruisse nec inventam, se tantum Judicibus
asserunt, cum solo Eusebio lecto & miracula
& numerosa vistorie enumerentur; & mira-
culosæ, & ipsi Auctores de apparitione, à suis
ipsis confutatur præter nostros.

CAPUT II.

De Regno & Dominio Christi.

Nihil est minus in dubio positum, quam
Christum in spiritualibus Regem, cum
id vetus, & nova lex ingeminet. Deus judi-
cium tuum Regi da. Et psalmo secundo. Ego
autem constitutus sum Rex ab eo super Sion
montem Sanctum ejus, & apud Jeremiam. Et
reguabis Rex, & sapiens eris & Zacharias cum
Matthæo, & Joanne. Ecce Rex tuus veniet tibi
justus. At nil magis agitur, quam re-
gnum temporale ubi sunt integri libri, & di-
sertationes. Scripsit pro Regno temporali li-
brum. Franciscus Penas de Regno Christi.
Alvarus Pelagius de planctu Ecclesiæ, Capi-
tuchus de Christi Regno, Roccaberti in ter-
tio suo Tomo, & innumeri scribentes de po-
testate temporali. Scripsere contra Christi
temporale Regnum, Gulielmus Ohamus,
Marsilius Patavinus, & numerosi alii in Mo-
narchia Goldasti, & Dupinius disertatione
septima, ubi probare nititur quod proponit,
Christus ut homo nullam habebat potestatem
regiæ similem seu ejusdem generis, & alii
Galli, & alii alii.

In hac renulla questio est de Christo ut
Deo, quippe Domini est terra, & plenitudo
ejus, nec de administratione adinstar Regum,
sed de jure, & Dominio Regis, quod primum
evinquitur ex veteri lege. Exulta satis Filia
Sion, jubila Filia Jerusalem. Ecce Rex tuus
veniet tibi justus, & Salvator. Iste pauper, &
ascendens super asinum, & super pullum Filium
asina. Et discedam quadrigam ex Ephraim.

L. 1. c. 13.

L. 1. c. 18.

L. 1. c. 18.
De mo.
der. H. l.

Col. 2.

F. 17.
L. 1. c. 13.
L. 7. Ep.
116.

L. 1. c. 2

Ep. 11.
Orat. de
Celf.P. al. 71.
C. 23.
C. 9.

P. f. 21.

Laud. 9

- Laudes* *Equum de Jersusalem. & dissipabitur arcus belli. & loquetur pacem Gentibus. & possessus ejus à mari usque ad mare, & à fluminibus usque ad fines terræ;* ubi ipse pauper & ascendens super asinam, loquetur pacem in gentibus, & habebit potestatem à mari usque ad mare, & à fluminibus usque ad fines terræ. Post Zachariam prophetam & Michas. *Et in Bethleem Ephrata parvulus & in millibus Indæ, ex te mihi egredietur, qui sit Dominator in Israel, & egressus ejus à diebus æternitatis, ubi de Messia evidens est textus, & quidem Homine. Tertius est Malachias initio prophetiz. Ecce ego mitto Angelum meum, & preparabit viam ante faciem meam, & statim veniet ad templum suum Dominator, quem vos queritis, & Angelus testamentis, quem vos vultis; ubi textus citatur à Matthæo, Marco, & Luca, & de Christo Rege Catholici omnes exponunt, cum Eusebio Casariensi de demonstratione Evangelica. Est & regius Prophetas Psalmo secundo. *Ego autem constitutus sum Rex super Sion montem sanctum ejus, & Psalmum hunc de Christo exponunt, Paulus ad Hebræos capite primo, & Petrus in Actis Apostolorum capite quarto, duo Apostolorum Principes & Canonici Scriptores, & ibi præter Christi Divinitatem, temporale regnum describitur. Postula à me, & dabis tibi gentes Hereditatem tuam, & possessionem tuam terræ, Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas signi confringes eos, ubi Pater tradit filio gentes in hereditatem, ubi concors est Patrum expolitio, Augustini in Psalmo centesimum nonum, Ambrosii, Chrysostomi, Theophylacti in caput secundum epistolæ ad Hebræos, Virgilius libro quinto contra Eutychem, Titi Bostrensis in caput primum Lucæ, Hilarii in commentariis illius Psalms Bernardi libro tertio de consideratione, & aliorum. Et rursus Psalms. *Sedes tua Deus in seculum seculi, virga directionis virga regni tui, dilexisti justitiam & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis,* ubi textum exponunt de Christo Patres cum Paulo, ubi non sola Divinitas exprimitur, sed & regia Hominis Accingere gladio tuo super feritum tuum potestissimè, quod indicat potestatem coactivam Christi, & jurisdictionem eo quod dilexit justitiam à Patre ipsi donatam. Etiam Isaias propheta. *Dominus Iudex noster, legis noster, Dominus rex noster ipse salvabit nos,* ubi Salvator Iudex, legis est, & Rex, etiam Jeremias. *Ecce dies veniunt dicit Dominus, Rex suscitabo David germen justum, & regnabit Rex & sapiens erit, & facies judicium & justitiam in terra, & rursus Isaias cum Michas, & Malachia Emisit agnum Dominatorem terræ, & tertio clamat Isaias. *Et factus est principatus super humerum ejus, ubi Christo ut homini datur, & crux est ipsius scptum. Idem firmat nova lex post veterem.****
- Lucæ 1.* *Dabis illi Dominus Deus sedem David Patris ejus, & regnabit in domo Jacob in æternum, ubi David non regnavit tantum spirituali-*

ter, sed ut Rex temporaliter est dominatus. Et Matthæi secundo dicitur Magi. *Ubi est qui natus est Rex Judæorum,* sic Nathanael verus Israelita sine dolo. *Tu es Rex Israel,* sic Pilatus in superscriptione crucis. *Jesus Nazarenus Rex Judæorum, & salvator ipse ait. Tu dicis sic Joannes de Christo. Et habet in vestimento, & in semore suo scriptum Rex Regum & Dominus domus suæ, & iterum. Sciens quia omnia dedit Pater in manus, quod & Paulus repetit ad Hebræos primo. *Quem constituit hæredem universorum, per quem fecit & secula, & Et capite secundo. *Ita enim quod omnia ei subieci ubi dimisit non subiectum ei, Et ibi loquitur de Christo homine, *minuisti enim paulo minus ab Angelis, & ibi Patres Ambrosii, Cassiodorus, & in primam ad Corinthios decimo quinto, ubi dicitur. *Omnia subieci sub pedibus ejus, Chrysostomus, Theophylactus, Eusebius, Gregorius, homilia decima tertia in Ezechielem, Theodoretus in primam ad Corinthios, Virgilius libro secundo contra Eutychem, Anastasius sinaita libro quinto, sic Cassiodorus, Beda, Anselmus, & alii; Denique actorum secundo docet Petrus *Cerissimè sciat ergo omnis domus Israel quia & Dominum eum & Christum fecit Deus hunc Jesum quem vos crucifixi, & millies dicitur Christus homo Dominus.******

Superfluum foret plures Patres adducere at contra numerosos hostes plures certabunt. Certat Cyrillus Hierosolyma catechesi decima. *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis, Dominus Domino hæc dicit non servo, sed Dominum omnium filioque suo cui omnia subieci.* Et mox. *Filius verò Patris fidelis, sapiens sibi Dominum, sed à spontaneo volenteque accipiens. Neque filius rapuit, neque pater traditionem domini illi invidit. Ipse est qui dicit omnia mihi tradida sunt & servo bene, non defraudaque Patrem dantem, ubi sermo est de Christo homine, cui Pater non illud & sed dat omnia, & latè sequitur catechesi undecima. Certat S. Athanasius contra Arianos. *Data est mihi potestas in Cælo, & in terra. Quod meus homo accipit id ei cripi potest, cuius rei speciem in Adam vidimus, quippe qui illud quod accepit perdidit, ut antem gratia inde peribilibis esset, firmaque hominibus custodiretur, eo de causa hanc donationem, ut propriam sibi arrogat, dicitque se potestatem accepisse ut Hominem, quam semper habebat ut Deus, quid clarius de homine, & potestate temporali? Certat Cyrillus Alexandrinus ad Theodosium. Et de Christo scribit. *Cum carne, & in carne superii gloriam obtinuit, & probat ex Psalmo secundo, & concludit. *Quamvis ergo ut Deus omnibus dominetur, tamen secundum humanam naturam, quæ sua atque erant accepisse dicitur, & super eundem Psalmo Basilium. *Nam ut Deus & omnia per ipsum facta sunt, verum hæc natura ut Deus sit omnium Dominus, ut homo tamen horum dominum, à Patre accipit, an Dei sunt tantum spiritualia? an*****

70. 1.

Mat. 17.

Mart. 19

70. 13.

Sung. in Hex. c. 12.

non Patres dicunt illa omnia accepisse, & Nyssen oratione secunda de resurrectione. *Nam que naturaliter habebat tanquam Deus, hæc dicitur accipere tanquam homo, certo confilio factus.* Et in fragmentis super vaticinium Danielis septimo *Equus est hic quasi filius hominis qui potestatem accipit absolutam in omnes, & sempiternam* Certat Chryso- stomus. *Ecce omnia quæcumque virtutis sunt sub- stravit Christi pedibus & alibi. Cum autem introduxerit in orbem terræ, hoc est tradiderit orbem terræ. Tunc enim eam totam possedit, quando fuit cognitus. Non hæc autem dicit de Deo Verbo sed de eo incarnato, & subius exponit ibi oratione quarta. Certat Tius Bo- strosius in Lucam. Ex liberali Patris donatione recipit gentes in hereditatem.* Certat Irenæus antiquissimus, super illud omnia mihi tradita sunt à Patre meo. *In omnibus tibi subtrahuntur* est. Et mox. *De quemadmodum in Galis Principatum, habuit Verbum Dei, sic & in terrâ haberet Principatum, an in Cælo habuit Principatum tantum spirituales!* Certat Theodorctus in epistolam ad Hebræos. *Hæ- res enim omnium Christus Dominus, non ut Deus sed ut homo.* Et in Psalmum secundum. *Veritas enim cum Dominus natura sit ut Deus, etiam ut homo universum imperium recipit, sic Theophylactus in caput primum epistolæ ad Hebræos, & alii ibi & alibi interpretes. Accedunt Latini Patres Græcis. Accedit Am- brosius super verba Pauli. Et constituitis eum super opera manuum tuarum. Dicendo enim super opera manuum tuarum omnis creatura illi subiecta monstratur, quia scis nihil à Domini opere esse exceptum, ita nec à potestate Christi aliquid probatur esse divisum. In eo enim quod omnia ei subiecta omnia sunt Christo ac Deo, Deo ex natura creationis Chri- sto redemptionis, quod & clarius ait Maxi- mus de Epiphania. Quomodo ergo non privilegio utriusque substantia, Dominus est om- nium Christus, qui sibi universa creatione, aut redemptione subiecit, an solus animas per creationem subiecit, an universa significant vel in creatione spiritualia! Idem repetit Beruarius de consideratione. *Christus hic est tui possessionem tibi vendicat, & iure creatio- nis, & merito redemptionis & dono Patris, cui enim alteri dictum est postula de me & dabo tibi Gentes hereditatem suam. Idem valitius tuc- tur Hilarius, & probat ex Psalmò secundo, & ex Evangelio. Et visio cui Christum Re- gem esse ambigere sit tutum Latrone hoc ipso in crucis passione confitente, & probat ex Magis, ex Pilato, ex Christo respondente tu dixisti. Accedit Hieronymus explicans Psal- mum secundum cum *Judex te noluerunt reci- pere omnes gentes tibi veniens in hereditatem, Et alibi omne hic mundiale imperium bonorum, & ordines ad Christum Dominum accedere, ei- que colla submittere, bonorumque vorum dona deferre Prophetæ pronuntiat quod ex Majorum numeribus intelligimus inchoatum, ipsi enim gentium Regumque typum tenuisse monstrantur***

ubi aurum Regem temporalem significat, & Psalmus allatus Christi regnum deseribit. Accedit S. Augustinus ex eo liberi sunt filii, evincens Christum Dominum totius or- bis, & hoc est de temporali regno cum lo- quatur de tributo, sic Juvenens Presbyter ab Hieronymo ludatus. *Aurum, Thas myrrham Regique hominiquè Deoque Dona se- runt*, ideoque Regem voluit temporalem, quod & verbis ostenderunt, querentes ubi est Rex Judæorum, cum spiritualis Rex foret omnium gentium, sic Fulgentius & alii ser- mone de Epiphania, & Interpretes in caput secundum Matthæi & Tertullianus de idola- tria expressit, *Thas illud & myrrham & aurum ideo insanti tunc Domino obtulerunt quasi clausulam sacrificiorum, & gloria secularis quam Christus erat adepturus ubi non Rex spiritualium tantum qualis erat ab initio, sed cum gloria seculari Rex quem erat adepturus. sic Cyprianus ex professione contra Judæos.*

Præter Auctoritatem & Patres validas ad- hihent rationes. Et primò quod Christus fe- dere debeat, ut loquitur & vetus & nova lex supe: solium David, ideoque temporali- ter regnare, & cum Rex spiritualis non se- deat in sede David; assignant & inumeri ti- tulum donationis, quem lex vult assignari, & ipsi testes sunt & ex scriptura confirmat as- signant & potestatem temporalem, à Christo Domino exercitam, cum canaculum grande stratum iussit parari; & solvi animalia eo im- perio dicite quia Dominus his opus habet, quo certè spectat ad Dominionum temporale assignat eum aliis Cyrillus Hierosolymæ, ser- vitium temporalium in Angelos, quod mi- nistrabant ei, & alia plura temporalis præ- stiterint. Assignant titulum condonans hypo- staticæ, qua filius est naturalis Dei, ideoque ve: hæres universorum accipe titulum Refur- rectionis. *In hoc enim Christus mortuus est & resurrexit, ut & mortuorum & vivorum domi- netur* sic Redemptoris, Judicis &c.

Ipsa Hostium argum-nta nostra sunt. Nostrium est illud *Regnum meum non est* 70. 19. *de hoc mundo* ubi Bernardus allatus à con- trariis ait. *Egredimini Filia Sion, & videte Regem Solomonem. nam ubique Rex est, licet enim regnum ejus non sit de hoc mundo tamen Rex est etiam in hoc mundo, interrogatus si- quidem Rex & tu. Ego inquit in hoc natus sum, & in hoc veni in mundum. Et post latinum Theophylactus Græcus, *Hic quidem imperat, & regit, alioqui quomodo intelli- getur. in propria venit, si mundus non esset in eum ejus proprius.* Et infra. *O Pilate inquit si locuta quidem veritatis Filias eam desiderat, audies vocem meam, credesque me Regem non tamen qualis sunt mandanti, nec acquisitus habentem regnum sed naturale, & à nascitate ipso à Deo & Rege illud suscipientem* Hoc ex textu deducit Augustinus in Joannem, *Non ait regnum meum non est in hoc mundo, sed non est de hoc mundo, nec air non est hic sed non est hic, ubi Christi utitur testimonio, sic Chry- stoso-**

Hom. 7.
in c. 1. ad
ph.

L. 4. 37

Interp. ad
hebr. c. 1
& 21.

C. 11

In Ps. 71

Rom. 14

In eum
ejus locuta.

trall. 115

- folimus exponit Joannem, *Potestas mea non est ex electione hominum, sed a thande à Patre*, sic Cyrillus Alexandrinus probat ex textu Joannis. *Vos de dorsum estis, ego de supernis sum*, & alii multi hoc pacto Joannem exponunt. Nostrum est Christum non exercuisse campotestatem, & regnum ipsum recusasse, quippe eam potestatem sepe exercuit. *Tunc Jesus misit duos discipulos dicens eis ite in castellum quod contra vos est, & statim invenietis asinam alligatam, & pullum cum ea solvite & adducite mihi, & si quis vobis aliquid dixerit dicite quia Dominus his opus habet, & confestim dimittet eos*, ubi & se Dominum vocat jumentum, & confestim ab audiente jumentum dimittitur, & in eodem factio Rex appellatur & triumphat, & ejicit vendentes, & ementes à templo, & Rex aurum recipit à Magis, & ex Ambrosio commentario in Lucam. *Turba agnovit Deum Regem appellat*, sic Euthymius. *Existimabant pueri cum dicerent Hofanna, quod erigeretur abeo abjectus thronus David, quod quid aliud est quam petebant ab eo, ut domum David redimeret*, sic Origenes in caput vigesimum primum Matthæi, irenæus adversus hæreses libro quarto & alii; *Regnum nobis ab Hominiibus fragile, sed illud cujus regni non erit finis*. Nostrum est Christum factum egenum, quod mirantur passim Patres in divite, & prædicat Propheta de Christo Rege. *Ipsè pauper & ascendens super asinam*. Nostrum est Christum dixisse; *Quis me constituit Judicem?* quippe Patres cum Bernardo docent *Non quia non potuit sed non decuit*. Nostrum est non esse electum à plebe, & domui David regnum defecisse, quippe Patres omnes volunt à Patre datum. Tandem noster est Augustinus non Hostium, quippe apud Angelicum in catena aurea dicit. *Non quia regem se simul confiteri, sed ita dictum ut neque se regem neget, neque regem se talem esse fateatur, cujus regnū putaret esse de hoc mundo, sic loquuntur alii Patres apud Pentam, & satis est textus legere ubi Ambrosius, Ipsam Regem secundum honorem seculi non accipimus Christum, S. Hieronymus. Regnum ejus non erit terrenum, & breve, Chryostomus. Non regnasse cum bastatis, Basilii non in materiali sede, interim tamen omnes Regem docent, 6. in 2. omnium & spiritualium & temporalium.*

Matth. Hæc in hæreticos, sed contra Catholicos ferimus, Innocentium tertium Calojoanni scribentem. *Rex regum & Dominus dominorum Jesus Christus, Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, cui dedit omnia Pater in manu, pedibus ejus subjiciens universa*, sic Joannem XXII. bulla *Quia vir reprobatus*, ubi fulminat Michaelæm de Cesena ubi reprobatur errorem & probat veritatem, sic & alios Pontifices. Recensimus S. Thomam de regimine Principum quem librum ipsius effectantur, Antoninus Thomæ vicinus, Vielinus antiquissimus Auctor, apud Reginaldum S. Thomæ focium, Gerlon, Tritheimius, Leander de viris illustribus or-

dinis Prædicatorum, & alii multi, & quando non foret docet id S. Thomas tertia parte; & solvit argumenta *Quis me constituit Judicem, aut divisorem*, & illud *Regnum meum non est de hoc mundo*. Recensent etiam Penia & Rocabertus innumeris ex omni Religione Theologos, & omnium ætatum Juristas, & Joannes XXII. solvit objectiones Michaelis de Cesena, & alii Auctores allati fulsulantur, & quod est maximè notabile, scribentes post Michaelæm Cesenam utuntur isdem argumentis Michaelis, jam à Papa Joanne solutis, sic Gulielmus Okam in defensorio Paupertatis sic Joannes Barletius de potestate Papæ, sic Martilius Patavinus qui & Pilato subiectum effecere contra expressa Christi verba *Non haberes potestatem in me nisi desuper tibi datum fuisset* & subiectum tributo contra ejus verba. *ergo liberi sunt Filii*, unde reddere jubet quæ sunt Cæsaris Cæsari, idest tributum non à Christo exigendum.

Rationibus tandem respondendum, & primò arguunt Christum non auferre imperia, non eripit mortalia qui regna dat cælestia, at ex hoc Græci cum Chryostomo, arguunt Christum Regem omulam *Facis autem hoc ideo ut ostendas Christum leges suas non ad hoc induxisse ut politas evertat, sed ut ad meliora insitutus & latini cum Augustino ubi Pilato respondet Christus tu dixisti non impedio Dominationem vestram in hoc mundo*, Arguunt nos cum Judæis sentire, Christum venturum in Majestate, at jam lex nova & vetus respondit, Regem nostrum mansuetum & pauperem. Arguunt Christum venisse tantum ad redemptionem, at titulo Redemptionis regnum est debitum sicut titulo Judicis & Capitis Ecclesiæ, & ea argumenta veterum Hæreticorum jam solvit Antoninus in summa, Arguunt potestatem nunquam in usu positam, esse inutili ex Philospho, & Christum propter noa factum egenum, at Christus usus est ea potestate & cū paupere tate Rex in scriptura vocatur. Denique non gubernavit more Principum, quod est argumentum veterum Hæreticorum, & nos jam diximus, at simul est usus cum vixit.

CAPUT III.

De Christo Sacerdote, Intercessore, Mediatore, advocato, & Redemptore

MULTA quæ clara sunt sub brevitate transcurrimus, quatenus ejus expositio ita nescientibus fiat ædignata, ut tamen scientibus non sit onerosa. Et Christum esse Sacerdotem constat ex veteri & nova lege. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*, ubi Christus ex Davide, & Paulo Sacerdos, est, & quidem in æternum, & iterum probat ex professo Paulus. *Christus autem assistens Pontifex futurorum*, Et paulò ante, *Talem habemus Pontificem, qui confedit in dextera sedis magnitudinis in Cælis*

Mat. 17.
at 28.
70. 19.

Hom. 23.
12. Ep.
At Rom.
13. 17. ad.
11. 10. 10.

Pf. 109.

Heb. 8.

Iti Sanctorum minister, & tabernaculi veri, quod dixit Dominus & non homo. Omnis enim Pontifex ad offerendum munera, & hostias constituitur, unde necesse est & hunc habere aliquod quod offerat, & probat ante unum esse Pontificem, non plures morientes, & probat esse Sanctum. Talis enim decebat ut nobis esset Pontifex sanctus, & capite quarto, & quinto. Habentes ergo Pontificem magnum qui penetravit Caelos Jesum Filium Dei, & post plura. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron, sic & Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum Filius meus es tu, ego hodie genui te, quemadmodum & in alio loco dicitur. Tu es Sacerdos in aeternum. Et rursus, Appellatur à Deo Pontifex juxta ordinem Melchisedech. & Sacerdotem in sacrificio crucis fatentur et ipsi Hæretici, & nos sacrificio missæ ostendimus, Pontificem secundum ordinem Melchisedech. Hic autem post diem judicii offert, Ecclesiam non habentem maculam nec rugam, & se caput Ecclesie redemptæ & glorificatæ.

Etiam in medio positum est & clarum, Christum esse intercessorem, qui nullo stricto jure petit beneficium, quamvis urgeat ad impetrandum motiva. Et ita oravit Christus.

7o. 17. Ego pro eis rogo. Et mox. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos à malo. Et rursus.

Lucæ 11. Pater dimitte illis nequam enim qui d faciunt. Rogavit etiam pro se Joannis decimo septimo. Pater clarifica filium tuum, ut Filius tuus clarificet te. Et mox. Nunc clarifica me tu Pater apud semetipsum claritate quam habui prius quam mundus esses apud te. Et ejus oratio semper est exaudita. Sciebam quia

3. p. 9. semper me audis. & cruciam exhibat S. Paulus. Exauditus est pro sua recroentia; & aliam tradit Angelicus. Secundum voluntatem rationis Christus nihil aliud voluit, nisi quod scivit Deum velle, & ideo omnis absoluta voluntas Christi etiam humana suis impleta quia fuit Deo conformis, & per consequens omnis ejus oratio fuit exaudita. Ex quo solvitur oppositio Christum non exaudium, cum ait

Mat 26. Transeat à me calix iste, cum voluntas foret conditionata non absoluta verumtamen non sicut ego volo sed sicut tu. etiam oravit ut homo, cum ut Verbum orari debuisset & haberet in potestate quod postulabat. Etiam in Cælo adhuc pro nobis orat. Christus Dominus qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis. Quidam tamen negant Christum expressè aliquid pro nobis petere, ut Rupertus de Divinis officiis, Alensis, alii cum D. Thoma, & Bonaventura affirmant, sed facile est concordare Christum, ut Advocatum orare non ut intercessorem. Filii mei hac scribo vobis ut non peccetis. Sed & si quis peccaverit Advocatum habemus apud Patrem Jesum justum, & Augustinus pro

1. Jo. 2. D. Thoma allatus. Nam & de ipsa Domino Jesu Christa dicitur est quod interpellat pro nobis. Nunquid interpellat & non etiam postulat, imò verò quia postulat pro eo positum

est interpellat, evidenter quippe alibi de eo dicitur. Et si quis peccaverit advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum justum, orat ergo ut Advocatus, proponens justitiam causæ, non ut intercessor solis precibus confusus, & sic oravit post resurrectionem sine precibus, ut notant pluribus epistolia Vvaleburchici. Modò tamen ex D. Thoma Ecclesia & fideles, petunt tantum à Christo, ut eos exaudiat, vel miseretur Christe audi nos exaudi nos, & Christe eleison miserere, ne joquamur cum Ario, & Nestorio, & discipulis. Alterum Christi officium est Mediatoris, ut Paulus testatur & vincit. Unus mediator Dei & hominum Christus Jesus, & causam extemplo subdit. Qui dedit semetipsum Redemptionem pro multis, quæ causa nos invicè tuetur ab Hostibus, dicentibus nos unum negare mediatorem, cum Sancti redempti non se dederint Redemptionem, & improprie meliores sint Moyse & Paulus & rursus. Et ideo novi testamenti mediator est ut morte intercedente in redemptionem eorum, pravaricationum, quæ erant sub priori testamento repositionem accipiant, qui vocati sunt æternæ hereditatis, an hoc alicui Sancto convenit? ubi vides & effectus mediationis. Hæc obvia sunt & facilia at gravis est questio. Utrum Christus sit mediator, ut homo, vel ut Deus. In qua re Franciscus Stancaricus Mantuanus, in Academia Regi omontana Lutheranus seculo decimo sexto adulto docuit, Christum sub sola humanitatis ratione mediatorem, nullo pacto concurrere personam à contra Calvinus adversus Stancarum, duabus epistolis contendit, Christum prout Deus est mediatorem, & contra utrumque Catholicis docent, humanitatem Christi sufficere principium physicum, & personam Verbi dignitatem contulisse, ideoque mediatorem esse prout hominem Deum. Et primò ut homo mediator est Christus. Unus Deus, unus & mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, & epistola ad Hebræos expressè. Et ideo novi testamenti mediator est ut morte intercedente, ubi non ponitur homo pro secunda persona, sed expressè mors memoratur.

1. Tim 2. Unus mediator Dei & hominum Christus Jesus, & causam extemplo subdit. Qui dedit semetipsum Redemptionem pro multis, quæ causa nos invicè tuetur ab Hostibus, dicentibus nos unum negare mediatorem, cum Sancti redempti non se dederint Redemptionem, & improprie meliores sint Moyse & Paulus & rursus. Et ideo novi testamenti mediator est ut morte intercedente in redemptionem eorum, pravaricationum, quæ erant sub priori testamento repositionem accipiant, qui vocati sunt æternæ hereditatis, an hoc alicui Sancto convenit? ubi vides & effectus mediationis. Hæc obvia sunt & facilia at gravis est questio. Utrum Christus sit mediator, ut homo, vel ut Deus. In qua re Franciscus Stancaricus Mantuanus, in Academia Regi omontana Lutheranus seculo decimo sexto adulto docuit, Christum sub sola humanitatis ratione mediatorem, nullo pacto concurrere personam à contra Calvinus adversus Stancarum, duabus epistolis contendit, Christum prout Deus est mediatorem, & contra utrumque Catholicis docent, humanitatem Christi sufficere principium physicum, & personam Verbi dignitatem contulisse, ideoque mediatorem esse prout hominem Deum. Et primò ut homo mediator est Christus. Unus Deus, unus & mediator Dei & hominum homo Christus Jesus, & epistola ad Hebræos expressè. Et ideo novi testamenti mediator est ut morte intercedente, ubi non ponitur homo pro secunda persona, sed expressè mors memoratur.

Ubi mors intercedit & per eam est mediator, ubi Paulus dicens unus Deus, etiam filium includit, & mox de Christo hominem commemorat, ubi Christus ut Deus non est medius, nec potest respectu sui ipsius esse mediator.

Ubi sic arguit Augustinus. Quid est mediatorem esse inter Deum, & homines. Non inter Patrem & Homines sed inter Deum, & homines. Quid est Deus? Pater, & Filius & Spiritus Sanctus. Qui sunt homines? peccatores impii mortales. Inter illam Trinitatem, & hominum infirmitatem, & iniquitatem mediator factus est homo non impius sed tamen infirmus. Quod etiam constat ex scripturis, ubi idem est officium mediatoris, C. 10. & Pontificis & Christum ut hominem esse Pontificem constat. Quod argumentum est Cyrilli adversus Orientales. & in Joan.

Ubi mors intercedit & per eam est mediator, ubi Paulus dicens unus Deus, etiam filium includit, & mox de Christo hominem commemorat, ubi Christus ut Deus non est medius, nec potest respectu sui ipsius esse mediator.

Ubi sic arguit Augustinus. Quid est mediatorem esse inter Deum, & homines. Non inter Patrem & Homines sed inter Deum, & homines. Quid est Deus? Pater, & Filius & Spiritus Sanctus. Qui sunt homines? peccatores impii mortales. Inter illam Trinitatem, & hominum infirmitatem, & iniquitatem mediator factus est homo non impius sed tamen infirmus. Quod etiam constat ex scripturis, ubi idem est officium mediatoris, C. 10. & Pontificis & Christum ut hominem esse Pontificem constat. Quod argumentum est Cyrilli adversus Orientales. & in Joan.

Ubi mors intercedit & per eam est mediator, ubi Paulus dicens unus Deus, etiam filium includit, & mox de Christo hominem commemorat, ubi Christus ut Deus non est medius, nec potest respectu sui ipsius esse mediator.

Ubi sic arguit Augustinus. Quid est mediatorem esse inter Deum, & homines. Non inter Patrem & Homines sed inter Deum, & homines. Quid est Deus? Pater, & Filius & Spiritus Sanctus. Qui sunt homines? peccatores impii mortales. Inter illam Trinitatem, & hominum infirmitatem, & iniquitatem mediator factus est homo non impius sed tamen infirmus. Quod etiam constat ex scripturis, ubi idem est officium mediatoris, C. 10. & Pontificis & Christum ut hominem esse Pontificem constat. Quod argumentum est Cyrilli adversus Orientales. & in Joan.

Ubi mors intercedit & per eam est mediator, ubi Paulus dicens unus Deus, etiam filium includit, & mox de Christo hominem commemorat, ubi Christus ut Deus non est medius, nec potest respectu sui ipsius esse mediator.

Ubi sic arguit Augustinus. Quid est mediatorem esse inter Deum, & homines. Non inter Patrem & Homines sed inter Deum, & homines. Quid est Deus? Pater, & Filius & Spiritus Sanctus. Qui sunt homines? peccatores impii mortales. Inter illam Trinitatem, & hominum infirmitatem, & iniquitatem mediator factus est homo non impius sed tamen infirmus. Quod etiam constat ex scripturis, ubi idem est officium mediatoris, C. 10. & Pontificis & Christum ut hominem esse Pontificem constat. Quod argumentum est Cyrilli adversus Orientales. & in Joan.

Ubi mors intercedit & per eam est mediator, ubi Paulus dicens unus Deus, etiam filium includit, & mox de Christo hominem commemorat, ubi Christus ut Deus non est medius, nec potest respectu sui ipsius esse mediator.

Ubi sic arguit Augustinus. Quid est mediatorem esse inter Deum, & homines. Non inter Patrem & Homines sed inter Deum, & homines. Quid est Deus? Pater, & Filius & Spiritus Sanctus. Qui sunt homines? peccatores impii mortales. Inter illam Trinitatem, & hominum infirmitatem, & iniquitatem mediator factus est homo non impius sed tamen infirmus. Quod etiam constat ex scripturis, ubi idem est officium mediatoris, C. 10. & Pontificis & Christum ut hominem esse Pontificem constat. Quod argumentum est Cyrilli adversus Orientales. & in Joan.

Ubi mors intercedit & per eam est mediator, ubi Paulus dicens unus Deus, etiam filium includit, & mox de Christo hominem commemorat, ubi Christus ut Deus non est medius, nec potest respectu sui ipsius esse mediator.

Ubi sic arguit Augustinus. Quid est mediatorem esse inter Deum, & homines. Non inter Patrem & Homines sed inter Deum, & homines. Quid est Deus? Pater, & Filius & Spiritus Sanctus. Qui sunt homines? peccatores impii mortales. Inter illam Trinitatem, & hominum infirmitatem, & iniquitatem mediator factus est homo non impius sed tamen infirmus. Quod etiam constat ex scripturis, ubi idem est officium mediatoris, C. 10. & Pontificis & Christum ut hominem esse Pontificem constat. Quod argumentum est Cyrilli adversus Orientales. & in Joan.

Ubi mors intercedit & per eam est mediator, ubi Paulus dicens unus Deus, etiam filium includit, & mox de Christo hominem commemorat, ubi Christus ut Deus non est medius, nec potest respectu sui ipsius esse mediator.

nem *In quantum Filius, & Deus est und cum*
 L. 3. 7. *Patre, nobis bona largitur, in quantum verò*
mediator est & Pontifex nostras preces ad
Patrem adducit. Ut Deus etenim orare non
potest, nec sacrificare, nec satisfacere, nec mori,
& si prout Deus foret mediator, tres Per-
sonæ hoc officio fungerentur, quæ sint Deus.
 Hoc idem expressè docent Patres, Chryso-
 stomus super illud ad hebræos nono. *Et ideo*
novi testamenti mediator est. mediator non est
Dominus rei, cujus est mediator, sed & alia
quidem res ubi mediator non est Dominus aut
Deus sic Augustinus expressè decimo con-
 fessionum. *In quantum homo in tantum media-*
 tor *suo quantum autem verbum non medius,*
quia æqualis Deo & Deus apud Deum, & cum
Patre & Spiritu Sancto unus Deus; & supra
 mediator homo infirmus, non Deus fortis
 & omnipotens. Denique Patres innumeri
 scribunt Christum factum hominem carne
 assumptam; *Nisi esset homo ait Augustinus non*
 liberaretur homo, & Leo sermone secundo de
 Nativitate, *nisi esset homo non præberet*
 exemplum.

C. 43.

In Pf. 63

Pbil. 2.

Ench. e. 8

C. 10.

Jo. 10.

Trall. 47

In Jo.

C. 15.

2 cor 15.

Gail. 1.

Non tamen mediator est ut homo tantum,
 cum dicitur gloriæ Dominus crucifixus. Et
 rursus. *Qui cum in forma Dei esset non rap-*
inam arbitratus est esse se æqualem Deo sed se-
metipsum exinanivit, & Patres docent cum
 Augustino. *Neque per ipsum liberaremur ve-*
 rum *mediatorem Dei, & hominem Christum*
Jesus, nisi esset & Deus, neque foret redem-
 ptio totius orbis, & Deus copiosa apud eum
 redemptio, nec foret una tantum per-

sona.
 Frustra dicunt Personam non influere,
 quippe insinuit moraliter dignificando, ut
 dignitas in Rege, & ipsi vel in Christo fatentur.
 Frustra dicunt mediatorem sui, quippe
 mediator est in aliena natura, ita Cyrillus
 adversus Orientales docet. *Quando factus est*
homo vocatus est Pontifex, non quod majori
Deo offerat sacrificium, sed sibi ipsi, & Patri.
 Frustra dicunt hoc pacto Deum orasse, quippe
 dicitur in forma Dei, & in aliena natura
 crucifixus, & mortuus. Frustra citant Au-
 gustinum, Christum mediator inter hominem
 & Deum non quia Deus sed quia homo, sic
 alibi, quippe satis se exposuit Augustinus
 pro nobis, negans Deum in se mediatorem,
 non in aliena hominis natura, & Deum affir-
 mat, & hominem. Frustra Calvinus ea verba
 vult esse mediatoris & sic Dei, *Ego pono animam*
meam, quippe respondet Augustinus. *Caro*
ponit animam suam, & caro iterum sumis caus
non humana sua potestate caro, sed potestate
inhabitantis carnem. Frustra fert Augustinum
 dicentem esse Deum, quippe auctoritas est
 contraria. *Per unum mediatorem. Nisi esset*
& Deus; & clarius nono de civitate. *Que-*
rendus est mediator, qui non solum homo ve-
rum etiam Deus sit, non tamen ob hoc media-
 tor, quia verbum, maxime quippe immortale.
 & maxime beati verbum longè est à mortali-
 tate. *Sic miseris dicit mediator per ratione homo.* Fru-
 stra urget Christum sub ea quod mediatorem

torè quæ non reconciliavit. *Omnia autem*
ex Deo, qui nos reconciliavit sibi per Chri-
stum & post aliqua Deus erat in Christo mun-
dam reconcilians sibi, & rursus, Pacificans per
sanguinem crucis ejus sive qui in terris, sive
quæ in Cælis sunt, quippe hæc favent nobis
 Deus enim reconciliavit hominem, pacem
 iniens cum illo at ut homo, ex Paulo dedit
 semetipsum redemptionem pro multis, & ut
 Galvini textus habet effudit sanguinè ascen-
 dit cruce, & dedit ministerium reconcilia-
 tionis, pro Christo ergo legatione fungimur.
 Frustra fert iterum Augustinum in Ene-
 chiridio, ubi docet renovare corda dare Sp. S.
 docere officia esse mediatoris, & tamen Deo
 soli conveniunt, quippe dedit Christus ut
 causa meritoria, gratia per Iesum Christum,
 non ut causa principalis qualis est solus Deus
 & se explicuit Augustinus in eodem Ene-
 chiridio. *Neque per ipsum liberaremur media-*
tores Christum nisi esset Deus, quod & alii
 Patres asserunt sic Leo citatus. *Nisi esset Deus*
non asserret remedium, & Fulgentius de In-
carnatione capite quarto Nullatenus huma-
na natura ad auferendam peccatum mundi
sufficiens satque idonea ferret, nisi unione Ver-
bi Dei, & Basilii & alii plures. Et unanimes
 sic Paulus ait homo Christus Iesus, sic Pau-
 lus ad Romanos docet. *Paulus servus Iesu*
Christi vocatus Apostolus segregatus in Evan-
gelium Dei, quod ante promiserat per Prophe-
tas suos in scripturis sanctis de filio suo, qui factus
est ei ex semine Davidi secundam carnem
qui prælesinatus est Filius Dei in virtute secun-
dum Spiritum Sanctificationis ex resurre-
ctione mortuorum Iesu Christi Domini nostri, per
quem accepimus gratiam. Et max. Gratia
vobis a Deo Patre nostro, & Domino Iesu
Christo ubi utramque conjungit naturam,
 & donatorem gratiæ jungit eum Patre, sic
 rursus Augustinus de consensu Evangelista-
 rum, Cyrillus dialogo de Trinitate cum
 Hermia, Athanasius sermone tertio contra
 Arianos, Chrysoctomus homilia septima ad
 Timotheum Basilii libro quarto contra
 Eunomium, & innumeri Patres, quorum
 aliquos attulimus, asserentes à solo Christo
 Deo, & homine, potuisse hominem Deo re-
 conciliari.
 Extremus Christi titulus est Redempto-
 ris, quom ab ea auferre conantur Sociniani,
 asserentes metaphoricè Redemptorem, com-
 plementem patientiam quod sermone prædicave-
 rit, neque passum ut pro hominibus satisfice-
 ret, & ante Socinum Petrus Abailardus id
 tentavit, cum ut diceret Diabolus ob peccata,
 nullum jusquequisivisset in homine. Eum
 errorem pluribus Scripturæ textibus, con-
 futat S. Bernardus ad Innocentium. Et nos
 jam ostendimus Christum pro omnibus mortuum,
 quamvis contra Socinum satis esset,
 Christum mortuum pro electis, & ita Redemptorem
 verum electorum. Et primus
 est textus vel allatus à Socino. *Christus passus*
est vobis relinquens exemplum, ait enim
 extus *Christus passus est pro nobis, vobis re-*

C. 33.

C. 103.

Serm. 2.

de cul.

In Pf. 43

Rom. 1.

L. 1.

Ep. 198

1. Petri

lib.

linguens exemplum, ubi passus est pro nobis, deinde vobis relinquens exemplum patientiæ. Alter est textus validissimus. *verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Et mox. *Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, atritus est propter scelera nostra, disciplina pacis nostræ super eum & livore ejus sanatus sumus.* Et mox. *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.* Et iterum. *Propter scelus populi mei percussit eum, & rursus Eo quod iniquitates non fecerit.* Et post pauca. *si posuerit pro peccato animam suam videbit semen longævum.* Et in fine capituli. *Et ipse peccata multorum tulit*, ubi ne verbum quidem de patientiâ, bene quod languores nostros ipse tulit, & dolores, quod vulneratus est propter iniquitates nostras. atritus est propter scelera nostra, quod livore ejus sanatus sumus, quod posuit Dominus in eo iniquitates omnium, quod propter scelus populi sit percussus, pro iniquitate posuerit animam, & peccata tulit multorum. Et Paulus ait *numquid Paulus crucifixus est pro vobis?* ubi patientiæ exempla jam dederat, & veritatem cum Apollolis firmaverat, & tamen unum evincit crucifixum pro nobis, sic Caiphas ex Evangelista prophetans ait. *Nec cogitatis quia expedit vobis, ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat*, ubi non pro firmanda veritate, aut patientiæ exemplo, sed pro subrogatione unius pro alio sumitur. Rursus de Christo. *Qui traditus est propter delicta nostra*, an exempla patientiæ sunt delicta nostra? Et ad Hebræos sæpè fidelis Pontifex ad Deum ut reprobaret delicta populi, & ex professo prohibet sanguinem Christi mundare, à fortiiori de sanguine hircorum & vitulorum, & capite decimo. *Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam in sempiternum sedet in dextera Dei.* Idem firmant symbola, & Concilia, idem Ecclesia in professione fidei, idem Patres Justinus ad Dionetum, *Proprium ipse Filium pretium redemptionis nostræ pro nobis dedit à dulcem permutationem*, ubi est auctoritas & ratio, ubi Pater pro nobis filium suum dedit, ubi non gratis sed pretium redemptionis nostræ, ubi commutatio est. O dulcem permutationem; sic Tertullianus adversus Judæos. *Christum oportebat pro omnibus gentibus fieri sacrificium, qui tanquam ovis ad victimam ductus esset, & velut agnus coram tondente se sine voce qui non aperuit os suum, ubi per penam & mortem nos redemit, & tanquam ovis ad victimam est ductus, ubi pena debetur redempto, & sumit Redemptor, sic hostiam clamat Origenes. Qui peccata nostra ipse portavit, & validius tractatu secundo in Matthei homo quidem non potest dare aliquam commutationem pro anima sua, Deus autem pro animabus omnium dedit, commutationem pretiosum sanguinem filii sui. Nec enim empti sumus corruptibili argento vel auro sed pretioso sanguine agni immaculati*, ubi una realis est commutatio, & per pretium quo animas

nostrum emit, ubi non ex se loquitur sed ut interpres scripturæ. sic Cyprianus. *Orabat ille pro nobis cum peccator ipse non esset sed nostra peccata portaret;* sic Eusebius de demonstratione Evangelica. *Uspote qui pro nobis, & mortem, subiecit, & verbera & probra, & contumelias quibus nos digni eramus in se transulerit, quid clarius? & magis oppositum patientiæ? sic Athanasius libro de Incarnatione Verbi. Pro omnibus sacrificium obtulit, pro nobis templum suum tradens, quo omnes immunes & liberos à veteri transgressione efficeret, sit Basilus. Unum inventum est pretium omnibus prestantius quod in pretium redemptionis animæ nostræ datum est sanctus nimirum & pretiosus Domini N. J. C. sanguis, & Ambrosius de Joseph Patriarcha. *Pretio igitur nostro debitum non suo ere contraxit. Chirographum sustulit, sic Cyrillus catechesei 13. Chryostomus commentario in Isaiam, ita etiam Hieronymus, Augustinus 13. de Trinitate in Psalmum 91. & libro decimo tertio de Trinitate, Gregorius libro tertio moralium, & ne unus quidem est in contrarium nec fertur à Socino sed in scripturæ interpretatione sunt unanimes super Galatas secundum tradidit semetipsum pro me, sic ad Ephesios quinto sic nova & veteri lege.**

Etiam argumenta Socini sunt nostra. Non deceat puniri ob peccata aliorum, at populus ob peccatum David punitus est, & occisa septuaginta millia, ob factum Chami Canaan maledictum, Deus punit in tertiam, & quartam generationem, & ob peccata capituli sæpè membra puniuntur, & etiam ipsi cum scriptura, Christum mortuum volunt sine peccato proprio. Non assignantur per Socinum causæ, at efficiens est Pater. *Qui etiam proprio Filio non pepercit*, subjectiva Christus, finalis salus nostra, formalis mors & sanguis Christi, ut sunt innumeri textus Scripturæ & Patrum. Non potest quis alium pro alio supponere, at potest Deus qui tradidit, potest Christus oblatum quia ipse voluit. Non debet Deus creditor exigere pœnam, at omnis rex ita facit ut constat in oblide & fideiussore, & Deus est Dominus & rerum & vitæ. Denique Abailardus satis est convictus à Bernardo, & convincit Petrus. *A quo enim qui speratus est, hujus & servus efficitur, & Paulus doctor gentium de peccatoribus. Resipiscans à diaboli laqueis, à quo captivi tenebantur, & exorcismus nec negant Pelagiani, vel peccatum originale horrentes ne ut ait Augustinus, Fæminarum Sandalium contererentur, & diabolus vocatur Princeps hujus mundi, rector tenebrarum harum*

Venit ergo Christus ut Redemptor & quidem tantum ut tenent Thomistæ contra Scotistas, & ut notant Vvaemburgici etiam hæretici, & in scripturis ubique hoc clamatur, & de sententia Scoti ut cernemus est silentium, & scripturæ semper exhibent Christum, Redemptorem, medium, mediatorem, leges dantem vel offerentem pro peccato, scriptura verò nunquam siluisset aut

præcipuum aut æquè præcipuum finem; & hos numerosos textus agnoscunt Scotistæ, & asserunt id esse in carne passibili. *Veni filius hominis quætere & salvum facere quod perierat;* & rursus. *Ego veni in hunc mundum, ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Et iterum *Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere* & iterum. *Scitis quia ille apparuit ut peccata nostra tolleret & innumera alia quæ secundum est Evangelium, & plura colligit Augustinus libro primo de peccatorum meritis & remissione.*

Post Scripturam testantur interpretes & Patres. Testatur Irenæus dicens. *Si non haberet caro salvari nequaquam Verbum Dei caro factum esset;* & Athanasius contra Arianos. *Ceterum ne fieret homo nunquam destinatum fuisse Verbum, nisi hominum necessitas ejus rei causam prævisisset.* Testatur Chylosotomus in ea verba apud Matthæum. *Non veni vocare justos sed peccatores. Adhæc procul abest ne peccatores abhominaret ut propter ipsos salus adveniret.* Testatur Origenes. *Si non fuisse peccatum . . . mansisset hoc quod in principio erat Deus Verbum.* Testatur Leo sermone tertio de Peptocoste. *Si enim homo in sua bonore nature mansisset, creator mundi creatura non fieret.* Sic Augustinus de verbis Apostoli. *Christus Jesus venit in mundum. Quare venit in mundum? peccatores salvos facere. Alia causa non fuit, quare veniret in mundum, sic in Psalmum 140. sic de peccatorum meritis & remissione libro primo, & alii Patres.*

Respondent Scotistæ ad Scripturam & Patres, Christum non venturum ut medicum, & Redemptorem, & quidem ad aliquas Auctoritates optimè respondent. *Non est apud valentibus Medicus,* sic cum Gregorius conclamant Redemptorem, sic cum numerant Patres morbos, & vulnera, & multæ auctoritate non salvantur. Non salvatur Origenes cum ait. *si non fuisse peccatum . . . mansisset hoc quod in principio erat Deus verbum* quippe ex Scotistis non mansisset Deus Verbum. Non salvatur Augustinus pronuncians. *Nulla causa fuit veniendi Christi Domino, nisi peccatores salvos facere,* quippe alia causa est apud Scotistas, nempe docendi & glorificandi hominem. Non Salvatur Leo dicens. *Si enim homo in sua bonore nature mansisset creator mundi creatura non fieret,* quippe adhuc per Scotistam fieret creatura. Nec salvatur Augustinus clarè docens. *sed cum factus est Adam homo scilicet rellus mediatore opus non erat.* Non salvatur Athanasius loco adducto. *Necessitas quippe indigentique hominum anterior est quam illius Nativitas,* ubi ex Scotistis Nativitas anterior est Homini indigentia & necessitate. Uno verbo potest quis scire verum, ut Samuel ad sacrificandum Domino veni, at factum est dicere solam ad sacrificandum veni, ubi Patres eam particulam exceptivam ponunt.

Opponunt 1. summum bonum est sui com-

municativum, et hoc valet de communicatione ad intra non ad extra & probaret necessarium Incarnationem, quod nec Scotistæ admittunt, & ex Paulo. *Nusquam Angelos apprehendit sed semen Abraham;* ideoque poterat apprehendere. Opponunt secundum Incarnationem, fore bonum ortum ex peccato, occasionaliter ut dicitur in scholia ortum, at unica causa est charitas Dei, sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, & rursus. *Propter nimiam charitatem*

suam qua dilexit nos cum essemus mortui peccatis convorsificavit nos in Christo Jesu & finis secundarius potest esse inferior, ut oratio, & missa pro salute corporis in Infirmita. Opponunt tertio Deum plus diligere hoc pacto, Adam reum quam innocentem, at ita est mos misericordiam, & ita in hac re Deus est dives in misericordia, ita Pastor relinquit 99. oves pro una, Pater filii prodigi plus gaudet, & festum agit in filio reo quam innocuo, & ex Chrysolologo plus amat quem lucrificerat. Opponunt quarto conjugium Adæ innocenti Sacramentum hoc magnum est. *Ego autem dico in Christo & Ecclesia,* at prævis peccato unio Christi est adumbrata, celata tamen quoad peccatum Adæ innocenti, sic loquitur Tertullianus de adumbratione corporis Adæ, supposita nempe unione adumbravit in Christo, & hoc factus erat Tertulliano evincere carnem in Christo gloriosam quam Marcion summè deprimebat alioquin certum est apud omnes Christum, ad Redemptionem concurrisse non ad hominum creationem. Opponunt B. Virginem non futuram liberam à peccato at hoc probat oppositum, cum ipsa debitum contraxerit in Adamo. Opponunt Christum caput hominum & Angelorum, at intelligendus est caput dignitatis sicut & primogenitus omnis creaturæ, alioquin primo prædestinaret Deus hominem Christum quam Angelos quod est falsum. Opponunt epistolam ad Hebræos, ubi Christus loquens nobis homo est, & Deus constituit hæredem univerforum, at clarum est ibi probari divinitatem, hominiam qui locutus est nobis. Opponunt illud ad Romanos primo. *Qui factus est ei ex femine David secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute,* ideoque ut homo prædestinatus, at hoc evincit oppositum, cum fit factus ex femine David vitiatum. Opponunt denique illud Proverbiorum octavo *Domini possessit me in initio viarum suarum antequam quidquam faceret à principia,* at ibi textus loquitur de Christo ut Deo ut constat, & de Christo homine, cum septuaginta legunt Dominus crevit me, sic Ecclesiastici 24. ab initio & ante secula creata sum, sic alii Patres exponunt de divinitate Athanasius de decretis synodi Nicenæ, Hieronymus, Tertullianus, alii de homine creato & ita ille qui est ante secula, qui omnium creator est, creatus est secundum humanitatem. Venit ergo ob peccatum præcipuè originale, quod totum genus humanum infecisset, non

Heb. 2.

Io. 3.

Eph. 2.

Eph. 5.

Lucæ 19

Io. 10.

1. tim. 1.

1. Io. 3.

C. 16.

Or. 3.

Hom. 31

Eph. 1.
108.

venturus ob actuale ut constat in Angelis aliquibus tantum reis.

CAPUT IV.

De Christo Legislatore ejusque lege.

Cum lex sit ligamen hominis, & jugum, ut differat à consilio non obligante juxta Jeremiam de violatore legis. *Confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, & de Pharizis in nova lege. Alligans enim onera gravia, & lex juxta Angelicum dicitur à ligando excutiunt jugum hoc & vinculum Judæi, excutiunt Gentiles dicentes cum Averroë intolerabile, excutiunt Calvinistæ Christum negantes Legislatorem.*

Excutiunt Judæi jugum & exclamant. *Es statum pactum meum inter me & te, & inter semen tuum post te in generationibus tuis sedere sempiterno.* & post aliqua, *Eritque pactum meum in carne vestra in sedus æternum* Et de Isaac. *Et constituam pactum meum illi in sedus sempiternum.* Et rursus. *Habebitis autem hanc diem in monumentum, & celebrabitis eum solemnem Domino in generationibus vestris cultu sempiterno & alibi. Et statuit illud Jacob in preceptum & Israel in testamentum æternum* ut imponit ejus silentium Deus ipse, in ipsidem textibus per ipsos adductis.

Daboque tibi & semini tuo terram peregrinationis tue omnem terram Chanaan in possessionem æternam & tamen modò non habent, & ipsimet exponunt æternum pro diuturno. Quamvis facile sit responsum Judæis fatentibus, figuram æternam esse in figurato. Et certè non est æterna lex illa, postquam alia promittitur. Ecce dies venient dicit Dominus, & seriam domus Israel, & domus Juda sedus novum, ubi nomine fœderis venit lex juxta morem omnium Scripturarum & clariùs nomen legis exprimitur, dabo legem meam in visceribus eorum, ubi cum nova lex dicitur vetus abit. Nec dicant Hebræi dici sedus, cujus renovatur observantia, quippe nunquam dicitur novum quod renovatur, & excluditur expressè renovatio. Feriam sedus novum non secundum positum quod pepigi cum Patribus eorum, non ergo idem est pactum nec renovatio. Et iterum Exibit lex de Sion, & verbum Domini de Jerusalem, ubi non est lex vetus nec de Sion, nec de Jerusalem exiens, & jam in Sina ante recepta.

Rursus Malachie primò legitur. *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & manus non suscipiam de manu vestra, ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & sacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda, ubi respuunt sacrificia Hebræorum facta tantum in templo Jerusalem, & promittitur sacrificium in gentibus.* Rursus. *Ecce dies venient dicit Dominus & suscitabo David germen justum.* Et mox. *Propter hoc Ecce dies venient dicit Dominus, & non dicent ultra vobis. Dominus, qui eduxit filios*

Israel de terra Ægypti, sed vobis Dominus, qui adduxit, & reduxit semen domus Israel de terra Aquilonis & de cunctis terris, ubi opponitur lex nova legi veteri, ubi Dominus non de terra Ægypti liberat, sed adducit de Aquilone & cunctis terris, & iterum. Dominus Judex noster, Dominus Legis noster Dominus Rex noster ipse salvabit nos, ubi Salvator veniens erit Legis noster, & quod clarissimum est de Messia legitur. Et legem ejus Insule expectabunt, & certè Insulæ non expectant legem Judæorum imò legem Judæorum & Messiam, Judæos à gentibus liberantem, non expectant sed odio habent Gentiles.

Ex his constat contra Calvinum, Christum esse Legislatorem quod in antidoto Synodi Tridentinæ negat, Christum negamus Legislatorem, qui novas aliquas leges orbi tradiderit ut notant Vvalenburgii contra Scripturam expressam. Et rursus. *lo. 13. Mandatum meum do vobis, & de Magistro testatur Apostolus. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi, & plenas sunt Evangelia mandatis, dilectionis inimicorum, correctionis fraternæ &c. & in uno solo capite Joannis geminantur. Si præcepta mea servaveritis manebitis in dilectione mea. Et mox. Hoc est preceptum meum ut diligatis invicem sicut dilexistis vos. Et iterum vos amici mei eritis si feceritis qui ego precipio vobis. Et rursus. Hæc mando vobis ut diligatis invicem, & vult servari omnis ex Matthæo Docete omnes gentes baptizantes docentes servare eos, quacumque mandavi vobis, Nec valet Christum legem veterem firmasse non veni solvere legem sed adimplere, quippe impletivum dando legem perfectiorem, & transferendo figuram in figuratum, & agendo quod lex illa etiam ex Calvino, mortus sit & mortifera ut docent vel Apostoli nec obstat jugum Christi esse suave quippe lex Christi dicitur Spiritus vitæ. Lex enim Spiritus vita in Christo Iesu liberavit me a lege peccati. & mortis. Hæc ergo lex habet præcepta moralia, Matthæi etenim quinto & vigesimo secundo. Christus explicat præcepta moralia, Matthæi ultimo sacramentalia, & alibi, & præcepta fidei Marci decimo sexto, & Apostoli per integras epistolas enumerant. Uno verbo Apostolus legem novam jsm datam ex veteri lege vera lege confirmat.*

Utilissimum est & penè necessarium Parochis & fidem docentibus, ex Evangelio & novo testamento, hæreses evellere, & fidem adversus Hæreticos firmare. Et certè nova lex malum ostendit, fermentum Pharisæorum & Sadducæorum, Certè confutat expressè Ebionem, Nicolaitas, Simonem. Certè facile convincuntur ex nova lege, hæreses numerosæ apud Augustinum. Certè Menandriani asserentes, mundum ab Angelis non à Deo factum, sicut & Saturniani dicentes factum à septem Angelis, Basilidiani factum à trecentesimo quinto cælo convincuntur

illis,

U. 33.

C. 20. & 21.

lo. 13.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

C. 15.

70. 1. *lis, Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factus est nihil. Et mox. Et mundus per ipsum factus est. Certè consulantur Gnostici, qui dicunt bonum Deum, & malum Deum, ubi ut vidimus Deus gemitur unua, & quidem Nemo bonus nisi solus Deus, sic cum Gnosticis consulantur Manichæi, & cum primis animam non esse Deum quæ torquetur cum divite in inferno; sic Carpocratiani Jesum volentes purum hominem ex Joannis primo, negantes mortuorum Resurrectionem cum Sadduceis, mundum à Deo factum cum aliis Hæreticis, & adorantes imaginem Homeri & Pythagoræ cum Jesu, quali adorantes imaginem heliæ, & hominum; sic Nazaræi servantes legem cum Evangelio, ex professo consulantur à Paulo, sic Valentiniani dicentes Patrem Verbi, esse profundum & silentium, & Christum corpus habuisse impassibile, quod capitibus integris Evangelii repugnat, sic resurrectionem carnis negant cum Sadduceis; sic Secundiani addentes Valentinianis, opera tantum turpitudinis, quorum desiderium vel Christus interdicit, in visu mulieris ad eam concupiscendam, sic Ptolomei Æones & lex vetus ab ipsis mala vocata consulantur, cum Christus eam observaverit, & dixerit. *Non veni legem solvere sed adimplere*, sic Marcus, & Marcitæ consulantur, volentes duo adversa principia, & Christum putative passum, cum tota historia passionis sit contraria; sic consulantur Colabarus, & Colabarsii, asserentes vitam nostram in septem stellis positam, ubi Christus providentiam Dei, erga homines, ostendit & flores ipsos, sic Heracleonitæ duo ponente principia, sic Ophitæ adorantes anguem non Deum, sic Cainitæ Cain honorantes, quem vituperat Judas in epistola sua canonica, sic Archontici dicentes Principes, creasse Cælum & terram, sic Cerdoniani admittentes duo principia adversa, negantes resurrectionem & vetus testamentum, sic Marcionitæ ponentes Deum bonum & malum, sic idem lentientes Apellitæ, sic Severiani vinum dicentes germen Sarranæ, cum Christus sit eo usus in sacrificio, & Apostolus jubeat Timotheo. *Molico utere vino propter stomachum tuum, sic Tatiani nuptias damnant, quibus interfuit Christus ipse, nec vescuntur carnis quas Paulus permittit.**

2. cor. 10. *Omne quod in macello venit emite.* Certè Cataphryges dicentes Spiritum Sanctum, in ipsis potius locutum quam in Apostolis convincuntur ex promissionibus Christi Joannis decimo quinto. *Cum veneris Paracletum quem ego misit vobis, & primo actorum capite, sic & Christus Eucharistiam pane & vino, non in sanguine infantia occisi consecit, sic convincuntur Pepuziani ordinatores seminarum, ubi Christo ordinante nec una fuit præsentis, sic & consulantur Alogiani, negantes Christum verbum & Evangelium Joannis, ubi in nova lege dicitur. *Tres sunt qui testimonium dant in Cælo Pater, Verbum & Spiritus Sanctus, sic Adamiani abho-**

rentes à nuptiis, sic Elefscitæ & Sampsei adorantes ut Deos duas mulieres, cum scriptum sit *Dominum Deum tam adorabis & illi soli servies*, & unus ut Deus; sic Theodontiani Christum dicentes purum hominem, cum Joannis initio Deus erat Verbum, sic Melchisedechiani volentes Melchisedech Dei esse virtutem non hominem; at Christus est secundum ordinem Melchisedech, & rursum. *Hic enim Melchisedech Rex Salem Sacerdos Dei summi qui obviavit Abræe regresso à cæde Regum & benedixit ei cui & decimas omnium divisit Abrahæ, & hæc virtuti Dei non conveniunt, sic Bardefanistæ fatum prædicantes, cum Paulus dicat. *Quod vultis faciat, sic reiciuntur Noetiani unam Personam; in Deo tantum admittentes, cum tres vocet Joannes & Christus ipse. *Baptizantes eor in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti sic Valelii consulantur se ipsos, & hospites suos castrantes, cum matrimonium laudet Apostolus: *Nolo juniores nubere, & vult curam habere Filiorum. Certè Novatiani consulantur, volentes secundas nuptias illicitas, & peccata quadam irremissibilia, cum & Christi homicidium sit remissum, & Petro ejusdem Christi negatio, & idololatris & alia crimina, & Apostolus postquam dixit. *The-saurizat tibi iram in die ire addit. Ignoras quia patientia Dei ad penitentiam te adducit, & de muliere. *Si mortuus fueris vir ejus liberata est à lege viri ut non sit adultera si fueris cum alio viro. Certè consulantur Angelici Angelorum cultui inclinati, quos Epiphanius jam omnino defecisse testatur, quos sugillat Paulus Apostolus. *Nemo vos seducat voleus in humilitate, & Religione Angelorum, sic Apostolici vitant utentes concugiis, quod nunquam egit Christus nec Petrus, & horrent habentes res proprias, quod tamen extitit in Christo, sic & Saballiani convincuntur jam confusi dicentes Patrem Filium & Spiritum Sanctum, tria esse nomina non tres Personas, sic Ariani & Soci-niani ex solo Principio, imò & causa scribendi Evangelii Joannis, & alia decem & octo Concilia, ex eodem Auctoritates sumpserunt.*******

Facillimum quoque est Parochis exponere integra capita de aliquo articulo, vel quando textus sunt multi & clari eos citare, ut nos egimus de bonis operibus, vel de Sacramentis gratiam producentibus ubi de baptismo, & aliis Sacramentis, sunt clarissimi textus in nova lege. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Cælorum, Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum.* Et alii plures attulimus tum præcedenti, & Christum induunt & ablunt peccata.

Evoluat Parochus facilia dogmata, vel innumeris textibus aut per capita integra, in novo testamento posita, & hæreses modernas evitabit, ut jam vidimus de peccatis remissis per Sacramenta. Legat integra capita de virtutibus, & evincet solam fidem non

Mat. 4

Heb. 5.

1. cor. 7.

Mat. 28.

1. tim. 5

C. M. 1.

Jo. 3.

Al. 2.

non justificare, sic caput quintum Matthæi ubi sunt Beatitudines, nec inter eas enomratur fides, nec dicitur *Beatus qui crediderit*, sic extremum Judicium ubi præmiantur bona opera, & de fide nequidem est sermo, sic caput integrum de charitate, sic Jacobi epistolâ de operibus, & alia, & si hostes ferunt scula integrum de fide. *Fide plurimam hostiam obtulit Abel, quam Cain &c.* id explicat S. Jacobus de fide & operibus. *Sic & fides si non habeat opera mortua est in semetipsa & utitur iisdem exemplis Pauli. Abraham Pater noster nonne ex operibus justificatus est offerens Isaac filium suum super altare, Et mox. *Vides quoniam fides cooperabatur operibus, & infra. *Videtur quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum. Similiter & Rahob meretrix nonne ex operibus justificata est. Suscipiens unctio, & hoc facile solvitur ex scripturis eam fidem justificare, quæ per dilectionem operatur, quod & ipsorum nō nulli defendunt, & si ferant textus, Justus ex fide vivit, similes innumeri ferri possunt, de spe, elemosina quæ nec per hostes justificanti; & si citant Paulum docentem nos non justificari per opera loqui de operibus legisrepretit & constat, & omnes Catholici hoc consentunt. Rursus communis objectio Protestantium est ut probent peccata tegi non remitti. *Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum testis sunt peccata, at Parochus millies argumentum retorqueat *Beati qui lugent, Beati misericordes, Beati miseri & millies rursus retorqueat millies cum dicitur. *Remittuntur tibi peccata tua, Remittuntur ei peccata multa quis dilexit multum. Et alibi. *Quorum remisistis peccata remittuntur eis, & alibi & in hoc eodem textu, *Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum testis sunt peccata, & duo ponunt vel hostes remittere & tegere, id est remittere & non imputare vel ut exponunt cum Augustino Patres, tegere peccata ut vulnera emplastro vel fascia. Extat & alia sententia hostium, peccata electorum & fidelium esse venialia, ita Calvinus libro tertio institutionum, Theologi Geneveses in Synodo dordrechtana, Drelincurtius in Dialogis & alii, at confutet Parochus hunc errorem ex nova lege. *Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus confitebor & ego eam coram Patre meo, qui in Cælis est. *Qui autem negaverit me coram hominibus negabo & cum coram Patre meo qui in Cælis est, & Lucas capite nono nā qui erubuerit me, & meos sermones hunc Filium hominis erubescet, cūm venerit in maiestate sua, & iterum qui autem negaverit me coram hominibus negabitur coram Angelis Dei. Et rursus. *Eccce ego Paulus dica vobis quoniam si circumcidamini Christum vobis nihil proderit. Et mox. *Evacuati estis à Christo, qui in lege justificamini gratia excidistis, & enumerans plura ita concludit. *Qui talia agunt regnum Dei non consequentur & secunda ad Timotheum secundo. *Si negaverimus, & ille negabit nos, & Apostolus Joannes. *Omnis qui peccat non vidit eum nec cognovit***************

*eum. Et Christus ipse. *Omnia qui facit peccatum servus est peccati, servus autem non manet in domo in æternum. Et Deus ipse. *Scio opera tua quia neque frigidus & neque calidus es incipis te evomere ex ore meo rursus. Paulus *Cum essetis mortui Delictis & peccatis vestris in quibus aliquando ambulastis. Nec obstat textus ad Romanos octavo. *Nihil ergo nunc damnationis est illi qui sunt in Christo Iesu, quippe textus est max in contrarium, qui non secundum carnem ambulat, ideoque damnatio est ambulantiibus juxta carnem, nec unus est Pater qui afferat, aut Petram aut David gratiam Dei non amississe: volunt contrarii non prædelinatos non justificari, at sunt clarissimi textus, de Simone baptizato qui adhærebat Philippo, de Juda. *Quos de istis mihi enstulisti, & nemo ex istis perit, nisi filius perditionis, ubi Pater dedit, & Filius culti dividit, sic Apocalypsis tertio. *Tene quod habes, ne alias accipias coronam tuam, sic ergo ipseus erat corona & ad Romanos octavo. *Quos vocavit vos & justificavit, sic *Qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit ideoque justus erat, sic refrigeret caritas multorum, Et Apocalypsis Habeo adversam te quod caritatem tuam primam reliquisti. Nec obstat illud si Filius & hæres, cūm oppositum evincat de Filio ingrato. Manet & alia Calvinii sententia, de Deo tentatore contra Jacobum Deus tentator malorum est, nūsq̄ quis enim tentatur à concupiscentia sua, quàm nec ipsi tenent Calvinistæ & nos confutavimus.*********

Una est questio libris integris defensa, ab Anonymo & aliis de inamissibilitate justitiæ, quam relictis apud Vvalemburgicos locis veteris legis ex sola nova steruunt & quidem locupletissimi. *Impossibile est eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum Cælestes & participes facti sunt Spiritus Sancti, gustaverunt, nihilominus bonam Dei verbum virtutesque secuti fuerint, & prolapsi sunt renovari iterum ad pœnitentiam, ubi illuminati gustantes bonum Cælestes, & participes Spiritus Sancti sunt & Justificati, & tamen prolapsi & alibi. *Melius enim erat illis eos non cognoscere viam justitiæ, quam post agniti onem retrosum conversi ab eo quod illo traditum est sancto mandato. Contigit enim eis illud veri proverbii, canis reversus ad vomitum & sui involata involutabro Et rursus. *Nam qui supra petram, si sans qui cum gaudio suscipiunt Verbum, radices non habent, sed ad tempus credant & in tempore tentationis recedunt. Et iterum *Quidam circa fidem non fragoverunt, ex quibus est Himeneus, & Alexander. Et Christus. *Refrigeret caritas multorum, qui autem perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Et ad Galatas quinto. *Evacuati estis à Christo, qui in lege justificamini à gratia excidistis & Apocalypsis tertio, & secunda Petri secundo. *Fuerunt vero Magistri mendaces Et mox. *Et enim qui unxit eos Dominus negavit superdacentes sibi iterum perditionem, sic ad Romanos XI, & prima ad********

Mat. 15.
1. cor. 13
Heb. 11.
C. 1.
1. tim. 3.
Rom. 4
Mat. 5.
Luc. 7.
Jo. 20.
C. 4. 55.
28.
Th. 5.
Mat. 10.
C. 12
Gal. 5.
1. Jo. 3.

Ap. 1.
Eph. 2.
A. 8.
Jo. 17.
Mat. 24.
Heb. 6.
1. Petri 2.
Luc. 6.
1. Tim. 1.
Mat. 24.
Corin.

Corinthios decimo. *Qui existimat se stare videatur ne cadat.* & Petrus cum timore & tremore operamini vestram salutem, sic Judas, Simon, Demones quos citat Christus damnatos, ab initio boni extitere, & convincit ipsos, & experientia ipsa mori Deum, & Christum blasphemantes.

Quid plura textus adducti ab Hostibus sunt nostri. Est noster ad Romanos octavo subdit enim. *Si enim secundum carnem vixeritis moriemini.* Est noster se non timere purgatorium, cum ex inamissibili iustitia nec timeant infernum. est noster *Quos Deus praeferat, vos praeferat*, quippe ait. *Scimus quoniam diligentibus Deus omnia cooperatur in bonum* est noster textus ubi Christus rogat, ut servet eos à malo, cum nec Petrus sit servatus à malo, nec multa millia Judaeorum, est noster *si filii & heredes*, quippe committere potest scelus quo exhaereditur. Et noster. *Certus sum quia neque mors neque vita poterit nos separare à Charitate Dei* quippe asserit ipse. *Ne cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar*, in Graeco est confido. Et alibi ait. *Certus sum quod in te habites fides non sita*, nec per Hostes habuerat revelationem, est noster textus ad Romanos octavo. *Qui etiam interpellat pro nobis*, cum scribat ibi.

Si secundam carnem vixeritis moriemini. Denique textus omnes pugnant contra ipsos, asserentes Angelos & Adam amisisse iustitiam, sic de Simone & Judà & fidem & quidem vivam temporalem, & reformati ipsi cum Calixto, cum Confessione Augustana docent. *Damnans Anabaptistas, qui negant semel justificatos iterum posse amittere Spiritum Sanctum*, sic Amelius, sic Theologi Britannii, sic Synodus Dordrechtana articulo quinto, & alii; Adeo Pictor timuit quas finxerat iras, & Hostes proprio testimonio convincuntur, & cum fides sit justificans & possit amitti, evidens est amitti posse iustitiam.

Evolvant Parochi novum testamentum, & millies invenient legem Christi obligantem. Invenit millies contra Calvinum vitam aeternam, retributionem bonorum operum. Invenit vota à Christo laudata, & consilia paupertatis castitatis. Invenit millies jejunium meritorium, Uno verbo nova lex est arx illa unde pendet & mille clypei.

Post Haereticos impugnandi sunt & mali morales, vidimus enim librum cum Theobis moralium, omnino oppositis Evangelio, & certè varis Theses damnatae de mutuo, textui Evangelii sunt contrariae. *Museum date nihil inde sperantes*; Certè nepantes Principibus, iusta tributa persolvenda, contrarii sunt Christo & Apostolo. *Reddite qua sunt Caesari Caesari.* Et alibi. *Cui tributum tributum, cui vestigal vestigal.* Et iterum. *Et idèd tributa prestatis*; & Parisienses in comitiis Generalibus, eam damnarunt ut Christo & Apostolo contrariam reprehendentes ipsam ut consistit velut feditiosam etiam Parisienses

accusant Doctores, docentes omnem posse voluntariè distrahi in oratione & officio contra illud. *Populus hic labit me bonos cor autem eorum longe est à me*, quod videtur damnatum ab Alexandro septimo, & capite dolentes de celebratione Missarum. Etiam nutant plura praecepta, *Diligite inimicos vestros, nulli malum pro malo reddentes Corripite inter te, & ipsum solum*, & alia, de Simonia, restitutione, de non circumveniendo proximo. Et benè Pontifices saepe hæc zizanias evellunt.

Remanet ergo Christiana lex omnium præstantissima, & Judaica est imperfecta ut cõstat legenti, & vix in pentateucho nominatur vita æterna, ubi in solo capite Matthæi sepè geminatur, nec vota nec consilia perfectionis ponit, lex Mahumetis ex hoc ipso quod examinari non vult. Est suspecta & Averroes expendens vocat legem porcorum. Lex Philosophorum mille aliis abundat, lex Principum millies debet retractari, lex nostra audiri noluit ut damnaretur.

Ex hoc Jure orti sunt canones, qui explicant praecepta Decalogi, & Evangelii, & ideoque de privilegiis studium Divini juris appellatur, & constat ex Synodo Tridentina illud citante. Jura itaque canonica habent pro mortiferis, ecumenicalia praecepta pro adiaphoris judicialia, & utuntur moralibus vel à figura ad figuratum, vel validiori ratione ut volunt Pontifices & oppositorum Evangelio lex civilis, abrogatur à Canonica ut saepe contingit, ad quam spectat res spiritualis & Sacramentorum, & alii quosdam libros integros de hac edunt correctione. Incepit verè jus canonicum à Deo & Christo mox ab Apostolis præcipuè Paulo, deinde in canonicis Apostolorum & Synodorum, ex epistolis Romanorum Pontificum quales sunt duæ legitimæ Clementis primi, mox Julii, Dionysii, Soteris etiam legitimæ anud Eusebium & Athanasium, & ut eruditissimè collegit Cardinalis Petra, ex Leone Magno *Tomus* maximum sumpsere incrementum; & Concilia præcipuè Tridentinum, multa correxit juris canonici in disciplina; idemque canonice Evangelium eudant, & Concilia Generalia infallibilia, potius quam Gratianum colligentem aliquando, ut doctus Benedictinus notat, in agenda pises bonos & malos, & ne factio etiam errantia citat Concilia, ut tenentia licitam purgationem vulgarem. Et quamvis legistæ aliqui Haereticis, ex professo leges canonicas impugnent, tanquam stramineæ & paleas tamen longè præstantiores sunt civilibus, quæ licet sapientissime, & per decem tabulas ab Atheniensibus & Sparranis acceptæ, & duabus additis fecerint duodecim tabularum, origo tamen illarum non est Divina. Nec sunt infallibiles Principes ut Concilium Tridentinum ex Ecclesia tota, collectum, ejusque sapientissimis Theologis dives, & Oratoribus ipsis Principum referentem, quamvis à Cardinali Pallavicinio defensum, contra Paulum Sua-

vom, ab Abbate Redingh contra Heiddigerum, nec indigent calumniæ moderni Advocati confiteri, qui Concilium Tridentinum furti accusat, & oblitus est illud Evangelii Qui vos audit me audit, & de Regibus loquens illud non meminit Regem honorificare.

Jam plura vidimus de lege Christi, in ea nec Papam nec Ecclesiam, posse ullo pacto dispensare, non requiri acceptationem in lege canonica, cum Papa acceperit à Christo jus non à populo. Manet decidendum eam obligasse in die Pentecostes, cum lex obliget solemniter promulgata, & velum templi scissum indicat vulnus, & Sotus, ipse & D. Thomas tenent hanc sententiam. Manet decidendum legem veterem, non subito mortiferam redditam à lege nova, cum & Paulus circumciderit Timotheum, sed aliquos annos adhuc servatam, ut mortua tumularetur cum honore & aliqua præcepta de sanguine non edeado, servata ob præceptum Apostolorum, tandem cessare debuit lex vetus, quippe ubi nova & promissa venit interit vetus, adveniente sole cessat aurora, adveniente cibo solido cessat lac, adveniente figurato cessat figura, & legem esse umbram futurorum, & quod omnia ex figura contingebant illis, & dicit Paulus & innumeris potest evinci, & legem nostram Judaica perfectiorem, omnibus prorsus constat, nec Judæi audent impugnare, contentique sunt dicere suam esse perfectam.

CAPUT V.

De perfectionibus corporis & animæ Christi.

Egregius loquitur Athanasii symbolum duobus verbis multa complexum, de Christo dicens *Perfectus homo*. Ex quo immediatè sequitur. Ex anima rationali & humana carne subsistens. Et quidem de anima Christus ipse testatur. *Tristis est anima mea usque ad mortem*. Et rursus. *Postquam habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam*, & innumeræ proprietates Christi, mens, sanctitas, libertas &c. manifestæ int. Et de corpore constat. *Et Verbum caro factum est*, & ante resurrectionem necno dubitavit, & post illam convictus est Thomas à Christo. *Videte quia Spiritus carnis & ossa non habet sicut me videtis habere*, & proprietates corporis ostendunt, quales sunt nasci, litire, pati & mori. Ex quo evidenter convincitur Simon Magus, asserens Christum apparenter tantum venisse, ut referunt Augustinus, Irenæus, Epiphanius, & ulterius Matthæus initio, describit veram Christi genealogiam, ab Abraham usque ad Virginem de quo natus est, describunt Evangelistæ nativitatem, & prophetias citant impletas, & Lucas circumfusiortas ortus describit, sic Paulus. *Factus est ei secundum carnem ex semine David*. Et rursus. *Quorum Patres & ex quibus est Christus*, & iterum. *Ubi vestis plebiscido*

temporis misit Deus Filium suum factum ex muliere, & millies adum testamentum, & cum semel phantasma crederetur, inquit *Habete fiduciam ego sum volite timere* Nec obitat illud Pauli. *Deus filium suum mittens ubi in similitudinem carnis peccati*, quippe Similitudinè exponit de naturæ De peccato peccatū damnavit in carne, Et mox. *Misit Deus Filium suum factum ex muliere* &c. sic confutatur Basilides dicens ex Epiphano, specie tenus Christum tantum apparuisse, sic & Valentiniani, & Gnostici dicentes Christum nil accepisse à Virgine, sed per illam vel canale transisse, quos confutat Tertullianus de carne Christi, & Irenæus ex tota vita Christi, convincit non habuisse corpus Cælestè, utpote factum ex muliere, passum &c. Et millies urget Tertullianus, homo vocatur. Sic confutatur Apellitæ volentes Christum carnem sumpisse ab elementis, sic Tatianus carnem dicens putativam. Sic Apollinaristæ dicentes Christum, corpus assumpsisse absque anima. Et mox assumpsisse animam absque mente, in quo Nazianzenus vocat eos dementes, & confutat Leo de Nativitate, & mens vel est anima ipsa, vel proprietas etiam divinitus inseparabilis, & spectans advietatem humanæ naturæ, nec Verbum suppleri potest aliquam partem, nec tristitia, metus sunt in Verbo.

Potuit quidem Christus aliam naturam assumere, ut docet Apostolus ipse. *Non Angelos sed semen Abrabæ apprehendit*, at non apprehendit ex Augustino. *Tanto enim minus, quam nos peccare debuerant, quanto meliores nobis fuerunt*. Et Anselmus libro secundo cur Deus homo. *Angeli sunt omnes pariter creati non ab uno Angela, sicut homines ab uno bamine nati. Ideo si Christus ab uno Angelo naturam Angelicam sumeret illum redimeret, alii extra redemptionem remanerent*, & quod addi potest omnes nos eecidimus & tertia pars tantum Angelorum. Potuit incarnari Pater & Sanctus Spiritus cum non minor sit ratio ac de Verbo, at modo Verbum caro factum est, & sic Deus dilexit mundum ut Filium suum unigenitum daret. Nec obitat actiones ad extra communes essit toti Trinitati, quippe in Trinitate est aliquod peculiare persona, & ita solvit argumentum Synodus sexta Toletana. *Cum tota cooperata sit Trinitas cooperationem suscepit hominis, quoniam sunt inseparabilia opera Trinitatis solus filius suscepit humanitatem in singularitate personæ non in unitate naturæ, id est in eo quod proprium est Filii non quod commune Trinitati* & modum exponit Augustinus de tempore. *Arx dicit manus tangit cytharam, corda resonat, cum chorda autem ars pariter & manus operantur. Sic non Pater non Spiritus Sanctus suscepit carnem & tamen cum Filio pariter operantur*, cum ergo dicant aliqui Patres naturam Dei esse Incarnatam, ita loquuntur quod Persona sit idem cum natura, & iidem se explicant de sola persona. Congruentia multe sunt, at

Cal 4.

Hebr. 2.

Jo. 3.

6. 12

Serm. 3

una solida, voluntas nempe ipsius Dei & bonitas, alioquin pro aliis personis congruentiæ non descenderet. Potuit Verbum assumere plures naturas, cum persona infinita per unam naturam, exhauriri non posset nec exhauriatur, cum quælibet natura divinitus spoliari possit propria subsistentia, & ita terminantur per divinam personam, & ex ipsa contrariorum oppositione constat, tunc Christum dici debere unum hominem, sic enim arguit tertia parte Angelicus. *Nusquam nomen ab aliqua forma impositum pluraliter dicitur, nisi propter pluralitatem suppositorum*. Cum ergo inferatur suppositum foret unum, etiam Christus unicus foret homo. Non tamen cum subsistentia propria, quippe cum jam per se subsistat nequit in alio subsistere, & fieri non potest unum ex duobus entibus in actu & completis, & forent duæ non una persona, & non esset amplius alieni juris sed proprii.

De facto suscepit Christus sanguinem, ad hebræos decimo dicitur Christus participasse *carni & sanguini*, & millies redemptio ejus sanguini tribuitur. Nec obstat axioma Damasceni. *Quod verbum assumpti nunquam dimisit*, quippe refertur in directorio Inquisitorum, à Clemente sexto damaturum Oratorem, prædicantem sanguinem in triduo mortis, à Divinitate fuisse divisum. Sic probabilis est assumptisse alios humores, cum spectent ad integritatem naturæ humanæ, sic assumpsit eodem tempore corpus, ut definitum est ex Nicephoro in quinta Synodo. *Si quis dixerit prius formatum corpus Christi in utero S. Virginis & deinceps unum ei esse verbum anasemia sit*, sic in sexta in Epistola Sophronii, & passim docent Patres, Hieronymus apologia secunda in Rufinum, Leo Papa epistola undecima, Fulgentius libro de fide ad Petrum, Damascenus libro tertio de fide, & alii, alioquin B. Virgo concepisset purum hominem. Si verò spectetur ordo naturæ, & mentis, anima prius unita est Verbo quam corpus, ut docet Augustinus de agone Christiano. *Immortalis veritas per Spiritum animam. & per animam corpus suscipiens, toto homine assumpto eum ab infirmitatibus suis liberavit*, & definitur in edicto Constantini Pogonati, in epistola Leonis ad Synodum approbato.

Celebris exitit inter geminos Eutychieanos quæstio. Julianum Halicarnassi Episcopum, & inter Severum Monachum. An Christi caro ante Resurrectionem corruptibilis fuerit, an verò incorruptibilis ex sua cum verbo unione, Julianus censebat incorruptibilem, utpote juxta Eutychem à Verbo absorptam, Severus distinguebat proprietates, quamvis non distingueret sed confunderet naturas. Et Severus optimè decidit ex Evangelio. *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma*. Et Apostolus subdit, *Esti crucifixus est ex infirmitate, sed vivis ex virtute Dei*, & Lucas. *Oportebat Christum pati, & illas suso calumo verè languores nostros ipse*

sulis, & dolores nostros ipse portavit, sic psalmi integri, & passio Christi descripta. Nec dicat id contigisse miraculo, quippe frustra concessa fuisset incorruptibilitas, Christo in perpetuum spoliando, nec Deus immutat naturam rerum, ut statim mirabiliter naturam restituit. Sunt etiam in contrarium Juliani argumenta. Est in contrarium illud. *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem* Ps. 15. quippe respondet Fulgentius ad Reginum. *Christus ergo non vidit corruptionem, quia nullam sensit caro ejus putredinem*, & Petrus exponit post mortem. *Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem*. Est in contrarium Christum esse secundum Adam, quippe ut Redemptor est in carne passibili, & venit ob peccata ex scripturis Adæ lapsi. Est in contrarium Dionysius Alexandrinus, epistola scripta in Paulum Samosatenum, ubi arguit ipsum hæresis dicentem, sanguinem Christi extrinsece corruptibilem, cum vellet etiam modò corruptibilem, & explicaret in sensu literali, ut agunt Calvinistæ, *dividite inser vos, qui pro vobis effundebatur* in contrarium mortuum liberè, non vi cruciatuum, sed perfecta libertate, quippe potestas illa erat in Verbo ex Augustino. *Quando Christus animam posuit, Quando Verbum voluit, Principatus enim in Verbo erat, ibi potestas erat, quando poneret animam suam, & quando sumeret, nec poterat h. mo. resuscitare se ipsum*. Est in contrarium Cyrillus Alexandrinus de adoratione in Spiritu, & veritate, ubi ait *incorruptibile est Christi corpus, quippe sæpè vocat Christum passibilem, & in iis verbis ait, non verti in prima elementa. Incorruptibile namque est Christi corpus, & Divinam in se ipso naturam habet*. Sunt in contrarium passiones confusæ, quippe ex Augustino decimo quarto de civitate fuere ordinatissimæ, quod constat ex operationibus ipsius, unde aliqui Patres vocant propassiones non passiones: semper deliberatæ, & rationi conformes, & Hilarius decimo de Trinitate negans metum, loquitur de metu necessario, ait enim. *Non est terror mortis in potestate moriendi*.

Altera celeberrima quæstio est, in Verbum assumpserit humanam voluntatem, quod negarunt Monothelitæ in sexta Synodo, volentes tantum unam voluntatem & unam operationem, de qua re plura diximus in apologia Honorii Papæ. Ita Theodorus Pharanites sectæ author, in epistola ad Sergium Arsenoitam profiteretur. *Omnia quæ vel de Deo, aut de humanæ de ipso dicuntur, una est operatio verbi Divinitatis*. Una est voluntas eaque Divina, sic Pinuhus in disputatione cum Maximo Monacho tuetur. *Unam esse voluntatem Divinitus humanitatisque Christi*, sic Macarius Antiochenus in fidei professione ait. *Unica & sola voluntate Divina sic in Ecthesi Heraclii, & constat ex ipso nomine, sic de operatione ultra Theodorem Sergius, ab Heraclio Imperatore consultus, utrum*

9. 3. 877
ad 2.

Art. 11.

C. 18.

Art. 13

Mat. 26

2 cor. 13

C. 24

C. 53.

Art. 2.
15.

Ps. 15.

Luc. 22.

Traç.
47. in
lur.

L. 9.

C. 8.

esset una in Christo operatio, respondit in epistola ad ipsam unam esse, sic Cyrus in Concilio Alexandrino delinuit, & scriptores Catholici unam impugnant, aliquando tamen veterem ne una diceretur, ne fideles offenderent & ipsi convincerentur, ut constat in Ecdhesi Heraclii, & typo Constantis.

Hæc autem hæresis opponitur Evangelio. *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu, & rursus. Non mea sed tua voluntas fuit, & Joannis sexto. Descendi de Cælo non ut faciam voluntatem meam, sed ejus qui misit me, tom obedientia, oratio, passionem, indicant voluntatem distinctam à Divina, & operationes omnino distinctas, & Monothelitam admittentes duas in Christo naturas, admittere debuerunt duas operationes, ut enim arguit Damascenus, quorum natura diversa est & actio, & corruerent argumenta Patrum in hereticos, contra quos probantur verum corpus ex operatione. Frustra verò dicunt actiones esse suppositorum, quippe sunt tantumquoad denominationem operantis, physicè & efficienter à natura, ut constat in Deo ipso unicam habente operationem, ex qua natura quamvis tres sint personæ, sic natura est principium motus. Frustra cū Athanasio dicunt. Deus existens proprium corpus habuit & hoc usus instrumento, homo propter nos factus est, & una est operatio instrumenti, & causæ principalis, quippe Athanasius, Cyrillus Alexandrinus loquuntur de instrumento Divinitatis, ut idem salvantis Dei, & Christi hominis, sic Cyrillus dicit Corpus Christi vivificum, & Lucæ sexto Omnis serbo quærebatur eum tangere, quia virtus de illo exibat & sanabat omnes. Nec juvat Macarium alia Cyrilli auctoritas ubi de Christo asserit, est, enim ejus omnipotens voluntas, quippe Patres Concilii ostendunt superfluum & non secundum quod facit Macarius & ex omni relato textu videtur affirmare unam esse voluntatem indubiam naturæ D. N. I. C. unde ostendunt eam esse Divinam, ideoque legendum est sextum Concilium*

Hæc voluntas humana plena est, & gratia simul, & sanctitate. Et Christus à Daniele Propheta, vocatur Sanctus Sanctorum, & à Gabriele alloquente B. Virginem. Quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei, & initio Evangelii Joannis. Plenum gratiæ & veritatis, & ex Isaiâ. Requiescet super eum Spiritus Domini & innumera nobis præbet Hieronymus in ea verba. Ut adimpleretur quod dictum est per Prophetam quoniam Nazareus vocabitur. Nazareus quippe sanctus interpretatur, sanctum autem Dominum futurum in omni Scriptura commemorat, & Judæi damnantes nec potuerunt, peccatum aliquod invenire, unde liberè aiebat Christus. Quis ex vobis arguet me de peccato? & triberunt crimini quod Cæsari tributum negaret, quod erat manifeste falsum. Reddite que sunt Cæsari Cæsari, & blasphemiam dixere quod ipse prædicabat & miraculis firmabat se esse Deum, & Dæmones ipsi sanctitatem Christi

fatentur. Scis quia sis sanctus Dei Quod nec Judæi nec Dæmones egere, Calvinus in Matthæi vigesimo septimo scriptis. Sic videmus omni ex parte stricte vexatum, ut desperatione obrutus, ab invocato Deo abisteret, quod erat saluti renuciare, & tamen præter adductos sunt textus manifesti. Qui peccatum non fecit nec est inventus dolus in ore ejus. Et rursus. Talis decebat ut nobis esset Pontifex sanctus innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & alibi tentatus per omnia sed obsequio peccato, per Spiritum Sanctum semen ipsum obtulit immaculatam Deo & alibi sapè, & Calvinus ipse sibi contradicit, cum deleta peccata ait in cruce, per unicum ut ait sacrificium acceptabile &c. Hæc sanctitas est substantialis, & accidentalis, substantialis cum in eo sit corporaliter Divinitas, & nuncius eum Deus Spiritus Sancto, & ibi Patres Augustinus, Nazianzenus, & Damascenus, ubi sic loquitur. Ipse Christus se ipsum unxit, ungens ut Deus, unctus autem ut homo, unctio autem humanitatis est Divinitas, & sexta Synodus docet voluntatem Christi esse Deificatam, quod & Cyrillus, & alii Patres congruunt. Quod & dicunt de Divinitate non de persona, que aliquid tantum relativum est, & per nos & plures alios nullam importat perfectionem, vel si est perfectio est relativa & non absoluta. Est etiam accidentalit ex Isaiâ, requiescet super eum Spiritus Domini, nec reddidit Christum Filium Dei adoptivum, cum gratia non sit communicata subiecto apto, cum sit Filius Dei naturalis, vivimus gratiam habeat ut Pontifex, vel ut Caput de cujus plenitudine omnes accepimus, vel ut habens charitatem, ideoque & gratiam. Hæc est physicè finita moraliter infinita, nec aliquis potest eam superare, cum sit gratia Capitis relatè ad membra. Per hæc ait Isaiâs de Christo. Et requiescet super eum Spiritus Domini Spiritus sapientiæ & intellectus spiritus consilii & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini, & si ait. Eris fides in temporibus renuntias, id ex Hieronymo intelligitur de fidelitate, cum fides licet, & spes repugnet cum visione Dei; nec penitentia ponitur, ubi non est peccatum. Denique Patres & Concilia docent Christum peccare non posse, ratione unionis cum Divinitate, non tantum ex visione beata, nec qua dicuntur de Divinitate unita dici possunt de visione beata.

Cum gratiæ lumine jungitur scientiæ lumen, quod negarunt in Christo Agnoitæ, & Calvinus ipse in Matthæum. Nihil absurdum Christum aliquid secundam sensum nescire, & in Lucam. Animo ejus subiecta sunt ignorantia. At expressa sunt Scripturæ testimonia. Et discipuli dicunt. Nunc scimus quia sis omnia, & Petrus. Domine tu scis omnia, & Joannes. Jesus itaque sciens omnia, que ventura erant super se; & rursus. Plenum gratiæ, & veritatis, & rursus. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi

1 Petri
Heb. 7.
Art. 10
Art. 17.
C. 11.
C. 21.
C. 24.
C. 2.
Jo. 16.
Jo. 21.

diti unum est quod oblatre videtur. De die autem illa, vel hora nemo scis neque angeli Marci. in Cælo neque Filius hominis, reliqua enim quod interroget & petat, conveniunt & Deo, Gen. 3. Adam ubi es, & respondent multi ex antiquis nescisse ut hominem, & Leontius de sanctis, Sciendum tamen ait complures ex Patribus, ac propemodum universos videri dicere quod ignores, et agentes contra Arianos utuntur concessione factis esse ipsis scire quoad Divinitatem; sic Athanasius oratione quarta. Quod si contentiosus premans istas interrogaciones audiant, in Divinitatem ignorationem non esse; & oratione eadem docet scire qua hominem, sic Origenes homilia decima nona in Joannem, sic Cyrillus in Theodoretum, & alii. Alii cum Basilio libro primo in Eunomium, S. Ambrosio libro quinto ad Gratianum, S. Augustino libro primo de Trinitate S. Hieronymo in caput vigesimum quartum Matthæi, Gregorio libro octavo registri, cum Chrysologo sermone trigesimo sexto nolunt scivisse ad manifestandum, & frequens erat sermo Christi. Vos autem dixi amicis, quæ omnia quæcumque audiri à Patre meo nota feci vobis, & de S. Spiritu. Quæcumque audiet loquitur, ubi Apostoli subintelleverant manifestanda, & Scriptura ipsa auctorum primo demonstrat, Non est vestrum uosse tempora, vel momenta quæ Pater posuit in sua potestate. sed accipietis virtutem supervenientis Spiritus Sancti in vos, ubi Pater ea posuit in sua potestate, nec Spiritus ipse sapientissimus manifestat. Alii dicunt nescivisse virtute naturalis, sic Joannes dicit nesciebam eum, & eum cognoverat virtute prophetica, alioquin apud Mattheum se peritum ostendit & tunc venies confirmatio, & præcedentia signa commemorat. Habuit ergo Christus scientiam infusam. Mirabantur Judæi dicentes quomodo hic literas scit cum non didicerit, habuit scientiam experimentalem. Cum esset Dei Filius didicit ex iis que passus est obedientiam Habuit & scientiam beatam. Vidimus gloriam ejus gloriam quasi unigeniti à Patre plenum gratia & veritatis, & de Patre Joannis tertio. Si dixerò quoniam nescio eum ero similis vobis maledixit seio eum & de Discipulis locutus volo ut ubi sum ego & illi sint mecum, ut videat claritatem meam ubi optat illis esse ubi est ipse, ut videant ipsius claritatem.

An verò videat omnia affirmamus, quoniam Deum adhuc non comprehenderet, cum requiratur ut videat ita perfectè, ut Deus exigit videri, & ita damnata est thesis Augustini de Roma dicentis ita Deum perfectè cognosci à Christo homine sicut perfectè Deus cognoscit se ipsum, cum & Deus sit infinitus nec comprehendatur & ita nec creaturæ infinitæ arguunt comprehensionem, quæ sunt objectum longè minus perfectè, cum & scientia visionis in Christo, ad infinita objecta se extendat nec ratio illa calculatoria evincit, nec in futura liberis cognitio à Christo, nec in Deo ubi deberet

cognosci infinita cognitione.

Manet tandem difficultas de libertate, & merito Christi, Et quidem Christum esse liberum in passione, negat contra Scripturam expressas Calvinus. Christus mortem resurgendo mollitiem suam saretur. Item. Vosum illud quod ingens misericordia expresserat, mox corrigit & quasi injecta manu se ipsum retrahit at, exclamat præcisus de ipso scias. Oblatus est quia ipse voluit, & Christus ipse de se frequenter. Veno solite animam meam à me sed ego pono eam à me ipso & potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Et rursus. Meus cibus est ut faciam voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus. Et rursus. Anxius quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebis mihi plusquam duodecim legiones Angelorum, & noluit à Petro defendi, noluit heri voluntatem suam &c. uno verbo sui obedientiam & satisfecit, & arripit validissimè Augustinus. Nullam posse sine arbitrio libero esse obedientiam at hac gravem inserunt difficultatem, si enim Christus liber est potuit, imperata Patris non facere, & ita peccare, ideoque videntur contraria impeccabilitas & libertas; cum tanquam hæretici ea thesis sit definita ab Innocentio X. Ad merendum & de merendum in statu nature lapsæ, non requiritur in homine libertas ad necessitate sed sufficit libertas ad coactione. At jam vias aliquas aperuimus, cum de Janfenii damnatis thesibus ageremus, & solvit difficultatem textus allatus de dispensatione, quam filius semper auditus rogaret à Patre, vel in instanti. Conceptionis illud voluit, ut scribit fuscè Paulus ad Hebræos de cimo. Ideo ingrediens mundum dicit. Hostiam, & oblationem noluisse, corpus autem apastis mihi, holocaustum pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi ecce venio, in capite libri scriptum, est de me ut faciam Deum voluntatem tuam, quod & Patres in eum locum exponunt, & plures refert eruditus Thomassinus. Est & alius facilis modus salvandi libertatem, ut Deus det gratias semper efficaces, ut contingit in confirmatis in gratia, qui liberi sunt & peccare non possunt. Alius est modus de præcepto conditionatè, si Filius præceptum Patris acceptet, & cum Anselmo tenent aliqui Patres. Non placet à liquos affirmare, meritum provenire ex dignitate personæ, & certum est etiam requiri libertatem. Non placet Christum liberum quoad circumstantias, quippe liberum sunt non mors sed circumstantia. Non placet potuisse omittere mortem, non ut à Patre præceptam, quippe ut à Patre præcepta non esset libera. Hæc sunt dicta supposito præcepto, at facilius est dicere consilium non præceptum, estque exemplum Jacob precantis Joseph, Si inveni gratiam in conspectu tuo pone munus tuum sub fervore meo, & facies misericordiam, & veritatem ut non serelias me in Ægypto. Et mox Respondit Joseph. Ego faciam quod jussisti, ubi nuda Patris voluntas erat mandatum, id exponunt

Col. 2.
11.
Gen. 3.
Ab. 19.
C. 3.
Ep. 42.
S. 64.
Jo. 15.
Mat. 11.
Jo. 1.
C. 24.
Jo. 5.
Feb. 5.
Jo. 1.
Jo. 17.

C. 51.
Jo. 10.
Jo. 4.
Mat. 26.
Ep. 46.
Gen. 47.

L. 10. nunt allati textus. Oblatus est quia ipse voluit, & rursus. *Posestatem habeo ponendi animam.* Et Patres clarè loquuntur Cyrillus Alexandrinus in Joannem. *Agitur habes in voluntaria subjectione patrum consiliorum executionem, qua & mandatorum loco apud se esse in ea quam ad eum habuit oratione filius asserit ubi vides mandatam nihil esse nisi consilium, & addit rationem. Nam cum ut pote Verbum consilia Patris intelligeret, & genitoris sui profunda scrutaretur, quod hunc visum est loco præcepti habuit, en clarum consilium excluso præcepto.* Etiam Chryostomus in Joannem. *Si præcepto susset opus quid attingebat illum dicere. Ex me ipso pono.* *Quippe qui à se ipso ponit, nihil opus habet præcepto, ubi clarè excludit præceptum, imò in epistola ad Philippenses est etiam noster.* *Spontè filius obediuit, non quasi in servilem conditionem decidisset, sed hoc maximum fecerunt suspiciendam illà germani filii dignitatem, magnum inquam honorem Patri exhibendo, ubi spontè obediuit Patrem honorans.* Sic Leo Magnus de passione. *Suscepit Dominus quod secundum propositum suæ voluntatis, elegit.* Etiam Anselmus libro primò cur Deus homo negat præceptum. *Non coegit Deus Christum, mori, in quo nullum fuit peccatum, sed ipse spontè sustinuit mortem.* Et rursus.

C. 9. *Potest etiam rectè intelligi quia per illam suam voluntatem, qua voluit filius pro salute mundi mori dedit illi Pater non tamen cogendo mandatam, & tradit rationem quæ solvit præcipuum Adversariorum fundamentum, Nam tunc est vera & simplex obedientia, cum rationalis natura non necessitate, sed spontè servat voluntatem à Deo acceptam, & hoc in praxi à vero obediente servatur ut præveniat voluntatem superioris, non ipsam expectet aut præceptum.* Et rursus. *Non enim illi homini Pater ut moveretur cogendo præcepit sed ille quod Patri placiturum & hominibus profuturum intellexit hoc spontè fecit.* Et mox *Quia eam ille voluit præceptum Patris accepit, hæc est enim perfectia & liberrima humanæ naturæ obedientia.* Ex quibus rursus solvitur oppositio veræ obedientiæ exigentis præceptum, & quod in scriptura vocatur, Patris mandatam unde Patres asserentes præceptum, facillè, & per alios Patres explicantur, & negantes præceptum exponi nō possunt. Sic innumerè alii Patres Arnobius in Psalmum vigesimum sextum, Augustinus in Psalmum quadragesimum tertium Bernardus de præcepto, & dispensatione, Cyrillus libro decimo in Joannem, & alios citat Petavius de Incarnatione, & alios eruditus Pater Tomasius, & alios illustrissimus

L. 9. c. 9. Arefius, ad eòs Patres hanc admittunt expositionem, quæ argumenti nodum sed solvit.

Nobilissima est phrasia illa Apocalypsis. *Ego sum primus, & novissimus, & vivus.* C. 1. *& sui mortuus, ubi Christus homo primus est novissimus, in veteri ergo primus in nova novissimus, omni tempore visus & credendus.*

Illud est necessarium ex suppositione finis, nempe gloriæ & salutis quod ad illam exigitur, vel ut medium unicè necessarium, quo etiam invincibiliter omisso nō haberetur salus, velut est gratia, spes & caritas, & fides Dei existentis & remuneratoris, ut constat ad Hebræos undecimo, & quidem explicitè cum Paulus remuneratorem adiungat post Deum, & Innocentius undecimus eam testem damnarit. *Non nisi fides unius Dei necessaria videtur necessitate mediæ, non autem explicita Remuneratoris, & si aliquæ doctrinæ & catechismi adhuc sunt, absque articulo remuneratoris necessario, sub aliis vocibus expressè numerant & Deum distribuere præmia & pœnas, quod idem sonat ac remuneratoris munus.* Illud est necessarium necessitate præcepti, quod quidem etiam sub gravi præcipitur, at aliquando excusationem fert secum, vel ex impotentia, aut ignorantia invincibili, vel ex inculpabili inadvertentia ut solet quis excusari à præceptis, Et dari ignorantiam invincibilem Christi, constat in iis qui nil audierunt de Evangelio, & Christus ait. *Si non venissem, & locutus fuisset eis peccatum non haberent, nunc autem excusationem non habent de peccato suo, quod & ibi, & alibi congeninat contra Simonem Episcopium, & Socinum, de Divinitate Christi vel à nobis impugnatos. Iterum eam ignorantiam propugnat Augustinus, ubi ait excusationem habere non de omni peccato, sed de eo peccato quo in Christum non crediderunt, & involuntarium est quod est ex ignorantia antecedente, & adhuc Iudex damnat ob crimina, in legem tantum naturalem commissa, & extat thesis infidelitatis negativa in iis, quibus Christus non est predicatus peccatum est.* Nec obstat facienti quod in se est Deum dare gratiam, & in omnem terram exiisse sonum Apostolorum, quippe pœna peccati est ad Romanos primo, & Augustino. *In iis qui non poterunt pœnam esse peccati, & per accidens potuerunt non audire, ut nati in insula deserta, vel ignoti ut quondam in Hispania Bataveæ. Ex his reiicitur sententia Dominici Soto, qui & ipsam postea retractavit, salvari posse aliquem cum cognitione naturali, quæ est contra Paulum & Evangelium, estque hæresis ipsa Pelagii, & ab Innocentio undecimo damnata Fides latè dicta ex testimonio creaturarum, similive morivo justificationem sufficit, sicut & alia Fides, non censetur cadere sub præceptum speciale & secundum se.* Tenent ergo aliqui in nova lege cum Suarez, necessariam necessitate præcepti

22.

70. 15.

2. Eth. 5.

1. 6.

Ep. 14.

7. 23.

& ab 16.

cepti tantum, alii communis necessitate medi, nec distinguunt cum Vega de necessitate ad justificationem, dicentes non esse necessarium nisi ad salutem, quippe finaliter iustus certò salvatur. De veteri lege. pauci affirmant, fidem mediatoris esse medium necessarium.

Docet nos Christus ipse de Patre, & Filio.

79. 17. *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum Deum, & quem misisti Jesum Christum, ubi eadem necessitate noscitur Deus ac Christus. Et rursus Divinus Magister. sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis qui credit in ipsam non pereat sed habeat vitam æternam, ubi non videntes serpentem peribant, & omnis qui credit in Christum non perit. Et iterum Christus. Qui non credit, leti condemnabitur, quod non dicit de baptismo, quamvis necessario necessitate præcepti. Et iterum. Qui non credit iam iudicatus est & ratio ponitur. Quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei, quæ ratio omnino invalida foret quippe exulari potest quis à præcepto, & audiendum necessario antequam iudicetur, & iterum. Creditis in Deum. & in me credite, ubi eadem necessitate utrumque iubetur, & sit comparatio fidei Christi & Dei, quæ necessaria est necessitate medi. Et Petrus à Domino edoctus. Non est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub Cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, ubi non est in alio aliquo salus, ubi non tantum salus ab ipso est, sed & nomen indicat fidem. In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula, mox ipse Petrus exponit de fide in Christum. In fide nominis ejus hunc quem vos vidistis & noscitis, confirmavit nomen ejus, & fides quæ per eum est dedit integram sanitatem istum in conspectu omnium vestrum, & Discipulus in sinu Christi illuminatus dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus, ubi credentes in Christum possunt fieri filii Dei & rursus Paulus sæpè testatur. Insistite autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes & super omnes qui credunt in eum, ubi & mediator est credendus, & rursus.*

Mat. 28. *Justificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem & habemus accessum per fidem in gratiam, ubi pacem habemus ad Deum per Christum, & accessum ad Deum per fidem ipsius, nec absque hac fide est justificatio vel accessus, & sicut in Adam omnes mortui sunt, sic erodimus quod simul eum ipso vivemus.*

79. 1. *Libere invenitur in Deum credentes vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud in primis justificari impium per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Jesu, & citat illud ad Romanos tertio. Quem præposuit Deus propitiorem pro peccatis per fidem in sanguine ipsius ubi habetur solus in sanguine Christi, per fidem non sine fide ut velunt aliqui & hanc fidem dicit ini-*

79. 14. *terum. Creditis in Deum. & in me credite, ubi eadem necessitate utrumque iubetur, & sit comparatio fidei Christi & Dei, quæ necessaria est necessitate medi. Et Petrus à Domino edoctus. Non est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub Cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, ubi non est in alio aliquo salus, ubi non tantum salus ab ipso est, sed & nomen indicat fidem. In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula, mox ipse Petrus exponit de fide in Christum. In fide nominis ejus hunc quem vos vidistis & noscitis, confirmavit nomen ejus, & fides quæ per eum est dedit integram sanitatem istum in conspectu omnium vestrum, & Discipulus in sinu Christi illuminatus dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus, ubi credentes in Christum possunt fieri filii Dei & rursus Paulus sæpè testatur. Insistite autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes & super omnes qui credunt in eum, ubi & mediator est credendus, & rursus.*

79. 1. *Justificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem & habemus accessum per fidem in gratiam, ubi pacem habemus ad Deum per Christum, & accessum ad Deum per fidem ipsius, nec absque hac fide est justificatio vel accessus, & sicut in Adam omnes mortui sunt, sic erodimus quod simul eum ipso vivemus.*

79. 1. *Libere invenitur in Deum credentes vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud in primis justificari impium per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Jesu, & citat illud ad Romanos tertio. Quem præposuit Deus propitiorem pro peccatis per fidem in sanguine ipsius ubi habetur solus in sanguine Christi, per fidem non sine fide ut velunt aliqui & hanc fidem dicit ini-*

79. 1. *terum. Creditis in Deum. & in me credite, ubi eadem necessitate utrumque iubetur, & sit comparatio fidei Christi & Dei, quæ necessaria est necessitate medi. Et Petrus à Domino edoctus. Non est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub Cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, ubi non est in alio aliquo salus, ubi non tantum salus ab ipso est, sed & nomen indicat fidem. In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula, mox ipse Petrus exponit de fide in Christum. In fide nominis ejus hunc quem vos vidistis & noscitis, confirmavit nomen ejus, & fides quæ per eum est dedit integram sanitatem istum in conspectu omnium vestrum, & Discipulus in sinu Christi illuminatus dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus, ubi credentes in Christum possunt fieri filii Dei & rursus Paulus sæpè testatur. Insistite autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes & super omnes qui credunt in eum, ubi & mediator est credendus, & rursus.*

79. 1. *Justificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem & habemus accessum per fidem in gratiam, ubi pacem habemus ad Deum per Christum, & accessum ad Deum per fidem ipsius, nec absque hac fide est justificatio vel accessus, & sicut in Adam omnes mortui sunt, sic erodimus quod simul eum ipso vivemus.*

79. 1. *Libere invenitur in Deum credentes vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud in primis justificari impium per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Jesu, & citat illud ad Romanos tertio. Quem præposuit Deus propitiorem pro peccatis per fidem in sanguine ipsius ubi habetur solus in sanguine Christi, per fidem non sine fide ut velunt aliqui & hanc fidem dicit ini-*

79. 1. *terum. Creditis in Deum. & in me credite, ubi eadem necessitate utrumque iubetur, & sit comparatio fidei Christi & Dei, quæ necessaria est necessitate medi. Et Petrus à Domino edoctus. Non est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub Cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, ubi non est in alio aliquo salus, ubi non tantum salus ab ipso est, sed & nomen indicat fidem. In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula, mox ipse Petrus exponit de fide in Christum. In fide nominis ejus hunc quem vos vidistis & noscitis, confirmavit nomen ejus, & fides quæ per eum est dedit integram sanitatem istum in conspectu omnium vestrum, & Discipulus in sinu Christi illuminatus dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus, ubi credentes in Christum possunt fieri filii Dei & rursus Paulus sæpè testatur. Insistite autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes & super omnes qui credunt in eum, ubi & mediator est credendus, & rursus.*

79. 1. *Justificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem & habemus accessum per fidem in gratiam, ubi pacem habemus ad Deum per Christum, & accessum ad Deum per fidem ipsius, nec absque hac fide est justificatio vel accessus, & sicut in Adam omnes mortui sunt, sic erodimus quod simul eum ipso vivemus.*

79. 1. *Libere invenitur in Deum credentes vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt, atque illud in primis justificari impium per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est in Christo Jesu, & citat illud ad Romanos tertio. Quem præposuit Deus propitiorem pro peccatis per fidem in sanguine ipsius ubi habetur solus in sanguine Christi, per fidem non sine fide ut velunt aliqui & hanc fidem dicit ini-*

79. 1. *terum. Creditis in Deum. & in me credite, ubi eadem necessitate utrumque iubetur, & sit comparatio fidei Christi & Dei, quæ necessaria est necessitate medi. Et Petrus à Domino edoctus. Non est in alio aliquo salus, nec enim aliud nomen est sub Cælo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri, ubi non est in alio aliquo salus, ubi non tantum salus ab ipso est, sed & nomen indicat fidem. In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula, mox ipse Petrus exponit de fide in Christum. In fide nominis ejus hunc quem vos vidistis & noscitis, confirmavit nomen ejus, & fides quæ per eum est dedit integram sanitatem istum in conspectu omnium vestrum, & Discipulus in sinu Christi illuminatus dedit eis potestatem filios Dei fieri his, qui credunt in nomine ejus, ubi credentes in Christum possunt fieri filii Dei & rursus Paulus sæpè testatur. Insistite autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes & super omnes qui credunt in eum, ubi & mediator est credendus, & rursus.*

tium justificationis.

Id eonstat ex Patribus, Augustino de correptione, & gratia ubi ait. *A damnatione non se liberabimus, qui dicere poterunt se non audivisse Evangelium, ubi est ignorantia invincibilis, & damnatio, eo quod non audierint Evangelium, & de Spiritu & litera.*

Fides Jesu Christi impetrat salutem, & quantum nobis incubatur in re, & quantum perficiendo expectatur in spe & in epistola ad Ephesios. Fidei, atque accessus ad Deum principium, & origo fides in Christum est, & capite sexto. Non ante Filii Dei esse possumus, quam Filii eius Jesu Christi fidem, & intelligentiam percipiamus, ubi vides principium salutis fidem Christi. Est & Irenæus libro tertio; Ignorantes autem eum, qui ex Virgine est Emmanuel privantur munere ejus, quod est vita æterna, ubi Hugo Victorinus docet. Non minus necessarium esse credere in Christum, quam ab initio peracta creatione necessarium erat credere in Deum, sic Origenes in apologia Pamphili, docet Apostolos quendam tradidisse vel rudioribus necessaria, & docet de Deo quod sit unus, quod miserit Christum, en remunerator & de Christo ipso, & Justinus martyr in dialogo cum Triphone, recenset hunc articulum inter eos, quos quisque Christianus profiteri debet, sic Cyrillus, Athanasius, & alii multi.

Rationes etiam valide nobis assistunt, ubi per Adversarios nunc salvari posset Judæus, ubi non foret magis necessaria fides Christi modo, post tot martyria vel Christi, quam antea, contra illud Marci ultimo; & ad Galatas quinto. *Antequam veniret fides custodiebamur conclusi in eam fidem, & revelanda erat, & ante quoque hæc fides erat præcepta ubi quis casualiter perveniret ad gloriam absque cognitione Christi ubi via est, ubi Apostoli stultè prædicarunt Christum Judæis scandalum, & gentibus stultitiam, si absque fide illa poterant salvari, ubi Lovanienfes eam thesaurum contrariam damnarunt, ubi Ecclesia ea mysteria instruit antequam baptizet, etiam in periculo mortis, quod non ageret, nisi crederet necessarium necessitate medi, nec se exponeret periculo non baptizando.*

Frustra opponunt contritionem justificare, & hoc sine explicita fide Christi ut sub lege, quippe magis necessaria est modo fide, cum Apostolus opponat umbram veritati. Frustra opponunt graviorem fore legem nostram, quippe hoc retorquetur in necessitate præcepti, & data sunt majora auxilia. *Dum visibiliter Deum cognoscimus per hanc in invisibilem amorem ratiabimur, & ilans alias pondus auget & minuit. Frustra dicunt rudes non capere, quippe & hoc urget in necessitate præcepti, & fatig est capere quoad substantiam. Frustra ferunt aliquos nihil audisse, quippe qui vult finem vult & medium necessarium ad talem finem, ideoque Deus gratis elevans, tenetur hoc*

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

nysle-

myfterium revelare, sicut & revelat supernaturalem remuneratorem, quod in paraturs non egisset, etiam in observante legem naturalem. Frustra dicunt Catechumeni audientem Deum esse & remuneratorem mori posse, quippe retorqueatur ratio in credente Deum esse, & tales casus non sunt faciendi, ut Deus scit Judam damnandum, nec casus heri potest ut moriatur in gratia, sic ergo periretur baptismus. Frustra dicunt aliquos conversos, vixi sola martyrum patientia, quippe idem militat de Deo ut Auctore gratiæ, & credidere Christum Deum, pro quo cum mira patientia moriebantur.

Tib. 64

Et 65.

Frustra dicunt salvari cum sola attritione in penitentia, quippe jam scire debuit Christum instituatorem. *Absolutionis capax est*, Thesia est damnata ab Innocentio XI. *homo quantumvis labores ignorantia mysteriorum fidei, & etiam per negligentiam etiam culpabilem nescias mysterium S.S. Trinitatis & Incarnationis D. N. I. C. Et mox, sufficit illa mysteria semel credidisse, & absque hoc confessio foret sermocinatio.* Frustra ferunt illud ad Hebræos undecimo. *Accedentem ad Deum oportet credere quod est & quod remunerator est*, quippe enumerat necessaria ex natura sua, imò in remuneratore includit Christum. *Majores divitiarum estimans thesauro Egyptiorum, improprium Christi, aspicietis enim in remunerationem Denique facta est Deum colere & diligere, nam Cyrillus libro primo in Julianum sic. Non sufficit nobis cognitio Dei absque cognitione Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. S.* Hieronymus in caput tertium epistolæ ad Ephesios. *Non possumus esse filii per adoptionem, nisi prius F. lios Dei & intelligentiam recipiamus, sic Augustinus & alii.*

C. 18. de dono P. c. 1.

C. 10. & seq. Ser. 131. Ser. 6. H. 56. Ofen 4.

Es verò sunt necessaria ex præcepto, nempe Symbolum, Decalogus, & oratio Dominica. De Symbolo constat ex catechismo Synodi Tridentinæ, ex perpetuo usu Ecclesiæ, ex Conciliis relatis de consecratione, ex catechismo P. I. quinti, ex Augustino de tempore, ex Leone de passione. Sic de præceptis, sine quibus nequit vita institui, sic oratio quæ necessaria est & reliqua Sacramenta cum debet sumere necessario. Plura Sacerdotes, plura Parochi, & Episcopi sal terræ, & Doctores scire debent, ne Deus eos cū hominibus irrideat. *Speculatores ejus cæci.* Et rursus. *Quia tu scientiam repulisti, respellam te ne Sacerdotio fungaris mihi.* Et mox. *Et erit sicut populus sic Sacerdos.* Et alibi. *Si cæca eorum ducat, ambo in foveam cadunt.*

Parum est Christum credendum post legem, etiam ut mediator credi debuit ante legem. Ita ad Romanos tertio scribit Paulus. *Justitia Dei per fidem Jesu Christi in omnes, & super omnes, qui credunt in eum, non cuius est distinctio, omnes enim peccaverunt. & egent gratia Dei, ubi eo titulo quod omnes in Adam peccaverunt & indigent gratia Dei, est justitia per Christum in cunctis, & ibi loquitur etiam de Judæis. Unus est Deus qui*

justificat circumcissionem ex fide. & præputium per fidem. Et rursus. *Omnes enim egent gloria Dei justificari gratis per gratiam ipsius per redemptionem, quæ est in Christo Jesu, sic textus allati, & infra à Patribus frevidi.* Ita Irenæus docet Abraham salvatum, per eandem fidem, quæ & nos salvamur. *Et omnes qui similiter ut ipse creditus credunt Deo salvari incipient, & Cyprianus episcopus ad Cæcilium idem docet, & sumptere ex illo ad Romanos quarto. Creditis Abraham Deo, & reputatus est illi ad justitiam, ubi & addit eos tantum justificari, qui fecerunt vestigia fidei, quæ est in præputio Patris nostri Abraham, ubi agit de fide Christi, sicut in Moysè, ita Ignatius episcopus ad Philippenses dicit omnes sanctos salvandos per Christum in ipsum sperantes, atque spectantes.* Ita Hieronymus in epistolam ad Galatas docet. *Sanctos item qui antiquitus fuerunt ea fide Christi justificatos, siquidem Abraham vidit diem Christi, & assert exempla ut Moysis, & super ea Verba, surba quæ precedebant, & sequebantur dicit significari utrumque testamentum, confitens Jesum Christum. Ita clarissime Leo Magnus. Omnes Sancti qui Salvatoris nostri tempora præcesserunt per hanc fidem justificati, & per hoc Sacramentum Christi sunt corpus effectum, & rursus testatur de antiquis ea ratione. Una enim fides justificat universorum temporum fideles.* Ita Theodoretus in epistolam ad Romanos dicit eandem fidem Abraham Petris in circumcissione esse & præputio. Ita Hilarius nono de Trinitate in ea verba. *Hæc est autem vita æterna ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum, in eam fidem in Christum mediatorem, ex natura mediatore ad salutem esse necessarium, sic Cyrillus Alexandrinus libro tertio in Johannem, & octavo de adoratione in Spiritu, & veritate, sic Nazianzenus, Bernardus, & alii infra.*

L. 2. c. 19

Heb. 16

In c. 111. Mark.

Serm. 10. 1007.

Unus omnium iustus est Augustinus, quem & nostrum fatetur Suarez contrarius dicit *Apostolus habentes eundem spiritum fidei, cum scriamus etiam Antiquis iustis quicumque esse potuerunt, non nisi per eam fidem liberatos per quam liberamur & nos, scilicet Incarnationis qua illis prænantabatur.* Et paulo post. *Hæc ergo fides etiam antiquorum iustorum fuit, & de natura & gratia probat ex Galatas tertio, quod Christus gratis mortuus esset & libro octavo de civitate de Joh loquens concludit. Nemini concessum*

Ep. 19.

C. 4.

esse credendum est nisi cui divinitus revelatus est unus mediator Dei & hominem Christus Jesus, qui venturus in carne sic utique prænantabatur, & in Psalmum centesimum quartum. Non enim quisquam præter istam fidem, quæ est in Christo Jesu sine utroque ejus incarnationem, sine postea reconciliatus est Deo, cum sit ob Apostolo veracissime deservit unus enim Deus, & unus mediator Dei, & hominum Christus Jesus, sic de peccato originali, & contra Julianum passim, ubi clarissime loquitur de fide eadem, & ait Redimi

dimi ab ira Dei iustissima, hoc est à vindicta nullo modo potest nisi per fidem, & Sacramentum Sanguinis Christi, & alii dicunt aliquo modo posse.

Auctoritati accedunt rationes, quippe Ecclesia non foret una, non credens necessario mediatorem, cum Deus providere posset innumeris aliis modis, imò inter innumeros, nec includeretur mediator, qui Adamo non peccante non veniret Hic salveretur quis casualiter, & nesciret viam per quam pervenisset ad Patriam.

Imò rationes Hostium contrarium evincunt. Contrarium est Machabæos mortuos pro patris legibus, quippe respondet Nazianzenus.

Orat. de Mach. Ratio etiam mystica quædam & occultata ratio mihi quidem, atque omnibus Dei amatoribus valde probabilis est neminem eorum, qui ante Christi adventum martyrio consummati sunt, si sine fide in Christum consequi potuisse, & loquitur de fide explicita, implicitam enim habebat Machabæi, & probabile apud Patres idem est ac probatum, & dicit probabile & valde probabile, Contrarium est Bernardus non impugnans hanc sententiam sed aliquos dicentes, ita clarè ac nos veteres vidisse & subditi. I. ergo multi ante Salvatoris adventum Deum omnipotentem tenentes, & diligentes sue salutis, gratulatum promissionem credentes in promissione fidelem & sperantes certissimum Redemptorem in eo fide & expectatione salvati sunt.

Contraria est ratio quod non sit lex hæc promulgata, quippe idem dici potest de Deo remuneratore, & promulgata est Adæ, Jacob, Abraham, Iob, Moysi, David, Sybillis, & Enoc ex Jada prophetavit de Christo, & protestatio Christi venturi pro infantibus arguit, vel faminis eam notissimam & de Prophetis id agnoscit S. Thomas. Secundum quod aliquibus veritatem cognoscenibus Spiritus revelasset. Contrarium est solum Abraham ad id obligari quippe obligabatur credere nasciturum ex sua familia, & sciebat infantem ante octavam diem, iustificari in fide Christi venturi. Contrarium est quod hæc fides mediatoris, involvit fidem peccati originalis, cum nec modo involvat & id tantum credi debuit absque mediatore non esse salutem, sicut ex præcepto credebant Judæi. Contrarium est Augustinum etiam meminisse resurrectionis, quippe necessitatem tantum ponit mediatoris, & hæc satis erat contra Pelagianos, & ad nihilum inferviebat Resurrexerat. Contrarius est Cyrillus de adoratione in Spiritu & veritate dicens Deum per assuetum legis Jædæ ad terram promissum transisse, quippe sub legis umbra dicit Christum docuisse, contrarium est hos esse articulos fidei nostræ, quippe respondet Bernardus. *Voluerunt videre & audire, ut videlicet clarior, largisque perciperent, quod vix tenuerunt, ostenditque præferant & nos asserimus fidem extitisse mediatoris, modo mediator Deus creditur, notus, mortuus, resurgens ad dexteram Patris*

Hic spectant plurimæ questionis decidendæ

Ep. 77.

& quidem de fide est Christum esse animal rationale, cum idem sit animal rationale, & homo. Non tamen de fide est esse risibilem, quippe ea conclusio est Theologica, nec hæreticus foret tam negans thesimum, omnis homo est risibilis, cum præmissa una sit naturalis. Nec obstat charitatem erga proximum esse actum amoris Dei, quippe amor ille totus est propter Deum, una præmissa est ex lumine naturæ; hic tamen foret presumptivè hæreticus, cum nõ erederetur evidentiæ negare. Nec valet dicere esse connexum, cum ex una parte tantum sit connexio, & conclusio sequitur debiliorem partem. Etiam de fide sunt particulae omnes, revelata thesi universalis iuxta axioma dictum de omni, & omnes Apostoli idem sunt ac Petrus, Joannes &c. nec alio modo revelatur Antonium, indigere gratia Dei vel moriturum, nisi in eo textu. Omnes indigent gratia Dei & statutum est hominibus semel mori, ideoque retractare se debuerunt concionatores, asserentes S. Joseph, aut S. Nicolaum natos esse sine peccato Originali, & Joseph majorem esse Præcursore contra illud. *Ister natus nullum*

Mat. 11. nullus surrexit major Joanne Baptista, aut erigentes Sanctum supra Ieraphim, cum quilibet Beatus major sit Joanne, & homo minor sit Angelo. Etiam fides non est formaliter discursiva ut constat in proficiente credo in Deum, nec nititur ulli deductioni, nec datur duplex habitus fidei, & omnes actus sunt ejusdem rationis, nec revelatum creditur ob connexionem, ut constat in discursu virtuali. credo Trinitatem quia Deus dicit. Et possunt quidem fieri discursus, ad erant discursus materiales, ubi æquè obsecra sunt præmissæ, ac conclusio; ideoque præmissæ ipsam non probant. Nec est discursus propter revelationem, & veracitatem, sed debet esse solus propter illas. Etiam fides stat cum evidentiâ in attestante, ut in Joanne & Prophetis, quippe scientia acquiritur per demonstrationem, & multa evidentiâ sunt in lege, de quibus dicitur. Non omnium ratio rectili potest, sic in lingua latina datur certitudo, & auctoritas est non scientia, sic Angelus primus fidem habuit de Deo, & tamen certus erat Deum loqui, cum non esset Angelus ullus ante ipsum; nec valet Deum non dixisse sensum determinatum, quippe & nobis dicit melius Angelo, nec dici potest non advertisse Dei veritatem, quippe nos advertimus à fortiori primus Angelus. Nec obstat id sequi ex præmissis evidentiâ, quippe evidentiâ est una evidentiâ extrinseca, velut evidens est auctoritas Justiniani, at si rationem non serat auctoritas est non scientia; Beati sciunt non credunt, cum vident causam, & Dæmones credunt convicti signis, sicut & Prophetæ cum signis credunt. Etiam fides non admittit nec per accidens falsitatem, cum sit virtus mentis, qua anima & affirmando & negando verum dicit, nec prudentia, aut charitas decipiuntur, cum pauperi apparenti dant elemosy.

mofynam, quippe iudicant rectè tunc faciendam cleomofynam, idèoque deceptus à Parocho vel Præfule falvabitur per piam affectionem, in necessariis neceffitate medii fervans legem naturæ illuminabitur à Deo Denique fides non fiat in beatis, cum enim venierit quod perfectum est evacuabitur quod ex parte est, nec in damnatis ubi non est pia affectio, bene in animabus purgantibus nondùm beatis, & ubi est fubstantia rerum sperandarum, non tamen Christi iudicis, à quo jam sunt iudicata.

Manent hic expendenda numerosa volumina. Et primò innumeris libris de Sinenfium ceremoniis, finem impofuit Clemens XI. Alios cenfuravit Academia Parifenfis, ubi dicebatur Sinenfes per duo millia annorum fervasse veram de Deo Religionem, à Scripturæ exclamant paffim. *Omnes Dii gentium Demozio & rursus. Simulachra gentium argentum*

Pf. 95. *& aurum.* Et primà ad Corinthios decimo.

Pf. 113. *Quæ immolant gentes Damonis immolant & non Deo,* ubi enumerat gentes idololatræ, nec Apoftoli conterunt ullam citarunt nec prophetæ eo tempore prædicantes, nec scribentes historiam memorant, & nihil est Dei inter illos, sic Cyrillus in Julianum ait datam legem Judæis quod aliæ nationes efferent idololatræ, sic Auctor de vocatione gentium alt.

C. 3. *Absconditum esse cur omnibus gentibus prætermiffis nuntium populum sibi, quem ad veritatis cognitionem erudiret exceperit.* Et exiit tractatus de vocatione gentium. Nec obstat Ioseph constitutum à Pharone ut erudiret principes eius sciret semetipsum, & senes eius prudentiam doceret, sic Melchisedech fuisse Sacerdotem Dei summi, sic Sybillæ, sic Brachmanes ex Eusebio de præparatione Evangelica.

C. 1. 1. 13. *Apud Indos autem & Bactros multa millia hominum sunt qui Brachmanes appellantur. Hi tam traditione Patrum, quàm legibus nec simulachra colunt & soli Deo attendentes,* quippe Ioseph docuit respoliticas, cum Ægyptus semper Idolis fuerit addicta, salem fuit exiguum oppidulum, nec dicitur Sacerdos sed Rex salem, Sybillæ vix aliquos convertebant etiam si forent fideles quod non est certum in prophetis, Brachmanes extiterunt plurimum gentium Philosphi unde non constituunt integram nationem, qualis fuit Ninivè, ad quam missus est Jonas, & in toto orbe Philosphi, Sacerdotes & illuminati per orbem dispersi, ex quibus coadunata est Ecclesia, Judaicæ particulari coniuncta est Tertulliano, & Augustinus ipse allatus à contrariis de civitate. *Sed quia non incongruè creditur fuisse, & in aliis gentibus homines quibus hoc mysterium revelatum est, & qui hoc etiam prædicare impulsifunt.*

L. 6. 1. 8. Tertius liber exiit de libertate fidei, & multi suadebant posse permitti, at Pamelius libro integro id impugnavit nec potest nisi cum fides periclitatur, & pejor sit causa fidei, tunc enim minus malum permitti potest. Hoc Christus cum experientia docuit. *Omne regnum in se ipso divisum desolabitur.* Et rur-

sus. *Unus Dominus una fides.* Et rursus. *Non enim est dissensionis Deus sed pacis,* & totum Evangelium repugnat ubi una Ecclesia ubi non sint schismata, ubi unus pastor, sic S. Ambrosius noluit tradere Basilicam Arianis, nec Chrysolomus Gainæ etiam iustu principum, sic Augustinus legem petiit contra Donatistas, sic Imperatores sæpe id egere, & constant nimis nota detrimenta. Nec dicas Principes pios id egisse, quippe fecere in casu allato, nec potest ob servandam pacem, nunquam participatio lucis ad tenebras, 2. cor. 6.

Extant libri nos in eo accusantes, quod dicimus fidem hæreticis non servandam, & ferunt exemplum Hus, & Hieronymi de Praga, at Concilium Constantiensis docet contrarium & fidelitatem dicimus ius naturale, & evincimus Ioseph nono. *Et non percussimus eos eo quod iurassent eis Principes multitudinis in nomine Dei Israel, & pœnis gravitatem tarditate pensavit. Facta est quoque fames in diebus David tribus annis jugiter.* Et ecce casus à Deo clarè prolata, & consulto David oraculum Domini dixitque Dominus. *Propter Saul & domum eius sanguinam quia occidit Gaboronitas,* sic Sedecias rupto pacto cum Nabucodonosor privatus est regno filius & oculis, sic lex canonica capitulo noli & lex civilis l. utimur de sepulturæ, sic Augustinus in canone citatus; sic Ambrosius libro primo officiorum & alii omnes nec nos ferit saluus conductus datus Hus, non enim datus est à Synodo sed à Rege, & is dans prohibuit fugam & ipse fugit, & dans solum tuetur contra videntiam, & iniustitiam, & de fuga testatur Nauclerus, & Cocleus libro secundo historiarum, & Laurentius Hamfredus, imò nec de ea re questi sunt Joannes Hus licet in Romanam Ecclesiam querelas effunderet, nec Bohemi, nec Hieronymus de praga, nec Lutherus magnus Hus Economistas & Hieronymus de Praga ut relapsus, meritas pœnas expiavit,

Extant & alii libri ut Frichius titulo. Zozimus in Clemente XI. redivius, at jam respondimus cum Augustino qui & indoctum Frichium arguit, cum doctis doceat suffigere Celestium, litteris innocentiæ assensum præbuisse, ubi Originalis culpa clarè fulgebat, nec dicat Hieronymum in Ariminensi Synodo, nec Augustinum doctrinam à libello distinguisse, quippe Augustinus est ille qui distinguit, & Hieronymus eos Patres tuctur, ob libellum omnino Catholicum. *Deceperit nos bona de malis existimatio.* Est post ad Lue.

Cur damnassent eos qui Ariani non erant? Ex ut Zozimus de malo bene existimans, hæreticus nullo pacto erat, nec ullus hæreticum vel sinxit nisi hostis Pelagianus quem ipse damnavit; & sancti cum Augustino & Prospero commendant. Extat liber Baltharis Marderi dicentis Lupos invasisse Ecclesiam, quod predictum erat in actis Apostolorum, at isti Lupi ex epistolis Apostolicis & Apocaly.

1. 20. 17. 28.

catypis, non sacre Pontifices Romani, sed hæretici à Petro, & successoribus, legitimam apud omnes pastores ab ovili Christi rejectis, sic à Petro Senon à Clemente Bionico, à Cornelio Novaciano, Zephyrino Montanista, & Hæretici ipsi Hæreses Papæ id confitentur. Extat enim à Salomonis liber, de Origine Papatus ex Cypriano, at Cyprianus Petrum & Christum clamant, unitatis Ecclesiasticæ fontem, & ante Cyprianum Zephyrinus, Victor, Clemens, omnibus notum exercere primatum, & ex omni vel Hæsim testimonio vicimus, Papam in antiquitate habuisse primatum, quem de jure Divino facere ostendimus, nullo donante nisi Christo, extat & liber Eusebii Chæmoneri meri, de litibus inter Episcopum Romanum & Cp. & sextum canonicum esse de jure metropolitanico, at primum Papam ex jure humano, & ex sexto canone Papam, ex antiquitate concedunt Adversarii omnes. Extat Jo. Gaspar Suicerus, notans filii in symbolo Cp. defensionem Christi ad inferos, & alii solam fidem justificare, at defensus ad inferos non invenitur in Symbolis Patrum, at in multis invenitur & in illis in Spiritum Sanctum vivificantem, & Christus Judex venturus describitur, judicaturus de bonis & malis operibus, ut constat integris Evangelii capitibus, ex quibus formatum est fidei Symbolum. Extat & liber integer qualificans propositiones non olim Patris Franciscani à Panormo. Et hæretica thesis est quæ opponitur Scripturæ, & traditioni apud Patres excepto Philastro, qui, hæreticos numerat non existentes ut pateris, & bene negat Augustinus de hæresibus alias hæreses apud Frisianum, & alias apud Philastrium reperiri, hæresim proximam vel hæresim sapiens vel de hæresi suspecta, eum quis supponitur negare articulum fidei ut eum quis negaret Christum visibilem, alia ex ipso nomine parente seditionis, blasphemæ, & id constat ex Conciliis & Pontificibus, affirmantibus speciale noam censuræ, ut constat in thesibus declaratis hæreticis, vel in thesibus contra Iansenium damnatis, & clarè exponit Academicis Parisiensis, condemnata thesis censura nominata, ut in thesibus contra Spaltensem, Guimenium & alios. Denique sunt plura volumina de hæresi, & triplex est suspicio, levis eum removere connectitur eum hæresi, ita in hysa super inquisitionem dicitur. De hæresi etiam leviter suspectos, ut sunt legentes libros prohibitos, manducantes carnes in sabato sine causa. Suspicio gravis eum connectitur proximè eum hæresi, & multi casus referuntur capite accusatus et finali.

Alia est suspicio violenta & vehemens, eum res connectitur, ex se eum periculo fidei ut est bulla integra S. Officii, sic multæ sunt bullæ Pontificum de celebrantibus, aut audientibus Confessiones, absque ordine Sacerdotali de sollicitatibus & innumera fiunt & fieri possunt volumina, de actu externo fi-

dei ejusque professione. Et primò præceptum est confiteri coram principibus, etiam eum periculo vite. *Trades autem frater fratrem in mortem, & mater filium & insurgens filii in parentes, & mater eorum afficiet, qui autem persecutus fuerit usque in finem hic salvus erit, & damnati sunt nolentes confiteri Christum Deum, ne à Synagogis à Principibus ejectionentur.* Dilixerunt enim magis gloriam hominum, sic ex eo damnati sunt Abigenes estque thesis damnata. Nec dicas posse aliquem sugere, eum loquamur de jam depresso, alioquin Matchæi decimo dicitur, *eum persequantur vos in civitate ista fugite in abiam, sic egit Christus Apostoli & Athanasius & ob eam rem Tertullianus est hæreticus nec est timiditas sed prudentia; ulterius tenetur quis confiteri fidem eum ex silentio periclitatur fides, tunc etenim fidelis perditur infidelis longius arectur à fide, & docet Petrus Alexandrinus canone undecimo, & apud Nazianzenum Marcus Episcopus, videns periculum rediit ad martyrium, nec hæc est ultro nec solatio eum urget charitas & fides, nec damnantur isti ab Augustino in breviculo, quippe ibi ultro facebantur non comprehendi se habere libros quos non traderet. Eadem ratione consistendū est fides ubi irridetur, eum & irrisio sicut & diuini sit fugienda, sic docet Eulogius Archiepiscopus Toletanus, & Christus. *Qui erubescit me coram hominibus erubescam & eum coram Patre meo.* Nec obstat non tenet eorum pagano, quippe tenetur eum aperte contemnatur, ut eum mimice & scenicè transantur, si tamen major foret irrisio non tenetur, eum foret majus damnum fidei. Nec licet ingredi templa Deorum scribere pro ipsis formare imagines, quippe cooperatur quia idololatriæ, ingenium suum illis immolat, ut scribit Tertullianus legendus de Idololatria.*

Quod si Nabaham ingressus est templum prophanum, id egit in obsequium Domini non idoli. Nec licet contra Lauream simulare fidem, etiam ob utilitatem fidei, eum non sine scelerata mala ut evincant bona & simulatio sic intrinsecè mala & mendacium, quod & constat ex imo Eleazaris exemplo, sic Hellesitæ damnantur ob simulandam fidem. Nec est factum Jehu ubi cultus erat civilis erga Dominum, nec factum Christi fingentis se longius ire, quippe longius iussit non coactus, nec Petrus finxit ut teneo Ecclesia, & Paulus ait quia reprehensibilis erat, nec mater Michæorum consuevit ea verba. *Promisit se suscipere Titum suum, & verè suscipit constantiam in fide, nec promisit se suscipere perfidiam, nec denique factum Eusebii apocryphum, quippe Dionysius Metropolitanus prius subscribere debuerat non verò Eusebii suffraganeus.* Potest tamen quis fingere vestes, eum sicut protectivam nationis non religionis, quales forent Pileus Flavius Hebræorum, vel iussu principis Religionem testantes. Potest quis docere jus non ceremonias, eum reprehendat Paulus do-

Mat. 10

Or. 3.

centes quod non oportet, nec unice crucem & idolum: Quis enim participatio lucis ad tenebras. Potest quis sine infidelitate negare se Clericum, eūdem & Laicus possit esse Christianus non tamen Christianus aut Papiſta, ſpiritualiter ſubditum Papæ, uo uerbo abſtinendum ab omni ſpecie mali nec ex Leone magno utendum cum infidelibus, vel iisdem omnino uocibus, aut ceremoniis.

CAPUT ULTIMUM

De adoratione Chriſti, & ueneratione Imaginum.

Sepoſito uocem certamine, clarè loquimur de ſolo cultu latriæ & adoratione, quæ ſoli Deo eſt debita, & hanc conuenire Verbo eſt conſpicuum, & ſolum quaeritur de Chriſto homine, & io ueneratione Imaginum loquimur cum Synodi Tridentinæ phraſi, reliſta uoce adorandi ambiguæ, & ita certa ſecernimus ab incertis.

Et nos ſtatimus Humanitatem Chriſti, Verbo Diuino hypoſtatiçè unitam, adorandam ut Verbum adoratione latriæ, & hoc conſtat in primo Ephesine Concilio, ubi deſignitur Chriſtum hominem Deum, una adoratione adorandum, quod & clariùs exponit Cyrillus Alexandrinus, Celeſtini Vicarius de fide ad Reginas, ubi docet. In Chriſto non eſſe unam naturam quæ adoratur, & alteram quæ non adoretur ſed utramque ſimul adorari unice adoratione. Et quinta Synodus collatione octaua decidiſt. *Si quis duas adorationes introducit, & non unam adoratione Verbum incarnatum, cum proprio carne adorat anathematiſt*, ubi uideat tertium & quinton Coocilia, unanimi ſenſu hanc quaſtionem decidere. Nec obſtat ſolum Deum adorandum, quippe duplex eſt adoratio alia abſoluta, cum aliquis propter ſe adoratur, & reſpectiua cum aliqua adoratur ob excellentiam in ipſo ſpecialiter exiſtente, non accidentaliter ſed unione ſubſtantiali. Ita nos docent SS. Patres, ut Athanaſius de incarnatione ait. *Illud diuina adoratione coli, quia increati corpus ſuſcipium eſt, & Anguſtinus de Verbis Domini inquit. Ego Dominicum carnem, imò perfectam in Chriſto humanitatem propterea adoro quod à Diuinitate ſuſcepta, atque Deitati unio eſt.* Idem exponens ea uerba Pſalmiſtæ. *Adorate ſcabellum pedum eius. De carne Maria circum accepit, & quia in ipſa carne hic ambulauit, ipſamque carnem uobis manducandam ad ſolarem dedit, nemo autem illam carnem manducos, niſi priùs adorauerit, inuentum eſt quomodo adoretur ſcabellum pedum Domini, & non ſolum non peccemus adorando, ſed peccemus non adorando, ubi loquitur de adoratione latriæ cum præmittat. Timeo adorare terram, ne damnet me qui fecit Calam & Terram, ubi ait fluuiana conuerti me ad Chriſtum, ubi ait non peccamus adorando in Euchariftia, & in Im-*

agine nullum foret dubium aut ſcrupulus ideoque nec in hac re, nec in Euchariftia eſt dubium. Idem urget in eum Pſalmum Ambroſius. *Per ſcabellum terra intelligitur, per terram autem caro Chriſti, quam bodie quoque in myſterio adoramus, & quam Apoſtoli in Domino Jeſu adorauerunt, neque enim diuiſus eſt Chriſtus, ubi adoratio eadem eſt Verbi & Humanitatis, ut fert ratio neque enim diuiſus eſt Chriſtus, ubi cum fit unus una eſt uera adoratio. Nec obſtat humanitatem præciſe poſſe conſiderari, quippe adoratio terminat ad reale non ad metaphyſicum, & monet Athanaſius contra Arianos. Adoratum non ſeparemus Verbum à carne, quod & allati Patres aduertunt, & S. Thomas de humanitate, & ſic abſtracta docet, & iterum Athanaſius. Neque corpus eiſmodi per ſe diuidentes, per Verbum adoramus, & ratione fert Epiphania in Anchorato. Sic igitur nemo Unigenito dixerit deponere corpus ut adorem te, quem potius ipſum adoras cum corpore Unigenitum increatum cum templo ſancto quod uicem aſſumpſiſt, & fert exemplum purpure honoratus omne Reg. ſic & Damascenus fert exemplum ferri igniti, & uterque depellit calumniam de adoratione creature, & certè introductus Chriſtus in orbem, illud habuit. Et adorent eum omnes Angeli Dei, quod de Chriſto homine in eam epifolam exponit Chryſoſtomus, & in epifola ad Philippenſes de Chriſto. Propter quod & Deus exoleuit illius, & dedit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, ut in nomine Jeſu omne genuſculetur celeſtium, terreſtrium & infernum, ſic Magi, ſic Apoſtoli & alii adorauerunt. Et hoc ad euidens eſt ut Theodoretus hoſtis Cyrilli probet octauum illius capitulum. Unam quidem ut ſape dixi glorificationem Domino Chriſto tribuimus, & ipſum Deum ſimul & hominem conſecramus.*

Ab adoratione tranſimus ad uenerationem Imaginum, & ea uoce Hoſtiū inuidiam fugimus, & argumenta primi Decalogi præcepti, & innumeralia ex Tertulliano deſumpta, & Hoſtes ipſi ſunt nobis conſiderati, & incipiat loqui Deus ipſe Moysi. *Dans quoque Cherubim aureos, & proditiſtes facies ex utraque parte oraculi, & mox. Inde præcipium & loquitur ad te ſupra propitiatorium, ut de medio duorum Cherubim, qui erunt ſuper arcam teſtimonii, cunctis qua mandabo per te Filiis Iſrael, ubi Deus ipſe iubet fieri Cherubim, ubi loquitur in medio Cherubim, ubi ueneratio ipſis habetur, cum non ponantur inter prophana. Et iterum. Et eriges tabernaculum iuxta exemplar, quod tibi in monte monſtratum eſt, ubi bia iterum tabernaculum præcipitur, & exemplar in monte monſtratum eſt, & locatur in templo Maieſtate Dei repleto. Et tertio Regum ſexto Solomon. Et fecit in araculo duos Cherubim de lignis oliuorum, & laulatus eſt in ea iudicatione Solomon, imò & præmia ampliſſima remuneratus.*

Cap. 2.

Serm. 5.

In Pſal. 95.

De. 19. art. 2. ad 1. Ep. ad Actipſa.

Lib. 2. ad ſide c. 8. heb. 1.

Hom. 8. Cap. 2.

Exod. 25

Cap. 25

Item Deus iussit Serpentem æneum erigi, quem intuentem percussit sanabantur. *Oravitque Moyses pro populo, & locutus est Dominus ad eum. Fac Serpentem Æneum & ponet eum pro signo, ubi percussus aspexerit eum vivet*, ubi mirabilis est serpens Æneus, & Deus id miraculis confirmat, & vel solo aspectu quia sanatur, ubi & Christum ex Christo ipso significat. *Es sicut Moyses exaltavit Serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium Hominis, ut omnis qui credit in ipsum non pereat sed habeat vitam æternam*, ubi spirituales vel Prophetæ, hoc considerantes vel præcipientes, in ipso Christum adorabant, & Serpentem Æneum mirabilem venerabantur, Ferunt & Lutherani nobiscum, & Leones in latere Cherubim & boves duodecim, nec ut validè addunt his imaginibus peccatum est contra legem Domini. Et frustra respondet Beza Cherubim populis non visos, at quæstio est utrum sculpti possint, at videbant Sacerdotes, & Pontifex, at Serpens & videbatur à populo, & jubebatur aspicì à Deo. Frustra reponunt Deum in iis dispensasse, at novum est & inauditum, Deum dispensare in idolatria, qualem dicunt Imaginum cultum; nec in idolatria cadit mutatio materiæ, & gratis inventa est hæc dispensatio. Argumentorum Illiadem præbet arcæ, olim anud Iudæos venerationi habita. *Es reversus est populus ad castra, dixeruntque majores natu de Israel. Et mox. Afferamus ad nos de Silo arcam fœderis Domini, & veniat in medium nostrum, ut salvet nos de manu inimicorum nostrorum, & de Heli. Erat enim cor ejus pavens pro arca Dei & nurus ejus. Ait. Translata est gloria de Israel, quia eupta est arca Dei, & Philistini, vel Idololatræ dixere de arca. Venit Deus in castra, Et mox. Quis nos salvabit de manu Deorum sublimium istorum? Eam sanctissimam voluit. Percussit autem de viris Bethsanitis eo quod viderent arcam Domini, & percussit, de populo septuaginta viros, & quinquaginta milia plebis. Luxitque populus eo quod Dominus percussisset plebem, plaga magna. Et dixerunt Viri Bethsanitis. Quis poterit stare in conspectu Domini Dei Sancti hujus? Ubi cognoscit ex pana delictum, & venerationem arcæ sanctam & terribilem, nimium vel infidelibus notam. Et Josue ante arcam. Josue verò scidit vestimenta sua, & pronus cecidit in terram coram arcâ Domini usque ad vespeream, tam ipse quam omnes senex Israel. Eam summè veneratam per caput integrum describit solemnitas Davidis, è Rege nudatus, quasi si nudetur unus de sturris, & mora Ozæ teocentis arcam vel cadentem. Quam verò miseranda sunt responsa, Deum jussisse, quasi Deus jubet idolatriam. Quot verò in hac arca tela franguntur, non extitisse in Israel sculptores, adorari lignum simplex, in veteri lege non extitisse hæc venerationem & similia.*

Adhuc in veteri testamento Jacob, Fide

Jacob moriens singulos Filiorum Joseph benedixit, & adgravis sustigium virgæ ejus. Etiam vasa ad cultum Dei sunt destinata, & Dauid & Balthassar in eis bibens est punitus morte.

A veteri ad novum testamentum descendimus, & validissimum est Pauli argumentum. *Ubi non est lex nec præoratio, & lex adversus Imagines non extat.* Et Paulus de nomine Jesu testatur. *In nomine Jesu omne genuflectatur caelestium, terrestrium, & Infernorum, & si satia est nomen, tantæ venerationi, & si in nomine Jesu sunt miracula, & Patres cum Bernardo texant panegyres, quid erit in Christi, & Sanctorum Imagine?* Et de Cruce nova Virgæ Moÿsis, *Delens quod adversus nos erat cyrographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio affigens illud Cruci, & exclamavit & rugit Leo Magnus. O admirabilis potentia Crucis, & ineffabilis gloria passionis, in qua & tribunal Domini, & judicium Mundi & pestis est crucifixi, & sicut signum Tau olim sic & nunc Crux est venerationi, denique in utroque testamento Scriptura, venerationi est Hebræis & Christianis, nec nisi charta est, & stramentum, & si in scripturis Deum & Christum adorant, etiam in Imaginibus colis Deum & Christum.*

Antiquitatem nobis validè ut putant opponunt, & Calvinus confidenter tollit, à nobis quinque priora secula, at non nisi per manifestos errores, veritatis hæc potest impugnari, & Dallæus cautior Magistro discipulus quatuor tantum secula tollit, & omnes sibi met contrarii, etiam Gregorium tollunt sexto, & septimo fecerunt viventem. Incipiamus ergo à quinto seculo, donantes sextum, nobis vel in ipis concessum. Hic in Missa Joannis Chrysostrami, quæ latine relata est ab Erasmo. *Sacerdos egreditur à parvo ostio, portans Evangelium præcedente Ministro cum lampade, & conversus ad Civitatis Imaginem inter duo ostia inflexo capite cum exclamatione dicit, ubi inflexum caput venerationem ostendit, & converso ad Christum in liguriam, omnium sacrarum rerum excellentissima, & idem oratione in S. Meletium scribit Imagines Meletii adeò celebres, ut etiam in annulis, in poculis, in phialis, in thalami parietibus, atque ubique alibi conspicerentur, ubi ex eo laudat Meletium, ubi universi id agebant à nullo reprehensi, imò à Chrysostomo & aliis commendati, sic Theodoretus in Historia Religiosa, in vita Simeonis Stylitæ affirmat in omnibus Romæ officina pendere consuevisse Imagines S. Simeonis, adeò Romæ tunc maximè Catholicæ, sub SS. Pontificibus vigeat hæc apud Hostes idololatriæ. Etiam Augustinus loquens de signis sacris quales sunt Imagines, literæ, & Sacramenta ait. *Sed quia hæc Hominihus nota sunt, quis per homines singulis honorem tanquam religiose possessus habere, ubi nominatim ponit Serpentem Æneum, inter merentis honorem religiosum, quem nobis opponunt ut dejectum**

Lib. 16. l. 3. d. 10.

& superstitiosum, & de doctrina Christiana docet servire sub signis, ea venerantes nec intelligentes ut Judæos, liberos esse qui intelligent significationem, eosque potius colere rem significatam quàm signum. Rursus de doctrina Christiana docet, picturas, & statuas esse superstitias ijs exceptis, quæ ob bonum finem suo loco & tempore proponuntur, ab auctoritatem habente, ut evidens est propositi SS. Imagines. Idem libro decimo Confessionum, reprehendit pictores moderatum usum transgredientes, & piam Imaginum significationem, ideoque reliquas Imagines approbat, & usum in Ecclesia demonstrat. Iterum de consensu Evangelistarum scribit de Imaginibus Petri & Pauli & Christi. *Credo quod pluribus locis simul eos cum illis pictores viderent, quia merito Petri & Pauli, & cum propter eundem passionis diem celebratis & solemniter Roma commendat, ideoque Christus & Apostoli erant depicti.*

Etiam Nilus Abbas Chrysofomi discipulus in epistola ad Olimpiodorum Præfatum, cui interroganti quibus picturis templum à se extructum ornaret, suadet ut Crucis effigiem adumbrari curet, & utriusque testamenti historias & ait. *Ut qui literas nesciunt, neque sacras literas postunt legere, pictura contemplatione in memoriam revocent illorum præclara facta, qui vero Deo servierunt, en sancti & docti docent non idololatriam sed Sanctarum Imaginum picturas, nec Laici dubitant de Imaginibus, in templo etiam Augusto servandis, sed petunt quæ nam sint historiarum pingendæ. Sunt & alij Patres quinti seculi præter Historicos & Principes nec est necesse adducere, cum Dallæus vel minima colligens quintum seculum, contra vel Magistrum suum nobis donet.*

Ad quartum seculum ascendimus, non minus quinto ferax & dives; ubi Nyssenus oratione in S. Theodorum. *Oblecitur dum adem ut templum Dei, & magnitudine struatur, & adjectis ornatus decore splendide elaboratum inuictur, ubi & Faber in animalium figuram lignum formavit, & Latomus ad argenti levitatem crustas lapideas expolivit, indidit autem etiam pictor flores ortis in Imagine depicta, fortis facta Martyris, repugnantis, cruciatus, effrenatus & immanes Tyrannorum formas impetuos violentos, flammæ illum fornacem beatissimam consummationem Athletæ certaminum præfidis Christi, banana forma effigiem omnia nobis tanquam in libro quodam, qui linguarum interpretationes contineat coloribus artificiosè depingent certamina, & labores martyris nobis expressit, & tanquam præatum amannum & floridum templum exornavit solet enim pictura recent in pariete loqui, maximèque prodest. Ubi hæc auctoritas sola sufficeret, celeberrimi Sancti, & Theologi, ubi sunt fortis gesta martyris, ubi certamina palma laudantur, ubi pictura muta loquitur, & quod omnia con-*

cludit. Maximè prodest. In hoc seculo est maximus doctor Hieronymus. *Venerantur quondam Judei Sanctissimum, quia ad Maibi erat Cberubim, & Propitiatorium, & arca testamenti manu virga Aaron, & altare aureum, nomine venerabilis tibi videtur sepulchrum Domini? ubi observat Judæos venerantes res ad Religionem suam spectantes. Et rursus in vita Paulæ laudans inquit. Prostrata ante Crucem quæ pendente Dominum cerneret adorabat, & de cuna Domini magnificentissimè loquitur. In hoc seculo Ambrosius de obitu Theodosii inquit. Sapienter egit Helena, quæ Crucem Christi in copite Regum levavit & locavit ut Crucem Christi in Regibus adoretur, & libro de Incarnationis Dominicæ Sacramento. Nunc quid cum in Christo Imaginem Dei, crucemque veneramus dividimus eum? Ubi Christiani omnes in Ambrosio loquuntur, & Crucem cum Ambrosio venerant, neque Christum dividunt ut voluit Hostes, & rursus sermone decimo dicit & probat. *Quæ Imaginem coronas Imperatoris illum honorat, eujus Imaginem coronavit, & qui statim contempserit Imperatoris Imperatori utique scisse videtur injuriam, quam rem in Theodosio conspexit, eademque rationem fert Cyrillus Hierosolyma. Imago lignea terrena Regis honoratur. In hoc seculo Nizianzenus ad Olympium; conqueritur templum à se exornatum evertendum. Neque enim si statua deiciatur hoc nos excruciat etiam si aliqui excruciat, ubi non lætatur si statua deiciatur de templis, velut hostes efficiunt sed cruciatur. In hoc seculo est Prudentius testis de visu, cum cerneret super aram Imaginem S. Cassiani, *Erexi ad Cælum faciem stetit obvia contra, fuce colorum picta imago Martyris plagas mille gerens totos lacerata per artus, ruptam manibus præferens punctis cutem. Et de Sancto Hypollito. Picta super tumulum species liquidis riget umbris, effingens trahit membra cruenta viri.* In hoc seculo extitit sub Juliano, figura Christi apud Paneadem, quam Sozomenus asserit translata in templum, & Eusebius de vita Constantini narrat, in templis Hierosolymæ erectis extitisse maximam copiam Imaginum, & quidem constantium argento & auro. In hoc seculo vixere Athanasius, & Basilus, at panegyris Barlaam Basilii, & quæstiones Athanasii ad Antiochum apud Criticos apocryphæ habentur, nihilominus Athanasius in Arianos scribit. *Qui ergo adorat Imaginem in ipso adorat Imperatorem, Basilus in epistola ad Julianum, de Prophetis, Apostolis, & Martyribus: Unde Imaginem eorum honore & adoro. Et mox. Quin & in omnibus Ecclesiis nostris offenditur depictum, ubi de omnibus Ecclesiis refert, & rem inibi oculis fidei & quidem cunctorum.***

Numerosa sunt exempla in hoc seculo, ubi nec unum inveniunt Hostes nostri. Sic Nyssenus oratione de deitate Filii, & spiri-

Lib. 3. c. 9.

Lib. 10. cap. 10.

Lib. 5. cap. 20.

2y. 15.

tus meminit Imaginibus, in qua depictus videbatur, Isaac mox ab Abraham immolanda, Nazianzenus in sermone de virtute loquitur de Imagine Polemonis ad cuius aspectum conversa est mulier peccatrix. Hic Hieronymus in caput quartum Iona loquitur. *Et revera in ipsi eucyrbitalis vasculorum, quas vulgo saucumortis vocant, solent Apostolorum Imagines adumbrari.* Hic Ambrosius de SS, Geruasio & Protasio sibi per visum oblati loquitur. *Cum quadam mihi tertia apparuerunt Persona, que similis esset Beato Paulo Apostolo videbatur, cuius me vultum pictura docuerat, ubi vultum Pauli pictura docuerat, ideoque in eo seculo pingebatur;* Hic Asterius Amaseæ in Ponto Episcopus, scribit ad sepulchrum S. Euphemiz, *appensam tabulam ejus martyrium experimentem. Pictor vero etiam ipse religione pro artem suam totâ pro viribus in linteis designavit historiam istam juxta thecam sacram appendit, & propofus spectaculum.* Hic Paulinus meminit picturas quas Severus Sulpitius posuerat, in Basilica à se in Gallia ædificata; idem habet in natali spono S. Felicia. Hic rursus Prudentia hymno nono, & iterum Paulinus memorat Imaginem S. Martini.

Hanc esse traditionem Apostolicam demonstrat, non tantum Damascenus Græcorum Magister, sed & Gregorius adversum nos citatus. *Et quia in locis venerabilibus Sanctorum depingi historias non sine ratione vetulas admittit.* Et post aliqua. *Si hanc instructionem ad quam Imagines antiquitus sunt habere vitis in Ecclesia.* Et rationes quas afferunt Patres, in antiquitate tota vigere. Et post hæc asseruntia ferimus testimonia quippe Tertullianus in libro de pudicitia, bia testatur in sacris calicibus, depictum Christum in forma Pastoris ovem errantem suis humeris, ad ovile rursus portantem, & hoc erat ibi commune Catholicis, ut inde probarent penitentiam etiam gravium criminum, in Ecclesia posse concedi, adeo erat probatio dogmatis Catholici ideoque res omnino manifestè credita & credenda rei valida probatio, & hæc sola sufficeret in sterili antiquitate, & venerata Imago in calicibus, & cum ipsa res sacra, & posita in Ecclesiis. Idem in apologetico testatur Christianos, appellatos Religiosos Cruces, nec valet responsum Centurionum, Christum redemisse nos per Crucem non per Imaginem, quippe nec ipsi admittunt Cruces colendas, imò ubique comburunt, & conculcant, nec Christum redemisse nos per Crucem argenteam, nec per eas quas Tertullianus commemorat, nondum inventa per Helenam Cruce, & Imagis nos redemisse per corpus quam per Crucem, ideoque perfectior est imago corporis. Idem ait Christianos frontem terere signo Crucis.

Frontem Crucis signaculo terimus, quod indicat rem frequentissimam juxta illud. Et pavum formica terens iter, quod millies

repetitum iter designat; sic Minotus Felix in Octavo respondet, opponentes Gentilibus Crucem adorationem; nec obstat dicere, *nos Crucem neque adoramus neque optamus,* quippe loquitur de adoratione propria, qualem opponebant nobis Gentiles, alioquin non opposuissent Gentiles adorationem nisi signum aliquod cultus vidissent; & Crucem veneratam Regibus, Patres, historici, & monetæ ostendunt.

Parva sunt hæc, quis crederet Eusebium, antiquitatis Ecclesiasticæ servatorem, nobis plurima monumenta servasse, & primò fuscè agit de Hemoroisæ simulacro & ait. *Hanc statuant effigiem Iesu exprimere dicunt, quam ad nostram usque ætatem manentem ipsi ad eam Civitatem profecti oculis cernebamus. Nec sane novum est qui ex Gentilibus propagati à Servatore, dum inter homines vivunt, beneficium affertii fuisse ista effecissent, eum & nos Petri & Pauli Apostolorum. & Christi etiam ipsius Imagines in picturis colorum varietate expressas, conservatasque asperxerimus, idque propterea sicut verisimile est quod Majores nostri ad Gentilis consilii nobis, similitudinem quam proximè accedentes eos, qui tanquam Servatores illi fuisse, ideoque illis aliqui saluti & subsidii attulerunt apud se honore ad hunc modum offerre consueverunt. Jacobi enim Apostoli Cathedram. Et mox. Ad istud tempus servatam Episcopi qui illic ordinis successerunt per magno asserunt, unde declarans perspicue, quemadmodum veteres Patres ad nostram usque ætatem Sanctis Viris ob eorum veram ergo Deum pietatem debitam venerationem & tribuerunt & adhuc tribuere non cessant. Quin etiam meminit miraculi, ubi crescente apud statum hemoroisæ herba quadam, usque ad simbram Imaginibus eamque attingente, expellebantur morbi omnes & corporibus, quod etiam refert Theophilactus in Matthæum, denique refert Eusebium imaginem ad Regem Abagum à Christo missam, quam licet in dubium aliqui revocent, nunquam tamen Eusebius credidisset, commissam à Christo Domino idololatriam. Vides ergo in uno Eusebio multa argumenta, ubi Eusebius est oculatus testis, ubi vidit Imagines Crucis Petri, & Pauli, non suo tempore factas sed conservatas, ubi Majores gratitudinis causa, & pulchro rationis lumine ducti, consueverint memoriam servare, ubi Jacobi Apostoli Cathedra per magno est æstimata, à Sanctissimis Hierosolymæ Præsulibus, ubi debita est sanctis ea veneratio, ubi eam tribuere non cessant, & tribuerunt, ubi Majores Eusebio commemorat & laudat, ubi Deus ipse miracula confirmat, & si per Centurios superstitiosus est veneratio, Deus confirmat superstitutionem miraculis, quod innumerata repugnat Scripturis, & ipsi lumini rationis, & Philosophi ipsi nature lumine consularunt. Nimia est non sterilis antiquitas, ubi S. Augustinus post Eusebium de consensu Evangelistarum, narrat Imagines Christi passim*

Ep. 53.

Ep. 17.

Lib. 2° r^o.

Lib. 9.

Ep. 9.

De con. mil. c. 3.

Lib. 7. 4. 14.

Cap. 9.

71

passim inveniri, inter Imagines Petri & Pauli, ubi Cajus antiquissimus Theologus in disputatione cum Proelo Cestaphryga habet. *Ego habeo trophæa Apostolorum qua ascendam*, nec abutere Gentiles ea nota trophæa, multo minus statuum Hemoroiffæ ignotam, quod Christum representarit, ut vellet Dallæus, ubi S. Lucas Evangelii Scriptor Canonice, Imagines B. Virginis pinxit, quarum meminit Theodorus Lector antiquus, ubi Alexander Severus ex Lampriodio, Imagines Christi habuit in suo lario, & credibile est à Christianis hoc didicisse, & potuisse discere constat ex Eusebio, ubi de Cruce Justinus apologia secunda. *Signa & nota que apud nos sunt hujus rei virtutem declarant*, ubi virtus Crucis declaratur à signis, & Tertullianus respondet objectioni Gentilium de adoratione Crucis lignæ, idemque facit Minutius in Octavio, & Origenes in Epistolam ad Romanos docet Crucem attentè pensam, valere ad tentationes omnes repellendas, ubi Evagrius Imaginem Edeffæ describit, ad Regem Abagarum missam, ubi Dallæus ipsam Imaginem Hemoroiffæ asserit à Maximino Cæsare sublatam, ideoque confiteri cogitur ante extitisse, cum nec divinitus illi possunt res non existens. Et de nomine Jesu Origenes. *Est autem nomen quod est super omne nomen Jesu.*

Apol. c. 18.

Lit. 6.

Lit. 4. c. ad.

Plom. 1. In Iosue

Imaginem Edeffæ describit, ad Regem Abagarum missam, ubi Dallæus ipsam Imaginem Hemoroiffæ asserit à Maximino Cæsare sublatam, ideoque confiteri cogitur ante extitisse, cum nec divinitus illi possunt res non existens. Et de nomine Jesu Origenes. *Est autem nomen quod est super omne nomen Jesu. Et quia est illud nomen super omne nomen, idcirco in nomine Jesu omne genus creaturæ celestium, terrestrium & infernorum.*

Rationes etiam perpetuè antiquitatem confirmant. Et primò constat venerandas etiam res inanimas, ita sacræ appellantur literæ à Paulo, item calices vel ex Dallæo venerandi, ita nullies in Scriptura Dei nomen non assumens nomen Domini in vanum, & Benedictum nomen Majestatis ejus. Et rursus. Laudabile nomen Domini, & validius. *Sanctum & terribile nomen ejus*, & de nomine Jesu jam vidimus, & de statua Emoroiffæ refert Sozomenus, quod cum Julianus Apostatus statua Christi amovisset suam reponens ignis de Cælo statuum Juliani discerpit, eo modo quo olim accidit Idolo Dagon, & hoc miraculum Centuriatores evertunt, asserentes statuaem Christi fulmine contractam, à hoc idem foret ac dicere Deum, à Demonibus Cælo dejectum, & hæc depravationes Lutheranos monere possent; & Imagines Principum honorari, cognoscunt omnes mundi nationes, & miseranda est Centuriatorum responsio, venerari Imagines ob absentiam Principum, quippe seient vel indolenti colli etiam coram Principe, imò gravius esse delictum non colere eo præsentem. Arguit Basilus Patrum quarti seculi.

Pf. 100.

Nam magnifica in bellis gesta, & oratores sepe numerus, & Pictores pulcherrimè demonstrant. Hi oratione illa tabulis describentes arque orantes, & carius de Spiritu Sancto. Si quidem illud verbum splendor cum gloria intelligitur. & imago cum principali exemplari, quod & alii Patres urgent contra Arianos,

nos, & militant in sacris literis, signis, & vasis. Arguit Chrysofomus duobus integris orationibus, scelus committi in contemptu Imaginum, ut arguit in contemptu statua Theodosii, & quanto sit sanguine purgata Theffalonicensem, sub Ambrosio sciunt omnes, & Eusebius scribit in dedecus Maximini ejus status vel dejectas vel denigratas, & de imaginibus Domitiani scribit Svetonius, & imago Tiberii in anulo sculpta, & non ablato, mortem attulit Equiti ingenti. Arguunt cum Patribus Gentiles ut Plinius, excelsæ Imagines ad pietatem ut de Abraham vivo Filium occidere, testatur de se & in se ipso, Nazianzenus & sumosa Avorum Imagines exprobrant, imbellem Dominum alienum ingredi triumphum, & Boleslaus Rex Poloniz Patrem imitatorum, Imaginem Patris in pectore gerebat. Arguunt vetustissimi Patres Dæmonem Cruces Imaginem fugere, & frontem tali clypeo muniri. Arguunt cum Gregorio in nos allato, Imagines librum esse plebis, legere nescientes. Arguunt cum Paulo idolum nihil esse, cum representet res non existentes, ideoque Imagines tenendas, cum veros Sanctos oculis exponunt. Denique lex ipsa civilis præbet argumenta de iis qui ad status Principum consurgunt longè melius ad status Principum supernorum.

Hic exercitibus pugnandum est non militaribus. Militant hic Historici millies Eusebius, Sozomenus, Theodoretus Evagrius Nicephorus, Theodorus Lector & alii, quos collectos nemo unquam negavit. Militant hic sexti seculi Patres, quos ne Ionus quidem Idolatras vel finxit, & quod mirum est citant contra nos ut Catholicos. Militant quinti seculi Patres, quos insudato ausu & contra Magistrum, vult Idolatras recens Dallæus & quidem Augustinus, Leones magnos, & Heroes sapientis & veræ fidei. Militant post Oratores sacri Poetæ Paulinus in natali decimo S. Felicis, *mirumque sacras veterum monumenta figurat*, & emendat effigiem suam vicinam S. Martino. *Adhuc Martinus perfecta regala vita, Paulinus veniam quo mereara docet. Hinc Peccatores illum spectate beati, exemplum sancti ille sit iste reis*, & ibi. Martinus veneranda viri testatur imago, sic Prudentius hymno nono, & decima de S. Hyppolito, & fusc de Cruce contra Symmachum Pagatum. Et hi vixerunt in quarto seculo, & de S. Cassiano jsm vidimus.

Militant præter adductos, & alii Patres, Nyssenus de Deitate Filii, & Spiritus meminit Imaginis in qua depictus erat Isaac immolandum, Nszianzenus sermone de virtute loquitur de Imagine Polemionis, ad cujus aspectum meretrix est conversis, & si potest imago Philosophi qui mirabilis Sancti? Asterius Amasæ præsul laudat Pictorem, qui ad vivum S. Euphemiam expresserat, Hieronymus in esput quartum Jonæ sita loquitur, *Est revera in ipsi cacarbitulis*

quacu-

vaseulorum, quas vulgò sanctorum vocant solum Apsolorum Imagines adumbrari. Ambrosius de S. Gervasio & Protasio, sibi per visum oblati loquitur. *Cum quadam mihi tertia apparuerunt Persona, qua similis esse B. Paulo Apostolo videbatur, cuius me cultum Pfura docuerat; & hi sunt Patres quarti seculi, sic Augustinus in quarto vixit seculo, & alii cum Paulino, Chryostomo. Militant antiqua liturgiæ ubi Imaginibus inclinatio capitis præcipitur. Militant Imperatores post Constantinum templa Imaginibus ornantes, & signum Crucis eximie extollentes. Militant innumeri honore Crucis, ubi olim Christiani vocabantur cruciarj, ex Tertulliano libro primo ad Nationes, sic ex Origene libro secundo contra Celsum, ex Minutio Felice & hi erant in tribus primis seculis, & apud Cyrillum loquitur Julianus Apostata, Christianorum rituum utpote Christianus peritus. Pro eo clypeo, ut dicebat de Cælis elapso, Crucis lignum adprans ejus Imagines adumbrantes in frontibus & pro edibus suis inscribentes, & hic vivebat quarto seculo, sicut & Cyrillus hierosolymæ catechesi quarta, Epiphanius hæresi trigesima Ebonitarum, & de honore Crucis libri integri efformantur, & tamen Hostes nostri, eo non se signant. Militant Iconoclastæ ipsi, qui Crucem venerabant non imagine, unde arguit contra ipsos validè Damascenus. Militant Pagani ipsi cum Licinio jubente, ut declinarent pugnam contra Crucem, quam Divina quamque inexplicabilis esset in salutari Christi passione. Denique præter Christianos & vel Infideles, Deus ipse miraculis cultum hunc firmavit quæ narrant Centuriatores ipsi, & respondent etiam sputo facta miracula, at extra chorum saltant & dicimus, Deus non potest confirmare miraculis falsum, at per ipsos firmavit cultum Imaginum. Quid ergo evidentiùs?*

Post omnium generum probationes aliam manent, & primò ex professo Leontija Episcopa Cypri propugnat; relatus in Concilio Niceno Secundo, ubi copiosas refert probationes, & contra Judæos ad hominem, & in Judæis hæreticos confutat, at Hostes habemus pro nobis pugnantes; ubi venerationem probant rebus sacris licitam. Patet ex Josepho quomodo venerantur Judæi, Samaritani & Alexandrini templum. Patet ex Nazianzeno de Matre Machabæorum. *Rapiebatur guttas sanguinis ipsorum recipiebatur partes membrorum ipsorum venerabatur ipsorum Reliquias.* Patet ex Basilio dicente. Honora hanc parvam Bethleem, quæ te reduxit in Paradisum, & venerare præsepe. Patet ex Chryostomo de Christianis dicente. *Qui Crucem venerantur.* Patet ex Leone Secundo dicente thronum Apostolicum venerabilem. Patet ex Clericia Ecclesiæ Apamcentis, templa vocantibus vasa venerabilia. Patet ex Mocho dicente de sanna. Digna inventa est appropinquare lo-

co factò, neque ulterius impedita est veneratio ad Monumentum Domini. Patet ex Damasceno de Imaginibus non intelligere, nisi venerationem & adorationem honorabilem. Patet ex libro cui titulus extractum sententiarum Patrum de adoratione Imaginum, similiter honorabilibus templa, & vasis. Patet ex Hieronymo scribente ad Theophylum, ubi docet Altaria, Calices, & sacra velamina, Majestate veneranda. Crederes loqui Concilii Tridentini Patres, & venerationem Imaginum firmare. Idem tenent Calvinistæ omnes, in Eucharistia adesse Imaginem Christi, & eam venerandam, & reverendam, & docet Calvinus eam reverenter suscipi debere.

Adhuc parum est hoc Joannes Hus, dictus à Calvinistis Sanctus Homo Dei, & docuit verbo & exemplo, venerationem Imaginum & Crucia, simul cum suis discipulis, & Pezibram in professione fidei & admittit & probat ex Viclepho, etiam Ecclesiæ Orientis per Hostes floridè, admittunt venerationem Imaginum, & oculis testibus venerantur, etiam Lutherani cum Lutero, à Calvinistis dicto vero Dei servo, venerationem Imaginum consentitur, eaque in Ecclesia retinet. Etiam Streso excusat ab Idololatria, secundum Nicenum Concilium. Etiam Aubertinus ut vidimus probat, sic Amelius in Bellarmino enervato, sic confessio Helvetica Argentinensis & aliæ, & etiam Dallæus innumera coarctans, & Ministri idem tenent de honore, qui debitus est instrumentis omnibus Religionis, sicut & rebus Ecclesiæ, Præbyteris Gallicibus libris sacris quos omnes vocant venerabiles.

Adhuc mollica sunt ista, fingunt sibi scopum quem feriant; ita loquente Dallæo libro tertio. *Romani pretendunt adorandas vel venerandas reliquias, Imagines, & in hoc præcité est punctum questionis, cultu aut servitio religioso, adoratione latræ analogicæ, cultu & servitio analogico ei, qui debitus est eorum obsequio;* ubi in Tridentino ne verbum quidem est, adorationis, servitij religionis latræ, assentiri ergo debent Tridentino decidenti tantam venerationem Imaginum, & quamplurimi Pontificii negant latræ analogicam, & cum Ministro Carolo reponunt, nos largiri Imagini supremam adorationem, soli Deo debitam & relativam, nec intelligi nec explicari à Pontificiis, & ignorari an Deo ea placeat. Sic alii passim.

Majora adhuc remanent ex rebus jam absolutis transmissis in Actores, & fundamentalem divisionem in ijs reperimus. Sic fatetur Confessio Gallica. *Papisticis conventus damnamus quod contra Dei veritas ab illis exules &c. In quibus denique omnes superstitiones & idolomania vigent.* Sic Confessio Anglicana posterior. *De Divina Romanensium de adoratione, & veneratione Imaginum ret est futilis inaniter confessio, sic Confessio Helvetica posterior, Confessio Bilsleensis, Scotica prima, Argentinensis capite vigesimo pri-*

AM. 6.

lib. 15.
c. 6. An-
tiq.

lib. 7.
ca. 11.

primò, Saxonica capite vigesimo primo & sequenti, & innumerae aliae confessiones & Auctores qui primum Decalogi præceptum nobis opponunt & tamen vidimus apud ipsos tenere Hus, Discipulos, Viclephum; Lutheranos, Græcos, & Calvinistas, & Beza putat rem adiphoram, & indifferentem, imò Lutherani in solempni colloquio Mompelgariensi, probant Imagines validis argumentis, ex cherubim, Lionibus, & bobus, sic Isaias vidit Dominum sedentem super solum, & Filium Hominis Daniel, & ubi non est lex nec pravaricatio, & dicunt adiphora. Imò quod maximum est iidem fatentur & negant, fatentur millies idololatricam & Catechismus Heidebergenfis ait creaturas pingi posse, & probat ex scriptura, ubi Deus replevit scientia Beseleel, ut arcam aptè conficeret, & vestes & omne opus sculptum.

Superfluum foret post partis confessionem qua est apud J. C. probatio probata, vel objectionibus certè vanis respondere, at novo paradoxo plus juvant nos, contrariorum argumenta quàm nostra. Incipimus à Gregorio Epistola ad Serenum. *Et quidem zelum vos ne quid manusculum adorari possit habuisse laudamus.* Et in alia. *Et quidem quia eas adorari vestrius omninò laudamus;* at Calvinus, Dallæus & alii sexto seculo venerationem & adorationem Imaginum consentent, ideoque Gregorium nostrum ultrò consentent, & Dallæus affirmat. Licet Gregorius dixisset utendum esse veneratione aliqua erga Imagines, Calvinus scriber hac de re arguit Gregorium. Quomodo ergo ferunt contra nos Patrem nostrum? Innumera verò nobis præbet Gregorius, ubi frangere eosdem Imagines non debuisset iudicamus, & ipsi frangunt, ubi docet juvare idiotas nescientes legere, ubi repetit, fregisse verò reprehendimus. Die Frater à quo factum Sacerdote aliquando auditum est, & ipsi ferunt Epiphanium, & unum Patrem ferunt quem negat Gregorius, & certè legerat Epiphanium, & Hieronymum, ubi pictura ait pro lectione est, ubi ait ipsum. Ferocibus animis scandalum generare, ubi ait id id vetustate ortum. *Et quia in lucis venerabilibus Sanctorum depingi Historias non sine ratione vetustas admisit, ubi. Ita tuus scandalizasse Filios perberberis, ut maxima eorum pars à tua fe communione suspenderit* (en plebs se ob id à Præsulis communione suspendit, & quidem Præsulis à Gregorio reprehensit, ubi ad Secundinum Impines mittit. *Imagines quas tibi dirigendas per Dalcidum Diaconum rogasti missimus. Undè volèdè tua postulatione placuit quia illum toto corde tota intentione &c.*

118. 7.

Ep. 13.

Insuetos & inaudito paradoxo Calvinus, vult Judæos & Ethnicos in simulachris adorasse Deum, & urget Dallæus Gentilea tenuisse, Idola non esse Deos, sic Celsus citatus ab Origene ait. *Quis enim adus est nisi sit planè falsus, qui hac Deos esse putet, non*

autem Deorum donaria & simulachra. Sic apud Lactantium de Divinis institutionibus. *Non ipsa simemus simulachra sed eos ad quorum imagines scilicet & quorum nominibus, consecrata sunt,* sic apud Arnobium libro sexto, & Athenagoram in legatione pro Christianis, imò urget in nos retorqueri, quid quid scripserunt Patres contra Idola; sic Tertullianus in apologetico docet *Quantum motum de simulachris ipsi nihil aliud reprehendo quàm materias sordes esse vasculorum, instrumentorumque communium vel ex iisdem vasculis & instrumentis* sic Minutius Felix in Octavio *Quarto verò de Diis vestris animalis materia naturaliter iudicamus mures, Hirundines; Mites,* sic Lactantius libro secundo Institutionum. Et primò constat hebræos simulachra Deos dixisse Deo relicto. Fac nobis Deos qui nos præcedant. Et rursus. *Hi sunt dii tui Israel, qui te eduixerunt de terra Aegypti.* Et iterum *isti sunt dii tui Israel;* & iterum *Filii Israel dixerunt mihi fac vobis Deos qui nos præcedant & Moyse, feceruntque sibi Deos aureos;* & de vitulis Roboam. Ecce dii tui Israel, & quod vocent simulachra Adonai probat ipsos statum habuisse pro Deo. Nec minus Deum reliquere. *Immolarunt Damonis & non Deo diis quos ignorabant, Novi recentisque venerunt quos non coluerunt Patres eorum Deum qui se gennis dereliquisti.* Et iterum *Fecerunt vitulum in orbè & adoraverunt sculptile & mox oblitii sunt Deum, se Jasse,* sic Elias dans optionem, Si Dominus est Deus sequimini eum, si Baal est Deus sequimini eum, & apud Ieremianum spè queritur se desertum. Prophetae prophetaverunt in Baal; & ante. *Quid invenerunt Patres vestri in me iniquitatis quia elongaverunt à me.* Et mox *tenentes legem nescierunt,* Et mox *me dereliquerunt & alibi, ubi certissima sunt & evidèntia testimonia. Longè melius Ethnici idola Deos credere. Sic Lahan Gentilis Deos meos quos mihi feci tulisti.* Et rursus. *Et miserunt Deos eorum in ignem. Non enim erant dii.* Et alibi. *Quoniam omnia Idola nationum Deos astimaverunt, quibus neque oculorum usus ad videndum.* Et alibi *Quod non colo idola manu facta.* Et apud Isaiam. *Operatus est Deum & adoravit.* Et iterum. *Quoniam non sunt dii qui manibus sunt,* Et rursus. *Simulachra gentium argentum & aurum.* Et mox. *Similes illi fiant qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis,* & alibi, & ita innumeri Patres Irenæus libro tertio capite sexto, Cyprianus libro tertio adversus Judæos, Minutius Felix in octavio, Arnobius libro primo, Origenes septimo, Athanasius, Augustinus de civitate, Cyrillus Alexandrinus & alii. Alii in iis colebant Dæmones, dii gentium Dæmonia. Et rursus *Quæ immolans gentes Damonibus immolans,* & constat ex oraculis & ex nominibus Heizehuh & c. qui est Diabolus, & tempore Christi ex Plutarcho tacere, alii in simulachris homines pro diis, quos homines esse præ

Deut. 32

1. 2.

c. 44.

Pf. 113

c. 136

metu silebant; ut constat ex Doctis & Cicerone de natura Deorum & paucis omnia complectitur Eusebius. Quæ cum in simulachra inanimata congesta conspicerentur vehementer & suam & Patrum suorum amentiam ineurant, præsertim cum planè intellexissent neminem in illis additis recessibus aut in ipsis statuis vel Dæmonem vel ariolum, vel Deum, vel vatem sicut sibi antea, præsumpserant tanquam habitatores residere.

Toto verò Cælo distant imagines Ethnicæ & nostræ & primo convenit etiam cum hostibus Idolum esse imaginem rei falsæ quæ non est, vel si est representatur per id quod non est, ut homo representatur ut Deus, & ideo Apostolus ait Idolum nihil est, nec imagines Parentum ipsi vocant Idola, ideoque imagines Christi Idola non sunt cum verum Christum pingunt sicut & veros Sanctos. Nec nos colimus creaturam pro Deo. Est & infinita diversitas, cum in ipsis Idolis veneretur virtutem, & nullam nos agnoscamus in imaginibus; & ipsi in iis confidunt nos non confidimus. Uno verbo nunquam Patres vetitam dixerunt, imaginem Pastoris in calicibus, nec imaginem crucis, ideoque omnes nostri sunt, nec semel nos condemnant, & semper in sacris imaginibus timentur.

Voluntaria format Dallæus de imaginibus vetitis, quæ uno verbo loquuntur loqui de Idolis, & poterat longè plura formare volumina. Fert illud non facies tibi sculptile nec similitudinem, citat suse Tertullianum qui tamen admittit ultra figuram Pastoris serpentem, Cherubim, Seraphim, citat Clementem Alexandrinum de Idolis loquentem, imò ut notat Natalis asperè sed verè. Fraudulenter & imperitè allegat, sic Epiphanium de Carpocratianis adorantibus Christum, Protogoram & Aristotelem. Eredis enim his imaginibus de cætero gentium mores servant. Qui verò suo gentium mores nisi sacrificia? sic Hieronymus in Dniclem loquitur de Idolis, & hoc familiare est Dallæo libris integris extra scopum pugnare, sicut libro integro probat singulos Patres esse fallibiles, quod ne unus quidem in toto orbe inveniatur, solvuntur ergo textus ille ita validi, & Dallæus citans toties Tertullianum, poterat in eo legere solutionem & retorsionem *Proinde & similitudinem veterari fieri omnium, que in Cælo & in aquis ostendunt & causas, Idolatris scilicet substantiam prohibentes, subjicit enim. Non adorabitis ea nec servietis illis, & retorquet plurimis exemplis imaginum, ubi poterat à Tertulliano etiam probante, Dallæus & quidem suo calamo doceri. Nec uno tantum in loco sed & de idolatris ait. Propter hanc causam ad eundem scilicet materiam lex Divina perclamat. Ne feceritis Idolum. Hoc argumentum solvunt innumeri Patres asserentes unum tantum esse præceptum, sic Augustinus questionibus in Exodum, & præter Tertullianum alatum Cyprianus de exhortatione Martyrii, Origenes libro octavo in*

Exodum & alii, & ipsa vox & notio Decalogi, ubi sunt tantum decem præcepta, & primus esse contra Idolatriam docet vel Gregorius.

Quævis ejus imaginem præ oculis habere de sileas. Et mox. Abs te non fecimus si per visibilia invisibilia demonstramus scia quidem quia imaginem Salvatoris nostri non ideo petis ut quævis Deum colas, sed ab recordationem Filii Dei in cuius amore recalcas, cuius te imaginem aspiceret desideras, & hæc sunt eadem verba synodi Tridentinæ. Sed quoniam bonor qui eis exhibetur referat ad prototypa quæ illa representant, ut per imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperimus & procumbimus Christum adoremus & sanctos quorum illæ similitudinem gerunt veneremus, eadem quoque scripsit Carolo Hadrianus Papa. Prosequitur ibi Gregorius de se, & Catholicis. Et nos quidem nos quasi ante Divinitatem anse illam prosternimur sed illum adoramus, quem per imaginem aut notam aut passim, sed & in throno sedentem recordamur, & dum nobis ipsa pictura, quasi scriptura ad memoriam Filium Dei redocis animam nostram aut de resurrectione lætificas, aut à passione demulcet, ubi & genuflectimus & ante imaginem prosternimur, quod apud hostes maxima est idolatria. Rursus Gregorius ad Ianuarium Galaritanum jubet, ut reddita Judæis Synagoga per vim à converso Judæo occupata. Sublato exinde cano ea qua dignum est veneratione imagine, atque cruce, negat ergo Gregorius cultum latris exhibendum quia omne manufactum adorare non licet quoniã scriptum est Dominum Deum tuum adorabis & illi soli servies, & probat & jubet cultum latris minorem. Probat de pingi non sine ratione historias cum vetustate, probat ad imaginum aspectum fideles inclinare caput detectum, genua flectere, in humum procumbere. Probat imagines excitare compunctionem. Sed hac sollicitè Fraternalitas sua admonet, ut ex visone rei geste ardorem compunctionis percipiant, & in adoratione solius omnipotentis S. Trinitatis humiliter prosternantur, ubi ex Gregorio imagines excitant ad compunctionem, non ut loquantur hostes ad idolatriam. Probat in epistolis vel per hostes adductis tenendas in Ecclesia imagines, & tamen Eilbrachius ex sententia Protestantium ait. Dei imagines simpliciter illicitas esse & idolatras, ita ut eas nec facere nec celere liceat, sic Crocius, sic Confessio Heidelbergensis, sic Confessio Helvetica posterior. Usus imaginum in templis pro modis seu rebus indifferentibus reputari non debere. Probat vel testibus Hostibus nostris venerationem Præsulum, calicum, Reliquiarum ideoque cultum latris minorem. Probat utpote reprehendit indiscretum zelum, & vult Serenum cautius agere. Denique Dallæus post suum Calvinum, maledicte Gregorio, & vocat enim seditionis fautorem, vocat superbum amplificatorem suæ sedis, & Calvinistæ uno verbo vocant idolatram, & auctoritatè ipsius honore privant. Referunt ser-

L. a. p. 5

L. 4 de
V. C. 1.
55.

C. 1.

7. 1. 107.
Marc. 6.
32.

patem Enūm ab Ezechia fractum, at non ideo fregit quod effigie figuræ Christi sed eo titulo. Siquidem usque ad illud tempus Filii Israel adolebant ei incensum, adeoque committebant idolatriam, cū incensū seruerit tunc in sacrificiū, è contra Moyses sanctissimus erexit, nec factum ullo pacto contiegit, & Deus miraculis comprobavit, & Christi figuram efficit. Referunt Concilium Eliberitanum ubi legitur *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur, & adoratur in parietibus depingatur, at ex hoc evincitur imagines jam ante extitisse, evincitur statuas & tabellas potuisse seruari, cū exceptio firmet regulā in contrarium, evincitur extra Ecclesiam esse potuisse, evincitur imagines sanctorum coli & adorari, ne quod colitur & adoratur. Referunt Philonem dicentem apud Hebræos nullos extitisse sculptores, & Josephum reprehendentem Solomonem ob cherub, at si nullus fuit sculptor quis sculpsit Cherubim, Leones? &c. & si Deus laudat Salomonem, cur Josephus contra Deum reprehendit, & Deus ipse replevit scientia, sculptorem & artificem arcæ se respondetur Origeni loquenti de lege Synedrii non Dei, ideoque nulla lex Divina i prohibet. Referunt Constantiam uxorem Licinii petisse ab Eusebio, trāsmitti sibi imaginem Christi & Eusebio dixisse non posse depingi, at relicto responso eam epistolam esse apocrypham, vel Eusebio esse Theopaschitam negantem imagines, dicimus id firmare usum imaginum, cū Constantia nō fuisset ausa ab Episcopo petere, & ulterius petebat imaginem resurgentis, & bene expressam, & respondet. *Quis ergo huic sanctorum**

C. 16.

*at dignitatis & gloriæ vibrantis & præfulgentes splendores exarare potuisset mortuis & inanimatis coloribus? Quando quidem nec aspicere in eum in monte egregii Discipuli sustinere, qui etiam cecidere in faciem importabile quod sibi visum fuerat contentes, ubi loquitur de Christo glorificato, non de patiente cui non erat species neque decor, & Dallæus poterat ferendo Eusebio abstinere, qui innumeras laudat, & narrat imagines. Referunt Ambrosium de obitu Theodosii. *Helena crucem inventi Regem adoravit, non lignum utique qui est error Gentilium, at nos eadem docemus contra Gentiles, & Ambrosius dicit Helenam deosculantem & procumbentem, internum affectum ad Christum direxisset, & crucem illam & homines venerati sunt & Deus magnis miracula docuit venerandam, nec Helena conculcavit sed maximè coluit. Referunt inania incapacia venerationis, at innumera jam atollimus, sic Sanctum Sanctorum, sic vasa fava de filii Caeth. *Ut portens involvant, & non tangens vasa Sanctorum ne moriantur, quod idem imponitur aliis exceptis Filiis Aaron, ne curiositate videant quæ sunt in Sanctuario, sic Ephod, sic terra ubi erat Moyses. Terra in qua stas terra sancta est, & Hieronymus epistola ad Marcellam venerabantur quondam Judæi Sancta***

F. codi
4.
100. 4.

Sanctorum, quia ibi erat Cherubim & prophetiarum sic milles nomen Dei; & Scriptura dicitur sacra, & veneranda imagines & statuas Regum, denique referunt aliquos abusus, at abusus etiam per ipsos non tollit usum & Tridentinum tollit & reprehendit abusus, in qua re etiam per ipsos est laudabile & in sacris vasis est abusus, ut constat experientia, & in sacris Scripturis, nec tamen tollere volunt Hostes, & veneratione digna presentatur.

Idem argumentum solvit & retorquet Leontius, & Paganum inducit videntem Cherubim, nec unquam cogitant eam esse idolatriam. Idem fatentur Lutherani omnes, in eo textu prohiberi tantum Idola, & citant illud Pauli, *ubi non est lex nec prævaricatio*. Idem docent quamplures Calvinistæ, Deum in Cherubim, & alia dispensasse, ideoque non esse idolatriam, in qua Deus dispensare non potest. Idem dicit Meiserus præceptum esse ceremoniale, ideoque in nova lege cessasse. Idem docent verba antecedentis & sequentia textus, & explicat Glossa Belgica. *Non adorabis intellige Idola*. Idem tenere debent Calvinistæ juxta sua principia, non esse errorem fundamentalem nisi evidentem, & plura probanda non sunt in scriptura, ut loqui Deum etiam Christianis, præceptum esse naturale non ceremoniale, per illam imaginem prohiberi, & Dæmonum & Sanctorum, de quibus extremis nulla fit mentio, etiam prohiberi cultum lætæ minorem, etiam Christianis prohiberi cultum hunc minorem, de quibus ne verbum quidem in scriptura & traditione, imò potest evidentes convinci contrarium. Idem tenent quamplures Hostes, non ponentes errorem inter fundamentales, ideoque non supponentes idololatriam, & si est idololatria per Calvinistas erunt idololatra, Joannes Hua, Hussitæ, Vicleph, Patres quinti, & sexti sæculi Gregorius Magnus & Lutherani omnes, erunt in professione fidei Hostes & confederati. Denique Calvinus ipse in commentario Josue, quem teste Beza paulo ante mortem absolvit. *Non videtur omni ex parte fuisse extra culpam, quia lex vetat quasi libet statuas erigere. Verum excusatio facilis est non alias statuas damnari, nisi quæ ad Deum representandum spectant. Interesa congeriem lapidum erigere tropæii loco vel in testimonium miraculi, vel in memoriam insignis Dei gratia nusquam lex prohibuit, aliqui & Josue, & post eum multi Sancti Judices & Reges se prophana novitate inquam, & idem apud Gualterum fatetur Deuteronomium non nisi idæ Idolis verba facere, ubi Calvinus & dicit probat cultum imaginum, & Dallæus ipse dicit colendas ut Calices sanguinis Christi ex Optato portiores, & concludit. *Si Ecclesia Romana hoc tantum & nobis exigeret ut simpliciter S. Eucharistiam genibus flexis reciperemus fateor ex hæc capite nos non habituros justam causam nos separan-**

di ab ipsa, & postea. *Ecclesie Anglicane credunt & publicè docent Eucharistiam esse panem quoad substantiam*. En idololatria & quidem evidens genua flectens, ab ipsis Calvinisticis confutata, & à Dallæo in Eucharistia, quæ est tantum per ipsum imago.

Quid plura? Reliqua argumenta Hostium nos juvant. Arguit Dallæus in aliquibus templis non fuisse Imagines, ut apud Optatum, Athanasium, Eusebium, ut argumentum hoc Logica non docet, in tribus vel quatuor Ecclesiis non fuerint Imagines. Ergo in nullis, maxime in rebus non necessariis, valet è contra exitere in multis, ut notant oculati testes fide dignissimi ideoque viguerant in templis, etiam teste Gregorio contra nos adducto, & causa exitit ne violarentur ab infidelibus, & sub Alexandro Severo, & Arianis, & Donatistis; qui vel templa diuina honore prophanabant. Arguit Augustinum arguere in Christianis! *Non mulies esse sepulchrorum & picturarum adoratores, quod crimen grave est, ac epulari super tumulos, at extra scopum fertur auctoritas, ubi non loquitur de martyribus sed cunctis defunctis, more Gentilium adorantium Imagines & putat grave ut apponere epulas supra sepulchra, in qua re arguit solam immoderantiam, sit enim fieri luxuriosissimè, & laulat Matrem suam moderatè id agentem. Arguit ex Hieronymo in caput tertium Danielis. Sive statuum ut Symmachus sive Imaginem auream. ut ceteri transulerunt voluerimus legere, cultores Dei eam adorare non debent, & Christianos redarguit exemplo trium puerorum, at non est ad rem, cum loquatur de ad ratione immoderata, quam Theodosius ipse lege vetuit ex Theodoro, & Chrysostomus noluit fieri ludos ante statuum erectam Eudoxiæ & exemplum evincit contrarium, nam tres pueri civilem adorationem non respuebant sed divinam, volebat enim Rex credi Deus & plusquam. Quis est Deus qui eripiet vos de manu mea?* Arguit Hostes fidei hoc non opposuisse sicut opposuere post septimum Concilium, at venerationem Crucis centies opposuere, & Julianus conquestus est fieri sacrificia, Imagini Constantini ut refert Philostorgius, & exitere per Dallæum Imagines quinto, sexto, septimo seculo, & tamen ipse non invenit Infidelem querentem; sic Cyrillus Alexandrinus citat Julianum Hostem acerrimum Crucis & de Judæis constat, & infra ex Gregorio Turonensi referemus, & validissimus est pro nobis catalogus testium veritatis. *Vigilantius qui floruit anno 360. oppugnavit invocationes & cultum SS. orationes pro mortuis ad orationem reliquiarum & Imaginum*, in quarto seculo Hæreticus, ex Hieronymo, Augustino, & Ecclesia,

Unum est exemplum quo videntur triumphare, Dallæus & veteres cum Moderano Picennino, Epiphanius lacerantis Imaginem sacram, & Picenninus ait se esse in

Ecclesia Epiphanius, quasi unus homo consistuat Ecclesiam, cum asserant perisse cum Elias relictus est solus, at eo dato citissimè se expedire Catholicos, unum Patrem nil evincere contra omnes, & ubi periculum est idololatriæ tollendas Imagines etiam docere Tridentinum; imò retorquent rationem latè Hæreticos, unum Patrem armare contra omnes, ut Julianus, Nazianzenus, Ariani, Dionysium &c. Et primò Catholicos respondent esse fictam, & certè nec Catholicos cum Gregorio Magno, nec Icomachi citantes Hieronymum eam viderunt, nec Epiphanius inter hæreses posuit, nec rogaret Joannem Origenistam & hostem, ut Palladium censeret ne Origenes triumpharet. Ad demus veram respondet Petavius, in ea Ecclesia nondum floruisse Imagines; & alii dicunt Imaginem hominis prophani. *Cùm ergo hoc vidissem in Ecclesia Christi hominis pendere Imaginem*, ubi hominis erat imago non Christi, & homines questi sunt de velo, aliud petentes non de Imagine contempta. Nil ergo juvat Epiphanius, sed multum ipsis obest. Epiphanius obest docens id esse contra Auctoritatem Scripturarum, quippe & ipsi retinent in templis, Imaginem Moyse tabulas tenentis. Nocet Lutheranis Fratribus tenentibus in Ecclesia. Nocet Hieronymo Pragensi Calvinistarum Patri, tenenti Imaginem Vicleph ex Cochlaeo. Habuitque in cubiculo suo illius Imaginem cum diademate depictam, quam & religiosè veneratus est, sic Viclephistæ Imaginem Zischæ. Nocet ipsis ut vidimus dicentibus, non esse contra Auctoritatem Scripturæ. Nocet ipsis ferentibus Gregorium, qui prohibuit scissionem, & ferentibus contra nos libros Carolinos, & Patres Gallicanos scissionem reprobantes. Nocet ipsi Epiphanius cum solo signo Crucis, Hebræus conversus apud ipsum, hebræorum venècia dissolverit; ubi venerabile est signum & mirem. Nocet ipsis asserentibus Imagines, veluti calices honorandas, & fractiones calicum & Patres & ipsi impugnant. Nocet cum ex Centuriatoribus ipsis tunc foret hæresis negare Imagines, quid frangere, & lacerare? unde & totam septimum Synodum & auctoritates, detractis aliquibus in dubium apud homines revocatis ferimus.

Extremum subsidium poscent Hostes à Gallicis, ex libris Carolinis, Conventu Parisiensis, ab Agobardo, Jona, Dungalo, Hincmaro Rhemensis, Synodo Frafcordiensis, at tot jacula nos non ferunt & reducantia vulnerant jaculantes, & quidem si genuini sint ij libri, si verò apocryphi ut multi volunt, nihil nobis nocent ficta volumina, & ultrò fatemur reprobatur septimum Concilium, cum reprober factum sub Irene & Constantino; sic Annales Fuldenfis, Regino, Ado. Ad helmus, Abbas Urspergensis & alii. Nos ergo nos vulnerant, cum damnent adorationem latræ & superstitiosam, & manifestò errent credentes Concilium eà

De mor.
Ecl. c.
34

Dan. 3.

Har. 3.

adorationem definisse. Et Auctor librorum ait. *Solum namque Deum colere ipsum adorare ipsam glorificare, totius Divinae Scripturae suba terribilis insonat*, deinde opponit venerationi SS. & ait. *Cunctis etiam sanctis, qui triumphato Diabolo cum eo regnant veneratio exhibenda est. Imagines vero omni sui cultura & adoratione, seculsa rursus supponit Græcos spem in ijs ponere. Illi penè omnem suam credulitatis spem in imaginibus collocent.* Et mox. *Illi verò parietes & tabulas adorantes, & iterum. Quoniam si speciosiores plus habent bonis, & rursus. Sed nec illud quod scriptum est, cultum tuum deprecabuntur omnes divites plebis. Non inest in eis vita sensuum capax, & indoctis tamen quibusdam scandalum generant, qui nihil aliud præter id quod vident venerantur & adorant, & alibi, & Jonas vincit imaginibus nihil esse Divini, & rursus. Creaturam vero adorari atque aliquod divina servitutis impendi nefas ducimus;* sic penè omnibus periodicis hi Auctores, decepti ex mala versione, ex ignorantia linguæ Græcæ ut Patres Ariminenses in voce homonisi, ex voce adorandi & cultus, tunc apud ipsos propriè sumptus.

Evidena autem est septimam Synodum, eam adorationem rejecisse. *Qui afferunt Christianos ad Deos Imagines adorare execratio*, Theodosius Episcopus Amorii. *Suscipio, saluto, & veneror Sc. Imagines non ut Deus, absit.* Constantius Cypri Episcopus. *Suscipio & amplector venerandas Imagines, adorationem autem que sit secundum latram hoc est Dei culturam contummodo.* & per substantiali & specificæ Trinitati confervo. *Qui verò aliter sentiant Sc. anathematis subijcet.* Et rursus. *Non autem quod latram hoc est cultum Divinum exhibeamus, sic alibi de omnibus Christiana & Synodo. Non tamen ob id illis latram exhibent ac Divinam venerationem adscripsimus absit hæc calumnia;* ubi docent esse calumniam & tamen decipitur Synodus Francfordiensis. *Ut qui Imaginibus SS. ita ut Deificæ Trinitati servitium, aut adorationem non impenderent anathematis indicarentur;* & alibi definit septima Synodus, sic ergo decepti negarunt adorationem, per quæ facillimè omnia solvuntur. *Quidquod adoratores Crucis sunt idololatæ, & retinendas Imagines in templis & contra nos inimici ferunt idololatrias.*

Millies verò Galli ferunt Hostes. Ferunt in mille aliis articulis, Primatus Papæ, Missæ, & aliis. Et in isto. De adoratione Crucis. Ferunt, cum per Hostes antiquitas, sit præferenda novitati, & Iconomachi ipsi Crucem sint venerati, nec inveniat principium Imaginum cultus, & Dallæus uobis donet, quintum, sextum, & septimum seculum; Ferunt Galli Præsules epistola ad Imperatores, ubi prohibent Imaginum fractionem, & præcipiunt in templis servari, memoriæ & amoris causa ob recordationem eorum quorum sunt Imagines, & ad normam Gregorii ut ajunt ad se-

renum. *Sicut & Beatissimo Gregorio satis catholicè perspicuèque dictum declaratur, & Gregorius vel per Hostea est noster.* Ferit ipsos Dungalua contra Claudium, quem reprehendit adoratores Imaginum, pessimè vocantem idololatrias, & textus Hincmari ex Dallæo est ab invidio adjunctus. Ferunt Galli in epistola ad Græcos Imperatores ubi probant discretum cultum Imaginum. *Contra si quis es intemperans destrator vide ne hoc audi ens puter temeritatis tuæ licentiam dari, ut ubicumque non propter illicitum cultum, sed propter discretum, & ob hoc propter licitum mentis affectum pictas, vel scilicet similitudines videri, ut illas aut destruas aut irridendo subsannare debeat.* Ferit ipsos Jonas Aurelianensis signifer motæ in septimam Synodum litis, ubi proficetur se Gregorium sequi, & Clodium Turinensem accusat, quod ex primo Decalogi præcepto, & basilicis Imagines omnes abstulerit, & probat ex Augustino dari cultum minorem, etiam Evangelia coli, & osculari, & signum crucis colendum, sic Agobardus probat sententiam Gregorii, ex eo evincit Imagines non frangendas, & in sua Ecclesiis multas servabat; & laudat vetera ea habentes. *Habuerunt namque & Antiqui Sanctorum Imagines, vel pictas, vel sculptas, ideoque ex Agobardo antiquitas est testis.* Ferunt ipsos sententiæ libri Carolini. *Nam estis id doctis quibusdam vitari possit, hoc quod illi in adorandis Imaginibus exercent, qui videlicet non quia sint, sed quia innant venerantur, ubi docti nullum habent periculum, ideoque non sunt contra Auctoritatem Scripturæ, quam docti melius sciunt quam rudes* Ferunt ipsos Concilium Francfordiense, in eo à Papa non confirmatum, ideoque nullum ut Ariminense & Ephesinum secundum, & Parisiense non esse Synodum sed conventum, & Judicio Papæ se submisisse ut constat ex epistola Ludovici, & Lotharii ad Eugenium, nec Papa eorum sententiam approbavit. Ferunt ipsi in Gentiliaca Synodo, adfuisse Græcos Episcopos, qui à se ipsis non discessissent, & tenuisse cum Papa vel Galli affirmant. Ferit ipsos epistola Ludovici Pij, à Gallia scripta ad Eugenium secundum scribens, & etiam probans validè. *Romanam Ecclesiam non posse doceri.*

Unum tantum addere juvat, machinam omnes posternens Gregorii Turonensis. *Etiamsi isto nunc tempore per credibilitatem integram tanto Christus amore diligitur, ut cujus legem in tabulis cordis credentes populi retinent ut ejus etiam Imaginem ad commemorationem virtutis in tabulis visibilibus pictam per Ecclesiæ ac domos affingant sed inimicus homo, & fert exemplum Imaginæ à Judæo quodam vulneratæ, ubi vides per Galliam frequentissimas Imagines, sicut in Anglia & ubique ex Beda, & donat nobis Dallæus quintum & sextum seculum. Floruisse verò sub Carolo Magno constat Papæ summè intimo, & demonstrat libro integro doctis-*

L. 3. c. 26.

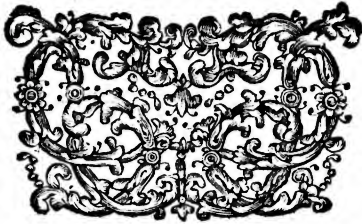
C. 66.

L. 1. de gloriæ martyrii. C. 2.

Cap. 9.

simus Jesuita, adversus librum de Religione Caroli Magni, tandem novisse errorem suum Gallos, deceptos ex mala versione & verbis, ambiguis, fatentur vel Papæ acerrimi hostes, & veritatem ea veneni stilla insinuant, id actum sero quod est falsum, & perum non præjudicat fidei, tunc enim ab-

sterguntur tenebræ cum lux apparet. In quare videndus liber integer, adversus Carolum Molinæum, nunquam satis laudati Cardinalis de Richelieu & irridendus potius quàm confutandus liber Anonymus, vocans Gallos ignaros, stolidos, & mille vitiis aliis irrefritos,

LIBER QUINTUS

In Quintum Symboli articulum

Unit & Symbolum & Petrus hæc duo mysteria de Christo. *Quem Deus suscitavit solutis doloribus Inferni.*

At. 2.

CAPUT I.

De Descensu Christi ad Inferos.

UO non clarissimum esse debuit in Symbolo, pro rudibus præcipue composito, & utrique sexui promulgato, obscurum est pluribus Hoflib.: nostris, & Handius eum Catechismo Heidelbergensi, etiam libro integro exponit, per descensum ad infernum, summam exponit, infernalis angustias & dolores, quos Christus ante mortem sustinuit, sic Catechismus Gallicus. *Qui fieri potest ut Christus huic damnationi subiectus fuerit, & respondet. Ideo videmus quid differat tormentum quod sustinuit ab eo, quo cruciantur peccatores quos Deus in ira sua punit, non quod in eo temporarium fuit, in his est perpetuum, ubi statuit Christum damnatorum, & Dæmonum pænas sustinuisse, ita etiam Lutherus Tomo tertio Germanico, & Calvinus libro secundo institutionum qui & addit iram Dei tenuisse, & ipsam Patris maledictionem.* Alii cum Lutherus non tantum in vita sed post mortem asserunt, Christum flammis cruciatum, sic Brentius in catechismo, alii asserunt descensum ad inferos esse descensum in sepulchrum, ita Handius bis à Vvalemburgicis consutatatus, Zacharius de Symbolo Apostolorum, Calvinus, & non multum diversus Anesius, Christum sub dominio mortis extitisse ac si non foret, sic Bucerus in Psalmum decimum quartum, Vvitacherus contra Duræum. Beza in caput secundum Actuum, Ecolompadius, Heidelbergenses, Conradus, & alii sic apud Rescium. Alii volunt per descensum ad inferos, Christi mortem defunctis profluere, & hunc esse descensum ad inferos, sic Bullingerus in caput secundum Actuum, Theologi Vvitembergenses in catechesi & Tigurini. Alii volunt eam particulam esse suppositam, Erasmus in explicatione Symbolo auferendam. Alii cum Conrado, & Vvitachero docent, animam Christi in Paradiso profectam. Alii negant Christum animas liberasse ut Puritani, & docent symbolum fabulosam. Ubiquistæ denique negant Christum descendisse cum sit ubique. Sententia Catholica est animam Christi, post mortem ad inferos descendisse.

Et jam unico verbo soluta est questio. *Quem Deus suscitavit solutis doloribus inferni.* At alii remanent textus *Sicut fuit Iomas in ventre cæti tribus diebus, & tribus noctibus, sic*

erit Filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus. Et frustra respondent hominis esse sepulchrum quippe cor terræ sumitur pro intimo terræ, & ipsi etiam testibus semper, à cunctis Patribus fuerit intellectum, imò & arguunt Calvinistæ cum Petro Martyre. *Filiam hominis futuram in corde terræ tribus diebus. Quod usque de sepulchro dici non potest, cum fuerit in superficie terræ, hoc est excisus in vero lapide, cor autem medullitiam ipsum eviderent significat, adeo & Patres, & Calvinistæ conveniunt, & Fratres ipsi Fratrem convincunt, & frustra dicit etiam evinci verum infernum, quippe nec illa sententia contraria est fidei, & descensus & limbus sunt res diversæ, & infernus iustorum non est infernus Dæmonum, & Christus non potuit damnatos liberare. Nec sicut Jonas liber extitisset. Rursus in scriptura de Christo extat. *Non derelinques animam meam in inferno, nec dicas aliquando sumi pro sepulchro, ac Patres omnes intelligunt de inferno, omnia dictionaria, & vox omnium, Deos inferos sumunt pro diis orci, & inferi apud omnes non sunt sepulchrum nisi improprie & si hoc satis est scripturam pro se, Athel ferent, & Libertini, & frustra vult extitisse in Paradiso, quippe irridenda foret interpretatio illa, descendit ad inferos id est ascendit ad Cælos, & articuli distincti demonstrant; nec dicat. Patres & Apostolos ex eo probare Christi resurrectionem, quippe loquuntur expressè de anima & corpus expressè distinguunt, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem, & anima non corpus patiebatur. & Beza ipse mutans textum. *Non relinques animam meam in inferno pro eo non relinques cadaver meum in sepulchro, & dicens Agi de corpore & sepulchro nemo dubitare potest, nisi qui meridie velit cacernire, quasi Patres omnes eruciant in meridie, in posterioribus editionibus se correxit, adeo quod erat textus scripturæ & evidens evadit falsum etiam proprio eorum iudicio. Est & illud Apostoli. *Quod autem ascendit quid est nisi quia descendit primum in inferiores partes terræ, ex quo manifeste convincuntur illi, qui descensum exponunt per ascensum cum Patribus hæc duo distinguunt primum & opponant. & non tantum ex hoc arguunt Patres, sed & Beza. *Infernas partes terræ non esse exteriores partes terræ per se notum est ipsam terram non esse infinitas sui partes etiam constat quia hæc autem illæ partes non sunt solum sed à omnes partes simul sumptæ. Itaque qui descen-*****

Comm. Claf. 3. c. 6.

At. 2.

Dom 10
9. 42.

C. 16.
30

At. 2.
Mat. 12

scendit ad inferas partes terræ debet descendisse infra quas non sunt alia, atqui Christus descendit ad inferas partes terræ, ergo debet ad eas descendisse infra quas non sunt alia. Hoc non fecit dum viveret ergo post mortem, & Zanchius ipse confederatus. Apertam dicens & probans Antithesim in subliorem partem Cæli, & inferiores partes terræ, sicut ergo propriè unum scipitur & aliud, & Apostolus non tantum nominat infernum sed inferiores partes terræ. Rursus cum Paulo Apostolo Petrus docet. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustus ut nos offerret Deo, mortificatus quidem carne vivificatus autè spiritu. In qua

1 Petri his qui in carcere erant spiritibus veniens prædicavit qui increduli fuerant aliquando, quando expectabant Dei patientiam in diebus. Nos cum fabricaretur Arca, ubi Christus prædicavit spiritibus siliquid incredulis, qui & in carcere erant vincti, & similiter prædixerat Zacharias. In verò in sanguine testamenti sui eduxit vitulos de lacu, quod Christo optimè convenit, nec alteri ut constat potest convenire quod simul Psalmista prædicit. Ascendens Christus in altum captivam duxit captivitatem at tunc solum Christus, captivam dicit captivitatem, & ex Davide dedit dona hominibus, quod Patres omnes in nova lege confirmant, & ita loquitur Propheta regius Ascendisti in altum cepisti captivitatem accepisti dona in hominibus. Ex his Bucanus dicit prohibiliter colligi descensum Christi ad inferos, at verba sunt expressa & alii Hostes, dicent rectè colligi descensum.

C. 9.

*Ps. 67
Lac. 13.
n. 6.*

Exat & hæc veritas in Symbolis, & omnino præfusa orbe ita explicatis. Exat & in Patribus explicatis scripturam, extat in Tertulliano libro de anima. Nobis inferi non vnda cavositas, nec subdualis aliqua mundi sensina creduntur sed sassa terræ, & in alio castitas. & in ipsi visceribus ejus abstrusa profunditas, si quidem Christus in corde terre triduum mortis legitimus expantem, idest in recessu minimo, & interno, & in ipsa terra operato, & intra ipsam covato & inferioribus adhuc abyssu superposito. Exat Irenæus, qui citat textum Jonæ, Matthæi, & Pauli, & sit commoratus est Dominus sanctorum mortuorum, eorum qui antea dormierunt in terram signationis, & descendit ad eos extrahere eos & salvare, ubi non tantum descensus nominatur sed & liberatio mortuorum & sanctorum, ideoque excluditur descensus ad infernum dæmonstorum; nec obstat errasse in beatitudine differenda, de qua jam vidimus non errasse, at quærimus modo de descensu ad inferos. & arguit. Si ergo Dominus legem mortuorum servavit ut fieret primogenitus à mortuis, & commoratus est usque ad tertium diem in inferioribus terre. Et mox. Quomodo non confunduntur, qui dicunt infernum quidem esse hunc mundum, ubi & confutat Hostes antequam audiat. Exat Clemens Alexandrinus libro sexto Stromatum. Si ergo Dominus nulli alia de causa descendit ad in-

feros, quam ut annuntiares Evangelium, sicut certè descendit, ubi certè Christus descendit, ut prædicaret ut cõstat ex epistola Petri, extat Origenes probans ex dicto Christi. Hodie mecum eris in Paradiso, & ait. Non illi solum dictum sed & omnibus sanctis intelligi, pro quibus ad inferos descendit, ubi non est ratio Hundii sed nostra, & asserit esse in Paradiso & in inferno. Exat Hieronymus Jordan serens & Matthæum. Porro per cor maris significatur infernus, pro quo in Evangelio legitur in corde terre. Quomodo autem cor animalis in medio est, ita infernus in medio terre esse perhibetur, & cum Hundius ferret Hieronymum habitantem, fratres Vvalenburgici serunt textus evidentes. In sanguine passionis tue eos qui vincti tenebantur in carcere infusimus in quo non est ulla misericordia, tua Clementia liberaisti, & reppit liberationem victorum, & rursus ait. Nota ut Samuel quoque verò in inferno credas fuisse & ante adventum Christi quævoit sanctorum inferni lege desentes extat Augustinus. Ipse Propheta ait in venire cati tritum sit, & tamen aliam significavit in profundo inferi triduum futurum, qui Dominus est omnium Prophetarum, & rursus in quætionibus Evangelicis quaerit. Quomodo eodem tempore & apud inferos, & in Paradiso Dominus fuerit quaeritur. Et mox. Per corpus in quo corruptionem ex morte provenientem non admisit, evertit eum qui habebat mortis imperium, per animam autem laconi patefecit aditum in Paradisum, ubi ostenditur ante Christum clausum Paradisum. Exat & Nyssen clarissimum exponens illud à Propheta quod aperitissimum & clarissimum est, in quo mysterium planissimè declaratur accipiamus lone nimium exemplum; & ita clarissimè descensum exponit, & quid egerit ibi Christus fusè describit, sic & describit S. Cæsudentius, & addit vocasse animas tunc resurgentes, & probat ex Mstthæo, Petro, Davide, extant in numeri slii, Anobis inpsalmum decimum quintum, sic in illud ad Ephesios quartò descendit primum in inferiores partes terræ exponunt se se cum Hieronymo Latini, cum Chryostomo in eum locum Græci, & Irenæus utriusque Ecclesie lumen, sic Hieronymus in caput tertium Danielis & alii.

*In 1. 4
9na.*

In Zueb

In Eccl. 9

L. 18. de civitate.

9. 7.

Orat. 1. de resur.

L. 5. 1.

*1. 5. 2.
1a.*

Etiam sunt Patres scripturam non explicantes. Etiam Eusebius de demonstratione Evangelica. Mortui qui illic cætenis mortis impliciti erant remeandi ad vitam iter retrorsum, & alibi, & in historia Ecclesiastica Thaddæum Apostolum introducit docentem de Christo qua ratione ad inferos descendit, & quomodo cum ingenti multitudine redierit. Etiam Ambrosius de Sacramento Incarnationis. Non enim abyssu sed Patri dixit in manus tuas commendo Spiritum meum. Ipso anima cisi fuit in abyssu jam non est. Quia scriptum est. Quoniam non reliques animam meam in inferno, & Hundius asserit etiam auctoritatem, quod Christus seras inferni dirupit, quod ipsum non juvat & nobis pro-

prodest, cum loquatur de purgatorio ut ibi constat, & ita libro tertio de fide ad Gratianum. Sic etiam Fulgentius qui & addit. *Reflabat tamen ad plenum nostrae Redemptionis effectum, ut illic usque homo sine peccato à Deo susceptor descendere, quousque homo separatus à Deo peccati merito ceciderat id est ad infernum, ubi solebat peccatoris anima torqueri. Et post. Et usque ad infernum descendere anima Salvatoris, ubi peccati merito torquebatur anima peccatoris; & rursus. In inferno secundum solam animam descendit; sic Eucherius Lugdunensis, sic S. Ignatius. Descendit ad infernum solus regressus est cum multitudine à sepe illud æternum rupis, & mediis parietibus illius destruxit, ubi adest multitudo cum qua est regressus. Etiam Hieronymus explicans verba Davidis. Ad introitum illum Regni Cælestis per custodiam Domini fideles omnes restituebantur, in sinu interiorum Abrahamæ collocati, qui adire inferos interitum cibus inhibet, quousque introcundi versus in Regnum Cælorum tempus adveniat, ubi manifestus est Patrum limbus. Etiam antiquissimus Ignatius ait. Descendit ad infernum, regressus est cum multitudine, & septem illud æternum rupis & medium parietem illius destruxit ubi vides multitudinem liberatam à limbo. Etiam Basilii super verba Davidis. Veritatem Deus redimet animam meam de manu inferi cum acceperit me. Palam vaticinatur Christi in infernum descensorem, qui una cum aliis Prophetis spūs, animam sit liberaturus & ibi nequaquam remaneat, Etiam Claudianus Mimerus. Fidei nostre ratio periclitabitur, si nec Redemptoris animas inferos advenio redeundoque referavit. Etiam Epiphanius quem citat Hundiū, probans & limbum, & ut constat purgatorium, sic Nazianzenus, sic Leo Papa sermone primo de resurrectione. Resurrectio Salvatoris nec animam in inferno, nec carnem diu morari passā est in sepulchro sic Ambrosius de mysterio Paschæ capite quarto, Gregorius libro decimo tertio moralium & alii.*

Denique admittunt Hostes symbolum Athanasii, utpote ad universali Ecclesia receptum & S. Athanasius idem sensu ex Hudio ipso. Anima ad inferos penetrante locis ingenti intervallo discriminatis sepulchro quidem id quod corporeum erat quia ibi corpus aderat receptione, inferno verò id quod incorporeum fuit, nec ullum fundamentum est Hundiū responso, peculiarem Athanasii extitisse opinionem, eum idem sentiant alii Patres, & Centuriatores ipsi usitatam dicant doctrinam, Nec dicant aliqui locum esse tristitiae; quippe locum esse lætitiæ indicat Christus exemplo inopis & Abrahami, in eo tamen suspirant, quippe. *Spes quæ differtur affligit animam, & clamant. Utinam disrumperes Cælos & descenderes?* Et similia. & inter hæreticos ponit Marcionem Irenæus, negantem animas à Christo liberatas; sicut & ponit inter hæreses Philastrius.

bum; infernum nempe justorum non Dei Hostium. Audiamus Jacob dicentem. *Descendam ad Filium meum iugens in infernum,* & Jacob cū Christo recumbit in regno Cælorum. Audiamus David. Estimatus sum cum descendentibus in laqueum factus sum sicut homo sine adjutorio inter mortuos liber, & Ezechias sanctissimus ait *vadum ad portas inferi.* Audiamus Oseam Prophetam tonantē *de manu mortis liberabo eos,* de morte redimam eos, ero mortua mors, morsus tuus ero inferne) Audiamus Eleazarum ibi commendatum dicentem se præmitti velle in infernum, ubi dicebat nolens Deum offendere Audiamus ultra dicta de Christo. Dolens quod adversus nos erat chirographū decreti, quod erat contrarium nobis & ipsum tulit de medio affigens illud cruci & expolians Principatus & potestates traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso. Et responsum Hundiū nos confirmat, infernum dicit pro damnatis, quippe alius est infernus pro justis, de quo Abraham in Evangelio dicit. Inter nos & vos Chaos magnum firmatum est ut hi, qui volunt hinc transire ad vos non possint, ubi est transitus & quidem impossibilis, & Jacob iustus volebat transire ad infernum, ubi innocens Josephus morabatur. Et locum Epulonis & Abraham diverſum, & ratio & Evangelium ostendunt. Et arguit validè Augustinus. Si sinus Abrahamæ est quietentium & pauperis lætantis, quis audeat dicere Christum apud eos non fuisse?

Tandem frustra laboramus in articulo non necessario. Vel etenim est sensus determinatus articuli, & ita major pars reformatorum erit hæretica, vel non est & ita nec articulus necessarius, certè & Pſyrtaci eadem tenent verba. Ita Zanchius referens varias sententias ait. *Judicet pius & Christianus animus, quæ horum explicatio magis quadret.* Idem addit. Hæc particula licet non in omnibus Conciliorum symbolis & Patrum sensu reperitur tamen universalis Ecclesiæ consensu recepta est. Etiam omnes Reformati habent eum articulum ut fundamentalem, & necessarium, eum omnes etiam Hundiū admittant symbolum Athanasii, & in Catechismo Heidelbergensi dicitur esse *Necesse homini Christiano credere symbolum,* tanquam summam Evangeliorum promissionem, & Crocius expressè dicit errorem non fundamentalem.

Opponunt illud hodie mecum eris in Paradiso, ad si locum intelligat de Paradiso supremo, necesse est quod unus Christus Cælum ascenderit, & descenderit ad inferos ut diximus, significet ascendit ad Cælos, quæ Paulus invicem opponit, & Patres omnes eo non obstante docent, Christum descendisse ad infernum, & facillima est responſio Christum Latroni visionem Beatam eo die donasse, quæ verè sola est Paradisus. Opponunt idem esse in sinu Abrahamæ in Cælo, at Christus non dicit tunc Abraham esse in Cælo,

C. 8.
L. form. sp. c. 1.
q. p. 170.
Ep. ad Titum.
Io. p. 15.
Timo. 2. lib. P.
G. 20.
Quod. eus. in natura.

Gen. 27. Mat. 8.
Ic. 38.
2. Mat. 6.
Coll. 2
Lucæ 16
Lucæ 13
Lucæ 13

Io. Ab Oriente & Occidente venient & re-
Mol. 3. tumbent cum Abraham, quod apud omnes
 dicitur de futuro, & Hundius se & fratres
 jugulat, cùm autē diem iudicii non ponant
 in Cælo, nec sanctos veteris nec novæ legis
 & rursus cum libris integritate doceant, ani-
 mas in limbo pati, certe nec per ipsos erunt
 in Cælis beatæ. Opponunt illud Ecclesiastici
 tertio. *Quis novis si spiritus ascendit sursum?*
 at si ea quæ per interrogationem efferuntur,
 possat Hundius per affirmationem, probabit
 ex scriptura Idolatriam ipsam. Opponit ad
 Ephesios secundo spiritum redire ad Deum,
 at est omnino in contrarium. *Confidere fecis*
in Cælestibus in Christo Iesu, ubi Christus
 Iesus id fecit, & Osiander ipse contra Hun-
 dium exponit. Opponit illud Pater in *manus*
tuas commendo spiritum meum, at loca ex
 Ambrosio, & Eusebio Cæsariensi, quibus ni-
 hil potuit Hundius reponere, omnino con-
 trarium evincit, ubi Pater in inferno tam
 custodiit, nec aliquid anima Christi est
 passus. Opponit Hieronymum docentem ante
 adventum Christi omnes ad infernum dedu-
 ci, quod probat inductione, Jacob, Lazari
 Job. Et Job pius & impius in inferno queri-
 tur retentari, ubi se & Latronem & Abra-
 ham, Christum præcedentes derelinquit &
 quamvis hæret in tertio capite Ecclesiastici
 constans est pro limbo veterum Patrum, &
 ipse auctoritates Hundium serunt, ut cog-
 noscit etiam Petrus Martyr consideratus.
 Opponit non esse ea verba in symbolis Con-
 ciliarum, at sunt in symbolo Apostolico &
 Athanasii, & aliis & si valeret ea ratio evin-
 ceret nec Ecclesie fidem, nec remissionem
 peccatorum, nec vitam æternam esse de fide
 cùm in symbolo Niceno non citentur, ubi
 Concilia ponunt necessaria tantum, ad hæ-
 reses sui temporis evellendas; at opponit ex-
 eplum Henochi & Eliaz, at ii non sunt mortui
 & à Tertulliano vocantur bellè æternitatis
 candidati non verò jam consumatæ felicita-
 tis, ut etiam Petrus Martyr ponit in limbo
 Patrum, vel in sinu Abrahæ, non in Paradiso
 gloriæ. Opponit Nyssenum negantem hæc
 receptacula, at omnino est contrarius cum
 disputet contra illos, qui sanctos novæ legis
 negabant vel in Cælum post Christum pro-
 ficisci, & statim respondet quod Hundius
 omisit. Opponit Augustinum dubitantem
 de limbo, at dubitat quid sit sinus Abrahæ
 ut exponit vel Petrus Martyr. Et ait. *Non-*
dum enim Dominus venisset ad infernum ut
erueret inde omnium sanctorum precedentium
animas, & expressè rejicit Paradisum Latro-
 nis, & iterum. *Bevè respondetur ideo descen-*
disse ut quibus oportuit subvenias, & rursus
Quis resurrecturus erit duo docuit in sepulchro
Christus Iesus, sed in corne sola. Opponunt
 articulum dolorum Christi, potuisse in sym-
 bolo res id reponi, at hoc evincit oppositum
 cum articulus ille non sit repositus, & si or-
 dinata debuisset fieri mentio, præponendus
 fuerat articulus & morti, & sepulture,
 quod non est factum, imò mortuus dicitur

& sepultus, & sequitur. Et de scendit ad in-
 feros. Opponunt Divinitatem pati non
 posse, carnem extitisse in sepulchro, animam
 in manu Patris id est Paradiso, at Patres tex-
 tum expendunt, & Patrem cominere &
 infernum *Non enim inquit Ambrosius aby-*
so sed Patri dixit in manus tuas commenda-
Spiritus meum. Ipsa anima etiam fuit in aby-
 so jam non est. Quoniam non derelinquit
 animam meam inferno) & Basilius *verum-*
tamen Deus redimet animam meam de manu
inferi cum acceperit me. *Palavius de Davi-*
de, vaticinatur Christi in infernum defensionem,
 & Nyssenus de Principe tenebrarum
itaque dum inhians ad cornu escam acquiris
Divinitatis homo transfixus est. Et Augusti-
 nus probat ex Davide & Petro. *Et Domi-*
nius quidem carne mortificatus venisse ad in-
fernum satis constos, neque enim contradici
potest & Propeta qui dicit. Quoniam non
derelinques animam mea in inferno. Quod ne
aliter quisquam sapere audeat in actibus Apo-
stolorum idem Petrus exponit, ubi solus con-
 stat & clarus textus, per clariorem exponitur
 in novo testamento. Adde non tantum
 servatum à Patre Christum, sed exuviis
 egressum oneratum, Paradisum donasse
 latroni & Patribus, mortuos ad vitam re-
 vocasse, & innumera à Patribus fusè de-
 scripta.

CAPUT II.

De Christi, & mortuorum
Resurrectione.

E Adem est causa Christi & mortuorum
 ex Paulo. *Christus resurrexisset à mortuis*
primicia dormientium, quoniam quidem
per hominem mors & per hominem resurrectio
mortuorum, & sicut in Adam omnes mori-
untur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.
 Adcò quod factum est in Christo, poterit &
 in aliis à Deo fieri.

Hanc geminam unamque causam elegan-
 tissimè Apostolus propugnat. *Tradidi enim*
vobis in primis quod & accepi, quoniam Chris-
tus mortuus est pro peccatis nostris secundum
scripturas, & quia visus est Cephe, & post hoc
undecim, deinde visus est plurimam quingentis
Fratribus simul, ex quibus multi manent usque
adhuc, quidam autem dormierunt. Deinde
visus est Jacobo deinde Apostolis omnibus,
 novissimè autem omnium tanquam abortivo vi-
 sus est & mihi, ubi probat ex traditione ac-
 cepta, ubi ex scriptura resurrectionem evin-
 cit, ubi ex Apostolia, cunctis propugnat, &
 ex quingentis Fratribus testibus oculatis,
 quorum aliqui tunc vivebant, & omnes tes-
 tati fuerant de Christo redivo, & ipse
 etiam se vidisse confitetur, & inter hos enu-
 merat non facillè credentes. discipulos dubi-
 tantes de resurrectione, Thomam eam ex-
 pressè negantem & incredulum, & se ipsum
 Christi Persecutorem.

Iterum pro causa Resurrectionis insurgit.

Si autem Christus predicatur quod resurrexit à mortuis quomodo quidam dicunt in vobis quoniam resurrectio mortuorum non est. Si autem Resurrectio mortuorum non est neque Christus resurrexit. Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo predicatio nostra inanis & fides vestra. Invenitur autem & falsi testes quoniam testimonium diximus adversus Deum, quod suscitaverit Christum quem non suscitavit si mortui non resurgunt. Nam si mortui non resurgunt neque Christus resurrexit ubi vides in uno omnium causam.

C. 18.

Hanc Christi resurrectionem describit per integrum Caput Matthæus, sic capite ultimo integrò Marcus, per Caput Lucas & per duo capita Ioannes, ubi & Christi dicta & facta commemorat, & in actis Apostolorum frequenter de Christo. Hanc Deus suscitavit tertia die, & dedit eum manifestum fieri non omni populo sed testibus præordinatis à Deo nobis qui manducavimus & bibimus cum illo postquam resurrexit à mortuis. Et præcepit nobis predicare populo & testificari quia ipse est qui constitutus est à Deo Julex vivorum & mortuorum. Et rursus Paulus tonat etiam ex veteri lege. Deus verò suscitavit eum à mortuis tertia die, qui visus est per dies multos his qui simul ascenderant cum eo de Galilea in Jerusalem, qui usque nunc sunt testes ejus ad plebem. Et nos vobis annuntiamus eam que ad Patres nostros reprovissio facta est, quoniam hanc Deus adimplevit Filiis nostris resuscitans Jesum sicut & in Psalmo secundo scriptum est Filius meus es tu ego hodie genui te. Quod autem suscitavit eum à mortuis amplius jam non reversum in corruptionem ita dixit. Quia dabo vobis sancta David fidelia; ideoque & alias dicit. Non dabis sanctum eum videre corruptionem. David enim in sua generatione cum administrasset voluntati Dei dormivit, & appositus est ad Patres suos & vidit corruptionem, quem verò Deus suscitavit à mortuis non vilit corruptionem, & iterum ad Romanos quarto & octavo, & ad Timotheum. Memor esto Dominum Jesum Christum resurrexisse ex mortuis ex semine David secundum Evangelium meum, in quo laboro usque ad vincula, & Apocalypsis describit vivum, qui fuerat antea mortuus & occisus.

Att. 10.

U. 15.

2.

v. 5 c. 7.

Rom. 5.

Id etiam firmant. symbola, & Irenæus Chirinthianos, ob eum negatur articulum hæreticos. Quomodo igitur Christus in carnis substantia surrexit, & ostendit discipulis figuram clarorum & aperitionem lateris, hæc autem sunt indicia carnis ejus, que surrexit à mortuis, sic nos resuscitabit per virtutem suam, ubi validum est argumentum Irenæi, & sumptis à ratione validiore Christi ipsius & iterum contra Chirinthum probat Christum surrexisse non surrecturum. Si autem Spiritus ejus qui suscitavit Jesum à mortuis habitat in vobis, qui suscitavit Chri-

stum à mortuis visibilibus & mortali corpora vestra, ubi non suscitandus est Christus sed suscitatus, quod & innumeri textus ingeminant, imò non tantum textus sed capita integra, ostendunt & narrat que fecerit Christus, postquam resurrexit à mortuis, ubi instituit Episcopatum & Pontificatum, dedit potestatem remittendi peccata, ostendit incredulo Thomæ manus & latus, sæpè apparuit discipulis cum illis manducans, ipsis videntibus est elevatus in Cælum, & promissum Spiritum Sanctum ad eos misit, & è timidis fecit ferventes, & ex leporibus convertit in Leones, neminem prorsus nec mortem metuentes; & Paulum persecutorem Ecclesiæ in Doctorem gentium mutavit, Iudæis ipsis videntibus & mirantibus, & martyres sine numero animavit; orbem terræ ab Idololatria revocavit, & per Discipulos promissa signa complevit.

Hinc Patres adducere superfluum est cum super scripturæ textus scribentes, vastissima formarent volumina & de resurrectione sermones habeant numerosos, & de Ascensione que resurrectionem confirmat, & Paschatis solemnitas apud Paulum, & apud Ecclesiam universam fuerit maxima, & circa eam extiterint fontium prodigia; & maxima cura circa ipsum diem, & traditio Apostolica jubeat celebrari post lunam decimam quartam, & Christus ipse voluerit resurrectionis testes, quingentos discipulos relinquere, qui & testes de visu comprobarent etiam constanti morte Resurrectionem; imò testem habuit ut vidimus, Iosephum Hebræum Christi inimicum Hebræorum historias scribentem & ipse tres mortuos suscitavit, & ita se ipsum potuit Resuscitare, & virtute nominis ipsius Discipuli, mortuos plures resuscitarunt: Imò experientia teste præsens semper additit & Apostolis & ipsorum successoribus. Ecce ego vobis sum usque ad consumationem sæculi, quod prædixit, & opere implevit, & si credidit orbis uni Proculo, visum à se Romulum in Cælum ascendere, longè melius credere debuit, quingentis fratribus de ea reserentibus testimonium, & prophetia miraculis eam rem firmantibus.

A Resurrectione Christi ad alias descendimus, quas Simon ex Augustino negavit futuras, & Sadducei qui negant esse resurrectionem, & rursus. Sadducei enim dicunt non esse resurrectionem, sic idem sentiunt Pseudo Apostoli Saturniani, Basilidiani, Valentiniiani Archontici, Marcionistæ, Apelleiani, Bardeesanistæ, Severiani, Manichæi, Hieracitæ, Priscillianistæ, Albanenses, Bogomili, & Philosophi omnes ex Tertulliano. Ut carnis Resurrectio negetur de una omnium Philosophorum schola sumitur, & Areopagitæ ipsi doctissimi. Cum autem Resurrectionem mortuorum quidam quidem irridebant. Et repugnantem

Mat. 18

Mat. 22

Att. 23

de præf.

c. 7.

Att. 17.

contendunt Sadducei, & Philosophi.

1ob. 19

Incipimus à veteri lege & Iob. *Scis enim quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum. Et rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum meum. Quem visurus sum ego ipse & oculi mei conspiciantur mihi, & non alius, ubi clarius loqui non poterat, surrecturus pelle circumdabor, & in carne mea videbo & oculi mei conspiciantur mihi non alius.*

c. 37.

Rursus Iſaias vatum excellentissimus. *Vivent mortui tui, interfecti mei resurgent expectantissimi & laudate Deum qui habitavit in pulvere. Iterum Ezechiel maximè illuminatus. Et dixit ad me. Fili domini putasse vivens ossa ista? Et dixi Domine Deus tu vult. Et dixit ad me quatinare de ossibus istis & dices eis. Ossa arida audite Verbum Domini. Hec dicit Dominus Deus ossibus his. Ecce ego intromittam in vos Spiritum & vivetis. Et dabo super vos nervos & succrescent super vos carnes, & superextendam in vos cutem & dabo vobis Spiritum & vivetis & scietis quia ego Dominus. Et propheetarum sicut præceperat mihi. Factus est autem somitus propheetante me, & ecce commotio, & accesserunt ossa ad ossa, unumquod ad juncturam suam & vidi & ecce super ea nervi & carnes ascenderunt. Et rursus. Et ingressus in ea Spiritus, & ceciderunt ubi sūd describitur resurrectio, & quidem ossium campum reptemium. Et fortissimus*

macch. 7

Martyr veteris legis Potius est ab Homini- bus mortui datos spem expectare à Deo iterum à Deo iterum ab ipso resuscitandos tibi enim resurrectio ad vitam non erit. Et rursus. *Nisi enim eos qui ceciderant egredierentur speraret fuerunt videretur & vnam orare pro mortuis. Iterum Prophetis iungitur Daniel. Et vultu de his qui dormiant in terra pulvere epiglabantur aut in vitam eternam & alii reprobrantur. Et Elias, & Eliseus mortuos suscitavit imò Eliseus etiam mortuos mortem expulit, & celeberrimum est exemplum Abraham, qui credidit filium occisum resuscitandum, cum Pater esse deberet multarum gentium, & Iudei hoc ultrò credunt à Deo posse fieri, & resurrectionem credebant ut constat ex Martha. Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die.*

1o. 5.

Clarior est in nova lege Resurrectio mortuorum. Amen Amen dico vobis ut Christus ipse si qui verbum meum audit & credit et qui misit me habet vitam æternam & in iudicium non venit sed transit de morte in vitam. Amen Amen dico vobis quia venit hora & nunc est quando mortui audient vocem Filii Dei, & qui audierint vivent, & profecturus & capite sequenti ait. Hec est autem voluntas Patris mei qui misit me, ut omnis qui videt Filium, & credit in eum habeat vitam æternam. & ego resuscitabo eum in novissimo die. Et Christus ipse respondit Sadduceis, & tres mortuos resuscitavit

1o. 11.

Mat. 27

Christus, & de Lazaro suscitavit etiam Mar-

tha. Sed & nunc scio quia quacunquē posuerit à Deo dabit tibi Deus, nec factum negarunt invidi, sed contra ipsum convocaverunt Concilium & dicebant. *Quia hic homo multa signa facit. Et subdunt ecce nunc scitis scitis post eum abis.* Post Magistrum Paulus discipulus, ex professo ut vidimus

1o. 11.

1 cor. 15

resurrectionem evincit, & Doctores Arcepagitas docet. *Alii verò. Novorum Demoni- orum videtur annuntiator esse, quia Iesum & resurrectionem annuntiat eis.* Et in hoc de Deo. *Statuit diem in quo iudicaturus est orbem in equitate.* Et mox. *Cum audissent autem Resurrectionem mortuorum &c. ubi predicavit in Arcopago veritatem credente S. Dionysio & aliis. Et rursus acculatur de hoc errore. Ego Phariseus sum finis Phariseorum de Ise & Resurrectione mortuorum ego iudico. Rursus. Scientes quoniam qui suscitavit Iesum, & nos cum Iesu suscitabit & consusciet vobiscum. Et iterum. Si quomodo occurram ad resurrectionem que est ex mortuis, & validissimè de Abraham Fide obulit*

Mat. 27.

1 cor. 4.

Phil. 3.

Abraham Iſaac cum tentaretur & impentium offerebat qui susceperat repromissiones ad quem dictum est. *Quia in Iſaac vocabitur tibi semen arbitrans quia & à mortuis suscitare potens est Deus, unde cum & in parabolam accepit. Et iterum Quia Patrem multarum gentium passus se ante Deum credidit qui vivificat mortuos & vocat ea que non sunt tanquam ex quæ sunt, qui contra spem credit. Et. in. x. dicit scripturam pro vobis Quibus reputabitur credentibus in eum qui suscitavit Iesum Christum Dominum nostrum à mortuis, qui traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram, sic post ea confirmavit exemplo, resuscitans à mortuis Iuvenem defunctum sicut & Petrus resuscitaverat Tabitham.*

Rom. 4.

Mat. 20.

Mat. 9.

Post scripturam sunt symbola & Patres Ignatius in epistola ad Trallianos & Philippones, Justinus Martyr oratione ad gentes, & apologia ad Antoninum Pium, Theophylus Antiochenus ad Autoliceum, Origenes libro secundo de principiis & libro tertio capite tertio, Athanasius in vita S. Antonii, Basilus in Psalmum centesimum decimum quartum & alibi, Cyrillus Hierosolyma catechesi decima octava, S. Epiphanius in Anchorato, S. Ephrem libro de patientia capite quarto, Nyssen de hominis officio capite vigesimo quinto, Chryso- stomus in Psalmum quadagesimum octavam, Cyrillus in Iſaiam libro tertio capite vigesimo sexto, & in Joannem libro primo capite nono & alibi, & ceteri Patres Græci. Et ex Latinis Clemens epistola prima ad Corinthios, Tertullianus, Arnobius libro quinto contra Gentes, Lactantius libro septimo Divinarum Institutionum, Hilarius in Psalmum secundum & quinquagesimum quintum, Rufinus in expositione symboli, Chrysologus sermone sexagesimo secundo, Gregorius libro secundo homilia vigesima in Ezechielem, Augustinus

Ep. 65.

L. 2. c. 1.

45. &

lib. 4. c.

12. c. 22.

& 23.

& 118.

c. 85. 86.

87. 88.

90. 91

in Enchiridio pluribus capitibus .

Ex his evidentissimè confutantur Hæretici cùm sint omninò contrariæ scripturæ , eam sit omninò opposita traditio , cùm Patres pugnent contra ipsos velut Hostes , nec habent vel unam consideratam . Evidentissimè nostri sunt Hebræi , qui ex solo veteri testamento , Resurrexerunt credunt & conuincunt , & mortuos vident ad vitam vocatos non tantum à Deo sed per Deum à Prophetis . Lis est præcipue cùm Philosophis negantibus . Negat Eusebius in Eu. mane . *Semel mortui nulli est resurrexerit* , Theocritus . *Sperandus est visus non est spes ultra sepultura* Seneca *post mortem nihil est ipsique mori nihil* , Catullus ad Lesbiam . *Sales occidere & redire possunt , Nabis cùm semel occidit brevis laxis , non est perpetua una dormienda* , Et Plinius . *Similis est de asserendis corporibus Hominum , ac reuiviscendi prouisa* Democritus *vanitas qui non reuixit ipse* . *Qua malus ista de mentia iterari vitans morte* , Sic Cæcilius apud Minutium irridet expectantes mortuorum Resurrectionem . Nec hæc satiosa opinione contenti aniles fabulas adstruant & annectant . Renasci se ferunt post mortem & cineres & scyllas , & nescio qua fiducia mendacijs suis credunt , & axioma est Philosophorum à privatione ad habitum non datur regressus .

Monuerat jam Paulus Christianos . Videte ne quis vos seducat per inanem Philosophiam , ideoque fideles & rationibus & Philosophorum etiam auctoritate armat . Jam ad hominem arguere Patres , aduersus omnes penè Gentiles , credentes Phænicia post cineres superstitem , vitam novam ex ignibus adipisci , imò validiori jure pugnant , si id poterat fieri naturaliter , longè melius o nipotencia Dei . Jam si Deus ex Philosophis ut vidimus , creator est , & vocat ea que non sunt , longè validius vel ea que sunt separata , & nos etiam Catholicifatemur , à privatione ad habitum non dari regressum , nec Democritum unquam reuixisse , sicut & miracula a Gentilibus narrata naturaliter fieri non posse sed ope Divina . Jam talimus de notis Heclesiz , Platonem de republica , Valerium Maximum , & Plinium de Heraclide Pontico affirmantem . *Nobile illud apud Græcos , volumen Heraclidis septem diebus gemine exanimatæ ad vitam reuocata* , & rursum Plato in Timæo apud Eusebium , libro de preparatione Evangelica . *Quod enim puerorum in naturam senes redeant , hæc verò coherens & asfioe est ne ex mortuis & terra conspuitis coalescentes denovo reuiviscerentque nonnulli novam conversionem sequantur , ortu simul ipso contrarium in orbem reuoluto , ac proinde quod hanc in modum ex terra sunt necessario prodeant sic etiam nomine simul & communi hominum sermone appellatur , quotquot ex his aliam in sortem Deo transcribere non placent eis aliam in sortem Deo transcribere non*

placuit , & resert de quodam Ero in bello occiso , & post duodecim dies resuscitato , sic Plutarchus libro de anima apud Eusebium , adeò Gentiles absque fide hæc credidere , sic Tullius de somno Scipionis , Microbius in commentario ejusdem ex nocti , ubi hæc veritatem probans ex Gentibus nostris Hostibus , & ex Judzjs acerrimis inimicis .

Frustra opponunt Platonici , corpus utpote grave in Cælo non posse subsistere , cui Augustinus vigesimo secundo de civitate reponit . *Ecce qualibus argumentis omnipotentia contradicit duravata infirmitas , quam possit vanitas , & reuocet argumentum terrena corpora , in aere ipso cillere ut constat , & cum ipsa plura descendit terra , sic corpora volucrum gravia volitant , & ex miraculis ipsorum conuincit de aqua in cerebro servata per Virginem Vestilicam , & de Magis videntibus narrat Suetonius , ideoque plus potest Deus quàm Dæmon . Frustra opponunt abortivos vel infantis , non posse in virili ætate resurgere ut ait Paulus *Nos excursuros in vitam perfectam , in ætatem plenitudinis Christi sicut nec matulos & monstruosos , quibus respondet Augustinus . Quis eis tardus accessurus erat tempore hoc sunt illo Dei opere miro , atque celerissimo recepturi , sicut ait in sermone suo ovania membra , sic & alii resurgunt in ea ætate qua futuri erant , in ætatem plenitudinis Christi , & desormes resurgunt ablato à formitate , veluti statuarius desormes statuum for 1291 . postes resurmat eadem ablato deserta , & quod plus est detrahit , quod minus supplet . Frustra dicunt de corporibus jam voratis , quippe inde trahit quod caro hominis ab illo homine vorata restituenta sit ei cui primò inerat Reddesur ergo caro illa homini in quo esse caro humana primitus cepit . Ab illo quippe altero tanquam maturo sumpta & qua sicut es aliena ei reddibenda est unde sumpta est . Et mox . Quomodo est omnibus perisset motis nec allata materies in ullis natura latebris remansisset , unde vellet eam repararet Omnipotens ubi & rationem reddit , quia Deus est omnipotens , & quia virtualiter idem continet corpus , & si potuit è nihilo educere ut vel Philosophi ipsi fatentur , poterit longè facillius reproducere ; ut arguit Minutius Felix in Octavio . Quis tam stultus , aut Brutus est , ut audeat repugnare hominibus à Deo ut primùm potius efformari ita posse denovo resor mori ? nihil esse post oritum , & ante ortum nihil fuisse , sicut de nihilo nasci . Sicut ita de nihilo licet reparari . Porro difficillius est id quod non sit incipere , quam id quod fuerit iterare , & probat inductione de floribus , in terribè & simul postea resorescere , quod Athenagoras de Resurrectione mortuorum , sermone integro fusè confirmat , ubi rationibus confirmat Resurrectionem , & justum evincit esse ut corpus ipsum ob corporis crimina patiat , cùm**

III. 4.

L. 7-4-55

e. 11.

Ep b. 4.

III. 12

L. 35.

L. 11. c.

35.

L. 6. de

Apoll.

fit in ebrietate & gula præcipuum, anima
nec sitiente neque cibos queritante, sic
Clemens primus bellè ait. *Consideremus
electi quemadmodum Dominus futuram
Resurrectionem vobis perpetuam ostendat, &
probat ex Resurrectione Christo ex nocte
& die succedentibus, ex semine & frugibus
ex eo quod nihil impossibile sit Deo nisi
mentiri. Denique post multas rationes*

Minutius Felix probat etiam auctoritate
Philosophorum, præter Platonem & Plu-
tarchum allatos, & Poetæ ipsi cum Poetarum
Principe testantur. *Hos omnes ubi mille
votam volvere per annos, Lethæum ad flu-
vium Deus evocat agmine magno, scilicet im-
memores supera ut connexa revisant, Rursus
& incipiant in corpora velle reverti.*

Enca. 6

LIBER SEXTUS ⁷¹⁹

In sextum Articulum Symboli.

Christus post Resurrectionem Cælos ascendit, de Christi Ascensione,

CAPUT I.

Et Sessione ad Patris dexteram.

CUM nil certius sit Christi Ascensione, Ubiquitari tamen ut Beza notat, tollant Christi corporis veritatem & Ascensionem in quandam disparitionem, & quidem imaginariam convertunt, & secundum Brentium, Illyricum, Musculum & alios Christum in Cælum ascendere, idem est ac ex oculis hominum disparere, Et Vicephus irridet verbum sursum, sic Carpoerates, & Apelles docent Christum, quoad animam tantum ascendisse, Manichei asserunt deposuisse corpus in sole juxta illud. *In sole posuit tabernaculum suum;* & cum sola Divinitate ascendisse ad Cælum, Illyricus de Ascensione Dominique, Christum ascendisse usque ad nubes tantum. Confessio Ministrorum Antwerpensium vult esse exaltationem, quæ Pater filium excitavit à mortuis, & Cyprianus Genevensis vult Christum clausum in Cælo, ex quo se movere non possit, quod & asserunt alii, ne ponant in Eucharistia. Etiam de sessione ad dexteram Patris, multi exitere errores, Seleucini, & Hermiani dixerunt Christum non sedere ad dexteram Patris secundum carnem, Savenerfeldius vult post Ascensionem, naturam humanam in Divinam mutatam, Ubiquistæ volunt esse ubique, cum ut ajunt dextera Patris sit ubique, Calvinus vult factum Vicarium Patris, quod effectum, est error Arrianorum, & Natanael Elianus ait sessionem, nihil aliud esse nisi confidentiam, quam habet filius ad Patrem, & Eleutherus duos vult Christos, unum deorum alterum sursum & Calvinus libro secundo Institutionum docet solum usque ad diem judicii sessionem hanc futuram. Et iterum scribit non imaginandum locum aliquem, cum dextera Dei sit metaphoricè intelligenda.

Incipiamus ab Evangelio Marthæi. *Et ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi, ubi certè non est visibiliter in terra, ideoque invisibiliter in Cælo. Sequitur Matthæum Marcus. Et Dominus quidem Jesus postquam locutus est eis assumptus est in Cælum. Et sedes à dextris Dei.* Et tertius Lucas. *Eduxit autem eos foras in Bethaniam & elevatis manibus suis benedixit eis. Et factum est dum benediceret illis recessit ab eis,*

*Et sedebatur in Cælum, & Acta Apostolorum. Et cum hoc dixisset videntibus illis elevatus est, & nubes suscepit eum ab oculis eorum. Cumque intrerent in Cælum euntem illum, ecce duo viri assiderunt juxta illos in vestibus albis, qui & dixerunt. Viri Galilæi quid stantis aspicientes in Cælum. Hic Jesus qui assumptus est à vobis in Cælum, sic veniet quem modum vidistis eum euntem in Cælum Et rursus. Incipiens à baptismo Joannis usque in diem, qua assumptus est à vobis. Et Paulus de Deo & Christo. Sustinet illum à mortuis, & constituitur ad dexteram suam in cælestibus supra omne Principatum, & potestatem & virtutem, & dominationem, & omne nomen quod dominatur non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro. Et rursus. *Veni-**

Epist.

*que autem nostrum data est gratis secundum mensuram donationis Christi. Propter quod dicit. Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona Hominiibus. Quod ante ascendit, quid est nisi quia & descendit primò in inferiores partes terræ? Qui descendit, ipse est & qui ascendit super omnes Cælos ut subiret omnia, Et ad Colloques tertio. *Ignis si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quæ erit, ubi Christus est in dextera Dei sedens.* Et ad Hebræos primò. *Sedes ad dexteram majestatis in excelsis,* Et ad Hebræos eisdem quarto. *Qui enim ingressus est in requiem ejus etiam ipse requiescit ab operibus suis sicut à suis Deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem.* Et mox *Habuit ergo Pontificem, qui penetravit Cælos Jesu Filium Dei, & capite nono de Christo. In rovis semel in sancta aeterna redemptio inventa; Et mox. Non enim in manu sitis. Ista Jesus intravit exemplaria veterum sed in ipsa Cælum, ut appareat nunc quibus Dei pro nobis. Hac omnia evidenter veram probant Ascensionem, & corporis quidem & animæ. Et Dominus Jesus postquam locutus est eis, assumptus est in Cælum nec enim loquitur sola anima, nec assumptus est significat quoad apparentiam, nec benedixit eis apparenter aut quoad animam, alioquin resurrexit apparenter & edidit apparenter, nec sedebatur apparenter in Cælum, nec videntibus illis indicat illusionem, quem vidissent etiam apparenter sub nube, nec venit apparenter ut ivit in Cælum, nec apparenter Deus suscitavit à mortuis, nec baptisma Joannis exitit imaginarium, nec captivam duxit captivitatem, aut imaginaria dedit dona hominibus, nec est supra omnem principatum per illusionem; nec descen-**

c. 4.

es. 1.

*Mat. 28
c. ult.*

descendit apparenter in inferiores partes terræ, nec querendus Christus in dextera Dei, perfectionem tantum ascendens, & apprensus vultui Dei non nobis illud. Constat etiam Christum ascendisse quoad corpus, quippe de toto Christo loquuntur scripturæ, & idem ascendit qui est locutus, idem qui manibus benedixit Apostolis, idem qui vilus est oculis ascendens, & ascendens cum intourentur illam, idem quem nubes sstulit ab oculis, idemque qui ingressus est in requiem. Nec obstat imò iuvat illud *Qui descendit ipse est qui ascendit*, cum innumeri textus de uno filio loquantur. *Hic est Filius meus &c.*

Eph. 4.

Nec tantum ascendit sed ad saprema ascendit, supra omnem Principatum & potestatem. Et rursus *Qui descendit ipse est & qui ascendit super omnes Cælos*, & ascendit in Cælum ut appareat vultui Dei. Et iterum. *Et nemo ascendit in Cælum nisi qui descendit de Cælo filius hominis qui est in Cælo & iterum supra Paulus. Qui descendit ipse est & qui ascendit super omnes Cælos, ut impletis omnia Et de Christo. Qui enim ingressus est in requiem ejus, etiam ipse requiescit ab operibus suis sicut Deus à suis. Et mox. Habentes ergo Pontificem qui penetravit Cælos lesum filium Dei tenemus confessionem.* Et iterum. *Adamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, Et capite sexto Incedentem usque ad interiora velaminis, ubi Præcursor pro nobis ingreditur.*

I. 4.

h. d. 3.

Heb. 10.

Innumeri sunt textus præter adductos & infra citandos de sessione Christi. *In sempiterno sedes in dextera Dei de cætero expellant, donec ponantur inimici ejus scabellum pedum ejus, Et rursus. In dextera sedet Dei sedet.* Et iterum. *Advocatum habemus apud Patrem lesum Christum, Et ante Discipulos Magister ipse. Quia vado parare vobis locum. Et si abiero, & præparavero vobis locum, & rursus. Vada & venio ad vos. Et iterum. Et nunc vado ad eum qui misit me Et mox. Expedis ut ego vadam, Et mox. Modicum videbitis me & modicum non videbitis me quia vado ad Patrem, Et iterum vado autem ad te venio, & ea duo capita sunt de Christi ascensione. Et iterum Magdalenæ dixit *Noli me tangere quia nondum ascendi ad Patrem meum.* Et ad Philippenes primo Apostolus ait *Cupio dissolvi & esse cum Christo, & alia multa & hæc de Christo homine verificari non autem ut Deo perspicuum est & clarum.**

Heb. 12.

I. Jo. 2.

Jo. 14.

Jo. 17.

Jo. 20.

Eph. 4.

Auguratur & novo testamento vetus. *Veni enim autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi, propter quod dicit Ascendentem in altum captivavit duxit captivitatem dedit dona hominibus. Et iterum Quoniam non derelinquet animam meam in inferno nec dabit sanctum tuum videre corruptionem. Nota mihi fecisti vias vitæ, adimplebit me lætitia delectationes tuæ*

dextera tua usque in finem; Sic & Paulus passim ad Hebræos, & Patres citat frequenter, & solus Cyrillus Hierosolymæ citat quinque textus.

Cælest.

Probant & Christum ascendisse Cælos, 14. missio Spiritus Sancti in Apostolos mutantur evidenter metum in constantiam, assistentis visa à Stephano pugnante, conversio Pauli persecutoria, & diversæ Christi apparitiones, protectæ Ecclesiæ usque ad consummationem sæculi, & defensio adversus inferi portas, invocatio Martyrum dicentium cum Stephano, *Domine lesu suscipe Spiritum meum*, & eorum auxilium etiam per miracula, adimpletio Prophetiarum ut Amos, quam de Messis exposuere ex Galatino, etiam veteres Rabbinæ ante Christum, & in Pægnois toant Tertullianus. *Indignum ut Romulus quidem ascensus sui in Cælum habuerit Proculum testatorem cum & Apostolos Christus & Angelos, habuerit ascensus sui testes, & adde sanguine, & miraculis firmarint.*

Mar. 18

Am. 3.

C. 3.

Hoc mysterium ex scripturis evincunt interpretes, & quidem innumeri & homilia integris, hoc describitur in symbolo Apostolico, Niceo, Cp, & Athanasii, & in expositioribus cunctis Symbolorum. Hoc clarum extat in scriptura vel traditione, cum negantes Ecclesiæ posuerit inter Hereticos, ut constat apud Epiphanium, & Nazianzenum, & Mstichæorum, & aliis hæresæ damnantem. Hoc exponunt sermonibus integris Patres, Leo Magnus pluribus, Nyssenus, Gregorius Magnus, Chrysostomus, Augustinus, Maximus, & alii cum Bernardo sermonibus de Ascensione, Cyrillus qui scripturam fatigat textibus congeminationis & alii, alter Cyrillus de recta fide ad Reginas. Et præter scripturæ & Patres adhuc est hoc mysterium in symbolis, quæ Apostoli condidere & Ecclesiæ est venerata, in professione & confessionibus fidei.

Unum est quod opponit Tertullianus Romulo, nec possunt opponere Gentiles Christo, Romulus ascensisse scalis mendavis, uno violente Ethnica oculis Proculo, ac Christum ascendit videntibus discipulis adeo certis ut pro eo mysterio sanguinem funderent. Ascendit Christum erigentibus Angelis, ascendit & apparuit Stephano, ascendit juxta prophetas, & novi & veteris testamenti, & toties promissum Spiritum Sanctum & alias utilitates quas spondidit, & auxilium Ecclesiæ per orbem spargendum, Ascendit & in Cælo regnans pognat & triumphat in terra, & sol influentia transmittit in Ecclesiæ & Caput vigorem dat' membris, per eam operna prodigia, ubi prophetis probante experientia dixit *Si non abiero Paraclitus non venies ad vos, si abiero mittam eum ad vos & docebit vos omnem veritatem*, quod mirè accidit in Pentecoste, ubi linguarum rudes apparcepit docti, ubi rerum unium penè igrari tui

le. 16.

toti orbi demonstrant veritatem, & pifcatores docent Sophos, imò unus tantum ut Petrus, fapientes omnes Romæ confundit, & Judæorum instruit Rabbias, & doctores.

Remanet exponenda fessio ad dexteram Patris quæ certè per omnes metaphora est, cùm Spiritus dexteram non habeat & velut arguit Damascenus, Spiritus incircumscriptus. Et Paulus nos docet hoc mysterium, ubi Pater Divinus Filium suscitavit *Constituit ad dexteram suam in celestibus supra omnem Principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro, & omnia subiecit sub pedibus ejus, & ipsum dedit Caput supra omnem Ecclesiam*, ubi exponit quid sit federe ad dexteram Patris, & passim federe indicat regnare. Sic Assuerus fedit in folio Regni sui, & dicit sedant Filii mei. Rursus. Vidi in dextera sedentis supra Thronum, & de Christo homine David à Christo citatus. *Dixit Dominus Domino meo fete a dextris meis, & ibi Rex est & triumphans. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum, & mox Dominare.* Rursus significat gloriam. Delectationes in dextera tua usque in finem, & clarus Stephanus in nova lege. *Cùm autem esset plenus Spiritu Sancto, & intendens in Cælum vidit gloriam Dei & Iesum stantem a dextris Dei.* Et ait. *Ecce video Cælum apertus & Filium hominis stantem à dextris Dei*, ubi vidit stantem nempe ex Gregorio auxiliantem, & federe dicitur Iudex Filius hominis. Sedet ad dexteram Majestatis in excelsis, quod convenit ipsi tantum. Ad quem autem Angelorum dixit aliquando sede à dextris meis, cùm illi ministri sint non filii Judicantes, indicat & potentiam Christi & protectionem. *Quis accusabit adversus electos Dei, Deus est qui justificat, Christus Iesus qui mortuus est imò qui & resurrexit, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Denique & maximum indicat Amorem, Patris æterniæ Filius, velut Jacob dilectissimum Benjamin vocavit filium dexterae, & ita sæpè filium dilectum appellavit.

Ex his verum esse cognoscimus, illud D. Augustini de fide & symbolo effatum; nos credere debere Christum esse in Cælo, nec quærere fas esse quomodo sedeat in Cælo, nec arcana Cælorum rimari, cùm quidam Theologicus liber id quærens, mille ineptiis sit plenus & fecundus, & repetendum sit. Risum teneatis Amici.

De Christi ubiqnitate & communicatione Idiomatum.

Quod olim accidit Eustychari, ut fugiens hæresim Nestorii, in alteram contrariam incidere, accidit & Luthero fugienti hæresim Nestorii de communicatione Idiomatum in Christo, & hæresim oppositam tuenti, de communicatione idiomatum in abstracto, cùm veritas fidei eo immunicet tantum in concreto.

Et quidem Nestorius scripsit Cyrillo. *Rectum & Evangelicæ traditioni consentaneum est, ut Christi corpus Divinitatis templum esse fateamur.* Et mox. *Verus propter illud communicationis nomen nativitatem passionem, mortem, ceterasque carnis proprietates Divino Verbo adscribere id demum mentis est Ethnicorum more erantians certè insani Apollinaris, & Arii.* At hic damnatus est in tertio Concilio, & constat veritas ex scriptura *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, quom acqnisitio sanguinis sui.* Et Joannis tertio de ipso Deo scribitur. *In hoc cognovimus caritatem Dei quoniam ille animum suam promissis posuit.* Et alibi. *Aurequam Abraham fieret ego sum, Et rursus. Nemo ascensit in Cælum nisi qui descendit de Cælo Filius hominis qui est in Cælo, & Lucæ primo. Quod nascitur ex te sanctum vocabitur Filius Dei, & rationem ferunt tertii synodus, Damascenus, & Leo Magnus docens. Non interest ex qua substantia Christus nominetur, cùm inseparabiliter manente unitate personam idem sit & totus hominis Filius propter carnem. & totus Dei Filius propter unam cum Patre Deitatem, Et alia fert Athanasius contra Arianos. Verbum enim caro factum est necesse est passionem carnis quoque dici cuius est illa verè.* De uno ex Trinitate passo diximus primo volumine.

Valet igitur hæc expressio Christus est ubique, cùm dicat Christus etiam naturam Divinam, non valet huminitas Christi est ubique, & constat ex scripturis dicentibus non esse ubique. *Lazarus mortuus est & gaudeo propter vos ut credatis quia non eram ibi* Et rursus. *Cùm vidisset terra quia Iesus non esset ibi.* Et alibi. *Nos est hic sed surrexit.* Et iterum *Domine si fuisset hic frater meus non fuisset mortuus, hic & protectiones ad locum indicant in eo non esse.* Nec dicant non esse modo sensibili sed insensibili, quippe cùm substantia est in aliquo loco etiam insensibiliter, aici non potest in eo absolute non esse, sic dici non potest nec per Lutheros Christum non esse in Eucharistia, quamvis ibi non sit modo sensibili, nec Deum non esse in hoc arte, nec Dæmonem non esse in obsessis & similia etiam Ecclesia contra Arianos, & Macedonianos, evincit Spiritum Sanctum Deum ex eo quod sit ubique

ubique, & si valeret Lutheri responsio de immanentia participata, etiam de eadem valeret responsum Macedonii. Etiam articuli de Symbolo, & Scriptura, de Conceptione, Nativitate, morte, sepultura, Resurrectione, Ascensione, descensu ad iudicium evidenter supponunt humanitatem Christi, existisse tantum in utero Virginis, in tumulo. Etiam mysterium Eucharistiae foret nullum, quippe nulla existisset mutatio, & Christus non minus foret in altari quam in aere. Etiam Beza cum suis in colloquio pompelgatiensi falsus est Christi corpus in uno Caeli spatio contineri & inferi ubique, & unionem hypostaticam, & corporis veritatem velle, & Ascensionem vertere in disparitionem imaginariam, cum iuxta B. C. Iulium, Illyricum, Musculum, & alios Christum in Caelos ascendere nihil aliud sit, quam ex oculis hominum disparere. Proinde Calvinistae apud Conradum aliquando fatentur, dexteram Dei esse certum & definitum locum. Etiam Patres excludunt mundum invisibilem, Chrysostomus in ea verba filius hominis qui est in Caelo ait. *Non de carne loquitur sed de summa substantia se ipsum denominat*, ubi per hostes loquitur de carne, sic Cyrillus Alexandrinus *etiam si carne abesset*, sic Leo magnus *factus est ubique*, de unitate longinquior, & Augustinus epistola ad Dardanum. *Ubique per id quod Deus est, in Caelo autem per id quod homo, & passim interpretes in textum filius hominis qui est in Caelo. Et jam de Dei dextera vidimus.*

Nec obstat futurum se nobiscum usque *Met. 26.* ad consumationem seculi, quippe est auxilio virtute, & assistentia. *Ubi sunt duo, vel tres* *Mat. ult.* congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum, & soluit Cyrillus Alexandriae de Apostolis. Oportuit eos intellexisse inefabili Dei potestate una cum eis semper futura, etiam si carne abesset. Frustra opponunt illud Christi, *Data est mihi omnis potestas in Caelo, & in terra*, quippe ex omnipotentia Christus evincitur Deo & virtus in omni genere infinita, per omnes Christo repugnat, & textus evincit Christum Regem, & Sacerdotem, qui esse potest etiam si non sit ubique. Frustra reponat duo inseparabilia simul esse, quippe sunt unitate inaequitate sic anima quamvis unita sit pedi, non est tamen pes ubi caput, nec nos existimus adaequate praesentes, vel aternitati vel immanentia Divinae, sicut nec per ipsos praesentia visibilia Christi. Frustra repetunt ubiuitatem non repugnare, nec Christo ut homini cum sit locus finitus, quem occupare potest vel Angelus vel homo, quippe contraria est ubiuitas hae & scripturae & concilii Patribus, & Augustinus & Ecclesia demarant Manichaeos asserentes Christum esse in se ipso, & in sole, quod creatura nullo pacto repugnat.

Jam duas regulas de abstracto diximus & concreto sunt & aliae, & primò cavendum

ne locutio, importet suppositum creatum quod in Christo non est, ut male dicitur Christus est persona creata, purus homo Filius Dei adoptivus. Cavendum etiam ut reduplicatio cadat, super eam rationem quae reduplicatur, sic haeretica quae is est Christus qua Deus est passus, tha homo est aeterna, & verum esse mediatorem qua homo Deus est. Nec etiam dici potest in Christo phrasim, quod excludat naturam Divinam, veluti quod non est Deus sed tantum homo, quippe sermo ille diceret duas personas. Nec nomina posita pro Christi persona possunt in abstracto affirmari de natura humana, ut Verbum Divinum est humanitas, nec è contra Divinitas est humanitas, quippe significaretur naturam esse unam, bene tamen etiam in abstracto nomina Divina possunt affirmari de persona, sic Apostolus Christum vocat Dei virtutem & sapientiam.

Ex his deducitur dici non posse Christum creaturam, cum ea locutio faveat Arianis, & Christus dicat hypostasim bene cum addito cum non supponat pro hypostasi & Augustinus ait. *Quod ad verbum attinet Creator est Christus quod ad hominem creatura est.* Inforti dici non posse hominem Dominicum, cum sit Dominus non homo dominicus, quamvis Athanasius in expositione fidei, Chrysostomus homilia de cruce, Augustinus in Psalmum secundum itavocent ob unionem hypostaticam & rem decidit Augustinus, se de ipsa voce retractans. Quamvis nonnulla possit ratione defendi nec admitti potest Christum incapit esse, vel tempus extitit quo non erat, cum incipere dicat negationem aeternitatis benedicti potest cum addito secundum humanitatem. Nec dicere possumus hominem deiserum, cum Cyrillus anathematismo quinto reiciat. *Si quis dixerit Christum esse hominem Deiserum, & non potius Deum verum esse anathematizet*; sic etiam id licitum negat Damascenus, si verò Basilius nomen illud adhihet illud adhibuit ante Nestorium, & eo sensu quo Filius unitam habet Deitatem; non quod illam gestaret ut basulus ait Nestorius. Nec dici potest homo factus est Deus, cum humanitas Christi non praexistit, sicut dici potest Deus factus est homo, Verbum caro factum est & rursus. Qui factus est ei ex semine David. Nec bene dicitur Christus ut homo est Deus, cum ut homo Christus dicat naturam humanam. Nec bene dicitur assumptus hominem, quippe personam non assumpsit humanam, & si Patres aliqui adhibent, loquuntur de natura non de persona assumpta. Nec bene utimur vocibus ex D. Thoma, communibus nobis & haeticis cum neque nomina debeamus habere cum Haeticis communia, nec praedicare plebi aut populo Christum potuisse assumere lapidem, *Alinum.*

Geminæ remanent difficultates an Christi

tus

Cor. 1.

Ep. 57.

T. 11. in
15. 1. 11.

1. 2. de
48.

Aut dici possit servus Dei secundum humanitatem, vel secundum eandem Filius adoptionis Dei. Tenent de servitute Scotistæ & aliqui recentiores, negant Thomistæ cum aliis Modernis. Et nos negamus, non eotitulo quod Ariani uterentur, cum vocarent Dei servum etiam quoad aliam naturam, nec quod conveniat eum Nestorianis, quippe ipsi ponebant Personam creatam, quam Catholicæ negant esse Scotistæ, at quod in Evangelio nunquam ea sit vox, nec Christus ea sit usus id notante Augustino, & urget Hadrianus Papa nec Christus usum, tempore passionis vel inter Litrones, nec usua est Pater vocans Filium suum, nec usi sunt Evangelistæ, vel Prophete, imò se ab aliis Christus distinguit. Confiteor tibi Pater Domine Cæli & terræ, ubi Patrem suum vocat Dominum aliorum, & Paulus ad Hebræos Moysen servum, etiam qua hominem filium appellat, & arguit Synodus Francfordiensis, *Si amplioris gloria quomodo uterque servus, & quia servus agere secundum legem potest solvere a reatu legis non potest.* Sic etiam præter Augustinum allatum, Athanasius contra Ariana probat. *Eam differentiam ipse docuit pulcherrima interpanitione dicens. Confiteor tibi Pater, deinde Domine Cæli, & terræ. Ubi illum & Patrem suum dixit & serum creatarum Dominum, sic Dionysius Alexandrinus in responso ad quæstionem septimam, Theodoretus in Apollinari id erimisi vertit & ait. Quid nullas nostras aures animæ erat dicere sic Adrianus Papa & Concilium francfordiense. & ratio est Damasceni quod servus non est naturæ sed conditionis ut filius, ubi non satis est natura creata, sed opus est ut persona sit alieni juris, unde solvitur auctoritas qui cum in forma Dei esset &c. formam servi accipiens, & pro nobis fertur à Patribus, ex Augustino & Concilio Francfordiensi Dominus noster etiam in forma servi non servus sed in forma etiam servi Dominus fuit sic Damascenus, sic Leo Papa de nativitate creata est forma servi sine conditione servile, sic Theodoretus, sic Dionysius Nilatus & alii, sic fuit obediens ut filius mandatum dedit mihi Pater, textus istius citatus Matthæi duodecimo dicit puer, sic filius non servus, & alius est de Præcuratore & si aliqui Patres dicunt servum, de officio sunt exponendi ut scribit Tertullianus, & ipsi qui citantur Athanasius cum non Patrem suum sed Dominum appellat, Non quia servus, sed quia formam servi assumpserat, sic Damascenus, sic Cyrillus repetit non posse, Verbum dici Dominum Christi, & anathematismo sexto damnat eum, qui dicit Deum vel Dominum esse Christi, & sic sequi in Christo duas esse Personas. *Non igitur divi potest sui ipsius Deus ac Dominus.**

Eadem est difficultas de adoptione ex Francfordiensi. *Si Deus verus est, qui de Virgine natus est quomodo potest hic Dominus adoptivus esse vel servus.* Sic Adrianus Pa-

pa ad Præsules Hispania. *Ad optivum eum filium Sc. non peritione scis venenosa facere susarrare, sic scriptura etiam secundum humanitatem. Qui proprio Filio suo non percipit sed pro nobis omnibus tradidit illum, ubi arguit Hadrianus.* Scimus enim quia non est traditus secundum Divinitatem sed secundum id quod homo erat, & rursus. Qui credit in filium habet vitam æternam, iterum Filius meus es tu ego hodie genui te quod explicat Paulus de resurrectione Christi & innumera sunt loca ubi filius dicit Patrem. Clarifica filium tuum, ut Filius tuus clarificet te, & alia adducta ab Adriano Papa. Sunt & rationes & prima D. Thomæ. Filio est personæ, quam jam habet filiationem naturalem ideoque non adoptionem, altera ratio ex libro sacrosyllabo, Omnis ad optio est ex affectu volente, non filium fieri filium, at Christus nunquam extitit absque filiatione naturali, sic Legistæ omnes cum textu & glossa, adoptionem vocant grativam electionem in Filium, sic passim Oratores, sic Historici, sic Moyses adoptatus est a Filia Pharaonis, sic Iulius Cæsar Augustum sic Augustus adoptiavit Tiberium, & dicitur filius legitimus ex lege, non naturalis sed in similitudinem naturæ & personæ est extranea, unde Scotus ponens filiationem adoptivam, ubi non concurrit persona nisi materialiter invenit novum genus adoptivum. Sic Patres Augustinus in Joannem. *Nos enim nos nati sumus de Deo quomodo ille unigenitus sed adoptatus per gratiam ipsius, sic Hilarius. Nunquidnam etiam nunc adoptio in eo erit nuncupatus in quo proprietatis est nomen. & rursus. Hic est verus & proprius filius Origine non adoptione veritate non nuncupatione, sic Gregorius. Non ut ceteros adoptio sed natura illam Divinitas exaltat.* Frustra ferunt irenum propter hoc enim Verbum Dei homo & qui filius Dei est filius hominis factus est immixtus Verbo Dei ut adoptionem percipiens sit filius Dei, nam ibi loquitur de quolibet homine adoptato. Frustra Marius adducit Victorinus, quippe habet quidam adoptione idest nullis meritis humanitas electa. Frustra adducitur Hilarius. *Ita potestatis dignitas non ammittitur dum carnis humilitas adoptatur,* quippe relictis legentibus adoratur, cum a sthenicæ Romæ sit ostensu legendum esse adoptatur ex Codice S. Petri adoptatur clarè significat assumitur, cum Hilarius expressè doceat contrarium de adoptione. Sic est expressa de ascensione, Hildelphonsi Toletani Archiepiscopi. *Hodie Saluator noster post adoptionem Carnis sedem repetivit Deitatem, idest post assumptionem, nam Idelfonsus ait. Idem non est adoptivus filius sed adoptator ut ita dicunt ceterorum.* Frustra repetitur in Christo esse formam adoptionis, quippe prodneit effectum in subjecto apto. Frustra dicunt damnatum Elipandum & Felicem, ob Nestorium ad vitam revocatum, ut con-

q. 59. sup Gen.

or. 3.

ducl. 2 L. 3. c. 21

in ep. ad cp. LIV.

Rom. 8

Act. 14

Jo. 4. Jo. 1.

tra 7 14

6 de trin 2. n. 6.

L. 3. c. 11

2 de trin

stat ex Jona , & Concilio Franfordienſi
Nam olim eadem hæreſis veſtra in Neſtorio
ab univerſali Sancta Eccleſia reſutata
eſt, quippè Adrianus Papa & Concilium
Franfordienſe de damnatione ſecundùm
humanitatem loquuntur, ſic ex Joanna Au-
rela enſi, Hauicino & aliis.

Denique circa compositionem res eſt de
nomine , ſi enim compositio requirit partes
vel partes incompletas, Chriſtus ut conſtat
non eſt compositus ſi partes tantùm unitas
eſt compositus ut Patres Chriſtum appel-
lant Perſonam ex utriſque compoſi-
tam .

*Damaſ/
L. 3. c. 4*

LIBER SEPTIMUS

In Septimum articulum Symboli

De Quatuor Novissimis.

Nam de Cælo actum cum de visione beata, & mors experientia seculorum comprobatur, & Philophi ipsi convincunt moriendum, & statutum est hominibus semel mori, nec Virgo, nec Christus mortem evasere & Elias, & Enoch morituri reservantur, & Christus ipse de Joanne Evangelista, errorem corrigit Apostolorum. Dicit ei Iesus sic enim volo manere donec veniam quid ad te? tu me sequere. Exiit sermo iste inter Fratres quod discipulus ille non moritur, & non dicit ei Iesus non moritur sed sic enim volo manere donec veniam quia ad te? Id est volo manere sine martyrio, non cum martyrio crucis ut Petrum. Is nempe in pace mortuus spheus est sepultus, & ipsius reliquias memorat Papa Celestinus. Quod in versione hebraica ubi est si, sicut apud Græcos & alios nulla est difficultas,

CAPUT I.

De Iudicio finali.

Post mortem adhuc manet ait Joannes. Et infernus & mors, missi sunt in flagnum ignis hac est mors secunda & qui non est inventus in libro vitæ missus est in flagnum ignis, ubi aperitur liber vitæ in iudicio, & qui in eo non est scriptus, in flagnum ignis demittitur.

Iam de resurrectione mortuorum vidimus, & quidem ad penam. Evigilabunt alii in vitam æternam alii in opprobrium, & Iob optimam recipit consolationem, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum, Quem visurum sum ego ipse, & non alius, & oculi mei conspiciantur mihi. Reposita est hæc spes mea in sine meo, & clarissimè Christus. Amen Amen dico vobis quia venit hora, & nunc est quando mortui audient vocem filii Dei & Paulus. Statuit diem in quo iudicaturus est orbem in aequitate, & alia.

Clarissima sunt & de Christo Iudice testimonia. Hic est qui constitutus est à Deo Iudex vivorum & mortuorum & ante & præcipit nobis predicare populo, & testificari, quia ipse est qui constitutus est à Deo Iudex, ubi adest præceptum Christi & testificatio Apostolorum. Et Christus ipse. Neque enim Pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio, ut omnes honorificent filium sicut & honorificant Patrem. Et mox Qui verbum meum audit & credit ei qui misit me habet

vitam æternam & in iudicium non venit sed transit à morte in vitam. Amen Amen dico vobis quia venit hora & nunc est quando mortui audient vocem Filii Dei, & qui audierint vivent. Sicut enim Pater habet vitam in semetipso. Sic dedit & filio habere vitam in semetipso, & potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Nolite mirari hoc quia venit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem Filii Dei, & procedent qui bona fecerunt in Resurrectionem iudicii, ubi clarissimè vel oculis iudicium subijcit & initium & progressum & finem describit. Imò per duo capita integra describit. Dic nobis quando hæc erunt, quod signum adventus tui, & consummationis sæculi? Et respondens Iesus dixit eis. Videte ne quis vos seducat, multi enim venient in nomine meo dicentes. Ego sum Christus & multos seducunt, & enumerat signa præcedentia iudicium, famem, terremotus, & bella, & plura alia mala succedentia. Rursus capite sequenti describit finem iudicium. Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo tunc sedebunt super sedem Majestatis sue, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separavit eos ab invicem, sicut Pastor segregat oves ab hædis, & statet oves quidem à dextris suis hædoes autem à sinistris tunc dicit Rex his qui à dextris ejus erunt. Venite benedicti Patris mei possidere paratum vobis regnum a constitutione mundi. Esurivi enim & dedistis mihi manducare, & post aliqua. Tunc dicit & his qui à sinistris erunt. Descendite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus. Esurivi enim & non dedistis mihi manducare &c. & concludit. Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Et Joannes à Christo illuminatus, per caput integrum iudicium exponit. Et vidit sedes & sederunt super eas & iudicium datum est illis, & concludit. Et vidit mortuos magnos & passillos stantes in conspectu throni, & libri aperti sunt, & alius liber aperius est qui escripta, & iudicari sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris secundum opera eorum. Et dedit mare mortuos, qui in eo erant, & mors, & infernus dederunt mortuos suos qui in ipse erant, & iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. Et persequitur, & Paulus Doctor Gentium docet Thessalonicenses, non esse vicinum diem Domini, sed prius occidendum filium perditionis, & Petrus

40. 20.

1. 20.

Ecb. 17.
Jo. 5.
Mat. 17.
Act. 10.

Io. 5.

Mat. 25.

Ap. 20.

2. c. 2.

per duo capita describit.

Post hæc superfluum citantur innumeris textus; frustra citatur Job exclamans;

2. c. 1. b. *Quid enim faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus? frustra citatur Ecclesiastica concludens. finem loquenti pariter omnes audiamus. Deum time, & mandata ejus observa, hoc est enim omnis homo, & cuncta que sunt adducet Deus in iudicium pro omni evitato sive bonum sive malum illud sit.*

C. 12. *frustra citatur sapientia sus è scribens; Tunc stabunt iusti in magna constantia adversus eos, qui se angustia verunt; frustra citatur Iaias. Dominus ad iudicium venies cum senibus populi sui & Principibus ejus, & clarius Ecce dies Domini veniet crudelis indignatione plenus & ira furorisque ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus converteños deca. Quoniam stelle Celi, & splendor eorum non expandent lumen suum obtenebratus est sol, ubi Propheta cum Evangelio loquitur. Frustra citatur Jeremias. Ecce turbo Dominica indignationis egredietur & tempestas erumpens super caput impiorum veniet. Non revertetur furor Domini usque dum faciat, & usque dum compleat cogitationem cordis sui, in novissimis diebus intelligetis consilium ejus. Frustra est Joel vel locum digito signans. Congregabo omnes gentes, & deducam eas in valle Josaphat, & discepta, cum eis, sic Apostoli, sic Paulus ab Petrus, Judas, & milles diem Domini describitur horribile.*

I. 9. c. 4. *frustra citatur Iaias. Dominus ad iudicium venies cum senibus populi sui & Principibus ejus, & clarius Ecce dies Domini veniet crudelis indignatione plenus & ira furorisque ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus converteños deca. Quoniam stelle Celi, & splendor eorum non expandent lumen suum obtenebratus est sol, ubi Propheta cum Evangelio loquitur. Frustra citatur Jeremias. Ecce turbo Dominica indignationis egredietur & tempestas erumpens super caput impiorum veniet. Non revertetur furor Domini usque dum faciat, & usque dum compleat cogitationem cordis sui, in novissimis diebus intelligetis consilium ejus. Frustra est Joel vel locum digito signans. Congregabo omnes gentes, & deducam eas in valle Josaphat, & discepta, cum eis, sic Apostoli, sic Paulus ab Petrus, Judas, & milles diem Domini describitur horribile.*

C. 30. *frustra citatur Iaias. Dominus ad iudicium venies cum senibus populi sui & Principibus ejus, & clarius Ecce dies Domini veniet crudelis indignatione plenus & ira furorisque ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus converteños deca. Quoniam stelle Celi, & splendor eorum non expandent lumen suum obtenebratus est sol, ubi Propheta cum Evangelio loquitur. Frustra citatur Jeremias. Ecce turbo Dominica indignationis egredietur & tempestas erumpens super caput impiorum veniet. Non revertetur furor Domini usque dum faciat, & usque dum compleat cogitationem cordis sui, in novissimis diebus intelligetis consilium ejus. Frustra est Joel vel locum digito signans. Congregabo omnes gentes, & deducam eas in valle Josaphat, & discepta, cum eis, sic Apostoli, sic Paulus ab Petrus, Judas, & milles diem Domini describitur horribile.*

I. 3. *frustra citatur Iaias. Dominus ad iudicium venies cum senibus populi sui & Principibus ejus, & clarius Ecce dies Domini veniet crudelis indignatione plenus & ira furorisque ad ponendam terram in solitudinem, & peccatores ejus converteños deca. Quoniam stelle Celi, & splendor eorum non expandent lumen suum obtenebratus est sol, ubi Propheta cum Evangelio loquitur. Frustra citatur Jeremias. Ecce turbo Dominica indignationis egredietur & tempestas erumpens super caput impiorum veniet. Non revertetur furor Domini usque dum faciat, & usque dum compleat cogitationem cordis sui, in novissimis diebus intelligetis consilium ejus. Frustra est Joel vel locum digito signans. Congregabo omnes gentes, & deducam eas in valle Josaphat, & discepta, cum eis, sic Apostoli, sic Paulus ab Petrus, Judas, & milles diem Domini describitur horribile.*

Ex his mille errores confutantur, & primò hæreses negantium Resurrectionem, mox negantes Iudicium ut Prodanitæ, Hermianitæ, Maiechæ, Barbacitæ ex Philastio, & apud Guidonem Carmelitam Albanenses. Confutatur Lutherus asserens iudicandum de sola fide, cum Propheta dicent iudica nidos fideles, & Christus ipse nec peccatū contra fidem commemorat, imò alibi asserat. *Qui non credit jam iudicatus est.* Confutantur Calvinus, & Beza non fieri iudicium de peccatis, & letandum ut potè à Christo deletis, cum Christus terribilem diem describat peccatoribus; Confutatur Calvinus asserens, Stultum & anile esse delirium plagis adhuc confossum Christum imaginari, quippe Christus ostendit Thomæ, & Conradus Pellicanus & Rudolphus Gualterus ambo ministri Tigurini Calvinum reprehendunt; Confutantur Pseudo-Apostolici dicentes hoc iudicium jam factum non futurum, Natanael Elianus iudicare sumens pro regnare.

Docent hoc iudicium extremum symbola. Docent passim Patres, & quidem integris orationibus. Cyrillus Hierosolimita de futuro iudicio, Basiliana in Psalmum trigessimum tertium, Ephrem Syrus sermone de extremo iudicio, Cyrillus Alexandria de secundo Christi adventu. Isidorus Pelusiotæ libro secundo, Paulinus Nolanus epistola quadragésima secunda, Avitus de sententia Dei, Fortunatus, frequenter Gregoria

in Evangelia, Ambrosius de fide resurrectionis, Nyssenus oratione quinta de Beatitudine, Augustinus in Joannem & de tempore, Chryostomus ad populum Antiochenum, homilia septima, & octava & de penitentia, Cyrillus Alexandria de exitu animæ, & secundo Christi adventu & alii

Parva sunt hæc iudicium firmant & Gentiles; sic Justinus Martyr, & libro de Monarchia, citat Sophoclem, Philemonem, Euripidem, Laëtantius libro septimo Divinarum Institutionum refert oracula Sybillarum, Eusebius de præparatione Evangelica plura refert ex Platone, Athenagora in legatione pro Christianis, refert Platonem introduxisse Minos, & Radamantum iudicatos, & à Prophetis captum ait & fabulis adumbratum, & Laëtantius notat Deum Jovem vocatum, & filium Jovis apud Inferos iudicare.

Hoc etiam iudicium docuit ratio, non tantum apud Tertullianum de testatione animæ etiam idiotica, ubi Deum iudicem, & vindicem clamat, sed & apud Platonem & alios Philosophos, cum debeat esse tribunal punica iniquos, & ratio dicitur scelerata, manere non debere semper impunita, & Philemon arguit ex Iustitia dicens. *Iustitia aspectus cernit omnino; si nuncque iustus idem consequetur & mala, Misceat cunctis furator, spolia rapit, & Euripides ait fallitur Deum latere mala, & aliquando non punire ac Athanasius, Eusebius & alii.*

Etiam Dæmones cognoscunt diem iudicii, & Christo ipsi consentunt. *Quid nobis & tibi Iesu Fili Dei. Venisti huc ante tempus torquere nos, & Marcus addit Dæmonis vocem. Scio quia sis Sanctus Dei.* Et Iudæi mirantur, sunt omnes. Et mox. *Quoniam doctrina hæc nova, quia in potestate etiam Spiritibus immundis imperat & obediunt ei.* Et clarius Judas Apostolus de Iesu. *Angelus verò qui non servaverunt suum Principatum sed dereliquerunt suum Domicilium in iudicium magis Dei vinculis aëris sub caligine reservatis, ubi Christus est Iudex vel Dæmone fateri coacto.*

Etiam Deus omne iudicium dedit Filio & ita iudicium particulare de quo Apostolus. *Statutum est Hominiibus semel mori, post hoc autem iudicium, & in veteri lege. Facite est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas, & Hieronymus. Quod enim in die iudicii sanctorum est omnibus hoc in singulari in die mortis impletur & Chryostomus in Matthæum. Omnes autem cum hinc emigraverint variis peccatorum catenis implicati, ad terribile illud tribunal auferuntur, sic Augustinus libro secundo de anima evincit, & alii, & cum innumeris Patres damnatos in igne inferni ardere patres dicant, ut Chrysologus de Herode, Gaudentius in Natali Domini, Tertullianus de anima, Cyprianus epistola quinquagesima quinta de divite, & omnes in iis textibus Interpretes.*

Mat. 2.
Mat. 8.
Mat. 9.

Hib. 9.
Gal. 11.
in cum lam.

Hom. 14

Scr. 174.

C. 55.

Rursus de iudicio universali, non tantum concordant Catholici sed & Pagani, & Philosophi ipsi & Poetæ ita Iustinus adversaria Gentiles. *Putarum post huius vite finem iudicium* (quod certe quidem non modò majores nostri Divini homines Prophetæ, & Legislatores, verum etiam qui apud vos libiti sunt sapientes, Poetæ simul & Philosophi, veram atque Divinam se scientiam affectus esse professi deprædicant) sic Athenagoras urget sit Minos vel Radamanthus aliquis, est Judex hominum post mortem. Sic Theophylus ad Autolicum.

L. 1.

Nec obstat in unica die, tot hominum myriades examinari non posse, quippe facilem modum exposit Apostolus, testimonium reddent illis conscientia ipsorum, & inter se invicem cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus in die, cum iudicabit Deus occulta hominum; & in mente velut in speculo, unico intuitu omnia cernentur. Nec impossibile est Deo in valle Josaphat, totius orbis & seculorum gentes unire, quippe communis est ea difficultas inferno, quem vel Pagani ipsi confitentur. Nec sicut erunt Judices à Poetis, & bene ipsi exprobrat Tertullianus de spectaculis. Etiam Poetas non ad Rhadamanti, non ad Minos sed ad inopatum Christi tribunal palpitantes, quippe illa finxerit Poetæ, hæc verant Historici vel Hostes, Christum verum Prophetam, hæc de se ipso prædixisse, eamque fidem Apostoli miraculis firmarunt & frustra numerosos textus, accumulans Hebræi volentes, Deum esse Judicem vivorum & mortuorum ac etiam nos idem repetimus cum Paulo.

C. 10.

Expectantes beatam spem, & adventum glorie magis Dei, & Salvatoris nostri Iesu Christi, & Job prædicans ante legem scriptum. Scio enim quod Redemptor meus vivit & in novissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum, quem visurus ego ipse & non alius, & oculi mei conspiciuntur tibi ubi oculi videbunt factum hominis, auctoritate communicata judicantem, & mundum auctoritate Dei judicantem, quod utrumque adjuratus confessus est Christus. Ex hoc autem erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es Filius Dei? Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. At illi dicebant. Quid adhuc desideramus testimonium. Ipsi enim audiamus de ore eius; & Messiam venturum in majestate, magis prædicant Judæi quam Christiani.

Tal. 2.

Expectantes beatam spem, & adventum glorie magis Dei, & Salvatoris nostri Iesu Christi, & Job prædicans ante legem scriptum. Scio enim quod Redemptor meus vivit & in novissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum, quem visurus ego ipse & non alius, & oculi mei conspiciuntur tibi ubi oculi videbunt factum hominis, auctoritate communicata judicantem, & mundum auctoritate Dei judicantem, quod utrumque adjuratus confessus est Christus. Ex hoc autem erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es Filius Dei? Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. At illi dicebant. Quid adhuc desideramus testimonium. Ipsi enim audiamus de ore eius; & Messiam venturum in majestate, magis prædicant Judæi quam Christiani.

C. 17.

Expectantes beatam spem, & adventum glorie magis Dei, & Salvatoris nostri Iesu Christi, & Job prædicans ante legem scriptum. Scio enim quod Redemptor meus vivit & in novissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum, quem visurus ego ipse & non alius, & oculi mei conspiciuntur tibi ubi oculi videbunt factum hominis, auctoritate communicata judicantem, & mundum auctoritate Dei judicantem, quod utrumque adjuratus confessus est Christus. Ex hoc autem erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es Filius Dei? Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. At illi dicebant. Quid adhuc desideramus testimonium. Ipsi enim audiamus de ore eius; & Messiam venturum in majestate, magis prædicant Judæi quam Christiani.

Lucæ 22.

Expectantes beatam spem, & adventum glorie magis Dei, & Salvatoris nostri Iesu Christi, & Job prædicans ante legem scriptum. Scio enim quod Redemptor meus vivit & in novissimo die de terra surrecturus sum, & in carne mea videbo Deum Salvatorem meum, quem visurus ego ipse & non alius, & oculi mei conspiciuntur tibi ubi oculi videbunt factum hominis, auctoritate communicata judicantem, & mundum auctoritate Dei judicantem, quod utrumque adjuratus confessus est Christus. Ex hoc autem erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es Filius Dei? Qui ait. Vos dicitis quia ego sum. At illi dicebant. Quid adhuc desideramus testimonium. Ipsi enim audiamus de ore eius; & Messiam venturum in majestate, magis prædicant Judæi quam Christiani.

CAPUT II.

De Inferno.

Mat. 25.

FA est sententia Judicis in reos, *Ita maledicti in ignem æternum, & de Angelis Judas Apostolus. In iudicium magne dies vinculis æternis sub caligine reservavit, ad hoc Christus & Angelus judicans ed vin-*

cula æterna & caliginem condemnat.

Innumeri sunt textus pro inferno, & nos capita integra seremus ultra jam lata. Adhuc caput integrum sapientie de pessimis. *Videntes turbabuntur timore horribili, & mivabuntur in subitatione insperate salubris dicentes intra se penitentiam agentes, & pro angustia Spiritus gementes. Et mox. Nos insensati vitam illorum aestimabamus insensati. Et iterum Ergo erravimus à via veritatis, & iustitia lumen non luxit nobis. & si intelligentie non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis. Et post aliqua Talia dixerunt in inferno hi qui peccaverunt.*

C. 5.

Et Danielis septimo describitur damnatio Diaboli, & apparatus Judicis & Angelorum & dicitur. *Et vidi quoniam interfecta esset bestia & perisset corpus ejus & traditum esset ad comburendam igni, qui visio repetitur Apocalypsis duodecimo, & in Judicio fuscè descripto de igne dicitur. Qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus, & Lucæ decimosexto describitur Infernus. Mortuus est autem & dines & sepultus est in inferno, & mox. Tu neri eruciaris & in his omnibus inter nos, & vos chaos magnum firmatum est. Et rursus in parabolis locutus est de conviviis non habente vestem nuptialem, de Virginibus stultis & aliis, & explicuit parabolam de zizanii natis. Zizania autem filii sunt nequam, inimicus autem qui seminavit ea est Diabolus, Messis verò consummatio seculi est. Messores autem Angeli sunt. Sicut ergo colliguntur Zizania & igni comburantur, sic erit in consummatione seculi. Mittere filius hominis Angelos suos, & colligent de Regno ejus omnia scandala & eos qui faciunt iniquitatem, & mittent eos in cinerum ignem, ibi erit stertus & stridor dentium. Et rursus de parabola piscium malorum. Sic erit in consummatione seculi erubunt Angeli, & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in cinerum ignem. Denique milles repetunt Prophetæ & Apostoli, Symbola, Patres omnes & cum Christianis etiam Pagani, ita Theophylus ad Autolicum. *Statim panarum mentionem fecere, & prophetæ nostri scriptores, Philosophi, & Poetæ, sic Clemens Alexandrinus libro quinto Stromatum, sic Eusebius de preparatione Evangelica & alii.**

Maet videnda contra Origenem inferni æternitas; contra quem arguit validissimè Hieronymus, & Augustinus, ex Evangelio convincit, & dicit nonnullos se ipsos seducere, cum negant combustionem æternam. *Cum & hoc prævidens Domini sententiam suam conclusit ita dicit. Sic ibant illi in combustionem æternam. Iusti autem in vitam æternam & in Deuteronomio. Ignis succulsi est in favore meo & ardebit usque ad inferni novissima. Et Job. Vtque ad inferos peccatus illius, obliviscatur ejus misericordia, ubi misericordia obliviscitur damnati. Et clarissimè istius per verba negativa. Et egredientur, & videbunt cadavera vitæ, qui pro-*

Mat. 12.

- C. 32. *particati sunt in me Veremis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur* Et
- C. 66. *clarius ex Christo ipso. Bonum tibi lasciuos intrare in Regnum Dei, quàm dnos oculos habentem mitti in gehennam ignis, ubi veremis eorum non morietur, & ignis non extinguetur; omnis enim igne fulsetur, & ante jam dixerat mitti in gehennam ignis inextinguibilis & Propheta patienrissimus. Antequam vadam & non revertar ad terram tenebrarum & operam mortis caligine, terram miseriam & tenebrarum, ubi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat, ubi inhabitat sempiternus horror, & qui vadit non revertitur, id est oque aeterna est condemnatio & pœna. Et Regius Vates Isaias. Quis poterit habitare ex vobis cum igne devorante, qui habitabit ex vobis cum ardentibus sempiternis? ubi potest quis habitare cum igne temporali, non verò cum ardoribus sempiternis, sic eadem phrasi Judith Dabit enim ignem, & Verones in carnes eorum, ut urantur, & sentiant usque in sempiternum, ubi non tantum est ignis sed usque, ut urantur, & non tantum vermes sed pœna ut sentiant, & hæc usque infempiternum & de Christo Johannes Præcursor. Congregabis triticum suum in borream, paleas autem combures igni inextinguibili, ubi inextinguibilis ignis certò non extinguetur. Et Christus ipse dixit impossibile. Inter nos & vos chaos magnum firmatum est, ut hi qui volunt hinc transire ad vos non possint neque inde huc transire; ubi nec possunt ad id est nec desperata. Et Ioannes in Apocalypsi inducit Angelum loquentem Si quis adoraverit bestiam & imaginem ejus, & acciperit charactèrem in fronte sua, aut in manu sua & hic bibet de vino ira Dei, quod mixtum est mero in calice ire ipsius & cruciabitur igne & sulphure in conspectu Angelorum sanctorum, & ante conspectum Agni, & summs tormentorum eorum ascendet in secula seculorum, nec habent requiem die ac nocte, qui adoraverunt bestiam, & imaginem ejus ubi legere non debuerat Origenes in secula seculorum, & de converso scribere & habent requiem. Post tot & tam clara Dei testimonia, insanit alioquin doctor Origenes, insanit Nicolaus de Calabria dicens, quod Gundisaluus Hæreticus, pro omnibus orabit damnatis & suis precibus omnes salvabit, quod & Turcæ docent de Mahumete, Turcæ omnes pro criminibus capturo, & ad astra usque omnes tollentem velut Angelus Domini apud Daniele, apprehendit Habacuc in vertice ejus, & portavit eum capillo capitis sui, insaniunt Armeni dicentes non esse infernum, eo quod ipsum destruxerit Christus, insaniunt Auebaptiste dicentes se omnes salvandos, & hos omnes confundit solus sapiens Sicur consumitur nubes & pertransit, sic qui descendit ad inferos non ascendet, nec revertetur ultra in domum suam, neque cognoscat eum amplius locus ejus, ubi nec ascendit nec revertetur ultra. & rursus. Pœ-*
- que ad inferos peccatum illius. Obliviscatur ejus misericordia dulcedo illius vermes, non sit in recordatione, ubi peccatis suis obliviscitur quoad misericordiam, ubi non est amplius in recordatione. Et rursus. In Inferno positi sunt, & mori depascet eos, ubi sunt mortui sempiterni & mors est ipsis pro vita, & mors fugiet ab eis, cupient mortem nec unquam impetrabunt.*
- Ante Origenem Irenæus, explorator totius antiquitatis curiosissimus, Origenem ipsum prædamaat. Pœna eorum qui non credunt verbo Dei & contemnunt ejus adventum, & convertuntur retrosum, ad impleta & non solam temporalis sed & aeterna fuita. Quibuscumque enim dicit Dominus Descende ad me malefacti in ignem perpetuum isti erant semper damnati, ubi ignis est perpetuus & pœna non est tantum temporalis, & erunt semper damnati contra Origenem afferentem eos non semper fore damnatos & temporalem esse ipsorum pœnam, quod & clarè repetit juxta Scripturas loquentes de igni inextinguibili. Etiam Tertullianus anterior in apologetico. Pro magnitudine cruciatu non distarni, verum sempiterni tam timentet. Et alibi sequens eoi pars quam expectamus in insinuat aeternitatem propagatur, ubi non tantum aeternitatem significat, sed & infinitam aeternitatem. Etiam Smyrnenis Ecclesie epistola, m:inoit Polyarpum Tyranno respondentem. Ignem minaris qui ad bore spatium ardes ac paulò post extinguitur. Ignoratis enim illum futuri judicii & eterna pœna ignem qui impiis reservatur, Etiam Clemens scriptus in libro vitam, id evincit ex Isaiâ Propheta. Etenim non servantibus sigillum inquit vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Etiam Ignatius ad Ephesios docet. Siquis fidem Dei proptia doctrina corruptat, pro qua Iesus Christus crucifixus est. Talis inquinatus factus in ignem inextinguibilem ibit; finaliter & qui audit ipsum, ubi ignis est inextinguibilis iniustus. Etiam Clemens Alexandrinus id evincit ex epistola Judæ. In Judicium magna die vincula perpetuis suis caligine reservavit, ubi ait. vincula verò dixit amissionem honoris, in quo consisterant, & cupiditatem infirmorum verum cupiditate quippe devituli propria converti non querant ubi vincula æterna experiuntur, nec converti queunt damnati. Etiam symbola vitam æternam exprimentia, & consequentor felicitatem æternam innocuis, & reis æternam minantur calamitate & Origenes ipse teste Rufino, perditissimo ipsius panegyriste, apologeticum scribit Fabiano & veniam petit crimenque in Ambrosium transfert, imò hoc idem docet in Leviticum, ut in ipso à ipso discordet.
- Post Origenem Patres omnes ipsum damnant, & quinta ipsa Synodus his condemnant. Si quis dicit aut fecit facti Christiani in seculo futuro pro Dæmonibus, quemadmodum & pro hominibus crucifixum in anathema-

C. 7.

Job. 24

Epl. 45

L. 4. 47

Ep. 2.

Rom. 24

ibema fit, & iterum. *Si quis dicit aut sentit temporanea esse Demonum tormenta, finemque ea tempore aliquo habitura, sive restitutionem Demonum, aut impiorum Hominum futuram anathema fit:* Et rationibus ipsam convincunt, ita Gregorius dum fatagunt Deum perhibere misericordem, non verentur predicare fallacem, & eadem proorsus ratione Augustinus de Civitate. *Tantò erras deformis & contra Dei Verba perversus, quanto sibi clementibus sentire videtur, ubi in Inferno nulla est redemptio.*

Id ex professo evincit Justinianus, à quinto Concilio commendatus. *Omnino autam adversantur magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi dictis, ipse enim in Sanctis Evangelis docet impios iterum in aeternam supplicium justos verò in vitam aeternam. Rursus dicit, ipsi qui à dextris sunt, & probat à pari de utraque aeternitate & deinde fert Orationem apologeticam Gregorii, Basilium in regulis brevioribus, & alios plures Patres. Et ante ipsum Hieronymus ex professo eam Sententiam Origenis impugnat. Et frustra congeniantur textus de Misericordia Dei, cum Deus vel morientes nondum damnatos, in morte reos subsannet. Ego quoque in interitu vestro rideo & subsannabo vos, cum ponat in obscuris hss mutuos aeternos: In tenebris collocavit me quasi mortuos semper aeternos, & Paulus ejusque Interpretes scribant. *Qui penas dabunt in interitu aeternas à Facie Domini & à Gloria virtutis ejus.* Similia Error damnatus est antes in Marcione, qui ex Irenæo Libro primo docuit. *Super Blasphemiam autem qua est in Deum adjecit, & vos verò diabolicos accipiens & omnia contraria dicens veritati. Cain & ei qui similes sunt ei, & Sodomitas & Aegyptios, & similes eis, & omnes omnino Gentes, qui in omni permutatione mala iniquitatis ambulo verum salvatos esse à Domino, cum descendisset ad Inferos, & occurrisset ei, & in suum assumptis Regnum, & hos expressè condemnat Judas Apostolus. *Verò illis qui in via Cain abierunt, & errore Balaam mercede effusi sunt, & in contradictione Corre perierunt, & tamen Marcion hos***

in specie vult salvos, & Matthei undecimo, in die Judicij puniuntur Homines rei non penitentes.

Unus est salvus contra Marcionitas Adamus. *Hec illium qui primus formatus est Sap. 10. à Deo Pater Orbis Terrarum cum salus esset creatus, custodivit & eduxit illum à delicto suo, & dedit illi virtutem continendi omnia, quem refert textum S. Augustinus, & addit consensum totius Ecclesie, satis esse ad eam veritatem firmandam, etiam absque illa canonica, & deinde asserit textum illum magis pro hac sententia quam pro ullo alio Intellectu facere viderit, nec obstat in Iitanija Primum poni Abel, quippe aliud est esse salvum aliud Sanctum, ad Sanctitatem etenim virtutes requiruntur heroicæ, & Infantes Baptizati sunt salvi non Sancti.*

Utrum esse quo defudant multæ Aegena, quomodo Gregorius liberavit Animam Trisani, at Fabulam ostendunt duo Luminaria Baronina, & Bellarminus, & Natalis Alexander dissertatione convincit, & Soto durissima videtur & Caos, & justè cum Traianus extiterit Infidelis, imò persecutor Ecclesie Catholicæ, & inquinatos crimine pessimo; quod nec dissimulare possunt amici historici, cum ex Scripturis infernus sit perpetuus, cum ex eodem Gregorio spectet contrarium ad Fidem. (Hæc omnia pertrahentes nihil aliud tenentis nisi quod vera fides per Catholicam Ecclesiam docet, quia descendens ad Inferos Dominus illos solummodo ad inferiori Claustro eripuit, quos viventes in Carne per suam Gratiam in Fide, & bona Operatione servavit,) & sæpè docet non orandū pro damnatis, nec in sacro tumulandos nefrantur suffragijs, & ex Augustino Ecclesia non orat pro Diabolo, nec pro ijs quos sciret certò damnatos, unde notat Maimburga in Historia Gregorij Magni, vix aliquem inveniri qui non rejiciat, ideoque Dei est Sententia. Ubicumque ceciderit lignum ibi erit, & venit nox quando nemo potest operari, ubi nec potestas est operandi post mortem, quod & alii Textus, & numerosi convincunt.

112. 107.

177. 3.

2. 107. 1.

143. 19.

ep 99 ad Evod.

lib 5. ep. 15.

Job. 19. Eccl. 11.

LIBER OCTAVUS

In Octavum articulum Symboli
de Spiritu Sancto.

Post Filium loquimur de Spiritu Sancto, qui etiam ex Symbolo C. P. locutus est per Prophetas.

CAPUT I.

De Divinitate Spiritus Sancti.

Lib. 5.

Ber. 49.

Ber. 14.

Ber. 27.

90.

Ab. 5.

1 Cor. 6.

Luc. 1.

Actum agimus cum jam Trinitatem, como præcedenti evicerimus, at cum nolint Spiritum S. Deum multi, sustinenda est ea Divinitas. Nolunt Ariani Spiritum Sanctum vel esse similem Patri, ex Basilio contra Eunomium, & Augustino, Noetua, Sabellius ex Epiphano solo nomine distinguunt à Patre, Sadducei ex Epiphano omnino negant, Eunomiani ex Philastrio in Eunomio Spiritum dicunt creaturam Filij, Montanus ex Nicephoro se dixit Pateractum, Maædoniani volunt minore Patri, Valentius separat à Deo, Servetus ait esse virtutem, Faustus apud Augustinum vult esse in terra tantum, Abailardus dicit esse Dei benignitatem, negant & Sociniani, & alii.

Evincamus ergo Spiritum Sanctum esse Deum, & esse Deum illum magnum & singularem. *Dixit autem Petrus. Anania cur tentavit Satanus cor tuum mentiri te Spiritu Sancto. Et mox. Non est mentitus Hominibus sed Deo, ubi Deus est magnus & singularis, cui mentitus dicitur Ananias, ubi opponitur Deus verus Hominibus, qui aliquando Dij vocantur, ideoque Spiritus Sanctus non est Deus ut ipsi vocant adfictitius, & peregrinus. Et post Petrum Paulus. An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti. Et mox. Glorificate, & portate Deum in corpore vestro, ubi loquitur de Deo uno, & magno, & Spiritus Sanctus est ille Deus unus & magnus. Extat & una probatio æquivalens innumeris, ubi Deus loquitur per Prophetas, & Deus ille unus loquitur per Spiritum Sanctum. Sicut locutus est per os Sanctorum, qui à seculo sunt Prophetarum ejus, sic Moyse locutus est Deus, sic Samueli, sic omnibus Prophetis, qui millicies exclamant *Hæc dicit Dominus*, & concludunt *ait Dominus Omnipotens*, & à Deo inspirati loquuntur Dei Homines, quod & Gentiles ipsi facebantur, apud Poetarum*

Principem, *En Deus ecce Deus*, ubi in *En. d.* Sybillis Deus ipse loquebatur, & his repleti posset volumen. Manet ergo Spiritum Sanctum loqui per Prophetas, quod & nova Lex, & vetus testantur, & Christus ipse omni exceptione major. *Ipse etenim David dixit in Spiritu Sancto, Dixit Dominus Domino meo. Et Petrus Apostolus ab eo edoctus. De qua salute enquiserunt, atque scrutati sunt Prophetæ. Sc. servantes in quod vel quale tempus significaret in eis Spiritus Christi, præmittens eas, que in Christo sunt Passiones, & posteriores Glorias, quibus revelatum est, quia non sibi-metipsis vobis autem ministrabant ea, que nunc nuntiata sunt vobis, Spiritu Sancto misso de Cælo, ubi Propheta qui de futura in vobis gratia prophetaverunt, à Spiritu Christi instructi sunt, eis significantes tempus, & præmittentes Passionem & Gloriam Christi. Et in veteti lege scribitur. *Hæc autem sunt verba David novissima. Dixit David Filius Isai, cui constitutum est de Christo Dei Jacob egregias Psaltes Israhel. Spiritus Domini locutus est per me, & Servo ejus per linguam meam. Dixit Deus Israhel mihi locutus est fortis Israhel, Dominator Hominum, ubi Spiritus Domini locutus est per David, & ne vel rudis ignoraret quisnam esset addidit dixit, Deus Israhel dominator Hominum. Quid clarius? An dubitat quis Deum Israhelita esse unum & magnum, & dominatorem Hominum aliquis non intelligit? Et rursus utrumque citatur testamentum. Et andros vocem Domini dicentis. *Quem misit & quis ibi nobis? Et dixi Ecce ego misit me. Et dixit. Vade & dices Populo huic. Audite audientes & nolite intelligere & videte visonem & nolite cognoscere. Et ibi ante. Vidi Dominum sedentem super Solium excelsum & elevatum. Et mox de Seraphim. Et clamabant alter ad alterum, & dicebant Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum plena est omnis Terra Gloria ejus. Et repetit ea verba Paulus & quidem Judæis. *Chimque invicem essent confitentibus discidebant dicente Paulo unum Verbum. Quia bene Spiritus Sanctus locutus est per Isaiam Prophetam ad Patres nostros dicens, Vade ad Populum istum & dic adeos, aure audietis****

Ab. 27.

- Et non intelligesit. Et rursus Petrus. Non enim voluntate humana allata est aliquando Prophecia, sed Spiritu Sancto inspirati locuti sunt Sancti Dei Homines. Et rursus. Idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus. Et mox. Hæc autem omnia operatur unus & idem Spiritus. Eadem est vis & phrasus ubi Spiritus Sanctus dicitur Spiritus Dei & Domini, sic Petrus. Quid utique quæsit vobis tentare Spiritum Domini, & ibi expressè non est mentus Hominibus sed Deo, sic David allatus ait. Spiritus Domini locutus est per me, idemque dicitur dominator Israëli, & Apostolus mox citandus, comparat Spiritum Hominis Homini, sicut Spiritum Dei Deo, & utrobique substantiam expnit. Et Paulus. Nescitis quia templum Dei estis vos & Spiritus Dei habitus in vobis. Si quis autem templum Dei violaverit disperdet illum Deus. Et alibi. Membra vestra templum sunt Spiritus Sancti, portate Dominum.*
- Evincitur & Deus ex proprietatibus Dei, ubi Spiritus Dei est omnipotens. Spiritus Domini replevit orbem terrarum. & hoc quod continet omnia scientiam habet vocis; ubi Spiritus Sanctus omnia continet; & de Sapientia Solomon Prophetes. Est enim in illo Spiritus intelligentia Sanctus, unicus, multiplex. Et mox. Omnem habent virtutem. Est in Spiritu Sancto comprehensio Dei & de ipso in Sapientia. Omnia proficiunt, & Paulus & dicit & probat. Nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum, Spiritus enim omnia scrutatur etiam profunda Dei. Quis enim hominum scit, que sunt Hominis, nisi Spiritus Hominis, qui in ipso est. ita que Dei scius nemo cognovit nisi Spiritus Dei. Et Spiritus veritatis, & alibi. Et docebit vos omnem veritatem, ubi est veritas ipsa omnia docens, & ad Hebræos tertio. Quapropter sicut dicit Spiritus Sanctus. Hodie si vocaveris ejus audieris.*
- Idem est de operationibus Dei, & unam vidimus Dei esse creationem. Verbo Domini Cæli firmati sunt, & Spiritu ovis ejus omnis virtus eorum. Altera operatio est Baptismus. Baptizantes eos in Nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; ubi tam necessarius est Spiritus Sanctus, copulativè conjunctus ac Pater, & quod est validius.*
- Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest intrare in Regnum Dei. ubi solus nominatur Spiritus Sanctus, ideoque debuit certò esse Deus. Iterum creatio & renovatio. Emitte Spiritum tuum & creabuntur, & renovabis faciem terræ. Iterum immutat cor, & peccata remittit. Et dabo eis cor novum, & Spiritum novum tribuam in visceribus eorum, & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum, & Platum quinquagesimo. Ne proicias me à facie tua, & Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me, & justificatio & peccatorum remissio, innumeris in locis Spiritui Sancto tribuitur, vel est conservatio, &*
- hoc quod continet omnia scientiam habet vocis; Hic Deus scrutans corda & renes. Quod oculus non vidit nec auris audivit, nec in Cor Hominis ascendit, quod preparavit Deus his qui diligunt illum, nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum, Spiritus enim omnia scrutatur etiam profunda Dei. Est & fons prophetia & miraculorum ex Joële Propheta, & Petro Apostolo. Et erit innovissimis diebus, dicit Dominus, efundam de Spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt Filij vestri, & Filia vestra, & juvenes vestri visiones videbunt. Et rursus, & dabo prodigia in Cælo sursum, & signa in terra deorsum; & Spiritu Sancto inspirati locuti sunt Dei Homines. Et rursus. In virtute signorum, & prodigiorum in virtute Spiritus Sancti; & fontem miraculorum & charissimum scimus. Divisiones verò gratiarum sunt, idem autem Spiritus, & idem autem Spiritus, & divisiones missionum sunt, idem autem Dominus, & divisiones operationum sunt idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus, ubi idem Spiritus ac Dominus & Deus, & scæta enumeratione subdit. Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus divident singulis prout vult; & iterum. Spiritus ejus qui suscitavit Jesum à mortuis vivificavit, & mortalia corpora vestra propter inhabitantem Spiritum ejus in vobis. Est & testimonium Spiritus testimonium Dei. Et Spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas; & mox, Si testimonium Hominum accipimus testimonium Dei majus est. Est & processio adintra sicut Verbi, ita Spiritus à Patre Filioque procedit & ita Deus Est & salvatio. Amodo jam dicit Spiritus ut requiescant à laboribus suis. Et rursus. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest intrare in Regnum Dei, & scientia Spiritum Sanctum sunt rebaptizati. Est & mansio Dei in Homine & Hominis in Deo, Deus Charitas est & qui manet in eboritate in Deo manes & Deus in eo. Et idem repetit Joannes de Spiritu Sancto.*
- Denique argumentum est evidens vel apud Hostes, nullam inter res perfectiorem Christo Homine, at Spiritus Sanctus longè major est Christo Homine, cujus opera est conceptus resuscitatus, egit miracula & alia & unum est satis. Et quæcumque dixerit verbum contra Filium Hominis remittetur ei, qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. Et rursus Christus ipse. Si in Spiritu Dei eicio Dæmonia.*
- A Scriptura ad Interpretes confugimus innumeris, in adductis textibus & mille aliis. Et traditionem habemus vel ab Hostibus concessam in secundo Concilio; & Libri integri Augustini, Cyrilli testantur. Ante Concilium extant Nyssenus Libro ad Eustathium, quod Spiritus Sanctus sit Deus, Nazianzenus Oratione quinta de Theologia, Cyrillus Hierosolymæ gemina Cate-*

cheli, Athanasius in Epistola ad Serapionem, Diadmus Libris duobus de Spiritu Sancto, Ambrosius Libris tribus de Spiritu Sancto, Hilarius Libro duodecimo de Trinitate, Basilus Libro quarto, & quinto in Eunomium, & nominatim in Libro de Spiritu Sancto, Damasus Epistola integra, & rursus flagrante ea Controversia in Oriente. Episcopus Romanus ut scribit Sozomenus de ea contentione certior factus scripsit ad Ecclesiam Orientis Literas, ut und cum Sacerdotibus & Episcopis Occidentis Trinitatem & Consubstantialitatem esse & Gloriam aequalem existimarent. Quo facto singuli verba ab Ecclesia Romana senel iudicatis acq̄uerere, & hæc controversia sine habere visū est, & Concilium Nicenum tacite, cum sit in Spiritum Sanctū, sicut credimus in Deum Patrem; nec enim creditor in creaturam, sic ex Sostrate definitum in Concilio Alexandræ sub Athanasio; sic est Confessio Fidei & Professio, quam ex Theodoretō, misit Damasus Paulino Antiochiæ.

16.e.2. *Anatheina denuntiatus omnibus, qui non liberè prædicant Spiritum Sanctum unius & ejusdem tunc & essentia, tum potestatis cum Patre, & Filio, & hæc facta est in Occidente, & ab Oriente recepta.*

Ante Synodum Nicenam Gregorius Thaumaturgus. Non igitur creatum quid ac servatum in Trinitate, neque super indititum aliquod & adventitium, quasi prius non existentis posterius verò adveniens. Non ergo desinit unquam Filius Patris, neque Filius Spiritus, sed immutabilis & invariabilis eodem semper manet Trinitas, ubi immutabilis & invariabilis est Spiritus, sicut Pater nec creatus nec servus. Et de Decretis Nicenæ Synodi apud Athanasium. *En tibi rursus alterum Dionysium R. Episcopum ita in scriptis suis contra Sabellianos, eosque qui talia dicunt expositalentem. Merito deinceps in divinos seclaresque & præceptores Reverendissima Ecclesia de Deo præconisique Monarchiam in ternos potentes ternissime substantiat, & ternas Deitates corpunt; Et mox. Ternum necesse est unum omnium Deo Dei Verbum, & in Deo manere & habitare Spiritum Sanctum. Tum verò Divinum quoque Trinitatem in unum velut in caput quoddam & summum, Omnipotentem Deum universorum dico, colligere & coallescere proxius est necesse. Non igitur dividenda est in tres Deitates admirabiles & Divina unitas, sed credendum est in Deum Patrem Omnipotentem, & in Christum Jesum Filium ipsius & in Spiritum Sanctum. Ita enim & Divina Trinitas simulque Sancta prædicatio Monarchia, conservari possunt, ubi scribit Magnus Papa adversus Sabellianos, dicentes nomine non re distinctas tres Personas, ubi Monarchiam sustinet & tres Personas distinctas, sed minimè separatas tuetur, ubi docet Omnipotentem Deum seu Patrem, esse totius Trinitatis Caput, credendum esse Trinitatis Divinam Unitatem, credendum*

in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, ubi ita de Unitate ac Trinitate, & Trinitate, & Sancta Monarchia prædicatio servantur. Et prosequitur. *Quippe Marcianus est insanum dogma in tria principia secare, ac secare que est diabolica doctrina, non autem eorum, qui revera discipuli sunt Christi & Salvatoris discipulis delectantur. Nam bi Trinitatem ab Scriptura Sacra prædicari planè intelligunt, tres autem Deos neque in veteri neque in novo Testamento doceri, ubi Monadem triadem Christianè prædicat, & Trinitatem in Sabellio impurat. Accedit Dionysio Romano Alexandrinus, qui accusatus à bene sentientibus apud Papam se plenè prægavit refutatione & defensione, & plures scripsit ex Athanasio Epistolæ, ubi fidem suam plenè nullò accusante scripsit, & in una responset clarè S. Præful. Singula illa omnia de quibus locutus sum inseparabilia à se invicem sunt, nec dividi queunt, & post multa. Invisibile & indivisam Trinitatem in unum collige, & clarè de Spiritu Sancto ait Sancti Spiritus, mentionem feci sed ita ut pariter adingerem undenam ille, & per quem venerit, & ante Sancti Spiritus mentionem feci, sed ita ut pariter adingerem undenam ille, & per quem venerit, sed isti ignari &c. In Farris, Filijque manibus esse Spiritum Sanctum. Sed ita ut neque à Mittente, neque à Frenre sequeuntur. Qui fieri igitur possit, ut cum isti nominibus nra suspensio habeatur, quæ ista separari dividique existimarem. Idem paulò post addit. Hoc scilicet & patet unitatem, quæ indivisibilis est in Trinitatem distans, & Trinitatem quæ dimitti non potest in unitatem. Ubi nec si ri poterat suspectus, & adversus Paulum fa rosationem. Deus enim Israelis est Iesus ille, qui est Verbum secula antecedens, nec non est Spiritus Sanctus. Ubi Spiritus Sanctus est Deus Israelis. Idem scribit Pamphylus Martyr, in Apologia Origenis, cuius meminit Eusebius in Historia, & vincit Origenem Catholicam qui doenerit. Fandem esse inconvertibilitatem Spiritus Sancti, quæ & Patris, & Filij æqualem esse Trinitatem, sicut Pater novit initia omnium, quæ sunt & fines, sic & Filium sic & Spiritum Sanctum scire, Omissionem esse enim Patre Filij id est unius substantiæ, ubi ante Concilium propugnat Omissionem, quod post Concilium novum dicunt Ariani, sic Lucianus propria manu Symbolum descripsit. Et in Spiritum Sanctum, ubi eum Catholicis profetitor, Credimus in unum Deum Patrem, & eodem modo, Et in Spiritum Sanctum. Idem docet Cyrillus de unitate Ecclesiæ. De Patre, Filio, & Spiritu Sancto scriptum est. Hi tres unum sunt, ubi dicit illud quod Succiniani negant, in Epistola Joannis inventi, & in Epistola ad Iohannem docet, Baptistum Christi Nomine solo irritum quod. Ipse Christus Genes Baptismi jubet in plena, & adunata Trinitate, an addi-*

to. 16.1.

16.1.33.

tia sunt duæ ultimæ Personæ, quando ab-
que ipsis uiribus est Baptismus? & probat
irritum Baptisma, quod nec Patri, nec Filio,
nec Spiritui Sancto, remissio peccatorum
tribui possit. Si S. Sancti, cum tres
unum sint quomodo Spiritus Sanctus placatus
ei esse potest, qui aut Patris, aut Filij in-
micus est? ubi tres unum sunt, & tres re-
mittunt peccata, & rursus ibi. Insinuat
Trinitatem, cuius Sacramento Gentes bap-
tizarentur. Nunquid hanc Trinitatem
Moxion tenet? Unde nos non citamus Cy-
priam, de Cardinalibus Christi operibus,
nec ex M. Coccio sine abluione pedum,
onæ non sunt opera Cypriani, sed vera.

& Filium etiam trës cum Spiritu Sancto, &
post plura. Dicit tamen Deus nunquam ex
ore nostro profertur non quasi unus & Pater
Deus & Filius Deus & Spiritus Sanctus Deus,
& Deus uniusquodque, ubi Deus est &
non tres Dii, & alibi Tertius est ubi sunt
tres. Tertius enim est Spiritus à Deo & Filio,
sicut tertius à radice fructus exstatice,
& tertius à fonte ripis ex flumine, & tertius
à sole apex ex radio. Nihil tamen à matrice
alienatur, à quo proprietates suas ducit?
ubi Spiritum Sanctum inieparabilem à Pa-
tre agnoscit, & Monarchiam firmat, negat
diversitatem.

Aldue alius tendimus, & Lucianum se-
ferimus, in Dialoquo ubi Puloapatris in scri-
bitur, ubi Christianus ethnico roganti.
Quemnam igitur tibi iuxta respondet.
Deum autem regnantem. magnam, in mortu-
seu. celsam. Filium Patris, Spiritum ex
Patre procedentem, unum ex tribus, & unum
tria. Et Eusebius reperit huius questionem.
Non intelligo quid dicas unum tria, tria u-
num, ubi tres Personæ sunt unum tria, &
tria unum. Ferimus & Ieronymum Spiritum
Sanctum duabus Personis iungentem, &
Theoporetus citat, & locum alium Basilium,
& rursus. Nihil enim indiget omnium
Deus sed per Verbum & Spiritum suum om-
nia faciens. & disponens, & gubernans, &
omnibus esse pressans; & alibi de Angelis,
Nec enim indiget Hæc Deus ad facien-
dam que ipse apud se profinuerit fieri, quasi
ipse suus non haberet unum. Adhuc enim
semper Verbum & Sapientia Filium, &
Spiritum per quos in quibus omnia liberi & spon-
te fecit, & addit Hominem ad imaginem
esse conditi; & Patris, Filij & Spiritus
Sancti. Ad quos loquitur dicens, Faciamus
Hominem ad imaginem & similitudinem nos-
tram, ubi ad Dei imaginem factus est ho-
mo, ad imaginem & similitudinem suam,
& alibi docet Spiritum Sanctum differre à
fatu, quo animatus est Adam, utpote incre-
atum, & a se distinguit unum.

Aliud autem est quod factum est ab eo quod
fecit. Afflictus igitur temporalis, Spiritus
autem sempiternus, sic ergo Spiritus Sanctus
Creator, exemplar Hominis, & æter-
num. Idem habet Athenagoras in Apolo-
gia, ubi repellit crimen Atheismi contra
Gentiles. Quis igitur non miretur cum au-
diat nos, qui Deum Patrem predicamus, &
Deum Filium, & Spiritum Sanctum eor-
undem unitate virtutum, & in ordine di-
stinctionem explicantes Atheos vocari?

Et rursus hinc Catholicis proponit Deum
asserimus, & Filium ejus Verbum, & Spi-
ritum Sanctum virtute unitos. Patrem, Fi-
lium, & Spiritum Sanctum filius enim Pa-
tris mens Verbum & Sapientia est, & af-
fuentia ut lumen ab igne Spiritus, ubi non
virtutem sed Deum appellat, ubi Spiritus
Sanctus ab eodem Fonte procedit quo
Verbum, ubi non esse Atheos vincit Chri-
stianos, quod & agit Iulianus Apologia se-
cunda

Cap. 10. etiam ordo rationis, & fidei Auctoritas dig-
gestis vocibus, & sicri Domini admonet nos
post hæc. credere etiam in Spiritum Sanctum,
ubi absolvit totum dogma Trinitatis, & de
Spiritum Sancto plura accumulatur, sic Ori-
genis inter dogmata necessariò credenda,
posuit Patrem & Christum Deum. Tum
deinde honore, ac dignitate Patris, & Filij
faciunt esse Spiritum Sanctum, ubi expo-
suerit societate Patri, & Basilium profert ab eo
laudabiliter dictum & in sexto Enarratio-
num Joannis, adorandæ Trinitatis Deitatem
nominat, & in Epistola ad Romanos. Sacre
virtutes copaces sunt unigeniti, & Sancti
Spiritus Deitatis, ubi Trinitatem adora-
randam, & Sancti Spiritus Deitatem pro-
fiteretur; & Basilium ipse Africarum Histo-
ricum refert, in solemnibus Doxologia idest
Glorificatione, cum particularibus, quam
non creabant, biget Petavius negantes Spi-
ritum Deum, Sic Clemens Alexandrinus
integram docet Trinitatem. Unus quidem
est universorum Pater, unus est etiam Ver-
bum universorum, & Spiritus Sanctus, unus
& ipse est ubique, ubi Pater est univer-
sorum, & Spiritus Sanctus est in universis.

L. 1. per. L. 1. c. 6. L. 1. c. 7.

Et rursus. Gratias agamus soli Patri, &
Filio, Filio, & Patri, Paduogo. & Ma-
gistro Filio, und cum Sancto Spiritu per om-
nia ani, in quo omnia, per quem omnia,
unum per quem est, quod semper est. Denique
Tertullianus expressè perorat. De pudicitia
disertè profertur. Trinitatem unitis
Divinitatis. Patrem, Filium, & Spiritum
Sanctum, & adversus Praxeam recitata fidei
regula. Dandus est venerationis locus,
vel ne videatur ipso perversus non examinato
sed prejudicata damnari, maxime hæc
que se existant meram veritatem possidere,
dum unicum Deum non alias putat creden-
dam, quàm se ipsam, emendique & Pa-
træ, & Filium, & Spiritum Sanctum dicat.
Quasi non sic unus sit omnia, dum ex uno
omnia per substantias fertiles unitatem, &
nihilominus casta tiatur Economia Sacramen-
tæ, que unitatem in Deitate disponit, tres
dirigens Patrem, Filium, & Spiritum San-
ctum, ubi unus est ex Divinis Personis, & e-
jusdem cum alijs substantiæ; & clarius vo-
cat Deum. Dnos quidem definimus Patrem,

Cap. 11. Cap. 12.

Cap. 13.

cunda & dicit adorandum cum Patre. *Filium & Spiritum Sanctum colimus, & adoramus*, ubi cultus est idem Patris & Spiritus Sancti, sic Theophylus ad Autolicum Trinitatem luculento testimonio proficitur. Ferimus Polyecarpum in ejus Oratione.

Lib. 1. *Propterea & de omnibus te laudo, te benedicem, te glorifico pro sempiternum Pontificem Iesum Christum Filium tuum, per quem tibi cum ipso in Spiritu Sancto gloria, nunc & in futura secula seculorum, ubi habetur confessio Trinitatis, ubi eadem gloria, unitas & Divinitas; & Ecclesie Smyrnenis de ipso scribit orasse, cum Patre & Filio in incorruptione Spiritus Sancti.* Ferimus Ignatium Patrem, Christum, & Spiritum Sanctum simul unientem, *Ut existentes lapides Templi Patris, parati in adificationem Dei Patris, velati in excelsa per machinam Iesu Christi, que est Crux, sunt utentes Spiritu Sancto, & iterum, Christus conceptus ex*

Epist. ad Eph. *Maria secundum dispensationem Dei, & semine quidem David, Spiritum autem Sancto & ad Magnesianos. In Filio, & Patre, & Spiritu Sancto, ubi vult prosperari in his fide, & charitate, & ad Philadelphenos, Spiritus autem predicavit dicens hæc. Et mox. Carnem vestram ut Templum Dei servate, Unitatem diligite, que sunt ipso Spiritu, & Dei præcepta.* Ferimus & Clementem ex Basilio de Spiritu Sancto. *Sed & Clement antiquior vocat inquit Deus, & Dominus Iesus Christus, & Spiritus Sanctus, ubi Deus vivens est, & oppositum Dijs Gentium mortuus, nec obstat non inveniri in duabus Epistolis Clementi, cum secunda non sit integra, & sint solum fragmenta. Et rursus. Divinae Gratiæ ministri per Spiritum Sanctum de penitentia loquuntur sunt, &*

Cap. 27. *rursus. Dicit enim Spiritus Sanctus. Non glorietur sapiens in sapientia sua. & quod clarior est esse Deum magnum. Hæc dicit Dominus non gloriatur sapiens in sapientia sua. Et rursus de Christo veniente in humilitate. Prou Spiritus Sanctus de eo locutus est, dicit enim Domine quis credidit auditui nostro? Et brachium Domini qui revelatum est &c. & citat psalmum quinquagesimum de Spiritu Sancto, & rursus dicta Dei Spiritui Sancto tribuit.* Ferimus Austorem Libri Pastorali. *Cum igitur corpus illud parvisset ante tempore Spiritui Sancto &c. Fortiter autem Spiritus Sancto comprobatum Deo receptum est, ubi Christi humanitas Deo servavit, idest Spiritui Sancto, ideoque est cum Christus inter Homines sit major, & dicit infandi & habitare in nobis & ei serviant corpora nostra, que Deo ipsi antiquitas tribuit, denique est Symbolum Apostolorum Credo in Spiritum Sanctum, & sic in Deum & esse antiquissimum constat ex Tertulliano & Ireneo ipsum citantibus.*

Tit. 9. *Non glorietur sapiens in sapientia sua. & quod clarior est esse Deum magnum. Hæc dicit Dominus non gloriatur sapiens in sapientia sua. Et rursus de Christo veniente in humilitate. Prou Spiritus Sanctus de eo locutus est, dicit enim Domine quis credidit auditui nostro? Et brachium Domini qui revelatum est &c. & citat psalmum quinquagesimum de Spiritu Sancto, & rursus dicta Dei Spiritui Sancto tribuit.* Ferimus Austorem Libri Pastorali. *Cum igitur corpus illud parvisset ante tempore Spiritui Sancto &c. Fortiter autem Spiritus Sancto comprobatum Deo receptum est, ubi Christi humanitas Deo servavit, idest Spiritui Sancto, ideoque est cum Christus inter Homines sit major, & dicit infandi & habitare in nobis & ei serviant corpora nostra, que Deo ipsi antiquitas tribuit, denique est Symbolum Apostolorum Credo in Spiritum Sanctum, & sic in Deum & esse antiquissimum constat ex Tertulliano & Ireneo ipsum citantibus.*

Post tot innumeratas Auctoritates padet, infirma Hostium argumenta solvere, uno vel altero excepto. Padet solvere illud, ubi Spiritus à Patribus non dicitur Deus, quod

vidimus falsum, & oculi millies intuentur, ubi Amos quarto Deus creat Spiritum, cum ibi sermo sit de vento, ubi citatur secundum Concilium, expressè definita contrarium, & Spiritum adorandum, ubi citatur prima Synodus id omittens, quippe expressè asserit. *Et in Spiritum Sanctum, & si non est is Deus nec Pater in quem credimus, & Athanasius ibi præsentem contrarium evincit, ex eo quod definita est Trinitas, sicut & Nazianzenus ex unitate Effentiz, & passim cum Athanasio Patres. Tres esse non tres Deos; ubi dicitur de Verbo omnia per ipsum facta sunt, cum & vincatur Pater esse creatura, & intelligitur de rebus creatis, ubi citatur Nazianzenus, in secunda Synodo contrarius, & expressè scribens de Spiritu Sancti Deitate, ubi citatur Basilius silens Spiritum Sanctum Deum, cum etiam secunda Synodus sileat, dicens Dominum, & vivificantem, adorandum, & locutum, per Prophetas, & Nazianzenus maximus Amicus, & defensor, cum multi ex ea se offenderentur. Illi nam*

quod Deus estes arripere studebant, quod vident tametsi verum erat, impium tamen illis videbatur, ut eum quidem cum Theologica lingua civitate pellerent, ipsi autem Ecclesiam occuparent, eamque sceleris sui propugnaculum efficerent. At ille in alijs quidem vocibus à Scriptura petitis, testimonijque vinumè dubijs eandem vim habebantibus Adversarios comprimebat. Sed tamen propriam vocem interim usurpare differebat, tum ab ipso Spiritu tum à fructus ipsius propugnatoribus in gratia loco hoc petens, ne hoc suo Consilio offenderentur, nec committerentur dum unum vocabulum mordaciter retinere conarentur propter inexplebilem cupiditatem omnia perleverent convulsa mirram turbulento tempore, ac distraxisset pietate. Ipsos autem nihil ex eo detrimenti accepturos, si vocabula paululum immutarentur modo alijs verbis eadem docerentur. Neque enim saltem nostram in verbis potius quam in rebus consistere. At Reipublice non posse majorem perniciem, ac pestem asseri quàm si Ecclesia ab Hæreticis occuparetur; ubi Nazianzenus Apologissa fatetur, quod erat verum Spiritum Sanctum esse Deum, ubi fatetur Basilius testimonij minimè dubijs, Divinitatem Spiritus Sancti firmasse, ubi Catholici ut loquitur Nazianzenus, patientiam conditionem traducebant, ubi de voce tantum questio erat, ubi Basilius vel orabat Catholicos, ne offenderentur hoc ejus Consilio, cum periculum foret omnia perdendi, & Ecclesiam ab Hæreticis occupari maximo damno, ubi præsentem æconomiam dicebant vanam & insulsam, ubi Damasus cum occidit esse graviter commotus, ubi Nazianzenus proficitur. Colamus Deum

Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum Sanctum, ubi Basilius ipse Spiritum Sanctum, expressè vocat Deum. ubi ergo indiguit

orat. 10.

epist. 16.

Orat. 3.

dignit duabus Apologijs Basilii, si commotus est ob unam vocem Oriens & Occidens, cum expressè Basilii rem teneret, quid fiet cum negatur Spiritus Sancti Divinitas, & si ponitur in tanta lite vox in extremo Fidei periculo quid erit res & Fides?

Exclamant Spiritum Sanctum mitti, at hoc est maximum Divinitatis argumentum quod in Verbo jam vidimus. Exclamant Spiritum Sanctum à se ipso non loqui, at hoc ex Basilio est incit oppositum, cum creatura à se ipsa loquatur. Exclamant solum Patrem & Filium esse Deum. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Jesum Christum*, at hac ratione excluderetur Pater. *Credo Filium Dei esse Jesum Christum*, & Baptizatus est, & ad dandum Baptismum in Nomine Patris satis exitit Philippus Diaconus, ad dandum Spiritum missi sunt duo Apostoli, & rursus. *Nunquid aquam quis prohibere potest ut non Baptizentur in qui Spiritum Sanctum acceperunt sicut & nos*, ubi nihil est de Patre aeterno, & rursus Joannis Sexto *Spiritus est qui vivificat*; & rursus Joannis tertio. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest intrare in Regnum Dei*, & frequentissimè Spiritus vocatur Deus, ideoque in Deo vero includitur.

Unum est apparetur difficile. *Spiritus possit pro nobis gemitibus inenarrabilibus*, cui respondet Augustinus. *Dicitur est interpellat pro Sanctis, quia interpellare Sanctos facit, sicut dicitur est. Tentat vos Dominans Deus noster ut sciat si diligatis eum, hoc est ut scire vos faciat*, ubi & dicit & probat à simili, & quod debeat ita intelligi exponit Paulus. *Quicumque enim Spiritus Dei agitur in suis Filij Dei. Non enim accepistis Spiritum servitutis eternum in timore, sed accepistis Spiritum adoptionis Filiorum, in quo clamamus Abba Pater. Ipse enim Spiritus Testimonium reddit Spiritui nostro quod sumus Filij Dei*, ubi non clamamus & Spiritus clamare facit, ubi sunt Filij Dei Spiritu Dei acti. Ubi Deus est qui adoptat in Filios, & rursus. *Quod si Spiritus est, qui suscitavit Jesum à mortuis habitat in vobis, qui suscitavit Jesum Christum à mortuis, vivificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem Spiritum est in vobis*, ubi Deus qui facit mirabilia solus, major Christo quem suscitavit à mortuis, & Spiritus est vivificans si inhabitat, quæ phrasis est Synodi secundæ Æcumenicæ. Et ibi dicitur. *Si tamen Spiritus Dei habitat in vobis*. Ubi est Spiritus Sanctus Spiritus Dei, & reddit testimonium, quod sumus Filij Dei, quod solus Deus credere potest, & Spiritus adjuvat infirmitatem nostram &c.

Tandem argumenta Crellij nostra sunt arma: Est illud. *Quæ Dei sunt nemo cognovit nisi Spiritus Dei*, & ante Spiritus enim scrutatur etiam profunda Dei, Deus enim

non scrutatur & novit etiam Pater, at ea quæ sequuntur ipsum profertur. *Quis enim Patrem scit, quæ sunt Hominis, nisi Spiritus Hominis qui in ipso est?* & tamen cognoscit & Pater, de quo scriptum est *Scrutans corda, & renes Deus*, ideoque & Deum cogitur fateri, scrutantem etiam profunda Dei, est & illud de apparentis columbæ, ubi Pater nusquam apparet, at ibi Pater loquens auditur, & Trinitas tota apparet, Pater & Filius dilectus & Spiritus. Est illud non dici de Spiritu Sancto in Græco. *Docebit vos omnem veritatem*, sed tin alethiam, idest, illam veritatem, at dupliciter vulneratur Crellius, cum de Christo dicatur *omnia quæcumque audivit à Patre meo nota feci vobis*, ubi non est articulus restringens & ita est Deus, & Sermo erat apud Deum est articulus, ideoque legere debuit Crellius, & Sermo erat apud illum Deum, & sanè irridenda Bisterfeldii ratio quod Spiritus, non docuit Mechanicam, Medicinam, & Philosophiam. Est illud de meo accipiet, quod Athanasius, Chrysostomus, Basilus, Didymus, Cyrillus, Ambrosius, Augustinus, Hilarius &c. exponunt de Divinitate Spiritus Sancti; *ut intelligamus ait Augustinus, non eum esse seipsum, & Ambrosius, non sine me loquitur*; quod & verba ipsa notant de meo accipiet, & docebit vos omnem veritatem. Idem est de reliqua argumenta, quæ puerilia vocat Petavius, nos absque offensione alicujus, nostra monstramus.

CAPUT II.

De Processione Spiritus Sancti à Patre & Filio.

Paradoxum ab Ecclesia eodit inauditum est, in materia Fidei Maximum Schisma esse inter Patres Latinos, & Græcos, quod Libria integris propugnant Græci, & auctoritate Patrum Schisma suum timent, & Græci fe Græco sequi profitentur.

Primus accusatur Theodoretus in confutatione noni Anathemistimi, mox certus est Photius post suam dejectionem, Græci varisunt in Concilio Barenfi, Lateranenfi Quarto, Lugdunensi sub Gregorio X. & Florentino, sed mox relapsi in eodem errore perseverant.

Evincitur itaque hæc veritas primò ex Scriptura. *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre Spiritum veritatis, qui à Patre procedit ille testimonium perhibebit de me, & capite sequenti. Si non abiero Paracletus non veniet ad vos, si autem abiero mittam eum ad vos*. At missio supponit originem, ut constat in Filio à Patre in Divinia missio, & in Patre non missio, quippe ingenito, & arguit Libro quarto de Trinitate Augustinus, *Pater enim ex tempore à quoquam cognoscitur, non dicitur mis-*

- sus, non enim habes d. quo missus sit, aut de quo procedat, & Athanasius Epistola ad Serapionem loquitur. Hic est ordo natura Divina à Patre, & Filio, ut qui à nullo est à nullo mittatur, & qui est ab alio in nomine suo non venit sed in nomine illius, à quo existit; idè Spiritus Sanctus, qui à se non est à se venire non debuit, sed in nomine illius, à quo habet ut hypostasis sit Deus, quemadmodum de eo dicit Filius. Paracletus Spiritus Sanctus quem mittet Pater in nomine meo. Nec valet responsum Græcorum mitti dona non Spiritum Sanctum, quippe idem dici posset de Filio erga Patrem, & falsum est non mitti Personam. Si quis diligit me sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum venimus & mansionem apud eum faciemus, nec effectus mitti dicitur sed dari & communicari, & cum Persona aliquid accipit non nisi essentiam accipit, cum accidens recipere non possit.*
- Alij sunt Textus Spiritum accipere de Filio. Ille me clarificabit quia de meo accipiet & annuntiabit vobis, & rationem & modum exponit. Omnia quecumque habet Pater meus sunt, propterea dixi quia de meo accipiet, ubi ergo recipit procedit, cum processio sit receptio essentia, nec Deus possit accidentia recipere, ideoque essentiam recipit & substantiam, nec valet dicere textum loqui, de meo hoc est de meo Patre, cum nullibi de meo significet de meo Patre, & si recipiat de substantia Filij à Patre, recipit quoque à Persona Filij, cum Filia excepta Paternitate, omnia habeat Patris, ideoque sit & ipse Principium.*
- Imò & dicitur Spiritus Filij. Misit Deus Spiritum Filij sui in corda vestra, & rursus. Tentabant ire in Bithiniam, & non permisit eis Spiritus Jese, at idè Verbum dicitur procedere à Patre, cum in Scripturis dicatur Spiritus Patris, & rursus vocatur Spiritus oris ejus. Ubi Isaias de Filio. Spiritu labiorum suorum interficiet impium, & Paulus. Quem interficiet Dominus Jeseus Spiritu oris sui.*
- Rursus quamvis omnia fiant à tribus Personis, Pater in Scripturis facit Filio, & per Filium. In novissimis diebus locutus est vobis in Filio, per quem fecit & secula. Et rursus. Unus Dominus Jeseus Christus, per quem omnia, nunquam facit Filius Patre & per Patrem, idem est de Spiritu Sancto.*
- Choristus Dei diffusa est in cordibus vestris per Spiritum Sanctum qui datus est vobis. Et rursus. Domine qui Spiritu Sancto per os Patris nostri David pueri tui dixisti, & passim & hoc est signum evidens processionis, sic Filium operatur Spiritus, & per Spiritum, nunquam Spiritus Filio & per Filium.*
- Quem interficiet Dominus Jeseus Spiritu oris sui. Et alibi. Quanto Magis Sanguis Christi, qui per Spiritum Sanctum se obtulit immolatum Deo, & iterum. Usque ad illum diem, in quo precipietur Apostolis per Spiritum Sanctum, quos elegit assumptus est. Et iterum. Non enim audivi aliquis loqui eorum, que per me non efficit Christus in obedientiam Gentium verbo & factis in virtute signorum & prodigiis in virtute Spiritus Sancti, & alibi. Rursus Spiritus Patris est, qui à Patre procedit, & de Filio dicitur. Si quis Spiritum Christi non habet non est ejus. Et alibi. Misit Deus Spiritum Filij sui, ubi & retorquetur argumentum Græcorum Spiritus qui à Patre procedit, est solius Patris ut dicunt, sic Spiritus Christi esset à solo Christo. Rursus Deus dat Spiritum Sanctum, nunquam Spiritus Sanctus dat Patrem & ideo evincitur ipsius processio à Patre. Quanto Magis Pater vester Cælestis dabit Spiritum bonum petentibus se, & ad Galatas tertio. Qui dedit Spiritum, at Filius etiam dat Spiritum Sanctum, accipite Spiritum Sanctum, & Joannes, Scimus quoniam manes in nobis de Spiritu quem dedit vobis, & alibi. Cum venerit Paracletus quem ego misit vobis. Et iterum. Effudit Pater Spiritum Sanctum, effudit & Filius nunquam Spiritus Filium. Effusio de Spiritu meo super omnem carnem, si verò dicatur effundi tantum gratia, Quod & in Gentibus gratia Spiritus Sancti effusa est, at cum eadem sit gratia Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, cur effundit Pater & Filius, non Spiritus Sanctus? & de Filio Apostolus. Secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos ab undè per Jesum Christum Salvatorem nostrum; & Actuum secundo. Promissione Spiritus Sancti accepto à Patre effudit hunc. Rursus insinnavit in Apostolos dicens. Accipite Spiritum Sanctum, ubi arguit Augustinus contra Maximinum. Nisi procederet & de ipso non diceret Discipulis accipite Spiritum Sanctum, enimque insinrando daret, ut à se quoque procedere significans aperte ostenderet stando quod spirando dabat occultè. Uno Verbo Athanasius de communi Essentia Patris & Filij & Spiritus Sancti, arguit adversus eos, qui discrimen ponunt inter ex quo, & per quem, & mille textus in-*
- Idem constat ex Patribus Latinis. Constat ex Tertulliano adversus Praxeam. Tertius est Spiritus à Deo & Filio, ubi tertius est Origine cum ibi non sit alius ordo; Constat ex Hilario de Trinitate. Loqui de eo non necesse est, quia de Patre & Filio Athanasius consentans, sic ex Ambrosio de Spiritu Sancto, Spiritus quoque Sanctus cum procedit à Patre non separatur à Filio. Constat ex Augustino de Trinitate. Nec postquam dicere quod Spiritus Sanctus & à Filio non procedat, neque enim frustra idem Spiritus & Patris & Filij Spiritus dicitur. Constat ex Leone docente. Alium esse quod genuit alium qui generis est alium qui de a- utroque processit. Constat ex Genadio Mal-*

liens de Ecclesiasticis dogmatibus *Credimus Spiritum Sanctum eo quod sit ex Patre & Filio procedens*. Constat ex Mario Victorino in primo contra Arium. *Duo ergo & isti alius ex alio, ex Filio Spiritus Sanctus*, ubi loquitur cum particula ex, & Tertullianus contra Praxeam per particulam ad-
 cap. 4. *cap. 2.* *ipsum esse. Non aliud quàm à Patre per Filium*. Constat ex Fulgentio Libro de Fide, ubi ait. *Proprium esse Spiritus Sancti quia nec natus est ipse nec genuit, sed solus de Patre Filioque processit, & repetit* Capite undecimo, & tertio Responso ad Ferrandum. Constat ex Hymno quinto Prudentii de Filio. *Qui noster Dominus, qui tuus unicus Spiritus à Patris corde Paraclitum*. Constat ex Paulino Natali nono S. Felicitis. *Et in serenos Caelestia Dona profudit Spiritum ab Unigena Sanctum ex Patre procedentem*. Constat ex Concilio Toletano primo in assertionem Fidei, ex Vigilio contra Eutychem Libro primo, ex Eucherio Libro questionum prima questione; Boetio in Libro quomodo Trinitas est unus Deus, Gregorio, Magno vel apud Græcos, Hormisdæ Epistola ad Julianum, Rustico contra Acephalos, & plures alios textus adducit Petavius, & innumeri adduci possent, nisi & Græci faterentur ultro? & cum Photio dicerent sequendos Græcos, & Latinos ut olim Millenarij errasse; vel Æconomia usus in Spiritu Sancto, vel depravatos eorum Libros à Latinis, at subterfugia sunt & calumnia, quippe vitari nequiere Libri apud Græcos ipsos servati, at non tres tantum sunt id dicentes sed omnes, at dispensatio illa Hæresis esset & in uno Basilio in extrema necessitate, Occidentem & Orientem commovit, & istæ tot dispensationes absque ulla necessitate, neminem profusus commoverunt, at si Latini Patres dissentiant à Græcis, actum est de Infalibilitate Patrum, & si non habent auctoritatem actum de Concilijs Æumenicis apud Græcos, ubi citantur & quidem primi Patres Latini; & ubi Leo vocatur Orthodoxim Columna, at non erimus certi de eo Dogmate, cum nesciamus utrum Græci an Latini Patres erraverint & nullus certus erit locus Scripturæ, cum in hoc dogmate Latini, textus innumeros citent & interpretentur; & Bellum civile erit in Ecclesia Christi nunquam amplius finendum, cum irretractabiliter id Patres doceant, sic actum de traditionibus Divinis &c. actum de Concilijs Æumenicis, dogmata evincitibus ex Patribus Occidentis, sic in tertio Cyprianus, Ambrosius, in quarto Leo, Maximus.

A Patribus Latinis ad Græcos accedimus & primò accedimus ad Epiphanium clarissimum. Is in Anchorato scribit. *Law verò cum Christus ex Patre credatur Deus ex Deo, & Spiritus ex Christo sicut ab ambobus ut Christus his verbis asserit. Qui à Patre procedit & hic de meo accipiet, ubi*

ait Petavius nil est expressius, nam Spiritum Sanctum dicit sic à Christo procedere quomodo Christus ex Patre Deum de Deo, & ab dicit procedere ab ambobus, & utitur eo textu quo Latini contra Græcos, ut Genadius, Bessarion, Jo. Veechus, adeo ipsi utuntur Græcis contra Græcos, & Græcis antiquis Patribus contra Neotericos, idem Epiphanius repetit Spiritum ab ambobus esse, & agens cur Spiritus Sanctus non sit Filius, ubi agit de productione Personarum non donorum ait. *Tu quis es qui contradicis Deo? Nam si Filium vocas eum, qui ab ipso, Spiritum verò Sanctum qui ab ambobus, ubi agit de Origine & Spiritus Sancti processione*. Rursum eodem in Libro clarius *Spiritus Dei & Spiritus Patris, & Spiritus Filij non compositione aliqua quemadmodum in nobis Anima & Corpus, sed inter Patrem, Filiumque medius ex Patre, & Filio appellatur servus*, ubi manifestè declarat Spiritum Sanctum esse ex Patre & Filio, ubi particula ex Processionem significat, cum Filium vocet Theon ex Theo Deum ex Deo, & Spiritum ex Patre procedere & alibi. Et iterum *Spiritus Sanctus Spiritus veritatis est lumen servum à Patre, & iterum. Igitur si à Patre procedit & de meo ut ait Dominus accipiet, quemadmodum nemo novis Patrem nisi Filium, neque Filium nisi Patrem, ita dicere audeo, neque Spiritum nisi Pater & Filium, à quo procedit. & à quo accipit, & neque Filium ac Patrem nisi Spiritus Sanctus qui verè glorificat, qui docet omnia, qui testatur de Filio, qui à Patre & ex Filio, & iterum ait procedere à Patre & Filio, & Hæresi septuagesima quarta. Porro Spiritus Sanctus ex ambobus, Spiritus è Spiritu Deus enim est Spiritus, & ibi, Spiritum ait ex Patre esse & ex Filio, ubi parva vel Græcis ipsis faterentibus, originem substantiæ ostendit, & ex Filio attributa idem ostendit. Denique in Hæresi Sabellianorum clarissimè. *Non alienus est à Patre & Filio, sed ex eadem substantia, ex eodem Divinitate, ex Patre & Filio cum Patre & Filio subsistens semper Spiritus Sanctus, & tamen Moderatus exercitator affirmat, Epiphanius cum alijs Græcis contrarium sentire*. Accedimus ad Nyssenum Libro primo in Eunomium. *Nam ut Patri conjunctus est Filius & cum ex illo esse habens, non tamen posterius existit, sic etiam Spiritus Sanctus proxime est & Filio, qui sola cogitatione secundum rationem principij prius consideratur productione Spiritus Sancti, ubi aperte monstrat Spiritum à Filio procedere, ubi dicit æque conjunctum Filium cum Spiritu, sicut est conjunctus Filius cum Patre & concludit. Adeo ut detracta principij ratione nulla re Sancta Trinitas à se ipsa distinet*. Et rursus Epistola ad Ablavium, ubi suse probat diversitatem esse à principio. *Chm & Filij interpositio proprietatem ipsi servos Unigeniti, ubi Spiritus Sanctus erit à Filio ut à Principio*. Accedimus ad Dy-*

dimum latine verbum à Hieronymo; super
ca Verba Christi. *Non enim loquatur à se-
metipso. Hoc est non sine me & Patris arbi-
trio, quia inseparabilis à mea & Patris est
voluntate. Quia non ex se sed ex Patre &
me est. Hoc enim ipsum quod subsistit à Pa-
tre ex me est.* Et mox. *Cùm hoc ipsum sit
quod profertur à Filia idest procedens à veri-
tate.* Et concludit exponens quomodo ac-
cipiet. *Sì quidem & Filius eorum à Patre
accipere dicitur quibus ipse subsistit. Neque
enim quid aliud est Filius exceptis his, qua ei
dantur à Patre, neque alia substantia est Spi-
ritus Sancti præter id quod datur ei à Filia,
ubi Latini vix exponunt clarius quàm Dy-
didimus Græcua. Accedimus ad Cyrillum
Alexandrinum in Joelem. *Nam quod Deus,
cap. 2. & ex Deo secundam Naturam est Filius, &
mox. Proprius ipsius est & in ipso & ex ipso
Spiritus, & Libro ad Theodosium de recta
Fide probat Christum verè esse Deum, ne-
que Spiritum Sanctum ut alienum dare sed
ut proprium qui ex ipso sit & per ipsum, &
in Responso ad Anathematismum nonum.
Omnia existens quacumque est Pater excepto
ea solo quod Pater est, & proprium habeat
qui ex ipso est, & substantialiter inest ei Spi-
ritum Sanctum, divina Miracula faciebat, &
de lapsu & conversione Hominis probat
Spiritus Sanctum immutabilem eo quod
sit. Dei Patris & Filij ille, qui substantia-
liter ex utroque nimirum ex Patre per Filium
profertur Spiritus.* Rursus Dialogo septimo
de Trinitate, respondet dicenti Spiritum
participare de Christo juxta illud de meo
accipiet. *Minimè verò multum opinor abest.
Qui enim ex ipso est & in ipso, & ipsius pro-
prius, quomodo unquam participabit ipsum,
& perinde atque externa quodam habitudine
sanctificabatur, alienasque secundum natu-
ram futurus est ab eo, cujus etiam proprius
esse dicitur? Ubi est ab ipso ut ipsius pro-
prius, & Dialogo sexto. Si Divina
reddimur nature participet cùm Spiritum re-
cipimus, quomodo secundas habet à Filio Spi-
ritus? aut quomodo melior hic illo est, & non
magis tamen ipse, & ab ipso totam habens
efficientiam, & ipsius participationem inge-
nerans, ubi Divinam Naturam Spiritus
participat & efficientiam quod non nisi origi-
ne sit ut constat & in Filio. Et iterum
Commentario in Joannem. *Similitudinem
nulla ve discrepantem esse Filij cum proprio
simeipsum Spiritus, qui ab ipso naturaliter*
lib. 10. profunditur, ubi cùm ait cata physin natu-
ra, non donum aliquod profunditur, quod
& ab omnibus profertur profunditur Perfo-
nis. Iterum de recta Fide ad Reginas, ubi
Deum evincit vivificantem, procedentem,
æqualem per omnia Filio Procedit autem
per ambos & vivificans Spiritus, ubi æquè
Spiritus Sanctus producitur ac Filius, &
in eo differt quod est per ambos; & alios
referunt Bellarion, Galeas & alij. Accedimus
ad Athanasium Oratione quarta.**

lib.

Neque verò Spiritus Verbum cum Patre

capitas, sed potius Spiritus à Verbo accipit.
Et mox. *Ipsè enim ut dictum est Spiritum
dat & quacumque habet Spiritus hæc habet à
Verbo, ideoque, habet Naturam & existen-
tiam, ubi asserit habere ab ipso quæcum-
que habet. Accedimus ad Basilium docen-
tem contra Eunomium, Spiritum Sanctum lib. 3.
esse tum ordine tum dignitate secundum à
Filio eo quod esse ab illo habeat, & ab ipso
accipiat & annuntiet nobis & omnino ex
illa causa pendat.) ut accipere esse est ab
eo procedere. Nec valet responsum Marci
Ephesij Basilium in Persona Eunomij lo-
cutum, vel textum esse corruptum à Lati-
nis, nam Basilium pluribus in loca asserit
Spiritus à Filio secundum & tertium in
Trinitate, & Codices Sexcentis annis
scripti, ante Florentinam Synodum & ortam
questionem, nullum dubium faciunt
vitij, & in ea Epistola inquit, Spiritus
verò Sanctus eo collocatur ordine, quem not
in Evangelio Dominus edocuit dicens euntes
baptizate, ubi tertius est ordine in bap-
tismo & secundus à Filio in Trinitate, &
rursus contra Eunomium. Itaque Spiritum
quidem in Deo esse diserte prædicat Apo-
stolus dicens, Spiritum qui ex Deo est acci-
pinus & per Filium prodeste perspicuum fecit,
lib. 5. Filij Spiritum nominans sicut & Dei,
ubi de Persona loquitur non de donis ut
constat, & subdit. Non quod non sit ex
Deo per Filium.*

Post Auctoritatem succedit & ratio &
Auctoritas. Succedit ratio quod dicta se-
cundum relationem, substantiam non signi-
ficant sed Personas, & talia sunt per Fi-
lium etiam juxta Græcos, de meo accipies,
quem ego mittam, ubi quem exprimit ordi-
nem & habitudinem Personarum. Succedit
ratio quod Filina est consubstantialis Patri
eo quod ab eo procedit, & quidem proces-
sione interna & immanente, quod idem ex-
pressè militat in Spiritu Sancto, consub-
stantiali Filio cum ab ipso per amorem im-
manentem ex Patribus procedit. Succedit
ratio ex Scriptura & Patribus, Filium mit-
ti procedere à Patre, nunquam Filium mit-
tere Patrem, licet Pater & Filius sint con-
substantiales, quod idem est de Filio &
Spiritu Sancto. Succedit ratio & auctori-
tas, Filium esse fontem Spiritus Sancti, ut
Joannis sexto Christus promisit se daturum
Aquam vivam id est Spiritum, in quo con-
veniunt Patres ut Cyrillus in Joannem,
Athanasius de Humana Natura suscepta, &
Chryostomus ait. *Vides Fontem Aquam
Deum, Aquam autem vivam Spiritum San-
ctum. Fons Aquam viva Pater est, sicut
ex Fonte procedens Filius, Aqua fluminis
Spiritus Sanctus, & si non procedit à Filio
Spiritus, nec à Patre procedit Filius, &
frustra dicunt Patrem solum fontem, quippe
Fons dicitur totius Trinitatis, & Filia
Fons Spiritus Sancti. Succedit ratio Scri-
pturam & Patres exponi non posse de sola
consubstantialitate, quippe Filius dici posset
pro-*

lib. 45.

tom 5. p.
684.

procedere per Spiritum Sanctum, mitti à Spiritu Sancto, cum & Pater Filio communicet substantiam, & quidem eandem, quæ est in Spiritu Sancto. Succedit ratio Spiritum esse proprium Filij, ex Cyrillo Libro decimo in Joannem, quod nunquam dixere de Spiritu respectu Filij, quamvis sint ejusdem omnino substantiam. Succedit ratio & auctoritas, Anastasii Patriarchæ Antiocheni. De meo accipiet, non nisi substantiale, cum in Deo accidentia esse nequeant, & Patres expressè dicunt accipere essentiam ut Epiphanius, & Cyrillus ait virtutem, & clarissimè. De meo accipiet substantialem & naturalem proprietatem ostendit. Succedit ratio ex Scripturis & Patribus, ubi Spiritus est halitus Filij, ex quo arguit Athanasius. *Quod si Spiritus est bonus odor, & forma Filij perspicuum est Spiritum non posse esse creaturam.* Succedit ratio & auctoritas, cum Basilius asserat Spiritum Sanctum à Filio dependere, sicut & Nysenus Libro primo in Eunomium, ait Spiritum ex unigenito pendere, quod fieri non potest nisi ratione originis, sicut illud Pater major me est, Patres multi de Christo ut Deo exponunt, & Patrem dicunt majorem ut ingenitum; quamvis ex Ariano ipsa fateantur omissionem. Succedit ratio & auctoritas, Patrem communicare Filio omnia ut Cyrillus Alexandrinus in Dialogis. *Credimus Patri Filium, & quodlibet aliud habentem ex aquo eo solo excepto quod non genuit, & sic Basilius, & alij & Christus ipse omnia quæcumque habet Pater mea sunt, ideoque & communicare inspirationem activam.* Succedit ratio quod Spiritum Patres vocent, charitatem & amorem Patris & Filij, ideoque sicut procedit à Patre ita & à Filio. Succedit ratio ex ipsis Hostibus ubi illud Christi de meo accipiet, exponunt de receptione Scientiæ à Filio, et si recipit à Filio Scientiam, recipit & Essentiam, cum in Deo idem sit Scientia & Essentia. Succedit ratio ipsa à Theophylacto Latinorum Hoste adducta. *Carenum de Filio nulla Scriptura testatur, ne duo principia introducamus.* Quippe ipsi facientibus Doctores Latini, Scripturas pro hac veritate accumulantes, & idem ostendimus de Græcis, & Græci ipsi agnovere cum Latinis, in Concilio Barenfi, Lugdunensi, Florentino, & duo principia expressè negant Latini, & unum principium de fide deniunt, & ostendunt unum debere esse principium. Succedit ratio desumpta ex Damasceno, & Maximi auctoritate contrarij, à Damasceno ut infra nosler est, & Maximus etiam contrarij, unus foret contra innumeros, & nobis favet & semper favit, cum semper fuerit ex parte Latinorum. Succedit ratio adducta vel à Græcis, quod in Symbolo Papa voluerit addere Filioque, à hæc oppositio est indigna Sapientia Photij, aliorumque Græcorum etiam sibi discordantium, cum nulla fuerit

quæstio de Processione, ubique apud Latinos certissima, etiam ex Confessione Græcorum, sed tantum de additione particule Filioque, & quidem Romæ cum alibi jam foret adjuncta. & quidem in Ecclesijs Catholicis, Hispaniæ, Galliæ, Germaniæ. Denique coguntur id Græci fateri, cum ad nos ex innumeris Historijs, & Gregors nobis insensibiliter redierint, ideoque si hæresis est processio Spiritus à Filio, tota Ecclesia in hæresim cecidit, quod & Græci ipsi exhorrent; & si Gregoras vult Patres omnes errasse, hæc nolunt vel in fidei professione Græci ipsi, & statim foret de Concilio Generalibus, de sensu & expositione Scripturæ, & de Scriptura ipsa doctores assignante ne circumferamur omni vento Doctrinæ, & negans Patres vel apud Græcos, Atheus esse cognominatus, quod si velit Nilus capitalissimus Hostis, eam quæstionem decidit in Concilio, nec Papam solum federe Magistrum, id egit in pluribus Concilijs vel presentibus Græcis.

Uno Verbo Græci ipsi consentunt, processionem Spiritus à Filio, non esse causam sufficientem divisionis ideoque non esse hæresim ullam. Ita Nilus hoc solum Papæ titio vertit, quod solus federit Doctor, & Magister: Ita Theophylactus Schismaticus, solum reprehendit in Latinis additionem Filioque, & alij alias causas & quidem solas adducunt, imò Barlaamus jam olim à nobis citatus, hanc causam manifesta ratione excludit, cum Occidentales tenerent hanc Processionem, nec fieret divisio Ecclesiarum, & si aliqui docent sub Vigilio facta, quod etiam Græci vident esse falsum, adhuc sub Leone Magno & vetustis Pontificibus, ea divisio facta non fuerat; imò nec sub Gregorio Magno est facta sed sub Photio, qui tamen ante communicavit cum Papa, & laudat in fide utrumque Leonem & Seniores & Juniores, utrumque hujus veritatis Patronum. Et notat Gennadius Scholarius apud Græcos, Synodum Lugdunensem esse octavam, ideoque hanc processionem vel à Græcis confessam.

Frustra opponunt Græci novi textum. *Spiritus veritatis qui à Patre procedit, quippe contra Græcos ipsos militat, cum communia tribuantur uni Personæ, non tamen cum exclusione aliarum; sic de Filio dicitur erat lux vera & rursus actorum primo. Non est vestrum nosse tempora quæ Pater posuit in sua potestate, sic Matthæi decimo sexto, Caro & Sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in Cælis est, ubi constat ex Scriptura, & Patribus ipsi cum Hieronymo. Quod Caro & Sanguis revelare non potuit Spiritus Sancti Gratia revelatum est.* & alia innumera similia, nec sine particula exceptiva excipit Personas. Etiam Latini Patres cum Græcis docent, Spiritum Sanctum à Patre procedere, & tamen testibus Græcis volunt Spiritum Sanctum procedere etiam ex Filio, ita Bernardus in Vigilia

capit. ad
serap.

de prim.
Papa.

Orat. de
Cancor.

le. 16.

le. 1.

le. com.

Serm. 4. Nativitatis Domini. *Fontem assigna Patri, ex quo nascitur Filius & procedit Spiritus Sanctus, & Agatho Papa in Epistola ad Concilium, de Spiritu ait, Qui à Patre procedit, & Græci ununt textum hunc cum illo, de meo accipiet, idest de Filio. Etiam Spiritus dicitur Spiritus Filij, & tamen non negatur esse Patris. Etiam Patres solverunt oppositionem, antequam Græci proponerent, ut Augustinus sibi quæstionem ipsam proponens. Si ergo & de Patre, &*

Tract. 99. in 10.

Filio, procedit Spiritus Sanctus, cur Filius dicitur de Patre procedit. Cur patet nisi quemadmodum ad eum solet referri & quod ipsius est, de quo & ipse est, unde illud est quod ait. Mea Doctrina non est mea sed ejus qui misit me, si igitur intelligas hic ejus Doctrinam quam tamen dixit non suam sed Patris, quantum magis illic intelligendus est, & de ipso procedere Spiritus Sanctus ubi sic ait de Patre procedit, ut non diceret de me non procedit, ubi validius arguit Augustinus ab eo quod negatur, ad id quod nullo pacto negatur; sic nemo novit Patrem nisi Filium & tamen Spiritus scrutatur profunda Dei, & alia passim, sic solvunt textum Græci cum Epiphano. Frustra repetunt Patres Græcos; non usos præpositione ex sed per, sic Basilium contra Eunomium. Cur Spiritus Sanctus non dicatur Filij Filius ait. Non ideo quia non est ex Deo per Filium, sic Græci arguebant in Synodo Florentina, nec per sicut ex signat causam efficientem, quippe ut vidimus Græci Patres utuntur etiam præpositione ex, & usi sunt aliquando per ut notarent, Filium non esse primum principium, volvere tamen esse principium.

Lib. 5.

Gen. 4.

Possedi hominem per Deum, & Joannis primo. Omnia per ipsum facta sunt, & prima ad Corinthios octavo. Unus Dominus Jesus Christus per quem omnia & nos per ipsum, & ad Colossenses primo. Omnia per ipsum & in ipso creati sunt, & alibi ad Hebræos primo. Per quem fecit & secula & alibi. Sic sumitur à Græcia Cyrillo ad Theodosium. Natus est per Sanctam Deiparam Virginem. Nazianzeno Libro primo contra Eunomium de Spiritu, Per ipsum Filium apparuit. Rursus autem à creatura, quæ per Filium est producta distat, & passim Patres utuntur utraque præpositione, sic & Damascenus idem significat, nam scribit.

1. 1. c. 18.

Omnia quæ habet Pater esse Filij, hoc solo excepto quod Filius ingenitus non est; & rursus de Fide ait, procedere per Filium quod idem est ac ex Filio, & alibi, Theodoros damnatus in quinto Concilio, & quarto dum landatur Cyrillus, & neque dicit per Filium.

Frustra repetunt futuri dno principia, & unicum idest Patrem sufficere, quippe in Lugdunensi, & Florentina Synodo Latini professi sunt unum principium, cum sit unus amor & una voluntas, sicut in creatione una omnipotentia, nec satis est virtus in Patre quamvis infinita; nec inutilis est

cum sit eadem virtus & potentia. Frustra recurrit ad secundam Synodum, ubi nil actum de ista re sed de Spiritu Divinitate, & occidui eam recipientes etiam per Græcos, credebant Spiritum Sanctum; & à Filio procedere, & Græci ut vidimus idem docebant. Frustra repetunt Filium non producere Spiritum, ratione substantiæ communis, alioquin etiam Spiritus esset sui principium, quippe producit ex substantia modificata per Filiationem, sicut dicant Græci de Patre, ubi est eadem difficultas apud Græcos. Frustra dicunt non esse personalem, quod convenit duabus Personis, quippe non est personale quod convenit tribus, ut constat in creatione & operibus ad extra, imò amor est duorum. Frustra ferunt Damascenum de Fide. *Perro Spiritum Sanctum tam ex Patre esse profitemur, quamvis Patris appellamus Spiritum, ex Filio autem Spiritum non dicimus, sed eum Filij Spiritum nominamus, quippe dicit non esse ex Filio ut à primo principio, quippe dicit procedere per Filium, quod apud Græcos idem est à procedere ex Filio; ut vidimus ex Patribus & Damasceno ipso.*

1. 1. c. 11.

Hanc veritatem plures ex processu tuerunt, quos Leo Allatius in suis de Orthodoxa Græcia Libris; nec non opusculo adversus Hottingerum habet, & alia habentur in volumine in scripto, opuscula aurea Theologica Petro Arcudio Coryceo Collectore, & Interprete, sic Alexius Aristenus, Nicetas Thessalonicensis Archiepiscopus, Nicephorus Blemmida, Joannes Vecchus Patriarcha Cp., Andronicus Camaterus, Constantinus Meliteniotes, Georgius Metochites, Simon Cp. Cretenis, Demetrius Cydonius, Esaias Gyrius, Gregorius Protodynellus, Georgius Trapezuntius, Cardinalis Bessarion, Gennadius Scholarius, Joannes Archiepiscopus Pliasiensis, Maximus Chirilofa, Zaga Zabo in Confessione Fidei, Moses Mendenus, Judsive SulaKa, Nestorianorum Patriarcha, Petrus Arcudius, Leo Allatius, S. Thomas contra Græcos, Barlaam Episcopus Gyraensis in Bibliotheca Patrum commemoratus, sic Theodulphus sub Carolo Magno, sic Nicephorus Blemmides ex Gregora citavit Græcos & S. Thomas de potentia stetur, Græcos Patres dissever magis verbis quam sensu, & in Concilio Florentino convenere, idem esse apud Latinos Patres Spiritum Sanctum à Patre & Filio procedere, ac apud Græcos ex Patre per Filium procedere, unde Joannes Theologus in Concilio Florentino ait. Magno equidem gaudio afficior, sic Bessarion antiquus ostendit, & Petsvius Modernus & Nazianzenus Libro primo contra Eunomium de Spiritu Sancto. *Per ipsum Filium apparuit. Rursus autem à creatura, qua per Filium est producta, sic Basilium de Spiritu Sancto, sic Athanasius & slij. Una Augustini ratione concludimus de Trinitate. Dei Verbum*

Cap. 3.

1. 9. c. 11.

Fi.

Filius esse nullus Christianus dubitat ita ebrietatem esse Spiritum Sanctum, adde nec ullus dubitat Charitatem esse à duobus.

CAPUT III.

Unde habeatur Distinctio Spiritus Sancti à Filio, & Generatio in Filio.

NULLI in hac quaestione melius conveniunt, quam discipuli S. Thomae, & Scoti, omnia nempe in Divinis unum sunt ubi non obviat relatio in oppositio, & ex Toletano Concilio undecimo. *In relatione Personarum numerus certatur, & nulli magia disconveniunt, cum Scotistae velint sufficere ad realem distinctionem, relationem tantum disparatam, ubi Filius nascere- tur Spiritus procederet, quod cum Moderna negant acriter Thomistae, quae Patres cogunt nos adherere.*

Et quidem Coacilium Toletanum mox subdit. *Hoc solo numerum insinuam quod ad invicem sunt, & in hoc numero carent, quod ad se sunt, ubi permissio nascendi, & procedendi discrimine, adhuc ad invicem non sunt. Etiam Augustinus Tractatu trigesimo in Joannem. Hoc solo numerum insinuant quod ad invicem sunt, non quod ad se sunt.* Etiam Nyssenus ad Ablavium. *Eo distinguitur Spiritus à Filio quia per ipsum est, & Nazianzenus Oratione quinta de Theologia. Manifestationis ut ita dicam mutuæ æque corruunt relationis differentia diversa quoque nomina Trinitatem faciunt, essentialia verò nullo modo irphæantur.* Etiam Hilarius ex productione probat. *Ubi enim Pater antior est ibi & Nativitas, sic Faustinus Libro contra Arianos. Hoc solo differens à Patre Filius, quod ille Pater est hic Filius, id est quod ille generis, & hic natus est, etiam Bernardus expressè. Nam quod alter ex altero, vel alter ad alterum veracissime dicitur Personarum designatio est.* Etiam Hugo Victorinus. *Secundum solum vel originem est illa varietas existentia, sic alij Patres, & Joannes Theologus in Florentino, sic Bessarion, Calecas & alij Greci.*

Evincuntur post auctoritates hoc rationibus, omnia Patris sunt & Filij, omnia tua mea sunt, excepto esse Patris ut loquantur Patres, ideoque & virtus spirandi in Filio, ideoque necessario Spiritus procedit à Filio, quin ut diximus est Spiritus Filij, & si Filius habet omnia præter id quod Pater genuit, sicut & ait Evangelium omnia tua mea sunt evidenter actum est de sententia Scoti. Valida sunt etiam rationes horum Patrum, ubi Spiritum Sanctum offendunt à Patre Filioque procedere, quæ veram productionem necessariam demonstrant. Etiam omnia distinctio aliunde orta quam ex relatione, producentis & produ-

cti limitationem in Deo demonstrat, cum una perfectio aliam non includit, cum in vera oppositione una aliam excludat. Etiam Pater Pater est & Spirator nec sunt duæ Personæ.

Opponunt Scotistæ. Si à Filio solo Spiritus Sanctus procederet Pater adhuc esset distinctus à Spiritu Sancto, & tamen non foret oppositio relativa, at bene foret hæc oppositio mediata, sicut est inter Avum & Nepotem, cum Filius virtutem accepisset à Patre. Opponunt ex Augustino de Trinitate, *adhuc Filius esset natus Spiritus datus, at donum est per voluntatem, quæ supponit processionem per Intellectum, ideoque Spiritus Sanctus esset à duobus.* Opponunt molestum illud argumentum Paternitas, & Filiatio opponunt Spiritui, nec tamen producent Spiritum Sanctum, ideoque est distinctio ubi non est productio. Opponunt rursum Filius adhuc, distingueretur à Spiritu ideoque constitueretur, dico enim constituit per Filiationem perfectam, quæ dicat cum Evangelio, omnia quæcumque habet Pater mea sunt, & cum Cyrillo Alexandrino in Dialogis. *Ceteram credimus Patri Filium & quodlibet aliud habentem ex aquo ea, solo excepto quod non genuit; Opponunt ergo Paternitas Spiritui & Filiatio, cum involvant Spiratioem necessariam, sicut & opponitur Ingenitum quævis non producat; quia unam Patris Personam constituit, nec sunt duo principia cum sit unus amor. Opponunt rursum non spirare nisi quod est proprium, nam spiratio est perfecta Paternitas, & spiratio est perfecta Filiatio. Sicut & generis, & ingentis licet non producantur sic dum processionem tunc non forent adæquatam, ideoque Filius foret & Spiritus Sanctus. Opponunt Hugonem à S. Victore distinguere pene originem, at expressè docet de origine unius ab altero. Opponunt & rationem & auctoritatem Anselmi, cui plurimum deferunt Gabbatiuz & Mastruz, & quamvis Petavius censuret Vasquez Socium suum, quasi non legerit opusculum illud, noluit tamen censurare Scotistam quod non legerit. *Filius autem ut interim aliam causam dicam, quoniam nondum constat quod Spiritus Sanctus de illo procedat ideo non est Spiritus Sanctus, nec Spiritus Sanctus est Filius, quia Filius nascendo habet esse de Patre Spiritus verò Sanctus, non nascendo sed procedendo, & rursum. Pater ergo præter hoc quia Filius existit nascendo & Spiritus Sanctus procedendo hoc quoque causa quia Spiritus Sanctus est de Filio eos de invicem non posse dici, at ut notat egregie Aguirre Mastrina tacuit verba sequentia. *Et propter hoc solum Filium non posse esse de Spiritu Sancto. Nam quoniam ut dictum est, aut Filius est de Spiritu Sancto, aut Spiritus Sanctus de Filio, si non esset Spiritus Sanctus de Filio sequeretur de Spiritu Sancto esse Filium.* Et ad rationem facilis est responsum.**

eundem terminum posse varijs modis produci, ut Adam poterat generari sicut est creatus. Ad Anselmum dico non dubitantes loqui cum dicat. Quærendum est perjudicatas irrefragabiles rationes, ubi irrefragabiles rationes non sunt dubie, sed cum Aguirre initio loqui indifferenter, in sensu Græcorum & Latinorum, postea totus urget nostram Sententiam, quod constat ex verbis, ipsius *Ut interim aliam causam dicam*; & rursus. *Supradictis verò relationis oppositio, quæ ex eo nascitur quia supradictis duobus modis Deus de Deo est, prohibet Patrem, & Filium & Spiritum Sanctum de invicem dici.* Et primis capitibus non loquitur nisi indifferenter, in extremis expressit pro nostra Sententia. Et Capite penultimo ait, *Quod relative Deus ad Deum dicitur, sicut plures Homines personarum admittunt diversitatem. In eo verò quod per se idest in Deo inseparabilem ad similitudinem unius Hominis servat unitatem*, ubi excludit diversitatem distinguentem in Homine, in Deo verò est infinita in relationibus, nisi manifesta intercederet oppositio, sic solvit & rationem aliam, constitutum Filij est Filiatio, quippe est Filiatio includens omnia Patris, excepto eo in quo opponitur relative, sicut constitutum Hominis non est sola intellectio, sed intellectio simul & voluntas. Et frustra Scotista, vitant Concilium Florentinum, cum pugnaverit pro eo Joannes Theologus, Thomista ex suis principijs, & constat ex textu, sic citati omnes Auctores Orthodoxi, Bessarion, Joannes Vecchus &c. & Joannes citans Latinos & Græcos, ait. *Ita no produktionis ordo nihil aliud sit, quam unam Personam esse ex alia.* Et mox. *Ut omnes mundi Doctores tenent. Si igitur est ordo nature Sancti Spiritus ad Filium sequitur necessario, ut Spiritus habeat suum esse à Filio.* Quid clarius in eo Concilio, & quid conformis omnibus Latinis & Græcis, & hoc in ea Synodo congenitur?

Ad alteram questionis partem respondent Patres, ideò Verbum esse Filium quia Verbum est. Audiamus Augustinum breviter & discretè loquentem. *Christum dici Verbum Dei, per quod facta sunt omnia, & ideò Filium quia Verbum, & rursus in Joannem, eo ipso Filium quod Verbum, & non de Trinitate Capite duodecimo. Itaque mens cum se ipsa cognoscit sola parens est notitia sue, & distinguit ab amore quod partum invenit. Et rursus. Nascitur proles ipsa notitia. Audiamus Athanasium contra Arianos. Rursus verò Dei Filium quis esse potest nisi ejus Verbum? Et mox. Porro aut consistere ex Scripturis Verbum, & imaginem. Porro cum imaginem appellas Filium significat, & rursus ait in Scripturis uniri Verbum, & Filium; Ut naturalem ac verum substantiam setum, & de Synodi Nieeræ Decretis ait. Ibi loquen idest Verbum proprium ac naturalem Substantiæ su-*

tum ac prolem exponit. Et rursus. *Quomodo verò Verbum eris & Sapientia, si non proprius est factus substantia ipsius.* Audiamus antiquos Theophylum ad Autolicum. *Sapientiam si dixeris Filium ejus dico, & Clementem Alexandrinum in propeptico. Ubi ait loquen esse genitum mentis Filium.* Audiamus Nyssenum quærentem cur Joannes posuerit loquen non Filium ne scilicet quia crederet generationem Divinam, humanæ esse similem: Audiamus Nazianzenum ubi ait. *Omnis factus genitoris est tacens sermo, Basilium quærentem. Cur verbum; Quoniam imago est Genitoris totum in se ipso Generationem expriment; nihil inde decerpens ac perfectum ex se se sicut & nostrum Verbum totum in se cogitationem nostram refert.* Audiamus Ambrosium de incarnatione Christi. *Si multa Verba multi Filij, adeo una res est Verbum & Filius.* Audiamus Chrysostomum Homilia secunda in Joannem, *Propterea Verbum etiam ipsum nominavit. Nam quia illud edocuitur erat, Verbum hoc unigenitum esse Filium Dei.* Audiamus Ildorodum Pelusiotam, qui Libro quarto demonstrat, productionem Verbi esse generationem, ut eadem Ambrosii substantia significetur. Audiamus Cyrillum Alexandriam in Joannem, ubi sapè congenitur Dei Filium verè Filium, ex ejus natum Substantia, ejusdem intimum Dei Verbum. Audiamus Anselmum in Monologio docentem. *Quod Verbum mox ut, consideratur se prolem esse ejus à quo est evidentissimè probat promptam præferendo Patris imaginem. At amor aperte se prolem negat, quia dicit à Patre & Filio procedere intelligitur non statim tam perspicuum exhibet se contemptum ejus ex quo est similitudinem, quamvis ipsius considerata ratio doceat omnino idipsum esse quod est Pater & Filium, ubi Verbum evidentissimè est proles generantia.* Audiamus Joannem Vecchum, ex Athanasij Oratione loquentem. *Quoniam cum Verbum proprium est nature substantia Dei; ex ipso est & in ipso, & passim ibi Verbum ait proprium Dei Substantiæ, & iterum, Non igitur Verbum creatura est sed solius Patris proprius, sic Patres generationem Filij ex Psalmo evincunt Eructavit cor meum Verbum bonum. Et ratio est quippe Verbum est proles mentis Divinæ, & proles perfecta debuit esse perfecta & substantia, cum in Deo repugnent omnia Accidentia ideoque refert Joannes & Deus erat Verbum, & de Verbo Sapientia genita. Ante omnes colles ego parturiebar, & mox. Cum eo eram cuncta componens. Nec obstat etiam à Patribus Filium appellari imaginem Patris, quippe conjungunt Verbum cum imagine ita Augustinus quinto de Trinitate. Relative dicitur Filium, relative dicitur Verbum & Imago, & ita Spiritus Sanctus non est Imago nec Verbum, & ita nec Filius, nec obstat Spiritum Sanctum trahere originem viventis à vivente in similitudinem nature, quippe*

Hom. in Joann.

Cap. 3.

Cap. 53.

Orat. 2.

Prov. 8.

quippe Origo nativitas est & similitudo est Imago, & solum Verbum est proles mentis, sola Sapientia dicitur concepta. Nondum erant abyssi & ego jam concepta eram, & solum Verbum unigenitum vocatur, ex Patre natum ante omnia secula; nec Filium habet tantum Originem à Patre, sed est Imago Patris, quod Spiritui non convenit; sicut nec convenit naturæ absolutæ producere Verbum & Filium, cum ibi non interveniat Pater generans Filium, nec Intellectus absoluta includat relativum, quale est Paternitas respiciens Filiationem; ut egregiè notat de præscriptionibus Tertullianus. *Patrem omnia condidisse per Verbum suum primum omnium emissam, & Lactantium. Constanti nulli alij opera Dei esse nota nisi Filio soli qui est Verbum Dei, & Justinus de Filio. Qui quod Verbum Dei primo genitum sit Deus etiam existit, ubi Deus per naturam est Verbum & Athenagoras. Mens & Verbum Filius est, sic & alij Patres de Verbi Divinitate agentes, & probat Tertullianus adversus Praxeam. Protulit Deus sermonem sicut radix fructum, & sicut stivium & sol radius, nam & ista species probata sunt eorum subsistentiam, ex quibus procedunt, & in Apologetico. Hanc ex Deo prolatam dicimus & prolatione generatum, & idcirco Filium Dei, ubi idcirco est Filius Dei quod prolatum Verbum, & radius mox solem ostendit, quod & Lactantius & alij notant non ignis; quamvis & ipse sit ejusdem cum sole substantia, & rursus Augustinus Patrem & Filium, vocat unam Sapientiam & Veritatem. Sed non Pater & Filius simul ambo unum Verbum, quia non simul ambo unum Filius, ubi Verbum idest est Filius & ambo sunt relativa. Nazianzenus per excellentiam Theologus. Verbum appellatur quoniam sic se habet ad Patrem, sicut Verbum ad mentem. Denique Philosophi ipsi cum Platone noscent. Verbum mentis Divinæ prolem, nec posse esse accidentale, cum accidentia ex ipsa Deo repugnent, & mentem & Verbum se se agnoscences, amare invicem & producere amorem, ideoque sæpè solum est argumentum contrarium, Intellectum solum assimilare accidentaliter & in genere tantum imaginis, hoc enim de mente creata valet, ubi operari est accidentia, non in Deo ubi est substantia ex Philosophis ipsis, qui & aliud solvunt argumentum, amorem felicitatis mentis prolem non esse, & quod notat Augustinus de Trinitate. Quod procedit per Intellectam Imago est non quod procedit per voluntatem, & ratio Patrum est cum non sit nata ad representandum, ut constat in luce representante mox solem, non in igne licet ejusdem substantia, & certum est ex Scriptura & Patribus, Filium esse Imaginem Patris & Spiritum Sanctum non esse cum Augustino, & de solo Filio hoc docent cum Augustino, & uno Verbo vide Au-*

gustinum nono de Trinitate Capite duodecimo, ubi notitia est proles nascens.

CAPUT IV.

De Spiritu Sancto justificante.

Non habuit tot Linguas Turris Babel, quot Sententias varias Justificatio, & inter Hæreticos & inter Catholicos, nos una Lingua utemur Charitatem habitualem, esse unicam formam justificantem, & contra Libros modernos distinguam à Spiritu Sancto.

Constat id Capite integro S. Pauli. *Si* ^{1cor.13.} *Linguis Hominum loquar & Angelorum charitatem autem non habeam factus sum velut sonans, aut cymbalum tintiens. Et varia bona Opera enumerans concludit. Et si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero nihil mihi prodest. Et in fine. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc, major autem horum est charitas, ubi justificationem tribuit Charitati, sine qua sum cymbalum & nil prodest, sic & Joannes fuit Charitatem commemorat. ^{17 Joh.3.} Videte qualem charitatem dedit nobis Pater ut Filij Dei nominemur & simus, & iterum. Nos scimus quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus Fratres; & apud Hieronymum, nihil aliud per singulas solebat proferre collectas nisi hoc Filialis diligite alternum, & iterum ait. Quia præceptum Domini est ^{in Epist. ad Gal.} si solum fratres sufficit, ideoque sola satis est Charitas ad justificandum, sunt & innumeris alij Textus. Omnis qui diligit ex Deo ^{17 Joh. 4.} natus est, ubi diligens est confors Divinæ Naturæ. Et rursus. Deus charitas est, & qui manet in charitate in Deo manet. Et iterum Christus ipse. Qui diligit me diligitur ^{Joh 13.} à Patre meo. Iterum. Plenusque Legis est ^{Rom. 13.} dilectio. Rursus Charitas est radix omnium virtutum. Charitas patiens est, benigna est ^{Pr.10.} &c. & rursus. Univerſa delicta operis Charitatis. Et iterum. Remittuntur ei peccata multa ^{Luce 7.} quia dilexit multum. Et alibi Scriptura & cum Scriptura Patres. Sic Gregorius in Evangelium compellat radicem omnium virtutum, sic Augustinus de Natura & Gratia. Charitas est verissima, plenissima, perfectissimaque Justitia, & Decimo quinto de Trinitate de ipsa ait. Nullum est isto dono ^{Cap.18.} excellentias, & de Verbis Domini. Charitatem adde profunt omnia, detrabe charitatem nihil profunt cetera. Quale bonum est charitas Fratres quid pretiosius quid luminosius? & in eo Libro dicit solum Charitatem, separare Filios regni & damnationis. Sic Prosper de Vita contemplativa ait. Charitatem esse vitam virtutum mortem vitiorum, sic Bernardus & alij, & ratio est, cum effectus Charitatis sit reddere justum & Sanctum, Filium adoptivum Dei, à Deo dilectum & similia.*

161.
Cap. 23.
Apo. 2.
Cap. 8.
Cap. 11.
Lib. 1. de Tr. 2.
erat. 36.
Lib. 15.
1. 17.
Sep. 7.
L. 5. 17.
de Trin.

Hoc idem fatentur Protestantes, ita Fetus Hominiis. *Agnoscimus in Hominiibus renatis, per efficacem Spiritus Sancti operationem inchoari justitiam aliquam inherentem, quæ consistat in habitibus fidei spei & charitatis, & aliarum Christianarum virtutum, idem habent Theologi Britannici ad tertium & quartum Articuli, idem Palatinatus Propositione tertia, sic Petrus Martyr de Justitia inherente. Facili fatebor in hoc justitia genere charitatem potiores partes habere.* sic Sadael. *Sanctificatio verò sit donum insertum & qualitas nova intra ipsos credentes per Spiritum Sanctum creata, qua fit ut ex pollutis sancti fiamus, ubi Justitia inherens pollutum Sanctum facit, sic Andreas Rivetus de inherente Justitia. Quæ propriè Sanctificatio dicitur, sic Gerardus eam probat esse Justitiam, ex Apostolo Paulo & Joanne, sic Crocius sit. Inherentem justitiam, quam Reformati non negant, & ducit à Scriptura hanc clarè Sanctificationem sic & alij à Walemburgica citati; imò volentes non justificari per fidem, loquuntur de Fide per Charitatem operante.*

Alterum & huic simile est, Homines justificari Justitia inherente, contra Confessionem Gallicam. *Credimus totam nostram justitiam positam esse in peccatorum nostrorum remissione, quæ sit etiam ut testatur David unica nostro Felicitas. Itaque cæteras omnes rationes quibus Homines existimant se posse coram Deo justificari plane repudiamus. Idem communiter tenent Protestantes, & tamen est contra expressas Scripturas. Ut justificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vite æternæ, ad Romanos octavo.*

Quos prædestinavit vos & vocavit, & quos vocavit, vos & justificavit, quos autem justificavit vos & glorificavit, & Augustinus de Peccatorum meritis & Remissione ait. Testimonium multa congeram acervatim, quæ sufficere videbuntur, quibus apparet Christum non ob altam causam in carne venisse, nisi ut dispensatione gratiæ omnes quibus tanquam membris in suo corpore constituit caput est vivificaret solvos sacerdotes, illuminaret qui prius fuisse in peccatorum morte languoribus tenebris consistunt. Et Petrus. Qui regeneravit nos in spem vite æternæ, & Capite secundo. Vos autem genus electum gens sancta Populus in adoptione, & probat multis ex Paulo. Si quo igitur in Christo nova creatura? & concludit. Hoc tanto aggerè testimoniorum cuius adversari veritatem Dei elatio non prematur?

Innumeri sunt Textus de Spiritu Sancto inhabitante. *Veniens & apud me mansionem facietis, & rursus. Nolite contristare Spiritum Sanctum in quo signati estis.* Et iterum. *Salvos non fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sancti quem abundè effudit super nos, & iterum. Charitas Dei diffusa in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis, &*

Spiritus Sanctus habitat in Justis, qui sæpè dicuntur Tempa Dei.

Innumeri sunt Textus de Gratia. *Justificati per gratiam ipsius, & ad Ephesios quarto. Unicusq; data est gratia secundum mensuram donationis Christi, & tandem sunt de Charitate. Innumeri sunt Textus ubi dicimur creati in Christo fieri nova creatura, regenerari renovari esse filii & heredes, esse membra in capite Christo. Sic passim Scripturæ Interpretes & Augustinus de Gratia, Illuminationem, justificationemque Homines etiam intrinsecus operatur, & infra. *Hæc enim gratia baptizatos quoque parvulos inserit corpori, sic Chrysothomus Homilis ad Neophytos clarè ait. Multis quidem videtur calefescere gratiam in peccatorum tantum remissione consistere, nos autem honores computabimus decem, sic passim Patres eum Scriptura docent nos vivificare, fieri nature Divinæ confortes pulchros &c. Nec obstat à Paulo dici Christum. Qui factus est nobis à Deo Sapientia & Justitia & Redemptio, & mox. Sum qui non noverat peccatum peccatum fecit, ut non efficiamur iustitia Dei in ipso, & justificare verbum esse sœtense, & in Psalmis haberi. Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens, nam respondit jam Augustinus. Iustitia Dei dicitur non qua Deus justus est sed quam dat Homini Deus ut sit iustus Homo per Deum, & Hostes ipsi fatentur nos Sapientes non esse, per Sapientiam Dei incretam, & secundum probat oppositum, cum justificare dicat quod intrinsecum, ut vel ipsi supra fatentur, & Joannes, Qui justus est justificetur adhuc & alibi, & ultimam retorquetur in ipsos Hostes, cum voluit crimina non imputari, & fortius apud Job. In Angelis suis reperit pravitatem, non justificatur ergo vivens subiectus peccatis saltem venialibus, & Hostes ipsi judicare debent, cum dicant non imputari ad culpam.**

Ex his solvitur ea difficultas contra aliquos Modernos, an actus Charitatis sit forma justificans an dispositio, & probat esse dispositionem Publicanum ille. *Dens propitius esto mihi peccatori, ubi petebat Remissionem scelerum ut gratiam. Ità Filius prodigus orabat, Pater peccavi in Culinis & coram te, jam nos sum dignus vocari Filius tuus, & tamen jam erat contritus sicut & Publicanus jam justificatus, sic in veteri lege penitentes cum David, dicebant, dele iniquitatem meam, & cum Christo, dimitte nobis debita nostra. Rursus constat dari remissionem Peccatorum ut novam gratiam. Convertimini ad me & ego convertar ad vos. Et apud Joannem, Convertimini ad me. Et mox, Convertimini ad Dominum Deum vestrum, quoniam benignus & misericors est, & multa misericordiæ & præstabilis super malitia. Qui scit si convertatur & ignoscatur? Et apud Itaiam. Revertatur ad Dominum & miseretur ejus quia multus est ad ignoscendum.*

Luc. 16. Luc. 16. Ps. 50. Zach. 2. Cap. 2.

Loco
romm.
class. 1.
Cap. 2.

in eorum
art. 4.
Conf. 1.
x. p. 3.
art. 23.
Cap. 30.

Art. 18.

Rom. 8.

Cap. 9.

Cap. 1.

Job. 14.

Tij. 3.

Rom. 5.

Rom. 3.

2 Cor. 5.
Gal. 5.
Eph. 2.

1 Cor. 1.

Tra. 7.
26. 17.
70.

Apo. 18.

Job. 4.

Luc. 16.

Luc. 16.

Ps. 50.

Zach. 2.

Cap. 2.

dam. Nec obest responſio Vaſquez loqui Deum de converſione imperfecta, quippe eſt Filij prodigi, Publicani. David, & aliorum, & dicit Deus, *Convertimini ad me in toto corde veſtro*; quæ cerè eſt contritio perfectæ. Iteſum apud Iſaiam loquitur Deus. Ego ſum, Ego ſum ipſe qui deleo iniquitates tuas propter me, ideoque remiſſio ſcelerum eſt opus ſolius Dei. Idem docet Chryſoſtomus ad Populum Antiochiæ. *Ne tua confidas penitentiæ, tua namque penitentiæ ſanta nequit peccata delere. Si ſola foret penitentiæ iurè timere, ſed quoniam cum penitentiæ commiſſetur Dei miſericordiæ confide*, ſic Paulus Oroſius de libero arbitrio: *Liberare à peccato in poſſeſtate non habeo. Precari meum eſt, & ſolvi non eſt meum*, & Caſſianus & alij citant Iſaiam; imò ipſi Patres loquentes de merito congruo, dicunt mereri elementiam & veniam; ſic Tridentina Synodus, ſit peccatore merente gratiam non fore gratiam, & ita virtus conſiſtit in habitu non in actu. Fruſtra ſeruntur Patres & Scripturæ, ubi diligentibus reſpromittitur dilectio, quippe promittitur ut nova gratia ut conſtat, & amari actuali tanquam diſpoſitioni, & Patres id tribunt sæpè Charitati habituali, ſic Auguſtinus in Epistolam primam Joannis vocat Amorem Dei: *Anima pulchritudinem. Quomodo eriuſ pulchri; amando eum qui ſemper eſt pulcher. Quoniam in te creſcit amor tantum creſcit pulchritudo, quia ipſa charitas eſt anima pulchritudo*. Fruſtra dicunt eſſe hæc converſionem perfectam, quippe converſio perfectæ eſt permanens, nec ſcit converſus an redametur à Deo. Fruſtra citatur illud ſi quis diligit diligitur, quippe nova gratia promittitur. *Ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*, ſic per amorem venit per habitum facit Manſionem; nec repugnat amantem puniri, utpote qui nondum redamatur à Deo, ſicut rebellis honorans Regem poteſt ut rebellis puniri licet Principem honoret.

Exiit his temporibus liber in Gallis, cui titulus. *Systema Philoſophico. Theologicum de gratia ubi negatur omnis qualitas & habitus*. Hunc Anonymum ex ordine minimorum S. Franciſci ſequuntur aliqui moderni Theologi eamque ſententiam Dominicus Sotus, & Philippus Gamacheus aſſerunt non eſſe contra fidem, contrariam tamen proximè fidei accedere. Conſtat ergo ex Concilio Viennenſi, quod definiit probabiliorem ſententiam, aſſerentem gratiæ, & virtutes conſiſtere in habitu, & pro adultis urget Suarez nemo unquam habuit negantes quod conſtat ex Tridentino definiente juſtitiam ſeu charitatem eſſe inhærentem quod de Spiritu Sancto nequit exponi. Conſtat charitatem eſſe effectum Spiritus S. Charitas Dei diſſuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum S. qui datus eſt nobis, ubi non eſt Spiritus charitas, ſed ipſius effectus. Conſtat quis Spiritus S. utpote Deus, non inci-

pit eſſe alie ubi niſi per novum effectum Conſtat etiam ex Patribus, & Conciliis ubi charitas eſt Virtus, & conſequenter non eſt ipſe Deus vel Spiritus S. virtus etenim eſt qualitas, quæ bonum facit habentem. Et ſi tenuit Maſteſter id ſente Tridentinum tenuit, cum Caſtechimus Pii V. de haſiſmo dicat. *Eſt autem gratia quemadmodum Tridentina Synodus ab omnibus credendum pena anatæmatis propoſita decrevit. non ſolum per quam peccatorum ſit remiſſio, ſed divoia qualitas in anima inbærens, & ita ſiſtema Philoſophi Theologicum eſt damnatum*. Nec obſtat imò juſtè non reperiri, nec unquam nominari in Scripturis hunc habitum, quippe dicitur ſemen Dei. Et iterum Pignus hæreditatis. Et rurſus. Fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Et rurſus. Charitas diſſuſa per Spiritum S. Nec obſtat hæc opponi ſoli Ariſtoteſi, cum & opponatur omnibus, ne uno quidem virtutem volente Deum, & Conciliis habitum com Patribus ingeminantibus. Denique fruſtra fertur illud. Manſionem apud eum faciemus, cum maneat Spiritus S. in infantibus ubi probabilius eſt dari habitus, & infundi cum doceat Tridentinum nos fieri juſtos, non juſtitia qua Deus juſtus eſt, ſed qua Deus non juſtos facit, & Spiritus S. ſolum extrinſecè aſſiſtit, ideoque non facit intrinſecè Sanctos quod ut conſtat in Chriſto ſit per unionem internam.

Ultima manet ſententia gratiam nil aliud eſſe niſi ſimpſiſ charitatem, cum ut vidimus charitas vivificet, reddat Filium Dei, faciat dilectum, & habet omnia prædicata gratiæ eſſentialia, nec id poteſt eſſe ratione connexionis cum nunquam prædicata unius connexi dicantur de alio connexo, ut dulcedo in Zaccaro non digregat vitium ſic nec anima per Thomiſtas ipſos dicitur proximè intelligere quomvis apud multos nec divinitus ſtare poſſit ſine mente. Etiam ex Apoſtolo ſine charitate nil prodeſt, prodeſſet autem multum gratia. Etiam Tridentina Synodus non meminit niſi charitatis, & rurſus. *Et hoc juſtitia incrementum petis Ecceſe dum oras. Da nobis fidei, ſpei & charitatis augmentum*. Etiam album eſt pulchrum & digregans vultum, ſic ex Auguſtino Charitas eſt pulchritudo anima, & ſimul eſt principium, & cauſa amoris Dei, ſic virtus dat eſſe morale, & operari moraliter & forma accidentalis dat eſſe & operari, uno verbo propenſio ad amandum Deum, eſt longè pulchrius qualitate otioſa ut eſt gratia. Nec obſtat gratiam & charitatem in Scripturis & Tridentino diſtingui, quippe sæpè ſumuntur pro ſynonymis, & diſtinguuntur ut excellentiora, dicite *Discipulis ejus & Petro*, cum Petrus eſſet unus ex diſcipulis; & argumentum deſumptum ab Authore caeleſtis Hierarchiæ, quod nemo poſſit operari ſupernaturalia, niſi poſitus in ordine ſupernaturali retorquetur in eſſe morali virtutis, & Charitas dat eſſe ſupernaturali-

cap. 43.

Hom. 39

Trah. 9.

Jo. 14.

Rom. 10. c. 1.

1. 70. 3.

Eph. 1.

70. 4.

Marc. 16

naturale: Vanum est illud charitatem, solum facere Hominem potentem amare, quippe pulchritudo est, & summa inclinatio ad amorem Dei. Cum ipsa repugnat deformitas peccati, & forent duæ oppositæ voluntates, tendentes ad duos ultimos fines contrarios, ut repugnant fides & prophetia cum mendacio; ex quo solvitur illud quod nulla qualitas physica, repugnat ex natura cum peccato quippe quis peccare non potest quia ex Deo nata est, nec potest habere duos ultimos fines, nec esse aversus & conversus.

CAPUT V.

De Spiritu Sancto locuto per Prophetas & de Scripturis Sacris.

Illud post Symbolum Scriptura resonat. *1. Petri* Spiritu Sancto inspirati locuti sunt Dei Homines, & ante. *Omnis Prophetia Scriptura propria interpretatione non fit.* Et rursus. *Segregatus in Evangelium Dei quod ante promiserat per Prophetas suos in Scripturis Sanctis.* Et iterum. *Omnis Scriptura Divinitus inspirata utilis est.* Hæc dicitur antonomastice biblis vel instrumentum quippe instruit. *Viam justificationum tuarum instrue me,* vel melius quia probat, ut est titulus in jure de fide instrumentorum, & Walemburgici agunt de instrumentis probandi, vel testamentum novum, & vetus, cum non sine sanguine sit dedicatum, & transeat certò ad hæredes, quod & constat in testamento Moysis, dicitur & Scriptura Canonica utpote regula, canon enim Græcè Latine regula, vel quia canon est catalogus, ut loquitur Concilium Laodicenum: *Nec Libros qui sunt extra Canonem legere,* & Hebræo sermone primum est scripta, cum in antiquissimo Tobia legatur, & per vicia eius alleluia, & antiqua Abraham dicatur Hebræus, & illæ voces rerum emphasim describant.

Quadruplex est scripturæ sensus, alius literalis exhibitus immediate per verba, allegoricus loquitur per rem non per verba Anagogicus alludit vitam æternam vel Ecclesiam triumphantem, moribus moralis, & in uno exemplo Paulus includit. Scriptum est quoniam Abraham duos filios habuit, sensus est literalis duos testamenta allegoricus Anagogicus quæ furas est Hierusalem, moralia para inferior & superior, imò una vox Hierusalem hæc quatuor exponit, in sensu literali est urbs Palestinæ Hierusalem, dicit deservum vitam æternam, deorsum Ecclesiam militantem, & animam. Imò idem locus Scripturæ duos sensus literales admittit cum Spiritus S. sit septiformis monere, sic mœna Eucharistiam significat, & simul sapientię decimo sexto Del eloquia, sic illud: *Ego basis genui te,* à Paulo de æterna generatione Christi, à Petro de Christi resurrectione exponitur, Isaiæ textus. *Verè lau-*

gures nostros ipse tulit & dolores nostros ipse portavit, Petrus exponit de peccatis, sic desolatio templi de Antiocho, & à Christo exponitur de judicio extremo, & hoc docent cum Græcis Basilium, cum Latinis Augustinum, duodecimo Confessionum & libro tertio de Doctrina Christiana, & passim id operi mandant & executioni, ut Leo textum generationem ejus qui enarrabit, de utraque generatione exponit. Nec dicas fore ignorantiam, & deceptionem, quippe uterque sensus est certus. Etiam sensus metaphoricus est literalis, pascite qui in vobis est gregem, pascite populum meum, habitabit lupus cum agno idest homo ferus cum mansuetus, utitur etiam Scriptura figuris omnibus Ironia Genesis tertio. *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus, sciens bonum, & malum.* Et Elias Prophetæ. *Glamare voce majore.* Sic utitur Antifrasi Job tertio. *Benedic Deo & morere,* idest maledic, sic utitur Sarcasmi Sapientię secundo. *Confidit in Deo, liberes eum,* sic Hyperbole Saul & Jonathan dicuntur, Aquilis velociore, Leonibus fortiores. Sunt verò plures regulæ ad discernendum sensum proprium à metaphoricis, cum verba propriè sumpta falsum videntur significant, ut de Joanne. *Ipse est Elias;* cum indecentia sint ut corpora de Deo, cum evidentur quid est contrarium rectæ rationi. Hæc dicit Dominus Deus singuli post Idola vestra ambulste & servite eia; cum est aliquid indecorum. *Ego dispono vobis sicut disposuit Pater meus Regnum ut fideatis super mensam meam,* ex quo non bene P. Macedo deduxit, adhuc in Cælo ministrari Eucharistiam, ubi in Cælo nullum est fidei mysterium, cum esset absurdum, ut pedem abscindere, cum Prophete minitantur malum alleui, quippe minitantur ipsi ut peccanti, vel prophetici, cum una textus contrarius est alteri. *Ipse vos baptizatus in Spiritu Sancti & igne,* & illud. *Faciatis est camelum intrare per foramen acus quàm Divitem intrare in Regnum Cælorum,* quippe multi salvati sunt cum Job, Abraham & cum loquitur de divite divitiis inhiante, unde Clemens Alexandrinus librum edidit eo titulo inscriptum quia dives salvetur. Cum loquitur dubitative de scientia Dei. A sensu literali bene dicitur ratio non ab accommodatio cum non sit sensus intentus à Spiritu Sancto, nec valet contra Gentiles & Hebræos, & possent fieri prophetiæ ex Virgilio, ut olim egit Proba Falconia. Nec urgent illa. *Vox in Rhama audita est ploratus & ululatus,* nec illud. *Ex Egypto vocavi Filiam meam,* nec Elias & Enoch dicti duæ olive, quippe argumentum est à figura ad figuratum à captivitate Assyriorum ad illam Herodis sic de Filio, nec valet responsum Jansenii, unum populum non dici de uno Homine, quippe *duæ Gentes in utero suo sunt,* sic Argumentum Christi de David, est à pari de violatione sacræ rei & sanctę, & Apocalypsis per similitudinem ap-

4. 53.

ibid.

1. Petr. 5

1. Reg. 5

2. Reg. 18

3. Reg. 1.

Matt. 11.

Zach. 10

Luc. 11.

Matt. 3.

Matt. 19.

Matt. 5.

Gen. 25.

- probrant ut & facit Ecclesia & sacri oratores. Bene valde à figura ad figuratum. *Omnia quippe in figura consingebant illis*, à pari à validiori ratione, ut Castitas in modernis Sacerdotibus bene probatur; tunc castitas cum sacrificare debebant, à morali sensu qui est æternus, à literalis præcipuè à Deo intento, unde Augustinus reprehendit Origenem, qui pene omnia ad allegorias transferbat. Nec obstat illud *littera occidit*, ut bene advertit Augustinus contra Fauillum, lex sine gratia occidit, peccatum enim non cognovi nisi per legem. Nec reprehendit legem cum dicit littera occidit, Spiritus autem vivificat, sicuti non reprehenditur scientia cum dicitur, *scientia inflat charitas verò edificat*. Et post. *Lex quidem Saula*. Sensus verò anapogonis non præbet certum argumentum, nisi scriptura manifestet ut ad Galatas quarto. Illa quæ desursum est Jerusalem ut tenet Lauream. Et nil evincunt textus à Contrariis allati. *Scimus quia Lex spiritualis est*. Et rursus. *Si nos vobis spiritualis feminavimus*. Et iterum. *Patres nostri omnes sub nube fuerunt, omnes eandem escam manducaverunt*, & Joannis Sexto. *Spiritus est qui vivificat*, quippe primus loquitur de effectu Spirituali exponente Hieronymo lex spiritualis est quæ spiritualia mandat velut actus fidei spei & charitatis, secundus loquitur de doctrina ut constat, tertius non est ad rem, eos enim alloquitur qui soli confidebant baptismo, & quartus exponitur à Christo. *Veni ut vitam habeant & abundantius habeant*, alioquin cum diversis sint expositores & contrarii, deberemus certò credere contrariis; bene possumus arguere ex parabolis, quas numerosas scripsit Solomon idest tria millia, & Christus locutus est multa in parabolis, & contra Donatistas Augustinus, sæpe utitur parabolis præcipuè claris; sagæ, aræ, & similibus.
- An verò sensus iste liber esset scribenti, negat Abulensis cum Moyses liberè non scripsisset. Erat Moyses omnium mitissimus, ad scribere debuit ex divino præcepto, & laus propria sæpe necessaria est, ut in problemo Institutionum docent Legistæ, & Justitiano se ipsum commendante, & Poetarum Princeps inducit Æneam loquentem. Sum pius Ænes & quidem de se ipso, aliquando tamen moraliter immutat voluntatem, sic Balaam maledictura benedicebat, vel verba à mente diversa inspirat, ut in
- Caipha. *Expedit ut unus moriatur pro Populo*, cum alioquin politice loqueretur in mente, venient Romani, & tollent locum nostrum & gentem. Etiam ea quæ videntur Scriptores Canonici sunt objecta Divinæ fidei.
- Sic loquitur Josue primo capite de toto libro Moyse, sic Stephanus de tota historia Israelis, sic Paulus ad hebræos de omnibus antiquis, sic Lucas initio sui Evangelij. *Quoniam quidem multi conati sunt, or-*

divinare narrationem quæ in vobis completa sunt verum, sicut tradiderunt nobis, qui ab initio ipsi viderunt. & ministris fuerunt sermonis, & alioquin libri sacri majoris non forent Auctoritatis, quam libri Cornelij Taciti quod est falsum, sic Joannes Apostolus scribit. *Quod scit ab initio quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod perpeximus & manus nostra contrectaverunt*, & Petrus. *Speculatores facti illius magnitudinis*, & innumera narrat de ipsis Prophetis.

Nec obstat ratio ex Lauream difficultia, quomodo credi possit quod videtur, nec enim aliud creditur, aliud videtur, sed idem, & responsum est gratis datum successivè alio actu credidisse plus certo, ad adhuc manebat recordatio sensuum, ideoque dico credidisse Metaphysicè certum, quod per sensus Physicè tantum erat securum. Ei verò questionem an extent integræ Scripturæ respondendum, nec potuisse vitari ante Christum, cum Christus & Apostoli ijs sint usi, nec post eum Christiani advertissent, & Samaritani Hebræorum Hostes, sic Augustina id convincit de Civitate, & asserit à Deo cælestis portitores nostros, & id existisse moraliter impossibile, dispersa per orbem Judæis & Scripturis, nec juvat convenisse Jerusalem, cum non omnes convenirent, & advertissent Fideles, & Samaritani, nec Rabbinii aliam correctionem memorant nisi Esdræ quæ sola utuntur, nec Iustinus querit de Scripturis, sed de versionibus, Theodotionis & Aquilæ Apostatarum à fide, & adhuc manent textus nobis faventes, ideoque in dubiis recurrendum ad eos textus, sic si mei non fuerint dominati, in Græco est Emoi genitivum, sic in hebræo sitivit anima mea ad Dem fortem vivum, sic non est occultatum os meum de osse, & alia quæ plura.

Sunt & regulæ ad cognoscendas promissiones & minas. Post quadraginta dies Nive subvertetur, quam conditionatam novere vel illi Ninivite, sic & promissiones honorum ut accidit in Heli, nisi dicat se non habiturum penitentiam, vel fiant in favorem Ecclesiam & Messiam, sunt & verba bonum & malum significantia, cavete à sermone Pharisæorum, & assimilatur Regnum Cælorum fermento, sic Leo Christus de tribu Judæ & Leo Diabolus. Sunt eadem verba cum sensu omnino diverso: *In principio creavit Deus Cælum & Terram*, & alibi. *In principio erat Verbum*. Sunt & Verba sensum donantia inanimis. *Spiritus ubi vult spirat*, & alibi: *Jeruus ligno ut auferentur fili regem*. Sunt verba visa barbara & sunt elegantia, sicut & Horatius adhibet monstrum quæ cum referretur ad faminam, & D. Arnaldus demonstrat elegantia, quæ libertate Christus nos liberavit, & quando foret barbaras esset voluntaria, sicut & Augustinus posuit ossum ossum dicens, melius est

ut nos reprehendant Grammatici, quam nos non intelligant populi. Denique quoad sensum textus obscuri, explanandi sunt per claros ut Joannes, est Elias: *Præcedit illum in Spiritu, & Virtute Elie*, vel detecta non vera contradictione, ut Job peccavit & non peccavit diverso tempore, vel rei consideratione, ut Saul unius anni erat, cum regnare cepisset & ante evincitur adultus; sic & notandi sensus diversi.

Nulla verò difficultas est de Christo in veteri lege figurato, ut fuse ostendit Bail tomo primo, & Bæza tomo integro de Christo figurato, & passim Scriptura & Patres, major est de Auctoribus utriusque testamenti, & quidem de novo Lucas scripsit acta, & reliqui nomen habent inscriptum. Et librum Machabæorum ex Josepho in Apionem, scripsit Joannes Hircanus Filius Simonis Fratris Judæ Machabæi, præfens rebus omnibus gestis, secundum in epitomen reducentem quinque libros Jasonis Cyrenensis, scripsit iussu Sinagogæ primus Sacerdos, & ad Fratres universos ut in initio dixit, Fratribus qui sunt per Ægyptum Judæis salutem dicunt fratres qui sunt Hierosolymis, Prophetæ sua nomina inscribunt, Ecclesiasticus est, Jesu Filij Sirach ex Hieronymo, & sic inscribitur in vulgata & in Græco, & habetur in textu & capite ultimo. Oratio Jesu Filij Sirach, Auctor Proverbiorum Ecclesiasticus, canticum canticorum est Salomon, sic inscribuntur Proverbia Solomonis, sic Verba Ecclesiasticæ Filij David, & in Græcis dicitur. Sapiencia Solomonis, & de Cantico Canticoorum nemo est qui negat, & capite tertio sepè gemitur Salomon. Psalmi sunt omnes David quamvis in septuagesimo primo sit. Defecerunt laudes David Filij Jesse, nam Psalmus centesimus nonus dicitur David, & Christo ipso citatur nomine David, sic Psalmus nonagesimus quartus ab Apostolo, & secundus sine titulo ex Apostolo est David, & Theodoretus dicit esse sententiam communem. & dico Asaph videntem esse cantorem. Asaph autem ut cymbalis personaret, & ibi dicitur Princeps factus ad confitendum Domino; Job non est auctore Solomone conscriptus, ut vult Nazianzenus oratione ad Julianum, cum res alienis non scripserit, nec Arabicè, & David multa mutuatur à Job. Escam dedit pullis corvorum invocantibus eum, melius ergo Moyfes Scriptor appellatur, ut Origenes, Isidorus, Rabbi Moyfes, cum primus auctor Canonice sit Moyfes, & alioquin non fuisset admissus ab Hebræis, Scriptor vel Arabs vel Idumæus Hostis, & non obstat dici Job cum sit ipsius vita. Esther scriptis Mardocheus. *Scripsit itaque Mardocheus omnia hæc & literis comprehensa misit ad Judæos.* Judith scripsit Eliacim Pontificis, cum ex Josepho ipsi hoc demandaretur. Nec obstat dici Victoris festum servatum usque ad illum diem sunt enim particulae ab aliis ad-

junctæ, Liber Tobia; ab utroque scriptus, ubi dicitur narrate & lingua Siriacæ scribite ut narrant, omnibus Judæis dispersis, Esdræ est ipse, secundus Nehemæ; et constat, paralipomenon est Esdræ narrans solutionem à captivitate, quod mortuus aegre non poterat Jeremias. Libros regum scripsere plures primà Samued, mox Nathan & Gad Prophetæ, sic Ahias & Addo, Isaias & Jeremias, nec obstat duos libros dici Samuelis quid est aliquid ad ipsum spectans in utroque. Libri Judicum probabilis à Samuele, sic liber Ruth, cum enim scriberet gesta David noluit prætermittere ad ipsum spectantia, nec obstat mentionem fieri de captivitate, quippe de illa loquitur sub Heli arca capta, Josue in Hebræo, & Græco est Auctor, & Pentateuchus est Moyfis, sic Exodi decimo septimo vocatur libri Moyfi, & in Deuteronomio, & ultimum caput vel scriptum est, prophetice, vel additum à Josue de morte Moyfi.

Protocanonici seu semper Canonici sunt Pentateuchus Josue Judices & Ruth libri quatuor Regum, duo, psalipomenon duo Esdræ Proverbia Ecclesiasticæ & Cantica, quatuor Prophetæ majores & duodecim minores, quatuor Evangelia Epistolæ Pauli omnes una excepta Pauli ad hebræos, prima Petri & prima Joannis. Ea etiam sunt nomina Genesis est hominum generatio, Exodus exitus Israel de Egypto, Leviticus munera Levitarum; Numeri numeratio tribuum, Josue Judicum Ruth Regum Israel & Juda gesta, Paralipomenon idest residuum, Esdræ Nehemæ Tobia; Judith Esther Job gesta, Psalmi & proverbia Solomonis, Ecclesiasticus concionator, de rebus Ecclesiæ Ecclesiasticus, Vaticinia Prophetarum & Machabæorum acta, Evangelium bonus nuntius, Apocalypsis abscondita mysteria.

Hæbit olim falsa Hydra septem capita, at hæc verax plusquam triginta gestat. Primum caput est. Scripturam omnem esse falsam, sic Gentiles non recipiunt, & cum Satyrico, irrident ut obscuram, & barbaram cum aliis, sic Albigenes ex Rudolpho Glabro dicebant delirantia esse quidquid in veteri, & novo Canone certis signis & prodigiis beata confirmat Auctoritas, sic Rescius in Atheismo de Scriptura docet omnem Moyfis doctrinam & Prophetarum, & Christi & Apostolorum imperfectam, & inutilem ad consequendam æternam felicitatem, Muntzeriani ex Lindano dislogo secundo, negant esse fidendum Scripturis, & idem Lindanus de Davide Georgio scribit, volente doctrinam esse Satana; legem Moyfi, Prophetarum & Christi, sic Catapaptista, Libertini, Anapaptista Scripturam negant, ex Petro Vireto libro secundo de ministerio Verbi, & ait id docuisse Gnosticos, & Valentinianos, sic Bruodinus de Anglis refert 19. errores, de Scriptura mille jaculis confixa & paucis plures

1. par. 16

cap. 9.

cap. 26.

Satyras confcribit, sic Apoftolici ex Bernardo in Cantica; Nec auctoritatibus corrigi quia non recipiunt, sic ex Thoma Cantipetransii libro secundo habetur. Magister Simon ^{cap. 43.} à Tornaco ait. *Moyfes primus Iudaeorum populum infatuavit, & hoc vocat Baratores, Moysem, Christum, & Mahometem, sic Lautardus ex Glabro Divinas repellit Scripturas, sic Fauſtus de quo contra ipsum Augustinus. Videtur ergo id vos agere* ^{l. 2. c. 22.} *re ut omnis de medio Scripturarum tollatur Anterioris, ut suus utique animus auctor sit* ^{l. 32. c. 19.} *quid in quoque Scriptura probes quid improber, sic Bogomili apud Euthymium septem solos scripturæ libros recipiunt, sic Servetiani, Svecfeldiani omnem repellunt Scripturam, & multa afferunt vitia ab Hebraeis & Christianis, nec legem novam ab Apostolis scriptam, nec opus esse ea credere scripta, quod ex Augustino contra Fauſtum dixere Manichæi. Sic Albigenſes aliqui vetus testamentum; dicebant à Deo malo dictatum, & Christum natum, & crucifixum esse seductorem, ut referunt in eorum historia Petrus Valliscernensis, & ex Benedicto in eorum historia, dicebant utramque legem finitam, sic Jacobus Gualterus refert Carpocratianos, totam legem rejecisse, sic Quacheri admittunt libros & reiciunt, quos Spiritus privatus dicitur, sic Libertini ex Natali Alexandro dicebant. *Litteræ Scripturæ Sacræ minimè nos obnoxios esse sed Spiritum qui vivificat sequi oportere.* Unde Scripturam totam in allegoriam detorquebant, sic Hermannus Riffuich ex Bernardo Luxemburgo sjebat. *Mosè à Deo modo visibili legem non accepisse fidem nostram subtiliorem esse, fasum Scripturam, sive illa biblia. deivum Evangelium, sic Spituosa ex Joanne Baptista Paccichello. Omnia vertit in normam suæ Philosophiæ, denique non pauci Scripturas impugnant. II. Caput est vetus testamentum quoad omnes libros, utpote à Deo malo dictatus malum esse, ut Simoniani, Basilidiani, Manichæi, apud Epiphanium & Marejonitæ & disti apud Irenæum, Bogomili apud Euthymium in Panoplia, Albigenſes, apud Antoninum parte quarta, Joannes Agricola ex Lindano docet Legem Moyſis in Ecclesia non docendam, Hermannus Riffuich ex Luxemburgo negat legem à Deo traditam Moyſi, Carpocratiani dicentes à Deo malo datam legem; quindecim Prædicantes in Colloquio Præcental. Joannes Agricola apud Hofium de hæresibus, docens è diametro pugnare cum Evæpeliis, sic Lutherus afferit spectare ad Judæos, & de Apelle Eusebium in historia. Iste porro Apelles plurima adversus legem Moſaicam impie est locutus, sic Anabaptistæ, Servetiani & alii. III. Caput est Prophetas extitisse mendaces, ita Simon docuit *Prophetas à malis Angelis inspiratos non effe curandos, ex Irenæo, sic Apelles docuit Propetas à contrario spiritu edoctos, falsa di-***

xiste & prophetias esse falsas, sic Montanistæ, ^{l. 1. c. 10.} & Priscillianus appellant Prophetas omnes arreptitios & phanaticos, Heracleon apud ^{Tom. 6.} Origenem vocat ignaros, Ethnici vocant ^{in 7o.} humana voce locutos, sic Manichæi contra quos scribit hac de re Augustinus, & Spinoza ^{Tab. J. 1.} in prophetiam esse vim imaginandi. ^{cap. 4.} In quarto Capite mirum est quot Moysem lacerent, & legem ipsius præter prædictos accusant, Gnostici, Valentinus, Ptolomeitæ, Apellitæ, & ex Guidone Carmelita Albanenses, & Nazarei dicunt eos libros fictos, Appellitæ dicunt ibi Spiritum Sanctum non loqui, cum sit impossibile arcam retinuisse tot animalia, Ptolomeus vult partim esse à Deo vero partim à medio inter Deum & Diabolum, partim à Synagogæ sectatoribus fictos, Tacitus libro quinto annalium superbiæ Moysem & ambitus accusat, Lutherus sermone de Moyse, non mihi sed Judæis Moysem prædicant, & sępè apud Coccium, Antonini ex Refcio legem ^{lib. 1. c.} Moyſis recusant, Julianus Apostata ex Cyrillo in eumdem accusat quod Angelorum tacuerit creationem, & Evæ & Serpentis fabulas inscribit, Mahomet ex Codreno Mossem & Israelitas, legis transgressores appellat, Celsus apud Origenem impugnat legem Moyſis impugnat, nec vult ex ea allegoria deduci.

Longum est enumerare has hæreses. Saducei non nisi Pentateuchum admittant, Theodoretus Mopsuestenus collatione quarta tanta Synodi ait, Prophetas nil docuisse de Christo, Gnostici & Nicolaitæ apud Philastrium, Psalmos David humana carmina vocant, Hebræi in Thalmud volunt nec Job vixisse, & Rabbi Salomon & Rabbi Beni Gerson librum admittunt & Job accusant, & Lutherus vult fabulam pro patientiæ argumento, Anabaptistæ dicunt Auctorem Philonem Hebræum, sic apud Philastrium hæretici volunt Ecclesiasticum, utpote conpositum inter amores mulierum, sic cantium, & negat Castalio & Anabaptistæ, sic Daniel negatur à Porphyrio apud Hieronymum utpote scribens vera de præteritis, & multa falsa de futuris, nolunt Manichæi Evangelia, utpote scripta ab impostoribus apud Augustinum in Faustum, multi volunt Apostolos errasse ut homines sic Ethnici & Julianus Apostata ex Cyrillo, & passim Rabbini errores accumulant. Alij annoymi apud Philastrium respuunt, Evangelium Joannis, et hi sunt Alogiani utpote sibi contrariam. Hic Jacobitæ contraria sibi tollunt ex Evangeliiis, sic Anabaptistæ, & solum Mattheum recipit Ebion ex Irenæo, solum Marcum ex eodem Chérinthus, solum Lucam nec integrum Marcion ex Tertulliano, solum Joannem ex Irenæo Valentinus, sic & Lutherus præfatione in novum testamentum Anabaptistæ respuunt Matthæi Evangelium, cum sit Græcè scriptum non ut initio hebraicè Modernus Hæreticus.

*Her. 3.
in fine
Ecl.
l. 2. coll.
c. de V. 1*

1. 3. c. 3.

1. 3. c. 23.

ticus. Christum appellat seductorem, quod olim Gentiles horrebant seductionem indiscipulos transfrendo. Sunt qui parabolam volunt Job veltragicomediam, ubi ponunt partes omnes & interlocuentes. Negant apud Philastrium hæretici Ecclesiam, & hebræi aliqui apud Hieronymum, & Lutherus ait nullam ibi esse perfectam sententiam. Sic Epistola ad hebræos non est recepta, & contradicendum est in nonnullis Ecclesiis, & præcipue, ut asserit Eusebius in Romana & Hieronymus ad caput sextum Isaie, & alij. Denique de Epistola Jacobi scribit Eusebius, sciendum tamen quod à nonnullis non recipitur, & Lutherus & Erasmus & alij plures.

Lucy ult

Lucy 1.

Non indigent probatione libri isti, ubi citantur in novo testamento, & ah Aucto-ribus contemporaneis, & successivis, ubi Christus, & servavit & laudavit legem, & ait. *Necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de* *Lucy ult me,* & ad hebræos primo. *Multifariam multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, & Zacharias. Sicut locutus est per os Sanctorum qui à seculo sunt Prophetarum ejus,* sic Christus arguit & discipuli ex Psalmis, & millies Prophetæ citantur in nova lege etiam Job, ubi Synagoga vera recepit eos libros, ubi est traditio vetustissima omnium & inter hæreticos positi sunt ea negantes, ubi Prophetæ se veros miracula ostenderunt, & ex impletis Prophetis veros non mendaces, ubi Ecclesia Catholica eos recipit, ut constat ex Synodo Laodicensi, Chartaginensi, Augustino, Innocentio, & Pontificibus, ubi Patres ex professo tuerent, Eusebius, Irenæus, Augustinus, Laëtantius, Fulgentius, & alij ubi evidens est velut in libris Tullii, & Hypocratis, ubi hæretici admittunt novam legem, laudantem aut divina veteris volumina, ubi Ethnici ipsi apud Eusebium, Egyptii sub Ptolomeo, Philistiim sub Saule veros libros sunt confessi.

*prof. in
ter.*

Maior est difficultas de libris deutero-canonis. Et primo Melito Sardenis apud Eusebium, Nazianzenus in suo carmine de genuinis scripturis dubitarunt de libro Esther, nec septem ultima capita erant apud Hieronymum. Mox de libro Baruch ait Hieronymus. *Librum autem Baruch novarii ejus, qui apud Hebræos non legitur nec habitum præternisi,* & in prologo Galeato prætermisit. Ex eodem Judæi ex libro Danielis rescant hymnos puerorum Susannæ Beli, draconisque ut ait fabulas. Mox tollit 4. libros Tobie, Judit, Sapientia, Machabæorum, sic caput ultimum Marci ex Hieronymo, & alij ex eodem revocarunt in dubium, Historiam de sanguine Christi. Alii cum Eratmo ex Eusebio factum adulterum, alij contendunt apocryphum totum caput ultimum epistolæ primæ Joannis Alii Epistolam ad hebræos ob styli disimi-

litudinem. Sic Epistola Jacobi Petri ultima, secunda, & tertia Joannis non ab omnibus ex Eusebio sunt receptæ. Sciendum est quod à nonnullis non recipiuntur, & de Apocalypsi Cajus quidam asserit, Apocalypsim esse Cherinthi factam ex Eusebio.

*Epiph.
ber. 51.*

Hic adhæret Lutherus non recipiens inter Canonicas Scripturas epistolam Pauli ad hebræos, sic Centuriatores, Brentius Hemnitiis, & idem de epistola Jacobi, & Judæ; nec Apocalypsi dant majorem fidem, quam libro quarto Esdræ, & conveniunt in abdicandis Machabæorum libris Judith, Tobie, & Nicon de Græcis apud Baronium. Porro autem quoque Evangelij abulerunt vocem quæ dicit. *Et factus est sudor ejus sicut gutta sanguinis in terram descendens,* hoc esse imbecillitatis exultantes non Divinæ Mæstetis, sed etiam historiam, quæ nos docet quod Mulier ad Jesum tamquam adultera ducta est, cum is autem dixisset. Qui non peccavit lapidem in eam projiciat recesserunt omnes, nec à Christo condemnata est, rejiciunt hanc auditionem multis esse perniciosam dicentes, & hæc Hydra est numerosum malum, & una quæstio plures involvens & difficiles. At in una pugna plures crunt Triumphii.

Prima ergo erit pugna generalis, contra Hostes deutero Canonicozum: & Primum Duceum eligimus Isidorum Hispalensem. Quartus apud nos ordo veteris testamenti erit librorum qui in canone hebraico non sunt, quorum primus Sapientia liber est, secundus Ecclesiasticus, tertius Tobias, quartus Judith, quintus & sextus Machabæorum, quos licet Hebræi inter apocrypha separent Ecclesia tamen Christi inter Divinos libros & honorat & prædicat & novum refert ut refert Synodus Tridentina; ubi non suam sententiam profert sed omnium Christianorum Quartus apud nos idest Christianos, & refert Ecclesiam Christi, Ecclesia tamen Christi in Divinos libros, & honorat, & prædicat, & vivebat Isidorus in sexto seculo, alter est Cassiodorus libro Divinarum Institutionum Tobie unus, Hesther liber unus, Judith liber unus, Esdræ duo, Machabæorum libri duo, & reliqua sunt velut in vulgata. Tertius Avitus in carmine. *Egerit aut melius cæcato in corpore carneus Tobias, quod pro Populo consecravit Hesther, seminaque animo Iudith in mente virili.* Et mox. *Et Machabæorum, fortissima prælia Fructus,* ubi vides apocrypha in vera Ecclesia approbari. Alter summus Dux est Gelasius, cum septuaginta Episcopis decidens; & inculeat in tomis Conciliorum. *Ordo librorum veteris testamenti quem Sancta Catholica Romana suscipit & veneratur Ecclesia. Item Sapientia liber unus, Ecclesiasticus liber unus, Item ordo Prophetarum Ipsi liber unus, Hieremie Liber unus. Cuius idest de Lamentationibus suis. Et post. Tobie Liber unus, Esdræ Liber unus*

*1. 6. in
C. 1.*

6. 13.

unus

uus, Iudith Liber unus, Machabæorum Liber unus, & de libris novi testamenti. Ad Hebræos Epistola una. Item Apocryphis Joannis Liber unus. Item canonice Epistola numerus septem, Jacobi Apostoli Epistola una, Petri Apostoli Epistola due. Joannis Apostoli Epistola tres, Iuda Zelotus Apostoli Epistola una. Alter Dux cumulus variis Ducibus est canon efformatus & Chartaginensi Concilio. Sunt autem canonice Scripturæ & mox. Tobias, Iudith, Hester. Et novi Testamenti. Pauli Apostoli Epistola sexdecim, ad Hebræos una, Petri Apostoli due, Joannis Apostoli tres, Iuda Apostoli una, Jacobi una, Apocryphis Joannis Liber unus. Neque assensus præbendus Hostibus illis, qui canonem hujus Concilii apocryphum clamant cum apud omnes sit Concilium approbatum & Augustinus qui Concilio illi interfuit libro secundo de Doctrina Christiana, habet omnino illum pro genuino, & eisdem libris inter canonicos recenset inquires. *Totus autem canon Scripturarum, in quo istam considerationem versandam dicimus his Libris continetur, & post aliqua. Sunt alia tanquam ex diverso ordine que neque huic ordini neque inter se connectuntur sicut est Iob & Tobias & Hester, & Iudith, & Machabæorum Libri duo.* Et post aliqua. *Alij duo Libri unus qui Sapientia, & alius qui Ecclesiasticus inscribitur de quadam similitudine Solomonis esse dicuntur, nam Iesus Filius Syrach eos scripsisse constantissime perhibetur, qui tamen quoniam in auctoritate recipi meruerunt inter Propheticos numerandi sunt, ubi Augustinus est qui loquitur, ubi solvit Adversariorum rationem, & asserit miruisse recipi in Auctoritate. Et de libris novi testamenti, ad Hebræos Epistolam, Petri duabus, trihus Joannis, una Judæ, & una Jacobi, actibus Apostolorum libro uno, & Apocryphis, Joannis libro. In his omnibus Libris tenentes Deum, & pietate mansueti querunt voluntates Dei ubi non hæretici sed Deum tementes, non impij, sed pietate mansueti, querunt in iis libris voluntates Dei. Maximus etiam Dux est Innocentius primus, ab omnibus Catholicis laudatus, & integerrimæ fidei cultus, in Epistola ad Exuperium Tholosanum, Scripturæ libros ab Ecclesia receptos memorat. Qui verò Libri recipiantur in Canone Sanctorum Scripturarum brevis annexus ostendit. Hac sunt ergo que desiderata moneri voce voluisti, Mosi Libri quinque &c. Solomonis Libri quinque, Psalterium. Item Historiarum Iob Liber unus, Tobias unus, Hester unus, Iudith unus, Machabæorum duo. Et mox, Pauli Apostoli Epistolæ quatuordecim, Epistola Joannis tres, Epistola Petri due, Epistola Judæ. Epistola Jacobi, actus Apostolorum, Apocryphis Joannis, ubi nemine contradicente, Ecclesiam docet & sensum Ecclesie exponit. Etiam peritissimi Duces extitere, Concilij Laodiceni veteres Patres, Quæ autem oportet legi, & in auctorita-*

tem recipi hæc sunt Genesis, Job, Hester. Et mox. Epistola Pauli quatuordecim. Et ante. Canonice Epistola septem Jacobi una Petri due, Joannis tres, Iuda una, ubi vides in Oriente Canonicos hos libros, in Africa ubique receptos, & in Europa justos teneri, & Ecclesiam Catholicam ita professam. Quid quod Adversarij tenentur ultra fateri, eum teneant Ecclesiam sex priorum seculorum, incontaminatæ fidei exitisse, & in fide non errasse, multo minus in regula fidei, & nos incipimus à Patribus sexti seculi. Quid quod ipsi cum Apostolo Paulo præponunt Ecclesiam Synagoga, utpote melioribus repromissionibus fundatam, & S. Augustinus cui multum tribuit Calvinus ait Libros Machabæorum non Judæi sed Ecclesia pro Canonicis habet. Quid quod ipsi semper fatentur, se Ecclesiam novam reformare non veram, & tamen vera est illa Ecclesia, quæ tales libros habuit pro Canonicis, & quidem agnoscentibus & laudantibus Patribus, quos infallibiles in dogmate vel Hostes agnoscent.

Uno verbo multi ipsorum sententiam mutarunt, ideoque non est articulus fundamentalis, cum ipsos in propria teneant Ecclesia, & societate, & mirabilis certe est Joannes Brentius, in Apologia Confessionis Wittembergensis. *Non ignoro quid factum sit. Illud autem quæro quo jure factum sit.* Tenet id factum in Ecclesia vera, & querit quo jure Ecclesia manens vera hæresim fundamentalem docerit.

Vibrant plura jacta Hostes, quæ reddentia ipsos tantum ferunt. Vibrant telum ex antiquitate extractum at ipsos ferit millies, cum multa in veris Conciliis & quidem pluribus, sint de novo decisa, cum Apostoli de novo deciderint non esse servanda legalia, nec imponendum fidelibus jugum Moisaicum, sic licuit disputare de sudore sanguineo Christi, de consolatione allata per Angelum, de adultera à Christo absoluta, de secunda Petri, & etiam tertia Joannis, sic licuit Luthero membro Ecclesie, antea non credere Canonice Epistolam Jacobi, & postea credere & non licebit Ecclesie? Sic licuit multis Hostium mutare sententiam, & non licebit Ecclesie toti declarare? Et licuit olim apocryphas credere Scripturas quæ modo & Lutherus, & Brentius, Witacherns, Calvinus & alij Canonice credunt, possunt illi & non poterit post examen Ecclesia, poterit de novo ipsi credere, & non poterit Tridentinum fateri quod erat in quarto seculo? Et querunt unde hoc habuit Synodus, cum videant ex antiquitate & decisione habuisse, & ipsi cur mutarint sententiam non dicunt.

Satis superque hæc sufficerent, at videndi in specie libri & probandi, & caput ultimum Marci Athanasius in summa Evangelica, Gregorius in Evangelia, Augustinus de consensu Evangelistarum & alij memorant, & alioquin mutuum foret illud, &

jam

L. 18. de
circa 10.
L. 2. de
Doctrina.
Chr. 18.

Cap. 5.

Cap. 7.

Ep. 57.

Hom. 21
& 29. c.
14.

jam Calvinus etiam admittit, sic de sudore sanguinis memorat Epiphanius in Anchorato, Augustinus libro tertio de consensu Evangelistarum, Hilarius dicit non fuisse in omnibus Codicibus, & si potuit Christus parere, & cadere, etiam sudare sanguine cum utrumque sit infirmitatis, sic historia adultera, cum commemorent Patres Latini & Graeci, sic Chryostomus homilia sexagesima in Joannem, Augustinus in Joannem, & de adulterinis conjugii & alij, nec scandalo est sed pietati cum dicat noli amplius peccare, sic tres sunt qui testimonium dant vidimus legitimum. Sic de epistola ad hebreos Calvinus contendit esse Apostolicam, & Lutherani fatentur cum Itigio.

Hyr. 76.

Retit autem Epistola Paulini Epistola quae ad Hebraeos accensetur, quam à Paulo Scriptam esse praeter alios in suis de auctore Epistole ad Hebraeos exercitationibus celeberrimus Spanhemius evincit; ejusque meminere Graeci & Latini, sic Origenes apud Eusebium, Epiphanius & alij, sic Hilarius, Ambrosius libro secundo de Cain capite secundo, Hieronymus ad Dardanum, Augustinus Secundo de Doctrina Christiana. Philaenus ponit inter haereticos id negantes & Tertullianus solus putat Barnabae & sic Apostolicam. Rursus Itigius ait inter septem Epistolas quas nonnulli ut Athanasius in Epistola festali, & autor Synopsos Sacrae Scripturae inter Athanasii opera editae Catholice, alij verò ut Autor Prologi in has Epistolas qui vulgo Hieronymus esse creditur, & Calliodorus Canonice nominant, refert mox aliquid dubitantem, lasciviente potius ingenio quam solidis rationibus impulsus. Esti etiam nostratum nonnullos de Jacobi & Judae Epistola durius sensisse haud negemus & ponit inter eos Lutherum & istae memoratur à Conciliis & Patribus, Origenes Homilia septima in Josue, Epiphanius, Hieronymo Epistola ad Paulinum, Augustino libro secundo de Doctrina Christiana, & Milevitana Synodus us ea probat dogma. De secunda Petri constat ex Patribus & ipso Petro, hanc vocem nos audivimus cum efferimus cum illo in Monte Sancto, Epistola Judae citatur ut Judae à Tertulliano libro de habitu muliebri, Cyrillano ad Novatianum, Origenes in caput quintum ad Romanos, Epiphanius, sic secunda Jo: & alia. Apocalypsim & Concilia & Patres probant, Justinus, Irenaeus qui & commentantur & innumeris qui sciebant, quid sibi vellet liber ille quod nescit Calvinus. Denique concludit Itigius. His septem & viginti Doctrinae Christianae tomis, quos Spiritus Sancti impulsu literis mandatos Evangelistae, & Apostoli reliquerunt, en vel Hostes confederati.

Lih. 12.
de Trin.

Hyr. 76.

Lih. 5.

Hyr. 76

Unum tantum novae legis volumen, praecipue ad Hostibus impugnatum tuemur nomine Apocalypsim. Hanc impugnant apud Epiphanius Alogiani, & Cajus ex Eusebio dicit esse Cherinthi, & Marcion ex Ter-

tulliano contemnit, & Cerdon apud eundem in appendice. Hanc Lutherus praefatione in Apocalypsim, & de abroganda missa privata reicit, & cum eo Brentius posuit inter libros apocryphos, quos aliqui vocant somnia, aliqui fabulas, Hanc Vitus Theodorus in summaris bibliorum omittit *Revelationem delicta opera omisitum*. Hae Zuvinglius ex Bullingero, refert ad Joannem Theologum. Hanc Erasmus numerosis impugnat argumentis, & citat pro se Eusebium, & Dionysium. Hanc aggrediuntur Centuriatores, & Kemnitius, & alii. Denique de hac scribit Itigius Lutheranus. *Claudio sacrum novi Testamenti Codicem Apocalypsis Joannis, de qua quid sentiret rogatus Calvinus respondisse ferunt se penitus ignorare, quid velit tam obscurus Scriptor, de quo quis quovis fecerit nondum inter evadit constas quae responso num urbanitatis & prudentiae laudem mereretur iudicent Alogi.*

L. 3. c. 18

P. P. Apod.

Et Primo inter Haereticos Augustinus collocat negantes Apocalypsim. *Evangelium de berg. Joannis respicientes, cuius nec Apocalypsim recipiant, ubi eo titulo haereticus sunt, quod Joannis Apocalypsim non recipiant, ideoque liber est certò canonicus, & fidei Divinae quae opponitur Haeresis, & Epiphanius de Alogianis idem scribit. Pudet enim B. Joanni contradicere. Et mox. Negant haec Joannis esse & Cberintheo tribuunt, nec esse putant, quae ab Ecclesia probentur, ubi Haereticum est hoc inficiari, & idem asserunt Moderni quod veteres, nec esse putant, quae ab Ecclesia probentur, & asserunt non esse Joannis ut pote obscuram, quae in Persona Catholicorum ait Epiphanius. Quae ibi cum erant in lege & Prophetis obscura, & in enigmate dicta, ea Dominus dispensavit per Spiritum S. ad nostram salutem sermo ipsius Joanni revelarentur, quae illic obscura erant hicus spiritualis est manifeste predicatus &c. Sermo in Apocalypsi propheticus est ex Spiritu Sancto. Etiam Tertullianus reprehendit Marcionem. Habemus & Joannis olumnas Ecclesias. Nam est Apocalypsim ejus, Marcion respuat ordo tamen Episcoporum in Joannem stabit Antiochem, ubi contra Marcionem, & mox contra Haereticos omnes, Apocalypsim Catholicus tuetur, & eo modo tuetur quo S. Scripturam ex successione Ecclesiarum Apostolicarum. & negantes Haereticos clamant.*

ber. 51.

L. 4. c. 5

Rursus cribranda est antiquitas tota, & primus est Clemens Papa, scriptus ex Apostolo in libro vitæ. *Divine gratie Ministri per Spiritum S. de penitentia locuti sunt. Ipse etiam verum omnium Dominus, cum iuramento de penitentia locusus est.* & citat Apocalypsim. *Si peccata vestra à terra ad Caelum usque peringant.* Hic Irenaeus Apocalypsim est interpretatus, sicut & Justinus divinam eum Scripturam, & Justinus dialogo cum Triphone addit. *Quoniam apud Nos Vir quidam Joannes, unus ex duodecim Christi Apostolis, in revelatione, sibi facta pro-*

c. 18. n. 5

prophetavit, ubi revelatio facta est a Deo & quidem Prophetæ, ubi unus est duodecim non ignotus Theologus. Hic Melito Sardensis apud Eusebium scripsit librum de Apocalypsi Joannis, & Theophylus Antiochenus scribens contra Hermogenem, multis utitur Apocalypsis testimoniis, & Commodianus ijs testimoniis est plenus, adeo vel contra Hæreticos Canonici sunt ij textus. Hic Fratres Galliæ apud Eusebiū scribunt. *Ut Scriptura verè impletur, Impius adhuc impiè agat, & justus justificetur adhuc, ubi Scriptura est Apocalypsis & impleta.*

Cap. 15.

Hic Tertullianus de corona militis. *Serva Deo rem suam inconsultamiatam. Ille eam si volet coronabit, imò & vult, denique iuvitat. Qui vicerit inquit dabo ei coronam vitæ, & de Marcione. Nam & Apocalypsim Marcionis rejicit, ubi reprehendit Marcionem rejicientem, et causam silet quam fert Epiphanius, propter ænigmata & obscuritatem ut Moderni; & de Cerdone vel Tertullianus vel Auctor vetus. *Acta Apostolorum & Apocalypsim quasi falsa rejicit, ubi inter errores Cerdonis hunc enumerat. Hic Origenes in Ezechielem scribit. Scriptura docente didicimus, quia Sanctorum oratio sit incensum, ait enim. Incensum orationes S.S. sunt ubi Scriptura est ex Origene Apocalypsis. Hic Dionysius contra nos citatus scribit. Ego librum ipsum nullo modo audeo abrogare, cum adeo multi Fratres eum tam magno estimant, adeo Fratres librum estimabant. Hic Auctor de cælesti hierarchia per nos Dionysius. Sive arcanam illam & mysticam visionem dilecti Discipuli, Divinamque Domini Jesu Theologiam, ubi Divina est Theologia & visio, & idem est Theologus, & dilectus Discipulus. Denique satis esset unus Cyprianus. *Aquas namque populos significare in Apocalypsi Scriptura Divina declarat, & de exhortatione Martyrii capite octavo. Et in Apocalypsi eadem loquitur Divina predicationis hortatio, dicens tene quod habes. Et de disciplina & habitu Virginum. Sic in Scripturis Sanctis quibus nos instrui Dominus voluit, & moneri describitur Civitas meretricis. & termine de lapsis ait alibi. Cum scriptum sit mentio unde exciderit, & rursus. Miror autem quosdam sic obstinatos esse ut dandum non putent lapsis penitentiam aut penitentibus existiment veniam negandam cum scriptum sit memento unde excideris & age penitentiam. Alio item loco penitentia tempus datur, & penitentiam non agenti Dominus. *Habeo inquit adversus te multa, & rursus sermone de lapsis. Ipse quoque Dominus præmonet & præstruat dicens, & scient omnes Ecclesie, quia ego sum scrutator renis & cordis, & de unitate Ecclesie. Tene quod habes ne alius accipiat coronam tuam. Quod utique Dominus non minaretur. Et de operibus, & elemosynis. Audi in Apocalypsi Domini sui vocem, & repetit, & rursus. Scriptum est esto Fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ,****

Hom. 7.

Lib. 7. cap. 20.

Ep. 62.

quid clarius ubi Scriptura, ubi Deus loquuntur, & tandem sæpe citat Apocalypsim, præmissa declaratione numerosa, esse Verbum Dei ut mox cernemus.

Uno Verbo non tantum vetusti Patres, librum hunc Canonicum defenderunt, sed sufficientissimum & quidem solum declarant ad hæresis vincendas, & dogmata firmanda, sic Irenæus. *Nicolaitæ plenissimè per Apocalypsim Joannis manifestantur qui sint, & Tertullianus. Satis est nobis, quò totam istam hæresim Nicolaitarum Apocalypsis Domini gravissima sententiæ auctoritate damnavit dicens. Quia hoc tenes adversus doctrinam Nicolaitarum, quam & ego odi. Et alij. An satis est alicui liber apocryphus & dubius? Quod argumentum innumeras præbet rationes.*

Si sterilis Antiquitas tranfit in luxum, quid erit vicina etas secunda, ubi Pacianus scribit in Novatianos. *Deus dicit malo penitentiam, quàm mortem peccatorum. Quod si adjecerit illud Isaie. Et mox. Quod si ille lud Apocalypicos. Memento unde excideris, & age penitentiam, & in Apocalypsi Deus dicit, ubi Philastrius de hæresibus narrat. Post hos sunt Hæretici, qui Joannis Evangelium, & Apocalypsim rejiciunt, cum non intelligant virtutem Scripturæ, in qua verè sunt hæretici, & Philastrius jungitur Epiphanius & Augustino, ubi Prudentius hymno sexto canit. Evangelista summi fideissimus Magistri, signata que latebant nebulis vidis remotis, nempè visiones propheticas & cælestes, ubi Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis. *Joannes Apostolus relegatus scripsit Apocalypsim, quam interpretatur Justinus Martyr. & Irenæus. Et adversus Jovinianum. Joannes Apostolus vidit in Patrbus insula, in qua fuerat à Domitiano Principe relegatus Apocalypsin infinita suorum mysteria continentem, & certè mysteria futuro rum à Deo procedunt. Uhi Augustinus. Sic enim vos vidit in Apocalypsi. Quidam præceteris dilectus agno, qui discumbere super petrus ejus ante solutus erat, & biberat & erulabat mirabilia supercælestia Dei Verbum, & alibi de tempore idem scribit, ubi Eusebius Cæsariensis in Chronico. *Sub Domitiano***

L. 1. c. 27

De presf. cap. 46.

Cap. 13.

De Virg. c. 7.

Str. 181. c. 14.

Cap. 19.

Lib. 6.

Lib. 3.

*Joannes Evangelista, & Theologus, in Patrbus insulam relegatus, Apocalypsim vidit quam Irenæus interpretatur, ubi Theologus idem ac Evangelista, ubi Cassianus collatione quarta scribit. Ita inventi in illo tepido statu, qui deterrimus judicatur evomendos nos ex ore Domini secundum ejus sermonem noverimus, ita dicens. Vitam calidam esiet, aut frigidam, in Domini sermo est Apocalypsis, ubi Cyrillus Alexandria de spiritu, & veritate. *Atque Joannes ille sapiens, qui Apocalypsis libellum conscripsit, qui Patrum judicio comprobatus est, apud Hoites Patrum judicio rejectus, ubi Victorinus Afer adversus Arium. Sic per Spiritum Sanctum locutus est Paulus ad Romanos. Et mox. Et in Apocalypsi ipse dixit. Et habeo**

beo clavis mortis, & Inferni, & Deus ipse id dixit, ubi bellè Severus Sulpitius narrat. *Dominicus Ioannem Evangelistam in Partibus insulam relegavit, ubi ille arcana sibi mysteriis revelatis librum sacra Apocalypsoeos, qui quidam à plerisque an sultè, aut impiè non recipitur, quæ censura nostra non est, sed Historici; ubi Julius Firmicus de errore profanarum Religionum. Secretiora panduntur à Deo, ubi Cæsarius Arelaten- sis docet. Per aquas enim populos significa- vi, sacris aperitur eloquiis. sicut legimus. Aqua iste qua edidisti populi sunt, ubi Sal- vianus Massiliensis de providentia Dei. Unde etiam Salvator in Apocalypsi, ad tepidum Christianum ait. Vinum aut calidus es, aut frigidus, nunc autem quia tepidus es incipiam te vomere ex ore meo. Omnem Christianum Dominus fide ac Spiritu jubet esse ferventem, en Salvator & Dominus jubet, ubi Andreas Cæsariensis in Apocalypsim ait. De libri huius fide & Auctoritate proximè disserere supervacaneum arbitramur constat namque Beatos illos Viros Patres nostros Gregorium Theologum, Cyrillum Alexandrinum, multosque bis venerabiles Patres, & Irenæum, Methodium, & Hippolytum divinum sitoque dignum esse non uno in loco tradere.*

Hom. 5.
de Pa-
scho.

Lib. 4.

L. 4. c. 18

L. 1. c. 9

Ep. 1.

Cap. 4.

Prælo.

de PP.
apoB.

Et Toletana quarta Synodus arguit. *Apocalypsis librum multorum Conciliorum A- floritar. & Synodica SS. Præfulum Romanorum decreta Ioannis Evangelistæ esse præscribunt, & inter Divinos libros recipiendum constitunt, ubi Concilia citant & Summos Pontifices, sic Damascenus inter Canonicas Scripturas recenset, sic Ambrosius de penitentiâ docet Joannem, non posse esse contrarium Joanni, scilicet utroque Divino, sic Avitus consulatoria ad forem, sic Pelagius Secundus ad Synodum illeptimam Cp. Et in Apocalypsi Dominus per Ioannem loquitur, sic Gregorius libro primo moralium, & alii innumeri.*

Concludamus elogio, & apologia Hieronymi. *Apocalypsis Ioannis tot habet Sacramenta quot verba. Parum dixi & pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latens intelligentiæ, ubi tot sunt Sacramenta quot verba, ubi pro merito voluminis laus omnia inferior est, ubi in verbis singulis multæ sunt Intelligentiæ, & per Hostes nostros omnis censura est inferior, & dicunt se docere hæc in Ecclesiâ vera? Quis non miretur?*

Denique Centuriatores ipsi volunt Canonicam, & Itigius de suis fatetur Lutheranis. *Claudit sacrum novi testamenti Codicem Apocalypsis Ioannis. Et mox. His septem & viginis Doctrina Christiana tonis per Spiritus Sancti impulsu literis mandatos Evangelistæ, & Apostoli Ecclesiæ reliquerunt. Calviniani etiam recipiunt ut constat ex confessione fidei Pissiaci oblata, & ex altera Ministrorum Rhetis à Jacobo Picinino exhibita ad ealcem sui apologiæ pro Ec-*

clesiâ reformata, impressa idioma Italico ^{Cap. 3.}
Coire. Ubi ergo est unitas fundamentalis inter Lutheranos, & Calvinistas, inter Latinos, & Græcos, & inter ipsosmet, & ipsi ^{anno}
contra se testimonium dicunt. 1706.

Et verò argumenta sunt ita infirma, ut neque Canus respondere voluerit, & nos ponimus ut nobis faventia; Et jam vidimus Joannem Theologum esse Evangelistam. Arguit Erasmus Joannem se fere sapè ut synographa nominare, at se nominat ter & Daniel octo vicibus, & ultimo Evangelij capite sex vicibus. Arguit de Joanne dabitasse Eusebium quod est in contrarium, dabitasse Dionysium Alexandrinum, at dubitavit de Joanne Apostolo an Presbytero, & Apocalypsim Divinam esse ostendit. Arguit Lutherus iis verbis. *Beatus qui legit, & audit verba Prophetiæ huius, & servat ea qua in ea scripta sunt, cum nihil intelligat ex ipsis scriptis, at Justinus, Irenæus & alij Interpreteres, & Patres fusi citantes id intellexere, & infinita futurorum mysteria continere, in Scriptoribus Ecclesiasticis narrat Hieronymus, & numerosa sunt de Deo & Christo clara, & vel in primo capite ostenditur, Deus Judex Redemptor, Rex Regum &c. Plurima fert de gloria SS. & Virginum, quod recipiant coronas, & ambulent cum agno. Plura cumulat de operibus. Scio opera tua. Est opera illorum sequuntur illos, & iterum. Esto fidelis usque ad mortem & dabo tibi coronam vitæ &c. & milles laudat martyres, & martyrium. Millies ingeminat virtutes. Scio opera & laborem & patientiam tuam, & quia potes sustinere mo- ^{Cap. 1.}*

Cap. 1.
penitentiam, & prima opera fac. Et alibi. *Dedi illi tempus ut penitentiam ageret, & nõ vult penitere. Millies ingeminat dogmata, quæ libros implent, Patres, & hæreticos, Nicolaitas, Judæos, Pseudo Apostolos condemnat, & Pseudo Prophetas, uno Verbo clarissimus Cyprianus de exhortatione martirij numerosas Auctoritates ponit. Post novum testamentum accedit Baruch, quem plures antiqui Catalogi silent, at ense in utraque parte acuto tuemur, & citari sub nomine Jeremiæ, & dici librum Canonicum Propheticum, & Verbum Dei & Scripturam.*

Primum constat ex Clemente Alexandrino. *Per Jeremiam quoque enarrat Penitentiâ. Et mox. Anni Israel mandata vitæ, sic Basilii libro quarto contra Eunomium, Irenæus libro quinto, Nazianzenus, Epiphanius contra Nazaræos, & in Ebionitas, Chrysostrum oratione quod Christus sit Deus, Cyrillus de recta Fide ad Theodosium, Basilii Seleucienfis de Verbi Incarnatione. Joannes Maxentius dialogo secundo, Ambrosius de Fide capite septimo, de penitentiâ capite octavo, libro tertio Hexameron capite trigésimo quarto, Felix tertius ad Petrum Antiochenum, Augustinus de Civitate libro decimo octavo, & ci-*

L. 1. p. 10.
c. 10.

& citat quosdam dicentes esse Baruch & ipse vult esse Jeremiam probabilia, Vigiliis contra Eutychem libro quarto, Fulgentius de Incarnatione, & gratia, & ad Trasimundum libro secundo capite decimosexto, Laetantius divinarum Institutionum capite, decimoterto, Hilarius libro quinto de Trinitate, Julius Firmicus de errore prophanarum Religionum, Idacius adversus Variadum, & sexta Synodus, vel pro Idacio Vigilia Tapfenfis, Fortunatus libro primo de partu Virginea, Tertullianus adversum Gnosticos capite octavo, Cyrianus adversus Judæos capite sexto, Iulcius de B. V., Calliodorus, Iliodorus, & Nazianzenus celeberrimo nomine appellat. *Et Hieremias receptissimus Prophetarum hanc unitatem Deitatis in Patre, & Filio sciens ait. Hic est Deus noster, & adversus Gentiles Chrysofomus ipse.*

Aliud armorum genus est dici Divinum, ita Cyrianus de oratione Dominica. *Et dicit per Jeremiam Spiritus S., & est Baruch in quo loquitur Spiritus Sanctus.* Id constat ex Clemente Alexandrino in pædagogico. *Pulcherrimè itaque alieni dicit Divinam Scripturam ad eos, qui sunt sui amantes, & arrogantes verba dirigit. Ubi sunt qui genibus imperant, & qui dominantur feris, ubi Baruch est Divina Scriptura.* Id constat ex Eusebio citante Baruch, de demonstratione Evangelica, & concludente. *Nihil ad iungere oportet Divinis vocibus, quæ evidentissimè, nostrum propositum confirmant.* Id constat ex Athanasio oratione tertiâ contra Judæos & Arianos, *ne Patrem quidem habentes cum Filium abnegant, ut ipsi exprobrat Baruch, ideoque debet & hebræis liber esse Canonicus, quando contra ipsos citatur;* Et citat Gregorius Turonensis in historia Francorum. *Ego verò dixi ad Judæum non de Evangelio & Apostolo quæ non credis, sed de suis libris testimonium præbens proprio te macrone confodiam. Igitur quod Deus futurus erat audi Propetam tuum.* Constat ex innumeris vocantibus Prophetam Atheagora legatione pro Christianis.

Sed quid Propeta Dominus est Deus noster inquit non comparabitur aliis ad ipsum, ex Origene. Denique etiam Baruch Propeta librum etc. Hujus testimonium vocant, ex Nysseno de occurfu Domini. *Quem præannuntians annuntians Propeta, in terris visus est, ex Cassiano de Incarnatione Verbi. Dicit de Propetis veteribus proferamus, & citat Baruch, ex Cyrillo Alexandria contra Julianum. Dixit & alius S.S. Propetarum quidam de nostri omnium Salvatore; Hic Deus noster non estimabitur aliis, & homilia Eph'i habita in Nestorium. Tistes accipere S.S. Propetas. Nonne Baruch? Sic Cyrillus Hierosolymæ, audi Propetam dicentem Iste Deus noster, ex Theodoro in dialogo Eraniites, ex Proclo in Epistola ad Armenos, ex Chrysofomo in Epistola ad*

Romanos, ex Rufino in explicatione symboli. Id veteres Patres & Athanasius in decretis Synodi Nicenæ. *Et hujus sapientia fontem Deum esse in Propeta Baruch didicimus increpatus Israel, quos dereliquisset fontem sapientie. Quod si ipsum abnegant, & repulsi qui aiunt facinus, quæ non quod hoc ipso alienos se à Christianismo ostendunt, sic Ambrrosius libro primo de patientia. Denique intercessione prophetica, & observatione tanti vasis inflexus Dominus, sed Augustinus de Civitate decimoquinto. Quam rem alius Propeta commendans, & alij, & non obstat non inveniri apud Hebræos cum sit Propeta sub nomine Jeremix contra ipsos citatus, & à Patribus pro Divinitate Christi totia restitutus.*

Remanent quinque libri Ecclesiastici, Tobias, Sapientia, Judith, & Machabei, rejecti ab Hebræis ex Hieronymo in prologo galeato, & ab innumeris Modernis Hostilibus. At primo Ecclesiasticus duplici titulo est Canonicus, & quod dicitur Solomonia & Sacra Scriptura, ita Clemens Alexandrinus libro quinto Stromatum. *Solomon quoque vivit ait. Arbor immortalitatis, sic Origenes homilia prima in Ezechielem, Solomone omnium Sapientissimum.* Et citat librum Ecclesiastici, Athanasius apologia de fuga sua, Basilus in regula brevius disputata, Ephrem Syrus de improbia mulieribus, Chrysofomus in Matthæum & in Psalmos, Leo Magna sermone secundo de Quadragesima. *Sapientissimus Solomon Filius suus accedens ad servitutem Dei etc.* Et Græci passim & Latini.

Constat verò esse Canonicam Scripturam, eo quod ut Canonicam citatur in nova lege. *Omnis caro sanum, & gloria inquit tanquam stros sancti, sic Origenes homilia nona in Leviticum. Quid enim ait Scriptura. Quid superbis terra & cinis? Sic Clemens Alexandrinus ait. Honor Medicum propter utilitatem ejus inquit Sacra Scriptura, & libro septimo Stromatum repetit. Sequentes autem Scripturam confirmamus, & libro primo pædagogii. Neque audientes Scripturam, & ibi loquitur de libro Ecclesiastici, sic Augustinus in libro ad Orosium. *Clemens Scriptura Divina Altiora te ne quaeris sic Nazianzenus adversus Julianum. Qui potestates è sedibus deponit, & insusceptibilem diademate ornas. Nam id quoque a Scriptura accipio, sic Iliodor decimus est de Ecclesiastico, sic alter Pelusota. Loquere inquit scriptum in aurem audientium, & rursus. Super mortuum plora. Non vult hoc Scriptura; sic Hieronymus. Divina Scriptura loquitur, Musica in locu importuna narratio; sic Ephrem de patientia. Sicut ait Scriptura. accedens ad servitutem, sic Ambrosius de bono mortis. Illud quoque egregiè quod Scriptura dicit. Ante mortem non laudes quemquam, sic Chrysofomus ad**

Hier. 16

Cap. 8.

Cap. 23.

1. Pet. 1.

Jacob. 1.

1. s. ped. cap. 8.

Cap. 5.

Orat. 2.

L. 1. Ep. 106. C. 134.

Ep. 12.

populum Antiochenum. *Audi Scripturam dicentem sicut qui occidit Filium, coram Patre, quartus est Ecclesiastici quarto & in primo patrensi ad Theodorum lapsus. Non unum est aut Scriptura qui extrahit & alter qui demolitur, & Palladius in ejus vita. Sicut Lex ait. Postquam ante faciem tuam vitam, & mortem, sic Acacius Berconensis ad Cyrillum. Quomodo ergo necessaria est, conveniensque illa sacrarum literarum ad monitio. Altiora se ne quis feriat? Sic Basilus ad caput octavum Isaia, cum consummaverit homo tunc incipiet, & in regulis suis disputatis. Memoria tenere debet Aristoteles quid dicant Divina litera. Sic Epiphanius. Si vero reprehendit nos Scriptura Divina dicentis. Quae tibi praecepta sunt ea considera, sic Joannes Mixentius in dialogo, contra Nestorium. Hoc si verum nunquam nos Scriptura Divina admoneret dicentis ne confundaris loqui pro anima tua. Sic Leo Magnus. Cumque auctoritas sibi divinitus dicit. Post concupiscentias tuas ne eas. Et rursus de Jejunio septimi mensis. Dicente Scriptura post concupiscentias tuas non eas, nec obstat dicit Jesu Fili Sirach, cum Patres librum canonicum voverit, & Jesus collegerit sententias Solomonis, & Epiphanius in haeresi Anomorum utrumque jungit, & Augustinus cum latinis tenet Sirach esse authenticum, & alii citant sub nomine scripturae. Sicut aqua extinguat ignem ita elemosyna extinguit peccatum, ait Leo dicente scriptura, & alii, & Hieronymus ait hebraeos citare hoc titulo parapholoz.*

Serm. 8
de jeju-
7 mensi

Serm. 11
de drag.

Hic jungitur Canonicus liber Tobiae, jam à Conciliis, & Patrihus admissus, & prae citatos, Cyprinus de elemosyna. *Loquitur in Scripturis Spiritus Sanctus, & dicit. Elemosynis, & fide purgantur delicta, ubi non homo est lonucus, sed Spiritus Sanctus, & de oratione Dominica scribit. Scriptura Divina instruit dicentis bona est oratio cum jejunio & elemosyna, Clemens Alexandrinus libro sexto Stromatum. Audient Scripturam qua dicit. Bonum est jejunium cum oratione, Origenes Epistola ad Julium Africanum. Sed quoniam Tobia utitur Ecclesiae, & in Numeros. Hic ergo cum recitatur aliqua Divinarum voluminum lectio, in qua videtur aliquid obscurum libenter accipiant verbi causa ne est liber Escher aut Indit, aut etiam mandata sapientia, & ad Romanos capite undecimo. Mysterium Regis celare ait Scriptura, ubi terties repetitur Scriptura, Ambrosius de Tobia scribit. Lectio prophetico libro qui inscribitur Tobias. Et mox. Cum Scriptura dicat jejunium, & elemosynam à morte liberare. Hilarius. Sunt secundum Raphaelem ad Tobiam loquentem, Angeli assistentes ante claritatem Dei, an Raphael loquens est mendax, Pheadius contra Arianos. Vilitatum verò, ac familiaritatis Divinis voluminibus est nomen substantia. Et mox. Sed & Tobias. Si fueris tibi copiosa substantia, & item. Fili ex substantia tua*

Ad Pf.
129.

sac elemosynam. Arnobius. Auditis scripturam quia elemosyna à morte liberat. Hic Isidorus libro sexto Etymologiarum. Licet librum Tobiae Hebraei in sum canonem non recipiant, Ecclesia tamen Christi inter Divinos libros honorat, & prae dicat, quod testimonium solum sufficeret, de Divinis libris clarissimum & Ecclesia, hic Eucherius homilia in dedicatione Ecclesiae, Angelus Raphael ad Tobiam loquens ait. Hic Augustinus in speculo fatetur, se solas Scripturas citare, & citat Tobiam, & rursus. Angelus Hominibus dicit Ego obtuli Domino orationes vestras, ubi Angelus de Caelo mentiri non potest. Hic Basilus, oratione de avaritia sententiam, ex libro Tobiae desumptam, appellat Divinum praeceptum. Hic Arnobius junior scribit. Audistis scripturam, quod elemosyna à peccato liberat, quod & citat vetustissimus Polycarpus. Hic Hieronymus praefatione in Tobiam. Arguant & nos hebraeorum studia & imputant nobis contra sumum canonem, latinis auribus ista transferre. Sed melius est judicium Pharisaeorum displicere judicio, & Episcoporum justonibus deservire, ubi Hieronymus tranquillum Tobiam, obsecutus ut ait melius Episcopia quam Pharisais, & prohemio in Jonam libro Tobiae &c. Usurpatur ab Ecclesiasticis, sic Athanasius Epistola ad Constantium, Chrysostomus sermone de penitentia, Chromatinus ad caput quintum Matthaei, Gregorius Magnus libro tertio cura pastoralis & alij. Nec obstat scriptum esse Chaldaicè, nam sic deheret Witacherus excludere Esdras, & Daniele. Nec est sibi contraria Historia Saram habitasse in Rages, & Angelum ivisse ad Gabelum distantem, nam in Graeco textu est Echatanis, sed idem est nam etiam Ebaethana Rages dicebantur, ut vel ex prophanis ostendit Serarius.

In Pfal
100.

L. 6 &
cap. 1.

Ep. 120.

Epist ad
Pbil.

Adm. 27

Praefio
lib. Jud.

Sequitur liber Judith quem Canonicum decidit prima Synodus Nicena, omnium Conciliorum Princeps & norma, narrante Hieronymo & vicino, & ipsius Concilij quod saepe memorat peritissimo. *Quia hunc librum Synodus Nicena in numero Sanctarum Scripturarum legitur computasse, ubi Nicena Synodus librum hunc, inter Sacras Scripturas commutavit, de quo vel Itigius Lutheranus, pro numero viginti canonum scribit. Prohari autem ex illo loco non potest quod Canon aliquis de Authenticis Scripturis in Concilio Niceno conditus fuerit, cum tantum dicat quod Synodus Nicena librum Judith in numero Sacrarum Scripturarum legatur computasse, hoc est ut Benedictini interpretantur, quod Synodus Nicena sententiam aliquam ex libro Judith recitasse memoretur, & hoc idem & Patres aliqui effecerunt; ut Isiacus melius Vigilius Tapfenus in Varimdam. Si Dominus non esset cur Judith Domino ait. Dominus Domine Deus, & Isidorus Hieronymo totus conformis, numerat Judith inter eos libros, quos Synagoga non recipit sed Ecclesia;*

Epist ad
Paul.
Praefio
in Jud.

Hom 27

clesia; idem asserit Julius Aphricanus de partibus Divinæ legis; sic antiquus Origenes in libros Numerorum. *Hæc ergo cum recitatur talis aliqua Divinorum voluminum lectio in qua non videatur aliquid obsecrum libenter accepti. Verbi causa us est libellus Esther aut Judith*, ubi Judith est Divinum volumen, & populi ut Divinum jam tunc excipiebant. Idem firmat Hilarius inoffenso pede decurrendus. *Discunt hæc omnia à lege, & Prophetis, Evangelis, & Apostolis, & cantantur ex lege Dominus contentens bella, quæ habentur in Judith & lege. Hæc firmat Bellator Presbyter scribens ex Cassiodoro commentaria in Judith. Ideoque librum Canonicum credens, & Cassiodorus ipse numerans Canonicos, inter eos enumerat librum Judith, sic Ildorus libro sexto originum, sic Fulgentius de statu viduali.*

In Psal.
125.

LII. 1.
in II. c. 6.

Ep. 2. c.
10.

Profus
fol.

De Inditib enim scriptum est. Et erat latib in domo. sic Hieronymus ipsum transtulit & ait. *Chaldee tamen sermone conscriptus inter Historias computatur.* Hinc patet quid sit respondendum Hieronymo. *Sicut ergo Inditib, & Tobia, & Machabæarum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter Canonicos Scripturas non recipit, sic hæc duo volumina legit ad edificationem plebis non ad auctoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam.* nempe Ecclesiasticum & Sapientiam, ubi legit Ecclesia ad edificationem plebis, non ad illius destructionem ut velent Hostes nostri, ubi legit Ecclesia non rejicit ut hæreticos, firmantes suffragia pro defunctis, & ibi loquitur de Ecclesia ab initio, cum Judith Canonicam dicat ex Concilio Niceno, & infra librum De vetero canonico, verè appellat sacram & rigorosam Scripturam. Et id constat in Conciliis presidere Spiritum Sanctum, & solus Crocius horrendè asserit. ibi errari ubi dicitur. *Is sum est Spiritus Sancto.* Magna verò questio est an hæc acciderint post captivitatem babylonicam an ante. At cum Lyrano dicimus. Sequitur Historiæ libri Judith quæ contigit tempore Cambysis filij Cyri secundum Historiographos, & Doctores nostros, de quo constat quod regnavit post Patrem, & per consequens post cantivitatis Babylonicæ relaxationem, nam Cyrus dedit licentiam, Hebræis redeundi. Nec obstat Hebræos contradixisse, qui post captivitatem babylonicam manserunt sub Imperio Perfarum ex libris Efdra, nam vel subditi non erant utpote captivi in Babylone non in Ninive, vel exemplo aliorum Regnorum rebellaverunt, eo quod Holofernes omnes Deos destrueret. *Præcepit enim illi Nabucodonosor Rex. ut omnes Deos Terræ exterminaret, videlicet ut ipse solus diceretur Deus.*

Cap. 3.

Triplici nodo ad solvendum difficili & dempendum Sapientia liber Canonicus demonstratur. Alter est appellari Solomonis, & in eo Deum expressè locutum, tertius appellari Sacram Scripturam. Ita Clemens

Alexandrinus. *P. 110 Solomon rursus dicit Arbor est immortalitatis in, & libro sexto. Porro Solomon;* Epiphanius ait. *Accerse mihi Solomonem, Athanasius. nonne aliter Solomon, Nazianzenus de Fide. Hic est Solomon, Chrysostomus, unde Solomon dicitur, ita Optatus libro quarto, Laëtantius libro quarto Institutionum, Viçtor Cartennæ de penitentia capite primo, Eugenius Chartagenensis de Fide, Eucherius Lugdunensis de Spiritualibus formulis, Fulgentius ad Trasimundum libro primo, Faustinus contra Arium capite trigesimo, Cassiodorus, Philastrius de Solomone, etiam Eusebius de Irene in historia. Quibusdam etiam vocibus Solomonis libro de Sapientia petitis hoc modo utitur, Nizianzenus oratione 20., Chrysostomus homilia trigesima nona in Matthæum.*

Lib. 5.

Orat. 2.

Cap. 24.

l. 5. c. 8.

Validior est ratio de Spiritu S. per Solomonem expressè locuto. Hæc est sententia Luciferi. *Quorum facinora describit Spiritus S. per os Solomonis, & Sapientiam ipsam citat, quod & agit aurei Chrysostomus. Et prophetas de illis Solomon.* Hæc est sententia Tertulliani nomine Catholicorum. *Nostri doctrina de porticu Solomonis est, & Epiphanius. Accerse mihi Solomonem. Et mox. Adit Propeta, Cyrius de exhortatione martyrii. Per Solomonem Spiritus S. ostendit & probavit dicens, est coram Hominiibus &c. Et de immortalitate. Sed & per Solomonem docuit Spiritus S. Origenes in leviticum de Christo. Ipse enim erat qui dudum per Solomonem dixerat. Magis autem cum essem bonus, & homilia quinta, dicit Propeta, Verbo Domini, & Epiphanius de Solomone ait. Adit Propetarum Bestissime. Et citat Sapientiam.*

Her 65.

Hom. 12

Sunt vero innumeri testes libri hujus Canonici. Extat Evangelium ipsum Matthæi, ubi citatur illud ab impiis dictum. *Confidit in Deo liberis eum si vult eum, dixit enim quia Filius Dei sum, & idem antea prædixerat Sapientia. Promittit se Scientiam Dei habere, & Filium Dei se nominat. Et mox. Si enim est verus Filius Dei suscipiet eum & liberabit de manibus contrariarum, Et ad Romanos undecimo. Quis enim cognovit sensum Domini, aut qui constitutus ejus fuit? Et Sapientia nono Quis enim Hominum poterit scire consilium Dei, aut quis poterit cogitare quid velis Deus? Est Synodus Alexandria ad omnes Ecclesias. Hæretici ad novas criminationes profiliunt, nec timeant illud quod in sacris literis scriptum est. Et mox. Et os quod mentitur occidit animam. Est & Synodus Sardienis ad universos. Nam ait Scriptura Sapientia omniam artifex me docuit, ubi triginta & amplius Provinciarum scribant, & scribant universi orbis Præsulibus. Est Clemens Alexandrinus libro quarto Stromatum. *Divina Sapientia dicit de Martyribus. Visi sunt oculis insipientium moti.* Et Egeclippus apud Euse-*

Cap. 15.

Cap. 2.

Eusebium, & Justinus cum Tiphone in dialogo, citant sub nomine Isaia Prophetæ. Et Basilus de Spiritu Sancto. *Me verò etiam illud Propheeticum distans reprimit, intelligens in tempore illo tacebit, ubi dictum Sapientis est dictum propheeticum.* Est Ephrem Syrus de sui reprehensione. *Do Duo. Potentes inquit ille in libro Sapientie potenter tormenta patitur, ubi Deus ipse est qui loquitur.* Et rursus. *Alto in loco ait Scriptura. Lulam esse vitam nostram.* Est Epiphanius. *Etiam Sapientius Solomoni inquam & Filij Sirach & omnes summo Divinis Scripturas oportebit se evolvere, ubi Divina Scriptura est Sapientia.* Est Nazianzenus dicens. *Iam verò quomodo illud tueri poterimus, quod ait Scriptura Deum omnia pervadere, atque implere.* Est & Theophylus Epistola secunda Paschali? *Alibi legitimus Spiritus Domini replevis orbem terrarum. Quod nunquam Scriptura memoraret, nisi ubi Scriptura in Sapientia commemorat.* Est Hilarius. *Et rursus Propheeta, magno enim sui judicio tuus.* Est Crisostomus. *Dicente Scriptura, ut quod mentitur occidit animam.* Est Hieronymus. *Dicente Scriptura. In perversum animam non introibit sapientia.* Est Rufinus in Symbolo. *Non eris jam difficile credere que Propheeta prædicant quod justus salvebitur sicut splendet.* Est Petrus Chrysologus. *Deus vitam fecit, Diabolum machinatus est mortem Divino eloquio sic procedente. Deus mortem non fecit.* Et alibi. *Audi Scripturam doceantem.* Et mox. *Corpus quod corruptum est approvat animam.* Est quinta Synodus dicens. *Æquoliter dicit Divina Scriptura odibilis sunt impius, & impietas ejus.* Et repetit Justinianus in confessione fidei. Est Cæsarius Arelatenensis. *Sicut Scriptura dicit. Invidia Diaboli mors introiit in orbem terrarum.* Est Cyrillus de habitu Virginum. *Cum dicat Scriptura Divina quid nobis profuit superbia.* Est Melito Asianus in Epistola ad Onesimum, ponens hunc in catalogo Divinarum Scripturarum. Est Cyrillus vocans Scripturam Divinam. Est Isidorus in libro prohemiorum. *Sapientia, & Ecclesiasticus parum cum reliquis Canonice libris tenere nascuntur auctoritatem, quo nil clarius de pari auctoritate.* Est Origenes in Numeris scribens. *Hic ergo cum recitatur aliqua Divinorum voluminum lectio, in quo videatur aliqui obsecrum libenter accipiant, ut est liber Esther, aut Iudith, ubi etiam Tobias, aut mandata Sapientia, ubi vides à cunctis credi Divinam, est Prosper, vel Author de vocatione gentium. De continentia eadem Scriptura loquitur. Ut scias quoniam aliter non possem esse. Continentis nisi Deus des.* Est Chrysostomus homilia undecima in Genesim. *Propter hoc & Scriptura obspescens eminentem, Sapientiam Dei dicit. Quis dedit mori viam.* Est Hieronymus in Jeremiam. *Dicente Scriptura in perversum animam non introibit Sapientia.* Et Hilarius. *Et rursus Propheeta,*

magnum enim sunt iudicia tuo & inenarrabilia, & Fulgentius. Sacra Scriptura curavit de Sapientia dicere. Splendor est, & rursus. Scriptum tenetur in sacris literis Sapientiam non vincit mollitia. Est Ambrosius de Spiritu Sancto loquens. *Scriptum est enim quia ex Sapientia est Spiritus intelligentie Spiritus unicus, & multiplex subitibi bene mobilis differat, immaculatus, dicit Scriptura.* Est Eugenius Chartagenensis de Fide. *De Spiritu Sancto quod sit ubique dicit Propheeta ex Persona Dei. Ego in vobis, & Spiritus meus sicut in medio vestrum, ubi Propheeta est qui loquitur, & ex Persona Dei loquitur, & ita sicut Canonicus. Est Nyssenus. In Divinis literis scriptum exat in animam malevolam non introibit Sapientia.* Est Gaudentius. *Loquitur Scriptura Divina concludit eleemosynam in corde pauperis.* Est Author antiquus de Divinis nominibus. *In primis Scripturarum institutionibus quidam de Divina Sapientia dixit.* Est Claudius Mamertus de statu anime. *Audiamus igitur quid Imaginis sue pronunciat inimici Divino Sapientia dixerunt impij.* Est Gildas Baldonicus. *Audiamus quod Propheeta Regius dixit. Diligite iustitiam.* Est Theodoretus in Deuteronomium. *Per hæc docet nos Dominus, sic Gregorius Turonensis in vita S. Juliani, Innocentius ad Exuperium, Gregorius in Ezechielum & alij.*

Unum tantum fecit suum Kemitius truncatè referendo Augustinum, ut mos est, apud Athanasium & Augustinum hæreticorum, sicut, & Atheista citans non est Deus relicto eo, dixit insipiens in corde suo, & Poeta tunc malè cum recitas incipit esse tuus. *Quod à me quoque positum mirum testimonium de libro Sapientia Protes istos ita respuisse dixit tanquam non de libro Canonico adhibuit.* Quasi & excepta huius libri asseratione res ipsa non clara sit quam voluit hinc doceri. Hæc Kemitius & in eodem capite Augustinus. *Non debuit repudiari sententia libri Sapientia, qua meruit in Ecclesia Christi de gradu Lectorum Ecclesie Christi tam longa animositate recitari, & ab omnibus Christianis Episcopis usque ad extremos Laicos, fideles penitentes catechumenos, cum veneratione Divina Auctoritatis audiri, ubi Ecclesiam citat Lectores, Episcopos, & fideles omnes, & discipulos suos certos reddit.* Et infra. *Oporet ut librum istum Sapientia omnibus tractatoribus anteposant, quoniam sibi eum anteposuerunt etiam temporibus proximis Apostolorum egregij tractatores, qui eum seipsum adhibentes videri se adhibere nisi Divinam testimonium crederent, ubi citat antiquitatem & Doctores omnes.* Et de dono perfectantim. Et de continentia legitur in libro Sapientia. *cujus auctoritate nisi sumus magis, & docti Viri, qui longè ante nos eloquia Divina tradidere.* Et de Trinitate. Dicit alio in loco Sacra Scriptura. *Sic autem Domine virtutum cum tranquillitate iudicis, & rursus. Ait Sacra Scriptura*

Ep. 7. 2

L. 3. c. 19

ad Iliu.

De forma perf. Ebrif.

Cap. 4.

Lib. 1.

2. 2. 3.

Hom. 5.

De prædet. 55. L. 1. 14

Cap. 17.

tura

L. 3. c. 16 *sura Multitudo Sapientum est sanitas orbis terrarum.* Et validissime de moribus Mithrasorum. Potuitne quemquam magis convincere his testimoniis novi testamenti, quam illud quoque quod in veteri dictum est de Sapientia, & tres textus adducit ex veteri testamento, sic tenent Discipuli Prosper, & Hilarius, sic Prosper de vocatione Gentium.

L. 1. c. 16 *De continentia eadem Scriptura loquitur, ut scias, & rursus scriptum tenetur, & Fulgentius. Si Scriptura carovis de Sapientia diceret splendor est lucis aeterna, & rursus. Scriptum tenetur in sacris literis.* Et ante discipulos Magister retractavit sententiam, eum librum esse Jesu Filij Sirach, & dicit libro retractionem secundo esse Solomonis, quamvis etiam Sirach dicatur esse Canonicus, ab eodem Augustino & aliis. Uno verbo qui scripsere contra errores Pelagii, vel errore duplicem Semipelagianorum, citarunt semper ut Canoniam Sapientiam, imò contra Gentiles ex prophetiis impletis.

Epist. 7. cap. 3. *Unum opponit Calvinus ut falsum, originem Idoli non fuisse Imaginem Homini, at non solum librum Sapientie arguit falsitatis, sed Patres Cyprianum de idolorum vanitate, Chrysostomum homilia in Mattheum octuagesimo septima, Egesippum apud Hieronymum de viris illustribus, Cyrillum libro tertio in Julianum & alios, sed hitoricos cum Eusebio narrantes Belum, Abraham ipso antiquiore, habuisse statuem ut Deum à Filio Nino, adeo veritas fatigari potest non vinci. Nec adeo multa dicta esse vitiosa, quippe referuntur, ut confutentur, sicut & Scriptura hæreses refert ut confundat, & sapientia eos acerrimè reprehendit.*

Extremum belli periculum tentant Hostes, omni conatu adversus Michabæorum libros. At Ecclesia invicta eos tuetur, libros Michabæorum inquit Augustinus non Judæi, sed Ecclesia pro Canonis habet, & Isidorus de his libris ait. *Quot licet Hebraei inter apocrypha sepere Ecclesia tamen Christi inter Divinos libros, & bonos & prædicas, & doctissimi Theophylus Alexandrinus de ipso. Totius orbis in Ecclesia Christi laudibus prædicantur, & de Doctrina Christiana Augustinus, inter Canonicos libros reponit, & de Civitate, & de cura pro mortuis.* In Michabæorum libris legitur oblatum pro mortuis sacrificium, sed est nunquam in Scripturis veteribus omnino legatur, non parva tamen est universæ Ecclesie, que in hac consuetudine claret Auctoritas &c. Adeo magna est in hac auctoritas Ecclesie, abique que nec crederet Evangelio Augustinus. Et Ecclesiam melioribus promissionibus firmatam, quam fuerit Synagoga docet Apostolus; & contrarium dicere est Judaicum.

Cap. 7. *Cum Ecclesia Patres eximè conveniunt. Convenit Origenes libro secundo de Principiis. Ut autem & Scripturæ Auctoritate hæc*

ito se habere docemus audi quovis Michabæorum libris, ubi Master septem Martyrum. Et contra eos qui dicebant nullum pro Deo mortuum in veteri testamento. Veteris testamenti legunt Michabæorum librorum, ubi libri Michabæorum sunt veteris testamenti, & si apocryphi & soli nihil probant, & homilia tertia in Cantica. Convenit Eusebius de præparatione Evangelica. Sic certè de Jeremo traditum fuisse laudari commendari & Machabæorum liber retulit usum ipsum fuisse post mortem orare pro populo, ubi traditio est hebræorum & Scripturæ. Convenit Lucifer de non parcendo delinquentibus in D. U. Loquitur Sacra Scriptura licet in Michabæorum libris, & hæc loquitur Scriptura dices, ubi Scriptura & dicitur, & congeneratur. Convenit Avitus in catalogo Divinarum literarum. Et Michabæorum fortissima prelia Fratrum, ut uno breviter complectar ne omnia verbo. *Tota instrumenti veteris tibi pagina nota est.* Convenit Cassiodorus de Institutionibus. Bellatoris Presbyteri expositio in libros Michabæorum, ut præcæset labore collecta est, adeo libri illi ut Scriptura sunt expositi. Convenit Damascenus oratione pro defunctis. *Animadvertit enim quid Scriptura Sacra de Iuda Machabæo memoria tradiderit.* Convenit Augustinus verus de cælesti Hierarchia. Dum Angelicarum virtutum signa, quibus in Sacra Scriptura appellationem equitè cataphrasti qui apparuit adducit. Convenit Arrianius non Cyprianus. *Cum occurrat, & mones Scripturæ Divina dicens &c.* Et iterum *Et verba viri peccatoris me timeritis,* ideoque cum de exhortatione Martyrii, luculentissia non profert testimonia, ex Scriptura Divina jam movit referri. Et loquens de præcepto Deisterononii ait. *Cujus præcepti memor & vigoris Machabæi intesecit eum, qui ad aram sacrificiorum accessit.* Et mix. *Quod si etiam hæc præcepta servata sunt,* ubi utrobique est Divinum præceptum. Convenit Tertullianus adversus Judæos prohibens jam tum jussè violatum Sabbathum, quod fieri non poterat nisi auctoritate à Deo habita, & ita facta illa esse Divina, & jura prophetica. Convenit Damascenus oratione pro defunctis. Convenit Isidorus Hispanensis libro sexto Etimologiarum. *Quarrit apud nos ordo veteris testamenti est eorum librorum, qui in Canone Hebræorum non sunt.* Et mox. *Quarrit quintus, & sextus Michabæorum, quos licet Hebraei inter apocrypha sepere Ecclesia tamen Christi inter Divinos libros & bonos, & prædicas.*

L. 12. c. 1. *Post tantam testium molem, adhuc aliqua juvat reflectere. Juvat reflectere Cyprianum Michabæos citare, postquam dixit se citare Scripturam ut mox cernemus. Juvat reflectere eos libros Augustinum, dicere Canonicos cum Ecclesia, Non Judæi cui Walemburgici addunt nec Proccedentes, ex par-*

Lib. 6. *L. 1. c. 5. Cap. 1. Ep. 55. Cap. 11. Epist. 1. Page. Cap. 1.*

J. b. 18. c. 179. & 12. de Doctr. Chr. c. 1. de cura pro mortuis.

L. 4. c. 8.

Post tantam testium molem, adhuc aliqua juvat reflectere. Juvat reflectere Cyprianum Michabæos citare, postquam dixit se citare Scripturam ut mox cernemus. Juvat reflectere eos libros Augustinum, dicere Canonicos cum Ecclesia, Non Judæi cui Walemburgici addunt nec Proccedentes, ex par-

parte Judæorum contra Ecclesiam, sed Ecclesia pro Canonica habet. Et frustra dicunt Augustinus, vocem Canonici sumere improprè. quippe stricte semper sumit, ubi ait. *Se solis illis Scripturarum libris, qui jam Canonici vocantur eum habere bonorem, ut eorum Antiores in nulla re minima errasse firmis credendum.* Sic loquitur libro secundo de baptismo capite tertio, libro secundo contra Cresconium an. decimo contra Faustum, & epistola octauagesima nona, & alibi. Juvat reflectere Ecclesie munus esse distinguere librum Canonicum à non Canonico, & aliquando dubium reddere Canonicum, sic Hieronymus de viria illustribus in Jacobo ait. *Epistolam ipsius procedente tempore paulatim habuisse auctoritatem, & de Epistola ad Hebræos scribit*

L. 1. c. 7. *Eusebius. Quidam illi epistola ac si Pauli non sit fidem abrogare studuerunt, affirmantque eidem ad Ecclesia Romana contradicere, nec audent Eusebius in eo Montanum arguere. Quod ipsa adhuc apud quosdam etiam Romanos Apostoli epistola esse non extimeretur, ubi sutura erat sed tunc nondum Canonica, & Augustinus contra Faustum. Si auctoritatem Scripturarum omnibus presertim sequi vultis eam sequamini qua ab ipsi presentis Christi temporis per dispensationes Apostolorum, &*

L. 3. c. 7. *certas ab eorum sedens successiones Episcoporum usque ad hæc tempora toto orbe terrarum custodita, commendata, clarificata pervenit, & rursus. In eodem libro, & de Doctrina Christiana, & contra Manichæos Manetis Epistola, ut pote ab Ecclesia non receptam rejicit, sic librum Enoch ab Ecclesia non acceptatum, idem passim docet Tertullianus, & immensa eruditione posset comprobari dubitantibus aliquibus de libro aliquo, & plura Hostium exempla convincunt. Si ergo libri Machabæorum ex Ecclesia sunt Canonici, sunt Divinæ Auctoritatis ex eodem Augustino, sunt ab Ecclesia ita recepti quid validius? Juvat reflectere citari hos libros veluti Divinæ Auctoritatis, à Josepho Judæorum celeberrimo de Machabæorum martyrio, à Josepho Filio Gorionis & alia, nec poni in collectione Esdrae ut posteriore, bene autem ex Genebrardo in suis editionibus, & citari contra Judæos à Tertulliano & alia. Juvat denique reflectere in gravissimis materiis, citari hos libros à Synagoga, & Ecclesia, ideoque magnæ esse auctoritatis, & in Hostium ipsorum bibliis.*

Tria ipsa quæ opponunt Hostea nobis profant. Primum superstitio est orare pro mortuis, & quidem pro mortuis in peccato mortali, cum Idola contra legem rapuissent, & tertio laudatur Razias se ipsum occidens, at Augustinus & alii Patres ex eo libro evincunt, religiosum esse orare pro mortuis, & innumeris Hostea etiam cum Calvino, sciunt Ecclesiam veram spud ipsos non superstitiosam, orasse semper pro

mortuis, & fatentur; at Judæi, & gravissimus Auctor fatentur. *Quia considerabat 2. Mac. quod Hi qui cum pietate dormitionem acciperant, cum pietate, non cum superstitione, & Calvinus nitro asserit Scriptorem historiz eo trahere factum Judæ. Ut confertes æterna vitæ essent cum reliquis Fidelibus, qui pro patria Religionem occubuerant, & Crocius ut imperitiam à Juda avertat, tribuit ei impietatem ut oret pro dsmoatis, & tandem fatetur judicium Auctoris, favere precibus pro defunctis, & quidem Auctoris vel Canonici vel gravis. Raptus ergo ille non in honorem Idoli, sed ut præda belli, extitit peccatum veniale, adiuncta & in aliquibus ignorantia.*

Facillimum est alias solvere oppositiones; Cum in Persidum ducerentur Patres nostri, quippe Auctor pro Perside sumit, etiam alibi finitimam Babylonem, & Chrysostomus in Matthæum ait Judæos, ex captivitate Persica redisse. Facillimum est solvere illud, Auctorem veniam petere erratorum, nam petit veniam imperitæ tantum veriosus. Sin autem minus dignè concedendum est mihi, imò ait sapienter se imperitum. Si semper exactus sit fermo non erit gratus, & Apostolus vocat se imperitum sermone, imò & scribit. *In insipientia dico.* Facillimum est solvere Auctorem, morè Hominum composuisse, & nobis quidem ipsis qui hoc opus breviansi causa susceperimus non factem laborem, imò verò negotium plenum vigiliarum, sudoris assumptum, at Auctores sacri absque labore scribunt, ut constat in Jeremia distante suo Notario ea omnia ac si legeret ex libro, & ita peragunt Prophetæ non Scriptores. *Visum est & mihi ait Lucas assecutæ omnia à principio diligenter ex ordine tibi scribere, sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi viderunt, nec reducere, in compendium est facile, dum enim brevis esse laboro obscurus fio, & id æctum sudore in Deuteronomio & Psalmia, & de Lucio Floro Gerardus Vossius. Et tamen ea potissima est Flori nostri laus, quod Scriptores est elegans & disertus, & Laconicus est paucis multa proferre. Facillimum est respondere hunc Auctorem non esse contrarium Evangelio, cum vaticinium Danielis ponat sub Antiocho, & Christum ponat sub Antichristo, quippe nulla fit mentio vaticinis Danielis, & si fieret ea esdem refertur ad plures, ut hæc desolatio sub Adriano & Antichristo. Facillimum est respondere oppositioni, ubi Romani dicuntur regi ab uno, quippe apud unum erat tantum regimen, & ab initio id æctum ex Livio, ne videretur duplicatus terror non remotus, & constat in clade Cannensis vitio Consulsi apud quem eo die erat potestas, & imperium, & una in urbe alter in exercitu, unus in una parte una in alia, sic notat Livius in Livio consule, & Plutarchus in Numa & Fabio.*

Facillimum est intelligere de Alexandro qui

qui primus regnavit in Græcia, nempe de Monarchia quam regoum, sæpe nominat Scriptura, præcipue cum quatuor tantum regna describat. Facillimum est capere quod Antiochus regnaverit, anno centesimo trigesimo septimo, cum inchoetur à Seleuco non ab Alexandro, ut monet Eusebius in Chronico, & Rabanus Maurus in comentario ejus libri. Facillimum est exponere purificationem templi, & ante mortem, & post mortem Antiochi, quippe narratur post mortem ut jungantur opera Judæ, sed non narratur facta post mortem, sic Antiochus corripit potuit doloribus in itinere, decidere è curru, & mori ob malum nuntium in lecto; sic arca potuit abscondi sub Joachin, & sub Nabucodonosor amante Jeremiam, & restitio aræ erit post diem iudicii, vel melior restitutio in figurato, & hanc rem egregie commemorat Ambrosius, ideoque nostram sententiam firmat, sicut & Razias dicitur, occubuisse nobiliter, & viriliter non piè & religiosè; Nec Augustinus respondet apocryphum esse librum. Denique non est scripta epistola à Juda mortuo, sed est epistola scripta à toto populo Judæorum, ut Græci Codices optime distinguunt, & numerus in fine solet apponi.

In hac una & multiplici causa, quo plures adducti sunt eo plures manent. Manet Cyprianus tribus testimoniorum libris ubi Canonicos libros controversos tuetur. Et ait. *Obtemperandum fuit Filii charissime desiderio tuo spirituali, impensissima petitione, Divina magisteria poscanti, quibus nos Dominus per Scripturas Sanctas erudire, & insinuare dignatus est; Et mox. Scrutanti Scripturas veteres, & novas, & de Christo, Qui secundum Scripturas annuntiat, & è libris Machabæorum, & allata & alia refert. Et ex libro Apocalypsis numerosa refert, & ex eo probat divinitatem Christi, & alia. Et de Ecclesiastico, & Sapientia. Item apud eundem in Ecclesiastico. Ego ex ore Alissimi prodivi &c. Et quod ipse sit iustus, quem Judæi occisuri erant in Sapiencia Solomonis. Circumvenimus iustum, & prosequitur, & de Solomone, Item apud eundem in Ecclesiastico. Ego ex ore Alissimi prodivi ante omnem creaturam. Gyrum cæli circui &c. Et rursus. De hoc ipsa apud Tobiam, & ibi fuisse. Apud Solomonem in Ecclesiastico. Fili si habes hanc fac tecum, & Deo dignas oblationes offer, & alium fert textum ejusdem. De hoc ipso in Machabæis. Iustum est subditum Deo esse, & mortalem non paria de Deo sentire. Et rursus. De hoc ipso in Sapiencia Solomonis. Iustum Sapiencia metere Deum. Et rursus. Quod nemo in opere suo extolli debent apud Solomonem in Ecclesiastico. Noli te extollere in sciendo opere tuo. Et apud Solomonem in Sapiencia. Et in simplicitate cordis quaeris illum. Et rursus. Item in Machabæis Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore*

Leonum. Et iterum. Item in Ecclesiastico apud Solomonem. Qui diligit argentum non futurabitur argento. Item in Sapiencia Solomonis. Disciplinam qui abicit infelix est. Item apud eundem in Ecclesiastico. Viri iusti sibi suis convive. Apud Ecclesiasticum in Solomone. *Sufurro & bilinguis maledictus, multor enim turbabit pacem habentes. Et ante præmiserat in proemio Cyprianus. Pro fide & devotione tua quibus Domino exhibes Filii Charissimi petisti ne ad insitendum te excerperem de Scripturis Sanctis quadam capitula ad religiosam secta vestra disciplinam pertinentia lectionis Divina succinctam diligentiam quaerens, ut animus Deo delictis non longis, aut multis librorum voluminibus fatigaretur, sed eruditus breviori præceptorum caelestium. Et mox. Collecta sunt à me quedam præcepta Dominica, & Magisteria Divina; ubi sæpe Divinè commemorantur Scripturæ. Et de exhortatione martyrii scribit. Desideravisti Fortunate &c. De Divinis Scripturis hortamenta exponerem. Et mox. De præceptis Dominicis promerentur. Et sæpe geminat Scriptura Apocalypsis, & capite quinto fertur exemplum Matathiam, capite decimo Spiritus Sanctus loquitur in Apocalypsi, & capite xi. fasus est de Machabæis.*

Accedit Magnus Augustinus in speculo, de quo in ejus vita scribit Possidius. *Omnibus volens, & volentibus multa librorum legere, & non valentibus ex utroque divino testamento veteri & novo præmissis præsentibus præcepta Divina seu veteris ad omnia regulam pertinentia excerptis, atque ex his unum Codicem fecit, ut qui velles legeret & qui in eo, vel quam obediens Deo inobediensque esset agnosceret. Et in præfatione ipsamet Augustinus. Quis ignoras in Scripturis Sanctis idest lectionis Prophetica, Evangelica, & Apostolica Autoritate Canonica prædictis quedam, ubi colligit quedam, ubi auctoritatis Canonica multa proferat, etiam moralia non dubia adinstar Caramuelis, sicut, & Cyprianus antea ostenderat & prosequitur. De libro ergo Sapiencia ista hinc operi congruere visa sunt, & citat multa. Et rursus. Nunc jam de libro qui Ecclesiasticus dicitur ponenda sunt quæ videntur, & plena folia implet. Et iterum. Ex libro Tobie ista ponenda credidimus, & concludit cum Apocalypsi. Adeo Sapiencia, Ecclesiasticus, Tobias & Apocalypsis, sunt divinum testamentum vetus & novum.*

Non pigeat post Sanctos Patres, ponere & Interpretem Cypriani Rigaltium, non quidem auctoritate, sed ratione pugnantem, ubi adductis Cypriani ipsi verbis. Sicut Raphael Angelus in Tobia. Tobie librum habes à D. Cypriano non modò, sed & supra Epistola 52., libro de oratione Dominica, de bono patientie, & ad Fortunatum capite decimo, & infra quoque libro testimoniorum tertio, ubi ex Tobia probat rem mag-

trimoniam cum Gentilibus, libro de oratione Dominica, de opere & elemosynis divinam Scripturam vocat. D. Irenæus inter Prophetas, qui contumelia afficiebantur à Gnosticis enumerat Tobiam, D. Ambrosius librum scripsit de Tobia, & citatur ab eodem Hexameron sexto, & de Elia & jejuniis capite decimo. Chrysostomus idem caput quartum citat ad populum Antiochenum, & bellè loquitur de Hieronymo, Præfatio in Tobiam satis indicat se contemnere supercilium Judæorum, qui illum in canonem non recipiunt, quod validiori jure dicere poterat de Judith, ubi contra Synagogam sequitur Nicenensium Patres.

Cap. 5.

Cap. 13.

Ea est reflexio primis quinque seculis, ea negata volumina extitisse Canonica, & quidem quinto seculo definitivè Gelasius, cum septuaginta Episcopis exeunte eo seculo. *Item Sapientia liber unus, Ecclesiasticus liber unus, Tobia liber unus, Hester liber unus, Esdra liber unus, Judith liber unus, Machabæorum liber unus,* & incipiente seculo definitivè Innocentius, & agnovit Augustinus de Doctrina Christiana, sic Laodicensis Synodus quarto seculo, Hester, & eodem seculo Chartaginense tertium, cui subscripsit S. Augustinus, Solomonis libri quinque, Tobias, Judith, Esther & mox. *Apocalypsis Joannis liber unus.* Mox videnda sunt tria prima secula, & certè de libro Sapientie Augustinus, evincit à tempore proximo Apostolorum, apud omnes extitisse Canonicum, & sterilis ipsa antiquitas dives visa est, & plures adhuc fructus, & textus largitur. Incipiamus à vetustissimo Tertuliano, quem Magistrum jactabat discipulus Cyprianus, & Deum loquentem inducit in Apocalypsi. *Ego quos diligo castigo,* & de resurrectione carnis concludit post citatos tres Apocalypsis textus. *Cum igitur & status temporum extremorum Scriptura notent.* Et rursus. *Habemus etiam vestimentum in Scripturis mentionem ad spem carnis allegorizare, quia & Apocalypsis.*

Cap. 3.

Et rursus. *Scribit. Hunc statum confirmat etiam ipsa lex à Deo posita,* & citat Ecclesiastici caput decimumquartum. Iterum in Judæos citat Baruch, & Machabæos, ideoque apud illos recipi debere. Et adversus Hermogenem scribit. *Adoro plenitudinem Scripturae, & si non est scriptum.* Et mox. *Timent illud adicientibus, vel detrabentibus doctrinam.* Et rursus. *Non enim poteris auferre veritatem istam futurorum, quando scripta sunt,* & citat Apocalypsim. Et iterum. *Nos quidem certè Christum semper in Prophetis locutum Spiritum scilicet Creatoris, sicut Propheeta testatur. Persona spiritus nostri Christus,* & citat Baruch Secundo, & de Anima. *Sic Joannes in Spiritu Dei factus Animas Martyrum aspicit,* & adversus Præxeam. *Porro non perlicitatur Scriptura, denique invitatur qui vicerit dabo ei coronam vite,* & memorans vetus testamentum citat Baruch.

Fecundissimi sunt Origenes, & Clemens Alexandrinus. Scribit primus de principiis. *Videmus tamen quomodo hæc quæ dicimus etiam Divina Scriptura auctoritate manentur,* & citato Paulo subdit. *Invenimus nihilominus etiam in Sapientia, quæ dicitur Solomonis descriptionem quamdam. De Dei Sapientia, hoc molo sumptam. Vapor est enim inquit virtutis Dei. Et clarissimè in Ezechielem. Quid enim ait Scriptura. Quid superbis terra & cinis? & in Numeros. In libro, qui apud nos quidem inter Solomonis volumina haberi solet, & homilia secunda in librum Judicum. Ut autem hoc amplius ex Scripturarum auctoritate clarescat, quomodo solet dicere Scriptura cognoscere vel nescire, vide quomodo etiam alibi scriptum est. Qui custodis inquit mandatum nesciet verbum, & rursus homilia secunda in Cantica. In revelatione Joannis legimus. Et mox. Sed opus est gratia Dei, quæ bonum nobis aperiat Intellectum, & in Matthæum eam exponit, & de Apocalypsi libro loquitur. Proposuit fuerat nobis ad exponendum, & in Joannem tomo secundo. Itaque rettè Joannes Apostolus, & Evangelista jam propter Apocalypsim Propheeta, describens in Apocalypsi sermonem Dei, & citat Solomonem, & Joannem.*

Cap. 1.

Alter est Clemens Alexandrinus. *Qui est sine timore non poterit justificari inquit Scriptura. Et rursus. Undè Scriptura constantissimè admonet. Ne introducas quemvis Hominem in domum tuam, dolosi enim Homines multe sunt infidæ. Alibi autem ait. Justus inquit fuit tibi convivæ. Et iterum. Nescis enim Scripturam dicere. Oculi Domini altissimi. Et iterum. Sicut autem in visu extollit vocem suam inquit Scriptura, & capite octavo. Dicit itaque Scriptura Aqua, & ignis, & ferrum, & libro primo pædagogici capitulo 19., & 11., & lib. 2. cap. 7. usè citat Ecclesiasticum ut Canonicum.*

Superfluum est citare Irenæum, & Justinum, cum ambo Apocalypsim sint interpretati, & Irenæus præter citatam Sapientiam habeat caput integrum. *De his quæ Joannes, & Dominus prædixere de Imperiis, & de adventu secundo Christi, & Justinus dialogo cum Tripheno, sub nomine Istaie sæpe citet Sapientiam, & illud propheticum. Vinciamus justam quoniam inutilis est nobis, & ad Græcos de Angelo è Cælis dejecto. Quem Diabolum Divina vocant Scriptura, & alibi.*

Jam totam antiquitatem attulimus sequitur antiquissimus Athanasius. *Sic Scriptura dicit Deus Hominem condidit ad immortalitatem, & ad imaginem eternitatis suæ, verò invidia Diaboli factum est, ut mors orbem terrarum invaderet. Et rursus. Possimus dicere quæ à Spiritu Sancto in ipsum dicta sunt &c. Et non est speciosus laus in ore peccatorum. Et iterum. Nascunt enim sacra Scriptura. Tale quid de Domino locuta est. Et mox. Et in Apocalypsi hæc dicit.*

Qui

Qui est, & qui eras, & qui venturus est, & oratione tertia. Dominus creavit me, repetit dictum per Solomonem. Sequitur vetus Ephrem Syrus. Alio in loco ait Scriptura. Sed asfirmaverunt lusum esse vitam nostram, quod habetur Sapientia decimo quinto, in sermone de patientia, Deus, donavit Scripturas. Et mox. Et accipiet armaturam zelus, & parensi trigesima prima de Deo, alibi que dicit. Non te ipsum extollas, & de patientia. Atque Dominus. Alibi que dicit. Quis speravit in Domino, & confusus est? Et parensi trigesima. Unde dicit Propheta, & citat Ecclesiasticum capite secundo, & vide de penitentia, & illud sæpe repetit. Scriptum est, de his libris sicut de aliis certis. Sequitur Augustinus sussumè adductus, qui est pro libris Machabæorum, rursus adduci potest de cura pro mortuis, de Doctrina Christiana & alibi. Sequitur Hieronymus vel citatus ab Adversariis, & præter adductos textus sunt alij plures. Et do Tobia. Liber Tobia licet non habeatur in canone (idest hebræo) tamen quia usurpatur ab Ecclesiasticis tale quid memorat dicente Tobia ad Filium suum. Et de Machabæis. Hoc enim Scriptura commemorat quod Alexandri &c. Et de Apocalypsi in

Ecl. 1.

C. 2. V.

Ep. 129.

C. 2. 17.

Ep. 17.

Ep. 17.

Scriptoribus Ecclesiasticis, quod ea interpretentur Iustinus, & Irenæus. Et rursus. *Nos Apocalypsim Joannis suscipimus nequamquam bujas temporis consuetudinem, sed veterum Scripturam auctoritatem sequentes, qui plerumque bujas utuntur testimoniis, non ut interdum in apocryphis facere solent, quippe qui & Gentilium utuntur exemplis, sicut quasi Canonici, & Ecclesiastici. Et Epistola ad Heliodorum. Nicolan respice quem Dominus in Apocalypsi sua damnat sententis. Et rursus de Domino: Sed sicut non vult mortem peccatorum tantum, quantum ut convertatur, & vivat, ita tepidus odit, & etiam ei navisam faciunt. Et rursus citans Ecclesiasticum. Arguendum, & aurum tuum confusa. Et iterum docet. Non posse omnem Sacram Scripturam esse contrariam, & ibi fusè agit de Apocalypsi, & Ecclesiastici tertio. Propter quod Scriptura dicit quantum magnas es humilia te in omnibus. Et iterum. Scriptura repugnavit tempus tacendi. Et iterum. Nec retineas verum in tempore salutis. Iterum ad Pammachium scribit. Ut toto Scripturarum pondere dicamus, & citat Apocalypsim, & Epistola ad Paulinum. Apocalypsis tot habet Sacramenta, quot verba, & ibi loquitur de Scriptura Protocanonica, & huic ex diametro contrarius est Lutherus, sic de Judith apud aliquos dubia, habet præfationem & dicit Canonicam &c. Quod agit Hieronymus agit, & Epiphanius, probans ex Machabæis orationem pro mortuis, & quidem per Hostes Scriptura evidenti. Idem habet Fulgentius in Epistola ad hebræos, quam post Gelasium cœntica vult Canonicam, quamvis Augustinus, Hieronymus, apud Eusebium Ecclesia Romana oon*

admitteret, idem ex Ambrosio facillè erui potest, & in hac una materia ut & nos facimus, multa possent volumina componi, ubi libri Deuterocanonici apud Patres Canonici omnino compareant, & apud illos ipsos ut Hieronymum, quem penè solum Hostes opponunt.

Manent post Scripturam versiones quas novem vult Baronius, Junius Calvinista tredecim, melius decem Bellarminus. Prima est ante versioem 70., cujus meminit Joseph duodecimo antiquitatum, ubi narrat Theopompum & Theodestum punitos, quod in suis historiis eam inferrent, & Patres dicunt Platonem ex iis multa mutatum. Nec obstat versioem septuaginta dici primam, asserit enim Eusebius translatam Scripturam, sed non ita commodè, & perfectè. Secunda est versio ipsa septuaginta, cujus Aquila Pontici sub Adriano, ex Epiphano de ponderibus & mensuris, Gentilis mox Christiani, sed ab Ecclesia pulsus, quod Aitrologis judicariæ vacaret Judaismo nomen dedit. Quarta est Theodotionis primum Marcionitæ, deinde Profelythi Judæi sub Commodò. Quinta est Symmachi sub Severo ex Baronio, juxta alios sub Lucio Vero, sacros libros ex Hebræo in Grecum transtulit, ex Eusebio primum Ebio. oita mox Judæus. Sexta est Hierichuntina in Urbe Hiericho, anno septimo Caracallæ in dolio reperta. Septima, Nicopolitana ex Epiphano Nicopoli inventa. Octava Origenis multa miscens ex editione Theodotionis, & septuaginta, dicta communis & implens bibliotheca. Nona est Luciani Presbyteri, & Martyris, novam editionem componens plus emendatam. Decima, Hesiçhii emendantis septuaginta. Id constat de editione 70., esse authenticam citatam à Christiq, & Apollolis, & probabilis adhuc esse cùm Patres sint usi, nec in manibus omnium potuit variari, etiam probabilis est cellulis extitisse 70., cùm id narret Justinus de visu ruinae, nec potuit falli in ruina illius ædificij, & populorum traditioni confinis, idem tenet Irenæus, idem Cyrillus Hierosolima, idem Clemens Alexandrinus, idem Augustinus libro secundo de Doctrina Christiana, idem Isidorus Hispalensis de Divinis officiis, & plures contra unum Hieronymum, voleunt eam cellulas fctas, præcipuè cùm Ptolemæus vellet experiri, utrum libri illi forent Divini. Post versiones Græcas sunt Latina, & vulgata quæ est Itala antiqua emendata ab Hieronymo, nam quæ leguntur emendata ab ipso, sunt modò in nostra vulgata. Matthæi secundo legebatur, in *Beleem Judæe*, Hieronymus in *Beleem Judee*, prima ad Corinthios septimo. *Divisa est mulier & Virgo*, & legi vult ut modo legitur. *Mulier innupta & Virgo*, ad Romanos duodecimo, *tempori servientes*, & legitur *Dominus servientes*, & si aliqua non sunt juxta illius versionem, vel ipse affirmat non omnia mutasse,

tasse, sed multa ut erant reliquisse.

Aliqui libri sunt ex versione Hebraica, cum Hieronymus non transfulerit Sapientiam, Ecclesiasticum, & Baruch. Alique versiones extiterunt Catholicorum. I. S. Pagnini ordinis Prædicatorum quam laudat Bonfrerius in Prologo, & Genebrardus reprehendens, etiam post commendat, & si Hispani aliquos mendos invenere, additi sunt apud Hugonem à porta hæreticum. Alia est Benedicti Arias Montani, omnino pene gentium linguis instructi, & emendavit versionem S. Pagnini, sed loco laudis vituperatur à Bonfrerio, at ab aliis defenditur, & biblia quæ circumferuntur sunt hæretica, & plena fabulis nec sunt ipsius. Alia est Tigurina non Tiguri impressa, sed ea quæ cum bibliis circumfertur, emendata ab universitate Salmanticensi, & Complutensi. Alia est Isidori Clari, quæ rarò discedit à vulgata, & si discedit est Munsteri Apostatae versio. Cajetanus ex Cano vertit plus acutè quàm feliciter, Gothica Toleti habetur Latine, sic Augustinus Justinianus Genueus, octapla feliciter posuit, sic Franciscus Ximenius Cardinalis, demum magna decem tomis peracta. Etiam est apud Hostes Sebastiani Munsteri, Æcolampadii, Leonis Judæi, & Theodori Biliandri perficentis, Sebastiani Castalionis Basileæ, Junii, & Tremelii Genevæ, Theodori Bezzæ, & Genevensis.

Remanet defendenda vulgata, in Ecclesia per Hostes vera communis, & in articulis fundamentalibus infallibili, & Gregorius utraque utitur Epistola ad Leandrum. *Mei quoque labor studii ex utraque sulcitur*, & de illa Hieronymi Augustinus. *Cujus sanium literarum laborem Hebræi fatentur esse veracem*, & Epistola decima dicit omnibus placuisse & ex Isidoro. *Ceteris anteposuitur*. Sic Augustinus contra Faustum ostendit, impossibile fore vitare Scripturas, & alioquin Ecclesia foret sine Scriptura, sic Ecclesia est columna, & firmamentum veritatis, sic in Ecclesia nil esset certi in variis versionibus, sic quilibet addit, & detrahit, ut Lutherus. *Namquid non habemus potestatem mulierem fororem circumducendi*, de suo adjecit in uxorem. Et ad Romanos sexto. *Arbitramur justificari per fidem addidit solum*, sic Beza actorum decimo quinto detraxit ea verba, *præcipiens custodire præcepta Apostolorum*, sic oculis constat in diversis versionibus, & ostendunt Cochleus & Greterus, & Cochleus refert mille loca à Luthero vitata, sic nullus haberet veram versionem, Tigurini, Osiander, Bucerus, Munsterus reprehendunt illam Lutheri, & ipsamet post mille facta dixit errasse, sic Beza reprehendit Castalio, & alij. Sic Lutherus de novissimis verbis David, Kemnitiis in prima parte examinis, Witacherus, Beza in caput decimum octavum, laudant unam versionem, & prophetant, in re clara tot fore veriores quot sciolos. Sic laudant

vulgatam, Conradus Pelicanus præfatione in Psalmos, Theodorus Beza in caput primum Lucæ, Carolus Molinæus in novo testamento, & alij apud Gravinam, & Hebræi ipsi. Nec sunt in ea solecismi, ut Hostes ipsi contra suos Novatores ostendunt, & scioli aliqui reprehendunt elegantias non intellectas, ut millies ostendit D. Arnaldus, & unum exemplum est in Psalmis. *Præquam intelligerent spinæ vestra Rhamnum*, quod exprimit Dei velocitatem melius, quam si spinæ accendantur ad ollam, cum spinæ adnascantur mox Rhamno. Quæ versorū opponunt nobis evidenter sunt falsa, nos vitiasse Scripturam, ut meritum ponemus, talibus enim hostiis promeretur Deus, ut intercessionem B. Virginis, ipsa conteret caput tuum, quippè mille & amplius annos, erat vulgata ante Lutherum, & Calvinum, & ea utebatur Ecclesia vel per Hostes vera, ita legebant antiquissimi Patres, ut oculis ipsis constat, & notant Walemburgici, unum afferimus ex Jacobi Epistola, quam Lutherorum biblia negant Canoniam, & tamen Hieronymus ait de Scriptoribus Ecclesiasticis, *Jacobus unam tantum scripsit Epistolam, quæ de septem Catholicis est*, & innumeri Patres apud Coccium, & Bellarminum, volunt esse Canoniam, & Lutherani ipsi contra Lutherum. Liberum cuique facientem agnoscere, è contra ut vidimus ipsi mutarunt textus controversos, & nos oppositionibus contra nos factis, in singulis materiis respondimus, habentes vetustum & immutatum textum.

CAPUT ULTIMUM.

De Reliquis spectantibus ad primam & secundam Personam.

EXpositis tertiæ Personæ proprietatibus, exponenda sunt spectantia ad reliquas duas, & ad Trinitatem ipsam totam, sic processiones, relationes, & Personæ, cum tribus partibus constet Trinitatis tractatus.

Processio est origo unius ab alio, ut aqua procedit à fonte, flos à radice, & ut loquuntur cum Basilio Patres, rivus procedit è fonte, & radii procedunt à sole; Has negarunt Sabelliani, Ariani, Semiariani, Macedoniani, Praxeas, Noetus, Servetus, Sociniani, & alij, ut Christus ipse de se ipso verax testatur. *Ego à Deo processif, & rursus. Exivi à Patre & veni in mundum*. Et de Spiritu S. *Spiritus veritatis qui à Patre procedit, & passim & iterum. Ante Luciferum genui te*, & alibi. *Ego hodie genui te*, & iterum. *Egressus ejus à diebus æternitatis*, ubi de creatura inchoat Scriptura. In principio Deus creavit Cælum, & terram, & Jsaïas Evangelista potius quam Propheta. *Generationem ejus quis enarrabit? Nec obstat Arij ratio, Quis est pluvie Pater, aut quis genuit stillas*

Pf. 57.

Anno
1535.
1540.
1566.
1572.
&c.Jo. 8.
Jo. 16.
Jo. 15.
Jo. 14.
Pf. 109.
Mic. 2

U 53.

70-

Job 36 roris? Ubi & creaturæ dicuntur Filii, & genitæ, quippè generatio creaturæ est ad extra, generatio Filii ad intra. *In principio erat Verbum & Verbum erat apud Deum & Deus erat Verbum*, estque Sapiëntia & Sapiëntia, & Filius est. *Qui non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo*, & factus homo exinanivit se ipsum formam servi accipiendi, quod Sociniani ipsi Hostes intellexerunt, & fusè ostendimus tomo præcedenti.

Mat. 11. Cùm ergo constet ex fide Processio videndum an constet lumine naturali, quod videtur tenuisse Raymundus Lullius, damnatus in directorio Eymerici, quamvis ipsum excuset Vasquez, & Suarez exponat id facta jam revelatione; Cùm reliqui Theologi id negent, & citent clarissimas Scripturas. *Nemo novit Patrem nisi Filius, & qui voluerit Filium revelare*, & Matthæi decimo sexto. *Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in Cælis est, & Lucæ decimo. Ex nemo scit quis sit Filius, nisi Pater & quis sit Pater nisi Filius, & qui voluerit Filium revelare*, & Joannis sexto. *Est scriptum in Prophetis. Erant omnes docibiles Dei, omnis qui audivit de Patre, & didicit venit ad me. Non quia Patrem vidit quisquam, nisi is qui est à Deo hic vidit Patrem, & capite primo. Deum nemo vidit unquam, Unigenitus Filius qui est in sinu Patris ipse enarravit, & citatus Iñias habet. Generationem ejus quis enarrabit?* Hoc repetunt Interpretes & bellè Hieronymus. *Quod caro, & sanguis revelare non potuit Spiritus S. gratia est revelatum.* Hilarius octavo de Trinitate. *Non putet Homo sua intelligentia se consequi posse mysterium Divinæ generationis, & in sexto. Philosophia non capis, Chrysolomus in Matthæum docet Petrum indignuisse revelatione, ut Christum Filium Dei naturalem agnosceret, Justinus vocat Trinitatem rerum arcanarum, & ineffabilem naturam, Augustinus de Trinitate libro octavo & alibi. Prius credere debemus quàm intelligere, Leo Magnus successore de Præcessore. Non caro & sanguis, sed ille me tibi revelavit &c. Arator de Deo, doceatque volentem, sic Fulgentius de Fide Trinitatis, Cyprianus de baptismo, Hormisdas ad Justinianum, Auctor de cælesti Hierarchia & Divinis nominibus, & Anselmus in monologio cohibet audaces. Videtur mihi bujus tam sublimis rei secretum transcendere omnem Intellectus aciem humani, & ideo conatum explicando qualiter illud sit continentium puto, & S. Thomas docet derogari tali mysterio, cum ratione naturali requiritur, & Synodus Nicæna reprehendit Philosophos, ex Philosophia de Trinitate tractantes, nec ratione naturali illi Præsules sed vi Divina ad silentium adegere. Imò natura nescit unum tria, & tria unum, nec effectus cognoscitur nisi ex omnipotentia, & si Incarnatio Christi ex Apostolo est mysterium absconditum*

In 16. Matth. à seculis, erit validiori jure Trinitas, nec comparet naturam, ut arguit D. Anselmus, quæ super omnia est, & quod est supra omnem rationem, à naturæ ratione non comprehenditur. Frustra opponunt numerum ternarium esse perfectum, quippe idè perfectus est ob initium medium, & finem, non tamen est unus nisi collectivè. Frustra opponunt similitudinem cum anima, quam etiam libro integro evincit Augustinus, quippe ex D. Thoma major inest dissimilitudo, nec actus, nec potentia distinctæ unum sunt, & ex Anselmo simile exemplum non invenitur. Frustra citant Trisgemitum dicentem. *Monas genuit Monadem, & in se suum reflexit ardorem, & Platonem de Trinitate differentem*, quippe Trisgemitus de uno loquitur orbe creato ob unius Dei amorem, & apud Criticos bonos est Apocryphus; & Plato de Trinitate absurda est locutus, à Tertulliano & aliis reprehensus. Frustra citant Augustinum contestantem, se in libris Platoniorum legisse, eadem verba quæ sunt initio Evangelii Joannis, quippe Plato ex Augustino legit in Moysè, & Platonici didicere ex Sibilla Erythrea, ut voluit Augustinus, Justinus & alij, & ex Judæis per orbem dispersis. Frustra fertur Athanasius accusans Philosophos, quod ignorarent mysterium Trinitatis, qui se explicat de cognitione gratiæ. *Gratiæ in nos collatæ magnæ absdubio sunt, & supra Humanem, & quod transcendit sua excellentia omnia charissimata Patris, ipsiusque verbi cognitio, & donatio Sancti Spiritus.* Frustra repetunt sine socio non esse gaudium, quippe Deus se solo est beatitudo, & Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eger. Frustra divinum ut vocant Platonem, aliosque altissimum Platonicos adducunt, quippe redarguit ipsos ad Corinthios Paulus. *Loquimur Dei Sapiëntiam in mysterio, quæ abscondita est quam prædestinavit Deus ante seculum in gloriam nostram, quam nemo Principum bujus seculi cognovit, & ibi fuso calamo demonstrat.* Nec datur appetitus ad agnoscentiam Trinitatem, sicut volunt Scotistæ dari ad visionem Beatam, quamvis naturalis esse non potuit, quod est omnino supra naturam.

Hæc processio contra Lullum est duplex, ut vidimus in Filio & Spiritu Sancto, nec alia comparet in Scriptura, & Patribus & Pater ingenuus à nullo procedit, nec sol procedit à radiis. Et frustra Lullus inducit bonificabile, & bonum, quippe de Deo uno totus orbis intellexit, & Deus est sibi unica beatitudo, & in nobis potest esse multiplex per mentem Deum autem senset loquutus. Hæc etiam duplex processio contra Durandum, est immediatè per intellectum & voluntatem, quippe in principio erat Verbum, & Verbum est Sapiëntia, sermo, proles mentis, & productiones ad intra sunt immediatè à mente & voluntate, sic *Charitas diffusa est per Spiritum Sanctum*, nec obstant

L. 8. de Civ. 2. 10
Disp. 2. 8. Ar.
Orat. 1.
1. cap. 2.

Patres generationem Filii dicentes esse ex natura, quippe loquuntur contra Arium, dicentem eam generationem esse liberam, sic Basilii libro quinto contra Eunomium ait, *Patrem natura & essentialiter genuisse*, & Epiphanius in Anchorato ait, *Genuit natura super voluntatem*. Hæc iterum duplex processio, est per unicum actum intelligendi, & alia per unicum actum volendi, contra Scotum admittentem duos actus, quorum unus sit intelligere commune, alter sit dicere notionale, & proprium, contra Vasquez admittentem duos alios, nempe intelligere & dicere, contra Valentiam volentem duos actus, alterum notialem alterum absolutum, & nobis expressè favet Anselmus. *In summo Spiritu idem est dicere, ac intelligere. Quoniam autem idem est in summo Spiritu scire quod intelligere, scire dicere neesse est quod eodem modo sciat omnia que sunt quo eo dicit, aut intelligit*. Et rursum. *Ejus scire & intelligere non est aliud quàm dicere, & D Fulgentius ad Monimum. Cùm autem nullum apud se Verbum habeat, utique cogitando habet, quia nihil est aliud cogitare, quàm apud se dicere, favet Augustinus decimo quinto de Civitate, Pater dicit se, ubi idem est dicere ac intelligere, alioquin Pater produceret se ipsum, sic & alii Patres, & linea intelligendi est innata, ideoque includit & intelligere, & dicere, & idem telum ferit Adversarios, cum etenim essentia sit communis Personæ, cur in solo Patre generat? Non nisi quia connotat Paternitatem, ut respondere debent Henricus, Scotus, Vasquez, & Valentia, neque dicas dari etiam in Deo plures scientias, quippè distinctio illa est penes obiectum, non verò penes intellectum Divinum, & potest aliqua conditio esse necessaria ad operandum non ad dandam existentiam, ut constat in approximatione respectu ignis. Ideoque concludendum est intelligere in solo Patre esse dicere, sic Richardus Victorinus de Trinitate vocat, Patrem auctorem Iovianus & ait. *Nam solus Pater dicit, & Gregorius in moralibus ait. Ipse vocat quia eum Pater gignendo dicit, & fuse agit de hac re Anselmus in Monologio. Manet gravis questio de principio quo divinarum Processionum, cum principium quod sit suppositum, cum actiones sint suppositorum, & Pater dicatur generare, principium quo est virtus principii quod, ut calor est principium quo calefactionis, nempe virtus per quam ignis operatur, & in hac re tot sunt opiniones quot mentes, & Patres videntur esse discordes. Aliqui enim volunt solam naturam sic Basilii libro quinto contra Eunomium, *Pater natura Divina proprium Filium genuit*, Nazianzenus de fide Trinitatis vocat Filium, *perfectum de perfecto, totum de toto*, sic Augustinus de tempore idem scribit. *Genuit Filium totum à toto perfectum à perfecto, plenum à pleno*, Damascenus libro primo de fide orthodoxa. Ge-**

neratio est natura non sicut generantis, sed sicut ejus quo generat, sic Cyrillus libro primo thesaurorum ait, *generatioem virtutem esse*, essentiam, sic Anselmus in monologio de Spiritu Sancto. *Non ex eo procedit quo plures sunt Pater, & Filius, sed ex eo in quo unus sunt*, & repetit ibi, & de processione Spiritus Sancti, sic Joannes Theologus in Concilio Florentino; sic Auctor de Divinis nominibus capite tertio, sic Augustinus sepe Verbum ait, è Sapientia procedere, & sic ab essentia. B contra Athanasius de Trinitate ait. *Pater hypostasi gignit*, Ambrosius de fide inquit. *Generatio est paternæ proprietatis non potentie*, sic Augustinus de Trinitate dicit, *Patrem esse Patrem, quod est ei Filius*. Sed in ipsa discordia sunt unioni, quippe præter essentiam requiritur relatio, & sola est diversitas in modo loquendi, an proprietates sit connotatum, complementum, importetur in recto, vel in obliquo, sit principium inadæquatum & similia; sic nullo negotio solvuntur oppositiones, sic essentia non generat ex Petro Lombardo, cum requiratur relatio, & generat Pater, & sic generat in Patre non in Filio. Cur verò sola productio Filii dicatur generatio, jam vidimus agentes de Spiritu Sancto.

A Processionibus ad Relationes ascendimus, quæ ex illis emergunt, de quibus quatuor articulis agit Angelicus. Et relationes sunt multiplicis generis, aliæ ad extra, aliæ ad intra, quæ sunt ad extra fundantur in actionibus transcendentibus, ut Creatoris & Gubernantis, aliæ in actibus immanentibus, ut Prædestinantis, aliæ ad intra conveniunt omnibus Personis, ut relatio æqualitatis, similitudinis, identitatis, aliæ conveniunt uni tantum, ut Paternitas, Filiatio, spiratio activa, & passiva, & quatuor sunt, Filii respectu Patris Filiatio, Patris respectu Filii Paternitas, tertia Patris, & Filii erga Spiritum Sanctum, spiratio activa dicta, quarta Spiritus Sancti respectu Patris & Filii, & est spiratio passiva, nec sunt quatuor Personæ, quippe spiratio activa realitèr, non distinguitur à Paternitate & Filiatione. Hæc relationes secundum esse in sunt reales, cum idem sint ac essentia Divina, & reales sunt secundum esse ad relativum, alioquin Trinitas partim esset rationalis, & cum esse ad sit ipsa relatio. Nec obstat Boetius hic relatus ab Angelico, docens relationes esse rationis, quippe loquitur de relationibus ad extra, alioquin habet axioma illud. *Substantia prebet unitatem, relatio Trinitatem*, & fuse Augustinus de Trinitate, ponit duo prædicamenta, substantiam, & relationem, & sepe vocat substantialem, & probat non esse accidentis, cum à Deo abesse non possit. Quæ verò distinctio sit inter essentiam, & relationes, jam de Deo uno diximus, & in quata nota Ecclesiæ tomò præcedenti salvavimus prædicata apparenter opposita. An verò Relationes di-

In monol. 4. 13.

Lib. 3.

Cap. 14.

L. 6. 1. 12

T. 32. c. 5
C. 30. 11.
32.

Scr. 15.

L. 4. 4. 4.

L. 1. 2. 5.

dicant perfectionem dicimus cum Scoto, Durando, Capreolo, Richardo, & eum pluribus Thomistis nullam dicere. Et primo evincimus ex Augustino de Trinitate, ubi docet bonitatem, magnitudinem, perfectionem in Divinis non relativè, sed ad se dici.

Et rursus de Trinitate quærens eum tres Personas, nec tres omnipotentes, nec tres magnos dicere sas sit respondet, *quia magnas, & bonus sunt nomina substantiva, & dicuntur ad unum.* Et rursus. *Sicuti non dicimus tres magnitudines, sed unam essentiam, & unam magnitudinem,* nec Augustinus loquitur de essentia relativa, quippe cum res sumatur & substantivè, & relativè dicere possumus tres res, non triplicem essentiam, aut magnitudinem, & Nazianzenus per excellentiam Theologus. *Quomodo Pater non sit Filius, est tamen id quod est Filius.*

Etiã Personæ Divinæ sunt æquales ex Augustino. *In summa Trinitate tantum est una quantum tres sunt, nec plus aliquid sunt hæc quàm una,* & Synodus Toletana definit. *Trinitas nec minor est in singulari, quàm in omnibus, nec major in omnibus, quàm in singulari Personis manet,* sic Anselmus in prologo, & alii, nec satisfact esse eminenter in aliis quippe eminentia dicit excessum, ut constat in Deo, & creaturis, multoque minus relationes, perfectas esse in ordine ad essentiam, cum sermo sit de relationibus non de essentia, de relativa perfectione non de absoluta. Etiam tres relativæ perfectiones repugnant, cum in finem omne relativum includat. Nec obstat sexta Synodus, vocans tres Personas perfectas, quippe id non est ratione relationis, sicuti dicimus tres Personas & unum Deum, & juxta Athanasii symboli phrasim. *Æternus Pater, æternus Filius, æternus Spiritus Sanctus non tamen tres æterni, sed unus æternus,* sic perfectio sicut æternum sumitur adjectivè non substantivè, nec adoratur Paternitas sed Pater, quamvis ad adorationem factis sit una formalitas, velut in humanitate Christi Divinitas, nec Patres dicentes relationes perfectas, ullo pacto nobis contrariantur, ut Nazianzenus. *perfecta Deitas quomodo erit, in qua ad perfectionem aliquid desideratur?* Et Athanasius oratione secunda ait. Proles si non æternaliter existit cum Patre, detrimentum afferit plenitudini illius substantiæ, & asserit Patrem sine verbo esse mutum, sic Damascenus, & Angelicus docent Patrem sine Filio non esse perfectum, ut hæc non sunt ad rem nostram, eum sint ex parte naturæ communicandæ, cum Patres ipsi ut notat Aguirre se exponant, non futurum Patrem sequendum, sicut imperfectus esset Deus ipse, si non cognosceret futura contingentia, quamvis illa Deo perfectionem non addant; unde concludimus cum Anselmo in monologio. *Certissimum autem jam considerata ratione reddiderunt quidquid summa natura inest essentialiter, id perfectè convenire Patri, & Filio, & eorum Spiritui, & ta-*

men id ipsum si simul dicatur de tribus non admittere pluralitatem, ubi docet Anselmus id esse certissimum; & in prologo. *Quod antem est singularis quisque, hoc est tota Trinitas simul.* Denique nullum est argumentum illud. Adversariorum Achilles & decantatum, omne ens est perfectio, cum ens idem sit ac perfectum, quippe valet hoc de ente absoluto, non in relativo quod est purus respectus.

Ventum est ad Personas Divinas constitutas relationibus non originibus, eum origines sint viæ ad generationem, nec offendant Personas jam constitutas, nec proprietatibus absolutis sed relativis, quia Pater, Filius, Spiritus Sanctus sunt ad aliquod, nec obstat in creatis id fieri, quippe id eventit ex limitatione, ubi in Divinis sola relatio multiplicat Personas ex Concilio Florentino, & Toletano xi. Optimum verò est nomen Personæ, quod adhibent Patres & Concilia, non anellantia Grammaticæ, sed imperantia, & adhibet elegantissimus Justiniana, lege prima ff. de statu hominum, & libro primo, & quarto institutionum, & alibi, imò eloquentiæ Magister in Lucullo. *Ac vererè me talium Personarum cum amplificare velim imminuam etiam gloriam,* & in partitionibus & alibi sæpe, unde Grammaticam ipsam neglexit Valla, & indoctus ex Petavio vult Patres docere. In his Personis est circuminfectio Græci pericoreta, estque mutua Personarum commixtio, vel inhabitatio unius Personæ in alia, quam Christus ipse peritissimus, & expertus docet.

Non creditis quia ego in Patre, & Pater in me me est? Et mox. Pater in me manens facit opera. Et rursus sicut. *Tu Pater in me, & ego in te,* & eum Scriptura Interpretes & Patres, sic Augustinus de Trinitate docet. Ita ut singula sint in singulari, & singula in omnibus, & ratio est non immetitas vel æternitas, sed identitas ex Patribus trium Personarum, ita Cyrillus libro decimo in Joannem, & primo. *Quoniam utroque alter in altero est naturaliter, ac necessariè univrum operante Patre, Filius operatur tanquam virtus ejus naturalis, & substantiva, & subsistent;* Sic Ambrosius libro primo de Fide. *Operationis unitas non facit pluralem Divinitatem, sicut ipse Dominus ostendit dicens. Credite mihi quia ego in Patre, & Pater in me,* & Augustinus tractatu vigesimo in Joannem. *Quomodo Pater, & Filius inseparabiles sunt; Quia ipse dixit Ego, & Pater unam sumus,* sic Hilarius asserit Filium esse in Patre, eo quod sit vita viventis, & alij, ob unam substantiam, & potentiam, imò etiam ratione Personarum, cum sint indivisæ, & inseparabiles, ut loquitur Athanasius oratione quarta. Sicut ex luce splendor, & Augustinus primo de Trinitate, sicut inseparabiles sunt, sic Toletana Synodus undecima, & rursus Hilarius libro secundo. *Ita in se invicem quia ut omnia in ingenio Patre perfecta sunt, ita omnia in Filio Unigenito*

Cap. 13.

Tut. 2.

§ 6.

Lib. 6.2.

ult.

Cap. 3.

Cap. 6.

I. 5. c. 7. 18.

I. 5. c. 8. I. 7. c. 1. § 6.

Orat. 17.

xi.

Orat. 18.

Orat. 5.

Cap. 6.

genito perfecta sunt, sic Anselmus & alii, nec oblat Patrem futurum Filium, nam Pater est ingenuus & cum Paternitate, imò ex Hilario est circumfessio, utilis pro unitate ut constat & Trinitate, cum dicatur alius & alius non idem sibi. Est etiam Trinitas homoussion confubstantialis, ut cum Synodo Nicena sentit Ecelesia, & Hieronymus scribens Damaso ait . *Obfessor Beatitudinem suam, per Crucifixum Mundi saluam, per Omoussion Trinitatem*. Non tamen in sensu Sabellii, qui ex Leone Magoo . *Cum veram Trinitatem intelligere non valeret unam eandemque credens sub triplici appellatione Personam*, trium nominum constituit Trinitatem, aduersus quem scribit Hilarius .

Ep. 57.

Male Omoussion Samoussion confessus est, sed nunquid melius Ariani negauerunt? Et melius Ambrosius tertio de Fide . *Frustra autem verbum istud propter Sabellianos declinare se dicunt, & in eo suam imperitiam produnt bonoussion autem alijs non ipsum est sibi*, ubi Arianus impetitos demonstrat, & verbum duo significare diversa, optimum esse potest & pessimum, velut astutia & fraudem dicit, & prudentiam, & dolus bonus est & sæpe malus, & similia . Est etiam Trinitas homoussion similis, qua voce usus est Hilarius de Synodis, & Athanasius oratione secunda & quarta, at negat Patres, Basilius negat similitudinem & vult identitatem, Nazianzenus vult magis idem quam simile, Cyrillus libro tertio in Joannem, accerrimè impugnat eam similitudinem, sic Marius Victorinus de substantia, non est alia ut sit, similis ad aliam; sic Hilarius Constantium ea de re accusat . *Satisfacere ignorantibus putas quis dicis simitem Patri secundum Scripturas*, imò Semiariani apud Epiphanium, dicebant Filium per omnia similem Patri, ideoque natura, & Usia quod tamen cane pelus & angue horrebant, ideoque post Arium & Arminium, ea voce abstinentum omnino, & Patres ipsi ea utentes cum Hilario, eam contra Hæreticos impugnarunt, & usi sunt ea voce similitudinis, sed perfecte similitudinis, sed imaginis & quoad substantiam, quæ tamen ob hæreticorum dolos non sufficiunt . Sunt & tres Personæ æquales, & simul, & in hac Trinitate ait Symbolum Athanasii, nihil majus aut minus, nihil prius & posterius, sed tres personæ coætæræ sibi sunt, & cœquales, nec est prioritas temporis in æternitate, nec prioritas naturæ in eadem substantia, bene prioritas originis, cum Filius sit Deus de Deo lumine de lumine, genitus aut Luciferum . Sunt etiam in Personis missines, & Spiritus Sanctus mittitur à Patre & Filio, Filius à solo Patre, Pater à nullo, cum etenim docente Angelico missio dicat originem, & novum modum existendi, Pater ingenuus mitti non potest, Filius autem mittitur à Patre . *Sicut misit me Pater, & ceteros. Non sum missus nisi ad vos, quæ perierunt domus Israel*, & de Spiritu Sancto loquitur Chri-

Cap. 13.

Cap. 7.

Ep. 141.

Orat. 17.

Cap. 5.

L. 1. c. 10.

Hfr. 73.

7o 1o

stus . *Quem misit Pater in nomine meo* . Mat. 25 Mittuntur aliquando visibiliter, ut Christus, & Spiritus Sanctus in forma columbæ, 7o 14. aliquando tantum invisibiliter . *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per inbabitantem Spiritum ejus in nobis* . Sunt etiam in Trinitate operationes, adintra sunt proprop, ut generare Patris, adextra communes cum proveniant ab omnipotentia, tribus Personis communi ut c. firmiter constat .

Rom. 5.

Huc denique spectant notiones, quæ sunt notæ dignitatis distinguentes, & hæ probabilis sunt 5. Genitor, Ingenuus, & Genitus, Spirans & spiratus, & nomen illud ingenui in Patre est, & constat has quinque esse notiones, constat etiam notionem Patris esse qua respicit Filium, & qua est ingenuus, nec qua Pater est ingenuus, ut constat in creatis, ex quibus facillè corrumpunt ratione contrariæ . Si in Patre innascibilitas est notio, erit & in Filio inspirabilitas, & ingenerabilitas in Spiritu Sancto, & notio in ipso erit non productivum, quippe innascibilitas dicit dignitatem, quam non dicit inspirabilitas, est enim primum principium, & ingenerabilitas est ipsa Filiatio, & ingenerabilitas Spiratio passiva, Pater verò, ut Pater non est innascibilis, & Pater dicit negationem cujuscumque productionis, unde Patres aliqui Patrem vocarunt etiam quoad Divinitatem majorem, cum ex Synodo Sardicensi nomine fit major . Etiam in Filio notio est spiratio, sicut esse bipedem in homine respectu quadrupedum .

Unum est in hac re cautè servandum . Formam hæ sanorum verborum, nulli enim ex Augustino periculosus erratur, & olim cum syllabis penè divisus est orbis . Et primò substantia, natura, essentia, affirmantur de tribus Personis cum sint unus Deus, & nomina constituenta Personas, ut Personas semper multiplicatur, ut tres Personæ . Rursus nomina essentialia in abstracto, nunquam supponunt pro Divinis Personis, ita in Concilio Lateranensi sub Innocentio Tertio, falsa sunt illæ propositiones, essentia generat, essentia non generat, cum actiones sint suppositorum, nec Paternitas generat, sed Pater . Iterum aliqua dicuntur per appropriationem, ut Patri potentia, Filio Sapia, Charitas Spiritui Sancto tribuitur, & Hilarius Secundo de Trinitate . *Æternitas est in Patre, species in imagine, usus in munere*, & Augustinus de Trinitate scribit . *In Patre est unitas, in Filio equalitas, in Spiritu Sancto equalitatis unitatisque concordia*, sic non confusè accipiendum est, quod ait Apostolus, ex ipso, per ipsum, ex ipso, ex ipso dicens propter Patrem, per ipsum propter Filium, & in ipso propter Spiritum Sanctum . Verum Concreta substantialia & essentialia, ut plurimum significant Divinam essentiam . In principio creavit Deus Cælum & Terram, hæc dicit Dominus, aliquando pro una tantum Persona, ut misit Deus Filium suum in Mun-

L. 6. c. 10

- Gen. 1.* Mundum, dicit primam tantum Personam, & dixit Dominus Domino meo, primam & secundam importat. Rursus si aliqua adjectiva adjectivè sumantur, dicuntur de tribus secus si substantivè, ut in symbolo Athanasij, non tres aeterni, sed unus aeternus, & infra. *Totæ tres Personæ coaeternæ sibi sunt*, sic res & aliquid relativè accepta non secundum essentialiam, ita Anselmus de fide Trinitatis. *Nemo Christianus conficitur Patrem, & Filium secundum hæc duo propria esse unam rem sed duas, & capite tertio. Solemus enim dicere rem quidquid aliquo modo existit esse aliquid*, qui autem dicit de Deo Patrem & Filium aliquid dicit. Et de Patre & Filio in monologio. *Non tamen ambobus simul sunt duæ veritates*. Rursus nomina notionalia substantiva prædicari possunt in numero plurali de nominibus essentialibus in concreto, ut Deus est tria Personæ, Deus est Trinitas, sic in hymno Corpora Christi Trinitas à Deitas, sic Deus de Deo, Deus generat Deum, non tamen est verum Deus non generat, quia negatur de omnibus Personis. Iterum Personæ dicuntur distinctæ non divisæ ex Toletano XI., & Lateranensi IV., sic alius & alius non aliud, sic existit una species ad essentialia hypostasies tres post Concilium Alexandrinum, cum ante, hypostasim confunderent Aliqui cum Usia, & Hieronymus ipse. Si tres hypostasies dicere iusserit dicam, sed venenum sub melle later, & postea ita dictum in secundo tertio, & quarto Concilio, substantia verò si sumatur pro existentia, omnino ab alio independenti est in Deo, secus si pro incommunicabilitate, sic sumitur primo modo à Patribus apud Auctores, & contra Petavium etiam secundo; sic Athanasius libro de incarnatione Christi, increata sola Deitas subsistens intelligitur, sic Nyssenus de vita Moyse, Author de Divinis nominibus & alij. Nec valet fore quatuor Personas, vel essentialiam communicabilem & similia, solvantur enim hæc distinctione alita.
- Manent duæ Personæ Pater, & Filius, & Pater dicitur principium Filij & Spiritus Sancti, cum ex Anselmo Spiritus Sanctus, & Filius sint de Patre, non tamen Filius dici potest principium, quippe vox

sonat initium temporis, nec obstat illud ab initio creata sum, cum dicat ab initio & ante secula. Etiam Hilarius vocat Patrem Auctorem Filij, quæ vox ex Augustino adhiberi non debet, ne detur ansa perfidis Arianis. Etiam est ingenitus, ut dicitur Anselmus. Potest itaque imò debet dici solus ille cujus Verbum est dici Genitor, & ingenitus quia solus est Pater & Pater, & nullo modo ab alio, & irridenda sunt argumenta Hæreticorum, Patrem ingenitum esse diversæ naturæ, cum negatio nunquam constituat naturam, & Adam ingenitus, & Abel genitus sint ejusdem naturæ humanæ. Quæ verò difficultas dicitur ardua, Patrem antequam generet esse Patrem, nulla est in relationibus essentialibus, quales probantur ab Augustino Divina, cum abesse non possint præter subiecti corruptionem, & constat inductione essentialium relationum, ubi non prius est esse quam referri; sic ex Basilio Pater est radix & fons, ut Ambrusius de Fide, & Tertullianus in Praxeam. *Nec dubitaverim Filium dicere & radicis fructum, & fontis fluvium & solis radium*, caput vocat Rufinus in symbolum; sic ipse sui origo ex Hieronymo. Filius verò ex Epiphanio in Anchorato est fons de fonte, flos de radice. Est etiam propriè Verbum, in principio erat Verbum, & post plura. *Es Verbum Caro factum est*, sic propriè ut vidimus imago, & si Spiritus Sanctus vocetur imago, tunc dicitur pro similitudine perfecta, alioquin Filius est imago Dei invisibilis, & pssim Augustinus, & Pater. Dicitur Verbum ex Scriptura & antiquitate, melius quàm logos & sermo. Est etiam propria vox Verbi non Sapientia nisi per appropriationem, cum ex Augustino sapientia sit quid absolutum. Ex quorum verò cognitione procedat, ex necessariis constat, negatur ex creatoris contingentibus, cum Verbum esset partim contingens, & ex professo probat Anselmus in monologio, cum nulla existente creatura Verbum foret, nec dicas esse comprehensivum, cum sit ex Deo solo, & creaturis possibilibus, nec obstat ex suppositione creatoris debere procedere, cum suppositio sit libera, idem dicendum de Spiritu Sancto.

Je. 1.

Lib. 1.
Act. c. 1.

LIBER NONUS

In nonum Articulum Symboli.

De Sancta Ecclesia Catholica, & SS. Communione.

Uatuor remanent libri cum quatuor articulis, & hi omnes jam scripti sunt, de Ecclesia Catholica extitit liber quartus primi tomi, & de SS. Communione non certant, cum admittant inter articulos fundamentales, totum Apostolorum Symbolum, & aliqui solum dubitent de decessu ad inferos, & Haberkonius id convincat. Sequitur in tertio articulo. Credo Ecclesiam Sanctam, & Christianam, seu Catholicam, Communionem SS. Quem esse articulum fundamentalem, seu necessario iisdem ad fundamentum salutis pertinentem inde ex S. Scriptura clare fecerunt. & apparet, quia in illa dicitur Ecclesia Mater nostri omnium, filios, & filias Deo parient, per ministerium scilicet Ecclesiasticum, ad Galatas quarto, *Filioli mei quos iterum parturio*, & alibi. His accedit orationem viventium pro invicem, à Deo ipso esse præceptam, & si non constaret ex praxi Protestantium, publicè in suis templis pro infirmis orare, Apostolus in suis epistolis instrueret fidelium petens orationes; & milites Augustinus Ecclesiam, veluti columbam gentem inducit, pro Filiis suis exorantem, quod & argunt Optatus, & alii Patres, imò Protestantes petunt prece viventium.

In Anti
Val. de
Ips. 3.

1. Cor. 5.

1. Tim.

30.

70. 20.

Job. 21.

1. A. c. 2.

8. 3.

Princ. 5

In Sym-

bolo.

1. *Cor. 5.* His accedit orationem viventium pro invicem, à Deo ipso esse præceptam, & si non constaret ex praxi Protestantium, publicè in suis templis pro infirmis orare, Apostolus in suis epistolis instrueret fidelium petens orationes; & milites Augustinus Ecclesiam, veluti columbam gentem inducit, pro Filiis suis exorantem, quod & argunt Optatus, & alii Patres, imò Protestantes petunt prece viventium. *1. A. c. 2. 8. 3.* *Job. 21.* *1. A. c. 2. 8. 3.* *Princ. 5* remissione peccatorum actum, cum de baptismo & penitentia, sic de carnis resurrectione, & vita æterna; Et de Ecclesia contra Quenellum hoc tomo, & multa pauca addere juvat.

Juvat addere libros edi assiduo, de Ecclesia una in articulis fundamentalibus, at nobis arma dant cum volunt eripere, apologia Ecclesie Anglicanæ auctore Georgio Hishusio, & defendit sub Apostolis extitisse schismata, in Romana Ecclesia, & Corinthiaca, sic in Ecclesia Alexandrina sub Constantino, sic orbis mltas est se esse Ariarium, sic Ecclesia sub Macedonio, & Nestorio, sic schismatici sub Aaron, & Moysse sic Gentiles ob ignorantiam salvi, sic Scottis, & Thomis contrarii. Hæc Hishusius fert pro se sed contra se & hæc omnia non fuerunt indifferencia. Sub Apostolis

prædicat Paulus. *Videte canes, videte multos operarios, videte concisionem.* & ad Galatas quinto de diffusionibus. *Que prædico vobis sicut prædixi, quoniam qui talia agunt regnum Dei non consequentur.* & Judas Apostolus exclamant, *Hi sunt qui segregant semetipsas, animales spiritum non habentes.* Et rursus. *Vetus illi &c. in contradictione Coræ perierunt,* & iterum tonat Paulus ad Corinthios. *Non sunt in vobis schismata.* Et mox. *Divisus est Christus,* & nil magis sub Apostolis reprehensum quam schisma. Sub Cornelio schisma erat sedis non fidei, & tamen legatur liber integer Cypriani, ubi nec sanguine mandatur ea macula, schismaticum pugnare potest non coronari, Sub Cemente primo audiat ipse. *Car Christi membra divellimus, disperimus & contra proprium corpus seditionem movemus, coque vestra decemur, ut alios aliorum membra esse obvisamur.* Recordemini verborum D. N. *Jesus Christi. Vehit per quem veniret scandala melius foret ei non natum fuisse, quam ut unum ex electis meis scandalizaret, prestare molam asinarum de collo appensam habere, & in mare demergi, quam ut unum ex pusillis meis scandalizaret.* Schisma vestrum multos pervercit, multos in animæ dejectionem, multos in vacillationem, omnes nos in tristitiam conjecit, & probat ex Paulo & repetit. *Turpia Fratres Turpia valde, & Christiana conversio indigna &c.* In Ecclesia Alexandrina Arius scintilla una totum orbem incendit, nec Ariani in Ecclesia sunt etiam per Hostes nostros & Arimenses Fratres ex ipso Hieronymo, existere ut etiam vidimus Catholici, & Macedonium, & Nestorium duo Concilia, & Ecclesia universa non tolerat, sicut nec Adversarij nostri tolerant. Sub Aaron & Moysse puri Schismatici damnati sunt, & peiores sunt idolatria ex Augustino. *Quos baptizant sanans à vulnere idolatriæ, sed gravius feriunt vulnere schismatis, idolatrat enim in populo Dei gladius interemti, Schismaticos autem terra hiatus absorbit, ubi Infernus Schismaticos & vivos absorbit, idololatras gladius interemti, & mortuos tantum Infernus recipit, denique per Hishusium Gentiles forent in Ecclesia, quod nec Hostes ipsi concedunt, & millies Scriptura vituperat, & Ignavia est etiam apud Ipsos citare Scottis, & Thomistas, in articulis fidei omnino unanimes. Est & Samuel Strimeus de unitate fundamentali, ubi articulos vocat alios fundamentales, alios*

Phil 1.

1. Cor. 11.

Epist. 1.

De baptizant sanans à vulnere idolatriæ, sed gravius feriunt vulnere schismatis, idolatrat enim in populo Dei gladius interemti, Schismaticos autem terra hiatus absorbit, ubi Infernus Schismaticos & vivos absorbit, idololatras gladius interemti, & mortuos tantum Infernus recipit, denique per Hishusium Gentiles forent in Ecclesia, quod nec Hostes ipsi concedunt, & millies Scriptura vituperat, & Ignavia est etiam apud Ipsos citare Scottis, & Thomistas, in articulis fidei omnino unanimes. Est & Samuel Strimeus de unitate fundamentali, ubi articulos vocat alios fundamentales, alios

1. A. c. 8.

alios Theologicos ut de cœna Domini, contra libros integros suorum. Extat liber Zephyrini de pace Brusvigæ, de articulis necessariis in symbolo, suis proferus contrarius, qui volunt articulos omnes fundamentales. Extat volumen Gasparis Calvori de variis orbis Religionibus, ubi plures errores notat in Waldensibus fundamentales, & Puritanos, & Lutheranos specie eosdem, ait in unitate vel divortium facere, ambiguis phrasibus & obscuris. Sic alij innumeri Auctores.

Juvat formare amplum volumen, non esse introducendum schisma ob articulos non fundamentales. ita Calvinus libro quarto institutionum, Bucanus loco de Ecclesia, Marloratus in primam ad Corinthios, Davenantius & innumeri alij, & tamen innumeri discessere ob articulos non fundamentales, ut Lutherus ob indulgentias, ob excommunicationem, & alij quibus duo volumina Walemburgici complent, evincentes eos articulos non esse vel per ipsos fundamentales. Juvat volumina efformare de Ecclesia quinque primis seculis vera, imò ex Mornæo & alia sexto, & septimo, sic Patres, & Concilia illa infallibilia, & tamen errasse in fundamentalibus passim scribunt, Salmasius, & Blondellus initio secundi seculi, Centuriatores à primo seculo incipiunt, & per alia prosequuntur, sic Mornæus incipit à Victore Papa, & Concilia, & Patres passim reprehendunt. Juvat citare innumeros Auctores contrarios nobis, qui quatuor

primæ Concilia sua vocant, & tamen omninò ipsos refellunt, de Diaconis, *ne Corpus Cap. 14. Christi tradant presbyteris*, dicitur in Concilio Niceno primo, de Metropolitibus, & Patriarchis Canone sexto, & septimo, passim de Episcopis, & ordinationibus, sic in secundo, & tertio, sic in quarto deciditur. *Si Cap. 2. quis Episcopus per pecuniam ordinationem fecerit, & presbitero Spiritus Sancti gratiam, & Canone quarto de Monachis. (Qui verè & purè solitariam eligunt vitam digni sunt competenti honore) & Canone decimo quinto. Si qua Virgo se dedicaverit Deo similiter Monachus non liceat eis nuptiis jungi*, contra quod & Verbo & exemplo, militant Lutherus & alij, & alia multa sunt ipsi contraria, ob quæ Calvinus Nicenam Synodum reprehendit. Juvat adducere Patres docentes Ecclesiam, & in ea baptizatos & instructos, quos errantes volunt in fundamentalibus, & passim & libris integris cum Dallæo. Juvat denique detegere Ministrorum calumnias, qui nobis imponunt sententias falsas, quæ simplices & credulos decipiunt.

Facillima verò est solutio questionis, an catechumeni sint in Ecclesia, cū ex D. Thoma sint merito & desiderio, & affectu, valet apud Deum velut effectus, ut constat in Vidua dante duo minuta, & actu certè non sunt. Unus enim Dominus una Fides, unum Baptisma, & Paulus. Quid mihi de iis quibus sunt judicare? Et Augustinus interrogat, catechumeni ne an fideles?

772
LIBER DECIMUS
In decimum Articulum Symboli.

De Remissione Peccatorum.

NAM egimus de baptismo tol-
 lente peccata, ideoque in Ec-
 clesia est remissio peccatorum.
 Sed nec necessarium est
 evincere eum Hostes fatentur.

Et Waiemburgii id ultro convincant.
 Non quaeritur an Sacramenta sint causae p^{ri}-
 maria, & propriè effectivæ illius gratiæ
 quæ confertur, hoc enim solius Dei est, sed
 an ex opere operato sequatur gratia. Non
 quaeritur an sint causæ instrumentales gra-
 tiæ, id enim præcipui ex Protestantibus cog-
 noscent, Daillæus ex Sacra Scriptura pro-
 bat. Baptismum dare remissionem pecca-
 torum & gratiam Spiritus Sancti; quæ quid-
 em aqua enim non sit propriè effectiva gra-
 tiæ necesse est, ut tanquam causa instru-
 mentalis concurret ad collationem gratiæ. Eo
 autem ipso proximè accedunt ad sententiam
 Ecclesiæ Romano Catholicæ. Et mox
 Crocius vocet Sacramentum non nudum
 signum, sed *signum exhibitivum*, imò cum
 iracundia dicit, *Quod nostri dispensant Sa-
 cramenta, quæ tantum sint signa gratiæ est
 neutrumque apertum*. Refert etiam ex Con-
 fessione Helveticæ prioris. *Baptisma ex in-
 stitutione Domini est lavacrum regenerationis*
*per Ecclesiæ ministerium, qualiter supra ex-
 positum est exhibit, & ex confessione An-
 glica peſtioris. Baptismus non est tantum
 professionis signum, ac d. l. riniis nota, quo
 Christiani à non Christianis discernantur sed
 etiam est signum regenerationis per quod tan-
 quam per instrumentum vetè suscipientes Ec-
 clesia inseruntur, promissiones de remissione
 peccatorum, atque adoprione nostra in Filium
 Dei per Spiritum Sanctum visibiliter obſi-
 gnantur. fidei confirmatur, & dicit pueros
 in Hallia respondere. *Baptismus est Divina
 alio qua Deus externo. & visibilis aqua lavo-
 cro invisibilem gratiæ id est Sanguinem Chri-
 sti, & Spiritum Sanctum non solum repre-
 sentat, sed etiam obſignat & exhibit, & im-
 pugnat qualitatem aque in hærentem, quod
 & nos impugnamus, & multi Catholicis, mox
 exhibit ex confessione Belgica sententiam.**

*La sui
 fundec.
 Par. 2.
 Art. 9.*

*Com. de
 Augull.
 corſ. 9.
 Cap. 53.*

Art. 2.

Art. 27.

ibid.

Art. 23.

decimus est de remissione peccatorum. In-
 numeri ut vidimus tenent peccatum origi-
 nale, ideoque remittendum à Deo, & jam
 peccatum ex ipsis evincimus, & Zanchius id
 air esse articulum essentialem. Innumeri re-
 formati tenent filios fidelium, esse Sanctos
 non sanctitate inhærente, opposita corrup-
 tionis peccati originalis, sed sanctitate Ec-
 clesiastica quod jus habeant recipiendi Sa-
 cramenta præ Paganis, ut Cocceius testatur
 in confessione Augustana. ideoque indigent
 peccatorum remissione. Denique Parentes
 festinant apud ipsos, conferre filiis bap-
 tismum vel procurant, non nisi quia necessa-
 rius ipsis videtur ad remittendum pecca-
 tum, & ipsos regenerandos, ut multi con-
 sententur.

Quia verò Wiclephus ab ipsis commen-
 datus libro quarto dialogorum scribit. *Vi-
 detur mihi probabile, quod Christus satis pos-
 sit sine lotione infantes spiritualiter baptiza-
 re. & per consequens salvare, & rursus ait.
 Deus si voluerit potest damnare infantem, ubi
 loquitur de non baptizato, & si voluerit
 potest ipsum salvare, idemque probans est
 regeneratio in baptismo. Quicumque in Chri-
 sto baptizati estis Christum induistis, & fusi
 ad Romanos sexto. An ignoratis quia qui-
 cumque baptizati sumus in Christo Jesu in
 morte ipsius baptizati sumus. Conſeſpulti enim
 sumus cum illo per baptismum in mortem, ut
 quomodo Christus surrexit à mortuis per
 gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ
 ambulemus &c. Et ad Titum tertio. *Salvos
 nos fecit per lavacrum regenerationis. & re-
 novationis Spiritus Sancti, quem effudit in
 nos abundè per Jesum Christum Salvatorem
 nostrum, ut iustificati gratia infans heredes
 simus secundam spem vitæ æternæ, ubi lavo-
 crum est regenerationis per Salvatorem,
 ubi est iustificatio ultra renovationem, &
 Petrus prædicans Judæis ait. *Pœnitentiam
 agite & baptizetur unusquisque vestrum in no-
 mine Jesu Christi in remissione peccatorum,*
 sic sunt alij textus, & Augustinus innume-
 ros citat libris integris, de peccatorum me-
 ritis, & remissione, de baptismo, & contra
 Pelagium, ultra tot Pontifices, & Concilia,
 & confessionem infans Pelagii, in Concilio
 Diopolitano factam, sic legendus Tertul-
 lianus de baptismo, Cyprianus de baptismo
 & in Epistola ad Fidum, de parvulorum bap-
 tismo & alij. Imò Pelagius nunquam dixit,
 infantes heredes esse gloriæ esse bap-
 tismo, quod audent Mo lerni Hostes asserere,
 ideoque peiores sunt Pelagianis, quos & ip-
 si ponunt inter hæreticos.**

*Dr. Ecol.
 Cap. 7.
 tom. 7.*

*Quæſt. 3
 cap. 26.*

Cap. 12.

Gal. 3.

Act. 2.

Remitti etiam peccata per pœnitentiam, docent innumeri textus Scripturæ cum symbolo. *Quodcumque solveris super terram erit solutum es in Cœlis, quacumque solveris super Terram erant soluta, & in Cœlis.* Actorum tertio. *Pœnitentini igitur & convertimini, ut deleantur peccata vestra, & ante Apostolum Propheta Ezechiel.* *Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis.* Et mox. *Omnium iniquitatum ejus quas operatus est non recordabor.* Et regius & maximus Isaias. *Lavamini Mundi estote.* Et post aliqua. *Si fuerint peccata vestra, ut cocciuum quasi nix dealbabuntur, & si fuerint rubra quasi vermiculus velus lana alba erunt,* & numerosi alij sunt textus, & Psalmi, imò Gratianus citat multos de pœnitentia, & Patres libris integris profequuntur Novatianus de pœnitentia, Ambrosius libris de pœnitentia, nec ullus hæreticus unquam, vel Catholicus negavit in Ecclesia deleri peccata, sed tantum ea quæ ut loquitur Tertullianus non delicta essent sed monstra, ut Novatiani, & Montanistæ tria delicta negarunt absolvi posse Homicidii. Mæchiæ, & Idolatriæ, qui vel etiam cum ea limitatione, positi sunt inter hæreticos ab Ecclesia, etiam apud Hostea vera. Quod vero dicunt peccata regi non remitti, jam hoc eodem libro impugnavimus.

Vult Calvinus Filios fidelium nasci Santos, ob pactum factum Abraham. *Ego ero Deus tuus, & seminis tui post te,* & ob Apostolum dicentem. *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per Virum fidelem, alioquin Filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt,* at nil magis oppositum Scripturæ Patribus, & rationi, ubi Filii parentum fidelium non sunt sancti, sic David erat ex parente fideli, & dicebat. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me Mater mea,* Esau filius erat fidelis Patris, & de eo dicitur. *Esau autem odio habui,* sic constat multos filios fidelium reprobos, imò natos ex Sanctis Parentibus,

ita fuerunt filii Heli Sacerdotis. Absalon filius David, Achaz filius Joatham, Ismael filius Abraham, Adonias filius David, & ut notat Beccanus infiniti alij, ubi peccatum originale est omnium. *Nemo mundus à forde, nec infans, cujus est unius diei vita super terram,* & omnes mortuos scribit Apostolus, ubi vel deficiunt à Sanctitate, sic militat contra Calvinum docentem, justitiam semel habitam amitti non posse, vel non deficiunt, & sic Judæi omnes Sancti forent, utpote Abraham Filii, nos essemus Sancti utpote Filii Sanctorum, & Calvinistæ non possent amittere fidem, nec contra experientiam fieri Atheistæ, ubi ex Patribus, in Apst Tertulliano, Hieronymo, Christiani nascuntur non fiunt, & argumenta ipsa Calvinii ipsum feriunt, cum Apostolus ex professo evincat, nos debere esse filios fide non carne, & Christus ipse in eo Hebræos confundat, & alius textus exponitur ab Augustino, de peccatorum meritis, & remissione contra Calvinum, de Sanctitate legis, & per Verbum Dei, non de remissione peccatorum, alioquin fumens virum fidelem infidelis sancta foret, sicut & vir cum uxore fideli & Calvinistæ ipsi exponunt de sanctitate legali contra Calvinum.

Exiit tractatus amplissimus de baptismo, in Collectione ultima facta ab Hæreticis, ubi evincere conatur Auctor baptismum non remittere peccata, & nullam citat Auctoritatem utpote contrariam, & verba pugnat non rationibus. *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum, ait novum testamentum, & rursus. Baptizare & ablui peccata tua,* & Paulus. *Hæc quidem fuistis sed ablui estis, & novæ legi vetus adheret. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus iniquamentis vestris,* quod nomen ipsum baptismi convincit, & Patres libris integra de baptismo, cum Tertulliano, & Cypriano convincunt, & multis libris Augustinus solvens contrariorum argutias.

1. Reg. 7.

1. Reg. 12.

4. Reg. 16

Job. 14.

Eph. 7

Gal. 3.

17 4.

Mat. 2.

Mat. 23.

Exec. 36.

LIBER UNDECIMUS

De undecimo Articulo Symboli.

Carnis Resurrectione.

NAM egimus de Carnis Resurrectione. Quia tamen Curmna in spongia asserit Christi Sanguinem, pro nobis effusum evanuisse. *Dissepatus est statim cum effusus est Christi Sanguis, & in terra computruit, non est in rerum natura amplius, & Sadael in secundo indice errorum Gregorii de Valentia S. I. ait. Christum reasumpsisse Sanguinem ex Scriptura probari non potest, & Calvinus ipse in Matthæum. Favunt & cum ratione insaniant, qui docent Christi Sanguinem cum ejus carne nunc esse conjunctum.* Sed contra hos arguit Conradus, si verum est hoc dogma Calvinistarum, duo absurda sequi necesse est. Primò gènus humanum Sanguine corruptibili, & computrescente redemptum esse contra Apostolum Petrum Epistola prima. *Scientes quod non corruptibilibus auro, vel argento redemptus estis de vano vestra conversatione paterna traditionis, sed pretioso Sanguine, quasi agni immaculati Christi, & incontaminati, quod & Scriptura sæpe commemorat, laverunt stolas, & dealbaverunt in sanguine ejus, & rursus. Sanguis ejus emundat nos.* Secundo quod Christus contra Spiritus Sancti victimia viderit corruptionem. Adde non tantum Prophetas, sed & Apostolos eum textum usurpasse, & ità uniri vetus, & novum testamentum. Adde ex Scriptura & experientia, vitam esse in Sanguine, & sine Sanguine Hominem esse imperfectum, & Hostes ipsi Sanguinem ponunt in Bucharia, vel verum ut Lutherani, vel Symbolum veri Sanguinis ut Calvinistæ, & monstrum est Christus vivens & exanguis.

Alter error est non credendam resurrectionem carnis hujus, quam habemus. *Sufficit si credamus novis nos aliquando corporibus induendos.* Ita Farellus quem venerandum suum Collegam; appellat Calvinus in

prafatione consensus Ecclesie Tigurinae, & Genevensis, & doctrinam ipsius Evangelicam appellat, contra Cardinalem Sadoletum, at paradoxum est paradoxorum in Christianis, ubi Christus idem omnino resurrexit, & eodem numero resuscitavit, Lazarum, Filium Vidue, & puellam, quod idem valet in Elia, & idem creditum est ex Paulo ab Abraham, & Eliseus vel mortuum mortuum eundem resuscitavit; quid Deus vivens & Creator? idem credunt Hebræi, idem Gentilica, sic Diodorus Siculus enarrat lîm Ori Filium à Titanibus Interfectum, & in aquis repertum ad vitam revocasse. Sic Athenzus, sic Euripides in Alceste narrat, Alcestem ab Hercule ad vitam revocatum, sic Juppiter ex Paufania in Corinthiis, à se fulminatam revocat ad vitam, sic Eschylus scribit apud Valerium Maximum, Palicum Jovis, & Thalæ Filium, ad novam vitam revocatum sic de Ariftea scribit Plinius, sic Apollonius ex Philostrato in ejus vita, puellam mortuam in die nuptiarum, è seretro ad nuptialem Thalamum evocavit, sic Plinius narrat fœminam quandam decem diebus mortuam revixisse, & ex Varrone recenset quemdam, è seretro elatum domum pedibus propriis profectum, sic Valerius Maximus recenset Athilium consularem in rogo revixisse, sic Augustinus de Civitate recitat. Labeo dicit duos eadem die defunctos resurrexisse, sic Jamblicus duos resuscitavit, ut narrat Eunapius in ejus vita, & plura alia, ex quibus constat Gentiles, certò credidisse eundem resurgere, nec solum Job dixisse in carne mea, nec solum Eutychem à Gregorio coarctum carnem suam tetigisse dicentem, confiteor quia in hac carne resurgemus, & Patres omnes libris integris de eadem loquuntur, & solus potest negare Dannahaverus libro contra miracula, que omnes admittunt etiam Hostes.

Cap. 26.

Cap. 1.

Ap. 7.

L. 9. 2. 15

L. 6. 15.

L. 10. cap. 51.

L. 2. 53

L. 11. 22. cap. 28.

LIBER DUODECIMUS

In duodecimum Articulum Symboli.

De Vita *Aeterna*.

ARTICULUM est de vita aeterna cum de visione Dei, cum tamen Lutherus in exegeſi ad Corinthios.

Qui inaequalitatem praemiorum accidentalium, & Virginitas aereolam effugant, & nescio quam varias praerogativas, & dignitates praereliquis eas habituras somniant, horrendè peccant, ubi fomniat & peccat Paulus. Beatior autem eris si sic permanſeris secundum meum consilium. Puto autem quod, & ego Spiritum Dei habeam, ubi & Spiritus Dei foret peccator, & somnians; ubi somniat Joannes Apostolus. Et cantabant quasi canticum novum ante Sedem, & quatuor animalia, & nemo poterat dicere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor milia. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati, Virgines enim sunt, hi sequuntur agnum quocumque jeris, sic Iſaias laudat voluntaria Eunuchos praereliquis, sic Joannes Virgo, & Virgo Virginum, legat Lutherus suum Augustinum, si non vult legere Hieronymum & alios, scribentes de Sancta Virginitate. Et quod in premio essentiali sint inaequales, sic stella differt à stella in claritate, vel Hoſtes ipsi fatentur, nec comparant se Baptiste, aut Paulo, nec habent fidem Abraham, aut Pauli, nec charitatem, ideoque nec gloriam essentialem.

Irridenda verò est societas illa, ubi Brentius in Caelo ponit Herculem, Numam, Pompilius, & Zuinglius in confessione sua ad Regem Gallis. *In vita aeterna visurus es Herculem, Thesum, Socratem, Aristidem, Antigonum, Numam, Camillum, Catones, Scipiones, quae totam Christi fidem everteunt, & ab ipsis nostris Hostibus ludibrio habentur. Ita Petrus Martyr & alij teste Simlero in ejus vita, dixerunt in puncto mortis se nolle, esse in Brentij Paradiso. Et Paradisus Mahumetis est Lupanar, ubi beatitudo est in mille familia.*

Alius error est Georgij Cassandri, de officio pij viri, ubi multa propterea nobis largitur, orationem pro defunctis ex Machabæis, schismaticos recedentes ab Ecclesia Romana, & alia, at unum afferit maximè perniciosum, Gravissimos Doctores dicere, orandum esse pro Beatis in Caelo, at certè in Scriptura Angeli orant saepe pro Hominibus, nunquam Homines pro Angelis, certè de Christo Homine centies dicitur, quod interpellat pro nobis, quod *Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum*. Quod *Unus est mediator Dei & hominum, quod solus faciet populum suum*, nunquam vel unus oravit pro Christo Homine, & vidi-

mus Patres omnes se commendare orationi Beatorum, nunquam Beatum orationi Visitoris.

Hic agitanda est quaestio ista, quomodo vita aeterna dicatur gratia, nempe gratia dicitur in radice, ut exponit Augustinus de gratia & libero arbitrio, sicut gratia antidotalis, & remuneratoria, quod constat cum in illa dicatur merces, bravium, gratia verò prima nunquam merces. *Si autem gratia non ex operibus, alioquin gratia non est gratia. Et rurſus. Ei qui operatur merces non deputatur secundum gratiam, sed secundum debitum, & Augustinus tractatu tertio in Joannem. Quia est gratia gratis data, quia est gratia donata non reddita, & Iſidorus Sexto Etimologiarum comparat lacti Matris, quod est gratuitum, & Mater non quaerit accipere sed dare, & ita evicimus in Pelagium, & Semipelagianos, & hæc est praveniens, subsequens, & comitana, excitans, seu vocans & adjuvans, operans & cooperans, & omnia unico exemplo explicantur, Magistri excitantia à somno puerum, & deinde cum discipulo scribitis, prima gratia est praveniens, cum puerum dormientem praveniat, excitans, & vocans cum excitet, & vocet, operans cum ipse solus operatur, secunda subsequens cum subsequatur primam, & comitana cum comitetur discipuli manum; & adjuvans cum adjuvet discipulum, cooperans cum operetur simul cum discipulo. In statu iustitiae originalis, cum nun daretur beatitudo completa, repugnans cum peccato lethali, translatus fuisset Adam innocens, à Paradiso terrestri ad celeste; & multum traſtantur de gratia quaestiones, de operibus naturalibus primam, de gratia contra Pelagium, & Semipelagianos, de cæteris erroribus circa gratiam, de Spiritu Sancto iustificante, & tandem de merito, & mercede.*

Remanent tandem consutandi libri, de vita aeterna acquirenda, sine fide explicita Christi, per solum lumen naturæ, ut Thomas Hobbes vult in suo libro, vel per Dei folium cognitionem, ut in libris Deistarum dicitur, & aliqui simplices in moralibus docent sufficere credere quod credit Ecclesia, cum expresse dicitur. *Accedentem ad Deum oportet credere, quod est & quod remunerator est, & quidem in thesibus Pape damnarunt, sufficere fidem implicitam remuneratoria. Præter ergo fidem Dei opus est fide Christi. Omnis qui credit, & non permanet in Deſtrina Christi, Deum non habet, ubi nec Deum habet non credens in Christum. Eva-*

2.7.1. ad Cor.

Ap. 7.

Cap. 8.

Rom. 11.

Rom. 4.

Cap. 7.

Heb. 11.

1. Jo. 9.

Rom. 8.
1. Jo. 1.
1. Tim. 2.
Mult. 1.

- tes doceto baptizantes. *Qui non credide-
rit condempnatur.* Et rursus. *Nisi credide-
ritus quia ego sum, in peccato vestro mori-
mini,* & Christus ipse suad. *Si quis in me
non manserit mittetur foras, & arefcet & col-
ligens eum, & in ignem mittens,* an in ignem
mitti est vita æterna? Sic qui non credit
jam iudicatus est, quia non credit in nomi-
ne Unigeniti Filij Dei, sic Paulus ad Ga-
latas per plura Capita, sic Joannes in sua
Epistolia, sic in actibus Apostolorum legi-
tur. *Non est in aliquo alio salus,* & passim,
& frustra Christus, & gratia mortuus foret,
frustra prædicassent Apostoli, & mortem
in vanum subissent. Nec valet paritas exi-
stentium in locis desertis, quippe Deus re-
velasset non ponentibus obicem, vel excusa-
ti forent inculpata ignorantia, & impossi-
bilitate physica, quid quamvis falso docent
aliqui. Ad eò vita æterna huic nititur fun-
damento, quod est Christus Jesus dicens.
Ego vitam æternam do eis ducens oves ad
pascua læta, & hæc est vita æterna ut cognos-
cant se verum Deum, & quem misisti Jesum
Christum, quod & alibi rejecimus.

F I N I S.

Notantur aliqua Loca Scripturæ ex Innumeris.

- Ex Genesi.
- c. 3. **I** Nimicitiam ponam inter te, & mulierem. pag. 661.
- c. 4. *Quare iratus es? Nonne si bene egeris.* p. 225.
- c. 14. *Melchisedech Rex Salem.* p. 331.
- c. 18. *Surrexit Abraham, & adoravit populum terræ.* p. 660.
- c. 49. *Non auferetur Sceptrum de Juda.* p. 674.
- Ex Exodo.
- c. 12. *In medio noctis percussit Deus omne primogenitum.* p. 266.
- c. 13. *Tulit quoque Moyse Osia Joseph.* p. 120.
- c. 25. *Eacisque vestem Sacerdotalem Aaron.* p. 603.
- Ex Levitico.
- c. 10. *Ut habeatis scientiam discernendi inter sanctam, & prophanam.* p. 2.
- Ex Numeris.
- c. 11. *Et locutus est Dominus ad eos oasferens de Spiritu, qui erat in Moyse.*
- Ex Deuteronomio.
- c. 17. *Si difficile & ambiguum, apud te iudicium esse perspexeris, vades ad Sacerdotes &c.* p. 1. 30.
- Si quis non obediens mori morietur Homo ille.* ibid.
- c. 39. *Mandatum, quod ego præcipio tibi bœdic non supra te est.* p. 213. 225.
- Ex Josue.
- c. 1. & 6. *Nunc ergo iurate mibi.* p. 273.
- Ex Libris Regum.
1. *Regum 6. Quis poterit stare in conspectu Domini?* p. 706.
2. *Reg. 23. Dixit David Filius Isai.* ibid.
2. *Reg. 8. Tu solus nosti corda Hominum.* p. 626.
2. *Reg. 18. Cùm venerit in loco isto Tu exaudies.* p. 656.
4. *Reg. 2. Percussitque aquas, & divise sunt.* p. 173.
4. *Reg. 13. Pœserunt cadaver in sepulchro.* p. 113.
4. *Reg. 23. Quis est ille virulus quem vides?* ibid.
- Ex Libris Paralipomenon.
1. par. 18. *Omnen casum, que veneris ad vos Fratrum vestrorum.* p. 2.
2. par. 13. *Amarios autem Sacerdos in his, que sunt ad Deum prædicabit.* p. 3.
2. par. ult. *Anno primo Cyri Regis.* p. 245.
- Ex Libro Eather.
- c. 13. *Timui ne transferrem bonorem Domini.* p. 332.
- Ex Libro Job.
- c. 12. *Et in corne meo video Deum meum.* p. 633.
- c. 36. *Quis genuit stellas roris?* p. 764.
- Ex Psalmis.
- Psal. 14. *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo?* p. 289.
- Pf. 24. *De necessitatibus meis erue me.* p. 225.
- Pf. 44. *Lingua mea calamus Scribæ.* p. 6.
- Pf. 83. *Etenim benedictionem dabis Legislator.* p. 255.
- Pf. 94. *Hodie si vocem ejus audieritis.* p. 218.
- Pf. 93. *Moyse & Aaron in Sacerdotibus ejus.* p. 706.
- Pf. 105. *Israel in possessionem æternam.* p. 645.
- Pf. 109. *Tu es Sacerdos in æternam.* p. 384.
- Pf. 115. *Omni Homo mendax.* p. 20.
- Pf. 118. *Da mibi intellectum.* p. 7.
- Ex Libro Sapientiæ.
- c. 3. *Raptus est ne malitia mutares intellectum ejus.* p. 265.
- c. 25. *Confidit in Deo liberet enim.* p. 725.
- Ex Libro Ecclesiastici.
- c. 24. *Ego ex ore Altissimi prædavi.* p. 661.
- c. 31. *Qui pornis transgredi, & non est transgressus.* p. 218.
- Ex Isaia.
- c. 5. *Vinea facta est Dilecto meo in cornu olei.* p. 213.
- c. 7. *Ecce Virgo concipiet.* p. 10.
- c. 49. *Nemo possit corrigere quem ille desperaverit.* p. 214.
- c. 53. *Verè languores nostros ipse tulit.* p. 633.
- c. 53. *Et veniens ad te curvi Filii eorum.* p. 595.
- Ex Jeremia.
- c. 1. *Ecce constitui te super Regna.* p. 264.
- c. 13. *Si paresti Ethiops mutare pellem suam.* p. 217.
- Tbren. 1. *Misit ignem in ossibus meis, & eruditus me.* p. 264.
- Ex Prophetis Minoribus.
- Joel. 1. *Plange quasi Virgo.* p. 253.
- Michea 3. *Et in parvulis in millibus.* p. 638.
- Zach. 9. *Ecce pauper.* p. 638.
- Maluch. 1. *Offeritur nomini meo oblatio munda.* p. 388.
- c. 3. *Interroga Sacerdotes Legem.* p. 2.
- Ex Libris Machabæorum.
1. Mach. c. 15. *Hic est qui multum orat.* p. 308.
- Ex Evangelio Matthæi.
- c. 1. *Joseph Fili David noli timere accipere, Mariam conjugem tuam.* p. 669.
- c. 2. *Dominum Deum tuum adorabis.* p. 307.
- c. 9. *Et vos transgredimini mandatum Dei propter traditionem vestram.* p. 20.
- c. 10. *Time te eum qui potest animam perdere.* p. 252.
- c. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis.* p. 413.
- Ibid. *Si in Tyro, & Sidone facta fuissent virtutes hec, istent penitentiam.* p. 220.
- Ibid. *Quis orabit pro ea?* p. 420.
- c. 12. *Sicut fuit Jonas in ventre Ceti.* p. 702.
- c. 16. *Tu es Petrus.* p. 32. & 195.
- c. 18. *Quæcumque solveris.* p. 396.
- c. 20. *Circa undecimorum horam venerant.* p. 636.
- c. 23. *Super Cothedram Moyfi sederunt Scribæ, & Pharisei.* p. 2.
- Ibid. *Reb vobis Scribæ.* p. 175.
- c. 25. *Esurios enim, & dedistis vobis manducare.* p. 279.
- c. 26. *Hoc est Corpus meum.* p. 377. & 382.
- Ibid. *Hic est Sanguis meus.* p. 392.
- Ibid. *Ter me negabis.* p. 150.
- Ex Evangelio Marci.
- c. 6. *Ungebant oleo multos.* p. 352.

Ex Evangelio Lucae.

- c. 1. *Eccē concipiet, & pariet Filium.* p. 665.
 c. 2. *Ascendens ibi Hierosolymam.* p. 606.
 c. 16. *Omnis qui dimisit uxorem.* p. 417.
 c. 22. *Ego rogavi pro te Petre.* p. 33.
 c. 23. *Hodie mecum eris in Paradiso.* p. 638.
Ibi. Me autem non semper habebis. p. 370.
 c. 24. *Dum recumberet accepit panem.* p. 371.

Ex Evangelio Joannis.

- c. 3. *Et sicut Moyses exaltavit Serpentem* p. 237.
Ibi. Servastimini Scripturas. p. 386.
 c. 4. *Patres nostri in monte hoc adoraverunt.* p. 606.
 c. 5. *Cum veneris Paraclitus.* p. 735.
 c. 6. *Pater meus dicit vobis panem de Celo*
verum. p. 371.
Ibi. Nisi manducaveritis, & biberitis. p. 374 & 377.
Ibi. Caro mea vere est cibus. p. 383. & 710.
 c. 17. *De meo accipiet.* p. 736.
 c. 19. *Regnum meum non est de hoc Mundo.* p. 679.
 c. 20. *Accipite Spiritum Sanctum.* p. 353.
 c. 21. *Paxce oves meas.* p. 3.
 c. ult. *Et multa alia fecit Jesus.* p. 9.

Ex Actis Apostolorum.

- c. 1. *Dominus Jesus assumptus est.* p. 719.
Ibi. Viri Fratres oportet impleri Scripturas. p. 35.
 c. 5. *Non est mentitus Hominiibus, sed Deo.* p. 730.
 c. 9. *Quid me vis facere?* p. 724.
 c. 10. *Vixit cum Deo Spiritu Sancto.* p. 691.
Ibi. Surge, & ego Homo sum. p. 736.
Ibi. Cum convenissemus ad frangendam panem. p. 372.
 c. 15. *Visum est Spiritui S. & nobis.* p. 2151. 214.
 c. 29. *Virtutes quantiliber faciebat Deus per manum Pauli.* p. 173.
 c. 20. *Non enim subterfugi, quo minus annuntiarem omne consilium Dei Vobis.* p. 21.
 c. 23. *Intendens Paulus in Concilio.* p. 32.

Ex Epistolis S. Pauli.

- Rom. 2. Benignitas Dei ad penitentiam te adducit.* p. 209.
Rom. 8. Non sunt condigne passionēs huius temporis. p. 649.
Ibi. Spiritus interpellat pro nobis. p. 730.
Rom. 10. Tota die expandi manus meas. p. 213.

Ibi. Quomodo invocabunt, in quem non crederunt?

1. *Cor. 2. Cui aliquid domastis, & ego.* p. 427.
 2. *Cor. 3. Non quod sufficientes sumus cogitare aliquid ex nobis.* p. 657.
 1. *Cor. 5. Dumtaxat non manufactam.* p. 633.
 1. *Cor. 10. Calix benedictionis.* p. 389.
 1. *Cor. 11. Qui manducat, & bibit indignè.* p. 383.
 1. *Cor. 12. Libenter impendat, & superimpendat.* p. 426.
 1. *Cor. 14. Omnia bene sit, & secundum ordinem fiant.* p. 435.
 1. *Cor. 15. Christus mortuus est pro peccatis nostris.* p. 708.
Gal. 1. & 2. Contuli cum illis Evangelium. p. 36.
Ibi c. 2. In faciem ei restitit. p. 150.
Eph. 4. Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, &c. p. 23.
 2. *Thess. 2. Tenete traditiones, quas accepistis.* p. 8.
 1. *Tim. 2. Unus est Mediator Dei, & Hominum.* p. 306.
Ibi. Salvabitur autem Mulier, per filiorum generationem. p. 412.
 2. *Tim. 3. Omnis Scriptura divinitus inspirata.* p. 20.
Heb. 7. Si secundum similitudinem Melchisedech. p. 389.
Heb. 10. Una tantum oblatione consumavit. p. 394.
Heb. 11. Fide Rahab meretrix non perit. p. 246.
Ibi. Sancti per Fidem vicerunt regna. p. 299.

Ex Epistolis aliorum Apostolorum, & Apocalypsi.

- Jacobi 5. Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros.* p. 380.
 1. *Jo. 2. Quoniam omne mendacium ex veritate non est.* p. 346.
Ibi. Concupiscentia non est ex Patre, sed ex Mundo. p. 208. & 209.
 1. *Jo. 5. Tres sunt qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus S.* p. 14.
Apoc. 6. Usquequo non vindicas Domine sanguinem nostrum? p. 620.

I N D E X

779

RERUM NOTABILIUM.

A

Acaius Patriarcha Papam infallibilem cognoscit. pagina 114.
 Accusationes non faciunt reum p.14.
 Adam erat immortalis per gratiam. pag.211.
 Adæ gratia erat indebita. p.213.
 Adoratio Papæ est licita. p.600.
 Adrianus Papa nō erravit in Confirmatione. p.153
 Adrianus Papa de donatione Caroli habet plures Epistolas. p.344.
 Afflictiones non semper indicant culpam. p.280.
 Alexander III. de testamentis bene docet. p.191.
 Alexander VIII. damnavit thesm. Futilem esse Papæ infallibilitatem, & supra Concilium Auctoritatem. p.15.
 Almainus vult solum Concilium infallibile. p.15.
 Ambrosius in omnibus sequitur Ecclesiam Romanam, & habet plures Epistolas pro Papæ infallibilitate. p.49.
 Anacletus optimè erexit trophæa Apostolorum. pag.152.
 Anastasius Imp. Hormisdam infallibilem agnoscit. p.56.
 Anastasius Papa ridiculè accusatur communionis Acacii. p.172.
 Angeli negantur à Sadduceis, non sunt inspirationes, & Philosophi cognoscunt, creati sunt in Cælo Empireo, p.522. ejcti ob superbiam, qua voluerunt regnare in mundo, sunt incorporei p.623. & seq. torquentur vero igne non apprehensione, & exponuntur modi p.624. sunt Custodes ex omnibus ordinibus 625. Non cognoscunt futura, nec secreta cordium, sunt inflexibiles moraliter p.626. potuerunt in primo instanti peccare p.627. Eorum invocatio licita est. p.307.
 Anglia licet ab Eleuterio Papa accepit, & Constantinus Anglus non est persecutus Christianos. Helena Crucem invenit p.491. Constantinus multa pro Papa egit. Ibi. Angli sub Imperatoribus professi sunt Primatum juris Divini p.492. Eorum Apostolus Gregorius Magnus convertit, & dedit privilegia, & missi ibi laborarunt p.493. In causa Paschæus Papam sequuntur. Assistenti Sardinensi Concilio, & Romano sub Martino I., & Beda satis erat, Regnum tributarium fecere Papæ cum Offa, Ethelcūlphus Romam venit p.494. Elfredus Rex mittit reos ad Papam p.495. Dat Papa regiam dignitatem, & privilegia, & Hiberniæ Regnum p.496. Missi Legatos, & Papa absolvit Regem a juramento. Pro Richardo, & Henrico multa peregit p.497. Papa ibi facillè imperavit Decimas p.498. Henricus fecit homagium Papæ p.499. Henrici alij à Papa beneficiis affecti, Henricus Quartus absolvitur p.500. Sic quintus, & sextus, & octavus Defensor Fidei est appellatus, & reliqui omnes Papæ propitij, nec unum tollere potest

Rex Jacobus. p.501. & seq.
 Anonymus Defensor Quenellii confutatur p.272. & seqq.
 Appellationes à Papa ad Concilium damnantur p.13. & seqq.
 Appellationes à Concilio ad Papam convincuntur per 12. capita de superioritate Papæ ad Concilium p.136. Donatistæ appellantes à Papa vocantur ab Optato rabidi, & furentes, Ariani propriis exemplis convincuntur p.138. Pelagiani vocantur turbatores Ecclesiæ p.139. Appellationes Nestorij, & Eutychetis damnantur p.140. Appellatio Euphemij Patriarchæ vocatur ignorans, & convincitur p.140. Ennodius confirmat Papam, esse inappellabilem pagina 142. & seqq.
 Aphri Papam vult fallibilem, se retractant p.38.
 Apostoli omnes sunt infallibiles. p.126.
 Apostolicæ Ecclesiæ Papam docent infallibilem. p.36.
 Aribertus donavit Alpes Cottias Papæ. p.338.
 Armeni Papam fallibilem vocant, & reprehendunt. p.38.
 Arnaldus describitur, & ejus errores. p.200.
 Asila defenduntur contra librum Suavia. p.178.
 Athanasius pro Papæ infallibilitate totus p.54. habet apologias integras ibi. p.56.
 Atritio bona est p.404. & seq. non tamen sufficit in Sacramento penitentia, ubi nec requiritur contritio. p.405.
 Averroes Christi legem vult impossibilem. p.213.
 Augustinus confutat Quenellii objectiones p.214. millies dicit gratia resisti p.222. Auxilium quo, & sine quo ipse exponit p.223. Janfenio, & Quenellio innumeris vicibus contrarius 224. & seqq. Cum Afris laudat Epistolam Innocentij p.30. Donatistas contra Cyprianum armatos septem libris Papæ faventibus impugnat, & Stephani tuetur traditionem p.39. Concilium ejus plenarium est Arelatense p.40. Docet sufficere ad errores Pelagij tollendos Occidentem, vel Innocentium p.45. instruit plebem pro Papa infallibili p.48. Habet Epistolas, & libros integros pro Papæ infallibilitate. p.50.
 Avius cum tota Gallia Papam docet infallibilem. p.15.

B

BAij vita ejusque theses. p.198. & seq.
 Baptismus non iterandus erat traditio. p.13.
 Baptismus Stephanus optimè docuit p.153. Non potest dari in nomine Christi; nec Crucis, nec in nomine Trinitatis, nec Genitoris, Geniti, & Spirati, nec infantibus infidelium invitis parentibus, nec sine verbis te baptizo, nec sine aqua naturali, nec Papa valet sine miraculo infalli-

fituere baptismum . p.352.
 Basileenses volunt Papam fallibilem . p.25.
 Basilius plures habet pro Papa Epistolas . p. 56.
 Beatitude naturalis datur, cujus capax est Homo naturaliter . p.225.
 Beatitude supernaturalis vide Visio Beata.
 BENEDICTI XIII. electio est connexa cum Fide p. 309.
 Benno Cardinalis falsus vitam Gregorij VII. falsificat . p. 25.
 Beneventanus Ducatus donatur Papæ, & rebellantibus ijs Papa auxilium petit à Carolo Magno, & obtinet p.341. & idem Ducatus restitutus Papæ à Carolo erectus Longobardis ibi.
 Bernardus habet plures Epistolas pro Papa p. 51.
 Monet Papam pro Cardinalibus eligendis pagin.362. Tonat contra Judicia, & malos Judices p.355.& seq. Afferit Papam in dominio temporali successisse Constantino, & permiffum ipsi tale dominium monet Papam . p. 336.

C

C Anones Papam infallibilem ostendunt.p.339
 Canonici libri demonstrantur, & Deuterocanonici . p.758. & seqq.
 Canonizatio Sanctorum desumpta est à Scriptura p.298. fuit in Ecclesia vera p. 300. SS. invocatio . p.311.
 Capitulum trium defensores damnantur.p.316.
 Capreolus cum tota Aphrica Papam vult infallibilem . p.80.
 Character datur contra Hæreticos . p.328.
 Cardinales non ex eo dicuntur quod sint incardinati Ecclesiæ p.362. quales esse debeant.p.362.
 Caroli Magni donatio . p. 339.
 Causæ dubiæ ad Papam referri debent . p. 155.
 Cælestinus Papa infallibilis demonstratur . p.166.
 Ceremoniæ libris integris Patrum defenduntur, & numerantur quamplurimæ . p.604. & seq.
 Chrysofomus non dicit Scripturam obscuram p.18. sed valdè elaram ibi .
 Christus Incarnatus est de facto, & ideo possibile fuit. p.673. Non fuit necessaria Incarnatio, nisi ad satisfaciendum de condigno.p.674. & ibi de ingressu in Mundum, vita, & Morte Christi p.676. Crux ipsius apparuit Constantino, & libri contrarij confutantur . p.677.
 Christus Rex, & Dominus omnium ut homo . p.680. Est Pontifex, Intercessor, Advocatus, Mediator quoad utramque naturam p.682. venit in Mundum pro solis peccatoribus.p.683.
 Christus legem habet perpetuam, ipse est Legislator p.682., & ex ejus lege innumera confutantur hæreses, ejusque lex incæpit obligare die Pentecostes . p.683.
 Christus suscepti Corpus, Animam, & Sanguinem, & voluntatem humanam contra Monothelitas, non tamen comprehendit Deum etiam si videat omnia possible p.692. Salvatur ejus libertas cum præcepto quamvis illud non habuerit . p.603.
 Christi fides est necessaria necessitate medij.p.694. Etiam in lege veteri Christi mediatoris, & Christus ut homo debet adorari . p.699.
 Christus descendit ad Inferos, & libri hæreticorum

hac in re impugnantur p.710. Resurrexit à mortuis, sic & alij resurgent p.715. quam resurrectionem etiam Philosophi cognoscunt . p. 717.
 Christus ascendit ad Cælos, sedet ad dexteram Patris, idest triumphans p.718. Non est ubique etiam si in eo sit communicatio Idionatum, quæ explicatur p.722. & seq. Et Judex venit p.725. figuratur in veteri lege . p. 72.
 Christus mortuus est pro omnibus p.241. & seqq. pro infantibus, & Infidelibus p.743. retorquentur rationes Adversariorum . p. 243.
 Clemens Primus defenditur de Phœnice, & Antipodibus . p. 135.
 Clemens Octavus bene laboravit pro Scriptura .
 Clemens XI. defenditur in bulla Unigenitus per duodecim integra capita .
 Concilia sub Cypriano Papam infallibilem negant, sed se retractant . p. 22. 218.
 Concilia Ecumenica sunt infallibilia . p. 60.
 Concilia Regionalia fallibilia sunt, & infallibilia, & per totum orbem Papam cognoscunt infallibilem, & in antiquitate p.69. & relata sunt ad Papam . p. 3.
 Concilia veteris legis definire controversias, & ipsas terminarunt . p. 2.
 Concilium Nicenum Primum non damaavit omnes hæreses antiquas . p.47.
 Concilium Nicenum Primum cognovit Papam infallibilem in causa Paschatis, in causa Donatistarum, Arianorum, Novatianorum, & aliorum. Sardicensè cognoscit Papam infallibilem p.60. Secundum Ecumenicum cognovit Papam infallibilem in causa Apollinaris, Timothei, Macedonii, & innumerarum hæresum p.61. & seq. Tertium in causa Nestorij, & Pelagij p.63. & seq. Quartum sæpè agnovit p.64., & in Epistola Leonis p.66. Quintum totum tradit Vigilio p.67. Sextum solum sufficeret huic causæ terminandæ . p. 68.
 Concilium Constantiense in professione Fidei ponit Martinum Quintum ejus nomine expresso .
 Concupiscentia non est peccatum p.198. est naturalis . p. 200.
 Confirmatio est Sacramentum ex Scriptura, & ex Patribus p.367. distinguitur à baptismo p.368. Græci admittunt p. 369. Ejus effectus p. 369.
 Forma est eadem cum Græcis p. 370. non est instituta ante Pentecostem, nec remittit peccata gravia p. 370. est necessaria ex præcepto . p. 371.
 Confessio vide Pænitentia .
 Consultationes Papæ probant infallibilem p.180. & seq.
 Constantini Donatio . p. 336.
 Critices usus optimus, abusus pessimus in præf. ad Lect.
 Cyprianus admittit traditiones p. 13. negavit traditionem baptismi, negat Papam infallibilem p.28. ab Augustino defenditur p. 37. & seq. at dicit errasse & peccasse ibi, & millies citatur in controversijs etiam libris integris, & præcipuè de libris Canonici . p. 378.
 Cyrillus Alexandrinus pro plures Epistolas ostendit Papam infallibilem . p. 58.

D

- D** Allæus scripsit plures libros contra Ecclesiam de usu Patrum, & consulantur p. 23. sic liber de confirmatione, de religioso cultu Sanctorum, de confirmatione, & SS. cultu.
- Damasus** Papa innumeras hæreses refellit p. 61. & seq.
- David** Dodinando Deum dixit esse materiam primam. p. 687.
- Decimæ** debentur Papæ contra Molinum, & librum Suavis de hac re. p. 355.
- Descensus** Christi ad Inferos. p. 742.
- Dens** existens à nemine negatur p. 616. Unus p. 617. omnibus notus p. 618. ponitur ejus essentia metaphysica p. 619. ejus omnipotentia p. 620. & ibi creatio. Deus simplex nec est materia prima nec corpus p. 627. ex Philosophis ipsis, nec compositus p. 628. nec habet operationes distinctas sustinentur contra Palamam p. 629. nec in eo est distinctio modalis Durandi, nec formalis Scoti, sed virtualis p. 629. immensus p. 630. Eternus, infinitus, immutabilis. p. 631.
- Deus** visibilis per gratiam p. 632. non per naturam nec Divinitus per oculum p. 633. bene per mentem p. 635. Incomprehensibilis & quare p. 634. videtur necessarii unus, & trinus p. 635. videtur inæqualiter tantum juxta meritum p. 636. requiritur etiam Divinitus lumen, & repugnat species impressa p. 637. & visio beata habetur ante diem Judicii. p. 638. & seq.
- Deus** evincitur sciens, non tamen ex immaterialitate p. 641. Scit omnia possibilia, sed in se ipso p. 642. Nec futura sunt Deo cœterna physice p. 644. Habet Idæas rerum, & noscit futura p. 646. Cognoscit etiam certò futura conditionata libera, non tamen per scientiam mediam p. 649.
- Deus** habet voluntatem liberam, ejusque actus liber, quamvis possit ahesse à Deo est Deus, & exponitur modus p. 648. Obligator creaturæ ex sola Fidelitate p. 649. Habet Providentiam evidenter, & prædestinationem, cujus effectus sunt vocationes etiam inefficaces, res naturales, non tamen permissio peccati, nisi removet creaturam ab Inferno p. 652. Evincitur gratia, & describitur Pelagius p. 653. Sic consulantur Semipelagiani, & Prædestinatiani nonquam suere p. 654. Prædestinatio fit ante prævisa merita p. 655. Reprobatio positiva nec fit, nec fieri potest, nisi post prævisum peccatum actuale, etiam ad solam abiectionem æternam sine Inferno p. 656. Reprobatio negativa fit prævisio peccato originali, ob quod pueri torquentur igne p. 659.
- Deus** impossibilia non jubet justis, nec reprohis p. 213. & seqq. Et dat omnibus auxilium sufficiens etiam infidelibus, & parvulis. ibi.
- Dionysius** Alexandrinus errans circa baptismum se correxit, admisit baptismum hæreticorum, & Papam consulit de baptismi vitioso. p. 139.
- Divinitas** Spiritus Sancti evincitur ex Scriptura, & Patribus omnino concordibus. p. 730. & seq.
- Donatio** Constantini examinatur, sicut & Donatio Pippini, & Caroli Magni, & aliorum im-

peritorum, qui illam confirmarunt, vel etiam auxerunt, & propugnatur contra illam impugnantes p. 350. & seqq. multis.

Donatista accusarunt plures Pontifices Romanos etiam idololatriæ p. 25. Nec victi potuerunt conqueri de judicio Melchisedi Romæ factò p. 138.

Dopinius impugnat Papæ infallibilitatem, & asserit non explicari definitiones ex Cathedra p. 25.

E

- E**cclesia sola probat traditiones p. 9. Non constat ex solis Sanctis p. 281. Sed & præcitis pag. 283.
- Electio** Papæ quomodo fiat. p. 513.
- Ennodius** probat Papam infallibilem. p. 154.
- Epiphanius** plures hæreses fert à Papa extinctas p. 58.
- Epiphanius** Cp. Patriarcha in professione Fidei Papam infallibilem constituit. p. 59.
- Errores** Moderni per 12. capita consulantur pag. 202. & seqq. numerosis.
- Evangelium** numerosas hæreses confutat. p. 683.
- Eucharistia** est necessaria tantum quoad unam speciem p. 370. Nec Hostes ipsi hanc necessitatem inveniunt in scriptura, nec in factis, nec in figuris p. 371. Nec in actis Apostolorum, nec in antiquitate, sed est contrarium p. 372. Et secula omnia id eruntur p. 373. Et factis, & rationibus est ex textu ipso Joannis p. 374. Et circa Ministrum sunt ex Papæ dispensatione Fœminæ. Potest & admittere ad communionem non jejunos penitentes ante satisfactionem, potest tollere verba, qui pro vobis tradetur &c. p. 376.
- Eucharistia** transubstantiat panem in Corpus Christi, ex Evangelio, & Patribus p. 377. Etiam tractatibus integris, & est Theodoretus ipse p. 378. & seq. Et panis dicitur nomine primo quamvis mutatus millies, tamen dicitur mutatus panis in caelestem non esse panem, & transubstantiatio est antiqua. p. 380.
- Eucharistia**, habet præsentem realiter Christum ex Evangelio Joannis, quod frustra rapere volunt Adversarij p. 37. Sic patet ex institutione pagin. 382. Ex Paulo, & Interpretibus, nec mutari potuit fides Eucharistiæ p. 383. Non incepti nisi à Christo non à Paschasio Radberto p. 384. Claudii Garentonis, & Matthæi Larrope sunt miseranda argumenta pro Radberto, & presentie realis testes sunt ipsi Hostes, & apud Patres est solutio rationum Hostium p. 385. Et prosequuntur Patres solvere rationes antequam audirent, unde sunt eadem argumenta Hostium nostrorum, ac veterum Infidelium p. 386. Et vanæ sunt oppositiones aliarum. p. 387.
- Eucharistia** est sacrificium figuratum in lege veteri, & primo in Malachia, & ibi Patres p. 388. Prædicatur, & in sacrificio Melchisedech p. 389. Et ex profero Patres p. 390. Sic vetus lex cum agno, & nova lex p. 391. Sic ex Christo, & Paulo, & Apostolis p. 392. Hostes ipsi sententur, & invalide arguunt, nec obstat imò juvat sacrificium Crucis. Hoc sacrificium est propriatiotium p. 394. Non offertur tamen pro Sanctis, & missæ

miffæ privatæ sunt licitæ . p. 395.
 Euphemius Patriarcha fcripfit Epiftolam Hormif-
 dæ, eumque infallibilem tuerit . p. 59.
 Eusebius Mediolanenſis ſcribit cum Epifcopis
 Genæ, & ſuffraganeis Epiftolam Leoni, &
 commendat ipſum ad infallibilem . p. 51.
 Eutychia Patriarcha ſcribit ad Vigilium Papam,
 & amplectitur Epiftolas Romanorum Pontifi-
 cum, p. 79.
 Exactiones ſpeſtant ad Papam . p. 609.
 Exorcifmus ab Hunnio impugnatus defenditur .
 pag. 606.

F

Facundus Hermianenſis Papæ infallibili favet
 pag. 50.
 Felix Papa intruſus mox Papa & Sanctus . p. 67.
 Fidea eſt certior omni actu evidenti p. 615. Crede-
 re eſt firmiter tenere, credo Deum, Deo, & in
 Deum p. 615. Non eſt prima gratia contra Que-
 nellium, Chriſti fides eſt neceſſaria neceſſitate
 mediæ etiam veteri lege etiam mediatoris p. 693.
 Ignorari poteſt p. 693. Inculpabiliter, & ſtat
 cum evidentiâ in aſſentante . p. 691.
 Flaccianus Rodopenſia ſcribit Petrum Apolto-
 lum, damnare hæreticos Orientales . p. 59.
 Flavianus Cp. Patriarcha ſcribit Leoni Papæ re-
 movendum eſſe Concilium Generale, & cau-
 ſam indigere ſolum ipſius ſolatio . p. 59.
 Fulgentius totus eſt pro Petro, & Paulo, & Ecce-
 ſia Romana . p. 49.

G

Galli ſcribunt Leoni, & ejuſque Epiftolam vo-
 cant ſymbolum fidei, & ipſam ore, & corde
 profitentur . p. 51.
 Gallia olim Papam infallibilem agnovit, & ſex pri-
 mis ſeculis, & poſterioribus vocantibus Ecce-
 ſiam Romanam Matrem, & Magiſtram omnium
 Ecceſiarum, ex Guigone Carthufiano, S. An-
 ſelmo, Lanfranco, Pothone Prumiſi p. 113. Ex
 Carolo Magno, ex diſertatione integra Natalis
 p. 114. Ex Gallia in Synodo Romana, ex Hine-
 maro Rhemenſi, ex Alcuino in cauſa Elipandi,
 in cauſa Berengarii ex Hugone Lingone-
 ſi, ex Ivone, S. Bernardo p. 119. Ex Goſredo,
 S. Thoma p. 120. Ex Bonaventura in cauſa Gre-
 gorium p. 121. Ex Synodia Galliz p. 122. Ex
 Epiftolis Gallorum ad Innocentium X. Ex Ecce-
 ſia tota cum Gallis conjuncta . p. 135.
 Gallia tota ſcribit Papæ pro infallibilitate ejuſ-
 dem Pontificis cum Avito . p. 15.
 Galliz Regnum non indiget encomiis ex Papa,
 ipſo, accepit fidem à Petro, & Clemente . Sub
 Imperatoribus de Papa eſt benemerita, & Val-
 entinianus pro Gallia eximie decernit p. 503.
 Sub Regibus Anaſtaſius Papa Clodoveo bapti-
 zato gratulatur, & Clodoveo Symmacho coro-
 nam auream miſit, & ipſe S. Remigium ſuper
 omnes Ecceſias Regni Clodovei conſtituit
 Papæ Vicarii ſunt in Gallia conſtituti, Laici
 ſubſcribit Synodo Arauſiſicæ, Gallia tria capi-
 tula recepit, & privilegia in à duobus Pela-
 giis p. 504., & plura à Gregorio Magno, & ſub

Martino I. ſit Aedodatus, Gregorius II. p. 505.
 Stephanus tranſtulit Dominium in Pipinum
 p. 506., & 507. Stephanus III. auxilium accipit
 à Pippino, qui & plura habet privilegia p. 508.
 Sic Carolus Rex ſit Imperator p. 509. Sic Car-
 olus Calvus Papæ acquieſcit, pacem firmat
 cum defenſione S. R. E. ſic Carolus Magnus
 juvit Papam p. 510. Sic Ludovicus honorificè
 ſuceptus, Nicolaus I. in cauſa divortij Lothariſi
 Ludovicum Papa adjuvit, Robertum ad bonam
 frugem convertit p. 511. Urbanus II. crimen
 Regis emendat, & Bernardus plura ſcribit
 p. 512. Urbanus IV. Carolum Andegavenſem
 Regem Sicilia elegit, Alexander III. in Galliam
 ivit, Innocentius III. multa agit p. 113. Phi-
 lippus III. militans caſibus aſſignavit, & Pa-
 pa dat Regnum Aragoniz, dat decimæ . Ab-
 ſolvit Philippum Pulchrum p. 514. Tranſfert ſe-
 dem Avenionem, S. Ludovico, & Filio Charra
 Bonificius innocuus, Ludovicus XI. ſuſtulit
 pragmaticam, & Reges piſimi, Rex Navarra
 convertitur p. 515. Henricum Tertium Regem
 privat, & quartum impugnat converſum Papa
 recipit p. 516. Sub Ludovico XIV. ſunt magna
 exempla ſic Ludovicus XV. p. 517. & 518.
 Gelafius Papa ter accuſatus defenditur, & agitur
 pro libello de duabus naturis . p. 271. & ſeq.
 Genuenſis Reſpublica Auctoris Patria orbem dat
 Ecceſiæ, & adunt bullæ Alexandri VI., & tertij
 & quarti elogiis plenæ p. 519. Innocentius II.,
 Honorius III., Clemens IV., Nicolaus IV., In-
 nocentius IV. p. 520. Adeſt Balduini privile-
 gium, ſic Pontifices plura donant privilegia, a
 ſolo Papa interdicti poteſt, ſemper Catholica,
 multis Ecceſiæ neceſſitatibus providit p. 921.
 Dedit ei ſuffraganeos & privilegia, ſummè lau-
 datur à S. Bernardo p. 572. Et à Baronio, ob fe-
 licitatem Ecceſiæ contra Rogerium. Cum Pi-
 ſanis juſſu Papæ pacem inire, auxiliari ſunt
 Papæ cum claſſe, & contra Fridericum, Ale-
 xandrum III. receperunt Innocentium IV. li-
 berarunt, & ſplendide receperunt p. 523. Sic
 Joannes VIII. liberatur claſſe Genuenſium, ſic
 Gelafius II. Cajetæ obſeſſus Innocentius II.
 Romam reducit cum ibi trirēibus, Urba-
 nus VI. à Luceria obſidione liberatur, ductus
 Genuam ubi indulgentias dedit, eadem ut S.
 Marco Venetiaram, & liberarunt à Gallia p. 524.
 Urbanus V. cum claſſe comitatus Genuam ap-
 pulit, & ibi ſolemniter celebravit . Pro libera-
 da terra ſancta primi exitere Genuenſes, à Pa-
 pa ſunt excitati, & eſt inſcriptio Prænotæ
 Genuenſium Præſidium, & amplum Balduini,
 & Beltrami privilegium p. 525. Balduinus no-
 luit acceptare regnum, niſi ſecurus de ſubſidio
 Genuenſium, & extant conventiones, & Ge-
 nuenſes potiti ſunt pluribus orbibus, cum claſſe
 70. trirēmium, & juvere maxime res terræ ſan-
 ctæ p. 526. Etiam imbelles mulieres, & pecunia,
 & vita juverunt laudatæ à Papa, & claſſem for-
 marunt, & in Africa bella geſſerunt, & Hiſpa-
 no ſummè juverunt p. 527. Dedit Genna oſto
 præclariffimos Pontifices p. 528. Recepere Ge-
 nuenſes Henricum V. ob Papam, ita Cyprium
 dueunt Principes p. 529. Statum Ecceſiaſticam
 validè tuerunt, & Sardiniam liberant, & red-
 dunt

dunt ex privilegio sibi subjectam p. 530. Sic Genuesæ Regnum appellat S. Bernardus, sic Corficam, sic inferriunt Rapæ ut Generales, diu conservatur Imperium Orientale, Colonias vel in Tartariam deferunt, portus fuit fidei, & Archiepiscoporum Mediolani, & calumnia est Turcas advexisse in Europam, in Turcas misere trirèmes, & Venetos juvare se est. p. 532.

Gratia sufficiens dat omnibus est quehona p. 217. possunt eam resistere p. 218. & seqq. ejus concordia cum libero arbitrio p. 263. & seqq. Gratia Adami erat indebita p. 210. Concilia, PP. Augustinus definiunt posse resisti p. 219. & seqq. Non est necessaria ad opus bonum naturale p. 245. defenditur contra Pelagium p. 653. Et Semipelagianos p. 654. est inhærens, & Spiritus Sanctus habitat in nobis, nec gratia est Spiritus Sanctus, habitualis est Charitas. p. 744.

Græci Papam volunt fallibilem p. 25. & Concilia respuunt Occidentis, ut partus Papæ p. 125. Conveniunt tamen nobiscum in mille articulis, Bucharistia, imaginibus, invocatione SS., & aliis contra Hæreticos.

Gregorius Magnus solus sufficeret pro Fide firmanda. Primatu, infallibilitate, reliquiis, & ferè ubique.

Gregorius Tertius defenditur de reordinatione, & refectione uxoris infirmæ. p. 187.

Gregorius Septimus Sanctissimus non nepat Eucharistiam, nec Missas validas concubiniorum, sed tantum illicitas p. 190. damnatur à Bonnone Pseudo Cardinali quod festum Liberii instituerit. p. 13.

H

Hæbræi habuerunt unum Pontificem pag. 1. Fuerunt simul Principes, & Pontifices. p. 532. Heli fuit Sacerdos, & Princeps. p. 645.

Hæretici Scripturas obtundunt p. 1. Damnatur à Papa p. 3. Negant traditiones p. 4. Volunt Scripturam obscuram p. 19. Ante damnationem volunt Papam infallibilem p. 20. Possunt justè damnari pæns mortis p. 445. & seqq. & libri eorum justè comburi. p. 450.

Hieronymus fert Epistolæ integras pro Papæ infallibilitate p. 52. Etiam favet Papæ infallibili in examine librorum, & millies in aliis materiis.

Hispania habet simul Theodosium Magnum, & admirabilem Damasum p. 532. Fundatores Petrum, Paulum, & Jacobum Prædicatores, antiquissima est Ecclesiæ, ex Hostio celebris, & ex appellatione Episcoporum, instructione Siricil, & Leonis, ex Conciliis præcipuè Toletanis p. 533. Tarraconenses eximie de Papa scribunt, & Gregorius Papa, & Recharedus Rex magna præstant p. 534. Addit Symbolo Filioque, à Papa obtinet Toletum præminentiæ, & Leo Secundus Epistolis instruit p. 535. Papa Compostellam facit Metropolim p. 536. Monet Ferdinandum ut pareat Imperio, & Alphonso, ut servet ordinem Romanum p. 538. Coronat Petrum Aragonium p. 536. Jacobus Primus ab Honorio Tertio coronatur, & abfolvitur ab in-

terdicto, tribuunt Papæ Sardiniam, Corficam, & Siciliam, & Jacobo Aragoniæ Sardiniam, & Insulas fortunatas p. 540. Donat Hispaniæ Præfultum ut erucem ferat per totam Hispaniam, cui succurrit p. 541. Alphonso dat Siciliam multa pro Papa gerenti p. 542. Alexander VI. dat Ferdinandum Indiæ p. 543. Sic Carolum V. juvat, & Filippum II., in celebri sub Pio V. victoria, sic expulsi Italia exteris Innocentius XII., & Clemens XI. naves ab Hispania recepit, & bulam egit Cruciatæ. p. 544.

Hobbes damnatur, & confutatur. p. 773.

Homo ob sui conservationem non potest se dispensare à lege naturæ p. 246. Potest creati in natura pura contra Bajum. p. 116. & seqq.

Honorius Papa defenditur non ex falsatis actis, nec ex Concilio errante, sed aliis modis. p. 185. & seqq.

Hungaria à S. Stephano conversa, habuit à Papa Regem Crucem ante se ferentem, & constitutos Episcopos, dicata est Papæ donanti coronam p. 545. Non vult Papa Solomonem Regem subijci Regi Theutonico, pacem curat p. 546. Schisma extinguit, abusus tollit, Rex ad Innocentium Quartum recurrit, qui dat varia privilegia p. 547. Bellum sacrum spondet, & Paps scribit ubique, bellum civile extinguit, Bonifacius pro Carolo Regnum defendit, Joannam contra Regem Hungariæ, mox ipsam Regem vocat contra Joannam, & dat privilegia, & ab aliis impetrat p. 550. & seqq. Rex liberat Siciliam, & miram impetrat victoriam, Hunniadem facit Regem p. 552. Sixtus IV. movet ad ejus auxilium Imperatorem, & alios, sic pro Matthia, sic Julius II. & Leo IX., & Paulus V. novum erigit pro ipsa montem, sic Innocentius XI. liberalissimè juvit, sic Clemens XI. Bohemæ Papæ donatur regium titulum, sic Othocharo p. 554. Litigantes causam agitant Romæ. Podibrachium Romæ se excusat, sub Paulo Quinto victoriæ acquiruntur, ob quas erectum est Romæ templum Victoris. p. 555.

I

Iansenij vita, & hæreses p. 269. Liber de gratia sufficiente confutatur p. 240. De Auxilio quo, & sine quo 170. Vicibus repetito p. 243. de natura pura.

Imagines defenduntur per omnia secula, & contra librum Illyrici, & agitantur quæstiones, & solvuntur objectiones, & expendantur libri Carolini. p. 725. & seqq.

Immortalitas corporis non est naturalis. p. 207. Imperium Occidentale habuit Carolus Magnus, primus defensor Ecclesiæ p. 475. Carolus Magnus primus est, & plura donavit Papæ. Ludovicus coronatur, qui & addit donationi Corficam, & Siciliam p. 479. Sic coronatur Lotharius ope Adriani, Ludovicus II. mox Carolus Calvus p. 480. Mox Ludovicus Balbus, Carolus Crassus, Arnulphus, Berengarius, tres Othones p. 482. Sic Lotharius, Fridericus, Rodulphus, & in Austraciis Imperatoribus certatur cum Papa beneficiis, & Innocentius XI. Leopoldo maximè favit. p. 487. Impe-

Imperium Orientale est, ubi Maxentius donat plura Papæ p.465. Constantinus donat Lateranum, & alios ædes muniticas, & sæpe Papam fatetur p.46a. Sic Constantinus, & Gratianus, & Valentinianus volunt superiorem in toto orbe p.463. Honorius pro Innocentio bellum Fratri minatur, & cedit Arcadius, sic Honorius persequitur Pelagianos, & schisma Romæ abolet, sic Theodosius deceptus respiscit, Marcianus pro Leone edictum Theodosij annullat p.464. Leo Imperator obedit Papæ Leoni, neque amplius Concilium querit p.465. Anastasius, & Zeno hæretici Papam venerantur, Justinus, & Justinianus Papæ smiciffimi p.463. Pro Mauritio Gregorius laborat, & à Phoca dicitur solus univversalis, Heraclij Ethesim, Constantij typum Papæ prohibet p.467. Constantinus Pogonatus scribit Petrum in Papa vivere, & petit confirmationem sextæ Synodi, petit confirmationem Synodi Trullanæ, Constantinus, & Irenæ mittunt ad Papam, sic Paleologus unltur Papæ, & alij. p.469.

Imperij translatio facta est in Carolum Magnum p.487. Contra Misimburgum, & Illyricum, sed omnes Historici, Latini, & Græci & Reges, & Legistæ consentunt, & nihil lucrantur Hostes. p.493.

Impossibilia Deus non jubet. p.257. & seqq.

Indulgentiæ negatæ sunt à Luthero, pessimè sunt ab Evangelio, antiquissimæ, jam antiquæ sub Tertulliano qui & hæreticæ eos demonstrat, frequentissimæ apud Cyprinum, & argumenta Hostium sunt jam soluta in antiquitate, & sunt Tertulliani tunc hæretici. p.414. & seqq.

Infernus est perpetua, & liberatio Trsjani est fabula. p.729.

Infideles debent audire Missionarios, & possunt privari Regno ob solam infidelitatem p.452. Et habent plura bona moralis. p.740.

Inquisitio justa est, & à Regibus expetita. p.459.

Joanna XIII. ridiculè accufatur de campanarum baprtizatione. p.183.

Joannes XXII. non credit animam mortalem. p.192.

Joannes XXIII. non definit visionem Dei ad judicij diem protrahendam. p.102.

Joanna Cp. Papam fatetur infallibilem in professione Fidei. p.38.

Joannes Hierosolimæ vult Innocentium Judicem ultimum controversiarum. p.39.

Joannes de Poliacò malè negat Confessiones factas Religiosis esse validas. p.365.

Irenæus pro Papa est totus p.33. & alibi sæpè.

Jubilæus Anni Sancti, ejusque functiones. p.418. & seqq.

Judæi licitè permittuntur p.365. ut casuè ibi.

Judex controversiarum est Papa non Scriptura. p.2. & seqq.

Judicia debent esse justa, & brevia. p.353.

Judicium finale. p.775. & seqq.

Julianus Pelagianus Papam vult infallibilem. p.25.

Julius II. rectè appellat Simoniam hæresim. p.93.

Jus naturale dispensari nequit à Papa, nec divinum, hene totum jus humanum. p.357. & seqq.

Justus præter Charitatem habet virtutes alias,

Virginitatem, Mactatum, fugam seculi, cognitionem Dei, Fidem, spem, ex libris intergræ Patrum. p.157. & seqq.

Justitia est smiffibilia. p.687. & seqq.

Juvenin Papam dicit fallibilem, & infallibilem. p.148.

L

Laplaceté scribit librum contra infallibilitatem Papæ, & variis in loca confutatur.

Launojus scribit novum à Pspæ edoctam Ecclesiam, qui mille exemplis confutatur. p.102.

Leo Papa defenditur ejusque Epistola p.65. & alibi p.169. Et militis est pro Papa infallibili.

Lex vetus non fuit impossibilia p.26. Lex Christi suavia p.213. Lex quadruplex p.326. Cereemonialis transit p.688. Lex Sancta contra Quenellium. p.190.

Liberius dicitur lapsus p.158. Subscribit firmulæ firmiensi Catholicæ nullo modo hæreticus. p.159. & seqq.

Libertas Hominis defenditur contra Lutherm, & Quenellium ex Patribus numerosis, ex Philosophis, rationibus, Conciliis p.229. & seqq.

In Deo est essentialis, quamvis possit abesse à Deo. p.682.

Libri innumeri confutantur hæreticorum, Dalmæ, Sutlivi, Lutheri, Laplacetæ & aliorum, & Catholicorum, Anonymi, Suavis, Janfenij, & libri integri Patrum referuntur.

Lupi in Ecclesia ingressi ex Hæreticia sunt ipsi Hæretici non Pontifici. p.693.

Lutherus scripsit librum de servo arbitrio, quem confutavit Erasmus p.220. Negat Papam infallibilem, indulgentias, & in mille articulis confutatur, & ante Concilium jam erat declaratus hæreticus.

M

Macedo innumeros fert textus de auxilio quo & sine quo. p.344.

Machabii fuerunt Sacerdotes, & Principes. p.337.

Marcellinus Papa non erravit. p.157.

Maria Virgo Immaculatè concepta, & nata, pura absque peccato veniali p.665. Miter, & Virgo perpetua, Deipara contra Nestorium p.666.

Nata è sterili, ejus vita, Sanctitas, veneratio hiperdulæ, assumptio, glorificatio. p.667. & seqq.

Martinus Primus Martyr non Novatianus. p.154.

Martinus Quintus triumphans de Concilio. p.753.

Matrimonium est licitum, ipsius cause spectant ad Papam si sint, mixtæ aut spirituales, est Sacramentum, indissolubile etiam ob adulterium p.410. Ratum à Papa dissolvi potest, sicut & per professionem solemnem. Non requirit Consensum Patriæ, aut Principum, admittit Polygamiam successivam non simultaneam, nec à Papa dispensari potest, & ibi fas è impedimentis. p.420. & seqq.

Melchides supremus Donatistarum Judex. p.156.

Metropolitæ Papam docent infallibilem. p.114.

Missa est sacrificium proprium ex utroque testamento habet figuras in Melchisedech, & Malachia, estque in nova lege, & propitiatorium, & unum. p.376. & seqq.

Monschatus est optimus . p. 257.
 Monschi Papam infallibilem agnoscunt . p. 124.
 Montanista à Papa damnati cum Tertulliano .
 pag. 25.
 Moralia aliquorum Theologorum Recentium est
 contra Evangelium . p. 882.
 Moyfes fuit Pontifex , & Princeps . p. 331.

N

Natalis Alexander dat nobis plura pro Papæ
 Infallibilitate p. 113. Et fatetur Papam in-
 fallibilem p. 156. Vult tamen nobis collere Epi-
 stolas Gallorum ad Innocentium X. sed frustra
 p. 123. Et nobis præbet plures dissertationes.
 Natura pura est possibilis p. 206. Et ibi damnantur
 plures errores Baii , & varij alij errores p. 207.
 Neapolitanum Regnum est Papæ , ab eo Reges
 accipiunt investituram , & semper acceperunt .
 Sub Gregorio Magno florens erat Ecclesia , &
 sub antiquis Pontificibus , in Concilio Capua-
 no, Sardienfi , & aliis, imò sub Constantino jam
 erat Ecclesia contra Giannonnem dicentem , nec
 fuit Damaso conversam p. 557. & seqq. Plures
 habuit Pontifices , & Paulum prædicantem , &
 Gregorius in eo plura egit p. 557. Et Leo plura
 scribit p. 559. Et Gregorius curam ejus egit
 temporalem , Papa plura egit , & Neapolitani
 auxiliati sunt Papæ , & ipse 70. libras auri do-
 navit . Innocentius II. plura concessit Rogerio
 non tamen Regis titulum bene alij , & Inno-
 centius III. Constantiæ Imperatrici dedit in feu-
 dum Siciliam . Et plures Ducatus Neapolis ,
 fecit Regem , & investivit Carolum Andega-
 vensem , concessit Alphonso Regulum , cum Fer-
 dinando bellum habuit , & pacem dedit, investi-
 turam Clemens VII. Carolo V. , & piissimis
 Austria Regibus , & Innocentius XIII. Impe-
 ratori p. 563. Siciliæ Ecclesia antiquissima , an-
 te Nicenum , & post instructa à Leone Mag-
 no , Paschasium habente Siciliæ Lega-
 tum , Agapetus pro ipsius legationem suscepit
 p. 564. & seqq. Gregorius Magnus plura agit
 in Sicilia , Agatho , & Leo Secundus Sanctis-
 simi Papæ , infendavit Principes in Sicilia , Le-
 gatos , & Commissarios deputavit p. 566. Gre-
 gorius VII. excommunicat Robertum Guiscardum ,
 sic Innocentius II. Rogerium , Innocen-
 tius III. dat Regnum Constantiæ, Fridericum ,
 Innocentius II. & alij dat investituram , & tol-
 lunt p. 568. & seqq.

O

Obedientiam Papæ cæcæ dedit Ecclesia . p. 72.
 Opera moralia sunt bona . p. 228.
 Opera in gratia facta sunt condigna . p. 229.
 Opes Papæ . p. 611.
 Ordo est Sacramentum , nec contra Morinum
 est iterabile . In eo impositio manuum est essen-
 tialis , nec simplex Sacerdos potest ordinare
 Presbyterum , vel Diaconum , nec per dispen-
 sationem , Episcopatus est ordo , & Sacramen-
 tum , sicut & minores ordines , & Subdiacona-
 tus . p. 355. & seqq.
 Oriens Papæ infallibilitatem fatetur p. 106. Et

mutavit sententiam de rebaptizandis hæreticis .
 p. 72.
 Oculum pedum in Papa est licitum . p. 596.

P

Papa Judex controversiarum , & custos Fidei .
 p. 2. & seqq.
 Papa infallibilis , negatus à Tertulliano , Cypria-
 no , Græcis , & libris integris negatus , & de-
 fensus p. 27. Infallibilis est ex veteri , & nova le-
 ge, nec solus Petrus est infallibilis p. 34. In cau-
 sa Cypriani , Donati , Polycruti infallibilis
 p. 37. & seqq. Cunctas hæreses domuit p. 40. &
 seqq. Solus vel cum solo Occidente p. 45. Infalli-
 bilis est ex PP. Latinis , ex Græcis , ex Conci-
 liis p. 45. usq. ad 61. Ex foro laico , & sacro , ex
 usu Ecclesie p. 61. usque ad 88. Ex sola Gallia
 millies constat p. 23. & seqq. Ex Ecclesia simul
 eum Gallis , ex rationibus p. 144. & seqq. Ex
 appellationibus p. 150. Ex rationibus oppositis p.
 160. Defenduntur Papæ trium seculorum p.
 165. Liberius 170. sic Leo, Innocentius p. 74.
 Honorius 179. & successores . p. 184.
 Papa infallibilis etiam in examine libri p. 338. Est
 que Judex ultimus . Est & connexa cum fide
 existentia , & electio Benedicti XIII. acceptata
 ab Ecclesia p. 330. In canonizatione SS. piæ
 creditur cum D. Thoma p. 344. Non est tamen
 infallibilis in questionibus puri facti , in qua-
 stionibus Philoosophiæ , vel si decidat per me-
 tum gravem . p. 326.
 Papa habet potestatem , non in jure naturali , in
 quo nec Deus dispensare potest p. 345. Bene in
 servitute , & occasione defensiva . In jure Divi-
 no dispensat in votis , & juramentis , non tamen
 habet potestatem excellentiæ . Nec potest bap-
 tizare in nomine Christi , nec in nomine Trin-
 itatis , nec Genitoris, Geniti , & Spiriti , nec
 absolvere dimidiatè , nec dispensare à confes-
 sione , vel communionem , nec festa omnia , aut
 jejunia tollere , nec supplere impositionem man-
 uum , nec irregularitatem juris Divini ; ut
 quod ordinatus sit femina p. 429. & seqq. In
 confirmatione nequit supplere balsamum , nec
 signum Crucis , bene uti formula Græcorum ,
 que est eadem cum Latina . In matrimonio
 non potest dispensare in primo gradu , in impu-
 dimentis juris Divini ; quale est error substantiæ ,
 in conditione essentiali . p. 429.
 Papa circa jus humanum totum potest dispensare ,
 in confessione annua , communionem Paschatis ,
 festis particularibus , jejuniis Quadragesimæ ,
 residuum saltem interpretari , potest & in vo-
 tis solemnibus in impedimentis juris positivi ,
 sic in solemnitatibus juris humani . p. 447. & seqq.
 Papa etiam Princeps est temporalis , ut Princeps
 multa observare debet p. 337. Debet curare Pa-
 trimonium Petri , non potest alienare p. 338.
 Potest pugnare . p. 331.
 Papa electio , & Electores . p. 312. & 313.
 Paschasius Quesnellius V. Quesnellius .
 Paschasius Radbertus bene sensit de Eucharistia .
 p. 382.
 Pater tripliciter dicitur . p. 635.
 Patrum Auctoritas , & defensio . p. 23. & 24.
 Pa-

- Patriarchæ Papam infallibilem fatentur. p. 103.
 Paupertas juris, & facti non discordant. p. 191.
 Peccator etiam infidelia habet plures virtutes. p. 245. usq. ad 50.
 Peccatum originale evincitur. p. 657.
 Pelagius Papam infallibilem fatetur. p. 657.
 Pelagiana hæresis describitur, & confutatur. p. 633.
 Peregrinatio ad loca Sancta est optima. p. 637.
 Petrus non erravit in legalibus, & negavit ore tantum. p. 150.
 Petrus de Osma vult Ecclesiam Romæ fallibilem. pag. 14.
 Picus Mirandulanus textit spologiam pro Origene. p. 327.
 Pippinus multa donavit Papæ. p. 336.
 Pleba agnovit Papam infallibilem. p. 107.
 Polonia millies agitata, Episcopos eligit Senatorea, & Gnefnensis, est Legatus natus Papæ p. 570. Papa conversus Legatos misit, Episcopatus inflavit, & Polonia censum Papæ solvit, qui & Regis titulum donat p. 571. Recurrit ad Papam contra Brzelatum Bohemiam Ducem, punnit Papa Bolelaum ob necem S. Stanislai, Casimirum voto solvit, dispensat consanguinitatem, firmat Synodos p. 572. Ponit Papa sub protectione S. Petri & plura agit p. 573. Confirmat privilegia, fulminat Hæreticos p. 575. Paulus V. duas Bullas pro ea expedit p. 577. Innocentius XI. movet pro Vienna, & ibi Joannes Subjeschi, & Saxonia Dux Reges laudantur, nec receperunt Synodum Basilicæ. p. 536.
 Portugallia fertilia, & opulenta Papæ obediens, Regnum ab aliis distinctum, & ibi duo fuerunt miracula, subiectum Romanis Suevis, Alanis, Arianoismo infecti mox conversi ex miraculo S. Martini, Concilia ex Papæ decreta statuerunt, duas Metropoles habere p. 178. Bracharam & Lucum p. 579. & seq. Calistus II. dedit pallium, Papæ multas Bullas misere; vestigal Ecclesiæ Romanæ, ab ea Rex declaratus Alphonsus II. coactus dedit dotes foronibus, Sanctio II. inepto dedit Fratrem Vicarium p. 582. Ordinem militiæ Jesu ex templariorum bonia Papa firmat, Lusitanum Clerum adjuvit, Indias dedit, auxilia ubique pro ipso quaerit Martinus Quintus prohibet navigationem in India absque ejus consensu, & laudantur Reges usque ad hodiernum inclusivè. p. 585.
 Præadamitæ damnantur. p. 391.
 Prædestinatio est ante prævisa merita, secus reprobatio etiam negativa, quæ est post peccatum originale, p. 606.
 Præsentia realis in Eucharistia evincitur ex Joannis Sexto, ex institutione, Ecclesia, & Patribus. p. 383.
 Processio datur in divinis, constat sola Fide p. 765. Est duplex, immediatè per intellectum, & voluntatem, principium quo est natura, & relatio, quæ est realis, nec dicit perfectionem p. 765. & seqq.
 Prophetæ sunt inspirati. p. 746.
 Providentia est evidens, & in se certa. p. 38.
 Pueri torquentur igne. p. 639.
 Pulcheria Papæ scribit, & vult infallibilem. p. 82.

Q

Quenellij vita & thesa, in sex capita divisâ, & consutatur per 12. integra Capita integria libris Patrum, & consutatur Anonymua ultra Quenellium, & alij libri hac de re editi.

R

- R**adix Ecclesiæ est Romana. p. 83.
 Rationes probant Papam infallibilem. p. 93.
 Redemptor est Christua. p. 613.
 Reges exteri Papam infallibilem agnoscunt. p. 88.
 Regnorum, & Papæ utilitas, & honor per plura capita.
 Religio debet defendi à Papa, vel contra Reges. p. 355.
 Reliquiarum veneratio. p. 773.
 Remissio peccatorum in baptismo, & penitentia. p. 772.
 Rescripta Papæ ultimò decidunt. p. 30.
 Resurrectio Christi, & mortuorum. p. 715. & seq.
 Romanæ Ecclesiæ consensua, idem est ac Catholicæ. p. 194.
 Romana Eides satis est. p. 197.

S

- S**ancti sunt invocandi p. 301. Et religiose colendi. p. 306. & seq.
 Sanctorum communio. p. 771.
 Scientia Dei vide Deus.
 Scriptura fusè, & libri legitimi ostenduntur. p. 698. & seqq.
 Secula omnia Papam fatentur infallibilem. p. 110. & seqq.
 Semipelagiani describuntur, & confutantur. p. 684.
 Sicilia Regnum V. Neapolis.
 Silvester Secundus non studuit Necromantiæ. p. 185.
 Siriciua Papa bene decrevit de matrimonio. p. 165.
 Sorbona Papam etiam vult infallibilem. p. 121.
 Spondanus Gallus favet Papæ. p. 340. & alibi Spiritus Sanctus loquitur per Prophetas, est Deus procedit à Patre, & Filio, etiam per Græcos, quare non sit Filius. p. 768.
 Stephanus in baptismo descenditur ab Augustino, & PP. p. 28. & seqq.
 Stephanus VII. non docuit reordinationes. p. 189.
 Suspicio in fide multiplex. p. 694.
 Sultivius librum integrum scribit contra indulgentias. p. 224.
 Symbola varia, quæ hæreses innumeras tollunt. In præfatione.

T

- T**emplis optimè dicantur Sanctis. p. 152. & seq.
 Tertullianus non hæreticus Papam vult infallibilem. p. 24. Et alia docet, Hæreticus negat & indulgentias.
 Testamenta rectè disponit Alexander Papa V. pagina 195.
 Theodoretus Epistolæ pro Papa p. 58. Et de Spiritus S. processione est noster, & alibi.

Theo-

- Theologia Scholastica est utilis. p. 336.
 Traditiones evincuntur p. 6. Sunt ante legem, & post enumerantur, & admittuntur vel ab hæreticis p. 11. Papam dicunt infallibilem. p. 88.
 Transubstantiatio est à Christo, & ante Innocentium Tertium, nec est contrarius ullus, nec Theodoretus. p. 381.
 Trinitas ostenditur ex Fide, ejusque proprietates. p. 364. & seq.
- V
- V**alla Celestium ponit pro Celestino p. 167.
 Errat vel in Grammatica de nomine Personæ. p. 657.
 Valens hæreticus Papam infallibilem testatur. p. 51
 Ubiquitas in Christo Homine non datur. p. 632.
 Venetorum Respublica nobilissimis orta costalibus, florens imperio, & Religione sub Pelagio, & Gregorio subseripsit quinto Concilio, auxiliata est Gregorio II. contra Imperatorem, dicta Respublica Christianissima, ejus Episcopus habuit pallium, & Patriarchatum, juvant Papam contra Longobardos p. 537. Eam laudat Gregorius VII., & Petrus Damiani vocat Sedem Apostolicam, juvit res eadentes in oriente, recipit gloriosè Alexandrum III. p. 587. & seq.
 Xisto Quarto infensi ab Innocentio Octavo restituntur, Veneti, sic a Julio Secundo postea juvantur p. 590. Sub Paulo Quinto omnia sedantur, numerosa à Pontificibus obtinent privilegia, & ad recuperandâ Terram sanctam Papam juvant, eripiunt Imperium Græcis, Vicentiam pro Synodo concessere, sub Pio V. maxima pars fuere victoria p. 592. In Cretâ oppugna-
 tione maximè adjuta p. 593. Et Innocentius XI. & Clemens XI. sunt Auxiliati. p. 594.
 Vestes Papæ & ornatus. p. 381.
 Vetus, & novum testamentum est contra Quenellium. p. 294.
 Vigilius Papa bene se gessit pro tribus capitulis. p. 154.
 Vincentius Lyriensis totus est pro Papa infallibili. p. 42.
 Witachera donat nobis S. Bernardum. p. 98.
 Virtutes dantur innumeræ præter Charitatem p. 249. & seqq.
 Visio Dei fit mente, non oculo, nec Deum comprehendit, requirit lumen gloriæ ut causam inæquatam, nec differtur usque ad diem judicij. p. 632. & seqq.
 Vota possunt à Papa dispensari. p. 177.
 Unctio extrema est Sacramentum, ejusque proprietates. p. 353.
 Urbanus Papa bene ait Sacerdotes ore proprio conficere Corpus Christi. p. 191.
 Ursinus Monachus scripsit librum pro Stephano I. p. 50.
 Usus Ecclesiæ Papam ostendit infallibilem. p. 67. & seqq.
- Z
- Z**eno Imperator Ecthesim à Papa damnatam negat suam p. 69. Et Papam ibi infallibilem fatetur.
 Zephyrinus non defendit hæresim Montani pagina 157.
 Zolimus Papa post Augustinum non indigeret defensione, at defenditur ejus libellus. p. 165.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to blurring and partial visibility.

